Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE
8
3 F
16
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

8-3-.-F-16

GILBERTI
GENEBRARDI
THEOLOGI PARISIENSIS,
DIVINARVM, HEBRAICARVMQVE LITERARVM PROFESSORIS REGII,

Aquenſis Archiepiſcopi, Chronographiæ
Libri Quatuor.

PRIORES DVO SVNT DE REBVS VETERIS populi, & præcipuis quatuor millium annorum geſtis.

Poſteriores, è D. Arnaldi Pontaci Baſatenſis Epiſcopi Chronographia aucti, recentes hiſtorias reliquorum annorum complectuntur.

Hac poſtrema editione accuratiùs emendati, & ad annum 1599 perducti.

Vniverſæ hiſtoriæ ſpeculum, in Eccleſiæ præſertim ſæculo, à mendaciis, maculis, impoſturis Centuriatorum, aliorumq́; hæreticorum deterſum. In reliquis contra Iudæos, Paganos, Saracenos, Chriſtianæ religionis antiquam veritatem perennitatemq́; repræſentans.

Subiuncti ſunt libri Hebræorum Chronologici, eodem interprete.

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA IN ROMA

LVGDVNI,
Apud IOANNEM PILLEHOTTE, ſub ſigno nominis IESV.

M. D. XCIX.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

8.3.F.16

Digitized by Google

D. ARNALDO PONTACO,

BASATENSI EPISCOPO, PIETATE ET LITERIS INSIGNI G. GENEBRARDVS Theologus Pariſienſis diuinarum Hebraicarúmque literarum profeſſor Regius.

NOSTI, antiſtes ornatiſsime, è meis multorúmque literis & ſermonibus, quanto deſiderio tua Chronographia à cunctis rei literariæ ordinibus expectetur, eam vt luci reddas, qua, propter ſuperiorum editionum exempla diſtracta & nuſquam venalia, iamdudum caret. Es quidem prolixè & ſæpius pollicitus te illam ad me miſſurum, cogitatè recenſitam, aduerſariis exquiſitis & ſingularibus aſperſam, cum doctioribus & præſtantioris notæ hominibus quibuſque ſedulo communicatam, quorum ſemper ſtudioſiſsimus extitiſti, in tuis illis præſertim duabus in Vrbem & Italiam profectionibus, è libris denique raris Bibliothecæ Vaticanæ, aliarúmque Italicarũ auctã, quibus tuam ipſe locupletiſsimè muniuiſti. Verum quoniam reip noſtræ Chriſtianæ nimis diu voti perſolutionem differs, & otium, quod captabas, tempus, quod conſtitueras, occaſio, quam expectabas, dilapſa ſunt, motibus bellicis nonmodo te tua Bibliotheca ad iſtud probè perficiũdum neceſſaria orbantibus, ſed etiam tuum vnum ſacrum caput, inter cæteros Epiſcopos, petentibus, quod tuæ Epiſcopes vrbs primaria cum reliquis penè omnibus à Nouatoribus teneatur, indéque magnam, variam, ac multiplicem negotiorum molem ſuſtineas: ne ego diutius literatorum optata morer, en cogor ſaxum iſtud voluere, & cum mea Chronographiæ de Mundo originario parte, tuam de vltimi temporis curriculo eadem opera ſubijcere, diuturno decem annorum ſtudio, varia multorum ſcriptorum lectione, ſumma librorum diuerſorum meditatione auctam ſimul emittere, præſertim verò ad confirmandam veritatem & ſucceſsionem Eccleſiæ, doctrinæque Catholicæ, contra rapſodorum Magdeburgenſium impoſturas, inſtruere. Cætera, quæ his deeſſe poterunt, fac, exhibeas, atque adeo perficias, quando paululum reſpirans è tantis ærumnis libros tuos aſſequeris, quietam ac pacatam Dioceſim, Deo miſerante, recipies. Ea ego in primis expecto, ea plerique omnes docti ac pij auide expetunt. Et tuis enim ſcriptis tenent, quanto iudicio in hoc ſtudij genere excellas. Intelligunt quantos labores in his omnibus explendis exantlare ſoleas, ad quæ animum adiicis; neque ignorant tibi copiam librorum multorum ſuppetere, quibus ipſi careant. Si opus ad me deſtinaueris, tibique noſtrum officium placeat, ac vtile videatur, efficiam, Deo duce, vt in hominum manus caſtigatiſsimum exeat, mendiſque vacet, quibus vulgo eruditorum ſcripta per Typographos conſpurcari ſolent, ea maxime, quæ quidem, vt tuum, in numeris atque ſubductionibus verſantur. Dum id facies, primo autem tempore, debes facere, ad te

hoc noſtrum tranſmitto, tibi do, dono, addico, & pro tua vetere erga me beneuolentia, ac meritis nuncupo. Priore parte veterem Eccleſiæ curſum ab ipſius mundi primordiis delibaui: deinde dedi operam, vt minimùm à verbis & ſenſu ſcripturæ diſcederem, quemadmodum docent teſtimonia, quæ partim in eam rem, partim, vt indicem, quo loco plenior hiſtoria contineatur, inter duas columellas affero. Mox, vt ſuauis ſalutariſque cõcordia Cathedræ Moſaicæ cum Doctrina innoteſceret, ſucceſsionem Patrum, Principum, Pontificum, cum Prophetarum ſucceſsione coniunxi, quam non alibi facilè, opinor, reperias. Nam in ea conſtruenda plurimum æſtuaui, tot coactus voluere & conferre, vix vt ſciam, qui eam ad Chriſtum vſque perducere potuerit, ac ordinem, quem Deus in Synagoga veteri poſuerat, & ſeruauit, demonſtrare. Immiſcuimus, poſtremò res profanas, vt quos delectat humana cum diuinis, extera cum domeſticis coniungere, ac eodem obtutu rerum penè omnium diuerſas facies perſpicere, vel etiam ſingula ſeparatim per ſe contemplari, eorum hîc aliquod ſpeculum habeant. Quocirca hîc apparebit, quanta, quàm diuturna caligo, & rerum antiquarum, atque adeo præſtantiſsimarum ignoratio exteras nationes obruerit, quando è ſex ætatibus tres primas omnium potiſsimas, vtiliſsimas, propè neceſſarias, denique productiſsimas, vt quæ bis mille ſexcentis annis expleantur, penitus neſciuerunt. Tres contractiores mille quingentorum annorum ſpatio concluſas ſolummodo, & quidem leuiter perceperunt. Quartam enim, quæ eſt Iudicum, ac recentiſsima, primam faciunt, Auream appellant, Deorum, Heroum, Semideorum parentem, alumnam, ſæculum inſcribunt. Quintam, quam Regum in ſacris literis eſſe liquet, ſecundam ſtatuunt, Argenteam nominant. Varias principatuum, Dominatuum, Rerump. formas complecti aiunt, à Deorum filiis nepotibúſque conſtitutas, in qua Olympiadum, aliarúmque Aetatum, ſiue ſupputationum indictiones contigerint, quaſi retro numerare illis minimè integrum fuerit, propter ſuperiorum ſæculorum vel neſcientiam vel certè obliuionem. Sextam, quàm Hebræi à Babylonica captiuitate rectè auſpicãtur, tertiam putant, Aeream faciũt, Monarchiarum, ac ingentium Imperiorum Babylonici, Perſici, Græci ad Romanum vſque, conditricem profitentur. Septimam, aut potius ſextæ vltimam partem, & ſeptimæ primam quartæ ætati tribuunt, ferreámque vocant, Parthicam, Punicam, Romanam, quã ſuo in carnem aduentu Dominus illuſtrauit, & è ferrea auream credentibus reddidit. Poſteriore autem breuiter mille ſexcentorum annorum hiſtoriam perſtrinxi, eo præſertim conſilio, vt rubiginẽ, ac maculas, quas à Centuriatoribus, & reliquis Hæreticis hiſtoria Chriſtiana contraxerat, abſtergerem, plagas & vulnera quæ Chronologia ab iſtis acceperat, ſanarem, viros ſanctos & nunquam ſatis laudatos ab iſtorũ conuitiis, ſycophantiis, maledictis vindicarem, verã Chriſtianorum temporum faciem, atque formam ab iſtis contortam & perſonatam reponerem. Ideóque etiam inter cætera ſucceſsioni cathedræ Eccleſiaſticæ, ſucceſsionem doctrinæ ſingulis ſæculis ſiue centuriis, per modum Coronidis ſuccenturiauimus, vt nos omni cenſu, præſcriptione, auctoritate tabulis & inſtrumentis inſtructos eſſe doceremus, cum ad noſtra iuſtè poſsidenda & defendenda, tum ad iniuſtos Eccleſiæ tituli & fundi captatores iure depellendos atque profligandos. Quamuis enim tanta ſit prærogatiua, tanta vis Cathedræ, vt, iuxta Auguſtinum, cogat bona dicere, non bona facientes, compellat prauè ſentientes rectè docere, nec ſua, ſed aliena prædicare permittat, hanc tamen ſummam eius cum Doctrinæ perenni ſucceſsione concordiam in exigua tabella ſpeculari non mihi videtur otioſum.

Aug. lib. 4. de doctr. Chriſti, c. 27. & epiſt. 166.

Quin ſpero adeo hoc hæreticos, in quibus aliquis conſcientiæ igniculus ſupereſt, percuſſurum, vel vt victas manus dent, ſuſcipiántque cum omni auiditate Dei verbum, vel exemplo Theſſalonicenſium ſcrutētur in Sanctiſſimorum Maiorum ſcriptu, an hæc ita ſe habeant. Funiculus triplex difficilè rumpitur. Vbi ergo Dei verbum, Chriſti cathedra, perennis Maiorum doctrina conſentiunt & colligantur, qui teſtes veritatis alibi quærit, vel potius corrogat, perinde facit, ac qui ad firmandam fragilem trabem, vinculum ferreum reijciendum, ſimplicem & putrem ligulam adhibendam putat. Quæ omnia quanti ſint æſtimanda, tum demū cognoſcam, vbi tuo, tuíque ſimilium libramento, expenſa ponderatáque fuerint. Nam affirmare me perfectè omnia aſſecutum, hoc profectò arrogantis ſibique nimium tribuentis eſſe cenſeo, in tanta præſertim rerum varietate & tam diſcrepantibus ſcriptorum ſententiis. Hoc vnum auſim pronuntiare quinque primas ætates primo libro comprehenſas valdè cum ſacris literis, ac earum interpretibus, Hebræis maximè, quibus ſuæ hiſtoriæ & literæ ſunt, opinor, notiſſimæ, congruere. Nouiſſimæ præfinitum calculum non perinde conſtare, ingenuè ac liberè fateor, ne quis eius à me ἀπόδειξιν expectet, quicquid nonnulli magno hiatu in ſuis Chronicis polliceantur & aſſeuerent. Scripturæ enim illam aperto teſtimonio minimè definiunt, & Olympiadum, Vrbiſque Conditæ anni, quæ temporis ratio alioqui omnium inter profanos certiſſima creditur, dum vel inter ſe, vel cum rebus apud alias gentes actis componuntur, ſunt incertiſſimi. Adhuc inter ipſos lis verſatur ſub iudice, qua Olympiade Cyrus in ſacris profaniſque paginis notiſſimus viguerit, quoto Vrbis anno. Eadem eſt actio de Xerxe, Alexandro illo magno, Solone, Pythagora, Platone & reliquis clarioribus. Aetate Plutarchi hiſtoriæ iſtorum ita erant confuſæ, vt multi negarent Solonis & Crœſi congreſſum, & ſeptem Sapientum conuiuium, atque alia huiuſmodi cum temporibus congruere. Quin & hodie eruditi ſudant docendo, quo pacto tempora ipſorum & Græcorum, à quibus Olympiadas accepimus, vt Athenienſium, Lacedæmoniorum, Achæorum, Macedonicorum, Cyrenaicorum regum atque magiſtratuum cum Olympiadibus concilientur. Romani certum quidem tempus ab Vrbe ſua figunt, Regum, Conſulum, Tribunorum, Principum, ſuorúmque illuſtrium, at quando ab eis quæritur, quota tunc agitaretur Olympias, quis tum in Græcia floreret, quis in Sicilia ſibi finitima, quis in Perſide, Aegypto, reliquis orbis partibus clareſceret, obmuteſcunt, ſecum diſputant, & ſub annum quingenteſimum, qui ducentis annis ortum Domini duntaxat anteceſſit, vix conueniunt. Cauſa eſt in promptu, quam vtinam, qui nobis exactam omnium gentium rationum ſiue Chronicorum conciliationem & concordiam pollicentur, attenderent. Primùm Vrbis C. Olympiadum, & aliarum Aetarum principia non ſatis ſunt cognita & perſpecta. Deinde vt ſint cognita, nondum tamen inter ſe certò & definitè comparari poſſunt, quoniam anni integri, quales ferè ab V.C. notantur, fractis, cuiuſmodi ſunt Olympiadum, Monarchiarum, Aetarum denique aliarum, non apertè per omnia reſpondent & conſonant. Hinc Dionyſius Halicarnaſſæus rectè & hoc reprehendit in Thucydide, quòd euenta belli Peloponneſiaci, per initia & exitus annorum Olympianicorum ita digeſſerit, vt cum geſtis exterorum vix commodè comparari poſſit. Olympia enim annum quemque interſecant, ac ſemper ex vno, ſecundùm vulgarem calculum, duos quodāmodo efficiunt, dum tempus medium anno præterito, reliquum ſequenti aſſignant. Præterea faſti ſæpe correcti ſunt, aucti, diminuti, aliquando propè immutati, vt à Methone, Numa, Iulio Caſ. Auguſto, &c. Deni-

Act. 17

que, vt prætercam Titi Liuij querimoniã de magnis erroribus tempora Romanorum conſulum & magiſtratuum, & rerum quoque anno geſtarum implicantibus, Emergentes, vt vocantur, anni & vſuales, deſinentes & finientes non ſecum ad amuſsim conſentiunt. Ac vt initio exiguam videantur inferre differentiam, progreſſu ſanè maximam, maximoperéque notabilem efficiunt. Emergentes appellant, eos qui à quouis rei euentu, quouis anni Vſualis tempore emergunt & incipiunt, & vertentibus duodecim menſibus ſolaribus finem habent, atque ita iterum in ſua veſtigia redeunt, vt ſolet fieri in Regum & Impp. initiis. Iam quantum in numerãdo id afferat diſcrepantiæ, in vno Iulij Cæſaris quinquennio libet oſtendere. Eius Imperij primus annus tantum ſex menſes & aliquot dies ante Calendas Iulias complectitur, circa quas Pompeium ad Pharſaliam vicit & ſolus imperare cœpit. Quintus duos duntaxat menſes comprehendit & dies quindecim, vt qui 15. Martij à cõiuratis interfectus ſit. In illius igitur quinquennio menſes ferè ſedecim deſiderantur, ac proinde veteres rectè eius Imperium annis tribus, menſibus octo definierunt. Quapropter cum hoc diſcrimen ſit momenti maximi, & multum temporis abſorbeat, præſertim ſi per ſæculorum ſpatia ſæpius repetatur, nunquam probaui nimis exquiſitam illã Shuberti Eccleſiaſtis Spirenſis, quem fruſtra & ridiculè Dauid Chitreus commẽdat, iuxta vetus verbum, ſe mutuo muli ſcabunt, Chytræi ipſius, & ſimilium diligentiam, qui dum videri volunt, ne ab horula quidem cadere, ſed minutiſsima quæque, & obſcuriſsima præfinitè decidere, a toto excidunt, ac controuerſias maiores iis, qui nodos, difficultates & ſcrupulos Chronologiæ notos habent, excitant, ſeque illis deridendos præbent. Solis verò indoctis fumos vendunt, qui glorioſis & vanis iſtorum titulis & ſui ipſorum prædicationibus adducti eos vera putant dicere. Temerè enim Auctores mutare, reijcere, corrigere, corrumpere, ſex regulas ſupponere, hypotheſéſve fingere, quas doctus non facilè dederit, ſuis ſtudiis & imaginationibus adaptare compellũtur, &, verbi gratia tradere, quod Shuberto diuinè excogitatum viſum eſt (nam hæretici omnia ſua mirantur) duos eſſe Cyros coætaneos, Medum & Perſam, vnum, qui iuxta Herodotum à Tomyri Maſſagetarum regina interfectus ſit, alterũ Xenophontis, qui placidè in liberorum ſuorum complexu dormierit: duos Darios eiuſdem temporis, quorum vnus Babyloniis, alter Perſis regnauerit, vnus Zorobabelem habuerit ſatellitem & Iudæis fauerit, alter non item. Et ita de cæteris. Quanto rectius nobiſcum profiterentur, in ineplicabili annorum confuſione eum numerum & modum eſſe ſeruandum, non qui veriſsimus ſit, ſed qui probabiliſsimus veróque proximus videatur. Denique differentiam decem annorum aut etiam plurium non tanti eſſe faciendam, vt propterea implacabiliter de minutioribus dimicare, neque perpetuo contextu & tenore, hiſtoriæ vniuerſa aut certè præcipua perſequi debeamus. Quod enim parum diſtat, vt verbo fertur veteri, diſtare minimè videtur. Deinde Canones, Axiomata, Præcepta, Aphoriſmi, Apoteleſmata, in omnibus artibus dantur in genere. Cùm ad ſingula deſcenditur, non ſolet fieri, quin multa à regula diſcedant. Hoc conſilio temporum ſummam vniuerſe colligimus, membratim eam demonſtramus, illa omnium ſæculorum præcipuas res, euenta viros armis, artibus, diſciplinis, inuentis, ſcriptis, aliiſque facinoribus nobiles concludimus. Siquid non vbique conſonat, quanquam pauca, opinor, tu cæterique doctiſsimi æqui conſulite, & implacabilibus Scriptorum diſsidiis tribuite. Nec verò iſta, quaſi quicquam huic ſtudio decerpens, cæterorum iudicia occupem, aut quòd aliorum cenſuras & caſtigationes

refor

reformidē. Verum quia ad recenſionē, ἐπανόρθωσιν, ἢ κρατιωτῆς α paratus ſum ac meliora tradituro libentißimè velim cōcedere. Interim cū legerim è noſtris præcipuos, qui hoc accurarunt argumentum, volverim, contulerim, quum auctores ſacros cum profanis diligenter comparauerim, quum præter cæteros, quorum hodie quidem recentes Chronologiæ circūferūtur (abſit dicto inuidia) Hebræos & Chaldæos cōſuluerim, verterim, illuſtrauerim, quum hoc quater decennium in hoc opus conſumpſerim, ſi me propius ad veritatem acceßiſſe dicam, meo iure id videor facere, nec vereri debeo, vt quiſquam, vel temeritati, vel arrogantiæ, à qua me non haberi, ſed eſſe alienißimum ſemper ſtudui, ac per Dei gratiam ſtudebo in perpetuum, id tribuat, quod ſumo labore & ſtudio poſſedi. Præterea ab ipſis minimè ſoleo diſſentire, & ſicubi dißentio, quod in tanta mole non poteſt non contingere, id inuitus & moleſtè facio, & grauißimorum atque doctiſſimorum virorum rationibus, auctoritatibus, ſententiis munior. Faxit Deus Opt. vt hic labor ad Eccleſiæ vſum maneat, tibique & Catholicis omnibus, quibus aduerſus Hæreſeon impuritatem ſcribitur, ſit vtilis ac gratus, Vale. E noſtro Muſæo Pariſienſi, Nouembri menſe, ann. ab orbe ſalutari aduentus, Chriſti illuſtrato 1584.

GILB. GENEBRARDO THEOLOGO ET REGIO *Profeſſori Clariſſ. Arnaldus Pontacus Epiſcopus Baſatenſis.*

A SVMMO omnium rerum opifice Deo (mi Genebrarde) ſummis votis ac precibus vnicè ſemper efflagitaui noſtrā antiquā ſtudiorum tranquillitatem, ac illud honeſtum muſarum otiū, quo à tā multis annis vnà vſi ſumus, vt & libros & ſtudia repeterem, à quorum neceſſitudine me cōplura negotia abſtraxerāt, præſertim verò vt permultas obſeruationes prætexerē, ſimul ac deſcriberē, quas partim probatorum authorum lectioni, partim eruditorum hominū cōſuetudine exceperam. Nam eruditionis laude celebratos conuenire ſēper ſtudui, meis in vrbem & totam Italiam peregrinationibus, de rebus maximè eccleſiaſticis, aliiſve inſignioribus Chriſti conſeruatoris noſtri ſalutatē aduentum conſequutis, vt Chronologiam, quam à viginti fermè annis cœpi emittere, auctiorem atque locupletiorem redderem. Verùm toto eo tēpore perduelliū motus identidē repetuntur, regni cuncta miſcentes, vaſtātes, perdentes, in mea ſeorſum dioceſi, quam dum reſtaurare conor, atque ad antiquū Dei cultum, diuinamque rem reducere, quā obſecro tranquillitatem, quod otium ad rem literariā mihi ſupereſſe potuiſſe cēſes? Adde ſanctas expoſtulationes & querimonias ab antiquis Epiſcopis & Paſtoribus expreſſas, propter interpellationes, diſtractiones, labores nobis ſingulis pene momentis ſubeundos. Tibi notum eſt vetus Auguſtini dictū & querimonia: Inter aceruos occupationum, quibus nos alienæ vel cupiditates, vel neceſſitates angariatos trahunt, vix paululū ſpacij ad dictandum datur. Hinc quoties tranquilli tuorum ſtudiorum ſtatus recordor (recordor autē ſæpius, non tuæ felicitati inuidens, ſed mearum curarū miſerens) quoties, inquam, illius recordor, eúmque comparo cum negotiorum fluctibus, qui-

bus nos Epiſcopi aliquo miniſterij noſtri ſenſu tacti,obruimur, mihi ſtatim illud Bernardi talibus occupationibus oppreſſi occurrit:Infœlix ego homo natus ad laborem,implumis auicula,penè omni tẽpore nidulo exulans,vẽto expoſita,& turbini,turbatus ſum,& motus ſum ſicut ebrius,omníſque ſcientia mea deuorata eſt. Fœlices vos,quos abſcondit Dominus in tabernaculo ſuo in die malorum,donec tranſeat iniquitas ſub vmbra alarũ ſuarum.His ego ſimiliter oppreſſus,cùm te excuſionẽ tuæ Chronologiæ procurare,me verò otio deſtitui ad meam tam pauco tempore perluſtrãdam,cernerem,ad te ea duntaxat,quæ prõpta paratáque habebam,poſſum mittere.Si illorũ aliqua publicam notitiã merentur,cenſe,quæſo,decerne, tuo hîc iudicio vtere Ingentem quidem tibi gratiam habeo,quòd me crebris literis hortatus ſis ad illam perficiendam,& ad te remittendam,vt denuo ſubiret typos:ſed maiorẽ,quòd ſingulari diligentia,ſummo erga Deũ zelo,maximo erga cuiuſque ordinis homines beneficio,meã,ſiue tarditatẽ ſiue ceſſationem cõpenſaueris, quando perdoctã,illam,inſignẽ, operoſam Chronographiam ante tres annos,nõ modò literatis non inuidiſti,verùm etiam in meo nomine apparere,ac pro tua modeſtia & noſtra beneuolẽtia meã in illam conferre atque inſerere,annorum numero atque ordine ſeruato,quẽ tenuerã,voluiſti. Quã,vti verũ fatear,neq; quicquã apud te diſſimulẽ,adeo exactã,& abſolutã rediddiſti,vt à mea elaborãda,deterreat.Nihil enim video ſcribi poſſe perfectius,nihil rectius. Interim , quoniam huius generis argumentum patet ampliſſimè,potẽſtque augeri , rurſum quoniã quæ de iſto themate collegi,Reip.fore vtilia iudicaſti,ecce exorari me patior:ſpero enim te illic nõnulla inuenturum,quæ ad depellendũ tenebras à curioſa inſcitia & ab inſcia curioſitate exortas valeant,quãtum ſane ſpectat ad Eccleſiam & res in ea ſanctiſsimè latas,atque inſtitutas. Ad te præterea breui mittam,ſi otium Deus conceſſerit,notas & emendationes Euſebiani Chronici,à me iampridẽ inchoatas,nunc verò perfectas,quod , vt ſcis crebris eruditorum queſtibus,erratis,maculiſque reſperſum eſt. Adiiciam meas ex Hæbræo commentariorum Rabinicorum è Salomone Iarhi, Abrahamo Abben Ezra, Dauide Kimhi in nouẽ minores prophetas conuerſiones.Nam cæteri tres,id eſt,Abdias,Ionas,Sophonias ab iiſdem illuſtrati annis abhinc quatuordecim , mea interpretatione in vulgus manarunt.Hæc autẽ omnia tanquam ab antiquo profecta diſcipulo,per Deum, noſtræque amicitiæ fidem,oro,relege,recenſe,corrige.Ego pro mea parte vementiſsimè Deum interpellabo , vt te diu ſoſpitem incoluménque Eccleſiæ ſeruet.Vale.

ΕἸΣ ΤᾺ ΤΟΥ͂ ΛΟΓΙΩΤΆΤΟΥ
καὶ ἐπισημοτάτου Γ. Γενεβράδου τοῦ Θεολόγου καὶ τῶν Ἑβραϊκῶν γραμμάτων βασιλικοῦ ἑρμηνέως χρονικά.

Εἴδεα καὶ τὰ γένη, λογικῶν λόγος ἄφθιτα φησι.
  Μόρσιμα πάντα μέρη, καὶ καθ' ἕκαστ' ἄτομα,
Τοὔνεκα παιδοβόρος λέγεται Κρόνος, ἔμπαλιν αὐτοὺς
  Πάντα λαφυσσόμενος, τὰ πρὶν ἔτικτε Ῥέα,
Χρύσεαι δ' αἰσελίδες χρονικαὶ τοὺς φῶτας ἑκάστους,
  Θῆκαν ἀειμνήστους, πράγματα καὶ μαγερικά.
Ἐνθάδ' ἔνεστι μαθεῖν τῶν ὠγυγίων κλέος ἀνδρῶν,
  Ἑρπύζων τ' αἰὼν ὅσσα διηνύσατο.
Αἳ δὲ γὰρ ἐξ ἀδύτων πολυβένθεος εἰσὶ μνημοσύνης,
  Ἀνδρὸς τοῦ περιμάχου τῆς πολυστορίας.
Τοὔνομα κλεινόν, θειοδαὴς ὁ Γενεβράδος ἐστι,
  Μάρτυς ἐτητυμίης ἐχθρὸς ἀλιτροσύνης.
Πᾶς οὖν τὰς σελίδας συνεχῶς ἐν χερσὶν ἑλίσσων,
  Τὴν τοῦ ληθεδανοῦ κῆρα θεοῦ δαμάσει.

N. Γουλόνιος.

CAROLVS BALLIVS PARIſienſis Præſes ad operis auctorem.

TANTAE molis opus cuius-vis condere non eſt,
  Hac vnum Auernum gloria tanta decet.
A te ita continuus ſæclorum pingitur ordo,
  Digeritúrque, vt nil rectius eſſe queat.
Hiſtorias omnis generis complecteris arcto
  Vnquam præcipuum quicquid in orbe fuit.
Quódque rei caput eſt ſummum, quæcunque feſellit,
  Texit, corrupit, polluit hæreticus:
Reſtituit priſco magna virtute nitori
  Sanas, illuſtras, corrigis, atque doces.

LECTORI AVCTOR DE CHRONOGRAPHIÆ ET HISTORIARVM METHODO.

CHRONOGRAPHIAM, quàm Chronologiam tibi, ſtudioſe Lector tradere maluimus, ne morem Calculatorum ſecuti, annoſam vetuſtatem numerãdam potius, quàm legendam proponeremus. Ingentes quidem ſũmas ære breuiori exprimere laudabile eſt & fructuoſũ, vt magni ac difficiles numeri celerius ſubducantur & concipiantur. At res magnas & multitudine ſæculorũ confectas duntax atſignare, non eiuſmodi fuerit. Etſi enim breuiter dicta, legendo facilius percipimus & fidelius retinemus, niſi tamen cũ vocabulis res ipſæ coniungantur, aut ſaltem delibentur, quicquid diſſeritur, mihi videtur inſipidum, Chronologia eſt nuda breuiſque temporum commemoratio, non plena ſcriptio, hiſtoriarum imago, non rerum deſcriptio. Chronographia autem aliquanto latior. Hebræis eſſet Seder Olam rabbá, vt ſuperior Seder Olam zutá. Non enim res tantũ ſignat, computat, λογίζει, verum etiam effatur, vtcunque deſcribit & explicat. Ne verò in tanta Temporum, Annorum, Rerum varietate deerres, aut temere per incerta & incomperta, in vaſtitate eiuſmodi feraris, breuitatis rationem nequaquam deſeruimus, viarum compendia captantes, quæ tuæ memoriæ totius huius diſciplinæ difficultatem potius infignent. In Chriſtum tanquam in ſcopũ, tanquã in Cynoſuram per certa itinera atque interualla tendimus, in quibus ſi velut de via feſſus conquieſcas & aliquantum reſpires, hac longa peragratione nihil iucundius, nihil facilius percipies. Nam nulla Methodus eſt aptior ad annoſam antiquitatem animo complectendam, quàm ſi vniuerſum Chronographiæ corpus in certas ætates ac ſæcula diſtinguas, quæ nec nimis ſint contracta, nec nimis prolixa, atque hîc exerceas, quod Rhetores præcipiunt, in Perſpicuitate tenendam eſſe partitionem, quæ nec ſit minutior, nec amplior. Sic animus circũſcribitur certis terminis, ne in immenſo ſe conficiat, & dum caret ſtationibus & metis, in quibus ſe reficiat & ſuam profectionem dirigat, errore ſeductus vltimas cum primis cõponere nequeat. Oblata quies grata eſt, quod fit dum aſſultatim res tractãtur, & non continenter circa pauſam. Multi multa de Methodo ad facilem hiſtoriarum cognitionem eloquenter & doctè diſputarunt, verum breuiſſima methodus eſt hæc, qua vetuſtatem vſque ad Chriſtum in ſex ætates diuidimus, poſteáque membratim ſummam ſingularum ætatum demõſtramus, & quid quaque ætate contigerit, præſtingimus. Deinde quicquid à Chriſti ortu ſupereſt, in ſedecim partes vel ſæcula partimur &, illorum euenta modo iam inchoato perſequimur.

Caſſiodorus li. de Inſtit. diuinarũ literarum.

Ergo

Ergo, vt Temporum optimè diſtinguendorum,ſcitóque ordine digerendorum rationem facilè percipias,ab orbe condito ad Chriſtū nobiſcū per ſex ætates,quaſi gradus, inæquales quidem,ſed tamen certos & à ſcriptura deſignatos progredere. Deinde à Chriſto nato ad hunc annum 1585.per ſedecim æqualia interualla & ſtationes,fac,peruenias. Nam ſolum ſæculum decimum ſextum inæquale eſt, vtpote octogeſimo quarto an.definitum.Atque ita tædiū tantæ tamq; prolixā peruagationis ſubleuabis, quemadmodum ingreſſi vaſtum longúmque pelagus iucundius & quaſi breuius nauigant,quando portus metáſve norunt,in quibus ſua corpora & naues debent reficere.Huius rei guſtum,ſequentis operis veluti Periocham,præbere hîc placet,vt ſi in foliorum multitudine experiri ſubterfugis, in paucis paginis id facias.

Anni Chriſti | *Anni mundi.*

AB ORBE CONDITO ad Chriſtum naſcentem an.4089 patientem 4121.menſ.6.dies 16.

Inductione ſex ætatum id oſtenditur.

Aetas mundi Originarij,ſiue primorum patrum.

1. *Aetas.* Diebus ſex conditur mundus.

Primæ ætatis euenta, illuſtres,

Adam genuit Seth ætatis ſuæ & mundi anno 130.

Seth genuit Enos anno ætatis 105. — 235

Enos genuit Cainan ætatis ſuę anno 90. — 325

Cainan genuit Malaleel an.70. — 395

Malaleel genuit Iared anno 65. — 460

Iared genuit Enoch anno 162. — 622

Enoch genuit Mathuſalem anno 65. — 687

Mathuſalem genuit Lamech, anno 187 — 874

Lamech genuit Noë anno 182 — 1056

Noë in diluuio natus erat annos 600. — 1656

ad pag.23

		Anni mundi.	
	Summa, ab orbe, condito ad diluuium anni.1656.dies 6.		
	ÆTAS DILVVII.		
2. Ætas. Geneſ. 8. 11.	Diluuium durauit annum vnum, dies 10.	1657	*Secundæ ætatis euenta.*
	Sem filius Noë genuit Arphaxad ab eluuione anno 2.	1659	*Viri illuſtres.*
	Arphaxad genuit Sale ætatis ſuæ anno 35.	1694	
	Sale genuit Heber anno 30.	1724	*Docti.*
	Heber genuit Phalegh anno 34.	1758	*Pontifices.*
	Phalegh genuit Rehú ætatis ſuæ anno 30.	188	
	Rehú genuit Saruch anno 32.	1820	
	Saruch genuit Nahor anno 30	1850	*Prophetæ, à pag. 23. ad pag. 39.*
	Nahor genuit Thare anno 29.	1879	
	Thare genuit Abraham anno 70.	1949	
	Summ[illegible] à diluuio ad ortum Abrahæ, ann[illegible] [illegible]ies decem.		
	ÆT[illegible]		
3. Ætas. Geneſ. 7. & [illegible] Geneſ. 25. Geneſ. 47. Exod. 12. Gala. 3	Al[illegible] anno [illegible]00.	2049	*Tertiæ ætatis euenta*
	[illegible] 60.	2109	*Viri illuſtres.*
	[illegible] Ægyptum [illegible] 130	2239	*Docti.*
	Iacob [illegible] in ægypto annis 430.	2669	*Pontifices.*
	Summa ab Abrahæ ortu ad exitum de Aegypto anno 720.		*Prophetæ, à pag. [illegible]. ad pag. 71.*

		Anni mũdi.	
	ÆTAS IVDICVM ET HEROVM.		
4. Ætat. Deut. 1. & 29. Iud. 3.	Moſes populi ex Ægypto educti Remp. in deſerto adminiſtrauit, annis 40	1709	
	Ioſue de tribu Ephraim an. 18.		*Quartæ ætatis euenta,*
	Othoniel, annis 40.	1749	
	Aiod ambidexter cum interregno, annis 80.	1829	*Viri illuſtres,*
	Debora & Barac, annis 40.	1869	*Docti,*
	Gedeon, annis 40.	1909	
9	Abimelech eius filius, an. 3	1912	*Pontifices,*
10	Thola, annis 23.	1935	
10	Iair, annis 22.	1957	*Prophetæ, à pag. 71. ad pag. 115.*
11	Iephte, annis 6.	1981	
12	Abeſan, annis 7.	1988	
12	Ahialon, annis 10.	1998	
12	Abdon, annis 8.	3006	
16	Samſon, annis 20.	3026	
1. Reg. 1.	Heli iudex, idémque ſacerdos, annis 40.	3066	
	Samuel & Saul regnarunt annis 40.	3106	
	Dauid imperauit annis 40.	3146	
	Salomon templum ædificare cœpit regni ſui anno 4.	3149	
	Summa ab exitu de Aegypto, ad quartum annum Salomonis, ſiue iacta templi fundamenta an. 480. vt 3. Reg. 6.		*Quintæ ætatis euenta,*
	ÆTAS REGVM.		*Viri illuſtres,*
5. Ætat. 3. Reg. 11. 2. Para. 12. & 13. 3. Reg. 15. 3. Reg. 12. 4. Reg. 8.	Salomon regnauit adhuc annis 36	3185	*Docti,*
	Roboam 17	3202	
	Abia, annis 3	3205	*Pontifices,*
	Aſa, annis 41	3246	
	Ioſaphat, annis 25	3271	*Prophetæ à pag. 115, ad pag. 161.*

Anni mundi	12	Ioram,annis	8.
	4.reg. 8.	Ochozias,annis	1.
	4.reg. 11.	Athalia,Regina	7.
	ibid.	Ioas,annis	40.
	15	Ozias,qui & Azarias, annis.	52.
	15	Ioathan,annis	16.
	16	Achaz,annis	15.
		Ezechias,an.	29
	21	Manaſſes,an.	55.
	21	Amon,an.	2.
	22	Ioſias,an.	21.
	23	Ioachas,menſibus	3.
	23	Ioakim Eliachim,annis.	11.
	24	Ioachim Ieconias,menſ.	3.

Summa à Templi fundamentis ad captiuitatem Babylo.an.419.menſ.6.

Ætas ſexta.

ÆTAS MONARCH. MVNDI.

Temp.captiuitatis fuit an 70.

A 70.illo capti.an ad Chriſtũ.

Hebdomades 69.ideſt,an.483

Summa à captiuitate Baby. ad Chriſtum 553.

Ita ab vrbe condito ad Chriſtum patientem ſunt an.4121.menſ.6.d.16. i.ad Chriſtum natum an. 4089.menſ.3.d.6.

Sedecim ſæculorũ inductione id oſtẽditur.

A CHRISTO NATO ad hoc tempus ſunt an.1599.

Anni Domini.		I. SÆCVLVM.	*Anni*	*menſ.*	*dies.*
		Chriſtus an.	32	3	10
		Apoſtoli ante fixã Romæ ſedẽ.	12		
1	1	Petrus Apoſtolus.	24	5	11
	2	M.Linus Tuſcus.	11	3	12
	3	M.Cletus Romanus.	12	1	11
	4	M.Clemens Rom.	9	6	7
102		*Summa 102.*			

Sextæ ætatis.

Euenta,

Viri illuſtres,

Docti.

Pontifices,

Prophetæ,

Principes,

Monarchiæ,

Conſules.

à pag.162.ad pag.352.

1.Sæculi Imperatores,

Doctores,

Hæretici,infra pag.358.

Interpontificia,

Res,

Euenta,

Principes,

Patriarchæ,

Concilia,

Hiſtoriographi, cæteriq́; Scriptores infra à pag. 358. ad pag.377.

Ann. Domini		2. SAECVLVM.	Ann.	Menſ.	Dies
100	5	M. Anacletus Athenienſis.	9	2	10
	6	M. Euariſtus Græcus.	9	10	2
	7	M. Alexander Rom.	7	10	2
	8	M. Sextus Rom.	10	3	21
	9	M. Theleſphorus Græcus.	11	3	21
	10	M. Higinus Athenienſis.	4	3	4
	11	M. Pius 1. Aquileienſis.	9	4	3
	12	M. Anicetus Syrus.	9	4	13
	13	M. Soter Campanus.	9	3	21
	14	M. Eleutherius Græcus.	15	3	2
	15	M. Dictor 1. Apher.	10	3	10
Ann. Domini 206		*Summa cum interpontificis 104. quaſi interregnis.*			
		3. SAECVLVM.			
Ann. Domini 206	16	M. Zepherinus Roma.	7	7	10
	17	M. Calixtus Roma.	6	1	10
	18	M. Vrbanus, Romanus.	4	10	12
	19	M. Pontianus Rom.	9	5	22
	20	M. Anterus Græcus.	5	1	12
	21	M. Fabianus Rom.	13		12
	22	M. Cornelius Romanus.	2	2	11
	23	M. Lucius 1 Rom.	3	3	3
	24	M. Stephanus Rom.	7	5	3
	25	M. Sixtus Athenienſis.	2	10	22
	26	M. Dionyſius Monachus.	6	2	23
	27	M. Fœlix 1. Romanus.	4	3	4
	28	M. Eutythianus Tuſcus.	1	1	15
	29	M. Caius Dalmata.	11	4	2
Ann. Domini 302	30	M. Marcellus Rom.	6	2	12
					16
		Summa cum interregnis: 96.			
		4. SAECVLVM.			
	31	M. Marcellus Romanus.	6	5	21
302	32	M. Euſebius Græcus.	4	1	3
	33	M. Miltiades Afer.	4	7	9
	34	S. Sylueſter Romanus.	23	10	11
	35	S. Marcus Romanus.	2		10
	36	S. Iulius Roman.	15	2	6

2. Sæculi Imperatores, Doctores, Hæretici, pag. 358.

Interpontificia & q. Interregna, Euenta, Res, Concilia, Patriarchæ, Reges, Hiſtoriographi, cæteríque Scriptores à pag. 358. ad 389.

3. Sæculi Imperatores, Doctores, Hæretici, pag. 358. Interpontificia & q. Interregna. Euenta, Res, Concilia, Patriarchæ, Reges, Hiſtoriographi, cæteriq; Scriptores à pag. 389. ad pag. 405.

4. Sæculi Imperatores, Doctores, Hæretici, pag. 359.

An. domini			Ann.	Menſ.	Dies
	37	S.Liberius Romanus.	12	3	4
302	38	M.Fœlix 2.Roman.	1	4	2
	39	S.Damaſus Luſitanus.	19	3	11
	40	S.Siricius Rom.	15	11	25
403		*Summa cum interpontificiis 107.*			
		5. SAECVLVM.			
403	41	S.Anaſtaſius Romanus.	3		10
	42	S. Innocentius Albanus.	15	2	25
	43	S.Zoſimus Græcus.	1	3	12
	44	S.Bonifacius.	5	8	7
	45	S.Cæleſtinus Campanus.	8	10	17
	46	S.Sixtus 3. Romanus.	8		18
	47	S.Leo Magnus Tuſcus.	21	1	13
	48	S.Hilarius Sardus.	7	3	10
	49	S.Simplicius Tiburtinus.	15	1	7
	50	S. Fœlix 3. Rom.	6	11	17
	51	S.Gelaſius Afer.	5	8	17
500	52	S.Anaſtaſius 2.Rom.	1	10	24
		Summa cum interregnis 97.			
		6. SAECVLVM.			
500	53	S.Symmachus Sardus.	15	6	22
	54	S.Hormiſda Campanus.	9		18
	55	S.Ioannes Tuſcus.	2	8	28
	56	S.Fœlix 4. Samius.	4	2	13
	57	S.Bonifacius 2.Rom.	2		2
	58	S.Ioannes 2. Roman.	2	4	
	59	S. Agapetus Rom.		11	19
	60	M.Syluerius Campanus.	1	5	12
	61	S.Vigilus Rom.	18	6	26
	62	S.Pelagius Rom.	6	10	28
	63	S.Ioannes 3.Romanus.	12	11	26
	64	S. Benedictus Romanus,	4	1	18
	65	S.Pelagius 2.Roman.	10	2	10
604	66	S.Gregorius Magnus Roma.	13	6	10
		Summa cum interpontificiis 104.			
		7. SAECVLVM.			
604	67	S. Sabinianus Bledenſis.	67	5	9

Interpontificia,
Euenta,
Res,
Concilia,
Patriarchæ,
Hiſtoriographi, cæteriq́,
Scriptores à pag. 407 ad 435.

5. Sæculi Imperatores,
Doctores,
Hæretici, pag. 359.
Interpontificia & q.
Interregna,
Euenta,
Res,
Concilia,
Patriarchæ,
Reges,
Hiſtoriographi, cæteriq́,
Scriptores à pag. 435. ad pag. 456.

6. Sæculi Imperatores,
Doctores.
Hæretici, pag. 360.
Interpontificia,
Res,
Euenta,
Concilia,
Patriarchæ,
Reges,
Hiſtoriographi,
Cæteriq́, ſcriptores, à pag. 456. ad 478.

Ann. Domini			Ann.	Menſ.	Dies	
	68	S.Bonifacius 3 Rom.		9		
664	69	S Bonifacius 4.Marſus.	6	8	13	*7. Sæculi Imperatores,*
	70	S.Deuſdedit Roman.	3	3	20	
	71	S.Bonifacius 5.Neapolita.	5		10	*Doctores,*
	72	Honorius Campanus.	12	11	17	
	73	Seuerinus Romanus.	1	2		
	74	Ioannes 4.Dalmota.	1	9	9	*Hæretici, pag.360.*
	75	S.Theodorus Græcus.	6	5	18	
	76	M.Martinus Tudertinus.	6	1	26	*Interpontificia.*
	77	Eugenius Romanus.	2	9		*à pag.478,ad 499.*
	78	Vithahanus Volſcus.	14	6		*Euenta,*
	79	S.Adeodatus Roman.	4	2	5	*Res,*
	80	Domus Romanus.	5	5	10	*Concilia,*
	81	Agatho Siculus.	2	6	15	*Patriarchæ,*
	82	S.Leo Siculus.		10		*Principes,*
	83	S.Benedictus 2 Rom.		10	12	*Hiſtoriographi, cæteri-*
	84	Ioannes 5.Antioch.	1	2	19	*queScriptores à pag.499.ad*
	85	Conon Trax.		11	3	*520.*
701	86	S.Sergius Antioche.	13	3	23	
		Summa cum interregnis. 98.				*8. Sæculi Imperatores,*
		8. SAECVLVM.				
	87	M.Ioannes 6.Græcus.	3	8		*Doctores,*
	88	Ioannes 7.Græcus.	2	7	17	
	89	Siſinnius Antiochenus.			20	
	90	Conſtantinus Syrus.	7		20	*Hæretici, pag.360.*
	91	Gregorius 2.Rom.	16	9	11	
	92	Gregorius 3. Syrus.	10	8	24	*Interpontificia*
	93	Zacharias Græcus.	10	3		*Euenta,*
	94	Stephanus 2.Rom.			3	*Res,*
	95	Stephanus 3.Rom.	5	1		*Concilia,*
	96	Paulus Romanus.	10	1	24	*Patriarchæ,*
	97	Stephanus 4.Siculus.	4	5		*Principes,*
	98	Adrianus Rom.	23	10	17	*Hiſtoriographi, cæteriq;*
						Scriptores à pag. 499. ad
		Summa cum interpontificiis 94.				*pag.520.*
		9. SAECVLVM.				
796	99	Leo 3.Romanus.	20	5	18	*9. Sæculi Imperatores,*
Ann. Domini.	100	Stephanus 5.		6	24	
	101	Paſchalis Romanus.	7	3	17	*Doctores,*
796	102	Eugenius 2.Romanus.	4	6	29	
	103	Valentinus Rom.		1	10	*Hæretici,pag.523.*

Anni mundi			Ann.	Mens.	Dies.	
	104	Gregorius 4.Rom.	16			
	105	Sergius 2.Rom.	3			*Interpontificia.*
1002	106	Leo 4.Romanus.	8	3	6	
	107	Benedictus 3 Rom.	2	6	9	*Euenta,*
	108	Nicolaus Magnus Rom.	9	7	13	
	109	Adrianus 2.Rom.	5	9	12	*Reges,*
	110	Ioannes 8.Rom.	10		2	
	111	Martinus 2.Gallus.	1	5		*Concilia,*
	112	Adrianus 3.Rom.	1	2		
	113	Stephanus 6.Rom.	6		11	
	114	Formoſus Rom.	5	6	16	*Patriarchæ,*
	115	Bonifacius 6.Tuſcus.				
	116	Stephanus 7.Romanus.	1	3		*Principes,*
	117	Romanus Tuſcus.		3		*Hiſtoriographi, cæteri-*
	118	Theodorus 2.Rom.			20	*queScriptores à pag. 527. ad*
	119	Ioannes 9.Rom.	2		15	*520.*
901						
		Summa cum interregnis 105.				
		10. SAECVLVM.				
	120	Benedictus 4.Rom.	3	4		
	121	Leo 5.Ardeatinus.		1	10	
	122	Chriſtophorus Roman.		7		*10. Sæculi Imperatores,*
901	123	Sergius 3.Rom.	7	4	16	
	124	Anaſtaſius 3 Rom.	2			*Doctores,*
	125	Landus Sabinenſis.		6	11	
	126	Ioannes 10.Rom.	13	2	3	*Hæretici, pag. 523.*
	127	Leo 6.Rom.		7	15	
	128	Stephanus 8.Rom.	2	1	12	
	129	Ioannes 11.Rom.	4	10	15	
	130	Leo 7.Romanus.	3	6	10	
	131	Stephanus 9.Germanus.	3	4	12	*Interpontificia*
	132	Martinus 3.Romanus.	3	6	10	
	133	Agapetus 2.Rom.	7	9	10	*Res,*
	134	Ioannes 12 Rom.	9	7	3	
	135	Leo 8.Rom.	2		22	*Euenta,*
796	136	Ioannes 13.Rom.	6	11	5	
	137	Benedictus 5 Rom.	1	6		*Concilia,*
796	138	Donnus 2 Romanus.	1			*Patriarchæ,*
	139	Bonifacius 7.Romanus.		7	5	*Reges,*
	140	Benedictus 6.Rom.	8	10	7	*Hiſtoriographi,*
	141	Ioannes 14.Papienſis.		3		
	141	Ioannes 15.Rom.		8		

Anni mundi.			Ann.	Menſ.	Dies	
	143	Ioannes 16. Romanus.	10	8	10	*Cæteriq́ ſcriptores, à pag.*
1002	144	Gregorius 5. Saxo.	2	5	10	*à pag. 552. ad 574.*
	145	Ioannes 17. Græcus.		10		
	146	Sylueſter 2. Aquitanus.	4	1	10	
		Summa cum interpontificiis. 101				
		11. SÆCVLVM.				*11. Sæculi Imperatores,*
Anni Domi.	147	Ioannes 18 Rom.		4	20	
	148	Ioannes 19.	4	4		*Doctores,*
1002	149	Sergius 4. Rom.	2		15	
	150	Benedictus 7. Tuſcula.	11	1	13	*Hæretici,*
	151	Ioannes 20. Tuſcula.	11	1	9	
	152	Benedictus 8. Tuſcula.	13	4	9	*pag. 523. & 324.*
	153	Sylueſter 3. Romanus.		1	19	
	154	Gregorius 6. Rom.	2	7		*Interpontificia,*
	155	Clemens. 2. Saxo.		9		*Res,*
	156	Damaſus 2. Bauarus.			23	*Euenta,*
	157	Leo 9. Alſatius.	5	2	6	
	158	Victor 2. Sueuus.	2	3	14	*Concilia,*
	159	Stephanus 10. Lotharin.		7	18	*Patriarchæ,*
	160	Benedictus 9. Camp.		9	20	*Reges,*
	161	Nicolaus 2. Allobrox.	3	6	26	*Hiſtoriographi,*
	162	Alexander 2. Mediola.	11	6		*Cæteriq́ ſcriptores,*
	163	Gregorius 7. Hildebrandus.	13	1	3	*à pag. 574 ad 601.*
	164	Victor 3. Beneuentanus.	1	4	—	
	165	Vrbanus 2. Gallus.	12	4	19	
1100						*12 Sæculi imperatores.*
		Summa cum interpontificiis. 98.				
		12. SAECVLVM.				*Doctores,*
	166	Paſchalis 2. Tuſcus.	18	6	7	*Hæretici,*
Ann. Domini.	167	Gelaſius Caietanus.	1		5	
	168	Calixtus 2. Burgundus.	5	10	6	*pag. 524.*
1100	169	Honorius 2. Imolenſis.	5	2		*Interpontificia*
	170	Innocentius 2. Rom.	14	7	13	
	171	Celeſtinus 2. Tuſcus.		5	13	*Res,*
	172	Lucius 2. Bononienſ.		11	4	
	173	Eugenius 2. Piſanus.	8	4	10	*Euenta,*
	174	Anaſtaſius 4. Romanus.	1	4	24	
	175	Adrianus 4. Anglus.	4	10	19	*Concilia,*

An. de mun.			Ann.	Mens.	Dies	
	176	Alexander 3.Senenſis.	21		19	*Patriarchæ,*
	177	Lucius 3.Lucenſis.	4	2	18	*Reges,*
	178	Vrbanus 3.Mediolan.	1	10	15	*Hiſtoriographi,*
	179	Gregorius 8.Bonauent.		1	27	*Cæteriq; ſcriptores, à pag.*
	180	Clemens 3.Rom.	3	5		*601. ad 637.*
	181	Celeſtinus 3.Rom.	6	7	11	
						13.Sæculi Imperatores,
		Summa cum interpontificiis 98.				
		13.SÆCVLVM.				
Ann. Dom.	182	Innocentius 3.Anagnimus.	18	7	16	*Doctores,*
	183	Honorius 3. Rom.	10	7	13	*Hæretici,*
1198	184	Gregorius 9.Anagninus.	14	13		*pag.535.*
	185	Celeſtinus 4. Anagninus.			18	*Interpontificia,*
	186	Innocentius 4. Genuenſis.	11	6	22	*Res,*
	187	Alexander 4. Anagninus.	6	5	5	
	188	Vrbanus 4. Trecenſis.	3	1	4	*Euenta,*
	189	Clemens 4. Narbonenſis.	3		21	
	190	Gregorius 10. Placentinus.	4	2	10	*Concilia,*
	191	Innocentius 5. Burgundus.		6	2	
	192	Adrianus 5. Genuenſis.		1	9	*Patriarchæ,*
	193	Ioannes 21. Luſitanus.		8		
	194	Nicolaus 3. Rom.	3	8	15	*Reges,*
	195	Martinus 4. Turonenſis.	4	1		
	196	Honorius 4. Rom.	2		1	*Hiſtoriographi,*
	197	Nicolaus 4. Aſculanus.	4	1	18	*Cæteriq; ſcriptores, à pag.*
	198	S. Celeſtinus 5. Eſernienſis.		5	7	*931. ad 663.*
1303	199	Bonifacius 8. Anagninus.	8	9	17	
		Summa cum interpontificiis.105.				
		14. SAECVLVM.				*14 Sæculi imperatores.*
1305	200	Benedictus 10. Taruiſinus.		8	17	*Doctores,*
	201	Clemens 5. Burdegalenſis.	8	10	15	*Hæretici, pag.525.*
	202	Ioannes 22.Caturcenſis.	19	4		*Interpontificia*
	203	Benedictus Tholoſas.	7	3	17	*Res,*
	204	Clemens 6. Lemuicenſis.	10	6	18	*Euenta,*
	205	Innocentius 6. Lemouicẽſis.	9	8	6	*Concilia,*
	206	Vrbanus 5 Lemouicenſis.	8	4		*Patriarchæ,*
	207	Gregorius 11. Lemouicenſis.	7	2	17	*Reges,*
	208	Vrbauus 6. Neapolitanus	11	8		*Hiſtoriographi,*
	209	Bonifacius 9. Neapolitanus.	14	11		*Cæteriq; ſcriptores à pag. 663. ad 689.*

Ann. Domini.			Ann.	Menſ.	Dies	
		Summa cum interpontificiis.101.				
		15. SÆCVLVM.				*15 Sæculi imperatores.*
1404	210	Innocentius 7. Sulmonenſis.	2		22	
	211	Gregorius 12. Venetus.	2	7	5	*Doctores,*
	212	Alexander 5. Cretenſis.		10	8	*Hæretici,*
	213	Ioannes 23. Neapolitan.	5	15		*pag.525.& 526.*
	214	Martinus 5. Romanus.	14	3		*Interpontificia,*
	215	Eugenius 4. Venetus.	15	11	21	*Res,*
	216	Nicolaus 5. Saranenſis.	8		19	*Euenta,*
	217	Calixtus 3. Hiſpanus.	3	3	16	*Concilia,*
	218	Pius 2. Senenſis.	5	11	26	*Patriarchæ,*
	219	Paulus 2. Venetus.	6	10		*Reges,*
	220	Sixtus 4. Sauonenſis.	13		5	*Hiſtoriographi.*
	221	Innocentius 8. Genuenſis.	8		16	*Cæteriq́ ſcriptores, à pag.*
1503	222	Alexander 6. Hiſpanus.	11		8	*689. ad 709.*
		Summa cum interregnis.99.				
Ann. Domini.		16. SÆCVLVM.				*16. Seculi Imperatores,*
	223	Pius 3. Senenſis.			16	
1503	224	Iulius 2. Genuenſis.	9	3	12	*Doctores,*
	225	Leo 10. Florentinus.	8	8	21	*Hæretici,*
	226	Adrianus 6. Batauus.	1	8	6	*pag.526.*
	227	Clemens 7. Florenti.	10	10	8	*Interpontificia,*
	228	Paulus 3. Romanus.	15		29	*Res,*
	229	Iulius 3. Rom.	5	1	6	*Euenta,*
	230	Marcellus 2. Tuſcus.			22	*Concilia,*
	231	Paulus 4. Neapolitan.	4	2	27	*Patriarchæ,*
	232	Pius 4. Mediolanenſis.	5	11	8	*Reges,*
	233	Pius 5. Alexandrinus.	6	3	16	*Hiſtoriographi,*
	234	Gregorius 13. Bononienſis	13	1	3	
	235	Sixtus 5. Anconitanus.	5	4	3	
	236	Vrbanus 7. Romanus.			13	
	237	Gregorius 14. Mediolanẽſis		10	10	
	238	Innocentius 9. Bononienſis.		2	1	
	239	Clemens 8. Florentinus, hodie ſedens.	8			
		Summa cum inter pontificijs. 96. quibus omnibus in vnum reductis exiſtunt à Chriſto nato 1599.				*Cæteriq́ ſcriptores, à pag. 709. ad finem libri quarti.*

AD AVCTOREM.

RElligionis amor, conſtantia ſemper, vbique
Laudatur cunctis in pietate, tenax.
Nulla ſui nunquam falſos veneratur, adorat
Obſeruatores vana ſuperſtitio:
Pontifices ſummè maiores atque minores
Antiquam Romam tu coluiſſe vides.
Impius inque nouâ Turcis Cadileſquerus, amens
Baldenſis Caliphas fertur ad aſtra Scythis.
Arcadiæ ſtolidæ viliſsima beſtia Beza
Suſpicitur ranis núncque Lemanicolis.
Quòd varios tuetur, amet, defendat iniquus
Acriter errores, ſtultus, auarus, hebes.
Quis non ergo colat iam te, miretur, honoret,
Extollat, celebret, te veneretur, amet?
Tu bonus atque pius, duro inſuperabilis hoſti,
Defenſor Chriſti, malleus hæreſeωr.
Ipſas incumbis totus noctéſque diéſque,
Vt veræ doceas relligionis opus.
Túque Nouatores noſtros confundis acutus,
Et victos herbam tu dare cogis eos.
Si tibi permultos ſimiles præberet IESVS
Doctores Chriſtus maximus atque Deus,
Et ſubitò nobis diſcordia magna periret,
Ac tranquilla forent tempora noſtra diu.
Attamen, aſpirante Deo, confidimus omnes,
Hæreticos vnus quòd cohibebis apros.
Qui fruſtra Domini vitem radicitus almam
Sylueſtres tendunt vellere dente fero.
Hoc dicunt monumenta ſatis, quæ docta relinquis,
Communis prorſus vtilitatis amans.
Non igitur geſtabis ouans tu ſerta triumpho,
Laurea vel dabitur vana corona tibi:
Sed te pro meritis ingentibus atque peramplis
Æternæ vitæ præmia certa manent.
Noſque tibi vitam longos producat in annos
Oramus proni ſupplice mente Deum.
Vt, doceas qui ſunt modò, venturóſque nepotes,
Innumeris ſcriptis atque iuuare velis.
Vt ſic Herculeos nobis tolerando labores,
Tu virtute queas charior eſſe Deo.

Ch. Aug. S. D. Genebrardi in Heb. lit. Diſcipulus
grato pióque animo canit.

IACOBVS BILLIVS S. MICH. IN Eremo Cœnobiarcha, ad eruditiſſimum Theologum D. Genebrardum.

QVI tibi dat laudes, Siculis dat farra, dat vndas
Fontibus, in vaſtum fert quoque ligna nemus.
Namque tui ſat te celebrant, Genebrarde, labores:
Quæq; paris, pariunt ſat tibi grande decus.
Hæc igitur ſcribo, non vt tua carmine laudem:
(Vendibili vino non opus eſt hedera,)
Sed tantùm vt quiſquis leget hæc, non neſciat eſſe
Inter nos ſanctæ fœdus amicitiæ:
Fœdus amicitiæ, quod mors, quæ cuncta reſoluit,
Frangere ſola queat, ſi tamen illa queat.

Μαθεῖν ϗ παθεῖν.

Extraict du Priuilege.

HENRY par la grace de Dieu Roy de France & de Nauarre, A noſtre Preuoſt de Paris, Seneſchal de Lyon, Poictou, Berry, Champaigne : Iuge d'Anjou, & du Mayne, & à tous noz autres Iuſticiers & Officiers, ou leurs Lieutenants, Salut & dilection. Noſtre treſcher & bien aymé Iehan Pillehotte Marchand Libraire en noſtre ville de Lyon nous a faict entendre qu'il auoit mis ſur la preſſe vn liure intitulé, *Gilberti Genebrardi Theologi Pariſienſis, Diuinarum, Hebraicarumque literarum Profeſſoris Regij, Aquenſis Archiepiſcopi; Chronographiæ Libri Quatuor. Priores duo ſunt, De rebus veteris populi, & præcipuis quatuor millium annorum geſtis: Poſteriores è D. Arnaldi Pontaci Baſatenſis Epiſcopi Chronographia aucti, recentes Hiſtorias reliquorum annorum complectuntur. Hac poſtrema editione accuratius emendati.* Ce qu'il n'a peu faire ſans y employer beaucoup de trauail & infinis deniers. Lequel liure ledict ſuppliant deſireroit faire imprimer, mais il craint que autre que luy ne s'ingeraſt de l'imprimer, le fruſtrant par ce moyen de ſes frais & labeurs, s'il ne luy eſtoit ſur ce pourueu de nos lettres à ce neceſſaires, humblement requerant icelles. Parquoy deſirant ledit ſuppliant eſtre recompenſé de ſes labeurs, frais & miſes, Auons à iceluy ſuppliant permis & ottroyé, permettons & ottroyons par ces preſentes, d'imprimer ou faire imprimer, vendre ou diſtribuer en ceſtuy noſtre Royaume ledict liure intitulé *Gilberti Genebrardi Theologi Pariſienſis, &c.* Sans qu'autre que ledict ſuppliant en puiſſe imprimer ou faire imprimer, vendre ne diſtribuer, iuſques au terme de ſix ans, à compter du iour & datte de l'impreſſion dudict liure. Et ce ſur peine de confiſcation de tous les exemplaires, & cinq cents eſcus d'amende. SI vous mandons, & à chacun de vous commettons, ſi comme à luy appartiendra, que de noſtre preſent priuilege & du contenu en iceluy vous faictes & ſouffrez iceluy ſuppliant iouyr & vſer pleinemét & paiſiblement: & à ce faire ſouffrir, & obeyr, y contraignez tous ceux qui pour ce ſerót à contraindre par toutes voyes deuës & raiſonnables: Car tel eſt noſtre plaiſir. Nonobſtant quelconques lettres à ce contraires. Donné à Orleans ce xxij. Iuillet, l'an de grace, Mil cinq cens quatre vingts dixneuf. Et de noſtre regne le dixieſme.

Par le Roy en ſon conſeil

LE GRAS.

Acheué d'imprimer ce 20. d'Aouſt 1599.

TEMPORVM AD CHRISTVM ET A CHRISTO AD NOS VSQVE BREVIS DESCRIPTIO, QVATENVS SCRIPTVRIS ſacris aut receptis Hebræorum veterum, atque aliorum probatorum auctorum ſcriptis, & Annalibus confirmari poteſt.

Gilberto Genebrardo Theologo Pariſienſi auctore.

SEX ÆTATVM, IN QVAS DISTRIBUIMUS mundi ante Chriſtum tempora, formulæ.

1 Aetas mundi originarij. è 1.5.& 6.c. Geneſ. *Ab orbe condito vſque ad eluuionem ſunt anni 16.56.dies.6.*

2 è c.7. 8. 10.11. Gen. 2. *Aetas Patrum, quæ & diluuij.*

Ab eluuione ad ortum Abrahami anni 293.dies.10.

3 è c.17.25. & 12. Exod. 3 *Aetas Patriarcharum.*

Ab Abrahami ortu, ad egreßionem Iſraelitarum ex Aegypto anni 820.

Anni mundi

Veteres fermè mundi tempora in quinque ætates ante Chriſtum diſtribuerũt. Latini quidem, vt Auguſtinus lib. de Geneſi contra Manichæos, è parabola de cõductis ad vineã Mat. 2. primam ab Adam vſque ad Noe conſtituunt, alterã à Noe vſque ad Abrahã, tertiã ad Abrahã vſque ad Dauidem, quartam à Dauide ad tranſmigrationem Iudæorum vſque, quintam ab illa tranſmigratione ad Chriſtũ, vt iam ſexta ducatur à Chriſto ad mundi finem, (quam nos ſeptimã facimus (ad ſimilitudinem ſex Dierum creationis, vt in ſeptima (id eſt, cæleſti) ſperetur requies. Græci vero, vt Nicetas in 42. orationẽ Nazianzeni, primã ab Adamo ad Noem, ſecundã à Noe ad Abrahamum, tertiã ab Abrahamo ad Moſem, quartã à Moſe ad captiuitatem, quintam à captiuitate vſque ad Chriſtũ, vt ſexta ſimiliter à Chriſto vſque ad diẽ iudicij protrahatur. Verum præſtat in ſeptẽ diſtribuere, quòd Scriptura locis à nobis citatis, & notabiles mundi Eccleſiæque mutationes, variique euentus hanc diſtributionem commodiorem & faciliorem oſtendant.

Mundum ſex milleannisduraturum non eſt Eliç Teſbitis Prophetæ vaticinatio, ſed cuiuſdam Eliç rabbini Iudæorum Cabbalici commentum, in Talmud, *tractatu Sanedrin, cap. Helec: & in tractatu de Idololatria, c. Libne: & in tractatu de Sabbato.* Cuius coniecturas affert Rabbi Iſaac in primum cap. Geneſeos. Præcipuæ ſunt hæ: Primus verſus Geneſis, qui cõtinet ſummam operum Domini, ſexies literam א exprimit. Aleph autem mille ſignificat. Deinde Deus ſex diebus abſoluit mundum, ſeptimo quieuit, ac ſabbatum conſecrauit. Iam mille anni ſunt apud Deum, ſicut dies heſterna, quæ præteriit. Poſtremò ſex primi parentes, Adam, Seth, Enos, Cainan, Malaleel, Iamortui ſunt, Septimus Enoch viuus in cælum tranſlatus eſt. Poſt igitur millenarios ſex, quibus labor & mors viguerit, ſeptimus initium erit quietæ & immortalis vitæ. Hæccine, quæ coniecturis frigidis nituntur poſſunt videri prophetica? Quæ annotare libuit contra in-

ſulſam & ſuperſtitioſam eorum opinionem, qui quaſi in numerato habeant ſæculorum fines, occinentes dictum Eliæ, nobis breui, definitóque anno extremum diem minitantur, cùm ne Angelis quidem ille pateat. Vide clariſſima Chriſti verba Mar. 13. V. 32. & 24. V. 22: Mat. 35. 12 Act. 1. 13. quæ, vt non ſimpliciter inficiantur aliqua poſſe eſſe argumenta, quibus mundi impendens ruina declaretur (nam nonnulla Scripturæ protulerunt) ita docent non eſſe ſtudioſius inquirendum in dies, horas & momenta, quæ Deus poſuit in ſua poteſtate.

Definitam ergò & minutam annorum circunſcriptionem reiiciamus. Pronunciatum autem Rabbini Eliæ vniuerſè verùm intelligamus. Nam non carebit ſuo euentu in genere, præſertim cùm apud nos idem tradiderint *Lact. lib. 7. cap. 7. Hilar. cap. 17. in Mat. Hierony. in epiſtolari expoſ. Pſal. 89, ad Cyprian. Aug. li. 20. Ciui. cap. 7. & vt addamus Græcos. Iren. lib. 5. cap. vlt. Iuſtin. q. 7. ad Gentes, German. Conſtant. lib. de Theoria*, ad hũc numerum quingentis adiectis, poſt Hippolytum, Cyrillum & Chryſoſt. Et apud Ethnicos Hydaſpes, Trimegiſtus. Sibyllæ, auctore Lactant. & Orpheus citãte Platone, etſi alio ſenſu, ἐκτῇ ἐν γενεῇ καταπαύσεται κοσμὸν ἀοιδῆς.

Hebræi à Nouilunio Septembris ſiue Luna propinquiore Autumnali æquinoctio, annum ordiũtur, exiſtimantque eo menſe orbem fuiſſe conditum, ſequuti ſentẽtiam R. Eliezeris qui, id contra R. Ioſuam defendit, annum auſpicantem à Nouilunio Martij, ſiue à Luna æquinoctio verno viciniore, quando ſol arietem ingreditur. Vnde & feſtum Tubarum, quod primo die Septembris celebrabatur, vocant caput ſeu principium anni. Nec niſi ratione atque ordine Feſtorum & miniſterij Eccleſiaſtici Niſan (qui ferè Martio noſtró reſpondet) primum menſium, *Exod.* 12. dici interpretantur. Quò fit vt in cæteris negotiis, ſiue priuatis, ſiue publicis, itémque in conſignãda temporum ratione à Tizri i. Septembri numerent, vt *Ezech.* c. 40. *ver.* 1. Quos etiam in Eccleſiaſticis ſequuntur hodie Græci, vt conſtat ex ipſorum ὡρολογίῳ & μηνολογίῳ Mytilenenſium. qui & ideò Conſtantinum magnum Indictionum ſuarum initium poſuiſſe 23 die Septembris aiunt, quo ſcilicet Sol Libram inibat. Ex veteri inſtituto non modo Chaldæorum, Perſarum, Aegyptiorum, Oriẽtalium cæterorum, vt videre eſt apud Ioſeph. Ant. lib. 1. c. 3. & Alphonſum in Tabulis, verum etiam Hetruſcorum veterum, qui, vt è Feſto Pompeio & Liuij libro 7. colligitur, quotãnis clauum annalem figebant Idibus Septembris, vt per eos clauos numerum annorum deſignarent.

Tamen noſtrorum cõmunior opinio eſt Martiũ mundo dediſſe principium, ac Scripturã ex eo faſtos ſuos deducere. Nam Exodi 12. apertè ſcribitur, de Niſan, *Primus iſte vobis erit mẽſium*, & 23. ſolennitas Tabernaculorum in exitu anni, quãdo eſſent omnes fruges, fructúſq; de agro congregati, agitari imperatur, quam ſanè in Septẽbri celebratam è 23. Leuit. conſtat. Quod etiam ſequimur, & ad Martium annorum ſupputationem in hac Chronologia dirigimus, cũ præſertim Chriſtus eo mẽſe de Cruce pepẽderit, mũdúmque renouarit, & Daniel ſuas Hebdomadas, ſextam ætatẽ terminãtes, ad eius perpeſſionẽ deduxerit.

Adde me imitari noſtras Eccleſias Gallicas, quæ ductæ iudicio & cõſuetudine D. Hieronymi, (vt in Catalogo c. de Ioãne Euãgeliſta, & c. De Papia) Sophronij, & Iſidori, annos hinc deinceps ſupputarunt. Apparet è Gregorio Turonenſi, apud quẽ mẽſis vndecimus eſt Ianuarius: decimus,

4 è 3. Reg. 6.

5 è libris Regũ & Paralip.

6 è 25. Iere. & 9. Dan.

Anni mundi.

4. *Iudicum, Deorum & Heroum.*

Ab egreſſu Iſraelitarum ad vſque iacta templi fũdamenta, anni 480.

5. *Regum.*

A fundamentis templi ad captiuitatem Babylonicã anni ſunt 419. menſes 6.

6. *Captiuitatis Eccleſiæ, ſiue Monarchiarum mundi.*

A Babylonica captiuitate ad Chriſtum patiẽtem, anni 553.

Summa, an. 4121. menſ. 6. dies 16.

Quod membratim ſic demonſtrari poteſt.

Anni mundi.

Decẽber, &c. Et apud Græcos Cãtacuzeno Apolog. I. 1. pag. 8. dum à Paſſione ad ſuæ ſcriptionis tempus annos 1360. numerat.

Nec eſt mirum hanc diuerſitatem inter noſtros reperiri, cùm etiam R. Abraham ſcribat in 7. caput Danielis, ſuorum quoſdam annũ incipere à Tizri, quòd is ſit principium orbis conditi: alios à Niſan, quòd eo Patres egreſſi ſint ex Aegypto. Nempe illis annus duplex, vulgaris & ſacer. Vulgaris, incipit ab Autumno menſe Septembri. Sacer ſiue eccleſiaſticus, ab ęquinoctio verno in Martio.

Cum infinitis retro ſæculis abſolutiſſima perpetuáque fuiſſet omnis fœlicitatis communicatio inter Patrem, Filium & Spiritum S. qui tres vnum Deum ſiſtunt, Deus ipſe nullius rei indigus, ſed per ſe fœliciſſimus, poſt angelorum tres Hierarchias, ſiue nouem ſubſtãtiarum incorporearum ordines, mundum hunc aſpectabilem, non de hyle ſiue materia increata, vt Plato falſò cenſuit, non ab æterno, vt Ariſtoteles, non ex atomis fortuitave aliqua concurſione, vt Democritus, ſed è nihilo, hoc temporis principio condidit.

Mundus ergo neque ęternus, neque in tempore per neceſſitatem vel caſum factus, ſed liberè, quando, & quo momento, & quo modo Deus voluit; tanquam riuus è pleni & conſummati boni fonte exoritur, prius materia, de qua fieret, è Nihilo procreata: præparatáque ex eo, quod non erat, quam tenebras, abyſſum, aquas, inanitatem, vacuitatem Moſes appellat.

PRIMA ÆTAS.

LEGIS NATVRÆ,

quæ & mundi originarij, quaſi populi Dei infantia.

Devs è nihilo, id eſt, nulla antegrediẽte materia cœlum & chaos. i. miſcellã rerum omniũ inferiorum, complectẽtem in certo gradu & ordine, quatuor elemẽta: deinde ex his reliqua quę ſub ſenſum cadunt, procreauit, diebus 6.

ANgeli omniũ primi procreãtur. Illis coæua faciũt triá Scholaſtici, poſt D. Auguſtinũ atque adeò Hebręos in Bereshit Rabba cœlũ, tẽpus, materiã, niſi quòd R. Selomo. *Gen.* 1. citata etiã illa eadẽ Bereshit, eos malit conditos die ſecundo, cũ illos tamẽ Græci multùm ante hũc mundũ productos cõtendant *Nazianzenus, Damaſcen. Suidas.* Græcis aſſentiuntur Hierony. Hilarius, &c. Quod certe eſt credibilius. Ideo enim Moſes in geneſi eorũ inter res tũ creatas nõ videtur meminiſſe, quòd nõ eſſent de operibus ſex dierũ, ac illic dũtaxat inſtituiſſet Hexaemerõn, ſiue opificiũ ſex primorũ dierũ deſcribere. Alioqui alibi eos ſatis indicat fuiſſe à deo procreatos vt cum Angelos Domini appellat, miniſtros & ſeruos ipſius facit, &c.

Siue autem ſint cum mundo procreati, ſiue infinitis antè ſeculis; tunc erant omnes valde boni, ſed ſuperbiendo & altiorem gradum appetendo tertia pars, duce Lucifero eadem hora lapſu luctuoſo de ſua fęlicitate cecidit, miſera, in malo fixa & obdurata euaſit. Cæteri autem cum Deo manſerunt, gratia aucti & confirmati, perfectáque beatitudine cumulati.

Primo die, qui dominicus, rerum creatio prima rudiſque. Mox lux rerum nobiliſſima & ſpirituali naturæ finitima. Eo enim conduntur materia informis, cælum, lux in modum lucidæ nubis, quæ vice Solis ortu ſuo diem, & occaſu noctem efficeret, terra, aqua, aër, &c.

Secũdo die & tertio, rerum diſpoſitio, tribus reliquis ornatus, omnia maximo diuinæ poteſtatis & ſapientiæ argumento, addita benedictione ſecundum cuiuſque naturam & ſpeciem.

Paradiſus item voluptatis, tertio, id eſt, ortus Eden fœcundiſſimus & amœniſſimus omni ſtirpium, arborum

aquarum, fructuum genere, quando primum productæ ſunt plantæ In eo erat fons naturam Nili referens, qui coloni vice fungens aſcendebat & irrigabat omnem horti ſuperficiem, ſicque alio aquarum genere alebat augebàtque ſemina, atque terrã pinguefaciebat, vt nihil imbribus cœlóq; deberetur: Sicut de Nilo Plinius maior, lib. 18. c. 8. & minor in Traiani Panegyrico. Rectè autem Chryſoſtomus illum diluuio ita obſcuratũ tradidit, vt in hominum ignorationem venerit.

Septimo ceſſauit Deus nouas ſpecies & nouos mundos condere, ſat habens deinceps ſua inerranti prouidentia & verbo potentiæ ſuæ ſemel procreata portare, conſeruare, regere, ad debitum finem perducere. Quod exequitur omnia ſuauiter diſponendo, id eſt, mouendo res procreatas iuxta modum naturæ ipſarum congruentem, naturales videlicet naturaliter, liberas liberè, contingentes contingenter Niſi hunc ordinem & curſum ſingulari aliquo iudicio mutet, ſuſpendat, imminuat, iuuet, perficiat, Hinc illud, Gratia naturam perficit.

Singula Deus fecit valde bona Gen. 1. id eſt, perfecta in ſuo genere, nempe in ſuo ſtatu, integritate, perfectione, vigore. Non enim creauit, Verbi gratia, hominem in cunis, infantem, vel puerum, vel decrepitum, rudem & indoctum, ſed ætate, ſapiẽtia, virtute, ſcientia perfectum, &c. Non arbores in ſemine, virga, ſed cum frondibus, fructu, &c Item valde vtilia & commoda mundo, item pulchra, ſpecioſa, decora pro ratione eſſentiæ cuiuſque. Tob Hebraicè ea omnia ſignificat.

*Adam in agro Damaſceno (Hebræorum alijs, in ipſa terra Iſraelica) è terra virgine ſexto & vltimo die orbis conditi, annis ante Chriſti paſſionem 4112. tanquã creaturarum omnium finis & poſſeſſor producitur. Idque extra paradiſum, muliere in paradiſo paulò poſt de eius dormientis latere conſtituta: & ad imaginem Dei, in naturalibus mentis facultatibus, & ad ſimilitudinem in gratuitis donis, quæ quia poſtea peccato ſuo amiſit, Dei ſimilitudinem perdidiſſe memoratur, non item imaginem.

In paradiſum tranſlatus, & Euæ conſortio conſolatus, multa de Chriſto & Eccleſia prophetauit. *Ephe. 5.*

Eodem die, quo fuerat procreatus, tranſgreſſus eſt, mortaliſque factus, ac ideo etiam Chriſtus ſexto die conceptus eſt & paſſus, vt eius lapſum repararet.

In agrum Hebron vna cum Eua exul pellitur, vbi & ſepelitur. Ioſ. 14. iuxta interpretationem Midras & D. Hieronymi. Aliis tamen ſepultus dicitur in loco Caluariæ, prope Hieruſalem, deinde tranſlatus in Hebron.

E paradiſo emittitur, vt operaretur & coleret terram, de qua erat ſumptus. Ad eum decipiendum diabolus, cum ſpectari non poſſet per eſſentiam, vtpote incorpoream & inuiſibilem, ſerpente vſus eſt, quod eſſet animal comparatum ad ipſius ingenium, commodum ad ſcandendam arborem mortis, denique quia conceſſum. Non enim Deus eum alio vti permiſit, quò homo poſſet ſatanam per iſtum loquentem facilius detegere, ſicque tentationi reſiſtere.

Sic deinceps dæmon ad fallendum apud gentes loquebatur per ſtatuas, in oraculo Dodonæo per quercum, cũ Apollonio Thyaneo è Philoſtrato per vlmum, cum Pythagora per fluuium è Porphyrio, cum Iuliano Apoſtata & Maximo philoſopho diuerſis vocibus & modis, cum Magis hodie per hircos, capras & cuiuſmodi belluas

* Ad extremũ diei ſexti, quod erat initiũ propè diei ſeptimi, Adam è limo fingit, eique è nihilo mentem infundit.

Deinde de latere Adæ dormientis coſtam tollens, mulierem procreat. In cuius rei ſignum viri vna coſta mulieres vſque hodie ſuperant.

Anni mundi.

In ſuo exilio diuturniſſimo,ſe Dei Pſalmis & laudibus conſolabatur. Vnde Talmudici inter vndecim libri Pſalmorum auctores eum nominant. Condidiſſe aiunt Pſ.92. qui, *Pſalmus Cantici in diem ſabbati*, inſcribitur, & beneficium creationis: ac erga res procreatas prouidentiam celebrat.

Adam humani generis Sator, parens atque origo. Vnde nomine ſpeciei appellatus eſt. Nam Adam Hebraïcè hominem ſonat. Cùm prophani hunc primum eſſe hominem ignorarent, alij vt Aegyptij. ſe tredecim millium annorum hiſtoriam literis comprehenſam habere finxerunt (*Mela*) & barbara quædam hominum nomina excogitarunt. Alij, vt Indi, vt ex ipſorũ chronicis profert Hebræus Cozras, Adami patrẽ & præceptorem etiã nominarunt. Alij mundi æternitatem introduxerunt, & rerum in illa æternitate geſtarum memoriam obliteratam aſſeruerunt certis eluuionibus & exuſtionibus. Nos, quibus ſacra hiſtoria innotuit, non ſolum primum hominem aſſignamus, ſed ab illo etiam certam, rectam & perennem lineã, ſucceſſionemq; relictis cæteris ramis, deducimus.

Profanorum alij humanam naturam æternam aſſeruerunt. Alij primum in Attica natos fuiſſe homines, alij in Arcadia, alij in Aegypto, *Theodo. lib. 5. Græcar. affectio.* Alij in Scythia. *Iuſtin. hiſtoric. lib. 2.*

Hæc prima ætas, pauca habet monimenta, quod inundatione Noë omnia ferme interciderint.

Quæ habet, hæc ſunt.

Ab eius hominibus artes tam ingenuas, quàm mechanicas fuiſſe repertas indicat Moſes *Geneſ.* 4. Oracula Henoch citat B. Iudas in ſua Canonica. Ipſius libros Chriſtiani Aethiopes oſtentant. Seth & Enos inueniſſe aſtrologiam & duabus columnis inſcripſiſſe, charactereſque Hebraicos excogitaſſe vetus eſt traditio, è Cedreno, Ioſepho, Rabbinis, &c.

Homines erant longæui, quia natura erat ſimplicior & incorruptior. Præcipue autem diuina prouidentia, vt ad filios, notitiam Dei propagarent & ſuo exemplo eum colere, ſacrificijs placare, Fidem in Chriſtum retinere docerent. Hic hanc longæuitatem, R. Leui ſcribit opus fuiſſe prouidentiæ, non naturæ. Sic ferè Ioſephus, vt poſſent experiri & obſeruare diſciplinarum artiúmque rationes, cauſas, principia, &c. Nam artes longæ & experimenta difficilia, quæ non poſſunt ſatis colligi, niſi obſeruato ſyderum ad ſua principia reditu i. magno anno. Diu viuebatur ad multiplicandum genus humanum, & ad ſcientiarum principia inuenienda. Nemo tamen ad mille annos peruenit. *Auguſt. lib. 15. de Ciuit.* Vbi quidam Bacchon fruſtra putauit annorum Hebraicorum alios fuiſſe lunares, alios menſium ſiue lunarum duodecim, & quando ſunt embolimei, tredecim, vt ſuo loco oſtendam.

Erant fœcundi, quod Scriptura ſignificat *Gen.* 5. dum eos ait genuiſſe filios & filias, & traditiones Heb. dum narrãt eorũ partus fuiſſe perpetuo geminos & tergeminos ob corporis molem & copioſos humores, ſic prouidẽte Deo humani generis multiplicationi, ob quam gradus cognationis matrimoniũ nõ prohibebat, ſed nec alij caſus præter diſparitatem religionis, vt colligunt è *Gen. c.* 6.

Erant ingenioſi. Nam pauco tempore repererunt artes liberales & mechanicas, quod Moſes *Gen.* 4. ſignificat, dum inuentores rerum, quarum vſus eſt præcipuus inter homines, notat.

Anni mundi.

Erant proceri & quaſi Gigantes, Vnde & Beroſus Noeum Gigantem appellat.ſtatura enim hominum poſt diluuium paulatim contracta eſt,vt & vita,cùm propter climata & inclinationes cæli varias,ad quas diſperſi ſunt *Gen.*10.*&* 11.tum propter ſequentium ætatum intemperantiam aliáſque vitioſitates, tum ob aſſiduum naturæ fluxum,diminutionem,& quaſi defectum. Quare qui gigantes ſiue Nephilim,*Gen.*6.dicuntur,ita appellantur per comparationem aliorum.

Cætera traduntur primis quinque aut ſex capitibus Geneſis Moſaicæ,ad quæ licet nihil certò poſſit adijci, quòd Moſe nullos habeamus auctores antiquiores, tamen hîc ſex aut ſeptem poſſunt interſeri,præter ea,quæ ex hiſtorijs & traditionibus Hebraicis ſuo loco & ordine depromemus.

Primùm vt *Arnobius lib.primo contra Gentes*,Platonis in Critia,imaginationes de bello Atlantico,quod Solon in Aegypto audiuit extitiſſe ante diluuium.Moſes ſane ſcribit tum fuiſſe Gigantes & quamuis tacet an ſe mutuis bellis confecerint,hoc tamen innuere videtur, dum eos ait fuiſſe potentes à ſæculo,Heb.*Gibborim*, quod epithetum eſt heroum & ſtrenuorum bellatorum,dúmque addit fuiſſe famoſos ſiue magni nominis.Hac enim formula videtur notari eorum fortitudo tyrānica & rerum geſtarum magnitudo,Quod autem hæc ætas referatur tota traducta intra orbis mediterranea,nec vero ad mare Atlanticum.i fines Africę,Europę,aut etiam Aſię perueniſſe,nihil obſtat.nam huius Gigantomachiæ cauſa,victi in extremas oras profugere,& victores illuc victos perſequi potuére,non tā habitandi,quàm ſe vlciſcendi ſtudio.

Secundum de columnis coctilibus,de quibus Ioſephus libro 1.Nempe lapides coctiles pro ſiderū ratione inſcriptos ante Ninum ſeptingentis annis.,fuiſſe in Babylonia repertos, vt liqueat ante diluuium literarum,præſertim mathematicarum,vſum extitiſſe.

Tertium de Chaldęorū diſciplinis.Nam eos ante Græcorum monarchiam quadraginta tribus millibus annorum menſtruorum,qui ter mille ſexcentos triginta quatuor ſolares conficiunt,literarum,& Aſtronomiæ principia coluiſſe memorant.Hi autem ducti per Imperium Perſicū,Babylonicū & quinque primas Scripturæ ætates in Adami centeſimum quinquageſimum primum, & Sethi vigeſimum primum incurrunt.è *Chaldæorum hiſtorijs.*

Quartum de libris Henoch,è quibus Tertullianus citat integras paginas,de quibus ſuo loco.

Quintum de quindecim Aegyptiorum dinaſtijs,vt regnum eorum antiquiſſimum & cum primis ferè hominibus natum eſſe videatur.Nempe quia decima ſexta & vltima Thebanorum dinaſtia,quia ante Hicſos(vt appellati Manetho apud Ioſephum) imperarunt, exactè in diluuij principium incidit, vt obſeruant apud Euſebium.

Sextum apud Rabbinos de gemina fame,vna ſub Adam ob peccata Cain & filiorum eius , altera ſub Lamec propter Gigantum ſcelera.Et de diluuio Enos,quo tertia hominum pars interijt.

Septimum de Epicureiſmo è Luc.17.& Mat.24.Edebāt & bibebant,vxores ducebant,& dabant, ad vſque diem, quo intrauit Noe in arcam & venit diluuium ac omnes perdidit.Addunt Hebræi tyrannides,violentias,direptiones,raptus nuptarum & innuptarum,è 6 Gen.

Octauum de fabulis Gigantum , quòd haberent homines Patres,quæ Euſebij nomine(inquit Auguſtinus de

Gen.5. a Adam genuit Seth ætatis

Anni mundi.

Ciuit. circumferuntur & è ſcriptis Henoch ob antiquitatem fidei ſuſpectæ iudicata traduntur.

Præter hæc ſuperſunt duntaxat nomina Patrum, quãuis aureum fuerit ſæculum, cuius comparatione noſtra lutea dici mereantur.

1 a Adam peccat aſtu Satanæ per ſerpentem, vt per fiſtulam, loquentis. ſecutus eſt lapſus, fons mortis, morborum & cæterarum calamitatum. Sic enim ſibi relictus eſt homo, deperdita autem gratia atque iuſtitia originaria, qua præter naturam fuerat affectus, fruſtra Philoſophi aliam malorum cauſam quæſiuerunt.

Ex eo tẽpore homo neceſſario moritur, 1. quia habet corpus compoſitum è quatuor elementis ſe mutuo per contrarias qualitates oppugnantibus, donec vnũ eorum reliqua vicerit. 2. quia perdidit iuſtitiam originariam, quę ſola reddebat corpus ad pondus, cuiuſmodi nunc medicĩ fruſtra quærerent, vel corporis momentum ad mortem corrigebat & coercebat.

Poſt peccatum, ſemen benedictum Chriſtus promittitur. Hæc illa prima Dei promiſſio Euangelij fons multis deinceps ſęculis repetita, varijs figuris dilineata, oraculis & vaticinijs inculcata, qua ſe conſolabantur Patriarchæ vſque ad eius aduentum.

Hortus Eden, qui paradiſus voluptatis in Eden Meſopotamiæ regione, *Ezec.*17. & 31. *Eſ.*27.4. *Reg.*16. ad Orientem terrę Sãctę, irrigatus quatuor maximis fluminibus. Gãge, Tigri, Euphrate, Nilo. *Gen.*1. Sed diluuio tandẽ omnib. ſurſum deorſum turbatis ob ruptas maris, terræ, aëris cataractas, *Gen.*7. ita immutata eſt terræ facies, vt loci illius veſtigium vix vllum deinceps ſuperfuerit, & fluuiorum illorum oculi ſiue fontes in alias regiones, eáſque diſiunctiſſimas tranſlati ſint magno incolentium bono. Omnes enim terram, quam alluũt, obliminant. Spatiũ terræ his fluuijs hodie comprehenſum ferè eſt tertia terrarum pars. Ne quis putet paradiſum illum hodie extare, aut locum vbi olim ille extitit, ijſdem alluui, fluuijs. Aliqui cum longè latéq; patuiſſe ſcribunt per Syriam, Arabiam, & Meſopotamiam.

Illic fuit cõiugij inſtitutio, benedictio, dominiũ in belluas & res alias corporatas homini tributum. Lex de obedientia & temperantia. Sabbathi ſanctificatio, quod & obſeruatum toto legis naturæ tempore tradunt Hebræi & Lyranus, *Geneſ.*7. vt & aliqua alia legalia. Verbi gratia, ſacrificiũ de animalibus, non quibuſlibet, ſed mundis tãtum, abſtinentia à ſuffocato & ſanguine. *Geneſ.*8 9.17.

Adam pœnitentiam egiſſe dicitur Sap. 10. Eam capit, quando abſcõdit ſe à facie Domini, metuens eius irã, quã facies Hebraicè ſignificat. Continuauit annis ferè mille. Agricola, & Agricolarum exemplum. *Zach.*13. propheta. in Seder Olam. cap. 21. ſine prophetico ſpiritu imbutus. Ab origine omnis generis ſcientia, virtute, iuſtitia, gratia donatus, ſed peccato poſteriora amiſit, citra ſpem eorũ recuperandorum, niſi ex ſolo redemptoris beneficio & fide, per quam nouam iuſtificationẽ fuit conſequutus, tam ipſe, quàm reliquũ humanũ genus. Scientia remãſit, per quam diuinas & humanas artes poſteros docuit, per quam & ante lapſum nomina rebus, maximè animãtibus terræ & volucribus cæli impoſuerat. *Geneſ.*2. Ex quo ſapientiſſimũ & naturæ cuiuſque ſcientiſſimum eum fuiſſe oportet, vt proinde per eum ad poſteros philoſophia de animantibus & rebus phyſicis manauerit.

Cecinit *Pſal.*92. in diem Sabbathi, vt eius ſanctitatẽ &

cultum poſteris relinqueret ad recolendũ creatoris bene ficium & magnitudinem. *Talmudici in Baba Batbra.* vſque ad tẽpus videlicet ſecundi Adam.i Chriſti, quo ad maius beneficium.i. recreationis & redemptionis recolendum, in diem Dominicum conuerteretur.

Libros ſcripſit, de quibus Aug.lib.18.de Ciuit. c.38. Quorum (Adæ puta & Enoch) ſcripta, vt apud nos & Iudæos in authoritate non eſſent, nimia fecit antiquitas, propter quam videbantur eſſe ſuſpecta, ne proferrentur falſa pro veris. Nam & proferuntur quædam, quæ ipſorũ dicuntur ab eis, qui pro ſuo ſenſu, paſſim, quæ volunt credunt. Hæc ille.

In agro Damaſceno formatus fertur in Trad Heb. ex humo rubra, Nam Adama, ex qua dictus eſt, humũ rubrã ſonat, qualis eſt gleba Syriæ & Armoniæ. Alij in terra Iſrael, quod rejicit Abben Ezra, Gen. 2.

Abel alendorum pecorum artem primus inuenit, in vſum lanarum & pellium. Nondum enim vſus carniũ, piſciumve ante diluuiũ receptus fuit, dum ea *Gen.9.* iam tanquã olera virentia (*Gen.1.* in cibum conceſſa) permittit. etiam ſi reclamet Iuſtin Martyr. *q.118. ad Orthod.* Potuiſſe autẽ vti commodiſſimé, radicibus, fructibus, herbis citra vſum carnium facile declaratur, ex his quæ ſcribit Iulianus Apoſtata apud Suidam in Herodoto. Vſus autem lanarum & pellium monſtratur à Deo, dum primos homines è paradiſo mox eijciendos pelliceis veſtibus amicuit *Gen.3.* Et conſuendi artificium (vt agriculturæ & multarũ aliarum rerum) ab Adamo & Heua, dum in paradiſo ſibi conſuerunt folia ficus & fecerunt perizomata, ſiue ſubligacula, *Ibid.*

Sed nec animalia vlla, vt Leones, canes, vultures toto illo originario æuo videntur vſa carnibus, ex his, quæ docet Baſilius ho.11 Hexa. Quod colligit è 1. & 9. Geneſ. Quo fortaſſe alluſit Eſaias c.11. *Leo quaſi bos comedet paleas*, ſignificans ſub Chriſto omnia fuiſſe reuocãda ad primam ſimplicitatem & ſtatum.

Cain iuxta Heb. traditionem anno mundi 13 naſcitur, iuxta Noſtros, teſte Nangiaco, an.15. Sororem (Calmanã quidam apellant) eodem ſecum partu genitã duxit. Nam primi illi partus fuẽre gemini tergemini ve, ac maſculus & fœmina ſimul naſcebantur, inter quos matrimonij nexus nondum eſſet prohibitus, *Bereſchit Rabba, Gen.4.* Abel autem iuxta vtroſque trigeſimo, qui poſtea ætatis cẽteſimo occiditur, Virgo (etſi duas gemellas ſorores habuerit, quibuſcum poſſet matrimonium agitare, *Iidem in Bereſ. Rabba.*) Sacerdos & Martyr. Ob quas tres dotes Eccleſia ab Abele incipere dicitur, nõ ab Adam, qui alioqui ad eam pertinuit, & diuturno mille ferè annorum luctu cœlum promeruit. *Ireneus.*

Hos Adam in ſpiritu docuit offerre Deo decimas & primitias. *Guliel. Nangiacus.* Et reliquum Dei cultum. Nã inde habuit Abel, vt de grege ſuo agnũ, Cain de ſuo agro terræ fruges offerret.

Signũ reconciliationis in ſacrificio Abelis apparuit, dũ de cœlo tactum eſt. *Hebræi.* Nam hi reſpectum Dei ad Abelis munera combuſtionem cœleſtem interpretãtur, & hiſtoria Aaronis Leu.9. Manuæ Iud.5. Eliæ 3.Reg.18. Salomonis & aliorũ litantium 2.Par.7. confirmãt. Quin & addunt in illo igne leonis faciem fuiſſe conſpectã, vt adũbraretur Leo de tribu Iuda. Nẽpe eiuſmodi ſacrificia typus erant Chriſti, & per eum Deo placebãt, qui ſeipſum verã & vnicam hoſtiã pro peccatis noſtris oblaturus erat.

Anni mundi.

ætatis ſuæ & mundi anno 130. 130

CAINO *mundi primogenito.*

ADÆ SÆCVLO.

130.

Anni mundi.

Abel primus litauit Deo.Hebræi tamen tradunt Adamum prius bouem ſiue iuuencum ſacrificaſſe illúmque ritum filios docuiſſe.

A fratre interficitur in agro Damaſceno, qui & inde nomen accepiſſe fertur.Nā Dammeſec.q.ſanguinis mix-
130 tio.quod ſecūdum fuit in terris hominum ſcelus,propter quod terra denuo maledicta eſt.

Duæ ciuitates ab his fundātur.Abel, prima prædeſtinatorum forma,Dei & iuſtorum ciuitatem iacit,quæ ad hūc vſque diem peregrinatur in hoc mundo multis calamitatibus obnoxia.Cain, primum reproborū exemplar, Diaboli & impiorum ciuitatem erigit,qui quaſi terræ domini & ciues loca terrena conſtruunt.Hinc filij Dei & filij hominum *Geneſ.6.* de piis & impiis.

ADÆ SÆCVLO.

Primus ante diluuium regni ſpeciem cōſtituit (*Ioſep*) vt poſt,Nimrod.Præclara Regiæ maieſtatis origo,propterquam miſeri mortales vſque adeo ſuperbire debeant. Sed Sacerdotium Eccleſiæ,quod in Abele cœpit illo regno temporali fuit antiquius.quod demū poſt diluuium incepit. *Aluarus de planctu Eccleſia,c.37.*

Ex maligno erat, & occidit fratrem,quoniam opera eius maligna erant, fratris autem iuſta.1. *Ioan.2.* Sic Abel mortuorum primus,Cain primus parricida. vt mūdi ſolus cum ſua poſteritate eſſet dominus, ſator,& parens, *R.Iſaac.*

Ei Deus notam impoſuit,ne quis eum interficeret. Veteres Hebrei putant eſſe literam vnam nominis ipſius, fronti eius impreſſam,verbi cauſa n. Nam eſt ridiculum, quod recentiores fuiſſe putant cornu in fronte. Græci malunt tremorem membrorum,ſuſpirium & fœditatem vultus.

Agros colere,ſerere & metere docuit, excogitauítque cum filio ſuo Henoc artem ædificandarum ædium, aut ſaltem ciuitatum. Ponderum item & menſurarum vſum.

Cum poſteritate incolit Aſſyriam & huiuſmodi oriētis partes trans Tigrin & Euphratem,vt Adam, Seth.& ſancti poſteri Syriam & vicinas occidentis regiones cis Euphratem.Seſe occupantes in colendo Deo ſacrificiis cruentis & incruentis,colenda terra,paſcendis pecoribus & huiuſmodi artibus naturalibus & innocuis.*Geneſ.4.*

Nam Edem regio Meſopotamiæ, vbi erat paradiſus terreſtris inter eos ſeparabat.*Geneſ.4.*

A Lamec ſeptimæ ætatis nepote pro fera occiditur ſub annum vitæ ſeptingenteſimum.*Bereſchit Rabba.*

Hereſim condidit contra Prouidentiam,non eſſe iudiciū,neque iudicem, neque prēmiū pro iuſtis,neque pœnam pro impiis,nec Dei miſericordia creatum eſſe mundum,multó minus regi.*Targhum Hieroſol.& Ioſephus lib.1.*

Eius parricidium ſecutam grauiſſimam famē multorū annorum,quæ prima fuerit è decem memorabilibus in Scriptura indicatis tradūt initio Targhum Rut.Fortaſſis quia *Gen.4.* ſcriptū eſt.Maledictus tu ex terra(i.ex parte terræ)cū operatus fueris eam,nō dabit tibi fructus ſuos.

Geneſ. 4.& 5. b. SETH,genuit Enos an.105.

130. 235.

b ADAM genuit primo Cain,ſed Eccleſiæ & maiorum Chriſti ſucceſſionem duntaxat in textu perſequimur,vt & Sriptura,quæ plures quidem filios & filias ei tribuit *Gen.5.* verum ne primogeniti quidem Cain progeniem in longum producit,quòd abſumpta ſit diluuio,ac à Deo deſciſcens falſos Deos & ſacra aſciuiſſet.Seth verò vſque ad Chriſtum perducit *Luc.3.*

Seth literas Hæbraicas & ſtellarum nomina cōmentus

eſt.*Suidas*.Aſtronomiæ inuentum ei etiam tribuitur.*Ioſephus.*

Seth q.poſitio,quoniã poſitus à Deo loco Abelis.*Gen.* 4 vel fundamentum,quòd futurus eſſet mundi fundamentum,cæteris eius fratribus & propinquis diluuio excisis. *Faſciculus Myrrhæ.*

Genitus ad imaginẽ & ſimilitudinem Adę.*Gen.*5.id eſt, bonus vt Adã,pius,pacificus, quietus, non vt Cain turbulentus & improbus,qui fratricidio jus primogenituræ amiſerat,Alioqui iſte fortaſſe ſimilior erat Patri, quantum ad lineamenta corporis & formam,

Apud homines gloriam adeptus eſt, & ſuper omnem animam generis Adam.*Eccleſiaſt.*49.

Henoch vrbium prima de nomine primogeniti Cain, hanc in Libano fuiſſe ſcribunt, vbi erat lignorum copia, nempe mõs & ſylua eiuſdem nominis cedrina. Non tamen illic fuiſſe videtur,ſed potius in Aſſyria,vel alia regione trans Tigrin,quæ eſſet Oriẽtalis ipſi paradiſo Eden. Nam*Geneſ.*4.*Egreſſus Cain à facie Domini*.(i.loco,in quo ei apparuerat Dominus,ſiue loco vbi erat cœtus piorum,quem Deus ſolet reſpicere & fauore proſequi.)*habitauit profugus in terra Nod* (quaſi exilij & fugæ,vt latinè latium, quod illic latuiſſet Saturnus) *ad Orientalem plagã Eden*.i.vltra Meſopotamiam, vbi erat Eden,quouſque à Lamec ſuo abnepote interficeretur.

Ante eam Cain locum quendam ædificaſſe à Ioſepho ſcribitur,Nais nomine.Deinceps auctũ familia hanc vrbem conſtruxiſſe,ibique primi regni aut potius latrocinij,quo pij ad diluuium vſque infeſtati ſunt, formam & ſedem conſtituiſſe.

Videtur autem *Naïs* corruptè poſitum pro Nod.Nam Nod inhabitaſſe dicitur poſt fratricidium,*Geneſ.*4.Erat autem regio ad Orientalẽ plagam Meſopotamiæ,in qua Dominus paradiſum voluptatis plãtauerat ab initio (vel ab Oriẽte,*Gen.*2.) Ab euentu ſic nominata,quoniam Nod ſonat fugam,exilium,quòd in illa terra à Patre & pijs profugus & quaſi in exilio procul habitauerit, qui ad Occidẽtalem plagam eiuſdẽ Eden in Syriæ partibus cõmorabantur.

Inde per tam multos annos hominum cœtibus condi potuêre etiam vſque ad diluuium plurimæ ciuitates.

c TEMPORE Enos cœpit idololatria,fictitiorúmq; deorum cultus.Hic ſolus in ſua familia veram & auitam religionem retinẽs,pietatem inſtaurauit.*In hanc ſententiam extrema verba capitis. 4. Geneſ.Hebræorum doctores accipiunt in Geneſi magna.*

Scripſiſſe fertur de religione & modo inuocãdi,item de diſciplinis.Nam filiis Seth tribuitur colũnarum ad poſteritatis diſciplinam de linea à Ioſepho, Suida,Plinio decantata.

Huic fragmentum de nonnullis diuinis à Iuda Apoſtolo citatum aliqui tribuunt.*Marianus Scotus*.ſed perperam.Nam in B. Iuda legitur,Septimus ab Adam Enoch, non Enos,qui ſane fuit ab Adam tertius.

Aliis,homines ab Adam vſque ad Sem filium Noë, Deũ vniuerſorũ conditorẽ coluerunt.Nullus enim eorũ taxatur,quòd diis alienis fuerit deditus,vel immũdis dæmonibus obtulerit.*Cyril.initio lib.*1.*cõtra Iulianũ Apoſtatã.*

Ita,quãdo tempore Enos nominatim legitur cœptum inuocari nomẽ Domini,ſolẽnior quidam cultus tunc inſtitutus ſignificatur. Alioqui Adam,Cain,Abel,Seth,ſimplicẽ ſacrificandi ritũ vſurpauerant:Simplex enim huius

Anni mundi.

235

Gen.4. *Cain ciuitatis Diaboli & regni impiorum conditore. Deinde Henoc eius primogenito ſiue Cainitarum ſecundo.*

ADÆ SÆCVLO.

3

Gen.5. c ENOS genuit Cainan ætatis ſuæ anno 90. 325

235

Gen.4. *Irad Cainitarum tertio.*

325

loci

Anni mundi.

325

ADÆ SÆCVLO.

4

Gen.5. d CAINAN genuit Malaleel, anno 70. 325 395

Mehuiacle Cainitarum quarto.

CA... IO

5

Ibid. e MALALEEL gen. Iared. anno 65. 335 460

loci ſententia pendet è ſuperioribus. Intereà dum Cain & eius ſoboles fundendis metallis, ducendis multis vxoribus, ædificandis vrbibus & tentoriis, cæteris rebus mechanicis & huius vitæ excogitandis intenderent. (Nam hæc toto cõtextu præceſſerunt) Enos natus eſt Setho, qui cœpit inuocare nomen Domini: id eſt, Enos tantum operæ poſuit in amplificando Domini cultu, quãtum laboris iſti inſumebant in rebus caducis, ſeſe planè dedens religioni excogitans ſolennem inuocandi Dei ritum, adiecto animo ad ſuperiorem & diuiniorem vitam. Pulchra antitheſis. Iſti excogitabant res ad hanc vitam vtiles, hic ad futuram.

Hinc ab Enos filij Dei, à Cain filij hominum, *Gen.6*

Tunc enim cœperunt filij hominum deſiſtere ab orando Deo, eiúſque nomine inuocando. *Onkelos. Gen.*4. quod prænoſcens Seth filium ſuum Enos vocauit q. ærumnoſum & calamitoſum, quòd ſub eo miſerũ & calamitoſum futurum eſſet ſæculum, degenerantibus ſcilicet hominibus à vero Dei cultu ad idololatriam & praua opera.

Diebus Enos Oceani exundatio tertiam mũdi partem perdidit. Nec tamen ſequentes ætates reſipuerunt, ſibi metuendo à copioſiore diluuio. *R. Selemo Gen.6.* quaſi fuerit præludium vniuerſalis.

Tum etiã gigantes cœperunt eſſe in terra, quos Scriptura vocat Anachim: *Ibid.*

Ab Anac primo Gigante de cognatione filiorum Dei ſiue Seth, *Abben Ezra, Ibid.*

Hoc etiam tempore ab Adam, Seth, & huius ſtirpis nepotibus, duæ tabulæ vel columnæ factæ, vna ahenea (iuxta alios lapidea ſiue marmorea) contra aquæ eluuiones, altera lateritia contra ignis conflagrationes, in quibus liberales artes, præſertim doctrina de Deo & Mathematicæ. In earum altera promiſſionem de ſemine, id eſt, Chriſto Adæ factam, cælatam ſcribunt.

d CAINAN videtur quoque primogenitus fuiſſe. Nã ab Adam vſque ad Noë, vno Seth excepto, omnes fuiſſe dicuntur primogeniti. *R. Kimhi initio libri Paralip.*

Nec mouet, quod nonageſimo anno Patris dicatur natus. Nam hac ætate non niſi circiter ſeptuagenarij procreabant. *Bereſhit Rabba & R. Iſaac. Geneſ.*10. vt in ſecunda ætate ob contractiorẽ vitam incipiebant generare, quando erant 30. annorum aut circiter. *Geneſ.*10. Nam vt infantiæ, pueritiæ, iuuentutis & reliquarum ætatum interualla erant longiora & tardiora, quam pòſt, ita etiam vires & functiones. Semel autem apertis ſeminalibus fontibus & genitalibus cauſis atque rationibus *gignebant filios & filias. Gen.*5. i. numeroſa vtriuſq; ſexus ſobole augebãtur.

Mortuus eſt ſub Noë, cum expleuiſſet annos nongentos & decem, quadringentis viginti & vno annis ante diluuium. fruſtra autẽ dubitatur, an iſti anni fuerint æquales noſtris. nam Scriptura nullos alios agnoſcit, & annus diluuij *Gen.7. & 8.* dierum fuit 365. à decimo ſeptimo menſis ſecundi, vſque ad vigeſimum ſeptimum eiuſdem menſis vertentis anni, menſium autem duodecim, nominato ſecundo, ſeptimo, decimo, primo, iterum ſecundo, cuius dies vigeſimus ſeptimus exprimitur, ne quis cogitet mẽſes pauciorum dierum, quàm nunc.

Tunc erant Gigantes in terra ac deinceps. *R. Selo. Geneſ.6.*

e MALALEEL ſub Noë quoque exceſſit, cum 895. annos confeciſſet, ducentis nonaginta ſex ante diluuium.

Fuit quoq; primogenitus. Niſi quod nõnulli exiſtimãt

probabi

probabile Patrem celerius alios genuiſſe,ſed propter pietatem Malaleelem ius & dignitatem primogenituræ aſſecutum,,quemadmodum Seth, Sem, Iacob, Iudas fratribus ipſorum natu maioribus præteritis,ad primum gradum prouehi meruerunt. Hinc Malaleelem prophetice nominatum. q. Laudatorem Dei. Atque ita hic tantum fieri mentionem virorum illuſtrium,è quibus Abraham deinde ex eius ſemine populus Dei,tandémque Chriſtus naſciturus eſſet nulla habita ratione primogenituræ. Gen.4.

f Et is quoque Noei ſæculo obiit:natus annos nógentos ſexaginta duos,ante diluuiũ ducētis triginta quatuor Omnium diutiſſimè vixit dempto Mathuſale. Nam ſuperauit ætatem Adæ 32 annis. Gen.5.

Hic fuit maximus mũdi deſcẽſus ſiue declinatio in religiones & moribus, vt proinde prophetice (quemadmodũ multi alij Patriarchæ, Seth, Noë, Phaleg, Abraham, Iſaac,Iacob,&c.non dubito quin & multi alij,quorũ etymon non affert Scriptura)prophetice,inquam, fuerit appellatus Iared q. deſcenſus.Nam loco diuinarum artium emergunt prophanæ profeſſiones & artes mechanicæ per Lamec & eius filios. Gen.4.

Nam Lamec à Caino ſextus cum hoc, qui ab Adamo quoque ſextus fuit,videtur concurriſſe, ſi modo gradus Cainitarum, gradibus Setteorum reſpondent.

Cain enim concurrit cum Adamo Patre, vt qui tredecim annis eo duntaxat fuerit iunior.Henoc Caini primogenitus cũ patruo Seth.vt qui ipſo fuerit aliquãto ſenior, aut certè æqualis,vt colligi poteſt è 4 *Geneſ.* Sic reliqui Alioqui Moſes tantum recenſuit poſteros Cain vſque ad ſeptimã progeniem,& neglexit annos vitæ,quoniã nihil piorum refert,iſta ſcire,ſiue quia nimis iſti diu vixerũt cũ ſibi tum aliis,ſiue quia male perierunt omnes ac diluuiũ in caput cæterorũ acceſſiuerũt Nominatim Irad, Mehuiael,& Methuſael infœliciter periiſſe tradit *R.ſelo.Gen.6.*

Caini autem ſtirpem vſque ad ſeptimum gradum perduxit Moſes,primò ad docendam Dei bonitatem,qui non ſtatim ad eum vlciſcendum proceſſit. 2.ad iuſtitiam demonſtrandam,quia tandem puniuit & peccata parentis, etiam in filios æquè prauos requiſiuit. 3. ad veritatẽ oraçuli ſanciendam,quod ſeptima generatione puniendum cecinerat,exciſa etiam eius ſobole & poſteritate.*R.Iſaac.*

Lamec Daini abnepos(errant qui filiũ Mathuſale accipiũt,etſi eodẽ viguerit ſæculo)bigamiã introducit.Nam primus duas vxores habuiſſe notatur, *Geneſ.* 4. quaſi ſex primis generationibus prima inſtitutio & lex matrimonij ſiue Monogamiæ in paradiſo lata à nullo violata fuerit, etiã in hominũ tãta paucitate.Liberos 4.habuit ingenioſos & induſtrios,ad quos inuentio plurimarũ artiũ refertur, *Gen.*4.Venationis exẽplum poſteris præbuit Inſignis gladiator cũ filio Tubal-Cain arma inuenit & fabricauit, quibus cædes fierent, de quo apud vxores verentes ne propterea à Deo puniretur, ſe purgare conatus eſt, *Rab. in* 4. *Gen.*

Audite,inquit,vxores quia occidi virum in vulnere meo & adoleſcentẽ in liuore meo.ſeptuplũ vltio dabitur de Cain,de Lamech verò ſeptuagies ſepties.Ex quo loco. etiã ipſum colligunt Cainẽ his temporibus interfeciſſe, deinde filium ſuum Tubalcain. *R. Selo. & R. Iſaac.* Ideo enim Moſem de induſtria ſeptm generationes Cain expreſſiſſe,quod ſeptima foret fratricidij pœnas daturus. Sunt autem hæ,Adam Cain,Henoc,Irad,Mahuiael,Methuſael,Lamec,Tubalcain cum Iabel & Iubal fratribus.

Anni mundi.

Methuſaele Cainitarum quinto.

6

f Iared genuit Henoch,anno 162. 460. 622.

Lamech Cainitarum ſextò.

ADÆ SÆ CV LO.

622.

Anni mundi.

Ita exẽplo atavi ſui ſecundãm cædem feciſſe ſignificatur. *Gen.* 4. Cainum autem caſu inter frutices ſagitta trãſfixiſſe, deinde filium, qui ſe fefelliſſet feramque eum eſſe dixiſſet, ſuffocaſſe aiunt.

622. Sacrarum literarum peritus ſe cum tota poſteritate luiturum pœnas prædixit fraternæ cædis à Caino atauo ſuo factæ, haud dubiè diluuio. *Ioſeph. lib.* 1. *Ant. c.* 3.

Cuius cauſa, cum vxores ipſi nollent reddere debitum coniugij, apud Adamum adhuc viuentem dicitur conqueſtus. *R. Iſaac.*

g In vtraq; progenie eſt Henoch, quorum ille primogenitus Cain vrbi nomen dedit, hic propter iuſtitiam tranſlatus à Deo, viuus in Paradiſum ſub Antichriſto cum Elia paſſurus.

Ambulat cum Deo, ac de eius venturo iudicio vaticinatur, tranſlatus ne videret mortem. *Gen.* 5. *Heb.* 11.

Genes. 5. — 7 — g Henoch genuit Mathuſalem, anno 65.

Omnium primus videtur libros conſcripſiſſe. Nam vſum literarum iam ab Adamo reperimus.

622. Scripſit de futuro iudicio aduerſus hæreſim Cainitarũ, quæ tunc præſertim videtur inualuiſſe, cuius eſt hoc

687. fragmentum in Canonica Iudæ Apoſtoli, Prophetauit ſeptimus ab Adã Henoch, dicens: Ecce, venit Dominus in ſanctis millibus ſuis facere iudicium contra omnes & arguere omnes impios de cunctis operibus impietatis ipſorum, quibus impiè egerunt, & de omnibus duris, quæ locuti ſunt contra eum peccatores.

Gen. 4. — *Iabel. Iubal, & Tubal-Cain Cainitarum ſeptimis.*

ADÆ SÆCVLO.

Scripſit & aduerſus cultores idolorũ & fabricatores, cuius eſt hoc fragmentum apud Tertul. lib. de Idololatria Iuro vobis peccatores, quód in diem ſanguinis perditionis pœnitentia parata eſt. Qui ſeruitis lapidibus, & qui imagines facitis aureas & argéreas & ligneas, & lapideas, & fictiles, & ſeruitis phantaſmatibus & dæmonibus & ſpiritibus infamibus & cunctis erroribus, non ſecundum ſcientiam, nullum ab eis conſequemini auxilium, &c.

Tum artifices ſtatuarum & ſimulachrorum omnis generis Diabolus intulit, ex quo Henoch idololatriam ſecuturam prædixit, omniáque elementa, omnem mundi ſenſum quæ cælo, quæ terra, quæ mari continentur, in idololatriam verſuros Dæmonas & ſpiritus deſertorum angelorum, vt pro Deo aduerſus Dominum conſecrarentur. *Tertull. Ibidem ex iiſdem libris,*

Etiam oſtia in ſuperſtitionem ventura præcecinit antiquiſſimus prophetes Henos. *Ibid.*

Scripſit & de Angelis deſertoribus & eorum ordine. *Tert. lib. de habitu muliebri.* vbi angelos peccatores mundani cultus materias & impudicitiæ illecebras detexiſſe videlicet aurum & argentum, & opera eorum, etiam calliblepharum, vellerúmque tincturas inter cætera docuiſſe commemorabat. *Idem lib. de cultu fœminarum.*

Quem tranſlatum dicimus, Hebræi mortuum ferè exiſtimant, Idque in iuuentutis flore, quoniam tantum vixit annos 365, cùm originalis mundi vita multò eſſet diuturnior, ſiue propter victus ſimplicitatem, ſiue propter temperationem corporum, nondum rationibus & modis extraordinariis corruptam & penitus propè mutatam, ſiue quia Deus prauitatem hominum in dies creſcentem, breuitate vitæ deinceps vlciſci voluit.

Fere autem dixi quoniam Onkelos Gen. 5. v. 24. nobiſcum ſentit. Ambulauit (inquit) Henoch in timore Domini, & non ipſe, quoniam non mori fecit eum Dominus *Et Targh am Hieroſ.* ſeruiuit in veritate coram Domino, & non ipſe, quia ſubtractus eſt per verbum à cóſpectu Do-

mini. *Et Faſciculus Myrrhæ*. Non commemorauit mortem eius vt aliorum, quoniam adhuc ipſe viuit. Quod magnum eſt myſterium. Ad monendum ſcilicet vitam aliam eſſe expectandam, quo modo tranſlati quoque fuiſſent homines in æternam vitam, ſi Adam non peccaſſet.

Henoch ſepelijt atauum ſuum Adam, deinde ſuperfuit annis 57, tranſlatus anno 69. ante Noë ortum, cum cæteri Patres adhuc eſſent ſuperſtites, & fortaſſe huius tranſlationis ſpectatores, quam Deus fieri ſic voluit, cum ob alias cauſas, tum vt homines docerentur non eſſe vanam ſpem immortalitatis.

Tranſlatus, ne guſtaret mortem, Eliæ ſociandus, vt duo teſtes idonei, ſecundo Chriſti aduentui præparentur in confutationem Antichriſti, & in gloriam iudicantis filij Dei. *Proſper cap. 6. lib. de Prouid. Dei. Sic & omnes veteres.*

Inde æternitatis candidatus à Tertulliano libr. contra Iudæos. Aliqui addunt in Eden tranſlatum, vbi placide viuat, in fine ſæculi pro Chriſti fide moriturus. Sed iam è Chryſoſto. docui hortum illum diluuio fuiſſe deletum.

Deceſſit adhuc iuuenis, in ætatis flore anno videlicet 365. *Gen. 5.* quæ erat huius æui iuuentus, quot ſunt dies anni ſolaris, vt eius in rebus cœleſtibus peritia indicaretur. *Cabbalici.* Hinc citatur ex Eupolemi libro de Iudæis, apud Euſ. libr. 9. Præp. c. 4. ipſum fuiſſe inuentorem Aſtronomiæ, & à Græcis Atlantem nominatum, item ab Angelis multa didiciſſe.

Libri Enoch (plurali numero) citātur ab Origene hom. 28. in Num. quibus comprehenſa fuiſſe ait ſecreta de nominibus non ſolum plagarum cœli, ſed etiam omnium ſtellarum atque ſyderum. & in Anacephaleoſi lib. de Principiis, librum Henoch (numero ſing.) materias vniuerſas perſpexiſſe, id eſt, omnes materiæ diuiſiones, quæ ab vna in ſingulas quaſque fiunt ſpecies, nempe hominum, animalium, cœli, ſolis, & omnium, quæ in hoc mundo ſunt, quouſque perueniret ad imperfectum, id eſt, ad materiam imperfectam abſque qualitatibus. Ita videtur Philoſophiam illic diuinam & humanam perſecutus. Et lib. 5. contra Celſum, librum Henoch de Angelis è cœlo delapſis. Quem poſteriorem vidit Tertull vbi ſup.

Prout extant apud Aethiopes in regno Reginæ Sabæ abyſſina lingua, iis etiam tradebantur Dei mādata, leges, ceremoniæque aliquot de Sacerdotio ſacrificiis, alióque diuino cultu, iuxta quas Noë hoſtias obtulit de animalibus mundis, non immundis Melchiſedech Sacerdos Dei excelſi, libamenta, & panes propoſitionis, Vulgus vota, primitias & decimas, Abrahā eiúſque poſteri multa, quæ poſtea Moſes nouo Spiritus S. afflatu ſanxit. Nam ante legem datam, in Geneſi, in ipſa naturæ lege plurimos ritus & leges Moſaicas iam fuiſſe vſu receptas comperies.

Non prætermiſerat Henoch promiſſionem de Chriſto futuro ſemine. Nam etiam in fragmento quod ſupereſt apud D. Iudam, eum venturum ad iudicium cum Angelis concionatur.

Extabant in prima Eccleſia, & proferebantur, è c. 38 Aug. lib. 18. de Ciuit. Integras enim lectiones citant veteres, nominatim Tertullianus lib. de Idololatria, de Pudicitia, & de cultu fœminarum. Origen. in anacephaleoſi lib. 4 de Principiis. vt ſuprà.

Septima generatione ſiue ætate (quæ incurrit in ſæculū Henoch ab Adamo Septimi, vt inuentores à Caino) artes plurimæ repertæ ſunt, præcedentibus naturales artes magis exercentibus, vt agriculturā, pecuariā, venatoriā,

Anni mundi

622

ADÆ SÆCVLO.

687

ADÆ SÆCVLO.

Anni mundi.

ædificatoriam,&c.

687 Nam Iabel à Caino ſeptimus, Ab adamo octauus *Gen*.4 paſtoritiam nece Abelis intermortuam reſtituit, cui adiecit vſum habitandi in tabernaculis, eaque circunducendi vt gregem paſceret Nomadum auctor. Vel vt diſtingunt illic R. Selomo & R Iſaac, Abel primus fuit paſtor ouiũ, iſte verò etiam aliorumpecorum & iumentorum, adhibitis plauſtris & tentorijs ad deſerta & loca commutanda, pro commoditate Paſcuorum. vnde pater habitantium in tentoriis atque paſtorum dicitur. *Ibid.*

Iubal eius frater Muſices & inſtrumentorum eius, ſeorſum pſalterij & citharæ, inuentor. Vnde pater canentium cithara & organo appellatur. *Ibid.*

Iubilandi vocabulum inde in aliquot linguas fluxit. Conſanguineus poſterorum Seth, ſiue è poſteris Seth fuiſſe memoratur, *a Ioſepho*, fortaſſe quod mater eius Ada ex illa ſancta radice manaſſet.

Fertur autem ſuum Muſices inuentum, quemadmodũ & filij Seth, ea quæ de diſciplina cœleſtium repererant, in columnis cælaſſe. Falſo hanc palmam Amphiarao, vel Amphioni Plinius, Orpheo aut Apollini Diodorus Siculus libr. 5. tribuit. Lege *D. Hieronymum ad Dardanum de Inſtrumentis.*

Tubal-Cain filius quoque Lamech, ſed ex alia vxore Sella, artem fabrilem adinuenit, non Vulcanus, quamuis nõ abludit procul ab hoc nomine, primúſque metalla effodit & vſum ferri atque æris aperuit, tumque cœperunt homines ſculptilia facere & adorare. *Philo lib. 1. antiquit. Biblicarum.* Hinc & ſculpturæ inuentor putatur quod congruit cum his, quæ è libris Henoch docet *Tertullianus libro de Idololatria.*

Malleator quidem & faber in cuncta opera æris & ferri dicitur *Gen*.5. ſed ibi nihil de auro & argento & cæteris metallis & materiis. Verum libri Henoch ibidem à Tertulliano citati etiam iſta adiiciũt. Nam & eorum vſus fuit mox poſt diluuium, hàud dubiè ab hoc æuo repertitus.

Noëma eius ſoror & ipſa quoque ingenio & inuentionis laude valuit, de qua in ſequenti Patriarcha.

8

Gen. 5. h MATHVSALE genuit Lamech ann. 187.

h GENITO Mathuſale tẽpora fuêre deprauatiſſima Nam
687 ideo Pater eius dicitur tranſlatus, ne malitia eius mutaret intellectũ. *Sap*.4. quę tum ſcilicet inter homines regnabat

874 Atque illud eſt Gen. 5. V. 22. Ambulauit Henoch cum Deo poſtquam genuit Mathuſale, non quod ante illum genitum non vixiſſet religioſiſſimè, ſed quia tunc ſe totum Dei miniſterio dicarit & munere prophetiæ fungi cœperit contra inualeſcentem impietatem.

Gen. 4. *Iabel, Inbel, & Tubal-Cain Caïnitarũ Septimis.*

Mathuſale verſatus cum Adã annis 243, cum Noë 600. Nam omnium vixit diutiſſimè, attingens annum propè milleſimum. Atque ita Noë, omnia antè Diluuium vel audiuit vel vidit, ſicque rerum diuinarum humanarúmque ſapientia, fides, religio, traditio, hiſtoria continuari facilè potuit, etiam per tres homines vſque ad Abraham cui quinquaginta octo annis præſentia Noë frui, & ab eo iſta omnia diſcere, per ætatem licuit.

Ipſo anno diluuij mortuus, ſeptem diebus ante aquarũ inundationé, vt sãctè ſepeliri & lugeri à nepote Noa poſſet. *R. Selom. in 7. Geneſ.* Eo enim vſque, à mundi ſexcenteſimo octogeſimo ſeptimo annis vitę eius 968 protenduntur. Secundum corruptam 70. editionem, diluuium

874 quidem ſuperauit annis 14. at Scriptura octo tantum animas per aquam cõſeruatas tradit. Nec vtrumque conciliant, qui cum Patre ſuo Henoch tranſlatum fuiſſe aſſerũt

donec diluuium præteriret. *De quo Aug. lib. 15. de Ciuit.* | *Anni mundi.*

Commendatur apud veteres Heb. à iuſtitia & multarum rerum cognitione & ſapientia. *R. Abraham in Faſciculo Myrrhæ.* 874.

Scriptura non vltra Iubalem, Iabelem & Tubal-Cain, id eſt, ſeptimum gradum genus Caini ob ſuperiores cauſas producit, item quia præcipuæ artes mechanicæ ſuam originem iſtis debent, itaque neque nos vlterius Cainitas continuamus.

Noëma iſtorum ſoror ingenioſa fœmina, ideóque nominata *Gen.* 4. præter conſuetudinem Scripturæ, quę non ſolet in generationibus mulieres commemorare, niſi ſint virtute vel myſterio ſingulares. Lanificij & texturæ inuentrix, linum in filo traxit, & pannum texuit, cum antea pellibus beſtiarum, lanis, ſimilibúsque materiis conſutis, contortis, vel deductis ad tunicas, veſtes, ſtragula atque eiuſmodi alia vterentur. Nam in Paradiſo conſuendi artis ſpeculum Adam & Heua præbuerant. *Geneſ.* 3.

Oris muſicam & vocum modulos, vt Tubal-Cain frater inſtrumentorum muſicorum, excogitauit. Cuius quidem rei non meminit Moſes, ſed ex nomine ipſius id ſatis reliquit teſtatum. Nã Noëma à ſuauitate & dulcedine. *R. Iſaac, Gen. 4. citato veteri Targhũ Hieroſoly.* Eã à iuſtitia & virtute cõmendãt Talmudici, à pulchritudine & forma Midras, qua decepti fuerint filij Dei, De quibus Gen. 6. *Idem.*

Hanc vxorem fuiſſe Noëi, & matrẽ Sem, Cham & Iaphet, tradunt Hebræi *in Bereshith Rabba.* Recentiores tamen refragantur, vt R. Iſaac, quòd putent vniuerſam poſteritatem Caini, diluuio fuiſſe conſumptam.

Geneſ. 5. — 9 i Lamech genuit Noë anno 182. 874

i Adam conſpicatus filios filiorum & nepotum ſuorum vſque ad nonam generationem moritur anno vitæ 930. Lamech autem Patris Noë quinquageſimo ſexto.

Sepelitur in terra Iſrael conſtanti Hebræorum traditione propè agrum Damaſcenum, vbi fuerat procreatus, vbi etiam hæc ætas traducta eſt, hominibus nondum per terræ fines diſperſis. *R. Iſaac in Geneſ.* 1056

Gen. 4. — *Iiſdem Cainitarum ſiue impiorum principibus.*

In Hebron ſiue Kiriath-Arbeé ciuitate Anachim (Gigãtum) ſepultum è Ioſuë 14. Bereſchit Rabba & Midras Cãtici Canticorũ affirmant, nempe in valle Mamre à Hieroſolymis diſtante viginti duobus millibus paſſuum, verſus auſtralem plagam, vt proinde tam ſedulò illius loci ſpelũcam à Chananeo Heth, Abraham emerit in eius rei memoriam. Vnde Adam de illis, de quibus Hebræi in officio mortuorum canunt: *Patres qui dormitis in Hebron, portas paradiſi Eden huic aperite, &c.*

Noſtrorum tamen veterũ traditio eſt ſepultum fuiſſe in mõte Golgotano, in quo crucifixus Dominus. *Orig. tract. 35. in Matth. Epiphan. in fine Panarij, Athanaſius libr. de Paſſione Domini Theophylactus, in Matt. 17. Euthymius ibid. Cyprianus ſer. de Reſur. Ambr. lib. 5. epiſt. 19. & in Lucam c. 15.*

Heua mater generis humani annis decem poſt virum ſuum Adam moritur, id eſt, anno vitæ ſuæ & mundi conditi 940. *Marianus Scotus.*

In vtraque progenie eſt Lamech & eodẽ ſæculo, quorum ille eſt ſextus à Cain, vxorius & gladiator, hic nonus ab Adam à ſanctitate, prophetica facultate & futurorum prænotione commendatus.

Nam prædixit diluuium & filij ſui futuram virtutem, eúmq; Noah. i. conſolatorem נחם *conſolatus eſt*, per Apocopen appellauit, non à נח *quieuit*, vt ferè cenſent, vt qui humanu genus eſſet cõſolaturus, illud videlicet conſeruando & reparando. *Quia* (inquit) *ipſe conſolabitur nos ab operi-*

MATHVSALE SÆCVLO. 1056

MATHVSALE SÆCVLO.

Anni mundi.

bus & laboribus manuũ noſtrarum in terra,cui maledixit Dominus,Gen.5. Quin & reſpiciebat ad promiſſionem de Chriſto,quæ minus fuiſſet expleta,ſi filius Noa cum cæteris
874 diluuio periiſſet.Sic ſe ſpe futuri Chriſti Patres in his miſteriis conſolabantur. Alij ſignificationem quietis retinent & Quietatorem interpretantur,quaſi placarit iram Dei eúmque humano generi conciliarit.&c.

Videtur hic eſſe Lamech,ſub quo ſecunda fames è memorabilibus decem,quas ſic Hebræi initio Targhũ Ruth percenſent. Decem ſunt fames validæ, quas Dominus immiſit ad caſtigandum mundum.prima contigit Adamo viuente,*Gen.*3.Altera viuente Lamech, *Geneſ.5.niſi malis eſſe Lamech quarti Geneſeos de poſteris Cain.*Tertia Abrahamo,*Gen.*12.Quarta Iſaaco,*Gen.*16.Quinta Iacobo.*Gen.*42. Sexta Booz,*Ruth.*1.Septima Dauide,2.*Reg.*21.Octaua Elia Propheta.3.*Reg.*17 Nona Eliſeo in Samaria, 4.*Reg.*6. Decima, quæ expectatur ſub Meſſia, de qua fortaſſe noſter *Ioan.in Apocalypſi.*

Superiores omnes Patriarchæ ſub hoc & huius filio Noa moriuntur.Eius enim quinquageſimo ſexto Adam moritur. 66.Heua. Eius centeſimo ſexageſimo nono Seth filius Adæ annorum 912,moritur, tredecimo ante ortum Noë.Eius centeſimo decimo tertio Henoch, annorum 365,transfertur, rapitúrque ne malitia mutaret intellectum eius *Sap.*4. Ex quo ſignificatur omnia tunc fuiſſe corruptiſſima. Reliqui ſex ſub Noë.

Ipſius etiam tempore concupiuerunt filij Dei filias hominum & Gigantes nati ſunt,*Geneſ.*6. Ex nefando enim concubitu poſterorũ Seth & Enos,in quorũ familiis colebatur Deus,& poſterorum Cain,qui Idolis dudum ſeruiebant, propagantur Gigantes homines magnitudinis ſtupendæ.Quos proinde Moſes vocant Nephilim, item Gibborim,ſiue potentes à ſæculo,denique famoſos, ſiue magni nominis,propter facinora & terrarum vaſtationes,*R.Selomo.* quaſi bellis vexarint alios; Manzerim ſiue ſpurios Talmudici. Nam hic non putant fuiſſe coniugium,ſed raptum.

Inde ſecutam illam ſecundam famem Hebræi tradunt. Fortaſſe quia ſcriptum, *Gen.* 5. Iſte nos conſolabitur ab operibus & laboribus manuum noſtrarũ in terra,cui maledixit Dominus (.i. quam ſterilem & infructuoſam reddidit.)

Iſti antiqui & primi & fuere tyranni oppreſſa libertate humana & pace tranquilitatéque publica.Hoc enim ſonat,*potentes à ſæculo*(meolam.i.olim) antiqui primique tyranni quibus proinde *Hhamas*. i. violentia, violenta oppreſſio, vis & rappina tyrannica impingitur eodem cap.Vt *Gen.*10.Nimrod cœpit eſſe *Gibbor*, ſiue potens in terra.i.tyrannus, népe poſt diluuiũ cœpit primus potentia & viribus alios opprimere ſibi ſubiicere, vt iſti ante.

Primi igitur,qui regnarunt & libertatem hominum oppreſſerunt fuere Spurij & Gigantes ex infauſto concubitu nati.Quaſi antea vſque ad mortem Adæ homines vitam communem & politicam ducerent intra ſuam quiſque patriam,tribum & cognationem.Primi autẽ iſti veterem & auitum morem noua imperij cupiditate mutarint,ſeruitutes inducendo,bella aliis inferendo, & rudes adhuc ad reſiſtendum homines perdomando, occaſione fortaſſis ferri & ęris ſuperioribus duobus ſęculis inuenti.

Quò fortaſſe pertinet,quicquid de ſedecim Aegyptiorũ ante diluuium dynaſtiis tradidêre Manetho,Euſebius
1056. &c. Nam prima hæc ætas traducta eſt in Syria & locis

1. Aegypto, Arabia petræa, Chaldæa, Meſopotamia, Aſſyria, Armenia & eiuſmodi Aſiæ Mediterraneis.

A Cain tamen formam quandam regni longe prius inſtitutam tradit Ioſephus de quo ſupra.

Sed & luctuoſior calamitas ex iſtiuſmodi diſparium cultu coniunctione exorta Nam cognitio Dei prorſus in aliis extincta eſt, quàm in Noë, tribus filiis & quatuor eorum coniugibus, vt Deus indignatus poſt reliquias paucorum piorum, vt Mathuſale & Lamech, ad ſe placida morte collectas, eluuione reliquum hominum genus deleuerit.

Filij ergo Dei Fideles, pij, religioſi illic appellantur, nẽpe filij Seth & Enos filij autem & filiæ hominum carnales, impij, profani, alieni à religione. Idololatræ, poſteri videlicet Cain. Nec enim audiendi ſunt Ioſephus, Tertullianus, Iuſtinus. Cyprianus, Lactantius, Seuerus, Sulpitius Suidas, & ſi qui alij, qui Angelos intelligunt ac cenſent Deum, vt ſingularem peruerſitatem illorum ſæculorum puniret permiſiſſe, vt Angeli regionum præſtites, cum mulieribus congreſſi, Gigantes humani generis terrores & maſtiges procrearent. Angeli enim æquè ac animę noſtræ, ſunt eſſentiæ ſpirituales, incorporeę, ſeparatæ, puræ, ſeminis denique genitalis expertes, citra cuius miſſionem impoſſibilis eſt procreatio. Quare quæ de incubis & ſuccubis dæmonibus narrantur, non ad generationem pertinent, ſed ad coitum, quem per aſſumptum corpus ſimalare poſſunt Dæmones. Conſule Hieronym. quæſtion. in Geneſin, Aug. in iiſdem, & lib. 15. de Ciuit. c. 23.

Non alienè etiam Chaldæus, R. Abraham, Abben Ezra & alij Hebræorum filios Dei optimates & nobiles interpretantur, filios hominum plebeios, & obſcuriores.

k 120 annis ante diluuium Gigantum & tyrannorum iſtorum præcipui furores, direptiones, raptus nuptarum & innuptarum violentiæ *Geneſ. 9.* indicatæ, denique Dei decretum de contrahendis hominum diebus. *Seder Olam.*

Quibus totis Dei metum & cultum Noë prædicauit, cum vxore primum, deinde poſt ſuſceptos liberos cum tribus filiis & totidem nuribus. Vnde octauus præco iuſtitiæ dicitur, 1. *Petr.* 3.

100. ante diluuium annos in arca perficiunda conſumit, vſus opera non modo filiorum & domeſticorum, ſed & quorumlibet induſtriorum ſui æui. Anno enim ætatis 500 mandatum de ea accipit, 900 ingreſſus eſt. Imo verò 120 totos in ea ſe occupauit, adeo vt interrogatus reſpõderet, diluuium venturum quo omnes ſubmergerentur, niſi reſipiſcerent. *R. Selom. Geneſ. 6.*

Tantæ erat molis & artificij, vt quæ futura eſſet mũdi epitome. Tanti ponderis, vt non potuerit attolli è terra vlla vi ante diem quadrageſimum, cum iam aquæ propè ad altos montes perueniſſent. *Abben Ezra Gen. 7.*

Et quidem tredecim eius cubitis ob onus intra aquam perpetuo permanentibus. *R. Selom. Ibid.*

Habuiſſe 300 cubitos longitudinis, 50 latitudinis, 30. altitudinis (erat enim ſex partibus longior quàm latior, & duabus latior quàm altior. vt poſſet nare, neque à ventis vel vndis euerteretur) certum quidem eſt, at figura non perinde conſtat.

Alij cubicam, planéque quadratam fuiſſe ſtatuunt, niſi quòd infernè concauas trabes ſubiiciunt, vel certè longas perticas & quaſi temones ante & retro procurrentes, vt facilius aquæ inata.

MATHVSALE SÆCVLO.

Anni mundi 1056

10.

k Noe in diluuio natus erat annos 600. 1056 / 2656

Iiſdem & aliis Cainitarum principibus, quorũ poſteritatem familiámque diluuium extinxit.

1656

Anni mundi.

MATHVSALE SÆCVLO.

Alij acuminatam quatuor angulis è baſi ipſa paulatim ſeſe in vnius cubiti cuſpidem erigentibus. Sic R. Abraham, qui eam facit ſimilem triangulo, quatuor ſcilicet triangulis è baſi quadrata ſeſe in vnius cubiti apicẽ per 30 cubitos altitudinis anguſtantibus, id eſt pyramidi quadrangulæ.

1056 Alij primum è plano in altitudinem quindecim cubitorum quadratum ducunt, deinde ſtringunt arctántque, donec in pyramidem inæqualiter longitudo & latitudo exurgat, vera autem altitudo in medio verſetur. Alij totam in 30 cubitos quadrant, indéque à quatuor angulis ſuperioribus tectum ſenſim in vnius cubiti acumen attollunt, vt eam ſuperne tecto pyramideo, aut certè ouali concludant. Sic R. Selomo & veteres ferè omnes. Alij etiam figuram priſinam ei attribuunt. *Buteo libro de Arca Noë*

Vtut ſit forma magis quadrangula erat, quàm rotũda, vel accuminata vel roſtrata, nullã aut exiguam ſpeciẽ nauiũ noſtrarũ habens, ſine inſtrumẽtis nauticis, ſed diuina prouidẽtia huc illuc fluctuans Intrinſecus loculata manſiunculiſq; varia triplici cõtignatione diſtincta, ima ſẽtinæ loco, media pro animalibus manſuetis & feris, ſuprema pro hominibus, auibus, herbis & fructibus, in quadrata ſtabilitate cõſiſtens, ne impulſu ventorum, aut impetu fluctuũ, aut motu animalium inclinari poſſet vel mergi, ſupernè cacuminata, vt imbres celerius omni ex parte diffunderet: è tabulis & tignis Gopher, quæ arbor eſt de longiſſimæ firmiſinæ cedri genere.

Cubiti, ad quos eius facta dimenſio, ſumẽdi videtur è proportione & magnitudine hominum iſtius ſæculi, qui vt maiores multo erãt, quam qui ſecuti ſũt, ita porrectio à brachij flexu ad vltimũ digitum. i. cubitus lõge maior. *Abben Ezra Geneſ.* Sunt & cubiti quidam ſacri communibus duplo maiores *Ez. c.* 40. Ita minimum 300 cubiti longitudinis arcæ erant ſexcenti noſtrates.

Origenes mauult fuiſſe Geometricos Talium autẽ cubitorũ vnus cõtinet nouem vſuales vnde & Celſo epicureo probat per analogiam cubiti geometrici arcam fuiſſe miræ magnitudinis. Quam ſententiam commendat Aug. lib 15. de Ciuit. c. 27.

Porta infernè circa arcæ medium hærebat, deinde inſtar pontis ſublicij ſiue ſubductilis, vt clauderetur, ſubrigebatur.

Feneſtra criſtallina ſiue è corpore lumen ſolis trãſmittente, propè tectum interiora illuminabat. *R. Leui Gen.* 6. Tũc ergo vſitata erãt corpora diaphana ſiue pellucida. Nam צהר Tſoar differt ab חלון *Hallon*, quòd Hallon ſit feneſtra quælibet. Tſoar autem feneſtra pellucidi & ſaphyrini corporis lumen transfundentis, *Ibid.*

Tota autem arca myſtica. Materia & forma materiã & formam Crucis præcipui noſtræ ſalutis inſtrumenti exhibent. Nam latera extenſa figurã crucis reddunt. Interiora ordines & gradus Eccleſiæ. In ea animantes omnis generis præter ſerpentes, &c. Sic Eccleſia ex omnibus nationibus congregatur, & in ea boni verſantur pariter & mali, ſed hi in inferioribus tabulatis, homines autẽ & aues. i. boni in ſuperioribus, &c.

Denique Arca quam fecit, & in qua cum ſuis euaſit, prophetia noſtrorum temporum fuit. *Augu. lib. 18 de Ciui. c. 38 & 15 c. 26.*

1656 In eam ingreſſa ſunt ſeptem (bis ſeptem malunt Abbẽ Ezra & R. Leui) animalia mũda, cuiuſq; ſpeciei terreſtris,

quæ quidem è ſemine propagantur & duo immũda. Itē è ſingulis volatilium mundorum generibus ſeptem, immũdorum duo. Hác munditiem quidam accipiunt ex eſu, alij è ſacrificijs in quibus non omnia promiſcuē vſurpabātur, ſed ea dũtaxat, quæ poſtea lege preſcripta ſunt. Ego crediderim vtroque reſpectu per anticipationem ſic fuiſſe appellata, & Móſem ad legem, quam dictaturus erat in Leuitico, reſpexiſſe.

Potuerunt autē omnis generis terreſtria & volatilia, ad quorũ procreationē neceſſaria eſt ſexuum cóiunctio, facile arcæ illius amplitudine comprehendi, quoniam nó ita multa illorum ſunt genera. Terreſtrium enim ſpecies, quas vel veterum diligentia, vel recentiorum experientia obſeruauit, vix centeſimum & quinquageſimum numerum ſuperaint. In quibus boue aut equo maiora pauciſſima ſunt, nec plura quàm ſex, æqualia non multa, nimia verò cætera omnia.

Serpentes autē vel è putredine, vel ex terræ humore & luxurie oriuntur, vel ſunt ancipitis naturæ, vt nihil eos in arcam ad ſeruandam ſpeciem introire neceſſe fuerit. Sic nec quæ è commixtione diuerſi generis naſcuntur, vt Muli, Burdones, Leopardi. Item quæ in aquis ſunt ancipitis generis, vt luteres, vituli marini, aues marinæ & fluuiales.

Quantum ad victum etiam feræ & alites, quibus caro cibus eſt, fructibus promiſque veſcuntur, maximè ficubus, glandibus, caſtaneis, nucibus. Potuit ergo vir ſapiens & diuinitus admonitus, quæ cuique congruerent, præter carnes reperire, & recondere. Præterea omnibus veſci cogit fames, & nihil eſt quod Deus ſuaue & ſalubre facere non poſſit, qui etiam vt ſine cibo viuerent diuina facultate donaret. *Auguſt. & Abben Ezra Geneſ. 6. V. vlt.*

Tota poſteritas Cain diluuio abſorpta eſt. Mathuſalè obiit ipſo diluuij anno, vel iuxta quoſdam tranſlatus eſt, vt Pater, animo & corpore. *R. Samuel in Paraſtaſi c. 13. R. Iſaac Gen. 4.* Octo animæ duntaxat ſeruatæ ſunt *1. Petr. 3.* id eſt, Noë cum vxore, tribus filiis ac totidem nuribus.

Corruptelam iſtorum temporum indicat Chriſtus *Mat. 24 & Luc. 17.* In diebus Noë erāt comendentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, vſque ad eum diem, quo ipſe intrauit in arcã, & non cognouerunt donec venit diluuium & perdidit eos. Petrus, *1. Pet. 3.* increduli. *Ecclеſ. 44.* tẽpus iracundiæ. Ex quo liquet, etſi nullus adhuc eſſet vſus vini, carnium & piſciũ, tamē non ſimplici quę potu & ciborum apparatu vſos fuiſſe, ſed factitio & delicato. Denique deprauatos fuiſſe voluptatibus, opinionibus, moribus, religione, luxu, &c.

Noë ætatis quingenteſimo. i. ante diluuium cēteſimo diuino oraculo monitus nó tãtum arcam fabricare incipit, ſed etiam filios gignit, non quidem eodem anno, ſed tribus cohærētibus. Iaphet (nã eſt probabilius Sem fuiſſe tantum dig::itate primum) 500, Cham 501, Sem 502. qui proinde non niſi fuiſſe centum annorum legitur, quando genuit Arphaxad, bieñio poſt diluuium, *Geneſ. 11.* id eſt, ſexcenteſimo ſecundo Noë Patris.

Nec prius genuit, quia inſtituerat viuere in perpetuo cælibatu, vel cóiugali cõtinẽtia, & contẽplationis ſtudio, & tædio ſæculi ſui corrupti, & metu habẽdi prolem, quæ diluuio ipſi iã ante annos 20 reuelato periret. Quare nó niſi excitatus oraculo dicitur ad procreationē proceſſiſſe quò humanũ genus ſeruaret. Fuiſſe enim cõtinentiſſimũ

Anni mundi.

1056.

MATHVSALE II SÆCVLO.

inde

Anni mundi.

inde apparet, quia *Gen. 5.* cum de præcedentibus Patriarchis, ipſo etiam Henoch ſanctiſſimo dicatur *Genuitque filios & filias*, de ſolo Noë vſurpatur alia formula, *Genuit Sem, Cham & Iaphet.* Qualia multa obſeruant Hebræi, qui proinde in Arca caſtitatis ſuis exemplar fuiſſe tradunt, & ne poſt renouatum quidem *Geneſ. 9* præceptum de propagatione, rei vxoriæ dediſſe operam, vt vllos ſuſcepiſſe liberos, quamuis poſt diluuium 350 an. vixerit, ac eo pertinere veterem fabulam vel allegoriam potius de eo caſtro.

Sub ipſo ſex patriarchæ moriuntur. Eius enim 84 Enos magnus Dei inuocator, annorum 905 obiit. Eius 179 Cainam annorum 910. Eius 304 Malaleel annorum 895. Eius 366 Iared annorum 962. Eius 595 Lamech Pater & Propheta annorum 777, quinque ante diluuium. Eius denique 600, qui erat Diluuij, Mathuſale, annorum 968. Ita è Decem Patriarchis originarij mundi ſolus Noë, ſeptem diebus ante diluuiũ, fit reliquus.

Noë excepto, omnes primæ ætatis huius Patriarchæ viderunt Adamum. Nam

Seth,	vixit cum Adamo, annis	800
Enos,		695
Cainam,		650
Malaleel,		505
Iared,		470
Henoc,		308
Mathuſale,		243
Lamech pater Noë,		56.

** Summa, anni 1656. dies 6.*

1656 * Hæc ætas ſecundum Hebraicam veritatem, annorum eſt 1656. Septuaginta corruptè habent 2:42. id eſt, 586. præter iuſtum numerum, iuxta quos Mathuſale annis 14 poſt diluuium vixiſſet.

Sic ſecunda ætas à diluuio ad natiuitatem Abrahæ, ſecundum Hebræos, expletur an. 293. vel 292. Secundum Septuaginta 942. id 650. præter iuſtum calculum.

His perperā circiter 600. addidere 70 Interpretes, vel eorum potius corruptores, vt hæc ætas ſit annorum 2242.

In cæteris ætatibus vſque ad trāſmigrationem. 70 cōueniunt, aut non niſi vno anno, differunt, vt Iſidorus oſtendit, aut certè paucis, niſi fortaſſe in tertia, de tempore habitationis in Aegypto, quoniam in aliquibus exemplaribus Exo. 12. additur Καὶ ἐν γῇ Χαναάν. Sed de eo poſt.

In ſexta ætate, quæ eſt à trāſmigratione ad Chriſti natiuitatem, vel mortem, diuerſi diuerſa ſequuntur, vt ſuo etiam oſtendam loco.

HAC PRIMA ÆTATE DOCTRINA ECCLESIÆ promulgatur prophetiis Adæ, libris Henoch, &c.

HAC prima ætate puræ & ſalutaris religionis ad nos trāmiſſæ & ad ſeculi extremum duraturæ fūdamenta iaciuntur, ac vigent, Fideles vocabantur Filij Dei, Geneſ. 6. *Regebātur* reuelationibus, *Gen.* 2. 3. 4. 6. 7. Traditionibus *Adæ: Nam traditiones ſunt ſcripturis antiquiores. Deinde* Prophetiis *Enos & Henoch. Inuidiſſe enim Adam Filis ſuis & poſteris traditiones ad ſalutem neceſſarias nō eſt probabile, cū id ſit quouis parēte indignū, præſertim de Deo, eius Verbo, & Spiritu, quos viderat & allocutus* Gen. 2. *De creatione Mundi, cuius nobiliſſima pars fuerat, adeo vt eius rebus Dei iuſſu nomina ſecundum cuiuſq; naturas imponeret.* Ibid. *De Anima diuina inſpiratione & productione ad Dei imaginem & ſimilitudinem, quam ipſe expertus eſſet,* Geneſ. 1. *De hominis dignitate & Domino ſupra reliqua, quod ipſe accepiſſet.* Ibid. *De ſtatu innocentiæ, à quo exciderat, de lapſu, & peccato, quod commiſerat, vt omnium calamitatem fonte, De horto voluptatis, futuræ vitæ immortalis typo, è quo eiectus fuerat, de An-*

gelis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

gelis, quorum alicui cum flammeo gladio & verſatili ingreſſum horti inhibebantur, Gen.2. De Diabolis humani generis hoſtibus, eorúmque tentationibus, quarum vnus per ſerpentem ſe & coniugem deceperat. De ſemine mulieris.i. Chriſto, qui ſibi ad peccati & miſeriæ medicinam promiſſus fuerat Geneſ.3. De ſanctificando Sabbato, propter creationis beneficium, de ſanctitate & legibus matrimonij, de quibus ipſe prophetaſſet Geneſ.2. De ſacrificiis & cultu Dei, de Dei præceptis & voluntate, de Morte, de Pœnitentia, de pœnis propter peccata, quæ omnia ipſe experimento didicerat, vel per Spiritum Dei, aut mentis ſuæ, ingenij, & naturæ præſtantiam, perfectionémque conſpexerat. Deníque de cunctis myſteriis, ad ſalutem maximè neceſſariis, quibus eum Deus plenè non modo vt prophetam, verum etiam vt virum immediatè à ſe procreatum imbuerat. Nam idcirco ei videtur æuum produxiſſe in annum 930.i. pluſquam primæ ætatis dimidium, vt radices pietatis longas relinqueret. Hinc deinceps Dei vnitas inuocationibus & vſurpationibus nominis יהוה, quod non recipit pluralem formam. Trinitatis myſterium è creationis rerum opere. In eo enim vniuerſa molitus eſt Deus per Verbum in Spiritu S. Et ex hominis opificio. Nam in eo, faciamus, inquit, hominem ad imaginem noſtram. Verba ſcilicet Patris ad Filium & Spiritum Sanctum; ipſius tanquam conſiliarios, eos tanquam pares & ſocios ad tam ſingularem fabricam inuitantis; vel certe trium diuinarum perſonarum ſeipſas ad hoc inſigne opus cohortantium. Gen. 2. Sic, Faciamus adiutorium ſimile illi. Et Ecce, Adam factus eſt, tanquam vnus ex nobis, Ibid. Ad, de plurali forma Deum Elohim fuiſſe ab hominibus huius ætatis ferè nominatum & inuocatum. In Chriſtum fides tanquam liberatorem, Geneſ. 3. Mulieris ſemen infeſtum erit Serpenti, conterétque caput eius.i. vim & potentiam, vbi dicitur Semen mulieris, non Viri, quòd ex incorrupta virgine ſine ſeminis virilis admixtione naſciturus eſſet. Vbi & Targhum Hieroſolymitanum, remedium erit filijs mulierum & ſanitas, tibi autem ò ſerpens nulla erit medicina. Verum te ipſi conculcabũt calcibus ſuis in fine calcis dierum manibus regis Chriſti, ſiue per regem Chriſtum. Figuræ, quibus eſt depictus, per incarnationis præludia in externis Dei apparitionibus & anthropopatheia Geneſ.2,3,4,6,7. In victimis tunc immolatis, propter quas traditur occiſus à mundi origine Apo.13. In veſtibus pelliceis agni, quæ nudis data ſunt, idque ad diei veſperam. Nam ſub veſperam mundi.i. nouiſſima ætate erat corporandus & peccatorum nuditatem tecturus, Fides in Abele, Henoch, Noa Heb.11 Fidei ſigna ſacrificia duorum generum, Cruenta in typũ ſacrificij crucis, Agnus Abelis, fide oblatus & à Deo probatus acceptúſque externo quodam & viſibili ſigno Geneſ.4. Heb.11. Incruenta in typum Euchariſtiæ ſacrificij incruenti, Minhá ſiue oblatio Cain de terræ frugibus Ibid. Et ſacramenta, patrum externi & religioſi ritus ab Enos inſtituti Geneſ.4, loca religioſa & altaria ab Abele & Cain erecta, Ceremoniæ ab Henoch ſcripto etiam relictæ & fortaſſe purificationes, tanquam baptiſmata, vt in ſequentibus naturæ ætatibus Geneſ.35, Iob 1. & Legis, Leuit.10. Num.6, quo modo Diluuium Baptiſmi typus 1 Pet. 3. Matrimonij in paradiſo inſtituti Geneſ.2. Hoc nunc os ex oſſibus meis & caro de carne mea. Quamobrem relinquet homo patrem & matrem ſuam & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna.i. duo ſuppoſita in vno coniugali commercio per ſubſtantiarum inter ſe commixtionem, vel duo in vna prolis perſona. Gen.1. Benedixítque illis Deus, Dixit Creſcite, & multiplicamini & replete terram ſubiicitéque eam, Pœnitentiæ & eius operum. In libro Henoch, qui extabat in prima Eccleſia & ad iſtud docendum citatur à Tertull. libro de Idololatria, imò, & B. Iuda in Canonica. Huius virtutis præco fuit Noë 2. Pet.3. Exempla autem illuſtriſſima Adam, qui poſt Abelem & Cainum ortos videtur ſtatuiſſe viuere in perpetuo cœlibatu & luctu, vt ſua peccata liberius plangere poſſet, nec ad cognoſcendam Heuam proceſſiſſe, niſi ad ſuſcitandum ſemen ſanctum in Abele extinctum. Gen. 4. Heua, quæ filiorum alterum Habelem vocauit.i. vanitatem, anhelitum; fumum vaneſcentem. Seth, qui primogenito ſuo nomen impoſuit Enos.i. ærumnoſi. Habel, qui virgo permanſit vſque ad diem necis ſuæ.i. annum vitæ centeſimum. Bona opera. Eorum præco Noë 2. Pet.2. Ea Deum promereri Gen. 6 & 7, placere Deo Gen.5 citante Apoſtolo Heb.11. Nonne ſi bene egeris recipies, Sin male, ſtatim in foribus peccatum. (.i. pœna peccato debita) aderit Gen.4. Liberum Arbitrium, ex eodem loco Hebræi ferè omnes illud colligunt. Item è verbis adiunctis, Sub te erit appetitus eius (peccati) & tu dominaberis illius peccati, vt & Abben, Ezra & Rabbini ferè omnes illic docent, planè vt Auguſtinus lib.15 de Ciuit. c.7.) Quod Deus Caino inculcare voluit, ne ipſe putaret peccato Adæ patris ſui libertatem arbitrij eſſe amiſſam, & impietatem, quam Caluinus ſequitur, de neceſſitate peccandi amplectendam. Miniſterium publicum, Sacerdotium. Gen.4. Habel & Cain ſacrificant. Enos incipit inuocare nomen Dei (paulo ſolennius, quàm antea) Gen.5. Citante B. Iuda publicè Henoch prædicat verbũ Dei. Gen.6 Noë, interpretante B. Petro Pet.2. Feſta Gen.2. Benedixit Deus diei ſeptimo, & ſanctificauit illum.i. ſacrum ſanctúmque haberi iuſſit. Quare Adam Sabbatum celebrat, & colit, in illúdque condit ex antiquis Rabbinorum monumentis Pſal.91 & in Diem Sabbati inſcribit. Reliquos Patres Sabbatizaſſe quoque Abben, Ezra in Decalogum & Lyranus Gen.7. docent. Delectus ciborum. Abſtinentia à carnibus, piſcibus & vino perpetua. Gen.1. vbi herbæ duntaxat, olera & fructus arborum in cibum conceduntur, & vitis Gen.9. non niſi poſt diluuium plantatur, ſiue è ſylueſtri ſatiua efficitur. Gen.2. vbi arboris etiam notitiæ boni & mali eſus inhibetur. Geneſ.7, vbi animalia quædam munda (ad ſacrificium,) alia immunda. Traditiones vt de animantibus mundis & immundis Geneſ.7. de Matrimonio non agitando cum impiis & diſparibus religione Gen.6. de vltione ſeptuplum danda de Cain Gen.4. Nam etiã colloquium cum Cain poſt multa ſæcula ad poſteritatẽ peruenit. Lamech enim ab ipſo ſextus circa mundi ſeptingenteſimum, Septuplũ, inquit, vltio dabitur de Cain, &c. Ibid. Multo magis per manum accepta ſunt Dei verba ad pios Adam, Heuam, Abelem, Enos, Henoch, Noam, &c. Cura mortuorũ, dum Adæ ſepulchrum religioſè & inuiolatè in Hebrõ conſeruatur vſque ad Ioſue Ioſ.14. ex interpretatione etiã veterum Rabbinorum in Bereshith Rabba & in Midras Cantici Canticorum. Ad quẽ locum poſtea vxori, ſibi & poſteris ſepulchrũ delegit Abrahã magno precio Gen.23. de quo illud Iudæorũ in officio pro defunctis, Patres.

qui

qui dormitis in Hebron, portas Eden aperite illi Gen. 5. Henoch nō apparuit, quia tulit eum Deus. Quaſi quæſitus fuerit ad ſupremum officium. Dies ſeptem diſtulit diluuium à ſe præfinitum Deus in gratiam Mathuſale, vt eius exequias Noa cum ſua familia ſanctè & honorificè curare poſſet, R. Sel. Gen. 7. v. 4. Denique reliqui Patriarchæ propter ſanctorum communionem in palæſtina vel quàm proximè viuere, mori, ſepeliri & diem Domini expectare cupiuerunt, vt Rabini docent è ſuis traditionibus & hiſtoriis: Purgatorium. *Carcer, in quem incluſi ſpiritus eorum, qui increduli fuerunt aliquando, quando expectabant Dei patientiam in diebus Noë cum fabricaretur arca. 1 Petr. 3. id eſt, Dei miſericordiam, quaſi pij illorum temporum exiſtimarent maiorem fore Dei patientiam & miſericordiam, quam minas à Noë fabricante arcam denuntiatas. Quare & in illa ſua incredulitate, id eſt, non credentes futurum diluuium, opreſſi ſunt, indéque (quia alioqui pij erant) in carcerem deſcenderunt quouſque eis mortuis Chriſtus veniens prædicaret, Ibid. & euangelizaret, Ibid, c. 4. Eius pictura erat flammeus gladius atque verſatilis interpoſitus inter peccatores & paradiſum Geneſ. 2. Cuius rei myſterium Adamum, quum eſſet ipſi obiectum, non latuit, nec ipſo interpretante poſteros. Eo autem fuiſſe pictum Purgatorium ignem interiectum inter miſeros & cælos docent Rabbini multi veteres, & è noſtris Origenes. Nam & Iudæi credunt ignem quendam purgantem & emundantem fidelium animarum maculas per menſes duodecim. Zoar Geneſ. 18. & 47, Leuit, 21. R. Alphes in Tract. Ros Haſſana, c. 1. fol. 216. R. Ioſeph Albo lib. Hikkarim 4. c. 34. Et alij Rabbini per gladium hunc ſignificatam malint gehennam & æternam pœnam, qua afficiendi eſſent impij.* Sanctorum memoria. *Cherubim, qui ſunt ſancti Angeli inter peccatores & paradiſum conſtitui, Gen. 2. & cuſtodes gazarum horti Eden, in officio Iudæorum pro mortuis. Abel per fidem defunctus adhuc loquebatur Geneſ. 4. Heb. 11. Henoch in cælum tranſlatus ad piorum conſolationem Gen. 5.* Vita æterna. *Ex eiuſdem Henoc tranſlatione, Ibid. & ex animæ immortalitate, quam credebant ex Adæ diuino ortu, in quo ei inſufflauit Deus ſpiraculum vitæ. i. extrinſecus ei animam indidit, non è poteſtate materiæ. Adde qui inſufflat de ſuo aliquid tribuere è R. Nahaman, vnde Poëta animam diuinæ auræ particulam didiciſſe videntur. Item ex vi imaginis & ſimilitudinis Dei, Rurſum ex appellatione animæ humanæ ab Adamo impoſita.* Nes hama *enim diuinum quid & cæleſte deſignat, quaſi* min Shamaim, *i. de cælis. Præterea è paradiſi voluptatis obiectu & recordatione. Nam is erat cæli typus. Denique è Dei & Angelorum apparitionibus & promiſſionibus Adæ, piiſque factis.* Iudicium futurum. *Geneſ. 4. Nonne ſi bene egeris recipies, &c. Prophetauit & de eo ſeptimus ab Adam Henoch dicens: Ecce venit Dominus cum ſanctis millibus ſuis facere iudiciū contra omnes, & arguere omnes impios de cunctis operibus impietatis ſuæ, quibus impiè egerunt, & de omnibus duris, quæ locuti ſunt, contra ipſum, peccatores impij. In B. Iudæ epiſtola. Atque hæc originarij mundi fides, religio, doctrina, quæ ſequentis perenne extitit fundamentum ac radix.*

SECVNDA ÆTAS, PATRVM, QVÆ & Diluuij, quaſi pueritia populi Dei.

Vſque ad ſacerdotium Aaron, omnes primogeniti ex ſtirpe Noë, cuius ſeries & ordo deſcribitur, fuerūt ſacerdotes, victimáſque immolarunt, & hæc ſunt primogenita, quæ Eſau fratri ſuo vendidit. Hiero. ad Euagrium, è trad. Hebr.

Anni mundi.

Gen. 8. a DILVVIVM durauit anno vno, diebus 10 1656. 1657.

a ARca cōſedit in montibus Ararat, qui à Græcis Taurus & Ceraunij appellatur, Armeniā ſcindūt, à Chaldæo Onkelos cardui, vel cardueni, quos Cordæos Curtius appellat. Strabo fortaſſe Gordiæos, partem ſeu cornu Tauri. Ararat autem eſſe Armeniā docet Herony. in cuius montibus adhuc appareant arcæ veſtigia, & eius quædam fruſta in miraculum factæ rei ab incolis oſtendantur. Quod idem proditū à Ioſepho.

Diluuium cœpit menſe ſecundo, id eſt, vt Hebræi ferè ſentiunt è R Eliezer, Octobri, in 40. dies vſque 27. Nouembris. Aquæ deinde inualuerunt per menſes vndecim. Eóque Seder Olam annum Solis eſſe productiorē anno lunari, diebus vndecim oſtendit.

Probabilius R. Ioſua, die decimo ſeptimo mēſis ſecundi, id eſt, Iiar ſiue Aprilis in dies 40 vſque ad 27 Maij *Gen. 7* per dies 150. i. quinque mēſes inualeſcētibus aquis, vſque ad decimum ſeptimum menſis ſeptimi *c. 8.* i. Tizri ſiue Septembris. Nam 40 primi dies, quibus pluit, & rupti ſunt fontes Abyſſi ſiue Oceani, his 150 diebus includūtur, contra R. Selomonē & Lyranum Hinc vſque ad primum diē decimi menſis, (Tebet ſiue Decembris) decreuerūt aquæ vſque ad mōtium cacumina. Poſt 40 dies emiſſus eſt coruus. i. die 10. menſis vndecimi Sebet ſiue Ianuarij.) Poſt ſeptem colomba. i. decimo ſeptimo eiuſdem mēſis. Poſt alios ſeptē non vltra rediit. i. poſt 24 Ianuarij. Quid inde actum ſit vſque ad primum diem primi mēſis Niſan ſiue

Anni mundi.

Martij non memoratur,id eſt,per dies,35.vel39.Die Au-
tem primo primi illius menſis deſiecatæ ſunt aquæ ſuper
ficie tenus,túneque ſublatum eſt arcæ tectum ad captan-
dam auram & flabellandum arcæ aërem. In arca interim
adhuc remanet Noë dies56,id eſt totum illum menſem 1656
Niſan cum 27 diebus menſis ſecũdi Iiar ſiue Aprilis,cu-
ius decimo ſeptimo,anno ſuperiore ſeſe in arcam inie-
cerat. Ita in arca fuit menſes 12(lunares)& dies decem.i.
integrum annum ſolarem,

Mirabile diluuium.non tantum quia vniuerſum,verũ
quia paucis diebus,nẽpe 40.ruptis fõtibus Oceani & flu-
uiorum,terræ venis, cœli aeriſque ſudoribus & nubibus
liquefactis, ſuperauit altiſſimos montes,quindecim cubi
tis,id eſt,mediam aeris regionẽ multis ſpatiis, quia eam
plurimi de altioribus interſecãt,vt Atlas & montes lunæ
in Africa,Olympus in Grecia.Caucaſus in Aſia.Sed & ter
ram vndiq; oppreſſit circumfuditq;, ac in primum & an-
tiquum ordinẽ elementa reduxit, vt ætherem ignis,ignẽ
Aër,Aërem Aqua,Aquam Terra ſequeretur abſque vllo
dierũ & noctium,hyemis,æſtatis & reliquarum anni tẽ-
peſtatum diſcrimine,*Gen.8.v.vlt.*

Beroſus ille ſuppoſititius,Noam ſyderum obſeruatio-
ne deprehendiſſe impendens diluuiũ,atque ita naue ſibi
proſpexiſſe fabulatur.Sic impij aſtris,naturæ, caſui vel
humanæ induſtriæ tribuunt,quod à Dei gratia vel iudi-
cio eſt profectum.

Diluuiũ autem Noe,Scriptura non aſtris,ſed Dei iuſti
tiæ,& voluntati tribuit.Quia omnis caro corruperat viã
ſuam,&c.*Gen.6.Luc.*17,*Mat.*24.

De diluuio Deucalionis Ouidius in Metamorph.&
Plutarchus Opuſculo, Brutas animantes eſſe rationis
participes, eadem ferè ſcribunt. Vt columbam fuiſ-
ſe emiſſam, vt nauem eiectam in montem Parnaſſum
Theſſaliæ (vel potius Indiæ Paropamiſſum). Interim
Deucalion fuit Noa 800. annis minimùm poſte-
rior.

Thebani etiam de Ogygio diluuio aliquanto antiqui-
ore his finitima dictitant.Sic & Americani de quodã ſuo

Sic Alexander polyhiſtor & Abydenus à Cyrillo lib.1
contra Iulianum producti,nempe Saturnum Xiſuthram
præmonuiſſe de futura inundatione,atque ita illum
ſibi fabricaſſe arcam, in qua ſe ſeruauerit, cum omni
beſtiarum genere cúmque ſuis ſcriptis in Heliopoli
Aegypti. Deinde nauigaſſe cum ſua arca in Armeni-
am, vbi emiſſis aliquoties auibus, tandem in terram
deſcenderit.

Citatur & Phauorinus & Stephanus de loco in quem
arca deſcenderit.

Citantur & Beroſus,Hieronymus Aegyptius,Mnaſeas
Phœnix apud Ioſephum *lib.*1. *Ant.*qui & addũt, locum,in
quo Noe deſcendit fuiſſe appellatum Saleh Noah,Grecè
ἀποβατήριον q. deſcenſum Noë, in monte Baris,qui & Pa-
ropaniſus.

Noe reparatorẽ orbis,qui in priſtinum Chaos diluuio
penè redierat,prophani mundi Geneſim ignorãtes,Cœ-
lum,Ianum & patrem deorum appellarũt.Hic primus vi-
tem ſylueſcẽtem ſatiuam fecit, vinique vſum hominibus
mõſtrauit,*Geneſeos* 9.Ab hoc inuẽto,Ianus fortaſſe dictus
eſt:Nam Iain Hebræis vinum eſt.Herbas hortẽſes aliáſq; 1657
eiuſmodi reſtituit è ſeminibus & tenellis plãtis in arca re-
cõditis,*Thalmudici & R.Selo Ibid.*Artes Mechanicas,quas
Cain eiuſq; poſteri repererant,homines docet.Mathema

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

Anni Diluuij. *Anni mundi.* ticas ab Adamo, Seth, Præcedentibúſque Patriarchis inuentas duabus ingentibus columnis(quarum vna latericia erat, ne cõflagratione periret:altera marmorea, ne diluuio abſumeretur)imprimit atque conſignat, aut po-
1 1656 tius,è duabus columnis è lapide & latere factis,in quibus diſciplinas poſteri Seth conſcripſerant,ne è memoria delerentur,ſolam lapideam euaſiſſe reperit & reſtituit,quæ in Syria hactenus permanet.*Ioſephus primo Antiquit.*

NOE. SÆCVLO.

Inſtrumentum & vſum nauigandi, præceptore Deo, hominibus monſtrauit: Nam τιβά, qua voce eius arcam nominauit Moſes,non eſt propriè Aron,id eſt, arca, ſed vas nauigationis aptum, πλοῖον vt apud Ioſephum Beroſus,loquitur,etſi nauigiorum vulgarium non haberet formam,neque remos.*Abben Ezra Gen.6.*

Quo factum, vt poſteri duce Iaphet, mari ſe audacter commiſerint,repleuerintque Occidentis inſulas.

Ioſepho aſſentitur Plinius libr. 7. cap. 56. his verbis Apud Babylonios fuerũt lapides coctiles,in quibus multa ſcripta erãt de Aſtrologia.&c.Atque hinc probat literarũ vſũ fuiſſe apud Aſſyrios ſempiternũ,cũ Beroſo & aliis.

Noë cum Sem & ex Armenia rediit in veterem patriã, id eſt loca Damaſco vicina,vbi conſtituit regnum & põtificatum Salẽ,quæ Melchiſedech adminiſtrauit. *Hebræi.*

Ibidem poſteri eius habitarunt,donec nimium multiplicati & aucti ſeſe expanderunt per Orientalia loca proxima & contigua,Inde enim.i.ex Oriente leguntur profecti tertia ætate in terram Senaar ſiue Babyloniam,priuſquam diſpergerentur,*Gen.*11.*v.*2.

Agriculturam exercens primus arauit terram cum animalibus.Prius enim agros duntaxat fodiebant.

Vnde inſtrumẽta ruſtica reperiſſe traditur.*R.Selom.Gen.* 5. Vir agricola,& quia plantauit vineam, qua ſata ebrius factus eſt,vinitor.*Gen.*9.

Nempe recondiderat ſemina & plantas, vel potius, quemadmodum Deus conſeruauit arbores in medius vndis & fluctibus ne ſubuerterentur & perirent(Nam Gen. 8.columba ore carpſit ramum frondentis oliuæ)ita & radices & ſemina genitalia.Eius enim prouidentia hic non tantum eluxit in ſeruanda Noë familia & animantibus ſed etiam reliquis rebus phyſicis.

Exemplum altaria erigendi & ſacrificãdi à maioribus acceptũ poſteris tribuit.Eccleſiam collapſam reſtaurauit

Apud eum iuſtitiæ fidei hæredem inſtitutum(*Heb.*11.) ex arca egreſſum,Deus renouauit legem de coniugio cõtra vagas libidines,propter quas præſertim mũdus aquis perierat ad legitimam hominum multiplicationem. Deinde legem de cæde ad eorundem conſeruationem. Tertiò eſum carnium & piſcium antea intentatum conceſſit,excepto ſuffocato, morticino & eiuſmodi, in quibus ſanguis non eſt effuſus, ipſo denique ſanguine: quam legem etiam repetiuit per Moſem& Apoſtolos, in cæremoniam & ſignum prohibitæ crudelitatis in proximum & cædis humanæ *Gen.*9.(Altiora myſteria hic non perſequimur.)Cum ea autem permiſſione reliqua animalia præ crudis veſcuntur,ſic veſcendi conſecuta ſunt poteſtatem. Antea enim etiam ipſa herbis paſcebantur *Baſil. Hom.*11.*Hexa.* Huic Noë vini potum de ſuo adiecit. Primam tamen viuendi rationem Orientales retinuerunt,
1656 quouſque Pygmalion imperaret.*Hier.cõtra Iouinia.* Quod in Indiis continuarunt. præſertim Bracmanes populi &
2 Gymnoſophiſtæ philoſophi,ad quorum æmulationẽ Pythagorici multiq; alij Græcorum ſapiẽtes ſe cõpoſuerũt.

Anni Diluuii. | *Anni mundi.*

Quia Xenocrates ſcriptum reliquerat in templo Eleuſiniæ tria hæc præcepta inſculpta fuiſſe, Honorandos parentes, venerandos Deos, abſtinendum carnium eſu, ex
1 Tripolemi vetuſti legibus. *Ibid. & Porphy. lib. de abſtinentia* 1
ab animalib. Nam vel ſæculo Alexandri Magni Porus Indorũ rex dicebat Alexandro, Meus victus ſunt olera, palmarum encephali & fructus, potus autem aqua, quam mihi fluuius fundit. *Suidas in φοινίκων ἐγκέφαλοι.* Quæ edulij puritas ita à Porphyrio & Pythagoricis defenſa eſt, vt niſi Dei permiſſum interueniſſe ſciremus, videretur naturæ dictamine omnino ab animalibus abſtinendum. 1656

Interim animalia permittuntur, quia diluuium corrupit fregitque vim & bonitatem terræ, debilitauit etiam, peiorémque reddidit naturam hmanam. Hinc illud Faſciculi Myrrhæ Geneſ. 10. Omnes generationes poſt Diluuium fuerunt infirmæ & debiles comparatione priorum ob aquas Diluuij.

Septem præcepta dantur, quæ Hebræi partim præcepta filiorum Noë, partim præcepta naturæ appellant, & obligare etiam gentiles ſcribunt iſto ordine. Non colere idola. 2 Benedicere Deum, 3. Seruare ius publicum. 4 Cauere ab inceſtu propinquorum, alióque nefando concubitu. 5. Non fundere humanum ſanguinem. 6 Non rapere. 7 Non tollere membrum de animali viuenti. *Hebræi paſſim, vt R. Selomo in 2. cap. Ierem. Seder Oleam cap. 5.*

Arcus cœleſtis, miſericordiæ Dei & Crucis, in qua Chriſtus fuit vt in arcu extenſus, fit ſymbolũ *Gen. 9.* túncque primum in nubibus ponitur aucta Solis luce, *Abben Ezra*, vbi taxat R. Saadiam dicentem extitiſſe ab initio, ſed nunc primum poſitum in ſignum mundi nunquam amplius diluuio perituri.

Multis annis poſt (*Abben Ezra Gen. 9.* contra eos qui iſta coniungunt) plãtata vinea, Noë inebriatus, & irriſus. Vnde ſecutum oraculum de eius filiis, qui omnem terram repleuerunt. *Benedictus primum Sem*, è quo ortus Abraham credentium Pater. Deinde Iaphet, è quo dilata eſt gentium plenitudo & ingreſſa in Tabernacula Sem, i. Eccleſiã. Poſtremò Chanaan filius Cham infœlicitati ſeruitutis ſubiectus. Vnde Chananei, qui in vndecim gentes creuerant à poſteris Abrahæ, Lot & aliquot aliorum deleti ſunt funditus. *Deut. 1.*

Cham autem, quia deſtitutus eſt paterna benedictione, non paruam plagam reliquæ ſuæ poſteritati attulit, vt & ipſa indignationem Dei in ſuum parentem teſtaretur.

Nam filij Mizraim ſecundo geniti, vt Aegyptij nigri & deformes nati ſunt, *R. Selo. Gen. 12.* Getuli præter nigrorem ore putidi, vt cogantur ſalem perpetuò habere in ore. *Poſtellus in compendio Coſmographico.*

Filij Phut tertiò geniti, vt Mauri, nigri, ſimi, labeones, aliòve modo prodigioſè affecti.

Filij Chus primogeniti nigerrimi, &c. Nam certiſſimum eſt originem nigredinis non à regione propriè (vt hactenus eſt exiſtimatum) ob ſolis ardores, ſed à ſtirpe & ſanguine Chus prouenire. Quoniam ſub æquatore & locis vtrique tropico vicinis inter iſtos nigerrimos ſparſi reperiuntur albi vel cineritij, qui illic in ſua albedine perſeuerant, vt qui manarit è ſanguine Abrahæ, Salomonis, Iudæorum & aliorũ inquilinorũ. 2. Quia nec in Indiæ littoribus ſub eodem climate, imò verò parallelo (niſi ex traducta aliundè ſtirpe) eo colore tinguntur. Sed nec 1657
1 in Atlanticæ, in qua homines ſunt oleaſtrino Indóve, aut vt plurimum, cineritio colore, præter paucos, in vno ſolo

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

Anni Diluuii. | *Anni mundi.*

1

loco,ob eámque rem vicinis inuiſos cum alioqui veri Aethiopes ſibi de ſua ſumma placeant nigredine. 3 quia vſque ad 35. gradum latit. in Africa vltra æquatorem ſunt aterrimi,cum apud nos Hiſpania,Sardinia,Syria,Arabia, Babylon,Chaldæa,Perſis,Suſiana,Gedroſia intra 35 gradus latitudinis cis Aequat. nullatenus Aethiopes ferre videantur.Credendum itaque traditioni Hebraicæ, quæ ex albo parente Cham(ſicut & Iaphet & Sem albi erāt) natum affirmat Chus(aut ſaltem eius poſtero)satro colore in ſceleris paterni argumentum.*Ibid pag.*38.

NOE SÆCVLO.

Præter calamitatem ſeruitutis. Nam Arabiæ gentes, quæ è Chus deſcenderant ,ab Iſmaele,Eſau, Madian , & cæteris,Abrahæ filiis è Cethura,à Moab & Ammon Loti F.partim extinctæ,partim ſub iugum miſſæ ſunt. Africæ autem populi perpetuæ Europæorum & Aſianorum ſeruituti obnoxij,qui proinde Reges ferè habuerunt extraneos,olim Iudæos, Perſas, Ptolomæos, Græcos, Romanos,Saracenos,hodie Turcas, Iſmaëlitas. Sed & Abyſſinorum Præto-Ioannes ſuam originē refert ad Salomonē, eiúſque nobilitas tota ab Abraham,de quo pòſt.

Proprie tamen Chanaan maledictus infœlixvè pronuntiatus,non Cham.quia auctor fuit,& origo ſcandali. Turpitudinem enim aui Noë reuelauit,quem non modo non caſtigauit Pater,ſed & fouit,corridendo & conuocando fratres ad iſtud ſpectaculum.In eum autem ve rſa eſt imprecatio,non in Cham , ne Chus Aethiopium pater,Mizraim Aegyptiorum,Phut Lybum ea immerentes includerentur,qui proinde & ipſi aucti ſunt cæleſtibus & temporariis gratiis.Nam Aethiopes regnum florentiſſimum iam olim habuerunt.& perpetuo à diebus Salomonis & Reginæ Sabæ fideles fuerunt Aegyptij Chriſtum è primis ſuſceperunt. Sic Afri. &c. Soli Chananei penitus ab Iſraelitis vel extincti,vel in alienas terras eiecti,vbi miſerè viuunt & barbarè,&c.

Quòd autem iſtud contigerit , vt rectè Abben Ezra, multis annis poſt Diluuium ex eo apparet,quia,Chanaan tunc erat adultus,& præcipuus tragœdiæ auctor,qui tamen erat quarto genitus.Cham enim iam ante eum genuerat Chus parentem Aethiopum,Mizraim Aegyptiorum,Phut Lybum,*Gen.*11.

Tunc,imo tota hac 2 ætate habitabant in tentoriis,nullis adhuc pagis vrbibúſque conditis.Nam Geneſ.9 nominatur tentorium Noë,& tabernacula ſiue tentoria Sem (idem enim in Heb.vocabulum.אהל *Ohel* ſignificans tabernaculum motorium miniméque fixum.) Quem morem aliquandiu ſeruarunt Patriarchæ ſequentis ætatis,è variis locis Geneſ.de quibus proinde Apoſt. Heb. 11. incaſulis aut potius in tabernaculis , ἐν ταῖς σκηναῖς habitando, &c. Et vrbium primæ poſt Diluuium,non niſi poſt diuiſionē gentium,prouecta iam Abraham , nominantur & condi docentur,Geneſ.10,& 11.

II

Gen.11. 2 b SEM, filius Noë genuit Arphaxad ab eluneanno 2.

1657

1656 Doctores Hebræi,vt ſcribit *R.Leui in 9 cap. Geneſ.* tradunt Cham execuiſſe teſticulos patri,ne deinceps liberos procrearet,Quid ſimile Poëtæ noſtri de Cœlo & Saturno fabulantur.

Iapeto Europæorum & Septentrionalium patre.

b Sem poſt diluuium vixit an.500.ſuperſtes Abrahæ an. 35.vſque ad annum Iacob prope quinquageſimum.Nam moritur ſexcentenarius.Conſtanti Hebræorum ſententia,ipſe eſt Melchiſedech,qui per tot annos, nempè à diluuio ad ſæculum Iacob,fuit præcipuus eccleſiæ Dei gubernator.*Hieronymus ad Euagrium,*

2 *Cameſe Arabū , Afrorum, meridionaliúmque ſatore.*

Magna probabilitate Hebræorū Talmudici.Ioſep.lib.1.

Anni Diluuij

12

2 c ARPHAXAD genuit Selam ætatis ſuæ an. 35.

37

Elam, Aſſur, Lud, Aram quatuor aliis filiis Sem.

Gomor, Magog, Madaï, Iauan, Thubal, Moſoc, & Tyras ſeptem Iapeti. F.

Chus, Mizraim, Phut, Chanaan, 4 filiis Cham.

13

Gen.11. d SELA genuit Heber anno 30.

67

Hus, Hul, Gether, Mes Filiis Aram, Syrorum Patris.

Aſcenaz, Riphat & Togarma F. Gomer, Gallorum P.

Eliza, Tarſis, Cittim, & Dodanim F. Iauan Græcorum P.

67 *Saba, Hauila, Sabattha, Regma, Sabathaca F. Chus AEthiopum P.*

Anni mundi.

uorum. Tartarorum, Turcarum, &c.

c Corruptè apud 70. Interpretes Arphaxad dicitur genuiſſe Caïnam, & Caïna Selam. Nam nullum exemplar

1688 Hebraicum hoc loco huius mentionem facit. Quinetiam vetutiſſimi Hebræi nominatim notant à Noë ad Abraham tantum decem eſſe generationes, quot erant ab Adam ad Noë. B. quidem Lucas cap. 3. vndecim numerat, ac Cainan infert in hunc ordinem. ſed id Græcorum, ad quos ſcribebat, & quibus ſola exemplaria 70. nota erant, cauſa. Poſſit etiam dici Arphaxad genuiſſe Selam per intermedium Cainam. Nam ſæpe Hebræis *gignere* tam maioribus reliquis, quàm proximis parentibus tribuitur. Sic cùm non meminiſſet Cainan Moſes, id B. Lucas poſuit, ſiue è veterum Hebræorum hiſtoriis, ſiue è Spiritus ſancti afflatu, ſiue ex opinione Septuaginta, non ſua. Neque enim eſt nouum Scriptum loqui ex aliorum ſenſu & opinione, non rei veritate. *Aug. lib. 2. contra epiſt. Parmenia.*

Quod ſi verè Aphaxad genuit Cainam, deinde Caina Selam, genuit Cainam anno 18, & Caina Selam ann. 17. Quâ ratione Sela natus eſt ipſi Arphaxad cum Arphaxad ageret 35 annum. Sic Numeri tantum in 70 erunt corrupti, vt totis his ſæculis. Atque hæc eſt prima trium de Chronologia huius ætitis, quæſtio.

Cæterùm quia Arphaxad vixit 438. peruenit ad Abrahæ 146 annum. Iſaac 46, Mundi 2096. Sic Heber, à quo Hebræi dicti ſunt, omnium Patrum poſt diluuium diutiſſimè vixit, excepto vno Sem, nimirum annos 464, vſque ad 80 Iacob. Hac methodo, quinam, quibuſcum, & quandiu vixerint, facilè deduces.

Secunda huius ætatis quæſtio eſt de natiuitate Arphaxad, vt tertia de Abrahæ, de qua ſuo loco.

Nonnullis dicitur genitus anno primo diluuij, aliis, ſecundo. Difficultas in eo eſt poſita, quod *Biennio poſt diluuium Gen.* 11. interpretentur poſt diluuium ſcilicet inchoa-

1688 tum. Ac ſic ferè Hebræi, qui hanc ætatem præfinitè an-

1820 nis 292, concludunt. Simplicius eſt de biennio poſt abſolutum diluuium.

Niſi verò tam cito poſt diluuium reperiretur natus, poſſet non videri primogenitus, quia Gen. 10. v. 22. & 1. Paral. 1. nominatur tertio loco, nempe poſt Elam & Aſſur.

Vti fuêre generis humani primordia in Armenia, Meſopotamia (ibi enim Eden paradiſi locus, *Eze.*) Chaldæa, Syria, ibíque ante diluuium homines duntaxat incoluêre: ita hæ ipſæ primum regiones poſt illud habitatæ ſunt, & ſapientiam à maioribus acceptam coluerunt ad vſque labiorum confuſionem.

Poſt diluuium cœpit habere locum illud Plinij. Quanto magis præterit ſæculi curſus, tanto minora corpora fert natura.

d Moritur annorum 433. Iacob 31. Gignit trigeſimo & ſic ferè deinceps, Nam vt contractior eſt iam vita, ita & & vitæ functionum vſus celerior.

Notant enim ſub huius patre humanam vitam dimidio imminui cæpiſſe. Cum enim ſuperiore æuo homines explerent 900 annos, iam his diebus ad 400 redacti ſunt, vt ſub Phaleg ad ducentos. *R. Selo. 1. Paral. 1.*

Naſcuntur copiosè futurarum gentium Patres. E Sem

1820 cui ab Euphrate cum Syria Oriens totus obtigit, Arphaxad Chaldæorum, quos proinde diminutè Caſdim, à tribus poſtremis literis ארפכשד vocãt (è quo Heber Hebręorum) Elam Elamitarum qui pòſt ab infuſis in ipſorum re-

Anni mundi. | *Anni Diluuij*

1694

gionem Perſis de genere Iapheteo & Medorum ſangui-ne. *Faſciculus, Myrrhæ Geneſ. 9.* Perſæ dicti ſunt. Aſſur Aſſyriorum, Lud Lydorum, Aram Syrorum, vnde in Hebræo Syria ſic appellatur, cuius metropolis
37
Damaſcus, etiam vſque ad Auguſti tempora vocatis Arameis (inquit Strabo) quos Syros dicimus. E quo Hus Auxitidis regionis in confinio Syriæ & Arabiæ Pater, Hul Armeniorum, Gether Etharorum, qui & Armenij, Mes Meſiorum ſiue Mæonum. Iodan Hebri F. Indorum, è quo tredecim Indiarum propagatores ſuo tempore nominandi.

E' Iaphet, cui contigit Septentrionalis regio à Tauro & Amano montibus Ciliciæ & Syriæ vſque ad glaciale pelagus, & Europa vſque ad Gades, Gomer Galatarum ſiue Gallorum. Magog Scytharum, vnde & Hebræi Scythiam hoc appellant nomine, quod & Hieron. & Ioſephus teſtantur. Madai Medorum, Iauan Ionum ſiue Græcorū, vnde in Heb. Græcia nominatur Iauan Eſ. 66. Ioel 3. Dan. 8. 9. & Græci Iones, & quinta eorum lingua Ionica & mare Ionium, per quod è Syria itur in Græciam. Tubal Hiſpanorum ſiue Iberum, Eſa. 66. Moſoc Moſcouitarum & Capadocum Ponticorum, quorum metropolis tempore Hieronymi Mazaca, Thiras Thracum, E' Gomer Aſcenez Germanorum, Riphat Riphæorum, vbi & Riphæi montes, Togorma Sarmatarum (Recentioribus Hebræis Turcarum,) E' Iauan Eliſa Eliſeorum ſiue Aeolidum, vnde lingua Græcorum quarta Aeolica. Tarſis Cilicum, quorum metropolis Tarſus, Cittim Cypriorum, quorum ciuitas Citium, quæ nobis Zenonem philoſophum peperit, propriè Europæorum maris mediterranei accolarum vel inſularium, vnde Romani & Itali Num. 24 & Dan. 11. ſic appellantur, & Græcorum inſulani, Eſ. 23. & Macedones, 1. Mach. 8. Dodanim Epirotarum, apud quos Dodoneum oraculum. Rhodamin (Nam 1. Paralip. additur) Rhodiorum.

E' Cham, cui ceſſit ab Euphrate meridionalis tractus vſque ad extrema Africæ, Chus Aethiopiū, vnde Aethiopia Chus Hebraicè nominatur, Mizraim Aegyptiorum, vnde & in Heb. Aegyptus ſic dicitur, & apud Ptolom. & hodie per totum Orientem, Phut Mauritanorum, vnde fluuius Mauritaniç Phut & tota regio Phutenſis, vbi hodie regnū Feſſenſe. Chanaan Chananeorū, quorū regionem poſtea Iudæi, vi imprecationis Noë & propter eorū peccata occuparunt. E' Chus Saba Sabæorū, in Arabia, de quibus Poëta, mittunt thura Sabęi, Euila Getulorum, qui ſunt in parte Aethiopiæ Occidentali, Africæ deſertis adhærentes. Sabatha Sabathenorum, qui nunc Aſtabari, Sabataca Cephalecorum in intima Africa ſecundum littus maris Aethiopici, quorum annales affirmant Salomonis claſſem illuc tertio quoque anno auri cauſa nauigaſſe. Raama populorum magis mediterraneorum, qui paulatim antiqua nomina perdiderunt, vel potius ignorati ſunt à noſtris Geographis, vt pleríque alij Africæ, verentibus fortaſſe, ne regionibus extra Tropicum Cancri poſitis, ſtulta quadam vulgi perſuaſione, torrerentur.

Ex hoc Raama Saba Sabaim auctor, vnde Regina Saba, quæ inuiſit Salomonem. Dadan ignotæ gentis, ſed Sabainis propinquæ.
1724

E' Mizraim Aegyptiorū fonte Lud Marmaricorum, A-
67
nam Cyrenaicorū, quanquam hi dicantur bello quodam Aethiopico conſumpti. Laab Lybum, Nephtu Nubiano-

rum

Lud, Anam, Laab, Naphtu, Patrus, Chaſlu, Caphtro F. Mizraim AEgyptiorum P.

Sidone, Heth, Iebus, Amor, Girgas, Heu, Arac, Sin, Arad, Samar, & Hamath F. Chanaan.

Anni Diluuij. | *Anni mundi.*

NOE SÆCVLO.

14

Gen.11. e HEBER gen. Phaleg anno 34.

101

Saba & Dadan filiis Regmæ de genere Chus.

Philiſtim filiis Caſluim de genere Mizrain Ægyptiorum patris.

101

rum, Patrus petreæ Arabiæ, Caſlu Troglodytarũ, de quibus egreſſi ſunt Philiſtim Paleſtinorum patres, Caphtor,
1694 Capadocum ad Taurum, (non ad Pontum.(

E' Chanaan Sidon Sidoniorum. Heth Hetteorum, Iebus Iebuſeorum. Amor Amorrhęorum Gergas Gergeſeorum, Heus Heueorũ, Arac Aracheorũ, quorũ metropolis Arca contra Tropolim in radicibus Libani. Sin Sineopum qui Sin ciuitatem nõ procul condiderũt, Arad Aradiorũ, qui Aradiã inſulã tenuerunt anguſto freto à Phœniciæ littore ſeparatam. Samar, à quo nonnulli Samariæ montem denominant, Hamath, à quo ciuitas Syriæ Hemath in Scriptura celebrata, quam Aug. Antiochiã. Hiero. Epiphaniã Græcis temporibus nominatam aſſerit.

Hi quidẽ longè plures ſuſtulerũt filios, (Nã Gen. 11. de quolibet ferè inculcatur, *Et genuit filios & filias*. i. numeroſam vtriuſq; ſexus ſobolem) ſed ſolum nominantur patres & capita gentiũ & linguarum matricũ Cæteri ſunt per cognationes familias & gentes confuſi.

Quare hæc ætas merito inſcribi poteſt mater & parens humani generis, ſiue ætas propagationis & multiplicationis humanæ. Nam his trecentis annis genus humanum copioſius eſſe auctũ & multiplicatũ, quàm 1600 annis diluuium antegreſſis, ex eo apparet. Primo, quia tot illis annis vix Aſiæ mediterranea potuerint impleri, cũ iã poſt 300, tanta multitudine extiterint nepotes Noe, vt nõ modo illa loca repleuerint, ſed etiã vniuerſũ cõtinentem, imo etiam maris inſulas, Gen. 10 & 11. Secundo, quia lex matrimonij ſiue monogamiæ in paradiſo lata ſex primis generationibus, ne quidem inter Cainitas violata ſit inter filios autem Dei nunquam, cum iam hoc æuo polygamia locum habuiſſe videatur è cõiugiis Abrahæ, Iacob &c. Tertio, ſi ex vno Iacob intra 430, iuxta alios 210, ſexcenta hominũ millia exierunt ex Aegypto, præter paruulos & fœminas, qui non erant pauciores, quot potuêre naſci intra 300, è tribus filiis Noë præſertim benedictione Dei Patris cumulatis?

Forma certè Eccleſiæ quæ 300 primis, & quidem inter cruces acerbiſſimas plus creuit auctáque eſt, quàm vetus Synagoga bis millenis, adeo vt modum totum occuparit & per eum latè diſſeminarit.

e HEBRAEIS nomen dedit. In Chaldea inter Ti-
1724 grim & Euphratem remanſit cum tota poſteritate, quouſque Thare cum filiis migrauit in Meſopotomiam,
1758 deinde Abraham in Chananeam, à quo Euphratis tranſitu in alienam terram, Rabbinorum multi, *vt R. Selo. Geneſ.* 10. Abraham primum Hebræum, indéque eius poſteros Hebræos dictos putant, non ab hoc Patriarcha. Nam & *Heber, trans, vltra.* quaſi tranſfluuiales.

Sapiens Propheta apparuit, quòd filium ſuum vocauit Phaleg, i. diuiſionem, quia illo viuente linguæ regiones diuidundæ erant. *R. Ioſe.*

Vocabulo prophetico ſiue prouidentiæ, vt innoteſceret in hac diuiſione orbis terrarũ, plus fuiſſe diuinæ prouidentiæ, quàm humani conſilij & induſtriæ.

Secundo genuit Ioctan à diminuendo ſiue minorando, quòd diminuerit ſibi de mũdi negotiis, vt vacaret rebus diuinis & philoſophiæ. *R. Selõ. 1. Parali.* 1. Quaſi è duobus ipſius filiis vniuerſa ſapientia manatura eſſet in homines.
1758 Diuina per Phaleg Hebræorum patrẽ, humana & Philoſophica per Ioctan Indorum & Orientalium genitorem. Vnde philoſophia illis locis ab omni antiquitate floruit,

Bracmanes, Gymnoſophiſtæ. Et in libris regũ, hiſtoria prę ſertim Salomonis, ſapientes Orientis Tardiſſimè Occidentales ſapuimus & ſciuimus.

Tres prophetæ huius ætatis Noë, Sem, Heber. *Seder Olam c.21.*

f Phaleg à diuiſione nomen habuit: patre eius afflato numine quodam prophetico. Eius enim ſæculo, id eſt, ſub vitæ ipſius extremum. *Auctore R.Ioſe.* in diuerſas linguas, prouincias, & gentes terra diuidenda erat inter filios Noë. Alioqui natus eſt 101 poſt diluuium anno. Ex quibus Sem, qui & Melchiſedech ſacerdos Dei viui, cum ſuis, Orientalem Syriæ partem verſus Euphratem obtinet. Cham Zoroaſtres Bactros, Iudæam, Arabiam, Aegyptum, Æthiopiam, totam denique per ordinem ſucceſſionis, Aphricam. Iaphet, ſiue Iapetus cum ſeptem filiis eorúmque poſteris, Europam noſtram & Septentrionalem Aſiæ partem. Hinc poeta, Audax Iapeti genus, primum ſe credere tranſtris, &c.

Antea enim nemo mare ſulcarat. Hinc poëtæ aureo ſæculo negant mare fuiſſe traiectum. Exemplum arcæ illos in inſulas traxit, quas & repleuiſſe à Moſe memorantur.

Nomina poſterorum eorum Hebraica id clarè indicant *Geneſ.* 10. *&* 1. *Paralip.* 1. vt Aſſur, Madai, Lud, Sidon, Iauan ſiue Ion. &c. Ne Græci glorientur ſe terris impoſuiſſe nomina. Origines enim populorum ſecundum familiarum ſortitiones alibi non leguntur, quàm apud Moſem Gen. 10 & 11.

Ciuitas & Turris Babel ædificatur, ne poſthac poſſet vllo diluuio perire: quæ fabulæ de Gigantibus cum Ioue bellantibus materiam præbuit, & de Alloidis Titanis & Terræ filiis, qui manibus magnum aggreſſi reſcindere cœlũ, apud Virg. ex Homero.

Ex vna lingua Hebræa, multæ, nempe 70, vt Hebræis placet, factæ ſunt: quod colligunt è capitibus familiarum, quæ totum recenſentur. *Gen.* 10. Sed id ſub finem vitæ Phaleg. i. 48. Abrahæ.

Omnium ergo matrix Hebraica mundo coæua, *Hiero. in Sopho. Orig. hom.* 11. *in Numer. & ferè Hebrei, præter R. Iuda, cui in tra. Sanedrin, Adæ Sermo Arameus, id eſt, Syriacus.* Quæ vt prima fuit, ita erit & vltima. Nam eius vſus eſt, eritque in cœlo, dum ea Sancti, vt Pſalmus ait, in ſæculorum ſæcula laudabunt Deum. *Haymo* 1. *Cor.* 13. *Viguerius è doctrina Scholaſticorum, Inſtit. c.9:* §. 1. *v.* 8. *p.* 103. *Remigius* 1. *Co.* 13. *Ioan. Dominicus Cardinalis ſuper Magnificat, Vinaldus de monte regali c.* 9. *lib. de laudibus & triomphis trium liliorum.* Vnde & Angelicam dictam putant ab Apoſtolo 1. Co. 13.

Ita non quærendum cum Platone in Cratillo, Voces ne ſint à natura, an ex hominum iuſtituto, vt cenſuit Ariſtoteles. Nam Deus ipſe linguas confudit, id eſt, ex vna multas fecit. *Hebrai,* ſiue miſcuit (*Balal* hoc ſonat & ſimplici vnitati opponitur vt mixtio & confuſio) miſcuit inquam, vt iam non eſſet vna lingua ſiue loquela, ſed mixtæ, & confuſæ. i. variæ & multiplices, vt iam ſe mutuo non intelligerent, ſéque ſeparare cogerentur.

Sic earum diuiſio ſiue diuerſitas neque eſt naturalis, cũ vnicus principio eſſet Adã cum ſua vxore, ſed publica calamitas in hominũ genus diuinitus effuſa, Deique punitio, neque ex humano cõſilio, vel vitio, vt prima & vnica progreſſu temporis fuerit variata, & plures facta, quia ſimul omnes vnius eſſẽt dialecti & idiomata. cũ cõſtet 70. linguas radices planè habere diuerſas, ne inter ſe quicquã

Anni Diluuij.		*Anni mundi*
101	15	1758
Gen. 11.	f Phaleg gen. Rehû ætatis anno 30.	
131		1758
	Ioctan fratre minore.	2788
	NOE ET DILVVII SÆCVLO.	
131.		1788

inter

Ann Diluuij. *Anni mundi.*

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

habere commercij & affinitatis.

Hebraica,quæ antea communis erat,apud Hebrum (à quo linguæ & populi nomen remanſit incorrupta,quòd
32 1758 neque conſilij,neque operis eorum,quibus turrim in cœlum erigere placebat interfuiſſet.Nam etſi iſta confuſio cótigerit vltimo anno Phaleg.i.ætatis eius;239,at ei Heber ſuperuixit 170 annis,vſque ad 82 videlicet Iacob. In eo enim finiit antiquus Macrobiorum Vigor.

Qui turrim ædificauerunt,appellati ſunt Meropes,ob diuiſam vocem.*Vide Suidam in voce,Hebrai.*

Imò verò remanſit etiã in Syria & terra Chanaan,antiquis Patrũ ſedibus cúmque in eam venit AbrahamChaldæus,tam ipſe,quàm poſteri ipſius locuti ſũt Labio Chanaan,quæ eſt ipſamet lingua ſancta , circa quæ tempora corrupta eſt in Syria,vt deinceps,nõ Hebraica ſiue Chananea fuerit,ſed eius duntaxat dialectus proximus.Nam propius Syriaca ad eam accedit , quàm reliquæ. *Elias Præf. Meturgheman è Thalmudicis.* Quod videtur ſumptũ è ç.19. Eſaiæ,In illa die ciuitates in terra Aegypti loquẽtur lingua Chanaan,& colent Dominũ exercituum. Sic enim Eſaias appellat linguam ſanctam Hebraicam. Atque hinc fortaſſe ſuprà R.Iuda Adæ ſermonem fuiſſe docuit Arameum.

Sed nec qui morabantur in Syria & Chanaan videntur interfuiſſe cõſtructioni turris,aut cõmunicaſſe. Quoniã Gen.11 v.2.ſtructores deſcẽdiſſe videntur de Oriente in cãpum terræ Sennaar,illícque cõſediſſe ad hoc opus.Syria autem & Chananea erant in Occidente terrarũ,quæ tunc incolebãtur nẽpe vltimæ ab illa parte propter mare Mediterraneum:montes Libani Armeniæque à Septentrione,deſerta Arabiæ ab Auſtro,Solo Oriente aperto, plano & peruio vſque ad montes Mediç.His enim finibus concluſa videtur iſtius ætatis habitatio.

Aiunt autem hanc confuſionem linguarum extitiſſe 48.ætatis Abrahæ,10.ante obitum Noe , ita vt vterque eam ſpectarit.*Seder Olam.*

Indéque terrarum diuiſionem.Nam eam ſtatim eſt cõ ſecuta , cóque promptius , quod alter alteri peregrinus videretur.

Vnde falſum eſt anno 101,poſt diluuiũ huiuſmodi cõfuſionem accidiſſe,quod tamen noſtris Chronologis & nonnullis Hebræis apud Abben Ezram placet,nẽpe quia prima ætas Phaleg indicit in 100. ab ipſo diluuio. Si enim vera eſt Hebræorum hiſtoria , illam opportet factam poſt annum à diluuio treſcenteſimum : ætate videlicet tertia & Abrahæ , quod omnino eſt tenendum. Primum quoniam oportuit prius iuſto aliquo tempore multiplicari ſtirpes,quàm in tam varias orbis partes diſpergi. Deinde , quæ ratio eſt firmiſſima & prope neceſſaria , quoniam gentes multæ , maximæ & precipuæ nondum erant ortæ,relinquæ non multum auctæ.Tantũ abeſt,vt illarum linguæ potuerint confundi.Nam tredecim Indicæ exortæ ſunt è Iočtan fratre Phaleg minore Gen.10..Præterea illas oportuiſſet præteritas in partitione orbis terrarũ,quæ tamen optimam & locupletiſſimã mundi partẽ ſunt cõſecutæ.Non,vt Iſraelita,quæ ideo in partitionẽ illã non venit,quia adhuc erit in lumbis Abrahæ,& pars eius Dominus, *Deut.*.32,qui ei prouidit tãdem de terra Chanaã Denique paulò antè demõſtratum hæc
131 1788 facta ſub extremam vitam Phaleg,quam ad 339. diluuij perduxit.*Gen.*11.Hinc à diluuio ad diuiſionẽ terræ & linguarum confuſſionem annos 340.numerat auctor Seder

Anni Diluuij. 101 — *Anni mundi* 1758

Olam,& Hebræi penè omnes. Quibus congruenter Abbas Vſpergenſis Chronici ſui initio, Moſes(inquit) ab Adam ad Noë,& à Noë, ad Abraham duarum ætatum tempora, ſecundum ſucceſſiones generationum in populo Dei deſcribit, nullam vſquam de regnis & regibus faciẽs mentionem. quòd reges fortaſſis nondum eſſent. vbi pro *fortaſſis certiſſimè*, ponerem. Nam nihil certius, quàm regnorum originem ob ſuperiores cauſas conferendam in quinquageſimum circiter tertiæ ætatis, ſiue Abrahæ.

Dum 70 linguas duntaxat Hebræi conſtituunt, hoc faciunt, quia apud Moſem non plura ſtirpium capita & principes notantur iuxta numerum filiorum Iſrael profectorum in Aegyptum *R.Selo.Deut.*32. *Abben Ezra Gen.* 10.*&* 11. Noſtri ſeptuaginta duas pro numero 72 diſcipulorum ad eas conuertendas à Chriſto inſtitutorum. Nempe è Iaphet 15. è Cham 30, è Sem 27. Sed rectius Hebræi. Nam conceſſis 30 ſtirpibus Cham, vt diſertè expreſſis Geneſ. 10, è ſolum reperiuntur 14. niſi addas Rodanim, è 1. Paralip. quaſi alium à Dodanim. E' Sem vix 24. Item quoniam non plures proferri poſſunt cæterarũ innumerabilium matrices, quales ſunt, Hebraica genitrix Syriacæ, Arabicæ,&c. Latina Italicæ, Valachicæ, Gallicæ & Hiſpanicæ : Græca Doricæ, Ionicæ, Aeolicæ, Atticæ: Slauonica Polonicæ, Boëmicæ, Moſcouiticæ,&c. Germanica Heluericæ, Angelicæ, Flandricæ,&c. Tartarica Turcicæ, Sarmacanicæ,&c. Abyſſina Aethiopicæ, Sabeæ,&c. Sic illo numero minimè comprehenduntur, vt gẽtes poſtea ex iſtis propagatæ. Verbi gratia Ammonitæ & Moabitæ ex Lot, Idumei ex Eſau, Iſmaëlitæ & Hagareni ex Iſmaelæ: neque ita illarum dialecti, qui ſunt innumerabiles, ita vt intra centum leucarum diſcrimen in hominum labiis, occulta quædam cauſa verſuram faciat tantam, vt vel propter accentum, vel ob mutationem aliquam literarum, vel additionem. vel detractionem tam paruulo ſpatio non ſe mutuo intelligant, ſicuti in nouo etiam orbe Americus Veſputius obſeruaſſe ſe ſcripſit.

NOE SÆCVLO.

Adde gentes omnes propemodum eſſe ſpacio ſæculorum inter ſe confuſas, commixtas, vel etiam planè mutatas (Iſraelitas excipit R. Kimhi initio Abdiæ) propter infuſiones, bella, clades, commercia, coniugia, & alios caſus. Indéque linguas vel peregrinas, vel nouas, vel commixtas, vel corruptas emerſiſſe, quotidiéque emergere.

Ex peccato accidit illa linguarum multiplicatio, ad puniendam humanam temeritatẽ. Nam vt linguæ vnitas & ſimilitudo firmiſſimũ eſt vinculum ſocietatis humanę & religionis, ita diuerſitas certá parit animarum diuiſioné, diſcordiá morum, ingeniorum, ſtudiorum, voluntatũ,&c

Ex tribus Noe filiis 72 gentes totidémque linguę ortum duxerunt, ſed auctus eſt deinde gentium, pluſquam linguarum numerus, Nam ex Sem, gentes 406. progreſſę ſunt, linguæ 27. E' Cham patriæ 394, linguæ 22. E' Iaphet populi 200. linguæ 23. vt ſint numero 72 linguæ, generationes ſiue gentes 1000. *Arnobius in Pſal.* 104. *Eucher. in Geneſ. lib.* 2. *c.* 7. *Aug. de Ciuit.* 16. *c.* 3. 6. 9. 11. Sed Hebræis, vt docui, 70 tantùm.

Quem tamen numerum vix dum reperio. ſi quidem excludátur, vt vult Abben Ezra Gen. 11. Sem, Cham, Iaphet. tanquam primarij & ſolidi Domini terræ, quorum poſtea hæreditas per capita liberis & nepotibus gentem iuſtam cõficiẽtibus in partes diſtributa ſit Itaque malo vt & ipſi in partitioné veniát, nõ ſui cauſa. qui quocũque veni- 131 — 1788

rẽt, apud ſe eſsẽt. ſed propter illos filios, qui nõ per ſe, ſed

in globo

Anni Diluuij

131

NOE SÆCVLO:

16

Gen.11. g Rehv genuit Saruch, anno 32.

163

Elmodad, Saleph, Hatſarmuth, Iera, Adoram, Vzal, Dicla, Hohal, Abimael, Saba, Ophir, Hauila, Iobab tredecim filiis Iočtan Indorum Patris.

163

Anni mundi.

in globo vt loquuntur.i.conuinctim & mixtim gentem conſtituere poterāt, niſi mallēt cum reliquis fratribus cōfundi miſcerique, vt cōtigit in partitione Chanaan fi-
1688 liis Ioſeph minoribuscum Ephraim & Menaſſe confuſis.

Sic enim perſpicua erit capitū & ſtirpium enumeratio, Iaphetinatum 15. Iaphet, Gomer, Magog, Madai, Iauan, Thubal, Moſoc, Thiras, Askenas, Riphat, Togarma, Eliſa, Tharſis, Cittim, Dodanim. Chameſcarum 31. Chā, Chus, Mizraim, Phut, Chanaan, Saba, Hauila, Sabatha, Regma, Sabathaca, Lud, Anam, Laab, Naphtu, Patrus, Chaſlu, Caphtor, Palesheth, Seba, Dedan, Sidon, Heth, Iebus, Amor, Girgas, Heüs, Arac, Sin, Arad Samar, Hamath. Semearum 24. Sem, Elam, Aſſur, Arphaxad, Lud, Arā, Hus, Hul, Gether, Mes, Heber, Elmodad, Saleph, Helſarmuth, Iera, Adoram, Vzal, Dicla, Hebal, Abimael, Saba, Ophir, Hauila, Iobab.

Vbi notandum non aſſignatam certam partē ipſi Heber pro Hebræa ipſius familia ac gēte, vt quæ adhuc eſſet in lumbis Filiorum, præſertim Abrahæ, nec in iuſtam cognationem creuiſſet.

Atque illud eſſe Deuteronomij 32. *Quando diuidebat altiſſimus gentes, quando ſeparabat filios Adam (in patrias & Regiones Geneſ. 11) conſtituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Iſrael. Pars autem Domini populus eius, Iacob funiculus hæreditatis eius*, id eſt. Quemadmodum filij Iſrael cum Iacob ingredientes in Aegyptum erant 70 (*Gen.* 46 ſic ſane terminauit ſiue diſtinxit filios Adam in populos 70, ſecundum linguarum varietatem, quando eos diuidebat & per terras ſeparabat, ita tamen vt, aliis, nempe 69, aſſignarit & conſtituerit terminos & patrias ſuas. Iſraelem autem præterierit, pro parte & hereditate ipſius ſe ei reſeruans & conſtituens, ipſi ſuo tempore prouiſurus de terra, quam in manus Chananeorum potius depoſuerat, quàm donauerat.

g Moritur annorum 239, Abrahæ ſeptuageſimonono,
1688 mundi 2027. Præfinitè æquauit dies vitæ patris ſui; ſe-
1820 quentes reliqui non item; de qua re Abben Ezra Geneſ. 10 & 11, Sub phaleg diebus, quibus collectus eſt (.i. mortuus) tria inſignia contigerunt, partitio terrarum. confuſio linguarum, dimidiatio annorum vitæ. Sem enim vixit 500 an. poſt diluuiū, Arphaxad 438, Sale 433, Heber 464. Iam Phaleg dimidium dierum illorum vix explet, nempe 239. Sic Rehu filius eius 239. Sic fermè Sarug 230. Vnde regula. Poſt Phaleg nullus peruenit ad dies eius. i. annos 239, præter filium ipſius Rehu. Hæc ille, vbi & ſignificat Phaleg appellatum, non modo quia diebus ipſius terra fuerit diuiſa & diſtincta gentibus & linguis, verum etiā quia dimidiata annis.

A diebus Phaleg diminuti ſunt anni humanæ vitæ dimidio vſque ad Dauidem. A Dauide altero penè dimidio vſque hodie, vt ſint 70 aut 80. *Abben, Ezra, Gen.* 6.

Iočtā patruus Rehu laudatur ab humilitate & contēptu mūdi, vt proinde meruerit multis intermediis præteritis gētes 13. quæ Indias & Orientem poſſederint propagare, & numerum Septuaginta abſoluere. Ex eo enim Elmodad pater Emodiorū, vbi Emodij mōtes Alexandri rebus clari, Haſarmuth Carmanorum, Ophir Peruſiorum, vnde puriſſimum aurū, qui & traiecto Oceano eo retinuerūt nomē Peruaim hodie vſurpatū, vt olim in hiſtoria Salo-
1820 monis, Hauila Hauileorum, prope Gangē, quorum aurū & lapides pretioſi celebrantur, Iera Gedroſiorū, Saleph. Adorā, Vzal Dicla, Hebal, Abimael, Saba, Iobab populorū

qui

Anni mundi.

Martij non memoratur,id eſt,per dies,35.vel39.Die au-
tem primo primi illius menſis deſiccatæ ſunt aquæ ſuper
ficie tenus,túncque ſublatum eſt arcæ tectum ad captan-
dam auram & flabellandum arcæ aërem. In arca interim
adhuc remanet Noë dies 56,id eſt totum illum menſem 1656
Niſan cum 27 diebus menſis ſecūdi Iiar ſiue Aprilis,cu-
ius decimo ſeptimo,anno ſuperiore ſeſe in arcam inie-
cerat. Ita in arca fuit menſes 12 (lunares) & dies decem.i.
integrum annum ſolarem,

Mirabile diluuium.non tantum quia vniuerſum,verū
quia paucis diebus,nēpe 40.ruptis fōtibus Oceani & flu-
uiorum,terræ venis, cœli aeriſque ſudoribus & nubibus
liquefactis, ſuperauit altiſſimos montes,quindecim cubi
tis,id eſt,mediam aeris regionē multis ſpatiis, quia eam
plurimi de altioribus interſecāt,vt Atlas & montes lunæ
in Africa,Olympus in Græcia.Caucaſus in Aſia.Sed & ter
ram vndiq; oppreſſit circumfuditq;, ac in primum & an-
tiquum ordinē elementa reduxit, vt ætherem ignis,ignē
Aër,Aërem Aqua,Aquam Terra ſequeretur abſque vllo
dierū & noctium,hyemis,æſtatis & reliquarum anni tē-
peſtatum diſcrimine,*Gen.8.v.vlt.*

Beroſus ille ſuppoſititius,Noam ſyderum obſeruatio-
ne deprehendiſſe impendens diluuiū,atque ita naue ſibi
proſpexiſſe fabulatur. Sic impij aſtris,naturæ , caſui vel
humanæ induſtriæ tribuunt,quod à Dei gratia vel iudi-
cio eſt profectum.

Diluuiū autem Noe,Scriptura non aſtris,ſed Dei iuſti
tiæ,& voluntati tribuit.Quia omnis caro corruperat viā
ſuam,&c.*Gen*,6.*Luc*.17,*Mat*.24.

De diluuio Deucalionis Ouidius in Metamorph.&
Plutarchus Opuſculo , Brutas animantes eſſe rationis
participes , eadem ferè ſcribunt. Vt columbam fuiſ-
ſe emiſſam , vt nauem eiectam in montem Parnaſſum
Theſſaliæ (vel potius Indiæ Paropamiſſum). Interim
Deucalion fuit Noa 800. annis minimùm poſte-
rior.

Thebani etiam de Ogygio diluuio aliquanto antiqui-
ore his finitima dictitant.Sic & Americani de quodā ſuo

Sic Alexander polyhiſtor & Abydenus à Cyrillo lib.1
contra Iulianum producti,nempe Saturnum Xiſuthram
præmonuiſſe de futura inundatione,atque ita illum
ſibi fabricaſſe arcam , in qua ſe ſeruauerit , cum omni
beſtiarum genere cúmque ſuis ſcriptis in Heliopoli
Aegypti. Deinde nauigaſſe cum ſua arca in Armeni-
am , vbi emiſſis aliquoties auibus , tandem in terram
deſcenderit.

Citatur & Phauorinus & Stephanus de loco in quem
arca deſcenderit.

Citantur & Beroſus,Hieronymus Aegyptius,Mnaſeas
Phœnix apud Ioſephum *lib*.1.*Ant*.qui & addūt, locum,in
quo Noe deſcendit fuiſſe appellatum Saleh Noah,Grecè
ἀποβατήριον q. deſcenſum Noë, in monte Baris,qui & Pa-
ropaniſus.

Noe reparatorē orbis,qui in priſtinum Chaos diluuio
penè redierat,prophani mundi Geneſim ignorātes,Cœ-
lum,Ianum & patrem deorum appellarūt.Hic primus vi-
tem ſylueſcētem ſatiuam fecit, viníque vſum hominibus
mōſtrauit,*Geneſeos* 9.Ab hoc inuēto,Ianus fortaſſe dictus
eſt:Nam Iain Hebræis vinum eſt.Herbas hortēſes aliáſq; 1657
eiuſmodi reſtituit è ſeminibus & tenellis plātis in arca re-
cōditis,*Thalmudici & R.Selo Ibid*.Artes Mechanicas,quas
Cain eiuſq; poſteri repererant,homines docet.Mathema

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

ticas

Anni Diluuij. *Anni mundi.*

NOE SÆCVLO.

1 ticas ab Adamo, Seth, Præcedentibúſque Patriarchis inuentas duabus ingentibus columnis(quarum vna latetitia erat, ne cõflagratione periret:altera marmorea, ne diluuio abſumeretur)imprimit atque conſignat, aut po-
1656 tiùs,è duabus columnis è lapide & latere factis,in quibus diſciplinas poſteri Seth conſcripſerant,ne è memoria delerentur,ſolam lapideam euaſiſſe reperit & reſtituit,quæ in Syria hactenus permanet.*Ioſephus primo Antiquit.*

Inſtrumentum & vſum nauigandi, præceptore Deo, hominibus monſtrauit: Nam τεβά, qua voce eius arcam nominauit Moſes,non eſt propriè Aron,id eſt, arca, ſed vas nauigationis aptum. πλοῖον vt apud Ioſephum Beroſus,loquitur,etſi nauigiorum vulgarium non haberet formam,neque remos.*Abben Ezra Gen.6.*

Quo factum, vt poſteri duce Iaphet, mari ſe audacter commiſerint,repleuerintque Occidentis inſulas.

Ioſepho aſſentitur Plinius libr. 7. cap. 56. his verbis Apud Babylonios fuerũt lapides coctiles,in quibus multa ſcripta erát de Aſtrologia,&c.Atque hinc probat literarũ vsũ fuiſſe apud Aſſyrios ſempiternũ,cũ Beroſo & aliis.

Noë cum Sem & ex Armenia rediit in veterem patriã, id eſt,loca Damaſco vicina,vbi conſtituit regnum & põtificatum Salẽ,quæ Melchiſedech adminiſtrauit. *Hebrai.*

Ibidem poſteri eius habitarunt,donec nimium multiplicati & aucti ſeſe expanderunt per Orientalia loca proxima & contigua,Inde enim.i.ex Oriente leguntur profecti tertia ætate in terram Senaar ſiue Babyloniam,priuſquam diſpergerentur,*Gen.11.v.2.*

Agriculturam exercens primus arauit terram cum animalibus.Prius enim agros duntaxat fodiebant.

Vnde inſtrumẽta ruſtica reperiſſe traditur.*R.Selom.Gen.5.* Vir agricola,& quia plantauit vineam, qua ſata ebrius factus eſt,vinitor,*Gen.9.*

Nempe recondiderat ſemina & plantas, vel potius, quemadmodum Deus conſeruauit arbores in medüs vndis & fluctibus ne ſubuerterentur & perirent(Nam Gen. 8.columba ore carpſit ramum frondentis oliuæ)ita & radices & ſemina genitalia.Eius enim prouidentia hic non tantum eluxit in ſeruanda Noë familia & animantibus ſed etiam reliquis rebus phyſicis.

Exemplum altaria erigendi & ſacrificãdi à maioribus acceptũ poſteris tribuit.Eccleſiam collapſam reſtaurauit

Apud eum iuſtitiæ fidei hæredem inſtitutum(*Heb.11.*) ex arca egreſſum,Deus renouauit legem de coniugio cõtra vagas libidines,propter quas præſertim mũdus aquis perierat ad legitimam hominum multiplicationem. Deinde legem de cæde ad eorundem conſeruationem. Tertiò eſum carnium & piſcium antea intentatum conceſſit,excepto ſuffocato, morticino & eiuſmodi, in quibus ſanguis non eſt effuſus, ipſo denique ſanguine: quam legem etiam repetiuit per Moſem& Apoſtolos, in cæremoniam & ſignum prohibitæ crudelitatis in proximum & cædis humanæ *Gen.9.*(Altiora myſteria hic non perſequimur.)Cum ea autem permiſſione reliqua animalia præ crudis veſcuntur,ſic veſcendi conſecuta ſunt poteſtatem.Antea enim etiam ipſa herbis paſcebantur *Baſil. Hom.11.Hexa.* Huic Noë vini potum de ſuo adiecit. Primam tamen viuendi rationem Orientales retinuerunt,
1656 quouſque Pygmalion imperaret.*Hier.cõtra Iouinia.* Quod
2 in Indüs continuarunt, præſertim Bracmanes populi & Gymnoſophiſtæ philoſophi,ad quorum æmulationẽ Pythagorici multiq; alij Græcorum ſapiẽtes ſe cõpoſuerũt,

Anni Diluuii. | *Anni mundi.*

Quia Xenocrates ſcriptum reliquerat in templo Eleuſi-
niæ tria hæc præcepta inſculpta fuiſſe, Honorandos pa-
rentes, venerandos Deos, abſtinendum carnium eſu, ex
Tripolemi vetuſti legibus. *Ibid. & Porphy. lib. de abſtinentia* 1 1
ab animalib. Nam vel ſæculo Alexandri Magni Porus In- 1656
dorũ rex dicebat Alexandro, Meus victus ſunt olera, pal-
marum encephali & fructus, potus autem aqua, quam
mihi fluuius fundit. *Suidas in φοινίκων ἐγκέφαλοι.* Quæ edu-
lij puritas ita à Porphyrio & Pythagoricis defenſa eſt, vt
niſi Dei permiſſum interueniſſe ſciremus, videretur natu-
ræ dictamine omnino ab animalibus abſtinendum.

Interim animalia permittuntur, quia diluuium corru-
pit fregitque vim & bonitatem terræ, debilitauit etiam,
peiorémque reddidit naturam hmanam. Hinc illud Faſci-
culi Myrrhæ Geneſ. 10. Omnes generationes poſt Dilu-
uium fuerunt infirmæ & debiles comparatione priorum
ob aquas Diluuij.

Septem præcepta dantur, quæ Hebræi partim præcepta
filiorum Noë, partim præcepta naturæ appellant, & obli-
gare etiam gentiles ſcribunt iſto ordine. Non colere ido-
la. 2 Benedicere Deum, 3. Seruare ius publicum. 4 Cauere
ab inceſtu propinquorum, alióque nefando concubitu. 5.
Non fundere humanum ſanguinem. 6 Non rapere. 7 Non
tollere membrum de animali viuenti. *Hebræi paſſim, vt R.
Selomo in 2. cap. Ierem. Seder Olam cap. 5.*

Arcus cœleſtis, miſericordiæ Dei & Crucis, in qua
Chriſtus fuit vt in arcu extenſus, fit ſymbolũ *Gen. 9.* túnc-
que primum in nubibus ponitur aucta Solis luce, *Abben
Ezra*, vbi taxat R. Saadiam dicentem extitiſſe ab initio,
ſed nunc primum poſitum in ſignum mundi nunquam
amplius diluuio perituri.

Multis annis poſt (*Abben Ezra Gen. 9.* contra eos qui
iſta coniungunt) plãtata vinea, Noë inebriatus, & irriſus.

Vnde ſecutum oraculum de eius filiis, qui omnem ter-
ram repleuerunt. *Benedictus primum Sem*, è quo ortus
Abraham credentium Pater. Deinde Iaphet, è quo dilata
eſt gentium plenitudo & ingreſſa in Tabernacula Sem, i.
Eccleſiã. Poſtremò Chanaan filius Cham infœlicitati ſer
uitutis ſubiectus. Vnde Chananei, qui in vndecim gentes
creuerant à poſteris Abrahæ, Lot & aliquot aliorum de-
leti ſunt funditus. *Deut. 1.*

Cham autem, quia deſtitutus eſt paterna benedictio-
ne, non paruam plagam reliquæ ſuæ poſteritati attulit, vt
& ipſa indignationem Dei in ſuum parentem teſtaretur.

Nam filij Mizraim ſecundo geniti, vt Aegyptij nigri &
deformes nati ſunt, *R. Selo. Gen. 12.* Getuli præter nigrorem
ore putidi, vt cogantur ſalem perpetuò habere in ore. *Po-
ſtellus in compendio Coſmographico.*

Filij Phut tertiò geniti, vt Mauri, nigri, ſimi, labeones,
alióve modo prodigioſè affecti.

Filij Chus primogeniti nigerrimi, &c. Nam certiſſi-
mum eſt originem nigredinis non à regione propriè (vt
hactenus eſt exiſtimatum) ob ſolis ardores, ſed à ſtirpe &
ſanguine Chus prouenire. Quoniam ſub æquatore & lo-
cis vtrique tropico vicinis inter iſtos nigerrimos ſparſi
reperiuntur albi vel cineritij, qui illic in ſua albedine
perſeuerant, vt qui manarit è ſanguine Abrahæ, Salo-
monis, Iudæorum & aliorũ inquilinorũ. 2. Quia nec in In
diæ littoribus ſub eodem climate, imò verò parallelo (niſi
ex traducta aliundè ſtirpe) eo colore tinguntur. Sed nec 1657
in Atlanticæ, in qua homines ſunt oleaſtrino Indóve, aut 2
vt plurimum cineritio colore, præter paucos, in vno ſolo

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

Anni Diluuij.

1

NOE SÆCVLO.

11

Gen.11. b SEM, filius Noë genuit Arphaxad ab eluneanno 2.

2 nuit Arphaxad ab eluneanno 2.

Iapeto Europæorum & Septentrionalium patre.

2 *Cameſe Arabũ, Afrorum, meridionaliúmque ſatore.*

Anni mundi.

loco,ob eámque rem vicinis inuiſos cum alioqui veri Aethiopes ſibi de ſua ſumma placeant nigredine.3 quia vſque ad 35.gradum latit.in Africa vltra æquatorem ſunt aterrimi,cum apud nos Hiſpania,Sardinia,Syria,Arabia, Babylon,Chaldæa,Perſis,Suſiana,Gedroſia intra 35 gradus latitudinis cis Aequat. nullatenus Aethiopes ferre videantur.Credendum itaque traditioni Hebraicæ, quæ ex albo parente Cham(ſicut & Iaphet & Sem albi erãt) natum affirmat Chus(aut ſaltem eius poſtero)atro colore in ſceleris paterni argumentum.*Ibid pag.*38.

Præter calamitatem ſeruitutis. Nam Arabiæ gentes, quæ è Chus deſcenderant ,ab Iſmaele,Eſau, Madian , & cæteris,Abrahæ filiis è Cethura,à Moab & Ammon Loti F.partim extinctæ,partim ſub iugum miſſæ ſunt. Africæ autem populi perpetuæ Europæorum & Aſianorum ſeruituti obnoxij,qui proinde Reges ferè habuerunt extraneos,olim Iudæos, Perſas, Ptolomæos, Græcos, Romanos,Saracenos,hodie Turcas, Iſmaëlitas. Sed & Abyſſinorum Præto-Ioannes ſuam originẽ refert ad Salomonẽ, eiúſque nobilitas tota ab Abraham,de quo pòſt.

Proprie tamen Chanaan maledictus infœlixvè pronuntiatus,non Cham.quia auctor fuit,& origo ſcandali. Turpitudinem enim aui Noë reuelauit,quem non modo non caſtigauit Pater,ſed & fouit,corridendo & conuocando fratres ad iſtud ſpectaculum.In eum autem verſa eſt imprecatio,non in Cham , ne Chus Aethiopium pater,Mizraim Aegyptiorum,Phut Lybum ea immerentes includerentur,qui proinde & ipſi aucti ſunt cæleſtibus & temporariis gratiis.Nam Aethiopes regnum florentiſſimum iam olim habuerunt,& perpetuo à diebus Salomonis & Reginæ Sabæ fideles fuerunt Aegyptij Chriſtum è primis ſuſceperunt. Sic Afri.&c. Soli Chananei penitus ab Iſraelitis vel extincti,vel in alienas terras eiecti,vbi miſerè viuunt & barbarè,&c.

Quòd autem iſtud contigerit , vt rectè Abben Ezra, multis annis poſt Diluuium ex eo apparet,quia,Chanaan tunc erat adultus,& præcipuus tragœdiæ auctor,qui tamen erat quarto genitus.Cham enim iam ante eum genuerat Chus parentem Aethiopum,Mizraim Aegyptiorum,Phut Lybum,*Gen.*11.

Tunc,imo tota hac 2 ætate habitabant in tentoriis,nullis adhuc pagis vrbibúſque conditis.Nam Geneſ.9 nominatur tentorium Noë,& tabernacula ſiue tentoria Sem (idem enim in Heb.vocabulum.אהל *Ohel* ſignificans tabernaculum motorium miniméque fixum.) Quem morem aliquandiu ſeruarunt Patriarchæ ſequentis ætatis,è variis locis Geneſ.de quibus proinde Apoſt. Heb. 11. incaſulis aut potius in tabernaculis , *ἐν ταῖς σκηναῖς* habitando, &c. Et vrbium primæ poſt Diluuium,non niſi poſt diuiſionẽ

1657 gentium,prouecta iam Abraham , nominantur & condi docentur,Geneſ.10,& 11.

Doctores Hebræi,vt ſcribit *R.Leui in 9 cap. Geneſ.* tra-

1656 dunt Cham execuiſſe teſticulos patri,ne deinceps liberos procrearet,Quid ſimile Poëtæ noſtri de Cœlo & Saturno fabulantur.

b Sem poſt diluuium vixit an.500.ſuperſtes Abrahæ an. 35.vſque ad annum Iacob prope quinquageſimum.Nam moritur ſexcentenarius.Conſtanti Hebræorum ſententia,ipſe eſt Melchiſedech,qui per tot annos, nempè à diluuio ad ſæculum Iacob,fuit præcipuus eccleſiæ Dei gubernator.*Hieronymus ad Euagrium,*

Magna probabilitate Hebræorũ Talmudici.Ioſep.lib.1.

Anni Diluuij

12

2 c ARPHAXAD genuit Selam ætatis ſuæ an. 35.

37

Elam, Aſſur, Lud, Aram quatuor aliis filiis Sem.

Gomor, Magog, Madaï, Iauan, Thubal, Moſoc, & Tyras ſeptem Iapeti F.

Chus, Mizraim, Phut, Chanaan, 4 filiis Cham.

13

Gen.11. d SELA genuit Heber

67 anno 30.

Hus, Hul, Gether, Mes Filiis Aram, Syrorum Patris.

Aſcenaz, Riphat & Togarma F. Gomer, Gallorum P.

Eliza, Tarſis, Cittim, & Dodanim F. Iauan Græcorum P.

67 *Saba, Hauila, Sabattha, Regma, Sabathaca F. Chus Æthiopum P.*

Anni mundi.

uorum. Tartarorum, Turcarum, &c.

c Corruptè apud 70. Interpretes Arphaxad dicitur genuiſſe Caïnam, & Caïna Selam. Nam nullum exemplar

1688 Hebraicum hoc loco huius mentionem facit. Quinetiam vetutiſſimi Hebræi nominatim notant à Noë ad Abraham tantum decem eſſe generationes, quot erant ab Adam ad Noë. B. quidem Lucas cap. 3. vndecim numerat, ac Cainan infert in hunc ordinem. ſed id Græcorum, ad quos ſcribebat, & quibus ſola exemplaria 70. nota erant, cauſa. Poſſit etiam dici Arphaxad genuiſſe Selam per intermedium Cainam. Nam ſæpe Hebræis *gignere* tam maioribus reliquis, quàm proximis parentibus tribuitur. Sic cùm non meminiſſet Cainan Moſes, id B. Lucas poſuit, ſiue è veterum Hebræorum hiſtoriis, ſiue è Spiritus ſancti afflatu, ſiue ex opinione Septuaginta, non ſua. Neque enim eſt nouum Scriptum loqui ex aliorum ſenſu & opinione, non rei veritate. *Aug. lib. 2. contra epiſt. Parmenia.*

Quod ſi verè Aphaxad genuit Cainam, deinde Caina Selam, genuit Cainam anno 18, & Caina Selam ann. 17. Quá ratione Sela natus eſt ipſi Arphaxad cum Arphaxad ageret 35 annum. Sic Numeri tantum in 70 erunt corrupti, vt totis his ſæculis. Atque hæc eſt prima trium de Chronologia huius ætitis, quæſtio.

Cæterùm quia Arphaxad vixit 438. peruenit ad Abrahæ 146 annum. Iſaac 46, Mundi 2096. Sic Heber, à quo Hebræi dicti ſunt, omnium Patrum poſt diluuium diutiſſimè vixit, excepto vno Sem, nimirum annos 464, vſque ad 80 Iacob. Hac methodo, quinam, quibuſcum, & quandiu vixerint, facilè deduces.

Secunda huius ætatis quæſtio eſt de natiuitate Arphaxad, vt tertia de Abrahæ, de qua ſuo loco.

Nonnullis dicitur genitus anno primo diluuij, aliis, ſecundo. Difficultas in eo eſt poſita, quod *Biennio poſt diluuium Gen.* 11. interpretentur poſt diluuium ſcilicet inchoa-

1688 tum. Ac ſic ferè Hebræi, qui hanc ætatem præfinitè an-

1820 nis 292, concludunt. Simplicius eſt de biennio poſt abſolutum diluuium.

Niſi verò tam cito poſt diluuium reperiretur natus, poſſet non videri primogenitus, quia Gen. 10. v. 22. & 1. Paral. 1. nominatur tertio loco, nempe poſt Elam & Aſſur.

Vti fuêre generis humani primordia in Armenia, Meſopotamia (ibi enim Eden paradiſi locus, *Eze.*) Chaldæa, Syria, ibíque ante diluuium homines duntaxat incoluêre: ita hæ ipſæ primum regiones poſt illud habitatæ ſunt, & ſapientiam à maioribus acceptam coluerunt ad vſque labiorum confuſionem.

Poſt diluuium cœpit habere locum illud Plinij. Quanto magis præterit ſæculi curſus, tanto minora corpora fert natura.

d Moritur annorum 433. Iacob 31. Gignit trigeſimo & ſic ferè deinceps, Nam vt contractior eſt iam vita, ita & & vitæ functionum vſus celerior.

Notant enim ſub huius patre humanam vitam dimidio imminui cæpiſſe. Cum enim ſuperiore æuo homines explerent 900 annos, iam his diebus ad 400 redacti ſunt, vt ſub Phaleg ad ducentos. *R. Selo. 1. Paral.* 1.

Naſcuntur copioſè futurarum gentium Patres. E Sem

1820 cui ab Euphrate cum Syria Oriens totus obtigit, Arphaxad Chaldæorum, quos proinde diminutè Caſdim, à tribus poſtremis literis ארפכשד vocát (è quo Heber Hebræorum) Elam Elamitarum qui pòſt ab infuſis in ipſorum re-

Anni mundi.		Anni Diluuij
37		1694
	Lud, Anam, Laab, Naphtu, Patrus, Chaſlu, Caphtro F. Mizraim AEgyptiorum P.	
	Sidone, Heth, Iebus, Amor, Girgas, Heu, Arac, Sin, Arad, Samar, & Hamath F. Chanaan.	
67		1724

gionem Perſis de genere Iapheteo & Medorum ſanguine. *Faſciculus, Myrrha Geneſ.* 9. Perſæ dicti ſunt. Aſſur Aſſyriorum, Lud Lydorum, Aram Syrorum, vnde in Hebræo Syria ſic appellatur, cuius metropolis Damaſcus, etiam vſque ad Auguſti tempora vocatisÂrameis (inquit Strabo) quos Syros dicimus. E quo Hus Auxitidis regionis in confinio Syriæ & Arabiæ Pater, Hul Armeniorum, Gether Etharorum, qui & Armenij, Mes Meſiorum ſiue Mæonum. Iectan Hebri F. Indorum, è quo tredecim Indiarum propagatores ſuo tempore nominandi.

E' Iaphet, cui contigit Septentrionalis regio à Tauro & Amano montibus Ciliciæ & Syriæ vſque adglaciale pelagus, & Europa vſque ad Gades, Gomer Galatarum ſiue Gallorum. Magog Scytharum, vnde & Hebræi Scythiam hoc appellant nomine, quod & Hieron. & Ioſephus teſtantur. Madai Medorum, Iauan Ionum ſiue Græcorũ, vnde in Heb. Græcia nominatur Iauan Eſ. 66. Ioel 3. Dan. 8. 9. & Græci Iones, & quinta eorum lingua Ionica & mare Ionium, per quod è Syria itur in Græciam. Tubal Hiſpanorum ſiue Iberum, Eſa. 66. Moſoc Moſcouitarum & Capadocum Ponticorum, quorum metropolis tempore Hieronymi Mazaca, Thiras Thracum, E' Gomer Aſcenez Germanorum, Riphat Riphæorum, vbi & Riphæi montes, Togorma Sarmatarum (Recentioribus Hebræis Turcarum,) E' Iauan Eliſa Eliſeorum ſiue Aeolidum, vnde lingua Græcorum quarta Aeolica. Tarſis Ciliceum, quorum metropolis Tarſus, Cittim Cypriorum, quorum ciuitas Citium, quæ nobis Zenonem philoſophum peperit, propriè Europæorum maris mediterranei accolarum vel inſularium, vnde Romani & Itali Num. 24 & Dan. 11. ſic appellantur, & Græcorum inſulani, Eſ. 23. & Macedones, 1. Mach. 8. Dodanim Epirotarum, apud quos Dodoneum oraculum. Rhodamin (Nam 1. Paralip. additur) Rhodiorum.

E Cham, cui ceſſit ab Euphrate meridionalis tractus vſque ad extrema Africæ, Chus Aethiopũ, vnde Aethiopia Chus Hebraicè nominatur. Mizraim Aegyptiorum, vnde & in Heb. Aegyptus ſic dicitur, & apud Ptolom. & hodie per totum Orientem, Phut Mauritanorum, vnde fluuius Mauritaniæ Phut & tota regio Phutenſis, vbi hodie regnũ Feſſenſe. Chanaan Chananeorũ, quorũ regionem poſtea Iudæi, vi imprecationis Noë & propter eorũ peccata occuparunt. E' Chus Saba Sabæorũ, in Arabia, de quibus Poëta, mittunt thura Sabæi, Euila Getulorum, qui ſunt in parte Aethiopiæ Occidentali, Africæ deſertis adhærentes. Sabatha Sabathenorum, qui nunc Aſtabari, Sabataca Cephalecorum in intima Africa ſecundum littus maris Aethiopici, quorum annales affirmant Salomonis claſſem illuc tertio quoque anno auri cauſa nauigaſſe. Raama populorum magis mediterraneorum, qui paulatim antiqua nomina perdiderunt, vel potius ignorati ſunt à noſtris Geographis, vt pleríque alij Africæ, verentibus fortaſſe, ne regionibus extra Tropicum Cancri poſitis, ſtulta quadam vulgi perſuaſione, torrerentur.

Ex hoc Raama Saba Sabaim auctor, vnde Regina Saba, quæ inuiſit Salomonem. Dadan ignotæ gentis. ſed Sabæis propinquæ.

E' Mizraim Aegyptiorũ fonte Lud Marmaricorum, Anam Cyrenaicorũ, quanquam hi dicantur bello quodam Aethiopico conſumpti. Laab Lybum, Nephtu Nubiano-

rum

Anni Diluuij.		*Anni mundi.*
	NOE SÆCVLO.	1694
	14	
Gen.11.	e HEBER gen. Phaleg anno 34.	1724
101		1758
	Saba & Dadan filiis Regmæ de genere Chus.	
	Philiſtim filiis Caſluim de genere Mizrain Ægyptiorum patris.	
101		1758

rum, Patrus petreæ Arabiæ, Caſlu Troglodytarũ, de quibus egreſſi ſunt Philiſtim Paleſtinorum patres, Caphtor, Capadocum ad Taurum, (non ad Pontum.)

E' Chanaan Sidon Sidoniorum. Heth Hetteorum, Iebus Iebuſeorum. Amor Amorrhęorum Gergas Gergeſeorum, Heus Heueorũ, Arac Aracheorũ, quorũ metropolis Arca contra Tropolim in radicibus Libani. Sin Sineopum qui Sin ciuitatem nõ procul condiderũt, Arad Aradiorũ, qui Aradiã inſulã tenuerunt anguſto freto à Phœniciæ littore ſeparatam. Samar, à quo nonnulli Samariæ montem denominant, Hamath, à quo ciuitas Syriæ Hemath in Scriptura celebrata, quam Aug. Antiochiã. Hiero. Epiphaniã Græcis temporibus nominatam aſſerit.

Hi quidẽ longè plures ſuſtulerũt filios, (Nã Gen. 11. de quolibet ferè inculcatur, *Et genuit filios & filias.* i. numeroſam vtriuſq; ſexus ſobolem) ſed ſolum nominantur patres & capita gentiũ & linguarum matricũ Cæteri ſunt per cognationes, familias & gentes confuſi.

Quare hæc ætas merito inſcribi poteſt mater & parens humani generis, ſiue ætas propagationis & multiplicationis humanæ. Nam his trecentis annis genus humanum copioſius eſſe auctũ & multiplicatũ, quàm 1600 annis diluuium antegreſſis, ex eo apparet. Primo, quia tot illis annis vix Aſiæ mediterranea potuerint impleri, cũ iã poſt 300, tanta multitudine extiterint nepotes Noe, vt nõ modo illa loca repleuerint, ſed etiã vniuerſũ cõtinentem, imo etiam maris inſulas, Gen. 10 & 11. Secundo, quia lex matrimonij ſiue monogamiæ in paradiſo lata ſex primis generationibus, ne quidem inter Cainitas violata ſit inter filios autem Dei nunquam, cum iam hoc æuo polygamia locum habuiſſe videatur è cõiugiis Abrahæ, Iacob &c. Tertio, ſi ex vno Iacob intra 430, iuxta alios 210, ſexcenta hominũ millia exierunt ex Aegypto, præter paruulos & fœminas, qui non erant pauciores, quot potuêre naſci intra 300, è tribus filiis Noë præſertim benedictione Dei Patris cumulatis?

Forma certè Eccleſiæ quæ 300 primis, & quidem inter cruces acerbiſſimas plus creuit auctáque eſt, quàm vetus Synagoga bis millenis, adeo vt modum totum occuparit & per eum latè diſſeminarit.

e HEBRAEIS nomen dedit. In Chaldea inter Tigrim & Euphratem remanſit cum tota poſteritate, quouſque Thare cum filiis migrauit in Meſopotomiam, deinde Abraham in Chananeam, à quo Euphratis tranſitu in alienam terram, Rabbinorum multi, *vt R. Selo. Geneſ.* 10. Abraham primum Hebræum, indéque eius poſteros Hebræos dictos putant, non ab hoc Patriarcha. Nam & *Heber, trans, vltra.* quaſi tranſfluuiales.

Sapiens Propheta apparuit, quòd filium ſuum vocauit Phaleg, i. diuiſionem, quia illo viuente linguæ regiones diuidundæ erant. *R. Ioſe.*

Vocabulo prophetico ſiue prouidentiæ, vt innoteſceret in hac diuiſione orbis terrarũ, plus fuiſſe diuinæ prouidentiæ, quàm humani conſilij & induſtriæ.

Secundo genuit Ioctan à diminuendo ſiue minorando, quòd diminuerit ſibi de mũdi negotiis, vt vacaret rebus diuinis & philoſophiæ. *R. Selõ.* 1. *Paralj.* 1. Quaſi è duobus ipſius filiis vniuerſa ſapientia manatura eſſet in homines. Diuina per Phaleg Hebræorum patrẽ, humana & Philoſophica per Ioctan Indorum & Orientalium genitorem. Vnde philoſophia illis locis ab omni antiquitate floruit,

Bracmanes, Gymnoſophiſtæ. Et in libris regũ, hiſtoria præ ſertim Salomonis, ſapientes Orientis Tardiſſimè Occidentales ſapuimus & ſciuimus.

Tres prophetæ huius ætatis Noë, Sem, Heber. *Seder Olam c.21.*

f PHALEG à diuiſione nomen habuit: patre eius afflato numine quodam prophetico. Eius enim ſæculo, id eſt, ſub vitæ ipſius extremum. *Auctore R. Ioſe.* in diuerſas linguas, prouincias, & gentes terra diuidenda erat inter filios Noë. Alioqui natus eſt 101 poſt diluuium anno. Ex quibus Sem, qui & Melchiſedech ſacerdos Dei viui, cum ſuis, Orientalem Syriæ partem verſus Euphratem obtinet. Cham Zoroaſtres Bactros, Iudæam, Arabiam, Aegyptum, Æthiopiam, totam denique per ordinem ſucceſſionis, Aphricam. Iaphet, ſiue Iapetus cum ſeptem filiis eorúmque poſteris, Europam noſtram & Septentrionalem Aſiæ partem. Hinc poeta, Audax Iapeti genus, primum ſe credere tranſtris, &c.

Antea enim nemo mare ſulcarat. Hinc poëtæ aureo ſæculo negant mare fuiſſe traiectum. Exemplum arcæ illos in inſulas traxit, quas & repleuiſſe à Moſe memorantur.

Nomina poſterorum eorum Hebraica id clarè indicant *Geneſ.10. & 1. Paralip.* 1. vt Aſſur, Madai, Lud, Sidon, Iauan ſiue Ion. &c. Ne Græci glorientur ſe terris impoſuiſſe nomina. Origines enim populorum ſecundum familiarum ſortitiones alibi non leguntur, quàm apud Moſem Gen. 10 & 11.

Ciuitas & Turris Babel ædificatur, ne poſthac poſſet vllo diluuio perire: quæ fabulæ de Gigantibus cum Ioue bellantibus materiam præbuit, & de Alloidis Titanis & Terræ filiis, qui manibus magnum aggreſſi reſcindere cœlũ, apud Virg. ex Homero.

Ex vna lingua Hebræa, multæ, nempe 70, vt Hebræis placet, factæ ſunt: quod colligunt è capitibus familiarum, quæ totum recenſentur. *Gen.* 10. Sed id ſub finem vitæ Phaleg. i. 48. Abrahæ.

Omnium ergo matrix Hebraica mundo coæua, *Hiero. in Sopho. Orig. hom. 11. in Numer. & ferè Hebræi, præter R. Iuda, cui in tra. Sanedrin, Adæ Sermo Arameus, id eſt, Syriacus.* Quæ vt prima fuit, ita erit & vltima. Nam eius vſus eſt, eritque in cœlo, dum ea Sancti, vt Pſalmus ait, in ſæculorum ſæcula laudabunt Deum. *Haymo 1. Cor. 13. Viguerius è doctrina Scholaſticorum, Inſtit. c. 9. §. 1. v. 8. p. 103. Remigius 1. Co. 13. Ioan. Dominicus Cardinalis ſuper Magnificat, Viualdus de monte regali c. 9. lib. de laudibus & triomphis trium liliorum.* Vnde & Angelicam dictam putant ab Apoſtolo 1. Co. 13.

Ita non quærendum cum Platone in Cratillo, Voces ne ſint à natura, an ex hominum iuſtituto, vt cenſuit Ariſtoteles. Nam Deus ipſe linguas confudit, id eſt, ex vna multas fecit. *Hebræi*, ſiue miſcuit (*Balal* hoc ſonat & ſimplici vnitati opponitur vt mixtio & confuſio) miſcuit inquam, vt iam non eſſet vna lingua ſiue loquela, ſed mixtæ, & confuſæ. i. variæ & multiplices, vt iam ſe mutuo non intelligerent, ſéque ſeparare cogerentur.

Sic earum diuiſio ſiue diuerſitas neque eſt naturalis, cũ vnicus principio eſſet Adã cum ſua vxore, ſed publica calamitas in hominũ genus diuinitus effuſa, Deíque punitio, neque ex humano cõſilio, vel vitio, vt prima & vnica progreſſu temporis fuerit variata, & plures facta, quia ſimul omnes vnius eſſẽt dialecti & idiomata. cũ cõſtet 70. linguas radices planè habere diuerſas, ne inter ſe quicquã

Anni Diluuij.		*Anni mundi*
101	15	1758
Gen. 11.	f PHALEG gen. Rehû ætatis anno 30.	
131		1758
	Ioctan fratre minore.	2788
131.		1788

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

Ann Diluuij. / *Anni mundi.*

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

habere commercij & affinitatis.
Hebraica,quæ antea communis erat,apud Hebrum(à
quo linguæ & populi nomen remanſit incorrupta,quòd
31 1758 neque conſilij,neque operis eorum,quibus turrim in cœ
lum erigere placebat ,interfuiſſet.Nam etſi iſta confuſio
cótigerit vltimo anno Phaleg.i.ætatis eius;239,at ei He-
ber ſuperuixit 170 annis,vſque ad 82 videlicet Iacob. In
eo enim finiit antiquus Macrobiorum Vigor.
Qui turrim ædificauerunt,appellati ſunt Meropes,ob
diuiſam vocem.*Vide Suidam in voce,Hebræi.*
Imò verò remanſit etiã in Syria & terra Chanaan,an-
tiquis Patrũ ſedibus cúmque in eam venit AbrahamChal
dæus,tam ipſe,quàm poſteri ipſius locuti ſũt Labio Cha-
naan,quæ eſt ipſamet lingua ſancta , circa quæ tempora
corrupta eſt in Syria,vt deinceps,nõ Hebraica ſiue Cha-
nanea fuerit,ſed eius duntaxat dialectus proximus.Nam
propius Syriaca ad eam accedit , quàm reliquæ. *Elias Præf. Meturgheman è Thalmudicis.* Quod videtur ſumptũ
è c.19. Eſaiæ,In illa die ciuitates in terra Aegypti loquẽ-
tur lingua Chanaan,& colent Dominũ exercituum. Sic
enim Eſaias appellat linguam ſanctam Hebraicam. At-
que hinc fortaſſe ſuprà R.Iuda Adæ ſermonem fuiſſe do-
cuit Arameum.
Sed nec qui morabantur in Syria & Chanaan videntur
interfuiſſe cõſtructioni turris,aut cómunicaſſe. Quoniã
Gen.11 v.2.ſtructores deſcẽdiſſe videntur de Oriente in
cãpum terræ Sennaar,illícque cóſediſſe ad hoc opus.Sy-
ria autem & Chananea erant in Occidente terrarũ,quæ
tunc incolebãtur,nẽpe vltimæ ab illa parte propter mare
Mediterraneum:montes Libani Armeniæque à Septen-
trione,deſerta Arabiæ ab Auſtro,Solo Oriente aperto,
plano & peruio vſque ad montes Mediç.His enim finibus
concluſa videtur iſtius ætatis habitatio.
Aiunt autem hanc confuſionem linguarum extitiſſe
48.ætatis Abrahæ,10.ante obitum Noe , ita vt vterque
eam ſpectarit.*Seder Olam.*
Indéque terrarum diuiſionem.Nam eam ſtatim eſt cõ
ſecuta , eóque promptius , quod alter alteri peregrinus
videretur.
Vnde falſum eſt anno 101,poſt diluuiũ huiuſmodi cõ-
fuſionem accidiſſe,quod tamen noſtris Chronologis &
nonnullis Hebræis apud Abben Ezram placet,nẽpe quia
prima ætas Phaleg indicit in 100.ab ipſo diluuio. Si
enim vera eſt Hebræorum hiſtoria , illam oportet fa-
ctam poſt annum à diluuio treſcenteſimum : ætate vi-
delicet tertia & Abrahæ , quod omnino eſt tenendum.
Primum quoniam oportuit prius iuſto aliquo tempo-
re multiplicari ſtirpes,quàm in tam varias orbis partes
diſpergi. Deinde , quæ ratio eſt firmiſſima & prope ne-
ceſſaria , quoniam gentes multæ , maximæ & precipuæ
nondum erant ortæ,reliquæ non multum auctæ.Tantũ
abeſt,vt illarum linguæ potuerint confundi.Nam trede-
cim Indicæ exortæ ſunt è Ioctan fratre Phaleg minore
Gen.10. Præterea illas oportuiſſet præteritas in partitio-
ne orbis terrarũ,quæ tamen optimam & locupletiſſimã
mundi partẽ ſunt cõſecutæ.Non,vt Iſraelita,quæ ideo in
partitionẽ illã non venit,quia adhuc erit in lumbis Abra-
hæ,& pars eius Dominus,*Deut.*32,qui ei prouidit tãdem
de terra Chanaã Denique paulò antè demõſtratum hæc
131 1788 facta ſub extremam vitam Phaleg,quam ad 339. diluuij
perduxit.*Gen.*11.Hinc à diluuio ad diuiſionẽ terræ & lin-
guarum confuſſionem annos 340.numerat auctor Seder

Anni Diluuij 131

NOE

SÆCVLO:

16

Gen.11. g RεHV genuit Saruch, anno 32.

263

Elmodad, Saleph, Hatſarmuth, Iera, Adoram, Vzal, Dicla, Hobal, Abimael, Saba, Ophir, Hauila, Iobab tredecim filiis Ioctan Indorum Patris.

263

Anni mundi.

in globo vt loquuntur.i.conuinctim & mixtim gentem conſtituere poterāt, niſi mallēt cum reliquis fratribus cōfundi miſcerique, vt cōtigit in partitione Chanaan fi-

1688 liis Ioſeph minoribuscum Ephraim & Menaſſe confuſis.

Sic enim perſpicua erit capitū & ſtirpium enumeratio: Iaphetinatum 15. Iaphet, Gomer, Magog, Madai, Iauan, Thubal, Moſoc, Thiras, Askenas, Riphat, Togarma, Eliſa, Tharſis, Cittim, Dodanim. Chameſcarum 31. Chā. Chus, Mizraim, Phut, Chanaan, Saba, Hauila, Sabatha, Regma, Sabathaca, Ludi Anam, Laab. Naphtu, Patrus, Chaſlu, Caphtor, Palesheth, Seba, Dedan, Sidon, Heth, Iebus, Amor, Girgas, Heüs, Arac, Sin, Arad Samar, Hamath. Semearum 24. Sem, Elam, Aſſur, Arphaxad, Lud, Arā. Hus, Hul, Gether, Mes, Heber, Elmodad, Saleph, Helſarmuth, Iera, Adoram, Vzal, Dicla, Hebal, Abimael, Saba, Ophir, Hauila, Iobab.

Vbi notandum non aſſignatam certam partē ipſi Heber pro Hebræa ipſius familia ac gēte, vt quæ adhuc eſſet in lumbis Filiorum, præſertim Abrahæ, nec in iuſtam cognationem creuiſſet.

Atque illud eſſe Deuteronomij 32. *Quando diuidebat altiſſimus gentes, quando ſeparabat filios Adam (in patrias & Regiones Geneſ. 11) conſtituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Iſrael. Pars autem Domini populus eius, Iacob funiculus hæreditatis eius,* id eſt. Quemadmodum filij Iſrael cum Iacob ingredientes in Aegyptum erant 70 (*Gen.* 46 ſic ſane terminauit ſiue diſtinxit filios Adam in populos 70, ſecundum linguarum varietatem, quando eos diuidebat & per terras ſeparabat, ita tamen vt, aliis, nempe 69, aſſignarit & conſtituerit terminos & patrias ſuas, Iſraelem autem prætererit, pro parte & hęreditate ipſius ſe ei reſeruans & conſtituens, ipſi ſuo tempore prouiſurus de terra, quam in manus Chananeorum potius depoſuerat, quàm donauerat.

g Moritur annorum 239, Abrahæ ſeptuageſimonono,

1688 mundi 2027. Præfinitè æquauit dies vitæ patris ſui, ſe-

1820 quentes reliqui non item; de qua re Abben Ezra Geneſ. 10 & 11, Sub phaleg diebus, quibus collectus eſt (.i. mortuus) tria inſignia contigerunt, partitio terrarum. confuſio linguarum, dimidiatio annorum vitæ. Sem enim vixit 500 an. poſt diluuiū, Arphaxad 438. Sale 433, Heber 464. Iam Phaleg dimidium dierum illorum vix explet nempe 239. Sic Rehu filius eius 239. Sic fermè Sarug 230. Vnde regula. Poſt Phaleg nullus peruenit ad dies eius i. annos 239, præter filium ipſius Rehu. Hæc ille, vbi & ſignificat Phaleg appellatum, non modo quia diebus ipſius terra fuerit diuiſa & diſtincta gentibus & linguis, verum etiā quia dimidiata annis.

A diebus Phaleg diminuti ſunt anni humanæ vitæ dimidio vſque ad Dauidem. A Dauide altero penè dimidio vſque hodie, vt ſint 70 aut 80. *Abben, Ezra, Gen.* 6.

Ioctā patruus Rehu laudatur ab humilitate & contēptu mūdi, vt proinde meruerit multis intermediis præteritis gētes 13. quæ Indias & Orientem poſſederint propagare, & numerum Septuaginta abſoluere. Ex eo enim Elmodad pater Emodiorū, vbi Emodij mōtes Alexandri rebus clari, Haſarmuth Carmanorum. Ophir Peruuiorum, vnde puriſſimum aurū, qui & traiecto Oceano eo retinuerūt nomē Peruaim hodie vſurpatū, vt olim in hiſtoria Salo-

1820 monis, Hauila Hauileorum, prope Gangē, quorum aurū & lapides pretioſi celebrantur, Iera Gedroſiorū, Saleph. Adorā, Vzal Dicla, Hebal, Abimael, Saba, Iobab populorū

qui

qui vel antiqua nomina perdiderunt, vel quæ nunc pro veteribus habeant ignoratur, vel ſi retenta ſunt, ad nos non peruenerunt quia illę partes minus fuêre à Geographis noſtris luſtratæ & cognitæ, & Græci vetera corruperunt vel mutarunt pro arbitrio. Nam quis crederet (Verbi gratia) Mizraim eſſe Aegyptum, Chus Aethiopiā, Magog Scythiam, niſi hoc ſacris hiſtoriis conſtaret.

h MORITVR anno vitæ 230 Iſaaci primo, Mūdi 2050. Nam nemo deinceps attinget dies Phaleg & Rehû. vita ſenſim contracta. Primus idola formaſſe fertur nec veri Dei cultum retinuiſſe. Sed abſit à ſemine Sanctorum, cum præſertim adhuc Noë & Sem viuerent quos eum teueritum vt Patres, credidiſſe vt Eccleſiæ doctrinæque cæleſtis paſtores, qui debeat dubitare.

Credibilius eſſet formata ab aliis vulgi errore & Nimrodi metu, poſt Noë mortem coluiſſe. Nam etiam de piis Ioſ. 24. Trans fluuium (Euphratem) habitauerunt Patres veſtri olim, Thare pater Abraham & Nachor, ſeruierúntque Diis alienis.

i MORITVR annorum 148. Abrahæ quadrageſimo nono, mundi 1998 Pater Chaldæorum ab aliquibus dicitur. Nempe, quia illic perpetuo manſit, néque traiecit fluuiū ad quærendas nouas ſedes, miréque auxit familiam ataui Arphaxad.

Rapha famoſus gigas 1. Par. 2 à quo Raphaim Geneſ. 14, de poſteritate Chanaan terribiles Gigantes, quos expulerunt Moabitæ è terra ipſorum, *Deut*. 2. Qui & Emim & Zomzemmim. Videntur ſe recipiſſe in Philiſteam. Nā illic 1. *Par*. 14. Raphæ poſteritas Dauidis tempore, vt Goliath Getheus, & Lahim frater eius 1. *Par*. 20. vbi & gigas 24 digitorum ex eadem ſtirpe. 1 ſenorum in ſingulis manibus & pedibus.

k Thare ſtatuarius. idolorum fictor & venditor. *Hebræi in Bereſchit Raba. Suida*.

Non puto verum, ſat eſto vt fuerit cultor è Ioſ. 24.

Abrahā hanc artem aliquandiu exercuiſſe iidem auctores ſunt. Sed & hoc puto falſius, quamuis vocationem eius gratuitam non dubitem & nullis eius meritis, ex eodem c. 24. Ioſ. Vix enim poterat vir ad fundandam Eccleſiaſticam à Deo factus tam cito obliuiſci doctrinæ Noë & filiorum ipſius, præſertim Sem, qui adhuc erant in viuis, & cuius fruendi cauſa meditabatur de adeunda Chanaan.

Primus auctor diſceſſus è patria Vr Chaldæorum Meſopotamiæ vrbe, aſſumptis ſecum liberis, itineris, vel voluntarii exilii comitibus, Carras vſque progredietur, vt iret in terram Chanaan. Gen. 11. Vel nō tam diſceſſus auctor, quàm voluntarius Abrahæ filii ſui comes, è quo Dei mandatum de relinquenda Vr Chaldæorum, idololatriæ imperatrice, reſciuerat. *Act*. 7.

Fortaſſe etiam ipſe adhuc terram Chanaā adire inſtituerat, vbi Deus purè ſub pōtificatu Melchiſedech colebatur, ad vitādam impietatem & perſecutionē Nimord. Sed cum repeperiſſet in Meſopotamia res religionis eſſe pacatiores, certa occaſione illic permanſit cum filiis, vbi & mortuus. Hinc in libro Iudith. Hæc eſt progenies populi Chaldæorū, Antea habitarunt in Meſopotamia, quia noluerunt ſequi Deos patrum ſuorum, ſed adorauerunt Deum cæli, vnde fugerunt in Meſopotamiam & fuerunt ibi dies multos.

Hæc autem pertinent ad ſequentem ætatem, nā nullæ adhuc erāt vrbes, & contigerunt anno 70 vitæ Abrahā. 20

Anni Diluuij		*Anni mundi.*
	17	
163	h SARVG gen. Nahor,	1820
193	anno 30.	1850
	Iiſdem Ioctani filiis.	
	18	
Gen. 11.	i NAHOR gen, Thare	1850
222	anno 29.	1870
	Iiſdem Iottani filiis.	
	19	
Gen. 11.	k THARE gen. Abraham anno 70.	1879
292		1949
	Nachor & Haran fratribus Abrahæ minoribus.	
292		1949

Anni mundi poſt cœptam tyrannidem Nimrod.

Quandiu Carris commoratus ſit,& quam ob cauſam ibi ſubſtiterit,nec in terram Chanaan,vt inſtituerat,progreſſus ſit,Scriptura reticet.

1056 Vniuerſam ſuam familiam Carras traduxit.Nam filius eius Nahor illic ſuam familiam & fortunas conſtituit, nec poſt patris mortem,fratrem Abrahamum in terram Chanaan ſequutus eſt. *Gen.*22.24.27.*& ſeq.*Delectatus ea ſede, quæ patriæ erat propior. Vbi fortaſſe Diis alienis tandem ſeruiit.Nam Laban nepos eius Idola habuit,quæ Rachel filia abſtulit,& Iacob defodit ſub terebintho.

Relictus illic fuit à filio Abraham,qui diuino oraculo in Chanaan vrgebatur,donec 60 pòſt annis Charris moreretur.Contra eos,qui è loco Act.7.perperam intellecto Abrahamum non niſi mortuo patre illuc veniſſe & mortuum ſecum detuliſſe ſuſpicantur.

Moritur enim ann. 205. Abrahæ 193, Iſaac 35, Mundi 2038.

NOE SÆCVLO.

A Noë decimus de ſemine Sem,tres filios habuit,ſed ſolus Abrahā verum Deum coluit.Reliqui duo Nachor & Haran ad ſimulachra ſe traduxerunt.

Eius primogenitus fuit Abraham,non Nahor,non Haran,*Hebræi Gen.*11. Noſtrorum tamen aliqui minimum Abrahā fuiſſe cenſent.quod & colligunt è *cap.*7.*Actorum.* vbi Stephanus aſſerit Abrahamum exiiſſe Charris poſt mortem Tharæ patris ſui.Ex eo enim ſequi videtur, non natum anno 70 Patris,ſed 130.i.ſexaginta pòſt.Atqui locus ille Stephani cum Moſis litera , & Hebr. traditione, alio modo commodè conciliatur.Non enim inquit poſtquam mortuus eſt Thare, inde.i.è Carris primùm Deus eduxit Abraham.ſed *tranſtulit illum.*i. collocauit μετῴκισεν, colonum & habitatorem fecit,ac ei quaſi nunquam in poſterum in Meſopotamiam reuerſuro domicilium in terra Chanaan ſtatuit:Vnde μετοικία non eſt ſimplex trāſlatio,ſed colonia.Nempe Abraham cùm ante patris mortem annos 60. magis peregrinaretur in terra Chanaan, quàm habitaret,quòd per vices patrem & fratres viſeret poſtea perpetuas illic ſedes collocauit ,neque amplius in Meſopotamiam reuertit.

Ideóque ante eius mortem ne paſſum quidem pedis habuit in terra Chanaan,Act.7,cùm duobus annis pòſt,nēpe quando Sara obiit,emerit 400 ſiclis ſpeluncam duplicem cum agro vicino.

Faceſſet fortaſſis Lyranus negotium.Sara (inquit) tantum minor erat Abrahamo annis decem.Geneſ.17,putáſne centenario naſcetur filius.& Sara nonagenaria pariet: Si igitur Haran fuit iunior ipſo Abraham , non habebat decem annos,quando genuit Saram , imo ne octo quidem.quia inter natiuitatem Abrahæ & Haran oportet interfluiſſe duos plus minùs annos Hoc autem videtur incommodum maximè quia illo tempore non niſi ſexagenarij vel ſeptuagenarij generare incipiebant.Hæc ille.

Cui vt reſpondeam primum:An non Sara ſe dicere potuit nonagenariam , vt rotundè & breuius loqueretur, non exactè,quamuis fortaſſe eſſet minor ? Deinde falſo ſupponitur ſexagenarios tot iſto ſeculo cœpiſſe gignere,

Nam oppoſitum ſuprà,patuit Habet autem pro incōmodo,quod in illo populo non fuit infrequens,vt octauo

166 anno gignerent.Nam quomodo aliter tam pauco tempore fuiſſent multiplicati in populum & gentem, niſi illic fuiſſet extraordinaria fœcunditas!

*Denique Seder Olam hoc docet cap.*2.

Anni Diluuij.

Haram (ait) poſt ſeptennium ab ablactatione accepit vxorem, Hinc anno vitæ octauo natus eſt Lot, ſequenti Ieſca, quæ & Sara. Sic Her anno octauo duxit filiam hominis Chananei, nono Onan. Sic Phares vxorem accepit octauo, nono autem Hezronem genuit. Nam vt hoc confirmem, quamuis ętas ad procreandum idonea ab adoleſcentia incipiat, id eſt, paulò antè 14. an. vt R. Iſaac docet pag. 51. & Aug. lib. 16. de Ciuit. c. vlt. & in Pſal. 104. regula tamen fallit. cum vndecimo Salomon gignit Roboam, decimo Achaz Ezechiam, cumque muliercula alioqui prouecta à puero decenni grauida efficitur, teſte Hieronymo ad Vitalem. Atque hæc pro Hebreis vel etiam exacta Chronologiæ firmitate.

293

Haran moriens ante patrem tres reliquit liberos, Lot, Ieſcam, ſiue Saram, Abrahæ, Melcham Nachoris vxorem *Seder Olam*. Dubitat tamen Abben Ezra de Lot. Gen. 11.

Ieſca à Soc ſiue conſpiciendo, quoniam pulchritudine ſua excitabat homines ad ſui conſpectum. Hinc illud, & laudauerunt eam apud Pharaonem, vel etiam cernebat futura per propheticam facultatem, quod ſignificauit Deus Abrahæ. Quicquid (inquit) dixerit tibi Sara, Fac, & audi vocem eius *Seder Olam c. 2.*

Anni mundi.

1949

Summa, anni 293. dies decem.

HAC SECVNDA AETATE DOCTRINAM de Deo, Chriſto, & aliis capitibus religionis contin uatam ſic oſtenditur.

QVALIS Eccleſiæ legis naturæ facies poſt Diluuium extiterit, perſpici hinc poteſt, vt taceam nō eſſe dubitandum quin Noe, & filij ipſius, ipſo viuo, puram & antiquam religionem non modo tenuerint, verum etiam ad poſteros traduxerint, quoniam ſcriptum Noam iuſtitiæ & fidei hæredem fuiſſe inſtitutum, Hebr. 11. & octauum iuſtitiæ præconem, 2. Petr. 2, perfectum; qui in diebus iracundiæ factus ſit reconciliatio, & apud quem depoſita teſtamenta ſæculi, Eccleſ. 44. iuſtum, qui in iuſtitia ſua liberet animam ſuam à gladio & peſtilentia, Eze. 14. Hoc auum non modo metientem, ſed & quinquaginta ferè annis ſuperantem, Gen. 9. vt Dei verbum & religionem in ſequentes ætates perduceret, per hanc ætatem cum prima tertiam connectendo. Nam 600. annis vixit cum prima ætate, 48 cum tertia, Hinc Dei vnitas *deinceps Geneſ.* 8. 9. 10. 11. Trinitas myſterium *Gen. 11. Venite deſcendamus & confundamus ibi linguam eorum & non audiat vnuſquiſque vocem proximi ſui, atque ita diuiſit eos Dominus ex illo loco in vniuerſas terras. Prætereà vocabāt & inuocabant Deū ſub vocabulo* Elohim, *Gen. 8. & 9.* Elohim *autē pluralis numeri à ſingulari* Eloáh, Dij, *ideſt, diuinæ perſonæ. Nam pluraliter Deus ſic dicitur* לסוד עמוק *in myſterium profundum, Abben Ezra in Pſal. 11. eadē prorſus notione, qua Gen. 20. Abrahā pronūciauit: Eduxerunt me Dij de domo Patris mei (id eſt, tres diuinæ perſonæ, quarum vnaquaque Deus eſt) R. Iaphet, eodem citante.* In Chriſtum venturum fides, *Noë iuſtitiæ quæ per fidem eſt, hæres eſt inſtitutus, Heb. 11. pactum & fœdus ſempiternum accipiens à Deo, Gen. 9, pro cuius ſigno datus eſt ei Arcus cœleſtis, id eſt, Chriſtus in Cruce extenſus ſignum fœderis inter Deum & omnem carnem ſuper terram. Ibid. Item Arca forma myſtica & ex lignis occultam ſignificationem habentibus, Sap. 14, Spes orbis terrarum ad ratem confugiens remiſit ſæculo ſemen natiuitatis, quæ manu Dei gubernabatur. Benedictum eſt enim lignum per quod fit iuſtitia. Quin arca nihil aliud erat quàm crux contracta, & conuoluta. Si enim explicetur & exporrigatur forma Crucis exoritur.* Sacerdotium extremum, publicum miniſterium *Noe Gen. 8. & 9. Melchiſedech Gen. 14,* Sacerdotum benedictiones *Ibid. Gen. 9. & 14, Vbi & decimarum perceptio.* Fidei ſigna *vt* ſacrificia cruenta, *in typum ſacrificij cruenti Chriſti, Gen. 8, Ædificauit Noe altare Domino & obtulit holocauſta ſuper altare.* Incruenta *in typum Euchariſtiæ, Gen. 14, Sem Melchiſedech erat Sacerdos Dei excelſi, in ſuis ſacris offerens panem & vinum. & decimas accipiens. Nam* hotsí *eſt verbum ſacrificale, vt Iud. 6. v. 18, quare 70. longe ante Chriſtum verterant* Obtulit *ſicque illum locum intellexerunt veteres Rabbini, vt R. Iohai pater R. Simeon auctoris Zoar, Talmudici, R. Moſe Haddarſan, R. Selomo, &c. Gen. 9. Noe plantat vineam non tam vt biberet, quàm vt libaret Deo, & ſacrorum libaminū deinceps inſtituendorum vſum inſinuaret. Nam etiam hic veteres Rabbini magna myſteria contemplantur vt R. Iacob Baal Hatturim illic attingit.* Sacramenta, *in patrum externis cultibus & ritibus, quos Sem literis mandaſſe ſcribunt. qui & ſolenniter benedicebat, &c. Gen. 14. In eorum benedictionibus & imprecationibus: Benedictus Dominus Sem, Dilatet Deus Iaphet, &c. Gen. 9, Lex enim naturæ non fuit ſine ſacramentis* Purificationum, *In arca octo animæ ſaluæ factæ ſunt per aquam. Quod & vos nunc ſimilis formæ ſaluos facit baptiſma, 2. Petr. 3. Nam in liberationis è diluuio memoriam purificationes & lauachra in ſacris retinuiſſe videntur, vt Geneſ. 35.* Matrimonij. *eius inſtitutio & benedictio renouatur ſemel Gen. 8. bis repetitur Geneſ. 9.* Pœnitentiæ. *Eius præco cum eſſet Noe ante Diluuium prædicans incredulis 1. Petr. 3. & 2. Petr. 2, non videtur poſt ab ea inculcanda deſtitiſſe, vt qui exemplum iræ Dei in impios tam luculentum conſpexiſſet & ſenſiſſet. Nam Deus originali mundo non parcens, Diluuium exemplum eorum, qui impiè acturi eſſent, poſuerat. Ibidem Matth. 24. Luc. 17. Nec ſolum eam verbo docuit, verum etiam opere. Nam caſtè & continenter deinceps vixit, quaſi exectis teſticulis ex Hebraicis traditionibus, & in ſudore vultus ſui, vt qui eſſet agricola & vinitor, multiplicandi & politica regendi negotium tribus filiis relinquens, ſéque in vnica pietate & mundi & contemptu exercens*

Templa

Anni Diluuij. Templa loca religioſa: *eorum ſpecies in altari, quod Noe ædificauit, vbi odoratus eſt Dominus odorem ſuauitatis, Geneſ. 8. item, Templum in Salem à Melchiſedech ædificatum pro ſede religionis primaria è Tradit. Hebr. & Ioſeph. lib. 6. belli Iud. cap. vlt. vbi oraculum fuiſſe videtur, ad quod perrexit Rebecca vt conſuleret Dominum, Geneſ. 25,* Delectus ciborum. *in abſtinentia à ſanguine & ſuffocato, Geneſ. 9, in diſtinctione mun-*
293 *dorum animantium ab immundis, Geneſ. 8, non iam ad ſacrificationem ſolam, verum etiam ad eſum beſtiarum iam tunc primum conceſſum, Geneſ. 9.* Feſta Noë, *& reliquos patres Sabbatum ſemel à Deo ſanctificatum ritè ſeruaſſe tradunt Hebræi, vbi ſuprà. Et ſane non eſt probabile Patres Diei conſecrationem à Deo tam ſolenniter factam Gen. 2. neglexiſſe, qui longè minora adeò religioſè obſeruarunt.* Præcepta *ſeptem, data filiis Noe iſto ordine. Nam colere idola, Benedicere Deum, ſeruare ius publicum, cauere ab illegitimo concubitu, Non fundere humanum ſanguinem, non rapere, non tollere membrum de animali viuenti. è Gen. 9. Hebræi paſſim vt Seder Olam c. 5. R. Selomo in 2. Ierem.* Ordinis politici & poteſtatis magiſtratuum inſtitutio. *Gen. 9. Quicunque effuderit (inquit Deus ad Noam) humanum ſanguinem fundatur per hominem (hoc enim in Hebræo interiicitur) ſanguis illius. Unde Chald. per teſtes ſententia iudicum ſanguis eius fundatur*, Dominij hominum ſupra reliqua reſtitutio. *Ibid. terror veſter ac tremor ſit ſupra cuncta animalia terræ, &c.* Cura mortuorum *ſepulchrum Adæ in Hebron hac ætate religioſè conſeruatur, & in ſequentes ætates curioſè tranſmittitur, Ioſ. 14. vt cum noſtro interprete Hebræi veteres in Bereshith Rabba & in Midras Cantici Canticorum ſentiunt. Ne quis locum illum Ioſuæ alio detorqueat cum Kimhi & recentioribus.* Iudicium & alterum ſæculum, *Deus ad Noe & eius filios Gen. 9, de manu viri & de manu fratris eius requiram animam hominis. Ad imaginem quippè Dei factus eſt homo. Gen. 9. myſterium maledictionis Chanaan, & benedictionis Sem & Iaphet Denique quæcunque viguerunt prima ætate, fideliter poſteris tradidêre octo illi, qui per arcam erepti mundum & Eccleſiam renouarunt.* Quarum traditionum *ſemina extant in oraculis Sibyllinis, quorum maiorem partem tribuunt Sambethæ Noe Nurui, id eſt, vxori Sem Sibyllarum primæ, antiquiſſimæ & longæuiſſimæ. Denique Eccleſiam rexerunt reuelationibus Dei & Angelorum, Gen. 8. & 9. prophetis Heber, Sem, Phaleg, &c. ſicq; ſalutarem doctrinam ad Abrahamum ſequentis æui principium & populi Dei Patrem detulerunt.*

TERTIA ÆTAS,

PATRIARCHARUM

quæ & primæ originis linguarum & Gentium, velut adoleſcentis populi Dei.

Quæ incipit in Natiuitate Abrahæ id eſt, anno mundi 1950.

293

Gen. 7. 20

393 a ABRAHAM genuit in Geraris Iſaac an. ætatis ſuæ 100.

Gen. 14.

393. *Pontifice Melchiſedech à quo benedictionem & communionem Abraham accepit,*

Anni mundi.

1949 NOE moritur anno ætatis ſuæ 950. annis 17 ante exitum Abrahæ ex Haran, ſiue Charris Meſopotamiæ vrbe, Craſſi cæde nobili: Tum Abraham natus erat an. 58. *Abben Ezra Geb. 6.*

Sic eum omnes præcedentis ætatis Patriarchæ viderunt. Nam.

Noë	vidit Abrahamum, annis	58
Sem		175.
Arphaxad.		145
Sale		175
Heber		175
Phaleg		48
Rehû		70
Sannaar		100
Nachor		49
Thare		135

Superuixerũt autem tres. Sem ann. 34 Sale 16, Heber 67.

1949 Dum filij huius ſæculi tumultuabantur, & in conſti-
2046 tuendis regnis ſeſe anxiè exercebant, lucis filij vitam priuatam quietam, religioſam, & paucis contentam traducebant, atque ad cœleſtem ſuſpirabant, confitentes ſe peregrinos ſuper terram, ſéque fide & ſpe futuri Chriſti ſuſtentantes. Ac ſic eam deſcribit Moſes in ſuis libris & Apoſtolus *Heb. 11.*

Sem cognomento Melchiſedech, *Hebræi ferè omnes.* Etſi reclamet Epiphan. hæreſ. 55. contre Melchiſedechianos, quòd Sem ſexcentos annos duntaxat vixerit, cũ rex Melchiſedech contigiſſe velit Diluuij milleſimo centeſimo vigeſimo. Nam nititur falſo fundamento nempe 70 interpretum vitioſa enumeratione, aut tranſcribentiũ potius.

Regnãt in Salẽ (Sic. *Pſ. 76.* vocatur Hieruſalẽ) annis 113 *Suidas.* Aedificat templũ toto orbe celeberrimum. *Ioſeph. lib. 6. belli cap. vlt.* Quippe Dei excelſi Sacerdos, in

Anni Diluuij. | NOE SÆCVLO. | *Anni mundi*

magnus ſiue fuerit Sem filius Noë,ſiue alius,vt liquet è tribus notis ei attributis.Prima,quia vocatus eſt Melchiſedech.

293 — 1949 Hinc enim apparet rex iuſtiſſimus,iudicij iuríſque ſtudioſiſſimus,2, quia Rex Salé,quaſi fuerit cumulatus perfectionibus omnibus. Nempe perfectus cognitione & actione (Salem enim perfectum ſonat,& pacificum, priore modo hic accipitur,poſteriore ab Apoſtolo.) quæ duæ ſunt præceptorum partes. Nam reſpectu perfectionis operũ,Melchiſedech cognominatur, vt cuius opera eſſent iuſta, reſpectu cognitionis & ſcientiæ rex Salem. id eſt, perfectus) 3.quia Sacerdos Dei excelſi. Hinc enim cum par eſt tenuiſſe ſcientiam Altiſſimi, præditúmque fuiſſe prophetico Spiritu. Eius cætera recta ſunt, & plena magnitudinis. *Faſciculus Myrrhæ,Gen.*14.

Miniſtrauit Abrahæ exercitui Xenia,& multam abundantiam rerum opportunarum ſimul exhibuit, & ſuper epulas eum collaudare cœpit, ac benedicere Deum, qui ei ſubdiderat inimicos.*Ioſephus*. Sed perperã videtur exiſtimare Abrahæ decimas datas,cum Apoſtolus & Hebræi ferè omnes doceant Abrahamum potius ipſi dediſſe Melchiſedech.præterea non intellexit myſteria ſacrificij eius incruenti, quod alij Iudæi inculcant apud Galatinum *lib.* 10.*c.*4.*&* 5.

Abraham initium fidei noſtræ,per credentium, in Vr Chaldæorum vrbe naſcitur.Fuit linguarum confuſarum tempore,ipſéque cum ſua familia in lingua Heber aui ſui relictus eſt. *Cozras.*

Inde diſceſſit Carras Meſopotamiæ, latriam ignis, quam loco diuini cultus vrgebat tyrannus Nimrod, fugiens.*Trad.Hebr.*

Duodecim annis poſt mortem Noë,iubet Deus Abrahamum egredi è patria ſua in Chananæorum terram ad Sem maiorum ſuorum patrem & pontificem, ſeparaŕiq; à Babylonica iniquitate. Et ſanè in certa familia Sem, ex qua deſcendit Abraham, veri Dei cultus vtcunque permanſerat. Vtcunque dixi, quoniam ipſi etiam incipiebãt ſeſe dedere,& receptam Idolomaniam complecti,vt docet 24.cap.vbi & Abraham inter Idololatras numeratur. Sed 48.anno ætatis cœpiſſe agnoſcere Deum, & Idololatria cedere ſcribunt Hebræi è *R.Iohanan & R.Hanina.* Quin & Thare egiſſe pœnitentiam,*R.Selo Gen.*15.

Ita mundus religione corrumpi cœpi paulò pòſt initia huius ætatis aperta idololatriæ vel impietatis profeſſione,vt iam inſtituat Deus ſibi eligere familiam, in qua Eccleſiam & futuri Meſſiæ ſpem deponat,Ioſ.24. Thare Pater Abraham & Nachor ſeruierũt Diis alienis. Itaque tuli Abraham de Meſopotamiæ finibus,& adduxi eum in terram Chanaan(ad locum religionis, cui præerat Melchiſedech.)

Ibi repleuit omnia ſacellis & altaribus,eã quaſi totã Deo dedicans.Aedificauit duo altaria, *Gen.*12.*&* 13.vnum inter Hai & Bethel,alterum propè Sichem.Tertiũ *Gen.*15.propè Hebron.Quartum in Berſabee.21.Quintum in monte Moria,vbi poſtea templum.22.Sic.quocunque tranſibat. Vnde Mahometes tradidit ſuæ Mechæ templũ opus eſſe Abrahæ.Conſecrat cœmeterium,vxori,ſibi & poſteritati (23) propè Hebron. Seruus Dei.Geneſ.27,Pſal.104.Ami

393 — 2049 cus Dei.Eſ.41.1.Paralip.20,Dilectus Dei.Daniel.3. Inter Chananeos inuocans nomen Dei æterni publicè & palam ſacrificans, 12,13,15,21,22.ſuſcipiens ſacramentum Circumciſionis.& nullum in familia incircũciſum ferens

Anni Diluuij.		Anni mundi.
293.	NOE, SEM, PHALEG, ABRAHÆ.	1949
393.		2049.

Symboli Euchariſtiæ à Melchiſedech *Gen.*14.

Speculum omnium vitæ inſtitutorum. Diues armentis, auro & argento. Gen.13, ouibus, bubus, auro, argento, ſeruis ancillis, camelis, aſinis. 24. Mancipiis locuples emptitiis, vernaculis, alienigenis 12. 14. 17. quibus omnibus vtebatur in religionis, pietatis hoſpitalitatis commoda. 18. 21, 23, &c. Decimas ſoluens. 14, &c.

Abraham vitæ 48 videt diuiſionem linguarum & gentium, & paulò pòſt Nimrodi Babylonici tyrannidẽ *Chronol. Heb.* Mundi 1997, ſiue ſub mũdi 2000. Ab eo enim vexatus ob cultum vnius Dei, tandémque eiectus è Chaldæa. *R. Moſe in Morè. part.* 3. *è quodam libro de Agricultura Aegyptiaca.*

70 Proficiſcitur ex Vr Chaldæorum in Haran Meſopotamiæ *Gen.*11.

75 Ex Haran relictis ibi patre & fratribus, aſſumpta Sara vxore, eiúſque fratre Lot in terram Chanaan. *Gen.*12. qui annus erat decimus ſextus mortis Noë, vigeſimus ſeptimus diuiſionis linguarum, primus famis. cuius cauſa deſcendit in Aegyptum in tres menſes. vltimus ſiue decimus quartus ſeruitutis Sodomitarum.

76 Ex Aegypto reuerſus recedit in Alone Mamræ ad Hebron. Eodem vicit quatuor reges cum ſuis 318 vernaculis & paucis auxiliaribus, ac Melchiſedecum obuium habuit. *Geneſ.*14.

Illic manſit 25 annis, id eſt. vſque ad conceptum Saræ & vitæ centeſimum, ſiue vſque ad euerſam Pantapolim.

86 Duxit Hagar ancillam (Ex ea eodem Iſmaëlem ſuſtulit, ante decimum quartum Natiuitatis Iſaac, (id eſt, decimo anno poſt ingreſſum in Chanaan, *Geneſ.*16.

99 Circumcidit ſe & ſuę familiæ mares. *Gen.*17. vbi nouũ nomen conſequitur. pro Abram. i. *Pater excelſus.* Abrahã è tribus compoſitũ Ab, Rab, Hamon, *Pater multi populi.* per ſyncopen literæ Beth deinde per Apocopen ſyllabæ *on.* quòd pater credentium omnium, tam præputij, quàm circumciſionis. *Ro.*4. *Gal.*3. 1. *Mac.*2. Nam fides & religio prope erat extincta ob Nimrod & reliquos tyrannos, patre etiam eius ſeruiente diis alienis. Ioſu. 24. Eo anno euertitur Pantapolis & in lacum migrat.

100 Siue metu amphioris euerſionis & vaſtitatis, ſiue triſtitia amiſſorum ſociorum, ſiue fuga aëris ſulphure ignéque cœlico infecti, ſiue vt conſequeretur noua paſcua peregrinatus eſt in terram Palæſtinorum diebus multis. i. annis 26. Nam illic diutius conſedit, quàm ad Hebron. Tum in Geraris metropoli Palæſtinorum gignit Iſaac & Barſabeam condit (prope Gazam. (

126 Rediit è Palęſtina, (quando naſcitur Rebecca Charris,) in agrum Hebron, circa quem reliquum vitæ tranſigit. i. annos 49.

135. Patre in Meſopotamia commorante orbatur.

137 Ligauit ad altare Iſaac, indéque Berſabeam reuiſit mox ad exequias vxoris diſceſſurus.

Nam eodem Saram in Hebrone mortuam ſepeliit.

140 Dedit filio Rebecam in matrimonium, è Meſopotamia acerſitam.

160 Iacob & Eſaü nepotulos ex Iſaac ſuſcepit.

175 Mortuus eſt, agente Iacob decimumquintum, *Gen.* 25. *Hæc è Seder c.*1.

Deſcendens in Aegyptum (vbi manſit tres menſes, *Seder Olã,* Mathematica ſacerdotibus tradit, vt ſcribit Ioſephus, & attingit Plato in Epinomide. Quod videtur Cicero confirmare, cùm 1 de Diuinatione Chaldæos recen-

Anni Diluuij.		Anni mundi	
293	NOE ... SÆCVLO.	1949	ſet primos inuentores Aſtrologiæ, Aegyptij autem illas ita excoluerunt, vt putentur inuentores Geometriæ, & & Phœnices Arithmeticæ: cuius tamen lineas ab eodem Patriarcha, cum in Paſtinam profectus eſt, acceperant.

In terra promiſſionis, tanquam in aliena, manſit, in tabernaculis habitando cum Iſaac & Iacob cohæredibus promiſſionis eiuſdem. *Hebr*,11. Reliquit, ſcilicet preſentes opes, vt promiſſas ſequeretur, & etiam 520. milliaribus diſſitas quæreret, vbi tamen ne paſſum quidem pedis acquiſiuit, vel acquirere voluit, *Act*.7. præter ſepulchrum pecunia emptum, *Gen*.23.

Cētum annis illic, vel in locis vicinis, vt in alieno ſolo manſit, habitans in tentoriis more veteri & præcedētis ætatis.

Terra adhuc noua & à primis nouiſque colonis poſſideri cœpta nondum abundante vrbibus, vt ſæculo Moſis, & Ioſuæ, vnde etiam æuo Iacob Gen. 32, terra ſpatioſa dicitur. & lata & cultoribus indigens.

Senſim enim ſub Abraham ciuitates extructæ ſunt, regna & principatus multi conſtituti, artes exculptæ, pecunia ſignata, ſeruitutes inductæ, bella varia inter finitimos geſta. Hæc enim apparent ex ipſius hiſtoria, vt mundus ſub eius mortē non tā videretur nouus, quàm vetus.

Repetitam promiſſionem accepit de venturo ſemine. Gen. 12, 17, 18. &c. Quin vt magis alliceretur ad fouendā pietatē in ſua familia, præcipuè quinque ei promiſſa ſunt. Multiplicatio ſeminis. 2 Benedictio & fœlicitas eius.
3 Magnificatio nominis. 4 Benedictio vniuerſarum gentium per ipſum, ſiue per ipſius ſemen Chriſtum.
5 Poſſeſſio terræ Chanaan melle & lacte affluentis.

Sabbatum, vt & præcedentes Patriarchæ, coluit: item alias naturæ leges & ſacra, quæ poſtea Moſes litteris obſignauit & veluti de nouo inſtituit, *Abben Ezra in Decalogo. R. Selon. Gen*. 26.

Tertullianus tamen aduerſus Iudæos neq; Adam, neque Abelem neq; Henoc, neque Noë, neq; Melchiſedech, neq; Abraham, neque vllos alios ante Moſem ſabbatizaſſe putat. Tamen quia iam inde ab initio diem illum Deus conſecrauerat, ad recolendū creationis beneficium, quouſque dies Dominicus ad recolēdum recreationis ſiue redemptionis myſterium ſuccederet, veras hic exiſtimo Hebraicas traditiones. Adde hunc vnum eſſe de actibus religionis & primarij iuris diuini. Alioqui decalogus fuiſſet tempore legis naturæ vno præcepto mancus.

Octo reliquit filios magnorum populorum auctores, vnum è Sara primaria vxore Iſaac Hebræorum patrem, alterum ex Hagar ancilla Iſmaelem Iſmaelitarum & Hagarenorū in Arabia, alios ſex è Cetura concubina, ſiue vxore vſuaria, qui ſe contulerunt in alias Arabiæ partes & Aetiopiæ, preſertim Troglodyticæ.

Septem poſtremis dedit duntaxat munera teſtamento cuncta relinquens promiſſionis filio, quòd Hagarem & Ceturam non accepiſſet in proprias vxores, id eſt, matres familias; quæ in æquam ſocietatem omnium & familiam veniebant ſed. concubinas. i. matronas, vxores vſuarias, & thori conſortes (de quo more Gellius lib. 18. c. 6.

393		2049	Migrans ad Pharetatem regem Aegypti, docuit illum Aſtronomiam, & poſt viginti annos iterum in Syriā reuertitur. *Artapanus hiſtoricus apud Euſ. præp. lib. 9. cap*. 4. tres menſes malunt Hebræi. *in Seder Olam*.

Anni Diluuij. *Anni mundi.*

293 1949

Inuenit (vel potius conſeruauit) ſacras literas, & linguam ſanctam qua libri ſacri conſcripti ſunt, & Rabbini hodie vtuntur. Occaſionem præbuit Græcis, vt haberent literas. *Suidas in Abraham.*

Circumciſio in fœdus inſtituitur, Quem ritum æmulati ſunt Indi, Arabes, Aegyptij, &c. Antea patres erant incircumciſi. vt iam Deus nobis oſtenderet nos quoque ſine illo onere Deo poſſe placere. *Ter ul. contra Iudæos.*

Ab Adam ad Ninum, regem quando natus eſt Abrahã, bis mille anni ferè lapſi ſunt, qui ab omnibus hiſtoriographis vel omiſſi, vel ignorati ſunt. A Nino autem vel Abraham, vſque ad Cæſarem Auguſtum, id eſt, vſque ad Domini natiuitatem, quæ anno 42. eiuſdem contigit, quando pace cum Parthis facta, Iani portæ clauſæ ſunt, & bella toto orbe ceſſarunt, colliguntur alia duo annorum millia & paulò plus, in quibus inter ſe auctores & ſcriptores omnium otia negotiáque triuerunt. *Oroſ. cap. 1. hiſt.*

Bis mille anni à mundo condito expleti ſunt anno 52 ætatis Abraham, viuo adhuc Noë. *R. Iacob poſteriore toto compendij Talmud. pag.* 24.

Abraham in quodam Græcorum Canone libros conſcripſiſſe aſſeritur. Quod & affirmat Mahometes in Alcor. Hebræi hodie libellum Ietſirá, de formatione rerum, eius nomine oſtentant, vbi philoſophatur ex literis & numeris, more Pythagorico, & iacit fundamenta Cabbalæ illius vaniſſimæ, de qua alibi. Quare eſt ſuppoſititius.

Præter Beroſum exteri alij huius Patriarchæ meminerunt. Citatur Eupolemus libro de Iudæis ab Euſ. lib. 9. Præp. c. 4. Abraham natum in Camerina Babylonis ſiue Vr, ſiue Chaldeopoli, qui excelluerit in Aſtronomia, imo & eam inuenerit apud Chaldæos, aut potius per manum acceperit ab Henoch, quem Græci Atlantem vocant.

Alias eius res perſtringunt Alexander Polyhiſtor, Artabanus, lib. de Iudæis, Melon contra Iudæos qui addit eum habuiſſe duas vxores, ex Aegyptia ſuſcepiſſe (per Iſmaëlem ſcilicet) duodecim liberos inter quos diuiſa fuerit Arabia, quæ ſuo adhuc tempore haberet reges duodecim ex altera vnicum Iſaac, ex quo duodecim alios nepotes habuerit quorum vltimus eſſet Ioſeph. *Ibid. Euſ.*

Hecateus Abderides, qui erat in comitatu Alexandri magni, ſcripſit librum de vita Abraham.

Quod Orpheus cecinit de Chaldæo, cui ſoli ſe Deus patefecerit, videtur pertinere ad Abraham Nam & in Aegyptum peregrinatus fuerat, vbi nomen Abrahæ tã erat celebre, vt in ipſorum exorciſmis mentio fuerit Dei ab Abraham adorati cultique.

Ab eo Iudæorum originem repetit Iuſtinus è Pomp. Trogo lib. 36. hiſt. qui & Syriæ regem poſt Damaſcum facit. (Atqui Damaſcus potius Abrahæ ſucceſſit, nam ſeruus & filius procuratoris domus eius, *Gen.* 25.)

Spartiatæ è ſuis libris ſe fratres Iudæorum & de genere Abraham ſcribunt 1. *Mach.* 12.

Damaſcus ab Abrahæ ſeruo conditur, déque eius nomine Dammeſec appellatur, omnium fermè vrbium Aſię vetuſtiſſima, ab Hieroſolymis itinere ſex dierum.

Reblata, quæ poſtea Antiochia, tunc etiam extruitur in Syria. 2049

393

Sed omnium primæ ſub annum Diluuij 350, paulò pòſt diuiſionẽ Babylon, Arac, Archad, Calãne, Vr in Chaldæa, Niniue, Chale, Reſen, in Aſſyria Charrę in Meſopota

NOE ET DILVVII SÆCVLO.

Anni Diluuij.		Anni mundi	
293	ABRAHÆ SÆCVLO.	1949	
393		2049	

mia *Gen.10.& 11.* quaſi antea hab tarent in tabernaculis ſiue tétoriis, vt de Noë apparet Gen 9 & Patriarchis Heb. 11. è variis locis Geneſeos etiam poſt vrbes iſtas primas conditas.

Sodoma & Gomorrha finitimæque ciuitates, vix dum ſteterãt 26 annis poſt terræ & linguarum diuiſionem, quando cœperunt bellum gerere pro libertate, contra Chodorlaomer Elamitarũ. i Perſarum regem, qui in ſuũ auxilium duxerat Amraphel regẽ Sennaar, Arioch Ponti Tudal Gẽtium. Quod primum eſt bellum, quod in ſacris literis memoratur. Pontus autem hic ſignificat mare Perſicum, vel Cinnereth ſiue Genezareth, vel alterum propinquius, non Pontum Euxinum longé remotiorem. Pax adeò humani generis inimica, vt vel à mundi initiis excluſa ſit. Mundi 2023.

Anno autem 51 ab eadem diuiſione deletæ ſunt annóque ſequenti natus eſt Iſaac, id eſt, 52 à terræ & lingoarum partitione. Mundi 2049 Abrahæ 99.

Vxor Lot retro reſpiciens, in ſalis ſtatuam vertitur. *Hebræi in M. d. as & in Targhum Hieroſoly.* in aceruum ſiue cumulum. i. *Kimhi in rad.* vel colũnam, quæ duratura ſit vſque ad tempus reſurrectionis, quo mortui reuiuiſcent. *Targum Hieroſoly.* Tempore Ioſephi adhuc cernebatur. *Ioſ.* Salis autem ſtatua dicitur, etſi propriè ſulphure oſſa eius exuſta ſint. quoniam ſulphur non erat purum, ſed mixtum cum ſale. *Abben Ez. a Gen.19.*

Sodomam, Gomorrham, & finitimas duas ciuitates Adamam & Seboim in confinio Arabiæ & Paleſtinæ, igne, ſulphure, & ſale cœlitus miſſo, Deus in cinerem redegit. *Gen.19.*

Exemplũ eorũ, qui impiè acturi ſunt ponẽs *Iuda e.vnic.*

Quintę vrbi Bela. i. Segor propter iuſtum Lot indultũ videtur, *Deut 19.* Etſi eo metu ſe non contuliſſet, ſed in montis ſpeluncam *Gen.19.* anno ſequenti abſorpta eſt. egreſſis habitatoribus quia lacus ſenſim amplificabatur, & obruebat totam regionem *R. Selo. ibid.*

Strabo falſus eſt in numero, dum tredecim fuiſſe ait. Item in cauſa dum euerſionem addicit ſulphuri & bitumini è terra erumpentibus, quæ erat aſſignanda cœlo, id eſt, Deo irato, è ſuperis peccatores ſideranti. Phaetontis fabulam hinc quidam trahunt.

Hinc mare ſalſũ, quod Pauſaniæ in Eliacis mare mortuum, Galeno in Simplicium libris, lacus Sodomęus, aliis Aſphaltites, tanta ſalſedine & amore, vt nullum animal nutriat: & quod eo mergitur, ſtatim vt emergit, totum ſalſedine aſperſum apparet. Singulare iræ Dei monimentum, in quo è cautibus circumlittora exudat etiam nunc bitumen, & ipſa ſaxa apparent atra, & odorem dirum ſpirantia: ſic vt Palmæ & aliæ arbores fructum quidem proferant ſpecie pulchrum, at atra fauilla plenum, &c.

Cuius hiſtoriæ fama & veſtigium aliquot apud Poëtas, vt Ouid lib.8. Metamor Ibi enim Iupiter & Mercurius in humanã formam conuerſi Phrygiã regionẽ, vt hominum humanitatem experirẽtur, peragrarunt. Cũque ex oppidanis nemo eos reciperet, in Philemonis ruſtici & pauperis tandẽ hoſpitiũ ingreſſi: & pro tenuitate humaniter recepti, eum cum familia ſecũ aſcendere in collẽ iubent Quo facto mox ſuum oppidũ in lacũm conuerſum videt, &c.

Lot poſt iſtam calamitatem non ad Abrahamum diuertit, ſed trans Iordanẽ in eam regionẽ, quã poſtea Moabitæ & Ammonitæ poſteri, pulſis veteribus colonis, armis poſſederũt. R. Selo Gen 19 id ſignificat factũ, quòd Abra-

mum,

	Anni Diluuij.		*Anni mundi*
	293	NOE ET ABRAHÆ SÆCVLO.	1949
	393		2049

mum,propter ſuum cum filiabus concubitum,ſibi infenſum forè vereretur.

Quod antea de linguarum confuſione. populorum diſtributione,& coloniis,ſub Phaleg & ſequentibus Patriarchis notatum pertinet ad hanc tertiam ætatem, maximè ad Abrahæ ſæculũ. Eius enim quadrageſimo octauo iſta cœperunt contingere,qui erat vitæ Phaleg vltimus, & diluuij 340.Nam Phaleg poſtquam genuit Rehu,vixit adhuc an.209.*Gen.*11.

Poſuimus tamen iſtam linguarum confuſionem,& cætera quæ inde cõſecuta ſunt ſub Phaleg potius,quàm ſub Abraham,ideóque in ſecunda ætate,potius quàm in hac tertia,vt appareret oraculi illius veritas, *Gen.*10. *Nomen vni Phaleg,eo quod in diebus eius diuiſa ſit terra*.q. d. Prædictum eſt ab Heber non ante moriturum Phaleg, quàm diuideretur terra. Vnde & eius vltimo,ſiue ducenteſimo trigeſimo nono hoc factum, quando Abraham ſuum quadrageſimum octauum explebat & Noë ſuum nongẽteſimum quadrageſimum.*R.Ioſe & Seder.*

Præſciens autem Deus eos ſic diſtributos,ſenſim ab antiqua fide,pietate,& virtute defecturos, nõ omnes eligit ſibi in populum,quorũ peculiariter eſſet Deus,ſed Abraham cum ſua familia. Reliquas enim omnes gentes dimiſit ingredi vias ſuas,&c,*Act.*14. Ita Eccleſia à diluuio vſque ad Abraham per 340. annos in vniuerſo humano genere continuata, iam incipit ad vnam familiam & gentem reſtringi, reliquis ſua,non quæ Dei ſunt, quærentibus, ac facta eodem temporis puncto populi vnius electione, & aliorum reiectione.

Hoc qui non obſeruant,tum regnorum,tum populorum primas origines à ſecunda ætate repetunt,& alias ad Phaleg, alias ad Rehu, Saruch, Nahor,Thare, antequam gigneretur Abraham,reuocant,magna oraculi præcedentis,*Gen.*10.& Chronologicæ rationis labefactatione.

Superuixit Noë huic diuiſioni annis duntaxat decem, vt qui mortuus ſit Abrahæ 58.Quare non videtur potuiſſe bis in Italiam traiicere, & alias orbis partes viſere, vbi regna conſtitueret,poſteros corrigeret, leges daret, &c. Nam tam pauco tempore,præſertim à decrepito,tot tanta, tam remota & difficilia non ſuſcipiuntur. *Hæc contra Beroſum Annij.*

Quin & reliqui Patriarchæ ſecundæ ætatis ſub Abraham & Iacob mortui ſunt. Phaleg 48.Abrahæ, Nahor 49,Rehu 79,Sarug 100, Thare 35, qui idem erat trigeſimus quintus Iſaaci. Arphaxad 146, qui Iſaaci 46. Reliqui Sale,Heber,Sem ſub Iacob.

Ipſemet Noe miſſis ſortibus,nepotibus orbem diſtribuit,& cuique certam terræ partem aſſignauit,*R.Selo.Geneſ.*12,*v.*6. Vnde antequam moreretur, familiæ eius diſperſæ ſunt per terram. quod ex eo liquet, quoniam ſedecim poſt eius mortem,præcipit Deus Abrahæ, vt de terra natiuitatis ſuæ exiret, & venit in terram Chanaan. *R. Leui Gen.*11.

Quaſi eſſet tunc terræ portio Chananeis attributa,& Abrahæ tribu libus alia.

Multi tamen patrum in terra hac ſancta perpetuas ſedes conſtituerunt, poſt illam partitionem, quaſi in communi patria vt Sem,vt Heber.*Rabbini paſſim per Geneſin,vt Geneſ.*21.*Faſciculus Myrrhæ.Trad.Hebr.*

Quia verò tres eius erãt liberi,tres orbis partes præcipuę haberi cœperũt.Quã partitionẽ,Geographi quoq; tantarum rerum alioqui ignari,veritate ipſa ducti retinuerũt.

Hinc

Anni Diluuij. | *Anni mundi.*

NOE SÆCVLO.

Hinc migratio populorum,& terræ repletio è Babel, tanquam diuiſionis centro.

1949 Hinc primæ gentium origines. Aſſur, Aſſyriæ nomen dedit: Aram, Armeniæ & Syriæ, Gomer, Cimmeriis ſiue Cimbris & Gallis. Germani ſemen Chanaan & non Iuda, vt in Ioſue demóſtrabitur ex indubitatis Hebræo-

293 rum annalibus. Scythæ è Magog. Sarmatæ è Torgama, &c. Ab iis enim diuiſæ ſunt primariæ gentes 70 in terra. Tot enim capita & duces familiarum, qui 70. duas colonias ex Armenia Saga, vel Babylonia in mundi partes deduxerunt, è Moſe ſic Rabbini eliciunt.

Filij & nepotes Sem, genti dantes nomen & principiũ tredecim (reperio ſolùm 10.) Filij Iočtan eiuſdem abnepotis, gentibus originem tribuentes 13, Summa 26. Filij Iaphet 14. filij Cham 30. Summa 70. Habuerunt quidem hi alios filios & nepotes, ſed illi ad gentẽ & linguam conſtituendã minimè ſufficientes, adiuncti admixtique ſunt propinquioribus & charioribus, *Trad. Hebr.* vel comprehenſi ſunt ſub Sem. Cham, Iaphet. Hi enim priuatim gentem & linguam conſtituant neceſſe eſt, ſi numerum 70 ſeruare oporteat. de quo ſuprà.

Poſt, varia & multiplex idololatria cœpit. *Cyril. libr. 1 contra Iulian. Apoſtat.* Vnde à Dodanim Noë nepote Dodoneum oraculum in Epiro, Hammoneum à Chan ſiue Ham filio in Africa, &c.

Turris à nepotibus Noë ædificata, quod timerent nouum diluuium. *Ioſeph*, vel vt aſcenderẽt in cœlum ad oppugnãdum Deum, *Bereſchit Rabba*. Moſes id potius factũ per ſuperbiam ſignificat. Vnde poëtę ſumpſerunt Gygãtomachiam. Inter cuius principes Ouidius in Metam. Iapetum nominat, Noe ſcilicet Filium, Europæorum & Scytharum parentem, quem cœlo & terra natum fingunt, Promethei patrem. additis aliis mendaciis ex Heſiodo. Sic Cham, quem Cameſem Cato in Originibus nominat, Græci etiam Cambyſem.

Hinc ſuperiores perſtringens Abben Ezra, iſti ſtructores (inquit) non ita erant ſtolidi, vt putarent ſe poſſe iſto modo aſcendere in cœlum, ſed nec timebant diluuium, quia Noe & filij eius, quibus Deus iurauerat, erant ibi, quibus omnes credebant, ſicut patribus filij. Itaque eorum inſtitutum erat ædificare vrbem ampliſſimam, habitationis cauſa & turrim celſiſſimã in pharum, vt errantiũ, peregrinantium & longius abeuntium profectiones regerentur. Præterea vanitatis ſtudio, vt ipſorum nomen traſmitteretur ad poſteros. Hoc enim eſt, quod ſubiicitur, *Et faciamus nobis nomen.* Hæc ille Gen. 11.

Eius tertia pars conflagrauit igne cœleſti, tertia abſorpta eſt, reliqua permanſit in monimentum impietatis humanæ & vltionis diuinæ: *Faſciculus Myrrhæ è Thalmudicis Gen. 11.*

Turrim quidem diſturbauit Deus, ſed ad eius tamen ſpeciem eodẽ loco hominum temeritas aliam tanto ſtruxit artificio, vt in octonas aſſurgeret turres ſibi ordine ſuperpoſitas, quarum celciſſima Beli habebat templum miro opere, ima baſim rotundam ambitu, longitudine & craſſitie ſtadij. *Herodotus.*

Ethnicorum, Heſtiei, Eupolemonis, Sibyllæ, Alex. Polyhiſtoris, Abydeni, qui diluuij & turris meminerunt, verba recitat *Euſeb. lib. 9. de præp. cap. 4.* addi poterat Herodotus, &c.

2049 Poſteri Sem inhabitarunt Aſiã ab Euphrate vſque ad

393 Indiam & Rhinocoruras, quæ terrarum ſpatia 27. lin-

guarum

Anni Diluuij. *Anni mundi.*

guarum differentias complectuntur, *Arnobius in Pſal.* 104. Quare aliqui illud Geneſ. 10. *Sem pater omnium filiorum Heber*, interpretantur, Omnium filiorum trans (fluuium.) Nam *Heber* eſt & Proprium viri & præpoſitio *Trans*, q. d. omnium filiorum, qui habitarunt trans Euphratem. *R. Nahaman & Elias præf. in Methurghamen.* Ab iis duæ Monarchiæ, Aſſyriorum, quidem ab Aſſur, Perſarum verò ab Elam. 293 1949

Perſas tamen deducunt alij è Iaphet, vt non tam ab Elam deſcendiſſe putent, quàm à Madai, *Faſciculus Myrrhæ Gen.* 9. *è Bereſcith Rabba.*

Poſt diluuium ſtatim, Aſſyria & Aegyptus præſertim cultæ & habitatæ ſunt, *In Arabicis hiſtoriys.*

Mox eſt diſperſionem, Nimrod nepos Cham primus affectato imperio, regni formam in Chaldæa inſtituit ad Euphratem. Quare Xenophon rectè primos hominum Chaldæos latè regnaſſe ſcripſit. Primus etiam poſt diluuium venatoriam exercuit. *Hinc in Geneſi, Nimrod robuſtus venator coram Domini.* i. mirabiliter, & prodigioſi roboris. Dum enim Hebræi cupiunt aliquid exaggerare, vt prodigioſum & extraordinarium, ſic loquuntur.

Quin etiam ſignificatur ad bellicam ſuam fortitudinē venandi peritiam adiecisse *Ramban & R. Iſaac.* Et ædificatis altaribus belluas à ſe venatu captas Domino, (priuſquam ſenſum Sanctæ religionis abiecitſſet) obtuliſſe in holocauſtum. *Abben Ezra illud*, Coram Domino, *accipiens in bonum.*

Tandem enim impium fuiſſe impietatíſque exactorem, quaſi firmius ſic ſuum regnum eſſet conſtituturus, nihil eſt apud Hebræos conſtantius. *Cabbalæ, Thalmudici, & Ramban, qui carpit Abben Ezram, quòd eum viſus eſſet ſuperiori dicto iuſtificare.*

Babylone vſus eſt pro regia, Arech quoque (i. Edeſſam *teſte Hierony. in Trad.*) 375. milliaribus à Babylon. & aliquot alias vrbes ædificauit.

Defectionem à Deo docuit, vt cui nihil eſſet tribuendum ſed omnia humanæ virtuti atque induſtriæ. *Joſeph. lib.* 1. *cap.* 4. Hic ergo Idololatria reuixit.

Fuit autem filius Chus, Noë abnepos. Niſi apud Moſem verbum gignendi, vt interdum Hebraicè, non referatur ad proximum gradum, ſed ad aliquem conſequentem. Quod eſt multo probabilius. Nam non recenſetur inter filios Chus, Gen. 10. Eius enim regnum non videtur conſtitutum, niſi poſt 340 annos à diluuio, ætate Abrahæ, nō poſt 131. vt vulgo aſſeritur. Hinc Babylon ædificata ann. diluuij 350. ſub Noë ſcilicet obitum. *Ioſ. lib.* 1. *cap.* 8.

Vrbs videlicet prima poſt reparationem generis humani condita. *Oroſ. lib.* 2. *cap.* 7. Vnde primi hominum Chaldæi latè regnarunt, *Xenophon.*

Cœpit eſſe potens in terra, 1. *Par.* 1. id eſt, è R. Selo, agitare bella & fortia in terra gerere. Primúſque fuit rex poſt diluuium. *Abben Ezra, Gen.* 9. ſuper 70 generationes. Itaque diebus illius diuiſa eſt terra. *Idem, Seder Olam citato*, quaſi regnarit ante diſperſionē, & ſeſe diſpergēdi ad vitādā eius tyrānidē, occaſionē mortalibus præbuerit, vnde ſequatur mox: *Ex terra illa exiit Aſſur, & ædificauit Niniuē.*

Sed eſt probabilius poſt diſperſionem regnū occupaſſe ſub 50 Abrahæ ſeptem octove annis ante Noæ obitum, diluuij circiter 342. Quoniam principium regni eius Babylon dicitur. Babylon autem condita à iamiam diſpergendis, & nominata à confuſis ibi labiis. 393 2049

SEM, ET ABRAHÆ SÆCVLO.

Rectius

Anni Diluuij. | *Anni mundi*

Rectius igitur ipſemet Abben Ezra, Gen. 11, Mihi (inquit) videtur, quòd poſt confuſionem linguarum diſperſi ſint è Babel, & poſtea occuparit regnum Nimrod ſuper Babel, indéque alij multi reges ſurrexerint.

293 1949 Auctor fuit conſilij, quod cepit illa ætas de conſtruenda turri. Seduxítque vniuerſos, vt in Deum rebellarent eiuſque iram prouocarent, reſpondens ſuo nomini. Nā Nimrod rebellem ſonat. *R. Selo. Gen.* 10.

Primus perſecutionem mouit contra religionem regni 18. diſperſionis 20, Abrahæ 68. Cuius cauſa Thare cū Abraham & reliqua familia reliquit Chaldæam, & ſe Charras Meſopotamiæ contulit, nec vlterius progreſſus eſt *Gen.* 11.

At Abraham poſt annos 5 relicta Meſopotamia parentibúſque, in Paleſtinam ſiue terram Chanaan commigrauit, ætatis 75 cum Sara, Lot, emptitiis & vernis, quos in Haran ſiue Charris ſibi parauerat. *Gen.* 12. vbi purior & liberior erat vſus religionis ſub Melchiſedech. *Geneſ.* 14.

Vrgebat Nimrod cultum Idolorum, *R. Meſe. in More è quodamlibro Aegyptiaco.* Vel potius ignis, quem proinde pro Deo Perſæ deinceps habuerunt. *Hebrai Gen.* 11. qui illud, *Eduxit eos* (Thare & familiam) *de Vr Chaldæorum*, exponunt non de vrbe cum Noſtris, vel regione cum 70, ſed de igne ſeu fornace, in quam tradunt Abraham fuiſſe coniectum, quòd ignem nollet colere, diuinitus autem fuiſſe eductum ſiue ex illo igne, ſiue è carcere. *R. Iſaac.*

ABRAHÆ SÆCVLO

Videtur ſubactus tandem fuiſſe ab Aſſur. Nam Belum patrem Aſſur ſiue Nini dicitur habuiſſe ſucceſſorem. *Euſeb. in Chron.* vel potius Amraphel. Nam 27 diſperſionis rex Sennaar ſiue Babylonis loco iſtius nominatur, Gen. 14. Ita non diu regnauit, ſiue Amraphel. Nam 27 diſperſionis rex Sennaar ſiue Babylonis loco iſtius nominatur, Gen. 14. Ita non diu regnauit, ſiue Amraphel ei ſucceſſerit iure legitimo, ſiue violento. Vtut ſit initium quidem regnorum in Babylonia fuit.

Sed hæc monarchia prima varias habuit vices Nam à poſteris Cham poſt annos circiter 62. ad poſteros Sem. i. ad Aſſyrios tranſiit. Niniuem enim & Babylon tenuerunt. *Herod.* vel potius ad Chaldæos iugum alienigenæ excutientes. Nimrod enim erat de genere Cham. Chaldæa autem & eius pars Babylonia de ſorte Sem.

Apud Aſſyrios, paulò poſt regnum Nimrod, annis circiter 62. (iuxta alios ducentis abſurdè) nouum regnum exortum eſt per Aſſur filiū Sem. Abrahæ 102. Regni metropolis Niniue ab ipſo conditur. *Gen.* 10. Aſſur putatur Ninus, ſic à Niniue à ſe condita denominatus *Ibid.* Niniue autem ſiue Ninus in Atruciæ campo ad Tigris vndas. *Strabo lib.* 10. *Herod lib.* 1. Mille & quingentas turres in orbem complexa, mœnia centenûm pedum altitudine, amplitudine trium plauſtrorum. *Sabellicus.*

Deinceps ſecuta ſunt multa regna, dum quæque natio, gens & ciuitas ſuos habuiſſe reges memoratur. vt Aſſur non imperium, plurium gentium, ſed ſuæ duntaxat conſtituiſſe videatur, idque aduerſus Nimrod, qui in omnes tentabat dominatum. Hinc Gen. 14. nouem reges nominantur, quatuor Aſſyriæ vicini, quinque paulo remotiores.

Tempore quidem Rehu, Aegyptiorum regnnm initium ſumpſiſſe ſcribit Euſebius *in Chron.* ſed hæc iamrefutauimus. In eo primū regnauit Soros (Oſyris ſiue Nrus)

393 2049 quod poſtea crebris motibus mutatum deinceps legimus Vel iuxta Suidam, Pharao, qui ſequētes reges Pharaones

Anni Diluuii. *Anni mundi.*

293 1949

cognominauerit. Ioſephus tamen Pharaonis vocem lingua Aegyptiaca regē ſonare teſtatur, *lib.* 8, *Antiq.cap.*2. nec fuiſſe Proprium primi regis.

Mizraim autem, qui à poëtis Oſyris, regnum illud cōdidiſſe videtur. Durauit vſque ad Auguſtum, factis quibuſdam interregnis *Nangiacus*.

Fuit antiquiſſimum. Nam ætatis Abrahæ ſeptuageſimo quinto, Gen. 12, id eſt, confuſionis & diſperſionis vigeſimo ſexto, mortis Noë decimo ſexto, excellebat.

A Minæo rege Aegpyti Memphis conditur. *Ioſeph.lib.*8. *Antiq.cap.* 2. Hic aucta eſt idololatria à poſteris Cham, Mizraim Aegyptiæ gentis auctore, & Chus Aethiopicæ. Nam Aegyptij omnium primi aras, ſacrificia & delubra diis inſtituerunt. *Herod.lib.*2. Et Aethiopes omnium priprimi deos coluerunt. *Diod. lib.* 1. de Aegyptiis poſtea Græci deorum religionem conſecuti ſunt. *Herod.lib.*2.

Chus Aethiopię regnū cōdita ad hęc vſq; durās tēpora. *ex Abyſſinorū hiſtoriis & Marini Romani de Aethiopibus*, Et ſane eorum regnū fuiſſe antiquiſſimū apparet ex Homero.

Nimrodo in Babylonia ſuccedit Amraphel. *Gen.*14. Etſi binomium exiſtiment Talmudici, citante Faſciculo Myrrhę, vt Geneſ.10. appelletur Nimrod.14 Amraphel.

Externa de hac tertia ætate & ſuſpecta.

Tum florentiſſimum regnum Aſſyriorum toto Oriente *Ioſeph. lib.*1.*cap.* 9. Quare omnes Chronographi Abrahæ ſæculum cum Nini temporibus componunt, qui Aſſyriorum rex primus ſcriptores eſt nactus, *ait Diod.Sicul.lib.*3.

Sic ab vltima memoria ſuam hiſtoriam Trogus, Iuſtinus, Diodorus, & alij repetentes à Nino incipiunt.

Ninus regnauit primus, vt autumat ſuperiorum profanitas, fermè apud vos, ó gentes. Vltra ſtilus non progreditur. Ab Aſſyriis ſi forte æui hiſtoriæ pateſcunt. Qui verò diuinas literas lectitamus, ab ipſius mūdi natalibus compotes ſumus. *Tertu.de pallio*, Nā Nimrod fuit ſuperior, &c.

Quin & nonnulli eius regnū aliquot annis antiquius Abrahamo faciūt. ſed minus cōgruenter. Nā cùm anno 48. ætatis eius, cōtigerit populorū diuiſio & regnorum ortus, inter quæ primū eſt regnū Nimrod, Niniuitico, minimū 62 annis antiquius, Ninus imperare non potuit, niſi duodecimo poſt natum Iſaac, qui erat Abrahæ 112. *Hæc ex annalibus Hebr.*.

De quo imperio multa, aut potius omnia fabulātur. Nā & nomen Nini & ſequentiū Regum fictū eſſe videtur ab vrbis Niniue vocabulo, cuius conditorē nō Ninū, ſed Aſſur Scriptura nominat. *Gen.*10. Qua mētiēdi libertate, Britanni à fictitio Bruto, Franci à Frācione, Pariſiēſes à Paride, Treuerenſes à Trebeta Nini fratre, &c. ſe ortos iactitāt Deinde hoc Abrahæ ſæculo, & cōſequentibus, per annos amplius mille, Perſia, Syria, Chaldæa, Arabia, Paleſtina, Meſopotamia, & cæteræ regiones Orientis, priuatos habebāt monarchas nec Aſſyriis quicquā cōcedebāt, vſque ad tēpora ſcilicet Oziæ, ſiue primæ Olympiadis. *Gen.*14, enim Amraphel rex eſt Sēnaar ſiue Babyloniæ, Arioch rex Elaſar, Codorlaomer Elamitarū ſiue Perſarū, Thudal gētiū. Nā quòd Ioſephus hos Reges diſertè nominatos, facit reges Aſſyriorum, qui totam Aſiā deuiciſſet, Satrapas, hoc obſcurare eſt ſcripturā, nō in ſua perſpicuitate relinquere.

393 2049

Pręterea in ſequentibus Bibliorum hiſtoriis profundum erit de regibus Aſſyriorum ſilentium vſque ad Phul, quē putāt eſſe Nabonaſſare Ptolomæi. Contrà, reliquorū Orientis regum crebra mentio, vt Chuſan Meſopotamiæ. *Iud.* 1. Benadab, & aliorum Syriæ per cunctos libros Re-

ABRAHÆ SÆCVLO.

gum

Anni Diluuij. | *Anni mundi*

gum & Paralip.

Poſtremò, Beroſus.) Nam cætera poſtea refellentur in Ozia, quando primùm Aſſyriorum nomen terribile Syris
293 | 1949 ac Iudæis eſſe cœpit, atque adeò innoteſcere, cùm tamen Syria Aſſyriæ eſſet vicina) Beroſus inquam Chaldæus, nó ille fictitius Annij, ſed quem citat Ioſeph. lib. 1. contra Appioné, arguit Græcos ſcriptores, quòd retulerint ad Semiramidem multa, quæ ad Nabugdonoſorem infinitis pòſt ſæculis ſunt referenda, vt de Babylonis ſtructura, &c.

Oportet ergo totum iſtorum imperium, ſi quidem amplum fuerit, comprehenſum fuiſſe Tigri & Indo fluuiis, & aliqua fortaſſis Euphratis parte, nec Euphratem ante dimidiatam quintam ætatem tranaſſe, Vnde quæ de illis & illorum ſucceſſione, amplitudine, geſtis & rebus dicam, faciam, ne quid de præcipuis prçteriiſſe videar. Alioqui ad fabuloſam Diodori hiſtoriam pertinent.

Zoroaſtes Cham horoſcopos rerum & ſyderum motus illuſtrauit, Magiam, vt fama eſt, introduxit, è tribus conflatam. Medicina, Matheſi, ſiue Aſtrologia diuinatoria, & Religione. Vicies centúm millia verſuum de hac diligentiſſimè ſcripſit. *Plinius & Ariſtoteles.*

Hanc in Theurgiam, & Goëtiam ſiue Necromantiam ex ſententia Porphyrij diſtinxit. *Auguſt. lib. 10. de Ciuit. cap. 9.* Pharmaciam addit Philo. *lib. de ſpecialibus legib.*

Bactrianos & Perſas in regni formam redegit. Apud hos Oſtanas & Aſtampſychos Magiæ nomine celebratos reliquit. Victus fertur à Nino. Solus in natiuitate riſit.

Belus Nini pater Aſtronomiæ adeò ſtudioſus, eius vt inuentor habeatur à Plinio. Hinc Chaldæorum fama, ex artis illius exercitatione & nomine.

A filio conſecratus eſt, dicata ſtatua, ad quam confugientes, leges euaderent. Vnde Baal, Beel, Bel & Baalim apud Prophetas Idolorum nomina.

Putant aliqui fuiſſe Nimrod, qui hoc nomen ſit conſequutus, quoniam apud Syros, Hebræos, & reliquos Oriétales Bel dominum ſonat. Porrò apud eos fuit deorum ſupremus, vt apud Occiduos Iupiter.

Quare fabuloſè à ſuppoſititio Beroſo diis maximis Orientalium Saturni Babylonici, Iouis Baby. Mercurij & ſimilium nomina imponuntur. Quoniam Orientales ante Alexandrum Macedonem iſta neſciuerunt, & eorum Idolatria perpetuò fuit à Græca & Occidua differés. Sed & Saturnus, Iupiter, & quicunque alij nominantur Græcorum dij, multò ſunt Baalim ſiue Belis poſteriores.

ABRAHÆ SÆCVLO

Eodem Abrahæ tempore, multa alia regna exorta memorantur. Primum Aegyptiorum, cuius Sriptura meminit. Gen. 12, &c. ab Oro ſiue Oſyri, ſiue Vexore. 2. Scytharum, quorum rex primus Tanaus. 3. Maſſagetarum. 4. Sicyoniorum in Achaia & Peloponneſo vſque ad Heli Sacerdotem, quod tandem rexit Egialeus, à quo Varro velut antiquiſſimo tempore exorſus peruenit ad Athenienſes, deinde ad Latinos. *Auguſt. lib. 18. de Ciuit. Euſ. chron.* 5. Aethiopum, apud quos mortuo Chus ſex regnarint ordine, quorum ignorentur nomina & anni, ſine certa ſede, Nomadum, & Arabum inſtar, poſt quos fixa ſit Axumæ regni ſedes, vſque ad Chriſti tempora, indéque tranſlata Sabam, vbi ad hunc vſque diem permanet. *Ex hiſtoriis Aethiopicis à Marino Romano collectis.*

Complura etiam alia, dum quælibet natio, gens, vrbs, ſi
393 | 2009 bi aliquem principis, ducis, regíſve titulo præficeret. Hinc rex Gerarç, *Gen. 20*, qui Palęſtinorum 26, Rex Sennaar, rex Alaſar, rex Elamitarum, rex gentium, rex Sodomæ, rex

Anni Diluuij. 293 | Anni mundi. 1949

Gomorrhæ, rex Adamæ, rex Seboim, rex Balæ, rex Salem, *Gen.* 14. Principes Aner, Eſcol & Mamre, *Ibid.* Filij Heth Principes Arbeæ, 23. per Caſtella & oppida Arabiæ duodecim, principes, Iſmaelis filij, 25. Emor Heueus princeps terræ Sichem, 34. Duces Edom 36. antequam primum regem haberent Balac filium Beor. *Ibid.* Duces Horreorum qui imperauerunt in terra Seir. *Ibid.* Militum dux. 26.

Vexores rex Aegypti in Pontum vſque victor arma proferens, & Tanaus, Scythiæ rex, qui Vexorem & omnem pene Aſiam ſubegit & cum Aegyptiis de gentis antiquitate diſceptauit ante Ninum ponuntur. *Sabellicus.* Fortaſſe Vexores eſt Oſyris Pharaonum primus.

Oſyris & Iſis eius vxor hic etiam locantur. Frugum in Aegypto inuentores ſub Mundi 2001. Item Orus Apollo, qui diſciplinas in Aegypto monſtraſſe memoratur, vſus Abrahæ conſiliis. Atqui ante Ioſeph Aegyptij earum videntur fuiſſe expertes. *Pſ.* 105.

Togarma, de quo *Gen.* 10. Turcis dat originem & nomen. *Elias in Tisbi* (Malo Sarmatis.) Quia autem Turci ſunt populi Scythiæ, *Plin. lib.* 6. *cap.* 6. *Mela ſub fin. lib.* 1. *Ptolo. & Hérod. lib.* 4. ideo etiam Magog in ſcripturis appellantur. Nam Magog Hebræis eſt Scythia. Ion, ſiue vt hodie Rabbini pronunciant, Iauan, Ionibus, è quibus reliqui Græci.

Eliſa Aeolibus, quo Epirum, & magnam Græciam. i. Calabriam, & loca Italiæ, Siciliæ proxima habitant.

Madai Medis, Riphat Ripheis, Rodanim Rhodiis, Tarſis Tarſenſibus Ciliciæ, Kittim Macedonibus, 1. *Mach.* 1. Caphtor Cappadocibus, Thiras Thracibus.

Elam Elamitis ſiue Perſis. Aſſur Aſſyriis, qui primam Monarchiam in Babel & Niniue conſtituerunt, poſt Nimrod. Lud Lydis, Aram Armeniis & Syris, Gether Etharis in Armenia, &c. Quæ nomina extant, *Gen.* 10. & 11.

Meſech, de quo *Gen.* 10. priſcos Meſios ab Adula monte vſque ad Pontificam regionem, poſuit, i. Cappadocas, quorum vrbs Mazaca antiquum nomen retinuit, vſque ad Claudij imperium, qui eam vocauit Cæſaream. Ab eo etiam Moſchi.

Iaktan filius Heber, *Ibid.* quem Gangem eſſe putant, in India ſedem ſui nominis firmat.

Eius filius Hauila ſuo vocabulo Indiæ partem auro abundantem apud Hebræos denominat.

Alij eius filij, alias Indiæ prouincias.

Sed quæ ſequuntur non perinde ſunt certa.

Sarmatarum & Germanorum regna & coloniæ ſub Thuiſco Gigante, quē & Askenas aiunt Hebraicè vocari.

Lybum ſiue Afrorum ſub Titone & Hammone.

Aegyptiorum ſub Mizraim cog. Oceano.

Celtiberorum in Hiſpania ſub Iobel filio Phaleg, vel iuxta alios, Tubal Iapeti filio.

Celtarum ſiue Gallorum ſub Samothe cog. Diſcelta, ſiue Dite, illius ætatis ſapientiſſimo. Ab hoc Dite ſe ortos Galli dicebant, vt Cæſar narrat.

Arabum ſiue Saracenorum, Sabarum & Caſpiorum ſub Gog. & eius patre Sabatio ſiue Saba Raemæ filio, Cham nepote.

Scytharum ſub Magog, ex quibus Turci & Tartari, quos ſibi iunxerūt Gog. i. Saracebi ſiue Arabes contra Eccleſiā. 293 | 2049

Indorum ſub Gange, Italorum ſub Gomer Gallo.

Cimbrorū, vbi nūc Dani, Norduegij, Gothi ſub codē.

Hæc ex Beroſo illo Annij ſuppoſititio, quæ proinde ſunt incertiſſima.

SEM ABRAHÆ ET ISAACI SÆCVLO,

Anni Diluuij.

393

ABRAHÆ SÆCVLO.

393 Gen.25. 21

453 b I S A A C genuit Iacob anno 60.

Nino annis 52. deinde Semiramide an. 42. Regibus Aßyriorum.

Melchiſedech Pontifice,

453

Anni mundi.

Sabatius Saga in Italiam veniens,agri culturam & religionem Aborigenes docet.

Sagæi ſacerdotes Arnij multiplicati,omnem Caſpiam regionem vſque ad Bactrianos poſſident,

2049 Barzanespoſt patrem Sabatium in Armenia regnat. *Diod.lib 5.*

Sambetha Sibyllarum prima,tradit ſe Noë eſſe nurum, & cum eo è diluuio euaſiſſe, & Babylone profectam,vaticinari per Græciam,falsóque Erythream appellandam, quaſi ex Erythra natam ,ab aliis etiam è Circe & Gnoſto. *ad finem lib.3.7.& Orac.Sibyll.*

Dicitur annos amplius ſeptingentos vixiſſe , diutius quam ferret communis hominum ætas. *Ouid in metamor. Ariſt.de mirabilibus audit.*

Sed quid mirum,cum Sem eius ſiue vir,ſiue leuir , eodem tempore poſt diluuium vitam in 501.protogarit.Etſi Deus Noe dixiſſet,vitam hominis fore centum viginti annorum,id tamen non ſtatim poſt diluuium accidit, Deinde de communi & vulgari vitæ curriculo loquebatur. Nam & Abraham & Iacob, & Patriarchæ , & alij multi diutius vixerunt.

Videtur autem ſcripſiſſe quædam ante Saturni ſæculum,quæ ſeruituti Aegyptiacæ & liberationi reſpondent. Nam *lib.1.Orac.Sibyll.*de Titanibus vaticinatur,lib.autem 3,& narrat & vaticinatur.Denique ſub ſenium ſe ſcripſiſſe ipſamet profitetur libro ſeptimo,

Eius ſunt vaticinia de Chriſto,de regnorum mutationibus, & aliis ,quorum fragmenta extant in Lactantio, Theophilo,&c.

2049 b I S A A C natus anno ab inſtituta Circumciſione ſecundo,ab ortu Iſmaëlis decimo quarto.*Nangiac.* à diuiſione linguarum & populorum quinquageſimo ſecundo,à ſub-

2109 uerſis Sodomis primo.

Caligauerunt oculi eius & videre non poterat,*Gen.*27. anno vitæ 117.Ita in illa cæcitate permanſit circiter 43. Niſi vt credit Hierony.tertia quæſt.ad Damaſum, diuinæ diſpenſationis fuerit,vt ad tempus quadam oculorum ægritudine cæcaretur,ne ſuam magis,quam Dei,in benedicendis filiis,faceret voluntatem.

Inde vitam protulit in 22,annum à reditu Iacob è Meſopotamia , *Seder Olam.* Nam deceſſit ætatis centeſimo octogeſimo,nempe patre longæuior annis quinque.

Verum Dei cultum retinuit, Iſmaële & reliquis Abrahæ filiis ad ſimulachra veneranda traductis.

Puriſſimæ vitæ,adeo vt legem monogamiæ in paradiſo ſancitam nunquam violarit : Forma Chriſti qui Polygamiam Synagogæ ſuſtulit, & monogamiam antiquam retulit.

In multis aliis figura Chriſti.1.quia diuinitus promiſſus. 2 ſupernaturaliter conceptus. 3 mirabiliter natus. Nam duo erant impedimenta, matris ſterilitas & vulua emortua nimíſque annoſa (4.quia appellatus Iſaac.1.riſus gaudium.5.quia ad ſui immolationem ligna humeris in montem baiulauit,6,quia eo intacto aries cornibus prehenſus & vepribus coronatus, mactatur : ſic enim illæſa diuinitate humanitas Domini ſpinis coronata, immolata eſt. 7 quia tertio die matri viuus nuntiatur. 8 quia benedictione cumulauit filios ſuos, ſed inæqualiter.9, &c.

Vt in eo fuit myſteriũ Chriſti,ita in altero Abrahæ filio Antichriſti ſiue Maometis.

2109 Ex Iſaac Chriſtus benedictionis ſemen quadrageſimus

Anni Diluuij. | Anni mundi

primus, *Mat.*1.

Ex Iſmaele Maometus ſemẽ perditionis trigeſimus primus (*In Chronicis Arabum poſt Alcoranum pag.*214.) prętermiſſis in vtriuſque progenie obſcurioribus. Nam plures fuere intermedij. 393 | 2049

Vterque patris ſui mores graphicè expreſſit. Chriſtus vt Iſaac, &c. Maometes vt Iſmaël, qui polygamus, qui ferus homo, cuius manus contra omnes, & manus omnium contra eum, qui inſectator Iſaac, Gal.4, &c.

Eius 37 obiit Sara mater, ætatis 127, quo quidem fuerat oblatus. Ipſe verò decimo ante deſcenſum Iacob in Aegyptum. anno vno ante eductionem Ioſeph è carcere

Anno ætatis 37 vinctus, vt ſacrificaretur à patre. *Seder & Trad. Hebrai.* vel 25. *Ioſeph.* vel 13. vt quidem noſtri videntur exiſtimare, & ex Hebræis Abben Ezra, *Gen.*22, eos refellens, qui quinto, quia geſtare non potuiſſet ligna holocauſti.

Oblatus autem in parabolam futuri. *Hebr.*11.

Quadrageſimo ducit Rebecam. *Gen.*25.

60 Gignit Iacob & Eſaü. *Ibid.*

75 Amittit patrem, & in ſpelunca ab ipſo empta ſepelit.

Inde pergit eodem loco habitare, nempe iuxta puteum viuentis & videntis, *Ibid.* qui erat in tractu Hebr. *Gen.*16.

80 Peregrinatur in Geraris Palęſtinorum ob famem, vbi ſedes conſtituit diebus plurimis, *Gen.*26.1, annis 57. Nempe vſque ad vitæ 137. Nam de Berſabea è Patris domo Iacob agẽs ſeptuageſimũ ſeptimũ, in Meſopotamiã egreditur, qui erat Patris cẽteſimus, trigeſimus ſeptimus. *Gen.*28

100 Offenditur coniugio Eſaü cum filiabus eiuſdem loci. Nam Eſaü tunc erat quadragenarius, *Gen.*26.

123 Senex & caligans oculis benedixit Iacob ſe pro Eſaü primogenito offerentem. 27.

124 Ad atauum Heber, eum, vt fratris iram vitaret tranſmittit in annos duodecim.

136 Illum reuocat.

137 Benedictione communitum in Meſopotamiam trãſmittit.

138 Reuertitur in Hebron, vbi reliquum vitæ tranſigit, id eſt, annos 48 Nam illuc cum Iacob è Meſopotamia rediens conuenit, *Gen.*35.

140 Rebecam vxorem in ſpelunca duplici ſepelit iuxta Hebron.

158 Recipit Iacob è Meſopotamia fœliciter reuertentem

180 Poſt 22 videlicet, moritur & ab vtroque filio honorificè in ſepulchro maiorum tumulatur, *Gen.*35.

Rebeca decimum quartum agens ei quadragenario nubit, viginti fuit ſterilis. Moritur poſt annos 80, nempe cũ Iacob in Meſopotamia moraretur, annúmque ageret octogeſimum. Sic minimum exceſſit centeſimum tertium.

Eo tempore, oraculum, ad quod conſulendum Rebeca perrexit, *Gen.*25. aiunt fuiſſe in templo, cuius Pontifex erat Melchiſedech.

Ex eo & Rebeca Leni cute parentibus naſcitur Eſaü, piloſus ac hiſpidus. Edom poſtea ab Orientalibus appellatus, à pilis ruffis, ſicut à Græcis ἐρυθραῖος, vnde mare Erythreum & rubrum.

Ex vno concubitu ſati duo gemelli Iacob & Eſaü, differentibuſ planè naturis, moribus, vita, fortuna, &c. Aſtrologorum vanitatem coarguunt. *Auguſt. epiſt. ad Sixtum.* 2109

Filij Abrahæ ex Cetura in Trogloditarum regionem ſub 453

SEM ABRAHÆ ET ISAACI SÆCVLO,

Anni Diluuij.		Anni mundi	
393	ISAACI SÆCVLO	2049	
453		2109	

Aegypto,à patre in coloniã mittuntur. *Ioſeph. lib.1. Antiq.*

Cetura vxor Abrahæ, *Gen.* 25, imòConcubina, 1. *Par.* 1. Concubinæ autem erant apud Hebr.ancillæ, quæ cum viro ſine legitimis ceremoniis conuenerant. Vnde filij earum in hæreditatem patri non ſuccedebant.

Iſmael primogenitus Abrahæ,ex ancilla Agar,à quo Iſmaelitæ,ſiue Saraceni & Arabes,12 principibus ab ipſo exortis,maledicta natio ſecundum carnem orta:ſimultatem perpetuam gerens cum Iſaac,& promiſſionis filiis ſecundum ſpiritum natis. Quare quemadmodum tunc Iſmael, qui ſecundum carnem natus fuerat, perſequebatur Iſaac,qui ſecundum ſpiritum:ita & nunc (quando Mahomet ani Dei populum inſectantur.) *Verba Pauli Gal.*4.

Ferus homo,manus eius contra omnes,& manus omnium contra ipſum. *Gen.*16. Hoc noſtro magno malo experimur quotidie in Saracen is & Turcis.

Duodecim filios principes reliquit,qui omnes iã ſuis populis dominabantur.

Poſſedit magnam partem Arabiæ,ducta in vxorẽ principis filia.

Ille egit pœnitentiam & pietatem coluit. *R.Selom.Gen.* 15. Saltem quo ad vixit Abraham,vnde & paternum funus cum Iſaac curat religioſe. *Gen.*25. Eius meminit Melon lib.contra Iudæos.

Ita Iſaac ex promiſſione & ſecundum ſpiritum natus, terræ ſanctæ incola ſolus fratrum permanſit.

Cuius tempore tres ſuperioris ætatis patriarchæ migrarunt ex hac vita. Primo eius anno Sarug annorũ 230, Trigeſimo quinto Thare annorum 205, quadrageſimo ſexto Arphaxad annorum 438.

Ammonitę & Moabitę ex inceſtu Lot orti,in Arabia initium gentis ſumunt. Hi quidem partem Arabiæ, quæ ſita eſt ſuper ripam torrentis Arnon, in mare mortuum labentis,prioribus accolis,qui Emim appellabantur,ſubuerſis occupant *Hieron.in locis Hebraic.*

Illi autem Raphaim gentem vetertimam interfecerũt, & eorum regionem Arabiæ,cuius metropolis Philadelphia,obtinuerunt, *Ibid.*

Syri deſcendunt à Chamele filio Nahor fratris Abraham, *Gen.*22, ſecundum noſtrum interpretẽ,& 70. Atqui nullos reperio Hebræos ſic interpretantes,ſed nec Chaldæum, etſi Fagius vulgatam interpretationem ſequatur. Nam nihil amplius in Chaldæo eſt quàm Hebræo,nempe *Chamuel pater Aram, Aramae* dixiſſet Onkelos pro Syris:nec ſingulare Aram retinuiſſet contra ſuum morem. Malo igitur, vt *Aram* non hic Syriam,vel Syros ſignificet ſed nomen proprium viri. Ratio eſt perſpicua. Quoniam Syri iam orti erãt ex altero Aram,nempe filio Sem, *Gen.* 10. quem proinde cum aliis 70 prius veniſſe in partitionem orbis terrarum, & Syriam ſorte obtinuiſſe, ante quàm Abraham in Chanaan ingrederetur, iam docuimus.

Mundi vix dum diſperſi eadẽ facies,quæ nunc, Bellorũ vſus,ſeruorũ & vernarũ, *Gen.*14, Seruorum tam vernaculorum,quàm emptitiorum.17. Delicatarum carniũ,frugũ, butyri, lactis,18,27, Conuiuiorũ, pulmẽtorum,21,24,26, Frugum,&vini,9, 9:27, Sagittarum,21, Armorum,Pharetrarum,arcuum,27. Venationes,19,24,26, Iudiciorũ & fororũ iudicialiũ,14,vbi fons ſiue planities Miſpat.i.iudicij, in quã veniebant incolæ regionis propter iudicia & cauſas foreſes,ex Onkelo & R.Selomone. Gladiorũ,22,&

34.Siclorum argenti probatæ monetæ publicæ,23.Argẽteorum 20.Electorum ſepulchrorum, 23, Monumentorum & ſepulchralium,titulorum & inſcriptionum,35,Oppidorum & caſtellorum,25,Vrbium.10,11,13,23, 24, Vaſorum aureorum & argenteorum, Siclorum aureorum, inaurium aurearum,ad ornandam faciem armillarum in manibus,pondo ſiclorum decem,veſtium elegantium,24, 27 Diuerſoriorum hoſpitiorum ad manendum & locandos camelos,24.42.Puteorum,laterum.bituminis,20,21, 26.Hydriarum ad hauriendam aquam, canalium 24. Legum diuerſarum, negotiationum, Dotium. 34. Emptionũ & venditionum agrorum,23. Epiſtolarum & nunciorum.22.Denique artes,opera,artificia planè eadem, quæ nunc,vt Græci & Latini non ſe clarius probare poſſint fuiſſe Barbaros vſque ad Cyri & Solonis tempora,id eſt, vſque ad quingenteſimum ante Chriſtum, quàm cum huiuſmodi rerum inuentionem recentem faciunt,& non nullis ſuorum tribuunt, quæ à prima Diluuij memoria apud Orientales repetitur.

Externa tempore Iſaac.

Sub natiuitatem Iſaac,nempe eius duodecimo Ninus proprie regnum auſpicatur, & Babylonicum à Nimrod ante 62.annos conſtitutum delet.

Terra Chanaan paucos tunc habebat Reges,vnde Reges Chanaan præſertim legũtur poſt exitum de Ægypto.

Semiramis Nini vxor Babylonis mœnia cõdidit.In eius medio templum Belo ſtatuit,ementito ſexu, nomine filij regnat,qui & ipſe Ninus vocabatur.*Strabo lib.16.*

Fortaſſe Nimrod eam ſine mænibus reliquerat.

Prima poſt diluuium metalla excoluit captiuorũ opera,laude bellica illuſtris multa in Oriente præclarè geſſit, ad Oceanum Æthiopicum & Indum fluuium latiſſimum, cuius ripas ponte 60 ſtadia longa,30 lato iunxit, ducenta Idolorum millia ex ebore & ligno finxit, ſicque orbem Idololatria repleuit.*Suidas.*

Babylonem in miro camporum æquore in quadrum diſpoſuit.Murus eius ex coctili latere, infuſo bitumine in latum habuit cubitos 50,in altum 200. in ambitu ſtadia quadringenta ſeptuaginta.Vicenæ quinæ portæ in laterum vno quoque,vt eſſet ἑκατόμπολις quarum oſtia miræ magnitudinis,ex ære fuſili: *Oroſius.*Sed rectius hoc attribuit Beroſus apud Ioſephum,lib.1,contra Appionem Nabugdonozori.

Exercitu tredecies centenorum millium peditum.quingentorúmque millium equitum,per Bactrianos in Indiam fruſtra penetrat.

Atqui Semiramidem vixiſſe poſt Moſem teſtis eſt Porphyrius lib.4.contra Chriſtianos. *Citante Euſebio, lib. de præpar.*Sex videlicet generationibus Ante Cyrum, *Herod. lib.1.*Quod certum.

Apud Sycionios in Peloponneſo Egialeum aiunt ann. 52.regnaſſe.

Treuerenſes à Trebeta Nini fratre, à Semiramide expulſo,ſe tunc in Gallia Belgica conditos gloriantur.

Tuyſconem,Mannum,cum hoc Trebeta apud ſe regnantes his temporibus Germani,ſi Deo placet, faciunt.

Deinde Ingeuon poſt parentem incertis adhuc ſedibus.Tuyſconis enim filium Mannum tres hos genuiſſe Ingeuon,à quo Ingeuones. circa Occidentalem Germaniæ Oceanũ Herminon, à quo Mediterranei Hermiones.dicti,Iſteuon à quo iſteuones,è *Tacit.initio lib.de morib.Germ.*

Apud Aegyptios Necao Pharao.Ioſeph.*lib.5.bel.cap.26*

Ann Diluuij 393. 453

Anni mundi 2490 2109.

ISAACI SÆCVLO

Anni Diluuij.		Anni mundi	
453		2109	Iberus rex Hiſpaniarum ſecundus. Nagas Celtarum rex ſecundus. Deinde Satron Rex doctiſſimus, qui publica literarum ſtudia inſtituit *Bero.* Viri Scytharum Parthos & Bactrianos, fœminæ verò Amazonum regna condunt. *Nangiacus.*
		2109	Amazones durant vſque ad tempora Alexandri Magni, *Iuſt. hiſt. lib. 2.*
453 Gen. 47. 583	c IACOB qui & Iſraël deſcendit in Ægyptum natus an. 130.	2239	c Iacob vixit cum auo Abraham an. 15. cum Sem Patriarcha 50. cum patre Iſaac 120. ac decimo poſt patris mortem deſcendit in Aegyptum, vbi dulci filij conſuetudine vſus eſt annis 17. Iacob (qui & Iſrael cognominatus poſt Angelicam luctam) omnium primus, votum nuncupauit Deo. *R. Abahu in Talmud.* Ac certè de illo primùm legitur, Votum etiam vouit Deo dicens. *Gen.* 28. Offerens. 31, 35, 35, vbi & Sacellum & altare Bethel conſtruit 46, Libans, 28, & 35, ſepeliens 35, Inuocans nomen Dei æterni & Angeli 48, &c. Decimas ſoluens 35. Vir ſimplex 25, habitans in tabernaculis 27. Lenis 28. Obediens parentibus 26, Patris inſtitutum ſeruans, paſtor 28. Propheta 48, 49, Angelorum viſionibus ſæpe potitus 28, 31, 35, &c. Annos 20 tranſegit in Meſopotamia, cum auo Abraham verſatus eſt an. 15. Patri miniſtrauit poſt reditum ſuũ è Meſopotamia 22. an.
	Semiramide, zamea Ninea eius filio, an 38. Ario 4. an. 30. Regibus Aſſyr		Benjamin natu minimum gignit in Chananea, reliquos in Meſopotamia. *Gen.* 35. Duobus annis à reditu, in partu moriente Rachele, ætatis 36: cui Lia ſuperuixit decem Nam vitæ 46 obijt. Erant autem ſorores geminæ. *Seder Olam.* Poſt annum 21. redit è Meſopotamia ad patrem Iſaac in Hebron, cuius conſuetudine adhuc fruitur annos circiter 23. *Seder Olam.* Denique ætatis decimo quinto ſepelit auum Abraham 50. Sem atauum. 63. A patre benedictionem & prærogatiuam primogenituræ conſequitur. Per annos 12 metu fratris deliteſcit apud Abauum Heber eique miniſtrat.
	Melchiſedech Pontifice.		75 & 76 ab Heber ad Patrem redit, à quo iuſſus in Meſopotamiam proficiſcitur. 77. Stetit ad puteum Meſopotamiæ, & 20 annis manſit in domo auunculi Laban. 83. ducit Liam vigeſimum ſecundum agentem. Indéque poſt dies ſeptem Rachelem, Liæ gemellam, quæ & ipſa proinde agebat vigeſimum ſecundum. Non, vt quidam opinantur, poſt ſeptem alios annos, ſed poſt ſeptem dies à nuptiis vxoris primæ. *Rabbini in 29 Gen. & Hier. in quaſt. Heb. contra Seder Olam c. 2.* 84. Gignit Ruben primogenitum ſuum. 85. Simeonem. 86. Leui. 87. Iudam. Nam ei intra tres plus annos, quatuor hi patriarchæ nati ſunt. Reliqui ſeptem cum Dina (excipiendus enim Benjamin) quatuor ſequentibus annis. Inueniũtur enim omnes præter Benjamin intra ſeptem annos procreati e 4 coniugibus, ſinguli ſingulis ſeptem menſibus.
585		2239	91 Ioſephum procreat. Quinque ſequentibus vſque ad 96 prouidet domui ſuæ 96. Cum vxoribus, vndecim filiis & Dina in Chanaan re-

Anni Diluuij.		Anni mundi.
453.	SEM SEM, ABRAHÆ SÆCVLO.	2109
583.		2139.

dit perueníτque in Succhor,vbi manet menſes octodecim.

97 In Bethel ſex alios menſes.

98 Suſcipit Benjamin, Rachelem ſepelit & Deboram. Viginti duabus annis Inde Iſaac ſenem ſua præſentia conſolatur & curat.

108 Amittit Liam morte, Ioſephum captiuitate, Sedecim annos excedentem.

109 Ioſephum habet ſeruum Putipharis.

110. Eundem habet in carcere per annos circiter 13.

120 Sepelit Iſaac patrem ſuum annos 180.natum.

Decem poſtea illic deſidet vſque ad 130,Nempe in Hebron,vbi pater eius obierat.

128 Ioſephum tricenarium habet ſtantem in conſpectu Pharaonis,proregémque Aegypti.

130 Deſcendit in Aegyptum anno famis ſecundo.

147 Moritur poſt tot exilia & cruces,id eſt,decimo ſeptimo poſt deſcenſum.Moriturus vaticinatur de poſteris & nominatim de Chriſto,quem Silo vocat,*Gen.*49.Hæc ferè è Seder c.2. Nam nonnulla recenſuimus.

Ex vndecim eius filiis, & duobus Ioſephi manaſſe & Ephraim tribus tredecim ac populus Iſraëlitarum vniuerſus propagatur.

Alexander Polyhiſtor res Iacob deſcripſit.i.fugam eius, habitationem in Meſopotamia,miniſterium 7 annorum, coniugium cum duabus ſororibus, numerum filiorum, raptum Dinæ,cladem Sichem,venditionem Ioſeph, &c. Eadem ferè Theodorus in ſuis verſibus,Artabanus,Philo Biblius,Nicolaus Damaſcenus,Ariſteas.

Thamar iuxta nonnullos,filia Melchiſedech ſacerdotis. Hoc coniiciunt ex eo,quòd Iudas in ſcortatione deprehenſam iuſſit comburi,non lapidari.*Gen.*36. Nam legem fuiſſe apud Hebræos,quam Moſes poſtea repetiuerit, vt filia ſacerdotis, quæ ſcortata fuerat combureretur, cæteræ lapidarentur, *Leuit.*20.& 21.

Cæteras quoque vxores filiorum Iacob probabile eſt fuiſſe de ſemine Melchiſedch ſiue Sem, præter vnam ipſius Ruben.*Gen.*46.primo quia notant oraculum de ſemine Chanaan maledicto,déq; terræ facie exterminando *Gen.*9.*&* 15.Secundo, quia ſciebant Patres affinitatem Chananæorum perpetuo refugiſſe,Abraham,*Gen.*24.Rebecam,27,Iſaac 28.Tertio, ex eo,quod Scriptura notat, tanquam aliquid extraordinarium Ruben genuiſſe Saül è Chananitide,*Gen.*46. Quid enim opus fuerat addere Chananitidis vocabulum, ſi omnes aut plæréque earum erant Chananeæ?

Sed neque vxores,vt pater,dè Meſopotamia eduxerunt primum quia quando inde egreſſi ſunt,adhuc erant paruuli,nec matrimonio maturi. Maior enim nondum attigiſſe poterat decimum tertium annum. Quin & matrimonia illa ætate ferè erant tardiora.Quare Iſaac non niſi quadragenarius Rebecam duxit, Iacob octogenarius Liam & Rachelem, qui & 77 annorum erat, priuſquam pater cogitaret de vxore ei danda,vel ipſe de accipienda. Eſaü ipſe quadragenarius. Denique non minus id commemoraſſet Scriptura,quàm cum nominatim docuit Saram eductam è Chaldæa, Hagarem ex Aegypto, Rebecam,Rachelem,Liam,Balam,Zilpham aſſumptas è Meſopotamia,ne ſanctum ſemen cum impuro & deteſtabili Chananæorum miſceretur.

Anno 63 Iacobi mortuus eſt Iſmaël. Huius viduam ſororem duxit Eſaü.*Seder Olam,cap.*2.Ita Eſaitarũ & Iſmaë-

litarum

Anni Diluuij.		*Anni mundi*
453	IACOBI ABRAHÆ.	2109
583		2239

litarum familia in vnam gentilitatem coaluit, vt non mirum ſit, ſi Scripturæ, quando de Mahometana impietate vaticinantur, eam modo deſcribant, ſub nomine Eſau, ſiue Edom ſiue Seïr; (nam tot nominibus celebratur Eſau) modò ſub nomine Iſmaelis.

Quot deſcenderint in Aegyptum cum Iacob, ſiue 70. ſiue 75 animæ, nō eſt anxiè pugnandum. Nam & 70 Scriptura dicit, & 75 eſſe potuerunt, quoniam Scriptura ſolet reticere numeros fractos. Sic nominant Septuaginta interpretes, & 70 Chriſti diſcipulos, qui tamen 72. fuerunt. &c.

Præterea in 70 non comprehenduntur Iacob, Dina, Ioſeph cum duobus filiis, quia additi conficiunt 75.

Anan primus equum & aſinam commiſcuit, vnde mulorum origo *Geneſ.* 36,

Ioſeph ſomniorum intelligentiā primus condidit, nihílque diuini iuris humanique ei incognitum videbatur, adeo, vt etiam ſterilitatem agrorū ante multos annos prouiderit, tantaque experimenta eius fuerunt, vt non ab homine, ſed à Deo reſponſa dari viderentur. *è Gentilium ſcriptis Iuſtin. hiſt. lib.* 36. Eius inſignes interpretationes extant præcipuè *Gen.* 40, *&* 41. Philo Byblius hanc ſomniorum interpretationem tribuit Abrahamo. Amphytrioni Deucalionis filio *Plin. lib.* 7. Telmiſſeis populi Lyciæ, *Clemens in Stromat.*

Venditus eſt à fratribus quòd illum vnicè à Patre diligi, deinde quòd ſomniis illi portendi familię principatū animaduerterent. *Gen.* 37.

Cùm hæſiſſet in ſeruitute vel carcere an 13. anno vitæ trigeſimo liberatur. Famem ſeptennem prudentia ſingulari ab Aegypto depulit. Quare cōſecratus ab Aegyptiis, Serapis nomine, i. principis boum, immani ſimulachro & fano exornatus eſt, in quo bos nutriebatur Apis vocabulo in agriculturæ ſymbolū. Simulachrum euertit Alexandriæ Theophilus Patriarcha, Theodoſio magno principe *Suidas & Ruffinus.*

Caruit cōſpectu patris annos 23. Nempe à decimo ſexto ætatis ad 39 qui tertius erat famis. Fruitur deinde ſeptemdecim. Nam tamdiu Iacob in Aegypto egit.

Erudiuit aulam Pharaonis, & ſeniores eius docuit, ſiue ſcire fecit. *Pſal.* 105. Nempe Aegyptus bonarum diſciplinarū valde adhuc erat rudis, ſed eas deinceps edocta cœpit colere. Moritur anno 54. poſt patris mortem. Agebat trigeſimum ſub mortem. Iſaac *Seder Olam.*

Eius trigeſimo nono Iſraëlitæ deſcenderunt in Aegyptum. *Ibid.* poſt vigeſimum ſecundum ab ipſius venditione. *Ibid.*

Sub Iacob tres ſuperioris ætatis patriarchæ moriūtur. Eius enim trigeſimo primo Sela obit annorū 433, quinquageſimo Sem ſexcentenarius, Octogeſimo Heber Hebręorum patens, vbi expleuiſſet annos 46 . Sic eius decimo ſexto moritur auus Abraham, centeſimo vigeſimo Iſaac pater.

Atque hic veterum patriarcharum antiquæ virtutis & fidei virorum finis, vt quibus duntaxat Iacob annis 26 ſuperuixerit.

Ita per tres duntaxat patres, Sem, Mathuſale Adam ad Iacob, Eccleſię doctrina, fides, traditiones, leges peruenire potuerunt. Nam Iacob vidit Sem annis 50, Sem Mathuſalem 98, Mathuſale Adamum 243. *Seder Olam. c.* 1.

Mētio idolorū in Scriptura prima eſt Geneſ. 31. quando Rachel idola patris ſui abſcondit:

Balac filius Beor, primus rex Idumæorum creatur, *Anni Diluuij.* *Anni mund.*

Eſaü omnem terram ad montem Seir ſibi ſubiectam habet,& magna cum potentia illic dominatur. Domino 453
illam terram illi dante, *Ioſ.* 24. regionémque Idumeam 2109
de ſuo more appellatam relinquit, Nam Edom à colore ruffo cognominatus eſt. Quin & mare vicinum. Nam mare Indicum cum ſinu Arabico ſiue Aegyptiaco Erythreum.i.rubrum profanis.à rege Erythra, inquit Mela. Erythras autem Græcè.eſt Edom Hebraicè.

Dina filia Iacob à Iob in vxorem ducitur. *Chald. Paraphr.* de quo paulò pòſt.

Externa & incerta ætate Iacob.

Druyus Celtarum rex quartus, diſciplinarum & præſagiorum plenus, à quo Druydes Gallorum ſacerdotes, de quibus Cæſar *libr.6.Gal.belli.* Plinius 16 *cap.*44.& Tacitus *de Germ.moribus.*

Huic Bardus quinto loco ſucceſſiſſe fertur, Muſicæ ſtudioſus. Deinde Lucus venationi deditus,à quo Lucenſes Galli. *Beroſus.*

Quæ ſuſpectiſſima. Nàm Galli vſque ad Cyrũ cum tota Europa planè bardi fuerunt Barbari, agreſtes & ἄμυσοι Tum enim per Phocenſes Græcos Aſiaticos,qui Cyri dominatum fugientes Gallicum littus occuparunt, Maſſiliámque condiderunt, cœperunt emolliri, & hominibus paulatim excultis, capeſſere ſtudia literatum per Bardos,& Euages & Tectoſages,è quibus Bardi fortia virorum illuſtrium facta heroïcis compoſita verſibus cum dulcibus lyræ modulis cãtitarunt *Ammianus Marcellinus, lib.*5.*Strabo lib.*4.E quibus apparet Bardos& reliquos Galliç ſapientes ſiue philoſophos & Druydas ortos eſſe ex iſtis Phocenſibus,vt ſtultum ſit eos eorúmve nomen ante Cyrum in Gallia requirere.

Eadem Barbarie reliquæ nationes Europæ ante Cyrum Solonémve tenebantur. Nam ad humanitatem perductæ ſunt per Orientales ſenſim in Occidentem influentes, propter duarum primarum Monarchiarum motus, Danielis Ezræque ſæculo.

Septemtrionales gentes, vt à commerciis remotiores, longè tardius feritatem depoſuerunt, vt proinde quæ deinceps de Sarmatis,Germanis,cæteríſque Scythis propoſituri ſumus,ſint multo ſuſpectiora,adeóque conficta à propriis ipſorum prophetis.

Hiarbas rex Lybiæ,contra Palladias fœminas infœliciter pugnat.

Oſyris gigantes, qui tyrannidem exercere cœperant, opprimit, Italia decem annis potitur.

Apis,à quo Serapis, floret in Aegypto, poſtquam fratrem Aegialeum Achaiæ præfeciſſet. *Euſeb. in Chron.* Sed de eo paulò pòſt rectius.

Menam omnium primum regem Aegyptiorum facit, qui populos colere deos,ſacráque his facere, mẽſas & lectos ſternere docuerit. Hinc poſt longa tempora regnaſſe Gnefactum Vbichoridis ſapientis patrem,&c. Diodorus Siculus, *lib.*2.

Ogygius apud Atticos.

Aethiopia bellis Aegyptiorum atteritur.

Nineas ſiue Ninus, Nini & Semiramidis filius, propter
ignauiam vituperatur. *Athenæus lib.*2. 583

Semiramidem matrem ſui concubitum appetentem, 2239
interemit.

Arius poſt eius obitum Bactrianos & omnes Caſpios ſubegit.

IACOBI SÆCVLO.

Anni Diluuij.

583

Exod.12. Galat.3. Act.13.

1013

23

d IACOBAEI manſerunt Ægypto an.430.

Regibus Aßyriorum Ario 4. Aratio 5. an. 40.

Baleo 6. an. 30, Armatrite, 7. an. 38.

Beloco Priſco 8. an. 35. & per ordinem Bojeo 9. an. 52.

Altada 10. an. 32.

Manuchò 11. an. 30.

1013

Anni mundi.

Iubelda tertius rex Hiſpaniæ.

Ingeuon apud Tuyſcones, de quo Tacitus *de morib. Ger.*

2239 d APERTE, Exod. 12. v. 4. *Habitatio autem filiorum Iſrael, qua manſuerunt in Ægypto fuit quadringentorum triginta ann. Quibus expletis eadem die egreſſus eſt omnis exercitus Domini de*

2669 *terra Ægypti.* Quis enim non videt illo nomine *filiorum Iſrael*, non niſi poſſe intelligi filios Iſraëlis ſiue poſteros Iacob, neque Abraham, Iſaac, Iacob ſub hac locutione contineri? Nam quis vnquam auos & Patres, filiosnepotum appellauit?

Idem Stephanus, Act. 7. confirmat. *Locutus eſt Abrahæ Deus quia erit ſemē eius accola in terra aliena, & ſeruituti eos ſubiicient, & malè tractabunt an. 400, & gentē, cui ſeruierint iudicabo ego & poſthac exibunt & ſeruient mihi in loco iſto.* Quis enim ſimiliter non cernit: *Hoc ſemen* eſſe Iſraëlitas, non Iſaac, & Iacob, vt qui vel nunquam fuerint in Aegypto, vel nunquā ſeruit uti fuerint ſubiecti, maléq; tractati ſiue ab Aegyptiis, ſiue à Chananeis?

Idem Paulus Act. 13. probat, *Elegit patres noſtros, exaltauitque cū eſſent incolæ in terra Ægypti, & eduxit eos, & deſtruēs gētes ſeptem in terra Chanaan ſorte diſtribuit eis terram eorum, quaſi poſt quadringentos & quinquaginta annos, & poſt hæc dedit eis iudices.* Quis enim nō intelligit apertè habitationem filiorum Iſraël acceſſiſſe ad hunc numerum?

Idem Ioſephus, lib. 2 Antiq. c. 5, ſignificat, dum Iſraelitas 400 annos conſumpſiſſe tradit in Aegyptiacis operibus.

Imò vero Deus idem clarè pronunciat, Gen. 15. *Scito prænoſcens, quod peregrinum futurum ſit ſemen tuum in terra non ſua, & ſubiicient eos ſeruituti & affligent quadringentis annis, & poſt hæc egredientur cum magna ſubſtantia Generatione quarta reuertentur huc.* Sic enim rotundo numero loquitur, triginta tacitis. Vbi frigidum eſt quadringentos illos ordiri à die congreſſus ſiue apparitionis huius, bam apertè non *Tu* ſed *ſemen tuum*, &c. Frigidum quoque, quòd alij à natiuitate Iſaac, vt ab ea ad natum Iacob ſint an. 60, inde ad deſcēſum in Aegyptum 130, demū in Aegypto 201, id eſt, ſummatim 400. Nam apertè oraculum non attingit habitationem terræ Chanaan, primum quia in ea non ſeruierunt, neque afflicti ſunt Iſraelitæ, ſed potius honorificè, humaniterque habiti, deinde quia non illinc, ſed ex Aegypto egreſſi ſunt cum magnis opibus, denique quoniam opponit ingreſſum in terram ſeruitutis & afflictionis reditui in terram Chanaam, ſiue libertatis.

Ex quibus locis hîc merito reiicio commentum Rabbinnorum, præter diſerta Exodi verba, quibus ſubſcriſit Paulus *Act.* 15. ſcribentium ſuos tantum manſiſſe in Aegypto 210 annis. Ducentos autem viginti reliquos conferendos ad Abraham, Iſaac & Iacob, ſummamq; 430 in Exodo poſitā ab Abrahamo eſſe auſpicandā. De quo Rab Leui BenGerſon in 15. Gen. Nam & eo loco diſertè Script. *Generatione* (inquit) *quarta reuertentur huc*, i. ętate, & ſęculo quarto. Nā דור hoc ſignificat. Sicque quos 400 an. paulò ante dixerat, mox ſęculū quartum appellat.

Accedit, quòd tam paucis non videntur (excludo miracula) potuiſſe propagari, ſexcenta amartorum hominum millia, abſque pueris mulieribus innumerabilibus: quæ tamen leguntur exiiſſe de Aegypto. Vnde Auguſt. Eugub. in c. 12. Exod. in ea verſans ſententia, Græcorū adiectionem, καὶ ἐν γῇ Χαναάν, cancellat. Qui tamen hodie temporum ra-

2669 tionē è Bibliis ſubducere ſe aiunt, iſtorum ferè traditionē ſequuntur, vt non mirum ſit illorum ſuperationē eſſe controuerſiarum plenam, nec conciliare, c. 7. Act. & mul-

Anni Diluuij. 583. *Anni mundi* 2239

ta alia loca cum veteri Teſtamento, Act 13.

Iſtis autẽ impoſuit, quod Paulus ad Galatas 3. videtur ſcribere 430 annis poſt promiſſionem factam Abrahæ de ſuſcipiendo ſemine, qui eſt Chriſtus, datam eſſe legẽ Moſis. Atqui Paulus indefinitè loquitur, & ſic debet ordinari. *Hoc autem dico. Lex, quæ poſt 430 annos facta eſt, non irritũ facit teſtamentum confirmatum à Deo ad eneruandam promiſſionẽ*, id eſt, Lex Moſisquę ſcribitur, *Lex facta poſt 430 annos* non inanes reddit promiſſiones. Sed potius confirmat. *Poſt* 430, inquam. *annos*. non vtique à promiſſione (nam repugnat locus Exod. 12. ad quem alludit) ſed à deſcenſu Iſraëlitarum in Aegyptum, illic enim *Poſt*, non refertur ad promiſſionem, ſed ad legem factam eo tempore, quod Moſes deſignauerat: q.d. Paulus, Lex, quæ poſt 430. annos facta legitur (*Exod.* 12.) teſtamentum Dei, prius Abrahæ factum, irritum non poteſt facere. Hoc enim veluti per parentheſin interpoſuit *quæ poſt 420 annos facta eſt*, ad tollendam homonymiam, & docendum de qua lege intelligeret. Nempe de Moſaica, non de lege Circumciſionis, Gen. 17. non de legibus Dei, quas Abraham ſeruauit 26 v. 5. quaſque docturus erat filios ſuos & domum ſuam poſt ſe Ibid. c. 18.

Manchaleo 12. an. 30.

Alioqui, vt hoc addam, falſum eſſet oraculum, *Gen.* 15. quod ſine figuris prædixit, ſemen Abrahæ 400 totis annis ſeruiturum, in Aegypto ſcilicet (nam in terra Chanaã non ſubiectum fuit ſeruituti (ac deinde eripiendum.

Phero 13. an. 20,

Sed nec conturbare debet vulgata Rabbinorum ratio quam affert R. Selomo Exod 6. quòd inter Leui & Moſẽ Scriptura tantum numeret duas generationes, Caat, qui vixit annis 133. *Exod.* 6. & Amram, qui an. 137. *Ibid. & 1. Par.* 6. Et Caat fuerit ex deſcendẽtibus in Aegyptũ. *Geneſ.* 47. Primo, quia Amram pater Moſis diutius vixit, quàm illi interpretentur. ad illud enim *Exod*, 6. *Accepit Amram vxorem, quæ ei peperit Aaron & Moſem & Mariam. Fueruntque anni vitæ Amram* 137. ſubaudiri poteſt, Quando eos videlicet genuit, vel poſt mortẽ patris Caath. Nã Amrã in numero ſeptẽ viuaciſſimorũ ab ipſiſmet Rabbinis ponitur

Mamolo ſiue Mameio. 14. an. 30.

Secundò, Scriptura fortaſſe aliquot intermedios, nempe obſcuriores, more ſuo tranſiliit, & nihilominus *Gignendi* verbo vſa eſt, quod nepotes ſint filiorum loco. Vt *Mat.* 1. *Ioſias genuit Iechoniam*, qui tamen eius minimè erat filius, nepos. *Ezra* 5. *Zacharias filius Iddo*, qui eius pariter erat nepos, non filius.

Sic in quarta ætate, quæ fuit 490 annorum à Naaſſone ad Dauidem quatuor duntaxat notãtur, *Naaſſon, Salmon, Booz, Obed, Ieſſe, Dauid*, 1. Par. 1. Ruth. 4. Nam Naaſſon reperitur mortuus anno ab exitu ſecundo, *R. Selom.* 1, *Par.* 1. ita vt oporteat *Salmonem. Booz, Obed, Ieſſen & Dauidem* 480 emẽſos eſſe, aut aliquos intermedios fuiſſe præteritos, Quid igitur mirũ, ſi hi quatuor Leui, Caat, Amrã, & Moſes emenſi ſunt hanc ætatem, præſertim cum hæc ſequentibus ætatibus fuerit viuacior, vel ſi Scriptura intermedios aliquos reticuit?

Sphareto 15. an. 40.

Aſcatade 16. an. 18.

Atque ita fortaſſe iſto tertio ſæculo, Moſes eſt Patriarcha ab Abrahamo decimus, vt primo ab Adamo Noë; & ſecũdo à Noe Abrahamus eſt quoque decimus. In eo fui prolixior, quod B. Hieronymus ſe neſcire profeſſus ſit, quo pacto his tribus Scripturis ſatisfaciendum eſſet.

Amynta 17. an. 45.

Ad hæc quoniam cunctos recentiores Chronologos his habeo oſtrepentes, & 430 incipientes, Septuageſimo Abrahæ, id eſt, quando iuſſus eſt exulare ſiue exire ex Vr Chaldæorũ. Inde enim ſicut 30 vſque ad natum Iſaac, hinc

1013 2669

Anni Diluuij. *Anni mundi.*

vſque ad ortum Iacob 60,ab ortu Iacob vſque ad eiuſdem ingreſſum in Aegyptum 130,à quo reliquos 210 comminiſcuntur vt ſumma 430 exiſtat.

383 2239 Aſſignatur Iudæis terra Ieſſen,quæ videtur eſſe præfectura Tanitis & Heliopoleos,è Pſal.77,

In ea ædificarunt vrbes & villas,ſiue quòd ſtatuiſſent illic perpetuas ſedes collocare,ſiue alia occaſione,è 1.Par. 2.Ná illic Hezron dicitur mortuus in Caleb-Ephra,quam Hebræi putant fuiſſe vrbem Aegypti ſic dictam de ſtructorum nomine,nempe Caleb,& vxoris eius Ephrat.

Deſcenderunt in Aegyptum an. 9. principatus Ioſeph, qui ſecũdus famis, poſt cuius ſeptuageſimũ primũ Ioſeph moritur,& in arca ænea aromatibus perfuſus conditur,in Nilúmque proiectus refertur inter Deos Aegyptiorum. *Eugub.in 50.Gen.*

Iuda, Phares, Ezrone, Aram, Aminadab, Iudæ principibus & Chriſti maioribus.

Oſſa eius tranſtulerunt ſecum Iſraëlitæ, *Exod.*13. quæ poſt mortem prophetarit(id eſt,miracula edunt)*Eccl.*49, nec fuit contra legem Moſis,qua mortuorum oſſa,contaminare declarabantur.Nam illa de Sanctorum oſſibus, cineribus & reliquiis non intelligebatur, quæ perpetuo apud Iudæos in præcipua veneratione fuêre.

Sacerdotes Aegyptij de Prytaneo ſiue horreo Regis alebantur.*Gen.*47.

Exitus eorum meminit etiam Strabo.*lib.16.Geog.* Meminit & Iuſtinus hiſtor. ſed admixtis fabulis.Itẽ & plurimi externi, quos contra Appionem Ioſephus producit.

Ioſephi res Alexander Polyhiſtor deſcripſit.i.eius carcerem,liberationem,ſomniorum interpretationem,principatum in Aegypto,matrimonium cum Aſcheneth filia Putipharis ſacerdotis,liberos duos, deſcenſum fratrum, Aegyptium conuiuium ipſis appoſitum,&c.

Filiis Zaræ Zamri,Ethã, Heman,Calcol, Dara prophetantibus.

Eadem ferè Theodotus in ſuis verſibus,Artabanus,Philo Biblius Nicolaus Damaſcenus,Ariſteas.

Manetho Aegyptius Iudæorum originem & deſcenſum in Aegyptum è Chanaan ſcripto reliquit, vbi eos appellat paſtores.Nempe quòd eorũ opes in pecoribus eſſent poſitę.

Vixit annos 110.Eo mortuo Iſraëlitæ in Aegypto male habiti ſunt 360,iuxta vulgatos autẽ Chronolog. 148.Sæuius autem 80 vltimis, toto vitæ Mariæ Sororis Moſis tempore.

Ruben mortuus eſt duobus an.poſt obitũ Ioſeph,an.124

Simeon 120,primo poſt Ioſephum.

Leui 137.Eo enim nullus eſt,qui diutius inter omnes fratres vixerit,quemadmodum inter eos nullus eſt, qui minus diu vixerit ipſo Ioſeph.*Seder Olam c.3.*

Iuda 119. Iſachar 122. Zabulon 124, ſecundo poſt Ioſephum.Dan.126.Aſer 117.Benjamin 111,ita vt obiret circiter 26 ante Leui.*E Seder Olam.*

Leui,Caath,& eorum propinquis ſpeciem quandam futuri Sacerdotij exhibentibus vſque ad Aaronem è benedictione & teſtamento Iacob,Geneſ.49.

Nephtalim & Cad luſtra nondum reperi.

Iam tum Aegyptij colebant beſtias pro numinibus,aut numinum ſimulachris.*Exod.*8.vbi etiam oues & armenta abominationes Aegyptiorum dicuntur,i.idola & dij Nam ignominioſè ſolent Hebræi loqui de falſis numinibus. Hinc fortaſſe,Geneſ.46 & 47.deteſtabantur Aegyptij paſtores pecorum,vt qui ea mactarent, quæ ipſi colerẽt. Quàm toto poſt mortuus primos Patriarchas impietas in mundum ingreſſa eſt.

1013 2669 Filij Iuda in Aegypto ſunt mortui,vſque ad quartam progeniem,nempe Phares,Hezrõ,Aram,qui & Ram Hezronis ſecundogenitus.1.Par.1.Nam Chriſti linea non perpetuo ducitur è primogenitis.

Anni Diluuij. 583 — *Anni mundi.* 2239

Aminadab autem dicitur fuiſſe de exeuntibus,ac vnus de primis mare ingreſſis poſt Moſem,cum filio Naaſſone & paulò pòſt mortuus. Alij malunt mortuum in Aegypto quia Moſes duntaxat meminit filij Naaſonis inter principes Iuda ex Aegypto egreſſos.

Phares ætatis ſeptimo vxorem ducit, octauo genuit Hezronem,nono Hamol. Simile eſt quod legitur Haran genuiſſe Lot anno vitæ octauo & Saram nono.' *Seder c.*2.

Tam fœcunda fuit hæc ætas. Vnde ſpatiū iſtius peregrinationis è 70,qui deſcenderant in Aegyptum,proceſſerūt duodecies centena hominum millia Nempe ſexcenta armatorum,ſexcenta mulierum & paruulorum,*Trad.Heb.*

Anno à morte Iacobi 163, Pſeudoprophetæ de filiis Ephraim & Galaad,ſeducunt populum ab auita religione. *R. Abraham in Cabbala hiſt.* Ex eorum ſecta fortaſſe fuerūt Iānes & Mamres,qui Moſi reſtituerūt,2.*Tim.*3.*ex He.Tra.*

Nam hæc nomina ſunt potius Hebraïca,quàm Aegyptia,prius Luc.3 poſterius,*Gen.*14.

In tam diuturna peregrinatione,& exilio,tria conſtantiſſimè Iudæi retinuerunt,linguā Hebraicā,ſuæ gētis habitum,& nomina. *Elias præfa.in Methurgeman è Talmud.*

Quantum ad religionem auitam,eam illi ex Aegyptiorum contubernio dedidicerunt. Sola ſtirps Leui eam ſtudioſè tenuit,*In Maiemonim cap.*1.*lectio de Idololatria.*

Filij Zaræ in Aegypto,ſicut filij Coræ in deſerto,vaticinationis munere functi ſunt. 1.*Par.*2. Inter eos celeberrimus Ethan Zaraites,vt qui ſapientiæ nomine conferatur Salomon,3.*Reg.*4. Quíque inter 11. Pſalmographos numeretur,*in Baba Bathra c.*1.*& Pſal.*89. Quamquam fortaſſe hi vixerunt Dauidis & Salomonis æuo. Nam non filij Zaræ, vt 1. *Par.*2.ſed Mahol aſſeruntur,3.*Reg*,4.

Heman Zaræ alter filius,nobilis archimuſicus, cui filij Coræ Pſalmum 88 dicarunt,vt ei modos faceret,

Fuit ali⁹ Dauidis tēpore cātor,Samuelis nepos,1.*Par.*6.cui potius,quā huic certos Pſalmos tribuēdos nōnulli putāt.

Iacobæi inſanas illas Pyramidū & vanitatis Aegyptiacæ ſubſtructiones,quæ in ſeptē mūdi miraculis collocātur,cogēte Pharaone fabricant,annis multis poſt obitū Ioſephi.

Nō enim ſolū ad lateres coquēdos dānabantur,verū etiā ad alia opera figulina & lutea,vt ad ollas Pſ.81.v.7. in Hebraica veritate. Hinc Exod.1. Aegyptij ad amaritudinem perducebant vitam eorum ſeruitute dura in luto & lateribus,ac omni opere.

Nomen Pharaonis nonconſtat inter omnes,qui ſcripſerunt in Pyramidibus,iuſtiſſimo caſu obliteratis tantæ vanitatis auctoribus. *Plinius lib.*36.*cap.*6.

Sic paulò ante Labyrinthus primus à Tithoe vel Peteſuco rege in Aegypto extructus.

Non eſt probabile Iſraëlitas conſumpſiſſe annos 400. in operis Aegyptiacis: quod tamen ſcribit Ioſeph. lib. Antiq. c.5. Nam & illud ipſe labefactat ſeq.c.6. Dū ab Abrahā ad exitum de Aegypto annos duntaxat.430. percenſet. Rectius igitur Hebræi initiū calamitatis huius ducūt à Mariæ Moſis natiuitate,in annos 87. Ex quo & nomen obtinuiſſe aiūt. Nā Maria amarorē ſonat,quòd ea nata Aegyptij amaris operibus,Iſraëlis ſeruitutem exacerbarint. *R. Selom.in* 2.*Cant.*

Calamitatis auctorem noſtri nominant Amenophim,

Maria cōcepta cœpit perſecutio,ſeptem annis ante Moſem natū. Eius 87,qui erat moſis 80,finiit. *Seder Olam,c.*3. 1053 — 2669

Filij Ephraim Iſraëlitas ante tempus conati ſunt introducere in terram ſanctam,quam ſemini Abrahæ ſciebant

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

eſſe

Anni Diluuij. *Anni mundi*

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

eſſe promiſſam. Sed fruſtrà, quia Deus decreuerat alio modo eos ex Aegypto educere. *Trad. Hebr. in Pſal.* 77.

583. 2239 Cæſi ſunt magna clade à filiis Geth indigenis. 1. *Par.* 7, ad quorũ diripiẽda pecora Aegypto exierat. *Kimhi è Ta. ib.*

E qua primi Paralipomenon hiſtoria apparet, Geth & alias vrbes Paleſtinę fuiſſe adhuc habitatas ab indigenis. Poſt hæc ergo tempora factum eſt quod narrat Moſes, Deut. 2. Philiſtim & Caphtorim (Capadoces eſſe tradunt ad Taurũ) irrupiſſe in illam terram, & cæſis indigenis inhabitaſſe regionémque Philiſteam nominaſſe. Vnde 70 ſolent Philiſtim interpretari, ἀλλοφύλους. i. alienigenas.

Liber bellorum Domini ſub hæc tempora ſcriptus videtur, de quo Num. 21. fertur extare apud Aethiopas cum libro Henoch.

Iob Arabs Huſſitarum princeps his Patriarcharum tẽporibus vixit an. 249. fuit ex poſteris Nahor. *D. Hierony. & R. Selomo.* Moſes huius hiſtoriam ex Arabico conuertit, *Hebræi*, vel è Syro, qua lingua ab ipſomet Iob conſcriptus fuerat vel áb amicis. *Orig. lib. 1. in Iob è* 60. Gener Iacob ex Dina vxore. *Philo & Chald. Paraprhaſ.* Septuaginta interpretes malunt eſſe ex poſteris ipſius Abrahæ, quartum ab Eſaü. *In coronide Iob.*

Natus dicitur quando Iacob cum tota ſua familia deſcendit in Ægyptum. Duodecim menſes verſatus in illis crucibus, quas liber ipſius commemorat (Origenes tamen plures numerat) *Seder Olam.* ſeptẽ annos, *Suidas.* Dúxit Dinam filiam Iacob in vxorem. *Chald. Paraphraſ. & Philo.*

Vixit 210, toto ſcilicet tẽpore quo fuiſſe vulgo ferũtur Iſraëlitæ in Aegypto, ita vt natus ſit Iacobi 130, quo ingreſſi ſunt in Aegyptum, eodem autem mortuus, quo ſunt egreſſi *Seder Olam c.* 3.

Ariſtæus quidam hiſtoriam eius ſcripto reliquit, vbi terram Hus in confinio, Idumeæ & Arabiæ collocat.

Eius ſocij reges Arabiæ. *Tob.* 2.

Eccleſia adhuc erat Catholica, id eſt, nondum alligata certæ familię. Nã Iob, Eliphaz, Baldad, Elihu, Lot, Nahor, Meſopotamius & reliquiæ piorum ex omnibus gentibus & familiis Noë & filiorum eius ad eam pertinebant. Inter quos Chananęorum plęrique. Nam inter eos & apud eos ſacerdotio fungebatur Melchiſedech ſimul & regno, qui ſupererat anno Iacob 50, & regebat Oraculum, quod cõſuluit Rebeca, *Gen.* 25. Ad eã quoque pertinebant Arabes, quare ab eis liber Iob acceptus, indéq; à Moſe tranſlatus. Filij Lot nondum ab ea defecerant, neque filij Eſaü, vt qui circumciderẽtur & patrios Abrahæ ritus retinerẽt, neq; Palæſtini, quorũ regi Deus apparuit, *Gen.* 28, neque Meſopotamij, inter quos Balaam prophetiæ munus exercebat, neque Madianitæ, apud quos Iethro erat Sacerdos, & ita fortaſſe de pleriſque omnibus gentibus, donec in exitu Iſraëlis de Aegypto Iudæi, facti ſunt peculium Domini. *Exod.* 19. *v.* 4. ſanctificatio & Dominium eius, *Pſal.* 114. *v.* 2.

In Aegypto nõnulla erat doctrina, quæ illorum ſapientia diceretur, in qua eruditus Moſes legitur (*Act.* 7.) *Aug. l.* 18. *Ciu. c.* 37.

Ex Aethiopia autem ad Aegyptios manaſſe ferunt literas per Iſin, leges, ritus ciuitatum, inſtituta ſacrorum, & colonias eò frequenter miſſas. *Viues in illum librum Aug. c.* 3.

Amrã Moſis pater è ſeptẽ illis viris, extitit, qui ferũtur à mũdi principio ad vſq; finem vniuerſam humanã vitã me-
2669 tiri Adamũ enim vidit Mathuſale: hũc Sẽ, qui peruenit vſ-
1013 que ad Iacob, quem Amram ipſe conſpexit. Amram vſque ad Ahiam Silonitem vixit, à quo viſus Elias, qui ad orbis

Anni Diluuij. | Anni mundi.

583 | 2139

extremum ſaluus permanet. *Rabini in 2. cap. Num.*

Iacobæi in Aegypto paſtores, populus paſtorum, Hicſi, regnum paſtorum appellati à veteribus hiſtoricis, & Beroſo, Nanethone, &c. *Ioſeph. lib. 1. contra Appio.* Hinc illud vetus, Paſtores in Aegypto regnum tenent an. 103.

Qui eos expulit Pharao mari obrutus Tethmoſis nominabatur *Ibid. Ioſeph. è Manethone Aegyptio.* vel Amaſis *Euſeb. Iuſtin. Martyr ex Appione & Pelomone.* vel Cenchris duodecimus Pharao. *Turon. lib. 1. hiſt.* Quem & Bachorim vocatum dicunt, de quo mira *Tacitus Annal. lib. 21.* Amenophis aliis,

Ex eo tempore in exorciſmis Aegyptiorum contra dęmonas hæc habebantur: Deus Iſrael, Deus Hebræorum, Deus qui merſit Aegyptios cum rege in mare rubrum, &c. *Orig. lib. 4. contra Celſum.*

Magi Pharaonis Iannes & Mambres, qui Moſi reſtituerũt quãdo ſigna faceret coram Pharaone. 2 Timoth. 3. Quæ nomina non eſſe ficta ab Apoſtolo, ſed è Mediis antiquitatum Hebraicarum hiſtoriis ſumpta apparet è Talmudica Ghemara cap. *Col Corbanoth haiſibbur.* & R. Nathan, *in Baal Haruc.* Quando (inquiunt) venit Moſes in Aegyptum cum ſignis diuinitus acceptis, dixerunt Ioannes (יוחני) & Mamre (ממרא) principes incantatorum Pharaonis. Hæc eſt ars noſtra, & ſic facere poſſumus incantationibus noſtris. Túque ſimilis es iis, qui paleam ferunt In Aphriim vrbem frugum, è qua frumentum in multa loca effertur, &c,

Mare rubrum, quod nequaquam fluxui & refluxui obnoxium eſt, vt impiè Vadianus in Melam retulit, ceſſit miraculo Iſraëlitis. Aegyptios autem ſubmerſit, eorum armis & corporibus in littus, in quo verſabantur Iſraelitæ, eiectis & expoſitis, ne amplius inermes & inopes eſſent. *Ioſeph. lib. 2. Antiq. cap. vlt. R. Selomo in Ionam.*

Hebręi negãt ſuos maiores tranaſſe mare rubrum totũ. ſiue à littore Ægyptio in littus Arabicum, ſed quod grandius eſt miraculum, ad idem littus, ducto intra mare longo circuitu & quaſi ſemicirculo, vnde ingreſſi fuerant, reuertiſſe. Id probant, quia hærebant in deſerto Ethan ante tranſitum. Deinde poſt tranſitum in eodem ſe offendunt, vbi per tres dies vagati, caſtra ponũt in Mara. *Exod. 13. Num. 33.* Deinde mare rubrum diuidit Aegyptum ab Arabia, non à terra ſancta. Imò verò non fuit neceſſe, vt ingrederentur mare, niſi vt ſubmergeretur Pharao, &c. *R. Hizkuni & R. Dauid Eſ. 63.*

Ioſephus & Noſtri aliter de littore in littus.

Acceſſit aliud miraculum, vt non vnus cunctis tribubus ingreſſus in mare patuerit, ſed diuiſus ſit in duodecim partes, ſiue ſemicirculos. *Hebræi in Pſal. 136.* Moſes enim percuſſit mare, & ipſum diuiſit in duodecim vias. *Epiph. hæreſ. 64.*

His temporibus Aegypticis plurimæ gentes omnino mutatæ ſunt. Nam filij Lot. i. Moabitæ & Ammonitæ deletis Emim & Zomim Gigantibus, qui erant ſimiles filiis Enac antiquis Gigantis tempore Enos, eorum regionem occuparunt; *Deut. 2.*

Filij Eſaü expulſis & deletis Horreis in Seïr habitarunt. *Ibid.*

Cappadoces Eneos vſque Gazam expulerunt & conſederunt pro illis, *Ibid.*

Sic in Africa. Nam quodam bello Aethiopico multæ gentes illic antiqua nomina Gen. 10. & 11 poſita perdiderunt. *Hier. in quæſt. Hebr.*

1013 | 2669

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

Terra

Anni Diluuij. | *Anni mundi.*

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

Terra Chanaan mirè culta & aucta vrbibus & pagis,
quæ Iacobi æuo indigebat cultoribus latè & ſpatioſe
2239 Geneſ.34,vt in gentium opes& labores Iſraëlitę ingrede-
583 rentur.

Mundi regna varia conſtituta ,dum quilibet affectaret
ſupra reliquos tyrannidem & merum principatum.Nam
ſub Abraham , Iſaac , Iacob Chanaan nullos aut paucos
habebat regis titulo inſignitos. Iam in hoc exitu abundat
regibus,vt vicinæ prouinciæ,apud Moſem,Ioſuam & au-
thorem libri Iudicum.

Deus adhuc colebatur vbique, niſi quòd apud pleróſ-
que idola coniungebantur.Nam in Ægypto Pharao Deũ
Abrahæ agnoſcit & confitetur,*Gen.*12. In Palęſtina Abi-
melec 20.& 26.In Meſopotamia Nachor,& Laban 24.29.
30.qui interim domi habebantIdola 31.Sic Balaam ex ea-
dem regione.*Num.*22,23,24.Iethro in Madiã ſacerdos.
*Exod.*3.& 18.In variis Arabię regionibus Iob,Eliphaz,Bal-
dad,Sophar,Eliu Deum ſparſum in libro Iob colebant.In
Chananea & Syria Melchiſedech ſacerdos Dei excelſi,&
templi ſtructor,ad quod confluebant Orientales.In Ae-
thiopia filij Abrahæ ex Cetura.In Arabia filij Iſmaëlis,in
Idumea poſteri Eſau. In Moab & Amon poſteri Lot.
In India poſteri Iectan , qui & circumcidebantur.In Aſ-
ſyria Niniuitæ etiam vſque ad tempora 5 ætatis.i. Ionæ
*Ion.*2.

Externa & incerta ſeruitutis Aegyptiaca tempore.

Baleus Aſſyriorum rex Xerſes.i.victor & triumphator
appellatur , quod duplo plures gentes ſub ſuo iure habue-
rit,quam Aratius,vſque ad Indos.*Beroſ.*

Belochus priſcus q.Belacus.i.Beli amator an.35 idolo-
latriam auget.

Baleus iunior regnum quoque intra Indiam propaga-
uit.Quare Indi ſua Babyloniis obtulerunt, ſéque in eo-
rum poteſtatem commiſerunt.

Mamucus ſiue Mamitus Syris & Aegyptiis cœpit eſſe
formidini.

Spharetus Syros & Phœnices ſubegit.

Diluuium Ogygis Thebarum Bœotiarũ regis, qui E-
leuſinam condidit mille quadraginta annis ante vrbem
cond.*Oroſ.lib.*1.*cap.*7.

Ab eo vſque ad primã Olympiadem omnia ſunt apud
exteros fabuloſa. Ex quo Varroni totum illud ſæculum
dicitur Mythichum.*Cenſor.de die Natali c.*17.

Idololatria latè ſpargitur in Europam,impoſitis nomi-
nibus ad aliquod numen tutelare ſignificandum.

Thechines Rhodum condiderunt,quæ prius Ophiuſa
vocabatur *Euſ.Chron.*

Memphis,nunc Alcair , eiuſque miracula barbara ab
Epapho Pharaone condita, *Euſ.Clemẽs Strom.lib.*1.*ex Ari-
ſtippo.in primo arcadicorum.*

Dinaſtia 18.quæ dicta eſt Politanorum durauit an.248.
in qua primus regnauit Amaſis an.25.*Euſ.* Hinc per or-
dinem Chebron , an. 13. Amenophis 21. Mephres an.12
Miſpharmuthoſis an.26.Thuthemoſis an. 9.Amenophis
2. annis 31.qui & Mennon *Tacito lib.*3. iuxta aliquos au-
ctor ſeruitutis Hebræorum. Orus Magnus an.38. Acen-
geres 12 Achoras 9.Cenchres 16.Acheres 8. Cherres 15
Armeus,qui & Danaus an.5.Rameſſes cog. Ægyptus
qui fratrem Danaum eiecit & Mizraim Ægyptum
2669 nominauit. *Tacit. lib.*2.an.68. de quibus in Iudicibus.
1013 In Creta primus rex creatus dicitur Cres indigena f

Anni Diluuij. *Anni mundi.*

1013 2669

lius Demogorgonij. Ab hoc Creta appellata eſt Curetes, à quibus Iupiter abſcóditᵘ, poſt aliquot ſæcula. *Nangiacus.*

Milinus Cretenſis in toto mari regnauit *Beroſ.*

Themoſis rex totius Aegypti potentiſſimus paſtores Hicſos Aegypto expulit. *Manetho apud* Ioſeph. *contra Appio.* Videtur eſſe Platonis in Phædro Thammus, quem & Hammonẽ Deum vocant, quem Thebis profectus Theut (∴Mercurius vel potius Ioſeph) artes à ſe inuentas Arithmeticam, Geometriam, Aſtronomiam docet.

Iuxta alios Amaſis. qui pene vltimus eorum fuiſſe dicitur, qui priſcis ſæculis Aegyptum tenuere, amicus Polycratis Samiorum regis. *Sabel. lib.* 3.

Sed multis ſeculis hallucinatur. Nam iſte, vt Polycrates, ſub Monarchia Perſica vixit.

Buſiris in Phœnicia, Typhon Aegyptius Oſyridis frater.

Phoroneus 2. Argiuorum rex an. 60. illius meminit Plato initio Timæi. Contra quem & Parraſios bellant Taſtaphis & Carſatis *Euſ. Oroſ. lib.* 1. *cap.* 7.

Bacchoris ſapiens in Aegypto, de quo ſupra ex Tacito.

Brigus 4. rex Hiſpaniæ, hinc per ordinem Tagus cog. Orma an. 30. Betus an. 31. Deabus, qui & Gereon, fodinarum auri inuentor. Lemnini tres Gereonis filij, Hiſpalus, Hiſpanus, Sicanus, Siceleus, Luſus, Siculus.

In Lybia priſcus Hiarbas, à quo numidæ ſe Hiarbas vocant, & per ſucceſſionem Anteus.

Herminon apud Thuyſcones, de cuius inſtitutis Corn. Tacit. *de morib. Germ.* Deinde per ordinem Margus, *Ibid.* Gambriuius, Vandalus, *Ibid.* Teutonus, Alemanus, *Ibid.*

Longo apud Celtas & per ordinem Bardus Iunior, Celtes, qui montes Pyrenæos nominauit ob maximam Syluarum in his creſcentium exuſtionem, de quo Diod. *lib.* 6. Galathes à quo Samothei Galli dicti, Narbon. Lugdus, Belgius Allobrox,

Magedon filius Oſyridis apud Emathios regnum inſtituit.

Leſtrigones Gigantes in Italia.

Apud Sicyonios regnant per ordinem Aegialeus, à quo Egialea Peleponeſus, Europs an. 45. Selchinus 20. Apis 25 à quo Apia Peloponeſus, Thelaſſion 52. Aegidius 34.

Thurimachus ab Egialeo ſeptimus, ſub quo Argiuorum regnum inchoat Moſis principatu.

Europem tamen Euſebius regem primum Sicyoniorum facit, & Selchinum ſecundum, qui ludos & ſacrificia inſtituerit.

1413

CONTINVATIO
RELIGIONIS
& doctrinæ.

T*ERTIA ætate non modo continuatur ſacra doctrina & religionis veteris forma, verũ etiã proficit & augetur. Hinc* Dei vnitas *Geneſ.* 14 *Benedictus Abrahã Deo excelſo, qui creauit cœlum & terram. Et paulo pòſt, leuo manum meam ad Dominum Deum excelſum poſſeſſorem cœli & terræ,* 17. *Ego Dominus omnipotens, & mox, ſtatuam pactum meum inter me & ſemen tuum fœdere ſempiterno, vt ſim Deus tuus & ſeminis tui poſt te.* 24. *Dominus cœli & terræ, qui tulit me de domo Patris mei,* 17. *& Exod* 6 *apparet Dominus Abrahæ, Iſaac & Iacob in El Saddai. i. Dei omnipotente: Denique eos alloquitur perpetuo in numero ſingulari & Scriptura eum ferè conſtruit cum verbo & adiectiuo ſingulari, ad eius eſſentiæ ſingularitatem celebrandam.* Iob *eam etiam inculcat, c.* 9. *Qui extendit cœlos ſolus.* 23, *Ipſe enim ſolus eſt, & nemo auertere poteſt cogitationem eius.* 31, *Non ſunt oſculandi alij ore ſuo. Nam eſt iniquitas maxima & negatio contra Deum altiſſimum:* 36. *Ecce Deus excelſus in fortitudine ſua & nullus eſt ei ſimilis in legiſlatoribus. Quis poterit ſcrutari vias eius.* 38, *& ſequentibus ex miris eius operibus Deus ipſe probat nullum eſſe similẽ ſibi, nullum parem. Denique tam Iob quam ſocij Dei vnitatem vbique agnoſcunt in media Arabia & prædicant, cap.* 2. 25, 26, 35, 36, 37. *Nam hunc articulum valde illuſtrant contra* πολύθειαν *paſſim ſuo tempore graſſantem.* Trinitatis myſterium. *Abraham Trinitatem hoſpitio excipit tres videns & vnum adorans atque alloquens, Gen.* 18, *Domini, inquit, ſi inueni gratiam in oculis tuis, ne pertranſeas ſeruum tuum, deinde vt tres pluraliter, Et lauentur pedes veſtri requieſcite ſub arbore, &c. Denique viciſſim ab eis, nunc vt vno: nunc vt pluribus reſponſa accipit. Tam expreſſa Triadis pictura, vt aliqui veterum Hebræorum, citante Abben Ezra, Deum tria inſeparabilia & vnum non dubitarint inde colligere, etſi iſte refellere conetur. Gen.* 19. *Dominus pluit ignem à Domino.* 20, *Eduxerunt me Dij de domo patris mei. Sic Lot duas perſonas, Filium & Spiritum Sanctum Gen.* 19. *in Domum recipit, qui modo* Nos *plurali numero, propter hypoſtaſes, modo* Ego *propter ſingularitatem eſſentiæ de ſe dicunt.* 35, *Apparuerũt ei Dij, cum fugeret fratrẽ ſuum Eſau. Iob* 30. *iuxta veritatem quoque Hebraicam Afflixit me & frenum miſerunt in os meum (miſit)* 35, *Non dixit vbi eſt Deus factores mei.* 7. *Noctes laborioſas, numerarunt (Deus) ſiue conſtituerunt mihi. Et nominatim multa de* Dei verbo *& increata ſapientia c.* 28. *diuiniſſimè theologicatur, è quo ſua deſumpſit auctor libri Ietſira in eius calce, (vt notat R. Selomo) & Salomon ipſe Prou.* 8, *Eccl.* 1. 4. 24. *Sapiens* 7. 8. 10. 18. *Baruc* 3. *Item de* Spiritu Sancto *Iob* 26, *Spiritus eius ornauit cœlos.* 32. *Spiritus omnipotentis aptauit me.* In Chriſtum fides *Chriſtus Patribus huius ætatis disertè promittitur Gen,* 12. 15, 22, 26, 28. *Iacob eum expectat definito tempore & prænuntiat* 49. *teſte vtraque Targhum. Nam ibi Onkelos V.* 10. *Non auferetur ſceptrum de Iuda & dux de femore eius donec veniat* Meſſias *Hieroſolymitanum autem. Non deſinent reges domus Iuda, neque deſiderabun-*

tur

Anni Diluuij.

tur doctores legis de filiis filiorum eius, vſque ad tempus, quo veniat Meſſias, cuius eſt regnum, & cui ſeruitura
ſunt vniuerſa regna terræ. Et V.11. Quam pulcher eſt rex Meſſias, qui ſurrecturus eſt de domo Iuda, alligabit
(accinget) lumbos ſuos, exibitque in prælium aduerſus hoſtes ſuos &c. V.12. Quàm pulchri ſunt oculi regis Meſ-
ſiæ ad cernendum, præ vino defæcatiſſimo, ne illis ſpectet inceſtos concubitus, cædéſque innocentium. Dentes eius
exercitati ſicut in lege, ne illis cōmanducet iniquitates & rapinas Rubeſcent montes eius vineis, & torcularibus
583 vini. Candeſcent colles eius copia tritici & Gregum ouium. V.10. etiam eum Iacob nominat expectationem ſiue
obedientiam gentium, & cum hac ſpe V.18 migrat ex hac vita, Expectabo ſalutare tuum Domine, vt proinde
Abraham, Iſaac, Iacob cohæredes repromiſſionis eiuſdem Heb. 11 dicantur, ad quam promiſſionē demum con-
firmandam, additur Circumciſio præter ſuperiorum ætatum ſacramenta, tanquam promiſſionis repetitæ ſigna-
culū & ſigillum. Sic Redemptorem ſuum expectat Iob c.19, & figurat c.1.2. &c Quemadmodum Iſaac diuini-
tus promiſſus, ſupernaturaliter conceptus, è ſterili genitus, ad ſui ipſius immolationem ligna portans, Gen. 7.18,
22, &c. Figuræ aliæ, Immolatus agnus vepribus coronatus ſiue prehenſus in cornibus, Geneſ.22, Scala cœli 28,
Decuſſatio manuum in modum crucis inter benedicendum, Gen.48. Atque inde iuſtificatio, Gen.15, Credidit
Abraham (promittenti ſemen) & reputatū eſt ei ad iuſtitiam. Sacramenta vt Matrimonij, Gen.24,34, inter
Ægyptios etiam adhuc ſancti & inuiolati 12 & 39, Philiſteos 20,26, Meſopotamios 29,35, Inter diſpares religio
ne non contrahendi 24,26,72,28,34. Circumciſionis Abrahæ datæ, Gen.17. Iſaac die octauo collatæ 21. Pa-
triarchis deinceps, Act. Exod. 4, apud quos illicitum & nefarium erat non modo, non circumcidi, ſed & in-
circumciſis dare & accipere mutuo filias, 34. imo vero domi habere tam vernaculos, quam emptitios alienigenas
incircumciſos 17. Quod erat promiſſi Chriſti ſignaculum, quo exibito, iam deſineret, ac rediretur ad antiquas
& ſimpliciores baptiſmatis ceremonias. Impoſitionis manuum & benedictionis, Gen.27,48,49. Ceremo-
niæ & ritus externi, vt Olei fuſio, vini libatio, Gen.35, Decimarum præſtatio 14 & 28. Purificationes & la
uacra, in Baptiſmi typum Gen.35. Mundamini & mutate veſtimenta veſtra, & aſcendamus in Bethel, vt fa-
ciamus ibi altare Domino, id eſt, abluite corpus è R. Abrahā, Ex quo loco, (inquit) diſcimus Iſraëlitas debere eſſe
mundo corpore & mundis veſtibus, quando locum conſtitutū precandi cauſa adeūt, Iob cap.1. ſanctificabat filios
ſuos vnoquoque die ſeptimo, vt in craſtinū intereſſent ſacrificio. Nempe eos præparabat in peruigilio certis luſtra
tionibus, ad quas alludit cap.9 Si Lotus fuero, quaſi aquis niuis & effulſerint velut mūdiſſimæ manus meæ, tamē
ſordibus intinges me & abominabuntur me veſtimenta mea. Feſta. Sabbatum, vt minimum, ſacrum erat. Ibid.c1.
ſingulis diebus ſeptimis Iob cōſurgens diluculo offerebat holocauſta pro numero ſeptem filiorum. Sic faciebat Iob
cunctis diebus, vbi & Proſabbatum, quo & præſanctificabat & purificabat filios in craſtinum holocauſtum.
Quare & poſterioribus ætatibus Iudæi diem Veneris Herub, id eſt paraſceuem ſiue præparationem appellarunt.
Addunt & Paſcha, vt proinde Angelis, eius veſpere, aduenientibus Lot azyma coxerit, non fermentatos panes
Gen.19. R. Selomo è ſuis veteribus. Veſtes religioſæ. Nam in re diuina mutationis veſtium fit mentio Gen.35.
Sacrificia cruenta Holocauſta Abrahæ Gen.12,13,15,22, Iſaac 26, Iacob 31,33,35,46. Iob cap.1. Eliphaz, Bal-
dad, & Sophar cap.42. in quibus erant Pacifica, id eſt, quæ non tota comburebantur, vt holocauſta, ſed pars
edebatur Geneſ.31, Iacob immolatis victimis in monte, vocauit fratres ſuos, vt ederent panem. Incruenta &
communio. Continuatio ſacrificij Melchiſedech in pane & vino in Typum Euchariſtiæ Geneſ.14. libamina
Iacob 35. Loca religioſa, templa. Melchiſedech templum in Salem extruxiſſe memoratur à Ioſepho, in quo
eſſet Eccleſiæ ſedes primaria, Deique oraculum, de quo fortaſſis Gen.25, Perrexitq; Rebecca, vt conſuleret Domi-
num. Altaria multa, ſeorſum quinque ab Abraham extructa Gen.12,13,15,22. Vbi quintum in Moria, in quo po-
ſtea templum Salomonis, & 23 cœmeterium ab eodem Saræ & poſteritati dedicatum. Altare in Berſabea Iſaac
ædificauit Gen.26, in agro propè Sichem à ſe empto Iacob Gen.33, qui & locum quendam dedicat & vocat Be-
thel, q. domum Dei Gen.35 idque ex voto, quod nuncupauerat antequam veniret in Meſopotamiam 28. Sacer-
dotium publicum miniſterium. Abraham, qui ideo animas in Haran feciſſe legitur Gen.12, id eſt, interpre-
tantibus veteribus Hebræis, verbo & prædicatione Deo genuiſſe & conuertiſſe. Melchiſedech 14, Iob 1, & 42,
præter omnes primogenitos ea authoritate gaudentes. Sacerdotum benedictiones. Benedixit Abrahæ Mel-
chiſedech, Ibid.14, Patrum benedictiones 27,28,48 & 49. Oratio publica Gen.35. conuocata omni domo ſua,
abiicite (ait Iacob) omnes Deos alienos, mundamini, mutate veſtimenta, ſurgite & aſcendamus in Bethel & fa-
ciamus ibi altare Domino. 31. vocat fratres ſuos ad victimas, 46 cum filiis venit ad puteū iuramenti, & pro fœ-
lici deſcenſu in Aegiptum Deo litat. 26, Iſaac deprecatus eſt Dominum pro vxore ſua eo quod eſſet ſterilis. Qui
exaudiuit eum & dedit conceptum Rebeccæ, quod factum videtur in loco, in quem poſtea perrexit Rebecca, vt
conſuleret Dominum de ipſo conceptu, Ibid. Iob c.1 & 42 orat pro filiis & amicis, publicè & ſolenniter adhibitis
holocauſtis. Traditiones Gen.34. ritus gentis. 18 Abraham præcepit filiis ſuis & domui ſuæ poſt ſe vt cuſtodirēt
viam Domini & facerent iudicium & iuſtitiam. 26 præcepta & mandata Domini & ceremonias legeſque ſer-
uauit. Extabant ſcilicet diuinæ quædam leges & ceremoniæ nondum ſcriptæ, ſecundum quas etiam Iacob diſtin-
xit inter holocauſta, quæ tota comburebantur, & Pacifica, quorum pars in ſacrum epulum apponebatur, Gen.31.
Et Iudas dixit ad Onan filium ſuum, Ingredere ad vxorem fratris tui & ſociare illi, vt ſuſcites ſemen fratri
tuo, eoq; mortuo ad Thamar, Eſto vidua in domo patris tui, donec creſcat Sela filius meus Gen.38. Nam ea eſt
lex, quam ſcripto poſtea Moſes ſanxit Deut.25. Et Thamar, quaſi filiam Sacerdotis (Melchiſedech) ob forni-
cationem eſſe comburendam. Nam & eam legem repetiuit Moſes Leuitic. 21. Adde vt traditiones veteris Ec-
cleſiæ per tres ſolos homines deferri potuerunt ad Abraham, videlicet per Adam, Mathuſalem, Noam, imo &
1013 ad Iacob, videlicet per Adam. Mathuſalem, Sem, qui & Melchiſedech, ita tertia hac ætate per tres ad Mo-
ſem nempe per Abraham, Iacob & Amram. Rerum profanarū dedicationes, Imagines, Lapis erectus in

Anni mundi.

titulum a Iacob Gen. 28 ſiue in ſtatuam. Nam ſic exponunt Rabbini, addentes, nihil propterea q. ſum commiſiſſe contra præceptum, Exod. 20, Deut. 16 de non erigendo ſculptili & ſtatua, quoniam hoc præceptum poſtea fuerit à Moſe latum pro tempore ob gentes effuſius ad Idololatriam ruentes. Vide R. Iſaac in 20 Gen. & 18. Leuit. titulus lapideus vel potius ſtatua lapidea, in loco, quem vocauit Bethel. i. domus Dei fuſo oleo & libatis libaminibus Gen. 35. Locus nuncupatus Mahanaim q. caſtra Dei Gen. 32. Alius Phanuel q. facies Dei. Ibid. Virga Ioſeph cuius faſtigium adorauit Iacob Hebr. 11. Pœnitentia & eius actus, Iob. 1 ſacrificia pro peccatis. 42 propter ſtultitiam pœnitentiam ago in fauilla & cinere Socij Iob eam inculcant per totum illum librum. Vota Gen. 28, vbi & decimarum perſoluendarum profeſſio. Delectus ciborum. Abſtinentia ab immundis animalibus; vt ſuperiore ætate, A neruo fœmoris, quod in eo fuiſſet percuſſus Iacob ab Angelo, indéque claudicaſſet Gen. 32. Sanctorum vis & preces Iob 33, Si fuerit pro homine angelus loquens vnus de mille, vt annuntiet hominis æquitatem, miſerebitur eius (Deus) & dicet libera eum, vt non deſcendat in corruptionem. 5 ad aliquem ſanctorum conuèrtere, quod Rabbini vulgo exponunt de Angelis & interroganter legunt. Ad quemnam Sanctorum conuêrteris? Gen. 48. Angelus qui eruit me de cunctis malis benedicat pueris iſtis, & inuocetur ſuper eos nomen meum, nomináque Patrum meorum Abraham & Iſaac. 28 ſcala Iacob Hebrais ſcala eſt prouidentiæ Dei, in qua Angeli aſcendunt & deſcendunt; Aſcendunt ad offerendas Deo noſtras preces, adiuuandas & commendandas deſcendunt ad nos iuuandos & tuendos. Geneſ. 35. Rachelem Iacob ſepelit in Bethleem non in ſpelunca duplici cum aliis Patriarchis; vt illic oraret pro poſteris eſſétque loci Patrona, R. Selomo Hieremiæ 31, è ſapientum veterum ſcriptis quemadmodum per totam terram Sanctam diſperſæ fuerunt diuerſorum ſanctorum reliquiæ & ſacri cineres. Eccl. 49. oſſa Ioſeph viſitata ſunt, & poſt mortem prophetauerunt. Quaſi ad illa ederentur miracula, vt de Eliſæo dixit 48. mortuum prophetauit corpus eius & in morte mirabilia operatus eſt. Nam Hebrais prophetare eſt diuina vel dicere, vel facere. Cura mortuorum, ſepultura, funebres exequiæ, officium funeris, ius ſepulchri & cœmeteriorum, tituli ſepulchrales Gen. 23. 25. 26. 49. & 50, vbi celebratur dies Quadrageſimus, item Septuageſimus, denique exequiæ ſeptem dierum. Gen. 49. præcepit eis, dicens, Sepelite me cum patribus meis in ſpelunca duplici, Quæ eſt in agro Ephron Hettei contra Mamre in terra Chanaan, quam emit Abraham in poſſeſſionem ſepulchri, ibi ſepelierunt eum et Saram vxorem eius. Ibi ſepultus eſt Iſaac cum Rebecca coniuge ſua, ibi & Lia condita iacet. 47. adiurat Ioſephum, dicens: Ne ſepelias me in Aegypto, ſed aufer me de terra hac, condáſque in ſepulchro maiorum meorum. 50 Iacob fodit ſibi ſepulchrum dum adhuc viueret Act. 7 tam ipſe quàm reliqui Patres noſtri tranſlati ſunt (ex Aegypto) in Sichem & poſiti in ſepulchro, quod emit Iacob (Gen. 33.) Pretio argenti à filiis Emor. Gen. 50, & Hebr. 11. oſſa ſua moriturus Ioſeph commendat filiis Iſraël, vnde & ea ſolenniter Moſes poſt quadringentos annos Exod. 13. transfert, tandiu conſeruata in loculo ſiue arca cum aromatibus, Ibid. 50, Quæ fuit quædam reliquiarum tranſlatio. Preces pro defunctis poſt matrem defunctam Iſaac exit in agrum ad orandum (ſic enim habetur in fonte) Gen. 24. Quod & officium funeris ante inhumationem, & exequiarum per multos dies celebritas infert 23. & 50. Iudicium futurum. Iob 31. quid faciam cum ſurrexerit ad iudicandum Deus, & cum quæſierit, quid reſpondebo ei? 35. Iudicaberis coram illo, expecta eum. Nunc enim non infert furorem ſuum, nec vlciſcitur ſcelus valdè. 34 Elihu opus enim hominis reddet ei, & iuxta vias ſingulorum reſtituet eis, vita æterna reſurrectio, Geneſ. 47. & alibi vitam ſuam vocabant Patriarchæ peregrinationem, quaſi patriam ſe alibi habere crederent. Expectabant enim fundamenta habentem ciuitatem. i. cæleſtem, Hebr. 11. Iacob ſalutem Dei ſe expectaturum in ſepulchro confitetur, Chriſtum profeſſus, Geneſ. 49. Iob etiam reſurrectionem carnis prædicat, c. 19, &c. Supplicium æternum. In Iob ſepius. Ciuitates Sodomorum & Gomorrheorum in cinerem redigens, euerſione damnauit, exemplum eorum, qui impiè acturi ſunt ponens, 2, Petr. 2. Sodoma & Gomorrha & finitæ ciuitates abeuntes poſt carnem alteram factæ ſunt exemplum, ignis æterni pœnam ſuſtinentes. B. Iuda in Canonica. Denique liber Iob tempore legis naturæ ideo videtur ſcriptus, vt ſupereſſent monumenta veteris Eccleſiæ, eiúſque fidei, doctrinæ, religionis, rituum & ceremoniarum ab omni antiquitate repetitarum, per quæ ad legem Moſis tandem peruentum eſt, dum antiqua illa pietas & virtus ſenſim in mortalibus collaberetur. Nam abundè & hos & alios religionis articulos & capita continet perſpicuéque indicat. 2239

2669

QVARTA

Anni Diluuij

1013 QVARTA ÆTAS Iudicum, quæ & Deorum & Heroum. quaſi iuuentus populi Dei (legis ſcriptæ prima.)

Quæ incipit anno mundi 2670.

I

1013 a MOSES de tribu Leui, populi ex Ægypto educti Remp. in deſerto adminiſtrauit annis 40.

Deut. 1 & 29.

1053

Aarone Pontifice.
& per ordinem Eleazaro.

25 *Amynta 17. deinde Belocho 2. Rege 18. an. 25. Aſſyriorum rege.*

1. Paral. 2. *Naaſſone & Salmone Principibus Iuda, & Chriſti maioribus.*

Num. 11. *Filiis tribus Coræ, & Eldad & Medad in deſerto vaticinantibus.*

1053

Anni mundi

2670 a HAc ætate apud Gentes, vates & prophetæ erant Balaam & pater eius. Iob, Eliphaz Themanites. Baldad Suites, Sophar Naamathites, Elihu, & Berachael Buzites. *Seder Olam cap.* 21. (ſaltẽ initio huius ætatis.) Ita Eccleſia nondum alligata Iacobæorum familiæ.

E' noſtris Græci, vt Niſſenus lib. de Trinit. Baſilius quadam epiſtola ad Euſtathium medicum, ex hoc catalogo excludunt Balaam. Nam vatem fuiſſe Satanæ, non Dei, exiſtimant. Quare Deum & Dominum, quem conſuluiſſe dicitur, Num. 22. 23. 24. Diabolum interpretantur, qui homonimws ſic appellatur.

2670 Poſt datam legẽ ſpiritus propheticus deſiit afflare gẽtes. *Ibid Seder.* Nõ hoc ei cõceſſerim, Nam etiam Sibyllæ deinceps Chriſtum & alia diuina prænunciabant.

Tres filij Choræ Aſir, Elcana, Abiaſaph. *Exod.* 6. vaticinãtur in deſerto, & pſalmos multos condunt de Chriſto, qui, libro præſertim ſecundo Pſalterij, continentur. Eo argumẽto Patres exilio mœrẽtes conſolabantur. *Heb. Trad.*

2709 Sunt ex 11. Pſalmorum auctoribus, *Ibid.* Similiter & Moſes, cui Hebræi vndecim Pſalmos primos libri 3. tribuũt, à 90. ſcilicet ad 101. *Midras Tehillim.*

Moſes eruditus fuit in omni ſapientia Aegyptiorum. *Act.* 7. Ante igitur Moſem, non quidem in Græcia, ſed in barbaris gentibus, ſicut in Aegypto, fuit nonnulla doctrina, quæ illorũ ſapientia diceretur, *Aug. lib.* 18. *de Ciui. c.* 37.

Vir Dei *Deut.* 33. *Ioſ.* 14. *Pſ.* 89. Fidelis ſeruus in tota eius domo. *Hebr.* 3. miniſter veteris teſtamẽti & propheta noui *Aug.* cæteris prophetis clarius Deum conſpexit. *Exod.* 33. Chriſti paſſionem multiplici victimarum genere, ac eius alia myſteria multis ſacris ritibus præſignauit.

In Aetpiopia metu Pharaonis 40 annis exulauit, tot annos contemplationi dedens, donec ætatis octogeſimo cerneret Deum clarius, quàm vlli vnqnam hominum contigiſſet populique conſeruator deſtinaretur. *Baſ. initio Hexame.* Aethiopiam interpretor terram Madian in Arabia, in quam fugerat. Eam enim etiam Scriptura Aethiopiam ſiue terram Chus appellat, vt vxorem Moſi inde ſumptam Aethiopiſſam, *Num.* 12.

Poſtquã prophetæ munus ſuſcepit, vxoris notitia abſtinuit, vt purius tã ſanctæ functioni vacaret, *Epiph. hereſ.* 78. Quod totidem verbis poſtea reperi in Hebraicis traditionibus, *Maiemonim lib.* 1. *c.* 7. *pag.* 11.

Duodecim menſes apud Pharaonem legationis munere fungitur, & 10. plagis eum affligit.

Legem primum remedium aduerſus peccatum & idololatriam omnia occupantem, præter natiuum ſenſum & hiſtoricum, miſtico nobilem cœlitus tulit ad montem Sinai. Ea omnia gratiæ arcana graphicè expreſſit. Nã Manna, mare rubrum, Potus è petra, Tabernaculum, ſacra vaſa, religioſæ veſtes, Pontificia ornamenta, candelabrum, Leuitica ſacrificia & ritus omnes ſacramentales etiam ſunt, & typici.

Quin & Serpens æreus palo ſuſpenſus & in tabernaculo fixus ad ſpectantium ſalutem, *Num.* 21. Dominũ de cruce pendentem ſalutis omnis auctorem & cauſam repręſentabat. *Ioa.* 3. Naturę arcana in his etiã contemplantur Ioſephus, Philo & Rabbini.

2709 Ciborum, Verbi gratia, delectus & mundities, quã Moſes tradit, non modo ad myſterium, vel mores, verũ etiam

Anni Diluuij. 1013 | *Anni mundi.* 2670

ad valetudinem confert, ſunt enim inſalubres porcus, lepus, camelus, equus, choerogrillus, congrus, lampetra, anguilla, & cæteri piſces, pinnis, ſquamiſque carentes, aquila, gryphus, omnia denique rapacia & notis aliis affecta, quæ ſignantur, Leuit. 11. Deut. 14.

Sic Tabernaculi materia, forma, partes, pelles, colores, vaſa, inſtrumenta & cætera ad illud pertinentia, exemplari diuinitus propoſito, non modo reconditam & anagogicã ſupercæleſtium rerum habuere ſignificationem, ſed & pſiyſicam, quam perſequi non eſt huius inſtituti.

Legem abſoluit tribus præceptorum generibus moralibus, iudicialibus, religioſis ſiue ceremonialibus tanti ponderis, vt moralia in Euangelio etiam obligent, quia iuris naturalis & diuini, Iudicialia, ferè retineantur, pauca relinquantur, corrigantur vel emolliantur, quia iuris pro gente & tempore poſiti. Ceremonialia recipiantur partim ſecundum Spiritum, arcanam intelligentiam & ſenſum, partim etiam ſecundum literam. Sunt enim duorum generum. Quædam figuralia, vmbrámque futuri Chriſti & Eccleſiæ habentia, cuiuſmodi circumciſio, ſacrificia, Sabbata, cibi immundi. Alia purè ritualia, ad cultum Dei ſimpliciter pertinentia. Priora ſublata ſunt, vt vſque ad correctionis tempus impoſita. Alia vſurpata, vt cultus Dei ſolénitas perpetuetur, quia ſunt templa, dedicationes, chori, vota, aqua luſtralis, benedictiones, religioſæ veſtes, genu flexiones, ordines Eccleſiaſtici, decimæ, primitiæ, proceſſiones viſitationes ſacrarum ædium & locorum & manuum expanſiones, feſta Pentecoſtæ, Paſchatis, ſublato victimarum vſu, cantus, imagines, organa, ieiunia, &c. *ex auctoribus iuris Orientalis, pag.* 214. *exempli Græci.*

Patres in Aegzpto immolarunt agnos ſuos Paſchales die Iouis. Die ſequenti egrediuntur, qui primus erat celebritatis Pbchæ. *Seder cap.* 5. In noui teſtamentt per Chriſtum liberatione eadem fuit temporis ratio.

Quinquageſimo poſt exitum die initium eſt primum Legis fœdus inter Deum & populum in monte Dei Oreb ſiue Sinai, confirmatúmque aſperſione ſanguinis. *Exod.* 24. Alterum in altera Moab *Deut.* 29. comprehendẽs benedictiones & maledictiones. *Deut.* 38 *Kimhi* 11. *in Ierem.*

Feſto Pentecoſtes. i. die quinquageſimo ab exitu Tabernaculum iuſſum eſt conſtrui ib Pharan non procul à deſertis Moab. Inde abierunt ad concupiſcentiæ ſepulcra. Tantum enim in monte Sinai hæſerunt 12 menſes, ſiue annum: Iuxta illum & vicinas ſtationes biennium primum conſumpſerunt, Legem ferè integram conſequuti. Deinde per 42 ſtationes valdè myſticas in promiſſionis terram peruenerunt.

In earum vna, nempe Cades-Barne, in Sin Idumæorum deſerto, an 19. permanſerunt. In cæteris nunc progredientes, nunc regredientes, nunc palantes, prout occaſio & neceſſitas poſcebat, in illa vaſta Saracenorum ſolitudine, alios 19 anno contriuerunt. Sicque tandem quadrageſimo anno ripam Iordanis Orientalem attigerunt. *Seder Olam cap.* 8.

Ipſo anno egreſſionis menſe ſecundo data eſt lex Iſraelitis. Menſe autem tertio in monte Sina decalogus. Anno ſecundo iterum data eſt lex diẹ expiationum. *Seder Minor.*

Sic lex ſancita eſt pro primo generali remedio aduerſus idololatriã, omnia occupantẽ & peccatũ vbique regnãs, lege naturæ per orbem propè obliterata & deleta, donec ſecundum multoũ efficacius & perfect. ſuccederet. i. lex Chriſti

MOSIS ET LEGIS DATÆ SÆCVLO.

1053 | 2709

Anni Diluuij.		Anni mundi.	
1015	*In Aegypto.* *Amaſi an.25. Deinde Chebrone an.13.* *In Europa.* *Sicyoniorum Thurimacho an.47.* *Argiuorum I[illegible]cho rege primo annis 50.* *Athenienſium* *Cecrope primo rege an.50.* MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO	2670	Primo ergo biennio, populo Iſrael ſedente iuxta monēt Sinai & vicina loca, Moſes conſtruxit Tabernaculum, inſtituit leges ad religionem & Rempub. pertinentes 449. & amplius, totis illis quadraginta diebus, quibus fuit in monte, quæ tandem aliis deinceps additis vſque ad 613 pręcepta excreuerunt, affirmantia quidem 248. quot hominum oſſa à Medicis numerantur. Negantia verò 365. quanta eſt ſumma dierum anni. Caſtrorum metandorum rationem ordinauit, nempe, vt in medio caſtrorum tenderetur Tabernaculum Domini, ternæ tribus ſingula eius latera cingerent, platea ad mercatum in medio componeretur, &c. Quæ omnia parum diſtinctè à cæteris explicata, ſic plana faciemus. Iacobæi in deſerto manſerūt, 40. an. & per 42. manſiones ſiue ſtationes, peruenerunt ad vlteriorem ripam Iordanis. *Num.* 33. Annus primus cœpit 15 die menſis Niſan, qui Martius, feſto Paſchatis. Sic autem tranſactus eſt. Septimo die ad mare rubrum peruenerunt. Vſque ad 15. ſequentis. i. Aprilis, vſi ſunt conſperſione, quam de Aegypto exportauerant per menſem ſcilicet integrum. Deinceps Manna & ſemel cothurnicibus. *Exod.* 16. Vigeſimo ſecundo die Aprilis, primam Sabbati celebritatem agitarunt. *Ibid.* Menſe, tertio Siuan. i. Maio, peruenerunt in ſolitudinem Sinai, vbi biduo loti, ſanctificati & parati poſt tertium diem: deſcendente in montem Domino, & ſuæ præſentiæ maieſtatem teſtante fumo, fulgure, flamma, tonitru, nube, cæteriſque tremendis, Decalogum acceperunt. *Hieron. ad Fabiolam.* Ita ſexto die menſis illius, die ſcilicet Pentecoſtes, qui erat quinquageſimus ab exitu in Sinai, hoc eſt duodecima ſtatione traditus eſt Decalogus. Sed & Lex multò vberius quàm antea, nempe ad 449 amplius præcepta, per 40. continuos illos dies, quibus Moſes in monte ieiunus ſubſedit, vſque ad 17. menſis quarti Tammuz. i. Iunij, quo quidem die cùm peccaſſet populus, deſcendit & fregit tabulas. *R. Abraham in Cabbala hiſt.* Decimo octauo Iunij placauit Dominum. Vigeſimo nono Ab, ſiue Iulij, aſcendit iterum, & menſem Auguſtum illic in ieiunio tranſigens, vſque ad decimum Septembris, ſecundas tabulas eſt conſequutus. Deinceps per quatuor menſes integros, Tabernaculum, quæque ad illud pertinebant abſoluit. Hinc 23. die menſis Adar, ſiue Februarij, cœperunt dies conſecrationum, primóque die Niſan, ſiue Martij expleti ſunt. *Exod.* 40. Atque ita totus liber Exodi ad primum annum pertinet. Secundus autem ad hunc modum ſe habuit. Menſe Martio erectum eſt Tabernaculum. Aaron filijque eius purificati, fungi ſuis miniſteriis incipiunt. Iuge ſacrificium peragunt, Principes ſua ſacrificia offerunt. Populus ſuas primitias, decimas, vota, oblationes omnium generum, Leuitico deſcriptorum, quæ & deinceps continuant, cum Moſaicis reliquis ritibus. Paſcha denique in deſerto primum celebrant. Aprili numerantur per capita Iſraëlitæ. *Num.* 1. Paſcha immundorum ſecundum agitant. *Num.* 9. Die autem vigeſimo eleuata nube è tabernaculo caſtra mouent de Sinai ad ſepulchra concupiſcentiæ. *Num.* 10. Atque ita 12, menſes diebus duntaxat decem exemptis, morati ſunt ad
1052		2709	

ta alia loca cum veteri Teſtamento, Act 13.

Iſtis autẽ impoſuit, quod Paulus ad Galatas 3. videtur ſcribere 430 annis poſt promiſſionem factam Abrahæ de ſuſcipiendo ſemine, qui eſt Chriſtus, datam eſſe legẽ Moſis. Atqui Paulus indefinitè loquitur, & ſic debet ordinari. *Hoc autem dico. Lex, quæ poſt 430 annos facta eſt, non irritũ facit teſtamentum confirmatum à Deo ad eneruandam promiſſionẽ*, id eſt, Lex Moſisquę ſcribitur, *Lex facta poſt 430 annos* non inanes reddit promiſſiones. Sed potius confirmat. *Poſt* 430, inquam, *annos*. non vtique à promiſſione (nam repugnat locus Exod. 12. ad quem alludit) ſed à deſcenſu Iſraëlitarum in Aegyptum, illic enim *Poſt*, non refertur ad promiſſionem, ſed ad legem factam eo tempore, quod Moſes deſignauerat: q. d. Paulus, Lex, quæ poſt 430. annos facta legitur (*Exod.* 12.) teſtamentum Dei, prius Abrahæ factum, irritum non poteſt facere. Hoc enim veluti per parentheſin interpoſuit *quæ poſt* 420 *annos facta eſt*, ad tollendam homonymiam, & docendum de qua lege intelligeret. Nempe de Moſaica, non de lege Circumciſionis, Gen. 17. non de legibus Dei, quas Abraham ſeruauit 26 v. 5. quaſque docturus erat filios ſuos & domum ſuam poſt ſe Ibid. c. 18.

Alioqui, vt hoc addam, falſum eſſet oraculum, *Gen.* 15. quod ſine figuris prædixit, ſemen Abrahæ 400 totis annis ſeruiturum, in Aegypto ſcilicet (nam in terra Chanaã non ſubiectum fuit ſeruituti (ac deinde eripiendum.

Sed nec conturbare debet vulgata Rabbinorum ratio quam affert R. Selomo Exod 6. quòd inter Leui & Moſẽ Scriptura tantum numeret duas generationes, Caat, qui vixit annis 133. *Exod.* 6. & Amram, qui an. 137. *Ibid. &* 1. *Par.* 6. Et Caat fuerit ex deſcendẽtibus in Aegyptũ. *Geneſ.* 47. Primo, quia Amram pater Moſis diutius vixit, quàm illi interpretentur. ad illud enim *Exod.* 6. *Accepit Amram vxorem, quæ ei peperit Aaron & Moſem & Mariam. Fueruntque anni vitæ Amram* 137. ſubaudiri poteſt, Quando eos videlicet genuit, vel poſt mortẽ patris Caath. Nã Amrã in numero ſeptẽ viuaciſſimorũ ab ipſiſmet Rabbinis ponitur

Secundò, Scriptura fortaſſe aliquot intermedios, nempe obſcuriores, more ſuo tranſiliit, & nihilominus *Gignendi* verbo vſa eſt, quod nepotes ſint filiorum loco. Vt *Mat.* 1. *Ioſias genuit Iechoniam*, qui tamen eius minimè erat filius, nepos. *Ezra* 5. *Zacharias filius Iddo*, qui eius pariter erat nepos, non filius.

Sic in quarta ætate, quæ fuit 490 annorum à Naaſſone ad Dauidem quatuor duntaxat notãtur, *Naaſſon, Salmon, Booz, Obed, Ieſſe, Dauid*, 1. Par. 1. Ruth. 4. Nam Naaſſon reperitur mortuus anno ab exitu ſecundo, *R. Selom.* 1. *Par.* 1. ita vt oporteat *Salmonem. Booz, Obed, Ieſſen & Dauidem* 480 emẽſos eſſe, aut aliquos intermedios fuiſſe præteritos, Quid igitur mirũ, ſi hi quatuor Leui, Caat, Amrã, & Moſes emenſi ſunt hanc ætatem, præſertim cum hæc ſequentibus ætatibus fuerit viuacior, vel ſi Scriptura intermedios aliquos reticuit?

Atque ita fortaſſe iſto tertio ſæculo, Moſes eſt Patriarcha ab Abrahamo decimus, vt primo ab Adamo Noë; & ſecũdo à Noe Abrahamus eſt quoque decimus. In eo fui prolixior, quod B. Hieronymus ſe neſcire profeſſus ſit, quo pacto his tribus Scripturis ſatisfaciendum eſſet.

Ad hæc quoniam cunctos recentiores Chronologos his habeo oſtrepentes, & 430 incipientes, Septuageſimo Abrahæ, id eſt, quando iuſſus eſt exulare, ſiue exire ex Vr Chaldæorũ. Inde enim ſicut 30 vſque ad natum Iſaac, hinc

Anni Diluuij. 583.

Anni mundi 22 39

Manchaleo 12. an. 30.

Phero 13. an. 20.

Mamolo ſiue Mameio. 14. an. 30.

Sphareto 15. an. 40.

Aſcatade 16. an. 18.

Amynta 17. an. 45.

1013

2669

vſque

Anni Diluuij. | *Anni mundi.*

vſque ad ortum Iacob 60, ab ortu Iacob vſque ad eiuſdem ingreſſum in Aegyptum 130, à quo reliquos 210 commiſcuntur vt ſumma 430 exiſtat.

583 2239 Aſſignatur Iudæis terra Ieſſen, quæ videtur eſſe præfectura Tanitis & Heliopoleos, è Pſal. 77.

In ea ædificarunt vrbes & villas, ſiue quòd ſtatuiſſent illic perpetuas ſedes collocare, ſiue alia occaſione, è 1. Par. 2. Nã illic Hezron dicitur mortuus in Caleb-Ephra, quam Hebræi putant fuiſſe vrbem Aegypti ſic dictam de ſtructorum nomine, nempe Caleb, & vxoris eius Ephrat.

Deſcenderunt in Aegyptum an. 9. principatus Ioſeph, qui ſecũdus famis, poſt cuius ſeptuageſimũ primũ Ioſeph moritur, & in arca ænea aromatibus perfuſus conditur, in Nilúmque proiectus refertur inter Deos Aegyptiorum. *Eugub. in 50. Gen.*

Iuda, Phares, Ezrone, Aram, Aminadab, Iudæ principibus & Chriſti maioribus.

Oſſa eius tranſtulerunt ſecum Iſraëlitæ, *Exod.* 13. quæ poſt mortem prophetant (id eſt, miracula edunt) *Eccl.* 49, nec fuit contra legem Moſis, qua mortuorum oſſa, contaminare declarabantur. Nam illa de Sanctorum oſſibus, cineribus & reliquiis non intelligebatur, quæ perpetuo apud Iudæos in præcipua veneratione fuêre.

Sacerdotes Aegyptij de Prytaneo ſiue horreo Regis alebantur. *Gen.* 47.

Exitus eorum meminit etiam Strabo. *lib.* 16. *Geog.* Meminit & Iuſtinus hiſtor. ſed admixtis fabulis. Itẽ & plurimi externi, quos contra Appionem Ioſephus producit.

Ioſephi res Alexander Polyhiſtor deſcripſit. i. eius carcerem, liberationem, ſomniorum interpretationem, principatum in Aegypto, matrimonium cum Aſcheneth filia Putipharis ſacerdotis, liberos duos, deſcenſum fratrum, Aegyptium conuiuium ipſis appoſitum, &c.

Filiis Zaræ Zamri, Ethã, Heman, Calcol, Dara prophetantibus.

Eadem ferè Theodotus in ſuis verſibus, Artabanus, Philo Biblius Nicolaus Damaſcenus, Ariſteas.

Manetho Aegyptius Iudæorum originem & deſcenſum in Aegyptum è Chanaan ſcripto reliquit, vbi eos appellat paſtores. Nempe quòd eorũ opes in pecoribus eſſent poſitę.

Vixit annos 110. Eo mortuo Iſraëlitæ in Aegypto male habiti ſunt 360, iuxta vulgatos autẽ Chronolog. 148. Sæuius autem 80 vltimis, toto vitæ Mariæ Sororis Moſis tempore.

Ruben mortuus eſt duobus an. poſt obitũ Ioſeph, an. 124

Simeon 120, primo poſt Ioſephum.

Leui 137. Eo enim nullus eſt, qui diutius inter omnes fratres vixerit, quemadmodum inter eos nullus eſt, qui minus diu vixerit ipſo Ioſeph. *Seder Olam c.* 3.

Iuda 119. Iſachar 122. Zabulon 124, ſecundo poſt Ioſephum. Dan. 126. Aſer 117. Benjamin 111, ita vt obiret circiter 26 ante Leui. *E Seder Olam.*

Leui, Caath, & eorum propinquis ſpeciem quandam futuri Sacerdotij exhibentibus vſque ad Aaronem è benedictione & teſtamento Iacob, Geneſ. 49.

Nephtalim & Cad luſtra nondum reperi.

Iam tum Aegyptij colebant beſtias pro numinibus, aut numinum ſimulachris. *Exod.* 8. vbi etiam oues & armenta abominationes Aegyptiorum dicuntur, i. idola & dij Nam ignominioſè ſolent Hebræi loqui de falſis numinibus. Hinc fortaſſe, Geneſ. 46 & 47, deteſtabantur Aegyptij paſtores pecorum, vt qui ea mactarent, quæ ipſi colerẽt. Quàm toto poſt mortuus primos Patriarchas impietas in mundum ingreſſa eſt.

1013 2669 Filij Iuda in Aegypto ſunt mortui, vſque ad quartam progeniem, nempe Phares, Hezrõ, Aram, qui & Ram Hezronis ſecundo genitus. 1. Par. 1. Nam Chriſti linea non perpetuo ducitur è primogenitis.

Anni Diluuij. 583 — *Anni mundi.* 2239

Aminadab autem dicitur fuiſſe de exeuntibus,ac vnus de primis mare ingreſſis poſt Moſem,cum filio Naaſſone & paulò pòſt mortuus. Alij malunt mortuum in Aegypto quia Moſes duntaxat meminit filij Naaſonis inter principes Iuda ex Aegypto egreſſos.

Phares ætatis ſeptimo vxorem ducit, octauo genuit Hezronem,nono Hamol.Simile eſt quod legitur Haran genuiſſe Lot anno vitæ octauo & Saram nono. *Seder c.2.*

Tam fœcunda fuit hæc ætas.Vnde ſpatiũ iſtius peregrinationis è 70,qui deſcenderant in Aegyptum,proceſſerũt duodecies centena hominum millia Nempe ſexcenta armatorum,ſexcenta mulierum & paruulorum,*Trad.Heb.*

Anno à morte Iacobi 63,Pſeudoprophetæ de filiis Ephraim & Galaad,ſeducunt populum ab auita religione. *R.Abraham in Cabbala hiſt.* Ex eorum ſecta fortaſſe fuerũt Iãnes & Mamres,qui Moſi reſtituerũt,*2.Tim.3.ex He.Tra.*

Nam hæc nomina ſunt potius Hebraïca,quàm Aegyptia,prius Luc.3 poſterius,*Gen.*14.

In tam diuturna peregrinatione,& exilio,tria conſtantiſſimè Iudæi retinuerunt,linguã Hebraicã,ſuæ gẽtis habitum,& nomina.*Elias præfa.in Methurgeman è Talmud.*

Quantum ad religionem auitam,eam illi ex Aegyptiorum contubernio dedidicerunt. Sola ſtirps Leui eam ſtudioſè tenuit,*In Maiemonim cap.1.lectio de Idololatria.*

Filij Zaræ in Aegypto,ſicut filij Coræ in deſerto,vaticinationis munere functi ſunt.*1.Par.2.*Inter eos celeberrimus Ethan Zaraites,vt qui ſapientiæ nomine conferatur Salomon,*3.Reg.*4.Quique inter 11.Pſalmographos numeretur,*in Baba Bathra c.1.& Pſal.89.*Quamquam fortaſſe hi vixerunt Dauidis & Salomonis æuo. Nam non filij Zaræ, vt 1. *Par.*2.ſed Mahol aſſeruntur,*3.Reg.*4.

Heman Zaræ alter filius,nobilis archimuſicus, cui filij Coræ Pſalmum 88 dicarunt,vt ei modos faceret,

Fuit ali⁹ Dauidis tẽpore cãtor,Samuelis nepos,*1.Par.6.*cui potius,quã huic certos Pſalmos tribuẽdos nõnulli putãt.

Incobæi inſanas illas Pyramidũ & vanitatis Aegyptiacæ ſubſtructiones,quæ in ſeptẽ mũdi miraculis collocãtur,cogẽte Pharaone fabricant,annis multis poſt obitũ Ioſephi.

Nõ enim ſolũ ad lateres coquẽdos dãnabantur,verũ etiã ad alia opera figulina & lutea,vt ad ollas Pſ.81.v.7. in Hebraica veritate.Hinc Exod.1.Aegyptij ad amaritudinem perducebant vitam eorum ſeruitute dura in luto & lateribus,ac omni opere.

Nomen Pharaonis nonconſtat inter omnes,qui ſcripſerunt in Pyramidibus,iuſtiſſimo caſu obliteratis tantæ vanitatis auctoribus.*Plinius lib.36.cap.6.*

Sic paulò ante Labyrinthus primus à Tithoe vel Peteſuco rege in Aegypto extructus.

Non eſt probabile Iſraëlitas conſumpſiſſe annos 400.in operis Aegyptiacis:quod tamen ſcribit Ioſeph.lib. Antiq. c.5.Nam & illud ipſe labefactat ſeq.c.6.Dũ ab Abrahã ad exitum de Aegypto annos duntaxat.430. percenſet. Rectius igitur Hebræi initiũ calamitatis huius ducũt à Mariæ Moſis natiuitate,in annos 87.Ex quo & nomen obtinuiſſe aiũt.Nã Maria amarorẽ ſonat,quòd ea nata Aegyptij amaris operibus,Iſraëlis ſeruitutem exacerbarint. *R. Selom.in 2.Cant.*

Calamitatis auctorem noſtri nominant Amenophim,

Maria cõcepta cœpit perſecutio,ſeptem annis ante Moſem natũ.Eius 87,qui erat moſis 80,ſiniit.*Seder Olam,c.3.* 1053 — 2669

Filij Ephraim Iſraëlitas ante tempus conati ſunt introducere in terram ſanctam,quam ſemini Abrahæ ſciebant

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

Anni Diluuij. | *Anni mundi*

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

eſſe promiſſam. Sedfruſtrà, quia Deus decreuerat alio modo eos ex Aegypto educere. *Trad. Hebr. in Pſal.* 77.

583. 2239 Cæſi ſunt magna clade à filiis Geth indigenis, 1. *Par.* 7, ad quorũ diripiẽda pecora Aegypto exierat. *Kimhi è Ta. ib.*

E qua primi Paralipomenon hiſtoria apparet, Geth & alias vrbes Paleſtinę fuiſſe adhuc habitatas ab indigenis. Poſt hæc ergo tempora factum eſt quod narrat Moſes, Deut. 2. Philiſtim & Caphtorim (Capadoces eſſe tradunt ad Taurũ) irrupiſſe in illam terram, & cæſis indigenis inhabitaſſe regionémque Philiſteam nominaſſe. Vnde 70 ſolent Philiſtim interpretari, ἀλλοφύλους. i. alienigenas.

Liber bellorum Domini ſub hæc tempora ſcriptus videtur, de quo Num. 21. fertur extare apud Aethiopas cum libro Henoch.

Iob Arabs Huſſitarum princeps his Patriarcharum tẽporibus vixit an. 249. fuit ex poſteris Nahor. *D. Hierony. & R. Selomo.* Moſes huius hiſtoriam ex Arabico conuertit, *Hebræi.* vel è Syro, qua lingua ab ipſomet Iob conſcriptus fuerat vel ab amicis. *Orig. lib. 1. in Iob è 60.* Gener Iacob ex Dina vxore. *Philo & Chald. Paraphraſ.* Septuaginta interpretes malunt eſſe ex poſteris ipſius Abrahæ, quartum ab Eſaü. *In coronide Iob.*

Natus dicitur quando Iacob cum tota ſua familia deſcendit in Ægyptum. Duodecim menſes verſatus in illis crucibus, quas liber ipſius commemorat (Origenes tamen plures numerat) *Seder Olam.* ſeptẽ annos, *Suidas.* Dúxit Dinam filiam Iacob in vxorem. *Chald. Paraphraſ. & Philo.*

Vixit 210, toto ſcilicet tẽpore quo fuiſſe vulgo ferũtur Iſraëlitæ in Aegypto, ita vt natus ſit Iacobi 130, quo ingreſſi ſunt in Aegyptum, eodem autem mortuus, quo ſunt egreſſi *Seder Olam c.* 3.

Ariſtæus quidam hiſtoriam eius ſcripto reliquit, vbi terram Hus in confinio Idumeæ & Arabiæ collocat.

Eius ſocij reges Arabiæ. *Tob.* 2.

Eccleſia adhuc erat Catholica, id eſt, nondum alligata certæ familię. Nã Iob, Eliphaz, Baldad, Elihu, Lot, Nahor, Meſopotamius & reliquiæ piorum ex omnibus gentibus & familiis Noë & filiorum eius ad eam pertinebant. Inter quos Chananęorum plęrique. Nam inter eos & apud eos ſacerdotio fungebatur Melchiſedech ſimul & regno, qui ſupererat anno Iacob 50, & regebat Oraculum, quod cõſuluit Rebeca, *Gen.* 25. Ad eã quoque pertinebant Arabes, quare ab eis liber Iob acceptus, indéq; à Moſe tranſlatus. Filij Lot nondum ab ea defecerant, neque filij Eſaü, vt qui circumciderẽtur & patrios Abrahæ ritus retinerẽt, neq; Palæſtini, quorũ regi Deus apparuit, *Gen.* 28, neque Meſopotamij, inter quos Balaam prophetiæ munus exercebat, neque Madianitæ, apud quos Iethro erat Sacerdos, & ita fortaſſe de pleriſque omnibus gentibus, donec in exitu Iſraëlis de Aegypto Iudæi, facti ſunt peculium Domini. *Exod.* 19. *v.* 4. ſanctificatio & Dominium eius, *Pſal.* 114. *v.* 2.

In Aegypto nõnulla erat doctrina, quæ illorum ſapientia diceretur, in qua eruditus Moſes legitur (*Act.* 7.) *Aug. l.* 18. *Ciu. c.* 37.

Ex Aethiopia autem ad Aegyptios manaſſe ferunt literas per Iſin, leges, ritus ciuitatum, inſtituta ſacrorum, & colonias eò frequenter miſſas. *Viues in illum librum Aug. c.* 3.

Amrã Moſis pater è ſeptẽ illis viris, extitit, qui ferũtur à mũdi principio ad vſq; finem vniuerſam humanã vitã me-
2669 tiri Adamũ enim vidit Mathuſale: hũc Sẽ, qui peruenit vſ-
1013 que ad Iacob, quem Amram ipſe conſpexit. Amram vſque ad Ahiam Silonitem vixit, à quo viſus Elias, qui ad orbis

Anni Diluuij. 583 — *Anni mundi.* 2139

extremum ſaluus permanet. *Rabini in 2. cap. Num.*

Iacobæi in Aegypto paſtores, populus paſtorum. Hicſi. regnum paſtorum appellati à veteribus hiſtoricis, & Beroſo, Nanethone, &c. *Ioſeph. lib. 1. contra Appio.* Hinc illud vetus, Paſtores in Aegypto regnum tenent an. 103.

Qui eos expulit Pharao mari obrutus Tethmoſis nominabatur *Ibid. Ioſeph. è Manethone Aegyptio.* vel Amaſis *Euſeb. Iuſtin. Martyr ex Appione & Pelomone.* vel Cenchris duodecimus Pharao. *Turon. lib. 1. hiſt.* Quem & Bachorim vocatum dicunt, de quo mira *Tacitus Annal. lib. 21.* Amenophis aliis.

Ex eo tempore in exorciſmis Aegyptiorum contra dęmonas hæc habebantur: Deus Iſrael, Deus Hebræorum, Deus qui merſit Aegyptios cum rege in mare rubrum, &c. *Orig. lib. 4. contra Celſum.*

Magi Pharaonis Iannes & Mambres, qui Moſi reſtituerũt quãdo ſigna faceret coram Pharaone. 2 Timoth. 3. Quæ nomina non eſſe ficta ab Apoſtolo, ſed è Mediis antiquitatum Hebraicarum hiſtoriis ſumpta apparet è Talmudica Ghemara cap. *Col Corbanoth haſſibbur.* & R. Nathan, *in Baal Haruc.* Quando (inquiunt) venit Moſes in Aegyptum cum ſignis diuinitus acceptis, dixerunt Ioannes (יוחני) & Mamre (ממרא) principes incantatorum Pharaonis. Hæc eſt ars noſtra, & ſic facere poſſumus incantationibus noſtris. Túque ſimilis es iis, qui paleam ferunt In Aphriim vrbem frugum, è qua frumentum in multa loca effertur. &c,

Mare rubrum, quod nequaquam fluxui & refluxui obnoxium eſt, vt impiè Vadianus in Melam retulit, ceſſit miraculo Iſraëlitis. Aegyptios autem ſubmerſit, eorum armis & corporibus in littus, in quo verſabantur Iſraëlitæ, eiectis & expoſitis, ne amplius inermes & inopes eſſent. *Ioſeph. lib. 2. Antiq. cap. vlt. R. Selomo in Ionam.*

Hebręi negãt ſuos maiores tranaſſe mare rubrum totũ. ſiue à littore Ægyptio in littus Arabicum, ſed quod grandius eſt miraculum, ad idem littus, ducto intra mare longo circuitu & quaſi ſemicirculo, vnde ingreſſi fuerant, reuertiſſe. Id probant, quia hærebant in deſerto Ethan ante tranſitum. Deinde poſt tranſitum in eodem ſe offendunt, vbi per tres dies vagati, caſtra ponũt in Mara. *Exod.* 13. *Num.* 33. Deinde mare rubrum diuidit Aegyptum ab Arabia, non à terra ſancta. Imò verò non fuit neceſſe, vt ingrederentur mare, niſi vt ſubmergeretur Pharao, &c. *R. Hizkuni & R. Dauid Eſ. 63.*

Ioſephus & Noſtri aliter de littore in littus.

Acceſſit aliud miraculum, vt non vnus cunctis tribubus ingreſſus in mare patuerit, ſed diuiſus ſit in duodecim partes, ſiue ſemicirculos. *Hebræi in Pſal.* 136. Moſes enim percuſſit mare, & ipſum diuiſit in duodecim vias. *Epiph. hæreſ. 64.*

His temporibus Aegypticis plurimæ gentes omnino mutatæ ſunt. Nam filij Loti. Moabitæ & Ammonitæ deletis Emim & Zomim Gigantibus, qui erant ſimiles filiis Enac antiquis Gigantis tempore Enos, eorum regionem occuparunt; *Deut. 2.*

Filij Eſaü expulſis & deletis Horreis in Seïr habitarunt. *Ibid.*

Cappadoces Eneos vſque Gazam expulerunt & conſederunt pro illis, *Ibid.*

Sic in Africa. Nam quodam bello Aethiopico multæ gentes illic antiqua nomina Gen. 10. & 11 poſita perdiderunt. *Hier. in quæſt. Hebr.*

1013 — 2669

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

Anni Diluuij. *Anni mundi.*

583 2239 Terra Chanaan mirè culta & aucta vrbibus & pagis, quæ Iacobi æuo indigebat cultoribus latè & ſpatioſè Geneſ.34,vt in gentium opes& labores Iſraëlitę ingrederentur.

Mundi regna varia conſtituta ,dum quilibet affectaret ſupra reliquos tyrannidem & merum principatum.Nam ſub Abraham ,Iſaac ,Iacob Chanaan nullos aut paucos habebat regis titulo inſignitos. Iam in hoc exitu abundat regibus,vt vicinæ prouinciæ,apud Moſem,Ioſuam & authorem libri Iudicum.

Deus adhuc colebatur vbique, niſi quòd apud pleróſque idola coniungebantur.Nam in Ægypto Pharao Deū Abrahæ agnoſcit & confitetur,*Gen.*12. In Palęſtina Abimelec 20.& 26.In Meſopotamia Nachor,& Laban 24.29. 30.qui interim domi habebantIdola 31.Sic Balaam ex eadem regione.*Num.*22,23,24.Iethro in Madiā ſacerdos. *Exod.*3.& 18.In variis Arabię regionibus Iob,Eliphaz,Baldad,Sophar,Eliu Deum ſparſum in libro Iob colebant.In Chananea & Syria Melchiſedech ſacerdos Dei excelſi,& templi ſtructor,ad quod confluebant Orientales.In Aethiopia filij Abrahæ ex Cetura.In Arabia filij Iſmaëlis,in Idumea poſteri Eſau. In Moab & Amon poſteri Lot. In India poſteri Iectan ,qui & circumcidebantur.In Aſſyria Niniuitæ etiam vſque ad tempora 5 ætatis.i. Ionæ, *Ion.*2.

Externa & incerta ſeruitutis Aegyptiaca tempore.

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

Baleus Aſſyriorum rex Xerſes.i.victor & triumphator appellatur , quod duplo plures gentes ſub ſuo iure habuerit,quam Aratius,vſque ad Indos.*Beroſ.*

Belochus priſcus q.Belacus.i.Beli amator an.35 idololatriam auget.

Baleus iunior regnum quoque intra Indiam propagauit.Quare Indi ſua Babyloniis obtulerunt, ſéque in eorum poteſtatem commiſerunt.

Mamucus ſiue Mamitus Syris & Aegyptiis cœpit eſſe formidini.

Spharetus Syros & Phœnices ſubegit.

Diluuium Ogygis Thebarum Bœotiarū regis, qui Eleuſinam condidit mille quadraginta annis ante vrbem cond.*Oroſ.lib.*1.*cap.*7.

Ab eo vſque ad primā Olympiadem omnia ſunt apud exteros fabuloſa. Ex quo Varroni totum illud ſæculum dicitur Mythichum.*Cenſor.de die Natali c.*17.

Idololatria latè ſpargitur in Europam,impoſitis nominibus ad aliquod numen tutelare ſignificandum.

Thechines Rhodum condiderunt,quæ prius Ophiuſa vocabatur*Euſ.Chron.*

Memphis,nunc Alcair, eiuſque miracula barbara ab Epapho Pharaone condita, *Euſ.Clemēs Strom.lib.*1.*ex Ariſtippo.in primo arcadicorum.*

Dinaſtia 18.quæ dicta eſt Politanorum durauit an.248. in qua primus regnauit Amaſis an.25.*Euſ.* Hinc per ordinem Chebron ,an. 13. Amenophis 21. Mephres an.12. Miſpharmuthoſis an.26.Thuthemoſis an. 9.Amenophis 2. annis 31.qui & Mennon *Tacito lib.*3. iuxta aliquos auctor ſeruitutis Hebræorum. Orus Magnus an.38. Acengeres 12Achoras 9.Cenchres 16.Acheres 8. Cherres 15. Armeus,qui & Danaus an.5.Rameſſes cog. Ægyptus, qui fratrem Danaum eiecit & Mizraim Ægyptum

2669 nominauit. *Tacit. lib.*2.an.68. de quibus in Iudicibus.

1013 In Creta primus rex creatus dicitur Cres indigena fi-

Anni Diluuij. | *Anni mundi.*

lius Demogorgonis. Ab hoc Creta appellata eſt Curetes, à quibus Iupiter abſcōdit⁹, poſt aliquot ſæcula. *Nangiacus.*

1013 Milinus Cretenſis in toto mari regnauit *Beroſ.*

Themoſis rex totius Aegypti potentiſſimus paſtores 2669 Hicſos Aegypto expulit. *Manetho apud* Ioſeph. *contra Appio.* Videtur eſſe Platonis in Phædro Thammus, quem & Hammonē Deum vocant, quem Thebis profectus Theut (.i. Mercurius vel potius Ioſeph) artes à ſe inuentas Arithmeticam, Geometriam, Aſtronomiam docet.

Iuxta alios Amaſis. qui penè vltimus eorum fuiſſe dicitur, qui priſcis ſæculis Aegyptum tenuere, amicus Polycratis Samiorum regis. *Sabel. lib.* 3.

Sed multis ſeculis hallucinatur. Nam iſte, vt Polycrates, ſub Monarchia Perſica vixit.

Buſiris in Phœnicia, Typhon Aegyptius Oſyridis frater.

Phoroneus 2. Argiuorum rex an. 60. illius meminit Plato initio Timæi. Contra quem & Parraſios bellant Taſtaphis & Carſatis *Euſ. Oroſ. lib.* 1. *cap.* 7.

Bacchoris ſapiens in Aegypto, de quo ſupra ex Tacito.

Brigus 4. rex Hiſpaniæ, hinc per ordinem Tagus cog. Orma an. 30. Betus an. 31. Deabus, qui & Gereon, fodinarum auri inuentor. Lemnini tres Gereonis filij, Hiſpalus, Hiſpanus, Sicanus, Siceleus, Luſus, Siculus.

In Lybia priſcus Hiarbas, à quo numidæ ſe Hiarbas vocant, & per ſucceſſionem Anteus.

Herminon apud Thuyſcones, de cuius inſtitutis Corn. Tacit. *de morib. Germ.* Deinde per ordinem Margus, *Ibid.* Gambriuius, Vandalus, *Ibid.* Teutonus, Alemanus, *Ibid.*

Longo apud Celtas & per ordinem Bardus Iunior, Celtes, qui montes Pyrenæos nominauit ob maximam Syluarum in his creſcentium exuſtionem, de quo Diod. *lib.* 6. Galathes à quo Samothei Galli dicti, Narbon. Lugdus, Belgius Allobrox,

Magedon filius Oſyridis apud Emathios regnum inſtituit.

Leſtrigones Gigantes in Italia.

Apud Sicyonios regnant per ordinem Aegialeus, à quo Egialea Peloponeſus, Europs an. 45. Selchinus 20. Apis 25 à quo Apia Peloponeſus, Thelaſſion 52. Aegidius 34.

Thurimachus ab Egialeo ſeptimus, ſub quo Argiuorum regnum inchoat Moſis principatu.

Europem tamen Euſebius regem primum Sicyonio-
1413 rum facit, & Selchinum ſecundum, qui ludos & ſacrificia inſtituerit.

CONTINVATIO RELIGIONIS & doctrinæ.

TERTIA ætate non modo continuatur ſacra doctrina & religionis veteris forma, verū etiā proficit & augetur. Hinc Dei vnitas *Geneſ.* 14 *Benedictus Abrahā Deo excelſo, qui creauit cœlum & terram. Et paulo poſt, leuo manum meam ad Dominum Deum excelſum poſſeſſorem cœli & terræ,* 17. *Ego Dominus omnipotens, & mox, ſtatuam pactum meum inter me & ſemen tuum fœdere ſempiterno, vt ſim Deus tuus & ſeminis tui poſt te.* 24. *Dominus cœli & terræ, qui tulit me de domo Patris mei,* 17. *& Exod* 6 *apparet Dominus Abrahæ, Iſaac & Iacob in El Saddai. i. Dei omnipotente: Denique eos alloquitur perpetuo in numero ſingulari & Scriptura eum ferè conſtruit cum verbo & adiectiuo ſingulari, ad eius eſſentiæ ſingularitatem celebrandam.* Iob *eam etiam inculcat, c.* 9. *Qui extendit cœlos ſolus.* 23, *Ipſe enim ſolus eſt, & nemo auertere poteſt cogitationem eius.* 31, *Non ſunt oſculandi alij ore ſuo. Nam eſt iniquitas maxima & negatio contra Deum altiſſimum.* 36. *Ecce Deus excelſus in fortitudine ſua & nullus eſt ei ſimilis in legiſlatoribus. Quis poterit ſcrutari vias eius.* 38, *& ſequentibus ex miris eius operibus Deus ipſe probat nullum eſſe similē ſibi, nullum parem. Denique tam Iob quam ſocij Dei vnitatem vbique agnoſcunt in media Arabia & prædicant, cap.* 2. 25, 26, 35, 36, 37. *Nam hunc articulum valde illuſtrant contra πολύθεια passim ſuo tempore graſſantem.* Trinitatis myſterium. *Abraham Trinitatem hoſpitio excipit tres videns & vnum adorans atque alloquens, Gen.* 18, *Domini, inquit, ſi inueni gratiam in oculis tuis, ne pertranſeas ſeruum tuum, deinde vt tres pluraliter, Et lauentur pedes veſtri requieſcite ſub arbore, &c. Denique viciſſim ab eis, nunc vt vno: nunc vt pluribus reſponſa accipit. Tam expreſſa Triadis pictura, vt aliqui veterum Hebræorum, citante Abben Ezra, Deum tria inſeparabilia & vnum non dubitarint inde colligere, etſi iſte refellere conetur. Gen.* 19. *Dominus pluit ignem à Domino.* 20, *Eduxerunt me Dij de domo patris mei. Sic Lot duas perſonas, Filium & Spiritum Sanctum Gen.* 19. *in Domum recipit, qui modo* Nos *plurali numero, propter hypoſtaſes, modo* Ego *propter ſingularitatem eſſentiæ de ſe dicunt.* 35, *Apparuerūt ei Dij, cum fugeret fratrē ſuum Eſau. Iob* 30. *iuxta veritatem quoque Hebraicam Afflixit me & frænum miſerunt in os meum (miſit)* 35, *Non dixit vbi eſt Deus factores mei.* 7. *Noctes laborioſas, numerarunt (Deus) ſiue conſtituerunt mihi. Et nominatim multa de* Dei verbo *& increata ſapientia c.* 28. *diuiniſſimè theologicatur, è quo ſua deſumpſit auctor libri Ieſira in eius calce, (vt notat R. Selomo) & Salomon ipſe Prou.* 8, *Eccl.* 1. 4. 24. *Sapiens* 7. 8. 10. 18. *Baruc* 3. *Item de* Spiritu Sancto *Iob* 26, *Spiritus eius ornauit cœlos.* 32. *Spiritus omnipotentis aptauit me.* In Chriſtum fides *Chriſtus Patribus huius ætatis diſertè promittitur Gen,* 12. 15, 22, 26, 28. *Iacob eum expectat definito tempore & prænuntiat* 49. *teſte vtraque Targhum. Nam ibi Onkelos V.* 10. *Non auferetur ſceptrum de Iuda & dux de femore eius donec veniat* Meſſias *Hieroſolymitanum autem. Non deſinent reges domus Iuda, neque deſiderabun-*

Anni Diluuij.

tur doctores legis de filiis filiorum eius, vſque ad tempus, quo veniat Meſſias, cuius eſt regnum, & cui ſeruitura
ſunt vniuerſa regna terræ. Et V.11. Quam pulcher eſt rex Meßias, qui ſurrecturus eſt de domo Iuda, alligabit
(accinget) lumbos ſuos, exibitque in prælium aduerſus hoſtes ſuos &c. V.12. Quàm pulchri ſunt oculi regis Meſ-
ſiæ ad cernendum, præ vino defæcatiſsimo, ne illis ſpectet inceſtos concubitus, cædeſque innocentium. Dentes eius
exercitati ſicut in lege, ne illis cõmanducet iniquitates & rapinas Rubeſcent montes eius vineis, & torcularibus
583 vini. Candeſcent colles eius copia tritici & Gregum ouium. V.10, etiam cum Iacob nominat expectationem ſiue
obedientiam gentium, & cum hac ſpe V.18 migrat ex hac vita, Expectabo ſalutare tuum Domine, vt proinde
Abraham, Iſaac, Iacob cohæredes repromiſsionis eiuſdem Heb. 11 dicantur, ad quam promiſsionẽ demum con-
firmandam, additur Circumciſio præter ſuperiorum ætatum ſacramenta, tanquam promiſſionis repetita ſigna-
culũ & ſigillum. Sic Redemptorem ſuum expectat Iob c.19, & figurat c.1.2, &c Quemadmodum Iſaac diuini-
tus promiſſus, ſupernaturaliter conceptus, è ſterili genitus, ad ſui ipſius immolationem ligna portans, Gen. 7,18,
22, &c. Figuræ aliæ, Immolatus agnus vepribus coronatus ſiue prehenſus in cornibus, Geneſ.22, Scala cœli 28,
Decuſſatio manuum in modum crucis inter benedicendum, Gen.48. Atque inde iuſtificatio, Gen.15, Credidit
Abraham (promittenti ſemen) & reputatũ eſt ei ad iuſtitiam. Sacramenta vt Matrimonij, Gen.24,34, inter
Ægyptios etiam adhuc ſancti & inuiolati 12 & 39, Philiſteos 20,26, Meſopotamios 29,35, Inter diſpares religio
ne non contrahendi 24,26,72,28,34, Circumciſionis Abrahæ datæ, Gen.17. Iſaac die octauo collata 21. Pa-
triarchis deinceps, Act. Exod. 4, apud quos illicitum & nefarium erat non modo, non circumcidi, ſed & in-
circumciſis dare & accipere mutuo filias, 34. imo vero domi habere tam vernaculos, quam emptitios alienigenas
incircumciſos 17. Quod erat promiſſi Chriſti ſignaculum, quo exibito, iam deſineret, ac rediretur ad antiquas
& ſimpliciores baptiſmatis ceremonias. Impoſitionis manuum & benedictionis, Gen.27,48,49. Ceremo-
niæ & ritus externi, vt Olei fuſio, vini libatio, Gen.35, Decimarum præſtatio 14 & 28. Purificationes & la
uacra, in Baptiſmi typum Gen.35. Mundamini & mutate veſtimenta veſtra, & aſcendamus in Bethel, vt fa-
ciamus ibi altare Domino, id eſt, abluite corpus è R. Abrahã, Ex quo loco, (inquit) diſcimus Iſraëlitas debere eſſe
mundo corpore & mundis veſtibus, quando locum conſtitutũ precandi cauſa adeũt, Iob cap.1. ſanctificabat filios
ſuos vnoquoque die ſeptimo, vt in craſtinũ intereſſent ſacrificio. Nempe eos præparabat in peruigilio certis luſtra
tionibus, ad quas alludit cap.9. Si Lotus fuero, quaſi aquis niuis & effulſerint velut mũdiſſimæ manus meæ, tamẽ
ſordibus intinges me & abominabuntur me veſtimenta mea. Feſta. Sabbatum, vt minimum, ſacrum erat. Ibi c.1.
ſingulis diebus ſeptimis Iob cõſurgens diluculo offerebat holocauſta pro numero ſeptem filiorum. Sic faciebat Iob
cunctis diebus, vbi & Proſabbatum, quo & præſanctificabat & purificabat filios in craſtinum holocauſtum.
Quare & poſterioribus ætatibus Iudæi diem Veneris Herub, id eſt paraſceuem ſiue præparationem appellarunt.
Addunt & Paſcha, vt proinde Angelis, eius veſpere, aduenientibus Lot azyma coxerit, non fermentatos panes
Gen.19. R. Selomo è ſuis veteribus. Veſtes religioſæ. Nam in re diuina mutationis veſtium fit mentio Gen.35.
Sacrificia cruenta Holocauſta Abrahæ Gen.12,13,15,22, Iſaac 26, Iacob 31,33,35,46. Iob cap.1. Eliphaz, Bal-
dad, & Sophar cap.42. in quibus erant Pacifica, id eſt, quæ non tota comburebantur, vt holocauſta, ſed pars
edebatur Geneſ.31, Iacob immolatis victimis in monte, vocauit fratres ſuos, vt ederent panem. Incruenta &
communio. Continuatio ſacrificij Melchiſedech in pane & vino in Typum Euchariſtiæ Geneſ.14. libamina
Iacob 35. Loca religioſa, templa. Melchiſedech templum in Salem extruxiſſe memoratur à Ioſepho, in quo
eſſet Eccleſiæ ſedes primaria, Deique oraculum, de quo fortaſſis Gen.25, Perrexitq; Rebecca, vt conſuleret Domi-
num. Altaria multa, ſeorſum quinque ab Abraham extructa Gen.12,13,15,22. Vbi quintum in Moria, in quo po-
ſtea templum Salomonis, & 23 cœmeterium ab eodem Saræ & poſteritati dedicatum. Altare in Berſabea Iſaac
ædificauit Gen.26, in agro propè Sichem à ſe empto Iacob Gen.33, qui & locum quendam dedicat & vocat Be-
thel, q. domum Dei Gen.35 idque ex voto, quod nuncupauerat antequam veniret in Meſopotamiam 28. Sacer-
dotium publicum miniſterium. Abraham, qui ideo animas in Haran feciſſe legitur Gen.12, id eſt, interpre-
tantibus veteribus Hebræis, verbo & prædicatione Deo genuiſſe & conuertiſſe. Melchiſedech 14, Iob 1, & 42,
præter omnes primogenitos ea authoritate gaudentes. Sacerdotum benedictiones. Benedixit Abrahæ Mel-
chiſedech, Ibid.14, Patrum benedictiones 27,28,48 & 49. Oratio publica Gen.35. conuocata omni domo ſua,
abiicite (ait Iacob) omnes Deos alienos, mundamini, mutate veſtimenta, ſurgite & aſcendamus in Bethel & fa-
ciamus ibi altare Domino. 31. vocat fratres ſuos ad victimas, 45 cum filiis venit ad puteũ iuramenti, & pro fœ-
lici deſcenſu in Aegiptum Deo litat. 26, Iſaac deprecatus eſt Dominum pro vxore ſua eo quod eſſet ſterilis. Qui
exaudiuit eum & dedit conceptum Rebeccæ, quod factum videtur in loco, in quem poſtea perrexit Rebecca, vt
conſuleret Dominum de ipſo conceptu, Ibid. Iob c.1 & 42 orat pro filiis & amicis, publicè & ſolenniter adhibitis
holocauſtis. Traditiones Gen.34. ritus gentis. 18 Abraham præcepit filiis ſuis & domui ſuæ poſt ſe vt cuſtodirẽt
viam Domini & facerent iudicium & iuſtitiam. 26 præcepta & mandata Domini & ceremonias legeſque ſer-
uauit. Extabant ſcilicet diuinæ quædam leges & ceremoniæ nondum ſcriptæ, ſecundum quas etiam Iacob diſtin-
xit inter holocauſta, quæ tota comburebantur, & Pacifica, quorum pars in ſacrum epulum apponebatur, Gen.31.
Et Iudas dixit ad Onan filium ſuum, Ingredere ad vxorem fratris tui & ſociare illi, vt ſuſcites ſemen fratri
tuo, eoq; mortuo ad Thamar, Eſto vidua in domo patris tui, donec creſcat Sola filius meus Gen.38. Nam ea eſt
lex, quam ſcripto poſtea Moſes ſanxit Deut.25. Et Thamar, quaſi filiam Sacerdotis (Melchiſedech) ob forni-
cationem eſſe comburendam. Nam & eam legem repetiuit Moſes Leuitic. 21. Adde vt traditiones veteris Ec-
cleſiæ per tres ſolos homines deferri potuerunt ad Abraham, videlicet per Adam, Mathuſalem, Noam, imo &
ad Iacob, videlicet per Adam. Mathuſalem, Sem, qui & Melchiſedech, ita tertia hac ætate per tres ad Mo-
1013 ſem nempe per Abraham, Iacob & Amram. Rerum profanarũ dedicationes, Imagines, Lapis erectus in

titulum a Iacob Gen.28 ſtue in ſtatuam. Nam ſic exponunt Rabbini, addentes, nihil propterea q ſum commiſiſ- *Anni mundi.*
ſe contra praeceptum, Exod.20, Deut.16 de non erigendo ſculptili & ſtatua, quoniam hoc praeceptum poſtea fue-
ris à Moſe latum pro tempore ob gentes effuſius ad Idololatriam ruentes. Vide R. Iſaac in 20 Gen. & 18. Leuit.
titulus lapideus vel potius ſtatua lapidea, in loco, quem vocauit Bethel. i. domus Dei fuſo oleo & libatis libamini- 2 39
bus Gen.35. Locus nuncupatus Mahanaim q. caſtra Dei Gen.32. Alius Phanuel q. facies Dei. Ibid. Virga Ioſeph
cuius faſtigium adorauit Iacob Hebr.11. Pœnitentia & eius actus, Iob.1 ſacrificium pro peccatis. 42 propter
ſtultitiam pœnitentiam ago in fauilla & cinere Socij Iob eam inculcant per totum illum librum. Vota Gen.28,
vbi & decimarum perſoluendarum profeſſio. Delectus ciborum. Abſtinentia ab immundis animalibus; vt ſu-
periore ætate, A neruo fœmoris, quod in eo fuiſſet percuſſus Iacob ab Angelo, indéque claudicaſſet Gen.32. San-
ctorum vis & preces Iob 33, Si fuerit pro homine angelus loquens vnus de mille, vt annunciet hominis æqui-
tatem, miſerebitur eius (Deus) & dicet libera eum, vt non deſcendat in corruptionem. 5 ad aliquem ſanctorum
conuértere, quod Rabbini vulgo exponunt de Angelis & interroganter legunt. Ad quemnam Sanctorum con-
uérteris? Gen.48. Angelus qui eruit me de cunctis malis benedicat pueris iſtis, & inuocetur ſuper eos nomen
meum, nomináque Patrum meorum Abraham & Iſaac.28 ſcala Iacob Hebræis ſcala eſt prouidentia Dei, in
qua Angeli aſcendunt & deſcendunt, Aſcendunt ad offerendas Deo noſtras preces, adiuuandas & commen-
dandas deſcendunt ad nos iuuandos & tuendos. Geneſ.35. Rachelem Iacob ſepelit in Bethleem non in ſpe-
lunca duplici cum aliis Patriarchis, vt illic oraret pro poſteris eſſétque loci Patrona, R. Selomo Hieremiæ 31, è
ſapientum veterum ſcriptis quemadmodum per totam terram Sanctam diſperſæ fuerunt diuerſorum ſanctorum
reliquiæ & ſacri cineres. Eccl.49. oſſa Ioſeph viſitata ſunt, & poſt mortem prophetauerunt. Quaſi ad illa ederen-
tur miracula, vt de Eliſæo dixit 48. mortuum prophetauit corpus eius & in morte mirabilia operatus eſt. Nam
Hebræis prophetare eſt diuina vel dicere, vel facere. Cura mortuorum, ſepultura, funebres exequiæ, officium fu-
neris, ius ſepulchri & cœmeteriorum, tituli ſepulchrales Gen.23.25.26.49. & 50, vbi celebratur dies Quadra-
geſimus, item Septuageſimus, denique exequiæ ſeptem dierum. Gen.49. præcepit eis, dicens, Sepelite me cum patri-
bus meis in ſpelunca duplici, Quæ eſt in agro Ephron Hettei contra Mamre in terra Chanaan, quam emit
Abraham in poſſeſſionem ſepulchri, ibi ſepelierunt eum et Saram vxorem eius. Ibi ſepultus eſt Iſaac cum Re-
becca coniuge ſua, ibi & Lia condita iacet. 47. adiurat Ioſephum, dicens: Ne ſepelias me in Aegypto, ſed aufer
me de terra hac, condáſque in ſepulchro maiorum meorum. 50 Iacob fodit ſibi ſepulchrum dum adhuc viueret
Act.7 tam ipſe quàm reliqui Patres noſtri translati ſunt (ex Aegypto) in Sichem & poſiti in ſepulchro, quod
emit Iacob (Gen.33.) Pretio argenti à filiis Emor. Gen.50, & Hebr.11. oſſa ſua moriturus Ioſeph commendat fi-
liis Iſraël, vnde & ea ſolenniter Moſes poſt quadringentos annos Exod.13. transfert, tandiu conſeruata in loculo
ſiue arca cum aromatibus, Ibid.50, Quæ fuit quædam reliquiarum tranſlatio. Preces pro defunctis poſt ma-
trem defunctam Iſaac exit in agrum ad orandum (ſic enim habetur in fonte) Gen.24. Quod & officium funeris
ante inhumationem, & exequiarum per multos dies celebritas infert 23. & 50. Iudicium futurum. Iob 31.
quid faciam cum ſurrexerit ad iudicandum Deus, & cum quæſierit, quid reſpondebo ei? 35. Iudicaberis coram
illo, expecta eum. Nunc enim non infert furorem ſuum, nec vlciſcitur ſcelus valdè. 34. Elihu opus enim hominis
reddet ei, & iuxta vias ſingulorum reſtituet eis, vita æterna reſurrectio, Geneſ.47. & alibi vitam ſuam voca-
bant Patriarchæ peregrinationem, quaſi patriam ſe alibi habere crederent. Expectabant enim fundamenta ha-
bentem ciuitatem i. cæleſtem, Hebr.11. Iacob ſalutem Dei ſe expectaturum in ſepulchro confitetur, Chriſtum pro-
feſſus, Geneſ.49. Iob etiam reſurrectionem carnis prædicat, c.19, &c. Supplicium æternum. In Iob ſæpius. Ciui-
tates Sodomorum & Gomorrheorum in cinerem redigens, euerſione damnauit, exemplum eorum, qui impiè actu-
ri ſunt ponens, 2. Petr.2. Sodoma & Gomorrha & finitæ ciuitates abeuntes poſt carnem alteram facta ſunt exem-
plum, ignis æterni pœnam ſuſtinentes. B. Iuda in Canonica. Denique liber Iob tempore legis naturæ ideo videtur
ſcriptus, vt ſupereſſent monumenta veteris Eccleſiæ, eiúſque fidei, doctrinæ, religionis, rituum & ceremo-
niarum ab omni antiquitate repetitarum, per quæ ad legem Moſis tandem peruen-
tum eſt, dum antiqua illa pietas & virtus ſenſim in mortalibus colla-
beretur. Nam abundè & hos & alios religionis
articulos & capita continet per-
ſpicuéque indicat.

2669

Anni Diluuij

1013 QVARTA ÆTAS Iudic um, quæ & Deorum & Heroum. quaſi inuetus populi Dei (legis ſcriptæ prima.)

Quæ incipit anno mundi 2670.

I

103 a MOSES de tribu Leui,
Deut. 1 & 29. populi ex Ægypro educti Remp. in deſerto adminiſtrauit annis 40.
1053

Aarone Pontifice. & per ordinem Eleazaro.

Amynta 17. deinde Belocho
25 *2. Rege 18. an. 25. Aſſyriorum rege.*

1. Paral. 2. *Naaſſone & Salmone Principibus Iuda, & Chriſti maioribus.*

Num. 11. *Filiis tribus Coræ, & Eldad & Medad in deſerto vaticinantibus.*

1053

Anni mundi

2670 a HAc ætate apud Gentes, vates & prophetæ erant Balaam & pater eius. Iob, Eliphaz Themanites. Baldad Suites, Sophar Naamathites, Elihu, & Berachael Buzites. *Seder Olam cap.* 21. (ſaltē initio huius ætatis.) Ita Eccleſia nondum alligata Iacobæorum familiæ.

E' noſtris Græci, vt Niſſenus lib. de Trinit. Baſilius quadam epiſtola ad Euſtathium medicum, ex hoc catalogo excludunt Balaam. Nam vatem fuiſſe Satanæ, non Dei, exiſtimant. Quare Deum & Dominum, quem conſuluiſſe dicitur, Num. 22. 23. 24. Diabolum interpretantur, qui homonimus ſic appellatur.

2670 Poſt datam legē ſpiritus propheticus deſiit afflare gētes. *Ibid Seder.* Nō hoc ei cōceſſerim, Nam etiam Sibyllæ deinceps Chriſtum & alia diuina prænunciabant.

Tres filij Choræ Aſir, Elcana, Abiaſaph. *Exod.* 6. vaticinātur in deſerto, & pſalmos multos condunt de Chriſto, qui, libro præſertim ſecundo Pſalterij, continentur. Eo ar-
2709 gumēto Patres exilio mœrētes conſolabantur. *Heb. Trad.* Sunt ex 11. Pſalmorum auctoribus, *Ibid.* Similiter & Moſes, cui Hebræi vndecim Pſalmos primos libri 3. tribuūt, à 90. ſcilicet ad 101. *Midras Tehillim.*

Moſes eruditus fuit in omni ſapientia Aegyptiorum. *Act.* 7. Ante igitur Moſem, non quidem in Græciá, ſed in barbaris gentibus, ſicut in Aegypto, fuit nonnulla doctrina, quæ illorū ſapientia diceretur, *Aug. lib.* 18. *de Ciui. c.* 37.

Vir Dei *Deut.* 33. *Ioſ.* 14. *Pſ.* 89. Fidelis ſeruus in tota eius domo. *Hebr*, 3. miniſter veteris teſtamēti & propheta noui *Aug*, cæteris prophetis clarius Deum conſpexit. *Exod.* 33. Chriſti paſſionem multiplici victimarum genere, ac eius alia myſteria multis ſacris ritibus præſignauit.

In Aethiopia metu Pharaonis 40 annis exulauit, tot annos contemplationi dedens, donec ætatis octogeſimo cerneret Deum clarius, quàm vlli vnquam hominum contigiſſet populique conſeruator deſtinaretur. *Baſ. initio Hexame.* Aethiopiam interpretor terram Madian in Arabia, in quam fugerat. Eam enim etiam Scriptura Aethiopiam ſiue terram Chus appellat, vt vxorem Moſi inde ſumptam Aethiopiſſam, *Num.* 12.

Poſtquá prophetæ munus ſuſcepit, vxoris notitia abſtinuit, vt purius tá ſanctæ functioni vacaret, *Epiph. hereſ.* 78. Quod totidem verbis poſtea reperi in Hebraicis traditionibus, *Maiemonim lib.* 1. *c.* 7. *pag.* 11.

Duodecim menſes apud Pharaonem legationis munere fungitur, & 10. plagis eum affligit.

Legem primum remedium aduerſus peccatum & idololatriam omnia occupantem, præter natiuum ſenſum & hiſtoricum, miſtico nobilem cœlitus tulit ad montem Sinai. Ea omnia gratiæ arcana graphicè expreſſit. Nā Manna, mare rubrum, Potus è petra, Tabernaculum, ſacra vaſa, religioſæ veſtes, Pontificia ornamenta, candelabrum, Leuitica ſacrificia & ritus omnes ſacramentales etiam ſunt, & typici.

Quin & Serpens æreus palo ſuſpenſus & in tabernaculo fixus ad ſpectantium ſalutem, *Num.* 21. Dominū de cruce pendentem ſalutis omnis auctorem & cauſam repreſentabat. *Ioa.* 3. Naturę arcana in his etiá contemplantur Ioſephus, Philo & Rabbini.

2709 Ciborum, Verbi gratia, delectus & mundities, quá Moſes tradit, non modo ad myſterium, vel mores, verú etiam

An. Diluuij. | Anni mundi.

1015 | 2670

In Aegypto.

Amaſi an.25. Deinde Chebrone an.13.

In Europa.

Sicyoniorum Thurimacho an.47.

Argiuorum I[redacted]cho rege primo annis 50.

Athenienſium

Cecrope primo rege an.50.

MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO

Primo ergo biennio, populo Iſrael ſedente iuxta monẽt Sinai & vicina loca, Moſes conſtruxit Tabernaculum, inſtituit leges ad religionem & Rempub. pertinentes 449. & amplius, totis illis quadraginta diebus, quibus fuit in monte, quæ tandem aliis deinceps additis vſque ad 613 pręcepta excreuerunt, affirmantia quidem 248. quot hominum oſſa à Medicis numerantur. Negantia verò 365. quanta eſt ſumma dierum anni. Caſtrorum metandorum rationem ordinauit, nempe, vt in medio caſtrorum tenderetur Tabernaculum Domini, ternæ tribus ſingula eius latera cingerent, platea ad mercatum in medio componeretur, &c. Quæ omnia parum diſtinctè à cæteris explicata, ſic plana faciemus.

Iacobæi in deſerto manſerũt, 40. an. & per 42. manſiones ſiue ſtationes, peruenerunt ad vlteriorem ripam Iordanis. *Num.* 33.

Annus primus cœpit 15 die menſis Niſan, qui Martius, feſto Paſchatis. Sic autem tranſactus eſt. Septimo die ad mare rubrum peruenerunt. Vſque ad 15. ſequentis. i. Aprilis, vſi ſunt conſperſione, quam de Aegypto exportauerant per menſem ſcilicet integrum. Deinceps Manna & ſemel cothurnicibus. *Exod.*16.

Vigeſimo ſecundo die Aprilis, primam Sabbati celebritatem agitarunt. *Ibid.*

Menſe, tertio Siuan. i. Maio, peruenerunt in ſolitudinem Sinai, vbi biduo loti, ſanctificati & parati poſt tertium diem: deſcendente in montem Domino, & ſuæ præſentiæ maieſtatem teſtante fumo, fulgure, flamma, tonitru, nube, cæteriſque tremendis, Decalogum acceperunt. *Hieron. ad Fabiolam.*

Ita ſexto die menſis illius, die ſcilicet Pentecoſtes, qui erat quinquageſimus ab exitu in Sinai, hoc eſt duodecima ſtatione traditus eſt Decalogus. Sed & Lex multò vberius quàm antea, nempe ad 449 amplius præcepta, per 40. continuos illos dies, quibus Moſes in monte ieiunus ſubſedit, vſque ad 17. menſis quarti Tammuz. i. Iunij, quo quidem die cùm peccaſſet populus, deſcendit & fregit tabulas. *R. Abraham in Cabbala hiſt.*

Decimo octauo Iunij placauit Dominum.

Vigeſimo nono Ab, ſiue Iulij, aſcendit iterum, & menſem Auguſtum illic in ieiunio tranſigens, vſque ad decimum Septembris, ſecundas tabulas eſt conſequutus.

Deinceps per quatuor menſes integros, Tabernaculum, quæque ad illud pertinebant abſoluit.

Hinc 23. die menſis Adar, ſiue Februarij, cœperunt dies conſecrationum, primóque die Niſan, ſiue Martij expleti ſunt, *Exod.*40.

Atque ita totus liber Exodi ad primum annum pertinet.

Secundus autem ad hunc modum ſe habuit.

Menſe Martio erectum eſt Tabernaculum. Aaron filijque eius purificati, fungi ſuis miniſteriis incipiunt. Iuge ſacrificium peragunt, Principes ſua ſacrificia offerunt. Populus ſuas primitias, decimas, vota, oblationes omnium generum, Leuiticó deſcriptorum, quæ & deinceps continuant, cum Moſaicis reliquis ritibus. Paſcha denique in deſerto primum celebrant.

Aprili numerantur per capita Iſraëlitæ. *Num.* 1. Paſcha immundorum ſecundum agitant. *Num.* 9. Die autem vigeſimo eleuata nube è tabernaculo caſtra mouent de Sinai ad ſepulchra concupiſcentiæ. *Num.*10. Atque ita 12, menſes diebus duntaxat decem exemptis, morati ſunt ad

1052 | 2709

Anni Diluuij. *Anni mundi.*

radices Sinai.

Maio, Maria ob lepram à cæterorum conſortio eiicitur. 2670

Exploratores in terram Chanaan mittuntur.

Iunium exploratores conſumunt in ſuo negotio, Vindemus in terra Chanaan incredibilis magnitudinis vuam exhibentibus. 1013

Iulij nono poſt exploratorum reditum, decretum eſt cœleſti oraculo, Iſraëlitas non ingreſſuros terram propter incredulitatem. Sicque errare incipiunt in deſerto ſequentibus 38 annis. Tum accidit ſeditio Coræ & ſociorũ.

Sequentibus annis vſque ad decimum nonum hærent in Cades-Barné, *Deut.* 1. & 2.

Decimo nono anno contra Dei oraculum pugnam cõtra Amalechitas capeſſunt infœlicem. Vnde & in pœnã, aliis nouendecim annis circa illum locum deſident. Sic ab exitu fluxerunt 38.

Triceſimo nono anno veniunt in deſertum Sin, Ibi moritur Maria, puteus deficit, ex quo noua quærimonia & ſeditio, donec refflueret.

Quadrageſimo & vltimo mittũtur nuntij ad regẽ Edõ. Poſt tres menſes in monte Hor Aaron moritur. Nubes deſinit, Aliquandiu rex Chananeus retro Iſraëlitas vertit per 7. manſiones, *Deut.* 10. Qui denique reſumptis animis ſedes collocant propè Arnõ. vincũt Seon & Og reges.

Huius vltimi anni menſe vndecimo. i. Ianuario, primo die. Moſes ad populum habuit Deuteronomium, ſummatim ingreſſuris terram explanans, quæ ſuperioribus 40. annis ipſis acciderant per 36. dies, à primo videlicet Ianuarij vſque ad ſextum Adar ſiue Februarij.

Sexto Februarij. Moſi mors ſua reuelata eſt.

Septimo obiit, die ſcilicet Sabbati, tempore pomeridiano, etſi Hebræi eum translatum viuum magis exiſtiment, ſepultúſque eſt ab Angelis, ita vt nullus cognoſceret eius ſepulchrum, an. ætatis 120. ſanis oculis, dentibus integris, ſenio denique viridi. *Deut. vlt*, cum in ſenibus præcipuè deficiant viſus, dentes, humor.

Ioſuam miniſtrum ſuum, ſuæ curæ ſucceſſorem reliquit. Ita intra primum biennium, ab exitu geſta ſunt omnia, quæ à capite 12. Exodi, vſque ad extremum, in toto Leuitico & primis quatuordecim cap. Numerorum perſcripta ſunt. Cæteris 38 annis, manentibus in deſerto, vt in Repub. bene conſtituta, vel vt in caſtris, contigit, ſeditio Coræ & ſociorum, ac aliæ hiſtoriæ & leges, capp. 15. 16. 17, 18. & 19 Numerorum conceptæ.

Reliqua vſque ad finem Deuteronomij anno vltimo & quadrageſimo. Hæc ſic libuit digerere: quoniam Moſaicæ hiſtoriæ ordo non ſatis alioqui in eius libris ſeruatus, paucis eſt cognitus. Quod etiam in Ioſua mox obſeruabimus.

Paulò ante mortem membranis volumina Pentateuchi tredecim exarauit à primo ad vltimum vſque legis elementum. De quibus vnum cuilibet duodecim tribuum ſeruandum dedit. Decimum tertium Leuitis conceſſit. *Iſmo. M ſes.* Iſtud incluſum fuit tabernaculo, deinde templo Salomonico. quo ſæpius, vt ab Achaz Manaſſe profanato, & rebus ſanctis diſſipatis, non eſt mirum, ſi temporibus Ioſiæ regis illud Legis exemplar repertum ab Helchia ſacerdote inter templi ruinas, in magna propter ſcribam Moſem & antiquitatem fuerit veneratione. 4. Reg.

De eius corpore altercatus eſt Michaël Archangelus cũ Diabolo. *Iudæ. Canonica v.* 9. Nempe quia Diabolus eius 1053 2709

MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO

Anni Diluuij. — *Anni mundi*

ſepulturam cupiebat manifeſtari, vt Iudæos ad idololatriam prouocaret,quod nolebat Michaël,qui & vicit,ſtru-
1015 2670 cto ei ſepulchro,quod nulli hominum eſſet cognitum. è Deut.vlt.*Gloſſa & D.Thomas in illum locum*,vel vt Moſes in Deum conſecraretur. *Theoderet.quæſt.*43. *Deuter.*

Vel quia Diabolus,ne Moſes diuinus homo propheticóque maior haberetur,cum ſepeliri humano more, pro ſuo iure (qui mortis corruptioniſque habebat imperium *Hebr.*2.cuiúſque panis eſt puluis, id eſt corpus noſtrum, *Eſ* 63.*Geneſ.*3.cupiebat,vt Iudæis eum redderet contemptiorem minúſque præſtantem, cum contrà Archangelus eius corpus,tãquam diuinioris hominis ſubduci vellet ex viuorum oculis.ſepelirique auguſtiore nobilioréque modo,quàm mortali, nempe Angelorum miniſterio, vt Iudæi intelligerent Moſem verè fuiſſe prophetam,veréque in diuinã vitam tranſlatum, ſicut Henoch & Elias, ſiue euadendo in naturam ſpiritalem, ſiue non videndo corruptionem,atque ita in ipſius,vt diuini hominis, legem magis inflammarentur.*Ex Hippolyti fragmento apud Theodorit.lib.*2.*Polymorphi pag.*39.

Hinc Moſem non eſſe mortuum,ſed occultatum ſcribit Ioſeph. *lib.*4.*Ant.c.vlt.*Ambroſius, *in Hexam*, Ioachimus Abbas *in Apocalyp.o.pag.*146.

Hinc R.Moſe proœmio in Miſna.Septimo die(inquit) menſis duodecimi ſub meridiem montem Horeb ſcandens,ad ſuperos receptus eſt.Nam cum dira non tetigit mortis corruptio, ſed in ſublimis gloriæ montem gaudiúmque ſempiternum commigrauit.

Naaſſon & Amminadab pater duces Iuda.primi in mare ſequuntur Moſem.Deinde tribus Iuda,cæteris cunctantibus anno poſt ſecundo moritur Naaſſon *R. Selo,* 1. *par.*1.

Salmon Naaſſonis filius, dux introitus in terram cum ◌ ſuæ.*R.Selo.*1.*Par.*1.

Exierunt reliqui cum auro & argento, & non erat in tribubus eorum infirmus Pſal.104.

Beſaleel filius Vri nepotis Caleb tredecimo ætatis tabernaculum admirabile conficit. *R.Selo.*1.*par.*2. è lignis Sittim de genere Cedri præſtantiſſimo,pellibus arietum rubricatis,& Taxorum, cuius animantis pelles pilo ſunt horrido & æſtui aquiſque arcendis accommodo.

Adiecit æs,aurum,argentum & è lanea materia filum colore hyacinthorum Orientalium, purpuram, coccum biſtinctum,(Crameſimum appellamus)byſſum & caprarum pilos,è quibus fiunt Camelotæ.

Arcam conſtruxit cedrinis Sittim aſſeribus, laminis aureis interius exteriúſque obductã,in ſuperiore limbo coronatam ſpira aurea cornicis inſtar,quæ operculũ (id eſt, propitiatorium (complecteretur.In angulis annulos quatuor habentem,per quos duo vectes lignei auro quoque obducti ad exportandum traiicerentur.

Propitiatorium ſiue arcæ tegmen pure aureum, duas puerorum alatorum imagines ex auro ſolido ſuſtinens, qui vtroque ex latere ſtantes ſe mutuo aſpicerent facie ad propitiatorij ſpatium conuerſa, vt inſidentem alis ſuis,pedibúſque arcam prementem Deum veluti cernerent, eique ſedilis formam pararent. Quæ ſedes Dei dicebatur, vt Pſal.79.& 98.Neſcio vnde aliqui habuerint, maris & fœminæ ſpecie fuiſſe diſtinctos, cum per omnia
2709 æquales& ſimiles Scriptura formet.
1055 Menſam panum corpore Sittino,extremitate vndique
aurea, prominente ambitu aureo cum coronide, adiun-

MOSIS ET LEGIS DATÆ SÆCVLO

Anni Diluuii. *Anni mundi*

MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO.

1013 incommodè.Nam literæ quidem ad hunc ſonum infle
poſſunt,vt ad illum,quèm hodie multi nouitatis cupidi ef-
ferunt *Ioua* vel *Iehoua*,verum aliena,imò verò irreligioſa,
2670 imperita,noua & barbara pronuntiatione,vt contra Cal-
uinianos & Bezanos multis locis docuimus.Nam Dei no-
men eſt ineffabile & innominabile,quemadmodum & ip-
ſius eſſentia incomprehenſibilis.Quare nec Apoſtoli, nec
Septuaginta,nec vlli veteres aliter pronunciarunt, vel ve-
terunt,quàm Adonai,nec magis ſciuerũt,quid eſſet *Iehoua*,
vel Ioua, quàm quòd nuſquam exiſtit in rerum natura.

Diodorus interim, imò & vetus oraculum apud Ma-
crob.lib.1.Sat.c.18, & Hieronymus in Pſal.8, & Clemens
Alex.lib.5.Stromaton *Iao*,vel inſerta aſpiratione *Iaho*,reli-
gioſius proferunt,quàm iſti, qui in *Iouem* transformant,
quia remotius à Iouis dæmonis deteſtanda memoria.Pro-
nunciabatur quidem die Expiationis,& in ſolennibus be-
nedictionibus ſuis characteribus & literis,at vel eius ge-
nuina prolatio per temporis longinquitatem & longam
ob euerſum templum deſuetudinem obliuioni tradita eſt,
vel eſt *Ihué* (Ieuè habet Ioachimus Abbas in 1. Apoc.) vel
Iahué (cuius Apocope ſit *Iah* in illo vulgato *Halelu-
Iah*.)Ἰαβὲ vt Theodoritus in Epitome diuinorum dogma-
tum Samaritas protuliſſe ait.

In re ignota neque vnquam à veteribus vſurpata cen-
ſeo veterem conſuetudinem retinendam, & etiam quan-
dò ſuis characteribus יהוה exprimitur, *Adonai* pronuntiã-
dum & vertẽdum.Sic enim Apoſtoli,ſic Sibyllæ,Sic ſep-
tuaginta, ſic Origenes in Hexaplis,ſic Epiphanius hæreſ.
76,ſic Tertull.de Reſurrectione carnis, ſic noſter inter-
pres Exo.6,&Iudith 16,ſic reliqui antiqui interpretes,qui
multi fuère.Sic Hieronymus multis locis,ſicDamaſcenus,
ſic Theodoritus,ſic Lyranus,ſic Lindanus,ſic Reuchlinus
lib.2.de Verbo mirifico.Sic Vatablus, ſic Mercerus, ſic
Rabbini omnes tam veteres quàm recentes,ſic cuncti de-
nique,præter vnum Sanctem,ſi modo ab hæreticis in eo
exercitatiſſimis non ſit corruptus,qui vocem peregrinam
Iehoua primus confinxit,ac irreligioſa profanáque nouita-
te nouatores iſtos imbuit,*Cætera lib.1.de Trinit. aduerſus eos,
qui Deum primùm Moſi ſub hoc ſanctiſſimo nomine patefactum,
Exod..6, cum Ioue Gentilium confundunt aut certe conſpirare
volunt.*

Hunc vſque adeò admiratus,imitatúſque eſt Plato, vt
Numenius Pythagoricus dixerit. Nihil aliud eſſe Plato-
nem,quam Moſem Atticum.Et in libro de Bono, Iudæ
huius dogmata, ſectatum eſſe Pythagoram. Et in Epi-
nomide,Scientiarum cauſam fuiſſe quendam barbarum.
Et poſt,à Syris & Aegyptiis cuncta manaſſe.Syriæ autem
pars eſt Iudæa.

Denique Platonem & Pythagoram ſua omnia dedicíſſe
ab Aegyptiis & Syris nominato Moſe, quem magnum
Theologum,legiſlatorem & prophetam vocat, & Iann
& Mamre magis,quos ait coram rege conatos edere Mo-
ſis miracula.

Ea de cauſa fortaſſe Clearchus Peripateticus ſcripſ
Ariſtotelem fuiſſe Iudæum,& Demetrius Phalereus etia
ipſe Peripateticus Alexandrinam bibliothecam non ſat
inſtructam putauit,quoad Hebræorum lege,ſapientiæ &
philoſophiæ fonte atque principio careret.

Moſes quem præter paternæ ſcientiæ hæreditatem fo
2709 mæ pulchritudo commẽdabat *Iuſt.Hiſt.lib.*36.præficitur
1053 Pharaone bello aduerſus Aethiopas, quos vicit ſolóq
æquatis multis vrbibus,tandem ad Meroë muros comp

Anni Diluuij — Anni mundi.

lit. Quam & poſt obſidionem, Tarbi Aethiopum regis filia in vxorem accepta, obtinuit. *Ioſeph. lib. 2. Antiq. cap. 5.*

1013 Citantur & alia ex Hecatæo Abderide, qui ſequens Alexandri magni exercitum ſcripſit librum de Iudæis, & ex Alexandro Polyhiſtore. 2670

Moſis æmuli & maleuoli, longè alia ſparſerunt, Satana familiam ſanctam Patriarcharum infamia & odio conante apud impios aſpergere, ne experita eius communione, benedictionum & promiſſionum diuinarum participes efficerentur.

Hinc Manetho, Trogus, Iuſtinus, Tacitus & pleríque alij comminiſcuntur Iudæos ſcabie confectos duce Moſe pulſos, ab Aegyptiis reſponſo monitis, ne peſtis ad plures ſerperet. Ipſos verò ne metu cõtagionis inuiſi, iterũ apud vicinos forent, cauiſſe ne cum peregrinis communicarent. Atqui vt his calumniis occurreretur, Spiritus ſanctus cõtrà voluit, vt præcipua cura apud Iudæos haberetur de omnis generis ſcabie & lepra, vtque infecti à conſortio reliquorum magno ſtudio & ceremonia ſepararentur, ſicque mortalium putiſſimi euaderent & oſtenderentur. *Leuit. 14. & alibi.*

Sic Moſis & Iudæorum Græci & Latini vel rariſſimè meminerunt, vel malignè ferè. Primum quoniam, vt Demetrius Phalereus Theophraſti diſcipulus apud Philadelphum profeſſus eſt, Theopompus & cæteri qui de iis ſcribere inſtituerant, aduerſam corporis & animi valetudinem incurrerunt, nolente Spiritu ſancto profanos de ſacris ſcribere.

Secundò, quia Satanas illorum memoriam, quorum adoptio erat, & gloria, & teſtamentum, & cultus & promiſſa, & diuinum eloquium ſepelire ſtudebat.

Tertiò, quoniam vt Ioſephus ait, non habebant regionem maritimam, nec negotiationibus multis, verſus has præſertim partes vtebantur, ſuæ terræ opibus, quæ erant maximæ, contenti, vt proinde eos Iuſtinus Hiſt. habuiſſe legem narrauerit, ne cum peregrinis comunicarent. Nam Iudæi legis diuinæ dono & prærogatiua tumentes, reliquos pro canibus ducebant.

Quartò, quòniam Græcorum & Latinorum hiſtoriæ in idem ſæculum non cadunt. Siquidem à tempore Moſis ad bellum Troianum plus 300. an. effluxerunt. Deinde à Troiano vſque ad Cyrũ, ante quem nihil certo tenent Græci, cum in eo Iudæorum hiſtoria ferè deſinat, anni ſunt plus minus ſeptingenti. Ita mille annorum hiſtoria apud Iudæos floruit, & ordine perſcripta eſt, antequam Græca inciperet, ac vbi Iudaica deſinit, altera propriè auſpicatur.

Cæteras cauſas prudentis ſtudio & meditationi relinquo, quibus eadem opera iudicabit, cur etiam rerum Chriſtianarum ſtupendum ſit ſilentium apud ſcriptores Ethnicos, etiam ſi earum luce, magnitudine & ſucceſſu perſtringerentur.

Moſes poetis omnibus præluxit. Nam Iobi hiſtoriam ſpondaicis verſibus repræſentauit, & Cantica, ſeorſum illud Deut. 32. elegiaco carmine, vt verſus alternatim ſenis & quinis conſtẽt pedibus. *Euſeb. lib. 11. prapa. c. 3. Hieron. ex Ioſepho.* Ad quos modos tria extant cantica apud Eſaiam, vineæ ſcilicet, vrbis Sion & Ezechiæ. *Iſidor.* Quod æmulati Græci veteres, hexametris ſeu cantiones & odas conficiebant. Primus enim Alcman Lacedæmonius, Olympiade 27. introduxit, τὸ μὴ ἑξαμέτροις μελῳδεῖν. *Suidas.* Non 2709

1053

MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO

dubium

Anni Diluuii

1013

Lex remedium aduerſus Idololatriam omnia tunc occupantem & peccatum vbique regnans. Item pædagogus ad Chriſtum aduerſus obliuionẽ in promiſſionũ de Chriſto patribus factarum vbique vigẽtem, ad tempus introducitur, quouſque ſcilicet lex perfectior nempe lex ſpiritus velut Roſa in literæ calyculo occluſa exoriretur per Chriſtum verum lumen illuſtraturum totũ mundum & efficacius perfectiuſque medicamentum inducturum.

Eccleſiæ locum collocauit in Paleſtina vt in orbis centro ac vmbilico, iuxta illud Pſal. Operatus es ſalutem in medio terræ. Quoniam locus ille opportunior ad Dei notitiã in omnes oras tranſmittendam, vt centrũ ad lineas in circumferẽtiam traducẽdas. Nam nauigatione per mare Mediterraneum facilis & planus traiectus in vniuerſum Occidentem & Septentrionem, per mare Rubrum in Oriẽtem & Meridem.

Pedeſtri intinere per Iſthmũ Ægyptiacum in totam Africam, per apertum ex oppoſito continentem in reliquas orbis partes.

1053

Anni mundi.

dubium, qua audierat Hebræos, etiam, vt Dauidem, Salomonem, Ieremiam, ſuaues alios modos & menſuras exco-
2670 gitaſſe & vſurpaſſe, de quibus poëmatibus ſuo loco. Quare heroicum carmen oraculo Pythio non debemus, quãuis ante Troianum bellum probetur fuiſſe, vt Plinio viſum eſt, *lib. 7. cap. 56.* multo minus Homero, vt Horatio placuit. *in arte,*

*Hoc nobile inuentum, Hebræis inuidet & detrahit Iulianus Apoſtata, apud Cyrillum lib. 7. contra eundem.

Aaron creatus eſt Pontifex. Ab illo ad Dinaſum, qui belli tempore per diſcordiam Pontifex ordinatus eſt, numero omnes 23 fuêre. Sub tabernaculo 13. Sub templo Salomonico 18. Reliqui ſtante templo ſecũdo: qui plurimi ſunt, quoniam non vt ante mortuis, ſed viuis viui ſubrogabantur, *Egeſippus. 2. cap. 13.*

Moſis ſæculo periodus ſiue duratio humanæ vitæ dimidio imminuitur è Pſ. 89, quo, verſu 1 Moſes illius Pſalmi auctor inſcribitur. Nam v. 10, vita hominum redacta canitur ad annos 70 vel ad ſummum 80, idque in valentioribus & firmius conſtitutis, vt quicquid ſit reliquum ſit labor & dolor.

Hoc iam fit tertio, Nã *ſub Arphaxad* mox à diluuio, quot quot poſt eum geniti ſunt vſque ad Phaleg redacti ſunt ad 400 & aliquot annos. i. ad mediam ætatem eorum, qui anteceſſerant. Deinde *ſub Phaleg*, ad 200. i. ad dimidiam vitam proximorum,

Iam hac quarta ætate ad 100. In ſequentibus magis ac magis continuo deficient. Nam etſi hodie, qui ad ſenium mundi pertigimus, multi ad 70 & octoginta perueniant, at non cum bono robore, abſque dolore & afflictione, cũ Moſes vel Dauid illo Pſalmo loquantur de tempore, quo in viridi ſtatu & vigore homo permanere poſſit, cum cõmoda valetudine, abſque vitæ tædio per optimam ſenſuum, & membrorum functionẽ atque officia. Quod vix hodie contigit quinquageſimo, etiam in firmioribus. Adeo hodie celeriter ſeneſcimus, *Conſule Titelemannum, lib. 8. Phyſ. c. 22.*

Externa Moſis ſæculo.

Vti Deus parturiebat hac tempeſtate Eccleſiam in Abrahæ familia, ita Satanas ſuam ſynagogam in gentibus. Nam circa hos dies monſtrata videntur à duabus columbis ex Ægypto prouolantibus, duo oracula, Hammonis in Lybia, & Dodonei in Græcia, quæ proinde vetuſtiſſima omnium eſſe ſcribit Herodot. lib. 2. Vnde & Hammonis vocabulum factam videtur ab Ham ſiue Cham Noë filio, & Dodanim nomen habetur *Gen. 10.* Idque vt duobus Hebraicorum oraculorum generibus reſponderent, quorum vnum Vrim & Thummim in Ephod erat mutũ, perinde ac Hammonium, alterum æque ac Dodoneum vocale, è viua vel Dei, vel vatis voce.

Belochus 1. Aſſyriorum rex, artem ariolandi & diuinandi inuenit, aut potius illuſtrauit. Baal ſiue Beli ſacerdos. Huius filia Actoſſa quæ & Semiramis, cum eo regnat an. 7. *Euſeb.*

Balaam Meſopotamius profeſſione vates & ariolus, cuius vaticinia etiam de Chriſto (*Num. 22. 23. 24.*) deſcripta & ſeruata apud Orientales artis eius diſcipulos, vſque ad Chriſtum, ad quem Magi, eius adducti prædicto, venerunt adorandum. *Orig. hom. 13. in Numeros.*

Qui quamuis augur eſſet, proindéque dæmonũ cultor,
2709 ei quidem reſpondet Deus, nõ quidẽ ab ipſo vocatus, ſed ab ipſo ignoratus. Ita ei apparuit non dæmon quẽ conſu-

lebat & inuocabat, ſe Deus, quem neque conſulebat neque ſciebat. *Theod.q.40.& ſeq.in Numer.*

* *Anni Diluuij.* | *Anni mundi.*

Hac etiam Moſis ætate Aegyptium Cecropem primum Athenienſium regem vixiſſe autumant, & Athenas condidiſſe, Etſi Plato in Timæo Amaſim regem eius vrbis conditorem faciat. 1013 | 2670

Et Ogygem Atticum, vt Africanus apud Euſeb.lib.10. Præp.

Inachum quoque primum Argorum in Theſſalia regem Oceani & terræ filium, annis 400 circiter ante Troianum bellum. Quod regnum durat an.544.

Cecrops leges de coniugiis edidit aduerſus barbariem Græcorum, eóſque legibus ad humanitatem perduxit, regnans in Attica anno 35 Moſis, annis 375 ante Troiæ expugnationem, *Euſeb. Nangiac.*

Ab eo vſque ad primam Olympiadem numerantur reges 17. Principes verò, quos mors tantum finiebat, 12. ſub quibus apud Græcos multa mira narrantur. *Nangiacus.*

Nec multo poſt Io in Aegyptum, de agricultura multa docens, profecta eſt, & Iſis dea nuncupata. *Euſeb. in Chron.*

Apis filius Pharaonis filij Inachi regis Argiuorum (fama fortaſſe ſubmerſi Pharaonis) vt regnum occuparet, nauigauit in Aegyptum, vbi Deus putatur. *Nangiacus.*

Poſt Cecropem nati feruntur dij Græcorum ante Troianum bellum 250. annis. Nam Saturnus ipſe ex diis antiquioribus, non niſi centum annis ante bellum Troianum in Italia regnauit.

Ideo autem deorum iſtorum ſæculum non ſatis definitè annotari poteſt, quia 300 his annis multi fuerunt Saturni, Ioues, Mercurij, Appollines, & quidem cuncti illuſtres. *Cic. in lib. de Natura Deorum.* Interim nulli anteceſſerunt Moſem & Cecropem. *Ioſeph. in Proœmio Antiquit.*

A diis ad Romam conditam mille propè anni & ad Chriſtum mille ſeptingenti numerantur, (*inquit Arnobius lib. 2. cont. Gentes.*)

Narrationes fabuloſæ) quarum meminit Herodot. lib. 1.2.3.4.5.7.9. & Diod. Sicul. de hiſtoria fabulo.) De Io filia Inachi Argiuorum Regis à Phœnicibus rapta & abducta, Oſyrique regi collocata, ex qua Epaphum ſiue Apim genuerit, De Europa regis Phœnicum filia in Cretam abducta, De Siſipho condente Corinthum, De Minoë Cretenſium Legiſlatore, latè in Creta & inſulis Aegei maris regnant, circa hos Moſis & ſequentium Iudicum dies incidiſſe exiſtimantur.

Nam Herodotus lib. 7. diſertè ſcribit Minoem viguiſſe τρίτῃ γενεῇ πρὸ τῶν τρωικῶν, tertio ſæculo ante tres Troianas.

Item hiſtoriæ fabuloſæ de Pelope, Seſoſtri, Heraclidis, Adraſto rege Argiuorum, Perſeo, Aeteo, Proteo rege Aegypti, Euryſteo, Argonautis, Medea, Oedipo, Thera, &c. hæc Iudicum Hebraicorum tempora minimè excedunt, adeò vt alij ad ſummum Moſis haberi poſſint σύγχρονοι, alij Ioſuë, alij alius è Iudicibus poſterioribus. Qui quoniam magis noti apud poſteros permanſerunt è nomine & incerto rumore, quàm vlla rerum geſtarum ſcripta hiſtoria pertinent ad libros Diodori Siculi, quibus inſcriptionem tribuit, de Hiſtoria fabuloſa.

Tunc vt legis lucem, quam Deus proferebat, vehementius obſcuraret Satanas, Telmiſei excoluerũt diuinationẽ ex inſomniis, Cares ex aſtris, Phryges & Iſaurij ex volatu 1053 | 2709

MOSIS LEGIS LATÆ SÆCVLO

Anni Diluuij. | *Anni mundi.*

1053 — 2709

auium,Cyprij ex euiſcerationibus victimarum, Perſæ magia,vt eius inuentores dicantur:cùm interea Babylo Aſtrologiam:Aegyptij Geometriam: literarum diſcip nas Phœnices ſtudioſè tractarent. *Tatianus oratione co tra Geneſis.*Vnde Moſes legitur inſtructus omni Aegy tiorum ſapientia,&c.

Sic in Aſſyria Balaam gentium vates,cuius inſipient & auaritiam,aſina humana voce vtens,coarguit:Quo mili prodigio bos Romæ loquutus perhibetur tempo bellorum Punicorum.Item poſt mortem Cæſaris,P.D labella faſces tenente.*Iulius Obſequens de Prodigiis.*Et ga lus Gallinaceus anno Vrbis 676.*Plinius lib.*10.c.21.

Huſan rex Idumæorum.

Hic locant Hermem Trimegiſtum philoſophum n minis inſtar apud Aegyptios cultum.Deinde Chat e filium. Sed quàm rectè poſtea dicam in Ptolomæo ſ cundo.

Denique Orum regem Aegypti Oſyridis filium ,q Græci Appollinem nominent,deorum in Aegypto poſt mum ex Herodoto li.2.Poſt quos primum regnaſſe M nam ex eodem tradunt.

Diluuium Deucalionis in Theſſalia annis circiter 8 poſt generale Noë,810.ante vrbem conditam,quando L ber pater Indiam ſubigebat.*Oroſ.lib.*1.*cap.*9.230.poſt di uium Ogygis Thebarum Beotiarum regis.

Quo tempore Pelaſgi vetuſtiſſimaGræciæ gens ab A tolis & Locris pulſa,in Epirum & Italiam migrarũt *Th cid.ſtatim initio.*

Paulò poſt,Phaëtonte Moloſſorum primo rege.cõfl gratio exuſtióque terrarum,præſertim in Aethiopia &I lia,quæ in tribus locis arſit circa Iſtros, Cyroxos , Veſ uios,& multæ per terras peſtilentiæ.*Plato.*Quidam put eſſe Phut tertium filium Cham , quoniam vterque ve in Æthiopiam.

1053 | b IOSVE, de tribu Effraïm an.18. | 2709

*Indi.*3. | | 2727

1701

Pontifice Eleazarò.

Bellopare 19.*rege Aſſyriorum an.*30.

b ANNI omnes,quibus Iſraelitæ ſeruiiſſe exteris ge tibus,captiuique fuiſſe memorantur in Iudicum lib.ſu ſequentium,& aliquando præcedentium Iudicum ann continentur,nec ſeorſum debent numerari,vt qui ſim currant.

Itaque quando legitur ſub hoc vel illo Iudice terra quieuiſſe per annos aliquot,ſenſus eſt.Iſraelitas liberat huius aut illius Iudicis miniſterio , deinceps quieuiſſe prælis.Hęc non modo conſtans eſt Hebręorum traditi item Euſebij, Auguſtini, Oroſij,Iſidori , Bedæ, Faſcic temporũ:verum etiamScripturæ ſententia,in qua.3.R 6.omnino anni huius quartæ ætatis recẽſentur quadri genti octoginta.

Quamuis eorum membratim reperiendorum obſcu tatem attulit ipſa Scriptura.dum annos principatus I ſue,Samuelis & Saulis tranſiliit.

Alioqui iuxta volumen Iudicum aliter intellectũ mu ta interregna eſſent conſtituenda,& conſurgentibus a nis minimum ſexcentis,expreſſa ſuperioris Scripturæ a thoritas eneruaretur.Hoc ergo ſequi debent,qui vera temporum rationem tenere cupiunt.

Nimis enim temerè Seuerus Sulpitius in Epitome e roris vel mendi arguit prædictum Regum locum,& Fũ cicus cap.13 Actorum.Nam,vt inquit Auguſt.ſi ſemel f teamur locum aliquem Scripturæ eſſe corruptum, ali rum auctoritas vacillat,nec iam ſacra eſt.

1071 — 2727

Quare tempora Iudicũ à Moſe vſque ad Samuelẽ ſu 395 anni,incluſo Moſe.Quibus ſi addas 40. Samuelis

Sa

Anni Diluuij. *Anni mundi.*

Saül,40 Dauidis,& tres primos Salomonis,exiſtent 480, qui nunc numerantur ab exitu ad templum.Nec error eſt in Actis Apoſt.c. 13.poſitis 450 pro 350 vt impudenter 1053 2739
Funccio excidit.Nam ille numerus 450 reſpicit ad Exod. 12. *Habitatio filiorum Iſrael in Ægypto 430. annorum*, non ad tempora Iudicum à Ioſuæ ad Samuëlem.

Ioſué Chananæos partim interfecit,partim terra ſancta depulit.Horum reliquiæ traduntur migraſſe in Germaniam,Sclauoniam,& regiones vicinas. *in Seder Olam.* Vnde Germania Chananæorum propago, ferarum potius quàm hominum domicilium Tacito viſa eſt,ſine vrbibus ſine oppidis,ſine caſtris,ſine cohærentibus ædificiis.Quare & inter regiones Scythiæ habita. *Plin.lib.4. cap.* 12. Et certè illa ætate totum Occidentem fuiſſe vacuum, paulatim verò in eius regiones veniſſe Orientales populos,apparet è crebris in Europam populorum infuſionibus, quarum meminêre hiſtorici.

Etenim ante tres mille annos tota ferè Europa vacua erat,vt qui primi eam inhabitare cœperint, appellati ſint Aborigines, locis maritimis primum omnium habitatis, cultiſque,vt Italia,Dalmatia,Gallia Narbonenſi, quòd illuc primus & facilior propter mare eſſet tranſitus.

Chananæorum alij migrarunt in Aegyptum,deinde in Africam, in qua ædificarunt multas vrbes vſque ad columnas Herculis,inter reliquas Tingin in Numidia, duabus columnis cãdido lapide erectis cum hac inſcriptione characteribus Phœniciis & lingua. *Nos hi ſumus, qui fugimus ante latronem Ioſuam filium Nun. Procop. lib. 2. de bello Vand. & Epiph.alicubi.* propter quam affinitatem contingere potuit, vt Sidonia Dido cum media vrbis parte eo demigraret,& Carthaginem conderet, Nam hoc nomen eſt Chananæum ſiue Syriacũ קרתא גו *vrbs media.* Et Plauti etiam temporibus lingua Africana erat Phœniciæ & Syriacæ dialectus,vt ex eius Pœnulo liquet.

Nec Iudæis res fuit cum imbellibus aut paucis Nam Iabin rex Azor,aduerſus eos congregarat 24 Reges,ſecum habentes 300 armatorum millia, & duo millia falcatorũ curruum.Et Adoniſedec rex Hieruſalem quinque ſecum aſſumptis Regibus, copioſiſſimum contra eos duxit exercitum.

Ioſue 18 annis adminiſtrauit Rempublicam.Obiit anno ætatis 110.Ei ſuperfuerũt 17 annis reliquiæ ſeniorum Iſrael *R.Abraham in Cabbala hiſtorica.* id poteſt colligi ex annis Caleb *Ioſue* 14.

Rerum ſuarum Commentarios ſcripſit & Deuteronomij poſtremos verſus, ab hoc ſcilicet loco. Et mortuus eſt Moſes. *R.Moſe Kimhi in ſua Grammatica.*

Solus in ingreſſu terræ ſupererat è 600 millibus egreſſis de Aegypto cum Caleb, qui *Ioſ.* 14. tam fortis & vegetus ad bellandum & gradiendum ætatis octogeſimo quinto, quàm cum erat quadragenarius. Vnde & in ſenio res ſuas Iudæorúmque mirè auxit *Iud.*1.

Quatuordecim annorum res geſtas liber Ioſuæ complectitur. Septem enim in ſubigenda terra, ſeptem aliis in diuidenda occupatus fuit, quanto tempore Tabernaculum Domini fuit in Galgal. Poſt quos ædificauit vrbem Tamnath-Sara,Item congreganit populum Domini in Silo, &c. *ſub finem libri Ioſ.* Quæ ſic facilè percipientur. 2727
1071 Octauo die Februarij,anno quadrageſimo ab exitu finiente gubernaculo Ioſue ſuſcipit ad Iordanis ripam.

Salmone principe Iudæ & Chriſti propagatore.

*Chebrone AEgypti ſecundo rege poſt ſubmerſum Pharaonem, deinde Amenoſi, an.*21.

In Europa.

*Sicyoniorum Turimacho Rege ſeptimo, deinde Leucippo an.*53.

Anni Diluuii. | *Anni mundi.*

Populus aſcendit die Iordane decimo de menſis primi id eſt, Martij, *Ioſ.4.*

2709 Venit ad montẽ Garizim & Ebal. ſéque aſtringit be-

1053 nedictionibus & maledictionibus Legis.

Vndecimo parat Ioſue acutos cultros, ad futuram populi circumciſionem.

Decimo quarto feſtũ Paſchę agitauit, immolatis agnis. *Ioſue 5.* Túmque cœpit quadrageſimus primus annus ab exitu.

Decimo ſexto offerunt manipulum frugum.

Vigeſimo ſecundo mandata accipiunt de circumeunda Iericunte.

Tribus menſibus bella Iericuntis, Hai & Gabaonis cõficiunt vſque ad tertium Iunij.

Septem annos conſumunt in ſubigenda maiore illius regionis parte, vt colligitur è verbis Caleb *Ioſ.14.*

Argiuorum Inacho Rege primo, deinde Phoronæo an. 60.

Septem alios in terra ſortito diuidunda, & ſingulis tribus præter Leuiticam ſuis terræ portionibus aſſignandis, quæ vndecim fuêre. Nam duodecima pars Enachim, data eſt Calebo.

Decimo quinto ab ingreſſu anno, incipit cõſtitui legis integra obſeruatio, vt numerati decimæ, anni remiſſionũ, Iubilei.

Eodem tempore vocat Ioſuë Rubenitas Gadditas & dimidiam tribum Manaſſe, & dimittit in terram Galaad trans Iordanem, in cuius littore monimenti ſui ædificant altare miræ magnitudinis.

In Silo fixit tabernaculum in 369 annos vſque ad extrema tẽpora Heli, ſtructura lapidea infernè extructa, & cortinis supernè diſpoſitis, arca de Galgal (*Ioſ.14.* tranſlata. *Seder Olam, cap.11.*

Atheniensium Cecrope, deinde Granao an. 9.

Tempus adminiſtrationis eius annis octodecim rectè definitur, quoniam ſubductis aliorum temporibus & in vnam ſummam collectis, intelligimus, qui ſummæ 480 annorum, Reg.6 poſitæ deſit, & qui anni ad eam explendam ſint neceſſarij.

Et ſanè non diu vixit poſt terræ partitionem. Quare R.Moſe *in More lib.2. cap.32.* quatuordecim ei tantum tribuit, exiſtimans videlicet mox poſt illam partitionem defunctum. Præſertim cum quot poſt illos 14 in debellanda diuidundáque Chanaan conſumptos, vixerit, non ſcribatur. Verum quia poſt multos dies conuentum habuiſſe Ioſ.23 traditur, neceſſe eſt vt aliquot annos ſuperſtes fuerit.

R.quidem Selomo ſcribit Seder ei tribuiſſe 28, ſed nõ id ſatis ſibi liquere. Rectè. Nam non niſi octodecim congruunt.

Hebræi tamen feré Seder ſequuntur, ac Denos ſupra centum vitæ Ioſue ſic diſtribuũt. Egreſſus ex Aegypto miniſtrabat Moſi *Exod.24*, puer quidem & vnus è miniſtris eius, *Ibid.33 & Num.11.* id eſt quadraginta duûm annorum, *R.Selom.1.Par.21.* Pueros enim & iuuenes alicuius etiam grandes natu vocant, præſertim ſi ſeruiunt & miniſtrant, vt ſint vocabula non ætatis, ſed conditionis, vel vigoris & firmæ valetudinis. Poſtea cum Moſe vixit in deſerto 40 annis. Mortuo Moſe rexit populum 28, Sũma 110.

At ſtante huius ætatis fundamento, non niſi octodecim ducis officio fungi potuit. Itaque neceſſe eſt vt in

1071 2717 exitu plures habuerit annos, nẽpe 52 quibus ſi addas 40 ſui apud Moſem miniſterij, exiſtent 92. Deinde ſupererũt 18 ducatus. Qui omnes curriculum 110 definiunt.

Anni Diluuij.		*Anni mundi*
1053	MOSIS ET LEGISLATÆ SÆCVLO	2709
1071		2717

Vnde nec Abben Ezra aſſentitur R. Selomoni, ſed potius Talmudicis, qui Ioſuè aſſignant 56, quo tẽpore puer eſt appellatus, *Exod.* 33. *Num.* 11. nempe anno poſt exitum tertio, quod cum ſumma noſtra conuenit. Nam cæteri 37 Deſerti, & 18 principatus decem & centum complent.

Nec vero incredibile ſit tam grandæuum appellari puerum. Iſaac Geneſ 22. puer appellatur, quo tempore offerebatur, quem tamen Hebræi credunt fuiſſe triginta ſeptem ann 3. Ezræ 3, Zorobabel iuuenis dicitur, quo tempore erat cuſtos corporis Darij, cùm tunc minimum eſſet ſeptuagenarius. Nam Scriptura gradus ætatis interdum metitur corporum conſtitutione, vtcum Salomonem ſenem, vitæ quinquageſimo ſecundo appellat, haud dubiè quia tum confecto erat corpore propter venerem.

Anno igitur poſt partam quietem quarto, obiit. Non vt Hebræi ferè putant decimo tertio, vt eius principatus annorum fuerit 27 aut 2?, vel decimo iuxta Ioſephum, qui ei 25 tribuit.

Funiculi menſorij, quibus ipſe & Eleazarus Pontifex vſi ſunt ad diſtribuendam terram, non erant externi & materiati, qui reuera ducerentur è termino terræ ſanctæ in terminum. (Nam hoc prodigij ſimile) ſed Geometricæ ſiue Mathematicæ lineæ mente & phantaſia conceptæ. Colebant ſcilicet Mathemata, à quibus ad ſe ea multis pòſt ſæculis Græci tranſtulerunt.

Appellatus eſt & Ieſus non modo apud Apoſtolos & 70. interpretes, verũ etiam in Hebraico contextu Nehem. 8. verſ. 17. Nimirum vel ex nomine, nedum rebus & geſtis præſignificabat Ieſum Chriſtum, cuius eſt propriè Moſi ſuccedere, ſaluare à Gigantibus & cæteris hoſtibus, introducere electos in terram promiſſam, hæreditatem inter regni filios partiri, bella Domini gerere, ciuitates refugij conſtituere ad remiſſionem peccatorum, &c.

E chorographia Palæſtinæ à triginta vno viris conſcripta inter ſeptem reliquas tribus, quibus ager & poſſeſſio nondum erat aſſignata, reliquam Palæſtinam ſortito diſtribuit. Nam vſque ad id tempus, quinque duntaxat tribus, poſſeſſionibus citra ſortes acceperant, aliis in caſtris remanentibus, tribus videlicet Ruben, Gad, dimidia Manaſſe trans Iordanem, Iuda & Ephraim, & altera dimidia Manaſſe citra *Ioſue* 18.

Sed & Leuitis ſeparauit 48. ciuitates ad habitandum. Ioſ. 20. ſed illis multo plures poſtea obtigerunt. 1. *Par.* 6.

Tum in terra ſancta trecentæ octaginta vrbes, ſiue oppida florentiſſima extabant, cùm hac ætate eorum quatuor vix notari poſſint. *Brochardus in Mappa.*

E quibus per ſortem (non donum vel eleemoſynam) ſeptuaginta addictæ leguntur iuri Eccleſiaſtico, 1. *Par.* 6. Præter villas, ſuburbana, primitias, decimas, (omitto ſpontaneas oblationes & donationes à Dauide & aliis factas) quorum omnium ratione terræ ſanctæ pluſquam tertia pars erat de iure & patrimonio Eccleſiæ Moſaycæ, & vt ipſa tertium vel potius primum de tribus reipublicæ ordinem conſtituebat. *Contra impios, qui dolent Chriſti & Eccleſiæ ipſius patrimonium diuinis miniſteriis, rebus piis & pauperibus impendendum eſſe locuples.*

Eius formã fermè quadrãgula, cuius limites quatuor indicantur, Gen. 10. Sidon, Gaza, Sodoma, Ieſſa, quę poſtea Cæſarea Philippi. Nam hic Peræa, ſiue regio trans Iordanem non cõprehenditur, vtquæ etiã hodie magis ad Ara-

biam,

Anni Diluuij.

1015

Prima Synodus in Sichem, Eleazaro Pontifice, Ioſue indice, ſenioribus aſſidentibus, de prohibenda ſocietate cum gẽtibus, auferendis diis alienis, ſepeliẽdis oſſibus Ioſeph, Ioſ. 24, Probabile eſt in ea legẽ ore traditã ſiue Cabbalã ſenioribus fuiſſe cõmiſſam, quam per ordinem prophetis traderent, vt Hebræi referunt in Pirké Aboth.

1071.

Anni mundi

biam, quàm terram Chanaan ſiue Palæſtinam pertineat.

Littoris ſecundum mare Mediterraneum extenſio eſt per 160. millia paſſuum. Aequalis & longitudo recta linea à Iordanis fontibus ſeu Dan ad Beerſabee ſiue Berſammã, 2709 niſi quod nauiga... tibus. littorum anfractus aliquãtò longiores ſunt viæ. Latitudo autem à Sorbonitide palude, quæ parum in Auſtrum à Gaza abeſt per deſerta ad montem Seir & mare mortuum 103. millium eſt Italicorum. Sic Septentrionalis latitudo à Sidone per libanum ad Damaſcum penè par priori, niſi quòd aliquanto anguſtior. *Hieron.*

Terra ſancta continet quadraginta parſaoth. i. paraſangas ſiue leucas Perſicas, quarum decem ſunt iter vnius diei. *Elias è Talmudicis in Tiſbi.* Quod ita interpretor, vt quia ferè quadrata eſt, adiuncta regione tranſiordanina, quodlibet latus centum ferè leucas Perſicas complectatur. Alioqui enim eſt latior triplo, quàm vbi lõgiſſima eſt. Nam ad Ioppe vſque ad Traconos montes, tantum numerantur ſexaginta millia paſſuum. i. tria itinera, quod ſpatiũ Iordane concluditur. At à Libano ad fluuiũ Aegypti Rhinocoruram. ſiue à Dan ad Beerſabeem centum ſexaginta, quot terrarum diſcrimen vix nouẽm diebus abſoluitur.

Poſt captiuitatem Babylonicam cõfuſis terminis & finibus duodecim tribuum, ſecuta eſt alia diuiſio. Ac pars Meridionalis cœpit vocari *Iudæa*, capiens tribus Iuda & Benjamin. Septentrionalis *Galilea*, comprehendens quinque tribus Dan, Nephtalim, in ortu Aquilonari, Zabulon, Aſer, Iſachar verſus mare. Intermedia *Samaria* complexa duas antiquas tribus Ephraim & Simeon, cũ dimidia Menaſſæ. Orientalis trans Iordanem *Peræa*, duas alias continens Gad & Ruben cum altera Menaſſæ dimidia.

Edoctus eſt Ioſue à Moſe legis iuriſq; diuinæ intelligẽtiã *Ioſeph. lib. 4. Antiq. c. 7.* Eam docet ſeniores ſeptuaginta. qui per ordinem eam communicarunt cum prophetis & prophetæ cum ſapientibus. i. Scribis & Phariſæis, à quibus Rabbini in ſuam ſapientiam acceſiſſe gloriam *Pirke Aboth. cap. 1.* hoc vocant Cabbala, ſiue legem ore acceptã.

Eodem anno obiit Eleazãr pontifex, quo Ioſue. *Seder Olam.*

Quidam inter Ioſuem & Othonielem collocant Iudam, ſed hoc nomen 1. *Iud.* Hebræi accipiunt non pro indiuiduo, ſed pro toto tribu, quam dicunt cum tribu Simeon Adoniſedec Hebronis regem cepiſſe, & cætera geſſiſſe, quæ illic narrantur.

Ex quibus victoriis poſt diuiſionẽ generalem per Ioſuẽ factam ſecuta eſt ſubdiuiſio inter capita & principes eiuſdẽ tribus. Nam è *Aſur* de filiis Hezron pater (id eſt Dominus) fuit oppidi Tecuæ. *Meſa* filius Ziph Mareſæ & Hebronis. *Magon* Bethſuris, *Saaph.* Madmannæ, *Seua* Macbenæ & Gabaæ. *Sobal* Kiriath-Iearim, è qua poſtea exorti ſunt habitatores vrbium Saregæ & & Eſtaol. *Salma* Bethleemi, *Horeph.* Beth-gaderis. 1. *Par.* 2.

1071 Iud. IIII

Pennel de tribu Iuda pater fuit (id eſt, Dominus) oppidi Ghedor. *Ezer* Huſæ. *Thinna* vrbis Nahas. *Ibid. c. 4.*

Iabes ſuam ſortem valdè auxit, & ex ſe denominauit vrbem Iabes Chananeis ereptam *Ibid.*

Filij *Eſſon* inhabitarũt vrbem Recha. *Iſba* vrbem Eſtemoam. *Ioab* vrbem fabrorum fabris lignariis, lapidariis, & ferrariis aſſignatam *Ibid.*

1727 *Iered* rexit Ghedoram *Heber* Sucho, *Iekuthiel* Zanoam *Garmeus* Keilan, *Ibid.*

Ex filiis *Sela*, qui filius fuit patriarchæ Iudæ, *Her* conſe-

Anni Diluuij. 1671 | *Anni mundi.* 2727

Salmone Principe Iuda & Chriſti progenitore.

Lampride Aſſyr. rege.

Amenoſi AEgypti tertio deinde Mephre an.12. Miſpharmutoſi an.26.

In Europa,

Sicyoniorum Leucippo rege octauo, deinde Meſſapo an.47.

runt pro *longo tempore*, legi Hebraice, *multis diebus*, id eſt, 17. annis, vt omnes Hebræi intelligunt: quibus ſcilicet ſeniores ipſi Ioſue ſuperfuerant. Nam ſub 20 annum Othonielis, aut etiam poſt, his paulo ante mortuis, cœperunt præuaricari, & ſic venire in ditionem Cuſan regis Meſopotamiæ per annos 8: à qua per Othonielem iam Iudicis poteſtate fungentem liberati ſunt. Et ſane nullo modo eſt probabile poſt Ioſuam Othonielem vltra quadraginta annos vixiſſe, nedum imperaſſe, cum extiterit vnus e grandioribus terram hoſtiliter ingredientibus & partientibus. Præterea eſt obſeruandum primum illud & ſecundum caput Iudicum cum magna parte tertij eſſe veluti prologum totius libri de præuaricante identidem populo & reſipiſcente, cuius cauſa nunc ſeruituti ſubiiceretur, nunc Iudici faueret Deus ad eum liberandum. Non igitur pertinet ad proximum Iudicem duntaxat, verum etiã ad reliquos, atque ita excludit interregna, quę alioqui prima fronte multa videri poſſent.

R. Abraham in Cabbala & ferè Hebræi inter Ioſue & Othonielem interregnum conſtituunt 17 annorum, quibus ſcilicet tradunt per Seniores à Moſe ordinatos Ioſuæque ſuperſtites Rempubl. fuiſſe adminiſtratam. Sed illi currunt cum Othonielis magiſtratu, vt & octo anni quibus ſubiecti fuere Hebræi Regi alienigenæ, ob præcedentes cauſas, & quia officiunt ſummæ 480 annorum 3. *Reg*.6. fixæ.

Hoc autem interregnum ideo illi conſtituunt, quia 13 annos duntaxat aſſignant Samuelis & Saulis principatui Atqui è Diuo Paulo Actorum 13 ei tribuendi ſunt quadraginta.

Aliqui etiam interponunt Iudæ principatum è Iudic. 1. vbi poſt mortem Ioſuę conſuluerunt filij Iſrael Dominum, dicentes: Quis aſcendet ante nos, contra Chananeum, & erit dux belli: Dixitque Dominus, Iudas aſcendet Verum ex Hebræis & Ioſepho libr.5. Antiq cap. 2. Iudas illic non nomen eſt proprium, ſed patronymicum de tota tribu, è qua aſſumptus eſt Othoniel.

Sic Simeon, pro tribu Simeonis Iudæ finitimo, Ioſeph. Manaſſes, Ephraim, Aſer, Nephtali, Dan, quarum tribuum viri fortes duce Othoniele Cananæorum, reliquias bello perſequuntur Chananeum, Iebuſeum, Pherezeum ſubigunt, vrbem Hieruſalem capiunt incendunt Gazam, Aſcalonem, & Accaronem Palæſtinis eripiunt, comprehendunt Adonbezec, &c. *Ibid*.

Sunt igitur ſtatim poſt mortem Ioſue iudices creati, quod & narrat Apoſtolus. Poſt deſtructas (inquit) ſeptem gentes terræ Chanaan & terram ſorte diſtributam Deus dedit Iudices populo. *Act*.13.

Iudices hi vſque ad Samuelē dicti ſunt, quód penes eos auctoritas eſſet dicendi ius, & adminiſtrandi Rempublicam, iuxta Legem à Moſe poſitã. Diademate aut ſceptro, vt Reges non vtebantur, hæreditarij non erant, ſed partim auctoritate prudentũ hominũ creabantur, vt Iephte Iud.11. partim á Deo excitabantur vocatione peculiari. *Iud*. 2. Eorum poteſtas non erat regia ſiue arbitraria & mera, ſed politica & temperata ſiue mixta: nempe populũ regebant iuxta ipſius leges & inſtituta, vt qui Dux appellatur ad Venetos. Vnde Ioſephus paſſim hunc principatum vocat Ariſtocratiam, opponitque Monarchiæ, quæ humana temeritate, & præſumptione non legis à Deo & ſapientibus poſitæ præſcripto res ſolet moderari. Sic D. Thomas lib.2. de Regimine princip. c.5. & lib.4. cap 1.

1711 | 2767

Octo anni, quibus primum Iſraëlitæ ſunt oppreſſi, cõprehendūtur ſub his 40. quibus poſtea dicitur terra quieuiſſe ſub Othoniele, *Iud.* 3.

Iudicum enim tempore Iſraëlitæ vexati ſunt à vicinis regibus & populis Meſopotamiæ, Syriç, Ammonitis, Moabitis, Madianitis, Chananæis & Philiſteis.

Sic Othonieli attribuenda ſunt, quæ Iudas. i. tribus Iudæ cum Simeonis 1. cap. Iudic. geſſit poſt Ioſuę exceſſum.

Tribules Dan locorum anguſtia preſſi ab Amorrhæis, deliberant de quærendis nouis ſedibus. *Iud.* 1. Id perficiunt in ipſo monte Libano ad fontes Iordanis, exciſis & ſublatis incolis vrbis Lais ſiue Leſem, in extrema ſorte tribus Aſer. poſt Sidonem, quam Dan nominant. Vi auferunt idolum Michæ, ad eas ſedes abducto Ionathan filio Gerſom Moſis filij, vt illic ipſe & poſteri ſacerdotio fungerentur vſque ad diem captiuitatis ſuæ, manente apud eos idolo Michæ, quandiu domus Dei fuit in Silo, *Iud.* 18. Captiuitatem appellat diem, quo capti ſunt Danitæ à Paleſtinis cum Arca, 1. *Reg.* 4. ad quod vſque tempus videntur Danitæ ſe idololatria contaminaſſe, ſacra illis procurante Ionathan & filiis eius deinceps.

Hiſtoria igitur idoli Michæ, atque eius per Danitas vi ſublati, conſtupratio vxoris Leuitæ, & cędes vniuerſæ ferè tribus Benjamin euenere diebus Othonielis, vt auctori Seder Olam placet: non vt Ioſepho, paulò ante Othonielem, cùm populus opprimeretur ſeruitute Cuſan regis Meſopotamiæ, inter Ioſue ſcilicet & Othonielem per octo annos. Ita quinque vltima capita libri Iudicum, ſecundum caput proximè præcedere, aut mox ſequi debuerunt. Nam certè inter Samſonem & Heli nullum fuiſſe videtur interuallum, etiam ſi R. Dauid in 4. Ezech. & R. Moſe in Miſna, inter illos iſta contigiſſe putet. Et Suidas *in Benjamin*, itémque Samſon, ſub Samſone potius.

Nec obſtat quod illic toties repetitur (*cap.* 17, 18, 21) tunc (id eſt, diebus Othonielis, vt interpretor) nullum fuiſſe regem ſiue magiſtratum in Iſrael, ſed vnum quemque quod ſibi rectum videbatur, hoc feciſſe: Nam ſignificatur Iudices non fuiſſe poteſtate regia, herili & deſpotica, ſiue tanta vt poſſent libere & pro arbitrio cogere priuatorum hominum audaciam & temeritatem. Eorum enim poteſtas erat politica & mixta, iſto præſertim tempore, quo magiſtratus adhuc erat recens, neque bene confirmatus. Rex ergo non illic ſignificat ſimpliciter magiſtratum. ſed principem, qui omnia per ſe poſſet.

De quo D. Thomas vbi ſuprà. Quamuis in Iudicibus vnus dominaretur, tamen quia regimen pendebat è pluribus, non regale ſed politicum erat eorum Dominium. Regale enim quædam eſt arbitraria poteſtas, ac regum voluntas pro Lege eſt, vt parum differant à tyrannis cum politicum ſit ſecundum Reipubl. Leges & Decreta totius multitudinis, vel optimatum, quibus iura Reipubl. tradita ſunt.

Nec etiam obſtat, quod initio capitis 17 poſt extrema verba decimi ſexti *Iudicauitque* (Samſon) *Iſrael annis* 20, ſequatur *Fuitque eo tempore vir &c.* Nam illud eſt interpoſitum à noſtro interprete, quòd haud dubiè illa exiſtimaret ſtatim contigiſſe mortuo Samſone per interregnum inter ipſum & Heli, non ſub Othoniele. Sed repugnat, quòd capite vigeſimo Phinees filius Eleazari, filij Aaron tum fuiſſe domus Dei præpoſitus aſſeritur. Nam ſic annum trecenteſimum trigeſimum exceſſiſſet.

Anni Diluuij 1071 — 1111

Argiuorum Phoroneo rege ſecundo.

Granao Athenienſium ſecundo, mox Amphytrione an. 10.

OTHONIELIS SÆCVLO

Anni mundi. 2727 — 2767

Anni Diluuij. — *Anni mundi.*

1111 — 2767

Phinees ea tempeſtate adhuc erat in viuis, *Iud.*20. Itaque qui illa inter Samſonem & Heli contigiſſe volunt, ſentiunt Phineem annis amplius trecentis vixiſſe, vt R. Moſe Aegyptius in ſuo Miſna.

Quod & Talmudici videntur velle. Phineem enim aiunt ſpiritum propheticum perdidiſſe, quia noluit abſoluere ſuo voto Iephten. *R.Selom.*1.*Par.*9.

In caſtris Benjaminitarum ſeptingenti reperti ſunt ambidextri, & ita lapidem iaculantes, vt capillum poſſent percutere, reliquis intactis, *Iud.*20.

Temporibus Iudicum Gentes ſuos habebant reges 1. *Reg.*8. cum Iudæorum res magis eſſet Ariſtocratica, imò ex Ioſepho Theocratica, in qua Deus per pontifices primum, deinde Iudices politicos populũ ſuum gubernaret.

Externa.

Scytharum primus rex Targitus præfinitè annis mille vixit antè Darij expeditionem in Scythiam. *Herod.lib.* 4. Extitit igitur his Othonielis diebus.

Cuſath Reſaim Meſopotamiæ rex. *Iud.*2.

Adonibezec rex Phereſeorum & Chananæorum, cùm Reges 70 amputatis manuum & pedum extremitatibus ſub menſa, more canum aluiſſet, tandem à Iudæis victus, ſimili ſorte periit. *Iud.*1.

Curetes & Corybantes Gnoſſam condunt, qui modulatam inter ſe & concinentem in armis ſaltationem docuerunt. *Euſeb.Plin.lib.*7.*cap.*56.

4

d Aiod, Hebræis Ehud ambidexter de tribu Benjamin cum interregno, annis 80.

1111 — 2767

d Aiod Eglonem regem Moab, qui graui ſeruitute per annos 18. populum Dei premebat, & idola in Galgalis poſuerat, vbi ſolebat eſſe tabernaculũ, ſicca in femur defixa, ſiniſtra manu, qua æque fortiter vtebatur ac dextera, interemit.

*Iud.*9.

1191 — 2847

Eglonis autem octodecim, quibus oppreſſit populum, comprehenduntur ſub octoginta, quibus terra quieuiſſe traditur ſub Aiod vel Ehud. *Euſ.Hebræi*, Sic deinceps anni omnes ſeruitutis cum annis Iudicum ſequentium confunduntur. Perperam enim quidam ab illis hos diſtingunt, vt Euſebius narrat poſt Hebræos.

Pontific. Phinee.

Inde comparato exercitu Moabitas adortus, decem millibus interfectis, gentem deleuit & quieuit terra octoginta eius annis, quibus fuit populi iudex & dux.

Samgar pugnans pro Iſraële, ſexcentos homines cædit ſtimulo boum, ſeu vomere, extremo anno huius iudicis. *R. Abraham in Cab.* Iudex tertius quibuſdam ſed perperam.

*Salomone & Booz primo principibus Iuda & Chriſti maioribus.*1.*Par.*2.*Rut.*4.

Tres extiterunt Booz, tribus Iudæ nobiliſſimi, quorum primus Salmonis fuit filius, alter nepos, tertius abnepos, *Lyra in* 2.*&* 4.*Ruth.* Qui tanquam vnus numerantur in Dauidis & Chriſti genealogia, *Ruth* 4.*& Matth.*1. Iuxta Hebræorum regulam, cuius meminit Kimhi initio Aggæi. Nepotes ſunt tanquam filij. Puto autem à Salmone ad ipſum Booz, ſiue à Raab ad Ruth (quod ſpatium fuit, minimum trecentorum annorum) Principes Iuda, Chriſti, & Dauidis maiores, illis ſcripturæ locis de tam ſancto catalogo fuiſſe eiectos propter ignauiam. Vnde nihil memoria dignum leguntur toto Iudicum libro geſſiſſe.

Regib. Aſſyr. 21. Bellopare, Lampride 20. an.32. Soſare 21.an.2.Lampare 21.an.30.

Profana ætate Aiod.

Aetas deorum. *Ioſeph.in proœm. Antiq.* poſterius tamen poſuerim, non lõge ſcilicet ante bellum Thebanũ & Troianum, quod ipſorũ deorũ ſæculo, quo terras deſeruerant, geſtum hiſtoriæ prophanæ loquuntur, deorum liberis in eo occiſis. Deos enim Græci ex hominibus natos credide-

1191 — 2847

ſunt *Herod.lib.1.* Hinc Cice.1.Tuſcul.Si verò ſcrutari vetera, & ex eis, quæ ſcriptores Græciæ prodiderunt, eruere coner, ipſi illi maiorum Gentium dij, qui habentur, hinc à nobis profecti in cœlum reperientur.Quære quorum demonſtrentur ſepulchra in Græcia, reminiſcere, quoniam es initiatus,quæ tradantur myſteriis. Tum deniq;,quàm hoc latè patet intelliges. Porro deos iſtos mares duobus his verſibus Ennius fuerat complexus.

Iuno,Veſta,Minerua,Ceres,Diana,Venus,Mars.
Mercurius,Iupiter,Neptunus,Vulcanus,Apollo.

Saturnum & Bacchum addit, *Euſeb.lib.4.de Prep.*

Sed Bacchus cum Hercule & Pane recentiſſimus Deorum, *Herod.lib.2.* Niſi quod ſecretiori hiſtoria (vt Aug. ait plures fuêre,qui Hercules & Liberi Patres & Apollines dicti ſunt. De quo lege Ciceron. lib. de Natura Deorum.

Vetus Idololatria,quam retinuerunt Perſæ, Chaldæi, & reliqui Orientales,magis erat poſita in cultu planetarum & ſyderum.i.vt loquunturprophetæ,militiæ cœli,& idolorum,quæ non modo ſyderum,tanquam deorum immortalium ſimulachra & ſigna haberentur,verum etiam eorum diuinitatis & virtutis domicilia,ſedes & q. corpora.Quanquam etiam hominum mortuorum,vt Beli,conſecrationem adhibuit,quorũ nominibus,appellari,ſalutari,reſponſa dare,oracula fundere, & varia oſtentare ſtudebant dæmones.

Hinc Diodorus,nempe à Cælo aut Dæmogorgone & Saturno reliquíſque continentibus Deorum fabulis orſus eſt Sic Aug.ex hoc tempore confictas à Græcis Deorum fabulas retulit lib.18.de Ciuit.

A Pelope qui regnauit in Græcia,Peloponneſus, Pandionis filio,à quo & cœpere myſteria *Nangiac.* Ab eo & Territanis Græca gente Piſæ conduntur in Hetruria.*Plin*

Apud Pythium vates prima Phemonoe Hexametris verſibus futura cecíniſſe narratur.*Ibid.*

Fabulæ de Pelope,Tantalo Phrygum primo Rege,filia eius Niobe,Ganymede,Hercule,Admeto,Latona,&c.*Ibid*

Amphiaraus vates primus ignispicia exercuit.

Agathyrſus & Gelonus fratres Scythiam excolunt.

Belligius Gallorum rex.Deinde Lemannus,tum Arogylus,vt alij,Proclitus,qui quadrigã ſiue carrã primus iũxit.

Xamolſis in Scythia Gotthorum legiſlator & Deus.

Eliſa Sibylla Lybica ex Ioue,& LamiaNeptuni filia.*Pauſ.*

Europæ filiæ Phœnicis miſcetur Iupiter,& aliis ſtupris ſe polluit,eo qua deinde Aſterius Cretenſium,rex,Minoem & Radamanthum & Sarpedonem procreat.*Euſ.*

Ianus primus in Italia regnat centum vno annis ante captam Troiam.

e Debora priſtinum ſtatum reddidit. Adeò nihil ſpei in iudicibus erat,vt muliebri auxilio defenderentur.

Prophetiſſa erat,& filia Lapidoth,quẽ fuiſſe Barac tradit *Nang.* Nam ne hæc quidem ætas erat ſine prophetis, *Iud.6.*

Barac de numero Sanctorum veteris teſtamẽti.*Heb.11.*

Eorum 40 annos intelligendum eſt cõplecti viginti Iabin Regis Chanaã,quibus ille ſeruitute Iſraẽlem vexauit. *Hebræi & Euſeb.*

Neque Booz primus,neq; ſecũdus eſt ille,cui nupſit Ruth ſed tertius.Adeò erãt inertes principes familiæ Iudæ, vt poſt Naaſſonẽ qui erat princeps Iuda in exitu,& Salmonẽ quifuit de ingrediẽtibus terrã,reliquos Scriptura tranſiliat vſque ad Booz ſub trecenteſimum ab exitu.Nã prin-

Anni Diluuij. — *Anni mundi.*

1191 *Miſpharmutoſi AEgpt[i] quinto, deinde Tutomoſi an.9.* 2847

Amenophi an.31.

Oro magno an.38.

In Europa.

Sicyoniorum Meſſapo rege nono.deinde Erato an.46.

Argiuorum Phoroneo Rege ſecundo,deinde Api an. 35. quem dicunt fuiſſe Serapin.*Argo an.70.*à quo Argiui,quo regnante Græcia vti cœpit frugibus & habere *ſegetes delatis aliunde ſeminibus.*

Athenienſium Erichthonio an.50.

Italiæ Iano, deinde Saturno.

2847

5

1191 *Iud.5.* 1231 e DEBORA de Ephraim, & BARAC de Nephtalin,an 40. 2887

1231 — 2887

cipatum

Anni Diluuij.		*Anni mundi.*	
1231	*Pontifice Phinea deinde Abiſue.*	2887	patū populi, qui ſuæ tribui debebatur ex inſtitutione & teſtaméto Iacob *Gen.*49 & Dei reſpóſo poſt Ioſuæ obitum *Iud.*1. permiſerunt deferri ad alias tribus, imo ad fœminas, vt Deboram, quam inertiam ipſa riſit *Iud.*4.
	Booz 1. & 2. principibus Iuda & Chriſti maioribus		Siſara dux exercitus Chananæorū, quē Debora occidit. Iahel Hebræa clauo Siſaram pertudit.
	Rege 22. Aſſyr Lampare & Panya. an. 45.		*Profana ætate Deborá & Barac.* Saturnus poſt Ianum, Iouem filium de Græcia fugiēs in Italiam, regnat in ciuitate, quæ de eius nomine Saturnia dicta eſt, haud procul ab vrbe Roma. Rudem populum domos ædificare, terras colere, vineas plantare humanis moribus viuere, æreos numos cudere docet. Horum merito deus habitus. Hinc filius Picus ſub quo Circe venefica. Poſt quem Faunus, qui fuit pater Latini Aeneæ ſoceri. Vnde colliges, quam parum abfuerit ætas deorum à Troiano ſæculo.
	Oro magno Aegypti octauo, deinde Mena Acenſere an. 12. Achore an. 8, Chencre an. 16.		Ceres Cœli filia, ſegetum vſum monſtrat Græcis, vnde alma. Io vel Iſis annoniſſima mulier, artem molendi pinſendique docet. Aruſpicinam Malotus quidam in Italia primum apud Hetruſcos introducit, quem Tagen Cic. & Lucanus nominant. Mars deus belli, Mercurius multarum rerū peritus, præſertim eloquentiæ, Monauli inuentor. *Plin. lib.*7. *cap.* 56.
	In Europa.		Olbius Celtarum Rex. Pan primus canit fiſtula, Ruſticorum deus. Athenienſes eum ignorarunt ante mandatum Philipidis. *Clemens. Oro. ad Gentes.*
	Sicyoniorum Erato rege decimo, deinde Plēneo. an. 48.		Penelope filius, ſecūdū aliquos. Vtut ſit annis fuit 800. ante Herodotū *ipſe. lib.*2. Incidit ergo poſterius, népe in ſeculum Tholæ, à quo ad Longimanū anni circiter 800. Eumolpus primus verſificator.
	Argiuorum Argo rege quarto, deinde Criaſſo, an. 54.		Melampus medicus primus apud Græcos vinum aqua diluere præcipit. Nempe ab vltimis temporibus mero Græci dediti. Hinc Græcari. Hoc Staphylo Sitheni F. tribuit Plinius *lib.*7. *c.* 56. Diuinus etiā eſt habitus, *Naugiae* fortaſſe qua feſtum Cereris ex Aegypto in Græciam tranſtulit. *Clemens orat. ad Gentes.* Et Bacchi, *Her. d. lib.*2. doctus à Cadmo & Phœnicibus.
	Erichthonio Athenienſium quarto, deinde Pandione, an. 40.		Mizota ſiue Cautus vſum ſalis conficiendi oſtendit. Eius filius ſagittarum vſum reperit. Sibylla, cui Sambethæ nomen fuit, hîc ſub Perſicæ vel Chaldeæ vocabulo innoteſcit. Criaſſus Argiuorum rex quartus, ſub quo ſacerdotio primus functus eſt Caliptias Pyrantis primi filius.
	Saturno Italiæ ſecundo.		Bellerophō primus equo vehi docet (Græcos ſcilicet) *Plin. lib.*7. *cap.* 56. atque ita cum Pegaſo Chimeram ſuperat. Infœliciter pugnat contra Solymas. *Homer.* Tyreſias vates longæuiſſimus. Actæon à ſuis canibus diſcerpitur.
1231 *Iud.*8. 1261	6 f GEDEON de tribu Menaſſe an. 40.	2887 2927	f Septem anni ſeruitutis Madian, *Iud.*8. continentur Gedeonis temporibus. *Euſ. Hebr.* Gedeon, qui & Ierobaal. 70. filios relinquit ſuperſtites. Reponitur in Catalogo Sanctorum *Heb.*11. E 32 millibus militum trecentos tantum retinuit, atque eo numero hoſtes Madianitas & Amalechitas aggreſſus, 120 millia eorum cecidit, ac 15 cepit, *Iud.*7.
1287		2927	Sacrificium fecit in excelſo. Nam ea conſuetudo increbuerat ſacrificandi extra tabernaculum ante templi extructionem, vt etiam Salomon rex in collibus excelſis id fecerit. *Aug. in lib. Iud.*

Ephod facit ex inauribus & torquibus Iſmaëlitarum ab Iſrael acceptis, quod quia Eccleſiæ non reddidit, ſed in domum auertit, ipſi & familiæ fuit in ruinam. *Iud.*8. legis quid ſit res ſacratas miſcere cum ſuis.

Phineem adhuc fuiſſe in viuis Seder docet. 20. Eum enim eſſe prophetam, qui *Iud.*6 Iſraëlitas contra Madianitas erigit.

Profana ætate Gedeon.

Philemon primus apud Delphos ludos & chorum inſtituit.

Templum in Eleuſina ædificatum.

Tyrus conditur ante templum Salomonis ad mare Syriacum an. 240. *Ioſeph. lib.* 15. *Niug.*

Fruſtra Bacchum Indiæ regem mercaturam in emendo & vendendo docuiſſe aiunt, quaſi antea ſola rerum permutatione homines vterentur. Nam in Abrahæ hiſtoria & Patriarcharum, eius & pecuniæ vſus eſt.

Atreus Peloponneſij rex Eclipſium Solis Theoremata indagauit.

Phorbas Argiuorum, qui Rhodum obtinuit. Hæmon primus regnat in Theſſalia.

Bacchus Liber pater ex ſemele natus Indiam ſubiugat & iuxta Indum fluuium Niſſam & vrbem condit: annis mille ante Herodotum. *Ipſe libr.*2.

Theſſalum quendam Cretæ filium in Theſſalia primum regnaſſe aiunt, Phoroneo Argiuorum rege ſecundo, qui primus Iudicia legéſque conſcripſit.

Item Deabum apud Celtiberos auri fodinas repeliſſe.

Minos rex Cretenſium leges & Iura conſtituit, de quo anteà ex Herodoto: Tantalus Phrygiæ.

Cocalus Sicaniæ, *Diod. lib.*4.

Radamanthus Lyciorum.

Chorebus primus Athenis figulinam inuenit. *Plin.*

g ABIMELECH nothus, 40. fratres ſuos legitimos, in vrbe Sichem interfecit. Fructus Sacri Ephod in Gedeonis domum auerſi, & cum opibus profanis mixti.

Ciuibus Sichimitis opem ferentibus principatum ſibi aſciuit, quos deinde à ſe deficientes, ſéque vrbe expellentes duce Zebule, parato exercitu recepit, vrbémque euertit: Inde ad Turrim oppidi Thubes pugnans à muliere fragmento molæ percuſſus eſt triennio, poſtquam præeſſe cœperat. *Iud.*9.

Vixit, mortuúſque eſt, vt nothum decet.

Non tenuit ſeuera principatum in vniuerſum Iſrael, ſed in Sichimitas morte præceptus.

Profana ætate Abimelech.

Oeta regnum Colcidis inſtituit. Tagus Hiſpaniarum regnum obtinet. Meſſapus Sicyoniorum, Macedo Aemathiæ, Linx Scytharum.

Triptolemus in Eleuſi ſerendi, metendique munere claret.

Sparta ſiue Lacedæmon, à Sparto Phoronei filio in Peloponneſo ædificata.

Sueuum Thuyſconum regem octauum, circa hæc tempora Germanorum nugatores mendaciis cum Græcis certantes, bellicoſiſſimum, & populum in Germania de ſe nominantem ſtatuunt.

Galatæ populus Celticus victis Sarmatis, Aſiam minorem occupant.

Aegyptij omnium primi, Scythis bellum inferunt.

Anni Diluuij. | *Anni mundi.*

Pontifice Abiſue.

1261 *Booz* 3. *Principe Iuda & è Chriſti maioribus.* 2927

Rege Aſſyriorum 23. *Panya.*

*Chencre Aegypti vndecimo deinde Achore an.*8. *Cherre an.*15.

In Europa.

*Sicyoniorum Plemneo rege vndecimo. deinde Orthopoli an.*63.

Argiuorum Criaſſo rege quinto, deinde Phorba an. 35.

Pandione Athenienſium quinto.

Saturno Italiæ ſecundo, deinde Pico.

7

g ABIMELECH Gedeonis filius nothus an.3. 2927

1261 *Iud.*9. 2641 2930

Eodem Bocchi Pontifice.

Booz 2 *Principe Iuda & è Chriſti maioribus.*

Rege Aſſyriorum 24. *Soſarmo an.*19.

Cherre Aegypti decimo tertio.

In Europa.

Iiſdem Sicyoniorum, Athenienſium, & Argiuorũ regibus. 2930

1264

Nannes

Anni Diluuij.	8	Anni mundi.	
1264 Ind.o. 1287	h THOLA de tribu Iſachar an.23. *Pontifice Bochi.* *Booz 2. & 3. Principibus Indo & Chriſti maioribus.* *Rege Aſſyr.24. Soſarmo, deinde Metro an 27.* *Cherre Aegypti decimo tertio, deinde Armeo, an.6.* *Remeſſe, qui & Aegyptus Danai frater, an.68.* In Europa. *Sicyoniorum Orthopoli rege duodecimo.* *Argiuorum Phorba rege ſexto, deinde Tropha an. 46.* *Erichtheo Athenienſium ſexto.* *Pico Italiæ tertio.*	2930 1953	Nannes Gallorum rex. h FVIT filius Phum patrui Abimelech, habitauit in Samir vrbe montis Ephraim. Nam principatus non erat alligatus certæ ciuitati. *Profana ætate Tholæ.* Peleus rex Peloponneſi. Eſon eius frater, cuius filius Iaſon Argonautarum princeps, longa naue primus nauigauit, *Plin.lib.7.cap.56.* Salmoneus apud Elidem, fulmina & tonitrua edere conatur. Caſtor, Pollux, Telamon, Regnum Troianum à Dardano in agro Mæotico inchoatur, qui myſteria matris deûm oſtendit. *Clemen. orat. ad Gentes.* Medea regis Colchorum filia. Apollo citharam medicinámque reperit, & herbarum vires primus cognoſcit. *Ouid.1.Metamor.* Aeſculapius & ipſe medecinæ inuentor, Apollinis filius Betus Hiſpaniæ rex, Orthopolis Sicyoniorum, Argus Argiuorum, Tuſcus Hetruriæ. Prometheus primus hominum ſimulachra de terra fingit, primúſque ignem è ſilice excutit. Aſtrologiam quam in Caucaſo didicerat, Aſſyrios docet. Vſum annuli Græcis dat in Arcadia claret Primus bouem occidit, vt Hyperbius Martis filius animal. *Plin lib.7.cap.56.* Cinyras rex Cypriorum, Muſices ſtudioſus, Venerem meretricem in deos retulit. *Clem.orat.ad Gentes.* Adonidem ex filia ſua neſcius genuit.
		2981.	In Cypro primum tegulæ & metalla æris inuenta. Atlas Arcadicus Aſtrologus rex Mauritaniæ cœlum humeris geſtare ob montem ipſi cognomine inuſitatæ magnitudinis dictus. Item quia aſtrorum curſum comprehendit, & primus de Aſtrologia inter Græcos diſſeruit. vnde Aſtrologiam inueniſſe dicitur, quanquam (& rectius alij id referant ad Ægyptios, alij ad Aſſyrios. *Plin. lib.7.cap.56.* Septem filias Nymphas nuncupatas genuit. Geryon tricorpor, apud Hiſpanos. Aeolus ventorum deus, poſt Leſtrigonas in Trinacria, Siciliæ regnum obtinet. Ventorum rationem inuenit, *Plin.lib.7.cap.56.* Ericthonius rex quartus Athenienſium, argentum in Græcia inuenit. Deinde Pandion, & ſexto loco Erictheus, à quo ſequentes reges Athenienſium Erichtheidæ dicti ſunt, vſque ad Melanthum Andropompi filium. Boreas Trax, qui Erichthei filiam rapuit. Perſeus Erichthei frater aduerſus Perſas dimicat. Hinc Perſei & Gorgonis fabula. Argiuorum regnum ad Mycenas tranſtulit annos 544 quod ſtabiliuit Euriſteus, qui proinde Mycenarum rex primus dicitur, cuius Atreus fuit auunculus. Euriſteus per Aeacidas in Attica interfectus.eſt *Thucid.* Ægyptus Ægyptum, Danaus frater Mycenarum rex Argos tenuiſſe memoratur expulſo Steleno, de quo poſt. Per 50 filias totidem filios Aegypti fratris interficit, euadente ſolo Lynceo, qui poſt eum regnauit. Apud Argiuos Hyperemneſtra Danai filia ſacerdotio fungitur.
1287		2953	Vulcanus in Lemno fabrilem exercet. Ixion perfidus rex Lapitharum in Theſſalia. Lapitharum & Centaurorum Bellum in Theſſalia.

Hierophile

Anni Diluuij.

Hierophile Sibylla Delphica, quæ & Erithræa, Sicula, Samia, Rhodia & Claria, quę ſe ἄρτεμιν nominauit, & nūc ſororem, nunc filiam Apollinis.

1287. Sibylla Lybica adhuc erat in viuis.

Chiron Saturni filius, Centaurus æquiſſimus Medicus & Muſicus herbariam & medicamentariam reperit. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Cyzicus condita, & paulò pòſt Miletus.

Minos mare obtinet, & Cycladum primus dominus, in earum pleriſque colonias poſuit, Caribus eiectis latrocinia è mari ſuſtulit. *Thucid. lib. 1. in præfat.* Claſſe primus depugnauit. *Plin. vbi ſup.* Athenienſes cum eo bellum gerunt. *Oroſ. lib. 1. cap. 3.*

1287 *Ind. 9.* 1309 — i Post hunc multi, maximè Rabbini, ponunt interregnum annorum octodecim, propter Ammonitarum & Philiſtinorum tyrannidem Iud. 10. inſertam. Quod & ego in ſuperioribus duabus editionibus ſecutus ſum. At re poſtea diligentius perſpecta, deprehendi eos contineri annis Iair & Iephte, cum Euſebio è traditionibus Hebræorum, Beda & ferè Latinis omnibus. vel certè incidere in tempora Iephte & poſteriorum Iudicum.

Quemadmodum deinceps viginti toti anni Samſonis cum aliis 20. de principatu Heli concurrunt cum 40. illis annis, quibus Iſrael traditus narratur in Philiſtinorū manum. *Iud. 13.*

Matth. 1. Iair 20. ciuitates condidit 30. filios habuit equitatu nobiliſſimos.

In Moſe Num. 32. eſt Iair de tribu Menaſſe, qui cepit vrbes in terra Galaad: & vocauit eas *Hauoth Iair* de ſuo nomine 1. Par. 2. de tribu Iuda. Itaque R. Kimhi putat fuiſſe Manaſſitam ex parte matris, quoniam mater eius fuit Machir filia Menaſſis. At Talmudici, hunc negāt eſſe Moſaicum Iair, ſed alium Segubi filium, qui acceperit vxorem in terra Galaad, cuius cauſa obtinuerit 23. vrbes. Mihi neutrum eſſe videtur, ſed tertiū Iair de alterutrius poſteris. Nā fuiſſet nimium ſenex.

Eo mortuo, propter idololatriam Iſraelitæ traduntur in manus Paleſtinorum & Ammonitarum; affliguntur quemadmodum omnes, qui trans Iordanem incolebant in terra Amorrhæi per an. 18. Quin etiam Ammonitæ traiecto Iordane vaſtant tribus Iudæ Beniamin & Ephraim, donec contra eos Iephte Iairis ſucceſſor victoriam refert, & trans Iordanem repellit.

Ab Othoniele ad iſtud tempus Paleſtini in pace manſerant.

Ozi pontifex de ſemine Aaron per lineam Eleazari, quo mortuo tranſiit pontificatus ad ſtirpem Ithamar per annos 120. quo vſque Heli fuit Ithamareorum vltimus. Aliis, Heli primus de filiis Ithamar Sacerdotiū à filiis Eleazar ad ſe tranſtulit, factus forſitan Iudex.

Iſraelis memorabilis pœnitentia. *Iud. 10.*

Præfana ſeculo Iair.

Theſeus aduerſus Thebanos dimicat rex 10. Athenienſium, cuius vitam deſcribit Plutarch. Ex omni Attica regione populos Athenas cogit, libertate propoſita. Nummum ſtatuit, bouémque in eo incidit. Megarenſem agrum ad Atticam adiunxit. Fœdera inuenit: vt inducias bello Troiano Lycaon, *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Atreus Argis regnat. *idem.*

1309 — Hercules agonem olympicum apud Græcos inſtituit anno ante primam olympiadem 430. *Euſebi.*

Comitante Græciæ nobilitate cum Antiope & Oriſtia

Anni mundi.

2953

9

i Iaïr Galaatides de tribu Manaſſe. an. 22. — 2953, 2975

Eodem Pontifice.

Booz 3. Principe Iudà & è Christi maioribus.

Rege Aſſyriorum 25. Metreo, deindè Tantane an. 32.

Remeſſe ſiue Aegypto Aegypti decimo quarto.

In Europa.

Sicyniorum Orthopoli rege duodecimo.

2975

Anni Diluuii.

Argiuorum Tropha rege ſe-
1309 *ptimo.*
Deinde Crotopo an.21.

Athenienſium Erichtheo.

Pico Italiæ tertio, Deinde Fauno quarto rege.

10

1309 Iud.12. 1315 k IEPHTE é tribu Menaſſe, an.6.

Eodem Pontifice.

Booz 3. principe Iuda & è Chriſti maioribus.

Rege Aſſyriorum 26. Tantane,

Remeſſe ſiue Aegypto Aegypti rege decimo quinto.

In Europa.

Sicyoniorum Orthopoli rege duodecimo, deinde Marathio an.30.

1325

Anni mundi.

Amazonum reginis bellum gerit, & ad ipſarum littus cum nouem longis nauibus appellens, incautas opprimit.
2975 *Nang.*

Amazones Scythicæ iuxta Tanaim fluuium per centũ annos ſæua bella confecerunt tam in Aſia quàm Europa, vſque ad bellum Troianum, in quo Pentesilea à Phyrrho occiditur. Earum regnum durauit vſque ad Alexandrum Macedonem. *Iuſt. Hiſt. lib. 2.*

Antiopa, Orithia, Hippolyta Amazonum reginæ.

Nicoſtrata poetria, vel vt alij, Carmenta Latinum alphabetum in Italia comminiſcitur.

Argon primus Heraclidarum, rex Lydorum fuit. ex eius poſteritate regnarunt 22. vſque ad Candaulis mortem. *Herod. lib. 1*

Horũ 4. poſtremi tantum extant in Euſebij Chronico cæteris intermediis ignoratis. Ante Heraclidas regnauerat Lydus cũ ſua poſteritate & ante hũc Meő *Herod. ibid.*

Cacus rex Hiſpaniæ, primus apud eam ferrum & arma tractat.

Phydamon Delphius, primus apud Pythiam chorum ſtatuit.

Pyrrhus Dedali cognatus, luſoriam pilam primus docuit. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Dædalus fabricam materiarum, & in ea ſerram, Aſciã, Perpendiculum, Terebram, Glutinum, Ichthiocollam, Normam, Malum & Antemnam inuenit. Vela autem Icharus eius filius. *Ibid.*

2975 2981. k Iepthe 2. anno ſui principatus confecit bellum Paleſtinum & Ammoniticum.

Ita tamen vt Ammonitæ in ſedecim ſequentes annos, qui cum temporibus ſequentium iudicum etiam concurrunt, principatum retinuerint in Galaad, valdéque eos afflixerint, qui trans Iordanem incolebant, Nam ſeruituțe Ammonitarum tantum exemit Hebræos cis Iordanem habitantes.

Ex omnibus nothis hunc ſolum Scriptura laudat. Quamquam Hebræi interpretantur filiam *Zonæ*, nõ *Meretricis*, ſed *hoſpitis*. Nam vox vtramque ſignificat.

Infamis quidem natalibus, *Iud.* 11. at Fide & pietate nobilis ſanctíſque veteris teſtamenti aſcriptus, *Hebr.* 11. vbi & in Sanctorum veteris teſtamenti albo recenſetur.

Seditio contra eum orta eſt, in qua 42, millia Ephraitarum ceciderunt. *Iud.* 12.

Hic ſe inaniter torquent Rabbini de annis trecentis, quos Iepthé Iud. 11, ab occupatis Seonis & Og regnis, ad ſuum dominatum vſque, interceſſiſſe regi Ammonitarũ reſpondet, quando ad ſummum 270. duntaxat colligantur. Nam debuerant perſpicere in eiuſmodi colloquiis & reſponſis, numeros integros vſurpari ſæpe pro fractis, & contrà, item certos pro incertis, prout loquenti eſt commodius, & promptius. Recté ergo arguit iniuſtam & iniquam poſtulationẽ Regis. Quia primum ea repetat, quæ nihil ad ipſum attineant. Deinde ſero veniat, nempe poſt 300. annos, qui iam propè præterierant à Moſe, ex quo terræ illæ inter Arnonem & Iabor fluuios vſque ad Iordanem occupatæ tenebantur. *Num.* 21 & 33.

Iephté iuxta noſtros ad aram, filiam ſacrificauit. *Sic & veteres Hebrai, & Ioſeph. lib. 5. Antiq. cap. 9.* Perpetuæ duntaxat virginitati conſecrauit, iuxta recẽtiores Rabbinos.
2981 *Conſule R. Dauid. in Rad.* נדר. Ab aliquo Hebræo accepi iſtos hãc loci Iud. 11. interpretationem excogitaſſe, ne inde typus filij Dei à Patre ſacrificati duceretur.

Alioqui

Alioqui veteres vno ore adactum ad hoc facinus ſcribunt, quod voti ſui relaxationem ſiue diſpenſationem impetrare non potuiſſet à Phinee eius ætatis adhuc pontifice. *R. Selo.1.Par.9.* Sed ſuprà in Othoniele docui non eſſe probabile Phineem vixiſſe,an.trecentos. Erat ergo alius huius curriculi pontifex.

Inde autem votum Agamemnonis, cuius cauſa Iphigeniam in Aulide mactauit, à Poetis fictum multi tradunt.

Profana ſæculo Iephtæ.

His temporibus ſupererat Erythrea Sibylla annoſiſſima. Graiis enim Ilium profecturis vaticinata dicitur, & perituram Troiam,& Homerum mendacia ſcripturum.

Huic ſucceſſit Theſſalica cognomento μάντω neptis Tyreſiæ vatis Thebani.

Oriſtia Amazonum regina, foris egregia bella geſſit. Huic ſucceſſit Penteſilea, cuius in bello Troiano inter fortiſſimos duces magna virtutis documenta fuêre. *Nangiac.*

1315 HISTORIA Ruth contigit huius temporibus, vt Hebræi tradunt. Quinetiam hunc Abeſan aiunt eſſe Booz,

Iud.12. cui nupſit Ruth. Ioſepho tamen Ruth vixit temporibus

1322 Heli. Auctori tamē *Seder*, ſæculo Aiod, dum Iſraëlitæ ſubderentur Egloni regi Moab, vbi etiam additur Elimelech fuiſſe Salmonis illius fratrem, qui fuit de ingredientibus terram, doctore Ioſue.

Triginta filias collocauit matrimonio, ſimiliter & triginta filios antequam moreretur.

Per quendam literarum tranſpoſitionem à 70, haud dubiè corruptis, Eſebon appellatur.

Tranquillitate delectatus Ammonitas non tentat trans Iordanem Hebræis imperitantes. Commēdatur à iuſtitia, vnde Abeſan cog. iuſtus, in Rabbinorum veterum monumentis, *vt Tragbum Ruth.*

Porrò ſi fuit Booz filius Salmonis trecentenarius erat quando Ruth genuit Obed, quod & concedit R. Selo. 1. *Par.* 1. Sed malo cum noſtris tres fuiſſe Booz, qui vt vnus numerarentur ob vocabuli communitatē, vt iam hic tertius fuerit non filius propriè Salmonis, ſed pronepos, id eſt, quartus à Salmone, trecentis annis ab exitu.

Profana ſæculo Abeſan.

Bellum Amazonum contra Thebas.

Narbon & Lutetia extructa, paulò ante bellum Troianum. Atqui quæ nunc dicitur Lutetia, aut nulla erat temporibus Cæſaris, aut valdè exigua: Sic puſilla tēpore Dionyſij Areopagitæ ex *Syngelo Græco*. Et Narbona eſt Romanorum colonia. *Infra.*

Hortos colere docet Alcionus rex Phæacum.

Poëtæ hic incipiunt, Linus Thebeus Herculis in literis & Muſica, Thamyræ & Orphei magiſter. Nam his vno ſæculo ſucceſſerunt Homerus, & Heſiodus.

Pluto inferorum deus cum fratre Neptuno maris deo.

Dionyſius Argiuus hiſtoricus apud Clem. *Strom. lib.1.*

Hercules innoteſcere incipit, Antæum lucta in Mauritania vicit, &c. 30 annis antequam in deos referretur, regnauit Argis. *Apollod. chronographus apud Clem. Strom. lib.1.*

1312. Vixit ann 52. igni periit, primus ex maximis piratis. *Ma-*

Iud.12. *netho.* 900. ann. ante Herodotum. *Ipſe. lib.2.* Ita fuiſſet ſub

1333 Aiod multo ante bellum Troianum.

Teléphus Gotthis in Mæſia imperat.

m HVNC prætermiſſum à 70. narrat Euſebius, contra veritatem Hebraicam, quod mirandum ab eo dictū. Nam

---

Anni Diluuij. | *Anni mundi.*

1315 *Argiuorum Cropote rege octauo.* 1981

Fauno Italiæ quarto.

1981

11

l ABESAN de tribu Iuda Beethleemita an.7. 2988

Booz 3.principe Iuda & Chriſti parente.

Ozi Pontifice.

Tantane, deinde 27 Tanteo an.40.

Eodem in Aegypto Remeſſe.

In Europa.

Sicyoniorum Marathio rege decimo tertio.

Argiuorum Crotopo rege octauo. Deinde Steleno an.

Fauno Italiæ quarto.

12

m AHIALON Zebulonites anno 10. 2998

Anni Diluuij.

1332

Pontifice Zaraia, alias Ozi.

Obed principe Iuda, & Christi propagatore.

Rege Aſſyriorum eodem Tanteo.

Remeſſe Aegypti.

In Europa.

Sicyoniorum Marathio rege decimo tertio.

Steleno Argiuorum nono, deinde Danao, an. 50.

Italiæ Fauno rege quarto.

13.

1332 n ABDON de tribu

Iud. 12. Ephraim an. 8.

1340

Pontifice Zaraia.

Obed principe Iuda, & è Chriſti maioribus.

Tanto rege Aſſyr. 27.

Remeſſe Aegypti.

Sicyoniorum Marathia rege 13. Danao Argiuorum.

1340 *Italiæ Latino rege quinto,*

Anni mundi.

nunc in Græcò codice reperitur Aelon. & Sulpitio, qui 70 ſequi ſolet. Cur etiam auctor Seder Olam, & hunc, &

1248 ſequentem Abdon tranſilierit, ariolari non poſſum.

Sub hoc terra quietem habuit, eo quod populus non declinaret à Domino.

Eius enim quinto deſiit octodeci mus annus Ammonitarum tyrannidis in Iudæos trans Iordanem incolentes. Belli tamen, quo illa excuſſa ſit, non recordatur Scriptura. Eſt probabile id huius virtute contigiſſe.

Profana ætate Abialonis.

Bellum Lapitharum cum Centauris ſiue Theſſalis. *Oroſ. lib. 1. cap. 13.*

Argonautarum expeditio in Colchicam. *Herod. lib. 4.*

Orpheus Trax Lini auditor, in Aegypto ſacerdotes côuenit, vbi didicit mysteria de vno Deo *ἀγεννήτῳ*, déque eius verbo. *Iuſt. in paranetico.* Vetuſtiſſimus ferè poëtarum Græcanicorum, & ipſorum deorum æqualis. Siquidem traditur inter Argonautas cum Tyndaridis & Hercule nauigaſſe. Primus Græcorum excogitauit deorum myſteria. Vnde in Europa ſuperſtitio. *Lactant.*

Thracius fuit, longa cum veſte ſacerdos, cuius cithara ſeptem tantum habebat chordas. Nam duæ poſtea adiectæ ſunt à Therpandro.

Orpheus ſacrorum Græciæ auctor, apud Demoſthenem. primus homines poſt Thraciam, Thebanum, & Methymneum ad ſimulachra colenda excitauit. *Clem. orat. ad Gentes.*

Eodem ſæculo Amphion (ad quem citharæ & Lydiorum modulorum & muſicæ inuentum refert Plinius *lib. 7. cap. 56*) Zethus & Silenus muſici floruerunt.

Faunus apud Aborigines, à quo in Italiam ex Arcadia veniens Euander excipitur, & agro monteque palatino donatur: *Halicarn. lib. 1.*

Cumæa Sibylla mater Euandri, cuius carmina apud Ænam ciuitatem Iulianus Apoſtata ignibus tradidit. *Ammian. Marcell.*

Carthago condita à ciuibus Tyriis. Et certè Cartha, ſiue Cirtha, vox eſt Syriaca, vrbem ſonans. Alij qui non fauent Virgilij mendaciis, multò poſt conditam docent. Nempe 143, annis poſt Troianum bellum.

Ante tempora Troiana Sanchuniato ſcriptor antiquiſ-

2998 ſimus hiſtoriam Phœnicum ſcribit Syriacè, quam poſtea Græcè Philo Biblius vertit.

3006 n HVNC 40 filios & 30. nepotes ſepeliiſſe, antequam moreretur, ferunt.

Ahialonis filium facit Ioſephus. Rerum eſt potius pacis tempore. Poſt eum Hebræos in ditionem redigunt Paleſtini, an. 20, qui computantur cum principatu iudicum poſteriorum ſecundum Iudæorum traditiones. *Euſ.*

Profana ſæculo Abdonis.

Caſſandra ſiue Taraxandra Sibylla, quæ & *σαμβις*, Phrygi & Tiburtia.

Has ſequuta eſt Colophonia cognomento *λάμπουσα*, neptis Calchantis vatis, qui comes fuit expeditionis Græcorum contra Troiam.

Muſeus Orphei, iuxta quoſdam, filius, iuxtà alios æmulus, & Linus circa Troiana tempora viguerunt. *Theod. lib. 2. Græca. affect.*

Seſoſtris Aegyptium regnum multis vicinis gentibus

3005. deuictis latè propagat. Ei ſucceſſit Pheron, deinde Proteus ad quem venit Paris cum Helena, deinde Menelaus.

* Diluuium Pharonicum in quo inſula Pharos Aegypti quis tecta eſt. *Diod. lib.2.*

Danaus Aegypti ſiue Remeſſis frater primus in Græciam ex Aegypto nauem aduexit. Ante ratibus nauigabatur inuectis in mari rubro à rege Erythra. *Plinius lib.7.c.56*

Expulſo Steleno Argos tenuit.

Puteos fodere Græci ab Aegyptiis diſcunt.

Latini regis Italiæ mater Carmentis Nicoſtrata Latinas literas reperit. Filius Latinus Latinam linguam corrigit & Latinos de ſuo nomine appellatos relinquit.

o NAZAREVS ſic enim Deo conſecratos appellabant.

Quare ex voto obligauit ſe ſanctimoniæ, ſeparatus à communi hominum vita in potu cibo & cultu. Huic inſtituto alij in certum tempus, alij in perpetuum ſe aſtringebant. de quo Num.6.

Miror Maſium doctiſſimum Ioſue interpretem, maluiſſe expungere Samſonem de numero iudicum, & eius 20. annos, quibus iudicaſſe Iſraelem memoratur aſcribere dimidiato pontificatui Heli, quàm in cæterorum Chronographorum ſententia aut potius diſertis ſcripturæ verbis permanere, Iud. 16. fortaſſe voluit partim redundantem Iudæorum traditionem de 28 annis Ioſue, partim corruptam Græcorum editionem tueri pertinacius.

Samſonis diebus Iſraelitæ in manus Philiſtim 20 totis annis, itaque terra ſub eius magiſtratu non dicitur quieuiſſe, vt ſub Othoniele & Aiod. reliqui viginti anni ſeruitutis.) Nam Iud. 13. populus traditus eſt in manus eorum annis quadraginta) pertinent ad alterius, vt Heli, principatum, vt quadringentorum octoginta ſumma conſtitui poſſit 3. *Reg.6.*

Ab ipſorum Philiſtinorum ſeruitute Samſon Iſraelem non penitus liberauit. ſed incepit. Vnde Angelus ad parentem, *Ipſe incipiet liberare Iſrael de manu Philiſtinorum.* Liberator autem fuit Dauid rex, qui Paleſtinos demum ſubegit. Nam ſub Heli, Samuele, Saule multa adhuc in Iudæa tenuerunt.

Belli occaſionem duxit ex eo, quòd ſocer Paleſtinus ipſo abſente, filiam promiſſam collocaſſet alteri viro, & reuertenti Samſoni dixiſſet, ſe illi minorem filiam traditurum. Inde enim eis damna multa inferre cœpit. *Iud.14. & 15.*

Maturas ſegetes & vineas eorum, immiſſis trecentis cauda ardentibus vulpibus perdidit. *Iud.15.*

A ſuis proditus ſolutis vinculis oblatam Aſini maxillam arripuit & Paleſtinos mille necauit, *Ibid.*

Neruis ſeptem aſtrictus ab amica, deinde nouis funibus, tertio crinibus ſeptem ad clauum, inſtantibus Paleſtinis, ſomno excitus, repente cuncta dirupit, donec illa dormienti crinem diſſecuit, atque in manus hoſtium, mox excæcandum tradidit.

In conuiuium productus, capillis eius renaſcentibus, columnas aulæ diſiecit, & cum hoſtibus non inultus ædificij mole occubuit. *Iud.16.*

Chriſti noſtri liberatoris in multis typus fuit, præcipuè dum mortem ſibi parauit, vt Iſraelitas ſeruaret, profectus cum parentibus ad viſendam ſponſam in itinere Leonem diſcerpſit, portas Gazæ ſublatas in montem humeris detulit, &c. Vnde reponitur in numero Sanctorum Heb. 11.

Ex eius robore & caſibus, Herculis, qui his temporibus extitit, vires & ærumnas Poetæ pinxiſſe videntur.

Qui interregnum extitiſſe inter Samſonis exitū & Heli

Anni Diluuij.		*Anni mundi.*
1340		3006
	14.	3006
1340 *Iud. 16.* 1360	o SAMSON de tribu Dan an.20,	3026
	Pontifice Zaraia.	
	Obed principe Iuda, & è Chriſti maioribus.	
	Reg. Aſſyriorum Tanteo & 28. Tymeo annis 30.	
	SÆCVLO SAMSONIS	
1360		3026

Anni Diluuij. *Anni mundi.*

Remeſſe, qui & Aegyptus Danaï frater, Aegypti rege decimo quinto, deinde Meno phi an. 40.

In Europa.

Sicyoniorum Marathio rege decimo tertio, deinde Maratho an. 20.

Danao Arginorum decimo, deinde Lynceo.

Latino Italiæ rege quinto.

pontificatum colligunt ex eo, quod ſcriptura poſt Samſonem ter Iſrael ſine regibus fuiſſe adiecerit. i. ſummo magiſtratu, qui populum coërceret, in illo hiſtorias libri iudicum à capite decimo ad finem accidiſſe putant, vt Kim-
1320 3006 hi in 4. Ezech.

Nempe de Micha & Idolo eius, *c.* 17. De tribu Dan quæ rente ſibi poſſeſſionem ampliorem, *c.* 18. de Leuita & vxoris eius ſtupro *c.* 19. de bello ciuili, quod vndecim tribus Beniaminiis intulerunt propter illud ſtuprum *cap.* 20. de Beniaminiorum reliquiis ſeruatis & datis eis vxoribus ad reparandam tribum.

Nam bello ciuili ſuſcepto Beniaminij deleti ſunt. Primo prælio 22. duo millia cecidêre ex Iſraelitis. Secundo octodecim millia. Tertio Beniaminiorũ cæſa viginti quinque millia & centum. Vrbs Gabaa & incenſa. Omnes vrbes & vici Beniaminiorum combuſti *c.* 20.

Tribus autem Beniamin reparata ex labes. Nam cæteri Iſraelitæ iurauerant ſe Beniaminiis filias ſuas nunquam collocaturos. Illi verò, qui ad Bellum non conuenerant, expertes ſacramenti reperti, reliquiis 150. filias ſuas deſponderunt.

Verum hæc principatu Othonielis contigiſſe docuimus, vel certè anni 20. huius interregni ſint neceſſe eſt, propter ſummam huius ætatis 3. Reg. 6. fixam, viginti primi Pontificatus Heli, poſt quos quia non modo pontificatum, verum etiam Iudicatum viginti aliis exercuit, totos 40 iudicaſſe ſcribatur 1. *Reg.* 4.

Profana tempore Samſonis.

Tempora Heroica incurrunt in hoc ſæculum Samſonis, Heli & Samuelis, ante quæ apud Græcos nihil certi extat, cùm tamen hæc in hiſtoria Hebraica admodum recentia ſint. Sed nec poſt, vſque ad Cyri ſæculum, vt dicam ſuo loco.

Hinc Lucretius rectè miratur.

Cur ſupra bellum Thebanum & funera Troiæ.
Nil alias alij quicquam cecinêre.

Bellum Thebanum, vbi victoria Cadmea.

Tyrus condita vel potius reſtaurata anno 1. ante captã Troiam à Phœnicibus, cùm ante multos annos Sidonem primam ſuam in hac terra vrbem condidiſſent. *Iuſt. Hiſt.*

Tertia Græcorum in Aſiam expeditio contra Troianos. Nam prima fuit in Phœniciam, qua Europa regis eius filia Sarpedonis & Minois mater, altera Argonautarum, qua Medea Coldicis regis filia rapitur: ob quas Aſiani deinceps contra Europæos iuſtas bellorum cauſas prætexuerunt. *Herodot. lib.* 1.

Bellum ergo Troianum, de quo innumerabiles Homeri & reliquorum fabulæ. Nam Diod. Siculus initio lib. 14. captam Troiam narrat ante confectum bellum Peloponneſiacum, & captas à Lyſandro Athenas, an. 779. quos reperias à Samſone, vel certè Abdon, ad Darium Longimanum, & annis 408. ante primam Olympiadem, id eſt annis 432. ante vrbem conditam. *Dionyſ. Halic. lib.* 1. ante hoc nihil planè certum apud profanos. Vnde hîc narrationis ſuæ exordium ſtatuit Diodorus, quamuis ſuam bibliothecam à prima mundi origine putarit repetendam.

Illo bello multa feruntur inuenta. Equum, qui poſtea Aries appellatus eſt, in muralibus machinis Epeus inuenit ad Troiam, ordinem exercitus, & multa alia, Palamedes, ſpecularem ſignificationem Sinon, inducias Lycaon, Pen-
1340 3026 teſilea ſecurim, Aeneas tubam. Bigas primum iunxit Phrygum natio. Quadrigas Erichthonius. *Plin. lib.* 7. *cap.* 56.

Anni Diluuij. *Anni mundi.*

Latinus Quintus à Saturno in Italia rex.

Genus vnde Latinum, poſt quem Aeneas Lauinij regnauit an. 3. quum prius erraſſet in Macedoniam, Siciliam, Laurẽtem agrum per annos 7. deinde Aſcanius an. 30 ante Albam conditam à Syluio. *Ex Virg.* 1340 3026

Demophon Athenienſium rex 12. regnabat, dum captum eſt Ilion, *Clemens Strōm. lib. 1. ex Dionyſ. Argiuo.*

Troiani Helleſpontum traiiciunt, & in Thracia hyemem tranſigunt. Primo vere in Siciliam nauigant, vbi ſequentem hyemem permanent. Aeſtatis medio perueniunt Laurentum, acceptóque agro Lauinium condunt, anno ab vrbe capta 2. *Dionyſ. Halicarn. lib. 1.*

Circe venefica, per incantationes & pocula, ſocios Vlyſſis mutauit partim in apros, partim in leones, partim in ceruos

Thuoris vltimus Aegyptiorum Larthes, an. 7. ad quem Menelaus cum Helena poſt captam Troiam diuertit, quem Polybum Homerus vocat.

Hinc cœpit Dinaſtia Diapolitanorum, annorum 177.

Aliter Herodot. lib. 2. Nam hic Proteum ponit, ad quẽ ait Paridem & Menelaum diuertiſſe, cuius in regno prędeceſſores fuerint Phæron & eius pater Seſoſtris, à quo Aegyptiis agri diſtributi ſunt certo cenſu & tributo.

Canopum oppidum ad oſtia Nili conditum, à Spartanis in patriam redire conantibus.

Aeneas anno diſceſſus ſui à Troia 4, Socero ſuo Latino ſucceſſit in regnum, anno poſt tertio contra Rutulos & Thyrrhenorum regem Mezentium pugnans cecidit. *Ibid. Halic.*

Aſcanius regnat an. 30. cæterà ex Liuio & Romanorum hiſtoriographis.

SÆCVLO SAMSONIS 15

P HELI ſacerdos iudex factus tranſtulit ſacerdotium de domo Eleazaris, ad ſuam, cum eſſet de Ithamaris ſecundo geniti Aaronis ſtirpe, vixit an, 98. 1340 3026

1. Reg. 4. 3066

Septimus fuit poſt Aaronem. Quippe teſte Ioſepho primus fuit Aaron, 2 Eleazar, 3 Phinees, qui diutiſſime vixit. 4 Abiſua, 5 Bocchi, 6 Ozis. Septimus Heli, qui populo etiam in politicis præfuit, nemine Ducatum aut Iudicatum poſt Samſonem exercente.. 1380

P HELI de tribu Leui Iudex, idemque ſacerdos an. 40.

Quo die mortuus eſt Heli, Deus repulit tabernaculum Silo, vbi fixum fuerat à Ioſuë in tribu Ephraim. *Ioſ.* 18. Sicque fuit Arca ſeptem menſibus in agro Paleſtinorum. Deinde collocata eſt in Cariath-iearim, vbi non ſolum viginti annis manſit apud domum Aminadab, quouſque efferretur magna pompa à Dauide, vt vitioſè colligunt Hebræi è 2. Reg. 6. verùm iam tum præterierant anni 20. cùm Samuel Iudicis munere fungens, ſanctam illam concionem habuit, quæ extat 1. Reg. 7.

Obed & Ieſſe principibus Iuda & Chriſti maioribus.

Regib. Aſſyr. 28. Timæo. deinde 29 Dercillo, an. 40.

Vel in Bethſames 20 annos quoque manſerat, etſi Scriptura tempus non præfiniat. Deinde in alios 20, delata eſt in Cariath-Iearim, Saule nondum regnum conſecuto, vbi tandiu eam apud ſe in Domo Aminadab in Gabaa habuerunt, donec Dauid eam è Cariath-Iearim Hieroſolymam tranſtulit in tabernaculum, quod ei tetenderat.

Heli filij Ophni & Phinees propter ſcelera, vita ſunt exuti in bello contra Paleſtinos. cum triginta millibus peditum, cuius duces erant, Patre propter cæcitatem & ſenium domi manente. 3066

In eo arca etiam capta eſt, nec niſi poſt mortem Heli remiſſa, quę inter hoſtes plura miracula ad oſtendendam præſentem Dei maieſtatem edidit.

1380 Ea enim in templum Dagon illata, ſimulachrum eius

corruit

Anni Diluuij. | *Anni mundi.*

1380 | 3066

Menophi Aegypti rege decimo ſexto.

In Europa.

Sicyoniorum Marato rege decimo quarto, deinde Erythreo an. 55.

Argiuorum Lynceo.

Italiæ Aenea Latini Socero an. 3. deinde Aſcanio an. 28.

corruit, ſecundo diſcerptum eſt. Tertio mures à Deo immiſſi Azotiorum plantas & fruges conſumpſerunt, & noxiis morſibus multa hominum millia neci dederunt. Quarto homines in ſecretiore parte natium percuſſi perierunt dyſſenteria, vt Ioſephus interpretatur, vt alij Hæmorrhoidibus. Quinto Gettei arca ab Azotiis accepta iiſdem malis affecti ſunt, indéque Accaronenſes.

Sextum miraculum, quòd vaccæ ſpreto naturali fœtuum ſuorum amore, & nullo ducente, ad Hebræos recto itinere tetenderunt. Poſtremo Deus percuſſit Bethſamitas ad 50 millia, quòd arcam vidiſſent.

Cum 40 annos ſcribatur Heli iudicaſſe, *cap.* 4. *libr.* 1. *Reg.* nonnulli intelligunt illos complecti interregnum inter Samſonem & ipſum Heli, *vt Euſ.* 1, quæ cauſa eſſe potuit, cur 70 præfuiſſe annos 20. cum dixerint. At qui nunc in ea verſione, quæ eorum eſſe dicitur, 40 ſcriptum eſt. Deinde quid de iſto interregno ſit ſentiendum in Othoniele tractauimus.

Profana tempore Heli.

Aſcanius Latij rex. Pilades Oreſtem inſanum comitatur.

Fabula eſt Horcenam & Etlingiacum in Germania fuiſſe tum condita & inhabitata. Nam Germani vſque ad tempora Cæſaris, ſine vrbibus, legibus, Deo.

Ciuitates Italiæ hoc tempore à Troianis ſub Antenore & Aenea conditas, quiſque oppidanorum gloriatur.

Sicyoniorum reges planè deficiunt. Poſt hos ſacerdotes Carni inſtituuntur.

Francum de genere Hectoris veniſſe in Pannoniam fabulantur, illícque regnum conſtituiſſe, quod progreſſu in Franconiam Germaniæ, poſtremò in Franciam Galliæ tranſierit. Errant autem, quoniam nec Galli, nec Gallorum reges, ſiue è Troianis ſiue è Germanis deſcenderunt, ſed ſunt indigenæ. Dicti autem Franci, labente Rom. imperio, vel quia pro libertate nomen illud ſumpſerunt, quod vernacula lingua liberum etiam hodie ſignificat, vel quia Francos ſeu Francones Germaniæ, perpetuò vicerũt. Nam Romani nunquã de Tranſrhenanis ſine Gallis triũpharunt, vt eorum opus videatur Germanos vincere, quemadmodum Scipionum Pænos.

16 & 17

1380 | 3066 q SAMVEL Propheta de tribu Leui, & SAVL de tribu Beniamin regnarũt annis 40.

Act. 13. | 3106

1420

q SAMVEL & Saul iunguntur, quoniam iunctum eorum imperium, & 40 annorum numero ſimul comprehenſum diſertè reperitur, Act. 13. vt & agnoſcit R. Kimhi in Pſal. 99. ex Deras. Quandiu autem ſeparatim vterque imperauerit, non eſt mandatum ſacris literis. Deinde Saul vix ſuperfuit Samueli quatuor menſibus. Nam paulò poſt interfectus deſcribitur. *Seder Olam cap.* 13.

Hos tamen noſtri fere ſic partiuntur vt 20 Samueli, reliquos 20 Saüli attribuant.

Rabbini recentiores, vt mendacij ſuſpectum reddant Paulum, Act. 13, amborum gubernationi duntaxat tribuũt viginti. Quod probare è 1. Reg. 7, & 2 Reg. 6 conantur, vbi narratur, In Cariat-Iearim repoſitã fuiſſe arcã, poſtquã remiſſa eſſet à Philiſteis, per annos 20 vſque ad Dauidẽ. Qua ſi ab Heli mortuo, ſed quo capta fuit, vſque ad regnũ Dauidis, [illegible]rfluxerint duntaxat 20 anni. Quod eſt ſpatium imperiorum Samuelis & Saulis. Sed paulo ſuprà locum explanauimus.

Achitob & Achimelec, quẽ occidit Saul, pontificibus.

Ieſſe ſiue Iſai principe Iuda

Alij Samueli ſeparatim tantũ attribuunt annos vndecim, & Sauli duos. Sed abſurdè, Quia Samuel iuuenis admodum ad Reip. gubernacula acceſſit, nec ab iis niſi valde ſenex receſſit, vt primus Regum teſtatur. Melius Ioſephus,

1420 | 3106

Anni Diluuij | Anni mundi.

extremis verbis lib 5.Antiq.Sauli aſcribit,an.40,& eiuſdem libri cap.14.Samueli ſoli poſt Heli an.duodecim.cum Saule an.octodecim.Significans,vt vbi gratia,Saulem regnaſſe poſt mortem Samuelis an.10 Nec reclamant verba hæc capitis 13.1.Reg Filius vnius anni erat Saul cùm regnare cœpiſſet,duobus autem annis regnauit ſuper Iſrael,& elegit ſibi Saul tria millia de Iſrael. Nã horũ talis eſt ſenſus.Poſt annum à ſua electione,de qua ca.10,regnare cœpit,ſiue regni adminiſtrationem adit.Cum autem regnaſſet duobus annis, elegit ſibi tria Satellitum millia. Nempe duobus primis annis,ſat habuit vitata electionis inuidia ſibi populum conciliare, & ſe aduerſus malignas linguas modeſtia,diſſimulatione & authoritate Samuelis tueri.Poſtea dum ſe ſatis firmaſſet,cœpit more regio ſeſe ſtipare ſatellitibus.Non quod alioqui duobus tantum an. regnari.

1380 — 3066

Alij,*Saul* (quaſi) *filius vnius anni cum* regnare cœpiſſet (quantum ad malitiam) *Duobus autem regnauit ſuper Iſrael* (in huiuſmodi integritate,puerili innocentia ac ſimplicitate) q.d.duobus annis legitimę & probè regnauit,cæteris tyrãnicè,ac Deo reprobãte.Indicatur hic ſenſus in Seder c.13,Nempe duobus annis regnauit ante ſuam reiectionem,& Dauidis vnctionẽ à Samuele paulò pòſt factã.*c.16. eiuſdem libri*.

Interim iſti,vt ſumma 480 annorum definitã 5.Reg. 6, retineãt,annos quos hic detrahũt Samuelis & Sauli,in Ioſuam & Seniores conferunt.Nempe in illum 28, in hos 17 ante Othonielem, qui cuncti cum his 13. Samuelis & Saulis efficiũt 56,quot nobis Ioſue 18,Samuelis & Saulis 40.Nã Seniorũ poſt Ioſuã annos nõ eſſe ſeparãdos ab Othonielis principatu,iã oſtẽdimus.In cæteris Iudicũ cogũtur nobiſcũ cõuenire ꝙ Scriptura nominatim hoc doceat

Quod ſcribitur de Moſe,etiam de Samuele dicitur. Fuit ille Leuita,fuit & hic.1.*Para.6*.Ille regnauit ſuper Iſrael 40 annis.Similiter & hic,*vt citat R.Kimhi in Pſal.99.*

In eo deſijt illa Reipub.forma,in quo non ſucceſſione, aut creatione legebatur magiſtratus,ſed Dei voce & authoritate,quæ certis argumentis innoteſcebat.

Bellum Paleſtinorum duce Samuele proſpere ab Hebræis geſtum,fuſis hoſtibus irrumpentibus,& agro ab Accarone vſque ad Geth adempto,1.*Reg.7.*

Hic incipit tẽpus prophetarũ:*Petrus Actor.3*.Tum prophetica profeſſio penè intermortua à Seniorũ morte vigere cœpit,multis in idẽ collegium cõuenientibus,huicque inſtituto vacãtibus,præſidẽte Samuele.1.*Reg.19*.Eſt autẽ ſciendum propheticã hãc vocationem nõ fuiſſe extraordinariam,quoniam conſtabat hominibus ſeſe ſpõte huic profeſſioni deuouentibus,vt precibus,contẽplationi,ſcripturarum interpretationi,prædicationi,ſtudió vacarẽt, cõmodius,è quib⁹ Deus aliquos interdũ ſuſcitabat,qui rerũ prædicẽdarũ munere,apud Reges,populos,&c.fũgerẽtur.

Aliquando etiam ad propheticum hoc donum euehebat alios ex aliis vitæ inſtitutis,ſed tum eorum vocatio & miſſio erat extraordinaria.Talis Amos,quem è pecudum paſtu ad prophetiæ decus ſuſtulit.

Ab orbe prophetæ quidam extiterunt,ſed rarius,& extra ordinem.

A Samuele crebriores,ordinarij & ſucceſſione perenni.Vnde eum Hebræi prophetarum, ſiue propheticorum collegiorum fundatorem & auctorem faciunt.

Extra hos extiterunt 48 prophetæ celebratiſſimi, partim viri, partim fœminæ,quorum proinde nomina extant in

1420 — 3106

Rege Aſſyr. 29, Dercillo, mox Eupalo an.38.

Menophi AEgypti regè decimo ſexto.

In Europa.

Sicyoniorum Erythreo rege decimo quinto,deinde Corace,an 30.

Lynceo Argiuorum vndecimo.

Latinorum Aſcanio, deinde Syluio poſthumio,an.29. à quo reges Albanorum.

SÆCVLO SAMVELIS ET SAVLIS.

Anni Diluuij.

1380

Et SAVL *de tribu Benjamin:*

Samuël veréne ad euocationem Necromanticam Pythoniſſæ Saüli apparuerit, an ſpecie duntaxat, qua exprimeret Satanas, etiam diſputāt Hebræi. Nam R. Abben in Pſal. 78 verſ. 39. & in 2. verſ. Decalogi, hoc factū reponit inter ea, quæ Scriptura aſſeuerat non ex ſua, ſed ex opinione aliorum. & ſic ex noſtris Tertul. lib. de anima verum Samuelem non eſſe cōſpectum affirmat. Sic Aug. lib. 26. de Ciuit. Iuſt. Martyr, q. 52. ad Orthod. Interim Aug. li. 2. ad Simplicianum q. 3. concedit potuiſſe fieri ex aliqua diſpenſatione diuinæ voluntatis, quod in lib. de octo Dulcitij quæſtionibus q. 6 repetit.

1420

Anni mundi.

variis Scripturis locis. Ex iis hîc prophetiſſas enumerabo. Nam deinceps virorum ordine nominandorum occurret
3066 locus & ſæculum. Prophetiſſæ ergo ſunt Sara, Maria Moſis ſoror, Debora, Olda, Hanna Samuelis mater, Abigail, Eſther. *Ita Heb. in Sedēr cap.* 20. & 21.

Samuel non fuit ſacerdos, ſed ſimplex Leuita, nempe de poſteris Abjathar filij Choræ. 1. *Par.* 6. Nam ſacerdotes omnes ex Aarone deſcēdere erat neceſſe, vt liber Num. docet. Reliqui Caathitæ cum vniuerſis Gerſonitis & Meraritis Leuitico duntaxat munere fungebantur. Sic enim in tribu Leuitica quatuor erant partes. Aaronitæ, Caathitæ, Gerſonitæ, Meraritæ.

Ergo dicitur Ephrateus, 1. *Reg.* 1. non à tribu Ephraim, ſed à loco. Nec allegandum 48. tantum oppida obueniſſe tribui Leui *Ioſ.* 20 inter quæ iſtud nō recenſeatur. Nā poſt tempora Ioſue multo plura ei attributa ſunt, 1. *Par.* 6.

Decimo anno principatus Samuelis Regem Iſraelitæ poſtularunt. *R. Nehunai.*

Tum mutata eſt Reſp. rē à Iudicibus vel Eccleſiaſticis ad reges traducta, Samuele piiſque renitētibus, quòd in Rep. Iudicū & Leuitarū libertatis eſſet ſpecies, in regia ſeruitutis. Id naturæ vulgi noua ſēper optantis tribuit Scriptura. Fruſtra Samuel incommoda è Regibus populo inſanienti inculcauit, amētes eſſe qui regē libertati anteponerēt, ac neſcirent ius regum tyrānicū eſſe. (Ius ſiue Miſpat mortē & cōſuetudinē vſu Hebraïco, hic ſignificat, alioqui iniuriā & violentiā per antitheſim importet neceſſe eſt. Nā verū ius Regis eſt obſeruatio legis Dei, Deut. 17. *Carol. Molin. de Stylo Parlamēti, pag.* 269.) cæcutire, qui nō cernerēt principatū ſuū (i. eccl.) eſſe perpetuo leniorē & moderatiorē (tametſi haberet filios per quos Rēp. moderabatur, corruptiores) quod mixtus eſſet & tēperatus, pontificéſque pudeat non recordari ſe Numinis eſſe & dici vicarios. (Hoc experitur ea Italiæ pars, quæ mero Pontificis iuri ſubeſt.

Addere potuit illud Demoſthenis in Olynthiacis Regium nomen cunctis ferè liberis gentibus ſemper fuiſſe inuiſum, quod ſuauius ſit obedire legibus, i. rationi quàm voluntati, i. libidini vnius plerunque praui.

Samuel ſcribit librum Iudicum, Ruth, & maximam partem libri primi Regum, quem eius nomine alius ad regnum vſque Salomonis perduxit. Heb. *Baba Bathra cap.* nempe Nathan & Gad videns, *R. Moſe kimhi.*

Qui ſcribūt Apoſt. Act. 13. à morte Moſis vſq; ad Samuelē annos texere quadringētos quinquaginta, vt euertēt authoritatē c. 6. li. 3. Reg. ſuprà à nobis allatam, & ab Euſebio: atque adeò omnibus rectè ſentientibus receptā pro fundamēto ſtabili quartæ huius ætatis, rei ſunt falſitatis. Nā Apoſtolus perſpicuè loquitur de diuturnitate manſionis Iſraël in Ægypto, nō de ſæculo Iudicū, vt ſupra oſtēdi.

Sequentia Samuelis vſque ad calcem ſcripſit Dauid. Reliqua Regū edidit Hieremias. Nam ante hiſtoria ſparſa erat per ſingulorum Regum annales. *Rabanus lib.* 2. *de inſtit. Cleric. c.* 54. Sed Hebræi aliter.

Tertium & quartum Regum Hebræi malunt tribuere Ezræ, quem materiam ſcribendi ſumpſiſſe tradunt, vt credibile eſt, è libris verborum dierum regum Iuda & Iſrael, qui paſſim citantur in libris Paralip. Potiora ſubiecit Spiritus ſanctus ſcripturarum auctor & numen.

Achitob auo Heli ſucceſſit. Nam Pontificium honorē nō geſſit Samuel, cum eſſet ſimplex Leuita. *Hier. in Iouin.*

3106 SAVL etſi eſſet de tribu Bēiamin, in Galgala tamē regnauit, ſiue regni ſui ſedē fixit in tribu Ephraim, 1. *Reg.* 10 cui

poſt

Anni Diluuij. | *Anni mundi.*

poſt diuiſionem regni Ieroboam regnum vtcunque reſtituit, nempe in Sichem monte Ephraim, 3. *Reg.* 12.

Primus rex Iudæorum.

1380 | 3066

Nam non niſi κατηγορικῶς Moſes ſe hoc vocabulo inſignit *Gen.* 36. & Ioſephum fratres *Gen.* 37.

Filius Cis de tribu Benjamin ex oppido Gabaa, diuina voluntate delectus, modeſtus animi, forma excellens & procerus, vt merito dignitas corporis dignitati regiæ conueniret 1. *Reg.* 9. & 10.

Primum bellum proſperè contra Ammonitas Arabiæ populos geſſit, poſt quod rurſus à cuncto populo rex acclamatus eſt. *Ibid. cap.* 10.

SAMVELIS ET SAVLIS SÆCVLO

3026

Secundum contra Paleſtinos in fines irrumpentes, in quo peccauit, munere Sacerdotis, nempe Sacrificio ſibi aſcito vt propterea Deus regnum Dauidi deſtinaret, *Ibid.* 12.

In eo armati non erant Iſraëlitæ, quòd ſuperiore bello vſus ferramentorum fuiſſet eis à Paleſtinis ademptus. Interim exercitus maximus à duobus gladium habentibus eſt fugatus, Ionatha, qui hoſtes terruit, & Saule, qui eos territos, cum Hebræis è latebris egreſſis, deleuit. *Ibid. c.* 14

Tertium cōtra Amalechitas, in quo ipſe iterum peccauit, præda contra iuſſum Dei in ſuam domum auerſa, & Agag rege in vita ſeruato *Ibid.* 15. Vnde Deus offenſus regnum aliò planè transferre ſtatuit.

Sic ab hoc loco Dauidis hiſtoria incipit, qui Saülis regnum Dei iuſſu eſt excepturus. *Ibid. c.* 16. Nam non multo poſt, quia optimus erat Citharœdus, inter miniſtros regios eſt aſſumptus, vt Saulem furentem cantus dulcedine permulceret, deindéque regis armiger factus,

Quartum contra Paleſtinos, in quo Dauid funda Goliath Gigantem interfecit altitudinis ſex cubitorum & palmi, 1. *Reg.* 17.

Concepto deinde in Dauidem odio per ſpeciem honoris periculis obiectat, filiam ſuam maiorē Merob ei ſpondens, quam tamen Hadrieli Malathitæ poſtea collocauit. Deinde minorem Michol, cuius indicio, vt & Ionathæ, aliquoties euaſit, nec ſe amplius Sauli commiſit, 1. *Reg.* 19.

Quintum & ſextum bellum contra eoſdem, 1. *Reg.* 23.

Vltimum contra eoſdem, in quo ipſe cum filiis cecidit *Ibid.* 28.

De annis regni eius nihil certi, niſi quod Paulus, *Act.* 13. ipſi & Samuëli 40. annos aſcribit, quod ſoli Sauli Ioſephus tribuit in fine lib. 6. Antiq. Sed eo numero contineatur quoque, vt Paulus ſenſit, ætas, qua ante Saulem Samuel pro Iudice Remp. rexit, neceſſe eſt, vt & docuit Euſebius, Sulpitius, Aug. lib. 23. de Ciuit. vbi & eos refellit, qui 30. Sauli aſcribunt, quòd Arca Domini in Cariathiearim tranſlata, nondum regnante Saule, ibi per 20. annos conſtiterit, donec à Dauide rege ſubmōta eſt. Nam ſi intra 20. annos Saul regnare cœpit & deſiit, non 30. ſed pauciores viginti regnauit. Quanquam de illo loco ſuprà paulo aliter in Heli:

Saul Dei fauore deſtitutus, ſibíque relictus, ſpiritu melācholico, iuxta Hebr. iuxta noſtros verò, ſpiritu maligno correptus eſt, à quo pulſu citharæ Dauidicæ recreabatur.

Samueli fuiſſe ſuperſtitē duobus annis, noſtri ferè colligunt è 1. Reg. 13. At quatuor duntaxat menſibus Hebræi,

Dauid metu Saulis duodecies ſedes mutat à cap. 19 Reg 1.

3106

1420

Venit primum ad Samuelē in Ramatha, à quo ductus eſt in Naioth. Inde venit in Nobe, ad Achimelech Pōtificem.

Inde

Anni Diluuij. 1380 | *Anni mundi.* 3066

SAMVELIS ET SAVLIS SÆCVLO.

Inde ad Achis regem Geth,à quo tanquam furioſus non eſt admiſſus. Poſtea trans Iordanem ad Regem Moabitarum,1 *Reg.*20,donec monitu Gad Prophetæ in terram Iuda regreſſus vitæ periculum adiit.

Sexto in deſertum Ziph,ſeptimo in deſertum Engaddi.*Ibid.c*,24,Octauo in deſertum Pharan,*c*.25. Nono timens ne caperetur ex eo conceſſit iterum ad regem Achis in Geth,à quo Siceleg oppidum obtinuit,atque inde prædatum in fines Amalec irrupit.*c*.27,*&c*.

Poſt Saülem victum & interfectum Philiſtim ſeſe infuderunt in multas vrbes Iſraël 1 *Par.*10,inter eas Bethlehem,c.11,eaſque poſſederunt,quouſque à Dauide penitus extruderentur.*Ibid.*

Saülis tempore filij Ruben prælíũ cum Hagarenis commiſerunt & Orientalem plagam terræ Galaad eis eripuerunt,1 *Par.*5.

Profana tempore Samuëlis,& Saülis.

Bœotij ex Arno vrbe Theſſaliæ pulſi Bœotiam occuparunt,60 annis poſt bellum Troianum.*Thuc.lib.*1.

Ad eadem tempora reuocantur Minyæ à Pelaſgis è Lemno pulſi.Denique quicquid Græcia mendax auſa eſt in hiſtoria poſt heroïcum ſæculum, de vàriis Laconum, Atheniẽſiùm,& cæterorum Græcorum coloniis, & effuſionibus,vt ab ipſis multi populi videantur nati,priuſquã ipſi eſſẽt in orbe noti.Sed bene habet,quod ſuas rex priſcas primis Aſiæ littoribus,& angulo Occidentis Europæi circumſcribunt,ne mendacij ab Orientalibus conuincãtur,penes quos rerum magis memorabilium memoria literis mandata erat.

Alba longa conditur.Mycenarum regnum finit.

Sed à bello Troiano omnia ferè fabuloſa vſque ad Cyrum.Quin etiam pauciſſima narrantur de toto illo 600 annorum ſpatio,magna literarum inſcitia externos,præſertim Europæos & Afros occupante.

Lacedæmoni nouum regnum hic incipiunt per Euriſteum an.42.& Corinthij per Aliten ſiue Alethen luctatorem,qui Corinthum ſecundo condidit ſiue ampliauit 952 annis antequam à L.Mummio Coſ.deſtrueretur.*Velleius Pater.*Regnauit Corinthi,an.35.

Peloponneſij & Athenienſes dimicant,*Ibid.*

Heraclidæ in Peloponneſum deſcendunt.

Codrus Melanthi filius:decimus & vltimus Athenienſium rex,morte ſua Peloponneſiacum bellum diremit, ſe pro Repub. deuouens. Poſt eum Athenienſium Reſpub.tandiu per magiſtratus eſt adminiſtrata, quouſque Solon legiſlator electus eſt.*Iuſt.lib.*2.Cum eo regnum Heraclidarum ab Hercule deſcendentium deſtructum eſt *Euſeb.*

Etiam hic britanni ſiue Angli nugantur ſuam Albionem tum Britanniæ nomen conſecutam à Bruto Aſcanij filio,quem aiunt primum regnum illic auſpicatum, cùm antea à Gigantibus habitaretur.*Nangiac.*

Anno 70 poſt captam Troiam, Dores Peloponneſum obtinent.*Thucid.*

Regnatum eſt in Hiſpania vſque ad 75 annum captæ Troiæ.Inde in prouincias & priuata ciuitatum dominia conuerſa eſt,donec Carthaginenſes,& poſt eos Romani præualuere.

Anno 80 poſt captam Troiã Heraclidæ reuerſi in Peloponneſum,Pelopidas expellũt ac regnãt. *Velleius Paterc. Plutarc.in Homero.*Regnãte Tiſameno Oreſtis filio.*Pauſa*

1420 | 3106

in Laconcis

	Anni Diluuij		Anni mundi
in Laconis,annis 328 ante primam Olympiadem. *Diodor. præfat.hiſt.*			
Ariſtodemus ex Heraclidis primus, regnat apud Lacedæmonios.*Ibid.Euſeb.*	1420		3106
Iones profugi Athenas ſe contulerunt.*Euſeb.*		18	
Amazonum & Cimmeriorum in Aſiam incurſus.*Euſeb.*	3.Reg.5. 1.Par.3.	*Regum autem poſt Saülem primus.*	
1 DEINCEPS cum Regum & Pontificum ſucceſſione coniungam perpetuam prophetarum ſeriem vſque ad captiuitatem,vt doctrinæ & cathedræ Moſaicæ perennis ſucceſſio appareat.	1460	1 DAVID imperauit an.40.	3145
Præponunt aliqui Isbaal,qui & Isboſeth Saülis filium, qui regnauit ſeptem annos & menſes ſex (nam quod 1. *Reg.*2 v.10.ſcribitur, *Regnauit duos annos ſuper Iſrael*,Præteritum illud eſt pluſquam perfectum, q. d. iam regnauerat duos annos quando hæc geſta ſunt , quæ illic narrantur. *R.Leui.*)		*Abiathar Pontifice.*	
Verũ non deſinebat regnare Dauid in Hebron ſuper tribum Iuda,quouſque poſt ſeptem illos annos & ſemis rex vniuerſorum Iſraelitarum electus eſt , & ad id tertiò vnctus in Hieruſalem,in annos 33,ætatis circiter trigeſimo 1. *Par.* 3.		*Aſaph,Heman,Ieduthun, Nathan & Gad Prophetis*	
Crebris interim prælijs inter Abner & Ioab duces Regum Isbaalis & Dauidis concurſum,donec mortuo Isbaale natu maiores publico conſenſu regnum totius gentis ei detulerunt.1. *Reg.*5,1.*Par.*11.			
Ter vnctus fuit,primum in Bethlehem per Samuelem cum oues paſceret.iterum in Hebron poſt mortem Saülis. Tertium in Hieruſalem poſt mortem Isbaalis.			
Primum deinde opus,quòd Iebuſeum ſtatim è Hieruſalem pepulit & arcem Sion occupauit, ibique domũ Cedrinam ſibi & poſteritati ædificauit.A quo tempore Hieruſalem regni metropolis facta.			
2 Arcam Domini,ab annis 20. in Cariat-Iearim in domo Aminadab conſidentem , in domum Obed Edom Leuitæ Gettei,magna ſolennitate & procerum concurſu intulit. 1.*Par.*13.		*Eupalo Aſſyriorum 30 rege an.38.deinde 31. Laoſtene an.45.*	
3 Profectus in ſe Paleſtinos fugauit.2.*Reg.*5.1.*Par.*14.			
4 Paleſtinos iterum vicit.*Ibid.*			
5 Arcam è domo Obed Edom Leuitæ in Sion cum Plauſu retulit in Tabernaculum,quod ei tetenderat, 1.*Par.*15.			
6 Cum otium ab hoſtibus haberet,conſuluit Nathan de templo ædificando,ſed de eius conſilio negotium ad ſucceſſorem reiectum eſt.			
7 Multa bella geſſit proſperè , humiliauit Philiſtheos, percuſſit Moab,Syros poſito in Syria Damaſci præſidio,& tributo,Idumeos,&c.2,*Reg.*8.			
8 Bellum Ammoniticum , in quo per ſpeciem honoris, neci Vriam Bethſabeæ maritũ neci obiecit,indéque Bethſabeam ſibi copulauit.2.*Reg.*11.			
9 Duo inde bella ciuilia,contra Abſalom,deinde Sebam.			
10 Quatuor inde bella contra Paleſtinos , vnum irrumpentibus Paleſtinis in Iſrael.Secundum & tertium in Gob contra eoſdem.Quartum in Geth,atque omnibus in locis fœliciter pugnatum,2.*Reg.*21.			
11 Populum recenſuit ad decies centena & trecenta ciuium millia.Quod opus cùm Deo eſſet inuiſum,ex iis peſtilentia trium dierum,70.millia abſumpſit.			
12 Odas, Hymnos, Pſalmos, & omnis generis Cantica, cõdidit vario metro.Quoſdam trimetros,alios pentametros,tetrametros, hexametros,&c.ad inſtrumenta muſica decem generum.(*Kimhiè Talmudicis in Pſal.*4.)Ex eo ergo & Moſe poëmatum eſt origo.	1460		3146

Eos

Anni Domini. | *Anni mundi.*

1420

3106

Eos cantare Sabbatis præcipuè,& ceteris feſtis Leuitas docuit.Inſtrumentum præcipuum erat Kinnor, decē chordis conſtans,& plectro egens.Hinc Nabulum duodecim ſonos mudulóſque habens,tractatum digitis.Cymbala ærea lata grandiáque (*Ioſep.lib.7.Antiq.cap.10.*)Cæterorum ratio intercidit,vt Hebræi in Pſalmos fatentur.

Euriſteo primo rege Lacedæmoniorum an.42. deinde Argi an.1.& Arbeſtrato an 35.

Ex lucubrationibus & Pſalmis decem horū ſuum Pſalterium in quinque libros diſtinctum perfecit. Adæ, Melchiſedech,Moſis,Ethan Orientalis, Aſaph , Heman,Iduthun.& trium filiorum Choræ.Aſir,Elcanæ & Abiaſaph, *In Thalmud Tract.Baba Bathra cap.1.*Cæteros agnoſcens, loco Adæ & Melchiſedech vnum Salomonem ponit Hieronymus prolog.in Pſalterium.Græci verò etiam Ezram, Aggeum,& Zachariam addunt.Nam ſolum Dauidem omnium eſſe auctorem repugnat ipſorum inſcriptionibus, phraſi & ſtylo.

Solus Iulianus Apoſtata pietatis odio apud Cyrillum lib.7,contra eundē,inficiatus eſt,fuiſſe poëſim apud Hebręos.Interciderat quidem eius ſcandēdi ratio ipſius temporibus,quemadmodum & hodie magna ex parte Pindari & ſimilium:at non propterea deſierunt ſcribi metricē toti ferè hi ſex,Iob,Pſalmi,Prouerbia,Eccleſiaſtes,Canticum Cāticorum & Threni,præter innumerabilia cantica & verſus,qui in reliquis ſacris ſcriptoribus interſerūtur, vt Exod.15.Deut.32.Iud.5.38.& Abac.3.

Alethe primo Corinthiorum reg.an 35 deinde Ixione.an. 37.

Menſuræ ſiue metri rationem & proportionem conati ſunt nominare Ioſephus in Dauide & Salomone.*Euſeb. libr.11.de Præpar.Hieronym.cum alibi tum ad Paulam Vrbicū, Iſidorus,&c.*Hebræi hîc ſunt muti. Nam ſcandēdi modum fatentur ſe ignorare.Hoc vnum aiunt in Tractatu Sopherim ſiue de Scribis,verſus Canticorum ſiue carminum Biblicorum non paucos in ſuum ſtatum iuxta menſuræ rationem à Scribis reſtitutos,cùm antea fuiſſent à librariis confusè & permixtè ſcripti. Solus R .Moſe Habib,quod ſciam,ſic eam attigit.

Medone Arconthe primo Athenarum an.20:

Carmina veterum ſacra,vt in Pſalmis,Iob,Prouerbiis, ſunt diſticha. Alia autem menſurantur certo ſyllabarum numero,ita vt prior verſus poſteriore, nunc ſit longior,nunc breuior,prout genius componentis tulerit, Alia menſura conſtant ęquali,niſi quod interdum verſus prior à poſteriori differt numero quidem ſyllabarum,ſed non temporum,Nam illud diſcrimen ſupplent per auriū conſonantiam & gutturalium motiones,aut abſorbent inęqualitatem vocis lenocinio & melodia vt cùm apud Latinos & Græcos pro Iambo Tribrachus,pro Spondeo dactylus vel anapeſtus.pro dactylo proceleumaticus,&c ponitur)Hoc poſtea illuſtrat ex ēplis è Pſal.119.146,Prou. & Iob 6.

Culpa videtur in Maſoritas conferenda. Nam dum diſtingunt diligentius verſus per ſententię (quam conceperāt)membra & periodos,metra ſiue menſuras verſuum non modo neglexerunt,verum etiam confuderunt atque miſcuerunt, quas fortaſſe propius ſeruauerant 70.Vt nō mirum ſit,ſi inter vtroſque nonnunquam diſtinctionum in notandis verſibus varietas reperiatur.

Nathan vates prædicit Chriſtum venturum , qui Eccleſiam ædificaret,2 *Reg.*7.poſt Samuëlem Dauidis geſta conſcribit,*in fine.1.Paralip.*,

1460

Dauidem adulterij arguit,Salomoni regnum procurat.3.*Reg.*1.

3146

Eius nomine Dauid vnū è quatuor filiis in Hieruſalem de Bethſabea filia Amihel ſuſceptis,Nathan appellat

Anni Diluuij | *Anni mundi.*

1420 | 3106

2. *Reg.* 5. & 1. *Paral.* 3. Ex quo orta eſt virgo Maria, *Luc.* 3. Quemadmodum ex altero Bethſabeæ filio Salomone, Ioſeph Chriſti adoptiuus per originem accepit. *Mat.* 1.

Hic autem Nathan proximus erat frater Salomonis è Bethſabea. Ita eius linea erat regno proxima, Ex quo intelligimus Chriſtum ex parte Patris adoptiui & veræ matris regni Dauidis fuiſſe proximum & legitimum hæredem.

Hinc claret Lyranum erraſſe, cùm ſcriberet Matt. 1. Nathan ex quo ortus recenſetur Chriſtus non fuiſſe filium Dauidis naturalem, ſed adoptiuum. Neque enim intellexit hunc Nathan alium fuiſſe à Nathan propheta.

Preter hos duos habuit Dauid filios alios numero 17 nominatos, 1. Par. 3. è ſeptem vel octo vxoribus. Nam multo plures habuit è concubinis. i. vxoribus vſuariis, *Ibid.*

Abiathar Pontifex. 1 *Reg.* 22. Hunc & Sadoc temporibus Dauidis ſummos ſacerdotes fuiſſe tradit R. Selomo, 1. Par. 27. Sed vltimo capite eiuſdem libri ſe exponit. Nempe Abiathar quòd vnxiſſet Adoniam in regem fuiſſe depoſitum, & Sadoc vnctum, vt Salomonem vngeret.

Kimhi, Ibid cap. 27. initio regni ante iſtos Ioiadam probat, fuiſſe illo officio functum e 1. Par. 12.

Gad Propheta monet Dauidem vt fugiat in Hareth, 1. *Reg.* 22. eique nuntiat Deum iratum, quòd populum numeraſſet. 2. *Reg.* 24, prædicit locum templo deſtinatum fuiſſe montem Moria. Dauidis geſta perſcribit *in fine* 1. *Paral.*

Aſaph cum fratribus nobilis Muſica & ſacra eruditione, 1. *Par.* 6. auctor duodecim Pſalmorum. *Kimhi præfat. Pſal.* de ſtirpe Gerſom filij Leui.

Heman nepos Samuelis, celebris & muſicæ & doctrinæ ſacræ nomine. 1. *Paralip.* 26. & 6. Inter 11 Pſalmorum conditores numeratur. *In Baba Bathra,* de ſtirpe Caath filij Leui.

Ethan de tertia ſtirpe Leui, nempe Merari, Archimuſicus inſignis, 1. *Par.* 6. cui nonnulli Pſalmi dicantur, vel ſcribuntur.

Gad & Nathan prophetæ diſpoſuerunt cum Dauid res ad templum pertinentes *Seder. cap.* 20.

Eos poſt Samuelem nactus eſt Dauid rerum ſuarum ſcriptores, 1. *Par. vlt.*

Præter Tabernaculum è Moſe conſtructum, alterum Dauid fabricat in monte Sion. 1. *Reg.* 16. In quod arcam infert conſtitutis Aſaph & aliis cantoribus ad quotidianas preces peragendas, 1. *Par.* 15 & 16. relictus interim in Gabaon tabernaculo fœderis, altari æneo, candelabro menſa, igne cœlitus delapſo, vſque ad dedicationem templi, id eſt annum 10 vel 11 Salomonis.

Nam in excelſo Gabaon Dauid ad Tabernaculum Moſaicum, Sadoc Sacerdotem & fratres eius ad peragenda quotidiana ſacrificia manè & veſperi reliquit, 1. *Par.* 6. cum Hemon & Ieduthun, cantoribus.

Priuatim habebat ſuum ſacerdotem Hiram Hiraitem, 2. *Reg.* 20.

Sadoc item & Abimelec filium Abiathar, 1. *Par.* 18, ſuum Prophetam Gad, *Par.* 21, ſuum ſapientem Heman, 1. *Par.* 25.

Teſtamento legauit quæcunque ſatis eſſent ad ædificationem templi, cuius etiam exemplar & deſcriptionem Salomoni reliquit. 1. *Paral. vlt.* Salomonem filium inpij præceptoris Nathan Prophetæ manum & diſciplinam dedit, 2. *Reg.* 12. Primo anno regni conſtituit rem diuinam, & perfecit, quæ extant 1. *Par.* 15 & 16. 2. *Reg.* 6

In Europa,

Sicyoniorum Corace rege decimo ſexto, deinde Epopeo, an. 35.

Latinorum Aenea Syluio, an. 3, *deinde Alba Syluio, an.* 29.

DAVIDIS SÆCVLO

1460 | 3146

Anni Diluuij.		Anni mundi.	
1420	DAVIDIS SÆCVLO	3106	Forma Veri principis, non Cyrus Xenophontius. Regnum enim auſpicatur à reſtituendo & reformando cultu Domini. Toto vitæ tempore etiam inter grauiſſima bella in loculis repoſuit neceſſaria ad decus tanti templi, Denique Salomonem obſtrinxit ad eius exædificationem. Finem regni pietate terminauit, vltimo vitæ anno, cuſtodias & miniſteria cleri reſtaurans, ſacerdotia & ſtatum religionis ordinans 1. *Paralipomen.* 26. Semper Fauit muſarum piis cultoribus, vt Ieduthun, & aliis, qui partem Pſalmorum conſcripſerunt. *Ibid.* rem bellicam conſtituit, fortes & ſtrenuos præcipuis honoribus & muneribus affecit, inter quos 30 fortiſſimi excelluerunt, 1. *Paral.*11. In extremo morbo aulicos ſuo limine excluſit, prophetã Nathan & ſimiles intromiſit. 3, *Reg.*1. Verbum Dei habens in ore, pietatem & Dei metum commendans, Deo denique benedicens, animam reddidit. 3. *Reg.*1. Annis ſeptem in Hebron regnauit, & 33. in Hieruſalem 2. *Reg.*5. Anno regni & vitæ vltimo, ſtatũ & formam ſacerdotalis & Leuitici ordinis, præſertim è iudicio Nathan & Gad, componit redigitque in certum ordinem res & officia, *Seder cap.*14. *&* 20. Diuiſit in 24 claſſes, vetuitque ne alij aliorum ordinem perturbarent. Antea quiſque Leuita vndecunque Hieroſolymam veniſſet, quolibet tempore habebat poteſtatem ingerendi ſe miniſterio, citra diſcrimen. Deut. 18. verſ. 7 *Ioſeph. Antiq. lib.* 7. *c.* 9. id eſt, ea, perfecit quæ narrantur, 1. *Par.* 22. *& quatuor ſequentibus.* Præbuit ſpecimen futuræ virtutis & fortitudinis, dum à prima iuuentute leonẽ, vrſum, & gigantem Goliath mira audacia confecit, 1. *Reg.*17. Suo exemplo triginta ſeptem Heroas reddidit, quorum minimus nullo comite poterat exercitum magnum vel fundere, vel certè ſuſtinere, 2 *Reg.* 23. *Ioſeph. lib.* 7. *Antiq. cap.* 10, de qualibus Martial. Acies Vmbone repellunt. Paleſtinos, Idumeos, Ammonitas, Moabitas, Damaſcenos, Syros, Sophenios, vicinos denique populos ad Euphratem vſque, ſibi vectigales reddidit. Poſtea etiam traiecto Euphrate Meſopotamios vicit, ampliſſimam imperij molem Salomoni relinquens. *Ioſeph. lib.* 7. *Antiq. cap.* 5, *& ſq. è lib. Reg. & Paralip.*. Iebuſeis autem Sion eripuit, & montem illum ſtruxit tam ſumptuoſis & crebris ędificiis, circumpoſitis mœnibus, vt vrbem fecerit de ſuo nomine vrbem Dauid appellatam, 1. *Par.*11. ſiue Hieruſalem ſuperiorem. Nam inferior & antiqua ad radices montis Sion iacebat. Montis illius reliquam partem ædificauit Ioab. *Ibid.* Eius fœlicitati plurimum nocuit adulteriũ cum Bethſabea, multáſq; calamitates importauit. 1 Quòd filium ex ea ſuſceptum die ſeptimo amiſerit. 2 Quòd Amon eius primogenitus ſororem fratris ſui Abſalom conſtuprauerit. 3 Quòd Abſalom ad vindicandam ſororem, Amonem interfecerit. 4 Quòd Abſalom in Hebron regnum contra ipſum, Iſraëlitis ad eum confluentibus occuparit. 5 Quòd idem relictas Patris decem concubinas Hieroſolimis violauerit. 6 Quòd denique aliud bellum ciuile Seba ſuſcitarit. In inſignibus (quòd ſequuti ſunt deinceps Reges Iuda) gerebat leonem. Sic antea vexillum caſtrorum Iuda in deſerto. Sic deinceps Regum Iuda annuli ſignatorij. *R. Abraham in Cab. hiſtorica.* Eò fortaſſe alluditur in Apoc. Leo de tribu Iuda, id eſt, Chriſtus.
1460		3146	

Anni Diluuij | *Anni mundi.*

Nummos argenteos cudi iubebat pondere dimidiæ vnciæ, in quorum vno latere forma eſſet vaſculi manna pleni (quale in arca fuerat repoſitum) cum hac ſcriptura, 1420 | 3106
Sekel Iſrael, in altero Rami, qualis in virga Aaronis fronduerat, cum hac, *Ieruſalaim Kedoſá.* Similem. ſe vidiſſe in terra ſancta ſcribit R. Moſe Gerundenſis com. in finem Pentateuchi, & hęc tempora oſtentare ex eo colligit, quia cuſus ſignatúſque erat totius Iſraëlis nomine. Item quoniam Hietuſalem ipſis duodecim tribubus æqualiter tum ſignificabatur fuiſſe regia & ſancta. Denique quia literis Samaritanis. Nam eiuſmodi erat literatura Hebraica, ante decem tribuum à duabus ſeceſſionem.

Quatuor millia cantorum inſtituit poſtquam arcam è domo Obed-Edom in tẽtorium ad id in monte Sion ſtructum tranſtuliſſet, quorum principes tres fuerunt, Aſaph, Heman, Ieduthun muſicæ & aliarum diſciplinarum, Prophetiæ ſanctitatis & laude clariſſimi. *Seder O lam.* 1. *Par.* 6. Eorum nomine multi Pſalmi extãt. Ethan additur, 1. *Par.* 6

Cantores, Leuitas alios & ſacerdotes ditauit ampliſſimis redditibus, etſi anteà ſuas haberent vrbes, villas, agros, Palatia (מירות 1. Par, 6) in ſingulis tribuum ſortibus multis parcens ſumptibus, vt Dei cultus celebrior eſſet ac ſolennior. *Ibid.*

Vt per vices officio fungerentur & variis inſtrumentis Deũ laudarẽt, cytharis, pſalteriis. & cymbalis. Nam ad Moſaicas tubas alia inſtrumẽta muſica adiecit, *Ib. c.* 23. 24 *&* 25.

De filiis Iſachar erant viri eruditi. qui nouerant ſingula tempora, ad docẽdum quid facere deberet Iſraël. 1. *Par.* 12. id eſt, è veteribus Rabbinis, Mathematici, qui ſcirent intercalare annos, faſtos conſtituere, ſiderum conuerſiones & curſus ſupputare, quales multi florebant tempore Ezechiæ. *R. Dauid ibid.*

Iam tum Iudæi ſeſe diſperſerant per multas Orientis regiones, Verbi gratia à fluuio Aegypti Nilo vſque ad introitum Hamath (id eſt, Epiphaniæ, vel iuxta alios Antiochiæ) 1. *Par.* 13.

Profana Rege Dauid.

Iones duce Neleo, Androclo, & cęteris Codri filiis in Aſiam migrarunt, & duodecim vrbes Epheſum, &c. in minori Aſia, & vicinis inſulis condiderunt an 522 antequã à Cyro vincerentur. *Herod lib.* 1.

Lydij maris imperium tenent,

Ne Scoti Anglis videantur multò inferiores, hic Albanactum Regem ſuum primum fingunt.

Medon Codri nouiſſimi Regis, qui mutata veſte à Lacedæmoniis interemptus eſt, filius primus Archon Athenienſium, à quo poſteri Medontidæ dicti vſque ad Caropem. *Velleius Pater libr.* 1.

Tyria claſſis pollens mari in extremo orbis noſtri termino Gades condit, & poſt paucos annos Vticam in Africa, *Ibid.*

Peloponnenſes iterum cõtra Atheniẽſes bellum mouẽt.

Ixion ſecundus Corinthiorum rex an. 37.

Argis ſecundus rex Lacedæmoniorum an. 1. Argeſtra- | 3146
tus deinde an. 35.

ſ Sadoc primus Pontif. templi, quod Salomon ædifica- 1460 | 3150
uit, 3. *Reg.* 2. viuo Dauide electus & inunctus, vt vngeret
Salomonem Abiathare à comitiis per Dauidem indictis 3. *Reg.* 6.
depoſito, quia Adoniam vnxerat contra Dei oraculum, &
Dauidis teſtamentum. 1. *Par. vlt, & ibid. R. Selomo.* 1464

Denique Azaria s. 1. *Paral.* 6, Vbi Catalogus Sacerdotum 1464 | 3150
de ſtirpe Elcazaris. In quo, qui non tam ſucceſſio ſummo

Secunda Synodus, Sadoc & Abimelech filio Abiathar pontificibus, 1. Paral. 24 (Nempe vices gerebant Abiatharis ſummi Pontificis) Gad vidente & Nathã Propheta 2. Par. 29. In ea congregauit Dauid omnes principes Iſraël, ſacerdotes & Leuitas. De reformanda Eccleſia, & Eccleſiæ miniſteriis, Sacerdotibus in 24 ordines diſtinguendis. Leuitis in diuerſa templi miniſteria, officia, ſortes diſtribuendis, &c. 1 Par. 24. 25, 26. Hoc tangit Ioſeph. lib. 7. Antiq. c. 9. vbi docet Dauidem reformaſſe inſtitutum Moſis (Deut. 18, verſ. 7.)

19

Regum autem 2.

ſ Salomon templum ædificare cœpit, an. 4.

Anni Diluuij.		*Anni mundi.*	
1460	*Sadoc Pontifice.* *Laoſtene rege Aſſyriorum 31. an. 45.* SALOMONIS SÆCVLO	3146	
1464		3150	

rum Pontificum, quàm ſacerdotum illius generis, texitur (cùm Pontifices etiam ſumpti ſint è ſtirpe Ithamaris ſecundo geniti Aaronis, pro Cleri principum & populi affectu ſummos Pontifices tibi in contextu numerabimus è breuioribus Hebræorum Chronicis. Alioqui eorum nominandorum diuerſa eſt ratio, tam in chronicis Iudaicis & Ioſepho, quàm in libris Regum & Paralipomenon. Modo enim nominatur Pontifex, qui pontificatum adminiſtrare debuit, è prima Eleazaris ſtirpe, modo ex altera, qui reipſa, principum temeritate adminiſtrabat. Priore modo 1. *Paral.* 6. ſucceſſiones Pontificum deſcribuntur. Nempe ſecundum filiorum ex Patribus ſeriem (nulla habita ratione vſus & functionis) ab Aaron vſque ad Azariam Pontificem, ab Azaria vſque ad Ioſedec, qui in captiuitatem ductus eſt, cuique poſt reditum ſucceſſit filius Ieſus Domini noſtri typus, *Zac.* 3. Cuius ſucceſſio *Nehe.* 12. ad vſque Iaddum Alexandro magno obuiam profectum memoratur, vt Synagoga perenni & continua ſerie ad Chriſtum ſummũ Regem & Pontificem perduceretur. Iſtius ſucceſſionis tantam eſſe vim intellexit Andronicus Iudæorum contra Samaritanos hæreticos patronus, vt ex ea apud Ptolemæum regem, Hieroſolymitanam cathedram veram eſſe Moſaïcæ eccleſiæ ſedem, non Garizeam euicerit. *Ioſeph. lib.* 13. *Ant. cap.* 6.

Antea illis in locis ſacrificare fas fuit, vbi Arca vel Tabernaculum à Moſe fabricatum conſtiterat.

Hebræi colligunt è cap. 12. Deut. licuiſſe vbilibet ſacrificare, quo tempore verſabantur in deſerto. Poſt ingreſſum in terram, tantùm in Silo, poſtquam illic à Ioſue tabernaculum fixum fuit, vſque ad Heli ſacerdotis & iudicis mortem: ſub quo capta Arca, rurſum in variis locis offerre licuit, donec extrueretur templum Salomonicum. Nam arca reddita à Philiſteis, tranſlata fuit è Bethſames primo in Cariath-Iearim, ſecundò in Maſphat, tertiò in Galgal, quartò in Nob vrbe Sacerdotum, quam euertit Saul propter Achimelec, quintò in Gabaon, ſexto in domum Obed-Edom, ſeptimò in domum Dauid, octauò in Salomonis templum ſtabile & immotum. Nam fuiſſe arcam in Silo, Nob & Gabaon reperias apud Kimhi 1. *Par.* 15. *v.* 18.

Arcæ tamen ſtationes paulò aliter commemorat ipſemet Kimhi in Pſal. 24. & 1. *Paral.* 17, Arca (inquit) tranſlata eſt de deſerto in Galgal, de Galgal in Silo. E Silo in terrã Philiſtim. Illinc in Bethſames. E Bethſames in Cariath-Iearim. E Cariath-Iearim in domum Obed-Edom, è domo Obed-Edom in vrbem Dauid. Denique in Sanctum ſanctorum tempore Salomonis.

Tranſiliit à Cariath-Iearim, ad domum Obed-Edom in Gabaa, quaſi in Matſphat, Galgal, Nob, Gabaon, tenſum eſſet duntaxat tabernaculum, arca autem hæreret in domo Obed-Edom, tertio loco, poſtquam à Paleſtinis fuiſſet remiſſa.

Quod ſanè confirmat 1 Par. 17. Quandiu (inquit) arca fuit in Cariath-Iearim, Tabernaculum & altare erant alibi, nempe in Nob & Gabaon. Potuit interſerere, in Maſphat, in Galgal, in Nob, denique in Gabaon.

Ionathan & Iddo prophetæ. Aliqui addunt Agur è cap. 30 Prouerb.

Calcol & Dorda fratres ſapientiæ, philoſophiæque encomio inſignes. *Ioſeph. lib.* 8. *Antiq. cap.* 2.

Sapientes Orientis celebrantur. 3. *Reg.* 4.

Vt Dauid Græcorum lyricus, ita Salomon Dramaticis

Anni Diluuij 1460 — An. a mundi. 3146

antiquior eſt.

Sub finem ætatis amiſſum per idololatriam Spiritum S. recepit & ſcripſit prouerbia, vbi ſanctæ vitæ præcepta dat. Canticum Canticorum, id eſt, Drama ſiue parabolam de intima Dei, vel filij Dei cum ſponſa Eccleſia coniunctione atque charitate, denique Eccleſiaſten, de mundi contemptu. *Seder.*

Eccleſiaſten continere pœnitentiam Salomonis, cùm de ante acta vita, tum maximè de idololatria, inque eius reſipiſcentiæ teſtimonium editum eſſe Hebræi putant. Cuiuſmodi etiam narrat de Prouerbiis, *Hierony in* 43. *Ezech.* Ipſe externi templi fabricator Salomon peccauit & Deum offendit, licet poſtea egerit pœnitentiam ſcribens Prouerbia, in quibus ait nouiſſimè, Ego egi pœnitentiam & reſpexi vt eligerem diſciplinam.

Cætera eius opera innumerabilia 3. *Reg.* 4. intercideruunt. Philoſophatus eſt à Cedro, quæ alias arbores, celſitudine vincere conatur, ad hyſſopum vſque fruticum minimam. Octo millia librorum compoſuit, nempe 5000. odarum & carminum. 3000. Dramatum, parabolarum & *εἰκόνων*. Quotempore in Aegypto omne doctrinæ ſapientiæque genus florebat. 3. *Reg.* 4. *Ioſeph. li.* 8. *Antiq. cap.* 2.

Inter illos erat liber precationum ſiue præcantationum, quo docebat modum depellendarum ægritudinum. Illum eſſe puto, quem R. Kimhi inſcribit de morborum curationibus è Talmudicorum traditionibus com. in cap. 4. 3. Reg. quo maiores vſos ait inſtar Hippocratis & Galeni. Reliquerat & librum de exorciſmis ſiue adiurationibus ad fugandos dæmones. Nam facultaté contra dæmones callebat dono ſibi diuinitus inſpirato. *Ioſeph. lib. Antiq. cap.* 2. quem Origenes tractatu 35. in Matth. ſua ætate extitiſſe ſignificat.

Hinc detegitur igne vindicanda Magorum noſtri temporis impoſtura, qui nomine Salomonis abutuntur ad dæmones euocandos, cùm è contrario eos non euocare, ſed pellere ſuis libris docuerit. E quibus exorciſmos Vetus ſynagoga deſumpſerat in dæmoniacorum ſolatium & liberationem vſurpatos Chriſti ſæculo Act. 19. & adhuc vim habentes Ioſephi temporibus inſpectante miraculum Veſpaſiano. *lib.* 8. *Antiq. cap.* 2.

Nempe quendam modum exorciſandi condiderat, quo dæmones adiurati ex obſeſſis pellebantur corporibus, cui officio mancipati Exorciſtæ vocabantur. *Diſt.* 21. §. 1, *Zonar. tom.* 1. *cap.* 58.

Libri ergo Salomoni impiè attributi ſunt, qui inſcribuntur Salomonis incantationes, 2 clauicula Salomonis 3 Annulus Salomonis. Nam eorum primus apertè eſt ſceleratus, medius continet elementa & inſtitutiones magicas, éſtque veluti clauis Magiæ ad dæmonas circulis, characteribus, variis figuris, ceremoniis, & eiuſmodi abſurditatibus illiciendos, etiam ſi ita incipiat, Initium & finis libri huius, eſt timere Deum. Tertio doceri aiunt, quo pacto dæmon in gemmam annuli accerſatur & illigetur,

Templum à Salomone conſtructum annis centum & quadraginta tribus, priuſquam Tyrij Carthaginem coloniam conderent. *Ioſeph. libr.* 8. *Antiq. e. Tyriorum annalibus, & libr.* 1. *contra Appio nem.*

Apud Aegyptios regnabat Vaphres. *Euſeb. lib.* 9. *de Præpa. ex Eupolemo.*

Ionathan, Iddo & Ahia Silonite prophetantibus.

Argeſtrato Lacedemoniorũ & labore an. 37.

Ixione & Agelao an. 37, *Corinthiorum.*

Agaſto an. 36. *Athenienſium Archonte.*

Latinorum, AEgypto ſiue Ati Syluio, an. 24.

Sicyoniorum Epopeo rege decimo ſeptimo.

1464 — 3150

Anni mundi.

181 HAC QVARTA ÆTATE DOCTRINAM ECCLESIÆ FVISSE PERPETVATAM SIC DOCETVR ex ipſius Scriptoribus & Prophetis.

QVARTA ætate ſacra doctrina & vetus religio non modo perpetuatur, verum etiam mirè illuſtratur, amplificatur & creſcit. Nam lex data pro remedio quodã aduerſus falſas religiones & Idolomanias omnia obruentes. Vnitas Dei Exod. 20. Non erunt tibi dij alij coram me Deut. 6. Audi Iſrael Dominus Deus tuus, Deus vnus eſt, 32. Videte quod ego ſolus & non ſit alius Deus præter me. 4, Dominus ipſe eſt Deus, & non eſt alius præter vnum, &c. Quod repetit Dauid Pſ. 17, 85, 82, &c. Trinitatis myſterium. Deut. 4. ſecundum literam Hebraicam. Quænam eſt gens, quæ habeat Deos tam propinquos ſibi. 5: Audiuimus (inquit populus) vocem Deorum viuentium, qui de medio ignis loquitur. 10, Dominus Deus veſter ipſe eſt Dij Deorum, & Domini Dominantium. Ioſ. vltim. Non poteritis ſeruire Domino, quoniam Dij ſancti eſt, 2. Reg. 7. Iſrael gens in terra, propter quam iuerunt Dij, vt redimerent ſibi eam, ad quod explicandum, 1. Par. 17. ſcribitur Iuit Dij. Pſal, 11, rectum viderunt vultus eorum (πρόσωπα perſona & hypoſtaſes) quod R. Iaphet citante Abben Ezra cum ſimilibus locis confert ad myſterium Triadis illuminandum. 54. & 116, Dominus eſt ſuſceptores mei, Dominus eſt adiutor mei, 58. vtique ſunt Dij iudicantes in terra, Pſal. 29. tribuite Domino filij Deorum tribuite Domino gloriam, 89. quis aſſimilabitur Deo in filijs Deorum, id eſt, in angelis a Patre, Filio & Spiritu Sancto procreatis, 47. Dij fortes terræ vehementer eleuati ſunt, 136. Confitemini Dominis Dominorum. 149. Lætetur Iſrael in factoribus ſuis. Præter infinita alia huius arcani ſemina, in quibus paſſim per totam Scripturam Deus nunc forma & numero ſingulari, Ia, El, Elion, Eloah, Adon, nunc ob ſingularitatẽ vnitatémque eſſentiæ, nunc plurali Elohim, Saddai, Adonai, Elim, Elohe Tſebaoth, propter pluralitatem ſiue ternionem perſonarum vocatur & inuocatur, in quibus etiam ſeorſim Dei filius & Spiritus S. inſinuantur. Exod. 33. Dei filius Moſi, Ego oſtendam (ait) omne bonum tibi, & vocabo nomen Domini (.i. Patris) coram te, & alibi: Aſcende ad Dominum (.i. Patrem) in montem. Quin & Deus ipſe, Exod. 23, attribuit Angelũ Iſraeli, vt eum obſeruet, eius vocem audiat, & intra ſe nomen ſuum Tetragrammatũ habeat. Mitatron Cabbalici appellant, mira de eo narrantes, vt Elias in ſuo Tisbi attingit, Ieſum Apoſt. Iudas et Paulus, 1. Cor. 10, quem ſcribunt Iſraelitas ex Aegypto eduxiſſe, et in terram ſanctam introduxiſſe. Pſal. 44. 96, 102: 109, &c. de eo ſunt toti, ſed nec Pſal. 2. à filij vocabulo abſtinet, &c. Quantum ad Spiritum S. Exod. 35. Impleuit eum Spiritus Dei, Numer. 11. ſuper Eldad & Medad requieuit Spiritus Domini, vbi Targhum Hieroſolymitanum, ſuper eos inſederat Spiritus S. Pſ. 50, 139, 143, &c. In Chriſtum fides eiúſque expectatio. Deut. 18, Suſcitabit vobis Prophetam, &c. Num. 24. Orietur ſtella ex Iacob, & conſurget virga de Iſrael, vbi Onkelos Chaldæus, Et magnificabitur Meſſias, Exod. 12. Nox iſta eſt obſeruabilis Domini, quando eduxit eos de terra Aegypti, vbi Targhum Hieroſ. Moſes eduxit de medio deſerti. Rex autem Meſſias de medio Romani exilij. Hic quemadmodum ille, loquetur in ſummitate nubis. Verbum autem Domini loquitur inter vtrumque ipſis pariter ambulantibus. Hæc eſt nox Paſcha, &c. Num. 11. Eldad & Medad vaticinantur in deſerto: nempe de Chriſto, Gog & Magog ex eodem Targhum. Num. 24. efferetur regnum illius, Targhum idem, & magnificabitur regnum ipſius Regis Meſſiæ. De quo & complures Pſal. vt 2, 21, 44, 68, 71, 88, 108, 109, 131, &c. 2. Reg. 7. Præterea articulus fidei Iudæorum 12. vbi illi, Eſt neceſſe (inquiunt) credere in Meſſiam, eum amare, orare pro ipſius aduentu, quemadmodum nunciatum eſt per os Prophetarum omnium ab ipſo Moſe ad vſque Malachiam. Quicunque enim de eo apud ſe dubitat, mendacij arguit vniuerſam legem, quæ Meſſiam ſperare certo iubet in ſectione Balaam (Numer. 24.) & in ſectione, Vos ſtatis hodie (Deut. 29. & 30) Denique caput Helec in Talmud tractatu Sanedrin, & cap. 11. Maiemonim. Figuræ per totum Leuiticum & Ioſue, per totam hiſtoriam Samuelis & Nathan, id eſt, primi & ſecundi Reg. item in crurifragio, extenſione manuum Moſis in crucis formam, ſerpente aheneo, arca, quæ crux erat contracta, &c. Exod. 12. Numer. 9, 19, 21. Deuter. 28, 32. Sacerdotium externum, publicum miniſterium & eius varij ordines, Exod. 29. 1. Paralipom. 6, 9, 23, 24. 25. 26. quibus capitibus Leuitæ diuiduntur in ſacerdotes, doctores, iudices, ſiue diaconos, cantores, ſiue pſaltas, ianitores, denique theſaurarios ſiue ſacriſtas. Deut. 17 et 19. Totus denique Leuiti. Benedictiones Sacerdotum, Pſal. 117. Cuius rei formula concepta eſt, Num. 6. Benedicat tibi Dominus, & cuſtodiat te Oſtẽdat Dominus faciem ſuam tibi & miſereatur tui. Conuertat Dominus vultum ſuum ad te & det tibi pacem. vbi Hebræi ſex neceſſario requiri docent, 1 vt proferatur lingua ſancta, 2 vt ſtando fundatur, 3 vt alta voce pronuncietur, 4 vt manus attollant ſacerdotes, 5 vt verſus populum, vel eum cui benedicitur faciem habeant, 6 vt fiat in nomine Dei Tetragrammato. Atque hæc quidẽ in tractatu Talmudico Bircath Cohanim, & prima parte Maiemonim, cap. 14. pag. 49. Verum ſeptimum adde, nempe trinã repetitionem nominis Domini ſiue Tetragrammati, et formam ſententiæ atque diſtinctionem, in qua Pater, Benedicat, et cuſtodiat, Filius, oſtendat faciẽ ſuam et miſereatur, Spiritus S. conuertat vultum ſuum, & det pacem, Nam hæc trina replicatio erat expreſſa inuocatio S. Trinitatis. Veſtes religioſæ, & ornamenta ſacra, Exod. 28, 39, 25, 26, 27. 30, 33, 36, 37, 38, 40. Sacrificia in cruenta in typum Paſſionis Chriſti per multa capita Leuitici multorum generum, Holocauſtum, Hoſtia pro peccato, Hoſtia pro delicto: ſacrificium pacificum, votiuum, ſpontaneum, Todæ ſiue confeſſionis ſiue laudis, Agnus Paſchalis. Incruenta in quibus nulla erat effuſio ſanguinis ſine iugulatio, in typum Eu-

Anni Diluij

hab(auium)in tract.Baba Metſia.(porta media) Nam paßim ſeptem inferni manſiones conſtituunt,è quaru
aliis eſſe exitium,ex aliјs non eſſe docent,reliqua in 13.articulum ſymboli ſui Rabbini docent,nempe Purgatoriu
eſſe pro fidelibus conſtitutum,vt luant quidem pœnas pro grauitate peccatorũ ſuorum vi haiet ſer.i.fomitis & cõ
1464 *cupiſcentiæ commiſſorum,poſtea tamen partem futuri æui obtineant,cum hæretici,infideles,Epicurei & trunca*
tores plantationum(.i.piarum patrum traditionũ)ſint in æternum perituri. Traditiones. *Articulus eſt octau*
Symboli Iudæorum ab eodem Moſe proceſſiſſe duplicem legem vnam ſcripto (Biktab) alteram traditione(Beal
pé,q.per os) & vtramque obligare æqualiter. perueniſſe autem ad poſteros,per Ioſuam & Seniores ad Propheta
& Sacerdotes,indéque ad Scribas & Phariſæos,de qua ſcriptum ſit,1.Par.4.Hæc autem ſunt verba vetera.Si
enim appellari Maſoreth (traditionem)ſiue Cabbalam(acceptionem & doctrinam maiorum ſine ſcripto) do
cet Kimhi,quam poſt captiuitatem ſuſcitarit Ezras.Atque hunc perpetuo Dei cultum fuiſſe conſeruatũ apu
ſuos de Tabernaculis,palmis,tubis,fimbriis,ieiuniis,ſacrificiorum ritibus,Eccleſiaſticis inſtrumentis,& conſimi
libus,minime lege ſcripta expreſſis,pro quibus pugnat contra hæreticos karaim*(.i.biblicos,ſolam ſcripturam re*
cipientes)R.Abraham Leuita in ſua Cabbala. Vita æterna,iudicium extremum. *Paſſim in Moſe & Pſal*
mis.Pro quorum compendio eſto illud R.Moſe ben Nahaman & Rakanati Leu.21 pag.154.Scito eam anim
Cerithuth.*i.exciſionem,de qua paſſim Moſes magnã ſpem facere immortalitatis animorũ,mercedis ac præm*
futuri.Nã quod ſæpe Dominus,excindetur,ait,anima illa de medio populi ſui,vel excindetur anima ipſa à faci
mea,oſtendit eandem ipſam quæ peccauerit ob peccatum exſcindi,reliquas,quæ non peccarint,ſe coram in ſubli
mi luce & ſplendore victuras.Hoc tu intellige. Reſurrectio *autem carnis eſt decimus tertius articulus eorun*
Symboli,crebróque à Dauide pingitur.Cæteri articuli de fide,operibus,predeſtinatione,Iuſtificatione,etiã con
trouerſi inter nos & Caluiniſtas abundè illuſtrantur à ſcriptoribus ſacris huius ætatis, Moſe Ioſue,Samuel,N
than,Dauide,auctore primi Paralipomenon,& aliis ſi qui ſint.

QVINTA ÆTAS

REGVM, ET VARIORUM Mundi principatuum q. virilis ætas populi Dei.

Quæ incipit anno mundi 3150.

Regum Dauidicorum

2

1464
3. Reg 11
2. Par.12.
1500 a SALOMON regnauit adhuc an.36.

Pontifice & prophetis iiſdem.

Rege eodem Aſſyriorum Laoſthene.

Sicioniorum Epopeo rege decimo ſeptimo.

Iiſdem apud Lacedæmonios, Corinthios & Athenienſes regnantibus, deinde.

1500 *Archippo Athenarum Archonte an 19.*

Anni mundi.

a AVCTIS tabernaculi rebus,templum mi
rabile conſtruit, inuentis inter Iſraëlita
centũ quinquaginta tribus millibus pro
3150 ſelytarum:qui operas ſuas præſtare poſſẽ
ad lapicidinas,,& ad lapides ſaxáque in lo
cum oportunum exportanda. 2.*Paral*.2.

Tabernaculum antea mobile & portatile, nunc, pri
mum cæpit figi.

Templum iſtud auguſtiſſimum,ſeptem mundi quæ ha
bentur miracula ſuperãs, tres præcipuas habuit partes,t
plum clauſum. 2 Atrium interius ſiue ſacerdotũ. 3 Atriu
exterius ſiue populi.in quo porticus conſtructa eſt à Sal
mone,poſtquam ille ædem totam perfeciſſet 3.*Reg*.7.

Progreſſu tẽporis atrium, iſtud exterius interſtitio mu
rorũ fuit ſeparatum,vt anteriore parte viri,poſteriore fo
3150 minę cõtinerentur,ſacerdotúque ab atrio remotiores eſ
ſent,vnde atriũ nouũ.2.*Paral*..20.id eſt,atrium fœminarũ
3186 Hæc autem omnia atria ſuas habuerunt porticus a
Meridei & Septẽtrionis latera,quibus vel imber vel æſtu
vitari poſſent.Tandem atrium profanum ſiue gentium
in quod exteri & Iſraëlitæ non purificati,ad precandum
conuenire poſſent,acceſſit:

Vniuerſa hæc muro cingebantur, à quo totũ ſpatium
vſque ad atria contentum mons domus dicebatur,domu
Dei,mons Moria,Nempe in eodẽ mõtis tractu (ſunt qua
tuor colles ſiue iuga,quæ quandoque vna appellation
Sion dicuntur,aliquãdo varia ſortiuntur nomina.Primu
eſt Sion,qui ob ſui altitudinem reſpectu totius terræ,ſp
cula interpretatur.In eo erat arx dicta ciuitas Dauid,qu
à Hieruſalem dirimebat hiatus quidam ſiue Melo,2.*Reg*.
Illic erant ſepulchra Dauid & Regum.Secundus iſte Mo
ria.Tertius Acra,vbi noua ciuitas.Quartus Golgolta.

Omnia illic auro,argento,rebus aliis pretioſiſsimis cõ
ſtabãt,ac vt cultus Dei eſſet honorificẽtior,præter Ch
rubos Moſaicos formam iuuenum alatorum oſtentante
ſimilibus ſacris imaginibus omnia reſperſit etiam temp
parietes & introitum.*ſub finem 6.capitis 3 Reg.*
3186 Multa alia adiecit præter exẽplũ Moſi à Deo præſcript
1 Decem menſas panum ad vnam Moſaicam,decem ca
delabra ad vnũ,in quibus etiã lucernæ perpetuo arder

Anni Diluuij. | *Anni mundi.*

1464 | 3150

2 Præter concham Moſis ad lauandos ſacerdotes, decem alias conflauit, itémque mare magnum.

3 Vltra ambos cherubos, totidem prægrandes confecit, qui & illos obumbrarent cum tota arca.

4 Præter arcæ vectes, duos alios longe maiores qui à lateribus arcæ ad oſtij Debir duo limina porrigerentur, ne pontifex die expiationis ingrediens huc illuc indecorè deflecteret.

5 Vaſa ſancta & inſtrumenta templi omnia ex puro auro, aliáve pretioſa materia publicauit, & nouæ multipliciſque formæ addidit.

6. Varias cellas, veſtibula, porticus gazophylacia, cœnacula, tabulata, ædes, cubicula, columnas, portas in omnem plagam condidit, quorum nullus fuerat vſus, vel mentio in Tabernaculo Moſis, aut Dei præſcripto exemplari.

7 Sparſit omnia cherubis & ſacri imaginibus, floribus, animalium & rerum aliarum figuris &c.

Sadoch de Elcazaris familia adipiſcitur pontificatum depoſito à Salomone Abiatharo, qui erat de poſteris Heli, atque adeò Ithamaris.

Traditum per Moſem à Domino ſacrificij veteris ordinem, vt paulo ante Dauid, Salomon, Sacerdotum & Leuitarum miniſterio cantorum multiplici numero Pſalmorum diuinorum tripudio templi & altaris illuſtri gloria, ſacrorúmque vaſorum multitudine ſplendidius amplificauit. *Rupertus lib. 2. de Offic. Eccl. cap. 21.*

Sadoch Hebræorum ſummus pontifex octauus, *Euſeb.* nonum ab Aarone Hebræi aliqui faciunt. ſed repugnat ſeries à nobis ex aliis locis, præſertim Scripturę poſita.

Magnificentia ipſius rurſum eluxit in publicis ædificiis conſtruendis.

Domum regiam ſibi, alterá vxori, tertiam æſtiuam, extra vrbem, quæ & domus Saltus Libani appellatur, quod puro Libani ligno conſtaret, denique vrbis totius muros à fundamentis extruxit, in quibus omnibus ſuperbè excitandis 13 totos annos conſumpſit.

Regia eius tres ſummas habuit partes, porticum Iudicij cum ſolio regio, Atrium ac denique ædes ipſas. Muri omnes extrinſecus lapidei, intrinſecus cedrini, ad pulchritudinem, durationem & ſanitatem.

Vrbes etiam multas, & in Iudæa & alibi, vt Palmyram iuxta Euphratem magnificentiæ ſuæ teſtes condidit. *Ioſeph.*

Opes multas habuit, quæ ex eo æſtimari poſſunt, quod in Sepulchro Patris, magnam auri vim condiderit. Mille enim annis poſt fore Hyrcanus ex vna camera tria talentorum millia, & paulò pòſt ex altera totidem Herodes eruit. *Ioſ. lib. 15. Antiq. c. 16, & lib. 16. c. 11. & lib. 5 belli capite 12.*

Non erat argentum nec alicuius pretij putabatur in diebus eius. *3. Reg.* 10. Quod ſic eſt interpretandum. Nihili faciebat Salomon aurum & argentum minus fortaſſe etiamquàm lapides. Erat enim nimis magnificus & ſumptuoſus. Non quod aliis, præſertim populo, eſſet cariſſimum. Quoniam in hac Regis abundantia, luxu, ſumptibus, largitionibus, populus egebat, oppreſſus haud dubiè regiis exactionibus & tributis, quæ ideo Salomon cogebatur augere, vt ſuæ profuſioni ſatisfaceret. Id ex hiſtoria Roboam filij conſtat.

Fuit primogenitus Bethſabeæ ex Dauide. Nam puer, qui eum præceſſiſſe dicitur, erat adulterinus. Secundo genitus Nathan (alius à propheta. de quo Luc. 3)

Latinorum Ati Syluio, deinde Capit Syluio an. 28.

SALOMONIS SÆCVLO.

1500 | 3181

denique

Anni Diluuij. | Anni mundi.

denique Simha & Sobab.

1464 Anno ætatis decimo,vel vndecimo ad ſummum genuit Roboam,etſi puer non dicitur poſſe gignere ante 13 3150 annum & vnum diem.*R.Iſaac*.Hoc facile probatur,quoniam Roboam annum 40 vitæ agens patri 52 annos nato ſucceſſit ex.3.Reg.14.&11.

Initio regni,id eſt, ætatis duodecimo (vt conantur docere Hebręi apud R.Kimhi,1.Par.19,v.1.nam hoc non eſt ſatis liquidum)vrbem muro circumdedit,3.*Reg* 2, inter duas mulieres ſapienter iudicauit ſapientia ſibi diuinitus indulta.

Regibus vicinarum gentium amicitiam ipſius fœdus petentibus & imperata facere paratis aſſenſit.

Templum ſeptem annis compleuit,nempe regni ſui vndecimo,in monte Moria, qui collis erat montis Sion ſaxoſus,paulum erectus à parte Orientalis ciuitatis,pronus ſuper arcem,quam muro cinxerat,valle profundiſſima circumdatus.*Ioſeph.lib.*15.

Dedicauit tẽplum dicta oratione,mactatis hoſtiis pacificis ad boum 20 millia, & ouium centum viginti millia.Nempe vt epulo ſacro populum ad celebritatem cõfluentẽ exciperet. Nam in ſacrificiis pacificis omnia reddebantur ad conuiuandum offerenti,præter adipes & renes,qui adolebantur, & armum dextrum, qui relinquebantur ſacerdotibus.

SÆCVLO SALOMONIS.

Summa orationis,vt Deus populum in rebus ſuis opẽ in illo templo implorãtem exaudire vellet ex arca & cœlo.3 *Reg*.8.

Domum regiam tredecim annis perfecit,nempe regni ſui vigeſimo.

In maxima regni proſperitate coniuges ex alienigenis ſibi ſociauit.& idola, quibus more gentis ſuæ ſacrificarent, habere permiſit.Vnde vltionem à Deo meruit.3 *Reg*.11.

Septingentas vxores & 300 concubinas habuit iam ſenex. Earum idola coluit fanáque eis ſtruxit.*Ibid.* Cui proinde Deus denuntiauit fore vt regnum maiore ex parte filio ademptum ſeruo illius traderetur, Idque ita accidit.

Anno regni quarto filiam Pharaonis duxit.Ita illa cum eo vixit 36.*R.Selo.*2.*Par*.16.

Tempore ſenij à mulieribus aliis pertractus eſt ad Idololatriam,ſed reſipuit.*Ibi.*

Multas vrbes ædificauit in Paralipomenis.

Bella pauca geſſit.Vnum contra Syros Sophenos prope Euphratem,quibus victis ædificauit Palmyram in deſerto & alias ciuitates munitiſſimas in Emath regione Saphenorum 2 *Par*.8.

Alterum contra Idumeos maris Rubri,quibus eripuit Aſion-Gaber,quæ vrbs poſtea à Ptolomęi Sorore Arſinoë dicta eſt,hodie Suez, Turcæque paret,Rubri maris portus.Deinde Aeloth.*Ibid*.

Ciuilia duo celeriter oppreſſit Ieroboam,qui Iſraëlitas ad rebellionem inflammauerat,ad Seſac Ægypti regẽ fugiente.& Adad,poſt accenſos in Idumea defectionis ignes in Arabiæ deſerta dilabente.3.*Reg*.11.

Razon latronum principem, qui Damaſcum inuaſerat, ſéque in ea pro Rege gerebat, ſuſcitatum à Deo propter ſuam Idololatriam perpetuum hoſtem habuit. *Ibid*.

1500 3186 Makeda qui & Nicaula Aethiopum regina(Item Aegypti.*Ioſ.lib.6.An.c.*2.)è Saba Nili inſula,poſtea à Cambyſe

Anni Diluuij | *Anni mundi.*

Meroë appellata,ad Salomonem venit,regni eius quarto (*Marinus victorinus de Reg.Æthiopiæ*,vel potius vndecimo. Nam 3.Reg. 11. templum iam erat ædificatum) de lignis arboribus, & cæteris rebus , naturalibus præſertim auditura. 1464 3150 Filium ex eo conceptum nomine Melich,deinde Dauidem,regnandi iure fœminis ſublato , Regem renunciauit,& nobili imperio Preto Ioannis (quòd hodie etiamnũ viget)principium dedit. Ex quo iam tot annos primo legem , deinde Euangelium per Eunuchum & Philippum Apoſtolum prædicatum ſeruant,extremam manum adhibente Matth.*Ex hiſtoria Aethiopica.*

In Aethiopiam ſecum duxit 12 Iudæorum millia mille ſcilicet è ſingulis tribubus , qnibus ibi magno numero propagatis,iam Aethiopes,præſertim nobiles ſe è ſemine Iſraëlis eſſe gloriantur. Ob eamque cauſam etiã nunc circunciduntur,non quidem ob ſalutis neceſſitatem , vt ipſi obiicientibus Paulum reſpondent , ſed ob ſanguinis prærogatiuam.*Ex eadem hiſtoria.*

Hinc fortaſſe abrepta occaſio hiſtoriæ vel potius fabulæ de Iudæis fluuio ſabbatico in Aethiopia clauſis , & eorum imperio florentiſſimo apud Eldad Danium,quem olim vertimus.

Regina Saba plantam Balſami dono detulit ad Salomonem , quam & ipſe plantauit in agro Hiericuntis. *Ioſeph.libr.* 8.*Antiquitat. cap.*3. Eam poſtea ſola Iudæa aluit. *Plinius* , Hodie ſola Aegyptus , vbi etiam fertur ſterileſcere.

A fixa Axumæ ſede regni , quarto loco regnum obtinuiſſe dicitur Nam cum antea incertis ſedibus Aethiopes regnarent inſtar Nomadum & Arabum, Arue primus illic ſedem conſtituit annis 400, deinde Agabo frater an.200. Hinc Ghedur qui & Sabanut, 100, Is totam Aethiopiam ſubegiſſe ſcribitur. Denique Makeda huius filia an.80, quorum quinquageſimo viſerit Salomonem poſt eius quartum , & poſtea regnarit 27. Hanc autem reliquerit progeniem 22.regum vſque ad Chriſtum.

Melic filius eius & Salomonis an.29.Andedo filius Melic an 1.Auda frater 11. Gigaſio 3. Zangua 44,Guaſio d. 1. Antet 61,Bahara 9,Cauada 2,Chanze 10,Endur 9,Guaza 1.Endrah 1,Chaales 1, Setiia17, Aglaba 3 , Anſcua 1.Breguas 17,Guaſe 17,Beſeclugna 17,Baazena 27,ſub quo Chriſtus.Sed multi præteriti ſunt, vel numeri corrupti.Nã vix perueniunt ad extremum huius quintæ ætatis, nedum ſextæ,ſiue Chriſti.

Habuit Salomon naues traiicientes in Tharſis Indiæ regionem ad aurum,argentum, lapides pretioſos , Pauones,&c.2.*Paral.*8.

Nauigatio erat trium annorum.Quare profundè oportuit penetrare in Orientem & Occidentem.Nam illa Portugallenſium hodie , quamuis remotior anno abſoluitur, & quando eſt diuturniſſima,ſeſquianno.

Inter hæc eſt aurum , quod appellatur Hebræo ibid. cap.3. Paruaim , quaſi allatum ex vtroque Peru , quod hodie paret Hiſpano. Eandem negationem repetere voluit Ioſaphat cap. 20. nec probabile id intelligi de nauigatione vulgari Indica. Nam illa per mare rubrum ſemper fuit tritiſſima & cognita vniuerſis gentibus , ſine qua Orientis opes ad Syriæ,Aſiæ minoris, Phœniciæ, Africæ. Europæ regiones nunquam alioqui peruenerunt.

Dũ ergo Scriptura hoc de Salomone & Ioſaphat veluti ſingulare notat, poſito etiã Paruaim vocabulo, quod dualis eſt numeri,quis non cernit nouũ hunc orbem nomina- 1500 3186

SALOMONIS SÆCVLO.

ri?Qui

Anni Diluuij. *Anni mundi.*

ti? Qui potuit ab ipſis aperiri ſulcato mari ſiue verſus Occidentem more Hiſpanico, ſiue verſus Orientē Molucis præter nauigatis, vt faciunt Luſitani,

1464 3150 Salomon præter alias ſapientiæ dotes, etiam numeratur inter 10. Pſalmorum conditores à D. Hieron. *Prolog. in Pſalt.* quod 72 & 127 eius nomen præferant, cui tres ſequentes 128. 129. 130. tribui debeant quia *ανεπίγραφοι* ad proximum auctorem referuntur. Hebræi decem quidem faciunt, imo verò vndecim, ſed Salomonem prætermittunt, eius loco Adamum & Melchiſedech ſubſtituentes. *Kimhi præf. in Pſal.*

Eius geſta Nathan vates, Ahias Silonita & Iddo propheta perſcribunt.

Et ex exteris Eupolemus, Alexander Polyhiſtor, Hæcateus Abderitanus Dius Phœnix, &c. è *Ioſeph. lib. 8. Antiq. c. 2, & Euſ. lib. 9. Præp. cap. 4.*

SÆCVLO SALOMONIS.

Ahias Silonites propheta miſſus à Deo. tradit decem tribus Ieroboamo, prędicit mortē filij eius, & totius regni exitium, 3. *Reg.* 11 & 14.

Puerum eum fuiſſe aiunt Moſis ætate, & vitam ad Eliæ ſeculum perduxiſſe, quod ſpatium eſt annorum 600. Nam recenſetur inter 7. annoroſiſſimos. *In præf. Maiemonim.*

Reges huius temporis ſapientiæ ſtudebant, ſibique mutuo per legatos quæſtiones, problemata, ænigmataque propronebant, præmiis vincenti conſtitutis, 3. *Reg. de Hiram & regina Saba, Plutarc. in Sympoſio 7. Sapientum, & auctor vitæ Aeſopi.*

Profana Rege Salomone.

Ante Homerum extiterunt hi poëtæ in Græcia, Linus Philammon, Tamyras, Amphion, Orpheus, Muſæus, Demodocus, Phenius, Sibyllæ, Epimenides Cretenſis, Ariſteas Proconeſius, Asbolus Centaurus, Iſatis. Drimon, Euclus Cyprus, Orus Samius, Protenidas Athenieñſis, *Euſ. lib. 10. Præp. cap. 3.*

Olenes, Lycus, Pamphus Athenienſes, Orpheus filius Calliopes hymnographi. *Pauſanias.*

Homerus, centum annis plus minus poſt bellum Troianum, *Caſſius apud Gellium lib. 17. cap. 21.* ſexcentis ante Ariſtotelem. Centum triginta ante primam Olympiadē. *Porphyr. Cornelius nepos.* Ante cæcitatem Meleſigenes appellabatur. Eius ortum ſeptem Græcorum ciuitates glorioſè ſibi vendicabant. Cuius poëſi nullum opus apud Gręcos vetuſtius extare in confeſſo eſt. *Ioſeph. lib. 1. contra Appionem. Sic Ariſtot.*

Nam Lini, Orphei, Muſæi, Phenij, & Ariſteæ proconeſij poetarum, qui vno ſæculo erant antiquiores; vt pote deorum ſuppares opera perierunt. *Ibid.* Suæ poëſeos argumentum deſumpſit è Coruino Ilienſi poeta, Palamedis diſcipulo. *Suidas.* Sibyllinos verſus plurimos ſuis verſibus inſerens. *Solinus ex Boetho.* Adiit ſapientiæ ergô ſacerdotes Ægyptios. *Iuſtinus in Paranetico.* Non modo cæcus fuit, ſed & victum errans per omnes propè terras ſibi emendicauit. *Pauſanias in Corinthiacis.* Eius & Heſiodi animas pendentes ex arbore ſerpentibus illas vndique vexantibus, graues dare pœnas retulit Pythagoras, eorum cauſa, quæ finxerunt de Diis.

Ionica emigratio, in qua quidam Homerum fuiſſe ſcribunt. *Euſeb.* da quā mox.

Pelaſgi mari potiuntur. *Nang.*

1500 3186 Cumas hac ætate conditas aiunt, item Maneſiam in Aſia. *Ibid.*

Anni Diluuij		Anni mundi.
1500		3186

Chabreus filius Cheopis rex Aegypti. *Diod.lib.2.cap.2.* Eſt ille Vaphres, cuius ad Salomonem & viciſſim Salomonis ad ipſum extant literæ, apud Euſebium ex Polemone lib, 9. Præpar.cap.4.& apud Clementem Strom. lib.1 ex Alex.Polyhiſt:

Hiram rex Tyri poſt patrem Abibalum, regnauit an.34 *Ioſeph.ex Menandro Epheſio contra Appionem.*

Baleaſtartus filius regno ſucceſſit. Hinc Abdaſtartus, &c.Nam ſequentes reges Tyriorum, nomen Aſtartæ deæ apud ipſos cultæ ferè adiunctum habuerunt.

Colonia Ionica deducta annis 140.poſt Troiam captã. *Clem.Strom.lib.1.ex Eratoſtene.*Sexaginta annis poſt Heraclidarum deſcenſum. *Plutarch.in Homero.*Coloniæ rex Androchus Codri filius, Epheſum iam fundatã, & templum ab Epheſo & Crœſo indigena, ante Herculem & priorem illo Bacchum, amplificat. *Pauſa.in Achaicis.*

Pyſeus Thyrrenus pirata Italiæ tubam inuenit. *Plinius lib.7.cap.56.*

3

b ROBOAM an. 17.

Achimaa Pontifice.

b INITIO pius, ad extremum impius. Conſilium ſecutus iuuenum, preces ſuorum graue tributum à Patre impoſitum relaxari poſtulantium repudiauit, ſicque decem tribus à ſe auertit. Fruſtra bella contra eas geſſit. (1500 *2.Par.12.*)

Aras & ſtatuas & lucos in montibus excelſis ſtatuit, & omnes abominationes gentium fecit. (1517)

A Seſac rege Aegypti victus, Hieroſolymam & theſauros regios amiſit.

Samaîa & Iddo prophetis.

Ita regnum bifariam diuiditur. Vnum Iudæ appellatur, quod obtinuit Roboam, vel Hieruſalem, vel duarum tribuum, vel Dauid. Alterum Ephraim, vel Samariæ, vel cõmuni nomine Iſrael, quòd plures tribus, nempe decem ad Ieroboam ſe contuliſſent, duabus duntaxat Iudæ & Benjamin vnà cum Dauidis poſteritate remanentibus. (3186)

Phericiade Aſſyriorum 32. rege an.30. (3203)

Leui etiam tribus relictis vrbibus, quas inter decem tribus poſſidebat in tribum Iudæ & Benjamin, vt vicina eſſet templo, fermè tota ſe contulit. 2.*Par.11.*

Ieroboam filio Nebat Iſraelitarum ſiue decem tribuum regni conditore an.22.3.Reg.14.

Rurſum quia decem tribus ad cultum ſimulachrorum, duûm præſertim vitulorum ſe tranſtulerant. Alioqui in cæteris legem ſequebantur, id eſt, doctrinã Moſis & ritus ſacrificandi & ſacramenta adminiſtrandi, vt magis hæretici fuerint, quam pagani. Quin & apud ſe Catholicam profeſſionem permiſerunt, dum multa collegia prophetarum, & multos habuiſſe memoratur, qui non curuauerant genua ante Baal Eliæ tempore.

Ab hinc vſque ad tranſmigrationem in Babiloniam Prophetarum magnus prouentus fuit. Eos enim Deus excitabat ad Iſraëlitarum caſus ſiue proſperos, ſiue aduerſos prænunciandum, quòd ſe ita ſcidiſſent.

Semeias vir Dei dehortatur Roboam habentem in exercitu centum octoginta millia electorum militum, ne belle contra decem tribus, quæ à ſe defecerant, 2.*Reg.12.*

Iddo adhuc prophetabat.

Ioam (ſic enim nominatur ab Epiphanio) prænunciat Ioſiam regem trecentis pòſt annis naſciturum, qui idololatriam deſtruat: cúmque reuerteretur ab increpando Ieroboam de impia religione, in via à leone occiſus eſt, quod cuidam ſe ad cibum vocanti incõſulto Deo paruiſſet, ſed tamen leo aſſidens illæſum corpus ſeruauit, dum in funus efferretur. 3.*Reg.13.*

Iadon vocatur à *Ioſ.lib.8.Antiq.cap.2.* Sameas, à Tertul. *contra Pſychicos.*

Iudæi, ne cum ſchiſmaticis Iſraelitis vllo ſacrorum vſu communicarẽt, eam literarum formam, quæ nunc vſitata (1517 — 3203)

eſt

Anni Diluuij. | Anni mundi.

1517 *Labote Lacedamoniorum.* 3203

Agilao, deinde Prymina, an.35, Corinthiorum.

Archippo, mox Therſippo an.41. Athenarum Archonte.

Latinorum Capi Syluio, deinde Carpento Syluio an.13.

1517 Ibi.c.13. 1520 — 4 — c ABIA an.3. — 3203 3206

Azaria pontifice eodémque propheta,
Iddo propheta adhuc ſuperſtite.
Iiſdem Regibus.

520 Ibi.c.15. 1561 — 5. — d ASA an.41. — 306 3247

Abimelech Pontifice.
Ioram, Azaria filio Obed, Hanani & eius filio Iehu prophetantibus.

1561 — 3247

eſt, id eſt, quadratam, mutatis prioribus figuris condide runt, ac illas, quæ Samaritanæ literæ deinceps ſunt nominatæ, reliquerunt. *R. Moſe Gerundenſis ſub finem Pentateuchi.*

Regno Iſraëlis i. decem tribuum conſtituto, regnum Iudæorum deinceps in duo ſciſſum permanſit, Catholicum ſcilicet, & hæreticum. Catholicum, quod peculiariter nomen Iuda retinuit, tres capiebat tribus, Iuda, Benjamin, & Leui. Nam Leuitæ antea per totam terram diſperſi ſeſe receperunt ad legitimum Eccleſiæ locum. Hæreticum, pro regia habuit Tirſam, deinde Samariam. Retinuit Circumciſionem, & cæteros ferè cultus Moſaicos, ni ſi quòd eos ſubinde variabat nouis & peregrinis vicinarum gentium ritibus, vt nulla religio ſolet eſſe conſtans & firma apud eos, qui ſe ſemel ab Eccleſia diſtraxerunt. Prophetæ Leuitis fuerunt animoſiores. Nam in eo etiam ſua collegia atque conuentus continuarunt. vt ex Eliæ & Eliſei hiſtoriis liquet.

Profana Roboam rege.

Thraces maris imperium poſſident. Bithyniam naual prælio capiunt, tranſeuntes à Strimone.

Samos ſtruitur Partheniæ nomine in mare Ionico.

Smyrna, quæ antea Naulochus ab Amazonibus am pliatur.

Smendis ſiue Seſacus Aethiopes & Phœnices Cir cumciſionem docuit, templum ſpoliauit, 3. *Reg.* 14. Eur etſi non nominet Herodotus lib. 2. tamen contra Ro boam dicit mouiſſe arma & Syriam Paleſtinámque ter rore ſui compleuiſſe.

c ABIA pius fuit, niſi quod iuxta Midras ad extremum peccauit, dum capta Bethel vitulum non conſumpſit.

Produxit contra Ieroboam 400 hominum millia, & vicit, cum tamen Ieroboam duplo plura haberet in ſu exercitu, nempe 800 millia.

Cum eo continua bella geſſit.

Nō fuit Roboę primo genitus, vt intelligitur è 2. Par. 1

Impietatem paternam ſecutus eſt, 4. *Reg.* 15. Vbi obſe uandum Iſraëlitarum reges ſemper in impietate Iero boam permanſiſſe, etſi eam aliqui auxerint. Ex Iuda re gibus alios Roboami impietatem æmulatos eſſe, alios a Dauidis imitationem ſe contuliſſe.

Profana Rege Abia.

Saſochis ſecundus legumlator apud Aegyptios, *Dio. li.* 3, 5. *Iuſt. Martyr. oratio ad Gentes.* Videtur eſſe Seſac rex Ae gypti. 3. *Reb.* 11. apud quem latuit Ieroboam Salomoni iram fugiens.

p PIVS fuit & religioſus, primúſque Regum qui ſ ad Dauidis imitationem contulit.

Ita purgauit omnes ſordes Idolorum, quæ fecerant patres ſui Roboam & Abia, vt tamen excelſa non ſuſtule rit. Nam aras, quas illi ædificauerant ſuper colles excelſo non remouit, quaſi extra templum ſacrificari, vt ante tem pli ædificationem, Deo fas eſſe exiſtimaret.

Fœdus cum rege Syriæ Benadad firmauit contra Baa ſam, eiuſque auxilio regnum Ieroboæ, quod tunc ab iſt tenebatur, magna clade affecit.

Regem Baaſam ab ædificatione vrbis Romæ auerti Inde abreptis lapidibus & lignis regni ſui oppida Gaba Benjamin & Maſpha condidit. ciuitates multas ei ademi 2. *Par*, 17.

Ad extremum peccauit, dum ſe fulſit præſidio & fœ dere regis Syriæ. iterum, dum Ananim prophetam ho

ipſum increpantem conſtringit. Tertiùm quia in ſuo morbo non requiſiuit Dominum, ſed medicos. 1. *Par.* 16.

Anni Diluuii. — *Anni mundi.*

1520 Suorum geſtorum ſcriptorem nactus eſt Iddo prophetam. 2. *Par.* 9. 3206

Zará regẽ Aethiopiæ parua manu vicit, qui irruerat in terrá Iuda cú decies cẽtenis millibus. (i. millione) militũ & curribus trecentis, quantũ exercitum nullus vnquam regũ duxiſſe memoratur in hiſtoriis, etiam profanis, 2. *Para.* 14

Parua inquam manu, ſi conferatur cum hoſte, alioqui Aſa habebat in caſtris 580 hominum millia.

Zara victus decimo quinto anno Aſæ reſtituit, quæcunque Seſac rex Aegypti de templi abſtulerat. Chuſeus ſiue Aethiops dicitur, quod quidam interpretantur Arabem. Nam Scriptura duplicem Aethiopiam ſtatuit, vnam cis mare rubrum in Africa, alteram vltra in Arabia. Videtur vtriuſque fuiſſe rex. 2. *Para.* 14.

3 *Reg.* 16. Abimelech põtifex max. 3. Reg. 15. Hanani prophetat bella in Aſam exoritura, quòd hominibus, non Deo fidiſſet, vnde & in neruum coniicitur, 2. *Par.* 16. Hanani videns. Ioram propheta.

Iehu fili⁹ Hanani vaticinatur cõtra Baaſa regẽ Iſraël, à quo & occiditur. 3. *Reg.* 16. Azarias prædicit regnum Iſraël, futurũ abſq; Deo vero, ſacerdore, doctore & Rege. 2. *Par.* 15.

Aſa filiam Amri regis hæretici, dedit vxorem filio ſuo Ioſaphat. Vnde prima impietatis, & mox infœlicitatis labes in regno Iuda. Aegrotans non quærit Dominum, ſed medicos ſuo magno malo. 2. *Paral.* 17.

Regni eius viceſimo ſexto rex Iſraël Baaſa moritur, & ſuccedit Ela filius, 3, *Reg.* 16.

Imo verò eius triceſimo ſexto, Baaſa aſcẽdit in Iudã oppugnaturus Rama. Reſpõdeo, viceſimo ſexto nõ regni, ſed bellorũ ſiue tẽporis, quo Aſa bellis præſertim à Baaſa per ann. 24. iactari cœpit. Ideo enim nominatim decẽ eius annis primis terra quieuiſſe annotatur 2. Par. 14. v. 1. Quibus ſi addas viginti ſex bellorũ, 36 incidet in hãc Baaſæ expeditionẽ, qui & diſertè 3. Reg. 15. verſ. 15 bellũ geſſiſſe cunctis diebus ſuis. (i 24. ann. quos regnauit) cum Aſa memoratur. Aliis à diuiſione regni Hebræorum triceſimo ſexto Baaſa ædificauit Rama, vt nullus tuto poſſet ingredi, vel egredi de regno Aſa. 2. *Paral.* 16.

Seſoſtris rex Aegypti tertius apud Aegyptios legiſlator *Diod. li. 3. c. 5. Iuſt. Martyr. paran. ad Gentes.* vbi Seſonchoſis.

Samaria è pago vrbs conditur ab Amri. 3 *Reg.* 16.

Profana Rege Aſa.

Ageſilaus rex Lacedæmoniorum iuſtiſſimus.

Barcis Corinthiorum, à quo Barcidæ. *Euſ.*

Benadab Syriæ, qui regem Baaſa contra Iudam inſurgentem vicit. Pſeuſeudes Aegypti.

Deductio Coloniæ Ionicæ 140 annis poſt Troiana tẽpora. *Cle. Alex. li. 5. Stro. ex Ariſtarcho.* vel 180. *Euſ. chr. ex. Philocoro,*

Ab Heraclidarum deſcenſu ad conditam Ioniam fuêre anni ſexaginta. *Ibid. Clemens ex Eratoſtene.*

1561 e SANCTISSIMI huius regis hiſtoriam Iehu filius Hanani perſcripſit 2. *Par*, 20.

3. *Reg.* 6. Remp. & religionem reformauit. 3247

1586 Legis doctores & magiſtratus probos vbique cõſtituit. 3272

Inualuit contra Iſraël, conſtituitque militum numeros in ciuitatibus Iuda diſpoſitis, præſidiis, etiam in ciuitatibus Ephraim, quas pater eius ceperat 2. *Paral.* 17.

Religionis virtutibus clarus, vt proinde finitimos ſolo nominis terrore in officio continuerit. *Ibid.*

1586 Abundauit opibus & militum ſeruorumq; numero. *Ibid.* 3272

Eodem Phiriciade, deinde Ophrateo 33. rege Aſſyriorum an. 20.

Ieroboam Iſraelitarum, Nadab an. 2. mox Baſa an. 2. & per ordinem Ela an. 2. Zamri dieb. 7. Et Amri an. 12.

Athenienſium Therſippo, deinde Phorba an. 31.

Lacedæmoniorum Labote, hinc Doriſto an. 20. Ageſilao an. 44.

Corinthiorum Prymina, deinde Barci an. 35.

Latinorum Carpẽto Syluio, deinde Tyberino Syl. an. 8.

c IOSAPHAT, an. 25.

Ioachas Pontifice.

Anni Diluuij. | *Anni mundi.*

1586 *Iehu filio Hanani, Abdia, Michæa, Iehiele filio Zachariæ, Eleazaro filio Dodiæ, Elia & Eliſeo vatibus.*

Aſſyriorum regibus.
33. Ophrateo,
4. Ophratene an. 50.

Iſraelitarum Amri, Achab an. 22. Ochozia an. 2. Ioram an. 12. 4. Reg. 3.

Iiſdem Lacedæmoniorum, Corinthiorum, Athenienſium regibus.

Latinorum Agrippa Syluio an. 30.

7

f IORAM an. 8.

1586
4. *Reg.* 8.
1594

Pontificatum adminiſtrante Ioarib.

1594.

3272

Anno 4. Achab regnum cepit. Cum eo affinitatem iunxit, Athalia filia in matrimonium Ioramo filio collocata. Eum ad Syriacum bellũ ſecutus diuina ope ſeruatus eſt. Vatem Iehu affinitatem illã increpantẽ benignè audiit. Iterum Remp. conſtituit.

Bellor finitimorum petitus ieiuniis & precibus victoriam obtinuit.

Inde cum Ochozia & Ioram ipſius Achab ſucceſſoribus ſocietatem renouauit, & cum Moabitis congreſſus victor diſceſſit.

Nauigationem in Ophir Indiæ à temporibus Salomonis intermiſſam repetit, ſed infœliciter, quod illius ſocios Iſraëlitas hæreticos admiſiſſet.

Ioram regis quinto obiit.

Elias currus & auriga Iſraël, vir piloſus, zona pellicea incinctus, magno zelo religionẽ tuetur. 3. *Reg.* Iã trãſlatus in cœlum. 4. *Reg.* 2. ante decimum octauũ regni Ioſaphat, 4. *Reg.* 3. miſit cœlitus literas ad Ioram regem Iuda filiũ Ioſaphat, in quibus fata eius explicabat. 2. *Paral.* 21. & *Ioſeph. lib.* 9. *Antiq. cap.* 2. Ita ſanctis mortuis res viuorũ ſunt curę.

Perperam enim vixiſſe vſque ad obitum Ioram filij Ioſaphat Shubertus nugatur.

Quidam Hebræorum putant Eliam in illo ſuo raptu laxatum corpore & in ſua ſolutũ elementa, vbi ad ignis ſphæram perueniſſet *Kimhi in Malach.* Alij neſciri quid ex eo factum ſit, vt Ioſeph. *lib.* 9. *Antiq cap.* 1. Talmudici ſeruari ad finem vſque mundi, quæ noſtrorum etiam vetus eſt ſententia apud Athanaſ. *Dialog.* 5. *de Trinit.*

Hinc Seder Olam, *cap.* 1.

Septem, homines dantur, qui mundi durationem continenti ſerie metiuntur, Adam, Mathuſalem, Sem, Iacob, Amram, Ahias, Silonites, & Elias, qui adhuc ſuperſtes eſt & incolumis ([illegible]), cap. 17 Apparebit ſecundò in aduentu Chriſti (hoc impletum in Transfiguratione.) Deinde recondetur, donec tertiò appareat aduentu Gog & Magog. Interea autem ſcribit geſta omnium ætatum & temporum. *Et paucis poſt verſibus.* Miſit literas ad Ioram regem, annis ſeptem poſt ſuam tranſlationem.

Michæas Iemla prædicit populũ diſpergendũ, & Achab regẽ Iſrael occidendum. Tunc erant 400 Pſeudo prophetæ. 2. *Par.* 18 quorũ princeps Sedechias & Eliezer. 3. *Reg.* 22

Abdias vaticinatur in Idumeos, Eccleſiæque ædificationem & propagationem libello vnico prædicit. Prophetas paſcit in ſpecubus. Nam Hebræi veteres hunc eundem eſſe tradunt.

Iahiel & Eleazar vaticinationis munere funguntur apud Ioſaphat.

Hiel reædificauit Hierico. 3. *Reg.* 16.

Profana Rege Ioſaphat.

3272 Quarto Rhodij mari potentes per 23. an. *Euſeb.*

Allobrox Gallos regit.

3280 Habis magnus poſt Gargorim auum crudeliſſimum.

Curetum rex in Hiſpania.

Adad Syrorum Oſochor Aegyptiorum.

f IORAM rex Iuda Athaliæ filiæ Achab coniunx ſequi cœpit peregrinam religionem. Socero quàm patri propior. Nota quantum detrimenti & affinitas impiorum & hæreticorum afferat. è 2. *Para.* 21.

Sacella collium inſtaurauit, quæ Ioſaphat pater demolitus fuerat. Eliæ minas eluſit. Idumeos & Lobnam defectione amiſit.

3280 Ab Arabibus & Paleſtinis bello petitus demũ inteſtino-

rum doloribus per biennium diuexatus, vt egereret etiã viſcera ſua, multis morbis vita ceſſit. 4. *Reg*. 8.

Idumei ergo, qui à Dauidis tempore, imò vero Saulis ſub ditione Iuda fuerant à Ioram deficiunt & priuatum regnum conſtituunt.

Philiſtini autem & Arabes vaſtauerunt regnum eius, diripuerúntque cunctam ſubſtantiam, quæ inuenta eſt in domo Regis, inſuper & filios eius & vxores, vt non remaneret ei filius, niſi Ioachaz natu minimus (qui & Ochozias ad cædem memorabilem reſeruatus) *Ibid*.

Mortuo infirmitate peſſima non fecit ei populus ſecũdum morem combuſtionis exequias ſicut fecerat maioribus ſuis, neque ſepelierunt eum in ſepulchro regum. *Ibid*. (Non quod apud Iudæos mortuorum cadauera comburerentur, ſed aromata, vt eorum ſuffitu ſepulchra perfunderentur.)

28 annos regni ei attribuit Kimhi 2 Paral. 22. Viginti autem fuiſſe ſupreſſos à Scriptura poſt cladem ab Arabibus acceptam, quòd inglorius deinceps morbíſque pluribus & grauiſſimis affectus vixerit, 20 illorum adminiſtratione Ochoziæ filio à populo commiſſa.

Sed iſtud eſt ſine lege, imo contra legem loqui, vnde & mox refelletur.

Ionadab filius Rechab clarus propheta. 4. *Reg*. 10. Amicus Iehu regis Iſraël, ortus ad Hobab, ſiue Iethrone Moſis ſocero, Cuius filij, ex præcepto patris, tanquam peregrini & hoſpites ſuper terram, ſeorſum ab hominibus in tabernaculis habitabant, domum non ædificabant, ſementem, non ſerebant vineam non plantabant, neque vinum bibebant. Denique auctor fuit ordinis ſiue inſtituti Rechabitarum quorum regulam ſigillatim perceſet Hier. 35. cap. Eo Enim vſque, hoc religioſorum virorum inſtitutum durauit, nempe per 300 plus annos.

Hi ſimiliter ex iſtius diſciplina in perpetuum vino abſtinebant, habitabant in tabernaculis, nihil poſſidebant proprium, nihil emere poterant, carentes ædificiis, agris, vineis ſeminibus, etiam in communi. Vocantur ſcribæ ſiue doctores. 1. *Paru*. 2. *verſ. vlt*.

Sub Ioram Iuarib ſummus pontifex. Sub Ochozia Ioſaphat. *In Seder*.

Eliſeus miris & inuſitatis operibus inſignis. 4. Reg. 12. Ad eius oſſium contactum ſuſcitatur mortuus. 4. Reg. 13. Conſtruxit cellas prophetis in Hiericuntis ſolitudine. Manauit inſtitutum & loci religio ad poſteros. Fuítque deſertum hoc vſque ad Engaddi ab Eſſenis habitatum, hominibus continentiæ incredibilis, de quibus poſtea.

Prophetæ munere fungitur apud Iſraelitas ſiue 10. tribus annos circiter ſexaginta. Nempe à 19 Ioſaphat, vſque ad Amaſiæ Septimum.

Spiritum Sanctum perdidit in regum comitatu, nec niſi pſalte ad citharam pulſante recepit Res eius narrantur, 4 Reg. 2, 3, 4, 5, 6.

Profana rege Ioram.

In Aegyptiorum hiſtoria, Chronoghraphi iam hic ſequuntur Herodotum (non Euſebium) qui ſuam relationẽ orditur à Cheope, quem regnaſſe ait annis 50. vſque ad Pſammenitum à Cambyſe Perſarum rege captum.

Rhodij mare obtinent.

g IMPIVS In prælio aduerſus Iehu opem ferens Ioræ regi Iſrael cecidit. Nam cum eo fœdus icerat, & aduerſus Syrios iunctis viribus pugnauerat.

Vixit & mortuus eſt, vt Athaliæ filium decuit.

Vt Ochozias plures vno anno regnauerit ſiue ſolus ſiue

Anni Diluuij.		Anni mundi.
3489	*Eliſe & Ionadab Rechabita prophetis.*	3272
	Ophratene rege Aſſyrior. 34. an. 50.	
	Ioram Iſraelitarum an. 12.	
	Agelao an. 30. Corinthiorum.	
	Ageſilao Lacedæmoniorum.	
	Mezade Athen. Archonte an. 30.	
	Latinorum Agrippa Sylvio	
	IORAMI SÆCVLO	
1597		
2. Par. 21	g OCHOZIAS, qui & Ioachas an. 1.	8380
1598		3281

Anni Diluuij.

1595 *Ioſaphat ſummo ſacerdote*

Eliſea propheta.

Ophratene rege Aſſyr. 34.

Ioram rege Iſraelitarum.

Lacedæmoniorum Archelao.an.60.

Iiſdem Corinthiorum & Athenienſium.

Aegyptiorum Cheope.an 50.

Latinorum Aremulo Syluio an.19

9

h ATHALIA an.6.

Ioiada Pontifice.

Eliſeo propheta.

Ophratene Aſſyrio rege.

1586 4.Reg.11 ,1594 *Iehu rege Iſrael, ann. 28. 4. reg. 10.*

Lacedæmoniorũ Archelao

Corinthiorum Agelao.

Athenarum Mezade.

1601 *Aegyptiorum Cheope.*

Anni mundi.

ſiue aliter.non eſt probabile,ne ſint à Roboam ad ſextum Ezechiæ,quo euerſum eſt imperium decem tribuum,281. anni.Sic enim ſucceſſio regum Iſraël,quæ continuata fere ſerie ſucceſſioni regum Iuda reſpondet in lib. Regum
3281 & Paralip.nimium.i.42.annis ab altera ſuperaretur.Nam à primo Ieroboam vſque ad vltimum Oſeæ,qui regnum illud amiſit,anni tantum numerantur 241.Hinc adducor, vt credam cum veteribus Hebræis,*quos ſequuntur. R.Selomo,& R.Leui*,errare eos,à quibus Ochozias 21.an. id eſt, 20.cum patre,& vno ſolus regnaſſe fertur,ex eo quod 2. Paral. 22. quadraginta duos annos, & 4. Regum 8 viginti duos tantùm natus,regni clauum ſuſcepiſſe proditur. Nã vtroque loco Ioram tantum octo anni,& Ochoziæ vnus aſſignantur.Qui igitur,inquies,potuit Ochozias quadrageſimo 2.ætatis inire regnũ,cùm pater mortuus ſit quadrageſimo?Nam filius antiquior erat patre? audi R.Leui.Sane inquit, anni 42. qui recẽſentur in libris Paralip. non ſunt accipiendi ab ortu Ochoziæ,ſed à tempore, quo viguit regnum Amri, quòd Ochoziæ,qui erat de eius ſemine (ex parte matris)contigerit,vt occideretur cum Ioram rege Iſrael. Id apparet ex eo quod poſt 31 annum Aſæ,regnauit Amri an. 6.in vniuerſum Iſrael(4.Reg. 6)& Achab filius eius 22. & Ochozias (alter)duobus Ioram autẽ Rex quoque Iſrael,erat in anno regni ſui duodecimo.Vides 42 annis regnum Iſrael ſteriſſe penes familiam Amri.*Hæc ille.*

R.Ioſe facilius iſta narrat. Poſtquam(inquit) Aſa dedit in vxorem filiam Amri,filio ſuo Ioſaphat, Dominus conſumere domum Dauid cum domo Achab decreto ſanxit.

Tres reges ſe ordine conſequentes, Ochozias,Ioas,Amazias (Athaliam prætermitto) quæ & ipſa miſerrimè & iuſtiſſimè cæſa eſt) violenta morte perierunt,quòd Deum certis criminibus offendiſſent.

Falſo Philo ab Annio ſuppoſitus,poſteritatem Salomonis in Ochozia deſiiſſe narrat, vt regnum Dauidis ad fa-
3281 miliam Nathan deueniret,nempe ſeruato vno Ioab ex ea familia.Nam Ioas legitimus fuit Ochoziæ filius.4.*Reg.* 11.
3287 2.*Par.*22.

Profana rege Ochozia.

Tyberino Syluio Latinorum rege ſubmerſo, ex Albula flumine Tyberis dici incipit

h ATHALIA regis Achab filia.2.*Para.*21 quæ ſuis conſiliis impulit filium Ochoziam vt impiè ageret.2.*Para.*22 vt dicitur filia Amri Patris Achab.i. neptis. Nempe quia origo apud Heb. ſæpe ad auos defertur. Non quòd fuerit filia ſimul & ſoror Achab.*Kimhi.*

Extinguit totam ſtirpem Salomonis omnéſque filios filij ſui Ochoziæ, præter paruulum Ioas à Ioſaba amita ſurreptum, quem Ioiada ſacerdos clàm domi in ſpem regni educauit.Indéque circiter 7.annos regnum tenuit ſeque in omnibus rebus iniquiſſimè geſſit, quemadmodum Achabi & Iezabelis filiam decuit, donec eam Ioiada pontifex populo incitato de medio ſuſtulit.

Iehu in Samaria delet Baalis,ſiue beli cultũ & tẽplum.

Azael rex Syriæ Iudæos affligit.

Externa Athaliæ.

Pigmalion Tyri rex an.40.cuius anno ſeptimo ſoror Dido Carthaginem condidit.*Ioſeph.lib.*1. *contra Appionem* Sed Appianus Alexandrinus eam conditam tradit 50 annis ante Troiam captam.

3287 Felſinus Thuſcorum rex Felſinam metropolim Thuſcorum condidit,& ei regioni,quæ poſtea Gallia Aurelia & Aemylia à Romanis dicta eſt,Felſinæ nomen reliquit.

Cato de Orig.

i IOAS reſtaurandum curauit templum duorum ſuperiorum principum impietate neglectum.imò verò per Athaliam,penè dirutum,4.*Reg*.12,non tamen ſuis ſumptibus, ſed pecunia,quæ offerebatur pro pretio animæ.*Ibid*.bonus princeps initio.peſſimus ad extremum.

Sex annis occultatus propter Tyrannidem Athaliæ,ſeptimo productus à Ioiada pontifice , interempta Athalia, in paternum ſolum collocatur.4.*Reg*.11.

Adulatione principum tandem mortuo Ioiada deprauatus adoratúſque 2.*Par*.24 iram Dei meruit.Vnde Azael rex Syriæ venit Hieruſalem & interfecit cunctos principes populi.Ad quem propulſandum omnia ornamenta,quę pater,& auus ſuus tẽplo intulerant,abſtulit, vt regi daret.

Propter necem Zachariæ prophetæ à ſuis ſeruis interfectus eſt,4.*Reg* 13.

Non eſt hic Zacharias,qui poſt captiuitatem vaticinio claruit,cuius liber extat,,ſed,alter,ille ſcilicet qui periit inter altare & ædem *Mat*.23 *Hieronymo interprete*.Quamquàm alij de tertio alio Zacharia locum Matthei exponant.

Ioiada pontifex,qui ſolus poſt Moſem vixiſſe 120 an. legitur.Zacharias eius filius, qui in ipſo templo occiditur. Huius ſanguis vſque ad aduentum Nabugdonozoris,inſtar ollæ bulliẽtis, quaſi vltionem depoſcẽs,ferbuiſſe traditur.

Ex quo Ioas Zachariam occidit,ceſſarunt Dei in polluto templo reſponſa & oracula ex Debir(ſecretiore parte templi in qua erat propitiatorium) & ex Ephod (ornamento Pontificio.)*Epiph.*

Azaël,deinde filius Benadad,reges Syriæ.

Prophana Rege Ioas.

Heſiodus Aſcreus poëta & ſacerdos muſarũ,in Helicone,centũ annis poſt Homerum.32 ante primam Olympiadẽ ex Porphyrio.Scripſit deorũ generationẽ in Helicone muſarum inſtinctu.Quã Theogoniã. Græcis primos Homerum & hunc Heſiodum compoſuiſſe,annis ante ſe quadringentis ſcribit Herodotus lib.2.Ita Helleniſmus recentiſſimus:Et tamẽ non à Deo mũdi fabricatore,vt Ouidius, qui hoc ad Heſiodum ex Hebræis addidit ſumpſit exordiũ, ſed à Chao,rudis inordinatæque materiæ confuſa cõgerie.

Homerũ & Heſiodum coniungit Herod.lib.2.his verbis. Heſiod⁹ & Homerus,quos quadringẽtis nõ amplius annis opinor ante me extitiſſe fuẽre,qui Græcis deorũ prolẽ introduxerũt,eíſq;cognomina& honores,& diuerſa artificia & figuras attribuerũt.Cætera apud Gelliũ.*li*.3.*cap*.11. *& li*. 17.*c*.21.*& Clem.lib*.5.*Str*.Velleius lib.1.120 .annis diſtinguit.

Lycurgus Lacedæmoniorũ legiſlator.vel potius reformator,qui ad temperandum ſolutum regum imperium Synedrion 28 ſeniorum addidit.*Plutarch.ex Platone.*

Carthago ante vrbem Romã 72 annis ab Eliſa Didone condita creditã.i.ſub regis Ioas annum 30.*Oroſ.lib*.4.*cap*.6. Hinc lingua Punica Syriacã redolet apud Plautum,& nomen Carthaginis Syrum eſt.Nam Carta apud Syros vrbem ſignificat.Go medium.Cartago q.media vrbs. Tyri ſcilicet media pars,ad eam ædificandam cum Didone confluxerat Pygmalionis regis anno 7.*Menander Epheſius apud Ioſeph, contra App*.143.an.& 8 menſibus poſt templum Salomonis,*Ib.ex Tyriorum archiuis.*

Phryges 5 obtinent maris imperium an.25.*Euſ.*

Ocraſapes rex Aſſyriorũ,Anacyndarapes vocatur à Strabo.Neſcias vera prolatio potior,nam nomina regum Aſſyriorum,Aegypti & cæterarum,mundi partium apud Herodotum.Ptolomæũ,Strabonem,Euſebium.&c.non ſatis pu

Anni Diluuij.		*Anni mũdi.*
	Latinorum Aremulo Syl. deinde Auentino an.28.	3287
	10	3327
1601	i IOAS Ochoziæ minimus filius,annis 40.	
3 *Reg*.12. 1641		
	Ioiada & Pedaia Pontificibus.	
	Zacharia Ioiadæ filio ſacerdote ſimul ac propheta.	
	Ophratene,deinde Ocraſape 35.an.42.Aſſyr.regibus.	
	Iehu,deinde Ioachaz.an.17. Iſraelis regibus.	
	Lacedæmoniorum Archelao.	
	Corinthiorum Agelao. Eudemio an. 25. Ariſtemede an.35.	
	Athenienſium Mezade. Diogenete an. 28. Pherado an. 19.	
	Aegyptiorum Cheope.	
	Latinorum Auentino Syluio mox Proca Syluio. an. 23.	
1641		3327

Anni Diluuij.

1641
4.Reg. 14.
1670

11

k AMAZIAS an. 29.

Sedechia pontifice.

Amos regis Amaziæ fratre, patréque Eſaiæ & Iona, prophetantibus.

Ocraſape Aſſyriorum trigeſimo quinto, deinde Sargon, an. 20.

Ioas & Ieroboam an. 41. Iſraëlitarum Regibus.

Lacedæmoniorum Taleco, ſiue Telecto, an 40.

Corinthiorum Ariſtemede.

Athenienſium Pharedo, deinde Ariphrone, an, 20. Archontibus.

1670

Anni mundi.

nerũ. Iuxta illud, nomẽ impiorũ putreſcet. *Prou.10, et Eccl.41*

Sub extremam vitam Ioas Cyprij maris imperium ſexto loco conſequuntur an. 34. *Euſeb.*

3326 Bon Thuſcorum rex, à quo regio Bononia, *Cato de orig.*

3356 k VICIT Idumæos, qui ſub Ioram defecerant. Victi deinceps nullum habuerunt Regem. *Seder.c.*20.

Poſt cędem Idumæorum, idola eorum aſſumpſit & coluit. Initio bonus, in fine impius. Occiſus eſt in Lachis,

Ionas vaticinatur in Ieroboam; filium Ioas regẽ Iſraël, vel potius de victoriis & reſtitutione Damaſci & Hemath (quam Antiochiam quidam eſſe volunt) & terminorum regni Iſraëlici facta per Ieroboam regem Iſrael contra Syros. Niniue eius tempore erat magna, alens virorum millia centum viginti, itinere trium dierum. *Ion.4. Diod. Sicul. lib.3.* Nam eam, vt Ionas, deſcribit, ambitu ſtadiorum 480, id eſt, leucarum 20, longitudine autem ſtadiorum 150, id eſt, leucar. nouem: Concionatur in Niniuitas, vt ex eius libro conſtat. In Seder Olam reponitur ſub Athalia & Ioas regibus Iuda, & Ieroboam rege Iſrael, qui Amaziæ & Oziæ ſæculo regnabat, quaſi diutiſſimè Ionas prophetiæ munus exercuerit.

Diſcipulus fertur Heliſæi, miſſus ad conſecrandum Iehu in regem Iſrael in Ramoth-Galaad. *Seder c.*18. Vnum eundémq; eſſe Ionam, qui has duas prophetias fuderit, teſtantur Hebræi omnes, & Ioſephus. *lib.9. Antiq. cap.*11.

Tarſum fugit ad declinandam ſibi impoſitam vaticinandi Aſſyriis prouinciam. i. vrbem Ciliciæ, per mare Mediterraneum Ioſepho, & Aug. vt inde littoribus Ponti Euxini eiectus ſit, deindéque pedibus ſe Niniuem contulerit. Vel Indiæ regionem per mare rubrum, vt inde ad littora ſinus Perſici vel Niuine, quæ erat ad Tigrim ſeſe infundentem ſinui Perſico, à Ceto euomitus ſit.

Euerſionem Niniuis tunc Deus remiſit *Ioan.*4. Nã multo poſt ſub alio rege accidit *Nah.*1 & 2. Ita Sardanapalus nondũ illic regnabat, qui vrbem, vitã & imperiũ perdidit.

Quidam hic inter Amaziam & Oziã è ſuo cerebro interregnum 10 aut 11 aut etiam 12 annorum faciunt, citra vllũ ſcripturæ veſtigiũ. Vnica regũ Iſrael & Iuda collatione nitũtur. Atqui illa vt infra docebo, propter varios mot9 regni Iſrael eſt fallaciſſima, nec ſatis liquidò ſtatui poteſt, ob hæreſim ſecũ perpetuo magnas cõfuſiones trahentẽ.

Ratio eorum ſumitur è 4.Reg.14. vbi Amazias moritur an.14 Ieroboam filij Ioas regis Iſrael, &c.15 vbi Ozias ſiue Azarias Amazię F. regnat anno 27 eiuſdẽ Ieroboam. Nam inter 14 & 27 eſt ſpatium 13 annorum. Sed iam reſpondi Reges Iſrael nõ eſſe regulã Regum Iuda. Addo locũ productum ab iſtis nõ intelligi. Nam primùm aliud eſt *regnare*. aliud, *regnare incipere*: Secũdùm eſſe hyperbatõ quatuor verſuum hoc modo. *Anno vigeſimo ſeptimo* (4 Reg 15, v.1) *Ieroboam regis Iſraël regnauit Azarias filius Amaziæ regis Iuda.* Hinc parentheſis trium verſuum (Sedecim annorum erat *cum regnare cœpiſſet, &c.*) *Percuſſitque Dominus regem & fuit leproſus vſq; ad diẽ mortis ſuæ.* Nam per hyperbatõ illud *Anno 27 Ieroboã* refertur ad ſequẽtia, *Percuſſitque*, hoc ſenſu. 27 anno eius regnauit Azarias, percuſſitq; illũ Dominus, ſiue, 27 eius Azariã regnantẽ percuſſit. Nõ quòd Azarias tũc regnare cœperit, ſed quòd tũc lepra percuſſus ſit, nempe anno 27 Ieroboam, in quem incidebat Azariæ 13, vſque ad finẽ vitæ ſuæ. i. 52 regni ſui. Tandiu enim leproſus fuit nẽpe annos 38. Quãuis enim lepræ eius Seder Olã 25 tantùm aſſignet, at Kimhi 1 Par.5 triginta octo, quãdo

3356 docet Iothan annis 38, Patris loco regnũ adminiſtraſſe.

Digitized by Google

Anni Diluuij — *Anni mundi.*

1670 — 3356

Ad hanc explanationem accedunt Talmudici, dum ſcribunt. *Hinc deinceps*(id eſt,à 27 Ieroboam) *Azarias regnauit regnum lepra infectum.* Kimhi paulò ſubtiliùs ſumit ne muros pro cardinalibus non ordinalibus, quaſi ſit interpretandum. *Annis viginti ſeptem* (reliquis ſcilicet) *Ieroboam regis Iſrael regnauit Aſarias*, q.d. Non tantum 14 ſuperiores Ieroboæ regnauit,verum etiam 27. poſteriores vt totum regni eius curriculum emenſus ſit. Regnum enim Ieroboæ fuit 14 & 27,id eſt.41.

R.Leui etiam ſubtilius de 27 annis,quibus adhuc domus Iehu erat regnatura.nempe vſque ad cædem Zachariæ filij Ieroboam per Sellum factam, ſicut prędixerat Dominus.Hæc quidem prolixiùs,ſed eripienda fuit nouis Chronologis occaſio certæ claræque maiorũ Chriſti ſucceſſionis per impij & hæretici regni incertos obſcuróſque calculos,inuoluendæ, cùm contrà per claram ratámque pij & Catholici regni ſeriem,confuſam impij oporteat euoluere.

Profana Rege Amaſia.

Huius tempore collocatur Sardanapalus, cui occiſo ſucceſſerit Phul Belochus Græcis Tonoſconcoleros, an. 20,ſed quam rectè mox.

Sargon potius reperias,Eſ.20.qui ſub ſequentibus regibus vaticinabatur.Nam ibi videtur primus Aſſyriorum terrorem ſui nominis mortalibus incuſſiſſe. Etſi Kimhi illic Senacherib intelligat.

Strato Tyri rex,præter quem ſerui reliqui omnes dominos ſuos interfecerant.

Seſoncharis,ſiue Senſcoris Aegypti rex,cuius pater Siparis Deus habitus.

Sub hæc tempora cœpit regnum Macedonũ per Carranum decimum ſextum ab Hercule,à quo poſtea magnus Alexander fuit ſeptimus decimus *Velleius lib.*1.*Soli.cap.*15.

Regnum hoc Macedoniæ vſque ad Machabæos durat annos circiter 600.

Caranus Caprarum ſequens gregem Ediſſam capit & ab euentu Aegeam vocat,regníque Macedonum fundamenta iacit.*Iuſtin.lib.*7.

Phidon Argiuus menſuras & pondera reperit, cum apud Latinos regnaret Procas Syluius.

I AZARIAS in libris Regum,Ozias in Paralipomenis, clarum fuit pietatis exemplum. — 1670 *4.Reg.*15. 1722

Vrbes multas ædificauit.Turres item in ſolitudine & & opera publica 2.*Par.*26.

Zacharia Propheta plurimum vſus,cúmque requireret Dominum,fortunatus fuit in omnibus. Vicit Philiſteos Arabas Ammonitas, Aegyptum, remotóſque alios populos terrore ſui nominis concuſſit.

Agriculturam coluit.Machinas bellicas ad iaculanda tela & ſaxa grandia è turribus aduerſus hoſtes fecit.

Vbique fœlix,donec ſecundis rebus elatus illicita pręſumpſit,incenſum Domino quaſi ſacerdos offerẽs,etſi ei reſiſteret Azarias ſacerdos,non tamen ſummus ſed hebdomadarius cum 80 aliis.

Poſtquam 27 annis regnaſſet,reliquis,id eſt,25 ad vſq; mortẽ leproſus.Filio interim regni adminiſtratiõe demãdata,*Seder.ca.*19.Kimhi tamen Ioathã putat Patris loco regnũ adminiſtraſſe an.38.*Par.*5,quaſi tadiu leproſus fuerit.

Eo anno,quo lepra percuſſus eſt 2 *Paral.*26.extitit terræ motus prodigioſus, qui abiit in prouerbium *Zach.*14.

Non modo quia Ozias temere & profanè munia pontificia vſurpauerat, ſed & quoniam multa mirabilia ſub

1722 — 3408

---

*AEgyptiorum Cheope,deinde Cephrene an.*56.

*Latinorum Proca Syluio deinde Numitore & Amulio.an.*40.

12

I OZIAS qui & AZARIAS an.52. — 3356 3408

Ioele ſummo ſacerdote.

Oſea,Amos,Eſaſa, Iona, Zacharia Prophetis.

Sargone primo in Scripturis celebrato, (Nabonnazare) mox Phul 37.*ann.* 48. *Aſſyriorum Regg.*

Anni Diluuij.

1673

Ieroboam filio Ioas, & per ordinem Zacharia menſ.6. Sellum menſe vno. Menahem an.10. & Phaceia an.2. Iſraelitarum regibus.

Cephrene Aegyptiorum, & per ordinem Mycerino an. 6. Aſychi an.6. Sabacho an. 50.

Latinorum Amulio & Numitore.

Romulo Romanorum Rege primo an.38.

1722

Anni mundi.

eo contigerunt primo exortus regnorum Aſſyriorum, Babyloniorum, Macedonum, Græcorum, Romanorum à
3356 quibus per ordinem mundus grauiter concuſſus eſt. 2. Aëtæ Chaldæorum, Aegyptiorum, Macedonum, Græcorum, Romanorum, quibus antiquorum ſæculorum Chronica ratio memoriaque mutata eſt, funditúſque periiſſet, niſi ſacris literis fuiſſet conſeruata, 3 Nouæ mundi ſuperſtitiones, vt impij ritus præſertim Græcorum & Romanorum, quibus antiquæ pietatis ſemina valde corrupta ſunt:

Oſeas & Amos vaticinantur in decem tribus obiter, etiam, in duas tribus, id eſt, regnum Iuda. Vicinorum item regum futura excidia prædicunt.

Eſaias de Chriſto eiúſque rebus geſtis, de vocatione gentium, reliquiſque myſteriis ita ſcribit, vt potius Euangeliſta, quam vates videatur, inſerens multas vaticinationes de plurimis regnis & gentibus.

Illum Hebræi commemorant ortum regio ſanguine, ac non tantum habuiſſe patruũ Amaziam regem, ſed & ſocerum fuiſſe regis Manaſſis, à quo ſectus miſerè dicitur. Tam clarus vates fuit, vt etiam Cyrum regem Perſarum nominarit ducentis annis priuſquam naſceretur & eius geſta deſcripſerit. *Eſ.45.* & Vriam Sacerdotem centum antè annis. *Eſ.8.*

Prophetæ ſcriptores hoc ſæculo incipiunt.

Ioel (non propheta, ſed alter) ſummum pontificatum gerebat. In libris quidem Reg. & 2 Par.26, Azarias ſacerdos caput dicitur, qui & viuebat tempore Ezechiæ, 2 Par 31, ſed caput non illic ſignificat ſummũ ſacerdotem, ſed primum eorum qui allocuti ſunt Oziam ſacra tractantem.

Zacharias Propheta (non hic quem occidit Ioas, neque ille, cuius extat Prophetia, ſed alius.

Externa rege Ozia.

Poſt Ocraſapem trigeſimum quintum Aſſyriorum vel potius Niniue regem, nominant Sardanapalum. *Euſeb.* Atqui ante hunc ſequentes in Bibliis recẽſentur Sargon, *Eſ.20.* Phul, 4 *Reg.15.* qui fuit diebus Manahem. Tiglath Phalaſſar, qui diebus Romeliæ. *Ibid.* Salmanaſar qui diebus Oſeæ *c.17.* Senacherib, *c.19. & apud Herod,* qui diebus Ezechiæ Aſſaradon, id eſt, Sardanapalus. *Ibid.*

Adde legationem Ionæ prophetæ ad Niniuitas hoc loco narrari nempe ſub Ozia & Ieroboam Ioæ filio è 4 Reg. 14. In ea autem ira Dei in prçſens placata, calamitatem illam extremam in aliud tẽpus auertit, vt è Nahum apparet, qui eam imminere denuntiauit regnante Menaſſe, paulò antè Monarchiam Babylonicam.

Malo ergo pro 36 regibus numerare 41 & Sardanapalum in poſteriora tempora reiicere. Errorem auxit Metaſtenes Annij & ſimiles auctores ab Annio ſuppoſiti, qui Biblicos appellant reges Babyloniorum, cum Scriptura diſertè vocet Aſſyriorum.

Et certè Niniue adhuc imperabat, vt quæ ad Ionæ prædicationem, qui hoc ſçculo vigebat, cõuerſa legatur. Quin & adhuc ſtetit per annos ferè ducentos. Nempe vſque ad annum primum Nabugodonozoris, qui fuit quartus Ioachim Iechoniæ patris. *Ierem.25.* Idque iuxta prophetiam Nahum contra Niniuitas ad vomitum redeuntes.

Phul Belocum regem fuiſſe Niniue, qui ad Ionæ concionem pœnitentiam egerit nonnulli probabiliter ſentiunt. Sed malo Sargonem, cui aiunt Phul imperium & vitam eripuiſſe.
3408

Venit in terrã Iſrael, & dabat Menahem ipſi Phul mille

talen

talenta argenti,vt eſſet ei auxilio & firmaret regnum eius 4.*Reg.*15.

Anni Diluuij — *Anni mundi*

Traiecto Euphrate primus Aſſyriorum tentauit Aſiã. 1670 — 3356

Tiglath Phalaſſar in ea cepit multas regiones.Salmanazar perſecutus eſt victorias,Senacherib perficere conatus eſt,ſed infœlix fuit ex Herodoto. Sardanapalus omnia perdidit.

Initium Olimpiadum 405 annis poſt Troiæ captiuitatem *Euſeb.in Chron.*qui tamen initium illarum ſtatuit primo anno Ioathan Oziæ filij & ſucceſſoris.

Secundo Aeſchyli Athenienſium iudicis anno, authore Iphito Elio,qui & mercatum & ludicrum certamen ad excitandam corporis animique virtutem efficaciſſimum Olympiorum conſtituit.*Velleius lib.*1.A quo tempore hiſtoria Græca vera creditur *lib.*1.*Stromat.ex Seſibio.*

Ex quo ſæculum deinceps Hiſtoricum Varroni dicebatur,vt ſuperius Mythicum.*Cenſor.de die Natali, cap.*21.

Lycurgus Iphiti,qui primam Olympiadem ordinauit. æqualis.*Pauſ.libr.*1.*Eliac.& Plut.in eius vita ex Ariſtotel.*Vix trecentis ante Platonem annis.*Plato in Minoe.*aut ante finitum bellum Peloponneſiacum,*Thucid.in Prolog.*Septingentis annis ante Ciceronem,vt par prope ſit inſtitutorum Lycurgi & Romæ antiquitas.*Cicero pro Flacco.*

Olympias ſpatium quatuor annorum,quod labebatur inter duos ludos Olympicos.Lycophronis interpres quinquaginta menſes(lunares)fuiſſe ait. Quaternorum annorum circuitum,item luſtrum interpretatur *Cenſor. de die nat.cap.*15.deſierunt celebrari Theodoſij maioris ætate,In dictionibus ſubſtituti,.*Cedrenus.* vel vt alij , Conſtantino Imperatore.

Nulla certa hiſtoria extat ante Olympiades.apud Græcos,neque vllum ſcriptum vetus barbarorum & Græcorum geſta declarans,*Iuſti.Martyr.in parænetico.*

Temporum illuſtrium initia (æras vocant Aſtrologi)in hoc cadunt ſæculum.Nam.

Anni Chaldæorum,Macedonum,Aegyptiorum. commune ferè habent principium , ſcilicet à Nabonazaro, quem Salmanazarem fuiſſe alij ſentiunt , ego Phul vel Sargonem Aſſyriorum regem,60 annis Salmanazare antiquiorem.Ita perſpicitur,quàm ſit iſtorum recens Chronologia.

Græcorum & Romanorum memoria in idem tempus incidit,quod ad hunc modum conuincitur.A Nabonazaro ad Auguſtum anni duntaxat colliguntur 718.*Ptolem. libr.*3.*Almag.cap.*8.Ab vrbe condita ad eundem Auguſtum ann.710.A prima Olympiade ad eundem Auguſtum ann. 734.Olympias igitur prima duntaxat antecedit Nabonazarem Ptolomei annis 16 , & Nabonazares vrbis fundamenta an.8.

Etſi Cenſorinus *de die Natali cap.*21 Annos Nabonazari , quos Aegypij nominant,à primo imperij eius anno cœpiſſe narrat ſeptingentis tribus annis ante Iulianos,& nongentis octoginta ſex ante diem,quo ſcribebat. Nam iuxta hunc calculum Nabonazaris anni inciperent annis quinque poſt V.C.viginti octo poſt Olympiadas.Sed diſcrimen eſt valde paruum.

Hic ego incipio primã adoleſcentiam monarchiæ Aſſyriorum,vſque adeò ab hiſtoricis decantatę.Nam ante hoc tempus,Euphratem minimè traieciſſe probari poteſt certiſſimè,atque ita colligi eſſe fabuloſa, quæcunque de ea exteri ſcriptores prodiderũt.Sed & Regũ nomina &ſeries 1722 — 3408

Lacedæmoniorum Thaleco, deinde Alcane,ſiue Alcamene an.37.

Corinthiorum Egemnone, an 16. deinde Alexandro an.25.

Pheloſteno an.12.

Athenienſium Ariphrone, & per ordinem Theſpeio, an.27.Agamneſtore an.20.

Macedonum Carano rege primo an.28.deinde Cano, an.12.

Anni Diluuij. 1670

Anni mundi. 3356

OZIÆ OLYMPIADVM, ET ROMÆ CONDITÆ SÆCVLO.

quā à Nimo deducunt,atque hîc etiam nos ex illorū ſententia inſeruimus,ſunt ſuſpectiſſima.

Primo,quoniam eorum ne apiculus quidem in ſacris extat,vbi primæ antiquitatis res diligentiſſimè deſignantur.Certè ſi tam potens & ampla fuiſſet iſta Monarchia, in tanto annorum ſpatio propter viciniam,illi commercium aliquod aut res alia fuiſſet cum Iudæis, cum Syris, cum finitimis aliis populis,quorum bella & res ſolet ſcriptura attingere.

2 Temporibus Abrahæ,Amraphel rex Sennaar,ſiue Babylonis,Arioch rex Elaſar,Chodorlaomer rexElamitarū, qui ſunt Perſæ,Thadat Rex gentium, vt ſui iuris nominātur,*Geneſ.*14,qui in terra Chanaan contra reges Sodomorum & Gomorrhæorum bella gererent Iſtæ ergo nationes non erant tunc ſub iure Aſſyriorum. Tempeſtate Moſis & Ioſuè,cùm Hebræorum fama feratur ad longinquiſſimas quaſque terras perueniſſe·vt etiam è Meſopotamia Balaam vates fuerit excitatus.nihil de Aſſyriis,quos tamen præcipuè cōmotos oportuit,& cū reliquis regibus Orientis accurrere ad reprimendam,retardādámque tam numeroſi populi inundationem.qui non ſola Paleſtina contentus fore videbatur.

3 Per ſequētes deinceps Patriarchas,Reges,Prophetas, Iudices ſuccedentibus libris,Reges Syriæ,Meſopotamiæ, Damaſci,Moab,Arabiæ,Æpypti.Aethiopiæ, reliquarum feré regionum Orientis,præter quàm Aſſyriæ, perpetuo occurrunt.Nam de illa altum ſilentium. Quin & Dauid Meſopotamiæ partem acquirit,nec vllus Aſſyriorum rex ſe ei opponere narratur.Aut nulli ergo erant ante Sargonem & Phul,qui primus nominantur & terrent regiones cis Euphratem,aut non valdè potentes.4 *Re*. 15.

4 Balaam in ſuo prædicto.*Num*.24 de Aſſyriis loquitur, vt valde infirmis qui non poſſent regulos iuxta Euphratem ſubigere,& vaticinatur de eorum ſub tempora nouiſſima incremento.*Cinee*(inquit)*robuſtum quidem nunc eſt habitaculum tuū,at quandiu poteris permanere*?Et poſtea,*Heu, quis victurus eſt,quando iſta faciet Deus*?Quaſi multa adhuc ſupereſſent ſæcula.

5 Ionas Propheta,qui vaticinabatur ſub hoc Amaziæ & Oziæ æuum,Niniuem quidem magnā vrbem fuiſſe,& Regem habuiſſe narrat, at eum deſcribit vt potentem regno non multùm extra Aſſyriam diffuſo,quare ne Regem quidem Aſſyriorum eum nominat,ſed Niniuæ.

6 Exteri ſcriptores qui nihil tribuerunt incertis rumoribus & fabulis,Epochen ſiue principium Calculi figunt in Nabonaſſare Aſſyriorum rege annis duntaxat ante Alexandri magni mortem 424,vt Ptolom.*lib*.3.*Almag*.tan quam inſigni aliquo principe,qui ſuperiores certa virtute & potentia ſuperarit,ac meritò principium numerandi ſecuturis ætatibus tribuere potuerit.

7 Hanc eandem Epochem ſtatuit Scriptura.Nempe circa annum 27 Oziæ,quando terræ motus ille prodigioſus viciſſitudinum mundi prænuntius extitit,& Phul,qui fortaſſe Nabonazar hoc imperium cœpit condere. Eo enim reſpexiſſe videtur Eſaias cap. 7.*Adhuc* 65 *anni & Ephraim deſinet eſſe populus*,id eſt, 5 anno imperij Aſſyriorum, qui idem eſt ſexageſimus quintus Terræmotus Oziani Ephraim à Salmanazare euertetur.Hos enim annos reperies,vt & vidit Kimhi à 27 Oziæ,ad ſextum Ezechiæ.

3408 8 Hîc primum apud prophetas,Eſaiam Oſeam Amos, &alios Aſſyrij nominis terror nationibus incutitur,virga furoris Domini appellatur,&c.

1722

9 Ioſe

Anni ab vrbis cōdita. | *Anni mundi.*

9 Ioſephus lib. 1. contra Appionem Beroſum profert Græcos arguentem, vt multa atque adeò præcipua de hac monarchia fabulatos.

10 In Aſſyria duntaxat regnatum eſt annis quingentis & viginti ante Arſacem Medûm, qui Sardanapalum ſuſtulit. *Herod.lib.3.* 1464 3150

11 Semiramis, multò poſt Moſem, ex Porphyr. lib.4. contra Chriſtum citante Euſebio de Præp. imò verò non niſi quinque generationibus Nitocrim præceſſit, qui in Aſſyria regnabat Medorum tēporibus, proximè antè Cyrum. *ibid.Herod.* Atqui hoc tempus nō eſt eius dimidium, quod huic Monarchiæ affingitur, ſed nec bellū Troianum tranſgreditur. Vnde neque eius meminit Homerus, &c. Imò verò ſi tres generationes, vt lib.2. ipſe ait, centum annos duntaxat conficiunt, ne dum quidem Semiramis extitit hoc Oziæ ſeculo. Sed Manaſſis, annis circiter 160 annum Cyrum.

Poſtremo hæc Hebræorum eſt traditio, de qua R. Abraham Leuita in Cabbala, pag.3. והוא ארם בעילם מושל עד שבא נבוכד נצר ומשל בהם כדכתיב ועבדו אותו כל הגוים.

Atque hæc quidem aduerſus vulgares hiſtoricos, qui neſciunt Aſſyriorum nomen, vtut exortum dicatur è Nini remotiſſima radice, cœpiſſe duntaxat celebrari circa Ozię & Olympiadum, & Romæ conditæ ſæculum.

Quoniam verò profanorū Chronographorum fundamentum in Nabonazare ſtatuitur, audiamus quid de illo ſcribat *Ptolem. lib.3. Almag.cap.* 8. Ab initio (ait) regni Nabonazaris priſcas obſeruationes continuè ad hoc vſque tempus conſeruatas habemus. Vnde ad illud locorum radices reducimus. *Et poſt.* A regno Nabonazaris vſque ad Alexandri mortem colliguntur anni 424. A morte Alexandri ad initium regni Auguſti 294. & hinc ad decimum ſeptimum Adriani 161. *Hæc ille.* Et vſque ad vltimum Cambyſis ſunt ann.225. *lib.5.cap.*14.

Ita Nabonazar non eſt Salmanazar, ſed iſto aliquis annis 60. antiquior, fortaſſe Sargon, quoniam à Salmanazare ad mortem Alexandri vix notari poſſunt, an.360.

Tempore Oziæ, Amulius apud Latinos, Agamneſtor vndecimus apud Athenienſes regnabant. *Hieronym.epiſt.3. ad Damaſum.*

Romulus & Remus cum adoleuiſſent collecta latronum & paſtorum manu interfecto apud Albam Amulio, auum ſuum Numitorem in regnum reſtituunt.

Deinde Olympiadis 6, anno 3. Romam condunt. Poſt Troiæ excidium 394. *Eutrop. Liuius Virgil. 1. Æneid.* vel 432. *Plut. in Camillo Solinus cap.2. Halicarnaſ. libr.1.* Hinc, vt Florus annotauit in 2. Epitome, ad 20 Auguſti, tempus fuit ſeptingentorum propè annorum. Quos à 24. Oziæ reperies.

Iuxta Hebræos in Cabbala R. Abraham & hiſtoria eiuſdem de rebus Romanis vſque ad principium regni Iſmael, annò 6. Ezechiæ, quibus locis addunt Romulum & Remum anno Solari adiecisse duos menſes Maium & Iunium, cum antea Italorum annus octo menſibus perficeretur.

A prima Olympiade ad Romam conditam, nonnulli docent colligi an. 24. *Clemens lib.1.Strom.* Poſt Troiam captam 437. *Velleius lib.1.*

Romulus & Remus attigerant annum vitæ 18. cum Romam conderent. *Dionyſ.Halic.lib.1.* Romulus poſt fratrem interfectū, è vicinis vrbibus attraxit plurimos. Ex iis ſenatores centū cōſtituit, vt negotiis publicis præeſſent, quo- 1500 3186

OZIÆ OLYMPIADVM, ET VRBIS CONDITÆ SÆCVLO.

rum

Anni urbis conditæ		*Anni mundi*	
28		3408	rum decem præcipuos, Patricios nominauit. q. populi patres 300 equites & ter mille pedites ad vrbis præſidium conſcripſit reliquum populum in tribus quatuor diuiſit *Suidas.* Curionum ſacra inſtituit. Publicè eoſdẽ ferè Deos, quos Græci, aſciuit: Saturnum, Iouem, Iunonem, Martem, Mineruam, Mercurium, Appollinem, Herculem. Itaque prima templa Ioui Feretrio & Statori in Capitolio dedicauit Nouos Deos & quaſi Romanorum vernaculos, cõſecrauit vt Conſum, & Tatij ſententia Cloacinam ex Arnobio. Cętera ab aliis acceſſerunt, de quibus ſeq. pag. Antimachus Teius Lyricus. *Plut. in vita Romuli.* Phœnices ſeptimo loco maris mediterranei poteſtatem adipiſcuntur. *Euſeb.* Bebochorus Aegypti rex poſtea arripit. Mycerinus tamen ab Herodoto rex Aegypti hoc loco ponitur, qui ſumma pietate & clementia vixit, deinde Aſychis, & Sabachos Phul Belocho apud Aſſyrios regnante, Mediam occupauit Arſaces, *Herod. lib.* 1. Sic regnum Medorum vſque ad Cyrum annorum 300 fuiſſet. Itaque de eo poſtea verius ſub Manaſſe.
28		3408	Rhæcus in Samo plaſticem comminiſcitur.
4. *Reg.* 15.	13.		Trieris prima nauigauit Corinthum. *Naug.*
44	m IOATHAM an. 16. *Ioatham eiuſdem nominis pontifice.* *Oſea, Eſaia, Amos, Ozia, Michea Moraſtite, Iona vatibus.* *Phul, deinde Tiglath-Phalaſſar 38. rege Aſſyriorum, an. 23.* *Phacca, Iſraelitarum rege, an. 20.*	3424	Lydorum regnum incipit rege Ardiſo Haliattis filio. *Ibid. Euſeb.* Ante dicebantur Mœonij. Eius frater Thyrrhenus in Italiam venit, & Tyrrhenam terram à ſe nominauit Hoc regnum 230 annis ſtetit ſub nouem Regibus, id eſt, vſque ad Crœſum, qui quia Chaldæis contra Perſas auxilium tulerat, cæſus eſt à Cyro ſub annum eius decimum. Quam ſummam reperies, à quinto regni Ioatham. Lacedæmoniorum reges deficiunt, Nicander & Alcanas ſiue Alcamenes. *Euſeb.* Poſt iſtos tamen Polydorum & alios deinceps nominat ad 15 generationes, poſtremum ponens Cleomenem Leonidis filium, qui capta ab Antigono patria in Aegyptum fugit, vbi tandem occiſus eſt à Ptol. Philopatre Pauſanias. eo ferè tempore quo Antigonus Demetrij filius Athenas oppugnauit, aut paulò pòſt. Scilicet regnum potuit renouari. Sabachos Aethiops pulſo Aſyche in Aegypto regnat an. 50. Hic in ſcriptura Sua vel So appellatur 4. *Reg.* 17. m SANCTISSIMVS fuit, proſperéq; regnum adminiſtrauit. Ammonitas ſtipendiũ argenti, tritici & hordei pręſtare coëgit, non ſolum pietate, ſed etiam fortitudine excellẽs. Eius primo ferè figitur initium Olympiadum, de quo nos in Ozia Patre. Michæas Moraſtites ex æquo ſtylum ſuum ſtringit in duas & decẽ tribus, vt titulus illius ſatis indicat. De Chriſto multa vaticinatur. Vidit Oſeã. Eſaiã & Amos. Deinceps Prophetarũ ſucceſſio perennis. *Præf. Maiemonim.* Sub Ioathã prophetiã incipit, ſub Achaz & Ezechia continuauit. Porta ſpecioſa & ſublimis in tẽplo à Rege conſtruitur. Razin rex Syriæ, Tiglath-Phalaſſar anno ſeptimo Ioatham imperiũ adit, decimo vrbes multas Galileam, & vniuerſam terrã Nephtalim cepit, & in Aſſyrios abduxit. 4 *Reg.* 15. Cuius fortaſſe metu ſub Ioatham filij Ruben, Gad & dimidiæ tribus Menaſſis ad quadraginta quatuor millia ſeptingentos & ſexaginta aggreſſi ſunt Agarenos, Ietur, Naphis, Nodab, Iſmaëlis filios, quibus pulſis illic habitarunt vſque ad captiuitatem, 1. *Par.* 5. (Babylonicam, alij vt Kimhi Aſſyriacam.)
44		3424	Idem fecerãt diebus filij Ioas i. 40 an. antè ſub Ozia. *Ibid.*

ipſum increpantem conſtringit. Tertiùm quia in ſuo morbo non requiſiuit Dominum, ſed medicos. 2. *Par.* 16.

Suorum geſtorum ſcriptorem nactus eſt Iddo prophetam. 2. *Par.* 9.

Zarã regẽ Aethiopiæ parua manu vicit, qui irruerat in terrã Iuda cũ decies cẽtenis millibus. (i. millione) militũ & curribus trecentis, quantũ exercitum nullus vnquam regũ duxiſſe memoratur in hiſtoriis, etiam profanis, 2. *Para.* 14.

Parua inquam manu, ſi conferatur cum hoſte, alioqui Aſa habebat in caſtris 580 hominum millia.

Zara victus decimo quinto anno Aſæ reſtituit, quæcunque Seſàc rex Aegypti de templi abſtulerat. Chuſeus ſiue Aethiops dicitur, quod quidam interpretantur Arabem. Nam Scriptura duplicem Aethiopiam ſtatuit, vnam cis mare rubrum in Africa, alteram vltra in Arabia. Videtur vtriuſque fuiſſe rex. 2. *Para.* 14.

Abimelech põtifex max. 3. Reg. 15. Hanani prophetat bella in Aſam exoritura, quòd hominibus, non Deo fidiſſet, vnde & in neruum coniicitur, 2. *Par.* 16. Hanani videns. Ioram propheta.

Iehu fili⁹ Hanani vaticinatur cõtra Baaſa regẽ Iſraël, à quo & occiditur. 3. *Reg.* 16. Azarias prædicit regnum Iſraël, futurũ abſq; Deo vero, ſacerdore, doctore & Rege. 2. *Par.* 15.

Aſa filiam Amri regis hæretici, dedit vxorem filio ſuo Ioſaphat. Vnde prima impietatis, & mox infœlicitatis labes in regno Iuda. Aegrotans non quærit Dominum, ſed medicos ſuo magno malo. 2. *Paral.* 17.

Regni eius viceſimo ſexto rex Iſraël Baaſa moritur, & ſuccedit Ela filius, 3. *Reg.* 16.

Imo verò eius triceſimo ſexto, Baaſa aſcẽdit in Iudã oppugnaturus Rama. Reſpõdeo, viceſimo ſexto nõ regni, ſed bellorũ ſiue tẽporis, quo Aſa bellis præſertim à Baaſa per ann. 24. iactari cœpit. Ideo enim nominatim decẽ eius annis primis terra quieuiſſe annotatur 2. Par. 14. v. 1. Quibus ſi addas viginti ſex bellorũ, 36 incidet in hãc Baaſæ expeditionẽ, qui & diſertè 3. Reg. 15. verſ. 15 bellũ geſſiſſe cunctis diebus ſuis. (i 24. ann. quos regnauit) cum Aſa memoratur. Aliis à diuiſione regni Hebræorum triceſimo ſexto Baaſa ædificauit Rama, vt nullus tuto poſſet ingredi, vel egredi de regno Aſa. 2. *Paral.* 16.

Seſoſtris rex Aegypti tertius apud Aegyptios legiſlator *Diod. li. 3. c. 5. Iuſt. Martyr. paræn. ad Gentes.* vbi Seſonchoſis.

Samaria è pago vrbs conditur ab Amri. 3 *Reg.* 16.

Profana Rege Aſa.

Ageſilaus rex Lacedæmoniorum iuſtiſſimus.

Barcis Corinthiorum, à quo Barcidæ. *Euſ.*

Benadab Syriæ, qui regem Baaſa contra Iudam inſurgentem vicit. Pſeuſeudes Aegypti.

Deductio Coloniæ Ionicæ 140 annis poſt Troiana tẽpora. *Cle. Alex. li. 5. Stro. ex Ariſtarcho.* vel 180. *Euſ. chr. ex. Philocoro,*

Ab Heraclidarum deſcenſu ad conditam Ioniam fuère anni ſexaginta. *Ibid. Clemens ex Eratoſtene.*

e SANCTISSIMI huius regis hiſtoriam Iehu filius Hanani perſcripſit 2. *Par.* 20.

Remp. & religionem reformauit.

Legis doctores & magiſtratus probos vbique cõſtituit.

Inualuit contra Iſraël, conſtituitque militum numeros in ciuitatibus Iuda diſpoſitis, præſidiis, etiam in ciuitatibus Ephraim, quas pater eius ceperat 2. *Paral.* 17.

Religionis virtutibus clarus, vt proinde finitimos ſolo nominis terrore in officio continuerit. *Ibid.*

Abundauit opibus & militum ſeruorumq; numero. *Ibid.*

Anni Diluuij.		Anni mundi.
1520		3206
	Eodem Phiriciade, deinde Ophrateo 33. rege Aſſyriorum an. 20.	
3 Reg. 16.	*Ieroboam Iſraelitarum, Nadab an. 2. mox Baſa an. 2. & per ordinem Ela an. 2. Zamri dieb. 7. Et Amri an. 12.*	
	Athenienſium Therſippo, deinde Phorba an. 31.	
	Lacedæmoniorum Labote, hinc Doriſto an. 20. Ageſilao an. 44.	
	Corinthiorum Prymina, deinde Barci an. 35.	
	Latinorum Carpẽto Syluio, deinde Tyberino Syl. an. 8.	
1561	6	
3. Reg. 6.	e IOSAPHAT, an. 25.	3247
1586	*Ioachas Pontifice.*	3272
1586		3272

Anni Diluuij.

1586

Iehu filio Hanani, Abdia, Michæa, Iehiele filio Zachariæ, Eleazaro filio Dodiæ, Elia & Eliſeo vatibus.

Aſſyriorum regibus.
33. Ophrateo,
4. Ophratene an. 50.

Iſraelitarum Amri, Achab an. 22. Ochozia an. 2. Ioram an. 12. 4. Reg. 3.

Iiſdem Lacedæmoniorum, Corinthiorum, Athenienſium regibus.

Latinorum Agrippa Syluio an. 30.

7

1586
4. Reg. 8.
1594

f IORAM an. 8.

Pontificatum adminiſtrante Ioarib.

1594

Anni mundi.

3272

Anno 4. Achab regnum cepit. Cum eo affinitatem iun-
xit, Athalia filia in matrimonium Ioramo filio collocat-
Eum ad Syriacum bellũ ſecutus diuina ope ſeruatus e-
Vatem Iehu affinitatem illã increpantẽ benignè audi-
Iterum Remp. conſtituit.
Bellor finitimorum peritus ieiuniis & precibus victo-
riam obtinuit.
Inde cum Ochozia & Ioram ipſius Achab ſucceſſor-
bus ſocietatem renouauit, & cum Moabitis congreſſi-
victor diſceſſit.
Nauigationem in Ophir Indiæ à temporibus Salomo-
nis intermiſſam repetit, ſed infœliciter, quòd illius ſocio-
Iſraëlitas hæreticos admiſiſſet.
Ioram regis quinto obiit.
Elias currus & auriga Iſraël, vir piloſus, zona pellice-
incinctus, magno zelo religionẽ tuetur. 3. *Reg.* Iã trãſlatu-
in cœlum. 4. *Reg.* 2. ante decimum octauũ regni Ioſapha-
4. *Reg.* 3. miſit cœlitus literas ad Ioram regem Iuda, filiũ I-
ſaphat, in quibus fata eius explicabat. 2. *Paral.* 21. *& Ioſep.*
lib. 9. Antiq. cap. 2. Ita ſanctis mortuis res viuorũ ſunt cu-
Perperam enim vixiſſe vſque ad obitum Ioram fil-
Ioſaphat Shubertus nugatur.
Quidam Hebræorum putant Eliam in illo ſuo rapt-
laxatum corpore & in ſua ſolutũ elementa, vbi ad ign-
ſphæram peruenilſet *Kimhi in Malach.* Alij neſciri qui-
ex eo factum ſit, vt Ioſeph. *lib. 9. Antiq cap.* 1. Talmudi-
ſeruari ad finem vſque mundi, quæ noſtrorum etiam ve-
tus eſt ſententia apud Athanaſ. *Dialog. 5. de Trinit.*
Hinc Seder Olam, *cap.* 1.
Septem, homines dantur, qui mundi durationem con-
tinenti ſerie metiuntur, Adam, Mathuſalem, Sem, Iacob-
Amram, Ahias, Silonites, & Elias, qui adhuc ſuperſtes e-
& incolumis (קיים ועודיין), cap. 17 Apparebit ſecundò
in aduentu Chriſti (hoc impletum in Transfiguratione.
Deinde recondetur. donec tertiò appareat aduentu
Gog & Magog. Interea autem ſcribit geſta omnium æta-
tum & temporum. *Et paucis poſt verſibus.* Miſit literas a-
Ioram regem, annis ſeptem poſt ſuam tranſlationem.
Michæas Iemla prædicit populũ diſpergendũ, & Achab
regẽ Iſrael occidendum. Tunc erant 400 Pſeudo prophe-
tæ. 2. *Par.* 18. quorũ princeps Sedechias & Eliezer. 3. *Reg.* 2-
Abdias vaticinatur in Idumeos, Eccleſiæque ædifica-
tionem & propagationem libello vnico prædicit. Prophe-
tas paſcit in ſpecubus. Nam Hebræi veteres hunc eundem
eſſe tradunt.
Iahiel & Eleazar vaticinationis munere funguntur
apud Ioſaphat.
Hiel reædificauit Hierico. 3. *Reg.* 16.

Profana Rege Ioſaphat.

3272 Quarto Rhodij mari potentes per 23. an. *Euſeb.*
Allobrox Gallos regit.
3280 Habis magnus poſt Gargorim auum crudeliſſimum.
Curetum rex in Hiſpania.
Adad Syrorum Oſochor Aegyptiorum.
f IORAM rex Iuda Athaliæ filiæ Achab coniunx ſe-
qui cœpit peregrinam religionem. Socero quàm patr-
propior. Nota quantum detrimenti & affinitas impiorum
& hæreticorum afferat. è 2. *Para.* 21.
Sacella collium inſtaurauit, quæ Ioſaphat pater demo-
litus fuerat. Eliæ minas eluſit. Idumeos & Lobnam defe-
ctione amiſit.
3280 Ab Arabibus & Paleſtinis bello petitus demũ inteſtino-

rum doloribus per biennium diuexatus, vt egereret etiã viſcera ſua, multis morbis vita ceſſit. 4. *Reg.* 8.

Idumei ergo, qui à Dauidis tempore, imò vero Saulis ſub ditione Iuda fuerant à Ioram deficiunt & priuatum regnum conſtituunt.

Philiſtini autem & Arabes vaſtauerunt regnum eius, diripuerúntque cunctam ſubſtantiam, quæ iuuenta eſt in domo Regis, inſuper & filios eius & vxores, vt non remaneret ei filius, niſi Ioachaz natu minimus (qui & Ochozias ad cædem memorabilem reſeruatus) *Ibid.*

Mortuo infirmitate peſſima non fecit ei populus ſecũdum morem combuſtionis exequias ſicut fecerat maioribus ſuis, neque ſepelierunt eum in ſepulchro regum. *Ibid.* (Non quod apud Iudæos mortuorum cadauera comburerentur, ſed aromata, vt eorum ſuffitu ſepulchra perfunderentur.)

28 annos regni ei attribuit Kimhi 2 Paral. 22. Viginti autem fuiſſe ſupreſſos à Scriptura poſt cladem ab Arabibus acceptam, quòd inglorius deinceps morbíſque pluribus & grauiſſimis affectus vixerit, 20 illorum adminiſtratione Ochoziæ filio à populo commiſſa.

Sed iſtud eſt ſine lege, imo contra legem loqui, vnde & mox refelletur.

Ionadab filius Rechab clarus propheta. 4. *Reg.* 10. Amicus Iehu regis Iſraël, ortus ad Hobab, ſiue Iethrone Moſis ſocero, Cuius filij, ex præcepto patris, tanquam peregrini & hoſpites ſuper terram, ſeorſum ab hominibus in tabernaculis habitabant, domum non ædificabant, ſementem, non ſerebant vineam non plantabant, neque vinum bibebant. Denique auctor fuit ordinis ſiue inſtituti Rechabitarum quorum regulam ſigillatim perceſet Hier. 35. cap Eo Enim vſque, hoc religioſorum virorum inſtitutum durauit, nempe per 300 plus annos.

Hi ſimiliter ex iſtius diſciplina in perpetuum vino abſtinebant, habitabant in tabernaculis, nihil poſſidebant proprium, nihil emere poterant, carentes ædificiis, agris, vineis ſeminibus, etiam in communi. Vocantur ſcribæ ſiue doctores. 1. *Paral.* 2. *verſ. vlt.*

Sub Ioram Iuarib ſummus pontifex. Sub Ochozia Ioſaphat. *In Seder.*

Eliſeus miris & inuſitatis operibus inſignis. 4. Reg. 12. Ad eius oſſium contactum ſuſcitatur mortuus. 4. Reg. 13. Conſtruxit cellas prophetis in Hiericuntis ſolitudine. Manauit inſtitutum & loci religio ad poſteros. Fuítque deſertum hoc vſque ad Engaddi ab Eſſenis habitatum, hominibus continentiæ incredibilis, de quibus poſtea.

Prophetæ munere ſungitur apud Iſraelitas ſiue 10. tribus annos circiter ſexaginta. Nempe à 19 Ioſaphat, vſque ad Amaſiæ Septimum.

Spiritum Sanctum perdidit in regum comitatu, nec niſi pſalte ad citharam pulſante recepit Res eius narrantur, 4 Reg. 2, 3, 4, 5, 6.

Profana rege Ioram.

In Aegyptiorum hiſtoria, Chronoghraphi iam hic ſequuntur Herodotum (non Euſebium) qui ſuam relationẽ orditur à Cheope, quem regnaſſe ait annis 50. vſque ad Pſammenitum à Cambyſe Perſarum rege captum.

Rhodij mare obtinent.

g IMPIVS In prælio aduerſus Iehu opem ferens Ioræ regi Iſrael cecidit. Nam cum eo fœdus icerat, & aduerſus Syrios iunctis viribus pugnauerat.

Vixit & mortuus eſt, vt Athaliæ filium decuit.

Vt Ochozias plures vno anno regnauerit ſiue ſolus

ſiue

Anni Diluuij.		Anni mundi.
3189	*Eliſee & Ionadab Rechabita prophetis.*	3272
	Ophratene rege Aſſyrior. 34. an. 50.	
	Ioram Iſraelitarum an. 12.	
	Agelao an. 30. Corinthiorum.	
	Ageſilao Lacedamoniorum.	
	Mezade Athen. Archonte an. 30.	
	Latinorum Agrippa Syluio	
	IORAMI SÆCVLO	
1597		
2. Par. 21	g OCHOZIAS, qui & Ioachas an. 1.	8380
1598		3281

Anni Diluuij.

1595 *Ioſaphat ſummo ſacerdote*

Eliſea propheta.

Ophratene rege Aſſyr. 34.

Ioram rege Iſraelitarum.

Lacedæmoniorum Archelao.an.60.

Iiſdem Corinthiorum & Athenienſium.

Aegyptiorum Cheope.an 50.

Latinorum Aremulo Syluio an.19

9

h ATHALIA an.6.

Ioiada Pontifice.

Eliſeo propheta.

Ophratene Aſſyrio rege.

1586 4.Reg.11 1594 *Iehu rege Iſrael, ann. 28. 4. reg. 10.*

Lacedæmonioru͂ Archelao.

Corinthiorum Agelao.

1601 *Athenarum Mezade.*

Aegyptiorum Cheope.

Anni mundi.

ſiue aliter,non eſt probabile,ne ſint à Roboam ad ſextum Ezechiæ,quo euerſum eſt imperium decem tribuum,281. anni.Sic enim ſucceſſio regum Iſraël,quæ continuata fe-
3281 re ſerie ,ſucceſſioni regum Iuda reſpondet in lib. Regum & Paralip.nimium.i.42.annis ab altera ſuperaretur.Nam à primo Ieroboam vſque ad vltimum Oſeæ,qui regnum illud amiſit,anni tantum numerantur 241.Hinc adducor, vt credam cum veterribus Hebræis,*quos ſequuntur. R.Selomo,& R.Leui*,errare eos,à quibus Ochozias 21.an. id eſt, 20.cum patre,& vno ſolus regnaſſe fertur,ex eo quod 2. Paral. 22. quadraginta duos annos, & 4. Regum 8 viginti duos tantùm natus,regni clauum ſuſcepiſſe proditur. Nã vtroque loco Ioram tantum octo anni,& Ochoziæ vnus aſſignantur.Qui igitur,inquies,potuitOchozias quadrageſimo 2.ætatis inire regnũ,cùm pater mortuus ſit quadrageſimo?Nam filius antiquior erat patre? audi R.Leui.Sane inquit , anni 42. qui recẽſentur in libris Paralip. non ſunt accipiendi ab ortu Ochoziæ,ſed à tempore, quo viguit regnum Amri, quòd Ochoziæ,qui erat de eius ſemine (ex parte matris)contigerit,vt occideretur cum Ioram rege Iſrael. Id apparet ex eo quod poſt 31 annum Aſæ,regnauit Amri an. 6.in vniuerſum Iſrael(4.Reg. 6)& Achab filius eius 22. & Ochozias (alter)duobus Ioram autẽ Rex quoque Iſrael,erat in anno regni ſui duodecimo.Vides 42 annis regnum Iſrael ſtetiſſe penes familiam Amri.*Hæc ille.*

R.Ioſe facilius iſta narrat. Poſtquam(inquit) Aſa dedit in vxorem filiam Amri,filio ſuo Ioſaphat, Dominus conſumere domum Dauid cum domo Achab decreto ſanxit.

Tres reges ſe ordine conſequentes, Ochozias,Ioas,Amazias (Athaliam prætermitto) quæ & ipſa miſerrimè & iuſtiſſimè cæſa eſt) violenta morte perierunt,quòd Deum certis criminibus offendiſſent.

Falſo Philo ab Annio ſuppoſitus,poſteritatem Salomonis in Ochozia deſiiſſe narrat, vt regnum Dauidis ad fa-
3281 miliam Nathan deueniret,nempe ſeruato vno Ioab ex ea familia.Nam Ioas legitimus fuit Ochoziæ filius.4.*Reg*.11. 2.*Par*.22 .

3287 *Profana rege Ochozia.*

Tyberino Syluio Latinorum rege ſubmerſo , ex Albula flumine Tyberis dici incipit

h ATHALIA regis Achab filia.2.*Para*.21 quæ ſuis conſiliis impulit filium Ochoziam vt impiè ageret.2.*Para*.22 vt dicitur filia Amri Patris Achab.i. neptis. Nempe quia origo apud Heb. ſæpe ad auos defertur. Non quòd fuerit filia ſimul & ſoror Achab.*Kimhi.*

Extinguit totam ſtirpem Salomonis omnéſque filios filij ſui Ochoziæ, præter paruulum Ioas à Ioſaba amita ſurreptum , quem Ioiada ſacerdos clàm domi in ſpem regni educauit.Indéque circiter 7.annos regnum tenuit ſeque in omnibus rebus iniquiſſimè geſſit , quemadmodum Achabi & Iezabelis filiam decuit , donec eam Ioiada pontifex populo incitato de medio ſuſtulit.

Iehu in Samaria delet Baalis,ſiue beli cultũ & tẽplum.

Azael rex Syriæ Iudæos affligit.

Externa Athaliæ.

Pigmalion Tyri rex an.40.cuius anno ſeptimo ſoror Dido Carthaginem condidit.*Ioſeph.lib.1. contra Appionem* Sed Appianus Alexandrinus eam conditam tradit 50 annis ante Troiam captam.

3287 Felſinus Thuſcorum rex Felſinam metropolim Thuſcorum condidit,& ei regioni,quæ poſtea Gallia Aurelia & Aemylia à Romanis dicta eſt,Felſinæ nomen reliquit.

Cato de Orig.

i Ioas teſtaurandum curauit templum duorum ſuperiorum principum impietate neglectum. imò verò per Athaliam, penè dirutum, 4. *Reg.* 12, non tamen ſuis ſumptibus, ſed pecunia, quæ offerebatur pro pretio animæ. *Ibid.* bonus princeps initio. peſſimus ad extremum.

Sex annis occultatus propter Tyrannidem Athaliæ, ſeptimo productus à Ioiada pontifice, interempta Athalia, in paternum ſolum collocatur. 4. *Reg.* 11.

1601 Adulatione principum tandem mortuo Ioiada deprauatus adoratúſque 2. *Par.* 24 iram Dei meruit. Vnde Azael rex Syriæ venit Hieruſalem & interfecit cunctos principes populi. Ad quem propulſandum omnia ornamenta, quę pater, & auus ſuus tēplo intulerant, abſtulit, vt regi daret.

3 Reg. 12. 1641

Propter necem Zachariæ prophetæ à ſuis ſeruis interfectus eſt, 4. *Reg* 13.

Non eſt hic Zacharias, qui poſt captiuitatem vaticinio claruit, cuius liber extat, ſed, alter, ille ſcilicet qui periit inter altare & ædem *Mat.* 23 *Hieronymo interprete.* Quamquam alij de tertio alio Zacharia locum Matthei exponant.

Ioiada pontifex, qui ſolus poſt Moſem vixiſſe 120 an. legitur. Zacharias eius filius, qui in ipſo templo occiditur. Huius ſanguis vſque ad aduentum Nabugdonozoris, inſtar ollæ bulliētis, quaſi vltionem depoſcēs, ferbuiſſe traditur.

Ex quo Ioas Zachariam occidit, ceſſarunt Dei in polluto templo reſponſa & oracula ex Debir (ſecretiore parte templi in qua erat propitiatorium) & ex Ephod (ornamento Pontificio.) *Epiph.*

Azaël, deinde filius Benadad, reges Syriæ.

Prophana Rege Ioas.

Heſiodus Aſcreus poëta & ſacerdos muſarū, in Helicone, centū annis poſt Homerum. 32 ante primam Olympiadē ex Porphyrio. Scripſit deorū generationē in Helicone muſarum inſtinctu. Quā Theogoniā. Græcis primos Homerum & hunc Heſiodum compoſuiſſe, annis ante ſe quadringentis ſcribit Herodotus lib. 2. Ita Helleniſmus recentiſſimus. Et tamē non à Deo mūdi fabricatore, vt Ouidius, qui hoc ad Heſiodum ex Hebræis addidit ſumpſit exordiū, ſed à Chao, rudis inordinatæque materiæ confuſa cōgerie.

Homerū & Heſiodum coniungit Herod. lib. 2. his verbis. Heſiod⁹ & Homerus, quos quadringētis nō amplius annis opinor ante me extitiſſe fuēre, qui Græcis deorū prolē introduxerūt, éiſq; cognomina & honores, & diuerſa artificia & figuras attribuerūt. Cætera apud Gelliū. *li.* 3. *cap.* 11. *& li.* 17. *c.* 21. *& Clem. lib.* 5. *Str.* Velleius lib. 1. 120. annis diſtinguit.

Lycurgus Lacedæmoniorū legiſlator. vel potius reformator, qui ad temperandum ſolutum regum imperium Synedrion 28 ſeniorum addidit. *Plutarch. ex Platone.*

Carthago ante vrbem Romā 72 annis ab Eliſa Didone condita credita. i. ſub regis Ioas annum 30. *Oroſ. lib.* 4. *cap.* 6. Hinc lingua Punica Syriacā redolet apud Plautum, & nomen Carthaginis Syrum eſt. Nam Carta apud Syros vrbem ſignificat. Go medium. Cartago q media vrbs. Tyri ſcilicet media pars, ad eam ædificandam cum Didone confluxerat Pygmalionis regis anno 7. *Menander Epheſius apud Ioſeph, contra Ap.* 143. an. & 8 menſibus poſt templum Salomonis, *Ib. ex Tyriorum archiuis.*

Phryges 5 obtinent maris imperium an. 25. *Euſ.*

Ocraſapes rex Aſſyriorū, Anacyndarapes vocatur à Strabo. Neſcias vtra prolatio potior, nam nomina regum Aſſyriorum, Aegypti & cæterarum, mundi partium apud Herodotum. Ptolomæū, Strabonem, Euſebium, &c. non ſatis pu- 1641

Anni Diluuij. | *Anni mūdi.*

Latinorum Aremulo Syl. deinde Auentino an. 28. 3287

10

i Ioas Ochoziæ minimus filius, annis 40. 3327

Ioiada & Pedaia Pontificibus.

Zacharia Ioiadæ filio ſacerdote ſimul ac propheta.

Ophratene, deinde Ocraſape 35. an. 42. Aſſyr. regibus.

Iehu, deinde Ioachaz. an. 17. Iſraelis regibus.

Lacedæmoniorum Archelao.

Corinthiorum Agelao. Eudemio an. 25. Ariſtemede an. 35.

Athenienſium Mezade. Diogenete an. 28. Pherado an. 19.

Aegyptiorum Cheope.

Latinorum Auentino Syluio mox Proca Syluio. an. 23.

3327

rè ad

Anni Diluuij.

1641
4.Reg.
14.
1670

11

k AMAZIAS an. 29.

Sedechia pontifice.

Amos regis Amaziæ fratre, patréque Eſaiæ & Iona, prophetantibus.

Ocraſape Aſſyriorum trigeſimo quinto, deinde Sargon, an. 20.

Ioas & Ieroboam an. 41. Iſraëlitarum Regibus.

Lacedæmoniorum Taleco, ſiue Telecto, an. 40.

Corinthiorum Ariſtemede.

Athenienſium Pharedo, deinde Ariphrone, an, 20. Archontibus.

1670

Anni mundi.

nerũ. Iuxta illud, nomẽ imiorũ putreſcet. *Prou.*10, *et* Eccl.41

Sub extremam vitam Ioas Cyprij maris imperium ſexto loco conſequuntur an. 34. *Euſeb.*

3326 Bon Thuſcorum rex, à quo regio Bononia, *Cato de orig.*

3356 k VICIT Idumæos, qui ſub Ioràm defecerant. Victi deinceps nullum habuerunt Regem. *Seder.c.*20.

Poſt cędem Idumæorum, idola eorum aſſumpſit & coluit. Initio bonus, in fine impius. Occiſus eſt in Lachis,

Ionas vaticinatur in Ieroboam; filium Ioas regẽ Iſraël, vel potius de victoriis & reſtitutione Damaſci & Hemath (quam Antiochiam quidam eſſe volunt) & terminorum regni Iſraëlici facta per Ieroboam regem Iſrael contra Syros. Niniue eius tempore erat magna, alens virorum millia centum viginti, itinere trium dierum. *Ion.*4. *Diod. Sicul. lib.*3. Nam eam, vt Ionas, deſcribit, ambitu ſtadiorum 480, id eſt, leucarum 20, longitudine autem ſtadiorum 150, id eſt, leucar. nouem: Concionatur in Niniuitas, vt ex eius libro conſtat. In Seder Olam reponitur ſub Athalia & Ioas regibus Iuda, & Ieroboam rege Iſrael, qui Amaziæ & Oziæ ſæculo regnabat, quaſi diutiſſimè Ionas prophetiæ munus exercuerit.

Diſcipulus fertur Heliſæi, miſſus ad conſecrandum Iehu in regem Iſrael in Ramoth-Galaad. *Seder c.*18. Vnum eundémq; eſſe Ionam, qui has duas prophetias fuderit, teſtantur Hebræi omnes, & Ioſephus. *lib.*9. *Antiq. cap.*11.

Tarſum fugit ad declinandam ſibi impoſitam vaticinandi Aſſyriis prouinciam. i. vrbem Ciliciæ, per mare Mediterraneum Ioſepho, & Aug. vt inde littoribus Ponti Euxini eiectus ſit, deindéque pedibus ſe Niniuem contulerit. Vel Indiæ regionem per mare rubrum, vt inde ad littora ſinus Perſici vel Niuine, quæ erat ad Tigrim ſeſe infundentem ſinui Perſico, à Ceto euomitus ſit.

Euerſionem Niniuis tunc Deus remiſit *Ioan.*4 Nã multo poſt ſub alio rege accidit *Nah.*1 & 2. Ita Sardanapalus nondũ illic regnabat, qui vrbem, vitã & imperiũ perdidit.

Quidam hic inter Amaziam & Oziã è ſuo cerebro interregnum 10 aut 11 aut etiam 12 annorum faciunt, citra vllũ ſcripturæ veſtigiũ. Vnica regũ Iſrael & Iuda collatione nitũtur. Atqui illa vt infra docebo, propter varios mot⁹ regni Iſrael eſt fallaciſſima, nec ſatis liquidò ſtatui poteſt, ob hæreſim ſecũ perpetuo magnas cõfuſiones trahentẽ.

Ratio eorum ſumitur è 4.Reg.14. vbi Amazias moritur an.14 Ieroboam filij Ioas regis Iſrael, & c.15 vbi Ozias ſiue Azarias Amazię F. regnat anno 27 eiuſdẽ Ieroboam. Nam inter 14 & 27 eſt ſpatium 13 annorum. Sed iam reſpondi Reges Iſrael nõ eſſe regulã Regum Iuda. Addo locũ productum ab iſtis nõ intelligi. Nam primùm aliud eſt *regnare*. aliud, *regnare incipere*: Secũdùm eſſe hyperbatõ quatuor verſuum hoc modo. *Anno vigeſimo ſeptimo* (4 Reg 15, v.1) *Ieroboam regis Iſraël regnauit Azarias filius Amaziæ regis Iuda*. Hinc parentheſis trium verſuum (Sedecim annorum erat *cum regnare cœpiſſet, &c.*) *Percuſſitque Dominus regem & fuit leproſus vſq; ad diẽ mortis ſuæ.* Nam per hyperbatõ illud *Anno 27 Ieroboã* refertur ad ſequẽtia, *Percuſſitque*, hoc ſenſu. 27 annò eius regnauit Azarias, percuſſitq; illũ Dominus, ſiue, 27 eius Azariã regnantẽ percuſſit. Nõ quòd Azarias tũc regnare cœperit, ſed quòd tũc lepra percuſſus ſit, nempe anno 27 Ieroboam, in quem incidebat Azariæ 13, vſque ad finẽ vitæ ſuæ. i. 52 regni ſui. Tandiu enim leproſus fuit nẽpe annos 38. Quãuis enim lepræ eius Seder Olã 25 tantùm aſſignet, at Kimhi 1 Par. 5 triginta octo, quãdo docet Iothan annis 38, Patris loco regnũ adminiſtraſſe.

3356

Text	Anni Diluuij		Anni mundi.
Ad hanc explanationem accedunt Talmudici, dum ſcribunt. *Hinc deinceps*(id eſt,à 27 Ieroboam) *Azarias regnauit regnum lepra infectum.* Kimhi paulò ſubtiliùs ſumit ne muros pro cardinalibus non ordinalibus, quaſi ſit interpretandum. *Annis viginti ſeptem* (reliquis ſcilicet) *Ieroboam regis Iſrael regnauit Aſarias.* q.d. Non tantum 14 ſuperiores Ieroboæ regnauit, verum etiam 27. poſteriores vt totum regni eius curriculum emenſus ſit. Regnum enim Ieroboæ fuit 14 & 27, id eſt. 41.	1670		3356
R. Leui etiam ſubtilius de 27 annis, quibus adhuc domus Iehu erat regnatura, nempe vſque ad cædem Zachariæ filij Ieroboam per Sellum factam, ſicut prædixerat Dominus. Hæc quidem prolixiùs, ſed eripienda fuit nouis Chronologis occaſio certæ claræque maiorũ Chriſti ſucceſſionis per impij & hæretici regni incertos obſcuróſque calculos, inuoluendæ, cùm contrà per claram ratámque pij & Catholici regni ſeriem, confuſam impij oporteat euoluere.		*AEgyptiorum Cheope, deinde Cephrene an. 56.*	
Profana Rege Amaſia.			
Huius tempore collocatur Sardanapalus, cui occiſo ſucceſſerit Phul Belochus Græcis Tonoſconcoleros, an. 20, ſed quam rectè mox.			
Sargon potius reperias, Eſ. 20. qui ſub ſequentibus regibus vaticinabatur. Nam ibi videtur primus Aſſyriorum terrorem ſui nominis mortalibus incuſſiſſe. Etſi Kimhi illic Senacherib intelligat.		*Latinorum Proca Syluio deinde Numitore & Amulio. an. 40.*	
Strato Tyri rex, præter quem ſerui reliqui omnes dominos ſuos interfecerant.			
Seſoncharis, ſiue Senſcoris Aegypti rex, cuius pater Siparis Deus habitus.			
Sub hæc tempora cœpit regnum Macedonũ per Carranum decimum ſextum ab Hercule, à quo poſtea magnus Alexander fuit ſeptimus decimus. *Velleius lib. 1. Solt. cap. 15.*			
Regnum hoc Macedoniæ vſque ad Machabæos durat annos circiter 600.			
Caranus Caprarum ſequens gregem Ediſſam capit & ab euentu Aegeam vocat, regníque Macedonum fundamenta iacit. *Iuſtin. lib. 7.*			
Phidon Argiuus menſuras & pondera reperit, cum apud Latinos regnaret Procas Syluius.		12	
I AZARIAS in libris Regum, Ozias in Paralipomenis, clarum fuit pietatis exemplum.	1670 4. Reg. 15.	I OZIAS qui & AZARIAS an. 52.	3356
Vrbes multas ædificauit. Turres item in ſolitudine & & opera publica 2. *Par.* 26.	1722		3408
Zacharia Propheta plurimum vſus, cúmque requireret Dominum, fortunatus fuit in omnibus. Vicit Philiſteos Arabas Ammonitas, Aegyptum, remotóſque alios populos terrore ſui nominis concuſſit.		*Ioele ſummo ſacerdote.* *Oſea, Amos, Eſaſa, Iona, Zacharia Prophetis.*	
Agriculturam coluit. Machinas bellicas ad iaculanda tela & ſaxa grandia è turribus aduerſus hoſtes fecit.			
Vbique fœlix, donec ſecundis rebus elatus illicita præſumpſit, incenſum Domino quaſi ſacerdos offerẽs, etſi ei reſiſteret Azarias ſacerdos, non tamen ſummus ſed hebdomadarius cum 80 aliis.			
Poſtquam 27 annis regnaſſet, reliquis, id eſt, 25 ad vſq; mortẽ leproſus. Filio interim regni adminiſtratiõe demãdata, *Seder. ca. 19.* Kimhi tamen Ioathã putat Patris loco regnũ adminiſtraſſe an. 38. *Par.* 5, quaſi tadiu leproſus fuerit.		*Sargone primo in Scripturis celebrato, (Nabonnazare) mox Phul 37. ann. 48. Aſſyriorum Regg.*	
Eo anno, quo lepra percuſſus eſt 2 *Paral.* 26. extitit terræ motus prodigioſus, qui abiit in prouerbium *Zach.* 14.			
Non modo quia Ozias temere & profanè munia pontificia vſurpauerat, ſed & quoniam multa mirabilia ſub	1722		3408

eo

Anni Diluuij. 1673

Ieroboam ſilio Ioas, & per ordinem Zacharia menſ.6. Sellum menſe vno. Menahem an.10. & Phaceia an.2. Iſraelitarum regibus.

Cephrene Aegyptiorum, & per ordinem Mycerino an. 6. Aſychi an.6. Sabacho an. 50.

Latinorum Amulio & Numitore.

Romulo Romanorum Rege primo an.38.

1722

Anni mundi. 3356

eo contigerunt primo exortus regnorum Aſſyriorum Babyloniorum. Macedonum, Græcorum, Romanorum quibus per ordinem mundus grauiter concuſſus eſt. 2 Aëræ Chaldæorum, Aegyptiorum, Macedonum, Græcorum, Romanorum, quibus antiquorum ſæculorum Chronica ratio memoriaque mutata eſt, funditúſque periiſſet niſi ſacris literis fuiſſet conſeruata, 3 Nouæ mundi ſuperſtitiones, vt impij ritus præſertim Græcorum & Romanorum, quibus antiquæ pietatis ſemina valde corrupta ſunt:

Oſeas & Amos vaticinantur in decem tribus obiter etiam, in duas tribus, id eſt, regnum Iuda. Vicinorum etiam regum futura excidia prædicunt.

Eſaias de Chriſto eiúſque rebus geſtis, de vocatione gentium, reliquiſque myſteriis ita ſcribit, vt potius Euangeliſta, quam vates videatur, inſerens multas vaticinationes de plurimis regnis & gentibus.

Illum Hebræi commemorant ortum regio ſanguine, ac non tantum habuiſſe patruũ Amaziam regem, ſed & ſocerum fuiſſe regis Manaſſis, à quo ſectus miſerè dicitur. Tam clarus vates fuit, vt etiam Cyrum regem Perſarum nominarit ducentis annis priuſquam naſceretur & eius geſta deſcripſerit. *Eſ.*45. & Vriam Sacerdotem centum ante annis. *Eſ.*8.

Prophetæ ſcriptores hoc ſæculo incipiunt.

Ioel (non propheta, ſed alter) ſummum pontificatum gerebat. In libris quidem Reg. & 2 Par.26, Azarias ſacerdotum caput dicitur, qui & viuebat tempore Ezechiæ, 2 Par. 31 ſed caput non illic ſignificat ſummũ ſacerdotem, ſed primum eorum qui allocuti ſunt Oziam ſacra tractantem.

Zacharias Propheta (non hic quem occidit Ioas, neque ille, cuius extat Prophetia, ſed alius.

Externa rege Ozia.

Poſt Ocraſapem trigeſimum quintum Aſſyriorum vel potius Niniue regem, nominant Sardanapalum. *Euſeb.* Atqui ante hunc ſequentes in Bibliis receẽſentur Sargon *Eſ.*20. Phul, 4 *Reg.*15. qui fuit diebus Manahem. Tiglat Phalaſſar, qui diebus Romeliæ. *Ibid.* Salmanaſar qui diebus Oſeæ *c.*17. Senacherib, *c.*19. *& apud Herod*, qui diebus Ezechiæ Aſſaradon, id eſt, Sardanapalus. *Ibid.*

Adde legationem Ionæ prophetæ ad Niniuitas hoc loco narrari nempe ſub Ozia & Ieroboam Ioæ filio è 4 Reg. 14. In ea autem ira Dei in pręſens placata, calamitatem illam extremam in aliud tẽpus auertit, vt è Nahum apparet, qui eam imminere denuntiauit regnante Menaſſe, paulò antè Monarchiam Babylonicam.

Malo ergo pro 36 regibus numerare 41 & Sardanapalum in poſteriora tempora reiicere. Errorem auxit Metaſthenes Annij & ſimiles auctores ab Annio ſuppoſiti, qui Biblicos appellant reges Babyloniorum, cum Scriptura diſertè vocet Aſſyriorum.

Et certè Niniue adhuc imperabat, vt quæ ad Ionæ prædicationem, qui hoc ſęculo vigebat, cõuerſa legatur. Quæ & adhuc ſtetit per annos ferè ducentos. Nempe vſque ad annum primum Nabugodonozoris, qui fuit quartus Ioachim Iechoniæ patris. *Ierem.*25. Idque iuxta prophetiam Nahum contra Niniuitas ad vomitum redeuntes.

Phul Belocum regem fuiſſe Niniue, qui ad Ionæ concionem pœnitentiam egerit nonnulli probabiliter ſentiunt. Sed malo Sargonem, cui aiunt Phul imperium & vitam eripuiſſe.

3408

Venit in terrã Iſrael, & dabat Menahem ipſi Phul mil

talenta argenti,vt eſſet ei auxilio & firmaret regnum eius 4.*Reg*.15.

Traiecto Euphrate primus Aſſyriorum tentauit Aſiã.

Tiglath Phalaſſar in ea cepit multas regiones. Salmanazar perſecutus eſt victorias, Senacherib perficere conatus eſt,ſed infœlix fuit ex Herodoto. Sardanapalus omnia perdidit.

Initium Olimpiadum 405 annis poſt Troiæ captiuitatem *Euſeb. in Chron*.qui tamen initium illarum ſtatuit primo anno Ioathan Oziæ filij & ſucceſſoris.

Secundo Aeſchyli Athenienſium iudicis anno, authore Iphito Elio,qui & mercatum & ludicrum certamen ad excitandam corporis animíque virtutem efficaciſſimum Olympiorum conſtituit.*Velleius lib*.1.A quo tempore hiſtoria Græca vera creditur *lib*.1.*Stromat.ex Seſibio*.

Ex quo ſæculum deinceps Hiſtoricum Varroni dicebatur,vt ſuperius Mythicum.*Cenſor.de die Natali, cap*.21.

Lycurgus Iphiti,qui primam Olympiadem ordinauit. æqualis.*Pauſ.libr*.1.*Eliac.& Plut.in eius vita ex Ariſtotel*.Vix trecentis ante Platonem annis.*Plato in Minoe*.aut ante finitum bellum Peloponneſiacum,*Thucid.in Prolog*.Septingentis annis ante Ciceronem,vt par prope ſit inſtitutorum Lycurgi & Romæ antiquitas.*Cicero pro Flacco*.

Olympias ſpatium quatuor annorum,quod labebatur inter duos ludos Olympicos.Lycophronis interpres,quinquaginta menſes(lunares)fuiſſe ait. Quaternorum annorum circuitum,item luſtrum interpretatur *Cenſor. de die nat.cap*.15.deſierunt celebrari Theodoſij maioris ætate,Indictionibus ſubſtituti,.*Cedrenus*. vel vt alij , Conſtantino Imperatore.

Nulla certa hiſtoria extat ante Olympiades.apud Græcos,neque vllum ſcriptum vetus barbarorum & Græcorum geſta declarans,*Iuſti. Martyr.in parænetico*.

Temporum illuſtrium initia (æras vocant Aſtrologi)in hoc cadunt ſæculum.Nam.

Anni Chaldæorum,Macedonum,Aegyptiorum. commune ferè habent principium , ſcilicet à Nabonazaro, quem Salmanazarem fuiſſe alij ſentiunt , ego Phul vel Sargonem Aſſyriorum regem,60 annis Salmanazare antiquiorem.Ita perſpicitur,quàm ſit iſtorum recens Chronologia.

Græcorum & Romanorum memoria in idem tempus incidit,quod ad hunc modum conuincitur.A Nabonazaro ad Auguſtum annni duntaxat colliguntur 718.*Ptolom. libr*.3.*Almag.cap*.8.Ab vrbe condita ad eundem Auguſtum ann.710.A prima Olympiade ad eundem Auguſtum ann. 734.Olympias igitur prima duntaxat antecedit Nabonazarem Ptolomei annis 16 , & Nabonazares vrbis fundamenta an.8.

Etſi Cenſorinus *de die Natali cap*.21 Annos Nabonazari , quos Aegypij nominant,à primo imperij eius anno cœpiſſe narrat ſeptingentis tribus annis ante Iulianos,& nongentis octoginta ſex ante diem,quo ſcribebat. Nam iuxta hunc calculum Nabonazaris anni inciperent annis quinque poſt V.C.viginti octo poſt Olympiadas.Sed diſcrimen eſt valde paruum.

Hic ego incipio primã adoleſcentiam monarchiæ Aſſyriorum,vſque adeò ab hiſtoricis decantatę.Nam ante hoc tempus,Euphratem minimè traieciſſe probari poteſt certiſſimè,atque ita colligi eſſe fabuloſa, quæcunque de ea exteri ſcriptores prodiderũt.Sed & Regũ nomina & ſeries

Anni Diluuij 1670 — 1722

Anni mundi. 3356 — 3408

Lacedæmoniorum Thaleco, deinde Alcane,ſiue Alcamene an.37.

Corinthiorum Egemnone, an 16. deinde Alexandro an.25.

Pheloſteno an.12.

Athenienſium Ariphrone, & per ordinem Theſpeio, an.27.Agamneſtore an.20.

Macedonum Carano rege primo an. 28. deinde Cæno, an.12.

quam

Anni Diluuij. | *Anni mundi.*

1670 | 3356

OZIÆ OLYMPIADVM, ET ROMÆ CONDITÆ SÆCVLO.

quã à Nimo deducunt,atque hîc etiam nos ex illorũ ſententia inſeruimus,ſunt ſuſpectiſſima.

Primo,quoniam eorum ne apiculus quidem in ſacris extat,vbi primæ antiquitatis res diligentiſſimè deſignantur.Certè ſi tam potens & ampla fuiſſet iſta Monarchia, in tanto annorum ſpatio propter viciniam,illi commercium aliquod aut res alia fuiſſet cum Iudæis, cum Syris, cum finitimis aliis populis,quorum bella & res ſolet ſcriptura attingere.

2 Temporibus Abrahæ,Amraphel rex Sennaar,ſiue Babylonis,Arioch rex Elaſar,Chodorlaomer rex Elamitaru, qui ſunt Perſæ,Thadar Rex gentium, vt ſui iuris nominãtur,*Geneſ.*14,qui in terra Chanaan contra reges Sodomorum & Gomorthæorum bella gererent Iſtæ ergo nationes non erant tunc ſub iure Aſſyriorum. Tempeſtate Moſis & Ioſuè,cùm Hebræorum fama feratur ad longinquiſſimas quaſque terras perueniſſe vt etiam è Meſopotamia Balaam vates fuerit excitatus,nihil de Aſſyriis,quos tamen præcipuè cõmotos oportuit,& cũ reliquis regibus Orientis accurrere ad reprimendam,retardãdamque tam numeroſi populi inundationem,qui non ſola Paleſtina contentus fore videbatur.

3 Per ſequẽtes deinceps Patriarchas,Reges,Prophetas, Iudices ſuccedentibus libris,Reges Syriæ,Meſopotamiæ, Damaſci,Moab,Arabiæ,Ægypti,Aethiopiæ, reliquarum feré regionum Orientis,præter quàm Aſſyriæ, perpetuo occurrunt.Nam de illa altum ſilentium. Quin & Dauid Meſopotamiæ partem acquirit,nec vllus Aſſyriorum rex ſe ei opponere narratur.Aut nulli ergo erant ante Sargonem & Phul,qui primus nominantur & terrent regiones cis Euphratem,aut non valdè potentes.4 *Reg.* 15.

4 Balaam in ſuo prædicto.*Num.*24 de Aſſyriis loquitur, vt valde infirmis qui non poſſent regulos iuxta Euphratem ſubigere,& vaticinatur de eorum ſub tempora nouiſſima incremento.*Cinee*(inquit)*robuſtum quidem nunc eſt habitaculum tuũ,at quandiu poteris permanere*?Et poſtea,*Heu, quis victurus eſt,quando iſta faciet Deus*?Quaſi multa adhuc ſupereſſent ſæcula.

5 Ionas Propheta,qui vaticinabatur ſub hoc Amaziæ & Oziæ æuum,Niniuem quidem magnã vrbem fuiſſe,& Regem habuiſſe narrat, at eum deſcribit vt potientem regno non multùm extra Aſſyriam diffuſo,quare ne Regem quidem Aſſyriorum eum nominat,ſed Niniuæ.

6 Exteri ſcriptores qui nihil tribuerunt incertis rumoribus & fabulis,Epochen ſiue principium Calculi figunt in Nabonaſſare Aſſyriorum rege annis duntaxat ante Alexandri magni mortem 424,vt Ptolom.*lib.*3.*Almag.*tanquam inſigni aliquo principe,qui ſuperiores certa virtute & potentia ſuperarit,ac meritò principium numerandi ſecuturis ætatibus tribuere potuerit.

7 Hanc eandem Epochem ſtatuit Scriptura.Nempe circa annum 27 Oziç,quando terræ motus ille prodigioſus viciſſitudinum mundi prænuntius extitit,& Phul,qui fortaſſe Nabonazar hoc imperium cœpit condere. Eo enim reſpexiſſe videtur Eſaias cap.7.*Adhuc* 65 *anni & Ephraim deſinet eſſe populus*,id eſt, 5 anno imperij Aſſyriorum, qui idem eſt ſexageſimus quintus Terræmotus Oziani Ephraim à Salmanazare euertetur.Hos enim annos reperies,vt & vidit Kimhi à 27 Oziæ,ad ſextum Ezechiæ.

1722 | 3408

8 Hîc primum apud prophetas,Eſaiam Oſeam Amos, &alios Aſſyrij nominis terror nationibus incutitur,virga furoris Domini appellatur,&c.

9 Ioſe

Anni urbis cōditæ.

28

28
4.Reg.15.
44 m IOATHAM an.16.
13.

Ioatham eiuſdem nominis pontifice.

Oſea, Eſaia, Amos, Ozia, Michea Moraſtite, Iona vatibus.

Phul, deinde Tiglath-Phalaſſar 38. rege Aſſyriorum, an.23.

Phacea, Iſraelitarum rege, an.20.

44

Anni mundi.

rum decem præcipuos, Patricios nominauit. q. populi pa
tres 300 equites & ter mille pedites ad vrbis præſidiu
conſcripſit reliquum populum in tribus quatuor diuiſ
Suidas.

3408 Curionum ſacra inſtituit. Publicè eoſdē ferè Deos, quo
Græci, aſciuit: Saturnum, Iouem, Iunonem, Martem, Mi
neruam, Mercurium, Appollinem, Herculem. Itaque prim
templa Ioui Feretrio & Statori in Capitolio dedicaui
Nouos Deos & quaſi Romanorum vernaculos, cōſecraui
vt Conſum, & Tatij ſententia Cloacinam ex Arnobio. Cę
tera ab aliis acceſſerunt, de quibus ſeq. pag.

Antimachus Teius Lyricus. *Plut. in vita Romuli.*

Phœnices ſeptimo loco maris mediterranei poteſta
tem adipiſcuntur. *Euſeb.*

Bebochorus Aegypti rex poſtea arripit. Mycerinus ta
men ab Herodoto rex Aegypti hoc loco ponitur, qui ſum
ma pietate & clementia vixit, deinde Aſychis, & Sabacho

Phul Belocho apud Aſſyrios regnante, Mediam occu
pauit Arſaces, *Herod. lib.* 1. Sic regnum Medorum vſque a
Cyrum annorum 300 fuiſſet. Itaque de eo poſtea veriu
ſub Manaſſe.

3408 Rhæcus in Samo plaſticem cōminiſcitur.

Trieris prima nauigauit Corinthum. *Naug.*

3424 Lydorum regnum incipit rege Ardiſo Haliattis filic
Ibid. Euſeb. Ante dicebantur Mœonij. Eius frater Thyrrhe
nus in Italiam venit, & Tyrrhenam terram à ſe nominau
Hoc regnum 230 annis ſtetit ſub nouem Regibus, id eſ
vſque ad Crœſum, qui quia Chaldæis contra Perſas aux
lium tulerat, cæſus eſt à Cyro ſub annum eius decimun
Quam ſummam reperies, à quinto regni Ioatham.

Lacedæmoniorum reges deficiunt, Nicander & Alcana
ſiue Alcamenes. *Euſeb.* Poſt iſtos tamen Polydorum & alic
deinceps nominat ad 15 generationes, poſtremum poner
Cleomenem Leonidis filium, qui capta ab Antigono pa
tria in Aegyptum fugit, vbi tandem occiſus eſt à Ptol. Ph
lopatre Pauſanias, eo ferè tempore quo Antigonus Deme
trij filius Athenas oppugnauit, aut paulò pòſt. Scilicet re
gnum potuit renouari.

Sabachos Aethiops pulſo Aſyche in Aegypto regna
an. 50. Hic in ſcriptura Sua vel So appellatur 4. *Reg.* 17.

m SANCTISSIMVS fuit, proſperéq; regnum adminiſtra
uit. Ammonitas ſtipendiū argenti, tritici & hordei pręſtar
coëgit, non ſolum pietate, ſed etiam fortitudine excellēs

Eius primo ferè figitur initium Olympiadum, de qu
nos in Ozia Patre.

Michæas Moraſtites ex æquo ſtylum ſuum ſtringit i
duas & decē tribus, vt titulus illius ſatis indicat. De Chri
ſto multa vaticinatur. Vidit Oſeā. Eſaiā & Amos. Deincep
Prophetarū ſucceſſio perennis. *Præf. Maiemonim.* Sub Ioa
thā prophetiā incipit, ſub Achaz & Ezechia continuaui

Porta ſpecioſa & ſublimis in tēplo à Rege conſtruitu

Razin rex Syriæ,

Tiglath-Phalaſſar anno ſeptimo Ioatham imperiū adi
decimo vrbes multas Galileam, & vniuerſam terrā Neph
talim cepit, & in Aſſyrios abduxit. 4 *Reg.* 15.

Cuius fortaſſe metu ſub Ioatham filij Ruben, Gad &
dimidiæ tribus Menaſſis ad quadraginta quatuor millia ſ
ptingentos & ſexaginta aggreſſi ſunt Agarenos, Ietur, N
phis, Nodab, Iſmaëlis filios, quibus pulſis illic habitaru
vſque ad captiuitatem, 1. *Par.* 5. (Babylonicam, alij vt Kin
3424 hi Aſſyriacam.)

Idem fecerātdiebus filij Ioas i. 40 an. antè ſub Ozia. *Ib*

Anni vrbis cōditæ. 28 — *Anni mūdi.* 3408

Annus vigeſimus Ioatham nominatur 4 Reg. 15 qui fuit quartus Achaz, nempe quoniam tunc indignabatur Scriptura, impium & profanum regem nominare, potius patrem mortuum nominat, qui non niſi alioqui regnauit an 16.

Profana Rege Ioatham.

Peloponnenſium & Athenienſium maximum bellum, vt velut victi inuicem ſe mutuo ſubtraherent. *Oroſ. lib. 1. cap. 24.*

Aeſchylus archon 12 Athenienſium. qua ætate Ioatham regnabat in Hieruſalem, *Euſeb. chron ex Africano.* Ars ſculpendi marmoris hoc tempore cœpit, *Plinius lib. 36 cap. 5.*

Aegyptij poſt Phœnicas octauo ordine maris ditionem inuadunt.

Numa Pompilius Romæ ſacra & ceremonias atque pōtifices Moſaicis cōſimiles inſtituit, *Tertul. de Preſcript.* quod in genere de omnibus Gentilium ſacris prodit Iuſtinus Martyr. in Apolog. de cœna Domini verba faciens, ſiue Iudæorum imitatione: quorum tum florens erat nomen & & imperium: ſiue Sathanæ inſtinctu, qui Dei ſimius, ſibi eadem apud gentes exhiberi exoptabat. quæ illic Deus. Et ſanè in illis inducendis dicebat ſe cum dea Aegeria congredi. Quanquam hunc cum dea congreſſum videatur commentus, vt ſuum inuentum populo adhuc rudi & Martio meliùs inſtillaret; atque religionis metu ſibi fidelius obſtringeret. Erat enim alioqui inſignis deorum contemptor & ceremonias, quas publicè colebat, priuatim libris ludificabatur qui poſt quingentos annos ex eius tumulo defoſſi iuſſu Senatus ea de cauſa in foro concremati ſunt. Mirum autem cur Romani cùm cunctarum Gentium deos reciperent, nunquam tamen Deo Iudæorum, quibus, vti dixi, magna ceremoniarum affinitate congruebant, locum apud ſe dare voluerint. Nec mihi ſatisfacit ratio, quā Cicero pro Flacco affert. Numen illud nimis abhorruiſſe à ſplendore imperij. Magis arridet quod Auguſtinus lib. 1. de de conſenſu Euangeliſtarum cap. 2 ſcribit non fuiſſe receptū quia ipſe ſolus volebat coli, ac eius religio cæteras excludebat. Nam illo vno prætextu Senatus olim rogatus, Chriſtum inter deos vrbis referre recuſauit, vt eſt apud Tertullianum. Annum in 12 menſes diuidens) *Meſſala Coru. de progenie Aug.*) Decem menſibus, quos in anno ſuo inſtituerat Romulus, duos Ianuarium & Februarium *poſtpoſuit Ouidius. 1. Faſt.* ſic enim legendum, non *præpoſuit.* Nam 2 Faſt. & 3 fuiſſe poſtremos anni menſes docet. Eius calendarium tanquàm vndecim diebus mancum C. Cæſar poſtea reſtituit & perfecit.

Sacerdotes creauit, Veſtales Virgines ſacrauit Pontificem Max. primus declarauit, dies faſtos nefaſtóſque condidit. *Ibid. Meſſala.*

Pontifici ſacra omnia exſcripta exſignatáque attribuit, quibus hoſtiis, quibus diebus, ad quæ templa ſacra fierent. Nec cæleſtes modo ceremonias, ſed iuſta quoque funebria, placandóſque manes eum edocuit. Veſtam, Quirinum Terminum, Fidem conſecrauit. Flamines tres Dialem, Martialem, Quirinalem & Veſtales Virgines 4 cum Veſtali maxima, Salios palatinos 12, qui Martis ſacra curabant. Feciales 20 cum Patre patrato. Pontifices 4 cum Pont. Max. creauit, Rituales & Pontificiales commentarios ſcripſit. *E Liu. lib. 1. & Dion.*

Picum, Tiberinum, Pilumnum, Picumnum, Laurentium Floram, cæteróſque Græcis ignotos Deos Romani aliis temporibus dedicarunt. Aeſculapiùm ſerò populus ex Epi-

dauro

Sabacho AEgyptiorum.

Romulo, deinde Numa Pompilio 2. Romanorum rege, an. 43.

Lacedæmoniorum Alcane rege vltimo. Deinde poſt regnum inſtauratum Polydoro eius f. an. 53.

Corinthiorum, Theleſteno, & deniq; Automene, an. 1.

Athenienſium Agamneſtore, deinde AEſchylo, an. 23.

Ardiſo Lydorum rege primo, an. 36.

44 — 3424

Anni urbis conditæ. | *Anni mundi.*

&c.Cybelem è Phrygia victoriæ cauſa multo ſerius, quam uis Græcos Deos.Compitalia ſacra in vrbe, Paganalia in agris Seruius Tullius edixit.Pauorem & Pallorem Hoſtilius indigetauit.Duos viros Sibyllinos Superbus inſtituit.

44 | 3424 | Regem ſacrorum Brutus poſt exactos reges. Tres viros epulones an.vrbis 558.Romitilus Tribunuſp.

Antiquiſſimi fuêre Luperci, qui Panis ſacra curabant, itémque Potitij, qui Herculis, iam inde ab Euandro, ante Aeneæ in Italiam aduentum, ordinati. Proximi 12 fratres Aruales, & tres Augures, & 8 Aruſpices & Curiones 30 à Romulo omnes illati. Sodales enim Titios T. Tatius Sabinorum rex Romuli ſocius dedit. Quæ ita perpetuo habuerunt, niſi quòd Augurum, Flaminum, Pontificum (qui ſacris omnibus promiſcuè præerant, cum alij vel ſingulorum Deorum ſacra duntaxat curarent, vel de ſingulis rebus) Veſtalium, trium virûm & Epulonum numerus procedente tempore auctus eſt, præſertim ſub Sylla.

Macedonum Cano, deinde Tyrima an.38.

Poſt Numæ mortem an. 535 Cornelio & Bebio coſſ. eius libri effoſſi ſunt 7 videlicet Latini de iure Pontificio & totidem Græci Pythagorici (id eſt, de illo genere Philoſophiæ, quod poſtea ſecutus eſt Pythagoras. Nam poſt Numam vixit an. ducentis è Cic. 2. de Orat.) ſiue de diſciplina ſapientiæ, quibus euertebat non modo deos aliorum populorum, ſed etiam Romanos cum ceremoniis à ſe conſtitutis, vt decreto Senatus publicè combuſti ſint. *Liuius lib. 40. Val. lib. 1, Plin. lib. 13. cap. 13. Aug. de Ciui. lib. 7. cap. 14. Lact. lib. 1.*

Poſt Pheleſtenum regnauit Automenes Corinthiorum rex vltimus, poſt quem deinceps annui Principes. *Naug.*

Sic Alcanas rex fuit Lacedæmoniorum vltimus, vt modo docui. Atque ita, vt duo hæc regna iiſdem temporibus cœperant, ita & iiſdem defecerunt, mox etiam Archontum Athenienſium principatus perpetuus in decennalem deſi-

15.

3424 | net.

n Abgaz an.16.

Si Numæ Pompilij ſuperſtitiones reuoluamus, ſi ſacerdotalia officia, inſignia & priuilegia, ſi ſacrificantiũ mini-

44 / 4.Reg.16 / 60 | 3440 | ſteria & inſtrumenta & vaſa ipſorum ſacrificiorum & piaculorum & votorum curioſitates conſideremus, nónne manifeſtè illam Iudeæ moroſitatem imitatus eſt. *Tertul. de Præſcript.*

Ceremonias flaminibus impoſuit Moſaicis congruentes, de quibus Gellius lib. 10, cap. 15.

Annum caſtigauit adiectis menſibus Ianuario & Februario. *Plut. in Numa,* vel potius Ianuarium primum anni eſſe voluit, ſecundum Februarium, *Macrob. lib. 1. Satur. cap. 13.* Secundum Ouidium, vbi ſupra poſtremos.

Vria in Aaronis cathedra præſidente.

Capitolium Romæ in monte Tarpeio extruitur.

Sibylla Samia inſignis habetur Numæ temporibus.

Croton in Italia conditur à Myſcelo quarto regni Numæ. *Dionyſius. Halic. lib. 2.*

Ephori apud Lacedæmonios Theopompi regis conſilio creantur, *Pauſan.*

Superioribus itémque Obed prophetantibus.

Anno 17 poſt mortem Alcamenis cum hactenus ſub regibus fuiſſent an. 340, *Euſeb.* poſt Lycurgum an. 130. *Plutarch.* ſub Polydoro Alcamenis f. & Theopompo Nicandri, regibus non ad tollendum regium Imperium, ſicut Euſ. exiſtimauit, ſed ad temperandum & coërcendum.

Cynethon Lacedæmonius Theogoniam ſcribit. Cumelus & Archinus Poëtæ.

n Decennis genuit Ezechiã, anno enim 20 regnum con-

60 | 3440 | ſequitur, 16 poſt moritur, id eſt, ætatis trigeſimo ſexto. Suc-

cedente Ezechia annos 25 nato. 4. *Reg.* 16.

Superiores reges impietate ſuperauit, imitatus impietatem regum Iſrael, & inſuper ſtatuas fundens Baalim ſiue Belis.

Finitimorum bellis petitus ad Gentilium Deorum opem confugit,

Contra Razim regem Syriæ & Phaceem regem Iſraël à Deo opem poſcere ab Eſaia iuſſus (*cap.* 7.) abnuit, ſed ad auxilium Tiglath-Phalaſſar Aſſyrij regis ſe contulit.

Ad eum inde, cum Damaſci eſſet, profectus aræ maximæ Syrorum Deorum exemplar Hieruſalem ad Vriam Pontificem miſit, mandans vt ſimilem fabricaret. Reuerſus aram illam veneratus eſt & Diis Damaſci ſacrificium fecit, idemq́; Vriæ Pontifici faciendum mandauit, 4. *Reg.* 16. In hoc nefariæ mentis piaculo diem functus. 2. *Par.* 23.

Oded propheta milites arguit crudelitatis 2 *Par.* 28.

Eſaias Chriſtum de Virgine, Micheas in Bethlehem naſciturum prædicunt.

Apud Aſſyrios Tiglath Phalaſſar, 4. *Reg.* 15 & 16 Galileã Damaſcum & Syriam capit, capto Razin rege, & populum transfert Cyrenem verſus Aethiopiam. Medis quoque imperauit, vt ex 4 Regum 17 colligi poteſt. Cum eo amicitiam Achaz iniit, eique dona miſit, vt auxilio ipſius à rege Syriæ liberari poſſet, 4. *Reg.* 16. Sic paulatim in populi Domini perniciem attractus eſt Aſſyrius ab ipſiſmet domeſticis, de quo varias querimonias prophetæ inſtituunt,

Vrias pontifex inflectens ſe ad voluptatem apoſtatæ Achaz. Ecebolio ſimilior, quàm Ambroſio, 4. *Reg.* 16. *Eſa.* 8.

Oſee rex Iſrael permiſit ſuis quotannis ter aſcendere Hieroſolymam ad adorandum Dominum, ſuſtulitque præſidia à ſuperioribus Regibus ad impediendum & aſcendentes intercipiendum poſita, *Hebr. & annal.*

Cùm Ioas permiſiſſet quidem idolorum cultum, ſed nõ ipſe eum ſequutus eſſet, 2 *Par.* 24, Achaz primus regum Iuda religionem palam eiurauit, & in Synagogas hæreſim, peregrinorúmque deorum cultum intulit. Quem è ſequentibus regibus ſoli Ezechias & Ioſias penitus repudiarunt. Adeo tenax eſt impietas, poſtquam ſemel in regna admiſſa eſt. Vnde nec prius deſiit, quàm funditus populum Domini euerteret, & in captiuitatem Babylonicam euomeret. Præcedentes aliqui reges, id eſt, Ioram, Ochozias, Athalia, mali huius origo, erant quidem deorum cultores. At Dei verum cultum publicè non inſectabantur, ſinentes quèmque ſuo modo, viuere. Ioas cõtra 2. *Par.* 24 poſtquam obiit Ioiada pontifex, delinitus obſequiis principum Iuda, acquieuit eorum petitionibus, permiſitque, vt derelinquerent templum Domini Dei patrum ſuorum, & ſeruirent lucis & ſculptilibus, id eſt, cùm ipſe catholicam religionem profiteretur, impietatem permittebat.

Profana.

Mileſij imperium maris capeſſunt.

Athenis perpetui archontes eſſe deſierunt, cùm fuiſſet vltimus Alcmæon, cœperúntque in denos creari per annos 70. ac deinde Reſp. annuis commiſſa eſt magiſtratibus. Ex iis, qui denis annis præfuerunt, primus fuit Charope, vltimus Erix: Ex annuis primus Creon. *Velleius.*

Primus Ephorus Elatus apud Lacedæmonios 130. annis poſt Lycurgum. *Plutarch. in Lycurg.*

Eliſeus Tyri rex à Salmanazare oppugnatur. *Ioſeph. lib.* 9. *Antiq. cap.* 15.

O PRAECLARI exempli & ſingularis pietatis princeps.

Anni vrbis cõdita.		*Anni mundi.*
60	*Tiglath Phalaſſare 39. & Salmanazare an. 50, Aſſyriorum monarchi.*	3440
	Phacea, & ad extremum Oſea an. 9. Iſraëlitarum regibus.	
	Sabacho AEgyptiorum.	
	Numa Pompilio 2. Romanorum rege.	
	Lacedæmoniorum rege poſt regnum inſtauratum Polydoro Alcamenis f. an. 53.	
	Athenienſium Archonte AEſchylo, denique Alcmæone decimo tertio & vltimo an. 2.	
	Lydorum Ardiſo.	
	Macedonum, Tyrima rege tertio.	
89		3469

Anni urbis conditæ

15

60 ꝺ Ezechias an.29. — *Anni mundi.* 3440

Ibid.18. — 3469

89. *Neria pontifice.*

Oſea, Eſaia, Amos, Michæa vatibus.

Salmanazare, Senacherib 40.annis ferè 7.
Filio eius Aſſar-Adon. 41. id eſt, Sardanapalo an.10. Aſſyriorum monarchis,

Merodac Babyloniorum rege primo an.52.qui & Baladan.

Oſea vltimo Iſraëlitarum rege.

Setone Aegyptiorum.

Numa Pompilio, deinde T. Hoſtilio 3. Romanorum rege an.32.

Lacedæmoniorum Polydoro.

Athenienſium Carope Aeſchyli f.primo decēnali principe, Aeſimede 2. ſiue Aeſtinede.
Elidico 3.per ordinem. — 3469

89

Rem diuinam & bellicam præclarè geſſit.

Primum rei diuinæ opus fuit, primo regni menſe oratio ad populum pro religione vetere inſtauranda & templo aperiendo.2.*Paral*.29.

Secundum, legitima ſacrificiorum inſtauratio.*Ibid.*

Tertium, Paſchatis relatio 4. *Reg.* 20.ad cuius ſolenne ſacrum populos Iſraël ſiue decē tribuum aduocauit Nám nondum in Aſſyriam fuerant traducti. Eorum quidam venerūt, præſertim ex Aſer, Manaſſe, Zabulon, Ephraim, Iſachar. Alij irriſerunt.

Rerum bellicarum prima fuit egregia victoria de Philiſteis.4.*Reg*.18.

Secunda, ídque regni decimo quarto, de Senacherib rege Aſſyriorum qui iam poſt Salmanazar ſeptimum imperabat. E cuius clade ſecuta eſt imperij illius euerſio, ſub initium Manaſſis.4.*Reg*.19.*Eſa*.37.

29 annos cum tribus Aſſyriorum regibus egit. Cum Salmanazare, qui ſexto eius poſt captam Samariam, vita ceſſit. Cum Senacherib, qui eius 14. ab angelo profligatus eſt, cum Aſſar-Adon, quem per decem annos neque amicum, neque inimicum habuit, & eodem tempore cum Merodac rege Babyloniorum, quo amico vſus eſt.

Ex quo apparet ſub finem vitæ eius Aſſyriorum imperium fuiſſe à Medis & Babylonijs extinctum.

Aenei ſerpentis abuſum ſuſtulit, Idolorum, lucorum, excelſorum idololatriám aboleuit 4.*Reg*. 8.

Merodac, ſiue Berodac filius Baladan rex Bab, *Hier*.50. regi Iuda è morbo conualeſcenti munera deſtinauit. *Eſ*. 39. Mardocempadus fortaſſe Ptolemæo Almag. lib.4.c.6. & 8. Adductus ad id fuit miraculo, quòd ſol per decem lineas, quas tantum deſcenderat, ad Orientem regreſſus diem decem horis aliis auxiſſet, *Eſ*.38. Huius admirandi Phænomeni meminit *Herod.lib*.2. Circa regni eius decimū quintum, vnde primus Merodac & Aſſar-Adonis videtur concurriſſe.

Ezechias coluit bonas artes. Nam & ſtudioſus fuit Mathematicarum, apud Chaldæos tunc vigentium. Vnde annum reſtituiſſe fertur, & leges poſuiſſe de intercalando tertio quoque anno menſe Niſan (hodie Iudæi menſem Adar, id eſt, Februarium intercalant, quod tamen in idem recidit & duplicando, vt ille eſſet menſium 13. & menſes lunares ad curſum ſolis accommodarentur. *Elias in Tisbi è Talmudicis*. Hinc fortaſſe ſignum Eſ. 38. de ſolis retroceſſione ipſius ingenio accommodatum.

Horologium Achaz celebratur, cum Græci & Latini trecentis annis ante Chriſtum neque quadrantes, neque horologia neque horas haberent.

Amici Regis Ezechiæ, mandato, authoritate, & ſuaſionibus eius, libros Reipublicæ vtiles non tantùm componebant, verum etiam veteres, quos ederent, perquirebant. *Prouerb*.25.

Ezechiæ ſexto anno, vrbe Samariæ potitus eſt rex Aſſyr. Salmanazar. Ita durauit hoc regnū annos ducentos quinquaginta octo, menſes ſeptem. Qui tranſmigrarunt, non leguntur rediiſſe, quamuis credibile ſit, eorum multos ſolum patrium repetiuiſſe ſub regibus Perſarum: è contrario, duæ tribus, quæ in exilium exigi cępere poſt an.113. ſub Ioachim(*Dan*.1.) leguntur rediiſſe, & tamen earum plurimi in exilio hæſerunt. Quo factum, vt B. Iacobus epiſtolam ad duodecim tribus diſperſas ſcriberet.

Cutthei ſiue Aſſyrij, in patria decem tribuum collocati nunc primum vocari cœpti ſunt Samaritæ, & vnius Dei

Anni vrbis conditæ. *Anni mundi.*

cultum vtcunque amplecti.

Tobias apud Niniuem captiuus,vt conſtat ex eius libro,quem & Hebraicè vulgauit ante paucos annos Germania qui tamen non hoc tempore ſcriptus eſt, ſed poſt 3440
60 reditum de Babylonia ex antiquis monumentis vnde nec in primum Hebræorum canonem,qui mox poſt illum reditum conditus eſt,ſed in ſecundum è quo poſtea Eccleſia ſuo annumerauit cum opuſculo Iudith, vt 24 veteris teſtamenti libri conſtituerentur. *Hilar.prolog.in Pſal. Aug. lib.2.de doctrina c.5.Conc.Cartag.3. Gelaſius in Con. 70. epiſ.* Quare & eum citat tanquam ſcripturam canonicā Cyp. lib.1.contra Iudæos & li.3.c.11.epiſt.52,62,imò diuinam Scripturam vocat li de Orat.Dom.lib.de op & Eleem.de bono Patient.& ad Fortun.c.10,& 11,de mortal. Sic alij vt Iren.lib.1.c.34.Hilar.in Pſ.129 Amb.li.de Tobia,& lib.6. Hex.c.4.lib.de Elia c.10.Chryſ. ad pop.ho. 3. Iſid. lib. 6. Etym. cap.1. Hieronym. Præfat. in Ionam, & Præfatio in Tob.

Lydorum Ardiſo, & per ordinem Aliatte an.14. Mele an.12.

Tranſlatæ autem ſunt 10.tribus ad Aſſyrios.4.*Reg.*17, vnde itinere anni cum dimidio,per anguſtias Euphratem tranſgreſſi,venerunt in Arſereth regionem hactenus inhabitatam ibi commoraturi,4 *Ezra* 13.Colchidis partem aut regionem aliquam illi propinquam nonnulli eſſe ſuſpicantur,quòd Colchi more Iudæorum,infantes circumciderent,teſte Herod.lib.2.Ego puto eſſe veterem Tartariam ad deſertum Belgian in Orientis Septentrionalis angulo. è qua illi ſub annum Chriſti 1200. Duce Cingis erumpentes,cùm antea ignoti eſſent & loco nomine,imperium Cham Tartarorum,quod hodie memoratur,conſtituerunt.Nam in Hebræorum annalibus apud R. Selomonem in 27 Eſaiæ,decem tribus in Oriente fuerunt perditæ.Facilè amplexæ ſunt Mahometiſmum,quòd iam ab æuo circumciderentur,& corrupta quadam Moſaicæ religionis ſpecie tinctæ eſſent.

Macedonum Tyrima rege tertio deinde Perdica an.51. de quo Herod.lib.8. & Soli cap.14.

Palęſtini,ex quo ceciderunt regnante Ezechia,caruerunt deinceps gentili rege. *Seder Olam cap.*20.

Merodac Baladan cum duodecim annis in Babylone regnaſſet omnē Aſſyriorum potentiam ad Chaldæos tranſtulit,occaſione cladis Senacherib non modo regnum ſuum in libertatem aſſerens, ſed & augens, indéque regnauit ann.40.Quare Ierem. *cap.* 50, regnum Merodac vocat regnum Babylonis,quod is primus auctor huius regni poſt labefactatos Aſſyrios fuerit.Et cap.1.*Cecidit Merodac*,id eſt,rex Babylonis vltimus Baltazar, quaſi tranſmiſerit nomen ſuum ad poſteros, vt Ptolomæus, Cæſar,&c.

Synodus quarta de reſtituenda religione,templo,feſtis, & re diuina, iuxta diſpoſitionem & canones Dauid regis,Aſaph.& Gad videntis.& Nathan prophetæ.2.Par.29.& 30.

Salmanazarem Aſſyriorum regem recentiores Chronologi putant eſſe Nabonazarem Ptolomæi lib. 3.cap.8, & lib.4.cap.8 Almag.quod ſupra impugnauimus. Quicquid ſit,apud eum nomina & ſæcula regum Babylonicorum & Aſſyriorum videntur ficta aut corrupta,vt proinde ex eo nihil certo ſtatui poſſit,nedum chronologia, vt iſti faciunt deſcribi,niſi forte imaginaria.

Senacherib Peluſium oppidum Aegypti obſedit, ſed audiens Taracam regem Aethiopum regi Aegypti auxilio properare ac per deſertum iter facere vt ex improuiſo agrum Aſſyriorum inuaderet,re infecta receſſit Hieroſolymam,vbi eius exercitus peſtilentia deletus.*Ioſeph.*

Imò verò Angelus eius exercitum conſumpſit, propter blaſphemiam: ipſe autem in Deorum ſuorum fano Niniuæ ſacrificans,à filiis interficitur. 89 3469

Qua plaga res Aſſyriorum ita fuerunt afflictæ,vt nullū

deinceps

Anni vrbis cõditæ. | *Anni mundi.*

EZECHIÆ ET VRBIS CONDITÆ SÆCVLO.

deinceps verum monarchã habuerint. Nam ex hac tanta clade, ſequuta eſt imperij perturbatio, mox laceratio atque diſtractio ex variis filiorum diſſidiis. Deinde

60 | 3440 euerſio ac pernicies, Babylonio rerum ſummam liberis & propinquis Senacherib eripiente. Horum meminit Herodotus. & nomẽ *σαναχάριβος* retinet, addens ſtatuam eius in templo Aegyptiaco poſitam, cum hac inſcriptione, *ἐς ἐμέ τις ὁρῶν εὐσεβὴς ἔστω.* in me aliquis intuens pius ſit.

Reuerſus in aſſyriã Senacherib, iratus ob plagam Hieroſolymæ acceptam per 45 dies multos filiorum Iſrael occidit. *Tob.* 1 pauló poſt in templo Nizra Niniuæ occiſus 4. *Reg.* 19.

Simeonitæ relictis ſuis ſedibus, quas obtinuerunt partitione Ioſuë, quærunt nouas ſedes, & partim in Aethiopiam cæſis Nomadibus migrant, partim in montem Seir. i. Idumeam, partim in Amalec (Arabiæ regionem) 1 *Para.* 4. hoc videntur metu Aſſyriorum feciſſe.

Apud Aegyptios Sethon ſacerdos Vulcani & Rex, conflixit cum Senacherib rege Arabum & Aſſyriorum. *Herod. lib.* 2.

Huic Tiraca rex Aethiopum auxilium tulit. *Ioſep. lib* 10. *Antiq. cap.* 1, & 2.

Tyraca rex Aethiopum potentiſſimus, in Senacherib Aſſyriorum monarcham oppugnantem Hiroſolymam. Ita reges Aethiopiæ à temporibus Salomonis peculiarem curam terræ ſanctæ geſſerunt. Quod impenſè, tanquam hereditarium, hodiéque facit potentiſſimus Aethiopum rex Preto-Ioannes. Vtinam Deus immortalis illi palmam hanc reſeruet, vt maiorum veſtigia perſequens terram illam è Turcica feritate tandem liberet, dum noſtri principes neglecta religione & conditoris ſui monumentis, ignauiæ, libidini vel ambitionibus turpiter ſeruiunt.

A primo rege Aegypti ad hunc Sethonem vltimum, decem annorum millia fluxiſſe fabulabantur Hierophantæ Herodoto, ac eo tractu ſolem quater ſui ortus locum mutaſſe. *lib.* 2.

Regnat tandem filius Senacherib Aſaraddon (Phul cognomento Regum Aſſyriorum) id eſt Sardanapalus, ſi veſtigiis litterarum aliquid tribuendum ſit, 4. *Reg.* 19. Hunc Nabugdonozor exuit imperio, & ad incendium compulit, vel potius cum Arbacto Medo Berodac Nabugdonozoris auus. Nam Nabugdonozoris auum Merodac ſiue Berodac (vtroque enim vocabulo nominatur) fuiſſe, qui imperium Sardanapalo ademerit, ex eo perſpicuum puto, quòd ſub illa tempora iſte imperium Orientis affectare cœperit. *Eſa.* 39. *&* 4. *Reg.* 20. Quinimò R. Salomon è Talmudicis hiſtoriis in 3. caput Danielis narrat Nabugdonozorem vnum eorum decem fuiſſe, qui ſoli cum Senacherib euaſêre manum Angeli, miſſi diuinitus ad iſtius delendum exercitum.

Quamquam potius id de patre vel auo Merodac crediderim, quia Nabugd. nimis fuiſſet ſenex temporib. Babylonicæ captiuitatis: itẽ quia Ioſephus & reliqui hiſtoriographi Orientis, quinque Reges faciant huius Babylonicæ monarchiæ, quam tamẽ Nabugd. magnus ad ſummum apicem perduxerit. Reges Aſſyriorum præcedentes è libris Regum & Paralip. ſurſum verſus ad priſca ſæcula, quibus eorum imperiũ floruit, facilè perduces. Hoc mo-

89 dò Aſſar-addon, Senacherib, 4. *Reg.* 19. Salmanazar. *Ibid. cap.* 18. Teglath Phalaſſar, *cap.* 16. Phul. *cap.* 15.

3469 Cùm Salmanazar paucos adduxiſſet è diuerſis regioni-

Anni vrbis cōditæ. | *Anni mūdi.*

60 | 1440

buſ colonos in Samariam, poſtea Aſſar-Adon i. Sardanapalus, repleuit terram decem tribuum nouis habitatoribus, præſertim de Cutha regione Perſarum, qui ſuſcipientes circumciſionem per ſacerdotes Iſraël è captiuitate euocatos, & legitima Dei, atque libros Moſis quinque, nihilominus deos ſuos patrios in excelſis colebant. Vnde florentibus Iudæis, eos ſuos vocabant propinquos. Aliâs cum illis perpetuas exercebant inimicitias, eorúmque hoſtibus inteſtino quodam odio ſeſe ſolebant adiungere. *Ioſeph.*

Quod hæreticorum eſt contra catholicos ingenium & mos.

Multi interim ex 10 tribubus in regnum Iuda confugerunt, multi latitarunt, partim in ſpeluncis, partim inter vicinas gentes, qui poſt reditum regis Aſſyriorum, redierunt ad ſua, & habitauerunt cum Samaritanis. Ita deſiit regnum hæreticum poſt annos 258.

Eodem tempore ablata eſt gloria Moab (per Salmanazarem ſcilicet) tribus videlicet annis poſt mortem Achaz *Eſa.* 14. *&* 16.

In ea etiam quarta Synodo de reliquiis decem tribuum colligendis & ad Paſcha & alia legis ſtatuta conuocandis tractatum eſt. Ibid.

Ibi & actum videtur de libris Prophetarum conquirendis, maximè Salomonis, Prouer. 25.

EZECHIÆ ET VRBIS CONDITÆ SÆCVLO.

Externa.

A clade Senacherib ad principium victoriarum Nabugdonozoris, computantur anni 107. Et ſanè tot reperiuntur à 14 Ezechiæ (quo Senacherib illa clade eſt affectus) vſque ad tertium Ioachim, qui fuit primus Nabugdonozoris. *infra.*

Sardanapalus Tarſum & Anchialon vrbes Ciliciæ maritimas condidit vno die. *Stephan. de Vrbibus.*

Domitis Aſſyriis, Merodac Babylonius tenuit monarchiam, cuius vt regis Babyloniæ iam potentis ſub Ezechia, meminit Eſaias cap. 39. Mardocempadus Ptolomæo.

Externi ſcriptores narrant, Phul Belochum (quem putant eſſe Belodac, 4 Reg. 20.) & Arſacem Medum bello aggreſſos fuiſſe Sardanapalum muliere corruptiorem, ſeſque Sardanapalum incenſa regia & familiam flammis Babyloni, conſumpſiſſe, duraſſe autem incendium dies quindecim, annis poſt Abraham mille ducentis (regnante in Iudæa Ezechia) id eſt 1331 ab Abrahæ morte iuxta noſtram ſupputationem.

Arſaces ſiue Arbaces, ſiue Arbactus dominatus eſt Medis & Perſis, vixque ſe eius poſteritas tutata eſt montibus aduerſus Babylonios, vſque ad Darium Medum, & Cyrum Perſam.

Errant ergo Germani hiſtorici & chronologi, qui ſecus ſcribunt & Belochum accipiunt pro Phul rege Aſſyr Oziæ ſæculo, quem & aiunt pulſo Sardanapalo regnum Aſſyriorum & Babyloniorum occupaſſe, atque hinc cœpiſſe nouum Aſſyriorum regnum, vſque ad Nabugdonozorem. Nam noui iſtius regni apud Aſſyrios, nullus probatus auctor recordatur.

Melius Ioſeph. lib. 10. Antiq. cap. 3. Tempore Ezechiæ, Aſſyriorum imperium à Medis euerſum eſt. Addo ego, & à Babylonis, *vt ſupra.*

Mardocempadus cùm 12 annis regnaſſet Babylone, magnā acceſſionē ſuo imperio fecit, vt iam monarcha appelletur annis Aegyptiis 28 à regno Nabonazaris. *Ptol. lib.* 4. *cap.* 6. *&* 8.

Romæ Tullus Hoſtilius tertius rex, an. 32. qui primus faſcibus & purpura vſus, Fidenates, Veientes, & Albanos vicit, & vrbem Cælio monte amplificauit.

Hydromantia à Perſis in Italiam affertur.

89 | 1469

Anni vrbis cõdita. | *Anni mundi.*

Archilochus Parius poëta Iambicus,quẽ ob mordacitatem Lacedœmonij vrbe eiecerunt.*Cic.1. Tuſcul.*regnãte Tullo Hoſtillio, *Cornel.nepos.*

89 3469 Apud Aegyptios Pſammeticus regnat an.54.10,ſcilicet cùm vndecim aliis ſolus 44,à quo res Aegyptiorum exponere incepit Herodot.lib 2. poſt quem Nechao, de quo poſtea. Pueros Græcè docuit,Græcis locum,qui caſtra dicitur , ad inhabitandum conceſſit , *Herod.lib.2. Diod.*

Aegyptij confuſis rebus per bella ciuilia,12 ex ſenioribus regno præficiunt,qui ſimul 15 annis Rempub.adminiſtrant.*Diod.Siculus lib.2.cap.2.*labyrintum mirabilem ædificant.*Herodot.lib.2.*Inter hos vnus Necephos , ſiue Necus pater Pſammetichi proximi regis ſex annis regnauit. Quo à Sebaco Aethiopum rege occiſo,eius locum ſubiit Pſammeticus filius.*Herod.lib.2.*

Anni 2 Olympiadis 9 Polydoro & Theopompo regibus Lacedemonij Amphæam oppidum Meſſeniorũ occuparunt,quo tempore Aeſtinedes Aeſchili F.quintum iam annum Athenis præerat.*Pauſ.lib.4.*

Bellum Lacedæmoniorum vicennale contra Meſſanos propter ſtupratas virgines,initium inteſtinorum bellorum Græciæ.*Oroſ.lib.1.cap.21.*

Meſſana tandem capitur , & per 80 annos ſubiicitur. *Pauſan.*

Euphaes filius Antiochi rex Meſſen.ſub tempus belli, quod anno 20 durauit.*Pauſan.*

Syracuſæ & Catina in Sicilia conduntur.*Nangiac.*

Mare obtinent Cares.*Ibid.* Item Lesbij.

16

P MENASES an.55. — 3469 Calchedon condita.*Nangiac.*

89 4.Reg.21 144 — *Oſaia Pontifice.* — 3524 P ANNO 12 regnum eſt conſecutus.Quantum pater colenda pietate laudis fuit conſecutus,tantum iſte in exercenda impietate amiſit vſque adeò vt eius flagitia Deum ad excidium Iudæorum incenderint.

Ioele, Nahum , Habacub, prophetis.

Fuit Iudæis,quod Achab olim Iſraëlitis. Nam excelſa erexit,quæ Pater deſtruxerat. Extruxit aras & Baal fecit lucos.Aſtra coluit.

Idcirco captus eſt ab exercitu regis Aſſyriorum vinctúſque ductus Babylonem.2 *Par.*33.

Arbacto an.28.Phraorte an. 23. Medorum.

Sic appellat regem Chaldæorum ſiue Babyloniorum. Nam & Ibidem Babylonem non Niniuem adductum teſtatur,quaſi proximis annis regnum Aſſyriorum , quod fuerat in Niniue collocatum,iam à Babyloniis eſſet deletum ac Babylonem ad Euphratem tranſlatum.

Merodac Babyloniorum rege , deinde Ben Merodac, an.45.

Reſtitutus pacta Babylonis ſocietate&fide ,adhortatus eſt populum,vt relictis Idolis Dominum coleret Tumque ſimulachra & aras alienas euertit,& extra vrbẽ omnia proiecit.2 *Par.*33.

Ozias propheta,ſiue Hozai,è cuius ſermonibus extat precatio Menaſſis pœnitentiam agentis.2.*Par.*33.

Tullo Hoſtiliò,Anco Martio an. 24.Tarquinio Priſco an.38.Rom.regibus.

Ioel de duabus tribubus,earúmque per Chriſtum reſtitutione.Nahum in Niniuitas,qui vaſtauerant decem tribus:Abacuc in Chaldæos & Nabugdonozor,qui duas, ſcribunt.*Hebræi in Seder Olam.*

Nahum tamen ponitur ſub Ioatham rege,à Ioſepho, lib.9.cap.11

Lacedæmoniorum Polydoro,deinde Eurycrate an.38. Anaxandro an.50.

144 3524 Idque fortaſſe,quia illa Niniuiseuerſio,quam Deus primũ nuntiarat per Ionam,deinde pœnitẽtia eius motus in aliud tempus diſtulerat,videtur facta à Merodac Baladan qui Aſſaradon, iam decimum annum imperãtem extinxit ſub initiũ Menaſſis,vt rectè Olymp.& Suidas ſcripſere,vt inde appareat cur Rex Menaſſes,non Niniuẽ ſed Babylo-

nem

nem traductus fuerit.

Quo tempore & Arbactus partem imperij Aſſirij ad ſe rapit & regnum Medorum condit quouſque Nabugdonozor Niniuem & Medos ipſos in ſuam poteſtatem redigit, *Iuanh.* .

Niniuitarum ſubuerſio, quam prædicebat, facta poſteà putatur à Nabugdonozore anno regni primo, *Heb.* vel iuxta Euſebium & Herodotum lib. 1. à Medorum rege Cyaxare proauo Cyri circa tempora captiuitatis Babylonicæ, 150. annis poſt Ionam prophetam.

Noſtri ſimiliter Ioelem σύγχρονον Oſeæ faciunt ſub Ozia. Videre quidem potuit Oſeam ſenem, ſed non Oziam regem, quia omnino viguit ſub Menaſſe, & ſcripſit. Non enim facit mentionem Iſraël, quaſi iam eſſent abductæ decem tribus in captiuitatem. Deinde de Iuda ſolum vaticinans, de reliquiis earum cum domo Dei delendis prædicit.

Menaſſe rex 22. annis perſeuerauit in ſua impietate, reliquis reſipuit. *Seder. cap.* 24. Kimhi in 4. Ezech. 40. totos annos impiæ ipſius vitæ, 5. duntaxat reſipiſcentiæ tribuit.

Tractus fuit Babylonem captiuus ob ſcelera, & denuò ſuis ob pœnitentiam dimiſſus à Merodac, qui eo incipiebat transferre imperium, & viam Nabugdonozori nepoti præparare ad tantam imperij molem.

Iuxta alios à Ben Merodac, qui circa regnum eius trigeſimum ſextum regnare cœpit.

Serra Eſaiam patruelem ſuum diſſecuit, quod clamaret, Audite principes Sodomorum, &c. *Hiero. in* 1. *Eſa. è Trad. Hebr.* cùm Eccleſiam ſuis vaticinationibus illuſtraſſet annis circiter 90.

Externa.

Aegyptus poſt Sethonem Vulcani ſacerdotem, duobus annis Rege caruit. Deinde 12. duces habuit, qui æquali poteſtate adminiſtrarunt annis 10, quorum vnus Pſammeticus nomine, ſolus poſtea regnum occupauit. *Herod. & Diodor. lib.* 1.

Athenis mutata Reip. forma, magiſtratus annui creantur. Tum ciuitati nullæ erant leges præter principum decreta. *Nangiac. Velleius lib.* 1. *Pauſan.*

Midas rex Phrygiæ, qui obliquam tibiam inuenit. *Plin. lib.* 7. *cap.* 56. & barbarorum primus, donaria ad templum Delphicum miſit. *Herod. lib.* 1.

Byzantium à Pauſania Spartanorum rege in Thracia conditur.

Nudipedalia primum Lacedæmone ſunt acta.

Archilochus adhuc viuus, cuius libros vrbe exterminarunt Lacedæmonij, quòd parum eſſent pudici. *Valer. Max.*

Simonides & Ariſtoxenus muſicus.

Romæ Ancus Martius rex 4. an. 38. qui primus ſalinas inſtituit, Oſtiam ſuper mare condidit, Auentinum & Ianiculum vrbi addidit.

Apud Medos, Cardiceas, Artecamis, Deioces de imperio dimicant, & ſimul regnant. *Diodo. Herod.* poſt 13. annos ſolus obtinet Deioces ſiue Arbiones, qui Ecbatana condidit, & primùs verus Medorum monarcha fuit.

Apud Macedones Argeus, apud Aegyptios Merres Aethiops.

Bellum Lacedæmoniorũ cũ Meſſeniis per an. 17. *Pauſ.*

Sibylla Samia ab aliquibus hic locatur.

Poſt Sardanapalum Arbaces eius præfectus regnum Medorum condidit in annos 128. vſque ad Cyrum.

Anni vrbis condita. 89. … 144.

Anni mundi. 3469 … 3524

Athenienſium Hippomene quarto decennali principe, Locrate quinto. Abſandro ſexto. Erixia ſeptimo & vltimo.

Sethone Aegyptiorũ, deinde poſt interregnum ann. 12. Pſammetico primo noui regni Aegyptiaci rege an. 44.

Mele tertio Lydorum rege, & per ordinem Cãdale an. 17. Gige an. 36.

Macedonum, Perdica rege quarto, deinde Argeo an. 38.

MENASSIS.

Erixias

Anni urbis cōditæ. | *Anni mundi.*

144 | 3524

144 | 17 | 3524

4. Reg. 21 q A-MON an. 2

146 | 3526

Sellum Pontifice.

Hozai propheta.

Deioce ſiue Cyaxare Medorum an. 53.

Ben MerodacBabyl. rege ſecundo.

Aegyptiorum Pſammeticho

Tarquinio priſco quinto Romanorum rege.

Lacedæmoniorum Anaxandro.

Lydorum Gige rege quinto.

Macedonum Argeo rege quinto.

146 | 18 | 3526

22.

177 r IOSIAS an. 31. | 3557

Helcia pontifice max.

Sophonia, Ieremia, Baruch vatibus & Holda prophetiſſa.

177 | 3557

Erixias vltimus Atticorum decennalis princeps, qui magiſtratibus durauit an. 70 à Caropis initio. Poſtea popularis ſtatus cœpit, & annui magiſtratus conſtituti ſunt.

Tarentum cōditum à Partheniis duce Phalanto. *Iuſtin. lib.* 3. Luca à Lucio Thuſco *Cato de Orig:*

Pſammeticus vnus è duodecim ducibus Aegypti rerū ſolus potitus, nouum regnum ſub 25 Menaſſis illic fūdat. Ab hoc certa putatur hiſtoria ex herodoto & Diodoro vſque ad Cambyſem.

Græci auſpicantur ſuam hiſtoriam ab hoc Pſammetico ſub quo primi omnium exterorum in Ægypto conſederunt. *Herod. lib.* 2.

Giges capit Colophonem & Smyrnam, & Niletum oppugnat.

Picturam in Ægypto docuit, *Plinius lib.* 7. *cap.* 56

Candale poſtremo ex Heraclidis interfecto, quintus Giges regius paſtor, mulieris opera regnat. *Cic.* 3. *Offic.* à quo ſuam hiſtoriam per Crœſum ipſius abnepotē, vſque ad Aſſueri & Perſarum è Græcia fugam Herodotus nouem ſuis libris deduxit. Eum ſub Menaſſe nobiſcum collocat *Greg. Turon. lib.* 1. *hiſt.*

q AMON impius Rex à ſeruis ſuis interficitur. 4. *Reg.* 21.

Patris flagitia, non pœnitentiam imitatus, Idolis, quæ Menaſſes à ſe fabricata euerterat, immolauit, adoluit Baal Soli, Lunæ, 12 ſignis & omni militiæ cœli.

Corruptè apud 70 duodecim anni ei aſſignātur. Ex quo aliqui perperam augurati ſunt interregnum duodecenne inter hunc & patrem Menaſſem ſtatuendum eſſe

Externa.

Lapſo Aſſyriorum imperio, multa regna emerſerunt, Medorum, Perſarum, Lydorum, &c, totáque Aſia armis concuſſa eſt donec obtinuit Nabugdonozor.

r HIC ille eſt Ioſias iam pridem per prophetam ex nomine promiſſus ad expiandas Idololatriæ labes. Ezechiam in hoc laudis genere ſuperauit, religionem abrogatis Idolomaniis reſtituit. 4. *Reg.* 23.

Helcia ſacerdote vſus, qui erat ab Aaraone 25 ſecundū Ioſephum, templum à ſuperioribus duobus principibus profanatum & ſemirutum renouauit, arcámque recondidit. *(Seder Olam)*

Vaſa Idolis conſecrata cremauit, ſacerdotes eorum interfecit, ne quidem aliorum impiè mortuorum ſepulchris & oſſibus parcens, 3. *Reg.* 23.

Locum è 28 Deuteronomij exitia omnia iis, qui à lege receſſiſſent interminantis audiēs ſcidit veſtimenta ſua, & rogauit Helciam alióſque, vt orarent Deum pro ſe & reliquiis Iraël & Iuda.

Regni duodecimo purificauit Iudam ab Idolis.

Pro rege Babylonis pugnās, ſiue is fuerit Ben Merodac, ſiue Nabulaſſar ſecundum alios, & prohibens tranſitum properanti Necaoni Regi Ægypti ad Euphratem contra Babylonios cecidit. *Herod. lib.* 2. In Mageddo, 2. *Paral.* 35.

Nam erat Babylonis amicus & fœderatus iam à temporibus Ezechiæ & Menaſſis.

Eius morte piis funeſta regnum Aegyptio factum eſt tributariū. Ex quo deinceps vſque ad Machabæos Iudæa externis obnoxia fuit, vt non ſine cauſa Ioſiam Ieremias tantopere deplorarit.

Necao poſtea ad Euphratem à Nabugdonozore cæſus eſt anno quarto Ioakim, *Ierem.* 46.

Anni vrbis cōditæ. 146 — *Anni mundi.* 3526

Eius tertio decimo incipit Ieremiæ prophetia vſque ad excidium vrbis.

Helcias pontifex aperiens Arcam, vt pecuniam è templo afferret ad ipſius reſtaurationem, inuenit librum Deuteronomij. quem Moſes in ea repoſuerat & fortaſſe manu ſua ſcripſerat. Non quod alioqui nulli eius eſſent alij codices. Nam quod legitur, librum legis deperditum reperiſſe, ſic eſt intelligendum. Moſes, 3. exempla ſuæ legis manu ſua exarauerat. ſingula ſingulis tribubus dederat, & tredecimum inter ſacra vaſa, & q λίψανα repoſuerat *Heb.* Adeo autem erat ſtatus religionis illa tēpeſtate corruptus ſuperiorum principium perfidia & improbitate, vt liber legis inter ſacras reliquias repertus haberetur pro re noua & inaudita. *Kimhi in 8. cap. Oſee.*

Alij hunc librum abſconditum fuiſſe Manaſſe regnante credunt, tum cum is legem aboleuit & gentilium religionem aſciuit.

Sophonias, quod iam decem tribus abductæ eſſent in Aſſyriam, de duarum reliquarum deuaſtatione atque captiuitate prophetiam texit,

Rechabitæ mandato patris in perpetuum vino abſtinent. Iere. 35.

Helcias ſummus Pontifex & Propheta. Vrias propheta Ierem. 26. quem Eſaias nominarat multis ante annis Eſa. 8.

Olda prophetiſſa floret: ſcholas Hieroſolymitanas moderatur. 4 *Reg.* 22.

Ieremias concionatur, Threnóſque edit in necem pij regis Ioſiæ: inchoatum ſuum prophetiæ librum, ſequentibus regibus abſoluit. de quo paulo pòſt.

Baruch Ieremiæ notarius & propheta.

Ieremiam ſcripſiſſe duos poſtremos libros Regum, produnt in Talmud. cap. 1. Baba Batra. Dictauit etiam librum comminationum, *Ierem.* 36. 45. &c. qui non extat. Apud Taphnas in Aegypto à populo lapidatione tollitur. *Hieronym.* Hebræi tamen in Seder rediiſſe ferunt ex Aegypto, cum Baruch, ſaluum & incolumem anno Nabugdonozoris 27. quo ab eodem capta eſt Ægyptus. Vide *R. Selo.* 44. *cap. Ierem.*

Externa.

Necho rex Aegypti Pſammetichi filius ducere conatus eſt foſſam, è Nilo in Sinum Arabicum ſiue Rubrum mare. *Herodot. lib.* 2. bellum gerit cum rege Chaldæorum, *Ibid, &* 2. *Paral.* 35. *Ierem.* 46.

Ambitū & magnitudinem Africæ per Phœnicios nautas veſtigauit, qui eam totam biennio à mari rubro exorſi circum nauigarunt, & æquinoctialē tranſgreſſi medio die Solem dextrum, ſeu verſus Septentrionem, ſitum & vmbras ſiniſtras habuerūt & per columnas Herculis in Aegyptum tertio anno redierunt. *Herodot. lib.* 4. huius regis mentio fit. 2. Paral. 36, & 4. Reg. 23. in Ioſiæ huius hiſtoria.

Cypſelus Corinthiorum tyrannus, an. 28.

Merodac ſecundus, ſiue Ben Merodac Babyloniorum rex, quem Ioſephus Nabugdonozorem primum vocat, & apud eundem Beroſus, Nabulaſſarum.

Zaleucus Locrenſium legiſlator ſeueriſſimus, poſt Locros conditos annos circiter 40.

Capta eſt Phigalia oppidū Arcadiæ à Lacedæmoniis, regnante Athenis Miltiade, *Pauſan.*

Oraculo Dodonæo primum Græcia vſa eſt. *Naug.*

Sinope & Lipara conduntur, & paulò poſt, Epidaurus, quæ poſtea Dyrrachium.

Deioce ſiue Cyaxare Medorum.

Ben Merodac Babyl. reg.

Tarquinio Priſco Rom. reg. quinto.

Anaxandro Lacedæmoniorum.

AEgyptiorū Pſammeticho deinde Nechaone an. 17.

Lydorum Gige, deinde Ardi an. 37.

Macedonum Argeo rege quinto, deinde Philippo an. 38.

Synodus quarta in templo, Helcia pontifice, de renouādo legis fœdere, repurgando templo & religione à ſuperioribus principibus polluta, de Paſcha celebrando iuxta maiorum ritus, tollendis aruſpicibus, Pythonibus, Ariolis, Idolis, effodiendis è tumulis pſeudoprophetarum & hæreticorum cadaueribus. 4. Reg. 23. 2. Paral. 34.

178 — 3557

Anni vrbis conditæ. | *Anni mundi.*

Hiſtrus in ponto, & paulò poſt Boriſthenes, Chantus, & Stagera in Aſia, Lampſacus & Abdera.

177 — 3557 Scythæ ad Paleſtinam vſque penetrauerunt, ſed poſt 8. annos ſeruili bello domum reuocantur. *Iuſtin.*

Tarquinus Priſcus Romæ rex quintus, an. 38. Hetruſcos in ditionem accepit & ludos inſtructo circo inſtituit. Huius temporibus memorabilis illa Gallorum migratio contigit, qua Italiç maiorem & meliorem partem, Thuſcis eiectis, occuparunt. Thuſci verò in Rhetiam & Vindeliciam Germaniæ migrarunt. *Iuſtinus.*

19.

177 4. *Reg.* 23. 178 — ſ IOACHAS men. 3. — 3557

Eodem pontifice, & iiſdem prophetis.

Cyaxare ſiue Deioce Medorum.

Ben Merodac Babyloniorum rege.

Seruio Tullio ſexto Rom. rege an. 44.

Ægyptiorum Nechaone.

Ardi Lydorum rege ſexto.

Anaxandro Lacedæmoniorum.

Macedonum Philippo rege ſexto.

ſ IOACHAZ ſecūdo genitus Ioſiæ patris ſucceſſionem inuaſit, ſanguinarius Rex & impius. Vnde & poſt paucos dies in Ægyptum captiuus abducitur.

Vt Ioſias longè ſe ab Amonis patris corrupta diſciplina remouerat, ſic Ioachaz præclara Ioſiæ inſtituta reiecit. Nam pridem ita regnabatur in Iudæa, vt praui probos reges, & contrà exciperent.

Sicut Ioſias propter ſocietatem regum Babyloniorum bellum Ægyptiorum in ſe conuertit, contrà eius filij propter amicitiam Ægyptiorum, arma in ſe Babyloniorum adducent, indéque captiuitatem.

Rebus turbatis Patris morte, regnum rapuit, donec à Pharaone Ioakim reſtitueretur.

Nam ne regnaret vinxit eum Nechao, & impoſuit mulctam terræ centum talentis argenti & talento auri.

Huic Ioakim frater primogenitus ſufficitur. eſt autem mirum quo pacto populus regem pro Ioſia patre conſtituerit Ioachaz, qui duobus annis natu colligitur minor fratre Ioakim è 2. *Paral.* 36. Nam hoc pugnabat contra legem Salomoniam.

Dicitur tamen primogenitus 1. *Par.* 3. Sed Talmudici dicunt primogenitum illic appellari reſpectu regni, non naturæ, quòd regnarit primus è filiis Ioſiæ. Primogenitus ergo i. Primus regni ſucceſſor. Nam Hebræi primogenitum primum familiæ & præcipuum appellant, quocunque naſcatur loco, vt Pſal. 88.

Tum Ieremias iuſſu Dei prædicare cœpit excidium vrbis & populi. Quare mox ſub Ioakim capitis periculum adiit, *c.* 22, 26, 36.

Externa.

Regnante Tarquinio Priſco apud Romanos, & filiis Ioſiæ apud Hebræos, Aruerni, Bituriges, Senones, Hedui, Carnutes, Aulerci, & aliquot alij Galliæ populi ducibus Belloneſo & Elitonio Italiam ab Alpibus perpetuo Apennini iugo vſque ad Rubiconem Galliam fecère. Tum (inquit Liuius *lib.* 5.) Celtarum penes Bituriges ſumma imperij fuit, qui & regem Celtis dabant. At Tempore Cæſaris duo erant principatus. Alterum tenebant Hedui, in quorum fide & imperio erant Bituriges Aruernorum finitimi. Alterum Aruerni habentes in ſua fide & imperio Sequanos Heduorum finitimos. *Cæſar lib.* 1. *Bell. Gal. cap.* 12. *& lib.* 6. *cap.* 4.

20.

178 4. *Reg.* 23. 189 — t IOAKIM Eliakim an. 11. — 3558 3569

Azaria ſummo pontificatu fungente.

t IOAKIM primogenitus erat Ioſiæ. *Seder Olam, & Ioſephus.* & Impius fuit.

Tributarius regis Ægypti, vt & tota Syria, deinde Babylonis, à quo & interfectus eſt.

Eliakim alio nomine. Nam qui Ioachim dicebantur propter eandem nominum notationem (*q. Dei ſurrectio*) Vtrouis vocabulo promiſcue afficiebantur. Vnde Pater Virginis à Luc. c. 3. Eli (per apocopen Syriacam pro Eliakim) qui ab aliis Ioakim.

189 — 3569 Propter ſocietatem Nechaonis regis Ægyptiorum

bellum in ſe Babylonici Nabugdonozoris conuertit.

Hic ergo incipiunt bella Nabugdonozoris contra Syriã, quæ tota parebat Aegyptio, & Iudæam, contra quam quatuor ſuſcipiuntur bella. Duo ſub rege Ioakim, tertiũ ſub Iechonia, quartum ſub Sedechia.

Tot inde clades. Prima quando regem Ioakim abduxit Babylonem cum Daniele & tribus pueris ſociis. Secunda quando eius vndecimo illum iam in regnum dimiſſum vrbe capta interfecit & Iechoniam filium ſubſtituit. Tertia cum vrbe iterum capta Iechoniam tertio menſe abdùxit cum matre, Ezechiele propheta & optimatibus. Quarta cum Sedechiam illius vndecimo cum popularibus exportauit.

Sed quoniam hiſtoria iſtorum temporum ſatis confuſe in Scripturis narrata eſt, & refert eum habere exploratam, propter Ieremiã & Prophetas, qui infra illius ætatem ſcripſerũt, hîc hærere paucis lubet. Ioakim ſub finem anni tertij regni ſui ſe obſeſſum tradidit Nabugdonozori, datis obſidibus, inter quos Daniel, Ananias, Azarias, Miſael, & parte vaſorum templi Domini. *Dan.*1. Tributarius autem in regno ſuo adhuc relinquitur, donec grauiſſimę ſeruitutis onere depreſſus ad Aegyptiorum regem diuertens miſſo rurſus de Babylone exercitu comprehenſus & tractus priuſquam ad vrbem veniret, ĩn campo Babylonis vndecimo regni interficitur & caret honore ſepulturæ obiectus beſtiis. 4 *Reg.*24. vt Ieremias prędixerat 22 & 36. *cap.* Alij aiunt mortuum in ipſa vrbe Baby. *Kimhi in* 19 *Ezech.* Ita Ioachim bis fuit captus.

Interim autem dum hæc agerentur, in eius locum, Ioachim filius, qui & Iechonias, à populo Rex conſtituitur, ſed regni menſe tertio, vbi reuerſus Chaldeorum exercitus vrbem obſediſſet, monente Ieremia, ne ciuitas cremaretur, cum matre ſe dedidit. Vnde cum vniuerſa proſapia Babylonem ductus, initium præbuit captiuitati, ſeu tranſmigrationi Babylonicæ, quam 70 annos duraturam Ieremias præmonuerat. Ierem. 25. Quamquam illam Hebræi ordiuntur ab vndecimo Sedechiæ, vt videre eſt apud Abben-Ezram *in* primo & nono *cap. Danielis*, vel à quarto Ioakim, vnde hiſtoriam ſuam orditur Daniel, qui fuit primus Nabugdonozoris.

Vt Iechonias, deinde Sedechias regnarint ipſo tranſmigrationis Babylonicæ tempore. Et certe tres huiuſmodi fuère tranſmigrationes.

Cæterùm pro Iechonia in regnum à Chaldæo ſuffectus, patruus Sedechias Ioſiæ filius propter rebellionem, regni vndecimo poſt quinquennium obſidionem ſuperatur, & tam Hieruſalem quàm Templum ſolo æquatur, cunctis penè, qui è prima captiuitate ſupererant, in exilium deportatis. Ex quo perſpicuum eſt vrbem ter à Babylonis captam, regnantibus videlicet per ordinem Ioakim, Iechonia, Sedechia.

Obſidio breuior colligitur Ierem. 39. & 4. Reg. 25. Nempe Nabugdonozor ipſe præſens adfuit à nono Sedechiæ ad vndecimum per duos ferme annos. Reliqui tres anni pertinent ad ipſius duces, qui & eam ſoluerunt, vt Pharaoni occurrens. 4. *Reg.* Hinc obſidionem, quàm hic dicimus quinquennem, triennem facit Ioſ. *lib.*10. *cap.*10. Nã ait anno regni octauo Sedechiam Pharaone fretum rebellaſſe. Biennem Kimhi in 4. Ezech. à nono ſcilicet Sedechiæ vſque ad vndecimum. Octodecim mẽſium Ierem. 39. cui ipſemet Nabugd. præeſſet. Tandiu enim adfuit, cùm

Anni vrbis cõditæ.		*Anni mundi.*
178	*Ieremia & Vria vatibus*	3558
	Deioce ſiue Ciaxare Medorum.	
	Ben Merodac, deinde magno Nabugdonozore an.45. Babyloniorum regibus.	
	Seruio Tullio Romanorum.	
	Nechao Aegyptiorum.	
	Ardi Lydorum rege ſexto.	
	Macedonum Philoppo rege ſexto.	
	Anaxandro Lacedemoniorum, deinde Eurycratide, an.35.	
189		3568

tamen

Anni vrbis cõditæ. | *Anni mundi.*

IOAKIN ET NABVGDONOZORIS SÆCVLO.

tamen antea vrbs fuiſſet à ducibus ipſius obſeſſa, qui propter occurſum & ſuppetias Aegyptiorum eam coacti
189 3568 ſunt aliquandiu interrumpere.

In prima captiuitate Nabugdonozor traxit in exilium è Iuda & Benjamin tria hominum millia & 23 id eſt, vniuerſam ferè Hieroſolymæ nobilitatem. E reliquis verò tribubus ſeptena millia. In ſecunda poſt ſeptennium Iechoniam, totámque ipſius familiam, cum octodecim populi millibus. In tertia poſt annos 11. reliquos omnes penitus, exceptis ſex populi millibus, quibus Godoliam præfecit.

Diuo tamen Hieronymo initio comm. in Ezech. Iechoniæ vocatur prima tranſmigratio, qui cum matre eſt ductus Babylonem, & cum Daniele tribúſque pueris, & Ezechiele. Sedechiæ autem ſecunda vel extrema captiuitas. Quod non puto verum, quoniam Hebræi conſtanter tres fuiſſe docent, vti dixi. Deinde Daniel & tres pueri ducti ſunt in captiuitatem, non cum Iechonia, ſed ſeptem annis prius anno inchoante ſcilicet tertio Ioakim. *Dan.* 1. vertente & quarto è 25 *Ieremiæ*.

In his cladibus ſola Iechoniæ poſteritas ex ampla familia Dauidica permanſit, qui & in captiuitate genuit Salathielem, Malchiram, Pedaiam & Gemariam. *Seder Olam minor.*

Nabuzardan princeps militiæ Nabugdonozoris cremauit templum, exportatis columnis, mare æreo, baſibus, quæ omnia fecerat Salomon, cunctíſque vaſis templi & theſauris regiis. Interfecta ſunt nongenta & decem hominum millia, infiniti abducti ſunt in captiuitatem. Nam vel ex Leuitis tranſlata ſunt 600 millia, *Sub finem chronici de regibus Iſrael.*

1 Vrias filius Samaiæ propheta retractus ex Aegypto, à Ioakim, interficitur, eadẽ, quę Ieremias, concionãs. *Iere.* 26

Daniel anno 15 ætatis, ductu eſt Babylonem. tertio anno Ioakim, qui poſtea octo annos regnum tenuit, à quibus ad finem captiuitatis anni fuerunt. 70. Ita vixit 93 annos, antequam transferretur ad Medos, vbi tribus annis pòſt decimi capitis viſionem habuit. Erat igitur admodum ſenex, fortaſſe mortuus diebus Eſter, neque ad ędem poſteriorem cum aliis aſcendit. *Abben. Ezra in* 1. *Daniel.*

Prædixit 12 capitibus futurum ſtatum Eccleſiæ à ſuo tempore ad extremum mũdi, ac inter cætera docuit quinque regna ſeſe per ordinem conſecutura, quæ per illud ſpatium populum Domini grauiter oppugnarent Babyloniorum, Perſarum, Græcorum, Romanorum, Gog, & Magog. i. Saracenorum & Turcarum, quos per obſcurum & ignobile cornu deſignauit. Conſolatur autem ſanctos in eo, quod dicit, In medio iſtorum regnorum perſeueraturam Eccleſiam, Chriſtúmque poſt 70 Hebdomadas reuelandum, regnaturum in medio inimicorum ſuorũ, imò verò vniuerſa illa imperia contriturum, & ſuis daturum regnum, quod in æternum frangendum non ſit Nempe quoniam regnum Chriſtianorum deletis cæteris interci pietur à beata immortalitate.

Hinc veteres ferè dimenſi ſunt humani generis vitam, teſte Aemilio Surade annis populi Romani. Nam Aſſyrij principes omnium gentium rerum potiri ſunt. Deinde Medi (vel potius Babylonij) poſtea Perſæ, deinde Macedones. Exinde duobus regibus Philippo & Antiocho, qui à Macedonibus oriundi erant, haud multo pòſt Carthagi-
190 3569 nem ſubactam, deuictis, ſumma imperij ad pop. Rom. peruenit. Inter hoc tempus, & initium Nini regis Aſſy-

tiorum interſunt anni bis mille, quinque demptis. *Hæc Velleius Paterc.lib.1.* *Anni urbis conditæ.*

Decem viſiones in ſuum librum retulit,quarũ tres vidit ſub Nabugdonozore,tres ſub Baltaſare eius nepote.
Septimam & octauam ſub Dario,duas verò vltimas ſub 189
Cyro.Senio ergo confectus,in Ecbatanis Mediæ ciuitate ſepelitur.

In Græco & Latino aliqua è Theodotionis tralatione habentur. quæ deſunt in Hebræo, vt maior pars capitis tertij,de rebus trium puerorum in camino ardenti,& duo poſtrema capita 13 & 14.de Suſanna, de Belo, dracone & lacu leonum. Sed non deſinunt eſſe canonica & ſacra. Quia ſumpta è Synagogæ certis canoniciſque traditionibus,vel ex alio Danielis,aut alterius prophetæ opere,poſt primum canonem ab hominibus Synagogæ magnæ emiſſum,ſcripto,& in ſecundum canonem ab Eleazaro Pont. eiuſque concilio editum relato.

Ananias,Azarias,Miſaël,qui cum ſocio ſuo Daniele diſcunt Chaldæorũ artes & linguam per triennium.Per hos apud Chaldęos & Perſas latè propagata eſt Dei religio.

Azarias pontifex.

Abacuk alter.

Phaſſur filius Emmer ſacerdos coniicit Ieremiã in carcerem.*Iere.*20.Ieremiæ ſeſe oppoſuerunt pſeudoprophetæ aliquot, ſeorſum Sedechias filius Maaſiæ,& Achab filius Coliæ,qui vt ſuum miniſterium honorarent, adulterabãt cum vxoribus ſodalium ſuorum.*Kimhi è maiorum hiſtoriis in 14 Ezech.*imò verò ipſe Ieremias c.29.qui proinde Regem Babylonis eos frixiſſe tradit,&c.*Ibid.*

Primus annus Nabuzdonozoris in principium quarti Ioakim incidit. *Ierem.* 25. quo Nechaonem Pharaonem Aegypti idem Nabugdonozor profligauit.*Ierem.*46.

Externa.

Nabugdonozor magnus,ſecundi Merodac filius, Medis,atque adeò Aſſyriis,Niniuem atque imperium eripuit, anno tertio huius Ioakim,ſiue quarto poſt mortẽ Ioſiæ.

Aſtiagis regis Medorum,qui & Ciaxares Cyri proauus anno nono Iudæos captiuos Nabugdonozor abduxit.*Ioſeph.lib.1.contra Appionem.*

Pſammis vel Pſammetiches poſt Necaonem rex Aegypti 6 annis,in Aethiopia bellum geſſit.*Herod lib.2.* 189

Huic ſucceſſit Ephron,quem debellauit Nabugdonozor *Ierem.*44. *4.Reg.14*

Periãder Corinthiorũ tyrãnus Cypſeli filius.*Hero.li.1.*

Phalaridis tyrannis deſtructa. 190

u TRIBVTARIVS regis Babylo. Dei & regis illius iram in ſe accendit.Dei,quia fecit malum in conſpectu Domini iuxta omnia,quæ fecerat pater ipſius.Regis,quia ſuſpitionẽ dedit, ne aliquando necem patris ſui eſſet vlturus.

Sellũ etiam appellatur,*Ierem.*22.vbi & filius Ioſiæ dicitur,ſunt & 1 *Par.*3.Quoniam nepotes in filiorũ numerũ ſæpè refert Scriptura vetus,cuius imitatione *Ioſias genuit Iechoniam & fratres eius in tranſmigratione Babylonis Mat.*1. Ioachim per *caph* & *nun*,cũ pater Ioakim per *koph*& *mem.*

Miſerrima fuit conditione. Nam Babylone in carcere hæſit 37 annis continuis vſque ad Euilmerodach.*Iere.vlt.* Decem& octo annorũ erat quãdo regnare,atq adeo in exiliũ trahi cœpit.4.*Reg.*24.Imò verò octo dũtaxat.2 *Par.*36.

Vt proinde quidam eum genitum dicant in tranſmigratione Babylonis,è Mat.1.cap.id eſt,quando Nabugdonozor patrem ipſius Ioakim cepit & Babylonem primùm cum infinitis Iudæis abduxit. 190

IOAKIMI ET VRBIS CONDITÆ SÆCVLO.

Anni mundi.

3568

21

u IOACHIN IECHONIAS menſibus. tribus.diebus 10. 3568 3569

Seraia Pontifice Max.

Ieremia propheta.

Deioce,ſiue Cyaxare Medorum.

Nabugd.Babylon.Rege. 3569

Anni vrbis cõditæ

189. *Seruio Tullio ſexto Romanorum.*

Neahaone Aegyptior.

Ardi Lydorum rege ſexto

Macedonum Philippo rege ſexto.

Eurycratide Lacedæmoniorum.

190.

Anni mũdi.

3568. Reſpondeo, Decem & octo erat annorum Iechonias, quando regnare cœpit, ætatis videlicet. Nam tot reuera erat natus. Octo verò captiuitatis, ſiue à captiuitate, ſiue à Nabugdonozore, cuius beneficio & permiſſu regnũ inibat. Iam enim octauus Nabugdonozoris & trãſmigrationis ſub patre Ioachim cœptę vertebatur, 4. *Reg.* 24. q.d. Recole miſeram ſortem principum illius temporis. Tum regnare cępit quando rerũ potiebatur Nabugdonozor iam annos octo: vt iam non ſit quęſtio de ineũdo regno more maiorũ, ſed precario & alteri obnoxio. Hinc numerat aliquando Scriptura annos à Nabugdonozore, ſiue ab illa prima tranſmigratione, vt Daniel.

Alij, Iechonias ætatis octauo regnauit cum Patre per decem annos. Poſtea cum attigiſſet decimum octauum ſolus regnauit menſibus tribus.

Ezechiel adhuc puer *iuxta Ioſeph.* 25. annorum, *iuxta Hieronym.* cum Iechonia rege in Babyloniam captiuus abducitur, ibiq; captiuis vaticinatur, librúmque ſcribit tãtis myſteriis & difficultatibus refertum, vt Hebræi nõ magis ad principij & finis ipſius, quàm ad trium primorum capitum Geneſeos, & totius Cantici Canticorum Salomonis lectionem, iuuenes admittant. Per principum Ezechielis intelligũt primum caput, per finem octo capita poſtrema.

Mardochæus cum Iechonia in exiliũ traditur. *Eſther* [illegible]

Saraias pontifex interfectus à Nabugd. 4. *Reg.* 25. qui habuiſſe ſucceſſorem dicitur Iozedec fratrem [illegible] Ezræ Scribæ, patrem Ieſu ſiue Ioſue, qui cum Zorobabele exules reduxit. *Hebræi ex* 1. *Paral.* 6. *&* *Ezræ* 7.

Eadem expeditione Tyrus & Hieroſolyma captæ. *Clemen: lib.* 1. *Strom.*

Vniuerſa familia Dauidica, quæ iam abierat in 38. gẽtilitates & cognationes, ſiue ramos, planè cõſumpta eſt in hac captiuitate, præter Iechoniam, qui eam ſuſcitauit, genitis quatuor filiis Salathiele, Malchira, Pedaia, Gamaria, *Seder Olam.*

Sed hæc traditio falſa eſt. Nam poſteritas Nathan filij Dauid ex Bethſabea. 1. *Paral.* 3. permanſit vſque ad Chriſtũ. Imò ipſe Chriſtus p Virginẽ inde deſcẽdit *Luc.* 3.

Externa.

Seruius Tullius Rom. rex ſextus an. 44. Ciceronis gentilis, omnium primus cenſum inter ſuos egit, foſſas circum murum duxit, ſignauit æs.

Haliates rex Lydorũ eiicit Cimmerios ex Aſia, *Herod. li.* 4. *&* 5. Obſedit Miletũ cuius princeps Thraſybulus. Geſſit bellum cum Ciaxare Medorum rege. *Herod. lib.* 1. Periãdri Tyranni Corinthiorum & Corcyræ amicus. *Idem lib.* 3. qui in ſeptem ſapientibus numeratur. Cætera infra in tabula Nabugdonozor. Nam ſub eo propriè regnauit.

Haliattis tempore Pittacus Mytileneus Melanchrum tyrannum ſuſtulit. *Euſeb.* Ciaxares contra Haliattem bellum grauiſſimum geſſit, cui cauſam præbuerant quidam Scythæ à ſe ad Heliattẽ deflectentes. Scythæ cùm 28. annis Aſiæ imperio potiti eſſent, à Ciaxare Medo expulſi ſunt. *Herod. li.* 1.

Battus primus Cyrenarũ rex, Zoan cõdidit, & regnauit an. 40. *Herod li.* 4. cõdidit & Cyrenen oppidũ anno poſt captam Troiam 586. *Solinus ca.* 30. vrbis an. 14. 3. *Plin. li.* 19. *ca.* 3. Græcis habitatoribus & Thyreis repleuit. *Ibid.* Huic ſucceſſit Arceſilaus f. an. 16. Battus 2. Arceſilaus ſecundus,

3169 quinto denique loco Battus tertius, quo regnãte Demonax Mantineus Cyreneis Remp. formar. Cuius ordinatio mutationis regni in Remp. cauſa fuit. Nã Arceſilaus ter-

Anni vrbis cõditæ. | *Anni mundi.*

tij Batti f. regno, quòd eam antiquare conaretur, pulſus eſt. *Herodot.lib.*4. regis Cyri temporibus. 3186

Antequam tamen Cyrenaicũ regnum ad Perſas tranſferretur totum iuxta Pythiæ reſpõſum, quartus fuit Battus & Arceſilaus quartus. Nam quatuor fuere Batti & totidem Arceſilai, qui octo hominum ætates, hoc eſt, ducentos annos ibi regnarunt.

Vaphres rex Ægypti. *Clemens lib.*1. *Strom.* ſiue Apries filius Pſammis, *Herod. Ierem.* 44. Annis 35. Ad eum reliquiæ Iudæorum captis Hieroſolymis fugerunt.

Panætius primus in Sicilia Tyrannidem exercet.

* His annis 420, ſi addas an. 40. Dauidis, 4. Salomonis, & denique 11. Sedechiæ, reperies hoc familiæ Dauidicæ regnum ſtetiſſe annis 475. ſubductis paucis mẽſibus & diebus. E quibus templum Salomonicum vndecimo & vltimo Sedechiæ euerſum, ſtetiſſe ab Hebræis notatur annis 410. Cum 25. quibus minimum regnauit Saul, totum Iudæorum regnum 500 annos explet.

In Sedechiæ captiuitate, definit iniquitas populi Iſraël, quam Deus portandam imponit Ezechieli cap.4. Durauit enim annos 390. vſque 20. Nabugdonozoris, in quo reliquiæ Iſraëlis & Iuda Babylonem abductæ ſunt, *Ierem.* 52. Quod quidem tempus in eodem loco eidem Ezechieli reuelatur. Hos 390 reperies à 30. Salomonis, quando Salomon à mulieribus alienigenis corruptus Idolomaniam & impietatem amplecti cœpit ad Sedechię vndecimum ſiue Nabugdonozoris 20. Tanto tempore eorum impietatem Dominus ſuſtinuit, nec ante iram contra ipſos conceptam totam effudit, grauitate ſupplicij, tarditatem compenſaturus.

**Summa, anni 419, menſes 6, dies 10. Atque hæc ætas eſt quinta. Nã cùm Iechonias Babylonem abduceretur, initiũ captiuitatis ſiue transmigrationis Babylonicæ factum eſt, vt liquet è Matthei primo capite Ezechiel.* 33. *&* 40. *Hebræi tamen eam ordiuntur ab initio quarti Ioakim, qui fuit primus Nabugd. Aliqui etiam à Sedeciæ regis Iechoniæ ſucceſſoris vndecimo.*

REGES ISRAEL.

a HAC quinta ætate regnabat in Samaria poſt ſciſſum Dauidis regnum, 3186

a REGNVM iſtud cœpit ſtatim poſt mortẽ Salomonis, Nam Scriptura cùm alibi tum 3. Reg. 15. Roboam & Ieroboam facit æquales, & Roboam, qui regnum tenuit annis 17, ſcribit mortuũ 18. anno Ieroboam.

In Schiſmaticis & hæreticis regibus ſigillatim recenſendis prophetas nominabo, qui ſub illis in mediis hæreticorum vrbibus floruerunt, vt piorum & Catholicorum ſucceſſio appareat in medio hæretici populi. Tanta fuit Dei erga iſtum charitas, vt quia nõ habuit legitimos ſacerdotes, prophetas perenniter miſerit, qui ad illos & in illos vaticinarẽtur, ne nõ pręmoniti periiſſe videantur.

Ita autem familia iſtorum regum nouies mutata eſt, quemadmodum impiorum & tyrannorum familia, non ſolet eſſe diuturna, vt regni tamen ſumma penes eandem triẽniũ Ephraim perpetuò remanſerit. Quanquam enim nominatim non ſcribitur è quanam tribu iſti omnes extiterint, præter primum Ieroboam, eſt tamen credendum eandem tribum omnibus ortum dediſſe, & viam ad regnum parauiſſe. Primum quoniam nobilitas vniuerſa in 10. tribuum nominatu ex Ephraim perinde emerſit, vt è tribu Iuda in duarum tribuum regno. Deinde quia Iacob hoc in ſuis benedictionibus, vel etiam prædictionibus ſignificauit. *Geneſ.* 48 *&* 49.

Præterea quoniã Achab etiã de ea fuiſſe memoratur conſtanti Hebræorum traditione, *R. Selo in 11 Oſee verſ. 3* Denique & Ieroboam filius Ioas. *Abben-Ezra in 13 Oſee.*

Eorum cum Regibus Iuda collatio eſt fallaciſſima, nec caret difficultatibus. Neq; tamẽ propterea vlli anni quaſi 3186

Regni hæretici exemplar, in quo omnia ſunt perturbata, & motuum plena donec pereat funditus.

I

3.Reg.14. b IEROBOAM filius Nabat de tribu Ephraim annis 22.

Vaticinantibus Ioam, Ido, Abia Silonite, Semaia.

3.Reg.15. *Regnante in Iuda Roboam, Abia, vſque ad ſecundum Aſæ.*

Anni mundi.

duobus communes eximẽdi ſunt de Regibus Iuda.quod nonnulli faciunt,vt vnus de quadraginta vno Aſæ ac ſi il-
3186 lo cùm patre Abiã regnauerit:vnus de 25 Ioſaphat,quaſi eius primus in vltimum patris incurrat,quatuor de octo Ioram quaſi his ſociuspatris in regno extiterit:tres de 29 Amaziæ,vnus è 16 Achaz,duo è 29 Ezechiæ,&c. Sed potius cogitanda in impio regno interregna multa,licet minimè explicata Nam certam & indubitatam Deus voluit extare regni Catholici recenſionem , incertam & difficultatibus plenam regni hæretici,quò doceremur in hæreſi omnia eſſe confuſá,perturbata,incerta,motuum plena,vt de iis hiſtoria liquida narrari non poſſit.

In ſcripta ſucceſſione regum Iuda & Iſraël eſt diſcrimẽ 19 annorum.

Quod vt faciliùs concipiatur,ecce à Roboam rege Iuda vſquead Iehu inuadentem regnum Iſraël & necantem Ochoziã & Iorã vtriuſque regni reges numerãtur an.95.

A Ieroboam(qui ſimul cum Roboam regnum eſt auſpicatus ad eundem Iehu an.98.

Hìc diſcrimen eſt annorum trium.Nam totidem regnum Iuda à regno Iſrael ſuperari videtur , cùm tamen vtrobique idem ſit primum & extremum temporis punctũ

Deinde à principio eiuſdem Iehu vſque ad vltimum Oſee nouiſſimi regis Iſrael anni 143.Atqui ab Athalia(cuius primus annus concurrit cũ primo Iehu)vſque ad ſextũ Ezechiæ eiuſdem Iuda regis (in quem vltimus Oſee & regni Iſrael incidit)an.165.

3186 Iam hic regnum Iſrael à Iuda.22 ſuperatur.à quibus,ſi detrahis tres, quibus ante Iehu regnum Iſrael redundabat,ſuper ſunt 19.

Reſpondeo in priore calculo,in quo eſt diſcrimen triũ annorum.tres illos vt fractos eſſe abſorbendos per integros regum Iuda. Anni enim Regum Iuda erant integri, regum Iſrael fracti, ita vt(Verbi cauſa)Ieroboæ vigeſimus ſecũdus,ſit quoque primus Nadab ſucceſſoris id eſt, vtrique communis. *Vt è duabus anni partibus integer conſtituatur*.Atque ita deinceps in pleriſque iſtorum regibus.

In poſteriore,in quo diſcrimen cernitur viginti duũm annorum, ſparſa fuerẽ interregna in Iſraël ob factiones, bella ciuilia,crebras familiarum viciſſitudines,&c.

Quare hæc ſucceſſio debet ordinari & dirigi per regum Iudæ ſeriem & rationem,quaſi per certam regulam, non contrà.

Quàm miſera regna, quibus reges de religione ſecuri vel hæretici præſũt.Quàm omnia illic ſunt incerta,quàm confuſa,&c.

Nec tamen deſinemus vtramquẽ conferre ac nodos exorientes in curioſiorum gratiam diſſoluere.Si quis melius,hic vitulam conſequntur.vel ſaltem diuidat.

b HIC vt regnum ſuum,quod ſeditione poſt obitũ Salomonis orta,conſecutus fuerat conſtitueret , prohibet populum ſuum adire Hieroſolymam,vbi erat legitima ſacerdotum ſucceſſio,& altare contra altare erigit,vitulóſque duos vnum in Bethel,alterum in Dan duobus regni ſui finibus religionis ergó collocat,ritu Aegyptiaco,vnde nuper redierat,atque ita decem tribus perenni impietate imbuit.

Berſabee antiquum terræ limitem à meridie prætermiſit.quoniam in regis Iuda fide permanſerat prope Idumæorum terram. Dan autem altero antiquo limite eſt
3208 potitus,quoniam erat ad Septemtrionem ad fontes parui Iordanis.

Anni mundi.

Sacerdotes omiſſa tribu Leui ex plebe inſtituit.Ita duabus in rebus religionem corrupit,in Idolis aſciſcẽdis,iterum in tribu Leui à ſacerdotio remouenda,quæ proinde ſe in tribum Iuda contulit. 3186

Sichem oppidum ædificat in monte Ephraim , ibíque habitat.Deinde Phanuel.Crebra bella cum regibus Iuda geſſit dubio euentu.

Deus à principio mandarat,vt tabernaculum fieret,in quo ſibi ſacrificaretur.Hoc non ab omnibus obſeruatum eſt.Nam multi iam inde ſub iudicibus,patiente Deo , in excelſis ſacrificarunt , ipſe etiam Salomon 3. *Reg.* 3.Hoc obſeruatum videtur à Catholicis in regno decem tribuũ. Nam Elias ſacrificaſſe in excelſis 3. Regum reperitur,nec eius ſacrificium fuiſſe reprobatum. Nempe propter neceſſitatem tyrannidis Deus conſuetudinem populi ſui, qua præter eius tabernaculum , & templum , tamen non diis alienis offerebat,ſed Domino Deo ſuo,ſuſtinebat potius,quàm vetabat,etiam ſic exaudiens offerentes *Aug. ſuper Iudices lib.7.cap.7.*

Vnde nec in iſto regno Catholica Eccleſia deſiit.Nam etiam in Bethel collegium ſiue cœnobium prophetarum ad tempora vſque Eliſei perdurauit,&c.4 *Reg.*2.

Alij,qui puræ religionis mutationem ferre non poterant,ſecedunt à Ieroboam & eius principibus ſéque in nouas ſedes trans Aethiopiam conferunt, fortaſſe allecti veteri Aethiopum & reginæ Sabæ cum ſuis maioribus fœdere & commercio. Vbi eos circumlui fluuio ſabbatico,tanquam mœnibus narrat Eldad Danius Hebræus hiſtoricus.Multi etiã ad duas tribus ſeſe receperũt,alij aliò.

Quam regnandi rationem ſibi diſplicere ſatis oſtendit Deus è crebra ſceptri in alienam familiam tranſlatione, ſublatis de medio per coniurationem Regibus.Sceptrum enim nuſquam vltra quartum gradum tranſiit ad poſteros in aliqua familia,præterquam in Iehu,cuius ſtirps potita eſt rerum ad quintam vſque ſobolem.

Ad hanc ſtirpium mutationem deſignandam, tibi minuſculis literis capita familiarum notauimus.Etenim regni huius ſceptrum ab aliis in alios tranſlatum eſt, donec à primo Ieroboam ad vltimum Oſee , in nonam familiam migraret,non quidem legitima vocatione,ſed proditionibus atque parricidiis , vno Amri patre Achab excepto, qui electione regno inauguratus eſt.

Septem duntaxat familias facit R.Selomo in 15 Ierem. quia non numerat pro nouis familiis Zamri, & Sellum, quòd mox de medio ſublati ſint.

Ieroboam magis hæreticus & ſchiſmaticus,quàm apoſtata vel idololatra.Nam non eiurauit cunctos fidei articulos,ſed eum duntaxat , qui eſt de Eccleſia , & Eccleſiæ ſede atque communione,dum noluit ſacrificare Hieroſolymis,& cum eis communicare , qui in Moſis & Prophetarum cathedra ſedebant ſed in Dan & Bethel , vbi templá noua conſtruxit,& loco Cherubin vitulos dedicauit.Alioqui Circumciſionem,ritus ſacrificiorum,ceremonias Legis,atque adeo totam legem Moſaicam retinuit,vt & conſequuti Reges,vſque ad Achab , qui ad iſtam hæreſim adiecit cultum Baalim,ſiue Belorum. Hinc & collegia ſiue cœnobia Prophetarum non extinxit. Filij enim Prophetarum in ipſius regno cateruatim habitaſſe pacifice leguntur in Bethel,in Iericho, in Samaria etiam , vbi erat ſedes Eliſei Prophetæ,&c.4 *Reg.*2.4,*&c.*

IEROBOAMI FILII NABAT SÆCVLO.

3208

Anni mundi.

2

3.*Reg.*15. c NABAD an.2. 3210

Iiſdem vaticinantibus.

Aſa rege Iuda.

3

Ibid. d Baſa de Tribu Iſſacharis an.24. 3234

Ioram. Azaria filio Obed, Hanani vidēte & Iehu filio Hanani vaticinātibus.

A tertio Aſæ regis vſque ad 26 incipientem.

4

*Ibid.*16. e ELA an.2. 3236

Iiſdem vatibus.

A vigeſimo ſexto Aſæ regi Iuda vſque ad 27 finentē.

5

*Ibid.*16. f *Zamri* qui & Zamar, *Ioſepho lib. 8. cap. 6. & 7.* diebus ſeptem. 3236

Iiſdem prophetis.

Eodem rege Iuda *anno eius vigeſimo ſeptimo.*

6

Ibid. g *Amri* an.12. 3247

Iſdem vaticinantibus.

c NADAB videtur octo ann. regnaſſe. Quoniam Baza regnum ſuſcepit anno decimo Aſæ & Ieroboam mortuus eſt ſecundo. Ita inter vtrunque fuerunt octo. *Kimhi* 2.*Paral.*16, reſpondet ſex annis certaſſe de regno, duobus extremis plenis regnaſſe, quos proinde tantùm ſcriptura ei aſſignet. Alij malunt primum Baſæ conuenire cum tertio Aſæ è 4.*Reg.*15. Quod rectius.

Propter impietatem regno indignus, per inſidias à Baſa interfectus eſt, & genus Ieroboæ totum extinctum. Nam vt in regibus Iudæ regnum ſemper manſit in eadem familia, ita in iſtis è contrario, vix permanauit ad filium, vel nepotem.

d HAEC ſecunda regum familia ſedem in Tirſa poſuit, vt prima in Sichem.

Vſque ad vigeſimum ſextum Aſæ. Vnde viginti tres pleni duntaxat Baſæ tribuendi ſunt.

Baſæ regi Iſraël familiæ internecionem Propheta à Domino nuntiat, quòd ſequeretur impium Ieroboami cultum. 3.*Reg.*16. hoſtis licèt eius & Nabad.

Aedificat Rama in munitionem, ne quis è regno Iuda ad regnum Iſraël, & contrà tranſire poſſet.

Eum bello adoritur Aſa, auxilio à rege Syriæ petito ob quod à Propheta increpatur 2.*Par.*16.

e BELLA per duces geſſit contra Paleſtinos. Poſt epulum à Zamri militum principe interficitur an.27. Aſæ.

Huc vſque collatio regum Iuda & Iſraël caret difficultatibus.

f ZAMRI Elam & familiam Baſæ funditus extinxit. Nam ne mingentem quidem ad parietem, id eſt canem reliquit. Manſit tamen in impio eorum inſtituto, & idola coluit. 3.*Reg.*16.

Quòd audiſſet exercitum, qui obſidebat Gebbethon vrbem Palæſtinorum audita Elæ morte feciſſe ſibi regem vniuerſi Iſraël Amri principem caſtrorum, ſeipſum incendio peremit, 3.*Reg.*16, atque ita tertia familia deſiit.

Poſt cuius mortem ſcinditur populus. Pars ſequebatur Tebni, pars Amri, *Ibid.*

Anni diſſenſionis, qui quatuor fuiſſe videntur adduntur ipſi Amri.

Hìc incipit diſcrepantia regum Iuda & Iraël.

g INTERREGNVM quatuor annorum in Seder c.17. ab anno ſcilicet 27. Aſæ vſque ad annum 31 eiuſdem: ſed poſteà notatur illos quatuor annos eſſe de numero 12. quibus iſte Amri regnaſſe ſcribitur. Ergo interregnum illud prætereundum.

Et ſanè interfecto Ela, Zamri tantùm 7. diebus in Tirſa regnauit, & eodem die, quo audiit in caſtris populus necem Elæ, conſtituit Amri regem ſuper Iſraël, 3. *Regum* 16.

Difficultas oritur ex eo, quòd primus Amri incidiſſe dicatur in 31 Aſæ regis Iuda, *Ibid.*

Sed nulla eſt ſi præcedentia ſpectentur. Nam *mortuo Amri diuiſus eſt populus Iſraël in duas partes, vna ſequebatur Tebni, vt conſtitueret eum regem* per annos 4. aut 5. *Mortuuſque eſt Tebni & regnauit* pacificè, ſecurè, & ſine æmulo *Amri*, ſequentes annos ſeptem. Ita *regnauit Amri ſuper Iſrael anno trigeſimo primo Aſæ regis Iſrael.* Totúmque eius regni curriculum comprehenſum eſt annis duodecim. Si quinque illi, quibus regnauit cum Tebni, connumerentur.

Ita vigeſimo ſeptimo Aſæ pugnat de regno cū Tebni per annos 4. vel 5. trigeſimo primo finem contentioni ob æmuli mortē imponit, ſicq; deinceps ſeptē annos quiete,

firmiter

Anni mundi.

3247

firmiter & verè regnat. Cuius cauſa trigeſimo primo Aſæ regnaſſe dicitur ſuper Iſraël duodecim annis. Ita tamen vt duodecim illi incipiant ab Aſæ 27. quies & firmitas à 31.

Prodigioſè aliqui ex his duodecim ſex conflant, ſéxque poſteriores abſtrahunt, & cum viginti duob. Achaz confundunt ídque (inquiunt) vt tempora Regum Iſraëlis cum Regum Iuda conuenienter conferantur. Quaſi vero vt proximè, reſponſio non ſit ſimplicior & rectior collatio.

Amri migrat in Samariam, inter Iudeam & Galileam, vbi regnat annis 6. Sicque Samaria vrbs amplificatur, & fit regni metropolis, cùm eum honorē haberet antea Tirſa. 3.*Reg*.16. Idque poſtquā firmaſſet imperium, & Tebni regni æmulus ſub Aſæ trigeſimū primum fuiſſet mortuus.

A 27. Aſæ regis Iuda, ad eiuſdem 38.

Samaria condita (in vrbis ſcilicet formam, nam iam olim vicus erat) *Ibid.*

Ab ea condita, æra ſiue principium rationis decem tribuum deducta eſt, iuxta quam Iſraëlitæ numerabant à Samaria condita, vt Romani à ſua vrbe. Nam illud 2.Par.22. *Quadraginta duorum annorum erat Ochozias rex Iuda, cùm regnare cœpiſſet, & regnauit anno vno in Hieruſalem*, ſic debet accipi. Quadraginta duorum annorum erat, ſiue quadrageſimum ſecundum annum attigerat, à Samaria condita, & Amri in eam migratione: tot enim exiſtūt à ſexto Amri, ſiue a Samaria condita, ad Ioram regis Iſraël duodecimum, qui erat Ochoziȩ regis Iuda primus & vnicus. Alioqui 4.*Reg*.8. vigeſimo tertio ætatis Ochozias iſte interit. Supra in regibus Iuda hanc difficultatem explicauimus, ſed obſcurius.

Ex hac in hoc oppidum migratione regnum Samariæ nomē accepit. Eo autem tranſtuliſſe regni ſedem videtur, quòd Tirſenſes fuiſſent Tebni æmuli ſui partes ſecuti.

7

h ACHAB an.22. 3268

h ACHAB ducta Iezabel, idola gentium introduxit, fanum Baalim in Samaria ædificauit, altare Baal & lucum idolis dicauit, primus denique nouas ſuperſtitiones inuexit. Nam eo vſque reges Iſraël ſimplici impietate Ieroboam filij Nabat contenti fuerant, quæ erat de vitulis. *Kimhi*, 4.*Reg*.21. 3.*Reg*.22

Inter reges Iſraël ſingulare impietatis & iniuſtitiæ exemplum, Ioſaphati religioni & virtuti, cuius temporibus regnabat, oppoſitum, 3.*Reg*.15.

Impiam duxit Iezabel filiam Ethbaal regis Sidoniorum. Ithobalum appellat Ioſephus, quem regem fuiſſe Tyri Menander Epheſius tradidit, vt idem ſcribit contra Appionem.

Prophetantibus Iehu, Abdia, Michea, Zaaziel, Eleazar, Elia.

Prophetas Domini interemit. 3.*Reg*.18.

Ob quas impietates Deus eū primùm fame trienni cœlo pluuias denegante, deinde verbo per Eliam caſtigauit.

Benadad Regem Syriæ ſibi arma duobus annis & ſemis inferentem, duobus & triginta regibus in ſocietatem belli aſcitis, bis victum incolumem dimiſit, ſuo magno malo.

Nam tertio prælio eſt interfectus, 3. *Reg*. 22. ad Ramoth-Galaad iaculo traiectus inter cōmiſſuras & loricā.

Anno eius quarto regnū adit Ioſaphat in Hieruſalem.

Aſa & Ioſaphat Iudæ regibus. Ab Aſa 38. vſque ad decimum ſeptimū Ioſaphat.

Benadad rex Syriæ cum 30. aliis regibus obſidet Samariam. Regnum ergo Syriæ illa tempeſtate præſtans, nec monarchiam Aſſyriorum agnoſcens.

Iezabel huius vxor feruens idololatria, prophetas Domini vbique perſequitur. vt Elias ſolum ſe à ſacrilegio immunem crediderit, donec Dominus reſponderit ſeptem millia virorum adhuc eſſe, qui ſe idolis non dediſſent. 3268

Anni mundi.

Elias ſe eius conatibus opponit. Sacerdotes Baal ... dit. Cuius rei cauſa iram eius fugiens in deſertum Beerſabeæ ſe contulit ibique diuinitus ſuſtentatus.

3268 Inde iuſſu Dei rediit Damaſcum, & Hazaëlem vnxit in regem Syriæ, Iehu in regem Iſrael, & Heliſeum in Prophetam.

Ipſe & Eliſeus inter decem tribus vaticinium exercuerunt, non inter duas.

Sic Michæas filius Iemla in vincula coniectus, quòd Achabo exitiabilem fore pugnam denũtiaſſet, contra 4 o pſeudoprophetarum ſententiam Nam his non eſt Michæas Moraſtites, cuius extat prophetia aduerſus Iſrael, quippe qui vixerit ſub Achaz & Ezechia rege Iuda & Phaceæ rege Iſrael.

8

Ibid. i OCHOZIAS an. 2.

Nepher Cherres rex Aegypti an. 4. Amenophis an. 9.

3270 i BAAL quoque coluit. Punitus defectione Moabitarum & naufragio claſſis, quam in Tarſis Indiæ miſerat, ac demum letali morbo abſumptus ſine virili prole Maximè quia miniſtros miſerat, qui Beelzebud idolum Accaronenſium pro ſalute ſua conſulerent.

Iiſdem prophetis.

Secundum eius annum aliqui duntaxat putãt inchoatum, itaque integrum tribuunt Ioramo ſucceſſori. Quod ſimiliter faciunt in Achab, dum viginti vnum annos plenos ei duntaxat relinquunt.

Anno ſecundo Ochoziæ tranſlatus eſt Elias & non apparebit, quouſque veniat rex Chriſtus. Tum apparebit & ſecundo occultabitur, nec poſtea apparebit, quouſque veniat Gog & Magog. *Hæc Seder, c. 17.*

Ioſaphat Rege Iuda, ſub eius decimum octauum.

Sic ſuprà in Ioſaphat ſub eius decimum octauum tranſlationem iſtam contigiſſe è 4 Reg. 3 docuimus, qui cum hoc concurrit.

Atque hic incipit hiſtoria quarti regum.

Eius reliquiæ, id eſt, pallium Heliſæo dimiſſum, miracula edunt, Iordanem bifariam ſecantes, vt Heliſeus per ſiccum tranſiret, & filij prophetarum, qui morabantur in Hiericho, ſpiritum Eliæ duplicem ſuper eum inſediſſe agnoſcerent. 4. *Reg.* 2.

9

Ibid. k IORAM frater Ochoziæ an. 12.

Spiritus autem Eliæ erat duplex, prophetiæ ſcilicet & 3282 miraculorum. *Ibid.*

Nam non omnes prophetæ donum habuêre miraculorum Scio ſpiritum illum Eliæ duplicem aliter intelligi Sed hunc puto eſſe germanum ſenſum.

Ei poſt mortem Synagoga ſiue Sacellum in Carmelo monte, vulgato ipſius habitaculo dicatum eſt, in quo vigebat oraculum, de quo Sueton. in Veſpaſ. c. 5. Apud Iudæam Carmeli Dei oraculum conſulentem (Veſpaſianum) ita confirmauêre ſortes. vt quicquid cogitaret pollicerentur,

Elia & Eliſeo vaticinantibus.

Apparebat in circumciſionibus, & in illis præſens adeſſe putabatur *Himbi in Malach.* & ſæpius alias *In tract. Berachot, &c.* Vt cum miſit literas ad Ioram regem Iuda ſeptem annis poſt ſuam in tranſlationè *Seder. c. 17. è 2 Par. 21.*

Diebus Achab ædificauit Ahiel de Bethel Hiericuntè. Iaciens fundamenta perdidit Abiram primogenitum ſuum ponens portas natu vltimum ſuum ex prædictione Ioſuæ (cap. 6.) 3 *Reg.* 16.

Ioſaphat, Ioram & Ochozia in Iuda regnantibus, à 21 Ioſaphat vſque ad interitum Ochoziæ.

k HIC eſt filius Achab, in quo eius familiam extinctum iri Deus denuntiarat.

Vt filius Achab fecit malum coram Domino, ſed non quantum pater ſuus & mater. Abſtulit enim ſtatuas Baal 3282 quas fecerant. Peccatis dũtaxat Ieroboæ inhærens. 4 *Reg.* 3.

Triũphauit de Meſa rege Moab, qui recuſabat ſoluere

centum

centum millia agnorum & totidem millia arietum cum ſuis velleribus.

Adiutus armis regis Edom & Ioſaphat regis Iuda, cuius cauſa Eliſeus ad pſaltis muſicam de proſpero belli euẽtu vaticinatur. *Ibid.*

Illic Meſa primogenitum ſuum obtulit diis ſuis in holocauſtum.

In bello contra Hazaëlem regem Syriæ vulnus accepit & curandi ſui cauſa in Iezraël receſſit, vbi à Iehu ſeruo ſuo & ſucceſſore interficitur. 4.*Reg.* 9.

Sub hoc fuit & altera fames. Nona è memorabilibus decem, quas Hebræi in Targhum Ruth numerant, vt ſuperior ſit Octaua ſub Achab Elia propheta viuente 3.*Reg.* 17 Hæc nona Eliſeo in Samaria. 4.*Reg.* 6. poſt quam Decima, expectetur ſub Meſſia, de qua fortaſſe noſter Ioan. in Apoc.

Dicitur an. 2 Ioram regis Iuda regnaſſe Ioram regem Iſraël. 4. *Reg.* 1. Decimo autem octauo Ioſaphat, 4 *Reg.* 3. Nempe, quia Ioram rex Iuda à patre deſignatus eſt anno regni ipſius 17 quando pater regi Achab auxilium ferebat contra regem Syriæ. 2, *Reg.* 22. Nam hic mos erat aduerſus futuras ſeditiones, vt ſi quis Regum in bellum profecturus eſſet prius ſignificaret, quem Regem poſt ſe eſſe vellet, ſi ipſe fortaſſis in prælio caderet. Hanc legem ſequebantur Perſæ ex Herodoto, ex qua accidit, vt in eorum Regibus recenſendis Hebræi à Græcis & Latinis plurimum diſcrepent, vt infra docebo. Hoc etiam ſequebantur Romani, quando Imperatoribus dabant Cæſares. 4.*Reg.* 13.

l IEHV ſcriptis literis in Samariam omnem progeniem Achab deleuit, vxorem, filios & fratres Achab, & ſacrificos omnes Baal, ex cuius templo latrinas fecit, vt à Deo prædictum fuerat.

Ioram Iſraël & Ochoziam Iudæ reges trucidauit.

Quo die vnctus eſt in Regem, eo die vnctus rex Damaſci Hazaël hoſtis. *Seder cap.* 28.

In Impietate multa piè fecit.

Sub hæc tempora orditur Herodotus ſuam Aegyptiorum hiſtoriam, à Cheope, quẽ regnaſſe ait apud eos an. 50.

m IOACHAS cœpit regnum an. 23 Ioas 4 *Reg.* 15 quando Ioas templum Domini inſtaurabat. 2 *Paral.* 24.

Inuiſus Deo, quòd ſecutus ſit Idololatriam Ieroboæ filij Nabath ob quam regnum eius regibus Syrorum Hazaëli & Benadad prædæ fuit, donec ab ipſo exoratus Deus depulſis hoſtibus priſtinum ſtatum ipſi dedit.

n IOAS cum Amaſia, qui eius ſecundo regnum inierat, bellum geſſit & cœpit adduxitque in Hieruſalem, & interrupit murum eius, tulitque omne aurum & argentum & vaſa & obſides, reuerſúſque eſt in Samariam.

Eliſeus eius decimo moritur. Ita prophetiæ munere functus eſt plus 60, à 19 ſcilicet regis Ioſaphat Duplicem Spiritum Eliæ conſecutus eſt, 4 *Reg.* 2.

Eius corpus, mortuum hominem alium, à quo fortuito tangebatur, vitæ reſtituit, 4. *Reg.* 13.

Amazias rex Iuda regnum ſuſcepit anno ſecundo huius Ioas.

o IORAM in Paralipomenis dicitur. Acciſum regnum in priſtinum ſplendorem reſtituit. Antiochia capta, &c. Syros vicit. Regnare cœpit an. 15 Amaziæ. Poſt eius mortem regnum Iſraël à Tyrannis diuexatum eſt vſque ad finem ſui. 3.*Reg.* 15.

Regnum Aſſyriorum per Phul terrori eſſe cœpit Syris & reliquis finitimis, quem ad concionem Ionę pœnitentiã

Anni mundi.

3282

3310

10

l *Iehu* an. 28.

Ionadab filio Rechab Eliſeo & Zacharia filio Ioiade, prophetantibus.

Athalia & Ioas in Iuda

3327

11

m IOACHAS an 17.

Zacharia filio Ioiade propheta.

Ioas rege Iuda, ab eius 23.

3343

12

n IOAS an. 17.

Prophetis Amos patre Eſaia & Oſea.

Regib. Iuda Ioas & Amazia, à 37 Ioas ad Amaziæ 15

13

o IEROBOAM filius. Ioas 41.

3384

3.Reg.15. *Vaticinantibus Oſea, Amos altero à patre Eſaiæ, Eſaia Iona.*

Amazia & Ozia regibus Iuda, ab Amaziæ 15 ad 27. Oziæ.

1.Par.5. *Phul Aſſyriorum an. 48.*

Ibid. p INTERREGNVM octo annorum.

A 28 Oziæ ad eius 37.

14

* ZACHARIA menſ.6.

Iiſdem vaticinantibus.

Ozia rege.

15

q *Sellum* menſe 1, vel dieb.28.

Prophetis iiſdem.

Ozia rege. Phul Aſſyriorū.

16

Ibid. r *Menahem* Tirſenſis an.10.

Prophetis Iiſdem.

Ozia rege. Phul Aſſyriorū.

17

Ibid. ſ PHACEIAS Menahem an.2.

Iiiſdem vaticinantibus.

4.Reg.15. *Ozia rege, ab eius 50. Phul Aſſyriorum.*

18.

4.Reg.15. t *Phakeias* Romeliæ an.20.

Vaticinātibus iiſdem, itém que Oſea, Michea Moraſtite & Oded.

Regnantibus in Iudæa per ordinem Ozia, Ioathā, & Achaz, à 52 Oziæ, vſque ad 4. Achaz.

1.Par.5. *Aſſyriorum Tiglath-Phalaſſar. an. 25.*

Anni mundi.

egiſſe ferunt. Cultum vnius Dei Oriens adhuc retinebat, nec tam erat corruptus in πολυθεΐᾳ, quàm Occidens.

Ionas prædicit euerſionem Niniuæ regi Aſſyriorum iam ſupra reliquos emergenti. Quare & huius Monarchiæ prima nunc mentio fit in Bibliorum hiſtoria.

p QVIA 4 Reg. 14, Ieroboam auſpicatus eſt regnum ſuum Amaziæ decimo quinto, & regnauit annis 41, qui incidunt in 27 Oziæ. cum mox ſequenti cap. 15. ſcriptum ſit. *Anno 38. Oziæ regis Iuda regnauit Zacharias filius Ieroboam*, octo annorum, vt minimum, interregnum debet conſtitui, etiam ſi fuerit in paternum regnum ſucceſſio, quemadmodum ſæpè videmus propter crebras & ſubitas familiarum vices hæreditates manere interruptas & certis poſſeſſoribus vacuas. Certè hic crebra & repentina familiarum mutatio abſumpſit octo annos, & deinde nouē,
3393 de perpetuo & rato Regum Iuda numero.

* ZACHARIAS impietatem patrum ſuorum ſecutus, non ſucceſſit patri niſi poſt octennium, ſiue à Catholicis, ſiue ab aliis oppugnatus. Deinde ſexto menſe occiſus. Nam Deus non ſinit hæreticos tranquille ſuccedere, vel diu ſucceſſione frui.

Poſt eum quidam interponunt interregnum 21. annorum, ſed perperam. Falſo enim nituntur fundamento hoc ſcilicet regnum viguiſſe annis 270, quot eſſe putant à morte Salomonis ad Sextum Ezechiæ. Atqui ſi rectè ſubduxiſſent, duntaxat reperiſſent 259.

Satis ergo eſt octo vacuos inter Ieroboam & Zachariam intercalare, Nam 38 Oziæ regis Iuda regnare cœpit Zacharias. 4. *Reg.* 15, cum Ieroboam mortuus eſſet eiuſdē vigeſimo ſeptimo. 4. *Reg.* 14.

3403 Deinde totidem vel potius nouem, inter penultimum & vltimum reges, vt illic ex apertis Scripturæ locis demonſtrabimus.

q SELLVM interficit Zachariam, & viciſſim facti ſui exemplo à Menahem poſt menſem interficitur.

Sexta familia.

Roma conditur in Italia Sextæ Olympiadis an. 3.

r PHVL contra terram Iſraël bellum molitur, & regem
3405 Menahem tributarium facit. 4. *Reg.* 15.

Hic primus cum Iſraelitis negotium habuit, primus putatur regnaſſe inter Aſſyrios extincto Sardanapalo. Sed iam refutauimus.

In Menahem ſeptima familia incipit.

ſ COEPIT regnum anno Oziæ quinquageſimo. Patrem imitatus malum fecit coram Domino. Quare necatus ſimul vitam & imperium amiſit.

3425 t PHAKEE Ieroboami impietatem imitatur. Iudæam ſub rege Iudæ Ioatham excurſionibus vexat. Inde aſſumpto Razi rege Syriæ Achazum Ioathæ ſucceſſorem armis aggreditur & facta ingenti cæde Hieroſolymam obſidet. *Eſ.* 7.

Achazo in auxilium ſui regem Aſſyriorum Tiglath-Phalaſſar vocante Galilæam perdit, tribubus Galileæ Zabulon, & Nephtalim in Aſſyriam tranſlatis.

Atque hæc fuit prima tranſmigratio Iſrael. Quare in odium ſuorum adductus ab Oſee inita coniuratione perimitur eodem ſcelere, quo imperium aſſumpſerat.

In eo fuit familia octaua.

Ne mireris ſi Oſeas, Amos & Eſaias adhuc vaticinarentur. Nam floruerunt diutiſſimè, & quiſque illorū quatuor reges Iuda ſepeliſſe dicitur Oziam, Ioatham, Achaz & Ezechiam. *R. Selom. Oſ.* 1 *Kimh.*, *Eſa.* 1.

. Tiglath-Phalaſſar Aſſyriorum, rex vrbes, Aron, Abel, Bethmecha, Ianocha Cades, Aſor, Galaad & Galileam, & vniuerſam terram Nephtali cepit, & in Aſſyrios abduxit. 4. *Reg.* 15. Hoc modo Iudæos Galilea potitos, eam primùm inhabitare cœpiſſe quidam exiſtimant.

u INTERREGNVM nouem annorum ex 4 Reg. 15, & 17 omnino hîc ſtatuendū. Nam iſte Phakeias regnare incipit an 52, & vltimo Oziæ, deſinit ſub annum 20 Ioathã, qui erat quartus Achaz. à quo ad ſextum Ezechiæ quando concidit iſtud regnum, ſuperſunt anni 18. nempè 12. reliqui Achaz & ſex Ezechiæ. *1. Par. 5. Ibid.*

Vel regnauit Oſeas vltimus Iſraelitarum rex annos 18. Nouem per tyrannidem ab anno vigeſimo Ioatham, qui fuit quartus Achaz. 4. *Reg.* 15. Indignata enim Scriptura impium regem Achaz illic nominare, mortuum potius patrem nominat. Nouem alios per ius, dum anno 12 Achaz rex eſt confirmatus & receptus, 4 *Reg.* 17.

x OSEE minus impius, quàm reges ſuperiores, 4. *Reg.* 17. perpetuam tamen genti captiuitatem importauit, quòd peccatorum menſura iam ad ſummum perueniſſet.

Duodecimo Achaz regnum conſequitur poſt octennem vel nouennem de regno cum familia Phakeæ dimicationem. Vnde hîc nona & vltima Regum Iſrael ſtirps.

Suo primo, à Salmanazare rege Aſſyriorum victus dare ei tributum coactus eſt. Septimo quòd legatos ad Suam regem Aegypti miſiſſet, vt eius ope ſe à tributo impoſito liberaret, in Samaria poſt triennium ferè à Salmanazare regreſſo obſeſſus eſt ac tandem captus & cum populo, id eſt, cum reliquis octo tribubus Iſrael in Aſſyriam tranſlatus, & in vrbibus Hala & Habor iuxta fluuium Gozan in ciuitatibus Medorum collocatus. 4. *Reg.* 17. & 18.

Hæc eſt clades extrema regum & decem tribuum, qua ſexto Ezechiæ regis Iuda vltra montes Medorum & Perſarum abductæ ſunt, miſſis aliis in earum terram. Hæ Orienti & Septemtrioni infuſæ, Iudæorum clauſorum fabulæ dedere cauſam: qua de re extat Eldad Danius à nobis verſus.

Perditas in Oriente aiunt Hebræi. Intereà facilè aſſenſum præbuerim iis, qui ex iſtis, ortos Tartaros opinantur, ſiue quia Tartari tenent oram Septemtrionalem Orientis & Aquilonis, ſiue quia illorum præcipuum imperium Perſico imminet, eóque terminatur à parte Aſſyriæ & Mediæ, ſiue quia latuerunt, & ignoti permanſerunt. Nam eorum nomen tantùm auditum circa annum Domini 1200. Adde, quod nomen Tatari (ſic enim loquendum aiunt ſine r) Hebraicè & Syriacè ſonat derelictum, deſertum. Præterea Hordas Tartariæ, in prouinciis Septemtrionalioribus aliquæ retinuerunt nomen Dan, aliæ Zabulon, aliæ Nephtali. inter regna aliqua nomen Tabor, alia alterius Hebraici monumenti, vt nec mirum ſit Ruſſiam, Sarmatiam, Lituaniam, Moſcouiam & cæteras verſus Tartariam regiones Iudæis abundare.

Denique quoniam Circumciſionem ſunt perpetuò amplexi, antequam quicquid accepiſſent de infœlici Mahomete, cui & facile aſſenſerunt quòd in multis ſuæ legi & moribus congrueret.

In hanc cladem inciderunt, quoniam à cultu Dei, quem tradiderat Moſes, defecerant, & nouam religionem aſciuerant 4. *Reg.* 18.

In hoc bello Tobias in captiuitatem ductus eſt. *Tob.* 1.

Anni mundi.

u INTERREGNVM annorum 9. 3434

A tertio Achaz ad eius duodecimum.

19

x OSEE filius Ela an. 9. 3443

Iiſdem vaticinantibus.

Achaz & Ezechia regibus Iuda.

A duodecimo Achaz ad ſextum Ezechiæ.

Aſſyriorum Salmanazare an. 17.

ASSYRIORVM ET OSEÆ REGIS SÆCVLO.

Anni mundi.

In hoc bello Tobias in captiuitatem ductus eſt. *Tob.* 1.

3434 Eſt etiam probabile earum patrem eſſe populos Americæ ſiue Indiæ occidentalis (quod miror à nullo animaduerſum) Primo, quia traduntur perditæ in Oriente, *R. Selom.* *Cant. Salom.* 2. Secundo, quia in inſulis S. Michaelis ſiue Eſſoris ad illam vrbem pertinentibus ſepulchra ſubterranea à noſtris reperta ſunt cum literis Hebraicis antiquiſſimis supernè quidem מכסם אל (*quid violauit Deus*) infernè autem שעל בין מתרע אל cum duobus apicibus, (*Scalbim mortuus eſt, ſcito Deum*) Teuetus libro vigeſimo tertio Coſmog. cap. 7.

Tertio, quia 4 Ezræ 13. profectæ narrantur *in vlteriorem regionem, vbi nūquam inhabitauit genus humanum. Per introitus autem anguſtos fluminis Euphratem introierunt. Fecit enim eis Deus ſigna & ſtitit venas fluminis, quouſque tranſirent. Per eam enim regionem erat via multa itineris anni vnius & dimidij. Nam regio illa vocatur Aſereth,* עשרת quaſi tranſito Euphrate venerint in Tartarica deſerta, indéque in illam terram ignotam verſus Grotlandiam. Nam ab illa parte America dicitur aperta & ſine mari cum aliis ex partibus ſit mari clauſa & peninſula. Quin & per anguſta freta, maria etiam vaſtiſſima eò peruenire potuerunt, vt in regiones ſolo mari à Tartaria diremptas.

Quarto, quia Iudæos appellant clauſos veteri traditione & Cabbala. Conſtat autem Americos clauſos vndique mari, ac Americam vel eſſe magnam inſulam, vel peninſulam. Nam adhuc dubitatur vtrum à partibus Septemtrionis iuncta ſit continenti Aſiæ ſiue Tartariæ magnæ, vel ab ea freto duntaxat excluſa vt ab orbe antarctico, verſus auſtrum, per fretum Magellanicum.

Cuthei in Samariam tranſlati cum diis patriis ſacra facerent deuorari à leonibus cœperunt. Quare vnum è ſacerdotibus captiuum reuocarunt, qui eos iura regionis doceret & vnius Dei cultum. Quem tamen ita ſeruarunt, vt quæque gentes fabricaret Deum ſuum *quarti Regum decimo ſeptimo.*

Addit Ioſephus eos recepiſſe quinque Moſis libros, ſed malè interpretatos, neque Iudæos, neque Gentiles euaſiſſe, cùm Iudæi bene rem ſuam gererent, ſe Iudæos & Ioſeph progeniem aſſeruiſſe, cum male, ſe Babylonios affirmaſſe (hæreticorum ingenium.)

Samaritanorum origo, quorum religionem ſemi-Iudæam, quàm planè paganam malle ſe Deus immiſſis leonibus declarauit. 4. *Reg.* 17. Cutheos eos Hebræi appellant quòd poſt veteres colonos exactos à Salmanazare, veniſſent de Cutha & vicinis vrbibus & regionibus Aſſyriæ & Mediæ. *Ibid.*

E Iudaica religione, quinque libros Moſis duntaxat receperunt, ſecundùm Sadduceos de reſurrectione, animæ immortalitate & futurit regni ſtatu ſapiebant, gens Sicariorum, vnde Doſitheus & Simon Magus hæreſiarchæ. *Orig. hom.* 25. *Num.* & *lib.* 1 & 2. *in Celſ.*

Secundum Ethnicos à Iouis & reliquorum deorum cultu non abhorrebant, ſe Medorum Perſarúmque colonos dicentes. *Ioſeph. lib.* 12, *cap.* 7. De iſtis lege 1 Machab, 5. & 2 Machab. 5 & 6.

3443 Decem tribuum tres captiuitates ſiue tranſmigrationes, quot duarum fuiſſe ſuo loco notauimus. Primo aſcendit Aſſar rex Aſſyriorū, qui & Tiglath-Phalaſſar, & traxit in exilium tribus Ruben, Gad, & dimidiam Menaſſis, quæ

Anni vrbis cõdita. | *Anni mundi.*

erant trans Iordanem, abſtulitque vitulum aureum, quem primus Ieroboam in Dan dicauerat. Idque diebus Phakeæ filij Romeliæ & Achaz regis Iuda. Deinde poſt aliquot annos initio regni Oſeæ, vltimi regis, Salmanazar rex quoque Aſſyriorum abduxit tribus Aſer, Iſachar, Zabulon & Nephtali in Aſſyriam, Iſraëlitis Galilæam exhauriens, reliquos tributarios faciens, & alterum vitulum exportás. Poſtremo cùm rebellaſſet Oſeas anno regni ſexto, ad ſunt Aſſyrij rege eodem Salmanaz. tribumq́ue Ephraim & dimidiam alteram Menaſſe terra expellunt, tumq́ue Cutheos, Babylonios, Suſeos, Elamitas, & cæteros Samaritas, qui ipſorum vrbes incolerent, mittunt. *Seder. cap.* 22.

Summa, anni 258, menſes 6, dies ſeptem, quemadmodum à morte Salomonis, quando iſtud regnum cœpit, ad ſextum Ezechiæ, quando deſiit, fluxerunt anni 259. 3413

Sine duobus interregnis Sũma anni 241, menſes 6, dies 7. ſed illa fuerunt intercalanda ob ſuperiores cauſas, vt vtriuſque regni tempora & ætates conſonarent.

Salmanazari decem tribuum euerſori, ſucceſſit Senacherib, qui ea paſſus eſt, quæ Eſaias & Herodotus ſcriptis mandarunt. Denique Sardanapalus filius, vt ex voce Aſar-Adon Hebraica coniectare licet, Aſar-Adon Phul, Latinè & Græcè Sardana-phalus. Errant ergo Germanorum noui chronologi, qui ſomniant Sardanapali exuuias partitos eſſe inter ſe Phul Belochum, patrem Tiglath-Phalaſſar Babylonium, & Arbacem Medum, ac Sardanapalum vixiſſe Oziæ tempore, dum apud Iſraëlitas regnaret: Ieroboam filius Ioas, vt ſecundum & nouum neſcio quod regnum Aſſyriorum circa illa tempora ſtabiliant, cùm Scriptura de eo loquatur, vt vnico, & à Phul duntaxat continuatio vſque ad Nabugdonozoris, vel parentum eius ſæculum.

INTERIM HAC QVINQVE ÆTATE PROPTER TANTOPERE CORRVPTVM AB HÆRETICIS RELIGIONIS ſtatum, doctrina Eccleſiæ ad ſequentem tranſmitti perenni ſerie non deſiit. Quod ſic demonſtratur.

à 3150

QVINTA *ætate ſuperior doctrina, pietas & religio floret & illuſtratur per innumerabiles prophetas,* Deum eſſe vnicum, *Eſ. 43. 44. 45, Præter me non eſt Deus, &c. Et tamen* trinum. *In Hebraica veritate Eccleſiaſticis 12. Memento creatorum tuorum in diebus iuuentutis tuæ, Prou. 12. Noui ſcientiam Sanctorum, Eſ. 6. In illa viſione Seraphica, Quis ibit nobis (Patri, Filio, & Spiritui Sancto) præter nobile illud Triſagium, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth, à Ioanne in Apocalipſi repetitum. 22. Non ſuſpexiſtis ad eos, qui fecerunt eam (Hieruſalem) 42, Creans cœlos, & extendentes eos Dominus 44. Sic dicit Dominus factores tui. & iterum verſ. 24. Dominus factores tui. 50. Mane erige aurem mihi, & audiam quaſi magiſtros, 54. Quia dominabuntur tui, qui fecerunt te, Dominus exercituum nomen eius, Oſ. 11. Iuda adhuc deſcendit cum Deo, & cum ſanctis fideli. Hier. 10, Dominus Deus verus eſt ipſe dij viuentes, & Rex ſempiternus. 23. Peruertiſtis verba Deorum viuentium. Domini exercituum Dei noſtri. Quos Eſaias vnico contextu expreſſit nominatim c. 48. Ego primus & nouiſſimus, Non à principio in abſcondito locutus ſum. Ex tempore antequam fieret ego eram & nunc Dominus Deus miſit me & Spiritus eius. Nam loqui illic Filium Dei, non Prophetam conſtat per literam præcedentem. Manus quoque mea fundauit terrã, & dextera mea menſa eſt cœlos.* Filium Deum eſſe. *Eſ. 7, 9. 10, 25. 35. 40. 45, 55, 58. Hier. 23. & 33, Oſ. 1. Baruc. 3. Ioel. 2. Mich. 1. & 5. Pro. 8 & 30.* Spiritum quoque Sanctum, *Eſ. 48, 59 & 63. Ipſi ad iracundiam prouocauerunt eum, & Spiritum Sanctum eius. 61 Spiritus Domini ſuper me, 44, Effundam Spiritum meum ſuper ſemen tuum. 32 Donec effundatur ſuper nos Spiritus de Excelſo, Ioel 2, &c.* In Chriſtum fides, & eius expectatio, *Eſ. 6. 7. 8. 33. 35, 40, 42, 45, 48. 50, 51, 53, 55, 57: 60, 61, 62, 63. Hier. 11. 23. 31, 33, Ioel 2, Abac. 3. Soph. 1 & 2. Mich. 5, Oſ. 6 & 11, denique quotquot Prophetæ & Sibyllæ illa tempeſtate ſcripſerunt.* Sacerdotium, Miniſterium publicum, *Sadoc primus templi Pontifex & reliqui vſque ad Ioſedec tempore captiuitatis per catalogũ 1 Par. 6, Sacerdotes, Leuitæ & Prophetæ innumerabiles, in libris Regum & Paralip. quorum ordo & ſucceſſio in Seder Olam.* Sacrificia & Sacramenta, fidei ſigna, *eadem quæ prius per ſingulos libros Regum & cæteros huius ætatis hiſtoricos & ſcriptores. Quin & eorum per Chriſtum perfectio, correctio, immutatio prædicitur. Eſ. 12, 55, 52. 61. Hier. 31, &c. Prou. 9.* Pœnitentia & eius partes, *Illas vrgent Prophetæ, & in eis neglectis totam malorum cauſam conferunt. Eſ. 1. &c. Ioel 1, &c. Doctrinam contrariam pſeudoprophetiam ſiue hæreſim appellant. Lament. 2. Prophetæ tui viderunt tibi falſa & ſtulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarint. Hinc apud eos hoſtia pro peccato & delicto, & ieiuniorum, ſacci, cilicij, luctus, ſpiritus contriti & tribulati mentio continua* Confeſſio Exomologeſis. *vt quæ iam eſſet inſtituta Leuit. 5. Qui peccauerit vel deliquerit agat pœnitentiam pro peccato & offerat, & ſic ſæpius illo capite. vbi Hebraicè vbique, & cõ-* ad 3569

fiteatur

Anni ſiceatur id in quo peccauit, vt Leuit.13.leproſus adiens ſacerdotem ſe eſſe leproſum clamabat,& Num.5.Vir &
mundi. mulier c in fecerint ex omnibus peccatis, quæ ſolent hominibus accidere atque deliquerint, confitebuntur peccatum ſuum.modum eorum confitendi vide apud Fagium in quintum & decimum ſextum Leui. Viddui, ap-
à pellabant ex Elia in Tisbi,vnde R.Iſaac Leuit.1.Qui agit Teſuba (.i.pœnitentiam) vt faciat Viddui & confiteatur peccatum ſuum neceſſe eſt. Euchariſtiæ tanquam rei admirandæ promiſſio, Prou.9.Oſe.14.Viuent tritico,&c. vbi R.Kimhi è ירול ſemina tranſubſtantiationis adducit. Feſta ad ſeptem Moſaica adduntur
3569 noua. Dedicatio templi Salomonis in menſe Bethanim,i.Septembri 3.Reg.8.ἐνδ' ἐλπιχισμὸς, tabularum fractarum menſe Maio Ioſ.libr,6.Bell,c.8.& aliquot alia. Templa. Templum Salomonis incredibili ſumptu extructum 2.Paralip.3,4.5. domus orationis. Eſ.56. Hierom.7. Synagogæ Hieroſolymis à quadraginta & octoginta è traditionibus Hebr.& innumerabiles aliæ per vniuerſam terram Paleſtinæ noſtris parœciis reſpondentes. Imagines ſacræ, Cherubi Salomonis forma iuuenili & opere ſtatuario & ſolido præter Moſaycos 2.Paralip,3.vbi pictis aliis multis & cælatis ſculpturis omnes templi partes,etiam veſtibuli exteriora aſperguntur, & 3.Reg.6, tam intrinſecus, quàm extrinſecus pro templi etiam foribus & introitu vnde Pſalmus 73 queritur, quòd Babylonij exciderint ianuas vel ſculpturas, picturas, cælaturas templi. Nam Pittuhim illo loco ad hunc modum interpretantur Rabbini. Eſ.19, alludens ad ſua tempora, illa die (inquit) erat altare in medio terræ Aegypti & titulus Domini (Matſebá, ſtatua propriè) iuxta terminum eius, Oſeas cap,3.ſacris imaginibus, quas Teraphim appellat, priuandas decem tribus vaticinatur, propter ſua peccata, quòd eſſent euertendæ per Aſſyrios & in captiuitatem abducendæ. E quo loco R.Iaphet cum veteribus Rabbinis colligit,vt & indicat illic Abben Ezra, decalogo ſacrarum imaginum vſum non fuiſſe prohibitum,ſed profanarum & Idololatricarum duntaxat. Serpens aheneus hoc adhuc æuo extabat in excelſis 4.Reg.18. vſque ad regem Ezechiam, qui eum euertit propter abuſum, non quia imago, &c. Delectus ciborum, Eſ.66. qui edunt carnem ſuillam & abominationem & murem,ſimul conſumentur,dicit Dominus. Ieiunium 3.Reg.21. 2.Paralip.20. Tob.12. Eſ.58. Hierem.36. Ioel 1. Quin & Elias hac ætate exemplum ieiunij quadrageſimæ renouauit 3.Reg.19.à multis olim inter Iudæos obſeruati è R.Beniamin in ſuo itinerario. Alia multa ad Moſ.ayca adiecta ſunt, quarto menſe, id eſt Iunio, quinto.i. Iulio ſeptimo.i.Septembri, decimo.i.Decembri, quorum meminit Zacharias cap.8.& Hebræi in ſuo Calendario. Religioſorum vita & vota & inſtituta varia. Filij prophetarum in Bethel,in Hierico,&c.4.Regum 2,4,5,6,9. Elias vir piloſus, zona pellicea accinctus & Eliſeus hanc vitam illuſtrarunt 3. Reg.& quarto. Rechabitæ Hierem.35.abſtinentes ab vrbibus, vino,ædibus,agris,poſſeſſionibus,peculio ſiue pro-
ad prio. qui & vocãtur Scribæ ſiue doctores 1,Par.2.verſ.vlt.Halda propheti ſſa q.abbatiſſa habitans in Millo, id eſt,collegio,vel domo doctrinæ.vt habet Chaldeus 4.Reg.22. Sancti & eorũ preces,inuocatio,vis,cura. Elias curat res viuorum. Miſit enim cælitus literas ad Ioram regem Iuda filium Ioſaphat, in quibus iram Dei contra ipſum explicabat,annis ſeptem poſt ſuam tranſlationem in cælum.In Seder Olam c.17. Ioſeph.lib 9. Ant.ca.2, quod apertè colligitur è 2.Par.21.& 4.Reg.2,vbi intelligitur tranſlatus ante decimum octauum regni Ioſaphat, id eſt,ſeptem annis ante Regnum iſtius Ioram. Eſ.44,ille vocabit in nomine Iacob,vbi Chald.& ipſi יצלי.i.orabit in nomine,ſiue nomen Iacob. Eſa. 62 ſuper muros tuos Hieruſalem conſtitui cuſtodes.i.Angelos, Talmudici in tractatu Menahoth,item patriarchas,qui protegunt nos tanquam muros, R.Selomo è R.Ionathan, qui ſic Chaldæis vertit, Ecce opera patrum tuorum iuſtorum (ò vrbs Hieruſalem) aptata ſunt & ſeruata coram me tota die & tota nocte, nunquam ceſſant facere mentionem tui coram Domino. Baruc 3, audi nunc orationem mortuorum Iſrael & filiorum ipſorum,qui peccauerunt coram te. Hier.31. Rachel plorat filios ſuos.i.intercedit pro filiis ſuis apud Deum,è Midras Hagada & R.Selo.oſſa Eliſei mortui mortuum ſuſcitant 4 Reg.13.mortuum eius corpus prophetauit, Eccl.48,id eſt diuina fecit. Nam apud Hebr.prophetare eſt non ſolùm diuina dicere,verùm etiam diuina facere. Vnde per ἐπεξήγησιν mox ſequitur. In vita ſua fecit monſtra & in morte mirabilia operatus eſt. Vt proinde Ioſias eius ſepulchrum,oſſa & ſanctos cineres,quemadmodum & alterius prophetæ,honorificè obſeruauerit, 4.Reg,23. Pallium Eliæ tranſlati aquas Iordanis diuidit,4 Reg.2. Reliquiæ Arcam & reliquias Moſaici tabernaculi in ſuum templũ magna pompa infert Salomon,in Arca tabulas teſtamenti concludit 2.Par. 5. Arcam autem aliam fecit,in quo conſeruaretur Aaronis virga,Vas mannæ,oleum vnctionis ſacrum. In Miſna tractatu de ſiclis cap.6,§ 7 Thuribulum quoddam aureum ſeruabatur in Sancto Sanctorum,ad quod ſoli pontifices ingrediebantur, Heb.9, Ioſ.lib.2 cõtra Appionem. Preces & oblationes pro defunctis, Tob.4. Panem tuum & vinum ſuper,(id eſt propter. Nam eſt Hebraiſ.) ſepulturam iuſti conſtitue. Eſ.26. Viuant mortui tui, interfecti mei reſurgant,&c.(deprecanter è R.Selom.& Rabbinis,qui & hunc verſum vſurpant ſuis in precibus pro mortuis) & certè eſt precatio & canticum,vt patet è principio capitis.57 A facie malitiæ collectus eſt iuſtus, veniat pax,requieſcat in cubili ſuo,qui ambulauit in directione ſua. Vnde & hunc quoque verſũ Hebræi in ſuum pro defunctis officium conferunt. Cant.7 palatum tuum (id eſt oratio tua ô Eccleſia) ſicut vinum generoſum loqui facit labia dormientium (id eſt,mortuorum.q.d.eos prorumpere facit in lætitiam,exilire præ gaudio,& loqui, è R.Selomo & veteribus Rabbinis.) Et proinde honore carere ſepulturæ infeliciſſimum putabãt, Eccle.6. Hier.22. Purgatorium, Midras Eccleſiaſtis 12 citato illo Eſaiæ loco: veniat pax,quieſcant in cubilibus ſuis,& 1.Sam.25. ſit anima Domini mei ligata in faſciculo viuentium. Traditiones ad Ezram & viros Sinagogæ magnæ delatæ ſunt,indéque in libros relata. Vita æterna. Iudicium poſtremum. nihil hoc dogmate crebrius in prophetis. Sic
4121 & reliqua doctrinæ capita noſtris planè conſentanea abundè exhibent Salomon,prophetæ maiores et minores,qui intra huius ætatis curriculum ſcripto cæleſtes res copioſiſſimè mandarunt. Ideo enim hic ſum breuior,quoniam eos totos oporteret tranſcribere.

Anni mundi.

Continet hæc ætas ſexta tranſportationẽ & ſeruitutem Babylonicam, vrbis templi & terræ Iuda deſolationem, reductionem in patriam, vrbis, templi, terræ reſtaurationem deſolationem & calamitatem ſub regibus Syriæ præſertim Antiocho Epiphane, liberationem pro Haſmoneos ſiue Machabeos, regni reparationem, aduentum & res Chriſti, ſeditiones ac finem imperij. 20

a Hos 70 annos, Daniel & Ezechiel prophetæ captiui apud Babylonios Ieremias & Baruc in Iudeæ ſolo relicti partim vaticinando, partim agendo illuſtrarunt.

Daniel cum ſociis abſtinet à cibis gentilium illegitimis, leguminibus contentus. Suſannam abſoluit, viſiones regum ad res futuras pertinentes interpretatur. Deinde ſuas ipſius proprias alias. Honoribus afficitur à Nabugdonozore, Baltazare, Dario & Cyro regibus.

His etiam 70 continentur Ezechiëlis acta. Godoliæ reliquiis a Nabugdonozore præpoſiti abſque vllo inſigni regio aut imperij nomine, quia præeſſe paucis & calamitoſis nulla dignitas erat, nex. *Ierem.* 39. menſe ſeptimo poſt abductum Sedechiam & exciſam vrbem, vigeſimo Nabugdonozoris. 4 *Reg. vlt. Ierem.* 41. *Ierem. 52.*

Statua Nabugdonozoris cum periculo trium puerorũ.

Regna Nabugd. Euilmerodaci & Baltazaris, cum rebus Babylonicis & Medicis.

Reliquiarum in Aegyptum ob Godoliam ab Iſmaële interfectum migratio, duce Iohanan filio Chareæ. *Ierem.* 41. & 43, cum ipſo Ieremia. Quas non eſt dubium anno captiuitatis 27, cum Syria & Aegypto fuiſſe à Nabugd. ſubactas è Ierem. 44. & 46. & Ezech. 29.

Vertente captiuitatis ſeptuageſimo orare cœpit Daniel 9. c. Deum pro reſtaurãda Hieroſolyma & ab Angelo accepit ab exitu verbi de reſtituendis captiuis, deque reficienda vrbe vſque ad Chriſti ducis necem interfluxuras Hebdomadas 69, vel ad ſummum 70. vt aliqui exponunt.

Porro exitus illius verbi fiebat tunc ab Angelo illud de cælis deferente, & prolatum in cælo, dum ipſe precaretur, denuntiante, vel (quod in idem recidit, nec annorum numerum auget) paulo poſt factus eſt, anno ſcilicet primo Cyri, qui mox Dario, ſub cuius vitæ extremum Danieli iſta reuelata ſunt ſucceſſit. Illo enim captiui primùm dimiſſi ſunt, vt compleretur verbum quod dixerat Dominus ore Ieremiæ, &c, 1. *Ezræ* 1. *vide Ierem.* 29.

In tres partes ſuas 70 Hebdomadas, id eſt, annos 490 diſtribuit Angelus, quòd in earum ſingulis res notabiles eſſent euenturæ. In ſeptem, in ſexaginta duas, & vnam. In ſeptem inquam id eſt, in annos 49, quòd tot ſeptennia ſiue anni plus minus. (Nam ſcriptura ſæpe negligit fractos) eſſent inſumendi in perficienda totius vrbis, templi, terræ redintegratione, ob impedimenta hoſtium & calamitates temporum, vt inde ſequeretur veluti annus quinquageſimus ſiue Iubilei, id eſt, perfectæ quietis terræ & populi. *Leuit.* 25. Eo enim alluſit Angelus in ſeptem Hebdomadibus ſeparatim conſtituendis.

In ſexaginta duas, verò, id eſt, annos 434, quòd deinceps rep. Iudæorum conſtitũta, & ſtatu patriæ firmiter ordinato, tantum temporis ſpatium vſque ad exciſionem Chriſti eſſet fluxurum. 20

In vnam denique, id eſt, in vltimum ſeptennium, quod

SEXTA ÆTAS captiuitatis quæ eſt Ethnicis Monarchiarũ & ingẽtium imperiorum Mundi velut ranities. 3569

a Tempus CAPTIVITATIS fuit annorum 70.

Vatibus Ieremia, Baruc, Habacuk, Seraia, Daniële Ezechiële.

Põtificibus Ioſedec & Ieſu.

Sedechia, Iechonia, Salathielie exulum & captiuorum principibus.

Nabugd. & filiis eius Babyloniorum regibus.

Seruio Tullio annis 44, ſexto Romanorum rege, deinde Tarquinio ſuperbo an. 25, quibus ſucceſſerunt conſules.

3638

CAPTIVITATIS. SÆCVLO

Anni mundi. illa poſt mortem Chriſti in Iudæa Apoſtoli ſua prædicatione eſſent abundè confirmaturi nouum teſtamentum, & ad illud Iudæorum reliquias ſiue electos copioſe traducturi, donec tranſirent ad Gentes, ſeque per reliquum orbem diſpergerent.

3569 Vltimi illius ſeptennij duas facit partes, quòd in primis ſexqui tribus annis Apoſtoli ita in Iudaico populo eſſent confirmaturi nouum pactum, vt conuerſi poſſent intelligere ſacrificia & cætera figuralia eſſe deinceps inutilia & infructuoſa. Atque illud eſt *Et dimidio Hebdomadis deficiet hoſtia & ſacrificium* ſiue, vt Hebræa ad verbû ſonāt, *Et dimidium Hebdomadis ceſſare faciet ſacrificium & oblationem.* Quantum videlicet ad fructum & vtilitatem. Nam citra ad noxam & perniciem Legalia diutius durarunt, lege currente cum Euangelio ad vrbis vſque excidium. Tunc enim plenè ſepulta eſt Synagoga, indéque Moſis figuralia cœpêre eſſe pernicioſa.

Reliquis ſexqui tribus annis Apoſtoli in Syria continuarunt Iudæos vel confirmare vel conuertere, maxime vt eis vterentur ad reliquum orbem Chriſto ſubigendum. Nam orbis primi doctores non tantùm fuere Apoſtoli, ſed & Apoſtolici id eſt, alij Chriſti Diſcipuli, deinde Apoſtolorum Apoſtolicorumque conuerſi ac æmuli, qui fere fuerunt Iudæi & ſacrarum literarum capſarij.

Quod interponitur, *de populo ducis venturi*, id eſt populo Romano eiuſque principe Tito, non pertinet ad 70 Hebdomadas, ſed per occaſionem quadam veluti parentheſi, incluſum eſt vt doceremur fontem calamitatis Iudaicæ è Chriſti nece proficiſci. Quare illic, *Et*, aduerſatiua eſt particula de linguæ more *Poſt Hebdomadas* (inquit) *ſexaginta duas occidetur Chriſtus, & non erit eius* (populus, qui eũ negaturus eſt & cæde ſublaturus) Hoc enim rectè expreſſum eſt à noſtro interprete, qui videbat Angelum propter necis Dominicæ indignitatem, & ob luctuoſam Iudæorum reiectionem, per [illegible] ſententiam non abſoluiſſe, ſed vſum Apoſiopeſi, non ſimplici Eclipſi, vt noſtrates recentiores inſipidè & myſteriis incongruenter putant, duntaxat ſubaudientes *Adiutor*, ſiue vt Rabbini, *vita*, *Et non erit illi* (*vita*, Dominiúmve,) *Et nõ erit illi* (*Dominium* vel Rex.) *Et non erit illi* (*vrbi amplius rex.*)

Rectius igitur, per Apoſiopeſin, *Et non erit eius populus, qui eum necaturus eſt.* (ſic enim illic lego, non *negaturus*) *Et ciuitatem*, (id eſt, at ſed ciuitatem) *perdet populus* Romanus *cum duce venturo*, Tito Veſpaſiani filio, non quidem ſtatim, ſed ſuo tẽpore, 38 pòſt annis, ira Dei ob hanc cauſam deinceps in iſtum populum ſtillante. Nam hoc verbo in Heb. vtitur, id eſt, guttatim decidente & ſenſim ipſum labefactante.

Sic quod vltimæ Hebdomadi ſubiicitûr, *& erit in templo abominatio deſolationis & vſque ad conſummationem & finem perſeuerabit deſolatio*, eſt totius prophetiæ coronis, clauſulaque de ſtupenda vaſtitate & ruina tam Iudæorum, quam vrbis & patriæ, poſt illud ſeptuaginta Hebdomadarum ſiue ſeptenniorum ſpatium euentura. Nam vt diximus, ſeptuaginta Hebdomades præfinitè explétur Mortis Chriſti ſeptimo.

Initium Hebdomadum (inquit Theodoretus) ab [illegible] in anno primo Cyri regis Perſarũ collocatur, cũ Iudæi domũ remiſſi ſunt Hoc nos ſequimur & ſimplicitas oraculi 3558
aliud non patitur.) Ab aliis in ſexto Darij, cum templum perfectum eſt, ab alijs in vigeſimo Artaxerxis cum vrbs inſtaurata eſt. Finis verò aut in cruce Chriſti, aut [illegible]

moaut in templi euerſione ſtatuitur,nempe ſub Veſpa-ſiano.

Seſe autem debent conſequi 70 an. captiuitatis & 70. hebdomades annorum:Nam illo 70 an.aut vno poſt pleno,nempe primo Cyri,ſermo exiit,vt Hieruſalem reſtauraretur. Adde Danielem vel potius angelum in ſtatuendis his 70 hebdomadibus voluiſſe alludere ad 70 annos. q.d.tot ſuperſunt hebdomades annorum ad plenam liberationem & redemptionem populi, quot anni fuêre captiuitatis.

Continent autem acta Zorobabelis, Ezræ Nehemiæ Pontificum Machabeorum,Chriſti,& primi ſeptennij Apoſtolici,id eſt reſtitutionem populi,vrbis templi, regionis Iudææ,deſolationem alteram & ſeruitutem Iudæorum, præſertim ſub regibus Syriæ, liberationem per Machabæos regni renouationem, Chriſti hiſtoriam, ſeditiones & finem regni. 272 Dan.9. 755

Quantum ad profana,res Perſicas , Græcas Macedonicas Aſiaticas. Aegyptias, Parthicas, Punicas , Romanas, quas omnes ſequenti libro deguſtabimus.

Sibylla Cumana nouem libros de fatis populi Romani Tarquinio Superbo emendos obtulit,quorum tres in ſacrarium conditi,Sibyllini dicti ſunt. *Gellius lib. 1. cap. 19.* Hanc nonnulli cum Cumæa confundunt, quæ & ipſa quidem Italicas,ſed tamen multò antiquior. Fuit enim mater Euandri,cum qua congreſſus eſt Aeneas. *T.Liuius lib.1.*

Eius libri ad Auguſtum vſque manſerunt incolumes ſub baſi Palatinis Apollinis,cum Martiorum vatum & Bagoes Nymphæ carminibus conditi ſteterunt.*Sueto.*

Moabitę a Nabugdonozore ſubacti,vt prædixerat Eſaias 16 cap.

Tarquinius Superbus rex ſeptimus & vltimus Romanorum,an 25, qui ferias Latinas inſtituit,& armatos circa ſe ad corporis cuſtodiam primus habuit,& tamen turpiter exactus an 244 ab vrbe condita , obſidens Ardeam ciuitatem nono ab vrbe milliario.Nam tunc Romę principatus vix protendebatur ad 15 milliare.*Naugiac,*

Tuſculi per 13 an.cu vxore priuatus & exul conſenuit.

Antequam paulò explerentur 70 anni captiuitatis,illic Reſpub.per conſules adminiſtrari cœpta.

d HEBDOMAS vna continet annos 7.*Leuit.25.* Neque enim Daniel loquitur de altero hebdomadū genere,quod ſeptem diebus abſoluitur.*Leuit,23.* Id conſtat e 4 Ezræ c. [illegible] qui inquit CHRISTVM reuelandum eſſe,id eſt naſciturum, poſt quadringentos annos.Hic enim ſi addas 33 vitę Chriſti ex hebdomadibus 69 tantu ſupererunt quinquaginta Nempe fuit Ezras Danieli his annis poſterior.

Hebdomas ſeptuageſima , ſiue ſeptennium vltimum quod confirmat nouum fœdus, & finem imponit ceremoniis legalibus [illegible] figuralibus,cedit in Apoſtolos, qui in Iudæa per ſeptem annorum ſpatium,antequam orbem ad Euangelizandum ſibi diuiderent gratiam Chriſti Iudæis primum obtulerunt in hebdomadis dimidio ſynodo publica [illegible] idolis ſacrificia & cætera figuralia abrogantes,re Iudaica in deterius ad interitum vſque, qui a [illegible] allatus eſt,deinceps abeunte.

Chriſtiana [illegible] latius quotidię ſeſe diffundente. Quo [illegible] ſynodus illa celebrata eſt ſub anno Chriſti 17,vt aliquibus placere video,qui non animaduertunt ὕστερον πρότερον [illegible] nihil tamen [illegible] de vera Septuageſimæ intelligen[illegible] Nam certum eſt non longe poſt Chriſtū 755

b A 70 illo CAPTIVITATIS anno ad CHRISTVM Hebdomades 69, id eſt,anni 483. 3658 4121

Pontificibus & principibus Iudaeorum iis, quos ſequenti lib.ſubiiciemus.

Prophetis Daniele , Mardochæo , Zacharia , Haggæo , Malachia, Ezra , & per ſucceſſionis ſeriem , Scribis & Phariſæis,qui ideo ſedere ſuper cathedram Moſis memorantur Matth.23.

Perſis,deinde Macedonibus , deniquè Romanis monarchiam obtinentibus , eo, qui altero libro ſequetur,modo ac ordine vſque ad Chriſtum Dominum.

4121

Petro

Anni mundi. Petro reuelatam fuiſſe per viſum Gentium vocationem, atq; ie deinceps libertatem ab hoſtus, atque adeo Lege prædicatum *Act. 10.* [illegible]

3638 Eſt etiam apta interpretatio, vt hebdomadas ſeptuageſima, ladat in Chriſti mortem hoc ſenſu. Poſt hebdomadas 7. & 72. occidetur Chriſtus *Hebdom [illegible]* confirmabit autem pactum multis hebdomada vna *illa poſtrema, vt cuius medio, [illegible] procedat Chriſtus atque [illegible] ac remiſſione peccatorum promulget, donec occidatur. Quibus confectis [illegible] veniat ruina. Diſtribuit autem 69. in duas partes. Nempe quia ſeptem celſerunt templo & vrbi ædificandæ [illegible] variis Eccleſiæ [illegible]tationibus.*

* Summa 553.

* Hos annos reperies ab octauo regni Nabugdonozoris, à quo incipiunt 70. an. captiuitatis, ad decimum octauum vſque Tyberij Cæſaris, qui eſt perpeſſionis Domini annus. Nam monarchia Babylonica prætereà manſit an [illegible] Perſica 147. Ab Alexandro ad Cleopatram Antonij 276. atque hinc ad Tyberij decimum octauum 61. Summa 554. Nam quòd Macedonica a Chriſto tam ferrò abfuerit, conſtat ex his M. Ciceronis in 2. de Diuinatione verbis. Demoſthenes ab hinc annos propè trecentos fuit.

Ita ab orbe condito ad CHRISTVM *ſunt anni 4121, menſes 6, dies 16.*

Quæ membratim & per ſucceſsiones pontificum & regum & monarchiarum peculiari libro, deinceps demonſtranda ſuſcepimus, ne quid confunderemus, ſed inter ſa-
4121 cra & profana melius diſtingueremus. Nam deinceps maiore turba & copia res mundi ſeſe offerunt, dum vbi hiſtoria ſacra deſinere incipit illic profana propriè auſpicatur. Per tot annos ſcriptores gentium muti propemodum extiterunt. Ducat ergo mundus ſummo Dei & Eccleſiæ veteris beneficio & prouidentiæ, quòd aliquid certi de ſuo priſco ſtatu cognitum habet, atque Hebræis ſcriptoribus gratiam agat, quòd ſuperiorum ſæculorum certam aliquam memoriam, rationem, ordinem, originem tenet atque complectitur.

RELIGIONIS ET DOCTRINÆ CONTINVATIO ET AD HANC VLTIMAM PATRVM VETERIS Teſtamenti ætatem tranſmiſſio.

[illegible] ENTA ætate antiqua [illegible] [illegible] ternos [illegible] [illegible] [illegible] nimus. Malach. 1. Nunquid non Pater vnus omnium noſtrum, nunquid non Deus [illegible] creauit nos. Eccleſiaſt. [illegible] Altiſsimus. Sap. 12. Non eſt alius præter te. Machabæi [illegible] Græcos pugnant, Iudæi in libro Eſter & Danielis [illegible] profeſsione [illegible] tur. Denique omnes qui ſequuti ſunt Prophetæ eandem doctrinam poſteritati [illegible] occupantem relinquunt. Imo etiam impij & profani [illegible] mandro cap. 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12. In Aſclepio cap. 16. 7. 11. [illegible] chius, Empedocles, Parmenides, Meliſſus, Xenophanes, Timæus, Locrus, Zeno [illegible] Plato, præſertim [illegible] Timæo, Parmenide, Ariſtoteles in [illegible] Alexand. [illegible] Metaphyſicis, Zeno Stoicus, [illegible] Plat. Aphrodiſæus lib. de Prouidentia, [illegible] Iamblichus de ſecta Pythagor. & de [illegible] Simplicius [illegible] Plotinus in Enneadibus paſſim. [illegible] Enn. 2. per totum [illegible]

Theologia Platonica lib. de Animis & dæmonib. ubi affirmat τελειότατον esse ἀριθμόν; è Latinis Seneca, Ma[illegible] [illegible], Calcidius, Cicero de Natura Deorum, de Diuinatione, de Vniuersitate, de Somn. Tuſculan. &c. [illegible] præter oracula Sibyllina, & Deorum ipſorum, ſiue Dæmonum poetarumque fragmenta à Iuſtino Mar[illegible] re, Clemente Alexand. Lactantio, Arnobio aliiſque innumeris producta. Trinitatis myſterium, *Dan[illegible] [illegible] aliquoties pluraliter loquitur de Deo, cap. 2. Sacramentum hoc mihi reuelatum (Dei) vt interpretationem Regi manifeſtarent (pro manifeſtaret) 4. in ſententia vigilum decretum eſt ſermo Sanctorum (Dei Sancti) & petitio. 7. Regnum dabitur Sanctis Altiſſimorum (Dei Altiſſimi) & mox. Et ſuſcipient [illegible] [illegible] Altiſſimorum. Et, Sanctos Altiſſimorum conteret. Et interficiet robuſtos, populumque S[illegible] (Dei Sancti) ſecundum voluntatem ſuam. Quod caput proprie eſt de Antichriſto, ſicuti fore Arianum, Diuinitatique Chriſti, & Spiritus Sancti infeſtum ex aliis locis conſtat. Zach. 11. Paſtores eorum (Deus Iudæorum Paſtor) non parcet eis. Malach. 1 Si ego Dominus ſum (Dominus) vbi eſt timor meus? Quas perſonas [illegible] in verſum incluſit Aggæus, & nominauit: Ego ſum vobiſcum, dicit Dominus exercituum, cum Verbo, quod promiſi vobis, & Spiritus meus in medio veſtri. Nolite timere. Hinc Zoar è Rabbi Ibba ad illud De[illegible] Audi Iſrael Dominus Deus tuus, Deus vnus eſt: per primum (יהוה) intelligit Patrem: per ſecundum* (Elohenu) *Filium: per Tertium (יהוה) Spiritum Sanctum. Deinde citans Eſaiæ Triſagio: Sanctus (inquit) Pater, Sanctus Filius, Sanctus Spiritus ſanctitatis, quos alibi vocat tria ſpecula, tria luminaria, tres ſupremos patres, principio [illegible] carentes, atque tres* Middoth, Sephiroth, Elionoth, *tres ipſius infiniti* (En Soph.) *numerationes ſublimes.* Keter *Coronam,* Hocma *Sapientiam,* Bina *Intelligentiam. Tres Iuden (יוד) nomen Tetragrammaton deſignantes. Cuiuſmodi alia proferuntur è Midras Pſalm. 50. Midras Eccleſiaſt. cap. 4. Rabbi Moſe Haddarſan [illegible] cap. 42 Geneſ. R. Sheola in Pſal. 111. & 112. R. Azariele, tractat. de ſanctitate; R. Abraham, libr. Ieſira, R. Iſaac lib. de creatione, R. Hamai tract. Habiun, R. Nehemia Ben Haccana in epiſt. Haſſodoth, [illegible] Sod, ſiue myſteria nominis Tetragrammati nunc per 12, nunc per 42 literas expreſſi. Cuius rei fama ad profanos peruenerat. Nam in Deorum ſacrificiis ternario numero vtebantur, Ariſt. lib. 1 de Cælo cap. 1, & iſto numero Deus impare gaudet, Virg. Eglo. 8, & ἐς τρὶς ἀποσπένδω καὶ τρὶς τάδε πότνια φωνῶ, id, ter libo, & ter hæc venerabilia clamo. Theocritus Idylio 2. E veteribus* Chaldæorum & Perſarum *λογίοις, vt Zoroaſtris, citante Gemiſto Plethone Platonico, πάντα γὰρ ἐξετέλεσσε πατὴρ καὶ νῷ παρέδωκε δευτέρῳ, & Procl. lib. 2 & 3 Comment. in Parmenidem Platonis [illegible] [illegible] ἀρχάς. Item, τὸν πατρὸς, &c.* Magorum *de tribus principiis [illegible], [illegible] Arimanio, quæ Deum, mentem, & animam interpretantur. Ægyptiorum [illegible] Se[illegible] [illegible] apud Suidam in Thulis, πρῶτα θεὸς, μετέπειτα λόγος, καὶ πνεῦμα σὺν αὐτοῖς, [illegible] [illegible] πάντα [illegible]. Et in Mercurij Triſmegiſti Pœmandro cap. 1, 3, & 7 ὁ θεὸς [illegible] ὢν ζωὴ καὶ φῶς ἀπεκύησε λόγῳ, ἕτερον νοῦν δημιουργὸν, cum aliis eiuſdem apud Cyrillum contra Iulianum, & Suidam in Mercurio prolatis. Græcorum, vt Orphei in Argonauticis apud Clement. lib. 5 Strom. Pherecidis Syri apud Proclum qui ex eius documentis ait Pythagoram tres ſimul Deos celebrare, ſicuti & Platonem. Parmenidis in Coſmogonia, & apud Platonē in Parmenide de tribus ſubſiſtentiis, vt interpretatur Plotinus Enn. 4 lib. 1 c. 8. Platonis ipſius Epiſt. ad Dionyſiū δεύτερον περὶ τὰ δεύτερα, καὶ τρίτον περὶ τὰ τρίτα, & alibi, vt probat Origenes libr. 6, contra Celſum, Numenij libro de bono, quo eum Proclus celebraſſe ſcribit tres Deos, Primum vt Patrem, ſecundum vt opificem, Tertium vt opus ab vtroque procedens. Plotini peculiari opere περὶ τριῶν ἀρχικῶν ὑποστάσεων, & lib. de Ideis, & libr. contra Gnoſticos. Iamblichi de ſecta Pythagoreorum, & lib. de Myſtiis, Sectione cap. 39. Porphyrij [illegible] 4. de hiſtoria Philoſophica, vbi citante contra Iulianum Cyrillo, Eſſentiam Dei progredi ſeque in tria docet. [illegible] enim eſſe Deum ſupremum, qui Bonum, ſecundum, [illegible] [illegible] ſi opi[illegible], tertium qui anima mundi, & libr. de Patriarchis, è quo Proclus dogma περὶ τῶν [illegible], καὶ [illegible] [illegible] huic myſterio congruens profert. Amelij, qui eodem referente tres Reges, tréſue intellectus conſti[illegible], qui & Cyrillo Auguſtinóque naſcentibus, initium Euangelij D. Ioannis laudabat, & literis aureis inſcribendum aſſerebat, tanquam Platonicæ Philoſophiæ conſentaneum, Procli ipſius libr. de Theologia Platonica, & in Parmenidem Platonis. Latinorum vt Calcidij in Timæum, ſummus Deus iubet, ſecundus ordinat, tertius intimat, Macrobij libr. 1. in Somn. cap. 14. Deus, qui prima cauſa, & eſt, & vocatur, omnium [illegible] Princeps, & origo ſuperabundanti Maieſtatis fœcunditate de ſe mentem creauit, hæc mens νοῦς vocatur, quæ Patrem inſpicit, plenam ſimilitudinem ſeruat authoris. Animam vero de ſe creat, poſteriora [illegible]. Deinde vt intelligatur, de [illegible] anima iſtud accipi debeat, nempe diuina, mundi, ſiue vniuerſi [illegible], non humana, paulo poſt, animus ergo (inquit) creans ſibi condénſque corpora (nam ideo ab anima [illegible], quam ſapientes [illegible] mente etiam νοῦν nominant) ex illo mero, & puriſſimo fonte mentis, [illegible] corpora illa diuina vel ſupera, cæli dico & ſiderum, quæ [illegible], inferioribus vero & terrenis pro cuiuſque ratione [illegible] [illegible] corpus, infundit. & mox. [illegible] Virgilius expreſſit. Nam & mundo animam dedit, & vt puritati eius atteſtaretur, mentem vocauit, Cælum enim [illegible], & terras [illegible], [illegible] ſidera Spiritus intus alit, id eſt, anima. ſicut alibi pro ſpiramento [illegible]. Quantum, inquit, [illegible] valent, & vt illius mundanæ animæ aſſereret dignitatem, mentem [illegible], [illegible] nec non vt oſtenderet ex ipſa anima conſtare & animari vniuerſa quæ [illegible], [illegible] hominum [illegible] genus & cætera; & mox. Secundum hæc ergo, ex ſummo Deo [illegible] anima. Anima vero & condit & vita complet omnia, &c. In quibus quidem, vt Pytha[illegible], Platonici nimium [illegible], at multum eſt in tanta obſcuritate vidiſſe aliquid. Separatim an-*

Anni *tem Filij myſterium. Dan. 9. Oſtende faciem tuam ſuper ſanctuarium tuum propter Dominum ſiue Deum. Zach.*
mundi. *2. Deus inducitur loquens, Aſpicient ad me, quẽ confixerunt 13. framea ſuſcitare ſuper paſtorem meum & virum ſocium vel propinquum m..., עמיתי Aamithi, dicit Dominus exercituũ. 3. Dixit Dominus (Filius) ad Sa-*
à *tan increpet te Dominus (Pater) Mala 4. Ecce ego mitto Angelũ meũ (Ioannẽ Baptiſtã) & preparabit viá ante faciẽ meã, & ſtatim veniet ad templum ſuum dominator, quẽ vos quæritis. Eccl. 51. Inuocaui Dominũ Pa-*
3569 *trem Domini mei. Qui & eũ ſapientiæ elogio diuiniſſimè deſcribit capitibus 1, 4. 24 vt & eiuſdẽ ætatis auctor Sap. 2, 7, 8, 10, 18. Quod ſecuti Iudæi deinceps diuiniſſima de Verbo Dei ſparſere, vt Philo multis locis, lib. de Agricultura pag. 5. lib. de his quæ poſt ſex dies, lib. Quòd inſomnia ſint à Deo, lib. Quòd diuinitas ſit immutabilis lib. 2. Allegoriarum, lib. Quis ſit hæres diuinarum legũ. Zoar, Chaldæi Paraphraſtæ & Hieroſolymitanus, de quibus proinde R. Menahem Rakanati in legis expoſitione ad illud. Exod. 16. verſ. 8. Non contra nos eſt murmur veſtrum, ſed contra Dominum, tranſtulit (inquit) Onkelos, ſed contra Verbum Domini, ſignificans,* כי הש׳כינה נקראת כך והיא ההולכת עמם במדבר יבבאו תבין דברים רבים בתרגום *diuinitatem appellari Verbum Domini, nempe eam, quæ comitabatur eos in deſerto. Atque hinc multa in tranſlationibus Chaldaicis percipies, quod ſequentibus exemplis poſtea illuſtrat. Numer. 21, Locutus eſt populus in Deum & Moſem, Chaldæus, Detonauit populus in verbum Dei. Deuter. 9. Ipſe eſt qui tranſit ante te. Chald. Verbum Domini tranſit ante te, Geneſ. 9. verſ. 12. Inter me, & inter vos. Chald. Inter Verbum meum & inter vos. verſ. 15. Inter Deum, & inter omnem animam viuentem. Chald. Inter Verbum Domini. Geneſ. 31. verſ. 49. Videat Dominus. Chald. Aſpiciat Verbum Domini. Geneſ. 21, Iura mihi per Deum. Chald. per Verbum Dei. Exod. 19. verſ. 17. Eduxit Moſes populum in occurſum Dei. Chald. In occurſum Verbi Dei. Quibus addere poſſis illud Oſeæ 1, verſ. 7. Et ſaluabo eos in Domino Deo ſuo. Chald. Et redimam eos in verbo Domini Dei ſui, & 2. verſ. 2, Non ipſa eſt vxor mea, neque ego vir eius. Chald. Ipſa non ſe ſubiicit cultui meo, neque verbum meum recipiet precem eius. Sic hac ætate Chaldæi Paraphraſtæ viam ad conuerſionem aperiebant Orientalibus, vt Græci, ſiue 70. interpretes Occidentalibus. ὁ τῶν πάντων θειότατος λόγος apud Platonem in Epinomide, ὁ ἔκγονος τοῦ ἀγαθοῦ libr. de Repub. quem vt principem & cauſam vniuerſi vnà cum patre inuocat, epiſtola ad Hermiam, Eraſtum & Coriſtum.* Spiritus Sancti. *Nehem. 6. Spiritum tuum bonum dediſti, qui doceret eos. Ezech. 36. Spiritum meum ponam in medio veſtri, & faciam vt in præceptis meis ambuletis. Aggæus 2. Zach. 7. & 12. Sap. 1, 5, 7, 11, 12, 15, Eccleſ. 24, 39, 48. Quæ excipientes Iudæi deinceps diuiniſſima de illo prodiderunt, & Philoſophis, præſertim Pythagoricis, Platonicis, Stoicis, & Tremigiſto hac memoria emergentibus copioſam ſegetem præbuerunt, vt de eo multa traderent, συνεκτικὴν εἶναι οὐσίαν, omnia continentem, conſeruantem, totam*
ad *infuſam per artus agitare molem, & pleno ſe corpori miſcere, intus alere, per totum mundum peruadere, mundi eſſe ſpiritum, animam, mentem. Hinc Tremegiſtus in Aſclepio, ſpiritu, ait, augetur & gubernatur omnis in orbe ſpecies, Spiritus implet omnia, mundus nutrit corpora, ſpiritus animas. Spiritu miniſtrantur omnia & vegetantur in mundo. Plato 10 de Leg. agitat ſanè anima omnia, quæ in Cælo exiſtunt, terra, mari, iiſdem motibus, qui nominantur, velle, conſiderare, curare ſiue prouidere, deliberare. Cicero de Natura Deorum. Animum eſſe per naturam rerum omnem intentum & commeantem, & in Academicis Animum mundi, quem Deum appellant, & de Vniuerſitate, Animum vt in mundi medio collocauit, ita per totum tetendit. Virg. 6 Aeneid, & 4. Georgic. Mens agitat molem, &c. Macrob. vbi ſuprà. Calcidius in Timeum Platonis Platonicam ſententiam explicat. Materiam mouet ſpiritus & vigor ex æternitate rationaliter totam interdum, nonnunquam proportione. Nam ſpiritus motuum illorum non eſt natura, ſed anima & quidem rationalis, quæ viuificans ſenſilem mundum eum exornauit ad hanc, qua nunc illuſtratur, venuſtatem. Quo pertinet intellectus agens Alexandri Aphrodiſei. Nam & ſi Ariſtoteles hoc minimè omnium inſtituat, vt cui intellectus agens & patibilis ſint re vnum & idem, ſoláque notione differant: tamen eo apparet alluſiſſe Aphrodiſeum. Docet enim Intellectum agentem eſſe re ſeparatum & extra homines poſitum, communem ſiue vniuerſalem, & quendam Deum, qui in ſingulares hominum mentes agat ac operetur, vt ſol in cunctas ciuitatis feneſtras. Patibilem autem eſſe ſingulares hominum animos, qui huius agentis recipiant influxus, impreſſiones, illuſtrationes, ac per eum in actum Intelligendi perducantur. Quam Alexandri ſententiam dum non caperet Auerroes, profana quædam & monſtruoſa de intellectu communi commentatus eſt. Hæc enim deſumpſerunt ab Hebræis, qui apud Eliam in Tisbi eum Ruah Hakkódes appellabant, q. Spiritum ſanctitatis, Eccleſiæ moderatorem, præfectúmque, Sechina, q. habitationem, quòd ipſe cum ea, præſertim cum Prophetis maneat, ita vt Saducei, ſub huius ætatis extremum in hæreticis numerati ſint, quòd eum negarint. De eo Zoar & cæteri Rabbini conſulendi ſunt. Nam & illi viam præmuniebant ad futuram de ipſo per Chriſtum & Apoſtolos manifeſtationem.* Mundum eſſe creatum. *Omnes profani, vſque ad Ariſtotelem, qui primus Philoſophorum mundi æternitatem auſus eſt ſtabilire. Nam Oracula Chaldæi, Aegyptij, Græci Poetæ, Orpheus, Homerus, Heſiodus, Phoclydes, Sophocles, &c. Virgilius, Ouidius, Lucretius, &c. imò & Philoſophi, Pherecydes Pythagoras, Timeus Parmenides, Meliſſus, Anaxagoras, Empedocles, Heraclitus, Democritus, Plato, Leucippus, Epictetus, Plutarchus, Platonici, Epicurei, Stoici, auctore Varrone. Theophraſtus ipſe, & ſi Ariſtotelis diſcipulus & ſucceſſor lib. de ſaporibus Deum creaſſe omnia non modo aſſerens, ſed etiam de nihilo. Plotinus lib. de mundo, Proclus in Timeum, Cicero multis locis, Macrobius in Somn. & Satur. Seneca cap. 31. & 32. de vita beat. lib. 11. Nat. q. & in epiſtolis. Galenus lib. 3, 7, 11, 15, 17, de vſu partium & lib. de formatione fœtus, vtut impius & planè profanus, Imò vero etiam ipſe Ariſtoteles in metaphyſicis, dum recenſens veterum de principiis opiniones, eum, qui νοῦν εἶναι αἴτιον τῆς φύσεως καὶ τοῦ κόσμου docuit cæteris anteponit, Et in lib. ad Alexandrum, quem ſenex conſcripſit, Deum eſſe genitorem & conſeruatorem rerum omniũ, & lib. de mirabilibus, Marc*

Anni mundi. *quidam Nephtar appellatus q. Purificatio 2 Machab.*1*, videtur probatica Piſcina, Ioan.* 5. *Dedicatio muri Hieruſalem Nehem.* 12. Sacræ imagines, *Et ſi non legamus reſtitutos Cherubim, & alias ſacras Imagines, picturas celaturáſve veteris tabernaculi Moſaici aut templi Salomonici. At iam docuimus Rabbinos præce-*
à *ptum De non faciendo ſculptili eis minimè omnium opponere pag.* Sacra non vernaculè peragenda. *Hactenus lingua ſancta & Hebraica in re diuina locum duntaxat habuit, non quòd illa eſſet vernacula, ſed*
3569 *quòd ſancta & prophetica. Vnde hac etiam ſexta iſta ætate & deinceps à Iudæis continuatur & ſi illis iam minus ſit vernacula & popularis, nec ab vllo eorum intelligatur, qui eam non didicerit, vt apud nos Latina & Græca. Quare Ezras & ſcribæ formulam rei diuinæ Hebraica populo ignota tradunt & inſtituunt, è Maiemonim parte* 1, *Tractatu Tephilla & Bircath Cohanim (id eſt, de prece & benedictione Sacerdotum.) Indéque in ſuis Synagogis breuiarijs vtuntur Hebraica lingua ſcriptis, vt Mahzor, Siddur Tephilloth, quod R. Amram è Babylonia in Hiſpaniam miſit circa annum Domini* 900, *Seder, &c. Nefaſq; putatur alia id facere, R. Abraham Abben Ezra Eccleſ.* 5. *v.*2, *vbi & perſtringit ſuæ gentis nonnullos poetas Lyricos, quòd hymnis ſuis immiſcerent Medica, Perſica Hiſpanica, &c. cùm ne vſurpanda quidem doceat Syriaca & Arabica, quæ tamen Hebraicis affinia ſint. Quod obſeruat Eccleſia, dum non vulgaribus & profanis linguis, ſed quatuor duntaxat ſanctioribus & magis Catholicis, item grammaticis, eruditis, ad myſteria & diſciplinas accommodatioribus pro fouenda Sanctorum Communione, quàm Idiomatum diuerſitas diſtraxit, ad rem diuinam ſolenniter vtitur: vna à prima origine ſancta, id eſt, Hebræa, & tribus alijs ſanctificatis dedicatiſque Crucis titulo Syra, Græca, & Latina è Hieron. in epitaphijs Nepotiani & Paulæ. Ne titulus Crucis Ieſum Nazarenum regem Iudæorum prædicans obliteretur. Scriptum quippe diuinitus in libro Pſalmorum, Ne corrumpas Tituli inſcriptionem (Pſalm.* 56, 57, 58, *verſib. primis) Nicolaus Magnus ad Michaelem Imp. Ob eámque cauſam Greg.*7. *ante annos plus quingentos, Vladiſlao Boemorum Duci petenti, vt ſibi populóque ſuo liceret diuinum officium Slauonicè peragere, non aſſenſit, quòd id Chriſtianis inſtitutis minus congrueret, & myſterio iſtarum linguarum diuinæ Sacrorum celebrationi deſtinatarum conſecratarúmque decerperet, per quas ſanctorum Communio per totum orbem conſeruatur atque colligitur, quemadmodum aliarum innumerabilitate inducta eſt in mundum diſcordia atque confuſio. Ipſe lib.*7. *Regiſtri & Olaus Magnus lib.*16, *cap.* 39. *Cætera infrà pag.* Feſta, *tam Moſaica, quàm Prophetica in Ezra & Nehemia celebrata vt prius Alia pro natis occaſionibus inſtituta, vt dedicatio Machabæorum ſiue Encænia* 25. *menſis Kisleu id eſt, Nouembris,* 1 *Machab.* 4. *quam ſua præſentia probauit Chriſtus Ioan.* 10. *Lumina ſiue luminarium feſtum*
ad *Ioſeph. lib.*12. *Antiq. cap.* 10. *Dies ignis, qui datus eſt, quando Nehemias, ædificato templo & altari obtulit ſacrificia* 2. *Machab.*1. *Dies Mardochei* 2. *Mac. vlt. Fortaſsè Sortium feſtum in Eſter, quomodo appellant Feſtum Iom tob, Gall.* Vn bon Iour, *è Tisbi Eliæ.* Reliquiæ, *eas abſcondit Ieremias vt Arcam, Tabernaculum, Altare incenſi in monte* 2. *Machab.* 2. *ignis ſacrificijs abſconditus in puteo à ſacerdotibus quo in loco aqua apparuit è qua Nehemias & ſacerdotes purificarunt ſacrificia, vbi Rex Perſarum fecit templum ſiue ſacrum ædificium (videtur eſſe probatica Piſcina Ioan.* 5. *) locum hunc appellauit Nepthar q. Purificatio* 2 *Machab.* 1. Sancti, *Onias item Ieremias Propheta Dei dudum mortui orant Deum multum pro populo & vniuerſa ſancta Ciuitate,* 2. *Machab.*15. *orat Angelus pro populo Iudaico. Zach.*1. *Michael princeps Synagogæ ſtat pro filiis Iſrael, Dan.* 12, *Angeli Perſarum, Græcorum, Iſraelitarum procurant ſibi commiſſorum negotia ſeque mutuo iuuant Dan.*10. *Ioſeph Ben Gorion belli Iudaici, cui ipſe interfuit. cap.* 21, *Lamentationem ſuper calamitatibus Hieruſalem aſpergit ſanctorum inuocationibus, & quidem Dauide Cybero Argentinenſi hæretico interprete. Exurge nunc Moſe, fili Amram & vide populum tuum, &c. Memor eſto precationis, &c. Exurge nunc Aaron Sancte Sacerdos Dei, &c. Surge nunc Phinees, &c. Euigila nunc Ieſue, &c. Tu verò Rex Dauid dormis, Expergiſcere & veni, &c. Eliſee, &c. Ioſephus lib.* 5. *bell. cap.* 14. *Latini exemplaris puræ animæ, quæ exaudiunt inuocantes, Græci cap.* 25. *pag.* 785. *Rabbi Selomo in illud* 4. *Eccleſ. Laudo mortuos qui iamdudum functi ſunt, Patriarcharum ope & miniſterio Iſraelitas duntaxat exaudiri docet, R. Akibâ in lib. Otioth de litera Samec, cum ſcribitur Hieruſalem montes in circuitu eius, montes Hieruſalem cingentes, ſunt patres, colles, qui circum eam, ſunt matres, Sara Rachel, &c. R. Iſaac in* 49 *Gen. &* 1. *Exod. Sanctos non eſſe appellandos mortuos è vetuſtiſſimis Rabbinis & R. Hakkádos Kimhi in Malachiam ex eorundem traditione, Eliam præeſſe celebritatibus circumciſionem, & actu & efficaciter adeſſe. Iudæi in officio mortuorum libri Mahzor inuocant patres dormientes in Hebron, & angelos tam horti, quàm defuncti cuſtodes, & in libro anonymo cuiuſdam, qui pro noſtra religione ante multos annos ſcripſit, Fagio hæretico interprete, implorant Dei memoriam merito patrum Abraham, Iſaac & Iacob, & merito reliquorum iuſtorum & ſanctorum, vt eorum meritum adſit ſiue applicetur nobis. implorant inquam bis quotidie, manè & veſperi ad illum modum orantes, &c. Et poſt, Iacob pater noſter cum ſepeliit Rachel in via ſecundum illud (Gen.*35) *& ſepulta eſt in via, quæ ducit Euphratam, totum iſtud factum eſt, vt R. Salomon ait, quò oraret Rachel pro filiis ſuis, ea ora, qua illos patriis ſedibus expelleret Nabuzardan in Babyloniam, ſicut ſcriptum eſt, Vox in Rama audita eſt, Rachel plorans filios ſuos, &c. Hæc quidem non reperi in R. Salomone ad Geneſim, ſed ad Ieremiæ capùt* 31, *ídque ex Midras Hagada vetuſtiſſimo ſcripto. Denique id apparet ex precationibus de ea re, quas è Breuiario Hebræorum conuertimus anno* 1569. *R. Abraham in*
4121 *Faſciculo Myrrhæ, Gen* 22. *In principio anni nos canimus, Et ligationem Iſaac hodie ſemini eius recorderis Quemadmodum ipſe eſt ligatus & vinctus, ſic vincias & liges omnia genera proprietatum iudicij. Deinde ſubijcit, hic eſſe myſterium Iſaac poſiti in medio, quoniam illum interponere ſolent inter ſe & Deum in ſuis precibus quaſi interceſſorem.*

Preces pro defunctis, *Haſcaba appellant. Quin & exſtat vtraque lingua integrum officium mortuorum, è libro Mahzor ſiue Breuiario Iudæorum à nobis publicatum an. 1569, Requieſcat anima ipſius in cubili ſuo, Iaceat in pace, dormiat in pace. Et mox: Angeli pacis egredimini in occurſum ipſius & cætera, quæ & hæretici Munſterus & Fagius proferunt in annotat. ad decimum quartum Deuteronom. R. Iſaac Toletanus in lib. Beth Ioſeph. ſiue Iore Deha, de vltimo legis præcepto, Annis ſingulis anniuerſario die mortis parentum ieiunandum eſt, & preces, quæ incipiunt Kadis, Sanctus, fundendæ, iuxta illud, quod ſolemus dicere, Iudicium Iſraelitarum in Gehenna eſt menſium duodecim, & poſt ea aſcendunt. Hebrææ ſic habent.* יש להתענות ולומר קדיש בכל שנה ביום שמת אביו כדאמרינן ומשפט רשעי ישראל בגיהנם יב חודש ואחר כך עולים.

Anni mundi. à 3569

Purgatorium *ab Hebræis aſſertum alibi docuimus, ſed & anno ſuperiore Patauij de ea re certiſſimas & eruditione pleniſſimas probationes amicus noſter B. Valuerdius Gandia Hiſpanus Hebraicè Latinéque emiſit. E Zoar. in 18. Geneſ. & 47. Exod. 23. Rakanati. Geneſ. 37. Leuitic. 16. 21. pagin. 154. Column. 4. R. Menahen Tſioni, Geneſ. 16. Abdia Sephorni pagin. 91. Alpheſi tractatu Ros haſſanim cap. 1. pag. 216. Rabbenu Niſim eius ſcholiaſte, è libro Iakus. Rabbi Meir libr. Habodath Hakkodes parte 2, cap. 31, E libro Ieſod Sirim è Midras Eccleſ. cap. 12: è libr. 2. R. Manahem Tſeda Laddarec, è libr. Alcat Rochel pagin. 19, & parte ſecunda, libro ſecundo è Kabuenaki, è Midras arcana, è R. Ioſeph Albone libr. de articulis Fidei 4. cap. 34. è tractatu Ros haſſana, è Menorath Hammaor, R. Iſaac. cap. 2. partis ſecundæ, è Tephillath Moſis, è tractatu Haghigá in Talmud Hieroſolym. è tractatu Baba Batra, & eius ſcholiis ſiue Toſaphat, è tractat. Nedarim & Helec, è R. Rabbaié Deuteronom. trigeſimo quarto, è lib. Sem Teb concione quinta, de pœnitentia, è hakidath Iſaac Geneſ. 23. & Leuitic. 21, adde librum Iaſar R. Tam. cap. 12, & pene Rabbinos omnes quorumcunque tandem ſint temporum.*

Traditiones. *earum ſcriptor Ezras & ſequentes ſcribæ, Deinde Talmud captus à Simone iuſto & finitus ab Hakkados anno Chriſti 188. Nam non modo conſeruatur lex ore tradita & per manus accepta, verumetiam iam nomine Cabbalæ ſcripto mandatur, ne propter exilia veniret in obliuionem, vt 70 libris Ezræ 4, Ezræ 14. quos ſe habuiſſe prodidit Picus Mirandula, vt vtroque Talmud Babylonico & Hieroſolymitano, vt libris Mizuoth. id eſt, de præceptis legis, & cætera. Quo pertinere ait R. Dauid Kimhi, illud 1. Paralipom. quarto, Hæc autem verba vetera, nempe ad Cabbalam, id eſt, receptionem ſiue Maſſoram, id eſt, traditionem maiorum, & R. Abraham Teſtimonia Pſalm. 118. Nempe ad præcepta ea, quæ teſtimonium habent à Patribus tanquam teſtibus oculatis, vel auritis, non à ſcriptura, ſuntque Lex per traditionem accepta ſine ſcripto.* ad

Vita æterna, iudicium poſtremum, *Daniel, Ezechiel, & cæteri huius memoriæ Prophetæ & auctores nihil habent crebrius vſque ad Chriſtum. Sicque perfecta eſt cohortatio Dei, Malach. 4, Memento legis Moſis ſerui mei, quam mandaui ei in Oreb ad omnem Iſrael, præceptorum & Iudiciorum, quouſque veniet dies Domini magnus & admirabilis. Nam & reliqua omnia abundè demonſtrant auctores huius ætatis partim prophetæ, partim prophetarum ſucceſſores & hypophetæ. Sic Religionis veteris doctrina ad nouum populum perenniter tranſmiſſa eſt. Imò & Dei colendi ritus atque forma. Nam Chriſtus ſola ſuſtulit ſiue figuralia, vt loquitur Auguſt. lib. 10. de Ciuit. cap. 19. & 20, ſiue ſacramenta prænuntiatiua, vt idem lib. 19, contra Fauſtum & epiſt. 49. ad Deo gratias. ſiue vmbratica, vt Paulus ad Hebræos, qualia fuere ſacrificia, Circunciſio, Propitiatorium, Tabernaculum Moſis, & quæ in tabernaculo recluſa, cibi & potus Iudaici, Partes diei Feſti, Neomeniæ & Sabbatorum, vmbram futurorum habentes. Col. 2. Hebr. 9. & 10, Gal. 2. & 3. Non item ſimplices ceremonias ad ἐπιφάνειαν rei diuinæ, vt habet Ioſephus 3. Antiquit. cap. 7. pag. 74, vel θεωρίαν, vt Dionyſ. de Eccl. Hier. pertinentes. Et ſanè ratio, templorum, Verbi gratia, adorationum, genuflexionum, ſtationum, religioſarum veſtium, vaſorum ſacrorum, benedictionum, aſperſionum, feſtorum, luſtrationum, cantuum & ſimilium rituum, quæ olim fuit, hodie quoque permanet, nempe vt Deus ritè, ſolenniùs ſanctiùs, decentiùs colatur. Deinde in Apoſtolicis quoque literis id obiter indicatur. dum Chriſtus ſuo aduentu nihil in hac parte mutat, nihilque contrà diſſerit. Denique dum Apoſtoli horum rituum ſpargunt ſemina in ſuis partim ſcriptis, partim traditionibus apud veteres extantibus, vt lib. 3 docebimus. Hinc Tertul. initio libri de Oratione. Quicquid retro fuerat (in Moſis Lege) aut demutatum eſt, vt circunciſio, aut ſuppletum, vt reliqua lex, aut impletum, vt prophetia, aut perfectum vt fides ipſa. Et Leo Magnus D. Auguſtini diſcipulus apertiùs initio ſermonis ſexti de Ieiunio decimi menſis, tractans illum locum: Non veni ſoluere legem, ſed implere. Quædam de mandato veteri ad nouam obſeruantiam transferuntur. Et poſt: Ceſſantibus enim ſignificationibus, quibus Saluatoris noſtri nunciabatur aduentus, & peractis figuris, quas abſtulit ipſa præſentia veritatis, ea, quæ vel ad regulas morũ, vel ad ſimplicem Dei cultum, ratio pietatis inſtituit,* in eadem apud nos forma, *in qua ſunt condita, perſeuerant, & quæ vtrique teſtamento erant congrua*, nulla ſunt commutatione variata *Ex iis autem eſt etiam decimi menſis ſolenne ieiunium, &c. Quod etiam docet initio Serm. 7 de Ieiunio ſeptimi menſis. Apoſtolica inſtitutio ita veteris Teſtamenti ſacramenta diſtinxit, vt quædam ex eis, ſicuti erant condita, Euangelicæ eruditioni profutura decerperet, & quæ dudum fuerant conſuetudinis Iudaicæ, fierent obſeruantiæ Chriſtianæ? Et eo vetuſtior celebriorque Nazianzenus Orat. 44. Pentecoſtes Diem Hebræorum more colimus; quemadmodum & alios nonnullos eorum ritus obſeruamus, qui apud illos quidem typicè celebrantur, apud nos verò myſticè & verè, vt addit Nicetas.* 4121

Quare rectè monent Iuris Orientalis auctores, pag. 214. Iudaicos ritus demum eſſe prohibitos, ſi ſint ſacramentales, ſiue figurales. Sin ſimpliciter ceremoniales atque ad ſacram theoriam, pietatemque conferentes non item, vt qui ſint pietatis retinacula, conferántque ad ſacrorum ſolennitatem, decorum, virtutem. Nam

vetera

Anni mundi.

vetera Chriſtus aduentu ſuo partim recenſuit, partim retulit, partim perfecit, & illuſtrauit, vt eodem ipſe cum Patre & Sancto Spiritu pie inuiolatéque in ſæculorum ſæcula colatur.

3569 *Atque hæc quidem prolixius, verum id, quia inde ad Eccleſiæ, quæ ſecutura eſt, continuitatem apertior via tranſituſque, inter tot ſæculorum et rerum diſcrimina patet.*

LIBRI PRIMI CHRONOGRAPHIÆ GENEBRARDINAE FINIS.

CHRONOGRAPHIÆ LIBER SECVNDVS AVCTORE GILBERTO GENEBRARDO.

LIBRVM alterum à captiuitate Babylonica mihi rectè ordiri videor, quando circa eum cœpit noua veteris Eccleſiæ conditio, & facies, qua populus Domini ita depreſſus, ita afflictus iacuit, vt vſque ad Chriſtum, nunquam priſtinum regni, ſtatus & potentiæ ſplendorem recuperare potuerit. Sed & circa eam gentium præcipua fama, magnitudo, celebritas, viciſſitudo, hiſtoria ſumpſit initium, vltra quàm nihil planè certi ex libris & ſcriptoribus profanis & exteris aſſequimur, vt verè poſſit dici, vbi hiſtoria ſacra deſinit, ibi profanam incipere. Quin & Monarchiæ Babylonicæ, & quæ mox ſucceſſit, Perſicæ occaſione Diſciplinæ, leges, humanitas ipſa ab Aſia profecta ſunt in Europam & reliquas nationes barbaras atque aggreſtes. Tanta fuit Dei bonitas erga illa populos, vt bellicis motibus vteretur ad illuminandos Occidentalium & Septemtrionalium oculos, eiſque ſapientiam, artes, & diſciplinas infundendas.

Iudæa capta ferum victorem cepit, & artes,
Sciréque Chaldæo primùm deuexit agreſti.
Inde Medis, Perſis, Indis, éxque ordine Græcis

à quibus ad Romanos humanitas ipſa peruenit, vt Cicero ad Quintum fratrem, qui tum Aſiæ minori, quæ Græca eſt, præerat, ſcribit. Id apparet è Bardis, Druydis, Euagibus, cæteriſque eorum ſapientibus, philoſophis, ſacerdotibus, quos conſtat ex Ammiano Marcellino & Strabone extortos è Teiis & Phocenſibus Græciæ Aſiaticæ populis, ab Harpago Cyri præfecto fuſis fugatíſque in Thraciam, Corſicam, Italiam, Maſſiliæ agrum, vbi vrbes ædificarunt, & noſtris hominibus paulatim excultis ſtudia liberalium doctrinarum inchoarunt per Bardos & Euages & Tectoſages, vt ſtultum ſit eos ab Iſaaci & Iacobi Patriarcharum ſæculis repetere, & Bardi regis cuiuſdam Muſicæ ſtudioſiſsimi cum ſuppoſititio Beroſo, nomen tam vetus fingere. *Amm. lib. 15. Strabo lib. 4.*

De cæteris fidem faciet Aulus Gellius diligentiſsimus rerũ priſcarum ſcrutator, qui quamuis conſpectum quendam ætatum antiquiſsimorum virorum, *Gellius lib. 17. cap. vlt.*

item illuſtrium,qui in illis ætatibus nati fuiſſent,atque ex libris,qui Chronici appellantur,exceptiones variis,diuerſisq; in locis factas de temporibus,quibus floruiſſent Græci ſimulátque Romani viri ingenio & imperio nobiles, promiſiſſet,non ducit tamen altius principium, quàm à Solone,quem leges ſcripſiſſe Athenienſibus non dubitatur,captiuitatis æuo ſub Cyri,qui Crœſum Solonis amicum Lydorum regem vicit,ſæculum.

M. Varro vetuſtatis peruestigator inter externos præcipuus, fatetur ſe non niſi à prima Olympiade quatuor aut quinque ſæculis poſt bellum Troianum hiſtoriæ veritatem poſſe deducere.Quod de eo referens Cenſorinus, Varro, inquit,tria temporum diſcrimina eſſe tradit:Primum ab hominum principio ad cataclyſmum priorem (id eſt,Ogygium)quod propter ignorantiam vocatur ἄδηλον,ſecundum à cataclyſmo priore ad Olympiadem primam,quod quia in illo multa (& penè omnia) fabuloſa referuntur Mythicon nominatur. Tertium à prima Olympiade ad nos,quod iam dicitur hiſtoricon,quia res ab eo geſtæ veris hiſtoriis continentur.

Cēſor de die Nat. cap.21.

Quæ ſanè verba in prologo tertij de re Ruſtica ipſe Varro cōfirmat.Nam à Thebis,quæ ante cataclyſmum Ogygis Bœotiæ regis conditæ dicuntur,ad ſua tempora numerari quidem annos circiter bis mille & centum;at quid illis acciderit,nihil plane eſſe certum profitetur.Cùm interim artes omnes in Græcia non niſi intra mille annorum ſpatium repertas dicat, ſiue à Bello Troiano ad ſuam ætatem.

Varro li. 3.de re Ruſt.c.1.

Nec verò longius, quàm ab Olympiadibus antiquitatem ipſum repetere potuiſſe ex Cicerone eius familiari quóque perſpicitur; is enim idcirco in Oratore Attici laborem extollit, quòd annorum ſeptingentorum memoriam vno libro colligere potuerit.Nam remotius colligere non potuit, quoniam ante Olimpiades nihil planè definitum eſſe eodem loco Varro oſtendit,itémque è Græcis Euſebius, qui idcirco probat ante eas,quemque vt ei viſum fuit, diuerſas ſententias de iiſdem rebus in Græcia geſtis protuliſſe,& ipſe Cicero, quicquid de Romulo & Romanis aliis regibus literis eſt proditum, non ſatis conſtitutum indicat,quando primo de legibus,& alibi de eis loquitur interpoſita parentheſi, *vt aiunt*, quæ profecto abundat,quando res cōſtat ac liquet.

Trogus Pompeius ſe ſuam orſum hiſtoriam è profundo memoriæ, tradit. Atqui orditur à Nino,qui primus(inquit Diodorus)nactus eſt ſcriptores. Ipſe autem Diodorus,conatur ſuam hiſtoriam retexere à Mundi principio. Atqui Bellum Troianum pro principio ſtatuit ſuámque hiſtoriam in Præfatione ait minimè 1138 annos excedere,terminari verò principatu Iulij Cæſaris,quando in Galliam miſſus eſt.Lucretius quid?

Diod.lib 3.

Præterea ſi nulla fuit genitalis origo
Terrarum & cæli,ſempérque æterna fuère,
Cur ſupra bellum Thebanum & funera Troiæ
Non alias alij quondam cecinère poetæ?

Plutarchus in Theſeo vltra Theſeum omnes terras fuiſſe arenoſas prætexit,vel inacceſſas, littora glaciata,vel regiones exuſtas, cuiuſmodi pinguntur in ta-

bellarum Geographicarum extremitatibus, nempe fabulæ, aut ignorationis & inſcitiæ vmbra atque veſtigia.

Accedit Macrobius, qui de antiquitate profanis auctoribus cognita hæc ſuis commentariis inſeruit. Quis facilè mundum ſemper fuiſſe conſentiat, cùm & ipſa hiſtoriarum fides multarum rerum cultum emendationémque, vel ipſam inuentionem recentem eſſe fateatur! Cúmque rudes primum homines meminerit vel fabuletur antiquitas glande prius & baccis alitos, ſerò ſperaſſe de ſulcis alimoniam! ſed & quis non exiſtimet, non longam retro eius eſſe ætatem, cùm ab hinc vltra duo retro annorum millia, de excellenti rerum geſtarum memoria, ne Græca quidem extet hiſtoria? Nam ſupra Ninum, à quo Semiramis ſecundum quoſdam creditur procreata, nihil præclarum in libro relatum eſt. Et multarum rerum experientia ad aliquas gentes recenti ætate peruenit. Vt ecce Galli vitem vel cultum Oleæ, Roma iam adoleſcente, didicerunt. Aliæ verò gentes adhuc multa neſciunt, quæ nobis inuenta placuerunt. Atque hæc quidem illi, ſed nimis longè. *Lib. 2. c. 10. in Som.*

Nam propriè vltra Cyrum, id eſt, Septuageſimam Olympiadem, & vrbis ducenteſimum ſexageſimum omnia iſtorum ex eo deprehenduntur auguriis potius, quàm hiſtoriis ſimilia, quòd rerum multarum faciunt mentionem, multorũ regnorum, vt Aſſyriorũ, Medorum, Ægyptiorum, Æthiopum, quæ longiùs ab ipſorum notitia & terris aberant, rerum verò Babylonicarũ & monarchiæ Nabugdonoſoris, per quam perueniebant ad Aſſyrios & Medos, nõ meminerunt, quæ in ipſorum erat foribus, & ſui magnitudine totam penè Aſiam, magnam Africæ partem, Europæ aliquam occupauit, & totum orbem terruit è libris Regum, Paralip. Daniele, Ieremia oculatis teſtibus: quæ Perſicam quantumuis ipſorum ſcriptis amplificatam amplitudine & excellentia ſuperauit, *Dan. 2.* quæ tam recens, vt Cyrum, Solonem, & Græcorum ſcriptores primos attigerit: quæ denique à prophetis & ſcriptoribus ſacris vbique inſonatnr. Ignorantibus hæc recentiſsima, & ſuos oculos perſtringentia, quæ fides accommodanda eſt, quando remotiora & antiquiora commemorare & deſcribere ſuſcipiunt?

Adde in hiſtoria Græca ante octogeſimam Olymp. id eſt, ante regnum Darij (opinor, Longimani) nihil eſſe certum cum in illa non poſsit conſtanter notari verum tempus neque belli Medici, neque Peloponneſiaci, quemadmodum Cenſorinus conqueritur.

Facit etiam, vt me eorum vanitatis miſerat, quòd Arbacem quendam Medum conſtanter aiunt Sardanapalum ſuſtuliſſe, & prætereunt Merodac Chaldæorum Regem, qui ipſis vt vicinior, ita notior eſſe debuit, qui & Aſſyriorum Imperio euerſo ingentis illius Monarchiæ fundamenta iecit, à nepote magno illo Nabugdonozore ſuperſtruenda atque abſoluenda. Mendacium remotiſsimos teſtes allegat, proximos refugit. Arbaces iſte fortaſſe nunquam extitit, nedum Aſſyriis imperium eripuit. Præterea Medorum imperium, quod ab ipſo aiunt conditum Aſſyriaci pernicie, anguſtiſsimum ante Cyrum neceſſario fuit, quia nimis Babyloni tum rerum potienti vicinum &

Medos Nabugdonozoris vectigales& tributarios prophetæ nobis deſcribunt. Quare hoc totum videtur ab adulatoribus confictum in Cyri gratiam, qui eius antiqua eſſe ſtemmata docere conabantur ex atauis Medorum regibus, regulos & vectigales præfectos in reges magnos transformantes, vt qui olim Cæſaris Auguſti non valde nobilis, quippe cuius pater fuerit Romæ argentarius, progeniem ab Iulo Æneæ deducere ſtuduerunt.

Huiuſmodi adulationibus corruptæ ſunt omnes Græcorum hiſtoriæ magna impudentia. Nam poterant redargui facile è recenti memoria & monumentis vix dum perfectis. Hoc admirati Ariſtoteles & Cicero eluuiones exuſtioneſque terrarum, quas accidere tempore certo neceſſe ſit, cauſam ſuæ neſcientiæ prætenderunt, ac propter eas pronuntiarunt non modo non æternam, ſed ne diuturnam quidem rerum memoriam relinqui poſſe. Quin & quarto Phyſico eorum alter laudat Paronem Pythagoricum, quòd tempus dixerit ἀμαθέςατον, id eſt, inſcientiſſimum ſiue ignorationis omnis magiſtrum, quia temporis ſucceſſu, obliuione & ſitu præcedentia, penè omnia, deleta animaduertiſſet,

Eſsétque tempus edax rerum, inuidiáque ſenectam
Perdere præteritum, vitiatáque dentibus æui
Omnia paulatim lenta conſumere morte.

Nempe ante hanc captiuitatem ſcriptoribus Græciæ contigerat, quod eſt apud Platonem in Critia, Græci ſemper eſtis pueri, quia nuper verſati in hiſtoria & ignari literarum, diſciplinarum, rerum denique tam apud vos quàm apud reliquos geſtarum. Neſcire enim quid antea, quam natus ſis, acciderit, id eſt ſemper eſſe puerum. Tantum incerta & mixta fabulis de bello Thebano & Troiano, quæ fortaſſis nunquam extiterunt, cantabant ex diſperſis & male cōſutis Homeri, & paucorum aliorum carminibus, nondúmque ab Ariſtarcho digeſtis, proindéque obſcuris ac incertis.

Cic. de Orat.

Ante hanc etiam Romana hiſtoria eſt valde exilis, tenuis, & frigida, nec hîc ſolum res Græcorum debent incipere, ſed multò magis etiam Romanorum, qui ſe Græcis omnia legum, doctrinæ, dignitatis & virtutis inſignia debere non inuiti confitentur. Nam paulò antè Cyri principatum, expulſo Tarquinio Superbo Roma primùm cœpit adminiſtrari per Coſs. adeóque erat tenuis, humilis & anguſta, vt duodecim millaria ſuo Imperio minimè excederet. Verùm & tam anguſtis finibus concluſa fuit, vſque ad Alexandrum Magnum, cuius tempeſtate in orbe ne nominabatur, quidem. Quocirca eius mentio nulla apud Græcos illius temporis Italiæ non modò finitimos, ſed & eius magnæ partis vel colonos vel dominos.

Quantum autem ad literas & artes, eas non attigerant Romani ante Vrbis ſuæ quingenteſimum.

Horat. epiſt. 1.

Græcia capta ferum victorem cepit & artes
Intulit agreſti Latio. Sic horridus ille,
Defluxit numerus Saturnius, & graue virus
Munditiæ pepulerunt.

vel potius ante Vrbis ſexcenteſimum poſt bella Punica,ſexaginta vix annis ante Ciceronem.

Serus enim Græcis admouit acumina chartis,
Et poſt Punica bella quietus quærere cœpit,
Quid Sophocles,& Theſpis,& Æſchylus vtile ferrent,
Romanus,&c.

Et quod magis mireris,à Græcis ad Latinos humanitas ipſa peruenit.Hæc enim iam fuiſſe docuimus Ciceronis verba ad Quintum Fratrem.

Denique ante hanc Babyloniam captiuitatem res gentium ferè omniũ iacent in obſcuritate & tenebris.Chaldaica natio,vtut ſapientiæ palmam videatur illa ætate cæteris præripuiſſe,nihil poſteris ſcripto reliquit dignum tanta laude & gloria.Superiora tēpora Magi,Perſæ,Ægyptij,& cæteri populi literarum exiſtimatione laudati,vel penitus ignorarunt,vel poſteris inuiderunt, vel præ infantia,literis prodere neſciuerũt.Niſi Deus de ſacris Codicibus mũdo prouidiſſet,& literaturæ ſacrarium in certo populo,id eſt,Hebraico repoſuiſſet,illorum notitiam ſempiterna obliuione inductã hodie haberemus,aut de illis cum Diodoro Siculo hiſtoriam fabuloſam ab aliis acciperemus,& aliis traderemus.Sit hæc ergo ſæculorum infantia.

Nam deinceps hominum facultas,eloquendi,ſapiendi,Philoſophandi vis, artes ac diſciplinæ humanæ apud gentes, maximè Græcas ſeſe explicarunt. Tum primum conati ſunt homines maiorum inertiam & incuriam artibus & ſtudiis depellere.Tum primùm didicère ſcriptis priſcam obliuionem reſtaurare.Tum primum ſua fari,& memoriæ tradere diligenter ſtuduerunt. Hinc prima Philoſophiæ iucunabula. Hinc Rhetoricæ origo, Hinc mathematicarum ab Ægyptiis ad Græcos emigratio. Hinc Hiſtoriarum deſcriptio. Nam etſi Perſæ,vt ex Eſteræ hiſtoria percipi poteſt,annales & chronica excolerent, quod de aliis nationibus ſentiri poſſit eodem modo,at ea lege id faciebant,qua hodie inſtrumenta publica in curiis, archiuis & tabulariis communibus recondi in futurum cernimus.Non paſſim & publicè, non populariter ac in promptu extabant. Non priuati homines eiuſmodi ſcribendis & vulgandis dabant operam.Non tanta ſcripturitione ducebantur , quanta plurimorum mentes ab ea tempeſtate occupauit,vt ſcribant indocti, doctiq; poëmata paſſim,& inſanabile,vt non ſine ſtomacho cecinit Satyricus,ſcribendi cacoëthes penè omnibus inſideat.

Neſcio id ne tribuere debeamus hominum incuriæ, quòd de poſteritatis memoria non valde eſſent ſolliciti, an imperitiæ & ignorationi eorum , qui per ſe rem tantam aggredi non auderent,ſiue inexercitationis vitio,ſiue exẽplorum,quæ imitarentur,penuria,an potius neceſſitatibus,quando adhuc deſtituebantur commodis membranis,papyro, ſimilibus rebus ac artibus, ſine quibus non modò non rectè ſcribitur, ſed etiam, quod ſcribitur , non poteſt eſſe prolixum,non diuturnum,non diſtractioni opportunum,ſine quibus denique rerum ante actarum recordatio diu conſeruari non poteſt.

Nam recurrere ad diluuia conflagrationéſque Vniuerſi cum Peripateticis,

vel introducere Phaëtonteas, Americanasvé calamitates, quibus antiqua omnia, monumenta penitus deleta ſint, non tam eſt diuinare, quàm delirare, nec tantum ſine probato, & illuſtri teſte loqui, qui tamen eſt maximè neceſſarius, quando de Hiſtoria antiquitatis, & fide rerum ante lapſarum agitur verùm etiam apertam iniuriam veritati inferre, quæ per ſacras paginas aliud omnino affirmat, cõtinentémque ac perennem mundi curſum digito oſtendit, atque ad nos perpetuatá ſerie, omnium retro ſæculorum narrationem tranſmittit.

Hæc & alia huiuſmodi me, opinor, merito adduxerunt, hinc vt librũ ſecundum ordirer, quò eſſet interuallum inter ſuperiorem teſtimonium è ſacris literis conſequentem, nullum verò è profanis, niſi ſuſpectum & dubium: & hũc qui profanarum paginis munitur, ſacrarum verò auctoritate caret, niſi quantum & quàm paucorum annorum licet è Daniele, Ezra, Nehemia, libris Machabæorum paucíſque aliis colligere atque augurari. Vale, & fruere,

Anni urbis cōditæ.

SEXTA ÆTAS.

218 CAPTIVITATIS Eccleſiæ, quam Monarchiarũ & ingentiũ imperiorũ Ethnici poſſint inſcribere.

Quæ incipit anno mundi 369.

Ierem.25. 288 a TEMPVS captiuitatis fuit annorum 70.

Dan.9. b A 70. illo captiuitatis anno ad Chriſtum patientem.

771 c HEBDOMADES 69. i.anni.483.

Pontificibus & principibus iis,quos mox ſubiiciemus.

Vatibus verò Daniele, Mardochæo, Zacharia, Haggeo, Malachia, Ezra, & per ordinem cathedræ Moſaicæ Scribis & Phariſeis vſque ad Chriſtum.

Summa 553.

Ita ab orbe cōdito ad Chriſtum fuere anni 4121 menſes 6.dies 16.

d *Sextæ iſtius ætatis numerus ſic membratim oſtendi poteſt.*

Anni mundi.

SEXTA ÆTAS.

3569 a VNDECIM primi anni huius captiuitatis ſiue tranſmigrationis Babylonicę, tranſacti ſunt ſub Sedechia,cuius ſeptimo Ezechiel prophetare incipit,*Ezech.*1.Vndecimo tēplum cùm Hieruſalem funditus euertitur, vt regnatum ſit in Iuda à Dauide 470.

Hæc ætas demonſtratur non tantùm ſucceſſione Eccleſiæ,ſed etiam mundi;non tantum hiſtoriis Eccleſiaſticis, ſed etiam profanis.Nam illa eſt propriè motuum & bellorum mundi ætas. Adhuc modicum, inquit apud Haggeũ

3638 Deus, & commouebo cœlum & terram,& poſtea veniet deſideratus Gentibus.& Daniel.2.Sit benedictum nomen Domini à ſæculo,& vſque in ſæculum, quia ſapientia & fortitudo eius ſunt,& ipſe mutat tempora & ætates,transfert regna atque conſtituit.Hinc ſub annum ante Chriſtũ quingenteſimum,res & Monarchia Chaldęorum.

Sub an.400 res & Monarchia Perſarum.

Sub an.300 res,potentia,& Monarchia Gręcorum.

Sub annum 200 res & potentia Parthorum & Carthaginenſium.

Sub an. 100 res potentia,& principatus Romanorum, quouſque deſiit in Monarchiam.

Nam mox Chriſtus naſcitur,mundum recturus in virga

4121 ferrea:illíſque imperiis deiectis, nouum Eccleſiæ regnum conditurus,de quo libr.3 & 4.

b HEBRAEI ſic ferè hebdomadas ſeptuaginta numerant.Septuaginta ſunt anni captiuitatis,quos incipiũt ab vndecimo Sedechiæ, & terminant ſecundo anni Darij Longimani.

Deinde 420 templi. Summa 490.Sed ſuprà auſpicandas docuimus paulò inferius, nempe ilico poſt finitam captiuitatem, ſiue ab extremo ſeptuaginta annorum captiuitatis, quando exiit ſermo à Cyro,vt reædificaretur vrbs Hieroſolyma. *Ezra* 1 *&* 2.*Par.vlt.* Vnde etiam hallucinãtur,qui eas incipiunt à Sedechiæ quarto, & qui vel à ſecundo,vel à tertio,vel à vigeſimo Artaxerſis Longimani.

Exitus à captiuitate non ita fuit liber,quin perpetuo vectigales & obærati fuerint Perſarum & Græcorum,vſque ad Machabæorum principatum.

c HEBDOMADES incipiunt ab ipſo ſtatim primo reditu de Babylonica tranſmigratione, Nam vti tres fuerunt captiuitates Babylonicæ, ita & tres reditus. Primum enim aſcenderunt anno Cyri ſecundo, duce Zorobabele. Rurſum anno Aſſueri 14.Denique Darij anno ſecundo, poſt quem quatuor annis templum ædificauerunt:anno autem ſeptimo, Ezras aſcendit de Babylone, vigeſimo verò Nehemias. Cætera infrà in Dario Longimano.

d ÆTAS ſexta pluribus modis poteſt demonſtrari,quàm ſuperiores,nimirum ſucceſsionibus monarchiarum, quæ iam ſuos habuerunt hiſtoricos,nedum Iudaicorum pontificum & ducum perpetuato ordine.Quot modis eam & nos illuſtramus.

Haggæus & Zacharias adhortantur Iudæos,vt reſtaurẽt antiquum Reipub.ſtatũ.1.*Ezra* 5.Haggæus libro ſuo vrget templum, Zacharias vrbem magis. Addunt pręterea

Anni vrbis condita. | *Anni mundi.*

oracula de breui hoſtilium gentium clade, quam attulit Alexander magnus, & de reſtitutione earundem per Chriſtum.

288 Malachias Reipub. mores conſtituit, fuitque præcedẽtibus paulò poſterior, prophetarúmque vltimus. A Talmudicis putatur eſſe Ezras ſcriba, & ſanè eadem reprehendit in ſua prophetia, quæ Ezras 9 & 10 capitibus ſui libri copiosè inuehens in vitam corruptam populi, præſertim ſacerdotum, qui poſt inſtauratum templum rurſum ad priſtinas fœditates reuerſi, oblationes, ac diuina ſacrificia contaminatis animis & corporibus offerre cœperant. Continet inſignes locos de Chriſto, Ioanne Babtiſta Elia, Gentium vocatione. 3638

Prophetis ſuccedit ſynagoga magna, cuius principes Ezras, Nehemias, Mardochæus, Zorobabel, Ioſuë. Hi præfuerunt concilio, quod centum viginti homines, quorum alij nobiles, alij plebeij erant, de emendandis libris ſacris, eorumq́; conſtituendo canone iuxta præſcriptũ Cabbalæ, inierunt, vbi & ſanxerunt Ioſuam ita fuiſſe edoctum è Moſe, à Ioſua Seniores, à Senioribus Prophetas. Cõcilij notarius ſiue ſcriba (ſic enim vocatur Ezræ 7.) fuit Ezras, cui etiam interfuiſſe aut potius præfuiſſe tradunt Danielem, Ananiam Azariam, Miſaelẽ, Aggæum, Zachariam & Malachiam, *Elia præf. tt. 3. Maſoreth Hammaſoreth. R. Moſe præfat. in Sepher Mizuoth, & in Talmud. tract. de votis.*

Daniel interim non legitur rediiſſe de Babylonia in Hieruſalem, ſed potius ſepultus illic eſſe, quaſi remanſerit ad conſolationem Iudæorum remanentium & propagationem religionis. Magna enim fuit auctoritate apud Reges. Quare & tertio anno Cyri (cum prima reſtitutio, eius primo contigerit) ipſi contigit decima ac vltima viſio, *Dan. 11. Lyranus in 1. c. Ezræ.*

Itaque fortaſſe concilium iſtud in Babylonia initũ fuit, paulò antequam ſe reditui committerent. vel ad indictũ in terram ſanctam cõcilium deſiderio, etiam viſendæ antiquæ patriæ ſe contulit, poſtea in Babyloniam reuerſurus.

Nam & eodem rediêre Zorobabel, Ioſuë pontifex, Nehemias & pleriquè alij, vt apud reges Perſarum Iudæorũ rebus melius conſulerent.

Ezras propheta & ſcriba, Cabbalam apud Hebræos collegit, & 72 libris mandat. Eius conſilio & opera præſertim libri ſacri collati ſunt, & emendati: vnde Tikkun Sopherim, i. correctio Scribarum appellatur Tikkun Ezra, ſiue correctio Ezræ, vt in Maſora, Num. 12. quaſi Ezra ſcribarum fuerit princeps.

Septuaginta duobus libris proximè commemoratis collegit ſeptuaginta duorum ſeniorum doctrinam, è quorũ numero eſt quartus Ezræ, *lege cap. 14. eiuſdem* 4. Hos habuiſſe ſcribit Picus Mirandulæ comes.

Athanaſius in Synopſi tradit, Ezram ſcripſiſſe ducentosquatuor libros.

Primus è quatuor qui ſuperſunt deſcribit duos Iudæorum reditus. Primum quidem ſub Zorobabele imperante Cyro. Secundum verò poſt 18 annos ſecundũ Rabbinos, ſecundum alios, poſt quinquaginta ſub ipſomet Ezra, imperante Dario (Longimano). Eius enim ſeptimo aſcendit, &c. c. 7.

Secundus explicat tertium reditum è captiuitate, ſub Nehemia, anno poſt ſecundum decimo tertio. Nam eiuſdem Darij vigeſimo aſcendit Nehemias, &c. c. 2.

288 Tertius repetit ea omnia, quæ primo & ſecundo narrabãtur, & præterea, quæ geſta ſunt ante res Ezræ & Nehe- 3638

Primò per pontificum Synagogæ ſucceſſionem.

Secundò per Monarchiarum quatuor ſeriem & ordinem.

Per Sacerdotes quidem.

1 A captiuitate ad Ioſuë filium Ioſedec ſacerd. an. 70.

2 A Ioſue F. Ioſedec ad Machabæos, an. 283.

3. A Machabæis ad Chriſtum naſcentem, an. 167.

4 Hinc ad Patientem, an. 33.

Anni vrbis cõdite.

288

Summa 553.

Per Monarchias verò.

1 Monarchia Babylonica ab initio captiuitatis, an.70.

2 Perſica, an.147.

3 Macedonica ab Alexandro Magno ad Cleopatram Antonij, an.276.

4 Romana ab Antonij Cleopatra ſiue Auguſti duodecimo vſque ad Chriſtum naſcentem, an.29.

Patientem 61.

288

Anni mundi.

miæ.vt Ioſię regis paſcha,vt proinde primus ſit ordine apud Græcos.

3638 Quartus complectitur viſiones & nocturna præſertim ſomnia ipſius Ezræ,vt proinde fortaſsis D. Hieronymus, quæ in eis narrátur, ſomnia vocet & inter apocrypha numeret vtriuſque modi. Aliquando enim apocryphum dicitur,cuius auctor eſt obſcurus,aliquando cuius ambigna & incerta auctoritas.

Atqui hi duo poſtremi,quamuis non ſint de priore canone Hebręorum,quia nondum erant editi,quando Canon iſte ſancitus eſt in hac magna Synodo,cuius fuit Ezras ſcriba,& cuius meminere ſolenniter omnes Hebræi. At non deſinunt eſſe ſacri & canonici,quoniã hæc Synodus non obligabat cõſecutos auctores ſacros, nec ſpiritus ſancti afflatũ extinguebat,vel contrahebat,propter quos editus eſt alter Canõ multo amplior,vt ſignificat Ioſeph. lib.2.contra.Appionem,quando citat verſum de Eccleſiaſtici libro,tanquam de Scriptura ſacra.

Quare tertius Ezræ vt canonicus cenſetur ab Origene ſub finẽ hom.9 in Ioſuë, Athanaſio lib.3.contra Arianos, Aug.lib.18. de Ciuitate.c.3. Cypr.epiſt.ad Pompeianũ. Et apud Græcos non modò eſt canonicus,ſed etiã Ezræ primus,quoniã continet ea,quæ geſta ſunt ante Ezræ & Nehemiæ præcedentes libros Quartus autem vt ſacer citatur ab Ambr.2.in Lucam comment.& epiſt.21.ad Horontianum,& cap.10 de bono mortis.Et Cyprianus aduerſus Demetrianũ ex eo multa ſumpſit de mundo ſeneſcente.

Et certè negari nõ poteſt quin vterq; ex Hebræo verſus ſit,vt qui Hebraiſmis ſcateat.etſi neuter eã lingua extet, quẽadmodum multorũ aliorũ apud eos iactura contigit.

Scripſit librũ ſuum & genealogias libri Paralipomenõ, vſque ad eum locum,in quo ſuam genealogiam oſtẽdit. Cætera abſoluit Nehemias.*cap.1 Baba Bathra in Talm.*

Alij malunt Ezram integrum opus Pãralipomenon cõdidiſſe,proinde ac illud,quod eius & Nehemiæ inſcriptionem pręfert.

Quibus pro tertio addunt Malachiã prophetam. Nam Malachiã ſe appellauiſſe q.nũcium ſiue Angelũ Dei,quòd vltimi nũtij & tanquã Angeli officio apud populum fungeretur,vſque ad futurum Chriſti aduentum.*Kim.Mal.1.*

Scripturas à Babyloniis, principe militiæ Nabuzardã, incenſas reſtituit,& in hũc ordinẽ,quẽ hodie Hebræi magna ex parte ſeruãt,reduxit De eo ſic ſcribit Rabanus Maurus de inſtit.Cleric.c.54. Omnes libros ſacros veteres dũ Iudæi ingreſſi fuiſſent in Hieruſalẽ,diuino afflatus ſpiritu reparauit,cunctaque prophetarũ volumina,quæ fuerãt à gentibus corrupta,correxit, totumque vetus Teſtamentum in duos & viginti libros cõſtituit,vt tot libri eſſẽt in Lege,quot habẽtur & literæ. Alioqui nõ fuit in poteſtate Nabugdonozoris omnia exẽplaria perdere, pręſertim cũ decẽ tribus eſſent jam in Oriente,extra ipſius ditionem.)

Quidam eum auctorem faciunt punctorum & accentuum,quibus afficiũtur hodie Biblia Hebraica.ſed illi errant,cùm conſtet ex libris beati Hieronymi ipſius tẽpore nulla extitiſſe.Sunt autem adinuenta paulò poſt tempora Honorij Imperatoris, anno ab euerſo tẽplo 436.qui eſt à Chriſto paſſo 476 in Tyberiade vrbe Galileę.Huius muneris principes fuêre Aarõ Aſeris,& Iacobus Nephtalis filij, qui dum de nonnullarum vocum punctis inter ſe diſſentiunt,Iudęos in duas partes diuidũt Orientales enim,

3638 quique Babyloniam incolunt ad fluuiũ Neardã,poſterioris, Occidentales prioris lectionem conſectantur.

Quadraginta vno annis prius è veterum Magiſtrorum ſcriptis a R. Hinâ & R. Aſe collectum Talmud Babylonicum ſeu doctrinale incipitur. & poſtea à R. Meir, & R. Aſe filio perficitur. Continet autem Iudæorum ius Canonicum, quod ætate Chriſti pleno ſcripto nondum mandatum erat, ſed partim ex fragmentis, partim ex oris traditionibus ſeruabatur. Cœperat autem conſcribi à R. Hakkados temporibus Antonini Imperat. breuiori ea forma, quæ Miſna appellatur. Atque id de Talmud Babylonico. Nam Hieroſolymitanum ſcriptum eſt anno Chriſti 300. Babylonicum ſub centeſimum pòſt.

a POST captiuitatem Babyl. vſq; ad Herodem, ſub quo natus eſt Dominus, præcipua & primaria Iudæorum dignitas & authoritas exterior fuit penes põtifices. Vnde & eorum conſtans, certa & illuſtris eſt ſucceſſio, non item principũ, tam apud Ezram, quã Hebræos alios ſcriptores. Quare iam in hac ſexta ætate præpono pontifices principibus. Hinc diſcant principes Eccleſiam per ſe ſtare, nec pendere ex ipſorum ſtatu & ſalute. Eccleſia anteceſſit Reges, ſine illis iam olim viguit, illis pereuntibus & acciſis non perit ipſa, ſed floret, & ſuam in Dei populum excellentiam ſeruat. Propter captiuitaté Babylon. non periit Pontificum ordo & ſtatus, ſed potius in Dei populo acquiſiuit maiorem principatũ. Nã deinceps prælatus eſt Regio, à quo antea indignè habebatur. Túrcica rabies extinxit Conſtantinopolitanos Imper. At non potuit Patriarchas & Hierarchiam Eccleſiæ euértere. Hęc dicto, quoniã adulatores aulici ſtolidis principibus perſuadent, vt ſe Eccleſiæ dominos gerant, ac putent Eccleſiã ipſorũ potẽtia, ſalute & principatu niti, quæ iis verius perditur & inclinat ad Turcę iugũ & captiuitatẽ.

Duces (vel Principes, *Aug. lib.* 18. de Ciuit. c. 36) appellati hi fuerunt, quòd regio diodemate vti illis minus liceret per Perſas & Macedonas vſque ad Ariſtobulum Ioannis Hyrcani f. non Ionathæ, vt mendoſè legitur in Euſebio) qui iugo gentium de ceruicibus armis patrum ſuorum iam excuſſo, ſe Regem appellauit.

Salathiel Iechoniæ Regis filius in captiuitate mortuus paulò ante Babylonis expugnationem.

Quinquaginta ferè millia exulũ ſub Zorobabele redierunt. Reliqui manſerunt in Babylonia, & reliquo Oriente, amore poſſeſſionum & liberorum, illicque formam Reip. à Perſarum regibus redemerunt, ſibi præfecto è familia Dauidica principe, quem principem Aechmalotarcham, ſiue caput exulum vocarunt, ſiue Patriarcham. *Orig. initio lib. 4. de pr incipiis.*

Nec tantum de tribu Iuda, Benjamin & Leui redierunt, Inhabitarúntque Hieruſalem, ſed etiam de tribu Ephraim & Manaſſe, 1 *Par.* 9. Ex quo intelligitur licuiſſe Cyri edicto cunctis tribubus redire in patriam, etſi eius præcipuè ſtudioſi fuerint tribules Iuda, Leui & Benjamin.

Hic eſt Zorobabel, qui ponitur in Chriſti genealogia, *Mat.* 1. Alter ab eo qui memoratur in eiuſdem genealogia, *Lucæ* 3. Nempe quia hic numerantur maiores Virginis, illic patres Ioſephi Virginis, viri.

Dicitur in Haggeo, Zacharia, Ezra filius Salathielis cũ duntaxat fuerit nepos, nempe filius Padaiæ filij Salathielis 1 *Par.* 3, quoniam nepotes habentur pro filiis. *Kimhi illic.*

Anni urbis condita. 288

Summa 554.

Anni mundi. 3638

Quod ſic membratim docetur.

Hac enim Sexta Aetate per hos administrata eſt Reſp. ſiue Synagoga Iudaica.

Sacerdotes & Duces.

1

IOSEDEC TEMpore captiuitatis an. 70.

Iechonia, Salathiele, Pedaia Iudæorum principibus.

2

a IESVS filius Ioſedec. an. 28.

Zorobabele filio Salathielis Iechoniæ filij Iudæorum duce.

Cyro imperante.

288 3638

ZOROBABELIS ET CYRI SÆCVLO.

Anni mundi.

Secundum templum à Zorobabele ædificatum, omnes partes primi conſecutum eſt. Montem ædis, atria multiplicia, profanum ſiue gentium, fœminarum, Iſraëlis ſiue virorum, denique ſacerdotum. Præterea ſanctum, ſanctum ſanctorum, & reliqua, ſed omnia minore ſumptu, opere, ſitu, menſuratum ac totius operis ratione à Cyro præſcripta. *In tractatu Para. cap. 3.*

De templo ſecundo tractatus Middoth, ſiue de menſuris apud Heb. extat.

Præter primum ſiue Salomonium iuxta magnam portam .i. Orientalem habebat Exedram, in qua Medorũ metropolis Suſæ exemplum depictum erat, & menſurarum omnium exemplaria perſcripta. Illic etiam locus erat in quo legis doctores ad populum concionabantur. *In tract. Kilaim de ſeminibus mixtis in Talmud.*

Zorobabel à ſoluta captiuitate rexit populum, an. 58. *Philo Anny.* Rediiſſe Babylonem, anno 2 Darij Longimani, poſtquam veniſſet Ezras, illicque eſſe mortuum teſtantur Heb. *in Annalibus.* ac ex eo tempore ſucceſſores, qui primatum illic inter exules tenuerunt, Reſe Galuta principes exulum, ſiue Aechmalotarchæ appellati, & iuxta Origenem Patriarchæ. *initio lib. 4. de princip.*

Cum Zorobabele & Ioſuë profectus eſt Nehemias Ather-ſatha, *Ezr. 2.* Collocarunt hi Dei altare ſuper baſes ſuas deterrentibus per circuitum populis, offerentes primo die menſis ſeptimi, nondum fundato templo. *Ibid. cap. 3.* Vigeſima quarta die ſeparatunt à ſe filij Iſrael vxores alienigenas. *Nehem. 9.*

Anno ſecundo aduentus ſui menſe ſecundo, cœperunt Zorobabel & Ioſue cum cæteris ædificare templum. *Ezra 3. & 5.*

Tum etiam agros colere. Neque enim præcedente poterant, nondum comparatis & diſtributis agris.

Denique templi fundamenta iacta ſunt, anno 2. Cyri, templum verò perfectum anno 2. Darij Longimani.

ſub annũ mundi. 3710

b Ezras & viri Synagogæ ſiue Synodi magnæ afflati diuino Spiritu Scripturas in Peſukim .i. verſus diſtinxerunt. Vnde & codices Iudæorum per ſententias, mẽbra, & verſus diuiſi, & interuallis quibuſdam diſtincti fuerũt, qui antea veluti vnicus erant verſus. Hinc Hierõ. præfatione Paral. & Eſaię aſſerit ſe ad vtilitatem legentium eaſdem commaton inciſiones & interuallorum diſtantias, quas in Hebręis codicibus repererat, in tranſlatione ſua ſeruaſſe. Elias in præf. Maſoreth, quando ſcribit vniuerſam legem fuiſſe vnum paſuk ſiue verſum vnum & quaſi ſententiam, in qua omnia cohęrebant ſine vlla verſuum diſtinctione, pręter nomen Dei tetragrammatum, vſque ad 436 annum à Romano vrbis excidio, loquitur de notulis hodiernis verſuum & accentuum diſtinguentium, non de interuallis & ſpatiis, vel inciſionibus.

b Synodus magna (Quinta) in qua editus canon Hebræorum de ſacris ſcripturis, cuius ſcriba aſſeritur Ezras in tractatu de votis, qui eius authoritate in ordinem hodiernum veteris teſtamenti libros reduxerit. Elias præfat. 3 Maſoreth.

Interfuiſſe affirmantur Nehemias, Mardochæus, Zorobabel, Ioſue, Daniel, Ananias, Azarias, Miſaël, Haggeus, Zacharias & Malachias, Ibid.

Elementa quibus iam olim, hodiéque Iudęi vtũtur, ſunt Aſſyriorum, non veterum Hebręorum, auctore Ezra, qui ideo literas (Idque opinor, huius Synodi conſilio & auctoritate) mutauit, quòd has Samaritani poſt exilium callerent, vel quia etiam veterum Hebræorum, quàm Aſſyriorum operoſior erat ſcriptura. *In Talmud. tract. Sanedrin cap. 2. pag. 21.*

Non mutauit tamen figuram antiquam literæ Tau, vt quæ gereret formam Crucis. Nam hæc poſt captiuitatem Romanam, vel à Maſoretis immutata eſt, vel à Rabbinis odio crucis, vt ex Hieronymo & Origene colligi poteſt, qui ſuo tempore crucem expreſſiſſe narrant.

Hæc

Anni mundi.

Hæc Synodus diſtribuit libros ſacros in tres partes, LEGEM (.i. quinque libros Moſis) PROPHETAS octo, nempe quatuor priores, Ioſuè, Iudices, Samuel, & Reges, & quatuor poſteriores Eſaiam, Ieremiam, Ezechielem, & duodecim minores. Nam illorum vnus appellatur liber) & HAGIOGRAPHA) nouem, Pſalmos, Prouerbia, Canticum, Eccleſiaſtem, Iob, Danielem, Ezram, Paralipomenō, Eſter, Nam Ruth ſubiiciunt veluti appendicem libro Iudicum, & Ieremiæ Lamentationes.) 3638

In eadem non tantum lex videtur diſtributa in quinque libros, verum etiam in Parſiioth & Sedarim (i. ſectiones & ordines (54 pro numero hebdomadarum anni *Embolici* expreſſos tribus maiuſculis פ vel ס. Item in Sittoh ſiue paragraphos repræſentatos minuſculis פ & ס. Denique in verſus deſignatos interuallis, vel virgulis. vel duobus punctis. Nam 70 hoc ſecuti ſunt. Deinde Elias in Tisbi Rad. פסק, cùm Antiochus (inquit) prohibuiſſet legem publicè legi. Iſraëlitæ acceperunt ſectionem vnam ex Prophetis, quæ conſonaret ſententiæ eius, quod in ſectione Sabbati currentis legebatur. Exempli gratia, in Sabbato *Bereshith* (Gen. .) legerunt fragmentum Eſaiæ (42) Sic dicit Dominus Deus creans cœlos. & loco ſectionis Noe, (Gen. 6) ſegmentum Eſ. (54.) Quia aquę Noe. &c, Sic enim apertè indicat iam ante Antiochum legem fuiſſe in ſectiones diſtinctam. Prætereà Talmudici in tractatu de votis de verſu octauo capitis octaui Nehemiæ, *legerunt in libro legis explicatè*, id eſt, cum interpretatione *Ponendo intelligentiam*, id eſt, diſtinctiones, *& intellexerunt lectionem*. i. ſecundum ſententiam pauſas fecerunt. Denique, vbi ſupra Hierony. præf. Paralip. & Eſaiæ de commatum inciſionibus & interuallorum diſtantiis mentionem facit.

Libri qui apud nos ſuperſunt, vt Iudith, Machab, &c. poſt hanc Synodum conſcripti ſunt, & ſupererant etiam apud Iudæos. Nam Ioſephus non longè à principio lib. 1. contra Appionem, vbi apud ſuos 22 libros eſſe ſacros cōmemoraſſet, ab Artaxerſe (inquit) vſque ad noſtra tempora ſingula deſcripta quidem ſunt, verum non pari fide digna cenſentur apud nos, quòd non fuerit prophetarum exacta ſucceſſio.

Nec ſatis, vt eorum fidei & auctoritati derogetur, Tobiæ, Iudith. & ſimilium hiſtorias nominatim non fuiſſe à Ioſepho commemoratas. Nam is etiam alia, & quidem momenti maioris ſilentio præteriit. Vt memorabilem Iobi hiſtoriam, quàm tamen eſſe authenticam, canonicam & ſacram nemo vnquam dubitauit. Vt cædem infantium à bimatu & infra ab Herode factam, cognitam alioqui Paganis, ſicuti Macrobio lib. 2. Satur. c. 4. Vt Probaticæ piſcinæ ingens miraculum, Ioan. quinto expreſſum & in itinerario R. Benjamin. pag. 43.

Hic Scribæ ſumpſerunt originem. Ideo autem videntur ab Ezra primo ſcriba inſtituti, vt ſui inſtar legem ad literam interpretarentur, Legis difficultates explicarent, libróſque eius intactos conſeruarent, ne denuo corrumperentur. Vnde & 18 locos emendarunt, qui aliter legebantur, & à Maſoretis numerantur, Num. 1. cap. & à Galatino, quos appellant Tikkun Sopherim, i. correctionem ſcribarum. Legiſperiti alio nomine in Euangelio appellantur, Iuriſperiti &c.

Huic correctioni præfuiſſe videtur Ezras, Nā Maſorethæ Num. 12 eam appellant Tikkun Ezræ. R. Selom. initio cōment. in Malach. quindecim dictiones tātùm à Scri-

3638

bis, at

Anni mundi.

bis, atque adeò Scribarum principe Ezra emẽdatas norat, cùm alij 18 recenſeant. Cæterùm hoc ei tribui puto, quod
3638 fuit totius Synodi, quoniam eius erat ſcriba & notarius, in qua actum de emendandis libris ſacris, & inſtituendis Scribis, qui deinceps viderent, ne quid corruptelæ in libros ſacros irreperet.

Poſt destructum templum, à prophetis ſublata fuit prophetia, & data legiſperitis. *In Talmud. tractat. Baba Bathra cap.* 1.

Cum Malachia, Ezra & Nehemia ceſſauit prophetia, 40. annis poſt exitum ab exilio. *Auctor libri Cozre.*

Septuaginta duobus libris fertur Ezras collegiſſe doctrinam 72 Seniorum, ac ex eorum numero eſſe quartum noſtrũ Ezræ. Hos ſe habere prodidit Picus Mirãdulanus.

Tradita eſt lex charactère Hebræo, idiomate verò ſancto, ſed Ezræ temporibus in Arameum (Syriacum) idioma, & Aſſyrios mutata eſt characteres. At paulò poſt, characteres Aſſyrios retinentes, ſanctum elegerunt ſibi idioma, Hebræum characterem & Arameum idioma idiotis relinquentes. *Mar Sutra in tractat. Sanedrin.*

Per idiotas intelligit Samaritanos Rab. Hiſtą. Ribbi verò affirmat à principio, iiſdem, quibus nunc ſcribitur, characteribus datam Legem, mutatam quidem aliquando, ſeu reſtitutam: At R. Simon, nullo, inquit, tempore nec ſcribendi nec loquendi modus mutatus eſt. *Ibid.*

Nehem. 3. | 3 c Ioachim an. 42.

c PONTIFICATVM ſuſcipit & adminiſtrat ſeceſſione Patris & Zorobabelis in Babyloniam, fortaſſis propter Synagogæ neceſſitates, qui tamen poſtea reuerſi Darij ſecundò templi ſtructuram repetunt.

Librum Iudith conſcribit, *Ibid.* cuius hiſtoria aui ſui temporibus contigerat. Nec verò relata eſt in ſuperioris concilij canonem, quoniam eo poſteriùs edita fuit.

Meſulam Zorobabelis filio Iudæorum duce.

Mardochæus ſcribit hiſtoriam Eſter neptis ſuæ. Diutiſſimè vixit. Tum ſcribebat in Theſſalia Hippocrates medicus. *R. Abraham in Cabbala hiſtorica.*

Duces hoc ordine habentur in Chronicis Hebræorum & in Cabbala R. Abra. Sacerdotes verò numerantur ex Ioſepho: quanquam ſex primi ad ipſum Iaddum vſque, quem Alexander ſumma veneratione proſecutus eſt, nominatim extant, Nehem. 12. Ex quo intelligimus, quod etiam notatur in Seder Olam, Haggæum, Zachariam Malachiam, Ezram, Nehemiam attigiſſe ſæculum 3. Monarchiæ. Nec verò magni faciendi Duces, quoniam vt Ioſephus ait lib. 11. Antiq. à reditu de captiuitate, ad Machabæos vſque, Reſp. adminiſtrabatur Ariſtocraticè, ita vt ſumma poteſtas in pontificibus verſaretur. Machabæi etiã ſacerdotium adminiſtrarũt, & in eo ſummam rei repoſuerunt ad vſque Herodem.

Aſſuero Perſis imperante, deinde Dario Longimano.

Deinde hi duces de domo Dauid, magis viguère inter exules in Babylonia, quàm in Iudæa, vbi ſummam rei adminiſtrabant Duces, quaſi prætores, à Perſarum rege miſſi, *Nehem.* 5. quibus tandem Nehemias ipſe ſucceſſerit, non grauans populum, vt ſuperiores, qui exigebant quotidie panem vinum & quadraginta ſiclos, præter miniſtrorum annonas. *Ibid.*

Quæ autẽ deinceps vſque ad Machabæos deſiderantur in noſtris Bibliis, peti debẽt ex Ioſephi Antiquitatibus Iudaicis à cap. 7. lib. 11. Antiquit ad cap. 7. lib. 12. Sic quæ poſt
3638 Machabæos geſta ſunt vſque ad Chriſtum apud eundem explicantur à cap. 15. lib. 13. ad vſque cap. 5. lib. 18. vbi inſigne teſtimonium Ioſephi de Chriſto. Aliquin Machabæorum libri deſinunt in Ioanne Simeonis filio.

Templum ędificare cœperunt anno ſecundo Cyri. 1. *Ezra* 2. annis quadraginta ſex abſoluitur, Ioan. 2. Præter quod Hieroſolymis pedetentim Synagogæ. i. domus orationis & prædicationis, ad quas ſinguli *παροίκοι* ſtatis temporibus conueniebant, ædificatæ ſunt ad quadringentas & octogintas *R. Menahem*. Hieroſolyma enim erat vrbium Orientis clariſſima & ampliſſima, *Plin. lib. 5. & Tacitus in Augustalibus*. nempe capiebat 24 plateas: quarum quæque haberet 24 ingreſſus, ſinguli autem ingreſſus 24 vicos. *Hebræi in Echa Rabba*.

Templum autem, qui ſolus erat locus ſacrificationis, etſi diutius, quàm prius Salomonicum, ſteterit nempe 521. (errat enim Kimhi, qui in 2. Haggæi, tantùm 420 numerat, & R. Leui in Danielem. qui 437. & dimidiū) tamen in multis fuit inferius. Quinque enim rebus carebat quæ prius mirum in modum præbebant auguſtum & venerabile, *in tractatu Ioma cap.* 1. *Kimhi in Pſalm.* 84. *& Hagg.* Primo diuina præſentia, quæ ad propitiatorium reſponſa oraculáque edebat. Secundo ſpiritu, ſiue afflatu ſancto, qui Prophetas olim corripiebat: Nam à Malachia ad Ioānem Chriſti Baptiſtam nulli Prophetæ extitêre. Tertio igne ſacro, cuius cuſtodiā tam anxiè Moſes Leuit. 6. præceperat: nunquam enim comparuit ex quo in puteum à ſacerdotibus, ne in impiorum manus caderet, merſus eſt, 2. *Machab.* 1. Quarto Vrim & Thummim qui erant lapides in pectorali Pontificis, quorum conſpectu ſacerdotes occulta intelligebant, & populo denuntiabant, dum plus ſolito radiarent lapides. Nam ſi retinerent naturalem ſpeciem & colorem, nihil eſſe mutandum docebatur. Superius itaque oraculum vocale erat, iſtud mutum, vt quod nutu & ſignis conſtaret. Quinto Arca, ipſiúſque tegmine. i. propitiatorio, & duobus Cherubim Arcæ hærentibus, in quibus Deus ſedere dicebatur, propter ſui copiam, quam illic Pontificibus faciebat. Arcæ autem nomine vtranque intelligo, vnam à Moſe conſtructam, ſacrorum monumentorum & reliquiarum receptatricem, alteram à Salomone. Tum verò loco eius lapidem poſuerunt è terra prominentem tres digitos, & ſupra habentem thuribulum. *R. Iacob è Talmud* 1. *parte pag.* 106. Nec propterea Deus populum ſuum reliquerat. Nam vt ad Chriſtum perduceretur, ſæpe edebantur oracula per Bath-kol. i. exilem quandam vocem cœlitus demiſſam in aures collectæ multitudinis: aliáque ſigna continuabantur in populo, quæ recenſentur à Talmudicis in tractatu Auoth. Qualis vox fuit in Euangelio, quæ delapſa eſt à Patre ad Filium glorificandum. 2. *Pet.* 1.

Cùm autem Malachiam nouiſſimum fuiſſe prophetarum conſtanter aſſerunt, eſt intelligendum, quòd Prophetarum ſucceſſio non deinceps certa & accurata extiterit. Sic enim explicat Ioſephus contra Appionem, pag. 919 exemplaris Græci.

Meſullam an. 66. rexit, *Philo Annij*. Sed hoc mihi ſuſpectum eſt. Nam quandiu quiſque pontificum vel ducum magiſtratum ſuum geſſerit ante Machabæos, nihil certi neque ex noſtris, neque ex Hebræis reperio.

Zorobabel præter Meſullā alios habuit filios, vt Abiud. *Mat.* 1. Sed truncum, non ramos principum Dauidicorum ſtuduimus perſequi, quos Hebræi in ſuis Chronicis ſic numerant. Zorobabel, Meſulam, Hananias, Barachias, Haſadias, Eſaias, Abdias, Sechanias, Samaias, Naadias, Ezechias Hillelis frater, centum annis ante templi ſecundi excidium. Quoniam autem hos omnes principatum

Anni mundi.

3640

EZRÆ ET ASSVERI ET NEHEMIÆ SÆCVLO

exercuiſſe

4

Nehem. 3 & 13. d Elíasib, an.21.

Meſullam duce vel potiùs Nehemia.

Dario Longimano imperante Perſis,

5

Nehem. 12. e Ioiada, an.24.

Hanania duce Iudæorum, vel potius Nehemia.

Imperante Dario Longimano, deinde Dario Artaxerxe tertio.

6

Nehem. 12. f Ionathan, an.24.

Mathatia duce Iudæorum, vel potius Nehemia.

Anni mundi.

exercuiſſe in Iudæos fatentur, non in Iudæa, ſed in Babylonia (Eo enim remigraſſe Zorobabelem rebus in Iudæa conſtitutis, & rerum ſumma pontificibus relicta) D.
3950 Matthæus alios Zorobabelis & filios & ſucceſſores recenſuit, nempe eos, qui ſtatas ſedes in Iudæa poſuerant, futuri maiores Chriſti. Zorobabel. Abiud, Eliachim, Azor, Sadoc, Achim, Eliud Eleazar, Mathan, Iacob, Ioſeph Virginis coniux.

Non eſt credendum Philoni Annij, qui vt Ieſum ſiue Ioſuem pontificem facit vſque ad annum vigeſimum Darij Longimani, ita Ioachim poſt Ieſum patrem pontificatu functum ait ann. 48. vſque ad 26 magni Artaxerſis.

Cœpit enim Eliaſib eodem anno ſacerdotium adminiſtrare quo Nehemias Hieroſolymam venit. Nehem. 3.

d Eliasib pontifex ann. 21. videlicet vſque ad 33. annum magni Artaxerſis. *Philo Annij*, nam viuebat extremis diebus Artaxerſis. *Nehem. 13. verſ. 6.* Cœpit autem fun-
3666 gi ſacerdotio, eo anno quo Nehemias venit Hieroſolymam. *Nehem. 3. Ioſeph. lib. 11. cap. 5.*

Et videbat anno præfecturæ ipſius decimo tertio. *Nehem. 13.* vbi culpatur, quòd cum Tobia Ammonita non modo affinitatem cõtraxiſſet, verùm etiam ei ædes intra templi ſepta conſtruxiſſet.

Poſt reparatam vrbem à Nehemia multa vſque ad Seleucum regem Syriæ in Bibliis deſiderantur, vbi narratio Machabæorum incipit, & Ioanne Hyrcano concluditur.

e Apud omnes hiſtoricos incorruptè manſit pontificum ſucceſſio ab ipſa captiuitate, non item Ducum. Vnde à Meſullam, & deinceps alij nominantur à Philone Annij, alij ab aliis, nempe Eccleſiaſtica ſucceſſio, perire non poteſt. Regia, & ſecularis caduca eſt & fluxa. Nos hîc ſequimur Seder Hebræorum, & Cabbalam R. Abraham, niſi quod ipſe Matthatiam patrem Barachiæ, Abdiam appellat. Deinde Haſmonim, id eſt, Machabæi occaſione temporum, quibus principum authoritas minima, pontificum maior, viam poſteris apparuerunt ad principatum, quem & velut hæreditarium retinuerunt, vſque ad Herodem.

3690 Ioiada 44. annis geſſit pontificatum. *Philo Annij*, Sed iam dixi quid de iſto auctore ſentiendum. corruptè ab aliquibus dicitur, Iuda, vt & ſequens Ioannes pro Ionathan.

f Nehemias Artaxerſis pincerna, tempora Alexandri Magni propè attigit, vt conſtat è catalogo pontificum, quem cap. 12. ſui libri inſtituit. Nam peruenit ad Iaddum. Inuenit ignem, quo ſacrificia accẽdi ſolebant, à ſacerdotibus olim abſconditum, & in aquam concretum. 2 *Mach. 1.*

Duodecim annis in Iudæa manſit, ad eam eiuſque vrbes reparandas, & reſtituendum vrbibus & poſſeſſionibus ſuis vnũquemque exulum, antequam Hieroſolymam veniret.

Deinde rediit ad Darium, à quo rurſus eſt ad procurandam Iudæam dimiſſus. Sed quandiu poſtea eam adminiſtrarit eſt incertum niſi quòd a viuẽte Dario, cui erat chariſſimus non videtur præfectura abdicatus, neque recepiſſe ſucceſſorem per reliquos annos octo.

Quin & ſub Artaxerſe penultimo continuatus videtur.
3730 Nam, vt docui, etiam meminit ſacerdotũ ſummorum, qui poſt Ioiadam ſederunt vſque ad Iaddum.

Erat de domo Dauid, vt Zorobabel. *R. Abraham in Cabbal.*

Libri, qui eius nomine apparet, ſcriptor videtur eſſe Ezras, quoniam ſub libro Ezræ eum Hebræi comprehen-

Q 2 dendum

dunt,nec ſeparatim recenſent.Noſtri ſecundum Ezræ in ſcribunt.

Tertius & quartus, qui ſequuntur, etſi non ſint de primo Hebræorum canone, at ſunt de ſecundo. Quare Athanaſ. libr.3. contra Arianos teſtimonium Zorobabelis è tertio tanquam de ſcriptura affert.Alterum Aug. lib.18 de Ciuit.aliud Cyp.epiſtola ad Pompeianũ.Apud Græcos verò non modo eſt canonicus, ſed etiam Ezræ primus, quòd contineat geſta ante Ezram & Nehemiã, duo poſtrema capita ſecundi Paralipomenon, & totum librum primum Ezræ repetens.

Quartum priuatim ſe habuiſſe Hebraicè manu ſcriptum inter 72. quos de occulta doctrina ſeptuaginta duûm ſeniorum reliquit Ezras eiuſdem libri cap.14.Picus Mirandula in Apologia profitetur.Publicè nec Græcè. nec Hebraicè habetur, neque tamen definit eſſe canonicus. Nam ab Eccleſia in ſolennibus ſacris feriæ tertiæ Pentecoſtes, itémque in ſolennitatibus Martyrum è ſecundo capite profertur, quo loco alibi ipſa Scripturæ oraculis vtitur. Præterea Ambroſius eius capite ſeptimo,ſeriò vtitur libri de bono mortis decimo cap.,& ſecundo in Lucam comment. Quin & epiſtola ad Horontianum ad eius lectionem ſeduló hortatur. Hoc ante ſignificauerat Martyr Cyprianus libro ad Demetrianum, verba quinti capitis ad ſuum inſtitutum vſurpans. Sed de iis etiam ſuperiùs.

g Hvnc Simonem iuſtum appellatum ſcribit R.Abraham.*in Cabbal.*qui hinc ſecundam Synagogæ magnæ ætatem incipit.

Frater autem dicitur Simonis Priſci. Apparatu pontificio,hyacynthina veſte,cui aurum erat inter textũ, & cidari in capite,in qua inſcriptum Dei nomen,comitatus ſuis ſacerdotibus veſtes ſacras indutis,patẽtibus portis obuiam fit Alexandro. Alexander autem,qui alioqui eo animo venerat,vt vrbẽ excinderet,de equo deſilijt & pedibus pontificis proſtratus,vrbem multis muneribus & priuilegiis donauit,præfatus in põtifice ſe agnouiſſe Deũ, qui & ſibi in Macedonia apparuerat,& cuius ope vinceret.

Ad eius primum à primo Ioſuẽ filij Ioſedec ſunt anni 145. Ita quando deſtructa eſt Perſarũ Monarchia,iam biẽnium in Pontificatu ſedebat.

Tempore,quo Alexander Macedo Hiroſolymam adiit, moriuntur Ezras,Zacharias,Hacgeus,& Malachius prophetæ omnium poſtremi.*Ibid.R.Abraham.*

Annus ille Alexandri à Iudęis celebratur,tanquã ſuæ ab Aegypto egreſſionis milleſimus. *Ibid.* Sed aliquanto maior eſt numerus. Pactus dicitur Alex. cum Iudæis,vt ab eo anno publica & priuata inſtrumenta deinceps obſignarent.*Ibid.*

Alexander magnus ad matrem ſuam epiſtolam inſignẽ ſcripſit,ſibi à ſacerdote quodam reuelatum,deos gentiũ homines fuiſſe. *Cypr.de Idolorum vanitate.* Puto ſacerdotẽ fuiſſe Iaddum,qui cum contulit Alexander,ex Ioſaph.

In terra Iſraël Cuttheos multos reperit (.i. Samaritanos) à diebus Senacherib,quibuſcum affinitatem contraxerant nonnulli Iſraelitæ,etiam è poſteris Ioſue filij Ioſedec.*R.Abrah.in Cabb.*

Iaddi frater Menaſſes,inhians pontificatui,vxorẽ duxit filiam Samballa Samaritanorũ principis præfecti regis Perſarũ,ædificatq; tẽplum Garizim Hieroſolymitano ſimile,ad quem ibi põtificatu nouo fungentem,rerũ nouarum cupidi ſeſe tranſtulerunt. *Ioſeph.lib.11.de Anti.c.8*

Anni mundi.

3749 *Artaxerſe penultimo Perſarum rege, deinde, Dario, Codomani vltimo.*

3760 7

Neh.12. g Iaddvs, qui occurrit Alexandro magno an.10.

Cuius tempore templum in Garizim ædificatum, Manaſſe primo Samaritanorum pontifice.

ALEXANDRI MAGNI SÆCVLO.

3770

Anni mundi.

3797

Ioui hoſpitali poſtea dedicatur ſub Antiocho Epiphane,in eius gratiam. Tale enim eſt hæreticorũ ingenium.

Hinc principium acerbiſſimi odij & hæreſis, quæ durauit ad tempus vſque Chriſti : imò verò ad vrbis vſque extremum excidium,dum alij cum Manaſſe, eiuſque tẽplo & doctrina communicarent , alij cum Iaddo ſiue Simone Iuſto,templóque Hieroſolymitano & prophetis: pa. Fomitem præbuerunt aliquãto poſt Saddoc & Baiethos (de quibus ſuo loco) *R. Abrah in Cabbala.*

Generum Samballat Horonitis Samaritanorum principis,de genere Eliaſib pontificis,ob alienigenam vxorẽ à ſe fugat Nehemias(,i.Menaſſem fratrem Iaddi. Nam hic ſolus de Eliaſib genere filiam Samballas duxit in vxorẽ) *cap.13.* attigit ergo Nehemias Alexandri Macedonis in Aſiam aduentum.Vixitque plus minus 130.an.vt eius liber oſtendit, à Cyro ſcilicet ad ſextum vel ſeptimum Alexandri.

8

h ONIAS Priſcus Iaddi fr.an.27.

3797

h SVB Onia Priſco, Ptolemæus Lagi multos Iudæos in Aegyptum captiuos duxit. Sed hos filius Philadelphus,fauore Septuaginta interpretum, in patriam remiſit cum multis muneribus.

i HIC ab Eccleſiaſtico celebratur cap.50.Iuſti cognomen retulit.

Seleuco & Antiocho Sotere Syriæ regibus.

Ieſus filius Syrac Hieroſolymitanus Eccleſiaſticum Hebraicè ſcribit,quod exemplar vidit D. Hieron. *in prolog.ſuper libros Salom.*

E ſeptuaginta duobus interpretibus fuiſſe perhibetur. *Infra.*

In eo inchoat,ſua præcepta iuxta ſeriẽ decalogi à Græcis dicitur πανάρετος ab omni virtute,quę in eo cõtinetur.

Ptolomæo Lagi Aegypti reg.

Non tantùm inter libros ſacros recipitur à Ioſepho Græco lib.2.contra Appion.ſed & à noſtris,Cypr.Martyre epiſtola ad Rogatianũ,& Epiſt.ad Corneliũ citãs illud c.16.Sicut locutus eſt(inquit) per Prophetam,fili ne iocunderis in filiis impiis, ſi multiplicentur, &c. Et ſub finem illud c.28.Sepi aures tuas ſpinis & noli audire linguam nequam,Aug.lib.2.de doctr.& lib.17.c.20. de Ciuit.concil.3.Carthag.Can.43.Græcis vt Athanaſio,Epiphan.Chryſoſtom.quando cap.1.& 24.aduerſus Arianos citant & interpretantur. Idque ſub nomine Salomonis, Quoquo modo ſit intelligendum,docet Aug.lib.2.de doctrina Chriſt.cap.8.Duo, inquit libri, quorum vnus Sapientia & alius Eccleſiaſticus inſcribitur,*de quadam Similitudine* Salomonis eſſe dicuntur,i.propter ſimilitudinem argumenti & inſtituti.

9

Eccl.50. i SIMON Priſcus Iaddi nepos,an.13.

3830

Poſt annos circiter 38.temporibus Ptol. Euergetis in Græcum à nepote,qui & ipſe Ieſus Syrac nominabatur, conuertitur.*e prolog.*

Antiocho Sotere Syriæ.

Eodem tẽpore nomine Salomonis prodiiſſe videtur Sapientiæ lib.Sed auctore anonymo & incerto,niſi quòd nonnulli ſcriptorum veterum affirmarunt illum eſſe Iudæi cuiuſdã Philonis alij ipſiuſmet Ieſu filij Syrac. *Aug. lib.2.Retract.c.4.* Eum hodie Iudæi pro Canonico non habent.fortaſſe quia Hebraicè non fuit ſcriptus,item quoniam eorum improbitatem contra filium Dei detegit, c. præſertim 2. At Chriſtiani habent Aug. tribus ſuperioribus locis,Ambroſ.in Pſal.118. Lact.lib.4.Inſtit.c.16.Cõcil.Carthag.3.Conc.Lateran.& ex Græcis Dionyſ.Areopag.4.c.de diuinis Nom.illud ex 8.capicitans,*Amator factus ſum formæ illius.* Egeſippus apud Euſeb.lib.2.c.23.vbi illud cap.2. *Circumueniamus ergo iuſtum, quoniam inutilis eſt nobis,&c.* allegat tanquam ex Eſaia.

Ptol.Lagi Aegypti rege.

3843

Videtur fuiſſe vnus è 70 interpretibus, qui vt omnes prophetæ fuerunt, ita eorum duo Philo auctor Sapiētiæ & Ieſus ben Sirac Eccleſiaſtici ſcriptor ſacros duos illos libros reliquerunt, vt Spiritu Sancto dictante Epitomem Bibliorum Græcè Græcis exhiberēt. Neque enim neceſſe fuit vt libri ſacri Hebraicé conderentur, poſtquam Eccleſia ſub paganis viuere cœpit. Hinc Ezras & Daniel Chaldaicè etiā ſcripſerunt, Hinc Septuaginta & Apoſtoli Græcè. Hinc Marcus Latinè & Græcè.

Si quis contendat eius auctorem fuiſſe Iudæum Philonem, quòd ex D. Hier. nonnulli ſcriptorum veterum hoc affirmarint, non is erit Philo, qui tempore Caij & Claudij Cæſarum pro Iudæis legationem obiit, ſed alius. Nam par eſt libros veteris teſtamenti, tempore Synagogæ & ante exordium Euangelicæ lucis fuiſſe compoſitos. Deinde citatur vt ſacer ab illius ęqualibus. Denique Hier. & Sophron. in catalogo & Euſeb. Hiſt. Eccleſ. lib. 2. cap. 18. librum Sapientiæ inter iſtius Philonis libros non enumerant.

k Svb Eleazaro ſacra Biblia in gręcum tranſlata à 70. interpretibus Ptolomęi Philad. rogatu & ſumptibus. *Ioſ. lib. 11. cap. 2.*

Ante Alexandrum tamen ſacras literas Græcè extitiſſe, Platonémque & Pythagorā in his eſſe verſatos, teſtantem laudat Ariſtobulum *Clemens Alex. lib. 1. Strom.*

Fortaſſe ſub Menaſſe rege Iuda, temporibus Pſammetici Aegyptiorum regis, qui Græcos coluiſſe, & locum eis dediſſe in Aegypto ad inhabitandum dicitur apud *Herod. li. 2* Vel Amaſis, Solonis & Cyri ętate, qui hos quoque ad ſe multis beneficiis allexit. *Ibid.* Alioqui linguam Gręcam proprię in Aſiam maiorem & Africam cum impęrio intulit Alexander, & Pythagoræ ætate Græci nullius erāt apud eos pretij. vt è Critia Platonis intelligitur.

Nec interim ſuperflua fuit Septuaginta interpretum conuerſio. Nam non modò rectius verterunt, ſed & aliqua prophetico ſpiritu afflati, inſeruerūt de Meſſia & ad Meſſiam pertinētia, explicationis gratia, vt & Ionathā Chaldæus Paraphraſtes. Nam illi ad ſenſum potius, quàm ad verbum verterunt: *Hierony.*

l Menasses Seleuco Callinico amicus. Simonis Iuſti patruus.

Poſt hunc Ioſephus Oniam Simonis Priſci filium, & ſequentis Simonis Iuſti Patrem commemorat.

m Barachias iſte extitit an. 140 Græcorum. *Seder Olam minor.*

Simon hic iuſtus Synagogæ magnæ ſucceſſit & eius collegium. cuius inſtitutum ſuſcepit Antignus Socheus ipſius diſcipulus, doctor ipſius Baiethos, à quo heretici Baiethoſini, & Sadoc, à quo Sadducei. *R. Iacob præfat. libri En, & auctor Cozri.*

Ab Antiocho magno honoratus eſt.

Inter hunc & ſuperiorem pontificē Menaſſem, Oniam auariſſimum ſacerdotem collocat Ioſeph, *li. 12. cap. 3. & 4. Ant.*

Simonis Priſci filium & huius patrē, qui vectigal, quod Patres eius pro populo dabant, ſcilicet viginti talenta, Ptolomæo non reddidit. Cui rei occurrerit Ioſephus Sororis eius filius de patre Tobia.

n In libris Machabæorum pietatis & ſanctitatis nomine clariſſimus 2. *Mac. 3.* vir bonus, benignus, verendus viſu, modeſtus moribus, & eloquio decorus, à puero in virtutibus exercitatus, cum quo primùm Simon Benjamites,

Anni mundi.

10

k Eleazarvs, Simonis frater, an. 20. 3860

Antiocho Theo. Syriæ, & Seleuco Callinico.

Ptolo. Philadelpho Ægypti rege.

Synodus Hieroſoly. Sexta de vertendis in Græcum ſcripturis, & mittendis in Ægyptum 72. interpretibus. Ariſteas. Ioſippus, in qua videtur editus ſecundus Hebræorum canon, nam præter viginti duos libros ſacros, alij in Ægyptum delati ſunt, vt Tobiæ, &c. Epiph. lib. de Menſuris & pond.

Et Eccleſiaſticus inter libros legis (.i. ſacros) reponitur à Ioſepho Græco lib. 2. contra Appionem, vt alibi docemus.

11

l Menasses, Eleazari patruus, an. 17. 3880

Seleuco Callinico Syriæ, & Antiocho magno.

Ptol. Euergete Ægypti rege.

12

m Simon Iuſtus, an. 28. 3890

Barrachia familiæ Dauidicæ principe.

Antiocho Magno Syriæ rege.

Ptol. Euergete Ægypti.

13

n Onias ſecundus Simonis Iuſti f. an. 30. 3920

Anni urbis conditæ.

573 *Haſadia familiæ Dauidicæ principe,*

Ant. Magno, Seleuco & Antiocho Epiphane fratribus per ordinem Syriæ regibus.

Ptol. Euergete & Philopatore AEgypti.

14

o SIMON filius Oniæ.

Iiſdem regnantibus.

Hactenus autem ſacerdotum ſucceßio Græcorum etiã principatu conſeruata. Iam poſterior ætas pontifices à Syriæ tyrannis conſtitutos habuit hac ſerie:

15

p ONIAS ſuperioris Simonis filius Tyranni metu in Ægyptũ profugit, & impetrata regione Heliopoleos ibi tẽplum Hieroſolymitano ſimile in Hieropolitarum agro extruxit.
580

Anni mundi.

deinde Iaſon frater ipſius Oniæ contendit de poſſeſſione Pontificatus ſub Antiocho Epiphane. *Ibid. c. 15.* vbi & poſt
3920 mortem temporibus Iudę Machabæi apparet manibus expanſis orans pro populo Domini cum Ieremia propheta.

Simon templi præpoſitus Seleuco Regi nuntiat ærarium templi pecuniis ſuperfluis eſſe plenum, ſine, quibus ſacrificia perinde conſtarent. Ad eas ergo auferendas Heliodorus cum ſatellitio mittitur. Sed is, cum non pareret Oniæ docenti pecunias illas eſſe ſacras & dicatas, nec niſi in vſum pauperum, viduarum, pupillorum ; & miniſtrorum Dei conferendas, populo & clero ad precandum Deum contra Sacrilegum confugiente, ab equite terribili diuinitus in terrã eliſus, à duobus iuuenibus lethaliter flagellatus, vixque vitæ precibus & ſacrificio Pontificis redditus, re infecta redire coactus eſt, & ad regem dicere, Si quem habes hoſtem aut regni inſidiatorem, mitte illuc & flagellatum eum recipies, ſi tamen euaſerit 2. *Mach.* 3. Apollonius appellatur à Ioſepho, *cap. 4. lib. de Machab.*

Sub hoc Haſadia Regum Syriæ perſecutiones & tyrannis cœperunt. Poſteritate regia ab illis, defectionis metu, valdè afflicta & in plebeium ordinem redacta, *Seder Olam minorem.* Quem poſtea aiunt à Machabæis interfectum.

Onias prius pontifex à fratre Iaſone pulſus eſt. Et poſtea alterius fratris Menelai ſtudio ab Andronico Antiochiæ præfecto interfectus 2. *Mach.* 3, 4 & 15.

o POST Oniam, qui tempore Antiochi magni, & Seleuci eius filij pontificatum adminiſtrabat, propter perſecutiones perturbata eſt ſacerdotum ſucceſſio: nam Simon eius filius tres liberos reliquit turbulentiſſimos. Oniam, Ieſum ſiue Iaſonem, Ananiam ſiue Menelaum, qui de ſummo ſacerdotio contendentes, cauſam præbuerunt (2. Mach. 14) vt Epiphanes venale illud proponeret. Quod & æmulati ſunt ſucceſſores. Hinc enim factum vt Demetrius Soter 1. *Mach.* 7. per vim Alcimum hominem impium & ritu gentilitio contaminatum, qui alienus erat à linea ſacerdotali Pontificem crearet.

Túmque ſacerdotium deuolutum eſt ad Machabæos, qui ad illud iuris habebant aliquid. Sic ergo habet trium fratrum iſtorum ordo. Poſt Oniam, Iaſon, qui & Ieſus. Huic Antiochus Epiph. ſacerdotium abſtulit, & Menelao, qui Ananias dicebatur, contulit. Vnde ſeditio grauis propter Iaſonem & Menelaum, poſt Menelaum. Alcimus qui non erat de tribu Sacerdotali à Lyſia ſummus Sacerdos conſtituitur. Hinc Machabæi.

p ATQVE is eſt vltimus Onias, ad quẽ Areus rex Spartarum ſiue Lacedæmoniorum legatos & epiſtolas miſit, Olymp. 144. pro ineunda cum Iudęis ſocietate, dicens Iudæos & Lacedæmonios ex vno genere Abrahæ deſcendiſſe 1. *Mach.* 12.

Etſi enim illic ſcribatur Darius, tamen legendum ex Ioſ. lib. 12, Ant. cap. 5. Arius, vel potius Areus. Nam is eſt Areus Lacedæmoniorum rex, de quo Pauſan. in Laconicis & Plutarc. in vita Pyrrhi.

Areus rex Spartanorem opem fert Athenienſibus contra Antigonum. Defendit Spartam aduerſus Pyrrhum regem Epirotarum, & multa alia gerit fœliciter. *Ibid. Pauſ. & Plutarch.*

3922 Onias, profectus in Aegyptum obtinuit à Ptolomæo Philometore, vt apud Heliopolim conſtrueret templum Hieroſolymitano ſimile, illícque Pontificatu fungeretur. *Egeſip. lib. c. 13. abutebatur loco Eſaiæ 19. cap.*

Anni vrbis cõditæ.

Quod vſque ad tempus Veſpaſiani permanſit. Ipſa autem vrbs, quæ vocabatur Oniæ dimicantibus poſtea Iudæis aduerſus Romanos ſolo enim templo æquata eſt. Occaſione igitur Oniæ infiniti Iudęi in Aegyptum profugerunt. 563

Oniam enim Ant. Epiphanes ſacerdotio mouit, & contulit Iaſoni, quem poſtea iratus expulit, minimum iſtorum fratrem Ananiam ſiue Menelaum promouens. *2 Mach. 3. & 4.*

Et quanquam inſolitum, neque ante permiſſum cuiquam erat non perpetuo fungi ſacerdotio, tamen rex auaritia præualente e perpetuo temporarium fecit *Sulpitius.*

Ioſeph Tobię & filiæ Oniæ ſacerdotis filius princeps populi de domo Dauid placauit Ptolom. Euergetã. *Ioſ. lib. 12. Ant. cap.* 4. Is ponitur inter maiores Chriſti. *Luc.* 3.

Iannes, quem Ioſephus Ioannẽ Hyrcanũ vocat, vltimus princeps de domo Iechoniæ, ſub initium regni Antiochi Epiph. ſe interemit, non ferens à Syriæ regibus oppreſſam ſuæ familiæ libertatem. Attigit Machabæorum tempora, & recenſetur inter Chriſti maiores *Luc.* 3. Iſtius opes ſibi addixit Epiphanes. *Ioſeph. lib. 12. Ant. cap.* 5. Atque hinc familiæ Chriſti paupertas. *Ibid.*

q ANTIOCHVS Epiphanes Oniam depellit ſacerdotio, Iaſonem eius fratrem ſuſtituit, ſingulis annis paciſcentẽ talentorũ tria millia, ſexcẽta ſexaginta. *Ioſep. li. de Mach. c.* 4.

Ita Iaſon Oniæ frater pontificatum muneribus & pecunia conſequutus ab Epiphane 2. *Mach.* 4. Primùm Gymnaſiũ, in quo Græcę literæ & religiones tradebantur Hieroſolym. cõſtituit. Deniq; à Menelao fratre pulſus, exul Lacedæmone perit. 2. *Mac.* 5. Prima corruptę religionis labes.

Eius multiplex fuit iniuria, quod pecunia, ambiuit nõ virtute, quòd à Rege, non à clero & populo, quòd fratrem depulit, nec mortem eius expectauit, quòd denique pontificatum perpetuum temporarium fecit.

Lyſimachus ad ſummum ſacerdotium quoque grandi pecunia aſpirabat, 2 *Mach.* 4. templi ſpoliator. *Ibid.* ab aliquibus frater Menelai cenſetur. *1. Mach. 2. & 3.*

r Hic eſt Menelaüs alter Pontifex, qui pecunia honorem à rege emit morte prioris non expectata, iiſdem artibus, quibus Iaſon prius.

Ioſepho eſt Iaſonis frater. At Machabæorum hiſtoriæ Simonis cuiuſdam Benjaminitæ præpoſiti templi. Atque ita Iaſon vltimus fuerit Pontifex de poſteris Eleazari.

Inde inter Iaſonem & Menelaum cruenta certamina, 2. *Mach.* 5.

Epiphanem in vrbem accerſit. Ab Ant. Eupatore Epiphanis filio interfectus eſt. 2 *Mach.* 13.

Cum non perſolueret promiſſas pecunias à rege eiectus eſt Sacerdotio, quod tamen poſtea Lyſimacho (cui datum fuerat) à Iudæis propter ſacrilegium occiſo recepit.

Ei ab Ant. Eupatore Epiphanis f. Lyſiæ ſuaſu occiſo, Alcimus quidam alienigena ſucceſſit. Et hoc diuinitus percuſſo, deficientibus hæreditariis ſucceſſoribus, omnium voluntate Iudas Machabæus ſuſcepit Pontificatum,

ſ HASSIDEOS (id eſt, Eſſeos q. Sanctos הסידים Heb.) ſexaginta occidit Alcimus 1. *Mac.* 7. Erant ergo ante Machabæos & Phariſæos Eſſeni, de quibus Plin. lib. 5.

Pręcepit muros ſanctuarij interioris dirui, & opera Prophetarũ deſtrui. Pòſt paralyſi atrociter cruciatus interiit.

t ITA interuallum turbatæ ſucceſſionis inter Oniam Simonis Iuſti filium, & Iudam Machabęum fuit annorum circiter vndecim. Quod ex ſerie regum Syriacorum doceri etiam poteſt. 580

Anni mundi.

16

q IESVS, qui ſuum in Iaſonis nomen transformauit, an. 3. 3911

Eſaia & Haſmoni Iudæorum principibus.

17

r MENELAVS, qui antea Ananias poſt Iaſonem fratrem expulſum, an. 12.

18

ſ CVIVS tẽpore pſeudo pontifex ALCIMVS aliquandiu ſedit.

19

t MENELAI an. 7 Iudas Haſmoneus Sacerdotium & Remp. cœpit adminiſtrare, 1 Machab. 2 & 3.

Rege Syriæ Antiocho Epiphane.

Aegypti Ptol. Eupatore.

Sub his omnibus lapſi ſunt an. plus minus 280. Nam ab Alexandro ad Machab. fuerunt anni circiter 140. vt Rabbi Ioſe annotauit.

3922

Annis urbis conditæ. | *Anni mundi.*

580 *Sacerdotes ſimul ac duces Machabæi.*

a MATTATIA filius Iohanan,an.1.

3922 a IVDAEI, vt notat Kimhi in Haggæum arbitrantur Machabæos non fuiſſe de tribu Iuda,ſed Leui,ac eo nomine adeptos eſſe ſacerdotium. In qua ſententia video Noſtros,qui tamen addunt genere materno fuiſſe de regia ſobole,ac eam ob rem cum ſacerdotio delatam illis fuiſſe Reip.ſummam,perſecutionis Antiochorum,qui totã ferè nobilitatẽ,extinxerant,tẽporibus.non ſine inſigni Dei prouidẽtia, qui impletã cupiebat prædictionẽ Iacob, Non auferetur ſceptrum de Iuda. donec veniat Silo. *Gen*.48. Sic Iair filius Manaſſe 1 Paral. 2.verſ.21 & 22 ex parte matris de tribu Iuda fuiſſe dicitur. Sic & Elihu Buzites apud Abben Ezra, Iob. 32. Ego verò lubens contrarium crediderim ,genere paterno fuiſſe de tribu Regia,materno Leuina,vt duæ tribus ſeſe ſolebant matrimonio colligare. Sic enim prædictio Iacob cum euentu meliùs congruet,Lege Cyrillũ lib.3. contra Iulianum Apoſtat,qui regnũ Dauidis garriebat ceſſaſſe in Sedechia.

Mathatias contra Antiochi Epiphanis duces , primus arma cepit,& filios hortatur,vt Eccleſiæ reliquias defendant, & expellant Tyranni exercitum , ſicut Daniel prædixerat cap.11.Subleuabuntur auxilio paruulo.&c.

Publicè Idolis ſacrificãtem Hebræum in ore omnium iugulauit. Tum demum oppido egreſſus multis ad eum confluentibus ſpeciem iuſti exercitus effecit,ac cum filiis egregiam in conſeruanda religionis libertate operam ac fortitudinem præſtitit , atque hinc deinceps principatum in ſua familia reliquit,primum principis,deinde regis nomine vſque ad Herodem.

Sub his autem principibus templum auguſtius fabricatum, adeò vt externarũ gentium amicitias mererentur, Romanorum,Lacedæmoniorum,Athenienſium.

Temporibus Machabæorum Romani imperij magnitudo,decus & terror cœpit.

Machabæi 30 annis bella geſſerunt cum Antiocho Epiphane & ſucceſſoribus. Qui quãuis ſanctiſſimi principes, & longe antè prædicti à Daniele c.11, infœliciter tamen omnes occubuerunt. Nam Iudas in acie cecidit. Ionathan à Triphone proditoriè interficitur. Simeon per inſidias à genero Ptolomęo de medio tollitur. Pij ſuo ſanguine ſępe imperia conſeruãt & erigunt,vt diſcant nõ ſperare in hoc mundo, ſed in Deo,cui operam tam egregiam nauant,& cuius cauſa ponunt animã ſuam in manibus ſuis Pſalm.118 Sic Chriſtus ſua morte ſibi & ſuis peperit Eccleſiæ regnũ.

Deinceps eorum poſteritas regnaſſe traditur ab Hebræis annis 103 totis quot etiam notant Herodianos tyrannidem tenuiſſe vſque ad cladem Romanam. Et certè ducentos & ſex præfinitè reperias ab initio Ioannis Hyrcani vſque ad illam cladem. Nempe ab illo ad Herodem magnum an.102,ab Herode ad 38 Chriſti paſſi,104.

Machabæorum autem nomen inde fluxit, quòd Mathatiæ filius Iudas militibus ſuis belli teſſeram dediſſet Moſis hanc ſententiam,Exod. 15. מי כמוך באלים י׳י *quis ſicut tu in diis,vel fortibus,Domine*. Nam cum eam ſingulis ordinum vexillis,tanquã certæ victoriæ omẽ,per quatuor has
3923 literas מכבי inſcribi iuſſiſſet, populo breuitatis cauſa legẽte Machabæi paulatim obtinuit, vt huius teſſerę auctor Iudas,fratres,eorum poſteri Machabęi dicerentur. *R. Iſaac ben Sholá*. Eorum ſtrenua geſta pro patria & pietate prędi-

581

xerat

xerat Daniel, ducentis vt minimum annis ante, cap. 11.

b IVDAS Machabæus belli ſacri commentarios ſcripſit, quod Matthathias pater aduerſus Aſiæ reges pro liberrate & diuinis legibus geſſit. 2. *Mach.* 2.

Nam e tribus captiuitatibus hæc fuit grauiſſima, In Aegyptiaca enim & Babylonica religionis vſu non prohibebantur, in hac, patria libertate ſimul ac religione mulctabantur. A qua, hiſtoria libri primi Machabæorum orditur.

Primus princeps Iudæorum. Eius autem imperium cœpit vndecimo Epiphanis poſt annum regni Græcorũ 147

Cum templi Garizim honorem Samaritani Aegyptij templo Hieroſolymitano auſi eſſent opponere, Andronico Iudæo huius maieſtatem, ſanctitatem, veritatem. per continuas pontificum ſucceſſiones vſque ad ſua tempora perpetuatam, deinde per orbis communionem, denique per ſcripturas demonſtrante, rex Ptol. Philometor Hieroſolymitanum eſſe ex ſententia Moſis conditum pronuntiauit. *Ioſeph. lib.* 13. *cap.* 6. *Antiq.*

In his ſacris bellis duo Machabæorum fratres, Ioannes & Eleazarus ante receptum principatum occubuerunt.

Iudas nouies cum hoſtibus conflixit per ſe, per fratres ſæpius. Primò Apollonium ducem Samariæ vicit & occidit. Deinde Saronem inferioris Syriæ, mox Ptolomæum Dorymnis filium, Gorgiam & Nicanorem exercituum duces cum 40. millibus peditum & ſeptem equitum, militibus ſuis ad virtutem nauandam accenſis, deinde ope Dei quæſita, quem ieiunio & precatione propitiauit.

Quarta expeditione Lyſiam tribunum militũ cum 60. peditum millib. & quinque equitum profligat poſt quam purgare & reſtituere templum animum intẽdit muróque circumdare & conſtituere, qui perpetuum præſidium armati agitarent, tribus annis & ſex menſibus poſtquàm abolita ab Antiocho religio fuerat. Quòd etiam prædictum à Daniele fuit c. 8 & 12, cum dixit fore vt poſt dies mille trecentos mundaretur Sanctuarium.

Deinceps Idumæos, Timotheum ducem filiorum Ammon, denique gentes. quæ conſederent in Galaad: Quæ cùm gereret Antioch. Epiph. in Babylonia miſerè periit. Eodem tempore per fratrem Simeonem in Galilea profligat Tyrios, Sidonios, & Paleſtinos.

Sextò obſedit arcem Sion, deinde Eupatorem vrbem cingentem. vt Græcis in arce obſeſſis ſuccurreret cum peditum centum millibus, & viginti millibus equitum, elephantiſque triginta duobus, fudit, & Lyſia ipſo auctore ad pacem compulit. Septimò poſt mortem Antiochorum ſub Demetrio Bacchidem eius ducem, & Alcimum pſeudepiſcopum vicit, altero prælio Nicanorem alterum Demetrij ducem: & caſtris & vita ad Bethoron exuit. Atque inde pacem & amicitiam cum Romanis contraxit, 1. *Mac.* 7. *Ioſeph.* 12. In nouiſſimo conflictu contra Bacchidem iterum & Alcimum fortiter pugnans, ante muros Hieruſalem occubuit.

Regibus Syriæ & Aegypti cum Romanis ad Macedonicum bellum profectis Hieruſalem ingreditur, templum pollutum expiat, diem Enceniorum 25 die Decembris inſtituit, qui temporibus Chriſti adhuc celebrabatur.

Collatione multi argenti facta, ſacrificium iuſſit offerri pro peccatis mortuorum militum. 2. *Machab.* 12. Nam hic erat ritus Eccleſię veteris Teſtamẽti, vt docuimus libro à nobis verſo, qui inſcribitur Precationes Iudæorũ pro defunctis è libro Mahzor. Sed & Fagius & Műſterus hęretici

Anni vrbis cõditæ. | *1. Mach. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.* | 585

2

b IVDAS MACHABAEVS dominatum ſuſcepit an. vndecimo Epiphanis, quem adminiſtrauit annis 4. 3926

Ann mundi.

Antiocho Epiph. Antiocho Eupatore & Demetrio Syriæ.

Ptol. Epiphane deinde Ptol. Philometore Aegypti regib.

Alcimo Pſeudopontifice.

Hic incipiunt Hebræi Monarchiam Romanam.

585

Anni urbis cōditæ.

Synodus ſeptima Alexandriæ de vera Eccleſia præſente Ptol. Philometore contra Samaritanos, in qua Andronicus Sanctitatem, authoritatem & religionē Cathedræ Hieroſolymitanæ docuit è teſtimoniis Scripturæ, continua ſucceſſione ſummorū pontificum, et omnium gentium præſertim Aſianarum communione. Ioſeph. lib. 13 cap. 6 pag. Græci exemplaris 387.

3

585 1. Mach. 9 ad 12. 603 c IONATHAN an. 18.

Demetrio & Alexandro Syriæ regibus.

Ptol. Philometore Aegypti.

Alcino pſeudo pontifice.

4

603 1. Mach. 13. ad 16. 612 d SIMEON an. 8.

Alexandro, Demetrio, & Antiocho Sedete Pio Syriæ:

Ptol. Philometore, deinde Euergete 2. Aegypti.

Anni mundi.

in annotat. ad 14 Deut. ex libris Iudiciorum, precis particulam recitant, quæ pro illis fiebat in antiquo teſtamento, *Requieſcat anima eius, & ſedes eius ſit in pace, Requieſcat &*
3926 *veniat in pace donec adſi. Conſolator annuncians pacem, &c.* Integram offendes in meo, vbi ſupra quemadmodum & breuiorem, quam haſcabá nominant q. orationem pro requie ſiue cubitu. Quod officium ſolis ſui interfectoribus fuiſſe denegatum oſtendit Ioſephus Hebraicus de bello Iudaico à Dauide Kybero hæretico conuerſus. Atque hæc propter Munſterum, qui, ſui immemor, vel potius religionis odio cæcatus, vt eiuſmodi hominibus contingere ſolet, in 19 cap. libri 3 Ioſephi Hebraici à ſe tranſlati aſſerit, orare pro defunctis Hebræis nunquam fuiſſe vſitatum. Nam contrà, nunquam fuit non vſitatum. De quo aliàs.

Diebus his ſub Iuda Machabæo Monarchia quarta poſt tertiam, nempe Imperium Romanorum, quod excitatum eſt contra Imperium Grecorum, dum creuit nomen Ro-
3944 manorum ſuper vniuerſa regna. Ipſa eſt beſtia quarta, quam vidit Daniel *(c. 7)* quæ deuorabat & comminuebat, & cætera pedibus proculcabat. *Ioſeph ben Gorion hiſt. Heb. c. 13, & hiſtorici omnes Hebræi.*

c PHARISÆORVM ordo ſub hoc oritur. *Ioſeph. lib. 13. Antiq. cap. 9. 18. & lib. 18. cap. 2. & lib. 2. de bello, cap. 7.*

Sic & Sadduceorum ſecta.

Eſſeni valdè augentur, affines Pythagoreis. *Ioſeph. lib. 10. cap. 13.* & religioſis noſtris. *lib. 2. de bello cap. 12.*

Quatuor menſes totos poſt mortem Iudæ, Græci duce Alcimo pſeudo pontifice occuparunt Hieruſalē, & populum Domini acerbé afflixerunt. Sed tandem eam recuperauit Ionathan. *Ioſippus.*

Bacchidem ducem Demetrij vicit, data pace, ſi perfugas, captiuóſque, omniáque bello rapta redderet.

Poſt aliquot annos Appollonium ducem alium Demetrij, qui decertabat cum Alexandro.

Exorto bello inter Demetrium & Alexandrum, qui ſe filium Antiochi Epiphanis aſſerebat, partes Alexandri ſecutus eſt, à quo & Pontificiam veſtem, & coronam adeptus eſt. Ita deinceps Pontificatus ad Machabæorum familiam tranſlatus eſt.

Victo Demetrio, quoad Alexander regnauit, res Iudæorum tranquillæ fuerunt, & Ionathan ſummis ab [illegible] honoribus affectus.

A Tryphone, qui partium fuerat Alexandri, à Demetrio interfecti, receptus in amicitiam pace ſimulata, inuitatúſque Ptolomaidem interficitur. Sed & Antiochus Alexandri filius ab eodem captus necatur, vt ſuccederet.

Ionathan fœdus renouat cum Areo Spartanorum rege & cum Romanis, 1. *Mach.* 12.

3952 Anno nono ſui principatus declaratur à populo Pontifex. Eſt autem nouū, quòd Ioſephus ipſius dominatum quatuor annis definiat. *lib. 13. Antiq. cap. 11.*

R. Abraham in Cab. hiſtorica eandem annorum ſummam tribuit Machabeis, ſed ſic inuertit, Matathias an. 1. Iudas 6. Ionathan 6. Simeon 18. an.

d REX Demetrius Simeoni principatum & ſummum ſacerdotium cōfirmauit in æternum, donec ſurgeret propheta fidelis. i. Chriſtus, de cuius proximo aduentu celeberrima erat fama. 1 *Mach.* 14.

AntiochusSedetes eū etiā ornauit donis & honoribus, & ducē conſtituit à Tyri terminis ad fines vſq; Aegypti.

Anni vrbis cōd. 12. — *Ann mundi*

Signandi pecuniam ius concedit, & ſuperiorum omnium regum donationes confirmat.

Inde Romani ad omnes reges populóſque ſcripſerunt, ne Simoni in aliqua re moleſti eſſent. 3952.

Mauſoleum habens 7 pyramides cum familiæ inſignibus parentibus & fratribus conſtruit Smeon.

Hæc autem conſuetudo Pyramidum in ſepulchris ponendarum ex Aegypto manauit. *Diodorus.*

Eius rogatu Demetrius 2 ab omni tributo Iudæos abſoluit. Quæ fuit vltima immunitas à Regibus Syris data Iudæis vectigalium & tributorum omnium, anno 170 regni Græcorum. 1 *Mach.* 13.

Tunc ergo Iudæi externorum dominatu plenè liberati ſunt, eiectis ex arce Macedonibus. Ea autem mundata, magnum ducem & principem Iudæorum Simeonem appellarunt & inſcripſerunt. Siquidem in actis ſcribebant. *Anno primo ſub Simone pontifice & principe Iudaorum. Ibid.*

Dilatat fines ſuos conſtructo in Ioppe portu. Cùm Lacedæmoniis & Romanis pacem renouat. Gazam capit, eíque Ioannem filium præficit, eámque mundauit ſimulachris euerſis.

Eum Ptolomæus quidam gener per inſidias cum duobus filiis Iuda & Ionathan interemit. Vnde bellum Iuctuoſum.

Nam Ioannes ſuperſtes filius, qui patri ſucceſſit, diu obſidet oppidum Argon, vbi ſe clauſerat Ptolomæus, donec natis eius & fratribus aliis, virgis ſcilicet, per muros tempore obſidionis cæſis, ſpectante Ioanne, & demum occiſis, confugit ad Zenonem Totitam Philadelphiæ tyrannum.

e IOANNES, qui & à deuicto quodam Hyrcano Hyrcanus, diruit ſanctuarium, quod Samaritani in monte Garizim extruxerant ante annos circiter ducentos: & hæreticos mactauit, qui extra templum offerebant. Sub finem regni propter cuiuſdam Eliezeris procacitatē, factus eſt Sadduceus. *In ſederolam.* Proindéque magiſtros, ſiue doctores partim trucidauit, partim fugauit. *In Tract. Senedrin 2 cap. Helec & in Tract. de ſponſalibus.*

613. 1. Mach. 16. Ioſ. lib. 13 Ant. c. 17 644.

e IOANNES HYRCANVS Simeonis filius, an. 31. — 3983.

In eo finitur hiſtoria primi Machabæorum.

Ptolomæum affinem patris interfectorem bello eſt perſecutus.

Obſidione Antiochi Pij tandem eſt liberatus, illo in Perſide mortuo. 2. *Mach.* 1.

Antiocho verò mortuo Syriam inuaſit, vrbes quaſdam prius Iudæis ereptas recepit Antiochum Cyzicenum profligauit.

Antiocho Pio, Demetrio Soteris filio, Antio. Gryppo, Antio Cyzieno Syriæ regibus.

Diadema capiti ſuo impoſuit cùm regnum ei non deberetur poſt captiuitatem, ſed ei cui repoſitum erat, & qui erat expectatio gentium. *Hieron. in 21. Ezech.*

Mirè aucto imperio, Samariam poſt integrum oppugnationis annum torrentibus in ruinas immiſſis, ſolo æquauit quam ſuo tempore Herodes inſtaurans Sebaſten in honorem Auguſti vocauit. Templum Samaritanorum in Garizin diruit, Galileam ſubiecit. Idumeos ad iudaiſmum & circunciſionem adegit, atque ita religionis ſtudioſos reddidit, vt omnium pertinaciſsimè, Neronis principatu, arma caperent duce Simone ad vrbem ſanctam contra Romanos tuendam. *Chronica Heb. regum Iſrael ſecundi templi.*

Ptol. Euergete, deinde Ptol. Phyſcone denique Pto. Alexandro Aegypti.

Muros Hieroſolymitanos vetuſtate collapſos reſtaurauit: principatu, ſacerdotio, & prophetiæ dono clarus. *Ibid. & 4. Machab.* 3983.

Amici

Anni urbis condita.		Anni mundi.	
			Amicitiam cum Romanis renouauit: à Phariſæis domi contemptus, illorum inſtitutis abrogatis ad Sadducæos ſe contulit, atque inde diem ſuum obiit. *Ioſeph.*
613		3952	In ſenatum ſummum Septuaginta vnius viri Sadducæos conſcripſit, deiectis gradu omnibus Catholicis, Vnum Simeonem Satæ filium retinuit, quod ſibi eſſet, & vxori Salomæ affinitate iunctus. *In lib. Taanith. cap.* 10. quæ quidem Salome Catholica erat & Catholicorum fautrix. *Ibid. cap.* 11.
			Huius geſta & vnius ac triginta annorum hiſtoriam continet Machabæorum apud Græcos quartus, & decimus-tertius Antiq. Ioſephi.
			Primus omnium Iudæorum ducum externum militem conduxit. Triaque millia talentorum è Dauidis ſepulchro effodit, è quorum parte, vt ſacrilegij inuidiam declinaret, Xenodochium inſtituit ad peregrinos pauperes excipiendos, *Egeſ. lib.* 1.
			Iudæi, qui erant Hieroſolymis, ſecundum Machabæorum librum in formam epiſtolæ ſcribunt ad Iudæos, qui erant in Aegypto. 2. *Mach.* 1. verſ. 10.
	Synodus ſapientum ſeptima de probandis Phariſæis, quorũ duces Sammei, deinde Hillel: damnandiſque Sadoc & Baiethos Saducæorum conditoribus, qui proinde ad Samaritanos transfugerunt. Vbi confirmati libri Iudith, Tobiæ, &c. Vbi & libri Machabæorum videntur inter ſacros primum relati.		Duæ nobiles familiæ ſeu collegia Sammai & Hillel, ex quibus orti ſunt (vel potius incrementa acceperunt) Scribæ & Phariſæi, quorum ſuſcepit ſcholam Rabbi Akibas, quem magiſtrum Aquilæ Proſelyti nonnulli putant. Et poſt Akibam Meir, cui ſucceſſit Iohanan filius Zacchai. & poſt eum Eliezer, ac per ordinem Delphon, & rurſum Ioſeph Galilæus, deniqũe vſque ad captiuitatem Hieruſalem, Ioſue. *Hieronymus in Nazareis in 8 cap. Eſaiæ.* Aquilam autem hunc verius exiſtimarem eſſe Onkelos interpretem Chaldaicum Moſaici Pentateuchi, quàm eum, qui vixit Adriano Imperatore.
	Et tertius Hebræorum canon conditus.		
			Antignus Sochæus, cuius diſcipuli Sadoc & Baiethos, boni præceptoris mali diſcipuli, ſectam Saducæorum, (Et Baiethuſæorum, *R. Iuda Leuita in Alcoſder.* Etſi tandem coaluiſſe in vnum videntur (quæ etiamnum hodie Conſtantinopoli & alibi perſeuerat,) introducũt, negantes legem ore traditam, nec fidem habentes vlli rei, quæ non eſſet quinque libris Moſaicis conſignata. Vnde Karaim q. Biblici ſiue Legiſtæ dicti ſunt. Nam *Mikra* Scriptura. *R. Nathan in vitis Patr. Elias in Tisbi*, & negatores legis ore traditæ. *Abben Ezra lib. Iſabot.*
			Reiiciebant Maſoreth & omne Perus. i traditiones Patrum & omnem legis expoſitionem. *Ioſeph ben Gorion lib.* 4. *hiſt. cap.* 29.
			Quare neque Prophetas & Hagiographos recipiebant, neque Spiritus Sancti aut Angelorum ſubſiſtentiam, vt nec mortuorum reſurrectionem, credebant. *Act.* 23. denique in Iudæa id erant ferè, quod Samaritani in Samaria. Propter iſtorum hæreſim, inter Phariſæos ſiue Catholicos & Saducæos, in gubernatione varij tumultus exorti ſunt, qui tandem Iudæam perdiderunt.
			Saducæi ergo de nomine auctoris ſui Sadoc. *R. Nathan in Haruc.* Non à Iuſtitia, quaſi iuſtitiarij aut iuſti, vt nonnulli putant, etſi hæretici ſpecioſa nomina ſibi ſoleant tribuere.
644		3983	Nata dicitur iſta hęreſis à quodam dicto Antigni aliter accepto, quàm ipſe intellexerat. Ne ſitis ſicut ſerui, qui ſeruiunt Domino pro pretio & mercede, ſed ſicut ſerui, qui ſeruiunt gratis, citra ſpem vllius mercedis. Sitque timor cœli ſuperos. *R. Nathan in Haruc, & in Pirké Aboth,*

Anni urbis condita.		*Anni mundi.*
613	IOHANNIS HYRCANI MACHABÆI SÆCVLO.	3952
644		3983

Quaſi inde ſequeretur à Deo nihil præmij eſſe expectandum.

Hæc hæreſis excepit Samaritanam, excitatam à quodam Manaſſe ſub Alexandro magno, de quo ſuprà. Multos deinde habuit ſectatores vſque ad Romanam captiuitatem: quo tempore ita debilitata eſt, vt non niſi 700 poſt annos efferre ſeſe cœperit, auctore quodam Anan & Saule eius filio Sareis, qui eam in Iudæorum populo quantumuis diſperſo & exiliis afflicto, dicuntur renouaſſe, quod Anan non potuiſſet conſequi gradum Talmudici doctoratus, id eſt, eſſe Gaon. Vnde & fabulam eſſe docuit multis libris, quicquid Talmudici dicerent, multò fabuloſius doctores ſuas traditiones & ritus deduxiſſe per ordinem è prophetis & ſanctis viris: ſuos eſſe puros & è verbo Dei, Magiſtratibus non eſſe obtemperandum. &c. *R. Abraham in Cabbala hiſtorica.*

Extare hodie in Africa Ioan. Leo teſtatur in eius deſcriptione pag. 67, & 89.

Samaritani in quatuor ſectas contra legem Moſi, ſcinduntur. In hoc conueniebant præcipuè, quod Prophetas minimè reciperent.

Phariſæorum & Eſſenorum ſectæ Orthodoxæ, niſi quòd feruore altercationis contra Sadducæos. Samaritas & Baiethoſeos (hæ enim tres hæreſes iam in vnam familiam conſpirauerant, & pariter cupiditatibus & impietati fræna laxauerant) ſuperſtitionibus quibuſdam tenerentur de quibus Ioſeph. in Antiq. & de bello.

Nam Phariſæis attribuit Epiphanius, quòd fato multa tribuerent, & Aſtrologiæ operam darent.

Ben Gorion tamen *Hiſt. Iudaic. lib. 4. cap. 25.* Hacamim ſiue ſapientes cognominat, & Hieronym. ad Algaſiam q. 10. *φαρὲς* cognominatos tradit.

Docebant autem traditiones religioſè ſeruandas contra Sadducæos. *Ibid. Ben Gorion.* vbi & addit Phariſæis adhæſiſſe plebem, Sadducæis autem ditiores & potentiores.

Septem autem erant Phariſæorum ſectæ ſiue ordines. *in tract. Sota cap. 2.*

Philaſtrius meminit cuiuſdam Doſithei præceptoris Saddoc, ſed puto Doſitheum, eſſe Hebræorum, Baiethos cæterorum hæreticorum nomina, quos ante Chriſtum numer. 28. percenſet, in Hebræorum ſcriptis non reperio.

Niſi is ſit, à quo in Ghemara cap. Silluah Hakken vocantur דוסתים Doroſithitæ.

Doſitheus Samaritarum Hæreſiarcha pſeudochriſtus. *Orig. hom. 25. in Luc.*

Ab Antigono Cabbalam edocti ſunt Rabbi Ioſ. filius Ioaſar, & Ioſe filius Iohanan. Ab iis deinde Iudas filius Tabæi & Natheus Arbelites.

Simeon Ben Sara & Ioſue filius Prahaiæ. Poſterioris diſcipulum fuiſſe Ieſum conſeruatorem noſtrum addita fabula ioculari mentiuntur in Talmud, & Seder Olam. Addunt fuiſſe ſuſpenſum ann. 51 regni Machabæorum & ætatis 36. Ad cuius confutationem temporum ratio ſatis eſt. Nam inter vtrumque eſt interuallum 100 annorum Hoc autem aiunt vt indicat Rabbi Abraham in ſua Cabbala, ne ipſorum excidium & perpetua calamitas morti Chriſti tam vicina inde videatur cauſam trahere. Fabulas eorum de Chriſto habes Tractatu de Sabbatho cap. 12. & tract. Herubin cap. 2.

Simon Ben Sara Phariſæus frater vxoris Hyrcani ab exilio reſtitutus Hyrcanum placauit Phariſæis vnde reuo-

Anni vrbis conditæ.

9

f ARISTOBVLVS primus poſt captiuitatē Rex,an.1.

645 *Ioſ.lib.13. Ant.c.12.*

672

Poſtremis in Syria & AEgypto regnantibus.

3983

Anni mundi.

3984

4011

catus R.IoſuaB en Prahaiæ,qui Alexandriæ quoque exulabat.*cap.Helec.*

Scribæ ſummæ authoritatis viri hac præcipuè ætate florent,etſi dudum ab Ezra inſtituti eorum munus erat, vt de lege conſulti ex ſanctis libris & prophetarum oraculis reſponderent, ſicut apud Rom. in rebus dubiis, ex Sibyllarum voluminibus Aruſpices. In Euangelio videntur etiam appellati Legiſperiti. Et certe,vt Phariſęi Theologis reſpondebant, qui penitus myſteria ſcripturarum ſcrutantur:ita hi Canoniſtis,quia leges ciuiles & Moſaicas ſecundum legis corticem curabant. Epiph.lib.1 Panarij refert fuiſſe interpretes diuinarum Scripturarum, indéque Scribarum nomen fuiſſe ſortitos. Conſueuiſſe autem Scripturas exponere quatuor modis, quorum primus Moſis prophetę diceretur,alter Akibæ, tertius Ammani ſiue Idæ,quartus Haſmoneorum. Erant & ipſi Catholici,vnde Mat.23.vnà cùm Phariſæis ſediſſe dicuntur ſuper Moſis cathedram,vt qui eam vacuam inuaſiſſent, dum ſacerdotes diuitiis Eccleſiaſticis abutentes deſererent ſuum officium. Alioqui neque ipſi neque Phariſæi erant neceſſario de genere Sacerdotum,quorum propriū erat ſedere ſuper illam cathedram. Nam Scribæ ferè erant de paupere Simeonis tribu. *Rab. Selo. & Chald.in 49. Gen.* Phariſæi,quibus hodie ſucceſſerunt Rabbini,de qualibet *Cozri & Cab.hiſtorica.*

Libri Machabæorum his temporibus ſcribuntur. Neſcitur auctor. Qui licet non habeantur in canone Hebręorum, tamen ab Eccleſia inter diuinorum voluminum annotantur hiſtorias. *Hieron.Prolog.2.in eos libros.*

Quod ei tamen non ſimpliciter conceſſerim. Nam vt non ſint de primo Hebræorum canone tempore Ezræ ædito,at ſunt de ſecundo, vel potius tertio. Vnde Ioſephus alicubi Eleazari & ſeptem fratrum & matris eorum Hanræ martyria,apud Hebræos inter ſacras literas haberi affirmat.

Poſtea Synagogę iudicium ſecuta Eccleſia pro ſacris & Canonicis habuit. Nam vt Græcos omittam,Origenem, Chryſoſt.homilia de Machabæis,Damaſcenum,&c. Canones Apoſtolorum,tertio etiam qui Gręcè extat recepto, Cyprianus ad Cornelium citans illud.1 Machab. 2, tanquam è diuina Scriptura:*Verba viri peccatoris ne timueritis, &c.* Et ad fortun,cap.5,11,15,53. Item epiſt.55. Scripturam diuinam vocans. Tertul.aduerſus Iudæos Amb. lib. 2, de Iacob & vita beata cap.10,11.12,lib.2.Offic.c.40, & 41, & 3.Offic. Innocentius I.tempore Auguſtini epiſt.ad Exuperium Toloſanum cap.7. Auguſt.lib.18.de Ciuit.cap.36.lib. 2.contra 2 epiſtolam Gaudentij cap.37. lib. 2. de doctrin, Chriſt. cap. 8. lib. de cura pro mortuis cap. 1. & Conc. Carthag.tertium,cui idem Auguſt. ſubſcripſit, Hieronym. vbi ſupra,id abundè docent. Denique Gelaſius in Concilio 70. Epiſcop.qui menſe Octobris eos legi in Eccleſia voluit.

Vnde Bellator Presbyter, & Rabanus Maurus præter Gloſſularios ordinarios eos ſunt commentati.

Nec obeſt,quod ſcriptor ad calcem libri ſecundi veniam precatur,ſi quid minus digne ſcripſerit. Nam hoc debet de Verbo,non de re intelligi. Q.d. Si non tam eleganter ſcripſerim atque decuit, concedendum mihi eſt. Vt Paulus, Etſi imperitus ſermone, non tamen ſcientia.

f ARISTOBVLVS primus poſt captiuitatem, regem Iudęorum ſuſcepto diademate ſe appellauit. Quod libertati

Anni urbis ed. | *Anni mundi.*

dæorum ſuſcepto diademate ſe appellauit. Quod libertati plenè recuperatæ deeſſet inſigne, noménque regium, quod habuerant antiquitus. *Ioſeph. lib. 20.*

Nam à tempore reſtituti tépli apud Iudæos nó reges, ſed principes fuerunt vſque ad Ariſtobulum. *Aug. lib. 18 de Ciuit. c. 36.* Ioannis (non Ionathæ, vt mendoſe illic ex Euſebio habet Viues) filium.

Itureos bello domitos ad circumciſionem adegit eóſque ad Idumæos adiunxit. *Ioſ. lib. 20.*

Matrem in carcere fame enecauit, vix anno tyrannidis exacto miſerè mortuus. *Idem.*

Antigonum fratrem occidit, tres alios in vinculis habuit.

Antea dicebantur ſummi ſacerdotes, vel principes. Sed quia Sadduceus erat, ſacerdotis nomen habuit pro abiecto & pudendo: adeò vt eius functionem obire nunquam voluerit. *De rebus regum Iſrael ſecundi templi. & Ioſippus.*

g HVIC frater Alexander ſuccedit beneficio Salomes quæ & Alexandra Ariſtobuli vidua. eam enim cum regno in vxorem accepit. pace cum Cleopatra Aegypti, quæ Ptolomæum filium ſuum maiorem bello perſequebatur, facta.

645 — 7 — 3984

g ALEXANDER IANNES Crudelis. an. 27.

Ioſ. lib. 13 Ant. c. 12. 672 — 4011

Hæreticus fuit, ſiue Sadduceus. Quare & crudelis, quemadmodum hæreticis inſita eſſe ſolet barbaries, Catholicorum Iudæorum ſex millia occidit ſeptingintos Phariſæos crucifixit, cæteros in fugam conuertit. Inſignis denique inſectator ſapientum, qui vocabantur Phariſæi. *Verba libri de rebus regum Iſrael ſecúdi templi.* Non potuit tamen efficere, quin plebs eſſet Catholica & Phariſæorum cathedram ſequeretur. *Ioſippus.*

Inde Cilices & Piſidas corporis cuſtodes ſibi aſciuit. *Ioſephus.*

Sub eo triſtiſſima clades accepta eſt, in qua Ptolo. Lathyrus 30000 Iudæorum trucidauit, & captiuos, interfectorum carnibus veſci coegit.

Graui morbo affectus per tres annos, in ſupplicium religionis exagitatæ, tandem in caſtris cum vicinis pugnans fœtidum exhalauit ſpiritum. *Ibid. de rebus regum Iſrael ſecundi templi.* Ter Aretham regem Arabum vicit.

Antio. Cyziceno. Syriæ.

Cœloſyriam & Phœnicem tentauit, atque ex his vrbes aliquot abſtulit, *Ioſephus.* Moabitas & Galaaditas victos vectigales fecit, donec aduerſus eum concitato Demetrio à Phariſæis, cedere compulſus eſt. *Idem.*

Ptol. Alexādro cum matre Cleopatra, deinde Ptol. Lathyro AEgypti reg.

Demetrio inde domum ob Iudæorum transfugia reuerſo, Bethomæ Catholicorum principes circumſedit, atque vrbe expugnata in deditionem accepit. Deinde Hieroſolymam reuerſus ex eis octingentos cum liberis & vxoribus trucidauit. Quare à Iudæis Crucifixor eſt appellatus. *Idem.*

Fratrem interfecit, alterum Abſalom nomine, priuatum viuere coegit. Secundam contra Catholicos & Phariſæos perſecutionem mouit. ſubuerſa Betſemes ciuitate, in quam illi confugerant. *Ioſippus.*

Demum in obſidione Geraſenorum eſt mortuus. *Idem.*

Hillelis doctoris inſignis 80 diſcipuli, Clariores Ionathan filius Vziel, cuius paraphraſis Chaldaica in vetus Teſtamentum magna ex parte extat, & Simeon Iuſtus, qui Chriſtum vlnis excepit.

Is eſt Simeon, in quo ſpiritū Synagogæ magnæ, qui erat propheticus minor, communis maior, defeciſſe, authores ſunt Talmudici *in Tract. Pirke Auoth.* Rabbi Moſe Aegy-

Anni vrbis conditæ.

8

672 *Ioſ.lib.13. Ant.cap. vlt. Egeſ. lib.2.c.13.* h ALEXANDRA Alexandri vidua an.9.

681

Pontificatū exercente Hyrcano filio ipſius primogenito

Antioch. Cyziceno Syriæ.

Ptol. Lathyro & Ptol. Aulete Ægypti reg.

9

681 *Ioſ.lib.10 Ant.c.8.* i HYRCANVS Rex & Pontifex, an.34.

715

Ariſtobulo fratre, Antigono nepote de regno cum ipſo contendentibus.

Ptol. Aulete & Ptol. Dionyſio Ægypti.

Philippo, deinde Tigrane Armeniæ & Syriæ rege.

Gn. Pompeio & Craſſo in Syria res gerentibus, Iulio Cæſare, deinde Antonio & Auguſto Impp.

Anni mundi.

Gamalielisque (ad cuius pedes legem Paulus didicit præceptorem, imò verò & patrem. *In præfat. Maimonum.*

In More autem parte 1. c 62. & in Thalmu. tract. Iomac Tereph, inter Sacerdotes eum numerāt, ſub quo & aiunt deſiiſſe benedictiones in Dei nomine Tetragrammato, ita vt deinceps illæ factæ ſint per Sem Hamephoras duodecim literarum. Hoc videntur ſentire Noſtri, vt qui illum Deo Patri Chriſtum infantulum præſentaſſe, & Virginem purificaſſe, & alia ſacerdotalia munera obiiſſe

4020 cenſeant.

Hillel qui 120 annis vixit, pater Simeonis Iuſti, Simeō Gamalielis, Gamaliel Simeonis iunioris magni facti, quòd eſſent doctiſſimi, ſimul nobiliſſimi, de familia Dauidica. Vnde ex eorum conſilio Synagoga adminiſtratur centum totis annis vſque ad Romanam captiuitatem. *R. Abrahami in Cabbala hiſtorica, Cozri.*

h TESTAMENTO mariti regnum tenuit, Pontificatum Hyrcano maiori natu attribuit. Alexādro marito paruit, qui moriens ei conſuluit, vt omnem poteſtatem Phariſæis, quos multis modis ipſe cruciauerat, daret, ſicque tranquillè regnaret. Multa enim apud populum iſti poterant.

Alexandra ergo Phariſæis ſtuduit, quos ſuperiores reges à Ioanne Hyrcano inſectati fuerant, ita tamen vt etiā Sadduceos toleraret. Nobilitas erat Sadducea, plebs catholica ſiue Phariſæa: *Ioſippus.* Sub ea afflicti hæretici, Diogeno & aliis multis necatis. Quare exulare coacti ſunt, quòd omnia pro Phariſæorum voluntate adminiſtrare videretur. *Ibid.*

4054 Leges à Ioanne Hyrcano abrogatas retulit, atque Phariſæos in amicos Alexandri, qui crudelitatis eius auctores fuiſſe dicerentur, ſæuire permiſit. Ab illo tempore Phariſæi priſtinas opes recuperarunt.

Tigranē regē Armeniæ in Syriā, quā etiā occupauit, inuectū pecunia oblata auertit & paulò pòſt moritur. *Ioſeph.*

Tum Lucullus proconſul cum Mithridate Ponti & Tigrane Armeniæ res gerebat.

Regnum perturbatum filiis reliquit. Nam hi, teſte etiā Strabo. Georg. lib.16, de imperio diſceptātes anſam præbuerunt, vt ſic Regnum à Romanis occupatū, per varias clades ad Herodem alienigenam tandem deuolueretur.

Ariſtobulus fauebat Sadduceis, Hyrcanus Phariſæis, vnde ciuilia bella, & tandem Romanum iugum, Pompeio ambas partes mulctante. *Ioſippus.*

Sadducei Reginam monebant, vt caueret à Phariſeis, ne Arethæ regi Arabum proderetur. *Idem.*

Conſul Romanus Curio Dardanos in Macedonia vicit, & vſque ad Danubium penetrauit.

Seruilius alter conſul, Cilicia, Lycia, & Iſauria ſubactis, primus omnium Romanorum in Taurum montem iter fecit. Vnde Iſauricus appellatus eſt.

M. Lucullus de Perſis triumphat, capta Chaldæa, cæteriiſque vicinis vrbibus.

i MATRIS teſtamento & primogenituræ iure regnū accepit, quod tamen tres tantùm menſes tenuit, ab Ariſtobulo fratre minore in annos ſex pulſus. *Ioſeph.*

Nā poſt mortē Alexandræ bellū ciuile, quod inter fratres viua ea cœperat, exarſit. Ariſtobulus iunior ſibi adiūgit Salluſtiū Sadduceorum principē Hyrcanus rex catholicus, principe militiæ Antipatro, cōmittit iuxta Iordanem Hiericuntis prælium, vincunt Sadducei, & ad muros Hyrcanum compellunt. Poſtea pax non diu duratura) for

Anni urbis cōdita. | *Anni mundi.*

matur. vtquiſque ſua in ſententia, viuat, Ariſtobulus regnū teneat, Hyrcanus ſummum ſacerdotium. Sadducei hāc legem diu ſeruare non potuerunt, molientes Hyrcano exitium, qui proinde ſuaſu Antipatri, ad Aretam regem Arabum (cui tamen per Antipatrum eundem in regnum Hyrcanum reducenti acriter Ariſtobulus obſtitit) deinde ad 672
Pompeium euaſit. qui tum Mithridatico bello confecto, pacatáque Armenia & Ponto, victor omnium gentium, quas 4020
adierat, vltrorſum pergere, & vicina quæque Romano imperio adiungere cupiebat.

Hinc ditionem Iudaicam labi, Anno vrbis 685 Q. Metello Cretico, Q. Hortenſio Coſſ.

Nam anno ante Chriſti ortum 61 Iudæa in poteſtatem Romanorum venit captis à Pompeio, vbi res in Armenia geſſiſſet, ipſo Paſcatis die poſt Trimeſtrem obſidionē Hieroſolymis, & muris ſolo æquatis, eo ipſo anno, quo Cicero Conſul à Catilinæ coniuratione Rempub. liberauit.

Relictæ tamen ſunt Iudæis ſuæ leges & ritus, ac Hyrcano ſecundo pronepoti Simeonis Machabæi ſummum ſacerdotium confirmatum eſt. Abducto Romam captiuo Ariſtobulo, & eius filiis Alexandro & Antigono, impoſito genti tributo, cui colligendo præfectus eſt primus omniū Securus Roman. *de rebus Regum Iſraël ſecundi templi.*

Pontus & Bithynia vna prouincia facta, Syria altera, eaque Prætori mandata, Iudæa neque omnino à Syria ſeparata eſt, neque prorſus ei attributa. Nam Pompeius Hyrcanum vt regem ei præeſſe voluit, Antipatrum, verò Aſcalonitam Iudææ procuratorem reliquit: ita tamen vt Prætori aut Proconſuli obediret. Tributum item Iudææ impoſuit.

Poſt Pompeium, Syriæ, cuius pars Iudæa, adminiſtratio, Scauro, deinde Gabinio, mox Craſſo commiſſa eſt.

Eodem anno natus eſt Ioachim Mariæ parens. *In Philonem Annius.* Qui & Eli *Luc.* 3. Hæc enim duo nomina eidem tribui ſolebant. Sic Ioachim rex Iuda Eliachim, & contractè more Syriaco Eli, 4. Reg. 23. & 2 Paral. 36. Quod obſeruo, vt Lucam veram genealogiam Chriſti deſcripſiſſe e Virgine perſpicias, Matthæum verò legalem & adoptiuam è Ioſeph: atque ita Chriſtum ex vtroque parente, vero & adoptiuo ſui ortus ſtemma ad Dauidem referre, eſſéque ſingularem illum Regem, qui iuxta promiſſiones antiquis factas, accepturus erat ſedem Dauid Patris ſui, & regnaturus in æternum in domo Iacob, Eccleſia ſua ex vtroque populo, Iudæorum & Gentilium, conflata, & habente fundamenta in mōtibus Sion. Quod regnum in cœlo per ſeſe adminiſtrat, in terris per Chriſtianos Pontifices & Reges, *Epiph. hæreſ.* 29.

Pompeius capta vrbe menſe tertio obſidionis, ieiuniorum tempore, C. Antonio, M. Cicerone Coſſ. eodem tempore, quo poſt ann. 27. iterum expugnata eſt ab Herode, Hyrcano ſacerdotium confirmat. Antipatrum Idumæum procuratorem Iudeæ facit, & Ariſtobulum captiuum cum filiis Romam abducit. *Egeſip. libr.* 2. *capit.* 13. *Ioſeph. Antiquit.* 14 *capit.* 8. Scaurum inferioris Syriæ præſidem ab Euphrate vſque ad Aegyptum relinquit. *Ioſephus Antiquitat.* 14. *capit.* Etſi autem templum non diripuerit, in quo alioqui erant duo talentorum millia, menſa aurea, candelabra, & libatoria non pauca, quia tamen dehortante pontifice in Sanctum ſanctorum ingreſſus, deinceps infœlix fuit. Hinc decimo quinto pōſt anno verſo ad ipſam Hierolymam vultu, in acie Pharſalica ipſius exercitus cecidit. 715 4054

Pompeium victorem pecunias Templi contrectare noluiſſe

HYRCANI ET POMPEII SÆCVLO.

Anni vrbis condite. | Anni mundi.

luiſſe,& vrbes ſuis habitatoribus reddidiſſe demptis Gadaris,quas reſtauratas Demetrio liberto ſuo donauit, author eſt *Ioſeph.lib.14. Antiq.cap.8.*

672 4020 Non ea religione fuit M.Craſſus:is enim nouem pòſt annis contra Parthos proficiſcens,Templum ſpoliat,ablatis 60 auri modiis.Nempe duo talentorum, millia omnia templi vaſa,ſumma octo millium talentorum trabem aureã verſatilem 300 minas pendentem diripuit. Sed ideo ſtatim à Parthis cum filio & vniuerſo exercitu trucidatur,ac liquato in os auro ſui ſacrilegij pœnas exoluit.*Plut. in Craſſo & Pompeio.*

HYRCANI ET POMPEII ÆCVLO.

Craſſo in Syriam miſſo Gabinius principatum tradit,& Romam reuertitur.

Apud Hyrcanum in magna authoritate & potentia fuit Antipater Idumæus,Herodis magni pater.Veneno autem ſublatus eſt à Malco Iudæo, quòd regnum adminiſtrari à peregrino,otiante principe & voluptuante,Iudæi ægrè ferrent.

Hic iuuit Gabinium in reſtitutione Ptolomæi Auletæ & proinde ipſi & Hyrcano conceſſum, vt muros Hieroſolymorum reſtaurarent.

Occaſione belli Ciuilis inter Cæſarem & Pompeium Herodes ad regnum peruenit:nam quia Antipater in bello Alexandrino Cæſarem iuuerat,tutor Iudææ à Cæſare conſtitutus Herodem filium Galileæ præfecit.

Quadrageſimo ſecundo anno ante natum Chriſtum, Cæſar interfectus eſt à Coniuratis,ex quibus Caſſius in Syriam veniens,quatuor auri modios à Iudæis exegit.

Ariſtobulus & filij eius Antigonus & Alexander Sadducei,Sadduceorum Perſarumque armis freti, ſæpius pugnarunt cum Hyrcano,quater que eum de regno expulerũt,donec ter reſtitutum,Pompeij Gabinij,Romanorumque viribus, per Pacorum regis Parthorum filium vltimo ceperint & auribus mutilarint,Phaſelum Herodis fratrem mortem ſibi conſciſcere coegerint, denique Antigonum regem conſtituerint.Nec verò hæretica propago ante cohiberi potuit,quàm tolleretur partim veneno, partim laqueo,partim ſecuri.*De rebus regum Iſrael templi ſecundi.*

In his motibus Ariſtobulo fratri Hyrcanus tribus annis& ſemeſtri ceſſit. Antigonus autem potitus eſt Hieroſolyma tribus annis,ita vt Herodes in ea nõniſi 34 an. regnauerit.

Honi Magalites confoditur gladiis militum Hyrcani obſidentis Hieroſolimam,& Ariſtobulum, quòd publicè precaretur, vt neq; Hircanei neque Ariſtobulei vincerent quòd vtrique eſſent ſerui Dei,& fœdere Deo obligati,ſed inter eos amicitia & fraternitas coiret.*Ibid.*

In numero Diuorum ponitur in Hebræorum breuiariis. At ſi Ariſtobulei erant Sadducei,vt Ioſippus docet.nõ hoc erat ſancti votum & precatio, ſed potius execrabilis politici,qui binas religiones in eodem Dei populo conſeruatas cupiebat.Exitus probauit hanc duorum coitionem fuiſſe regno exitioſam.Nam in idem ius admiſſi Sadducei cum Catholicis,ſummam rei ad Herodem externum, indéque in ſempiternam captiuitatem perduxerunt.

Ariſtobulus bis in vincula coniectus,& Romam deportatus,à Cæſare liberatus eſt.Sed à Pompeianis veneno ſublatus,Melitæ interiit.

Antigonus è cuſtodia patre Ariſtobulo iam defuncto elapſus ad Parthos cõfugit,atque eos in Iudæam adduxit.

715 4054 Hieroſolyma per obſidionem capta Hyrcanum auribus mutilauit, ne quando recipiendo Pontificatui per legem idoneus in poſterum eſſet,& in Parthiam tranſmiſit.

Anni urbis conditæ. | *Anni mundi.*

715 | 4054 Diſcipulorum Hillelis, Iohanan Ben Zacchei minimus fuit eruditione, quem tamen vniuerſum Cabbalæ & Scripturarũ corpus, cunctas etiam Philoſophię partes exactiſſimè tenuiſſe, ac ſcholæ Scribarum & Phariſæorum magna cum laude præfuiſſe aſſeuerant.

Ionathan ben Vziel maximus, qui Syriacè totum vetus teſtamentum reddidit, & Chriſti myſteria reuelauit, quãuis eius dũtaxat in prophetas tranſlatio hodie extet. Nam Pentateuchum interpretem habet Onkelos. Hagiographa partim R. Akiba, partim R. Ioſeph cæcum.

Obiit an. 28 ante Chriſti natiuitatem. Paraphraſtes quidem Chaldaicus appellatur, at eius interpretatio non ſe extra verba diffundit, niſi vbi oratio eſt preſſior, & aliquid de Chriſto ſiue Meſſia eſt explicandum. Eius meminit Iuſtinus Martyr. q. 63. ad Orthod. ſub tranſlationis Syriacæ nomine.

Cleopatra Ægypti regina.

Varo Syriæ præſide.

Auguſto Cæſare.

HYRCANI ET POMPEII SÆCVLO.

In monte Sion ſeptem erant collegia, in quibus diuinæ literæ præcipuè legebantur. *Optat. lib.* 3.

Ariſtobulus nepos Hyrcani ex filia ab Herode, impulſu vxoris pontifex creatur, paulò pòſt, eius dolo in Iordane ſubmergitur. *Ioſip.* ad eodẽ Hyrcanus octogenarius è Parthia, quò captiuus fuerat abductus, reuocatur, & paulò poſt occiditur.

Ab Auguſto vbi victus fuiſſet Antonius ad Actium, regnum Herodi quamuis ſequuto partes hoſtiles auctum eſt.

Herodes ludos Scenicos & gladiatorũ lanienas Hieroſolymis inſtituit Sanedrin. i. ordinarios Iudices de domo Dauid, quem ſenatũ nominabat ſeptuaginta duorum Seniorum, an. 30. regni occidit, & alios ex proſelytis legiperitos ſubſtituit. *Philo & Talmud.*

Populum auarè impotenterque tractauit.

Ab Auguſto confirmatus Theatrum & Amphitheatrum extruxit, eaque Auguſti trophæis ac titulis exornauit, & in honorem eius Agonem quinquẽnalem celebrauit. Vrbes nouas condidit, alias veteres communiuit.

Aquilam auream inſigne Romani Imperij in honorem Auguſti ad templi ſuperliminare erexit.

Eam templi profanationem non ferentes 40 Scholaſticos nobiles cum ipſorum præceptoribus Iuda & Matthia viuos crudeliſſimè cremauit.

Pontificiam dignitatem, quæ ſecũdum generis propinquitatem & auitam ſucceſſionem in perpetuum deferri ſolebat, noua quadã ratione mãdauit. Neque enim pontifices in perpetuum, aut in multos annos, ſed in annũ, aut certè ad breue tempus commiſit, neque põtificiis familiis, ſed ſæpe abiectis quibuſdam, & alienis hominibus detulit. Quem morem deinde filius eius Archelaus, & poſt Archelaum Romani tenuerunt.

Primum autem pontificem creauit Ananelem Leuitan ignobilem de Babylonia accerſitum, cùm non eſſet de ſacerdotali genere anno vrbis 717, qui propriè fuit eius regni primus, quo captis Hieroſolymis, C. Soſio Syrię procõſule adiuuante. Antigonum in poteſtatem adductum vita ſpoliauit. Etſi ab appellatione Romanorum duobus aut tribus annis ante exorſi ſimus.

Quin etiam ſacrã Pontificatus veſtem apud ſe cuſtodiuit, neque amplius Pontificibus aſſeruandam permiſit.

Secundus poſt Antiochum Epipha. vænale Sacerdotiũ reddidit, & ante obitũ viuos viuis põtificibus ſubrogauit. Vnũ hoc illi laudi tribuitur, quod Phariſęos ſapientéſque

752 | 4091 coluerit. *Ioſippus.* Quare neq; à Phariſæis, neque ab Eſſenis

exegit

exigit ſacramentum. *Ioſeph.lib.15.cap.13.*

Hyrcanum Regem & Socerum. falſis criminationibus oppreſſum, à quo olim fuerat è capitis ſupplicio liberatus reclamante ſupremo 71. virûm Senatu, ſecuri percutit. Mariammem vxorem Alexandrum Socrum, Alexandrum & Ariſtobulum è Mariamma filios calumniis obrutos, necat. Ita tota Machabæorum poſteritas propter hæreſim Ioannis Hyrcani & filiorum eius, etiam in inſontes omnes poſteros redundauit. *Ioſippon & liber de rebus Regum Iſrael, 2. templi.*

Regni trigeſimo Synedrium ſiue concilium Iudæorũ è 71. ſenioribus de domo Dauid conſtans ex illa familia remouit. *Philo de temporibus.* Senioribus illis omnibus, vno excepto, peremptis. *Talmud.*

In tanta impietate haberi voluit pius. Quare regni decimo octauo templum Domini à fundamentis inſtaurauit, ac magnificentiùs reddidit.

Extra Salomonis veſtibulum nouam contra veterem archetypum ex Ezechiëlis forma acceſſionem adiunxit, omnium generum politis ſtratam lapidibus, marmoreis etiam columnis, ſpatioſiſque porticibus, necnõ biforibus portis & excelſis pinnis, vſque adeo ſumptuoſam, vt totius orbis miraculũ videretur. Cuius ambitus verſus ſingula Occidentis, Meridiei, Septentrionis latera cõplectebatur in longitudinem centum quinquaginta cubitos, in latitudinem 100 cubit. Ab Oriente autem 720 cubitis ad torrentem vſque Cedron extendebatur. Hæc autem acceſſio dicta eſt atrium ſiue aula Gentium. Nam eo ingredi licebat incircumciſis. *Ioſep. R. Abraham, &c.*

Templo veteri integro manente & incluſo, defoſſis, quæ ſuperfuerant de templo Salomonis, fundamentis, noua excitauit, & ad illius magnitudinem & dignitatem exterius erexit, gemmatis ſpatiis incluſit, immenſoque ædificandi ſumptu per annos octo, anno ante Chriſti ortum decimo vix abſoluit *Egeſi.lib.1. Ioſe.lib.Ant.15.cap.14.* Sacerdotes deinde anno vno & menſibus quinque interiorem cultum addiderunt. *Chron.Hebr.*

Maria Virgo concipitur, ex Anna & Ioachim ſecundũ promiſſionem per Angelum vtrique factam. *Epiph.hæreſ. 78. contra Antidicomarianos. & hær.79. contra Collyridianos.* Intra templi ſepta cum aliis virginibus educanda relinquitur, vbi Deo dicat & conſecrat ſuam virginitatem. *Nyſſenus de Chriſti natiuitate.* Hierony. tom. 4. *de ortu Virginis.*

Pater eius Eli etiam dicebatur, vt Luc. 3. per apocopem à captiuitatis Baby. tempore vſurpatum (Elias in Tiſbi) Nam obſeruandum eos, qui Ioachim vocabantur, indifferenter quoque Eliachim fuiſſe, ob ſignificationis ταυτότητα appellatos. Exemplum præbet rex Ioachim, qui & Eliachim 4. *Reg.*23. Et ſacerdos libri Iudith, qui *cap.*4. Eliachim, cap. autem 15. Ioachim. Atque hæc quidem ad illuſtrandam Virginis genealogiam, & ab illa Ioſephi *Mat.*1. diſtinguendam. In qua Iacob eſt verus Ioſephi viri Mariæ pater, cum in illa Lucæ Ioſeph dicatur fuiſſe Eli, *ſupple*, filius gener.

Iſtius 33 anno natus eſt Chriſtus, nempe poſt Hirtium & Panſam extremos Conſules, an. 42. id eſt, Auguſti Cæſaris, qui iam templum Iani clauſerat, & orbem pacarat, quadrageſimo primo. *Ireneus lib. 3. cap. 25*

Maria anno ætatis decimo quarto Filium Dei concipit, Martij die 25. *Auguſt.lib.4.de Trinit.cap.5.* Decimo autem quinto, 25 die menſis Decẽbris parit, vt in medio lapidicinæ foueæ oſtẽditur octauo Calẽdas Ianuarius. *Oroſ.l.7, cap.7*

Anni Christi | *Anni mundi.*

Summa 170.
Hinc Chriſtus an. 30.

3

ARISTOBVLVS. Cuius filij tres, Herodes rex Chalcidis.

Herodes Agrippa Ioſ.lib. 19. cap. vlt. poſt Philippũ Tetrarcha a C. Caligula factus, deinde rex totius Iudæa a Claudio creatus, quem corroſerunt vermes Claudio Imp. Act. 12. Iacobum maiorem interfecit poſt Chriſtum crucifixum an. 16. Iſtius filius erat Agrippa Iunior, qui tempore captiuitatis rex Iudæorum dicebatur Act. 24. & 25. filia autem Beronice, de qua in Actis ſimiliter. 4054

Herodias vxor Philippi, cõcubina Antipæ. Mar. 6

HERODIS magni filij.

ANTIPAS, qui & Herodes Tetrarcha Galileæ. Luc. 3. Baptiſtã interfecit, & Chriſtum cõprehenſum iocul ariter tractauit, anno regni ſui viceſimo. Vulpes à Chriſto dictus, Luc 13. Unà cum Herodiade Lugdunũ exulatum miſſus à Caligula anno 10. poſt interfectum Ioan. Baptiſtam. Cui ſucceſſit Herodes Agrippa, anno 2. eiuſdem. C. Caligula quem Iacobum ſecuri percuſſiſſe diximus.

ARCHELAVS, qui regnauit in Iudæa. Matth. 3. annis decem. Hoc in exilium Viennã ablegato, Iudæa in formã prouinciæ redacta eſt, & adiuncta Syriæ, eò miſſis prætoribus, vt Coponico: vt Pilato &c.

PHILIPPVS Tetrarcha Ituree & Trachonitidis, Luca 3.

Lyſaniam aliqui addunt è Luc 3. Abylinæ tetrarcham.

4091

Anni Christi.		*Anni mundi.*	
3	*Qui omnes cum tota poſteritate intra centum annos conſumpti ſunt.* HERODE REGE.	4091	*cap.7. Aug.lib.contra Iudæos,Paganos & Aria.cap.5.Niceph. lib.1.cap.12. Chriſoſt.in 1.cap.Luc.& hom.de natali Domini.& reliqui Eccleſiaſtici.* Paradoxum eſt ergo,quod Matth. Beroaldus docere conatur, Non in ſolſtitium hybernum,ſed autumnale æquinoctium. i.medium Septembris, natale Domini eſſe conferendum, lib.4.Chron.cap.2.quod inde Aegyptiæ & Gręcæ Eccleſiæ ſuos annos, & Latinæ ſuas Indictiones auſpicentur. Hæc enim ratio nihil ad iſtud pertinet. Nam illæ propterea non deſinunt Domini natale nobiſcum celebrare 8 Calend. Ianuarij. vt ex ipſarum faſtis & Calendariis, quæ nuper edidimus, apparet. Eſt æquè Paradoxum aut etiam magis,quod aliqui affirmant Chriſtum natum,Circunciſũ,Baptizatum,& Paſſum Paſchæ tempore,non menſe Decembri, quòd Iſaac menſe Niſan ſit natus,vt figuræ conſonet veritas.Nã falſum eſt Iſaac eo menſe fuiſſe natum,aut ſaltem indemonſtrabile. Deinde vt hoc demonſtraretur veritas & figura nõ ſibi per omnia perpetuò reſpondent,iuxta illud,Similia claudicant vno pede.Denique conſtans eſt hæc Eccleſiarum hiſtoria & traditio. Quod addunt Clementem Alexandrinum lib.1 Stromatum notare *quoſdam dixiſſe Chriſtum natum 24 aut 25 Pharmuthi.* Pharmuthi autem apud Aegyptios eſſe noſtrum Aprilem, interiicere debuerunt, *Hæreticos Baſilidis ſectatores.* Nam illud eſt quod Clemens notat,Baſilidianorum videlicet aliquos inter noua ſua figmenta,iſtud poſuiſſe contra receptam Piorum & aliorum ſententiam. Deinceps annos ferè 33 peragit cũ filio,& poſt eius crucem in domo Ioannis,alios implet vndecim,vt cuncti ætatis eius anni ſint quinquaginta nouem. *Niceph.lib.2.cap.3. ex Euodio Apoſtolorum ſucceſſore.* Aut.62 ex Euſebij & Saracenorum Chronicis,quaſi Domino annis quindecim ſuperſtes extiterit Circa annum(inquit)Domini nati 48 Maria virgo ad Ieſum Filium ſuum in cœlũ aſſumitur,vt quidam ſibi fuiſſe reuelatum ſcribunt. Obdormiſſe eam quidem veteres tradiderunt,ſed iidẽ, vt Athan.in Euang de Deipara,in ſepulchro mox reſurrexiſſe,ſicque corpore ſimul & anima in cœlum ſupra Angelorum ordines aſſumptam addiderunt. *Michael Syngelus auctor Græcus.* Sepulchrum eius oſtenditur in Olineti mõtis pede editiore loco,quàm ſit vallis Ioſaphat, vna cum Eccleſia circum ſepulchrum ſtructa ſubterranea. *Brocardus an.1283.* Ad eius dormitionem Apoſtoli & diſcipuli rapti conuenerunt. *Diony.de diuinis nominibus cap,3.* Quindecim annis poſt Chriſtum paſſum id factum creditur,qui fuit annus ſextus Claudij Ceſaris. Herodis 35 Magi adoraturi Chriſtum è Perſide,quæ eſt in Oriente terræ Iſ ael,venere. *Epiph.hæreſ.51.* duobus poſt horrendo morbo interit. *Ioſeph.* Aetatis anno 71. *lib.de regibus Iſrael 2 templ.*,Sepelitur Herodij,quę vrbs Hieroſolymis aberat iter duum dierum & ſemis. *Ibid.* Probabilius illud Ammonij Alexãdrini,Magi tertiodecimo die(nati Chriſti,Hieroſolimam noua quadam ſtella duce venientes, regem Iudæorum prædicant natum. *in Hermonia.* Vnde & Eccleſia eo die Epiphania celebrat. Vt videlicet è Perſide venerint, vel alio potius Orientis loco, quo mox,anno regni iſtius trigeſimo tertio,quatuor ante eius interitum Stella apparuit Regibus. *Verba D.Cypriani ſtatim initio*

ſermonis

Anni Christi. 3 | Anni mundi. 4091

ſermonis de Baptiſmo. Nam Magos fuiſſe Reges & topaïchas vetus eſt Eccleſiæ traditio. Tertul lib. contra Iudæos, & 3. in Marcionem Hieron. in Pſal. 71. Auguſt. lib. 3. de mirabilibus Script. cap. 4. & ad fratres in Eremo ſerm. 43. Hilarius lib. 4 de Trin. Idacius Clarius ad Varimundum Arianum vt Græcos taceam Athanaſ. q. 2. Variarum quæſtionum ad Antiochum principem, quas Reuclinus vertit, alias ab iis quæ in eius tomis vulgo extant. Feſtum Epiphaniæ diem (inquit) trium regnum appellamus. Cantacuzenum Apol. I. &c.

Nec verò ſolùm reges fuerunt, verum etiam fundamenta poſuerunt ampliſſimi illius regni Chriſtiani in India (inde enim venerant ex eius prouinciâ, quæ Tarſis appellabatur & hodie Tarſeſtan. *Hayto.*) quod qui tenuit per mille ducētos annos Presbyter Ioannes vocabatur, vtráque videlicet authoritate Eccleſiaſtica & ſæculari pollēs, donec ſub annum 1200. annis Tartarorum ſuccumberet, indéque Magni Cham imperium Mahometicum exoriretur. *Marcus Venetus in ſua peregrinat.* Petro Ioannis titulo ad magnum illum Abyſſinorum ſiue Aethiopum imperatorem Chriſtianum translato. *Oſorius in rebus Emmanuelis R. Luſitaniæ.*

Nec neceſſe eſt, vt magni Reges fuerint, cùm Deus ſæpiùs eligat infirmi ora mundi, vt fortiora quæque pudore afficiat. Reges autem appellabantur omnes more Orientis, qui ſceptro & diademate ex dignitate vti poterant, ſiue ſuæ eſſent ſpontis, ſiue alterius iuri ſubeſſent: & ſic à ducibus diſtinguebantur, vt Kimhi ſæpe notat. Quod hodie Tartari, Perſæ, Aethiopes, & reliqui Orientales obſeruant. Neque enim tam anxij ſunt & ſolliciti in diſtinguendo Rege & principe. Sic Catharina Alexandrina Coſtis regis. i. principis erat filia. Sic in Euāgelio cuiuſdā Reguli filium ſanat Dominus. Sic in veteri Teſtamento 30. Reges terræ Chanaā, quæ alioqui eſt perexigua, nec iuſtū regnū conficit, vna acie peremit Ioſue. Atque hæc cōtra Caluini Chriſto viſitationem principum inuidentis nequitiam.

Quatuordecim innocentium millibus in Bethlehem ab Herode interfectis, (*in Liturgia Aethiopum & Calendario Græcorum.*) Virgo fugit in Aegyptum, in locum, vbi hodie hortus balſamo nobilis & templum & crypta, in qua latuit ad Memphim ſiue Caïrum. *) Iouius.* Aiunt interea ſanctam Elizabet cum Ioanne Baptiſta fugientem trans Iordanem in ſpelunca montis latuiſſe.

Penes Herodis familiam regnum Iudææ fuit an 103. *R. Iaſé.* Intra illud tempus, omnes eius filij & nepotes miſere mortui. *Ioſeph. lib. 18. Ant. cap. 7.*

Et ſi autem Magi decimo tertio die poſt Chriſti ortum venerint, non tamē Herodes ſtatim infanticidium aggreſſus eſt, cum Virgo ſe iuxta legem purificarit, & Chriſtū in templo repræſentarit die poſt partū quadrageſimo. *Luc. 2.*

Diſtulit ergo in aliquot dies, vel menſes, vel etiam annos duos, vt videntur ſignificare Euangeliſtę & Macrobius Paganus. *Occidit pueros à bimatu & infra, ſecundum tempus, quod exquiſierat à Magis.*

Primum quia ſperabat quotidie Magos ad ſe redituros, vt videbantur polliciti. Deinde, quoniam præſentibus Romanis principibus, vt Cyrino, & Varo, qui in Iudæa erant ad deſcriptionem perficiendam, tantum ſcelus minimè audebat aggredi, in quibus etiam fouendis & prenſandis erat occupatus.

Tertio hoc maioris erat momēti, quàm vt impleri ſtatim poſſet, ſiue quia Alexāder & Ariſtobulus ipſius è Mariāma

HERODIS SÆCVLO.

4091

Anni Christi. | HERODIS SÆCVLO. | Anni mundi.

3 4901 filij nouas res & occaſiones captabant ad capienda arma pro imperio ſibi maiorum ratione debito,& à plebe delato,ſiue quoniam Auguſtum metuebat illis fauentem, & fortaſſe interpretaturum tantam cædem factam ſui cauſa vt deſcriptio pauciora capita complecteretur, ſicque minus colligeret è Iudæa.

Vtut ſit non eſt adortus tantum facinus ante 40 diem Nam tum contigit Chriſti præſentatio cum matris purificatione,& Simeonis occurſu, poſt quæ euaſit in Aegyptum.

Sic falſi ſunt Herodiani hæretici,qui Herodem Chriſtum lege promiſſum eſſe dicebant,& poſteris eius regni Iudaici perpetuitatem pollicebantur. *Tertul. de præſcript. Epiph.in Panario.Hieron.in Matth.*

Horum autem fit mentio in Baal Aruc. Herodes (inquit)rex adduxit Græcos ex deſerto,& educauit eos in loco culto,& fecerunt ſectam,vocatique ſunt de nomine ipſius. הורודיסיאי Herodiſiotæ:Quaſi hi gente non fuerint Hebræi,ſed Græci. Vt ſint fortaſſe hi,quos Iuſtinus cum Tryphone vocat ἑλληνιανὶς q.Græcanicos.

Herodes moriens reliquit regnum Archelao,& Antipæ Herodi Tetrarchiam.Sed Auguſtus regni dimidiam partem tantum Archelao aſſignauit, alteram dimidiam Antipæ & Philippo attribuit.

Turrim Antoniam Agrippinam,Phaſelium. Herodionem,in quo ſepultus fuit,Samariam,olim iam in cineribus iacentem,Sebaſtæ nomine,Cæſaream Paleſtinæ,quæ & turris Stratonis,Antidoniam, & Antipatridam condidit:innumera etiam opera in ſingulis Syriæ vrbibus,quas regebat,magnificentiſſimè ædificauit.

Theudas ſe prophetam prædicat,cui conſentit numerus virorum circiter quadringentorum,qui & tandem occiſus eſt, *Act.* 5. Quinquaginta annis, vt minimùm, inferiorem eum facit Ioſephus,*lib.20.Ant.cap.2.* Sed falſus eſt vt in deſcriptionis luſtro,vel duo fuerunt Theudæ.de quo pòſt.

Concilium Hieroſ. octauũ de loco in quo Christus naſceretur.Mat.2. & Ioſeph, lib.17.cap.3.

Auguſtus templum Iani, pace terra, maríque parta, tertio poſt vrbem conditam clauſit. *Dion.Sueto. in Auguſt.cap.22.*

Prouincias imperij deſcribit anno nati Chriſti, regni autem Herodis 33)per capita & familias, pro cenſu Iudæis viritim binas drachmas ſingulis annis indixit. Quod tributum poſtea illos eoſdem Veſpaſianus vbicunque terrarum tandem degerent,in capitolium inferre iuſſit. *Ioſephus:lib,7.de bello in Veſpaſiani triumpho,& Bud. de Aſſe lib.5.*

Eſt fortaſſe illud didragma exactum,Mat.7.

Qua occaſione Iudas Galilæus.cætera Phariſæus,auertit populum,*Act.5 Ioſ.lib.18.Ant.c.1.&* 8. Niſi quòd Ioſephus cum ſub Archelao ponit,de quo mox.

Ab eo deinceps ſecta Galilæorum quæ & Zelotarum, & Sicariorum,Romanos ſemotim repertos trucidantium *Ioſeph.de bello.*

Hanc deſcriptionem repetiuit Auguſtus Archelao exacto poſt an.14.*Ioſ.lib.8.Ant.c.*Nam vel falſus eſt Ioſephus annis 14,dum Cyrini deſcriptionem non ſub Herode,ſed ſub Archelao locat,vel præterita prima deſcriptione Secundam duntaxat memorauit, quòd in ea tributum exigi cœperit.

4901 Anno vrbis 752 cunctis gentibus ad pacem compoſitis(Nam etiam Parthi,Inde,Scythæ,Armenij legatos de pace miſerant) Iani portas tertio ipſe clauſit, quas æuo

3 per 12 ferè annos quietiſſimo ſemper obſeruatas,otio etiã

ipſa rubigo ſignauit, nec prius vnquam niſi extrema ſenectute ipſius, Athenienſium ſeditione, & Dacorum commotione patuerunt. Eóque anno (id eſt. 752 vrbis) natus eſt Chriſtus pacis auctor, &c. *Oroſ. lib. 6. cap. vlt. è Sueton. & Tacito.*

Nicolaus Damaſcenus hiſtoriam Phœnicum ſcribit. In Herodis gratiam precio veluti conductus ſacra hiſtoriæ multis mendaciis temerauit.

PATRIS teſtamento regnum Iudeæ conſequitur, Herodes autem Antipas annis 34 Tetrarchiam Galilea, Philippus Gaulonitidem, Trachonitidem, Bathaneam & Paniada, (quam Cæſaream Philippi appellauit.) Tetrarchiæ etiam iure, quibus Ituream Auguſtus poſtea adiecit, Lyſanias Abylinam (Luc. 3.) ſub Libano.

Nam Lyſanias quoque Herodis filius rectiùs è libro 20. Antiq. Ioſephi c. 8, quàm Ptolomæi Mennæi qui obtinebat principatum Calcidis, ſub Libano apud eundem lib. 8 Ant. c. 8, & lib. 1 Belli, c. 11. & 15. Nam iſte Ptolomæus viuebat ante Herodis Magni regnum.

Archelaüs rex Eleazarum pontificem fecit, qui ei deinde ſucceſſores more à patre inſtituto Sacerdotium, dedit.

Sub Chriſti quatuordecimum, nempe regni ſui decimo Romæ accuſatus fuit apud Auguſtum tyrannidis & crudelitatis, quòd tria millia Iudæorum, qui in templum confugerant, in Paſchate trucidaſſet, ſummúmque ſacerdotium traderet & eriperet quibus vellet. Quare tractus Viennam Galliæ, bonis publicatis, cauſam dedit, vt regnum Iudeæ deſineret, ac prouinciæ Syriæ adiungeretur, ex eo factis partim præfecturis partim toparchiis. *Ioſeph. lib. 17. Ant. cap. vlt. & lib. 18. cap. 1.*

Sic Auguſtus Iudæam iterum prouinciam facit, & Iuriſdictioni Syriæ attribuit, procuratore C. Coponio ei ad ius dicendum impoſito.

Pontificatum verò Iudæis, ſed ad tempus, permittit.

Duobus pòſt annis moritur, cùm ferè imperaſſet an. 56, vel iuxta Ioſ. 18 Ant. cap. 3. 57. menſes 6. dies 2.

Anna filia Phanuel Propheteſſa, & Simeon egreſſi an. 100 reliquiæ erant ſanctorum, qui Machabæorum tempora attigerant.

Zacharias Baptiſtæ parens, ſacerdos & propheta.

Ioannes Chriſti Baptiſta & præcurſor, qui R. Iohanan ſacerdos magnus appellatur *In Chron. Hebr. de rebus regum Iſrael 2 templi.*

Iohanan filius Zacchæi Hillelis diſcipulus, qui 120 annos vixit & excidio Romano interfuit. *Cozri.*

Chriſtus puer cum ageret annum duodecimum, cùm Ioſeph & Virgine è Galilæa Hieroſolymam ad feſtum Paſchatis progreſſus, in templo cum ſapientibus de lege Dei ſubtiliter diſputat. *Luc. 2.*

Neque poſthac vſque ad annum trigeſimum vlla illius mentio in Euangeliis celebratur.

Archelaus ſcelerum conuictus, Viennam in exilium relegatur, ipſius tetrarchia in prouinciam redacta, & fratribus in ſuis Tetrarchiis manentibus. quorum Philippus Cæſaream Herodes Tyberiadem iuxta fontes Iordanis vt gratiam Cæſaris inirent, ædificant.

Philippus Tetrarcha Paneadem auxit, & Cæſaream Philippi appellauit, ad radices Libani montis, vbi Iordanis fluuius exoritur.

Ann. Chriſti. 3 — *Ioſ. lib. 17. Ant. c. 10.* — 13

Ann. mundi. 4101

11

ARCHELAVS, an. 10.

Pontificibus Eleazaro, Ieſu filio See.

Preſide ſiue proconſule Syriæ Cyrino, vel Quirino.

Auguſto Cæſare.

13 — 4101

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Prætores Romani Iudeæ Præſides poſt Archelaüm.

15 *Ioſ. Ant. lib.18.c.3.*

1

a Coponivs an.1. 4101

Ieſu pontifice.

Auguſto Cæſare.

14 *Ibid.*

2

b M. Ambivivs an.1. 4102

Eodem Pontifice.

Auguſto Cæſare.

Ibid. 15

3

c Annivs Rvffvs an.1. 4103

Eodem Ieſu Pontifice.

Aug. Cæſ. qui eo anno mortuus eſt.

15 *Ibid.* 26

4

d Valerivs Gratvs à Cæſare Tyberio miſſus an.11. 4114

Pontificibus Anna, Iſmaële Eleazaro Annæ filio, Simeone Camithi. 4114

26

---

a Procvrator primus Iudeæ ab Auguſto miſſus.

Eo anno rediens Cyrinus præfectus Syriæ cum Coponio duce totius equeſtris ordinis & rectore Iudeæ repetit deſcriptionem, & cenſum didragmatis exigit, vt ſolebat in Syria, cui Paleſtina iam annexa erat. *Ioſep. Antiq. libr. 18. cap.1.*

Nempe Auguſtus iterum miſit per prouincias, qui ædium ciuitatúmque numerum deſcriberent, anno ſui imperij penultimo. *Dion. lib.56.*

Hinc Iudas Galilæus, cætera Phariſæus, arripuit occaſionem perſuadendi Iudæis, ne ſe recenſeri paterentur, tuendam eſſe libertatem, neque cuiquam mortalium eſſe cócedendum, vt ſe principem aut dominum appellaret. Hoc enim ſoli Deo tribuendum. *Act.5. Ioſeph, lib.* 18. *Ant. c.5. & 7 de bello cap.*28. Conditor Sicariorum & Zelotarum, qui gladio & ſica tuebantur hanc ſententiam & repugnantes mactabant *lib.7. de bello cap.*30. Nec vllis ſuppliciis reuocabantur ab ea opinione. *Ibid. cap.*37. adeò vt & pueri illa ſententia imbuti, pertinaci tormentorum patientia ſpectatores percellerent. *Ibid.*

Sed iam docuimus hunc eſſe in Herodis Magni luſtra conferendum.

Philiſtion mimographus.

M. Portius Cato duplicis quartanæ tædio ſemetipſum interemit.

b Et hic in procuratorem Iudeæ ab Auguſto, mittitur, ſic & ſequens.

Iudas alius à ſuperiore filius Ezechiæ Sicariorum dux, denique paſtor quidam Athrongos auertit populum poſt ſe docens tuendam libertatem. *Ioſ. lib.* 20, *c.*2. & 6.

c Avgvstvs an.56 imperij menſe 6. completo an. 15, Chriſti moritur.

Tyberium generum teſtamento inſtituit, qui ſequenti anno, qui fuit Chriſti decimus ſextus. M. Valerium Gratum procuratorem Iudeæ dedit.

d Hoc ſæculò cùm pontificatus non eſſet perpetuus, ſed annuus, atque arbitrio Cæſaris & prætorum deferretur, Exedra conſtructa fuit in templo, in quam ſeſe recipiebant ſummi pontifices, poſtquam ſuo pontificatu fuiſſent defuncti. *In tract. Iomd cap.*1.

Gratus palam vendebat ſacerdotij primatum, diſcedens Caipham pontificem conſtituit an. Chriſti 26.

Quadraginta annis ante bellum Iudaicum, Sanedrin. i. 70 iudices de conſiſtorio Gazith (locus erat Hieroſolymis vbi capitales cauſæ diſceptabantur) à Romanis ſublati ſunt; vniuerſa Iudæorum poteſtate ad Romanos prætores tranſlata. *In Aboda Zara cap.*1.

Mathematici Magíque ex Italia lege pelluntur. *Tacit.*

Thia inſula enaſcitur, *Plin. lib.*2. *cap.*87.

Cappadocia in prouinciam redigitur.

Cum Germanis bellum multorum annorum: de quo Tacitus: de iis Germanicus triumphat.

Germanicus Zenonem Armeniis regem dat. Cum Artabano & Parthis fœdus pangit.

Decius Tactarinam Numidarum regem ad Pagidam vincit. *Tacitus.* P. Dolobella poſt 4. annos occidit. *Idem.*

Hiſtriones Italia pelluntur. *Oroſ.lib.7.cap.4.*

e PROCVRATOR Iudeæ à Tyberio miſſus, anno Chriſti 26 Eius terrio, id eſt, decimo quinto Tyberij, quem iniiſſe dicitur 14. Calend. Septembris Silano & Nerua Coſſ. cum annum Chriſtus ageret 29. Ioannes Baptiſta pœnitentiá prędicare, & ad Iordané profectus, baptizare cœpit *Luc.3.*

Sequenti verò Chriſtus. cum iam inciperet trigeſimum id eſt, cum vigeſimum nonum & tredecim dies trigeſimi tranſegiſſet 8 Idus Ianuarias, venit ad Iordanem, & à Ioanne baptizatus eſt *Ibid.* Nempe menſibus quatuor & diebus nouemdecim poſt Ioannis manifeſtationem.

Inde (id eſt, poſt Baptiſmum) plenus Spiritu Sancto regreſſus eſt à Iordane, & actus eſt à Spiritu in deſertum diebus 40. *Matth.4, Luc.4, Marc.1.* Vbi obſeruandum Quadrageſimam eodem tempore fuiſſe à Chriſto peractam quo Chriſti Eccleſia eius æmulatione obſeruat, nempe paulò ante vernum tempus.

Reliquum anni tranſegit magis in exhibenda ſui notitia quàm prædicando Euangelio.

Ita vix ingreſſus trigeſimum primum prædicare cœpit anno 16 Tyberij Cæſ. Pilati quinto in biennium integrum & aliquot menſes. Nam dicitur paſſus 25 die Martij, quinto verò Maij aſcendiſſe in Cœlum, & decimo quinto effudiſſe Spiritum Sanctum, anno 18 eiuſdem Tyber. *Auguſtin.lib.4 de Trinit.cap.5.* Antea velut otioſus vixit communi vita, declarans ſe verum eſſe hominem, aliis prorſus ſimilem. *Theodo.lib.2. Polymorphi è dogmatica orat. Chryſoſt.* Fabrilia opera dum eſſet in humanis, vt aratra, vt iuga faciebat, ex his & iuſtitiæ ſigna docens & vitam negotioſam (Illic enim lego ἐνεργῆ non ἀεργῆ otioſam) *Iuſtin. Martyr in Trypho.* Hinc Nazareni Chriſtum τέκτονα fabrum appellant. Marc.6. fortaſſe, quia artem fabrilem exercebat. *Lyranus.* Vt vitam operariam & actuoſam commendaret, otium verò taxaret.

Anno ergo trigeſimo ineunte, nihil concionatus, ſed tantùm baptizatus eſt, ieiunauit, ſacrorum locorum & conuentuum frequentationi incubuit, teſtimoniis multis Ioannis illuſtratus eſt, ſui notitiam exhibuit, & ſocietatem primis diſcipulis, vt Andrææ, Petro, Philippo, Nathanaëli. Sic enim illum annum tranſegit, Mat, 3, & 4. Marc.1. Luc.3. Ioan.1.

Inde 31 ineunte 8 Idus Ianuarias ad nuptias Canam Galileæ adiit. Inde Hieroſolymam ad Paſcha. vbi flagris è templo profanos deiiecit. Deinde in Iudæa morans baptizauit per diſcipulos, Ioanne nondum miſſo in carcerem. Nam adhuc ille baptizabat in Enon iuxta Salim. *Ioan.3. & 4.* E qua digreſſus per Samariam tranſit, Samaritana conuerſa in Galilæá reuerſus filium reguli ſanat, & ſic ſecundum ſignum in Galilæa fecit. *Ioan.4.* Imminente autem Pentecoſte redit Hieroſolymam vſque ad Tabernaculorum feſtum *cap.7.* Et cætera perficit partim in Iudæa, partim in Galilæa vſque ad caput 11. Nã & interfuit menſe Nouembri Encæniis Machabęorũ. *Ioa.10.*

Anno poſt hac 32 inchoante ibidem Paſchatis (ſecũdi) tempus traducit. Et quia ſeniores populi ſæpe conſilium de illius nece habuiſſent, Hieroſolyma ferè abſtinet, & per Galilæam & trans Iordanem concionatur. Deinde relicta ciuitate Nazareth, cum audiſſet Ioannem carceri traditum, habitauit in Capharnahum in finibus Zabulon & Nephtalim. Sic ferè annum illum tranſigens. Atque hic incipiunt Euangeliſtæ tres Matthæus c.4, Marcus 1. Lucas 4. Nam non niſi propriè res Chriſti vnius anni deſcribũt.

Anni Chriſti. 26

e PONTIVS PILATVS, an.10.

Anni mundi. 4114

Qui anno ſexto Chriſtum crucifixit.

Pontificibus Anna & Caipha.

Tyberio Cæſare.

PILATI PRÆFECTVRA

36 — 4124

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Anno denique 33 & vltimo ætatis ineunte licet Princi-
pum animos haberet cognitos, Hieroſolymam ad Paſcha
tertium (ex inſtituto contendit, atque honorificè à plebe
26 4114 obuiam currente receptus, ad ſui perſecutionem eos con-
uertit. Vnde ſecuta eſt Mors, Reſurrectio, Aſcenſio, &c.
Mat. 20 ad finem vſque, Ioan. 11 & ſeqq. Quod tempus
fuit menſium circiter quatuor.

Communis tamen ſententia veteris Eccleſiæ eſt po-
tior, Chriſtum à baptiſmo ad crucem prædicaſſe tres an-
nos & ſemis conſule *Euſeb. lib. 1. hiſt. cap. 10. & lib. 8 de Præ-
par. cap. 2. Nicep. lib. 1 cap. 29. Orig. lib. 2. in Ioh. Bedam lib. de na-
tura rerum cap.* 47. Nempe vt trigeſimus ætatis ipſius an-
nus primus ſit miniſterij ipſius: Trigeſimus primus ſit
ſecundus, trigeſimus ſecundus dicatur tertius: deinde ſe-
quantur aliquot menſes ad perficiendum dimidium an-
num dimidiæ vltimæ hebdomadis Danielis. Vtut ſit, con-
ſtat ipſum orſum eſſe manifeſtationem ſui Tiberij 15 an-
no. *Luc.* 3. decimo autem octauo pro nobis mortuum
Nempe quoniam D. Ioannes ita tempora prędicationis
ipſius diſtinxerit, vt videatur per tria paſchata, & paulò
diutius prædicaſſe à baptiſmo ſcilicet ad crucem. *Ioan.* 2,
5. 6, 13. *Orig. lib. 2. in Ioh.*

PILATI PRÆFECTVRA.

Primum enim Paſcha, Ioan 2. quando primum eiecit
profanos è templo, id eſt, Paſcha anni trigeſimi Chriſti.

Secundum Ioannis, ſexto, quando multiplicationis
Panum & Piſcium miraculum edidit, indéque Euchari-
ſtiam promiſit, id eſt Paſcha anni trigeſimi ſecundi.

Tertium & vltimum Ioannis 11, 12, 13, & deinceps,
quando poſt ſuſcitatum Lazarum quæſitus eſt ad necem.
Id eſt, Paſcha anni trigeſimi tertij.

Cuius Paſchatis duntaxat mentio à tribus prioribus
Euangeliſtis mentio celebrata eſt, vt qui vnici ferè anni,
in quo paſſus eſt, poſt carcerem Baptiſtæ, hiſtoriam te-
xant, cum Ioannes Euang. prætermiſſo magna ex parte
anno illo, cuius acta à tribus expoſita fuerant. Superio-
ris temporis, antequam Baptiſta in carcerem clauderetur,
geſta narrarit. *Hieron. in Catalogo.*

Summa quæſtionis in eo hæret, Chriſtúſne primo illo
anno qui erat decimus quintus Tyberij & trigeſimus ip-
ſius prædicauerit, an potius Baptiſmo contentus ieiunio,
teſtimoniis Ioannis, ſtudio pietatis, & manifeſtatione, ſui,
à concionandi munere abſtinuerit ſeque ad illud dunta-
xat ſequenti anno ſubeundum præparauerit. Conſtant
enim cætera.

Quare temeraria eſt, nouationiſq; plena Gerardi Mer
catoris aſſertio Chriſtum quatuor annos prædicaſſe &
menſes aliquot, per quinque paſchata. Nam aduerſatur
contextui & filo Euangeliorum tria paſchata duntaxat
memorantium. Primum, vt docui, Ioan. 2. ſecundum 6, 3,
& vltimum 11 & ſequentibus capp. Deinde conſtantes
Eccleſiæ & patrum traditiones atque hiſtorias labefa-
ctat. Sed & vaniſſima ratione fulcitur, quod videlicet Mar
cellinus notet Valentinianum Imp. inchoaſſe imperium
poſtridie diei intercalaris. Vnde (inquit) conſtat initium
eius, nec ſurſum nec deorſum moueri poſſe, prima inter-
calatione in anno quarti conſulatus Cæſaris fixa. Nam ſic
eluditur. Primum Marcellinus in ſua illa temporis deſi-
gnatione errare potuit. Secundò, eſt incertum, an illa in-
tercalatio illo quarto anno Cæſaris fixa ſit, & non po-
tius tertio vt communis fert ſententia. Tertiò, illa inter-
30 4124 calatio Cæſariana correcta eſt ab Auguſto apud Macrob.
Satur. lib. 1. cap. 14 & fortaſſe etiam ab aliis ſiue Impp. ſiue

Anni Christi. 26 — *Anni mundi.* 4114

PILATI PRÆFECTVRA.

pontificibus,ſiue mathematicis, præſertim Alexandrinis, quibus cura iſta ſolebat demandari,vt conſtat ex hiſtorijs Eccl. Quartò,vt annus addi debeat communi calculo, à Iulio Cæſare ad Valentinianum,quemadmodum iſte contendit,cur obſecro,Chriſti vitæ potius ille additur,quàm vel Iulij vel Auguſti,vel Alterius. An quia veriores & certiores ſunt profanæ hiſtoriæ quàm eccleſiaſticæ?

Ignorantia conſulatus,quo natus eſt Dominus,vel quo paſſus,nonnullos coëgit errare,vt putarint 46 annorum ætate paſſum eſſe Dominum,*Aug.lib.2.de doctr.Chriſt.perſtringens.Tertul.Ireneum*,& qui poſtea vixit.*Caſſiodorum*.

Patitur autem Chriſtus anno vrbis 784, Olymp. 202 deſinente,mundi 4121 menſe Niſan, die Veneris, feſto ipſo Paſchæ,Luna Soli oppoſita,ſiue decima quinta Luna.i.die decimo quinto Martij,ſi modo Niſan Martio exactè reſpondebat.

Alioquin quia menſis eſt lunaris ferè cadens in Martium,& Aprilem communis ſententia eſt paſſum 25 Martij. Siquidem vt menſis apud veteres conſtanter ſit definitus,at non ſatis mortis ille dies, Nam Theophilus Cæſarienſis epiſtola aduerſus Quartodecumanos,Apoſtolorum vicinus eum contigiſſe ſcribit 11 Calen.Aprilis.i.22. Martij.Epiph.14.Cal.April.i.decimo nono Martij.Beda 10 Cal.April.i.Martij vigeſimo tertio .Nicetas & Eccleſiæ Orientales 10 Cal.Apr.i.23 Martij Lactantius,9 Cal.April. ſiue 24 Martij.Ter.lib.1.cõtra Iud. Chryſ.Ser,de Ioan.Baptiſta.Aug.lib.8.de Ciuit.cap.vlt.& lib.4.de Trinit.cap. 5. Cyrillus epiſt. ad Synodum Carthag. 8. Calend. April. ſiue 25 Martij,qui tunc in decimam quintã Lunam primi menſis Hebræorum incidebat,quam certiorem eſſe ſententiam diximus, etſi Paulus Foroſempronienſis 3. Calend. April.i. 30 Martij malit, Prætereo eos, qui vt refert Aug.Nonis Martij.i.ſeptimo.

Sed ab ea longius recentiores neſcio qua temeritate cedunt,menſem Martiũ,quo conſtanter veteres affirmant paſſum ac mortuum Dominum,in Aprilem commutãtes.

Nonnulli quidem,vt Mercator in 4 Non.Apr.i.ſecundũ diem anni quarti 202 Olympiadis;Alij vt Lucidus Samotheus & Rogerus Daccho in 3 Non.ſiue 3.Aprilis eiuſdẽ Olympiadis.Alij vt Ioan.de Monte Regio in 11 eiuſdem Apr.Hij;omnes,quòd alibi ſe non reperire dicant Pleniluniũ illius temporis,reuolutis cœlorũ gyris pro ſuo capite.

Sed his reſpondeo.Plenilunium quidem iuxta ipſorum calculos,non potuiſſe tum incidere in 25 Martij, ſiue per aureum numerum Faſtorum Romanorum ; ſiue per Cyclum Cæſaris.(Quanquam non eſt dubium , quin delirent,alioqui inter ſe conuenirent)at potuit per Hebræorum Calendaria , quæ iſtorum tabulas non ſequuntur.

Præterea per Nouilunium intelligi poteſt Luna duobus aut tribus diebus pòſt apparitura. Nam ſic Hebræi nonnunquam ſuas notant Neomenias, vt Lunæ curſus commodius cum Solis motu comparetur.

Denique Faſti Romani poterunt eſſe falſi. Quorſum enim ſæpius correcti ſunt?Eadem ratio de Tabulis iſtorũ Aſtronomicis.Quorſum enim aliæ apud alios vſque adeò diſcrepant,vt & ipſi diuerſum diem & menſem colligãt.

Agnum Paſchalem edit diei Iouis veſpera , qua decimus quartus Niſã terminari,& decimus quintus incipere iuxta legem debebat.Ita Romano more,pridie quàm pateretur Cœnam inſtituit,die,ſcilicet Iouis. Hebræo autẽ, ipſa nocte qua tradebatur,ſiue ipſo die,quo paſſus eſt,nẽpe die Veneris,qui ab ea veſpera,Iudaico ritu,inchoabat. 36 — 4124

Anni Christi. 26 — *Anni mundi.* 4114

PILATI PRÆFECTVRA.

Agnus debuit immolari decima quarta luna.id eſt, verbi gratia, die Iouis inter duas veſpe as, veſperam ſcilicet Iouis obeuntis,& veſperam Veneris ineuntis. Nam à veſpera & nocte diem naturalem Hebræi incipiunt.

Comedi autem decima quinta.i.mox poſt illam veſpertinam immolationem,die Iouis cadente, & nocte Veneris ineunte.

Quia tamen noſtri veſperam,in qua vetus Paſcha mādatum & nouum inſtitutum eſt,partem faciunt diei Iouis non Veneris,ſic dicendum.

Si Dominus decima tertia primi menſis cœnauit,paſſus eſt decima quarta,vt Græci ſentiunt.Si vero cœnauit decima quarta,vt nos,paſſus eſt decima quinta.Cu iuxta Hæbreos cœnauit & paſſus ſit eadem die,id eſt,decima quinta,

Nam Græci recentiores errant perſpicuè,dum diem Iouis putant fuiſſe decimam tertiam lunam, quadā conuiuij Paſchalis anticipatione, vt non in die Paſchæ, ſed potius ante eum ipſum diem cœnam Chriſtus fecerit. Impingunt enim illud trium, Matt.26,Mar.14,Luc.22. *Prima autem die Azymorum acceſſerunt diſcipuli ad Ieſum dicentes,Vbi vis paremus tibi Paſcha?* quo loco addit Lucas,*quando* neceſſe erat *immolari Paſcha.*

Interim quocunque die comederetur paſcha. abſque Azymis comedi non poterat, Exod.12,Deut.16.In quo etiam ipſi falluntur.

In cœnaculo autem magno,ἐςρωμένῳ,Stromatibus ornato Luc.22.veſte profana, vt hæretici putant,neque veterem cœnam celebrauit, neque nouam inſtituit, ſed ritu Iudæorum,apud quos pater familias(*Baal Habbainh*)vel qui ſolennitati præeſt perficiens ea, quæ in templo ritè inchoata ſunt,(Inde enim agnum,prius ſacrificatum à ſacerdotibus,accipiebant,& in locum ſacro conuiuio deſtinatum cum ceremoniis & ritibus certis exportabant)primò ſe zona præcingit ad id parata & dedicata, calceos certos induit, baculum tanquam pedum paſtorale manu tenet, Exod. 12. Deinde frontem coronamento quodam circūuoluit Exod,13.quod Moſes *Totaphat* appellat,Euangeliſta *Phylacterium* (capitis)Noſter interpres appenſum quid ſupra oculos,Recētiores Frontale, vt apud Paganos flamines q. filamines, Iudęi hodie *Thephillath Sel Ros*, q. oratorium capitis,quòd eo Iudæi in precibus & orationibus quotidie vtantur miro artificio. Tertio Manipulum in brachio ſiniſtro.Erit, inquit ibid.Moſes quaſi ſignum in manu tua, & quaſi appenſum quid ob recordationem ante oculos tuos,eo quod eduxit vos de terra Aegypti. In Euangelio Phylacterium(brachij,)Iudæi hodie *Tephilat Sel Iad(oratorium manus.)*

Quarto tunicā ſiue veſtē quadrangulā, manicarū expertē,quæ reliquis omnibus indumentis ſuperimpoſita è quatuor angulis ſiue extremitatibus emittit fila retorta ſiue fimbrias,Num,15,vbi hoc veſtis genus in precibus & ſolēnitatibus imperatur,Moſes *Tſiſit* appellat,Iudęi hodie *Talith* q.inuolucrū ſiue induſiú,nō admodum differens ab Ephod lineo,quo aliquando Dauid vſus eſt Et *Arba Canphoth* q.quatuor anguli ſiue extremitates, Vide Eliam in *Tisbi*,& librum *Arba Turim* tractat.*Orech Chaim c.*11. Nā cum his ſacris ornamentis celebrabatur nō tātum cœna paſchalis,ſed & Aphicomim ſiue ...p.i.cœnula Hebræorū,quā idem paterfamilias vel conuiuij princeps tenebatur perficere cum precationibus, benedictionibus & ce-

36 — 4124 remoniis expreſſis à Fagio,Deut.8.& Caſſādro in Liturgi

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

çis c.1.Eos enim ritus Chriſtú in ſua cœna, præſertim vt à
D.Luca deſcribitur.obſeruaſſe docét, vel potius illam cœ
nulam in ſuam commutaſſe iiſdem penè ritibus & forma. 26
Lingua Hebræa,nō vulgari Syriaca cōſecraſſe,ſuamq; 4114
cœnam celebraſſe videtur,quia Syriacā nondū ſibi ſuiſque
myſteriis cōſecrauerat.Item quoniam tota actio Paſchalis
ſolennitatis,lingua purè ſancta peragebatur,(quam habes
apud Fagium,Deut.8.)vt & reliqua Iudæorum ſacra.

Linguam deinde Hebraicam, id eſt, Chaldaicam ſiue Syriacam,qua tum Hebræi loquebantur,Græcam & Latinam Crucis titulo dedicauit, *Hiero.in Nepotiano Epit.*Ex quo deinceps quatuor has linguas Eccleſia ad ſua myſteria & ſacra tranſtulit. *Hebream*,quæ iam antiquitus ſancta erat apud Nazaræos, alioſque Hebræos, Indos, & pleroſque Orientis populos. *Syriacam*, apud Syros, Maronitas, Meſopotamios, Aſſyrios , Neſtorianos in Perſide, Armenios,(niſi quod eorum plerique iam lingua ſua Armenica celebrāt qui proinde à Græcis male audiunt) Arabas, Aegyptios,(qui tamen olim Græcè id faciebant)Iacobitas ſiue Nubianos, Abyſſinos(nam lingua Tangica,qua eorum Liturgia ſcripta eſt non eorum eſt vulgaris,ſed Chaldaicæ veteris dialectus) & reliquos Aſiæ maioris ac Africæ prope Aegyptum populos.Græcam apud Græcos,Inſulanos maris Mediterranei ad vſque Siciliam, Cilicas, Pamphylios, Lycios, cæteróſque minoris Aſiæ, Georgianos, Colchos, Moſcouitas & alios Aſiaticos Septentrionales, Antiochenos,&c.Latiná in his orbis Occidentalis regionibus & Moxarabea.i,Occidua Africa,in qua ſe Chriſtianis Arabes ſiue Saraceni infuderunt.Hinc Hiero.in Epitaphio Paulæ ad ſepulturā Paulæ peregrini,qui ex cunctis linguis cōuenerant Hebræo dūtaxat, Græco,Latino,Syróque ſermone,Pſalmos triduo perſonarūt, quouſque in Specum Domini conderetur.Hæc contra Caluinolatras, qui linguis aliis barbaris & profanis barbariem in ſacra ſolennia inducere Sanctorum per totum orbem cōmunionem,quatuor his linguis comprehenſam diſſoluere,& titulum Crucis corrumpere conantur,quamuis ſcriptū ſit
in libris Pſalmorum, Ne corrumpas tituli inſcriptionem 4131
(Pſal.56.&c.)Nicolaus Pap ad Michaëlem Imper.

Qui putant Iudæos iuxta conſtitutiones Rabbinicas, diem decimum quartum Niſan.i.diem Iouis,in diem decimum quintum i Veneris tranſtuliſſe,& Paſcha in Sabbatum,quaſi Chriſtus crucifixus non ſit ipſo Paſchæ feſto, ſed peruigilio,errant Nam Iudæi perpetuo fuerunt tenaces cùm omnium,tum illius Moſaicæ legis Exod.12,verſ. 6,18.Leuit.23.verſ.5.Num.9.verſ.2.3.

Imponunt autē impudenter Rabbinis Paulus Brugenſis & Múſterus in Calēdario & in 26.Mat.quādo eos fingunt docere Paſcha eſſe transferendū in Sabbathum,ſi in diem Veneris labitur,ne duo feſta coniungantur,tumque Paſcha eſſe immolandum 15.luna,nō 14.Nam Abben Ezra in 23.c.Leuitici nominatim docet maiores ſuos numquā tranſtuliſſe Paſcha,quādo occurebat בדו i.feriis 2.4.6,ſiue diebus Lunæ Mercurij, Veneris.Itaque & Chriſtus & Iudæi pariter vero die celebrarunt paſcha.Nempe ſub finem diei Iouis, inchoante die Veneris, quo quidem paſſus eſt Dominus,tanquam vero & ſolenni Paſchæ feſto.

Nec eis fauet,quòd dies ille Veneris *Ioan.*19.Paraſceue nominatur,& expreſſius in quibuſdā exēplaribus,ſed cor-
ruptis opinor,Paraſceue Paſchæ.Nam illis erat ſciendum, 36
quemlibet diē Veneris ab Hebræis nominari Paraſceuen, 4124
ſiue vt loquuntur ערוב Erub,quòd illo præparent , quæ-

PILATI PRÆFECTVRA.

Anni Chriſti. Anni mundi.

cumque ſunt neceſſaria die Sabbati ad veſcendum ſedẽdum, aliquid aliud faciendum. Ita dies ille erat Paraſceue. nõ quidem conſecuturi Paſchatis, ſed Sabbathi. vel ſi probas illã alterã lectionem, erat Paraſceue Paſchæ, i. dies Veneris Paſchæ. Sumitur enim hic relatum pro abſoluto.

36 4124 Phlegon Adriani Cæſaris libertus lib 1. Chronogra. Eclypſis factæ, dum Dominus de cruce penderet, meminit ad 103 Olympiadem.

Dionyſius Areopagita, tum agens annum ferè 25 in Aegypto philoſophatur. vixit an. 90 ad vſque Domitiani tempora.

Apollonius Sophiſta & Aſtrologus Areopagitæ amicus, Heliopoli Aegypti, quæ hodie Damiata.

Chriſto paulò ante mortuo, Pilatus noctu imagines Cæſaris in templo ſtatuit. Quod primæ ſeditionis & turbarum Iudææ ſeminarium fuit, vt qui pacis principem de medio ſuſtulerant, in diſſenſionis & belli præſidis Satanæ inciderent poteſtatem.

Acta Apoſtolorum Lucæ exordiuntur à die, quo Chriſtus aſcendit in cælum vſque ad Neronis annum tertium quo Paulus ſub militari cuſtodia Romam ductus eſt, id eſt, à Chriſti 33. ad 58 qui numerus eſt annorũ viginti ſex.

Anno ſecundo à morte Chriſti, id eſt, vigeſimo Tyberij, Pilatus ſacrum theſaurum, quem Corbonam vocabant, in Hieroſolymorum aquæ ductum expendens, ſecundæ ſeditionis præbuit ſemina.

Eodem Paulus conuertitur.

Moriuntur Philippus Tetrarcha Itureæ & Traconitidis regionis, frater Herodis Antipæ Tetrarchæ, & Lyſanias Abilinæ Tetrarcha Ptolomæi Mennei filius, qui & obtinuerat principatum Calcidis, ſub Libano, i. Abilinæ. *Ioſeph. de bello cap.11.*

Quare Herodes Aggrippa Herodiadis frater, ad alterã iſtarum Tetrarchiarum aſpirans, Romam ad Tyberium venit. Sed fruſtrà. In patriam rediens, in turri ſe incluſit, vt illic ſe ære alieno obſtrictum fame necaret. Hoc cognito Herodes Antipas Herodiadis pellicis fauore, ei neceſſaria ſubminiſtrauit.

Deinde Romam rediit, & à Caio Caligula vtramque Tetrarchiam eſt conſecutus accepto Regis titulo, *Act.12.*

Ingratus poſteà, Antipam apud Caium accuſauit, & eius Tetrarchiam obtinuit, vt ſic tribus potiretur.

Armeniam à Parthis occupari, Meſiam à Dacis & Sarmatis. Gallias à Germanis vaſtari Tyberius negligit. *Suet.*

Apitius helluonum prodigioſiſſimus, de quo Suidas.

Nouellius Mediolanenſis tres vini congios vno hauſtu ſine reſpiratione ebibebat.

PILATI PRÆFECTVRA.

Sequũtur principes à Chriſto paſſo ad captiuitatem, quandiu ſepulta Synagoga.

I

36 *Ioſ. Ant. lib.18.c.6* a VITELLIVS præſes Syriæ & Iudææ an.3.

39

a ANNIS quatuor poſt Dominum crucifixum, Vitellius Ioſippũ Caipham deponit, & Ionathan Annæ filiũ ſubſtituit. *Ioſeph. lib.18. Ant.cap.6.*

A quo Caiphà ad captiuitatem vſque pontifices fuêre vndecim.

Pilatum ad Tyberiũ vt ſe de multis criminibus purgaret eodem tempore tranſmiſit, qui non multopoſt, C. Caligula Imperatore, ærumnis ſuccũbens, ſe ſua manu peremit. *Euſeb.lib.2.hiſtor.cap.7. Oroſ.lib.7.cap.3.* E Gentilium

4127

ſcriptis paulo aliter Suidas in Nerone. *Anni Christi.*

[l] Succeſſorem Pilati à Tyberio miſſum his annis tribus, quos Vitellio Syriæ prȩſidi aſſignamus, aliqui Marcellum 39
faciunt.

Chriſti 38, Tyberio Imperatori Caius ſucceſſit. Qui ſtatim Agrippam Herodem Ariſtobuli filium Herodis magni nepotem regem appellauit, atque ei Tetrarchias Philippi & Lyſaniæ conceſſit annis 4.

Anno verò 41 Herode Tetrarcha Lugdunum relegato, Galilæam quoque adiecit.

De Gamaliele multa hîc Hebræi narrant, Eum contra hæreticos (nos Chriſtianos intelligunt) condidiſſe benedictionem, quæ in ſolennibus precationibus recitaretur, cum aliis octodecim iam à temporibus Ezræ vſurpatis. *in Talmud cap. Tephillith, Huſſabar.* Hanc hodie in ſuis Synagogis canunt, ter nobis ſub Nazaræorum nomine imprecantes. Addunt eum perueniſſe ad captiuitatis tempus, & in ſuo Iudaiſmo ſenuiſſe. Vitam à Tito obtinuiſſe precibus R. Iohanan Ben Zachai, cuius magna eſſet apud ipſum authoritas, *Ioſippus.* Sed mentiuntur. Nam Chriſtianum fuiſſe Clemens in recog. teſtis eſt oculatus.

Samaria, Phœnicia, Syria Euangelium recipiunt.

Barnabas primus Romæ Chriſti fidem prædicauit, viuo adhuc Tyberio, & paulò poſt in Iudæam rediit. *Clemens lib. 1. hiſtoriarum, & Doſitheidin Synopſi.*

Clemens Romanus ab eo commotus, & deſiderio fidei accenſus, paucis diebus ad res ſuas componendas ſumptis, breui poſt eius diſceſſum in Iudæam nauigauit, & à Barnaba Cæſareæ reperto, ad Petrũ ductus, & ab eo plenè conuerſus, factus eſt comes peregrinationum illius. Multa ſcripſit, inter cætera libros hiſtoriarum. Sic enim vocat Beda libro de Temporibus c. 3. quos de actis & diſputationibus Petri cum Simone Mago ſcripſit, & Ruffinus in Latinum conuertit.

Hinc deinceps vſque ad Neronem qui anno Chriſti 55, 39
id eſt, vigeſimo tertio Claudio Imper. ſucceſſit. Apoſtoli *Ibi. c. 11.*
& Diſcipuli toto terrarum orbe diſperſi, Chriſtianorum
nomen latè in omnes Prouincias propagarunt. 43

Candace regina Æthiopum, Phraartes Parthorum, Iuba Maurorum quondam regis F. doctiſſimus, Abagarus Meſopotamiæ, Bardeſanes Babyloniæ reges.

b Petronivs Iudææ præfectus Caij imaginem inferre in templum tētauit, non ſine multorum Iudæorum renitentium tumultu. Quare irritatus Caius Caligula, vi Iouis idolum inferre decreuit in Templi aditum, nõ ſuſcepta Philonis legatione. *Ioſeph. lib. 18. Antiq. cap. 11.*

Quod etiam auſus eſt Adrianus Imperator. Vbi quondam (inquit Hieronymus in 2. Eſaiæ) erat templum & religio Dei, ibi Adriani ſtatua, & Iouis idolum collocatum eſt, Quæ ſanè implebant vaticinationem Danielis, qui ſcripſerat, in propinquo fore ruinam Iudæorum, cùm in loco ſancto poſita eſſet deſolationis abominatio. Sic enim Hebræi idola & impios cultus nominant.

Ab eo ergo tempore cuncta Iudæis peruorsè cedere cœperunt, vt præmonuerat Chriſtus prophetarum numen. *Matth. 24. & Mar. 13.*

Caligula diuinos ſibi honores exhiberi mandauit,

C. Flaccus prætor Aegypti, Iudæos valde torquet in Aegypto. *Philo in Flaccum*

Philo Romam legatus venit, vt C. Caligulam ſuæ 43
genti placaret, Sed nihil obtinuit, imò eſt periclitatus.
Hier. in catal.

Anni mundi.

4127

Pontifice Ionathan. Annæ filio.

Tyberio, deinde C. Caligula an. 4. Cæſaribus.

Agrippa Herode Ariſtobuli F. Iudæorum rege.

b Petronivs miſſus à Caïo Caligula an. 4

Theophilo fratre Anani pontifice. 4131

Caio Caligula Cæſare.

Agrippa Herode Iudeæ rege.

4131

Anni Chriſti.		Anni mundi.	

Quanta Caij principis imperio Iudæis mala acciderint, multis libris explicauit, in quibus eſt liber de ſua legatione ad Caium.

43 Appion Grammaticus, contra Philonem & Iudæos ad
4131 Caium mittitur. *Ioſeph.lib.18.Antiq.*

Contra Iudæos in omnibus vrbibus ſeditio, ſicque pœnas ſuis ſceleribus dignas luere incipiunt.

Herodes Antipas ab Herode Agrippa accuſatus apud Caium, quòd amicitiam firmaſſet cum Parthis, Lugdunũ in exilium cum Herodiade mittitur. Illic vterque miſerabiliter & in ſumma egeſtate moritur, pœnas luens interfecti Ioannis Baptiſtæ, & irriſi Chriſti.

46 Tetrarchia Agrippæ datur. Iudæa, Samaria, & Cæſarea deinde adiiciuntur.

Ioſ. Ant. lib.19.c.7 Cædes ingentes Iudæorum factæ Babyloni, &c. *Ioſ. cap. vltim.*

3

C MARSVS an.3.

Eodem pontifice.

Claudio Cæſare.

Agrippa Herode Ariſtobuli filio Iudæorum rege.

4134 Adminocius Bellini Battauorum regis filius in deditionem acceptus. *Suet. Oroſ. lib.7.cap.5.*

Exacto ſeptennio poſt mortem Chriſti, duodecim Apoſtoli aſcenderunt Hieroſolymam. *Clemens lib 1.hiſtor.*

Nam Iacobus Ioannis frater adhuc erat in viuis. Quippe non tertio anno à morte Chriſti occiſus, ſed vt minimum, decimo. ſub Claudio aliqui rectè.

a HERODES Ariſtobuli F. cognominatus à Ioſepho *lib. 19.cap.vlt.* Agrippa iam rex Iudeæ à Caio factus, à Claudio rex Iudçæ & Samariæ appellatur annis 3.

Hic S Iacobum occidit, & D. Petrum in carcerem coniecit. Ita reges Iudçorum tertium. Nam poſtea ſub Romanis iterum, ſiue Regibus.

Conſumptus a vermibus, expirauit. aliquanto poſt interfectum Iacobum Ioannis fratrem, anno regni ſeptimo, id eſt, Claudij Imper. tertio.

Poſt quam ab ipſo quartam Tetrarchiam .i Iudæam. obtinuiſſet cui Romæ nauauerat operam, vt conſequeretur imperium. Regnum eius prouincia facta. *Cuſpini.*

Hieroſolymis catenam auream, quam ei Caius dederat, ſuſpendit. Inde theatrum more Romano conſtruxit, & amphiteatrum & alia plurima monimenta.

Habuit fratrem Herodem regem Calchidis. Reliquit Agrippam filium annos 17 habentem, & tres filias, Beronicen, Mariam & Druſillam.

Eius filius Agrippa iunior, rex primùm Calchidis, deinde Thraconitidis, vſque ab quintum annum ab excidio Patrii in integrum non ſucceſſit, ſed in Tetrarchia trans Iordanem. Vſque ad excidium perſtitit in Romanorum amicitia. Itaque in eius prouincia, bello Iudaico excedentes Chriaſtiani, tutò vixerunt. Paulum audiuit. *Act.25.*

Chriſti 44 Petrus Romam primum venit, atque ibi ſe pontificem geſſit.

Iudæa miſerè à Magis & latronibus affligitur. *Ioſeph.lib. 20.Ant.cap.10.Tacit.lib.12.*

Helena Adiabenorum regina & Izates rex pietate clari. *Ioſeph.lib 20.cap.2.3.5.Tacit.lib.12.*

Gotarze Parthus bellum gerit. *Tacit.ibid*

Abbarus Arabum rex, *ibid.*

Bellum Britannicum, Britannia ſubacta. Orchades inſulæ imperio adiectæ.

Petrus Romæ Euangelium prædicat à Claudij ann. 2.
46 4134 quo primum Romam venit ad Cathedram Apoſtolicam illic figendã, vbi ſedes Idololatriç erat præcipua, vſque ad

annum

annum 6.eiuſdem. Tunc enim ad tempus diſceſſit. Sicque illam tum præſens, tum abſens, vt neceſſitas tulit, vſque ad vltimum Neronis. per annos 25. adminiſtrauit. Hiero. addit ad expugnandum Simonem Magum eò veniſſet.

d MISSVS Iudęæ procurator à Claudio poſt mortem Agrippæ regis. Ita Iudæa iterum ſub Romanis, & Syriæ prouinciæ attributa.

Agrippa ſecundus, Herodes, id eſt, primi Agrippæ interfectoris. D. Iacobi frater Calcidicæ in monte Libano Rex creatus, inde poteſtate pontifices inſtituendi accepta, ſub Claudio moritur.

Theudas Magus, qui ſe prophetam dicebat, viris quadringentis contra Romanos eductis, captus occiditur. *Act.5. Ioſeph. lib.20. Ant. cap.2.*

Hic enim eum locat, ſub Cuſpio Fado, qui non niſi adiit preturam poſt Paſſionis duodecimum i. tertio Claudij exacto, vt ipſe ait, lib.19 Ant cap. vlt.

Quod ſi in Prætore non fallitur, D. Lucas hiſtoriæ ordinem non eſt ſequutus, ſed per hyſterologiam capite Actorum quinto narrauit, quæ erant commemoranda poſt nonum, id eſt, poſt Pauli conuerſionem.

Sed ſimplicius Ioſephum fuiſſe hallucinatum, idque annis quinquaginta vt minimum, quemadmodum & quatuordecim in Deſcriptione, quam collocat ſub Archelao filio, quæ conſtituenda fuerat ſub Herode patre, de quo ſuprà.

Philo ſecundo venit ad Claudium pro Iudæis. Tum Romæ locutus fertur cum Petro Apoſtolo, eiuſque habuiſſe amicitias, ideóque Eccleſiam Marci diſcipuli Petri ornaſſe laudibus *Hieron. in Catalogo.*

Claudius Iudæos tumultuantes impulſore Chriſto. (id eſt, propter Chriſtum) Roma expulit, *Sueto. in Claudio.* Vbi fortaſſe Iudæos Chriſtianos vocat. Nam Pagani primos Chriſtianos eo vocabant nomine, quòd ex Iudæa duxiſſent originem, libris Iudaicis. i. prophetis niterētur, Chriſtus eſſet Iudæus, Apoſtoli, &c. vt Rutil, Gal. lib.1. Itinerarij. *Tacit. lib.21.*

Anno 16. poſt Chriſtum crucifixum, cum antea diceremur diſcipuli, fratres, Galilei, Ieſſei Nazarei, *ἰεσσαῖοι*, Therapeutæ, & à Paganis Iudæi. Chriſtianorum nomen ſumus Antiochiæ conſequuti *Suidas Act.11.*

Hoc anno mater Domini corpore in cælum aſſumitur. *Euſeb. Chron. &c.* circa 48. ſcilicet ætatis, Paſſionis filij decimum quintum.

Fames totum orbem occupat, maximè Iudæam, quam Agabus prophetauerat. *Act.11.*

Helena Adiabenorum regina veniens Hieroſolymam, adorandi cauſa, multis pecuniis comparatum frumentum ex Ægypto, pauperioribus diſtribuit. Eius ſepulchrum pro portis Hieruſalem nobile conſtruitur.

Simon Magus à Claudio honoratur ſtatua propter Magiam. *Iren. lib. 1. cap.19. Iuſtin. Martyr ad Antoninum.*

e HIC erat frater Philonis Iudæi. *Ioſeph. lib.18. Ant. cap. 8. & 10.* procurator Iudææ à Claudio factus.

Inter Conſulares Veſpaſiani amicos ſtatuam habuit, ex Iuuenale.

Herodes Calcidicæ rex moritur.

Inde Agrippa iunior primi Agrippæ filius Rex Calcidicæ à Claudio appellatur an.8. imperij. Nam hic Agrippa fuit huius nominis tertius.

Inter Theraſiam & Theram, orta eſt inſula triginta duum ſtadiorum.

Anni Christi.		Anni mundi.
46		
49 *Ioſep. li. 20. Ant. cap.1.*	4 d CVSPIVS Fadus an.3.	4137
	Eodem Pontifice.	
	Agrippa Herode Iudæorum Rege.	
	Caßio Long: Preſide Syriæ.	
	Claudio Cæſare.	
49 *Ibid.*		
51	5 e TIBERIVS ALEXANDER Alabarcha an.2.	4139
	Iiſdem Sacerdotium & imperium adminiſtrantibus.	
51		4139

Magna

Anni Chriſti.

51

6

Ibid. f VENTIDIVS CVMANVS an.3.

54

Pontificibus Simone Boëthi filio, Ionatha Annæ filio, Matthia.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

54 *Ibid. c.5. de quo Act.24.* *Quadrato Syriæ præfecto.*

57 *Claudio Cæſare.*

7

g ANTONIVS FOELIX an.3.

Pontifice Matthia, deinde Elinæo.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Claudij Cæſaris duodecimo.

57

8

Lib.2.c. Ant.c.7. Act.25. & 26. h PORTIVS FESTVS miſſus à Nerone an.3.

60

Pontifice Ioſepho Camæ filio, deinde Anano Annæ filio.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

9

i ALBINVS an.3.

60 *Ibid.c.8.* *Pontifice eodem & Ieſu Gamalielis filio.*

63

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Nerone Cæſare.

Anni mundi.

Magna Aſiæ pars per Paulum ad Chriſtum conuerſa. *Act.* 16.17.18.

f FESTO Paſchæ Hieroſolymis orta eſt ſeditio inter pontifices & principes populi; Ad portarum limen populo accurrente, triginta millia Iudæorum perierunt, inter

4142 quos Ionathas pontifex. *Ioſ.lib.*20. *Ant.c.*4. *&* 2. *de bell. c.*11.

Cumanus exilio damnatur.

Bellum Parthorum inter Gotarzin & Bardanē. Occiſo Bardane, Gotarzis regnum obtinet. *Tacit.lib.*11.

Iacobus frater Domini Liturgiā ſiue miſſam promulgat, quæ Græcè habetur. *In 6. Synodo Conſtan.can.*32. Vnde ab Apoſtolis primus conſtitutus fuiſſe dicitur Epiſcopus & λειτουργὸς. *Egeſippus apud Euſeb.* λειτουργὸς. i. ſacrorum ſolennium adminiſtrator, officiarius, miſſarius. Hinc Miſſam Græci vocant λειτουργίαν.

g APVD hunc Paulus accuſatus ſeipſum defendit. Agrippa tertio regnante, cum anno proximo 55, Verbo Dei in Aſia, Macedonia, Græcia prædicato, Hieroſolymis à Iudæis fuiſſet captus & Fœlici traditus, à quo per biennium in cuſtodia habetur.

Seditio inter Iudæos & Gentiles in Cæſarea Paleſtinæ.

Veſpaſianus miſſus à Claudio in Germaniam, deinde in Britanniam trigeſies & bis cum hoſte conflixit, viginti

4145 oppida cepit & Vectam inſulam.

Ægyptius quidā impoſtor plurimos Iudæorum ſeducens à Fœlici perfide opprimitur. *Act.*21. *Ioſ.lib.*20. *c.*12.

h Fœlici à Iudæis accuſato ſucceſſit Feſtus, à Nerone miſſus.

Is Paulum, cum Cæſarem appellaſſet, Romam poſtero die miſit Iulio Centurioni traditum, vbi per biennium manſit, omnes, qui ad ſe adibant recipiens, regnum prædicans, & liberè ac ſine impedimento docens, *Act.vlt.*

Ad Feſtum viſitandum Agrippa rex (Calcidicæ.ſ.) venit. *Ibid.*

Ananus Paulum pugnis percuti iuſſit. *Act.*25.

Is erat Sadduceus, vt è Ioſepho & Egeſippo Nicephorus docet *lib.*2.*c.*38.

Bellum Parthicum ob Armeniam. Corbulo Syriæ proconſul Tyridatem Armeniæ regem fugat, Artaxata regni metropolim comburit. *Tacit.*

Aziazo Emeſeorum rege mortuo frater ſucceſſit, &

4148 minoris Armeniæ principatus Ariſtobulo Herodis Calcidenſis filio à Nerone conceditur. *Ioſ.c.*11.*lib.*20.

i FESTI morte audita à Nerone miſſus. *Ioſ.*20. *Ant.c.*8.

Interim Anani pontificis iuſſu Iacobus frater Domini, de templo præcipitatur, ob cuius necem populus credidit conſequutam fuiſſe Romanam calamitatem. *Ioſ.lib.*20 *Ant.c.*8.

Rexit Hieroſolymitanam eccleſiam annis 30 vſque ad Neronis ſeptimum, qui ſeptimus erat antequam Romæ D. Petrus crucifigeretur.

Itaque epiſtola Clementis ad Iacobum fratrem Domini Hieroſolymorum epiſcopum; non ad hunc ſcripta eſt, qui & Apoſtolus fuit & Iacobus Alphæi, ſed ad ſucceſſo-

4151 rem alium, de quo in Liturgia Æthiopica & apud Epiphanium contra Antidicomaritas, & eundem Clementem in lib. Recognitionū quibus locis celebratur mentio trium Iacoborum, quorum duo Apoſtoli; tertius ſimpliciter frater Domini epiſcopus Hieroſolymitanus appellatur.

In epiſcopatu ſucceſſit Simon frater. *Egeſippus.*

Miſerunt Iudæi nuntios Romam aduerſus Paulum &

Anni Christi. — *Anni mundi.*

Agrippam regem. Paulus vinctus an. 2. Neronis, Marcellino & Auiola coſs, *Caſſiod.* Anno Neronis 4 Romam peruenit. Manſit autem biennio toto in ædibus à ſe conductis, & ſuſcipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum, prędicans regnum Dei nemine prohibente. *Act. vlt.* 63 4151

Circa autem finem biennij coram Nerone cauſam dixit, liberatus ex ore leonis. 2. *Tim.* 4.

Sequenti octennio ad eccleſias Syriæ, Aſiæ & Macedoniæ rediit *Phil.* 1 in Italia, Hiſpaniis, *Rom.* 15. Gallia, & aliis occidentis regionibus docuit. *Euſeb. lib. 2. cap. 22. Epiph. Hier.*

Poſteà cùm ſecundo Romam rediiſſet, à Nerone capite truncatus eſt die 29 Iunij.

Aſcenderat Hieroſolymam poſt annos 17 à ſua conuerſione, qui erat Chriſti paſſi 18. Quo tempore concilium illud Hieroſoly. *Act.* 15. vulgo ponitur.

Paulus & Seneca amici ſe mutuis literis ſæpius ſalutant, quarum meminit Hier. in catal. & Aug. epiſt 53, & 54.

Accepta à Nerone facultate abeundi, quo vellet, trāſiuit in Hiſpaniam per Arelatem & Viennam vrbes Galliæ in quibus Trophimum & Creſcentem reliquit. *Epiph. hæreſ. 51. & Sophron.* 63

10.

D. Lucas mandato Pauli primùm prædicat in Gallia, deinde in Dalmatia, Italia, Macedonia. *Epiphan. Ibid.* *Ibid. c. 9.*

k Gessivs Florvs an. 3. 4154

Philippus Apoſtolus Gallis prædicauit Chriſtum, & Gallias ad prædicandum accepit. *Freculphus in chronicis poſt Iſidorum cap.* 75. 66

Agrippa Cæſaream Philippi ampliorem reddens, Neroniam appellat. *Ioſ. lib. 20. Antiq. cap.* 16.

k A Nerone miſſus Matthia Theophili filio pontifice, vel iuxta Hebræos, Anano, bellum contra Romanos Iudæi (Flori tyrannidem non ferentes) ſuſceperunt, quod poſtea in eorum perniciem terminatum eſt, Phinæo pontifice, qui in chronicis Hebræorum Pherut filius Phenielis alienigena, & forte factus pontifex dicitur, depoſito Anano Annæ (qui Dominum damnauit) filio.

Mathia Theophili filio pontifice, deinde Phinæo ſiue Phinele.

Florus præſente Berenice regis Agrippæ ſorore pro Tribunali die ſolenni principes Iudæorum flagris verberat, & crucibus ſuffigit, *Ioſeph. lib. 2. de bello cap.* 25. Hinc rebellio, ad quam opprimendam Veſpaſianus deſtinatur.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Plena impoſtorum & Magorum omnia (pœna reiecti Chriſti) *Ioſeph. lib. 20. Antiq. cap.* 6.

Plena prodigiorum omnia. octo præcipuè horrenda, futuram Iudæorum cladem portendunt. *Ioſip. Ioſeph.* 66 *Ioſeph. li. 20. Ant. cap. 9.*

Nerone Cæſare, cuius duodecimo bellum Iudaicū cœpit, Caſtio Syriæ præſide.

Eleazar Anani filius rebellionis primus auctor. Simeon ben Giora Idumeos, Ioannes quidam zelatores ad vrbem contra Romanos tuendam introducit. Duobus iſtis tyrannis omnia in hoc bello ſunt geſta, qui & pœnas dederunt. Nam à Tito capti & in triumphum ducti, cæſi ſunt duriter, & deinde crucifici.

Nero hinc imperat annos duos.

Anno Chriſti 65. prima per Imperatores Chriſtianorum perſecutio incœpit, ſæuiit vſque ad Neronis mortem id eſt, Chriſti 69, per quatuor videlicet annos.

Trophimus Pauli diſcipulus, apud Arelatenſes prædicat, de cuius fonte omnes Galliæ riuuli acceperunt. Irenæus Lugduni. Creſcens Viennæ, Viſinus Biturigis, Paulus Narbonæ, Saturninus Tholoſæ, Auſtremonius Aruernis, Martialis Lemouicis, Burdegalenſibus, Pictauis, Fronto Petragoriis, Eutropius Xanctoniis. Gatianus Turonis Iulianus Cœnomanis, Pariſiis Dionyſius, Senonis, Sauinianus & Potentianus, Beluaci Lucianus. Heduæ Ando- 66 4154

Anni Christi. | *Anni mundi.*

chiis, Lingoni Benignus. Cæteræ nationes ſuos primos Apoſtolos deſignent. Mihi noſtros Gallicos annotaſſe ſat eſt. Alioqui non dubito, quin eodem hoc tempore vbique terrarum alij, apud alias gentes prædicationis munere fungerentur, quando intra viginti aut triginta annos à Domini morte. Euangelij doctrina vbique ferè audita, & recepta inuenitur. *Chryſoſt. hom. 10. in Matth.*

Quod ſignificat D. Paulus, dum Rom. 1. Romanorum fidem annunciari per totum orbem ſcribit. Roman. 1. iam vulgatum fuiſſe Euangelium vbique. Coloſ. 1. Euangelium prædicatum eſſe apud omnem creaturam, quæ ſub cœlo eſt.

66 Tecla prima ex mulieribus virgo & martyr, apud Iconium, Pauli diſcipula.

I Proconsulari imperio à Nerone (regni eius duodecimo) miſſus Veſpaſianus contra Iudæos, qui præſidi Feſti Flori iniurias non ferentes rebellare cœperant,

11

69 I Vespasianvs, proconſul qui poſtea adeptus eſt imperiũ an. 3. — 4157

Phinæo pontifice.

Agrippa iuniore Iudæorum rege.

Nerone Cæſare vltimos duos annos explente.

Ottone, Galba, Vitellio annum vnum de imperio contendentibus & ſe mutuo interficientibus.

Galilæam totam, cuius dux erat Ioſephus, partim vi, partim deditione occupauit.

Mox tranſito Iordane, Gadaram primo impetu cepit, & aduerſus eos, qui Gadaris fugerant, equitatum immittens tota regione trans Iordanem potitus eſt vſque ad Macheruntã.

Alio deinde prælio Hiericuntem cepit, & coëgit intra muros Hieroſolymæ Iudæos confugere. Deinde ad Hieroſolymam excindẽdam Titum filium reliquit, *Sulpit. lib. 2.*

Titus autem, vbi pater per Alexandriam ad imperium capeſſendum profectus fuiſſet, anno pòſt ſecundo (qui erat Domini 71 in Paſchate, quo die Chriſtum in crucem ante quadraginta propè annos egerant, vrbem expugnauit, ſexcentis hominum millibus gladio & fame conſumptis, & centum aliis millibus publicè in mancipia vænum datis. *Ioſeph. de bello Iudaico lib. 3, cap. 6. Tacitus & Sueton.* In ſacerdotes præcipuè ſæuiit. Nam eos cùm miſericordiam peterent, iuſſit occidi, dicens, decere ſacerdotes cum templo interire. *Ioſeph. lib. 7, belli cap. 10.*

Rabbinos decem necauit, quos recolunt pro ſanctis Martyribus. R. Simeon ben Gamaliel. R. Iſmaël ben Eliſæi, R. Hanina ben Tedarion, R. Huſiphith, R. Eleazar ben Samaa, R. Iuda ben Dama, R. Isbak ſcribam, R. Iuda ben Hachinas, R. Iuda ben Baba. Decimum R. Akiba Barcozbæ armigerum extinxit Adrianus. *Hebr. in ſuo breuiario.*

Diſcipulos ſapientum, i. Scribas & Phariſæos crudeliter occidit, *Kimhi in 2. Ioëlis.*

Inuito & retinente Tito templum à militibus incenſum, ita vt ignis humana induſtria non potuerit extingui. Die Auguſti decimo, quo etiam à Babyloniorum rege olim fuerat concrematum. *Ioſippon.*

Nam negat Titus ſe tanti operis templum incenſurũ ne in Deos & muros inanimatos ſæuire videretur. *Ioſeph.*

Reliquos, qui duce Barcosba (is vnus fuit è quinque, qui ſe Iudæis Chriſtum in Lege promiſſum perſuaſerũt, magno ipſorum detrimento) arma ceperant, aggreſſos templum reſtaurare, Adrianus funditus perdidit. Barcozbam minimè fuiſſe cæſum ab Adriano aſſerunt Hebræi, ſed eius nepotem. Nam eum regnum reliquiſſe filio Romulo aiunt, quod ipſe ſub Domitiano vſurpauerat, & contra Romanos defenderat. Et certè etiam Traianus bellum

69 geſſit contra Iudæos in Ægypto, qui opportunitate loci — 4157

euerterant templum, & ſepulchrum Pompeij prope montem Caſſium. *Appian. lib. 2. de bellis ciuil. cap. 13.*

Anni Christi.		Anni mundi.
69		4157
	12	
	m TITVS Veſpaſiani filius, annis duobus qui annus erat ſecundus Imperij patris.	
	Pontifice nouiſſimo Phineo.	
	Agrippa rege.	
71		4160

Bar-cozba an. 2, & ſemis regnum tenuit. *cap. Helec in Sanedrin.* cópellebat exquiſitis ſupplicijs Chriſtianos negare Ieſum eſſe Chriſtum, cúmque blaſphemare. *Iuſt. Martyr Apolog. 2.*

Ter templum reſtaurare conati ſunt, ſub Adriano, ſub Conſtan. Magno, ſub Iuliano Apoſtata, qui hoſtis Chriſti etiam pecunias contulit, & artifices vndique euocauit furens, vt Domini ſententiam euerteret, qui non patitur templum Salomonicum deinceps inſtaurari. Vnde vbi aperuiſſent fundamenta, & manum ædificationi admouiſſent, ignis è fundamento emicans multos exuſſit. Sed & Imperator flammam cum pleriſque alijs vix euaſit. *Cantacuzenus Oratione ſecunda, contra Mahometem. Ammianus Marcellinus, (Paganus alioqui) lib. 23. Ruffinus ſub finem hiſtor. 10. Chryſoſtom. homil. 2. & 3. contra Iudæos. Ambroſ. epiſt. 29. ad Theod.*

Illuſtribus his teſtimonijs docuit ſtatum Iudaicum ad nos minimè pertinere, quia eum deleuit funditus, nec vnquam inſtaurari paſſus eſt.

Quam ſint à Deo alieni etſi voce tacente, exitu confitentur. Diſperſi & palabundi vagantur, Soli & cœli ſui profugi, per hoſpitia aliena iactantur. *Cyp. de idolorum vanitate.*

Prouidens Deus infirmitati noſtræ & volens multiplicari ſuam Eccleſiam, omnia illa ſubuerti fecit & penitus tolli, vt ſine illa cunctatione illis ceſſantibus, hæc vera eſſe, pro quib. in illis typus præceſſerat, crederemus. Erat prius Hieruſalem vrbs magna, regalis, vbi in templum Dei Chriſtus venit, qui cœleſtis Hieruſalem cœpit aperire myſteria, deleta eſt illa terrena, & in templo non remanſit lapis ſuper lapidem. Erat prius pontifex ſanguine taurorum & hircorum purificans populum, ſed ex quo verus apparuit pontifex, qui credentes ſuo purificaret ſanguine, nuſquam eſt ille pontifex prior, nec vllus ei locus relictus. Altare fuit prius & ſacrificia celebrabantur, ſed vbi venit verus Agnus, qui ſeipſum hoſtiam obtulit Deo, cuncta illa velut in tempus poſita ceſſauerunt. *Orig. hom. 10. in Leuit.*

m Vt Veſpaſianus multos Iudæos ad publicas operas ad Neronem miſerat, ita Titus 16 millia Romam ad patrem miſit in triumphum. *Ioſeph. ben. Gorion.*

Rab. Simeon Cabbalicorum princeps, cuius Cabbala legalium rerum arcana, ſpiritalem allegoricámque intelligentiam continens, Patrum tantum temporibus per Mirandulanum principem in lucem exiit.

Ioſephus Galilææ præfectus tandem à Romanis capitur. Hebræi eum vocant Ben Gorion. At ipſe ſe dicit filium Mathatiæ, & ſe diſtinguit à Ioſepho filio Gorionis lib 2 de bello Iud.

Decepti ſunt Iudęi poſt Ioſippus Ioſephi nomine. Item quòd vterque eſſet ſacerdos, doctus, nobilis, &c. quòd vterque idem de Antiquitatibus Iudaicis & de bello argumentum tractarit, vnus tamen Hebraice, alter Græcè.

Statuam auream inter Impp. Romæ eſt conſequutus. *Suidas.*

R. Iohanan ben Zacchai in principem à Tito relinquitur Iudæis poſt dirutam Hieruſalem in Iabna, Bither. Oſa, & eatum vinculis. *Ioſippus.* Quinque inſignes habuit diſcipulos, R. Eliezer filium Hyrcani. R. Ioſuë filium Hananiæ, R. Ioſeph ſacerdotem, R. Simeon ben Nathanael, R. Eleazar ben Aruch. *Pirke Abooh.*

Titus crudeliter etiam occidit eos, qui erant de regia

Anni Chriſti.

Anni mundi.

rodis familia, ob ſuſpitionem affectati imperij Iuda inter quos & Hebræi tradunt, Agrippam regem, qui alioqui prolixa oratione rebellionem diſſuaſerat, cum filio ſuo
71 4160 Munabaz obtruncatur fuiſſe, ſicque intra 100 annos omnes miſerè periiſſe, vt ſupra ex Ioſepho retulimus Noſtri Agrippam annis 5 poſt obiiſſe narrant, è Ioſepho in ſua vita.

Simonem Gioræ filium, qui principatum tenebat, triũpho iugulandum cum aliis multis ſeruauit, Ioanne in perpetuos carceres damnato. *Ioſeph belli lib. 7. cap. 46. & X. philinus in Veſpaſiano.* Niſi quod eum Barſoram nominat, ſed mendoſè pro Bar Gioræ.

Vbi aliqui Gioram appellatiuè accipiunt pro proſelyto. Nam etiam proſelythi ſiue Iudæis immixti alienigenæ Gioræ vocabantur. *ex Euſ. li. 1 hiſt. c. 7. & Iuſt. cum Triph.* גיורא Syriacæ *Theodo. in Exod. q. 24.* Hebraicè גר *gher.*

Vrbis captiuitatem anteuertit Chriſtianorum Eccleſia illic congregata, Nam ſe Dei monitu Pallam vrbem Agrippæ regis, qui pro Romanis ſtabat trans-Iordanem, recepit. *Egeſ. lib. 5. cap. 2.*

Veſpaſiano Cæſare, cuius ſecundo capta eſt Hieruſalem. Ita bellum Iudaicum quinque annis confectum eſt.

Ex omnibus, quæ Romano imperio parent, ſolam Hieruſalem contigit ad ſummum infœlicitatis gradum procedere. Hanc ſub Sedechia rege, propter hæreſes & peccata, Nabugdonozor penitus euertit, ſed poſt 70 an. Cyrus reſtaurari iuſſit. Deinde ſub Onia pontifice ab Epiphane capta eſt, templúmque profanatum, at mox à Iuda Machabeo recepta. Orta diſſentione inter Hyrcanum & Ariſtobulum ob ſummam principatum Pompeius Romano ſubegit imperio, &c. *Ioſeph.*

Totus decor & fertilitas terræ ſanctæ vnà cum templo & gente concidit *Ioſ. de bello Iudaico.* Vnde Balſamum vni Iudææ conceſſum, ex Plinij lib. 12. c. 26. nec alibi vnquam viſum, quàm in Iericho, in Ægyptum tranſlatum eſt. *Ioſ. ben Gorion lib. 4. c. 22.* Vbi creſcere dicitur rigatum fonte, qui virgini & filio eius ſcaturiit, non aquæ alterius irrigatione, diligenti Aegyptiorum cuſtodia. *Ionius.*

Summa ab Archelao ſiue ab Herodis Magni morte vſque ad vrbis Hieruſalem expugnationem 69 qui annus erat à Chriſto nato 72. à Paſſo 39 vel. 40.

Vrbs capta & funditus deleta triennio poſt mortem Pauli, decennio poſt mortem Iacobi iuſti.

In excidio vigebant R. Iohanan ben Zachia, de quo ſuprà, & eius diſcipulus R. Eliezer filius Hyrcani, qui librum Pirké ſcripſit, de diſpoſitione & affectionib. ſphærarum terræ, & omnium in Aſtronomia mirabilium. Eius diſcipulus R. Iſmaël ſacerdos magnus. R. Ioſua, R. Gamaliel, & eius filius R. Simeon, qui fuit pater R. Iudæ Hakkados Cozri, & in tractatu Berochoth cap. vlt.

Poſt excidium R. Tarphon, R. Akiba. Hinc poſt Adrianum Imperatorem R. Meïr, R. Iehuda, R. Ioſé, R. Simeon ben Azai, R. Hanama. Sub Antonino. Ribbi. i. R. Hakkados, ſiue R. Iuda, R. Nathan, R Ioſua ben Gorha. Mox Tannaim auctores Miſna, ſiue contextus Talmudici, denique Amoriam auctores Ghemara, ſiue Talmud.

Titus Septizonius, quod oppidum eſt Italiæ, non Idumæus (vt Iudæi mentiuntur, quò oracula Scripturæ contra Idumæos ad imperium Romanum torqueant) vaſtata tota Iudæa, & in miſerandam ſpeciem redacta, aliquos reliquit in Labna (oppido maritimo inter Iapho & Aſcalonem) Bither, Oſa (prope Aſcalonem) & earum viculis, præficitur eis R. Iohanan ben Zachai, qui ſe Veſpaſiano patri dediderat. *Ioſippum.* Boniam ſacerdotem fratrem Ioſephi ſacerdotis minorem omnibus Iudæis, qui relinquebantur Hieroſolymis,
71 4160 præfecit, in Ioſephi gratiam. *Ioſeph Ben Gorion ſub finem*

Anni Christi. 71 | *Anni mundi.* 4160

VESPASIANORVM CÆSARVM SÆCVLO.

belli Iudaici. Ioſephus tamen ipſe ſcribit Titum omnia illic deſtruxiſſe, præter tres turres.

Vaſtata Hieruſalem Romani Emauntem ædificiis exornarunt, & ex euentu victoriæ Nicopolim nuncupauêre *Tripart.hiſt.lib.6.cap.42.Plin.lib.5.*

In earum vna, nempe Bither, Barcozbas ſedem regni ſtatuit Domitiano principe per 50 annos & ſex menſes deinde filius eius & nepos ſub Nerua, Traiano, Adriano, qui huic Tyrannidi finem impoſuit. *Hiſt.Heb. de rebus Roman. & in tract.Sanedrin.cap.Col Iſrael.*

Quid poſt Romæ exilium Iudæi egerint, Talmud, Ghemará. Deraſim, Gheonim, &c. vtque ſe geſſerint, ad annū vſque 1108; ab eodem excidio, quo Maiemonim ſcribebat R.Moſe ben Maiemon, qui eſt Chriſti 1148, conſule eius libri præfat. & Cabbalicam hiſtoriam R.Abraham Leuitis. Atque hæc quidem de veteri populo.

DE HIS QVAE AD CHRISTVM SPECTANT *externorum teſtimonia.*

IOSEPHVS lib.18 Antiquitatum cap.4, vbi Ieſu veram doctrinam & reſurrectionem confeſſus fuiſſet, inquit: Chriſtus hic erat, &c.

Romani ex Sibyllinis oraculis ſibi cauebant, ne quis ſuorum, regem Ægypti reduceret. Eſſe enim in fatis, vt ſtatim vniuerſi monarcha naſceretur. Hoc oraculum attingit Cicero prima Epiſtolarum Familiarium ad Lentulum, qui id negotij petebat. Ac ſanè vbi Ptolemæus à Gabinio reductus eſſet, rebus diu in Senatu agitatis, Chriſtus non ita multò poſt natus eſt. Vide finem libri ſecundi Oraculorum Sybillinorum, quæ Græcè extāt.

Sibyllæ verſus obſeruamus aliquem appellandum eſſe Regem ſi ſalui eſſe velimus. Cicero ſecundo de Diuinatione, vbi & meminit Acroſtichidis, quæ Regis illius nomen primis literis verſuum exprimebat. Locus autem eſt in 8, Oraculorum Sibyllinorum, in quo Acroſtichis eſt hæc Ἰησοῦς Χειστὸς, Θεοῦ υἱὸς, σωτὴρ, σταυρὸς Ieſus Chriſtus Dei Filius ſeruator, crux.

De hoc Rege Sibyllinum librum vertiſſe Ciceronem narrat. Conſtantinus Imperat. oratione ad Senatum.

Integra eſt Virgilij Eclog.4. de Chriſto. vt à Cumæa Sibylla deſcriptus fuerat, cuius verſibus conſideratis, Secundianus Decij præfectus, Verianus pictor, & Marcellinus orator Chriſtiani effecti ſunt. *Vincent.lib.11.cap.50.*

Fama erat: eſſe in fatis, vt eo tempore Iudæa profecti rerum potirentur, *Suetonius in Veſpaſiano cap.4. Ioſeph.lib.6. de bello cap.31.*

Herodes pueros in Syria, inter quos & filium ſuum necat. *Macrobius lib.2.Saturnal.cap.4.*

Maximus terræ memoria mortaliū extitit motus, Tyberij Cæſaris principatu, duodecim vrbibus Aſiæ vna nocte proſtratis. *Plinius lib.2, Natur.hiſtoria cap.* 86. Is eſt quem Matth.28, Angelus die reſurrectionis Chriſti excitat.

Ante euerſum à Romanis templum, aperuerunt ſe ſponte templi portæ, quæ vix à 30 hominibus aperiri poterāt. *Talmudici Tract. Jomá, initio cap. 4. Kimhi in 11. Zach.* Attingitur, quòd in Paſſione Chriſti dicitur, apertum templum, velum ſciſſum, &c.

71 | 4160

In

VESPASIANI PRINCIPATV.

Anni mundi.

In inſulis maris Mediterranei vox hæc, Imp. Tyberio, audita eſt: Magnus Pan hodie mortuus eſt. *Plutarchus inter rationes libri, cur oracula defecerint.* Quod aliqui de
4160 Chriſto mortuo, alij de Satana per Chriſtum occiſo intelligunt.

Sic M. Seruilio, C. Sexto Coſs. (anno vno ante paſſum Dominum) funus Corui celebribus exequiis, nouo & inuſitato facinore à populo Rom. curatum. *Plin. lib. 10, cap. 43.* ſignificante Spiritu ſancto, Cornum, i. atrum illum Satanam mox extinctum iri, Romæ, vbi præcipua eius erat ſedes & garritus.

Concionantibus Apoſtolis idola obmutuiſſe docet *Theodoret. lib. 10. Græc. affectio.*

Ceſſant oracula Delphis. *Iuuenal. Sat. 6.*
Sed ſiluit, poſtquam Reges timuêre futura.
Et ſuperos vetuêre loqui. *Lucanus.*
Exceſsêre omnes adytis ariſque relictis,
Dij, quibus imperium hoc ſteterat.

Hodie profecto ſumma in mendicitate Delphicum oraculum. *Strabo lib. 9.*

Duas præcipuè cauſas affert Plutarchus libro de hac re edito. Vnam omnium rerum eſſe viciſſitudinem. Dæmones ipſos ſiue deos oraculis præpoſitos ſeneſcere & mori, exhauſta cœleſtis ſpiritus vi. Alteram abundare ſuam ætatem philoſophis & ſapientibus, quorum reſponſa defectum oraculorum ſupplerent. Sed vera cauſa eſt, quod Chriſtus apparuit, vt diſſoluat opera diaboli *1. Ioan. 3. Zach. 13.* Quam reddidit etiam ipſe Apollo Auguſto Cæſari, *παῖς ἑβραῖος κέλεταί με θεὸς μακάρεσσιν ἀνάσσων*, &c Me puer Hebræus cogit Deus atque Deûm rex, &c. *Niceph. lib. 1 cap. 17 Suidas in Auguſto.*

Auguſtus Sibyllinos libros, habito delectu condidit duobus forulis auratis, ſub Palatini Apollinis baſi, *Suetonius in Auguſtum capit. 31.* Non ſine Dei Eccleſiæ ſuæ de Sibyllinis oraculis prouidentis numine, ea vt Conſtantinus poſtea publicaret. *Euſebius libro vltimo de vita Conſtant.* In diebus ipſius, fons olei largiſſimus de taberna meritoria, Romæ per totum diem fluxit, *Oroſius lib. 6. cap. 19.*

Cur verò profani tam pauca narrarint de Iudæis & Chriſtianis docet Budæus ſub finem lib. 4. de Aſſe.

Quæ libris tribus vltimis de Antiq. ſeptem de bello, & in vita ſua Ioſephus, Philo Iudæus in Flaccum, de legatione, & alibi Græcè ſcripſerunt, Ioſeph ben Gorion, Ioſippus & Talmudici de excidio Hieroſ. Hebraycè Singularem Dei iram in populum Iudaicum oſtendunt, & Chriſti religionem mirè confirmant. Verbi gratia, qua menſura menſi ſunt Chriſto, eadem eſt eis repenſum. In monte Oliueti Chriſtum comprehenderant, in eodem primùm Titus caſtra fixit, vt Hieruſalem caperet. *Ioſeph. lib. 5. de bello cap. 8.* Secundo Paſchate concluſi intra muros, *lib. 6. cap. 25. & 45.* Tertiò in Cedron cæſi, *lib. 5. cap. 10.* Quartò à Simone ad Ioannem, vt à Caipha ad Pilatum; qui Hieroſolymis tyrannidem occupauerant, remittebantur, torquebantur, &c. *Ibidem cap. 27.* Quintò pro tribunali cæſi, clauis à militibus ira & odio abductis, & in ludibrium crucifigebantur. *libro 5. cap. 28.* Erant autem (inquit) infiniti cum 500, aut etiam plures ſingulis diebus caperentur. Adeò vt ob multitudinē locus non ſufficeret crucibus & cruces corporibus. Quo
4160 ſupplicij genere affici cœperant ſub Floro prætore ante

7.annos. Nam Iudæ orum nobiles ante eius tribunal virgis cæſi,deinde crucifixi ,*lib.2.de bello cap.* 25. Anni mundi.

Sextò,vt Chriſtum gentibus tradiderunt,extra vrbem traxerunt cum probro,vt crucifigeretur ,&c.ita è patriis loci eiecti,toto orbe ſignum diuini in ſe iudicij circunferunt,inſtar Cain vagi, profugi,exules,vbique,præter quàm apud ſe, conſiſtentes, gentibus venundati, ſine Regibus,ſa- 4160 cerdotibus,ſacrificiis,&c.*iiſdem libris.*

Septimò Alexandriæ & aliis locis, eadem & multò plura paſſi ſunt, vix dum ſeptimo anno à Chriſti morte exacto. *Philo in Flaccum prætorem Aegypti.*

Carabæ Iudæi inſani, in loco ſuperiore, vt ſpectari poſſet ab omnibus, capiti diadema imponunt papyraceum, pro paludamento corpori ſtoream, manui pro ſceptro fruſtrum arundinis. Sic ornatum regiis inſignibus & in Regem transformatum, more hiſtrionico,adoleſcentes perticas in humeris geſtantes, pro ſatellitio ſtipabant. Tum alij ſalutatum accedebant magna voce, Regem Iudæorum ſalutantes,Syra voce Mari.alij ſibi iura reddi petebant,alij eum conſulebant de re publica. *Et paulo pòſt*, Iudæi in Alexandria ſub Caio, prætore hoc Flacco tractati, vt etiam, qui dolerent ipſorum vicem confeſtim pœnas darent, arreptique flagris cædebantur, & poſt omnia tormenta,quæ poterant excipere corporibus, tandem in crucem agebantur. *Et pòſt*,Flaccus è Senatu noſtro quem Auguſtus nobis inſtituerat,38 comprehenſos in ſuis priuatis ædibus,confeſtim vinciri iuſſit, traductos egregia pompa per medium forum, ſenes reductis in terga manibus, induxit in theatrum,ſtatutóſque coram inimicis nudos flagellauit, vt conciſi verberibus, aliquot mox,vt inde ſunt,exhalarint animam,reliqui deplorata ſalute, cum diuturno morbo conflictari ſint.

Et poſt,Mos eſt in neminem damnatum animaduertere,donec ſolennes celebritates, natalitiáque Auguſtorum feſta prætereant. At iſte(Flaccus) per eos ipſos dies iniuſtis pœnis affligebat homines innoxios. An non poterat poſtea, ſi voluiſſet,eaſdem ab illis exigere? *poterat ô Philo,ſed vos noluiſtis differre Chriſti crucem,donec Paſchæ celebritas præteriret.* Sed procurabat,vrgebátque negotium, vt turbis aduerſariorum gratificaretur, cùm debuiſſet habere temporis rationem atque reuerentiam, & differre mulctationem in aliud. *Et poſt*, Manè vſque ad horam tertiam, quartámve Iudæi flagellabantur, ſuſpendebantur, rotis alligabantur, damnabantur per mediam orcheſtram, ducebantur ad ſupplicium.

An non *ſic illa impia vox, Sanguis eius ſit ſuper nos & ſuper filios noſtros, incipiebat vobis redire per iugulum. Sed multos plures querimoniæ apud Talmudicos & Rabbinos,qui iſtis vigebant temporibus.*

CHRISTI *numen ne quidem.*

Ethnicis fuit ignotum, qui eius cultores ſunt perſecuti. Tyberius eum referre voluit inter Deos,*Tertul.in Apol.Orig.lib.2.contra Celſum.*Euſeb.*lib.2.hiſt.c.2.*

Traianus temperauit perſecutionem à Plinio 2.monitus. *Ipſe lib.10.epiſt.Plinij.*

Adrianus pro Chriſtianis reſcriptum miſit ad Minutium Fũdanum Proconſ.*Iuſt.Martyr 2.Apol. Niceph lib.3,cap.27.*Hieroſolymam habitandam eis dedit,eiectis Iudæis,*Euſeb.lib.4,cap.5.Dion Caſſius in Adr.*

Anto.Pius pro iiſdem literas dedit ad Aſię populos,in qua ipſos fatetur colere Deum immortalem. *Ibid.Iuſtinus.* Et alias,in quibus legionem Chriſtianum vocabat κεραυνοβόλον,fulminis iactatricem,&c,*Ibid.*Chriſtianis æquus.*Xiphilinus in epitome Dionyſ.*

Marcus Ant.neminem,quòd Chriſtianis eſſet in ius vocari voluit, vt ex ipſius reſcriptis conſtat.

Alexander Mammeç Chriſti imaginem in ſuo larario habuit,eíque vt Deo templum cõſecrare ſtatuit,& Vlpiani eiuſdémque farinæ Iuriſconſultorum furores contra eius cultores cohibuit. *Lampridius.*

Galienus claro Dei iudicio de patre Valeriano à Sapore capto territus pacẽ eis dedit & publico edicto perſecutionem amouit.*Euſ.lib.7.cap.20.*

Aurelianus fulmine ſubito territus perſecutionem non eſt executus.*Vopiſcus,Eutrop.*

Maximinus Galerius pro Chriſtianis edictum tulit, *Ruffinus.* Licinius itidem. *idem.* Iulianus Apoſtata incerto ictu ad mortem ſauciatus, virtutem Chriſti confeſſus eſt, Galilæe viciſti. *In hiſt. Eccleſ.*

Maxentius perſecutionem prohibuit.*Optat.lib.1.*

Reges Perſarum etiam pro Chriſtianis multa edicta tulerunt.

Mahometes in ſuo Alcorano, Turcæ, Saraceni, Tartari magnificè de Chriſto ſentiunt & prædicauit.*Ex ipſorum libris, & noſtrorum peregrinationibus.*

4160

Anni vrbis conditæ.

a MEDORVM regnum poſt deſtructam Sardanapali mornarchiam vſque ad Cyrum Perſam, ſemper perpetuis Regibus adminiſtratum eſt *Diod. Siculus lib. 3. ex Cteſia. Gnidio.*

b ARBACES ſiue Arbactus corruptè pro Arphaxat, quod nomen ad poſteros tranſit, vt Cæſaris apud Romanos, vnde *Iudith* 1 Arphaxat rex Medorũ à Nabugd. victus, videtur eſſe Ciaxares.

Poſt Arbacem, quidam interponunt Soſarmum, Medidũ, & Cardiceam, & non Reges ſed præfectos Medorum appellant, vt Herodot. Eorum autem res geſtas breuiter è Cteſia narrat Diod. lib. 3.

c DEIOCES, qui & Ciaxares, primus ſe Regem appellauit, *Herod.* Ad eum fugientes Scythæ, deinde ad Haliattem Lydorum regem, cauſa fuerunt belli grauiſſimi. *Ibid. lib.* 1. Ab eo vſque ad captiuitatem Aſtyagis Medicam hiſtoriam deſcribit Herodot. *lib.* 1. *Oroſ. lib. 1. cap. 1.*

Horum temporum meminit Ioſephus contra Appionem.

Ecbatanam condidit. *Herod. lib.* 1.

Hoc tribuitur Arphaxat. i. Ciaxari, *Iudith* 1.

d PHRAORTES cum omnibus ſuis copiis ab Aſſyriis, id eſt, Babyloniis cæſus eſt. *Herod. lib.* 1.

Perſas ſuo imperio ſubiecit. Deinde Aſiam. *Ibid.*

Obſidens Niniuem moritur. *Ibidem.*

e Hic bellum geſſit contra Haliattem regem Lydorũ, Nabugdonozore occupato contra Moabitas, Ammonitas, Arabas & Syros.

Lydos vicit, & Aſiam trans fluuium Halim ſubdidit. *Herod. lib.* 1.

Scythas, qui ipſo deuicto 28 an. Aſiam tenebant, & placatia Pſammetico rege Ægypti, Ægypto abſtinuerant, aſtu trucidauit. Niniuem cœpit du-

HAC SEXTA AETATE,

Quæ incipit anno mundi 3568, Monarchia fuit per ordinem penes Chaldæos, Perſas & Græcos.

Eccleſia captiua & multa patiente floret mundus.

Dilacerato Aſſyriorum Imperio & ad ignem cõpulſo Sardanapalo apud

a MEDOS.	BABYLONIOS.
b Arbactus, qui & Arbaces, an. 28.	a *Merodac qui & Baladã, an.* 52.
c Diocles, vel Deioces, an. 53.	*Ezechia & Manaſſe Iuda Reg.*
d Phaortes, an. 22.	
	b *Ben Merodac an.* 45.
e *Ciaxares, an.* 40. *qui videtur dici Arphaxat. Iudith.* 1.	*Menaſſe, Amõ, Ioſia, Ioachaz, Ioakim, per ordinem Iudæorũ Regibus.*

Anni mundi.

HOC rerum ſucceſſu deinceps Dei iudicio regna mundi præcipua extiterunt.

ASSYRII ſubegêre cœteros populos, & tranſtulêre Iſraël.

BABYLONII & CHALDAEI delevêre Aſſyrios, ſubegêre Ægyptum, & Syriam, & tranſtulêre Iudæos.

MEDI & PERSAE delevêre Babylonios.

MACEDONES & GRAECI, Perſas & Medos.

ROMANI, Macedonas & Græcos.

BARBARI, Romanos & ex eorum imperio multa regna condiderunt, præſertim Turcæ.

Hic Danielis eſt ordo & ſumma.

Triginta reges à Nino ad Sardanapalum. *Diodor. Siculus.* Imò triginta ſex, ſpatio mille ducentorum quadraginta annorum, *Euſebius in Chron.* Iam docui hanc monarchiam ante

3464 Nabonazaré, ſiue Phul, valde eſſe ſuſpectam, ac Græcos antiquitatis ignorationem fabulis compenſaſſe.

Vti populus Dei captiuitate atterebatur, ita à contrario populus Satanæ rebus proſperis creſcebat. Nam Babyloniorum & Græcorum, qui maximi idololatriæ fuerunt auctores, res incipiebant clareſcere.

Paulò ante captiuitatem Archilocus Iambicorum verſuum inuentor, quibus Lycambem ad reſtim cõpulit, Phocylides, Epimenides Cretenſis, qui 57 an. dormiſſe traditur, & ignoto Deo altare conſtruxit Athenis, poetæ. Therpander muſicus, qui cytharæ ſeptem chordas addidit, quæ ędita carmina primus etiam compoſuit. *Plin. lib. 7, cap. 56.*

Inchoante captiuitate, Symonides Lyricus artis memoriæ inuentor, qui & octauam chordam cytharæ adiecit, vt nonam poſtea Timotheus. *Ibid.*

3560 *Plin.* Steſichorus poeta Sicu-

lus, Alceus primus tragicus, Sappho muſa Græcis decima Lesbia, quæ Elegias, Iambos, Monodias, lyricorũ carminum libros nouem, epigrammata ſcripſit, & prima plectrum excogitauit.

a Merodac Baladan cum 12. ann. in Babylone regnaſſet magnam Aſſyriorum potentiam ad Chaldæos tranſtulit, poſt regnauit annis 40. Ab eo Babylonia dicitur Merodac. *Ierem.1.& 50.*

Eo amico vſus eſt Ezechias, quare ab ipſo accepit munera & fœdus cum eo iunxit, quòd Solem decem lineis retro egiſſet. *Eſai.*39,4.*Reg.*21. huius miraculi meminit Herod. *lib.*2.

Merdocepadus Ptolomæo, vt Nabugdonozor Nabopolaſſar, centum viginti quinque annis poſt Nabonazarem (id eſt, Salmanazaré vel potius Phul) *lib.*5. *Almageſti cap.*14.

b Videtur etiam dictus Berodac, & rex Aſſyriorum, 4. *Reg.*21. Atque is eſſe, qui Menaſſem regem captiuum cepit, deinde reſtituit. *Ibid.* confirmata amicitia & ſocietate, quam cum ipſius Patre Merodac Ezechias inierat.

Pro eo Ioſias rex Iudæ pugnauit contra Necao regem Aegypti, & in prælio cecidit.

Inter hunc & ſequentem aliqui interponunt, vt Metaſthenes, Nabugdonozorem primũ Magni Nabugdonozoris Patrem, contra quem aſcenderit Pharao Necao, 4. *Reg.*23.

Quem Nabulazar à Beroſo, apud Ioſephum contra Appionem vocatum aiunt, qui ſeptimo Ioſiæ regnum inierit.

c Eius octauo cœpit ſexta ætas, id eſt, annus mundi 3568. proindéque prima è quatuor Danielis monarchia.

Init enim regnũ quarto anno Ioachim regis Iudæ. Victo Necaone Aegypti Rege, Ioachim Regem tributarium fecit. Iterum vrbem ingreſſus ipſum cepit & interfecit.

Anni vrbis conditæ.

c *Nabugdonozor an.*45.

Ioakim, Iechonia, Sedechia per ordinem Iudæorum Regibus.

*Euilmerodac an.*23.

d *Baltazar an.*10.

Summa 173.

f *Aſtiages Cyri auus maternus an.*35.

g. *Darius filius Aſſueri de ſemine Medorum.*

Summa 178.

Cyrus qui vtrũque imperium coniunxit, victis Chaldæis.

Anni mundi.

3464

3560

centis annis poſt Ionam Prophetam, *Ibid.& Euſeb.* quam poſtea recuperauit Nabugdonozor iſto victo. *Iudith.*1.

Nitocris ſecunda fœmina quæ Aſſyriorum (id eſt, Babyloniorum) imperium adminiſtrauit, quinto poſt Semiramidem ſæculo, Euphratem in varios mæandros deduxit, aduerſus Medorum incurſiones, qui Niniuem euerterant. Ponte mirabili vtramque vrbis partẽ iunxit, cùm antea limbis tranſiretur, *Herodot. lib.*4.

f Astyages ſororius Crœſi Lydorum regis, & auus Cyri maternus, qui & Cyrum infantem expoſuit, Harpago filium propoſuit edendum, &c. *Herodot. lib.*1. *Iuſt.*1.

Appoſitus eſt ad Patres ſuos & ſuſcepit Cyrus Perſes regnũ eius, *Dan.*13.

g Hunc Darium Medorũ regem putant eſſe Cyaxarem Aſtyagis hæredem, cuius filiam Cyrus vxorem habuerit, Ex *Xenophonte.*

Hunc vere Aſtyagem eſſe, qui Aſſuerus dicitur Dan.9. Hydaſpes à Profanis, vt quidem cenſeo.

Baltazarem regem Babyloniorum deleuit, & regnum eorum ſibi aſciuit. Quot annos tenuerit non conſtat inter ſcriptores, qui minimùm vno anno, qui plurimùm, vt Sulpitius, octodecim.

Sed probabilior ex Daniele deducta Hebræorum ſentẽtia, vt anno vno, vel ad ſummum duobus.

Victo Baltazare adiunxit regno Medorum regna Babyloniorum & Aſſyriorum, quæ tria regna poſtea ſuo Perſico adiunxit Cyrus.

Labinitus vltimus Babyl. rex (Baltazarem ſcriptura nominat) Nitocris filius à Cyro interficitur. *Herod. lib.*1.

Græci huius temporis hiſtoriam, quantumuis recentem, nondum nouerant. Quare Beroſus Chaldæus (vt Ioſephus narrat libr.1. contra Apionem) arguit Græcos ſcriptores, quòd de Aſſyriaca monarchia multa fabulati ſint, ſeorſum Babylonis ſtructuram, & ça, quæ poſteri ſunt admirati, Babylonica ædificia ad Semiramidem retulerint, cùm, vt è Chaldæorum non ita vetuſtis monumentis docet, ad Nabugdonozorem ſint referenda. Et vt de condita Babylone mentiti ſunt, ita & de ea victa quando vado Euphra-

tis ſicato

tis ſiccato immiſſis militibus captam ferunt. (Vnde & iſta aliter narrat Daniël oculatus teſtis.)

Babylon Chaldaicarum gentium caput, diu ſummam claritatem obtinuit in toto orbe. propter quam reliqua pars Meſopotamiæ, Aſſyriæque Babylonia eſt appellata. Sexaginta millia paſſuū muris amplexa, ducenos pedes altis, quinquagenos latis. In ſingulos pedes ternis digitis, menſura ampliore, quàm noſtra, interfluo Euphrate, mirabili opere vtroque. *Plin. lib. 6. cap. 26.*

d Ante Baltazarem quidam poſt Comeſtorē in hiſtoria Scholaſtica & Metaſthenem duos eius fratres locant, Regaſſar annis 3, Labaſſardac nouem.

Sed hoc non patitur temporum analogia, neque Scripturæ veritas, tam apud Heremiam, quàm Daniëlem.

Ioſephus quidem contra Appionem Neregalaſſar nominat, fratrem vxoris Euilmerodac, eíque 4 annos regni tribuit. Verum illi fortaſsè currunt cum annis Baltazaris tutorio veluti nomine.

Anni vrbis cōdita.

181 *Altero modo per Monarchiarum ſeriem, huius ſextæ ætatis ſummam mēbratim probemus atque oſtendamus*

I

a *Monarchia Chaldæorum pertinuit ab Oriente extremo ad Gades, indéque Gallias, Ioſephus. quæ aurea Dan. 2. Huius meminerunt Beroſus apud Ioſeph. & Alex. Polyhiſt. apud Euſ. li. 5. præp. cap. vlt.*

Incæpit an. mundi 3560, octo annis ſcilicet ante quintam etatem expletam.

I

191 Ierem. 52

236 b Nabvgdonozor filius Merodac annos. 45.

Nechaone Ægyptiorum rege & per ordinem Spammo an. 6: Ophre an. 35. Amaſi an. 44.

Anni mundi.

3560

a In Daniele Monarchiæ ita ſunt ordine poſitæ, vt non melius in tabula pirgi poſſint. Quare Porphyrius eum aſſereba vixiſſe ſub Romana tempora, teſte Hieron. in Daniëlem.

Sub his Eccleſia fuit ſemper deteriore conditione donec Chriſtus adfuit, qui ſuo fœlici aduentu ſub ſuis pedibus eas contriuit, orbémque conuertit. *Dan. 2.*

Chaldæorum Monarciia 78 annos continuauit. Tres tantùm habuit reges. *Ierm. 27.* Incępit octo anis ante captiuitatem Babylonicam: nam primus Nabugonozoris incidit in finē tertij Ioachim. *Dan. 1*, hoc eſt fit quartus Ioachim. *Ierem. 25.*

Aſſyriorum à Ioſepho appellatur, quoniam Babylonij ad ſe Niniuitarum potentiam rapuerant & Babylon Aſſyriæ erat pars.

b Nabvgdonozor Aſtyagis Medorum Regis anno nono Iudæos captiuos abduxit, *Ioſe. contra Appionem.* Cyaxaris potius dicerem. Nam circa idem tempus vterque regnum cepit Fortitudine & magnitudine Herculem ſuperauit, Herácíſque virtutibus. *Metaſthenes, Philoſtratus*, vſque ad columnas Herculis exercitum admouit. *Strabo lib. 15.*

E regno ob inſaniam pulſus, cum feris an. 7 in agro egit: poſtea ad ſe reuerſus, Deúmque agnoſcens, in regnum reducitur. *Da. 4.* Mutauit mentem, non formam corporis. *Hiero. illic.* vt Lycanthropi, qui ſibi videntur lupi, proindéque conantur lupinos mores & geſtus exprimere, *contn a tamen ɑſephus.*

Ad hanc rabien perductum ob captam Hieroſolymam & vexatos Iudæos retulit Methaſthenes ex Al-

3605 phæo.

Tempus, quo ſtatuam ſibi poſuit, videtur conferendum in extrema eius tempora, poſt Iudæam, Ægyptum, Syriam, & alias Prouincias ſubiectas. Nam Daniël c. 3 viros appellat Ananiam, Azariam, Miſaëlem, quos primum pueros dixerat, vt intelligeremus hoc facinus ſero admodum, id eſt, illis iam ætate prouectis contigiſſe.

Poſt hæc eius inſania & ſanitas c. 4.

Sub

Anni urbis conditæ.		*Anni mundi.*	
181		3560	Ita propter perfidiam Sedechiæ in Nabugdonozorem, quia fretus Aegyptij regis auxilio defecerat, vrbs vltimùm capta,& templum incenſum,& vltima captiuitas in ducta. *Ierem*.34.*&* 52.*Ezech*.18.3.*Ezræ* 1.
			Sicque effoſſis oculis Babylonem Sedechias tranſlatu eſt,vt Ezechiel præſignificauerat cap. 12. Adducam eu in Babylonem & ipſam non videbit,& ibi morietur. Cu nec contradixit Ieremias cap. 34. inquiens. Et oculi tu oculos regis Babylonis videbunt.Nam de rege, non vrb loquebatur.
	Ardi Lydorum Rege ſexto, & per ordinem Sedacte an. 15.Haliatte an.49.		Eodem anno 23.Tyrum & reliquas regiones maritimas ſubigit.
			Regnum Ægyptiorum, quod multis ſæculis Pharao nes potentiſſimum obtinuerant prorſus cœpit, imperi an.24 quinque aut ſex annis poſt Sedechiam expugna tum.*Ioſeph.lib*.10.vel anno imperij 27.*R.Sclomo.in* 44.*Ierem & Seder Olam cap*.26.pugnæ locus Magdal.*Herodot. lib*.2 *Ierem*.44.
	Macedonum Philippo rege ſexto, & per ord. Europo 26.Alceta an.29.		Quod multo probabilius eſt,Quoniam Ezechiele te ſte cap.29.anno captiuitatis vigeſimo ſeptimo Syriam & Ægyptum ſubegit,etſi Theodoritus in Danielem, id i decimum octauum eius coniiciat.
			Ea clade ita acciſi ſunt Ægyptij, vt deinceps nullum regem ex ſua gente habuerint,ſed nec ditionem in reli quas gentes tenuerint ante Ptolomæos. Nam Amaſis qui Ophræ ſucceſſit,erat Nabugdonozoris ſeruus.
	Lacedæmoniorum Eurycratide,an.35.Mox Leonte, an.36.		Hinc primum Monarchiæ titulum conſequutus eſt Nam etſi iam à priſcis ſeculis,nempe à Nimrod condito re,Imperium Babylonicum in orbe viguit: tamen qui cum Aſſyrio,cuius fundator Aſſur,& Ægyptio,quod ere xit Oſiris Pharaonum primus,Abrahæ temporibus,æqu Marte Orientem & Lybiam per vices poſſidebat, no priùs monarchiæ nomen receptum eſt,quàm hæc ſimu fuêre addita. Tum enim primò præſtantior & maio οἰκυμένης pars vni parêre didicit.
			Aliam rationem aſſignat, Suidas in voce Ἀσσύριος e comparatione Græcorum principatuum. Athenienſe enim (inquit) ſolius regionis maritimæ dominarum te nuerunt annis duodeſeptuaginta.Lacedæmonij triginta Thebani,&c.
			Babylonem ad eam magnitudinem perduxit, vt eiu muri fuerint relati inter 7 orbis miracula.*Beroſ.apud Ioſe phum*,quale ſignificatur Dan.4.
	Batto primo Cyrenarum rege an.40. deinde Arceſilao an.16.		Eius primus,fuit quartus regni Ioakim filij Ioſiæ. *Ie rem*.25.
			Id eſt,octauus ante tranſmigrationem Babylonis, Re gnauit an.45.Qui numerus facilè è ſacris colligitur.Nam anno quarto Ioakim regnum eius occæpit *Ierem*. 25 & 46.
			Poſt annos octo abduxit Iechoniam. Anno autem tri geſimo ſeptimo tranſmigrationis Iechoniæ, ſubleuauit Euilmerodac (filius & ſucceſſor) Rex Babylonis, anno quo regnare cœpit,caput Iechoniæ de carcere. 4. *Re gum*.25.
			Ergo ante abductionem Iechoniæ regnauerat annos octo, poſt vſque ad Euilmerodac filium 37. Summa 45.
			Nabuzardan cum libris legis multos alios ſacros com buſſit, vt tria millia parabolarum Salomonis, quinque millia Canticorum,Phyſiologiam eiuſdem,&c.
226		3605	In terra pauperes & ruſticos duntaxat reliquit,deua

Anni vrbis cōdita. | *Anni mundi.*

ſtatis vrbibus & ciuibus in captiuitatem exactis,

Ieremiam hoſtili miſericordia carcere exemit. *Ierem.trigeſimo nono.* quem vinxerat Sedechias, capit. 37,38, 39,&c. 181 3560

Quod addunt aliqui legem à Babyloniis incenſam & deinde ab Ezra reſtitutam:non eſt ita accipiendum,quaſi omnia legis exempla ſint exuſta,& deinceps vſque ad Ezram Iudæi vixerint ſine ſacro codice. Nam hoc fieri non potuit , nedum factum eſt. Iudæi enim iam antea erant diſperſi cum ſuis codicibus per totum Orientem & Septemtrionem à temporibus Aſſyriacis,vbi & legitima ſua ſeruabant , vt è Tobiæ libro liquet, nec omnes erant ſub iure & imperio eiuſdem. Præterea libri tanti momenti non ſolent ita extingui à Tyrannis,quin alicubi permaneant,maximè quando de religione agitur.

Ergo primo impetu Chaldæi omnia conſumentes, etiam abſumpſerunt libros ſacros,Hieroſolymis ſcilicet inuentos,qui erant correctiſſimi & emendatiſſimi, atque in publico Gazophylacio & ſacra bibliotheca aſſeruabantur,iuxta quorum regulam,vel ex memoria, vel diuino potius afflatu, cæteros minus correctos poſtea emendauit Ezras,aut etiam Synodus illa magna , cuius ſcriba fuit Ezras.

Quo die Nabugdonozor ingreſſus eſt templum,eo die natus Darius à quo pœnam tanto dignam crimine ſuſciperet. Euertit enim Darius ipſius imperiũ anno 62 ætatis *Seder Olam cap.31 è Dan.5.*

Mathematica & Philoſophia in Chaldæa florent. *Dan.1,*

Ieremias in Iudæa vaticinationis munere functus annos 41,à 19 Ioſiæ vſque ad Sedechiæ vndecimum , trahitur à ſuis in AEgyptum iram Nabugdonozoris fugientibus.Ibi antequam lapidaretur , philoſophiæ incunabula poſuit ſecretiore ſapientia Hierophantas imbuens, cuius fama excitati Græci peregrinationes, vel potius nauigationes multas in AEgyptum ſuſceperunt , & philoſophiam ad ſe poſt 70 ferme annos deriuarunt.

Ab hac monarchia ſic cõſtituta aliquando annos numerat Daniel.Sõnium enim,quod 2 cap.explicatur. non accidit ſecũdo regni Nabugd. cum Daniel eius ſit interpres,qui iã triennio,poſtquam venerat Babylonẽ , cum ſociis relatus fuerat in numerum ſapientum regiorum cap. 1. erat ergo ſecundus à cõſtitutã Babylonica monarchia.

Qui hiſtoriam Iudith non ad hæc tempora Nabugd. ſed Cambiſis,vel Aſſueri,vel Artaxerſis 3 ponunt,ſub nomine Nabugdonozoris , primò doceant reges Perſarum Nabugdonozoris vocabulo fuiſſe vſpiam cognominatos. Deinde frigida nituntur coniectura, quod Achior cap. 5.narrans Holoferni flagella & exilia,quæ Deus Iſraëlitis inflixerat,eos deinde in propria,quaſi poſtliminio reuertiſſe tradit : hoc enim male interpretantur de exilio Babylonico,& reductione per Cyrum. Nam non diceret. *Plurimi eorum captiui abducti ſunt in terram ſuam , nunc autem reuerſi ſunt,&c.*ſed,omnes.Omnes enim Iudæos in exilium traxerat Nabugd.Relinquamus ergo ſcripturam in ſua ſimplicitate, vt fuerit idem Nabugdonozor , qui miſit Holofernem in Samariam & Iudæam anno regni 13, & qui reliquias Iudæorum anno 19 Babylonem tranſtulit. Quod autem dicitur illic de diſperſione,pertinet ad Salmanazarem & Senacherib, ſub quibus diſperſi ſunt Iudei , ita vt Hieruſalem , ſiue filia Sion relicta,eſſet, ſicut vmbraculum in vinea , & ſicut tugurium in cucumerario. *Eſa.1.*

Donec eo cæſo ſe in ſua certatim reciperent.Præterea nihil prohibuit Iudæos primis Nabugdonozoris victoriis diſperſos,vbi intellexiſſent Sedechiam regnare , ad ſua reuertiſſe.Sed nec neceſſe eſt Achior alienigenam,nõdúmque religionis initiatum,Ires Iudæorum perfectè te- 226 3605

Anni urbis conditæ

181

NABVGDONOSORIS MAGNI CHALDÆORVM REGIS SÆCVLO

Anni mundi

nuiſſe, aut fideliter recitaſſe.

Non officit etiam, quod ſub finem libri ſcribitur,
3560 *In omni ſpatio vitæ eius non fuit, qui perturbaret Iſrael, & poſt mortem eius annis multis.* Nam *diebus multis* dictum eſt pro. *diebus multis.* Sed & Scriptura ſic aliquando loquitur de annis quatuor aut quinque, vt ſæpius in libris Regum. Simile ſupra *pag. 87. c. 2 & 3. neque iudicum nitebantur.* Quæ qui non deprehenderunt Tragicomœdiam eſſe dixerunt de hiſtoria Eſter.

Liber Iudith à Ioachim ſacerdote conſcriptus, *Philo.* Quare rectè libro Eſter ab Eccleſia præponitur. Nam eum temporis ordine antecedit.

Eſt ſacer & canonicus. Nam eum Nicena Synodus in numero ſacrarum Scripturarum computauit. *Hieron. in prologo, ubi & ſermone Chaldæo conſcriptum aſſerit.* & Epiſtola ad Salvinam. Hilarius Prolog. in Pſalmos. Similiter Carthaginenſis 3. Synodus, cui Auguſtinus interfuit. Auguſtinus ipſe multis locis, Innocentius I. eodem tempore, mox Gelaſius cum 70. Epiſcopis, concilium Florentinum, &c.

Quare eum citant tanquam Scripturam Canonicam Origenes in caput vltim. libro Iudicum, Chryſoſtomus homil. 10. de variis locis Matth. Ambroſ. libro 3. Offic. capite 3. epiſtol. 83. de Virgil. libro 2. De Inſtitution. Virgil. capite ſecundo, & lib. de Viduis eum non exigua ſui parte exponit. Cyrillus libro 7. in Ioannem caput 10. Fulgentius epiſt. 2. de ſtatu viduarum. Bellator presbyter, Iſidorus Hiſpalenſis & Rabanus, qui in illum ſunt commentati.

Draco leges Athenis ſcribit ſanguine ſub finem Tarquinij Priſci Romæ regis quinti, poſt reges Athenis exauctoratos & inſtitutam nouam Reipub. formam Olymp. 39. Huius legibus antiquatis, præterea, quæ morte plectebant, mitiora iura paulò poſt Solon 10 tabulis comprehendit.

Pherecydes Syrus Pythagoræ præceptor, qui primus proſam orationem condidit tempore Cyri regis. *Plin. lib. 7. c. 56.* primus apud Græcos dixit animos hominum immortales, & de diis ſcripſit *Cic. 1. Tuſc.* Ex Arcanis Phœnicum (id eſt Hebræorum) libris philoſophiam & Theologiam ad eos deduxit, ſeptem ſapientum temporibus ſub quinquageſimam Olympiadem *Suidas.*

Solon & Piſiſtratus Seruio Tullio Romæ regnante vixerunt. *Cicero in Bruto.*

Solon Areopagitas conſtituit. *Idem Offic. 1.*

Ante Solonis ætatem de nullo, vt diſerto, memoria proditum eſt. *Cic. in Bruto.* Vnde, ab eo ſuum illuſtrium virorum Chronicon ordiunt *Gellius libro 17. cap. 21.*

Decem tabulas eburneas, ad imitationem duarum Hebraicarum Athenienſibus dedit. Peregrinatus eſt in Ægyptum, Cyprum, Lydiam ad Crœſum. Ei ſacerdos Ægyptius dixit Græcos ſemper eſſe pueros ob ignorationem rerum antiquitus geſtarum. *Plato in Critia.*

Septem ergo ſapientum, & Cyri tempore velut Orientis apud Græcos philoſophiæ incunabula fuerunt. *Budæus lib. 4. de Aſſe.* Aut ſub Cyri tempus.

26 Septem ſapientes, Thales, Solon, Chilon, Periander,
3605 Cleobulus, Bias, Pittacus, cuius auditor fuit Pherecydes Cyrus Pythagoræ præceptor.

Ani urbis cōdita. | Ani mundi.

181 | 3560

NABVGDONOZORIS MAGNI CHALDÆORVM REGIS SÆCVLO

Periander Corinthius ſapientes epulo excipit.

Piſiſtratus ſublatis annuis magiſtratibus tyrannidem Athenis occupat. Pulſus in Italiam fugit.

Primus libros Athenis diſciplinarum liberalium publicè legendos poſuit, *Gellius lib. 6. cap. vlt.*

Eius iuſſu Ariſtarchus Homeri rapſodiam recenſuit, & in 24 partes pro numero elementorum diſtribuit.

Haliattes Lydorum rex ſeptem ſapientum ætate cum Mileſiis bellum gerit. *Herod. lib. 1.*

Tunc Cyrenorum regnũ per Battum incipit, vide ſup. pag. 149. in annos circiter ducentos.

Epimenides diutiſſimè vixit, nempe vſque ad Solonem.

Thales Mileti Philoſophiæ Ionicæ primus auctor, ſapiens, phyſicus, & Aſtrologus, Græcis Geometriam & Aſtrologiam ex Ægypto primus tradit. *Laertius.* Ali qui ſub Anco Martio. Nam diutiſſimè vixit, ad 58. vſque Olympiadem.

Primus in Græcia æquinoctia & ſolſtitia obſeruauit. Primus ſolis eclipſim prædixit. Audis, quoad pueri fuerint Græci, qui tamdiu ignorabant, quod omnibus erat perſpectum.

Alcmæon Perinthi filius Crotoniates medicus, qui de rerum natura primus ſcripſit.

Anaximander Mileſius Thaletis ſucceſſor, qui horologium, Gnomonem, ſpheram reperit. *Plin. lib. 7, cap. 56.* & obliquitatem Zodiaci. *lib. 2. cap. 8.* Et maris & terræ circuitum. *Laertius.*

Pythagoras Pherecydis Syri diſcipulus alterius philoſophiæ Italicæ auctor, in illa Italiæ ora, quæ olim magna Græcia. Nam vetuſtiſſimæ philoſophiæ fuerunt Ionica & Italica, reliquæ recentiores.

In Ægyptum nauigauit, vt eius ſapientiam diſceret, & pro ſua apud Græcos venditaret. Arithmeticam & Geometriam præcipuè excoluit, & Matheſes ſolas appellauit, ex Anatolio. Peregrinatus eſt in Perſidem, atque Magos conuenit. *Cicer. 5. Tuscul.* Potuit ergo incidere in Daniëlem, cuius fama ea tempeſtate celebris.

Eius tempore Arcades per longos & breues calamos cantum excogitauerunt. *Laertius.*

Muſicæ principia primus ad artem reduxit. Pondera & menſuras inuenit. Italis apud Crotonem leges dedit.

Anaxagoras alter Pherecydis Syri diſcipulus vbi ſuam in Aegyptum peregrinationem confeciſſet, eorúmque myſteria hauſiſſet, libro quodam, quem Socrates citat apud Platonem, phyſiologiam ita tractauit, vt à Deo inciperet, & in Deum deſineret. Quem quia ſub Mentis vocabulo in nobilioribus naturæ effectibus, vt res inſtituentem & moderantem ſemper conſiderare iubebat, Mens cognominatus eſt. Hanc regulam ferè Plato in Timæo tenuit, &c.

Anacreon poeta regis Sycioniorum Polycratis familiaris, potoinſignis.

Phalaris, ſub quo Perillus proprio inuento periit. *Suid.*

Primus fuit poſt Theſeum Tyrannus Agrigenti. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Bellouaſus poſt Ambigatum Gallorum rex.

Arion muſicus à Delphino è mari in Tenarum portum defertur incolumis.

226 | 3605

Inuenit

Anni vrbis conditæ. — *Anni mundi.*

Inuenit Dithyramborum cantum. *Herod.lib.1*

Iſthmia & Pythia primum aguntur in Græcia.

3605 Apryis (Ephre Ierem.44.) vltimus Pharao à nemine deorum vel hominum ſibi regnum poſſe eripi dictitabat.
181 At paulo pòſt ab Amaſi præfecto ſtrangulatus eſt, regnúmque Nabugdonozori traditum. *Herod.*

Ad eum reliquiæ Iudæorum captis Hieroſolymis fugerunt.

Adrican Pœnorum rex ſe ſuóſque Apryæ dedidit, quod à Græcis, qui magna multitudine in Cyreneam conceſſerant, nimis fatigaretur. *Herod.lib.4.*

Apryis in Cyreneos ducit exercitum, ſed funditur. *Ibidem.*

Arceſilaus Batti f. ſecundus Cyrenarum rex Apryin vicit. *Herod lib.4.*

Huius fratres in aliam Lybiæ partem conceſſerunt
226 & Barcam oppidum, in quo regnarent, condiderunt.
Ierem.52 3628 *Ibid.*

I

249 C EVILMERODAC, an.23.

Medi duce Artabano ſiue Aſtibara contra Scythas, qui iam 28 an. regnabant in Aſia.

Piſiſtratus ſecundo fugatus ceſſit in Eretriam, vnde anno pòſt vndecimo reuerſus eſt, Conno Athenis Archonte, regnauit an.28 ſenio confectus.

C IECHONIAM è carcere liberauit: eíque regium honorem & victum attribuit, anno transmigrationis ipſius trigeſimo ſeptimo, 4 *Reg.25, Ierem.vlt.*

Sedechia in vinculis ſtatim poſt Nabugdonozoris obitum mortuo. *Kimhi in 34. Ierem. è Talmud.*

Rege Iechonia, deinde Salathiele duce.

Inter Euilmerodac & Baltazarem duos reges, vt ſolet fieri in ciuilibus motibus, & dum imperiorum pernicies imminet, locat Beroſus apud Ioſephum contra Appio. Nempe (inquit) Nirigliſſoroor occiſo Euilmerodacho vxoris ſuæ fratri fit rex Babyloniæ an. 4. Hinc filius eius Laboſſardac menſ. 9. Denique Nebrindus an. 17, de quo Alexand. Polyhiſt. & Alphæus apud Euſ. præp.lib. 9.cap. 4. Quem Ioſephus Baltazarem fuiſſe narrat libro decimo cap.13.

Ioſedec pontifice.

Quia autem, vt ſupra probatum eſt, Nabugdonozor imperauit annis 45, quorum octo primi non pertinent ad Babylonicam transmigrationem 70 annorum, eius poſteris duntaxat relinquuntur triginta tres. Nam trigeſimo ſeptimo transmigrationis Euilmerodac regnare cœpit. 4. *Reg.25.* Hos autem ſic ferè partiuntur Hebræi, vt 23 Euilmerodaco attribuāt, reliquos decem Baltazari Babyloniorum regum vltimo.

Prophetis Daniele & Ezechiele.

Mortuo enim Nabugdonozore non modo non creuit Menarchia, ſed & minui valde cœpit, vt Heroum filij ſolent eſſe inertes.

Vnde multi motus in Aſia, & regnorum varia nomina Lydorum, Medorum, Perſarum, Tyriorum, &c.

Sub eo finit Romanorum regnum poſt vrbem conditam an. 244. Quare ſequentur coſs. & tribuni militum. *Liuius.*

Annum vnum detrahunt Ruffus, Eutropius, Iordanes Solinus. Hinc ab expulſis regibus ad Hirtium & Panſam nouiſſimos Conſules an. 467. Summa 710.

Qui nec hoc ſatis conſtitutum. Nam in annis vrbis numerandis & digerendis apud antiquos maxima diſſentio, vt & Cicero in Bruto tradit.

Vnde Meſſala Coruinus *de progenie Auguſti* Coſſ. à Iunio Bruto & Publicola in Panſam & Hirtium per annos 444. Nam ſub Coſſ. tamdiu Roma fuit, niſi quòd annis

49. Conſules defuerunt ſub Decẽviris anno vrbis conditę trecenteſimo quarto, duobus, ſub tribunis militum annis quadraginta, ſeptuageſimo nono poſt exactos reges. Non tamen continenter. Nam conſules interdum intercalati ſunt ab anno v. 322, vſque ad 399. Sub Dictatoribus annis tribus. Sine Magiſtratibus annis quatuor, vrbis ſcilicet trecenteſimo ſeptuageſimo nono. Hos omnes reperias à ſeptimo Euilmerodac ad ipſum Auguſtum.

Coſſ. omnia iura omniáque regum inſignia habuerunt, id modo cautum eſt, vt alter alteri per ſingulos menſes faſces ac ſecures concederet, ne ſi ambo faſces haberent, duplicatus terror, duó que reges pro vno accepti eſſe viderentur. *Onuph. de Roma. Princip.*

Tarquinio Superbo nondum eiecto libri tres in ſacrarium conditi Sibyllini appellati ſunt. Ad eos quaſi ad oraculum quindecim viri adeunt, cum Dij immortales publicè conſulendi ſunt. *Gellius libro primo cap. 19.*

L. Iunio Bruto in bello cæſo ſuffectus eſt Spurius Lucretius, & huic P. Valerius Publicola. Sic alteri Conſuli L. Tarquinio Collatino M. Horatius Puluillus ſucceſſit.

Scythæ vſque ad Paleſtinam latrocinando penetrant.

Oſtia ciuitas ad Tyberim & Sinope conduntur.

Galli pulſis Thuſcis vtramque Padi ripam occupant.

Sibylla Cumana, quæ & Amalthea & Deiphobe.

Danius regnum in Oceano Septemtrionali auſpicatur, ſi credendum Germanis de more mentientibus, cui Humblus & Lutherus filij deinde ſuccedunt.

Dipoenus & Scylles primi ſcalpendo marmore clarent in Sicyonia.

Zeno Eleates Dialecticæ & Dialogorum inuentor.

Pythagoram vidit. Prometheo tamen dialecticæ inuentionem tribuit Plato.

Hipparchus Piſiſtrati filius, Hippiæ Tyranni frater Athenis occiditur, & ſic Reſpub. liberatur. *Gell. lib. 17. cap. vlt.*

Aſtyages Medus Lydicum bellum conficit anno 604 poſt captum Ilium. *Sol. cap. 20.*

Amaſis rex Ægypti, *Herod. Diod.* Hinc fortaſſe Plinius vocat Semneſerteum, quo regnante ait Pythagoram in Ægypto fuiſſe. *lib. 36, cap. 9.*

Iromus cœpit regnare in Phœnicia 14 annis ante Cyrum regnauit autem annis 20. *Ioſeph. contra Appionem.* Iam ergo monarchia Babylonis diſſipabatur.

ROMAE, capitolium perfectum. Bellum Sabinum. Peſtis graſſatio. Sabini victi pacem rogant. Dictatura primum inſtituta.

Coniuratio de reducendo Tarquinio detecta. Ædes Saturno dedicata. Saturnalibus inſtitutis. Virginius Tricoſtus ad Regillum Latinos paulò ante vicerat.

Tribus 31 inſtituta Tarquinio Cumis moriente. Seceſſio populi in ſacrum montem.

Tarquinius Superbus ſub finem Monarchię Chaldæorum, vt antea indicatum eſt, Tuſculi moritur poſt 13 annum exilij anno vrbis 257. Auguſtin. paulò poſt, ſub Dario ſcilicet & Cyro Perſarum regibus *lib. 18. Ciu. c. 26.*

Anni vrbis cõdita. 243 — *Anni mundi.* 3638

Tarquinio Superbo vltimo Romanorum Rege an. 25. deinde Coſſ. per annos 79, vſque ad Tribunos militũ.

Aegyptiorum Ophre ſiue Aphrye, deinde Amaſi an. 44.

Haliatte Lydorum.

Alceta rege 8 Macedonum, deinde Amynta an 50.

Leonte Lacedæmoniorum, deinde Anaxãdride an. 45.

Arceſilao Cyrenarum rege ſecundo, deinde Batto 2.

Romæ Coſſ.

244	*L. Iunio Bruto, L. Tarquinio Collatino.*
245	*P. alerio Publicola, L. Lucretio Tricipitino.*
246	*P. Valerio Publicola. M. Horatio Puluillo.*
247	*Sp. Largio Ruffo, T. Herminio Aquilino.*
248	*M. Valerio Voleſe, P. Poſthumio Tuberte.*
249	*P. Valerio Publicola, T. Lucretio Tricipitino.*
250	*P. Poſthumio Tuberto, Agrippa Menonio Lanato.*
251	*Sp. Caſſio Viſcellino, Opitro Virginio Tricoſto.*
252	*Poſthumio Cominio Arunco, T. Largio* Flauio.
253	*S. Sulpitio Camerario, M. Manlio Tullio Longo.*
254	*P. Veturio Gemino, T. Ebutio Helua.*
255	*T. Largio Flauio 2. Qu. Cœlio Siculo.*
256	*A. Sempronio Atratino M. Minutio Augurino.*
257	*A. Poſthumio Regillenſi, T. Virginio* Tricoſto.
258	*Appio Claudio Sabino, P. Seruilio Priſco.*
259	*A. Virginio Cœlimontano. T. Veturio Gemino.*
260	*Sp. Caſſio Viſcelino* 2. *Poſthumio Cominio Arunco* II.
261	*T. Geganio Macerino. P. Minutio Augurino.*

Anni urbis cõdita.

3

d Baltazar an. 10.

Hunc Darius & Cyrus vino ſomnóque ſepultum oppreſſerunt, Monarchiámque ad ſuos tranſtulerunt. Quod futurum, multo ante denuntiarat Eſaias cap. 13, 21. 47 Ierem. cap. 50. & pluribus aliis locis, Pſalmographus, &c.

Ioſedec pontifice.

Salathiele duce Iudæorum.

Daniele & Ezechiele vatibus.

Amaſi Ægyptiorum Pharaone.

Haliatte Lydorum rege octauo, denique Crœſo an. 14.

Amynta nono rege Macedonum

Lacedemoniorũ Anaxand. deinde Cleomene an. 25.

Batto 2 Cyrenarum rege, tertio, deinde Arceſilao 2.

Summa 78.

Coſſ. Romæ.

262 *A. Sempronio Atratino 2. M. Minutio Augurino 2.*

263 *Qu. Sulpitio Camerino, Sp. Largio Ruffo 2.*

264 *C. Iulio Tullo, P. Pinario Ruffo.*

265 *Sp. Nantio Rutilio, Sext. Furio Philone.*

266 *C. Aquilo Tuſco. T. Sicinio Sabino.*

267 *Proculo Verginio Rutilio, Sp. Caſſio Viſcelino 3.*

268 *P. Fabio Vibulano, Ser. Cornelio Maluginenſi.*

269 *L. Aemylio Mamerco. Cæſo Fabio Vibulano.*

270 *M. Fabio Vibulano, Ser. Valerio Potitio.*

271 *Qu. Fab. Vibulano 2, C. Iulio Tullo C. F.*

Anni mundi.

Tribus annis poſt Tribunitia poteſtas inſtituitur, qui annus primus videtur eſſe Baltazaris.

Anno ab vrbe condita 500, eius ditio vix 14 milliaria, id eſt, 7 leucas Gallicas patebat. E tam tenui initio creſcet quidem, ſed poſt Alexandrum Macedonem, id eſt, abhinc annos 250, ſiue poſt annum vrbis 500.

3658 d Svb hoc impletum eſt illud Ierem. 50, Ecce ego viſitabo regem Babylonis & terram eius, ſicut viſitaui regem Aſſur, & reducam Iſrael ad habitaculum ſuum.

Salathiel filius Iechoniæ tertio anno Baltazaris Babylone mortuus eſt, ſtetitque poſt eum Zorobabel filius, qui primo anno Cyri perrexit cum exulibus Hieroſolymam, & reſtaurato templo Babylonem rediit, vbi & mortuus eſt. *Seder Olam.*

Ioſephus quinque reges Babylonis poſt Nabugd. facit, ſed repugnat Ieremias cap. 27.

Hebræi tantum tribuunt huic Monarchiæ 70 annos, quoniam Baltazarem tertio regni anno captum & extinctum putant.

Conueniunt in reliquis. Nam Nabugdonozori quoque annos 45 attribuunt, Euilmerodac 23. *In Seder c. 28.*

Baltazarem Labinitum Labiniti & Nitocris f. à Cyro interfectum videtur appellare *Herod. lib. 1.*

Quem quidem à Crœſo adiutum, quòd Gobrię filium occidiſſet, & in multos alios crudelitatem exercuiſſet, Cyrus Babylone obſedit & cepit. *Ibid. Herod.*

Eius primo Danieli capite 7 viſio obiecta eſt de 4 beſtiis, leæna, alata, vrſo, pardo, & quarta beſtia cornua decẽ habente, qua ſequentium ſæculorum monarchicum ordinem reuelauit.

Tertio altera de Ariete duorum cornuum & hirco vnius, deinde quatuor, qui deuicit arietem, id eſt, rege Perſarum, & Alexandro Macedo. cap. octauo. Tertia de pernicie reg. 5, id eſt, imperij, Babylonica cap 5.

Adhuc erat in viuis Pythagoras. Nam venit in Italiam regnante Tarquinio Superbo, 200 annis poſt Numam Pompilium. *Cic. 2. de Orat.* ſe philoſophũ appellauit, vt ſeptem ſapientum, quorum erat æqualis, glorioſam inſcriptionem illuderet. *Idem.*

A Daniele Dei notitia tincti ſunt quinque Monarchę, Nabugdonozor, Euilmerodac, Baltazar, Darius, Medus & Cyrus Perſa.

Amaſis penultimus Ægyptiorum rex, ad quem venit Solon qui adhuc viuebat, Gręcos amauit, & Naucratem vrbem eis habitandam dedit.

E Cyrene Græcam Batti regis filiam, iuxta alios Arceſilai, vxorem duxit. Primus cepit Cyprum & tributariam reddidit. Policratis familiaris. *Herod. lib. 2.*

Romae Corilanus exilio damnatus. Prodigia multa viſa & audita Lex Agraria.

Æmylius Aequos & Volſcos vincit.

Oppia Veſtalis ob inceſtum viua defoditur.

3638

Anni vrbis conditæ. — *Anni mundi.*

272 — 3638

a NON omnino fictum eſt, quod Antiqui de Aſſyriorum regno memorarunt, quando ei proximè Perſicum ſucceſſiſſe ferunt. Primum quoniam Nabugdonozor à quo prima Scripturæ Monarchia incipit, vetus Aſſyriorum imperium ſubdens, Aſſyriorum potius rex appellatus eſt, quàm Babyloniorum, vel Chaldæorum, propter veterem imperij ſedem, quódque Aſſyrij regem duntaxat mutaſſe, non regnum perdidiſſe viderentur. Quare quem prophetæ Babylonis regem vocant, liber Iudith, Herodotus, Cteſias, Ioſephus ipſe Aſſyriorum appellant.

Deinde Babylon imperij noui ſedes pars erat Aſſyriæ, ex Plinio libro ſexto, cap. 26. Strabo, libro decimo ſexto. Hinc Herodotus, Cyrus Aſſyriis bellum intulit. Aſſyriæ autem cum alia multa ſunt magna oppida, tum verò celeberrimi nominis eſt Babylon, vbi poſt euerſam Ninum erat regia.

Denique quia primariam Aſſyriorum vrbem, id eſt, Ninum ſiue Niniuem occupabant.

In ordine Regum Perſarum exteri ſcriptores à ſacris variant. Cyrum enim præponunt Dario, tanquam ſocerum genero, cùm contrà Darius vel ſocer fuerit Cyri, vt Hebræi arbitrantur, vel auunculus, vt Lyranus in 5. caput Danielis & Zonaras annotant. Vnde & apud Danielem Darius nominatur ante Cyrum.

Quòd autem hic fuerit Darius, quem noſtri vocant filium Hydaſpis, Daniel verò Aſſueri ex genere Medorum, ex eo liquere puto, quòd elementa Hebrayca monſtrant Aſſuerum tertium pòſt Regem eſſe, quem Græci appellant Xerſem, qui apud vtroſque fuit è primis Perſarum regibus, vt Iuſtin. libro ſecundo, fidem facit, quique contra Græciam innumerabilem duxit exercitum, & ea per quinquennium geſſit, quæ Græcorum narrant hiſtoriæ. *Dan. 6.*

Succendit enim Athenas ſub principe Mardonio, & bellum iniit apud Thermopylas, & apud Salaminam nauale certamen, quando Themiſtocles ad Perſas fugit, & Sophocles atque Euripides clari habebantur.

Nec aſſentiri poſſum Lyrano & cæteris, quibus Aſſuerus eſt Darius Hydaſpis filius, quoniam qui Aſſuero ſucceſſit, eſt Darius Longimanus, cuius præceſſorem fuiſſe Xerſem cuncti fatentur. Deinde, quis horum ſex diceretur Xerſes, cuius bellum in Græcos apud vniuerſos tantopere decantatum eſt? Cætera infrà in Aſſuero notabimus.

b DARIVS Medus interfecit Baltazarem regem Chaldæum, & ſucceſſit in regnum annos natus 62. *Daniel* 5.

Babylon à Medis & Perſis capta eſt, cùm Baltazar magna ſecuritate agitaret conuiuium. *Xenophon. libr. 7. de Inſtitutione.*

Denique hunc Darium cepiſſe Babel opera Zopyri, etiam aiunt externi ſcriptores, vt perſpicias hunc eſſe filium Hydaſpis, quantumuis Cyro præponatur.

Hiſtoriæ, quæ expugnationem Babylonis vni Cyro tribuunt, fallunt. Nam ex Scriptura apparet, in euertenda Babylone Medos fuiſſe principes, qui Perſas ſocios & adiutores aſciuerint. *Eſ. 13. Ierem. 50. Daniel. 5.*

Vnde res conſtituuntur de ſententia Darij Medi, & ſuper regnum Satrapæ centum viginti præficiuntur, & — 274

1

a *Monarchia ſecunda, id eſt, Perſarum, patuit ab India vſque in Aethiopiam per centum 27. prouincias. Eſther 1. quæ Argentea. Dan. 2.*

Incipit an. mundi 3638.

2

q DARIVS filius Hydaſpis ſiue Aſſueri de genere Medorum *Daniel* 9 Medus, ſocer Cyri, an. 2. — 3640

Ieſu filio Ioſedec pontifice.

3640

Ann. vrbis cõd. | *Anni mundi.*

Amaſi Ægyptiorum Pharaone.

Lydorum Crœſo.

Amynta nono, Macedonum rege.

Lacedemoniorum Cleomene.

Syracuſanorum Cleandro Patareo regni conditore an.7.

Arceſilao ſecundo, deinde Batto tertio Cyrenarum rege quinto.

Romæ coſſ.

272 *Cæſone Fabio Vibulano 2. Spu. Furio Medullino.*

273 *M. Fabio Vibulano 2. Gn. Manlio Cincinnato.*

274 *Cæſone Fabio Vibulano 3. T. Verginio Rutilio.*

ſuper eos principes tres, ex quibus Daniel vnus erat, vt Satrapæ redderent illis rationem, & Rex non ſuſtineret moleſtiam. *Dan.6.* Quare & hoc regnum in Græca hiſto-
3638 ria & Medicum & Perſicum nominatur.

Eius primo abſoluti ſunt ſeptuaginta anni captiuitatis Babylonicæ à Ieremia 25 & 29 cap. prædicti. *Dan. 9.* Quamuis Rabbini tam veteres, quàm recentiores putent illum ſeptuageſimum annum incidiſſe in ſecundum Darij Longimani, magna impudentia affirmantes Danielem in ſua ſupputatione fuiſſe lapſum. *Abben Ezra in 9. Dan.*

Eſſe autem videtur hic Darius, qui ducibus Dati & Arbazo Medis (Medus enim Medos exercitibus præficiebat, contra eos, qui Darium Perſam faciunt) Aſiam, Macedoniámque aggreſſus eſt, & Iones ſuperauit: fugatus interim à Miltiade Athenienſi in Marathoniis campis, vnde Græci ſcriptores bellum apud Marathonem geſtum Medicum dicunt. Quod geſſiſſe videtur, Cyro alibi res gerente. Ita vequidem Darius pluſquam 2 an. regnauerit, ſed eius alij 20, aut circiter, Cyro attribuantur, quòd cum eo concurrerint. Nam Hebræi Dario Cyrum duntaxat annis tribus faciunt ſuperſtitem, & Thucidides inter Marathoniam pugnam & tranſitum Xerſis in Græciam annos tantum decem conſtituit.

Græciam primus tentauit. bellum deſcribit *Herod. lib.6.*

Bellum infœliciter aduerſus Scythas ſuſcepit, cui expeditioni etiam Miltiades interfuit.

Eius primo reuelatio facta Danieli de ſeptuaginta Hebdomadibus, id eſt, annis 490, poſt quorum ſexageſimam nonam occidendus erat Chriſtus, & pactum confirmaturus *cap. 9.* item liberatio è lacu leonum *cap.6.*

Circa ducenteſimum ſexageſimum annum ab vrbe condita victi ab Athenienſibus Perſæ pugna Marathonia duce Miltiade & comite Themiſtocle. *Gell. lib. 17. cap. vlt.* Macerino & Augurino Coſſ. *Sulpitius.* Annis 20 poſt eiectum Piſiſtrati filium Hippiam & decem ante Xerſis expeditionem Salaminiam *Herod. lib.6. Gellius ibid. Vrbis annus non quadrat.*

Commanus poſt Senanum Segoregiorum Galliæ rex.

Marmore ſculpendo primi omnium inclaruerunt Dipœnus & Scillis in Græca inſula geniti, Medis imperantibus, priuſquam Cyrus in Perſis regnare inciperet, hoc eſt, Olympiade circiter 50. *Plin. lib.36. cap.4.*

Crœſus barbarorum ſiue Aſianorum primus Græcos, Iones, Æoles, Dores Aſiæ tributarios, Lacedæmonios amicos fecit. Exceptis Cilicibus & Lycis, omnes cis Halim fluuium, Medos à Lydia ſeparantem, & ab Armeniæ monte in Ciliciam labentem ſubiecit, videlicet Lydos, Phrygas, Mariandinos, Mæſios, Chalibes, Paphlagones, Thraces, Ethinos, Bythinos, Cares, Iones, Dores, Aeoles & Pamphylios. *Herod. lib.1.* quo victo ceſſere Cyro omnia.

In vrbem Sardes è Græcia doctos omnes traxit. *Ibid.*

Solon ad eum & ad Amaſim regem Ægypti peregrinatur. *Ibid.*

Lydi in Hetrutiam veniunt, ibique ſedes perpetuas ſtatuunt. *Ibid.*

3640 Fabius vicit Veientes & Hetruſcos. Triumphum tamen agere recuſauit propter cæſorum Romanorum

lus, Alceus primus tragicus, Sappho muſa Græcis decima Lesbia, quæ Elegias, Iambos, Monodias, lyricorũ carminum libros nouem, epigrammata ſcripſit, & prima plectrum excogitauit.

a MERODAC Baladan cum 12. ann. in Babylone regnaſſet magnam Aſſyriorum potentiam ad Chaldæos tranſtulit, pòſt regnauit annis 40. Ab eo Babylonia dicitur Merodac. *Ierem.*1.*&* 50.

Eo amico vſus eſt Ezechias, quare ab ipſo accepit munera & fœdus cum eo iunxit, quòd Solem decem lineis retro egiſſet. *Eſai.*39,4.*Reg.*21. huius miraculi meminit Herod. *lib.*2.

Merdocẽpadus Ptolomæo, vt Nabugdonozor Nabopolaſſar, centum viginti quinque annis poſt Nabonazarem (id eſt, Salmanazarẽ vel potius Phul) *lib.*5. *Almageſti cap.*14.

b VIDETVR etiam dictus Berodac, & rex Aſſyriorum, 4. *Reg.*21. Atque is eſſe, qui Menaſſem regem captiuum cepit, deinde reſtituit. *Ibid.* confirmata amicitia & ſocietate, quam cum ipſius Patre Merodac Ezechias inierat.

Pro eo Ioſias rex Iudæ pugnauit contrà Necao regem Aegypti, & in prælio cecidit.

Inter hunc & ſequentem aliqui interponunt, vt Metaſthenes, Nabugdonozorem primũ Magni Nabugdonozoris Patrem, contra quem aſcenderit Pharao Necao, 4. *Reg.*23.

Quem Nabulazar à Beroſo, apud Ioſephum contra Appionem vocatum aiunt, qui ſeptimo Ioſiæ regnum inierit.

c EIVS octano cœpit ſexta ætas, id eſt, annus mundi 3568. proindéque prima è quatuor Danielis monarchia.

Init enim regnũ quarto anno Ioachim regis Iudæ. Victo Necaone Aegypti Rege, Ioachim Regem tributarium fecit. Iterum vrbem ingreſſus ipſum cepit & interfecit.

Anni vrbis conditæ.			*Anni mundi.*
			3464
	c *Nabugdonozor an.*45.	f *Aſtiages Cyri auus maternus an.*39.	
	Ioakim, Iechonia, Sedechia per ordinem Iudæorum Regibus.	g *Darius filius Aſſueri de ſemine Medorum.*	
		Summa 178.	
	*Euilmerodac an.*23.	*Cyrus qui vtrũque imperium coniunxit, victis Chaldæis.*	
	d *Baltazar an.*10.		
	Summa 173.		
			3560

centis annis poſt Ionam Prophetam, *Ibid.& Euſeb.* quam poſtea recuperauit Nabugdonozor iſto victo. *Iudith.*1.

Nitocris ſecunda fœmina quæ Aſſyriorum (id eſt, Babyloniorum) imperium adminiſtrauit, quinto poſt Semiramidem ſæculo, Euphratem in varios mæandros deduxit, aduerſus Medorum incurſiones, qui Niniuem euerterant. Ponte mirabili vtramque vrbis partẽ iunxit, cùm antea limbis tranſiretur, *Herodot. lib.*4.

f ASTYAGES ſororius Crœſi Lydorum regis, & auus Cyri maternus, qui & Cyrum infantem expoſuit, Harpago filium propoſuit edendum, &c. *Herodot. lib.*1. *Iuſt.*1.

Appoſitus eſt ad Patres ſuos & ſuſcepit Cyrus Perſes regnũ eius, *Dan.*13.

g HVNC Darium Medorũ regem putant eſſe Cyaxarem Aſtyagis hæredem, cuius filiam Cyrus vxorem habuerit, *Ex Xenophonte.*

Hunc vere Aſtyagem eſſe, qui Aſſuerus dicitur Dan. 9. Hydaſpes à Profanis, vt quidem cenſeo.

Baltazarem regem Babyloniorum deleuit, & regnum eorum ſibi aſciuit. Quot annos tenuerit non conſtat inter ſcriptores, qui minimùm vno anno, qui plurimùm, vt Sulpitius, octodecim.

Sed probabilior ex Daniele deducta Hebræorum ſentẽtia, vt anno vno, vel ad ſummum duobus.

Victo Baltazare adiunxit regno Medorum regna Babyloniorum & Aſſyriorum, quæ tria regna poſtea ſuo Perſico adiunxit Cyrus.

Labinitus vltimus Babyl. rex (Baltazarem ſcriptura nominat) Nitocris filius à Cyro interficitur. *Herod. lib* 1.

Græci huius temporis hiſtoriam, quantumuis recentem, nondum nouerant. Quare Beroſus Chaldæus (vt Ioſephus narrat libr. 1. contra Apionem) arguit Græcos ſcriptores, quòd de Aſſyriaca monarchia multa fabulati ſint, ſeorſum Babylonis ſtructuram, & ea, quæ poſteri ſunt admirati, Babylonica ædificia ad Semiramidem retulerint, cùm, vt è Chaldæorum non ita vetuſtis monumentis docet, ad Nabugdonozorem ſint referenda. Et vt de condita Babylone mentiti ſunt, ita & de ea victa quando vado Euphra-

tis ſiccato immiſſis militibus captam ferunt. (Vnde & iſta aliter narrat Daniël oculatus teſtis.)

Babylon Chaldaicarum gentium caput, diu ſummam claritatem obtinuit in toto orbe propter quam reliqua pars Meſopotamiæ, Aſſyriæque Babylonia eſt appellata. Sexaginta millia paſſuū muris amplexa, ducenos pedes altis, quinquagenos latis. In ſingulos pedes ternis digitis, menſura ampliore, quàm noſtra, interfluo Euphrate, mirabili opere vtroque. *Plin. lib. 6. cap. 26.*

d ANTE Baltazarem quidam poſt Comeſtorē in hiſtoria Scholaſtica & Metaſthenem duos eius fratres locant, Regaſſar annis 3, Labaſſardac nouem.

Sed hoc non patitur temporum analogia, neque Scripturæ veritas, tam apud Heremiam, quàm Daniëlem.

Ioſephus quidem contra Appionem Neregalaſſar nominat, fratrem vxoris Euilmerodac, eíque 4 annos regni tribuit. Verum illi fortaſsè currunt cum annis Baltazaris tutorio veluti nomine.

Anni vrbis cōdita.

181 *Altero modo per Monarchiarum ſeriem, huius ſextæ ætatis ſummam mēbratim probemus atque oſtendamus*

I

a *Monarchia Chaldæorum pertinuit ab Oriente extremo ad Gades, indéque Gallias, Ioſephus. quæ aurea Dan. 2. Huius meminerunt Beroſus apud Ioſeph. & Alex. Polyhiſt. apud Euſ. li. 5. præp. cap. vlt.*

Incæpit an. mundi 3560, octo annis ſcilicet ante quintam etatem expletam.

191 I

Ierem. 52

236 b NABVCDONOZOR filius Merodac annos. 45.

Nechaone Ægyptiorum rege & per ordinem Spammo an. 6: Ophre an. 35. Amaſi an. 44.

Anni mundi.

3560 a IN DANIELE Monarchiæ ita ſunt ordine poſitæ, vt non melius in tabula pingi poſſint. Quare Porphyrius eum aſſerebat vixiſſe ſub Romana tempora, teſte Hieron. in Daniëlem.

Sub his Eccleſia fuit ſemper deteriore conditione donec Chriſtus adfuit, qui ſuo fœlici aduentu ſub ſuis pedibus eas contriuit, orbémque conuertit. *Dan. 2.*

Chaldæorum Monarchia 78 annos continuauit. Tres tantùm habuit reges. *Ierem. 27.* Incępit octo annis ante captiuitatem Babylonicam: nam primus Nabuchonozoris incidit in finē tertij Ioachim. *Dan. 1*, hoc eſt fit quartus Ioachim. *Ierem. 25.*

Aſſyriorum à Ioſepho appellatur, quoniam Babylonij ad ſe Niniuitarum potentiam rapuerant & Babylon Aſſyriæ erat pars.

b NABVCDONOZOR Aſtyagis Medorum Regis anno nono Iudæos captiuos abduxit, *Ioſe. contra Appionem.* Cyaxaris potius dicerem. Nam circa idem tempus vterque regnum cepit. Fortitudine & magnitudine Herculem ſuperauit, Herculíſque virtutibus. *Metaſthenes, Philoſtratus*, vſque ad columnas Herculis exercitum admouit. *Strabo lib. 15.*

E regno ob inſaniam pulſus, cum feris an. 7 in agro egit: poſtea ad ſe reuerſus, Deúmque agnoſcens, in regnum reducitur. *Dan. 4.* Mutauit mentem, non formam corporis. *Hiero. illic.* vt Lycanthropi, qui ſibi videntur lupi, proindéque conantur lupinos mores & geſtus exprimere, *contra tamen Ioſephus.*

Ad hanc rabiem perductum ob captam Hieroſolymam & vexatos Iudæos retulit Methaſthenes ex Alphæo.

3605 Tempus, quo ſtatuam ſibi poſuit, videtur conferendum in extrema eius tempora, poſt Iudæam, Ægyptum, Syriam, & alias Prouincias ſubiectas. Nam Daniël c. 3 viros appellat Ananiam, Azariam, Miſaëlem, quos primum pueros dixerat, vt intelligeremus hoc facinus ſero admodum, id eſt, illis iam ætate prouectis contigiſſe.

Poſt hæc eius inſania & ſanitas c. 4.

Anni urbis conditæ.

181

Ardi Lydorum Rege ſexto, & per ordinem Sedacte an. 15. Haliatte an. 49.

Macedonum Philippo rege ſexto, & per ord. Europo 26. Alceta an. 29.

Lacedæmoniorum Eurycratide, an. 35. Mox Leonte, an. 36.

Batto primo Cyrenarum rege an. 40. deinde Arceſilao an. 16.

226

Anni mundi.

3560 Ita propter perfidiam Sedechiæ in Nabugdonozorem, qua fretus Aegyptij regis auxilio defecerat, vrbs vltimum capta, & templum incenſum, & vltima captiuitas in ducta. *Ierem.* 34. & 52. *Ezech.* 18. 3. *Ezræ* 1.

Sicque effoſſis oculis Babylonem Sedechias tranſlatus eſt, vt Ezechiel præſignificauerat cap. 12. Adducam eum in Babylonem & ipſam non videbit, & ibi morietur. Cui nec contradixit Ieremias cap. 34, inquiens. Et oculi ſui oculos regis Babylonis videbunt. Nam de rege, non vrbe loquebatur.

Eodem anno 23. Tyrum & reliquas regiones maritimas ſubigit.

Regnum Ægyptiorum, quod multis ſeculis Pharaones potentiſſimum obtinuerant prorſus cœpit, imperij an. 24 quinque aut ſex annis poſt Sedechiam expugnatum. *Ioſeph. lib.* 10. vel anno imperij 27. *R. Selomo. in* 44. *Ierem.* & *Seder Olam cap.* 26. pugnæ locus Magdal. *Herodot. lib.* 2. *Ierem.* 44.

Quod multo probabilius eſt, Quoniam Ezechiele teſte cap. 29, anno captiuitatis vigeſimo ſeptimo Syriam & Ægyptum ſubegit, etſi Theodoritus in Danielem, id in decimum octauum eius coniiciat.

Ea clade ita acciſi ſunt Ægyptij, vt deinceps nullum regem ex ſua gente habuerint, ſed nec ditionem in reliquas gentes tenuerint ante Ptolomæos. Nam Amaſis, qui Ophræ ſucceſſit, erat Nabugdonozoris ſeruus.

Hinc primum Monarchiæ titulum conſequutus eſt. Nam etſi iam à priſcis ſeculis, nempe à Nimrod conditore, Imperium Babylonicum in orbe viguit: tamen quia cum Aſſyrio, cuius fundator Aſſur, & Ægyptio, quod erexit Oſiris Pharaonum primus, Abrahæ temporibus, æquo Marte Orientem & Lybiam per vices poſſidebat, non priùs monarchiæ nomen receptum eſt, quàm hæc ſimul fuêre addita. Tum enim primo præſtantior & maior οἰκουμένης pars vni parere didicit.

Aliam rationem aſſignat, Suidas in voce Ἀσσύριος ex comparatione Græcorum principatuum. Athenienſes enim (inquit) ſolius regionis maritimæ dominarum tenuerunt annis duodeſeptuaginta. Lacedæmonij triginta. Thebani, &c.

Babylonem ad eam magnitudinem perduxit, vt eius muri fuerint relati inter 7 orbis miracula. *Beroſ. apud Ioſephum*, quale ſignificatur Dan. 4.

Eius primus, fuit quartus regni Ioakim filij Ioſiæ. *Ierem.* 25.

Id eſt, octauus ante tranſmigrationem Babylonis. Regnauit an. 45. Qui numerus facilè è ſacris colligitur. Nam anno quarto Ioakim regnum eius occæpit *Ierem.* 25. & 46.

Poſt annos octo abduxit Iechoniam. Anno autem trigeſimo ſeptimo tranſmigrationis Iechoniæ, ſubleuauit Euilmerodac (filius & ſucceſſor) Rex Babylonis, anno, quo regnare cœpit, caput Iechoniæ de carcere. 4. *Regum* 25.

Ergo ante abductionem Iechoniæ regnauerat annos octo, poſt vſque ad Euilmerodac filium 37. Summa 45.

Nabuzardan cum libris legis multos alios ſacros combuſſit, vt tria millia parabolarum Salomonis, quinque millia Canticorum, Phyſiologiam eiuſdem, &c.

3605 In terra pauperes & ruſticos duntaxat reliquit, deua-

Anni vrbis cõdita. | Anni mundi.

ſtatis vrbibus & ciuibus in captiuitatem exactis,

Ieremiam hoſtili miſericordia carcere exemit. *Ierem, trigeſimo nono.* quem vinxerat Sedechias, capit. 37, 38, 39, &c. 181 3560

Quod addunt aliqui legem à Babyloniis incenſam & deinde ab Ezra reſtitutam:non eſt ita accipiendum,quaſi omnia legis exempla ſint exuſta,& deinceps vſque ad Ezram Iudæi vixerint ſine ſacro codice. Nam hoc fieri non potuit, nedum factum eſt. Iudæi enim iam antea erant diſperſi cum ſuis codicibus per totum Orientem & Septemtrionem à temporibus Aſſyriacis,vbi & legitima ſua ſeruabant, vt è Tobiæ libro liquet, nec omnes erant ſub iure & imperio eiuſdem. Præterea libri tanti momenti non ſolent ita extingui à Tyrannis,quin alicubi permaneant,maximè quando de religione agitur.

Ergo primo impetu Chaldæi omnia conſumentes, etiam abſumpſerunt libros ſacros,Hieroſolymis ſcilicet inuentos,qui erant correctiſſimi & emendatiſſimi, atque in publico Gazophylacio & ſacra bibliotheca aſſeruabantur,iuxta quorum regulam,vel ex memoria, vel diuino potius afflatu,cæteros minus correctos poſtea emendauit Ezras,aut etiam Synodus illa magna, cuius ſcriba fuit Ezras.

Quo die Nabugdonozor ingreſſus eſt templum,eo die natus Darius à quo pœnam tanto dignam crimine ſuſciperet. Euertit enim Darius ipſius imperiũ anno 62 ætatis *Seder Olam cap.*31 è *Dan.*5.

Ab hac monarchia ſic cõſtituta aliquando annos numerat Daniel. Sõnium enim, quod 2 cap. explicatur. non accidit ſecũdo regni Nabugd. cum Daniel eius ſit interpres, qui iã triennio, poſtquam venerat Babylonẽ, cum ſociis relatus fuerat in numerum ſapientum regiorum cap. 1. erat ergo ſecundus à cõſtituta Babylonica monarchia.

Mathematica & Philoſophia in Chaldæa florent. *Dan.*1.

Ieremias in Iudæa vaticinationis munere functus annos 41, à 19 Ioſiæ vſque ad Sedechiæ vndecimum, trahitur à ſuis in AEgyptum iram Nabugdonozoris fugientibus. Ibi antequam lapidaretur, philoſophiæ incunabula poſuit ſecretiore ſapientia Hierophantas imbuens, cuius fama excitati Græci peregrinationes, vel potius nauigationes multas in AEgyptum ſuſceperunt, & philoſophiam ad ſe poſt 70 ferme annos deriuarunt.

Qui hiſtoriam Iudith non ad hæc tempora Nabugd. ſed Cambiſis, vel Aſſuëri, vel Artaxerſis 3 ponunt, ſub nomine Nabugdonozoris, primò doceant reges Perſarum Nabugdonozoris vocabulo fuiſſe vſpiam cognominatos. Deinde frigida nituntur coniectura, quod Achior cap. 5. narrans Holoferni flagella & exilia, quæ Deus Iſraëlitis inflixerat, eos deinde in propria, quaſi poſtliminio reuertiſſe tradit: hoc enim male interpretantur de exilio Babylonico, & reductione per Cyrum. Nam non diceret. *Plurimi eorum captiui abducti ſunt in terram ſuam, nunc autem reuerſi ſunt, &c.* ſed, omnes. Omnes enim Iudæos in exilium traxerat Nabugd. Relinquamus ergo ſcripturam in ſua ſimplicitate, vt fuerit idem Nabugdonozor, qui miſit Holofernem in Samariam & Iudæam anno regni 13, & qui reliquias Iudæorum anno 19 Babylonem tranſtulit. Quod autem dicitur illic de diſperſione, pertinet ad Salmanazarem & Senacherib, ſub quibus diſperſi ſunt Iudei, ita vt Hieruſalem, ſiue filia Sion relicta eſſet, ſicut vmbraculum in vinea, & ſicut tugurium in cucumerario. *Eſa.*1.

Donec eo cæſo ſe in ſua certatim reciperent. Præterea nihil prohibuit Iudæos primis Nabugdonozoris victoriis diſperſos, vbi intellexiſſent Sedechiam regnare, ad ſua reuertiſſe. Sed nec neceſſe eſt Achior alienigenam, nõdúmque religionis initiatum, res Iudæorum perfectè te- 226 3605

nu iſſe

Anni urbis conditæ — *Anni mundi*

181 — 3560

NABVGDONOZORIS MAGNI CHALDÆORVM REGIS SÆCVLO

nuiſſe, aut fideliter recitaſſe.

Non officit etiam, quod ſub finem libri ſcribitur, *In omni ſpatio vitæ eius non fuit, qui perturbaret Iſraël, & poſt mortem eius annis multis.* Nam *diebus multis* dictum eſt pro *diebus multis*. Sed & Scriptura ſic aliquando loquitur de annis quatuor aut quinque, vt ſæpius in libris Regum. Simile ſupra *pag. 87. c. 2. & 3. in cap. Iudicum notauimus.* Quæ qui non deprehenderunt, Tragicomœdiam eſſe dixerunt de hiſtoria Eſter.

Liber Iudith à Ioachim ſacerdote conſcriptus, *Philo.* Quare rectè libro Eſter ab Eccleſia præponitur. Nam eum temporis ordine antecedit.

Eſt ſacer & canonicus. Nam eum Nicena Synodus in numero ſacrarum Scripturarum computauit. *Hieron. in prolog. vbi & ſermone Chaldæo conſcriptum aſſerit.* & Epiſtola ad Saluinam. Hilarius Prolog. in Pſalmos. Similiter Carthaginenſis 3. Synodus, cui Auguſtinus interfuit. Auguſtinus ipſe multis locis, Innocentius I. eodem tempore, mox Gelaſius cum 70. Epiſcopis, concilium Florentinum, &c.

Quare eum citant tanquam Scripturam Canonicam Origenes in caput vltim. libro Iudicum, Chryſoſtomus homil. 10. de variis locis Matth. Ambroſ. libro 3. Offic. capite 3. epiſtol. 83. de Virgil. libro 2. De Inſtitution. Virgil. capite ſecundo, & lib. de Viduis eum non exigua ſui parte exponit. Cyrillus libro 7. in Iohannem caput 10. Fulgentius epiſt. 2. de ſtatu viduarum. Bellator presbyter, Iſidorus Hiſpalenſis & Rabanus, qui in illum ſunt commentati.

Draco leges Athenis ſcribit ſanguine ſub finem Tarquinij Priſci Rom. regis quinti, poſt reges Athenis exauctoratos & inſtitutam nouam Reipub. formam Olymp. 39. Huius legibus antiquatis, præter eas, quæ morte plectebant, mitiora iura paulò poſt Solon 10. tabulis comprehendit.

Pherecydes Syrus Pythagoræ præceptor, qui primus proſariam orationem condidit tempore Cyri regis *Plin. lib. 7. c. 56.* primus apud Græcos dixit animos hominum immortales, & de diis ſcripſit *Cic. 1. Tuſc.* Ex Arcanis Phœnicum (id eſt Hebræorum) libris philoſophiam & Theologiam ad eos deduxit, ſeptem ſapientum temporibus ſub quinquageſimam Olympiadem *Suidas.*

Solon & Piſiſtratus Seruio Tullio Romæ regnante vixerunt. *Cicero in Bruto.*

Solon Areopagitas conſtituit. *Idem Offic. 1.*

Ante Solonis ætatem de nullo, vt diſerto, memoria proditum eſt. *Cic. in Bruto.* Vnde ab eo ſuum illuſtrium virorum Chronicon ordiſur. *Gellius libro. 17. cap. 21.*

Decem tabulas eburneas, ad imitationem duarum Hebraicarum Athenienſibus dedit. Peregrinatus eſt in Ægyptum, Cyprum, Lydiam ad Crœſum. Ei ſacerdos Ægyptius dixit Græcos ſemper eſſe pueros ob ignorationem rerum antiquitus geſtarum. *Plato in Critia.*

Septem ergo ſapientum, & Cyri tempore velut Orientis apud Græcos philoſophiæ incunabula fuerunt. *Budæus lib. 4. de Aſſ.* Aut ſub Cyri tempus.

Septem ſapientes, Thales, Solon, Chilon, Periander,

260 — 3605 Cleobulus, Bias, Pittacus, cuius auditor fuit Pherecydes Cyrus Pythagoræ præceptor.

Anni urbis cōditæ 181 — Anni mundi 3560

NABVGDONOZORIS MAGNI CHALDÆORVM REGIS SÆCVLO

Periander Corinthius ſapientes epulo excipit.

Piſiſtratus ſublatis annuis magiſtratibus tyrannidem Athenis occupat. Pulſus in Italiam fugit.

Primus libros Athenis diſciplinarum liberalium publicè legendos poſuit, *Gellius lib.6.cap.vlt.*

Eius iuſſu Ariſtarchus Homeri rapſodiam recenſuit, & in 24 partes pro numero elementorum diſtribuit.

Haliattes Lydorum rex ſeptem ſapientum ætate cum Mileſiis bellum gerit. *Herod.lib.*1.

Tunc Cyrenorum regnũ per Battum incipit, vide ſup. pag.149. in annos circiter ducentos.

Epimenides diutiſſimè vixit, nempe vſque ad Solonem.

Thales Mileti Philoſophiæ Ionicæ primus auctor, ſapiens, phyſicus, & Aſtrologus, Græcis Geometriam & Aſtrologiam ex Ægypto primus tradit. *Laertius.* Aliqui ſub Anco Martio. Nam diutiſſimè vixit, ad 58. vſque Olympiadem.

Primus in Græcia æquinoctia & ſolſtitia obſeruauit. Primus ſolis eclipſim prædixit. Audis, quoad pueri fuerint Græci, qui tamdiu ignorabant, quod omnibus erat perſpectum.

Alcmæon Perinthi filius Crotoniates medicus, qui de rerum natura primus ſcripſit.

Anaximander Mileſius Thaletis ſucceſſor, qui horologium, Gnomonem, ſpheram reperit. *Plin.lib.7, cap. 56.* & obliquitatem Zodiaci. *lib.2.cap.8.* Et maris & terræ circuitum. *Laertius.*

Pythagoras Pherecydis Syri diſcipulus alterius philoſophiæ Italicæ auctor, in illa Italiæ ora, quæ olim magna Græcia. Nam vetuſtiſſimæ philoſophiæ fuerunt Ionica & Italica. reliquæ recentiores.

In Ægyptum nauigauit, vt eius ſapientiam diſceret, & pro ſua apud Græcos venditaret. Arithmeticam & Geometriam præcipuè excoluit, & Matheſes ſolas appellauit, ex Anatolio. Peregrinatus eſt in Perſidem, atque Magos conuenit. *Cicer. 5. Tuscul.* Potuit ergo incidere in Daniëlem, cuius fama ea tempeſtate celebris.

Eius tempore Arcades per longos & breues calamos cantum excogitauerunt. *Laertius.*

Muſicæ principia primus ad artem reduxit. Pondera & menſuras inuenit. Italis apud Crotonem leges dedit.

Anaxagoras alter Pherecydis Syri diſcipulus vbi ſuam in Aegyptum peregrinationem confeciſſet, corúmque myſteria hauſiſſet, libro quodam, quem Socrates citat apud Platonem, phyſiologiam ita tractauit, vt à Deo inciperet, & in Deum deſineret. Quem quia ſub Mentis vocabulo in nobilioribus naturæ effectibus, vt res inſtituentem & moderantem ſemper conſiderare iubebat, Mens cognominatus eſt. Hanc regulam ferè Plato in Timæo tenuit, &c.

Anacreon poeta regis Sycioniorum Polycratis familiaris, potoinſignis.

Phalaris, ſub quo Perillus proprio inuento periit. *Suid.* Primus fuit poſt Theſeum Tyrannus Agrigenti. *Plin. lib.7.cap.56.*

Bellouaſus poſt Ambigatum Gallorum rex.

Arion muſicus à Delphino è mari in Tenarum portum defertur incolumis.

226 — 3605

Inuenit

Anni vrbis condita. | *Anni mundi.*

Inuenit Dithyramborum cantum. *Herod.lib.*1

Iſthmia & Pythia primum aguntur in Græcia.

3605 Apryis (Ephre Ierem.44.) vltimus Pharao à nemine deorum vel hominum ſibi regnum poſſe eripi dictitabat. 181 At paulo pòſt ab Amaſi præfecto ſtrangulatus eſt, regnúmque Nabugdonozori traditum. *Herod.*

Ad eum reliquiæ Iudæorum captis Hieroſolymis fugerunt.

Adrican Pœnorum rex ſe ſuóſque Apryæ dedidit, quod à Græcis, qui magna multitudine in Cyrenecam conceſſerant, nimis fatigaretur. *Herod.lib.*4.

Apryis in Cyreneos ducit exercitum, ſed funditur. *Ibidem.*

Arceſilaus Batti f. ſecundus Cyrenarum rex Apryin vicit. *Herod lib.*4.

Huius fratres in aliam Lybiæ partem conceſſerunt 226 & Barcam oppidum, in quo regnarent, condiderunt. Ierem.52 3618 *Ibid.*

I

249 C EVILMERODAC, an.23.

Medi duce Artabano ſiue Aſtibara contra Scythas, qui iam 28 an. regnabant in Aſia.

Piſiſtratus ſecundo fugatus ceſſit in Eretriam, vnde anno pòſt vndecimo reuerſus eſt, Conno Athenis Archonte, regnauit an.28 ſenio confectus.

C IECHONIAM è carcere liberauit: eíque regium honorem & victum attribuit, anno tranſmigrationis ipſius trigeſimo ſeptimo, 4 *Reg.*25, *Ierem.vlt.*

Sedechia in vinculis ſtatim poſt Nabugdonozoris obitum mortuo. *Kimhi in* 34. *Ierem.è Talmud.*

Rege Iechonia, deinde Salathiele duce.

Ioſedec pontifice.

Prophetis Daniele & Ezechiele.

Inter Euilmerodac & Baltazarem duos reges, vt ſolet fieri in ciuilibus motibus, & dum imperiorum pernicies imminet, locat Beroſus apud Ioſephum contra Appio. Nempe (inquit) Nirigliſſoroor occiſo Euilmerodacho vxoris ſuæ fratri fit rex Babyloniæ an. 4. Hinc filius eius Laboſſardac menſ. 9. Denique Nebrindus an. 17, de quo Alexand.Polyhiſt. & Alphæus apud Euſ. præp.lib. 9.cap. 4. Quem Ioſephus Baltazarem fuiſſe narrat libro decimo cap.13.

Quia autem, vt ſupra probatum eſt, Nabugdonozor imperauit annis 45, quorum octo primi non pertinent ad Babylonicam tranſmigrationem 70 annorum, eius poſteris duntaxat relinquuntur triginta tres. Nam trigeſimo ſeptimo tranſmigrationis Euilmerodac regnare cœpit. 4. *Reg.*25. Hos autem ſic ferè partiuntur Hebræi, vt 23 Euilmerodaco attribuāt, reliquos decem Baltazari Babyloniorum regum vltimo.

Mortuo enim Nabugdonozore non modo non creuit Monarchia, ſed & minui valde cœpit, vt Heroum filij ſolent eſſe inertes.

Vnde multi motus in Aſia, & regnorum varia nomina Lydorum, Medorum, Perſarum, Tyriorum, &c.

Sub eo finit Romanorum regnum poſt vrbem conditam an. 244. Quare ſequentur coſs. & tribuni militum. *Liuius.*

Annum vnum detrahunt Ruffus, Eutropius, Iordanes Solinus. Hinc ab expulſis regibus ad Hirtium & Panſam nouiſſimos Conſules an.467. Summa 710.

Qui nec hoc ſatis conſtitutum. Nam in annis vrbis numerandis & digerendis apud antiquos maxima diſſentio, vt & Cicero in Bruto tradit.

Vnde Meſſala Coruinus *de progenie Auguſti* Coſſ. à Iunio Bruto & Publicola in Panſam & Hirtium per annos 444. Nam ſub Coſſ. tamdiu Roma fuit, niſi quòd annis

49. Conſules defuerunt ſub Decéviris anno vrbis conditę trecenteſimo quarto, duobus, ſub tribunis militum annis quadraginta, ſeptuageſimo nono poſt exactos reges. Non tamen continenter. Nam conſules interdum intercalati ſunt ab anno v. 322, vſque ad 399. Sub Dictatoribus annis tribus. Sine Magiſtratibus annis quatuor, vrbis ſcilicet trecenteſimo ſeptuageſimo nono. Hos omnes reperias à ſeptimo Euilmerodac ad ipſum Auguſtum.

Coſſ. omnia iura omniáque regum inſignia habuerunt, id modo cautum eſt, vt alter alteri per ſingulos menſes faſces ac ſecures concederet, ne ſi ambo faſces haberent, duplicatus terror, duóque reges pro vno accepti eſſe viderentur. *Onuph. de Roma. Princip.*

Tarquinio Superbo nondum eiecto libri tres in ſacrarium conditi Sibyllini appellati ſunt. Ad eos quaſi ad oraculum quindecim viri adeunt, cum Dij immortales publicè conſulendi ſunt. *Gellius libro primo cap.* 19.

L. Iunio Bruto in bello cæſo ſuffectus eſt Spurius Lucretius, & huic P. Valerius Publicola. Sic alteri Conſuli L. Tarquinio Collatino M. Horatius Puluillus ſucceſſit.

Scythæ vſque ad Paleſtinam latrocinando penetrant.

Oſtia ciuitas ad Tyberim & Sinope conduntur.

Galli pulſis Thuſcis vtramque Padi ripam occupant.

Sibylla Cumana, quæ & Amalthea & Deiphobe.

Danius regnum in Oceano Septemtrionali auſpicatur, ſi credendum Germanis de more mentientibus, cui Humblus & Lutherus filij deinde ſuccedunt.

Dipoënus & Scylles primi ſcalpendo marmore clarent in Sicyonia.

Zeno Eleates Dialecticæ & Dialogorum inuentor.

Pythagoram vidit. Prometheo tamen dialecticæ inuentionem tribuit Plato.

Hipparchus Piſiſtrati filius, Hippiæ Tyranni frater Athenis occiditur, & ſic Reſpub. liberatur. *Gell. lib.* 17. *cap. vlt.*

Aſtyages Medus Lydicum bellum conficit anno 604 poſt captum Ilium. *Soli. cap.* 20.

Amaſis rex Ægypti, *Herod. Diod.* Hinc fortaſſe Plinius vocat Semneſerteum, quo regnante ait Pythagoram in Ægypto fuiſſe. *lib.* 36, *cap.* 9.

Iromus cœpit regnare in Phœnicia 14 annis ante Cyrum regnauit autem annis 20. *Ioſeph. contra Appionem.* Iam ergo monarchia Babylonis diſſipabatur.

ROMAE, capitolium perfectum. Bellum Sabinum. Peſtis graſſatio. Sabini victi pacem rogant. Dictatura primum inſtituta.

Coniuratio de reducendo Tarquinio detecta. Ædes Saturno dedicata. Saturnalibus inſtitutis. Virginius Tricoſtus ad Regillum Latinos paulò ante vicerat.

Tribus 31 inſtituta Tarquinio Cumis moriente. Seceſſio populi in ſacrum montem.

Tarquinius Superbus ſub finem Monarchię Chaldæorum, vt antea indicatum eſt, Tuſculi moritur poſt 13 annum exilij anno vrbis 257, Auguſtin. paulò poſt, ſub Dario ſcilicet & Cyro Perſarum regibus *lib.* 18. *Ciu. c.* 26.

Anni vrbis cōdita. 243 — *Anni mundi.* 3638

Tarquinio Superbo vltimo Romanorum Rege an. 25. deinde Coſſ. per annos 79, vſque ad Tribunos militũ.

Aegyptiorum Ophre ſiue Aphrye, deinde Amaſi an. 44.

Haliatte Lydorum.

Alceta rege 8 Macedonum, deinde Amynta an 50.

Leonte Lacedæmoniorum, deinde Anaxãdride an. 45.

Arceſilao Cyrenarum rege ſecundo, deinde Batto 2.

Romæ Coſſ.

Anni vrbis cōdita	Romæ Coſſ.
244	*L. Iunio Bruto, L. Tarquinio Collatino.*
245	*P. alerio Publicola, L. Lucretio Tricipitino.*
246	*P. Valerio Publicola. M. Horatio Puluillo.*
247	*Sp. Largio Ruffo, T. Herminio Aquilino.*
248	*M. Valerio Voleſe, P. Poſthumio Tuberte.*
249	*P. Valerio Publicola, T. Lucretio Tricipitino.*
250	*P. Poſthumio Tuberto, Agrippa Menonio Lanato.*
251	*Sp. Caſſio Viſcellino, Opitro Virginio Tricoſto.*
252	*Poſthumio Cominio Arunco, T. Largio Flauio.*
253	*S. Sulpitio Camerario, M. Manlio Tullio Longo.*
254	*P. Veturio Gemino, T. Ebutio Helua.*
255	*T. Largio Flauio 2. Qu. Cœlio Siculo.*
256	*A. Sempronio Atratino M. Minutio Augurino.*
257	*A. Poſthumio Regillenſi, T. Virginio* Tricoſto.
258	*Appio Claudio Sabino, P. Seruilio Priſco.*
259	*A. Virginio Cœlimontano. T. Veturio Gemino.*
260	*Sp. Caſſio Viſcelino 2. Poſthumio Cominio Arunco* II.
261	*T. Geganio Macerino. P. Minutio Augurino.*

Anni vrbis cõdita.

3

d BALTAZAR an. 10.

Hunc Darius & Cyrus vno ſomnóque ſepultum oppreſſerunt, Monarchiámque ad ſuos tranſtulerunt. Quod futurum, multo ante denuntiarat Eſaias cap. 13, 21. 47 Ierem. cap. 50. & pluribus aliis locis, Pſalmographus, &c.

Ioſedec pontifice.

Salathiele duce Iudæorum.

Daniele & Ezechiele vatibus.

Amaſi Ægyptiorum Pharaone.

Haliatte Lydorum rege octauo, denique Crœſo an. 14.

Amynta nono rege Macedonum

Lacedemoniorũ Anaxand. deinde Cleomene an. 25.

Batto 2 Cyrenarum rege, tertio, deinde Arceſilao 2.

Summa 78.

Coſſ. Romæ.

262 *A. Sempronio Atratino 2. M. Minutio Augurino 2.*

263 *Qu. Sulpitio Camerino, Sp. Largio Ruffo 2.*

264 *C. Iulio Tullo, P. Pinario Ruffo.*

265 *Sp. Nantio Rutilio, Sext. Furio Philone.*

266 *C. Aquilo Tuſco. T. Sicinio Sabino.*

267 *Proculo Verginio Rutilio, Sp. Caſſio Viſcelino 3.*

268 *P. Fabio Vibulano, Ser. Cornelio Maluginenſi.*

269 *L. Aemylio Mamerco. Caſo Fabio Vibulano.*

270 *M. Fabio Vibulano, Ser. Valerio Potitio.*

271 *Qu. Fab. Vibulano 2, C. Iulio Tullo C.F.*

Anni mundi.

Tribus annis poſt Tribunitia poteſtas inſtituitur, qui annus primus videtur eſſe Baltazaris.

Anno ab vrbe condita 500, eius ditio vix 14 milliaria,

3658 id eſt, 7 leucas Gallicas patebat. E tam tenui initio creſceт quidem, ſed poſt Alexandrum Macedonem, id eſt, abhinc annos 250, ſiue poſt annum vrbis 500.

d SVA hoc impletum eſt illud Ierem. 50, Ecce ego viſitabo regem Babylonis & terram eius, ſicut viſitaui regem Aſſur, & reducam Iſrael ad habitaculum ſuum.

Salathiel filius Iechoniæ tertio anno Baltazaris Babylone mortuus eſt, ſtetitque poſt eum Zorobabel filius, qui primo anno Cyri perrexit cum exulibus Hieroſolymam, & reſtaurato templo Babylonem rediit, vbi & mortuus eſt. *Seder Olam.*

Ioſephus quinque reges Babylonis poſt Nabugd. facit, ſed repugnat Ieremias cap. 27.

Hebræi tantum tribuunt huic Monarchiæ 70 annos, quoniam Baltazarem tertio regni anno captum & extinctum putant.

Conueniunt in reliquis. Nam Nabugdonozori quoque annos 45 attribuunt, Euilmerodac 23. *In Seder c. 28.*

Baltazarem Labinitum Labiniti & Nitocris f. à Cyro interfectum videtur appellare *Herod. lib. 1.*

Quem quidem à Crœſo adiutum, quòd Gobriç filium occidiſſet, & in multos alios crudelitatem exercuiſſet, Cyrus Babylone obſedit & cepit. *Ibid. Herod.*

Eius primo Danieli capite 7 viſio obiecta eſt de 4 beſtiis, leæna, alata, vrſo, pardo, & quarta beſtia cornua decẽ habente, qua ſequentium ſæculorum monarchicum ordinem reuelauit.

Tertio altera de Ariete duorum cornuum & hirco vnius, deinde quatuor, qui deuicit arietem, id eſt, rege Perſarum, & Alexandro Macedo. cap. octauo. Tertia de pernicie reg s, id eſt, imperij, Babylonica cap 5.

Adhuc erat in viuis Pythagoras. Nam venit in Italiam regnante Tarquinio Superbo, 200 annis poſt Numam Pompilium. *Cic. 2. de Orat.* ſe philoſophũ appellauit, vt ſeptem ſapientum, quorum erat æqualis, glorioſam inſcriptionem illuderet. *Idem.*

A Daniele Dei notitia tincti ſunt quinque Monarchę, Nabugdonozor, Euilmerodac, Baltazar, Darius, Medus & Cyrus Perſa.

Amaſis penultimus Ægyptiorum rex, ad quem venit Solon qui adhuc viuebat, Grçcos amauit, & Naucratem vrbem eis habitandam dedit.

E Cyrene Græcam Batti regis filiam, iuxta alios Arceſilai. vxorem duxit. Primus cepit Cyprum & tributariam reddidit. Policratis familiaris. *Herod. lib. 2.*

ROMAE Corilanus exilio damnatus. Prodigia multa viſa & audita Lex Agraria.

Æmylius Aequos & Volſcos vincit.

Oppia Veſtalis ob inceſtum viua defoditur.

Anni vrbis condita. | *Anni mundi.*

3638

a NON omnino fictum eſt, quod Antiqui de Aſſyriorum regno memorarunt, quando ei proximè Perſicum ſucceſſiſſe ferunt. Primum quoniam Nabugdonozor à quo prima Scripturæ Monarchia incipit, vetus Aſſyriorum imperium ſubdens, Aſſyriorum potius rex appellatus eſt, quàm Babyloniorum, vel Chaldæorum, propter veterem imperij ſedem, quódque Aſſyrij regem duntaxat mutaſſe, non regnum perdidiſſe viderentur. Quare quem prophetæ Babylonis regem vocant, liber Iudith, Herodotus, Cteſias, Ioſephus ipſe Aſſyriorum appellant. 272

Deinde Babylon imperij noui ſedes pars erat Aſſyriæ, ex Plinio libro ſexto, cap. 26. Strabo, libro decimo ſexto. Hinc Herodotus, Cyrus Aſſyriis bellum intulit. Aſſyriæ autem cum alia multa ſunt magna oppida, tum verò celeberrimi nominis eſt Babylon, vbi poſt euerſam Ninum erat regia.

Denique quia primariam Aſſyriorum vrbem, id eſt, Ninum ſiue Niniuem occupabant.

In ordine Regum Perſarum exteri ſcriptores à ſacris variant. Cyrum enim præponunt Dario, tanquam ſocerum genero, cùm contrà Darius vel ſocer fuerit Cyri, vt Hebræi arbitrantur, vel auunculus, vt Lyranus in 5. caput Danielis & Zonaras annotant. Vnde & apud Danielem Darius nominatur ante Cyrum.

Quòd autem hic fuerit Darius, quem noſtri vocant filium Hydaſpis, Daniel verò Aſſueri ex genere Medorum, ex eo liquere puto, quòd elementa Hebrayca monſtrant Aſſuerum tertium pòſt Regem eſſe, quem Græci appellant Xerſem, qui apud vtroſque fuit è primis Perſarum regibus, vt Iuſtin. libro ſecundo, fidem facit, quique contra Græciam innumerabilem duxit exercitum, & ea per quinquennium geſſit, quæ Græcorum narrant hiſtoriæ. *Dan. 6.*

Succendit enim Athenas ſub principe Mardonio, & bellum iniit apud Thermopylas, & apud Salaminam nauale certamen, quando Themiſtocles ad Perſas fugit, & Sophocles atque Euripides clari habebantur.

Nec aſſentiri poſſum Lyrano & cæteris, quibus Aſſuerus eſt Darius Hydaſpis filius, quoniam qui Aſſuero ſucceſſit, eſt Darius Longimanus, cuius præceſſorem fuiſſe Xerſem cuncti fatentur. Deinde, quis horum ſex diceretur Xerſes, cuius bellum in Græcos apud vniuerſos cantopere decantatum eſt? Cætera infrà in Aſſuero notabimus.

b DARIVS Medus interfecit Baltazarem regem Chaldæum, & ſucceſſit in regnum annos natus 62. *Daniel 5.*

Babylon à Medis & Perſis capta eſt, cùm Baltazar magna ſecuritate agitaret conuiuium. *Xenophon. libr. 7. de Inſtitutione.*

Denique hunc Darium cepiſſe Babel opera Zopyri, etiam aiunt externi ſcriptores, vt perſpicias hunc eſſe filium Hydaſpis, quantumuis Cyro præponatur.

Hiſtoriæ, quæ expugnationem Babylonis vni Cyro tribuunt, fallunt. Nam ex Scriptura apparet, in euertenda Babylone Medos fuiſſe principes, qui Perſas ſocios & adiutores aſciuerint. *Eſ. 13. Ierem. 50. Daniel. 5.*

Vnde res conſtituuntur de ſententia Darij Medi, & ſuper regnum Satrapæ centum viginti præficiuntur, & 274

1

a *Monarchia ſecunda, id eſt, Perſarum, patuit ab India vſque in Aethiopiam per centum 27. prouincias. Eſther 1. quæ Argentea. Dan. 2.*

Incipit an. mundi 3638.

2

q DARIVS filius Hydaſpis ſiue Aſſueri de genere Medorum *Daniel 9* Medus, ſocer Cyri, an. 2. 3640

Ieſu filio Ioſedec pontifice.

3640

Ann urbis cō. dita.

Amaſi Ægyptiorum Pharaone.

Lydorum Crœſo.

Amynta nono, Macedonum rege.

Lacedemoniorum Cleomene.

Syracuſanorum Cleandro Patareo regni conditore an.7.

Arceſilao ſecundo, deinde Batto tertio Cyrenarum rege quinto.

Romæ coſſ.

272 *Caſone Fabio Vibulano 2. Spu. Furio Medullino.*

273 *M. Fabio Vibulano 2. Gn. Manlio Cincinnato.*

274 *Caſone Fabio Vibulano 3. T. Verginio Rutilio.*

Anni mundi.

ſuper eos principes tres, ex quibus Daniël vnus erat, vt Satrapæ redderent illis rationem, & Rex non ſuſtineret moleſtiam. *Dan.6.* Quare & hoc regnum in Græca hiſto-

3638 ria & Medicum & Perſicum nominatur.

Eius primo abſoluti ſunt ſeptuaginta anni captiuitatis Babylonicæ à Ieremia 25 & 29 cap. prædicti, *Dan. 9.* Quanuis Rabbini tam veteres, quàm recentiores putent illum ſeptuageſimum annum incidiſſe in ſecundum Darij Longimani, magna impudentia affirmantes Daniëlem in ſua ſupputatione fuiſſe lapſum. *Abben Ezra in 9. Dan.*

Eſſe autem videtur hic Darius, qui ducibus Dati & Arbazo Medis (Medus enim Medos exercitibus præficiebat, contra eos, qui Darium Perſam faciunt) Aſiam, Macedoniámque aggreſſus eſt, & Iones ſuperauit: fugatus interim à Miltiade Athenienſi in Marathoniis campis, vnde Græci ſcriptores bellum apud Marathonem geſtum Medicum dicunt. Quod geſſiſſe videtur, Cyro alibi res gerente. Ita vtquidem Darius pluſquam 2 an. regnauerit, ſed eius alij 20, aut circiter, Cyro attribuantur, quòd cum eo concurrerint. Nam Hebræi Dario Cyrum duntaxat annis tribus faciunt ſuperſtitem, & Thucidides inter Marathoniam pugnam & tranſitum Xerſis in Græciam annos tantum decem conſtituit.

Græciam primus tentauit bellum deſcribit *Herod. lib.6.*

Bellum infœliciter aduerſus Scythas ſuſcepit, cui expeditioni etiam Miltiades interfuit.

Eius primo reuelatio facta Daniëli de ſeptuaginta Hebdomadibus, id eſt, annis 490, poſt quorum ſexageſimam nonam occidendus erat Chriſtus, & pactum confirmaturus *cap. 9.* item liberatio è lacu leonum *cap.6.*

Circa ducenteſimum ſexageſimum annum ab vrbe condita victi ab Athenienſibus Perſæ pugna Marathonia duce Miltiade & comite Themiſtocle. *Gell. lib. 17. cap. vlt.* Macerino & Augurino Coſſ. *Sulpitius.* Annis 20 poſt eiectum Piſiſtrati filium Hippiam & decem ante Xerſis expeditionem Salaminiam *Herod. lib.6. Gellius ibid. Vrbis annus non quadrat.*

Commanus poſt Senanum Segoregiorum Galliæ rex.

Marmore ſculpendo primi omnium inclaruerunt Dipœnus & Scillis in Græca inſula geniti, Medis imperantibus, priuſquam Cyrus in Perſis regnare inciperet, hoc eſt, Olympiade circiter 50. *Plin. lib. 36. cap. 4.*

Crœſus barbarorum ſiue Aſianorum primus Græcos, Iones, Æoles, Dores Aſiæ tributarios, Lacedęmonios amicos fecit. Exceptis Cilicibus & Lycis, omnes cis Halim fluuium, Medos à Lydia ſeparantem, & ab Armeniæ monte in Ciliciam labentem ſubiecit, videlicet Lydos, Phrygas, Mariandinos, Meſios, Chalibes, Paphlagones, Thraces, Ethinos, Bythinos, Cares, Iones, Dores, Aeoles & Pamphylios. *Herod. lib.1.* quo victo ceſſere Cyro omnia.

In vrbem Sardes è Græcia doctos omnes traxit. *Ibid.*

Solon ad eum & ad Amaſim regem Ægypti peregrinatur. *Ibid.*

Lydi in Hetrutiam veniunt, ibique ſedes perpetuas ſtatuunt. *Ibid.*

3640 Fabius vicit Veientes & Hetruſcos. Triumphum tamen agere recuſauit propter cæſorum Romanorum

nume

numerum.

c CYRVS Aſtyagis Regis Medorum nepos ex filia, de quo pag. 125, ſecundum Græcos Aſtyagem regno expulit, ſecundum Hebræos eius regnum hæreditate eſt ſine vi conſecutus, vt innuit Daniel cap. 13. *Et rex Aſtyages appoſitus eſt ad patres ſuos, & ſuſcepit Cyrus Perſes regnum eius.* Sed id non proximè, verum poſt Darium Aſtyagis hæredem, de quo ead. pag. 125. Quo præterito ipſo Daniel ad Cyrum tranſiliit, quoniam agebat de captiuitate Babylonica, à qua ſignificabat ſe populumque ſuum liberatum iri per Cyrum ac Deum iam parturire Iſraëlitis ſub Nabugdonozore liberatorem.

Eius tertio Danieli factæ ſunt reuelationes capitum 10, 11, & 12. Res autem capitum 13. & 14. ſub Nabugdonozore. Nam errat Sulpitius, qui Danielem Babylone virtutem ſuam oſtendiſſe dicat coram Cyro ſacerdotibus Beli falſi conuictis, cum Beli ſimulachrum cibis veſci aſſererent. Daniel enim ſub Cyro erat ſenex, atqui cap. 13. dicitur fuiſſe iuuenis. Deinde Cyrus non colebat Deos Babyloniorum, ſed Perſarum. Denique non in Babylonia commorabatur, ſed in Perſide.

Publicè edictis dat poteſtatem Iudæis redeundi & cætera perficiendi, quæ deſcribuntur primis capitibus Ezræ.

Reſtituiſſe templum Hieroſolymitanum etiam ſcripto prodidit Alex. Polyhiſtor. & Hecatæus Abderitanus apud Ioſephum *lib. 8. cap. 4.*

Perſico regno adiunxit Babylonicum, quia mortuo Dario ſocero illud obtinuit, atque ita tria regna, Medorum, Perſarum, Babyloniorum coniunxit.

Scythis bellum inferens cum ducentis millibus Perſarum in prælio ceeidit. Anno decimo quinto, poſtquam Tarquinius Superbus Romæ regnare cœperat. *Sulpitius.* Atqui Tarquinius iam ſub finem Monarchiæ Babylonicæ obierat. Sed illud diſcrimen non eſt multorum annorum.

Vulgo tamen Romæ conſules inſtitutos exactis regibus putant ſub Cyro. Nam in eius tempora ferè omnia ſua memorabilia conferunt Græci & Latini, quia non niſi vmbram ſuperiorum Monarchiarum & ſeculorum perceperunt, vt è ſequentibus patebit.

Sub Cyro philoſophia authoritatem & nomen obtinere cœpit. Hinc multi deinceps Aſtrologi, Phyſici, Medici, Poëtæ. Quare & hinc ſuum chronicon de Græcis Romaniſque illuſtribus exorditur *Gellius lib. 17. cap. 21. & vltim.*

Sibylla Chaldæa ſiue Perſica, Alexandri Macedonis geſta perinde atque Daniel prædixit. Eius ſunt, magna ex parte, quæ ſuperſunt Græcè Oracula Sibyllina. Non rectè confunditur cum Erythræa. Nam illa vixit belli Troiani tempore, ac prędixit Græcis Iliun petentibus perituram Troiam, & Homerum mendacia ſcripturum. Vide quæ de rebus Sibyllarum adiecimus ad librum Perionij de vitis Sanctarum mulierum.

Crœſus Lydorum rex. Æſopus fabulator. Anacharſis & Scyle Scythæ, quos populares interfecerunt, quia peregrinos mores & Græca ſacra in patriam inferebant. *Herod. lib. 4.*

Parmenides in montis Caucaſi vertice logicam excogitat, phyſica ſcribit carmine.

Heraclitus flens hominum ſtultitiam & vanitatem,

Anni vrbis conditæ.	3	Anni mundi.
274	a CYRVS gener Darij, rex Perſarum ſuccedit Medo, vnumque è duobus imperium ſucceſsionis & Victoriarũ iure facit ann. 30.	3640
Ezr. 1. & 2.		
304		3670
	Ieſu filio Ioſedec pontifice.	
	Salathiele & Zorobabele ducibus Iuda.	
	Propheta Daniele.	
	Amynta nono rege Macedonum, deinde Alexandro an. 43.	
	Amaſi Aegyptiorum Pharaone. denique Pſammenito menſ. 7.	
	Lydorum rege Crœſo.	
	Lacedæmoniorum Cleomene, deinde Leotichide Menaris f. an. 22.	
	Cyrnarum Batto tertio rege quinto, deinde Arceſilao tertio.	
288		3640

Anni vrbis cōdita.

Syracuſanorum Cleandro regni conditore an. 7 deinde Hippocrate Gelæ an. aliis 7.

Romæ Coſſ.

275 *L. Ægyptio Mamerco 2. C. Seruilio Priſco.*

276 *C. Horatio Puluillo, T. Menenio Lanato.*

277 *A. Virginio, Sp. Seruilio.*

278 *C. Nautio Rutilio, P. Valerio Publicola.*

279 *L. Furio Medullino, A. Manlio. Volſone.*

280 *L. AEmilio Mamerco, Opitre Virginio, ſiue Vopiſco Iulio Tullo.*

281 *L. Pinario Ruffo, P. Furio Medullino.*

282 *Ap. Claudio Sabino Ap. F. Quintio Capitolino Barbato.*

283 *L. Valerio Potito, T. AEmilio Mamerco.*

Anni mundi.

cuius ad Darium Hydaſpis filium extat epiſtola.

Empedocles hos ſecutus Heroico verſu de rerum natura philoſophatur. Xeuſis & Parrhaſius pingédi arte excellunt.
3670

Babyloniis dilabi ſinentibus ſuum imperium, Amaſis in Ægypto regnum recipit, Crœſus autem affectat. Aſiã. Vnde & Epheſum & vicinas vrbes, totámque Ioniam ſubiicit, & cum Aſtyage ſororio confligit, ſed iuxta oraculum Delphicum, Crœſus Halim ſuperãs, magnam peruertet opum vim. Tandem in Cappadocia poſt 15 regni annum à Cyro vincitur. & Sardibus capitur.

Crœſus primus barbarorum, Græcos partim tributarios, partim & ſocios fœderatos reddidit. Antea enim omnes Græci liberi. *Suidas in Crœſo.* adhuc viuebat Solon & aliqui de ſeptem ſapientibus.

Cyrus Mazarem Medum & Harpagum mittit, vt Ioniam, Cariam, Lyciam occupent. Harpagus Phocenſes in Corſicam, Rhegium, Veliã. & agrum Maſſiliȩ eiicit. Teios in Traciam, vbi Abderam condunt. Xanthios in Lycia ad incendium compellit.

Maſſilia à Phocenſibus tunc condita, quæ proinde Græcè loquebatur, & Græcas literas in Galliam propagauit, pro Bardos, Euages, Tectoſages. *Marcellinus li. 5. Strabo lib. 4.*

Cyri victorias & fauorem erga populum Domini in Chaldæa captiuum, eo etiam nominato, prædixit Eſaias annis 200 antè. *cap. 44. & 45.*

A Cyro facta eſt omnibus, qui vellent, redeundi in Iudæam poteſtas. Itaque multi, pij præſertim ac tenues ad 50 ferme millia duce Zorobabele, & pontifice Ieſu filio Ioſedec reuerſi ſunt, & Hieruſalem ædibus conſtructis redintegrare cœperunt. *Ezræ 1. & 2.*

Fundamenta quoque templi iecerunt anno ſecundo ſui reditus, *Ezra 3.* ædificato altari, in quo ſacrificarent, ſed ab accolis Samaritanis interturbata eſt ædificatio ad ſecundum Darij. *Idem 3 c. Ioſeph. lib. 1. contra Appionem.* Hinc Ioan. 2. Quinquaginta annis extructum templum. Quot reperias à ſecundo Cyri, ad 2. Darij Longimani.

Quod R. Selomo & alij ſcribunt è 4 Ezrȩ, Cyrum inductum per Rahum & alios conſiliarios, edictum ſuum reuocaſſe, ædificationémque vrbis & tẽpli impediuiſſe, nõ poteſt cõſiſtere. Quoniam Cyrus perpetuò fauit Iudæis, ac de eo inſignia habet teſtimonia Eſ. 45. eo etiam nominato 200 annis, antequã naſceretur, & alibi apud Ezram paſſim & prophetas.

Quod ergo Ezras cap. 4 ſcribit Iudæos duobus accuſationibus in odium regnum Perſarum incurriſſe, atque ita in ædificatione templi impeditos fuiſſe, & priorem accuſationem in Aſſueri, poſteriorem in Artaxerſis tempora collocat, per Artaxerſem intellige eundem Aſſuerum, vt ante nos R. Abraham Abben Ezra tradidit, quaſi vtraque reuocatio ab eodem facta ſit. Quin & fortaſsis duȩ illæ, quæ dicuntur, accuſationes ſunt vnica, vt poſterius more Hebraico ſit poſterioris explicatio.

Vti tres fuêre captiuitates, ita tres reditus. Primus duce Zorobabele (ſub Cyro) ſecundus poſt 18 annos ſub Dario Longimano (ſed hic numerus non ſatis conuenit. Nam ſeptimus Darij Longimani abeſt à Cyri vltimo
3670 28 annis) duce Ezra, qui tumultuariè ædificauit murum vrbis, & adaptauit templum redeunte Zorobabele Ba-

bylonem

bylonem, vbi & moritur. Tertius (ſub eodem Dario poſt ſecundum annis 13) duce Nehemia. *Seder Minor.* Tres annos tantùm Hebræi tribuunt Cyro & Aſſuero 14. *Ibid.*

In primo reditu aſcendunt cum magnis opibus, auro, & argento, rebus aliis pretioſis, ad 42 millia, trecentos ſexaginta, è quibus ſeſſores erát equorum, mulorum, aſinorum, camelorum ad octo millia, centum triginta ſex præter proſelytos, ſeruos, ancillas, & ducentos pſaltes & pſaltrias. *Ezr. 1. & 2.*

Nempe triginta millia è tribubus Iuda, Beniamin & Leui; ex aliis tribubus millia alia tredecim. *Ibid. R. Selomo & Seder Olam.*

Ezras cap. 2. plebeios, oriundos præſertim è Hieroſolymis, Bethleem & cæteris oppidis Iuda & Beniamin reuocat ad 38 millia, Clericos autem, id eſt, ſacerdotes, Leuitas, cantores, Oſtiarios, Nathineos, ſeruos templi ad quinque millia, viginti duos.

Cæteri per Orientis regiones partim diſperſi remanſerunt, partim ſibi ipſis ædificarunt vrbes, pagos, Synagogas, Academias, quin & de Principum licentia ſibi principem conſtituerunt, & Res Galuta (caput exilij) Patriarcámque nominarunt, quam dignitatem Hyrcano regio temporibus Herodis capta & in Parthiam tracto vltrò detulerunt, etſi eam alioqui ab illorum locorum regibus redimerent, & magno pretio conſeruarent, vt de ſua gente, præſertim Dauidis familia haberent magiſtratus, ac in exilio in ſua Repub. & ſuis Legibus viuere viderentur. *Seder Minor. R. Abraham in Cabbal.*

Helleſpontia Sibylla, Solonis & Cyri temporibus, vt ſcripſit Heraclides Ponticus. Iiſdem ferè temporibus Perſica, Lybica, Italica & Græcæ plures. Theognis poëta.

His annis abſente Cyro in bello Scythico, regnat filius Cambyſes, impedit executionem edicti à patre in gratiam Iudæorum ſanciti. Aegyptum regno Perſico adiecit: ſed infœlicem ſuſcepit expeditionem in Aethiopiam. *Herodot.* Eodem ferè tempore moritur, quo pater. Quare in ſerie Regum ab hiſtor. Hebr. non reponitur.

Iniquior fuit Iudæis, quia bellum Aegyptus illaturus metuebat, ne illi Aegyptiis ſe immiſcerent, præſertim cùm dicerentur à calumniatoribus aulicis Aegyptia orti ſtirpe.

Eum Cyrus pater Regem creat, cùm Regem non liceret extra regnum, cum exercitu proficiſci, niſi prius domi Rege creato. *Herod. libro ſeptimo*, Ideóque Cambyſis anni, quibus regnauit abſente patre, Cyro tribuuntur.

Ex qua Herodoti regula duo reges erant Perſarum vno tempore. Vnus domi, alter foris, id eſt, vnus qui foras progrederetur ad bella, alter, qui domi interea remaneret. (q. vnus Auguſtus, alter Cæſar) Quare Angelus Dan. 10. ſe dicit relictum fuiſſe apud Reges Perſarum diebus 21, cùm tamen videatur tunc fuiſſe rex vnus, nempe Cyrus. Eius enim tertio hoc dicebatur ex eodem capite. Sed Cambyſes erat rex Domeſticus Cyro abſente.

Cambyſes quem domi regni vicarium pater reliquerat Siſami iniuſto iudici pellem detraxit. *Herod. lib. 5.*

Etiam in Metaſthene omittuntur Cambyſes & Darius, quem Hydaſpis filium dicunt. Ille quia regnauit viuente patre, & bellum gerente contra Scythas, tāquam

Anni vrbis condita.		*Anni mundi.*
		3640
284	*T. Numicio Priſco, A. Virginio Cælimontano.*	
285	*T. Quintio Capitolino, P. Seruilio Priſco.*	
286	*T. Aemilio Mamerco, Qu. Fabio Vibulano.*	
287	*Qu. Seruilio Priſco, Sp. Poſtumio Albo Regillenſi.*	
288	*Qu. Fabio Vib. 2, T. Quintio Capitolino 3.*	
289	*A. Poſthumio Albo, Sp. Furio Fuſo Medullino.*	
290	*L. Aebutio Helua, P. Seruilio Priſco*	
291	*L. Lucretio Tricipitino, T. Veturio Gemino.*	
292	*P. Volumnio Auentino, Ser. Sulpicio Camerino.*	
293	*C. Claudio Ap. F. Sabino, P. Valerio Poplicola cui interfecto ſucceſſit L. Quintius Cincinnatus.*	
		3670

vicarius

Anni vrbis conditæ.

294 *Qu.Fabio Vibulano 3, L. Cornelio Maluginenſi.*

295 *L. Minutio Carbeto, C.Nautio Rhutilo 2.*

296 *Qu.Minucio Augurino,C. Horatio Puluillo.*

297 *M.Valerio Max. Sp.Virginio Cælimontano.*

298 *T. Romilio Vaticano, Sp. Veturio Ficurino.*

299 *Sp.Tarpeio Capitolino, A.Aterino Fontinali.*

300 *P.Horatio Tergemino, Sex.Quintilio Va o, cui peſte mortuo ſufficitur,Sp.Furius.*

301 *T.Menenio Lanato,P.Seſtio Capitolino.*

302 *Ap.Claudio,T.Genucio.*

Decemuiris conſularibus creatis.

303 *Appio Claudio, Sp. Poſtumio Albo,T.Genucio, Ser.Sulpicio, P.Seſtio,T.Romilio, Sp.Veturio, P.Curatio,C.Iulio,A.Manlio.*
(Lex 10 Tabularum ſcripta.)

Anni mundi.

vicarius, quod non liceret Regem extra regnum proficiſci cum exercitu,niſi domi prius creato Rege ad vitan-
3640 da bella inteſtina.

Darius autem quia vel præceſſit Cyrum, vel per eandem legem,eo diſcedente, domi regnauit Aſſuerus. Ita anni ſeptem,quibus Cambyſes regnaſſe dicitur, & prohibuiſſe inchoatam ædificationem templi ob calumnias Samaritanorum,attribuuntur Cyro Is patre contra Scythas pugnante,Amaſi moriente,Aegyptum cepit. *Diod. lib.2.Herod.lib.3.*

Cyri bellum aduerſus Thomirim Maſſagetarum reginam 630 annis poſt bellum Troianum.*Ex Trogo.*

Ibidem Cyrus occumbit. De hoc tamen Herodotus dubitat,cum inquit,Hæc de Cyri vitæ exitu dicta ſufficiant, de quo cum multa referantur,is qui mihi maximè veriſimilis videtur,à me commemoratus eſt. Et Xenophon cum placidè mortuum eſſe in complexu ſuorum narrat.

Eius anno primo Danielis hebdomades inchoant, quem fuiſſe captiuitatis ſeptuageſimum docet Ioſeph. lib.11.Ant.cap,1.anno poſt captam Babylonem vno, vt ſupra declaratum.

Milciades poſt Marathoniam victoriam damnatus ab Athenienſibus in publicis victoriis interiit.

Cliſthenes Athenis exulans, Sicyoniorum tyran. efficitur.

Oracula in Græcia & Africa Dodoneum, Delphicum, Hammonium, Amphiarai celeberrima. *Principio Herod.*reſponſa partim erant dubia, partim à prophetis ſumpta, qui multo ante gentium & populorum varios caſus & vices prænuntiauerant,vt Aſſyriorum Eſaias,Babyloniorum Ieremias,Macedonum *Eſ.*23.*&* *Dan.*8. Romanorum Balaam Nu.24.&Daniel ſepius. Nabugdonozoris *Eſ.*14.*& Ier.*23,*&c.*Cyri, eo etiam nominato *Eſ.*45. Alexandri Magni & ſucceſſorum *Dan.*8 *&* 10. Facile enim erat dæmonibus ingenio & ſcientia pollentibus iam dicta dicere,demere,vel addere, alia lingua interpretari.&c.

Pſammenitus patri Amaſi in Aegyptoſucceſſit.A Perſis rege Cambyſe ſubigitur,atque ita Agyptus Perſarum iuris fit,*Herod.lib.*3.

Cyrenei,Lybes,Barcei ſe dant Cambyſi, Crœſo adhuc viuo *Ibid.*

Corax & Tiſias primi rhetoricam excitant.

Anaximenes Anaximandri ſucceſſor primus horologium ſcioterieum.i.ſolare Lacedæmone oſtendit. Eo die obiit,quo Sardis capta eſt.*Laert.*

Sub Cyro 55.Olympias, quando Sardis & Crœſus capti ſunt.*Suidas in Anacreonte & Anaximandro.* Hoc ſequuntur Plinius, Solinus, Diodorus, Thallus, Caſtor, Polybius &Phlegeron,quos citat Euſ.præp.10.cap.3,Alij Cyrum cæpiſſe imperare Olymp. 70, ſub vrbis 260.'alij Olymp.80,ſub Vrbis 290.

Cyrus Xenophontis aliquot annis poſt,non ad hiſtoriæ veritatem,ſed ad iuſti & legitimi imperij imaginem ſcriptus.*Cicer.*Etſi alioqui optimus & pientiſſimus fuerit princeps.*Eſa.*44.*&* 45.2 *Paral.vlt.Ezræ* 1.Nam Dei Eccleſiam ab Aſſyriis primum,deinde à Chaldæis miſere afflictam recreauit.*Ibid.& Ierem.*50.

Quo tempore Crœſus viuus captus eſt Sardi, pugna
3670 trecentorum Lacedæmoniorum cum totidem Argiuis
de agro Thyrea, extitit, ex quibus duo Argiui & vnus

Anni vrbis cōditæ. — Anni mundi.

Spartiata tantum ſuperfuerunt. *Herod.lib.* 1.

Ephori Lacedæmone conſtituuntur ad frænandam regum licentiam. 3670

Templum Apollinis Delphici quarto incenſum anno 11 Crœſi *Pauſan.* & *Euſ.*

Athenis Hipparchus & Hippias Tyranni Piſiſtratidæ Sami fratres Sylus, Pantagnoſtus, & Polycrates, quem
Orontes Darij præfectus cruci affixit. *Valerius.* 304

Polycrates, Samum aliaſque maris inſulas & ciuitates quaſdam continentis occupat. *vide Herod.lib.* 3.

Paulo ante hæc tempora Cleander Patareus, regnum Syracuſanorum in Sicilia cōdiderat vſque ad Agatoclem, qui 20 annis poſt Alexandrum Magnum viguit. Hoc autem cum interregnis durauit annis 178.

305 Cyrenarum regnum in Remp. mutatur Arceſilao tertio Regem ſextum agente.

Paulo poſt, exactos reges primum fœdus Romanis cum Carthaginenſibus & templum Ioui capitolino dedicatum 28 annis ante primam Xerſis, id eſt, Aſſueri expeditionem in Græciam. *Polyb.lib.* 3.

Tredecim annis poſt, Saturno ædes dedicata & Saturnalia feſta inſtituta. *Halic.*

T. Largius primus Romæ dictator anno nono poſt exactos reges.

Sp. Caſſius primus magiſter equitum ob plebis aduer-
ſus patritios tumultum & contra Sabinos. 306

Populi Romani ſeceſſio à Patribus.

Exra. 3. Latini contra Romanos rebellant. Sed hæc ante Cyrum.

Eius autem temporibus Romæ Fabij 306 cæſi in Veientino bello. Valerius Poplicola de Veientibus, Sabinis, Hetruſcis triūphat. Veientibus induciæ in annos 40 dan-
tur. Seditio ob legem Agrariam. Peſtis. Vrbinia Veſtalis, 325
viua defoditur Seditio contra Patres. Bellum cum Sabinis & Æquis. Cum Æquis fœdus actum. Antium Colonia deducta. Cenſus actus, in quo cenſa ſunt ciuium capita 124 millia, 214.

Publius Seruilius, Lucius. Ebutius Coſſ. peſtilentia extincti, Æquis & Volſcis vrbem obſidentibus. Volſcum nomen ſequenti anno prope deletum. Pluit carnem. (*Dionyſius libro* 10.) Cenſentur ciuium capita ad 132 millia & 419. per Seditionem Tribuni decem creati. Legati Athenas miſſi ad Solonis leges deſcribendas, ſub vrbis 300. Ludi ſæculares primum acti. Legati cum legibus Solonis ex Græcia redeunt. Decemuiri creantur annis duobus, mox Coſſ. per annos octodecimo Lex 10 tabularum ſcribitur, deinde duæ prioribus adduntur, & poſt duos annos in æs inciſæ publicè proponuntur.

d C A M B Y S E S non diu ſuperſtes fuit Cyro patri. Magi eius regnum dolo conſecuti ſeptimo menſe oppreſſi ſunt. Ita Aſſuerus Patris Darij regnum ad Cyri familiam tranſlatum recipit, & iſtorum annum ſuis abſumit.

Hunc quidam putant eſſe Cambyſem, qui Aegyptum ſubegit, & Aethiopas fruſtra appetiit. Alij Darium Hidaſpis filium Sed eſt Xerſes Darij f. tertius Perſarum & Medorum rex, quem voluptuoſiſſimum fuiſſe, & præmia ampla propoſuiſſe nouarum voluptatum inuentoribus ait Cicero. Quod congruit cum iis, quæ de Aſſueri conuiuiis, temulentia, libidine, luxu, prodigalitate, mollitie

Decemuiris Appio Claudio 2. *Qu. Fabio, M. Cornelio. M. Rabuleio, L. Minucio, Qu. Poetilio, T. Antonio, C. Duilio, M. Sergio, Sp. Oppio.*

Iiſdem Decemuiris per vim in hunc annum continentibus.

4

d A S S V E R V S, quem noſtri Xerſem vocant, Chaldæi Artaxe, ſem primū Darij Medi filium, annis 20. 3670 3690

Ieſu filio Ioſedec Pontifice.

Zorobabele duce Iudæorum

Daniele propheta.

Alexandro rege decimo Macedonum.

Lacedæmoniorum Archidamo Zeuxidami F. an. 22

Cyrenarum Arceſilao quarto rege octauo & vltimo.

Syracuſanorum Gelo ne an. 12. *deinde Hierone an.* 12.

3690

Anni vrbis cōditæ.

Romæ Coſſ.

306 *L. Valerio Potitio, M. Horatio Barbato.*

307 *Lare Herminio, T. Virginio Cælimontano.*

308 *M. Geganio Macerino, C. Iulio.*

309 *T. Quinto Capitolino 4. Agrippa Furio.*

310 *M. Genucio, C. Curtio.*

311 *L. Papirio Mugillano, L. Sempronio Atratino.*

312 *M. Geganio Macerino 2, T. Quintio Capitolino 5.*

313 *M. Fabio Vibulano, Poſtumio Acbutio Corniceo.*

314 *C. Furio Pacilo, N. Papirio Craſſo.*

315 *Proculo Geganio Macerino, L. Menenio Lanato.*

Anni mundi.

traditur Eſther 1. & ſeq. ne cæteras rationes repetam. Artaxerſes cogminatus, Ezræ 2 & 6. Quod cognomen ad
3670 poſteros tranſmiſit, vt ſuum Pharao, Cæſar, Ptolomeus.

Cambyſes non numeratur in ſacris libris, quoniam viuo adhuc patre, aut ſtatim poſt interiit, à ſe læthaliter vulneratus. Túmque Aegyptus defectione initia regem proprium aſciuit, vſque ad finem ferè huius Monarchiæ.

Cui etiam Cyrenæ peruenerunt. Nam & earum regnum extincto Arceſilao rege octauo in Perſarum manū ſimul cum Aegyptio venerat.

Smerdes quidam Patizitis frater, curiæ cuſtos, dolo regnum occupat, at menſe ſeptimo tollitur. Darius autem Hydaſpis vel non alius fuit à ſuperiore Dario, qui Cyrum anteceſſit, vel non nominatur, quia eo diſcedente ex regno, & abeunte in Scythiam & Græciam, neceſſe fuit alium Regem nominari, cuius legis meminit Herodo. libro ſeptimo. Sic Darius contra Scythas & Græcos in bellum profecturus, Xerſem filium regem fecit, & in ipſo apparatu belli mortuus, totam belli Græcanici molem filio reliquit. Vnde & Xerſes quinto anno regni cum ingeniti exercitu, illud confecturus mouet, *Herod. Ibid.*

Darius ergo foris rex, Xerſes ſiue Aſſuërus domi.

Hic Eſter duxit in vxorem, ex qua genuit Darium Lógimanum, in Hebręis Annalibus.

Initio regni prohibuit ædificari templum, criminatione nonnullorum. Itaque reſtauratio intermiſſa eſt vſque ad annum 2 Darij, *Ezræ* 4. Nec ea eſt accuſatio, qua ab Haman apud Aſſuërum delati ſunt Iudæi in lib. Eſther. Nam facta non eſt regni eius principio.

Hinc intermiſſum ſub Aſſuëro fuiſſe opus domus Domini dicitur, *Ezra* 4. Ipſum verò poſtea illius constructioni annuiſſe *cap. 6. his verbis.* Conſtruxerunt iubente Deo Iſrael, & iubente Cyro & Dario & Artaxerſe regibus Perſarum. Nam vt Darius iſte eſt Longimanus, qui Aſſuëro ſucceſſit, ita poſtremo loco memoratus Artaxerſes eſt Aſſuerus, qui prius impeditum opus Eſther & Mardochęi cauſa, rebus populi fauore cœpit, vt impleretur illud Danielis 9. *cap.* quo attribuit 7 primas Hebdomadas de 70. templo & vrbi reficiendæ. Nam ſub 49 annum à Cyro Aſſuerus hoc iuſsit. Continuarunt deinde Darius & Artaxerſes 3.

Diſtribuit regnum non in 20 prouincias, vt putat Herod. ſed 127. Eſter 1. Niſi fortaſſe per prouincias Satrapias intelligat.

Tertio regni conuiuium illud ſumptuoſum vniuerſo Suſarum populo & cunctis regni principibus inſtruit, de quo Eſther primo. *Seder cap.* 29.

Poſt quartum, ſequentibus quinque. Haman molitur Mardochæi perniciem. *Ibid.*

Poſt bellum Gręcum non diu ſuperfuit.

Eſther 3 c. fiomentio anni eius duodecimi.

De rebus Perſicis & aliis Aſiaticis vix certi quicquam habet Græcorum hiſtoria, ante huius in Græciam tranſitum, tunc cum Gelon in Sicilia dominabatur. *Pauſan. in Arcadicis.* Olymp. 75. *Halicarnaſ. lib.* 9.

Poſt hunc nullus fuit rex apud Perſas magnus (inquit Plato) niſi nomine. Ita cum eius clade cœpit, paulò poſt
3690 Cyrum, imperium Perſarum cadere.

A pugna Marathonia ad Xerſis tranſitum in Græciam

an.10.*Thucid.in Proem.*

Marathonia pugna 16 annis poſterior fuit Bruti, primi Rom.Coſs.funere.*Halicarn.*

Tantis claſſibus in Græciam tranſit, vt Helleſponto iuncto.Athóue monte perfoſſo maria ambularit, terramque nauigarit,maria pedibus peragrans, claſſibus montes *Cic 2.de Finibus.*

Integrum quadriennium in apparatu belli conſumit, collecto exercitu 528.3220 hominum.*Herod.lib.*7.Annum egit in Europa.

Bellum à Dario patre,vt exteri ſtatuunt, auo, vt ego, poſt Hebræos, ſuſceptum aduerſus Græciam per quinquennium geſſit Bis in terra victus,tertio,ſed fruſtra, nauale prælium inſtruit.

Omnem librorum copiam, Athenarum vrbe præter arcem incenſa aſportauit in Perſas. Quos multis pòſt tempeſtatibus, Seleucus Nicanor referendos Athenas curauit.*Gell.lib.6.cap.vlt.*

Græci ſimultates belli huius metu deponunt, & Syncretiſmo facto petunt auxilium à Siracuſano Gelone, Cretenſibus & Corcyreis.

Prælium ad Thermopylas memorabile. Nam 300 Lacedæmonij duce Leonida, circiter vicies mille Perſas trucidant. Simile narrat Gellius *libro tertio capite ſeptimo.*

Artabani expeditionem illam Xerſis contra Græcos diſſuadentis,oratio elegans apud Herodotũ libro ſeptimo vbi mentio vnius Dei oſtendit Perſas à Iudæis fuiſſe inſtructos.

Xerſis bellum deſcribit Herod.lib.8.& 9.

Mardonius Aſſueri dux Alexandum Macedoniæ regem ad Athenienſes legat de pace,quam illi recuſarunt. Cyrſilum in Salamine ſuadentem recipi conditiones ſeruitutis à Mardonio oblatas, lapidibus Athenienſium viri obruerunt,vxorem ipſius & libros fœminæ. *Demoſth. de Corona.*

Sarobazanes & Siſinnius à Mardonio Syriæ & Paleſtinæ præficiuntur.

Gelon Syrac.Hieronis frater,ad quem multæ odæ Pindari, Hamilcarem cum 30 millibus trucidat, eo die, quo ad Thermopylas,vel ad Salaminam duce Themiſtocle,dimicatum eſt.*Diod.lib.*11.

Syracuſis tyrannidem inuaſit annos 85 ante Dionyſium Seniorem. *Dioniſius Halicarnaſeus.* Huic ſucceſſit Hieron, deinde poſt annos 12, Thraſibulus frater. *Diodorus.*

Pauſanias Lacedæm.ſuſpectus de Xerſis amicitia ſupplicio afficitur.Accuſatus fuit ab Ariſtide Athenienſi belli ſocio.

Demaratus rex Lacedæmoniorum,apud Xerſem exulat,Leonida in eius locum ſuffecto,qui in anguſtiis Thermopylarum Perſis reſtitit tribus continuis diebus & quarto vicit.

Ariſtides ſumma integritate cenſum de tota Græcia agens & tributum ſingulis imponens,quo Gręci quotannis ad ſumptus bellicos aduerſus Perſas conferrent 460 talenta,Iuſti cognomen eſt adeptus. *Thucydides lib. 1. & Plut.in eius vita.*

Poſt fugam Perſarum,Græci ad mutua diſſidia redeunt Hinc ſerpet bellum Peloponneſiacum.

Oſtanes primus de Magia commentatus, Xerſem

Anni vrbis cõdita.		*Anni mundi.*
		3670
316	*T. Quinctio Capitolino 6:Agrippa Menenio Lanato.*	
	Trib.Mil.Conſ. Poteſtate.	
317	*Mar.Aemilio:L.Quintio Cincinnato F.L.Iulio.*	
	Coſſ.	
318	*M.Geganio Macerino 3, L. Sergio Fidenate.*	
319	*M.Cornelio Maluginenſi:L, Papirio Craſſo.*	
320	*C.Iulio 2:L.Virginio.*	
321	*C.Iulio 3,vel M.Manlio,L. Virginio 2,vel.Qu.Sulpicio.*	
		3690

contra

Anni urbis conditæ. / *Anni mundi.*

contra Græcos comitatus, ſemina artis portentoſæ aſperſit, *Plin.lib.30.ca.1.*

3680 Imarus rex Lybiæ Aegytum Perſis ademit cæſo Achemene Aſſuëri fratre. *Thucid.lib.1.*

Literæ Græcæ Maſsiliæ vigent, vſque eo, vt Galli illorum exemplo illarum ſtudio caperentur, & iam pacta & conuenta Græcè ſcriberent. *Strabo lib.4.*

Trib.Mil.

322 *M. Fabio Vibulano, L. Sergio Fidenate, M. Foſtio.*

Philolaus Corinthius legem proletariam Thebanis fert.

Scythis in Media belligerãtibus, domi ſeruile bellum exurgit.

323 *L. Pinario Mamerco, L. Furio Medullino, Sp. Poſtumio Albo.*

Romani, qui proximè decem viros conſilio Hermotimi Epheſij in Graciam & Athenas tunc florentes miſerant, vt Solonis leges decem Tabulis comprehenſas deſcriberent, his duas adiecerunt, paulò ante bellum Peloponeſiacum an.60 ab exactis regibus. *Cic.2.de Finib.* ſub 300 an. poſt vrbem conditam. *Gellius lib.20 c.1. Sol. cap. 2. Halic.cap.* 2. Earum fragmenta habes, 2 de Legibus Cic.

Heracliti Epheſij amicus Hermodorus Epheſius, legum Romanarum interpres ac penè auctor. *Pompo. Iuriſcon. de Origine iuris. Plin.lib.34, cap.5.*

Coſſ.

324 *T. Quintio L.F. Cincinnato, Penno, C. Iulio Mentone.*

Inde ROMÆ lex de connubio Patrum & Plebeiorum lata. Tribuni militum conſulari poteſtate creati, A. Sempronius Atratinus, T. Cloelius. L. Atilius, quibus menſe tertio poſt magiſtratum abdicantibus facti ſunt Coſſ. Lucius Papyrius & Lucius Sempronius, vbi ferè deſinit Diony. Halicarnaſſeus. Cenſores creantur. Fames maxima, qua coacti multi ſe in Tiberim præcipitarunt. Sp. Melius ob ſeditionem à C. Seruilio Hala obtruncatur.

325 *L. Papirio Craſſo, L. Iulio.*

Tolumnius Veientium rex Romanorum legatos interficit. Anno ſequente ab A. Cornelio Coſſo interficitur. Peſtis & terræmotus. Fidenæ captæ.

Vrbis 322, ſeptuageſimo nono poſt exactos reges Tribuni militum ſubeunt locum Conſulum per annos 43, ſed non continenter. Nam Coſſ. intercalati ſunt vſque ad an.339.

3690 Volſci victi & venundati.

325 e DARIVS Longimanus Artaxerſes 2 Pius, annis 40. Cuius annus 32 Nehem. 13 memoratur. 5

e TEMPLVM anno huius Artaxerſis ſexto perfectum eſt. *Ezræ 5.* annis ſcilicet quatuor. Nam cæpit ædificari anno 2 *Seder cap.29.*

Quod colligi etiam poteſt ex Haggæo, & Zacharia. Quare verba 5 capitis tertij Ezræ. *Structuram templi protractam eſſe per biennium vſque ad Darij regnum, quòd gentes vicinæ impedirent, ne conſumaretur ædificium omnis tempore vitæ Cyri,* ſic ſunt reſtituenda. *Et protraxerunt ſtructuram vſque ad ſecundum annum Darij Regis.*

3730

355 Huius autem impedimenti interuallum fuiſſe plus minus 46 annorum rectè velut rem vulgo tritam Iudæi aiunt anno ſecundo. Nam tot exiſtunt à Cyro ad ſecundum huius Darij, & Daniel 9 cap. ſeptem hebdomadas huic rei aſſignat.

Septimo eiuſdem Ezras venit Hieroſolymam cum multis Iudæorum millibus. *Ezræ 7.*

Tamen Hebræi ſupponunt Ezram aſcendiſſe Darij ſecundo, ob captatam fortaſſe tum à Zorobabele huius rei facultatem.

Nam Darij ſecundo, iterum Zorobabel reditum procurat hac occaſione captans facultatem, quæ per Aſſuërum adempta fuerat. Tres adoleſcentes regij corporis cuſtodes, oblectandi eius cauſa, quæſtionem poſuerunt,

	Anni urbis cōditæ.		Anni mundi.
quænam res maioribus polleret viribus. Cum vnus dixiſſet, vinum, alter Regem, Zorobabel tertius, Mulierem, ſed ſupra omnia virtutem: & huius ſapientiam Rex probaſſet, iuſſit, vt ille peteret: quicquid vellet. Ille autem copiam reſtituendæ ædis & vrbis popoſcit. 3. *Ezr.* 3 *&* 4. *Ben Gorion lib.* 1. *cap.* 12	325		3690
Vbi qui hiſtoriam tertij Ezrę improbant obiiciunt non rectè Zorobabelem adoleſcentem dici regnante hoc Dario qui minimùm ſeptuageſimum annum ageret, ſi quidem is fuit, qui primo Cyri ad reducendos Iſraëlitas dimiſſus eſt. Sed reſpondeo, ſatis eſſe per Syntheſim, vt è tribus adoleſcentibus, duo tales fuerint. Addo. בחור *Bahhur* Hebr. non tam ſignificare adoleſcentem ætate, quàm vigore, id eſt, virum ætatis viridis & florentis, quam quis ſibi deligeret, q. electum. Accedit illud R. Selomonis, 1 Paralipom. 22. verſ. 5. Etiam filius 42 annorum vocatur נער *puer*. Exod. 33, ver. 11 Conſtat enim tum Ioſue fuiſſe 42 annorum, vel 56 iuxta Thalmudicos. Cum ergo Pueri nomen tribuatur tam prouecto, Iuuentus & adoleſcentia huiuſmodi pueritiæ incidet in ſexageſimum & ſeptuageſimum multo magis. Quemadmodum apud Virgilium magni anni magnos oportet procedere menſes.		*Ieſu filio Ioſedec, Ioachim & Eliaſib per ordinem pōtificibus.* *Meſulam duce Iuda.* *Haggeo & Zacharia prophetis.*	
Mœnibus cingitur a Nehemia Hieruſalem, Darij huius vigeſimo. *Nehem.* 5 *&* 6. Eo enim tertius reditus è captiuitate in Hieruſalem cœpit, Nehemia ductore, qui aſcenderat quidem cum Zorobabele. *Ezr.* 1. ſed quia eius ductu non factus fuerat primus ille reditus, tertius duntaxat ei tribuitur. Anno autem trigeſimo ſecundo tota exædificata eſt. *Nehem.* 5.		*Alexandro Amyntæ filio rege Macedoniæ, deinde Perdica an.* 28.	
Nehemias eodem anno conſtructis muris redit ad hunc Artaxerſem regem, à quo poſtea reditum impetrat in Hieruſalem. *Nehem.* 13. Nam hunc eſſe putant Hebræi, cuius ſeptimo Ezras, & vigeſimo Nehemias aſcenderunt, in quorum libris Artaxerſes paſſim nominatur. Eſt autem hoc nomen regiæ Perſarum dignitatis. *Seder c.* 29, id eſt, non Proprium ſed Commune. Rex Aſſur vocatur. *Ezræ* 6. Xerſis filius, *Thucidides*, id eſt, Aſſueri. Nam ex eo Eſter genitum Hebræi conſtanter tradunt.		*Lacedæmoniorum Agi Archidami* F. *an.* 27. *deinde Ageſilao Agidis fratre an.* 29.	
Cuius & ſecundum fuiſſe putant Septuageſimum captiuitatis contra ſententiam Danielis cap. 9, qui eam confert in primum Darij Medi, *de quo illic.* Quamquam captiuitatem intelligunt non transmigrationem ſimpliciter, ſed & euerſionem templi factam ſub Sedechia. Nam etiam illud interuallum eſt contractius. Vſus eſt Zorobabele conſiliario & cuſtodum regij ſui corporis principe loco Danielis. *Ioſeph. ben Gorion libr.* 1 *cap.* 11. Apud Profanos primus eſt Artaxerſes. Nam duos tantum faciunt Longimanum & Memnonem. Atqui Ezras Aſſuerum etiam ſiue Xerſem Artaxerſem vocat. Artabani ſcelus, qui victum tertio prælio Xerſem trucidarat Patri ſuccedens vlciſcitur. Aliqui Nehemiam à conſequente Artaxerſe miſſum Hieroſolymam putant, vt illa ageret, quæ eius libro continentur. Sed perperam. Nam apertè erat pincerna illius, qui Aſſuero ſucceſſit.	365		3730

Angelus

Anni urbis cõdita.

Syracuſanorum Hierone, deinde Traſibulo an. 1, ſub quo Syracuſæ ſe per annos ferè 60 in libertatem vindicarunt, donec Dionyſius ſenior Remp. inuaſit.

Rom. Coſſ.

326 *L. Sergio Fidenate 2. Hoſt io Lucretio Tricipitino.*

327 *A. Cornelio Coſſ, T. Qu. Cincinnato Penno 2.*

328 *C. Seruilio Hala, L. Papirio Mugillano.*

Trib. Mil.

329 *T. Quinctio Penno, C. Furio, M. Poſtumo, A. Cornelio Coſſo.*

Anni mundi.

Angelus precatur pro Hieruſalem & Iuda, quibus (inquit) ô Domine iratus es his 70 annis iamdudum exactis.
3690 *Zach.* 1. Sic enim locus debet intelligi. Nam ſeptuaginta captiuitatis anni iampridem finierant, nempe ſub imperij Cyrij principium.

Tum Zorobabel filius Salathiel. & Ioſue filius Ioſedec, cœperunt ædificare templum Dei, & cum eis prophetæ, maximè Haggæus & Zacharias. *Ezra* 2, id eſt, ſecundo Darij, *Hag.* 1. *Zach.* 1, cùm antea ſub Cyro vix altare perfeciſſent. *Ez.* 3.

Ezras ab exilio reuerſus, academiam Hieroſolymis inſtituit, omni diſciplinarum genere refertam, ex qua multi inſignes viri, ſeorſum Scribæ & Legiſperiti prodierunt, qui iidem in Euangelio videntur.

Quin & auctor fuit primò verſuum, ſiue periodorum, & pauſarum Scripturæ. 2 Diuiſionis librorum ſacrorum, vt Legis in quinque, Prophetarũ in octo, Hagiographorum in nouem, 3 Parſijoth & Sedarim, id eſt, ſectionum Legis pro numero Sabbatorum anni. 4 Paragraphorum per minuſcula ס & פ expreſſorum, in quos illas ſectiones ſubdiuidunt pro reliquorum dierum, nempe operariorum, lectione. 5 Characterum hodiernorum, quòd veteres à Samaritanis hæreticis, & pleriſque aliis Orientis profanis populis vſurparentur.

Arcam priori ſimilem in templo à ſe ædificato Iudæi dedicarunt. Nam prior à Moſe ædificata ita fuit abſcondita à Ieremia, vt nunquam reperta ſit, *Epiphan. & trad. Hebr.*

Darius omnibus modis Iudæis fauet, fortaſſe quòd filius eſſet Eſtheris, & certe eius annis Regina Eſther vidua mater videtur multum potuiſſe, & liber Ezræ & Nehemiæ Mardocheum nominat.

A Græcis etiam, vt Suida, dicitur Artaxerſes, ad quem Themiſthocles fugit, (*Thucidides lib.* 1, *Etſi Diodorus, Cic. et Valerius Max. ad Xerſem dicant.*) quamuis patrem Xerſem antea turpiter profligaſſet. Mirum eſt Hebræos ferè, hunc eſſe opinari, qui victus ſit ab Alexandro.

Iubet Iudæos repetere ædificationem & vrbis & templi. *Ezræ* 6. collatis muneribus & priuilegiis ampliſſimis. Hinc à fluuio Babylonis Ahaua Hieroſolymam Ezras ſcriba cum multis aliis conſcendit, & ædificauit murum ciuitatis. *Ezræ* 7, *& ſeq.*

Deinde à Suſis caſtro ſiue vrbe munitiſſima & poſt annos 13. Nehemias regius pincerna, Eliaſib pontifice. *Nehem.* 2. *& ſequentib.* vſque ad 12. ad cingendam mœnibus & portis vrbem, quæ ad hoc tempus pagi inſtar remanſerat.

Nam anno Longimani vigeſimo mittitur Hieroſolymam, vt eius inſtaurationem iuuet. Reperit ignem, quo ſacrificia incendi ſolebant. 2. *Machabeorum* 1. In Nephtar, vbi fuerat per ſacerdotes ſub Nabugdonozore conditus.

Cúmque ſua legatione fuiſſet perfunctus, ad regem reuertitur, donec an. eius 32. rediret ad corrigenda quædam peccata & corruptelas abſente ſe ſubortas, *Ipſe cap.* 13. *ſine vlt.*

Nec verò cuncti rediere. Etenim exulum multitudo, *vt Ioſeph. Ant. lib.* 18. *c.* 12, *& Talmud. narrant*, vrbem ad Euphratis ripam condidere, quam Chaldaica voce (paulatim enim Iudæi Babylonem abducti, ibíque 70. an. exilio & ſeruitute preſſi, linguam Hebraycam dedidicerant, ſeni-
3730 bus vita defunctis, & pueris linguam peregrinã imbiben-

tibus) N eardéa.q.fluuium ſcientiæ appellarunt.

Synagogis atque Academiis conſtructis,quæ in multa ſæcula omni ſcientiarum genere floruerunt.

Vnde longo poſt tempore ſub annum Chriſti 470. Talmud Babylonicum multa rerum cognitione plenum ediderunt. Ad quorum imitationem & cæteri,quos in Iudæam Zorobabel,Ezras & Nehemias reduxerunt, Hieroſolymis gymnaſia multa literarum inſtituerunt, Talmúdque Hieroſolymitanum altero quatuor partibus minus tandem euulgarunt per R.Iohanan cẽtum annis,antequam R. Aſe vulgaret Babylonicum, cuius contextus Miſna appellatus, extabat beneficio R. Akibæ,ſub Antoninis. *R. Muſe in præfat. Maimonim.*

Diebus Meſullam ducis Iuda cœpit imperium Græcorum innoteſcere.

Hippocrates Pythagoræ diſcipulus, medicinam, quæ quingentis annis poſt Æſculapij mortem latuerat, in lucem reuocat. Mardochæi & Eſter contemporaneus. *R. Abr.in Cabbala hiſt.*

Vigeſimus fuiſſe traditur per lineam pater ab Æſculapio, per maternam decimus octauus ab Hercule. Ergo Æſculapius & Hercules non tam ſunt antiqui quàm vulgò exiſtimantur.

Libros eius publicarunt duo filij Draco & Theſſalus quos æquales habere potuit Socrates.

Democritus ridens hominum vanitatem. Bachilides.

Græcia ab extremis bellis quieſcens in duas partes ſciſſa propter Piſiſtratidas bellis inteſtinis feruet, de quibus Thucidides. Hinc bellum Peloponneſiacum ſub an. vrbis Romæ trecenteſimum. *Plinius lib.30.cap.1.* Hunc verò habuit exitum vt tandem anno poſt varios caſus 27. Athenæ à Lyſandro captæ muris nudarentur, & victi Athenienſes Lacedæmoniis ſuccumberent.

Bellum Samium cui vt & Peloponneſiaco Aſpaſia Periclis amaſia,& tandem vxor, quæ Rhetoricam Athenis docuit,præbuit cauſam.

Pericles bellum illud Pelopon. mouit, ne daret pœnas 50.talentorum,quæ depeculatus fuerat,præpoſitus ſumptibus Eburneæ Mineruæ,quam Phidias cõficiebat. *Suid. in Phidia.*

Simonides Melicerta,Cambyſis Dariique regnum & Xerſis naualem pugnam deſcribit.

Protagoras,cuius,diſcipulus Ecatæus Mileſius, Græcorum primus proſa oratione hiſtoriam vulgauit. *Suidas.*

Eum æmulati paulò poſt Herodotus,Thucidides,Hellanicus, ſub Amynta rege Macedonum. *Suidas,Gellius lib. 15.cap.23.*

Lyſis Pythagoræ familiaris, Epaminondæ præceptor.

Anaxagoræ diſcipulus Archelaus Mileſius, qui ex Ionia primus phyſiologiam Athenas & in Græciam detulit, præceptor Socratis. *Suidas.*

Peloponneſiaci belli tempore,Metho Aſtronomus vixit, & ſtultitia euaſit tempeſtatem in quam præuiderat caſuros Athenienſes.

Ab eo Methonis annus, quem eſſe aureum numerum docet *Diod.lib. 12.*

Cyclum decemnouennalem vocant Aſtronomi, quoniam annis 19. luna cunctas ſuas varietates abſoluit, &

Anni vrbis cõditæ.		*Anni mundi.*
		3690
330	*A.Sempronio Atratino. L. Furio Medullino. L. Quinctio Cincinnato, L. Horatio Barbato,*	
331	*A. Claudio Craſſo decemuiri fr. L. Sergio Fidenate Sp. Nautio Rutilo, Sex. Iulio Iulo.*	
	Romæ Coſſ.	
332	*C.Sempronio Atratino, Qu. Fabio Vibulano.*	
	Trib. Mil.	
333	*L. Manlio Capitolino, L. Papirio Mugillano, Qu. Antonio Merenda, L. Seruilio Structo.*	
	Coſſ.	
334	*T. Quinctio Capitolino N. Fabio Vibulano.*	
335	*Interregno anni vnius.*	
	Trib. Mil.	
336	*L. Quinctio Cincinnato 3. L. Furio Medullino 2. M. Manlio Capitolino, A.Sempronio Atratino.*	
337	*Agrippa Menenio Lanato, P. Lucretio Tricipitino, Sp. Naucio C.Seruilio.*	
338	*L. Sergio Fidenate, M. Papirio Mugillano, C.Seruilio Priſci f.*	
339	*Agrippa Menenio Lanato, P. Lucretio Tricipitino, L. Seruilio Structo 2, Sp.Veturio Craſſo.*	
		3730

ad ſua

Anni urbis cōditæ

A.Sempronio Atratino 3, M.Papirio Magillano 2.Sp.Nautio
340 *Rutilio 2.Q.Fabio Vibulano.*

341 *P.Cornelio Coſſo, Quintio Cincinnato,C.Valerio Potito, N.Fabio Vibulano.*

342 *Cn.Cornelio Coſſo,L.Valerio Potito,Q.Fabio Vibulano 2,P. Poſtumio Regillenſi.*

Romæ Coſſ.

343 *A.Cornelio Coſſo, L. Furio Medullino.*

344 *Q.Fabio Ambuſto.C.Furio Pacillo.*

345 *M.Papirio,C.Nautio Rutilo.*

346 *M.Aemilio,C.Valerio.*

347 *Cn.Cornelio Coſſo,L.Furio,Medullino 2.*

Trib.Mil.

348 *C.Iulio Iulo,P.Cornelio Coſſo,C.Seruilio Hala.*

349 *L.Furio Medullino 2, C. Valerio Potito 2, N. Fabio Vibulano 2, C.Seruilio Hala 2.*

350 *P.Cornelio Coſſo 2,N.Fabio Ambuſto, Cn. Cornelio Coſſo 3, L. Valerio Potito 2.*

351 *T.Quinctio Capitolino, A. Manlio, T.Quinctio Cincinnato,L. Furio Medullino 3,C.Iulio Iulo 2,M. Aemilio Mamertino.*

352 *C.Valerio Potito 3, M. Sergio Fidenate, C. Fabio Ambuſto, P. Cornelio Malugineſi,Sp.Nautio Rutilo 2, Cn.Cornelio Coſſo.*

Anni mundi.

ad ſua principia reuertitur.In eo deſcripti erāt ortus omnes & occaſus,item prognoſtica tempeſtatum, ſerenita-
3690 tum,& ſtatus totius illius temporis.

A diſceſſu Xerſis ad initium belli Peloponneſiaci anni 50 intra quos Græci imperium ſuum in magnam potentiam prouexerunt. *Thucid. lib.*1. à Piſiſtrati tyrannide an.150 c *Iuſt.*

Milo Crotoniates.

Alcibiades,Lyſander,Thraſibulus,Conon.

Architas Tarentinus, qui primus Geometriam cum Mathematica coniuxit.

Eudoxus exemplo Architæ Mathematicus mechanicus,primus faſtos & certam temporum & motuum cœleſtium rationem ab Ægyptiis acceptam, Græcis tradidit.

Cinon,Empedocles,Pericles Themiſtoclis ſucceſſor, Gorgias Rhetoricæ inuentor aut certè illuſtrator. Aeſchilus,Sophocles,Euripides tragici.

Sophocles annis 17 Socrate ſenior, moritur poſt Euripidem annis ſex.

Pindarus Empodoclis diſcipulus.

Themiſtocles ad Artaxerſem Xerſis filium nuper regnare incipientem exul confugit *Thucid.lib.* 1.

Superiori Darij bello militis officio functus, contra Xerſem dux fuit. Quæ externi duobus Perſarum regibus
3730 Dario 1, & Xerſi, Hebræi vni Aſſuëro tribuunt, non improbabiliter. Nam hæc bella, vt audis, ſeſe ferè attigerunt.

Herodotus pater hiſtoriæ Ciceroni primo de leg.
3779 quia è primis Græcorum hiſtoricis. Quem tamen non hiſtoriam ſed Mythihiſtoriam, id eſt, hiſtoriam fabuloſam ſcripſiſſe cenſet Strabo *libro vltimo.* Eam paulò ante Cyrum incepit. Meminit Apryis, cuius mentio Ierem. quinquageſimo quarto & prælij inter Necao & Aſſyrios in quo Ioſias interfectus. 4 *Reg.* 23.Peruenit ad octauum Aſſueri & quinquageſimum ante bellum Peloponneſiacum.

Thucydides ſe ſub Longimano viuere ſcripſit. Summatim initio delineat hiſtoriam annorum 50 ab Aſſuero ſiue Xerſe, vſque ad initium belli Peloponneſiaci. Eius poſtea narrationem prolixè octo libris perſequitur vſque ad annum belli vigeſimum.

Atheas fundator regni Pontici,poſt Artabazes à ſeptem Perſis oriundus.*Florus lib.* 3.*cap.*5.

Socrates Ethicæ, nouæ tunc Philoſophiæ, magiſter è ſtatuario & lapidum ſculptore, in carcere cicuta necatus, auditor Anaxagoræ, Damonis, denique Archelai.

Euclides, Phocion, Dioniſius tyrannus Syracuſanorum.

Ariſtophanes tetrametri & octometri carminis inuẽtor.*Suidas in Octometro.*

Bellum inter Thraces & Perdicam Alexandri F.Macedoniæ Regem.

Sicilia à populo regitur.Poſt reſtituitur Dionyſius.Hinc Dion,&c.

ROMAE paulò pòſt Tribunos & ędiles primum per ſeditionem à plebe creatos,conſtituuntur ab eadem Cẽſores,& præfecti annonę.*Gellius lib.*17.*cap.vlt.*

Siccitas & fames. Romani à Veientibus fuſi, Bellum
3730 contra Volſcos.Seditio ſeruorum.Coloni Lauicos miſſi. Volę captę. Poſtumius Regillenſis propter arrogantiam

à militibus

à militibus damnatus.

Ferentum captum. Peſtilentia, Fames. Caruentana ab Æquis recuperata. Quæſtores ex plebe creati. Dictator de Æquis & Volſcis triumphat.

Anxur captum. Stipendium primum è publico datum. Equites primùm equis merere incipiunt. Tributum tribum Mil.ann.355 dare prohibent. Furio Camillo ſe Faliſci dedunt.

Celtiberi Prætorem Romanum cum exercitu trucidant.

Tribunis militaribus pro Coſſ. Romæ regentibus ad annum ferè conditæ vrbis 347 triginta tyranni Atheniēſibus præpoſiti ſunt, & in Sicilia Dionyſius ſuperior tyrānidem tenuit, *lib.17 Gellius.*

Euhemerus ex ciuitate Meſſana res geſtas Iouis & cæterorum deorum hiſtoriam texit è titulis & inſcriptionibus ſacris, quæ in antiquiſſimis templis habebantur, maximéque in fano Iouis Triphilij. Quam hiſtoriam interpretatus eſt Ennius. *Cic. 1 de Nat. Deorum.* Ab Euhemero & mortes & ſepulturæ demonſtrantur deorum in ſacra hyſtoria, *Sextus Empyricus lib.4. Pyrrhonio. & lib.8 contra Mathematicos.*

Ex Aetna monte primum ignis erupit.

Hoc tempore literæ & artes, etiam mechanicæ, quæ ſub præcedentibus ſapientibus & philoſophis Italicis & Ionicis fuerant hactenus infantes, incrementum penè virile adipiſcuntur. Mox ita perficiuntur, vt Socrates meritò diceret. Si Bias vnus è Septem, aut Dædalus Athenienſium ſtupor ad nos rediret, irrideretur.

Bryſo Heracleotes, cum Euclide Megarenſi, contentioſam Dialecticam introducit. *Suidas in Socrate.*

Pyrrho iſtorum diſcipulus hinc anſam arripuit dubitandi de rebus omnibus. Hinc Pyrrhoniorum ſecta. Nempe nimium altercando veritas amittitur, acquiritúrque inſcitia.

Carthaginenſes cum Syracuſanis bellum gerunt. Re infœliciter geſta bellum in Sardiniam transferunt, duce Mateo. Cui Mago ſuccedit, qui primus omnium ordinata militari diſciplina Pœnorum imperium, non minus bellandi arte, quàm virtute amplificauit. *Iuſtinus.*

Dionyſius ſenior fugatis Carthaginenſibus Siciliæ totius occupauit imperium. Deinde copias in Italiam traiecit contra Græcos. Locros pacta amicitia cum Gallis, qui Romam vaſtauerant, expugnauit.

Amilcaris Magonis filij tempore legati à Dario veniunt, afferentes edictum, quo Pœni humanas hoſtias immolare & canina carne veſci prohibebantur, iubebantúrque corpora potius cremare, quàm terra condere, petentes ſimul auxilia contra Græciam. *Iuſtinus libro 19.*

Agide Archidami F. regnante primum pecunia influxit in Spartam, per Lyſandrum ducem, qui implens opulentiæ cupiditate & luxu patriam, deportánſque ex præda aurum & argentum, Lycurgi conuulſit leges. *Plutarch. in Lycurgo.*

Quo anno mortuus eſt Darius relictis duobus filiis, Artaxerſe & Cyro, Athenis Lacedæmonij rectores 30 præfecerunt, Lyſandróque Rempublicam formandam tradiderunt. Siculi autem Dionyſium in exilium pepulerunt.

Mortuus tamen dicitur circa finem anni ſeptimi belli

Pelopon

Anni vrbis conditæ		Anni mundi
		3690.
353	M. Æmilio Mamertino 2. M. Quinctilio Varo, L. Valerio Potito 3, Iulio Iulo, Ap. Claudio Craſſo, M. Poſthumio, M. Furio Camillo, M. Poſthumio Albino.	
354	C. Ceruilio Hala 3, Qu. Sulpicio, Q. Seruilio, A. Manlio 2, L. Virgilio, M. Sergio 2.	
355	L. Valerio Potito 4, Cn. Cornelio Coſſo, M. Furio Camillo, L. Iulio Iulo, C. Fabio Ambuſto, M. Aemilio Mamertino 3.	
356	P. Licinio Caluo, P. Mœnio, L. Titinio, P. Melio, L. Furio Medullino, L. Publicio Volſco.	
357	M. Veturio, M. Pomponio, C. Duilio, Volerone Publicio, Cn. Genucio, L. Atino.	
358	L. Valerio Potito 5, L. Furio Medulino 3, M. Valerio Maximo, Q. Seruilio Fidenate 2, M. Furio Camillo 2, Q. Sulpicio Camerino 2.	
359	L. Iulio Iulo, A. Poſtumio Regillenſi, L. Furio Medullino 4, P. Cornelio Maluginenſi, L. Sergio Fidenate, A. Manlio.	
		3730

Anni vrbis cõditæ. | *Anni mundi.*

3730 Peloponneſiaci, quo Lacedæmonij ab Athenienſibus ad Pylum ita coarctati ſunt, vt pacis conditiones peterent à *Thucyd. libro quarto* quaſi illud bellum adhuc annos viginti durauerit. Vix enim confici potuit annis 27.

Mortuo Longimano multi motus in Perſide. Inde cõfuſa eſt ſucceſſio apud hiſtoricos. Nam mox Xerſem & Sogdianum regnaſſe Euſebius aſſerit. Darium Thucydides.

360 *P. Licinio Caluo, L. Ticinio 2, P. Menio 2. P. Malio 2. Cn. Gennucio 2, L. Atilio 2.*

Ægyptus defecit.

f QVIDAM (minus rectè) non ſuperiorem, ſed hunc putant eſſe Artaxerſem, ſub quo à Nehemia vrbs mœnibus cincta eſt, & templum ornamenta ſua obtinuit. *Nehem. 2. & ſeq.*

361 *P. Cornelio Coſſo, P. Cornelio Scipione, C. Fabio Ambuſto 3, L. Furio Medullino 5, M. Valerio Max. 2. Q. Seruilio 3.*

Et Ezras venit in Iudæam cum mandatis ad res populi componendas, *cap.* 7 annis ante Nehemiam tredecim.

Vt vt ſit, Nehemias redit ad Regem anno trigeſimo ſecundo imperij eius. Nam per annos 12 rexit populum. *Nehem. 5.* Et rurſum in fine dierum (.i. extremo imperij Artaxerſis) permittente Rege reuerſus eſt Hieruſalem. *Nehem. 13.* vbi & diu poſt hunc ſuum reditum, mortuo Artaxerſe, ſiue hoc ſiue ſuperiore vixit. Facit enim mentionem Darij regis Perſarum (nouiſſimi) *cap.* 12, *verſ.* 22.

362 *L. Furio Medullino 6, Sp. Poſtumio. C. Æmilio, P. Cornelio 2, L. Valerio Poplicola, M. Furio Camillo.*

6

363 f ARTAXERXES tertius regnaſſe dicitur annis 49.

Nehem. 1.

412

3730 Bibliothecam inſignem Hieroſolymis inſtruit, ac libros, tam ſacros quàm profanos in ea reponit. 2 *Machabæorum. 2.*

3779 In loco ignis ſacri olim à Sacerdotibus reconditi reperit aquam craſſam, qua vſus eſt ad ſacrificia purificanda. Ibi ob ædita miracula ædificauit templum Rex Perſarum. Locum vocauit Nehemias Nephtar & Nephi i. Purificatio. 2 *Marc. 1.* Videtur poſtea fuiſſe probatica Piſcina. *Ioan. 5.*

Ioiada, Ionathan, denique Iaddo pontificibus.

Meſullam duce Iuda.

Archelao an. 4, rége Macedonum, & per ordinẽ Pauſania an. 1. Amynta an. 19. Perdica an. 6, Philippo Amyntæ an. 20.

Lacedæmoniorum Ageſilao Agidis fratre deinde Archidamo eius fratre an. 23. Agi Iuniore an. 9.

Syracuſanorum poſt regnum Dionyſio Seniore an. 38, deinde Iuniore an. 22. Dione an. 12.

Huius tempore viguiſſe Iudith (etſi ferè locetur ſub Cambyſe vel Dario Hidaſpis, quem Aſſuerum vocant) in cuius hiſtoria nominetur Nabugdonozor, idque ex Bagua ſpadone, qui fuit in caſtris Holofernis deprehendi: cuius quoque meminerint ſub hæc tempora externi ſcriptores, putat Seuerus Sulpitius lib. 2. hiſt. Sed iam retinendam hiſtoriæ ſimplicitatem in Nabugdonozore docuimus.

Ariſtoteles præceptor Alexandri, Demoſthenes, Diogenes, Aeſchines.

Darius Nothus res Memnonis adhuc pueri regio penè titulo adminiſtrat annis 19. Vnde profanis ei præponitur quaſi poſt Longimanum confuſa ſit Perſicorum regum ſucceſſio.

Vt autẽ ante hunc profani hiſtorici ſtatuunt Darium Nothum, ita poſt eum Ochum an. 23. Arſamem 3. Deniq; Darium, quem Alexander Macedo deleuit, vt decem ſint Perſarum reges.

Sed ignorant hiſtoriam Perſicam, quæ ſic habuit. Artaxerſe tertio, quem & Darium Perſam nominari *Nehem.* 12. plerique putant, puero admodum à Longimano ſiue patre ſiue auo relicto, Satraparum ambitione variis caſibus iactatum eſt imperium, vt neſcias penes quos rerum ſumma foret. Nam primum Darius Nothus gubernacula inuaſit ſe pro tutore gerens, quod maritus eſſet Sororis Longimani.

3779 Hinc fratribus in ſe inuicem armatis, Ochus, Arſamis, donec Bagoas Eunuchus Ocho & Arſami interfe-

ctis. Artaxerſem iam virum omni tyrannorum metu liberaret. Hinc Philo nec Darij Nothi, nec Arſamis meminit.

Quin & iſti titulo regio innotuerunt Græcis, quòd foris bella gererent, velut Proreges, dum intus imperaret Artaxerſes iuxta legem *Perſicam*, cuius recordatur Herodotus.

Adde fuiſſe reges ratione adminiſtrationis, non iuris. Sic 1. Paralip. 5. interprete Kimhi. Ioatham dicitur regnaſſe temporibus Ieroboam filij Ioas, cum tamen Ieroboam 38. annis mortuus ſit, priuſquam Ioatham fieret Rex. Nempe erat rex viuente Patre Ozia ratione adminiſtrationis, quaſi prorex. quod ea eſſet Pater excluſus propter lepram. Non autem Iuris quod non niſi obtinuit poſt Patris obitum.

Cyri iunioris huius tertij Artaxerſis fratris *ἀνάβασις*, quam deſcribit Xenophon Philoſophus & Hiſtoricus.

Græcorum alij ſe adiungunt Cyro, vt ipſe Xenophon, conſulto ſuper hoc Socrate, alij Memnoni Artaxerſi.

Cyrus iunior propter inſidiarum ſuſpitionem in carcerem à fratre coniectus, poſt liberationem, aulicos ſibi conciliabat, copias clam cogebat, literas interim ad fratrem blanditiarum & aſſentationum plenas mittebat, quibus vel poſcebat aliquid, vel Tiſſaphernem accuſabat, carcerem ſuum refricans, redire in aulam ſibi eſſe tutum negabat, ſtudio matris ad id iuuabatur, quæ Regi omnes ſuſpitiones eripiebat, ita vt Rex ſibi ſtrui inſidias non ante animaduerterit, quàm ſe numeroſiſſimo exercitu obrui vidit. Hinc cruenta illa prælia à Xenophonte in Exped. & Plutarcho in Artaxerſe explicata, in quorum vltimo, niſi Cyrus occubuiſſet, Rex perierat.

Xenophon, Herodotum & Thucydidem ſequutus, in Hellanicis hiſtoriam bellorum Græcorum Thucydidis morte interruptam narrat, vſque ad prælium ad Mantineam. Bellum quoque Ciuile Memnonis Artaxerſis & Cyri iunioris. Cyri partes ſequutus inſtitutionem Cyri maioris veluti recentem deſcripſit.

Philoſophorum primus hiſtoriam ſcripſit, & exercitum duxit, atque adeò incolumem ex vltimis Babyloniæ finibus reduxit, aſperrimis itineribus, & per barbaras gentes atque Græcis infeſtiſſimas.

Cteſias medicus captus in bello Cyri minoris ab Artaxerſe, & in gratiam receptus, ſcribit de rebus Perſicis, certius, vt ipſe ait quàm Herodotus & alij.

Ariſtippus, Iſocrates, Polybius, Praxiteles ſculptor, qui primus omnium ſpeculum fecit. Metaſthenes.

Plato apis attica, Moſis æmulus, ſiue Moſes atticus, ex Numenio Pythagorico, qui tertius Philoſophorum poſt Anaxagoram & Pythagoram in Aegyptum deſcendit, vt philoſophiam, ex qua diuini cognomentum eſt conſecutus, diſceret.

Tredecim annis fuit Heliopoli cum ſacerdotibus. Annos 20 habitauit cum Socrate, natus poſt initia belli Peloponneſiaci.

E Lyceo ſcholam in Academiam inter ſyluas tranſtulit. *Suid.*

Mauſolus Cariæ rex, cui ab Artemiſia vxore Mauſoleum extructum eſt, obiit, an. 2. Olympiadis 100. *Plin. lib. 36 cap. 5.*

Anni vrbis conditæ.	Romæ Tribuni militum.	*Anni mundi.*
		3730.
363	*L. Lucretio Flauo, S. Sulpitio Camerino.*	
364	*L. Valerio Potito, M. Manlio Capitolino.*	
	Trib. Mil.	
365	*L. Lucretio, L. Furio Medullino 7. S. Sulpitio, Agrippa Furio, M. Aemilio, C. Aemilio 2.*	
366	*Q. Fabio Ambuſto, Q. Sulpitio Lõgo duobus fratribus Qu. Fabij. Ambuſtis. Q. Seruilio 4, S. Cornelio Maluginenſi,*	
367	*M. Furio Camillo Dictatore.*	
368	*L. Valerio Publicola 2, A. Manlio, L. Virginio, L. Aemilio, P. Cornelio, L. Poſtumio.*	
369	*T. Quinctio Cincinnato, L. Aquilio Coruo, Q. Seruilio Fidenate 5. L. Lucretio Tricipitinio, L. Iulio Iulo, S. Sulpicio Ruf.*	
370	*L. Papyrio, C. Sergio, L. Aemilio 2: C. Cornelio, L. Menenio, L. Valerio Poplicola 3.*	
371	*M. Curio Camillo, L. Hortatio Puluillo, Ser. Cornelio Maluginenſi, L. Quinctio Cicinnato: Qu. Seruilio. Fidenate 6, P. Valerio.*	
372	*A. Mãlio, L. Quinctio Capitolino. P. Cornelio, L. Papyrio Curſore 2, T. Quinctio Capitolino, C. Sergio 2.*	
373	*Ser. Cornelio Malugin. 3, P. Valerio Potito 2, M. Curio Camillo 5, C. Sulpitio Ruſo 2, C. Papyrio Craſſo, T. Quinctio Cincinnato 2.*	
		3779

Anni vrbis cõditæ.

374 *C.Valerio 4. L. Lucretio, A.Manlio 3. L. Aemilio, S. Sulpicio 3, M.Trebonio.*

375 *Sp.Papyrio, Q.Seruilio, L.Papyrio, C.Sulpicio, S.Cornelio 4, L.Aemilio 4.*

376 *M.Furio Camillo 6, L.Furio, A.Poſthumio Regillenſi, L. Lucretio, L.Poſthumio Regillenſi, M.Fabio Ambuſto.*

377 *L.Valerio 5, L.Menenio 2, P.Valerio 3, P.Papyrio, C.Sergio, 3. Ser. Cornelio Maluginenſi.*

378 *P.Manlio, C.Sextilio, C.Manlio, M. Albinio, L. Iulio, L.Antiſtio.*

379 *Sp. Furio, P.Clœlio, Qu.Seruilio 2, M.Horatio, C.Licinio, L.Gegario.*

380 *L.Aemilio, S.Sulpicio, P.Valerio, 4, L. Quinctio Cincinnato, C. Veturio, C. Quinctio Cincinnato.*

381 *C.Licinio Stolone, L.Sextio, Tribunis Plebis, per annos quinque.*

Trib. Mil.

382 *L.Furio, A. Manlio, Ser. Cornelio, P. Valerio, Ser. Sulpicio, C.Valerio.*

383 *Q.Seruilio, M.Cornelio, C.Veturio, Q. Quinctio, A. Cornelio, M. Fabio.*

Anni mundi.

Ariſtoteles præceptor Alexandri Magni, naturæ genius 400 volumina conſcribit *Suidas.* 20 annis audiuit Platonem. *Laertius.*

3730 Decem oratores, quorum principes Æſchines & Demoſthenes, qui ſic Thucydidem eſt admiratus, vt eum totum ſua manu octies deſcripſerit. *Lucianus.*

Lacedæmonij ab Athenienſibus apud Corinthum, duce Phormione, ſuperati. Imperium Græciæ ſummum poſt bellum Peloponneſiacum vix tenuère ann. 12. *Polybius libr.1.*

Thebani Lacedæmonios duce Epaminonda apud Leuctra ſuperauerunt. Pugna Leuctrica è ſeminarie belli Peloponneſiaci. *Gellius lib.17.cap.vlt.*

Ab ea ad Philippi mortem an. 35.

Ageſilaus rex Lacedæmoniorum in Aſia contra Perſas.

Circa annum vrbis 400 Philippus Amyntæ filius Macedoniæ regnum adipiſcitur, ſimul & Alexandrum gignit. *Gellius lib.17 cap.vlt.* Paucis inde annis pòſt, Plato in Siciliam proficiſcitur. *Ibid.*

Apud Cheroneam memorabili prælio Athenienſes vincit, de quo mox. *Ibid.*

Anno regni eius ſexto, bellum ſacrum ſiue Phocenſe decennale exoritur inter Phocenſes & Thebanos, ob templum Delphicum à Phocenſibus ſpoliatum. *Diodorus Pauſan.*

Dionyſius Iunior Syracuſanorum tyrannus ad quem Plato aliquantiſper vixit, cædibus vrbem replebat, vt vinctis pater. Quare in exilium pulſus, Corinthi ludi magiſtrum egit, & patris ſacrilegia pœnis luit. Huic Agathocles figulus tandem ſucceſſit annis 7, poſt Alexandri Magni mortem.

Dion Platonis amicus, poſt 12. annos, Dionyſio in exilium Corinthiũ eiecto, Syracuſas occupat. Sed paulò pòſt interficitur.

His aiunt temporibus Sicambros ſiue Francos, armis Gothorum & Suecorum pulſos ab oſtiis Danubij in Germaniam inuaſiſſe.

Anaximenes Rhetor alter Alexandri Magni præceptor.

Demoſthenes ſuperſtes fuit Alexandro, vſque ad Antipatrum, qui ipſi in regno Macedoniæ ſucceſſit. *Suidas in Antipatro.*

Antiſthenes Socratis diſcipulus, Cynicæ philoſophiæ auctor. Diogenes iſtius ſucceſſor. *Suidas.*

Græcæ ciuitates dum imperare ſingulæ cupiunt, imperium omnes perdiderunt, & Philippi iugum ſubierunt.

Ochus Sidonem ſubuertit, Aegyptum recepit, Nectenabo Rege fugiente in Aethiopiam cum multa pecunia, de quo Plutarch. in vita Ageſilaï. Foris bella gerens titulo regio innoteſcit, cùm interim domi regnaret Artaxerſes.

Prorex ſcilicet eius foris erat. Cuius crudelitas celebratur apud Iuſtinum, Aelianum, Plutarchum in Artaxerſe.

In Nectenabo Aegyptiorum regnum deſtructum eſt, quod à Nabugdonozore ſubactum ad Cyrum peruenerat. Inde defectione inita regem aſciuernt. *Euſeb.*

Bagoas Spado eius, natione Aegzprius Ochum interfecit ob irriſum Apim & contemptam Aegyptiorum religionem. *Aelian.lib.6.variar.hiſt.* Anno principatus eius 23
3779

Poſt tranſactum in Aegypto diuturnum bellum, plurimos Iudæorum in Hircaniam ad Caſpium mare transfert, quos ibi vſque hodie ampliſſimis generis ſui incrementis conſtat conſiſtere, atque exinde quandoque erupturos opinio eſt. *Oroſ. lib. 3. cap. 7.*

Carthaginenſes cùm eorum regnum floreret, Oceanum Atlanticum dimenſi ſunt, terráſque aperuerunt, in quibus erant arbores pulcherrimæ, & cœlum ſaluberrimum. Quare cùm multi eò nauigarēt, & capti amœnitate loci non reuerterentur in patriam eius ob bella & aſperitatem pertæſi, pœna capitis cautum eſt ne quis deinceps in eas terras nauigaret nempe ne Africa habitatoribus exhauriretur. Atque ita huiuſmodi nauigatio deſiit. *Ariſtot. de mirabilibus auditionibus.* Ea eſt America & Braſilia, quò Afrorum colonias perueniſſe ex ſitu dubitandum non eſt. Hanc autem iterum auorum ætate Luſitani & Caſtilij an Chriſti 1497 repererunt.

ROMÆ M. Furius Camillus dictator Faliſcos & Vejos capit. Acluſiis cum Gallis pugnatum Non multò poſt Romanis ad Alliam Brenno duce cæſis, Galli Romam cepêre Capitolium obſeſſum per ſex menſes, auri mille pondo pacti obſeſſis vendidêre, & penetrata Græcia & Aſia, gentibus quæ cis Taurum incolunt, imperitarunt. Trochini quidem. Helleſponti oræ, Toliſtobigi Æoliæ atque Ionæ, Tectoſagi verò mediterraneis Aſiæ. Sedem autem ipſi circa Halim fluuium poſuêre *Liuius lib. 48.* Has laudes impudenter Germanis quidam tribuunt, & Senones Gallos in Germanos transformant.

Galli tum Senas & Mediolanum vrbes ædificant, & expulſis veteribus Thuſcis, multarum aliarum vrbium Italiæ fundamenta iecerunt. *Iuſtinus*, vt Papiæ, ſiue Ticini *Paulus Diaco.*

Cum Dionyſio Syracuſano pacem faciunt. *Iuſt. lib. 20.*

A Bythiniæ rege in auxilium euocati, regnum cum eo parta victoria diuiſerunt, eámque regionem Gallo-Græciam & Galliam nominarunt. *Iuſtin. Ibid.*

Regnante Athenis Anaxicrate Galli duce Brenno aduerſus Græcos expeditionem ſuſceperunt *Pauſan.*

Roma reſtaurata, M. Furio Camillo dictaturam continuante, paulò poſt cœpit intra Italiam creſcere, Tribun. Mil pro Coſs. creatis. Hinc Camillus Volſcos cepit, &c.

Capitolium in ſaxo quadrato conſtructum.

Manlius ob regnum affectatum è ſaxo Tarpeio præcipitatur.

Præneſtini vincuntur ſub vrbis 380 Quinquennio Roma ſine magiſtratibus fuit, plebe renouante duos Tribunos Plebis Licinium, Stolonem, L. Sextium Lateranū, qui Comitia Tribunorum militum perpetua intercesſione ſuſtulerūt, & tres leges, patribus alioqui acriter reſiſtētibus, promulgarunt, nempe de ære alieno minuendo: De modo agrorum finiendo: De communicando conſulatu cum Plebe.

390 Æmilio Mamerco & L. Sextio Laterano qui primus ex Plebe Conſulatum eſt adeptus, duos honores ſibi Patricij quæſiuerunt, pro cōceſſo Plebi altero Conſulatu. Preturam & curulem ædilitatem, ſublato Tribunorum militum annuo dominatu.

Ita deinceps vſq; ad Iuliū Cæſarē ſub Coſſ. Roma fui.

Peſtis Horrenda. M. Curtius ſe deuouet pro Republ. T. Manlius Torquati nomen è ſingulari cū Gallo certamine conſequitur. Brutiorum origo an. vrbis 396, è Diod.

Tarquinienſes 307 Romanos milites im molarunt. poſt

Anni vrbis conditæ.		*Anni mundi.*
		3730
388	*L. Quinctio, Ser. Cornelio, Ser. Sulpicio, Sp. Seruilio, L. Papirio, L. Veturio.*	
389	*A. Cornelio 2, M. Cornelio 2, L. Veturio M. Geganio, P. Manlio, P. Valerio 6.*	
	Coſſ.	
390	*L. Sextio Laterano, primo ex Plebe conſule, L. Æmilio Mamerco.*	
391	*L. Genucio, Qu. Seruilio Hala.*	
392	*C. Sulpicio Petito, C. Licinio Stolone.*	
393	*L. Aemilio Mamerco 2, Cn. Genucio.*	
394	*Qu. Seruilio Hala, T. Genucio 2.*	
395	*C. Sulpicio, C. Licinio Caluo.*	
396	*C. Pætelio Libone, M. Fabio Ambuſto.*	
397	*M. Popilio Lenate, Cn. Manlio.*	
398	*C. Fabio, C. Plautio.*	
399	*C. Marcio, Cn. Manlio.*	
400	*M. Fabio Ambuſto 2, M. Popilio Lanate 2.*	
401	*C. Sulpicio Petito 3, M. Valerio Poplicola 3.*	
402	*M. Fabio Ambuſto 3, T. Quinctio. M. Popilio.*	
403	*C. Sulpitio Petico 4, M. Valerio Poplicola 3.*	
404	*P. Valerio Poplicola, C. Marcio Rutilo.*	
405	*C. Sulpitio Petico, T. Quinctio Penno.*	
406	*M. Popillo Lanate, L. Cornelio Scipione.*	
407	*L. Furio Camillo, P. Claudio Craſſo*	
408	*M. Valerio Corno, M. Popilio Lanate 4.*	
409	*T. Manlio Torquato, C. Plautio.*	
410	*M. Valerio Corno 2, C. Pœtelio.*	
411	*M. Fabio Dorſone, S. Sulpicio Camerino.*	
421	*C. Marcio Rutilo 3, T. Manlio Torquato 2.*	3779

quatuor

Anni vrbis cōdita.		*Anni mundi.*
413	g DARIVS CODOMANVS Arſami filius, quem vicit Alexander Macedo, annis 6.	
	Pontifice Iaddo.	
	Duce Hanania.	
	Alexandro Macedonum rege an.12.	
	Agi Iuniore Lacedæmoniorum.	
	Dione, deinde Timoleonte Syracuſanorum an.22.	

quatuor an. victi ad 348 virgis cæſi ſecuri percutiuntur.

Anno ſequenti, qui Vrbis erat 402, Ceritibus in 100 annos pax datur. 404 Faliſcis & Tarquinienſibus in quadraginta 411 Bellum Auruncum.

g HVIVS regis meminit Dan. 8. cap. ſub nomine Arietis confligentis cum hirco, id eſt, Alexandro

Ante hunc poſt Memnonem, Ochum & Arſem regnaſſe hiſtorici profani ferunt, ideoque fere duos illos iſti anteponunt.

Iam ſatis refutauimus eos, qui ſexto hoc loco, ſiue poſt Cyrum quinto, ſtatuunt Xerſem Græciæ terrorem.

3779 Nam iuxta ſacros libros Reges Perſarum non exceſſerunt numerū ſenarium. Etſi iuxta Profanos multo plures fuerint. Nempe decem per an. 230. 1 Cyrus. 2 Cambyſes. 3 Darius Hydaſpis. 4 Xerſes. 5 Artaxerſes Longimanus. 6 Darius Ochus Nothus. 7 Artaxerſes Memnon. 8 Ochus. 9 Arſes ſiue Arſamis. 10 Denique Darius.

Quin & aliqui interponunt poſt Cambyſem Magos per ſeptem menſes. Poſt Xerſem Artabanum per dies ſeptem. Poſt Longimanum Xerſem ſecundum duobus menſibus. Deinde Sogdianum menſibus ſeptem, vt ſint Reges quatuordecim. Sed hi ſedecim menſes & dies 7 parum ad hanc ſummam afferunt.

Eorum hiſtoriam explicauit Diodorus, Iuſtinus, Euſebius, Metaſthenes, &c.

Philippus rex Maced. 20 an. poſt victos Pœonas, Illyrium, Athenienſium, Amphipolim, Potidæam, Pydnam, Olynthum, Chalchidiæ 32 vrbes Olynthiis ſubditas. Theſſaliam, Elateam, Athenienſes denique & Thebanos, qui ſe Amphiſſenſibus ab ipſo punitis, quód campum quendam Templo Delphico conſecratum occupaſſent, coniunxerant, ad Cheroneam, Imperator Græcorum contra Perſas deligitur Corinthi, ſed initio anni ſeq. à Pauſania ſatellite interficitur.

Illa ad Cheroneam pugna ingentes omnibus Græcis importauit calamitates. Omnes enim Græcos ſimul in ſeruitutem redegit aut ipſe aut filius. *Pauſan. lib.* 1.

Perinthum atque Byzantium obſedit, ad cuius oppugnationem Cumæus Ephorus ſuam hiſtoriam finiit.

Decimo pòſt anno, quàm templum Delphicum ſpoliatum eſſet à Phocenſibus, bello huic, quod ſacrum & Phocenſe appellatum eſt, finem impoſuit.

Ante hunc nihil certi de temporibus habent Græci. vnde vix duos apud eos reperias qui in idem tempus Cyrum, Pythagoram, &c. conferant.

Succeſſit Alexander filius, eodem anno, quo Darius Arſami, qui primo regni anno Illyrios, Triballos, Sirmum Getarum regem vicit, Thebas ob eiectum Macedonum præſidium ſolo æquauit. Secundo anno exercitum in Aſiam traduxit, & Perſicas copias ad Granicum profligauit. Tertio expugnatis Sardibus, Mileto, Halicarnaſſo ad Iſſum in Cilicia matrem vxorē & filiam Darij memorabili prælio cepit. Quarto poſt ſeptimum menſem obſidionis, Tyrum ſubiugauit indéque vicinas vrbes, immunitate Hieroſolymitanis tributa. Quinto Ægyptum occupauit, & Alexandriam condidit. Sexto ad Arbela Darium vltimo prælio planè vicit. Sex reliquis Monarchia fruitur.

Alter autem Alexander Moloſſus Epirotarum rex, in
3785 Italiam venit bellum populo Rom. facturus. Iam enim

fama virtutis fœlicitatiſq; Rom. apud exteras nationes eniteſcere incipiebat. *Gell.lib.17.c.vlt.* in Italia occiditur.

Thraſymachus ſophiſta primus colon & periodum in oratione monſtrauit.

Hermophilus cæcus Theopompum Geometriam ſine radio docet.

Calippus Siculum regnum occupat.

Caramundus Galliæ regulus Maſſiliam bello premit.

Phileni fratres pro dilatãdo Carthaginenſium imperio ſe viuos terra obrui à Cyrenenſibus paſſi ſunt.

Timotheus Lyricus tempore Philippi Macedonis, chordam decimam & vndecimam adiecit, & veterem muſicam ad molliores & effœminatiores modos traduxit.

Nectanabus rex Aegypti, quem Ochus in Aethiopiam expulerat Aſtrologus & Magus Olympiadi Alexandri matri charus, de quo multa fabuloſa.

Poſt Xenophontem Theopompus hiſtorias ſcribit, ſed innumerabiles admiſcet fabulas, *Cic.1. de leg.* Percuſſus à Deo cæcitate, quia eis inſerere tentauit ſacram hiſtoriam. *Ioſ.contra Appionem.*

Ephorus Iſocratis auditor epitomen hiſtoriarum Herodoti, item quæ bello Peloponneſiaco geſta ſunt ſcribit.

Pyrrhonis auditor Theodorus Athenis *ἀδιαφορίας* introduxit, & de ſuo nomine Theodoriam ſectam reliquit. *Suidas.* Athei facile ſunt adiaphoriſtæ, ſublato rerum delectu atque diſcrimine.

Euagoras rex Cypri in furorem verſus.

Leuco Boſphori & Ponti rex an. 40, cui ſucceſſit Spartanus filius, deinde Pariſades. *Diodorus.*

Hanno Carthaginenſis affectatæ tyrannidis pœnas luit.

ROMAE Bellum Samniticum, Manlius filium Victorem ſecuri percuſſit. Decius ſe pro milite Romano deuouit.

h HEBRAEI tamen tradunt Perſarum Monarchiam tantum duraſſe annis 52. Noſtri numerant 230. nempe quoniam multo plures, videlicet 14 reges faciunt. Sed perſpicuè non plures quatuor poſt Darium (aut certè Cyrum iuxta R. Moſem) imperaturi affirmantur, Daniëlis 11, nec plures in Scriptura nominantur. Illic lege Rabbi Abraham, quem in his nominandis numerandiſque ſuffragatorem habeo, niſi quod ex dicto R. Moſe addo pro ſexto & vltimo Darium Arſamis filium. Hoc Plato ſignificat, dum ſcribit poſt Xerſem à Græcis victum nullum fuiſſe regem Perſarum magnum, niſi nomine.

Accedit Alexandrum non ita multo poſt reditum Iudæorum ab exilio res ſuas geſſiſſe, vt author libri Machabæorum indicat, & Aggæus extremo ſuæ prophetiæ: Adhuc modicum, inquit, & commouebo cælum & terram, & regna ſubuertam, &c.

Nam Nehemias qui fuit è reducibus, peruenit ad pontificem Iaddum, Nehem. 13, quem indubitatum eſt occurriſſe Alexandro, eique de Dario promiſiſſe victoriam, demonſtrato oraculo, quod Daniel c. 8 tradiderat. Vnde quidam veriſimile putant Nehemiam & Ezram huiuſcemodi ingreſſui Alexandri in Hieroſolymam interfuiſſe.

Præterea idem Ezras vidit duo Monarchiæ Perſicæ extrema, nempe Cyrum Babyloniсæ euerſorem & Iaddum, ſub quo vltimus Darius & Alexander Perſicæ labefactator. 2 *Ezr.* 13. Fuit igitur Perſarum monarchia

Anni vrbis conditæ	Rom. Coſſ.	Anni mundi
		3779
413	*M. Valerio Coruo 3. A. Cornelio Coſſo.*	
414	*C. Martio Rutilio 4. Qu. Seruilio Hala 3.*	
415	*C. Plautio 2, L. Æmilio Mamercino.*	
416	*T. Manlio, Torquato 4, P. Decio Mure.*	
417	*T. Aemilio Mamercino, Qu. Publilio Philone.*	
418	*L. Furio Camillo, C. Manio Nepote.*	
	h *Summa* 147.	3785

contra

MONARCHIÆ PERSICÆ SÆCVLO.

Ann' mundi. contractior. Nam non eſt probabile, eundem ducentos annos exceſſiſſe.

4779 Sed & lex Perſica eos fefellit, de qua Herodotus ſępe ſeorſum libri 7 initio, non licuiſſe extra regnum proficiſci Regem cum exercitu, niſi domi relicto vicario, cum Regis titulo & inſignibus, ad vitanda bella ciuilia & inteſtina. Quin etiam vt Romana, ita & Perſica Monarchia, eodem tempore plures potuit habere Imperatores. Denique Scriptura non plures attingit, Chronica Hebræorũ, qui cũ eis verſabãtur, vt domeſticis, nõ plures numerãt. Metaſthenes Perſa & Philo eo alludũt. Daniel nõ plures ſignificat, Ezras, Nehemias, Mardocheus, qui res gerebant ſub Cyro, Aſſuëro, Dario Longimano & Artaxerſe tertio, peruenerunt ad ſæculum Iaddi & Alexandri Magni, atque hæc omnia ſacris codicibus indicarunt, quæ qui conciliare voluerunt cum profanis, vt Philo, Lylo, Lyranus, coacti ſunt dicere, Mardocheum 38 an. ſuperaſſe ætatem Iſaac, ducenteſimum attigiſſe. Alexandri tempore recentiſſima erat Miltiadis, Temiſtoclis, Periclis, Socratis, Herodoti, & cæterorum Græciæ illuſtrium mors. Quin ipſe Demoſthenes diſcipulus Socratis & Thucydidis, quos ſub Longimano vixiſſe docuimus, non modo vidit Alexandrum, ſed & poſt eum, & quidem non admodum ſenex, mortuus eſt. Vt hæc ergo vitemus incommoda, ita de hac Monarchia conſtitutum eſto.

Nam vt hæc contrahamus in pauca, cogimur non plures agnoſcere, primum ob Daniëlem, c. 11.

2 Ob Ezram, qui vidit Cyrum, & attigit aduentum Alexandri Macedonis.

3 Ob Nehemiam, qui & ipſe interfuit reuerſioni ſub Cyro (*Ezræ 2* & vidit Iaddum (*c. 13 ſui libri*) quo pontifice res ſuas geſſit Alexander.

4 Ob Haggeum, & Zachariam, qui ita loquuntur de motibus Orientis, & Monarchiæ Perſicæ caſu, vt de re iamiam inſtante & præſente,

5 Ob traditiones Hebræorum conſtantes, quibus plus eſt fidendum, quàm Græcis, quòd Monarchiæ illius maxima fuerint pars & laudatiſſima.

6 Ob ipſoſmet externos in numero Regum Perſicorum conſtituendo inter ſe planè diſcrepantes. Nam Metaſthenes Perſa ad noſtrum numerum addit duntaxat Darium Nothum, Ochum & Arſamim, quos Philo nobiſcum expungit, nulla Nothi & Arſamis facta mentione. Zonaras Nothum neſcit, &c.

Monarchia Perſarum deſtructa manſit ſub Græcis vſque ad Arſacem Parthum, per annos centum, cuius poſteri dicti ſunt Arſacidæ. Hinc ſub Parthis, &c.

Beroſus Chaldæus, Sacerdos & hiſtoricus. Huius filiam Sibyllam Babylonicam fuiſſe ait Iuſtinus Martyr in Parænetico. Seriem regum Aſſyriæ, & aliorum à diluuio ferè vſque ad Ioſuë, item gentium origines Græcis explicauit. Chaldaicam ſuam hiſtoriam libris tribus comprehenſam dicauit Antiocho Seleuci Nicanoris filio & ſucceſſori. *Tatianus orat. contra Græcos*, ſcripſit, & de poſteris Noe, quos ad Nabulaſſarum Babyloniorum regem Nabugd. patrem perduxit, *Ioſeph. lib. 1. contra Appionem.* Libri eius hodie minimè extant, vt apparet è fragmentis ipſius apud veteres repertis. Quare ij, quos Annius eius nomine produxit, ſunt adulterini.

4783

Anni vrbis cō-dita.

Monarchia Macedonum patuit à mari Adriatico in Indicum vſque, trans-Gangem ad Emodios montes. Hieron. in 7. cap. Dan. quæ ærea Daniel. 2.

Incepit an. mundi 3785.

413 a ALEXANDER MAGNVS annis ſex poſt confectum DARIVM. Alioqui imperauit an. 12.

1. Mach. 1 1. Mach. 1.

425

Iaddo Pontifice.

Prophetis in Malachia ceſſantibus.

Lacedæmoniorum Agi Iuniore. Denique Eudamida rege vltimo vſque ad obitum Alexandri.

Sicilia Timoleonte vſque ad obitum Alexandri an. 22.

Anni mundi.

a ERATOSTRATVS, vt nobilitaretur aliquo facinore, incendit templum Dianæ Epheſiæ, qua nocte natus eſt Alexander: Vnde vates augurati ſunt illa nocte natam peſtem Aſiæ. *Cicero 2. de Natur.*

Alexāder Illyricis, Thracibúſque ſuperatis victa Græcia, Thebiſque ſubuerſis, traiecit in Aſiam, & fugatis Darij ducibus, vrbem Sardis cœpit: poſteáque capta India, & vrbe Alexandria condita, cum triginta duos haberet ætatis annos, & duodecimum Imperij, in Babylone veneno periit. *Hieron. in Daniel.* 11.

Id vnum ei ex animi ſententia non ceſſit, quòd Mimantem (montem opinor in Iſthmo Corinthiaco) fodere non potuit. *Pauſan. lib.* 2.

Vt olim Hebræis mare rubrum, Alexandro mare Pamphylium ceſſit, aliam viam non habenti, cum eius opera Deus vti ad deſtruendum Perſarum imperium decreuiſſet. *Ioſeph. lib. 2. Antiq. cap. vlt.*

3785 Cum perexigua manu, id eſt, cum 32. millibus duntaxat peditum, quatuor millibus & quingentis equitibus, 180. nauibus orbem terrarum vtrum viciſſe an aggredi auſum fuiſſe ſit mirabilius rectè dubitatur. Tribus prælijs, quindecies centena millia equitum peditúmque Perſarum conſumpſit. *Oroſ. lib. 1. cap.* 17. Milites, quorum ope

3791 orbem ſubiecit, Argyraſpides nominantur.

Regni ſeptimo Monarchiæ Græcorum locum dedit Eo enim occupata eſt Babylon, & Perſepolis Perſarum regia, Dariúſque interfectus à Beſſo. Octauo ſe dat luxui & amicos peremit. Nono petram Aornon cepit & Taxilem Indorum regem. Decimo Porum regem quoque Indorum vicit. Duobus reliquis legationes omnium fermè gentium audit & moritur.

Vſque ad Hiſpalim in Orientem & ad Iaxartem fluuium Septemtrionem verſus arma tulit, de cuius geſtis omnibus Arianus & Curtius.

Conceſſit Manaſſi fratri Simeonis Iuſti, vt in monte Garizim templum Hieroſolymitano ſimile apud Samaritanos extrueret. Atque inde Schiſmatis implacabile ſeminarium.

Æra Alexandri Magni dicitur principium imperij eius, ſiue primus annus principatus eius, à quo ducta eſt pleriſque ſcriptoribus annorum notatio.

Sic Syri & cæteri Orientales annos ſuos numerant, vt Moſes Mardenus Maſio retulit. Sic Hebræi ſæpe. *Seder Olam & Cabbala hiſtor.* Eúmque fuiſſe notant ante Chriſti natiuitatem 328.

ROMANI iam in centeſimo & triceſimo milliario ferè ab vrbe, contra Samnites bellum gerebant.

Minutia Veſtalis ob inceſtum viua defoſſa. Bellum Auſonum. Cæles colonia deducta.

170 Veneficæ deprehenſæ damnatæ ſunt, Priuernates ciuitate donati ſunt.

Vrbis 422 Holoander *in Chronologia Conſulum* interregnū vnius anni ſine Conſulibus ſtatuit. Atqui neque apud Liuium, neque apud quenquam alium veterum vlla eius mentio fit.

Quin & maior ſumma officit collationi hiſtoriæ Romanæ cum hiſtoriis aliarum gentium, vt ante quingente-

ſimum vrbis multa conſulum & magiſtratuum nomina perperam videantur addita, &c. Lege Brutum Ciceronis. Niſi ſtatuas decem annos, minimùm integros abſumptos eſſe à fractis regum Perſicorum & Babyloni-corum.

Papyrius conſul Samnites cum armis argenteis congreſſu vincit. Cum Alexander inſtituere diceretur tranſitum ab Oriente in Africam, deinde Italiam, hunc ei opponere præcipuè Romani meditabantur.

Et certe ſi octogeſima tertia Olympias attingit treceteſimum Vrbis, vt vult Plinius libro triceſimo quarto, capite ſeptimo, centeſima decima quarta, qua Alexandrum floruiſſe idem ibidem ait, ad quadringenteſimum vigeſimum vrbis perueniet, quando florebat Papyrius. Quod congruit Gellij Chronico libro decimo ſeptimo, capite vltimo, quando Philippum patrem regnare cœpiſſe ait circa vrbis quadringenteſimum, móxque Alexandrum genuiſſe. Nam non niſi Philippus regnauit annis viginti.

Dum Orientem Alexander ſubigeret, Italiam, præſertim Samnites Romana inquietudo fatigabat. Agis Spartanorum rex cum rebellante Græcia Antipatri fortiſſimas copias, Alexander rex Epiri Lucaniam & Brutiam, Zopyrion Alex. præfectus Scythiam. *Oroſ. libr. 3. cap. 17.*

Carthaginenſes bella cum Siculis gerebant, quæ & continuarunt; donec poſt mortem Agatoclis in Siciliam à Pyrrho Epiri rege ab Italia accerſito terreſti naualique certamine ſæpe victi, nouiſſimè ad Romana bella conuerſi ſunt. *Idem lib. 4. cap. 6.*

Tum conſules aut dictatores erant bellicis laudibus clari M. Valerius Coruus, C. Marcius Rutilius &c. *Liuius lib. 9.*

Ariſtoteles & eius diſcipulus Theodectes, ad quos Grammaticæ principia referuntur.

Ariſtoteles primus Philoſophiam à figuris & numeris vindicauit, quibus eam Platonici & Pythagorici verius velabant, quàm docebant ita inſtituta & in artem reducta logica, vt ad diſciplinas clarius & aptius eſſet organum. Vnde Phyſica, Metaphyſica & cætera Ariſtotelico more tractata figurarum & numerorum ſubtiliore cognitione non amplius indigent.

Metaphyſica ſeparauit à Phyſicis. Antea enim omnia confusè tractabantur, adeo vt Phyſica Metaphyſicam in ſe quodam modo contineret.

Ante hunc inſignis Geographiæ inſcitia, quæ poſteà expeditionum Alexandri in vltimam Aſiam beneficio emendata eſt. Vnde & ipſe in Meteorologicis, & alibi de terrarum regionibus, locis, fluuiis &c. loquitur, vt cæcus de coloribus.

Minothea ſiue Thaliſaridis Amazonum regina.

Caniſtius & Philonides vno die mille ducenta ſtadia cucurrerunt. (.i. 75. leucas) Theophraſtus.

Non longe poſt Alexandri mortem Ariſtoteles Philoſophus, & deinde Demoſthenes orator vita functi ſunt.

Bardi apud Gallos melodiarum poëtæ ad lyram & organa cantant de hominum virtutibus & vitiis. *Diod. lib. 6.*

Diſciplinas nefas eſſe exiſtimant literis mandari. in reliquis fere rebus, publicis priuatiſque rationibus, Grę-

Anni vrbis conditæ.	Romæ Coſſ.	*Anni mundi.*
419	*C. Sulpicio Longo, P. Ælio Pato.*	
420	*L. Papirio Craſſo, C. Duilio.*	
421	*M. Valerio Coruo, 4. M. Attilio Regulo.*	
422	*T. Veturio, Spu. Poſthumio Albino.*	
423	*A. Cornelio 2. Cn. Domitio.*	
424	*M. Claudio Marcello. C. Valerio Flacco.*	
425	*L. Papirio Craſſo, L. Plautio Vennone,*	
	Reliqua Conſulum ſucceſſio in ſerie Regũ Ægypti, qui ſoli è ſucceſſoribus Alexãdri ad Romanam monarchiã, ſiue Auguſtini imperium peruenerunt.	
426	*Sex annis totis pugnatum de ſumma rei poſt Alexandri mortem.*	3791
431		3797

Anni urbis condita.

a REGES GRÆCIÆ ET MACEDONIÆ.

1

451 b PHILIPPVS ARIDAEVS frater Alex. Magnus nothus an. 7.

2

CASSANDER an. 18.

3

ANTIPATER & ALEX. an. 4.

4

DEMETRIVS Antigoni an. 6.

5

PYRRHVS menſes 6.

6

LYSIMACHVS rex Thraciæ an. 6.

Anni mundi.

cis vtuntur literis. *Cæſar lib. 6. de bello Gall.* Eas puto in Galliam delatas à Phocenſibus, qui tempore Cyri profugerant in has partes, & Maſſiliam condiderant. Atque hinc Semnotheorum, Saronidarum, Druydum, Bardorum, apud nos ſtulta diſciplina. Diſciplinarum capaces, cum non eſſent Germani ab octingentis annis duntaxat, id eſt, à Carolo noſtro Magno, vt ipſimet affirmant, ſuam linguam literis cœperunt exſcribere, & cum Chriſtiana religione muſas excipere, vt non ſit quærendum quibus hoc tempore tum illi literis vterentur. Literarum ſecreta (inquit Tacitus) viri & fœminæ pariter illic ignorant.

Angli & Scoti abſurdè Druydas ſuos faciunt, contra omnium hiſtoricorum fidem.

De Magia Hoſtanes tempore Alex. Magni ſcribit. Magiæ plures ſpecies conſtituit. Vnam, quæ vmbrarum inferorúmque colloquia promittit, alteram, quæ ex aqua, ſpheris, aëre, ſtellis, pelui, lucernis, ſecuribus multiſque aliis modis diuinare docet. *Plinius.*

Apelles pictor, Lyſippus ſtatuarius, à quibus ſolis pingi & fingi volebat Alex.

a ISTORVM ſucceſſiones perfunctoriè
duntaxat memoramus, quia eorum enumeratio nihil confert ad Scripturæ hiſto-
3797 rias. Secus habet de Syriæ regibus & Ægypti, propter geſta Machabæorum & vaticinationes Danielis.

Satis autem eſt noſſe Monarchiam hanc in aliquibus poſteris Alexandri duraſſe vſque ad Iulium & Auguſtum Cæſares, ſub quibus quarta cœpit, per annos ferme trecentos.

Tum enim primum cum reliqui orbis præſtantiori parte, Alexandri vniuerſa poſteritas imperio Romano ſubiugata eſt. Nam pridem L. P. Æmilius Perſeum vltimum Macedoniæ Regem vicerat: Scipio Aſiam: Lucius Sylla, Græciam: Pompeius, vt cæterorum prætercam victorias, Pontum, Armeniam, Albaniam, Colchidem, Hemochiam, Caſpios, Iberos, Parthos, Arabas atque Iudęos, cum magno ſui terrore cœperat.

Ab Auguſto etiam Ægyptus, & ceteræ imperij ſubactæ regiones in formam prouinciarum redactæ ſunt, vt iuxta oraculum Eſaiæ 11 & 19 Apoſtolis Chriſti liberum iter ſterneretur ad prædicandum in omnes gentes Euangelium.

Romæ ſub mortem Alexandri magni bellum Samniticum infœliciter à T. Veturio & Sp. Poſthumo confectum.

b ALEXANDRO mortuo, Aridæus ſeptem an. imperium Macedonię tenuit verbo, cum adminiſtratio eſſet penes Antipatrum. Perdica enim occiſo, Antipater & Craterus ſe reges Macedonię geſſerunt. Quibus mortuis Caſſander Macedoniam occupauit interfecta Olympiade Alex. Matre, Roxane vxore cum Hercule Alex. filio capta. Caſſandri filiis mortuis, poſteritas Antigoni Macedoniam obtinuit, nempe Antigonus 2, Demetrius 2, Philippus, Perſeus captus à Romanis.

Antigonus, Philippus Nothus minorem Aſiam & vi-
3823 cinas regiones vſque ad Syriam tenuit.

Phocion iniuſto iudicio Athenienſium Caſſandro regi

Macedoniæ gratificantium veneno ſublatus eſt, *Plutarch.* Decimo quarto anno poſt Alex. mortem Caſſander funditus tollit ſtirpem regiam, & Seleucus Nicanor Aſia quietè potitur.

473 Decimo ſeptimo apud Ptol. Lagi Demetrius Phaleteus Theophraſti diſc. agit, vt Democratia reddatur Athenienſibus.

Cum Macedones mortuo Alexandro Arideo regnum detuliſſent commiſſa tamen Antipatro regni adminiſtratione, vnde Antipatrum Alexandro ſucceſſiſſe ſcribit Suidas, *In Antig.*) Græci non ferentes diutius ſuas res à Macedonibus teneri, ſtatim arma ceperunt, & poſt diſcrimina multa præliorum, dominatu tyrannorum liberati ſunt. *Pauſan. lib.* 1.

c ATHENIENSIBVS Democratia reddita eſt ab Antigono Gonata. Nam poſt mortem Alex. potẽtiores Græciæ ciuitates defecerunt. Primi Athenienſes adiunctis Sycioniis, Argis & Corinthiis. *Oroſ. lib.* 3. *c.* 21. Huius autem nepotes regnum Macedoniæ tenuerunt, donec ad Romanos tranſlatum eſt.

Poſt Delphicam pugnam Galli iterum Macedoniam inuadunt.

Zeno Cittieus Stoicorum auctor.

Cleanthes eius diſcipulus & ſucceſſor, præceptor Chryſippi & Antigoni regis.

Epicurus Athenienſis, de quo æqualium aliquis, Cum porci loquentur, eadem cum Epicuro dicent.

Neocles Epicuri frater, qui & ſectam fratris ſimilem introduxit.

Strato Lampſacenus Theophraſti ſucceſſor tertius ab Ariſtotele Epicuro cum ſuis aſperis, inſectilibus, leuibus & hamatis corpuſculis reſiſtit, docens omnia naturæ moderatione ferri.

Duos autem errores inter ſe contrarios conſtituerunt Epicurus & Zeno, quo tempore fermè Romani bellum cum Pyrrho Epirotarum R. ſumpſerunt, annis 36. poſt Alex. mortem ſub Olymp. 126. 1. Mac. 8

Vnus enim in corpore, alter in animo ſummum bonum poſuerunt, quod in Deo ſolo eſt.

Hac de cauſa Arceſilas primus occultata ſentẽtia ſua nihil aliud iſtos, quàm refellere ſtatuit. nouorum Academicorum auctor factus, à Platone quartus, cui Xenocrates ſucceſſerat, deinde Palemon, denique Arceſilaus, *Aug. Epiſt.* 56.

585 Neleus Sceptius Ariſtotelis Theophraſtique bibliothecæ ſucceſſor, vtriuſque philoſophi libros Scepſim cõportauit. Hi deinde infoſſi terræ, metu Attali, qui tum vndecunque, comparatis libris bibliothecam Pergami inſtituebat, negligentérque diu habiti, tandem ab Apellicone Teio emuntur, ſed carie ſitúque exeſi, ab eoque male correcti ad vſque Syllam Athenis delituerunt, do-
431 nec eos à Sylla Romam tranſlatos Tyrannion Grammaticus & Andronicus Rhodius tabulis etiam editis euulgarunt. *Plutarchus in Sylla.*

Secunda Alexan. ſucceſſio. d LYRANVS in Danielem, & initio commentar. in Machabæos ſecundam Alexandri ſucceſſionem, Aſiæ minoris Reges (non Thraciæ & Ponti) facit. Ego quia eoſdem reperio fuiſſe Aſiæ & Syriæ reges, & Scipionem dictum fuiſſe Aſiaticum, quod Antiochum Magnum ſuperaſſet, omnino cenſeo quaternarium Danielis replere reges Ponti.

Anni mundi.

7

PTOLOMÆVS Ceraunus. menſ. 3.

8

ANTIPATER an. 1.

9

SOSTHENES menſ. 7.

10

c ANTIGONVS GONATAS. an. 36.

11

DEMETRIVS, 2. an. 10.

12

ANTIGONVS DOSON. an. 12.

13

PHILIPPVS an. 42.

14

PERSEVS vltimus an. 10.

Quem LVCIVS P. ÆMILIVS biennio ante principatum IVDA' Machabæi vicit.

Summa an. 147. menſes 6. 3951

REGES THRACIÆ ET PONTI

d LYSIMACHVS vſque ad MYTHRIDATEM, quem POMPEIVS MAGNVS domuit. 3797

Anni mundi.

Habuit quidem multos alios ſucceſſores, nempe 12. ſecundum Diodorum inter ſe monarchiam partientes. Alexander, qui orbem ſibi in multas toparchias diuiſerunt, *Iuſtin.hiſt.li.*13. ſed tantùm quatuor, poſt 4. an. a morte Alexandri obtinuerunt & peruenerunt ad iuſtum regni titulum, reliquis mutuis cædibus conſumptis, *Diodor.lib.* 18.19.*&* 20.

Lyſimachus à rege Getico victus & captus liberaliter dimittitur, & viciſſim concedit, vt ad Iſtrum Getæ populi Aſiatici ſedes haberent, regi filia ſua in vxorem data, *Pauſan.* Túmque ad Iſtrum regionem Byzantio vicinam occuparunt, & Græcis noti fuerunt.

Lyſimachiam in Thraica condit.

a REGES SYRIÆ, BABYLONIÆ, & Aſiæ.

Tertia Alexandri ſucceſsio.

a DVAE autem ſucceſſiones extremæ tãtum attingunt Scripturas, quoniam Iudæa Syriam ab Aquilone, & Ægyptum ab Auſtro habens, nunc ab huius, nunc ab illius Regibus tenebatur, & Scripturæ propoſitum eſt non externorum, ſed populi Domini hiſtoriam texere.

Quare ſub his Iudæi multa mala tolerarunt. Nam cũ perenniter Reges Aquilonis.i. Syriæ, & Auſtri.i. Ægypti (*Dan.* 11.) inter ſe pugnarent, Iudæi in medio poſiti vtriſuis vincentibus, ſimiles erant naui turbatæ & tempeſtatibus fluctuanti.

3797 *De quibus omnibus Appianus in Syriacis.*

*Quorum poſtremo Pompeius regnum ademit. Iuſtin.lib.*40.

431 Daniel vndecimo capite res deſcribit Regum Aſiæ ſiue Syriæ, & Ægypti, a Seleuco Nica. & Ptolomæo Lagi per ordinem vſque ad Demetrium Soterem, & Ptolomæum Euergetem Secundum. De Ant. Epiphane duas viſiones 8. & 11. cap. habet. Reges aquilonis vocat reges Aſiaticos, Auſtri Ægyptios ratione ſitus Iudeæ,

Tentatum eſt de ſumma rerum ſeptem annis poſt Alexandri mortem. Tandem poſt obtinuit Seleucus cum ſua poſteritate, & Demetrio rege Aſiæ ſuperato vnum fecit imperium Aſiæ & Syriæ. *Polyb.lib.*2.

Secundum alios, mortuo Alexandro præfecti eius imperij totius prouincias inter ſe diſtribuerunt, eáſque nomine aliquandiu Regis Aridæi adminiſtrarũt. Inde ſe reges appellarunt.

Indi poſt mortem Alex. Sandanotto duce, Macedonum præfectis iugulatis iugum excutiunt. Cum eo Seleu. Nicanor pacem firmauit. *Oroſ.lib.* 3.*cap.*21.

Sic Græci pręſertim Athenienſes & Aetoli.

Græcorum regnum á 12 anno poſt mortem Alexandri, quo Seleucus Aſię diadema capiti ſuo impoſuit, numerare incipit Machabæorum hiſtoria. Quod in contractibus ſępe ſecuti ſunt Iudæi. Hinc etiam Ptolo. annos ſecundũm Chaldæos numerat. Sunt ergo anni Seleucidarum potius quàm Alexandri magni. Ita ferè Chronologi.

Verum an hoc verum ſit dubito. primum quoniam Hebræi conſtanter affirmant ſe Aeram Græcorum fixiſſe in eo anno, quo IoddusPontifex poſt victum Darium occurrit Alexandro (*vide Cabbalam hiſt. R. Abrahæ* Deinde quia annos Græcorum appellant. Quo nomine Alexandrum ſolent potius intelligere quàm eius ſucceſſores

Denique

Denique quia etſi Seleucus Nicanor non ſtatim à morte Alexandri pacificum regnum Syriæ ſit conſecutus, at ſtatim de eo dimicauit maiore eius parte occupata.

Cum inter ſucceſſores, Orientis regna diuiderentur, nullo Macedonũ dignante Parthorum imperium, Satagenori externo ſocio traditum eſt, qui deinde à Seleuco Nicanore & ſucceſſoribus eius poſſeſſi ſunt vſque ad Seleucum Seleuci pronepotem. Nam tum defecerunt auctore quodam Arſace, & formidabile Romanis imperium condiderunt. *Onuph. in ſuo Rom. imperio.*

A morte Alexandri Ediſſenj & multi Orientales ſua tempora numerant. *Nangiacus.*

Aëra, quam Ptolomæus lib. 11. c. 7. Alm. vocat ſecundum Chaldæos, cum Regno Seleuci, non Alexandri incipit.

b PRIMVS in Syria poſt Alexandrum rex fuit, ſubiecta eidem Parthia, Babylonia & Perſide. Iudæa interim paruit Ptolomæis Ægyptiis vſque ad Antiochum Magnum, qui primus eis illam eripuit.

Ab hoc Seleuco liber Machabæorum incipit annos, regni Græcorum. *Euſeb.*

Terræ ſpatium inter Meotim & Hyrcanum mare fruſtra tentat perfodere. Vrbes 38 condidit, è quibus in Syria quinque Seleuciam, Pieriam, Laodiciam, Antiochiam & Apameam, dictas ideo ſorores. In eas, itémque Edeſſam, Beroeam, Pellam Iudæos transfert, ius eis ciuium & municipalem ordinem cum Græcis æquali honore concedens. *Ioſeph. contra App. & lib. 12. Ant. cap. 3.*

Tanto fuit robore, vt Taurum furentem, qui ſacrificium effugerat cornibus prehenſum tenuerit, & proinde pro inſigni cornua habuerit. Stratonicem ſuam vxorem filio Ant. in matrimonium ſtultus pater tradidit, quòd eius amore Eraſiſtratus medicus ipſum deprehendiſſet ægrotare. *Suidas.*

Papyrius Romæ primum ſolare horologium fabricat.

Romani Samnites, Marſos, Vmbros & Pelignos ſuperant.

Tonſores primum è Sicilia P. Ticinius Romam adduxit.

Bactriani & Indi à Syriis debellantur.

Mago Carthaginenſium dux pater Haſdrubalis.

Agatocles in Sicilia regnum occupat annis 20 poſt Alexandrum, ſiue anno 7 poſt ipſius mortem. *Diod. Pref. lib. 1* . cum victo Dione à Timoleonte libertati reſtituta floruiſſet an. 22.

Callias ad eius gratiam ſcripſit, ſacram hiſtoricæ libertatis veritatem primus omnium prodens. *Suidas in Callia.*

Timæus Andromachi filius contrà, Agatoclem multis criminibus onerauit. *Idem in Timæo.*

In hôc regum Syriæ catalogo Eccleſiaſtica ferè commemorabimus. In regibus autem Ægypti profana.

Hieron rex Syracuſ. poſt Agatoclem. *Pauſan.*

Timochares Mathematicus Alex. quem citare ſolet Ptolemæus.

Galli Senones vocati à Samnitibus an. vrbis 463. Cæcilium prætorem, ſeptem tribunos militum, multos nobiles, & 13 millia militum trucidant. Ita quotieſcumque Galli exarſerunt, totis opibus ſuis Roma detrita eſt. *Oroſ. lib. 3 c. 20.*

Anni vrbis condita.		*Anni mundi.*
431	I	3797
1. Mac. 1. 463	b SELEVCVS NICANOR an. 32.	3829
	Iaddo pontifice, deinde Simeone Priſco.	
	Ptol. Lagi Ægypti rege.	
	Macedoniæ Arideo, Caſſandro, Antipatro Alexandro, Demetrio, Pyrrho, Lyſimacho per ordinem regibus.	

Anni vrbis cōdita.		Anni mundi.	
463	2	3829	Appius Claudius conſul Romanorum primus ob motus Tarentinorum, Carthaginenſibus bellum & intulit & vicit.
482	c ANTIOCHVS Sother, an. 19.	3848	Pyrrhus ex Italia in Siciliam traiicit, quam Carthaginenſes infeſtabant. Rebus compoſitis, Heleno filio, quem ex Agatoclis filia ſuſceperat, regnum Siciliæ velut auitum tradit. Sed paulò poſt Hieron rex contra Carthaginenſes creatur. Bellauit cum Romanis an. 4. ſub annum vrbis con. 470.
	Eleazaro pontifice.		Macedoniam ſubegit eiecto rege Antigono. Indéque Græciæ & Aſiæ regna meditatur, donec ſaxo de muro cuiuſdam vrbis occiditur.
	Ptol. Philadelpho Ægypti rege.		Eo mortuo varij motus bellorum in Aſia, Græcia, Italia. Gallogræci in Macedonia res magnas gerunt. Eraſiſtratus Seleuci medicus.
	Ptol. Cerauno, Antipatro, Soſthene, denique Antigono Gonaca Macedoniæ regibus.		c BEROSVM ad hunc ſuam Chaldaicam hiſtoriam tribus libris comprehenſam ſcripſiſſe iam ex Tatiano docuimus. Bellum Tarentinum Pyrrhi ductu geſtum, In eo P. Valerius Leuinus, Conſ. victus, exercitu ipſius noua Elephantorum acie conſternato.
			Nomen Romanorum poſt Pyrrhum clarum eſſe cœpit, cui cum extra Italiam nondum arma mouiſſent, contra Afros bellum primum ſuſcipiunt Appio Claudio Q. Fuluio Coſs. In Sicilia contra eos pugnant, Appio de Afris & Hierone rege Siciliæ triumphante.
			Turrenus Tuſciæ rex ſub annum vrbis 470. vrbem Hetruriæ Romanis dedit, & ſic regnum Tuſciæ finitum eſt. *Cato de Orig.* Vbi & Hetruſcos ait literas Latinas noluiſſe recipere.
			d HIC aduerſus Philadelphum plurima geſſit bella totis & Babylonis & Orientis viribus.
			Parthi ab eius interim imperio recedunt, Arſace principe, à quo reges Parthorum deinceps Arſacidæ, de quibus *Iuſt. lib.* 41. & 42. Ergo circa an. 80 Alexandri Maced. (vulgo 100, 200 vitioſus habet Nicephorus) primus Parthis libertatem reſtituit Arſaces, cuius deinceps poſteri Orientis imperium tenuerunt annis amplius 470 vſque ad
482	3	3848	Artabanum. Quem an. Domini 226. Alexandro Seuero
497	d ANTIOCH. Theus an. 15.	3863	imperatore Artaxerſes Perſa vicit, Perſis imperij gloriam in Oriente reſtituens, quam annis 400 vſque ad Cozroem regem ab Heraclio deuictum ſeruarunt, imo Hormiſdam quem poſtea Saraceni in Oriente &c.
	Menaſſe Pontif.		Deficiunt Parthi primo bello Punico finiente C. Atilio Regulo, Manlio Vulſone Longo Coſſ. ſub vrbis 506. Cuius defectionis impunitatem Antiochi Thei & Seleuci Callinici diſcordia dedit.
	Arſace primo rege Parthorum, an. 28.		Nam Arſaces latrociniis clarus Parthiam patriam ſuam ingreſſus præfectum eorum Andragoram oppreſſit. Mox Hircanorum regnum occupauit. Cum Theodoto mille vrbium Bactrianorum rege fœdus ac pacem fecit. Seleucum regem contra defectores venientem prælio vicit & fugauit. *Onuphr. in ſuo Romano imperio.*
	Philadelpho Ægypti deinde Euergete.		Romani Philadelpho auxilia offerunt.
	Antigono Gonata Macedoniæ.		Bos Romæ locutus eſt. Ingens ille Rhodiorum coloſſus concidit. Spartiatæ à Macedonibus bello premuntur.
	Bello primo Punico.		M. Gerineus Achœorum dux primus. *Polyb. lib.* 2. deinde Aratus Sycionius, qui Corinthum tyrannide liberauit & Megaram ad Achæorum ſocietatem compulit. *Ibid.*

Flora meretrix hæredem populum Roman. nominat. Vnde Floralia feſta, vt omnia bene defloreſcerent. *Plin. lib.* 18 *cap.* 29.

Antigonus Athenienſibus reddit libertatem.

e ARSACES Darum ſiue Claram oppidum muniriſſimum in monte Tabroteno condit. Perſiam, Mediam & cætera Orientis regna occupat. cuius poſteri multa cum Romanis bella geſſerũt vſque ad annũ Domini. 220. circa quem Artaxerſes Perſa victo Artabano poſtremo ex Arſacidarum familia Parthorum rege Perſis veterem imperij gloriam & nomen reddidit.

Eodem fere tempore res & potentia Parthorum, Carthaginenſium & Romanorum incipit.

Eumenes Bithyniæ rex Aſiam inuadit.

Liſidas Megalopolitanorum dux.

Viridomarius Galliæ rex.

Hero Siciliæ, Orgiagontes Galatiæ.

f MACHABÆORVM hiſtoria hoc rege apud Hebræos incipit.

Inter Euergetem Ægypti & Seleucum, & Antiochum Magnum eius fratrem Gallogræcis fretum & Eumenem Bithyniæ regem varia fuere bella.

Rex Capadociæ Artamenes.

g CEPIT Iudæam, vel potius Philopatori ſubduxit. Nam vbi Samariam expugnaſſet & ciuitates Syriæ, quas Scopas dux Pto. Epiphanis tenuerat Iudæi ſponte ad eum venientes, omnem ipſius exercitum in ciuitate receperunt, & beneuolè auxilium præbuerunt. Vnde & ipſe eis multa beneficia contulit, quę Ioſephus perrenſet *Ant. libr.* 12 *cap.* 3.

Quæ omnia contigerunt fraudibus & proditione eorum, qui Oniæ pontificatum eripere conabantur. Atque hinc prima Iudæorum, ſub Alexandri magni ſucceſſoribus calamitas. Inde enim deinceps ad Machabeorum extrema, fuerunt ſub tyrannide Regum Syriæ, cum antea vel ſocij vel clientes fuiſſent Ægyptiorum.

Aegyptum armis inuaſit. Aſiam cum Syria tenuit. Ob plurimorum cædes Hierax dictus.

Initia ſeruitutis Iudaicæ poſuit, eis tamen modeſtè vſus, dum ab eis nulla tributa aliquandiu exegit, ſed veluti ſuarum contra Aegyptios, Romanos, Græcos, Parthos expeditionum ſocios habuit. *Dan.* 11.

Inde collocata Pto. Epiphani in matrimonium filia Cleopatra, partem tributorum Iudææ, dotis nomine, illi attribuit, partem ſibi retinuit, cum totius regionis dominio & poteſtate. *Ioſeph.*

Cùm generi ſui Epiphanis regnum obtinere non poſſet, vertit ſe in Aſiam, & nauali certamine obtinuit Rhodum, Samum & alias multas inſulas. Tranſiit in Europam contra Romanos, ſub vrbis 550, excitatus partim à Thoa Aetoliæ principe, partim ab Annibale.

Intulit hoc bellum nimia opum ſuarum fiducia adductus, ſpecie Lyſimachię repetendæ, quam à maioribus ſuis in Thracia conditam Romani poſſidebant, ſtatim Græcia ac inſulis occupatis.

Durauit tres annos bellum. Vbi ipſe in Eubœa luxuria elanguiſſet, hoſpitis ſui Calcidenſis filia virgine ducta, à M. Gabrione coſ. quem iuuabat Philippus Macedonum rex, primo belli anno apud Thermopylas vincit inde virtute M. Catonis tribuni militum eiectus in Aſiam refugit.

Tum Aetoli Heraclea capta fracti pacem petierunt.

Anni vrbis cõditæ: 497, 517, 517, 520, 520, *1. Mac. 8.* 556

Anni mundi

4

e SELEVCVS CALLINICVS, an 10. — 3863, 38[illegible]3

Simone Iuſto pontif.

Arſace primo rege Parthorum.

Euergete Aegypti.

Antigono Gonata, Demetrio, & Antigono Doſone Macedoniæ.

5

f SELEVCVS CERAVNVS. an. 3. — 3883, 3886

Simone Iuſto pontif.

Arſace, deinde Mithridate qui & Arſaces 2, rege Parthorum, an. 36.

Euergete Aegypti.

Antigono Doſone Macedoniæ.

6

g ANTIOCHVS Magnus frater, an. 36. — 3886, 3922

Onia pontifice.

Euergete, Philopatore & Epiphane Aegypti reg.

Anni vrbis cõditæ.		*Anni mundi.*	
520	*Mithridate Arſace rege Parthorum ſecundo, deinde Pampatio ſiue Phraarte, 12. an. Pharnace. an. 17.*	3886	
	Antigono Doſone. deinde Philippo Macedoniæ.		
	Bellò Punico ſecundo.		
556		3922	

Liuius Appianus.

Altero in ipſa Aſia ſuperatur à L. Scipione, Eumene
3886 Pergami rege adiuuante, apud Sipylum montem ad Magneſiam.

Huic Romani victo ad Thermopylas ſtipendium imponunt, qui fauentibus Aetolis cum 60. millibus Græciam ingreſſus fuerat, & omnem cis Taurum Aſiam detrahunt, per Scipionem fratrem Africani, qui propterea Aſiaticus cognominatus eſt.

Euphorion præfectus bibliothecæ ab hoc Ant. inſtructæ, *Suidas.*

Rabbenu Haccados Antiocho chariſſimus, vt ſcribit Rabbi Leui Daniel 9. niſi mendoſe nomen Antiochi pro Antonini irrepſerit. Nam fuit hoc nomine charus Seuero & Antonino imperatorib. qui Iudæos plurimum dilexerunt, vt ſcribit Hieronymus in Danielis 11. cap. cuius liber à Rabbi Moſe Haddarſan in Bereſchit Babba ad octauum cap. Geneſeos citatur: vbi ille per modum Dialogi Antonino imperatori multa legis ſacramenta pandit Quod etiam innuit Rabbi Moſe de Kotſis præfatione in Sepher Mizuoth. Deus, inquit, dedit gratiam magiſtro Haccados apud Antoninum imperatorem. Ideóque collegit vniuerſos terrarum ſapientes, & conſtituit ſex ordines Miſna (contextus Talmudici) iuxta præſcriptum Cabbalæ, &c.

Arſaces Arſacis Parthici imperij conditoris filius aduerſus Antiochum centum millibus peditum & 20. millibus equitum inſtructum mira virtute pugnauit. Ad poſtremum in ſocietatem eius aſſumptus eſt. *Onuph. in ſuo Romano imperio.*

Philopomenes Achæorum præfectus Lacedæmonis muros diruit, Lycurgi leges antiquat, quæ 600. annis ſteterant, Spartanos ad Achæorum mores traduxit. *Plut. in Lycurgo & Philop.*

Annibal (iunior) à Romanis victus ad Ant. Magnum ſeſe in Aſiam proripuit, ex Italia deceſſit poſt ſextum decimum annum ſub vrbis 547. *Liui. lib.* 30.

Deinde in Cretam. Mox ad Pruſiam Bithiniæ regem fugit, apud quem veneno periit ætatis 70. Quo anno duo alij inſignes Imperatores in exilio mortui ſunt Philopomenes Græcorum & Scipio Africanus Romanorum *Iouius lib.* 1. *viro. illuſt.*

Pruſias eius commento iniectis in naues hoſtiles fictilibus ſerpentum plenis Eumenem regem Aſiæ vincit.

Diophanes Achæorum imperator Lacedæmonios infeſtat.

Romani ſubacta vniuerſa Iberia Græcis libertatem donant.

Galatas ſiue Gallogræcos imperatore Manlio in Aſia ſuæ ſubdunt poteſtati, quod Antiocho Magno ſuppetias tuliſſent.

Duobus regibus Philippo & Antiocho victis haud multo poſt Carthaginem ſubactam, ſumma imperij, quæ fuerat per ordinem penes Aſſyrios, Babylonios, Perſas, Macedonas, ad pop. Rom. peruenit. *Velleius. lib.* 1.

Ætoli Antiocho fauentes libertatem amiſerunt, quam illibatam aduerſus dominationem Athenienſium & Spartanorum inter tot Græciæ ciuitates retinuerant.

Græcia bellis ſcinditur, quæ eam perdiderunt & Romanis ſubiecerunt.
3922 Gemmarum luxuria primum deuicta Aſia Romam

	Anni urbis conditæ		Anni mundi

infertur.

Pruſias Bithyniæ, Acheus Tauri. & eius frater Attalus Aſiæ reges.

Bellum ſociale inter Achæos & Aetolos. *Polyb. lib.* 4.

Bellum Syriacum inter Antioc. & Ptol. *Polyb. lib.* 5.
556 *Iuſt.* 30.

Quo anno terra quinquagies ſepties mota. *Plin. lib.* 2. *cap.* 84.

Antiochus Scopam Aetolorum prætorem ad Iordanem fluuium vincit. *Liu. lib.* 4. *dec.* 5.

558 Lyſimachiam dirutam reſtaurat. *Appian.*

Maſiniſſa à Siphace regno pellitur. Syphax cum Aſdrubale à Scipione deletur, & Romam captus mittitur.

Maſiniſſa paterno regno reſtituitur.

Eumenes Attali regis frater Eumeniam condit.

h PATRI ſucceſſit non teſtamento aut iure (nam erat minor natu) ſed occaſione abſentiæ fratris Antiochi, quem pater Romam obſidem miſerat.

Hic eſt Seleucus ſub quo primum Reſp. Iudaïca ſeditionibus agitari cœpta per Simonem, ob Pontificatus cupiditatem. Quæ non modo externa regum imperia inuexerunt, ſed & remp. & religionem funditus euerterunt.

Tum enim cœpta ſunt Iudæis tributa grauia imponi, quorum initia fuerant ſub patre Antiocho Magno. Quare hic Dan 11, dicitur tranſire faciens exactorem) ad colligenda ſcilicet tributa) vbi nos *viliſſimus & indignus.*

De redditibus ſuis præſtabat omnes ſumptus ad miniſterium ſacrorum pertinentes, 2. *Mac.* 3. Sacrificium Tyrannorum de alieno.

Cum Onias eſſet pontifex, Heliodorum ad ſpoliandum ærarium ſacrum Hieroſolymam miſit.

Nec attendit ad patrem, qui dum miſſo exercitu templum Didimei Iouis ad diripiendum aggreſſus eſſet, concurſu incolarum cum omni militia interfectus fuerat.

568 Simon auctor turbarũ Oniæ inſidias ad mortẽ parans &c. 2. *Mach.* 3. Eum enim accuſauit. Quin & apud Seleucum agens, pecunias ſacras abditas indicauit, *Ibid.* Inde ſub Antiocho ſucceſſore Iaſon frater Oniæ, Menelaus, Lyſimachus &c. grandiore ſtipendio promiſſo. 2. *Mach.* 4.

580 Pharnaces Parthorum rex quartus Mardos validam gentem domuit Inde Mithridates frater rex quintus eius teſtamento relictus Medos & Elimos ſubegit, imperium Parthorum à monte Caucaſo multis populis in ditionem redactis vſque ad Euphratem proferens. *Onuph. in Romano imper.*

Eucratides Bactrianorum rex, de quo Iuſt, *lib.* 41.

Mythridates quintus Parthorum rex fratri Pharnaci ſucceſſit. Res magnas geſſit *Ibid.*

i ANTIOCHVS Nobilis ſiue Epiphanes traditus fuit a Magno, Romanis obſes Audita autem patris morte & inertia Seleuci fratris clam in Syriam venit, & ab aliquibus ciuitatibus receptus tandem regnum obtinuit, Vnde inter poſteros eius & fratris longa fuit de regno concertatio ſucceſſióque viciſſitudinaria.

Poſt bellum Macedonicum Elimaidin in Perſide profectus eſt, vt templum Dianę expoliaret, in quo velamina aurea & loricas & ſcuta Alexandrum reliquiſſe rumor erat. Sed ab Elamitis fugatus, in furorem verſus agitari currum in Hieruſalem pręcepit. In itinere hor-

7 3922

h SELEVCVS PHILOPATOR, qui & Soter an. 12.

3934

Onia pontifice,

Pharnace, an. 12, deinde Mithridate 2, an. 32. Parthorum regib.

Epiphane Ægypti.

Philippo Macedoniæ, deinde Perſeo.

8

i ANTIOCHVS illuſtris ſiue, EPIPHANES, Seleuci frater, non filius 3934
ſicut Suidas putat. an. 11. 3945

Mathatia, deinde Iuda Pontif. & duce.

rendo

Anni vrbis condita. *Anni mundi.*

rendo morbo, qualis imminet impiis Eccleſiæ hoſtibus periit.

Seditione apud Iudęos propter Pontificatum orta, in
3934 qua Onias pontifex, ſuperior fuit, Tobiæ liberi vrbe ex-
568 pulſi, Epiphanem aduerſus vrbem duxêre, iampridem conſilia agitantem, vt eorum vrbe potiretur. Tumque Onias & Ananias eius frater ad Ptolomæum Philometorem, qui tum ab Antiocho diſſidebat, profugit & in Hieropolitarum agro vrbem aliam & templum condit, ſtructura omni, ad eam quæ Hieroſolymis erat, conformata *Niceph. lib.1.cap.6.Ioſeph. Antiq. lib.12. capit. 6. & 7. de bell. capit.penult.*

Philometore Aegypti.

Veniens Hieroſolymam Iaſonem in exilium mittit, & Menelaum in pontificatum ſubiicit. Non multo poſt Menelao amoto Lyſimachum fratrem eius pont.creat.

Andronico Iudæam regendam commiſit, quem poſtea ob Oniam pontificem interfectum occidit.

Mithridate 2. Parthorum rege.

Iterum veniens Hieroſolymam expoliauit templum, collocato in arce præſidio Macedonum. Et quoniam aliqui ciuium Philometori fauebant, intra triduum ferè octoginta millia interfecit, & quindecim millia vinxit.

Paulò poſt miſit qui tributa exigerent & auferrent cultum Dei, in templo collocantes Iouis Olympij ſimulachrum & ſuas ſtatuas ſublatis ſacris vaſis, altarique aheneo.

Iſtius perſecutiones & tyrannis narrantur 1. Machab. ad caput vſque 6. in quo interiit. Sed quam miſerè cap.9. lib.2. Hebræi in Tractatu de Diuortiis, aiunt periiſſe Muſca, quæ in eius nares inuolarat, & maximo cruciatu eius interiora ſenſim depaſcebatur.

Perſeo vltimo Macedoniæ rege.

Idolum à ſe erectum Iudæos colere iuſſit propoſitis pœnis, libros ſacros in publicum rogum ferre, Moſis lectione, Circumciſione, omnis religionis vſu abſtinere, ſeſe ad Gentium ritus plane componere, veſci cibis lege vetitis, &c. In Iudæa Philippum ducem, in cæteris ſui regni prouinciis alios præfectos reliquit, qui rem vrgerent, & delatoribus præmia ampla perſoluerent. *Ioſippon. & auctor libri de regibus Iſrael.*

Veteris teſtamenti Antichriſtus. *Dan.* 1. propter inſolentiam à Græcis dictus eſt Epimanes.i.furioſus.

In templo Domini, Iouis Olympij ſimulachrum ſtatuit. In Samaritano Iouis Hoſpitalis.

Primus ſacerdotium ſummum vendidit, & contra morem viuos viuis in eo ſubſtituit.

Primus libertatem Iudæorum oppreſſit. Nam etſi, poſt Alexandrum Maced. Ægypti regibus primum, deinde Syriæ tributum penſitarent, at erant liberi, quia leges & magiſtratus ſuos habebant, non externos, obtemperabántque pontificibus ſuis, penes quos tum erat cura ſacrorum ſimul & Reip.

Templum ingreſſus expilat altare aureum, argentum, aurum, vaſa pretioſa, & theſauros occultos diripit, iiſque onuſtus abit in terram ſuam 1. *Machab.*

Mille & octingentis ablatis de templo talentis velociter Antiochiam regreſſus eſt. 2. *Machab.* 5.

Toto triduo octoginta millia Iudæorum interfecit, quadraginta millia vinxit, non pauciora vænundedit. *Ibid.*

Per Græcas quoque vrbes repertos Iudæos ſacrificare cogebat, inauditiſque cruciatibus reluctantes afficie-
580 3954 bat.

Tum plurimos puduit eſſe Iudæos. Vnde edificabant

	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
Gymnaſia Hieroſolymis, in quibus profana Theologia & literæ docerentur. Inducebant ſibi præputia herbis medicamentis,aliiſque artibus, ne circumciſio appareret.			
Samaritæ,qui ſe antea cognatos Iudæorum fatebantur templum ſuum Garizim Dei iſſe negauerunt.	569		3934
Mathatias & quinque filij hic incipiunt pro aris & religione arma capere,aras idolorum euertere,immolantes interficere,pueros nondum circumciſos circumcidere,& regnum Iudæorum exuſcitare..			
Eleazarus ſenex, ſeptem fratres & mater Anna martyrio accenſarum ſartaginum, aliorúmque ſæuiſſimorum tormentorum coronantur, diis libare, ſuillam edere, patriam legem deſerere recuſantes. Horum exempla multi ſunt ſecuti, vide à 1.ca.lib.2.Mach.vſque ad 10. Nam etiam illo libro res iſtius deſcribuntur.			
Ita Iudęi libertate & religione priuati coacti ſunt arma capere contra Syros,& vtramque ſibi aſſerere,hîc igitur principium rerum à Machabæis geſtarum.			
Vbi obſeruandum duos libros Machabęorum à diuerſis eſſe ſcriptos de eadem ferè re. Supereſt etiā in bibliis Græcis tertius,ſed is primo loco,vt primus tertio collocandus erat.Nā deſcribit quæ præceſſerunt Machabæorum tempora, annis circiter 50.ſub Antiocho Magno, dum Ptol. Philopator apud Ægyptios rerum potiretur. Secūdus autem ideo primum præcedere debuit, & vt indicat Euſ. in Chronicis, quoniam tractat proprié geſta Seleuci Philopatoris & Antiochi Epiph. Cùm primus perſecutionibus tantum eorum delibatis, iam à 6.cap.ad 16 ad deſcribendas res ſex aut ſeptem ſucceſſorum Ant. Epiphanus progrediatur.			
Quartus eſt vmbratica & Philoſophica cuiuſdam Ioſippi commentatio de martyrio matris annę & 7 fratrum &c.Euſebius autem in Chronico videtur ſignificare ſe in tres primos tantum incidiſſe. Vbi ſine iudicio quidam Germani notarunt Euſebium de noſtris non locutum.			
Athanaſius in Synopſi hunc quartum legit, & inter Apocryphos recenſuit.			
Eſt alius quartus,qui continet hiſtoriam 31 annorum. i Iohannis Machabęi, qui Hyrcanus cognominatus eſt, eiuſdem argumenti, ac decimus tertius Antiquitatum Ioſephi.			
Tertij,vt Canonici meminit Athanaſius in Synopſi, Euſebius in Chronicis & Clemens Apoſt.cano.84.			
Antiochus impius vetuit legem Moſis publicè legi. Nempe antea lex pro numero ferè Hebdomadum anni, diſtributa in 53. ſectiones, ſiue parashot(quarum ſingulæ conſtant 136,verſibus(ſingulis Sabbathis legebatur(*Act.13.& 15.& Ioſeph.lib.2.contra. Appionem*)Cęterum tunc earum loco, decerptæ ſunt è Propheticis libris totidem ſectiones,quę antiquę diei lectioni ſenſu congruerent. Quare etiamnum hodie quamuis deſierit Antiochi tyrannicum edictum, inter Iudæos mos perſeuerat, vt Sabbathis poſt diei legalem ſectionem,canant Propheticam,quam vocant haphrata,q.miſſam ſiue miſſionem.Ea enim abſoluta plebem dimittunt. *Elias in Tiſbi.*			
Paulus Æmilius triumphat de Perſeo & Macedonibus.			
Popilius à Romanis mittitur in Ægyptum, qui Epiphanem iubeat Ægypto & Aſia excedere.	580		3945
Macedonibus capto Perſeo rege & illyriis Romani			

leges

Anni urbis conditæ.

9

580 *1. Mac. 6.* k ANTIOCHVS Eupator, an. 2.

582

Iuda Machabæo pontifice & duce.

Philometore rege Aegypti.

Mithridate 2 Parthorum.

10

582 *1. Mac. 7. & 2. Ma. 14.* l DEMETRIVS Seleuci Soter. an. 9.

591

Iuda & Ionatha pontificibus & ducibus.

Mithridate Parthorum regē, qui Arſaces, 1. Mach. 15.

Philometore Aegypti.

Anni mundi.

leges dederunt, vt liberi eſſent & dimidium tantum tributorum, quæ regibus ſuis ſoluiſſent, ſibi præſtarent.

3945 k EVPATORIS in Iudæos geſta. 1 Mach. 1, 6, & ſeq. & 2 Machab. 10, &c. Hi enim duo ſunt Antiochi, qui in-

3947 feſtiſſimo animo Dei religionem, quod etiam Daniël prænunciarat, oppugnarunt.

In hoc adhuc puero perfidiam contra Iudæos, patríſque impietaté Deus vltus eſt. Nam eum Demetrius patruus Roma in regnum regreſſus necauit. *Iuſtinus & Liuius 46, in epitomis.*

Iſtorum temporibus regnabat apud Ægyptios Ptolomæus Philometor 2 *Mac.* 5. cuius regni anno decimo Iudas Machabæus templum, quod Gentes ſub Antiocho contaminauerant, repurgauit, altari nouo nouis è lapidibus inſtaurato.

Deinde eius ἐγκαινισμὸν magna lætitia celebrauit & à poſteris annuatim celebrari imperauit, 1 *Machab.* 4. Quod æuo Chriſti adhuc Iudæi multa cum religione ſeruabant. *Ioan.* 10.

A tempore purgati per Machabæum templi, Iudæi nunquam deinceps leguntur idola coluiſſe. Itaque exilium, quod miſeri hodie perferunt, non ſuæ Idololatriæ, ſed Chriſti impiè crucifixi peccato aſcribant neceſſe eſt. *Vide Oſeæ 3 cap.*

3947 Eupator pacem cum Iudæis agitare coactus eſt.

l SEQVENTES reges Syriæ ita bella geſſêre cum Iu-

3956 dæis, vt ad legis repudium non cogerent. Lege ſeptimum cap. 1. lib. Machab. ad finem vſque.

Demetrius occiſo Antiocho Eupatore nepote ſuo & Lyſia eius nutritio rex euaſit.

Bellum geſſit cum Iuda. Nam cum Alcimum Iudæum, qui ad ſe transfugerat, pontificem conſtituiſſet, in ſpem victoriæ ductus, bellum Iudæis intulit, atque ei ſocium Bacchidem adiunxit.

Tum Iudæi primùm cum populo Romano amicitiam fœdúſque pepigêre, auctore Iuda Machabæo, vt Romani Iudæos, Iudæi Romanos aduerſus hoſtes ſuos conſeruarent. Ita indictum Regi Demetrio, ne Iudæos vexaret. 1 *Mac.* 8. *Ioſ. lib.* 12.

Rex Pruſias cum filio Nicomede Romam venit anno vrbis 588.

Anno ſequenti rex Eumenes. Inde lex lata, ne cuiquam rei gRomam venire liceret. *Flor. lib.* 45.

Pruſias rex Bithyniæ à filio Nicomede interficitur.

Ieremias & Onias Iuſtus dudum vita functi apparent in ſomniis Machabæo, orantes pro populo, 2 *Mach.* 15.

Alcimus alienus à genere ſacerdotali pontifex à Dem. Sotere, contra Iudam Machabæum conſtituitur.

Bacchides à Ionatha ad Iordanem vincitur, & poſt tres annos ad firmandam pacem compellitur.

Romani contra Hiſpanos Celtiberos, duce Scipione Naſica. Contra Luſitanos Sergio Galba prætore.

Pſeudophilippus regnans in Macedonia à Metello conſule interficitur. Sic Macedonia de regno tributaria fit.

m ANTIOCHENSES adiuuantibus Pto. Philometore Ægypti, Attalo Áſiæ, Ariarato Cappadociæ regibus Alexandrum Antiochi ſuperioris ſuppoſititium filium regem ſuſpiciunt, & in acie Demetrium obtruncant.

Alexander purpuram & coronam auream, ad Iona

than miſit. Addidit poſtea fibulam auream, conſanguineorum regis inſigne.

Bellum contra Demetrium ſucceſſorem ope Philometoris inſtructum geſsit 1 *Mac.*19.

Anni vrbis cõditæ.

591 *1 Mac.9.10.* 601 In eo vincitur,& paulò pòſt à Zabdiële Arabe interficitur. In eo etiam cecidit Philometor,& tertia die mortuus eſt. *Ibid. & Liuius lib.*52.

n Hic, bello in Orientem ad Tryphonem expugnandum tranſlato, multas vrbes & regiones cepit. Tandem fraude circumuentus à Mithridate Parthorum rege in Media capitur. *Iuſt.lib.* 58 Sed ab eo poſtea dimiſſus, iterum regnat annis 4.

Alexandro Rege ope Philometoris ſubuerſo regnum ſibi aſciuit.

Ionathan Machabeum eius partes ſecutum benigne habuit. Quin & vectigalium immunitate in perpetuum donauit. 1 *Machab.*11.

Simoni Ionathæ ſucceſſori propter grauia belli detrimenta, quòd illius cauſa Iudæi cum Triphone geſſerant, immunitatem vectigalium & tributorum omnium conceſsit. Quæ fuit vltima Iudæis à Regibus Syriæ data, ob quam ſe in libertatem vindicantes, regnum, vt antiquorum tempore fuerat condiderunt,

601 *Ibid. cap.11.* 604 Mithridates Arſaces dicitur, 1 *Mach.*15.

o Ante hunc Thryphon regnaſſe ponitur tribus annis à Ioſepho lib. 13 Antiq. cap. 12. Sed illis etiam regnabat in locum capti fratris Ant. Pius, qui & Tryphonem dolo Antiochia & militibus per luxuriam Demetrij diſperſis potitum oppreſsit.

Iudæam, Samariam, Ioppen, Galilæam, & confinia eius vexauit.

Frangens fœdera maiorum ſuorum cum Simone & Iudæis Achenobium, deinde Cendebeũ duces aduerſus eos mittit. Sed ij à Simonis filiis Iuda & Ioanne, qui patri ſucceſsit, ad ſua redire coacti ſunt. 1 *Mach.*16.

Arx Sion à Simone recepta & mundata. Qui inde cum Romanis fœdus renouat, eiſque clypeum mille minarum mittit.

Obſedit Ioannem Hyrcanum Hieroſolymis. Tempore autem obſidionis dono miſit in ſacrificium taurum præſtantem, cornibus auro ductili obtectis, cinctum bdeliis & omni precioſorum lapidum genere, purpureo panno & ornamẽtis ſumptuoſiſsimis opertum, cum vaſis au-
604 *Ibid. & cap.13.* 613 reis & argenteis plenis aromatum. Quæ pietate ab Hyrcano, & Iudęis pace agitata obtinuit, quod armis & potentia minime potuiſſet. *Ioſippon & auctor lib. de rebus regum Iſrael ſecundi templi.* Accepta pecunia diceſsit. *Ioſ.lib.*13, *cap.*5.

Atque illud eſt, quod Iuſtinus ſcripſit lib. 36, Antiochus Iudæos, qui à Macedonico imperio ſub Demetrio Patre armis ſe in libertatem vendicauerant, ſubegit.

Mortuo Mithridate Rege Parthorum bellum mouet contra ſucceſſorem Phraartem ad recuperãdũ fratrem. Cum eo congreſſus in ipſa pugna interiit. *Ioſeph.lib.*13, *cap.*16.

Poſtquam tribus præliis viciſſet occupata Babylone, & omnibus præter Parthos populis per deditionem receptis.

Antiocho ingenti exercitu dimicanti hirundines in tabernaculo nidum fecerant, quo prodigio neglecto prælium commiſit, & à Parthis occiſus eſt; *Obſequens.*

Circa hæc tempora Mithridates Rex Ponti moritur

Anni mundi.

11 3956

m Alexander Bales, an.10. 3966

Ionatha pontifice & duce.

Mithridate 2, Parthorum rege.

Philometore, Ægypti.

Bello punico tertio.

12 3966

n Demetrius D. Soteris filius Nicanor, an 3. 3969

Ionatha, deinde Simone pontifice & duce.

Mithridate 2, Parthorum rege.

Euergete 2, Ægypti.

13 3969

o Antiochus Sedetes Pius Soter, an.9. 3978

Simone pontifice & duce, deinde Ioan. Hyrcano.

Mithridate 2, deinde Phraarte 2, Parthorum rege an.28.

Euergete 2, Ægpypti.

Anni vrbis condita.

14

613 p DEMETRIVS iterum ſecundus, an. 4.
617

Phraarte rege Parthorũ 6.

Euergete 2, Aegypti.

617 15

q ANTIOCHVS Gryppus, an. 10.

627

Phraarte 2, Parthorũ rege, deinde Artabano an. 1 & Mithridate 3, an. 24.

Euergete, deinde Phyſcone Aegypti regibus.

627 16

r ANTIOCHVS Cyzicenus. an. 18.

645

Mithridate 3, Parthorum rege octauo.

Phyſcone & Alexandro Aegypti.

Anni mundi.

relicto filio Mithridate, cui ex rebus geſtis Magni cognomentum fuit. *Iuſt. lib.* 37 & 38.

In hoc Antio. Pio deſinit ſacra hiſtoria. Cætera, quæ ſecuta ſunt ad Chriſtum repete è Ioſephi lib. 13. Antiq.
3978 cap. 16, & libris ſeptem ſequentibus.

3982 Romæ puer ex ancilla natus quadrupes, quadrimanus, quatuor item habens oculos, & aures, & duplicem maſculinum ſexum.

Aetna mons Siciliæ copioſos ignes vomuit in Bonienſi agro. Fruges in arboribus natæ ſunt. Hinc ſecutum in Sicilia bellum ſeruile, quo fere ſeptuaginta millia ſeruorum prætores profligauerunt, qui tandem obſidionis neceſſitate compulſi erant ad cadauerum eſum.

Bituitus Rex Aruernorum deducens contra Romanos 180 millia armatorum in Rhodani tranſitu ſuperatur, & Romam in triumphum ducitur. *Oroſ. lib. 5. cap.* 13.

3982 p SECVNDO regnat. Imperium enim amiſſum, captiuitate Parthica elabens, recuperauit. Sed poſt quatuor annos bello inteſtino per Euergetem conciliato ab vxo-
3992 re filiiſque deſertus interficitur. Et filius Anthiochi Pij, cui à Naſi magnitudine Gryppi cognomen fuit, matris factione ſuccedit, ita vt nomen regis penes filium, ius omnis imperij penes matrem eſſet.

Poſt hunc tamen Alexandrum locat Ioſephus, *lib.* 13. *Ant. Cap.* 17.

At is ſtatim oppreſſus Gryppo conceſſit.

q REGNVM Gryppi in 29 ann. extendit Ioſephus lib. 13 Antiq. cap. 29. Nempe quia ſimul cum Cyziceno regnauit. Inſidiis Herodiani tandem moritur.

Bella ciuilia hanc confuſionem pepererunt, & regnum perdiderunt. Philometorem hunc ſæpius vocat Ioſeph.

Ad Scipionem minorem in Hiſpania ad Numantiam res gerentem munera miſit ampliſſima.

Alexandrum quendam ab Euergete Aegyptio excita-
3992 tum adoptionis titulo regnum appetentem poſt multa prælia ſecundo anno regni cepit & interfecit. Matrem poculum veneni, quod ipſa obtulerat, bibere compellit.

4010 Phraartes Parthorum rex ſextus, primus Regum illorum amicitiam Romanam per legatos à L. Sylla Felice Proconſule tum bellum Mithridaticum in Aſia gerente petiit & impetrauit. Cui in bello cum Scythis geſto occiſo patruus Artabanus ſucceſſit, an. 1. *Onuphrius in Romano Imperio.*

Cyzicenus Syriam inuadit.

r ANT. Cyzicenum Ioan. Hyrcanus bello victum fugauit.

Ex hoc tempore Syria crebris motibus agitata eſt, donec in Romanorum poteſtatem venit.

Mithridates Artabani filius 8 fuit Arſaces ſiue Parthorum rex. Ex rebus ſtrenuè geſtis cognomentum magni meruit. *Iuſtin. lib.* 42.

Multos enim populos regno Addidit, cum Scythis aliquoties proſperè dimicauit, vltórque parentum iniuriæ fuit.

Bellum Armenis Intulit. Inde propter crudelitatem à Senatu Parthico pulſus fratrem Orodem ſucceſſorem habuit.

Hic eſt ille Orodes, qui primus bella cum Romanis geſſit. Craſſúmque cum filio & omni ferè Romano exercitu deleuit, & Pacorum filium miſit ad reliquias belli Rom. perſequendas, donec is magnis reb. in Syria geſtis in patriam Patri ſuſpectus reuocaretur, eóque abſente

exercitus

exercitus Parthorum in Syria relictus à C.Caſſio quæſtore Craſſi,cum cunctis ducibus cæderetur.

Cætera Parthicæ hiſtoriæ infra in bellis ciuilibus Pompeij,& extremis Ægyptiorum regibus,& in Auguſto. Nam hi bellis ciuilibus Pompeio contra Cæſarem, Bruto & Caſſio contra Auguſtum & Antonium miſêre auxilia.

ſ SELEVCVS Gryppi f.cum Patruo Cyziceno de Syriaco imperio dimicauit victúmque acie interfecit. Sed nec propterea regnum eſt conſecutus. Nam à Patruële pulſus eſt,& à ſubditis in palatio concrematus.

Frater Seleuci collecta manu Cyziceni filium regno exuit,& in parte Syriæ regnat. Simili ratione Philippus Gryppi minimus f.in alia Syriæ parte regnat, donec poſtremo à Gabinio caperetur.

Syri principum diſcordiæ pertæſi vltro ſe Tigrani Armeniæ regi dediderunt *Iuſt.lib.*40.

t A TIGRANE per Pompeium capto ad Iulium Cęſarem anni fuerunt ferè ſedecim.

Ita à Seleuco Nicanore Regni Syriaci conditore ad Cæſarem anni 250.

Syriam tenuerunt poſteri Seleuci Nicanoris vſque ad Antiochi Pij filios. Tum enim Pompeius prouinciam illam ſub poteſtatem imperij redegit,relicto illic Prætore Scauro *Plutarc. in Ant.* deinde Gabinio , mox M.Craſſo, qui contra Parthos periit.

Reliquam Syriaci regni partem Parthi ad ſe tranſtulerunt,& ſic diuiſione veluti orbis cum Romanis facta, Orientis imperium tenuêre,quo tempore Romani toto Occidente potiebantur,& cum his de ſumma rerum decertarunt.

Tigranes Armeniæ rex petentibus Syris ob fratrum regum diſcordiam rex fit Syriæ annis 18 , *Iuſtin. hiſt. lib.*40.

Perſas ſæpe vicit,Meſopotamiam occupauit, Syriam & magnam Phœniciæ partem Philippo vltimo Syriæ regi profligato ademit,donec poſt annos 19 in Romanorum venit poteſtatem.

Ita imperia poſt mortem Alexandri Magni in mundo præcipuè ſex orta ſunt & concurrerunt,quæ in ſequenti quarta eius ſucceſsione percenſebimus , Ægyptium,Syriacum,Macedonicum,Romanum, Carthaginenſe, parthicum.

Præter Parthicum iſtorum omnium recentiſsimum, cætera intra ducentos quinquaginta annos à Romano omnium minimo & contemptiſsimo abſumpta ſunt.

Anni vrbis cōdita. — *Anni mundi.*

[545] 17 [4010]

[647] ſ PHILIPPVS an. 2. [4012]

Mithridate 3 Parthorum rege octauo.

Lathyro Aegypti.

Summa an. 216.

18

[647] t TIGRANES Rex Armeniæ an.18,quo capto Syria Romanorum prouincia facta eſt. [4012]

[665] [4030]

Mithridate 3, Parthorum rege octauo , deinde Orode, an. 18.

Lathyro Aegypti , denique Aulete.

Anni ante Chriſtum natum. | *Anni vrbis condita.* | *Anni mundi.*

303 — *Quarta & vltima Alexādri ſucceſsio.*

REGES ÆGYPTI.

426 — I — 3791

a PTOLOMÆVS LAGI Soter, an.40.

466 — 3830

Pontifice Onia Iaddi filio, deinde Simeone Priſco, mox Eleazare.

Nicanore Aſiæ & Syriæ rege, an.32.

Arideo an.7, Caſſandro an.18, Antipatro & Alex. an.4, Demetrio an.6. Pyrrho menſ.6. Lyſimacho an.6, Macedoniæ Regibus.

466 — 3830

a CVM Magnus Alexander nauem actuariam 12 ordinum condidiſſet, hic Ptol. Soter ad quindecim inſtituit primus. Demetrius Antigoni ad 30. Ptol. Philadelphus ad 40. Ptol. Philopator ad 50. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

In Ægypto coluit literas apud ſe habens Stilponem philoſophum Megaricæ ſectæ æmulum. Syriam regno ſuo adiecit, in Iudæam aſcendens prętextu ſacrificandi Sabbato Hieroſolymam occupauit. Deinde multos de Iudæa & Garizim captiuos traxit in Ægyptum & vendidit. *Ioſeph.*

Quos tamen poſtea benigne tractauit. *Idem.*

Ita Iudæa poſt Alexandrum Magnum primùm paruit Ptolomæo Lagi illam armis occupanti *Euſeb. Ioſeph.*

Inde Philadelpho, tum Euergeti, ad extremum Pt. Eupatori. Quo tempore vnus poſt alterum regnarunt in Syria Seleucus Nicanor, Antiochus Soter, Ant. Theus, Seleucus Callinicus, Seleucus Callinici F. & Antiochus, Magnus, qui primus Pt. Eupatori Iudæam ademit.

Quæ partim erat tributaria, partim libera. Tributaria, quia regibus Ægypti primum, deinde Syriæ, ſtipendium penſitabat. Libera, quia leges ac magiſtratus ſuos habebat, non externos, ſuis parens Pontificibus.

Pyrrhum regem Epirotarum depulſum ſub extremum regni ſui tempus reſtituit.

Sex annis ante Nicanorem Regem Syriæ & cæteros Macedonas regnaſſe quietè in Ægypto & ſine æmulis ab aliquibus traditur. Mox ſcilicet poſt Alexandri mortem. Ab aliis non niſi ſex poſt Alexand. mortuum, quòd inter eius ſucceſſores tandiu de rerum ſumma dimicatum ſit, donec quiſquis potuit ſibi imperij partem rapuit, quòd totum obtinere non poſſet. Priorem ſententiam eſſe rectiorem docet collatio hiſtoriæ Ægyptiacę cum cæteris.

Mercurius Triſmegiſtus Ægyptius, cuius hodie extant dialogi duo, Pœmander & Aſclepius. Mihi enim videntur errare, qui eum propinquum Moſi, eundémque cum Deo Mercurio faciunt, vt Suidas, qui eum Pharaone antiquorem prodit. Nam Ægyptus Græcum idioma vix ante Alexandrum Magnum audiuerat, vt Græcè multa de Verbo Dei congruentia oraculis diuinis ſcribere ante Græcorum cum Hebræis congreſſum potuerit. Deinde citatur duntaxat à recentioribus. Sed & in chartis è papyro centum & decem millibus ſua de rebus diuinis & naturalibus conſcripſiſſe à Iamblicho memoratur. Papyri autem vſus ad hanc refertur ętatem. Preterea ipſe Pœmandri Dialogus Sibyllarum meminit, quæ multis poſt Moſem ſęculis extiterunt. Denique Æſculapius ſiue Aſclepius is, ad quem iſte ſcribit, Phidię, qui Periclis ętate vixit, recordatur.

dat quòd in Aſclepio inter Heroas antiquos nominat Vranum, Saturnum, & Mercurium, quos conſtat extitiſſe paulò ante bellum Troianum.

Dies a Planetis nominauit, ordinauitque. *Philaſtrius.* Hinc Diei Solis, Lunæ, Martis, Mercurij, &c. in antiquioribus authoribus nuſquam apparent veſtigia: Vt rectè Dion Niceus & Xiphilinus in Pompeio recentem dierum appellationem ſcribant. Ex ſtellis erraticis dies primum diſpoſuerũt Ægyptij. Deinde ad reliquas gentes id emanauit, nec olim quidem, ſed prope iſta (Pompeij) tempora. &c.

Inſaniam poëticam de diis Gentium non abhorruit. *Auguſtin. libr. octauo, de Ciuitat. Dei cap.* 28. *Lactan. libro quarto, capit.* 28. Celtas, ad quos perrexerat, Solem adorandum docuit. *Philaſtrius lib. de hæreſ.*

Horas primus obſeruaſſe dicitur ex vrina animalis Serapi dicati quod duodecies diei & noctis vnius ſpatio vrinam emittit. *Polyd. Virg. de Inuent. rerum lib.* 2, *cap.* 5. Et certè nondum Græcis & Romanis his temporibus horarum ratio nota erat & vſitata. Nam poſt reperta ſolaria apud eos obſeruari cœpit. Vnde nec duodecim tabulis vſquam horas nominatas inuenies, nec Varro horarum in diei partitione meminit. *Cenſor. de die Natali, cap.* 19. Hebræis contrà & Chaldæis earum vſus antiquiſſimus, vt ex horologio Achaz, & Ezechiæ hiſtoria liquet. *Eſa.* 38. 4. *Reg.* 20.

Thebæis anni & temporum rationem dedit. *Diod. Sicul. Strab. lib.* 16.

Docuit deos Gentilium fuiſſe homines mortuos. *Aug. lib.* 8. *de Ciuit.*

Soſtratus Pharum Alexandriæ ſecundum è ſeptem mundi miraculis conſtruxit.

Theophraſtus, Zeno Cittieus Stoïcæ ſectæ princeps. Epicurus Epicureorum auctor. Menander.

Euclides iunior Megarenſis (alius à Megarico Socratis diſcipulo) auctor elementorum Geometricorum, & aliorum operum Mathematicorum ſub hoc primo Ptolomæo vixit, *Proclus.*

Gallos ex Europa in Aſiam tranſgreſſos Syri expellunt.

Agathocles Siciliæ tyrannus & Hamilcar Pœnorum dux Giſconis f. inter ſe pugnant. Ille etiam in Italiam pugnaturus traiecit. Tenuis ſcilicet adhuc Romanorum erat potentia & nomen.

Romæ Volſci, qui bellum cum Romanis ſub Tarquinio Superbo inchoatum per ducentos propè annos continuarunt poſtremo Priuerno capto à Coſſ. L. Aemylio Mamercino, & C. Plautio domantur. *Liuius.*

Publilius Philo tribus annis poſt, Valæpoli capta Opicos ſubigit, vbi Cumæ, Baiæ, Puteoli, Neapolis. *Idem.*

Hernicos Anagnia capta Q. Martius Tremulus Coſſ. debellauit Vrbis 447. Hinc C. Iunius Brutus dictator. Quatuor annis pòſt, Aequos, qui adiunctis Volſcis multa bella poſt exactos reges geſſerant. *Idem.*

Anni ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis conditæ.*	Romæ Coſſ.	*Anni mundi.*
303	426	*L. Aemilio Mamercino 2, C. Plautio Deciano.*	3197
	427	*P. Plautio Proculo, P. Cornelio Scapula.*	
	428	*L. Cornelio Lentulo, Qu. Publilio Philone 2.*	
	429	*L. Papyrio Mugillano Curſore, C. Pœtelio.*	
	430	*L. Furio Camillo 2, Iunio Bruto Scæua.*	
	431	*C. Sulpitio Longo 2, Qu. Aemilio, Au. Cerretano.*	
	432	*Q. Fabio, L. Fuluio.*	
	433	*T. Veturio Caluino, Sp. Poſtumio.*	
	434	*L. Papirio Curſore 2, Q. Publilio Philone.*	
	435	*L. Papirio Curſore, Q. Au. Cerretano 2.*	
	436	*M. Foſlio Flaccinatore, L. Plautio Vennone,*	
	437	*C. Iunio Bubulco, Qu. Aemilio Barbula.*	
	438	*Sp. Nautio, M. Popillio.*	
	439	*L. Papirio Curſore 4, Qu. Publilio Philone 4.*	
	440	*M. Pœtelio, C. Sulpitio.*	

464 M. Curius

An. ante Chriſtum natum.	Anni vrbis conditæ.	
303	441	*L. Papirio Curſore 5. C. Iunio Bubulco 2.*
	442	*M. Valerio, P. Decio.*
	443	*C. Iunio Bubulco 3, Qu. Aemilio Barbula 2.*
	444	*C. Marcio Rutilo, Qu. Fabio.*
	445	*Qu. Fabio, P. Decio.*
	446	*Ap. Claudio, L. Volumnio.*
	447	*Qu. Marcio Tremulo, P. Cornelio Aruina.*
	448	*L. Poſthumio, T. Minucio.*
	449	*P. Sempronio Sopho, P. Sulpicio Sauerrione.*
	450	*L. Genucio, Ser. Cornelio.*
	451	*M. Liuio Dentere. M. Aemilio.*
	452	*M. Valerio, Qu. Appuleio Panſa.*
	453	*M. Fuluio Pæto, T. Manlio Torquato.*
	454	*L. Cornelio Scipione, Cn. Fuluio.*
	455	*Qu. Fabio Max. 4, P. Decio Mure. 3*
	456	*L. Volumnio, Ap. Claudio.*
	457	*Qu. Fabio Max. 5. P. Decio 4.*
	458	*L. Poſtumio Megello, M. Atilio Regulo.*
	459	*L. Papirio Curſore, Sp. Caruilio.*
	460	*Qu. Fabio Gurgite Maximi F. D' Iunio Bruto. Scæua.*
	461	*L. Poſthumio, C. Iunio.*
	462	*P. Cornelio Rufino, M. Curio Dentato.*
	463	*M. Valerio Coruino, Qu. Ceditio Noctua,*
	464	*Qu. Marcio Tremulo P. Cornelio Auina.*
	465	*M. Marcello, Sp. Nantio.*
		2
263	466	b Ptolomæus PHILADELPHVS an. 38.
	505	

Anni mundi.

464 M Curius Dentatus de Samnitibus, Sabinis, Lucanis triumphauit. *Oroſius, Frontinus, Velleius,* de Pyrrho, ſed paulò poſt. *Apuleius Apol.* 1,
3791 ſic dictus quòd cum dentibus natus eſſet. *Plin. 7. lib.*

Pyrrhus Epirotarum rex, qui paulò poſt in Italiam contra Romanos venit Quem aiunt primum docuiſſe aciei rectè inſtruendæ artem, annis 56 poſt mortem Alexandri Magni. Nam primus totum exercitum ſub eodem vallo continere inſtituit. Quia ordinatione notata Romani paulatim ad hanc vſque metationem peruenerunt. *Front. lib. 4.*

b ALEXANDRIAE bibliothecam 54 millium & Octingentorum librorum Philadelphus inſtruit. Gellius tamen lib. 6, cap. vlt. ad millia fermè voluminum ſeptingenta, tantum habet ac ea omnia bello priore Alexandrino à militibus Cæſaris forte auxiliariis incenſa eſſe.

Iudæos ad centum viginti millia libertati reſtituit, & dona votiua Hieroſolymam miſit.

Lectos decem cum argenteis pedibus & congruentem eis ſupellectilem, calicem talentorum 30, purpuram, coronam decoram, ſtolas decem, lineas de byſſo centum, Pateras, Trullam, libatoria aurea, Crateras aureos duos, &c.

Bellum geſſit contra Antiochum Theum, quod vt finiret, filiam ſuam Beronicem ei dedit, cùm iam de Laodice priore vxore duos haberet filios Seleucum Callinicum, & alterum Antiochum.

Sed inde Laodice veneno Antiochum ſuſtulit, & Beronicen cum filio, quem ex Antiocho genuerat, occidendum tradidit, quæ prædixerat *Dan. c. 11.*

Pyrrhi cladibus & Romanorum incrementis cognitis Romam miſit munera, & cum eis amicitiam ſocietatémque iunxit. *Zonaras, Eutrop. Valerius,* qui legatos ad hunc viciſſim regem Roma miſſos nominat Q. Fabium Gurgitem, Fabium pictorem & Q. Ogulinum.

Præceptorem habuit Stratonem Lampſacenum, quo tẽpore Silphon philoſophus clarebat.

Vetus teſtamentum ex Hebræo in linguam Græcam per 72 interpretes à Pon. Eleazaro impetratos conuerti iuſſit, trecentis plus minus ante Chriſtum annis.

Mirum autem eſt Talmudicos ſcribere ſeptuaginta interpretes quinque dũtaxat legis Moſaicæ libros conuertiſſe, & duobus tantum in locis, vel iuxta Ioſippum initio ſuæ hiſtoriæ tredecim, idque conſulto, à veritate Hebraica diſceſſiſſe, ne Lex gentilium opiniones videretur reſipere. Sic Ariſteas, ſic Ioſephus in præfat. Antiq. & lib. 12, c. 2, & omnis Hebræorũ ſchola, *Hier. in 5. Ezec.*

Sed videntur confudiſſe Septuaginta interpretum viſionem cum quadam alia vetuſtiore
3830 quas ſic diſtingui oportuit, vt Ariſtobulus Iudæus apud Euſebium *lib. 13. Præp. cap. 7. & lib. 9. c.*
3867 3, indicat.

Totam Scripturã Philadelphi iuſſu fuiſſe cõuerſam, cum ante eũ, atq; adeò ante Alexandrũ

Perſarúmque imperium, quinque lib. Moſis in Græcum conuerſi duntaxat extarent (incerto tamen interpret.

Ariſteas autem & Ioſephus fortaſſis Legis vocabulo compreheͤderunt vniuerſam Scripturam veterem, vt Chriſtus, *Ioan.* 10. *&* 15. Nam etiã Ioſeph ſic interdum vſurpat. vt lib. 2 cõtra Appion

Vel ſignificant iuſſu Philadelphi Legem duntaxat conuertiſſe, reliqua veró per ſe & ſua ſpõte antequam diſcederent.

Nam cætera tranſtuliſſe ex eo conſtat, quód cum nullus præter eos nominetur interpres vſq; ad Aquilam temporibus Adriani Cæſaris. Apoſtoli & Apoſtolici Adriano ſuperiores Prophetas, Pſalmos, & alios Scripturæ libros citant, tanquam è Græca verſione.

Quod ſi verum eſt, illorum interpretationem oportet vetuſtate eſſe corruptá, vt omnino crediderim. Non enim probabile eſt tot tantóſque viros tam alienè multis in locis 12. librorum decraſſe ab Hebraicis voluminibus, & plerúmque à vero literæ ſenſu. Pſalmos perpetuo excipio, qui vt etiam hodie extant, ſententiam Hebraicã optimè omnium referunt, & pleríſque locis reddunt illuſtriorem, vt aliquando docebimus.

Nobis aſſentitur Macaritus Logotheres, in libro Metaphrãſis, his verbis. Diuinus igitur Lucianus, conſpicatus ſacros libros multis corruptelis infectos partim temporis longinquitate, partim continua ex aliis tranſpoſitione, & quidem nonnullis ſceleratiſſimis, qui Græca literatura excellebant, ipſorum ſententiam peruertere tentantibus. & multas labes inſerentibus, ipſe eos omnes aſſumens ex Hebraica lingua, quam perfectè callebat, renouauit, in emendatione magnum perferens laborem. *Suidas in voce* νοθίνει *& in Luciani vita,*

Imo & ipſe Hieronym. præfat. in lib. Paralip. Septuaginta (inquit) interpretes vitiatos, tres emendarunt, Lucianus, Heſychius, Origenes. Luciani emendationem ſequuti ſunt Chriſtiani ab Antiochia vſque ad Conſtãtinopolim, Heſychij Ægyptus & Alexandria, Origenis mediæ inter Antiochiam & Ægyptum prouinciæ.

Hanc autem emendationem interpretor mixtionem ex aliis. Miſcuerunt enim cum illa reliquas interpretationes Græcas, vt iam Græca, quæ habetur, non ſit pura illa à Septuaginta illis ſenioribus primum facta Dum autem miſcuerunt, ſæpe, vt fit, cuiuſque interpretis errorem ſequi potuerunt, &c.

Hieronymus in quadam epiſt. ad Auguſt, quę eſt inter ipſius Aug epiſtolas vndecima, narrat Origeneͤ eos, dum emendare optaret, corrupiſſe, & alibi, ante Origenem, quot eſſent codices, tantam fuiſſe diuerſitatem exemplarium, quæ non modò ad ſua vſq; tempora perdurarit, ſed & ſua incude eguerit, aſteriſcis & virgulis prænotatis.

Vnde factum, vt multi alij quondã de integro verteͤdi laboreͤ ſuſceperint, Aquila Iudęus teͤpore Adriani Cæſaris, deinde Theodotion Epheſinus Iudaicæ religionis proſelyta Imp. Commodo, tũ

An. ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cõditæ.*		*Anni mundi.*
			3830
263			
		Eleazaro pontifice, deinde Manaſſe.	
		Antiocho Sotere an. 19. deinde. Anti. Theo. an. 15. Syriæ regib.	
		Lyſimacho an. 6. Ptol. Cerauno menſ. 3, Antipatro an. 1. Soſthene menſ. 7, Antig. Gonata an. 36. Macedoniæ regibus.	
		Romæ Coſſ.	
	466	*M. Valerio Potito, C. Aelio Pæto.*	
	467	*C. Claudio Canina, M. Aemilio Lepido.*	
223			3867

Anni ante Chriſtum natum.	Anni vrbis cōdita.	
263		
	468	*C.Seruilio Teuca, L.Cæcilio.*
		Bellum Gallicum Senonicum.
	469	*P.Cornelio Dolabella, Cn.Domitio Caluino.*
	470	*C. Fabricio Luſcino, Q. Æmilio Papo.*
	471	*L. Æmilio Barbula, Q. Marcio Philippo.*
		Bellum Tarentinum & Regis Pyrrhi.
	472	*P.Valerio Læuino, T.Coruncanio.*
	473	*P.Sulpicio Sauenione, P. Decio Mure.*
223		

Anni mundi:

Symmachus ſub Seuero, poſtea ſub Caracalla 5. editionis Hieroſolymis inuentæ, demum ſextæ & ſeptimæ auctores incerti. Niſi quod ſep-
3830 timam aliqui tribuant Luciano Martyri.

Ex quibus omnibus ſua Hexapla conflauit Origenes. Ea enim ſic appellauit, q. ſextuplicia propter 6 interpretationes in vnum volumen coactas, non à numero columnarum, quas octo fuiſſe conſtat vt duæ caperent contextum Hebræum, Hebręis & Gręcis caracteribus, inſtar octapli Pſalterij Epiſc. Nabienſis. Præterea correxit, id eſt corrupit, vt Hieron. interpretatur, verſionem 70, quæ deinde ſola videtur obtinuiſſe in Græca Eccleſia. *Epiphan. hereſi 64. contra Origenianos.*

Vtut ſit, non ſine Dei erga Gentes, quas in ſuam Eccleſiam colligere paulo pòſt cupiebat, mirabili prouidentia, qualiſcunque ſeruata eſt, cùm reliqua Bibliotheca bello Alexandrino, quod Iulius Cæſar geſſit contra Ptolomeum, vt Cleopatram ab ipſo pulſam reſtitueret, flāmis concremata ſit.

Sed nec dubito eis ſpiritum propheticum aſtitiſſe, dum verterent, quoniam diuiniſſimè oracula de Chriſto obſcuriora tranſtulerunt, ab Apoſtolis authoritatē acceperunt, ab Hebræis maxima laudis teſtimonia conſecuti ſunt, ab eccleſiæ columnis, vt Prophetæ, commendati ſunt *Tertul. in Apol. c. 18. & 19. Iuſt Mart. Orat 1. ad Gentes. Epiph. de menſ. & pond. Iren. lib. 3. cap. 25. Aug. lib. 8. de Ciu. c. 11. & lib. 18. c. 38, & quæſt. ſuper Gen. 169.*

Quare & eorum memoriam colebant Iudęi Alexādrini anniuerſario feſto. *Philo de vita Moſis,* 8. Decembris ſcilicet. *in ipſorum Calend.*

Denique verterunt, prout expediebat Græcis ad fidem ſuo tempore conuertendis, nōnullis de induſtria Deo afflante immutatis.

Propheticè & Sp. Sanct. inſpiratione nō tantum quædam mutauerunt, verum etiam addiderunt ex opinione veterum, etſi id confutet Hieron. præfatione in Pſalmos.

Nec minore erga ſuos beneuolentia Deus de Hieronymo poſteà eccleſiæ prouidit. Is enim non modo veteres editiones, vt potuit, emēdauit, ſed etiam ſeptimam, quæ mox à Sophronio Græco ſermone donata eſt, vt pleráque alia tāti viri opera, de ipſo Hebraico multò incorruptius tranſtulit.

Ea eſt qua nunc ſtudio Damaſi & ſequentiū Pontificum vtimur in Eccleſia, quámque editionem vulgatam nominamus, vt probat Eugubin. præf. in ſuos ad Moſem commentar. vbi rectè excipit interpretationem Pſal. quę nō potuit recipi, quod iam Veteris cantus in templis tritus eſſet. Hieronymiana vtcunque ſupereſt inter eius opera. Hebræi quoque, inter quos R. Ioſeph Albo, R. Selomo, R. Dauid, Elias Leuita, noſtræ vulgatæ editionis interpretem Hieron. agnoſcunt, & frequenter non ſine honoris titulo & præfat. citant, vt alibi docuimus.

3867 Eleazarus Iudæorū Pōtifex. Berachia Dux.

Antiochus Theus Rex Syriæ Antiochiam condit.

Præter viginti duos libr.ſacros, alij ſeptuaginta duo apocryphi in Ægyptum delati ſunt, auctore Epiphanio in libro de menſuris & ponderibus ſcripturæ. Vnde fortaſſis libri Tobiæ, Baruch.Iudith,& ſimiles, qui in noſtris Bibliis Græcis & Latinis hodie reperiũtur,ad nos peruenerũt.Alioqui enim apud recentes Hebræos aut non extant,aut cèrtè non ſunt Authentici Quoniam eorũ primus canon iam erat cõditus ab illa magna Synodo, cuius Scriba fuit Ezras, vt ſupra docui, & præterea docēt Hebr. *Tract. de votis in Tal. & R. Moſe de Kotſis præf. in Seph. Mizuoth. Sed eſt alter canon,de quo etiam ſuprà.*

Ieſus,filius Syrach auctor Eccleſiaſtici, qui panaretos dicitur,id eſt,de omni virtute liber. Fuiſſe fertur vnus de ſeptuaginta duob.interpretibus.De ſtirpe Ieſu ſacerdotis, cuius Zachar.meminit.Eius librum fuiſſe canonicum & ſacrum Ioſephus indicat lib. 2. contra Appionem pag.948 Græci exempli,capitis 42 ſententiam citans.

Ieremiæ Prophetæ nepos creditur. Ben Sirá Hebræis dicitur,cuius nomine feruntur ſentẽtiæ Chaldaico ſermone,citatæ à Tanhuma pag. 81,col.2.vetuſtiſſimo Rabbino inPentateuchũ.

Ariſtobulus Agathobuli diſcipulus vnus fuit è 70 interpretibus. *Anatolius Laodicenus apud Euſeb.hiſt.7. cap.penult.*

Philo Iudæus ſenior,fortaſſe & ipſe è 70 interpret.quem aliqui faciunt ſapientiæ Salomonis concionatorẽ(Nam alter iunior vixit Caij Imp.temporibus.)Fuit & alius iiſdem temporibus,magni apud ethnicos nominis,de quo *Ioſeph.lib.1 contra Appionem.*

Fortaſſe qui Byblius dicitur,& ex lingua Phenicum tranſtulit hiſtoriam Sanchuniathonis auctoris antiquiſſimi.

Ariſteas Philadelphi cubicularius ſcribit hiſtoriam de 72 interpretibus.

Demetrius Phalereus Theophraſti diſcipulus regius Bibliothecarius.Leõtiũ docta meretrix.

Chryſippus Stoicus,qui plura ſcripſit quàm cæteri poſſent legere. Carneades Academ,qui nihil proponebat,quod non probaret,nihil improbabat,quod non expugnaret. Ecateus Abderides philoſ. qui & librum edidit de vita Abrahæ.(*Ioſ.lib.1 Ant.c.7.*) Lycophron, è cuius tragœdiis vnica extat Caſſandra, Philadelpho charus,non tam propter poëſim,quàm ob Anagrammatiſmos.

Timochares Aſtronomus,Ariſtophanes Grãmaticus, Zoilus Amphipolita Homeromaſtix Alexandriæ degunt,vbi muſæ poſthabitis Athenis ſuum domicilium collocarant.

Poſt Phalereum Bibliothecæ præfuit Callimachus. Octingentos libros ſcripſiſſe fertur. Soli autem hymni ſuperſunt.

Coætaneos ſex alios poëtas habuit,qui omnes à Pleiadũ numero Pleiades dicebantur: Lycophronem,Aratum, Theocritum, Nicandrum,

An. ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cõdita.*		*Anni mundi.*
263	474	*C.Fabricio Luſcino 2, Qu. Aemilio Papo.2.*	3830
	475	*P.Cornelio. Rufino, C. Iunio Bubulco.*	
	476	*Qu.Fabio Gurgite, C.Genucio Clepſina.*	
	477	*M.Curio Dentato, L.Lentulo.*	
	478	*Ser.Cornelio Merenda, M. Curio Dentato 4.*	
	479	*C.Fabio Dorſo Licinio, C. Claudio Canina.*	
	480	*L.Papirio Curſore, Sp.Caruilio.*	
			3867

Philic um

An. ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis conditæ.*	
203		
	481	*C. Quinctio Claudo, L. Gennucio Clepſina.*
	482	*C. Genuſio Clepſina, Cn. Cornelio Blaſcone.*
	483	*P. Sempronio Sopho, Ap. Claudio Caci F.*
	484	*M. Atilio Regulo, L. Iulio Libone*
	485	*D. Iunio Pera, M. Fabio Pictore, Caudice Caci fratre.*
	486	*Ap. Claudio, M. Fuluio Flacco, quando* Primum bellum Punicum.
	487	*M. Valerio Meſſala Max. M. Otacilio Craſſo.*
	488	*L. Poſtumio Albino, Qu. Mamilio Vitulo.*
	489	*L. Valerio Flacco, T. Otacilio Craſſo*
	490	*Cn. Cornelio Scipione Aſina, C. Duilio.*
	491	*C. Aquilio Floro, L. Cornelio Scipione.*
	492	*A. Atilio Calatino, Qu. Sulpitio Paterculo.*
	493	*Cn. Cornelio, C. Atilio Serano Regulo.*
	494	*L. Manlio Vulſone Longo, Qu. Cædicio, eóque mortuo, M. Atilio Regulo,*

Anni mundi.

Philicum, Homerum Iuniorem. Vide Tzetzem Lycophronis interpretem,

Abhinc ſerio Ægyptus Philoſophari Græcè,
3830 & Græcas ſcholas inſtituere: quin etiam per totũ
Orientem Græcus ſermo vigere cœpit. *Hieronymus in proœmio lib. 2. commentariorum ad Galatas.*

Metaſthenes Perſa hiſtoriam ſcribit.

Imo verò per Occidentem, ita vt cum Græcorum imperio, eorum quoque diſciplinæ, leges & ſermo in mundo, vt fit, propagata ſint, ſicuti attingit Cicero pro Archia. Nam etiam noſtri Galli linguam Græcam coluerunt, Druidis & Semnotheis (voces ſunt Græcæ originis) apud ſe inſtitutis, qui rebus diuinis præeſſent, ſacra priuata & publica procurarent, religiones interpretarentur, iuuentutem erudirent, de cõtrouerſiis publicis priuatíſque reſponderent, præmiis pœníſque impoſitis. *Cæſar lib. 6. de bello Gallico.*

Arceſilaus auctor nouorum Academicorum, qui ſpem omnis ſcientiæ eripuit. *Seneca.*

Zenone Stoico ſuccedit Cleantes.

Eidylia Theocritus, Aratus Antigoni Macedonum regis medicus ſcribit Phænomena, Nicander Theriaca & Alexipharmaca. Athenodorus Arati frater primus Zoilo pro Homero contradixit,

Aratus ignarus Aſtrologiæ ornatiſſimis atque optimis verſibus de cœlo ſtelliſque dixit, atque conſcripſit.

Vſus papiri, qua abundant Nilus & mare Ægyptium rubrũ, ſiue chartæ iunceæ, inuentus eſt cum ab Attalo rege primo Pergami & Galatiæ mẽbranas Philadelphus obtinere, ad parandam librorum tantam ſupellectilem, non potuiſſet. Antea ſcribebatur in libris ſiue corticib. arborũ.

Huius autem æmulatione Attalus inſignem quidem, ſed tamen multò inferiorem bibliothecam parat, viris doctis, quales plurimos iſtud æuum ferebat, è Græcia conquiſitis.

Sic & reges Aſiæ, quorum Bibliothecæ Euphorion ab Antiocho magno fuit præpoſitus. *Suidas in Euphorione.*

Attalus rex aurum intexere in Aſia primus docuit. Vnde textum Attalicum.

Conſynges Nicomedis regis Bithyniæ vxor à canibus propter laſciuiores cum viro iocos laceratur.

Nicomedes Nicomediam condit.

ROMANAE *ſub Philadelpho propriè incipiunt, ab an. Vrbis 466 ad 505. nam ante hoc tempus parui fuère momenti & nominis. Ideo ea nunc ſeorſim, non vt antea promiſcuè, deguſtabimus.*

ROMAE Plebs propter æs alienum poſt graues & lõgas ſeditiones, ad vltimũ ſeceſſit in Ianiculum. Vnde à Q. Hortenſio deducta eſt, qui in ipſo magiſtratu deceſſit. *Flor. Zonar, Aug. 3, de Ciu.*

Plebiſcita hinc lege Hortenſia non minus, quàm leges, valere cœperunt. *Gell. lib. 15. c. 27.*
3867 Quæ lex antè latè lata fuerat Q. Publilio dicta-
tore 414, ſed fortè non obſeruata.

Bellum Gallicum Senonicum, in quo L. Cæci-

hus Coſ. cæſus eſt, ſequenti anno à Dolabella confectum, cunctis Gallorum reliquiis in Hetruria ad Varronis lacum deletis, ne quis extaret in ea gente qui incenſam à ſe Romam gloriaretur. *Florus.*

Cæteris gallis tertio ante Pyrrhi in Italiam aduentum anno pax data. *Polybius.*

Sicque ab Aeſi fluuio quondam Italiæ termino vſque ad Rubiconem Italiæ fines producti ſunt.

Nondum Hetruſco bello confecto, cum Tarentinis & rege Pyrrho per biennium bellatum eſt. *Iornandes, Plutar. in Pyrrho.*

Res contra Lucanos, Samnites, Bruttios proſperè geſtæ. Vnde Tarentini & Samnites, Pyrrhũ ex Sicilia reuocarunt, qui ſic imperium Siciliæ tam citò amiſit, quam facilè quæſiuerat.

Sed nec in Italia fortuna meliore tertium pugnans vſus in Epirum regreditur anno, poſtquam in Italiam primum veniſſet quarto. *Iuſtinus*

Bis caſtris exutus, bis ſauciatus & victus. *Florus*

Ad hunc vſque annum Roma ſcandulis tecta fuit. *Plinius lib. 16, cap. 11.*

Et Italia primum vidit Elephantos. *Idem lib. 8. cap. 6.*

Tarentini mortuo Pyrrho Carthaginenſes in auxilium vocant.

Demum Vrbis 480 bellum Samniticum & Tarentinum confectum per Caruilium & Papirium. Victis pax & libertas data.

De Samnitibus, vigeſimus quartus triumphus actus *Florus*,

Qua victoria magna pars Italiæ in poteſtatem Romanorũ redacta eſt, victis præſertim Tarentinis, Samnitibus, Lucanis, & paulò ante Hetruſcis

Vrbis 483 ante Sempronium & Appium Claudium. Eutropius Q. Ogulinum & C. Fabium Pictorem collocat. Sic Plinius & Velleius.

484 Argento ſignato 4 aut 5 annis ante primum Punicum Romani vti incipiunt. *Plin. lib. 33, c. 3. Florus*, id eſt, denariis argenteis, *Zonaras.*

Conduntur à Romanis Ariminum in Gallia, Beneuentum in Samnio. *Velleius lib. 1.*

Picentini, Salentini, Brũduſini portu commodo inſtructi ad traiiciendũ in Illyricum & Græciam, vincuntur M. Atilio duce. *Florus. Zonaras.*

Saſſinates, ſiue Vmbri, Meſſapici, & Vulſinij. *Iidem.*

An. 486 ante Appium Claudium & M. Fuluiũ Faſti Siculi Q. Fabium Max. L Mamilium Vitulum Coſſ. ponunt. Sic Zonaras & Cuſpinianus.

Anno ſequenti bellum Punicum primum ſuſceptum eſt Appio Claud. Coſſ. quòd Pœni Tarentinis aduerſus Romanos auxilio veniſſent, & Romani viciſſim cum Syracuſano Hierone Pœnorum hoſte amicitiam iniiſſent. Solinus confert in Vrbis 489

Tum quidem clarum Rom. nom. nomen erat, at arma nondum extra Italiam mota fuerant.

Bellum Punicum.

Primo foris à Romanis geſtum Appio Claudio Cæci fratre, M. Fuluio Flacco Coſſ. poſt Romam

An. ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cõdita.*		*Anni mundi.*
263	466		3830
	495	*M. Aemilio, Paulo, S. Fuluio Nobiliore.*	
	496	*Cn. Cornelio Scipione Aſina. A. Atilio Calatino.*	
	497	*Cn. Seruilio Capione, C. Sempronio Blæſo.*	
	498	*C. Aurelio Cotta, P. Seruilio Gemino.*	
	499	*L. Cæcilio Metello, C. Furio Pacilo.*	
	500	*C. Atilio Regulo, L. Manlio Vulſone Longo. 2.*	
	505		3867

conditam

An. ante Chriſtum natum.	*Anni urbis cõditæ.*		*Anni mundi.*	
263	466		3830	conditam annis ferme 490. *Gell.lib.* 17.*cap.*21. Viginti poſt bellum cum Pyrrho ſumptum. *Ibid.*60 poſt Alex. mortuum. 251, ante Chriſtum. Nam antea annis prope quingentis domi luctati tantùm fuerant, ad domandam ſubigẽdamque Italiam, *Florus lib.*2.*Epitomes.* per annos 23 cõfectum *Oroſ.lib.*4.*cap.*9. Iam hic ergo Romanorum externa bella incipiũt per 200, annos geſta, quibus Africam, Europam, Aſiam magnis victoriis peragrarunt. Carthaginenſibus opem tulerunt Lacedæmonij duce Xantippo, Hiſpani & Gallogræci.
	501	P.*Claudio Pulchro, L.* Iunio *Pullo.*		Carthaginenſium duces duo Annones Annibal ſenior, qui ob victam ſuam claſſem à militibus ſuis in crucem actus eſt. Duo Aſdrubales, Amilcar, Barca, Boſtaris. Cenſu hominum Romæ habito inuenta ſunt ducenta ſeptuaginta millia. M. Regulus, L. Manlius Coſs. Amilcarem in Hiſpania vincunt. Metellus deinde Afros in Sicilia.
	502	*P. Seruilio Gemino C. Aurelio Cotta.*		Romani obtinent Apuliam, Calabriam & Meſſanam. Cum Hierone pax facta. Afri in Sicilia victi. M. Valerius Meſſana, Catina in Sicilia capta primum horologium in publico ſtatuit, ſecundum roſtra in columna. *Plin.lib.*7. *è Varrone.* Hic enim cum collega Otacilio tum in Sicilia res magnas geſſit. *Eutrop.*
	503	*L. Cæcilio Metello*, N. *Fabio Buteone.*		Anno Carthaginenſis nauali prælio victus à Duillio, Manibus ferreis ab ipſo excogitatis, quos coruos nominauit. *Polib.Front.lib.*2.*c.*3. Hoc primum tempore Romani claſſem belli gerendi cauſa habuerunt. Vnde Duillius primus naualis victoriæ duxit triumphum, honore habito, vt reuertenti à cœna tibicine canẽte funale prǽferretur, quaſi quotidie triumpharet. *Cic. in Catone, Plin.lib.* 34. Is etiam Iano templũ apud forum olitorium ſtruxit. *Tacit.lib.*2, Scipio Corſicam & Sardiniam capit.
	504	*M. Fabio Licino, M. Otacilio Craſſo.*		L. Cæcilius Metellus Aſdrubalem in Sicilia vicit, 132 Elephantos cepit, hoſtium 20 millia apud Panormum occidit. Elephantos centum viginti, *Florus*, centũ triginta, *Eutropius*, pompa maxima Romam primus in triumpho duxit. vrbis 502. *Plin. lib.*8.*cap.*6. Ei, vt quoties in Senatum iret, curru veheretur ad curiam conceſſum eſt, quod antea nulli contigerat. *Plin. lib.*7.
	505	*M. Fabio Buteone, C. Atilio Bulbo.*	3867	E duobus Coſs. Pulcher Cæci nepos contra auſpitia pugnans naues 170 amiſit, cæſi 8 m. hominum & 20 m. captis & 20 nauibus Alter L. Iunius Pullus naufragium paſſus eſt. *Florus.* C. Aquilium & L. Cornelium prætermittit Eutropius, quos hic an. 491 poſuimus. L. autem is Cornelius Scipio de Pœnis, Sardis, Corſis triumphauit. *Eutrop.* Pœnos ita terra marique expugnauit, vt iam victoriæ nihil niſi Africa ipſa reſtaret. *Florus.*

L. autem is Cornelius Scipio de Pœnis, Sardis, Corſis triumphauit. *Eutrop.* Pœnos ita terra marique expugnauit, vt iam victoriæ nihil niſi Africa ipſa reſtaret. *Florus.*

Poſt M Atilium Regulum, L. Manilium Coſſ. Africa nullas copias Romanas vidit, niſi poſt annos ferè quinquaginta, cum P. Spicio traiecit, *Liuius lib. 39.*

Tum enim Atilius victis nauali prælio Pœnis in Africam traiecerat: Vbi ſerpentem miræ magnitudinis, qui milites ad fluuium Bagradam aquatum deſcendentes deuorabat, cum maxima exercitus clade, interfecit, & eius corium 120. pedes longum Romam miſit. *Florus. Gellius lib. 9. cap. 3. Valerius de miraculis.*

Pœni à Lacedæmoniis auxilium petẽtes Duce eorum Xantippo 30 Romanorum millia occiderunt, & Atilium Regulum ceperunt, Elephantorum maximè cauſa. *Polybius.* Nam in his Bellis Elephantis ſæpius pugnatum.

T. Coruncanus primus è plebe pontifex Max. factus eſt.

c SYRIAM vaſtat debellato Callinico, Iudæã Siliciam, aliaque multa obtinuit. Regnauit Epiphanio an. 24, aliis 26. Sororem in vxorem duxit,

Berenicis reginæ coma in cœlum à Conone Mathematico relata.

Sapientia Salomonis ſub hoc tempus videtur aut condita, aut in Græcum verſa.

Simon Iuſtus Iudęorum Pontifex.

Onias eius nominis ſecũdus, qui Menaſſi ſucceſſit, 11 Hebræorum pontifex Euergeti negauit tributa. Vnde conſecutæ magnæ calamitates. Ioſephus dux Iuda regem placauit, & præfecturam Iudeæ & finitimarum regionum retulit. Cuius filius Hyrcanus fuit princeps familiæ Dauidicæ vltimus. *Ioſeph. lib. 12. cap. 4.* Erat è Chriſti maioribus. *Luc. 3.*

Ieſus Syrach Nepos ſuperioris Eccleſiaſticũ, quem librum Hebraicè ſub titulo prouerbiorũ, Miſlé, auus cõſcripſerat, in Græcũ vertit. an. ętatis 38 ſub Ptolomæo Euergete, ſic enim debet intelligi, quod ipſemet in prologo Eccleſiaſt. narrat, non vt indoctè Geneuenſes tranſtulerũt, an. triceſimo octauo Euergetæ regis. Nam Euergetes annos duntaxat 24 regnauit. Poſſit etiam ſignificare ſe deſcendiſſe in Ægyptum 38 anno, poſtquam auus ipſe ſuam ſapientiam ſiue Eccleſiaſticum Hebraicè conſcripſiſſet, quem nunc ex reperto exemplari emendatiſſimo Græcum faceret.

Eratoſthenes Grãmaticus poſt Callimachum Bibliothecæ præpoſitus.

Coſmographus orbis terrarũ & Plato minor dictus. Primus Aſtronomiam veterem correxit, & poſt eum Hipparchus annis circiter quinquaginta, niſi quòd Eratoſtenes ad 81 perueniſſe dicitur, vt eum Hipparchus videre potuerit.

Apollonius Rhodius, qui ſcripſit Argonautica, Eratoſtenis diſcipulus. Poſt præceptorẽ præfectus fuit Bibliothecæ, in qua habuit ſucceſſo-

An. ante Chriſtũ natum.	*Anni vrbis cõditæ.*		*Anni mundi.*
		3	
225	506	c PTOL. EVERGETES, an. 24.	3866
	In prolog. Eccleſia.	*Simone iuſto, deinde Onia Pontificib.*	
	530	*Antiocho Theo, mox Seleuco Callinico, an. 20. Seleu. Cerauno, an. 3. Ant. Magno an. 36. Syriæ reg.*	3890
		Antig. Gonata, Demetrio 2 an. 10, Antig. Doſone ann. 12, Macedoniæ.	
		Arſace primo Parthorum rege, an. 28.	
		Romæ Coſſ.	
	506	*A. Manlio Torquato Attico, C. Sempronio Blæſo 2.*	
	507	*C. Fundanio Tundulo, C. Sulpicio Gallo.*	
	508	*C. Lutatio Catulo, A. Poſthumio Albino.*	
	509	*Q. Lutatio Cercone, A. Manlio Torquato Attico 2.*	
	510	*C. Claudio Centone Cæci F. M. Sempronio Tuditano.* (Cic. in præf. Tuſcul.	
	511	*C. Mamilio Turrino, Q. Valerio Faltone.*	
	512	*T. Sempronio Graccho, P. Valerio Faltone.*	
	513	*L. Cornelio Lentulo Caudino, Q. Fuluio Flacco.*	
	514	*C. Licinio Varo, P. Cornelio Lentulo Caudino.*	

An. ante Christũ natum.	*Anni urbis cõditæ.*	
	515	*T. Manlio Torquato. C. Atilio bulbo.*
	516	*L. Poſtumio Albino, Sp. Carnilio Ruga.*
		Gallicum Bellum.
	517	*Q. Fabio Max. Verucoſo, M. Pomponio Mathone.*
	518	*M. Aemilio Lepido, M. Poblicio Malleolo.*
	519	*C. Papirio Maſone, M. Pomponio Mathone.*
	520	*M. Aemilio Barbula, M. Iunio Pera.*
	521	*L. Poſtumio Albino, Gn. Fuluio Centumalo.*

Anni mundi.

rem Ariſtonymum comicum ſub Philopatore mox, in quem, vt ingratum diſcipulum, poëma Ibis inſcriptum Callimachus condidit, *Suid.*

Cum tempore Ariſtotelis dubitaretur, num Africa Ambiretur mari, quidam Eudoxus iram
3866 Ptol. Euergetis fugiens à mari rubro peruenit nauigatione ad fretum Gaditanum, *Mela, Strabo.* Quod & temporibus Ioſiæ & Necaoni Pharaonis contigerat.

Cleomenes rex Lacedæmoniorum re male geſta, & Lacedæmone amiſſa, cum Antigono rege Macedonum ad Euergetem confugit.

Lycurgus Lacedæmoniorum rex creatur. *Polyb.*

Arſaces Parthorum regnum ſecundo Euergetis anno condit.

Bellum Carthaginenſium contra Numidas, *Polyb. lib. 1.*

Amilcar cum exercitu in Hiſpaniam miſſus Carthaginenſium imperium amplificauit. *Polyb. lib. 2.*

Hieron Siciliæ rex Romam veniens populum frumento donat. *Eutrop.*

Romana tempora Euergetis ab vrbis 506. *ad* 530.

A. poſthumum Coſ. quoniam & idem Flamen Dialis erat, Cæcilius Metellus pontifex Max. cum ad bellum gerendum proficiſci vellet, in vrbe tenuit, nec paſſus eſt à ſacris recedere.

Rebus aduerſus Pœnos. à pluribus ducibus proſperè geſtis, ſummam victoriæ C. Lutatius conſul victa ad Ægates inſulam claſſe Pœnorum, finem bello primo Punico impoſuit (vrbis 508) *Liuius lib.* 22. Nam pax inde pœnis data. *Idem lib.* 30. Amilcaris ſcripta manu, qui erat belli vigeſimus tertius, *lib.* 26.

Iis legibus, vt Pœni Sicilia & omnibus inſulis, quæ eſſent inter Italiam & Africam excederent, duo millia & ducenta talenta in viginti annos penderent, in præſens mille. Captiuos Romanos ſine pretio redderent &c. *Polybius.*

Tum Sicilia prima prouincia Populi Rom. facta eſt, regno Hieronis Syracuſani excepto. *Cic. in Verrem:* Nam non niſi bello Punico ſecundo captis Syracuſis, tota deinde venit in populi Rom. poteſtatem.

Idem Lutatius conſul de Faliſcis triumphauit, qui rebellarant. *Valer. lib. 6.*

Vrbis 509. L. Metellus pontifex Max. cũ templum Veſtæ arderet, ſacra ex incendio rapuit. *Val. lib. 1.* Velina & Quirina tribus adiectæ. Spoletũ colonia deducta. Floralia inſtituta ex libris Sibyllæ, vt omnia bene deflorèſcerent. *Plin. li.* 18.

Liuius Andronicus, primus poëtarum latinorum mox poſt pacẽ cum Pœnis factam, poſt Sophoclis & Euripidis mortẽ annis plus ferè centum & ſexaginta, poſt Menandri circiter quinquaginta duobus, fabulam publicauit, anno vno
3890 ante natum Ennium, qui Plauto & Næuio fuit ſenior. *Cicero in Bruto, Gell. lib. 17. c. vlt.* id eſt, vrbis quingẽteſimo decimo Cl. Centone Appij Cæci filio, M. Sempronio Tuditano Coſſ. *Cicer. in præf. Tuſcul.* Vbi perperam quidam corrigunt 514.

Nam verè & iuxta noſtram Liuianámque ſupputationē & vt illic legitur, Conſulatus Centonis & Tuditani incidit in annú Vrbis 510. Tam ſerò Poëticam Latini acceperunt.

511 Colonia Valentiam dedúcta. Natus Ennius. *Gell.lib.17.c.vlt.*

512 Bellum Gallicum contra Ciſalpinos, qui cum poſt priores clades, 45 annos quieuiſſent, rurſum arma mouerant, Tranſalpinis clam accerſitis. *Polyb.lib,2.*

Liguſti cum contra Ligures,& Inſubres latrocinantes in imis Alpium iugis, contra quos iam annis 80 fuerat bellatum. *Strabo lib.4.*

Q. Maximus eo confecto templum Honori dedicauit. *Cic.de nat.Deo.*

Sardoum. Tum enim Sardinia venit in Romanorum poteſtatem cedentibus Pœnis. Sardi autem mox rebellantes iiſdem Pœnis auctoribus mox triumphati ſunt: Atque ita Sardinia inter primum & ſecundum Punicum ductu Manlij Coſ. certum accepit imperium, & ſecunda Romani imperij Prouincia facta eſt *Velleius.*

Corſicum. Quo confecto Papirius Maſſo primus in mōte Albano non procul ab vrbe triumphandi initium fecit, quòd triumphum à Senatu in Vrbe non impetraſſet,& cæteris poſtea exemplum præbuit, vt M. Marcello victis Syracuſanis, Myrtea Corona aurea vſus. *Val.lib.3.Feſtus.*

Sic pax omnibus locis facta Vrbis 515, iuxta alios 518, ita vt Romani nullú haberent bellum, Iani gemini porta clauſa. quod ſemel tātum antea contigerat, Numa regnante. *Oroſ. lib. 4. cap. 10 & 11.*

Et id quidem anno vnico. Nam Iani templum eodem anno clauſum & patefactú, dum ſequenti bellum Gallicum exarſit. *Ibid. & Varrò lib. 4. de ling.*

Bellum Illyricum confectum à Fuluio Centumalo Coſ. propter vnum ex legatis à Thoa rege occiſum; Inde à Corinthiis in ſocietatem Iſthmorum ludorum vocati ſunt Romani. Tum capta eſt Corcyra. *Epitoma Liuij.*

Sp. Caruilius Rugo primus diuortium cum vxore fecit anno vrbis conditæ 523 Pub. Valerio & M. Atilio Coſſ. *Gell.lib.4.cap.3* non ſine populi odio. *Dion.lib.2.* Quæ Liuiana eſt & noſtra ſupputatio, cum alij eorum conſulatum conferant in 526.

Anno quarto ante initium ſecundi Punici ſecunda Gallorum in Italiam expeditio, Arioviſto & Britomaro ducibus, quos M. Marcellus vicit. *Polyb.lib.2.*

Confectum eſt hoc bellum à L. Æmilio Papo cum trecentis millibus armatorum Latini nominis, citra externa vlla auxilia. Nam pro Romanis tota conſenſerat Italia contra ingentes Gallorum copias quæ Alpes tranſierant. *Eutrop. Plin,lib.3.*

Et ſe non prius ſoluturas baltea iurauerant, quàm capitolium aſcendiſſent. Factum eſt. Victas enim Aemilius in Capitolio diſcinxit. *Florus.*

An. ante Christi natum.	*Anni vrbis cōdita.*		*Anni mundi.*
			3867
225			
		Illyricum.	
		Q. Fabio Max. 2. Sp. Caruilio, Max. Ruga.	
	522		
		P. Valerio Flacco, M. Atilio Regulo, Gell.lib.4.c.3.	
	523		
		L. Apuſtio Fallone, M. Valerio Meſſala.	
	524		
	525	C. *Atilio Regulo, L. Aemilio Papo.*	
200	526	T. *Manlio Torquato 2. Q. Fulnio Flacco 2.*	
			3890

An. ante Chriſtum natum.	Anni vrbis conditæ.		Anni mundi.
	527	*C. Flaminio, P. Furio philo.*	
		Gallicum alterum,	
	528	*M. Claudio Marcello, Cn. Cornelio Scipione Caluo.*	
	529	*P. Cornelio Scipione Aſina, M. Minucio Rufo.*	
		Iſtricum.	
199	530	d PTOL. PHILOPATOR, an. 16.	3890
183	Mac. 3. li. 545		3905
		Onia Pontifice max.	
		Seleuco Cerauno, inde Antiocho Magno an. 36 Syriæ rege.	
		Antigono Doſone, deinde Philippo ann. 42. Macedoniæ.	
		Mithridate ſiue Arſace Parthorum ſecundo rege, 36. an.	

Tum primum exercitus Romani trans P dum ducti & Galli Inſubres fuſi, *Oroſius.*

De iis triumphauit Flaminius, qui conten ptis auſpiciis, quibus pugnare contra eos pro bebatur, conflixit & vicit *Oroſ. lib. 4. cap. 12. Plu in Marcello.* & de torquibus Gallorum aureu trophæum Ioui erexit. *Florus.*

M. Claudius Marcellus, qui poſt quinqui conſul fuit &. C. Cornelius Scipio, qui poſte in Hiſpania ab Aſdrubale Pœno cum Fratre Scipione occiſus eſt, primi inierunt conſulatu Idibus Martiis. Qui dies deinde ſolennis ineundo manſit, vſque ad Vrbis ſexcenteſim Antea ab Idibus Decembris, deinde Calend Octobris. *Sigonius com. in Faſtos Coſſ.*

Hic eſt Marcellus, qui ſua manu occidit In ſubrium regem (imo & Germanorum, q Geſſatæ Polybio) Virdumarum, & tertia po Romulum Feretrio Ioui arma ſuſpendit. *Floru Virg. 6 Aeneid.* Tunc Mediolanum Inſubru caput & Comum cum tota Inſubria Roman ceſsit.

Bellum Iſtricum multo Romanorum ſangu ne à *Cornelio Minucióque* Coſſ. confectum. *Or*

d CONTRA hunc Sel. Ceraunus deinde A tiochus Magnus Syriam recuperarunt ſed cu Philopator certamen reparaſſet iuxta opp dum Raphan in finibus Ægypti, Antiochu omnem amiſit exercitum, & per deſerta fugi penè captus eſt. Hinc cum Syria deceſſiſſet, a extremum pactionibus quibuſdam pugna fin ta eſt.

Indigna multa commiſit in religionem. *Mach.*

In hippodromo Alexandriæ Iudæos efferat elephantis proterēdos expoſuit, cuius hiſtori ſummam perſtringit Ioſeph. li. 2. contra Appi nem, annis ferè 50 ante Machabæos.

Iudæam fraude ſubactam amiſit, Antioch Magno Iudæis fauente, qui multas vrbes ei e puit, Aegyptum etiam aggreſſus.

Patrem, matrem, ſororem, coniugémque e tinxit. Tryphō à luxu & deliciis cognominat eſt. Nauem actuariam 50 ordinum primus co didit. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Ab hoc regum Aegypti & Syriæ bella va Daniel ſub nomine Regis Auſtri & Aquilon prædixit. Nam Iudeæ Aquilonaris eſt Syria, A ſtralis Aegyptus.

Primus è Medicis venit Romam Pelopo nenſis Archagatus Lyſaniæ f. L. Aemilio, M. L uio Coſſ. an. vrbis 535. Tandiu enim Roma m dicis caruit, & nunquam melius habuit. *Plin. l 29. cap. 1.* centum annis amplius poſt Alexan Magnum.

Strabo quiſpiam peruidebat aliquid è 1 millibus paſſuum. Vt è Lilybæo Siciliæ pr montorio exeuntem claſſem Carthaginis p tu, indicato etiam nauium numero. *Plin.*

Cremona in Italia conditur. *Tacit. lib. 19.*

Philopomenes dux Achæorum à Meſſan captus, occiſus eſt in Sicilia.

Leg

Leges Lycurgi abrogauit ſexcentis circiter annis poſtquam latæ fuiſſent, odio Lacedæmoniorum compellens patriam diſciplinam cum Achaica commutare. Sed aliquanto poſt illi, beneficio populi Romani, relictis inſtitutis Achaicis priſtina ſua repetiuerunt. *Pluta. in Philopomene.*

Achæi duce Philopomene cum Nabide Lacedæmoniorum tyranno bellum gerunt.

Arius rex Lacedæmoniorum, de quo in lib. Mach.

ROMANA *tempore Ptol. Philopatoris ab vrbis* 530 *ad* 545.

L. VETVRIVS, C. Lutatius Coſſ. in Iſtros profecti cum exercitu vſque ad Alpes, citra pugnam multos ſibi adiungunt. *Zonaras*

L. Æmilius Paulus, Pauli illius, qui Perſen debellauit pater, de Illyriis triumphauit. Belli cauſa fuit Demetrius Pharus rex, qui Macedonum rege cõfiſus Illyrica oppida Romanis ſubiecta repetebat. *Polyb. & Iuſt. lib.* 29.

M. Liuium Salinatorem triumphi, & victoriæ participem faciunt Zonaras & Frontinus lib. 4.

Demetrius ad Philippum Macedonum regẽ cõfugit. Pineus rex ſtipendium dare coactus eſt. *Epitoma Liuij* 10.

BELLVM PVNICVM SECVNDVM pro Mamertinis primùm ſociis, deinde pro Saguntinis, auctore Annibale filio Amilcaris, qui priore bello ad Ægates inſulam victus fuerat, C. Lutatio Coſ. Nam is à pueritia Romano odio imbutus, vbi primum per ætatem potuit, animum ad reuocandum bellum, & vlciſcendum patrem adiecit.

Geſtum eſt annis 17 (Tamdiu enim Annibal in Italia cum valido exercitu manſit) & finitum eſt ſub vrbis 550, id eſt, quinquageſimum ſextum poſt primum inchoatum. Cui Macedonicum ſucceſsit.

Annibal à Pœnis in demortui Aſdrubalis locum in Hiſpaniam miſſus, in Olcadum fines irrupit. Altheiam expugnauit. Sequenti anno in Vaccæos ducens Helmandicam & Arbocalam vrbes cepit Carpentanos ad deditionem adduxit. Saguntum intra octo menſes cepit.

Deinde traiecto Ibero Fl. Ilergetes, Barguſios, Anſetanos, & cæteros Hiſpaniæ populos vſque ad Pyreneos montes ſubegit, ac per Galliam ad Alpes in Italiam tranſgreſſus eſt.

Ita ſecundo belli anno P. Cornelium Coſ. ſe ei ex Alpibus deſcendenti opponentem ad Ticinum. T Sempronium iam ex Sicilia reuerſum ad Trebiam acie fudit. *Polybius paulo ſecus ac Liuius.*

Tertio C. Flaminium, qui ſe ipſi primo verè è Gallia Ciſalpina in Hetruriam tranſgreſſo, poſt Appeninum ſuperatum, oculũ etiã frigoribus amiſſum, ad lacum Traſimenũ obtulerat, cum toto exercitu occidit. Ad quam cladẽ cum paucis poſt diebus, 4 equitũ millium duce C. Cen-

An. ante Chriſtum natum.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
199		Romæ Coſſ.	3890
	530	*L. Veturio Philone. C. Lutatio Catulo.*	
	531	*M. Liuio Salinatore, L. Aemilio Paulo.*	
	532	*P. Cornelio Scipione, T. Sempronio Longo.*	
		Secundum Bellum Punicum, *pro Mamertinis, & Sanguntinis.*	
	533	*Cn. Seruilio Gemino, C. Flaminio 2. eóque occiſo M. Atilio.*	
	534	*T. Terẽtio Varrone, L. Aemilio Paulo 2.*	
183			3905

tenio

An. ante Christum natum.	*Anni vrbis condita.*	Romæ Coſſ.	*Anni mundi.*
199			3890
	530	*L. Veturio Philone, C. Lutatio Catulo.*	
	531	*M. Liuio Salinatore, L. Æmilio Paulo.*	
	532	*P. Cornelio Scipione, T. Sempronio Longo, quando ſuſceptum eſt* Secundum bellum Punicum, *pro Mamertinis & Saguntinis.*	
	533	*Cn. Seruilio Gemino, C. Flaminio 2, eóque occiſo, M. Atilio.*	
		T. Terentio Varrone, S. Æmilio Paulo 2.	
183	534		3905

tenio clades acceſſiſſet, magno terrore Vrbs ad dictatorem dicendum confugit. Nempe Qu. Fabium Max. qui haud procul Apulia caſtra facit. Eo enim iã Annibal ex Hetruria per Vmbriam, & Picenum, Marſis inde ac Pelignis vaſtatis conceſſerat.

Inde in Samnium mouit, atque aliquot oppidis captis, ſpe Capuæ recipiendæ oblata, Caſilinum venit. Agrum ſociorum in conſpectu Fabij, qui per iuga montis Maſſici eum perſequebatur, exuſſit. Fabij exercitum ſarmentis ad cornua boum alligatis incẽſiſque, & bubus per noctem immiſſis perturbauit, per Calliculæ iugum agmen traduxit, atque in Pelignos populabundus rediit.

Inde retrò Apuliam vſque ad Gerunium, donec à Cn. Seruilio & M. Atilio Regulo exemplo Fabij cunctante cibi inopia preſſus eſt, ad quam depellendam ad loca Apuliæ calidiora & maturiora meſsibus mouit.

Vbi prope Cannas quarto belli anno L. Paulum Coſſ. cum Romanorum 40 millibus, ſenatoribus 80, conſularibus, prætoriis & ædilitiis plurimis occidit. Terentio Varrone altero Coſ. cum 50. tãtum equitibus Venuſiam profugiente, cæteros cepit, vt iam propter deſperationem de relinquenda Italia multi nobiles conſilium inirent, niſi P. Scipio Tribunus Mil. Stricto ſuper capita deliberantium ferro, ſe pro hoſte habiturum eum, qui id ſentiret, iuraſſet, *Polybius, Liuius, Florus.*

Poſt hanc Cannenſem cladẽ defectione accepit Attellanos, Calatinos, Hirpinos, Apulorũ partem, & Samnitum, Brutios omnes, Lucanos, Surrentinos, Græcorum omnem ferme oram, Tarentinos, Metapontinos, Crotonienſes, Locros, Ciſalpinóſque omnes Gallos.

Inde ex Apulia in Samnium profectus Coſſam deditione cõſequitur. Pòſt Neapoli fruſtra tentata, Capuæ receptus eſt. Deinde in agrum Nolanum exercitum traduxit. Pòſt Nuceriam ſe ob famem dedentem incendit. Ad Nolam reuerſus, quam Marcellus tenebat, tum primum à Romanis fugatus eſt. Itaque ſpe potiundæ, Nolæ adempta, Acerras contendit, direptáſque cremauit. Tentato Caſilino in hiberna Capuam conceſsit, miteſcente hyeme Caſilinum expugnauit.

Quinto an. à Philippo Macedonum rege legatos de iungenda belli ſocietate excepit. Deinde ad oppugnandas Cumas tendit, Inde Nolam, vbi duobus præliis à Marcello victus, fugatus eſt ad Apuliæ hyberna circa Arpos. Hierone Syracuſano in Sicilia mortuo, cum Hieronymo eius nepote fœdus facit.

6. Pugnat varia victoria cum Marcello & Fabio Coſſ. Tum Marcellus Syracuſas oppugnauit à Ro. amicitia alienatas & cũ tota Sicilia ad Pœnos inclinatas. Ne eas caperet vnius Archimedis induſtria prohibuit. Tertio anno tamen pòſt cepit. Qua victoria Sicilia tota in poteſtatẽ pop. Rom. venit atque prouincia facta eſt. *Velleius.*

7. In agro Tarentino æſtatem conſumpſit ſpe potiundæ Tarẽtinorum vrbis per proditionem. Nam præter arcem Tarentini iuuenes, qui ſe noctu venatum ire ſimularãt, eam prodiderunt.

8. Ad Capuam à Romanis oppugnatam æquo marte pugnat, cõtra Pulchrum & Flaccum Coſſ. M. Centenium Penulam delet. Fuluium Flacci fratrem fugat & caſtris exuit.

Nono, cùm Romanos allicere ad pugnã, nec per caſtra eorũ perrũpere ad Capuã poſſe ſenſit caput belli Romam petendi conſilium cepit, atque ad tertium ab Vrbe lapidem ſuper Anienem caſtra poſuit. Et cũ per triduum exercitus vtrinque aciem direxiſſent, certamen tempeſtas diremit. Nam cum ad caſtra rediiſſent ſerenitas erat. Itaque in Lucanos, atque inde Rhegiũ contendit.

Decimo Fuluium Centumaliũ proconſulem in Apulia cecîdit. Sed Marcellus cum eodem ad Numiſtronem bene pugnauit, etſi prœliis magis tumultuoſis, quàm magnis.

Vndecimo ad Canuſium priore prælio Marcellum ſuperauit, poſteriore inferior fuit. Itaque in Brutios abiit. Túmque Tarentum Q. Fabius Coſ. arte punica recepit.

Duodecimo Marcellũ inſidiis circumuentum in campania occidit. Quinctium alterum Coſ. ſaucium fudit, qui poſtea ex vulnere mortuus eſt.

Tum Galba procõſul aduerſus Philippum & Achæos rem regebat. *Liuius.*

Nam eodem tempore per Romanos in 4. locis pugnabatur, in Italia contra Annibalem, vbi variæ hæ vices, donec Annibal anno 17. rediit, poſtquam venerat. In Macedonia contra Philippum. In Sardinia contra Sardos & Aſdrubalem Carthaginenſium ducem, vbi vicit Mallius, captiuis & Aſdrubale Romam abductis. In Hiſpania contra alterum Aſdrubalem Annibalis fratrem, qui tandem à Romanis victus totam Hiſpaniam perdidit.

Tredecimo in extremum Italiæ angulũ Brutios receſſit, dolore perculſus ex nece Aſdrubalis fratris, quem Cl. Nero & M. Salinator properantem ad ſe cum maximis copiis ex Hiſpania ad Senam oppidum deleuerant, capite eius ante hoſtium ſtationes proiecto. Adde paulò pòſt Romanum terra marique victorem fuiſſe.

Quarto decimo nece fratris mœſtus quieuit, ſed neque à Romanis Coſſ. laceſſitus eſt.

Quindecimo à Scipione Coſ. fugatus eſt, amiſſis Locris. Tum Carmine in libris Sibyllinis in[illegible]ntum pelli Italia hoſtem alienigenam poſſe, ſi mater Idæa deportata Romã eſſet, legati, qui eam deportarent, in Phrygiã miſſi ſunt. *Liu. App.* In ſequenti anno [illegible] tradita eſt per Attalum regem Aſiæ: Lapis erat, quem matrem Deûm incolæ vocabant. Ludi Megalenſes ei inſtituti.

Decimo ſexto Scipione in Africã cùm exercitu tranſlato, P. Sempronium Coſ. die primo repulit, poſtero fuſus fugatúſque eſt, amiſſis quatuor armatorum millibus.

An. ante Chriſtũ natum.	*Anni vrbis cõdita.*		*Anni mundi.*
199			3890
	535	*L. Poſtumio Albino* 3, eóque occiſo M. Claudio Marcello 2, cui poſt abdicationem ſucceſſit, Q. Fabius Max. 3, T. *Sempronio Graccho.*	
	536	*Q. Fabio Max.* 4, *M. Claudio Marcello* 3.	
	537	*Q. Fabio Max. Verrucoſi F.* T *Sempronio Graccho* 2.	
	538	*Appio Claudio Pulchro, Q. Fuluio Flacco* 3.	
	539	P. *Sulpicio Galba, Cn. Fuluio Centumalo.*	
			3905
183			

An. ante Chriſtum natum.	Anni vrbis condita.		Anni mundi.
199			3890
	540	*M.Valerio Leuino* 2. *M. Claudio Marcello* 4.	
	541	*Qu.Fabio Max.*5.*Qu.Flauio Flacco* 4.	
	542	*M.Claudio Marcello*,5.*T. Quinctio Criſpino*, Duodecimo anno belli Punici ab Annibale occiſis.	
	543	*C.Claudio Nerone*, *M. Liuio Salinatore* 2.	
	544	*Qu. Cecilio Metello*, *L. Veturio Philone.*	
	485	*P. Cornelio Scipione*, qui poſtea Africanus dictus eſt, *P. Licinio Craſſo Diuite.*	
185			3905

Decimo ſeptimo reuocatur in Africam,quod Scipio Syphacis Numidarum regis caſtra, qui accepta in matrimonium Aſdrubalis filia amicitiæ Scipionis renunciarat incendiſſet, eáque cum Aſdrubalis caſtris vna die deleuiſſet, cæſis aut hauſtis flamma 40 hominum millibus, captis ſex.Eos iterum in magnis campis reparato exercitu fudiſſet,indéque ciuitates circa omnes partim vi,partim metu ſubigeret, à Maſſiniſſa adiutus. Sicque Annibal gemens dolenſque in Africam reuertit.

Decimo octauo tentata per colloquium cum Scipione pace,nec impetrata, prælio extremo ab eo in Africa victus eſt. Poſt etiam Vermina Syphacis filius. Petentibus denique pacem Carthaginenſibus,Scipio conditiones dixit, ac Romam eorum legatos ad Senatum miſit. *Polyb.Liu.App.*

Anno ſequenti Cornelio Lentulo, P. Ælio Peto Coſſ.pax data.

Annibal tandem apud Pruſiam Bithiniæ regem. cum à Romanis repoſceretur veneno ſe necauit

Poſt hoc Punicum Romani intra 53 annos terra maríque potentiſſimi euaſerunt,multis regnis prouinciiſque incredibili fœlicitate ſubactis.Nam vnico conflictu Philippus pulſus fuit è Macedonia.Vnica Antiochus Mag. Aſia ceſſit. Vnica clade Carthaginenſes Lybiam amiſerunt *Polyb.*

Q. Fabius Max.quinquies Conſul fuit. Primo conſulatu Ligures quorum caput Genua, ſubegit. Tertio & quarto Annibalē mora fregit,exercitui Minutiano ab Annibale profligato ſubuenit,Pater inde appellatus.Quinto Tarentum cepit ac triumphauit.

Interea res in Hiſpania contra Pænos proſpere à Scipionibus geſtæ,tandémque Syphax Numidarum rex ad amicitiam popul. Rom. traductus eſt.Niſi quòd anno octauo quàm in Hiſpaniam veniſſent,ab Aſdrubale propè cum toto exercitu cæſi ſunt,amiſſa ferè Hiſpania.

Cúmque deinceps poſt duos occiſos Scipiones,omnes imperium recuſarent,Pub.Scipio filius accepturum ſe dixit.Itaque eò extra ordinē pro Conſule miſſus eſt.Vbi & noua Carthagine vna die expugnata rem bene geſſit.

Deinde per M.Silanum,Annonem in locum Aſdrubalis miſſum,viuum cepit.Magonem fugauit. Cum Syphace Maſſylorum rege fœdus firmauit.Cum Maſſiniſſa Maſeſulorum rege & Gaditanis ſocietatem iniit. Quibus victoriis Hiſpania prima continentis prouincia facta eſt, *Liuius lib.*28.*Rufus.*

Archimedes mortalium ingenioſiſſimus machinis arte Geometrica excogitatis Syracuſas contra Romanos defendit. Collectis multorum obſeruationibus,qui Aſtronomiæ diuerſas partes & rationes notauerant, Sphæram compoſuit.

Tunc Vulcani inſula,quæ ante non fuerat,repente mari edita, cum miraculo omnium vſque hodie manet,*Oroſ.lib* 4.*c.*19.

e M.Lepidum in Ægyptum Romani miſerunt, qui tutorio nomine regnum pupilli Epiphanis adminiſtraret.quod facta pactione inter ſe diuiſiſſe dicebantur Philippus rex Maced.& Antiochus Syriæ. Quatuor enim dũtaxat annorum erat.

Contra Antiochum Magnum pugnantibus ducibus regis Ægypti Iudæa in medio poſita, in contraria ſtudia ſcindebatur,aliis Ptolomæo, aliis Antiocho fauentibus.

Antiochus Magnus Iudæam capit, & cognita Iudæorum erga ſe voluntate,magnis eos muneribus donat & per epiſtolas laudat, tandem pace inita Epiphani Cleopatram filiam locat, data dotis nomine Phœnicia, Samaria, Iudæa. Cœloſyriam aliqui addunt.

Ioſephus Oniæ pontificis nepos 22, annis tributa illarum prouinciarum diſpenſauit,Ptol. Epiphanis iuſſu.*Ioſ.li.12.Ant.c.*4.

Cato maior orator ſeptem originum libros ſcribit.Conſul anno 152.ante Ciceronem.Nondum Græcia ſuas literas Romanis dederat, *Plin. lib.29.cap.*1.

Ennius poëta,qui & ſoluta oratione ſacram hiſtoriam de geſtis Iouis & cæterorum deorum ſcripſit,& de Euhemero in Latinum vertit,quã & Lactantius,Euſebius,Aug.Varro lib.1. de ruſtica,Cic.1.de natura deorum citant. Sexageſimo ſeptimo ætatis anno duodecimam annalem ſcripſit ſub vrbis an.580,*Gell.lib.17.cap.vlt.*

Nænius,Portius Licinius,Plautus poëtæ.

Panætius Africani minoris præceptor,Poſſidonius Panætij diſcipulus.

Theombrotus medicus.

Corbis & Orna de Hiſpaniæ regno mutuis certant vulneribus.

Metrodorus Philoſophus artis memoriæ primus auctor' (*Poſt Simonidem.*)

Scipio minor Afric. Panætiũ Polybiúmque domi militiæque ſecum habuit.*Velleius,lib.*1.

Pampatius rex tertius Parthoram ad Euphratem vſque regnum propagat.

Maſiniſſa rex Numidarum poſt Syphacem. quem Cirtha oppido & integro regnó Syphacis,facta cum Pœnis pace,Scipio donauit.

Cyrene multitudine Iudæorum repletur. Deo per terras eos diſpergente, vt aditum pararet futuræ apoſtolorumlegationi.

Hiera inſula admiratione nauigantium è profundo, cum aquis calidis de repente emergit, Vulcani inſula in Sicilia.

In Accio circáque (Nam ante hunc omnia Romæ erant aſpera)Romana tragœdia, dulcéſque Latini leporis facetiæ per Cæcilium,Terentium,Afranium,ſub pari ætate nituerunt.Hiſtoria per Catonem& quoſdam veteres & obſcuros At eloquentia multò pòſt per Tullium,æqualéſque.*Velleius lib.*1.

Inſubres Boij, à quibus Ticinum conditum eſt.Cremonam & Placentiam vaſtantes, tandem à Rom.oppreſſi ſunt.

An. ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cõdita.*		*Anni mundi.*
183	546 *1.Mac. 10 & 11.*	5 e PTOL. EPIPHANES an.24.	3905
159	596		3924
		Onia Pontifice.	
		Antiocho Magno & Seleucho Philopatore Syriæ regibus.	
		Philippo Macedoniæ rege penultimo.	
		Mithridate,Pampatio ſiue Pharnace,an. 12. Phraarte. an.12.Parthorum regibus.	
		Romæ Coſſ.	
	546	*M.Cornelio Cethego,P. Sempronio Tuditano.*	
	547	*Cn.Seruilio Cæpione,C.Seruilio.*	
	548	*T.Claudio Nerone, M. Seruilio Pulice Gemino.*	
	549	*Cn.Cornelio Lentulo.P.Aelio Pæto* ſub quibus finitum eſt bellum 2.Punicum.	
	550	*P.Sulpitio Galba.C.Aurelio Cotta.*	
	551	Bellum Macedonicum, *pro Athenienſibus.*	
	552	*L. Cornelio Lentulo, P. Villio Tappulo.*	

An. ante Chriſtum natum.	*Anni urbis conditæ.*		*Anni mundi.*
183			3905
	552	*T. Quinctio Flaminio. Sex. Aelio Pæto Cato.*	
	553	*C. Cornelio Cethego, Qu. Minucio Rufo.*	
	554	*L. Furio Purpureo, M. Claudio Marcello.*	
	555	*M. Porcio Catone, L. Valerio Flacco.*	
	556	*P. Cornelio Scipione Africano 2, T. Sempronio Longo.*	
	557	*L. Cornelio Merula, Qu. Minucio Thermo.*	
	558	*L. Quinctio Flaminio, Cn. Domicio Ahenabarbo.*	
		Bellum Aſiaticum.	
	559	*M. Acilio Glabrione, Cornelio Scipione Naſica.*	
	560	*L. Cornelio Scipione Naſica, C. Lælio.*	
	561	*Cn. Manlio Vulſone, M. Fuluio Nobiliore.*	
	562	*C. Liuio Salinatore, M. Valerio Meſſala.*	
	563	*M. Aemilio Lepido, C. Flaminio.*	
	564	*Sp. Poſtumio Albino, Qu. Marcio Philippo.*	
159			3924

ROMANA *rege Pt. Epiphane ab Vrbis 546 ad 569.*

P.Cor.Scipio primus nomine victæ à ſe gentis eſt nobilitatus, Africanúſque appellatus. *Liuius Florus.*

Nam Lybiæ pars illa, in qua Carthago erat iam tum Africa præcipuè dici cœpta. *Zonaras,*

Ei de Pœnis, Annibale, Syphace rege triumphus decretus. *Liuius.lib.*38.

Bellum Philipicum ſiue Macedonicum primum cœptum quidem decem fermè annis ante ſed triennio prius depoſitum, Ætolis & bell & pacis auctoribus, Deinde à Roman. vacuis iam pace punica ſerio ſuſceptum, precibus Atheni enſium. Item quia Philippus Annibalem iuuera *Liuius, Florus.*

Quarto pòſt anno pax Philippó, & liberta Græcię data.

M.Cato ex nouo homine factus Conſul N ſe virtute, non genere Populo Rom. commen dauit. *Cic.in verrem.*

Annibal ſexto anno poſt pacem Pœnis d tam fruſtra in Africa bellum moliens metu Ro manorum, qui legatos ad Carthaginenſium S natum de eo miſerant, profugus ad Antiochu regem Syrię ſe contulit, bellum contra Roma nos parantem.

Quinctius Flaminius Mabidi Lacędemonio rum, tyranno Græcorum voluntate, arma intu lit. Deinde pacem dedit, Argis liberatis. *Poly* Nam bellum Macedonicum abſoluerat.

Ludis Megalenſibus primum ante popu conſeſſum Senatui locum dedit P. Africanus ite rum Conſul. Nam antea promiſcuus Senatui populo ſpectandorum Ludorum locus erat. *V li.4.ca.de Inſtitutis.*

Bellum Antiochenum contra Anthiochu Mag. Syriacum & Aſiaticum dictum pro ſo ciis Græcis & Ætolicum, quia Ætoli Tho eorum principe auctore ſectam regis ſequeban tur.

Cœptum à L. Æmilio Regillo, confectum L. Scipione apud Sypilum montem ad Magn ſiam, qui ne cognomine fratri Africano ced ret, Aſiaticum ſe appellari voluit.

Hinc Antiochus Europa abſtinuit, Aſia om ni, quæ cis taurum eſt, ceſſit Eumeni Perga ni regi: 400 talentis præterea ſolutis. Lycia Cariámque vſque ad Mæandrum amnem Rh diis attribuit.

Cæteras omnes ciuitates Attali olim ſtipen diarias eidem Eumenicum Phrygia vtraque Myſia reſtituit, quæ ſibi vectigales fuiſſent, lib ras atque immunes reliquit.

Q.Fabius Labeo prætor ex Creta triumphau

Fuluius nobilior de ætolis & de Cephaleni Muſarum ſimulachris, quæ Zeuxis Figulin opere fecerat eſt, Ambracio tranſlatis. *Pli lib.*33.

Manlius Volſo de Gallis Aſiaticis.i. Gallogr cis, Piſidis, Toliſtobogiis. Tectoſagis, Trocmi qui Brenno duce in Aſiā tranſierāt. *Ruf. Pli.li.*

Sic luxuriam Aſiaticam Romam in triumpho duxit. *Plin. & Liuius.*

Hoc bello leges quædam regulis Gallorum dictæ, quibus pacem cum Eumene rege ſeruarent, & vt agrorum ſuorum finibus ſe continerent, *Liuius.*

Populus Rom. ſtipem ſpargere cœpit Sp. Poſtumo. Q. Marcio Coſſ. Tanta abundantia pecuniæ erat, vt eam conferret L. Scipioni, ex qua is ludos fecit. *Plin. lib. 33. cap.* 10.

Iiſdem Coſſ. clandeſtinæ coniurationes, in ſacris Bacchanalibus factæ, deteguntur. & ſupplicium de earum ſociis ſumitur.

566 Cato cenſor erat. Tunc mortuus eſt Plautus, anno vno poſt Scipionem Africanum maiorem. *Cic. in Bruto.*

Anno ſequenti Annibal.

M. Marcellus Coſ. Gallos Tranſalpinos, qui in Italiam tranſgreſſi oppidum in Aquileienſi agro ædificabant prouincia exegit, &. Iſtricum bellum moliri cœpit.

ſ PHILOMETOR ſub tutela populi Romani contra impium Antiochum Epiphanem, auunculum, qui eius regno prætextu conſanguinitatis (erat enim ex matre auunculus) inſidiabatur.

Poſt biennium rurſus contra eum Ant. Epiphanes exercitum congregauit & venit Alexādriā ſed iuſſu Senatus Populique Romani recedere coactus eſt. C. Popilio legato virga eum circumſcribente, ac ſubito reſpōſum, quod differebat, extorquente.

Matrem ſuam interfecit, quare per antiphraſim Philometor. i. amator matris. Præ gaudio in victoria expirauit.

Ariſtarcho Grammatico tradidit ſuū filium Euergetem inſtituendum. *Suidas.*

Eo præſente inſignis quæſtio tractata de vera Eccleſia inter Iudæos & Samaritanos. *Ioſeph. lib. 13. cap. 6.*

Fauit Iudæis contra Anti. Epiphanem, contra quem de multis Syriæ locis decertabat, Onia Iudæorum pontifice. Fauit & literatis.

Huic charus erat Hyrcanus Ioſephi Iudeæ ducis f. Quod æmulati fratres eius ſeditione mota, magnarum calamitatum toti genti cauſa extiterunt.

Philometoris hortatu Ariſtobulus. inſignis Hebræorum philoſophus in Moſem commentarios edit. Ad eundem, librū de membris Dei ſcripſit, Fuit regis præceptor. Ad quem extat Senatus Hieroſolymitani epiſtola. 2. *Mach.* 1.

Hiſtoria Machabæorum hoc tempore. Nam regno Macedonum deficiente, cæpit regnum Iudæorum.

Eraſiſtratus medicus. Leptinus Mathematicus.

Crates, non ille Thebanus, ſed Stoicus Polemonis ſucceſſor, qui Homericus dictus eſt, quòd more Philoſophorum illius cui occuparetur circa Grammatica & poëtica Homeri.

Contra Perſeum Philippi filium Cephiſodorus Athenienſis à Romanis auxilia impe-

An. ante Chriſti natum.	*Anni urbis cōditæ.*		*Anni mundi.*
199			3924
	565	*Appio Claudio Pulchro, M. Sempronio Tuditano.*	
	566	*P. Claudio Pulchro, L. Porcio Licino.*	
	567	*Qu. Fabio Labeone, M. Claudio Marcello.*	
		Bellum Iſtricum.	
	568	*L. Aemillo Paulo, Cn. Bæbio Tamphilo.*	
	569	*P. Cornelio Cethego, M. Bæbio Tamphilo.*	
		6	
	570 *1. Mach. 10.*	ſ PTOL. PHILOMETOR, an. 25.	3924
	595		3948
		Onia, Iaſone, Menelao, Lyſimacho, Iuda & Ionatha Machabæis Pontificibus.	
		Seleuco Philopatore, Ant. Epiphane; Ant. Eupatore Demet. Sotere. Syriæ regi.	
		Philippo, deinde Perſeo, an. 10, vltimis Macedoniæ regibus.	
		Pharnace, denique Mithridate 2, an. 32, Parthorum regibus	3948
134			
	526		

An. ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cōditæ.*	Romæ Coſſ.	*Anni mundi.*
199			3939
	570	*A. Poſtumio Albino, C. Calpurnio Piſone, eóque mortuo, Q. Fuluio Flacco.*	
	571	*L. Manlio Acidino, Qu. Fuluio Flacco.*	
	572	*M. Iunio Bruto, A. Mālio Vulſone.*	
	573	*C. Claudio Pulchro, T. Sempronio Graccho.*	
	574	*Cn. Cornelio Scipione Hiſpalo, Qu. Petilino Spurino, C. Valerio Læuino in eius demortui locum ſuffecto.*	
	575	*P. Mucio Scæuola, M. Aemilio Lepido 2.*	
			3964

pertrauit, cum parua ſuorum manu in Italiā traiiciens. Romani autem exercitu & imperatore miſſo Macedonum vires adeo fregerunt, vt non multo pòſt Perſeum Philippi f. captiuum etiam Romam pertraxerint. *Pauſan. lib.*

R. Iodan, R. Ibba, R. Iohai, quorum fragmenta etiam nunc extant.

Erant tunc in Hieruſalem filij Belial introducentes ritus gentium, &c. *1. Mach. 1.*

Gens Baſternarum Iſtrum tranſire volens, frigore glaciatum, ſubmerſa eſt paucis euadentibus. *Eutrop. lib.* 4.

Arianates rex Thracum amicitiam Romanorum conſequitur.

Manſiniſſa 92 anno ætatis Carthaginenſes vincit. *Flor. lib.* 48.

Moriens Scipioni minori Afric. curam filiorum commiſit (qui proinde inter filios eius regnum diuiſit,) Africæ interiora, itémque Numidiam adhuc incultā, fructibus frugibúſque inanem, cultura fructuoſiſſimam reddit, paulo antè bellum 3. Punicum, *Suidas.*

RONANA *rege Ptol. Philometore ab vrbis 570 ad 595.*

SÆPIVS triumphatum per varios ex Hiſpaniis. Nam Celtiberi quauis occaſione bellum renouabant: Item Vaccæi & Luſitani.

Gracchuris oppidum illic ædificatum in monumentum Victoriæ Sempronij Gracchi.

Claud. Pulcher Coſ. vno anno duas pacat prouincias Iſtriam & Liguriam. Vnde de duabus ſimul gentibus triumphauit.

Sardos, qui defecerant Semp. Gracchus ſubegit, atque inde tantum captiuorum abduxit, vt longa venditione res in prouerbium abierit, Sardi vænales.

Vrbes 573 Numæ libri reperti exuſti ſunt.

Cenſor Fuluius ex Iunonis Laciniæ templo marmoreas tegulas cum abſtuliſſet, ad tegendam Fortunæ equeſtris ædem & mente captus eſt, & amiſſis duobus filiis in Illyrico militantibus ſummo animi mœrore conſumptus eſt. *Liuius. lib.* 42.

L. Poſtumio, M. Lænate Coſſ. Floralia inſtituta. *Ouid. Faſt.* 5.

Huc vſque plebeij Conſules cum patriciis. Sequēti anno primum ex plebe ambo facti ſunt C. Popilius Lænas, P. Aelius Ligur.

Itaque poſthac Patricij Conſules ambo nunquam erunt, Plebeij ambo ſæpe, Plebeius & Patricius ſæpiſſimè.

Cicereius ex Corſica in monte Albano, ſine publica authoritate triumphat.

Perſes Philippi Macedonum Regis ex concubina filius, ciuitates Græciæ aduerſus Romanos ſollicitat. Abrupolim regno expellit. Artetarum interficit. Auxilium Byzanthiis aduerſus fœdus fert. Dolopiæ bellum facit. Theſſaliam & Doridem peruadit. Legatos Romanos ad res repetendas & renunciandam ipſi amicitiam triduo regni ſui finibus excedere iubet.

Hinc bellum Perſicum, ſiue Macedonicum ſecundum à P. Licinio Craſſo cœptum, quarto pòſt anno à L. Aemilio Paulo, apud Pidnam confectum.

Tum enim Rex ab amicis deſertus, poſtea apud templum Samothracum à Gn. Octauio claſsis præfecto captus eſt, & in triumphum ſeruatus.

Macedonia ſic in populi Romani prouinciam vertitur.

Palma bis enata in Capitolio bello Perſei victoriam triumphòſque portendit. *Plin. lib.* 17. *Zonaras.*

Paulus Aemilius totam Græciam circumiuit. Græcos & Macedonas liberos eſſe iuſsit, habentes vrbes eaſdem, agroſque, vtentes Legibus ſuis, creantes magiſtratus, tributum dimidium eius, quod pependiſſent regibus, populo Romano pendentes. Leges Macedoniæ dans, vt non hoſtibus victis ſed ſociis bene meritis dare videretur.

Triumphat per triduum. Primo enim die ſigna tabulæque, ſecundo arma pecuniæque, tertio captiui ipſéque rex ante eius currum cum Alexandro & Philippo filiis tranſuecti.

Tanta vis pecuniæ à Paulo illata eſt, vt ciues vſque ad Hircium & Panſam Coſſ. tributum nullum contulerint. *Plutar. in Paulo.*

Cuius tanta abſtinentia fuit, vt cum ex Macedonia & Hiſpania maximas opes retuliſſet, vix ex auctione bonorum eius redactum ſit, vnde Dos vxori eius redderetur. *Epit. Liuij* 46.

Perſeus rex cum Alexandro filio Albam in cuſtodiam ducitur. Gentius autem Illyriorum rex, de quo, L. Auitus Gallus eodem tempore triumphauit, cum coniuge & liberis Spoletum.

Cæteri captiui in carcerem coniecti. *Appianus in Illyrica.*

Illyrium in prouinciæ formam redactum. *Iornandes.*

In Annalibus inuenimus P. Licinio Craſſo, C. Caſsio Longino Coſſ. Caſsini puerum factum ex virgine ſub parentibus. *Gell. lib.* 9, *c.* 4. *Plin. li.* 7.

Biennio poſt obiit Ennius, Q. Marcio Phillippo, Gn. Seruilio Cæpione Coſſ. *Cic. in Bruto, & in Catone.*

Statius Cæcilius Comœdiarum ſcriptor natione Gallus, anno poſt mortem Ennij iuxta Ianiculum ſepelitur.

M. Marcello, C. Sulpitio Coſſ. (de quibus in Titulo Andriæ Terentianæ) Eumenes rex Romam venit qui quia in Perſei bello ſe medium egerat, ne aut hoſtis iudicatus videretur, ſi excluſus eſſet, aut liberatus crimine, ſi admitteretur, lex lata, ne cui regi Romam venire liceret. *Epit. Liuij* 46.

Ex hoc loco hiſtoria Liuiana tota deſideratur. Itaque recurrendum ad Flori Epitomam.

Gn. Octauio & Manlio Torquato Coſſ. peſtilentia faméque ita laboratum, vt ex Sibyllinis populus circa compita ſacelláque operaturus ſederit. *Obſequens.*

Anni ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cōditæ.*		*Anni mundi.*
			3924
159.			
	576	*Sp. Poſtumio Albino, Qu. Mucio Scæuola.*	
	577	*L. Poſtumio Albino, M. Popillio Lænate.*	
	578	*C. Popillio Lænate, P. Ælio Ligure.*	
		Bellum Macedonicum ſecundum.	
	579	*P. Licinio Craſſo. C. Caſſio Longino.*	
	580	*A. Hoſtilio Mācino, A. Atilio Serrano.*	
	581	*Qu. Marcio Philippo 2. Cn. Seruilio Cæpione.*	
	582	*L. Æmilio Paulo 2, C. Licinio Craſſo.*	
134.			3948

An. ante Christum natum.	*Anni urbis cõditæ.*		*Anni mundi.*
199			3939
	583	*Qu. Aelio Pæto, M. Iunio Penno.*	
	584	*M. Claud. Marcello, C. Sulpitio Gallo.*	
	585	*Cn. Octauio, T. Manlio Torquato.*	
	586	*A. Manlio Torquato, Qu. Caſſio Longo.*	
	587	*T. Sempronio, Graccho M. Iuuentio Thalna.*	
	588	*P. Cornelio Scipione Naſica Corculo, C. Marcio Figulo.*	
			3964

Hic eſt Gn. Octauius qui nouus homo primus in eam familiã poſtea viris fortiſſimis refertam attulit conſulatum, ſtatuam habuit in roſtris, domum in palatio præclaram quę vulgo viſeretur, ædificauit. *Cic. 1. Off. & 9. Philip.*

Legatus in Syria ad animos regũ perſpiciendos, liberorúmque populorum, maximéque vt nepotem Antiochi Magni claſſem habere, elephantos alere prohiberet, per Lyſiam tutorem Antiochi pueri in Gymnaſio occiſus eſt. *Obſequens*, vel à Leptine. Lyſia eum poſtea ſepeliente. *Appianus in Syriaca.*

Huc vſque paruerunt Valerij Meſſalæ horologio, è Sicilia Catina capta deportato, annis vndecentum donec Q. Marcius cenſor diligentius ordinatum iuxtà poſuit. *Plin. lib.* 7. cum alterum à climate Siciliæ deſcriptum ad horas Romæ non conueniret. *Cenſorinus.*

Signum etiam concordiæ fecit, ídque in publico collocauit. *Cic. pro Domo.*

Eodem cenſore primus in Italia Carbunculus væniit. *Plin. lib.* 26.

Cæcilius, Accius, & eorum obtrectator Lucilius poëtæ, *Gell. lib.* 17, *c. vlt.*

C. Fannio, Valerio Meſſala Coſſ. M. Pomponio prætori commiſſum, vt curaret, ſi è rep. fidéque ſua videretur, ne Rhetores & Philoſophi Romæ eſſent. *Gell. lib.* 15. *Suetonius de claris Rhetoribus.*

Lex Faunia lata de ſumptibus conuiuiorum, de qua Gell. lib. 2. Macr. lib. 3, Athen lib. 6.

Poſt vndecim annos bellum tertium Punicum *Plin. lib.* 10, *cap.* 5. per quos cum Luguribus, Corſis, Luſitanis vario euentu pugnatum *Epit. Liuij* 46.

Terentius Carthaginenſis, quem Afranius omnibus Comicis præfert, cum tamen ei Volcatius inter Comicos non niſi ſextum locum tribuat, Poſtponátque Cæcilio, Plauto, Næuio, Licinio, Attilio. Mortuus Cn. Cornelio Dolabella, M. Fuluio Coſſ. Vrbis 591.

Scipio Naſica cenſor tum primus aqua diuiſit horas æque noctium ac dierum, ídque horologium ſub tecto dicauit. Tandiu populi Rom. lux indiſcreta fuit. *Plin.* 7. *cap.* 60.

Antea autẽ diem diuidebant veſpera, conticinio, intempeſto, Gallicinio, Lucifero, die, mane, ortu, occaſu, meridie, crepuſculo, crepero, *Seruius. Cenſorin. de die Natali, cap.* 19.

Porticus in Capitolio fecit. *Velleius.*

Sequentibus Coſſ. tandem bellũ Liguſticum, octogeſimum poſt annum confectum à Fuluio Proconſ. vt iis qui publicè iter facerent, via ad ſtadia 12 lata pateret. Nam antea Ligures iter in Hiſpaniam impediebant, ac terra maríque latrocinia latiſſimè exercebant. Poſt autẽ paulò alio bello in prouinciam redacti ſunt. *Florus & ſtrabo lib.* 4. nempe à Qu. Opimio Coſ. nam in poſterum videntur quieuiſſe.

Auri in ærario Pop. Ro. ſeptẽ an. ante bellũ tertium Punicum pondo 27. argenti nonaginta duo millia, & extra numerũ 375 millia. *Pli. li.* 33.

P. Scipione M. Marcello Coſſ. Carneades & Stoicus Diogenes ad Senatum publici negotij cauſa venerunt. *Cic. in Lucullo.* Critolaum Peripateticum addunt alij.

Ante ætatem Lælij & Scipionis nulli apud Romanos nominantur ſapientes, cum Diogenes Stoicus & Carneades academicus Romam legati ab Athenienſibus miſſi ſunt. *Idem 4. Tuſculan.*

Sero ergo admodum, nec niſi ſub Vrbis 600 Roma literas & diſciplinas ſiue ſapientiam attigit.

Scipio hic Naſica Coſ. Dalmatas domuit, *Epit.* 46. & illyrios, vrbibus captis & captiuis venditis. *Zonaras.*

g Evergetes filiis & ciuibus Alexandrinis interfectis omnia luctu complet.

Quis tum Romanæ Reipub. ſtatus eſſet, egregiè deſcribitur. 1. *Machab.* 8.

L. Cæcilio Metello, T. Q. Flaminio Coſſ. Carthago iuſſu ſenatus reparata eſt, 22. annis poſt euerſionem & ciuium Romanorum familiis repleta. *Oroſ. lib. 6. cap.* 11. Vnde & deinceps illic Latinè locuti ſunt, donec ſub annum Chriſti 700 à Saracenis & Arabibus caperetur.

Daphnis Grammaticus ſeruus tribus millibus & ſeptingentis ſeſtertiis venditur à Gn. Piſaurenſe.

Pacuuius Brūduſius Ennij ex filia nepos tragicus, Ariſtarchus grāmaticus (alter ab Homerico) huius regis præceptor.

Hipparcus Aſtrologus & Mathem. annis 265 Ptolomæo antiquior. *Ptol. Septima Almageſti.*

Veterum Aſtronomiam, poſt Eratoſthenem, quem videre ipſe potuit, correxit, & eius addita multa reſerauit, excogitatis multis inſtrumentis.

Hic primum apud probatos hiſtoricos abhorrentes à Germanorum fabulis Bituitum reperio Aruernorum Reg. qui anno vrbis 627 à Domitio & Fabio victus triumphatúſque fuit.

Aruernorum enim principatus primus quondam Gallis fuit (*Cæſar. lib. 1. bell. Gall.*) Vnde & eum extendit Strabo (*libr.* 4.) ad Narbonenſium Maſſilienſiúmque fines, Pyreneos montes, Oceanum & Rhenum. Id oſtendunt Bituiti eorum regis cruenta duo prælia, de quibus ibidem Strabo & Liuius lib. 61. Alterum contra Domitium ad Sulgæ & Rhodani, alterum contra Fabium ad Tiſaræ confluentem. Poſtea exactis Aruernorum regibus ciuitas & Reſp. libera ad Cæſaris tempora permanſit, & Plinij adhuc ætate inter liberas Celtarum ciuitates conſtituitur. Quam omnium temporum gloriam & dignitatem ſupra vniuerſam Galliam retinuiſſe ad ſexcenteſimum Chriſti annum Gregorij Turonenſis & Sidonij Apollinaris ſcripta demonſtrant.

Romana *Euergete 2. Rege ab Vrbis 596. ad 616.*

Galli Inalpini & Luſitani Romanos per arma vexant. *Obſequens.*

An. ante Chriſtū natum.	*Anni vrbis cōditæ.*		*Anni mundi.*
159	589	*M. Valerio Meſſala, C. Fannio Strabone.*	3914
	590	*L. Anicio Gallo, M. Cornelio Cethego.*	
	591	*Cn. Cornelio Dolabella, M. Fuluio Nobiliore.*	
	592	*M. Aemilio Lepido, C. Popillio Lanate.*	
	593	*Sex. Iulio Cæſare, L. Aurelio Oreſte.*	
	594	*L. Cornelio Lentulo Lupo, C. Marcio Figulo 2.*	
	595	*P. Corn. Scipione* Naſica, *M. Claudio Marcello 2.*	
134	596	7 g Ptol. Evergetes ſecundus an. 20.	3948
114	*Mac.* 15. 616		3968
		Ionatha pontif. Iudæorum.	

An. ante Chriſtum natum. | *Anni vrbis cõdita.*

199

Alexandro, Demetrio Ant. Sedete & iterum Demetrio per ord. Syriæ reg.

Mithridate 2. Parthorum rege quinto.

Romæ Coſſ.

596 *L. Poſtumio Albino, Qu. Opimio.*

597 *Q. Fuluio* Nobiliore, *T. Annio Luſco* (Epit. Liuij 47)

Celtibericum, & Luſitanicum.

598 *M. Claudio Marcello, L. Valerio Flacco.*

Anni mundi.

Theatra à Maſſala & Caſſio Cenſoribus excogitata ſunt. *Valer. de Inſtitutis*, in quibus populus Romanus ſedens ſpectaret ludos. *Auguſt. lib. 1. de Ciuit.*

3948 Lapideum autem conſtruxerunt (*Oroſius*) à Lupercali in palatium verſus, quod P. Naſica auctore tãquam inutile & nociturum publicis moribus ex S.C. deſtructum eſt populúſque aliquãdiu ſtans ludos ſpectauit. *Epit. Liuij* 48 *App. lib. 1. Velleius lib. 1.*

Palma tempeſtatibus proſtrata, eodem loco ficus enata eſt, M. Meſſalæ & C. Caſſij luſtro, à quo tempore pudicitiam ſubuerſam *Piſo* tradidit. *Plin. lib.* 17.

Bellum Celtibericum per annos 10 geſtum. Numantiæ excidio per P. Africanum minorem finitur, *Strabo. lib.* 3.

Nam cum illis bellum gerebatur vter eſſet, non vter imperaret. *Cic. 1 Offic.*

Hoc anno quingenteſimo nonageſimo ſeptimo V.C. Conſules Cal. Ian. inire cœperunt, cum 528 ad hunc vſque Idibus Martiis iniiſſent, propter ſubitum Celteribiæ motum. *Epitom.* 47. Quæ noſtra eſt & Liuiana ſupputatio, cum alij Q. Fuluij & T. Annij Cõſulatum conferant in V. ſexcenteſimum.

Hic dies deinde ſolennis ineundo conſulatui Rep. ſtante in perpetuum manſit.

Luſitanicum, quod Viriatus auxit. Vnde Viriatinum poſt appellatum per annos quatuordecim geſtum, cæde Viriati per Q. Seruilium Cæpionem proditoriè procurata terminatur.

Eius cauſa extitit S. Galba prætor ob 30 Luſitanorum millia per perfidiam trucidata. *Suet. in Galba. Val. c. de Perfidia.*

598 V.C. turbinis vi in campo columna ante Iouis ædem decuſſa cum ſigno aurato, reſponderunt aruſpices magiſtratuum & Sacerdotum interitum fore, Tum omnes magiſtratus ſe protinus abdicarunt. *Obſequens.*

Albinus qui cum Lucullo Conſul fuit, Græcè ſcripſit hiſtoriam. *Cic. in Bruto.*

M. Marcellus pacatis Celtiberiæ populis & tributo eis impoſito 600 talentûm, Cordubam oppidum condidit. *Strabo lib. 3.*

L. Lucullus Conſul ſucceſſor Vaccæos, Cantabros, & alias adhuc incognitas nationes ſubegit.

Initio belli tertio Punici, poſt mortem Ennij vigeſimo, Pruſias rex Bithiniæ à Nicomede filio, adiuuante Attalo Rege Pergami, occiſus eſt.

Ad quos conciliandos, cum legati Romani iniſſent, quorum vnus caput multis cicatricibus refertum haberet, alter pedibus æger eſſet, tertius ingenio ſocors, Cato dixit illam legationem nec caput, neccor, nec pedes habere. *Appian. Epit.* 50.

3968 TERTIVM BELLVM PVNICVM anno V 601, nempe annis plus minus 50 poſt finitum ſecundum. Durauit an. 4, *Oroſ. lib 4. c. 21. & 22.*

Tunc

Tũc Romanus *Serus iam Græcis admonit acumina Chartis.*

Et poſt punica bella quietus, quærere cœpit,

Quid Sophocles, & Theſpis & Aeſchilus vtile ferrẽt &c.Horat.epiſt.1.Sic Sero admodum diſciplinas & literas Græcas Romani attigerunt.

Hoc bello exciſa eſt Carthago penitus, cum ſtetiſſet, annis ſeptingentis, & ita vniuerſæ excelluiſſet Africæ, vt etiam in Siciliam cæteráſque adiacentes inſulas & in Hiſpaniam regni terminos tetendiſſet.*Oroſ. Pref. lib.7.*

Per decem & ſeptem dies arſit.*Idem.*

Inde Romanum imperium augeri plurimum cœpit per ſequentes annos centum vſque ad Cæſarem.

Ita per annos 150 aut bellum inter Romanos & Carthaginenſes, aut belli præparatio & infida pax fuit.*Velleius lib.1.*

Aſdrubal à Carthaginẽſibus in hoc bello contra Rom.præficitur.Qui non ferrea ſolũ & ænea arma, ſed etiam deſinente alia materia, aurea atque argentea faciunt.

Scipio à Romanis contra Pœnos, qui Pauli Æmylij quidem fuit filius, ſed adoptatus fuerat à L. Cornelio Scipione Africani maioris filio. Vnde & ipſe Africanus minor Æmilius appellatus eſt.

Crudelis fuit, vt è bello etiam Numantino, quod confecit, liquet. Vnde & in Carthaginenſes atq; adeo ſaxa eorum, barbarè ſæuiit, fugitiuos beſtiis dilaniandos obiecit, &c.

Africam prouinciam conſtituit: vt quotannis prætor eo mitteretur Senatus decreto. Ei tributum impoſuit.

In triumpho Argenti quatuor millia quadringenta & ſeptuaginta millia pondo præ ſe tulit. *Plin.lib. 33.*

Bellum Macedonicum tertium mox exoritur cum Andriſco, qui Philippi nomine ſe Perſei regis Maced.filium mentiebatur. & totam Macedoniam aut voluntate incolentium, aut armis occuparat, Thracibus ſibi adiunctis.

Tandem à Byze regulo Thrace Pſeudophilippus proditus pœnas dedit, Nam à Q. Cæcilio Metello (qui proinde Macedonicus) victus captúſque eſt recepta Macedonia. *Epito.49, Velleius lib.1.Eutrop.*

Cato maior Vrbis 605 obiit.*Plin.lib.19.c.1.*

Cum ſeptem annis poſtquam Galli vrbem cepiſſent, Romani deducere colonias incæpiſſent, per totam Italiam intra annos 60 vſque ad Aquileiam & Graniſcum, nunc primum extra Italiam Carthaginem in Africa primam coloniam, deinde Narbonem in Gallia, &c.cõdunt.*Velleius. lib.1.*

M.Portio Catone, Q.Mario Coſſ. Narbonem Colonia deducta eſt. quo anno de Dalmatia triumphatum.

Bellum Achaicum ob legatos Corinthi, Critolao Achæorũ duce dubium an manu, oratione certè violatos, *Flor.Epit.51*, confectũ à L. Mũmio,

Anni ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cõdita.*		*Anni mundi:*
			3948
134			
	599	*L.Licinio Lucullo, A.Poſtumio Albino.*	
	600	*T.Quinctio* Flaminio, *M.Acilio Manio.*	
		Tertium Punicum.	
	601	*L.Marcio Cenſorino, M. Manilio.*	
	602	*Sp.Poſtumio Albino Magno, L.Piſone Cæſonino.*	
	603	*P.Africano Minore Æmiliano, C.Liuio Druſo.*	
		Bellum Achaicum	
	604	Cn.Cornelio *Lentulo, L.Memmio.*	
114			
			3968

qui

An. ante Christum natum.	*Anni vrbis condita.*		*Anni mundi.*
d127			3948
	605	*Qu. Fabio Aemiliano Maximo, L. Hoſtilio Mancino.*	
	606	*Ser. Sulpicio Galba, L. Aurelio. Cotta.*	
	607	*Apio Claudio Pulchro, Qu. Cecilio Metello.*	
	608	*L. Cecilio Metello, Qu. Fabio Maximo Seruiliano.*	
	609	*Cn. Seruilio Cæpione, Qu. Pompeio Aufidio, ſiue Aulo.*	
	610	*Qu. Seruilio Cæpione, C. Lelio Sapiente.*	
	611	*Cn. Piſone, M. Popilio Lanate Capitolino.*	
	612	*P. Scipione Naſica Coreulo, D. Iunio Bruto Gallaco,*	
	613	*M. Aemilio Lepido. C. Hoſtilio Mancino.*	
	614	*P. Purio Philo, Sex. Atilio Serrano.*	
	615	*S. Fuluio Flacco, C. Calpurnio Piſone.*	
		Bellum Seruile prius.	
	616	*P. Africano minore, C. Fuluio Flacco.*	3958

qui proinde Achaicus. *Plutarch. in Mario, Velleius.*

Achaiáque in deditionem accepta Corinthũ vbi legati violati fuerant, item Thebas & Calcidem, quæ auxilio fuerant diruit.

Achæorum duces Critolaus, eo mortuo Diæus & Alcamenes Hic Corinthij cum Ætolis conſpirantes exitium ſibi pepererunt. Hinc æris Corinthij origo, cum incenſa Corintho varia metalla liquefacta confluerent *Iuſt. lib. 34. Florus.*

Græciæ tributum conſtitutum. Concilia eius ſublata. Decretum vt quotannis eo prætor mitteretur, qui non Græciæ, ſed Achaiæ præfectus appellatus eſt.

Hoc etiam bello Epirotæ cum Achiuis, Theſſalis & Macedonibus in prouinciæ formam redacti. *Iornandes Ruffus.*

Viriatus ex paſtore venator ex venatore latro, mox quoque iuſti exercitus dux factus vniuerſam Luſitaniam occupauit. Multis prælijs Romanos exercitus fudit, ducibus Vetilio, C. Plaucio, Cl. Vnimano Nigidio, &c. *Oroſ.*

Per annos 14 ſuorum libertatem contra Rom. defendit. *Florus.* Sublatus à Qu. Cæpione Coſ. Nã legatos ad ſe miſſos pecunia corrupit, vt eũ occiderent. Quæ victoria, quia empta erat, à Senatu probata non eſt. *Plin. de Viris Illuſtrib.*

Scipio minor cum L. Metello Macedonico & Sp. Mummio in Aegyptum, Syriam, Aſiam Græciámque ad regum ciuitatum & gentium animos perſpiciendos miſſus eſt. Quam legationem Panætio præceptore comite obiit. *Cic. in Lucullo.*

Polybius Megalopolites conſiliarius & præceptor Scipionis huius, Romanam hiſtoriam 40 libris complectitur à fuga Cleomenis & Philippi Perſei f. Succeſſioni Macedonum Romana attexẽs, & à primo bello punico hiſtoriam Achæorum & Romanorum tractans.

Alter Pſeudophilippus in Macedonia à L. Trebellio quæſtore cum exercitu cæſus eſt. *Epitom. 53.*

Conſulem anni 611 non Cn. Piſonem, ſed L. Calphurnium Valerius lib. 1 nominat, quo tempore C. Cornelius Hiſpalus prætor peregrinus Chaldæos citra decimum diem abire ex Vrbe atque Italia iuſſit.

Viriato interfecto, vlteriore Hiſpania pacata, bellum tamen in Celtiberia non omnino ſublatum eſt. Nam cum Numantinis renouatum eſt, cum quibus pacem fecerat Q. Pompeius, ſed ſine iuſſu Senatus. Sic poſtea C. Mancinus, qui ab eis caſtris fuerat exutus, 30 Romanorum millibus cæſis, quem proinde L. Furius vinctum, nudúmque eis reddidit. *Cic. Off. 3, Epit. 56.*

Bellum Numantinum ſiue Hiſpanicum paulò pòſt à Scipione minore magna crudelitate perfectum.

D. Brutum & P. Scipionem Naſicam Coſſ. C. Curatius Tribunus pl. in vincula conicit, quòd

7. In agro Tarentino æſtatem conſumpſit ſpe potiundæ Tarẽtinorum vrbis per proditionem. Nam præter arcem Tarentini iuuenes, qui ſe noctu venatum ire ſimularãt, eam prodiderunt.

8. Ad Capuam à Romanis oppugnatam æquo marte pugnat, cõtra Pulchrum & Flaccum Coſſ. M. Centenium Penulam delet. Fuluium Flacci fratrem fugat & caſtris exuit.

Nono, cùm Romanos allicere ad pugnã, nec per caſtra eorũ perrũpere ad Capuã poſſe ſenſit caput belli Romam petendi conſilium cepit, atque ad tertium ab Vrbe lapidem ſuper Anienem caſtra poſuit. Et cũ per triduum exercitus vtrinque aciem direxiſſent, certamen tempeſtas diremit. Nam cum ad caſtra rediiſſent ſerenitas erat. Itaque in Lucanos, atque inde Rhegiũ contendit.

Decimo Fuluium Centumaliũ proconſulem in Apulia cecĩdit. Sed Marcellus cum eodem ad Numiſtronem bene pugnauit, etſi præliis magis tumultuoſis, quàm magnis.

Vndecimo ad Canuſium priore prælio Marcellum ſuperauit, poſteriore inferior fuit. Itaque in Brutios abiit. Túmque Tarentum Q. Fabius Coſ. arte punica recepit.

Duodecimo Marcellũ inſidiis circumuentum in campania occidit. Quinctium alterum Coſ. ſaucium fudit, qui poſtea ex vulnere mortuus eſt.

Tum Galba procõſul aduerſus Philippum & Achæos rem regebat. *Liuius.*

Nam eodem tempore per Romanos in 4. locis pugnabatur, in Italia contra Annibalem, vbi variæ hæ vices, donec Annibal anno 17. rediit, poſtquam venerat. In Macedonia contra Philippum. In Sardinia contra Sardos & Aſdrubalem Carthaginenſium ducem, vbi vicit Mallius, captiuis & Aſdrubale Romam abductis. In Hiſpania contra alterum Aſdrubalem Annibalis fratrem, qui tandem à Romanis victus totam Hiſpaniam perdidit.

Tredecimo in extremum Italiæ angulũ Brutios receſſit, dolore perculſus ex nece Aſdrubalis fratris, quem Cl. Nero & M. Salinator properantem ad ſe cum maximis copiis ex Hiſpania ad Senam oppidum deleuerant, capite eius ante hoſtium ſtationes proiecto. Adde paulò pòſt Romanum terra marique victorem fuiſſe.

Quarto decimo nece fratris mœſtus quieuit, ſed neque à Romanis Coſſ. laceſſitus eſt.

Quindecimo à Scipione Coſ. fugatus eſt, amiſſis Locris. Tum Carmine in libris Sibyllinis inuentum pelli Italia hoſtem alienigenam poſſe, ſi mater Idæa deportata Romã eſſet, legati, qui eam deportarent, in Phrygiã miſſi ſunt. *Liu. App.* In ſequenti anno eis tradita eſt per Attalum regem Aſiæ. Lapis erat, quem matrem Deûm incolæ vocabant. Ludi Megalenſes ei inſtituti.

Decimo ſexto Scipione in Africã cum exercitu tranſlato, P. Sempronium Coſ die primo repulit, poſtero fuſus fugatúſque eſt, amiſſis quatuor armatorum millibus.

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
199			3890
	535	*L. Poſtumio Albino* 3, eóque occiſo M. Claudio Marcello 2, cui poſt abdicationem ſucceſſit, Q. Fabius Max. 3, T. *Sempronio Graccho.*	
	536	*Q. Fabio Max.* 4, *M. Claudio Marcello* 3.	
	537	*Q. Fabio Max. Verrucoſi F. T Sempronio Graccho* 2.	
	538	*Appio Claudio Pulchro, Q. Fuluio Flacco* 3.	
	539	*P. Sulpicio Galba, Cn. Fuluio Centumalo.*	
183			3905

An. ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis conditæ.*		*Anni mundi.*
199			3890
	540	*M. Valerio Leuino* 2. *M. Claudio Marcello* 4.	
	541	*Qu. Fabio Max.* 5. *Qu. Flauio Flacco* 4.	
	542	*M. Claudio Marcello,* 5. *T. Quinctio Criſpino,* Duodecimo anno belli Punici ab Annibale occiſis.	
	543	*C. Claudio Nerone, M. Liuio Salinatore* 2.	
	544	*Qu. Cæcilio Metello, L. Veturio Philone.*	
	485	*P. Cornelio Scipione*, qui poſtea Africanus dictus eſt, P. *Licinio Craſſo Diuite.*	
185			3905

Decimo ſeptimo reuocatur in Africam, quod
Scipio Syphacis Numidarum regis caſtra, qui
accepta in matrimonium Aſdrubalis filia ami
3890 citiæ Scipionis renunciarat incendiſſet, eáque
cum Aſdrubalis caſtris vna die deleuiſſet, cæſis
aut hauſtis flamma 40 hominum millibus, captis
ſex. Eos iterum in magnis campis reparato
exercitu fudiſſet, indéque ciuitates circa omnes
partim vi, partim metu ſubigeret, à Maſſiniſſa
adiutus. Sicque Annibal gemens dolenſque in
Africam reuertit.

Decimo octauo tentata per colloquium cum Scipione pace, nec impetrata, prælio extremo ab eo in Africa victus eſt. Poſt etiam Vermina Syphacis filius. Petentibus denique pacem Carthaginenſibus, Scipio conditiones dixit, ac Romam eorum legatos ad Senatum miſit. *Polyb. Liu. App.*

Anno ſequenti Cornelio Lentulo, P. Ælio Peto Coſſ. pax data.

Annibal tandem apud Pruſiam Bithiniæ regem. cum à Romanis repoſceretur veneno ſe necauit

Poſt hoc Punicum Romani intra 53 annos terra marique potentiſſimi euaſerunt, multis regnis prouinciiſque incredibili fœlicitate ſubactis. Nam vnico conflictu Philippus pulſus fuit è Macedonia. Vnica Antiochus Mag. Aſia ceſſit. Vnica clade Carthaginenſes Lybiam amiſerunt *Polyb.*

Q. Fabius Max. quinquies Conſul fuit. Primo conſulatu Ligures quorum caput Genua, ſubegit. Tertio & quarto Annibalē mora fregit, exercitui Minutiano ab Annibale profligato ſubuenit, Pater inde appellatus. Quinto Tarentum cepit ac triumphauit.

Interea res in Hiſpania contra Pænos proſpere à Scipionibus geſtæ, tandémque Syphax Numidarum rex ad amicitiam popul. Rom. traductus eſt. Niſi quòd anno octauo quàm in Hiſpaniam veniſſent, ab Aſdrubale propè cum toto exercitu cæſi ſunt, amiſſa ferè Hiſpania.

Cúmque deinceps poſt duos occiſos Scipiones, omnes imperium recuſarent, Pub. Scipio filius accepturum ſe dixit. Itaque eò extra ordinē pro Conſule miſſus eſt. Vbi & noua Carthagine vna die expugnata rem bene geſſit.

Deinde per M. Silanum, Annonem in locum Aſdrubalis miſſum, viuum cepit. Magonem fugauit. Cum Syphace Maſſylorum rege fœdus firmauit. Cum Maſſiniſſa Maſeſulorum rege & Gaditanis ſocietatem iniit. Quibus victoriis Hiſpania prima continentis prouincia facta eſt, *Liuius lib.* 28. *Rufus.*

Archimedes mortalium ingenioſiſſimus machinis arte Geometrica excogitatis Syracuſas contra Romanos defendit. Collectis multorum obſeruationibus, qui Aſtronomiæ diuerſas partes & rationes notauerant, Sphæram compoſuit.

3905 Tunc Vulcani inſula, quæ ante non fuerat, re
pente mari edita, cum miraculo omnium vſque
hodie manet, *Oroſ. lib* 4. *c.* 19.

c M.Lepidum in Ægyptum Romani miſerunt, qui tutorio nomine regnum pupilli Epiphanis adminiſtraret, quod facta pactione inter ſe diuiſiſſe dicebantur Philippus rex Maced. & Antiochus Syriæ. Quatuor enim dŭtaxat annorum erat.

Contra Antiochum Magnum pugnantibus ducibus regis Ægypti Iudæa in medio poſita, in contraria ſtudia ſcindebatur, aliis Ptolomæo, aliis Antiocho fauentibus.

Antiochus Magnus Iudæam capit, & cognita Iudæorum erga ſe voluntate, magnis eos muneribus donat & per epiſtolas laudat, tandem pace inita Epiphani Cleopatram filiam locat, data dotis nomine Phœnicia, Samaria, Iudæa. Cœloſyriam aliqui addunt.

Ioſephus Oniæ pontificis nepos 22, annis tributa illarum prouinciarum diſpenſauit, Ptol. Epiphanis iuſſu. *Ioſ.li.12.Ant.c.4.*

Cato maior orator ſeptem originum libros ſcribit. Conſul anno 152. ante Ciceronem. Nondum Græcia ſuas literas Romanis dederat, *Plin. lib.29.cap.1.*

Ennius poëta, qui & ſoluta oratione ſacram hiſtoriam de geſtis Iouis & cæterorum deorum ſcripſit, & de Euhemero in Latinum vertit, quā & Lactantius, Euſebius, Aug. Varro lib.1. de ruſtica, Cic.1. de natura deorum citant. Sexageſimo ſeptimo ætatis anno duodecimam annalem ſcripſit ſub vrbis an.580, *Gell.lib.17.cap.vlt.*

Næuius, Portius Licinius, Plautus poëtæ.

Panætius Africani minoris præceptor, Poſſidonius Panætij diſcipulus.

Theombrotus medicus.

Corbis & Orna de Hiſpaniæ regno mutuis certant vulneribus.

Metrodorus Philoſophus artis memoriæ primus auctor. *(Poſt Simonidem.)*

Scipio minor Afric. Panætiū Polybiúmque domi militiæq́ue ſecum habuit. *Velleius.lib.1.*

Pampatius rex tertius Parthoram ad Euphratem vſque regnum propagat.

Maſiniſſa rex Numidarum poſt Syphacem. quem Cirtha oppido & integro regnō Syphacis, facta cum Pœnis pace, Scipio donauit.

Cyrene multitudine Iudæorum repletur. Deo per terras eos diſpergente, vt aditum pararet futuræ apoſtolorum legationi.

Hiera inſula admiratione nauigantium è profundo, cum aquis calidis de repente emergit, Vulcani inſula in Sicilia.

In Accio circáque (Nam ante hunc omnia Romæ erant aſpera) Romana tragœdia, dulcéſque Latini leporis facetiæ per Cæcilium, Terentium, Afranium, ſub pari ætate nituerunt. Hiſtoria per Catonem & quoſdam veteres & obſcuros At eloquentia multò pòſt per Tullium, æqualéſque. *Velleius lib.1.*

Inſubres Boij, à quibus Ticinum conditum eſt. Cremonam & Placentiam vaſtantes, tandem à Rom. oppreſſi ſunt.

An. ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cōditæ.*		*Anni mundi.*
183	546 *1.Mac. 10 & 11.*	5 e Ptol. Epiphanes an.24.	3905 3924
159	596		
		Onia Pontifice.	
		Antiocho Magno & Seleucho Philopatore Syriæ regibus.	
		Philippo Macedoniæ rege penultimo.	
		Mithridate, Pampatio ſiue Pharnace, an. 12. Phraarte. an.12. Parthorum regibus.	
		Romæ Coſſ.	
	546	*M.Cornelio Cethego, P. Sempronio Tuditano.*	
	547	*Cn.Seruilio Cœpione, C.Seruilio.*	
	548	*T.Claudio Nerone, M. Seruilio Pulice Gemino.*	
	549	*Cn.Cornelio Lentulo. P. Aelio Pato* ſub quibus finitum eſt bellum 2.Punicum.	
	550	*P.Sulpitio Galba. C.Aurelio Cotta.*	
	551	Bellum Macedonicum, *pro Athenienſibus.*	
	552	*L. Cornelio Lentulo, P. Villio Tappulo.*	

An. ante chriſtum natum.	Anni vrbis condita.		Anni mundi.
183			3905
	552	*T. Quinctio Flaminio. Sex. Aelio Pato Cato.*	
	553	*C.Cornelio Cethego, Qu.Minucio Rufo.*	
	554	*L. Furio Purpureo, M. Claudio marcello.*	
	555	*M.Porcio Catone, L.Valerio Flacco.*	
	556	*P.Cornelio Scipione Africano 2, T. Sempronio Longo.*	
	557	*L. Cornelio Merula, Qu. Minucio Thermo.*	
	558	*L. Quinctio Flaminio, Cn. Domicio Ahenabarbo.*	
		Bellum Aſiaticum.	
	559	*M.Acilio Glabrione, Cornelio Scipione Naſica.*	
	560	*L.Cornelio Scipione Naſica, C.Lelio.*	
	561	*Cn. Manlio Vulſone, M.Fuluio Nobiliore.*	
	562	*C.Liuio Salinatore, M.Valerio Meſſala.*	
	563	*M.Aemilio Lepido, C.Flaminio.*	
	564	*Sp.Poſtumio Albino, Qu. Marcio Philippo.*	
159			3924

ROMANA *rege Pt.Epiphane ab Vrbis 546 ad 569.*

P.Cor.Scipio primus nomine victæ à ſe gentis eſt nobilitatus, Africanúſque appellatus. *Liuius Florus.*

Nam Lybiæ pars illa, in qua Carthago erat, iam tum Africa præcipuè dici cœpta. *Zonaras,*

Ei de Pœnis, Annibale, Syphace rege triumphus decretus. *Liuius.lib.*38.

Bellum Philipicum ſiue Macedonicum primum cœptum quidem decem fermè annis ante, ſed triennio prius depoſitum, Ætolis & belli & pacis auctoribus. Deinde à Roman. vacuis iam pace punica ſerio ſuſceptum, precibus Athenienſium. Item quia Philippus Annibalem iuuerat. *Liuius, Florus.*

Quarto pòſt anno pax Philippo, & libertas Græcię data.

M.Cato ex nouo homine factus Conſul Nā ſe virtute, non genere Populo Rom. commendauit *Cic.in verrem.*

Annibal ſexto anno poſt pacem Pœnis datam fruſtra in Africa bellum moliens metu Romanorum, qui legatos ad Carthaginenſium Senatum de eo miſerant, profugus ad Antiochum regem Syrię ſe contulit, bellum contra Romanos parantem.

Quinctius Flaminius Mabidi Lacędemoniorum, tyranno Græcorum voluntate, arma intulit. Deinde pacem dedit, Argis liberatis. *Polyb.* Nam bellum Macedonicum abſoluerat.

Ludis Megalenſibus primum ante populi conſeſſum Senatui locum dedit P.Africanus iterum Conſul. Nam antea promiſcuus Senatui & populo ſpectandorum Ludorum locus erat. *Val. li.4.ca.de Inſtitutis.*

Bellum Antiochenum contra Anthiochum Mag. Syriacum & Aſiaticum dictum pro ſociis Græcis & Ætolicum, quia Ætoli Thoa eorum principe auctore ſectam regis ſequebantur.

Cœptum à L.Æmilio Regillo, confectum à L. Scipione apud Sypilum montem ad Magneſiam, qui ne cognomine fratri Africano cederet, Aſiaticum ſe appellari voluit.

Hinc Antiochus Europa abſtinuit, Aſia omni, quæ cis taurum eſt, ceſſit Eumeni Pergani regi: 400 talentis præterea ſolutis. Lyciam Cariámque vſque ad Mæandrum amnem Rhodiis attribuit.

Cæteras omnes ciuitates Attali olim ſtipendiarias eidem Eumenicum Phrygia vtraque & Myſia reſtituit, quæ ſibi vectigales fuiſſent, liberas atque immunes reliquit.

Q.Fabius Labeo prætor ex Creta triumphauit.

Fuluius nobilior de ætolis & de Cephalenia, Muſarum ſimulachris, quæ Zeuxis Figulino opere fecerat eſt, Ambracio tranſlatis. *Plin. lib.*33.

Manlius Volſo de Gallis Aſiaticis.i. Gallogręcis, Piſidis, Toliſtobogiis. Tectoſagis, Trocmis, qui Brenno duce in Aſiā tranſierāt. *Ruf. Pli.li.*34.

Sic luxuriam Aſiaticam Romam in triumpho duxit. *Plin. & Liuius.*

Hoc bello leges quædam regulis Gallorum dictæ, quibus pacem cum Eumene rege ſeruarent, & vt agrorum ſuorum finibus ſe continerent, *Liuius.*

Populus Rom. ſtipem ſpargere cœpit Sp. Poſtumo. Q. Marcio Coſſ. Tanta abundantia pecuniæ erat, vt eam conferret L. Scipioni, ex qua is ludos fecit. *Plin, lib. 33, cap.* 10.

Iiſdem Coſſ. clandeſtinæ coniurationes, in ſacris Bacchanalibus factæ, deteguntur & ſupplicium de earum ſociis ſumitur.

566 Cato cenſor erat. Tunc mortuus eſt Plautus, anno vno poſt Scipionem Africanum maiorem. *Cic. in Bruto.*

Anno ſequenti Annibal.

M. Marcellus Coſ Gallos Tranſalpinos, qui in Italiam tranſgreſſi oppidum in Aquileienſi agro ædificabant prouincia exegit, & Iſtricum bellum moliri cœpit.

f PHILOMETOR ſub tutela populi Romani contra impium Antiochum Epiphanem, auunculum, qui eius regno prætextu conſanguinitatis (erat enim ex matre auunculus) inſidiabatur.

Poſt biennium rurſus contra eum Ant. Epiphanes exercitum congregauit & venit Alexādriā ſed iuſſu Senatus Populique Romani recedere coactus eſt. C. Popilio legato virga eum circunſcribente, ac ſubito reſpōſum, quod differebat, extorquente.

Matrem ſuam interfecit, quare per antiphraſim Philometor. i. amator matris. Præ gaudio in victoria expirauit.

Ariſtarcho Grammatico tradidit ſuum filium Euergetem ... inſtituendum. *Suidas.*

Eo præſente inſignis quæſtio tractata de vera Eccleſia inter Iudæos & Samaritanos. *Ioſeph. lib. 13. cap.* 6.

Fauit Iudæis contra Anti. Epiphanem, contra quem de multis Syriæ locis decertabat, Onia Iudæorum pontifice. Fauit & literatis.

Huic charus erat Hyrcanus Ioſephi Iudeæ ducis f. Quod æmulati fratres eius ſeditione mota, magnarum calamitatum toti genti cauſa extiterunt.

Philometoris hortatu Ariſtobulus, inſignis Hebræorum philoſophus in Moſem commentarios edit. Ad eundem, librū de membris Dei ſcripſit. Fuit regis præceptor. Ad quem extat Senatus Hieroſolymitani epiſtola. 2. *Mach.* 1.

Hiſtoria Machabæorum hoc tempore. Nam regno Macedonūm deficiente, cœpit regnum Iudæorum.

Eraſiſtratus medicus. Leptinus Mathematicus.

Crates, non ille Thebanus, ſed Stoicus Polemonis ſucceſſor, qui Homericus dictus eſt, quòd more Philoſophorum illius qui occuparetur circa Grammatica & poëtica Homeri.

Contra Perſeum Philippi filium Cephiſodorus Athenienſis à Romanis auxilia impe-

An. ante Chriſtū natum.	*Anni vrbis cōditæ.*		*Anni mundi.*
199			3924
	565	*Appio Claudio Pulchro, M. Sempronio Tuditano.*	
	566	*P. Claudio Pulchro, L. Porcio Licino.*	
	567	*Qu. Fabio Labeone, M. Claudio Marcello.*	
		Bellum Iſtricum.	
	568	*L. Aemilio Paulo, Cn. Bæbio Tamphilo.*	
	569	*P. Cornelio Cethego, M. Bæbio Tamphilo.*	
		6	
	570 *1. Mach. 10.*	f PTOL. PHILOMETOR, an. 25.	3924
	595		3948
		Onia, Iaſone, Menelao, Lyſimacho, Iuda & Ionatha Machabæis Pontificibus.	
		Seleuco Philopatore, Ant. Epiphane, Ant. Eupatore Demet. Sotere. Syriæ regi.	
		Philippo, deinde Perſeo, an. 10, vltimis Macedoniæ regibus.	
134		*Pharnace, denique Mithridate 2, an. 32, Parthorum regibus*	3948
	526		

An. ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cōditæ.*	Romæ Coſſ.	*Anni mundi.*
199			3959
	570	*A. Poſtumio Albino, C. Calpurnio Piſone, eóque mortuo, Q. Fulvio Flacco.*	
	571	*L. Manlio Acidino, Qu. Fulvio Flacco.*	
	572	*M. Iunio Bruto, A. Mālio Vulſone.*	
	573	*C. Claudio Pulchro, T. Sempronio Graccho.*	
	574	*Cn. Cornelio Scipione Hiſpalo, Qu. Petilino Spurino, C. Valerio Lævino in eius demortui locum ſuffecto.*	
	575	*P. Mucio Scæuola, M. Aemilio Lepido 2.*	
			3964

petrauit, cum parua ſuorum manu in Italiā traiiciens. Romani autem exercitu & imperatore miſſo Macedónum vires adeo fregerunt, vt non multo pòſt Perſeum Philippi f. captiuum etiam Romam pertraxerint. *Pauſan. lib.* 1.

R. Iodan. R. Ibba. R. Iohai, quorum fragmenta etiam nunc extant.

Erant tunc in Hieruſalem filij Belial introducentes ritus gentium. &c. 1. *Mach.* 1.

Gens Baſternarum Iſtrum tranſire volens, frigore glaciatum, ſubmerſa eſt paucis euadentibus. *Europ. lib.* 4.

Arianates rex Thracum amicitiam Romanorum conſequitur.

Manſiniſſa 92 anno ætatis Chartaginenſes vincit. *Flor. lib.* 48.

Moriens Scipioni minori Afric. curam filiorum commiſit (qui proinde inter filios eius regnum diuiſit,) Africæ interiora, itémque Numidiam adhuc incultā, fructibus frugibúſque inanem, cultura fructuoſiſſimam reddit, paulo antè bellum 3. Punicum, *Suidas*,

Romana *rege Ptol. Philometore ab vrbis 570 ad 595.*

Sæpius triumphatum per varios ex Hiſpaniis. Nam Celtiberi quauis occaſione bellum renouabant: Item Vaccæi & Luſitani.

Gracchuris oppidum illic ædificatum in monumentum Victoriæ Sempronij Gracchi.

Claud. Pulcher Coſ. vno anno duas pacat prouincias Iſtriam & Liguriam. Vnde de duabus ſimul gentibus triumphauit.

Sardos, qui defecerant Semp. Gracchus ſubegit, atque inde tantum captiuorum abduxit, vt longa venditione res in prouerbium abierit, Sardi vænales.

Vrbes 573 Numæ libri reperti exuſti ſunt.

Cenſor Fuluius ex Iunonis Laciniæ templo marmoreas tegulas cum abſtuliſſet, ad tegendam Fortunæ equeſtris ædem & mente captus eſt, & amiſſis duobus filiis in Illyrico militantibus ſummo animi mœrore conſumptus eſt. *Liuius, lib.* 42.

L. Poſtumio, M. Lænate Coſſ. Floralia inſtituta. *Ouid. Faſt.* 5.

Huc vſque plebeij Conſules cum patriciis. Sequēti anno primum ex plebe ambo facti ſunt C. Popilius Lænas, P. Aelius Ligur.

Itaque poſthac Patricij Conſules ambo nunquam erunt, Plebeij ambo ſæpe, Plebeius & Patricius ſæpiſſimè.

Cicereius ex Corſica in monte Albano, ſine publica authoritate triumphat.

Perſes Philippi Macedonum Regis ex concubina filius, ciuitates Græciæ aduerſus Romanos ſollicitat. Abrupolim regno expellit. Artetarum interficit. Auxilium Byzanthiis aduerſus fœdus fert. Dolopiæ bellum facit. Theſſaliam & Doridem peruadit. Legatos Romanos ad res repetendas & renunciandam ipſi amicitiam triduo regni ſui finibus excedere iubet.

	Anni ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cõditæ.*		*Anni mundi:*
Hinc bellum Perſicum, ſiue Macedonicum ſecundum à P. Licinio Craſſo cœptum, quarto pòſt anno à L. Aemilio Paulo apud Pidnam confectum.				3924
Tum enim Rex ab amicis deſertus, poſtea apud templum Samothracum à Gn. Octauio claſsis præfecto captus eſt, & in triumphum ſeruatus.	159.			
Macedonia ſic in populi Romani prouinciam vertitur.		576	*Sp. Poſtumio Albino, Qu. Mucio Scæuola.*	
Palma bis enata in Capitolio bello Perſei victoriam triumphòſque portendit. *Plin. lib. 17. Zonaras.*				
Paulus Aemiliùs totam Græciam circumiuit. Græcos & Macedonas liberos eſſe iuſsit, habentes vrbes eaſdem, agroſque, vtentes Legibus ſuis, creantes magiſtratus, tributum dimidium eius, quod pependiſſent regibus, populo Romano pendentes. Leges Macedoniæ dans, vt non hoſtibus victis ſed ſociis bene meritis dare videretur.		577	*L. Poſtumio Albino, M. Popillio Lanate.*	
Triumphat per triduum. Primo enim die ſigna tabulæque, ſecundo arma pecuniæque, tertio captiui ipſéque rex ante eius currum cum Alexandro & Philippo filiis tranſuecti.				
Tanta vis pecuniæ à Paulo illata eſt, vt ciues vſque ad Hircium & Panſam Coſſ. tributum nullum contulerint. *Plutar. in Paulo.*		578	*C. Popillio Lanate, P. Ælio Ligure.*	
Cuius tanta abſtinentia fuit, vt cum ex Macedonia & Hiſpania maximas opes retuliſſet, vix ex auctione bonorum eius redactum ſit, vnde Dos vxori eius redderetur. *Epit. Liuij 46.*			Bellum Macedonicum ſecundum.	
Perſeus rex cum Alexandro filio Albam in cuſtodiam ducitur. Gentius autem Illyriorum rex, de quo, L. Auitus Gallus eodem tempore triumphauit, cum coniuge & liberis Spoletum.		579	*P. Licinio Craſſo. C. Caſſio Longino.*	
Cæteri captiui in carcerem coniecti. *Appianus in Illyrica.*				
Illyrium in prouinciæ formam redactum. *Iornandes.*				
In Annalibus inuenimus P. Licinio Craſſo, C. Caſsio Longino Coſſ. Caſsini puerum factum ex virgine ſub parentibus. *Gell. lib. 9, c. 4. Plin. li. 7.*		580	*A. Hoſtilio Mãcino, A. Atilio Serrano.*	
Biennio poſt obiit Ennius, Q. Marcio Philippo, Gn. Seruilio Cæpione Coſſ. *Cic. in Bruto, & in Catone.*				
Statius Cæcilius Comœdiarum ſcriptor natione Gallus, anno poſt mortem Ennij iuxta Ianiculum ſepelitur.				
M. Marcello, C. Sulpitio Coſſ. (de quibus in Titulo Andriæ Terentianæ) Eumenes rex Romam venit qui quia in Perſei bello ſe medium egerat, ne aut hoſtis iudicatus videretur, ſi excluſus eſſet, aut liberatus crimine, ſi admitteretur, lex lata, ne cui regi Romam venire liceret. *Epit. Liuij 46.*		581	*Qu. Marcio Philippo 2. Cn. Seruilio Cæpione.*	
Ex hoc loco hiſtoria Liuiana tota deſideratur. Itaque recurrendum ad Flori Epitomam.		582	*L. Æmilio Paulo 2, C. Licinio Craſſo.*	
Gn. Octauio & Manlio Torquato Coſſ. peſtilentia faméque ita laboratum, vt ex Sibyllinis populus circa compita ſacelláque operaturus ſederit. *Obſequens.*	134			3948

An. ante Christum natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
199			3939
	583	*Qu. Aelio Pato, M. Iunio Penno.*	
	584	*M. Claud. Marcello, C. Sulpitio Gallo.*	
	585	*Cn. Octauio, T. Manlio Torquato.*	
	586	*A. Manlio Torquato, Qu. Caſſio Longo.*	
	587	*T. Sempronio, Graccho M. Iuuentio Thalna.*	
	588	*P. Cornelio Scipione Naſica Corculo, C. Marcio Figulo.*	
			3964

Hic eſt Gn. Octauius qui nouus homo primus in eam familiã poſtea viris fortiſſimis refertam attulit conſulatum. ſtatuam habuit in roſtris, domum in palatio præclaram quę vulgo viſeretur, ædificauit. *Cic. 1. Off. & 9. Philip.*

Legatus in Syria ad animos regũ perſpiciendos, liberorúmque populorum, maximéque vt nepotem Antiochi Magni claſſem habere, elephantos alere prohiberet, per Lyſiam tutorem Antiochi pueri in Gymnaſio occiſus eſt. *Obſequens*, vel à Leptine. Lyſia eum poſtea ſepeliente. *Appianus in Syriaca.*

Huc vſque paruerunt Valerij Meſſalæ horologio, è Sicilia Catina capta deportato, annis vndecentum donec Q. Marcius cenſor diligentius ordinatum iuxtà poſuit. *Plin. lib. 7.* cum alterum à climate Siciliæ deſcriptum ad horas Romæ non conueniret. *Cenſorinus.*

Signum etiam concordiæ fecit, ídque in publico collocauit. *Cic. pro Domo.*

Eodem cenſore primus in Italia Carbunculus væniit. *Plin. lib. 26.*

Cæcilius, Accius, & eorum obtrectator Lucilius poëtæ, *Gell. lib. 17, c. vlt.*

C. Fannio, Valerio Meſſala Coſſ. M. Pomponio prætori commiſſum, vt curaret, ſi è rep. fidéque ſua videretur, ne Rhetores & Philoſophi Romæ eſſent. *Gell. lib. 15. Suetonius de claris Rhetoribus.*

Lex Faunia lata de ſumptibus conuiuiorum, de qua Gell. lib. 2. Macr. lib. 3, Athen. lib. 6.

Poſt vndecim annos bellum tertium Punicum *Plin. lib. 10, cap. 5.* per quos cum Liguribus, Corſis, Luſitanis vario euentu pugnatum *Epit. Liuij 46.*

Terentius Carthaginenſis, quem Afranius omnibus Comicis præfert, cum tamen ei Volcatius inter Comicos non niſi ſextum locum tribuat, Poſtponátque Cæcilio, Plauto, Næuio, Licinio, Attilio. Mortuus Cn. Cornelio Dolabella, M. Fuluio Coſſ. Vrbis 591.

Scipio Naſica cenſor tum primus aqua diuiſit horas æque noctium ac dierum, ídque horologium ſub tecto dicauit. Tandiu populi Rom. lux indiſcreta fuit. *Plin. 7. cap. 60.*

Antea autẽ diem diuidebant veſpera, conticinio, intempeſto, Gallicinio, Lucifero. die, mane, ortu, occaſu, meridie, crepuſculo, crepero, *Seruius. Cenſorin. de die Natali, cap. 19.*

Porticus in Capitolio fecit. *Velleius.*

Sequentibus Coſſ. tandem bellũ Liguſticum, octogeſimum poſt annum confectum à Fuluio Proconſ. vt iis qui publicè iter facerent, via ad ſtadia 12 lata pateret. Nam antea Ligures iter in Hiſpaniam impediebant, ac terra marique latrocinia latiſſimè exercebant. Poſt autẽ paulò alio bello in prouinciam redacti ſunt. *Florus & Strabo lib. 4.* nempe à Qu. Opimio Coſ. nam in poſterum videntur quieuiſſe.

Auri in ærario Pop. Ro. ſeptẽ an. ante bellũ tertium Punicum pondo 27: argenti nonaginta duo millia, & extra numerũ 375 millia. *Pli. li. 33.*

P. Scip

P. Scipione M. Marcello Coſſ. Carneades & Stoicus Diogenes ad Senatum publici negotij cauſa venerunt. *Cic. in Lucullo.* Critolaum Peripateticum addunt alij.

Ante ætatem Lælij & Scipionis nulli apud Romanos nominantur ſapientes, cum Diogenes Stoicus & Carneades academicus Romam legati ab Athenienſibus miſſi ſunt. *Idem 4. Tuſculan.*

Sero ergo admodum, nec niſi ſub Vrbis 600 Roma literas & diſciplinas ſiue ſapientiam attigit.

Scipio hic Naſica Coſ. Dalmatas domuit, *Epit.* 46. & illyrios, vrbibus captis & captiuis venditis. *Zonaras.*

g Evergetes filiis & ciuibus Alexandrinis interfectis omnia luctu complet.

Quis tum Romanæ Reipub. ſtatus eſſet, egregiè deſcribitur. 1. *Machab.* 8.

L. Cæcilio Metello, T. Q. Flaminio Coſſ. Carthago iuſſu ſenatus reparata eſt, 22. annis poſt euerſionem & ciuium Romanorum familiis repleta. *Oroſ. lib. 6. cap.* 11. Vnde & deinceps illic Latinè locuti ſunt, donec ſub annum Chriſti 700 à Saracenis & Arabibus caperetur.

Daphnis Grammaticus ſeruus tribus millibus & ſeptingentis ſeſtertiis venditur à Gn. Piſaurenſe.

Pacuuius Brōduſius Ennij ex filia nepos tragicus, Ariſtarchus grāmaticus (alter ab Homerico) huius regis præceptor.

Hipparcus Aſtrologus & Mathem. annis 265 Ptolomæo antiquior. *Ptol. Septima Almageſti.*

Veterum Aſtronomiam, poſt Eratoſthenem, quem videre ipſe potuit, correxit, & eius addita multa reſerauit, excogitatis multis inſtrumentis.

Hic primum apud probatos hiſtoricos abhorrentes à Germanorum fabulis Bituitum reperio Aruernorum Reg. qui anno vrbis 627 à Domitio & Fabio victus triumphatúſque fuit.

Aruernorum enim principatus primus quondam Gallis fuit (*Cæſar. lib.* 1. *bell. Gall.*) Vnde & eum extendit Strabo (*libr.* 4.) ad Narbonenſium Maſſilienſiúmque fines, Pyreneos montes, Oceanum & Rhenum. Id oſtendunt Bituiti eorum regis cruenta duo prælia, de quibus ibidem Strabo & Liuius lib. 61. Alterum contra Domitium ad Sulgæ & Rhodani, alterum contra Fabium ad Tiſaræ confluentem. Poſtea exactis Aruernorum regibus ciuitas & Reſp. libera ad Cæſaris tempora permanſit, & Plinij adhuc ætate inter liberas Celtarum ciuitates conſtituitur. Quam omnium temporum gloriam & dignitatem ſupra vniuerſam Galliam retinuiſſe ad ſexcenteſimum Chriſti annum Gregorij Turonenſis & Sidonij Apollinaris ſcripta demonſtrant.

Romana *Euergete* 2. *Rege ab Vrbis* 596. *ad* 616.

Galli Inalpini & Luſitani Romanos per arma vexant. *Obſequens.*

An. ante Chriſtū natum.	*Anni vrbis cōdita.*		*An ni mundi.*
159	589	*M. Valerio Meſſala, C. Fannio Strabone.*	3914
	590	*L. Anicio Gallo, M. Cornelio Cethego.*	
	591	*Cn. Cornelio Dolabella, M. Fuluio Nobiliore.*	
	592	*M. Aemilio Lepido, C. Popillio Lanate.*	
	593	*Sex. Iulio Cæſare, L. Aurelio Oreſte.*	
	594	*L. Cornelio Lentulo Lupo, C. Marcio Figulo 2.*	
	595	*P. Corn. Scipione* Naſica, *M. Claudio Marcello 2.*	
134			
	596	7	
114	*Mac.* 15.	g Ptol. Euergetes ſecundus an. 20.	3948
	616		3968
		Ionatha pontif. Iudaorum.	

An. ante Chriſtum natum. | *Anni vrbis cõdita.* | *Anni mundi.*

199

Alexandro, Demetrio Ant. Sedete & iterum Demetrio per ord. Syriæ reg.

Mithridate 2. Parthorum rege quinto.

Romæ Coſſ.

596 *L.Poſtumio Albino, Qu.Opimio.*

597 *Q.Fuluio* Nobiliore, *T.Annio Luſco* (Epit.Liuij 47)

Celtibericum, & Luſitanicum.

598 *M.Claudio Marcello, L.Valerio Flacco.*

Theatra à Maſſala & Caſſio Cenſoribus excogitata ſunt. *Valer.de Inſtitutis*, in quibus populus Romanus ſedens ſpectaret ludos. *Auguſt.lib.1. de Ciuit.*

3948 Lapideum autem conſtruxerunt (*Oroſius*) à Lupercali in palatium verſus, quod P. Naſica auctore tãquam inutile & nociturum publicis moribus ex S.C. deſtructum eſt populúſque aliquãdiu ſtans ludos ſpectauit. *Epit.Liuij* 48 *App.lib.1. Velleius lib.1.*

Palma tempeſtatibus proſtrata, eodem loco ficus enata eſt, M. Meſſalæ & C. Caſſij luſtro, à quo tempore pudicitiam ſubuerſam *Piſo* tradidit. *Plin.lib.*17.

Bellum Celtibericum per annos 10 geſtum, Numantiæ excidio per P. Africanum minorem finitur, *Strabo.lib.*3.

Nam cum illis bellum gerebatur vter eſſet, non vter imperaret. *Cic.1 Offic.*

Hoc anno quingenteſimo nonageſimo ſeptimo V.C. Conſules Cal. Ian. inire cœperunt, cum 528 ad hunc vſque Idibus Martiis iniiſſent, propter ſubitum Celteribiæ motum. *Epitom.*47. Quæ noſtra eſt & Liuiana ſupputatio, cum alij Q. Fuluij & T. Annij Cõſulatum conferant in V. ſexcenteſimum.

Hic dies deinde ſolennis ineundo conſulatui Rep. ſtante in perpetuum manſit.

Luſitanicum, quod Viriatus auxit. Vnde Viriatinum poſt appellatum per annos quatuordecim geſtum, cæde Viriati per Q. Seruilium Cæpionem proditoriè procurata terminatur.

Eius cauſa extitit S. Galba prætor ob 30 Luſitanorum millia per perfidiam trucidata. *Suet.in Galba. Val.c.de Perfidia.*

598 V.C. turbinis vi in campo columna ante Iouis ædem decuſſa cum ſigno aurato, reſponderunt aruſpices magiſtratuum & Sacerdotum interitum fore, Tum omnes magiſtratus ſe protinus abdicarunt. *Obſequens.*

Albinus qui cum Lucullo Conſul fuit, Græcè ſcripſit hiſtoriam. *Cic.in Bruto.*

M. Marcellus pacatis Celtiberiæ populis & tributo eis impoſito 600 talentûm, Cordubam oppidum condidit. *Strabo lib.*3.

L. Lucullus Conſul ſucceſſor Vaccæos, Cantabros, & alias adhuc incognitas nationes ſubegit.

Initio belli tertio Punici, poſt mortem Ennij vigeſimo, Pruſias rex Bithiniæ à Nicomede filio, adiuuante Attalo Rege Pergami, occiſus eſt.

Ad quos conciliandos, cum legati Romani iniſſent, quorum vnus caput multis cicatricibus refertum haberet, alter pedibus æger eſſet, tertius ingenio ſocors, Cato dixit illam legationem nec caput, nec cor, nec pedes habere. *Appian. Epit.*50.

3968 TERTIVM BELLVM PVNICVM anno V. 601, nempe annis plus minus 50 poſt finitum ſecundum. Durauit an. 4, *Oroſ.lib*4.*c.*21.*&* 22.

An. ante Christum natum.	Anni urbis conditæ.	
d127		
	605	*Qu. Fabio Aemiliano Maximo, L. Hoſtilio Mancino.*
	606	*Ser. Sulpicio Galba, L. Aurelio. Cotta.*
	607	*Apio Claudio Pulchro, Qu. Cæcilio Metello.*
	608	*L. Cæcilio Metello, Qu. Fabio Maximo Seruiliano.*
	609	*Cn. Seruilio Cæpione, Qu. Pompeio Aufidio, ſiue Aulo.*
	610	*Qu. Seruilio Cæpione, C. Lælio Sapiente.*
	611	*Cn. Piſone, M. Popilio Lænate Capitolino.*
	612	*P. Scipione Naſica Corculo, D. Iunio Bruto Gallaco,*
	613	*M. Aemilio Lepido. C. Hoſtilio Mancino.*
	614	*P. Furio Philo, Sex. Atilio Serrano.*
	615	*S. Fulnio Flacco, C. Calpurnio Piſone.*
		Bellum Seruile prius.
	616	*P. Africano minore, C. Fuluio Flacco.*

Anni mundi.

qui proinde Achaicus. *Plutarch. in Mario, Velleius.*

3948 Achaïáque in deditionem accepta Corinthū vbi legati violati fuerant, item Thebas & Calcidem, quæ auxilio fuerant diruit.

Achæorum duces Critolaus, eo mortuo Diæus & Alcamenes Hic Corinthij cum Ætolis conſpirantes exitium ſibi pepererunt. Hinc æris Corinthij origo, cum incenſa Corintho varia metalla liquefacta confluerent *Fast. lib. 34. Florus.*

Græciæ tributum conſtitutum. Concilia eius ſublata. Decretum vt quotannis eo prætor mitteretur, qui non Græciæ, ſed Achaïæ præfectus appellatus eſt.

Hoc etiam bello Epirotæ cum Achiuis, Theſſalis & Macedonibus in prouinciæ formam redacti. *Iornandes Ruffin.*

Viriatus ex paſtore venator ex venatore latro, mox quoque iuſti exercitus dux factus vniuerſam Luſitaniam occupauit. Multis prælijs Romanos exercitus fudit, ducibus Verilio, C. Plaucio, Cl. Vnimano Nigidio, &c. *Oroſ.*

Per annos 14 ſuorum libertatem contra Rom. defendit. *Florus.* Sublatus à Qu. Cæpione Coſ. Nā legatos ad ſe miſſos pecunia corrupit, vt eū occiderent. Quæ victoria, quia empta erat, à Senatu probata non eſt. *Plin. de Viris Illuſtrib.*

Scipio minor cum L. Metello Macedonico & Sp. Mummio in Aegyptum, Syriam, Aſiam Græciámque ad regum ciuitatum & gentium animos perſpiciendos miſſus eſt. Quam legationem Panætio præceptore comite obiit. *Cic. in Lucullo.*

Polybius Megalopolites conſiliarius & præceptor Scipionis huius, Romanam hiſtoriam 40 libris complectitur à fuga Cleomenis & Philippi Perſei f. Succeſſioni Macedonum Romana attexēs, & à primo bello punico hiſtoriam Achæorum & Romanorum tractans.

Alter Pſeudophilippus in Macedonia à L. Trebellio quæſtore cum exercitu cæſus eſt. *Epitom. 53.*

Conſulem anni 611 non Cn. Piſonem, ſed L. Calphurnium Valerius lib. 1 nominat, quo tempore C. Cornelius Hiſpalus prætor peregrinus Chaldæos citra decimum diem abire ex Vrbe atque Italia iuſſit.

Viriato interfecto, vlteriore Hiſpania pacata, bellum tamen in Celtiberia non omnino ſublatum eſt. Nam cum Numantinis renouatum eſt, cum quibus pacem fecerat Q. Pompeius, ſed ſine iuſſu Senatus. Sic poſtea C. Mancinus, qui ab eis caſtris fuerat exutus, 30 Romanorum millibus cæſis, quem proinde L. Furius vinctum, nudúmque eis reddidit. *Cic. Off. 3, Epit. 56.*

Bellum Numantinum ſiue Hiſpanicum paulò pòſt à Scipione minore magna crudelitate perfectum.

3958 D. Brutum & P. Scipionem Naſicam Coſſ. C. Curatius Tribunus pl. in vincula coniecit, quòd

An. ante Christum natum. | *Anni vrbis cõditæ.* | *Anni mundi.*

ante factum non erat. *Cic.3.de Leg.* quia Tribuni-pl. non impetrarant, vt ſibi denos, quos vellent, milites eximere liceret à ſupplicio.

107 D. Brutus Proc. latrones palantes atque diſperſos exemplo Viriati, captis eorum oppidis oppreſſit. Primus Romanorum Lethen, Fl. deinde Bætin victor traiecit. Luſitaniam vrbium expugnationibus vſque ad Oceanum & Gades perdomuit. *Epit.55.& 56.*

Ful. Flaccus Conſul Vardæos in Illyrico (quod cum Perſe victum ad hæc tempora pacatum fuerat) ſubegit. *Epit.56.*

M. Coſconius Prætor in Thracia cum Scordiſcis proſperè pugnauit. *Ibid.*

h Ptol. Phyſcon. an.17. — 3967

3984

Bellum in Sicilia ortum ab Enno ſeruo natione Syro, qui contracta agreſtium ſeruorum manu & ſolutis ergaſtulis iuſti exercitus numerum impleuit. Cleo quoque alter ſeruus ad 70 millia ſeruorum contraxit, & copiis iunctis contra Rom. bellum ſæpe geſſerunt. *Epit.57.*

Simone Pontifice, deinde Io. Hyrcano,

Tandem Perpenna imperatore ſupplicium de eis ſumptum.

Demetrio, Ant. Gryppo, & Ant. Cyziceno Syriæ regibus.

h In exilium tandem agitur. A ventris abdomine Phyſcon cognominatus eſt.

Attalus regnum Aſiæ minoris ab Eumene patruo ſuſceptum cædibus & venenis fœdat. Teſtamento imperium Aſiæ pop. Romano reliquit, quod tamen fuiſſe ſuppoſititium & ſimulatum tradit in epiſtola Mithridates apud Saluſtium.

Mithridate 2, inde Phraarte 2, an.28 rege Parthorũ.

Hinc bella Ariſtonici cum Romanis & regibus Nicomede Bithyniæ, Mithridate Ponti & Armeniæ, Ariarathe Cappadociæ, Philomene Paphlagoniæ, anno ab vrbe 622, *Oroſ. lib. 3, cap.8.*

Romæ Coſſ.

617 *P. Mutio Scæuola, L. Calpurnio Piſone Frugi.*

Ariſtonicus Eumenis nothus regnum inuaſit, & P. Craſſum Coſ. interemit. Regno potitur donec à Perpenna conſule in Romanorum poteſtatem reductus eſt. *Florus in Epit.lib.59,* & iuſſu Senatus in carcere ſtrangulatus.

Sic Aſia Romanorum facta, cum opibus ſuis vitia quoque in vrbem tranſmiſit. *Plin.lib.33.*

Antea quidem L. Scipio Africani frater eam eripuerat Antiocho, ſed beneficio S.P.Q.R. mox ad hoc tempus ab Attais poſſeſſa fuit regibus. *Velleius.*

618 *P. Popillio Lænate, P. Rupilio.*

Eius belli occaſione Lydia ſedes antiqua regnorum, Caria, Ionia, Myſia, Helleſpontus ac Phrygiæ pars in populi Rom. poteſtatem deditione venit. *Ruffus, & Iornandes.*

619 *P. Licinio Craſſo Muciano, L. Valerio Flacco.*

Phrygiæ reliqua Mithridati patri regi Pontico, Lycaonia & Cilicia Ariarathis Capadociæ regis filiis data. *Iuſt.lib.37.*

Bell. Ariſtonici Aſiaticum.

Iaſon Cyreneus quinque libros ſcribit de rebus Machab. quorum Epitome eſt noſter ſecundus, 2 *Mach.2.*

620 *C. Claudio, M. Perpenna,*

Laudotia regina Parthos debellat.

An. ante Chriſtum natum.	*Anni vr bis condita.*	
107		
	621	*C.Sempronio Tuditano.M. Aquilio.*
	622	*Cn.Octauio,T.Annio Ruffo.*
	623	*L.Caſsio Longino,L.Cinna.*
	624	*M. Aemilio Lepido , L. Aurelio Oreſte.*
	625	*M.Plautio Hypſeo,M.Fuluio Flac co.*
		Bellum Allobrogicum.
	626	*C.Caſsio Longino,C.Sexto* Domitio *Caluino,*
	627	*Qu. Cæcilio Metello , T. Quinctio Flaminio.*
	628	*Cn.Domitio Ahenobarbo,C. Fãnio.*
	629	*L.Opinio,Qu.*Fabio *Maximo.*
	630	*P.Manlio,C.Papirio Carbone.*

Anni mundi.

R o m a n a *Rege Phyſcone ab Vrbis 617.ad 635.*

Tib.Gracchus Trib.Pleb.legem Agrariam tulit ne quis plus 500.agri iugera haberet,item vt
3968 Attali paulò antè mortui hæreditas & pecunia populo diuideretur. *Epit.58.*

A Scipione Naſica in Capitolio occiſus & à Lucretio ædili in Tiberim miſſus, (qui proinde Viſpillo dictus eſt) primus fuit, qui tumultu inteſtino periit. Nam ab initio regni Romuli, vſque ad an. 620. nullæ in vrbe factæ ſunt ciuium mutuæ cædes. *Halic.lib.3.*

Lex hæc Agraria ſeminarium fuit omnium ciuilium bellorum in annos propè 50 vſque ad Syllam,deinde in alios 50 vſque ad Cæſarem. *App.de Bellis Ciuilibus.*

Bellum Seruile in Sicilia ortum multas infecit prouincias & vrbes, Atticam,Delon,Minturnas,Sinueſſam,&c. *Oroſ.lib.5.cap.7.*

In Italia multa millia ſeruorum,quæ coniurauerant,ægrè comprehenſa & ſupplicio conſumpta. *Obſequens.*

Tum Scipio prorogato imperio in Hiſpania Numantiam belli eius caput ſecundo anno excindit. *Idem*, Cæteras,quæ defecerant,partim vi, partim deditione in ſuam poteſtatem redegit: De his triumphum egit, 14 anno , poſtquam priorem de Africa & Aſdrubale egerat. *Eutrop.Oroſ.*

P.Rupilius ex publicano factus conſul,poſtea 10 legatorum ſententia leges Siculis,quos bello prædonum & fugitiuorum liberauerat,conſcripſit. *Pædianus in 4.Verrina.*

Craſſo Conſuli cõtra Ariſtonicum affuit Nicomedes Bithyniæ,Mithridates Ponti, Ariarathes Cappadociæ,Pylemenes Paphlagoniæ reges. Nec deſiit vinci & interfici. *Val.lib.8,cap.6. Gell. lib.1,cap.13.*

Vbi cum ditiſſimum,nobiliſſimum,eloquentiſſimum,Iuriſconſ.Pontificẽ Max.fuiſſe tradit.

Sol geminatus eſt,Tuditano & Aquilio Coſſ. quo quidem anno P.Africanus Sol alter extinctus eſt. *Cic.de nat.Deor.*

Tum ſeditiones à Triumuiris Fuluio Flacco, C.Graccho , & C. Carbone de agro diuidundo creatis excitatæ.Defuncto Africano triumuirales ſeditiones acrius exarſerunt. *Epit.59.*

Angues duo nigri in cella Mineruæ allapſi ciuilem cædem portenderunt. *Obſequens.*

Ariſtonicum bellum confecit M. Perpenna, qui conſul fuit priuſquam ciuis. *Valerius de iis qui humili loco nati clari euaſerunt.* Regem enim Ariſtonicum cepit,&Craſſianæ ſtragis punitor extitit,Attalicaſque Gazas hæreditarias populi Romani, nauibus impoſitas Romam deportauit. *Iuſtin.*

Aquilius Aſiatici belli reliquias confecit, mixtis veneno fontibus,ad deditionem quarundam vrbium,quæ res vt maturam,ita infamem contulit victoriam. *Florus,*

Tuditanus domuit Iapudas in Iſtria,ab Aquileia ad Titum flumen. *Appian.Plin.lib.3.*
3984 M.Plautio,M Fuluio Coſſ. locuſtarũ ingenti

agmine à vento in mare deiecto fluctibúſque eiecto odore intolerabili Cyrenis mortifero hominum 800 millia peſte conſumpta ſunt. *Obſequens.*

Bellum Fregellanum, quod confecit L. Opimius Prætor Fregellis captis & exciſis. Quo pacto viſus eſt cæteros quoque Latini nominis ſocios malè animatos repreſſiſſe. Coniurandi cauſam fortaſſe attulit M. Fuluius Coſ. qui Italicos populos primus in ſpem Romanæ ciuitatis erexit. *Appian. Cic. 2 Agrar. Velleius.*

Prima trans Alpes arma Romanorum ſenſerunt Saluij, cum de incurſionibus eorum Maſſilia quereretur. Allobroges deinde & Aruerni, cum aduerſus eos ſimiles Æduorum querelæ opem & auxilium ipſorum flagitarent. *Florus.*

Gallorum regiones, præcipuè Italicis confines primo tentatæ per Fuluium Coſ. quaſſatæ per Sextùm, ad vltimum per Fabium Max. domitæ. *Marcell. lib. 15.*

C. Sextius victa Saluiorum Gallorum gente Coloniam Aquas Sextias condidit ob aquarum copiam à calidis & frigidis fontibus atque à nomine ſuo ita appellatas, *Epit. 61.* non longe à Maſſilia. *Strabo lib. 4.*

Aduerſus Baleares à Q. Metello Coſ. res pro ſperè geritur, qui proinde Balearici cognomentum retulit. *Epit. 90. Florus.* Piraticis infeſtationibus, quæ ab iiſdem tunc exercebantur, plurima incolarum cæde compreſſis. *Oroſius.*

Domitius Ahenobarbus cum Aruernis & Allobrogibus rem fœliciter gerit, *Sueton. in Nerone, Velleius,* maximè quia Elephantorum noua forma equos hoſtium, hoſtéſque terruit. *Oroſ.*

Et Fabius Max. ſuccedẽs Bituiti Aruernorum regis infinitam multitudinem ad millia centum viginti iuxta Rhodanum. fl. interfecit, & Allobrogici cognomen ex victoria ſibi peperit. Ruthenos addit Cæſar lib. 1 Gall. Bituitus in Triumphum reſeruatus & Albam cuſtodiæ cauſa relegatus. Ita bellum Allobrogicum à M. Fuluio cœptum, à Q. Fabio Max. perfectum eſt.

Hoc bello Narbonenſis Gallia in prouinciam redacta eſt, quotannis Prætoribus in eam miſſis, iure & legibus commutatis. *Critognatus Aruernus in ſuâ Oratione apud Cæſarem, lib. 7.*

Seditio C. Gracchi Tribunitij, in qua Gracchus ipſe cũ Fuluio Flacco conſulari occiſus eſt, quod Agrarios concitaret Flacci domus euerſa & publicata eſt, in qua porticum poſt Q. catulus de manubiis Cimbricis fecit. *Cic. pro domo.*

L. Cæcilius Metellus Diadematus à Plut. de Fortuna Romanorum dictus, quòd vlceris cauſa diu frontem Diademate obligauerit: à Dalmatis victis Dalmaticus appellatur. Ædem Caſtoris de manibus extruxit. *Pedianus in Verr.*

Q. Marcius, Sarnos, Gallos, Alpinos expugnauit, *Epit. 62,* ſibi regem ſtatuentes, qui occiſis cõiugibus ac liberis in flãmas ſe proiecerunt. *Oroſ.*

Nullus vel paruulus ſuperfuit, qui non mallet mori, quam ſeruire. Colonia Narbonẽ Marcium

An. ante Chriſti natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
96			3983
	631	L. Cæcilio, L. Aurelio Cotta.	
	632	M. Catone, Q. Marcio Rege.	
	633	L. Cæcilio, Q. Mucio Scæuola.	
	634	C. Licinio Geta, Q. Maximo Eburno.	
			3993

deducta

An. ante Chriſtum natum.	Anni vr-bis con-ditæ.		Anni mundi.
		9	
	635	i Ptol. Alexander	3983
107		cum matre Cleopatra,	
	646	an. 10.	3993

Ioanne Hyrcano Pontifice.

Antiocho Grippo & Ant. Cyziceno Syriæ reg.

Phraarte 2 Parthorum rege ſexto, deinde Artabano. an. 1.

Romæ Coſſ.

deducta ab ipſo conditore appellata.

P. Rutilius primus gladiatoribus leges dimicandi tradit.

i Physcone in exilium acto Cleopatra mater regnum inuadit, matrem thoro expellit, duas filias viduas alterno fratrum matrimonio facit. Alexandro alteri filio eripere regnum machinatur, donec ab eo occupata interficitur.

3983 Alexander à populo in exilium actus, regni Cyrenarum, quod ei pater teſtamento reliquerat, hærede pop. Rom. inſtituto decedit. Ptolo. autem Phyſcō reuocatur. Cui mortuo mox ſuccedit Lathyrus.

3993 Scythæ Medos & Parthos grauiſſimè infeſtant.

Thraces à Romanis vincuntur.

Numuliſintis filia Diogiridis Thraciæ regis crudelitate nobilis.

Cimbri victo Carbone Coſ. arma aduerſus Gallos eos, qui imperio Rom. non erāt ſubiecti, atque inde aduerſus Hiſpanos transferunt. Galli in oppida compulſi ac inopia ſubacti, eorum corporibus qui ætate inutiles ad bellum videbantur, vitam tolerauerunt, neque ſe hoſtibus tradiderunt. Itaque Cimbri depopulata Gallia magnáque illata calamitate, tandem illorum finibus exceſſerunt atque alias terras petierunt. *Critognatus Aruernus apud Cæſarem, lib. 7.*

Cimbri excluſi ex Gallia & Hiſpania in Italiam remigrarunt petentes, vt populus Rom. aliquid ſibi terræ daret quaſi ſtipendium. Cæterum vt vellet, manibus atque armis ſuis vteretur. Repulſi, quod precibus nequiuerant, armis petere conſtituunt. *Florus.*

Hinc bellum Cimbricum, quod diu prauè & infœliciter à Romanis geſtum eſt.

Micipſa Numidarum rex moriens filios reliquit Adherbalem, Hiempſalem & Iugurtham, quem adoptarat. *Saluſt.*

Romana rege Pt. Alexandro ab Vrbis. 635 ad 646.

M. Æmylius Scaurus nobilis pauper, Conſul de ſumptibus & libertinorum ſuffragiis legem tulit.

Deductus ex Pado vſque in Parmenſiū agrum foſſis, nauigationibus commodis paludes ipſas exſiccauit è campis.

Per Piſas & Lunam vſque Sababos viam ſtrauit Aemiliam, & hinc per Derthonem. *Strabo 5.* de Liguribus triumphauit, *Pl. de viris illuſtr.*

Pontem Aemylium fecit. *Pl. de viris illuſtr.*

Eo & Metello Coſſ. Cenſores Romæ artem ludicram præter cantores & ludum talarium remouent.

Thracicum bellum etſi cœptum ſit à M. Coſconio prætore viginti antè annis, tamen à Catonis Conſulatu initium eius ducunt hiſtorici, quòd res antea à prætoribus geſta ſit, hic autem primus Conſul eò miſſus ſit, vt ante excitatum, nunc demum grauius factum videatur.

3993 Non fuſus modo à Scordiſcis, ſed (ſimile prodigio) omnino totus interceptus eſt exercitus,

quem dixerat Cato. At Didius vagantes Thracas repreſſit. *Florus, Rufus.*

Druſus vlterius egit, & vetuit tranſire Danubium. *Iidem.*

M. Minucius eos etiam in Hebro flumine glacie veſtauit *Rufus.*

Quibus victoriis fracti per multos pòſt annos videntur quieuiſſe.

Acilio & Catone Coſſ. circa ſolem arcus apparuit. Item relatum lacte & ſanguine pluuiſſe. *Plin. lib. 2.*

Duo Metelli fratres ſequenti anno vno die triumphant, vnus ex Sardinia, quæ ſæpius rebellauit, alter ex Thracia. *Velleius, Rufus.*

Metellus enim Catoni in Thraciam ſucceſſerat.

Cimbrorum arma primùm audita ſunt circa ann. 640 Cæcilio Metello & Papirio Carbone Coſſ. *Tacit. de Moribus Germa.*

Teutonúmque, qui Alpes tranſgreſſi fœdam ſtragem Romanorum ſociorúmque fecerunt. *Obſequens.*

Quòd ab extremis Galliæ profugi, cùm terras eorum inundaſſet Oceanus, nouas ſedes toto orbe quærerent. *Florus, Plut. in Mario.*

Cimbri gens vaga populabundi in Illyricum venerunt, & Papirium Carbonem cum exercitu fuderunt. *Epit. 63.*

Eo autem ſuperato videntur quieuiſſe vſque ad Silanum Coſ. qui iterum ab iis profligatus eſt.

Nam hi Carbone, & Caſſio, & Scauro Aurelio, & Seruilio Cæpione, M. quoque Manilio fuſis, quinque ſimul conſulares exercitus Pop. Ro. abſtulerunt. *Tacitus de Germ.*

Silanum quoque fugarunt in Galliis & exercitu exuerunt, *Velleius.*

L. Piſo conſularis occiſus poſtea eſt à Tigurinis. *Oroſius.* & L. Caſſius conſul cum exercitu in finibus Allobrogium. Q. Publilius legatus, ne reſidua exercitus portio deleretur, obſides & dimidiam partem rerum omnium Tigurinis turpiſſimo fœdere dedit. *Oroſ. Cæſar lib. 1.*

P. Scipione, L. Calpurnio Coſſ. bellum contra Iugurtam ſuſceptum, Micipſæ Numidiæ regis Maſiniſſæ filij nothum, qui Hiempſalem fratrem per inſidias necarat, deinde Adherbalem alterum fratrem in oppido Cirta obſeſſum contra denuntiationem Senatus occiderat.

Q. Cæpione, C. Serrano coſſ. naſcitur Cicero, *Ipſe in Bruto, & Gell. lib.* 15. id eſt, Vrbis 644, iuxta alios 647, quando Seruilius Cæpio legem Seruiliam tulit, qua, cum C. Gracchus iudicia antè à Senatoribus remouiſſet, atque ad ſolos equites tranſtuliſſet, ipſe inter vtrumq; ordinem ea communicauit.

Cæpio Proc. capta Toloſa centum millia pódo auri, & argenti quinquies decies centum millia è téplo Appollinis ſuſtulit. Quod ſacrilegium cauſa excidij ei fuit & exercitu eius. Nam quiſquis ex ea direptione aurum attigit, miſero cruciabiliq; exercitu periit. *Gell. lib. 3, Iuſtinus, Oroſ.*

Anni ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cōdita.*		*Anni mundi.*
107			3983
	635	*M. Metello, M. Æmilio Scauro.*	
	636	*M. Manio Acilio Balbo, C. Portio Catone.*	
		Bellum Thracicum.	
	637	*C. Cæcilio Metello Caprario, Cn. Papirio Carbone.*	
		Bellum Cimbricum.	
	638	*M. Liuio Druſo, L. Piſone.*	
	639	*P. Scipione Naſica, Calphurnio Beſtia.*	
		Bellum Iugurtinum.	
	640	*Sp. Poſtumio Albino, M. Minucio Rufo.*	
	641	*Qu. Metello Numidico, M. Iunio Silano.*	
	642	*Ser. Sulpicio Galba, M. Aurelio Scauro.*	
			3993

An. ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cõditæ.*		*Anni mundi.*
97			3993
	643	*L. Caſſio Longino, C. Mario.*	
	644	*Qu. Seruilio Cæpione, C. Atilio Serrano.*	
	645	*P. Rutilio Ruffo, Cn. Mallio (alias Manlio.)*	
	546	*C. Mario 2. C. Flauio Fimbria.*	
		10	
	547	k Ptol. Lathyrus, an. 18.	3993
87	676		4011
		Ioan. Hircano Pontif.	
		Cyziceno, deinde Philippo vlt. Syriæ rege. denique Tygrane Armenio. an. 18.	
		Mithridate 3. an. 24. Parthorum rege.	

Quin & ipſe Cæpio miſerè eiectus è patria fuit & turpem mortem oppetiit, & in bonorum poſſeſſionem relicti filij inter ſcorta ea abligurierunt & fœde mortui ſunt, vt ſcribit Tragenes. *Strabo, lib.* 4.

Romanos quoque Cimbrici belli tumultus velut vltor ſacræ pecuniç inſecutus eſt. *Iuſtinus.*

Inde enim Cimbri, Teutones, Tigurini & Ambrones Gallorum gentes iuxta Rhodanum Fl. C. Mallij & Q. Cæpionis excercitum ingẽti clade conſumunt. Timor tunc Romç ingens, ne iterum Galli Romam inuaderent. Nam 80 millia Romanorum ſociorúmque trucidata ſunt, Calonum & lixarum 40 millia. Decem ex omni tantùm exercitu ſuperantib. *Oroſ. Epit. Liuij* 67.

Seditio ob C. Norbani trib. pl. rogationem, qua imperium Cæpioni abrogabat. *Cic.* 2. *de Orat.*

Q. Cæpio preturç ſplendore, triumphi claritate, conſolatus decore, max. Pont. ſacerdotio, vt Senatus patronus diceretur, aſſecutus in publicis vinculis ſpiritum depoſuit, corpúſq; eius funeſti carnificij manibus laceratum, in ſcalis Gemoniis iacens, magno cum horrore totius fori R. conſpectum eſt. *Valer. lib.* 6. *Strabo lib.* 4.

Iugurtha primum corrũpit pecunia Senatum, iterum Calpurnium Conſ. Tertio M. Minutium, dictitans Romæ omnia eſſe vænalia, ſicque bellum traxit, donec per Metellum Numidicum duobus prçliis attritus eſt, & per marium captus Bocchi proditione. Tum autem Numidia in poteſtatem popul. Rom. venit. *Rufus. Saluſtius.*

De Iugurtha Afro, duobus eius filiis & Boccho Mauritaniæ rege C. Marius triumphat. Alij triumphum conferunt in ſecundum eius conſulatum.

Cicero tertium ætatis agebat annum. Gracili erat corpore & infirmo, collo procero & tenui. Vnde eum & amici & medici hortabantur vt cauſas agere deſiſteret. *Ipſe in Bruto.* Sed ſe exercitationibus confirmauit, ab iiſque quorum cauſas agebat nulla dona aut munera accipiens, rex fori euaſit. *Plut. in eius vita.*

P. Rutilius primus gladiatoribus leges dimicandi tradit Nullius enim ante ſe Imperatoris exemplum ſequutus, vitandi atque inferendi ictus ſubtiliorem rationem legionibus ingenerauit. *Val. lib.* 2.

k A Matre eiectus denuo recuperat regnum.

Vrbis 654 Ptol. Apion Cyrenarum & Lybiæ rex populum Rom. moriens hæredem facit. Senatus eius regni ciuitates liberas eſſe iuſſit. *Obſequens.* Libiæ partem prouinciam conſtituit. *Iuſt. lib.* 40.

R. Simeon Ben Iohai auctor libri Zoar. Quo poſuit fundaméta ſtultæ & vanç artis illius Cabaliſticæquç languet circa literarum apices, numeros, tranpoſitiones, anagrammatiſmos, vocum inuerſiones, alluſiones, amphibologias,

homonymias. Nam eius vanitatis myſteria tribus præcipuè conſtant, quę indicantur vuce נגג.

Nempe Geometria (ſic imperite confuderunt Geometriam cum Arithmetica) quando literæ expenditur numerus. Noteriacon, quando litera ponitur pro integra dictione. Sic autem Barbarè dicitur à notariorum apicibus, Temurá. q. permutatio (elementorum) cum vna litera pro altera ſubſtituitur. E duobus primis vocabulis, quorum vnum eſt Græcum, alterum ſemilatinū, intelligis, quo tempore tam inepta ars excogitata fuerit. nihilque minus eſſe quam Cabbalā, id eſt, ſcientiam quæ à maioribus per manum recepta ſit. Præter iſtiuſmodi ineptias continet multa impia & ex omni hæreſum furfure conflata. Conſtituit decem Sephiroth ſiue numerationes, pro ſuo fundamento, quas ſiue ſtatuant eſſe eſſentiam Dei, ſiue aliquid aliud extra Dei eſſentiam, impiè introductas ex eo apparet, quòd in Deo numerum & multitudinem realem ponant.

Tale erat negotium vel potius otium Marini & Colorbaſij diſcipulorum Valentini, qui cuncta ſuæ religionis myſteria è literis Alphabeti Græci probare conati ſunt. *Iren. lib. 1. cap. 9. & 10.*

Reuclinum Capnionem tribus libris harum nugarum guſtum mundo præbuiſſe ſine refutatione & Picum Mirandulanum ſe earum patronum conſtituiſſe equidem miror.

Neque enim ea eſt Cabbala ab eruditis patribus laudata, quæ partim hiſtorica eſt, partim תורה בעל פה nominatur. i. lex ore percepta, vt nec illa quam R. Iacob Baal Hatturim ſequitur, plenorum & deficientium rationem inquirens, quam proinde rectè Abben Ezra in Decalogo perſtringit.

Hæc enim legis ſcriptæ pura eſt interpres, & ſimplices Synagogæ traditiones conſuetudines, ritus, maiorum explanationes continet, quarum fragmenta nonnunquam ſuppeditant Talmud, Deraſim, &c. Sed de hoc alias.

Hunc Rabbinum R. Abraham in Cabbala non hic, ſed paulò pòſt excidium Romanum locat.

Gotthi Franconiam depopulantur. Diceneus Boroiſta eorum conſiliarius & doctor, philoſophiam & Theologiam ethnicam eos docet, ſacella & ceremonias inſtituit. *Iornand. de rebus Geticis.*

Aſclepiades nouam medicorum ſectam introducit, in Bithynia, vbi & florebat Theodoſius Tripolita mathematicus. *Strabo.*

Mithridates Ponti rex vir incomparabilis memoriæ & 22. linguarum gnarus, quot nationibus imperabat, ſex primis annis Scythas domuit. Cappadociam occupauit. Aſiam animo complexus, prius vniuerſe nemine ſciente peruagatus omnium vrbium eius ſitum & regiones cognouit. Iuncta cum Nicomede rege Bithyniæ ſocietate Paphlagoniam inuadit Mox Galatiam.

An. ante Chriſtū natum.	*Anni vrbis cōditæ.*		*Anni mundi.*
		Romæ Coſſ.	3993
87			
	647	*C. Mario 3. L. Aurelio Oreſte.*	
	648	*C. Mario 4. Qu. Lutatio Catulo.*	
	649	*C. Mario 5. M. Aquilio.*	
	650	*C. Mario 6. L. Valerio Flacco.*	
		Seruile bellum 2.	
	651	*M. Antonio. A. Poſtumio Albino*	
			4011

An. ante Christum natum.	*Anni vrbis cōdita.*		*Anni mundi.*
87	652	*Q. Metello Nepote, T. Didio Curio.*	3993
	653	*Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Craſſo.*	
	654	*Cn. Domitio Ahenobarbo, C. Caſſio Longino.*	
	655	*L. Licinio, Craſſo Q. Mucio Scæuola.*	
	656	*C. Cæcilio Caldo, L. Domitio Ahenobarbo.*	
		Bel. Mithridaticum.	
	657	*C. Valerio Flacco, M. Heremio.*	
			4011

Nicomedem in Bithyniæ Ariobarzanem in Cappadociæ regna reductos, iterum expulit. Vnde bellum ei indictum & Syllæ mandatum.

Romanis ita per 40 annos reſtitit, donec tribus ingentibus præliis fœlicitate Syllæ, virtute Luculli, Pompeij magnitudine penè conſumeretur. Contra eos armarat Cimbros, Gallogræcos, Sarmatas, Baſternas, Scythas & totum Orientem.

Regnauit annis 58, obiit ætatis ſeptuageſimo quinto.

Ne veneno tolleretur, 20 rutę folia, duas nuces & duas caricas admixto ſale quotidie ieiunus capiat.

ROMANA *tempore Ptol. Lathyri ab Vrbis 647 ad 668.*

In Gallia res gerit Marius cum Cimbris, qui ex Hiſpania reuerſi ſe Teutonis, Ambronibus, Tigurinis coniunxerant, vt ſuperatis Alpibus in Italiam traiicerent. Item cum Tectoſagibus, quorum regem Copilum Sylla legatus Marij cepit. *Plutar. Mario. Epito. 67.*

Quod bellum ab aliis Cimbricum, à Cicer. de Prouinc. Coſſ Gallicum Eius metu Marius abſens tertium conſul factus eſt & extra ordinem. *Ibidem.*

A Mario confectum eſt, Theutonis ad Rhodanum cum rege ipſorum Teutobocho & Ambronibus prope Maſſiliam victis. *Strabo. lib. 4.*

Continuo triduo circa Romanorum caſtra pugnarunt. Quarto di e rurſus productę in campum acies vſque ad meridiem penè pari diſcrimine. Poſt incaleſcente ſole, vſque ad noctem cædes Gallorum potius, quàm pugna protracta ęſt.

Ducenta millia eorum cæſa ſunt, octoginta millia capta, tribus millibus vix elapſis.

Tertia Tigurinorum manus quæ quaſi in ſubſidio Noricos inſederat Alpium tumulos, in diuerſa effugit & euaneſcit.

Piſo Rhodopem Caucaſumque penetrauit poſt Minucianam de Thracibus victoriam. *Florus.*

Bellum Piraticum C. Mario quartùm. Q Lutatio Coſſ. *Obſequens.* In Sicilia confectum à M. Antonio prætore, vnde & de eis ouauit. *Plut. in Pompeio.*

Seditio Apuleij Saturnini Tr. Pl. ob legem Agrariam & C. Memmium interfectum. Eum Marius ſextùm conſul oppreſſit interfectis Saturnino, Glaucia prætore, & Suſeio queſtore. *Ibid. Plutar.*

Seruile bellum ſecundum in Sicilia ab Athenione Paſtore motum, qui interfecto domino, familiam ergaſtulo liberatam & infinitos ſeruos ſub ſignis ordinauit. A M. Aquilio confectum eſt, indéque nullum fugitiuorum in Sicilia bellum fuit. *Cic. in Verrem.*

Romæ pugnauerunt Elephanti primùm omnium in circo Claudij Pulchri ędilitate curuli. M. Antonio, A. Poſtumio Coſſ. circa an. V. 655. *Plin. lib. 8. c. 7.*

Tum

Tum Cornelius Dolabella prætor bene in Luſitania rebellante pugnauit.

T. Didius Coſ. Celtiberos quoque pluribus præliis vicit. *Gell.lib.2.cap.27. Plut.*

Duobus annis poſt Lentulo, Craſſoque Coſſ. Senatuſconſultum factum eſt, ne homo immolaretur, quod antea fieri religioſiſſimum erat. *Pl.lib.30. cap.1.*

Ariobarzanes Cappadociæ rex à Sylla prætore conſtituitur, quòd Cappadoces regem, quàm libertatem mallent, C.Cælio, L.Domitio Coſſ. A quo anno primum initur bellum contra Mithridatem Ponti regem. *Liuij Epitom. 76.* confectum à Pompeio poſt annos 32. Cicerone Conſule. Sed altius eſt incipiendum. Nam Mithridates per annos 40, contra Romanos bellum geſſit *Appian.* Donec per ſeditionem popularem à Pharnace filio in turri obſeſſus venenum ſumpſit.

Toto illo tempore tria Mithridatica fuêre præcipua. Vnum, quod Sylla, alterum, quod Muræna, tertium, quod Lucullus & Pompeius geſſerunt. *Appian.*

Primum à L. Sylla Arſaces (Phraartes) rex Parthorum miſſa legatione amicitiam populi Romani tenuit. *Rufus.*

Celtiberos poſt Didij victoriam rebellantes Flaccus Naſica repreſſit. Ab hoc bello vſque ad Sertorium quieta citerior Hiſpania fuit. *Appian.*

Geminius prætor infœliciter contra Thraces Macedoniam vexantes dimicauit. *Epitoma Liuij 70.*

L. Plotius Gallus primùm Latinè docere incepit Cicerone adhuc puero. *Cicer. de claris Orat.* Antea Græcis exercitationibus ingenia Romanorum alebantur. *Sueton. de claris Rhetor.*

P. Terentius Varro in Prouincia Narbonenſi natus centeſimum quintum annum agens Græcas literas ſummo ſtudio didicit.

Latini Rhetores nouum genus diſciplinæ inſtituentes & Ludos, ad quos iuuentus conueniret, ſublati ſunt edicto cenſorio L.Craſſi & Gn. Domitij, quod his corroboraretur impudentia. *Suet.ibid.Cic.3.de Orat.* Paulo ante Ciceronis tēpora. *Tacitus in dialogo de oratoribus.* id eſt, Cicerone adhuc adoleſcentulo, necdum oratoriam exercente.

L Marcio, Sext. Iulio Coſſ. in agro Mutinenſi duo montes inter ſe concurrerunt, crepitu maximo aſſultantes, recedenteſque, emiſſa flamma copioſa. *Plin, lib.2.*

Seditio M.Liuij Druſi Tr. Pl. de ciuitate Sociis danda, de agris diuidundis &c. Vnde origo ſocialis belli & exitia rerum. *Plin. lib. 33. cap. 1. Florus.*

Druſus vulneratus caprinum ſanguinem bibit, cum pallore & inuidia, veneni ſibi dati inſimulari Q.Cæpionem inimicū vellet. *Plut.lib.28. cap. 9.*

Sociale Bellum ſiue Italicum, quod non niſi

Anni ante Chri-ſtum na-tum.	*Anni vrbis cō-dita.*		*Anni mundi.*
97			3993
	658	*C. Claudio Pulchro, M. Perpenna.*	
	659	*L. Marcio Philippo, Sext. Iulio Caſare.*	
	660	*L. Iulio Caſare, M. Rutilio Pupo.*	
		Bellum ſociale.	
	661	*L. Porcio Catone, Gn. Pompeio Strabone.*	
	662	*L. Sylla, Qu. Pompeio Rufo.*	

quinto

An. ante Chriſtum natum.	Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.
87			3939
		Mithridaticum alterum, Syllæ, Et Ciuile, ſiue Marianum.	
	663	*L.Cornelio Cinna, Cn.Octauio,*	
		Ciuile alterum Octauianum atque Cinnanum.	
	664	*L.Cinna 2.C.Mario 7.eóque mortuo, L.Valerio Flacco.*	
	665	*L.Cinna 3.Cn.Papyrio Carbone.*	
	666	*L.Cinna 4.Cn.Papyrio Carbone 2.*	
	667	*L. Scipione, C. Norbano,*	
		Aliud Ciuile Syllanum,	
			4011

quinto pòſt anno à Sylla confici potuit. Eo nondum finito. (Nam Sylla eius reliquias adhuc in Campania perſequebatur) præcedentibus multis oſtentis & prodigiis ciuilia bella ſecuta ſunt per annos fermè 40, dum Marius belli Mithridatici gerendi, quod Syllæ mandatum erat, cupiditate teneretur.

Marſicum etiam nonnulli appellant, quòd à Marſis primùm fuerit commotum & eorum imperatore Popedio. *Strabo lib. 5.* Iſtud Lucullus confecit.

Capitolium cuſtodum negligentia exuritur.

Sothymus rex Thracum Græciam ingreſſus cunctos Macedoniæ fines depopulatur, donec à C. Sentio Prætore ſuperatus cogitur in ſuum regnum redire. *Oroſ.*

Mithridaticum bellum foris exarſit L. Sylla, Qu. Pompeio Coſſ. Domi ciuile à C. Mario, qui ſexies conſul fuerat excitatur. Vrbis 662.

Dum Sylla Coſ. ciuili bello & ordinanda rep. Romæ occupatur, Mithridates Phrygiam pop. Rom. prouinciam cum exercitu intrat. Aſia in poteſtatem redacta omnes ciues Romanos vno die interficiendos curat. Qu. Oppilium Proc, & M. Aquilium legatum captos, excruciatóſque necat. Rhodum, quæ ſola in fide permanſerat, oppugnat. Per Ariarathen filium Thraciam & Macedoniam, per Archelaum præfectum Græciam inuadit, ac Pireum atque Athenas occupat. *Plutarch.*

Marius, Cinna, Carbo, Sertorius cum ſuis exercitibus in Vrbem recepti, eam velut captam cædibus & rapinis vaſtarunt.

Hic eſt Marius qui Iugurtham cepit, 2. conſulatu eum ante currum ſuum duxit. Tertiùm Conſul abſens creatus eſt. Quartum Teutoniorum exercitum deleuit. Quintùm Conſul Cimbros fugauit. Sextùm rempubl. turbatam ſeditione tribuni Pleb. & Prætor. qui armati capitolium occupauerant vindicauit. Poſt ſeptuageſimum annum patria per arma ciuilia pulſus armis reſtitutus ſeptimum conſul factus eſt.

Sequentem in annum C. Marius ſeptimum & L. Cinna ſecundùm Conſules nullis habitis comitiis ſe renuntiarunt. Primus autem fuit Marius, qui ſeptimum conſulatum cepit ex Plutarcho. In quo eſt mortuus ſuo bono, ne eſſet ſpectator calamitatum, quæ ciuilia bella ſuæ familiæ attulerunt, præſertim filio & nepoti.

Inde L. Cinna & Cn. Papirius Carbo ſemet hoc exemplo conſules per ſequens biennium crearunt. *Epito. 83.*

Quod triennium ſine armis ciuilibus fuit, *Cic. in Bruto*, niſi quòd Cinna & Carbone dominantibus maior pars nobilitatis Roma in caſtra Syllæ fugit, tanquam in portum quendam. *Plutarch.* & ipſi bellum contra Syllam pararent. *Epitom.*

Per idem tempus L. Flacco conſuli in locum Marij mortui ſuffecto portas tota Aſia claudebat. Mithridatem autem non modo recipiebat,

ſuis vrbibus, verum etiam vltrò vocabat.

Hoc eodem triennio Sylla in Græcia & Aſia contra Mithrid. res gerebat, donec pace cum eo facta ſe contra Marij & Cinnæ factionem conuertit. Pacis conditiones fuēre, vt is cederet Aſia, Bythinia, Cappadocia. Paternis. i. ponticis finibus contentus eſſet.

C. Fimbria deſertus ab exercitu, ſe ipſe percuſſit, qui paulo ante fuſis aliquot copiis Mithridatis vrbem Pergamum ceperat, obſeſſúmque regem parum abfuerat quin caperet. Ilium vrbem, quæ ſe poteſtati Syllæ reſeruabat deleuerat ac magnam partem Aſiæ recuperarat. Cinna ab exercitu ſuo, quem inuitum cogebat naues conſcendere contra Syllam Anconæ interemptus eſt. Conſulatum Carbo ſolus geſſit.

Sylla autem compoſitis tranſmarinis, in Italiam reuectus Norbanum Coſ. ad Canuſium vicit. Carbo Romæ Syllæ amicos hoſtes iudicandos curauit.

Q. Sertorius Sueſſa capta, rebus Marianis deploratis in Hiſpaniam vlteriorem confugit.

Sequenti anno bellum ciuile confectum eſt, Mario ſuperioris filio conſule fugato, Carbone & Norbano exercitu ſpoliatis, recuperata republica.

Sed hanc præclaram victoriam crudelitate Sylla fœdauit. Nam octo millia dedititiorum in villa publica trucidauit. Tabulam proſcriptionis fixit. Vrbem & vniuerſam Italiam cædibus repleuit. Prænestinos omnes inermes concidi iuſſit. Marium captum cruribus brachiiſque fractis, auribus præſectis, oculis effoſſis necauit. Marium eius filium ad necem ſui compulit. Carbonem per Pompeium occidit. Ita centena millia hominum Italico Ciuiliique bello conſumpta ſunt. *Obſequens.*

Dictaturam per annos 120 intermiſſam ſibi aſciuit. Siquidem proximo anno, quàm Annibal ex Italia ceſſit, vltimus dictator fuerat creatus. *Plutar. Velleius.*

1 AVLETES à ſuis pulſus Romam venit P. Lentulo, Qu. Metello Coſſ. ſed quia ſibyllinis quibuſdam verſibus Romani mouebātur, ne regem Alexandrinum profugum cum exercitu reducerent, reditu deſperato Epheſum ſe contulit, donec à Gabinio Syriæ præſide anno ſequenti, nulla neque Sibyllinorum oraculorum, neque Senatus ratione, vnius iuſſu Pompeij, tum conſulis reduceretur. *Strabo lib. 17. Plutar. in Catone.*

Damnatus tamen Gabinius quòd contra Senatus & pop. iudicium eum reduxiſſet. Sic nominatus, quaſi Tibicen, quod tibiis canere præter dignitatem regiam ſolitus eſſet.

Pulſus autem, propter flagitia, maximéque ob intolerabilium tributorum exactionem, quæ per vim extorſerat, vt ſocius populi Rom. appellaretur, Archelao Berenices triū filiarum regiarum maximæ ſponſo in regem aſſumpto. Ex annuis enim vectigalibus capiebat talētorum duodena

An. ante Chriſtū natum.	*Anni vrbis cōditæ.*		*Anni mundi.*
	668	1 PTOLOM. Auletes, an. 30.	3993
79	691		4011
		Alexandra regina Iudæorum.	
		Hircanô eius filio Pontif.	
		Tigrane Armenio Syriæ rege.	
		Mithridate 3, Parthorum rege octauo, deinde Orode, an. 18.	4011

millia

An. ante Christum natum.	Anni urbis condita.	Romæ Coſſ.	Anni mundi.
79		Romæ Coſſ.	4011
	668	*C.Mario, Gn. Carbone 3.*	
	669	*M.Tullio Decula, Gn.Dolabella.*	
	670	*L.Sylla 2. Qu.Metello Pio.*	
		Bellum Sertorianum Hiſpanienſe.	
	671	*P.Seruilio Vatia Iſaurico, Appio Claudio Pulchro.*	
		Coniuratio Cn.Piſonis.	
49			4041

millia quingena, id eſt, nummo noſtro, ſcutatorum ſeptuagies quingena millia, communi lingua, ſeptem milliones & ſemis, quantum hodie vniuerſi Galliarum regni, quod omnium regnorum fructuoſiſſimum habetur, annua tributa non conficiunt. *Paul.Manutius in lib.1.Famil.Cic.*

Pompeio circa Iudæam res gerenti, octona millia equitum ſua pecunia tolerauit, mille conuiuas totidem aureis potoriis, mutans vaſa cum ferculis ſaginauit. *E Varrone Plinius.*

Berenice ſorore eius ad regnum euecta Ægyptij legatos & ipſi Romam miſerunt, qui crimina regis purgarent, quorum alios ferro rex ſuſtulit, alios pecunia, ne quid aduerſus ſe agerent corrupit.

Iudæi literas Grecas ſtudioſe diſcebant. Hinc Ezechiel Tragœdiarum Poëta Græcis Carminibus exitum populi de Aegypto ſcribit. *Clemens Alex.1.Strom.*

Seorſum in Aegypto & Cilicia, vbi ab Alexandri Magni ſæculo illæ literæ excultæ ſunt. Hinc olim ab exteris ſcriptoribus Tarſus B.Pauli vrbs mater vrbium dicta eſt, non tam è mercimoniorum frequentia, quàm ex ſtudiis, & Tarſenſe Gymnaſium apud Strabonē nominatiſſimum, quod etiam li.14. Athenas & Alexandriam ſuperaſſe refert, ac in eo indigenas didiciſſe *τὴν ἅπασαν ἐγκύκλιον παιδείαν.*

Orodes occiſo Mithridate fratre duobus annis ante Mithridatis pontici mortem cum filio ſuo Pacoro Parthorum nonus rex euaſit annos 18, ſub ſecundum Pompei & Craſſi conſulatum quando Gabinius Syriæ præerat.

Hunc Mithridatem Florus & Romanæ ferè hiſtoriæ de Pompeio, Phraatem vocant, quoniam Phraates vocabatur is, qui cum Romanis, id eſt, Sylla primus negotium habuit.

Rex Sueuorum Vrbis 694, Metello Celeri Coſ. Galliarum præfecto Indos in ſuum littus tempeſtate proiectos dono dedit. *Plin. lib. 2. cap. 67.*

Mithridates Cappadociam pulſo Ariobarzane, Tigranis Armeniæ regis ope occupauit, quā poſtea reſtituit, cum Sylla Murenam à bello reuocaſſet. *Appian.*

Ariobarzanes pulſus à Tigrane ſtudiis Mithridatis Romam venit.

E Bibliotheca Apellicontis Teij plurimi Ariſtotelis & Theophraſti libri nunquam antea publicati, poſt captas Athenas à Sylla Romam deferuntur. *Plutar.in Sylla.*

Antè Peripatetici veteres Ariſtotelis Acroamaticis caruerunt, paucos exotericos habentes. Quare hinc deinceps poſteriores Peripatetici exquiſitius Philoſophari cœperunt ſub Seuero Imp. Aphrodiſeo eos diligenter euoluente & commentariis illuſtrante, *Politia in Miſcella.* Paulò ante Plotinum & noſtrum Origenem.

Andronicus Ariſtotelē ſcholiis illuſtrat. Ante eum Ariſtotelica ſecta aruit, vigentibus duntaxat Academica, Stoica, Epicurea.

Oroeſes Albanorum rex, qui hiberna Pompeij res in Aſia gerentis aggreſſus eſt.

Artoces Iberiæ rex, qui obſidibus datis, à Pompeio cum pace dimiſſus eſt.

Phraates cum Tigrane de agris Gorduenſibus diſceptat. Sed hos per Afranium occupatos Pompeius Tigrani regi attribuit.

Phraates rex Parthorũ iratus Pompeio, quòd cum ad ſe ſcriberet, non regem regum vt mos erat, appellaſſet, tranſitu Euphratis impedito, in Tigranem & eius filium generum ſuum, mouet. deinde cum ipſis in gratiam redit. *Dyonyſius Appianus.*

ROMANA *ſub. Pt. Aulete ab anno V. C. 68. ad 700.*

Vrbis 670. libri Sibyllini cum capitolio conflagrarunt.

Licinius Murena à Sylla in Aſia relictus bellum contra Mithridatem redintegrauit, ſuſpicatus, ne Mithridates in Boſphoranos verbo, re aduerſus Romanos ſe inſtrueret. Victus in Phrygiam ſe recepit.

Mithridates pellit Cappadocia Ariobarzanem, nec eam ei reſtituit, donec Sylla Murenam à bello reuocaſſet. *Appianus, Cicer. pro lege Manilia.*

Pompeius adhuc eques in Africa Cn. Domitium proſcriptum & Hiarbam regem Numidarum, ad quos Carbonis mortui copiæ, ex Sicilia confugerant, intra 40 dies vicit & interemit. Inde 24. annos natus ex Africa triumphauit & Magni nomen à Sylla accepit. *Epitoma Liuij* 89. *Velleius, Plutar. Cic. Ibid.*

Ità primus eques, ſine magiſtratu, nondum Senator, adhuc adoleſcens triumphauit.

Mytilenæ in aſia, quæ ſola vrbs poſt victum Mithridatem arma retinebat, expugnatę, dirutęque ſunt. *Epit.* 89.

Bellum Sertorianum tanquam Syllanæ proſcriptionis fuit hæreditas, poſt multos victos cæſóſque Romanos duces vix confectum à Pompeio decimo anno pòſt. Nam Sertorius à M. Antonio & M. Perpenna & aliis coniuratis in conuiuio interfectus eſt octauo Ducatus ſui anno. Perpenna autem, ad quem imperium partium tranſlatum erat, duobus poſt annis à Pompeio captus & cum reliquiis deletus. *Oroſius.* Sicque, receptæ Hiſpaniæ.

Anno ſequenti Sylla dictaturam abdicauit, ordinata Rep. de quo Cæſar apud Suetonium, Syllam neſciuiſſe literas, qui dictaturam depoſuiſſet.

Sic bella ciuilia poſt annos fermè 40 finem habuerunt. *Oroſ. lib.* 5. *cap.* 18.

Quorum duo inter Marium & Syllam, Octauium & Cinnam per 10. annos tracta pluſquam 150 millia Romanorum conſumpſerunt. *Idem lib.* 5. *cap.* 21.

Conſulares 23. Senatores fermè 300. Ante prodigia dira viſa ſunt. *Obſequens.*

An. ante Chriſtũ natum.	*Anni vrbis cõdita.*		*Anni mundi*
79			4011
	672	*M. Lepido Qu. Catulo.*	
	673	*M. Æmilio Lepido Mamerco. D. Bruto.*	
		Ciuile Lepidi.	
	674	*Cn. Octauio, C. Curione Scribonio.*	
	675	*Lu. Octauio, C. Aurelio Cotta.*	
		Mithridaticum aliud Luculli.	
			4041
49.			

An. ante Christum natum.	*Anni urbis cõditæ.*		*Anni mundi.*
79			4011
	676	*L. Licinio Lucullo, M. Aurelio Cotta.*	
		Bellum Piraticum 2.	
	677	*M. Terentio Licinio Lucullo, C. Caſſio Varo.*	
		Seruile Spartaci.	
	678	*L. Gellio, Cn. Lentulo Claudiano.*	
	679	*Cn. Aufidio Oreſte, P. Cornelio Lentulo Sura.*	
		M. Licinio Craſſo Diuite, Gn. Pompeio Magno.	
49			4041

Florentia Hetruriæ vrbs à Syllanis militibus conditur.

Hic eſt Sylla, qui poſt victoriam ciuilem ſe Fœlicem appellari voluit. Ludiones & reliquum inſtrumentum Ludicrum ex Olympia Romam traduxit Olymp. 175, quando Pompeius Magni cognomentum accipiebat.

Catenas Iugurthæ manibus iniecit, Mithridatem compeſcuit, cæſis in Theſſalia hoſtium centum millibus caſtris quoque expugnatis. Renouato deinde bello iterum fudit ac exercicitum eius deleuit. Athenis captis libertatem & ciuibus, quæ habuerant, reddidit. Dardanos Enetos alióſque Thraciæ populos Macedoniæ incurſantes adortus multis præliis fregit Sociale bellum repreſſit. Cinnæ dominationem coercuit. Marium proſcriptum & exulem reddidit. Primus Romanorum morte mulctauit. *Appian.*

Depoſita dictatura priuatus vixit, commentaria ſcripſit, Lucullóque dedicauit. *Plutarch.*

M. Lepidus eius inimicus primus omnium limina ex Numidico marmore in domo poſuit, magna reprehenſione. *Plin. lib. 36.*

Seditionem mouet, lege promulgata de actis Syllæ, qui proximè obierat, reſcindendis.

A Catulo altero Coſ. & Pompeio, qui iam Miluium pontem collémque Ianiculum cum exercitu inſederat, Italia pulſus in Sardiniam refugit, vbi fruſtra bellum molitus, paulò pòſt morbo interiit. *Appian. Plutar.*

Victores, quod non temere in aliis ciuilibus bellis contigit, pace contenti fuerunt. *Florus.*

Appius Claud. Proconſul Thracas pluribus præliis vicit & in Sarmatas vſque penetrauit. *Florus.*

M. Perpenna iam Lepidi partibus, præſertim eo in Sardinia mortuo, fractis, ad Sertorium in Hiſpaniam magno cum exercitu venit.

Curio conſul retulit ad Senatum, vt legati Erythras mitterentur ad carmina Sibyllæ colligenda & Romam deportanda. *Lact. lib. 1. & lib. de Ira Dei.*

Lucretius Poëta Epicureorum amatorio poculo in furorem verſus, cum aliquos libros, per inſaniæ interualla conſcripſiſſet, quos Cicero emendauit, ſe ſua tandem manu confecit, ætatis quadrageſimo quarto.

Hoc ſæculum philoſophorum ſectis pręſtantioribus neglectis, multos habuit Epicureos, Pomponium Atticum, Velleium &c. Vtinam noſtrum plures non habeat, dum ardentius Lucretius legitur, exponitur, emendatur, quàm &c.

Lucullus, Craſſus, Antonius oratores clariſſimi.

L. Lucullo, M. Cotta Coſſ. Nicomedes rex Bithyniæ mortuus populum Rom. hæredem reliquit. Tum Bithynia in prouinciæ formam redigitur. *Eutrop.*

Bellum Piraticum in Cilicia & Pamphylia ſecundum ab eo, quod antea M Antonius Prætor confecerat, ortum ob inquietam Mithridatis prælijs Aſiam, triennio emenſo confectum à P. Seruilio, qui proinde Iſaurici nomen aſſumpſit. *Oroſ.*

Seruilius Proc. bello piratico Pamphyliam, Ciliciam, Piſidiámque deuicit, fecitque prouincias. *Iornandes.* Lyciam, *Oroſius*, Iſauriam. *Marcell. lib.* 14. Phrygiam Cretámque Piratico bello perdomitas in eandem prouinciæ formam redegit. *Iuſtinus lib.* 4 *& Rufus.*

Cilices & Iſauros, qui ſe piratis & prædonibus coniunxerant, ſubegit & viam per Taurum primus inſtituit. *Rufus.* Præterea Olympum montem peruagatos Phaſelin, Corycum, Olympum tres magnas eius terrę vrbes cepit. *Pædianus in Verrinas.*

L. Magius & L. Fannius transfugæ à Mariano exercitu, à Mithridate ad Sertoriū in Hiſpaniam mittuntur de paciſcenda cum eo aduerſus Rom. belli ſocietate.

Mithridatem fœdere cum Sertorio icto bellum nouum inferentem, Bithyniámque occupantem, Cottam apud Calcedona terra maríque fundentem, vrbem Cyricum obſidentem, vt inde totam Aſiam inuaderet, L Lucullus cum maximo exercitu adueniens cohibet. *Plutarch.* cum eo bellat annis ſeptem. *Velleius.* Fame ferróque ad centum fermè hominum millia delet, pulſúmque regem Bithynia, cogit in Pontum profugere. *Idem & Epit.* 9. túmque Tigranis Armenij generi ſui & Macharis Boſphorani, filij ſui auxilia implorare. *Appian.*

Deiotarus Gallogræciæ tetrarches Mithridatis quoque præfectos bellum in Phrygia mouentes repellit. *Epit.* 94.

Bellum Gladiatorium in Campania per tres annos. Aliis, Seruile tertium, ſiue Spartiacum in Italia. Nam 74 gladiatores ducibus Spartaco, & Oenomao & Crixo, effracto Capuæ Lentuli ludo, per Italiam vagantes, vocitatis ad bellum ſeruis Veſuuium montem belli ſedem faciunt. Cl. Pulchrum & P. Varinium prætorem vincunt. Contra eos etiam male pugnarunt Lentulus & Gellius Coſſ. Qu. Arius & Cn. Manlius Prætores, C. Caſſius proconſul, donec á M. Craſſo Prætore anno tertio poſt bellum inchoatum, priore prælio 35 millia eorum, cum duce Granico, poſteriore quadraginta millia cum ipſo Spartaco cæderentur.

Curio Scribonius Daciam tenus venit, ſed tenebras ſaltuum expauit, *Florus.* Dardanis & Mæſiis per triennium ſubactis primus Romanorum ducum ad Danubium vſque peruenit. *Rufus,* vrbis 679.

Lucullus aperit Pontum & regiis quondam opibus & natura regionis vallatum. *Cic. pro Archia.* Nam Amiſum & Eupatoriam vrbes Ponticas obſidione cinxit & Themiſcyram. *Appian.*

An. ante Chriſtū natum.	*Anni vrbis cōditæ.*		*Anni mundi.*
79			4011
	681	*Q. Metello Cretico, Q. Hortenſio.*	
	682	*L. Cæcilio Metello, Q. Marcio Rege.*	
		Bellum Creticum.	
	683	*C. Piſone, M'. Acilio Glabrione.*	
		Bellum Piraticum	
	684	*M. Lepido, L. Tullo Volcatio.*	
			4041
49		Coniuratio Cn. Piſonis.	

30 milli-

An. ante Christum natum.	*Anni vrbis conditæ.*	
79		
	685	*L. Aurelio Cotta, L. Manlio Torquato.*
		Bell. Mithridaticum Pompeij.
	686	*L. Iulio Cæſare, C. Marcio Figulo Thermo.*
	687	*M. Tullio Cicerone, C. Antonio.*
		Coniuratio Catilinæ.
	688	*C. Iunio Silano, L. Licinio Murena.*
49		

Anni mundi.

30 millibus ad Cabira cum quinque millibus cæſis Mithridatem ad Tigranem fugat. *Eutrop.*

Marcus autem Lucullus Macedoniam ſor-
4011 titus ad terminum gentium lacúmque Mæotim peruenit. Per Thraciam cùm Beſſis primus pugnauit. Thraces montanos ſubegit, Eumolpidam, quæ nunc Philippopolis dicitur, Olympiadem, quæ modo Adrianopolis, Cabylem, Apolloniam, Galatiam, Parthenopolim ſupra Pontum poſitas ciuitates occupauit, Tomos ad Danubium vſque perueniens, Scythis arma Romana monſtrauit. *Florus.*

Cenſorium nomen triſte ſeuerúmque à ſedecim annis intermiſſum M. Craſſo, Cn. Pompeio Coſſ. repetitur, Cn. Lentulo & L. Gellio cenſoribus creatis, qui aſperam cenſuram egerunt, quatuor & ſexaginta ſenatu motis, *Epit. 98. Pædianus in Verrinas.* Eorum muneris erat Senatum legere, equites inſpicere, cenſum ciuium agere.

L. Metellus Prætor in Sicilia à C. Verre afflicta contra Piratas proſperè rem gerit. *Epit. 98.* Pergamenonem Archipiratam nauali terreſtríque prælio comminuit. *Oroſ.*

Qu. Hortenſio conſuli Creta ac bellum Cretenſibus gerendum obtigit, ſed is vrbe ac foro, in quo dominabatur, delectatus, Metello collegæ exercitum ac prouinciam conceſſit. *Xiphilinus.* Ob eandem cauſam poſtea Cicero Macedoniam, quæ ſibi obtigerat, C. Antonio Collegæ conceſſit, neque in prouinciam ex conſulatu profectus eſt.

Mithridates & Tigranes à L. Lucullo in Armenia victi bellum reparant miſſis ad finitimos reges legatis, vbi Arſaces Parthus pacta cum Lucullo Societate, eum tamen non adiuuit. *Dio.* anno ſeptimo & vltimo Lucullani imperij regna ſua recuperant & augent. *Velleius.*

Bellum Creticum, quòd Mithridati Cretenſes fauiſſent, peragitur à Metello intra trienniũ. *Eutrop.*

Creta prouincia facta. *Rufus, Iuſtin. lib. 41.*

Piraticum ſiue Maritimum extrema hyeme apparatum, ineũte vere ſuſceptum, media ætate confectum eſt à Pompeio, qui à Brunduſio profectus, quinquageſimo die totam ad imperium Ciliciam adiunxit, omnes, qui vbique prædones fuerunt, partim cepit, partim interfecit. *Cic. pro lege Manil.*

Intra 40 diem toto mari eos expulit, & acceptis in deditionem piratis agros vrbéſque dedit. *Epit. 99.*

In maritima Ciliciæ ora vrbem Solos à Tigrane deletam reſtituit & Pompeiopolim appellauit. *Dio.*

In Cretam, alteram poſt Ciliciam prædonum arcem, multos eorum perſecutus eſt. *Plutarchus.*

Piratis octingentas 46 naues ademit. Acilius Glabrio ſucceſſor Lucullo datus, quòd imperij
4041 diuturnitati modum ſtatuendum veteri exemplo putarent, *Cic. pro lege Manilia.*

	Anni ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cōditæ.*		*Anni mundi.*
L.Lucullus primus imperator appellatur, Armenia. Meſopotamia, Niſibi cum regis Armeniæ fratre capta.				
Piſo, Catilina, Antronius circiter nonas Decembris parabant Cal. Ianuarij, deinde re patefacta nonis Feb. L.Torquatum, L.Cottam Coſſ. cum pleriſque ſenatoribus interficere, ipſum Piſonem correptis faſcibus cùm exercitu ad obtinendas duas Hiſpanias mittere. Sed coniuratio non proceſſit ſigno à Catilina celerius dato. atque hîc Catilinariæ coniurationis primordia. *Saluſtius, Epitome* 101. *Sueton. in Cæſar. Cicero pro Sylla.*	79	689	*M. Pupio Piſone, M. Valerio Meſſala Nigro.*	4011
Tigranis filius ad regem Parthorum transfugiens primum vna cum illo bellum patri intulit ad Artaxata, deinde recedente Partho à patre victus ad Pompeium ſe proripuit.				
Pompeius cum rege Parthorum Phraate amicitiam renouauit, equeſtri prælio Mithridatem vicit & in Boſphoron impulit. Tigranem in deditionem accepit, eique ademptis Cappadocia, Syria, Phœnice, Sopheno, Cilicia, regnum Armeniæ reſtituit, & pecuniam ingentem imperauit, filium eius, qui iis, quæ ipſe ſtatuerat, non ſtabat, in vinculis habitum Romam miſit. *Epitom.* 100.		690	*Q.Metello Celeri. Q. Afranio.*	
Mithridatem perſequens in vltimas ignotáſque gentes, Iberos Albanóſque, qui tranſitum non dabant, vicit. *Epit.* 101. *Appian.*				
Triennio bellum iſtud Mithridaticum confecit, non quòd planè Mithridatem ſuperaſſet, (Nam is deinceps cum exercitu in Italiam tranſitum moliebatur, vt olim Annibal) ſed quia Pharnaces filius Patri inſidias faciens eum ſeptuagenarium veneno ſibi mortem conciſcere coëgerit, quòd ſe permittens Pompeij poteſtati, regnum Patris conſecuturum ſperaret. *Dio, Plutarch. Appian.*		691	*C. Iulio Cæſare, M. Calpurnio Bibulo.*	
P. Sylla & P.Antronius Coſſ. deſignati cùm eſſent eorum alterum L.Cotta, alterum L.Torquatus ambitus damnarunt, & in eorum locum, Conſules creati ſunt. *Pædianus in Cornelianam.*				
Cicero Conſul ſuo conſilio atque eloquentia efficit, ne leges aliquot pernicioſæ à Tribunis pleb. & quidem C. Antonio collega non repugnante, promulgatæ ferrentur, vt lex Agraria, de campano agro diuidendo &c. *Dion. & ipſe in Piſonem.*				
Coniuratio Catilinæ extremo ferè anni, Ciceronis præcipuè induſtria, oppreſſa eſt. Coniuratoribus multis captis & extremo ſupplicio affectis, cæteris foris in agro Piſtorienſi à C. Antonio deletis. *Salluſt. Dion. Appian. Plutarc.*		692	*L. Calpurnio Piſone, Au. Gabinio.*	
Mithridaticum bellum tractum fuit per 40. annos. Conſulatu Ciceronis & Antonij vix conſumptum. *Oroſ. lib.* ·.*c.*1.				
Ita Pompeius vnica profectione Armeniam, Pontum, Paphlagoniam Galatiam, Cappadociam, Bithyniam, Phrygiam, Ciliciam, Syriam, Arabiam; Albanoś, Iberos, Hircanos, Scythas	49			4041

An. ante Christum natum. | *Anni urbis conditæ.* | *Anni mundi.*

79

Bellum Gallicum Cæſaris.

693 *P. Cornelio Lentulo Spinthere, Qu. Metello Nepote.*

694 *Cn. Lentulo Marcellino, L. Marcio Philippo.*

695 *Gn. Pompeio 2, M. Craſſo 2.*

696 *Appio Claudio Pulchro, L. Domitio Ahenobarbo.*

49

Iudæos,&c.ad Caucaſum montem vſque & Euphratem, Myſiam, Lydiam, Cariam, Ioniam, Aſiam,quæ ad Pergamum eſt, atque ipſam Græ-
4011 ciam partim recuperauit,partim nunc primum ſubiecit, *Appianus.*

Tigrani Armeniam maiorem permiſit, Pharnaci Mithridatis filio Boſphorum, Ariobarzani Cappadociam. Antiocho Commageno Seleuciam,Deiotaro atque aliis Tetrarchis Minorem Armeniam,& Galatiam, Attalo & Pylemeni Paphlagoniam, Ariſtarcho Colchidem, Paleſtinam Hyrcano. *Idem.*

Aſiam,quæ antea Romanum imperium terminabat,tribus nouis prouinciis victoria cinxit. *Cic. de Prouinc.*

Ponto videlicet,quem ille cum Bithynia iunctum vnam prouinciam fecit (*Strabo.*) Syria, (*Marcell. i. 14.*) Ciliciæ parte,quę nondum imperio Rom.ſubiecta erat.Sicque Aſiam,quam vltimam prouinciam acceperat patrię mediam reddidit. *Ipſe apud Plin. lib. 7.*

De iis omnibus, Creta item & Baſternis triũphauit. *Plin. lib. 7 cap. 26, lib. 37 cap. 2*,ex tot bellis per biduum vnico triumpho contentus ætatis quadrageſimo quinto, *Velleius.*

Poſt tot victorias infœliciter res geſſit.quòd indignè templum Dei captis Hieroſolymis habuiſſet.Nam.

M.Cicerone & C.Antonio Coſſ.captum Hieroſ.templum à Pompeio. *Ioſeph. lib. 14 Antiquit. cap. 8.* annis 32 ante Auguſtum. 61 ante ortum Chriſti.

Eodem anno natus traditur Auguſtus Cæſar, 9.Cal.Octobris.

Apollo à L.Lucullo ex Apollonia Ponti vrbe, 30 cubitorum,150,talentis factus Romam transfertur. *Plin. lib. 34.*

C.Cæſar Conſ.Illyriam ac Galliam citeriorem cum tribus legionibus à populo,vlteriorem cum vnà legione à Senatu in quinquennium obtinet.

Mox P.Clodius Tribunus Pl.fit & Ciceronem vrbe pellit,quòd conſul ciues Romanos Catilinæ ſocios necaſſet, domo eius incenſa,area libertati conſecrata, bonis publicatis, prædiis direptis,eo aqua & igni interdicto,lege lata,ne quiſquam tectum intra quingenta millia paſſuum ab Italia præberet,ne quis de eo ad Senatum referret,ne decerneret,ne diſputaret,ne loqueretur, ne pedibus iret ne ſcribendo adeſſet.

Cicero exulans in Macedoniam ſe confert. Cuius rei cauſa 20 hominum millia veſtem mutarunt, roſtra ingemuerunt,forum obmutuit. De eo reuocando Pompeius cogitat, cumque hoc anno ab octo Tribunis Pl. de reditu eius promulgatum eſſet vnius ælij Liguris interceſſione nihil perfici potuit. *Dion. Appia. Plut. Cic. pro domo.*

Sed ſequenti anno Cn. Pompeio inter alios nitente.T.Annio Milone Trib.Pl.agente.P.Lentulo Coſ. referente reuocatus eſt. Area domus
4041 eius,Pontificum ſententiis, religione liberata,

domo ac villis publica pecunia reſtitutis.

Heluetij tectis ſuis incenſis atque relictis, cum nouas ſedes quærerent iter faciunt per Galliam Narbonnenſem. A Cæſare prohibiti, victi, tandémque in deditionem accepti, domos ſuas repetunt.

Cæſar precibus Æduorum & Sequanorũ, qui ſe ab Arioniſto Germanorum rege opprimi querebantur, in eum mouit, & fuſum vſq; ad Rhenum inſequitur. Ita vna æſtate duobus bellis cõfectis in hyberna ad Sequanos exercitũ reduxit *Ipſe lib.1.*

Sequenti anno Belgas cecidit, Sueſſiones, Bellouacos, Ambianos in fidem recepit. Neruiorum gentem prope ad internecionem redegit. Adnaticos in deditionem redegit. Inde per P. Craſſum Venetos, Vnellos, Oſiſinos, Curioſolitas, Seſuuios, Aulercos, Rhodones, quæ ſunt maritimæ ciuitates. *Idem.*

Tertio per Titurium Sabinum & Craſſum omnes ferè Aquitaniæ populos. *Ipſe lib.3.*

Quarto Vſipetes, Germanos, Tenchtheros, magna cum multitudine Rhenum trãſgreſſos, quòd à Suenis complures annos exagitati bello premerentur, funditus delet. Quo Germanico bello in Gallia confecto Rhenum tranſit, ponte in flumen facto. Sicambrorum vicis, ædificiiſq; incenſis propter Sueuos ſe in inſidiis expectantes, in Galliam rediit, pontémque reſcidit. In Britanniam inde traiicit. Petentibus pacem dedit obſidibus acceptis. Reuerſus Morinos rebellantes & Menapios ſub poteſtatem redegit. *Idem.*

Quinto Treuiros & Germanos Tranſrhenanos in fide cõtinuit. Claſſe iterum in Britanniã traiecit, obſidibus acceptis & tributis impoſitis in Galliam receſſit. Caſtra Q. Ciceronis in Neruiis à Gallis aliquot, Ambiorige duce Eburonum, oppugnata, fuſis hoſtibus liberauit. *Ipſe.*

Sexto (nam in aliud quinquennium imperium ei fuerat prorogatum) Treuiros in fugam compulit. In Germanos, qui eis auxilia dederant, ponte refecto iterum mouet. Sed cum Sueuos ſeſe in ſyluas recepiſſe cognouiſſet in Ambiorigem Eburonum regem reuerſus, Eburones fundit & diſſipat.

Septimo Galli cum Cæſarem in Italiam profectum, putarent illic retinendum vrbano motu occiſi Clodij, die conſtituta Genabi ciues Romanos negotiantes interficiunt. Carnutes ſe belli principes inſtituunt. Aruerni & ipſi Vercingentorige duce arma capiunt, ac Pictones, Pariſios, Cadurcos, Turenos, Aulercos, Lemouices, Andos, Bituriges ſibi ſocios adiungunt. Recurrens Cæſar Vellaunodunum Senonum oppidum expugnat. Genabum Carnutum diripit & incendit. Nouiodunum & Auaricum diuturna oppugnatione capit. Gergouiã diu, ſed fruſtrà oppugnatam omittit, Alexiam Mandubiorum magno apparatu obſeſſam, dedito ſibi Vercingentorige Aruerno, ad deditionem adducit. Æduos Aruernóſque in fidem recipit. *Ipſe.*

An. ante Chriſtum natum.	Anni vrbis cõdita.		Anni mundi.
79			4011
		Parthicum Craſſi.	
	697	*Cn. Domitio Caluino. M. Meſſala.*	
	698	*Cn. Pompeio 3, Q. Metello Pio.*	
	699	*M. Claudio Marcello, S. Sulpitio Rufo.*	
49			4041

An. ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cō-dita.*		*Anni mundi.*	
				Octauo Carnutes eſt perſecutus. Inde Bellouacos Cocleo Duce interfecto. Per Caninium & Fabium legatos rem bene contra Pictones gerit.
79			4011	Vxellodunum Carnutum capit. In Treuiris per Labienum proſperè pugnat. Omnes Aquitaniæ ciuitates in fidem recipit, in Belgio ad legiones hibernat. *Ipſe, Hirtius, Dio.*
				Nono nullum bellum geſſit, ſed honorificè ciuitates appellando, principes præmiis maximis afficiendo, nulla noua onera imponendo, defeſſam tot præliis Galliam ſpe meliorum in pace continuit. Maximè quia profectionem in Italiam pararet, vt ſuam Antoniique petitionem commendaret.
				Decimo, Gallias & Britannias tributarias facit. *Rufus.*
				Omnem Galliam à ſaltu Pyrenæo, Alpibúſque, monte Gebenna vſque ad Rhodanum & Rhenum, circuitu patentem bis & tricies centum millia paſſuum præter ſocias & bene meritas ciuitates in prouinciæ formam redegit, eique in ſingulos annos ſtipendij nomen impoſuit *Suet.*
49	700	12	4041	m PTOL. DIONYSIVS à Pompeio reſtituitur,
52	702	m PTOL. Dionyſius, an. 2.	4043	pro qua gratia illum è prælio Pharſalico ad ſe confugientem proditoriè die poſt fugam octauo per Achillam occidi iuſſit, auctore Theodoto præceptore & Photino procuratore.
				Eum adhuc adoleſcentem bello Alexandrino Cæſar merſit, necauitque, regno Ægypti Cleopatræ ſorori, cum qua ſtupri conſuetudinem habuerat, tradito. *Eutrop. in Cæſ. Oroſ. lib. 6. cap.* 14.
				Bellis ciuilibus Romanis Parthi Pompeio contra Cæſarem, item Bruto & Caſſio aduerſus Auguſtum & Antonium miſère auxilia.
		Orode 2 Parthorum nono.		Poſt belli finem rurſum, Pacoro duce Orodis regis filio & Labieno, qui Pompeianarum partium fuerat, & bello victus ad Parthos transfugerat, Syriam irruperunt, ac totam occupauère prouinciam.
				Quos P. Ventidius Baſſus cum toto exercitu ad internecionem deleuit. Aiunt autem Labienum & Pacorum à Ventidio eo potiſſimum die interfectos, quo antea Craſſus victus fuerat, ne aliquando Romani ducis mors inulta relinqueretur.
				Nec longè poſt id prælium Orodem regem à filio Phraatte occiſum eſſe.
				Pharnaces à Pompeio Boſpori Cimmerij rex conſtitutus patrij regni recuperādi cupidus, Colchida, Armeniam, Cappadociæ & Ponti partem occaſione bellorum ciuilium in poteſtatem reduxit.
				Domitium Caluinum à Cæſare miſſum profligauit. Inde reliquas Ponti partes, expugnata Amiſo occupauit.
				Cum Cæſare poſtremo congreſſus ad Zeliam, vno prælio fugatus, ab Aſandro Boſphorani tumultus auctore necatus eſt. *Cæſar, Hirtius, Appianus.*
				Iuba regis à Cæſare victi filius, hiſtoriam ſcripſit, & captiuus in triumpho Cæſaris ductus eſt.

ROMANA *Ptol. Dionyſio & Cleopatra regibus Ægypti ab vrbis 700. ad 707, vſque ad Cæſaris necem.*	*An. ante Chriſtū natum.*	*Anni vrbis cōdita.*	Romæ Coſſ.	*Anni mundi.*
Ante bellum ciuile 320 millia Ciuium cenſa ſunt, cum tribus annis pòſt, Cæſare cenſum agente dimidio minus inuenta ſint *Plutarch.* id eſt, 150, reliquis bello ciuili confectis.	79	700		4041
Lentulo & Marcello Coſſ. Ciuilia bella cœpta ſunt, id eſt, Belli Gallici decimo.				
Cæſar, vbi vltrò citróque de pace legatis miſſis conueniri non potuit, traiecto Rubicone, Piſaurum, Fannum, Anconam occupat, Tignium Auximum, Aſculum recipit. Conſulibus, & Optimatibus Roma profugientibus Picenum percurrit. Pompeium Luceria Canuſium proficiſcentem, atque inde Brunduſium, Brunduſio autem in Epirum Dirrachium, quò conſules ante traiecerant, cum omnibus copiis, relicta Italia, tranſgreſſum inſecutus, cuſtodibus Brunduſio impoſitis ad vrbem redit.				
Pecunia ex ærario extorta, M. Lepido vrbi præfecto, qui poſtea trium vir, in Hiſpaniam, quę à legatis Pompeij tenebatur profectus, Afranio & Petreio cum 7 legionibus victis, Hiſpaniam recepit. Maſſilia, quæ ſibi primum in itinere portas clauſerat, duobus præliis naualibus potitus Romam iam à M. Lepido Dictator dictus rediit. *Ipſe lib. 1 de bello Ciuil.*		700	*L. Æmilio Paulo ; C. Claudio Marcello.*	
Magiſtratu inito exulibus omnibus redeundi poteſtatem, præterquam Miloni, conceſſit. Magiſtratus ſubrogauit, ſacerdotes ſuffecit. Gallis Tranſpadanis ciuitatem dedit. Vndecimo inde die dictatura ſe abdicat & ab vrbe Brunduſium proficiſcitur *Ipſe lib. 3.*				
In Macedonia factus conſul res gerit, Seruilio collega conſulatum Romæ adminiſtrante, & M. Cælium prætorem ſeditiones in vrbe, nouarum ſpe tabularum mouentem, de magiſtratu deiiciente, qui vrbe pulſus Miloni exuli, fugitiuorum exercitum contrahenti ſe coniungens cum eo interemptus eſt. *Diog. Appianus.*				
Exitu anni in Epirum trāſgreſſus Oricum & Apolloniam recipit, Dyrrachium petit, ſed à Pompeio ad flumen Apſum occurrente ita victus eſt, vt ille ob rei frumentariæ inopiam caſtra inde in Theſſaliam transferre coactus fuerit.		701	*L. Cor. Lentulo, C. Claud. Marcello.*	
Cum eodem in Pharſalia ſubſiſtente extremo prælio congreditur, maximáque clade fuſum ad mare compellit, vbi Pompeius naue in Ægyptum delatus iuſſu regis Ptolomæi antequam in terram egrederetur occiſus eſt eodem die, quo de Mithridate & Tigrane regibus triumpharat. Cornelia vxore & Sext. Pompeio filio in Cyprum elabentibus.			Bell. Ciuile Cæſaris.	
Cæſar poſt diem tertium inſecutus, cum ei Theodotus caput Pompeij & annulum obtuliſſet doluit & illachrymauit. *Appianus, Dio.*				
Tertio anno Caleno & Vatinio Coſſ. Alexādria poſt nonum menſem recepta, Pharnacéque in Ponto ſuperato, Romam redit & Dictaturam	49	702		4043

An. ante Christum natum. | *Anniuer-bis condita.* | *Anni mundi.*

49 | 700 | 4041

inuadit, verbo, conſtituendę reip. & rei gerendæ cauſa, re, vt omne ad ſe vnum ius Reipublicæ traheret quod ante multorum erat, quod poſteri eius, ſublato iam à M. Antonio Coſ. Dictatoris nomine, Imperatoris vocabulo expreſſerunt.

Tertium & quartum conſulatum titulo tenus geſſit contentus Dictaturæ poteſtate cum conſulatibus decretæ. *Sueton.*

Veteranis cum ſeditione miſſionem poſtulantibus dedit. *Epitom.*

In prælio Alex. regiam claſſem incendi iuſſit. Ea flamma cum partem vrbis inuaſiſſet, 400 millia librorum proximis fortè ædibus condita, exuſſit. *Oroſ. lib. 6, cap. 13.*

BELLVM CIVILE CÆSARIS ET POMPEII.

Quarto Africam recepit Scipione & Iuba ſuperatis. Quinto Hiſpaniam victis Pompeij filiis. Deinceps res vrbanas geſſit honorarios Coſſ. creare cœpit, Imperator appellatus & Pontifex Max.

Ita vrbis 701, pulſo Italia Pompeio, dictatura in ſex menſes capta, poſt vndecim dies abdicauit.

702 victo, occiſóque Pompeio dictator fit in annum.

703 Alexandrinum & Ponticum bellum conficit.

704 Africanum, Numidia, quæ in Iubæ poteſtate erat, in prouinciam redacta.

705 Hiſpanienſe. Inde dictatura in perpetuum accepta triumphum agit, Gallicum ex citro conſtantem, Ponticum ex acanto, Alexandrinum teſtudine, Africum ebore, Hiſpanienſem argento raſili.

70 triumphis actis magnis populum congiariis affecit, ludos fecit, epulum dedit, gladiatores & naumachiam ludis funebribus Iuliæ edidit, ædem Veneri genitrici prælio Pharſalico votam dicauit, forum Iulium extruxit, iudicia equitibus & ſenatoribus communicauit. Pretoriis prouinciis annum, conſularibus biennium ſtatuit. annum ordinauit, ſenatum ſuppleuit, Patricios allegit. *Plutarch. Sueton. App.*

Ex monte Albano ouans vrbem init, deinde interfectus eſt.

Annum hunc alij Vrbis fuiſſe dicunt ſeptingenteſimum nonum alij 710, alij alium, ſecundum diuerſas veterum ſupputationes, de quibus poſt in Chronologorum ſcrupulis. Nos Liuium, vt Hebraicis ſummis congruentiorem, ſequuti ſumus.

Soſigenes Alexandrinus Mathematicus, cuius conſilio Iulius Cæſar Pont. Max. in Ægyptum profectus, faſtos ſiue Calendarium Numæ Pompilij nimis vndecim diebus breue, qui Lunaribus menſibus annos diſtinxerat, corrigit, & ad curſum ſolis reuocat, ſolares vel potius ciuiles ſiue vſuales menſes in faſtis reponens iuxta

51 | | 4043

Ægyptiorum morem. *Plin. lib.* 18. *c.* 15. *Appian. in fine li. 2 de bell. ciuil.* ſub anno vrbis 708. ante Chriſtum an. 45

Intercalati ſunt dies 67. *Dion. lib.* 43, *& Plut. in*

Cæſ. vel

Caſ. vel 68 vt annus ille confuſionis vltimus in dies 443 protenſus fuerit. *Macrob.lib.1.Satur.cap.* 14, conſtiteritque quindecim menſibus, lunaribus ſcilicet. *Suet.*

Cyclum decemnouennalem, qui aureus dicitur, condidit. Orbem per Geometriæ peritiſſimos emenſus hæc celebriora comperit, Maria 30, inſulas 27, montes 40, prouincias 78, vrbes inſignes 370, maiora flumina 94, Gentes 125.

Ambitum vero orbis trecenties quindecies centena paſſuum millia continere. Longitudinem ab Oriente in Occidentem ſiue ab India ad fretum Gaditanum octies quinquies centum ſeptuaginta octo milliaria, latitudinem à meridie ad Septentrionem ferè dimidio minorem quinquageſies ſeptuaginta duo milliaria.

Maris vero profundiſſimum perpendiculo in quindecim ſtadia portendi (id eſt, in Gallicam fere leucam) *Priſcianus.* Sed ab eo tempore valde eſt aucta Geographia, Chriſtianorum ſedulitate.

n Cleopatra propè Vrbis ſeptingenteſimum regina Ægypti à Cæſare conſtituta, Ptolomæo fratre ſubmerſo.

Romam Cæſarem viſit, amaſium ſuum.

Regnum tenuit vſque ad duodecimum Auguſti. quo anno ipſa cum Antonio ſibi mortem conſciuit.

R.Nehemias ben Haccana auctor epiſtolæ ſecretorum, in qua dicebat ſe tantum diſtare 50 annis à Chriſti ortu.

R.Iuda ben Simeon, qui libellum גלי רזיא, i. reuelator arcanorum, M.Antonio conſuli dedicauit.

Appollonius Rhodius Philoſophus Rhodi docet. Illic autem literarum gymnaſium erat celeberrimum.

Catullus, Salluſtius, Nicolaus Damaſcenus hiſto.

Virgilius naſcitur.

Seneca duodecimum annum attingit, antequam proſcribatur Cicero.

Hortentius, Trebatius, Labeo, Sulpicius Iuriſconſulti. Cratippus Stoicus.

M.Varro Helluo librorum & literatorum doctiſſimus, quadringentos & nonaginta libros ſcripſit. *Gel.lib.23.*

Vetus paræmia, fuit, eũ tot tantáque ſcripſiſſe, vt nihil videatur potuiſſe legere: tãtum è conuerſo legiſſe, vt videretur nihil potuiſſe ſcribere.

Atticus annorum ſeptingẽtorum memoriam vno libro colligauit. *Cic. in orat.*

Nam eam longius repetere non potuit, quoniam ante Olympiades nihil planè apud Græcos certum fuit. *Varro in Prolog. 3 de re ruſt.*

Anno ab vrbe condita 700 plurimam partem vrbis ignis fortuitus, nẽpe 15 vicos conſumpſit. Hinc ciuile bellum committitur. *Oroſ.lib.6, ca.* 12

Cicero poſt oppreſſam remp. vacuus negotiis forenſibus & ciuilibus multos quidem aureos libros philoſophicos edidit, quos enumerat initio 2. de Diuin. ſed in tribus de Natura Deorum ſe

An. ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cõdita.*		*Anni mundi.*
			4011
		13	
47	702	n Cleopatra Antonij, an. 18.	4043
	720		4061
		Orode, deinde Phraarte 3, Parthorum Rege.	

ipſum

An. ante Christum natum.	Anni vrbis condita.		Anni mundi.
47	702		4043
		Iul. Cæſare, an. 6. deinde M. Antonio an. 12. Imp.	
		Summa 270.	
		Romæ Coſſ.	
	702	*C. Cæſare, P. Seruilio Iſaurico.*	
		Pharſalicum.	
	703	*Qu. Fuſio Caleno, P. Vatinio.*	
		Alexandrinum & Ponticum.	
	704	*C. Cæſare 3, M. Lepido.*	
		Africanum.	
			4061

ipſum ſuperauit, Deo prouidente, vt Idololatria per ſuos cultores oppugnaretur, quæ mox per Chriſtum eſſet expugnanda & triumphanda.

4043 Primum enim refellit Deum Epicureorum. Deinde Deos Stoicorum, planetas, &c. Denique Deos Populares, quos fabuloſos vel homines fuiſſe contendit. Horum librorum preiudicio Ethnici, cum à noſtris grauarentur, eos cenſuerunt per Senatum eſſe igni abolendos. *Arnobius lib. 3. contra gentes.* Interficitur annis 40 ante Chriſti natalem.

Tyro eius libertus notarum ſiue abbreuiationum inuentor quibus alias addidit Philargius Mæcenatis, deinde Seneca.

Cæſar nouem annis ſubegit Gallias, in quibus, vt ipſe de ſe ſcribit, & Eutropius repetit, ter fuit victus: ſemel in Aluernia præſens ad Gergouiam, metropolim regni quod perdiù Aruerni tenuerant in Aquitaniam & partem Celticæ: bis in Germania abſens.

Primus Romanorum Rhenum traiecit, & in Britanniam, quæ nunc Anglia, ita tamen vt dubium reliquerit, eſsétne inſula an continens. Eſſe poſtea inſulam ſub Seuero imp compertum fuit.

Bellum ciuile geſſit primùm in Illyrico ad Appolloniam & Dyrrhachium, deinde in Theſſalia in campis Pharſalicis.

Bello eius Africano, Galli 30. duo millia equitum loco pepulerunt & fugarunt.

Annis quinque, poſt victum Pompeium, imperat. vel tribus & menſibus aliquot, iuxta *Egeſ. lib. 1, cap. 27. Ioſeph. lib.* 14 *Antiq. cap. 19. Clemens. Strom. lib. 1.*

Deuictis in Africa Pompei partibus Romam reuerſus à Bruto & Caſſio & reliquis coniuratoribus viginti tribus vulneribus in Senatu confoditur, cum ſequenti die eſſet profecturus contra Parthos, die quadrageſimo octauo poſtquam triumphans ex monte Albano vrbem ingreſſus eſſet.

Præter ciuiles victorias vndecies centum & nonaginta duo millia hominum in ſuis prælijs conſumpſit.

Nunquam legitur vulneratus.

Primus hiſtoricorum Latinorum Germaniæ meminit. Nam reliqui eam ſemper habuerant inter Scythiæ regiones obſcuriſſimas ſuáque commemoratione indignas.

Expeditio eius in Galliam ſenatuſconſulto ſuſcepta annis ante Chriſtum 58.

Eius aduentu in Galliam Sueſſiones regem Galbam habebant, *lib. 2. cap. 1.*

Sequani Catamantaledem, quem Romani amicum ac ſocium appellarunt, *lib. 1. cap. 2.*

Aquitani Piſonem à Romanis amicum ſimiliter appellatum *lib. 4. cap. 3.*

4061 Nitiobriges Olloniconem *lib. - .c. 6,* Eburones Ambiorigem *lib. 5. cap. 8.*

Aduerſus eum Aruerni cum quadringentis

hominum millibus Vercingentorige Rege bellum gerunt. *Strabo lib.4.*

Vercingentorix Aruerniæ rex, Amyntas Lycaoniæ, Arethas Arabiæ, Orodes Parthiæ, Malcus Nabatheorum, Deiotarius Galatię, Polemon Ponti.

Galliæ ſtatus hoc tempore is erat. Capiebat gentes 35. *Agrippa rex apud Ioſeph. libr. 2. belli cap. 17.*

Germanos potentia & imperio premebant & ferę genti iura dabant, virtute perpetuo ſuperiores *Cæſar lib.6. de Gal.*

Facundia Græci, gloria belli Galli ante Romanos fuerunt. *Salluſtius.* virtute belli omnibus gentibus præferebantur *Cæſar Ibid. lib. 5.*

Auguſtodunū vetuſtiſſima poſt Maſſiliam bonarum artium ſedes. *Tacit. lib. 3. Eumenis Rhethor in oratione.*

Vrbes primariæ ſui iuris erant, nullius addictę imperio, quæ populi & gentis totius nomine vocabantur. Plurimos etiam habebant regulos, quorum clientes Ambactos Cæſar vocat.

Solebant, quoties de totius gentis commodis agebatur, conuentus indicere, in quibus in tres diuidebantur ordines. Primus eorum, qui ſacra tractabant Druydę. Secundus nobilium, regulorum & principum ciuitatis ac Rerumpub. Tertius populi.

Druydæ præter cognitionem rerum naturalium, moralem exercebant diſciplinam, animarum immortalitatem docebant, iuſtiſſimi erant omnium opinione. Sine his nihil ſiue in bello, ſiue in pace gerebatur Ideo & publica & priuata iudicia penes eos erant. *Cæſar, Mela, Strabo, lib.4.*

Semnotheis & Druydis ſacrorum miniſtris colebant Teutatem, Heſum, ſiue Heum, Taranim, Ogmium, eiſque humanas hoſtias litabant. Quiritus tamen ab Auguſto, Tyberio, Claudio & ſeqq. imperatoribus ſenſim ſublatus eſt. *Plin. lib.30. cap.1.*

Contra Germani neque Druydes habent, neque ſacrificiis ſtudent. De deorum numero eos ſolos ducunt, quos cernunt, & quorum apertè operibus iuuantur, Solem, Vulcanum & Lunam. Reliquos nec fama acceperunt, &c. *Cæſar lib. 6.* Latrocinari virtuti ducunt, &c. *Mela, Tacitus.*

Nulla pars Galliæ inculta iacet, excepto duntaxat, quod paludes & Syluæ coli prohibent. Magis hominum frequentia, quàm diligentia incolitur. Mulieres fœcunditate & educandi ſtudio optimæ, viri bellorum magis, quam agri culturæ ſtudioſi. *Strabo lib. 4.*

Lingua eius non multum ab hodierna differebat, eiuſdem ſignificationis & prolationis, etſi fortaſſe rudior.

Primò, quia nomina nationum, prouincia-

An. ante Chriſtū natum.	Anni vrbis cōditæ.		Anni mundi.
47	705		4043
	705	*C. Cæſare 4. A. Q. Maximo.*	
		Hiſpanienſe.	
	706	*C. Cæſare 5. M. Antonio.*	
	707	*C. Panſa, Au. Hirtio, hiſq; mortuis Octauio Cæſare, & Q. Pedio.*	
	708		
			4061

An. ante Chriſtum natum.	Anni vrbis condita.		Anni mundi.
47	74		4043
		Mutinenſe ſiue Antonianum.	
	708	*M. Lepido, L. Minutio Planco.*	
		Philippenſe.	
	709	*P. Seruilio Iſaurico, L. Antonio Pietate.*	
49			4061

rum, ciuitatum, vrbium, montium, Syluarum fluuiorum, etiam hodie retinent antiquum nomen.

Secundo, quia apud antiquos ſcriptores multa extant vocabula, quibus item hodie Galli, & nulli alij, vtimur, vt leuca, Beco, Crupellarius, Carra, Bracca, Bacchinum, Soldurius, &c. apud Cæſar. Ammian. Marcellinum, Suetonium, Tacitum, Gregorium Turonenſem, Sidonium Apollin.

Tertiò, quia linguæ nullis viciſſitudinibus & confuſionibus ita ſolent mutari, niſi vetuſti indigenæ penitus deleantur, quin radices & fundamenta permaneant, vt apparet ex Italicis & Græcis vulgaribus, quæ magis corruptæ ſunt, quàm mutatæ. Hinc migrantes in alienas ſedes, alterum idioma potius imbibunt. Nam, vt Liuius in bello Aſiatico de Gallogræcis ait, Planta facilè vertitur in id ſolum, in quo ſeritur.

Germanicè non locutos apparet è ſexto belli Cæſaris, vbi Ariouiſtus Germanorum princeps multa conſuetudine Gallicam linguam didiciſſe dicitur.

Non Græcè è quinto vbi Cæſar ſe ad Qu. Ciceronem epiſtolam miſiſſe Græcis literis, ne intercepta à Gallis conſilia ſua cognoſcerétur, & è Phauorino philoſopho Arelatenſi, qui apud Gellium ſe Gallum Græcas literas didiciſſe profitetur.

Coniecturæ, quas in contrarium affert in ſuo Celt-Helleniſmo Leo Tripultius, hoc tantum docent apud Gallos viguiſſe, literarum Græcarum ſtudia, præſertim Maſſiliæ, quòd vrbs eſſet Græcæ originis, ac doctos, præſertim Druydas, ea lingua delectatos ſiue ſcribendo, ſiue inter ſe conferendo, vt nunc Latina.

Non Britonicè, vt Rhenanus ridiculè cenſet. Nam Britones aliunde in Galliam venerunt, nempe ex Anglia, è qua Britannicam linguam poſt ſexcenteſimum Chriſti annum detulerunt.

Maſſilienſium lingua tunc quidem potuit eſſe Græca, vt Siculorum, Melitenſium, partis Italiæ, quæ magna Græcia dicta eſt, verum id quia non erant Galli indigenæ ſiuè aborigines. Maſſiliam enim Phocenſes fugientes Cyri dominatũ, condiderant. Ex quo per hæc loca, hominibus paulatim excultis (inquit Marcellinus li 5.) viguère ſtudia laudabilium doctrinarum inchoata per Bardos, Euages, & Tectoſages. Et Bardi quidem fortia virorum illuſtrium facta heroicis compoſita verſibus cum dulcibus lyræ modulis cantitarunt, &c. Vbi nota Bardos originem referre ad Maſſilienſes Græcos, contra eos, qui ante Cyrum, imò verò ab initio turris Babel, illos ſomniant in Galliis literas coluiſſe.

Tempore Strabonis (id eſt, hoc. Nam Strabo ſub Auguſto) Maſſiliæ eloquétia & philoſophia docebatur, contractus Græcè ſcribebantur. Romani neglectis Athenis eò ad diſciplinas capeſſendas confluebant. *Strabo lib.* 4.

Franci natio Gallica, & indigena, non Germanica, non Troiana, non Scandica, non Sicambrica, ex Ammia. Marcell. multo ante declinationem imperij. Nam de rebus Iuliani Imp. eos cis-Rhenum locat iuxta Chamanos (qui hodie Geldrenſes) lib. 21. & 17. vbi & eos Salios vocat, vnde lex Salica. Apud quem etiam lib. 15. Romani, quo tempore ſigna trans-Rhenum inferebant; inter palatinos & prætorianos milites habebant Francos. Et Iuſtinianus Imp. epiſtola quam ad ipſos ſcripſit, apud Procop. lib. 1. ita eos alloquitur, ac ſi prouinciam Romanam minimè cepiſſent, ſed iure eam, velut patriam, tenerent, eóſque opponit Gotthis, qui imperatoriæ ditionis Italiam per vim ceperant, nec reſtituere decernebant. Denique Agathius lib. 1 diſertè eos Germanos non eſſe aſſerit. Rectè igitur eos indigenas docet Connanus lib 2 comment. Iuris ciuil. cap. 9 Idq; è Cæſ. lib. 6, Liuij lib. 5, & Rhenani annotat. ad Tacitum.

Ab iis Franconia in Germania nomen accepiſſe videtur, quòd à Francis ſcilicet olim armis occupata fuerit, vt nũc tota Gallia. Vnde & veteres Franciæ ſiue Galliæ reges, iidem erant & Germaniæ vſque ad Carolum Craſſum. 888. quo defuncto non ſolum Francorum regnum, ſed & imperium ſciſſum eſt.

Phraartes 3 Orodi patri à ſe interfecto in regnum Parthorum ſuccedit. Triginta fratres necat.

Contra illum Antonius cum 15. validiſſimis legionibus pugnat infœliciter, vnde ex Parthia magna exercitus parte amiſſa refugit. *Iuſtinus lib.* 42.

Qua victoria inſolentior factus Phraartes, cum crudeliter multa gereret in exilium à Parthis pellitur, regnúmque eius Tyridati traditur, quod poſt annum, eo fugato, Scytharum ope recuperauit, deindéque cum Auguſto pacem fecit.

ROMANA *ſub Triumuiris ab vrbis* 707.

C. PANSA & Aul. Hirtius nouiſſimi ſunt Conſules propriè, quòd deinceps ſub Triumviris indéque ſub Monarchis Reſpub. penitus fuerit.

Id eſt, ſequentes Coſſ. ſatis ſuperfluè numerantur. Nam omnia non ad eorum, ſed ad Monarchiæ vnius arbitrium fiebant. Niſi quòd Auguſtus in eis ſtudiorum populi & Senatus auctoritatis ſemper rationem habuerit. Nihil enim propè vnquam egit, quod non alterutrius auctoritate fieri vellet.

Tiberius populum omni Reip. adminiſtratione excluſit, Senatum maximè veneratus eſt.

Sic Claudius, Caius, & Nero, quamuis tyrannice Imperium egerint, Senatus tamen auctoritatem minimè neglexerunt.

Anni ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cõditæ.*			*Anni mundi.*
				4043
47	709			
		Peruſinum L. Antonij.		
	710	*Cn. Domitio Caluino, C. Aſinio Pollione.*		
	711	*L. Marçio Cenſorino, C. Caluiſio Sabino.*		
	711			4061

An ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis conditæ.*		*Anni mundi.*
47	711		4043
		Parthicum Venditij.	
	712	*Ap. Claudio, C. Norbano Flacco.*	
	713	*M. Agrippa, L. Caninio Gallo.*	
			4061
	714		

Sub Galba bello ciuili inter Othonem & Vitellium, item hunc & Veſpaſianum Senatus poteſtas ita corruit, vt eũ annum Reip. ſupremum vocet Tacitus. Nam deinceps Romani principes diuturnitate poteſtatis inſolentiores omnia ad arbitrium, Senatus poteſtate neglecta, agere cœperunt, imperium in regni formam vertentes. Etſi alij aliis moderatius. *Onuph. in ſua ciuitate Romana.*

Ita conſules Hirtium & Panſam ſubſecuti ſunt honorarij, nec à nobis adiiciuntur, niſi vt nomen quidem proceſſiſſe ad ſequentia ſæcula intelligeremus, at rem penes Tyrannos manſiſſe.

Hunc autem annum, quo Hirtius & Panſa conſules fuerunt, vocant Solinus & Rufus Vrbis ſeptingenteſimum & decimum. Alij 712, alij alium. Sed iam docuimus nos Liuium ſequi, quin & monuimus ex Cicerone ad Brutum ante vrbis quingenteſimum omnem eius Chronologiam eſſe incertam.

Hi autem ante à Cæſare fuerant deſignati, quàm interficeretur, tum cum expeditionem adornans in Parthos, in inſequentes annos plures magiſtratus creauit.

Antoniano bello ad Mutinam à D. Bruto contra Antonium defenſam, Antonium caſtris exuerunt, & ad Lepidum proc. in Galliam profugere coëgerunt. Hirtius poſt victoriam ſaucius obiit. Panſa Bononiæ item ex vulnere mortuus eſt.

Bruto & Mutina obſidione liberatis ſolus Octauius Cæſar, qui ſe conſulibus adiunxerat incolumis victoria fruitus eſt, & honorificè à Senatu habitus, maximè auctore Cicerone, *Dio. Velleius.*

Qui cum à Senatu, vt conſul in locum conſulum occiſorum fieret, non impetraſſet, reconciliatus M. Antonio & M. Lepido, contracta etiam affinitate per deſponſationem Clodię priuignæ Antonij, exercitum Romam adduxit, conſulatumque, annos tantùm 20 natus, inuaſit, Qu. Pædium ſibi collegam ſubrogans. *Suetonius.*

Qu. Pædius Coſ. legem tulit de quæſtione habenda in interfectores Cæſaris. Poſtulati ea lege M. Brutus, C. Caſſius, D. Brutus, abſentes damnati ſunt.

D. Brutus, cui Senatus vt M. Antonium perſequeretur mandauerat; relictus à legionibus ſuis in Gallia, iuſſu Antonij ad Aquileiam captus interemptus eſt.

Octauius Cæſar M. Antonium & M. Lepidũ ex Gallia in Italiam accerſit. In Bononienſi agro ſe triumviros Reip. conſtituendæ cum ſummo imperio in quinquennium renuntiant.

Lepido Hiſpanias & Narbonenſem Galliam, Antonio reliquas Gallias, Cæſari vtramque Lybiam cum Sicilia & Sardinia diſtribuunt, Magiſtratus, nec Senatu nec Populo conſulto quibus voluerunt, mandant. Lepidum in locum occiſi D. Bruti conſulem in ſequentem annũ creant, eúmque ad Romam ac reliquam Italiam tuen-

	Anni ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cōditæ.*		*Anni mundi.*
dam inſtituunt.				
Antonium ac Cæſarem ad Caſſium Brutúmque bello perſequendum, & ad proſcriptionem Senatus cædémque inimicorum ciuium edendam, ad quæ exequenda confeſtim omnes Romam conuolant.				4043
Inter proſcriptos fuêre L.Paulus frater M.Lepidi, L.Cæſar auunculus Antonij, M.Cicero, qui Oct.Cęſarem ſuis ſententiis euexerat. Cuius occiſi è Popilio legionario milite à ſe olim defenſo & è cruce erepto, caput, cum manu dextra in roſtris poſitum eſt. *Plut.Dio.*	47	713		
M Brutus qui tota Epiro & Macedonia in poteſtatem redactis à Senatu præeſſe Macedoniæ iuſſus fuerat, inde in Aſiam contrahẽdorum auxiliorum cauſa ſe contulit.			Romæ Coſſ.	
In Europam regreſſus Adali agrum populo Rom. ab eo moriente relictum recepit, & Beſis in Macedoniam irrumpentibus ope reguli Raſcyporidis victis, Imperatoris nomen ſibi peperit.				
Caſſius pecuniis in Aſia corrogatis Dolabellam in Laodicea obſeſſum, vt ſibi manus inferret coëgit. Rebus inde omnibus in Syria & Cilicia conſtitutis Smyrnam in Aſiam ad Brutum ad ordinanda belli conſilia contendit, quod aduerſum ſe à Triumviris comparari acceperat.		714	*L. Gellio Poplicola, M. Coccio Neruua.*	
Ita Caſſius Rhodiis & Ariorbazane, Brutus Lyciis, Patareis & reliquis Aſianis ſubactis in Macedoniam, vt ibi bellum gererent, traiecerũt, & ad Philippos caſtra è regione hoſtium poſuerunt.				
Priore prælio Caſſius ab Antonio pulſus, cum Brutum in acie cecidiſſe metueret, ſibi liberti manu mortem intulit. Poſteriore paucos poſt dies victus M. Brutus, deſperatis rebus & ipſe manu Stratonis fugę comitis ſe transfodit Quod idem fecerunt principum Romanorum circiter 40.			Bellum Siculum Sex. Pompeij.	
Q.Hortenſius hîc quoque occiſus eſt.				
Hinc Cæſar Hiſpania & Numidiæ ſibi ſumpta in Italiam æger reuertit. Antonius Gallia & Africa ſibi aſſignata in Aſiam ad cogendas promiſſas militibus pecunias profectus eſt.				
Peruſiæ Cæſar in Etruria L. Antonium Coſ. multa contrà ſe conſilio Fuluiæ vxoris M. Antonij molitum, concluſum diu obſedit, poſtremóque conatum aliquoties erumpere in deditionum cepit. Ei veniam dedit pleriſque equitum & Senatorum ad aram G. Cæſaris immolatis. Peruſiam diruit; Italiam totam in poteſtatem redegit, Fuluiam ad Marcũ Antonium virum cum liberis & Iulia eius matre fugauit.		715	*Sex Pompeio, L.Cornificio.*	
M.Antonius & Cæſar mortua Fuluia in gratiam redierunt atq; hinc Cæſar Sardiniam, Dalmatiam, Hiſpaniã, Galliã, Antonius reliqua omnia ſupra Ionium mare in Aſia & Europa ſortiti ſunt, excepta Africa, quam Lepidus, & Sicilia, quam Sext. Pompeius tenebant. Et in vrbem		716		4061

equis

An. ante Christum natum. | *Anni vrbis cõdita.* | *Anni mundi.*

equis inuecti ſunt, Octauia etiam Cæſaris ſorore Antonio in matrimonium collocata.

47 — 4043 Ventidius ab Antonio amore Cleopatræ in Ægypto implicato contra Parthos miſſus, eos tribus prælijs fudit. Labienum Pompeianarum partium ducem & Pacorum regis filium occidit. Parthos Syria & Tauro monte expulit, Palæſtinam recepit. Primúſque omnium de Parthis triumphauit. *Suet. Eutr. lib. 7.*

Aug. Cæſar M. Agrippam ignobili loco, bonum militia, victoriæ ſocium geminatis conſulatibus extulit. Poſt etiam mortuo Marcello ſororis filio generum ſumpſit. *Tacit. lib. 1.*

Is Gallos noua molientes deuicit, & ſecundus Romanorum belli cauſa Rhenum tranſijt. In Aquitania rem proſperè geſſit.

716 *M. Antonio, eoque abdicante L. Sempronio Atratino, L. Scribonio Libone.*

Eo & Caninio Conſulibus Triumviri, cum quinque anni Trium viratus, in quos ſe crearãt, abiiſſent, ſemet in alterum quinquennium prorogarunt.

Sex Pompeius minimus filiorum Pompeij, qui è Corduba, vbi obſidebatur, Iulio Cæſare Hiſpanienſe bellum conficiente elapſus in Luſitaniam veniens aliquandiu latuit. Occiſo iam Cæſare Hiſpaniam inuaſit. Deinde cum M. Lepido, qui à Cæſare alteram Hiſpaniam obtinuerat, fœdus fecit, vt recuperato patrimonio Hiſpania recederet. Quod fœdus à M. Antonio Conſ. confirmatum eſt.

Is poſtea lectis ex Epiro proſcriptis ac fugitiuis diu in mari prædatus Mæſſanam in Sicilia primum, deinde totam inſulam occupauit.

717 *C. Cæſare, L. Volcatio Tullo.*

Facta cum Triumviris pace nec ſeruata, quòd rurſum latrocinijs mare vexaret, & annonæ ſubuectionem impediret, poſt multa naualia prælia dubio euentu commiſſa, tandem fugatus eſt.

E Meſſana Corcyram, inde in Cephaleniam venit, denique in Aſiam ad Antonium. Et cum eum in Lesbo res male geſſiſſe contra Medos, audiret, ratus ſe Antonij imperium ad ſe tranſlaturum, per M. Titium Antonij legatum, iuſſu eiuſdem Cornificio & Pompeio Coſſ. interfectus eſt *Dio. Appianus.*

M. Lepidus pacta occulta cum Sex Pompeio in bello Siculo iniens, poſt eum fugatum, Meſſanam occupauit, ac Siciliam ſibi vendicauit, Cæſare in ius vocato.

Sed bello peritus atque à ſuo exercitu deſertus, abrogato Triumviratus honore, ſupplex à Cæſare vitam impetrauit, & Circeios in perpetuum relegatus eſt. *Sueton.*

Sexto Pompeio in Sicilia victo, Lepido triumvirali poteſtate exuto, Dalmaticum, ſiue Illyricum bellũ Octauius Cæſar ſuſcepit, multis annis cum Noricis, Pannonijs, Rhetis, Illyrijs, Dalmatis, Iapygibis, Liburnis, Tauriſtis, Mœſis, Thracibus, Vindelicis, Getis, Baſternis, Germanis, & cæteris trans-Rheuanis & Danubianis,

461 partim ſuo, partim Agrippæ, Vibij, Aſinij Pollionis, M. Craſſi, L. Piſonis, L. Lentuli, Neronis

Druſi & Tib.Cæſaris ductu confectũ.Tum limes inter Barbaros & Romanos per Vindelicium. Noricum,Pannoniam & Mæſiã eſt conſtitutus.

Statilius Taurus in Africam à Cæſare poſt victum in Sicilia Lepidum miſſus, de Africa C. Soſius,cui imperium Syriæ & Ciliciæ Antonius tradiderat,de Iudæa,quæ Romanos multis detrimentis Antigono rege affecerat,C.Norbanus de Hiſpania triumpharunt.

Atticus Ciceronis amicus Cn.Domitio & C. Soſio Coſſ.moritur.*Cor. Nepos.*Tum tranſactum eſt ſecundum quinquennium Triumviratus, atque ita hoc primum anno Cæſar priuatus fuit.

Vltimum bellum ciuile Actiacum, quo confecto Romanum imperium totum ad Cæſarem, qui poſt Auguſtus eſt appellatus, tranſlatum eſt.

Suſceptum eſt paruis occaſionibus Antonius ſcilicet obiiciebat Cæſari, quòd, Lepido Triumviratum abrogaſſet, copias eius & ſexti Pompeij,quas communes eſſe oportebat,itémque eas,quas in Italia conſcripſerat, quæ communis erat,vnus ſibi ſumpſiſſet.

Cæſar Antonio,quòd Ægyptum ſineſorte teneret,Sextum Pompeium,cui ipſe ſponte ignouiſſet, interfeciſſet Artanuſdam regem Armeniorum dolo captum in vincula conieciſſet, regnum eius filio ſuo ex Cleopatra nato deſtinaſſet.Cleopatram & liberos ex ea ſuſceptos ingentibus muneribus donaſſet,ſéque in Ægypto cum Cleopatra ſepeliri iuſſiſſet, Cleopatræ filium ex C.Cæſare Cæſarionem appellaſſet, & ad Cæſaris genus traduxiſſet.

Ad Actium Epiri promontorium multis prælijs:vno equeſtri,cæteris naualibus proſperè geſtis,vltimo cum totis Orientis viribus,id eſt,Aſię Iudeæ,Thraciæ, Macedoniæ, Græciæ, Ægypti, Cyrenæ,regum & dinaſtarum omnium,à Cæſare militibus Galliæ,Italiæ,Siciliæ, Sardiniæ,Hiſpaniæ,Libyæ inſtructo, victus cum Cleopatra Alexandriam in Ægyptum profugit, vbi obſeſſus,in vltima rerum deſperatione,precipuè falſo Cleopatræ occiſæ rumore impulſus, ſe ipſe interemit.

Cæſar Alexandria in poteſtatẽ redãcta, Cleopatrane in arbitrium victoris veniret,volũtaria morte per ſibi ipſi admotas aſpides defũcta,in vrbem reuerſus tres triumphos egit, vnum ex Illyrico,alterum ex Actiaca victoria, tertium de Cleopatra mortua tranſlata.

Sicque finem bellis ciuilibus impoſuit anno altero & vigeſimo.Nam cœpta erant Lentulo & Marcello Coſſ.In mommentum victoriæ Nicopolim iuxta Actium extruxit, & Agonem Actium inſtituit.

Ægyptum in prouinciæ formam redegit, ei Cornelio Gallo præfecto.Inde in Aſiam per Syriam venit,atque ibi hyemauit.Æſtátem autem ſequentem in Italiam decedens,vrbem cum tribus his triumphis ingreſſus eſt.

Herodem etſi Antonij partem ſecutum,regẽ

An. ante Chriſtũ natum.	Anni vrbis cõditæ.		Anni mundi.
			4043
47			
	718	*Cn.Domitio,C.Soſio.*	
	719	*C. Cæſ. 3, M. Valerio Meſſala Coruino.*	
		Bellum Actiacum.	
			4061

An. ante Chriſtum natum. | Anni vrbis cō-ditæ.

47

Quarta Monarchia Romanorum ab Oceano Hiſpanico, vſque ad Euphratem, quæ ferrea Dan. 2.

I

710 a Deuicto Antonio Auguſt. ſolus ad Chriſti vſque natalem imperium

29 tenuit, an. 29.

749

Phraarte 3 Parthorum rege.

Romæ Coſſ.

720 *C. Auguſto Cæſ. 4. M. Craſſo deinde in eius locum, M. Tullio Ciceronis filio.*

721 *C. Cæſare 5. Sex. Apuleio, deinde Potito Valerio.*

Iani templum clauſum.

722 *C. Cæſare 6. M. Vipſanio Agrippa 2.*

Bellum Cantabricum Iano aperto.

29

Anni mundi.

confirmauit, addita Gadaræ, Hipponis, Samariæ, Ioppæ, & Turris Stratonis maritimarum ciuitatum ditione

4061

a AERA Auguſti an. 38 ante Chriſti natalem de qua ſuprà. Quarto eius an. *Vaſæus Chrō. c. 22.* qui hæc ex Euſebij Chronico manuſcripto citat. Hoc tēpore edicto Auguſti Cæſaris æs in tributum & cenſus dari iubetur. Ex quo æra collecta eſt. Aliis Aera numeri notam, vel ſupputationem deſignat.

Auguſtus nepos Iulij Cæſ. 18 ætatis an. Ciceronis opera dux aduerſus Antonium deſtinatus eſt.

Inita cum Antonio & Lepido ſocietate extorſit, vt ſibi viginti annos nato conſulatus daretur. Hinc deinceps Reip. præfuit an. 56.

4090 Quadraginta quatuor legiones ad tutelam orbis terrarum diſtribuit. *Oroſ. lib. 6. c. 19*

Cum Phraarte Partho pacem iniit, ſigna, quæ ſub Craſſo, deinde ſub Antonio capta erát, cum captiuis recipiens. *Iuſt. lib. 42*

Et eius filium, quem negligentiùs cuſtoditū Tyridates quidam de Parthorum regno contendens, rapuerat, & ad ipſum duxerat, viciſſim reddens. *Ibid.*

Cantabri & Aſtures mortaliū vltimi in Rom. poteſtatem venerunt, & nouiſſimi ab eis defecerunt, adeò vt cum Gotthi Hiſpanis iura darent, nunquam imperata fecerint, ſemper ſuis vſi legibus. *Vaſæus, Paulus Aemylius.*

Cantabros & Aſtures vltimos Hiſpaniæ populos Auguſtus debellās, Tarraconi legatos Scytharum & Indorum, eius amicitiam poſtulantes excepit. Ita 300 annos in Hiſpania decertatum eſt donec tandem tota Cæſari paruit, Cantabris poſtremò ab ipſo ſuperatis.

Coponium conſtituit Syriæ præſidem, & Quirinum procuratorem Iudeæ. *Ioſeph. Antiq. lib. 18. cap. 1.* Non dudum ante natiuitatem Chriſti, vt deſcriberetur primum vniuerſus orbis *Luc. 2.*

Vniuerſæ terræ tributum æris imponens, vt fluuium Tyberim pontibus & tabulis æreis admodum craſſis conſterneret ad viginti milliaria. *R. Abr. ibiam in Cabbala hiſtorica.*

Ob quem cenſum tumultus multi exorti, qui in Gallia vix ſunt compoſiti. *Florus in Epito. Liuiana lib. 139.*

Anno deinde decimo poſt, perfecta eſt deſcriptio (ſecūnda ſupple) capitum & facultatum per Syriam & Iudæam ab eodem Quirino, ſiue Cyrenio cenſore ad id conſtituto atque miſſo. *Ioſeph. ibid. cap. 1. & 3.*

Vel ſi vnica fuit Cyrenij deſcriptio, errauit Ioſephus tempore.

Charthaginem & Corinthū euerſas reſtituit.

4041 Lugdunum Romanorum coloniam, per Minu-

tium

tium Plancum Ciceronis diſcipulum condit. *Euſeb.*

Quinque bella ciuilia geſſit. Mutinenſe contra M. Antonium, Philippenſe contra Brutum & Caſſiū. Peruſinū contra L. Antonium Triumuiri fratrem. Siculum cōtra Sextum Pompeium. Actia cum contra M. Antonium, quod inter eos exarſit anno Herodis tertio, poſt quod Ægyptus Romana prouincia facta eſt.

Deinde pace terra, marique parta Ianum clauſit. *Oroſ. lib. 6, cap. 16. & 18.* qui bis tantum ante ipſum fuerat clauſus, ſub Numa rege, & pace primùm cum Charthagine inita.

Cum ſibi monarchiam citra tyrannidis opinionem ſtabilire vellet, id perfecit decenniorum & quinquenniorum rogatione. Quod ſecuti reliqui Cæſares, quamquam non incertum tēpus, ſed in totam vitam deſignarentur imperatores, tamen quinquennalia & decennalia celebrarūt, quaſi tum imperium renouantes.

Errorem, qui ex auunculi Iulij Cæſ. male percepta intercalatione ortus eſt, Auguſti ſequens caſtigatio ſuſtulit. *Macrob. lib. 1. Satur. cap. 14.*

Quæ hodie iam alia caſtigatione indiget. Nā erratum fuit ſingulis annis 106, vno die. Itaque intercalandi ſunt dies quindecim, qui ſinguli, ſingulis 106 annis accreuêre. Quod ſic rectè fiat, vt Ianuarius ſit cum Capricorno, quando incipit ſol ad nos redire, & dies longiores efficere. Neque enim Calendarium melius corrigi poſſit, quam vt vna ſimul incedant menſes & ſigna Zodiaci, Æquinoctiorum locis in primo gradu Arietis & Libræ exactè conſtitutis. *Poſtellus.*

CÆTERA *illius memoriæ per conſulum ordinem ab eius victoria Actiaca ad Chriſti ortum ſic habent.*

Quo tempore nuntiata eſt mors M. Antonij, in parte anni conſul erat Ciceronis filius. *Dio. Plin. lib. 22.*

Senatus ſtatuas Antonij deiecit, ac decreto, ne quis ex gente Antonia, Marci prænomine vteretur, ſtatuit. *Plutarc.*

Ipſo Cæſare & Sext. Appuleio Coſſ. Cæſar victor ab oriente rediens octauo Idus Ianuarij vrbem triplici triumpho ingreſſus tum primùm Iani portas ſopitis omnibus, finitiſque bellis ciuilibus clauſit, quo die Auguſtus conſalutatus eſt. *Oroſ. libro 6, cap. 18,* poſt 200 annos ex quo clauſus, móxque apertus fuerat. *Ibid. cap. 19.*

De rep. populo, Senatuiq; reddēnda & deponē do imperio deliberauit, M. Agrippa ſuadēte maxime. Interim diſſuadenti Mœcenati aſſenſit, ſed vt magis coleretur, & volentibus ciuibus, imperium ſtabiliret, prouinciarum adminiſtrationem cum Senatu & populo communicauit. Nam Senatui populóque Africam, Numidiam, Aſiam, Græciam, Epirum, Dalmatiam, Macedoniam, Siciliam, Cretam, Cyrenem, Bithyniam, Pon-

An. ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cōditæ.*		*Anni mundi.*
29			4061
	723	*C. Cæſare 7, M. Agrippa 3.*	
	724	*C. Cæſare 8, T. Statilio Tauro 2.*	
	725	*C. Cæſare 9, M. Iunio Sylano.*	
	726	*C. Cæſare 10, C. Norbano Flacco.*	
		Ianus ſecundo ab Aug. clauſus.	
	727	*C. Cæſare 11; Cn. Calpurnio Piſone poſt mortem A. Terentij Varronis Murenæ.*	
	728	*M. Marcello, L. Aruntio.*	
			4090

An. ante Christum natum.	*Anni urbis conditæ.*		*Anni mundi.*
19			4061
	729	*M. Lollio, Qu. Æmilio Lepido.*	
	730	*M. Apuleio, P. Silio* Nerua.	
	731	*C. Sentio Saturnino. P. Lucretio Cinna Vispillone, quibus ſufficit Velleius M. Vinucium & Agrippam. 4.*	
		Pannoni cum *per triennium.*	
	732	*Cn. Lentulo, P. Lētulo Marcellino.*	
	733	*C. Furnio, C. Iunio Silano.*	
	734	*L. Domitio. Ahenobarbo, P. Cor P. Scipione.*	
	735	*M. Druſo Libone, L. Piſone.*	
			4090

tum, Sardiniam & Bæticam, quæ pacatiores erant, tradidit.

Sibi verò ſumpſit reliquā Hiſpaniam, & Tarraconenſem & Luſitaniam, & Galliam omnem Narbonnenſem, Lugdunenſem, Aquitanicam, Celticam, & eorum Colonias, Germaniam, Cœlem Syriam, Phœnicem, Ciliciam, Cyprum, Ægyptum. Poſt autem Cyprum & Galliam Narbōnenſem populo dedit, ab eo vero Dalmatiam accepit. Quæ permutatio in aliis poſt etiam gentibus facta eſt.

Ac vt omnem de ſe Monarchiæ ſuſpicionem eximeret, poteſtatem rerum quæ ſibi conceſſæ erant, in decennium ſumpſit, ita vt ſucceſſione decenniorum perpetuo imperium adminiſtrauerit.

Quin & in Senatu ſe reddere remp. publicè dixit. Verum Senatorum alij, quòd fidem verbis eius non haberent, alij quòd grauiora damna ex populari ſtatu extimeſcerent, alij quòd eius offenſionem, ſi aliter facerent, metuerent, precibus coëgerunt, vt imperium ſolus ipſe retineret, ac ſatellitibus cuſtodibúſque vitæ eius ſtipendium duplicarunt, perinde ac ſic ſeriò abire imperio voluiſſet.

Ipſomet Cæſare ſextùm, & M. Agrippa ſecundùm Coſſ. contra Cantabros, & Aſturas Hiſpaniæ fortiſſimas gentes Ianum aperuit, atque in Hiſpanias cum exercitu profectus eſt. *Oroſ. lib. 6. cap. 20.*

Cenſores longo interuallo creati deſuetos creauit, qui centum quadraginta per bella ciuilia temere in Senatum ingreſſos ſenatu mouerunt, aliis quinquaginta vltrò cedentibus. *Dio.*

M. Agrippa tertiùm conſul Pantheon templum fecit. *Dio.*

Septa in campo Martio dedicat.

M. Craſſus ex Thracia & Getis triumphat, Rholo quodam Getarum rege in poteſtatem adducto.

Polemo rex Ponti in amicitiam Auguſti accipitur. *Dio.*

Septimus, Octauus, Nonus Conſulatus ab Auguſto Tarracone initur. Tamdiu enim illic manſit ad bellum Hiſpaniæ conficiendum. *Suet.*

Túmque Aminta rege mortuo Galatia cum Lycaonia prouincia facta eſt. & oppida Pamphyliæ libertate donata.

Iubæ, pars Getuliæ pro paterno regno permiſſa. *Dio.*

Hiſpani & Salaſſi victi. Sicque Cantabricum bellum poſt quinque annos confectum eſt. *Dio.*

Quo confecto cum bellum Parthis inferre velle videretur, tota Parthia captiuos ex Craſſi & Antonij exercitu collectos ſignáque militaria his erepta recepit, filiis, nepotibúſque Phraartis obſidibus datis.

Apud Tarraconem etiam legatos Indorum & Scytharum excepit, & pacem cum eis firmauit. *Oroſ. lib. 6. cap. 20*

Inde templum Iani, quod horum bellorum cauſa aperuerat,iterum claudit.

Auguſtam vrbem in Hiſpania tribus millibus Romanorum eò deductis condit.*Strabo lib.* 4.

Cantabri & Aſtures diſceſſu eius rebellantes à L.Æmilio perdomantur.

Æmilius Gallus primus Romanorum C.Cęſare decimùm, C. Norbano Coſſ.in Arabiam fœlicem, exercitum parum proſperè adduxit. *Dio.*

Periculoſo morbo Auguſtus oppreſſus ab Antonio Muſa medico ſanatur.

M.Marcello,L.Arruntio Coſſ.Fannij Cæpionis & Varronis Murænæ coniuratione patefacta ædem Iouis Tonantis dicauit.*Dio.*

Dictaturam & Cenſuram tenuit, at tribuniciam poteſtatem ſibi ſumpſit,ipſi vndecimo conſulatu delatam *Dio.*i. 20 annis antè Chriſti ortū, quam per 37 annos continuauit.*Tacit.*i.vſque ad mortem.

Quo anno Romæ fons olei per totum diem defluxit.*Oroſ.lib.*6.*cap.*19.

Senatum ad ſexcentos redegit, in quo antea erant ſuper mille,& quidam indigniſſimi per gratiam & præmium allecti,quos vulgus abortiuos appellabat.

C.Sentio,Q.Lucretio Coſſ. Virgilius moritur.Auguſto abſente & Aſiæ Orientiſque res ordinante.Quando exarſit bellum Pannonicum à Nerone confectum.

Et Agrippa ſacra Aegyptia repreſſit edicto, ne quis ea intra 500 ab vrbe paſſus exerceret. *Dio.* 54. quod poſtea Tyberius repetiuit. *Sen. Epiſt.*109.

Garamantas Cor.Balbus ſubigit & primus ex his triumphauit.*Solinus,Plin.lib.*5.

Cn.Lentulus Getulis victis poſt conſulatum Getulicus dictus eſt.

Boſphoranos Aſandro mortuo à quodā Scribonio ſollicitatos Agrippa vcit,& ſigna Romana,quæ illi quondam ſub Mithridate ſuſtulerant bello recuperauit. Triumphum inde decretum agere noluit,quia de rebus geſtis nihil ad Senatum ſcripſerat.Duobus annis poſt obit.

Ex quo tempore reliqui exemplum eius,quaſi legem quandam ſecuti,neque publicè literas miſerunt neque triumphum obtinuerunt, ſed triumphalia tantum ornamenta.*Dio.*

Quirinus cum M.Valerio Meſſala Conſul,V.C.738 diu poſt in Syriam miſſus ad cenſus deſcribendos.datúſque rector C.Cęſari Armeniam obtinenti.

Pontificatum max.quem neque viuo Lepido Triumviri filio auferre ſuſtinuerat, mortuo demum ſuſcepit Auguſtus. *Suet.* Tum ad cæteros eius titulos hic pontificalis honor acceſſit.*Ouid. lib.*3.*Faſto.*

Tyberius primus(victis Pannoniis)triumphalibus ornamentis honoratus eſt,nouo nec antea cuiquam tributo genere honoris.*Sueton.*Dio tamen Agrippam primum hoc honore decoratum eſſe prodidit.

An. ante Chriſtū natum.	*Anni vrbis cōdita.*		*Anni mundi.*
			4061
		Rheticum & Vindelicum.	
	736	*Cn.Lentulo Getulico.M.Craſſo.*	
		Boſphoranum.	
29			
	737	*Ti.Nerone.P.Quinctilio Varo.*	4090
	738	*M.Meſſala,P.Sulpicio Quirino.*	
		Pannonicum ſecundum	
	739	*Paulo Fabio max. Qu. Ælio Tuberone.*	
	740	*Iulio Antonio Africano. Qu.Fabio Maximo.*	
		Germanicum.	
			4090
29			

An. ante Chriſtum natum.	*Ann. à cõdita.*		*An. mundi.*
29			4090
	741	*Druſo Nerone, T. Quinctio Criſpino.*	
	742	*C. Marcio Cenſorino, C. Aſinio Gallo.*	
	743	*Tib. Nerone, Cn. Calpurnio Piſone.*	
	744	*L. Lælio Balbo, C. Antiſtio Vetere.*	
	745	*Auguſto 12, L. Sylla.*	
	746	*C. Caluiſio, L. Paſſieno.*	
	747	*Cn. Lentulo, M. Valerio Meſſala, ſiue Meſſalino.*	
		Ianus tertio ab Aug. clauſus in annos 12. Pax per orbem. Inde Chriſtus pacis princeps naſcitur.	
	748	*Auguſto 13. M. Plautio, indéque C. Caninio Gallo,*	4104

Sequenti anno Druſus iiſdem aſſectus eſt, quòd Sicambros ſociósque eorum, item Gallos Rhenum tranſgreſſos, denique Viſiporas debellaſſet, Friſciis ad amicitiam Romanam traductis. *Dio.*

Inde L. Piſo quòd Sialetoi Macedoniam incurſantes viciſſet triennio cum omnibus Thraciæ gentibus atrox bellum gerens, *Florus, Velleius.*

Pax cum Parthis facta. *Epitoma penultima.*

Bellum aduerſus Germanos trans Rhenum à Druſo geritur. Ipſe ex fractura equo ſuper eius collapſo, trigeſimo pòſt die, mortuus eſt. *Epitoma vltima Liuij.* Nam Liuiana hiſtoria huius Druſi Auguſti priuigni, quem cum filiis Germanicum Dio appellat, morte expletur.

C. Marcio Cenſorino, C. Aſinio Gallo Coſſ. menſis Sextilis in Auguſti honorem dictus eſt Auguſtus anno Auguſtio vigéſimo, *Cenſor. de die Natali.* Anguſtium annum appéllat, poſtquam ille Auguſti nomen eſt conſecutus.

Tiberius Rhetico & Vindelico bello gentes Alpinas, Pannonico Breucos & Dalmatas ſubegit, Germanico 90 millia deditiorum traiecit in Galliam, iuxtáque ripam Rheni ſedibus aſſignatis collocauit. Quas ob res & curru vrbem ingreſſus eſt, & primus nouo genere honoris decoratus. *Suet.*

In actis temporum D. Auguſti inuenitur duo decimo eius conſulatu, C. Criſpinum Hilarum ex ingenua plebè Feſulana cum liberis nouem, nepotibus 27, pronepotibus 29, neptibus 9, prælata pompa, cum omnibus his in capitolio immolaſſe. *Plin. lib. 7.*

Auguſto & Coruino Gallo Coſſ. Iulia filia ab Auguſto in inſulam ob flagitium relegata *Vell.*

C. Lentulo, M. Meſſala Coſſ. Auguſtus templum tertio clauſit & ſic pace per totum orbem terrarum confirmata Dominus Pacis in terra naſcitur. Quas portas æuo per duodecim fermè annos quietiſſimo ſemper obſeratas, ocio ipſa etiam rubigo ſignáuit nec prius vnquam, niſi extrema ſenectute Auguſti pulſatæ Athenienſium ſeditione & Dacorum commotione patuerunt. Eo tempore, quo natus eſt Chriſtus firmiſſimam, veriſſimámque pacem ordinatione Dei Cæſar compoſuit, eóque anno Dominum ſe omnium appellari non eſt paſſus, imo nec auſus, quia verus Dominus totius generis humani, inter homines natus erat, *Oroſ. lib. 6. cap. vlt. Ireneus lib. 3. c. 25.*

Inde vſque ad mortem Chriſti per 33 annos Iudæa, cui primum & præcipuè ipſe venerat ad præſtandas promiſſiones patribus factas, ſine bello perpetua pace potita eſt.

Eo vix dum ex humanis exempto atrox bellum inter Herodem & Aretam Arabum regem exortum eſt, in quo Herodes victus eſt & cæſa multa Iudæorum millia. Cuiuſmodi multa deinceps in ea gente exarſerunt, donec tota funditus deleretur *Ioſeph.* Virus è fructibus abſentis & reiecti Chriſti pacis principis.

Omnibus ad occaſum & meridiem pacatis gentibus, ad Septentrionem quoque duntaxat intra Rhenum atque Danubiũ, item ad Orientem intra Taurum & Euphratem, Nilum quoque, reliqui qui immunes imperij erant, vt Scythæ, Sarmatæ, Seres & Indi miſêre legatos amicitiam petentes. Parthi quoque quaſi victoriæ Craſſianæ pœniteret, vltro ſigna retulêre. Sic vbique cuncta atque cõtinua totius generis humani aut pax fuit aut pactio. Túmque auſus eſt tandem Auguſtus ſeptingenteſimo ab V.C. anno Ianum geminum claudere bis ante ſe clauſum, ſub Numa rege & victa primùm Carthagine. Hinc conuerſus ad pacem pronũ in omnia mala ſæculum, grauibus ſeueriſque legibus multis coërcuit. *Florus in fine lib.*4.

Hìc Camers legendum cenſet, ſeptingenteſimo quinquageſimo, vel quinquageſimo ſecundo, vt habet Oroſius libri ſexti capite vltimo, ſed id poſtea expendemus.

Hinc naſcitur Chriſtus, ſecundum illud Danielis cap. ſecundo. In diebus autem regnorum illorum (id eſt, vnius ſiue vltimi illorum, ſiue illis adhuc ſtantibus, necdum abſumptis) ſuſcitabit Deus cœli regnum, quod in æternum non diſſipabitur, & regnum eius alteri non tradetur. Comminuet autem & conſumet vniuerſa regna hæc, & ipſum ſtabit in æternum. De regno Chriſti & Eccleſiæ, cuius initia in eius ortu.

b ITA Bruto & Caſſio cæſis, Sext. Pompeio apud Siciliam oppreſſo, exuto Triumviratu Lepido, interfecto Antonio, ſolus per 44. an. remp. tenuit. Romano adiecit imperio Ægyptũ, Cantabriam, Dalmatiam omnem, Pãnoniam, Rhetiam, Vindeliciam, Saluſſos in Alpibus, omnes Ponti maritimas ciuitates, vt Boſphorum, Pontirapem. *Eutro.*

Vicit Dacos, Germanos trans Albim ſubmouit, Pannonico bello per Tyberium 400 millia captiuorum ex Germania ſupra ripam Rheni in Galliam tranſtulit. Armeniam à Parthis recepit, Galatiam prouinciam fecit cum antea regnum fuiſſet, ſic Iudæam &c. Parthos, Indos, Setas, Scythas in fœdus recepit. *Idem.*

Coſſus Lentulus Getulos accolas Syrtium compeſcuit, vnde illi Getulici cognomen. *Florus.*

Tib. Nero expleto ſuæ tribuniciæ poteſtatis quinquennio, priuatus Rhodi manſit. *Dio.*

Quadriennio pòſt, Caio & Lucio ex Agrippa & Iulia nepotibus adoptatis intra triennium defunctis, adoptatur ab Auguſto ſimul cum fratre eorum M. Agrippa, coactus prius ipſe Germanicum fratris ſui filium adoptare. Hinc tribuniciam poteſtatem iterum accipit. *Velleius, Suetonius.*

Lex Ælia Sentia fertur.

C. Sentius ex Germania triumphalia ornamenta & inſignia refert. *Dio.*

Tribus annis pòſt Germanicus Ti. F. ex Dalmatica victoria, quo tempore Quinctilius Varus cũ legionibus in Germania cæſus eſt. V.759. *Dio.*

Anni Chriſti.	*Anni vrbis cõditæ.*		*Anni mundi.*
0		b Poſt CHRISTVM adhuc imperat anno 15.	4090
15			4105
		Phraarte 3 Parthorum rege decimo. Deinde Phraante quarto anno 2, Orode anno 2.	
		Romæ Coſſ.	
	750	*Coſſo Lentulo. L, Piſone Augure.*	
	751	*Auguſto 14, L. Paulo.*	
	752	*P. Vinucio, P. Alpheno Varo.*	
	753	*M. Seruilio, L. Ælio Lamia.*	
	754	*Sex. Ælio Cato, C. Sentio.*	
15	755	*Cn. Cinna, L. Valerio Meſſala Voluſo.*	4015

Mæſta

Anni Chriſti.	Anni vrbis condita.		Anni mundi.
1			4090
	756	*M. Lepido. L. Aruntio Planco.*	
	757	*Q. Cæcilio Metello, A. Licinio Nerua.*	
	758	*M. Furio Camillo, Sex. Nonio Quinctiliano.*	
	759	*Qu. Sulpicio Camerino, C. Peppæo Sabino.*	
		Bellum Germanicum ſiue Dacicum.	
	760	*P. Cor. Dolabella, C. Iulio Silano.*	
	761	*M. Lepido, T. Statilio Tauro.*	
	762	*Germanico Cæſare, C. Fonteio Capitone.*	
	763	*L. Munatio Planco, C. Silio.*	
15	764	*Sex. Pompeio, Sex. Appuleio.*	4104

Mæſta ciuitate clade Variana Tiberius triumphum ex Illyrico, quod intra Italiam, regnúmque Noricum & Thraciam & Macedoniam, intérque Danubium & ſinum Adriatici maris patet, perdomito & in ditionem redacto in triennium diſtulit.

Ærarium militare inſtitutum, & onus Centeſimæ vrbi & Italiæ impoſitum ſub vrb, 756, *Dio, lib.* 55.

Biennio pòſt ab Auguſto interdictum omni vaticinio & prædictione, *Dio.* quod antea Senatuſconſultis factum de Mathematicis & Magis Italia pellendis, vt Vrbis 614 M. Popilio Lænatè, C. Calpurnio Coſſ. *Val. li.* 1 721. à M. Agrippa.

Sext. Pompeio, Sext. Appuleio Coſſ. Auguſtus Nolæ moritur ætatis 77. dempto vno menſe & diebus quatuor, imperij poſt Actiacam victoriam 44. demptis decem diebus.

Strabo hiſtoricus & Geographus, quæ poſt Polybium à Romanis geſta ſunt, libris 43. comprehendit.

DIOSCORIDES.

Trogus Pompeius, vt è Iuſtino eius Epitomaſte intelligitur.

Diodorus Siculus 40. libris bibliothecam ſiue hiſtoriam mille centum & triginta octo annorum condit, qui terminantur Cæſaris expeditione contra Gallias. *Ipſe in præfat.* 1. anno Vrbis 695. Primus fabulas tantum exponit, quia perquiſitis omnium hiſtoricorum profanorum ſcriptis, certi nihil de prioribus temporibus repererat. Belli autem Troiani tempus narrationis ſuæ exordium ſtatuit, Apollodori & Varronis præſertim operibus adiutus.

Dionyſius auctor libri de Situ orbis poëta Geographus.

Horatius, vita incontinentiſſimus, ſententiis grauiſſimus. Propertius, Tibullus, Vitruuius.

Hortenſia Hortenſij filia, luculentam orationem ad Auguſtum habuit.

Meſſala Coruinus, orator haud vulgaris, morbo rerum omnium memoriam, ſui etiam nominis, amittit.

Ouidius ad Getas in exilium ablegatur.

Cotys Getarũ rex litteris & poëſi excultus, in cuius regno exulauit Ouidius, cui & dicauit Elegiam tertij de Ponto.

Cornelius Gallus Foroiulienſis poëta, qui ſe poſtea interemit. Ægypto in formam prouinciæ redactæ primus præficitur, deinde relegatur.

Thebæ Ægyptiæ vſque ad ſolum ruptæ.

Larmonocagas Indus viuens ac ridens in ardentem pyram Athenis ſe conijcit.

Porus rex Indiæ, Obadas Aegypti (partem aliquam Aegypti eſſe oportet verſus Aethiopas) Lathyrus Arabiæ, Hiarbas Lybiæ, Archelaus Cappadociæ, Herodes Iudeæ, Bulogeſes Beſus Thraciæ.

Germani inter Albim & Rhenum à Tybetio Nerone & fratre eius Druſo ſuperantur, vnà cùm Vindelicia, Pannoniis & Armeniis.

c PHRAARTES pacem cum Auguſto faciens filios nepotéſque obſides dederat. Huic cum ſucceſſiſſet filius & ipſe Phraartes. & illi Orodes, Orode occiſo Legati Parthorum Romam mittuntur, qui Vononem vetuſtiſſimum liberorum Phraartis illic obſidem ad regnum paternum à Tiberio rerum tunc potiente acciperent. Sed is poſt quinquennium vi in Armeniam exactus, Artabanum ſucceſſorem accepit.

Qui bello à Tyridate règij Arſacidarum ſanguinis, adiuuante Vitellio Syriæ legato, regno in annum pulſus eſt.

Nam mox Hyrcanorum & Caramanorum præſidiis reſtitutus eſt, Tyridate in Syriam ad Romanos fugato. Quod regnum Sinnacis proditione iterum in annum perdidit. Sed tertium recuperauit, donec ad extremum cum vxore & filio à Gotarze interfectus eſt.

Hic eſt Gotarzes, qui ſub Claudio rex fuit Parthorum decimus nonus. Hinc Vonones 20. Vologeſes 21, qui à rerum geſtarum magnitudine in Romanorum hiſtoriis notiſſimus eſt. Nam Armeniam, Nerone imperante, eis ademit, duas legiones ſub iugum miſit, apud Cor. *Tacit. lib.* 13. 14. 15.

Vologeſes filius vigeſimus ſecundus, Cozroes 23, cui Trajanus Armeniam primum, deindè Meſopotamiam & Aſſyriam excuſsit, & in eius locum regem Parthenaſpem conſtituit.

Qùo pulſo Cozroes auitum recepit imperium. Poſt quem Vologeſes tertius diu regnauit; cui Marcus & Lucius Veri Imper. Armeniam, Aſſyriámque ab Adriano ei redditas bello iterum eripuerunt.

Denique nouiſſimus omnium Arſacidarum Artabanus, qui cum Romanis Seuero, Antonino Caracalla, Macrino bella multa geſſit.

Nam in eo finit Parthorum hiſtoria. Eo enim ab Artaxerſe Perſa ſub Chriſti 220 victus; imperij Orientis ſumma à Parthis, iterum ad Perſas tranſlata eſt.

ROMANA SVB TYBERIO.

HIc eſt Tyberius Auguſti priuignus & filius adoptatus, qui quum illo viuo ſeptem triũphos meruiſſet, tribus cõtentus fuit, Pannonico, Germanico & Illyrico.

Vix dum ingreſſus Illyricum properis Liuiæ matris literis accitur, vt rerum potiretur, Auguſto in morbum extremum lapſo.

Imperium pacatiſſimum conſecutus eſt, quoad Chriſtus pacis princeps in humanis eſt verſatus. Eo ad imperij ipſius decimum octauum, crucifixo, mox Armenia à Parthis, Mæſia à Dacis, Pannonia à Sarmatis, Gallia à Germanis, Iudæa ab Arabibus direpta ſunt. *Suet. in Tib. c.* 40. *Ioſ. lib.* 18. *Ant. c.* 7.

Cappadocas in prouinciam redegit remoto Archelao rege, Getulorum latrocinia repreſſit,

An. ante Chriſti natum.	*Anni urbis cõditæ.*		*Anni mundi.*
		c Chriſtus mortuus eſt	4114
		Tiberij anno. 18.	4122
		Orode parthorum rege.	
		Deinde Vonone, an. 5.	
		Artabano, an. 30.	
	765	*Druſo Iulio, C Norbano.*	
	766	*T. Statilio Siſenna, L. Scribonio Libone,*	
		C. Cælio Rato, L. Pomponio Flacco.	
	7-7	*Tib. Cæſare 3, Tib. Iulio Germanico.*	
	768	*M. Iunio Silano, L. Norbano Flacco.*	
	769		
	770	*M. Valerio Meſſala, M. Aurelio Cotta.*	
	771	*Tib. Iulio 4, Druſo Iulio 2.*	
	772	*C. Sulpicio Galba, D. Haterio Agrippa.*	
	773	*C. Aſinio Pollione, C. Antiſtio Vetere.*	
	774	*Sex. Cornelio Cethego, L. Viſellio Varrone.*	
	775	*Coſſo Cornelio Lentulo, M. Aſinio Agrippa.*	
	776	*C. Caluiſio Sabino, Cn. Cor. Lentulo.*	
	777	*M. Licinio Craſſo, L. Calpurnio Piſone.*	
	778	*Ap. Iunio Silano, P Silio Nerua.*	
	779	*C. Rubellio Gemino, C. Fuſio Gemino.*	
	780	*L. Caſſio Longino, M. Vinucio Quartino.*	
	781	*Tib. Cæſare 5. L. Ælio Seiano.*	
	782	*Cn. Domitio Ahenobarbo, A. Vitellio Nepote.*	
	783	*Ser. Sulpicio Galba, L. Cornelio Sylla, quibus Coſſ. Onuphrius putat Chriſtum mortuum, nempe decimo nono Tiberij non 18. contra Veterem conſenſum.*	
		Sed ignorantia conſulatus, quo Chriſtus natus eſt quòve paſſus multos coegit errare, &c. Aug lib. 2. de doctr. Chriſt. Rectius ergo Hebraicis, Eccleſiaſticiſque inſiſtitur ſummis.	
			4122
		Summa 62.	
	29		

Mara-

An. ante Chriſtum natum.	Anni vrbis condita.		Anni mundi.

Chriſti Euangelium ſecundum & vltimum remedium aduerſus Idololatriam & impietatem omnino inueteratam & peccatum vbique regnans.

Marabodium Sueuorum, Raſcupolim Thracum reges ad ſe per promiſſa attractos non remiſit.

Abiit ex vrbe in Campaniam, &c. Coſſ. Sabino & Lentulo, nec rediit. Vndecim ita annos abſens fuit continuos. Vide Suet. c. 39.

Apud Fidenas ſupra 20 hominum millia, gladiatorio munere amphitheatri ruina pereunt. *Suet.*

Imperij eius quarto Germanicus triumphauit de Germanis. *Oroſ.*

DE CHRONOLOGORVM profanorum ſcrupulis.

QVIA in annotandis annis ab vrbe cond. non ſatis congruunt rationes Hebræorum, Græcorum, Romanorum, quando inter ſe conferuntur, ne mireris ſi in eis perſequendis, non omnia ad omnium animos & ſcripta accommodate ſcripſerimus. Nam ne ipſe quidem mihi ſatis feci etſi Liuianam ſupputationem ſequutus ſim.

Ea enim à Varroniana, Ciceroniana, Cenſorina, Gelliana, Pliniana, Capitolina ſiue Verrij Flacci non modo differt, ſed & eæ inter ſe atque à vulgaris plurimũ diſcrepant. Nam verbi gratia, Gellius lib. 17. cap. vlt. Sp. Caruilium Rugam anno quingẽteſimo vndeuigeſimo primum diuortium feciſſe ait. At lib 4. cap. 3. quingenteſimo vigeſimo tertio, nobiſcum ſecutus Liuianam ſummam.

Florus narrat in 2. Epitome, ab V. C. ad 20. Augſti, tempus eſſe propè ſeptingentorum annorum, & extremo libri quarti Auguſtum ſeptingenteſimo V. C. Ianum geminum clauſiſſe ob firmatam cum toto genere humano aut pacem aut pactionem. Cui accedit Meſſala Coruinus in libello de progenie Auguſti, dum ab vrbe C. ad depulſos reges annos 244. numerat. Inde ſub magiſtratuum, Conſulum. Dictatorum. Tribunorum militarium ductu quadringentos quadraginta & ſeptem. Nam illi in vnam ſummam redacti non niſi 691. conficiunt.

Nondum igitur exacti erant anni 700, quando ipſe ad imperium peruenit. Atqui alij longe aliter. Nam vel illic Io. Camers Flori interpres legendum cenſet ſeptingenteſimo quinquageſimo, vel ſeptingenteſimo quinquageſimo ſecundo vt Oroſius cap. vlt. ſexti habet, quòd pax, de qua illic agitur, videatur contigiſſe circa 38. imperij eiuſdẽ Auguſti: cum tamen hæc ſupputatio mire cũ Gellio & noſtra Chronologia & vt reor, cum ipſa veritate cõgruat. Ordo enim hiſtoriarũ Hebraicarũ & Monarchiarũ non poteſt appoſitè cum Romanis rebus cõparari, ſi ſeptingentorum annorum numerus vſque ad Auguſtum atque a-

deo Auguſti vigeſimum excedatur. Et tamen alij ſentiunt anno Vrbis 709 vel 710. Iulium Cæſ. fuiſſe interfectum, alij multo poſterius & ita de cæteris.

Quare Cicero in Bruto tradit magnam in annis ab V. C. numerandis ac digerendis inter antiquos ſcriptores, diſſenſionem fuiſſe. Omnis autem huius controuerſiæ cauſam inde oriri putat Car. Sigonius pag. :o. ſuorum faſtorum, quòd quos alij conſules & ſine Coſſ. dictatores ſæpe interſerunt, eos alij omnino prætereant.

Ego etiam, quia ante quingenteſimum V. annum multa illic irrepſerunt fabuloſa & ficta, dum poſteriores, noui præſertim homines, quadam ambitione ſuam progeniem ad fictos antiquos conſules & magiſtratus referre ſtuduerunt, quemadmodum Meſſala Auguſti ad Iulum *Aenea.*

Quo pertinet, quod ibidem Sigonius ſcribit variam & inconſtantem apud omnes eſſe annorum rationem, vſque ad quingenteſimum fermè annum V.C. Ab eo verò litem nódum eſſe compoſitam, quoniam hoc conſtanter inuenitur (inquit) quòd alij alios vno, alij duobus, alij tribus, alij quatuor annis antecedunt aut ſubſequuntur.

Quæ commemorare volui aduerſus eos, qui putant Vniuerſale Chronicon rectè ab annis Vrbis c. & Coſſ. poſſe deduci. Nam illa ratio eſt incertiſſima, nondúmque inter doctos conſtituta. Sed nec vrbis hiſtoria repeti certo poteſt ex ſcriptoribus Liuio ducentis annis antiquioribus, ne quis nos illorum præiudicio vrgeat, vti Cicero & Velleius lib. 1. indicant.

Quin & inter Latinos ipſos de anno vrbis cond. tanta eſt quæſtio, vt cum definiri non poſſit oportuerit Onuphrium in faſtis ex omnibus ſentẽtiis duas probabiliores colligere, & vtramque ſuis faſtis adiungere, vt quam quiſque vellet ſequeretur.

Adde non facile conciliari numerationem ab vrbe cond. cum Græcanicis rationibus ſiue Olympiadum, ſiue regum, etiam ſi illa liquido conſtaret. Siquidem non bene conueniunt anni integri, quales ferè ſunt Coſſ. poſt exactos reges, cum fractis, quales ſunt Græci, aut anni Emergentes, vt vocant, cum vſualibus. Item quia in vtraque numerandi ratione maxima exiſtit extremorum diuerſitas, minimè in principiis & finibus conſentiens.

Quanquam nec apud Romanos perpetuo annus fuit integer, vel dies certus. Nam alij nouem menſium fuiſſe primum Conſulatum Bruti, alij ſedecim aiunt, item annum à Calendis Octobris ex Dionyſio fuiſſe inceptum, alij ex Plutarcho à Calendis Ianuarij. Denique initio conſulatum fuiſſe initum Idibus Decẽbris. Deinde propter rem male ad veios geſtam, abdicatis prioribus magiſtratibus, Cal. Octobris, demum ſub 530. V. Idibus Martiis.

Anni ante Chriſtum natum.	*Anni vrbis cõdita.*		*Anni mundi.*
		DE SCRVPVLIS	
		CHRONOLOGORVM.	4122

Anni ante Chriſtum natum.	Anni vrbis conditæ.		Anni mundi.
		DE SCRVPVLIS CHRONOLOGORVM.	

Quæ omnia, vt initio habeant exiguam, at progreſſu maximam, valdéque notabilem differentiam efficiunt. Quod in vnius Iulij Cæſaris quinquennio apparet, cuius proinde imperium veteres annis tribus, menſibus octo & diebus aliquot definierunt, quoniam primus & vltimus non fuerunt completi, ſed ſimul iuncti, menſes duntaxat octo & dies aliquot conſtituerunt. Nā primus ſex tantùm menſes & paucos dies ante Calendas Iulias comprehēdit, circa quas Pompeium ad Pharſaliam vicit, & ſolus imperare cœpit, vltimus menſes tantum duos & dies quindecim, vt qui 15 Martij à coniuratis interfectus ſit. Sicque in illo quinquennio, 16. menſes deſiderantur.

Hæc qui minus obſeruant, iterum dico, fruſtra ſe in Chronologia torquent, & perperā exactam omnium rationum ſubductionem, conciliationem, comparationem pollicentur. In his enim ſatis eſt, ſi probabiliſſimus, veróque proximus calculus teneatur.

Accedit Faſtos ſæpius fuiſſe correctos, immutatos, auctos, diminutos multis diebus, atque adeò menſibus conſumptis vel additis.

Sunt alij apud iſtos nodi ſiue, vt vocant, ſcrupuli, è ſerie 4 Monarchiarum exorientes, deinde ex Olympiadibus, denique ex æra Nabunazaris Ptolomæani. Itaque ne ex iſtorum quidem vllo confici rectè poteſt Chronicon. Nam de iis incertius adhuc iudicium eſt, & fere in radice peccat, quoniam illorum anni fere ſunt fracti incompleti & mutili. Etiam illi Olympiapiadum, quos tamen putant eſſe certiores. Olympicum enim certamen in menſem Iunium incidebat, & medium ferè annum diſpeſcebat, atque ex vno anno duos quodammodo faciebat, quorum alter ad præcedentia, alter ad ſequentia Olympia pertineret. Quare etſi vulgo quatuor annis definirentur, quinquaginta tamen lunares mēnſes concluſiſſe ex Lycophronis interprete apparet, qui numerus quatuor annos ſolares viginti fermè diebus ſuperat.

Quare Dionyſius Halic. inter alia & hoc reprehendit in Thucidide, quòd euenta belli Peloponneſiaci per initia & extrema Olympiadum ita digeſſerit, vt exterorum geſtis commodè vix adaptari poſſint.

Et Liuius libro ſecundo, ab V. C. conqueritur tantos errores tempora implicare, aliter apud alios ordinatis magiſtratibus, vt nec qui conſules, ſecundum quoſdam fuerint, nec quid quoque anno actum ſit in tanta vetuſtate non rerum modo, verum etiam auctorum digerere poſſis.

Deinde, vt vrbs quingentis annis ſcriptoribus caruit vſque ad Catonem maiorem, qui rerum totius illius ſpatij memoriam colerent & literis mandarent: Ita Monarchiæ & Olympiades vſq; ad octogeſimam, & Ecatei, Herodotique ſæculum, certis hiſtoricis carentes, è denſis tenebris non poſſunt explicari.

Præterea, quod omnibus commune eſt tanta difficultate inter ſe anni ex iſtis æris deducti coëunt, vt ſex regulas à Funccio & aliquot aliis cōfingi neceſſe fuerit, & ne ſic quidem coëunt. De quibus nihil aliud dicam, quam quòd tanta facilitate reiiciuntur, quanta iſtis in inanem phantaſiam venerunt.

Nam perpetuo primus ſcrupulus hærebit in inconſtanti auctorum ab Vrbe condita ſupputatione.

Secundus in nō minus diſputabili Olympiadum ratione.

Reliqui in cæteris populorum Epochis & Æris non ſatis certo & conſtanter fixis.

Cuiuſlibet ergo Chronici regula & menſura debet eſſe Scriptura, quę tamen vt in ſe certa ſit, non caret difficultatibus & nodis, de quibus nūc dicendum eſt breuiter, vt cauſæ, cur Hebræi, Græci, Latini, in annorum enumeratione inter ſe deſſideant, planius percipiantur.

De ſacrorum Scriptorum ſcrupulis.

a HEBRÆI ſuis nimium addicti traditionibus, aliter numerum annorum notāt. Nonnihil etiam indulgent odio, quo Chriſtianos hebdomadas Danielis ad IESVM CHRISTVM pertinere demonſtrantes inſequuntur.

Illarum enim ſeptuageſimam in diem, quo à Tito Cæſare euerſum eſt templum, cadere aſſeuerant, & CHRISTVM quem Daniel prædicebat poſt 69 Hebdomadas occidendum, Agrippam Herodianorum poſtremum interpretantur.

Quare vt hoc doceant plurimos annos (quos ex aliis hiſtoricis reſtituimus) ab imperiis Perſarum, Græcorum, & Machabæorum nobis aſtutè ſurripiunt.

b SIC Græci & Latini veteres ob corrupta Septuaginta interpretum exemplaria. Excipio Hieronymum & Bedam, qui ob veritatis Hebraicè peritiam, parum abſunt à vero calculo. Recentiores minimò defferunt, cuius rei ratio mox explicabitur.

Falſi autem ſunt, quòd Septuag. Interp. 5 & 11 cap. Gen. pro centum, ducentos ſemper habeant, atque ita redundent mille ferè ducentis 40 annis. *Hieron in quæſt. Hebr.* Nam cap. 5. addunt de ſuo 600 an. integros, &c. 11 octingentos, &c. Miror autem Ioſephum Græcū hic quoque eſſe corruptum. Alioqui enim locis aliis ſe corrigit, & vſque ad Chriſtum non multo plus numerat, quàm Hebræi.

Ita nil neceſſe eſt aliud reſpondere A. Contio, qui vulgatam totius Eccleſiæ Græcæ numerationem

An. ante Chriſtū natum.	*Anni vrbis cōdita.*		*Anni mundi.*

a *Hebræi.*

Baal Seder Olam, à mundi procreatione ad euerſionem templi ſub Veſpaſiano tantum numerat annos 3558, id eſt, ad Chriſtum natum 3485, & paſſum 3518.

Thalmudici ab orbe ad Chriſtum paſſum an. 3784.

Rabbini recentiores ad natum ann. 3760 menſes 4 vnde quartus mundi millenarius ab eis in annum Domini 240 confertur. Quintus in an. 1240, & ita deinceps. Quod hodie vulgo Iudæi ſequuntur. Hic ergo annus 1580 illis eſt mundi 5340 ad proximum vſque Septembrem.

Rabbi Naſſon in lib. de Cyclo Paſchal. 3740.

Rabbi Leui 3786 in 12 Danielis.

R. Moſes Gerundenſis 4058 menſis 5.

Ioſephus 4192, menſes ſex, dies 10.

Arabes an. 5185, præter eos qui Mahometem volunt ſexto millenario veniſſe, vt in Chronicis Saraceni poſt Alcoranum pag. 214.

b *Græci.*

Metheodorus. 5000.

Euſebius. 5190.

Theophilus Antiochenus ad Autolichum 5476.

Græci vulgo 5508, vt in ſexta Oecumenica Synodo c. 3 in Horologio & Cyclo Paſchali.

Nicephorus lib. 1 hiſt. cap. 10. 5505.

Cedrenus addit vnum 5506.

Alter tribus, alter duobus ab hac communi diſcedit.

alius 5200, vno minus.

An. ante Christum	*Anni urbis condita.*		*Anni mundi.*

b *Latini.*

- *Hieronymus in Quæſt. Heb.* 3941.
- *Auguſtinus.* 5351.
- *Iſidorus 5. Ethymologiarum.* 5210.
- *Oroſius Euſebium ſequitur.*
- *Beda cap. 22 lib. de rat. temporum.* 3952.
- *Aſtronomi.* 5328.
- *Alphonſus.* 5984.
- *Dionyſ. Abbas.* 4203.

c *Recentiores.*

- *Aliqui,* 3974 *meſ. 6 dies* 10.
- *Alij.* 3954.
- *Nonnulli,* 3960.
- *Quidam,* 3969.
- *Marianus Scotus,* 4182.
- *Alij præfinitè,* 4000.

rationem laudat,tanquam ei congruentem quæ in Græcorum Horologio,& Cyclo Paſchali ibidem deſcripto notatur. & quam Cedrenus, Zonaras, Nicetas, ſexta Synodus in Trullo, Nicephorus ipſe Chronographus, quem luculentis notis illuminauit, & vno verbo Græci omnes hodie ita ſequũtur, vt frequentius per hos mundi, quàm per Chriſti annos tempora conſignent. Nam eam examinat ad corruptiſſima Septuaginta interpretum exemplaria. Plurimum tribuo Septuaginta interpretibus,ſed incorruptos eos nobis exhibeant. Corruptos enim negare non poſſunt, ſiue quia res ipſa cũ Hebraico cõparata loquitur, ſiue quia Eccleſia editionem D. Hieronymi, vt ipſemet Contius fatetur, præfert, in his & aliis ab hac Græca editione mirabiliter diſcrepantem.

Præterea veteres labuntur, quia annos Hebręorum ſupputarũt quaſi lunares vt Iunius Africanus lib. 5. de ratione temporum, Hippolytus Martyr in temporum canonibus, *Euſ. lib. 8 de Demonſt. Hieronym. in 9 cap. Dan. Aug. epiſt. 78. Beda in comment. 2 lib. Ezr. cap. 16.*

Noſter calculus qui eſt an. 4121, menſium 6, dierum 16, hos ſuperat vno centenario & paucis aliquot, quoniam (vt antea dictum eſt) ſimpliciter accipimus locum Exodi cap. 12. quo dicitur Iacobæos in Ægypto manſiſſe 430 an.

c RVRSVS cauſa controuerſiæ, quæ inter Hebræos. Nos, & recentiores Latinos cernitur, pendet ex 70 annis captiuitatis Babylonicæ & Hebdomadis 69 Daniẽlis, dum alij aliundè illas incipere coguntur, quòd ſecuti vitioſas diſcrepantéſque Græcorum & Latinorum hiſtorias, 200 & ampliùs annos falsò, vt ſupra docuimus, imperio Perſarum tribuant. Hoc enim conſtituto, compelluntur multò poſt Cyrum Hebdomadas auſpicari, vt illæ præfinitè cadant in necem Chriſti.

R. Iacob poſteriore tomo ſui Talmud. pag. 10, col 4. has & alias ſupputationis Hebraicæ cauſas aperit, vbi & quartum mundi millenarium in annum templi euerſi 142, qui eſt nati Dom. 215 confert. Quod congruit calculo Seder Olam.

Ob eas igitur cauſas tot ferè inuenies de annis mundi ſententias, quot ſunt ſcriptores. Sed comparanti loca ſcripturarum, quæ annotauimus, ſpero noſtram habitum iri omnium ſimpliciſſimam, & maximè ſemotam ἀπὸ τῶν ἐρίδων καὶ μαχῶν ἡμῶν.

Vbi mihi non diſplicet Philaſtrius, qui in hæreticis numerat eos, qui tempus annorum mundi ab orbe condito certo conſtare pronuntiant, perinde ac iſtos, qui aſſerunt illorum numerum penitus eſſe incertum. Nam quod parum diſtat, diſtare non videtur.

De qua re Diodorus Cyzicenus tempore Iuliani & Valentis Impp. librum ſcripſerat; εἰς τοὺς προφήτας χρονικὸν διορθούμενον τὸ σφάλμα Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου περὶ τῶν χρόνων. *Suidas in Diodoro.*

Quod ſic planius mecum inductione per ſingulas 6 ætates diſcurrens concipies

In prima ætate, quæ eſt mundi Originarij nullus eſt nodus propriè. Nam quod ei ſuperaddunt Græci annos 700, plus minus, corrupta illorum exemplaria nihil debent veritati Hebraicæ decerpere.

In ſecunda Diluuij ſcrupus etiam nullus hæret, niſi iuxta eoſdē Septuaginta, qui pro annis 292 habent corruptè 1170, alias 942. Nam in exemplaribus Græcis eſt magna numerorum corruptela, vt proinde variæ colligantur ſupputationes. Sedis error apertè corrigitur, per certa & diſtincta Patriarcharum tempora, *Gen. 5, 7, 11 & 12.*

Aliqui temere addunt ſcrupulum de natiuitate Arphaxad, detrahentes annum vnū, de quo pag. 29, & Abrahæ ſuperaddentes annos 60, de quo pag. 37.

Circa tertiam Patriarcharum vnica verſatur quæſtio, de tempore habitationis Iſraelitarum in Ægypto, quæ continet differentiam annorum ducentorum Nam vulgo aiunt Iſraëlitas duntaxat manſiſſe in Ægypto an. 230. Alij, quos ſequor. 430, vt verba ſcripturæ Exod. 12 penitus retineantur, & tempus habitationis, à deſcenſu Iacob in Ægyptum numeretur, non à prima Abrahæ migratione è Charan.

Quartum Iudicum nullam quæſtionem recipit, quia diſertè 480 annis 3 *Reg. 6* concluditur, niſi in ſubductione membratim demoſtranda.

Quinta Regum nullam etiam, vel perexiguam admittit, eámque exorientem è collatione Regum Iſrael cum regibus Iuda, quoniam certiſſimâ ſerie, ſine vllis ambagibus & interuallis, deducitur per Regum Iudæ tempora libris Regum & Paralip. definita. Quare indoctè Shubertus quidam Spirenſis miniſter nodum in ſcirpo quærens, ſeriem annorum ab ædificatione templi ad deſtructionem eiuſdem, reponit inter Chronologorum ſcrupulos. Aperte enim Scriptura docet quandiu quiſque regum illorum regnauerit vſque ad vndecimum Sedechiæ, quo æquatum ſolo tradit templum, nempe anno 430 menſe 6, poſtquam fuiſſet conſtructum. Philo quidem 440 numerat, Euſebius 442, Ioſephus 470, aliqui 427 ſed differentia non eſt tanta, vt propterea deductus è ſcriptura Calculus dubitationem debeat gignere. Deinde potuerunt labi ſubducendo, potuerunt & eorum libri corrumpi, vt in numeris ſolet facile accidere.

In ſexta captiuitatis duplex ineſt ſcrupulus. Prior vbi ſeptuaginta anni captiuitatis debeant incipere, an à Iechonia, vt ego contendo, fretus ſimplici Ieremiæ & Matthæi authoritate, an ab vndecimo Sedechiæ, vt plerique, quod tamen diſcrimen eſt duntaxat annorum vndecim. Poſterior vbi & ipſæ Hebdomades Daniëlis debeant initium figere. Eſt quidem ſimplicius & Daniëlis loco propinquius, vt à primo Cyri anno inci-

Anni Chriſti.	*Anni vrbis cōditæ.*		*Anni mundi.*
		DE SCRVPVLIS	
33	782	CHRONOLO-	4122
		GORVM.	

piant,

Anni Christi. | *Anni vrbis conditæ.* | *Anni mundi.*

piant, illicò poſt ſeptuageſimum illum captiuitatis annum eodem ferè tempore, quo Angelus Danieli apparuit, & tam ſuaue ſacramentum
4043 reuelauit.

At non deſunt qui interuallum multorum annorum conſtituant inter finẽ captiuitatis Babylonicæ, & promulgationẽ edicti de vrbis reædificatione, atque initium earum ſumant à 20 anno Artaxerſis Longimani.

Eo enim anno etiam exiit ſermo, vt reædificaretur vrbs, 2 *Ezræ* 2. Alij à ſecundo eiuſdem Longimani, alij à ſeptimo eandem ob cauſam. Alij à quarto Sedechiæ omnium quidem alieniſſimè: ſed tamen etiam ſuperiores potius confuſam & ſuppoſititiam ſeriem regum Perſicorum & opinionẽ è profanis hiſtoricis anticipatam ſequuntur quàm veritatem.

Qui ſcrupulum mouent de menſibus, inſcitè faciunt.

Etſi enim menſes Scripturæ Lunares ſũt, eius tamen anni in Solaribus haberi debent. Nam etiamnum hodie Hebræi, tertio quoque anno & interdum ſecũdo, quando vſus expoſcit, vt ratio Lunæ motui Solis reſpondeat vnam Lunam ſiue Lunarem menſem intercalant illúmque annum menſium tredecim, extremo (quem Adar nominant & in noſtrum Februarium ferè incurrit) cum hac copula, *Veadar*, repetito faciunt. Quamquam etiam primus poteſt repeti, vt menſis intercalaris, ſiue inſitius ſit *Venisan*, qui & Martius. Ita enim ſolebant veteres dicere, vt Talmudiſtæ narrant.

Nos ad Christum *natum* 4090. *paſſum* 4122.

Niſan autem idcirco in Martiũ confero, quia initium eius aliquando præcedit, aliquando ſequitur æquinoctium vernum, in noſtris Faſtis, 21 die Martij fixum, quatenus ſcilicet annus Embolicus propè vel lõgè fuerit. Alioqui eius pars & quidem maior, aliquandò in Aprilem cadit.

Vt & alij eorum menſes duobus noſtris reſpondere ſolent eodem modo & ob eandem cauſam, nempe Iiar, Siuan, Tammuz, Ab, Elul, Tizri, Marheſuam, Kiſleu, Teuet, Sheuet, Adar.

Sic Arabes apud Ioan. Leonem in deſcriptione Africæ pa. 42. Nam ſex menſes habent triginta dierum, ſex 29 qui reddunt dies 354. Qui numerus à noſtro ſolari anno, ſuperatur diebus vndecim.

Qui quidẽ vndecim dies tertio quidem anno coniuncti conficiunt triginta tres, at eorum tres ſeruantur & reiiciũtur in ſequentes annos, quouſque Luna & Sol decimo nono an. redeant ad idem punctum per ſex alios emboliſmos, ſiue per ſex alios menſes intercalatos annis 6, 8, 11, 14, 16, 19. Hi enim ſunt embolici.

Atque ita Hebræi ſeptem emboliſmos ſingulis nouemdecim annis conſtituunt, nempe tres ſingulis octo annis. Nam in circulo decemnouennali emboliſmus eſt ſeptem menſium.

Quod à patribus acceptum eſſe, ſatis ex Noë hiſtoria intelligitur. Vbi enim traditum eſt Noë
33 | 782 | 4122 integrum annum egiſſe in arca, menſibus duodecim Lunaribus, adduntur reliqui dies qui vo-

cantur

tantur ἐπακτοι. *Ingreſſus eſt* (inquit) *Noe in arcam menſe ſecundo, die decimo ſeptimo*. Deinde vbi nominatim facta eſſet mentio ſeptimi menſis & poſtea decimi, & poſt hunc dierum quadraginta & amplius, ac denique primi menſis. *Egreditur* (*ait*) *ex arca rurſus menſe ſecundo, die vigeſimo ſeptimo*. Interea igitur exacti ſunt menſes duodecim, & accedunt dies decem, qui ter ſumpti, menſem integrum, id eſt, decimum tertium anno tertio reddunt. Quemadmodum nos ſolemus quarto cuique anno inſerere vnum diem ad ſextum Calendas Martij, quem ob id biſſextum appellamus.

Sed hac de re ſcribentem in Geneſ. primum caput Iunilium, Epiſcopum Africanum audi. Luna cum duodecies ſpatia ſui curſus peregerit, annum facit communem dierum 354. & vt anno Solari poſſit concordare circuitus, tertio cuique vel ſecundo anno, tertium decimum addit menſem, quem Emboliſmum vocant noſtri calculatores, & fit dierum trecentorum octoginta & quatuor. Atque hæc quidem ille præclarè.

Etenim, niſi hæc fieret intercalatio, cùm per legem debeant 14 die menſis Niſan feſtum paſchæ celebrare neceſſe eſſe, vt ſequenti anno diebus vndecim, paſcha ipſum anteuerterent. Tertio anno alijs vndecim, atque ita retrorſum verſus, quo vſque in Auguſto vel Septembri celebrarent. Falſi igitur ſunt Iulius Africanus, Euſebius Cæſarienſis, Auguſt. epiſt. 8, & plerique veterum, qui ex eo, quod menſes Hebræorum Lunares erant, exiſtimauerunt ipſorum quoque annos eſſe lunares qui ſolaribus vndecim diebus contradictiores ſunt.

Anni Chriſti.	*Anni vrbis conditæ.*	DE SCRVPVLIS CHRONOLOGORVM.	*Anni mundi.*
33	782		4122

CHRONOGRAPHIÆ GENEBRARDINÆ LIBRI SECVNDI FINIS.

GILBERTI GENEBRARDI

THEOLOGI PARISIENSIS, DIVINARVM HEBRAICARVMQVE literarum Profeſſoris Regij:

CHRONOGRAPHIAE PARS ALTERA de rebus à Chriſto nato ad noſtra vſque tempora, id eſt, an. 1584, in duos libros diſtincta, & è D. Arnaldi Pontaci Vaſatenſis Epiſcopi Chronologico opere locupletata.

PRIOR DE REBVS OCTINGENTORVM annorum vſque ad nouum Caroli Magni Imperium, & Leonem III. Pont.

Poſterior de aliis octingentis ferè annis ad vſque Gregorium XIII.

His Centuriatorum impietas, mendacia, impoſtura coarguntur & doctrinæ Catholicæ continuatio ad ſingulorum ſæculorum coronidem oſtenditur.

LVGDVNI,
Apud Ioannem Pillehotte ſub ſigno nominis IESV.
M. D. XCIX.

CLAVDIO BVRGESIO CONCILIARIO REGIO SVMMI SENATVS APVD DIVIODVNENSES PRÆSIdi Gilb. Genebrardus Theologus Pariſienſis, Diuinarum Hebraicarumque literarum profeſſor Regius.

PRoferimvs etiam, ornatiſſime Bvrgesi, duobus libris alteram partem de nouo Teſtamento recentioribus hiſtoriis, ſatis pro noſtro inſtituto copioſam & locupletam: ac eam pro tua candida ergo nos voluntate & ſtudio, pro tuo item erga religionem & literas ardore dedicamus. Illam quidem ante annos ſedecim magna ſui gloria & facultate Arnaldus Pōtacus familiaris olim meus & ſtudiorum comes, hodie, Vaſatenſis Epiſcop. venerabilis miraculo ingenij & literarum, venerabilior virtute & moribus conſtruxit, & ita conſtruxit, vt in eo genere, nihil queat inueniri, perfectius. Verum quoniam aliud eſt Centuriatorū veſtigia carpere, vniuerſum Theologicæ hiſtoriæ & doctrinæ corpus ab iſtis deprauatum reſtituere, ſingulari iſtorum peruerſitati aduerſis rationibus & modis occurrere, aliud breuem Chronologiam ſcribere, ſimplicémque rerum à Chriſti ortu actarum faciem proponere, hanc ei palmam deferens, me ad illa confero, formam ſcribendi immuto, Methodum meo propoſito ſeruientem capto, cuius ideo guſtū initio operis præbui, nouam materiam adhibeo, animum conuerto ad præſtigia Centuriatorum diſſoluenda, quòd meo conſilio id putem commodius, noſtríſque ſtudiis congruentius. Quo autem illi ſuus conſtet labor, & fœlicia ipſius ſcripta fructum perpetuum rei Chriſtianæ afferant, ad quam tuendam ſe procreatum & Epiſcopum conſtitutum meminit, eum obteſtor, vt ſuum opus ab omnibus vehementer expetitum, diu à bonis & doctis expectatum à me maximi ſemper factum, primo tempore emittat, neque tandiu poſt tot editiones deſiderari patiatur. Ego interim contra Magdeburgenſium venena, Hiſtoriarum, Chronologiæq; ſtudioſos muniam, ne eorum potionibus imbuantur, néve prius falſis & fabuloſis corrumpātur, quàm vera genuináq; deguſtēt. Si quid compendij inde in Eccleſiam redundet, mihi planè ſatisfactum exiſtimabo. Neque enim ſoleo ſcribere, vt mihi nomen parem, quo nihil ſemper duxi ingenuo homine indignius, nihil turpius, animiq; magis anguſti & parui, ſed vt tempus mihi à Deo tributum collocem in his diuinis ſtudiis, quæ tum mihi ædificando, tum alteri iuuando proſunt, Cùm præſertim incidiſſe nos videam in luctuoſiſſima tempora, quibus nullus virtuti locus, nullus eruditioni honos, nullus Dei metus, nullus religionis amor, nulla pietatis ratio, quódq;

lōgè eſt triſtiſſimū, nulla meliorū ſiue ſpes ſiue ſpecies, hæreſeon, Simoniarum, per-duellionum, ambitionum, omnis generis ſcelerum furiis omnia peruadentibus, vt bonis & fortibus viris ſit optanda mors, vel certè, ſi ita viuendum eſt, ſint omnia pro ſola Dei gloria, Eccleſiæ ornatu, repoſita in cœlis ſpe, ſimpliciter ſuſcipienda. Nam profectò ſi tanta animorum contentione impij hodie ſtudent indoctis libris, turbulentis, vanis, futilibus ſcriptis & ſtudiis mortaliū mentes corrumpere, quo non ardore, quo non ſtudio & conatu debemus contendere, vt ad ſolida ſcripta & vtilia homines conuertamus, & ingruentē Dei iram à nobis auertamus. Nolo hanc querimoniam longius producere, ne iſtos offendam, qui quicquid de pietate, artibus & diſciplinis diſſeritur, in earū cultores peruerſè regerunt, id in ſuam contumeliam dictum, ſcriptum, actum interpretantes, ad quod minime poſſunt præ ſocordia & voluptatibus, quibus omnino immergi ac obedire ſtatuerunt, pertingere. Satis eſt, vt lectores, ſi qui futuri ſunt, intelligant, me in priore parte laboraſſe, vt verba & ſenſa ſacrorum codicum ſequeret, minuſque longè ab eis abirem, qui vni & ſoli tot veterum ſæculorum obliuionem atq; tenebras depellere potuerunt. Poſteriore autem ſtudui, vt purè & fideliter præcipuas res Eccleſiæ atque adeo Mundi deguſtatem, ac recentium ſcriptorum, Germaniæ præſertim Theatra, Chronologias, Hæreſeologias, Centurias magna ex parte mendaces, fabuloſas, ex hæretico corruptóque ingenió dictatas abolerem, & quæ duntaxat iſti inchoant, perficerem. Quod non factu difficile mihi ſemper ipſe perſuaſi, quoniam Chronologiæ præſertim, quas nobis magno fumo vendunt, ingentes quidem ſunt mole & numero foliorum, at varietatis rerum inaniſſimæ, paginis ferè conſtantes candidis, ſolo atramento vel minio deliniatis. Hinc quicquid per tot chartarum ſpatia offerunt, duobus aut tribus plenis ternionibus facilè comprehenderis, vt ipſos appareat vel pauca de antiquitate tenuiſſe, cuius præcones ſe nobis futuros pollicētur, vel profecto ſtuduiſſe, vt tabulas Mathematicas repræſentarent, in quibus multæ pinguntur lineæ ſine re, aut papyros bene puras & candidas pueris, quò diſcant primos ſcripturæ tractus ducere, emendas exponerent. Cuius rei interdum cauſam prætendunt non ſuam inſcitiam. (Nam omnium rerum ſciētiſſimi haberi volunt) ſed ſæculi infœlicitatem, quòd fuerit exhauſtū hominibus illuſtribus & ſcriptis factíſque poſteritatis recordatione non admodum dignis. Cùm contrà, illa ſæcula, quæ vocant infœlicia, ſæpe reliqua & magnitudine geſtorum, & ſummorū virorum multitudine, & ingeniorum admiratione, & viciſsitudinum inſolentia ſuperent. Si non apud Noſtros, qui aliqua tempeſtate ſegniores eſſe potuerunt, vt apud Græcos, Hebræos, Arabas, Perſas, Indos, quorum cōmentarios prius debuerant conſulere, quàm ita audacter pronuntiare. Prætereà iſtorū fabri, vt ſunt hæretici, ita præ faſtu nullos alicuius notæ, vel pauciſſimos, idque contemptim & perfunctoriè legunt, ſunt indocti & inelegantes, & ſic cum minimo Catholico conferantur, qui dextrè hæc tractare valeat, pluſquam pueri, quemadmodum iam contra quendā apoſtatam Schekium planiſſimum feci, & ſuperiore biennio cuidam Lamberto Danæo olim Caluini, hodie reliquorum Miniſtellorum paraſito oſtendi, qui, dum iuxta Micheæ verbum, propter panis buccellam & vini pateram ſtillat, dum ſuæ ſectæ hominibus virulentiam ſuam ad blaſphemandum conducit, dum denique in cœlum ponens os ſuum & linguam per terram traducens, etiam in S. Trinitatem furit miſer, id quodam fœtido & Sa-

bellium putenti ad me reſponſo inficiari auſus eſt. Quod cuiuſmodi ſit, ex odorari potes, quòd vix quinque quaterniones capiat, & tamen ad fabricandum omnium Miniſtrorum ſymbolo, nouem continuis annis, & menſibus quatuor opus habuerit.

Veùrm de hoc nuper ſatis Franc. Iordanus Theologus Pariſienſis, qui ipſum cum vniuerſo Caluinolatrarum grege manifeſtiſſimo Sabellij furore agi docuit, Geneua in Belgium depulit, ſpe ſuccedendi Bezæ, qui cenſeri Sabellianus nullo modo ſuſtinet, deiecit. Interim quia Chronologia nõ ad plenam hiſtoriæ ſcriptionem pertinet, ſed eſt potiùs quædam hiſtoriarum imago & breuiſſima temporum commemoratio, quemadmodum Caſſiodorus vir vario doctrinarum genere inſignitus libro de inſtitutionibus diuinarum literarum retulit: iſta aduerſus iſtos tractare, qui vniuerſam penè antiquitatem ignorant, ac in eo ſuæ inſcitiæ non obſcura argumenta iamdudum præbuerunt, an ſit operoſum, ipſimet loquantur ac videant. An verò conſequar, tu integerrime Burgeſi, cæteríque eruditi Catholici cenſete, & ſi commodum duxeritis, mutate, addite, demite, ornate, perficite. Etenim aliorum cenſuræ nihil me ſollicitant. Hæc autem omnia ad te idcirco Lutetia in Burgundiam tranſmittimus, quoniam te noſtræ muſæ oblectant, ac vt tuarum ad me ſuauiſſimarum literarum verba vſurpem, eas communi illo ſtudio, quod veluti virtuti & doctrinæ debetur, diligis. Denique quoniam amoris hiſce annís inter nos diuina, opinor, virgula excitati, quotidiéque occulta quadam flammula creſcentis ſymbolum cælatum, ſignatúmque in poſteritatem extare cupio. Quem quia perpetuum tibi polliceor, tu me eo viciſſim in ſempiternum etiam atque etiam complectere, vt vel ipſa mors, quæ piis eſt ad beatam immortalitatem tranſitus, tam ſanctum mutuæ noſtræ charitatis vinculum, in cœleſte domicilium ſecum portet. Vale, & Deum vniuerſi conditorem ſemper habe propitium. Lutetia, Calend. Februar. 1584.

LIBRI TERTII
Periocha.

a HOc primo centenario pax per orbem. Euangelij lata propagatio.

Iudæorum calamitates variæ.

Eius Pontifices poſt Chriſti mortem quatuor vſque ad Clementem Romanum.

Imperatores Auguſtus, Tyberius, Caïus, Claudius, Nero, Otto, Galba, Vitellius, Veſpaſianus, Titus, Domitianus, Nerua.

Præcipui ſcriptores ſacri, Apoſtoli, Euangeliſtæ, Clemens, Linus, Hierotheus, Dionyſius Areopagita, Ignatius, Martialis, Hermes, Polycarpus, quibus accedunt Philo, Ioſephus, &c.

Profani etiam ſua ſerie infrà per Chronographiam memorabuntur.

Hæretici, Simon Magus primus hæreſiarcha, Pſeudoapoſtoli, Sacramentarij, de quibus Ignatius ad Trallianos, citante Theodorito, Menandriani, Ebionitæ, Cherintiani, Nicolaitæ, Alexander, Philetus, Hymeneus.

Cum Simone Mago, Pſeudoapoſtolis, Sacramentariis Galuinitæ aliqua habent communia.

b PERSECVTIONES exardeſcunt Traiani, Adriani, Antoninorum, &c. Literæ florent, precipuè Philoſophia, Mathemata, Medicina.

Pontifices vndecim vſque ad Victorem Afrum.

Imperatores. Traianus, Adrianus, Antonini quatuor, Pertinax, Iulianus, Seuerus.

Secundi ſeculi ſcriptores præcipui. Iuſtinus Martyr, Rhodo, Aſianus, Modeſtus, Melito, Philippus Cretenſis, Muſanus, Dionyſius Corinthius, Athenagoras, Apollonius Senator, Ireneus. Theophilus Antioc. Egeſippus. Apollinaris Hieropolitanus. Victor Pap. Agrippa, Caſtor; Pantenus philoſ.

Hæretici, Saturninus, Baſilides, Carpocrates è quo, Gnoſtici. Iudaizantes, Nazarei, Cerdon, Archontici, Valentinus, Ptolomæus, Marcus, Marcion, Hermogenes, Apelles, Bardeſanes, Colobarſus. Ophitæ, Cainitæ, Sethiani, Lucianus, Seuerianus, Tatianus. è quo Encratitæ, Adamiani, Aſcodrogitæ, Alogi, Montanus, è quo Cataphryges, Homouſiaſtæ, Valeſij, Falſi martyres, Pepuziani, Prodicus, Angelici; Quintiliani, Artotyritæ, Quartodecumani.

Iudaïzantibus & Nazareis Caluinitæ in aliquibus aſſentiuntur.

c FACTIONES, Bella ciuilia in orbe Rom. Perſecutiones Seueri, Maximi, Decij, Valeriani, Aureliani, Diocletiani Maximiani in Eccleſia.

Multi motus in orbe Perſico.

Pontifices, quindecim vſque ad Marcellinum.

Imperatores, Caracalla, Heliogabalus, Alexander Mammeæ, Maximinus, Pupienus, Balbinus, Gordianus, Philippi, Decius, Hoſtilianus, Voluſianus, Valerianus, Galienus, Clau dius, Aurelianus, Tacitus, Florianus, Probus, Cari, Diocletianus, Maximianus.

Tertij ſecund. ſcriptores præced. Clemens Alexand. Caius, Origenes, Tertullianus, Ammonius, Minutius Fœlix. Gregor. Neocæſarienſis. Tryphon. Hippolytus. Iul. Africanus, Cyprianus. Cornelius,

Anni Christi. — *Anni mundi.*

SEPTIMA ÆTAS
ſiue vltima Chriſt. & Eccleſiæ. Nam poſteriora hæc à Chriſto tempora, Scriptura vocat, nouiſſima.

A Nato Dom. ad hæc tempora numerãtur anni 1584. Sũma ergo annorũ ab orbe cõdito ad annũ Dom. 1584. quinque mille ſexcentorum ſeptuaginta trium. 1673.

Hanc vltimam ætatem in duos libros diſtinguimus. Prior hiſtoriam octingentorum annorum vſque ad Caroli Magni imperium perſtringit. Poſterior totidem ferè reliquorũ curriculum delibat ad nos vſque. Octingentos primos ſic perſequimur, quòd ſingulis centum annis inſignes vices Mundus habuerit.

Primi ſæculi initium.

1 a *A Christo naſcente ad primum Traiani principatum & Ioannis Euãgeliſtæ mortem an.* 100.

Secundi ſæculi initium.

100 b *Annus Dom. 100. quo Traianus init imperium & Ioannes Euang. moritur.*

Tertij ſæculi initium.

200 c *Annus Dom. ducente-*

Anni Chriſti.

ſimus, quando primum poſt Apoſtolorum tempora concil. Cæſarienſe in Paleſtina coiit, & Artaxerſes Perſa nouum apud Perſas imperium condidit ſublato Parthico, vſque ad Saracenos.

Quarti ſæculi initium.
300 d *An. Dom. CCC. quo Conſtantius Conſtantini Mag. Pater Cæſar eſt conſtitutus.*

Quinti ſæculi initium.
400 e *An. Dom. CCCC. quo præfinitè Arcadius & Honorius adeunt imperium, Ambroſius moritur, Chryſoſtomus & Auguſtinus fiunt epiſcopi.*

Sexti ſæculi initium.
500 f *An. Dom. CCCCC. quo S. Symmachus pontificatum ſummum adit, & Talmud à Rabbinis abſoluitur.*

Anni mundi.

nelius, Lucius. Stephanus, Dionyſius Papæ, Dionyſ. Alexandrinus, Methodius, Malchion Presbyter, Dorotheus Presbyter. Pamphilus, Arnobius Lactantij præc.

Hæretici, Proclus, Apoſtolici, Beryllus, Arabici, Sampſæi & Helceſatæ, Theodotiani, Meletiani, Noetiani, & Nouatiani, ſiue Cathari. Sabelliani ſiue Patripaſſiani. Pau. Samoſatenus, Manichæi, & Cubrici, Apocratitæ, Dicaritæ, Catharitæ, Abſtinentes, Donatiſtæ, Hieracitæ, Ecetæ, Gnoſimachi, Thnetopſychi, Chriſtolyti, Ethnophrones.

Aliquot errores Procli, Nouatianorum, Sabellianorum, Samoſatenorum, Manichæorum, Donatiſtarum Caluinitæ renouant.

d CONSTANTINI Magni conuerſio.

Romanum imperium ex perſequente Chriſtianum.

Chriſtus vbique floret, etiam in Indiis.

Eccleſiæ de Idolis triumphus.

Diaboli Zizania hæreſes. Doctores innumerabiles.

Pontifices decem vſque ad S. Syricium Damaſi ſucceſſorem.

Imperatores. Conſtantius, Conſtantinus Mag. Eius filij, Iulianus, Iouinianus, Valentinianus, Valens, Gratianus, Valentinianus 2. Theodoſius maior.

Quarti ſæc. Scriptores præcipui. Athanaſius, Lactantius, Emiſſenus, Iuuencus poëta, Ioa. Clymachus, Epiphanius Damaſus, Gregorius Nazianzenus, Greg. Nyſſenus, Baſilius, Euſebius Cæſ. Hieronymus, Cyrillus Hieroſ. Hilarius, Theophylus Alex. Palladius, Pacianus, Fœbadius, Philaſtrius, Optatus, Amphilochius, Didymus, Ruffinus, Ephrem, Eutropius, Prudentius poëta & alij innumerabiles.

Heretici, Coluthiani, Parermineutæ, qui perperam ſcripturas interpretantur. Euſtachiani, Meſſaliani, ſiue Euchitæ, Anthropomorphitæ, Aſteriani, Arriani, Macedoniani, Luciferiani, Marcellus, Photiniani, Aetius, Apollinaris, Iouinianus, Seleuciani, Aëtiani, qui & Eunomiani & Anomæi, Priſcillianiſtæ, Vigilantius, Martianus, Heluidius, Collyridiani.

Caluinitæ in multis communicant cum Arianis, Euſtachianis, Aërio, Iouiniano, Meſſalianis, Vigilantio, Martiano, Heluidio.

e IMPERII per Barbaros nationes laceratio, Gotthos Vandalos, Francos, Hunnos, Burgundos, &c.

Variorum regnorum origo.

Pontifices. duodecim vſque ad S. Anaſtaſ. Gelaſij ſucceſſoré.

Imperatores, Arcadius, Honorius, Theodoſius minor, Valentinianus 3. Martianus, Leo, Maiorianus, Zeno, Anaſtaſius.

Quinti ſæc. doctores præcipui. Auguſtinus, Chryſoſtomus, Innocentius. Cyrillus Alex. Syneſius, Marcus Eremita, Theodoritus, Poſſidius, Heſychius, Iunilius, Leo Mag. Gelaſius, Primaſius, Eucherius, Proſper, Salonius, Sedulius. Hilarius Arelat. Vincentius Lirinen. Paulinus. Sulp. Seuerus, Caſſianus, Maximus Taurinenſ. Socrates, Sozomenus, Oroſius, Chromatius, Petrus Chryſologus, Proclus Conſtant. Paſchaſius, Idacius. Gennadius. D. Benedictus, Marcellinus comes, Saluianus.

Heretici, anno 400. Pelagiani, Abeloitæ, Nazareni, Prædeſtinati, Neſtoriani, Pſeudomoſes Cretenſis, Eutychiani, Gainitæ, Ibas, Diacrinomeni ſiue hæſitantes.

Caluinitæ in aliquibus capitibus ſequuntur Pelagianos, Prædeſtinatos, Neſtorium.

f DEI flagella per Romanum imperium, Totilas, Slaui de quibus Saluianus.

Monachorum doctoribus ſuccedentium ſanctitate illuſtrium ſæculum.

Pontifices quatuordecim. vſque ad Gregorium Magnum.

Imperatores. Iuſtinus ſenior, Iuſtinianus, Iuſtinus iunior, Tyberius, Mauritius.

Sexti ſæculi ſcriptores præcipui. Symmachus pont. Fulgentius, Auitus, Ferrandus, Alcimus, Maxentius, Hormiſda, Boëtius, Euodius, Caſſiodorus, Iuſtus Orgelitanus, Fortunatus, Sidonius Apollinaris, Greg. Turonenſis, Greg. Magnus. Olympiodorus, Andreas Hieroſ. Gildas, Ruſticus. Iornandes Gotth. Epiſc. Euagrius, Procopius, Victor Vticenſis. Fauſtus Rhegienſis, Theodulus, Thalaſſius, Nicephorus Cartophylax, Michael Syngelus.

Hæretici. Eutychianorum ſectæ duodecim. Seueriani Tritheitæ, Theopaſchitæ. Xenaias, Acephali Aphthartodocetæ, Monophyſitæ, Sadducæi, Anabaptiſtæ, Agnoetæ, Iacobitæ, Cononitæ, Gaiani.

Caluinitæ accedunt ad Xenaiam, Agnoëtas, Monothelitas.

g MAHOMETIS & Saracenorum Apoſtaſis orbem terrens.

Germania & vicinarum gentium Septentrionis conuerſio tentata per Columbanum, Gallum & eius inſtituti ſocios.

Pontifices viginti vſque ad S. Sergium Antiochenum.

Imperatores. Phocas, Heraclius, Conſtantinus eius f. Heracleonas, Conſtans, Conſtantinus Pogonatus, Iuſtinianus 2. Leontius ſiue Leo. 2.

Septimi ſæculi ſcriptores præcipui. Ioannes Conſtant. Iſidorus Hiſpalenſis, Clemens Arelatenſis, Adelmus, Iulianus Pomerinus. Ildephonſus. Cæſarius Arelatenſ. Theodorus Cantuarienſ. Mandulphus Scotus. Leo. 2. Sophronius Hieroſ. Simon Metaphraſtes.

Hæretici. Monothelitæ, Chazinzarei, Theodoſiani, Tetraditæ, Armenij. Mahomet Pſeudoproph. Baïras, Theocatagnoſtæ, Agateni, Caturgitæ, Lampetiani, Agonichytæ, Aginnenſes. Maronitæ.

Caluinitæ. Tetraditarum, Mahometis Lampetianorum aliquot errores amplectuntur.

h TVRCARVM in Aſiam, Arabiam, Africam, & inſulas maris Med. infuſiones.

Mahometis ſecta mirè augetur.

Octaui ſæculi Pontifices. tredecim vſque ad Leoné tertiũ

Imperatores. Abſimarus, Iuſtinianus 2 iterum, Philippicus, Artemius, Theodoſius 3. Leo Iſaurus, Copronymus, Leo eius f. Irene cum filio Conſtantino.

Scriptores præcipui. Beda, Ioan. Damaſcenus, Maximus Monachus, Gregorius Cyprius, Germanus Conſtant. Coſmas Hieroſ. Ioan. Hiſpalenſis, Tharaſius, Vvalafridus Abbas, Albinus, ſiue Alcuinus. Aponius, Bonifacius Mogunt. Paulinus Aquileienſis, Paulus, Diaconus, Zacharias pap. Theophylactus Antioch. Iſuardus, Vualafridus, Carolus Magnus, Ambroſius Ausbertus.

Hæretici Iconomachi, ſiue Iconoclaſtæ. Fœlix. Vrgelitanus & Eliphandus Toletanus, è quibus Fœliciani Pauliciani, ſiue Pauliioannitæ, Athingani, Gnoſimachi.

Caluinitæ ſunt Iconomahi. Catholicos cum Paulicianis vocant Romanos, ſe verò Chriſtianos ſiue Euangelicos.

i HOC nonum ſæculum ad ſequentem librum pertinet.

Anni Chriſti.		Anni mundi.
600	Septimi ſæculi initium. *g An. Domini DC. quando Phocas imperium ſuſcipit, & iuxta quoſdam, infœlix Mahometes naſcitur.*	
700	Octaui ſæculi initium *h An. Dom. DCC. quando Arabes capta Africa imminent Hiſpaniæ & Occidentalibus Europæ regnis.*	
800	Noni ſæculi initium. *i An. Dom. DCCC. quo nouum Occidentis imperium Carolus Magnus condit, & Egbertus regnum Anglicũ.*	

Quæ ſic membratim demonſtrari poſſunt.

GILB. GENEBRARDI THEOLOGI PARISIENSIS, DIVINARVM HEBRAICARVMQVE LITERARVM PROFESSORIS REGII CHRONOGRAPHIÆ Liber tertius.

Anni Chriſti.

SEPTIMÆ ÆTATIS,

Quæ incipit anno mũdi 4089, pars prior, à Domini ortu ad nouum Caroli Magni imperium per an. 800.

PRIMVM SÆCVLVM.

Anni mundi.

32 a CHRISTVS IESVS Põtifex Maximus & Aeternum, vixit an. 32. Menſ. 3. dies, 10. — 4089 *ſiue* 4090 — 4121

Octauio Auguſto & Claudio Tyberio an. 23. ex ordine ſucceſsionis imperatoribus Romanis.

a CHRISTVS Dominus è tribu Iuda naſcitur in Bethleẽ Iudę, anno Mũdi 4089. 8 Calendas Ianuarij media nocte, anno imperij Aug. 41 completo, & 42 ineunte, Herodis 33. Baazenę Æthiopium regis primo, vrbis 752. Coſſ. C. Cęſare Octauio & M. Plautio Syluano, quo Iani portæ tertio ſunt clauſæ & orbis nunquam extitit pacatior. Aera 38. Indictione 4 (*Beda & Dionyſ.*) an. 4. & vltimo Olympiadis 194. Clogij Sycambrorum ſeu Orientalium in Germania Francorum Regis anno 10. *Tritemius & Anſel.* Patitur Tyberij 18. Olymp. 202. anno quarto. Vrbis 7 4. Mundi 4121. menſ. 6. die 16.

Aeternus ſacerdos & rex Iudæorum ac gentium à Deo promiſſus, à Moſæ figuris plurimis præſignificatus, à Prophetis ac Sibyllis prænuntiatus, à ſanctis & piis pro ſalute hominum expectatus, Dauidis regis filius ſecundum carnem per virginem de ſtirpe Nathan filij ipſius (1. *Par.* 3.) per patrem adoptiuum Ioſephum de Salomoni regis progenie.

Eſt ergo ille ſummus pontifex in æternũ, ſemetipſum quotidie offerens pro nobis, per ſe quidem in cœlo, per ſuos verò miniſtros in terris. Quare non habet ſucceſſores, quòd in æternum maneat Hebr. 7. At habet vicarios & miniſtros, inter quos primatum obtinet Petrus & Petri ſucceſſores Romani pontif. vt tota, nemine dempto, ſenſit & conſenſit antiquitas. Tertull. in Apolog. pag. 105. Paulum Chriſti vicarium appellat qui tamen Petrum habuit vel æqualem, vel certe ſuperiorem. Quapropter nos multo magis eum Chriſti vicarium appellabimus, eiuſque ſucceſſionem recenſebimus ad ſæculorum extremum duraturam, vt vnam è certis Eccleſię dotibus (ita eius notas vocat Optatus) quę nos in Catholicę gremio iuſtiſsimè teneat. *Aug. contra Manich. fundamentum. c. 4.*

Cuius cauſa veteres Romanum vocant Pontificem Maximum, Epiſcopum Epiſcoporum, bonum paſtorem, Benedictum Papam, Apoſtolicum, &c. Sic Tert. lib. de pudic. his omnibus titulis eum inſignit. c. 1. 13. 21.

Hieruſalem primarium Eccleſię ſuę thronum minimè conſtituit, primum quia propter huius populi per fi-

diam

diam & ſcelera, eam paulò pòſt à fundamentis euerſurus erat. Hoc enim citra diſpendium nouellæ plantationis vix potuiſſet contingere.

2 Quia primatus ſacerdotij Leuitici illic locatus erat. Nam quoniam hoc genus ſacerdotij tollebatur & Eccleſiaſticus veteri populi ordo, ceremoniæ ritus, liturgia commutabantur, locum etiam mutatum decuit, vt cuncta eſſent noua, nec Synagogæ magnum ſupereſſet veſtigium.

3 Ne Eccleſiæ locus videretur neceſſario Iudææ fixus & alligatus.

4 Ne gratia concluſa & circumſcripta putaretur, vt olim Iudææ limitibus, ſed potius ſparſa per vniuerſum orbem, gentibus eius participibus atque cohæredibus.

5 Vt implerentur prophetiæ canentes Deum ſuo Chriſto daturum gẽtes in hæreditatem & in poſſeſſionem terminos terræ, efficiendo Eccleſiam à Iudaica Catholicam, id eſt, vniuerſalem.

Romæ autem potius, quàm alibi collocauit, primùm vt Eccleſia magis eſſet Catholica ſiue vniuerſalis. Tum enim Roma communis erat vrbs orbiſque epitome, vt à Dione ſcriptum eſt, ac eius imperio, iure, vel fœdere orbis terrarum gaudebat penè vniuerſus, ſaltem cognitus & perluſtratus. *Florus ſub finem lib.*4.

2 Vt de mundo mundique principibus victoria eſſet nobilior & illuſtrior. Roma enim tunc caput erat mundi, præcipua idololatriæ propugnatrix, Satanæ ſedes primaria, ex qua manabant edicta aduerſus Eccleſiam & regnum Chriſti. Magna igitur victoria, vt vbi Satanas, idololatria, peccatum præcipuè regnabant, illic potiſſimum vincerentur: Vt vbi hoſtes Chriſti potentia & opibus valebant, illic ponerentur ſcabellum pedum eius, vt vbi Chriſtus perſecutionem patiebatur præcipuam, ipſe in eorum medio dominatum figeret.

3 Vt vbi ſuperabundauit peccatum, ibi ſuperabundaret & gratia.

4 Quia ſub eius imperio fuerat natus, conuerſatus paſſus, cæteráque humana molitus.

5 Quia eius imperio ſucceſſurum erat regnum Eccleſiæ ſiue Chriſti. *Dan.2.& 7.* quod proinde quintum regnum Danielis rectè appellatur à D. Thoma.

6 Quòd Petrus, caput Eccleſiæ, miniſtrum conſtitutum, illic martyrium fecerit, morienſque ſui muneris prouinciam Clementi, Lino, Cleto, eius cathedræ non alterius miniſtris reliquerit.

7 Ob loci opportunitatem. Illuc enim ad neceſſitates Eccleſiaſticas facile terra marive perueniri poteſt, è ſingulis Eccleſiis per orbem ſparſis.

Die natiuitatis Chriſti mandauit Auguſtus, ne quis Dominum ſe vocaret, ſentiens, credo, verum orbis principem natum fuiſſe, Dei enim cognomentum eſt. *Oroſ. lib. 6. cap. 22.*

Profana ſiue humana Chriſti tempore.

Pantomimorum ſaltatio prius incognita in vſu eſſe cœpit, Pilade & Bathyllo primis eius auctoribus Auguſti tempore. *Zoſimus lib.1.*

M. Agrippa diagramma terrarum vniuerſale publicauit primus.

Athenodori Stoici conſiliis parebat Auguſtus. *Ibid.*

Arminius rex Cheruſcorum tres Romanas legiones

Anni Chriſti.

Anni mundi.

4089

Phraarte 3, Phraarte 4, an. 2 Orode an. 2. Vonone, an. 5. Artabano an. 30

Badzena Aethiopum rege an. 27. Deinde Lacaſa ſiue Candace filia eius, an. 10.

Euangelium ſecundum & vltimum generale remedium aduerſus idololatriam & peccatum vbique regnans, quo

Regnum Dei & Chriſti per orbem effloreſcit multis rerum diſcriminibus & periculis.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

cum Varro Quintilio in ſaltu Teutoburgenſi occidit. Quam poſtea iacturam M. Lollius Germanis domitis reparauit.

4089 Mimatius Plancus Ciceronis diſcipulus, dum comatam Galliam regeret, Lugdunum condidit.

Tyberius Auguſti priuignus mox gener. poſtremo adoptione filius Armeniam occupat, Vindeliciam, Pannonias, & cæteras Thraciæ vicinas Romanas facit prouincias. Germaniam partim ſubigit, partim vaſtat.

Imperator factus, vſque ad imperij ſui circiter vigeſimum pace potitus eſt. Nam fine bellis internis & externis ab Auguſto ſub imperij eius 58. impoſito, indéque Iano vltimùm clauſo, Chriſti æuum ab illis omnibus quietum manſit, propter Chriſti viuentis præſentem maieſtatem & reuerentiam, etſi id non cogitaret mundus.

Repentinis, reſponſionibus melior, quàm meditatis. Tam rigidis digitis & articulatis, vt malum recens terebraret. *Suet.* vltimo eius anno viſa eſt Phœnix. *Dion.* alij, ſub Claudio.

Eius temporibus mota quæſtio, cur oracula deficerent. *Plut. lib. de ea re, ſed cauſam veram non attigit, nempe aduentum Chriſti.*

C. Aſinius orator Aſinij Pollionis f. cuius meminit Virg. diris ſuppliciis à Tyberio necatur. Sic Seianus, qui aliquando reſtiterat, ne Chriſtus inter deos referretur.

Vonones obſes à patre Phraarte Parthorum rege Romanis datus, in regnum repoſcitur. mox ſpretus à ſuis ab Artabano regno exuitur. *Tac. lib.* 2. *Ioſ. li.* 18. *c.* 7. an. Chriſti nati 18.

Parthi etiam Phraartem alterum filium Roma repoſcunt, cui in Syria mortuo ſubrogant Mithridatem Iberum. Hinc bellum inter Parthos, Armenios & Iberos. *Tac. lib.* 5. ſub finem Tyberij, anno Chriſti, 37.

Titus Liuius hiſtoriographus Patauij quarto Tyberij obiit (*Euſeb. in Chron.*) Hiſtoriam annor. 750. ab vrbe condita ad 41. Auguſti, ſiue ad Chriſti vſque natalem ſcripſit libris 140, vel iuxta alios 142 de quibus duntaxat ſuper ſunt 45.

Pompeius Trogus.

Dionyſius Halicarnaſ. Diodorus Sicul. Valerius Max. Auguſto chariſſimus. Corn. Nepos, Dionyſius Aſer. Cor. Gallus. Strabo. Xiſtus Pythagoricus naſcitur.

Ouidius poëta quinto Tyberij anno, Feneſtella hiſtoricus obierunt *Euſeb. in Chron.* Socion philoſophus Alexandrinus Senecæ præceptor.

32 | 4121 Aſinius Pollio primus Romæ bibliothecam publicauit.

* Chriſti Principes miniſtri & Vicarij viſibilē Eccleſiæ vnitatem & Monarchiam conſtituentes hi ſunt.

* Primum in Chriſtianos bellum (vt Optatus li. 3. loquitur) ſeu perſecutio mota à Scribis, in qua Stephanus moritur primo Aſcenſionis Domini anno. *Act.* 6. *Euſeb. lib.* 2. *cap.* 1. Nam ſecundo Paulus conuertitur. *Iſuardus.*

Quanquam perſecutiones vſitatius appellatæ ſint, cum publico imperatorum Romanorum edicto aut iudiciis, aut tormentis, aut vltimis ſuppliciis diuexati ſunt. Cuiuſmodi alij nouem commemorant. *vt Sulpitius lib.* 2. Neronis Domitiani, Traiani, Hadriani, Antonini, Seueri, Decij, Valeriani, Diocletiani, quæ & Maximiani, & Decimam Antichriſti.

Alij rectius vndecim, *vt Aug. lib.* 18. *Ciuit. c.* 52. Neronis, Domitiani, Traiani, Antonini, Seueri. Maximini, Decij,

Valeriani,Aureliani,Diocletiani & Maximiani, vndecimam Antichriſti.

Nam perpetuo,poſt Romanas hanc ſubiiciunt. Quoniam exinde tranquillis rebus,pace perfruita eſt Eccleſia,neque vlterius perſecutione fore credimus. niſi eam, quam ſub fine iam ſæculi Antichriſtus exercebit, Etenim ſacris voluminibus, 10 plagis mundum afficiendum pronuntiatum eſt, &c. *Sulpitius lib.* 2, niſi quod Aug. 19. Ciuit. c. 2. in medio hoc reliquit, neutram partem quæſtionis, Sint ne aliæ Antichriſtianam præceſſuræ, aſtruens.

Lacaſa regina Æthiopiæ quatuor annis Chriſto ſuperuixit. A noſtris Candace, quod nomen deinceps multis reginis Æthiopiæ commune fuit ex *Plin.lib.6.ca.29.* Celebris apud Abiſſinos,quod Chriſtum publicè,& Eunuchi à Philippo baptizati prædicationem receperit. *Act.*8.

Nam ſic Æthiopia præuenit,ſiue prætendit manus ſuas Deo.Pſ.67.i prima gentium credidit.

Anni Christi.

b NEGARE non potes, ſcire te in vrbe Ro-
ma Petro primò cathedram epiſcopalem 32
eſſe collatam,in qua ſederit omnium A-
poſtolorum caput. *Optatus lib.2.contra Par
menianum.* Fœlix Eccleſia Romana,vbi Pe-
trus Paſſioni Dominicæ adæquatur,vbi Paulus Ioannis e-
xitu coronatur. *Tert.de Præſcript. Ambroſ.epiſt.* 5. Denique
veteres omnes. Quare Caluinus lib. 4. Inſt.c. 6. ſect. 15.
Propter hunc(inquit)conſenſum non pugno,quin Romæ 37
mortuus fuerit,&c.

Paulus in Epiſtolis nomen Ieſu quingenties vſurpat.
Vſque adeo ei erat amabile & ſuaue.Cætera de Paulo lib
ſuperiore.pag.221.& 222. 44

Simon Magus,primum baptizatus à Philippo, inter alias hæreſes negat liberum arbitrium. (*Clemens recogn. lib.3.*)fons,radix,atque pater omnium hæreticorum Romam venit ſub Claudio. *Iuſtin.in Apol.Iren.lib.1.cap.19.& 20.& præf.lib.3.Tertul.lib.de hæreſ.* Aiebat nos ſola fide iuſtificari. *Iren.lib.1.cap.20.*

SECVNDVM bellum in Chriſtianos excitatur à Ne-
rone,in eo Petrus & Paulus occubuerunt Romæ eodem 70
anno & die:Philipus crucifigitur Hieropoli. *Egeſ.lib. 3. cap.2.Euſeb 2.cap.25.* Túc Chriſtiani Romani incendij inſimulati miſeris mortibus inſontes conficiuntur,vt ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi, vbi defeciſſet dies,in vſum nocturni luminis vrerentur. *Tacit.li.15.Suet.in Nerone.Pagani & Epicurei.* Per omnes prouincias pari perſecutione imperata. *Oroſ.* Qua S.Martialis Lemouicum, Eucherius Treuiros,Fronto Petragorios, Sabinus & Potentianus Senonas ad prædicandum Euangelium à S.Petro miſſi, peſſi dicuntur. *Turon.in Hiſtor.*

Petrus poſt Chriſtum an.37.vixit *De Thomas in Ioan.* 21.Claudio imperante Euodium in Antiochia per manus impoſitionem epiſcopum vrbis deſignauit, *Suidas in voce ναζωραῖος.* Nempe manſitq; in Iudæa poſt mortem Domini annis quinque,ſeptem deinde ſedit Antiochiæ, vſque ad ſecundum Claudij,quo in Vrbem ſedem fixam

Anni mundi.

I

b MARTYR PETRVS 4121
Bethſaidenſis,Galilæus:
primus Eccleſiæ pontifex Hieroſolymis ſedit an.5.quandiu ferè Chri-
ſto Tyber ius ſuperfuit. 4126

Antiochiæ an. 7. 4133

Romæ denique an. 24. menſ.5. dies 12.

id eſt,in vniuerſum an. 36.menſ.5. dies 12. 4158

Anni Christi.

Patriarchis.

Alexandriæ Marco Euangeliſta, an. 6.
Anniano an. 22.

Antiochiæ, poſt ſeptennem D. Petri Cathedram, Euodio, an. 23.
Ignatio, an. 40.

Anni mundi.

& immobilem tranſtulit. Hos annos 12. ſic numerabis.- Tyberius fuit ſuperſtes Chriſto annis ferme ſex. Caligula annis 4. ſucceſſit. Hinc duo Claudij Reliquos 25.
4120 Romæ degit, niſi quod interdum Hieroſoly. & alio ſe con, ferebat, prout Eccleſiæ vſus poſtulabat & tum fortaſſe quando Claudius Iudæos de Chriſto tumultuantes Roma expulit *apud Sueto.*

Nam etiam decimo quarto anno, 1. vltimo Neronis Sacerdotalem cathedram tenebat. *Hiero. in Catalogo.* Etſi Epiphan. duodecimo hæreſi 27. Euſebius & Prudentius penultimo velint, vt eodem quidem die, quo Paulus, ſed anno innouato & vertente martyrium fecerit.

Vnus vtrumque dies pleno tantum innouatus anno
Vidit ſuperba morte laureatum, περὶ ςεφάνων pag. 257.

Petrus in Italia, Paulus in Græcia, Andreas in Achaia, Ioannes in Aſia, Philippus in Phrygia, Iacobus in Iudæa, Bartholomeus in Scythia, Thomas in India, Mattheus in Æthiopia, Simon in Perſia, Taddeus in Meſopotamia, alter Iacobus in Hiſpania, Matthias in Paleſtina (præſertim ſcilicet) verba Dei intonuit. *Honorius in Pſalm.* 18. *Origi. Hom.* 12. *in Geneſ. ad vnum omnes Trapezontius, libello de hoc dicto. Si ſic eum volo manere quid ad te?*

Petrus Romam venit ſecundo Claudij ad expugnandum Simonem Magum. *Hier. in Catal.* Negat tamen Caluinus in acta c. 8. Magum iſtum Romæ vnquam fuiſſe contra omnem antiquitatem, ſeorſum Aug. lib. de hæreſ. Tertul. in Apolo. Euſebium, qui & meminerunt ſtatuę ipſi Romæ collocatæ.

Petrus Roma multos è ſuis diſcipulis factos Epiſcopos, prædicandi gratia in diuerſas prouincias, ſeorſum in Galliam dirigit.

Paulus an. 58. D. Romæ primum prædicauit.

Iacobus frater Domini, & Marcus Euangeliſta Aquilegiæ (quæ ſecunda Roma quondam dicebatur, vbi rogantibus Romanis ſuum Euangelium conſcripſit Græcè, ſiue etiam Latinè, vt volunt Rodulph. *Arma canus lib. 9. de quæſt. Voragenes ſerm. de S. Marco & Syri vniuerſi,* vt taceam eos, qui Latinum archetypum adſeruari putant Venetiis in Marcianis theſauris) deinde Alexandriæ Epiſcopus, ann. Chriſti 65, martyrio coronantur.

Præter Ioannem Euangeliſtam Apoſtoli ad vnum omnes martyrio vitam finierunt, *Trapezontius vbi ſupra.*

Matthæus octauo anno ab Aſcenſione ſcripſit Euangelium. Marcus duodecimo, Lucas decimo quinto. Ioannes omnium poſtremus trigeſimo ſecundo poſt aliorum Euangeliſtarum mortem. *Theophyl. præf.* in Euang.

Solus autem Mattheus Hebraicè, non Syriacè, vt aliqui, non Græcè vt Caluinus impudenter ſentit, primum, quia veteres omnes ita tradiderunt. 2. quia fragmenta, quæ ex eo Hieronymus citat ſunt purè Hebraica.

Quia non tantum Iudæis & Syris ſcribebat, ſed Orientalibus omnibus, quorum vel vltimi Indi ea lingua vt docta & Grammatica vtebantur, & ad hunc vſque diem vtuntur, Miſſam etiam Hebraicè canentes, vt ob eam cauſam D. Bartolomæus videatur, Matthæi Euangelium
4158 ſecum in Indiam præ cæteris detuliſſe, cuius exemplar Plantenus Origenis coæuus eò proficiſcens in Ægyptum retulerit. *Euſeb. lib. 5. hiſt. c.* 10.

Anni Christi.		Anni mundi.
32		4121
70		4158

Quarto, vt inſeruiret Æthiopibus, quibus ſe datum Apoſtolum intelligebat. Æthiopes autem Syriacè neſciebant, minus Græcè, cùm interim in puerilibus ludis, vt & hodie, Hebraica diſcerent, quemadmodum nos Latina & Græca. Sic enim Eunuchus ſedens ſuper currum dicitur legiſſe Eſaiam Prophetam Act. 8. *Hæc contra turpem ἀνιστορησίαν Caluini.*

Petrus Romam venit, Chriſti quadrageſimo quarto, nempe pòſt Aſcenſionem eius vndecimo (completo.) *Euſeb.* Inde quadriennio pòſt Hieroſolymam rediiſſe traditur, quinquageſimo autem ſexto Romam repetiuiſſe, vbi in crucem ſublatus ſit ſexageſimo nono, qui erat Neronis decimus quartus.

Simonem Magum Romæ expugnat, cum primum in eam venit (circiter anno Domini quadrageſimus ſextus, *Euſebius,* vel paulo ante mortem ſuam & Pauli. *Auguſtinus & multi alii.*

Paulo Apoſtolo maior, *Theophyl. Ga.* 1. Sanctorum Apoſtolorum dux, *ὁ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἡγέμενος Πέτρος. Cyril. hom.* 8. *ἐν ταῖς ἑορταστικαῖς ὁμιλίαις,* diſcipulorum vertex (principalis) *των μαθητῶν κορυφαῖος Dyonyſ. Eccl. Hier. c. 5. pag.* 197. *κορυφαιότατος ἀποστόλων, Epiph. in Anchorato, pag.* 473, Apoſtolorum Pontificúmque præſul, *Marcellinus comes ſub finem Chron.*

Apoſtolorum primus. *Aug. lib.* 1. *contra Iulianum, cap.* 2. primum vniuerſale membrum, Paulus autem, Ioannes, Andreas ſingularium plebium capita, *Greg. lib.* 1. *Epiſt.* 38. Apoſtolorum caput. *Opt. lib.* 2.

Pedes Apoſtolici tunc in veneratione fuerunt, quod ſcripſiſſet Eſaias 52. Quàm ſpecioſi pedes Euangelizantium bona. Vnde act. 4. & 5. ad pedes Apoſtolorum ponuntur agrorum pretia, Act. 10. procidentem ad pedes ſuos Cornelium Centurionem Petrum erexit, ſummiſſius quidem ſe gerens, licet Apoſtolica maieſtas ſit cæteris dignior, quàm Heliſeus, qui Sunamitidem ad pedes ſuos dimiſit 4. *Reg.* 4. quàm Daniel, qui ſe adorari permiſit. *Dan.* 2. quàm Ioſeph, qui ſæpius ſe à fratribus adorari ſciuit. *Geneſ.* 42. 43. 50. quàm Iaddus Aaronius Pontifex, qui Alexandrum Magnum equo deſilientem, ſéque ad ipſius pedes reuerenter abiicientem ſuſtinuit ſummiſſius inquam ſe gerens, ſed tamen relinquens veſtigium oſculationis pedum pontificiorum, quam Romanis Pontificibus vel potius ſacræ ipſorum vnctioni atque miniſterio (docente Apoſtolo 1. *Co. cap.* 4. quia Deus reuera ſit in vobis) à prima piorum memoria exhibitam, vt hæreticos noſtri æui exulcerem, doceo.

Philippus primus Imp. Chriſtianus ſe Fabiano reuerenter Prouoluit ſub an. 250. *Niceph. li.* 5. *cap.* 25. *Euſeb. lib.* 6. *cap.* 26. Conſtantinus Magnus primus poſt eum, Chriſtum profeſſus tenens frænum æqui Syluestri, vſque ad Lateranum propter reuerentiam & venerationem B. Petri, ſtratoris officio functus eſt. *Photius in Nomocanone.*

Eſt autem ſtrator, qui dominum in equum attollit. Græca ſic habent, *καὶ κρατοῦντες τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου αὐτοῦ, διὰ τὴν προσκύνησιν καὶ τὸν φόβον τοῦ ἁγίου πέτρου, στράτορος ὀφφίκιον ἐποιήσαμεν.* Quæ & Theodorus Balſamon citat, vt doceat ſuum Conſtantinopolitanum Patriarcham multa habere ex priuilegio, quæ ex iure Romanus Pontifex, propterceáque Conſtantini dona-

Hieroſolimis, Iacobo iuſto. an. 30.
Simone Cleophæ, an. 46.

Principibus,

Tiberio, Caio Caligula, ann. 4.
Claudio ann. 13.
Nerone an. 14.
Romanis imperat.

Anni christi. | *Anni mundi.*

tionem ſtudioſe in Conſtantinopolitanorum archiuis ſeruari.

Iuſtinianus & ipſe Magnus ann. 535 Agapetum adorauit. *Naucl. lib. 2. Gener.* 18. Iuſtinianus 2. Conſtanti-
4121 num Papam huius nominis primum Conſtantinopolim accitum non modo amplectitur, ſed & venerabun-
32 dus eius pedes exoſculatur. *Blondus lib.* 10. *Platina in* 90. *Papa*, ſiue iuxta Cuſpinianum huic ceremoniæ infeſtum venerabundus ſeſe ad pedes eius demiſit. Pipinus Stephano Papæ obuiam factus, eius pedibus oſcula impreſſit, frænóque, Pontificis equum in regiam duxit. *S. Anſelmus Lucenſis lib.* 1. *Collectaneorum.* Carolus Magnus prius pontificis (Adriani) pedes oſculo contigit, quàm ſe illi complectendum daret. Carolus idem Stephani 1, Adriani 1, Leonis 4, & omnes qui prope aderant morem antiquum ſeruantes, (*Nota*) pedes exoſculati ſunt, *Platina in Papa* 94, 95. 96.

Artabano. Deinde an. 3. Gotarzi Parthorum rege, Vonone 2. ann. (vno, mox Vologeſe an. 34.

Sic Henricus 4. Benedicti tertij, & Paſchalis 2, *Idem in* 105 & 107. Creſcentius Romanæ vrbis conſul Ioannis 17 pedes oſculatus cum omnibus ſeditionis auctoribus. *Idem in* 144. Leo ſupplex Gelaſij ſecundi, Fredericus Alexandri 3, *Idem in* 167, 168. cui & dixerit, non tibi, ſed Petro, *Reginaldus Polus pro vnitate Eccleſiæ lib.* 2. Richardus Hannibal ob Cardinales in carcerem coniectos interdictus ad Matthei Vrſini Card. à Martino 4. delegati pedes prouolutus, laqueum collo gerens, in maximum pœnitentiæ ſignum abſoluitur. *Platina in Papa* 177 & 196.

Sigiſmundus Imp. in Concilio Conſtantienſi Martinum quintum proſtratus veneratur. *Idem in* 214. Eundem Brachius tyrannus & Ioannes vigeſimus tertius, in Concilio eodem antè abrogatus, prouoluti ſalutarunt. *Idem in* 215. Albertus Occidentis Imp. & Ioannes Paleologus Orientis, ante Eugenij quarti ſacros pedes in Concilio Florentino ſe præbuerunt, *in* 216. Reges Francorum & Angliæ Papæ Alexandri, *Sigebertus ann.* 1163.

Quod etiam in aliis obſeruatum. Leontius Antiochenus apud Suidam ad Euſebiam Conſtantij imp. vxorem, rogantem vt ſe viſeret. Si me vis (inquit) ad te venire, ſeruato mihi reuerentiam Epiſcopis conuenientem vt ingrediar quidem ego, tu verò mox è celſo tuo ſolio deſcendens, cum pudore mihi occurras, *καὶ τὴν κεφαλὴν ὑπόσχῃς ταῖς ἐμαῖς χερσὶν, εὐλογιῶν ἀξιουμένη & caput ſupponas meis manibus, benedictionem poſtulans.* Deinde ſedeam quidem ego, tu autem ſtes reuerenter, nec ſedeas, donec ſigno iubeam. Si his parere vis, viſam te. Sin minus ſcito te non obtenturam, vt nos *τῆς προσηκούσης τιμῆς τοῖς ἐπισκόποις καθυφιεμένους*, vt nos inquam honorem Epiſcopis debitum prodentes, in diuinum Sacerdotum ius (*θεσμὸν*) ſimus iniurij. *Suidas in Leontio.*

Nam oſculum manuum, capitis demiſſionem & alia eiuſmodi Epiſcopis fuiſſe exhibita ex his etiam liquet. Ad eccleſiam curris, Epiſcopum videre deſideras, ad eius pedes volutaris, *Aug. de Verbis Apoſt. ſer.* 18. Regum colla & principum ſubmittuntur, genibus ſacerdotum, & exoſculatis eorum dextris, orationibus eorum, ſe credunt communiri. *Ambroſ. de dignit. ſacerd. cap.* 2. Va-
4158 lentinianus Imp. obteſtatur Epiſcopos, vt Mediolani ta-
70 lem eligerent epiſcopum, cui ſincerè capita ſubmitteret.

Teod.lib.4.cap.5. Trip.lib. 7.cap. 8. Denique oſcula manibus epiſcopi fuiſſe impreſſa è Paulino Nolano in vita D. Ambroſij perſpicitur. Quidni igitur hæc aut etiam maiora epiſcoporum epiſcopo, vt Romanum appellat, Tertullianus, exhibeantur?

Addo verba Laſicij Sarmatæ Lutherani è libro de Theologia Moſcouitica Spiræ impreſſo an.1582.pag.142. Adorari reges atque magiſtratus non neſcimus, quippe qui propter ipſam maieſtatem imperij, qua conſeruant & regunt cœtus humanos, inter deos referantur. *Pſalmus* 82,138.*Exod.*21,& 22. eámque ob cauſam in ſolio Dei, quaſi eius in terris vicarij ſedere dicuntur 1. *Paralip.*28. Merito hæc igitur de illo ſcripta, incuruauerunt & adorauerunt Dominum ac regem. 1. *Paral.*29. & de Ioſepho altero Ægypti rege *Geneſ.* 42. vt plura prætercam. Item Regino lib.2.de Carolo Magno anno Domini 801. Carolus rex à Leone Papa coronatus die natalis Domini, poſt laudes more antiquorum principum adoratus eſt. Iuſtinus quoque lib. 6. Perſas ſuos reges adorare ſolitos eſſe ſcriptum reliquit. Idem ego vidi in Anglia. (*tu ergo hæretice probas adorari reginas fœminas, & non ſuſtines pedes viri, Dei vices expreſſius agentis oſculari*) Et hic quidem cultus communis eſt illis cum Deo, cæteris minimè, de quibus Cœlius Rodiginus lib. 21. *Hæc iſte.* vbi obſerua cæcitatem merito adorari principes & magiſtratus laicos atque adeò fœminas, & hoc in ſacris magiſtratibus & pontificibus Dei vicariis expreſſioribus deteſtari. Quamquam nos non pontifices adoramus vel adorandos docemus ſed oſculamur, vel oſcula eorum pedibus figimus.

Tu ergo hæretice tuos adorato principes, more Perſico, nos noſtros non adorabimus, ſed miriore vocabulo honorabimus, oſculabimur, & cum pacis oſculo monebimus. Reges gentium dominantur, vos autem non ſic Quanquam velim eos id, pro Apoſtolica modeſtia, negligere, multo minus, ſaltem extra ſolennes conuentus exigere.

Virgo migrat in cælum ſub Claudio imp. poſt paſſionem filij decimoquinto, ad eam è diuerſis locis Apoſtolis conuenientibus. *Dionyſ.*

Interea audi, quàm rectè Eccleſia etiam tunc fuerit Catholica, id eſt, non vnius aut alterius gentis, ſed omnium. Intra 20 aut 30. ad ſummum annos euangelium, Romanorúmque (nota hæretice) fides per vniuerſum orbem diuulgata erat, etiam apud Scythas & quaſque nationes remotiſſimas planéque Barbaras. *Rom.*1. *Col.*1. Inductione id docent. Iren. libro primo. Iuſtinus Martyr contra Triphon. Clemens in protrep. & Strom. & cæteri iſtorum ſæculorum, qui vel Apoſtolos viderant & audierant, vel Apoſtolorum proximos diſcipulos. Deinde Origenes homil. 9. in Geneſ. homil. quarta in Ezechiel. homilia ſexta in Lucam. Tertul. libr. de præſcript. ad Scapulam, & contra Iudæos, Cypr. cum reliquis huius alterius ſæculi. Quod pro ſummo miraculo annotat & contemplatur Chryſo. in 24. Matth. Quare *Euſebius libro* 8. *cap.* 1. recte oſtendit ante perſecutionem ſub Diocletiano motam, pietatis doctrinam apud omnes mortales cum Græcos tum Barbaros viguiſſe. Hoc prædixerat Eſaias 66. cap. Quis audiuit talia & quis ſic vidit. An parturit terra vno die? An gens genita eſt nixu vno? Itaque deinceps in docendo, quo tempore

Anni Christi:

32

Candace ſiue Lacaſa Regina Aethiopum. Hinc Baazena filia an. 10.

*Meſuë filio an.*6.

Sectua an. 9.

*Adgala an.*10.

Marcomiro, Clodomero, Antenore per ſucceſſionem Francorum Ducibus.

93

70

Anni mundi.

4158

Anni Christi. | *Anni mundi.*

pleriqúe de omnibus gentibus fidem receperint non laborabimus(Nam viuentibus adhuc Apoſtolis iſtud vbique per totum orbem contigit)ſed quo totæ gentes vniuerſé, publicè & palam ad eius publicam profeſſionem peruenerint.

44 — 4121

* INTER medias perſecutiones ſucceſſio etiã & Hierarchia trium aliarum Apoſtolicarũ ſedium Orbis Chriſtiani matricum ſeruata eſt integra. Quæ quoniam toto orbe ſummum erga populum Dei beneficium, prouidentiam, & gratiam oſtendit, eam prætermittere nec potuimus, nec debuimus. Deinde hoc facit ad pleniorem rerum Eccleſiaſticarum hiſtoriam & comparationem, quando Sedi Petri ſæpe cum illis negotium fuit, & hæ ad illam, vt ad matricem & ſacram anchoram, in neceſſitatibus Eccleſiaſticis paſſim confugerint & etiamnum hodiè confugiant.

∴ CONCILIVM primum Hieroſolymitanum ab Apoſtolis ipſis celebratum de lege Moſis abroganda & prohibendis Idolothytis, ſanguine, ſuffocato, ſcortatione. Act.15.

Denique cum memoria iuſti in benedictione conſeruari debeat, *Pro.*10 & profanos, atque adeo impios imperatores & reges ſimus propter Chronologiæ cohærentiam commemoraturi, hos noluimus non recolere, per quos Chriſtiani nominis & religionis vnitas, ac communio per totum terrarum orbem vſque hodie reſplendet, etiam ſi principio multarum rerum & librorum conferendorum difficultas nos deterruerit.

Petrus an. Domini 44. Romæ ſedere cœpit.

Marcus Euangeliſta Alexandriæ an. 50. quatuordecim annis ſcilicet poſt cathedram Apoſtolicam Romæ fixam & conſtitutam.

Cuius ſucceſſores hodie Cairum ſedem tranſtulerunt propter loci dignitatem, & Alexandriæ vaſtitatem.

Quod etiam hodie in Oriente viget ex Leone Imp. conſt. 52. anno Do. 886. & Balſamone in can. Apoſt. 63. & aliis. In Occidente, ſaltem vſque ad annum 1114. Nam hiſtorici ſcribunt tempore Calixti Pomeranis ad fidem tum conuerſis iniunctum, nequid immundum comederent, non morticinum, non ſuffocatum, non Idolothytum, non ſanguinem animalium.

Euodius Antiochiæ ann. 44. Poſtquam annis 7 Eccleſiam Petrus illic adminiſtraſſet, & Romam ſedem Apoſtolorum primariam tranſtuliſſet.

Cuius ſucceſſores hodie Damaſci reſident ob Antiochiam dirutam & in pagum redactam.

Iacobus iuſtus Apoſtolus, Domini frater Hieroſolymis anno 34. proximè ſcilicet Chriſti mortem per ann. 29 Vnde & ei D. Petrus ſuperuixit annos circiter 7.

His Cathedrarum quatuor Apoſtolicarum fixis initiis & tanquam æris, Patriarcharum in illis ſedentium ſucceſſio, ſic, vt fecimus, facile continuabitur.

∴ ANNO quarto poſt Chriſti aſcenſionem primum conſilium celebratum, non vt vulgo 17, vel 18. quòd pòſt Paulus iniuſto Portij Feſti iudicio oppreſſus Cæſarem appellarit, ac Romam propterea miſſus ſit, Incarnationis 58, Aſcenſionis 25. At hi ὕστερον πρότερον non vident paſſim in Scripturis. Alioqui non omnes Apoſtoli ei interfuiſſent, vt qui iam eſſent diſperſi ab anno ſeptimo. Nec iuuantur eo, quòd Paulus 1 & 2 Gal. tertio quidem anno ſuæ conuerſionis ſe veniſſe ait Hieroſolymam, at neminem Apoſtolorum illic vidiſſe præter Petrum & Iacobum fratrem Domini, mox verò veniſſe in partes Syriæ & Ciliciæ, deinde poſt annos quatuordecim iterum aſcendiſſe Hieroſolymam cum Barnaba & Tito, quaſi πάλιν illic ſignificet ſecundam vicem, non, rurſum. Nam non animaduertunt, Paulum quidem narrare ſe poſt 14 annos eo veniſſe, ſed non negare,

70 — 4158

quin quarto & aliis intermediis etiam venerit, nempe propter quæſtiones in Antiochia Syriæ motas de legalibus. *Act.*15.

Anni Christi.		Anni mundi.

Diuiſio Apoſtolorum ab inuicem anno à Paſſione ſeptimo, vel iuxtà Bedam duodecimo.

Secundum concilium extare dicitur apud Æthiopes Abiſſina eorum lingua. De quo accipiendum illud Ruffini, ſiue Cypriani initio com. in Symbolum. Tradiderunt maiores noſtri, quod poſt aſcenſionem Domini, Apoſtoli ad ſingulas ſinguli diſceſſuri nationes, normam prius futurę prędicationis in commune conſtituerunt, ne fortè alij ab aliis abducti diuerſum aliquid exponerent. Omnes ergo in vno poſiti & ſpiritu S. repleti breue iſtud futuræ prædicationis indicium componunt, atque hanc dandam credentibus eſſe regulam ſtatuunt. 4121

32

CONCILIVM Apoſtolicum alterum in Iudæa ſub Apoſtolorum diſperſionem in quo Symbolum conditũ, & liturgia ſiue Miſſa diſpoſita apud Clementem lib. 8. conſt. Apoſt. ca. 12. Græci exẽplaris, 16. Latini, Canones & conſtitutiones Apoſtolorum inſtituta, quas idem Clemens octo libris complexus eſt.

Tertium Aſcenſionis decimo quinto, quando diuinitus conuenerunt Apoſtoli è variis orbis partibus, vt Aſſumptioni ſiue emigrationi D. Virginis intereſſent è D. Dionyſ. de diuinis Num. c. 3. de rebus à ſe per orbem actis.

Aliud è Dionyſ. Hier. Eccleſ. c. 3.

Humana ſiue Profana D. Petro Pontifice.

Caivs Agrippam regem Iudęæ facit, Herodẽ Lugdunum relegat, Pilatum ad ſibi manus inferendas præ malorum magnitudine cogit. Iudeos vexat.

Claudius primus imperium mercatus eſt, promiſſis vnicuique militi 350 coronatis.

Romani imperij fines ampliores reddidit. Britamiam, quam poſt C. Cæſarem Romanorum nullus adjecerat. inſulas Oceani Orcades vltrà Britanniam ſubegit, anno Dom. 45. *Euſ. Eutrop.*

E Germania Veſpaſianum in Britanniam tranſtulit, qui 32 validiſſimas gentes & Vectam inſulam in deditionem inaccepit *Suet.*

Iudæos Roma pellit impulſore Chreſto tumultuantes. *Sueton.* Chriſtianos vulgo intelligunt.

Anno 800. Vrbis Claudij principis cenſura, Q. Plautio, Sex. Papinio Coſſ. affertur ex Ægypto Phœnix in Vrbem & in comitiis proponitur, aquilæ magnitudine, collo inſtar auri fulgente, reliquo corpore purpureo, plumeo capitis apice, & criſtato, cæruleam caudam roſeis penneis diſtinguentibus. *Auctor citatur Cornelius Valerianus, Plinius, Dioniſius Solinus.* At Tacitus, lib. 6. duobus annis ante, L. Vitellio ſcilicet & Paulo Fabio Coſſ.

Nero cladem Britannicam accerſiuit, Armeniam amiſit legionibus Romanis ſub iugum Parthorum miſſis Pontum Polemaicum concedente rege Polemone prouinciam fecit. Item Alpes Cottias rege Cottio defuncto *Suet. Euſeb.* de tragica eius ne ce lege *Suet.*

Primus Romanorum Impp. in Chriſtianos ſæuire cœpit. *Tert. in Apol. Euſeb. lib. 6. Oroſ. lib. 7.* Chriſti ſexageſimoquinto vſque ad mortem ſuam, quæ 69. contigit, id eſt, per quadriennium.

Immanum beſtiarum fœdiſſimus, dignus, qui primus in pios perſecutionem inciperet. Neſcio an & poſtremus expleturus ſit, ſiquidem opinione multorum receptum ſit ipſum eſſe Antichriſtum venturum. *Sulpitius libro ſecundo.* 70 4158

Matrem & præceptorem Senecam occidit. Se Pythagoræ cuidam in matrimonium tanquam fœmina dicauit. Cætera eius probra Sext. Victor & Suetonius pagani

Anni Christi.		*Anni mundi.*	
			diligenter explicuerunt, vt dignus fuiſſe videatur, qui primus eſſet pietatis inſectator. Nam vt quiſque peſſimus eſt, ſic acerrimo odio in optimum quodque fertur.
			Neroni in expenſas centena millia aureorum decreto ſenatus ſingulis annis ſubminiſtrantur.
			Eodem ferè tempore cœpit Neronis in Chriſtianos perſecutio & bellum Iudaicum. *Tacit. libro, 15.* ſiue Simonis magi cauſa, qui in Neronis amicitiam ſeſe inſinuauerat. *Egeſip. lib. 3, cap. 2*, ſiue quia Chriſtiani in numero Iudæorum ponebantur, *Rutilius Gallus in Itinerario.*
			Vologeſes Radamiſtum Iberorum regem regno expellit, & Tyridatem fratrem ſuum in Armeniæ regnum deducit *Tacitus.* Bellum gerit contra Domitium Corbulonem Neronis ducem, in quo captus Tyridates coram Neronis effigie conſtituitur. *Idem.*
			Tribus annis poſt diadema recipit. *Idem.*
			Sido & Italicus Sueuorum reges. *Idem.*
			Cottio rege defuncto Alpes prouincia Romana fiunt.
			Virginius 20 millia Gallorum, & Germanorum trucidat.
	2		Iudæi à Claudio Roma pulſi ſunt. (*Suet.*)
70	c M. Linivs Tuſcus ſedit an. *11.*	4158	Perſius, Sillius Italicus, Lucanus poëtæ, Seneca, Columella, Pomponius Mela, Probus Gram. Statius Tholoſenſis Rhetor Latini & Ethnici ſcriptores florent. Crinas & Carnus medici, Cornutus phil.
81	menſ. *3.* dies 12.	4169	Theſſalus Methodicorum princeps apud Plinium in cuncta maiorum placita & omnis æui medicos perorat.
			Euax Arabum Rex de medcina ad Neronem ſcribit.
			Andromachus Cretenſis Theriacæ inuentor. Marinus Tyrius Geographus.
	Patriarchis.		Botarzes decimus octauus Parthorum imperium tenuit occiſo fratre Bardane ſiue Artabano. *Tacit. lib. 11.* Chriſti 49. Annis ſcilicet duobus. Nam illo mortuo Vonones ſub Claudio Parthis regnat, & mox Vologeſes filius an. 34. *Idem.*
	Alexandriæ Aniano.		Gotarzes Meherdatem à Claudio Imp. ad Parthicum regnum obtinendum miſſum vicit, captùmque auribus præciſis incolumem ſeruauit.
	Antiochiæ Ignatiò.		Ei ſucceſſit vigeſimo ordine Vonones Medis tum præſidens. qui regnum Vologeſi paulò pòſt moriens reliquit, rerum geſtarum magnitudine in Romanis hiſtoriis notiſſimo.
	Hieroſolymis Simone Cleophæ.		Vologeſes, de quo Tacitus acuratè lib. 13, 14, 15, Armeniam Neroni ademit, duas legiones ſub iugum miſit, &c.
			Adgala rex Ætiopum videtur eſſe Hirtacus ab impietate in hiſtoria D. Matthei Æthiopum Apoſtoli notiſſimus.
			Francorum Reges iſti vſque ad Pharamundum, qui non rex, ſed prædonum Franconiæ ductor erat, mihi ſuſpecti ſunt. Nominauimus tamen, vt iis ſatisfaceremus, qui Trithemij de origine Francorum ſomniis delectantur. Nam puto noblitatem Gallicam eſſe ab originem, nec ortam è tam impuro Francorum ſanguine, de qua re alias.
			c Petri res geſtas, maximè cum Simone Mago deſcripſit. Cathedram Apoſtolicam, D. Petro abſente & ſeſe per

vices in Aſiam & alias regiones ad conſtituendas Eccleſias conferente, eius Chorepiſcopus & coadiutor, adminiſtrauit.

Illius meminit Paulus 2 Timoth. vlt. Petrus quidem Clementem ordinarat, ſed huic Linus & Cletus in catalogo epiſcoporum præponuntur, quòd eos Petrus ſibi Chorepiſcopos ſiue coadiutores aſciuiſſet.

Quare quartum à Petro Clementem facit Hieronymus in Catalogo. Sic Epiphanius *hereſ.* 27. Nempe Clemens eſt ſecundus Petri ordinatione, non Eccleſiæ. Nominationis Petri iure, non functionis & adminiſtrationis, quam Lino, deinde Cleto detulit, non tam modeſtia, quam Domini conſilio, ne huius nominationis exemplum tranſiret ad poſteros, & liberæ Eccleſiæ prouidentiæ in diligendo ſibi præſule decerperet.

Quod in idem recidit. Nam qui Clementem ſecundum faciunt, ei annos Lini & Cleti tribuunt, vt ſcilicet ſederit annos circiter 33, & Linum ac Cletum Petri, deinde Clementis chorepiſcopos ſiue coadiutores vocant: Qui quartum ſingulis ſuos, vt hîc, aſſignant.

Onuphrius in Epitome Romanorum Pontif. multo aliter. Nam putat Linum ſediſſe, quidem, ſeu potius vixiſſe in pontificatu an. 11, menſ. 3, dies 12. Sed id viuo Petro, vt eius non fuerit ſucceſſor ſiue Papa propriè, ſed Papæ coadiutor, ſiue Epiſcopus, qui Romanam ſedem rexerit, Petro extra vrbem proficiſcente. Nam mortuum ait à Petri nece altero mox menſe, & die 26.

Hinc proxime Clementem ſuggerit anno 9, menſe 4. die 9. 26, ab imperio Neronis vſque Veſpaſiani vltimum.

Tertio loco Cletum à Clementis obitu an 6, menſ. 5 à Tito ad Domitianum, qui quidem Cletus fuerat Petri in ſub vrbiis (vt Linus in vrbe) coëpiſcopus tot annos, menſes & dies, quot Linus. Deinde Clementis vſque ad eius obitum, cui deinde ſuperuixerit in pontificatu annos 6. m. 4, d. 26. Verum hæc noua ſunt, nec congruunt ſummæ Chronologicæ.

Apoſtolici viri per vniuerſum orbem diſcurrunt. *Euſeb. lib. 3. hiſt. c.* 37. *Niceph. lib. 4. cap.* Hinc templa propè iam deſolata & ſacra Gentilium) ſolennia diu intermiſſa, *Plinius Traiano lib.* 10 *Epiſt.*

Profana.

Poſt Neronem tres imperium ſimul arripuerunt, Galba in Hiſpania viuente Nerone, Chriſti 69. ſequenti Otho Romæ. Vitellius in Galliis, ſed fraude & ſeditionibus intra annum interierunt, Nam Otho à ſuis interfectus, &c.

In Nerone progenies Cæſarum deficit.

Veſpaſianus & ipſe à ſuis militibus Imperator appellatus, imperium inuaſit, ac bellum Vitellio per duces intulit, eóque occiſo poſt 6 menſes ſolus imperauit, ac Titum Domitianúmque filios Cæſares appellauit. *Suet. Tacitus.*

Prouincias fecit Achaiam, Lyciam, Rhodum, Byzantium, Samum, quæ liberæ antea erant ciuitates, Thraciam, Ciliciam, Thracheam, & Comagenem, *Sueton. Eutrop. lib.* 9.

Eos, qui de domo Dauid eſſent conquiri iubet. Hinc magna Iudæis perſecutio exoritur. *Euſebius lib.* 3, *Hiſtor. cap.* 12.

Vrbem ingreditur, inter 320 triumphos, qui ab Vrbe

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*
70	*Principibus,* *Galba menſ.* 7, *& dies totidem. Othone menſ.* 4. *Vitellio menſ.* 8. *Veſpaſiano an.* 10, *& Tito, ex ordine Impp.*	4158
	Vologeſe, Deinde Pacoro ſiue Vologeſe 2, *an.* 22. *Parthorum Rege.*	
81		4159

cond.

Anni Christi. | Anni mundi.

cond. acti fuerant, eximium agens triumphum in quo pater & filius Veſpaſiani vno triumphali curru vecti, honorificam de iis, qui Deum Patrem & Filium offenderant, victoriam reportarunt. *Oroſius libro. 7, cap. 6.*

Eius ſecundo ferè completo, qui erat Chriſti 71, 8 Septembris capitur Hieroſolyma per Titum filium ipſius. *Ioſ. libro 7. Belli cap. 17. Tacit. lib. 2. Nicephor. in Chron.* Cuius obſidio cœperat die Paſchæ. Vndecies centena millia fame & gladio perierunt. Alia centum millia publicè venumdata ſunt, ſexcenta interfecta, *Ioſippus & Ioſeph. lib. 2.*

Adgala Æthiopiæ Belul, ſiue Pretioſo, deinde Agba menſ. 6. Mali an. 4. Akle an. 13.

Eodem die dant pœnas, quo ſcelus in Chriſtum admiſerant, nam diebus Azymorum capta eſt vrbs, *Glycas li. 3,* aut potius obſideri cœpta.

Pacorum Parthorum regem Alani in Medorum regionem irrumpentes pellunt, omniáque vſque ad Armeniæ fines vaſtant.

Polemius Indiæ rex, Tyridates Armeniorum, Gaudiophorus Atbaniæ, Beor Ægyptiorum, Ægyptus Æthiopum & Hyrtacus.

Rhatero ſeu Dathero Francorum duce.

Sauromatæ Iſtrum tranſgreſſi ſæuiſſimè in vicinos furunt.

Plinius maior, qui vt fuerit Atheus, hoc tamen vnum diuiniſſimè, quod ad ſternendam idololatriam, Noſtri vrgebant, Matrimonia quidem inter Deos credi, tantóque æuo neminem ex his naſci, & alios eſſe grandæuos, ſemperque canos, alios iuuenes, atque pueros atricolores, aligeros, claudos, oue editos, & alternis diebus viuentes morientéſque puerilium propè eſt deliramentorum, ſed ſuper omnem impudentiam eſt, adulteria inter ipſos fingi, mox iurgia & odia, atque etiam furorum eſſe & ſcelerum numina. *lib. 2. cap. 2.*

81 | 3 d M. Cletvs ſiue Clytus Romanis ſedit, | 4169

Plutarchus Cheronenſis, Higinius, Lucanus, Probus Grammaticus ſatis noti auctores. *Tacit. lib. 15, & Eutrop. lib. 8.*

93 | an. 12 menſ. 1. dies 11. | 4181

Reges vel potius duces hi Francorum nominantur è libro Trithemij de regibus Franc. Fides penes auctorem eſto, quem credo è ſuo cerebro iſtos eſſe commentum, *ſuprà.*

Vacat ſedes Pontificia dies 20.

d De Cleto Philipp. 4, vt ſumma imprudentia Francecius contra omnem antiquitatem affirmet eum nunquam in rerum natura extitiſſe. Errant etiam qui, decepti fortaſſe affinitate vocabuli, confundunt cum Anacleto: quem ex Damaſo, & ipſiuſmet Decretal. certum eſt ſucceſſiſſe Clementi.

Niſi, vt videtur è catalogo Hieronymi in Clemente, & Ignatij epiſt. ad Trallianos Cletus, Anacletus quoque vocatus fuerit.

Primus literis Apoſtolicis ſalutem & benedictionem Apoſtolicam inſcripſit.

Patriarchis,

Hermes apoſtoli Pauli diſcipulus, qui & paſtor de libri nomine, viſiones ſuas exarat, quas agnoſcũt veteres & citant, vt Orig. lib. 4 de Princip. c. 11, &c.

Alexandriæ Anniano, deinde Albilio an. 13.

Dionyſ. Areopagita Romam Athenis, vbi conſtitutus fuerat Epiſcopus, veniens, vt Petrum (quem iam martyrio functum ignorabat) videret, in Galliam ad Pariſios, tandem Clementis ſuaſu proficiſcitur. *Hilduinus in Areopagiticis.*

Libros, quos habemus & multò plures, ſcribit. *Idem, Suidas, Michael Syngelus & alij.*

Creſcens iàm in Galatiam venerat. 2 *Timoth.* 4, id eſt,

in Galliam

in Galliam. *Epiph.hæreſ.41.* Nam & Clemens *lib.7 Apoſt. Conſt. cap.46.* à Petro eum ordinatum Galliæ Epiſcopum teſtatur. Sic Euſebio lib.7.hiſtor.cap. 3,& *Hieronym.in Catalog.*

Humana.

Aſconius Pedianus Tito Veſpaſiano familiaris, Serapion philoſ. & orator. Flaui. Ioſephus, cuius libros manu ſua deſcriptos Titus in Romanam bibliothecam repoſuit. *Niceph. lib.3, cap.11,* & Ioſippus filius Gorionis Iudæi hiſtorici. *Ioſ.pro.lib.de bello Iudaico.*

Titum adhuc ſpirantem Domitianus frater ſuccedendi cupiditate in loculum miſit. *Nicephor.libro tertio cap.11.*

De Gotthis & Dacis triumphauit. Bellum ciuile à L. Antonio ſuperioris Germaniæ præſide motum confecit. *Sueton.*

Multos Senatorum interfecit, partem magnam in exilium relegauit. *Idem.*

Templum ſine admixtione lignorum conſtruxit. *Euſeb.*

Primus ſe Dominum & Deum appellari iuſſit. *Caſſiodorus.*

Eos qui de genere eſſent Dauidis conquiri & interfici iuſſit. *Euſeb.lib.3,cap.19.*

Picti Rhoderico duce è Scythia nouas ſedes quærentes in Britanniam primum venerunt Domitiano Imp.

Quintilianus ex Hiſpaniá, primus Romæ ſcholam publicam aperuit, & ſtipendium è fiſco accepit *Euſeb.& Caſſiod.*

e De Clemente, *Philip.4.*

Primus ex gentibus & Græcis in Chriſtum credidit & fuit è 70 diſcipulis. *Dorotheus.*

Multa ſcripſit. Inter ea epiſtolas ad Iacobum fratrem Domini, vt apparet è Damaſi pontificali, Ruffino præfat. in libro recognitionum, Ioan.Patriarcha Antiocheno libro de poteſtate generalis concilij ſupra Papam, vt Sextus Senenſis citat pag. 92. Item ex iis quæ inde ad verbum excepta ſunt diſt.2,5,23,28 & 2.q.1.& 7.11 q.3.12 q.1.16 q.7.

Scripſit & libros octo de conſtitutionibus Apoſtolicis, quos Æthiopes inter ſacros reponunt, & Epiphanius, totáque antiquitas veneratur, vt Turrianus probat.

Horum libri octaui extrema pars ſunt Apoſtolorum, qui inſcribuntur canones. Hi enim non ſunt ſcriptura Apoſtolorum, ſed traditiones eorum ſine ſcripto, ſcripti verò ab alio, nempe à Clemente. Vnde & eos antiqui omnes Patres, vt verè Apoſtolicos, recipiunt, atque ad illos ceu normas & regulas omnia in Eccleſia, ad eius decorem, honeſtatem & ordinem, exigunt.

Literis Schiſma Corinthiorum compoſuit. *Euſ.lib.5, cap.6.*

Conſtituit, vt per regiones eſſent notarij, qui geſta martyrum conſcriberent, quorum iſtis ſæculis prouentus extitit vberrimus.

Ebionitarum & Nicolaïtarum hæreſes variæque aliæ hæreticorum turmæ. *Iren.1,cap.21,22,ſeqq. Hilari. lib. 1 de Trinitate.*

Exoriuntur autem partim è Circumciſione, partim è ſchola Pythagoreorum & aliorum philoſophorum, vt proinde Tertullianus philoſophos patriarchas hæreticorum dixerit.

Anni chriſti.		*Anni mundi:*
81		4169
	Antiochiæ Ignatio.	
	Hieroſolymis Simone Cleophæ.	
	Principibus.	
	Tito an.2, & poſtea Domitiano an.15 Imp.	
	Pacoro Parthorum.	
	Akle Æthiopiæ, deinde Didima an.10.	
	Ratbero Franc.duce.	
	4	
93	e M. CLEMENS Romanus, ſedit an. 9	4181
102	menſ.6. dies 7	4190
	Vacat ſedes dies 13.	

Anni christi. | *Anni mundi.*

Ebion legalia Euangelio miſcens ab animatis & carnibus, omnique edulio ex carne facto abſtinendum, & pleraque alia docebat. *Epiph. hæreſ. lib.* 30

93 4181 Tertivm bellum, ſiue ſecunda Romanorum perſecutio auctore Domitiano. an. 97. *Euſeb.* 3, *cap.* 12. *Eutrop. lib.* 9

De triſti & miſera Domitiani nece. *Suet.*

In ea Ioannes Apoſtolus in Pathmum inſulam relegatur, Domitiani ſcilicet decimo quarto, vbi ille ſibi arcanis myſteriis reuelatum librum Sacræ Apocalypſis ſcripſit, quam interpretatus & Iuſtinus Martyr. *Hier. in Catalog. Sulpit. lib.* 2 *hiſt. et ante eos Ireneus lib.* 5.

Nerua primo ſuo edicto cunctos exules reuocauit. Vnde & D. Ioannes rediit Epheſum.

Nam adhuc erat in viuis, regens Eccleſias Aſiæ, quas Paulus fundauerat, interea dum ipſe Virginem ſibi à Domino pro matre commendatam domi curaret. Epheſi dictat Euangelia & Epiſtolas Ebionitarum cauſa, &c. *Iren. lib.* 3. *cap.* 3.

Poſt mortem Petri & Pauli relicta Iudæa ſe totum ad gentes contulit, & Epheſi propriè ſedit.

Centeſimum Chriſti nati annum clauſit ſua morte D. Ioannes Euangeliſta.

Nam 60 anno poſt paſſionem Domini, ſuæ ætatis 99 mortuus eſt Epheſi *Hieron in Catalog. & Sophron.*

Quibus adde 31. vitæ Chriſti, & exiſtent centum. Sæculú verè Apoſtolicum. Ita non niſi vno anno Chriſto fuit iunior. Idem etiam annus eſt memorabilis primo Traiani principatu.

Ignatius, Ioannis Euangeliſtæ diſcipulus primus inſtituit Antiphonos Hymnos in Eccleſia, ex viſione Angelorum per reſponſoria S. Triadem canentium. Quem canendi modum Antiochenæ Eccleſiæ ſuæ tradidit, vt vbi nomen Chriſtianorum ortum fuerat (Decimo ſexto anno poſt Domini Aſcenſionem) illinc manaret Chriſti & Dei canendi mos. *Socrat. lib.* 6, *cap.* 8. *Trip.* 10, *cap.* 9. *Niceph.* 13. *cap.* 8.

Vnde & ipſe Chori meminit in epiſt. ad Romanos. Quæ ratio in duos Choros diuiſa in omnes Eccleſias deriuata eſt, Conſtantij temporibus. *Baſilius quadam epiſt. ad Neocæſarienſes.*

Antea communiter canebant, vno præcinente, cæteris de Eccleſiaſtico gradu ſuccinentibus. *Dionyſ. de Eccl. Hierar. cap.* 3.

Humana.

Iuuenalis, Martialis, Stella, Publius Statius Poetæ. *Volateran.*

Statius Surſulus Toloſanus in Gallia Rhetoricam docet. Sic Gabinius Rhetor.

Sextus Empiricus Philoſophus nepos Plutarchi.

Marinus Tyrius coſmographus, Andromachus Cretenſis Theoricarum inuentor. Menelaus Geometra. Serapion. Apollonius. Tyaneus, Euphrates philoſophi. Cornelius Celſus, Langus medici.

Apud Domitianum Apollonius Tyaneus poſtulatur de Magia. Sic ſub Antonio Pio Apuleius apud Africæ præfectum.

102 4190 Onkelos (Aquiliam nonnulli putant è vicinia nominis)

Patriarchis.

Alexandriæ Albilio, deinde Cordone an. 10

Antiochæ Ignatio.

Hieroſolymis Simone Cleophæ, deinde Zacharia an. 1.

Principibus.

Domitiano, Nerua, an. 2, *& Traian. an.* 19 *ex ord. Impp.*

Vologeſe Pacoro, deinde Parthorum. Cozroe an. 5.

Richimero. Franc. duce.

Didima. Æthiopum.

Valeriani, Aureliani, Diocletiani & Maximiani, vndecimam Antichriſti.

Nam perpetuo, poſt Romanas hanc ſubiiciunt. Quoniam exinde tranquillis rebus, pace perfruita eſt Eccleſia, neque vlterius perſecutione fore credimus, niſi eam, quam ſub fine iam ſæculi Antichriſtus exercebit, Etenim ſacris voluminibus, 10 plagis mundum afficiendum pronuntiatum eſt, &c. *Sulpitius lib.* 2, niſi quod Aug. 19. Ciuit. c. 2. in medio hoc reliquit, neutram partem quæſtionis, Sint ne aliæ Antichriſtianam præceſſuræ, aſtruens.

Lacaſa regina Æthiopiæ quatuor annis Chriſto ſuperuixit. A noſtris Candace, quod nomen deinceps multis reginis Æthiopiæ commune fuit ex *Plin.lib.6.ca.29.* Celebris apud Abiſſinos, quod Chriſtum publicè, & Eunuchi à Philippo baptizati prædicationem receperit. *Act.*8.

Nam ſic Æthiopia præuenit, ſiue prætendit manus ſuas Deo. Pſ. 67. i. prima gentium credidit.

b NEGARE non potes, ſcire te in vrbe Roma Petro primò cathedram epiſcopalem eſſe collatam, in qua ſederit omnium Apoſtolorum caput. *Optatus lib.2.contra Parmenianum.* Fœlix Eccleſia Romana, vbi Petrus Paſſioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur. *Tert.de Præſcript. Ambroſ.epiſc.* 5. Denique veteres omnes. Quare Caluinus lib. 4. Inſt.c. 6. ſect. 15. Propter hunc (inquit) conſenſum non pugno, quin Romæ mortuus fuerit, &c.

Paulus in Epiſtolis nomen Ieſu quingenties vſurpat. Vſque adeo ei erat amabile & ſuaue. Cætera de Paulo lib ſuperiore.pag.221.& 222.

Simon Magus, primum baptizatus à Philippo, inter alias hæreſes negat liberum arbitrium. (*Clemens recogn. lib.*3.) fons, radix, atque pater omnium hæreticorum Romam venit ſub Claudio. *Iuſtin.in Apol.Iren.lib.1.cap.19.& 20.& præf.lib.3.Tertul.lib.de hæreſ.* Aiebat nos ſola fide iuſtificari. *Iren.lib.1.cap.20.*

SECVNDVM bellum in Chriſtianos excitatur à Nerone, in eo Petrus & Paulus occubuerunt Romæ eodem anno & die: Philipus crucifigitur Hieropoli. *Egeſ. lib. 3. cap.2. Euſeb 2.cap.25.* Túc Chriſtiani Romani incendij inſimulati miſeris mortibus inſontes conficiuntur, vt ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi, vbi defeciſſet dies, in vſum nocturni luminis vrerentur. *Tacit.li.15.Suet.in Nerone. Pagani & Epicurei.* Per omnes prouincias pari perſecutione imperata. *Oroſ.* Qua S. Martialis Lemouicum, Eucherius Treuiros, Fronto Petragorios, Sabinus & Potentianus Senonas ad prædicandum Euangelium à S. Petro miſſi, peſſi dicuntur. *Turon.in Hiſtor.*

Petrus poſt Chriſtum an. 37. vixit *De Thomas in Ioan.* 21. Claudio imperante Euodium in Antiochia per manus impoſitionem epiſcopum vrbis deſignauit, *Suidas in voce* ναζωραῖος. Nempe manſit in Iudæa poſt mortem Domini annis quinque, ſeptem deinde ſedit Antiochiæ, vſque ad ſecundum Claudij, quo in Vrbem ſedem fixam

&

Anni Christi		Anni mundi
	I	
32	b MARTYR PETRVS Bethſaidenſis, Galilæus: primus Eccleſiæ pontifex Hieroſolymis ſedit an. 5. quandiu ferè Chriſto Tyber ius ſuperfuit.	4121
37		4126
44	Antiochiæ an. 7.	4133
	Romæ denique an. 24. menſ. 5. dies 12.	
70	id eſt, in vniuerſum an. 36. menſ. 5. dies 12.	
		4158

Anni Christi.		Anni mundi.	
		4120	& immobilem tranſtulit. Hos annos 12. ſic numerabis.- Tyberius fuit ſuperſtes Chriſto annis ferme ſex. Caligula annis 4. ſucceſſit. Hinc duo Claudij Reliquos 25. Romæ degit, niſi quod interdum Hieroſoly. & alio ſe conferebat, prout Eccleſiæ vſus poſtulabat & tum fortaſſe quando Claudius Iudæos de Chriſto tumultuantes Roma expulit *apud Sueto.*
			Nam etiam decimo quarto anno, i. vltimo Neronis Sacerdotalem cathedram tenebat. *Hiero. in Catalogo.* Etſi Epiphan. duodecimo hæreſi 27. Euſebius & Prudentius penultimo velint, vt eodem quidem die, quo Paulus, ſed anno innouato & vertente martyrium fecerit.
			Vnus vtrumque dies pleno tantum innouatus anno
			Vidit ſuperba morte laureatum, περὶ στέφανων pag. 257.
			Petrus in Italia, Paulus in Græcia, Andreas in Achaia, Ioannes in Aſia, Philippus in Phrygia, Iacobus in Iudæa, Bartholomeus in Scythia, Thomas in India, Mattheus in Æthiopia, Simon in Perſia, Taddeus in Meſopotamia, alter Iacobus in Hiſpania, Matthias in Paleſtina (præſertim ſcilicet) verba Dei intonuit. *Honorius in Pſalm.* 18. *Origi. Hom.* 12. *in Geneſ. ad vnum omnes Trapezontius, libello de hoc dicto. Si ſic eum volo manere quid ad te?*
	Patriarchis.		
	*Alexandriæ Marco Euangeliſta, an.*6.		Petrus Romam venit ſecundo Claudij ad expugnandum Simonem Magum. *Hier. in Catal.* Negat tamen Caluinus in acta c. 8. Magum iſtum Romæ vnquam fuiſſe contra omnem antiquitatem, ſeorſum Aug. lib. de hæreſ. Tertul. in Apolo. Euſebium, qui & meminerunt ſtatuę ipſi Romæ collocatæ.
	*Anniano an.*22.		Petrus Roma multos è ſuis diſcipulis factos Epiſcopos, prædicandi gratia in diuerſas prouincias, ſeorſum in Galliam dirigit.
			Paulus an. 58. D. Romæ primum prædicauit.
	*Antiochiæ, poſt ſeptennem D. Petri Cathedram, Euodio, an.*23.		Iacobus frater Domini, & Marcus Euangeliſta Aquilegiæ (quæ ſecunda Roma quondam dicebatur, vbi rogantibus Romanis ſuum Euangelium conſcripſit Græcè, ſiue etiam Latinè, vt volunt Rodulph. *Arma canus lib. 9. de quæſt. Voragenes ſerm. de S. Marco & Syri vniuerſi,* vt taceam eos, qui Latinum archetypum adſeruari putant Venetiis in Marcianis theſauris) deinde Alexandriæ Epiſcopus, ann. Chriſti 65, martyrio coronantur.
	*Ignatio, an.*40.		Præter Ioannem Euangeliſtam Apoſtoli ad vnum omnes martyrio vitam finierunt, *Trapezontius vbi ſupra.*
			Matthæus octauo anno ab Aſcenſione ſcripſit Euangelium. Marcus duodecimo, Lucas decimo quinto. Ioannes omnium poſtremus trigeſimo ſecundo poſt aliorum Euangeliſtarum mortem. *Theophyl. præf. in Euang.*
			Solus autem Mattheus Hebraicè, non Syriacè, vt aliqui, non Græcè vt Caluinus impudenter ſentit, primum, quia veteres omnes ita tradiderunt. 2. quia fragmenta, quæ ex eo Hieronymus citat ſunt purè Hebraica.
			Quia non tantum Iudæis & Syris ſcribebat, ſed Orientalibus omnibus, quorum vel vltimi Indi ea lingua vt docta & Grammatica vtebantur, & ad hunc vſque diem vtuntur, Miſſam etiam Hebraicè canentes, vt ob eam cauſam D. Bartolomæus videatur, Matthæi Euangelium
		4158	ſecum in Indiam præ cæteris detuliſſe, cuius exemplar Plantenus Origenis coæuus eò proficiſcens in Ægyptum retulerit. *Euſeb, lib. 5. hiſt. c.* 10.

Quarto, vt inſeruiret Æthiopibus, quibus ſe datum Apoſtolum intelligebat. Æthiopes autem Syriacè neſciebant, minus Græcè, cùm interim in puerilibus ludis, vt & hodie, Hebraica diſcerent, quemadmodum nos Latina & Græca. Sic enim Eunuchus ſedens ſuper currum dicitur legiſſe Eſaiam Prophetam Act. 8. *Hæc contra turpem ἀνιστορησίαν Caluini.*

Petrus Romam venit, Chriſti quadrageſimo quarto, nempe pòſt Aſcenſionem eius vndecimo (completo.) *Euſeb.* Inde quadriennio pòſt Hieroſolymam rediiſſe traditur, quinquageſimo autem ſexto Romam repetiuiſſe, vbi in crucem ſublatus ſit ſexageſimo nono, qui erat Neronis decimus quartus.

Simonem Magum Romæ expugnat, cum primum in eam venit (circiter anno Domini quadrageſimus ſextus, *Euſebius,* vel paulo ante mortem ſuam & Pauli. *Auguſtinus & multi alij.*

Paulo Apoſtolo maior, *Theophyl. Ga.*1. Sanctorum Apoſtolorum dux, ὁ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἡγέμενος Πέτρος. *Cyril. hom.*8. ἐν ταῖς ἑορταστικαῖς ὁμιλίαις, diſcipulorum vertex (principalis) τῶν μαθητῶν κορυφαῖος *Dyonyſ. Eccl. Hier. c.*5. *pag.*197. κορυφαιότατος ἀποστόλων, *Epiph. in Anchorato, pag.* 473, Apoſtolorum Pontificúmque præſul, *Marcellinus comes ſub finem Chron.*

Apoſtolorum primus. *Aug. lib.*1. *contra Iulianum, cap.*2. primum vniuerſale membrum, Paulus autem, Ioannes, Andreas ſingularium plebium capita, *Greg. lib.*1. *Epiſt.*38. Apoſtolorum caput. *Opt. lib.*2.

Pedes Apoſtolici tunc in veneratione fuerunt, quod ſcripſiſſet Eſaias 52. Quàm ſpecioſi pedes Euangelizantium bona. Vnde act. 4. & 5. ad pedes Apoſtolorum ponuntur agrorum pretia, Act. 10. procidentem ad pedes ſuos Cornelium Centurionem Petrum erexit, ſummiſſius quidem ſe gerens, licet Apoſtolica maieſtas ſit cæteris dignior, quàm Heliſeus, qui Sunamitidem ad pedes ſuos dimiſit 4. *Reg.*4. quàm Daniel, qui ſe adorari permiſit. *Dan.*2, quàm Ioſeph, qui ſæpius ſe à fratribus adorari ſciuit. *Geneſ.* 42. 43. 50. quàm Iaddus Aaronius Pontifex, qui Alexandrum Magnum equo deſilientem, ſéque ad ipſius pedes reuerenter abiicientem ſuſtinuit ſummiſſius inquam ſe gerens, ſed tamen relinquens veſtigium oſculationis pedum pontificiorum, quam Romanis Pontificibus vel potius ſacræ ipſorum vnctioni atque miniſterio (docente Apoſtolo 1. *Co. cap.*4. quia Deus reuera ſit in vobis) à prima piorum memoria exhibitam, vt hæreticos noſtri æui exulcerem, doceo.

Philippus primus Imp. Chriſtianus ſe Fabiano reuerenter Prouoluit ſub an. 250. *Niceph. li.*5. *cap.* 25. *Euſeb. lib.*6. *cap.* 26. Conſtantinus Magnus primus poſt eum, Chriſtum profeſſus tenens frænum æqui Syluestri, vſque ad Lateranum propter reuerentiam & venerationem B. Petri, ſtratoris officio functus eſt. *Photius in Nomocanone.*

Eſt autem ſtrator, qui dominum in equum attollit. Græca ſic habent, καὶ κρατοῦντες τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου αὐτοῦ, διὰ τὴν προσκύνησιν καὶ τὸν φόβον τοῦ ἁγίου πέτρου, στράτορος ὀφφίκιον ἐποιήσαμεν. Quæ & Theodorus Balſamon citat, vt doceat ſuum Conſtantinopolitanum Patriarcham multa habere ex priuilegio, quæ ex iure Romanus Pontifex, proptereàque Conſtantini dona-

Anni Chriſti.		Anni mundi.
		4121
32		
	*Hieroſolimis, Iacobo iuſto. an.*30. *Simone Cleophæ, an.*46.	
	Principibus, *Tiberio, Caio Caligula, ann.*4. *Claudio ann.*13. *Nerone an.*14. *Romanis imperat.*	
70		4158

tionem

Anni Christi. | *Anni mundi.*

tionem ſtudioſe in Conſtantinopolitanorum archiuis ſeruari.

Iuſtinianus & ipſe Magnus ann. 535 Agapetum adorauit.
4121 *Naucl. lib. 2. Gener.* 18. Iuſtinianus 2. Conſtantinum Papam huius nominis primum Conſtantinopolim accitum non modo amplectitur, ſed & venerabun-
32 dus eius pedes exoſculatur. *Blondus lib.* 10. *Platina in* 90. *Papa*, ſiue iuxta Cuſpinianum huic ceremoniæ infeſtum venerabundus ſeſe ad pedes eius demiſit. Pipinus Stephano Papæ obuiam factus, eius pedibus oſcula impreſſit, frænóque, Pontificis equum in regiam duxit. *S. Anſelmus Lucenſis lib.* 1. *Collectaneorum.* Carolus Magnus prius pontificis (Adriani) pedes oſculo contigit, quàm ſe illi complectendum daret. Carolus idem Stephani 1, Adriani 1, Leonis 4, & omnes qui prope aderant morem antiquum ſeruantes, (*Nota*) pedes exoſculati ſunt, *Platina in Papa* 94, 95. 96.

Artabano. Deinde an. 3. Gotarzi Parthorum rege, Vonone 2. ann. vno, mox Vologeſe an. 34.

Sic Henricus 4. Benedicti tertij, & Paſchalis 2, *Idem in* 105 & 107. Creſcentius Romanæ vrbis conſul Ioannis 17 pedes oſculatus cum omnibus ſeditionis auctoribus. *Idem in* 144. Leo ſupplex Gelaſij ſecundi, Fredericus Alexandri 3, *Idem in* 167, 168. cui & dixerit, non tibi, ſed Petro, *Reginaldus Polus pro vnitate Eccleſiæ lib.* 2. Richardus Hannibal ob Cardinales in carcerem coniectos interdictus ad Matthei Vrſini Card. à Martino 4. delegati pedes prouolutus, laqueum collo gerens, in maximum pœnitentiæ ſignum abſoluitur. *Platina in Papa* 177 & 196.

Sigiſmundus Imp. in Concilio Conſtantienſi Martinum quintum proſtratus veneratur. *Idem in* 214. Eundem Brachius tyrannus & Ioannes vigeſimus tertius, in Concilio eodem antè abrogatus, prouoluti ſalutarunt. *Idem in* 215. Albertus Occidentis Imp. & Ioannes Paleologus Orientis; ante Eugenij quarti ſacros pedes in Concilio Florentino ſe præbuerunt, *in* 216. Reges Francorum & Angliæ Papæ Alexandri, *Sigebertus ann.* 1163.

Quod etiam in aliis obſeruatum. Leontius Antiochenus apud Suidam ad Euſebiam Conſtantij imp. vxorem, rogantem vt ſe viſeret. Si me vis (inquit) ad te venire, ſeruato mihi reuerentiam Epiſcopis conuenientem vt ingrediar quidem ego, tu verò mox è celſo tuo ſolio deſcendens, cum pudore mihi occurras, καὶ τὴν κεφαλὴν ὑποσχῇς ταῖς ἐμαῖς χερσὶν, εὐλογιῶν ἀξιουμένη *& caput ſupponas meis manibus, benedictionem poſtulans.* Deinde ſedeam quidem ego, tu autem ſtes reuerenter, nec ſedeas, donec ſigno iubeam. Si his parere vis, viſam te. Sin minus ſcito te non obtenturam, vt nos τῆς προσηκούσης τιμῆς τοῖς ἐπισκόποις καθυφιεμένους, vt nos inquam honorem Epiſcopis debitum prodentes, in diuinum Sacerdotum ius (θεσμὸν) ſimus iniurij. *Suidas in Leontio.*

Nam oſculum manuum, capitis demiſſionem & alia eiuſmodi Epiſcopis fuiſſe exhibita ex his etiam liquet. Ad eccleſiam curris, Epiſcopum videre deſideras, ad eius pedes volutaris, *Aug. de Verbis Apoſt. ſer.* 18. Regum colla & principum ſubmittuntur, genibus ſacerdotum, & exoſculatis eorum dextris, orationibus eorum, ſe credunt communiri. *Ambroſ. de dignit. ſacerd. cap.* 2. Va-
4158 lentinianus Imp. obteſtatur Epiſcopos, vt Mediolani ta-
70 lem eligerent epiſcopum, cui ſincerè capita ſubmitteret.

Teod.lib.4.cap.5. Trip. lib. 7. cap. 8. Denique oſcula manibus epiſcopi fuiſſe impreſſa è Paulino Nolano in vita D. Ambroſij perſpicitur. Quidni igitur hæc aut etiam maiora epiſcoporum epiſcopo, vt Romanum appellat, Tertullianus, exhibeantur?

Addo verba Laſicij Sarmatæ Lutherani è libro de Theologia Moſcouitica Spiræ impreſſo an.1582.pag.142. Adorari reges atque magiſtratus non neſcimus, quippe qui propter ipſam maieſtatem imperij, qua conſeruant & regunt cœtus humanos, inter deos referantur. *Pſalmus* 82,138. *Exod.*21,& 22. eámque ob cauſam in ſolio Dei, quaſi eius in terris vicarij ſedere dicuntur 1. *Paralip.*28. Merito hæc igitur de illo ſcripta, incuruauerunt & adorauerunt Dominum ac regem. 1. *Paral.*29. & de Ioſepho altero Ægypti rege *Geneſ.* 42. vt plura præteream. Item Regino lib.2.de Carolo Magno anno Domini 801. Carolus rex à Leone Papa coronatus die natalis Domini, poſt laudes more antiquorum principum adoratus eſt. Iuſtinus quoque lib. 6. Perſas ſuos reges adorare ſolitos eſſe ſcriptum reliquit. Idem ego vidi in Anglia. (*tu ergo hæretice probas adorari reginas fœminas,& non ſuſtines pedes viri, Dei vices expreſſius agentis oſculari*) Et hic quidem cultus communis eſt illis cum Deo, cæteris minimè, de quibus Cœlius Rodiginus lib. 22. *Hæc iſte.* vbi obſerua cæcitatem merito adorari principes & magiſtratus laicos atque adeò fœminas, & hoc in ſacris magiſtratibus & pontificibus Dei vicariis expreſſioribus deteſtari. Quamquam nos non pontifices adoramus vel adorandos docemus ſed oſculamur, vel oſcula eorum pedibus figimus.

Tu ergo hæretice tuos adorato principes,more Perſico, nos noſtros non adorabimus, ſed mitiore vocabulo honorabimus, oſculabimur, & cum pacis oſculo monebimus. Reges gentium dominantur, vos autem non ſic Quanquam velim eos id, pro Apoſtolica modeſtia, negligere, multo minus, ſaltem extra ſolennes conuentus exigere.

Virgo migrat in cælum ſub Claudio imp.poſt paſſionem filij decimoquinto, ad eam è diuerſis locis Apoſtolis conuenientibus. *Dionyſ.*

Interea audi, quàm rectè Eccleſia etiam tunc fuerit Catholica, id eſt, non vnius aut alterius gentis, ſed omnium. Intra 20 aut 30. ad ſummum annos euangelium, Romanorúmque (nota hæretice) fides per vniuerſum orbem diuulgata erat, etiam apud Scythas & quaſque nationes remotiſſimas planéque Barbaras. *Rom.*1. *Col.*1. Inductione id docent. Iren. libro primo. Iuſtinus Martyr contra Triphon. Clemens in protrep. & Strom. & cæteri iſtorum ſæculorum, qui vel Apoſtolos viderant & audierant, vel Apoſtolorum proximos diſcipulos. Deinde Origenes homil. 9. in Geneſ. homil. quarta in Ezechiel. homilia ſexta in Lucam. Tertul. libr. de præſcript. ad Scapulam, & contra Iudæos, Cypr.cum reliquis huius alterius ſæculi. Quod pro ſummo miraculo annotat & contemplatur Chryſo. in 24. Matth. Quare *Euſebius libro* 8. *cap.* 1. rectè oſtendit ante perſecutionem ſub Diocletiano motam, pietatis doctrinam apud omnes mortales cum Græcos tum Barbaros viguiſſe. Hoc prædixerat Eſaias 66. cap. Quis audiuit talia & quis ſic vidit. An parturit terra vno die? An gens genita eſt nixu vno? Itaque deinceps in docendo, quo tempore

Anni christi:		Anni mundi.
32		25
	Candace ſiue Lacaſa Regina Aethiopum. Hinc Baazena filia an. 10. Meſue filio an.6. Sectua an. 9. Adgala an.10.	
	Marcomiro, Clodomero, Antenore per ſucceſſionem Francorum Ducibus.	
93		
70		4158

plerique

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

44 — 4121

plerique de omnibus gentibus fidem receperint non laborabimus (Nam viuentibus adhuc Apoſtolis iſtud vbique per totum orbem contigit) ſed quo totæ gentes vniuerſè, publicè & palam ad eius publicam profeſſionem peruenerint.

* INTER medias perſecutiones ſucceſſio etiã & Hierarchia trium aliarum Apoſtolicarũ ſedium Orbis Chriſtiani matricum ſeruata eſt integra. Quæ quoniam toto orbe ſummum erga populum Dei beneficium, prouidentiam, & gratiam oſtendit, eam prætermittere nec potuimus, nec debuimus. Deinde hoc facit ad pleniorem rerum Eccleſiaſticarum hiſtoriam & comparationem, quando Sedi Petri ſæpe cum illis negotium fuit, & hæ ad illam, vt ad matricem & ſacram anchoram, in neceſſitatibus Eccleſiaſticis paſſim confugerint & etiamnum hodiè confugiant.

∴ CONCILIVM primum Hieroſolymitanum ab Apoſtolis ipſis celebratum de lege Moſis abroganda & prohibendis Idolothytis, ſanguine, ſuffocato, ſcortatione. Act.15.

Denique cum memoria iuſti in benedictione conſeruari debeat, *Pro.*10 & profanos, atque adeo impios imperatores & reges ſimus propter Chronologiæ cohærentiam commemoraturi, hos noluimus non recolere, per quos Chriſtiani nominis & religionis vnitas, ac communio per totum terrarum orbem vſque hodie reſplendet, etiam ſi principio multarum rerum & librorum conferendorum difficultas nos deterruerit.

Petrus an. Domini 44. Romæ ſedere cœpit.

Marcus Euangeliſta Alexandriæ an. 50. quatuordecim annis ſcilicet poſt cathedram Apoſtolicam Romæ fixam & conſtitutam.

Quod etiam hodie in Oriente viget ex Leone Imp. conſt.52. anno Do. 886. & Balſamone in can. Apoſt. 63. & aliis. In Occidente, ſaltem vſque ad annum 1114. Nam hiſtorici ſcribunt tempore Calixti Pomeranis ad fidem tum conuerſis iniunctum, nequid immundum comederent, non morticinum, non ſuffocatum, non Idolothytum, non ſanguinem animalium.

Cuius ſucceſſores hodie Cairum ſedem tranſtulerunt propter loci dignitatem, & Alexandriæ vaſtitatem.

Euodius Antiochiæ ann. 44. Poſtquam annis 7 Eccleſiam Petrus illic adminiſtraſſet, & Romam ſedem Apoſtolorum primariam tranſtuliſſet.

Cuius ſucceſſores hodie Damaſci reſident ob Antiochiam dirutam & in pagum redactam.

Iacobus iuſtus Apoſtolus, Domini frater Hieroſolymis anno 34. proximè ſcilicet Chriſti mortem per ann. 29 Vnde & ei D. Petrus ſuperuixit annos circiter 7.

His Cathedrarum quatuor Apoſtolicarum fixis initiis & tanquam æris, Patriarcharum in illis ſedentium ſucceſſio, ſic, vt fecimus, facile continuabitur.

∴ ANNO quarto poſt Chriſti aſcenſionem primum conſilium celebratum, non vt vulgo 17, vel 18. quòd pòſt Paulus iniuſto Portij Feſti iudicio oppreſſus Cæſarem appellarit, ac Romam propterea miſſus ſit, Incarnationis 58, Aſcenſionis 25. At hi ὕστερον πρότερον non vident paſſim in Scripturis. Alioqui non omnes Apoſtoli ei interfuiſſent, vt qui iam eſſent diſperſi ab anno ſeptimo. Nec iuuantur eo, quòd Paulus 1 & 2 Gal. tertio quidem anno ſuæ conuerſionis ſe veniſſe ait Hieroſolymam, at neminem Apoſtolorum illic vidiſſe præter Petrum & Iacobum fratrem Domini, mox verò veniſſe in partes Syriæ & Ciliciæ, deinde poſt annos quatuordecim iterum aſcendiſſe Hieroſolymam cum Barnaba & Tito, quaſi πάλιν illic ſignificet ſecundam vicem, non, rurſum. Nam non animaduertunt, Paulum quidem narrare ſe poſt 14 annos eo veniſſe, ſed non negare,

70 — 4158 quin quarto & aliis intermediis etiam venerit, nempe propter quæſtiones in Antiochia Syriæ motas de legalibus. *Act.*15.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Diuiſio Apoſtolorum ab inuicem anno à Paſſione ſeptimo, vel iuxtà Bedam duodecimo.

Secundum concilium extare dicitur apud Æthiopes Abiſſina eorum lingua. De quo accipiendum illud Ruffini, ſiue Cypriani initio com. in Symbolum. Tradiderunt maiores noſtri, quod poſt aſcenſionem Domini, Apoſtoli ad ſingulas ſinguli diſceſſuri nationes, normam prius futurę prędicationis in commune conſtituerunt, ne fortè alij ab aliis abducti diuerſum aliquid exponerent. Omnes ergo in vno poſiti & ſpiritu S. repleti breue iſtud futuræ prædicationis indicium componunt, atquę hanc dandam credentibus eſſe regulam ſtatuunt. 4121 32

CONCILIVM Apoſtolicum alterum in Iudæa ſub Apoſtolorum diſperſionem in quo Symbolum conditũ, & liturgia ſiue Miſſa diſpoſita apud Clementem lib. 8. conſt. Apoſt. ca. 12. Græci exẽplaris, 16. Latini, Canones & conſtitutiones Apoſtolorum inſtitutæ, quas idem Clemens octo libris complexus eſt.

Tertium Aſcenſionis decimo quinto, quando diuinitus conuenerunt Apoſtoli è variis orbis partibus, vt Aſſumptioni ſiue emigrationi D. Virginis intereſſent è D. Dionyſ. de diuinis Num. c. 3. de rebus à ſe per orbem actis.

Aliud è Dionyſ. Hier. Eccleſ. c. 3.

Humana ſiue Profana D. Petro Pontifice.

CAIVS Agrippam regem Iudęæ facit, Herodẽ Lugdunum relegat, Pilatum ad ſibi manus inferendas præ malorum magnitudine cogit. Iudeos vexat.

Claudius primus imperium mercatus eſt, promiſſis vnicuique militi 350 coronatis.

Romani imperij fines ampliores reddidit. Britamiam, quam poſt C. Cæſarem Romanorum nullus adjecerat. inſulas Oceani Orcades vltrà Britanniam ſubegit, anno Dom. 45. *Euſ. Eutrop.*

E Germania Veſpaſianum in Britanniam tranſtulit, qui 32 validiſſimas gentes & Vectam inſulam in deditionem inaccepit *Suet.*

Iudæos Roma pellit impulſore Chreſto tumultuantes. *Sueton.* Chriſtianos vulgo intelligunt.

Anno 800. Vrbis Claudij principis cenſura, Q. Plautio, Sex. Papinio Coſſ. affertur ex Ægypto Phœnix in Vrbem & in comitiis proponitur, aquilæ magnitudine, collo inſtar auri fulgente, reliquo corpore purpureo, plumeo capitis apice, & criſtato, cæruleam caudam roſeis penneis diſtinguentibus. *Auctor citatur Cornelius Valerianus, Plinius, Dionyſius Solinus.* At Tacitus. lib. 6. duobus annis ante, L. Vitellio ſcilicet & Paulo Fabio Coſſ.

Nero cladem Britannicam accerſiuit, Armeniam amiſit legionibus Romanis ſub iugum Parthorum miſſis Pontum Polemaicum concedente rege Polemone prouinciam fecit. Item Alpes Cottias rege Cottio defuncto *Suet. Euſeb.* de tragica eius ne ce lege *Suet.*

Primus Romanorum Impp. in Chriſtianos ſæuire cœpit. *Tert. in Apol. Euſeb. lib. 6. Oroſ. lib. 7.* Chriſti ſexageſimoquinto vſque ad mortem ſuam, quæ 69. contigit, id eſt. per quadriennium.

Immanum beſtiarum fœdiſſimus, dignus, qui primus in pios perſecutionem inciperet. Neſcio an & poſtremus expleturus ſit, ſiquidem opinione multorum receptum ſit ipſum eſſe Antichriſtum venturum. *Sulpitius libro ſecundo.* 4158 70

Matrem & præceptorem Senecam occidit. Se Pythagoræ cuidam in matrimonium tanquam fœmina dicauit. Cætera eius probra Sext. Victor & Suetonius pagani

Anni Christi. | *Anni mundi.*

2

70 c M. LINIVS Tuſcus ſedit an. *11.* 4158

81 menſ. *3.* dies 12. 4169

Patriarchis.

Alexandriæ Aniano.

Antiochiæ Ignatio.

Hieroſolymis Simone Cleophæ.

diligenter explicuerunt, vt dignus fuiſſe videatur, qui primus eſſet pietatis inſectator. Nam vt quiſque peſſimus eſt, ſic acerrimo odio in optimum quodque fertur.

Neroni in expenſas centena millia aureorum decreto ſenatus ſingulis annis ſubminiſtrantur.

Eodem ferè tempore cœpit Neronis in Chriſtianos perſecutio & bellum Iudaicum. *Tacit. libro*, 15. ſiue Simonis magi cauſa, qui in Neronis amicitiam ſeſe inſinuauerat. *Egeſip. lib.* 3, *cap.* 2, ſiue quia Chriſtiani in numero Iudæorum ponebantur, *Rutilius Gallus in Itinerario.*

Vologeſes Radamiſtum Iberorum regem regno expellit, & Tyridatem fratrem ſuum in Armeniæ regnum deducit *Tacitus.* Bellum gerit contra Domitium Corbulonem Neronis ducem, in quo captus Tyridates coram Neronis effigie conſtituitur. *Idem.*

Tribus annis poſt diadema recipit. *Idem.*

Sido & Italicus Sueuorum reges. *Idem.*

Cottio rege defuncto Alpes prouincia Romana fiunt.

Virginius 20 millia Gallorum, & Germanorum trucidat.

Iudæi à Claudio Roma pulſi ſunt (*Suet.*)

Perſius, Sillius Italicus, Lucanus poëtæ, Seneca, Columella, Pomponius Mela, Probus Gram. Statius Tholoſenſis Rhetor Latini & Ethnici ſcriptores florent. Crinas & Carnus medici, Cornutus phil.

Theſſalus Methodicorum princeps apud Plinium in cuncta maiorum placita & omnis æui medicos perorat.

Euax Arabum Rex de medcina ad Neronem ſcribit.

Andromachus Cretenſis Theriacæ inuentor. Marinus Tyrius Geographus.

Botarzes decimus octauus Parthorum imperium tenuit occiſo fratre Bardane ſiue Artabano. *Tacit. lib.* 11. Chriſti 49. Annis ſcilicet duobus. Nam illo mortuo Vonones ſub Claudio Parthis regnat, & mox Vologeſes filius an. 34. *Idem.*

Gotarzes Meherdatem à Claudio Imp. ad Parthicum regnum obtinendum miſſum vicit, captùmque auribus præciſis incolumem ſeruauit.

Ei ſucceſſit vigeſimo ordine Vonones Medis tum præſidens. qui regnum Vologeſi paulò pòſt moriens reliquit, rerum geſtarum magnitudine in Romanis hiſtoriis notiſſimo.

Vologeſes, de quo Tacitus accuratè lib. 13, 14, 15, Armeniam Neroni ademit, duas legiones ſub iugum miſit, &c.

Adgala rex Ætiopum videtur eſſe Hirtacus ab impietate in hiſtoria D. Matthei Æthiopum Apoſtoli notiſſimus.

Francorum Reges iſti vſque ad Pharamundum, qui non rex, ſed prædonum Franconiæ ductor erat, mihi ſuſpecti ſunt. Nominauimus tamen, vt iis ſatisfaceremus, qui Trithemij de origine Francorum ſomniis delectantur. Nam puto nobilitatem Gallicam eſſe ab originem, nec ortam è tam impuro Francorum ſanguine, de qua re alias.

c PETRI res geſtas, maximè cum Simone Mago deſcripſit. Cathedram Apoſtolicam, D. Petro abſente & ſeſe per

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

vices in Aſiam & alias regiones ad conſtituendas Eccleſias conferente, eius Chorepiſcopus & coadiutor, adminiſtrauit.

70 Illius meminit Paulus 2 Timoth. vlt. Petrus quidem Clementem ordinarat, ſed huic Linus & Cletus in catalogo epiſcoporum præponuntur, quòd eos Petrus ſibi Chorepiſcopos ſiue coadiutores aſciuiſſet. 4158

Quare quartum à Petro Clementem facit Hieronymus in Catalogo. Sic Epiphanius *hæreſ.* 27. Nempe Clemens eſt ſecundus Petri ordinatione, non Eccleſiæ. Nominationis Petri iure, non functionis & adminiſtrationis, quam Lino, deinde Cleto detulit, non tam modeſtia, quam Domini conſilio, ne huius nominationis exemplum tranſiret ad poſteros, & liberæ Eccleſiæ prouidentiæ in diligendo ſibi præſule decerperet.

Quod in idem recidit. Nam qui Clementem ſecundum faciunt, ei annos Lini & Cleti tribuunt, vt ſcilicet ſederit annos circiter 33, & Linum ac Cletum Petri, deinde Clementis chorepiſcopos ſiue coadiutores vocant: Qui quartum ſingulis ſuos, vt hîc, aſſignant.

Onuphrius in Epitome Romanorum Pontif. multo aliter. Nam putat Linum ſediſſe, quidem, ſeu potius vixiſſe in pontificatu an. 11, menſ. 3, dies 12. Sed id viuo Petro, vt eius non fuerit ſucceſſor ſiue Papa propriè, ſed Papæ coadiutor, ſiue Epiſcopus, qui Romanam ſedem rexerit, Petro extra vrbem proficiſcente. Nam mortuum ait a Petri nece altero mox menſe, & die 26.

Hinc proxime Clementem ſuggerit anno 9, menſe 4. die 9. 26, ab imperio Neronis vſque Veſpaſiani vltimum.

Tertio loco Cletum à Clementis obitu an 6, menſ. 5 à Tito ad Domitianum, qui quidem Cletus fuerat Petri in ſub vrbiis (vt Linus in vrbe) coëpiſcopus tot annos, menſes & dies, quot Linus. Deinde Clementis vſque ad eius obitum, cui deinde ſuperuixerit in pontificatu annos 6. m. 4, d. 26. Verum hæc noua ſunt, nec congruunt ſummæ Chronologicæ.

Apoſtolici viri per vniuerſum orbem diſcurrunt. *Euſeb. lib. 3. hiſt. c. 37. Niceph. lib. 4. cap.* Hinc templa propè iam deſolata & ſacra Gentilium) ſolennia diu intermiſſa, *Plinius Traiano lib. 10 Epiſt.*

Profana.

Poſt Neronem tres imperium ſimul arripuerunt, Galba in Hiſpania viuente Nerone, Chriſti 69. ſequenti Otho Romæ, Vitellius in Galliis, ſed fraude & ſeditionibus intra annum interierunt, Nam Otho à ſuis interfectus, &c.

In Nerone progenies Cæſarum deficit.

Veſpaſianus & ipſe à ſuis militibus Imperator appellatus, imperium inuaſit, ac bellum Vitellio per duces intulit, eóque occiſo poſt 6 menſes ſolus imperauit, ac Titum Domitianúmque filios Cæſares appellauit. *Suet. Tacitus.*

Prouincias fecit Achaiam, Lyciam, Rhodum, Byzantium, Samum, quæ liberæ antea erant ciuitates, Thraciam, Ciliciam, Thracheam, & Comagenem, *Sueton. Eutrop. lib. 9.*

Eos, qui de domo Dauid eſſent conquiri iubet. Hinc magna Iudæis perſecutio exoritur. *Euſebius lib. 3, Hiſtor. cap. 12.*

81 Vrbem ingreditur, inter 320 triumphos, qui ab Vrbe 4159

cond.

Principibus,

Galba menſ. 7, & dies totidem. Othone menſ. 4. Vitellio menſ. 8.

Veſpaſiano an. 10, & Tito, ex ordine Impp.

Vologeſe,

Deinde Pacoro ſiue Vologeſe 2, an. 22. Parthorum Rege.

Anni Chriſti. | *Ann. mundi.*

Adgala Æthiopiæ Belul, ſiue Pretioſo, deinde Agba menſ.6. Mali an.4. Akle an.13.

Rhatero ſeu Dathero Francorum duce.

81 d M. Cletvs ſiue Clytus Romanis ſedit, an. 12 menſ.1. dies 11.

93 Vacat ſedes Pontificia dies 20.

Patriarchis,

Alexandriæ Anniano, deinde Albilio an.13.

cond. acti fuerant, eximium agens triumphum in quo pater & filius Veſpaſiani vno triumphali curru vecti, honorificam de iis, qui Deum Patrem & Filium offenderant, victoriam reportarunt. *Oroſius libro.7. cap.6.*

Eius ſecundo ferè completo, qui erat. Chriſti 71, 8 Septembris capitur Hieroſolyma per Titum filium ipſius. *Ioſ. libro 7. Belli cap. 17. Tacit, lib.2. Nicephor. in Chron.* Cuius obſidio cœperat die Paſchæ. Vndecies centena millia fame & gladio perierunt. Alia centum millia publicè venumdata ſunt, ſexcenta interfecta, *Ioſippus & Ioſeph.lib.2.*

Eodem die dant pœnas, quo ſcelus in Chriſtum admiſerant, nam diebus Azymorum capta eſt vrbs, *Glycas li.3,* aut potius obſideri cœpta.

Pacorum Parthorum regem Alani in Medorum regionem irrumpentes pellunt, omniáque vſque ad Armeniæ fines vaſtant.

Polemius Indiæ rex, Tyridates Armeniorum, Gaudiophorus Arbaniæ, Beor Ægyptiorum, Ægyptus Æthiopum & Hyrtacus.

Sauromatæ Iſtrum tranſgreſſi ſæuiſſimè in vicinos furunt.

Plinius maior, qui vt fuerit Atheus, hoc tamen vnum diuiniſſimè, quod ad ſternendam idololatriam, Noſtri vrgebant, Matrimonia quidem inter Deos credi, tantóque æuo neminem ex his naſci, & alios eſſe grandæuos, ſemperque canos, alios iuuenes, atque pueros atricolores, aligeros, claudos, ouo editos, & alternis diebus viuentes morientéſque puerilium propè eſt deliramentorum, ſed ſuper omnem impudentiam eſt, adulteria inter ipſos fingi, mox iurgia & odia, atque etiam furorum eſſe & ſcelerum numina. *lib.2, cap.2.*

4169 Plutarchus Cheronenſis, Higinius, Lucanus, Probus Grammaticus ſatis noti auctores. *Tacit. lib.15, & Eutrop. lib.8.*

4181 Reges vel potius duces hi Francorum nominantur è libro Trithemij de regibus Franc. Fides penes auctorem eſto, quem credo è ſuo cerebro iſtos eſſe commentum, *ſuprà.*

d De Cleto Philipp.4, vt ſumma imprudentia Franccius contra omnem antiquitatem affirmet eum nunquam in rerum natura extitiſſe. Errant etiam qui, decepti fortaſſe affinitate vocabuli, confundunt cum Anacleto: quem ex Damaſo, & ipſiuſmet Decretal. certum eſt ſucceſſiſſe Clementi.

Niſi, vt videtur è catalogo Hieronymi in Clemente, & Ignatij epiſt. ad Trallianos Cletus, Anacletus quoque vocatus fuerit.

Primus literis Apoſtolicis ſalutem & benedictionem Apoſtolicam inſcripſit.

Hermes apoſtoli Pauli diſcipulus, qui & paſtor de libri nomine, viſiones ſuas exarat, quas agnoſcūt veteres & citant, vt Orig. lib.4 de Princip. c.11, &c.

Dionyſ. Areopagita Romam Athenis, vbi conſtitutus fuerat Epiſcopus, veniens, vt Petrum (quem iam martyrio functum ignorabat) videret, in Galliam ad Pariſios, tandem Clementis ſuaſu proficiſcitur. *Hildeuinus in Areopagiticis.*

Libros, quos habemus & multò plures, ſcribit. *Idem, Suidas, Michael Syngelus & alij.*

Creſcens iàm in Galatiam venerat. 2 *Timoth.* 4. id eſt,

in Galliam

Anni Christi.

93

Patriarchis.

Alexandriæ Albilio, deinde Cordone an. 10

Antiochæ Ignatio.

Hieroſolymis Simone Cleophæ, deinde Zacharia an. 1.

Principibus.

Domitiano, Nerua, an. 2, & Traian. an. 19 ex ord. Impp.

Vologeſe Pacoro, deinde Parthorum. Cozroe an. 5.

Richimero. Franc. duce.

Didima. Æthiopum.

102

Anni mundi.

Ebion legalia Euangelio miſcens ab animatis & carnibus, omnique edulio ex carne facto abſtinendum, & pleraque alia docebat. *Epiph. hæreſ. lib.* 30

4181 Tertivm bellum, ſiue ſecunda Romanorum perſecutio auctore Domitiano. an. 97. *Euſeb.* 3, *cap.* 12. *Eutrop. lib.* 9

De triſti & miſera Domitiani nece. *Suet.*

In ea Ioannes Apoſtolus in Pathmum inſulam relegatur, Domitiani ſcilicet decimo quarto, vbi ille ſibi arcanis myſteriis reuelatum librum Sacræ Apocalypſis ſcripſit, quam interpretatus & Iuſtinus Martyr. *Hier. in Catalog. Sulpit. lib. 2 hiſt. et ante eos Ireneus lib.* 5.

Nerua primo ſuo edicto cunctos exules reuocauit. Vnde & D. Ioannes rediit Epheſum.

Nam adhuc erat in viuis, regens Eccleſias Aſiæ, quas Paulus fundauerat, interea dum ipſe Virginem ſibi à Domino pro matre commendatam domi curaret. Epheſi dictat Euangelia & Epiſtolas Ebionitarum cauſa, &c. *Iren. lib.* 3. *cap.* 3.

Poſt mortem Petri & Pauli relicta Iudæa ſe totum ad gentes contulit, & Epheſi propriè ſedit.

Centeſimum Chriſti nati annum clauſit ſua morte D. Ioannes Euangeliſta.

Nam 60 anno poſt paſſionem Domini, ſuæ ætatis 99 mortuus eſt Epheſi *Hieron. in Catalog. & Sophron.*

Quibus adde 31. vitæ Chriſti, & exiſtent centum. Sæculû verè Apoſtolicum. Ita non niſi vno anno Chriſto fuit iunior. Idem etiam annus eſt memorabilis primo Traiani principatu.

Ignatius, Ioannis Euangeliſtæ diſcipulus primus inſtituit Antiphonos Hymnos in Eccleſia, ex viſione Angelorum per reſponſoria S. Triadem canentium. Quem canendi modum Antiochenæ Eccleſiæ ſuæ tradidit, vt vbi nomen Chriſtianorum ortum fuerat (Decimo ſexto anno poſt Domini Aſcenſionem) illinc manaret Chriſti & Dei canendi mos. *Socrat. lib.* 6, *cap.* 8. *Trip.* 10, *cap.* 9. *Niceph.* 13. *cap.* 8.

Vnde & ipſe Chori meminit in epiſt. ad Romanos. Quæ ratio in duos Choros diuiſa in omnes Eccleſias deriuata eſt, Conſtantij temporibus. *Baſilius quadem epiſt. ad Neocæſarienſes.*

Antea communiter canebant, vno præcinente, cæteris de Eccleſiaſtico gradu ſuccinentibus. *Dionyſ. de Eccl. Hierar. cap.* 3.

Humana.

Iuuenalis, Martialis, Stella, Publius Statius Poetæ. *Volateran.*

Statius Surſulus Toloſanus in Gallia Rhetoricam docet. Sic Gabinius Rhetor.

Sextus Empiricus Philoſophus nepos Plutarchi.

Marinus Tyrius coſmographus, Andromachus Cretenſi- Theoricarum inuentor. Menelaus Geometra. Serapion. Apollonius. Tyaneus, Euphrates philoſophi. Cornelius Celſus, Langus medici.

Apud Domitianum Apollonius Tyaneus poſtulatur de Magia. Sic ſub Antonio Pio Apuleius apud Africæ præfectum.

4190 Onkelos (Aquiliam nonnulli putant è vicinia nomi-

nis)

rores ipſi agnoſcunt, nec ſe aliter explicant, quàm arguendo Apoſtolos & Apoſtolicos. Verbi gratia, Centuria 1, *libro 2. cap. 10 arguunt Ioannem Euang. quod voluntariam paupertatem doceat & cuidam inculcet. Item quod ſpatium aliquot dierum proponat ad pœnitentiam, Thomam, quod Diacono caput totonderit, item ſeptem dierum ieiunia indixerit, & ad omnia, crucis ſignum expreſſerit. Quæ ſi ab eo facta ſunt, res videri volunt ſuperſtitioſas. Andream, qui dies ieiuniis aſſignaſſe & quibuſdam peccatoribus propoſuiſſe ſcribatur. Matthæum, quod Mariam ſeruandæ virginitatis votum Deo primum vouiſſe prædicauerit, de meritis credentium docuerit Ieiunium Quadrageſimæ commendauerit, Virginem Deo conſecratam nefas eſſe nubere affirmauerit, Ducentas amplius Virgines conſecrauerit in cælibatu, & velamen eis ſacrum impoſuerit, quòd denique Miſſam populo Aethiopico dederit. Et quod proiectoris eſt impudentiæ, ibid. c. 4, col. 54, v. 15, & ſeqq. Diui Iacobi epiſtolam adulterinam affirmant, non authenticam, neq; Apoſtolicam (vt & B. Iudæ v. 42.) Nam* (inquiunt) *ab analogia doctrinæ Apoſtolicæ haud mediocriter aberrat in materia iuſtificationis & legis, in modo docendi, dum de fide in Chriſtum, de beneficio & opere eius prorſus muta eſt. Non eſt igitur abſimile vero eam à quodam Apoſtolorum ſub finem huius ſæculi aut inferiori tempore ſcriptam eſſe. An illud eſt Apoſtolicam doctrinam venerari & colere? An purum aliquod ſæculum, ſiue, vt loquuntur, centuriam conſtituere? Si non parcunt Apoſtolis & Apoſtolorum diſcipulis, quid de puritate ſequentium centuriarum ſiue ſæculorum ab illis expectare debes? Verum ea ſuo loco. Primum autem hoc ſæculum verè Apoſtolicum & proinde maculis & næuis purum. Nam ab Apoſtolis non modo eſt emenſum, verum etiam ſuperatum. Ioannes enim præſinitè obiit anno centeſimo. Simon autem Cleophæ Iacobi & Iudæ Apoſtolorum frater (alius à Zelote) peruenit ad Traiani perſecutionem, quæ ſub eius medium imperium incidit. In ea enim cruce affixus memoratur ab Attico conſulari, cum annum 120 ageret. D. Iudas, vt ex eius canonica colligitur, circa eadem tempora migrauit ad Dominum. Nam ſcripta & prædicta Apoſtolorum reliquorum, vt iam defunctorum citat.*

Ann Chriſti. | *Anni mundi.*

SECVNDVM
SÆCVLVM.

5

f M. ANACLETVS
102 Athenienſis, an. 9
menſ. 2. dies 10.
112 Vacat ſedes dies 13.

Patriarchis.

Alexandriæ Cordone, deinde Primo an. 12

Antiochiæ Ignatio, deinde Heroe, an 20

Hieroſolymis, Simone Cleophæ, deinde Iuſto an. 4.

Principibus.

Traiano Imp. an. 19

Cozroe, deinde annis 4.

Parthenaſpate Parthorũ.

Didima Aethiopum, *deinde Autete, an.* 2.

Alda, an. 30.

Richimero Franc. duce.

f ANACLETVS Irenæo & Græcis Eius ſuperſunt epiſtolæ tres *Tom. 1. Concil.*

Quartum bellum Chriſti 108 motum per Traianum, & aliquandiu per Adrianum continuatum: in eo occubuerunt Romæ Anacletus, Ignatius Antiochenus, alibi 4190 Publius Athen Simeon Cleophæ. *Plin. epiſt. lib. 10. Euſeb. lib. 3. cap. 26, 27 & 29 Oroſ. lib. 7. cap 12.* Tertia perſecutio à Tertulliano & Aug. nominatur.

Vixit tunc Papiis Hierapoleos Epiſc. *Plati & Trith.* Phocus Ponti epiſcopus miraculis clarus. *Ado.* Polycarpus Lucianus apoſtata & atheos. 4200

Plinius Iunior, cuius monitu Traianus, qui tertius à Nerone Chriſtianos perſequebatur, temperauit perſecutionem. *In eius epiſt. lib. 10.*

Traiani primus, Chriſti fuit centeſimus.

Decimo eius anno magnam ſenatorum partem & Hermetem præfectum cum tota domo, admodum numeroſa familia, & Quirinum Tribunum cum ſuis domeſticis Romæ conuerſum ferunt, quos Adrianus Imp. poſtea cremauit per Aureliam comitem.

Summum religionis Chriſtianæ hanc eſſe comperit, adhibitis etiam quæſtionibus, Plinius Iunior Bithyniæ Proconſul. quòd eſſent ſoliti ſtato die ante lucem conuenire, carménque Chriſto quaſi Deo dicere ſecum inuicem, ſéque ſacramento non in ſcelus aliquod obſtringere, ſed ne furta, ne latrocinia, ne adulteria committerent, ne fidem fallerent, ne depoſitum appellati abnegarent. Quibus peractis morem ſibi diſcedendi fuiſſe, ruſúſque coeundi ad capiendum cibum, promiſcuum tamen & innoxium. *Ipſe lib. 10. epiſt. ad Traianum.*

Hac de cauſa Traianus motus, P. Tarquinij ſacrorum principis & Mamertini vrbis præfecti conſilio, perſecutionem cohibuit. *Ipſe. Ibid. epiſt. ſequenti.*

Iudæi belli & ſeditionibus imperium turbant circa

18. Imperij Traiani. *Euſeb. lib. 4, cap. 1. Dion. Eutropius.*

Ioan. Euangeliſta poſt reſtitutionem ſuam ſub Traiano factam ad vicini quæque gentium loca exiuit, vt ibi eccleſias & epiſcopos conſtitueret. *Euſeb. lib. 3, ca. 22. ex Clement. Neruæ potius. Nam paulo antè mortuum docuimus.*

Romani pontifices huius ætatis plures ad diuerſa loca epiſcopos ordinarũt. *Platina & ſingularium Eccleſiarũ archiua.* Hinc Innocentius in ſua epiſtola, diſt. 11. occidentales omnes Eccleſias, itémque Africanas vel à Petro, vel ab

112 eius aut ſucceſſorum ſuorum diſcipulis propagatas eſſe recte narrat.

Traianus & Adrianus perſecutionis quartæ auctores miſerabili & triſti morte interierunt (Sanguinis effuſi pœnas in ſanguine ſoluunt.) *Dio, Spartianus,*

HVMANA.

122 Sub Traiano, quod inertia ſuperiorum principum conſenuerat, reuiruit. *Florus.*

Is Romam multis reſtitutis ruinis & aliis ædificiis auxit, addito vbique ſuo nomine, quod ad eius vanitatem coarguẽdam, Herba parietaria, falſè dictum eſt. Pater patriæ dictus, primus Imp. alienigena & non Italus, *Dio in Nerua.*

Cozroë expulſo, annos tres regnũ Parthorum tenuit, donec Partenaſpem regem eorum deſignauit. & Diademate ornauit.

Daciam, Scythiam, Syriam, Armeniam, Aſſyriam, Meſopotamiam in prouincias redegit. Imperium valdè auxit, ſibi Iberos iuxta Euxinum, Sauromatas, Agarenos, Arabes & Colchos ſubiiciẽs, præter vrbes Seluciam, Cteſiphontem, Babylonem. *Dion, Euſ. Volater.* Finem Romani imperij voluit eſſe Euphratem. *Eutrop.* imò Tigrim, *Alij.*

In mari rubro claſſem ita parauit, vt per eam Indiæ fines vaſtaret. *Caſsiodorus.*

Eius 18. an. Iudæi cœperunt ita furere, vt qui Cyrenem incolebant, Andrea duce, Romanos & Græcos ſine diſcrimine obtruncarent. Similiter in Ægypto & in Alexandria, apud Cyrenem & Thebaidem. *Dio.*

In Cypro Artemione duce, circiter 240. millia hominum obtruncant Sed eos Martius Turbo in Aegypto & Lybia profligauit. L. Quietus in Cypro. *Idem.*

Plinus minor, Plutarchus, Malleus, qui ſtellas ſpectabat ante Ptolomæum annis 41.

g PRONVNTIAVIT, connubium eſſe inceſtum, quòd ſacerdos non conſecraſſet, aut parẽtes non approbaſſent. *tom. 1. Conc.* Idem Soter cenſuit. *Platin.*

Presbyteris Romanis (qui in Cardinales abierunt) titulos attribuit, & ſeptem Diaconos, qui concioni intereſſent, ordinauit. Cætera infrà in Dionyſio an. 267.

Scripſit duas epiſtolas, vnam ad Epiſcopos Africanos, alteram ad Aegyptios, quæ extant, *tom. 1. Concil.*

HVMANA.

Philo Iudæus moritur. *Hier. in Catalog.* Iulius Celſus, Saluius Iulianus, & Neratius Priſcus iuriſconſulti. *Spart.*

Solinus. Cornelius Tacitus hiſtoriam annorum 56. ſcribit ſæpe ἐπικρίζων, vt cum libr. 14. ſine cura Deúm euenire multa ait. Suetonius an. 144. i. duodecim Cæſarum. Lucius Florus 700. *Ipſe lib. 1.*

Parthi repudiato Partenaſpate res ſuas priſco inſtituto adminiſtrare incipiunt. *Dion.*

Anni chriſti. | *Anni mundi.*

6

g M. EVARISTVS, ſeu Euchariſtus, natione Græcus, Patre Bethelehemita, vnde à quibuſdã Bethlehemites dicitur, an. 9. menſ. 10. dies 2. 4200 4210

Vacat dies 16.

Patriarchis.

Alexandriæ primo, deinde Iuſto, an. 11.

Antiochiæ Heroe.

Hieroſoly. Iuſto, deinde per ordinem Zacharia, an. 1.
Tobia an. 2.
Beniamin, an. 2.
Ioanne, an. 1.
Matthia, an. 1.

Principibus.

Eiſdem, & Aelio Adriano Imp. an. 21.

Cozroe iterum Parthorum, an. 34.

Alda Aethiopiæ pretioſo.

Interim

Anni Christi.		Anni mundi.	
	7		Interim ipſe vicinis Euphrati regionibus regnat.
122	h M.ALEXANDER I.Romanus,an. 7. menſ.10. dies 2.	4210	h DESCREVIT, vt aqua miſceretur in ſacramento altaris (iuxta Apoſtolicam traditionem teſte Iuſt. *Apol.* 2. *ad Anton.*& Cyp.2.*epiſt.*3.)*tom.*1.*Concil.Plati.*item vt Aqua luſtralis in templo & domibus priuatis ad recolendam S.Baptiſmatis memoriam, apprehendendam fide ſanctificationem, fugandos Dæmones, morbóſque pellendos ſeruiretur.*Sigeb.in Chron.in Serg.*3.*Cap.aquam,de Conſecrat. diſt.*3.*& tom.*1.*conc.*
129	Vacat ſedes dies 25.	4217	Idque conſtitutione Apoſtolica apud Clemen. lib. 8. Conſtit.cap.17 ἁγίασμα hodie Græci appellant.
			De cuius effectu *Epiphanius hæreſ.*30 *de Ebionitis.Theod. lib.*5.*cap.*21 *& in hiſtoria religioſa de S.Macedonio,Greg.Magnus lib.*1.*Dialog.c.*10.*Niceph.lib.*12.*c.*27.
	Patriarchis,		Scripſit epiſtolam eruditam ad omnes Orthodoxos. *tom.*1 *Conc.*
	Alexandriæ Iuſto.		Iudæorum dux Barcozbas,qui ſub an.135 Chriſtianos diris cruciatibus perimit, quòd ſubſidium ipſi contra Imp.Rom.detrectaſſent,nec fas ſibi eſſe crederent Imperatori,tanquam ſublimiori poteſtati reſiſtere, vel cum impiis ſeſe coniungere,& cum Rom. bellum gerit infœliciſſimum.*Dion.Spartia.Iuſtinus,Euſeb.&c.*
	Antiochiæ Heroë.		
	Hieroſolymis Philippo, an. 3.		Vſque ad vltimam hanc cladem,quæ ſub Adriano facta eſt, quindecim fuerunt Hieroſolymorum Epiſcopi, Hebræi omnes origine.*Euſ.lib.*3.*cap.*5.
	Seneca an. 2.		Marcus primus ex Gentibus,*cap.*6.*lib.*4.
	Iuſto 2,*an.* 1.		HVMANA.
	Leui an. 2.		Adrianus gloriæ Traiani inuidens ab Armenia & Meſopotamia exercitus reuocauit & prouincias illas Cozroë Parthorum regi reddidit.*Volat.lib.*23.
			In Lybiam Iudæorum bellis totam penè vaſtatam, colonias deduxit.*Euſeb.Dion in Traiano.*
			Reliquias Iudæorum quinquaginta duobus annis poſt Titum transfert in Hiſpaniam.*Ioſippus.*
			Grauius eorum res afflixit, quàm vel Nabugdonozor vel Titus.*In hiſt.Hebr.de rebus Romanis.*
			R.Akiba Barcozbam Meſſiam eſſe credidit, ſéque eius armigerum conſtituit.*Ibid.*
	Principibus.		Ab Adriani Cæſ.temporibus vſque ad imperium Conſtantini per annos circiter centum octoginta, in loco reſurrectionis ſimulachrum Iouis in crucis rupe, ſtatua ex Marmore Veneris à gentibus poſita. *Hieron. ad Paulinum.*
	Ælio Adriano,Traiani conſobrino Imp.		Adrianus Hieroſolymis deletis vrbem, porco in porta ſcalpto inſtauratam Æliam de ſuo nomine appellauit, quod nomen ei remanſit in canonibus & hiſtoriis Eccleſiaſticis. Totum Imperium Rom. perluſtrauit. *Dion. & Spartian.*
	Cozroë primo Parthorum rege 25 *& antepenultimo.*		Exiſtimans ſe fidem Chriſtianam loci iniuria perempturum in loco paſſionis ſimulachrum Iouis conſecrauit, & Bethlehem Adonis Veneris Amaſij fano profanauit *Paulin.epiſt.*11 *ad Seuerum.*Seuerus ipſe Sulpitius lib.2.Dio. Euſ.Epiph.
	Alda Aethiopiæ.		Templum quoque Domini ad tollendam religionem terra obruit,ac templum aliud Veneri dedicauit, manſitque eo modo vſque Conſtantinum *Iidem.*
	Odemaro Francorum rege.		Athenis miram bibliothecam ſtruxit.
			Vno tempore ſcripſit dictauit,audiuit,cum amicis fabulatus eſt.*Spart.*
			Reduxit antiquum morem alendi barbam. *Dio in*

Traia. Xiphilinus.

Antiqui enim nutriebant barbam & capillitium, vt ex eorum ſtatuis apparet, vſque ad Vrbis 454 quando Romam primam tonſores venerunt.

Ab Ariſtide philoſopho Athenienſi, Quadrato Athenienſi antiſtite Apoſtolorúmque diſcipulo,& legato apprimè nobili Sereno Grannio perſuaſus,Chriſtianos perſequi deſiit. *Euſeb.lib.4.c.3.8.& 9. & in Chro.Iuſtin.Apol. Hiero.de viris illuſtr.* Cogitabat Chriſto templum facere, cúmque inter deos referre. *Lamprid.in Alex.* quippe qui Deos omnes vnus omnia religioſiſſimè coluit. *Pauſ.lib.1.* 129

Per epiſtolam Minutio Fundano Aſiæ Proconſ. præcipit, ne cui liceret ſine obiectu criminis & probatione Chriſtianos damnare. *Euſeb.& Oroſ.* 139

* Sixtvs continuit Gallos in fide. Duæ eius epiſtolæ extant *Tom.1.Conc.* Eccleſiam piis ſtatutis ornauit In Eccleſia Triſagion canendum inſtituit.

Marcus 16 Hieroſolymæ reparatæ Epiſcopus at primus ex gentibus an.137. *Euſeb.lib.4.cap.6.*

Finito bello Iudaico, quo Iulius Seuerus in Iudæam miſſus arces 50 diruit, 980. vicos ferro & igni vaſtauit, 50 millia Iudæorum cæcidit, Adrianus Iudæos ingreſſu Hieroſolymæ prohibuit. Vrbem muro cinxit. Suem ex marmore factam portæ, quæ ad Bethlehem vergebat, affixit. Vrbem Æliam capitolinam appellauit. *Dion.Oroſ. lib.7.cap.13.*

Atque hoc fuit vltimum Iudæorum excidium,ſiue decima captiuitas, quibus pulſis & penitus oppreſſis ann. 137.Hieroſolyma conceditur Chriſtianis. *Euſeb.lib.4. c.5. Dion Caſſ.in Adrian.Pauſa.lib.1.Hugo.Floriacenſ.lib.4.Lyran. in 27.Eſa.*

Quos Iudæos in eo bello Adrianus cepit, in Hiſpaniam exulatum miſit vſque ad Ferdinandum 5. Hiſpaniæ & Emanuelem Portugaliæ, qui ſub ann. 1500 eos inde expulerunt. *Vaſæus in Chron Hiſpan.*

Hvmana.

Legem tulit, ne cui è gente Iudaïca liceret in agrum Hieroſolymitanum accedere. *Dio,Euſ.Chryſ.in Lucam.*

An. 136 vrbs Hieruſalem capta & ſolo æquata veteribus templi reliquiis igne deletis. Túmque vox Domini impleta. Non remanebit lapis ſuper lapidem,&c.

Immanitas ſacrificandorum hominum Adriani principatu ita diſſoluta eſt, vt tamen reliquiæ permanſerint apud Celtas. *Euſ.lib.4.Præp.cap.7.*

Adrianus miſerabili omnium ferè membrorum cruciatu confectus eſt,adeò vt ſeſe interficiendum miniſtrorum fidiſſimus offerret, ac ne in ſemetipſum ſæuiret,cuſtodia chariſſimorum ſeruaretur. *Dio.Spartian.*

Phauorinus, Palæmon, Dionyſius Mileſius, Heliodorus inſignes Rhetores. *Dion.*

Ælius Phegon Trallianus libertus Adriani hiſt.

i Qvadragesimae ieiunium, iam ab Apoſt. traditum. (*Can.69 Apoſt.& apud Clementem lib.5. & 7.Conſt.& Ignat. epiſt.4. ad Philip. veteres denique omnes.*) ſed à multis fortaſſis propter perſecutiones neglectum, nouo edicto reſtaurauit. *Plati.to.1 concil. cap.ſtatuimus,diſt.5.* 139

Nam vagum, neque cohærens apud omnes cum Paſchate fixit, & vt proximè ante Paſcha obſeruaretur inſtituit. *Ibid.* 150

Proparentes Baptiſmi conſtituit, aut potius conſti-

Anni Christi. | *Anni mundi.*

* M. Sixtvs ſiue Zistvs Romanus, an. 10. menſ.3. dies 21. 4217 4227

Vacat ſedes dies 4.

Patriarchis

Alexandriæ Iuſto, deinde Eumeno an. 15.

Antiochiæ Heroe, deinde Cornelio an. 13.

Hieroſoly. Leui, Ephraim, an. 8.
Ioſepho, an. 3.
Iuda an. 2.
Marco primò ex Gentibus, an. 8.

Principibus.

Ælio Adriano Imp.

Cozroe Parthorum.

Alda Aethiopiæ.

Odemaro Franc.duce.

9

i M. Thelesphorvs Græcus Anachoreia, an. 11. menſ.3. Dies 22. 4227 4238

Vacat ſedes dies 4.

Anni christi.

139

Patriarchis,

Alexandriæ Eumene, deinde Marco, an. 10.

Antiochiæ Cornelio, deinde Heroê 2. an. 27.

Hieroſolymis Marco primo ex Gentibus, deinde Caſſiano, ann. 4.

Publio ann. 1.

Principibus.

Adriano, T. Aurelio Fuluio Antoni. Pio Imp. an. 23.

Cozroë Parthorum rege antepenultima.

Alda Æthiopiæ pretioſo, & mox Zeahin de Rama, ann. 8.

Marcomero 4 Francorum duce.

150

Anni mundi.

turos & in vſu habitos imperauit. Nam eorum meminit. Dionyſ. in Eccl. Hier. & 'ἀναδόχους nominat.

4227 Quinquageſimam induxit, vt ſublatis octo diebns Dominicis, & 5 & 7 feria vltimæ Hebdomadæ, (quibus nefas erat ieiunare) quadraginta dies pleni ieiunio dicarentur. *Carol. Mag. in fragmentis de Ritibus veteris Eccleſiæ*, quam additionem ſolis Clericis indixit. *Damaſ. in pont. & ipſe epiſt. Decret.*

Scripſit epiſtolam ad vniuerſos. *Tom. 1. conc.* Decorandi Chriſtianiſmi gratia rem diuinam auxit, triplicis in Natali Dominico Liturgiæ ad maiorem tanti feſti ſolennitatem & Doxologiæ in ea concinendæ inſtitutor. Ad hunc vſque omnes Rom. Pont. ob Chriſti confeſſionem martyrio eſſe conſumptos tradit Damaſus.

Quoniam fuit Anachoreta, apparet in prima Eccleſia aliquos huius ſancti inſtituti fuiſſe ſectatores, aduerſus eos qui monaſticæ auctorem D. Antonium ſub Conſtantino Magno faciunt. Hoc enim etiam tempore, multi Eremum incolebant metu perſecutionum, & multò ante Dionyſius Areopagita tres epiſtolas ad tres Monachos dedit. De Eccleſiaſtica Hierar. Eccleſia naſcente de ordine Monaſtico tractauit, eam puriſſimam Chriſtianorum partem & è tribus à ſe memoratis primam pronuntiauit, Monachos θεραπεύτας καὶ θεράποντας τοῦ θεοῦ dictos ab Apoſtolis docuit, à precandi aſſiduitate & conſcientiæ puritate. Philo Alexandrinus Apoſtolorum æqualis de his librum de vita contemplatiua ſcripſit, quòd nihil haberent proprium, perpetuo precarentur, literis ſacris vacarent, caſtè viuerent, monaſteria ſua domicilia appellarent, non modo Alexandriæ, ſed & in diuerſis mundi prouinciis, vt proinde D. Hyeronimus in Catalog. tradiderit Marcum Euangeliſtam huius vitæ fuiſſe apud Chriſtianos auctorem & caput. Nam apud Hebræos origo repetitur ab extremis temporibus, Numero 6. &c.

Baſilides Alexandrinus hæreſiarcha (qui multa deliramenta de Chriſti natiuitate commentabatur, plures deos, metempſycoſim, fidèmque naturalem eſſe aſſerebat) Saturninus Syrus, Carpocrates Alexand. (qui dicebat ſolam fidem iuſtificare. Iren. 1. capite vigeſimoquarto) hæretici. *Tertul. de hæreſ. Iren. libro primo, cap. 22. Euſeb. lib. 3. cap. 8. Epiph. hæreſi 29. Euſeb. in Chron.* Deo exoſas ſcholas aperiunt. *Niceph. lib. 4. cap. 2.* Sic Valentinianæ ſcholæ meminit, *Clem. in Strom.* & Bardeſanes Syrus è ſchola Valentini fuiſſe dicitur. *Euſeb. lib. 4. cap. 29.* ſed reſipuit. *Epiph.*

Aquila Ponticus (quem quidam ex viciuitate Hebr. nominis eundem eſſe putant cum Onkelos Chaldeo illo interprete Pentateuchi) ex Chriſtianiſmo recedens circumciditur, & Sacra Biblia ex Hebræo in Græcum primus poſt ſeptuaginta interpretes conuertit. *Epiph. lib. de menſur. & pond.* E conuerſo Hiero. in Epiſt. ad Pammachium, Chriſtianum effectum ex Iudæo ſcribit, vbi & contentioſum vocat interpretem, nec verba ſolum, ſed & etymologias verborum transferre conatú. Quare iure reiici. Item diligentem & curioſum interpretem, *in 2. cap. Oſeæ & epiſt. ad Damaſ.*

Non eſt ille, apud quem Scenofactoriam artem D. Paulus diuertens exercuit.

4238 Ex Eccleſia pellitur ob Aſtrologiam iudiciariam, quòd geniturarum inſpectionibus & natiuitatum diuinationibus vacaret. *Ibid. Epiph.*

Agrippa Caſtor, qui contra Baſilidem ſcripſit. *Euſeb. lib.4.cap.8. Hieron.in Catal.*

Anni Christi.

HVMANA.

150 Atianus Nicomedienſis, Maximus Tyrius, Philoſophi & præceptores Antonini Pij Imp.
154 Ptolomæus Alexandrinus Mathematicus, Phauorinus Philoſophus, Aulus Gellius, Euſtathius, Epictetus, Oppianus poëta. *Eutrop.lib.10, Caſſio.Suid.Dion.*

Tum etiam Diogenes Laërtius videtur Philoſophorum vitas & alia ſcripſiſſe.

Ptolomæus Alex. poſt Milleum Mathematicum annis 41, poſt Hipparchum 265, ante Alphonſum 1119 ferè.

Ant. Pius Adriani gener tantæ fuit æquitatis & gratiæ, vt plurimæ nationes, quæ Romanam prius à ſe vim repulerant, & Traiano mortuo à Romanis deſciuerant, ſua ſponte ſe ei ſubiecerint. *Iul. Cap. Euſ.*

Solus fuit principũ ſine ciuili ſanguine, etiam ſi Caſſius quidam eius tempore tyrannidem arripuerit. Satius enim putauit vnum ciuem ſeruare, quàm mille hoſtes perdere, *Spartî.*

Indéque Pius cognominatus eſt.

Quin & Chriſtianos vehementer obſeruauit, *Xiphilinus ex Dione, Euſ.*

154 Orbem nullo bello per an. 23 authoritate ſola rexit. *Dion.*

163 Iudicando Vlpium Marcellum, & Iabolenum I.C. adhibuit.

Eo imperante pax Eccleſiis fuit. *Sulpitius lib.2.*

Ad eum Indi, Bactri, Hyrcani legatos pacis miſerunt.

k SCRIPSIT duas epiſtolas, vnam ad omnes Chriſti fideles, alteram parænetica ad Athenienſes. Enumero martyrũ eum eximit Onuphrius *in Platinam*, quod Ant. Pius æquus fuerit Chriſtianis, & in eos perſequutiones cohibuerit. *ex Xiphilino in Dionis epit.* Sic ante Syluestrum, ad quem vſque tamen vulgo traditur omnes martyrio vitam finiſſe, excipit Anacletum, Pium Eleutherium, Zephirinum, Anterum, Dioniſium, & Miltiadem, eos confeſſores duntaxat nominans, quòd & ſi morte violenta non deceſſerint, multa tamen à furente plebe & magiſtratibus paſſi ſint.

Diuulgantur hæreſes Valentini & Cerdonis, cuius fuit diſcipulus Martion.

Valentinus Ægyptius veniens Romam vixit vſque ad Anicetum. *Iren.lib.3, cap.4. Euſeb.lib.4.cap.11.*

HVMANA.

Galenus Pergamenus medicus. *Eutrop. lib.10. Euſeb. in Chron.* Pauſanias Cæſarien. L. Apuleius Madaurenſis magus & philoſophus Platonicus, qui poſtulatus eſt de magia apud Claud. Maximum Africæ præfectum.

Iuſtinus Trogi epitomiſta. Nam Antonino Pio ſuam hiſtoriam dedicauit. Contemporaneus fuit Iuſtini alterius Philoſophi & martyris.

PIVS hic Aquileienſis inter Cõfeſſores, nõ Martyres ab aliquibus reponitur, & ſub Antonino Vero, qui Ant. Piũ eſt proximè ſequutus. Scripſit duas Epiſt. Ritus quoſdam pios adhibuit ad decorũ Baptiſmi & Euchariſtiæ.

Reſurrectionem Domini die dominica celebrari iuſſit. *Euſeb. in Chron.* Hermes paſtor, Pij Pont. frater. *Damaſc.* alius familiaris tantum. Pauli diſcipulum facit, *Velat.*

Anni mundi.

10

k M. HIGINVS Athenienſis. an. 4. 4238
menſ. 3. dies 4. 4242

Vacat ſedes dies 4.

Patriarchis.

Alexandriæ Marcò, mox Celadio an. 10.

Alibi iiſdem patriarchis & principibus.

11

l M. PIVS I. Aquileienſis an. 9. 4242
menſ. 4. dies 3. 4251

Vacat dies 4.

Patriarchis.

Alexandriæ Celadio.

Antiochiæ Heroë ſecundo.

Hieroſolymis Iuliano an. 2.
Caiano an. 2.
Iuliano ſecundo, an. 1.
Symmacho an. 1.
Caro an. 1.
Iuliano an. 5.

Anni Christi. *Anni mundi.*

Principibus,

Fuluio Antonino Pio Imp.

Cozroe, deinde Vologeſe 3. an.40. Parthorum.

Gafele Æthiopum pretioſo, an.26.

Clodomero 4. Franc. duce.

12

163 m M. Anicetvs Sy- 4251
rus, an. 9.
172 menſ. 4. dies 13. 4260

Vacat ſedes dies 17.

Patriarchis.

Alexandriæ Celadio, Agrippino, an.12

Antiochiæ Heroe 2, deinde Theophilo, an.8.

Hieroſolymis Iuliano tertio, Capitone, an,3. Maximo, an.3.

Principibus.

Marco Ælio Aurelio Antonino Vero philoſopho, an. 18. cum fratre L. Commodo Vero Antonino Imp.

Vologeſe Parthorum.

Gafele Aethiopum.

Clodomero 4. Francorum duce:

Martion, Ponticus, qui docebat legem non eſſe bonam, materiam rerum eſſe malam, & alia abſurda, & Gnoſtici auctore Prodico orti, qui ſibi ſummam quandam notitiam & perfectionem, licentiãque quidlibet agendi vindicabant & turpiſſimè viuebant, ſuum virus dilatant. *Iren. lib. 3. cap. 4. Clem. Strom. 2. & 3.*

Martion docuit Chriſtum ſaluaſſe patres ante ſuum aduentum. *Clem. Alex. lib. 2. Strom.* tandem ſub Eleuthero palinodiam cecinit. *Tert. de præſcri.* Sectatores Carpocratis, ſe quoque falſo nomine Gnoſticos appellarunt, hæreſim tetram & móſtruoſam condentes ex Simone Mago, Menandro, Nicolao, &c. *Epiph.*

Hvmana.

Taurus Berythius Platonicus, Meſomedes Cretenſis Lyricus poët. Appollonius Stoicus, & Baſilides Syropolitanus philoſophi & Veri Cæſ. præceptores.

Rabbi Hakadoſch ſummi apud Hebræos nominis. *Seder Olam.* Scripſit ad Antonium Higgeret Haſodot. i. epiſtolam myſteriorum. Ab vrbis ſuæ excidio, an. 120 primus ad Moſaicæ legis explanationem Miſna perſtrinxit, quod Iudæi velut ore Moſis traditum amplectuntur.

Eum ſecuti ſunt Bar Cappara, auctor libri, qui inſcribitur Toſaphta, R. Haia, R. Oſená, R. Simeon auctores librorum, qui appellantur Biriethoth & Mechiltoth. *R. Abraham in Cabb. hiſtor.*

Poſt Cozroem Vologeſes filius regnum Parthicum diu tenuit, cum quo Marcus & L. Verus Impetatores multa bella geſſerunt, eique Aſſyriam & Armeniam ab Adriano relictas eripuerunt.

m Scripsit epiſtolam ad Galliæ Epiſcopos, *Tom. 1. concil.* Clericos comam & barbam radere in clericatus inſigne iuſſit. *C. prohibete diſt. 24. Polyd. Virg. lib. 4. cap. 8 de inuent.* Hoc tamen inſtitutum Anacleto tribuit Nauclerus. Martyrio vitam finiit. *Damaſ.*

Qvintvm bellum ſeu perſecutio Chriſtianorum in Aſia & Gallius per M. Antoninum & L. Commodum Ver. Impp. tunc martyrium paſſi ſunt Polycarpus Ioha. diſcipulus & Smyrnenſis Epiſcopus, an. ætatis 80. qui Romam veniens hæreſes Valentini & Cerdonis repreſſit & extinxit. In Gallia plurimi, inter quos, *Iuſtinus*, philoſophus & martyr, Appollonius Græcus, Apollonius Senator, qui primus latinorum pro Chriſtiana religione ſcripſit. Fotinus primus Lugdunenſis Epiſcopus, *Euſ. 4. cap. 18. & lib. 5. cap. 1. Greg. Tur. lib. 1. cap. 29.*

Aliis quarta perſecutio. Ac tum primum intra Gallias martyria viſa. *Sulp. lib. 2.* quæ qualia fuerint narrat Euſebius ex literis Eccleſiarum Gallicarum ad Aſianas.

Fuit enim Ant. Philoſophus, qui quartus à Nerone perſecutus eſt Chriſtianos. Quem vltus eſt Deus, quamquam eius temporibus duntaxat commota fuerit, exercita verò à L. Vero commodo eius fratre & collega.

Nam prope nihil, quo ſummis angoribus atteri mortales ſolent. aut dici aut cogitari queat, quod non illo imperante ſequierit. Quippe ab armis nuſquam quies erat, pérque totum Orientem, Illyricum, Italiam, Galliam arma feruebant, terræ motus non ſine interitu ciuitatum, inundationes fluminum, lues crebræ, locuſtarum ſpecies agris infeſtæ &c. *Lampridius.*

Ipſe vero præter publicas calamitates,apoplexia correptus cum per triduum mutus languiſſet, tandem extinctus eſt in Pannoniis.Sic & L. Commodus frater tragico exitu ictu ſanguinis, imperij vndecimo periit, de quo hiſtorici.

Appollonius ſenator primus Latinorum pro Chriſtiana religione ſcripſit.*Hier.in Cat.*

Egeſippus hiſtoricus apud Rom.pontificem Anicetum viuit. *Euſ.lib.4, cap.* 11. Theophilus Antiochenus, Modeſtus,Apollinaris Hieropolitanus epiſc. qui fuit in hæreſi Chiliaſtarum,& ſcripſit contra Montanos, Muſanus Philoſophus cretenſis doctores Eccleſiaſtici. *Euſeb.lib.*4. *cap.*7.*Niceph.lib.*4.*cap.*9.10.*&* 11.

Iſidorus Baſilidis filius, Ptolomæus, Secundus,Heracleon,Iſidorus Baſilidis filius,Colobarſus, Marcus Valentiniani,Lucanus Martionis hæreſes reſuſcitant.*Iren. lib.*1.*Aug.de hæreſ.Epiph.hæreſ.*32.*& ſeqq.*

Carpocratiani, qui vxores faciebant communes. Docitæ Caſſiani cuiuſdam ſectatores, qui phantaſticum corpus Chriſto tribuebant. Antitactæ, qui Legem ſecundi Dei eſſe dixerunt,ideóque pietatis eſſe putarunt legi reſiſtere ſcelerate viuendo, vt ſic primo Deo gratificarentur,*Clem.Alex.Stro.* 2.*&* 3.

Athenagoras Philoſophus Chriſtianus,Aſianus & Apollinaris Hieropolitanus Epiſcopus,qui Apologetica Antonino obtulerunt.*Euſeb.*

HVMANA.

Fronto orator, Marci in Latinis literis præceptor, Appianus Alexandrinus hiſtoricus,Athenæus,Macrobius.

Initio imperij Marcus Philoſ. qui Pio ſucceſſit, collegam creauit nouo beneuolentiæ genere fratrem Lucium Verum, Ac tum primum regnare duo augusti cœperunt. Poſt hos plurima monſtra imperio ſunt potita vſque ad Conſtantium,Deo iram ſuam in imperium impium portendente.

Tum ergo primum romanum imperium duos tulit æquo iure imperantes, cum antea ſingulos ſemper habuiſſet auguſtos.Nam Ant. Philoſ.inter ſe & fratrem imperium æqualiter partitus eſt.*Eutrop.lib.*8.*Iul.Capitol.in M. Antonino,Oroſ.lib.*7.*cap.*18.

Mauri,omnes prope Hiſpanias vaſtarunt.*Iul. Capitol.*

Bellum Parthicum cum Vologeſe, de quo Marcus & Lucius Veri triumpharunt.

∴ SCRIPSIT duas epiſtolas, prima eſt de fide. *Tom.*1. *Concil.* Reſtituit (Nam anacletus iam inſtituerat) vſum ſolemnis copulationis deſponſatorum, quæ fit benedicente ſacerdote. Eius martyrij nulla mentio apud Damaſum.

Eum mirè laudat à beneficentia erga pauperes & hoſpites,itémque doctrina Dionyſius Corinthius in Epiſt.ad Romanos ſcripta.*Euſe.lib.*4.

Circa an.Dom.178.Indi ad Demetrium Alex. Epiſcopum nuntios ablegarunt, petentes vt doctores ad ſe mitteret.Mittitur Pantenus, qui ibi Euangelium D. Matthei Hebraicis literis à D. Bartholomæo deſcriptum inuenit, & Alexandriam deportauit. *Hieron.in vita Panteni.*

Apud Bracmanes & circum ea loca Pantenus religionem docuit.*Hier.epiſt.ad Magnum.*

Aurelius Antoninus philoſophus ex pluuia miracu-

Anni Christi. | *Anni mundi.*

13

172 ∴ M.SOTER (Sotericus Nicephoro) Fundanus,Campanus,an. 9. menſ.3. dies 21. 4250

181 — 4269

Vacat ſedes dies 21.

Patriarchis.

Alexandriæ Agrippino.

Antiochiæ Theophilo, cuius extant aliqua opera, deinde Maximo an. 13.

Hieroſol.Antonino an. 4.
Valente an. 1.
Dulichio an. 2.
Narciſſo an 1.

Principibus.
Solo M.Ælio Aurel.Antonino Vero.

Vologeſe Parthorum penultimo rege.

Gaſele Ætiopum.
Deinde Beſe Seoch an. 4.

Faraberto Franc.duce.

Anni Christi.		Anni mundi.	
			loſa & fulmine precibus Chriſtianæ legionis, quæ poſtea fulminatrix ab eo dicta eſt, impetrato, in bello Marcomannico ſiue Germanico, perſecutionem inhibuit. *Tert. in Apolo. cap. 5. & ad Scapulam. Euſeb. lib. 5. cap. 5. & in Chron.* Eam tamen victoriam ethnici ſcriptores inuidia in Chriſtianos vel incantationibus magicis. *vt Dion.* vel Antonini precibus tribuerunt. *vt Iul. Capitol. & Claudian.*
			Commodus filius, quòd Marciam quandam concubinam, quæ Chriſtianis fauebat, amaret, in pace reliquit Eccleſiam. *Xiphilinus.*
181	14 n M. ELEVTHERVS Nicopolitanus Græcus.	4269	Egeſippus in itinere quod Romam verſus ex Aſia habuit, plurimos epiſcopos conuenit, & eandem fidei apud omnes doctrinam prehendit, *Euſeb. libr. 4. capit. 21.* inſignis Dei benedictio. Librum ſcripſerat in quo omnes actus Eccleſiaſticos à Paſſione Domini vſque ad ſua tempora complectebatur. *Hier. in Catal.*
196	an. 15. menſ. 3. dies 2. Vacat ſedes dies 5.	4284	Euſebius aſſerit eum ſuo tempore omnium manibus fuiſſe tritum. Sic ſuo idem Hieron.
			Chriſtianos ſub Antoninis conſueuiſſe celebrare memorias Sanctorum martyrum, agereque annuos & ſolennes conuetus ad eorum ſepulchra, apparet ex *Euſeb. lib. 4. cap. 15.*
	Patriarchis.		Symmachus ex Samaritano Iudæus & Ebioneus ſacra Biblia tertius poſt 70 interpretes in Græcam linguam tranſtulit. Nam vixit ſub M. Antonino Vero, cum Theodotion circa initium Commodi ſecundi non niſi agnitus ſit. *Epiph. lib. de Pond. & menſ.* Nonnulli quidem Theodotionem Symmacho, præponunt. Sed veteres hunc ſeruant ordinem in nominandis verſionibus, vt *Euſeb. lib. 6, cap. 16, & 17.* Hieron. paſſim.
	Alexandriæ Iuliano an. 10. *Demetrio an. 43.*		
	Antiochiæ Maximo, deinde Serapione an. 22.		HVMANA.
			Bellum Marcomannicum. *Oroſ. lib. 7. c. 5. Tertull. in Apologet. c. 5. Iulius Capitol.*
	Hieroſolymis, Narciſſo, deinde Aelio an. 2. *Germanio an. 4.* *Gordio an. 5.* *Narciſſo iterum an. 20.*		Beſe Seoch Regem Abiſſinorum veniſſe ex Oriente tradunt Annales Æthiopici.
			n VNICA eius extat epiſtola ad Galliæ prouincias. Effecit vt magna Britanniæ pars ad Chriſtum accederet. Eius martyrij non meminit Damaſus.
			Eius tempore pauliſper perſecutio conquieuit.
			Sub eo etiam multi ſcriptores contra hæreſes dimicarunt.
			Lucio Britannorum regi doctores Fugatium & Damianum deſtinauit. *Beda. hiſt. lib. 1. c. 5.*
			Hæreſim Encratitarum damnauit.
			Prima Chriſtianorum ſiue fidelium ſchola Apud Alexandriam, quam tum temporis, ſcilicet ſub Commodo moderabatur Pantenus, ex eo quod antiquo (.i. ab Eccleſiæ crepundiis) ſacrarum literarum doctrina & exercitium illic vigebat. Panteno ſucceſſit Clemens Alex. Deinde Origenes. *Niceph. lib. 5. cap. 18. Euſeb. lib. 5. ca. 9. & Hieron. in catal.* Ad eius inſtar inſtitutæ cenſentur Eccleſiæ collegiatæ.
			Marcus quidem Euangeliſta inſtituerat, vt illic eſſent perpetui doctores. *Hier. in Catal.* Sed hoc intelligitur de catechiſtis, qui ſimpliciter ſummam & elementa fidei docebant. Nam Pantenus Philoſophus Stoicus cœpit fuſius de Theologia diſputare aduerſus Hæreticos. Deinde Clemens Alexand. & Origenes. In ea docebantur Symbolum, Decalogus, Oratio Dominica, *Tertu. lib. 4. contr. Marcio. Socrates in hiſtor.*

Irenæus Lugdunenſis Epiſcopus Fotini ſucceſſor. *Euſ.* [illegible].5.c.6.& [illegible] c.3. Quem Græcè ſcripſiſſe teſtatur Hieron. in 36 Ezech. & inter auctores Græcos connumerat.

Dionyſius Corinthius. *Hieron. in catal. cap.* 37. *Euſeb. lib.*4.*cap.*22. quem omnium doctrinarum curioſiſſimum vocat *Tert.* Theophilus Theol.

Melito Sardenſis Frontonis oratoris diſcipulus, qui Marcum Imp. literis erudiuit, pro Chriſtianis librum Antonino obtulit. Eglogas ſcripſit, *ex Euſeb. Sophr. Hieron. Euſeb. li.*2.*ca.*22.*&* 23. Philippus & Pinytus Cretenſis, Bacchylus Corinthius. *Ibid.*

Theodorion Ponticus (ſiue Epheſinus, vt ait Trithem.) primum Marcioniſta, demum è circumſione Iudæus vniuerſa Biblia ſacra ex Hebræo in Græcum quartus poſt 70. tranſtulit, *Epipha. lib. de menſ. & pond.* Quidam ex nominis ſignificatione eundem putant cum Ionathan Chaldæo paraphraſte. ſed Achronologicè.

Lucius Rex Britanniæ inſulæ primus omnium Regum, prædicationibus Fugatij & Damiani eò à Pont. miſſorum fidem Chriſti amplectitur *Damaſ. Beda lib.*1.*hiſt. ca.*5. *Naucl. & Polyd. lib.*2.*de Angli. rebus.* Inde Britannia omnium regionum prima publicè Chriſto ſubdita eſt (inquit Tert. lib. contra Iudæ.) ad Diocletianum Imp. vſque, ſub quo omni ferè religione exuta, ad idololatriam rediit.

Montanus & Appelles (quem Theodoton nominat maximum hæreticorum) cum Priſcilla & Maximilla Cataphrygum hæreſim ſpargunt, Negantes Chriſtum verum hominem, matrimonia diſſoluentes, &c. *Euſeb.*5. *cap.*15. & 18. *Auguſt. in Catal. hæret. Epiph. in Panario.*

Erubeſcentes confiteri peccata ſacerdotibus, quaſi iuſti. *Hieron ad Marcellam.*

Montanus tres quadrageſimas nouo more & noua ieiunia introduxit. *Theod.* cum vna quadrageſima eſſet Eccleſiæ. *Hieron. ad Marcell.* Centuriatores cent. 2. c. 5. pag. 105. inſigni impoſtura eius hæreſim in eo conſtituunt, quòd leges ieiuniorum primus præſcripſerit, quaſi anteà eſſent libera.

Hæreſis Encratitarum. i. continentium, prohibentium nubere, vt anteà Saturninus. *Iren. lib.*1. *cap.*22. iubentium abſtinere à carnibus & vino, Tatiano, & Seuero auctoribus, de quibus intelligendum eſt cap. 4. Pauli Tim. 1. *Euſeb. lib.*1. *ca.*6. *Epiph. hær.*45. *Hieron. in Amos.*

Rhodon. *Euſeb. lib.*5. *cap.*13. Zeticus, *cap.* 16. Miltiades. *cap.*16.

Bibliotheca magna noſtrorum ſollicitudine compoſita, capitolio fulmine icto, dum L. Ant. Commodus imperaret, conflagrauit. *Honorius.* Ita in mediis ſcrucibus noſtri bibliothecas inſtruebant, è quibus Clementis, Iuſtini, Ignatij, Egeſippi, Irenæi & aliorum Sanctorum opera accepimus.

HVMANA.

Sine ſeditione manſit Imperij adminiſtratio ab Auguſto ad Marcum Antoninum per annos 200. Poſtquam autem Commodus eius f. improbitate ſua imperium commaculauit, inſidiis non tantum de medio ſublatus eſt, ſed & ſeditiones continentes extiterunt. *Suidas in Cæſare.*

Anno 188, abſoluta eſt pars illa Talmud à Iudæis, quæ Miſna inſcribitur, alterà perficietur an. 505. quæ Ghemara.

Anni Christi. 181 — 196

Anni mundi. 4269 — 4284

Principibus.

*M. Aelio Aurel. Antonino cum fil. L. Antonino Commodo 2. poſtea ſolo Commodo Imp. an.*13.

Vologeſe Parthorum.

*Azgua Aethiopum an.*77.

Faraberto Franc. duce.

Anni christi.

15

196 o M. Victor I. Apher.
an. 10.
206 menſ. 3. dies 10.

Vacat ſedes dies 21.

Patriarchis.

Alexandriæ Demetrio.

Antiochiæ Serapione.

Hieroſolymis Narciſſo iterum.

Principibus.

Solo Commodo Imperatore decimo octauo, P. Aelio Pertinace Di. 85. Did Iuliano menſ. 7. L. Septi. Seuero, an 18. qui quintus à Nerone Chriſtum eſt perſecutus, ex ordi. ſucceßio. Impp. an. 18.

Artabano Parthorum vltimo, an. 34. vſque ad Chriſti 226.

Azgua Aethiopum pretioſo.

Sunno Franc duce.

Anni mundi.

Miſnæ (contextus Talmudici) ſapientum primus fuit Simeon Iuſtus, qui Chriſtum vlnis excepit. Poſtremus iam R. Hakkados Antonino Charus. *Elias in Tisbi.* Qui Ribbi nomine intelligitur in Talmud. *R. Moſe.*

4284 Quo & mortuo deſiit Sacerdotium. *Faſciculus Myrrhæ Gen. 6.* Eum apellans, *Gen. 9.* R. Simeon ben Iohai, cuius ætate iuſtitiam perfectè viguiſſe ait eodem capite R. Selomo Iarhi.

4294 Hinc cœperunt doctores qui Amoriam, quorum primus Rabba, poſtremus Rab. Aſé an. 426. *R. Moſe.* Hinc Rabbenu Hakkados Miſnæ, Rab. Aſé Ghemaræ ſcriptores & auctores dici ſolent.

Voluſius, Metianus, Saluianus, Iulianus, Scæuola Iuriſconſulti. Iulius Pollux, Aphthonius, Philoſtratus.

o Victor Latinorum ſecundus poſt Apollonium multa ſcribit. *Hieron. in Catalog.* Eius extant duæ epiſtolæ, vna parænetica ad Afros, altera ad Theophilum Alexand. Martyrio vitam finiit. *Damaſus.*

Sextus & Iudas Chronographus Theologicè ſcribunt.

Prima inter Eccleſiam Romanam & Aſianam ſiue Orientalem diſſenſio atrox, propter diem Paſchatis, & ieiunij, in qua Aſiana tanquam hæretica à corpore vnitatis per Victorem ſciſſa eſt. *Euſeb. 5. c. 23. & 24.*

Inde Quartodecumani hæretici habiti. *Tert. libr. de preſcr. Conc. Antioch. 1. Aug. hær. 29. Theod. lib. 3. vlt. Hær. Fab.*

Prætendebant quidem Aſiani Apoſtolorum Ioannis & Philippi traditionem, ſed non obſeruabant, eos propter Iudęos hoc vel conſtituiſſe, vel potius toleraſſe, quòd Synagoga eſſet cum honore ſepelienda. Mirum autem eſt Centuriatores ita eſſe deſperatos & planè ſpiritu Satanæ poſſeſſos, vt S. Victorem, quem Deus ipſe martyrij palma honorauit, hîc myſterium iniquitatis proueхiſſe, ac filium perditionis conſtituiſſe atque formaſſe blaſphement. Pręterea quanti eſt flagitij, propter odium Romanæ & Chriſtianę ſedis, ſuſcipere defenſionem Aſianorum Iudaizantium, qui publicè in concilio Niceno & alus, quę iſti ſe recipere dictitant, damnati ſunt. Eſt etiam impietas pluſquam Diabolica centuria ſexta & ſeptima hoc ſolo nomine laudare Anglos & Scotos, quòd ob hanc quam ſciunt eſſe Quartodecumanorum hæreſim, anathemati à prædicto concilio ſubiectam, ſeſe Epiſcopis cum D. Gregorio & aliis Rom. pont. ſentientibus oppoſuerint. Nam illud eſt tenebras dicere lucem &c. Deinde quorſum iſti Quartodecumanos laudant, quando nec 14. luna cum ipſis more Iudaico poſt æquinoctium vernum, nec cum Catholicis Dominico proximo ſequente celebrent?

Pantenus Stoicus à Demetrio Alexandrino Epiſcopo in Indiam mittitur, vt Chriſtum apud Bracmanas, Gymnoſophiſtas & alios gentis illius philoſophos philoſophus ipſe prædicaret, apud quos cum Euangelium ſecundum Mattheum Hebraicis literis ſcriptum prædicaret, ipſum reuertens Alexandriam ſecum detulit.

Nota in hoc primo Chriſtiano poſt Apoſtolorum tempora concilio enituiſſe Romanæ Eccleſiæ ſuprà omnes primatum. Nam in epiſtola Theophilus Cæſarienſis Epiſcopus, qui præfuit cum Narciſſo Hieroſolymorum, recitat ſe accepta authoritate à pontifice Ro. concilium conuocaſſe.

Anni Christi. — *Anni mundi.*

Victoris auctoritatem prætendebat Artemon hæreticus. *Euſeb.lib.4.c.28.* ſed falſo Nam Theodorum coriarium Byzantinum eadem cum Artemone docentem, ab eccleſia

196 ſtatim eiecerat. *Idem.*

Gallia tota fere Chriſtiana efficitur, ſub Seuero Imp.

Vniuerſæ enim multitudines & domus totæ ad fidem accedebant, quiduis facere & pati paratæ. *Niceph. lib. 5. cap.2.* 4284

An. 203. Scotia Chriſtum profitetur Donaldo rege cum liberis, coniuge & nobilitate, legatis Victoris Papæ exceptis. *Hector. Boet.lib.6.hiſt.Scot.*

PRIMVM poſt Apoſtolorum tempora concilium Cæſarienſe in Paleſtina à Theophylo & aliis Epiſcop. de die Paſchatis. Euſeb. 5. cap.22. & ſeqq. ſub Ælio Pertinace. Beda in Chron.

Hvmana.

Commodus hoſtis deorum, paricida Senatus *Lampridius.*

Pertinax fortunæ pila appellatus, nam ad imperium proiectus, cum eſſet origine gentis ſordida & doctor literarum, quæ à Grammaticis traduntur, &c. *Victor.*

Poſt eum multis, vulneribus à Iuliano obtruncatum, Iulianus ipſe Didius primus data pecunia imperium mercatur. Qui proinde ad prætorium deductus eſt nec Senatu præeunte nec alio legitimo ſatellitio, ſed iis duntaxat militibus, qui eum in honore conſtituerant, per vim palatium illi cum omni eius penu tradentibus, qui & eum poſtea ſuſtulerunt. *Zoſimus lib.1.*

Deinde Romanum.
Gallicanum.
Ponticum.
Achaicum.
Ibid.

Seuerus Angaro Ozroënorum rege & liberis eius in deditionem acceptis Arabiam Felicem vaſtat. Adiabenos vincit, fortuna magis quàm conſilio ad Parthorum fines nauibus delatus Artabanum Cteſiphonte expulit, vrbem cepit. *Herodia.*

Seuerus Cteſiphontem, Babylonémque cepit & Arabiam vniuerſam ſubdidit. *Ibid.* Iudaicum quoddam bellum confecit, & Iudæos ſub graui pœna fieri vetuit. *Euſeb. Chron. Spartia.* Seueri filio Senatus Iudaicum triumphum decreuit. *Spart.*

209 Contra eum Niger & Albinus imperium inuadunt. *Zoſimus lib.1.* 4294

ANNVS Domini ducenteſimus ſub dimidiatum Victoris pontificatum, quando primum poſt Apoſtolorum tempora Concilium Cæſarienſe in Paleſtina: & ab Artaxerſis Perſæ eunum, quando Artabano Partho necato, Perſis gloriam imperij, quæ ab Alex. Magno ceciderant, reſtituit, vſque ad Saracenos, qui Hormiſdam *an. 623. interfecerunt, Heraclio imperante.*

Hoc ſynodocentenario ſuperiores doctores Doctrinam ſanam, quam hodie hæretici oppugnant, continuarunt Miſſam Iu*ſtinus Martyr Apol.2, poſt Dionyſ. Ariopag. Eccl. Hier. c.3. &* Ireneus *lib.4.cap.34.*

Liberum Arbitrium. *Iuſt.q.103. Iren.toto c.72. lib.4. Theophylus lib.2. ad Autoly. Athenag. Clemens Alex. In parænetico, Stromat. lic.2.* Gratia Dei, Iuſtificatio, fides. *Clemens Strom.lib.1. 3.4. In pædagogo & cæteri, qui vbique Chriſti meritum extollunt.* Opera. *Clemens.lib.5. Strom. Gratia ſaluamur, ſed non abſque bonis operibus, lib.6. Quando audimus. Fides tua te ſaluam fecit, non accipimus eum dicere abſolutè eos ſaluos futuros, qui quomodocunque crediderint, niſi facta quoque conſequantur Theoph. Lib.2. ad Autoly. Tatianus.*

Pœnitentia. *Clemens Strom.lib.2 & in Parænetico. Alij vbique.* Alienam fidem in baptiſmo promiſ. *Iuſt. in Reſponſ.* Miſſam eſſe ſacrificium. *Iren.lib.4. cap. 32, Iuſt. contra Tripho. Alex. pontifex in ſua decretali.* Virginem eſſe aduocatam. *Iren.lib.5.* Sancti. *Iuſt.q.28. Quin & in 2. Apol. apertè fatetur Chriſtianos colere totum exercitum bonorum angelorum.* Primatus Romani pont. *Iren. lib. 5. Epiſcopi illius temporis in hiſtoria Victoris apud Euſeb. lib.5. hiſt. Eccleſ. & in concilio Paleſtino.* Signum crucis. *Iuſt. contra Trypho. & q.118.* Martyrium magni eſſe meriti. *Clemens in Stromat. eſt expurgatorium peccatorum.* Virginitas. *Dionyſ. Corinthius apud Euſ.lib. 4.cap. 23.* Miſſæ ritus. *Iuſt. 2. Apolog. Clemens Strom.lib.7* Veritas Euchariſtiæ. Tranſſubſtantiatio. *Ibid. Iuſtin. Iren. lib 4. cap. 34.* Baptiſmi Criſma & ceremoniæ *Iuſt. q.136. Iren.lib.1.cap.18.* Preces pro mortuis, Purgatorium. *Ireneus & qui receptaculum animarum, in quo dormiant, conſtituere, non ſatis explicantes Purgatorium ne eſſet pœna aliqua corporea, an nudum à Deo exilium, vſque ad Origenem, qui ſequenti ſæculo illud illuſtrauit.* Delectus ciborũ. quadrageſima. *Montanus hæreſin condit contra quadrageſimam, pro vna tres inducens. Quartodecumani hæreſin de paſchate, quibus reſiſtũt Ireneus, Victor Papa &c. Præterea ſummorũ Pontificum Anacleti, Euariſti Alex. Sixti, Theleſphori, Hygini, Pij. Aniceti, Soteris, Eleutherij, Victoris, qui in hanc centuriam cadunt,*

teſtimo

Anni Christi. *teſtimonia vt hæreticis ſuſpecta, quorum epiſtolæ ſuum habent locum,tom.1.Concil.& à Turriano doctiſſimè contra Centuriatores authentica demonſtrantur. Cætera ab iſtis improbata probant omnes huius ſæculi auctores, vt non rogati Centu.confitentur,Cent.2.ca.4.de doctrina col.56.& ſeqq.c.6.de ceremonijs & ritibus col.109.& ſeqq. ca.10.de Epiſcopis & doctoribus.columna 19 .& ſeqq.niſi quod,vt conſcientiæ furias placent,inclinationem doctrinæ,næuos,incommodas opiniones,ſtipulas & errores doctorum,huiuſmodi fuiſſe ſcribunt.Denique qui hac ætate Sacramentarios,Simonem Magum,& veteres alios hæreticos refellunt,abunde Caluiniſtis reſpondent.*

Ann mundi.

TERTIVM SÆCVLVM.

16

p M. ZEPHYRINVS (ſiue Seuerinus) Romanus an. 7. menſ.7. dies.10.

206 4294

214 4302

Vacat ſedes dies 6.

Patriarchis.

Alexandriæ Demetrio.

Antiochiæ Serapione.

Hieroſolymis Narciſſo iterum, deinde Alexandro. an. 39

Principibus.

L Septi. Seuero cum fil. P. Septimo Geto & Aurelio Baſſiano Antonino Caracalla Imp.

Artabano Parthorũ vltimo

Azgua Æthiopum pretioſo.

Sunno Franc.Duce.

p RELIQVIT duas epiſtolas,vnam ad epiſcopos Siciliæ,alteram ad Ægypti. *tom.1. Con.*Rei magis diuinæ,quàm humanæ intentus.*Platin.*canones tulit de annua ſaltem,laicorum cõmunione circa Paſchatis feſtum.Eius martyrij nullam mentionẽ facit Damaſus.

Statutum fecit,vt omnia vaſa Eccleſiæ eſſent vitrea. *Damaſus,Valafridus & Radulphus Tungrenſis*, aut Stannea addit *Martinus Polonus.*Vnde Tertulliano,qui viuebat hoc tempore lib. de Pudicitia,calices frangi faciles.

Verum non multò poſt etiam argentea & aurea vaſa in vſu fuerunt,vt apparet è paſſione D. Laurentij apud Amb.lib.2.Off.ca.18.Item ex Optato Mileuit.lib.1.& Aug. contra Creſcen.Grammat.lib 3 ca.29.

SEXTVM bellum per Seuerum & Aurelium eius filium an.205.in quo patiuntur Leonides Orig. pater, Calixtus PP.& plerique alij in Africa & Ægypto maximè. *Spart.Tert.ad Scapulam.*

Quintam perſecutionem vocat Oroſius li. 7.c.17. At Euſebius lib.6.c.1.& Aug.ſextam.

Interiectis deinde annis ab vltimo Seueri, vſque ad primum Decij per annos 38. aut etiam plures pax Chriſtianis fuit,niſi quòd medio tempore Maximinus nonnullarum Eccleſiarum clericos vexauit.*Sulpit.lib.2.*

Imperatores motæ perſecutionis pœnas luunt diſcerpti à militibus.*Victor.& Capitol.*

Hippolitus, Clemens Alexandrinus Pantæni diſcipulus,Ammonius philoſophus ad mortem vſque Chriſtianus,duo Origenis præceptores. Victor Capuanus. *Euſeb. lib.6.cap.2,10,14,15 & 16.Niceph.lib.4.cap.12.*

Gaiana hæreſis in Africa negat baptiſmum nos abluere à peccatis,*Tert.de Bapt,*

Heraclius in Apoſtolum compoſuit enarrationes,*Hier. in Catal.*Primus id argumenti genus aggreſſus eſt.*Niceph. lib.4.cap.35.*

Maximus,Candidus,Appion,Sextus,Iudas Scriptores Chriſtiani.*Hieron.*

Natalius confeſſor, quem Zepherinus excommunicauit, quòd ſe adiunxiſſet Aſclepiadoto & Theodoto hæreticis.*Euſeb.lib.5.cap.18.*

HVMANA

Seuerus Byzantium,quam poſtea Conſtantinus Magnus reſtaurauit, euertit & in pagi formam redegit.*Herodia.*vallum in Britannia per 132 millia paſſuum à mari ad mare per vniuerſam inſulam duxit.*Euſeb.Chron.*

Chriſtianos ſub graui pœna fieri vetuit.*Spart.*Octo primis annis Imperij non ſolum æquus & beneficus Chriſtianis fuerat,ſed etiam vulgo in eos furenti palam reſtiterat.*Tert.ad Scapulam, qui liber eſt de hac 6.perſecutione.*

Motæ perſecutionis pœnas luit.Nam membrorum omnium,maximè pedum,dolorem dum pati nequiret,veneni vice,quod ei negabatur, cibum grauis ac plurimæ carnis auidus inuaſit,quem cum conficere non poſſet,cruditate expirauit.*Victor.*

Tunc primùm tres Auguſti ſimul fuerunt.

Papinianus cogn.Aſylum iuris à Caracalla occidi iuſſus, quem ipſi & Getæ filiis ſuis, Seuerus reliquit.Caſſius & Marcellus Iuriſconſulti.Velleius Paterculus hiſtoricus.

Cum militibus lege vetitum eſſet,ne haberent vxorem ex Dione,lib.60.Primus Seuerus videtur eos ad vxores admiſiſſe, ex Herodia.lib. tertio. Tertullianus tamen, qui ſub eo vixit, in exhort.

ad Caſtitatem, ſuo æuo, milites oſtendit etiam fuiſſe cælibes. Itaque locus Herodiani eſt aliter accipiendus, nempe quòd eos admiſerit ad concubinatum, non nuptias.

Artabanus Parthorum rex à Caracalla victus, deinde ab Artaxerſe Perſa. *Herodian.*

Artaxerſes ſiue Aſſuerus imperium Perſarum reſtituit ſub Antonini Caracallæ poſteris, quod denuo per Iſmaëlitas deletum fuit. *R. Abra. in Cabb. hiſt.*

q RELIQVIT duas Epiſtolas decretales. *Tom.1.Conc.*

Primus Eccleſiam in honorem B. Virginis ædificauit in Tranſtyberina regione. *Polyb. lib.5.cap.6.& 8.cap.1.Plat. Sabell.* Eo loco, quo nocte natalis Dominici è terra oleum fluxiſſe memorabatur.

Ieiunia quatuor temporum, in quibus ordines ſacri conferrentur, inſtituit, cum antea in anno ſemel tantum, id eſt menſe Decembri clerici promouerentur. *Plat. Polyd.*

Quod tamen aliqui referunt ad Calixtum 2. de quo interpretantur c. Ieiunij, diſt.76.

214 Tertullianus centurionis proconſularis filius D. Cypriano Latinorum ſcriptorum princeps. *Niceph. 4. cap. 12. Iorna. de temp.* Origenis æqualis, tertius è Latinis ſcriptoribus. *Hiero. in Catal.* Nempe ante eum ſcripſerant Latinè Apollonius ſenator & Victor Pontif.

220 Νομικός Euſeb. i. iuriſconſultus. Papiniani fortaſſe diſcipulus. Nam inter eos nominatur aliquis Tertullianus. Quare & noſtri ſtylus abundat iuris formulis & dictionibus.

Se initio à Mōtaniſtis, quorū magna erat pietatis ſpecies, decipi paſſus eſt. Vnde & contra Eccleſiam 4. libros ſcripſit, De Monogamis, De cibis Iudaicis, de Ieiunio contra Pſychicos (ſic Catholicos nominans) De pudicitia, De fuga in perſecutione: verum pòſt, Eccleſiaſticæ præſcriptionis vi conſiderata, reſipuit, & Montanum eiúſque æmulos in Hæreticis numerauit, libro De præſcriptionibus.

Origenes ſecundus Eccleſiæ magiſter poſt Apoſtolos. *Hiero.* cuius ſcripta corrupta ab hæreticis. Vnde illa diſſentio inter Chryſoſtomum & Theophylum Alex. Sex millia librorum ſcripſit. *Epiph.*

Caius Orig. diſcipulus, quem Zephyrini Pont. tempore contra Proclum Cataphrygarum hæreſis ducem ſcripſiſſe tradit. *Niceph.2.cap.27.*

Homouſiaſtæ animas humanas eiuſdem cum Deo eſſentiæ eſſe contendentes. *Orig. c.38. Comment. in Iob.* contra quos referendum illud eiuſdem, c.37. Neque ergo Homouſion aliquid Dei eſt. Nam non Patrem intelligit, ad quem collatus Filius & Spiritus S. eiuſdem ſunt cum ipſo ſubſtantiæ, ſed Deum ſimpliciter, cum quo nulla omnino res condita, eandem ſubſtantiam habet. Huius autem Hæreſis auctorem facit Theod. lib.1. fabul. Hæret. Marcionem. Marcionitarum itaque genus erant Homouſiaſtæ, ſiue vt in Græco Origenis ὁμουσιαί.

HVMANA.

Artabanus nouiſſimus omnium Arſacidarum vigeſimo ſexto loco imperium Parthorum tenuit an.34.

Cum Seuero, Antonino Caracalla, Macrino imperatoribus multa bella vario marte geſſit.

Poſtremo Alexandro Romanis imperante ab Artaxerſe Perſa triplici prælio victus eſt, regno vitáque priuatus.

Anni Chriſti. — *Anni mundi.*

17.

q M. CALIXTVS I. 4302

ann. 6.

menſ.1. dies 10. 4308

Vacat ſedes dies 9.

Patriarchis.

Alexandriæ Demetrio.

Antiochiæ Aſclepiade an.6. deinde Phileto an. 11.

Hieroſolymis Alexandro.

Principibus.

L. Seuero.

Aurelio M. Baſſiano Antonino Caracalla, an. 6. poſt eum Opilio Macrino menſ. 14. Impp.

Artabano Parthorū vltimo.

Azgua Aethiopum pretioſo.

Hilderico Franc. Duce.

Sicque

Anni Christi.

18.

220 ∴ M. VRBANVS I. Romanus an. 4. menſ.10. dies 12.

224 Vacat ſedes menſ. 1.

Patriarchis.

Alexandriæ Demetrio.

Antiochiæ Phileto.

Hieroſolymis Alexandro.

Principibus.

M.Antonino Beſtia Gog. Heliogab.Imp.an. 4.

Artabano Parthorũ vltimo

Azgua Aethiopum pretioſo.

Hilderico Franc.Duce.

19

224 r M. PONTIANVS Romanus,an. 9.

234 menſes 5. dies 2.

Vacat ſedes dies 10.

Patriarchis.

Alexandriæ Demetrio.

Antiochiæ Phileto deinde Zebenno an. 10.

Hieroſolymis Alexandro.

Principibus.

Aurel.Alexand.Seuero fil. Mammeæ Imp.an. 13

Artabano Parthorũ vltimo

Artaxerſe Perſarum Rege primo,ann. 15.

Azgua Aethiopum pretioſo.

Hilderico Francor.Duce.

Anni mundi.

Sicque imperij Orientis ſumma à Parthis iterum ad Perſas tranſlata eſt anno à primo Arſace 473.

4308 ∴ EPISTOLAM ad vniuerſos epiſcopos reliquit. *Tom.1.Conc.* Martyrio abſumptum eſſe ipſa tempora, quæ Chriſtianis horribilia fuere, tum omnes penè hiſtorici declaranr.

Tryphon Origenis auditor.

4312 Sub Vrbano primum Eccleſia Rom. prædia poſſidere cœpit, quorum prouentibus alebat Eccleſiæ miniſtros, & eos,qui martyrum geſta conſcribebant. *Petrus de Natal.* Ea qui violaſſet vel alienaſſet,excommunicationi ſubiecit. Vrbanus. *In eius epiſt.decretali.* Vtendũ in ſacris,vaſis argenteis & patenis,quæ prius erant vitrea,ſanxit. *Damaſ.*

Minutius Fœlix.Rom.cauſidicus. *Sabell.Hierony.*

HVMANA.

Antoninus iſte Heliogabalum(Deum à ſe fictum,à quo & cognomentum retulit)in Palatino monte conſecrauit eique templum fecit, ſtudens in illud omnia Romanis veneranda transferre, prætereà Iudæorum & Samaritanorum religiones,& Chriſtianorum deuotionem eodem transferre cogitans, vt omnium culturarum ſecretum Heliogabali ſacerdotium teneret,omnes deos ſui dei miniſtros eſſe dicens. *Lampridius.*

r HVIC theſauros ſuos legaſſe ferunt Alexand.Seuerum,qui ita piè ſentiit de Chriſto,vt eum inter Deos referret, ac templum ei conſecrare ſtatueret. *Lamprid.in eius vita.*

Reliquit duas epiſtolas ad vniuerſos fideles. *Tom.1. Conc.* In exilio Sardineinſi extinctus eſt.

Mammea mater Alexandri Imp.ab Origene Antiochiæ religione Chriſti imbuitur. *Suidas in Orig.*

Arabia publicè fidem recipit. Nam Origenes literis Principis Arabum à Demetrio Alex.epiſc.poſtulatus aulam Ducis conuertit. *Euſeb.lib.*7.cap.5.

4312 Mammea Alex.Imp. mater Chriſtiana, ſaltem Chriſtianis fauet & ab Origene in fide cõfirmatur *Idẽ l.6.c.21.*

Alexand.Seuerus in larario ſuo maiore ſacra facere erat ſolitus,inter ſtatuas ſuas, Chriſti & Abrahami imagines habens,in minore autem Virgilij, Ciceronis,Achillis,& magnorum virorum. *Lampridius.* Iudæis, quibus etiam fauebat,priuilegia ſua reſeruauit. *Idem.*

4322 Cyriacum Pontiani ſucceſſorem aliqui faciunt an. 1. menſ.3.dieb.13.quem & ideo ſublatum narrant de pontificum ordine, quòd inuito Romano clero, Epiſcopatu ceſſerit,& cum exercitu 11000 Virginum Coloniam Agrippinam profectus ſit,ibi martyr cum illis factus (*in perſecutione fortaſſis deciana) Faſcic.temp.Nauclerus, Bergomenſis,Henricus Erford.* Has tamen virgines, ſi quidem illæ ſunt de Britannia profectè cum Vrſula Coloniam, in Attilæ expeditione cæſas memorat ann. 453. Leone 1. Pont.& Martiano imp. *Guilel.Nangiac.*

HVMANA.

Alexander Mammeæ,in Perſas profectus de Artaxerſe ſiue Abagaro primo Perſarum rege triumphauit,túmque Perſæ primum ſerui apud Romanos fuerunt. *Lamprid. Herodian.*

In aula ſua doctiſſimos fouebat. *Idem.* Pueros alimentarios Mammeos & Mammeas è matris nomine inſtituit *Lamprid.*

Vlpianus eius conſiliarius & ſcrinij magiſter, Pom-

ponius, Gordianus, Sabinus, Hermogenes, Aphricanus, Modeſtilius, Celſus; Marcellus omnium optimus, Iul. Paulus, Venatus, Alphænus, Florentinus, Martianus, Calliſtratus, Venuleius, Triphonius, Metianus, Proculus, Senetus omnium doctiſſimus, Seuerianus omnium ſanctiſſimus, inſignes iuriſconſulti, quondam auditores Papiniani, Alexander Aphrodiſeus philoſophus. *Spart.*

Dion Caſſius Nicæus historiam authór. 981. ab Vrbe ad Christi 231. contexuit. Improbus fuiſſe videtur. Nam infenſus Senecæ, Ciceroni, Caſſio, omnibuſque bonis. Ex eius 80. libris tantum 25. ſuperſunt, continentes ſeculum annorum 121.

Artaxerſes clade Parthorum, Orientis regno potitus ſe regem Magnum primus appellauit, duplicique diademate vtens, Perſius antiquum imperium reſtituit. Quare non amplius deinceps Romani cum Parthis, ſed cum Perſis bella gerent, ab ann. Chriſti 226. ad 634 per ann. 410. Quo tempore rerum ſumma penes Saracenos eſſe incipiet.

Ita Perſæ ſub Alexandro Macedone, imperio Orientis deiecti, nunc illud ſub Alexādro Romano recuperant. *Zoſimus lib. 1.*

Alexandri tutor Vlpianus collegit veterum principum aduerſus Chriſtianos edicta, vt rabiem iudicum aduerſus eos inflāmaret. *Lactant.* In Mauritania Tingit. res fœliciter geſta per Furium Celſum, in Illirico per Varum Macrinum, in Armenia per Iunium Palinatum. *Lampr.*

ſ RELIQVIT reſcriptum ad Epiſcopos Bæticæ; & Toletanæ prouinciæ. *To. 1. Con*, per notarios res martyrum accuratè deſcripſit & in Eccleſiæ ærarium repoſuit. E quo fonte hauſta ferè ſunt, quæ hodie de Martyribus geſta nouimus. *Vuicelius in Rom. pont. Epitome.* Martyrio vitam finiſſe, vt & ſequentes, Fabianum, Cornelium, Lucium, Stephanum & Xiſtum ipſa perſecutionum tempora & omnes pene hiſtorici declarant.

SEPTIMVM bellum in Chriſtianos, præſertim doctores, Epiſcopos, & cæteros Eccleſiæ præſides per Maximinum, cuius cum imperio cœpit & deſiit. *Euſeb. lib. 6, cap. 19. Oroſ. lib. 7. c. 19. Iul. Capitolin.* Luit Deo pœnas. Nam cum vix triennium in imperio compleuiſſet, à militibus iugulatur (*Victor*) ad Aquileiam.

Ita Maximinus à Nerone ſextus Chriſtum perſequitur. ficta acta Chriſti & Pilati vulgat, quæ in ſcholis docerentur *Euſeb.*

Eius perſecutionem non per totum mundū, ſed localem fuiſſe, Firmilianus Capadociæ Epiſcopus apud Cyprianū Epiſt. 75 docet. Vnde apud Euſ. iuſſit ſolos Eccleſiarum præſides tanquā auctores doctrinæ Euāgelicæ neci dari.

Iulius Africanus hiſtoricus. *Euſeb. lib, 6, cap, 2.*

Genianus ſiue Geminus. *Hieron. in Catal. Euſ. in Chr.*

Heraclas Origenis diſcipulus. *Euſeb lib. 6.*

Euſebius Alexandrinus Homiliarum vetus ſcriptor, vt de die Dominico, vt de Sanctis colendis. Quem Antherus in ſua Epiſtola tranſlatum ſcribit è parua ciuitate in ſedem Alexandrinam.

HVMANA.

Primus maximus é corpore militari ſine Senatus authoritate Imperator factus eſt. *Iornand.*

Germanos vicit, amicos Alexandri crudeliter necauit. Quin & eius odio precipuè perſecutionem excita-

Anni Christi		Anni mundi
234	ſ M. ANTHERVS Græcus, an. 5.	4322
239	menſ. 1. dies 12.	4327

Vacat ſedes dies 13.

Patriarchis.

Alexandriæ Heracla an. 14.

Antiochiæ Zebenno.

Hieroſolymis Alexandro.

Principibus.

Seuero imperatore vigeſimo quinto, & poſtea Iul. Maximino, ann. 3. cum filio Imp.

Artaxerſe Perſarū primo.

Azgua Æthiopum pretioſo.

Hilderico Franc. duce.

CONCILIVM *Carthaginenſe 1. circa hæc tēpora, de baptiſmo hereticorum. Cypr. epiſt. ad Iubaianū. Auguſt. lib. 4. de baptiſm. cap. 6.*

uit,

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

21.

239 t M. Fabianus Romanus mirabili electione, *Euſeb.6.cap.20.*(Græcis Flauianus)an.13. dies *11.*

252

Vacat ſedes dies 6.

Patriarchis,

Alexandriæ Heracla, deinde Dyoniſio an. 17.
Antiochiæ Zebenno deinde Babyla,an. 12.
Hieroſolymis Alexandro.

Principibus.

Iul .Maximino vigeſimo ſexto,& poſt eum Pupieno, Balbino,an.1.& Gordiano Iuniore an. 6. ſimul Imp. poſtea Philippo cum fil.Imp. an.5.& tãdem Decio Imp. trigeſimo:ann. 2.
Artaxerſe , deinde Sapore an.31.Perſarum.

Bellvm Persicvm.

Azgua Aethiopum pretioſo.
Hilderico Franc. Duce

Concil.*Philadelphia in Arabia cõtra Beryllum.Trip.lib.6.c.20.*
Arabianum,cui vt ſuperiori interfuit Orig.Euſ.li.7.c.37.

uit,quòd in Alexandri familia complures fideles & Chriſtiani verſarentur.

4327 Motæ perſecutionis pœnas luit.Nàm vix triennio in imperio cum filio adhuc puero completo, à militibus diſcerpitur, conclamantibus cunctis ioco : Ex peſſimo genere ne catulum quidem habendum. Poſtea omnes,qui quoquo modo ſe ei adiunxerant , & amici fuiſſe videbantur,capti.occiſi , tracti & in cloacas abiecti ſunt.*Victor & Capitol.*

4340 Duo Gordiani in Africa Impp. facti à Capelliano Maurorum præfecto cæduntur. Hinc mox Pupienus & Balbinus à ſenatu creantur , addito Gordiano iuniore puero annorum 13. ad ſedandam populi ſeditionem.

Cenſorinus ſcribit librũ de die natali,*ipſe.ca.15.libri ſui.* t Tres reliquit epiſtolas. *tom.1.Conc.* ad eum ſcripſiſſet Origenes pœnitentiam agens,quòd multa malè ſcripſit, & cauſas temeritatis in Ambroſium referens , quòd ſecreto edita & non ſatis expenſa in publicum prótuliſſet.*Hier.in Apologia ad Pammac.& occean.vbi Origenis errores recitat.*

Martyrologia conſcribenda curauit. Martyribus cœmeteria parauit,Ritum ſacri Chriſmatis diſpoſuit,alioqui ab Apoſtolis inſtitutum. *ex Diony.de Eccl.Hier.* nempe vt quotannis , vetere combuſto , renouaretur. ſub Decio patitur. *Onuph.*

Philippus Arabs,primus Imperatorum Chriſtianus, baptizatur ſimul cum fil. & Seuera coniuge. In vigiliis Paſchæ ab Eccleſia repulſus ab Epiſcopo , nec prius admiſſus,quàm peccatum homicidij , vt videtur , confeſſus, inter pœnitentes ſtaret. *Sabell.Enn.7,lib.7.Euſ.6,c.24.Oroſ. c.20.& Caſsi.* Gazas Imperatorias tradidit Fabiano , qui idcirco à Decio imperat. interfici iubetur. *Io. Mairius tract.Schiſ.Sabel. & Bergomenſis lib.*8. Imperij Philip.an.2. completus eſt annus 1000.Vrbis , quo ſeculares ludi , ea pompa & magnificentia,qua antehàc nunquam celebrati ſunt.*Pompon. Laetus.*Iul.*Capitol.*

Anno 1000. vrbis religionem profitentur , vt & milleſimus annus vrbis conditæ non Idolis,ſed Chriſto conſecraretur.*Fhraculphu in Chron.*

Sapori Perſæ Armenia maiore , que magna ex parte Chriſtiana erat , ceſſit. Fugato rege Tyridate & liberis eius in deditionem acceptis. *Pomponius.* Vnde Armenij religionis ergo à Perſis multa paſſi, Gregorio pontifice.

Quirinus Philippi f. inſtituit Epiſcopatum Laurea cenſem in Auſtria ad Anaſum fl.quem poſtea Attila euertit. Tandémque ob confeſſionem Chriſti temporibus Diocletiani ſubmergitur.*Prudent. περὶ στεφάνων.*

Octavvm bellum ſeu perſecutio Chriſtianorum à Decio religionis face ſæuiſſima in odium Philipporum excitatur (Septima aliis dicitur)quanquam eius edictum anno vno præceſſiſſet & durat vſque ad Galienum: obierunt Fabianus,Cornelius , Serapion,Macarius, Babylas, Methodius Tyri Epiſc. Alex. Hieroſolymit. qui Bibliothecam nobilem Hieroſ. conſtruxit. (*Euſeb.lib.6. cap.21.*) Theophilus Antiochenus, Agatha,Saturninus Epiſcopus Tholoſæ ac infiniti alij toto orbe.*Euſeb.6.cap.28 & 30.Eutrop.lib 9.*&iuxta quoſdam Tert.Hanc Opt.lib.3.comparat Leoni Danielis.c.7.Eam Deus vltus eſt peſtilentia per vniverſum Imperium Roma. in 10.vel 15.annos immiſſa. *Eutrop.lib.9.Cypr.lib.de mortalitate.*

Quin & ipſe Decius cum ne biennium quidem integrum imperaſſet, mox vna cum liberis in barbarico bello occiditur. *Euſeb.lib.7. cap.1.*

In prælio aduerſus Gotthos. *Pompo. Lætus.* Sic Gallus, qui perſecutionem per manus acceptã continuabit, biennio nondum exacto cum Voluſiano filio à militibus trucidabitur. *Eutrop. Lætus.*

Babylas Antiochiæ Decium Imp. cæde & ſanguine Chriſtianorum madentem & myſteriis eorum intereſſe cupientem animosè prohibuit. *Chryſ. lib. contra gentiles. Suid.*

Ex ea perſecutione agitari cœpta eſt quæſtio de lapſis contra Nouatianos.

Arabiana hæreſis, contra quam Synodus coacta eſt. *Euſeb.lib.6.c.37.* Helceſatarum ſiue Elceſeorum ab Elceo in Arabia Moab. *Idem c. 38. Epiph. Auguſt.*

HVMANA.

Odenatus Palmyrenorum rex.

Arguntlis Scytharum rex Romanorum fines vaſtat. *Iul.cap. in Gordiano.*

Artaxerſes vt vetus atque integrum imperium Perſarum reſtitueret, ſuperatis Tigris ripis ac Romani imperij finibus, excurrit per Meſopotamiam & Syriam, omnique Aſiæ mari Aegeo ac freto Propontidis terminatæ ceu veteri Perſarum poſſeſſioni minitatur, & ſic decedens filio Sapori imperium relinquit.

Gordianus aperto Iano contra Perſas bellum mouet. Saporem regem vincit. Vrbes plurimas recipit. *Iulius Capit. Eunop. lib. 8.*

Philippus cum Sapore pacem firmat. *Zoſim. li.1.* Vrbem in Thracia de ſuo nomine condit.

Sub eo magna vrbis pars in ludis ſæcularibus propter nocturnos ignes conflagrauit.

Plotinus Ammonij diſcipulus, Amelius & multi Platonici.

Herodianus hiſtoriam 60 annorum conſcribit.

Valens Lucianus Rom. imperium arripit. *Aur. Victor.*

Gothi ſub Decio primum Romanis bellũ intulerunt. In quo Decius ſubmerſus, filius occiſus. *Iornand. Caſſiod. Oroſ.*

Cum his Gallus, Hoſtilius, deinde fœdus icit, tributum eis pendens. *Pomp. Blondus.*

u A DECIO, qui ſeptimus poſt Neronem Chriſtianos eſt inſectatus, crudeliſſimè necatur. A Gallo & Voluſiano *Onuph.* Reliquit Duas epiſtolas decretales, *Tom.1. Concil.* Alias ſcripſit. Ad hunc extant epiſtolæ D. Cypriani.

Cornelius, non, vt quidam vim facit, vt Epiſcopus fieret, ſed ipſe vim paſſus eſt, vt Epiſcopatum acciperet, cum Fabiani locus, id eſt, locus Petri & gradus Cathedræ ſacerdotalis vacaret. *Cypr. 4. epiſt. 2. ad Antonianum.* eo tempore ſedens, quo Tyrannus infeſtus ſacerdotibus Dei, fanda atque infanda comminaretur, multò patientius & tolerabilius audiens leuari aduerſum ſe æmulum principem, quàm conſtitui Romæ Dei ſacerdotem. *Ibid.* Corpora SS. Petri & Pauli tot annis ſepulta tranſtulit. *Damaſus.* Multas epiſtolas contra Nouat. hæreſin ſcripſit. *Hier. Euſeb. Theod. lib.3. hæret. Fab.* Pauperes & viduas ſuprà mille quingentos aluit. *Euſeb. lib.6. cap.43. ex ipſius ad Fabium Antioch. epiſt.*

Anni christi. — *Anni mundi.*

Carthaginenſe Epiſc. 90. contra Priuatum hæreticum, qui ob multa & grauia delicta fuit cõdemnatus. Cyp. lib.1. epiſt.3.

Romanum contra Helcheſaitas Chriſtum in tormentis ſine peccato negari poſſe affirmantes.

22.

252 u M. CORNELIVS 4340

Romanus an. 2.

254 menſ. 2. dies 3. 4342

Vacat ſedes mẽſ. 1. dies 5.

Patriarchis.

Alexandriæ Dionyſio.

Antiochiæ Fabio an. 1. Demetrio an. 7.

Hieroſolimis Mezabenne, an. 14.

Principibus.

Decio Imp. trigeſimo.

Sapore Perſarum, ſecundo rege.

Azgua Aetiopum pretioſo.

Barthero Franc. Duce.

Contra

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Schiſma primum.

NOVATIANVS Presbyter Romanus et hereſiarcha ope Nouati presbyteri Carthaginēſis (quem Theodoretus lib. de Fabul. hereti. & ſæpe Epiph. Euſeb. ac plerique alij confundunt cum Nouatiano) creatur in Antipapam. Cypr. epiſt. ad Iubaianum & ad Pompo. Hiero. in Catal. Contra eum acta ſunt duo Concilia. Romanum epiſc. 60, cum Presbyteris totidem & plurimis Diaconis. Plat. Euſeb. 6, cap. 43, & Carthaginenſe. Cypr. epiſt. ad Cornel. Negabat *requiri Oleum ſine Chriſma in confirmatione. Theod. de fab. hær. Reiiciebat ſatisfactiones pro pœnis peccatorum. Cypr. lib. 4, epiſt. 2. Peccatoribus poſt baptiſmū & lapſis pœnitentiam denegabat.* Chry. *hom. 20 Heb. Cypr. li. 2. ep. 2.* Amb. *lib. de Pœn. c. 6. Primus reprobauit confeſsiones. Soc. lib. 5, cap. 19. Secundas nuptias damnabat; baptizatos à Catholicis rebaptizabat, Idem.*

TRIA Concilia celebrantur Carthagini. Cypr. ad Iubaia. Celeberrimum fuit contra negantes infātes baptizandos ante 8 diem. Cypr. lib. 3, epiſt. 8. Auguſt. epiſt. 48. Cætera apud Cyp. li. 1. epiſt. 2 & 4.

Conc. Antiochenum Euſeb. lib. 6, cap. vlt.

Contra hunc & eius ſucceſſores diu in Schiſmate Nouatianus S.R.E presbyter Romæ Epiſcopus fuit deinde Nouatiani in Epiſcopatū ſucceſſores qui Romæ vſq; ad Cæleſtini Papæ pontificatum permanſerunt, à quo deinceps publicè epiſcopum habere prohibiti ſunt. *Onuphrius & Socr. ec. lib. 7, cap. 11.*

Quæſtio inter Romanam & Aphricanam eccleſiam, num hæretici rebaptizandi eſſent. *Euſeb. lib. 7, cap. 2. & ſeqq.*

Nouatianorum ſiue Catharorum hæreſis. *Euſeb. 6, c. 43 & 44. Cypr. lib. 2. ep. 10, lib. 3, ep. 2 & 3, lib. 4, ep. 2.* Etiam Iſtorum Lutherani & Caluinitæ ſpurij ſunt. Nam eorum erant capita, nullum eſſe in Eccleſia pœnitentiæ ſacramentum, nullam debere fieri Sacerdoti exomologeſin, ſiue peccatorum confeſſionem. &c. *Ibid. Cypr. & Pacianus lib. contra eos peculiari.* Non vnum eſſe (Romanum) in Eccleſia epiſcopum, è quo cæteri pendeant. *Euſ. lib. 6, c. 43.* contra quod dogma Cypriani multæ epiſtolæ & totus liber de vnitate Eccleſiæ, quem & proinde aliqui inſcripſerant de Simplicitate prælatorum. Item Decretales pontificum illius ſæculi Epiſtolæ. Nouatianus ſcilicet exciderat ſpe Romani pontificatus potiundi, quem magno ambitu petiuerat. *Cypr. Ibid. Cornelius Fabio Antioch. lib. 6. Euſ. cap. 43.*

Eos ſemper proprium habentes epiſcopum perdurasse Conſtantinopoli vſque ad illius excidium per Turcos mentiuntur Magdeburgenſes Cent. 3, cap. de Hereticis.

Hæretici & Schiſmatici, qui reuertebantur ad Eccleſiam, cum hac fidei profeſſione in Africa & Romæ vbi maximè Nouatiana hæreſis graſſabatur, recipiebantur. Vnum Deum, Vnum Chriſtum Dominum, Vnum Spiritum ſanctum, Vnum Epiſcopum in Catholica Eccleſiā eſſe debere *Cypr. lib. 3, epiſt. 11. Cornelius apud Euſeb. ibid.*

HVMANA.

Peſtilentia toto orbe graſſatur, maximè Alexandriæ & in Ægypto. Qua occaſione Cyprianus librum de mortalitate ſcribit.

Gotthi ſiue Getæ prouincias Romanas ad Danubium tunc primò inuadunt.

Decius in Barbarico bello inter confuſas turbas gurgite paludis ſubmerſus eſt, ita vt nec cadauer eius inueniri potuerit, filius vero eius interficitur. *Victor.*

Mox Sapor Perſarum rex Romanis penè exitialis fuit. Nam his in Meſopotamia profligatis & Meſopotamiam eis eripuit, & Imperatorem ipſorum Valerianum viuum cepit, nec vnquam reddidit.

4342 x AB HVNC quoque Cypriani extant epiſtolæ, ſcripſit epiſtolam ad Epiſcopos Galliæ & Hiſpaniæ conſolatoriam. *tom. 1 Conc.*

A Valeriano martyrio conſumitur. *Damaſus.*

Moritur Origenes 70 ætat. anno. *Euſ. 7. c. 1*, annis 150

4345 ante Hieronymi ætatem. *Epiſt. ad Pammac.* Sena millia librorum ſcribit. *Epiph. hæreſ. 64.* Auctor fuit Eccleſiarum, vt vocant, collegiatarum. *Hieron.*

Intrà ſpatium 12 annorum totam ſacram ſcripturam interpretatus eſt, ſtando libros componens. *Suidas.*

Opera eius trifariam ſecta in Scholia, Homilias, & Tomos. *Hier. prolog. Homil. Orig. in Ezech.*

23

254 x M. LVCIVS I. (*Lucianus Niceph.*) Romanus.

an. 3.

menſ. 3. dies 3.

257 Vacat ſedes menſ. 1.

dies 5.

y Primvs veſtes ſacerdotales & teguméta altarium inſtituit. *Iſidor.* vel potius inſtituta ab Apoſtolis commendauit, Nam Petalo mitræ quodam genere in re diuina vſum fuiſſe D. Ioan. Euageliſtam Polycrates apud Euſebium teſtatur. Veſtis ſplendida ſacrificantium apud Clem. lib. 8 Conſt. c. 16, veſtis pura pontificum apud Dionyſ. in Eccl. Sacratæ pallæ in vetere Canone Soteris. Euchariſtiæ operta velataque apud Orig. hom. 5. Num. & alibi Ornamenta, cum Optato lib. 3, Inſtrumenta Dominica, cum Aug. epiſt. 165 intelligebant autem vaſa, & veſtimenta & eiuſmodi quæ ad miniſterium Dei conſecrabantur, *vt ait Iuſtinian. §. ſacræ, de rerum diuiſio. et leg. Sancimus Cod, de ſacroſanctis Eccl.* & quæ ad cultum Dominicæ paſſionis pertinent, ex conſortio corporis, & ſanguinis Domini veneranda, *vt Hieronymus inquit epiſtola ad Theoph. ante libros Paſchales.*

Hoc vero decretum Stephano tribui videtur, quia ſacrata & Eccleſiaſtica veſtimenta in vſu quotidiano non habenda decreuit. *Ipſe epiſt.* 1. *Damaſius ca.* 24, *Beda & Ado Alex. in Martyrologio.*

Reliquit duas epiſtolas decretales, *tom.* 1 *Con.* Inter Miſſarũ ſolennia occiditur, *Platina.* Sub Valeriano martyrio afficitur. *Damaſus.*

Ad hunc ſcripſit Cyprianus, ſeorſum lib. 3, epiſt. 13, qua cum rogat, vt faciat pleniſſimas literas ad coëpiſcopos in Galliis conſtitutos, vt Martianum Arelatenſem, à ſua communicatione ſegregent, & alias dirigat in Prouinciam, & ad plebem Arelate conſiſtentem, quibus abſtento Marciano, alius in locum eius ſubſtituatur. Audis autoritatem Romani Pont. in Gallos, dum eorum Epiſcopos abſtinet, id eſt, abdicat & deponit.

Quæſtionem an hæretici ſint rebaptizandi decidit, *Euſeb. lib.* 7, *cap.* 2.

Qui propterea Heleno, Firmiliano & cunctis per Ciliciam, Cappadociam, Galatiam & vicinas gentes Epiſcopis ex communicationem minatus eſt. *Ibid. c.* 5.

Noëtij & Sabellij hæreſis oritur apud Ptolemaida Pentapoleos, *Lybiæ. Theod.* Euſeb. 7, *cap.* 4 & 5. *Hilar. lib,* 6 *de trinit. Baſil. contra Sabel.* Epipha. *in pana.* Tamen Caluinus in Inſtitu. *libr.* 1, *cap.* 13, *ſect.* 4 ſcribit hunc poſt Arrium vixiſſe, magna antiquitatis, vt aliarum rerum, ignoratione.

Sabelliani inter cætera culpabant Catholicos, quòd eorum multi fierent Monachi. *Baſ. epiſt.* 63.

Emerſerunt & alij hæretici aquam vino in Euchariſtia non miſcentes. *Cypr. lib.* 2. *epiſt.* 3.

257 Floret impius ille philoſophus, nomine Malcus, cognomento Porphyrius, Plotini diſcipulus. *Ipſe in vita Plotini, Euſeb.* 6 *cap.* 14. Scripſit in Chriſtianos 14 libros. *Suid. & Hieron. in Daniel.*

264 Nonvm bellum in Chriſtianos per Valerianum Imp. *Euſeb.* 7, *cap.* 9, *& ſeqq. Oroſ.* 7. *cap.* 22. *Pompon. Lætus in Valer.*

In eo Cyprianus truncatur capite, Lucius, Stephanus, Sixtus PP. Hyppolitus. Laurentius Diaconus vno menſe ante Cyprianum & alij quam plures martyres occubuerunt. *Euſ. in Cron. Amb.* 1. *offic. cap.* 41.

Valerianus ergo octauus poſt Neronem Eccleſiæ hoſtis fuit: vnde & eius perſecutio octaua dicitur à Sulpitio, Euſeb. Aug. Oroſ.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Patriarchis.

Alexandriæ Dionyſio.

Antiochiæ Demetrio.

Hieroſlymis Mezabenne

Principibus.

Gallo Hoſtiliano cum fil. Voluſiano, an. 2. vſque ad Valerianum & Galienum Impp.

Sapore Perſarum ſecundo.

Azgua Æthiopum pretioſo.

Barthero Franc. duce.

24

257 | y M. Stephanvs I. | 4345
Romanus, an. 7.
264 | menſ. 5. dies 2. | 4352

Vacat ſedes dies 22.

Patriarchis.

Alexandriæ Dionyſio.

A ſapore

Anni Christi.

Antiochiæ Demetrio, deinde Paulo Samoſateno Hæreſiarcha, an. *11.*

Hieroſolymis Mezabenne.

Principibus.

P. Licinio Valeriano cum fil. Cornel. Licinio Gallieno Imp. an. 4, deinde Solo Galieno, an. *11*

BELLVM PERSICVM

HHerch Aethiopum pretio ſo, an. *21*

Bathero Franc. duce.

CONC. *Carthaginenſe Epiſcoporum Africanorum præſente Cypriano contra baptiſmum hæreticorum. Cyp. ad Stephanum. Sed iidem patres ſententiam mutarunt, et contrarium decretum emiſerunt. Hieron. contra Luciferos. Unde Aug. epiſt. 48 iſtud concilium ait vel fuiſſe fictum, vel mutatum.*

25 4352

264 z M. SIXTVS II. Atheniensis Philoſophus,

an. 2. 4355

menſ. 10. dies 23.

267 Vacat ſedes menſ. 1.

dies 5.

Anni mundi.

A Sapore captus ignominioſa ſeruitute, deinde morte conſenuit. Tam claro Dei indicio territus Gallienus pacem Eccleſiis trepida ſatisfactione reſtituit. *Oroſ. lib. 7, cap. 15.*

Sicque pax fuit Eccleſiis per annos fermè quinquaginta. *Sulpit. lib. 2.*

Impia illa perſecutio effecit, vt Valerianus ad bellum Perſicum profectus, in manus Saporis Perſ. regis viuus venerit. A quo captus ſcabelli loco Sapori fuit in equum aſcenſuro, ad mortem vſque. Neque enim vnquam a filio Gallieno redimi potuit. *Aurel. Victor.*

Quin & tandem excoriatus ſaléque conditus. *Euſeb. in Sermone ad conuentum Sanctorum.*

Præterea filio Gallieno miſerum imperium attraxit. Sub eo enim nulla reip. pars fuit integra, triginta tyrannis exortis, qui vno tempore alij in aliis terris exercuêre imperium, in quibus etiam fœminæ Romano illuſerunt imperio. *Trebellius, Vopiſcus. Eutrop.*

Dionyſius Alexandrinus Origenis diſcipulus. *Euſeb. lib. 6 & 7*, qui præter alia multa, ſcholia in opera D. Dionyſij areopagitæ, quæ extant, ſcripſit. *Anaſt. Antiochiæ. ἐν ὁδηγῷ.* Ea citat Maximus antiquiſſimus eiuſdem Areopagitæ interpres, *prima annotat. in 5 cap. de cœleſt. Hierar. & alibi.*

HVMANA.

Cilicia, Syria, Cappadocia à Sapore vaſtantur. Alemanni Galliis hoſtiliter vexatis in Italiam tranſgrediuntur. Gotthi Pontum, Græciam, Aſiam populantur. Quadi & Sarmatæ Pannonias occupant. Germani in Hiſpania Taraconem oppugnant. *Euſ.*

Imperium Romanum tunc cadere cœpit, exorientibus vbique tyrannis, quos 30 Gallienus partim occidit, partim debellauit, vnde nonnulli hic conſtituunt interregnum. *Treb. Pollio; Oroſ. lib. 7, cap. 22.*

Omnibus ferè prouinciis odio Gallieni deficientibus. quæ imperij perturbatio durauit annos plus 15 vſque ad Probum, qui omnes tyrannos ſibi nomen & inſignia Imperatorum ſumentes oppreſſit.

Porphyrius, Iamblychus & ſimilis farraginis Platonici.

z E PHILOSOPHO Pontifex. Duas reliquit epiſtolas, quarum prima eſt de Trinitate, 1 *tom. Conc.*

Huic Laurentius Diac. inſeparabiliter adhæſit vſque ad extrema vitæ ſupplicia. Eccleſia tum auro & opibus in vſum miniſtrorum & pauperum abundabat. *Amb. lib. de Officiis.*

Sub Valeriano martyrium facit. *Damaſus*

Poſt eius mortem ob perſecutionis atrocitatem ſedes annos duos vacauit, decerptis 15 diebus, quanto tempore Romani preſbyteri, vacanti Eccleſiæ præfuerunt. *Damaſus.*

Platina triginta quinque dies tantum numerat, quod hic ſecuti ſumus.

Finita perſecutione Gallienus edicta pro Chriſtianis facit, inter ea, vt loca τῶν καλουμένων κοιμητηρίων, Cœmeteriorum, quæ vocabantur, reciperent. Euſ. lib. 7, c. 12, plag. 75 exemp. Græci. Ita à prima Eccleſia eorum fuiſſe ſolénem vſum & nomen audis, ad quæ propterea perſecutionem renouans Iouius Maximinus conuentus fieri

alio

alio edicto pòſt vetuit. *Idem lib.9,c.2.pag.*101.In his quid fieret lege apud Greg.Turonenſem lib.de Gloria confeſſorum, c. 63, nempe frequens occulti pſallenti myſterium.Sic enim appellat myſticam menſam pro Defunctis.

Sic pax Chriſtianis reddita per annos 40, vſque ad 19 Diocletiani,adeo vt facultas regendi prouincias & iuriſdicendi Chriſtianis conceſſa fuerit, vrbes integræ Chriſtum profiterentur,&c.

Victorinus Pictauienſis, Tryphon, Phileas Thebaidæ, Archelaus Meſopotamiæ, Euſebius Laodiceæ Epiſcopi, & Melchior Antiochenus Presbyter, contra hæreſes & in ſacra Biblia ſcribunt. *Hieron. in Chron. Trith. de ſcript. Eccl.*

Nepotiana hæreſis. *Euſ.lib.7.c.23.* à Nepote epiſcopo Ægypti,qui & laudatur alioqui ab inſtituta quadam Pſalmodia. *Ibid.cap.2.*

Paulus Eremum primus colere incipit. Hinc Eremitarum origo. *Hieron.in eius vita.* ſuprà tamen audiuimus è Damaſo Theleſphorum nonum à Petro Pontificem fuiſſe Anachoretam. Nempe Anachoretica vita poteſt tranſigi extra deſerta & inculta loca.

HVMANA.

An.265. Germani vlteriores Hiſpaniam, præſertim Tarraconenſem per 12 ferè annos deuaſtant. *Oroſ. lib. 2. cap.15. Rhenanus lib.1.rerum Germ.*

a HVIVS origo ignoratur. Hoc tantum ſcitur fuiſſe Monachum *Damaſus.*

Vnde apparet in prima Eccleſia inter medias perſecutiones, extitiſſe qui hoc S. inſtitutum profiterentur hoc enim etiam tempore Paulus cuius vitam ſcripſit Hieronymus, Eremum incolebat ſiue metu perſecutionum. Decij & Valeriani, ſiue Sanctæ Philoſophiæ ſtudio.

Scripſit epiſtolam ad Seuerum Cordubenſem. *Tom. 1. Conc.*

Presbyteris Romanis qui Cardinales poſtea appellati ſunt) parœcias vrbis diſtribuit,itémque Epiſcopis Diœceſes,vt ſe quiſque certis contineret limitibus. Tale aliquid accidit in vetere Synagoga, ſcribente Ioſepho lib. 7,cap.9. Ante Dauidem quiſque leuita vndecumque veniſſet Hieroſolymam,quolibet tempore habebat poteſtatem ingerendi ſe miniſterio citra diſcrimen (è Deut. 18, v.7) Sed poſtea Dauid in 24 ordines miniſtros templi diſtinxit (1 Paral.24) vetuitque ne alij aliorum ordinem perturbarent. In quo cum Moſe pugnabat. *Hæc ille.* Pugnare autem intellige non contra Moſem decernere, ſed præter Moſem, vel non Moſem, ſed abuſus è Moſis lege ortos corrigere. Quod de reliquis ſimiliter cenſendum, quæ legimus ab Eccleſia Eccleſiæuè pontificibus ad ſuperiores ætates addita. Nam Eccleſia perpetuo proficit, & pro natis occaſionibus noua aliqua pietati commoda profert. Sic Salomon minimè contentus Moſis & ſuperiorum temporum ſimplicitate, ad illius exemplar, quantumuis à Deo præſcriptum, innumera adiecit, de quibus ſup.pag.115 & ſeq.

Primus conſecratus fuit ab Oſtienſi Epiſcopo Maximo, atque hinc deinceps ſtatutum, vt Papa ab Epiſcopo Oſtienſi deinceps conſecraretur. *Sigibert. in an* 1181.

Anni Chriſti.		*Anni mundi*
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Dionyſio.	
	Antiochiæ Paulo Samoſateno.	
	Hieroſolymis Mezabenne, deinde Hymeneo, an. 31.	
	Principibus.	
	Eiſdem Impp. & regn.	
	HHerch Æthiopum.	
	6	4355
267	a M. DIONYSIVS Græcus in monacho PP.	
273	primus, an. 6. menſ. 2. dies 4.	4361
	Vacat ſedes dies 6.	

Anni Christi.

267 *Patriarchis.*

Alexandriæ Dionyſio, mox Maximo, an. 18.

Antiochiæ Paulo Samoſateno, deinde Domno, an. 3.

Hieroſolymis Hymeneo.

Principibus.

Solo Gallieno (qui aliquam pacem dedit Chriſtianis edicto publice perſecutionem amouens Euſeb. 7, cap. 20.) & poſt eum Flauio Claudio Imp. an. 2.

Sapore Perſarum ſecundo, deinde Ormiſda, an. 1. d. 10.

275

Anni mundi.

Amplificauit Eccleſiam Catholicam. Cui non defuit
ſedes Hieroſolymitana, Antiochena & Alexandrina,
multis vbique ſubortis hæreſibus. Extat epiſtola Antio-
4355 cheni concilij ad ipſum, & ad alios epiſcopos contra
Paulum Samoſatenum apud *Euſ. lib. 7. cap. 26.*

Tunc obiit Dionyſius Alexand. Origenis olim auditor. *Euſ. 7. cap. 25.* Poſtquam apologiam edidiſſet ad Dionyſium pap. & ſibi falſo obiectos errores refutaſſet, ac docuiſſet filium Dei Patri eſſe conſubſtantialem, non opificium. *Athanaſ. ep. ad Arrianos, & in Synodo Arim. Niceph. ex Baſilio lib. 6. c. 25.*

Floret Gregorius Neocæſarienſis Ponti Epiſc. à Latinis magnus, à Græcis mirabilis ſeu mirificus ob crebra miracula cognominatus, dictúſque Theodoſius. *Euſeb. 7. cap. 24. Plati.*

Paulus Samoſatenus Artemonis & Ebionitarum hæreſim reſuſcitat, Chriſtum à ſola Maria ortum docens. *Euſeb. 7. cap. 23. & lib. 5. cap. 27.* Eam cum Arriana cõfundit Caluinus contra libel. de offi. pij viri.

Ab eo Paulianiſtæ, c. 19 Niceni concilij, ſiue Paulhani apud Aug. de Hæreſ.

Malchion linguæ Græcæ profeſſor ſcholæ Antiochenæ præeſt. Samoſatenum expugnat. *Euſeb. lib. 7. c. 29.*

HVMANA.

Zenobiam Perſæ, deuictis Romanis, Syriæ & Phœniciæ gubernatricem dant. Quæ quia cum Iudæis ſentiebat, facile Paulo Samoſateno gratificata eſt. *Theodori. de her.*

Gallienus pacem noſtris concedens, permittit recipere, quæ prius amiſerant, cœmeteria. *Euſeb. lib. 7, cap. 13.* aduerſus Poſthumium, qui 7. annis iam imperatorium nomen tenebat in Gallia, exercitum mittit & Francòs Rheni accolas ſibi adiungit. Atque hic primum Francorum mentio in Romanis bellis.

Victorinus, quem conſortem imperij Gallici Poſthumius fecerat, Lolliano Poſthumij percuſſore cæſo, ſolus illic Imperat. deinde Marius Faber ferrarius triduo mox Tetricus. Quo victo Aureolus pacem cum Gallieno facit. Qua, cæde Gallieni, ſoluta à Claudio Imp. vincitur & imperio exuitur.

Sapores rex Perſarum ſecundus, qui antea à Gordiano victus fuerat, Syriam, Ciliciam, Capadociam populatus, Valerianum Imp. capit. *Eutrop. Iulius Capitoli.*

Odenatus Palmyrenorum Rex Orientis imperium occupat Sapore cæſo, & caſtris ad Cteſiphontem locatis. *Treb. Pollio.*

A Gallieno in regni conſortium aſſumptus Auguſtus dicitur. Mox inſidiis conſobrini ſui Mæonij cum Herode filio ſuo occiditur.

Zenobia eius vxor cum filiis Herminiano & Timolao regnum Orientis adminiſtrat. Palmyreni Sabba & Timogene ducibus bellum Ægyptiis inferunt. *Trebel.*

Tetricus inuaſit Hiſpanias & Gallias vires & neruos imperij. *Ibid.*

Claudius Imp. 320000 Gotthos, Pontum, Græciam,
4361 Macedoniam, Illyricum, & Italiam vaſtantes occidit.
Trebell. Pol. in Claud.

Fratrem Quintillum collegam habuit diebus 17.

b Foelix tres reliquit epiſtolas tertia eſt erudita de fide. Nam cum Eccleſiam vexabat Satanas & ferro tyrannidis & Stylo hæreſeos. S. Martyres in Eccleſiæ diptyca repoſuit. Martyrio coronatur. *Damaſus.*

Decimvm bellum ſeu perſecutio per Aurelianum Imp. qui primus Imp. diadema capiti impoſuit, *Vſperg. Euſ. 7. cap. 25* vbi tamen meditatum perſecutionem ſolum, non executum, Aurelianum videtur ſignificare. Quo facit quòd Eutropius, Vopiſcus & Euſ. in Chronico prodiderunt, Aurelianum poſteaquam perſecutionem decreuiſſet, fulmine ſubitò territum, paulò pòſt interfectum eſſe. Quare à paucis nominatur inter perſecutiones.

Manichæorum hæreſis à Manete ſiue Manichæo Perſa ſumit originem, *Epiph. Euſeb. 7. cap. 26.*

Negabat liberum Arbitrium. *Auguſt. lib. de Libero Arbitrio.*

Rex Perſidis ei cutem detrahi iuſſit & ita interfici. *Epiph. hæreſ. 66.*

Aſſerebat, Baptiſmum in aqua nihil cuiquam ſalutis afferre. *Aug. de hæreſ. cap. 46.*

Error eius de duobus diis, bono & malo, quorum malus res iſtas inferiores moderetur, bonus nihil hic agat, hodie perdurat in Perſide, Indiis & cæteris Orientalioribus Prouinciis. Quare & Idolum in ſuis fanis habent ei prorſus ſimile, quo noſtri pictores Diabolum exprimunt, nigrum, cum cornibus, dentibus, aliquot recuruis ex ore prodeuntibus. Simum, &c. *Oſorius de Emmanuele.*

Vnde inter mundi legiſlatores reponitur ab Hebræis, quibus res Orientis non fuerunt ignotæ. *R. Abraham in Cabb. El. in Tiſbi.*

Adam diſcipulum in ſuperioris Orientis partes emiſiſſe fertur. *Epiph. in Pan.*

Vnde fortaſſe fabula Adam in Indiæ aliqua parte ſepultum, eiúſque ſepulchrum ab Indis celebrari & coli, apud hos, qui de rebus Portugalenſium hodie ſcribunt.

De eo ſic Cabbala hiſt. Heb. Diebus Saporis regis Perſarum prodiit in mundum Manes, contendens duos eſſe deos, Vnum viuificantem & efficientem bona omnia. Alterum interficientem, & omnis generis mala inferentem. Legem ſui cerebri Magis perſuaſit, euaſitque in gẽtem magnam. Sed interemit eum Sapor aſtu. Et *Elias in Tiſbi*, ab hoc hæreticos appellamus Minim ſiue Mineos.

Cyrillus Antiochenus Epiſcopus, Dorotheus Eunuchus doctus in Hebraicis & Græcis, Anatolius Laodicenus theologiæ ſcriptores. *Euſeb. in Chron. & hiſt. Eccleſ. 7, cap. 32.*

Anatolius, ſcholæ Ariſtotelicæ Alexandriæ præficitur. *Euſeb. lib. 7, cap. 32.* multa ſcripſit. *Hiero.*

Aurelianus initio Chriſtianis ita æquus, vt ſuam etiam in frequentiſſima contra Paulum Samoſatenum Synodo, Anthiochiæ authoritatem interpoſuerit, & Samoſatenum de Eccleſia cedere nolentem exire manu publica compulerit, præcipiens epiſcopatum tradi, quibus Italiæ Sacerdotes & Romanus Pontifex, quem Chriſtianorum ſummum eſſe intellexerat, ſcriberent. *Euſ. lib. 7. cap. 25.*

Quare Dominus Samoſateno eſt ſubſtitutus. *Ibidem.*

Hac enim etiam ætate celebris & florens erat Petri & Romanæ Eccleſiæ primatus poteſtatibus inferni terribilis. Nam & eũ prædicabat Porphyrius Ethnicus in libris

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*
	HHerch Æthiopum pretioſo.	
	Bathero Franc. Duce.	
	Conc. *Romanum de filij conſubſtantialitate, Athan. de Syn. Arimini & in epiſt. contra Arrianos de ſententia Dionyſ. Alex.*	
	Conc. *Antiochenum contra Pa. Samoſatenum, Euſeb. 7. cap. 23. & 25.*	
	27	
275	b M. Foelix I. Romanus, an. 4.	4361
277	menſ. 3. dies 15.	4365
	Vacat ſedes dies 5.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Maximo.	
	Antiochiæ Domno, deinde Timacho, an. 6.	
	Hieroſolymis Hymeneo.	

contra

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

Principibus.

Claudio trigeſimo quarto, Imp. deinde Aureliano an. 5. menſ. 6.

Varabanc, an. 5.

HHerch Aethiopum pretioſo.

Clodio Franc. Duce.

CONC. *alterum Antiochenum contra eundem Samoſatenum. Euſ. lib. 7. cap. 25.*

Vtrumque Aurelianus Imp. initio Chriſtianis æquus ſentiens à Rom. Pontifice approbari ratum eſſe iuſſit. Theod. de fab. hæret.

28

x M. EVTYCHIANVS Lunenſis Tuſcus.
277 ann. 1.
278 menſ. 1. dies 1.

Vacat ſedes dies 8.

contrà Chriſtianos, vt inuidiam D. Paulo conflaret (*Hieronym. in 2. Gal.*) Tertul. lib. de Pudicitia proximè ſcripſerat Claues Soli Petro commiſſas & Eccleſiam ſuper ipſo extructam eſſe. *lib. de Præſcr.*

De monogamia & alibi Romanam Eccleſiam fœlicem, Eccleſiarum matricem, &c.

Cyprianus nouiſſimè martyrio coronatus, *lib. 1. epiſt. 3. & in tractatu de Vnitate* Eccleſiæ, *ſiue de ſimplicitate prælatorum.* Principalem Eccleſiam Petri Cathedram, à qua vnitas ſacerdotalis exoriatur. Ibidem, Eccleſiam ſupra Petrum eſſe fundatam. vt & alibi paſſim, vt lib. 4. epiſt. 9. Tract. 2. De habitu Virg. in epiſt. ad Iubaianum, epiſt. ad Quirinum. Serm. 3 de bono patientiæ. Lib. autem. 1 epiſt. 8. Vnum eſſe Deum, & vnum Chriſtum, & vnam Eccleſiam & Cathedram vnam ſuper Petrum, Domini voce fundatam, aliud ſacerdotium conſtitui non poſſe, &c. libr. 3. epiſt. 11. Vnum Epiſcopum in Catholica Eccleſia eſſe debere, è quo cæteri pendeant. lib. 4. epiſt. 8. Romanam Eccleſiam (hîc temetipſum prodidiſti Centuriator, 3 Cent. pag. 84.) ab omnibus aliis pro matrice & radice Catholicæ Eccleſiæ eſſe agnoſcendam. Et ex Græcis eiuſdem ſæculi Origenes ſecundus Eccleſiæ magiſter poſt Apoſtolos (ſic enim eum vocauit Antiquitas) ſuper Petrum ædificatam eſſe Eccleſiam, in Pſal. 1, citantibus Euſeb. lib. 6. hiſt. cap. 18. Niceph. lib. 5. cap. 16. Petrum Eccleſiæ eſſe fundamentum & petram ſolidiſſimã, ſuper quam Chriſtus fundauit Eccleſiam, *homil. 5. in Exod. & tract. 5. in Matth.*

Petrum Apoſtolorum eſſe principem, *homil. 17. in Lucam.*

HVMANA.

Aurelianus Sueuos & Sarmatas vicit. *Trith.*

Marcomannos ad Placentiam, & Barbaros in Illyrico & Thracia. Hinc ad Orientem mouens multa amiſſa recipit.

Zenobiam Palmyræ, Antiochiæ & multarum regionum Orientis reginam cepit, & in triumphum catenis aureis vinctam poſt ſuum currum traxit.

Primus Diadema apud Romanos capiti innexuit, gemmiſque & aurata omni veſte, quod adhuc ferè incognitum Romanis moribus videbatur, vſus eſt. Porcinæ carnis vſum populo inſtituit. *Sextus Victor.*

4365 Aureliam Galliæ vrbem ſtruxiſſe dicitur, & de ſuo nomine appellaſſe.

4366 Sæuus & ſanguinarius omni tempore, etiam filij ſororis interfector, ab amicis interfectus eſt in itinere medio inter Conſtantinopolim & Heracleam. *Victor.*

c MARTYRES Chriſti 342 ſuis manibus ſepeliuit, conſtruens ne vllus Martyr ſine Dalmatica, aut collobio ſepeliretur. *Damaſus.*

Duas reliquit epiſtolas. Prima eſt de veritate Dominicæ incarnationis ad Iohannem & omnes Boticæ Epiſcopos, 1. *Tom. Concil.*

Martyrium patitur. *Damaſus.*

Eius decreta habentur apud Gratianum 20. q. 2. cap. ſtatuimus.

Quidam inter hunc & Fœlicem numerant Marcum confeſſorem, quem dicunt ſediſſe 8. ann. Menſ. 2. D. 10 cúmque ſolum martyrium poſt tot continuas perſecu-

tiones euaſiſſe, quod ex veteribus hiſtoriis & ratione temporum conſiſtere nequit. *Faſcic.*

HVMANA.

Septimius apud Dalmatas Imperator effectus mox à ſuis obtruncatur. *Victor.*

Monetarij in vrbe rebellantes, vltima crudelitate ab Aureliano afficiuntur. *Idem.*

Tetricus quoque in Galliis Imp. factus ab eodem corrector Lucaniæ deſignatur cum ioco, Sublimius habendum regere aliquam partem Italiæ, quam trans Alpes regnare. *Idem.*

d EXTAT eius epiſtola de veritate incarnationis. Inter martyres à Damaſore ponitur.

Sacros ordines quatuor minores, duos maiores ante ſacerdotium inſtituiſſe fertur. *Volater.*

Sed falsò & indoctè. Caius quidem in ſua epiſtola hos gradus enumerat & commendat, ac iis ad Epiſcopatum conſcendi docet: verum ante eum id fecerat Cornelius epiſtola ad Fabiamum Antiochenum apud Euſeb. lib. 6. cap. 43, qui ſe Romæ inter medias perſecutiones habere aſſerit Presbyteros 46, Diaconos, Sub diaconos 7, Acolythos 42. Exorciſtas cum lectoribus & oſtiariis 52. Et Cyprianus ad eundum Cornelium Papam initio epiſt. 55. ſe Saturum Acolythum habuiſſe narrat, quem in lectorem ordinatum dixerat epiſt. 24 ad Presbyteros & Diaconos fratres. Et epiſtolarum exemplaria quædam mittit ad eundem Cornelium per Meſſium hypodiaconum & Nicephorum Acoluthum ep.42.

Et ſurſum verſus Ignatius in fine epiſt. ad ſuos Antiochenos gradatim eos nominat & ſalutat. Clemens epiſt. 3. denique Apoſtoli ipſi Can. Apoſt. 42. & 43. quem quidem canonem ſemper habuiſſe vim Chryſoſt. docet ho. 53, operis Imperf. in Matth. Vt omittam Ambroſium illud Eph. 4. *Dedit quoſdam Apoſtolos,* de horum 7 ordinum officiis interpretantem & Hieronymum Oneſimum Pauli Acolythum vocantem prolog. epiſt. ad Theſſ. & Synodum Carthag. 4. cui ſubſcripſit Auguſt. eorum antiqua miniſteria exponentem.

Hierarchitarum ſiue Hieracitarum hæreſis. *Epiph. & Augu. de hæreſ.*

Archelaüs Meſopotamiæ & Titus Boſtræ in Arabia epiſcopi Manem oppugnant. *Hier. in Catal. Niceph. lib. 6. cap. 32.*

Theonas Alexan. qui ob elegantiam & eruditionem Origenes Iunior nominatus eſt. *Hiero. in Catal.*

HVMANA.

Tacitus, cum ſex menſes vacaſſet Imperium, ex S.C. Imperator euadit. Cui poſt 6. alios menſes mortuo cum ſuccedere eſſet conatus Florianus frater, tandem Probus ab exercitu eligitur.

Florianus poſt 60. diem, quaſi per ludum Imperio vſus, inciſis à ſemetipſo venis, effuſo ſanguine conſumptus eſt. *Victor.*

Demetrius Probi Imperat. frater Epiſcopatum gerit Byzantij, & pro ſucceſſore Probum filium ordinat. *Niceph. lib. 8. cap. 6.*

Francorum, qui à Probo Imp. ſedes obtinuerant, qui-

dam

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Patriarchis.

Alexandriæ Maximo.

Antiochiæ Timaco.

Hieroſolymis Hymeneo.

Principibus.

Eiſdem Imperantib.

Varabane 2 Narſeo Perſarum Imp. an. *16.*

HHerch Aethiopum pretioſo, deinde Beſaſene m. 1. Guathena dieb. 2, Hadas menſ. 4.

29

278 d M. CAIVS (*Optato Gaius*) Dalmatæus de genere Diocletiani Imp. ann. 11. menſ. 4. dies *12.* 4366

289 4377

Vacat ſedes dies 11.

Patriarchis.

Alexandriæ Maximo, deinde Therna, an. *16*

Antiochiæ Timacho, deinde Cirillo, an. *20.*

Hieroſolymis Hymeneo.

Anni Christi.

Principibus.

Aureliano trigeſimo quinto, Tacito, menſe 6, Floriano, Probo, an. 7.

Caro cum filiis Carino, & Numeriano, an. 2.

Diocletia. ordine ſucceſſionis Impp.

Varabane Narſeo Perſarū.

Saghel Æthiopum pretioſo an. 3, deinde Affe, an. 14.

Clodio Fran. Duce,

30

289 e M. MARCELLINVS Roma . an. 6. 4377

295 menſ. 2. dies 16.

4315

Vacat propter atrocitatem perſecutionis ſedes an. 7. menſ. 5. dies 25.

302 4390

Anni mundi.

dam Græciam, Siciliam, Africam populantur. *Zoſim lib. 1.*

Probus receptis à Barbaris 60 nobiliſſimis ciuitatibus, in prouinciam Germaniam totam redegit Geticos populos aut in deditionem aut in amicitiam recepit, Blemyas ſubegit Pacem cum Perſarum rege Narſeo fecit. Gepidos, Gautumos & Vandalos per totum pene orbem pedibus & nauigando vagantes, diuerſis vicibus & victoriis oppreſſit. *Vopiſcus.*

Alemannos vicit. Ac hîc primùm Alemanorum mentio. Iſauriam liberauit. Saturninum in Oriente Imperium affectantem, Bonoſum ſtupenda bibacitate celebrem & Proculum in Gallia idem molientes, Britanniáſque, Hiſpaniam & Galliam vendicantes oppreſſit Hiſpanos Gallos & Pannonios vineas habere permiſit & vinum conficere. *Vopiſcus, Eutrop.*

Ob præclaram vocem occiſus eſt Syrmij in turri ferrata, Non fore opus militibus, cum hoſtes deeſſent *Victor.*

Carus omni Parthorum regione vaſtata, occupata Perſide, Seleuciam & Cteſiphontem vrbes, cum Meſopotamia recipit. *Vopiſc.*

Ictu fulminis apud Cteſiphonta interiit *Victor.*

Nam capitale ferè fuit vltrà Cteſiphontem progredi.

Nemeſianus Olympius Poëta, qui de Venatione ſcripſit.

e METV mortis coluit idola. ſed poſtea cum cilicio & cinere in Sinueſano conſilio ſuum agnoſcens peccatum, liberè aliquantò pòſt martyrium paſſus eſt. *Plati. & Nicol. Pap. epiſt. ad Michaelem.*

Ei alij aſſignant annos nouem, alij duntaxat ſex. Fortaſſe quia tribus annis non eſt habitus pontifex, ex quo in Synodo 300 Epiſcoporum & 30 presbyterorum damnatus eſt, vel potius pœnitentia ductus ſe ipſe damnauit, quòd Idolis thurificaſſet in Iſidis & Veſtæ, necem fugiens, donec denuò fortiſſimè pugnauit accepta Martyrij laurea. Vnde & ſeptem annos ſedes vacaſſe fertur, id eſt, 4 poſt eius martyrium.

In hac Synodo Primatus & prærogatiua ſedis Apoſtolicæ confirmata ſunt. 1. *Tom. Concil.*

Reliquit duas epiſtolas, vnam ad Solomonem epiſc. de diuinitate filij, alteram ad epiſcopos Orientales. *Tom. 1. Conc.*

VNDECIMVM bellum omnium grauiſſimum à Diocletiano in Orient. & Maximiano in Occid. excitatur, adeò ſæuum, vt legio Chriſtianorum Thebanorum duce S. Mauritio à militibus Cæſarianis iugulata ſit, & 17 Chriſtian. millia intra 30 dies variis cruciatibus perierint. *Beda, Euſeb. 8 cap. 1, & ſeqq. Oroſius 7, cap. 25. Hieronym. Damaſ.*

Decima perſecutio ab aliis, quoniam Aureliani perſecutio fuit potius cogitata, quàm executioni mandata. Eam autem aliqui inchoant Chriſti 303 & finiunt 312.

Nocte natalitiorum Chriſti 20 millia Chriſtian. in templo comburuntur. *Niceph. 7. cap. 6.*

Integra vrbs in Phrygia, cuius magiſtratus & ciues omnes erant Chriſtiani militibus circundata incendio cum cunctis habitatoribus cremata eſt. *Ibid. cap. 20.*

Propterea lues & fames maxima fuit per vniuerſum orbem diuina vltione, *Euſeb. 9. cap. 8.*

Anni Christi. | *Anni mund.*

284 — 4403

Martyrium patiuntur Marcellinus Pap. Sebaſtianus, Serena Diocletiani ipſius vxor, Lucianus, qui ſeptimo loco in Græcum vetus teſtamentum conuertit. Vincentius, Chriſtophorus, Blaſius, Geruaſius, Protaſius, Coſmas, Damianus, Quintinus, Gorgonius, Agnes, Lucia Pantoleon, Bonifacius, Methodius Tyri, qui multa ſcripſit, Clemens Ancyranus, Euphemia, Georgius Cappadox Tribunus Mil. Barbara aliique infiniti. *Euſeb. lib. 8, cap 14. Niceph. lib. 7, c. 7, & ſeqq.*

Nullo bello maior vnquam numerus hominum deletus eſt, nec Chriſtiani maiore vnquam triumpho vicerunt, quàm cum decem annorum ſtragibus vinci non potuerunt.

Diocletiani perſecutio nouennis, in qua ſubuerſæ ſunt per totum mundum Eccleſiæ, & cunctæ ſacræ ſcripturæ quæ inueniri poterant in plateis exuſtæ, omnes ordines Chriſtianorum trucidati: ita vt nullum Chriſtianitatis veſtigium in nonnullis prouinciæ locis appareret, *Gildas de excidio Britaniæ.*

Aliis Decennis. Alioqui toto Imperij ſui tempore infeſti fuere Impp. Chriſtianis, ſed anno decimo nono infeſtiſſimi.

Die Sancto Paſchæ Diocl. & Maxim. qui decimi poſt Neronem Chriſti nomen extinguere conati ſunt, vel die Dominicæ Paſſionis, vaſtari Eccleſias trucidariq; Chriſtianos præcipiunt. *Euſeb. lib. 8. cap. 2. Trip. lib. 10. ca. ult.*

HVMANA.

295

Maximinianus Herculius Amandum & Ælianum Bugaridæ factionis (turba Ruſticorum ſic ſe nominauerat) principes celeriter deleuit. Gallias pacauit. Gentianos vicit in Africa, nempe milites quingenarios aut vltra qui regnum in Africa ſtabilire conabantur. *Pomp. Lætus.*

Carauſius Britanniam occupat. an. 7 fruſtra oppugnatus. *Eutrop.* donec inſidiis Allecti occiditur, qui vbi regnum tenuiſſet an. 3 ab Aſclepiadoto vincitur, redacta in Romanorum ius prouincia.

Narſes Perſarum rex Meſopotamiam & Armeniam premit. Galerius poſteà cum eo confligit primum infœliciter, ſed refectis copiis ingenti victoria potitur, Cteſiphontem expugnat, totam Aſſyriam, & quinque prouincias trans Tigrim ſubigit. *Pompon. Eutrop.*

Veterius magiſter militum Chriſtianos milites perſequitur. Paulatim ex illo iam tempore perſecutione aduerſum nos incipiente. *Euſeb.*

Carpocum & Baſternarum gentes in Romanorum ſolum transferuntur. *Euſeb.*

Diocletianus à ſui principatus initio annos ſignari voluit. Vnde Aëra Diocletiam appellata, quæ viguit annos 248. Vnde Epiphanius & Ambroſius ſic aliquando notant ſuas epiſtolas. Sublata autem fuit an. D. 532, quo anno Codex Iuſtiniani promulgatus eſt. *Beda in Iuſtin.*

Poſt triumphum de Perſis actum adorari voluit, pedéſque ſibi oſculari, auro & gemmis calceamenta exornans. *Pomp. Lætus.*

Cum ſola trabea purpura antè Romani principes à priuatorum habitu differrent. *Iſidorus in Chron.*

Primus adorari ſe iuſſit, cum ante eum cuncti imperatores ſalutarentur. *Oroſ. lib. 9.*

302 — 4426

Principibus.

Alexandriæ Theona.

Antiochiæ Cyrillo.

Hieroſolymis Hymeneo deinde Labdo, an. 3

Principibus.

Diocletiano cum M. Valerio Maximiano Hercul. an. 20. Imp. quadrageſimo.

Varabane Narſeo, deinde an Varanane 3: Seganæſna, menſ. 4

Anni christi. | *Anni mundi.*

289 *Narſe, an. 3. Perſarum.*

Aſſe Aethiopum pretioſo, deinde Azgheba, an. 23.

295

Clodio Franc. Duce.

Conc. *Romanum contra Marcellinum ipſū 300 Epiſc. et 30 Preſbyt.*

Duo Concilia; Sinueſanum in Campania Epiſc. 180, ſiue 190. Ancyranum (Gratiano Anchyritanum, aliis Aquiranū) I. confirmatum in Trullo ca. 2. Iſidor. tom. 1. Concil. Plati.

Quod Ioan. Caſpinianus & aliqui alij vt inuidiam oſculis pedum Romani Pontificis conflent, intelligunt, de adoratione ſiue oſculatione pedum Diocletiani, vt hic mos à Diocletiano acceptus in communem vſum Chriſtianorum peruenerit.

Atqui Diocletianus non primus fuit Imp. nec poſtremus, qui pedes ſuos oſculandos præbuit. Seneca lib. 2. de Beneficiis cap. 12. Caius Cæſar dedit vitam Pompeio Pæno, ſi dat qui non aufert, deinde abſoluto & agenti gratias, porrexit ad oſculandum ſiniſtrum pedem. Zona-
4377 ras in vita Caligulæ τοῖς δὲ ἄλλοις καὶ τῶν βουλευτῶν, ἢ τὴν χεῖρα, ἢ τὸν πόδα ὤρεγε προσκυνεῖν. Aliis ſenatoribus vel manum, vel pedem porrexit adorandum, ſiue oſculandum.

Et apud alias gentes Euripides in Hecuba, Ἀγάμεμνον ἱκετεύω σε τῶνδε γουνάτων, καὶ σοῦ γενείου, δεξιᾶς τ' εὐδαίμονος. Agamemnon ſupplex obſecro te per hæc tua genua, & per tuum mentum, & per tuam dexteram beatam. Homer. *Iliad. vlt.* Χερσὶν Ἀχιλλῆος λάβε γούνατα, καὶ κύσε χεῖρας. Manibus, Achillis genua apprehendit, & oſculatus eſt manus.

Apud Perſas hæc conſuetudo à priſcis illis temporibus deducta in communi verſabatur vſu. *Iuſt. lib. 6.*

De qua trita eſt Themiſtoclis hiſtoria è Plutarcho in
4383 eius vita. Quem Alexander, ne formam imperij immutare videretur, retinuit, vt & Purpula & reliqua Perſica ornamenta. *Curtius lib. 3 & 6. Plutarch. de Fortuna Alexandri.*

Apud Iudæos cadebant ſuper faciem ſuam coram rege & adorabant, 2 *Reg.* 14. 3 *Reg.* 1. imo & coram prophetis, 4. *Reg.* 4. & quibuſlibet ſuperioribus, *Gen.* 23, 27, 33, 43, 49, 50.

Poſt Diocletianum verò Chriſtiani etiam Imperatores id retinuerunt. Britannio magiſter equitum plebeio habitu pedes Conſtantij amplexus eſt. *Zonar. tom. 3.* Beliſarius Gilimero Vandalorum regi capto perſuadet, vt humi procumbat, καὶ τῷ βασιλεῖ ἀπονεῖμαι τὴν προσκύνησιν. ὁ δὲ ἐποίει τὸ προσταττόμενον, καταχεόμενος δάκρυσι, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Βελλισάριος προσέπεσε αὐτὸν ἐνδεικνύμενος τῷ Γελίμερι, ὅτι οὐχ ὡς αἰχμάλωτος ἐκεῖνος τοῦτο ποιῆσαι ἐπείσθη ἀλλ᾽ ὅτι οὕτω νενόμισται προσκυνεῖσθαι τῶν ῥωμαίων τοὺς βασιλεῖς, οἱονεὶ κουφίζων αὐτῷ τὸ δυστύχημα. & ita Imperatori adorationem deferat. Cui paret quidem, ſed profuſus lachrymis. Procubuit autem etiam Beliſarius humi oſtendens Gilimero, quòd non fuiſſet iuſſus hoc facere, quaſi captiuus, ſed quia moris eſſet adorare Imperatorem Romanorum veluti eius calamitatem ſubleuando.

Cætera ſupra pag. 365.

Anni mundi. 4390

A N N V S Chriſti CCC. quo Conſtantius Conſtantini magni pater Cæſar eſt conſtitutus ardente Diocletiani perſecutione & Romana ſede vacante propter perſecutionis atrocitatem.

Hoc ſuperiore tertio centenario doctrina ſic continuatur. Miſſæ diſcriptio. *Clemens lib. 7. Stromat. Tert. Fuſe in Apolo. Cyprianus paſſim, vt ad Cæcilium ep. 63, cuius meminit Aug. lib. 4 de Doct. Chriſt. c. 21. Orig. ſæpius.* Continere verum Chriſti corpus. *Cyp. Ibid. & lib. de Cœna. & ſæpius alibi. Tert. lib. de Reſur. carnis.* Euchariſtiam eſſe ſacrificium. *Cypr. ex profeſſo ad Cæcilium epiſt. 63. vbi verum & plenum ſacrificium. & de Cœna ſacrificium perpes & ſemper permanens holocauſtum. Tert. lib. de cultu fœmi. Orig. ho. 13. in Leuit.* Baptiſmum conferre gratiam. *Cypr. lib. 1. epiſt. 12. vbi baptizans ſpiritum ſanctum conferi & baptizatum intus ſanctificat. Orig. paſſim. Tertul. lib. De baptiſ. quo loco diſputat contra eos, qui baptiſmum Chriſti & Ioannis eiuſdem docent eſſe virtutis.* Baptiſmi vnctio & cæremoniæ. *Cypr. lib. 1. epiſt. 12. & de duplici Martyr. & lib. de Bapt. Cornelius apud Euſ. lib. 6, cap. 43. Tert. de Coro. Mili. de Reſurr. carnis, & lib. 1. contra Martio. & lib. de Bapt.* Purgatorium. *Tertul. lib. 4. contra Martio. temporale animarum receptaculũ. Et lib. de teſtimonio animæ, Cui gratiam debes, oſſibus & cineribus eius refrigerium comprecaris, & vt bene requieſcat apud inferos cupis. Cypr. lib. 4. epiſt. 2. Emundari & purgari peccata diu igne. Orig. multis locis, hom. 6 in Exod. hom. 12. in Hiere. 14. in Lucam, & 3 in Pſalm. 36. lib. 5 & 6 contra Celſum. in Ioſue ciuitates refugij illud adumbraſſe. Hinc orationes pro defunctis apud Tertul. lib. de Corona militis, de Monog. de anima, &c. Arnobius ſub finem lib. 4 contra Gentes his verbis. Cur immaniter noſtra conuenticula meruerunt dirui?in quibus ſummus Deus oratur, pax cunctis & venia poſtulatur magiſtratibus, familiaribus, inimicis, adhuc vitam degentibus & reſolutis corporum vinctione.* Confirmationis Sacramentum. *Tert. de Coro. militis, & de Præſcript. Tingit & ipſe quoſdam, vtique credentes & fideles ſuos, ſignant & illi in frontibus milites ſuos, celebrant & panis oblationem. Nam dum ait, in frontibus ſignant, clarè oſtendit ſe non de baptiſmo, in quo vertex ſignatur, ſed de confirmatione, in qua frons inungi ſolebat, agere. Deinde cum ait* Milites ſuos *alludit ad vſum confirmationis, quæ eſt militem Chriſti roborare. In lib. de Baptiſmo, deinde manus imponitur. i. ſtatim poſt baptiſma, &c. Et de Reſur. carnis, Caro abluitur, vt anima emaculetur. Caro vngitur, vt anima conſecretur, Caro ſignatur, vt & anima muniatur, Caro manuum impoſitione adumbratur, vt & anima ſpiritu illuminetur, Caro corpore & ſanguine Chriſti veſcitur, vt & anima de Deo ſaginetur. (Nam olim vno eodémque planè tempore, vt hodie etiam apud Græcos tria ſimul Sacramenta conferebantur Baptiſmus, Confirmatio, Euchariſtia) Cypr. de Vnctione Chriſmatis, & aliis Sacramentis. Quin et epiſtola ad Stephanum Pap. confirmationem appellat ſacramentum manus impoſitionis.* Primatus Petri. *Tert. de Pudicit. & in Præſcr. & contra Marcion. Cyp. lib. 1 epiſt. 8, lib. 3. epi. 11 lib. 4. epiſt. 8. vbi nominatim ait Romanam Eccleſiam ab omnibus aliis pro matrice & radice Catholicæ Eccleſiæ eſſe agnoſcendam. lib. 1. epiſt. 3, & in Tract. de ſimpl. Prælat. principalem Eccleſiam vocat Petri Cathedram, à qua vnitas ſacerdotalis exorta ſit. Et lib. 1. epiſt. 3, lib. 4. epi. 9. Tract. de habit. Virg. Serm. 3 de bono patient. et epiſt. ad Quirinum, ſuper Petrum fundatam eſſe Eccleſiam. Orig. tract. 5 in Mat. hom. 17 in Lucam, &c. Denique patres in hiſtoria Marcellini Pap.* Coniugium eſt Eccleſiæ ſacramentum. *Verba Tert. de Monog.* Pœnitentia. *Orig. ho. 11 in Leuit. Cypr. ſer. de Oratio. & Serm. de Eleem. Tert. lib. de Pœnit.* Hinc ſatisfactio pro peccatis. *Ibid. Cypr. & li. 1. epiſt. 3. & li. 3. epiſt. 14, & vbicumq; impugnat Nouatianos, qui ſacramentum pœnitentiæ abolebant. Tert. lib. de Ieiun. & de Pudic. Orig. ho. 6 in Exod. ho. 15 in Leuit. ho. 3. in Iud.* Contritio & Confeſſ. *Tertull. lib. de Pœnit. Vbi exomologeſim pœnitentiæ miniſterium vocat. Cypr. ſerm. 5. de lapſis, lib. 3, epiſt. 8, 14, 16. 18. lib. 1. ep. 3, & Orig. ho. 2 & 3. in Leuit. & in Pſalm. 37, & alij iiſdẽ locis.* Indulgentiæ Pontificiæ. *Tert. ſtatim initio lib. de Pudic.* Sanctorum auxilia, preces, inuocatio. *Orig. ſub finem lib. 2 in Iob, vbi hanc formulam præſcribit: ô beate Iob ora pro nobis miſeris, &c. ho. 16 in Ioſuam, vbi hoc probat teſtimonio ſenioris alicuius magiſtri. ho. 1. in Ezec. Potamiana martyr apud Euſ. lib. 6. hiſt. c. 5. Cyp. lib. 3. epiſt. 15. & 18, & ſerm. de Stella et Magis.* Liberum arbitrium. *Tert. lib. 2 contra Mart. & initio libri de exhort. caſtitatis & lib. de Monog. Orig. hom. 9. nu. 12. 20. hom. 6. Iud. & alibi. Cyprian. lib. 3. epiſt. 3. & lib. 3. ad Quirinum. Methodius Ser. de Reſurrect.* Iuſtificatio. *Orig. ho. in canticum, Ratio fidei primus habeatur ſalutis gradus. vbi duplicem facit, vnam primam fidei, alteram ſecundam operum, quæ nihil aliud eſt, quàm primæ iuſtificationis incrementum. Sic Cypr. vbique extollit meritum Chriſti, propter quod iuſtificemur, & cæteri huius ætatis.* Opera bona requiri ad ſalutem. *Orig. lib. 1. in Iob 1, tract. 32. in Matt, Tert. lib. de Patient. Cypr. lib. 3 epiſt. 25 diſciplina cuſtos ſpei, retinaculum fidei.* Imagines, *Chriſti, quarum vnam habebat Alexander Mammeæ in ſuo larario apud Lampridium. Caſſiani Martyris ſuper memoria eius. Prudent.* περὶ στεφάνων. Quadrageſima. Delectus ciborum. *Tert. lib. de Ieiunio contra Pſychicos. Cypr. de ieiunio & tentationibus. Origenes contra Celſum, &c.* Cætera *ab iſtis impugnata confirmant iidem & cæteri huius ſeculi ſcriptores, vt etiam non inuiti confitentur Centuriatores cent. 3, c. 4 de doctr. col. 76. & ſeqq. c. 6 de Ritibus & ceremoniis col. 120, & ſeqq. c. 7 de Gubernatione Eccleſiæ c. 149 et ſeqq. c. deniq; 10 de Epiſc. et Doctor. col. 215 & ſeqq. Niſi quod inclinationem doctrinæ, incommodas opiniones, ſtipulas, næuos, errores doctorum huius ſæculi eſſe dicunt: Præterea qui refutarunt hoc ſæculo Proclum, Nouatianos, Sabellianos, Samoſatenos, Manichæos, Donaſtitas, eadem opera aliquot blaſphemias iſtorum refutarunt.*

Anni Christi.

QVARTVM SÆCVLVM.

31

302 ſ M. MARCELLVS Romanus, an. 6.
307 menſ. 5. dies 21.

Vacat ſedes dies 21.

Patriarchis.

Alexandriæ Petro an. 12

Antiochiæ Tyrannio an. 14.

Hieroſolymis Hermone, an. 14.

Principibus.

Diocletiano in Ori. & Valer. Maximiano Herc. in Occid. Imp. & poſtea Conſtantio Chloro, ann. 12. *& Galerio Cæſaribus.*

Narſe, deinde Miſdate an. 8. *Perſarum.*

Azkeba Aethiopiæ, ann. 23.

Vvatero Franc. Duce.

CONCIL. Cirtenſe in Numidia, de abſoluẽdis reis proditorum gentilibus SS. librorum. Opta libr. 1. *Auguſt lib.* 3. *contra Creſc. cap.* 27. *in Perſecutione Diocletiani, quæ cœpit Diocletiano* 9. *Maximiniano* 8. *Coſſ. Aug. in Breuic. cap.* 5. *in qua & ſubuerſæ ſicut quaſi per totum mundum Eccleſiæ, & cunctæ ſacræ ſcripturæ, quæ inueniri poterant, in plateis combuſtæ.*

Anni mundi.

ſ HVNC omittunt Euſeb. in Chron. Theodor. & alij Græci, fortaſſe vicinitate nominum Marcelli & Marcellini decepti. Vnde Augu. vtrumque diſtinguit lib. de vnico baptiſmo. c. 14. & 16.

4390 Duas reliqui epiſtolas, quarum ſecunda eſt ad Maxentium Tyrannum, à quo tandem eſt mactatus.

Titulos Cardinalibus diuiſit è Gratiano.

4395 Lucinia virgo potentiſſima & diues admodum, illi omnia ſua bona legat. *Polyd.* 6. *de inuent. cap. vltim.*

Maxentius Romæ tyrannidem gerit. Mitior deinde in Chriſtianos factus perſecutionem prohibet. *Optat. lib.* 1.

Pamphilus Martyr magno ſtudio & diligentia Bibliothecam Cæſareæ inſtruxit, æmulatus Alexandrum, qui Hieroſolymis idem fecerat, vndique collectis, Caij Hippolyti, Berilli & ſuperiorum Eccleſiaſticorum ſcriptis. *Euſeb. lib.* 6. *cap.* 21 *&* 32. Scholam Philoſophicam & Theologiam Cęſareę inſtituit. *Niceph. lib.* 5. *cap.* 37.

Iacobus cog. ſapiẽs, Arnobius Afer Lactãtij præceptor, Lucianus Eccleſiaſtici ſcriptores.

Iulianus Antiochenus monachos magno numero colligit, tandémque martyrio tollitur. *Metaphraſtes.*

Primus an. Conſtantij Conſtantini magni patris, trecenteſimum Chriſti attigit.

HVMANA.

CVM priores Auguſti, vt conſules ſalutarentur, primus Diocletianus voluit vt Deus adorari, velut in ipſo eſſet cæleſtis maieſtas, fratem ſolis & lunæ ſe nuncupans. *Pomp. Letus. Euſeb. in Chron.*

Solus omnium priuatus (Nam dudum imperium depoſuerat) inter deos à ſenatu refertur.

Maximianum Herculium regni ſocium aſſumpſit, deinde vterque generum ſuum. Diocletianus quidem Maximinum Galerium, Maximianus vero Conſtantium Chlorum, anno Imperij Diocletiani quarto, Cæſares fecerunt propter Achilleum, qui Ægyptum inuaſerat. *Euſeb. Letus.*

Carnuſius Britannias occupat, quæ demum anno decimo recipiũtur, quando Narſeus Orienti bellum intulit, *Iidem.* Achilleus Ægyptum obtinuit, at Alexandria octauo obſidionis menſe recuperata eſt, cæſis vbique defectionis auctoribus, *Euſeb. lib.* 7, *cap.* 32. *& in Chron.*

Achilleus beſtiis dilacerandus opponitur. *Pomp.*

Galerius, quæ Narſus in Oriente occupauerat, recepit, Aſſyriam præterea & prouincias quinque trans Tigrin ſubiecit, quæ à Traiani tempore à Romanis defecerant. *Euſeb. & Letus.* Sic Imperij fines ab ortu ad Indos vſque propagati ſunt, à meridie vſque ad Aethiopas, qui per legatos acceſſere, ab Aquilone vſque ad barbaras feráſque Sarmatarum nationes, ab occaſu vſque ad Genſoriacum, ſimul & Britannicum Oceanum, vt tam amplum imperium ad vnum Conſtantinum magnum delaberetur, ſub quo Dei religio & cultus publicè, liberè,

ſecurè, latiſſimè, longiſſiméq; propagaretur & Idolorum impuritas letale vulnus acciperet.

Iulius Capitolinus, Ælius Lampridius, Flau. Vopiſcus, Trebel. Pollio, Ælius Spartianus, hiſtorici Romani.

g Ex LAICO factus fertur Papa. *Socr.* Tres ſcripſit epiſtolas. Eius tempore Chriſti crucem Hieroſolymis repertum nonnulli tradidere. ſed rectius ſub Sylueſtro an. 323. *ex Euſeb. Onuphrius.*

Donatus Numida ſectæ ſuæ initium dat in Africa, indignatus, quòd Cæcilianus in Epiſcopatu Carthaginenſi ſibi fuiſſet prælatus. Deinde ſchiſma in hæreſim conuertit. *Hiero. in Catal. Auguſt. de hæreſ.* Obiecit cum ſuis Cæciliano, quòd in perſecutione ſacros libros gentilibus cremandos tradidiſſet, vt & multa alia, quibus, ſeptem annis poſt, ad ſe relatis Conſtantinus iudices Epiſcopos Romæ dedit Miltiadem, Marcum &c. *Euſeb. lib. 10. ca. 5. Opt. lib. 2.* Deinde propter prouocationem Donatiſtarum alios Arelati. Denique ipſemet poſtremo Mediolani Cæcilianum abſoluit. *Augu. ep. 162. & li. 3. cont. Creſ. c. 71.*

Vnde & poſteà Cæcilianus Niceno concilio interfuit. *In actis conc.* Et quidem ſolus ex tota Africa, cum tamen ex Lybia & Thebaide plures eò veniſſent. *In actis quintæ Synodi.*

Eccleſiam Catholicam de toto orbe periiſſe, & apud ſe & ſuos ſolos ramanſiſſe idem Donatus docuit. *Auguſt. hær. 69. & contra Epiſt. Parm. lib. 3. c. 2.*

Græci iſtius hęreſis, præter Theodoritum de fab. hæret. nihil meminerunt, fortaſſe quia Italiam, Hiſpaniam, Africam, Galliam duntaxat peruaſit, quod ſignificat *Aug. lib. 1. cont. literas Petiliæ.*

Maiorinus primus Donatiſtarum Epiſcopus, cui ſucceſſit Donatus alter, qui hoc ſchiſma valde confirmauit.

DVODECIMVM bellum per Maximinum Imp. in Oriente: in quo occubuit Miltiades PP. Pamphylus martyr & plerique alij. *Euſeb. 8. cap. 17. Oroſ. 7. cap. 28.*

Ab aliis non ſeparatur ab vndecima ſiue Diocletiani, quoniam tanquam eius fuit hæreditas continuatio.

In ea Miltiades non videtur conſumptus. Nam ſub Conſtantini principatu, poſt Maxentij & Maximini obitum Romę vixit. *e Ruffino lib. 1. hiſt. c. 5. & Opt. li. 1.*

Vnde ab ipſo Conſtantino iudex datus eſt cum quibuſdam aliis Epiſcopis in cauſa Cæciliani Epiſco. Carthaginenſis *Iidem*, quæ poſtea tamen deciſa eſt à Rithero Auguſtoduno Epiſcopo, eodem iubente, *Aug. lib. 1. contra Iulianum. cap. 2. tom. 7.*

- Nam ſub eo Conſtantinus ſe Chriſtianum profitetur, an. D. 312.

In Gallia, Germania, Hiſpania & Britannia, quas regebat Conſtantius, à perſecutione pax fuit. *Euſeb. lib. 1. de vita Conſt. Sozom. lib. 1. c. 6.*

Tam propè excepit hæc perſecutio vndecimam Diocletiani & Maximiani, vt hunc multi cum Maximino confundant, & Epiph. lib. de menſ. non videatur deuidere. Nam Diocletianeam duraſſe ait vſque ad ſeptimum Conſtantini Mag. Sed fuit duplex. Inchoatam enim perſecutionem perſecuti ſunt & abſoluerūt per octo annos Maximinus in Oriente, Maxentius in Italia, Galerius, deinde Licinius in Illyrico, Maximiani & Diocletiani ſucceſſores. *Euſ. b. lib. 8. c. 17. Spenceus cent. 2. apophtegm. 6.*

Anni Christi.		*Anni mundi.*
	32	
307	g M. EVSEBIVS Græmedicus, an. 4. menſ. 1. dies 3.	4395
311		4399

Vacat ſedes dies 1.

Patriarchis.

Alexandriæ Petro.

Antiochiæ Tyrannio.

Hieroſolymis Hermone.

Principibus.

Eiſdem Impp. & poſt eos Conſtātino Mag. Occi. an. 31. Maximino Galerio. ann. 2. Orientis Imp. Miſdate Perſarum rege 8. deinde Sapore 2. ann. 70. Azgheba Aethiopiæ pretioſo. Vvaltero Franc. Duce.

CONCIL. *Ancyranum 2. in Galatia Epiſc. 18. Celebratū quoque eſt concilium Carthagin. Epiſc. 70. indignum quod referant Magdeburgenſes inter concilia Eccleſiaſtica, & fingant fuiſſe Carthaginenſe. 1. cùm Auguſt. in Breuiculo, & opt. lib. 1. illud iniuſtum & iniquum pronuncient.*

Anni Christi. | | Anni mundi. |
--- | --- | --- | ---
| 33. | | Pax duntaxat Chriſtianis in illa imperij parte, quam Conſtantius Conſtantini pater fuerat ſortitus *Ibid. Apophtheg.9.è Sozom.lib.1.cap.6.*
| | | Fames, Peſtis, & omnis generis miſeriæ crudeles Chriſtianorum neces conſequuntur. *Euſeb. lib. 9 cap. 8. hiſtor.*
311 | h M. MILTIADES ſiue Melchiades Apher, an. 4. menſ.7. dies 9. | 4399 | Vbi Diocletianus & Maximianus Herc. vel ob ætatis defectum, vel perturbatione animi, eodem die, hic Mediolani, ille Nicomediæ, vltro purpura depoſita imperio ſe abdicaſſent, Conſtantius, & Galerius Impp. facti, ita imperium diuidunt, vt Conſtantius Galliæ, Hiſpaniæ, Aphricæ, Italiæ & Occidenti præeſſet, Galerius Illyrico, Græciæ & Orienti. Poſtea Conſtantio Imperium Aphricæ & Italiæ recuſanti & Galerio relinquenti Galerius Seuerum fil. adopti. illis præfecit, & Maximinum Orienti. Demum audita Seueri morte, collegam ſibi adiunxit Licinium. *Euſeb.8 cap.15 & 16. Oroſ. lib. 7.cap.25.*
315 | Vacat ſedes dies. 7. | 4403 |

Patriarchis.

Alexandriæ Petro Achille an. 12.

Antiochiæ Tyrannio, Vitali Apollinariſta an. 5.

Hieroſolymis Hermone mox Macario an. 20

Principibus.

Conſtantino Magno Occid. an. 31.

Maximino Gale. cum Licinio Orien. Imp. & tyrānis Maxentio in Italia (quem vicit Conſtant.) Maximino (quem duobus prælijs Licinius debellauit) in Orientis & Aegypti partibus.

Sapore Perſarum nono rege (qui in vtero matris an.310. coronatus eſt) an.70. Niceps lib.7.cap.20.

Azgheba Aethiopiæ pretioſo.

Degemberto ſeu Dagoberto Franc. Duce.

Diocletianus, qui in Oriente perſecutionem exercuerat, latrans vt canis, *Niceph.lib.7, cap.20.*

Maximianus, qui in Occidente, reſti ſe interemit, vndecimæ perſecutionis auctores, quæ eſt à Nerone decima. Aurelius Victor vtrumque miſerè interiiſſe etiam fatetur.

Cœlus ſiue Coyllus Aſclepiadoto cæſo Britanniam occupat, pace à Conſtantio obtenta. Conſtantius enim Helenam ipſius filiam vxorem habebat, ex qua Conſtantinum magnum genuerat.

Sapor ſecundus huius nominis Chriſti 310. in vtero matris coronatus eſt, & annis 70 regnauit. Cum Conſtantino Magno, Conſtantio & Iuliano Impp. Continua bella geſſit. Sibi reddita Niſibi & Meſopotamiæ parte ad turbe fœdus adegit Iouianum imperij, quàm gloriæ cupidiorem.

h SCRIPSIT epiſtolam de Sacramento confirmationis. *To.1.Conc.*

Primus conſtituit, vt nulla ratione in prima vel quinta feria Quadrageſimæ ſiue Sexageſimæ quis ieiunare preſumeret. *Carol. Magn. in fragmentis veteris Eccleſ. &c. Ieiunium, de conſ. diſt.3.* id eſt, die Dominico ſiue Solis, & Iouis, quòd ij dies ieiuniis eſſent ſacrati apud Paganos. *Damaſ. in Pontif.* Ferias eſuriales appellat Plautus & Græci *νηστιμους ἡμέρας.*

Donatus à quo Donatiſtæ ſiue Donatiani Numida (Nam alius fuit Carthaginenſis 2 Epiſcopus Donatiſtarum ſuum virus ex ſchiſmate in hæreſim paulò pòſt verſum dilatat, quod ſub ann. 305, cœperat excitare, occaſione edicti Diocletiani de comburendis libris Chriſtianorum. *Auguſt. lib.3. contra Creſc. cap.27. & lib.7. de Baptiſ. cap.7.*

Theophilus Gotthorum vlteriora Iſtri tenentium primus Epiſcopus, qui Concilio Niceno interfuit *Soc. lib. 5, cap.38.*

Vnde liquet falſum eſſe, quod aiunt Gotthos vſque ad Valentis tempora Chriſtum penitus ignoraſſe.

HVMANA.

Indictiones, quæ 15 annorum ſpatio definiuntur, & ſunt temporū indicationes & notæ, incipiunt anno Dom. 313. Con

313. Conſtantino II, & Licinio II. Coſſ. *Onuphrius lib. 2. Faſtorum.*

Sunt autem inſtitutæ, ne tributorum ſoluendorum memoria laberetur. *Sacrobof. in computo.* Nam indictio certi tributi genus. *Pedianus in 4. Verrinam & lib. 7. Codicis.*

Finis perſecutionis anno 312. Tum enim Conſtantinus Magnus ex Galliis Romam profectus, Maxentio tyranno extincto Chriſtianum ſe apertè profeſſus eſt. Neque vlterius perſecutionem (vniuerſam) fore credimus, niſi eam, quam ſub fine iam ſæculi Antichriſtus exercebit *Sulpi. diſcipulus D. Martini lib. 2. hiſt.*

313 Galliam, Hiſpaniam, & Britanniam à patre Conſtantio acceptas retinens, Italiam & Africam Maxentio ademit, & Conſtantiam Sororem Licinio in matrimonium tradidit Mediolani.

Sic Licinius primum Conſtantini gratia Chriſtianis pepercit, & communibus armis Maximinum ſæuientem deleuit, ſibique Orientem vendicauit.

Inde ſubortis ſimultatibus à Conſtantino Illyrico ſpoliatur, prælio ab Cibalas in Pannonia ſuperatus.

Inde 319, vt Conſtantinum exacerbaret Chriſtianos cogere ad ſacrificia cœpit. Itaque 323 & 324, bello à Conſtantino in Thracia & Bithynia victus imperio primum, deinde vita exuitur. *Ex Euſebio, Zoſimo & aliis.*

Maximinus à Licinio ſuperatus, Tharſi viſcerum morbo obiit. *Euſeb. lib. 9. hiſt.*

Sextus Anienus Ruffus Poëta, qui vertit Arati Phœnomena & Dionyſium de ſitu orbis. *Vaſæus in Chron. Hiſpan.*

i FESTVM ad vincula Chriſti rogatu Conſtantini inſtituit. *Polyd. lib. 6. de inuent. cap. 8.*

Primus altare lapideum Chriſmate delibutum (vt Iacob Gen. 35.) erexit, ac vt deinceps ſuper lapideo celebraretur, inſtituit. Antea enim ligneum vſurpabatur, vt tempore perſecutionum facilius transferri poſſet.

Antiquum autem & primum altare D. Petri ligneum in Lateranenſi Eccleſia recondidit, in quo venerationis cauſa, ſolus ſummus pontifex celebrat.

Immobilem, credo, Eccleſiæ ſedem fore illic deinceps prophetans, quicunque tandem caſus exorirentur. Eodem enim ſpiritu Salomon poſt quadringentos annos Tabernaculum, arcam, propitiatorium, Cherubos, Altaria, menſas, Candelabrum, & alia Moſaica fixitac ex motoriis & portatilibus ratione temporis ſtataria & immobilia fecit, lignea & leuioris materiæ in lapidea ſolidáque conuertens.

Ritum dedicandi & conſecrandi templa illuſtrauit.

Conſtantinum baptizauit. *Cedrenus, Zonaras initio to. 3. Nicep. li. 7. c. 35. & ante eos Theophanes Grapius in ſacra hiſtor.* Alioqui Conſtantinus minime potuiſſet ſacris quotidianis intereſſe, à quibus nondum initiati baptiſmo excludebantur, cum tamen ea etiam in caſtris peragi quotidie ſibi præſenti curaret, aram & templum motorium circunferens. *Euſeb. de vita Conſt.*

Euſebius tamen lib. 4. de vita eius, ita obſcure de quodam eius Lauacro (Nam baptiſmum non appellat, & an intelligat iure dubites) loquitur, vt de eo planè incertus fuiſſe videatur.

Huic & eius ſucceſſoribus Conſtantinus Imp. qui ſe

Anni Christi.		Anni mundi
	CONCILIVM Neocæſarienſe Epiſc. 17. confirmatum in Trullo, Iſid. tom. 1. Concil.	
	Indictiones Conſtantinianæ, quæ pertinent ad Iuſtiniani tempora. Illis enim ſunt imperatæ.	
	34.	
315	i *Sanctus* SYLVESTER I. Romanus, an. 23.	4403
338	menſes 10. dies 11.	4426
	Vacat ſedes dies 15.	

Anni christi. *Anni mundi.*

Patriarchis.

Alexandriæ Achille, Alexandro an. 7. Athanaſio, an. 46.

Antiochiæ Vitali Apollinariſta. Philogonin. an. 5. Paulino an. 1. Euſtathio an. 1 Iuliano Ariano menſ. 1. Euphronio Cæſarienſi Arian. an. 1. Placido Arian. an .3.

Hieroſolymis Macario, deinde Maximo tertio, an. 16.

Conſtantinopoli Alexandro primo Patriarcha an. 23

iam Chriſtianum profeſſus antè triennium fuerat Miltia de pont. dono dedit Romam & omnia imperatoria indumenta ac ornamenta, veluti ſceptrum & Diadema- vt manifeſtè probat Eugubinus duobus libris, & teſtatur Photius patriarcha Græcus, itémq; Theodorus Bal-
315 4403 ſamon, tit. 8. Nomocanonis Photij ca. 1. Reſpuit tamen diadema aureum ſibi à Conſta. oblatum. *Sabel.*

Ego ſemper negaui hanc conſequentiam. Aliqua ſunt ficta & addita ad Donationem Conſtantini, ergo omnia ſunt ficta. Nam certum eſt Conſtantinum multa donaſſe Romanæ Eccleſiæ, alia & multò plura aliunde acceſſiſſe, ſiue largitionibus principum & diuitum, ſiue teſtamentis piorum, ſiue acquiſitione Pontificum, permutatione &c. & quod pluris facio, diuina prouidentia & diſpenſatione, vt alicubi viſibilis Eccleſiæ Monarchia aduerſus tyrannorum, hæreticorum & inferni poteſtatem figeretur, iuxtà Prophetarum oracula &c.

Quare hæretici eam prorſus labefactare conantibus vnum id reſpondeo, quod Iephte, *Iudicum vndecimo,* Regi Ammonitarum ſibi reddi terram Galaad poſtulanti. *Quod Dominus Deus noſter victor obtinuit, in noſtram cedet poſſeſſionem. Niſi fortaſſe docere potes, quod quiſquam de ea iurgatus ſit per* 300 *annos* (hìc per mille & amplius) *Quare tanto tempore nihil ſuper hac repetitione tentaſti.* Quibus hæc addo. In fundis præſcriptio aliquot annorum ſufficit. Deinde arma, legitima ſucceſſio, populi conſenſus ſat dant iuris Regi Francorum, vt Francia iuſté potiatur, & conſenſus Italiæ, atque adeò Eccleſiæ, totiúsque orbis, ad idem ius dandum Pontifici non valebit? Prætereà hinc apparet non ſine Dei numine Conſtantinum imperij terreni ſedem Conſtantinopolim tranſtuliſſe, vt regnum Eccleſiæ à Daniele prædictum Romæ haberet ſedem, quod mox Occidentis Cæſares, Conſtans & cæteri, qui per aliquot ſæcula ſunt conſecuti, Roma ſemper ceſſerint, & imperij Occidentalis ſedem alibi locarint, vt Mediolani, vt Rauennæ &c. Quòd denique Conſtantius Heraclij nepos, Michaël & aliquot alij eam voluerint Romam rurſum quidem inferre, ſed non potuerint. Nempe, quoniam Romanus Pontif. nec armis nec vllo alio ſtudio, ipſorum conatibus occurrebat, Deus ſuæ Eccleſiæ agebat cauſam, cuius intereſt principem aliquem miniſtrum eſſe, qui Tyrannos, Hæreticos, Schiſmaticos &c. diuina authoritate coërceat, terreat, fulminet, in ordinem redigat.

Zoſimus iſta quidem dolet, ſed interim ſignificat, quod Caluinitæ inficiantur. *Conſtantinus (inquit) ceſſit Roma, & Conſtantinopolim à ſe maieſtatem Imperij tranſtulit, quod ſe Romanis ſciret inuiſum ob mutatam religionem.* Ceſſit, cui! Non Senatui, non populo, nam nemo id ſcripſit. Sed nec ſenatus populúſ-ve de eo vnquam mouit litem. Pontifici igitur, qui vt ſuam ab eo tempore poſſidet, ſeruat, de ea antiquas habet tabulas teſtimonia & cenſus.

S. Damaſus, qui conſtantinum vidit, de ea ſcripſit, vt vel Centuriatores affirmant cent. 4. c. 7.

Calcondylas Græcus auctor lib. 1. de geſtis Turcanum apertè agnoſcit his verbis. Romani cum nacti eſſent imperium in orbe longè latiſſimum, commiſerunt Romam
338 4426 Pontifici maximo, (*audi*) ipſi verò tranſierunt in Thraciam, Bizantium, quæ nunc Cōſtantinopolis eſt, Thraciæ

metio

[*Anni Chriſti.* | *Anni mundi.*]

metropolim conſtituentes.

Eo etiam pertinet edictum Donationis Conſtantini à B.Iſidoro editum, e cuius Donationis actis pars citatur in Synodo Nicena 2 generali de imaginibus SS. Petri & Pauli Conſtantino à Syluestro oſtenſis & de eius baptiſmo. [315 | 4403]

Item ea quæ (ex iiſdem haud dubiè actis) tradunt Greg. Turonenſis lib. 2. hiſt. Beda in Chronicis, Adrianus Papa ad Conſtantinum & Iren. Niceph. lib.7, cap. 33 & 35, & lib.8.c.3 & 54. de curata lepra Conſtantini & eius baptiſmo. Item Teophanes Niceæ Epiſcopus, Georgius Cedrenus Zonoras tom. 3. & Theodorus Balſamon.

[*Principibus.*

Conſtantino Magno Occid. & Licinio Orient: Poſtea ſolo Conſtãtino Imp. quadrageſimo ſexto.]

Ammianus Marcellinus Ethnicus tale aliquid innuit, dum de opibus & potentia Rom. Pontificis conqueritur & dolet, lib. 27

Iuſtinianus Imp. centum pòſt annis illam Donationem confirmauit, deinde Theodoricus ſiue Arithbertus Longobardorum rex. Pipinus, Carolus Magnus, Ludouicus Pius, Ortho denique Magnus in publico Rauennatenſi concilio, vt etiam Centuriatores totidem verbis referunt Cent.10.cap.10.pag.558.in Leone 8.& Iohanne ſucceſſ. ex authentica fortaſſe Iuſtiniani, Vt Eccl. Rom.cent.ann.gaud.præſcript. & Radulphus item Haſpurgius contra eos, qui iſtud iactitant commentum eſſe Nicolai & Clementis Pontificum.

[*Sapore Perſarum rege nono*]

Hinc c. Ego Ludouicus, diſt 63 in Decretis Gratiani. vbi non donat primus Romam Pontifici, vt nonnulli calumniantur, ſed ſicut (ait) á prædeceſſoribus veſtris vſque nunc in veſtra poteſtate & ditione tenuiſtis & diſpoſuiſtis.

D.Gregorius ſub ann.600.in Epiſtolis patrimonium Eccleſiæ ampliſſimum & per Occidentem latè patens, quo ipſe frueretur, demonſtrat, vt infra ſuo dicam loco Quo tempore D. Iſidorus in hiſtoria ſua, vt Nauclerus citat generatione 11. Chronic. *Conſtantinus*, inquit, *vrbe ceſſit Pontifici, ornamentiſque imperialibus, diademate videlicet, & albo equo, quo vectabatur.*

[*Azgheba Aetiopiæ, deinde Samra an.3. Aibaan.16.*]

Planè vt Photius conſtant. Romanæ ſedis alioqui æmulus, qui in Nomocanone nuper a quodam Henrico Hæretico verſo & typis Oporini publicato, ſub an.860: integrum eius exemplar ab interitu vindicauit.

Nicephorus lib.7, cap.49. *Lateranenſe Palatium Chriſto ſacrauit & dedit.* (quod antea attigerat D.Hieronimus to. 1.Epiſt.ad Oceanum & vſque hodie experientia probat, dum ea eſt præcipua Ro. pontificis ſedes). Et ca.46. *Ex ærario ſuo dotauit omnes orbis Eccleſias & Epiſcopatus pro ratione & dignitate cuiuſque.* Multò igitur magis Romanam, quàm Egubinam &c. Conſule & lib. 8. ſub finem cap.3. & 4 & lib.10, ca.5.

[*Degemberto, Clodio II. & Clodomero Francor. Duc.*]

Hinc lib.1. Iuris Orientalis in conſtitutionibus Leonis Iconomachi eſt caput περὶ πατριμωνίων τῶν ἐν ῥώμῃ ναῶν, quorum pecuniam Leo odio Romanæ Eccleſiæ in ærarium publicum conferri iuſſit. τὰ δὲ λεγόμενα (inquit) τῶν ἐν ῥώμῃ ναῶν τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ κορυφαίων ἔκπαλαι τελούμενα τάλαντα τρία ἥμισυ τῷ δημοσίῳ λόγῳ τελεῖσθαι προσέταξεν. Patrimonia quæ dicuntur Romæ templorum SS. Apoſtolorum & præſulum, talenta tria ſemis quæ iam olim pendebantur, publico ærario pendi iuſſit. [338 | 4426]

Per Apoſtolos Pontifices Apoſtolorum ſucceſſores, per Coryphæos Cardinales videntur ſignificari.

Anni Christi. *Anni mundi.*

S. PRIMVM Vniuerſale Concilium Nicenum, pro diuinitate Chriſti contra Arrium ſiue iam mortuum, vt vult Epipha, hær. 68 & 69. & colligitur ex epiſt. Synodica li. 5. Socrat. ca. 9. ſiue auritum & præſentẽ, vt aiunt Socr. li. 1. c. 14. Teod. hiſt. trip. li. 2. c. 5. Ruffinus. Hierony. contra Lucifer. & alij, nam quod duo eſſent Arrij huius hæreſis auctores vt ex Sulp. l. 2. & veteribus liquet facile fuit falli. legatis Rom. Põtif. Vincentio, Victore ſeu Vito ſiue Vitali preſbiteris. Euſeb. 3. de vita Coſtant. Soc. Hiſt. trip. lib. 2. cap. 1. Niceph. 8. cap. 14. Epiſc, 318. Epiph. hær 69. & li. Ancorat. Ruffin. 1. c. 1. Niceph. 15 c. 2. Theodor. 1. c. 7. Iuſtin. leg. 4. de ſum. Trin. & ferè alij, ſiue Epiſc. 320. Sozom. 1. c. 17. Euſ. li. 3. de vita Conſt. ait plures fuiſſe 250. quod repetit Socr. 1. c. 8. In literis Imperatoris apud Socr. 1. c. 9. legũtur affuiſſe plures 300. idem Niceph. 8. c. 14. hiſt. trip. 2. ca. 1. In ſcriptis. Euſtachij Antiocheni apud Theod. 1. c. 8. perhibẽtur. 270. & apud Niceph. 8. cap. 21. fere 270. Nam certum numerum in tanta multitudine reperiri non potuiſſe fatentur. Illis autem exhibitus eſt quotidie commeatus & victus ab ipſo Imp. honeſta & liberali menſura, Euſeb. libr. 3. de vit. Conſt.

Iuo in Pannomia circ. ann. 1110. ex Priuilegij formula quædam citat. Gratianus, circa 1150. diſt. 46. c. Conſtantinus, & 12. q. 1. cap. Futuram. Bartol. Picernus & plerique alij vel totam vel partes proferunt.

320 4403 Hugo Floriacenſis lib. 5. Antiquit c. 4. Vincentius Bellouacenſis hiſtoriæ ſuæ lib. 13. c. 54 55. 56. vocãs illud Epiſtolam Conſtantini ad omnes Epiſcopos.

Suffragantur Hebræi, ſeorſum R. Abraham Leuita in Zikron Dibré Romi הוא יצא מרומי ונתנה למזבחי אדום עד היום והובנה מדינת קסטינה נובל:

Ipſe exiit Roma & dedit eam ſacrificis Idumeorum (ſic Chriſtianos appellant) ad hunc diem, ædificata Conſtantinopoli. Abben Ezra in 11. Danielis, ad illud. *Et ſuper vllum Deum non intelliget.* והטעם שכיבד מקום רומא שהוא כנו הניחו לעון הנקרא אבו. Senſus (inquit) eſt, decorauit locum Romæ, quæ erat ſedes eius & reliquit eum iniquitati, (ſic impiè de ſanctis Apoſtolis loquuntur) quæ vocatur Petrus.

Nec obſtat, quòd per aliquot annos ea plenè non ſunt potiti Pontifices. Nam iniuria Principum iuſto rerum dominio & iuri neutiquam detrahit. Chriſto ſolium Dauid debebatur, eius tamen poſſeſſionem non adiit ſtatim, &c.

Conſtantinus Imp. fit Chriſtianus viſione igneæ crucis, cuius ſignum primus in militaria vexilla transformat & nummos eo obſignari iuſſit, quod deinceps à Chriſtianis obſeruatum fuit. *Euſeb. 9. cap. 9. Sozo. 1. cap. 3.* Diem Dominicam & alios dies feſtos Eccleſiæ ex conſtitutione veteris Eccleſiæ à iudiciis & laboribus ſanctos ipſis etiam paganis eſſe iuſſit. *Euſeb. lib. 4. Conſt. cap. 18. & 23. L. omnes iudices, C. de fer. Hiſtor. trip. 1. cap. 9.* Templa idolorum claudi mandauit. *L. 1. de paga. Cod.* Tradit Hieronymus ſenem eum, idq́ue ab Arrianis fuiſſe baptizatum, ſed deceptus eſt vicinia nominis, & falſo rumore: ſibi enim in terræ angulo poſito (vt loquitur) multa ignota eſſe potuiſſe fatetur lib. de Vir. illuſtrib. Itaque quod de Conſtantio filio dicebatur id traduxit ad patrem: ille enim in extrema ætate fuit rebaptizatus, & vt ait Damaſcenus ab Euſebi. Nicomedienſi Arriano.

Edicta, ad omnes gentes imperij mittit, vt repudiatis idolis Chriſtianam religionem amplecterentur. *Theod. lib. 1. cap. 16.* Imperatorum maximus, Gregis noſtri Zobabel. Illius enim inſtar vniuerſam piorum captiuitate o reduxit ab exilio, & diuina templa humi diſiecta, in altum erexit. *Theod. in religioſa hiſtoria* implens illud Apocal. 12. *Nunc facta eſt ſolus &c.* Contrà Senatus & popul. Rom. voluntatem ab vltimis Britanniæ oris in Italiam venit, Romanos Impp. Maxentium, Maximinum Iuniorem & Licinium armis fregit pietate munitus, religiones ac inſtituta maiorum aboleuit, Chriſti nomen colendum propoſuit, imperij ſedem Byzantium deportauit, pauco tempore Remp. totam mutauit. In rebus gerendis mirè felix, haud dubie, quòd fidei eſſet ſtudioſus, bonas artes coluit, &c.

Priſcum filium, quòd rem cum Fauſta nouerca habere diceretur, interfecit, Fauſtam autem balneo ſupra modum accenſo ſuffocauit. Antè ne conuerſionem an poſt illa fecerit ſciri negat, *Suidas in Creſcente.* Creberrimis legibus omnibus interdicebat, ne idolis ſacrificarent, ne
330 4429 vaticinia ſciſcitarentur, ne ſimulachra erigerent, ne ſacrificia occulta facerent, ne ciuitates ſingularium certa-

Anni Chriſti.	Anni mundi.

minum cædibus polluerent, ne Ægyptij fluuium per viros effæminatos colerent, ideóque vniuerſum Androgynorum genus, tanquam adulterum, è vita tollerent. *Euſeb.lib.4.de vita Conſt.*

Prouinciarum præſidibus legem dabat, vt Dominicum diem obſeruarent, & martyrū dies honorarent. *Ibid.* 4403 320

Templa vbique terrarum ædificauit, primum quidem manibus ſuis Romæ in Lateranenſi palatio deſcribendo conformauit. Quod ſanè palatium ipſe quoque ingentibus impenſis magnificè ædificauit & Chriſto ſacrauit. *Niceph.lib.7.cap.49.* Notate Luterani canes & illū Græci locum perlegite, qui perſpicuè Romanæ eccleſiæ (cuius vetus ſedes eſt Lateranenſe templum atque palatium) dotatorem indicat, ne putetis, quæ feruntur de Conſtantini donatione, penitus fuiſſe à Latinis conficta, de qua paulò antè.

Quatuor concilia prouincialia. Iſid. tom.1. Concil.

Ex publicis tributis, per ſingulas ciuitates vectigal certum deduxit, ac cuiuſque loci eccleſiis & clericis deputauit, eámque munificentiam firmam ac perpetuam haberi lege ſtatuit. *Sozo.lib.1.cap.8.& lib.5.cap.5.* & donationem validam in perpetuum eſſe ſanciuit. *Trip.lib.1.c.9.* Obſecro, lector, an in ea lege prætermiſiſſe tibi videtur Romanam Eccleſiam, cui ſecundum Deum, ſuam omnem ſalutem & beatitudinem (fuit enim à Syluestro conuerſus) debebat?

Romanum Epiſc. 278. ſeu.275.

Prouocationes à ciuilibus iudiciis ad Epiſcopos conceſſit, ſed & potiores eorum, quàm aliorum iudicum ſententias eſſe voluit. *Sozo.lib.1.cap.9.* Iudicium & iuriſdictionem in clericos eiſdem mandauit. *Niceph. lib. 7. cap. 4*[illegible].

Romanum aliud Epiſc.75.

Vbique locorum ſacerdotibus immunitatem conceſſit. *Sozo. lib.1.cap.19.* quam legem confirmant Conſtantius & conſtans. *lib.3.cap.17.* Iouinianus & reliqui. *Theod. lib.4.cap.4.& 11.Sozo. lib.5.cap.5.* Literis fauit, inſtitutis multis ſcholis & bibliothecis, & earum profeſſores multis priuilegiis, immunitatibus, ſtipendiis, & honorariis donauit. *Le.Medicos,Cod.de profeſſoribus & Medicis.*

Elibertinum prope Granatam in Hiſpania Epiſc.19. ſeu Illiberitanum ad radices montis Pyrenei, cui interfuiſſe Helenam matrem Conſt. cum Conſtante nepote ait Ioha. Gerundenſis.

Iudæos templum ſuum Hieroſolymis reſtaurare nitentes grauiter mulctauit. *Chryſoſt. orat.2.in Iudæos.*

Hoſpitia pauperum, puerorum, ſenum, ægrorum, infirmorum, rogatu Epiſcoporum per totum imperium primus conſtituit, de ea re latis legibus & edictis. Atque hinc deinceps Xenodochia, Prochodochia, &c. *In cod.Theodoſ. & Iuſtin.lib.1. & 2.de mendicantib.*

Hæreditates confeſſorum, exulum & martyrum, qui in fidei confeſſione obierant, modo nullus ſupereſſet ſanguinis propinquitate coniunctus, ab Eccleſiis adiri iuſſit. *Euſeb.lib.2. Conſt.cap.21.36.* Hinc magnæ opes Eccleſiis partæ.

Quamuis tantus eſſet, non tamen canum, Paganorúmque linguas effugere potuit, (vt Zoſimi, &c.) à quibus ſic memoriæ proditum eſt. Decem primis annis præſtantiſſimus, 12. ſequentibus latro, 10. nouiſſimis pupillus ob immodicas largitiones. (Eccleſiis certè & Chriſtianis factas) *Egnat.*

In hoc Hiſpania in quinque prouincias diſtribuitur, & ſingulis prouinciis aſſignantur Epiſcopi Metropolitani.

Pacauit orbem Romanum, ſibi Scythas ſubiiciens, Indos & Perſas amicos faciēs. Cum Perſis dimicans ſecum habebat ſacerdotes & tabernaculum, ſpeciem gerens Eccleſiæ. Vnde Miſſæ caſtrenſes, ex quo tempore Romanorum cohortes, Numeri nuncupatæ, ſingulæ fecerunt ſibi 338 4429 templum motorium, illícque ſacerdotes & diaconos habuerunt. *L.omnes iudices.C.de feriis. Trip.lib.1.cap.9.*

Athanaſius

Anni Christi. *Anni mundi.*

Athanaſius Alexandrinus, qui menſe 5. poſt concilium Nicenum Epiſcopus ordinatur. Arnobius presbyter præceptor Lactantij, Iuuencus poëta Hiſpanus, *Ruff.1,cap.19. & 20.Hieron.in Chron.*

4403 Euſtathius Epiſcopus Antiochenus poſt res Concilio

320 Niceno conſtitutas ſcriptum edit in quo *conſubſtantialem* Patri filium defendebat. Cui Arriani reſpōderunt,& concilio Antiochiæ habito eum & Athanaſiū Catholicorum principes fictis criminibus traducunt, hunc etiam obiecto adulterio Eccleſia depellunt.

Gangrenſe 1. in Paphlagonia in Trullo confirmatum, contra Euſtathium Sebaſtienſem Epiſcopum & eius ſectatores, Aerium & alios. Eodem ferè anno quo Nicenum. 1. To. Conc. de traditionibus & ceremoniis Eccleſiæ, vt ieiuniis ſtatis, orationibus pro mortuis, locis & Baſilicis martyrum, eorum reliquiis & memoriis.

Athanaſium verò Conſtantinus aduerſus falſa eorum crimina defendit. Quem tamen tandem(an. 340.)relegauit in Galliam Treuiros,vt pacem Alexandrinæ Eccleſiæ daret,ſed moriens paulò pòſt eum reſtitui iuſſit.

Lactantius Firmianus Criſpi Cæſaris magiſter, adeò in hac vita pauper, vt plerúnque etiam neceſſariis indiguerit. *Euſeb.Chron.* Nazarius Rhetor,cuius filia Eunomia virgo Chriſtiana,in eloquentia patrem æquat.

Feſtum exaltationis crucis Hieroſolymis cœpit. *Nicep. 8.cap.29.* id eſt,Feſtum inuentionis crucis. Nam quod *lib.1* Conc.in epiſt.Euſebij, tribuit eius inſtitutionem Euſebio Papæ conſtare non poteſt.

Ab Imperio Conſtantini Hieroſolyma à Chriſtianis ornari ædificiis cœpta *Zoſimus lib.5.*

Helena Imp.mater à Syluestro Rom.conuerſa. *Niceph. lib.7.cap.40.* Niceno iam Conc. celebrato lignum crucis à ſe Hieroſolymis cum multis miraculis inuētum thecis argenteis exornat.an.326. (Onuphrio 323) *Euſeb.de vita Conſt. Ruffin.lib.1.cap.7.& 8.Tripar.2.cap.18. Ambr.de obitu Theod. Eutrop.lib.2.Paulinus epiſt.2. Sulp.libr.2. Soc.1.cap.17. Euſeb.in*

322 *Chron.Theod.1.cap.18. Sozom.2.cap.1. Vt D.Hieron. & cæteros prætercam,qui omnes ſingularis impudentiæ arguunt Magdeburgenſes, Cent.4.cap.13. hanc inuentionem inficiari auſos.* Macarius Hieroſ. erat Epiſcopus.

Arelatenſe 1 & 2.in Galliis, vbi cauſa Ceciliani eſt iudicata. contra Donatiſtas. Aug. epiſt. 162. ad Primum conueniſſe 600. Epiſco. tradit Ado, quinque aut ſex annis ante Nicenum Secundum continet plures canones Nicenos, præter illos 20, qui extant.

Euſebius, ob arctam neceſſitudinem cum Pamphilo, cognomento Pamphili, Cæſarienſis Epiſcopus, annos 325. complexus, à Chriſto ad Conſtantinum Magnum hiſtoriam Eccleſiaſticam conſcripſit ex Philone, Ioſepho, Clemente Alexandrino, Egeſippo, Hyppolyto, Papia & aliis, *Niceph.1.c.1.*

Arrianiſmum ante Synodum redolebat. *Theod. libro primo, capite ſexto, Hieron. in Apolog.* Et fortaſſe pòſt. Nam in multis locis parùm orthodoxè ſentit. Vt Demonſth. libro quarto capite ſecundo. Filium vocat Patris δημιούργημα, item ὑπουργόν, atque à Patre ſuffectum fuiſſe, vt per eum tanquam per organum quoddam omnia digererentur. *libr. 5. cap. 1.* ſecundam cauſam vocat Filium. *& cap. 6.* ſecundum Dominum, vbi eum etiam inferiorem Patre eſſe probare nititur. *& cap.4.* ſecundas honoris partes conſecutum eſſe, vbi & vnum ſolum verum Deum, qui ita appelletur, eſſe Patrem, ſecundum autem, hoc eſt, Filium, participatione duntaxat veri ſocietatem conſecutum eſſe. *Et mox.* Eum poſt Patrem tanquam Deum honorandum eſſe, propter inhabitantem in ipſo Deum. *Et paulò poſt*, Eum ſolum propriè Deum dici poſſe, qui Deitatem à nemine acceperit, & Filium propter patrem θεοποιεῖσθαι, Deum effici.

Quidam addunt Aurelianenſe 1. præſide Epiſcopo Martino, quod fortaſſe eſt illud, quod ex Epiſcopis omnium mundi partium ſub S. Martino celebratum fuiſſe ait Arelatenſe 2.ca.

4425 *Ca.* 8. Patrem Filij eſſe deum ac dominum *cap.11.* Præ-

338 ſtantiorem quidem eſſe omni angelica natura, at minorem prima cauſa. *cap.17.* Dei nomen ſoli ingenitæ naturæ conuenire.

Anni Chriſti. | *Anni mundi*

In præf.lib 6. vt & lib.5.cap.5. filium eſſe patris ὑπουργὸν & δευτέραν μετὰ τὸν πατέρα εἶναι *& libr.5.cap.3.* Patrem dominum eſſe Filij & Filium dominum Spiritus ſancti quem locum proinde Latinus interpres noluit vertere.

315 | 4403
Chronicum ab orbe cond. vſque ad annum Chriſti 300. condidit, cui Hieronymus adiecit annos 50. Proſper Aquitanicus 60. Palmerius florent. 1040. Palmerius Piſanus 30. ita totum deſinit an. 1480.

Nicenum concilium cœpit 14. Syluest. *Euſ. in Chro. Plati.in Sylueſtr. Regino, & plerique alij* Quidam volunt ſub Iulio. *Sozom.1,cap. 18. Hiſtor. Trip.2.cap.1. Niceph.8.cap 14. Platina in Agathone. Beda in Chro.* Durat 3. an.& paulò plus. *Niceph.8.cap.26.* Eius initium variè à ſcriptoribus traditur. Nam eum annum alij dicunt eſſe Chriſti 322, alij *vt Euſeb. in Chron.* 324, alij 325. alij 326, alij 327, alij 328. quidam 330. quidam, vt plerique Græci, 333. quidam

334
338. *vt Volater. & Beda.* Alij Conſulatum Paulini & Iuliani qui fuit an. Chriſti 325. id eſt, 17. ſiue (vt alij volunt) 18. Conſtantin. Magn. *Socrat.1.cap.13. Nicephor. 8. cap.26.* quorum ille ad 20 diem Maij, hic ad vndecimum, Onuphr. ad Aprilem. alij ad 19. Iunij conferunt. Tanta eſt annorum à Chriſto incertitudo, quod veteres per annos, coſſ. & imperatorum numerarent, non Chriſti; qui mos, vt cenſent aliqui, tantùm ab anno eius circiter 600. inualuit.

Cæſarienſe conciliabulum, in quo Athanaſio manum mortuo Arſenio deſercuiſſe, ſacrum calicem confregiſſe, & ſtuprum commiſiſſe Arriani obiecerunt, & abſentem damnarunt, quod citatus non affuiſſet. Athan. in Apologia, Socrates & alij.

Et Victor & Vincentius Romani presbyteri, quos nunc Cardinales appellamus, & Hoſius Cordubenſis loco Sylueſtri præſederunt, *ex præfat. Sardicenſis concilij.*

Arrius Alexandriæ mulieres caſtitatem profitẽtes ſeptingentas veneno ſuo infecit, quæ vna cum illo vrbe expulſę ſunt. *Epiph.hæreſ.69.*

Cœpit ſuum virus an 319.

Iſtius libros præcepit Conſtantinus cremari, & eum, qui eos celare deprehenſus fuiſſet, capitali ſupplicio affici. *Socrat.lib.1.cap.9.*

Arrium cum ſuis aſſeclis in exilium miſit, *Ruff.li.1.c.5.*

Quos, ſubdola ipſorum confeſſione deceptus, poſtea ab exilio reuocauit, *Socrat.lib.1.cap.27.35 & 38.*

Niceni patres, cum toti eſſent in refellendis Arrianis, Donatiſtas miſſos fecerunt, niſi quod reprobarunt Carthaginenſis concilij & Cypriani decretum de

335
rebaptizandis hæreticis, quo iſti nitebantur, *Aug.lib.2.de bapt.c.9.*

Hieroſolimitanum contra Marcellum Ancyræ Epiſc. ad Sabellij hæreſim accedentem. Quod inde Conſtantinopolim aduocatum eſt à Conſtantino, vbi & Eccleſia ſpoliatur & loco eius, Baſilius Ancyram mittitur.

Romanæ Eccleſiæ ſupra reliquas eminentiam & inſpectionem, quam antea conſuetudine & iure Apoſtolico acquiſierat, confirmarunt, *6.can. apud Ruff. lib.1.c. 6, vt & fatentur Centuriatores cent.4.cap. 7.pag. 550.*

Quinque menſibus poſt concilium Nic. moritur Alexander Alexãdrinus patriarcha, Arrij maſtix, cui Athanaſius ille magnus ſuccedit, Antonio Magno Monachorum in Africa patre confirmante, atque aduerſarios eius omnes oppugnante, vna cùm Marco, Iulio & Liberio Rom. pontif.

Lactantius ſenex in Gallia docet, vbi & Magiſter Criſpo Conſtantini filio præficitur. *Hierony.*

338
317. primus Patriarcha Conſtantinopolitanus Alexander ann. 23. Ante hunc quidem ab Andrea Apoſtolo 23. recenſet Nicephorus Conſtant. in Chronologia Tripartita, at illi Patriarchæ titulum non ſunt conſecuti, ſed Byzantinorum Epiſcoporum duntaxat, ab agro fortaſſe Byzantino, potius quàm vrbe, quæ in ruderibus iacebat. | 4426

Anni Christi.

35.

338 k M. MARCVS Romanus, an. 2. menſ.8.

341 an.20.

Vacat ſedes dies.20.

Patriarchis,

Alexandriæ Athanaſio.

Antiochiæ Placido Arriano.

Hieroſolymis Maximo 3.

Conſtantinopoli Alexandro deinde M. Paulo, an.9.

Principibus.

Conſtantino Magno Imp. & Cæſarib. eius filiis.

Sapore Perſarum rege nono.

Aiba Aethiopiæ, deinde Stenden. an. 37.

Clodomero Franc: Duce.

CONCIL. Carthaginenſe. 1. Tom.1. Concil.

Anni mundi.

HVMANA.

Conſtantinus cum Licinio & Maximino imperauit annos circiter ſex, ſolus 16. Niſi verum ſit, quòd aliqui ſcribunt Licinium vſque ad 324 Chriſti annos 14. Orientes imperium tenuiſſe. Nam ſi tunc eo deleto Orientem ſibi adiunxit, cum mortem oppetierit an. 341, non niſi ſolus 18. annos imperare potuit.

4626 Ludos Olympicos & rationem numerandi per Olympiadas abrogauit. Indictiones inchoauit ab eo anno & die quo Maxentium proſtrauerat, & pacem Eccleſiæ attulerat, à ſeptimo ſcilicet imperij ſui anno, Chriſti 316 & 8.

4459 Cal. octob. *Onuph. in Faſtis.*

Licinium, cui vitam donarat, ſub cuſtodia Theſſalonicæ viuentem, quòd Barbarorũ multitudinem mercede conducere clàm conatus eſſet, vt bellum reſtauraret, occidi iuſſit. *Niceph. lib. 7. ca. 45.*

Eo deleto in Bithynia, & Oriente ſibi adiuncto, ex Thracia in Aſiam & Ægyptum tranſiit victor ad illas prouincias ordinandas, vbi cum tumultus graues cœptos an. 319. accepiſſet, ex Syluestri authoritate concilium Nicæam indixit an. 324. ſequenti verò, conuenientibus Epiſcopis 318, aperuit. Nam his vehicula & iumenta ad celeritatem itineris ſuppeditauit.

Indè templum magnificentiſſimum in monte Caluariæ ad ſepulturæ & reſurrectionis loca ædificat.

Sic mater Helena alterum in Bethlehem loco natiuitatis, alterum in monte Oliueti ad Aſcenſionis locum, ann. 326. Ac tum S. crucem inuenit. de quo ſuprà.

Vandali à Gotthis in Romanum ſolum pulſi à Conſtantino Poloniam accipiunt, vbi commorantur vſque ad 13 Arcadij & Honorij.

Clodomerus Francorum rex an. 326. cepit Turingiam, Galliam inuaſit, Sueuis iugum Romani imperij excuſſit, cum ſuperiores duces Franc. Zelandiam, Holandiam, Sycambriam & Traiectum incoluiſſent. Fides eſto penes *Irenicum lib. 3. Exegeſeos Germ. c. 76. Nam Conſtantinus potentiſſimos quoſque domuit, nedum regulos.*

k HIC Papa Nicenum ſymbolum inſeruit Miſſæ, in locum Symboli Apoſtolorum. *Plati.* primus conſtituit, vt Hoſtienſis epiſcopus pallio vteretur, & ab eo pontifex Rom. conſecraretur. *Volater. Auguſt. in Breuiculo ca. 1.* ſed iam ab anno 267 hunc morem inualuiſſe docuimus.

Eum Græci ferè omnes prætermittunt, cum tamen Trip. lib. 4. cap. 1. quæ ſub eo acta ſunt, narret.

Miſit ad Athanaſium & Epiſcopos Ægypti 70. Niceni Con. canones fideliter deſcriptos ex exemplaribus, quæ Syluester Romæ reliquerat, è quibus 20. duntaxat hodie extant. Arrianis igne in eos ſæuientibus, niſi quòd in Arelatenſi 2 eorum aliqui inſunt.

Paulus Conſtantinopolitanus eiectus à Conſtantino. *Niceph. in Chron.*

Hyberni, ſiue Scoti prædicationibus S. Patricij (qui anno vitæ ſuæ 122. obiit) fidem Chriſti recipiunt. *Ruff. 1. cap. 11. Niceph. 8. cap. 34. Sigeb. in Chron. Sabell.* Iberi vltra Armenios ad Aquilonem per captiuam. *Ibid. Ruff. cap. 10. Socrat. lib. 1. ca. 20* Indi interiore, miro modo per Ediſium & Frumentium iuuenes. *Ruff. 1. cap. 10. Socrat. 1, cap. 19.* Item Armenij. *Suid.*

Vlteriores Galli, Itali & Britanni paulò poſt ſub Conſtantij imperium, qui propagationem ita curauit & iuuit, item ij, qui circa montem Pyreneum ad Oceanum vſque Occidentalem habitarunt. *Sozom. lib. 1. cap. 6.*

Currebant aſſiduè omnes nationes ad fidem Chriſti & baptizabantur, patria ſimulachra conquaſſantes, adductæ miraculis ſacerdotũ, qui ſub Gallieno captiui facti erant *Diaco. lib. 11. in Conſtantino.*

Arriani ad ſuperius dogma adiecerunt alia, negando deſcenſum Chriſti ad inferos. *Amb. in Rom.* 5. Ridendo miracula edita per inuocationem ſanctorum. *Idem ſerm.* 91 pronunciãdo in Chriſto non fuiſſe animam, ſed corpus expers animæ, quod verbo Dei animaretur. *Atha. Dial. 4. de Trinit. Aug. ad Quod vult Deum, cap. 49. Cyr. lib. 5. Theſ. ca. 6.*

Aërius Arrianus primus damnat orationes pro mortuis, & ieiunia certo tẽpore ſtatuta, presbyterum æquat Epiſcopo, ac immutat antiquas Eccleſiæ ceremonias, *Auguſt. lib. de hæreſ. cap. 53. Epiph. hæreſ. 75. Socrat. lib. 2. ca. 35.*

Catholicos vocabat Antiquarios *Epiph.*

Donatus Grammaticus, quem cum parente vtroque martyrio ſub Iuliano functum refert Gigas in temporum floreto, Marius Victorinus rhetor præceptores Hieronymi, Maximus Alexandrinus, & Methodorus Philoſophi, Marcellus, D. Nicolaus Myrenſis (errant enim qui putant eum vixiſſe ſub Iuſtiniano nam interfuit cõcilio Niceno) Epiſcopi. *Hieronim. Catalog. Niceph. 8. cap. 14.*

Arrij ſubita & horrenda morte multi, qui àb eo decepti fuerant, conuertuntur. *Athanaſ. epiſt ad Serap.*

HVMANA.

Tunc primum res Romana ſub vno Auguſto & tribus Cæſaribus eſſe cœpit. *Eutrop. lib. 10.*

Circa an. 340 R. Ioſeph cæcus maximam partem Hagiographorum ex Hebræo in Chaldaicam linguam vertit,

RELIQVIT epiſtolam ad Epiſcop. Orientales pro Athanaſio. *Tom. 1. Concil.* vnam ad Dionyſium Corinthi Epiſcopum Eutychiani ſuppoſuerunt, qua Eutichianorum & Appollinariſtarum dogmata confirmaret. quam eſſe ſuppoſititiam docet Leontius Græcus libr. de ſectis.

Cœmeteria fieri iuſſit.

Arrianos & Athanaſium, de eorum diſſidio cogniturus, Romam citauit, propter ſedis authoritatem omnium cura ad ſe pertinente. *Sozo. lib. 3. cap. 8.* propter Romanæ Eccleſiæ prærogatiuam. *Socrat. lib. 2. cap. 15* Nam Arriani Epiſcopi ann. 341. Antiochiæ conuocati Athanaſium Eccleſia depulerant quòd iniuſſu Epiſcoporum ad illam ſe recepiſſet.

Orientales obiurgauit, quòd ſe non præmonito iudicium de Marcello & Athanaſio Epiſcopis feciſſent. An ignari (inquit) eſtis hanc conſuetudinem eſſe, vt primum nobis ſcribatur. vt hinc quod iuſtum eſt definiri poſſit. *Athanaſ. Apolog. 2.*

An. 342 Marcellus Ancyranus Romam profectus, Iulij pont. literis Eccleſiam ſuam recuperauit.

344 Photinus Sirmienſis Marcelli diſcipulus hæreſim ad Paulianam ſiue Samoſateni accedentem indu-

Anni Christi. | *Anni mundi.*

36.

341 | S. IVLIVS I. Romanus, an. 15. menſ. 2. dies 6. | 4429

356 | | 4444

Vacat ſedes dies. 2.

Patriarchis.

Alexandriæ Athanaſio.

Antiochiæ Stephano Arriano an. 3, Leõtio. Arriano an. 11.

Hieroſolymis Maximo tertio deinde Heraclio menſ. 1. Cyrillo an. 39.

Conſtantinopoli M. Paulo, deinde Euſebio Arriano an. 1. Macedonio Hæreſiarcha, an. 8.

368

Anni Christi.		*Anni mundi.*	
341		4429	xii. Marcelli autem propius ad Sabellianam vergebat. 352 Vrſacius & Valens Pannoniæ Epiſcopi principes Arrianorum, cùm poſt Synodum Sardicenſem viderentur à communione ſecreti, coram poſiti veniam a Iulio pont. popoſcerunt. *Sulp. lib. 2. Athan. in Apolog. & Socrates.*
			Paulo Conſtantinopolitano clam ſub altari in Euſa ciuitate ſuffocato iuſſu Conſtantij, in eius ſedem tranſferuntur, Arriani Euſebius videlicet Nicomedienſis. Macedonius, Eudoxius, Demophilus, Euagrius in annos circiter 32 vſque ad Damaſi Pap. & Theodoſij Imp. tempora, donec à Gregorio Nazianzeno eiuſmodi erroribus & ſchiſmate fuit purgata & Catholicis reddita.
			Contrà Athanaſium Alexandriæ in Schiſmate ſederunt Arriani Euſebius an 1. Gregorius an 1. Georgius an. 20. Lucius an. 19.
	Principibus.		Contrà Cyrillum Hieroſolymis ſederunt Arriani Heronnius an. 3. Heraclius menſ. Hilarius an. 14.
	Conſtantino patre & filiis,		DECIMVM tertium bellum in Chriſtianos in Perſide per Saporem impulſoribus Magis & Iudæis. *Sozom. 2, cap. 8. Ammianus Marcellinus lib. 25.* Ibi numeroſiſſimæ erant. Eccleſiæ. Nam Perſæ ab initio Chriſtiani fuerunt, præſertim verè Diabenorum regio. *Sozom. lib. 2, cap. 11.*
	Conſtantino 2 in Gallijs, Hiſpaniis, Alpibus & Britannia,		Ibi Martyrium faciunt Creſiphon, Dauſas, Gabdiaba epiſcopi, *cap. 13.* Vſtazades Eunuchus Saporis & Simeones primus Perſarum Epiſcopus.
322	*Conſtantio Arriano ann 24 cum Dalmatio patruo in Oriente.*		Euſebius Emiſſenus Arrianorum ſignifer multa conſcribit. *Hieron. in Chron.* Tunc vixit Ioan. Clymachus, Didymus, cuius auditor D. Hieronymus Alexandriæ.
	Et Conſtāte an. 13 in Italia Græc. Illyrico & Aphrica Impp.		Aëtius Arrianam Anomæorum ſectam introducit, trecentis argumentis è philoſophia præſertim Ariſtotelica deductis. tantum myſterium nimis ſubtiliter & irreuerenter tractando, non modo veritatis lucem amiſit, ſed & in Atheiſmum incidit. Vnde Atheus cognominatus eſt. Eius ſectatores nunc Ætiani, nunc Eunomiani dicti ſunt. *Suidas. Epiph. hæreſ. contra Anomæos.*
			Impietas Arriana Conſtantij præſidiis fulta, exiliis, carceribus & variis tormentorum modis Catholicos perſequitur. *Athanaſ. &c.* per 40 continuos annos adeo in Chriſti Eccleſiam debacchata, vt cuiuis ſuperiorum perſecutionum vel temporis diuturnitate, vel ſuppliciorum magnitudine comparari poſſit. *Onuh. in Plati.*
			Georgius Cappadox canones Nicenæ ſynodi combuſſit. *Athanaſ. epiſt. ad Orthod.*
			Hoc iam aggreſſus erat ſub Marco pontifice, vt ad Marcum ipſum, quem & Vniuerſalis Eccleſiæ Papam nominat, ſcribit priuata epiſtola Athanaſius. In Athanaſij locum ab Imp. Conſtantio & Arrianis ſubſtitutus eſt.
			Sed eum tandem plebs petit, raptùmque diuerſis mulctandi generibus proterens deuaricatis cruribus conculcauit, &c. *Am. Marcell. lib. 22.*
			Paulinus Treuirorum in Gallia Metropolitanus, vir ſanctus imprimis & eruditus Athanaſij amicus.
356		4444	Hilarius Pictauorum Epiſc hymnum Angelorum ab Apoſtolis continuatum apud Clementem lib. 7, conſt. c. 47, in Latinum conuertit & in Miſſam includit. Vnde & eum huius hymni auctorem faciunt. *Hug. Victorinus lib. 2 de ſacra. parte 2. Caſſander in Liturgicis pag. 42.*

Anni Christi. *Anni mundi.*

Tribus libellis Conſtantinopoli publicè Conſtantio datis audientiam popoſcit,vt de fide coram aduerſariis diſceptaret. Itaque quaſi diſcordiæ ſeminarium & perturbatio Orientis, poſt quadriennium exilij redire ad Gallias iubetur abſque exilij indulgentia. *Sulp.lib.*2. 341 4429

Sub an. 362 reuerſus non ſolum Catholicam fidem Ariminenſi concilio infirmatam & perturbatam reſtituit.ſed Principes etiam Arrianorum, Epiſcopos Galliæ Eccleſiis deturbauit, vt Saturninum Arelatenſem & P.tronium petragorenſem, cæteris venia data. *Ruf. & Sozo.lib.*5.

Sardicenſe Con.rogatu Conſtantis,& permiſſu Conſtantij agitur an.10 poſt mortem Conſtantini patris: Confirmatum eſt in Trullo,vt Catholicum.

Damnatum tamen in Syrmienſi eo nomine, quòd Athanaſium abſoluiſſet. *Sulp.lib.*2.

Nam aſtutè Arriani innoxium Athanaſium in illo criminoſis Marcello & Photino miſcuerunt, ne putarentur perperàm de Athanaſio iudicaſſe, qui de Marcello & Photino vera ſenſiſſent. *Ibid.*

Sapore Perſarum.

Quin & erat Arrianum.Nam in eo tres fidei formulas epiſcopi protulerunt, in quibus diuerſis verbis, remota *Subſtantiæ* mentione filium Patri ſimilem affirmarunt, nondum auſi diſſimilitudinem aſſerere. Hi cum verbis ab Arrio diſſentirent diſſimilitudinem inducente, ſed re conſentirent, Semiarriani dicti ſunt. *Epiph.*

Sthenden Aethiopiæ pretioſo, an. 27.

Alexandrinum con. videtur eſſe illud,de quo Sulp. libro ſecundo Mox in Ægypto octaginta Epiſcopi congregati Athanaſium iniuſtè condemnatum fuiſſe pronuntiant.

Hymni & carmina in laudem Dei & Diuorum compoſita ab Hilario & Ambroſio Epiſcopis per totius Occidentis Eccleſias cantari incipiunt. *Iſid. de diuinis Officiis.*

HVMANA.

Richimero Franc. Duce.

Conſtantinus cum ſuperiores Impp. ſacros libros plurimos exuſiſſent impenſis maximis bibliothecas inſtaurauit. *Socr.lib.1.c.9.*

Romanæ vrbis inhabitatores annuis muneribus teſtamento honorauit,filiis vero imperij hæreditatem tribuit. *Euſeb.lib.4.vitæ.*

Eius filij paternis legibus aſtipulati ſunt & proprias adiecerunt,contra eos, qui vel ſacrificare,vel idola colere, vel ethnicam ſuperſtitionem exercere præſumerent. *Sozo lib.3.c.17.*

Conſtantius aram Magnæ Deæ è curia Romana auferri iuſſit. *Amb.ep.31.*

Sapor anno 10 imperij Conſtantij,Chriſti 350 Niſibin obſidet. *Hieronym.in Chron.*

Conſtans Francos vicit, *Socrat.lib.2,c.13.*

Conſtantin[illegible] mortui partem obtinuit.Sic enim à patre diuiſum imperium acceperant, vt auità ſorte obtineret natu maximus,Orientis principatum alter,medium tertius. *Euſeb.lib.4.de vit.Conſt.Socr.lib.1.c.38.*

Conſtans Imperij ſui decimo tertio à Magnentio Tyranno magno Catholicæ Eccleſiæ damno interfectus eſt,Chriſti 353. Nam eius morte Conſtantius audacior factus Arrianam impietatem prouehit. Interim 70000 hominum copias aduerſus Magnentium educens, eum ad Murſam in Pannonia vicit.Deinde Lugdunum fugien- 356 4444

tem.

Anni Christi.

341

CONC. *Romanum ep.* 116.*Iſid.*

Hieroſol. hiſt. Trip. 1. *cap.* 33. *Theod.* 1, *cap.* 30.

Antiochenum confirmatum in Trullo Epiſc. 90. *Iſid.*

345 *Agrippinenſe Colonienſe contra Euphratam, qui negabat Chriſtum Deum, Iſid.*

Sardicenſe in Illyria, ſiue Dacia Mœſia, quo Nicenum confirmatur Epiſc. 300. *Sozom.* 3, *cap,* 11. *ſeu Epiſc.* 250. *Theod.* 2, *cap.* 7. *Trip. lib.* 4, *c.* 21. *In eo Athanaſius & Marcellus ab Arrianis damnati abſoluuntur, Photinus vt verè hæreticus condemnatur.*

Syrmienſe in Pannonia contra Photinum. Niceph. 9, *c.* 31. *Socrat.* 1, *cap.* 29. *Sozom.* 4, *c.* 6. *Imperatore Conſtantio cogente & præſente.*

Alexandrinum. Athan. initio Apologiæ 2. *Socrat. lib.* 2, *c.* 26.

37

356 m S. LIBERIVS Romanus, dictus Leo. an. 12.

368 menſ. 3. dies 4.

Vacat ſedes dies 6.

Anni mundi.

tem ſibi ipſi mortem conſeſcere compulit. *Zoſimus.*

Hymni & carmina in laudem Dei & Diuorum compoſita ab Hilario & Ambroſio Epiſcopis per totius occidentis Eccleſias cantari incipiunt, *Iſidor. de diuinis Officiis.*

4419 m HVNC immeritò inter PP. adnumerari, quòd cum Arrianis ſubſcripſiſſet, cenſet Platina, poſt Hier. de Vir. Illuſtr. & Sozom. lib. 4, cap. 11, & Marcel. comitem in Chron. At eum optimum & beatiſſimum prædicant Baſil. epi. 74. Ambroſ. lib. 3 de Virgin. Epiph. hæreſ. 75. Quin & Athanaſ. *Apolog.* 2. Theodor. *lib.* 2, *cap.* 17. Socrat. *lib.* 4, *cap.* 11. eum liberant ab Arriana labe. Imò & Occidentem ſemper ab ea liberum fuiſſe narrat Theod. lib. 5, cap 6.

Quin & de eo falſum illum rumorem ab Arrianis profectum teſtantur Sozom. *lib.* 4, *cap* 15. Theod. *lib.* 5, *cap.* 6. Niceph. *lib.* 9, *cap.* 57, *& lib.* 1, *cap.* 27.

Poſt mortem Conſtantij ſub Valente fuiſſe Catholiciſſimum conſtat è Socrat. *lib.* 4, *cap.* 11.

4433 Authoritate, qua potiuntur æternæ vrbis Epiſcopi, damnari Athanaſium (qui iam à Synodo Arrianorum damnatus erat) deſiderio nitebatur ardenti, Conſtantius Imp.) quo non impetrato, Liberius ægrè populi metu, qui eius amore flagrabat, cum magna difficultate, noctis medio potuit exportari. *Amm. Marcell. lib.* 15.

Sed paulò pòſt vrbi redditur ob ſeditiones Romanas. *Sulp. lib.* 2.

Nam ſequenti anno cum Mediolano Romam veniſſet Conſtantius, Matronæ Romanæ à viris ſuis impulſæ rogarunt, vt ſibi Liberium Pont. redderet. *Socrat. Sozom. Theod.*

Poſt Meletium Antiochiæ fuit ſchiſma 30 annorum, in quo Arriani ſederunt, Euzoius an. 10 Dorotheus an. 10, &c.

Paulus & Ammon eremitæ *Sozom.* 1. *cap.* 14.

Obiit S. Antonius eremita anno vitæ 105 Chriſti 358. *Sozom.* 1, *cap.* 13, *Ruffi.* 1, *c.* 8. *Naucl. & Beda.*

Hilarius Pictauienſis. Lucifer Calaritanus.

Proiectus Aruernorum Epiſc. in Aquitania Martyr. Conſtantij tempore.

Arriana hæreſis ſciſſa eſt in Eunomianos, Macedonianos, Euſtathianos, Meletianos. *Baſil. contra Eunomi. Hiſt. trip.* 5, *cap.* 15. *Epiph. hæreſ.* 76 & 68.

Eunomius monachus diſcipulus & notarius Aëtij, inter alias hæreſes negat Virginitatem maioris eſſe meriti quàm coniugium: Relicto monachatu (*Aug. lib.* 3, *peccat. mer. cap.* 7.) ſeduxit virgines ſacras, vt nuberent. Fidem ſine operibus docuit ſufficere, nec opera eſſe ad ſalutem neceſſaria. *Aug. lib. de hæreſ. cap.* 54. *Hier. in Oſee.*

4444 Templa martyrum non ingrediebatur, ne cogeretur Sanctos (vt dicebat) adorare. *Hieron. in Vigilant.*

4456 Nam eorum & Sanctorum reliquiarum honorem impugnauit,

Marcellus Ancyræ Epiſcopus hæreticus, docet regnũ Chriſti finem habiturum, *Nicephor.* 11, *cap.* 48. *Bonfin.* 2. *dec.* 1.

Photinus eius diſcipulus nunc Sabellium, nunc Paulum Samoſatenum olebat. *Epiph.* in Syria & Cilicia Appollinarius vterque pater & filius. *Epiph.* conſuetas eccleſiæ preces in cantiunculas à ſe conditas commutarunt.

Vnde

Vnde & viri inter potandum & operandum, mulieres in textrinis illas pſallebant. *Sozom.lib.6.cap.25.*

Verſus ille. Gloria Patri.& Filio cæ. (à Flauiano Antiocheno, adiutore Chryſoſtomo compoſitus. *Niceph.18 cap.51.& lib.9.cap.24.*) aliter à Catholicis Græcis in fine Pſalmorum canebatur, aliter ab Arrianis. *Sozom. 3, cap. 20. Theod.2.cap.24 Nicep.9, cap.4.* poſteà conſilio Hieronymi in Eccleſia Latina additur fini Pſalmorum à Damaſo. *Hieron.epiſt.ad Damaſ.* vt errent, qui hoc tribuunt Gregorio.I.PP.

Anni Christi 356 — Anni mundi 4444

Chorus in duo diuiſus Cæſare Conſtantino (quaſi antea alternis minimè caneretur. *Suidas in voce, χορὸς.*

Nam Flauianus & Diodorus primi in duos choros Pſallentium diuidentes, ex ſucceſſione Dauidicam melodiam cantare docuerunt. *Theod.lib. 2.hiſt.c.24.Trip.lib. 5.c.32.*

DECIMVM quartum bellum ſeu perſecutio Chriſtianorum per Iulianum Imp. Apoſtatam. *Ruff.1.cap.32.& 36. Ammia.lib.20.Eutrop.lib.10.* In eo cecidit Dorotheus Tyri epiſcopus anno vitæ 107.

Iouinianus hæreſim ſuam ſpargere incepit, *Sabell.lib.8 Sept.Enn.*

Potentinus, à quo hæreſis Potentinorum, Tropici hæretici.

Conflagrauit Antiochena bibliotheca.

Poſt concilium Mediolanenſe principes Catholicorum in exilium pulſi ſunt Euſebius Vercellenſis, Lucifer Calaritanus, Dionyſius Mediolanenſis, Paulinus Treuirenſis, Hilarius Pictauienſis, Hoſius Cordubenſis, Rhodianus Gallicanus epiſ. Tandemque Liberius Papa, quia damnationi Athanaſij ſubſcribere noluerunt. *Athanaſ. ad Solitarios, Apol.ad Conſtantiū, & lib.de fuga ſua. Ruffi.Sulp. Socrates.Sozom.*

Tum Italiam corrumpere conatus eſt Maxentius Dionyſio Mediolanenſi ſucceſſor datus. Illyricum.i. Pannoniam Dalmatiam & Græciam Valens & Vrſacius. Gallias Saluonius Arelatenſis ep. Hiſpanias aliqui alij abutentes Hoſij ætate, propter cuius infirmitatem (Erat enim centenario maior) à Catholicis defeciſſe ſpargebatur.

Euſebius Vercellenſis cauea concluſus Scythopolim miſſus dicitur in eius vita, atque ibi ab Ariomanitis crudeliſſimè cruciatus. Vnde ſcripſit Epiſtolam ad Patrophylum, quæ extat, miſerias narrans ſuas. Rediit pòſt cum Hilario & Athanaſio per indulgentiam noui principis.i. Iuliani Apoſtatæ, qui ſe initio Chriſtianis æquiſſimum præbuit. *Hieron.*

Conſtantij vltimo omnes penè toto orbe Eccleſiæ ſub pacis & regis nomine, Arrianorum conſortio pollutæ erant. *Hierony.in Chron.*

HVMANA.

Iulianus à Libanio ſophiſta & Maximo philoſopho, qui poſtea ob magiam interfectus eſt, corruptus in ethnicam impietatem labitur. Malignitatis argumenta Athenis in eo adhuc puero animaduertit Greg. Nazanzenus ceruicem regidam, humeros iactatiles, oculos currentes, & inconſtantes, pedéſque furioſè reſpicientes. Fratrem ſuum Gallum & imperio & vita priuatum à Con-

368 — 4456

Patriarchis.

Alexandriæ Athanaſio.

Anthiochiæ Leōtio Arriano, Eudoxio Arria.an. 3. Aniano menſ. 4.
Meletio, an. 2.
Paulino, an. 27.

Hieroſolymis Cyrilo.

Conſtantinopoli Macedonio Hæreſiarcha, deinde Eudoxio Arriano, an. 10.

Principibus.

Coſtantio Arriano quadrageſimo ſeptimo Orient
Cōſtante Catholico Occid.
Iuliano Apoſtata.an. 2.
& poſtea Iouiano ſeu Iouiniano Catholico m.8. Orien. & Occident. Impp.

Sapore Perſarum rege 9.

BELLVM PERSICVM

Sthenden Æetiopiæ pretioſ.

ſtantio,

Anni christi.

Theodomero Franc. Duce.

356

Conc. *Mediolanenſe, præſente Conſtantio, epiſc. plus* 300. *propter Athanaſium. Socrat.* 2. *c.* 35. *Theod.* 12, *cap.* 15. *Hiſt. Trip.* 2. *c.* 36. *Ruff.* 1. *c.* 20. *Hoc in cōcilio Arriani quoque fuêre victores principibus Catholicorum in exilium pulſis.*

Alexandrinum. Ruffin. 1. *c.* 28.

Ariminenſe 400 *Epiſcoporum. Socr.* 2, *c.* 37. *Sozom.* 4, *c.* 17. *Hiſt. Trip.* 5. *c.* 20. *Damnatur ab Ambr. epiſt.* 32. *Quamquam octaginta in eo duntaxat eſſent Epiſcopi Arriani, Homiouſion. i. ſimilitudinem ſubſtātiæ profitentes, alij Catholici Homouſion. i. vnitatem ſubſtantiæ, bono initio, fœdo exitu conſummatum, Sulp. lib.* 2

368

Anni mundi.

ſtantio vlciſci velle ſimulans arma in Conſtantium cepit.

Magiam exercuit inſpectis mulierum interioribus. *Eutrop. Nazan.* bello aggreditur Francos, eos videlicet, quos conſuetudo Salios appellauit, auſos olim in Ro-
4444 mano ſolo apud Toxiandriam habitacula ſibi præfigere prælicenter. *Ammian. Marcell. lib.* 17.

Viennæ agens, vt omnes nullo impediente ad ſui fauorem alliceret, adhærere cultui Chriſtiano fingebat, à quo occultè iam pridem deſciuerat, arcanorum participibus, aruſpicinæ, auguriiſque intentus & cæteris, quæ Deorum ſemper fecêre cultores. Et vt hæc interim celarentur, die, quem Chriſtiani Epiphaniam dictitant, progreſſus in eorum Eccleſiam, ſolenniter numine orato diſceſſit. *Amm. Marcell. Pagan. lib.* 21.

Vbi abolitis, quæ verebatur, adeſſe ſibi liberum tempus faciendi, quæ vellet, aduertit, decretis aperiri templa, aríſque hoſtias admoueri & reparari Deorū cultum ſtatuit. Vtque diſpoſitorum roboraret effectum, diſſidentes Chriſtianorum antiſtites cum plebe diſciſſa in palatiū intromiſſos monebat, vt ciuilibus diſcordiis conſopitis, quiſque nullo vetante religioni ſuæ ſeruiret intrepidus. *Id. lib.* 22.

Pulchrum noſtris policitis exemplum, vt mixtis in eodem regno religionibus vel regnum perdant, vel ad alienam ſtirpem transferant. In Gallia Chriſtum negauit, & poſtea ſe pontificem nominauit, ad templa Paganorum veniens & cæteris idem præcipiens. *Hieron. in epit. Nepot.*

Quoſcunque audiebat eſſe Eccleſiæ hoſtes, vel apoſtatas, fouebat. Quare Donatiſtis Baſilicas reſtituit, quas Conſtantinus anteà abſtulerat, Iudæis, &c. *Auguſt. lib.* 2 *contra Petil. cap.* 9. *Opt. lib.* 2. à quibus Donatiſtis fuerat appellatus & laudatus. *Idem epiſt.* 148. 166. *epiſt. Opt. lib.* 2.

Iudæi à Iuliano Imp. perſuaſi templum Hieroſolymis reſtaurare nituntur, ſed igne & prodigiis inhibentur. *Theod. lib.* 3, *cap.* 20. *Ammian. Ibid.*

Chriſti imaginem fuſilem à muliere, quam Chriſtus ſanauerat, poſitam apud Euſeb. *lib.* 7, *cap.* 18. *Trip. lib.* 6, *c.* 41. & Theophy. *in* 9 *Matth.* euertit. Sed eam Chriſtiani in Eccleſiam retulerunt. *Sozom. lib.* 5, *c.* 21. *Socrat. lib.* 3 *cap.* 24.

Periit incerto ictu in bello Perſico poſtquam annum vnum, & menſes ſeptem imperaſſet. *Laetus.*

Cum Delphos miſiſſet conſultum de belli Perſici euentū, templum Delphicum terræ motu & fulminibus deletum eſt. Reditus eccleſiis conceſſos eripuit, ioco addens ſe facere expeditiores ad regnum celeſte, quoniam in ipſorum libris ſcriptum eſſet, Beati pauperes, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. *Ibid.*

Iouianus Imperij noluit prius inſignia ſuſcipere, quàm milites vno ore ſe Chriſtianos profiterentur, negans ſe Chriſtianum Paganis imperare poſſe. *Niceph. lib.* 10, *cap.* 28, *Ruff.* 2. *cap.* 1.

Idololatricas vanitates à Iuliano reſtauratas deſtruxit, quas poſteà Valens permiſit. *Theod. lib.* 4, *cap.* 24.

Turpem pacem cum Perſis agitare coactus eſt ob res ab Apoſtata Iuliano infœliciter & Deo ſiniſtro geſtas.
4456 *hiſtorici, præter Zoſimum, qui Apoſtatam extollit.*

Franci, Saxones & Alemanni 40 vrbes ad Rhenum

ſitas

ſitas capiunt, quod cauſam præbuit Conſtantio Iulianũ Cæſarem conſtituendi & præclara aduerſus eos gerendi *Zoſim lib.3.*

Anni Chriſti.

Bellum Perſicum, in quo temeritate militum ad Singaram prærepta fuerat palma Conſtantio, & amiſſa Singara & mida, deinde cum Sapore Niſibim iterum per tres menſes obſidente pax tandem inita, iterum ſub Iuliano recrudeſcit. *Pompon. Eutrop. lib.10.* 356

Iouianus Athanaſium & cæteros Epiſcopos, qui à Conſtantio eiecti fuerant, ab exilio reuocat & vniuerſa Gentilium templa claudit. *Socrat. lib.3, cap.24.* 368

Solam Chriſtianam fidem profiteri ſubditos iuſſit, bona Eccleſiis & clericis ab anteceſſoribus ſurrepta reddidit. *Sozom. lib.6, cap. 3.*

Saraceni cum Zocomo principe paulò antè imperium Valentinis religionem publicè ſuſcipiunt. *Sozo. lib. lib.6, cap.38.*

∴ Hvnc Marcellinus comes in Chron. tanquam hæreſis ſuſpectum præterit. Schiſmaticum & illegitimum pontificem facit Onuphrius. Nam ei ſuperſtitem fuiſſe Liberium, atque ita throni Apoſtolici adminiſtrationem ſolum conſecutum, *quod etiam narrat Sozom. lib.4. cap.15.*

Alij rectius. Quare & extat vna eius epiſtola ad Athanaſium, & alios Ægypti Epiſcopos. Et factione Arrianorum cum multis aliis Catholicis per martyrium ſublatus eſt. *Sozom. lib.4. cap.15.*

Fuerat quidem ab Acacio Euſebij Cæſarienſis diſcipulo & ſucceſſore in Liberij locum conſtitutus, velut Arrianus, *Hieron. in Acacio de Viris Illuſtr.* icæ

Sed tanta vis fuit Cathedræ Apoſtol , vt martyrem potius, quam hæreticum, vel hæreticis fauentem pontificem ſuſtinere potuerit.

Vlphilas Gotthorum Epiſcopus Arrianus, qui Vlteriora Iſtri tenebant, Gotthicas literas inuenit & ſcripturas diuinas in Gotthicam linguam primus tranſtulit. *Socrat. lib.4, cap. 33. Sozom. 6, cap. 34. Trip. 8, cap. 13. & 5, cap.36, 38.*

Hoſius centenario maior moritur, de quo hæc feruntur.

Concilium Nicenum propè auctoritate ſua confecit. Sardicenſi quoque illud confirmanti egregiam operam præſtitit. Sirmienſi vi adeſſe coactus, Arrianæ formulæ verberibus compulſus ſubſcripſit. Mediolanenſi ab Hilario confirmatus non ceſſit. Inde ætate vacillante ſimilitudinem ſubſtantiæ, non vnitatem in Hiſpania docuit. *Sulpitius & Iſido. lib. de Viris Illuſtr.*

Hinc fortaſſe Hoſij deliramenta apud Hilarium contrà Conſtantium.

Valens Catholicam fidem Conſtantinopoli extinxiſſe videbatur, at vbi Greg. Nazanzenus eò è ſuo Epiſcopatu tranſlatus eſt, pro paruo oratorio, in quo conuentus primum habuit, maximum accepit, & Eccleſiam latentem, quanta eſſet, oſtendit. *Sozom. lib.6. cap.17. Socrat. lib.5. c.7.* 368

Lucifer Sardiniæ Epiſc. ſchiſma in Eccleſiam de non recipiendis Arianis in Sacerdotium, poſt eiuratum errorem contra D D. Hilarium & Damaſum excitauit, non hæreſim. *Aug. de hære. Gennad.* 369

Eius magna erat authoritas, vt qui ſe nunquam Ariani alicuius communione poſtuliſſet. *Hieron.*

Anni mundi 4444

Romanum, in quo Fœlix electus eſt Papa, & aliquot ab Eccleſia ſeparati. Plat. Iſid. tom.1 Conc. Ab Arianis tamen fuiſſe creatum volunt Ruf. & Hieron. in Acacio de Vir. Illu. & Marcel. comes contra Niceph. 9 cap.35.

Romanum alind 48. Epiſc. Omnibus Epiſcopis eſſe ad concilium veniendum.

Seleucienſe in Iſauria contrà Arianos eodem tempore ab Orientalibus Epiſcopis actum, quo alterum Arimini ab Occidentalibus in Italia. Socrates & Sulpitius lib.2.

Hilarius quartum iam exilij annum in Phrygia agẽs interfuit. Duo ſalutaria obiens, vnum quòd Occidentalibus ſuſpicionem Sabelianiſmi ob Arrianorum falſos rumores laborantibus, teſtimonium fidei rectæ per hibuit, alterum, quòd in refellendis Arianis ſocium ſe acrem exhibuit.

Biterrenſe contra Ariminenſis Concilij formulam præſide Hilario Pictauienſi ab exilio reuerſo ſub Iuliano Apoſtata. Ipſe lib. de Synodis.

38.

∴ M. Foelix II. Romanus, an. 1. menſ.4. dies 2. 4456 4457

Patriarchis.

Alexandriæ Athanaſio.

Antiochiæ Paulino.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Hieroſolymis Cyrillo.

Conſtantinopoli Eudoxio Arriano.

Principibus.

Valente Arriano, an. 13. Ori. & Valentiniano Catholico Occid. Impp. an. 11.

Sapore Perſarum nono rege.

Sthenden Aethiopiæ pretioſo.

Clogio. Franc. Duce.

CONC. *Laodicenum contra Arrianos confirmatum in Trullo. Iſid. tom 1. Conc.*

Lampſacenum. Eutrop. lib. 10. Niceph. 11. cap. 3. Hiſt. trip. lib. 7, cap. 11.

39

369 n S. DAMASVS Luſitanus, an. 19. 4457

388 menſ. 3. dies 11. 4476

Vacat ſedes dies 11.

Audæus anthropomorphita. *Epiph.*

HVMANA.

Valentinianus militum conſenſu factus Imp. poſt 30. dies Valentem fratrem conſortem imperij & Auguſtum nominat. Repreſſit Alemannos & Saxones, quorum primum hic ſit in bellis mentio. Regnat annos 11. Ei circiter triennium Valens ſuperſtes fuit, in tugurio à Gotthis concrematus.

Poſt eius mortem Gratianus & Valentinianus 2 filij è Cæſaribus Auguſti facti ſunt, ſed imperij ſexto ille Lugduni à Maximo Galliæ præfecto, hic Viennæ inſidiis Arbogaſti Gotthorum ducis interfectus eſt. Ita vtrique eodem anno Theodoſius Mag. quem Gratianus, dum viueret in imperij ſocietatem aſciuerat, ſucceſſit.

n PONTIFICVM Romanorum vitas conſcripſit & opus ad ſua vſque tempora perduxit, quas alij deinceps continuarunt. A Damaſo ad Nicolaum primum Anaſtaſius S. R. E. Bibliothecarius. A Nicolao 1 ad Alexandrum 2 Guillelmus alter bibliothecarius. Ab Alexandro 2 ad Honorium 2. Pandulphus Piſanus. Ab Honorio 2 ad Honorium 4. quidam anonymus ex Martini Poloni opere de vitis pontif. Ab eodem Honorio vſque ad Vrbanum 6. Theodoricus Niem Germanus. Ab Vrbano 6, ad Martinum vſque quintum alius quidam incertus. Quouſque Damaſi liber, vt circumfertur, eſt perductus.

Multa alia ſcripſit. Extant aliquot eius epiſtolæ, ad Athanaſium & alios epiſcopos Ægypti, ad Paulum Antiochenum, ad tria concilia Africæ, Profeſſio fidei Catholica, &c.

Per ſeditionem obtinuit pontificatum contra Vrſicianum. *Ammi. Marcell. lib. 27.*

Vnde & ſanguinariam eius ordinationem obiectant Auguſtino Pelagiani. *lib. 6. contra Pelagianos.*

Iudicio tamen Dei electum ait Ambroſius, *Orat. contra Symmachum.*

Bibliis SS. à Hieronymo verſis primus dedit auctoritatem, cum prius ſeptuaginta interp. verſionis vſus eſſet. *Plat.*

Quod non obtinuit in pſalmis, quoniam Clerus inueteratum cantum dediſcere noluit. *Plati.*

Symbolum Conſtantinopolitanum in locum Niceni cantari iuſſit ad Miſſarum ſolennia: quod vſque hodie perdurat. *Sigeb. Rupert. lib. de diuin. Offic. cap. 21.*

In principio ſacri, vt Confeſſio diceretur, inſtituit. Epiſtolas & Euangelia, vt nunc annuatim in Eccleſia leguntur, (per Hieronymum, *infra*) collegit. *Honorius lib. 1. cap. 88. citante Caſſandro in Liturgia pag. 44.*

Ita deſiit vetus verſio, quæ erat 70. cœpit noua, id eſt, Hieronymiana. *ex D. Gregorio præfat. in Iob.* Hieronymi enim, qui de Hebræo in Latinum eloquium ſacras ſcripturas tantummodò conuertit, editione generaliter omnes Eccleſiæ vſquequaque vtuntur, pro eo quòd veracior ſit in ſententiis, & clarior in verbis. *Iſid. lib. de officiis.*

Eius tempore fuiſſe Cardinales docet Volater. lib. 22. Anthropologiæ. Inuenio (ait) in antiquis tabulis apud Eccleſiam Aretinam Donationis cuiuſdam Zenobij ſenatoris Romani eidem Eccleſiæ vſque à

tempore Damaſi Pont. factæ, vbi eſt huiuſmodi ſubſcriptio, Et ego Io. S. R. E. Diaconus Cardinalis ex parte Damaſi pont. laudo & confirmo. Itaque non video cur D. Hieronymus Damaſo charus non fuerit R. E. Cardinalis presbyter, niſi quòd non magnos habebat reditus non onerabat Eccleſiam nimiis ſumptibus, non erat &c. Non ergo placet, quod quidam ſcribunt nomen & dignitatem fuiſſe conditam à Benedicto 8, ſub an, 1033. Nam & D. Gregorius Cardinalem ſacerdotem commemorat, qui & Epiſcopus eſſe non deſinit. l. 2 epiſt. 52 & 25. huic & dans vſum pallij lib. 7, epiſt. 5. Multa addere poſſem, contra hæreticos, ſed non ſunt Chronologiæ. Aliud eſt inſignia eſſe recentiora, vtpotè illis addita circa illum annum, deinde amplificata circa annum 1250 ab Innocentio quarto, aliud Cardinalium rem & nomen veteribus fuiſſe incognitum.

Chorepiſcopos ſuſtulit, quos nunc ſuffraganeos, vel Epiſcopos portatiles appellamus. Epiſcopos, qui eis vtuntur, epiſt. 4 meretricibus docens eſſe ſimiles, quę ſtatim (ait) vt pariunt infantes ſuos, aliis nutricibus tradunt educandos, vt ſuam citius libidinem explere valeant. Sic & iſti infantes ſuos, id eſt, populos ſibi commiſſos iſtis educandos tradunt, vt pro ſuo lubitu voluptatibus ſæcularibus ſeruiant. &c.

Chorepiſcopos autem Onuphrius in Epitome Romanorum Pont. interpretatur coadiutores, vt Linum & Cletum ait fuiſſe Chorepiſcopos, ſiue coadiutores Petri. Et ſic ſumere videntur Græci, vt Baſilius Epiſtola ad Chorepiſcopos, & Canon Nicenus & Antiochenus decimus & Synodus Neocæſarienſis.

Damaſum rogauit Theodoſius, vt alicui viro docto officium Eccleſiaſticum committeret ordinandum, atque ita Hieronymo commendauit, qui Pſalterium per ferias diſtinxit. *Beletius ex hiſt. Longobardica.*

Cum anteà recto ordine diceretur, non habita ratione dierum & materiæ.

Atque hinc fortaſſe Canonicarum horarum inſtitutionem ei, & D. Hieronymo & Ambroſio aſſignant Sigebertus in Chron. & Radulphus Tungrenſis, quod & confirmet Pſalmorum per totam Hebdomadam iam inde tum in Romana Eccleſia, tum in Mediolanenſi diſtributio.

Sed refragatur ipſe Hierony. qui epiſtolis ad Lætam & ad Demetriadem earundem horarũ vſum non nouum tum fuiſſe diſertis verbis oſtendit.

Quare & conſtitutio Apoſtolica memoratur apud Clementem, *lib. 8. conſt. c.* 40, & Cyprianus multo antè, earum inſtitutionem confirmauit ſub finem libri de Oratione Dominica, & Athanaſius libr. de Virginitate, & Baſilius in regulis fuſius diſputatis interrog. 37. & in Aſceticis pag. 381. Græci exemp.

Gregorius Nazanzenus cog. Theologus, qui Conſtantinopolitanam ſedem ab Arrianis Epiſcopis purgauit & Catholicis reddidit in annos 45. ſub quinque aliis pontificibus Catholicis, Nectario an. 16. Chryſoſtomo 6, Arſacio 2. Attico 20, Siſinnio vno, vſque ad Neſtorium.

Baſilius Cæſarienſis, qui ſub annum 379 Deo agit animam, quo obeunte Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſis fit in annos 30.

Anni Chriſti.		*Anni mundi*
369	*Patriarchis.*	4457
	Alexandriæ Athanaſio, deinde Petro 2. an. 7. Timotheo. an. 7. Theophilo an. 27	
	Antiochiæ Paulino.	
334	*Hieroſolymis Cyrillo. Conſtantinopoli Eudoxio. Arriano, mox Euagrio D. 1. Demophilo ann. 10. Gregorio Nazanzeno an. 4. Maximo inuaſore an. 1. Nectario. an. 71.*	
	Principibus.	
335	*Valentiniano quinquageſimo, Valente. an. 3. & eo exuſto, Theodoſio 1. Magno an. 27. Orient. Gratiano & Valentiniano 2 fratrib. ann. 6. Occid. Impp.*	
	Sapore Perſarum reg. Artaxerſe 2, an. 4. Sapore 3. an. 5.	
	Sthenden Aethiopiæ, deinde Zacham, ann. 9. inde San, an. 13.	
	Clogio, & poſt eum, Marcomero Franc. Duce.	
388		4476

Anni christi. | *Anni mundi.*

Cæſarius Nazianzeni frater, Greg. Nyſſenus Baſilij, Euſeb. Samoſatenus.

Euſeb. Vercellenſis. Theotimus Scytharum Epiſcop. Timotheus Alexand. Cyrillus Hieroſolym. Philaſther. Euſtachius, Exuperius, Ambroſius Mediolan. Martinus Turon. de quo Niceph. lib. 9. cap. 16. Sozom. libr. 3 cap. 13. S. Romanus Gal. Vegetius, Eutropius, Themiſtius Philoſophus, inſignes ſcriptores.

Hilarius Phrygius vates.

Effrem eremita, qui circiter trecentas verſuum myriadas compoſuit ad Rythmos & numeros Harmonij hæretici, quæ in templis poſtea Syrorum cantari conſueuerunt. *Sozim. lib. 3. cap. 16. Theod. lib. 4. cap. 29. Niceph. lib. 9. cap. 16.*

Ambroſius ritum Antiphonarũ, ſeu reſponſoriorum
4471 hymnorum, è Græca eccleſia in Latinam tranſtulit. *Sigeb. in Chron. Naucler. Iſidor. lib. de diuin. Off.*

383 CONCIL. *Romanum de S. Spiritu contra Arrium, Macedonium, Photinum, Auxentium Mediolanenſem & Apollinarem Hieron. in Chron. Iſid. in Damaſ. Hiſt. trip. 9. cap. 5. 12. 13. 14. 16. cui interfuiſſe Theod. Impp. ſignificatur apud* Theod. lib. 5. *cap. 9. & D. Ambroſium, Ibid. & ipſe epiſt. 90. In eo additur Niceno ſymbolo, FILIOQVE. contra eos qui dicebant S. Spiritum eſſe filium filij, nepotem Patris, vt legi in quodam manu ſcripto libello Græco anonymo de S. Spiritus à filio proceſſione à me verſo, ſed nondum edito, quod conuenit cum Hug. Etieriano lib. 3. de proceſſ. Spiritu Sancti. cap. 16. Et cum Magiſt. Sent. libr. 1. diſt. 11. Errat enim Beza, qui in ſuo nouo Teſtam. inter ea, quæ à Synodo Conſtantin. ſymbolo Niceno addita fuerunt, hanc dictionem reponit, ſumma antiquitatis ignoratione.*

Illorum primus auctor apud Græcos creditur fuiſſe Ignatius. *Socr. 6. cap. 8. Niceph. lib. 13. cap. 8.*

Orientis Epiſcopi Apoſtolicæ ſedi, tanquam filij debitam reuerentiam præſtant. *Theod. lib. 5. cap. 9.* & 10.

Sine Romani Epiſcopi, cuius ante omnia ſententiam cognoſcere oportet, neque Vincẽtij, quem ad Synodum Ariminenſem loco ſui miſerat, conſenſu, Synodi nullam habent firmitatem. *Theod. libr. 2. cap. 22. in epiſtola. Romani concilij.*

Diodorus Tarſenſis Epiſc. Chryſoſtomi præceptor, neglectis allegoriis, ſimplicem rationem interpretandi ſcripturas celebrem reddidit. *Soc. lib. 6. cap. 3. Sozo. lib. 8. cap. 2.*

Scripſit præter innumera alia Chronicon, corrigens errorem Euſebij Pamphili de temporibus. *Suidas.*

Gratianus Epiſcopos Catholicos à Valente eiectos, ab exilio reuocat, Arrianos ſacris ædibus expellit. *Theod. lib. 5. cap. 2.* legem fert, vt cuncti ſubditi eam religionem retinerent, quàm Damaſus Rom. Pontifex & Petrus Alexandrinus cuſtodirent. *Sozom. lib. 7. cap. 4.*

Pontificis Maxim. titulum ſibi ab imperio oblatum recuſauit, quòd penes ciuilem magiſtratum ius ſacrorum eſſe negaret. *Zoſim.*

Arrianas de Deo diſputationes lege vetuit. *Sozo. lib. 7. cap. 6.*

Theodoſium conſortem imperij nominat, & cum eo 4. an. regnat. Lugduni à Maximo interficitur. Hinc Maximus imperij vſurpator eos motus excitat, quos Ambroſius apud ipſum legatione fungens, Valentiniani nomine, explicat epiſt. 27.

Moritur Athanaſius ann. 377. cum Epiſcopatum Alexandrinum pace bellóque geſſiſſet annis 46. poſt multiplicia illa pro Eccleſia certamina quorum ſimilia Epiſcoporum aut doctorum Eccleſiæ neminem ſuſtinuiſſe vnquam legimus. *Nazan. Socr. Sozo. Hier. in Chron.*

Nam præter quotidiana & continua exilia ſub
Conſtantio, latuit in puteo aquam non habente,
403 in quo nunquam ſolem aſpicere poſſet, ſex totis
annis. vbi ſuum Symbolum condidit. (*Naucl. 12. generat.*) Toto ferè Iuliani imperio Alexandriæ occulitur, cum per orbem ad necem conquireretur. Sub Valente continuos 4. menſes in paterno delituit ſepulchro, &c.

Hieronym.Epiſtolas & Euangelia, vt hodie habet Eccleſia,colligit & ordinat Damaſi iuſſu.*Radulphus de canon. Obſer. cap. vltim. Belethius ration. diuin. cap.57. Berno lib.de Miſſa.* cùm prius ex inſtitutione Alexandri Epiſtola & Euangelium ſatis incertum legeretur. *Honorius lib.* 1, *c.* 88.*citante Caſſandro in Liturgicis pag.*44.

Extat liber,qui Comes dicitur à Pamelio magna dilig̃etia vulgatus. Hoc veriſſimum ex eo intelligitur, quòd antea Patres vetuſtiores lectionum duntaxat meminerunt in genere,vtriuſq; teſtamenti,poſt Damaſum etiam certarum lectionum Apoſtolicarum & Euangelicarum, vt Ambroſi.Aug Leo Pap. Saluianus, Cæſarius,Chryſologus, quorum etiam quatuor poſteriores tranſlatione D. Hieronymi vſos conſtat.

Hieronymus aliqua alia in eccleſia inſtituit, vt etiam ipſe D.Gregor.notat epiſt 1. ad Ioan.Syracuſanum,quam citat Amallarius,*lib.de Offic.Eccleſ.*4.*cap.*33.

In chartis Eccleſiaſticis iuuit Damaſum & Orientis atque Occidentis conſultationibus reſpondit. *Ipſe epiſt. ad Geruntiam.*

Romam cum Paulino Antiochiæ & Epiphanio Cyri Epiſcopo eum traxit eccleſiaſtica neceſſitas. *Ad Paulin.*

Auctor fuit nouæ Latinæ editionis,quam & ipſi Hebræi fatebantur eſſe veracem. *Auguſt. lib.* 38. *de Ciuitat. cap.*43.

Quam Apoſtolica ſedes iam inde à Damaſo vulgatam fecit, cum antea varia è 90. interpretibus expreſſa conuerſio in pretio eſſet.*Platina in Damaſo.Greg.præfat.in Iob, & lib.*20.*in Iob, cap.*23.*& præf. Moralium.cap.*5.*& lib.*11.*Sic Iſid.lib.*2.*& 6.Etymol.cap.*5.

Vnde eius præfationes & argumenta ſingulis libris præfiguntur huius editionis, propter quam & cum qua conſcripta ſunt. *Ipſe ad Auguſt. epiſt.*11. *inter epiſtolas Auguſtini.*

Quare & illam ei tribuunt Hebræi,R.Selomo ſæpius, nunquam eum ſine laudis pręfatione nominans,& interdum ad locorum aliquorum explicationem allegans, titulo כהן *Sacerdotis.* R. Ioſeph Albo lib. 3. hikkarim, 25, eum חכם מעתיקים *ſapientem tranſlatorem* appellans. R. Kimhi in Pſalm. 110. Elias in Tisbi, & in Rad. טחן apud Kimhi ſub nomine חכם גרונימו *ſapientis vel docti Hieronymi.*

Damaſi decimus annus, fuit, & vitæ & imperij Saporis Perſarum regis noni ſeptuageſimus,& vltimus.

Saraceni & Gotthi fiunt Chriſtiani. *Socrat.* 4. *cap.*33. *&* 30.& labuntur in Arrianiſmum. *Iournand.de reb. Geti.& Ab.Vſpergenſis.*

Meſſaliani, qui Pſalliani, Euchitæ q. orantes & Enthouſiaſtæ. i. Deo afflati, vocantur, negant carnem Domini prodeſſe vel obeſſe ſumptam in ſacramento Euchariſtiæ. *Theod.*4.*cap.*11. ſemper orant, docent Baptiſmum non conferre gratiam, nec expiare peccatum, nec opus eſſe ieiunare, & à cibis quibuſdam abſtinere. *Hiſt. trip.*7.*cap.*11. *Damaſc. de hæreſ. Auguſt, hær.*57. *Theod.lib.*4. *fab.hær.*

Vocantur & Valentiniani, quòd his Valentini & Valentis temporibus pullulauerint. Item Bogomili. *Hermenopolus lib.de ſectis.*

Vigilantius & Iouinianus hæretici, ille SS. venerandos & orandos, eorũ item reliquias oſculandas & ſepulchra veneranda negat;ceremonias eccleſiæ, vt cereorum

Anni Christi. — *Anni mundi*

377 — *Illyricum,de Trinitatis vnitate, Theod.* 4,*cap.*9.*Hiſt.trip.*7.*c.*8. — 4463

383 — *Aquilienſe,præſente D. Ambroſio cõtra Palladium & Secundinũ Arrianizantes,(quod Beza & alij perperam exiſtimant fuiſſe vniuerſale.) Ex Gallia & Italia.* — 4471

*Valentinum in Gallia,epiſc.*30.*ſub Gratiano, cui Fœgadius, ſiue Sabadius ep. Agennenſis præfuit.Iſid.*

388 — 4476

Anni chriſti.		*Anni mundi.*	
			acceſionem, ieiunia (Hieron. ad Riparium) deſpuit, continentiam hæreſim, pudicitiam libidinis ſeminarium eſſe (libro contra Vigilantium) hic damnat delectum ciborum: monachis & monialibus poſt votum nuptias permittit: aſſerit peccata omnia eſſe æqualia: virginitatem eiuſdem eſſe meriti cum coniugio: liberum eſſe hominem poſt Baptiſmum ad bene agendum, ſed non ad peccandum. nullam meritorum diſtantiam fore in futuro ſæculo: cum ideo anathematizat *Aug. de temp. in feſto Trinit. ſerm.* 3, *& lib. de hæſ. in eos ſcripſit Hier. tom.* 2, *& ad Riparium.*
369	*Mediolanenſe paucorum Epiſcoporum, contra hæreſim Iouiniani, qua negabat Mariã in partu fuiſſe Virginem, id eſt, peperiſſe Chriſtum integris virginalibus clauſtris. Ambr. epiſt.* 80. *&* 81. *Aug. de hæreſ. ca.* 82. *& libr.* 1. *contra duas litteras Pelag. cap.* 2.	4457	Heretici Neſtoriani negabant Corpus Chriſti eſſe in ſacramento, niſi in ipſo vſu. *Cyril. epiſt. ad Cacoſyrum* & *Tho.* 3 *par, q.* 72 *art.* 10.
			Heluidiani Virginitatẽ D. Mariæ oppugnantes *Aug. de hær. Hieron.*
			Nihil in doctrina Catholica à tempore Apoſtolorum ad hanc vſque ætatem immutatum fuit, maximè Romæ *Io. Caluinus Inſt.* 6. *Gallic. lin.* 4, *cap.* 2, *ſect.* 3, *& epiſt. ad Sadeletum.*
			Statue tibi quæſo (inquit) ob oculos veterem illam Eccleſiæ faciem, qualem Chryſoſtomi aut Baſilij ætate apud Græcos, Cypriani, Ambroſij, Auguſtini ſæculo apud Latinos extitiſſe ipſorum monumenta fidem faciunt,
	Cæſauguſtanum in Hiſpania contra Priſcilianiſtas, Sulp. lib. 2. *hiſt.*		HVMANA.
			Athanaricus, anno primo Damaſi. i. 369 electus dicitur in regem Gotthorum ſiue Getarum. A quo rerum Hiſpanicarum ſcriptores Gotthorum reges numerare incipiunt, anno 5 Valentis. *Iſid.* qui Chriſtianos crudeliſſimè eſt perſecutus, vt eorum plurimi in Romanum ſolum fugerint, tanquam ad fratres. *Oro. lib.* 7, *cap.* 19.
			Rebus deinde inter ipſum & Fridigernum diuiſis, Gotthi ſe metuis cædibus attriuerunt.
			Athanaricus autem rerum potitus, à Valente miſſis ſacerdotibus hæreticis Arrianiſmo cum tota ſua gente imbuitur, quo gens infecta fuit per 213, annos, id eſt, vſque ad Ricaredum à Leandro Hiſpalenſi conuerſum, *Iſid.*
	Schiſma 2.		Tranſito Danubio Valenti ſe dedentes Gotthi Thraciam habitandam accipiunt, ſed ſeruitutis impatientes mox rebellant, & Valentem bello ſuperatum in villula exurunt.
	Vrſinus, ſiue Vrciſcinus ſedit in ſchiſmate contra Damaſum. Ruf. 2. *cap.* 10. *Ammia. Marcell. lib.* 27.		Terentio Duci Maximo à victoriis ex Armenia reuertenti Eccleſiam vnam Antiochiæ Catholicis petenti, Valens denegat, atque aliud petere iuſsit. *Niceph. lib.* 11. *cap.* 49.
			Gotthi ab Hunnis gente Scythica ſuis ſedibus expelluntur. *Niceph. lib.* 11. *cap.* 48. *Bonfi.* 2. *dec.* 1.
			Hunnorum gens Barbara prius incognita ſubito Valente Imperatore emerſit, ex Aſia tranſiens in Europam, Cimmerio Boſphoro è limo, quem Tanais fluuius conuehebat, terra conſtrato, Scythas trans-Iſtrum habitantes inuaſit, id eſt, Gotthos, Taifalos, &c. *Zoſim. lib.* 4.
388		4476	Valens & Valentinianus ſtudiis religionis ſæuiente Arrianiſmo inter ſe diſcordant, vt paulò antè Conſtantius & Conſtans, & mox Valentiniani filij Gratianus & Valentinianus minor.

Nam Catholici fuêre Conſtans, Valentinianus maior, Gratianus.

An. 385. Maximus militum præfectus Gratiani Imp. in Britannia militari fauore imperator aduerſus Gratianum ipſum appellatus, tantas mox opes adeptus eſt, vt ex Britannia in Galliam penetraret, ac Gratianum Treuiris fugientem, apud Lugdunum occiderit, & Gallias Hiſpaniáſque ſibi adiunxerit. *Sulp.lib.2.*

Apud quem legationis munere fungitur nomine Valentiniani Iunioris Ambroſius, *ipſe epiſt.27,& ſeq.*

Occidentis imperium occupauit annis quinque, ſequenti obiit Damaſus.

Valentinianus 2 à ſuis cubiculariis Viennæ Gallorum occiditur.

Theodoſius à Gratiano imperator Orientis creatus à Miletio Epiſcopo Antiocheno faſcibus imperialibus exornatus eſt & Diademate coronatus. *Sigeb.in Chronico* Vel potius à Paulino.

Certè apud Zonaram ex verbis Ambroſij, quibus Theodoſium, cum ſygnagogam cōſtrueret, aggreſſus eſt, colligitur, ab aliquo ſacerdote diademate fuiſſe decoratum.

Atque hîc primum hunc morem coronandi Romanos principes reperio, niſi quòd Ambroſius epiſt. 33, ex veteri iure donata à Sacerdotibus imperia, non vſurpata teſtatur.

Hinc Alanos, Gotthos & Hunnos vicit, fudítque. Cum Perſis pacem pepigit. Maximum tyrannum apud Aquileiam extinxit, Victorem eius filium necauit. Eugenium alterum tyrannum atque Arbogaſtem opreſſit. Optimis legibus imperium rexit, vt cum lege miniſteria laſciua, pſaltriáſque comeſſationibus adhiberi prohibuit. conſobrinarum nuptias vetuit. Sicque in pace vtrumque imperium Arcadio & Honorio reliquit, corpore eius Mediolano, vbi exceſſerat, Conſtantinopolim tranſlato. Auguſto, Traiano & cæteris principibus melior, &c. *Ex Sexto Victore Pagano.*

Gotthi mortuo Athanarico, illius ditioni ſe ſubdiderunt. *Oroſ.& Iſidor.*

Sed poſt Alaricum regem creant, de quo mox.

Romani Gallique Franconiam inuaſerunt. Clodio in prælio cecidit. *Eutrop.lib.10.Tritie.*

Ammianus Marcellinus hiſtoriam Romanam ab anno Chriſti 98. vſque ad 382 perexit. Sextus Aurelius Victor ab Auguſto, vſque ad mortem Theodoſij ſiue annum Chriſti 400.

o QVATVOR reliquit epiſtolas, quarum vna damnat Iouinianum.

Priſcillianiſtæ in Hiſpania præſertim, quorum auctor ſæculi gladio percuſſus eſt. *Sulpitius. Hier.in Chron.*

Heluidiani ſiue Antidicomarianitæ. *August. de hæreſ. Epiph.*

Dorotheus hæreticus, à quo Pſatyriani, ſiue Gotthiani, Meliuiani, Patriciani. & Symmachiani. *Epiph.*

Priſcilianus in Hiſpania, Gallæcia ex Manichæorum & Gnoſticorum dogmatibus hanc ſui nominis hæreſim condidit. *Proſp.*

Magicas artes ab adoleſcentia nouerat. Præcipuè autem mulieres deprauauit, quòd rerum nouarum ſtudioſæ, quòd fide imbecilla & curioſo ingenio ſint. *Sulp. lib. 2.*

Anni chriſti.		*Anni mundi.*
	o	
	40.	
388	o S. SYRICIVS, alias Vrſinus Romanus, an. 15. menſ. 11. dies 25.	4476
403		4491
	Vacat ſedes dies 20.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Theophilo.	
	Antiochiæ Paulino, deinde Flauiano, an. 34.	
	Hieroſolymis Cyrillo, mox Ioannne 2, an. 29.	
	Conſtantinopoli Nectario, deinde Ioanne Chryſoſtomo an. 6, menſ. 3. dies 26.	

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Principibus.

Theodoſio Mag. quinquageſimo quarto cum Valentiniano 2. an. 7. poſt necem Maximi in Imperium reſtituto, & eo mortuo cum filiis Honorio & Arcadio Impp. an. 3.

Sapore 3. deinde Varanane an. Cog. Cermaſat. an. 11 hinc, Iſdigerde an. 21. Perſarum.

San Æthiopiæ, deinde Igga an. 18.

Marcomero Franc. Duce.

Romam venit cum turpi fœminarum virorúmque comitatu, Damaſo ſe purgare cupiens, ſed ne in conſpectum quidem eius admiſſus eſt. Regreſſus Mediolanum æquè ſibi aduerſantem Ambroſium reperit. *Ibid.*

388 4476 Eius ſectatores ad occultandas contaminationes, & turpitudines ſuas habebant in ſuis dogmatibus hæc verba. *Iura, periura, ſecretum prodere noli. Aug. in lib. de hæreſ.*

Verbum perfectionis & ſcientiæ ſibi vendicantes ſoli cum ſolis clauduntur mulierculis, & eis inter coitum, complexúſque decantant, &c. *Hier. contra Pelagian.*

Abylæ fuit Epiſcopus, non Phœnices in Syria, vt putauit Eraſmus in Epiſt. Hieron. ad Creſiphontem, ſed Hiſpaniæ, vt ex Aug. patet.

Damnatus prouocauit ad Maximum tyrannum, auditus Treueris, eius gladio punitus eſt. *Hier. in Chron.*

Epiphanius Salminius in Cypro. Theophilus Alexandrinus, Syneſius Cyrenaicæ Epiſc. Optatus. *ipſe lib.* 2. Iſychius presbyter, Paulinus cognom. Humerius, Pacianus Barcinonenſis, Fœbadius Agennenſis, Delphinus Burdegalenſis, Pontius apud Auſonium, Claudianus poëta. Exuperius Tholoſanus.

Iuſſu Theodoſij fana Paganorum à Iuliano Apoſtata & Valente aperta clauduntur, & ſacrificia prohibentur, pecunia, quæ ad ea è fiſco miniſtrabatur, denegata. *Zoſ. lib. 4. Theod. lib. 5. ca. 20.*

Ad ſenatum, qui patriis ſacrorum ritibus inhærebat, orationem habuit, vt Chriſtianam fidem amplecterentur. *Ibid. in fine.*

Arrianos, cum per annos 40. oratoria Conſtantinopoli tenuiſſent, vrbe expellit. *Socr. lib. 5. ca. 7.*

An. Chriſti 400. præfinitè D. Ambroſius mortuus eſt, quo anno etiam D. Ioannes Chryſ. Patriarcha Conſtantinop. creatus eſt. Quare putarim ex Ambroſio, Chryſoſtomum ſua commentaria in epiſtolam ad Hebræos deduxiſſe, non contrà.

Per Iouium & Gaudentium comites omnia Idolorum templa ſpoliata Theodoſij imperio. Symmachus reiectus, qui aram Victoriæ in ſenatu reſtitui procurabat. *Proſper parte. 3. de promiſſ. cap. 38.*

Nectarius Conſtant. patriarcha ſuſtulit Pœnitentiarios, quorum ſcilicet munus erat publicam & ſolennem pœnitentiam iniungere, abrogans pœnitentiam publicam, id eſt, publicam confeſſionem & ſatisfactionem, occaſione cuiuſdam mulieris, quæ iuſſa cum ieiuniis & oratione in Eccleſia permanere (id eſt, publicè pœnitentiam agere) viciata fuerat. Sicque publicam confeſſionem & ſatisfactionem in priuatam vertit. *Hanc interpretationem probat Spenceus cen. 7. Apophtegmatum è Sozo. lib. 7. c. 16. Socr. lib. 5. c. 19 Niceph. lib. 12. c. 28.*

Quod imitatus Leo magnus in Occidentis partibus paulo pòſt, ſufficit (inquit) deinceps reatus conſcientiarum ſolis ſacerdotibus indicare confeſſione ſecreta, & remoueatur tam improbabilis conſuetudo &c. Epiſt. ad Epiſcopos per Campaniam & Piſcenam.

403 4491 Sub an. 400. obit D. Martinus tot miraculis in Gallia clarus, vt veteres Galli ab eius obitu paſſim annorum ſuorum enumerationem duxerint,

Eodem anno moritur D. Ambroſius, cui ſuccedit Simplicianus, quem Auguſtinus initio ſui Epiſcopatus conſulit de Iacob electione & Eſaü reiectione, contra Pela-

gianos. *Proſper reſpon.1.ad excepta Genuenſium.*

Auguſtinus deinceps viginti amplius annis contra inimicos gratiæ Dei Pelag. Catholicam aciem duxit. *Idem præf.lib.de Gratia contra Collatorem.*

Hinc miniſter Gratiæ & admirabilis gratiæ prædicator ab eodem paſſim dicitur.

Præter pelagianos confecit Manichæos, Donaſtitas & Arrianos. Nam eius cum adhuc eſſet presbyter conflictatio fuit publica duobus diebus cum Fortunato Manic. in vrbe Hipponenſi, adhibitis notariis, qui ſingula exciperent, in qua infœlix Fortunatus non fuit conuerſus, ſed tantum perculſus. Altera in eadem vrbe tribus diebus cum Fœlice Manichæo, ſed exitu fœliciore. Tertia fuit celebrior in eodem etiam loco cum Maximiano Arriano, ſed nullo ſucceſſu. Extant harum collationum acta apud Aug. Quarta Carthagini cum Paſcentio comite Arriano, vbi Laurentius iudex epiſto. 174 & 178. Quinta cum Donatiſtis de Eccleſia, quam Balduinus emendatam & illuſtratam edidit. Sexta cum Fortunio Epiſcopo & Donatiſta, &c.

HVMANA.

Theodoſius ſenior exemplo Conſtantini magni Cyclum Paſchalem ordinandi curam mandat Theophilo Alexandrino Epiſcopo & Mathematico & inter Mathematicos, qui in Ægypto erant celeberrimi, verſanti. Ille Cyclus dicitur Alexandrinorum & Græcorum, cui dum non acquieſcit Innocentius in Epiſt. ad Aurelium Carthagi. Epiſcopum tempore Auguſtini, Dionyſius Abbas Romanus, item Mathemathicus, ad ſuum, quem tamen paucis mutatis ex illo Alexandrino duxerat, paulò poſt tempore Leonis Magni, vel iuxta alios Bonifacij, noſtros aſſuefecit. *Ex Stoflero & computorum Eccl. auctoribus.* Ea Theodoſij ætate Olympiades deſierunt celebrari, & earum loco ſubſtitutæ ſunt Indictiones. *Cedrenus.* Ex conſtitutione Conſtantini, *ſupra.*

Rei militaris duces, tribunos, cæteróſque præfectos duplo plures conſtituit. Vnde factum, vt fiſcus nimiis annonis grauaretur. Nam quilibet eorum non patrem ſuam, ſed lucrum integrum, ac ſi pauciores fuiſſent, colligere volebat. *Zoſimus lib.4. Si impio credendum.* Cum cõtra grauationes ſubditorum veritus, multis è ſuo reſtituit. *Victor.& ipſe Paganus.*

Poſtremus Romanum Imperium integrum in Occidente & Oriente tenuit.

In ſchola Romana tres Oratoriæ, decem Grammatices, quinque Sophiſtas ſiue logicæ profeſſores, vnum Philoſophiæ, duos iuris & legum doctores inſtituit. *leg. Vniuerſos, Cod. de ſtudijs liberalibus vrbis Romæ.* Edictum hortatu Amphilochij Epiſcopi conſcribit, quo Arriani ex vrbibus eiiciantur. *Theod.lib.5.c.16.*

Leges ſcripſit, quibus mandabatur lucorum Idolis dicatorum deſtructio. Conſtantinus enim ſacra dæmonum prorſus ſuſtulit, fana tamen non ſubuertit, ſed inacceſſa eſſe iuſſit. Quod continuarunt filij. Iulianus impietatem renouauit. At Iouinianus paulò poſt Imperium adeptus, rurſum ſimulachrorum cultum prohibuit. Quibus legibus Valentinianus Europam gubernauit. Valens verò cunctis aliis, quam delegiſſent religionem, permiſit, cum

Anni Christi. | *Anni mundi.*

388 | 4476

CONCIL. *Charthaginenſe 2. in Trullo confirm. in quo canones 12. editi ſunt.*

Romanum.

Burdegalenſe contra Priſcillianũ præſente S. Martino. Seuer.lib. 2. Proſper in Chron.

Telenſe contra Iouinianum. Iſid Tom.1.Conc.

Carthaginenſe 3. Epiſc.44, in quo can.49, cui interfuit Augu. Proſper in Chron. confirmatum in Trullo.

Carthag. 4. cui ſubcripſit Aug. Tom.1.Conc. habet can.104, confirmatum in Trullo.

403 | 4491

Anni Chriſti.	Anni mundi.
388	4476

ſolis autem Catholicis bellare nunquam ceſſauit. Toto igitur ipſius Imperio,in aris ignis ardebat, ſimulachra libationibus ac ſacrificiis honorabantur, in foro publicæ epulæ dabantur, initiati orgiis Bacchi cum parmis curſitabant, canes diſcerpentes, inſanientes, bacchantes, & alia idololatrica peragebantur. Huic ſuccedens Theodoſius iſta omnia funditus euulſa ſempiternæ obliuioni tradidit.*Theod.lib.5.c.20.*

Idolorum ergo cultus, qui Conſtantini conſtitutione deinceps negligi & deſtrui cœperat, Theodoſio imperante collapſus eſt.*Ruff.lib.2.*

Iſdigerdes perſecutionem decimam quintam mouet in Perſide, quæ annos 30, durauit. Nam continuatur à Gororane filio.*Theod.lib.5,c.39.*

Symmachus vrbis præfectus Idolorum pontifex minor, & quidam Romani Gentiles veterem religionis vſum fieri, aram Victoriæ, quam Gratianus euerterat, in curia Romana reſtaurari, veſtales de fiſco ali poſtulant apud Valentinianum 2. His reſpondet Ambroſius duabus epiſt.39 & 31, & obtinet. Relationem ſuam orationem ſiue epiſtolam vocabat Symmachus.

Theophilus Alexandrinus præter cætera Cyclum de obſeruatione Paſchæ per centum annos digeſſit, & Laterculum inſcripſit.

Idque propter exortas de celebritate Paſchæ inter Latinos & Græcos controuerſias.quòd Latini iuxta Concilium Cæſareæ Paleſtinæ nollent vnquam Paſcha excedere vigeſimum primum Aprilis, ne illud celebrarent menſe immundorum,id eſt,ſecundo. Cum enim æquinoctium à Patribus Nicenis eſſet fixum 21 Martij,& inter 21 Martij & 21 Aprilis ſit menſis integer, id eſt, dies 30, quicquid illum limitem excedebat, contendebant ad ſecundum ab Æquinoctio menſem, in lege immundis ad celebrandum Paſcha aſſignatum,pertinere.

Quę interim contentiones,etiam ſi interueniſſet Ambroſius epiſt. 83. per hunc Theophili Cyclum non ita ſunt oppreſſæ,quin adhuc renatæ ſint ſub Innocẽtio Hilario,Leone,donec res compoſita per Dionyſij Abbatis Cyclum,de quo ſuo loco.

Anni Chriſti.	Anni mundi.
403	4491

Annus Dom.cccc.quo præfinitè Arcadius & Honorius, & apud Perſas Iſdigerdes adeunt imperium, D.Martinus & Ambroſius moriũtur,Ioann. Chryſoſtomus pontificatum Conſt. Auguſtinus Hipponenſem ſuſcipiunt.

Idque quia intercalationes non fiebant apud vtroſque eodem modo & anno. Quod fere bis recurrebat intra 19 annos,dum in Aurei ſiue Chaldaici numeri diſpoſitione inter ſe differrent *E Stofleri Romano Calendario.*

Marcomerus Francor.Rex Gallias inuadit, ac omnia loca quæ Maximus occuparat e crepite præter Armonicã ſiue Britanniam minorem. quo cæſo à Valentiniano regnum penes duces aliquandiu fuit.

Hoc *quarto ſæculo continuatio doctrina ſic habuit.* Miſſæ *Baſilij, Ambroſij, Cyrilli Hieroſolymitani, Damaſi, & Hieronymi in libro, qui inſcribitur Comes, eius ritus apoſtolici apud Baſil.ca. 17.de Spiritu ſancto.* liberum arbitrium. *Athan. contra gentes. Baſilius lib.3. contra Eunomium. Nazianzenus orat. coram Gregorio patre habita. Epiph.lib.1. Panarij; manifeſtum eſt clarũmque ac minime ambiguum, quod liberum arbitrium exhibuit nobis Deus, &c. Hieron. Epiſt. ad Cteſiphontem, ad Demetriadem. In Eſa.lib.3.& alibi, qui tamen contra Pelagianos ſcripſit. Nyſſenus lib. peculiari, de lib. arbitrio. Lactantius & cæteri.* Iuſtificationem non excludere præſentem diſpoſitionem, vel futura bona opera. *Ephrem lib. de vera pœnitentia. Hier. lib.8.com.in Eſaiam & in 4. Daniel. Hinc bona opera partes iuſtitiæ. Nyſſenus orat.2.de amandis pauperibus vocat. Præſtandum enim aliquid eſſe ex proprio, Hilar.cap.7.in Matt.& in præf. in Pſalmos. Nazianz.orat. de pauperum cura. Amb.epiſt.82.* Bona opera. *caſtitas, continentia, humilitas, obedientia, cæteraq; virtutes animæ pennæ ſunt, quibus ad Deum ſubuolat, Ephrem lib. de beatit. animæ c.2.& in lib. de extr. iudicio,& Ser. de virginitate. Athan. Apol. ad Conſtantium. Baſilius Ser. exhortatorio de renuntiatione huius ſæculi. & lib. de virginitate & in Aſceticis: Theophil. Alex. lib.3. Paſc. Denique tota hæc ætas ſanctis operibus plurimum tribuit.* Imagines, Prudent. *περὶ στεφάνων carmen de Caſsiani imagine poſita ſuper memoria martyris. Nazianzen. 40. epiſt. ad Oylmpium exempl. Græci. 49. Latini, tempore ſuo templa ſtatuis (ἀδριάσι) exornata fuiſſe. &*

l.b.

Anni mundi.

lib. de inſomnio de Anaſtaſiæ Eccleſia σὺν τοῖς ϗ μεγάλαυχον ἕδος χριστοῖο μαθητῶν, πλευραῖς σταυροτύποις τετραχα τεμνόμενον. Cum quibus etiam eſt ſuperbum templum Chriſti diſcipulorum, lateribus crucis pictura figuratis quadrifariam inſectum. de imagine Crucifixi Athanaſius librum edidit. Imaginem Chriſti à Iuliano Apoſtata euerſum Chriſtiani in Eccleſiam referunt. Sozo. lib. 5. c. 2. Conſtantinus ſignum crucis ſibi monſtratum in cælo in militaria vexilla transformat, in dextra ſua ſignum aliud crucis ex auro fabrefecit. Euſ. 1. vitæ eius. 4476
Probiano nolenti crucem adorare Deus apparens ſignum monſtrauit crucis, quod erat poſitum in altari eiuſdem Eccleſiæ. Idem lib. 2. Crucifixi imago in ædibus imperatoris poſita cum gemmis &c lib. 3. Nyſſenius orat. in Sanctum Theodorum imagines eſſe idiotis & ſimplicibus inſtar librorum, quod Gregorius magnus apud Latinos repetiuit lib, 7. epiſt. 104. ad Serenum, De Sancta Cruce. *eius inuentio fuit huius ſæculi, Ruff. lib. 1. c. 7. & 8. Amb. de obitu Theod. Euſeb. in Chron. & de vita Conſt. Hieron. Indéque diſtributio in maiores partes, ad quas adorandas ſemel in anno vndique concurrebatur, præſertim Hieroſolymam, Paulinus Nolanus epiſt. 11. ad Seuerum Sulpitium. Item in particulas, adeo vt ligno S. Crucis tota continens repleta ſit, Cyrillus Hieroſolym. cătech. 4. propter tot per vrbem fragmenta credita ſe multiplicare & habere imputribilem virtutem & indetribilem ſoliditatem, Paulinus Ibid. Cætera Prud. Hymno ante Somnum. Ephrem de armatura ſpirituali c. 2. & lib. de pœni. c. 3. &c.* Primatus Romani Pontif. *Ambroſius 1. Tim. 3. vbi Damaſum vocat rectorē eius Eccleſiæ, quæ Domus Dei & Columna & firmamentum ab Apoſtolo dicitur (.i. vniuerſalis) nam talem illo loco deſcribit Apoſtolus. Hiero. paßim. Concilium Niſenum, &c.* De pœnitentiæ partibus, Exomologeſi, contritione ſatisfactione. *Ephrem. lib. 2. de compunctione cordis c. 3. Hilar. in Pſ. 118. ad illud, Exitus lachrimarum transſierunt oculi mei. Pacianus ad Sempronianum. Epiph. in Panario & quotquot ſcripſerunt libros, ſermo. tractatus, homilias de pœnitentia & aduerſus Nouatianos & Meletianos. qui negabant ſacramentum pœnitentiæ eſſe in Eccleſia.* Veritas corporis & ſanguinis domini in Euchariſt. & tranſubſt. *Athan. lib. de Chriſti imagine. Nyſſenus in orat. catechetica, qui & tractatum ſcripſit de tranſmutatione corporis & ſanguinis Domini apud Nicetam lib. 18. orthodoxiæ. Cyrillus in myſtagogicis. Et quotquot illa ætate huius miſterij meminerunt, quorum teſtimonia Garetius in librum collegit, Tonſtallus & plerique alij.* Miſſam eſſe ſacrificium. *Nazian. 1. in Iulianum. Mox ſacrificij incruenti oblatione manus commaculat. Amb. ep. 33. Miſſam facere, offerre ſacrificium. Item precatione prima præparantis miſſam. lib. 4. de ſacram. lib. 1. offic. 48. Athanaſi. q. 34. ad Antio. Euſe. lib. 1. c. 10. de Demoſt. Concil. Nicenum 14. can. Hieron. epiſt. ad Hedibiam & ad Euagrium. Tota denique illa ætas, vt Roffenſis, Sanctius, Caniſius & alij demonſtrarunt.* Miſſarum ſolennia & ritus. *In Liturgia Baſilij. In Miſſa Anbroſij, libris eiuſdem de ſacra. & de præparat. ad Miſſam. in Comite D. Hier. Apud Baſil. c. 27. lib. ad Amphiloch. de ſpirit. S. quod caput veteres Eccleſiæ traditiones multas complectitur, Cyrill. Hieroſo. in Myſtagogicis, cum cæteris, quorum ſententias collegerunt Caſſander & Pamelius in Liturgicis* Cōfirmationis ſacramentum. *Amb. lib. 3. de ſacram. c. 2. ſequitur ſpiritale ſignaculum, quod audiſtis, hodie legi, quia poſt fontem (baptiſmatis) ſupereſt, vt perfectio fiat, quando ad inuocationem ſacerdotis, Spiritus Sanctus infunditur, ſpiritus ſapientiæ &c. Septem.q. virtutes ſpiritus, &c. Iſtæ ſunt virtutes, quando conſignaris.* Inuocatio ſanctorum. *Athana. de incarnatione verbi & in Euang. de S. Deipara, & interpr. Pſalmorum. Baſil. oratio. in 40. martyres. Nazian. in fine orat. in laudem Baſilij & orat. in Cyprian. Vbi & virgo quædam amata à Cypriano tunc Mago, inuocatione D. Virginis ab eius amore ſeruatur. Amb. in lib. de viduis. & in precatione. 2. præparantis Miſſam. Prudentius in hymno Laurentij, de 18. martyribus, de Vincentio. de Caſſiano. Hierony. de ea ſcripſit contra Vigilantium, &c. Ephrem. lib. de compunct. cordis. 1. c. 13. Totum denique illud ſæculum, vt Eſſelſius docuit lib. peculiari, Caniſius in maiore Cathechiſmo & alij.* Mortuis viuorum preces prodeſſe, & purgatorium. *Epiph. hær. 75. contra Aërium, qui id negabat. Lact. li. 7. c. 21. Prud. in Hamartigenia. Hiero. lib. 18. com. in Eſaiam & lib. 4. c. 4. & Marc. 9. Nyſſenus lib. de anima & alibi, Chryſoſtomus & Baſilius in Liturgijs & alibi. Athanaſius librum peculiarem condidit de dormientibus citatum paſſim à Græcis, vt Damaſc. libro eiuſdem tituli. Baſil. com. in 9. Eſa purgatorius ignis, item expurgatio. Denique, quoniam hæc ætas præcipue abundat libris & ſcriptoribus omni exceptione maioribus, ex hac maximè decerpitur, quicquid facio ad doctrinæ veteris contra nouam, confirmationem. Quod & Centuriatores cum magno pudore & conſcientiæ fremitu confitentur Cent. 4. c. 4. de doctrina, colum. 291. & ſeqq. c. 5. de hæreſibus, ſeorſum Donatiſtarum. col. 376. Aerianorum 401. &c. cap. 6. de Ritibus & ceremoniis, col. 406. & ſeqq. per totum. cap. 7. de Politia & gubernatione Eccleſiæ col. 483. & ſeqq. aliis, cap. 9. de Synodis col. 610. & ſeqq. cap. 10. de Epiſcoporum & doctorum vitis col. 881. & ſeqq. cap. 11. de Hæreticis co. 1338. vt in Vigilantio, Aerio &c. ca. 12. de Martyribus ſparſim, cap. 13. de Miraculis col. 1434. & ſeqq. Denique qui hoc æuo oppugnarunt Arianos, Euſtachianos, Aerianos, Iouinianum, Meſſalianos, Vigilantium, Martianum, Heluidium iſtis & Caluinitis planè ſunt doctores papiſtici.*

4491

Anni Christi.

QVINTVM SÆCVLVM.

403 41

∴ S.ANASTASIVS

406 I.Romanus,an. 3.

dies. 10.

Vacat ſedes dies 21.

Patriarchis.

Alexandriæ Theophilo.

Antiochiæ Flauiano.

Hieroſolymis Ioãne ſecũdo.

Conſtãtinopoli Ioanne Chryſoſtomo:

Principibus.

Arcadio imperatore Orien. quinquageſimo quinto an. 13.

Honorio an.31.Occid. Imp.

Iſdegerde an.21. Perſarum,

Igga Æthiopiæ pretioſo an. 18.

Dagoberto Franc.Duce.

404 CONCIL. *Alexandrinũ contra Origenem,.Ab.Vſperg.*

Cyprium ſub Epiphanio contra Origeniſtas.

Carthaginenſe 5.Epiſc. 73.Tom. 1.Concil.ſub hoc & Innocentio.Proſper in Chron.

Toletanum 1. confirmatum à Leone PP. Epiſcoporum 18: ſiue 15. in quo anathemate feritur error Priſcilliani iam ſaculi gladio perempti. Iſid.to.1 Conc.*In eo ſunt can.* 20.

Taurinatenſe.lib.Concil. confirmatum in Trullo.

Hipponenſe.Proſp.in Chron.

Anni mundi.

4491 RELIQVIT epiſtolam ad Epiſcopos Germaniæ & Burgundiæ.*Tom.1.Conc.l.*

Inſtituit vt ſacerdotes,quo ad Euangelium recitaretur, non recti, ſed curui ſiue cernui ſtarent. *Vualphridus lib.de reb.Eccleſiaſt.*

4494 Hieronymus à Petro Apoſtolo incipiens & in ſemetipſum deſinens, 135 virorum illuſtrium eccleſiaſtica volumina contra Porphyrium & Iulianum Auguſtum deſcripſit apud Bethlehem, qui imperitos dicebant Chriſtianos. hoc opus deduxi vſque ad 14 Theodoſij.

Eò Paula Hieronymum ſecuta, in Syria tria monaſteria Virginum,& Vnum virorum,cui ipſe præfuit, condidit.

Appollinaris Laodicenus Antiochiæ tanta laude docet,vt à S.Hieronymo iam ſene diſcendi cauſa adiretur. *Hieron.epiſt.ad Pammachium.*ſectam introducit,quæ filium Dei aſſumpſiſſe animam rationalem negaret. *Tripart.lib.5.cap.44.& 9.c.3.*

HVMANA.

Arcadij & Honorij primus eſt Domini quadringenteſimus.

Ruffinum Arcadio, Stiliconem Honorio tutores adiunxit Pater moriens, Gildonem Africæ præpoſuit, qui regni cupiditate ad perfidiam impulſi, tandem interempti ſunt.

Stilico affectans filio ſuo Eucherio imperium. omnes barbaras nationes ei infudit,& lacerationis eius auctor fuit.Solus Zoſimus eum à crimine liberat,quòd Paganus Eucherio Paganis addicto fauerit.

Cum Honorius & Arcadius Getis ſiue Gotthis ſtipendia à patre conſtituta,qui eis vſus fuerat contra Maximũ & Eugenium,pendere nollent, Ragadaiſus ducenta eorum millia in Italiam duxit. Stilico Henetus contra eos attraxit Burgundos, Sueuos,Alanos & alias gentes mari Baltico vicinas. Captus igitur Ragadaiſus ad Feſulas ſtrangulatus eſt,captiuorum greges ſingulis aureis venditi ſunt,reliquiæ regem creant Alaricum, cum quo paciſcitur Stilico,vt in Galliam tranſeat.

Per totum imperium Idolorũ templa dirui Arcadius Honorius,Theod.Impp.præcipiunt.*Sigeb.& leg.3,4.5.& 7. cod.de Paganis.*

Ragadaiſus Gotthorum rex cum ſuis 200 armatorum millibus in Feſulanorum montium verticibus interclusus,conſumptus eſt,captus & interfectus.*Iſido.*

Honorius templa omnia Idolorum cum ſuis adiacentibus ſpatiis Eccleſiis contulit, ſimulque eorum ſimulachra confringenda in poteſtatem dedit. *Proſper part. 3. de promiſſ.capite* 38.

Arcadius, ne traderet ad ſe confugientes Armenios, propter Perſarum perſecutionem, bellum cum Perſis confecit. Antequam potiretur victoria, iam coëuntibus in prælium militibus aëriæ cruces in veſtibus apparuere. Vnde etiam victor auream monetam cum eodem crucis ſigno fieri præcepit, quæ in vſu totius orbis,& maximè Aſiæ hodiéque perſiſtit. *Idem,c.*34.

ſitas capiunt,quod cauſam præbuit Conſtantio Iulianũ Cæſarem conſtituendi & præclara aduerſus eos gerendi *Zoſim.lib.3.* *Anni Chriſti.*

Bellum Perſicum ,in quo temeritate militum ad Singaram prærepta fuerat palma Conſtantio, & amiſſa Singara & mida , deinde cum Sapore Niſibim iterum per tres menſes obſidente pax tandem inita , iterum ſub Iuliano recrudeſcit.*Pompon.Eutrop.lib.*10. 356

Iouianus Athanaſium & cæteros Epiſcopos, qui à Conſtantio eiecti fuerant , ab exilio reuocat & vniuerſa Gentilium templa claudit.*Socrat.lib.*3,*cap.*24. 368

Solam Chriſtianam fidem profiteri ſubditos iuſſit, bona Eccleſiis & clericis ab anteceſſoribus ſurrepta reddidit. *Sozom.lib.6,cap.* 3.

Saraceni cum Zocomo principe paulò antè imperium Valentinis religionem publicè ſuſcipiunt. *Sozo.lib. lib.6,cap.*38.

∴ HVNC Marcellinus comes in Chron. tanquam hæreſis ſuſpectam præterit. Schiſmaticum & illegitimum pontificem facit Onuphrius. Nam ei ſuperſtitem fuiſſe Liberium , atque ita throni Apoſtolici adminiſtrationem ſolum conſecutum , *quod etiam narrat Sozom. lib.*4. *cap.*15.

Alij rectius.Quare & extat vna eius epiſtola ad Athanaſium, & alios Ægypti Epiſcopos.Et factione Arrianorum cum multis aliis Catholicis per martyrium ſublatus eſt.*Sozom.lib.*4.*cap.*15.

Fuerat quidem ab Acacio Euſebij Cæſarienſis diſcipulo & ſucceſſore in Libertij locum conſtitutus , velut Arrianus,*Hieron. in Acacio de Viris Illuſtr*,cæ

Sed tanta vis fuit Cathedræ Apoſtol ,vt martyrem potius,quam hæreticum,vel hæreticis fauentem pontificem ſuſtinere potuerit.

Vlphilas Gotthorum Epiſcopus Arrianus, qui Vlteriora Iſtri tenebant,Gotthicas literas inuenit & ſcripturas diuinas in Gotthicam linguam primus tranſtulit. *Socrat.lib.*4,*cap.* 33. *Sozom.* 6, *cap.* 34. *Trip.* 8 , *cap.* 13. *&* 5, *cap.*36,38.

Hoſius centenario maior moritur , de quo hæc feruntur.

Concilium Nicenum propè auctoritate ſua confecit. Sardicenſi quoque illud confirmanti egregiam operam præſtitit. Sirmienſi vi adeſſe coactus, Arrianæ formulæ verberibus compulſus ſubſcripſit. Mediolanenſi ab Hilario confirmatus non ceſſit. Inde ætate vacillante ſimilitudinem ſubſtantiæ,non vnitatem in Hiſpania docuit. *Sulpitius & Iſido.lib.de Viris Illuſtr.*

Hinc fortaſſe Hoſij deliramenta apud Hilarium contrà Conſtantium.

Valens Catholicam fidem Conſtantinopoli extinxiſſe videbatur, at vbi Greg. Nazanzenus eò è ſuo Epiſcopatu tranſlatus eſt,pro paruo oratorio,in quo conuentus primum habuit,maximum accepit , & Eccleſiam latentem, quanta eſſet , oſtendit.*Sozom.lib.6.cap.*17.*Socrat. lib.*5.*c.*7. 368

369 Lucifer Sardiniæ Epiſc. ſchiſma in Eccleſiam de non recipiendis Arianis in Sacerdotium,poſt eiuratum errorem contra D D.Hilarium & Damaſum excitauit , non hæreſim.*Aug.de hære.Gennad.*

Eius magna erat authoritas,vt qui ſe nunquam Ariani alicuius communione poſtuliſſet.*Hieron.*

Anni mundi

4444

*Romanum,in quo Fœlix electus eſt Papa,& aliquot ab Eccleſia ſeparati.Plat.Iſid.tom.1 Conc. Ab Arianis tamen fuiſſe creatum volunt Ruf. & Hieron. in Acacio de Vir.Illu. & Marcel.comes contra Niceph. 9 cap.*35.

Romanum aliud 48.Epiſc.Omnibus Epiſcopis eſſe ad concilium veniendum.

*Seleucienſe in Iſauria contrà Arianos eodem tempore ab Orientalibus Epiſcopis actum,quo alterum Arimini ab Occidentalibus in Italia. Socrates & Sulpitius lib.*2.

Hilarius quartum iam exilij annum in Phrygia agẽs interfuit.Duo ſalutaria obiens , vnum quòd Occidentalibus ſuſpicionem Sabelianiſmi ob Arianorum falſos rumores laborantibus,teſtimonium fidei recta per hibuit , alterum , quòd in refellendis Arianis ſocium ſe acrem exhibuit.

Biterrenſe contra Ariminenſis Concilij formulam præſide Hilario Pictauienſi ab exilio reuerſo ſub Iuliano Apoſtata. Ipſe *lib.de Synodis.*

38.

∴ M. FOELIX II. Romanus,an. 1. menſ.4. dies 2. 4456 4457

Patriarchis.

Alexandriæ Athanaſio.

Antiochiæ Paulino.

Anni Christi. | Anni mundi.

Audæus anthropomorphita. *Epiph.*

Hieroſolymis Cyrillo.

Conſtantinopoli Eudoxio Arriano.

Principibus.

Valente Arriano, an. 13. Ori. & Valentiniano Catholico Occid. Impp. an. 11.

Sapore Perſarum nono rege.

Sthenden Aethiopiæ pretioſo.

Clogio. Franc. Duce.

CONC. *Laodicenum contra Arrianos confirmatum in Trullo. Iſid. tom 1. Conc.*

Lampſacenum. Eutrop. lib. 10. Niceph. 11. cap. 3. Hiſt. trip. lib. 7, cap. 11.

39

359 n S. DAMASVS Luſitanus, an. 19. 4457

388 menſ. 3. dies 11. 4476

Vacat ſedes dies 11.

HVMANA.

Valentinianus militum conſenſu factus Imp. poſt 30. dies Valentem fratrem conſortem imperij & Auguſtum nominat. Repreſſit Alemannos & Saxones, quorum primum hic ſit in bellis mentio. Regnat annos 11. Ei circiter triennium Valens ſuperſtes fuit, in tugurio à Gotthis concrematus.

Poſt eius mortem Gratianus & Valentinianus 2 filij è Cæſaribus Auguſti facti ſunt, ſed imperij ſexto ille Lugduni à Maximo Galliæ præfecto, hic Viennæ inſidiis Arbogaſti Gotthorum ducis interfectus eſt. Ita vterique eodem anno Theodoſius Mag. quem Gratianus, dum viueret in imperij ſocietatem aſciuerat, ſucceſſit.

n PONTIFICVM Romanorum vitas conſcripſit & opus ad ſua vſque tempora perduxit, quas alij deinceps continuarunt. A Damaſo ad Nicolaum primum Anaſtaſius S. R. E. Bibliothecarius. A Nicolao 1 ad Alexandrum 2 Guillelmus alter bibliothecarius. Ab Alexandro 2 ad Honorium 2. Pandulphus Piſanus. Ab Honorio 2 ad Honorium 4. quidam anonymus ex Martini Poloni opere de vitis pontif. Ab eodem Honorio vſque ad Vrbanum 6. Theodoricus Niem Germanus. Ab Vrbano 6, ad Martinum vſque quintum alius quidam incertus. Quouſque Damaſi liber, vt circumfertur, eſt perductus.

Multa alia ſcripſit. Extant aliquot eius epiſtolæ, ad Athanaſium & alios epiſcopos Ægypti, ad Paulum Antiochenum, ad tria concilia Africæ, Profeſſio fidei Catholica, &c.

Per ſeditionem obtinuit pontificatum contra Vrſicianum. *Ammi. Marcell. lib. 27.*

Vnde & ſanguinariam eius ordinationem obiectant Auguſtino Pelagiani. *lib. 6. contra Pelagianos.*

Iudicio tamen Dei electum ait Ambroſius, *Orat. contra Symmachum.*

Bibliis SS. à Hieronymo verſis primus dedit auctoritatem, cum prius ſeptuaginta interp. verſionis vſus eſſet. *Plat.*

Quod non obtinuit in pſalmis, quoniam Clerus inueteratum cantum dediſcere noluit. *Plati.*

Symbolum Conſtantinopolitanum in locum Niceni cantari iuſſit ad Miſſarum ſolennia: quod vſque hodie perdurat. *Sigeb. Rupert. lib. de diuin. Offic. cap. 21.*

In principio ſacri, vt Confeſſio diceretur, inſtituit. Epiſtolas & Euangelia, vt nunc annuatim in Eccleſia leguntur, (per Hieronymum, *infra*) collegit. *Honorius lib. 1. cap. 88. citante Caſſandro in Liturgia pag. 44.*

Ita deſiit vetus verſio, quæ erat 70. cœpit noua, id eſt, Hieronymiana. *ex D. Gregorio præfat. in Iob.* Hieronymi enim, qui de Hebræo in Latinum eloquium ſacras ſcripturas tantummodò conuertit, editione generaliter omnes Eccleſiæ vſquequaque vtuntur, pro eo quòd veracior ſit in ſententiis, & clarior in verbis. *Iſid. lib. de officiis.*

Eius tempore fuiſſe Cardinales docet Volater. lib. 22. Anthropologiæ. Inuenio (ait) in antiquis tabulis apud Eccleſiam Aretinam Donationis cuiuſdam Zenobij ſenatoris Romani eidem Eccleſiæ vſque à

tempore Damaſi Pont. factæ, vbi eſt huiuſmodi ſubſcriptio, Et ego Io. S. R. E. Diaconus Cardinalis ex parte Damaſi pont. laudo & confirmo. Itaque non video cur D. Hieronymus Damaſo charus non fuerit R. E. Cardinalis presbyter. niſi quòd non magnos habebat reditus non onerabat Eccleſiam nimiis ſumptibus, non erat &c. Non ergo placet, quod quidam ſcribunt nomen & dignitatem fuiſſe conditam à Benedicto 8, ſub an, 1033. Nam & D. Gregorius Cardinalem ſacerdotem commemorat, qui & Epiſcopus eſſe non deſiuit. l. 2 epiſt. 52 & 25. huic & dans vſum pallij lib. 7, epiſt. 5. Multa addere poſſem, contra hæreticos, ſed non ſunt Chronologiæ. Aliud eſt inſignia eſſe recentiora, vtpotè illis addita circa illum annum, deinde amplificata circa annum 1250 ab Innocentio quarto, aliud Cardinalium rem & nomen veteribus fuiſſe incognitum.

Chorepiſcopos ſuſtulit, quos nunc ſuffraganeos, vel Epiſcopos portatiles appellamus. Epiſcopos, qui eis vtuntur, epiſt. 4 meretricibus docens eſſe ſimiles, quę ſtatim (ait) vt pariunt infantes ſuos, aliis nutricibus tradunt educandos, vt ſuam citius libidinem explere valeant. Sic & iſti infantes ſuos, id eſt, populos ſibi commiſſos iſtis educandos tradunt, vt pro ſuo lubitu voluptatibus ſæcularibus ſeruiant, &c.

Chorepiſcopos autem Onuphrius in Epitome Romanorum Pont. interpretatur coadiutores, vt Linum & Cletum ait fuiſſe Chorepiſcopos, ſiue coadiutores Petri. Et ſic ſumere videntur Græci, vt Baſilius Epiſtola ad Chorepiſcopos, & Canon Nicenus & Antiochenus decimus & Synodus Neocæſarienſis.

Damaſum rogauit Theodoſius, vt alicui viro docto officium Eccleſiaſticum committeret ordinandum, atque ita Hieronymo commendauit, qui Pſalterium per ferias diſtinxit. *Beletius ex hiſt. Longobardica.*

Cum anteà recto ordine diceretur, non habita ratione dierum & materiæ.

Atque hinc fortaſſe Canonicarum horarum inſtitutionem ei, & D. Hieronymo & Ambroſio aſſignant Sigebertus in Chron. & Radulphus Tungrenſis, quod & confirmet Pſalmorum per totam Hebdomadam iam inde tum in Romana Eccleſia, tum in Mediolanenſi diſtributio.

Sed refragatur ipſe Hierony. qui epiſtolis ad Lætam & ad Demetriadem earundem horarũ vſum non nouum tum fuiſſe diſertis verbis oſtendit.

Quare & conſtitutio Apoſtolica memoratur apud Clementem, *lib. 8. conſt. c.* 40, & Cyprianus multo antè, earum inſtitutionem confirmauit ſub finem libri de Oratione Dominica, & Athanaſius libr. de Virginitate, & Baſilius in regulis fuſius diſputatis interrog. 37. & in Aſceticis pag. 381. Græci exemp.

Gregorius Nazanzenus cog. Theologus, qui Conſtantinopolitanam ſedem ab Arrianis Epiſcopis purgauit & Catholicis reddidit in annos 45. ſub quinque aliis pontificibus Catholicis, Nectario an. 16. Chryſoſtomo 6, Arſacio 2. Attico 20, Siſinnio vno, vſque ad Neſtorium.

Baſilius Cæſarienſis, qui ſub annum 379 Deo agit animam, quo obeunte Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſis fit in annos 30.

Anni Chriſti. — *Anni mundi*

369 *Patriarchis.* 4457

Alexandriæ Athanaſio, deinde Petro 2. an. 7. Timotheo. an. 7. Theophilo an. 27

Antiochiæ Paulino.

334 *Hieroſolymis Cyrillo.*
Conſtantinopoli Eudoxio.
Arriano, mox Euagrio D. 1. Demophilo ann. 10. Gregorio Nazanzeno an. 4.
Maximo inuaſore an. 1.
Nectario. an. 71.

Principibus.

Valentiniano quinquageſimo, Valente. an. 3. & eo exuſto, Theodoſio 1. Magno an.
335 *27. Orient. Gratiano & Valentiniano 2 fratrib. ann. 6. Occid. Impp.*

Sapore Perſarum reg. Artaxerſe 2, an. 4. Sapore 3. an. 5.

Sthenden Aethiopiæ, deinde Zacham, ann. 9. inde San, an. 13.

Clogio, & poſt eum, Marcomero Franc. Duce.

388 4476

Anni chriſti. | *Anni mundi.*

Cæſarius Nazianzeni frater, Greg. Nyſſenus Baſilij, Euſeb. Samoſatenus.

Euſeb. Vercellenſis. Theotimus Scytharum Epiſcop. Timotheus Alexand. Cyrillus Hieroſolym. Philaſther. Euſtachius, Exuperius, Ambroſius Mediolan. Martinus Turon. de quo Niceph. lib. 9. cap. 16. Sozon. libr. 3 cap. 13. S. Romanus Gal. Vegetius, Eutropius, Themiſtius Philoſophus, inſignes ſcriptores.

Hilarius Phrygius vates.

Effrem eremita, qui circiter trecentas verſuum myriadas compoſuit ad Rythmos & numeros Harmonij hæretici, quæ in templis poſtea Syrorum cantari conſueuerunt. *Sozim. lib. 3. cap. 16. Theod. lib. 4. cap. 29. Niceph. lib. 9. cap. 16.*

383 — 4471 Ambroſius ritum Antiphonarũ, ſeu reſponſoriorum hymnorum, è Græca eccleſia in Latinam tranſtulit. *Sigeb. in Chron. Naucler. Iſidor. lib. de diuin. Off.*

Illorum primus auctor apud Græcos creditur fuiſſe Ignatius. *Socr. 6. cap. 8. Niceph. lib. 13. cap. 8.*

Orientis Epiſcopi Apoſtolicæ ſedi, tanquam filij debitam reuerentiam præſtant. *Theod. lib. 5. cap. 9.* & 10.

Sine Romani Epiſcopi, cuius ante omnia ſententiam cognoſcere oportet, neque Vincẽtij, quem ad Synodum Ariminenſem loco ſui miſerat, conſenſu, Synodi nullam habent firmitatem. *Theod. libr. 2. cap. 22. in epiſtola. Romani concilij.*

Diodorus Tarſenſis Epiſc. Chryſoſtomi præceptor, neglectis allegoriis, ſimplicem rationem interpretandi ſcripturas celebrem reddidit. *Soc. lib. 6. cap. 3. Sozo. lib. 8. cap. 2.*

Scripſit præter innumera alia Chronicon, corrigens errorem Euſebij Pamphili de temporibus. *Suidas.*

Gratianus Epiſcopos Catholicos à Valente eiectos, ab exilio reuocat, Arrianos ſacris ædibus expellit, *Theod. lib. 5. cap. 2.* legem fert, vt cuncti ſubditi eam religionem retinerent, quàm Damaſus Rom. Pontifex & Petrus Alexandrinus cuſtodirent. *Sozom. lib. 7. cap. 4.*

Pontificis Maxim. titulum ſibi ab imperio oblatum recuſauit, quòd penes ciuilem magiſtratum ius ſacrorum eſſe negaret. *Zoſim.*

Arrianas de Deo diſputationes lege vetuit. *Sozo. lib. 7. cap. 6.*

Theodoſium conſortem imperij nominat, & cum eo 4. an. regnat. Lugduni à Maximo interficitur. Hinc Maximus imperij vſurpator eos motus excitat, quos Ambroſius apud ipſum legatione fungens, Valentiniani nomine, explicat epiſt. 27.

Moritur Athanaſius ann. 377. cum Epiſcopatum Alexandrinum pace bellóque geſſiſſet annis 46. poſt multiplicia illa pro Eccleſia certamina quorum ſimilia Epiſcoporum aut doctorum Eccleſiæ neminem ſubſtinuiſſe vnquam legimus. *Nazan. Socr. Sozo. Hier. in Chron.*

Nam præter quotidiana & continua exilia ſub Conſtantio, latuit in puteo aquam non habente, in quo nunquam ſolem aſpicere poſſet, ſex totis annis. vbi ſuum Symbolum condidit. (*Naucl. 12. generat.*) Toto ferè Iuliani imperio Alexandriæ occulitur, cum per orbem ad necem conquireretur. Sub Valente continuos 4. menſes in paterno delituit ſepulchro, &c.

403

Concil. *Romanum de S. Spiritu contra Arrium, Macedonium, Photinum, Auxentium Mediolanenſem & Apollinarem Hieron. in Chron. Iſid. in Damaſ. Hiſt. trip. 9. cap. 5. 12. 13. 14. 16. cui interfuiſſe Theod. Impp. ſignificatur apud* Theod. *lib. 5. cap. 9. & D. Ambroſium, Ibid. & ipſe epiſt. 90. In eo additur Niceno ſymbolo, FILIOQVE. contra eos qui dicebant S. Spiritum eſſe filium filij. nepotem Patris, vt legi in quodam manu ſcripto libello Græco anonymo de S. Spiritus à filio proceſſione à me verſo, ſed nondum edito, quod conuenit cum Hug. Etheriano lib. 3. de proceſſ. Spiritu* Sancti. *cap. 16. Et cum Magiſt. Sent. libr. 1. diſt. 11. Errat enim Beza, qui in ſuo nouo Teſtam. inter ea, quæ à Synodo Conſtantin. ſymbolo Niceno addita fuerunt, hanc dictionem reponit, ſumma antiquitatis ignoratione.*

Anni Chriſti. — *Anni mundi*

Hieronym. Epiſtolas & Euangelia, vt hodie habet Eccleſia, colligit & ordinat Damaſi iuſſu. *Radulphus de canon. Obſer. cap. vltim. Belethus ration. diuin. cap.57. Berno lib. de Miſſa.* cùm prius ex inſtitutione Alexandri Epiſtola & Euangelium ſatis incertum legeretur. *Honorius lib. 1, c. 88. citante Caſſandro in Liturgicis pag.44.*

Extat liber, qui Comes dicitur à Pamelio magna diligẽtia vulgatus. Hoc veriſſimum ex eo intelligitur, quòd antea Patres vetuſtiores lectionum duntaxat meminerunt in genere, vtriuſq; teſtamenti, poſt Damaſum etiam certarum lectionum Apoſtolicarum & Euangelicarum, vt Ambroſi. Aug. Leo Pap. Saluianus, Cæſarius, Chryſologus, quorum etiam quatuor poſteriores tranſlatione D. Hieronymi vſos conſtat.

377 — *Illyricum, de Trinitatis vnitate, Theod. 4, cap.9. Hiſt. trip.7. c.8.* — 4463

Hieronymus aliqua alia in eccleſia inſtituit, vt etiam ipſe D. Gregor. notat epiſt. 1. ad Ioan. Syracuſanum, quam citat Amallarius, *lib. de Offic. Eccleſ. 4. cap.33.*

In chartis Eccleſiaſticis iuuit Damaſum & Orientis atque Occidentis conſultationibus reſpondit. *Ipſe epiſt. ad Geruntiam.*

Romam cum Paulino Antiochiæ & Epiphanio Cyri Epiſcopo eum traxit eccleſiaſtica neceſſitas. *Ad Paulin.*

Auctor fuit nouæ Latinæ editionis, quam & ipſi Hebræi fatebantur eſſe veracem. *Auguſt. lib.38. de Ciuitat. cap.43.*

383 — *Aquilienſe, præſente D. Ambroſio cõtra Palladium & Secundinũ Arrianizantes, (quod Beza & alij perperam exiſtimant fuiſſe vniuerſale.) Ex Gallia & Italia.* — 4471

Quam Apoſtolica ſedes iam inde à Damaſo vulgatam fecit, cùm antea varia è 90. interpretibus expreſſa conuerſio in pretio eſſet. *Platina in Damaſo. Greg. præfat. in Iob, & lib.20. in Iob, cap.23. & præf. Moralium. cap.5. & lib.11. Sic Iſid. lib.2. & 6. Etymol. cap.5.*

Vnde eius præfationes & argumenta ſingulis libris præfiguntur huius editionis, propter quam & cum qua conſcripta ſunt. *Ipſe ad Auguſt. epiſt.11. inter epiſtolas Auguſtini.*

Valentinum in Gallia, epiſc.30. ſub Gratiano, cui Fœgadius, ſiue Sabadius ep. Agennenſis præfuit. Iſid.

Quare & illam ei tribuunt Hebræi, R. Selomo ſæpius, nunquam cum ſine laudis prefatione nominans, & interdum ad locorum aliquorum explicationem allegans, titulo הכהן *Sacerdotis.* R. Ioſeph Albo lib. 3. hikkarim, 25, cum חכם המעתיק *ſapientem tranſlatorem* appellans. R. Kimhi in Pſalm. 110. Elias in Tisbi, & in Rad. ירון apud Kimhi ſub nomine חכם ירונימו *ſapientis vel docti Hieronymi.*

Damaſi decimus annus, fuit, & vitæ & imperij Saporis Perſarum regis noni ſeptuageſimus, & vltimus.

Saraceni & Gotthi fiunt Chriſtiani. *Socrat. 4. cap.33. & 30.* & labuntur in Arrianiſmum. *Iournand. de reb. Geti. & Ab. Vſpergenſis.*

Meſſaliani, qui Pſalliani, Euchitæ q. orantes & Enthouſiaſtæ. i. Deo afflati, vocantur, negant carnem Domini prodeſſe vel obeſſe ſumptam in ſacramento Euchariſtiæ. *Theod.4. cap.11.* ſemper orant, docent Baptiſmum non conferre gratiam, nec expiare peccatum, nec opus eſſe ieiunare, & à cibis quibuſdam abſtinere. *Hiſt. trip.7. cap.11. Damaſc. de hæreſ. Auguſt. hær.57. Theod. lib.4. fab. hær.*

Vocantur & Valentiniani, quòd his Valentini & Valentis temporibus pullulauerint. Item Bogomili. *Hermenopolus lib. de ſectis.*

388 — 4476

Vigilantius & Iouinianus hæretici, ille SS. venerandos & orandos, eorũ item reliquias oſculandas & ſepulchra veneranda negat: ceremonias eccleſiæ, vt cereorum

accenſio-

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

369 | 4457

accenſionem, ieiunia (Hieron. ad Riparium) deſpuit, continentiam hæreſim, pudicitiam libidinis ſeminarium eſſe (libro contra Vigilantium) hic damnat delectum ciborum: monachis & monialibus poſt votum nuptias permittit: aſſerit peccata omnia eſſe æqualia: virginitatem eiuſdem eſſe meriti cum coniugio: liberum eſſe hominem poſt Baptiſmum ad bene agendum, ſed non ad peccandum. nullam meritorum diſtantiam fore in futuro ſæculo: eum ideo anathematizat *Aug. de temp. in feſto Trinit. ſerm.* 3, *& lib. de hæſ. in eos ſcripſit Hier. tom.* 2, *& ad Riparium.*

Mediolanenſe paucorum Epiſcoporum, contra hæreſim Iouiniani, qua negabat Mariã in partu fuiſſe Virginem, id eſt, peperiſſe Chriſtum integris virginalibus clauſtris. Ambr. epiſt. 80. *&* 81. *Aug. de hæreſ. ca.* 82. *& libr.* 1. *contrà duas litteras Pelag. cap.* 2.

Heretici Neſtoriani negabant Corpus Chriſti eſſe in ſacramento, niſi in ipſo vſu. *Cyril. epiſt. ad Cacoſyrum* & *Tho.* 3 *par, q.* 72 *art.* 10.

Heluidiani Virginitatẽ D. Mariæ oppugnantes *Aug. de hær. Hieron.*

Nihil in doctrina Catholica à tempore Apoſtolorum ad hanc vſque ætatem immutatum fuit, maximè Romæ *Io. Caluinus Inſt.* 6. *Gallic. lin.* 4, *cap.* 2, *ſect.* 3, *& epiſt. ad Sadeletum.*

Statue tibi quæſo (inquit) ob oculos veterem illam Eccleſiæ faciem, qualem Chryſoſtomi aut Baſilij ætate apud Græcos, Cypriani, Ambroſij, Auguſtini ſæculo apud Latinos extitiſſe ipſorum monumenta fidem faciunt,

Cæſauguſtanum in Hiſpania contra Priſcilianiſtas, Sulp. lib. 2. *hiſt.*

HVMANA.

Athanaricus, anno primo Damaſi. i. 369 electus dicitur in regem Gotthorum ſiue Getarum. A quo rerum Hiſpanicarum ſcriptores Gotthorum reges numerare incipiunt, anno 5 Valentis. *Iſid.* qui Chriſtianos crudeliſſimè eſt perſecutus, vt eorum plurimi in Romanum ſolum fugerint, tanquam ad fratres. *Oro. lib.* 7, *cap.* 19.

Rebus deinde inter ipſum & Fridigernum diuiſis, Gotthi ſe mutuis cædibus attriuerunt.

Athanaricus autem rerum potitus, à Valente miſſis ſacerdotibus hæreticis Arrianiſmo cum tota ſua gente imbuitur, quo gens infecta fuit per 213, annos, id eſt, vſque ad Ricaredum à Leandro Hiſpalenſi conuerſum, *Iſid.*

Schiſma 2.

Tranſito Danubio Valenti ſe dedentes Gotthi Thraciam habitandam accipiunt, ſed ſeruitutis impatientes mox rebellant, & Valentem bello ſuperatum in villula exurunt.

Vrſinus, ſiue Urciſcinus ſedit in ſchiſmate contra Damaſum. Ruf. 2. *cap.* 10. *Ammia. Marcell. lib.* 27.

Terentio Duci Maximo à victoriis ex Armenia reuertenti Eccleſiam vnam Antiochiæ Catholicis petenti, Valens denegat, atque aliud petere iuſsit. *Niceph. lib.* 11. *cap.* 49.

Gotthi ab Hunnis gente Scythica ſuis ſedibus expelluntur. *Niceph. lib.* 11. *cap.* 48. *Bonfi.* 2. *dec.* 1.

Hunnorum gens Barbara prius incognita ſubito Valente Imperatore emerſit, ex Aſia tranſiens in Europam, Cimmerio Boſphoro è limo, quem Tanais fluuius conuehebat, terra conſtrato, Scythas trans-Iſtrum habitantes inuaſit, id eſt, Gotthos, Taifalos, &c. *Zoſim. lib.* 4.

388 | 4476

Valens & Valentinianus ſtudiis religionis ſæuiente Arrianiſmo inter ſe diſcordant, vt paulò antè Conſtantius & Conſtans, & mox Valentiniani filij Gratianus & Valentinianus minor.

Nam Catholici fuêre Conſtans, Valentinianus maior, Gratianus.

An. 385. Maximus militum præfectus Gratiani Imp. in Britannia militari fauore imperator aduerſus Gratianum ipſum appellatus, tantas mox opes adeptus eſt, vt ex Britannia in Galliam penetraret, ac Gratianum Treuiris fugientem, apud Lugdunum occiderit, & Gallias Hiſpaniáſque ſibi adiunxerit. *Sulp.lib.2.*

Apud quem legationis munere fungitur nomine Valentiniani Iunioris Ambroſius, *ipſe epiſt.27, & ſeq.*

Occidentis imperium occupauit annis quinque, ſequenti obiit Damaſus.

Valentinianus 2 à ſuis cubiculariis Viennæ Gallorum occiditur.

Theodoſius á Gratiano imperator Orientis creatus à Miletio Epiſcopo Antiocheno faſcibus imperialibus exornatus eſt & Diademate coronatus. *Sigeb.in Chronico* Vel potius à Paulino.

Certè apud Zonaram ex verbis Ambroſij, quibus Theodoſium, cum ſygnagogam cõſtrueret, aggreſſus eſt, colligitur, ab aliquo ſacerdote diademate fuiſſe decoratum.

Atque hîc primum hunc morem coronandi Romanos principes reperio, niſi quòd Ambroſius, epiſt. 33, ex veteri iure donata à Sacerdotibus imperia, non vſurpata teſtatur.

Hinc Alanos, Gotthos & Hunnos vicit, fudítque. Cum Perſis pacem pepigit. Maximum tyrannum apud Aquileiam extinxit, Victorem eius filium necauit. Eugenium alterum tyrannum atque Arbogaſtem opreſſit. Optimis legibus imperium rexit, vt cum lege miniſteria laſciua, pſaltriáſque comeſſationibus adhiberi prohibuit. conſobrinarum nuptias vetuit. Sicque in pace vtrumque imperium Arcadio & Honorio reliquit, corpore eius Mediolano, vbi exceſſerat, Conſtantinopolim tranſlato. Auguſto, Traiano & cæteris principibus melior, & c. *Ex Sexto Victore Pagano.*

Gotthi mortuo Athanarico, illius ditioni ſe ſubdiderunt. *Oroſ.& Iſidor.*

Sed poſt Alaricum regem creant, de quo mox.

Romani Galliqùe Franconiam inuaſerunt. Clodio in prælio cecidit. *Eutrop.lib.10.Tritte.*

Ammianus Marcellinus hiſtoriam Romanam ab anno Chriſti 98. vſque ad 382 perexit. Sextus Aurelius Victor ab Auguſto, vſque ad mortem Theodoſij ſiue annum Chriſti 400.

o QVATVOR reliquit epiſtolas, quarum vna damnat Iouinianum.

Priſcillianiſtæ in Hiſpania præſertim, quorum auctor ſæculi gladio percuſſus eſt. *Sulpitius. Hier.in Chron.*

Heluidiani ſiue Antidicomarianitæ. *Auguſt. de hæreſ. Epiph.*

Dorotheus hæreticus, à quo Pſatyriani, ſiue Gotthiani, Meliniani, Patriciani. & Symmachiani. *Epiph.*

Priſcilianus in Hiſpania, Gallæcia ex Manichæorum & Gnoſticorum dogmatibus hanc ſui nominis hæreſim condidit. *Proſp.*

Magicas artes ab adoleſcentia nouerat. Præcipuè autem mulieres deprauauit, quòd rerum nouarum ſtudioſæ, quòd fide imbecilla & curioſo ingenio ſint. *Sulp. lib. 2.*

Anni chriſti.	o	*Anni mundi.*
	40.	
388	o S. SYRICIVS, alias Vrſinus Romanus, an. 15. menſ. 11. dies 25.	4476
403		4491
	Vacat ſedes dies 20.	
	Patriarchis.	
	Alexandriæ Theophilo.	
	Antiochiæ Paulino, deinde Flauiano, an. 34.	
	Hieroſolymis Cyrillo, mox Ioannne 2, an. 29.	
	Conſtantinopoli Nectario, deinde Ioanne Chryſoſtomo an. 6, menſ. 3. dies 26.	

Anni Christi. | *Anni mundi.*

388 | 4476

Principibus.

Theodoſio Mag. quinquageſimo quarto cum Valentiniano 2. an. 7. poſt necem Maximi in Imperium reſtituto, & eo mortuo cum filiis Honorio & Arcadio Impp. an. 3.

Sapore 3. deinde Varanane an. Cog. Cermaſat. an. 11 hinc, Iſdigerde an. 21. Perſarum.

San Æthiopiæ, deinde Igga an. 18.

Marcomero Franc. Duce.

403 | 4491

Romam venit cum turpi fœminarum virorúmque comitatu, Damaſo ſe purgare cupiens, ſed ne in conſpectum quidem eius admiſſus eſt. Regreſſus Mediolanum æquè ſibi aduerſantem Ambroſium reperit. *Ibid.*

Eius ſectatores ad occultandas contaminationes, & turpitudines ſuas habebant in ſuis dogmatibus hæc verba. *Iura, periura, ſecretum prodere noli. Aug. in lib. de hæreſ.*

Verbum perfectionis & ſcientiæ ſibi vendicantes ſoli cum ſolis clauduntur mulierculis, & eis inter coitum, complexúſque decantant, &c. *Hier. contra Pelagian.*

Abylæ fuit Epiſcopus, non Phœnices in Syria, vt putauit Eraſmus in Epiſt. Hieron. ad Cteſiphontem, ſed Hiſpaniæ, vt ex Aug. patet.

Damnatus prouocauit ad Maximum tyrannum, auditus Treueris, eius gladio punitus eſt. *Hier. in Chron.*

Epiphanius Salminius in Cypro. Theophilus Alexandrinus, Syneſius Cyrenaicæ Epiſc. Optatus *ipſe lib.* 2. Iſychius presbyter, Paulinus cognom. Humerius, Pacianus Barcinonenſis, Fœbadius Agennenſis, Delphinus Burdegalenſis, Pontius apud Auſonium, Claudianus poëta. Exuperius Tholoſanus.

Iuſſu Theodoſij fana Paganorum à Iuliano Apoſtata & Valente aperta clauduntur, & ſacrificia prohibentur, pecunia, quæ ad ea è fiſco miniſtrabatur, denegata. *Zoſ. lib.* 4. *Theod. lib.* 5. *ca.* 20.

Ad ſenatum, qui patriis ſacrorum ritibus inhærebat, orationem habuit, vt Chriſtianam fidem amplecterentur. *Ibid. in fine.*

Arrianos, cum per annos 40. oratoria Conſtantinopoli tenuiſſent, vrbe expellit. *Socr. lib.* 5. *ca.* 7.

An. Chriſti 400. præfiniſè D. Ambroſius mortuus eſt, quo anno etiam D. Ioannes Chryſ. Patriarcha Conſtantinop. creatus eſt. Quare putarim ex Ambroſio, Chryſoſtomum ſua commentaria in epiſtolam ad Hebræos deduxiſſe, non contrà.

Per Iouium & Gaudentium comites omnia Idolorum templa ſpoliata Theodoſij imperio. Symmachus reiectus, qui aram Victoriæ in ſenatu reſtitui procurabat. *Proſper parte.* 3. *de promiſſ. cap.* 38.

Nectarius Conſtant. patriarcha ſuſtulit Pœnitentiarios, quorum ſcilicet munus erat publicam & ſolennem pœnitentiam iniungere, abrogans pœnitentiam publicam, id eſt, publicam confeſſionem & ſatisfactionem, occaſione cuiuſdam mulieris, quæ iuſſa cum ieiuniis & oratione in Eccleſia permanere (id eſt, publicè pœnitentiam agere) vitiata fuerat. Sicque publicam confeſſionem & ſatisfactionem in priuatam vertit. *Hanc interpretationem probat Spenceus cen.* 7. *Apophtegmatum è Sozo. lib.* 7. *c.* 16. *Socr. lib.* 5. *c.* 19 *Niceph. lib.* 12. *c.* 28.

Quod imitatus Leo magnus in Occidentis partibus paulo pòſt, ſufficit (inquit) deinceps reatus conſcientiarum ſolis ſacerdotibus indicare confeſſione ſecreta, & remoueatur tam improbabilis conſuetudo &c. Epiſt. ad Epiſcopos per Campaniam & Piſcenam.

Sub an. 400. obit D. Martinus tot miraculis in Gallia clarus, vt veteres Galli ab eius obitu paſſim annorum ſuorum enumerationem duxerint.

Eodem anno moritur D. Ambroſius, cui ſuccedit Simplicianus, quem Auguſtinus initio ſui Epiſcopatus conſulit de Iacob electione & Eſaii reiectione, contra Pela-

gianos. *Proſper reſpon.1.ad excepta Genuenſium.*

Auguſtinus deinceps viginti amplius annis contra inimicos gratiæ Dei Pelag. Catholicam aciem duxit. *Idem præf.lib.de Gratia contra Collatorem.*

Hinc miniſter Gratiæ & admirabilis gratiæ prædicator ab eodem paſſim dicitur.

Præter pelagianos confecit Manichæos, Donaſtitas & Arrianos. Nam eius cum adhuc eſſet presbyter conflictatio fuit publica duobus diebus cum Fortunato Manic. in vrbe Hipponenſi, adhibitis notariis, qui ſingula exciperent, in qua infœlix Fortunatus non fuit conuerſus, ſed tantum perculſus. Altera in eadem vrbe tribus diebus cum Fœlice Manichæo, ſed exitu fœliciore. Tertia fuit celebrior in eodem etiam loco cum Maximiano Arriano, ſed nullo ſucceſſu. Extant harum collationum acta apud Aug. Quarta Carthagini cum Paſcentio comite Arriano, vbi Laurentius iudex epiſto. 174 & 178. Quinta cum Donatiſtis de Eccleſia, quam Balduinus emendatam & illuſtratam edidit. Sexta cum Fortunio Epiſcopo & Donatiſta, &c.

HVMANA.

Theodoſius ſenior exemplo Conſtantini magni Cyclum Paſchalem ordinandi curam mandat Theophilo Alexandrino Epiſcopo & Mathematico & inter Mathematicos, qui in Ægypto erant celeberrimi, verſanti. Ille Cyclus dicitur Alexandrinorum & Græcorum, cui dum non acquieſcit Innocentius in Epiſt. ad Aurelium Carthagi. Epiſcopum tempore Auguſtini, Dionyſius Abbas Romanus, item Mathemathicus, ad ſuum, quem tamen paucis mutatis ex illo Alexandrino duxerat, paulò poſt tempore Leonis Magni, vel iuxta alios Bonifacij, noſtros aſſuefecit. *Ex Stoflero & computorum Eccl. auctoribus.* Ea Theodoſij ætate Olympiades deſierunt celebrari, & earum loco ſubſtitutæ ſunt Indictiones. *Cedrenus.* Ex conſtitutione Conſtantini, *ſupra.*

Rei militaris duces, tribunos, cæteróſque præfectos duplo plures conſtituit. Vnde factum, vt fiſcus nimiis annonis grauaretur. Nam quilibet eorum non patrem ſuam, ſed lucrum integrum, ac ſi pauciores fuiſſent, colligere volebat. *Zoſimus lib.4. Si impio credendum.* Cum cōtra grauationes ſubditorum veritus, multis è ſuo reſtituit. *Victor.& ipſe Paganus.*

Poſtremus Romanum Imperium integrum in Occidente & Oriente tenuit.

In ſchola Romana tres Oratoriæ, decem Grammatices, quinque Sophiſtas ſiue logicæ profeſſores, vnum Philoſophiæ, duos iuris & legum doctores inſtituit. *leg. Vniuerſos, Cod.de ſtudijs liberalibus vrbis Romæ.* Edictum hortatu Amphilochij Epiſcopi conſcribit. quo Arriani ex vrbibus eiiciantur. *Theod.lib.5.c.16.*

Leges ſcripſit, quibus mandabatur lucorum Idolis dicatorum deſtructio. Conſtantinus enim ſacra dæmonum prorſus ſuſtulit, fana tamen non ſubuertit, ſed inacceſſa eſſe iuſſit. Quod continuarunt filij. Iulianus impietatem renouauit. At Iouinianus paulò poſt Imperium adeptus, rurſum ſimulachrorum cultum prohibuit. Quibus legibus Valentinianus Europam gubernauit. Valens verò cunctis aliis, quam delegiſſent religionem, permiſit, cum

Anni Christi.		Anni mundi.
388		4476
	CONCIL. *Charthaginenſe 2. in Trullo confirm. in quo canones 12. editi ſunt.*	
	Romanum.	
	Burdegalenſe contra Priſcillianū præſente S. Martino. Seuer.lib. 2. Proſper in Chron.	
	Telenſe contra Iouinianum. Iſid Tom.1.Conc.	
	Carthaginenſe 3. Epiſc.44, in quo can.49, cui interfuit Augu. Proſper in Chron. confirmatum in Trullo.	
	Carthag. 4. cui ſubcripſit Aug. Tom.1.Conc. habet can.104, confirmatum in Trullo.	
403		4491

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

ſolis autem Catholicis bellare nunquam ceſſauit. Toto igitur ipſius Imperio, in aris ignis ardebat, ſimulachra libationibus ac ſacrificiis honorabantur, in foro publicæ epulæ dabantur, initiati orgiis Bacchi cum parmis

388 4476 curſitabant, canes diſcerpentes, inſanientes, bacchantes, & alia idololatrica peragebantur. Huic ſuccedens Theodoſius iſta omnia funditus euulſa ſempiternæ obliuioni tradidit. *Theod. lib. 5. c. 20.*

Idolorum ergo cultus, qui Conſtantini conſtitutione deinceps negligi & deſtrui cœperat, Theodoſio imperante collapſus eſt. *Ruff. lib. 2.*

Iſdigerdes perſecutionem decimam quintam mouet in Perſide, quæ annos 30, durauit. Nam continuatur à Gororane filio. *Theod. lib. 5. c. 39.*

Symmachus vrbis præfectus Idolorum pontifex minor, & quidam Romani Gentiles veterem religionis vſum fieri, aram Victoriæ, quam Gratianus euerterat, in curia Romana reſtaurari, veſtales de fiſco ali poſtulant apud Valentinianum 2. His reſpondet Ambroſius duabus epiſt. 39 & 31, & obtinet. Relationem ſuam orationem ſiue epiſtolam vocabat Symmachus.

Theophilus Alexandrinus præter cætera Cyclum de obſeruatione Paſchæ per centum annos digeſſit, & Laterculum inſcripſit.

Idque propter exortas de celebritate Paſchæ inter Latinos & Græcos controuerſias, quòd Latini iuxta Concilium Cæſareæ Paleſtinæ nollent vnquam Paſcha excedere vigeſimum primum Aprilis, ne illud celebrarent menſe immundorum, id eſt, ſecundo. Cum enim æquinoctium à Patribus Nicenis eſſet fixum 21 Martij, & inter 21 Martij & 21 Aprilis ſit menſis integer, id eſt, dies 30, quicquid illum limitem excedebat, contendebant ad ſecundum ab Æquinoctio menſem, in lege immundis ad celebrandum Paſcha aſſignatum, pertinere.

Quę interim contentiones, etiam ſi interueniſſet Ambroſius epiſt. 83. per hunc Theophili Cyclum non ita ſunt oppreſſæ, quin adhuc renatæ ſint ſub Innocẽtio Hilario, Leone, donec res compoſita per Dionyſij Abbatis

403 4491 Cyclum, de quo ſuo loco.

Idque quia intercalationes non fiebant apud vtroſque eodem modo & anno. Quod fere bis recurrebat intra 19 annos, dum in Aurei ſiue Chaldaici numeri diſpoſitione inter ſe differrent *E Stoſleri Romano Calendario.*

Marcomerus Francor. Rex Gallias inuadit, ac omnia loca quæ Maximus occuparat e crepite præter Armonicã ſiue Britanniam minorem. quo cæſo à Valentiniano regnum penes duces aliquandiu fuit.

Annus Dom. cccc. quo præfinitè Arcadius & Honorius, & apud Perſas Iſdigerdes adeunt imperium, D. Martinus & Ambroſius moriūtur, Ioann. Chryſoſtomus pontificatum Conſt.: Auguſtinus Hipponenſem ſuſcipiunt.

Hoc *quarto ſæculo continuatio doctrinæ ſic habuit.* Miſſæ *Baſilij, Ambroſij, Cyrilli Hieroſolymitani, Damaſi, & Hieronymi in libro, qui inſcribitur Comes; e:us ritus apoſtolici apud Baſil. ca. 17; de Spiritus ſancto.* liberum arbitrium. *Athan. contra gentes. Baſilius lib. 3. contra Eunomium. Nazianzenus orat. coram Gregorio patre habita. Epiph. lib. 1. Panarij; manifeſtum eſt clarumque ac minime ambiguum, quod liberum arbitrium exhibuit nobis Deus, &c. Hieron. Epiſt. ad Cteſiphontem, ad Demetriadem. In Eſ. lib. 3. & alibi, qui tamen contra Pelagianos ſcripſit. Nyſſenus lib. peculiari, de lib. arbitrio. Lactantius & cæteri.* Iuſtificationem non excludere præſentem diſpoſitionem, vel futura bona opera. *Ephrem lib. de vera pœnitentia. Hier. lib. 8. com. in Eſaiam & in 4. Daniel. Hinc bona opera partes iuſtitiæ, Nyſſenus orat. 2. de amandis pauperibus vocat. Præſtandum enim aliquid eſſe ex proprio, Hilar. cap. 7. in Matt. & in præf. in Pſalmos. Nazianz. orat. de pauperum cura. Amb. epiſt. 82.* Bona opera. *caſtitas, continentia, humilitas, obedientia, cæteræq; virtutes animæ pennæ ſunt, quibus ad Deum ſubuolat, Ephrem lib. de beatit. animæ c. 2. & in lib. de extr. iudicio, & Ser. de virginitate. Athan. Apol. ad Conſtantium. Baſilius Ser. exhortatorio de renuntiatione huius ſæculi. & lib. de virginitate & in Aſceticis: Theophil. Alex. lib. 3. Paſc. Denique tota hæc ætas ſanctis operibus plurimum tribuit.* Imagines, Prudent. *περὶ στεφάνων carmen de Caſsiani imagine poſita ſuper memoria martyris. Nazianzen. 40. epiſt. ad Oylmpium exempl. Græci. 49. Latini, tempore ſuo templa ſtatuis (ἀδειάσι) exornata fuiſſe. &*

Anni Christi.

QVINTVM SÆCVLVM.

41

403 ∴ S. ANASTASIVS I. Romanus, an. 3.
406 dies. 10.

Vacat ſedes dies 21.

Patriarchis.
Alexandriæ Theophilo.
Antiochiæ Flauiano.
Hieroſolymis Ioãne ſecũdo.
Conſtãtinopoli Ioanne Chryſoſtomo:

Principibus.
Arcadio imperatore Orien. quinquageſimo quinto an. 13.

Honorio an 51. Occid. Imp.

Iſdegerde an. 21. Perſarum,

Igga Æthiopiæ pretioſo an. 18.

Dagoberto Franc. Duce.

404 CONCIL. *Alexandrinũ contra Origenem, Ab. Vſperg.*

Cyprium ſub Epiphanio contra Origeniſtas.

Carthaginenſe 5. Epiſc. 73. Tom. 1. Concil. ſub hoc & Innocentio. Proſper in Chron.

Toletanum 1. confirmatum à Leone PP. Epiſcoporum 18: ſiue 15. in quo anathemate feritur error Priſcilliani iam ſaculi gladio perempti. Iſid. to. 1 Conc. *In eo ſunt can.* 20.

Taurinatenſe. lib. Concil. confirmatum in Trullo.

Hipponenſe. Proſp. in Chron.

Anni mundi.

4491 RELIQVIT epiſtolam ad Epiſcopos Germaniæ & Burgundiæ. *Tom. 1. Concil.*

Inſtituit vt ſacerdotes, quo ad Euangelium recitaretur, non recti, ſed curui ſiue cernui ſtarent. *Vualphridus lib. de reb. Eccleſiaſt.*

4494 Hieronymus à Petro Apoſtolo incipiens & in ſemetipſum deſinens, 135 virorum illuſtrium eccleſiaſtica volumina contra Porphyrium & Iulianum Auguſtum deſcripſit apud Bethlehem, qui imperitos dicebant Chriſtianos. hoc opus deduxi vſque ad 14 Theodoſij.

Eò Paula Hieronymum ſecuta, in Syria tria monaſteria Virginum, & Vnum virorum, cui ipſe præfuit, condidit.

Appollinaris Laodicenus Antiochiæ tanta laude docet, vt à S. Hieronymo iam ſene diſcendi cauſa adiretur. *Hieron. epiſt. ad Pammachium.* ſectam introducit, quæ filium Dei aſſumpſiſſe animam rationalem negaret. *Tripart. lib. 5. cap. 44. & 9. c. 3.*

HVMANA.

Arcadij & Honorij primus eſt Domini quadringenteſimus.

Ruffinum Arcadio, Stiliconem Honorio tutores adiunxit Pater moriens, Gildonem Africæ præpoſuit, qui regni cupiditate ad perfidiam impulſi, tandem interempti ſunt.

Stilico affectans filio ſuo Eucherio imperium, omnes barbaras nationes ei infudit, & lacerationis eius auctor fuit. Solus Zoſimus eum à crimine liberat, quòd Paganus Eucherio Paganis addicto fauerit.

Cum Honorius & Arcadius Getis ſiue Gotthis ſtipendia à patre conſtituta, qui eis vſus fuerat contra Maximũ & Eugenium, pendere nollent, Ragadaiſus ducenta eorum millia in Italiam duxit. Stilico Henetus contra eos attraxit Burgundos, Sueuos, Alanos & alias gentes mari Baltico vicinas. Captus igitur Ragadaiſus ad Feſulas ſtrangulatus eſt, captiuorum greges ſingulis aureis venditi ſunt, reliquiæ regem creant Alaricum, cum quo paciſcitur Stilico, vt in Galliam tranſeat.

Per totum imperium Idolorũ templa dirui Arcadius Honorius, Theod. Impp. præcipiunt. *Sigeb. & leg. 3, 4. 5. & 7. cod. de Paganis.*

Ragadaiſus Gotthorum rex cum ſuis 200 armatorum millibus in Feſulanorum montium verticibus interclusus, conſumptus eſt, captus & interfectus. *Iſido.*

Honorius templa omnia Idolorum cum ſuis adiacentibus ſpatiis Eccleſiis contulit, ſimúlque eorum ſimulachra confringenda in poteſtatem dedit. *Proſper part. 3. de promiſſ. capite* 38.

Arcadius, ne traderet ad ſe confugientes Armenios, propter Perſarum perſecutionem, bellum cum Perſis confecit. Antequam potiretur victoria, iam coëuntibus in prælium militibus aëriæ cruces in veſtibus apparuêre. Vnde etiam victor auream monetam cum eodem crucis ſigno fieri præcepit, quæ in vſu totius orbis, & maximè Aſiæ hodiéque perſiſtit. *Idem, c. 34.*

	Anni Christi.		Anni mundi.
p MVLTAS epiſtolas reliquit eáſque eruditas, 24. eſt ad Synodum Toletan. 26. ad conc. Mileuitanum &c. Arcadium & Eudoxiam excommunicat. *Nicep. lib. 13. c. 34. Georgius in vita Chryſoſtomi.* In qua epiſtola Eudoxia de gradu & maieſtate imperij deiicitur. Ergo pontifices Romani reges & Imp. deponebant. Primus Nouatianos vrbe pellere cœpit, multáſque Eccleſias eis ademit. *Socr. lib. 6. c. 9.* Ad eum Auguſtinus cum 50 Epiſcopis concilij Mileuitani epiſtolam 42. ſcribit, & cum Epiſcopis Synodi Carthaginenſis de actis aduerſus Pelagium & Celeſtium. epiſtolam 90. Hæreſes Abeloitarum, Nazarenorum, Prædeſtinatorum, Aduerſariorum Legis & Prophetarum. Vincentius & Paternus hæretici, è quibus Vincentiani & Paterniani. Pelagius Britannus Heluidius, Bonoſus hæretici. *Aug. de hære Chryſ. & Iſido.* Idacius ad Deum conuertitur anno Honorij decimo .i. ſub an. Chriſti 417. *Ipſe in Chronicis (410. malim.)* Caſſianus & Euagrius monachi, Primaſius, Oroſius, Tiberianus, Maximus Taurinenſis, Fauſtinus presbyter, qui Lucifero fauit, *Gennad.* ſcriptores Eccleſiaſtici. Auſonius Burdegalenſis, Prudentius & Sedulius Poëtæ. Vincentius Lirinenſis, quod monaſterium erat in Aruernia, vt Sidonius Apollinaris in epiſt. indicat. tamen alij dicunt eſſe S. Honoratum in Prouincia, Iſidorus ſenior Epiſcopus Cordubenſis, Palladius, Hilarius Arelatenſis, Polybius. Eſcicius Nazanzeni diſcipulus bibliothecam Origenis & Pamphili Martyris Cæſareæ longo corruptam tempore, labore reſtituit. *Bergom. lib. 9.* Olympius, Audentius, Ithacius Hiſpanus, qui in Priſcillianum ſcripſit Apologetici ſpecie. *Hieron.* alius ab Idacio Chronico. *contra Thritemium.*	406 421	42. p S. INNOCENTIVS I. Albanus, ſiue Scotus, an. 15 menſ. 2. dies 25. Vacat ſedes dies. 22. *Patriarchis.* *Alexandriæ Theophilo dein de Cyrillo an.* 34.	4494 4505
HVMANA. Prima Romæ per biennium ferè obſeſſæ direptio an. 413. 8. ſeu 9. Cal. Septemb. vſque ad ſextum diem (Nam ibi vltra ſex dies non ſunt commorati) per Gotthos duce Alarico ſiue Athanarico (qui fuit ſecundus rex Gotthorum. primus Hiſpaniæ. *Rutus li. 1. de Reg. Hiſp. Procop. li. 1. Cuſpinia. in vita Cæſar Æmyl. lib. 1. Sozom. 9. cap. 8. Oroſ. lib. 7. cap. 38.* Crudelitatem huius deſcribit Hiero. in Marcellæ Epitaphio & Viues in libros Aug. de Ciuit. Sacris interim vaſis abſtinuit Alaricus, & rapta magna cum reuerentia reſtitui iubet, ſe teſtatus cum Romanis bellum gerere, non cum Sanctis & Apoſtolis Dei. *Oroſius.* Hinc cœpit Imperij dilaceratio. Nam in illud poſteà barbaræ nationes Septentrionales ſeſe infuderunt, de qua re libri Blondi de inclinatione Imperij & Pij 2. in Blondi Epitom. Imperio hæc laceratio vtilis fuit. Primò bellis ciuilibus ferè finem impoſuit. deinde penitus Idololatriam ſuſtulit, quam ne Chriſtiani quidem imperatores radicitus extirpare potuerant. Inde denique Chriſtiana multa regna & Imperia exorta ſunt, quorum vnumquodque pro ſuo modulo religionem propagauit.		*Antiochiæ Flauiano, deinde Porphyrio an. 2. Alexandro an. 3. Theodoro an. 4.* *Hieroſolymis Ioanne ſecundo, deinde Paraylio an. 7.* *Conſtantinopoli Ioanne Chryſoſtomo: deinde Arſacio an. 1. menſ. 4. dies 15. Attico an. 19. menſ. 7. dies. 10*	

Anni Christi.

406

Principibus,

Eiſdem Imp. & poſt mortem Arcadij Theodoſio 2. iuniore Orie. Imp. an. 42.

Iſdigerte Perſarum rege 13.

Igga Æthiopiæ, deinde Alamida an. 30.

Athanarico ſiue Alarico Gottho primo Hiſpaniarum Rege, deinde Ataulpho an. 6. Sigerico an. 1. Vuallia an. 22.

Genebaldo Franc. ad Mœnum & Salam Duce.

Imperij per Barbaros Laceratio anno D. 413.

SYNODI *Conſtantinopolitana dua contra Ioan. Chryſoſtomum.*

CONC. *Conſtantinopolitanum Epheſinum.*

Alexandrina duo.

421

Anni mundi.

[illegible]

Maior erat imperij moles, quàm vt principes eius ſaluti, itemque vni rei Chriſtianæ poſſent intendere.

Adde deſtructum imperium propter maiorem tranquillitatem, pacem & tutelam Eccleſiæ in ſolatium videlicet & requiem piorum, propter tyrannides & perſecutiones Monarcharum, vt ſi vno in loco non liceat piè & Catholicè viuere, aliò migrent. Nam cum imperator erat paganus, cum hæreticus, negotium toti penè Eccleſiæ fiebat: vt ſub Conſtantio, & Iuliano apparuit. Nec antea Deus conſtituerat tam magnas Monarchias, niſi vt Dei Verbum facilius curreret ex Eſa. Quo perfecto nihil opus fuit tanta imperij mole ad pietatem. Nec Turca eam reparat, niſi propter peccata, & vt perficiatur myſterium iniquitatis de Antichriſto, vbi vltima & ferociſſima perſecutio exiſtet.

Sicque impletum illud Apocalypſis 17. Decem cornua quæ vidiſti in beſtia, odient fornicariam & deſolatam facient illam & nudam, & carnes eius manducabunt, & ipſam igni concremabunt &c.

Hinc his mille annis totæ nationes Europæ mutatæ ſunt, deinde Africæ, poſtremò Aſiæ, Turcis, Tartaris, Saracenis & Mauris in eam inundantibus. *de quo libri Blondi de declinatione imperij.*

Tunc Prouinciæ Romani imperij occupatæ aut à barbaris rebellibus, qui Rhenum tranſierant, Vandalis, Sueuis, Francis, Burgundionibus, qui Galliam, Hiſpaniam, Africam tenuerunt, aut à Gotthis, qui pacis ſpecie ſe Valenti Imper. dediderant, quando eius exercitu deleto, Illyricum, Pannoniam, Græciam inuaſerunt, ac demum ſe in Italiam ipſam, Galliam & Hiſpaniam intulerunt.

Tunc etiam Vaſconia nomen hoc à Vviſigotthis ſortitur, ſi Blondo creditur. At contrarium infra docebo. Nam multo pòſt hoc nomen in Aquitania auditum eſt, & illuc tranſlatum à Vaſconibus Pyreneorum montium antiquiſſimis habitatoribus apud Ptolom. Plinium, Tacitum, in illas Galliæ partes infuſis.

Occaſione tutelæ Theodoſij Iunioris à Perſarum rege adminiſtratæ, induciiſque in 100 annos factis, late Chriſtianiſmus in Perſide propagatur. Sed Satanas inuidens excitauit perſecutionem 30 annorum per Iſdigertem regem & tutorem imperij Orientis, *Hiſtor. tripart. lib.* 10, *cap.* 30. 33. quam Eccleſiaſticum bellum vocat Theod. *lib. 5. cap. 39.*

Hic Chronica regum Hiſpaniæ propriè incipiunt. Nempe ab Ataulpho propinquo & ſucceſſore Alarici, qui dux fuit exercitus Gotthorum apud Theodoſium contra Eugenium, & ſub Honorio Romam quidem cepit, ſed in gratiam Apoſtolorum delere noluit, eam duntaxat theſauris publicis & priuatis ſpolians, à ſacris interim abſtinens.

Scriptores tamen Hiſpani reges ſuos numerare incipiunt ab Athanarico, qui Gotthorum rex creatus eſt annò quinto Valentis ſub 370. *Tarapha.*

At primus Ataulphus ab illo rex tertius, primus in Hiſpaniam ipſi ad habitandum ab Honorio aſſignatam deſcendit, Narbone Placidia Honorij ſorore in vxorem ducta *Vaſcus.*

4505 Ante eius in Hiſpaniam ingreſſum, Conſtantinus, Conſtans f. Maximus tyrannus eam occupauerant. Dein-

Conſtant f. Maximus tyrannus eam occupauerât. Deinde Vadanli, Alani, Sueui.

Honorius cum Arcadio imperat annis 13, cum Theodoſio Arcadij f. annis 19. quorum primo anno ſtatim poſt Arcadij mortem Vandali, Alani, Sueui, Scythicæ originis populi à Gotthis pulſi, tribus annis in Gallia exactis, Hiſpaniam inuadunt, biennio poſt Romam captam. *Seuerus.* inter ſe diuidunt, annis ferè 30 incolunt. *Sigeb. Procop. lib.* 3. Sola Celtiberia in fide imperij permanente, eam defendente Conſtantio Patricio, *Chronica regis Alphonſi.*

Vandali & Sueui Galleciam poſſident, Vandali Siliagi Beticam. Alani Luſitaniam & Celtiberiæ partem. *Vaſeus in Chron. Hiſp.*

Vandali relicta Hiſpania metu Gotthorum 19 anno, quam in eam venerant in Africam concedunt. Sic duo regna tantum in Hiſpania fuêre Gotthorum & Sueuorum, qui à Gotthis deleti ſunt ſub tempora Gregorij Mag.

Gotthi in Oſtrogotthos & Viſegotthos diuiduntur. id eſt, Orientales & Occidentales Gotthos. Viſegotthi per Italiam in Galliam, inde in Hiſpaniam venêre, atque in ea regnum per annos plus minus 386. poſſederũt, donec à Mauris, pene vſque ad vnum omnes deleti ſunt. Oſtrogotthi autem tempore Zenonis in Italia regnare cœperunt.

Placidia Honorio fratri poſt mariti mortem à Vallia pacem expetente reddita Conſtãtio comiti nupſit & Valentinianum 3. peperit Honorij ſucceſſorem. *Oroſius Proſper. Sigeb.*

Hieronymus Paulianum fratrem, poſt vaſtatam à Gotthis patriam Stridonem, eò remiſit, vt ſi qua remanſiſſent de parentum poſſeſſione venderet. *Ipſe ad Pammachium & in ſcripto contra Ioan. Hieroſoly.*

Franci accerſiti à Senatore, cuius vxorem rapuerat Lucius præſes Romanus, traiecto Rheno iterum Gallias inceſſentes, Treuerim vrbem incendunt, & magnam Galliæ partem occupant. *Sigeb. Æmil. libr.* 1. Primum ſedes habuiſſe dicuntur inter Norinum & vindelicos, *Strabo.* Inter Saxones & Alemannos gens non tam lata, quàm valida. *Hieronymus in Hilario.* Imo gens erat Gallica trans Rhenum propè Geldrenſes.

Germaniæ perpetua domitrix. *Ammianus, Marcellin.*

Franci anno 7. Imperij Honorij & Arcadij apud Treuiros, Mediomatrices & Tullenſes conſederunt, quos Sueuis, dum erant in Gallia, ob vetuſtas ſimultates inſtigantibus, Vandali, Burgundiones, & Alani Rhenum per vim & arma tranſire compulerunt. Quibus pulſis Vandali Sueui & Alani ad vaſtandas Gallias profecti ſunt. *Blond. lib.* 1.

Eraclianus conſul in Aphrica cum incredibili claſſe 3070. nauium. quantas nunquam habuit Xerſes, vel Alexander, contra Romam venit. *Sigeb.*

Burgundiones innoteſcunt à Burgis limitum caſtellis. *Oro.* Per quæ diſtributi fuerãt à Druſo & Tyberio Augusti tempore poſt ſubactam Germaniam interiorem. Gotthis erant vicini, vnde eos inter extremos Septemtrionis populos recenſet Sidonius Apollinaris ad Maiorianũ, & Gotthicam ſobolem appellat Agathius circa Mæotidem paludem. Ammian. Marcell. l. 18. eos locat

Anni Christi.		*Anni mundi*
413	Collatio *Carthaginenſis inter 286. epiſc. Catholicos, & nonnullos Donatiſtas, iuſſu Honorij, & ſtudio Auguſtini habita. Aug. epiſt. 68. & in Breuiculo.*	4497
	Concil. *Toletanum, ad cuius epiſcopos Innocentius epiſtolam decretalem ſcripſit eius nulla mentio in Tomis conciliorum.*	
	Carthaginenſe contra Pelagium in quo canones 15. editi.	
	Mileuitanum in Numidia contra Pelagianos & Donatiſtas, cui interfuit Auguſtinus, & approbatum eſt ab Innocentio. Auguſt. epiſt. 92. & 157.	
	Cirtenſe in Numidia contra Donatiſtas.	
421		4505

Anni christi. | *Anni mundi.*

43

421 q S. Zosimvs ſiue Sozimus Græcus, an. 1. 4505

423 menſ. 3. dies 12. 4507

Vacat ſedes dies 11.

Patriarchis.

Alexandriæ Cyrillo.

Antiochiæ Theodoro an. 4.

Hieroſolymis Paraylio.

Conſtantinopoli Attico.

Principibus.

Theodoſio 2. Orien. & Honorio Occid. Imp. 56.

Varanane 5. an. 20. Perſarum.

Alamida Æthiopiæ an. 30.

Genebaldo Franc. Occidentalium duce, Faramundo Marcomeri filio Orientalium in Franconia Germaniæ duce primo, mox Francorum rege.

Vallia Hiſpaniæ.

dem hodie dicunt eſſe Palatinorum comitum ditionem circa Hildebergam.

Hinc hoc tempore. (Nam Burgundica hiſtoria incipit circa ann. Domini 412. Arcadij autem & Honorij 12.) partem Galliæ ad Rhenum occupant. *Sabell.* vel potius hoſpitalitatis iure accipiunt partim ab Hunnis pulſi, partim à Gallis vocati aduerſus imperij iugum & factiones. Nam non vt hoſtes, ſed vt hoſpites in eam veniſſe & certos agrorum fines inter Romanos, dono poſſediſſe lego in ipſorum legibus pagina 63. cap. 55. id eſt, tertiam agrorum partem à Romanis conſecutos eſſe, cap. 57.

Vbi Romani appellantur toto illo opere Galli illius partis, quibuſcum habitabant, vt qui eſſent de imperio, & eius legibus, non barbaricis viuerent.

Quod idem de reliquis barbaris, qui in noſtra Gallia conſederent, exiſtimauerim. Eos ſcilicet veniſſe accerſitos contra imperium, & à noſtris in hoſpites & leges patriæ aſſumptos ad ſe tuendum, aſſignato agro, non quòd vi Monarchiam conſtituerint. Nam Gotthi, Vandali, Hunni, qui in ipſos inuitos inuaſerant, breui repulſi ſunt, & alio terras quærere coacti.

Vexati ergo ab Hunnis in Galliam tranſierunt, ac mox pietatem Chriſtianam receperunt à quodam Epiſcopo baptizati, indicto ipſis octo dierum ieiunio. *Caſſiodorus.*

q Hic videtur Zoſimus, de quo Baſilius quadam epiſt. ad Papam Innocentium, *Onuph.* reliquit duas epiſtolas. *Tom. Conc.* Nouatianis eripuit aliquas Eccleſias. *Socr. lib. 7. cap. 11.*

Benedictionem cerei Paſchalis induxit. *Carolus Magnus in fragmentis.*

Prædeſtinatorum hæreſis ex libris D. Auguſtini malè intellectis cœpit, an. 415. Omnia prædeſtinationi & reprobationi ita tribuit, vt negaret opera vel prodeſſe vel obeſſe ad ſalutem. *Sigebert. in Chronic. Lutzemburg. de hæreſ.*

Hieronymus corpore defecto, cum è lecto ſeſe erigere non poſſet, niſi apprehenſo fune, qui de trabe pendebat, obiit in Bethlehem anno Chriſti 422. & ætatis ſuæ 91. *Proſper*, vel 98. *Diacon. lib. 14. & Sigeb. in Chron.* vel etiam 99. *Trithemius.*

Antè eum ſex erant veteris teſtamenti de Græco in Latinum conuerſiones. De Hebræo autem in Latinum eloquium, ſolus ſacras literas conuertit, cuius editione generaliter omnes Eccleſiæ vſquequaque vtuntur, pro eo quòd veracior in ſententiis, clarior in verbis. *Iſid. lib. de offic. & lib. 6. Ethymol. cap. 3.*

Eudocia Leonis Athenienſis Philoſophi filia & Theodoſij iunioris vxor ὁμηρόκεντρα ſiue Homerocentonas contexuit, ex Græcis Homeri varios vtriuſque teſtamenti locis deſcribens vel exponens. Quod paulò ante fecerat è Latinis Virgilij carminibus Proba Falconia Adelphi proconſulis vxor in ſuis Virgilicentonibus.

Iſidorus ſenior Cordubenſis.

Chronicon ſcripſit à primo Theodoſij conſulatu vſque ad ann. 490. quod auſpicatur à D. Ioanne Chryſoſtomo.

Hvmana.

Sub Honorio Romani à Britannia propter potiora Reip. negotia ſponte receſſerunt. Vnde Scotis & Pictis ad prædam expoſiti regem Vvorlegitnum crearunt, ac Saxones & Anglos duce Hengiſto acciuerunt in inſulæ perniciem. *Chronic. Angl.* A maximo Tyranno, qui eam militibus exnerat, vt imperium occuparet eius calamitatem reperit Gildas. Ex eo enim tempore numquam ſe tueri potuit. Scotis ſiue Hibernis è Circio, Pictis ex Aquilone erumpentibus. *Gildas ſapiens de Britanniæ excidio.* Tanti mali cauſam videtur facere Pelagij hæreſim.

424. Conſtantino rege Britianniæ, Vvorlegirnus Conſul Gemuſcorum. Conſtantem monachum in regem ſublimauit, & vice epiſcopi capiti eius Diadema impoſuit. *Sigeb.*

Scoti & Picti vaſtant Britanniam. *Blond. 2. dec. 1.*

Zoſimus Comes, poſt Eunapium hiſtoriam Romanam 414. annorum ab Auguſto ad Honorium & Athalaricum, Gotthum, qui Romam diripuit, ſex libris ſcelerata fide explicauit. Nam fictis laudibus impios, vt Diocletianum, vt Iulianum, Stiliconem & filium eius Eucherium exornat, falſis criminibus pios & ſanctos principes Conſtantinum, Gratianum, Theodoſium &c. onerat pietati bellum indicens. Quare ab Euagrio, Photio, Nicephoro & aliis hoſtoricis rectè vt canis proſcriptus eſt, & certè refellitur ab aliis Paganis ſuis æqualibus vt Sexto Aurelio Victore, Claudiano. Reperit tamen præconem quendam Io. Leunclaium, qui pro eo Apologiam ita ſcripſit, vt ſe melius Paganum & canem cane illo rabidiorem contra Sanctos & Religionem pingere non poſſet. Noua religio nobis iſtos parit, quibus Chriſtiana diſpliceant, Pagana & impia placeant ac laudentur.

Galli tum Rempublicam conſtituunt excuſſis Romanis, Alarico res in Italia gerente. *Zoſ. lib. 6.* Hinc apparet Gallos euocaſſe Francos ad ſe in libertatem aſſerendum.

Vallia Hiſpa. rex Genſericum & Vandalos Hiſpania expulit. Hi tranſierunt in Africam annuente Bonifacio Comite D. Auguſtini amico. Pace facta cum Valentiniano eam 96. an. tenuerunt vſque ad Belliſarium.

Ab Imper. ob rex bene geſtas ſecunda Aquitania & ciuitatibus aliquot vicinis donatus eſt. i. Tholoſa vſque ad Oceanum. *Idacius.*

r Vigilias nocturas ad ſepulchra martyrum ſuſtulit, ieiunia retinuit.

Ad eum quatuor libros contra duas epiſtolas Pelagianorum dirigit D. Auguſtinus examinandos & emendandos, Apoſtolicæ ſedis correctioni ſe ſuáque committens.

Florus Monachus ex libris Auguſtini contra Pelagianos gratiam Dei ita extollebat, vt negaret liberum arbitrium. *Auguſt. de gratia & lib. arbit.*

Paulus Oroſius hortatu Auguſtini contra Paganos imperij lacerationem Chriſtianis temporibus tribuentes 7. libris hiſtoriam ab initio mundi ad vſque Valliam Gotthorum in Hiſpania regem tertium ſiue vſque ad annum 411. ſcribit.

Hvmana.

Conſtantium in patritium ob egregia ipſius in Imperium merita ſibi collegã aſſumpſit Honorius, qui è Gallia

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

Concil. *aliud Carthaginenſe, nempe ſextum ſub Innoc. Soʒimo, & Bonifacio, ſiue vt loquitur Aug. prouincia Carthaginis, præſide Aurelio, Epiſco. 217. nobiliſsimum contra Pelagianos, confirmatum in Trullo, cui potuit Aug. intereſſe. Aug. epiſt. 47. 94. 95. & 106. Eſt fortaſſe Cæſarienſem, de quo Poſsidius in vita Aug. In Cæſarienſem (ait) ciuitatem cum venire cum aliis Epiſcopis Apoſtolicæ literæ compulerunt.*

Telenſe contra Iouinianum.

44.

423 r S. Bonifacivs I. 4507

Romanus an. 3.

426 menſ. 8. dies 7. 4510

Vacat ſedes dies 9.

Patriarchis.

Alexandriæ Cyrillo.

Antiochiæ Theodoro, deinde Ioane an. 18.

Hieroſolymis Paraylio, deinde Iuuenali an. 39.

Conſtantinopoli Attico.

Principibus.

Eiſdem Imp.

Alamida Aethiopiæ.

Faramũdo tam Gallofrancorum quam Germanofrancorum conſenſu, Duce an. 11.

Vallia Hiſpaniæ rege 4.

Narbonenſi

Anni Chriſti.		Anni mundi.	
	Concil. *Carthag. ſeptimum 38. Epiſco. Africanum contra Pelagianos. Augu. epiſt. 47. confirmatum in Trullo.* *Hipponenſe contra Arrianos à S. Auguſtino collectum.* *Schiſma 3.* *Eulalius in ſchiſmate contra Bonifacium electus, ab Honorio expellitur. Plat.*		Narbonenſi Vandalos & Alanos expulerat in Hiſpaniam. *Proſp.* Chronica Francorum, ab hoc Faramundo, qui an. 420. dux fit Francorum, Reges enumerare incipiunt. Præcedentium regum nomina, quæ à Trithemio afferuntur, videntur ficta. Præſertim cum Germanicæ nationes ad hæc vſque tempora ſemper fuerint barbaræ, ſine imperio, ſine certis regibus, legibus &c. Si tamen Franci, qui regno Gallorum indiderunt nomen, Germanica ſit natio, & non potius indigena, quæ vt ex Procopio Cæſarienſi narrat Zonaras tom. 3. circa Rhenum & Rhodanum & vicinas paludes olim habitarit. Franci, antequam ad fidem conuerterentur, legem Salicam dictant, per ſuæ gentis proceres, qui tunc temporis ipſam regebant. *Auctor præfationis in legem Salicam, Sigeb. in Chron. an. 422. Otto Friſing. lib. 4. c. penult.* Vvandali è littore maris Germanici, vbi nunc Meldeburgenſes & Pomerani. (*Plinius*) Alani, Sueui, ſiue Alemani, in tria regna Hiſpaniam diuidentes inteſtino bello inter ſe colliduntur: contra quos mittitur ab Honorio Caſtinus dux. *Sig. in Chron.* Oroſius Valliam Gotthorum regem 3. facit. Illum tamen Ataupho Gotthorum primo ſubrogant Proſper & Seuerus.
426	45 ſ S. Celestinvs ſiue Celeſtius, Campanus, *ſeu vt alij volunt, Romanus*, an. 8 menſ. 10. dies 17.	4510	Vallia pacem cum Romanis confirmat datis obſidibus. *Oroſ. in fine.* ſ Eivs epiſtola extat ad Galliæ Epiſcopos contra Pelagij errores. *Tom. Concil.* Cyrillum Alexandrinæ ciuitatis epiſcopum pro tempore vicarium in Epheſino Concil. denuntiauit. *Verba Marcellini comitis in Chron.*
433	Vacat ſedes dies 21. *Patriarchis.* *Alexandriæ Cyrillo.* *Antiochiæ Ioanne.* *Hieroſolymis Iuuenali.* *Cōſtantinopoli Siſinnio an. 1. menſ. 9. d. 35. deinde Neſtorio Hæreſiarcha an. 3. d. 29. Maximiano an. 2. menſ. 5. dies. 19.*	4517	Conſtantinopolitana cathedra per Neſtorium ab Eccleſia ſeparatur. Quæ ſecunda Græcorum diuiſio dicitur. Nam prima extitit ſub Iulio per Arrianes. Magna pars Occidentis tum Chriſto ſociata. Socrates, Sozomenus, & Theodoretus, Euſebij hiſtoriam continuantes tempus ferè 140 annorum pertexuerunt. *Niceph. 1. cap. 9.* Inter eos Socrates Nouati perfidiam olet, vt lib. 4. c. 23. lib. 6. cap. 3, 10, 14, 17. Vnde non modo oblata, ſed etiam quæſita occaſione in Nouatianorum laudes multa commemorat, quibus etiam falſo miracula tribuit, li. 1. cap. 9. lib. 7. cap. 17. nullius Catholici teſtimonio atque authoritate confirmata, & libr. 7, cap. 11. Romanorum Pontificum potentiam exagitat, quia c. 9. ab Innocencio, & 11, à Zoſimo Nouatianis ereptæ quædam eſſent Eccleſiæ. Burgundi & Occidentalium magna pars fidem Chriſtianam recipiunt. *Niceph. 4. c. 40. Socr. 7. c. 30.* Germanus Altiſiodorenſis, & Lupus Trecaſſinus Epiſcopi, Britannos à Pelagianiſmo ad veram fidem reuocant. *Proſp. in Chro.* Palladius à Celeſtino PP. in Scotiam miſſus Chriſtum ibi docet. *Maior lib. de reb. Scot.* Primus fuit Scotorum epiſcopus. *Proſp. in Chron.* Hvmana. Clodius Franc. Rex Thoringiam Germaniæ inuadens, Diſpergum caſtellum occupat, vbi ſedem regni aliquandiu conſtituit. *Sigeb. in Chron. Greg. Turonenſ. lib. 2. c. 9.* Ex Auguſtini libris, præſertim, epiſtolis, iſtius ſæculi Africana hiſtoria ferè tota confici poteſt, quam dum non

intelligeret vaniſſimus ille doctorum cenſor Eraſmus, in ſuis cenſuris ſimpliciter confictas pronunciauit epiſtolas Bonifacij comitis ad Auguſtinum & Auguſtini ad eundem Bonifacium. Nam primum ante hæc etiam tempora, erant qui dicerentur comites, vt ex Ammiano Marc. claret. Deinde Auguſtinus cogebatur de iis rebus ad Bonif. comitem Africæ præfectum, cui erat amiciſſimus, ſcribere, quoniam Vandalos ipſe certis conditionibus euocauerat in Africam, vt ſe de Honorio vlciſceretur, qui ſibi Catholico dabat hæreticum ſucceſſorem, &c. *Pius ſecundus & Blondus lib.1. de inclinat. Imperij.* 426

Bonifacius comes Africæ, cum conditiones à Barbaris iam in Africam ſua euocatione infuſis violari & communionis Catholicæ ædes ſacras profanari cerneret, tædio animi paulò poſt D. Auguſtinum interiit. *Iidem.*

Cum 205 Epiſcopi Afri interfuiſſent Carthaginenſi concilio, vix quinque ſupererant in tota Africa an. D. 1020. *Leo 9. epiſtola ad Thomam Carthag. Epiſc.*

Ann. 431. (alij 427.) Genſericus partim à Bonifacio, Aëtij fraudulentis conſiliis à Placidia & Valentiniano Imp. abalienato inuitatus, partim Gotthos veritus, cum Vandalis & omnibus eorum familiis in Africam traiecit, & eam prouinciam cum ſucceſſoribus miſeris modis afflixit. De qua re *Victor Vticenſis.*

Africæ partem primum cum imperatoris conſenſu, deinde Carthagine capta, omnem inuaſit, atque Romano imperio eripuit per annos 80. vſque ad Iuſtinianum Imp.

Hinc piraticam in mari exercentes Vandali, Siciliam, Sardiniam, Corſicam, Italiam latrociniis & prædis vexarunt, vrbémque ipſam 14. dierũ interuallo expoliarunt. *Onuphr. in Romano imperio.*

Eodem anno mortuum D. Auguſtinum tradit Proſper in Chronico, de quo mox.

Apud Hebræos an. 426. Rab Aſe doctorum, quos vocant Amoraim, poſtremus.

ſ Extat eius epiſtola erudita ad Epiſcopos Orientales.

Religioſus dotator & ditator Eccleſiarum.

Moritur magnus ille Auguſtinus Hypone non ann. Chriſti 440. *Sigeb. in Chron.* vel 446. *Bed.* ſed, 432. *Diac. lib.* 14, ſiue 433. *Proſper in Chron.* anno autem vitæ ſuæ 73. & Epiſcopatus 40. *Sigeb.* ſiue vitæ ſuæ. 76. *Diac. lib.* 14. *Proſp. in Chron. Poſſid. in eius vita.* ſiue vt alij 83. Baptizatur ann. 30 ætatis, fuit Manichæus ferè 9. annis, vt ipſe teſtatur libr. 2. de morib. Manich. *cap.* 19. *& lib.* 1. *de morib. Eccleſ. Cathol. cap.* 18.

Genus vitæ monaſticæ inſtituit, *Ipſe & Poſſidius*, cuius cauſa ſe vituperatum aſſerit à Petiliano *lib.* 3. *contra eum, cap.* 40. & ſorori perſuaſit. Quare ad eam præpoſitam virginum ſcribit & inſtruit epiſt. 108. totidem ferè verbis, quibus poſtea collecta eſt, regula, quæ dicitur Auguſtini in tomis poſterioribus.

Iunilius diſcipulus Aug. Iſidorus Peluſiota. Leporius, Thalaſſius Afer, Marcus Eremita monachi docti. 434

Eudoxia Imperatrix feſtum ad vincula Petri celebrari Cal. Auguſti obtinuit à Sixto, maximè vt populum à gentilitate reuocaret, qui eo die recolebat feſtum pro victoria Octauij Auguſti de Antonio & Cleopatra. *Sigeb. in Chron.* 442

Anni chriſti. | *Anni mundi.*

4510

Principibus.

Theodoſio 2. Orient. Honorio Occi. & poſt eum Valentiniano 3. an. 30. Impp. quinquageſimo octauo.

Perſarum Gorrane, ſiue Varanane.

Alamida Æthiopiæ:

Faramundo & poſtea Clodoueo, an. 18. ſiue Clogione ſiue Clodio Crinito ſiue Capillato Francogallorũ Duce. Vvallia Hiſp.

S. TERTIVM *Oecumenicum concilium Epheſinum contra Neſtoriam vocem Θεοτόκον. i. Deiparæ aduerſantem: pro vna perſona Chriſti, Epiſc. 210. in quo nomine Celeſtini præfuerunt Cyrillus Alexandrinus & Arcadius Epiſc. Euag. 1. c. 4. Socra. 7. c. 34. Hiſto. trip. 12. c. 5. Tom. 1. Conc. Plati. Hinc verba Marcelleni comitis in Chron. Celeſtino Cyrillum Alex. ciuitatis Epiſcopum pro tempore vicarium conſtituente. Niceph. lib. 14. c. 34. vbi ait, celebratum, an. 41. poſt Conſtantinopolitanum.*

46.

ſ S. Sixtvs 3. Rom. 4518
an. 8.
dies. 18. 4526

Britanni

Anni Christi.

Patriarchis.

Alexandriæ Cyrillo.

434 *Antiochiæ Ioanne.*

Hieroſolymis Iuuenali.

Conſtantinopoli Proclo Chryſoſtomi diſcipulo, an. 12.

Principibus.

Theodoſio 2 Orient.

&

Valentiniano 3 Occident. Impp.

Gorranc ſiue Varananc Perſarum 15, deinde Varananc 6, an. 17, menſ. 4

Alamida Aethiopiæ.

Clodio Franc. Duce.

Vvallia, deinde Theoredo Hiſp. Rege an. 14.

CONC. *Regienſe epiſ. 13 de ordinationibus & aliis quibuſdam munijs epiſcoporum.*

Agathenſe in Gallia Narbonẽſi epiſc. 35 permiſſu regis Alarici, de diſciplina & ordinationibus Clericorum.

435 *Romanum epiſ. 56. Sigeb. vel 57. Plati. & Tom. 1. concil. in quo Sixtus 3 abſolutus fuit, contra Baſſum.*

Romanum 2.

Hieroſolymitanum.

Armeniacum contra Neſtorianos.

47.

442 ŧ S. LEO I. cognom. Magnus, Tuſcus, *ſiue iuxta alios Romanus*, an. 21. menſ. 1 dies 13.

463

Vacat ſedes dies 8.

Anni mundi.

HVMANA

Britanni cum Pictorum & Scotorum impetus amplius ferre non poſſent, ethnicam Anglorum gentem. i.

4518 Saxones ad ſui defenſionem inuitarunt, quibus tantum terræ datum eſt, quantum corium tauri per corrigias potuit extendi. *Sigeb. Krantz. lib. 1, cap. 18. Polyd. in hiſt. Angli. lib. 3.*

Cum eis Aëtius Romanus opem ferre non poſſet, aliis barbarorum eruptionibus diſtentus, nefandi nominis Saxones, Deo hominibuſque inuiſos vocant. Tum tribus Cyülis longis nauibus venit certo apud eum præſagio per vates decantato, quod ter centum annos Britanniam obtineret. 150, id eſt, dimidio temporis vaſtaret. *Gildas ſapiens in lib. de excidio Britanniæ.*

Aborigines huius gentis erant ex Britannia Gallicana. Nam inſula à ſolis Britonibus & ex Armoricano tractu aduectis habitata eſt, donec tandem Picti & Scoti partem eius Septemtrionalem deſertam occuparunt, & denique Angli vel Saxones ſe parti Auſtrali infuderunt. *Beda.*

In Armoricis enim populis Britones quoſdam antiquitus appellatos, ac quaſdam illic ciuitates incoluiſſe apud Plinium & Strabonem videre eſt. A quibus fortaſſe nomen regio Gallicana deinceps ſortita eſt, non à Britannis inſulanis.

Bononienſis Academia inſtituta olim à Theodoſio Imp. floret. *Volaterr.*

An. 436 Bagaudarum factio Attone duce Galliam totam aduerſus Romanos turba. *Sigeb.* (ex quo intelligimus Francos & Barbaros pôpulos à Gallis principibus excitos, ſtudio recuperandæ libertatis) Quæ poſtea ab Aëtio deleta eſt, id eſt, 441, annis pòſt quinque. *Idem.*

Valentinianus 3 propriè vltimus fuit Occidentis Imp. vſque ad Carolum Magn. Nam licet interea aliqui pòſt ſeditioſi, Imperatores nominari voluerint, at hi vix exiguam Italiæ partem obtinuerunt.

An. 439. Theodoredus Aquitanico regno non contentus rupto fœdere Narbonenſem agrum inuadit. *Proſper.*

Pax cum Genſerico à Valentiniano confirmata, &

4519 certis ſpatiis Africa inter vtrumque diuiſa eſt. *Iſidorus. Proſper.*

ŧ DOCTRINAE & vitæ præſtantia magnus, doctè multa ſcripſit. Primus omnium pontificum Rom. in Baſilica Vaticana ſepelitur. Ad eum Theodoritus prouocauit, & abſolutus eſt.

Columna Orthodoxiæ, *Nicolaus P. in epiſtolis pag. 76.* Vnde & eum in ſacris diptychis Concilium 2 Conſtantinopolitanum repoſuit & conſecrauit. *In epiſt. Concilij ad Ioannem Conſtantinopolitanum.*

Concilio Calcedonenſi auctoritatem tantam ſolus dedit, vt cùm ei totus ferè orbis reſiſteret, vbique rece-

4526 ptum ſit, celebrata eius epiſtola, quam Græci Tomum D. Leonis appellant, & fidei columnam. *Leontius de ſectis.*

Reſtitit Anatolio Conſtant. qui ſedium cæterarum priuilegia & earundem Epiſcoporum conſecrationem ad ſe vnum reuocare, eoſque ſibi ſubdere, vrbis magni-

4551 tudine & potentia fretus, conabatur, vt epiſt. 51, 52 & 53 ad Martianum Imp. & Pulcheriam Auguſt. ſcripſit. Et ſic res compoſuit vſque ad Pelagium 2, & Gregorium

Anni Christi. 442

Magnum,quando illa ambitio Conſtantinopolitanorum iterum exarſit.

Abrogauit in Occidente(nam idem antea Conſtantinopoli fecerat Nectarius)publicationem peccatorum,quæ poſt priuatam confeſſionem ſolebat fieri à Sacerdote in Exomologeſi, *Ipſe epiſt.78.*

Attilæ occurrit cum clero, prælata argentea cruce & placauit. Vnde iocus inter milites, Attilam nihil vnquam timuiſſe preter Leonem & Lupum. Nam cum etiam Lupus Trecenſis epiſcopus,ne Trecas vaſtaret,placauit. *Michon de Serm. Iounus de Vir Illuſtr.*

Tertia Græcorum diuiſio ab Eccleſia , quæ fuit generalis & communis Eccleſiarum Orientis propter Eutychen , dum poſt mortem S. Cyrilli Alexandrini Dioſcorus, ſedem eius conſecutus , iugulato Flauiniano ſancto epiſcopo Conſtantinopolitano Anatolium ſuæ factionis in Conſt. Patriarcham conſecrat. & Maximum æquè hæreticum in Antiochenum, Iuuenalem autem Hieroſolymitanum in omnibus conſentientem habet. Nam ſic Orientales omnes Eccleſias ſibi, concilians , ſchiſma in Eccleſia contra Pontificem excitat , donec Synodo Calcedonenſi eius furor repreſſus eſt , quæ toleratis tribus Patriarchis , Conſtantinopolitano ſcilicet, Antiocheno , Hieroſolymitano , ſolum Dioſcorum deiecit.

Hæſitantes ſiue οἱ διακρινόμενοι hæretici,qui hæſitabant, an Synodus Calcedonenſis eſſet recipienda. *Leontius de ſectis.*

Flauianum Conſtant. deiecit Dioſcorus in illa inſidioſa Synodo Epheſi.

An.451.in Africa Vandalorum exarſit perſecutio,adeo vt diuinos libros exurerent,& de ſacris palliis ac veſtimentis veſtes ſibi facerent. *Sigeb.*

Acephaleorum hæreſis docet Chriſtum in vna ſubſtantia adorandum,& vna natura ex Deitate & humanitate mixta conſtare. *Plati. & Honor. in Catal. hær.* Sic dicti , quòd ſine auctore & quaſi capite eſſent. *iidem.* Vel potius, quòd Patriarcham ſuum minimè ſecuti , ſeorſum communicarent. *Leontius de ſectis.*

Poſſidius(vulgo Poſſidonius) Apher, Eucherius Lugdunenſis. *Gennad. in Catal.*

Aſymo Curienſis primus Epiſcopus Rhœtorum. Proſper Aquitanicus. Genoueſa *Sigeb. in Chron.*

Theodoretus adhuc, Philippus Sidites, Ioannes Caſſianus ſcytha , Ianuarius Aquileenſis , Cyrtempus nobiles ſcriptores.

Baſilius Iſauriæ, Memnon Epheſinus , Euſebius Dorylei. Ibas Meſopotamius Idiſſenus.

Perſecutio Chriſtianorum in Perſide , per Varananem regem,quæ durat an.30, *Sigeb. Abbas Vſperg.*

Dionyſius Exiguus abbas Romanus auctor noſtri computi eccleſiaſtici, *Sabell. Enn.8, lib.2. Diac. lib.1. de Longobard.*

Eius cyclum paſchalem completum eſſe ſeptimo Iuſtini Iunioris an. narra Iuo , *In vita Iuſtin.* quare & eum aliqui ſtatuunt an.532 ſub Bonifacio 2 & Iuſtiniano Imp. At ſuum dedicauit librum Leoni Papæ. *Tritem.* authorem notandorum temporum ab incarnatione Domini fuiſſe colligunt ex Beda, *cap.47. lib. de natura rerum.*

Lucidus lib.1. de emendatione Temporum hic incarnationem ſumit pro conceptione Domini, & rixam mo-

463

Anni mundi. 4526

Patriarchis.

Alexandriæ Cyrillo, deinde Dioſcoro Arriano, an. 4.
Proterio, an. 6.
Timotheo 2. Hæreſiarcha, an. 4.
Timotheo 3. an. 22

Antiochiæ Domnio, an. 7.
Maximo, an. 5.
Baſilio, an. 5.
Acacio, an. 1.
Martyrio, an. 8.

Hieroſolymis Iuuenali.

Conſtantinopoli Proclo, deinde Flauiano, an. 8.
Anatolio an. 9.
Gennadio, an. 13

Principibus.

Eiſdem Impp. deinde Martiano Imp.59, an.7. qui primus à Patriarcha Anatolio coronatus eſt, & poſteà Fla. Leone Magno , an. 16. *Orient.*

4551

uet

Anni Christi. | *Anni mundi.*

442 | 4526

Valentiniano 3, inde Auito an. 1.
Maioriano, an. 5.
Occid. Imp.

Goranane ſexto Perſarum, deinde Peroze, an. 23.

Alamida Æthiopiæ, deinde Achinna, an. 3.
Abraham & Azba fratribus, an. 27.

Clodio, Merouco, an. 18.
Childerico per ordinem, Franc. Ducibus.

Theoredo Hiſpan. deinde Turiſmundo, an. 1.
Theodorico, an. 7. | 4551

463

uet Dionyſio, qui tamen ſimpliciter natiuitatem intelligere voluit. Nam & natiuitas quædam eſt incarnatio. Præſentiam dixit Philaſtrius, à qua numerat libro de hæreſibus multo ante hunc Dionyſium.

Ante illum Romana Eccleſia à Paſſione numerabat, præciſis interim 33 annis, qui ab eius incarnatione ad paſſionem decurrunt. Nam 701 Dionyſij erat Romanis 668. *Ibid. Beda.*

Sic à paſſione numerabat Hieronymus in Cathalogo & in primum cap. Sopho. &c. Iſidorus multis hiſtoriæ locis, Turonenſis, qui modo à Paſſione, modo à Reſurrectione, vt aliqui à Natiuitate & à Circumciſione vicinis inter ſe rebus, numerat.

HVMANA.

Poſt 305 Olympiadem. i. annum Chriſti 446, nulla fit mentio Olympiadum, in probatis hiſtoriis. Indictiones Romanorum mox cœpere. Cætera infrà an. 532.

An. 444. Scoti ex Hibernia irrumpentes in Britanniam, ibi tandem regnum conſtituunt, cum iam Romani Britanniæ curam abieciſſent.

Ferguſius Scytha & Chriſtianus rex Scotorum in Albionem poſtliminio redeuntium efficitur contra Romanos Palladio euangelizante, qui quidem è Proſpero in Chron. Scotorum primus epiſcopus fuit, & quidem eò à Cæleſtino Papa paulò antè Leonem Mag. miſſus.

449. Hengiſtus Anglorum Dux Orientalem in Britanniæ partem occupat, regnúmque conſtituit Anglorum anno 463. *Beda.* Quare quæcunque de Arturo Rege & eius ſucceſſoribus eorúmque prophetis Merlino, Telieſino &c. hic ſubſtituit Galfridus quidam & Baleus, planè ſunt anilia & fabuloſa.

Túmque ea inſula à Pictis, Scotis, Anglis & Saxonibus populis littora Germanici Oceani incolentibus occupata eſt, viuo adhuc Valentiniano tertio. Fuitque primo ſub quatuor regibus vel quinque. Quot enim gentes fuerunt, quæ eam diripuerunt, tot etiam reges erant, donec progreſſu temporis in duos redacta eſt. Nam is, qui antiquæ Romanorum Prouinciæ præeſt, Anglorum rex qui antiquis barbaris, Scotorum appellatur. *Onuphr. in Romano Imp.*

Anno 449. Anglo ſaxones ex Boreæ Germaniæ partibus adnauigantes Ducibus Hengiſto & Horſo, irruptiones Pictorum & Scotorum pro tempore è Britannia inſula depulerunt. Poſtea rupto fœdere indigenis profligatis, reliquias, quæ Vualenſes appellantur, in inuiis mótibus & ſaltibus coarctarunt. *Polyd. lib. 3. Ang.*

Roma iterum an. 457. Vuandalis in prædam expoſita eſt duce Genſerico, iam Carthagine ab eis expugnata & Aphrica ſubacta. *leg. 1, C. de offic. præf. pretorio Aphricæ.* poſt primam direptionem an. 44.

Flectitur à Leone Pap. & Eudoxia imperatrice, ne vrbem incedat. Dies tamen 14 direptioni tribuit. Sic capta eſt bis Roma intra 44. annos.

Tum Vandali omnia imperij Occidentis ornamenta in Africam tranſtulerunt. Quare quidam hic interregnum Romani imperij incipiunt, quaſi infra ſcripti Imperatores inane tantum nomen habuerint.

Attila, flagellum Dei, à Genſerico Vandalo contra

Gotthos

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

Gotthos in Hiſpaniam ex Pannonia per Germaniam & Italiam attractus cum 500 millibus Hunnorum ſiue Chunorum vniuerſam ferè Europam depopulatur. *Bonfi. 3 deca. 1, Callimach.in Attic. Blond.*1. *dec. lib.*2. Tholoſam vſque, vbi ſumma clade affectus eſt. 4526

442 Theodoricus Rex Hiſpaniarum quintus apud Arelatam Narbonenſis Galliæ ciuitatem, in campis Catalaunicis, dum aduerſus Attilam pugnat pro Romanis, occumbit. *Ritius.*

S. QVARTVM generale concilium Chalcedonenſe contra Eutychen & Dioſcorum hæreticos, pro duabus naturis in Chriſto & proprietatibus: in quo Paſchaſinus, Lucentius epiſcopi & Bonifacius preſbyter nomine Leonis P P. præfuerunt. Euagr.2, cap.2. & 4 epiſcop. 630. *Marcelli comes. Niceph.* 15. *cap.2. Sigeb. & Plati. Quidam* 830. *alij* 600. *Tirius lib.2, c.12,* 636. *Vix adhuc ſub Gregorio Magno erat receptum in Galliis. Ipſe epiſt. ad Brunichildam & alios.*

In quo prælio ad centum & octoginta hominum millia vtrinque ceciderunt ab hora nona diei, tota nocte, vſque ad ſequentem diem. 454

Aëtius, qui Narbonnenſem Galliam regem non eum tantum ad ſocietatem belli contra Genſericum & Attilam aſciuerat, ſed & Merouecum Francum, paulò poſt iuſſu Valentiniani interficitur, quòd effugij locum Attilæ, quem debellare potuerat, dediſſet. *Iſidor.*

An.456 clarus trium præſtantiſſimorum principum obitu, Attilæ, Toriſmundi Vviſſigotthorum regis, Aëtij Romanæ militiæ magiſtri, in quo res Romana ingens detrimentum in Occidente patitur. Franci enim, Senonum, Aurelianorum, Pariſiorum ciuitates occupant. *Aemilius.* Quin Romani eius tempore nihil adhuc cis Ligerim perdiderant.

Valentinianus à duobus Aëtij militibus interficitur. Maximus qui eos ſubmiſerat rapit imperium. contra eum ab Imperatrice Eudoxia accerſitur ex Africa Genſericus, ſed ante ipſius aduentum, ab Vrſo milite Rom. perimitur.

Conci l. *Arauſicanum ſiue Aſuriſcanum, ſiue Auracienſe primum, in quo Canones* 18 *de diſciplina Eccleſiaſtica.*

*Et ſecundum de libero arbitrio, & de gratia Dei, contra Pelagianos, in quo can.*25,

Poſt Maximum Occid. Imp. Senatus Auitum Senatorem de ciuitate Aruerna (id eſt, Claromonte) Sidonij Appollinaris ſocerum creat. ſed eum anno nondum expleto Richimerus Gotthus apud Placentiam cepit. Tunc Maiorianus Imp. factus eſt, qui bellum Vandalis in Africa inferens quarto imperij anno, ſiue poſt Valentinianum quinto mortuus eſt.

Auitus deiectus Placentius epiſcopus factus eſt.

490. Maiorianus Imp. Francos Gallias inundentes ad vicum Helenam in terris Atrebatum fudit. *Sidon. Apollinaris in Panegyrico Maioriani.*

Leo Conſtantinopoli ſenatus & exercitus ſuffragatione imperium conſequitur.

Omnia loca Galliæ, quæ tenebat Meroueus Franc. Rex Clodij fil. ſeu, vt alij volunt, conſanguineus, Franciæ nomine vocari cœpta ſunt. *Aemil.lib.*1.

Valenſe ſeu Vaſenſe primum in Galliis epiſc. 18, *de quibuſdam ritibus Eccleſiaſticis, deinde* 2.

Ab hoc Franci Merouingi dicti ſunt. *Gagui.lib.*1.

Clodius Francos à Francfordia in Gallias traduxit vſque ad vrbem Cameracum, exinde ad Somenam ſiue Sumonam fluuium omnia loca occupat: *Maſſe. et Guilel. Nangiacus. Greg. Turon, lib.*2, *cap.*10.

Carpentoractenſe.

Apud Tholoſam ex eius medio tota die ſanguis largiſſimo fluxit riuo. *Sigeb.*

Germania, Dacia, Sarmatia, & cæteræ prouinciæ ad Danubium & Rhenum ſitæ, Hiſpania etiam vlterior, & Aquitania omninò ab imperio Romano deficiunt. *Blond. lib.2. decr.1. Irenic. lib.3.*

Arelatenſe 3. epiſ.35, ſiue.34.

Franci magnam Galliæ & Germaniæ partem tenent. 463 Oſtgotti Pannoniam, Vveſgotti Hiſpaniam, Vandali Africam. 4551

Attila Bleda fratre, qui ad Budam Hungariæ regnum

ſibi

Anni Christi.

Romanorum contra Eutychem. Neceph.15,cap.4.

Conſtantinopolitanum aduerſus eundem. Euagr.1,cap.9.ſub Flaui*no inſertum actioni,primæ Chalcedonenſi,repetitum in Trullo.*

Aliud ſub Anatolio Patriarcha.

Epheſinum hæreticorum, quo Flauianus Conſtantinopolitanus et Dominio Antiochenus depoſiti,in exilium acti ſunt. Sed contra illud Romanum.

Tyrium. Beritenſe. } { *Inſerta actionib.1, 9 & 10 Concilij Chalcedo. lib. cõc.*

Alexandrinum contra Eutychianos.

Veneticum.

48

463 u S.Hilarivs Sardus,an. 7. menſ.3. dies 10.

470 Vacat ſedes dies 10.

Anni mundi.

ſibi condiderat, trucidato, per Noricum, Vindeliciam, Rhemorúmque fines irrupit in Galliam,ſed in Catalaunicis campis Aëtij virtute repulſus eſt in Hungariam. Vnde poſt aliquot annos per Carnicas Alpes in Italiam ſeſe effudit. Tunc metu incolæ in proximas Adriatici maris paludes confugere coacti admirandæ vrbis Venetiarum fundamenta iecerunt. Eſt enim inſula factitia, munitiſſimo inter paludes ſitu. *Iouius lib.1. de Viris Illuſtrib.*

Venetiæ ergo metu Attilæ in inſulis intimi Sinus maris Adriatici an 456 conduntur, nomine inſulis illis Venetiarum impoſito, quod olim erat regionis. Regio vero mediterranea partim Lombardia, partim Marchia Taruiſara,partim forum Iulium, partim Iſtria appellatur. *Blond.dec.1.lib.3.*

Anno 458. Agrippinus comes Narbonem Theodorico regi Hiſp. qui cum exercitu in Galliam Gotthicam reuerſus erat,prodidit. *Iſid.*

u Epistolas de fide Catholica per vniuerſum Orientem ſparſit, confirmans tres vniuerſales Synodos, Nicenam,Epheſinam, Chalcedonenſem. Extant & duæ eius epiſtolæ. *Tom.Concil.*

Duas bibliothecas inſtruxit,templa ornando ditauit, eleemoſynas hilariter diſperſit.

Procopius Gazeus ſophiſta,qui Octoteuchum ex Rapſodiis innominatorum patrum expoſuit apud Græcos, ſic Eucherius apud Latinos Geneſim, libros Regum &c. eodem ferè tempore.

Victorinus in Aquitania,qui Cyclum Paſchalem 532 annorum ſcripſit,Saluianus Maſſiliæ,Chryſologus Epiſcopus Rauennæ,Proſper Aquitanicus Reginenſis. *Gennad.in catal.& Palmer.in Chron.*

Euſtatius Berytius, Maximus Taurinenſis, Nilus Monachus. *Fulgentius.*

Iulianus Pomerius Maurus. *Trithe.*

Sed non ſatis aptè. Nam, vt infrà, vixit ſeptimo ſæculo.

Abraham & Azba fratribus apud Ætiopas regnantibus,Chriſtiana religio per omnem Æthiopiam diſſeminata eſt,poſt decimum,ſcilicet, ſeptimum regni eorum. *Marius Victorius de Reg. Æthiopiæ.*

Eutyches & Dioſcorus cum ſuis nolentes ſtare Synodi Chalced. decretis ſe in duodecim ſectas diuidunt inter quas fuit Iacobitarum, quæ nomen genti reliquit in Oriente,à Iacobo quodã Syro,& Diacrinomenon ſiue hæſitantium (an ſcilicet concilium deberent recipere) apud Leontium de ſectis.

Acephalorum & Armeniorum hæreſes.

465 Aiax Gallus Arrianum virus in Sueuos Hiſpaniæ ſpargit, ex Gallica Gotthorum gente delatum. Quo infecti manſerunt an.90, vſque dum regnante Theodomiro Catholicam fidem amplexi ſunt. *Iſidorus, & Lucas*

4551 *Tudenſis.*

467 pictoris cuiuſdam,cum Saluatorem pingeret Iouis ſpecie, arefacta eſt manus, ſed eum peccatum ſuum confitentem ſanauit Gennadius patriarcha Conſtant. *Abbas Vſperg.*

4558 Fauſtus ex abbate Lyrinenſi epiſcopus Regienſis in Gallia inciderat in Pelagij errorem, ſed emendatus à Fulgentio ſcribit de libero arbitrio,& gratia Dei.

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

Ei olenti Pelagium Mamercus in nonnullis reſpondet, ſcriptis ſubtiliſſimis libris de Anima ſiue de ſtatu Animæ.

461 Mamercus (quem Trith.) vocat Claudium, alij Claudianum, epiſcopus Viennenſis in Galliis vtiliſſimo experimento, reuerendiſſimo exemplo primus inuexit ſolemnitatem Rogationum (quas hodie Chriſtiani Syri vocant Niniuitarum ieiunium) in quibus ieiunatur, oratur, pſallitur, fletur. *Sido. lib. 5. epiſt. 14. Carolus Magn. in fragmentis de Ritib. pag. 53.* Rationem inſtituti adfert Greg. Turon. *lib. 2. cap. 34* quòd Viennæ aſſiduus terræ motus contingeret, lupique ac aliæ feræ ſylueſtres vrbem ingredientes homines deuorarent. Igitur qui cum Polyd. *lib. 5, de inuento. rer. cap. 10.* tribuunt Leoni 3. PP. inſtitutionem litaniarum trium dierum ante Aſcenſionem, vel errant, vel illum ſignificant ſtatutum tempus præfixiſſe. 4551

HVMANA,

Aëtio non longe poſt victum Attilam in campis Catalaunicis, à Valentiniano Imp. occiſo, imperium Occidentis concidit. Nam eius cæde cognita barbari, qui eius virtutem veriti, intra ſuos fines quieuerant, ſub an. 460 vndique excitari cœperunt.

Siquidem Hunni reparatis viribus Italiam inuaſerunt. Picti, Scoti, Angli & Saxones, qui littora Germanici Oceani incolebant, Britanniam, Franci & Burgundiones Gallias Rheno propinquas, Gotthi Aquitaniam, atque ita breui Romanorum in Gallis imperium defecit, *Onuphr. in Rom. Imp.*

Sub Maioriano, poſt mortem Valentiniani cum omnia Romana in poteſtate Barbarorum iam eſſent, Gotthi, & Franci cum Burgundionibus inter ſe decertare cœperunt. Gotthi à Francis è Gallia exacti Hiſpanias occuparunt. *Ibid.*

Vandali à Gotthis ex Hiſpania eiecti in Africam, Carthaginem ceperunt, & totam Prouinciam Romanis eripuerunt. *Ibid.*

Franci & Burgundiones in deditionem redactas diuiſerunt, vt Burgundiones vicinas Rheni regiones tenerent, Franci interiorem Galliam, quam Barbarorum nouiſſimi ad noſtra vſque tempora poſſident. Obtinuerunt verò Gallias omnes pacificè ſub ſuis regibus Childerico & Clodoueo circa an. 480. *Ibid.*

Childericus enim primus à Francis & Gallis publico gemellæ & conſociatæ gentis concilio rex Franciæ, ceu Francogalliæ creatus eſt,

Maiorianus in Hiſpaniam venit, vt inde parata claſſe Vandalos adoriretur, ſed concilio eius detecto in Italiam reuertitur, & à Patricio occiditur. *Roderic. Toletan.*

Seuerus eius ſucceſſor quartò poſt anno veneno quoque Romæ nulla re geſta memorabili tollitur.

An. 469 abſolutum à Iudæis Talmud Hieroſolymitanum. R. Iohanan operi præfuit, qui illam doctrinam totidem ferè librorum inſcriptionibus, quot Babylonica continetur, libris tamen multo contractioribus, conſtruxit. *ex Chro. Heb.*

Eradicus frater Theodorici Regis Hiſp. pugnans cum Francis iuxta Ligerim fl. occiditur. *Seuerus.* 4558

470 Genſericum Vandalum iterum in Italiam nauigantem Baſilicus patritius nauali acie vincit. *Matt. Palm.*

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo 3.

Antiochiæ Martyrio, deinde Petro Gnapheo Eutychiano, an. 1.

Iuliano, an. 6.

Hieroſolymis Iuuenali, deinde Theodoſio Schiſmatico, an. 1.

Anaſtaſio, an. 6

Conſtantinopoli Gennadio

Principibus.

Leone Orient. ſexageſimo

Maioriano, & poſt eum Seuero ſeu Seueriano, an. 4. Occid. Imp.

Peroze Perſarum, an. 41.

Abraham & Azba fratribus Aethiopia an. 27.

Childerico an. 26. Franc. Duce.

Anni Chriſti.

49.

470 x S. SIMPLICIVS (Sulpitius *Palmerio*) Tiburtinus. an. 15.

485 menſ. 1. dies 7.

Vacat ſedes dies 26.

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo 3. deinde Ioanne 1. menſ. Athanaſio 2, an. 10.

Antiochiæ Iuliano, deinde Petro 3, an. 3.
Ioanne 2, menſ. 3.
Stephano 2, an. 2.
Stephano 3, an. 3.
Ioanne 3, menſ. 1. Calendio, an. 5.

Hieroſolymis Anaſtaſio, deinde Martyrio, an. 2.
Saluſtio, an. 8.

403

Conſtantinopoli Gennadio, deinde Acacio hæretico, an. 14.

Anni mundi.

Genſericus autem curauit vt Orientale, Imperium Oſtrogotthi, Occidentale Vviſegotthi vaſtarent, vt ipſe quietus in Africa regnaret. Regnauit autem annis 40.

Theodoricũ Erricus frater Tholoſę occid. *Seuer. Sigeb.*

Initio regni Luſitaniam deprædatur, Pampelonem, Cæſarauguſtam, Tarraconenſem regionem, Hiſpaniam denique ſuperiorem ſubigit. *Iſidor.*

4558 Riothimum Britonum regem ad defenſionem Galliarum Romanis venientem contriuit. *Sigebert.* ſed de eo paulò pòſt.

Regni decimo quarto Aruernam vrbẽ (.i. Claromontem, ſiue Gergouiam) Romanis, Decio ſenatore Aruiti

4573 olim Imp. filio fruſtra defendente, cum tota Aruernia eripuit, eíque Victorinum comitem præfecit. *Turon.* nempe circa an. 474.

Mox Arelatum & Maſſiliam, totam denique Prouinciam, Nepote & Auguſtulo in Occidente imperantibus, regno ſuo Vviſigotthico adiecit. *Iſidor.*

x SVIS ſcriptis Eccleſiam illuſtrat. *Trith.*

Tres reliquit epiſtolas. *Tom. conc.*

In earum vna factum Nundinarij Epiſcopi Barcinonenſis & Siluarij Calaguritani, qui ſibi deſignarant ſucceſſores, cum Romana Synodo improbat, & Epiſcopos ſubrogatos cedere iubet.

Remigius Rhemenſis, Eugenius Carthaginenſis Eccleſiæ epiſcopus, quæ 24. an. epiſcopo deſtituta fuerat.

Cerealis Caſtellenſis, Salonius Viennenſis, Sidonius Apollinaris. Ruſticus Diaconus Romanus.

Contra Ioannem & Athanaſium 2. Alexandriæ ſedit Petrus Moggus an. 4.

HVMANA.

Romanum Occidentis imperium ſub hoc in Auguſtulo defecit circa an. Dom. 475. Vrbis 1221. *Diac. lib. 16.* deinceps barbaris & peregrinis dominis Italiam occupantibus annis 325. vſque ad Carolũ Magn. ex quo vſque in hunc diem Imperium manet ſtabile. *Niceph. 15. cap. 11. Palmer. in Chron. Blond. lib. 2. Dec. 1. Diac. lib. 16.*

Odoacer ſe regem Italiæ poſt depoſitum ab Auguſtulo imperium eodem anno 470 appellauit.

Childericus, qui patri ſuccedens ob ſcortationes regno pulſus fuerat, Egidio Romano in eius locum ſuffecto, reuocatus: Alemannos vicit & Francis ſubdidit. Cum Odoacro, qui Galliam ingreſſus Aureliam & Andegauum occuparat, pacem fecit.

Quicquid ferè ſupererat de Gallia; Romanis eripuit, & è regio genere hinc inde ſubregulos in maioribus vrbibus conſtituit. *Trith.*

Alioqui Gallia iſto tempore ſic erat lacera, vt, præter Romanos, quorum nomine Egidius Prouinciã Sueſſionenſem, Paulus comitatum Andegauenſem adminiſtrabat, eius partem ſibi vendicarent Burgundi, partem Britones, partem Franci, partem Vviſigotthi ſiue Vaſcones.

Seuerianus Damaſcenus, Marinus Neapolitanus, Procli philoſophi diſcipuli. *Suid.*

An. 32. poſt ingreſſum Anglorum in Britanniam Ella auſtralium Anglorum regnum inchoat, cui ordine ſucceſſerunt Siſéa. Edeluachius, Berutius & Aldinus, donec ab Ino, ad Occidẽtalium Anglorum regnum adiunctum eſt. *Polyd. l. 4.*

Antheinius à Leone in Italiam mittitur, vt ſit Imp.

Collegam facit Richimerum Gotthum, ſocerum ſuum, qui eum anno 4 imperij interfecit, bonis ciuium Romanorum direptis.

Richimerus 40. die poſt Soceri mortem extinguitur.

470. Anthemius Imp. à Riothimo rege Britonũ opem contra Erricum Vviſigotthorum regem implorat.

Hunc Riothimum Britanniæ Gallicæ regem primum nominatum reperias. Fortaſſe ab Armoricis populis electus fuit ſtudio defendendæ libertatis, cum poſt Aëtij mortem, nihil ſibi amplius à Romanis præſidij expectarent.

Quia autem Riothimus fortaſſis erat ex illis Armoricis populis, quos antiquitus Britones appellatos Plinius & Strabo tradiderunt, inde fortaſſe tota regio Britanniæ ſiue Britoniæ nomen eſt deinceps conſecuta, non ab aduenis Britannis, quos ex inſula ab Anglis fugientes Gildas ſic deſcribit, vt Armoricorum in ſe miſerationem conuertiſſe potius, quàm vi & bello, cum ipſis coiiſſe oſtendat.

Hic ergo Britonum hiſtoria ſiue illi ſint aduenæ, ſiue antiquiores & indigenæ incipit.

Huic ſucceſſit Olybrius ſeptem menſes.

Glycerius Rauennæ imperator poſt Olybrium creatur. Sed eum cum non totum annum imperaſſet, imperio ſpoliat Iulius nepos & epiſcopum facit in Dalmatia.

Oreſtes tribunus militum Rauennæ Auguſtulum filium adhuc adoleſcentem ad imperium euehit, fœdere cum Vandalis in Africa agitato.

Auguſtulus victo patre ab Odoacro fugiens imperio ſe abdicat & in Campania exulat.

Plures eiuſdem nominis regna & imperia erexerunt ac eadem labefactarunt. Darius primus cum Cyro capta Babylone Imperium Perſarum conſtituit, Darius Arſamis fil. penitus amiſit: Conſtantinus Magn. primus Imperator Conſtantinopolitanus, Conſtantinus vltimus Imperium cum vita perdidit: Balduinus primus ex Francis Imper. Conſtantinopolitanus, Balduinus illius abnepos vltimus: Vrbano 2 PP. Hieruſalem eſt recepta, Vrbano 3 recidit in ſeruitutem: Auguſtus Romanum Imperium condidit, cum Auguſtulo viro ominoſi nominis, Romanum in Italia ruit Imperium.

An. 471 Genſerico Patri ſuccedit Honoricus, qui multo crudelius Catholicos eſt perſecutus, quamuis Valentiniani & Eudoxiæ filiam vxorem haberet.

Annis ferè octo Vuandalorum Rex Arrianus, 434, *Beda*. ſiue, vt ait Sigeb. 444, Catholicos per ſpeciem Sinodi euocatos Aphricæ epiſcopos mittit in exilium. *Diac. in Odeac. li. 16. Ab. Vſperg. in Zeno* (mirum tot olim fuiſſe vnius regionis epiſcopos) verum biennio poſt corroſus à vermibus miſere perit. *Procop. lib. 3 de bell. Vand. Sigeb.* cunctis interioribus effuſis. *Iſid.*

Quater mille nongentos ſeptuaginta ſex in exilium miſit. *Sigeb.* Plebem variis affecit ſuppliciis, & innumeris linguas abſcidit, qui perfectius locuti ſunt. *Iſid. Beda* Talis miraculi meminit Iuſtinianus Imp. & oculata fide ſibi conſtare teſtatur. *Cod. de offic. præf.*

Eugenium Carthag. cum clericis ſuis plus quingentis poſt varios cruciatus in exilium miſit. *Iſidor.*

471. Franci Coloniam Agrippinam, ſequenti Treuerim Romanis adimunt.

An. ab euerſo templo 456, id eſt, Chriſti 476 vel 478,

Anni Chriſti. — *Anni mundi*

470 *Principibus.* 4558

Leone Imp. ſexageſimo, & eo mortuo, Zenone Iſauro hæretico Arriano, an. 13, iuxta alios 17. Orient.

Seuero Anthemio an. 5. Olybrio 7 menſibus, Glycerio, an. 1. Nepote dieb. 56. Momyllo Auguſtulo, an. 1. Occid. ex ordine ſucceſſionis Impp. vſque ad Odeacrum Turcilingorum & Italiæ Regem.

Peroze, deinde Valente, an. 4. Cauade Perſarum, an. 41.

SS. Abraham & Azba fratribus Aethiopiæ pretioſis, deinde ſolo Abraham, an. 14.

Childerico Franc. Duce.

Errico Hiſpaniæ 8, deinde Alarico, an. 23.

485 CONCIL. *Carthaginenſe Arrianorum & Catholicorum ſub Hunericho.* 4573

Anni Christi.

50

485 y S. Foelix III. Romanus, an. 6.

492 menſ. 11. dies 17.

Vacat ſedes dies 5.

Patriarchis.

Alexandriæ Athanaſio 2,

Antiochiæ Calendio, deinde Palladio, an. 10.

Hieroſolymis Salluſtio, deinde Elia, an. 23

Conſtantinopoli Flauita Arriano menſ. 3.

Euphemio, an. 10.

Principibus.

Flaui. Zenone Iſauro, ſeu Iſaurico Orien. Imp. Odeacro, an. 14. Italiæ.

Cauade Perſarum Rege 18.

S. Abraham Æthiopiæ pretioſo.

Childerico Franc. Duce, vſque ad Clodoueum.

Alarito Hiſpaniæ octauo.

Conc. *Romanum 1 & 2 de cauſa Acacij Conſtantinopolitani.*

Tarraconenſe epiſc. 10.

Aurelianenſe & 1. Francicum epiſcop. 30 ſiue 33 iuſſu Clodouei.

Gerundenſe in Hiſp. Lib. concil.

Anni mundi.

4573

4580

Simplicio Pontifice, Zenone autem Orientis Auguſtulo Occidentis imperatore, poſt mortem D. Hieronymi an. 56 (nam obiit Chriſti 422.) Iudæi Tyberiadis Paleſtinæ indicto concilio, ad quod Babylonij confluxerunt, primariis eorum R. Ben Aſer. & R. Ben Nephtali, notulas, quibus hodie Iudæi vtuntur vice vocalium & accentuum, ad lectionis facilitaté repererunt. *Elias ſect. 2. lib. accentuum.* Alij putant puncta inuenta Babylone, ſed falluntur. Quare אנשי סבוריא punctatores dicuntur. *Elias in præf. Maſo.*

Aaron ben Aſer, Iacob Ben Nephtali fuêre punctatorum principes, qui dum inter ſe de aliquorum vocabulorum, & verſuum lectione, notulis, accentu, diſtinctione diſſentiunt, maximè in Decalogo, duplicem ſignandi & diſtinguendi modum Iudæis reliquerunt. Hinc prioris lectionem Iudæi Occidentales hodie ſequuntur, poſterioris Orientales, præcipuè Babylonij, ad fluuium Neardea. Kimhi *in Pſal. 60.*

Nec tamen illi vel accentuum vel punctorum traditionem quotuplicem habemus ediderunt, ſed qui eos ſecuti ſunt Rabbini, inuentis pulchrè rebus facilè addentes.

Nam ſeptem motionibus Maſorethæ contenti fuêre, comprehenſo ſub camets, camets hatuph, ſub hirec, vtroque hirec, ſub ſurec, etiam kibbuts. Quod attinet ad accentus, 23 tantum poſuêre, cum recentiores decem motiones faciant, & accentus 27 aut etiam 29.

y Dvas ſcripſit epiſtolas Decretal es. Celebrior eſt illa ad Acacium Conſtant. in qua eum deponit & Eutychianorum communionem damnat.

In Dogmatiſtas & Simoniſtas ſua authoritate vtitur.

Sidonius Apollinaris epiſcopus Claromontenſis in Aruernia. Epiphanius Ticinenſis, Fulgentius Carthaginenſis, Ruſpenſis epiſcopus.

Petrus Cnaphæus tertiò irrepit in Antiochenā ſedem.

Teodomirus Oſtrogottorum Rex ad Catholicam fidem conuertitur.

Abraham & Azba fratres, qui Æthiopiæ imperium, quod hodie Presbyteri Iohannis dicitur circa an. 460. ſuſceperunt per annos 27, defenſores Chriſtianæ religionis & illuſtratores fidei cognominantur. Inde Abraham in Sanctorum catalogo apud eos aſcriptus ſolus regnauit an. 14. *Mar. Victorinus in Reg. Æth.*

Horum temporibus, nempe anno ipſorum decimo ſeptimo per vniuerſam Æthiopiam religio propagatur. *Ibid.*

Hvmana.

Idem Abraham diuino ſomnio admonitus ad vitanda poſterorum ſuorum de imperio bella inteſtina, magnum præruptum, & præaltum Æthiopiæ montem munit, vt in eum præſidiis appoſitis liberi regij relegarentur, ſolúſque in aula remaneret, qui eſſet ſucceſſurus. *Aluareſius hiſt. Æthiopicæ c. 58.*

Et vt ex eo educerentur qui electi eſſent ad regnum, ſi rex ſine maribus moreretur. *Ibid. c. 59.*

Odoacer Rugianus exercitu in Italiam ducto Oreſtem Ticini obſeſſum capit, Placentiam adducit, ibique ſpectante exercitu interficit. Romam ingreſſus regem ſe vrbis & Italiæ nominat, triumphans in capitolium aſcendit magnas cædes Romæ & alibi facit, agrorum tertiam partem ſuis attribuit.

Theodoricus Gotthorum rex à Zenone in Italiam miſſus tanquam vicarius duobus magnis prœliis Odoacrum vincit, & poſt Rauennæ triennem obſidionem interficit. Potitus Italia vrbem Senatui regendam committit, ſui regni ſedem Rauennæ collocat. Symmachum & eius generum Boëthium ſenatores nobiliſsim. quòd Arrianis templa concedi impedierant, necat, bonis publicatis.

Honoricho Vandalo ſuccedit Guntamundus an. 12. qui reſtituta pace Catholicos ab exilio reuocauit. *Iſidor.* deinde Tranſimundus frater an. 27. *Idem.*

Eugenij Epiſcopi Carthag. ſuaſu Guntamundus tandem poſt decem perſecutionis annos Catholicos Epiſcopis dudum clauſas eccleſias, reddita pace, reſtituit. *Caſſiod. de Coſſ.*

Traſimundus Anaſtaſio Imperator. fuit chariſſimus, Vandalorum rex quartus in Africa. Chriſtianos non pœnis ſed præmiis à fide abducere conatus eſt. *Procopius* niſi quòd 220. epiſcopos in Sardiniam relegauit, clauſis eorum eccleſiis. *Beda.* Iſidorus tantum ponit 20.

Goderet comes Gotthorum Hiſpanias per Pompelonem, Cæſarauguſtam & vicinas vrbes obtinuit. *Idacius. Seuerus.*

Heldefredus cum Vincentio Hiſpaniarum duce obſeſſa Tarracone, maritimis vrbibus potitus eſt. *Iidem.*

Enricus rex Hiſp. Gotthis primus leges dedit ſcripto. Vnde à S. Iſidoro inter legiſlatores ponitur. *Alphonſus Burgenſis.*

Egreſſus in Gallias perſecutionem in Catholicos mouit. *Turon. lib. 2, cap. 25. Sidon. epiſt. a Baſilium.*

Oſtrogotthi, id eſt, Orientales Gotthi Zenonis Imp. tempore in Italia regnare incipiunt, Theodorico principe, qui pro nepote etiam regnauit in Hiſpania an. 15. *Vaſæus.*

490 Siagrio Ægidij Sueſſionum præfecti filio ſecuri à Clodoueo Francorum rege percuſſo, imperij Romanorum in Gallia fuit finis, annis circiter 537 poſt Iulium Cæſarem.

Hinc firmanda potentiæ ſuæ cauſa principes affinitates vndique contrahebant.

z E Reliqvijs diſcipulorum D. Auguſtini fuiſſe fertur, hæreticorum acer expugnator, qui ex Africa propter Vandalicas perſecutiones Romam ſe receperit, & genus vitæ monaſticæ à ſuo præceptore inſtitutum in ædem Lateranenſem induxerit.

Eum eſſe Scholaſticum, quem Canonis Miſſæ auctorem facit D. Greg. lib. 7, epiſt. 63 putant. Appellabatur nempe, ante quam eſſet Pontifex, Scholaſticus à dignitate, quam apud Romanum pontificem obtinebat. Nam Schola ſignificabat cœtum eorum, qui erant ex aliquo corpore & collegio in comitatu Imperatoris, vel epiſcopi. Vnde ſcholæ Quæſtorum apud Iuriſco. & Scholaſticus nomen illis dignitatis. Qua ratione Euagrius ſe ſcholaſticum appellat. Erat enim in conſortio Antiocheni patriarchæ dignitate cóſpicuus, ſcholaſticus videlicet & q. protonotarius. Sic ſæpe in epiſtolis D. Gregorij, Paulus ſcholaſticus &c. Si ergo Gelaſius, dum adhuc eſſet ſcolaſticus, hanc precem compoſuit, de Canone eſt intelligendum, qualem nunc habemus, non ſimpliciter.

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*
	51.	
492	z S. Gelasivs I. Apher, doctiſſimus, an. 5.	4580
498	menſ. 8. dies. 17.	4586

Vacat ſedes dies 7.

Patriarchis.

Alexandriæ Athanaſio 2, deinde Ioanne 2, an. 9.

Antiochiæ Palladio.

Hieroſolymis Elia.

Conſtantinopoli Euphemio, deinde Macedonio 2, an. 16.

Principibus.

Anaſtaſio cognom. Dicorus, hæretico Eutychiano, an. 26. Orient. Imp. 62.

Cauade Perſarum 18. deinde Zambaſe, an. 4.

Aſfa Æthiopiæ, an. 7.

Theoderico Arriano, an. 37. Italiæ.

Clodoueo. an. 30. Franc. rege primo.

Alarico Hiſpaniæ octauo.

Anni chriſti. | *Anni mundi.*

Quare & Greg. non ait canonem compoſuiſſe. ſed precem, quaſi vnam precationē adieciſſe tantum ſignificet. Nam multas & præcipuas illius partes ab Eccleſia vſurpatas & receptas ſatis conſtat ex Ambroſio lib.4.de Sa-
492 4580 cram. cap.5. & 6. Cypriano libr.4. epiſt.5. Optat. contra Parm. vbi legitimum appellat, legitimum (inquit) mutare non auſi eſtis, &c. Aug.epiſtola 57.& de ſpiritu & litera cap. 11. Imò verò inter preces Apoſtolicas magna, ex parte totus reperitur Græce apud Clemētem lib.8.conſt. Apoſt.cap.16.& Latine apud Amb.vbi ſupra. Quod Paſchaſius tempore Bertrami ante 700 annos ſcriptum reliquit lib.de Corpore & Sanguine Domini.Reſpice in ſacramentorum libro, inſtituente B. Petro (vt credimus) quid orat ſacerdos in Canone, &c.

Collectas etiam Eccleſiaſticas concinnauit,& pleraſque compoſuit Gelaſius ad totius anni Miſſarum ſolennia. Vnde & earum auctor fertur. *lege Eſpenceum in commentario libri de collectis Eccleſiaſticis.* Quamuis principium ab Apoſtolico ſæculo repeti debeat. Orig.enim hom. 11. in Ieremiam ad eas reſpicit, vbi inquit, frequenter in oratione dicimus. Da omnipotens, da nobis partem cum prophetis, da cum Apoſtolis Chriſti tui, Tribue, vt inueniamur ad veſtigia Vnigeniti tui, &c.

CONCIL. *Epaunenſe epiſc.70.in quo 40, canones.*

Lupercalia ſacra reclamantibus multis Romanis ſuſtulit. *Onuph.in ciuitate Rom.pag.323.ex antiquo Romano Regiſtro.*

Canonicos regulares ordinis S. Auguſtini Laterani primus collocauit, qui ibidem vſque ad Bonifacium 8. permanſerunt. *Onuphr.ex Archiuis Eccleſiæ Lateranenſis.*

Manichæos libris eorum combuſtis proſcripſit. Eius duæ ſuperſunt Epiſtolæ decretales & multa alia opera.

Anaſtaſius de Magia & Manichea hæreſi ſuſpectus, conſecutus Imperium multas alias hæreſes amplectitur & Catholicos perſequitur. *Zon.Niceph.& Euagrius.*

Hinc turba hæreſiarcharum Seuerus, Xenaias,&c.

Romanum contra Acacium Conſtantinopolitanum.

Euphemius Patriarcha nunquam eum purpura ornare voluit, donec conceptis verbis religionē ſeruaturum & edito chirographo fidem Catholicam ſe ruaturum compulit. *Euagr.lib.3.cap.32.*

Tum enim demum ſτέφει ἀυτὸν, eum coronauit *Zonar. tom 3.* quaſi iam tunc à pontificibus reges & imperatores coronarentur, & eorum ſacro miniſterio imperia ſuſciperent.

Xenaias ſiue Philoxenus Hieropoleus epiſcopus Eutychianus, primus euomuit Chriſti & Sanctorum Imagines venerandas non eſſe. *Niceph. 19. cap. 27. & Cedrenus.* ſub ann.494. *Funccius hæreticus pag.135.* Vbi & improbitatem hominis deſcribit. Presbyterum ſe eſſe mentitum, cum nondum eſſet baptizatus, & impiè pleraque alia, &c.

Romanum alterum pro abſolutione Miſeni Epiſcopi.

Remigius & Patricius Sueſſionenſis Epiſcopus fratres, Vedaſtis Atrebatenſis Epiſcopus, Auitus Viennenſis, qui Gallias ab Arriana hæreſi defendit, & multos Iudæos conuertit, Epiphanius Ticinenſis, Fulgentius Rupenſis Epiſcopi. Idacius, qui Chronica ſua à primo Theodoſij conſulatu ſiue à Ioan. Chryſoſtomo vſque ad ann. 490. perduxit. *Sigeb.in Chron.*

498 4586 Caſſiodorus monachus ex ſenatore circa finem Imperij Anaſtaſij. *Pomerius.*

Gennadius Maſſilienſis. Heſychius Mileſius.

Immireni Perſiæ populi olim Iudæi, poſtea vero

gentiles ſub Anaſtaſio. Imp. petito Epiſcopo fiunt Chriſtiani. *Theodorus lector lib.2. Niceph.16.37.*

Alamundarus Saracenorum princeps cum populo ſuo baptizatur. *Paul.Diac.15. Zonar.tom.3.*

Sabbas & Theodoſius abbates in Paleſtina florent. *Niceph.* in eorum monachos Seuerus hæreſiarcha crudeliter ſæuit, *Tom.2.concil.ex libello ab eis ſcripto.*

Sed Iuſtino ſeniori pœnas dedit. *Euag.lib.4.cap.4.*

Cabades Perſarum rex imitatione Anaſtaſij Chriſtianos perſequitur, *Niceph. lib.16. cap.3.* & Thraſimundus Vandalorum in Africa. *Regino lib. Diac.lib.15.* Et Theodo Boiorum princeps, qui Ratisbonæ & in vicinis regionibus Herculis & Ethnicorum ſuperſtitiones erexit, ann. domini 508. *Auent.lib.3.annalium Boiorum.*

HVMANA.

Hic multa Galfridus & Balæus vaniſſimè de ſuis Britannis confingunt, vt regni cuiuſdam noui iaciant fundamenta, quod antiquitate & nobilitate cum Francico & Hiſpanico certet, imo ſuperet.

Arcturum magnum, qui nunquam extitit, vt ex Beda poteſt intelligi, tempore Clodouei profligaſſe Saxones, mirabiliora geſſiſſe per totum ferè orbem, quàm Alex. Mag. Chriſtianum fuiſſe, &c.

Eius tēpore viguiſſe Theleſinum Helium ex Bardorū genere, philoſophum, Mathematicum, primū poëtarum ſuorum. Huius auditorem fuiſſe Merlinū ſiue Melkinum ex patre incubo Vatem, & aſtrogolum, qui cometarum effectus, & planetarum motus monſtrabat. Anglicas & Gallicas regiones peragrabat. De regni Anglici & religionis mutatione ſub finem mundi ventura prædicabat. *Naucl.vol.2.gener.*17, hæc & alia mēdacia refellit in proœmio rerum Anglicarum Guillielmus Nembrigenſis & quidem Anglus.

Burdenellus tyrannidem vſurpat eius Hiſpaniæ partis, quæ Romanis parebat: à Gotthis captus & Tholoſæ tauro æneo impoſitus viuus crematus eſt. *Vaſæus.*

* HVNC aliqui recenſent inter hæreticos propter communionem Acacij & Photini; vt Gratianus c. Anaſtaſius, diſt.19, &c. dictum eſt, 1.q.1, quaſi illi fauerit & in ſedem Conſtant. reuocare voluerit. Atqui Anaſtaſium Imper. excommunicauit propter Acacium & Euſtichianiſtas. *Plat. Symmachus Apolog.*

Vnde & ad Symmachum ſucceſſorum Orientalis Eccleſia ſcripſit, vt illos ab illa excommunicatione abſolueret.

Quin & Acacius obierat, antequam Anaſtaſius ſedem Apoſtolicam conſcendiſſet.

Scripſit ad Anaſtaſium Auguſtum.

Ferrandus Diaconus Carthaginenſis, Alcimus, Auitus Viennenſis epiſcopus varia, etiam contra hæreticos, proſa & verſu emittunt. *Ado. Gennad.*

HVMANA.

Gens Bulgarorum ignota in Illyriam & Thraciam impreſſionem facit, Romanos fundit ad vnum ferè omnes, & ibi ſedes locat. *Zonar.tom.3.*

Heruli demigrant in Italiam & ab Anaſtaſio imp.

Anni Christi.		Anni mundi.
	52.	
498	* S. ANASTASIVS II. Romanus. an. 1.	4586
500	menſ.10. dies.24.	4588

Vacat ſedes dies.4.

Patriarchis.

Alexandriæ Ioanne *ſecūdo.*

Antiochiæ Palladio.

Hieroſolymis Elia.

Conſtantinopoli Macedonio ſecundo.

Principibus.

Anaſtaſio Imp. *ſexageſimo ſecundo.*

Zambaſe Perſarum 18.

Aſfa Aethiopiæ.

benigne

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

begnigne admittuntur, *Procop.lib.2.bell.Gothor.*

Clodoueus primus Ducum Fancorum fit Chriſtianus, regni ſui decimo quinto, & baptiſatur à S. Remigio Rhemenſi Archiepiſcopo, qui ei Ludouici nomen & 498 4586 regis titulum impoſuit. *Gregor. Turon.lib.2,cap.30 & 31. Aemil.lib.1.*

Quicquid Galliarum à Rheno ad Ligerim ſub iure erat Romanorum, ad ius Francorum iam tranſtulerat. *Sigebertus.*

Siagrio Ægidij F. è Sueſſionenſi prouincia pulſo. *Turon.* Regni fines à Rheno ad Sequanam dilatarat, deinde ad Ligerim. *Annon.*

Alemanniam in ducatus formam redegerat, complectentem Sueuiam, Alſatiam, partem Heluetiæ & vicinas alias regiones, vbi Brauariæ regem Theodonem, Ducem duntaxat nominari voluit, vt ſe Regis Franciæ clientem eſſe sciret. *Rhenanus, Auentius, Munſterus.*

Delatum fuit oleum cœlitus per columbam ſuper Clodoueum regem primum Chriſtianum inter reges Francorum, quo rex præfatus à B. Remigio fuit inunctus, & inunguntur poſteri, ſignis & portentis & variis curationibus in eis ex vnctione prædicta apparentibus. *D. Thomas lib.2, de Regimine principum cap. vlt ſignificat autem ſtrumarum curationem.* Delati illius vaſis chriſmate pleni per columbam meminere Henricus Erphordienſis & Annonius de geſtis Franc. lib. 1, cap. 16. Diuinæ gratiæ & odoris in templo collocati & Balſami Greg. Turon. li. 2, cap. 31.

Cum ſuperiores duntaxat Ducis titulo inſignerentur, hic primus propter ſacrum oleum ſibi & poſteris regium meruit.

Prima Chriſtianorum pugna contra infideles Vviſigotthos, qui Engoliſmam & Burdegalam tenebant, & Tholoſam pro regia, fœliciter confecta per Clodoueum. *Sabell.lib.2.Ennead.8.* ita gens Francica prima omnium pro religione ſigna cum Chriſti hoſtibus contulit. *Aemil.lib.2.*

500 4588 Gotthis Arrianis ex Aquitãia pulſis Franci Catholici ſucceſſerunt. *Iuo in Chronico.*

Proclus Philoſophus ſpecula vſtoria caua ex ære fabricat, ad arcendos de muro Conſtantinopolitano hoſtes. *Zonar. in Anaſtaſ.* ab his ſpeculis radij ſolis accenſi vicinas naues Vitaliani, Archimedis exemplo, succenderunt.

Theodorico ſiue Dietherico Oſtrogotthorum ac Ital. re. primo.

Clodoueo Franc. rege primo.

Alarico. Hiſp. octauo.

Annus domini 500. quo S. Symmachus Pontificatum adit & Flauianus 2. Patriarchatum Antiochenũ, & Rabbini Babylonicum Talmud abſoluunt.

QVINTO *ſeculo continuata eſt doctrina.* Miſſa, *Chryſoſtomi, Gelaſij.* Liberum arbitrium. *Paſſim Chryſ. eius patronum agit, vt ho.8. ad Philip ho.9. in 1.c. Ioh. in hom. 45 & 46. in 6 Iohan. Auguſtinus ipſe Gratiæ præco contra Pelagianos vehementiſſimus lib.1. ad Simplicianum q.2. in ſolutionibus quæſtionum q.1. Neque enim (ait) voluntatis arbitrium ideo tollitur, quia iuuatur, ſed ideo iuuatur, quia non tollitur, &c. Idem de ſpiritu & litera c.33. velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus miſericordia eius præuenit nos. Conſentire autem vocationi Dei, vel ab ea diſſentire, propria voluntatis eſt, &c. Proſper. Cyrillus 3. & 8. contra Iulian. & alij omnes huius ætatis, quibus alioqui pugnandum erat pro diuina gratia in pelagianos eius inimicos.* Secundam iuſtificationem requirere opera. *Chryſoſt. homil.6. in 1. Ioan. Et in dictum ac Rom.3. Iuſtificati gratis, Auguſtinus nihil aliud intelligi docet, per vocem* Gratis, *quàm quod iuſtificationem opera nulla præcedunt, de ſpiritu & litera c.25. Proſper. lib.1. de vita Cont. c.19. Heſych. in c. Leuit. 4. & 5. Sedulius in c.4. Rom. in 5. Philip.* Non ſolam fidem ad ſalutem ſufficere. *Cyrill. Alex. lib.10, c.18. in Ioan. S. Leo ſermo.3. de Epiph. Sic. Primaſius in 2.c. Galat. Quæritur, vtrum ſola fides ſufficiat Chriſtiano: fides ſufficit, vt primo credentem & iuſtum efficiat, ſi deinceps in iuſtificatione permaneat. Cæterum ſine operibus mortua eſt. Item in c.4. Gal. & in 3. Heb. Saluianus lib.4. de Prouid. Hæc ſit hominis Chriſtiani fides fideliter Chriſti mandata ſeruare. Quare & ipſe Aug. Pelagianorum præcipuus inſectator bonis operibus multum tribuit, lib.2. de peccatorum meritis c.3.4. et cap.15, probat multis ſcripturarum teſtimoniis mala opera damnare, bona vitam æter-*

Anni mundi.

nam mereri. Interceſſio ſanctorum. *Chryſoſt. hom.1 & 44 in Geneſim, & paſſim alibi. Auguſt. in lib. de cura pro mort. c.16. & paſſim. Theodor. q. in Leuit. lib.8. de curatione Græca. qui de Martyribus inſcribitur. Totum denique hoc ſæculum, vt Eſſelſius libro peculiari docet.* Imagines, *Petrus & Paulus cum Chriſto pluribus locis picti. Auguſt. 1. de conſen. Euang. c.10. Apoſtoli in pictis parietibus. Ibid. Earum primus oppugnator hoc æuo exoritur Xenaias ſiue Philoxenus Hierapoleos Epiſcopus ſub an.494. contra quem multi. Purpura cælaturáque crucis in purpuris, in diadematis, in precibus, in armis, in menſa ſacra & in toto orbe apud Chryſoſto. lib. Chriſtum eſſe Deum. vbi & beſtiarum etiam corpora male affecta crucis forma ſignari. Super altare Michaelij (templi cuiuſdam) poſita crux, Sozom. lib.2. cap.3. Trip. lib.2. cap.19. Néue quis ignoret ſpeciem Crucis eſſe colendam, quæ Dominum portauit ouans, ratione potenti. Sedulius. Cyril. lib.6. contra Iulianum Apoſtatam.* De Pœnitentia & eius partibus, præſertim confeſſione. *Chryſoſt. hom. de lapſu primi hom. homil. 3. in 2. col. 2. hom.3. Matt. Heſychius lib.7. in ca.27. Leuit. de duobus annis remiſsionis ſcilicet & iubilei, quorum vnus (inquit) baptiſmum aperte inſinuat, alter pœnitentiam. Eucher. lib.4. in libros Reg. Leo epiſt. 91. 69. Cyrill. lib.3. in Leuit. Aug. ho.49. lib.2. de viſitatione infirmorum c.4.* Veritas corporis & ſanguinis in Euchariſt. & Tranſſubſtantiatio, & oblatio. *Chryſ. in Liturgia, hom. de Euchariſt. hom. de Pſal. 115. hom.83. in 26. Matth. ho. in 1. cap. Epheſ. hom.84. in Ioan. 19. Hom. de proditione Iudæ. hom. de reſurrectione. hom. 21. in Act. hom.6. ad popul. Antioch. lib.6. de ſacerd. Euch. lib.1. in Geneſim. Aug. epiſt.111. & 118. quæ ad Ianuarium, vbi ſexies offerendi verbo vtitur abſolutè, pro Miſſam celebrare. lib.2. cont. Petilianos c.37. Hom.2. in Pſal.33. Pſalm.37. vbi, Chriſtus ferebatur manibus ſuis &c. in Pſal.116. Sermo.28. & 40. de verbis domini. Hom.19. Serm.36. ad fratres in Eremo. ſermo. ad Neophytos. De ciuit. lib. 21. cap. 25.* quod ſacrificium eſſe *docet in Enchir. in Pſal. 33. lib.9. conf. c.13. epiſt.59. lib.10. de ciuit. c.6. epiſt. ad Bonifacium 23. & lib. de ſpirit. & litera c.11. veriſſimum & ſingulare ſacrificium vocans. Cyrillus Alex. in Ioan. lib.3.4.10. Conc. Epheſ. & Chalcedon. & cæteri huius ætatis. Recurre ad Garetium & Tonſtallum. Nam omnibus memorandis eſſem prolixior.* Preces pro mortuis & purgatorium. *Aug. in Ench. c.10. & 69. in Pſal. 6. & 37. de cura pro mort. cap.1.5. & q.11. ad Dulcit. ſer.34. de verb. Apoſt. de ſpiritu, & anima c.29. Chryſoſt. in liturgia & ad Phil. iuuari eos non tantum precibus, ſed & eleemoſynis & ſacris oblationibus. Cyrillus &c. & reliqui huius ætatis dempto nemine.* Primatus Petri. *Cyrillus lib.2. in Ioan. c.12. Auguſt. lib.1. retract. c.21. & in Pſ. contra Donatum. ſermo. 124. de tempore. Sozo. lib.3 c 7. Chryſ. ho.83. in Matt. &c.* Cæterorum *capitum memoriam ex plurimis huius ſæculi ſcriptoribus colligarunt innumerabiles noſtri temporis viri eruditi, vt ea nihil neceſſe ſit retexere. Addendum duntaxat Centuriatores fateri totum hoc ſæculum ſibi etiam hoſtiliter aduerſari, Cent. 5. cap.3 de Perſecutione & tranquillitate Eccleſiæ col. 25. ſparſim. cap.4. de doctrina, per totum, maximè illa parte, quæ inſcribitur, Inclinatio doctrinæ complectens incommodas opiniones, ſtipulas. & errores doctorum huius ſæculi. col.496. & ſeqq. cap.5. de hæreſibus col.529 ſparſim. Per totum cap.6. de Ceremonijs & ritibus Eccleſiæ col. 641. ſeqq. Per totum cap.7. de Politia & Gubernatione Eccleſiæ col. 733. & ſeqq. cap.9. ſparſim col. 808. De Synodis. cap.10. de epiſcoporum & doctorum vitis col. 958. & ſeqq. cap.11. De hæreticis ſparſim, prout cum illis colludunt, col. 1453. denique ſparſim, cap.12. de miraculis col.1470. Adde eos, qui iſto æuo ſcripſerunt de hæreſibus. Item contra Nouatianos, Manichæos, Donaſtitas, Vigilantios, Aerianos, Pelagianos, Iouinianiſtas, Prædeſtinatos, Neſtorianos, Eutychianos, ſimul iſtos eadem ſentientes oppreſſiſſe.*

a ANNVA ſubſidia, veſtes & pecunias præbet Eugenio Carthaginenſi &, 220 Epiſcopis, quos in Sardiniam relegarat Traſimundus Vandalorum rex. *Diaco. in Anaſt. li.15. Guil. Nāgiac. Beda lib.2 de ratione temp.*

Manichæorum, quos vrbe in exilium expulerat, libros & Simulachra in veſtibulo Conſtantinianæ Baſilicæ publicè igni tradit. *Sabell. lib.2. Ennead.8. Platina.*

Pauperibus habitacula condidit & de victu eis liberaliſſimè proſpexit.

In quatuor Romanis Synodis ob ſchiſma cauſam dixit, ſed in quarta, quæ ideo vocata eſt palmaris, abſolutus eſt an.504. In quinta librum Ennodij Diaconi pro defenſione ſua ſcriptum vim Synodalium decretorum habere obtinuit. In ſexta de Eccleſiæ reformatione egit. *lib.1. Concil.*

Innumeras baſilicas cōſtruxit vel reparauit, eas multo auro & argento dotans. Apologeticum conſcripſit.

504 Lutetiæ templum D. Petri, in D. Genenofæ ho-

Anni Christi.

SEXTVM SÆCVLVM.

53.

500 a S. SYMMACHVS 4588

Sardus an. 15.

515 menſ.6. dies.22. 4603

Vacat ſedes dies 7.

Patriarchis.

Alexandriæ Ioanne 2. deinde Ioanne 3. an. 11.

Antiochiæ Flauiano 2. an. 13. deinde Seuero Hereſiarcha an.6. menſ. 1.

norem

Anni Christi.

Hieroſolymis Elia, deinde
500 *Ioanne 3.an. 13*

Conſtantinopoli Macedonio 2. deinde Timotheo. Theopaſcita an. 7.

Principibus.

Anaſtaſio Dicoro Eutychiano an.26.Orientis.Imp.

Iiſdē alibi imperātibus & regn.

Cauade iterum an. 16. apud Perſas.

Alarico Hiſpaniæ octauo, et per ordinem Siſalitto an.4. Theodorico 2 an.15.

Schiſma.4.

LAVRENTIVS in ſchiſmate contra Symmachum Papam deſignatur : ſed Symmachus in concilio Rauennati præſente Theodorico cōfirmatur. Diac. in Anaſt. lib.16.Flond. 3. dec. 1.Platin.Greg. dial. 4. cap.40. vbi de Paſchaſio Diacon. loquitur.

Laurentius poſt abdicationem Epiſcopus Nucerinus.

CONC. *Rauennienſe, quo Symmachus in pontificatu confirmatur.*

Ilerdenſe, Epiſc.8. in Hiſpania. in quo canones 16.

Valentinum Epiſc.6. in Hiſp.

Romanum Epiſc.122.lib.Concil.

515

Anni mundi.

norem dedicatur. *Iordan.in Chron.*

Egeſippus Theologus alius ab hiſtorico, S.Seuerinus Treuerenſis, S.Eleutherius Tornacenſis Epiſcopi. Boëtius
4588 mathematicus, philoſophus & poëta, Chiterini muſici inſtrumenti inuentor. *Sulpe. Chron.* Symmachus exconſul, Patricius Romanus eius ſocer, Martyres. Quintianus Rutenenſis Epiſcopus, Ioan. Maxentius Pictauenſis Abbas, *Sigeb.Trith.Procop. lib.1.* Paſchaſius Diaconus libros de S. Spiritu ſcribit. *Greg.4. Dialog.ca.40.* Fulgentius Hiſpalenſis Epiſcopus. *Diacon.lib.17.*Paul. Ægineta.*Trith.*

HVMANA.

Clodoueus Franc. Rex à Rheno ad Sequanam vſque regnum dilatat. *Gulel. de Nangiaco.* & paulò poſt vſque ad Ligerim, Burgundiam ſibi reddens tributariam. *Sigeb. Æmil.lib.1.Blond.lib. 3.dec.1.* Lutetiam Pariſiorum ſedem regni conſtituit ſuaſu Clotildæ vxoris. *Turon.lib.2.c.38. Plati.& Chron.Francorum.*

Pictauis bellum intulit, quia ibi Arriana hæreſis vigebat, eáque occaſione ſuum regnum dilatauit, *Turon.lib.2. cap.37.*

In eius Decimum quintum Chriſti quingenteſimus incidit, quo & ſuſcepto baptiſmate Chriſtianus efficitur. Quindecim alios annos deinceps regnaturus, & mira cōtra Arrianos geſturus, & totam Galliam ſibi ſubiecturus præter Prouinciam & Gotthiæ partem.

Ita 500 an. Francorum gens, aduena rege viam præmonſtrante, Chriſtianus myſteriis initiatur, cum antea ſibi Syluarum atque aquarum, auium, beſtiarúmque & aliorum quoque elementorum formas fingeret, ipſáſque vt Deum coleret, eíſque ſacrificia delibare conſueuiſſet. *Greg.Turon.lib.2.hiſt.Franc.cap.16.pag.70.& Greg. Magnus in epiſtolis.*

Cum antiquiores regionis habitatores 1. Galli. ab anno Chriſti 200. iam publicè religionem excepiſſent.

Allarico Vviſigotthorum Rege vita cum vniuerſo regno, cuius regia erat Tholoſa, expoliato & Apollinare Aruernorum præfecto in campis Voglatenſibus cæſo, Francicum regnum ad Pyreneos vſque montes extendit, & à Ligeri ad Rhenum fluuium, qui erat limes regni Vviſigotthici. *Sigeb.& Guilel. Nangiacus.* Inde Anaſtaſius Imp. titulum & inſignia conſulatus ac patriciatus ei contulit, quòd Gotthos ſeu Vviſigotthos Arrianos ab vtraque Aquitania expuliſſet. *Turon.ibidem. Aemil.lib.1.Sigeb. in Chron.*

Hoc bello vouit Lutetiæ templum SS. Apoſtolis Petro & Paulo, quod nunc S. Genouefæ. *Paulus Aemil.Turon.lib 2.cap.37.*

Carcaſſonem obſedit, in qua erat Salomonis pretioſiſſima ſuppellex, è Hieroſolymis à Romanis quondam aduecta. Sed aduentante Theodorico Oſtrog. in Italia Reg. obſidionem ſoluit, *Procop.lib.1.Belli.Goth.*

Theodorico contra ipſum octoginta armatorum millia mittente Francorum 20 millia perdidit, Prouincia amiſſa, & Vviſegotthis reddita. *Vaſeus in Chron.Hiſp.*

4603 Diadema aureum vnionibus & gemmis pretioſiſſimum ſibi ab Anaſtaſio Imper. miſſum Eccleſiæ D. Petri offerendum Romam miſit. *Anno.lib.1.c.21. Ado.* Ita cum

funda

fundamentis regni Gallici obſeruantia in ſedem Apoſtolicam regum noſtrorum coaluit. Vnde & noſtrates omnes, Vviſigotthi Romanos è Grego. Turonenſi appellabant Nota Caluinianæ regnum tuum fuiſſe fundatum cum ſedis Apoſtolicæ veneratione & obſeruantia.

505 Gundebaldus Burgundionum rex leges Burgundionibus præſcribit, quibus Romanorum (.i. Gallorum regni incolarum) ſecuritati cauebat & proſpiciebat. *Turon.*

Eodem anno 505. abſolutum eſt à Mar filio & diſcipulis Rab Aſe Talmud Babylonicum. Nempe ea pars, quam appellant Ghemara. 100. circiter annis poſt Talmud Hieroſolymitanum, poſt Miſna priorem partem an. 317. poſt puncta annis, 29.

Hanc editionem anteceſſerunt auctores Midrashot, Mecilta, &c. ſunt conſecuti Geonim, ij ſcilicet, qui Talmud illuſtrarunt, q. Iuris profeſſores. & interpretes. *Maimonim in Praf.*

Sub annum 508, Alla primus Noxthumbriæ rex in Deira Angliæ.

Cabades rex opera vxoris è vinculis ereptus Hunnorum auxilio, regno Perſarum reſtituitur. Mox Armeniam diripuit, Amidam Meſopotamiæ cepit. Sed eam biennio pòſt Anaſtaſius recepit, & in 7. annos cum Perſis inducias fecit. *Agat. Procop.*

Theodericus vrbem reædificauit, victis Bulgaribus Sirmium recepit. Pannoniam & Noricum regno ſuo adiunxit. *Blond.* Vaſconiam Francis, qui eam Vveſtgotthis ademerant, eripuit. *Procop. lib. 1. de bello Gotth.*

b A MANICHEIS vrbem purgat palam eorum combuſtis codicibus. *Diacon. lib.* 14.

Reliquit multas epiſtolas decretales. 1. *Tom. Conc.*

Sub hoc Hormiſda beatus Petrus multa dona conſecutus eſt. *Anaſtaſ. Bibliothecarius* i. Eccleſia Romana magnis multiſque opibus aucta eſt.

Timotheus Conſtantinop. Epiſcopus inſtituit, vt in ſingulis Liturgiis recitaretur Nicenum Symbolum, cum quidem prius ſingulis annis tantum ſemel prælegi ſoleret, nempe Paraſceue Paſſionis, quando Epiſcopus catechizabat. *Theod. lector lib.* 2.

Fortunatus Catinenſis, Euodius Ticinenſis Epiſcopi proſa & verſu Theologica multa ſcribunt.

Ad hæc vſque tempora Acatianos & Arrianos in Oriente templa & publicos conuentus habentes, Iuſtinus pius Imp. exterminauit. *Dia. lib.* 17. ſicut Eutychianos & Neſtorianos. *Æmil. lib.* 1. *Blond. lib.* 3. *dec.* 1. Et Manicheos, libris eorum publicè combuſtis. *Sabell. lib.* 2. *Enne.* 8. *Plati.*

HVMANA.

Quatuor filij Clodouei regnum inter ſe diuidunt. Lotharius ſeu Clotarius ſedem regni ſui habuit apud Sueſſionem, Theodoricus ex concubina fil. Methis Clodomirus Aureliæ, Childebertus Lutetiæ Pariſiorum. *Sigeb. in Chron.*

Pacem cum Amalarico Alarici fil. firmant data illi in vxorē ſorore Clotilde Tholoſatiumque præfectura reddita. *P. Aemylius.*

In Alexandria multi vtriuſque ſexus dæmoniaci, quaſi canes, latrabant. *Sigeber.*

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Alia 5. Concilia Romæ celebrantur. Lib. Concil.

Agathenſe in Gallia Narbonenſi, in quo can. 71

Sidonenſe in Syria cui præfuerunt. Aeneas Hieropolitanus & Sotericus Cæſarienſis hæretici.

54

515 b S. HORMISDA Fruſiuonius Cāpanus, an. 9. 4603

524 dies. 18. 4612

Vacat ſedes dies. 6.

Patriarchis.

Alexandriæ Ioanne 3. mox Dioſcoro 2. an. 7. Timotheo 4. an. 17.

Antiochiæ, Paulo 2. an. 3. Euphraſio an. 6.

Hieroſolymis Ioanne 3.

Conſtantinopoli Timotheo Theopaſchita, deinde Ioanne *2. an. 2. Epiphanio an 14.*

Principibus.

Anaſtaſio imperat. Orient. 62. & poſt eum, Iuſtino Seniore an. 9.

Cabade Perſarum an. 16. Sabal & poſt eum Adaana. an. 14. Æthiopiæ regg.

Theoderico Italiæ *& Hiſpaniæ Nepotis loco reg.*

Clodoueo Francogallorum rege 1. & poſtea Childeberto an. 45. (aliis Childerico) Francor. Reg.

Anni Christi.

Conc i l. *Romanum contra Eutychianos, Seueritas & Neſtorianos. Blond. lib. 3. dec. 1.*

Aurelianenſe 4. Clodoueo rege. Tom. 2. concil. alijs primum.

517 *Ceſaraugustanam Episc. 12. lib. Conc.*

517 *Gerondenſe in Hiſp. Episcoporum 7. 1. Tom. concil.*

516 *Taraconenſe 10. Episcoporum, in quo inter alia ſtatutum, vt obſeruatio Dominici incipiat à Sabbato. Unde hodiéque Hiſpani ceſſant die Sabbati ob omni opere ſub horam veſpertinam, Vaſeus è 2. Tom. conc.*

55.

524 c S. Ioannes I. Tuſcus, an. 2. menſ. 8. dies. 28.

527 Vacat ſedes menſ. 1.

Anni mundi.

Alaricus 2. Hiſpaniæ & Aquitaniæ Rex Amalaſintham Theodorici regis Italiæ filiam in vxorem duxit. Huic, vt ſupra dictum eſt, perempto in agro Volgodenſi Clodoueus ademit, quidquid Galliarum Gotthi poſſi-
4603 debant, cum hactenus reges Gotthorum in Narbona & Tholoſa Galliæ ciuitatibus ſedes tenuiſſent. Theodoricus ſocer Vaſconiam recepit & pro Almarico Alarici filio, donec adoleſceret, gubernauit. *Tarapha de regibus Hiſpa.*

Amalaſintha ita Græcis & Latinis literis imbuta, vt cum quouis docto diſputaret. Linguas barbarorum callens, ſine interprete his omnibus loquebatur. *Idem.*

Almaricus Totillam Clodouei regis filiam duxit, qua Arianiſimum detrectante, proindéque indignè habita, bellum inter Childebertum Francum & Almaricum exarſit, in quo Almar. interficitur. *Idem.*

Cabades Perſ. rex Chriſtianos perſequitur. *Nicephor.* Manicheos in regno ſuo trucidat. *Diaco. li. 15. rerum Rom.* Pacem cum Iuſtino facit. *Ibid.*

Childericus Honorici ex Valentiniani 3 Imp. filia filius Vandalorum rex quintus ann. 7. menſ. 4. in Africa à matre fide recta imbutus Catholicos ab exilio reuocat. Eccleſias ſacerdotibus reſtituit. *Iſido.* poſt annum 74. hæreticæ profanationis. *Beda.*

c R e l i q v i t duas epiſtolas.

Conſtantinopolim ingreſſus dexter dextro inſedit ſolio, diémque Domini noſtri reſurrectionis, plena voce Romanis precibus celebrauit. *Sub finem Chronici Marcellini comitis qui ſub Iuſtiniano ſcripſit.*

Iuſtinus primus omnium Imperatorum coronatur à Roma. Pontifice. *Blond. lib. 3. dec. 1 Tom. 2. Conc.*

Hunc alij Iuſtinianum maiorem appellant. Ad reges Francorum ſcripſit de bello, quod Oſtgottis regibus, qui Theodorico ſucceſſerant, religionis nomine indixerat. quarto menſe ante mortem imperatorem creat Iuſtinianum ſororis ſuæ filium.

Hunc PP. quòd à Iuſtino honorificè ſuſceptus eſſet, vel quod Arrianis templa nollet cócedere, Theodoricus car-
4491 ceris afflictione peremit. *Diaco. lib. 17.* qui 98. die poſt ſubita morte obiit.

Ferreolus Vticenſis Epiſcopus ſcribit. *Turon. lib. 6. c. 8.*

Ad Africanas eccleſias Epiſc. op. 220. è Sardinia reuocat Childericus Vandalorum rex Arrianus annitente Iuſtino ſeniore, poſtquam eccleſiæ illic an. 74. ab Arrianis fuiſſent vexatę. *Diac. lib. 14.*

Childericus Vand. rex ob reuocatos ab exilio epiſcopos interficitur & Gillimere duce in Orthodoxos excitatur perſecutio, in qua eorum linguæ radicitus excinduntur. Nec tamen deſierunt loqui. *Greg. lib. 3. Dial. c. 32. Iuſtinian. ipſe lib. 1. cod. de off. praf. prat.*

4612 Iudęus quidam Homerita, qui ſe Moſis filium eſſe gloriabatur, in Negra fœlicis Arabiæ vrbe interfecto Aretha vrbis Epiſcopo in Chriſtianos ſæuiit. *Nicephor. lib. 7.*
4615 *cap. 6.*

S. Brigida, ſiue Brigita, ſiue Pyrgita virgo Scotica, S. Patritij familiaris. Fuit alia à Brigitta vidua, cuius extant vaticinia & precationes, duciſſa Neritiæ in regno Suecorum, quæ & erexit in Patria Monaſterium Vvaſte. cuius prima abbatiſſa fuit D. Catharina ipſius filia. Floruit enim in Suetia & Romæ, temporibus Magni Sineech Sueciæ regis, obiítque circa ann. 1363. Vtraque

à Platina.

Anni Christi. — *Anni mundi.*

à Platina & Volat. vitioſè confunditur.

Duo SS. Germani, alter Pariſienſis Epiſcopus, alter Capuanus, Arator ſubdiaconus poëta, Priſcianus grammaticus Cæſarienſis apud Conſtantinopolim. 524 *Diacon. lib.18. Palmer. in Chron.* 4612

Acephalorum hæreſis. *Sigeb.* hos Ruſticus Diaconus eleganti ſcripto refutat.

S. Benedictus Nurſinus monaſterij montis Caſſini Abbas, cum ſorore Scholaſtica, miraculis & prophetiæ ſpiritu clarus ordinem Benedictinorum inſtituit. & monachos paſſim diſperſos æmulatione D. Baſilij in vnum contraxit. *Sabell. En.8.lib.2. Iuo in chron. Diac.lib.19. Palmer. Greg.lib.2.dialog.cap.1. & 33.* obiitque ann. 543. vt ſcribit Fauſtus eius diſcipulus.

Pſalterium in ſeptem horas diuiſit, vt ſingulis hebdomadis Pſalterium recitaretur. *In regula c.16. & ſeqq.*

Regulam ſcripſit diſcretione præcipuam, ſermone luculentam. *Greg. Magn. in dialog.* quam Concilia deinceps conſuluerunt. quando actum de Monachorum quibuſlibet ordinibus cenſendis ac reformandis. 12 monaſteria conſtruxit. Paulo ante mortem Maurum, Fauſtum atque alios in Gallias mittit, vt ibi ſui ordinis monaſteria propagarent. *Hoſtienſis in Chron. Caſſinenſi lib. 1. cap. 1.* quæ tandem numerata ſunt in diuerſis orbis partibus ad 33 millia Abbatiarum, & quatuordecim millia Prioratuum.

Ex eius diſcipulis 24. extiterunt Rom. pontifices, ducenti ferè Cardinales, Archiepiſcopi in diuerſis eccleſiis mille ſexcenti, Epiſcopi 4000, Abbates eruditione & ſcriptis celebres 15700. *Trithemius & Sabell. Ennead. 8. lib.2.*

HVMANA.

Slaui gens Scythica Hiſtriam, primáſque Veneti anguli fauces inuaſerunt. Vnde poſtea Mauricij tempore in Boëmiam & Poloniam ſunt delati. *Sabell. Ennead. 8. lib.2.*

Hiſtri Slauonico tumultu territi in inſulam tranſfuerunt Caprariam, vbi Iuſtinopolim condiderunt. *Ibid.*

Vandali ex Lybia in Italiam excurrunt. *Greg. Dial.*

Hunibaldus 18. libros de Francorum regibus per an. 926. ſcribit. Sex primos à Troianorum temporibus vſque ad mortem Antenoris, ſex ſequentes vſque ad Ferdinandum, vltimos ſex ad vſque Clodouei tempora & pene per 400 annos Francorum reges ante Clodoueum adducit.
525 *Irenicus & Trithemius.* fabuloſum interim ſcriptorem eſſe puto. Nam neque Francos à Troianis ortos, neque cætera geſta eſſe aliunde liquet.

Herminfredus Thuringorum rex à Clotario & Theodoro Francorum regg. victus, cuius neptis Radegunda Clotario nupſit. *Turon.lib.3.hiſt.c.4.*

Longobarbi ſeu Langbardi Pannoniam occupant expulſis Hunnis & Oſtrogotthis. *Diacon.lib.18. Bonfin. decad.1.*

An. 523. Theodoricus Amalarico nepoti iam adulto Hiſpaniam poſt 15. annos reddit cum Gallia Aquitanica, atq; in Italiam reuerſus ob inſtauratam Romam
527 & redintegratos illius muros auream ſtatuam à Senatu meruit. *Iſidor.* 4615

Manichæi in Perſia iugulantur à Cabade. *Sigeb.*

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo 4.

Antiochiæ Euphraſio, deinde Ephraimo an. 18.

Hieroſolymis Ioanne 3.

Conſtantinopoli Epiphanio.

Principibus.

Fla. Anicio Iuſtino Imp. *ſexageſimo tertio.*

Cabade Perſarum rege decimo nono.

Theodorico Ital. *& Hiſpaniæ, quam poſtea reddidit Amalarico.*

Childeberto cum Clothario Franc. rege ſecundo.

CONCIL. *Ilerdenſe ab 8. epiſc. ſub Sergio illius ciuit. epiſcopo. 1. to. Concil.*

Eodem anno Conc. Valentinum 2. ſex epiſcopo. Ibid.

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

56.

527 * S. Foelix 4. Samius, an. 4. 4615

553 menſes 2. dies 3. 461

Vacat ſedes dies 13.

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo quarto.

Antiochiæ Ephraimo.

Hieroſolymis Petro tertio an. 20.

Conſtantinopoli Epiphanio

Principibus.

Eiſdem Imperantibus &
516 *regnantibus vſque ad Iuſtinianum Imper. & Alaricum Ital. reg.*

Cabade rege Perſarum decimo nono.

Amalarico Hiſp. an. 5.

530 Concil. *Tolet. 2. Epiſco. 8. tom.1. Conc. ſub. Amalarico rege c. vlt. de veteribus canonibus renouandis & nouis ad diſciplinam Eccleſiaſticam condendis.*

Gilimer Ildericum Vandalorum regem quintum in vincula cum filiis conicit, & regnum Africæ inuadit. *Iſid. Beda.*

Eum Iuſtinianus ſoluto bello Perſico adoritur, quod bellum Procopius duobus libris prolixe deſcribit.

* Reliqvit erudititiſſimam epiſtolam ad Petrum Antiochenum Epiſc. (vel potius Apameæ) qui addebat in Triſagio, *crucifixus propter nos*, quaſi Trinitas fuiſſet crucifixa. Item de errore Tredecitarum, qui tum incipiebat. Illa in 5. Concil. Conſtantinop. Oecumenico eſt lecta & laudata.

Montanus Toletanus *ex S. Alphonſ.* Aprugius Pacenſis Epiſc. qui ſacras literas ita ingenioſe expoſuit, vt veteres præ illo non videantur expoſuiſſe. *Iſidor. de viris Illuſtr.*

Axumitæ vltra Ægyptum & Homeritæ, vbi multi erant Iudæi, Rege Adad epiſcopos & doctores à Iuſtiniano per legatos impetrantes, fiunt Chriſtiani. *Paulus diac. lib.16.*

Helliſeus in Æthiopia rex pietatis ſtudioſus, qui contra Iudæos & Paganos Homeritas claſſem inſtruxit. *Procop. lib.1. Perſici belli.*

Gethes Herulorum incolarum Iſtri, Gorda Hunnorum ad Boſphorum reges, & Boazer regina vidua cum centum millibus gentis ſuæ Chriſtianam fidem amplectuntur. *Procop. lib.2. de bell. Gotthorum*, *Otho Friſingenſis. lib.5. cap.4.*

Abaſgi & populi ad Tanaim à Iuſtiniano epiſcopos & doctores petunt. *Euag. lib.4. cap.22. & 23.*

Vandalis per Belliſarium tertio menſe deuictis,

Iuſtinianus, ex Lybia & Cartagine potiſſimum, pellit Arrianos, Chriſtianis templa eorum, iuxta vaticinium Cypriani martyris, denuo reſtituit & inſtaurat. *Procop. lib.3. de bello Vvandalico.*

Arriani Africam tenuerant 95. annis. *Euag. lib.4. c.16.*

Samaritani Iudæi, qui creato ſibi rege Iuliano, deinde Syluano in Paleſtina Chriſtianos trucidauerant, & cum Saracenis fœdus percuſſerant, à Iuſtiniano profligantur. *Niceph. lib.17. cap.24. Hermannus Gigas in Iuſt. hiſtor.*

Iuſtiniano vix dum rerum potito Seuerus & Iulianus Eutychiani Alexandriam fugiunt & ſcindunt, dum Iulianus diceret Chriſti corpus fuiſſe ante reſurrectionem incorruptibile, Seuerus negaret. *Leontius de ſectis.*

Gaiani & Theodoſiani, quorũ illi Iuliani ſententiam, hi Seueri ſectabantur. Agnoëtæ, qui Chriſtum horam iudicij ignorare contendebant. Tritheitæ. *Ibid. Leont.*

Hvmana.

Amalarius apud Narbonem victus à Francis, fugiens
4612 ab exercitu occiditur. Clotildis autem vxor, cuius cauſa excitatum fuerat prælium, quòd à viro Arriano indignè eſſet cæſa, dum à fratre Childeberto reducitur, in itinere
4615 obit. *S. Iſido.*

Toletum à Francis expugnatũ, & multa inde vaſa ſacra templis Franciæ diſtributa. *Gaguinus, Turon. lib.3. c.9.*

Ab hac Amalarici clade & cæde rarius deinceps erit negotium Francis cum Vviſigotthis ſiue Hiſpanis, vt jam eorum hiſtoria ad Gallicam minus pertinere videatur. Nam Childebertus in ſuo reditu Vaſconiam & reliquas Galliæ prouincias Vviſigotthis obſequentes ſibi ſuiſque

ſuppoſuit. Vviſigotthis Ciſpyreneis ſe cum familiis in Hiſpaniam recipientibus. *Procop.*

d D v ae eius decretales epiſtolæ habentur in tom. Concil.

Reliquit quoſdam Canones.

Iuſtinianus ex tribus codicibus Hermogeniano, Gregoriano, & Theodoſiano nouum Codicem ex ſuo nomine Iuſtinianeum fieri curauit per Tribonianum, Theophilum & Dorotheum. *Cod. tit. De nouo Cod. faci & tit. de Iuſt. Cod. confirmãdo.* Duo ferè per eoſdem librorum millia in 50. digeſſit, & abſoluit an. 533. vnde Digeſta ſiue Pandectæ. Nam ipſe alioqui ἀναλφάβητος καὶ ἄμυσος. *Suidas.* & ſub vitæ finem Eutychianus. Quare diuino iudicio in furorem & inſaniam actus expirauit, *Euag. lib. 4. cap. 29. Niceph. lib. 17. Zonar. 15.*

Platina tamen in hoc Bonif. Iuſtinianum pie & eleganter de Chriſti incarnatione ſcripſiſſe narrat.

Dionyſius exiguus Abbas Romanus hoc tempore (id eſt, ann. 532 Iuſtiniano inchoante ſuum imperium) paſchalem calculum compoſuiſſe. (*Diaconus lib. 17.*) ab aliquibus dicitur, & perfeciſſe ob ſæpius oborientes quæſtiones inter Latinos & Græcos de vero die celebrandi Paſcha, iuxta decretum concilij Niceni, & Cæſareæ Paleſtinæ. *Stoſlerus in Calendario Rom.*

Reuocaſſe item & explanauiſſe Cyclos Theophili Alexandrini, a quibus Latini ſæpius propter diuerſam Emboliſmorum rationem diſſidebant. *Ibid.*

Túmque cœptum eſſe numerari ab incarnatione Domini. *Ibid.* Sed de eo ſuprà in Leone I.

Nam ſeriem Olympiadum duraſſe vſque ad hunc annum 532. ſcribunt. quo ſcilicet hic Dionyſius Paſchalem circulum inſtituerit, & tempora à natiuitate Chriſti primus numerare docuerit, cum à prima Olympiade vſque ad vltimam eſſent elapſæ 327. i. anni 1308.

S. Arnolphus ſeu Arnaldus & Vedaſtus primus Atrebatenſis Epiſcopus, diſcipuli Remigij. *Sigeb.*

Iuſtinianus edixit, ne is ordinaretur Epiſcopus, qui haberet vxorem & filios, cum antea ex concilio Niceno poſſent tales ordinarie, modo abſtinerent à thoro. *Conſt. 6, & 137. in Nouellis.*

H v m a n a.

Cum Cabadee Perſarum rege ea bella per Belliſarium geſſit, quæ de bello Perſico deſcribuntur à Procopio.

Eo bello ſoluto Vandalos & Mauruſios, qui ſe gloriabantur de genere Gergeſeorum & Iebuſeorum, vicit, ibique 150. ciuitates collapſas renouat. *Euag. lib. 4. c. 18.* Gotthos poſt bellum 18. annorum Italia expellit, cum ibi regnaſſent 58. an. *Procop. lib. 1. 2. 3. Gotth.*

In eo fœlix, quòd fœlices & induſtrios duces ſit nactus, per quos imperium in Aſia defendit, alibi recuperauit, Belliſarium, Iohannem, Narſem.

Ad Æthiopias legatos mittit, vt ipſi Sericum ad Indis emptum Romanis reuenderent, & magna pecuniæ Romanæ vi fruerentur, ne ipſi ſuas pecunias ad hoſtes Perſas transferre cogerentur. *Suidas in voce σηρική.*

Vandalis victis, Africa omnis imperio Orientali reſtituta eſt, vſque ad Leontij imperiũ, quo tempore ab Arabibus erepta, ab eis hinc vſque in plures regulos diſtincta poſſidetur. *Onup. in Rom. imp.*

e C ae c v m illuminat. *Greg. lib. dial. cap. 2.* Epiſtolam

Anni Christi. — *Anni mundi.*

57.

539 d S. Bonifacivs, 4619
2. Romanus an. 2.
531 dies. 2. 4621

Vacat ſedes menſ. 2.

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo quarto.

Antiochiæ Euphraimo.

Hieroſolymis Petro tertio.

Conſtantinopoli Epiphanio.

Principibus.

Anitio Iuſtiniano ann. 39. Imp. ſexageſimo quarto.

Cabade Perſarum.

Aſſa Aethiopiæ.

Adelricho, ſeu Athalarico, ſiue Alarico cum matre Amelaſinuta Ital.

Childeberto cum Lothario Franc. Reg.

Amalarico, deinde Theodio Hiſpan. an. 17.

Schiſma 5.

Dioscorvs in ſchiſmate contra Bonifacium ſedit dies.

58.

e S. Ioannes 2. Ro- 4621
533 manus an. 2.
535 menſ. 4. 4623

Vacat ſedes dies 6.

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo 4.

Antiochiæ Euphraimo.

Hieroſolymis Petro tertio.

Conſtantinopoli Epiphanio. deinde Anthemio Eutychiano menſ. 10.

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

Principibus.

Iuſtiniano Imp.*ſexageſimo quarto.*

Cabade Perſarum, deinde Cozroe an. 48.

Aſfa Æthiopiæ & poſt eũ Azba an. 16.

Alarico Ital.

Childeberto Franc.ſecundo:

*Theodio Hiſp.Reg.an.*17.

59

535 f S. Agapetvs I. Romanus. 4623

536 menſ.11. dies.19.

Vacat ſedesmẽſ.1. di.29. 4624

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo 4.

Antiochiæ Ephraimo

Hieroſolymis Petro tertio.

Conſtantinopoli Anthemio mox Mena an. 17

Principibus.

Eiſdem Imp.& regn.& Amalaſuenta cum Theodato Gotthorum & Ital. regina.

Concil. *Conſtantinopolitanum* 1 *&* 2.*Prouinciale aduerſus Anthemium Conſt.Seuerũ Antioch.Petrum Apamenſem,& Zoorã Monach.Syrum.Niceph.lib.*17. *cap.* 9.

Concil. *Hieroſolymitanum* 2. *de quo actio* 1.*Conſtantinopol.*2.

decretalem relinquit de æqualitate Patris & filij. *Tom. Concil.*. Ad eum Iuſtinianus mittit fidei ſuæ formulam ſuo Chirographo cœlatam per Epiſcopos Acacium & Demetrium.*Plat.*

Cabades rex Perſarum, cum ad id vſque tempus Iudæi & Manichæi ſedes primarias illic obtinuiſſent, ſupremæ dignitatis prærogatiua Epiſcopum cohoneſtauit qui Synaxi & conuentu Eccleſiaſtico dæmones profligauerat aſſeruantes Theſauros in oppido Tzundadacro Indos à Perſis dirimente. *Diacon. libr.* 15. *Theod. lector. lib.* 2. *Niceph.lib.*16. *cap.*36.

Dux Lazorum Perſiæ populorum ad Romanos deficit,& cum ſuo populo fit Chriſtianus. *Diacon. lib.* 15. *Zonar.*3.

Hvmana.

533 Cæſo Amalario à Childeberto & Clotario, Vuiſigotthi,qui cis Pyreneum in Gallia ſupererant, cum vxoribus & liberis ad Theodim in Hiſpania regnantem ſe conferunt.

Belliſarius Perſas repreſſit,pace cum iis facta, in Africam miſſus Carthaginem cepit, capto Gilimero Vandalico rege totam Africam recuperauit, traiiciens in Italiam contra Gotthos, per quinque annos res magnas geſſit.Neapolim,& vrbes Campanniæ atque Apuliæ, tandem Romam obtinuit, 60. annis poſtquam ab Odoacro expugnata eſſet,Luderum Gotthorum Ducem Conſtantinopolim mittit, Bittigem eorum regem eò trahit. Ac hic Gotthici belli finis fuiſſet, ni Totilas reliquiis collectis ſingulari fœlicitate res erexiſſet, ac Italiæ magnam partem recepiſſet, anno 7. poſt huius diſceſſum.

Belliſarium à Francis in prælio extinctum refert Annon. lib. 2. cap. 23. alij à Iuſtiniano indignè necatum, &c.

Iohanni Poſt Belliſarium egregio duci dignitatem & opes eripuit Iuſtinianus, qui poſtea victum mendicando quæſiit, inſigni fortunæ inconſtantia.*Procop.*

Hunni vaſtant magnam Thraciæ partem & Pannoniam recuperant domitis ibi Gotthis ſiue Getis. Et quia coniuncti erant Auares,ex vtriſque nomen Hungarorum factum eſt,q.Hunniarorum.*Iornandes.*

Aphrica tum redacta in ditionem Imper. victis Vvandalis 105.ann.ex quo eam occuparant. *Diac.lib.*17. *& leg.*1. *Cod.de offic.præ.prat.Afri.Procop.lib.*1.

f Scribit eruditam epiſtolam ad Antemium Conſtant.De duabus naturis in vno Chriſto,*Tom. Conc.* Quem & propter hæreſim Eutychis deponit.

Mutum & claudum ſanat adminiſtratione Corporis Chriſti,*Greg.lib.*3.*dial.cap.*3. Diebus dominicis circumire templa minori proceſſione inſtituit. *Platin. & Vola. lib.*16.

Iuſtinianum Imper. ab Eutychiana hæreſi reuocauit, quem prius cùm videret non flecti rationibus, Chriſtiana audacia in hæc verba prorupit: ego ad Iuſtinianum. Imperatorem Chriſtianiſ.venire deſideraui, ſed Diocletianum inueni.*Diacon.lib.*17.

Eum Agathonem appellat Nicephor. lib. 17. cap. 25 & 26.

Alibi Agathonem Agapeti ſucceſſorem facit. *lib. Eod cap.*7.

Childebertum regem Francorum, Clodouei F. excommunicauit, quòd ſua manu in templo Galterum Iuetotenſem occidiſſet, ac Galteri ſucceſſores è iure regum Franciæ exemit. Quocirca ad hunc vſque diem, Iuetotenſe ſolum in media Normania regni titulò gaudet. *E. Francicis hiſtor.* Vſque adeò ab ipſis regni cunabulis, huius ſedis authoritas in Francos reges vigebat. Quòd & ſupra in Clodoueo regni conditore monſtrauimus.

Anni Chriſti. 536

537

Narſes ob beneficia à Venetis accepta in eorum vrbe D. Theodorico martyri delubrum, vbi nunc eſt S. Marci templum. & ibidem aliam Eccleſiam in honorem S. Mennæ & Gemmiani, ex Gotthorum manubiis poſuit. *Supl. Chronic.lib.9.*

Gotthi duos ſacerdotes Arrianos ad Choſroem Medorum regem mittunt, vt eum contra Iuſt. imperat. impellant. *Procop.lib.2.de bell.Gotthorum.*

HVMANA.

Tribonianus cum aliis 16. Iuriſconſultis Iuſtiniani mandato, ex immenſa legum multitudine, quæ in librorum duo millia, & verſuum trecies centena millia excreuerat, 50. libros Pandectarum ſeu Digeſtorum ſpatio trienniį per titulos ordine digeſſit. *Proem. Digeſt.& Proc. lib.1.* eoſque an.533. abſoluit. Anno ſeq. Codicem Iuſtinianeum edit è tribus codicibus Hermogeniano, Gregoriano, Theodoſiano confectum. *Tit.de nouo Cod.facien. & Tit.de Iuſtin.Cod: confirmando.*

Non tantum Pandectarum, ſed & Inſtitutionum præcipuum fuit architectus. Omnis religionis contemptor. Qui & perſuaſit Iuſtiniano ipſum non moriturum, ſed cum carne in cælum aſſumptum iri. *Suidas.*

∴ SYLVERIVM Antonina Belliſarij vxor ficto crimine, quòd Romam Gotthis prodere voluiſſet, in Pontiam inſulam deportari curauit. Vera cauſa erat, quòd Theodora Impera. vxor hæreticum Anthemium Conſtant. ab Agapeto depoſitum non reuocari doleret. *Diacon.lib.16.*

Sub hoc Neapolis capitur & Belliſarius Romæ præficitur.

HVMANA.

Choſroë Perſa Ciliciam & Syriam grauiſſimè ob Chriſtianiſmum affligit. *Proc.lib.2.bell. Perſ.* cœpit anno quinto Iuſtiniani regnare. Cum eo pacem in 110. annos fecit. At poſt aliquot annos fide fracta Ciliciam, Syriamque inuaſit, Antiochiam cepit. *Procop.*

536 belli Gotthici initium octauo Iuſtiniani contra Theodatum Italiæ regem, Vitigem, denique Totilam: nam non niſi poſt annos 18 confectum eſt.

Damaſcius Stoicus & Simplicius Platonicus & Peripaticus Phryx ſub Iuſtiniano florent. *Suidas in Damaſcio.*

Theodatus Theoderici Oſtrogott. regis armiger pietatis oblitus, Amalaſuentam, cui debebat regnum, in balneo ſtrangulari facit. Malè confunditur à Iornahde cum Theodio Gotthorum in Hiſpania & Aquitania rege. *Vaſæus.* 536

Anni mundi.

60.

∴ M. SYLVERIVS (Palmer. Liberius 2. (Cāpanus doctiſſimus. an. 1. menſ. 5. dies. 12. 4624

4625

Vacat ſedes dies 6.

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo quarto.

Antiochiæ Eupraimo.

Hieroſolymis Petro tertio.

Conſtantinopoli Mena.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Bellum Gotthicum.

CONCIL. *Bracarenſe. Chro. reg. Alphonſi.*

Anni Christi. | Anni mundi.

61

537 g M. Vigilivs Roma.an.18.menſ.6.dies 26 4625

555 Vacat ſedes menſ.3.di.5. 4643

Patriarchis.

Alexandriæ Timotheo 4. deinde Galanico an.1.Paulo menſ.4.Zoilo an 7. Apolinari an. 19

Antiochiæ Ephraimo, deinde Domnio an. 14.

Hieroſolymis Petro tertio deinde Macario 2.an. 31.

Conſtantinopoli Mena, deinde Eutychio.an. 13.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regg. vſque ad Bittigem, Tendibaldum, Totilam, ſiue Badiullam, ex ordine ſucceſsionis Gotthorum & Italiæ Reg.

g Factione Theodoræ Auguſtæ Eutychi Arrianiſque aduerſans, flagris Conſtantinopoli expirauit. Vel iuxta Blondum lib.7.dira ab Imp.propter Theodoram Auguſtam vrgentem Anthemij reuocationem paſſus in exilium actus eſt.

Reliquit epiſtolam contra Priſcillianiſtas & alios hæret.

Iuſtinianus diem feſtum hypapantes Domini(.i.occurſus, qui dicitur dies Purificationis, quo Simeon occurrit Chriſto, qui in templo præſentabatur) ob mortalitatem magnam inſurgentem an. 542. compoſito Tropario, ſiue Modulo de Chriſti duabus naturis & vnica perſona, vbique celebrari inſtituit. *Niceph.lib.17.cap.28.Diaco.lib.16.Rom.*

Eam cereis illuſtrauit Sergius pp. cui propterea alij tribuunt feſti inſtitutionem. *Durand.*

Conſtantinopolim quintum Oecumenicum Conc. celebratur de tribus capitibus. 1 de ſcriptis Theodoreti Cyri epiſcopi 2 Theodori Monpſueſtiæ. 3 de Epiſtola Hyberæ ab Marim Perſam. *Tyr. lib. 14. cap. 12.* vbi addit perperam Hieroſolymitanum Epiſcopum tunc primo factum Patriarcham. Nam in concilio Niceno, & cætera.

Acta Concilij quinti Conſtant. Oecumenici non fuerunt publicata, fortaſſe propter Iuſtinianum, qui Eutychianis fauebat. Vnde nec extant Græcè inter impreſſas Synodos.

Iornandes ſiue Iordanus Gotthorum Epiſcop. & hiſtoricus ex vltima vetuſtate originem, migrationes, familias regum & bella præcipua gentis vſque ad annum 550. explicauit, ſiue vſque ad Iuſtiniani an. 25.

Procopius Cæſar. hiſtoriam annorum 141. pertexuit vſque ad an. Chriſti 554 à quo Agathias eodem tempore ſuam hiſtoriam deduxit ad an. 566.

Marcellinus Comes etiam deſiit in anno 556. continuato Chronico D. Hieronymi ad ſuum vſque tempus.

S. Mauritius obiit in Dalmatia. *Sebell.*

Sub an. 537. Rupertus Francorum Epiſcopus Boios ſiue Bauaros cum Theodone, Vlone, Theodoualda regulis ad Chriſtum perduxit. *Auentinus lib. 3. annalium Boiorum.*

Childebertum Francorum regem Theodelinda regina Longobard. ad pia multa hortatur. *Diacon. lib. 4. c. 2. de long.*

Iuſtinianus Valentinus, Iuſtus Vrgellitanus, Nebridius Agragenſis & Elpidius epiſcopi fratres ſcriptis clarent *Iſid. de viris Illuſt. c. 20. & 21. Trithe. Honor. Auguſtod. de ſcript. Eccleſiaſt.*

Ann. 542. Childebertus eiúſque frater Clotharius & tres alij Francorum Reges Cæſarauguſtam deficere ab hæreſi Arriana cogunt, plurimáſque vrbes in Hiſpania expugnant. Præda onuſti redeunt. Tunicam Vincentij Martyris exportant, eique ædem ſuburbanam extruunt, quæ nunc D. Germani à Prate dicitur. *Vaſeus, annales Francici.*

Hvmana.

Theodericus noſtros Aruernos Childeberti clientes bello vexat. *Turo. lib. 3. c. 12*

Iuſtinianus partem Galliæ conceſſit Germanis. *Proc. lib.59.*

Refenderatiorum magiſtratuū ordinem primus conſtituit, *Auth. de referendariis & Gomeſius lib. de compend. vtriuſque ſignaturæ*. Tamen Granatius antiquiorem eſſe cōtendit.

Gotthi duce Totila Romam capiunt, Lucanos, Campanos, Siculos & Brutios ſubigunt. Ciues captiuos in Campaniam abducunt. Ita cum vrbs pluſquam diebus 537
40. deſerta manſit. *Procop. lib. 3. Diacon. lib. 17. Palmer. in Chron.*

Crudelitatem erga Catholicos narrat Gregor. lib. 2. dial. c. 3. & lib. 3. c. 13. His tamen pepercerunt, qui ad Eccleſias confugiſſent.

Vrbem ſolo æquant & incendunt, omnium ciuium multitudinem per alia oppida diſpergunt, ne quis extremis patriæ cineribus dare poſſet lachrimas. Ita intra annos 142. multos iudiciorum Dei caſus Domitrix illa humani generis arxque omnium gentium Roma ſuſtinuit, vt ad manus Eccleſiæ, cuius debuit eſſe caput, ſerio laberetur, in eúmque vſum à fundamentis reſtauraretur, Nam poſtquam Alarici ductu Roma ſæculo Hieronymi & Auguſt. direpta eſſet, mox à Vandalis poſt ann. 44. vaſtata eſt, deinde poſt 22, ab Odoacro & Herculis, rurſum poſt 14. à Theoderico & Oſtgotthis, præpterea poſt 50. à Beliſario capta, tandem in hanc miſeram conditionem per Totilam & Gotthorum reliquias venit poſt annos duocdecim. 552

Theodiſcus Hiſp. cum mulieres ſuæ libidini minimè conſentiétes occidi feciſſet, apud Hiſpalim orta ſeditione, obtruncatus eſt. *Ritius.*

Agila Hiſpa. ad Cordubam à Romanis occupatam cæſus eſt, filio trucidato, magnáque ſuorum ſtrage. *Ritius.*

Athanagildus eius ſucceſſor Brunichildam filiam Sigiberto Mediomatricum in Francia regi elocat. *Ritius.*

Romanorum & Grec. Auxilia, quę ad deturbādum regno Agilam à Iuſtiniano Imper. popoſcerat, ſubmouere poſtea Hiſpania non potuit, quin aduerſus eos variis poſtea caſibus conflixit. *Iſido.*

Fidem Catholicam occultè coluit, Catholicos omni fauore amplexus, *Luc. Tudenſis.*

534 cum Decius Theodorus Paulinus fuiſſet vltimus conſulum Romanorum, impedientibus Gotthis Romæ, ſicque in Occidente creati conſul deſiiſſet.

Septem annis poſt in Oriente, nempe ſub an. 542. qui vrbis conditæ erat 1292. vltimus conſul creatus eſt Baſilius iunior, qui eum magiſtratum adminiſtrauit an. 18. Hinc Coſſ. finis. Nam poſt illum ſolus Imperator conſul factus eſt, dum ſequentes imperatores (Mauricio excepto) conſulatum ſemel in vita inire cœperunt, à cuius anno numerarentur anni imperij. *Onuphrius in Commentar.*

Sub an. 550. Lechus & Cechus fratres Polonis atque Boëmis (qui etiam Cechi lingua Slauonica vocantur) principes præfuere. Inde ſumitur initium rerum Polonicarum. *Cromer. & Herburt. in Chron. Polon.* 555

Tanta fames per vniuerſum orbem maximè apud Liguriam & Italiam, vt matres cogerentur veſci carnibus filiorum. *Diacon. lib 17. Procop. lib. 3.*

Anni Christi. | *Anni mundi.*

4625

Azba Aethiopiæ, deinde Albamedan an. 7.

Cozroe Perſarum vigeſimo.

Theodio Hiſp. deinde Theodiſco an. 1.

Aguila an. 5.

Attanagildo an. 14.

4640

QVINTVM Generale concilium Conſtantinopolitanū 2. Epiſc. 165 præſidente Vigilio vna cum Eutychio & Apollinari Alexand. Patriarcha. ait Zonaras (nam Euagr. lib. 4. c. 38. putat Vigiliū abfuiſſe) cōtra Anthemium Conſtant. & Theodorum Mopſueſthenum hereticos, poſt Neſtorium negantes D. Virginem eſſe Deiparam, & ad confirmandas 4. Generales ſynodos, cōtra etiam Origenem Didymum & Euag. Greg. lib. 3. epiſt. 37. Platin. & lib. Con. confirmatum à Greg. 1. & ſexta Synodo in Trull.

CONC. *Antiochenum contra Petrum, Seuerum, & Anthemium heret. li. Con.*

Aurelianenſe 2. & 3. aut iuxta alios 5 & 6. tempore Childeberti regis.

Aruernenſe rege Theodebertho.

4543

Anni Christi. | Anni mundi.

62.

555 h. S. Pelagivs I. Romanus, an. 6. 4643

562 menſ. 10. dies 28. 4650

Vacat ſedes menſ. 3. dies 26.

Patriarchis.

Alexandriæ Apollinari.

Antiochiæ Domino, deinde Anaſtaſio, an. 12.

Hieroſolymis Macario ſecundo.

Conſtantinopoli Eutychio.

Principibus.

Iuſtiniano Imp. *ſexageſimo quarto.*

Cozroe Perſarum Rege vigeſimo.

Albamedan Aetiopiæ, mox Abra, menſ. 2, Sabel m. 2, Ghebez an. 14.

Totilla, Tega, ſiue Teia Ital. *regg. & Narſete, eo interfecto & ſubactis Gotthis, Proconſule in Italia.*

Childeberto cum Lothario, poſtea ſolo Lothario, ann. 5. Franc. Regibus.

Attanagildo Hiſpaniæ *decimo quinto.*

Concil. Turonenſ. 2. *Tom. 2. Conc.*

Aurelianenſe 4 & 5, vel. 7 & 8. Pariſienſe 1 & 2. Lib. Concil.

h. Pelagivs inſtituiſſe ſeptem horas Canonicas. *Polyd. lib. 6 de Inuent. rer. cap. 2.* Alij hoc tribuunt Pelagio 2. præceſſori Gregorij Mag. Quod de commendatione interpretandum eſt. Nam hic ſeptennarius horariarum precum iam inueterauerat, ex Athanaſio de Virginit. Hieron. ad Demetriadem, ad Lætam, & in 6. Daniel. Baſilio in quæſt. fuſius explicatis interrog. 37. D. Benedicto ca. 16. Regulæ, &c.

Totilam flexit, ne Romam euerteret.

Ab Euagrio omittitur.

S. Medardus Nouionenſis, & Gildardus Rhotomagenſis Epiſcopi & fratres eodem die nati, Pontifices conſecrati, & mortui an. 56. *Guliel. Nangiacus & Sigeb. in Chron.*

Medardus S. Radegundam vxorem Lotharij, aſſenſu viri, in monialem conſecrauit. *Petr. de Natal.*

Nicetius epiſcopus Treuirenſis Neſtorij & Eutychis hæreſim ſcriptis oppugnat,

Phreculphus hiſtoricus ab vrbe condito ad annum Chriſti 560. Chronica digerit. Fortunatus poeta, clarere incipit. *Trith. Plat. Sigeb.* Hermolaus grammaticus. *Suid.*

Theodorus poët. *Henricus Erphord. cap. 51 de Iuſtiniano.* Datius epiſcopus Mediolanenſis ſcribit hiſtoriam de obſidione vrbis à Vitigete facta. Diac. *lib. 16.* Fœcundus Harmianẽſis epiſcopus, contra Eutychianos. *Iſidor. de Vir. Illuſtr. cap. 1 & 14.*

Armenij iterum fidem Chriſti publicè ſuſcipiunt. *Sigebert. in Chron. & Plat.* Legatos ad Iuſtinianum mittunt, vt Romanorum imperio ſubiicerentur, & libere Deum colerent. *Euag. lib. 5 cap. 7.*

Iudæi & Samaritæ in Paleſtina eccleſias incedunt, & obuios quoſque Chriſtianos interficiunt. *Diac. lib. 16. ca. 1.* Sed Iuſtiniano, miſſo Adamantio militum præfecto, pœnas dant. *Agath. lib. 5.*

Eruli incolæ Iſtri, fidem Chriſti ſuſcipiunt accepta ob id pecunia à Iuſtiniano. *Euag. lib. 4, cap. 20.*

Dracontius Hexaemeron componit. *Iſid.* Arator Subdiaconus R.E. Acta verſibus reddit.

Hvmana.

An. 555. Gotthorum regnum, nomen & imperium Teia R. interfecto in Italia deletur, 78 anno ex quo eam occupauerant, per Narſetem, qui poſtea in odium Auguſtæ Longobardos gentem Germaniæ in Italiam vocauit, quam inter Alpes & apennium tenuerunt 234 annis ſub 23 regibus primus eorum rex fuit Alboinus. *Procop. lib. 3. Aemil. lib. 1. Plati. in Adrian.*

Ab iſtis tunc primum inuentus eſt vſus Feudorum in Italia. *Molineus lib. 1 Comde Conſuet. Pariſienſ.*

Narſes Perſamenus 16. an. Italiam rexit & ex magnis calamitatibus eam recreauit. Longinum ſucceſſorem habuit factione Iuſtini & Auguſtæ. Longobardos vt ſe vlciſceretur, Italiæ infundit. Priuatus vixit Neapoli, donec illic moreretur.

Initium Exarchorum & initium regum Longobardorum in idem tempus incidit, id eſt, in 2 an. Iuſtini. Ex quo miſer Italiæ ſtatus, vtriſque ſe mutuo oppugnantibus,

559 à Clotario Saxones domantur, cuius imperio, Childeberto Pariſiorum rege ſine liberis mortuo, Francogallica res tota rurſum coiit.

Anni Chriſti.

Ei partem tertiam redditnum Eccleſiaſticorum exigenti luxurioſus Archiepiſcopus Turonenſis conſtantiſſimè reſtitit, & regem cœptis deſiſtere compulit. *Turonenſ.*

562 Totilas à Vviſigotthis indignatis Vitigem regem ſuum ſeſe & Rauennam Belliſario dediſſe & ad Iuſtinianum triumphali ſpectaculo ductum eſſe, poſt Teudebaldum, deinde Atharicum, rex nominatus Italiam recepit, tan-
576 démque, Romam, Romanorum familiis in Campaniæ oppida relegatis, ita tamen vt Pelagio Pontifici pro ſalute public. deprecanti obedierit, & in mœnia tantum ſit graſſatus his præcipuè parcens, qui in templa confugiſſent. Tandem in Vmbria à Narſere Eunucho cæſus eſt, poſtquam 11 annos regnaſſet. *Iouius. lib. 1. Vir. Illuſtr.*

r NARSETI Eunucho amiciſſimus. Cui & conſulatum impetrauit. Extat eius epiſtola ad vniuerſos Galliæ & Germaniæ epiſcopos, in qua damnat Chorepiſcopos.

Contra Macarium Hieroſolymitanum per Schiſma ſedit Euſtachius an. 18.

Eccleſiam Græcam Ioannes epiſcopus legendo, diſputando, ſcribendo, monendo, docendo regebat. *Plat.*

565 Iuſtinum Iuniorem primùm coronauit. *Onuphr. lib. 2. Romanorum principum, qui tamen in libro de comitiis, ſub Iuſtiniano, cui hic ſucceſſit, vel ſaltem poſt eius obitum, hunc morem coronandi inductum memorat.*

Atqui iam ſub an. 493 Euphemius patriarcha Anaſtaſium imp. coronauit *Zom. tom. 3. Euagr. lib. 3. c. 32.* & ſub an. 381 Theodoſium ſeniorem Meletius patr. Antiochenis. *Sigeb.* Quod apud Zonoram ex verbis Ambroſij, quibus Theodoſium cum Synagogam conſtrueret aggreſſus eſt, colligitur.

Guntrannus Aureliæ rex ad Ioannem Papam Salonium & Sagittarium epiſcopos Synodo Lugdunenſi depoſitos cum literis commendatitiis miſit, & abſolutos recepit. Nam Papa literas ac regem direxerat, in quibus eos locis ſuis reſtitui iubebat (audi antiquam Romani Pontificis authoritatem) *Turon. lib. 5, cap. 20.*

An. 565 Monothelitæ emergunt.

Franci & Hiſpani de Paſchate celebrando diſſentiunt, Hiſpanis 12 Calend. April. Francis 14 Calend. Maij Paſcha celebrantibus. *Sigeb.*

Photinus Belliſarij priuignus eccleſias Ægypti, hæreſi imbuit. *Diac. lib. 16.*

Cozroe Perſa Armeniæ eccleſias vexat. *Euagr. lib. 5, cap. 7. & ſeqq.*

Alboinus Longobard. rex voto Chriſtianos in Italia & Sicilia interimit. *Turon. lib. 4. cap. 41. Diac. lib. 2. cap. 12.* Ipſe paulo poſt miſerè interficitur. *Ibid. c. 14. & 15.*

Eloësbaas Æthiopum rex Iuſtino Imper. comitante Dunuam Pſeudo-Moyſem crudeli tyrannide Chriſtianos Negræ Arabiæ opprimentem extinxit. *Niceph. lib. 16. c. 6.* Videtur eſſe Azba noſtri contextus.

HVMANA.

An. 562 in Gallia Gotthica mons Rhodano imminens per multos dies tauri mugitum edens ab alio monte contiguo diuellitur, domibus, Eccleſiis, hominibus ac iumentis ſubrutis. *Sigeb.*

Anni mundi.

63

i S. IOANNES III. 4650
Romanus, cognom Catilina (ait Euagr.) an. 12.
menſ. 11. dies 26. 4663

Vacat ſedes mẽſ. 10. di. 3.

Patriarchis.

Alexandriæ Apollinari deinde Ioanne *4, an.* 9.

Antiochiæ Anaſtaſio, deinde Gregorio, an. 23.

Hieroſolymis Macario 2.

Conſtantinopoli Eutychio, deinde Ioanne *3, an.* 11.

Principibus.

Iuſtiniano 2, ſiue Iuſtino 2, Iuniore, *an.* 11.
(pelagiano Imp. *65.)*

Cozroe Perſarum Rege 20.

Ghebez Æthiopiæ, deinde Sekul, an. 1.
Azba, an. 3

Alboino Clepho Longobardorum & Ital. *reg.*

Anni Chriſti.

Heriberto an.9.cum fratribus & poſtea ſolo Hilperico, an. 14. Franc. Reg. quinto.

Attanagildo Hiſp. decimo quinto, mox Luiba, an. 1. Leouilgido, an. 17.

564 *Bracarenſe 2 præſidente S. Martino Dumienſi. Iſid.*

Lucenſe ſub Theodormiro rego Sueuorum in Gallicia, recens conuerſo, Vaſam.

Aurelianenſe 6, ſexto anno Guntranni regis contra Salonium et Sagittarium epiſcopos de grauibus criminibus accuſatos. Tom. conc. At Lugdunenſe fuiſſe ait Turonen. lib. 5. c. 20.

64.

576 * S. BENEDICTVS I. (Bonoſus Euagrio) Romanus, an. 4. menſ 1. dies 28.

587 Vacat ſedes menſ. dies 10

Anni mundi.

Marſes Bultiaum & Leutharem fratres Francorum principes Italiam appetentes perdidit. Ita Francorum & Gotthorum domitor Italiam multis malis tandiu feſſam recreauit, niſi quòd poſt eius mortem Longobardi Alboino rege, quem ſub vitæ finē ab imperatore & Sophia Auguſta læſus è Pannonia accerſiuerat; rurſum eam inuaſerunt. *Ionnus lib. 1 Viro Illuſtr.*

Longinus Græcus primus Italiæ Exarchus conſtituitur Rauennæ ab imperotore. *Blond. dec. 1, lib. 8.* Nam non aſſentior Palmerio ſcribenti id ſub Gregorio accidiſſe, & Patricium Romanum primum talem magiſtratum ſuſcepiſſe. Durauit illa dignitas annis 164, ſiue vt alij volunt 124. Eius erat confirmare electionem Roma Pontific.

Multas clades tum Italia perpeſſa eſt, irrumpentibus in eam barbaris. *Plat.*

Lothario Franc. Rege mortuo filij regnum diuidunt, Hilpericus Sueſſioni ſedem regni habuit, Heribertus Lutetiæ, Guntrannus Aureliæ; Sigebertus Metis. *Sigeb.*

Heribertum Pariſiorum regem; filium Lotharij ob iniuſtum diuortium, & inceſtas cum duabus ſororibus nuptias Germanus Pariſienſis epiſcopus (qui obiit an. 570) excommunicauit. Ita ille iuſto Dei iudicio percuſſus mortem breui obiit. *Regino lib. 1.*

Guntrannus rex per triduum in Paſchate eleemoſinas diſtribuit. *Turon. lib. 9 cap. 22.*

Maglorius Dolenſis archiepiſcopus ſanctus vir in Britannia. S. Amandus naſcitur an. 571. Merlinus Caledonius. S. Leonardus. S. Goar. *Sigeb. Volater. Ab Vſperg.*

An. 565 Theodomirus in Gallicia Sueuorum rex ex Arriana hæreſi primus ad Catholicam conuertitur *S. Iſidorus.*

* HVIVS temporibus gens Longobardorum totam Italiam inuaſit, ſimulque fames tanta, vt militum magna pars ſe eis dedere coacta ſit. In his calamitatibus Benedictus moritur.

4663 Epiſtolam reliquit ad Dauid Beticæ epiſc. myſteris plenam de Trinitatis vnitate,

Gildas Badonius cog. ſapiens ſub an. 580 de excidio Britanniæ patriæ ſuæ ſcribit. Proprius Gentis Britannicæ hiſtoriographus de Britannis ſcripſit, quòd nec in bello

4667 fortes fuerint, nec in pace fideles. *Beda.* docet totam inſulam in varia regna fuiſſe diſtributam, quorum regulos nominat Conſtantinum quendam; Aurelium Conanum, Vortiporium. Cuneglaſum, Maglocurum, &c. quos de ritu gentis ſua ditiunculas paricidiis, adulteriis, ſcortationibus repleuiſſe, & rem Chriſtianam parum curaſſe conqueritur.

Poſt hunc ante Bedam Heluodugus & quidam Anonymus hiſtorici illius gentis nominantur.

Præcepta Iuſtini ad Tyberium quouis digna principe apud Euagr. *lib. 5, cap. 13* Niceph. *lib. 17. cap. 40*

Tyberius Mauritium aduerſus Perſas mittit. Ei poſt receptam Meſopotamiam victoſque Perſas Conſtantinam Iuſtini filiam vxorem dat.

Anno Tyberij Imper. ſecundo ex Aruernenſium (id eſt, Claromotanorum in Aruernia) Iudæorum Synagoga ab epiſcopo Auito, vltra quingentos conuertitur, reliqui vrbe pulſi, Maſſiliam profecti ſunt. *Turonenſ. lib. 5, cap. 11.* De qua conuerſione Diuum Gregorium admo-

nuit

nuit Fortunatus *lib.5.*

Similiter Hilpericus Franc.rex multos Iudæorum baptizari iuſſit. *Idem.lib.6,cap.17.* bella gerit cum fratribus Sigeberto & Guntranno, anno ſecundo & tertio huius Tyberij. *Ibid.lib.4.cap.48.*

Coſroë primum Chriſtianorum inſectator, extremis vitæ diebus ad Deum conuertitur. *Euag.lib.4.cap.28.*

Ad Circeſium proficiſcitur, vt Chriſtianorum Deum inuocaret. *lib.6.cap.17.& Niceph.lib.18.cap.22.*

Antiochiam in templum S.Sergij mittit aureas cruces duas, aliáque ex præda accepta, item diſcum & thuribulum & alia penitus aurea. *Euagr.lib.6.cap.21.*

Seuerus Malacitanus contra Vincentium Cæſaraug. in hæreſim. Arrianam lapſum ſcribit. *Iſid.Trith.*

Leander Hiſpalenſis epiſcopus Seueriani nouæ Carthaginis ducis filius contra Arrianos ſcribit, & Vviſigotthorum totam gentem per Hermingildum Leonigildi filium, deinde per Recaredum regem conuertit. *Idem & Greg.lib.1,epiſt.cap.41,& lib.4.cap.9.*

Martinus Dumienſis vel Mandonienſis epiſc. Mironem Sueuum Galliciæ regem Theomiri ſucceſſorem conuertit, ei dicat librum de Chriſtiani principis inſtitutione. *Taraph.* multa ſcribit. *Iſid.* In compendium contraxit concilia Orientaliá. *Tom.1.conc.*

Donatus Monaſterij Seruitani conditor, primus in Hiſpaniam Monaſticæ profeſſionis vſum & regulam induxit. *Vaſæus ex D.Alphonſo.*

Brunichildis inter alia multa in ſuburbano Laudunenſi Monaſterium S. Vincentij conſtruxit. *Ann. libro quarto. capite* 1. Et S. Medardi Sueſſione in regiſtro Greg. *lib.12.*

HVMANA.

Leouigildus Hiſp.rex reliquias Sueuorum ex Hiſpania eiecit rege Andeca ſuperato, qui regnum ſemel in Hiſpania conſtitutum per annos 177. tenuerant. *Iſidorus.*

Hermingildum primogenitum, quod ab Arrio ad Catholicam conuerſus eſſet, manibus ſuis ſecuri percuſſit. *Taraph. Sigebert. Æmil.libro 1. Gregor. 3, dialogo capit. 31. Beda.*

Iuſtiniani milites, quos Athanagildus auxilij cauſa euocauerat, profligat, amplificato Hiſpaniæ regno, in qua Gotthi antea finibus concludebantur. *Lucas Tudenſ. Vaſ.* Extinctis vndique tyrannis & occupatoribus Hiſpaniæ. *Vaſæus.* Partem Vaſconiæ occupat & Victoriam ciuitatem condit. *Idem.*

Primus ærarium de rapinis Eccleſiæ ac ciuium locupletauit. Primus ſolio ac purpura regali vſus eſt, cum ante ipſum Gotthorum reges & conſeſſum & veſtitum haberent cum aliis nobilibus communem. Leges ab Enrico latas emendauit. Sub mortem præcepit filio Recaredo, vt epiſcopos Catholicos ab exilio reuocaret, & Leandrum coleret, vt patrem. *Vaſæus ex Iſidor. Lucas Tudenſi & D.Greg.*

k ANTE hunc Euagrius poſt Bonoſum nominat Ioannem alterum à præcedenti.

Abſque Imp. authoritate, quæ ſolebat interuenire, per modum approbationis, pontifex eſt creatus, quòd Longobardis Romam obſidentibus, non liceret Conſtanti-

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Patriarchis.

Alexandriæ Ioanne 4, deinde Eulogio, an. 27.

Antiochiæ Gregorio.

Hieroſolymis Macario ſecundo, deinde Ioanne 4. an. 16.

Cōſtantinopoli Ioanne, mox Eutychio iterum, an. 4

Principibus.

Tiberio Pio Anicio Conſtantino, an.7. Imp. 66.

Cozroe Perſarum, deinde Hormiſda 2. Rege, an. 10

Abra & Adakana, an. 16. Æthiopiæ.

Antharo Ital.

Hilperico Franc.reg.quinto.

Louigildo Hiſpaniæ, decimo ſeptimo.

CONC. *Conſtantinopolitanum 3. contra Monothelitas epiſc. 150. lib. Concil.*

65.

580 k S. PELAGIVS, II. 4667

Romanus an. 10. menſ.2. dies.10

590 Vacat menſ.10. dies 10 4678

nopolim

Anni chriſti.

Patriarchis.

580 *Alexãdriæ Eulogio,an.27.*

Antiochiæ Gregorio.

Hieroſolymis Ioanne 4.

Conſtantinopoli Eutychio, deinde Ioanne 4. Ieiunato*re,an.16.*

Principibus.

Eiſdem Imp.poſtea Mauritio Imp. *ſexageſimo ſeptimo,an. 20.*

Hormiſda Perſarum Rege vigeſimo,deinde Cozroe.39

590

Anni mundi.

nopolim mittere. Poſtea miſit D. Gregorium, qui principem placauit.

4667 Scripſit epiſtolam contra Ioannem Conſtant.qui.generale concilium conuocarat. Reliquit tres alias. *Tom. conc.*

Ab eo referunt inſtitutum, vt non modo in Eccleſia canerentur ſeptem preces horariæ, vt iam à principio Eccleſiæ fiebat, ſed & quotidie à Presbyteris priuatim recitarentur, qui abfuiſſent. *Pamelius in Cypr.de oratione Dominica.*

Sub eo Ioannes,& qui ei ſucceſſit Cyriacus Conſtant. aduerſus ſedem Apoſtolicam inſurgunt, vniuerſales epiſcopi ſibi nomen,& primum in eccleſia locum aſſumere conantes.Eis Pelagius, deinde Gregorius reſtitit, cuius in regiſtro de hac controuerſia grauiſſimæ ſunt epiſtolæ lib.4 epiſt.76,78,80,& lib.6 epiſt. 168,169,170. Sub Bonifacio 3 res compoſita,vt ſecundum locum obtineret. *Beda de ratione temp.*

Hoc tempore primum Conſtantinopolitani Schiſma excitarunt contra Eccleſiam. Nam Ioannes loci epiſcopus ſibi titulũ arrogabat vniuerſalis Patriarchæ annuente Mauricio.Imp.cui ſe oppoſuit Pelagius, deinde Gregorius multis literis hinc inde ſcriptis. Sed tandem cum Ioannes ſubita morte periſſet, diſſidium iſtud paulatim ceſſauit,*Sigeb.& Simoneta.*

Mauritius Aſſumptionis ſiue Dormitionis Virginis feſtum 15 die Auguſti celebrari præcipit. *Niceph.lib.17. cap.28.*

Euagrius Epiphanienſis prætor,hiſtoriam ſuam orditur,vbi deſinit hiſtoria Tripartita, vſque ad Iuſtini ætatem, id eſt,an. 595 tempus annorum circiter 140 complectens.*Niceph.lib.1,cap.1.*

Floret Michaël Syngelus.

Eutychius patriarcha Conſt. hæreſim induxit de vere ſpiritalibus reſurgentium corporibus, ad quem refutandum miſſus eſt à Palagio Gregorius magnus. *Beda,Regino.*

Victor Ceminenſis Eccleſiæ Africanæ hiſtoriam ab exordio mundi vſque ad primum Iuſtini Iunioris annum pertexit. H*ono.Auguſtod.lib.6.*

Hinc Ioannes Gotthus Gerundenſis epiſcopus, præter alia,librum Chronicorum à primo Iuſtini anno vſque ad primum Mauritij.

Andreas Hieroſolymitanus Cretæ epiſco pus,Secundus Eriniæ ſcribunt,

Hilpericus, ſiue Chilpericus Regum Francorum primus (nam non ſolus cum & Childericus à Bodillo nobili interfectus fuerit an 679) à ſubditis cæſus eſt ſuaſu Fredegundæ vxoris, & inſidiis Lauderici maiori domus, ſiue comitis Palatij, quem hodie Coneſtabulum vocamus. *Chronc. Franc.* Iuſto Dei iudicio. Nam, hæreticus, Catholicorum hoſtis & Nero ſiue Herodes ſuæ ætatis, *Turonen. libro quarto, cap.* 47. *libro quinto,cap.44.& cap.25,libro ſexto, cap.46. lege et Diac. libro tertio,cap.4.*

Sabellianus erat & cum errorem doctoribus Eccleſiarum atque adeo ipſi Turonenſi imperauit. Sed iis reſiſtentibus, veritus Catholicorum motus à perſecutione
4678 deſtitit.*Turon.lib.5, cap.44.* literis noſtris quatuor characteres addidit Θ,Ψ,Ζ,Π, qui quamuis Græci eſſent,ſignificarent tamen oe,ae,the,Vuui. *Ibid.*

Vſque

Anni Christi.		Anni mundi
580		4667

Vſque ad annum 589 Ioannes abbas ſuum chronicon eſt proſecutus ab anno Iuſtini Imp. primo *Iſid.*

Recaredus Hiſp. rex primus Catholicus filiam Childeberti regis in vxorem duxit. Anno decimo regni in Toletana Synodo 72 epiſcoporum Arrianam hæreſim cum tota gente Hiſpaniæ abdicauit, deinde à finibus Hiſpaniæ eiiciendam curauit, ſuos ab ea ad fidem Catholicam traducens. *Greg. lib. 7. epiſt. 126, ſiue Ind. 2. c. 26. Greg. Turon. lib. 9. cap. 15.*

Leges Gotthicas in compendium contraxit. Pater Patriæ ſalutatus à præceſſoribus direpta reſtituit. Eccleſias & monaſteria multa condit, multa ſeriç conuerſionis ſuç argumenta oſtendit.

Romanos multis prœliis vincit. Eorum multas vrbes ſuo regno adiicit. Gotthorum imperium florentiſſimum reddit. Ab eo nulla poſtea hæreſis in Hiſpania publicè extitit, *Vaſæus.*

Guntrannum in Gallia Narbonenſi vicit. *Iſid.*

Perſæ anno primo Mauritij Armeniam captiuitate epiſcoporum & populorum deuaſtant. *Sigeb. Turo. lib. 10, cap. 23.*

Longobardorum in Italia perſecutio contra Chriſtianos. *Gregor. homil. 18. lib. 2 in Ezechielem.* Ea de cauſa D. Gregorius à Pelagio ad Mauritium mittitur. *Blond. lib. 8.*

Hæreſis Manichæorum repullulat in Aphrica, *Gregor. 4. epiſt. cap. 50.*

Abram & Adakana Aethiopiæ, an. 16.

Antaro Longobardorum & Ital. Rege.

HVMANA.

Lupi Burdegalam ingreſſi deuorarunt canes. *Sigebert.*

Hinc dictus eſt vicus luporum. Per totam Galliam imbrium, ignium, terræ motuum, aquarum, grandinum, morborum, famis & bellorum inter Francornm reges, calamitates. *Turon. lib. 4. cap. 33. & 34.*

Mauritius primus è Græcorum genere in imperium confirmatus eſt. *Annon. lib. 3 de geſtis Franc. c. 35.*

Eius tempore Turcarum nomen primùm in hiſtoria legitur.

Cozroë regni initio Varananis inſidiis regno exactus, Tiberij Mauritij Imp. ope, cæſo tyranno regnum paternum recuperauit. Indéque 38 annos regnauit. Qui cum Mauritij amiciſſimus eſſet, eo à Phoca occiſo, bellum Romanis intulit, iiſque Syriam ademit.

Veneta vrbs fit Francis tributaria. *Anno. lib. 3. Turon. lib. 5, cap. 26 & 29.*

Vaſcones (Hiſpaniæ citerioris olim populi in montibus Pyreneis à Tacito lib. 20, Plinio, Ptolomæo) his temporibus de montibus in plana Aquitaniæ prorumpunt, nec ſatis repelluntur. *Turon. lib. 9, cap. 7.*

Atque hic primum ſub an. 587 Vaſconum fit mentio in Francica hiſtoria. Quare ſenſim Aquitaniæ illam partem occupantes tandem regioni vocabulum videntur dediſſe, non, vt Blondius putat, Vviſigotthi. Nam ante Vvigotthorum aduentum Vaſcones populus montanus erant Hiſpaniæ, è locis citatis, item Iuuenali 17 Satyra, Sillio Italico, &c.

Lotario 2 Franc. an. 44. Rex ſexto.

Leouigildo Hiſpaniæ decimo ſeptimo, deinde Recaredo Rege primo Catholico, an. 15.

CONC. *Hiſpalenſe 1. cōtra Arianos*

Anni Christi.		Anni mundi
590		4678

Anni christi.

66.

590 | S. Gregorivs Mag. Romanus vir doctiſſi-

604 mus & inuito electus.

an. 13.

menſ. 7.

dies 10.

Vacat ſedes menſ. 5.

dies 19.

498

Anni mundi.

| Ante pontificatum Pelagij erat Apocriſarius,

Eſſe Roman. pontificum vltimum Caluinus ſcribit in Inſtit. illis tamen Fuccius etiam adnumerat Sabinianũ. Credant ergo ſuperiori Eccleſiæ, ſat habeant ſequentem negligere.

Poſt Gelaſum multa inſtituit in Eccleſia, Antiphonas in Miſſa: Modum chori & Pſalmodias: Hinc Gregorianus cantus.i.planus, quem poſtea ad artem reduxit Guido Aretinus benedictinus ſub ann. 1020.

Septem Litanias, item Rogationes ſupplicationes maiores (quæ longè antè erant in vſu apud Græcos, teſte Baſilio, *epiſt.63.*) in feſto S. Marci ordinauit. *Ipſe lib.11.epi.1. Diac. de geſt. Long. lib.3.cap.11. Turon. lib.10.c* 2. Gelaſianum codicem de Miſſarum ſolennitatibus recognouit, librum Sacramentorum & Antiphonarum à ſe ordinatum emiſit *Berno lib. de Miſſa.*

4678 Quatuor dies initio Quadrageſimæ præmiſit: nouies Kyrie eleiſon: Alleluia & Offertorium dicere iuſſit: ſtatis diebus eccleſias frequentanti delictorum pœnas canonicas condonauit: præpoſuit horis canonicis verſum, Deus in adiutorium, &c. Tres petitiones, Diéſque noſtros in tua pace, &c. Canoni Miſſæ (cuius auctorem fuiſſe Scholaſticum meminit epiſt. 63. lib. 7. quo loco precem eum

4692 nominat, at etiam canonem libr. 11. epiſt. 56. ad Vitalem) adiecit: Stationes Romæ, & Scholas muſicæ: adorationem crucis nudis pedibus feria 6. paſſionis, Proceſſiones diebus Palmarum, & Purificationis, Pſalmos pœnitentiales & multa alia ordinauit atque inſtituit, *ipſe prolixe epiſt. 63. lib.7. indict.2. & lib.4. epiſt. 88. lib.9. epiſt.9. & 45. & aliis locis. Anton. titu.12.cap.3. Platin. lib. Conc. & in Decretis.*

Errant qui putant nomen Miſſæ tunc excogitatum, cùm reperiatur apud Ambroſium (vt cæteros taceam) Miſſam facere, *libro quinto, epiſt.* 33. *&*, Auguſt. ter. *ſer. de temp.* 51. 91. & 237. (quos ſermones eſſe Auguſtini etiam docet Petrus Martyr, Vermilius in capitulo primo, Iudic.) Hieronym. Prouerb. 11. vt prætercam Ruffinum, Victorem Vticenſem & reliquos Beatus Gregorius ſuperiores.

Orationem Dominicam in Miſſa dici inſtituit. *Hiſtoria.* Atqui Hieronym. libro tertio, contra Pelag. Chriſtum docuiſſe ait Apoſtolos eam in hoc ſacrificio dicere. Gregorius ergo illam duntaxat loco mouit, iubens recitari poſt conſecrationem, *libro ſeptimo epiſtola ſexageſima tertia.*

Septem annorum indulgentiam in Romæ ſtationibus impoſuit. Quod autem primus indulgentias dederit eſt error. Nam apud Tertul. initio libri de Pudicit. Edictum propoſitum & quidem peremptorium à Pontifice Max. & epiſcopo epiſcoporum delicta pœnitentia functis dimittens, &c. Quin & illic indulgentias appellat, item veniam, ſecundam pœnitentiam, denique ſub finem libris pacem Eccleſiaſticam. *Sic Cypr. Antoniano lib.* 4, *epiſt.2.*

Romæ monaſterium in domo ſua conſtruxit, ſex verò in Sicilia. *Sigeb. Turo. lib.10. cap.1.*

Ligures, Venetos, Iberos, alióſque à Schiſmate ad vnitatem Eccleſiæ reuocauit, Barbaricinos, Sardos, & Campagniæ ruſticos à Paganiſmo, Donatiſtarum hæreſim ab Africa extirpauit. Manichæos in Sicilia, Arrianos in Hiſpania, Agnoetas in Alexan-

Anni Christi. | *Anni mundi.*

590 | 4678

Principibus.

Mauritio Imp. ſexageſimo ſeptimo, & poſtea Phoca, an.8.

Cozroe 2. Perſarum rege vigeſimo ſecundo.

Abra & Adakana, Æthiopiæ, deinde Zaham, an.28.

Agilulpho, ſiue Agone Longobardorum & Ital. Reg.

Lothario Franc. reg. ſexto.

Recaredo Hiſpaniæ decimo octauo, deinde Luiba 2. an. 2. Viterico an.7.

vnus Archiepiſcopatus. *Galfridus lib.* 8. *cap.* 4. vt quidem citat profanus quidam Balæus, quem conſtat fabulas de Angliæ & Scotiæ antiqua religione, ſuppoſitis auctoribus condidiſſe, quòd Inſulæ ſuæ conuerſionem Romanis pontificibus, & laudatis viris inuideret.

Cum religione literas & diſciplinas imbiberunt. Nam illic floruerunt vſque ad Carolum Magn. qui eas ex Anglia per Bedæ diſcipulos in Gallia & Italia illuſtrauit. *Infrà.*

Modus conuerſionis eorum & miracula illic perpetrata deſcribuntur ab ipſo Greg. lib. 7. epiſt. 30.

Gotthi & Hiſp. magna ex parte cum ſuo rege Recharedo & Siſebuto Arrij hæreſim eiurantes, Chriſtianam fidem amplectuntur, *Platin. & Sabel. Ennead.* 8. *lib.* 5.

Diuinitus Longobardorum contra Catholicos furores compreſſi ſunt. *Greg.* 3. *dial, cap.* 29.

Rerum Sapientia cum ſeptem artibus Romæ floruit. *Ioan. Diac. lib.* 2. *cap.* 13, *in vita Greg.* Cantorum ſchola inſtituta. *Ibid. cap.* 6.

Ioannes Philoponus Alex. Philoſophus Tritheitarum auctor & Seuerus, à quo multæ hæreſes. *Niceph. l.* 18, *c.* 46.

Deſiderius quidam Burdegalenſis cuculla & tunica ex pilis caprarum amictus, Chriſtum ſe ſimulans arte magica miracula quædam edere conatur. *Turon. libr.* 9. *cap.* 6.

Quidam etiam Gallus Biturigenſis nomine Epiſteus, poſtquam aliquos ægrotos ſanaſſet, prædicat ſe eſſe Chriſtum & pro Chriſto adorandum. *Greg. Turon. lib.* 10. *ca.* 25. *Sigeb. Guill. Nang.*

Gregorius Turonenſis 19 epiſcopus, patria Aruernus hiſtoriam Francorum libris 10, mandat ab ipſorum origine ad annum Dom. 600. i. vſque ad ſua tempora. Nam eo anno obiit, vel iuxta alios 595, quo vt ipſe ait, numerabatur Childeberti decimusoctauus, Guntranni trigeſimus primus, Gregorij Rom. Pontificis quintus.

Cum Auguſtinus iuxta Dorocæſtriam prædicaret, gentes illius loci caudas Rariarum veſtibus illius appendebant: Hinc ipſi & eorum poſteri caudas ſicut pecudes referuntur habuiſſe. *Guil. Nang.*

Sic in Oceani extremis oris eſſe inſulas Satyridas nomine, in quibus viderint nautæ tempeſtate delati, incolas ruffos & caudas haud multo equinis minores infra clunes habentes, Pauſanias docet lib. 1. de regio. Græc. pag. 89.

Angli à Saxonibus oppreſſi, quòd Auguſtini prædicationem & concilium repudiauerint de obedientia Romanæ eccleſiæ præſtanda. *Beda lib.* 2, *hiſt. gentis ſuæ cap.* 2.

Echelbertus Anglorum rex ab Hengiſto quartus protenſo à mari Gallico vſque ad Humbrum imperio, Chriſtum Auguſtino prædicante ſuſcepit. *Sigeb. Beda.*

Tunica Domini inuenta in ciuitate Zaphat. *Sigebert. Ab. Vſperg. Nancler. Annoni lib.* 3. *c.* 78.

Frontinianiſtæ Monophyſitæ Agnoetæ, hæretici. *Greg. lib.* 8. *epiſt.* 35, 36 *&* 42. *lib.* 11. *epiſt.* 55. *Niceph.* 18, *cap.* 45, 46, 49.

Donatiſtæ repullulant in Aphrica. *Greg. lib.* 3. *cap.* 35.

In Illyria multi contra epiſcopos motus. *Greg. lib.* 1. *indict.* 9, *epiſt.* 43.

604 | 4692

Anaſtaſius Synaita Antiochenus Patriarc. Monophyſicos & Acephalos libris impugnat. *Niceph. lib.* 18. Anaſtaſius ſucceſſor eam contrà hæreſim in Oriente propagauit, ſicque inualuerunt Monothelitæ in Orientalibus

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Eccleſiis paſſim, donec per Saracenos omnis Chriſti religio radicitus oppreſſa eſt, ab Eutyche anno fermè 180. *Diac.lib.18.rer.Rom.Sabel.Enn.8.lib.6.*

Nicephorus Cartophilax, Olympiodorus, Andreas Hieroſolymitanus doctores in Eccleſia inſignes.

560 — 4678

Item Iſychius Hieroſo. epiſcopus ad quem Greg.ſcripſit lib.9.epiſt.40.indict.4.

Viuebat adhuc Venantius, Honorius, Fortunatus Pictauienſis epiſç. Nam 11 libros carminum Greg. Magno dedicauit, è quibus Eccleſia hymnos multos canit, quem & cum Gregorio Turonenſi nouiſſimè mortuo, & Gregorio Nazianzeno comparauit, inquiens vnum diuinitus datum Orienti, alterum Meridiei, tertium Occidenti.

Concil. *Romanum 1 & 2. Greg. lib.1.epiſt. 49.& lib. 4.epiſt. 88. in quo & Ibæ epiſt.damnata eſt.*

Hvmana.

Maometes ille impius, ab Iſmaële originem ducens, Abdala patre, Hennina matre, vigeſima tertia ſtirpe, naſcitur an.592. à quo & Arabes ſuam Hegiram incipiunt, vt poſtea dicam. Primus dux per an.10. Arabum ceu Iſmaëlitarum, ſiue Saracenorũ (vel à Sara vxore Abrahæ, vel potius à Sara monte, quem olim ipſi incolebant) eorúmque propheta, edoctus à duobus Iudæis apoſtatis, & à Sergio & Ioanne hæreticis Arrianis & Noſtorianis, camelorum primum paſtor, neque legere neque ſcribere ſciens, vt ipſe *Azo.*17 fatetur, mox diuite ducta vidua mercator, tandem Pſeudopropheta an. ætatis 40, obtento Gabrielis nomine & congreſſu, legem ex Iudæis, Gentibus & Chriſtianis compoſuit, quam partim verbis & prodigiis mendacibus columbę, tauri, comitialis morbi & lunę, partim vi & armis infinitæ multitudini perſuaſit. *Zonaras, Cedrenus in Chronog. Diacon. lib.18. rerum Ro. Blond.Dec.1. lib. 6. Vincent.in Specul.lib.24.cap.4, & alij hiſt.* Hunc facilè crediderim eſſe Antichriſtũ, aut ſaltem regni Antichriſti conditorem. Nam *μαομέτις* reddit numerum hominis beſtiæ 666. de quo Apoc.13. Forma: *πάρις πάριδος* Deinde Martius, ſanguinarius, legionarius rex ſuam legem non prædicatione, ſed vi & armis firmandam ſtatuit. Vt ſit alluſio ad Romanam Apoſtolici temporis legionem, quæ militibus 666. explebatur.

Et certè ſcopum Alcorani eſſe aſſerit prædicare, non eſſe tres aut plures Deos, ſed vnum ſine participe. *In colloquio ipſius cum Iudæis & in Alco.paſſim.* Quod perinde eſt, ac ſi dixiſſet, etſi ſpecioſo trium aut plurium deorum velo virus tegat, ſibi pro ſcopo propoſitum euertere Chriſti legem, gloriam, maieſtatem, diuinitatem, è qua totum pendet Euangelium. Nam cum Participis nomine paſſim intelligit, inuectus in nos, qui eum diuinitatis conſortem, participem, Dei filium, Deum de Deo profitemur, eáque de cauſa nos incredulos, idololatres, impios ſceleratè appellat, & gladio ad id eiurandum cogi iubet. Quid contra Chriſtum hoſtilius poſſit ſuſcipi, quid magis eſſe antichriſtianum ſiue Chriſto contrarium?

Concil. *Lateranenſe.*

Multum ſudat in depellendo Magiæ crimine, quod ſibi paſſim obiiciebatur, *Alco.cap. ſiue Azoara 20.25.42. 79.90.91.*

604 — 4692

Amicos & ſocios habuit præcipuos, Eubocaran, Haly (cuius de Alcorano interpretationem ſequuntur Perſæ) Zaid, Thalha, Bibelcomen, Arubair, & Haumar (quem vt fidiſſimum legis interpretem cæteri complectuntur, Perſis hoſtili odio habitis.) *Chronic. Sarac.*

Moritur

Anni christi.

500

ANNVS Dominici DC. quo Phocas adiit imperiũ & iuxta quoſdam infœlix Maometes naſcitur & Ricaredus primus rex Hiſpaniæ Catholicus obijt.

SEXTO *ſæculo continuata eſt doctrina.* Miſſa è *Gregorij Mag. Antiphonario & libro Sacramentorum. Item è ſcriptis Grec. Turonenſis, qui & Miſſæ vocabulum & memoriam celebrat, vt cap.6 Vitæ Patrum.* De clauibus Eccleſiæ. *Orientales epiſcop. ad Papam Symmachum. Gildas in Caſtigatione ordinis Eccleſ. Greg. Mag. ho.26. in Euangelia.* Veritas Euchariſtiæ. Tranſſubſtantiatio, ſacrificium. *Maxentius Dial. 2. Andreas Hieroſ. Caſsiod. in Pſal.64. Greg. hom. 14.22, in Euangelia, & in Pſ. pœnit.*

Liberi arbitrij & gratiæ concordia. *Olymp. in eccl. 12. Euodius in epiſt. ad Conſtantinũ. Gre. Mag. lib.35, c.21 in Iob, & lib. 1 in Ezech. ho.9.* Secundam iuſtificationem requirere opera. *Olymp. in 7 Eccleſ. Caſſiod. in Pſal.6. Greg. in Eze. lib.2. ho.2. Iuſtificationes Dei (ait) dicimus præcepta diuina, quæ nos iuſtos faciunt, ſi impleantur.* Bona opera ad ſalutem requiri. *Greg. in 1.c.1. Reg. In Ezech. lib.1. ho.3, 9, & lib.2, ho.16.19, & in Euangelia ho. 12, 22 & 29. Iuſtus in Cantica.* Sanctorum interceſſio, præſidia merita. *Fortunatus de Baſilicis DD. Georgij, Martini, &c. Greg. lib. 12. indict.7. epiſt.17. & 22. lib. 11. indict.6. epiſt.8. & 44. libr.2. in 2. cap.1 Reg. in Euang. ho.32. lib.7. indict. 2 epiſt. 53. 94. 126. Euodius ad Fauſtum. Turonenſis paſsim, vt in lib. Patrum, & de gloria Martyrũ.* Imagines, *Greg. Mag. cuius tamen epiſt.109. lib.7. ad Seuerũ epiſcopum Maſsilienſem allegare audet in contrarium, vſum imaginum probat & docet eodem lib.7. parte ſecunda epiſt.5. & 63. ad Secundinum. Ab re, inquit, non facimus, ſi per viſibilia inuiſibilia monſtramus, &c. Scio quidem, quòd imaginem Saluatoris noſtri non ideo petis, vt quaſi Deum colas, ſed vt ob recordationem eius in illius amore recaleſcas, cuius te imaginem videre*

600 *conſideras. Item lib.9. epiſt.9. Imaginis Chriſti ad Agbarum miſſæ virtute Edeſſam ſuo tempore liberatam expugnatione & incendio Perſarũ Euagr c.27. lib.4 Turon. l.1. de gloria Martyrum iniecta mentione ſtatuæ Domini, de qua Euſebius, cuius locum etiã affert c.22. & 23. declarat ſua hac tẽpeſtate in Dei eccleſia fuiſſe vſitatiſſimas*

Anni mundi.

Moritur extremis annis Heraclij anno ætatis 40 pleuritide, iuxta alios 63 cum regnaſſet apud Saracenos ann. 10. Quo anno natus eſt, Arabia tanta ſiccitate & penuria frugum afflicta fuit, vt herbis veſcerentur campeſtribus. *Rodericus Toletan.*

Lutherani & Caluinitæ Antichriſti rei & nominis in-
4667 famiam in alium ſuæ menti & conſcientiæ conuenientiſſimè deriuant. Nam ipſorum ſecta rectà ad Mahometem ſpectat, nec vlla vnquam fuit Mahometiſmo propior, vt libro de Antichriſto docebo.

Legem ſuam verſibus rythmicis (*Azoa.*47) condidit, vt imperitæ multitudini eſſet ſuauitate cantus & Rithmi plauſibilior. El-Phurcan nominauit. i. ſectiones, capita. Nam פרקים etiam Hebraicè hoc ſonat, & eo vocabulo plerique libros ſuos inſcripſerunt, vt פרקיאבות & פרקידר אליועזר) quòd miſſam ſibi à Deo fabularetur non ſimul, ſed, vt, Sibyllæ folia diuerſis locis & temporibus, & ſententiis diſcretis, ne quis in ea conſequentiam, ordinem, rationem, ſapientiam, curioſius inquireret. Quare Odmen aliorum Mahometis ſucceſſorum auxilio illam in integritatem primo collegiſſe notant, *in Chron. Saracen.* Poſt *Mahometem ann.* 110 Arabes nominarunt etiam Al-koran, id eſt, τὴν γραφὴν per excellentiam impiè, Sicut Hebræi קרא, Kara, Scripturam ſacram appellant.

Eſt autem ex hæreticorum, Iudæorum, Epicureorum, & ſimilium philoſophorum erroribus, opinionibus, fabulis, blaſphemiis indigeſtum chaos, quod tamen dicit deſcendiſſe de ſummo cœlo vſque ad infimum, deinde paulatim ad decimum quintum diem menſis Ramadan in terras lapſum eſſe, in eo Deum ad ſe loquentem introducens.

598 Fredegunda & ducis & militis munia ſtrenue obiit in exercitu Clotariano aduerſus Childebertũ Auſtraſiorum regem tutelam Clotarij Pariſiorum regis ſibi deberi armis contendentem, & vicit.

Clotarius Brunichildam inimicam ſuam alligatam caudæ equi indomiti dilacerat. Iuréne an iniuria rectè dubitatur. Nam laudis multa habet teſtimonia apud D. Gregorium & hiſtoricos. Illud conſtat illam ei fuiſſe ab infidis proceribus proditam.

Clotoſinda Childeberti Mediomatricum regis filia Ricaredo Hiſpaniæ regi nubit, & pax inter vtrumque populum coit. *Paul Aemil.*

In noſtra Gallia multi idolis adhuc immolabant, arbores colebant, de animaliam capitibus ſacrificia exhibebant. *Greg. lib.7 Reg. epiſt.5.*

Slauorum gens Iſtriis & Illyriis imminet, & eos valde
4990 affligit. *Greg. epiſt. ad epiſcopos Iſtriæ.* Nam Slaui vltra Danubium ſedes habentes tunc primũ oram dextram Adriaci ſinus occupant, fruſtra ſocero, filióque Mauritij Imp. reſiſtentibus. Hinc deinceps, quicquid prius Iſtria & Damatia dicebatur, Slauoniæ nomen obtinuit. *Blondus lib.8. de incl. Imp. Cromerus.*

Illyria tota à Slauis ſub Phoca ſubigitur. *Ibid. Blond. li.9.*

Anni mundi.

Pœnitentiæ & eius partes. *Greg.lib.6.in 15.cap.1.Reg. Non ſolum confitenda ſunt peccata, ſed etiam pœnitentiæ auſteritate delenda. Et poſt, Tria quippe in vnoquoque veraciter pœnitente conſideranda ſunt, mentis conuerſio, oris confeſſio & peccati vindicta. Et in Ezech lib.2.hom.16.& in Pſalmis pœnit. & lib.3.in 7.cap.1.Reg. & lib.4.in cap.10.& lib.6.in 15.c.Caſſiod.in Pſal.4.*Preces pro mortuis, Purgatorium. *Boetius lib.4. conſ. Proſa 4.Gregor.lib.4.dial.cap.39.lib.2.in c.2.1.Reg.in 1. & 3.Pſal.pœnit.citato D.Auguſtino.Cætera iydem & cæteri huius ſeculi ſcriptores abunde probant, vt contra ſe teſtantur Centuriatores Cent.6.cap.2. de loco Eccleſiæ col.20 & ſeqq. ſparſim.cap. 3 de perſecutione & tranquilitate Eccleſiæ ſparſim col. 42. & ſeqq. cap. toto 4. de doctrina.maximè col.277. cap.5 de hæreſibus col. 288 ſparſim, prout eas amplectuntur, per totum cap. 6. De Ceremoniis & ritibus Eccleſiarum col. 325, & ſeqq. per totum cap.7 de Politia & Gubernatione Eccleſiæ, col. 587, cap.9 de Synodis ſparſim 459, & ſeq. toto ferè capite 10 de epiſcopis & doctoribus, coll.633, & ſeqq.13 de Martyribus ſparſim col.785.cap. 14 de Miraculis col. 789. ſparſim. Quin etiam eorum errori multi ab iis refelluntur. qui ex profeſſo Xenaiæ, Eutychianis Anoetis, Monothelitis, præter ſuperiorum ætatum hæreſes, reſtiterunt. Adde totius huius curriculi Synodos.*

Anni chriſti.

m POST Gregorium Niceph.*lib.18.cap.56.* nominat Innocentiū Rom.pontificem. Sabinianus D.Gregorio inuidit, & eius res perſecutus eſt. Nihil dignum memoria geſſit.

Niſi quòd Campanas ſiue Tintinnabula inuenit. *Polyb. lib.6 cap.12 de inuent.*

604 Ioannes Eleemoſynarius Alex. Patriarcha paulò pòſt floret pietate & doctrina. *Metaphr.*

Seuerus ſcribit contra Vincentium Cæſarauguſt. Arrianum.

607 Licianus multa ſcribit. *Iſid.Trith.*

Euagrius Scholaſticus ſiue protonotarius Antiocheni Epiſc.ab anno Chriſti 435. vſque ad annū 595, hiſtoriam orditur, vbi deſinit Tripartita hiſtoria.

HVMANA.

Otto quidam rex Angliæ, qui an.603.tempore B.Gregorij, rege Theodorico bellum cum Theodeberto & Lothario gerente, amore cœleſtis patriæ incenſus limina viſitauit SS.Apoſtolorum, regrediens Monaſteriū Schutterenſe ord. S. Benedicti fundat conſilio, auxilióque S. Pirminij pontif. B. Mauritij abbatis diſcipuli. *Trit. Chron. Hirſaug.*

Slaui è Ruſſia prodeuntes tunc primum ſub Phoca oram Adriatici ſinus occuparunt, & ita habitationem in ea continuarunt, vt quicquid prius Iſtria vel Dalmatia dicebatur, ad tempora vſque noſtra Slauonia dicatur. *Blond. libr.8.& 9. decli.* ad extremum Græcam linguam penitus corruperunt. *Cromer lib.1.Polo.*

Simplicius philoſoph.peripateticus, qui Philoponum paſſim reprehendit: etiam ſi Suidas paulò ante ſub Iuſtiniano collocet. *In Damaſcio.*

Victericus Hiſp. rex qui hæreſim Arrianam reuocare conatus eſt, inter epulas coniuratione ſuorum occiditur. *Iſid.* Nihil in vita præclarum geſſit, niſi quod Seguntiam per Duces ſuos Romanis ademit. Corpus eius viliter elatum, vilius eſt ſepultum. *Idem.*

n CONTENTIO inter Conſtantinopolitanum Patriarcham & Rom. Pontificem de primatu ſedis. Pronunciante autem ex veteribus conciliis & patribus Phoca

607 Imp. Romanam eccleſiam caput omnium eccleſiarum

608 eſſe iterum decernitur. *Plat: Ab Vſperg. Volat.Blond. l.9.c.1.*

SEPTIMVM SÆCVLVM.

67

604 m SABINIANVS (Sabinus Palmerio) Bledēſis, an. 1. menſ.5. dies 9. 4692

607 Vacat ſedes menſ.11. dies 26. 4695

Patriarchis.

Alexandriæ Eulogio.

Antiochiæ Anaſtaſio 2,

Hieroſolymis Iſauro, ſiue Iſichio.

Conſtantinopoli Cyriaco.

Principibus.

Phoca Imp. ſexageſimo octauo, an. 8.

Cozroe Perſarum, vigeſimo ſecundo.

Zaham Aethiopiæ.

Agilulpho Italiæ.

Lothario, ſiue Clothario ſecundo Franc. Reg. ſexto.

Viterico Hiſpaniæ, 20.

68.

607 n S. BONIFACIVS 3. Romanus. menſ. 9. 4695

608 Vacat ſedes menſ.1. di.6. 4696

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

607 — 4695

Poſt D. Gregoriũ Centuriatores & alij hæretici ſomniant Romanũ pontificem potentiæ & opum incrementa cepiſſe. Adeò ſunt antiquitatis ignari, vt neſciant iam multò ante, fuiſſe ampliſſimum illius ſedis patrimonium iuxtà promiſſionem apud Ezechielem factam c.48. & fortaſſe amplius & ditius, quàm hodie fit. Nam vt rectè annotat Nicolaus Clemangis libello de corrupto Eccleſiæ ſtatu cap.4. Petri patrimonium pontificum ignauia ſatis iam attenuatum eſt. Fidem facit Gregorius ipſe in epiſtolis, è quibus hic libuit aliquo labore & diligentia vetus ſedis Apoſtolicæ patrimonium oſtẽdere, vt iſtos ſuæ vanitatis pudeat, & maiore tabeſcant innidia.

Patrimonium Petri in Africa. *Epiſt.73.primi libri.* Vnde epiſt.39. Gennadio Patritio & exarcho Africæ imperat, vt hoc, illud, &c. faciat.

Patrimonium in Neapoli. *lib.5.epiſt.11.*

Campania de ditione eiuſdem. *lib.2.Epiſt.40.*

Patrimonium in Dalmatia. *Ibid.epiſt.41.44,61.*

Patrimonium in Galliis. *Lib.5. epiſt. 10. ad Candidum & epiſt.52. & 55.* Hinc in Galliis multos habuiſſe reditus, *lib.2.epiſt.72.* quos libro 5. epiſt.5. ad Brunichildam Francorum reginam patrimoniali nomine intelligit, cuius rectorem Candidum ei commendat, Sic ſeq. epiſtola 6. ad Childebertum regem Francorum.

Res S. Petri in Gallia. *Ibid.epi.55.*

Patrimonium Siciliæ. *lib.1.epiſt.2, & epiſt. 68 & 70.* vbi multæ inſulæ de iure Eccleſiæ. Hinc in Siciliam epiſt.3. Petrum ſubdiaconum tranſmittit pro regendo Eccleſiæ (inquit) patrimonio. Et lib. 2. epiſt. 76. imperat Libertino præfecto Siciliæ, vt Naſam Iudæum corporaliter puniat. Et Diacon. lib. 21. rerum Roman. Sicilia tria talenta & dimidium auri Eccleſiæ Romanæ pendebat.

Per Italiam Eccleſiæ Rom. multi prouentus, è quibus vult aliquid deputari Nolanarum mulierum ſumptibus. *lib. 1 epiſt. 23.* ac Romam pontificij fuiſſe iuris libro quinto epiſt. 12. declarat, quando Montanum & Thomam (inquit liberos ex hac die & ciues Romanos efficimus.

Patriarchis.

Alexandriæ Theodoſio, ſiue Theodoro, an. 5.

Antiochiæ Anaſtaſio ſecundo.

Hieroſolymis Iſaacio ſiue Iſicio.

Conſtantinopoli Thoma an. 2.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

607 — Conc. *Romanum. Epiſc.72. presbyt.30. de electione Romani Põt. Platin. & ca. nullus, diſt.79.*

Sardinia de iure Eccleſiæ lib.1. epiſt.60. Hinc cauſas Catellæ in Sardinia cognoſci vetat &c. quod repetit epiſt.62.

De aliis bonis Papatus lege lib.6. epiſt.23. &c. item quę ſupra de Conſtantini Donatione retulimus.

Maximus Cæſaraugaſtanus, qui ſcripſit de rebus geſtis Gotthorum in Hiſpaniis. *Iſidor.*

In Sueuia Gallus & Columbanus propter Theodoricum & Brunnichildam exulantes Eccleſias plantant. *Auentinus lib.3.*

Iudæi Antiochiæ ſeditionem excitant & ſæuiunt in Anaſtaſium loci Epiſcopum. *Diac. lib.18. Rom.*

Hvmana.

608 — 4696 Coſroë 2. Perſarum rex fœdera rumpens cum Romanis, quòd Mauritio occiſo eſſet amiciſſimus, pernicioſum illud orbi claſſicum canit, ſub Phoca, quo Syria, Paleſtina, Phœnicia, Armenia, Cappadocia, Paphlagonia & plurimæ aliæ regiones ab Imperio auulſæ ſunt. Ex altera parte Auares per Europam omnia vaſtarunt. *Niceph. lib.18. c.41.*

Agilulphus ſiue Giſulphus Long. rex. ſtudio præpoſtero pacis,in ſuo regno Arrianis cum Orthodoxis Eccleſias concedebat. At Deus vindex extitit per Caianum Auarum ducem , qui ipſum delet cum exercitu, regnum diripit, pueros & puellas vendit vxorem eius ſtupratam palo affigit,&c.*Diacon.lib.4.cap.12. Sabell. Ennead.8. lib.6.*

Hunni & Auares qui & Bauari.Thraciam vaſtant.*Sigeber.* Slaui omnem prouinciam Dalmatiæ & Illyrici adiacentem mari Adriatico ſubigunt *Blond.lib. 9* tentare cœperant ſub D.Gregorio , hinc ipſe epiſtola ad Epiſcopos Iſtriæ , Equidem de Slauorum gente , quæ vobis imminet, & affligor vehementer & turbor.

o Hic Pantheon.i. templum omnium deorum , Romæ à M.Agrippa ędificatum,ab Imperat. Phoca impetratum,vertit in Eccleſiam S. Mariæ & omnium Martyrum ibique ad Calend. Nouembris inſtituit ſolennitatem omnium Martyrum. *Annoni.lib. 4.cap. 4.* quæ poſtea ſub Gregor. 4. dicata eſt omnibus Sanctis , & tunc in Francia recepta.*Sigeb.* tamen Romani hoc etiam nomine eam celebrant ex inſtituto huius Bonifacij *Sigeb.* ac ceſſarunt dæmones in eo loco percutere Chriſtiano. *Præmonſt.*

Heduinum Angliæ regem cohortatur ad fidem , refutans opinionem gentis de Idolis.*Beda.*

Propriam domum in monaſterium vertit , & paterna prædia ei addixit.*Sabell.Ennead.8.lib.6.*

Hieruſalem cepit Cozroe Perſarum Rex : Lignum Crucis dominicæ ex Caluaria in Perſidem tranſtulit , illúdque in throno ſtatuit aureo , & gemmis fabrefacto, cuius extrema ſuperficies in ſimilitudinem cœli circumagebatur. *Sabell. lib. 6. Ennead.8.Blond.lib.9. dec.1.Sigeb.in Chro.*

Paſſim Chriſtianos afflixit & expugnata Hieroſolyma 90000. Iudæis trucidanda committit & Patriarcham Zachariam & numeroſam ciuium multitudinem ſecum abduxit. *Diac.lib.18 rerum Rom. Zom.tom.3* quos tandem à Syroe Cozroes ſuperati & miſere interfecti filio Heraclius recepit.*Ibid.*

Seuerus quiſpiam & Iohannes Gerundenſis Epiſcopus Arianos ſcriptis oppugnant.

Tritheitæ & Tetraditæ è Seueri naſcuntur ſecta. *Niceph.lib.18.c.45.*item Contobarditæ , Theodoſiani , Agnoetæ,Acephali,Angelitæ & Cononitæ.*Ibid.cap.50.*

Gundimarus Hiſp. rex vno prælio Vaſcones , altero Romanos deuicit.Plurimas ſtatuit leges in fauorem Eccleſiarum.*Ritius Tarapha.*

HVMANA.

Siſebutus Hiſpa. rex trans fretum Gaditanum plures gentes regno ſuo adiecit Item Vaſconiam & omnes Hiſpaniæ ciuitates , quæ ad Romanos defecerant. Iudæos metu ſuppliciorum ad Chriſtum compulit. *Diſt. 42.de Iudæis.*

Ab eius tempore Romani in Hiſpania imperare deſierunt.*Plat.*

Phocas libidini deditus eum ſineret imperium à Perſis , Hunnis,& eorum rege Cagano vaſtari, ab Heracliano ſiue Heraclio Africæ præſide & Photio , cuius vxorem rapuerat , comprehenſus ad exercitum adducitur,

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

69

608 o S.BONIFACIVS 4. 4696
Valerienſis, Marſus,an.6.
menſ.8. dies13. 4703
615

Vacat menſ.7.dies.15.

Patriarchis.

Alexandriæ Theodoſio, ſiue Thedoro , deinde Ioanne quinto Eleemoſynario an.10

Antiochiæ Anaſtaſio 2.deinde Gregorio 2.an. 22.

Hieroſolymis Iſaacio ſiue Iſicio,deinde Zacharia,an. 20.

Conſtantinopoli Thoma,deinde Sergio Monothelita, an. 23.

Principibus.

Eiſdem vſque ad Heraclium hæret. Monothelitam Imperantibus, & regnent.

Cozroe Perſarum vigeſimo ſecundo.

Zaham Aethiopiæ.

Viterico Hiſpaniæ vigeſimo,deinde Gūdimaro an. 2.Siſebuto Rege.Chriſtianiſſimo an.8.menſ. 6.

CONCIL.*Romanum,Beda lib. 2.hiſt.cap.4.*

LVCENSE.*Tom.2.Concil. Bracarenſe.*

Anni Christi. | *Anni mundi.*

70.

615 p S. Devs dedit, ſiue Theodatus ſiue Dorotheus Romanus, an. 3.

618 menſ. 3. dies 20.

Vacat menſ. 1. dies. 16.

Patriarchis.

Alexandriæ Ioanne 5 Elemoſinario.

Antiochiæ Gregorio ſecundo.

Hieroſolymis Zacharia.

Conſtantinopoli Sergio Monothelita.

Principibus.

Heraclio Imp. an. 29.

Coſroe 2. Perſarum rege vigeſimo ſecundo.

Zaham Aethiopiæ. 2.

Agilulpho Ital. Reg.

Lothario Franc ſexto.

Siſebuto Hiſpaniæ vigeſimo ſecundo.

616 *CONCIL. Antiſiodorenſe lib. Concil.*

Matiſconenſe. In vita Euſtaſij, 3. to. ope. Bedæ.

Francicum. Vincent. lib. 23. c. 102.

vbi ei milites brachia, pedes, denique exactis pudendis caput præſciderunt.

p Epistolam dedit ad Gordianum epiſc. Hiſpaniæ contra eos, qui Paſchali die ſuos filios è Sancto Lauachro ſuſciperent. 1. *tom. Concil.* fuit eximia ſanctitate.

4703 Iſidorus iunior Hiſpalenſis Epiſcopus, Leandri ſucceſſor & frater, Greg. Magni diſcipulus. *Sigeb.* Fulgentius Aſtigitanus Leandri frater. S. Columbanus Abbas, S. Lupus Senonenſis Epiſcopus *Sabel. Ennead.* 8 *lib.* 6. *Sigeb. in Chron. Plati.*

4705 Iſidorus Hiſpal. præter multos alios libros, hortatu 80 epiſcoporum primus epiſtolarum pontificum Apoſtolicorum Clementis, Anacleti, Euariſti & cæterorum vſque ad Syluestrum decreta ſtudioſè collegit. *Ipſe in Prolog.*

Cuius ſtudium poſtea ſunt imitati Burgardus Epiſcopus Vuormacienſis, deinde Anſelmus Lucenſis. Mox Iuo Carnotenſis. Denique Gratianus.

Errant ergo Centuriatores, qui epiſtolas decretales Pontificum à nullo fide digno auctore citari ante Caroli Magni ætatem garriunt.

Hiſtoriam Gotthorum ab exordio Athanarici regis per 250 annos vſque ad quintum Suintillæ, i. à Chriſti anno 369 vſque ad 626 condidit. Eccleſiam Hiſpalenſem 40. fermè annos rexit. *Alphonſ.* Collegium erexit Hiſpali, è quo multi inſignes & docti exorti ſunt. *Vaſæus.*

Ioannes Gerundenſis epiſc. Græcè & Latinè doctus. *Plati.* Secundus, qui ſeruus Dei à ſanctitate dictus eſt, ſcribit libellum de Longobard. geſtis, moritur, quo tempore Slaui Iſtriam deprædantur. *Diac. lib.* 4. *c.* 8 & 14.

Aidanus Scotus apud Bedam.

S. Rupertus ſiue Robertus primò Vuormacienſis, poſtea Ratisbonenſis Epiſcopus, Theodonem ducem Bauariæ ad Chriſti fidem perduxit. Alij id referunt ad an. 537. vt antea.

Lupus à Lothario in exilium relegatus, in Auſtria ducem Boſonem Landegeſilum paganum cum exercitu ſuo baptizat. *Vinc. lib.* 23. *cap.* 9.

Coſroe Perſarum rex victus ab Heraclio omnes eccleſias Chriſtianorum in Perſide ſpoliauit, eiſque Neſtorianam hæreſim obtruſit, tantum vt Heraclio ægrè faceret. (Vnde ad hunc vſque diem Chriſtiani Perſidis, Aſſyriæ & vicinarum regionum Neſtoriani appellantur, quorum Patriarcha ſedet Mozal ſiue Seleuciæ Parthorum) *Diacon. lib.* 18. *rerum Rom.* Coſroe autem ſublato Perſæ vltro ad veram ſententiam, fidem & confeſſionem redierunt. *Bonfinius dec.* 1. *lib.* 8.

Quin & perſecutus eſt Coſroes Chriſti confeſſores immani crudelitate in Aegypto, Lybia, Alexandria, Carthagine. *Henric. Erphord. c.* 55.

4704 Hvmana.

Heraclius contra Perſas profectus bello ſeptem annorum eos vicit. Syriam recepit, veteres imperij limites ſuper Euphratem reſtituit, Coſroem captum occidit, Dominicæ crucis partem, quam Coſroes Hieroſolymis expugnatis abſtulerat, reportauit.

Brunichildis Franc. regina poſt 10. reges morti traditos & infinitam vulgi multitudinem, in bello contra

Lotharium capta, quater fuſtibus cæſa, deinde pedibus & brachiis alligata equi ferocientiscaudæ diſcerpitur ex omnium ſtatuum ſententia. an. 618. *Sigeb. Trittem. Gagui. Auentinus.* de quo ſupra in D. Gregorio.

Hoc tempore reliquiæ veteris Idololatriæ vigebant in Gallia. Vnde c. 1. Antiſſiodorenſis ſub hoc pontifice celebrati. Non liceat Vecola aut ceruolo facere (i. ſacrificare, hodiè *Biche* & *Cerf* corruptè) neque diabolicas ſtrenas facere. Nam Franci beſtias vt numina colebant, *Turonen. lib. 2. hiſt. c. 16. pag. 70.* & de illis ſacrificia exhibebant. *Greg. magnus in Regiſtro lib. 7. epiſt. 5.*

Boſo Laudegeſilus dux Auſtriæ cum ſuo exercitu à Lupo in exilium relegato, per Lotharium regem baptizatur. *Diac. lib. 4, c. 8 & 14.*

Ailfredus Angliæ rex Northumbranis imperans Britones ſimul & Scotos perdomuit.

q PRIMVS Pontificum iuſſit aras & Eccleſias eſſe Aſyla reis. *Plati. Sige.* Illud Honorius & Theodoſius antea ſanxerant. *li. 1. Co. De his qui ad. Eccleſ. confug.* Hodie in Gallia non obſeruatur. 618

Iacobitarum, Georgiorum, Theopaſchitarum, & Armeniorum hæreſes, quæ etiam nunc perdurant in Oriente *Niceph. lib. 18. cap. 52. & 53.* Saltem nomen populis remanſit. Erant autem hi omnes Monophyſitæ, & omnes Sanctos patres reijciebant. *Nicephor. libr. 18. capit. 52.* licet alij aliis craſſius eandem hæreſim tuerentur. 623

Iacobitæ porro non à Iacobo Apoſtolo, vt craſſi Centuriatores tradiderunt, ſed à Iacobo Syro nominati ſunt, de quo multa *Niceph.*

Lignum Crucis domini victo Cozroë per Heraclium à Perſis acceptum eſt. Hinc feſtum Exaltationis inſtitutum.

S. Columbanus Scotus Angliam, Galliam, Italiam, Germaniam (cuius multos populos ad fidem primus an. 630 conuertit) partim per ſeſe, partim per diſcipulos Monaſteriis repleuit. Nam nullum adhuc ſæculum tantam celebrium monachorum ſegetem protulit ad vſque Martellum & Pipinum per annos 150, principibus etiam vtriuſque ſexus ad hoc vitæ inſtitutum confluentibus, vt Arnulpho epiſcopo Metenſi, Aldigilo regis Dagoberti nepote, Gertruda filia Iettæ Pipini vxore, Iodoco regis Britanniæ filio, Carolomano Pipini regis fratre.

Præcipui autem Columbani ſocij & diſcipuli extitere Gallus, qui in Heluetia conſedit. Ionas Romanus, Rinurichus ſiue Romarichus, Leodegarius, quos conſecuti ſunt Arbogaſtus, Amandus & alij innumerabiles, qui ſequentibus ſæculis è Monaſteriis ad Epiſcopatus extracti ſunt, & reliquum Septentrionem conuerterunt.

Erant autem omnes Benedictinæ formæ. Nam Occidens vix vllos alios agnouit ante an. 1050, vt Oriens in hunc vſque diem non niſi Baſilij ſectatores, Meridies Antonij. *E Bruſcio de Monaſterijs. Theatra conuerſionis Gentium & Iona Abbate apud Bed. tom. 3.*

Nota Columbanum eiúſque diſcipulos, eo tempore cœpiſſe Septentrionis populos conuertere, quo Saraceni Chriſtianas gentes cœperunt in Oriente peruertere. Nempè quando fides vno loco deficit, altero proficit.

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

Hiſpalenſe 2. preſide S. Iſidoro contra Acephalos, qui duarum in Chriſto naturarum proprietatem negabant. Ioan. Magnus in hiſt. Got. lib. 16. cap. 19.

71.

618 q S. BONIFACIVS 4706

5. Neapolitanus, an. 5.

dies 20 4711

Vacat dies 13.

Patriarchis.

Alexandriæ Ioanne 5. *Eleemoſynario, deinde Georgio an.* 10.

Antiochiæ Gregorio, ſecundo.

Hieroſolymis Zacharia.

Conſtantinopoli Sergio Monothelita.

Anni Chriſti.

Principibus.

623 *Heraclio Imp. ſexageſimo nono.*

Coſroe Perſarum rege vigeſimo ſecundo, deinde Siroe an. *1.*

BELLVM PERSICVM.

Zabam Aetiopiæ, deinde Almida, an. *2.*

Adaluado Ital. R.

Lothario Franc. R.

Mahomete primo Saracenorum Rege, an. *11.*

Siſebuto Hiſp. Mox Ricaredo 2. an. *1.*

Suintilla an. *8.*

623 r S. HONORIVS I. Campanus, an. 12. menſ. 11. dies 17.

637

Vacat an. 1. menſ. 7. dies *13.*

Anni mundi.

HVMANA.

Arabes & Mahometani ab Hegira, cuius fuit initium anno Domini 621, quo homo perditionis Mahometes
4711 iura & leges dare cœpit, annos ſuos numerant. *Alphonſu.* Nam errant & Afri, qui eius principium faciunt anno Chriſti 591, vel 592, quo Mahometem natum putant: & qui anno 623, quo Mahometes primam expeditionem (quod ſonat vox Hegiræ) ſucepit pro religione. Eius regni annum primum orditur Iſidorus Pacenſis ab an. Chriſti 617, ex hiſtorijs Arabum. quod & nos in regum illius impij imperij ſucceſſione recenſenda ſequimur.

Mahometes decennium regnauit in Arabis. Hinc Saracenorum nomen & origo. 22, duobus præliis confixit contra Perſas, Græcos, Aegyptios, & in omnibus fere vicit moritur an. 17. Heraclij, cui in regno Arabum ſuccedit Abubacar an. 3, deinde Homar, qui Perſicum imperium è ſtirpe Cozroë rapuit.

Hegiram non expeditionem, ſed fugam Ioa. Leo Arabs interpretatur, in Africæ deſcripſit. quam ab anno Chriſti 592, orditur. Vnde & annis Chriſti 1592 Mahometis Hegiræ erit milleſimus. Haud ſcio, num corrupte Hegira ſit potius Aſtrologorum Aera Nam ab Aſtrologiæ deditis multa iſti ſumpſerunt & corruperunt.

Cozroë ab Heraclio cum filio maiori interfecto, paruulus Choſrois filius Siroë in Perſide relictus baptizatus eſt, & ab Heraclio regno præfectus. *Ann. de reb. Franc. lib. 4, c. 21, & Paul. Diaco.* Intra annum crudeliter occiſus, *Diac. lib. 18, Rom. & Rhegin. lib. 1 Chron.*

Occiſo Cozroë & rebus Perſicis compoſitis ex auctoritate Heraclij Syrois factus eſt rex Perſarum 23. Is regnum adeptus pacem cum Romanis facit redditis captiuis & S. Cruce.

Siroë intra annum extincto magna in Perſide confuſio, Indéque poſt decennium imperij interitus, Hormuſda vigeſimo octauo rege à Saraceni duce Homare oppreſſo.

Siſebutus rex Hiſp. Iudæos coegit Chriſtum agnoſcere ad 90 millia, aut ſuo regno excedere, regni ſui 4 & Heraclij quinto. *Iſido. In Etymolog. Ado.* Quod poſtea dicitur æmulatus Dagobertus Franc. *Vaſæus & Paul. Aemyl.*

Ioannes Cæſarauguſtanus ſcribit de Eccleſiaſticis officiis & ſolennitate Paſchæ inquirenda. *Alphonſ.*

Sub. an 624 Suintilla Ricaredi primi fil. primus Monarchiam Hiſpaniæ conſequitur. Romanis in totum pulſis. *Iſid. Volaterr.*

Ex hoc apparet non neceſſario filios Patribus ſucceſſiſſe, ſed eos qui magnatibus & populo electi eſſent. Qui in Conc. Toletano anathemate puniuntur, qui aliter ad regnum perueniſſent.

4711 In hunc cenſuram exercuerunt epiſcopi Hiſpani, in 4 Tolet. Nam eum excommunicari & ſua ditione & poſſeſſionibus priuant.

Seuerus Barcinonenſis vnus è 70. epiſcopis qui leges
4725 Gotthicas in Hiſpania condiderunt, martyrio vitam finiit. *Vaſæus.*

Sub 632 prima occaſio odij Anglorum & Francorum ex immanitate Lotharij contra Saxones *Annal. Franc.*

r HORTATVR ad fidem Anglos gentiles, & Idola

oſten dit

oſtendit non eſſe Deos. *Beda lib.2,cap.17.*

Eius tempore Mahometes falſa doctrina & aperta vi Chriſti cultores turbauit.

Anni Christi. — *Anni mundi.*

263 — 4711

Eduinus rex Northumbranorum Anglorum, à Paulino epiſcopo baptiſatur. Eius hortatu Erpualdus rex Anglorum Cantuariorum Orientem verſus, qui cum patre ſuo Rodoaldo à fide Chriſtiana defecerat, denuo relicta Idololatria, vnà cum gente ſua Chriſti fidem ſuſcipit. *Guil. Nangiac. Sigeb.* an 627. poſt aduentum vero Anglorum in Britanniam an. 180. *Beda hiſt. Eccleſ. lib.* 2, *cap.*14.

Prædicauit & in prouincia meridianæ Humbræ Anglicis idem Paulinus, eámque vſque ad mare conuertit. *Ibid.cap.*16.

Occidentales quoque Saxones prædicante Berino, quem Honorius Papa miſerat, cum rege Cynigildo conuertuntur. *Beda lib.*3,*cap.*7.

Feſtum exaltationis S. Crucis Honorius inuexit in Occidentem. *Plati.* Nam à multis annis, decimo quarto die Septemb. celebrabatur Hieroſolymis. *Niceph.* 8. *cap.*29.*&* 50.

Aetas tegulas Romuleæ ædis in Diui Petri tranſtulit.

Is eſt, quem de hæreſi Monothelitarum accuſatum Adrianus Papa narrat: Vnde in 6. Syno. Conſtantinop. ipſius authoritas & teſtimonium à Monothelitis prætenditur, eius literas ad Sergium Conſtant. producentibus. & à Synodo damnatur act. 12.& 13. vt in ſeptima, act. 6. Sed aliud eſt Romanum pontif. in ſua perſona hæreticum, & ſi quid eſt deterius, eſſe poſſe vel etiam fuiſſe, aliud in fidei iudicio & promulgatione contra fidem definire. Hoc poſterius non poteſt. Nam ea eſt vis cathedræ, vt cogat bona & vera dicere, non bona facientes neque vera ſentientes: nec ſua docere, ſed aliena permittat. *Aug. lib.*4. *de doct. Chriſt. c.*27.*& epiſt.*166.

Deinde ei fortaſſe Monothelitæ, vt ſunt omnes hæretici impoſtores, literas illas ſuppoſuerant, vt Iulio pontifici Eutychiani, auctore Leontio libro de Sectis. Nam Honorius ab Heraclio obtinuit, vt Pyrrhus iſto veneno imbutus in Africam relegaretur. Vide Canum *lib. 6. de locis. Theolog. c. vlt.* & primus pontificem Monothelitarũ errorem damnauit, ab eoque Heraclim Imp. abduxit. *Blondus lib.*9, *Plat. Sabell. Naucl.*

Gandauos deſtructis aris Mercurij conuertuntur Amãdus, Aicharius Nouionenſis epiſcopus, & Landoaldus, Dagoberto rege diploma dante. *Iac. Meeyer. in Chronico Flandriæ.*

Iudæos Dagobertus vel regno expulit, vel ad fidem adegit. *Annon. lib.*4,*cap.*22.

Atrebatenſem prouinciam Chilenus Scotus à Pharone epiſcopo Meldenſi miſſus doctrina & miraculis clarus ad Chriſtum perduxit ſub Heraclio. *Anem. lib.*23, *cap.*17.

Paulinus primus Eboracenſis Archiepiſcopus. *Polyd. lib.*4. *Angli hiſtor.* in quadam villa per 36 dies nihil quicquam egit, quam quo à ſummo mane vſque ad ſeram noctem, confluentem ex omnibus viculis & locis plebem Chriſti verbo inſtrueret, ac inſtructam in proximo flumine Gleni baptizaret. *Beda lib.*2,*cap.*14. — 637

Cantabrigenſis Academia in Anglia inſtituitur. *Polyd. lib.*5. — 4725

Heraclius Iudæos omnes baptizari iuſſit aut exulere:

Patriarchis.

Alexandriæ Georgio, deinde Cyro Monothelita an. 10.

Antiochiæ Gregorio Secundo, deinde Anaſtaſio tertio Iacobita an. 10.

*Hieroſolymis Zacharia, deinde Sophronio an.*2. *Modeſto an* .2 .*Sophronio iterũ an.* 2.

Conſtantinopoli Sergio Monothelita, deinde Pyrrho Monothelita an. 11.

Ann. Christi. | *Principibus.*

Eiſdem Imp.

623 *Adeſer Perſarum vigeſimo quarto menſ.* 7.

Sarabarra menſ. 2.

Varanane ſeptimo menſ. 7.

Ormiſda 3.an. 9.

Amida Æthiopiæ, deinde Sahan an. 2

Azba an. 2.

Zahan an. 15.

Dagoberto an 14. *Franc. Re.*

Mahomete Saracenorum, deinde Abubacar de genere Maho.an. 3.

Emer ſiue Omar an. 12

Suintilla Hiſp. vigeſimo quarto, deinde Richimero an. 2

Siſenando an. 4

626 *Toletanum 4.epiſc.70.lib.Conc.*

637 *Aquilienſe Volater.*

Anni mundi.

idem in Hiſpania per Siſibodum ſiue Siſebutum Reg. (conuerſionis 90000 Iudæis. Ado.) & in Gallia per Dagobertum Reg. fieri curauit. prædixerat enim Aſtrologus quidam à circumciſis vaſtatum iri imperium. *Blond.lib.9.*
4711 *Dec.1.Æmil.lib.1.Ann.lib.4.cap.22.*

HVMANA.

Arabes duce Mahometo. non acceptis ſtipendiis ab Heraclij præfecto, Damaſcum & Phœniciam occupant, in Chriſtianos parere falſis dogmatibus recuſantes ſæuiunt, & aliquoties copias Heraclij profligantes, à Romano Imperio, per Homarem Phœniciam, Syriam Meſopotamiam, Armeniam & Aegyptum auellunt. Deinde etiam Perſas, ſtirpe regia funditus exciſa, ſibi ſubiiciunt, & ad hunc vſque diem poſſident. Quotidie autem in his locis Chriſtiani, non aliter, quàm oues magno ſunt agmine mactati. *Diac.lib.18.Simoneta lib.1.epiſt.4.*

Cyrus vltimus Alexandriæ Patriarcha, multum turbauit Eccleſias ſuo Monoth. errore, donec per Saracenos conceſſus fuit liber religionis vſus. Soluit quotannis 200000 denariorum ſummam pro Ægypti libertate cámque ſic per triennium retinuit integram. Poſtea verò Heraclio conditionem detrectante tota Ægyptus in hoſtium manus deuenit *Diac.18.Rom.*

Poſtremo Heraclius à Saracenis victus, 150 hominum millia amittit, vnde morbo & tædio paulò poſt moritur regni anno 30. Ac fuit poſtremus Imp. ab exercitu Rom. elect. Nam poſt eum Impp. filiis ſuis imperij dignitatem quaſi hæreditariam tradiderunt. *Francus in Chronico,* niſi quòd exercitus Abſimarum elegit ſub an. 702.

Aduerſus Saracenos ex portis Caſpiis eduxit copias, de gente ſæuiſſima, quam Alex. Magnus ob immanitatem ſui ſuper mare Caſpium incluſiſſe dicitur. *Otho. Phryſing.lib.5.c.9.*

Duxit fratris filiam Martinam, ex qua naſcitur Heracleonas, qui ſublato patre Conſtantino, cum matre biennio non toto Imperium tenuit. Nam eos ſenatus cepit, matri linguam præſcidit, filio nares, vtrumque in exilium in Capadociam miſit, vbi in carcere mortui ſunt. Hæ pœnæ ſecutæ ſunt inceſtum, paricidium & Hæreſim.

Sub an. Chriſti 630 Slaui auctore Samone, qui mercator à Senone vrbe Campaniæ Gallicæ ad eos venerat. ab Hungaris deficiunt, & Samonem poſt aliquot victorias regem creant. qui vbi in Carinthia iuxta Sauum & Drauum fluuios, 3c annis regnaſſet, ſucceſſores reges per ordinem vſue ad Carolum Magnum reliquit Borutum, Raraſtum, Chemanarum & Vualthurnum. *Appendix.Greg.Turo.Annon.Bernardus Engrenbueſſer lib. de Origine Bauarorum.*

Eodem Sangallenſis vrbs in Heluetia ceu minore Burgundia Gallo Columbani diſcipulo Cœnobium illic condente, exordium ſumi *Munſterus. Bruſc.de Monaſter.*

634. (iuxta alios 639.) Heraclij autem 20, Homar
4714 poſt ereptam Romanis Ægyptum, Syriam omnem vſque ad Antiochiam & Euphratem, Meſopotamiam, Armeniam, bellum in Perſas conuertit, Orientiſq; imperiū
4715 Romanorum bellis attritum, religione mutata ad Saracenos transtulit, quorum ipſe primus rex fuit & ad noſtra

vſque tempora ſub eorum rege Sophi reliquit.

Hinc ergo Perſæ legem & imperium Saracenorum ſuſcidiunt Hormiſda 2. victo de proſapia Artaxerſis, qui ante 413 Monarchiam eripuerat Artabano Parthorũ regi. *Diaco. lib.* 18. Sedem regni Babylonem conſtituunt, & ſuum principem Caliphàm nominant prouincias diuidunt inter præfectos Sultanorum nomine eis impoſito.

Itaque deinceps in hiſtoriis non legitur Romanos ſiue Chriſtianos cum Perſis ſed cum Saracenis bella geſſiſſe.

Hic Hormiſdas biennio ante Turcas è regione Iaxartea ad ſe tuendum euocarat, perpetuo Aſiæ deindéque Europæ & Africæ infortunio.

637 — * SEVERINVS PAPA in eccleſia D. Petri pulcherrimum muſæum condidit. *Onuphrius.*

Clero viritim pecunias diſtribuit, Bonifacium quintum æmulatus. *Idem in vitis illorum.*

638 — In pauperes largus. *Idem.* ab Iſaacio Italiæ Hexarcho confirmatus eſt.

Rotharis Longobardorum rex Arrianus in omnibus ferè Italiæ vrbibus duas eccleſias & duos diuerſos antiſtites conſtituit hæreticum & Catholicum, quæ quidem res toti Italiæ ferè exitium attulit. nam Arriani ſpiritu mendacij & cædium excitati non potuerunt à vi & ſeditionibus ſibi temperare, atque ita incautos noſtros partim trucidare, partim in inſulas fundere. Sic Breui tempore quinque epiſcoporum ſedes ſunt inſulanis acquiſitæ Gradenſis, Heracliana, Torcellana, Metamanucenſis & Caprulana. *Sab. libr. 6. Ennead. 8. Blond. libr. 9. 1. Decad.*

S. Iſidorus inter quintum & ſextum concil. Toletanũ moritur. *Vaſæus.* Inter polygraphos numeratur. Ex eius lucubrationibus decretorum maxima pars excepta eſt.

Hiſpaniarum reges, ne regiam ſedem conſcendant, priuſquam inter aliqua ſacramẽta iurent, ſe nullum non Catholicum permiſſuros in ſuo regno degere. *In ſexto Toletan. cap. 3.*

Cyri Monothelitæ Alexandrini Patriarchæ anno quinto. i. anno Domini 635. Alexandria & tota Ægyptus à Saracenis duce Haumare capta eſt. Is hæreſeon fructus eſſe ſolet.

Sequenti. i. ſexcenteſimo trigeſimo ſexto ab iiſdem Hieroſolyma, Damaſcus, & magna Syriæ pars Romanis erepta, & exinde Hieroſolymitanorum Patriarcharum ſucceſſio obſcura. Græci quidem eos illic continuare perpetuo conati ſunt, at hic finis ſexageſimo quarto quoniam, qui Sophronio ſexageſimo quarto proximè ſucceſſerit, neſcitur, niſi quod anno ſeptingenteſimo quinquageſimo nono Theodorus nominatur ſeptingẽteſimo octageſimo ſept. Elias. 795 Io. 802. Thomas. 1006 Oreſtes. 1088 Simeon. vſque ad terram Sanctam à Francis receptam 1100. Hodie 1583 Germanus appellatur.

Paulo ante Heraclius veritus ne S. Crucem Mahumetani raperent eam de Hieroſolymis Conſtantinopolim tranſtulerat. Quam poſt aliquot ſecula à Balduino Venetis pigneratã D. Ludouicus redemit, & Lutetiam tanquam regni Palladium importauit.

Poſt annos quatuordecim Alexandrina quoque ſuc-

Anni Christi. | *Anni mundi.*

73

637 — * SEVERINVS Rom. an. 1. menſ. 2. — 4725

638 — Vacat m. 4. d. 29. — 4726

Patriarchis.

Alexandriæ Cyro Monothelita.

Antiochiæ Anaſtaſio. 3. Iacobita.

Hieroſolymis Sophronio.

Conſtantinopoli Pyrrho Monothelita.

Principibus.

Eiſdem impp. & regnantibus.

Omare Saracenorum & Perſarum Miramolino. an. 12.

Zahan Aethiopiæ an. 15.

Hiſpaniæ Suintilla 2. an. 6.

Rothari Italiæ.

CONC. Toletanum quintum Iſidoro præſidente, epiſc. 21.

Et ſextum epiſc. 52. Ioan. Mag. lib. 16. cap. 18.

Bracarenſe. 2.

ceſſio

Anni christi.

74

638 ſ IOANNES 4. Dalmata an. 1. menſ. 9, dies 9.

640 Vacat men. 4. di. 13.

Patriarchis.

Alexandriæ Cyro Monothelita.

Antiochiæ Anaſtaſio 3. Iacobita.

Conſtantinopoli Pyrrho Monothelita.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regn.

CONCIL. *Hieroſolymitanum. Zon. Tom. 3. Diac. 18. Rom.*

Romanū contra Monoth. Diac. Ibid.

75

640 t S. THEODORVS I. ſiue Theodoſius Græcus. ann. 6. menſ. 5. di. 18.

646 Vacat 1. m. di. 22..

Patriarchis.

Alexandriæ Petro an. 10.

Antioch. Anaſtaſio 3. Iacob.

Conſtantinopoli Pyrrho Monothelita, deinde Paulo 2. Monothelita an. 10.

Principibus.

Heraclio *ſexageſimo nono, Conſtantino 3. eius fil. 4 menſibus, Heracleona cum Martina matre an: 2. & Conſtante 2. Heraclij Nepote an. 27. (ſiue Conſtantino 4. ſiue Conſtant. 2. Nam varie appellatur) ex ordine ſucceſsionis Impp. Omare Saracenorum & Perſarum Miramolino, deinde Autumare ſiue Azoman ſiue Attuman, ſiue Hutman. an. 12.*

Zaham Aethiopiæ.

Anni mundi.

ceſſio incomperta erit. Sic Antiochena poſt annos 131. vt ſuis locis annotabimus.

4726

HVMANA.

4728 Dagobertus templum S. Dyoniſij ſolido argento texit corporibus ſanctorum trium ibi collocatis & additis, &c. *Regino. Naucler. 2. volum.* multa alia monaſteria & eccleſias fundat, etiam in Germania, quæ noſtris regibus ſemper erat vectigalis & obnoxia. primus Eccleſiis dat ex Domanio regio. *Naucler. Franc. Irenicus & Bruchius de monaſteriis Germaniæ.* Ei Indicail Britonum dux fidem obſtrinxit. atque hinc deinceps Britannia Gallica Franciç regibus paruit. Slauos bello petit.

Vuindos, Sorabos (.i. Boëmos) Slauóſque Idololatras vicit. *Sigeb.* Saxones, quibus tributum 500, boum imponit. *Trith. de orig. Francorum.*

Sub Dagoberti regno, ſæpe à Paganis, Saracenis, Gothis & Vaſconibus irruptiones, factæ ſunt in regnū Aquitaniæ. *In geſtis Metenſium epiſt.*

NONNVLLI hoc omiſſo nominant Bonifacium 4. Alij *vt Palmer. in Chron.* vtrunque.

Hic autem omnes captiuos, Dalmatas & Iſtrios à Saracenis redemit theſauro Eccleſiæ, *Blond.* 10. *libr.* 1. *Decad.* Ad Scotos ſcripſit, Pelagianam hæreſin, quæ ibi rurſus vires ſumebat, & errorem eorum de Paſchatis obſeruatione damnans. *Bed. de rat. temp.*

4728 Tonantius Palentinus. *Alphonſ.*

4734 638. Antiochia & reliqua Syriæ pars à Saracenis occupata eſt Anaſtaſio tertio Iacobita Patriarcharū tenente. Audis iterum hereſum fructus. Nec dum tamen illic notari deſiit epiſcoporum ſucceſsio vſque ad an. 768.

HVMANA.

640 Alemannæ ducatu in plures principatus à Dagoberto Francorum Rege diſtracto Altarienſis comitatus exurgit. *Munſterus.*

t LIBERALIS in pauperes. Adhuc populi & cleri electio fiebat rata, confirmatione Hexarcharū Italiæ. *Onuph.*

Omnes captiuos Dalmatas & Iſtrios à Saracenis redemit Theſauris Eccleſiæ. *Blond. lib.* 10.

Hic. i. 650. finis Alexandrinorum Patriarcharum. Nam quis poſt Petrum quinquageſimum epiſcopum ſedem tenuerit, ob Saracenos, qui iam quindecim annis tenebant totam Aegyptum, incompertum eſt. Eam enim ceperunt an. 635.

Petrus, qui fuit à D. Marco quinquageſimus, pontificatum ſuſcepit an. 640. & ſedit vſque ad 650. Nominatur interim ann. 743. Coſmas, & 786. Politianus. Et 1203. Marcus, ad cuius rogata Theodorus Balſamon reſpondit, & 1315. Cyrus Athanaſius, cui ſuam in D. Dionyſium paraphraſin Pachymeres dedicauit. Et S. Seuerus, qui rituale liturgiæ & Sacramentorum Aegyptiis Chriſtianis Syriaco idiomate & charactere dedit. Quod videtur contigiſſe mox poſt hanc Mahometicam tempeſtatem in captiuorum ſolatium. Nunc ann. 1583. Syluest. qui propter curiam à multis annis in ciuitate Cairi iam reſident.

Talo Cæſarauguſtanus à ſeptima ſynodo Toletan. & Rege Romam mittitur, ad quærenda D. Gregorij Moralia. *Vaſæus.*

Anni Chriſti.

Carcombertus Rex Angliæ primus in Anglia Idola deſtruxit, Chriſtianam fidem auxit, ieiunium quadrageſimæ obſeruari edixit. *Sigeb. in Chron. Iac. Meyrus.*

S. Eligius Gallus, Flandros à Bononia ad Obſturgum vſque religioni adiunxit, circa an. 649. Denique hoc ſæculo, quantum ſudabat Satanas in Oriente & Meridie ad Eccleſias per Saracenos diruendas, tantum Deus ad alias per ſeruos ſuos ædificandas in Occidente & Septentrione. Nam tum Euangelio imbutæ ſunt omnes ferè Occidentis & Septentrionis nationes & inſulæ. *Hoc colligitur è Theatro conuerſionis Gentium Mermannij & aliis Hiſtor.*

Martinus Bracarenſis capitula ex Græcorum Synodis colligit. Interfuit Hiſpalenſi Concil. 2. *Tom. 2. Concil.*

S. Oſualdus Scotorum R. ex. aſci. temp. S. Arboga-
646 gaſtus primus Epiſcopus Argentinenſis, Eutropius Epiſcopus Hiſpaniæ, & S. Reginulpha virgo in Gallia. *Plat. Sigeb.*

653 In Scotia & Anglia temporibus Heraclij Pelagiana hæreſis reuiuiſcebat. *Beda de ratione temporum.*

Atrebatēſem prouinciam Chilenus Scotus à Pharone Epiſcopo Meldenſi miſſus doctrina & miraculis clarus fidei addixit. *Anent. lib. 23. cap. 17.*

HVMANA.

Saraceni Cæſaream Paleſtinæ ſeptem annis obſeſſam cepêre. & in ea ſeptem Chriſtianorum millia trucidarunt, Syriam denique totam ſibi ſubegerunt. *Aemil. libro primo, Tyrius lib. primo, cap. 2. Blond. libr. 6. Decius 2. Sig.*

Contra eorum imperium ſoli Armenij, Iberi, Alani ſeſe & Chriſtianam religionem tuentur.

Secundo anno Conſtantis Hieroſolymis templum, Homare Mahometis nepote Miramolino extruere incipiūt. Sed cum ſubinde ſtructura collaberetur, ſuaſu cuiuſdam Iudæi, Crux, quæ in templo montis Oliuarum ſtabat, ſublata eſt, & ſic poſtea conſtitit ædificium. *Sophr. ad Sergium. Diac. lib. 21.*

Homar in ſingulis templis orationes fieri præcepit in menſe Ramadan (Martio) & vt menſibus ſingulis totus Alcoranus legeretur, ordinauit. *Chronicum Saracen.*

Hieroſolymis adorans à Perſa interficitur anno 4. Conſtantis. Domini 647. Sigeb.

Manus & pes Mahomethis in tēplo ac Homar extructo Hieroſolymis adorata ſunt. *Aedituus in Chron. Ioan. de oppido & Gigas.*

Iudicaël ſub an. 645. regem Britonum ſe primus poſt Clodoueum magnum appellauit, Dagoberto poſtea aſſentiente. Nam eius maiores Comitum titulo fuerant contenti. *In hiſto Franc.*

v CONSTANTEM imp. à Monothelitarum errore abſtrahere nititur, miſſis aliquot legatis, qui non modo nihil promouerunt, ſed partim carceribus, partim exiliis, partim verberibus excepti ſunt.

Quin & Martinus ipſe fraude interceptus, lingua manuque trūcatus, in Thraciæ Cherſoneſum relegatur, vbi interiit. In Africa doctiſſimus vir Maximus cū duobus. diſcipulis Aliiſque epiſcopis, qui Synodo Monothelitas anathematizarant, pari ſupplicio afficiuntur. *Zonar. to. 3.*

Anni mundi.

Rhotari Arriano Ital. Reg.
Dagoberto Franc. Rege ſeptimo.
Suintilla 2. Hiſpaniæ, vigeſimoſeptimo, deinde Tulga. an. 2. Cindaſuido an. 16.

CONCIL. Romanum contra Pyrrhum. Diac. lib. 18.
Africanum contra Monoth. Ibi.
Bizacenum, ſiue Vezezanum in Africa.
Proconſulare in Africa.
Toletanum 7. epiſc. 38.

76

v *Martyr.* MARTINVS 4734
I. Tudertinus. an. 6. m. 1.
dies 26. 4741
Vacat an. 1. m. 2.

Patriarchis.

Alexandriæ Petro à Marco Euangeliſta quinquageſimo & vltimo.
Antiochiæ Anaſtaſio Iaco*bita. deinde Macario Monothelita an. 31.*
Conſtantinopoli Paulo 2. Monothelita.

Principibus.

Conſtante 2. Heraclij nepote hær. Monothelita. Imp.
Zahan Æthiopiæ, deinde Gabez. an. 21.
Azoman Saracenorum & Perſarum Miramolino.
Rothari Ital. R.
Dagoberto deinde Clodoueo 2. (aliis Ludouico I.) an. 17. Franc. Reg.
Cindaſuindo, Hiſp. 29.

CONCIL. Later. epi. 150. contra Paulum Conſt. Theodorum, Cyrum Monothelitas. commēdatur ab Agathone in quadam decretali ad ſextā Synodū. Plati. Blond. 9. dec. 1.
Tolet. octauum epiſc. 55. ſiue 59.
Nonum epiſc. 16.
Decimum epiſc. 17.

Ann Chriſti.

653 77

x EVGENIVS I. Rom. an.2.menſ. 9. — 4741

657 Vacat an.1. menſ.1. dies 8. — 4745

Patriarchis.

Antiochiæ Macario Mo*nothelita.*

Conſtantinopoli Paulo Monothelita, deinde Pyrrho iterum menſes 4. Petro *an. 2.menſes.* 3

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Azoman Perſarum & Saracenorū Miramolino, deinde Halim *filio Abitalif. an.* 5.

Gabez Aethiopiæ.an. 21.

CONCIL. *Cabilonenſe 1 in quo prohibitum ne vlla eſſent mancipia in Galliis.*

4745

657

Anni mundi.

Ita Martinus delatus eſt Conſtantinopolim per Pellurium Imp. Cubicularium. Indéque quòd nollet Paulo Conſtantinopolitano Monothelitæ communicare in Cherſoneſum deportatus moritur in exilio, vbi multa illic edidiſſet miracula.

Poſt mortem etiam claruit miraculis. *Rhegino. lib. 1. Diac. lib. 19.*

Oſualdus Nordimbrorum Anglorum rex Mercios, eorum rege trucidato, fidem Chriſti ſuſcipere coëgit, Pictos regno Anglorum ſubdidit. *Sigeb. in Chron.*

Cunctis Britanniæ populis imperat.

Sophronius vltimus Hieroſolymorum epiſcopus nominatur, quod eo pontifice vrbs venerit in Saracenorum poteſtatem. *Diac. lib. 18.*

Theodiſcus Græcus Hiſpalenſis factus archiepiſcopus, aliquot S. Iſidori libros in odium fidei corrupit & in Arabicam linguam conuertit. Hinc ab Archiep. depoſitus ad Arabes ſe contulit, & eorum ſectam amplectitur. Cuius facinoris deteſtandi cauſa primatus Hiſpaniæ ab Hiſpalenſi ad Toletanam Eccleſiam transfertur. *Tudit. Vaſeus.*

Ex actis Concilij 8 Toletani Comites videntur fuiſſe maioris dignitatis, quàm duces. Nam ſic ſcribitur. Ella Comes & Dux. Faudila Comes & Dux.

HVMANA.

647. cum Dagoberto mortua eſt regum Franciæ primæ ſtirpis gloria & magnitudo. Inde enim orta eſt potentia & authoritas magiſtrorum palatij, maximè per quendam Ebroinum ſub ann. 666 palatij præfectum, regibus deinceps pueris vſque ad Pipinum. *Annal. Francorum.*

Azoman ſiue Attuman à Mahomete quarto regnante, multum Romanum Imperium decreuit, magna Mahometanorum imperio acceſſione facta. *Vaſæus in Chron. Hiſp.* A ſuis iſte interficitur. *Ibid.*

Saraceni maximam partem Aphricæ & Rhodum cum vicinis inſulis claſſe occupant. Siciliam vaſtant, Europam inuadunt, cognito Orientalis & Occidentalis eccleſiæ diſſidio. Rhodi Coloſſum, qui 1360 annos ſteterat, deiiciunt. cuius ære non gentos camelos onerarunt.

Poſtea Cyprum vaſtant, Aradum inſulam inhabitabilem reddunt, in Iſauria, 150 millibus hominum interemptis, quinque milia capiunt. Deinde pacem cum Imp. faciunt in annos duos. *Paul. Diac. Sigeb. Blond. 9. Dec. 1. Sabel. Ennead. 8. lib. 8.*

Anno 650, incipiunt Boëmorum chronica, ac ferè Polonorum. *Dubrauius, Aeneas Syluius, Cromerus*, poſtquam Alexandria, Antiochia, Hieroſolyma, id eſt, Syria & Aegyptus periiſſent. Nam inde deinceps Orientalium Chriſtianorum hiſtoriæ erunt obſcuriores omnia Saracenis illic occupantibus.

x DECREVIT vt epiſcopi carceres haberent ad delicta clericorum punienda. *Volater. & Suppl. Chron.*

Vir fuit multæ humanitatis erga omnes, & religionis amator eximius, *Plat. Sabel. Diac. lib. 21.*

Acer contra Impp. & alios Monothelitas. *iidem.*

Cindaſuindus rex Hiſp. reſtaurat Eccleſias per hære-

ticos tempore Heraclij ataui ſui diſruptas. Andanarſeo nobili Græco in Hiſpaniam migranti conſanguineam ſuam in vxorem dedit, ex qua Eringius poſtea rex. *Vaſæus.*

A ſummo pont. obtinuit, vt primatus Hiſpaniæ pro arbitrio epiſcoporum eſſet, vel Toleti vel Hiſpali, cuius tempore tota Hiſpania ſumma tranquillitate conquieuit *Lucas Tudenſis.*

Quo tempore Eugenius pontifex creatur, eo Petrus in locum Pauli Monothelitæ in ſolium Conſtantinop ſufficitur.

B Eugenius Toletanus librum de S. Trinitate & alia ſcribit. Cui in epiſcopatu ſucceſſit S. Alphonſus, qui & Ildephonſus. *Vaſæus.*

HVMANA.

Alpes Cottias & Opitergium imperio ademit Rotharis Long. rex. *Sigo. lib. 2. Ita.*

Clodoueus 2 Franc. rex aurum & argentum à Dagoberto patre incruſtatum tecto D. Dioniſij auferens, prætextu famis, ſibi quidem inſaniam ac miſeram mortem. poſteris verò perpetuas calamitates vſque ad regni amiſſionem importauit. *Ann. lib. 4. c. 41. Continuat. Gregorij Tur.*

Primus regum Franciæ Hieroſolymam profectus fertur religionis ergò, relicta regni procuratione vxori Batildæ Saxonicæ, Epiſcopis Rhotomagenſi & Pariſienſi, ac maiori Palatij.

Tum Batildis regina Francor. edixit, ne quis captiuum Chriſtianum venderet, aut vendendum in aliud regnum tranſmitteret. *in eius legenda apud moniales Chelleas.*

Filiis Dagoberti Clodoueo & Sigeberto regnantibus plures Eccleſiæ & monaſteria in Auſtraſia, Francia, Germania fundantur, quam vnquam alias ſub præcedentibus vel ſequentibus regibus. *Franc. hiſto.* cùm contrà in Oriente conſtructa, à Saracenis vaſtarentur, vel in Moſquea verterentur.

Poſt Azoman quartum à Mahomete, regem Perſarum ſecundum, in Arabû imperio ſchiſma ſex annorum fuit. In Perſide enim & Arabia vnus regnauit, alter in Ægypto & Syria vſque ad ann. 660. quo Saracenorum potentia iterum in vnum coaluit.

y TOTVM STVDIVM huius pontificis fuit in Dei cultu & religione. Quare cantum in Eccleſia ordinauit, ad veterem formam, & puritatem cultum Dei reuocauit, organa & inſtrumenta muſica eccleſiis adhibuit, fidem & religionem de Deo, De Trinitate, De duabus naturis Chriſti, contra Imp. hæreticum & Monothelitam defendit, vt Theodoro Conſt. epiſcopo monothelitâ apud Conſtantem Imp. inſtante penè ſublatus ſit. Miſit Theodorum & Adrianum in Britanniam ad propaganda ea, quæ per D. Gregorium fuerant cœpta. *Beda lib. 2. de rat. temo.* Denique totus eius pontificatus fuit ſanctiſſimus, vt etiam teſtatur Platina, qui, aliâs pronus eſt ad carpenda Rom. pontificum vitia. Spiritu ſancto eludente Luteranos & Caluinitas, qui cauſantur Ro. ſedẽ annò Chriſti 666, qui eſt plenus numerus Antichriſti, & ſub hoc pontifice fluxit, in apertã impietatem & regni Anti-

chriſtia-

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*
	78	
657	y VITALIANVS Volſcus, an. 14.	4745
671	menſes 6.	4759

Vacat men. 4. di. 15.

Patriarchis.

Antiochiæ Macario Monothelita.

Conſtantinopoli Thoma 2. an. 18.

Principibus.

Conſtante 2. Imp. ſeptuageſimo tertio deinde Conſtantino 5. Pog.

Halim, deinde Albaten filio an. 6, Moaxia filio Cephan, ſiue Moaxia Saracenorum & Perſarum Miramolino quinto. an. 25.

Gabez Aethiopiæ.

Anni Christi.		*Anni mundi.*
657		4745

Rodoaldo & post eum Ariperto Ital. Reg.

Clodoueo Franc. rege octauo, Lothario 3. an. 4. & Hilderico 2. an. 14. ex ordine ſucceſſ.

Cindaſuindo Hiſpaniæ vigeſimo nono, deinde Receſuindo an. 12.

CONCILIVM Romanum epiſc. 100.
Bracarenſe 3. epiſc. 10.
Anglicanum 1. Sigeb. Bed.

chriſtianici profeſſionem erupiſſe, argumentum aliquod captantes attribuendi Apoſtolico principi, quod de Maomete & Maometanis prædixit D. Ioannes. An iniquitatis myſterium potuit exprimere Vitalianus, qui totus ſan-
4745 ctitati & reformandis Eccleſiis intentus erat, qui ſanctiſſimus ab hiſtoricis nominatur, qui apud eoſdem regulam eccleſiaſticam ac rigorem (vt mos erat) omnibus modis conſeruat, qui denique Doctrinam de Trinitate & de Filio Dei eiúſque ſanctiſſima perſona atque naturis cum ſui capitis periculo, tuetur ac defendit?

Vin' ergo Caluinita impie, qui Vitalianum tam bonum ſanctúmque fuiſſe doles intelligere, quorſum ille hominis numerus 666. in Apocalypſi cap. 13 notatus pertineat; Primum eſt numerus non annorum Chriſti, ſed hominis (ſic enim habet Iohannis litera) nempè numerus eſt Maometis veri Antichriſti, vel certè regni eius fundatoris, qui ſic Græcè ſcriptus, *μαομέτης* (forma *πάεις πάειδος*, hic ſapientia eſt. qui habet intellectum computet numerum beſtiæ) præfinitè ſummam hanc abſoluit. Deinde vt ſit annorum à Chriſto numerus, quando tu id vis, certè eò tempore, non per Romanum pontificem myſterium iniquitatis in apertum erumpere potuit, qui totus pro Deo diuiníſque rebus aduerſum Imperatorem & populorum hæreticorum impreſſiones ſtabat, ſed per Saracenos, ſiue Maometanos, quos corpus Antichriſti conflare docuimus. Tum enim iſti magno Vitaliani pont. gemitu Siciliam, Cyprum, maris Mediterranei inſulas omnes vaſtabant, Italiæ imminebant, Chriſti legem ex Africa exturbabant, ſuam impietatem vbique per Aſiam & Africam conſtituebant, in Europam introducere moliebantur. Denique terram ſanctam proculcabant, templo Salomonis in ſuæ ſectæ fanum (Moſquedam vocant) verſo, magno Chriſtianorum omnium terrore atque ſcandalo. Conſule Sophronij ad Sergium epiſtolam, *P. Diaconum; Sigeb. Blond. Sabellicum, locis ſuperius citatis.* An non hæc tam ſcelerata Antichriſti facinora certa anni circumſcriptione multò antè deſignari merebantur, ne electi turbaremur, & vos reprobi refutaremini?

S. Berta abbatiſſa & martyr. S. Niuardus Archiepiſcopus Remenſis. *Sigeb.* Elogius Nouionenſis, Lampertus Traiectenſis, Florentius Argentinenſis, Claudius Archiepiſcopus in Burgundia, Cæſarius Arelatenſis, Theodorus Cantuarienſis epiſcopi ſancti & docti. apud Græcos Simon Metaphraſtes.

HVMANA.

Conſtans cum Romam transferre imperij ſedem ſtuderet, ingreſſus iter incidit in Saracenorum manus cum quibus infeliciter dimicat vix fuga elapſus, in Siciliam, vbi à quodam ſatellite ſitula ſtrangulatur.

Nempe Deus Romam ſemel Chriſtianorum pontifici (Sic enim loquitur Euſ. in chronico) deſponſatam, non eſſe amplius imperij terreni locum, ſed ſui & eccleſiaſtici oſtendere voluit.

Anni Christi.		*Anni mundi.*
671		4759

Annus 660. Saracenis appellatur Alema i. congregationis, qua tunc eorum potentia in vnum coaluit mortuo Alhatem Halim filio.

A primo anno Clotarij reg. qui fuit Chriſti 662 vſque ad 750 regnum Franciæ gubernatum eſt Ebroinum & ſequentes maiores domus, ſolo nomine Regis penes filios regum remanente, qui domi morabantur, luxui indulgentes, & ſemel tantum in anno viſi à populo ad Calend. Maij in conuentu publico Lutetiæ, vbi ſedentes in ſolio, ſalutabantur, & ſalutabant, obſequia & dona accipiebant, & aliis rependebant. Denique ab hinc reges Francorum vſque ad Pipinum Caroli Magni patrem per annos ferè 90 è ſolita fortitudine degenerantes ſolo nomine regnarunt nihil dignum regibus ſuſcipientes. *Sigeb in Chron.*

Saraceni an. 668 duce Mohania Gizid expulſis Vandalis & Romanis Africam occuparunt.

z Adeodatvs ſiue Theodatus leproſum oſculando ſanauit. Quod alij Agathoni tribuunt, *Martin. in Chronico* Apparentibus multis triſtibus ſignis in cælo & aere, quibus futuri motus, præſertim Turcici, qui cæſo Conſtant. ſecuti ſunt, denunciari videbantur, publicas preces fieri quotidie conſtituit. *Sabell. Ennead. 8. lib. 6.*

Vir religione & omne comitate præditus.

Finnanus Lindiſſarnenſis epiſc. *Beda lib. 3. hiſtor. c. 26.* Vvilfridus, qui diſputationibus & libris Anglos induxit ad repudiandam Scotorum conſuetudinem, de celebrando Paſcha & Catholicam ſuſcipiendam. *Beda.*

Hildefonſus Toletanus epiſcopus. S. Eugenij ſucceſſor, Iſidori diſcipulus rege Recinſuido Pelagianos & Heluidianos ſcriptis oppugnat. *Ioan. Mag. lib. 16 Goth. hiſt. cap. 21.* Res quoque geſtas Gotthorum, Vandalorum, Alanorum, Sueuorum ab anno quinto Suintillæ regis, vbi finem fecerat B. Iſidorus vſque ad decimum Flauij Recinſuidi, perſequitur *Michael Carzanſa in eius vita.*

Hvmana.

Hildericus Franc. rex à Satellite quodam aulico Babilone, quem ipſe ligatum ad ſtipitem flagellari præceperat, in venatione, vna cum vxore prægnante pugione eſt confoſſus, *Paulus Æmil. Annon. lib. 4. cap. 44.*

Conſtantinus 4 à patre in partem imperij ſuſcipitur. Mezentius à militibus, creatus Imp. Conſtantio interfecto, non multo pòſt occiditur, & Conſtantinus 4 ſolus imperat an. 17.

Picti coniunctis copiis cum Scotis & Britonibus ſe ab Anglorum iugo liberant. *Sigeb.*

Galli paſſim ſcholas habuerunt, quas Angli imitati ſimiles apud ſe multas, *Beda lib. 3. cap. 3. hiſt.* Sigebertus Anglorum Orientalium rex an. 630 paulò antè Cantabrigiæ & aliis regni ſui partibus idem cœperat. *Ibid. & Polyd. li. 4. hiſt. Aug.* Ita à Gallis ad Anglos & Scotos literæ manarunt, non contrà.

Saraceni an. 672 Alexandria ſoluunt & in Sicilia Syracuſas occupant, & diripiunt. Deinde Thraciam pedeſtri itinere & nauibus ingreſſi vaſtant, obſeſſa etiam Conſtantinopoli, ſed tandem repelluntur, igne marino à Callinico inuento, claſſibus exuſtis & 30 millibus eorum cæſis. *Diac. Sigeb.*

In Africam irrumpunt & 80 millia captiuorum ducunt. *Diac. lib. 19.*

Receſuindus Hiſp. Rex pius Catholicæ fidei cultor,

Anni Christi. | *Anni mundi.*

79

671 z S. Adeodatvs 4759
Romanus monachus,
675 an. 4 4763
menſes 2. dies 5.
Vacat menſ. 4.
dies 20.

Patriarchis.

Antiochiæ Macario Monothelita.

Conſtantinopoli Thoma ſecūdo, deinde Ioanne 5. an. 4

Principibus.

Conſtantino 4 (iuxta alios 5.) Pogonato, id eſt, Barbato an. 17. Imp. ſeptuageſimo quarto.

Moabia ſiue Mahomete Saracenorum & Perſarum Miramolino ſexto.

Anni Christi.

Gabez Aethiopiæ, mox Iacob & Dauide fratribus an. 3.
Grimoaldo Ital *reg.*
Hilderico 2. Franc. reg. decimo.
*Receſuindo Hiſpaniæ trigeſimo, deinde Bamba an.*10.

CONCIL. Herudfordianum in Anglia, cuius acta apud Bedam lib.4, cap.5.
Toletanum 11. an.4. Bambæ, octodecim annis poſt decimum.
Bracarenſe 3.

80

675 ∴ DONNVS I. *ſiue Domnus, ſiue Donnio* Ro. an. 5. menſ 5. dies 10.
680 Vacat menſ. 2. di. 16.

Patriarchis.

Antiochiæ Macario Mo*nothelita.*
Conſtantinopoli Ioanne 5. *deinde Conſtantino an.* 2.

Principibus.

Eiſdem Impe. *& regnant. Deinde apud Saracenos & Perſas Zizit, ſiue Hirid Moabiæ F. an, 3.*
Arma Aethiopiæ an. 14. mēſ. 7. d. 7.

81

680 * AGATHO Sicul. monachus an. 2.
684 menſes 6. dies 15.
Vacat an. 1. menſ. 5.

Patriarchis.

Antiochiæ Macario Monothelita. deinde Theophane an. 5.
Conſtantinopoli, Theodoro an. 2. Georgio an. 2.

Anni mundi.

ſacrarum literarum ſtudioſus *Iſid. Pacenſ.*

Bamba eius ſucceſſor religioſſimus reformauit in Toletano concil. fines epiſcopatuum Hiſpaniæ & Galliæ Gothicæ, multáque notatu digna geſſit. *Vaſæus.*

Ab eo Hildericus Nemauſenſis comes Galliam Gothicam totam per rebellionem abduxit & Iudæos in patriam reuocauit. Cui ſe adiunxit, Francorum & Vaſconum auxiliis pecunia redemptis Paulus quidam Græca origine & perfidia, quem Bamba ad alterum expugnandum miſerat. Vterque dedit pœnas, rebellibus ciuitatibus receptis &c. *Vaſæus ex Iuliano Toletano, qui de hac coniuratione librum ſcripſit.*

∴ DONNVS ſchiſma Rauennatis eccleſiæ compoſuit eamque iampridem contra ſedem Apoſtolicam tumultuantem obtemperantem reddidit. *Sabel. Ennead.*8. *lib.*6.

Sub eo Synodus Conſtantinopolitana conuocatur, ſub Agathone incipit, ſub Leone 2. abſoluitur.

4763 Teudius & Pelagius quidam ex Gallia Gothica in Hiſpaniam Heluidij inſanum dogma ſpargunt. *Roderi Tolet.* Refutantur ab Ildephonſo, aſſerta multis modis D. Virginis puritate & feſtis in eius honorem inſtitutis. *Idem Vaſæus.*

4768

HVMANA.

An. 676. ducentæ ſeptuaginta naues Arabum, quæ ad Hiſpaniæ litora appulerant, & in maritima omnia fœde vaſtabant, miſſo Bambæ exercitu igni conflagrarunt. *Vaſæus.*

Miſiam Bulgaribus, populis Sarmatiæ, Conſtant. Imp. bello coactus concedit habitandam, annuo etiam tributo promiſſo. *Diaco. lib. 19. Rom.* Hinc ab anno 680 Chronici regnum Bulgarorum ordiuntur.

Mardaitæ contra Saracenorum irruptiones Libanum occupant, ad quos multi captiui, & ſerui & indigenæ cōfluunt. *Zom. tom. 3. Diac. lib.* 19.

An. 678. Callinicus architectus ab Heliopoli Syriæ ad Romanos profugus ignem in aquis ardentem, ſiue marinum, ſiue Græcum, qui nullo præter quam aceti liquore extinguitur inuenit. Eo vſi Romani Saracenorum naues exuſſerunt. *Sigeb. Zom. tom. 3.*

* Sanctitatis nomine celebris, leproſum obuium oſculo ſanauit. *Plati.*

4768 Nouum Romanæ eccleſiæ ærarij officium inſtituit. *Onuphrius.*

Imperatore remiſit pecuniam, quæ tyrannicè ſolebat extorqueri à Rom. pontificibus pro ſui pontificatus con-
4772 firmatione. *Sigeb.*

Concilium Conſtantinopolitanum finitur ſub Iuſtiniano Rhinotmeto, collectis 227. epiſcopis in eius palatio, qui dicebatur Trullus. Ibi reconciliatæ ſunt Eccleſia Latina & Græca. Ita tamen, vt Græci, cum Rom. pontificem vniuerſalem Papam appellarent & appellandum faterentur, Conſtantinopolitanum vniuerſalem (non quidam Papam, ſed) Patriarcham incribere non deſierint. *Ex Annalibus, ſacris & aliis horum temporum epiſtolis.*

Eius authoritate ſtatutum fuit, vt imagines ſacræ Diuorum in templis haberentur, & in aliqua veneratione

eſſent,vt-pote quæ imperitioribus loco eſſent ſacrarum literarum. *Polid.lib.6,cap.13.*

Notat Platina in eo errorem Monothelitharum magis auctoritate veterum Theologorũ,quàm ſacræ Scripturæ teſtimoniis exploſum fuiſſe.

Octaua paſchæ anno 68. Iohannes Portuenſis Papæ legatus Conſtantinopoli coram Imp.& Patriarcha & plebe in templo S.Sophiæ miſſam Latinè celabrauit. *Beda de rat.temp.*

E Bibliotheca Conſtantinopolitana Conſtantinus patribus in ſexto cõcilio gener.libros antiquorum patrum, quos petebant,deprompſit.*Beda de Rat. temp.* In ea opera DD. Ambroſij,Athanaſij. Ioannis Conſtant. Cyrilli,Auguſtini,Leonis,Baſilij , Gregorij , Dyoniſij,& Hilarij extitiſſe apparet ex actione 8. eiuſdem concilij. *Et Antonino Tit.13. cap.4* §.7.Georgius Diaconus eius erat cuſtos ſiue carthophylax.

In Rom.Bibliotheca ingens etiam erat librorum multitudo.*Io.Mag.Gottica hiſt.lib.16,cap.20.*

Cæſarea Perſica regina circiter an.683. vna cum marito & 40 millibus Perſarum Conſtantinopolim venit ac baptizata eſt. *Rhegino lib.1. Platina. Sabelli. Ennead.8. lib.6.*

HVMANA.

Circa hæc tempora ignis ardens excogitatus dicitur à Callinico architecto Syro , vulgus vocat *Feu Gregeoys.* Hoc igni ſub aquam facto naues Saracenicæ,quæ ad Byſantium dimicatum venerant,conflagrarunt.*de quo paulo ante.*

Bulgari gens Scythica Pannoniam & Thraciam inuadentes,poſt victum Imperatoris exercitum , conſenſu ipſius magnam Thraciæ partem occupant, rege ipſorum Bathia. *Sigeb. Blond.lib.9* conuertuntur per Cyrillum, *Sabel. Ennead. 8.lib. 6.* Primum tum cœpit Bulgarorum nomen celebrari à Bolga fluuio Liuoniæ , non longe à Moſcouia. Hinc ab an. 630. Chronica Bulgarorum ducuntur.

Bamba Hiſp. rex Vaſcones. Nemauſenſes & Narbonenſes & ducẽ Biterrenſem domat & in Gallia res Gotthorum ſuperat & naues Saracenorum 270 ad littus Hiſpaniæ applicantes partim cepit , partim perdidit. *Ioan. Mag.lib.16,c.22.*

Ei deinde vitam monaſticam profeſſo per annos 7. per tyrannidem ſuccedit Eringius,excluſo Teodefredo Receſiunthi regis F. iuſto ac legitimo hærede. *Vaſeus. Chro.Hiſp.* Ca. tamen. 1. concilij 12.Toletani Eringius, dicitur à Bamba electus , antequam ſe vitæ monaſticæ conſecraret.

a EX EIVS decreto pallia gratis tribuuntur Archiepiſcopis: licet quotidie baptizare: Oſculum pacis in miſſa inſtituitur. *Plati. Volater. Suplem. Chron. Faſcicul. temp.*

Sergium,qui poſtea extitit pont cum ſub diuerſis pontificibus ſeſe laudabiliter geſſiſſet in multis eccleſiaſticis officiis,Cardinalem preſbyterum Ro.Eccl. conſtituit *Anton.Tit.13.cap.1.§.6.*

Græcæ & Latinæ linguę fuit peritiſſimus Acta ſynodica ſextæ Conſtantinopolitanæ ex Græco in Latinum vertit,Muſices gnarus fuit. Nam Pſalmodiam compoſuit , & Hymnos ad meliorem concentum redegit. *Plat.*

Anni Christi.		Ann. mundi
	Principibus.	
	Conſtantino 4. Pogonato Imp. ſeptuageſimo quarto.	
683	*Zizit Saracenorum & Perſarum Miramolino an.3.*	4772
	Maula 6.menſ.	
	Arma Actiopiæ.	
	Partarito Ital Reg.	
	Theodorico an.14. Franc. vndecimo.	
	Bamba Hiſpaniæ,trigeſimo primo.deinde	
	Eringio an.7.	
	CONCIL. Heldifeldenſe. Anglicanum 2. contra Monothelitas,cui interfuit Ioãnes Abbas iuſſu Agathonis.	
	Romanum 125. contra eoſdem.Iuo.	
	Sextum generale concilium Cõſtantinopolitanum 3. Epiſcoporum 351. vel 289.præſente imp.in Trullo pro duabus voluntatibus in Chriſto, contra hereſim Monothelitarum. & contra Patriarchas Antiochiæ, Alexandriæ & Conſtantinopolis. Nam nulla protulit decreta niſi ad fidem pertinentia (8. Synod. interprete Anaſtaſio .) Cui in locum Agathonis præfuerũt Ioãnes Diaconus, Theodorus & Georgius preſbyteri & Ioannes Portuenſis Epiſc. Lib.Conc.Plati.Paul.Diac.lib. 18. In eo damnantur Cyrus , Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus , Theodorus omnes epiſc.Conſtantinop. Macharius, Stephanus, Polychronius, Anaſtaſius. Conuocatum eſt ſub Domno,cœptũ ſub Agathone,finitum ſub Leone 2.	
684	82.	
	a S. LEO 2. Siculus menſ. 10	4772
686	vacat m.11.d.21.	4774
	Patriarchis.	
	Antiochiæ Theophane.	
	Conſtantinopoli Theodoro iterum an.3.	

Anni Christi	*Principibus.*	Anni mundi	
	Eiſdem Impp. & regnant. Zizit ſiue Hirid, deinde Muthar an. 6. Perſarum. C O N C I L. *Toletanum 12. lib. concil. anno 1. Eringij regis.*		Pauperum ſtudioſus. *Idem.* Sub eo Conſtantinop. concilium abſoluitur. Cui in creto Gratiani, vt & ſeptimo etiam Generali aliquot canones attribuuntur, qui in exemplaribus Gręcis non habentur. S. Iulianus Pomerius epiſcopus Toletanus, è Iudæis oriundus. *Ipſe lib. contra Iud.* Bamba Hiſpaniæ rex habitu religionis & ſummæ tonſuræ accepto ſigno, Eringium pro ſe regem creauit. *can. Synod. 12 Tolet.* S. Damianus Ticinenſis. *Diac. lib. 18.* Maildulphus Scotus, qui Græcæ & Latinæ linguæ ſcholam apud Anglos aperit. H V M A N A. Eringius initio regni leges Gotthicas recognouit, & à S. Iſidoro inſtitutas nomine ſuo euulgauit, ne Eccleſiæ nomine forum iudiciale agi videretur. *Lucas Tudenſis, Vaſæus.*
686 687	83. b S. B E N E D I C T V S 2. Rom. menſ. 10. dies 12. Vacat m. 2. di. 15.	4774 4775	Quo tempore Muthar regnauit in Perſide, Abdala in Aegypto & Arabia an. 2. & Maroan in Syria menſ. 9. b I M P E T R A T ab Imper. vt non expectato ipſius vel Exarchi Rauennenſis conſenſu, pontifex Romanus à Clero & populo electus, ſtatim verus Chriſti Vicarius proclamaretur. *Nauclerus Volater. & Suppl. Chron.*
	Patriarchis. *Antiochiæ Alexandro 2. an. 16.* *Conſtantinopoli Theodoro iterum deinde Paulo 3. an. 7.* *Principibus.* *Eiſdem Impp. & regnant. Muthar, deinde Maruam & Abdala ſimul Saracenorum & Perſarum Miramolinis.* C O N C. *Gallicanum. Sig.*		Miſit Chilianum in Germaniam, qui primus in Franconia verbum Dei ſparſit, abolitis Idolis. *Hermam. Gigas.* Magnis ſumptibus multa templa reſtituit. *Honorius in vita eius. Plat.* Eruditionis & Sanctimoniæ nomine commendatur. Iulianus Toletanus librum reſponſionis ſuæ fidei vel ſuo, vel omnium Hiſpaniæ præſulum nomine ad Benedictum 2 mittit, in quo affirmabat tres in Chriſto ſubſtantias, Verbum, corpus & animum, & alia quædam. Quæ cum omnia Benedictus improbaſſet & Iulianum ad retractandum nuncio adhortatus eſſet, in conc. 15 Toletano biennio poſt explicauit, & abſolutus eſt. *Vaſæus ex actis Concilij & Roderico Toletano.* H V M A N A. Maula Arabum rex tertiam partem tributi omnibus remiſit, eo ſexto menſe mortuo regnum Arabum in Maroan & Abdalam diuiditur. Ex qua diſſentione per 4 fermè annos regnum cædibus & bellis deformatur. *Vaſæus.*
687 688	84 c I O A N N E S 5. Antiochenus. an. 1. Vacat menſ. 2. di. 19.	4775 4776	Maroan, vt vires ſibi contra riualem compararet, Conſtantino Pogon. in annuum tributum, auri pondo tria millia ſeruorum honeſtorum & equorum totidem pollicetur, quę per nouem annos ſoluta ſunt. *Idem & Iſidorus Pacenſis.* Floret bellica laude Terbellis Bulgarorum dux cui, & Conſtantinus Heraclij F. & Iuſtinianus Rhinotmetus tributarij fuerunt. *Suidas in Bulgaris.* Bochanus Turca ſub Iuſtiniano Imper. (hunc puto intelligi) Boſphorum expugnauit. *Idem in voce βόσπορος.* c H I C P O N T I F E X iura eccleſiæ Rom. in epiſco-

porum conſecratione,quę Archiepiſcopi ſibi paſſim vſurpauerant,reſtituit.*Onuphrius.*

Fuit in pauperes valde liberalis. & apud Conſtantinum obtinuit,vt in Sicilia cenſus, qui non ſine onere à ſubditis exigebatur, penitus remitteretur. Scripſit libellum de Pallij dignitate.*Plat. Honor. Naucl. gene.* 21.1.

Statuit,vt Roma.Pont.ab Oſtienſi,Portuenſi, & Veliterno epiſcopis in eccleſia Saluatoris ad Lateranum, conſecraretur.*Volater.* quijmos durat etiam hodie,cum antea tantum duceretur ad Cathedram D. Petri, vt ei paulliſper inſideret.

Ioan.Bergomenſis epiſcopus magnæ doctrinæ & ſanctitatis vir.*Diac.lib. ,cap.3.Long.*

Theodoricus conſilio Ebroini maioris domus ſynodum epiſcoporum cogit, in qua multos vt indignos priuat, epiſcopatu, alios mittit in perpetuum exilium. *Sigeb.*

HVMANA.

An.687 Abdala Saracenorum rex moritur, aut ſaltem regno expellitur.Iam Maroan fuerat eiectus ab Arabibus,offenſis annuo tributo, quod Pogonoto pollicitus fuerat.*Vaſæus.*

Habdimelech Arabum ſiue Sar. rex pace cum Iuſtiniano in 10.annos confirmata, contra Muſtar in Perſide & Saidum in Meſopotamia an.687.bellum gerit. & illis interfectis recuperat Perſidem, deinde Meſopotamiam, Armeniam,Hircaniam.*Diac.19.Beda de ratione temp.*

Facta cum Saracenis pace Africa à Iuſtinia. recuperatur.*Ibid.*

Iuſtin. anno ſeptimo pacem ſoluit adiunctis 30 Slauorum millibus cum duce Nebulo, & primo congreſſu vincit, ſed Slauorum duce pecunia corrupto,qui ad Arabas cum 20. millibus transfugerat, poſtea vincitur vnde reliquos vna cum liberis & vxoribus præcipites agit in mare,in Nicomediæ finibus.*Ibid.*

Sabbis patritius cognita Romanorum clade Armeniam Arabibus tradi,quibus etiam interior Perſis nomine Ceraſa,ſubiicitur.anno Iuſtiniani 8.*Ibid.*

Apud Francos bello contra Auſtraſiorum Regulos Martinum & Pipinum incentore Ebroino, Theodorico rege,in quibus primum enitere cæpit nomen Carolorum, quos poſteriore ſæculo reges & Impp. Francia habuit. *Blond.lib.16.Dec.1.*

Pipinus à Theodorico laceſſitus, collecta Francorum exulum manu,vicit,& Maior domus per totam Franciam conſtituitur.*Trithem.Æmilius.*

* CONON Pap.moriturus Clero & ſingulis vrbis monaſteriis & ſacris ædibus legauit pecuniam, quam coaceruarat.*Naucler.Gener.*23.

Impetrauit vt Brutij, Lucani & Siculi multis oneribus leuarentur.*Plat.*

Tempore Theodati pontif.in clerum Romanum conſcribitur deinde ob doctrinam & virtutem. S. Suſannæ presbiter cum titulo eius loci creatur, florente Beda ob religionem & ſanctitatem Venerabili.

Gotbertus fertur fuiſſe primus princeps Chriſtianus in Germania,& baptizatus à S.Chilliano, qui propterea vna cum Ditomanno & Colomanno piis ſacerdotibus transfoſſus eſt, per cognatos Gotberti. Conon Papa hos

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

Patriarchis.

Antiochiæ Alexandro
688 *ſecundo.* 4776
Conſtantinopoli Paulo tertio.

Principibus.

Eiſdem Imp. & regnant. & Iuſtinian.2.(iuxta alios 3.)Iuniore an. 10.cogno.Rhinotmeto, ab amputato naſo ſeptuageſimo quinto.

CONCIL. *Toletanum* 13. *an.3.Eringij.* 4.

Schiſma 6.

PETRVS Archipresbyter Ro.eccleſiæ, ſedit aliquot dies in ſchiſmate contra Theodorū Papam creatum: ſed vtroque exacto ſuffectus eſt Papa Conon.

85
688 * CONON,ſiue CVNO 4776
Thrax,ob vitæ probitatem dictus Angelic.*Sab.*
689 *Enn.8.li.6.*menſ.11.dies *3.* 4777
Vacat m.2.d.23.

Patriarchis.

Anthiochiæ Alexandro 2.
Conſtantinopoli Paulo 3

Anni christi. | *Principibus.* | *Anni mundi.*

Eiſdem Imp. & regn.

Abdemelec Saracenorũ & Perſarum Miramol. an. 20.

Arma Æthiopiæ.

Eringio Hiſpaniæ. trigeſimo ſecundo.

CONCIL. *Tolet.* 14. *epiſc.* 17.

Schiſma 7.
THEODORVS R. E. presbyter contra Paſchalem R. E. Archidiaconum creatum PP. ſedit dies aliquot, vtriſque pulſis creatus eſt Sergius.

86.
689 d. S. SERGIVS patria Antiochenus an. 13. 4777
702 menſ. 8. dies 23. 4790
Vacat m. 1. di. 20.

Patriarchis.
Antiochiæ Alexandro 2.

Conſtantinopoli Paulo tertio, deinde Callinico an. 12

Principibus.
Iuſtiniano 2. vſque ad Leonem 2. ſine Leontium Imp. an. 3.

Abdemelec f. Muruam Saracenorum & Perſ. Miramolino, an. 16.

Arma Aethiopiæ, mox Zittahana an. 12.
Partharito Ital. R.

in Germaniam miſerat. *Sigeb.*

Vueſphali hoc quoque tempore fidem amplectuntur, docentibus Eualdo Albo & Eualdo Nigro, tandem martyribus, *Faſciculus temp.*

Andoenus epiſc. Rhotomagenſis, miraculis claret, Scripſit librum de anima Dagoberti regis Francorum. Moritur an. 690. *Vinc. lib.* 23. 84. *Trith. de Franc.*

HVMANA.

690. Abdemelec ſiue Abimelec f. Muruam occiſis Muthar & aliis tyrannis ſolus regnauit an. 16. cum antea in Syria regnaſſet 21. an.

Leontius imperium inuadit an. 3. quo expulſo Tyberius 3. ab exercitu eligitur, mẽſ. 7. ſed paulò poſt Iuſtinianus reſtituitur an. 6. duobus iſtis è medio ſublatis.

d HIC PP. QVATVOR feſtis Annunciationis, & Hypapantæ Domini, Natiuitatis, & Aſſumptionis Beatæ Mariæ virginis, letanias aſſignauit, & ſtatuit, vt inter communicandum, Agnus Dei &c. cantaretur à Clero. *Sigeb. in Chron.*

In Sacrario magnam portionem ligni Dominicæ crucis reperit, quæ in Baſilicam Conſtantinianam tranſlata adorari cœpit. *Regino lib.* 1.

Rauennatis exarchi ſuppetiis ſeſe contra Zachariam protoſpatarium, à Iuſtiniano miſſum, tuetur. *Diac. libr.* 6. *cap.* 4. *de Longob.*

Bella ciuilia inter Longobardorum principes. *Blond. lib.* 10. *dec.* 1.

Saxonum quidam fidem Chriſti ſuſcipiunt. *Plat.* Nempe inſula Vecta, quæ ſita eſt contra medium Auſtralium Saxorum & Geuiſſorum interpoſito Pelago, cum Cedualda Geuiſſorum rege, qui quartam partem regionis eius ſacerdotibus tradidit. *Beda lib.* 5. *c.* 7. *hiſt. Eccl.*

Sergius eum Romam profectum baptizauit. *Ibid.* vbi moriens omnes ſuas opes in diuinum vſum teſtamento erogauit. *Bonfin. lib.* 8.

Miſit Vuillibrodum ad Friſonum gentem conuertendam. *Plat.* alios ad Angloſaxones. *Idem.*

Eualdus Albus & Niger apoſtoli Saxonum in Saxoniam proficiſcentes altare portatile, aliáque vaſcula ſemper ſecum tulerunt. *Ibid. cap.* 11.

Gotthi anno 693. ab Arrianiſmo liberati ad veram eccleſiam reuertuntur. *Sigeb.*

Adelhelmus Anglicus ſcribit varia, & epiſtola ad Etheruntum Occidentalium Anglorum regem Anglos reprehendit, quòd non imitarentur Romanam de Paſchate celebrando conſuetudinem.

Cedualda ſiue Codialdus Saxonum rex Romæ moriens, omnes ſuas fortunas in diuinum vſum ex teſtamento erogauit. *Bonfin. lib.* 8.

Pipinus Rabadum Phryſiorum ducem vicit & Villebrodum genti epiſcopum dedit an. 694. *Sigeb.*

Iudæi, qui in Hiſpania ſuperioribus regum temporibus baptizati fuerãt, an. 694. non ſolum Chriſtianiſmum maculant, ſed & contra regem Egicam, regnúmque conſpirant, vnde omnibus ſuis rebus nudantur, cum vxoribus & filiis per cunctas Hiſpaniarum prouincias diſperguntur, & ſeruituti perpetuæ ſubiiciuntur. *E. Conc.* 17. *Tol. c.* 8.

Liberi eorum à ſeptimo anno nutriendi Chriſtiànis traduntur & in matrimonium dantur, ne infidelium patrum ſemitas iterare poſſent. *Ibid.*

HVMANA.

Anni Chriſti.

Egica ter cum Francis varia victoria pugnat. *Lucas Tude. ẛ.*

689 Iuſtinianus cum patriarcham & alios ciues Conſtantinopolitanos trucidari mandaſſet à Leontio per inſidias captus, naſo priuatur & ad Cherſonam relegatur, cum an. imperaſſet 10. *Diac.li.19.an.696.Sigeb.* In hoc Heraclij progenies defecit. *Pomponius Lætus.*

Succeſſit Leontius an.3, quo tempore Africa, quæ ſub Imperatorum Orientis iure à Iuſtiniano magno capto Vandalorum rege Gilimere & Vandalis ad internecionem cæſis, omnis imperio Orientali reſtituta fuerat ab Acabibus Saracenis eripitur & ab eis ad noſtra vſque tempoora in plures regulos diſtincta poſſidetur. *Onuph.in Rom.imperio.*

Exercitus à Leontio deficit & Abſimarum Imp. deſignat, qui Leontium, Conſtantinopoli per proditionem occupata, naſo priuat & in monaſterium concludit *Ibid Zom tom.3.* 702

Anni mundi.

Theodorico Francorum vndecimo, Clodouco 3. (ſiue iuxta alios Ludouico 2) an. 4, & Hildeberto an. 18. per ſucceſſ. 4777

Hiſpaniæ Egica an. 15.

An.684 Conc. Tolet. 15. epiſcoporum 61.

An.693. Toletanum 16.

694 Toletanum 17.

4790 *ANNVS Dom. DCC. quo Arabes incipiunt inhiare Hiſpaniæ & Occidentalibus Europæ regnis, donec intra 12. aut 14. annos traiecto freto Gaditano eam fere totam ſubiecerunt, illic diu regnantes, regia ſede nunc Cordubæ, nunc Toleti conſtituta.*

SEPTIMO *ſeculo continuata eſt doctrina ab hæreticis impugnata.* Miſſa *Seueri Alexandrini, Iſidori, lib. de diuinis officiis, Moxarabum, Ioannis Cæſarauguſtani de Eccl. officiis.* Veritas Euchariſtiæ, ſacrificium, Tranſubſtantiatio. *Cæſarius hom.5. Iſidorus lib. de Officiis, citato Auguſt. lib.6. Originum, cap.18. Seuerus Alex. patriarcha in Liturgia.* Primâ iuſtificationem eſſe ex mera gratia. *Concilia Toletana 6. 7. &c. huius Centenarij. Cæſ hom.38* Iuſtificationem conſeruari, & augeri bonis operibus. *Cæſ. hom. 2.4. 12 15.16 18.23.26.34 35.38. Iſidor. lib.2. de ſummo bono c 2. & 5. libr. de Numero tract. de tribus. Adelmus epiſt. ad Geruntium reg. Conc.4. Tolet. c.5.* Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ *Conc. Tolet.4.cap.5. Conc. Tolet.11 & 12. Iſidor. de ſummo bono cap.23. lib.6. Originum, ſiue Etymol. cap.18. Seuerus Alexand. de ritibus Baptiſmi & ſacra Synaxis.* Claues, Abſolutio. *Iſid. lib.6. Etym. & alib.* Confirmatio, Chriſma, & alia ſacramenta. *in precibus ſiue rituali S. Seueri Alex. Iſidor. libr.6. Orig. ſiue Etym. cap. 18.* Preces pro mortuis, Purgatorium. *Iſid. lib. de officiis, Sacrificium pro defunctis ab Apoſtolis primo traditum demonſtrat illic dimittenda eſſe peccata & purgatorio igne purganda. Ioan. Eleemoſynarius apud Vincentium libr.22.cap.110. Miſſa Moxarabum. Cæſarius Arel. lib.1. & 1. col.3. prolixè Simon Metaphraſtes in hiſtoriis Sanctorum. Seuerus Alex. in Liturgia & aliis eius precibus. Iulianus Toletanus lib.1. Prognoſticon, cap. 20, 21, & lib.2. cap.10.19.20.21.22.* Pœnitentia & eius partes. *Cæſ. homil.1.6. &c. Iſidor. lib.2. de ſummo bon. cap.13. & lib.6. Orig. cap.18. Cabillanenſe concil. cap.8. &c.* Inuocatio & auxilio ſanctorum. *Miſſa Moxarabum. Liturgia S. Seueri Patriarchæ. Simon Metaph. in Sanctorum hiſtor. Ildelphonſus de virgine. Concil. Cabillonenſe Conſtantinus Impe. tom.2. conc. pag.402. Iſid. de officiis & paſſim alibi.* Imagines *in ſexta Synodo œcumenica ann.882. Conſtantinopoli habita, citante Polyd. Virg. lib.6. cap.13. è quibus item reliquorum capitum fidei confirmatio prolixè deduci poteſt. Cætera ijdem & cæteri huius ſæculi ſcriptores prolixè confirmant, vt ſatius ſit lectores ad eorum opera remittere. De quo contra ſe teſtimonium ferunt Centuriatores cent. 7. cap.2. de loco & propagatione Eccleſ. col.23. ſparſim, cap.3. de Perſecutione & tranquillitate Eccleſ. ſparſim, colum.45. cap.4. de Doctrina, ex profeſſo col.108. quæ hanc continet inſcriptionem, Inclinatio Doctrinæ complectens peculiares & incommodas opiniones, ſtipulas & errores doctorum & col. ſeqq. cap.5. de hæreſibus ſparſim, colum. 221. prout ipſi ſunt cordi. Per totum cap.6. de ceremoniis & ritibus Eccleſiæ col.133. & ſeqq. Per totum cap.7. de Politia & Gubernatione Eccleſ. cap.8. de Schiſmatibus, cap.9. de Synodis col.251. per totum ferè cap.10. de doctoribus col.465. & ſeqq. ſparſim de martyribus de Miraculis. Huc facit, quòd ex inſtituto multi hac tempeſtate ſcripſerunt de hæreſibus, item contra Tetraditas, Mahometem, Lampetianos, Iconomachos, & alios, quorum erroribus iſti imbuuntur. Adde totius huius centuriæ Synodos. nam hæ contra iſtos planè militant. Adde & hiſtoricos. Nam etiam hi curſum Eccleſ. ſecundum nos tunc fuiſſe declarant.*

Anni Christi. | *Anni mundi.*

OCTAVVM SÆCVLVM.

87

702 c M. IOANNES 6. Græcus an.3. menſ.3.
Vacat m.1. di.19.

705

Patriarchis.

Antiochiæ ſede vacante an. 40.
Conſtantinopoli Callinico.

Principibus.

Abſimaro, Tiberio 3. an.7. Imp.ſeptuageſimo ſeptimo.

Abdemelec Perſarum & Saracenorum Miramolino

Iacob Aethiopiæ an. 4.

Chuniberto Ital.Reg.

Hildeberto Franc.R. decimo tertio.

Egica Hiſp.trigeſimo tertio, deinde Vitiſa an. 7.

88

705 f IOANNES 7. Græcus an. 2.
707 menſ.7. di.17.
Vacat m.3.

Patriarchis.

Antiochiæ vacante ſede.

Conſtantinopoli Callinico deinde Cyro an. 6.

c QVIDAM ſcribunt hunc Martyrio obiiſſe. *Faſcicul.temp.* Multo ære ab Hiſulpho Beneuentorum duce abductos plurimos Chriſtianos è Campania redemit. *Regino lib.1.*

Palmerius in Chron. inter hunc & Sergium collocat
4790 Leonem quendam Pontificem Rom.

Anno 702 mortuo Alexandro ſecundo ſedes Antio-
4793 chiæ vacat an.40. Saracenis comitia prohibentibus vſque ad 742.

Haymo & Strabus fratres doctiſſimi. *Sigeb. Plat.* qui & Bedæ fratres habiti ſunt. *Volater.* Trithemius eos facit recentiores annis multis.

Beda Chronica ſcripſit ab orbe cond. ad an. 700 vſque.

Monachorum inſtitutor factus multos poſt ſe reliquit doctiſſimos diſcipulos, qui docendi ad tempus tenuerunt officium. Nam hinc deinceps laudabilis illa in Anglia cœpta conſuetudo in ſingulis penè monaſteriis per alias prouincias fuit, habere ſcholas, quibus non ſæculares homines, ſed Monachi moribus & conditione præficiebantur ornatiſſimi, vel de alio monaſterio euocati quando aptus domi non habebatur, qui non ſolum in diuinis literis, verum etiam in humanis & ſæcularibus eruditiſſimi haberentur. Sic Sigebertus Gemblacenſis monachus multo tempore in cœnobij Sancti Vincentij Metenſi monachorum præceptor, ſic Strabus monachus Furdenſis in Hirsfeldio, Notgerus S. Galli in Stabulano, Albinus monachus Anglicus in Fulda, Milo S. Amandi in Corbeia. *Trithemius in Chro. Hirſang.*

704. Friſij bello à Pipino ſeniore cum Rabodo eorum rege ſubacti cum adhuc idololatræ eſſent, chriſtianos ſacerdotes audire coacti ſunt.

Valafridus carmine & proſa illuſtris. *Trithem. Hedio. lib.6, ca.22. hiſt. Eccleſiaſt.* Benedictus Biſcopius, Egbertus *Sigeb.*

HVMANA.

Primus dux Venetorum ſub Abſimaro an.703, electus eſt Paulus Anazat Heraclienſis, anno ab vrbe cond. 252 Chriſtophori Gradenſis conſilio & ſuaſu. *Sabel. Ennead. 8, lib.7.*

4793 Egica Vitiſam filium in Galliciæ oppido reſidere voluit, quaſi eſſet Sueuorum rex, ipſe verò Gotthorum. *Vaſæus, Lucas Tudenſis.*

f CELEBRATVR ædificandi, ſacrandi, & ornandi
4759 templa & cœmeteria ſtudio.

Arithbertus Rex Longobardorũ Alpes Cotthias iam dudum collatas vſque ad Genuam S.R.E. ſed multis annis à Longobarbis rege Rothari occupatas, huic pontifici reſtituit, diplomate aureis literis ſcripto. *Guil. Nang. Blond 10. dec.1. Beda, qui iſta viuebat ætate, lib. de rat. temp.*

Saracenorum 200 millia cæduntur in Syria ab Heraclio Abſimari Imp. fratre. *Sabell. Ennead. 8. lib.7. Diacon. lib.20.*

HVMANA.

Ægyptij ſub Tyberio ab imperio recedunt & regem, qui Caliph dictus eſt, eligunt. *Gaſſarus in epitome.* Sara

cem Lybiam & Africam planè occupant, cum à Belliſario primi Iuſtiniani duce recuperata, Vandalis expulſis, annis 170 Romano imperio paruiſſet. *Plat. in Ioanne ſexto.*

Paulò poſt ſub Iuſtiniano 2. Arabum principes Vlid Syriam, Maſalmas Tyrannium vrbem, Abas Romaniæ multa oppida, Muctan Ciliciæ vrbes expugnant. *Diocl. lib. 20.*

Iulianus Tingitanæ Mauritaniæ præfectus ob ſtupratam filiam à Roderico Hiſpaniæ rege, Saracenos in Hiſpanias immittit. *Io. Gothus libr. 16. cap. 27.* Qui paulò poſt Rodericum cum filio occident, vtrunque 70000. hominum intereuntibus. Regnum autem illic inſtituent diuiſum in tria Cordubanum, Hiſpalenſe & Cartaginenſe nouum, ibique Vueſtgotthorum regnum extirpabunt, (cum ante 34, ab Hunnis ex Scythia eiecti ibi, an. 256 dominati eſſent,) Leonis Imp. tertio Chriſti 720. *Ibid. & Sigib.*

Remanſit Vueſgotthis Aquitania, ſed poſt decem annos inde per Carolum Martellum expulſi ſunt.

Aſtures & Cantabri in Gallicia, vt olim contra Gotthos, ita nunc quoque contra Saracenos ſe tutati ſunt, nouo rege creato Pelagio. *Ritius de reg. Hiſp.*

Ita Saraceni, dum Impp. & principes Chriſtiani inteſtinis bellis inter ſe pugnant, Africam & totam Hiſpaniam (exceptis ſolis Cantabris & Aſteribus) quam circiter 800. an. tenuerūt, duce Abdimara, occupabunt. *Naucl. Blond. lib. 10. Dec. 1. Aemil. lib. 1. Plat. in Ioanne 6.* Sigebertus id accidiſſe ait, ſub Greg. 2. Eam calamitatem Beda prædixit & verſu deplorauit, reges Chriſtianos principéſque adhortatus ad bellum contra iſtos Dei hoſtes ſuſcipiendum. Prædicens etiam Romani imperij imminentem ruinam, & Saracenorum in Gallias irruptionem. *Platin.*

* Vitisa rex Hiſpan. flagitioſus pontifices veritus, ne ob ſuas libidines & ſtupra populum à ſe abalienarent cenſuris eccleſiaſticis, edixit, vt quot quiſque ſacerdotum vellet aut poſſet, vxores vel concubinas domi aleret, néve conſtitutionibus pontificijs obtemperaret. *Vaſæus è Luca Tudenſi & Roderico Tolet.*

Per ſpeciem pacis omnes ciuitates Hiſpaniæ præter Toletum, Legionem & Africam muris nudauit, metum alicuius rebellionis conſcientia ſuggerente. *Idem.*

Eccleſiarum priuilegia & prærogatiuas violat, Iudæos reuocat, & eos maioribus immunitatibus, quam quibus Eccleſia gaudere ſolet, donat. *Idem.* His gradibus deuolutum eſt regnum ad Saracenos. à Roderico regno orbatus Cordubæ miſeram vitam traxit. *Idem.*

Saraceni ſiue Arabes in Armeniam ſe magnis copiis infuderunt. Iuſtiniano aliquoties fœdera rumpente, magnam ſtragem inter Chriſtianos ediderunt.

Damaſci quoque Vlid rex Arabum Chriſtianorum templum diripuit, & vetuit in poſterum ſcribi codices Græcis literis, ſed tantum Arabicis. *Diac. lib. 20 rerum Rom.*

Picti ad Catholicam Paſchatis obſeruationem ſub Naithano rege adducuntur an. 709. *Sigeb. & Bed. lib. 5 hiſt. c. 22.*

Denique per hoc ſæculum fides proficit & deficit pro diuerſitate locorum. Iam Ægyptus & Africa à Saracenis vaſtatæ ſunt, & ecce quaſi fides volaſſet, ad populum paganum peruenit. *Faſcic. temp.* Nam regiones & inſulæ Europæ & Aſiæ boreales, vt audies, religione imbui latè incipiunt.

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	Principibus.	
	Eiſdem Impp. & regnant.	
	Abdemelec Saracenorū & Perſarum Miramolino, deinde Vlich. an. 7.	
	Hiſpaniæ Vitiſa. an. 7.	
	89	
707	* Sisinivs ſiue Zoſimus, ſiue Soſinus, ſiue Sigenius Antiochenus Syrus, dies 20.	4795
707	Vacat men. 1. di. 18.	4795
	Patriarchis.	
	Antiochiæ vacante ſede.	
	Conſtantinopoli Cyrò.	
	Principibus.	
	Iuſtiniano 2. imperium recuperante an. 6.	
	Iacob Aethiopiæ.	

Anni Christi. *Anni mundi.*

90.

707 g Constantinvs Syrus an. 7. di. 20 4795

Vacat m. 2. di. 20.

714 4802

Patriarchis.

Antiochiæ vacante ſede.

Conſtantinopoli Cyro, deinde Ioanne. *ſexto Monothelita &* Iconomacho *an.* 2. *menſ.* 6.

Principibus.

Iuſtiniano 2. ſeptuageſimo ſeptimo. Philippo ſeu Philippico Bardanio, ſiue Bardeſane Monothelita. & Iconomacho *an.* 2. Imp. *ſeptuageſimo octauo.*

Vlid. Saracenorum & Perſarum. ann. 9.

Iacob *Æthiopiæ, deinde Conſtantino. an.* 28.

Aritberto Ital. *Reg.*

Hildeberto Franc. rege decimotertio, & poſtea Clodoueo 4.

Roderico Gotthorum regum in Hiſpania poſtremo & trigeſimo quarto an. 4.

C O N C I L. *Romanum pro imaginibus retinendis contra Philippicum primum Imperatorem Iconomachum, qui & excommunicatur Abbas Vſperg.*

Hvmana.

In angulo Italiæ circa forum Iulium Iſtri ſeu Slaui incurſiones an. 706. faciunt. *Sigeb. Sabel. Ennead.* 8. *lib.* 7. A Pennone duce foro iuliano tandem vincuntur, & poſtea pax cum eis agitatur. *Diac. lib.* 6. *Long. cap.* 3.

Iuſtinianus adiutus Bulgaris imperium recuperauit, Leontium truncatis naribus in monaſterium inclusum & Abſimarum perforum vinctos duci iuſſit, & proſtratis coram ſe colla calcauit. deinde eis capita præſcidit. *Zon.*

g Hic PP. statvit ne populus Romanus Philippici hæretici Imperatoris nomen, aut chartam aut figuram de more ſuſciperet. Vnde nec eius effigies in eccleſiam introducta eſt, nec nomen ad Miſſarum ſolennia prolatum. *Diac. lib.* 18. *Bed. de temp. Zona. tom.* 3. Liberalis in pauperes fuit & in fame trienni Romæ infinitos aluit. *Sigeb.*

Iuſtinianus Imper. de peccatis ſuis penitentiam agens Conſtantinum Rom. Pontificem in Nicomediam ad ſe vocans honorificè ſuſcepit ac remiſit: quem proſtratus humi pro ſuis peccatis intercedere rogans, abſolutionem & communionem conſecutus (*Beda de ratione temp.*) eius pedes primus Imperatorum exoſculatur, & cuncta Roma. Eccleſ. priuilegia renouat. *Diac. lib.* 18. *Plat. Blond. lib.* 10. *Decis.* 1. *Aemil. libr.* 2. *Supplem. Chron.* Volumen quod contra Romanæ eccleſiæ ritum ſcripſerat ad Ioan. pontif. corrigendum vel etiam delendum deſtinauit: *Sigon. lib.* 2. *Italiæ.* Conſtantino pont. cuncta Eccleſiæ priuilegia & donata renouauit. *Bed. lib.* 2. *de Rat. temp. Regino lib.* 2.

Hvmana.

Iulianus Roderici præfectus in Tingitana prouincia vt ſe de rege vindicaret, quod ipſius filiam vitiaſſet, Saracenos ex Africa euocat. qui eam nuper poſt ſubactam Ægyptum occupauerant. *Ioan. Mag. vltim. libr. cap.* 30.

Ann. 708. iuxta Rodericum Toletan. iuxta alios 713. Muza Africæ præfectus iuſſus ab Vlich Saracenorum & Perſ. Imperatore (Miramolinum ipſi vocant) 12. millia Saracenorum Iuliano dat, duce Tarif Strabone, qui Hiſpalim muris nudatam, & aliquot vrbes diripit, ſimul cum tota Bætica & Luſitania. Paulò poſt dum alij affluunt & per octo dies eſſet pugnatum, vniuerſa Gotthorum nobilitas cecidit, & tota Hiſpania in ditionem Saracenorum venit ad Pyreneum vſque, præter Aſtures & Cantabros i. Gallitiam. *Vaſeus. Paul. Aemilius,* biennij ſpatio. Quo bello ceciderunt vtrinque 700. hominum millia. *Ibid. Ioan. Mag. qui & poſt an. 714. contigiſſe iſta ſcribit.*

Bellazim Muzæ filium illic regem præficiunt, diúque regnant regia ſede nunc Cordubæ, nunc Toleti conſtituta.

Tria paulò poſt conſtituunt regna Primum Cordubæ. alterum Hiſpali, Tertium apud nouam Carthaginem vſque ad Ferdinãdum tertium, qui an. 1216 Toleto, Corduba, multiſque aliis recuperatis Saracenos in Bæticam compulit i Granatam & Malacam, quæ prius ſub Cordubæ regno fuerant. Vnde etiam eijciuntur an. 1492. à Ferdinando vltimo. *Ibid. Ioan. Magnus.*

Iulianus Barbaris proditionem laudantibus, non proditorem, miſeram mortem in vinculis obiit, vxore eius lapidibus obruta & filio è turre Septem ſi præcipitato

Anni christi. *Anni mundi.*

714

gò Vvnefris miſſi à Pontifice Rom. fidem Chriſti recipit: & ille Bonifacius fit primus Archiepiſc. Moguntinus *Plati. Sigeb. Sabel. Ennead.8, lib.7.*

Quidam Syrus multos Iudęorum ſeduxit, dum ſe Chriſtum falsò aſſereret, an.722. *Plat. Diac. lib.21.*

4802 Vveſtphalia & Phriſia regiones per S. Vvilibrordum auſpicijs Martelli fidem Chriſti ſuſcipiunt. *Sabel. Ennead.8*

Philippicus Imp. ob hæreſim & perſecutionem Orthodoxorum breuitate Imperij & cæcitate multatus eſt. *Diac lib. 20. Zon. Tom. 3.* Factus Imperator ab exercitu aduerſus Cherſonem, qui à Iuſtiniano defecerat, miſſo, Iuſtinianum & eius filium Tyberium ab ara abſtractos interfecit.

Quidam Tyberius in Tuſcia ſe imperatorem venditat, ſed Greg. 2. miſſis copiis eum occidit, & caput Conſtantinopolim mittit. *liber Pontif.*

Principibus.
Philippico Bardanio ſeptuageſimo octauo.

Anaſtaſio 2. cogn.

Artemio an. 3.

Theodoſio Adiramiteno an. 1.

&

Leone 3. Iſauro Iconomacho an. 24. ex ordine ſucceſſionis Imp. Orient.

HVMANA.

Saxones duce Cerditio circa hoc tempus in Britanniam, quæ poſtea Anglia dicta eſt, veniunt. *Gaſſarus in Epitome.*

Terram Matuariorumdeuaſtant *Ado. ætat.6.*

In Romano Imperio apud Conſtantinopolim Imperatores quidem erant, ſed ipſi inteſtinis pariter, & externis, præſertim Saracenicis bellis attriti, parum valebant. Quare in Italia depoſitis Exarchi magiſtratibus ſingulæ ferè ciuitates ſibi proprios duces crearunt, atque ita ſub decem dynaſtis Exarchatus durauit an. 175. *Sabel.8. lib.8. Blon. lib.1 Dec.2. Platina.* 170 *ſub Stephano.* Hinc deinceps multa & diuturna Italorum inter ſe & cum Græcis bella, vſque ad Pipinum & Carolum.

Sic etiam in Francia reges erant, ſed parum auctoritatis in adminiſtratione regni habebant. *Vſperg. in Chronico. Otho Phriſing. lib.5, c.16.* Eam vehementer afflixerunt bella Caroli Martelli cum regibus Francorum Raginfredo & Chilperico, & Saracenis ab is in auxiliũ accerſitis. *Ado. ætat.6.* Ab an.718 ad 739. *Sigeb.*

Annis 718, 719, 720. Saraceni in Thraciam duce Zulemone cum claſſe 300 nauium traiiciunt. *Sabell. Enn.8. lib.7* aut octingentarum *Diaco.* 21, aut mille. *Blond. lib.1 Decad.10* aut trium millium, *Cuſpinia.*

Maſalmas etiam cum exercitu per Abydum irrumpit, & poſtea Gizid ex Africa naues 360 adducit. Conſtantinopolim obſident triennium reliquis in Thraciam & Bulgariam excurrentibus, vt qui de toto Rom. imperio ſubiiciendo animo ſumpſiſſent, ſed diuinitus igne, frigore, fame, tempeſtate atque grandine repreſſi ſunt, vt quinque duntaxat naues in Syriam euaſerint. *Idem.*

Dignitas Exarchatus in Italia occupata à Longobardis extinguitur, cùm viguiſſet annos 164. *Naucl. Blond. lib.10 Dec.1.*

Haumar anno 3. Imp. 7, Domini vero 720 in Chriſtianos ſæuit. *Sigeb.* Imperatorem per literas hortatus, vt Mahometis legem amplectatur, paulò poſt moritur. *Diac. 21: Rom.* Hoc mortuo Gizid in perſide affectat dominatum, ſed alter Gizid legitimè in regem electus, per Muſalman, tyranno interfecto, Perſidem recuperant an. 4

730 4818 Leonis. *Ibid.*

Anni Christi. *Anni mundi.*

Anno pòſt quatto Gizid Iudæi cuiuſdam conſilio, edicto imagines Chriſti & ſanctorum, quæ in Eccleſiis paſſim in honore erant, propter doctrinæ Chriſtianæ memoriam tolli iubet. *Idem*

714 Pergamenſes obſeſſi à Saracenis à Magis perſuaden- 4802
tur vt mulierem grauidam inciderent, & ex fœtu eius coctò dexteras manicas cruore tingerent. At propterea non ſunt potiti victoria, ſed iuſto Dei iudicio victi interfectique ſub Theodoſio. *Diac.lib.*20.

Saraceni ob Conſtantinopolim obſeſſam & Thraciam vicináſque regiones vaſtatas fame & peſte (quæ 300 hominum millia abſorpſit) puniuntur, & a Bulgaribus ad 22 millia cæduntur, & grandine ignea cælitus in mare demiſſa nauibus exuti ſunt, ſolis 10. ſaluis quarum quinque in Syriam venerunt, quinque à Chriſtianis captæ, Dei omnipotentis vindicem manum annuntiauerunt, primo & ſecundo anno Leonis, an. 719. *Dia.lib.* 21. *Sigeb.*

Anno 717. Pelagius è regio Gotthorum ſanguine, poſt annos ſcilicet quatuor ab Hiſpania Roderico regi erepta rex a Chriſtianorum reliquiis apud Aſturas, Legionem, Caſtellam electus, primo ciuitatem Legionis recuperauit, & nonnulla oppida, & ſic Aſturum, Legioniſque rex appellatus eſt. *Rieus, Tarapha, Vaſæus.*

Dimiſſis Gotthorum inſignibus cepit Leonem rubrum in area candida, quo reges Legionenſes hodie vtuntur *Vaſæus.*

Ab hoc ſine vlla interruptione deducitur Philippus. qui hodie regnat, ſeruata perpetua ſerie è patre in filium vel filiam, nepotem vel cognatum. *Idem.*

Sic qui iuga montis Pyrenei, ſalutis ergo, ſe receperant Garſiam Ximenium è Gotthico genere regem Suprarborum creant, à quo reges Nauarræ & Aragoniæ deſcendunt *Idem.*

Hic cum 600 equitibus tantum, multas ſtrages in Saracenos edidit, magnámque Nauarræ partem reſtituit per annos 42. Eius ſucceſſor Garſias Eunicus à Pampelone ciuitate, quam Mauris ademit, ſe regem Pampelonenſem appellauit. *Idem.*

Interim Chriſtiani in Hiſpania viuere permiſſi tributarij Mozarabes dicti ſunt, q. mixti Arabibus. Inter eos floruère Vrbanus Toletanus, Frodoarius Accitanus, Enantius & Io. Hiſpalenſis. Durauit hæc libertas vſque ad Almoadum (Arabum genus eſt) in Hiſpaniam aduentum, qui nullos Chriſtianos inter ſuos viuere paſſi ſunt & regnare cæperunt tempore Alphonſi 7, ſub anno 1100.

724 Carolus Martellus Pipini ſenioris è pellice filius in vniuerſæ Franciæ concilio non modo magiſter equitum, ſed & princeps Francorum ſalutatur.

725, qui erat à ſubacta Hiſpania decimus Saracenos ab Eudone Aquitaniæ duce, ductu regis Abderame ex Hiſpania euocatos & capta Burdegala Eccleſias & omnia loca vaſtantes ad Pictauum vſque, ab 400 millia mactat. Athmam denique & Amorheum Saracenorum reges profligat. *Diaconus.*

Tunc Eudo Carolo reconciliatus eorum ſuperſtites ad interneccionem delet. *Sigeb. Sabel. Ennead.* 8, *lib.* 7, *Aemilius lib.* 2.

730 Zizith Arabum Miramolinus, ſiue Imp. Adham filium Melic miſit in Hiſpaniam, qui & Abrahem, vbi 4818

Vlid Arabum & Saracenorum, deinde Zulcima an. 3.
Omar an. 2.
Zizith, ſiue Hirid 2. *an.* 4.
Isham an. 20.

Conſtantino Actiopiæ.

Aritbertho Italiæ reg.

Clodoueo 4, *ſiue Dagoberto* 2, *an.* 4. *& duobus interregni.*
Chilperico 2, *an.* 5.
Theodorico 2. *Cala an.* 15. *per ordinem Franc. Regib.*

Roderico Hiſpaniæ trigeſimo quarto vltimo, deinde Reliquiarum primo rege S. Pelagio, an. 16.

Anni Chriſti. | *Anni mundi*

regnat an.2,menſ.6.

Eodem tempore Arabes Pyreneos tranſgreſſi Galliã Gotthicam vexant,& capta Narbona Tholoſam obſident, duce Zama, cui à Gallis occiſo Abderamenem ſufficiunt,donec à Miramolino dux mitteretur.*Chronica regis Alphonſi.Vaſæus.*

Zizith Miramolino ſuccedit Iſcan,qui in Oriente magna iuſſit. In Occidente pauca deditus accumulandæ pecuniæ Mittit Iſabeam in Hiſpaniam, cui ſucceſſit Abderamenes, ab Eudone cum 400 Saracenorum millibus euocatus & profligatus,ita vt ad Turonenſem ciuitatem 375 millia caderent, Chriſtianorum autem mille quingenti tantum deſiderarentur. *Carol. Martellus epiſt. ad Stephan.2.Vaſæus.*

CONC. *Londinenſe pro Imaginibus.*

CONCIL. *Auguſtanum apud Vindelicos pro confirmanda fide. Monſt.*

An.724. Iudæi Laodicenſes Izitho Arabum principi perſuadent, vt imagines aboleat.*Sigeb.Diac.lib.21*

Coacti Iudæi à Leone Iſauro, poſtquam à Pſeudochriſto Syro fuiſſent decepti, baptizantur quidem,ſed in contemptum Baptiſmi, ſe denuo abluebant, & ad Sacram menſam accedere iuſſi ſe alio genere ciborum contaminabant. *Ibid.Diac.*

An.729. Cazari ſeu Turcæ duce Humo Chaiani filio in Mediam & Armeniam irrumpunt & Gradacum Arabum prætorem trucidant cum toto eius exercitu.*Ibid. Diac.*

92

730 i GREGORIVS III. Syrus,an. 10. menſ.8. dies 24. Vacat dies 8.

741

4818 Anno ſeqq. Maſalmas Perſarum Regis dux, cum Humo congreſſus, fuga per Cazariæ montes elabitur,& in Capadociam rediens Cruſianum caſtrum dolo capit. *Ibid.*

4819 Anno 732 in Turciam mouerat, ſed à Caſpiis portis metu pedem retulerat.Inde mali origo.*Ibid.*

Iuo rex Angliæ ex ſingulis ædibus in tota Anglia ſingulos denarios Pontifici attribuit. ann. 727. *Chron. Angl.*

i GREGORIVS tertius Leonem imperio & communione fidelium priuat ob hæreſim. *Plat.Sigeb.*Leo viciſſim tributa quæ ad patrimonium Eccleſiæ pertinebant, in Sicilia & Calabria, publico fiſco aſcripſit. *Diacon.lib 21.Rom.*

Patriarchis.

Antiochiæ ſede vacante.

Græcè & Latinè doctus omnes Pſalmos memoriter tenebat.Reliquit epiſtolam ad Bonifacium in Germania legatum.

Munus legendi & docendi S literas,item concionandi per ſe obiuit.*Plat.*

Ab animi magnitudine,quæ nec nimis nec gratia frangi potuit manſuetudine, ſapientia, liberalitate in pauperes & captiuos laudatur ab hiſtoricis.

An. 734.Beda venerabilis Anglus monachus, Geolfridi Bernicij & Ioan. Eboracenſis Græcè & Latinè docti diſcipulus moritur. Acca.qui bibliothecam Græcis & Latinis ſcriptoribus Haguſtaldi inſtruxit, Tobias Roff. Sancti Hubertus,ſiue Guthbertus, & Herminus epiſcopi.*Sigeb.*

Conſtantinopoli,Anaſtaſio Iconomacho,an. 24.

Florent. Iudocus,Adrianus,Theodorus, Vilibrordus in Anglia ſancti monachi.*Sigeb.*

Aegidius in Gallia,etſi Athenis in Græcia natus,qui & ſcripſit de pulſu librum vnum & de venis alterum *Bergo. lib.10.Volater.lib.21.*

Germanus patriarcha Conſtant. ſe ſponte abdicat, quod nollet Pſeudoſynodo Conſt. contra imagines ſubſcribere. *Diac.lib.21.*

Arriana hæreſis repullulat in Hiſpania. *Volater.* quam

Alphonſus

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

Alphonſus rex Galliciæ funditus an.736 extirpauit, vnde nomen CATHOLICI ſibi & ſuis poſteris meruit. *Mich.Ritius.*

Ioan.Hiſpalenſis in captiuorum ſolatium illic Scri- 730
pturam in Arabicam linguam conuertit.*Vaſæus.* 4818

Aſprandus ſiue Luitprandus primus omnium regum Long.ſacerdotes & clericos ordinauit, vt ſibi quotidie diuina officia decantarent. *Diac. lib. 6. cap.* 17, *de Geſtis Long.*

Gregorius Cyprius cum Germano Conſtant. & Ioan. Damaſceno ſeſe Copronymo oppoſuit. *Diac. lib.* 22 *Rom.*

Ioannes Damaſcenus Theologus multa Græcè tunc ſcripſit, & ſi nonnullis credimus, etiam Arabicè. *Zona. Tom.* 3.*Suid.*Chryſaoram vocat,*Diac.lib.*21.Manzur etiam aliqui. Trithemius ait duos fuiſſe Ioan. Damaſcenos, hunc, & alterum ſub Theodoſio magno. At probatiſſimi hiſtorici vnius duntaxat meminerunt, qui hac ætate floruerit,& ſanè omnes libri, qui eius nomine extant, ſuperius tempus ferrè non poſſunt.

Theologiam per antiquorum patrum Græcorum libros ſparſam, ſparſimque tractatam primus apud Græcos in certam artem methodúmque redegit, quod eius imitatione poſtea apud Latinos præſtitit Petrus Longobardus ſub an.1160.

Coſmas Hieroſolymitanus his temporibus cantus & hymnos condit,qui in Græca Eccleſia cantantur & celebrantur. E monaſterio Sabæ euocatus à Patriarcha Hieroſ.epiſcopus Maiumenus conſecratur.*Ioan. in vita Damaſceni.*

Anno 741(quo mortuus diſenteria Leo Imp.).Euclid Arabs Euthychium Patricium & alios Chriſtianos captiuos in Carris Meſopotamiæ interficit.*Diac.lib.*21 *Rom.*

HVMANA.

Carolus Martellus, Palatij præfectus ſub Theodorico Dagoberti iunioris filio, Lugduno & aliis ciuitatibus captis, Burgundiam ſibi ſubiugat.item Aquitaniam cæſo Eudone,eiúſque filiis Gaifero & Himaldo victis, Auinionem, Narbonam & Arelatum recepit à Saracenis, quos à tota Gallia expulit. *Sigeb. Guil. Nangiacus. Plati. Blond.*10.*Dec.*1.

In Amnia, Strachia & Aſtrachia inſuli Rheni Idololatras cæcidit & fana eorum deſtruxit.*Blond. Ibid.*Frigiam ſuo imperio adiunxit an.735.*Sigeb.* & Lotharingiam *Gigas.* Leonis Imp.ſexto contra Saxones primum ſuſcipit bellum an. 725. *Sigeb.* An. ſeq.Bauaros negantes tributa ſub iugum mittit. Victóque Lanfrido Alemannorum duce regionem illam ſibi vendicat, & Plectrudem, quæ ad ipſos confugerat, reducit.*Sigeb. Auent. lib.* 3. *Anna.*& poſtea Saxones rebelles iterum vincit.an.727 *Ado. æta.*6.Sueuiam Todeualdo expulſo, Lutharouium Regiam, Angiloſtadium, Nariſcorum oppidum,Francorum regno ſubdit.*Ibid. Auentin.*

735. Saracenicum bellum confecit & Septimaniam (Gall.*Languedoc*) à Francis ſæpe victam & impetitam, nunquam tamen perdomitam, ſed in fide Vviſigotthorum permanentem ad Francos reduxit. 741 4829

739 Gregorium tertium contra Luitprandum Long.

Principibus.

Leone 3.(*qui ductus eſt Conon*, Iconomachus) *imp. octogeſimo primo, deinde Conſtantino* 5, *Copronymo.*

Iſcan Arabum Miramolino.

*Conſtantino Aethiopiæ, deinde Beth-Eſrael,menſ.*8 *Gabra-Maſchal.an.* 14.

Aſprando ſiue Luitprando Ital.reg.

regem

Anni christi. | *Anni mundi.*

regem defendit; vnde & in eius poſteritatem multæ benedictiones redundarunt,

741 4825 Conſilio enim procerum an. 740 regna prouinciáſque Franſcici imperij inter filios ſuos partitus eſt, adeò vt Carolomanno Auſtraſiam cum tranſ-Rhenanis gentibus reliquerit, Pipino verò Iuniori (è quo Carolus Magnus an. 742 naſcitur) Neuſtriam, Burgundiam Prouinciam *Annonius*.

Quo anno Gotthis domitis, Saxonibus ſubactis, Saracenis expulſis, Prouincia recuperata. Galliam vniuerſam à bellis quieuiſſe tradunt atque ita an. 741 Carolum Martellum fato conceſſiſſe.

Circa 730 reges Britonum extincti. *Annal. Franc.*

Eudo & Maruntius regnis & vita Priuati ſunt, qui ex Hiſpaniis Saracenos aſciuerant. *Sigeb.* Adeò non ſinit Deus perfidiam impunem.

Theodorico 2 Cala. Franc. Reg. decimo ſexto vſque ad Hildericum.

Carol. Martellus ſubacta Aquitania ſubigit Ratbodum Friſonum regem, eo quod Chriſtianos eieciſſet & Eccleſias deſtruxiſſet, inſtaurata Idololatria. *Hedio. lib 6, cap. 21. Eccl. hiſtor.* Saracenos, qui ab Eudone inuitati ex Hiſpaniis in Gallias cum omnibus ſuis familiis infinita multitudine tranſierant, ann. 730, & dimidiam eius regionis partem occuparant, intra octo annos vix propulſauit, de ſuo exercitu vix mille & 500 deſideratis. *Sigeb.* Saraceni ex hoc prælio fuga elapſi Tyrrheni Maris inſulas ceperunt, & incendio vaſtarunt. *Blond. lib 10, Dec. 1.* Platina in Hiſpania vlteriori id factum ait.

Hiſpaniæ S. Pelagio reliquiarum rege primo, deinde Fauilla an. 2.

&

Alphonſo S. Pelagij genero an. 19.

Muhamas Arabum dux vſque in Paphlagoniam Romanorum imperium prædatur an. 16 Leonis, quo Irene Cazarorum regis Chaiani filia Chriſtiana facta nubit Conſtant. Copronymo.

Ann. Leonis 22. Arabum 90 millia ducibus Gamer Zulcimin, Melich & Bathal diuiſis copiis Romanam Aſiam incurſant. *Diac. lib. 21.*

Vveſtgotthi, qui Narbonam, Nemauſum, Agathen, Riceticum, Altinurium, Montepeſſulanum & Biterras incolebant, duce Mauritio, ſollicitatis ad defectionem Burgundionibus & Saracenis, qui ante annos circiter 24 ex Africa tranſeuntes Hiſpanias occuparant, euocatis contra Carolum Mart. bellant. Hic Saraceni rege Altino cum claſſe Rhodanum ingreſſi Auenionem capiunt, eámque arcem ſui regni conſtituunt atque ex Tarraconenſi Hiſpania copia maiores accerſunt. Sed Carolus vrbem recepit, Saracenos fugientes ſternit, paucis claſſe in Mare Tyrrhenum elapſis. Maſſiliam hactenus ſemper inuictam vrbem capit, Vveſtgotthorum regnum occupat: Narbona, Agathe, Nemauſo & Biterris planè exciſis. Reliquiis denique Saracenorum ad Arelatum profligatis omnem eis ſpem Gallias amplius inuadendi ademit, an. 736, 737, 738, 739. *Blond. lib. 10. Dec. 1. Aemylius lib. 2, &c.*

Atque ita Vveſtgotthorum regnum in Galliis finit an. 20 Leonis, Chriſti 737.

Anno 735 Sigebertus Anglorum reges annotare deſinit. Nempè ſub Egeberto res illorum ſunt ad exitum inclinatæ populo in factiones diuiſo. *Polyd. lib. 4 Hiſt Ang.* Circa quæ tempora Inas Occidentalium Saxonum rex regnum ſuum Romano pontifici facit tributarium. *Ibid. Polyd.*

752 4840 Sic Offa Nerciorum rex ad Inæ exemplum regnũ ſuum eidem tributarium reddit ſub an. 775 *Polyd.*

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Circa an. 744. Hunnorum gens, quòd Attila Pannoniam ante 300 annos occupaſſet, ſorte ex centum & octo tribubus, 216 hominum millia, cum liberis, vxoribus, pecoribus & vniuerſis ipſorum facultatibus emittit. Illi ſuperato Tanai per Roxolanos, Sarmatas, Hamaxobios, Tauroſcythas. Tranſſyluanos poſt multa cum Pannonibus & vicinis prælia, terram occupant, & linguæ commercio, cum aliis Hunnis conciliantur. *Bonfin. dec.1. lib.9 de Hung. Volater. Naucler.*

Poſt annos ſex vicinas Carniam, Stiriam, Corinthiam, Morauiam, Boëmiam infeſtare incipiunt. *Naucl. gen. 25.*

Orgerius Gollantes cog. Cathelon an. 733 in Cataloniam cum exercitu mouit, ibiq; poſteritati (nam ipſe obiit in obſidione Emporiæ ciuitatis) ſedes poſuit contra Saracenos, vſque ad tempora Caroli Mag. *Taraph.*

Ioan. Hiſpalenſis in captiuorum ſolatium ſcripturam in Arabicum tranſtulit. *Vaſæus.*

Per varios Saracenos tunc Hiſpania regebatur, quibus tamen vnus præerat, qui Cordubæ rex dicebatur. *Vaſæus.*

k Hic primus cœpit Francos à fide Childerici abſoluere. *Aemil. lib. 2. can. alius 15, qu. 6.*

741 Dialogorum D. Gregorij libros 4 de Patrum miraculis in linguam Græcam vertit & Bibliothecam D. Petri reſtituit. *Plat. Sigeb.* Paci ſtuduit. Luithprandum, Rachim & Aiſtulphum Longobardorum reges Romanis placans. *Sigeb. & alij.*

752 Pro emptis à Paganis mancipiis pretium reſtituit & mancipia libertate donauit. *idem.* recens conuerſis Germanis eſum crudi lardi, equorũ, &c. quòd hæc Scythicam barbariem ſaperent, interdixit. *Ipſe in Epiſt. ad Bonif.* à ſuauitate, ſtudio tranquilitatis, liberalitate in pios & pauperes, benignitate in hoſtes celebratur. *Hiſtorici.*

Italiam bellorum agitatione vexatam ſua prudentia totam pene pacauit. Reliquit duas epiſtolas ad Bonifacium Germaniæ legatum.

Sepulchro D. Gregorij Magni epithaphium literis Græcis inſcripſit. Et vt Græcis auribus dedit 4 dialogorum D. Gregorij libros, propter quos Damaſcenus & Euthymius horum voluminum authorem Gregorium Dialogum nominant, ſic eiuſdem Paſtoralia Anaſtaſius quidam Antiochiæ epiſcopus Græca quoque fecit. *Sixtus Senenſis Bibliotheca lib. 4.*

Luithprandus Longobardorum rex dono ei dedit nomine S. Petri Narniam, Anconam, Cumanam vrbes, Sabinenſe item patrimonium & Sutrini agri vallem. *Blond. Dec. 1, lib. 10.*

Antiochiæ, poſtquam annis 40 ſedes vacaſſet, an. 742. Stephanus quartus Patriarcha creatus eſt.

Alexandria, vbi Monothelitæ graſſati fuerant, ab hęreſi recedit anno 2 Copronymi, Coſma epiſcopatum tenente. *Diac. lib. 22 & 23 Rom.*

Antiochia, cum ob Saracenorum tyrannidem per 40 annos epiſcopo caruiſſet, eodem 2 anno permiſſu Oualid Arabum ducis ſortita eſt Stephanum, & poſtea Teophylactum. *Ibid. Diac. lib. 22.*

Anno 745. Theophylactus Ediſſenus ſucceſſit. *Ibid. Sigeb.*

Petrus Damaſcenus epiſcopus in Syria à Saracenis martyrio coronatur. *Sigeb.*

Ob Copronymi perſecutionem triſtis Eccleſiæ facies

Concil. *Romanum pro imaginibus retinendis contra Leonem Imp. epiſc. 903. Sigeb. Palmer. Aliqui ſub Greg. 2 collectum aiunt an. 714. Leo in eo excommunicatur & vectigalia ei dari prohibentur.* Plat. Zonar. tom. 3.

93.

k Zacharias I. Grę- 4829
cus, an. 10.
menſ. 3.

Vacat dies 12. 4840

Patriarchis.

Antiochiæ Stephano quarto an. 2.

Theophylacto an. 7.

Conſtantinopoli, Anaſtaſio Iconomacho.

Anni Christi.		Anni mundi.	
741	*Principibus.* *Conſtantino* 5. *Copronymo an.*35.*Imp.* *Iſcan Arabum* Miramolino,*deinde Ulid.an.* 2. *Abraham,an.* 2. *Rachiſo* Ital.*Reg.* *Hilderico* 3.*Stupido ſiue* In-*ſenſato an.* 9. *Franc. Rege, vſque ad Pipinum regem electum.* *Alphonſo Catholico* 5 *Pelagij genero.* Concil. *Romanum epiſcopum* 34. *Arelatenſe* 3.*lib.Conciliorum.* *Francicum preſide S. Bonifacio Mogontiæ Archiepiſcopo Nauale.*	4829	& martyria per totum Orientem. *Diac.lib.* 21 & 22. *Zon. to.*3.Imagines erigi, Sanctos honore affici, reliquias ſeruari, titulum Sancti, Virgini Apoſtolis & martyribus tribui edicto vetuit. Eos qui dicebant, Maria Dei genitrix ora pro nobis, vituperans & perſequens. *Idem & Sigeb.* S. Dalmatæ monaſterium, omnium, quæ erant Conſtantinopoli antiquiſſimum, militum diuerſorium fecit. *Zon.to.*3. reliquias Sanctorum partim terra obruit, partim demerſit, partim in cineres redegit.*Ibid.& Diac. lib.*22. Gamer Arabum dux in Romania ſecundo eius anno multos trucidauit, plurimos captiuos duxit, Haly Petrum Damaſcenum epiſc. eo quòd Mahometis falſa dogmata refutaret & cum Manicheis facere differeret, cepit & linguam ei præſcidit, atque in Arabiam deportauit, vbi cum Miſſam celebraret,interfectus eſt. *Diac. lib.*22 *Rom.Sigeb.*Multi alij in Syria martyrio ab eandem cauſam coronati ſunt. *Ibid.* Hoſtes religionis omnes Orientis regiones tenent. Africam totam occuparunt, Boſphorum vtrumque propè ponte iunxerunt, Hiſpanias tenent, Pyreneum ſaltum velut domus ſuæ fores, vbi viſum eſt, perfringunt, in Franciam iam illis expoſitam manus iniiciunt, *Æmil. li.*2.*de Franc.ex epiſtola Burchardi epiſc.quem ad Pipinum Zacharias miſerat.* 746 Carolomannus Auſtraſiæ rex Monaſticæ vitæ ſtudio adductus Soracten Italiæ montem petiit. Ex quo poſt in Caſſinum tranſijt.Ita res Francica ſub Pipini Iunioris principatum coiit. 750 de Childerico deponendo, regióque nomine in Pipinum transferendo agitur, legatione ad Romanum Pontificem decreta. Quare eius authoritate & indulgentia Childericus regno exuitur & Pipinus rex ſalutatur ann. 751, poſt Clodouei obitum 237, iuxta alios 257. Childerico Franco. reg.in monaſterium truſo., Pipinus Martelli fil.dictus Breuis,ex maiore domus. conſilio Pontificis à Galliæ proceribus rex declaratus, à S. Bonifacio ſiue Benfrido Germanorum Apoſtolo inungitur Sueſſionis *Sigeb.Regino in Chro. Annonius lib.* 4. *cap,* 61. *Cap. alius* 15. *qu.*6. Nec in eo defecit penitus genus regum Francorum. Nam Blatildis filia Clotharij. 1,nupta Hanberto duci, & ſenatori Auſtriæ peperit Arnoldum, Arnoldus genuit Arnulphum Metenſem epiſcopum. Arnulph. Angegiſem, Angeſ. Pepinum Groſſum.Pip. Carolum Martellum, Carol. Pipinum hunc cogno.Breuem. Bonifacius Germanicus legatus & Apoſtolus Germaniam in tres diocœſes diſtinxit Herbipolenſem, Bambergenſem, & Erfordienſem. *Hedio lib.*6.*c.*7. *Tom.*2. *concil.* Childericum depoſuit & Pipinum in regem vnxit Romani Pontif.auctoritate.*Reg.lib.*2. Cauſam, cur Clodoueani monarchiam amiſerint, hiſtorici tribuunt eorum vitijs, præſertim ſacrilegijs in Eccleſias,& vſurpatis electionibus Sacerdotiorum, quibus non modo indignos ſed & laicos intrudebant. Circa ann. 740 Ina Occidentalium Saxonum rex ſuum regnum Rom. pontifici tributarium facit. *Polyd. lib.*4.*Ang.* Sic paulò poſt circa an. 775. Offa Merciorum rex.*Ibid.*
752		4840	

Lullus Mogont Burchardus Herbipolenſis epiſcopi, Thatuinus, Nothelmus, Egbertus Eborac. Vuilibaldus Angli omnes natione, librorum ſcriptione celebres.

HVMANA.

Contra Vlid Miramolinum, Saraceni in Hiſpania rebellione inſurgunt. Ad eos motus ſedandos Abucar cum imperio mittitur, deinde alij. Nam multi occiſi ſunt paucis annis, adeo vt annis vix 20. à capta Hiſpania plus quindecim imperarint, donec eam Abderamen abduceret è Babyloniæ imperio. *Vaſæus, Rhoderic. Tolet.*

Maroan occidit fratrem Vlid Saracenorum & Perſarum Miramolinum & regnat annis 6 Ex ea cæde multæ ſeditiones. In Hiſpaniam mittit Iuzaf (Ioſephum) qui Chriſtianis fuit iniquiſſimus. *Vaſæus.*

* VIR ſingularis religionis & prudentiæ. Hunc aliqui prætermittunt, & cum ſequenti confundunt. Vnde ſequentes Stephani nunc dicuntur tertij, nunc quarti, &c.

Alphonſus Catholicus Lucenſem ciuitatem, Tindem, Aſturicam, magnam Caſtellæ partem Abulam vſque, & in Portugallia Bracaram, in multis ciuitatibus epiſcopos inſtituens, Chriſtianis reſtituit. *Vaſæus.*

Petrus Pulcher Toletanus de Paſcha erranter celebrato elegantem libellum conſcribit. *Idem.*

Verus Hiſpalenſis ſub Pipino. *Trith.*

Vt S. Pelagius, reliquiarum in Hiſpania rex Saracenis perpetuo fortiter reſtitit, ita & Gener ipſius ob Ormiſindam filiam in vxorem acceptam Alphonſus, qui proinde Catholici nomen & ſibi comparauit, & poſteris. *Vaſæus.*

I BLOND. libr. 1. decad. 2. & Irenic. 3. cap. 70. nominat hoc loco Gregorium 4. cui volunt Pipinum reddidiſſe Rauennatem Exarchatum & alias Eccleſiæ terras vſque ad ſtagna Venetorum. Platin. & Regino id referunt ad Stephanum.

Deficiente Orientis Imperio & Imperatore Catholicos vexante, hic pontifex inſignia, dignitates, & titulos Imperij ad reges Francorum transfert. *Palmer. in Chron. Naucler.*

Stephanus Pacis formulam perfidi Aiſtulphi Chirographo exaratam, de vexillo Crucis pendentem, in publica ſupplicatione prætulit, cunctis Deum contra perfidiam inuocantibus. *Blond. li. 10. dec 1.* In Franciam ad Pipinum venit. In D Dionyſij D D. Petro & Paulo altare dedicauit an. 753. ad illud Pipinum & filios eius Carolum & Carolomannum denuo reges inunxit ac regnū ipſorum poſteritati hęreditarium declarauit. *Regino lib. 2. Sigeb.*

A ſapientia commendatur. *Sabell.* à prudentia & amore cleri, *Plat.* à liberalitate in pauperes & peregrinos, extructis etiam multis Xenodochijs & locupletatis. *Ibid* concionandi munere fungebatur. *Bergom. lib. 10. Platin Io. oppidn.*

Pipinus æmulatione patris Aſtulphum Long. regem perterret, & vt res Romano Pontifici reſtituat iure iurando datiſque obſidibus obſtringit. Quod cum minus perfeciſſet, 756, collatis ſignis re ipſa adimplere coëgit, ſcilicet, vt quæ ex Romano ducatu oppida innaſerat, reſtitueret, Hexarchatum etiam Rauennatum cum

Anni Christi.		Anni mundi.
	94	
752	∴ STEPHANVS II. Rom. dies.	4840
752	*Patriarcha.*	4840
	Antiochiæ Theophylacto.	
	Conſtantinopoli Anaſtaſio Ichonomacho.	
	Principibus.	
	Conſtant. Imp. octogeſimo ſecundo.	
	Maroan Saracenorum & Perſarū Miramolino. an. 6.	
	Gabra Maſchel Æthiopiæ.	
	Aiſtulpho Ital.	
	Pipino an. 18. Franc. Rege decimo octauo.	
	Alphōſo Catholico Hiſp. trigeſimo ſeptimo.	
	95	
752	I STEPHANVS III. die. II. Rom. an. 5.	4840
756	menſ. 1.	4844
	Vacat menſ. 1.	
	Patriarchis.	
	Antiochiæ Theodoro 2. ann. 16.	
	Conſtantinopoli Anaſtaſio Iconomacho, deinde Conſtātino 2. Iconomacho an. 12.	
	Conſtantino 5. Copronymo Imp. octogeſimo ſecundo.	
	Maroan Sarac. & Perſ. Miramolino decimo nono, deinde Mahomete, an. 5.	
	Gabra Maſchel Aethiopiæ, deinde Nalek, an. 11.	
	Aiſtulfo, & poſt eum Deſiderio vltimo Longobardorum, & Ital. Reg.	
	Pipino Franc. Reg. 18.	
	Alphōſo Catholico Hiſp. rege 37. mox Froila, an. 13.	

Anni Christi. | *Anni mundi.*

96

756 m Pavlvs I. Romanus Stephani 3. frater. 4844

768 ann. 10. 4856

menſ. 10.

Vacat an 1. menſ. 1.

Patriarchis.

Antiochiæ Theodoro 2. à Petro ſeptuageſimo ſecūdo. Conſtantinopoli Conſtantino ſecundo Iconomacho, deinde. Niceta Iconomacho, an. 13. menſ. 2. dies 22.

tota flamina, Aemiliáque Græcis Imperatoribus ereptum in ius Romani Pontificis reponeret. *Blond. Dec. 2.*

Hvmana.

Turci ſiue Turcomāni ex Scythia, Tartariáve Orientali Turqueſtan nomine, erumpentes, Alanos, Colchos, Armenios, Cappadocas & magnam Galatiæ partem, ad extremum Perſas & Saracenos gladio īfeſtarunt, regè eorum Selduch. regnante Pipino Caroli Magni patre ann. 756. *Egnat. lib. 2, Guliel. Tyrius lib. 1. de Hieroſ. cap 7. Plat.* Tunc ſuaſu Chriſtianorum cœperunt ſe in modum crucis tondere propter luem, quæ apud eos graſſabatur. *Sigeb.*

Conſtantini an. 23. ineunte Caroli Magni regno tranſierunt portas Caſpias, & relicta Scythia occuparunt minorem Armeniā, indéque inuaſerunt in minorem Aſiam quam ferè totam obtinuerunt an. 1052. duce Sadoch Tanchumeth. Crebris & miris prodigiis id Deus portendit quorum ſpectator fuit Paulus Diaconus, *Ipſe lib. 22. rerum Romam, Sigeb.*

Carolo Magno primum negotium à Pipino patre in Gaiffrium Aquitaniæ ducem proficiſcente, datur in Aruernia aduerſus quoſdam nobiles, qui eccleſiaſticos vexabant. Eccleſias ibi non modo compoſuit futuræ ſuæ magnitudinis primum exhibens ſpecimen, ſed etiam auxit, Moſacenum cœnobium ædificauit, &c. *Annon.*

Froila Sacerdotes Hiſpaniæ caſtitatem, quam ſacri Canones præſcribunt, ſeruare cogit, neglectam à Vitizæ temporibus. *Vaſæus.* Maurorum multa millia cæcidit. Ouetenſem ciuitatem condidit. *Idem.*

Huius tempore Abderamen venit in Hiſpaniam, eámque occupauit, occiſo Iuzaf, ſeque Miramolinum Hiſpaniæ appellari iuſſit circa ann. 758. Hinc Hiſpania Miramolino Babyloniæ & Perſidis ſubiici deſiit. *Idem.*

Moſquæam Cordubenſem opere adeo ſuperbo extruxit, vt reliquas Saracenorum facile ſuperaret, quæ hodie in Cathedralem Eccleſiam conſecrata eſt. *Idem.*

Moritur poſtquam illic imperaſſet ann. 33. relinquens 11. filios & 9. filias.

m Pavlvs pont. cum paucis comitibus cellas infirmorum & pauperum & vinctorum luſtrabat & neceſſaria ſubminiſtrabat. *in eius vita.*

Nullum in ſacro miniſterio officium omiſit. *Crantz, metropolis, lib. 2. cap. 1.*

A manſuetudine & beneficentia in pauperes & calamitoſos ab hiſtoricis extollitur.

Salim Arabis Theodorum Antiochiæ epiſcopum in Moabitidem regionem exulatum mittit, edicit ne Chriſtiani nouas eccleſias extruant, ne de fide ſua Arabes doceant, ne crucem Chriſti aſpiciant, an. 16. Copronymi *Diac. lib. 22. Rom.*

Chriſtianis colligendorum vectigalium munus ademit, ſed paulo poſt coactus eſt reſtituere, quod Saraceni ignari eſſent arithmetices. *Ibid.*

Habdalas Saracenorum quoque princeps, an. 17. Coproni. tributa Chriſtianis ſolito grauiora imperat, & quidem etiam monachis & Heremitis. Eccleſiarum cruces & vaſa Iudæis vendit. Vigilias nocturnas celebrare & literas diſcere prohibet. Iudæis & Chriſtianis characteres

Anni Christi.		Anni mundi.
766	*CONCIL. Gentiliacum in Francia præſente Pipino & legatis Imperatoris, contra Græcos de Trinitate & SS. imaginibus. Sigeb. Abb. Vſper. lib. Conc. Rhegino in Chron. Æmil. lib. 2. Annonius lib. 4, c. 67. Ado in Chron.*	4854
	Schiſma 8.	
757	Theophylactus Rom. contra Paulum ſedit in ſchiſmate aliquot menſes.	4845
	Conſtantinus 2, ex Laico contra canones electus, ſedit an. 1. d 24. Hunc quidam inter pontifices numerant.	
	Schiſma 9.	
767	Philippus ſiue Philippicus contra Conſtantinum à Laicis & clericis electus ſedit. an. 1. di 24.	4855
	97	
768	n Stephanus 4. dictus 3. Siculus monachus, an. 4. menſ. 5. di. 24.	4856
772	Vacat d. 9.	4860
	Patriarchis.	
	Antiochiæ Theodoro 2. à Petro ſeptuageſimo ſecũdo.	
	Conſtantinopoli Niceta Iconomacho.	

HVMANA.

Ab an. 765 vſque ad an. 933 per annos 168 nominantur quidem reges Æthiopiæ 43, in indice, quem à Bodeciano ſum nactus, ſed anni, quibus quiſque regnauerit deſiderantur. Itaque in eis partiendis vſi ſumus duntaxat coniectura. Sed neque ſingulos diu oportet regnum tenuiſſe, quando quadraginta tres vix annos 158 expleuerunt ac ſi cuique tribuas 4, exiſtit ſumma 172, ſuperiore quatuor annis maior.

Hi autem apud Marium Victorium hoc nominantur ordine. Bazen, Senſaghed, Baharſaghed, Ghermaaſer, Salaaiuba, Callulaſien, Sargue, Zarai, Bagahama, Gianuſcheda, Zeoneghiz, Malgene, Sepharad, Agdais Abraha, Azbaha, Aſfa, Aſrad, Amſi, Ahau, Arada, Aladoua, Alameda, Tabena, Chaleb, Gabra, Maſchel, Conſtantinus Bezaagher, Aſfa, Arma, Gianaſfa, Gianaſcheda, Freſeunai, Adarahaz, Aizar, Delnahad, Mada.

756 Pipinus Exarchatum tredecim vrbes complectentem cum Pentapoli vrbes alias ſedecim conprehendente, iterum S. Petro & ſucceſſoribus eius in perpetuum poſſidenda conceſſit donatione in tabulas relata. *Sigonius lib. 3 Italiæ.*

757 Thaſſillo Bauarorum rex concilio Francorum habito (quod primi Parlamenti inſtitutionem nonnulli putant) Francorum beneficiarium ſe eſſe profeſſus eſt. *Anno. Ado. Regino.*

Chilpingis Aruernenſis & Anningus Pinctauienſis comites congreſſi cum Pipini exercitu cæduntur an. 761. *Sigeb.*

Pipinus inde Aquitaniam, Lemouiciam, Santoniam &c. ſubigit. *Idem.*

Rebellantem Gayſerum, ſiue Vnipharium ducem, Aquitaniæ ſeptem annuis præliis vicit & totam Aquitaniam ad Gerunnam flu. vſque iterum ſubegit *Idem.*

Saracenos clades acceptas vlturos tertiùm in Franciam redeuntes trans Pyreneos repellit. *Æmil. lib. 2.*

Mortuo Garzia Ximenio primo Nauarræ regi ſucceſſit Garzias Ennicus, qui Pampelonem & multas arces & municipia à Mauris liberauit. *Vaſæus.*

n LAVDATVR à pietate & doctrina. In Litaniis nudipes incedebat cum toto clero. Vocat eum platina verum Petri ſucceſſorem.

Coſmam Alexandriæ epiſcopum Antiochenus & Hieroſolymitanus excommunicarunt, quòd imaginum religioſam memoriam improbaret. *Diac. lib. 22.*

Deſiderius Longob. rex ann. 769, ſimulans orandi pietatem, Romam ingreſſus, multos capit & excæcat. *Sigeb.*

Pauliciani à Paulo & Ioanne Samoſatenis q. Paulioannitæ, Manichæorum ſecta quingentis annis poſt D. Paulũ & Pauli diſcipulos (imo pluribus) *Euthy. in Panopl. part. 2. tit. 21 ex ſcriptis Photij.* Catholicos Romanos appellabant, ſe verò Chriſtianos. *Ibid.* Sic Arriani in Hiſpania Romanos vocitabant homines noſtræ religionis, inquit Turonenſ. *lib. 1. de gloria Martyr.*

An. 768 finis 72 Patriarcharum Antiochenorum: Nam quis poſt Theodorum à D. Petro ſeptuageſimum ſecundum illic epiſcopus fuerit, vſque ad Antiochiam per Gallos recuperatam, incertum eſt: niſi quod 787 Theodoritus Patriarcha Antiochenus, & 1090 vſque ad captam ciuitatem à Latinis 1097 Ioannes eiuſdem Eccleſiæ preſ-

byter in Eccl. hiſtoriis memorantur & Petrus, qui à Leone 9. confirmationem obtinuit 1050. Theodorus Balſamon. 1186. Ioachimus hodie 1580.

Latinos enim præter eos ſeptem qui occaſione belli ſacri ſub Godofredo Bulloneo ſic ſederunt. Bernardus de Valentia epiſcopus anteà Arelatenſis ann. 33. Rodolphus ann. 4. Aimarus Lemouicenſis 50. Rodolphus Lemouicenſis, 3. Rainerius Lucenſis 20. Elias Regienſis 8. Chriſtianus ordinis prædicatorũ Martyrio coronatus cum 4. eiuſdem ordinis, poſt quem Antiochia iterum à Saracenis capta.

Conſtantinus Imp. omni ſcelere imbutus, Deo auerſus, tyrannus, apoſtata, veſanus, Veneris cultor, mactator puerorum, inter quos Hanij filius, magus, & ſacrilegus (*aiunt Palmer. Sigeb. Diac. & Suidas*) catholicos, qui SS. imagines apud ſe habebant, & poſt votum vxorem nolebant ducere, ac ſe à iuramentis & immundiciis abſtinebant, crudeliſſimè afflixit, vt plures occiderit martyres, quàm vllus vnquam Imperatorum gentilium. *Sigeb. in Chro.* vnde igne cæleſti periit. *Sigeb.*

Cum Habdala Saraceno pacem ea lege fecerat, vt ille Chriſtianos, qui in ipſius eſſent dominatu, affligeret. *Blond. lib 1. Deca. 2.* à Theodora ſeu Irene eius cadauer defoſſum, publicè crematum eſt. *Sabell. Enn. 8. lib. 8.*

HVMANA.

Saxones vel Thuringi, itémque cæteræ, quæ iuxta Rhenum ſunt nationes, ex antiquo Francis tributariæ (*Nota*) leguntur. Quibus deinde à regno eorum deficientibus Pipinus genitor Caroli bellum intulit, quod tamen filius maiore fœlicitate peregit. *Helmoldus in Chronicis Slauorum, cap. 3.*

Abdala 100. armatis nauibus ducem Manucha præficiens mare Medit. infeſtat & Chriſtianos atrociter necat, Caſſinenſi monaſterio euerſo. *Chron. Caſſinenſe.*

An. 771. moritur Aſciar primus Aragoniæ comes, qui Iaccam ciuitatem, multas arces & oppida à Maurorum ſeruitute liberauit. Balindus f. ſucceſſit. *Vaſæus.*

Carolus Magnus Aquitanos omnes & Vaſcones in deditionem accipit, & bellum Aquitanicum finit capto Hunaldo duce Aquitaniæ, & tota eius familia. Iuxta Dordonam fluuium ædificat caſtrum Francicum (ſic enim legitur apud Eginardum) ſiue, vt vulgò, Fronciacum (quaſi, vt quidam ludunt, Frons Saracenorum.) *Sigeb.*

Leſcus quiſpiam primus apud Polonos equi ſui calces ferreis ſoleis munit, cũ equi de more illius tẽporis ſoleas nullas haberent. *Crom. hiſt. Polo. lib. 1.* Paulò ante an. 800.

o CVM optimo quouis pontifice comparari poteſt. Eo nemo poſt Petrum, Romanorum pontificũ diutius vixit.

Inſtituit diplomata, ſeu literas apoſtolicas, quas Bullas vocant, plumbo obſignari, vt diuturnius eſſet ſigillũ: nam antea vtebantur cera. *Polyd. Virg. lib. 8. de inuent. rerum cap. 2.* Alij hoc referunt ad Stephanum 3. Statuit vt quotidie in atrio Lateranenſi alerentur 100. pauperes. *Plati.* Scripſit libros contra Iconomachos. *Sigeb.*

A caſtitate, fortitudine animi & liberalitate in pauperes commendatur ab hiſtoricis. Tyberi exundante, lembis & ſcaphis victum aduehendum curat iis, qui erant aqua circumfuſi. Romæ aquæ ductus, muros, templa & alia ædificat, captiuos pecuniæ vi liberat.

Leo, mali corui malum ouum etiam ſacris imagini-

bus

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	Principibus.	
	Conſtantino Imp. octogeſimo ſecundo.	
	Abdala Babyloniæ & Perſiæ Miramolino vigeſimo primo.	
	Hiſpaniæ vero Abderamẽ.	
	Ghermaafer Aethiopiæ.	
	Deſyderio Ital. *Reg.*	
	Carolo I. *Magno an. 46. Franc. Reg. decimo nono.*	
	Aurelio Hiſpaniæ.	
768	*CONCIL. Lateranenſe Epiſcoporum Galliæ 12, & plurimorum Italiæ, contra Cõſtantinum pſeudopapam Deſiderij regis. Long. fratrem ex Mutio li. 7. Plati. Palmer. Sigeb. Aemil. lib. 2. Naucler. In eo damnatur 7. falſa ſynodus Conſtantinopolitana contra imagines.*	4856
	98	
772	o ADRIANVS I. Romanus an. 23.	4860
796	menſ. 10. di. 17.	4884
	Patriarchis.	
	Conſtantinopoli Niceta Iconomacho, deinde Paulo 4. an. 4. menſ. 6. dies. 13. Tara*ſio an. 21. m. 1. d. 25.*	

Anni christi.

Principibus.

Conſtantino 5. octogeſimo
772 *ſecundo. Poſtea Leone 4. e-*
ius fil.an. 5. Imp. *vſque ad*
Etrenem Imperatricem *an.*
10.cum fil.Conſtantino 6.

Abdalo deinde Abdala ſe-
cundo,ſiue Madlth an. 18.
Moyſe *an.21.*Babyloniæ *&*
Perſidis Miramolino.

Hiſpaniæ vero Abderamē,
deinde Hiſſem ſiue Izeca,
qui & Iſimen *an.7.*

Saliuba Aethiopiæ &
per ordinem Callula-Sion,
Sargue, Zarai, Bagahar-
nat,Gianſcheda.

Deſyderio Ital.*Reg.*

Carolo I. *Magno Franc.R.*
decimo nono.

Silo Hiſpaniæ quadrageſi-
mo an.8, deinde Alphonſo
cog.Caſto an.41.

773 Conc *Lateranenſe (quod Si-*
geb.vocat vniuerſale) preſente Ca-
rolo & Epiſcop.153. Sigeb. & lib.
Concil.

Hiſpanicum contra Fœlicem hæ-
reticum. Annoni.*lib.4,cap.83.*

Durienſe an.779.Regi.lib.2.
779 *Gennuenſe.Ibib.*

Anni mundi.

4860

bus bellum indixit. Iacobitas Hereticos è Syria in Thraciam collocauit. *Zo.10.3 Diac.lib.23. Rom.* Noli mirare, ſi mox imperium per Rom. pontificem ad alienos tranſlatum ſit *Zon.ibid* per totum ſui regni quinquennium cum Irthuma & Midaij Arabum regibus, vario marte in Aſia & Syria conflixit. *Diac.lib.23.*

Bulgarum regem Telericum à ſuis fugatum excepit an.778, quo anno Carolus Longobardorum regnum vaſtauit. *Schanaburgenſe Chro.* Hildebrandum Spoletanorum ducem ſequenti anno ſe ſponte ſubiicientem amplectens. *Sig.*

Coronam ex Iaſpidibus & aliis gemmis conſertam ex eccleſia abſtulit & ſuo capiti impoſuit, ſed paulò pòſt febre correptus interiit. *Diac.lib.23.Blond.lib,1.dec.2.*

An.782. Lapidea arca effoditur cum hac inſcriptione, Chriſtus naſcetur ex virgine, in eum credo &c. *Diaco. li.23. Sig.* Platonem fuiſſe multi exiſtimarunt. *Gigas in Floribus temp.*

An.786. Politianus epiſcopatum Alexandrinum inter Saracenos adminiſtrabat.

Carolus in Italiam ab Adria. vocatus contra Longobardos, inuiti & nolētis Pont. pedes exoſculatur. *Plat. Aemyl. lib.2.* Donationem à Pipino patre factam Rom. Eccleſiæ non tantúm confirmauit, ſed etiā auxit. *Plat. Adr. in epiſt. conc. Later. & epiſt. ad Conſtantinum & Irenem.* vel potius reſtitutionem. Nam Pipinus duntaxat pontifici à Longobardis erepta reſtituit. *Histor.*

Vicit Longobardos capto Deſyderio eorum rege 22 & vltimo, in quo defecit regnum Longobardorum ab Alboino acquiſitum, ab Authari & Agilulpho formatum, anno poſtquam Italiam occupauerant 206, ſiue 213, ſiue 224 (neque enim conuenit inter ſcriptores) *Blond.dec. 1.lib.2.*

Pauló poſt etiam regnum Boiorum finiit, Taſſilone Deſiderij genero rege eorum nouiſſimo & filio Dedone, qui propter Deſiderium bellum mouerant in monaſterium detruſis.

Eodem an. Carolus ritum cantus eccleſiaſtici authenticum è Romana eccleſia, accerſitis ex vrbe ſummis muſicis, in Gallias transfert. *Sigeb Aemil.lib.2.*

Adelgiſum Deſiderij filium, qui ad Græcos confugerat, & contractis copiis Conſtantini conſenſu & auxilio ad recuperandum regnum Longobard. redierat, delet & perimit. an.789. *Sigeb.*

In Ægyptum & Africam Chriſtianis pauperibus eleemoſynas miſit. *Sigeb.* Carthaginem. *Vſperg.* Hiſpaniam vſque ad Cordubam recuperauit profligatis Saracenis. *Ptol. in rudimento, Plat. in Adriano.* Compoſtellenſem eccleſiam locupletauit. *Erphordenſis lib.68.* Albini conſilio in ſacris rebus omnia gerebat. In terris occupatis paſſim Epiſcopatus & ſcholas conſtituebat ad fidei propagationem, in quibus Græcæ & Latinæ literæ docerentur. *Crantzius lib.1.*

Hiſpaniam tranſiit & Nauarram cepit & duos Saracenorum regulos ſibi ſubiecit. an 778. *Sigeb. Rhegino.*

Caroli Magni tempore Ogerus Danorum Dux Indiam ſuperiorem occupauit & Ioannem regis Friſonum filium, presbyterum Ioannem dictum imperio præfecit, eique 14 Barones qui alias vicinas terras tenebant, ſubiecit, vt vbi Chriſtiana religio permaneret. *Vuernerus in faſciculo temporum.* An id verum neſcio. Nam non vi-
4888 deo qua parte Dani per tot terrarum & æquorum ſpacia

Anni Christi.

796

794 *Francfordienſe, Epiſcoporum Gallo.Germa.& Italorum, præſentibus legatis Adriani, Theophilo ſeu Theophylacto, ac Stephano epiſcopis, contra Fœlicem Vrgelitanum ſeu Orieltanum Epiſc. qui adoptionem humanæ naturæ Chriſti inducebat: Annoni. lib.4 de geſt.Franc. cap.85. Aemil.lib. 2 Abb. Vſperg. Ferunt aliqui in eo concilio damnatum fuiſſe Concilium Elibertinum epiſc.19 presb. 36 in Hiſpania paulo antea celebratum: Errant Magdeburgenſes rapſodi, qui iſtud Cõcil. referunt ad annum 700. Aiunt etiã in eo damnatum Nicenũ 2, de quo in margine.*

Foroiulienſe in Aquilegia præſide Paulino Aquilegienſi de fide & moribus, maximè de Trinitate contra Fœlicem.*tom.3.Conc.*

Bauaricum contra Fœlicem.Anno. lib.4, cap.83.

Ratisbonenſe cõtra eundem.Sigeb.

800

Anni mundi.

4884 Ethnici (i.Saraceni ſepties à Conſtantino expulſi Hieroſolymis, denuo eam adoriuntur & capiunt & Iohannem Patriarcham eiiciunt, ſed ille reſtituitur recuperata vrbe poſtquam Carolus copiis Imperatorem adiuuiſſet. *Henric. Erfordienſ in vita Conſtant.c.69.*

Madij Saracenus Chriſtianos obſidet in Natoliæ vrbibus. *Diac.lib.23. Rom.*

Aaron alius Saracenorum dux multa mala Chriſtianis infert, etiam poſtquam pacem cum Imperatrice agitaſſet. Nam in Cyprum irruit, Capadociam, Gallatiam, Romaniam. *Diaco Ibidem.*

Fœlix, cui adhærebat Eliphandus Toletanus epiſcopus, Ratisbonæ de errore conuictus miſſus eſt Romam, vbi coram Adriano pont. Palinodiam cecinit & ſuæ eccleſiæ reſtituitur. *Annal. Franc.* aliunde videtur errorem contraxiſſe. Nam Beda in 7.c.Io. Noua hæreſis (inquit) in Angulis occulte ſuſurrat, Chriſtus eſt adoptiuus. Chriſtus nuncupatiuus eſt Deus.

Aiunt Ado Viennenſis ætate 6 & Regino lib.2 Chro. Pſeudonymam Nicenam, quam Septimam Græci appellant, pro adorandis imaginibus Synodo Francfordienſi abdicatam penitus. Quod ſi verum eſt, cum Nicena illa deinceps obtinuerit & pro Oecumenica recepta ſit, prouincialis hæc Oecumenicæ derogare non magis poteſt & debet, quàm illa Cypriani Africana, quæ cum cætera rectè ſtatuerit, prauè Anabaptiſmum contrà Romanam defendit. Præterea vt nec ſtatim nec abſque magnis diſſidiis Calcedonenſis illa ſanctiſſima probata eſt, vt apparet è Diui Gregorij epiſtolis ad Brunichildam & alios, in quibus docet ne tum quidem poſt annos fermè ducentos in Galliis fuiſſe receptam penitus, ſic hic potuit contingere. Addo Patres, qui Francofurtum conuenerant, non ſatis habuiſſe perſpectum Nicenæ ſententiam, ac fuiſſe deceptos falſis rumoribus & ſcriptis. Nam contra eam ſic dimicarunt, ac ſi ad ſtatuendam imaginum adorationem ſimpliciter incubuiſſet, cum potius de retinendis imaginibus ſanxiſſet & egiſſet aduerſus Conſtantinopolitanam ſeptimam Pſeudonymam, quæ de illis confringendis & omnino tollendis, paulò antè Canones tulerat. Alioqui hæc cum illa idem planè iudicauit ac cenſuit. Nam libri illi quatuor, qui nomine Caroli Magni & Synodi Francfordienſis circunferuntur, & quos ſuperbe hæretici contra Nicenam oſtentant, paſſim inculcant retinendas eſſe SS imagines in ornamentum eccleſiæ & memoriam rerum geſtarum (hæc eorum verba ſunt in præf. & lib. 2, c. 2, & alibi) ſeque duntaxat armant aduerſus neſcio quam prætentam imaginum adorationem, quam nec Nicena ipſa agnouit Iconomachos autem expugnan cum alibi tum præfatione libri primi. Et Claudius à Carolo ipſo Taurinenſis epiſcopus conſtitutus, dum eas è ſua diœceſi ſubſtuliſſet, ſtatim vt hæreticus exceptus eſt ab ipſiſmet Gallis epiſcopis, qui maxima pars fuerant Francfordienſis Synodi. Hinc contra iſtum Ionæ Aurelianenſis libri ad Ludo. Pium de imaginum cultu.

Anno 791. *Palmerius & Polyd. lib. 4 de Anglis.* Academiam olim Athenis Romam attractam Carolus Mag. Lutetiam transfert. *Vvernerus in Faſciculo.* Idque opera 4

4888 Monachorum Bedę diſcipulorum Rabani, Albani, Claudij, Ioannis Scoti, *Erphordienſis, cap.69.*

Ac tanta illam prouentuum ac poſſeſſionum amplitudine locupletauit, quantam vix omnes Galliæ ac Germaniæ, quæ inde poſtea natæ ſunt, academiæ poſſent æquare. *Curio lib.1 Chronologiæ.* Ita tribus aut quatuor ſæculis extinctum literarum lumen, in mundo rurſum accendit. *Ibid.*

Anni chriſti.

HVMANA.

796 Sub Moſe Saracenorum Miramolino Arabes inteſtino bello in varia Dominia diſperguntur.

800 774 Idnabala Saracenus Cæſarauguſtæ regulus ab aliis regulis domeſtica ſeditione pulſus à Carolo Magno reſtituitur & finitimi reges vectigales fiunt. *Vaſæus ex Annal.Franc.*

Vindekindus Saxonum dux an. 777 cum Saxones victi eſſent & à Carolo fidem ſuſciperent, in Normaniã fugit, inde poſtea rediturus & bellum renouaturus. *Sigeb. Regino.*

Saxones cæſis ſuorum 30 mill. ſeſe tandem poſt bellum 33 annorum Carolo dedunt, & quia à Chriſto defecerant, Chriſtiani iterum fiunt, & Vindekindus eorum dux ex ſacro fonte à Carolo ſuſcipitur. *Sigeb. & Chron. Miſnenſe Krant.lib.2.hiſt. Sax. cap.6. Eginhar. Annonius lib. 5.cap.4. Helmold.in Chron.Slauo.cap.3.*

Ad Albim flu. Bargadauenſes & Norduitæ ſeſe ei dedunt & fidem Chriſti ſuſcipiunt. Saxones Orientaliores & Slaui vltra & citra Albim habitantes ei paulatim ſubiiciuntur an.780. *Sigeb. Rhegino,* Magdeburgo ampliato. *Crantzius.*

An 784 Daci in Anglia à Bitrico rege Saxonum Occidentalium repelluntur. Sed illi haud multo poſt reuerſi bonam eius partem occupant. Ita regnum Northumbriæ ab illo anno per an. 30 & amplius tam finitimorum, quam Barbarorum iniuriis expoſitum fuit. *Polyd. lib.4 Ang.*

Primus Flandriæ, quæ tunc erat vacua, inculta & nemoroſa, an. 792 Comes deſignatur à Carolo Lidericus Harledecenſis. *Iac.Meier.de Fland.Sigeb.*

p DOCTORVM amator, ita vt eos vndecúmque præmiis alliceret.

Ægrotos viſere, eleemoſynas largiri, prædicationibus, quibus plurimum ob eloquentiam & doctrinam valebat, incumbere, ei peculiare fuit.

Captum Romani excæcauerunt, lingua eius radicitus abſciſſa. quæ poſteà ei diuinitus reſtituta eſt. In cuſtodiam miſſus noctu per murum euaſit & à Carolo reſtitutus eſt. *Regino lib.2 Chron.*

Litanias trium dierum ante Aſcenſionem Domini induxit.

Orauit pro Campulo à quo fuerat verberatus, ne Carolus ipſum capite truncaret ceu ſeditioſum & Sacræ ſanctitatis reum.

Sub hoc pontifice tranſlatum eſt imperium à Græcis ad Francos.

Carolus Academiam Papienſem inſtituit. *Gagui. lib.4. Sabell.Ennead.8.lib.9.*

Bononienſem à Theodoſio fundatam renouat. *Mutius lib.9.*

Ticinenſem condit. *Polyd.lib.4 de Ang.*

Oſnarburgenſem, in qua literas Græcas & Latinas doceri iuſſit. *Grantzius in Metropoli lib.1.ca.2.*

Anni mundi.

99

p S. LEO 3. Romanus ſedit annis. 4. 4844

4888

Patriarcha.

Conſtantinopoli Taraſio.

Principibus.

Conſtantino ſexto ſolo Orientis Imperatore an. 5.

Superioribus regnantibus, Vſque ad Carolum Magnum Imperatorem Occidentis declaratum.

Et Eirenem ſolam imperio Orientis potientem.

Et Egbertum Anglorum regnum condentem.

Zeoneghiz Aethiopiæ pratioſo, deinde Malgere.

Summa à Chriſto nato ad hac noua Occidentis imperia an. 800

Octaui ita Centenarij finis.

Pari-

Anni chriſti. *Anni mundi.*

Pariſienſem an. 791. *Palmerius*, de qua paulò antè.

796 4884 Ex Bedæ Angli diſcipulis monachi quatuor, duo Scoti, & duo Angli Albinus ſiue Alcuinus & Ioan. Scotus (alius à Frãciſcano ſcholaſtico doctore) Rabanus & Claudius primi poſuerunt Theologiæ ſedem in Academia Pariſienſi, *Gaguinus in Carolo Mag. Robertus Gonletus in compendio de fundatione vniuerſitatis Pariſienſis.* è qua breui tempore prodierunt innumerabiles Theologi hæreticorum perpetuæ cruces, qui tantam ſibi tota Europa famam & authoritatem compararunt, vt ſpatio quadringentorum annorum, vix extrà eam aliquis Theologus alicuius nominis repertus ſit.

De Ioanne Scoto mihi ſuſpectum eſt, aut fuit longæuiſſimus. Si quidem vertiſſe dicitur Eccleſiaſticam Hierarchiam è Græco iuſſu Ludouici 2 Imperat. ad quem fuerat miſſa à Michaele Conſtantinopolitano Imp. ſub an. 858.

Quin & Franciſcus de Zarabellis cardinalis ſuper Clementinam de Magiſtris q. 5. quatuor ſtudij Pariſienſis fũdatores nominat Rabanum, Alcuinum, Claudium, & Heſtorum ſiue Clementem.

Tum floruerunt per ordinem, Rabanus, Angelomus, Haymo, Strabus auctor gloſſæ ordinariæ (etſi hanc palmam Alcuino tribuant Antonius Florentinus & Guaguinus) Bertramus, Remigius Altiſiodorenſis, Paſcaſius Corbienſis, Amalarius, Anſelmus quidam auctor gloſſæ interlinearis, Ionas Aurelianenſis, Icmarus & alij vſque ad Hæreſim Berengarij ann. 1150, & Scolaſticos 12 ſæculi.

Octavo *hoc ſæculo continuata eſt doctrina, de qua hæretici hodie pugnant.* Miſſa *in Germani Conſtantinopolitani liturgia Theoria, Caroli Magni fragmentis de ritibus veteris Eccleſiæ: Alcuini libro de Eccleſiaſticis dogmatibus. Vualafredi Abbatis libro de officiis diuinis. Maximi monachi de Eccleſiaſtica Myſtagogia.* Claues Eccleſiæ. Abſolutio. *Beda homil. in die SS. Petri & Pauli, in Marc. lib. 1, cap. 2. Damaſcenus libr. 4. de Orthod.* Confirmatio. *Illa vnctio quæ per manuum impoſitionem ab Epiſcopis, vulgo confirmatio dicitur &c. Beda in Pſ. 26, in 8. cap. Acto. & Hom. in Octaua epiph. Conc. Arelat. cap.* 18. Extrema vnctio. *Bed. lib. 2. in Marc. cap. 6.* Septem ſacramenta. *Beda tractans illud Matthæi, quoniam Nazaræus vocabitur. Si in typo Samſonis geſta conſideremus, in eo quoque ſacramẽta Domini præfigurata cognoſcemus. Septem crines habuit. Hinc ſeptiformis Spiritus & ſeptem Eccleſiæ ſacramenta ſunt, &c. Quod & ex Auguſtino citat. Vualafridus Abbas lib. de diuinis officiis, Alcuinus de Eccleſiaſticis dog.* Liberum arbitrium, *Damaſc. lib. 2 Orthod. cap. 4 in parallelis. contra Manich. lib. de hæreſibus. Bed. in 2. c. Geneſ. lib. 8. in Iob. cap. 8 in Pſ. 118.* Iuſtificatio ex gratia *fides eſt chariſmatum ſpiritus, non noſtræ voluntatis, Damaſc. lib. 4 de Orthod. cap. 11. Præueniente ſe gratia mens hominis ſpontanea ad fructum boni operis aſſurgit, Beda in Mar. lib. 1, cap. 4 In 3 cap. 1 Ioan.* Iuſtificationem conſeruari & augeri bonis operibus *Pelagianum dogma non iuuat, quod dicitur de*
800 *homine ſe ſanctificat, quia id quidem per liberum arbitrium fit, ſed non ſine diuino auxilio & gratia, Beda in cap. 3, 1. Ioan. lib. 3 in Iob. cap. 1. lib. 6 in Cant. cap. 8. lib. 1. in Prou. cap. 5. 22. in 3 & 12. cap. Exod. lib. 1. in Ezram c. 1. in Pſ. 25. 77. 90. Aponius lib. 2 in Cant. Albinus in 3 cap. Eccleſ. Damaſcenus in parallelis & alijs li. paßim.*

Humana.

Alphonſus cog. Caſtus Hiſp. rex virtutibus omnibus ornatus proditione cuiuſdam comitis Gani Carolum Magnum in Ronceſualle vicit, qui in Hiſpaniam venerat, ipſum vt regno pelleret. *Vaſæus.*

A Mauregato an. 5 à Veremundo annis tribus regno pulſus, reſtitutus eſt & poſt reſtitutionem regnat an. 32. *Idem.*

Eius anno quinto ad ſummum pontificatum Leo 3. euectus Compoſtellam ſedem epiſcopalem conſtituit, corpore Apoſtoli diuinitus reuelato, poſtquam diu latuiſſet ob Saracenorum perſecutiones & dominatus. *Idem.*

Anno regni tertio occidit 70 millia Saracenorum cum ipſorum duce, qui ad Aſturias depopulandas venerant. *Idem.*

4888

LIBRI CHRONOGRAPHIÆ TERTII FINIS.

Digitized by Google

Primatus Romanæ Eccleſiæ. *Beda in Natali D. Benedicti. Carol. Mag. lib. 1. de imag. cap. 6. Damaſc. in lib. de defunctis. Patres Synodi 2 Nicenæ, Concilia huius ſeculi. Ansbertus lib. 3, cap. 5. in Apoc.* Cælibatus ſacerdotum. *Beda lib. 1. in Lucam ca. 4.* Claues Eccleſiæ. *Abſolutio Ansbertus lib. 7. in Apoc. cap. 16. & lib 1, cap. 1. lib. 5, cap. 11. Beda in Mat. 16. Ioan. 20. &c.* Veritas Euchariſtiæ, Traſſubſtantiatio, ſacrificium *Carol. Mag. lib. 2. de imag. cap. 27. & expreſſiſſime lib. 4, cap. 14 & in li. de ritibus veteris eccl. Beda in Boetij li. de Trinit. in Prouerb. lib. 3. ca. 31. in Marc. lib. 4. c. 14. In Luc. lib. 6. c. 22. in Pſ. 21. li. de muliere forti. Hom. in Epiphania. lib. 2. de Taber. c. 2. in Pſ. 48. Deum pro mortuis per Miſſarum celebrationes & eleemoſynas inuocamus. Damaſcenus lib. 4. Orth. c. 14. Aponius lib. 3. & 6. in Cant. Germa. Conſtantinop. epiſt. ad Thomam tom. 2. Conc. & in Theoria Liturgiæ. Ansbertus li. 2, c. 2. in Apo. Unalefridus & Alcuin. vbi ſuprà* Pœnitentia & eius partes. *Damaſc. de Orthod. fide & in Parallelis. Beda in Pſ. 1 & 4. lib. 4. in Luc. cap. 15. Aponius lib. 5. in Cant. Carol. Mag. de ritibus veteris Eccleſiæ. Ansbertus lib. 1. in Apoc. cap. 1.* Interceſſio, auxilia, reliquiæ Sanctorum *Beda in cap. 4 Lucæ afferens poſt Auguſtinum lib. 1. de Trin. c. 6 & alibi, diſtinctionem Græcam de duplici adoratione λατρείας & δουλείας. Item lib. 2. in Luc. c. 7. lib. 3 in Iob. & de Reuelatione S. Michaelis to. 7. & in pluribus. Homiliis de Sanctis diuerſis. Damaſc. in orationibus de natiuit. Virg. &c. in Cant. Eccleſiaſticis. lib. 3. de imaginib. lib. 4. de Orthod. cap. 16. lib. pro defunctis. Baſilius Ancyranus. Theodorus Hieroſol. Taraſius Conſt. Theodoſius Amorienſis. Adrianus Pap. in 2. Syn. Nicena. Coſmas in hymnis. Germa. Conſt. in Theoria & in epiſtol. Beda & Iſuardus in Martyrologiis, Ansbertus lib. 5, cap. 12. in Apoc.* Hæreſis contra imagines hoc ſæculo præſertim arſit. *Hanc refutarunt & earum legitimum uſum docuerunt Damaſcenus lib. 3. item lib. 4. Orthod. c. 8, vbi cultum imaginum Apoſtolicam eſſe traditionem docet. Germanus Conſtant. Gregor. Cyprius, Adrianus Pa. & alij Nicenum 2 conc. &c. Beda in hiſtoria Anglorum ſæpius.* Preces pro defunctis & Purgatorium. *integrum de eo opus Damaſceni extat ab Oecolampadio defunctorum hoſte etiam verſum. German. in Liturgiæ Theoria. Beda in ſerm. ad populum to. 7. fo. 503. in pro. li. 2. ca. 11. in pſ. 6, in 37. in Luc. ca. 2. Albin. in 1 & 3. Pſ. pœnit. & 3 de Trinit. cap. 21. Ansbertus lib. 9, cap. 20 in Apoc. & lib. 10. cap. 21, & cæteri. Superfluum eſſet cætera capita perſequi. Nam pro his omnibus Damaſc. quatuor libros de Orthod. fide diuiniſſimos condidit. Beda. Albinus libros diuerſos, Carolus Mag. fragmenta de ritibus veteris Eccleſiæ. Germa. Conſtant. rerum Eccleſiaſticarum Theoriam &c. Quare & totum ſæculum contra ſe pugnare Centuriatores docent Cen. 8, cap. 2 de loco & propagatione Eccleſiæ ſparſim ca. 3 de perſecutione & tranquillitate Eccleſiæ. cap. 4. de doctrina col. 300 & ſeqq. cap. 5. de hæreſibus toto cap. 6. de Ceremoniis. ca. 7. de Politia Eccleſiæ per totum cap. 8. de Schiſmatibus. cap. 9. de Synodis per totum cap. 10. de Epiſcopis & doctoribus, ſequentibus denique capp. Idem confirmant quotquot iſto ſæculo ſcripſerunt contra Iconomachos ſiue Iconoclaſtas: huius ſpatij vniuerſa concilia, vniuerſi denique hiſtorici.*

Anni mundi.

CHRONOGRAPHIÆ

GILB. GENEBRARDI THEOLOGI PARISIENSIS DIVINARVM HEBRAICARVMQVE LITERARVM profeſſoris Regij,

LIBER QVARTVS.

POSTREMVM hunc librum à Carolo Magno auſpicabimur, quoniam cum eius Imperio, Eccleſiæ regnum maxima, in noſtro Septẽtrione præſertim incrementa cepit. Tum Germania, tum Saxonia, tum Dania, Chriſti ſuauitatem guſtare cœperunt. Tunc in Polonia religionis fundamenta publicè iacta ſunt. Bulgaria, Vngaria, Boëmia, Moſcouia, Lithuania, pleræq; aliç Septemtrionis gentes ſe deinceps Chriſto dediderunt. Denique vt ab Eccleſia ſiue ſede Apoſtolica conſtitutum fuit hoc nouum Occidentis Imperium, ita extitit Eccleſiæ ſalutare, & fœlix, dum ſigna in Barbaras & perfidas gentes intulit, eáſque pietati ſubiecit. Accedit, quòd interualli à Domini corporatione vſque ad nos dimidiũ in iſtud ſæculum incurrit. Non admodum quidem refert, vnde exordium ducamus, cum ſingulis centum annis inſignes atque memorabiles mutationes toto orbe contigerint, quæ merito librum peculiarem ſibi poſſint vendicare. Verum id negotij aliis relinquimus. Interim quia mirabiles illæ ſæculorum viciſſitudines in animis pingere poſſunt vniuerſæ hiſtoriæ breuem quãdam imaginem, ad quam adumbrandam comparatur Chronographia, priuſquam pergimus, lubet id illuſtrare exemplo & duum mille annorũ res memorabiliores per ſingulos centenarios inſigni humanarum rerum inconſtantiæ documento exortas attingere. Nec altius incipiemus, quoniam, vt iampridem memini, ante Monarchiam Perſicam omnia apud exteros ſunt incerta.

Sub annum ergo ante Chriſtum quingenteſimum plus minus, (Neque enim neceſſe eſt, vt tempus ſit tam exactum & definitum) Monarchia Babyloniorum Nabugdonoſore auctore cœpit, è qua ſecundum huius operis librum ſumus exorſi.

Hinc an. 400. Perſarum ſecunda, quæ appellatur, Monarchia per Cyrum, à quo res & ſcripta Græcorum propriè incipiunt.

300. Macedonum ſiue Græcorum per Alexandrum Magnum.

200. Indorum, Parthorum, Carthaginẽſium noua regna & principatus.

100. Romanorũ per Scipiones & reliquos Rom. duces, qui traiecto Me-

Anni Christi. *Anni mundi.*

SEPTIMÆ ÆTATIS SIue vltimæ pars poſterior.

A Caroli Magni Imperio ad an. 1584 quæ & ipſa in octo ſæcula rectè diſtinguitur.

800 Octaui ſeculi extremum & noni principium.
a *An. Dom. D.CCC. quo nouum Occidentis imperiũ Carolus magnus Francus condit, & Egbertus regnum Anglicum.*

900 Decimi ſæculi initium.
b *An Dom.* D.CCCC. *quo Carolus ſimplex rex 30. regnũ Franciæ ſuſcipit, Abderamen Hiſpaniæ Miramolinus fit, infœlix ſæculum inchoat.*

1000 Vndecimi ſæculi initiũ
c *An. Dom. M. qua regnum Poloniæ per* Boleſlaũ *Hungariæ per S. Stephanum cœpit, Corbudenſe in Hiſpania Saracenica deſiit. Ottho 3. Imp. obiit. quo denique Hugonis Capeti familia ſe in regno Francorum ſubactis competitoribus confirmatam videt.*

a HOc nono ſæculo Saraceni tentant iterum Gallias. Europa vaſtatur ab obſcuriſſimis gentibus, vt Gallia à Normanis, Vngaria à Bulgaris, &c.

Earum ad Chriſtum plena conuerſio. Carolus cum ſua poſteritate hoc ſæculum metitur.

Nam eius Impp. fuerunt. Carolus Mag. Ludouicus Pius, Lotharius, Ludouicus 2. Carolus Caluus, Carol. Craſſus Alnulphus.

Pontifices viginti à Leone 3 ad Ioannem nonum.

Præcipui ſcriptores diuini, Carolus Mag. Hincmarus, Haymo, Angelomus, Amalarius, Rabanus, Remigius Antiſſiod. Ionas Aurelian. Paſcaſius, Idiota, Anſegiſus, Strabus auctor Gloſſæ ordinariæ, Leo Philoſophus Imp. Photius, Theophylactus Bulg. Freculphus Lexouienſis, Anaſtaſius Bibliothecarius. Ado Viennenſis.

Humani etiam ſua ſerie infra per Chronologiam recenſebuntur.

Heretici. Claudius Taurinenſis, Theoda pſeudoprophetiſſa in Aſia. Godiſcalcus Gallus, Bertramus. Fredeuardus eques, Ioannes Scotus. Græcorum hæreſis de Spiritus S. proceſſione, quæ aperte erumpit Photio Patriarcha frigidam ſuffundente.

Caluinitæ. Claudij Taurinenſis opiniones laudant, Bertrami, Fredeuardi, Godiſcalci aliquot capita. In ſingulis ſcilicet ſæculis ſuæ perfidiæ ſocios habere voluerunt.

b SEPTENTRIONALIVM, vt Moſcouitarum, Suecorum, Polonorum, Vngarorum, Slauoniæ partium conuerſio vſque ad ann. 1000.

Monaſteriorum & templorum & epiſcopatuum ædificationes.

Græcæ & Hebraicæ literæ florent.

Latinæ iacent.

Pares Franciæ inſtituuntur.

Imperij ad Longobardos per Berengarium & Saxones per Conradum tranſlatio, vnde inter vtroſque diſſentio an. plus 40.

Ratio eligendi Imperatores inſtituitur.

Decimi ſæculi Pontifices viginti ſeptem vſque ad Syluestrum 2, Aquitanum.

Impp. Ludouicus 3, Conradus Germanorum primus, Henricus 1 Otthones tres.

Scriptores ſacri. Gilbertus ſiue Giſelbertus. Radulphus, Suidas. Oecumenius, Smaragdus. Regino, Moſes Bar-Cepha, Gerardus. Luitprandus. Vuitichindus.

Heretici. Græcorum ſchiſma contra Latinos. Noui Anthropomorphitæ in Italia. Manichæorum quædam ſecta Philippopolim tranſlata.

A Caluinitis Schiſma Græcorum, cuius cauſa à Turca abſorpti ſunt, probatur. Aliqua habent cum Manichæis communia.

c MVNDVM ignauiæ tædet.

Pietas exardeſcit.

Infinita monaſteria apud Græcos & Latinos conſtruuntur.

11 *Sæculi Pontifices* vndeuiginti vſque ad Vrbanum 2 Gallum.

Impp. Henricus 2. Conradus 2, Henrici 3 & 4.

Scriptores. Fulbertus Carnotenſis, Humbertus, Heri-

bertus Abbas, Euthymius, Ioan. Xiphilinus. Berno Augienſis, Algerus, Bruno Herbipolenſ. Albericus Petrus Damianus, Leo 9 Lanfrancus, Adelmannus Brixienſis, Guitmundus Auerſanus, Therianus, Leontius. Hermenopulus. Hildebertus Turonenſ. Hildebertus Cenomanenſ. Lambertus Scafnaburgenſ. Sigebertus, Anſelmus Canturiacenſis. Iuo Minardus, ſiue Meginhartus, Burchardus Marianus Scotus., Ioan. Micrologus, Hermanus Contractus.

Hæretici. Berengarius. Bogomili, Baſilius monachus, Henriciana, ſiue Simoniaca hæreſis ab Henrico quarto Imp.

An ſe Berengarianos, Bogomilos. Henricianos, Caluinitæ negare debeant, vel velint ipſi loquantur.

d Totvm hoc ſæculum tranſigitur in terra ſancta, à Gallis præſertim.

Factiones Gibellinorum pro Imp. & Guelphorum pro Pontifice.

Theologia Scholaſtica fundatur per Bandinum, Petrum Longobarbum, &c. propter ſubtiles Græcorum cõtra Latinos diſputationes de trinitate, de proceſſione Spiritus S. Berengarium & Petrobuſianos de ſacramentis. Porretanum & Aballiardum Theologiæ miſcentes Philoſophiam, vt ſubtiles illæ quæſtiones deciderentur & amputarentur.

Ordines Hoſpitaliorum, Templariorum, & ſimilium contra Turcas instituti & confirmati.

12. *ſæculi. Pontifices* ſedecim vſque ad Cæleſtinum.

Impp. Henricus 5. Lotharius Saxo, Conradus 3. Fredericus Aenobarbus, Henricus 6.

Scriptores. Petrus Alphonſus, Honorius Auguſtodunenſis. Odo Cameracenſ. Hugo Victorinus, Rupertus Tuitienſis. D. Bernardus, Petrus Cluniacenſis. Richardus Victorinus, Bandinus, Petrus Longobardus, Hugo Etterianus, Leo tuſcus, Io. Saliſburienſis, Anſelmus Anelbergenſ. Potho presbyter, Berengoſus, Ecbertus, Petrus Bleſenſis, Petrus Rhemenſis Cantor, Otho Friſingenſis, Marcus Alexandrinus, Theodorus Balſamon, Zonaras, Cedrenus, Conradus, Abbas Vſpergenſis, Hugo Lincol. Nicetas Coniates. Saxo Grammaticus, Conradus Hirſaugienſis. Ioan. Belethius, Gratianus, Petrus Comeſtor, Helmandus. Guliel. Tyrius, Hildegardis & Mechtildis fœminæ eruditæ. Samuel Iſraelita.

Hæretici. Clancularij Berengarij, Durãdus de Vvaldach, Tendemus, Henriciani, Petrobuſiani, Arnoldus Brixianus, Porretanus, Petrus Aballiardus, Eudo de Stella, Apoſtolici, Publicani, Cathari ſiue Patareni. Inſabbati, Correrij. Vualdenſẽs ſiue pauperes de Lugduno. Agenenſes. Hæretici de Barulo. Hæreſis de Dogmate Dei Mahometis: Hæreſis de corruptibilitate diuinorum myſteriorum.

Caluinitæ in multis conueniunt, cum Henricianis, Petrobuſianis, Apoſtolicis, Publicanis, Patarenis, Vvaldenſibus, Agenenſibus, Hæreticis de Barulo.

e Christianorvm per Tartaros vaſtatio in Oriente & Septentrione

Expeditiones in terram ſanctam ob eius amiſſæ recuperationem.

Scholaſtici doctores innumeri.

Ordines mendicantium ſub principium huius ſæculi. Ita inter ſuperiores recentiores ordines & hos vix centum anni intercedunt.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Duodecimi ſæculi initium.

1100 d *An. Do. M.C. quo Vrbanus auctor expeditionis in infideles moritur. Godofredus rex Hieroſolymorũ conſtituitur. Paſchalis 2 pontif. max. eligitur, Bernardus Patriarcha Antiochenus, Dabertus Hieroſolymitanus primi e Latinis.*

Decimi tertij ſæculi initium.

1200 e Ann. *Dom. M.CC. quo tartari gens ante hac ignota regnum ſuum condũt deleto presbytero Ioanne* Indo. *Noua regna Scotiæ, portugalliæ,* Boemiæ *exoriuntur. Conſtantinopolis capitur à Francis & Venetis. Philippus Ænobarbi f.* Im*perium Occid. ſuſcipit.*

Anni Chriſti

Decimi quarti ſæculi initium.

1300 f *An. Dom. M.*CCC. *quo Otomanus Turca de genere Scytharũ ſiue Magog Turcicum Imperiũ condit, Antichriſti regnum fundans.*

Et ſedes Apoſtolica in 70. *annos Auenionem Clemens transfert.*

Et

Albertus primus Imperium *Occidentis adit.*

Decimi quinti ſæculi initium.

1400 g *An.Dom.M.*CCCC. *quando Tamerlanes mundi terror, & Græcæ literæ in* Italiam *reducũtur, è qua* 700 *annis exulauerant, quo denique Robertus Palatinus comes fit Occid. imperator.*

Anni mundi.

13. *ſæculi Pontifices* duodeuigenti vſque ad Bonifacium octauum.

Impp. Philippus Aenobarbi F. Ottho 4. Fredericus 2. Conradus 4, Rodolphus, Adolphus.

Scriptores. Innocentius 3, Gulielmus Parienſis, Ioachimus Abbas, Alexander Haleſius, Bonauentura, Albertus Mag. Thomas Aquinas. Aegidius Romanus, Ioannes Scotus, Iacobus Victriacus, Richardus de Media villa. Henricus Gandauens & plerique alij Scolaſtici, Nic. Cabaſilas, Hugo Cardinalis auctor Concordantiarum, Vincentius Beluacenſis, Durandus epiſcopus Mimatenſis, Accurſius. Nicolaus Liranus.

Hæretici. Albigenſes ſiue Albiani, Almaricus, Baiolenſes & Concordenſes Albigenſium ſecta. Petrus Ioannis, Dauid Dinãtius, Gulielmus de S. Amore. Deſiderius Longobardus. Raimundus Lullus, Hermannus Italus.

Caluinitæ hos habent patres Albigenſes, Almaricum, Petrum Ioannis, Deſiderium Long.

f BOSSVLI ſiue aciculæ marinæ inuentum.

Turcarum in Oriente inter ſe & cum Chriſtianis conflictus varij.

Vbique calamitas.

14. *ſæculi Pontifices* decem vſque ad Bonifacium nonum.

Impp. Albertus primus. Henricus 7 Ludouicus 4. Bauarus, Carolus 4. Vuenzeſlaus.

752 *Sriptores.* Guliel. Nangiacus, Alanus Inſulenſis. Nicephorus Calixtus. Bartholus. Georgius Pachimeres, Ioan.

756 Cantacuzenus, Maximus Planudes, Durandus de S. Pontiano, Guido Carmelita, Martinus Polonus, Gregor. Ariminenſis, Ioan. Andreas, Paulus de Peruſio. Ioan. Hiſdinus, Franc. Petrarcha, Radulphus Tungrenſis Franc. Maronis Sorbonicæ inuentor. Guillelmus Occam, Aſteſanus, Nicephorus Gregoras. Aluarus Pelagius, Auguſt. de Ancona, Herueus, Gulielmus Antiſſiodorenſis.

Hæretici. Fratricelli, Templarij, Dulciniſtæ, Barlamus & Acindinus, Iacobus Iuſti, Begardi & Beguinæ, Flagellantes, Lothardi, Ioan. de Poliaco, Bononatus, Marſilius Patauinus, Bartoldus de Borbach, Bartolomæus Ianoueſius, Adamitæ in Boëmia, Ioan. Vuicleffus, Guil. Albus, Turelupini.

Caluinitæ conſpirant cum Fratricellis, Begardis & Beguinis, Flagellantibus, Lothardis, Marſ. Patauino, Io. Vuicleffo.

g EMANVEL Chryſoloras ſtudia Græcarum literarum in Italiam refert.

Viſumcaſſanus Perſiam rapit.

Ars Typographica reperta.

15. *ſæculi Pontifices* tredecim vſque ad Alexandrũ ſextũ.

Impp. Robertus. Sigiſmundus, Albertus, Fredericus 3. Maximilianus.

Scriptores. Paulus Burgenſis, Io. Gerſon. D. Antoninus, Blondus, Aeneas Syluius, qui & Pius pont. Froſſardus, Leonardus Aretinus, Capreolus, Petr. de Aliaco. Thomas Campẽſis, Ioan. Dominici. Io de Turrecremata, Baldus. Angelus. Thomas Vualdenſis Matthæus Palmerius, Beſſario Card. Marcus Epheſius, Laonicus Chalcondylas, Ioan. de Indagine, Dionyſ. Carthuſianus, Platina. Franc. Philelphus, Ioan. Trithem. Baptiſta Ferre. Sabellicus, Gabriel Biel, Albertus Crãtzius, Matthias Palmerius Piſanus, Ioan. Nauclerus, Ioan. Maior.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

SEPTIMAE AETATIS, SIue vltimæ.

Pars poſterior, quæ incipit anno mundi 4888. Chriſti 800, ab Eirenæ ſola imperante in Oriente, Carolo magno imperiũ nouum Occidentis ſuſcipiente, Egberto Anglorum regnum condente ad annum 1584.

99

799 a LEO tertius. *Sigeberto.* 4. Roman. ſedit an. 4.

800

Patriarcha.

Conſtantinopoli Taraſio.

Principibus.

Conſtantino 6 ſolo Orientis Imperatore octogeſimo quarto.

Mauregato & Veremundo an. 3. Hiſp. regnum occupantibus.

Vſque ad imperatoriam cõſecrationẽ Caroli Magni.

a CORONAVIT an. 800 vel 801 in Imp. Carolum Magnũ, petente vniuerſo populo & ter acclamante, Carolo Auguſto & à Deo coronato Magno & pacifico vita & victoria, ipſa nocte Natalis Chriſti. Inde factum eſt vt etiam hodie imperatores Occid. inungãtur & cõſecrentur à Rom. Pontifice. *Sabell. Ennead.* 8, *lib.* 9. *Blond. Dec.* 2, *lib.* 1. *Antonin. lib.* 4, *cap.* 90. *Sigeb.* Deinceps imperium Romanum, ſiue Occid. manſit penes Francos plus 100 annis.

Ita Carolus Mag. factus eſt primus Imperator Occidentis poſt vltimam Valentiniani cædem iure & nominatione Eccleſiæ ac gratia Apoſtolicæ ſedis, vt eius veluti brachium dexterum eſſet. Deinde tranſactione cum Impp. Græcis, quæ tamen facta eſt authoritate Romani Pontificis. Nam Carolus legatos Michaëlis Curolopatis ad Leonem 3 remiſit, vt ab eo libellum fœderis acciperent. Vnde tam ipſe quàm ſucceſſores exceptis aliquot poſterioribus Impp. Germanis non ſe putabant ſatis in imperio firmatos, donec coronam auream eſſent cum ſacra vnctione ab ipſomet Rom. pontifice conſecuti. Contra eos qui iure belli factum imperatorem tradunt. Nam non occuparat armis imperium Occidentis, minus Italiam & vrbem Romam, vt qui ad eam duntaxat vocatus contra Longobardos veniſſet, tanquam amicus, & ſocius Italiæ, filiúſque Eccleſiæ non tanquam hoſtis.

Honorabilem & venerandum virum eum appellat Zona, *to.* 3. caſtum, facundum, conſtantem, liberalem in pauperes *Antoninus lib.* 14. Tardum ad iraſcendum, velocem ad condonandum & mitem, *Ioan. Oppidanus*, doctum & ſapientem Bonfin. *dec.* 1, *lib.* 9. Amantem virorum doctorum *lib. Pontif.* cui diuinitus viſus & vox reddita ſint cum ab aduerſariis vtroque fuiſſet orbatus. *Sigeb.* vocis non meminit. *Diac. lib.* 23. *Rom.*

Carolus conuenit de diuidendo Imperio cum Eirene poſtea cum Nicephoro vt ille Orienti, ipſe vero Occidenti præeſſet; Venetiæ vero ſui iuris inter vtrumque eſſent. *Plati. Blond. dec.* 2, *lib.* 1.

Hæc pacta poſteà renouauit Michaël Curolopates an. 812. deinde Ludouico filio Caroli Leo Imp. poſt Michaëlem.

Hinc deinceps qui in Gallia & Germania fuêre Impp. dicti ſunt Occidentis, Conſtantinopolitani autem Orientis, vbi notent & vlciſcãtur Imperatores & Principes Chriſtiani atrocem iniuriam ſibi à Centuriatoribus factam, qui Cent. 8, cap. 10. in Leone P. attribuunt ipſorum Imperij creationem, ſiue tranſlationem præcipuis Antichriſti operibus.

Per Daciam Metanaſtas & Iazyges tranſiens Sacerdotes paſſim iuſſit Chriſti religionem populo tradere. *Bon..n..rer.Vngar.lib 9.dec.*1.

In Pannoniis Slaui & Hũni conuertuntur per Bonifacium, qui ibi diaconos & epiſcopos conſtituit. *Mutinus in Chron.*

Ex Holſatiæ eccleſia per Heridagum, qui primus illic epiſcopus à Carolo conſtitutus eſt & Anſgarium ſucceſſorem in omnes Slauorum & Danorum regiones fides propagatur. *Helmoldus cap.* 3. *&* 4

In Suecia per Herbertum Lincopenſem, qui ab eodem Carolo ad Biornium regem Sueuorum & Gotthorum miſſus fuerat & primus in Oſtrogotthia epiſcopus conſtitutus. *Gothus lib.*17.*cap.*1.

In Germania Saxones & Dani & Germani ferè omnes præſertim Boreales, conuertuntur. *Cranzius lib.*1. *Sigeb.* cum quibus Car.Mag. per 30 amplius an. bella geſſit, multis eorum in Flandriam, Brabantiam, Vaſconiam tranſlatis. *Vſper.*

Obotriti, qui Chriſtiani erant, Saxonum in Francicam tranſlatorum pagos occuparunt. an 803. *Sigeb.*

Hieroſolymam & terram ſanctam à Saracenis diuexatam Conſtantinus Imp. adiutus copiis Caroli Magni Chriſtianitati reſtituit. *Ptol. Lucenſis in Rudimento, & Erfordienſis vbi ſuprà.*

An 798 à matre Eirene oculis & imperio orbatur, eodem die, quo ille ante annos 5 Nicephorum & Alexium Moſolim iniuſtè excæcarat & aliis quibuſdam linguas præſciderat: *Zon.to.*3. Ad illud Matris facinus ſol per dies 17 ſuos abſcondit radios & ipſa poſt annos 4, aut 5 à ſeruo relegatur in exilium. *Diac.lib.*23. *Rom.* Interea iuſtum Dei iudicium obſeruandum. Nam Conſtantino iſti in deliciis erat leui de cauſa excæcare miniſtro ſuos. *Diac. & Blond.lib.*1, *dec.* 2. Martis ſidus hoc toto anno in cœlo non eſt conſpectum. *Regino lib.*6. *Ado æta* 6.

Commercium nundinarium centum librarum auri largitus eſt Eccleſiis Epheſi ad Ioannis Apoſtoli miniſterium, *Diac. Ibid.*

Slauinos Theſſaliam, Græciam & Peloponeſum tenentes, pace cum Arabibus facta, ſibi Eirene tributarios fecit, multis cæſis an. 784 *Diac.lib.*23.

Nicephorus Imp. Chriſtianos exules ex omnibus prouinciis in Sclauinias ferri iuſſit, eorúmq; bona vendidit. *Idem lib.*24.

Hunni ſiue Auari à fide deficiunt, ad Sicambriam, ſiue Budam à Carolo ſubacti Chriſtiani fiunt. *Gaguin. libr. quarto Bonfin. de Vngar. dec. prima.* hodie vocantur Hungari.

Veneti feriunt fœdus cum Imperatoribus Orient. & Occid. vt neutri ſubeſſent, niſi præſtando vtrique homagium, ſed ſuis legibus vterentur. *Naucl.*

Hiſtoria Slauorum an. 800 incipit apud Helmoldum. Gotthia & Suetia circa idem tempus fidem Chriſti amplectuntur. *Ioan. Mag.lib.*5 *de Gent.Sept.*

Egbertus anno eodem Regnum Angliæ, quod ad hunc vſque diem durat, condit, ſubacta præter Scotiam tota pene inſula, i. regulis Merciorum, Cantij, Northumbriæ, Danorum, Saxonum, lege data, vt omnes tam Britanni quàm Angli & Saxones inſulam habitantes, præter Scotiam. Angli dicerentur, inſuláque in perpetuum Anglia vocaretur. *Polyd. Maior.*

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

Eirenæ imperij Orientalem recuperationem.

Alphonſi Caſti. in regnum Hiſpaniæ reſtitutionem.

Aaronis Saraceni in Perſarum regẽ inaugurationem.

An. Dom. DCCC, quo Carolus Magnus nouum Occidentis imperium, Sedis Apoſtolicæ conceſſu & munere ſuſcipit.

NONVM SEPTIMÆ AETATIS ſæculum.

800 — 4888

99

a LEO III. ſedit adhuc

817 — an. 16. — 4905

menſ. 5. di. 18.

id eſt in vniuerſum an. 20

menſ. 5. dies 18.

Vacat dies 10.

Patriarcha.

Conſtantinop. Taraſio, deinde Nicephoro an. 9.

Theodoro Iconomacho an. 6.

Principibus.

Eirene ſola an. 4.

Nicephoro octogeſimo ſexto an. 8.

Stauratio Iconomacho an. 1.

Michaele 2 Curolopate SS. Imaginũ propugnatore, an. 2.

Leone 5. *cog. Armenio ex ord. Orientis Impp.*

Anni christi. 800

Carolo Magno Francorum rege & primo Occidentis Imperatore an.16 vſque ad Ludouicum.

Perſarum & Saracenorum rege, ſiue Miramolino Aarone an. 12, deinde Mahomete, an. 5.

Sepharad Aetiopiæ pretioſo an.4 Inde Agdai, Abraha, Azbaha.

Hiſpaniæ Alphonſo Caſto quadrageſimo primo, annis iterum 32.

Egberto Primo Angliæ rege an.37.

717

Anni mundi.

Carolum tamen reſtituiſſe Fardulphum Normanorũ regem an. 808 narrat Vuillelmus libr. ſecundo de A[illegible]lis, cap. 1.

4888 Contra Nicephorum omni tyrannidis genere ferocientem ſæpius ſeditiones excitatæ deſcribuntur à Diac. *lib.24. Rer. Rom.*

Nicephoro ergo & Stauratio filio eius extinctis, qui ſuos ſubditos miris artibus argento emunxerant, Michael Imp. paci ſtuduit, & contra Manichæos & Attinganos capitalem ſententiam promulgauit. *Zon. tom.3.*

Digladiantibus inter ſe Saracenis, Chriſtiani in Syria, Ægypto & Africa cædibus & aliis grauiſſimis calamitatibus afficiuntur. Hieroſolymis loca ſancta ſubuertuntur. Multi in Cyprum & Conſtantinopolim euadũt, erga quos liberalitas Michaelis Imp. & Nicephori Patriarchæ enituit. *Paul. Diac. lib.24.*

Michaël Curolopates imp. per Nicephorum patriarcham, & alios Pios promulgat capitalem pœnam in Manichæos, Paulitianos, Attinganos in Phrigia & Lycaonia degentes, quam poſtea in exilij ſupplicium commutat, adductus diſceptatione mota, An hæretici eſſent interficiendi. *Diac. lib.24.*

Monacho cuidam in ſanctas Imagines iniurio linguam excidi iuſſit. *Zonar. in Mich.* Errant enim, qui ſcribunt eum fuiſſe Iconomachum.

S. Slauius Epiſcopus Aquitaniæ martyrio coronatur. *Sigeb.*

Hitto Friſingenſis Epiſcopus verſionem SS. Biblio. pro virili reſtituit.

Carolus, vt ſupra dictum, duas Academias Pariſienſem & Papienſem inſtituit. *Guagui. lib. 4. Sabel. Ennead. 8, lib 9.* Bononienſem à Theodoſio fundatam renouat. *Mut lib.9.*

Sermones Patrum, homilias Sanctorum & Martyrologia diligenter inquiri & conſcribi iuſſit. Omnium item nationum, quæ ipſi parebant, memorabilia geſta, in literas nondum relata, ſcribi mandauit. *Crantzius in ſua Saxonia, lib.2. cap.2 & 9*

Gallicianam D. Iacobi ædem inuiſit, ditátque ampliſsimis prædiis & donariis. *Sabel. Ennead. 8, lib. 8.* Spolia & theſauros in Vngaria repertos per epiſcopatus & monaſteria largiſsimè diſtribuit, multis eccleſiis ædificatis. *Saxonia Crantzij lib.2, cap.6, Auent. lib.4 annal.*

De eius expeditione Hieroſolymam verſus, Franci ſcriptores nihil tradunt, præter Turpinum Remenſem Archiep. & ex exteris Erphordienſem cap.69.

Bellis Saxonicis fine impoſito ſecundo & trigeſimo quàm inchoata fuerant anno, vt rebellandi facultatem eriperet, decies mille Saxones cum vxoribus & paruulis in Galliam tranſtulit, ex quibus Brabantij & Flamingij, & inter Heluetios Schuitzes aut Suuitzi, Gall. *Suiſſes.* & Gallos viciſsim in Saxoniam. *Acta Treuirenſium*, Volcadi Abbatis S. Dionyſij Pariſienſis opera apud pontifices ad multa vſus eſt, vt antea Pipinus pater. *Sigeb. Blond. lib.1, dec.2,*

Brabantinorum & Flamingiorum origo à Saxonibus in Franciam à Carolo Magno tranſlatis. *Aemyl. lib.3.*

Duodecim pares Franciæ inſtituti à Carolo: ſex Eccleſiaſtici, tres Archiepiſcopi & Duces, Remenſis, Laudunenſis & Lingonenſis, tres Epiſcopi & Comites, Belloua- 4905

cenſis, Nouionenſis, & Carthalaunenſis: ſex Laici.

Anni Christi. — Anni mundi.

3. Duces, Burgundiæ, Normaniæ, & quitaniæ, 3 Comites, Flandriæ, Tholoſæ, Campaniæ, qui hodie mutantur
pro arbitrio regum. *Gaguin. lib.* 4. 4888

810 Guido Caroli Magni comes totam Angliam in deditionem accepit, & arma Regum & Ducum, qui ſe dedetant, ſubſcriptis nominibus ſingulorum obtulit Carolo Atque ita tunc primum tota Anglia à Gallis ſubiugata eſt. *Guil. Nang.*

Carolus ſibi ſubegit omnem Aquitaniam, Vaſconiam, & vniuerſas Gallias, Italiam, Germaniam, Hungariam, Sclauoniam, Baioariam ſeu Bauariam, Daciam, Saxoniam, Angliam, Britanniam, Friſiam, & optimam partem Hiſpaniæ, *Guilielm. Nangiac.* Venetias, quas Pipinus occuparat, Nicephoro reddidit ann. 809. *Anno. libr.* 4. *cap.* 96.

813 Intra annos 47 quater Romam ad vota perſoluenda & orandum profectus eſt. *Eginardus in eius vita.* Inter cœnandum ſibi libros D. Auguſt. de Ciuit. & hiſtorias legi curabat. *Crantzius in Saxo. lib.* 2, *cap.* 8.

72 annos natus Aquiſgrani moritur Domini 815.

Perſiæ rex ei miſit horologium æneum & duo candelabra, quæ Aquiſgrani in D. Mariæ repoſuit. *Chronica Saxon.*

Anno ſequenti Saraceni Barchinonam recuperant,
813 ſed Francorum copiæ vrbem obſident & Baleares inſulas contra Saracenos tutantur. *Ibid.*

Gallicia iterum redit ad Saracenos. Nam eius rex cum ſuis ſubditis victis à Carolo fidem Chriſti ſuſcepiſſe circa an. 807 dicitur. *Chronic. Saxoniæ.*

Normani dum Hybernos Chriſtianos infeſtant, propulſantur à Scotis ſub Carolo Magno. *An. lib* 4. *cap.* 98. *Rheg. lib.* 2.

Egbertus quatuor regna Britanniæ in Anglia in vnum redegit, regnare incipiens an 800, ſed Eardulphum Nordanymbrorum regem Carolus reſtituit an 808. *Vuil. cap.* 1, *lib.* 2.

Chumeid. an. 807. Saracenorum dux ob Chriſtianorũ in Rhodo afflictionem, tempeſtate copias & claſſes amiſit. *Diac. lib.* 24. *Sigeb.*

Crunnus Bulgarorum, rex, victo Niceph. caput amputauit & ex cranio eius poculum fecit. *Diac. lib.* 24. an. 810 *Sigeb.*

Alchuinus ſiue Albinus præceptor Caroli, Claudius, Iſuardus, Io. Mailroſius, Bedæ auditores, viri doctiſſimi. primi ornant ſcholam Pariſienſem. Egidius Athenienſis, Eginhardus Caroli Cancellarius, Turpinus Remenſis Archiepiſcopus, Pauliuus Aquileienſis, Fortunatus Treuirenſis, qui librum de diuinis officiis ſcripſit, Trilinguis quidam interpres, cuius meminit Angelomus *lib.* 2 *Reg. cap* 5. clarent.

Paul. Diaconus iuſſu Caroli vitas Sanctorum conſcripſit, ex quibus Carolus vnicuique feſto anni conuenientem Lectionem, quæ in Eccleſia legeretur, aſſignauit. *Sigeb.*

Quidam tribuunt Paul. Diacono hymnum. *Vt queant laxis*, &c. alij Alchuino.

Carolus Mag. triennio ante obitum teſtamento diuidit Gazas ſuas in tres patres: vnam ſecundum morem Chriſtianorum filiis, ſeruis domeſticis, & pauperibus
817 duas alias 21. Metropolitanis Eccleſiis, quæ ſolæ ſuo
Imperio ſuberant, ex quibus erat Burdegalenſis, imper- 4905

CONCIL. *Aquiſgranum epiſc.* 365. *Ptol. Lucenſis. Ie. Gothus lib.* 17. *ca* 1. *Lupoldus de Zelo Chriſtian. religio. Helmod. Chron.* 5.

Carolus quinque concilia reformatoria (vt vocant) celebrari fecit per Gallias. Sigeb. & Anno. lib. 4, *c.* 101.

Moguntinum. an. 813 *Sigeb.*

Vormacienſe.

Remenſe. eod. an. Sigeb.

Turonenſe 3. *eodem an. Sigeb.*

Cabilonenſe 2. *eod. an. Sigeb.*

Arelatenſe, 3. *eod. an. Sigeb.*

Synod. apud Villam Theodonis per Carolum Mag. congregata, ad cohibendam tyrannorum quorundã in Sacerdotes Domini graſſantium vim.

Ticinenſe. potius conuentus Imperialis fuit, quàm Synodus Epiſcoporum.

titus

Anni Christi.		Anni mundi.	
	100		ritus eſt *Sigebert. in Chron. & Gagui. lib. 4. Aimon. lib. 5, cap. 10.* Nouem Cathedrales ſeu Epiſcopales ſedes erexit: Monaſterienſem Lugdero præſule, Mindenſem Heriberto præſ. Halberſtadenſem in Saxonia Hildegrino præſ. Oſnaburgenſem in Saxonia S. Vuihone præſ. Bremenſem Vuilchado præſ. Padeburnenſem Hatmatio præſ. Verdenſem Suniberto præſ. Hanbergenſem Heridago præſ. Hildemenſem Gunthero præſ. Duos epiſcopatus in Metropolitanas ſedes, Hamtuagenſem, Saltzburgenſem ſeu Iuuanenſem, *Krant. lib. 1. Sax. ca. 5. 6. 10. & lib. 2, c. 14. Irem. lib. 3, cap. 40 & 44. Cornipolit. in Chron.*
817	∴ STEPHANVS 5, dictus IIII. menſ. 6.	4905	
817	dies 24. Vacat dies II.	4905	

HVMANA.

Aaron Saracenus Aſiam ingreſſus Nicephorum Imp. ad emendam pacem cogit. Soluta pace Cyprum vaſtat, Chumeid mittit ad populandam Rhodum Carolo Mag. dona ingentia & elephantem mittit. *Aemil. lib. 3.*

Annis 813. Mahomet eius ſucceſſor in Perſide ab Abdala fratre vincitur, ita vt ipſe Gabdam, frater vero Ægyptum & Africam acciperet. *Sigeb. Diac. lib 24.*

Eodem Michaël Imp. & Crunnus Burgarorum rex inter ſe dimicant. *Ibid.*

Eodem Mauri Centuncella Tuſciæ oppidum, & Nicean in Narbonenſi prou. vaſtant. *Annal. Franc.* & ex Hiſpania in Corſicam irrumpunt. *Ibid.*

Hildefonſus Aſturiæ & Galliciæ rex an. 798 Vliſipponem capit 70 Maurorum millia cædens de præda loricas, mulos, & captiuos Carolo mittit. *Ado, Rheg.*

An. 810 Normani ducenti nauibus in Friſiam irruunt, ac tribus prælijs victores centum libras auri pro tributo exigunt. *Rheg. lib. 2 Egmar.*

∴ VIR SANCTVS, exorauit pro inimicis reſtituendis.

Remis Ludouicum inaugurauit Imperatorem & Hirmingardin Auguſtam. *Plat. Annal. Franc.*

Damaſcenus adhuc florebat. Nam à Leone 5 Imp. Conſt. eſt perſecutionem paſſus.

Hoc libro deinceps non potuimus, magno noſtro dolore, trium ſedium Apoſtolicarum & Patriarchalium ſucceſſiones perſequi, quòd iam Saraceni illas, non quidem extinctas (ô miraculum) ſed nobis incompertas reliquerint.

In earum interim locum imperatores Occidentis, & reges Angliæ, Poloniæ, Scotiæ, Portugalliæ, Turcarum, prout eorum regna his poſterioribus ſæculis exorientur, ſubrogabimus, vt noſtri ſtudij fructus ad plures ac potentiores orbis nationes dimanet

Qui volet, ex aliis chronicis appingere poterit principes Scotiæ, Sueuiæ, Daniæ, Nauarræ, Moſcouiæ, Tartarorum, &c. ſeruata temporum proportione & ſingulis eorum cum pontificum rationibus diligenter collatis ne vllus exiſtat error, quando omnes omnium rex & annules inter ſe conferentur.

Slaui Boëmi ab an. 805 bello fracti & Francis ſubiecti cœperunt paulatim ad religionem aſſueſieri. Horum duces quatuordecim baptizandos curauit Ludou. Imp. Bathurico Reginoburgenſi in epiſcopum conſtituto, ſub an. 816. *Mari. in Chro.* vitioſe in Sigeb. 846.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Theodoro Iconomacho.

Principibus.

Leone 5 Orien. Imp. an. 8.

Ludouico I. Pio an. 26. Occid. Imp. & Franc. Rege 20.

Azbaha Aetiopum. Hinc Aſfa.

3. Abdala Babyloniæ *& Perſæ Miramolino, an. 17.*

Halihatan Hiſpaniæ Miramol.

Alphonſo Caſto Hiſpaniæ rege quadrageſimo primo.

Egberto Angliæ primo reg.

CONCIL. *Vuormacienſe circa hæc tempora. Onuph.*

Eodem anno Ludouicus, qui in Synodo Aquiſgrani de Gotthorum & Suenonum conuerſione conſilia captauerat, Anſgarium ad Biornum regem doctores petentem miſit, qui in Byrca Suediæ metropoli Eccleſiam collegit. *Lupoldus de Zelo Chriſt. Reli. Helmold. Chro. c. 5. Ioan. Gotth. lib. 17. cap. 1.*

Illis annis 26 quibus imperauit Ludouicus Pius Dani. Normani, Bulgari, Saraceni eccleſiam diuexarunt. Eius ægrotantis cibus per 40 dies ſolummodo fuit corpus dominicum. *Anno. lib. 6. cap. 19.*

HVMANA.

Mortuo Sanctio Garſia rege Nauarræ interregnum fuit 4 annorum, dum mitterent, qui decretum afferrent ſummi pontificis & leges, quibus vterentur Nauarri, regno interim adminiſtrato per 12 viros. *Vaſæus in Chron. Hiſp.*

Poſtea Ennicus Ariſta vnctus & primus rex Nauarræ appellatus eſt. *Idem.*

Poſt Abdalam tertium in quatuor Tetrarchis abiit imperium Arabum.

Halihatan equitum quinque millia ad corporis ſui cuſtodiam delegit, partim è Chriſtianis Apoſtatis, partim Eunuchis. *Vaſæus.*

b PASCHALIS ſanctitate conſpicuus, liberalis erga peregrinos, captiuos multos redemit, templa vel noua ædificauit, vel collapſa magnificè reſtaurauit, incendium, quo Burgus (Anglorum ſchola) abſumi cœperat, ſignaculo crucis repreſſit, Græcos monachos cœnobio donauit, Lotharium coronauit, præclara multa egit, quæ Chriſti decent vicarium. *Plat. Sigeb. &c.*

Ludouicus Imper. renunciat iuri eligendorum pontificum, & Romanis reſtituit. Confirmat donationes & reſtitutiones factas Rom. pontif. *Vola. lib. 3, c. Ego Ludou. & ſeq. diſt. 63.*

Vbi non dat Pontifici Romam & Italiæ aliquot regiones, ſed reſtituit. Nam illis antea potiebatur ſub Longobardis.

Nam in diplomate Ludouici iſtud inter cæt. habetur. Necnon exarchatum Rauennatem ſub integritate cum vrbibus & ciuitatibus, oppidis & caſtellis, quæ piæ recordationis Dominus Pipinus rex ac bonæ memoriæ genitor noſter Carolus imp. beato Petro Apoſtolo, cum prædeceſſoribus noſtris iamdudum, per ordinationis paginam reſtituerunt. Hæc igitur non fuerunt ab illis donata, ſed è manibus Longobardorum erepta, eccleſiæ reddita.

Rex Bulgariæ ſub Ludouico an. 817 Chriſtianam religionem ſuſcepit, *Sigeb.* quod fecerat Telericus ſuperiori ſæculo, tamen gens aut manſit in ſuperſtitione Ethnica, aut fidem poſtea abiecit, nam paulò pòſt, ſub imperio Theodoræ & Michaëlis circa an. 851 aut 860 tota illa gens Chriſtiana facta traditur. *Crom. lib. 3. Polon. ca. 1. Zon. tom 3.*

Harioldus ſeu Sebaldus Danorum rex cum vxore & filiis ſuis Moguntі à Rabano baptizatur, & parte quadam Daniæ & Friſiæ à Francis occupata à Lud. donatur. Regno enim fuerat exutus. Deinde cum Erico altero Danorum rege, de permiſſu docendi Chriſtum agitur & impetratur *Helmod. cap. 5. Sax. de Danis* ſub an. 825.

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	101	
817	b PASCHALIS I. Roman us monachus, an 7. menſ. 3. dies 17.	4905
824		4912

Vacat dies 4.

Patriarcha.

Conſtantinop. Theodoro Iconomacho, deinde Antonio, an. 13.

Principibus.

Leone 5. Armenio Orientis Imp. octogeſimo nono, & poſt eum Michaele 3 cognomento Traulo, id eſt, Balbo, an. 9. Iconomachis.

Ludouico Pio Occident. Imper. & Franc. Rege. vigeſimo.

In

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

817 — 4905 In Tullenſi territorio iuxta villam Commerciacam puella quædam circiter annorum 12 poſt ſacram Communionem, primo per decem menſes pane, deinde omni cibo & potu per triennium abſtinuit *Annon.lib.4, cap. 113,& Sigeb.*

Afra Æthiopum an. 7, deinde Amſi.

Abdala 3. Babyloniæ & Perſiæ.

Halihatam, deinde Abderamene, an. 20. Hiſpaniæ Miramolinis.

Hiſpaniæ Rege quadrageſimo primo Alphonſo Caſto deinde Ramiro, an. 7.

Angliæ Egberto.

HVMANA.

Siciliam poſt eiectos Carthaginenſes Romani Romanorúmve Græci Imperatores ſemper tenuerunt, donec Saraceni ab Euphoneo exarcho, qui ſpe obtinendæ Siciliæ & Italiæ Imperatorem ſe nominarat, contra Michaëlem Balbum attracti è Cauerno, cum in ſubigenda magna Siciliæ parte ei ſtrenuam nauaſſent operam, illo cæteriſque Græcis trucidato, eam ſibi vendicarunt an. 820, vſque ad Conſtantinum Monomachum.

Dalmatia Græci imperij iugum excuſſit imperante Michaële Balbo. *Zon.tom.3.* Vnde regnorum Dalmatiæ, Boſnenſium, Croatiæque origo, quæ aliquandiu his proximis annis Hungariæ reges tenuerunt.

Thomas cognita cæde Leonis Imp. vniuerſas Orientis Prouincias occupat, cum Saracenis pacem init, Michaëlis copias contra ſe miſſas, paſſim in Aſia cædit. *Zon. tom. 3.* in Thraciam irrumpens Conſtantinopolim obſidet, quam cepiſſet, niſi Mortagon Bulgarorum princeps ſuppetias tuliſſet. Fugiens igitur Adrianopoli obſidetur, vbi captus manibus & pedibus truncatus, in aſino per triumphum à Michaele circunducitur. *Ibid.*

Luiduitus Pannoniæ dux à Ludouici fide deficiens, tandem profligatus eſt. *Annales Franc.*

Bernardus quoque Italiæ rex rebellionem contra eundem meditatus an. 819 oculis & regno priuatur. *Ibid.*

Lupus item Vaſconum rex eodem anno ob eandem cauſam in exilium deportatur. *Sigeb. Aimoi.lib.4, cap. 102.*

Lotharius à Paſchali Pap. Coronam regni & nomen imperatoris atque Augusti conſequitur. an. 823. *Ibid.*

820 CONCIL. *Aquiſgranenſe primum & ſecundum pro canonicorum regula, & contra Iconomachos. Plat. Sigeb. Lib. Concil. Valefrid. Strabo lib. De exordi, & increm. rerum Eccleſ. c. 8. Aimoin. lib. 5, ca. 10. Naucl. collocat ſub Gregor. 4.*

4908 Ebbo ſiue Ibbo Remorum epiſcopus & quidam alij tam epiſcopi, quam principes Ludouico abrogant imperium, & Lotharium ac Pipinum Cæſares deſignant, ob vxoris ſuæ Iudith libidines & tyrannidem, quam & in monaſterium recondunt, quin & ipſe Ludouicus in monaſterium D. Methardi abditur, donec biennio nondum exacto ab aliis principibus reſtituitur, eique Lotharius ſupplex reconciliatur an. 839. *Sigeb. & alij.*

Poſt multa bella inter Lud. imp. & filios imperij proceres eo rem deducunt, vt cõſtituta tetrarchia Ludouicus Germaniam, Carolus Franciam, Lotharius Italiã teneret: cum Imperio & Prouinciis, quæ inter Rhenũ & Moſellã flumina ad veteres Mediomatrices & Treuiros pertinẽt. Quæ Ludouico attributa ſunt regnum Orientale, quæ Carolo Occidentale dicta ſunt, vt ab imperio Lotharij diſcernerentur. Ea vero pars Galliæ, quæ vtrique regno interiecta vtrumque ceu limes dirimeret, à Lotharij nomine tum primum Lotharingiæ vocabulum acquiſiuit.

823 *Romanum Epiſc. 30, in quo Paſchalis accuſatus ſe purganit. Plat. Sigeb. Blond. dec. 2. lib. 2.*

4911 Lodouicus Lotharium primogenitum fil. Italiæ regem imperiique conſortem fecit: Pipinum ſecũdo natũ Aquitaniæ: Ludouicum Iuniorem Bauariæ Reges deſignauit *Æmyl. lib. 3. Blond, l. 2. dec. 2. Crãtzius lib. 2, c. 25.* Quæ diuiſio licet ſacramentis Optimatum imperij cõfirmata. mortuo

824 — 4912 patre maxima bella & cruentas ſtrages peperit vt nulla maior cædes legatur apud Francos vnquam extitiſſe. *Gagui, lib. 4. & Naucler. in Chron.* verum aliquantò poſt

Anno Christi. | *Anni mundi.*

827. D. Marci corpus ex Alexandria à mercatoribus Venetias defertur, vbi nunc religioſè ſeruatur, ædificata in celebriore vrbis loco eccleſia. Alij ſub Gregorio 4. qui huic ſucceſſit, id factum narrant.

Abderamen Hiſpaniæ Miramolinus perſecutionem mouet contra Chriſtianos. *S. Eulogius.*

104

828 d GREGORIVS IIII. 4916

844 (*aliàs Leo 4.*) Rom. an. 16. 4932

Vacat dies 15.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Antonio, deinde Ioan. 6. an. 6.

Methodio confeſſore, an. 4.

menſ. 3.

Principibus.

Eiſdem Impp. & Theophilo Iconomacho an. 13. Orient. Imp.

Arcada Aethiopiæ, deinde Aladana, an. 4.

Alameda, an 6. Tabena.

Abdala, deinde Mahomete an. 40. *Babyloniæ & Perſidis.*

Abderame, deinde Mahomete, 35. Hiſpaniæ Mira*molinis.*

Hiſpaniæ rege quadrageſimo ſecundo Ramiro, deinde Ordonio, an. 10. Alphonſo 3 cog. Magno, an 46.

Angliæ Egberto, deinde Etelulfo, an 20.

CONCIL. *Rom. Plat. Aquiſgranenſe.*

HVMANA.

Poſt Abdalam 3. in quatuor Tetrarchias imperium Arabum Saracenorum ſic diuiſum eſt, vt in Perſide, Meſopotamia, Syria & Aegypto quatuor reges per vim creari, eam Monarchiam, quæ annos propè ducentos perdurauerat, conuulſerint. *Theophanes Iſaurus. Anaſtaſius Bibliothecarius, Sigebertus ſub an.* 830.

Aliqui Mahometem quartum ei ſuggerunt per 40. annos vſque ad an. 871.

d FESTVM omnium Sanctorum iam ante 220. ann. inſtitutum Romæ, monente hoc pontifice, & conſentientibus vniuerſis Epiſcopis, Ludouicus imp. in Gallias & Germaniam inuexit. *Sigeb. Guil. Nang.*

In Germaniam veniens in Synodo Aquiſgrani ſedit, Lud Pium & eius filios recõciliauit. *Plat. Sigeb. Auent. l.* 4. Gregoriopolim contra Saracenos ſtruxit. an. 836. *Sigeb.*

Aimoinus ſiue Annonius monachus & notarius monaſterij S. Germani Pariſienſis, hiſtoriam Francorum ad hæc tempora conſcripſit, *Ioſe. lib. 4. cap.* 11. & alias ſæpè. Certiſſimum argumentum falſò ei adſcribit integrum librum quintum, cum contineat hiſtorias vſque ad annum 1165.

Chriſtianus ſiue Druthmarus Aquitanicus. *Trith.*

An. 843. Theodulphus Abbas Floriacenſis proſas & verſus, qui in Eccleſiis cantari cœperunt, compoſuit. *Sigeb.*

HVMANA.

Saraceni, qui Italiam & Romam afflixerant, Vaticano direpto reuerſuri in Africam, tempeſtate oborta naufragium faciunt ann. 834. *Martinus in Chron. Ranulph. lib. 5. cap. 30. Maſſæus.*

Circa 838, qui erat Ludouici Pij vigeſimus tertius, Nortmani ad fines Hollandiæ & Galliæ primum appulerunt, qui multis poſtea annis hinc inde cum valido exercitu vagantes multa mala perpetrarunt, donec ab Arnulpho Imp. funditus delerentur ann. 895. *Trithem. in Chron. Hirſang. Sigeb.*

Ann. 839. Ennicus Ariſta vnctus eſt, & appellatus rex Nauarræ primus, & ab eo reliqui omnes. *Vaſæus.*

Alphonſus 3 cog Magnus regnum Hiſpaniæ adit ann. 841. *Idem.*

Theophilus quinquies congreſſus cum Saracenis in Aſia Romanas prouincias vaſtantibus bis victor rediit, ter cæditur. *Zon. tom.* 3.

Saraceni cum non poſſent è Sicilia expelli, Ludouici exercitus duce Bonifacio, ex Italia in Africam irruit, magnámque ſtragem edidit, Afris prælio victis an. 828. Quo moti è Sicilia ad Africam tuendam, receſſerunt. *Sigeb. Naucl. Gener.* 28. fuerât autem in Siciliam euocati ab Euphemio, qui Monacham duxerat. *Zon. tom.* 3.

An 844. ex Africa redeuntes, Beneuentum occupant. *Sigebert.*

Mahometes Hiſpaniæ Miramolinus motam à patre Abderamene perſecutionem continuat Noſtros tributis affligebat, quorundam Chriſtianorum eiu voluntati fauente nequitia. Si tamen Chriſtiani & non potius operarij iniquitatis appellandi ſunt, qui vt priuilegium Chirographa exigendi obtineant. ſortem Domini à rege mercantes, importabili cenſus onere colla agrauant. &c. *D. Eulogius in memoriali Sanctorum lib. 3, cap. 5.*

e V i r fuit, pius, primuſque Pontificum mutauit nomen ſuum. Nam antea Oſporcius appellabatur. *Platin.* Succeſſores Magna ex parte id ſunt imitati.

Ex Anaſtaſio Bibliothecario, qui hoc vixit tempore, contrarium elici docet Onuphrius. Eum ſcilicet Sergium ante Pontificatum vocatum fuiſſe. Et Iohannem 12. priſcum nomen primum omnium mutaſſe cum ante Pontificatum Octauianus diceretur.

Nec iſtud eſt abrenunciare baptiſmo, in quo nomen ſolet baptizato imponi, vt cauillantur Centuriatores. Nam nominis prima impoſitio non eſt de eſſentia baptiſmi. Sed nec Paulus abrenuntiauit Baptiſmo quando ſe ſic appellauit, multo poſt baptiſmum, neglecto veteri Saulis nomine, nec circunciſioni Petrus, quando nomen Petri ſiue Cephæ a Chriſto ſibi imponi paſſus eſt, abiecto vetere, &c.

Lotharium coronauit, Ludouicum eius filium regem Longobardorum deſignauit, Ludouici filios de regno digladiantes ad pacem per legatos perduxit, & regni partitionem approbauit. *Crantzius lib. 1. cap. 33. Metro.*

HVMANA.

Auſtraſia ab Lothario Imp. qui ei imperabat Lotharingiæ nomen obtinuit. *Plat.* Falluntur qui ſcribunt eum fuiſſe regem Franc. & Imp.

Galliæ pars ab Oceanno Britannico vſque ad Moſam fluuium, ex quo ceſſit Carolo Caluo, poſt diuiſum regnum inter fratres, deinceps obtinuit nomen Franciæ *Sigeb.*

Radulphus iuxta quoſdam primus Aquitaniæ Dux, cum antea eſſet regnum.

Ragenarius dux Normanorum, qui ann. 846. Pariſiis D. Germani monaſterium diripuerat, magnificè ſeſe efferens ob victoriam ſubito concidit, & poſt triduum efflauit. Socij verò eius plerique diſenteria periérunt, *Guntmus Antonij cap. 20.*

Poſt annos ſeptem alia Normanorum manus per mare Britannicum oſtia Ligeris ingreſſa, Nannetum vrbem inuadit, Turonum & Andegauiam occupat. Sed tandem cum annis 20. Franciam vexaſſent, in patriam ſuam reuerſi in ſeſe inuicem mutuis cædibus, adeò ſæuierunt, vt de regia ſtirpe tantum vnus puer remanſerit. *Sigeb.*

Michaël. Imp. cum adoleuiſſet matrem omni poteſtate priuatam in monaſterium relegauit, relictam ab ea in ærario pecuniam in luxum, crapulas, ludos, minos. adulteros profudit, eo redactus inopiæ. vt veſtes etiam regias venderet. Baſilium Macedonem, à quo poſtea interfectus eſt, cuius opera in domandis & exercendis equis vſus erat. Cæſarem creauit, tradita ei in vxorem concubina Eudoxia. *Zon.*

f L e o 4. vir ſanctus precibus abegit Baſiliſcum è templo D. Luciæ precibus & victoriã de Saracenis obtinuit, non ſine armis tamen.

Anni Christi. — *Anni mundi.*

105

844 e Sergivs II. Rom. 4932

847 an. 3. 4935

Vacat menſ. 2. d. 15.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Methodio confeſſore. 82

Principibus. 88

Theophilo Orient. Imp. 91.

Lothario Occid. Imp. an. 15.

Carolo 2. Caluo eius fratre an. 36. Franc. Reg. 21.

Tabena Aethiopiæ, mox Caleb, an. 4.

Mahometæ Babyloniæ & Perſidis.

Hiſpaniæ Miramolinis, Mahomete.

Alphonſo 3 cog. Magno Hiſpaniæ rege quadrageſimo tertio.

Etelduuolfo Angliæ.

106.

847 f Leo IIII. (*Sigeb. 5.*) 4935

855 Rom. an. 8 4943

menſ. 3. dies. 9.

Vacat dies 15.

Patriarcha.

Conſtantinop. Ignatio an. 16.

Principibus.

Eiſdem impp. & Theodora cum fil. Michaele 4. an. 13. Orient. Auguſta.

Caleb Aethiopiæ, mox an. 7. Gabra. Maſchel.

Mahomete Babyloniæ & Perſidis.

Mahomete alio Hiſpaniæ Miramolinis.

In Occidente eodem imperatore & Francorũ rege.

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

847 — 4935

Pedes eius, populus exoſculatus eſt more antiquo inquit Platina.

Mœnia vrbis refecit 15 turres addidit, Vaticanum montem, in quo ſita eſt Baſilica D. Petri, aucto murorum ambitu adeò cinxit, vt vrbs Leoniana diceretur, noſtro tempore Burgus S. Petri, Pontificum Romanorum perpetua ſede & principis Apoſtolorum baſilica clarus. Cuius ſunt ſeptem portæ. Nam vrbis mœnia, quæ noſtra ætate 14 millia paſſuum complectuntur, portas 20 habent. (Ex quibus 13 ſunt vrbis Romæ, ſeptem vrbis Leonianæ) Turres autem vel integras vel ſemifractas 367 *Onuphrius in ſua Roma.*

Alphonſo 3. cog. Magno Hiſpaniæ reg. quadrageſimo tertio.

Inſtituit, ne in presbyterio ſeu chorolaicis eſſe licerет, quo tempore Miſſarum ſolennia celebrantur. *Sigeb.* iuxta eccleſias iuſſit clauſtra ſeu ſcholas conſtrui, in quibus eccleſiaſtici clerici imbuantur diſciplinis. Leopolim, in qua Centumcellenſes propugnaculum contra Saracenos ſtatuerent, ædificauit. *Liber Pontif.*

Præter alia miracula, Saracenorum naues, precibus excitata tempeſtate in mari ſubmerſit. *Plati. & aliy.*

Sub eo, an. Dom. 850 tres Arabum perſecutiones in Hiſpania contigerunt intra decennium, quas tribus libris deſcribit D. Eulogius Cordubenſis, qui in illis occubuit. Regnabant in Hiſpania latè perſecutionis auctores Haldaragman huius nominis tertius, & filius poſtea Mahomet. *Raſis Maurus de Arabum hiſtoria.*

Eteluuolfo ſiue Adilulpho Angliæ rege ſecundo.

Recafredus interea Cordubenſis epiſc. iuſſu Tyranni Dei Eccleſiam miſere conturbat, & Eulogium in carcerem coniicit. Quia nimirum Martyres cohortabatur, & ad Martyrium incendebat. *Ex eius vita per Aluarum ſcripta.*

Georgius Syrus illuc cucurrit ad Martyrium è monte Sina, ſed perſecutiones ceſſaſſe reperit. *Ipſe epiſt. ad Seruos Dei, filios S. Sabæ quingentos, apud Eulogium lib. 2 memorialis Sanctorum.*

Anaſtaſius presbyter Cardinalis S. Marcelli & Bibliothecarius Rom. Eccleſiæ in Rom. Concilio ob officio & ſacerdotio deponitur, quod parrochiam ſuam annis quinque contra canones deſeruiſſet. *Plat. Luitprandus.*

CONCIL. *Romanum Epiſc. 47 ſiue 64 Platin.*

Adilulphus, ſeu Athulphus Rex Angliæ inſulam ſuam voto tributariam facit pontifici, abundantius, quam fecerant ſuperiores Reges, Inas 11. Anglorum ſiue Occiduorum Saxonum Rex, & Offa Merciorum Rex, an. Chriſti 740, *Polyd. lib. 4 & 5 Angl. & Sabelli.*

Theodora iuſſit SS. Imagines in templis reſtitui. *Zonar. in Theodor.*

Sub Theodora & Michaele Theophylactum Burgariæ epiſcopum aliqui ponunt, rectius aliquanto inferius, vt ſuo loco oſtendam.

Moguntinum, in quo Godeſcalcus hæreticus damnatur. Sigeb. & Bernard. de Lutzemb.

Ieron Anglus in Hollandiam Euangelium ferens á Tyrannis occiditur.

Theoda Sueuica an. 848 ſe prophetiſſam mentitur, & extremum diem certo definit. Moguntiæ palo alligata verberibus afficitur & in exilium mittitur. *Sigeb.* Egnatius lib. 2 eam à filio Michaelis imp. in monaſterium detruſam narrat.

An. 849 Godeſcalcus Belga errores quoſdam ſeminat. *Sigeb.* præcipuè de prædeſtinatione è libris D. Aug. male perceptis *Raba epiſt. ad Euerard. comitem.* Cucullam

855 — 4943

abiecerat, Rabano in Synodo imponens, quod ſe inuitum Monachum feciſſet. *Hatto ad Orgarium.*

Liparam inſulam an. 851. Saraceni occupantes D. Bartholomei oſſa diſpergunt. *Sigeb.*

Pauliciani hæretici cum Saracenis coniuncti multas clades imperio inferunt *Zon. tom. 3.*

Nicolaitarum hæreſis repullulat. *Sigeb.*

Sub Ludouico 1. Monachi aliqui è cœnobio Corbeiæ, per Vandalorum prouincias tranſeuntes, ad Ranos ſeu Rugianos (qui habitant in maris corde) veniunt & eos Chriſtianos faciunt *Helmod. in Chron. Slaui. capite ſexto.*

Idiota (nam aliud eius nomen ignoratur) Lupus Seruatus, Theophanes Nicenus, Theodorus fr. Hymnographi apud Græcos. Ido Paneburgenſis, Freculphus Lexouienſis, qui ſcripſit hiſtoriam rerum geſtarum ab initio mundi vſque ad Bonifacium D. Gregorij ſucceſſorem, Anſegiſus Senonenſis, Notgerus, Rambertus, Vvandelbertus, Salomon Baro. *Trith.*

Methodius inter Morauos. Sclauos & Polonos eccleſias colligens inuenit characteres literarum Vandalicarum & ſacra multa in vulgarem ſermonem conuertit. Claruit à tempore Lud. Pij vſque ad Arnulphi imperium, niſi duo fuerint eius nominis. *Auent. lib. 4.*

Cyrillus frater impetrauit à Pontifice, vt ſibi Slauonicæ vſus in aliquibus ſacris aliquandiu concederetur. *Æneas Syluius Boem. hiſt. cap. 13.*

Igmarus ſiue Hincmarus Rhemenſis Archiepiſc. librum de variis capitulis Eccleſiaſticis hoc tempore ſcripſit contra Igmarum Laudun. qui infantes baptizari prohibebat.

HVMANA.

Claſſis Arabum Venetam & Conſtantinopolitanam vicit, Dalmatiam inuaſit. Anconam vi captam ſpoliatámque incendit.

Nortmanni, ſiue Dani, è Cimbrica Cherſoneſo egreſſi Friſiam, deinde Gallias bellis infeſtant. Aquitaniam & eius metropolim Burdegalam, Pictauos, Sanctones, Aurelianenſes Turonenſes, Pariſienſes, & multa alia oppida depopulantur. *Aemil. lib. 3. Blond. libr. 2 decaſ. 2.*

Saraceni Cycladas inſulas populantur, multis Chriſtianis partim cæſis, partim in captiuitatem abductis, quod à Michaële Imp. eſſent deſerti. *Zon. tom. 3.*

POST Leonem 4. Recentiores, præſertim hæretici, nominant quendam Ioannem 8. ſiue vt Sabellicus inſcribit, ſeptimum Anglicum, vel iuxta alios, Moguntinum, quem nugantur ementito ſexu partim ſediſſe annum vnum, menſ. 1. diſt. 4. partim an. 2. & ſemis. Nam mendacium non ſibi conſtat. Eſſe autem fabulam multis argumentis euinci poteſt. Primum qui hoc tradunt, omnia ponunt incerta. Nam aliis dicitur, Ioannes ſeptimus, aliis octauus. Aliis Anglicus, aliis Moguntinus. Aliis annum vnum, aliis annos duos ſedit. Sed nec Ioannes Septimus eſſe potuit, quia Græcus ille erat & hanc tempeſtatem centum ſexaginta an. præceſſit. Nec Octauus, quoniam ille Romanus erat & decem annis præfuit.

2. Nullam huius mentionem faciunt, qui ordine proximè ſunt ſecuti hiſtorici, & à quibus omnem

Anni Christi.		*Anni mundi.*
	107	
855	g BENEDICTVS III. Rom nolens & inuitus PP. creatus, an. 2. menſ. 6. dies 9.	4943
858		4946
	Vacat dies 15.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Ignatio.	

Pontifi

Anni Chriſti. 855

Principibus.

Michaële ſolo Orien. Imp. nonageſimo ſecundo.

Lothario monaſterium ſpõte ingreſſo, Ludouico 2. an. 20. Occid. Imp.

Carolo 2. Caluo an. 36. Frācor. Reg. vigeſimo primo.

Conſtantino Aethiopiæ, deinde Bezaagher.

Mahomete Babyl. & Perſidis.

Mahomete Hiſpaniæ Miramolino.

858

Anni mundi.

4943 Pontificum hiſtoriam habemus, Anaſtaſius bibliothecarius, Ademarus, Luitprandus, Regino, Hermannus Contractus, Lambertus Schanaburgenſis, Otho Friſingenſis, Conradus Abbas Vſpergenſis, Leo Hoſtienſis, Ioan. Cremonenſis.

3. Soli Marianus Scotus & Martinus Polonus ante 300 annos, anno ſcilicet Do. 1520 rem euulgarunt. Nam quod Sigebertus id videatur dicere, fictum eſt, eique inſperſum, vt fidem faciunt tum antiqua eius manuſcripta exemplaria, in quibus nihil tale reperitur, tum Chronica Guiliel. Nangiaci, in quibus, cum totus liber alioqui Sigeberti ex ſcriptus ſit, hoc vnum deſideratur.

4. Quin nec Martinus Polonus nec Platina, nec alij poſt eum, vt veram & certam hiſtoriam, ſed quaſi ab incerto rumore & obſcuris auctoribus acceptam referunt, & tam variè, vt vix duo inter ſe de circunſtantiis conueniant.

5. Sed nec apud eundem Martinum nec reliquos hiſtoricos vllum vnquam fecit numerum aut in catalogum Pontificum introut, quòd Ioannes, qui apud omnes ſeptimus natione Romanus multo ante extiterit, anno videlicet 705. Ioannes qui apud omnes octauus idémque Romanus, ſederit 20 annis pòſt id eſt an. 874, vltimus verò Ioannes, ſit conſtanter vigeſimus tertius vel vigeſimus quartus, quem iſthac non omiſſa, oporteret ſaltem ab iſtorum aliquo appellari vigeſimum quintum anno 1410. Quæ tamen diuerſitas, apud nullos hinc incœpit, ſed ab annis centum inferius, ab anno ſcilicet 95., in Ioanne duodecimo, vt illic docebitur.

6. Auentinus lib 4. Annalium Fabellam eſſe aſſerit à Theodola nobili ſcorto ortam. Ego, è recentioribus adulatoribus, in Romanæ ſedis odium, dum poſt diſſidium inter Romanos Pontifices & Imperatores Germanos excitatum, imperatorum gratiam inire, ab eis opes & honores conſequi vellent.

7. Eſt enim ratio hæc ineluctabilis. Leo nonus epiſtola ad Michaëlem Conſtantinopolitanum & Leonem Acridanum epiſcopos, anno à Paſsione milleſimo & vigeſimo, vt ipſo ſcribit cap. i. poſt annos centum ſeptuaginta, inter cætera argumenta, quibus eleuat authoritatem Conſtantinopolitanæ ſedes, eam negat comparandam in puritate, integritate, gratia à Deo accepta cum Romana, quòd fœmina in illa ſede aliquando ſederit. Proculdubio non hoc argumento vſus fuiſſet, ſi intellexiſſet tale aliquid aduerſum Romanam Eccleſiam, cuius puritatem tuebatur, poſſe obiici. Verba eius ſunt cap. vigeſimo tertio Abſit autem, vt velimus credere, quod plublica fama non dubitat aſſerere, Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ contigiſſe, vt Eunuchos, contra primum S. Niceni concilij capitulum, paſſim promouendo, *fœminam in ſede Pontificum ſuorum* ſublimaſſet aliquando. Hoc tam abominabile ſcelus, deteſtabilèque facinus, & ſi enormitas ipſius, vel horror, fraternáque beneuolentia non permittit nos credere, conſiderata tamen incuria veſtra erga Sanctorum cenſuram canonum, qui Eunuchos in aliqua parte corporis imminutos, non ſolum ad clericatum, ſed ad pontificatum etiam indifferenter & ſolenniter adhuc promouetis, fieri potuiſſe penſamus.

4946 8. Denique tempus quod illi aſcribitur, non habet locum, iuxta Anaſtaſij bibliothecarij computationem,

qui tamen hac vixit ætate & vitas Romanorum pontificum deſcripſit vſque ad Nicolaum primum pontificem proximum, cuius creationi non modo interfuit, imo & Adriani 2.& Ioannis octaui, vt ipſemet nominat, verum etiam docuit poſt Leonem 4. S edem dies tantum quindecim vacaſſe. Benedicto 3. mox creato & magnis motibus exortis propter electionem à Lothario ſedatis.

9. Anaſtaſius inquam horum temporum occulatus hiſtoricus his verbis. Sanctiſs. Leo Papa 4 obdormiuit in Domino 16 calend. Auguſti, ſepultus ad S. Petrum ceſſauit epiſcopatus dies 15. Quo mortuo, mox omnis clerus Romanæ ſedis, vniuerſi proceres, cunctúſque populus ac Senatus congregati ſunt Domini clementiam exorantes vt beatificum illis in omnibus demonſtrare dignaretur paſtorem, qui Apoſtolatus culmen regere valeret tranquillè. Qui diuinitus æthereóque lumine inflammati, vno conſenſu vno conamine Benedictum pro tantis, quibus pollebat ſacris operibus Pontificem promulgauerunt erigerem. Miro verò vniuerſa Halacri ſtudio plebs & populi cœtus ad Calliſti titulum properantes, eum cum hymnis & canticis ſpiritualibus ad Patriarchium Lateranenſi perduxerunt, & vt moris eſt in Pontificali ſolio collocarunt.

Ita poſt Leonem non Ioannes fœmina ſed Benedictus ſtatim ſucceſſit. Valeant igitur, qui aniles nugas de quadam ſtatua fœminæ & ſede ſtercoraria iactitant.

Deinde fingite Centuriatores hoc verum eſſe, ac mulierem fraude, ementito ſexu, deteſtante mundo aliquandiu extitiſſe Romanæ Eccleſiæ caput, an id magis ridiculum, quàm quod vos probatis, laudatis defenditis, Reginam Angliæ palam, aperte, videntibus, ſcientibus patientibus vobis (ó portentum, ô ſcelus) Anglicanæ eſſe dicique caput.

Tum & hoc erat monſtrum, quo portendebatur emerſuros in Romana Eccleſia impuros hæreticos .i. Centuriatores & Caluinitas, qui facerent fœminam Anglicaniam, ſiue illa eſſet meretrix, ſiue non in ſuo regno Papiſſam Eccleſiæque caput.

Quæ res vt Naturæ monſtra, ita Sed, Apoſtolicæ nihil præiudicij affert. Nam tunc omnia perinde habenda ſunt, ac ſi toto illo biennio Sedes vacaſſet. Vnde ab ea Ordinem, Beneficium, vel aliquid ſpirituale ſunt conſecuti denuo id debuère conſequi & ex integro repetere, quòd illa ad conferendum nullum ius nullámque poteſtatem habuiſſet. An fraus, an perfidia hominum fidem Dei euacuere poteſt. Rom. 3.

Benedictus lachrymans, diu reluctatus & inuitus pótificatum ſuſcepit, Ægrotos inuiſit, pauperes aluit, calamitoſos conſolatus eſt. viduas & pupillos defendit. Clericos ad honeſtè incedendum & viuendum compulit. *Mart. Polon. Plati.*

HVMANA.

Patronas Michaelis dux Amer Saracenorum ducem in acie interficit. *Zon. tom. 3.*

Piaſtus plebeius longam principum, regumque Poloniæ poſteritatem per multa ſæcula vſque ad Cazimirum Magnum propagauit circa tempora Ludouici Balbi regis Germaniæ Ludouici Pij F.

h NICOLAVS Sanctiſſimus, beatiſſimus Zelo feruétiſſimus. Denique poſt B. Gregorium vſque in præſens,

Anni Christi.		*Anni mundi.*
	Alphonſo 3. cog. Magno Hiſpaniæ rege quadrageſimo tertio.	
	Eteluuolfo Angliæ ſecundo & per ordinem Edelbaldo menſ. 6. Eldeberto an. 5.	
	CONCIL. *Ticinenſe, tom. 2 concil.*	
	Schiſma 11. Anaſtaſius 3. contra Benedictum ſedit dies aliquot, non longè poſt coactus abdicauit.	
	108.	
858	h NICOLAVS I. magnus & piétiſſimus Ro. abſens & inuitus eligitur an. 9.	4946
868	menſ. 7. di. 13. Vacat menſ. 7.	4956

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

4946

nullus Romanorum præſul illi videtur æquiparandus. Regibus ac Tyrannis imperauit, eiſque ac ſi Dominus orbis terrarum, auctoritate præfuit, piis humilis, blandus, pius, manſuetus apparuit, impiis & à recto tramite exorbitantibus terribilis, atque auctoritate plenus extitit vt merito credatur alter Elias (Deo ſuſcitante) noſtris temporibus reſurrexiſſe, & ſi non corpore, tamen ſpiritu & virtute, *Regi. lib.* 2. Scripſit plures epiſtolas, vir cathedra illa digniſſimus.

Scripta vna epiſtola ad Michaëlem Imp. longè doctiſſima & altera ad omnes Aſiæ & Lybiæ Catholicos acta legatorum ſuorum reſcindit, & Ignatij patriarchiæ depoſitionem, & Photij conſecrationem illegitimam eſſe pronunciat. *Zom. tom.* 3, *&* *tom.* 2. *conc.*

Eius decreta in vnum collegit Gratianus & in aliquot titulos diſtribuit.

Vualdradem pellicem Lotharij, legatus Nicolai Pap. an. 864 excommunicat. *Sigeb.* Ipſe autem epiſtola Lotharium monet vt ab ea abſtineat, ni & ipſe velit excommunicari. *Regi. lib.* 2. Legatos in Galliam miſit, qui renuntiarunt ſe nullum ſapientem epiſcopum in toto regno Lotharij inueniſſe, qui in canonicis eſſet inſtitutus diſciplinis. *Regi. lib.* 2.

Epiſtolam, quam poſt Pantaleonem Centuriatores nomine S. Hilderici Auguſtani Epiſcopi ad Nicolaum primo pro clericorum coniugiis afferunt, eſſe fictitiam, à nemine citatam, nulli cognitam, tempori non congruentem docet. *Spencaus lib.* 1. *de continentia cap.* 12. Nam Hildericus 70 minimum annis fuit Nicolao poſterior. *Infra.*

Contrà Nicolaum Photius patriarcha Conſt. concilium habuit, ex quo tempore Conſtantinopolitana Eccleſia à Romana palam diſcedit, Spiritus ſancti proceſſionem à ſolo patre petulanter defendens. *Nilus lib. quodam Græco manuſc.* vbi & docet veterem Romam vſque ad Chriſtophorum Papam cum noua in fide conſenſiſſe, qui ſedit anno 905.

Ignatio à Barda iniuſtè patriarchatu eiecto, quod ipſum ob dimiſſam vxorem & conſuetudinem cum Nuru ſua excommunicaſſet, Photius ſucceſsit. Vndè poſteà ſecutæ magnæ turbæ, Baſilio reſtitutionem Ignatij iuxtà canones procurante, *Zon. tom.* 3. Photio libros contra ſedem Apoſtolicam ſcribente, *lib. Pontif.*

An. 858. Dæmonium, quod iam triennium in pago Camonti, non procul à Bingio, ſuis præſtigiis Moguntinam ciuitatem & vicinos incolas affligebat Sacerdotes Moguntini litaniis & aqua benedicta tandem abegerunt, *Sigeb. Auent. lib.* 4 *Annal.*

Conſtantinopoli ſcholas Bardas Cæſar inſtaurauit, ſingulis doctoribus publica ſtipendia decreuit, & omnibus magnum & communem doctorem præfecit Leonē Philoſophum *Zon. tom.* 3.

Hunni & Bulgari olim Chriſtiani, ſed à Scythis victi circa an. 500 in paganiſmum relapſi, magna ex parte cū ſuo rege Trebellio (qui paulò poſt ingreſſus eſt monaſterium) iterum ab idololatria ad Chriſti fidem, Sacerdotibus eo à Rom. Pontifice miſsis conuertuntur an. 866. *Synod. Conſtant. Platin. Sigeb. & Rhegi. lib.* 2. Ludouici Imperatoris vndecimo. Paulò pòſt quod ea regia eſſet obnoxia Imperatori Orientis, Græcos ritus ſuſcepit. *Platin.*

868 | 4956

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ignatio, deinde Photio an. 7.

Principibus.

Michaele ſolo Orien. Imp. nonageſimo ſecundo.

Ludouico 2. *Occiden. Imp. quarto.*

Carolo 2. *Caluo Fran. Reg. vigeſimo primo.*

Aſfa Aetiopiæ, mox Arma, deinde Gianasfa.

Mahomete Babyl. & Perſidis.

Mahomete Hiſpaniæ Miramolino.

Sed cum Trebellij filius ad cultum gentilitatis redire cogitaret parens è monaſterio egreſſus copias conſcribit & filium capit, atque oculis orbatum in carcerem coniicit ſub. ann. 865, *Sigeb. Zon. to.3.* Minoréque filio in regnum locato ad monaſterium reuertitur. *Chron. Hirſang.*

Nogerius S. Galli abbas ſequentias ſiue proſas compoſuit, quas Nicolaus pont. cantari conceſſit. *Trith. Marty. Polo, Chron.*

Certis autem in locis obſcuræ & parum Latinæ de induſtria factæ ſunt, vt concentus & tonus atque adeo ſonus eſſet iucundior. Nam muſici & cantores in omnibus linguis id præcipuè obſeruant. Quod de ſuorum Rabinorum hymnis annotat Elias libr. quarto Bahur Rad.3.

Slaui & Dalmatæ vna cum Sueropilo ſuo rege, prædicationibus Cyrilli & Methodij fratrum Chriſtiani fiűt. *Chro. Polon. Bonfin. lib.* 10 *dec.1. Blond. dec. 2. lib. 2.*

HVMANA.

Tunc regnabat Polonis Semouitius Piaſti f. à quo ſequentes Polonorum reges vſque ad Iagellonem orti ſunt & Sileſiæ principes ad hunc vſque diem. *Cro. Polo. lib. 1, cap. 13.*

Quo tempore Suatoplugus Morauorum rex primum cum ea gente nomen Chriſto dedit. *Idem lib. 2.*

In quo & Morauorum regnum finem accepit à Germanis, Vngaris, Boëmis & Polonis diſcerptum. *Ibid.*

Theodoricus ex genere Regum Francorum primus comes Hollandiæ conſtituitur à Carolo Caluo. *Mater hiſtor.*

Britanni ingenti numero Gallias ingreſsi, cuncta fere deprædantur. *Palmer.* ob quam calamitatem Carolus cum rege eorum Heruſpoo fœdus init, eiſque locum habitationis in Galliis concedit an. 861. *Sigeb. Rhegi. lib. 2.*

Anno 861 incipit hiſtoria rerum Moſcouiticarum apud Sigiſmundum Liberum. Tum enim tres fratres Varaij, Ruticus, Sineas, & Trubor apud Ruſſos Septentrionales dominantur. Manſit autem deinceps imperij Ruſſici ſedes Kiouiæ Aliquanto antè apud auſtrales quatuor principatus fundarant tres alij fratres kius, Sciecus. Torenus cum ſorore Libenda. *Chron. lib. 2.*

Anno 869 in agro Brixienſi triduo ſanguinem pluit.

i COMMENDATVR à liberalitate in pauperes, pietate in Nicolaum anteceſſorem, humilitate (Nam epiſcopis miniſtrabat & pedes eorum lauabat) & dono miraculorum. *lib. Pontif. Anton. tit. 16. cap. 1. §. 10.*

A populo & clero electus ſine imperatoris conſenſu.

Primus Alfredum ſextum Anglorum Regem corona regia inſigniuit. *Polyd. lib. 5. hiſt. Anglic.* Qui in Iuliam munera ad S. Thomam miſit. *Vuilielmus lib. 2. de Anglis, cap. 16.*

Et Ozonienſem ſcholam aperuit cum nullus eo tempore in toto regno eius, Grammaticæ doctor exiſteret. *Ranulphus lib. 6, cap. 1.* Pſalterium traſferre cœperat in linguam ſuam. *Ibid.*

Tunc primum Græci cœperunt vti campanis beneficio Venetorum. *Sabell. Ennead. 9. lib. 1*

Valafridus, Otfridus, qui exemplo Caroli Magni conatus eſt linguam Germanicam ſcribere & regulis grammatices aſtringere, Vuerembertus, Hardinundus, Rab-

bani

Anni chriſti. — *Anni mundi.*

Alphonſo 3 cog. Magno Hiſpaniæ rege quadrageſimo tertio.

Edelberto Anglorum rege quarto, deinde Edelredo an 9.

865 CONCIL. *Romanorum* 113. *epiſc. contra duo prouincialia, Metenſe & Aquiſgranenſe, quæ Theobergam non eſſe Lotharij legitimam vxorem pronuntiauerant, facta alterius ducendæ poteſtate. Plat. lib. Conc. Regino lib. 2.* 4953

Conc. Ro. 2. & 3 contra Photiũ &c. Epiſc. 113. Plati. & Lib. Conc. Rheg. lib. 2.

109

868 i ADRIANVS 2. doctus & optimus Roman. 5. menſ. 9. di. 12. 4956

874 Vacat di. 12. 4962

Patriarcha.

Conſtantinopoli Photio, deinde Ignatio iterum an. 7.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Baſilio Macedone an. 20. Orien. Imp. nonageſimo tertio.

Giaraſfa Aethiopiæ & poſt eum Gianaſcheda.

Mahomete Babyloniæ & Perſidis viceſimo ſexto Miramolino.

Anni Christi.

Mahomete Hiſpaniæ Miramolino .deinde Almudio an. *2.*

Alphonſo 3.cog.Magno Hiſpaniæ rege quadrageſimo tertio.

Angliæ quinto Edelredo, deinde Alfredo.an. *28.*

868 C o n c i l.*Vuormacienſe contra errores Græcorum.*

870 O c t a v v m *vniuerſale Concilium Conſtantinopolitanũ 4 epiſc. 383.ſiue 300 contra Photium inuaſorem ſedis Conſtantinopolitanæ. In quo etiam can.3.latum eſt anathema contra Iconomachos. Præfuerunt legati Adriani Donatus Hoſtienſis, Stephanus Drepeſinus ſiue Nepheſinus,epiſcopi, & Marinus Diaconus.Plati.& lib. Conc. Anno.lib.5, cap. 25. Huic in decreto Gratiani multi canones attribuuntur, qui non extant in exemplari Græco. Hac Synodo confirmantur 7 præcedentes generales.*

Acciniacenſe,cuius acta ab Hincmaro Remenſi Archiep. conſcripta.

Pontigonenſe. Ann.lib.5,cap.33.

Colonienſe.Sigeb.

874 110.

k I o a n n e s 8. Rom. doctus,anteaCardinalis

884 an.10. dies 2.

Vacat di.2.

Anni mundi.

bani auditores.*Trithem.*

Fronto Danorum rex in Britanniam irruit , ſuorum maiorum ditionem recuperaturus. Vbi & à Chriſtianis, quos ſubegit,Chriſtianus factus eſt circiter an.870.*Crantius in Dania lib.4,cap.15.* Filius eius Gurundus ſiue Gormo ab Alfredo Britanniæ rege captus cum 30 proceribus & maxima ſatellitum turba baptizatur & ſortitur Orientalium Anglorum & Northumbrorum prouincias.*Vuil.lib.2 de Ang.cap.14.*

H v m a n a.

Saraceni ex Alexandria,Ægypto & Africa in Siciliam ingenti multitudine irrumpunt , & omnia ferro incendióque vaſtant.*In Chronico Caſſinenſi.*

An.870 cum Perſis bellum gerunt.*Sigeb.*

4956 Carolus Caluus Franc. Carolomannum filium , qui abiecto habitu ſacerdotali , regnare moliebatur,cepit & oculis priuauit. an.871.*Sigeb.Rhegino lib.2.*

870.Gerardum quendam comitem ſibi obſtrepentem debellat.Hunc Gerardum de Ruſſilone, cognominatum,

4958 & ab eo Burgundionum comitum originem deductam nonnulli tradunt,quòd cum ei agellus in Prouincia remanſiſſet , Theoderici pater fuerit , cuius filius Falco, à quo Gerardus ſecundus,qui Vualterum patrem Renaldi primi Burgundiæ Biſuntiæ comitis progenuit. Etſi alij Gerardum à Ruſſilone malint Caroli Martelli temporibus extitiſſe.

Quocunque tempore extiterit is videtur conditor, aut certè Dotator prioratus Semimurenſis apud Mandubios in Burgundia, in quo oſſa Gerardi diuitis religiosè conſeruantur, & exequiæ quotannis ſolenniter celebrãtur, à quo & annulum pronubum D.Virginis è trãſmarinis partibus habent.

Contra Saracenos & Manichæos pugnat Baſilius & traiecto Euphrate terras eorum populatur , & tandem Chryſochiorum eorum principem interficit. *Zon. tom.3.*

Tarſenſium & Melitineorum Saracenorum copiæ cum Eſma eorum Amyra ab Andrea duce cæduntur. *Ibid.*

Inter Saracenos & Græcos,Saracenos & Francos ab anno 867 ad 873 in Italia ad Beneuentum , Raguſium, Bareos Longobardiæ vrbem varia prælia. In illis Sultanus eorum cog. Adalgiſus captus Capuámque ductus fraude elabitur.*Zon.tom.3.*

Ludouicus Imp. contra Normanos & Slauos in Germania res gerit.*Sigeb.*

Baſilius Macedo pecunias publicas , quas Michaël in largitiones exhauſerat repetiuit publicato edicto , vt qui ab ipſo pecunias accepiſſet abſque iuſta cauſa,eas redderet.

4962 Poſt Mahometem Saracenorum & Perſarum Miramolinum ſiue Amyram 25 hiſtorici nullum ordine nominant.Sed pro rerum geſtarum cum noſtris ratione , qui fuit annus Dom.871. At Hiſpanorum Arabum Miramo-

4972 lini in Hiſpanicis Chronicis nominantur apud Raſim, Rodericum Toletanum,Vaſæum.

k S c r i p s i t quatuor libris vitam D.Gregorij Pontificis Romani , vbi ſe Ioannem Diaconum inſcribit. fuit Latinè & Græcè doctiſsimus. *Trith.* Carolum Caluum inaugurauit imperatorem. In Gallia Ludouicum

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

Balbum Francorum regem coronauit. Romam reuerſus Carolum Craſſum Diademate imperij adornauit. Saracenos parato exercitu ex Italia & Sicilia profligauit. *Plat. Sigeb. Suplem. Chron.* 874 4962

In Galliam profectus eſt, vbi multa geſſit. *Annon. lib. 5. à c 32. ad 37.*

Tres Imperatores coronauit intra quatuor annos, quod nulli alij Pontificum vnquam contigit. *Æmyl. li. 3.* Carolum Caluum, Ludouicum 3 Balbum, & Carolum 3 Craſſum. *Annonius in locis ſupra citatis & Otho Frinſingenſ. lib. 6 hiſt. cap. 7. & 8.*

Photio miſit pontificalem ſtolam, humerale indumentum, penulam & ſandalia, vt oſtenderet ſe eum in Conſtantinopolitanæ ſedis patriarchatũ ſuſcipere. *Octau. conc. Conſtantinop. ſeſſio. 4.* Hæc inſigni ita poſtea Patriarchas inflarunt, vt deinceps ſe Romano Pontifici æquales, interdum ſuperiores dixerint.

In Synodo apud Trecas, Flandris primum ex nemoroſis locis ad meliorem cultum perductis, epiſcopum dedit. *Plati.*

Baſilius poſt Ignatium è viuis ſublatum, quem reſtituerat Adrianus, Photium reſtituit in priſtinam ſedem. Vnde iterum eum expulit Leo Philoſophus ac in monaſterium Armenianorum relegauit, in quo videtur mortuus. *Zon. tom. 3.*

Circa an. 875. Ruſſi bello à Baſilio Maced. afflicti pacem petunt & Chriſti doctrinam amplectuntur, poſt miraculum libri Euangeliorum ab igne illæſi & intacti. *Zon. tom. 3.*

Hoc tempore mota eſt quæſtio à Fredeuardo equite de manducatione corporis Domini, ſitne illa vera an tropica, ſenſibilis an inſenſibilis, modo corporeo an ſpirituali. ad quam Paſchaſius Abbas Corbeienſis Latinè & Græcè doctiſſimus, doctiſſimè reſpondit, nonnulla tacitè corrigens, quæ de ea quæſtione Bertramus preſbyter paulò antè, minus ſcitè & commodè ad Carolum Caluum reſcripſerat. *E Paſchaſij libro de Sacramento altaris.*

Hinc librum de Euchariſtia ſcripſit Ioan. Scotus, à quo Berengarius poſtea videtur ſuam blaſphemiam hauſiſſe. Sed is lectus in Vercellenſi Synodo omnium ſententia damnatur. *Lanfracus lib. de verit. Euchar.* Et auctor graphiis diſcipulorum conficitur. *Crinitus de honeſta diſcipl.*

Remigius Antiſſiodorenſis, Io. Scotus (alter à Franciſcano doctoe ſubtili. nam Palmerius videtur confundere) Ariſtotelis moralia de ſecretis ſecretorum, ſiue de recto principum regimine è Græco in Chaldaicam, Arabicam & Latinam linguam conuertit, & ex eodem Dionyſij Hierarchiam in Latinum Ludouici iuſſu, ad quem miſſa fuerat à Michaele Imp. Conſtant. *Sigebertus. Nauclerus.* Franco, Bertamus, Aſſerius Britannus, Milo & Hubaldus Galli, Paſchaſius Corbeienſis. *Trithemius. Sigebertus.*

Carnotenſis antiſtes indutus Camiſia interiori D. Virginis magnam edit Normanorum ſtragem. *Guaguin. lib. 5.*

Anaſtaſius Romanæ vrbis Bibliothecarius vertit è Græco in Latinum Dionyſij Hierarchiam & ſeptimam Oecumenicam Synodum Nicenam. Hubaldus cantus de multis Sanctis condidit, qui paſſim cœperunt cantari 884 4972

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ignatio iterum, deinde Photio iterum an. 9.

Principibus.

Baſilio Imp. nonageſimo tertio.

Carolo 2 Caluo, Ludouico 3. dic 2 Balbo an. 2. per ordinem Occid. Impp. & Franc. Regibus.

Carolo 3. Craſſo ſiue Groſſo primo. 2 annis cum Balbo, poſtea ſolo Occi. Imp. ſeptimo an. 12.

Ludouico 4. cum fratre Carolomanno, filiis ſpuriis Balbi an. 5. Franc. reg.

Gianaſcheda Aethiopiæ & per ordinem Freſennai, Ada ſahaz.

Almudio Hiſpaniæ Miramolino apud Cordubam, deinde Abdala an. 25.

Alphonſo cog. Magno Hiſpaniæ rege quadrageſimo tertio.

Alfredo Angliæ ſexto.

Anni Chriſti — *Anni mundi.*

879 — 4967 *CONCIL. Trecenſe. præſentibus Romano Pontifice & Ludouico Balbo Franc. Reg. qui ibi à Pontifice eligitur Imperator. Sigeb. Palmer. & ca. Miror, cum ſeq. diſt. 50. Aimoin. lib. 5. cap. 37. In eo Flandri fiunt Torneacenſis diœceſis. Pla.*

Macrenſe, in finibus diœceſis Rhemenſis.

884 — 4972 III.

* MARTINVS II. (*ſiue priori nomine vt quidam aiunt.*) Marinus I.

4973

885 Gallus an. 1. menſ. 5.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Photio iterum.

Principibus.

Baſilio Orient. Imper. nonageſimo tertio.

Carolo 3. Occid. ſeptimo.

Ludouico & Carolomanno Franc. regibus.

Aizar Aethiopiæ. aliis alibi, vt ſupra.

Sigeb. Henricus Antiſiodorenſis. *Trith.*

Giſelbertus ſiue quiſquis fuit auctor libri qui inſcribitur altercatio Synagogæ & Eccleſiæ. Nam Ioan. Scotum vt coetaneum allegat. Suo tempore ibi vnam tantum Euchariſtiæ ſpeciem exhibitam multitudini declarat.

HVMANA.

Ann. 876. Carolus poſt adeptum imperium conſuetudines Francorum negligens, Græcos & inſolitos amictus affectabat, & talari Dalmatica indutus & ſupernè Baltheo accinctus vſque ad pedes pendente, capite vero inuoluto ſerico velamine & Diademate ſuperimpoſito procedebat. *Sigeb.*

An. 874. locuſtæ Galliam depopulantur, quæ vt caſtrorum acies turmatim volantes, duces cum paucis itinere vnius diei præmittentes ad metanda loca venturæ multitudini, circa horam nonam veniebant, ibique ſolis ortum expectantes, per ſpatium vnius diei aërem velabant, donec ad mare Britannicum peruenientes, ventorum flatu in profundum demerſæ ſunt. Vnde ſecuta peſtis & fames, quæ penè tertiam hominum partem conſumpſerunt. *Sigeb. Rheg. lib. 2.*

Ann. 876. Caroli Calui copiæ à Ludouico & fratribus, Calui nepotibus in Germania cæduntur. Eo itaque fugato tres fratres regnum Germaniæ partiũtur. *Rheg. lib. 2.* Eorum minimus Carolomannus contra Slauos multa prælia confecit, perpetuóque victor regnum ſuum amplificauit. *Ibi.*

Ann. 877. & ſeqq. Gallia tumultibus plena propter Normanos, itémque diſſentiones de ſucceſſore Ludouici Balbi, *Sigeb. Rheg. lib. 2.*

Nortmanni ſiue Dani totum Angliæ tractum à Septentrionali parte Tamaſis fluuij ſibi ſubiecerunt, poſtea Galliam repetentes Andegauum vrbem occupant. *Guil. Nangiac.* ob Ethnicas ſuas impietates vindicandas, paſſim in templa & Chriſtianos ſæuiunt per Saxoniam, Lotharingiam & Franciam an. 882. *Helmold. cap. 7.*

Britones mortuo Salomone ſuo rege, de regno inter ſe contendentes, à crebris Galliarum incurſionibus ceſſarunt. *Palmer. in Chron.*

* MALIS artibus pontificatum adeptus, non diu ſedit.

Scholas Saxonum prece Alfredi regis omni tributo relaxauit & magnam partem Sanctæ crucis ad ipſum miſit. *Ranulph. lib. 5. cap. 3.*

Circiter illum annum Dani grauiſſimo bello victi, Anglia excedere coacti ſunt, præter eos, qui Chriſtiani fiebant. Nam & illi manſerunt, & eorum rex Gormo Northumbris ab Alfredo præfectus eſt. Poſt annos 5. Rollo Danus Angliam inuaſit. *Vuillelmus lib 2. cap. 14. de Anglis.*

Saraceni an. 885. Caſſinenſe monaſterium occupant, Bertharium Abbatem ad altare D. Martini mactant, ſpoliis Italiæ onuſti, Garilianum redeunt. *In Chron. Caſſinienſi.*

Eodem ann. Godefridum Nortmãnorum ducem poſt Friſiam acceptam Carolus Craſſus de Sancto Baptiſmo ſuſcepit. *Sigeb.*

Theophylactus Bulgariæ epiſcopus. Nam à Photio Patriarcha Bulgaris miſſus epiſcopus legitur in libro

fratrum Prædicatorum contra Græcos.

HVMANA.

Mahometes Albategnius Aratenſis Arabs Mathematicus an. 884. ſcribebat libram de motu ſtellarum an, 743. poſt Ptolomæum. *Ipſe ibid.*

Tum comperit annum ſolarem conſtare diebus 365. & quarta diei, minus centeſima ſexta parte ipſius diei. *Ipſe c. 52. & 53. ſui lib.*

Carolus Craſſus Æram Chriſtianã ſiue annos à Chriſto nato primus ſuis diplomatibus & epiſtolis ſubſcripſiſſe fertur. indéque exemplum eius deſumptum ſub an. 888. Cum Orientales principes, recentis adhuc Baſilienſis concilij tempore ab Orbe condito iuxta Euſebianam ſupputationem, multis annis alioqui redundantem & mendoſam ſuis literis ſubnotarent,

Eo Caroli Craſſi tempore circiter an. 884 Normani trans Daniam populi, in Germaniam & Galliam irrumpere incipiunt, Quibus non parum addiderat virium ea Imperij Romani diminutio, quæ poſt Ludouicum Pium contigit. Prius enim eſt inteſtinis bellis exhauſtum, poſtea in 4 portiones diuiſum, dum Lotharius Italiam, Lotharingiam & Burgundiam poſſideret, Ludouicus Rhenum & Germaniam, Carolus Galliam, Pipinus Aquitaniam. *Helmold. cap. 7. Chronici Slauorum,* Vbi obſerua poſteritatem Gallorum iure hæreditario poſſediſſe Germaniam.

Alpredus Angliæ rex horas 24 diei noctiſque in tres partes diſtribuebat primas octo ad legendum, ſcribendum, meditandum & orandum, alias octo ad diſponenda regni negotia, reliquas ad corporis ſui curam. *Chronici Hirſang.*

l INITIO ſui Pontificatus ad ſenatum populumque retulit, ne in creando pontifice Imperatoris authoritas expectaretur, vtque libera eſſent & Cleri & Pop. ſuffragia. Quod inſtitutum à Nicolao 1. tentatum, potius quàm inchoatum fuerat. Moritur collachrymantibus omnibus.

Nonnulli hiſtorici ſecuti Sigebertum in Chron, poſt Marinum PP. nominant quendam Agapitum PP. qui ſederit an 1, & inter hunc & Stephanum collocant Baſilium, quem volunt ſediſſe an. 4. Nos ſequimur Platinã & magnam partem ſcriptorum.

HVMANA.

Nortmanni poſt varias incurſiones in Franciam à Carolo Craſſo ſubacti, cum Rollone duce ſuo (qui poſtea dictus eſt Rupertus) baptizantur, & ex contractu matrimonij Ducis eorum cum Giſla filia Simplicis, habuerunt ad habitandam, vltra Sequanam fluuium, Neuſtriam regionem (quod ea eſſet rebellis in François) eamque ex ſuo nomine Nortmanniam vocauerunt. *Blond. lib. 2, dec. 1. Guil. Nangiac. an. 888. Sigeb.*

Multi Iudæi prębita & promiſſa ipſis ab Imper. Oriẽtis pecunia, Chriſtianam fidem amplectuntur. *Iidem.*

m STEPHANVS eo tempore pontificatum iniit, quo Gallia à Normanis, Anglia à Dacis, Pannonia ab Hungaris, Italia à Saracenis affligebatur. *Sigeb.*

HVMANA.

Sub an. 888. Italiæ nouum regnum exoritur per Berẽgarium

Anni Christi.		*Anni mundi.*
	112	
885	l ADRIANVS III.	4973
886	Rom. an. 1. menſ. 2.	4974
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Photio iterum.	
	Principibus.	
	Eiſdem Imperantibus, & regnant.	
	103	
886	m STEPHANVS 6.	4974
892	dictus 5. Rom. an. 6. d. 11. Vacat dies 5.	5980
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Stephano ann. 7.	

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*	
			garium in annos 80 ſiue vſque ad annum Othonis Magni triceſimum ſecundum, qui Adelbertum depulit.
			Eius reges fuere Berengarius an.36 quem, poſtquam contra eum regnaſſent Guido an.6 Lambertus an.5. Ludouicus Boſonis f.an.5. Ioannes decimus coronauit an. 916.2 Hugo an 20.3 Lotharius cum patre an. 12, & ſolus an.4. 4 Berengarius 2 an. 4. denique Adelbertus. an.4.
	Principibus.		Supplicium feruentis aquæ & candentis ferri (quod in vſu quæſtionum erat) prohibuit.*ca.Conſuluiſti,2 q.5.*
	Leone 9 Philoſopho an. 17. Orient. Imp. nonageſimo quarto.		Bulgari ruptis fœderibus bellum gerunt cum Græcis ſed vincuntur à Leone Imp.nécnon & Agareni. *Zon.to.3. Cedrenus,*
			Saraceni ex Aphrica in Italiam deſcendentes, Fraxinetum caſtrum occupant. Hinc deinceps magno exitio Italiæ eſſe cœperunt.*Sigeb.Guil.Nang.*
	Carolo Craſſo 3 Occi. Imp. & Franc. Rege ad Eudonem ſiue Odonem ſeu Othonem Franc. Reg. vſque.		Vſque ad Carolum Craſſum & annum 888 iidem erãt. Galliæ ſiue Franciæ & Germaniæ reges.Nam noſtrorum armis perpetuo Germania ſuccubuerat.
			Eo mortuo non ſolum Francorum regnum, ſed imperium ſciſſum eſt.
	Aizar Aethiopiæ, deinde Delnahad an. 4.		Vnde multis locis noua regna emerſerunt, vt *Burgundicum* ſiue Iurenſe à Radulpho inchoatum in annos 142, in tranſiurenſi Burgundia, vbi hodie Sabaudiæ Ducatus & Heluetiorum hodiernorum pagi. *Arelatenſe* ab Alpibus ad Rhodanum vſque, cui Boſo præfuit (Viennæ præſertim.) *Italicum:* cui Lambertus Vuidonis filius, deinde Ludouicus eóque depulſo Berengarius, *Lotharingum*, cuius primus rex fuit Zuendibolchus.
	Abdala Hiſpaniæ Miramolino.		Et ducatus, vt Burgundicus. Hinc ab eodem an. 888. .i.initio imperij Arnulphi & regni Gallici Odonis, annos Richardi primi ſui ducis & ſequentium Burgundi incipiunt.
	Ordonio 2. Hiſpaniæ Rege an.8.		Carolus enim Craſſus propter ignauiam & quòd Nortmannis Galliæ partem conceſſiſſet, regnúmque imminui paſſus eſſet ab optimatibus regni circa an.890 repudiatus eſt. *Sige.& copioſius Otho Friſing.Chr.6.cap.9. li. 5. cap. 42.*
	Alfredo Angliæ ſexto.		Ab Ordonio Hiſp.rege,ob ipſius in ſuos comites iniurias Caſtilia prouincia deficit & Iudices duos creat.*Vaſ.*
	CONCIL. *Colonienſe.Tom.2. Concil.*		Hic Arnulphum Carolomanni filium Imperatorem coronauit, Carolo Craſſo à Francorum principibus remoto & à ſuis deſerto, eo quòd non animaduertiſſet in Normanorum duces captos, ſed cum muneribus dimiſiſſet in Reip. perniciem. *Rheg.lib.2,Blond.lib.2,dec.Sigeb.*
	Vuormacienſe.Ibid.		In eius electione Romæ magnum extitit diſſidium.
	Moguntiacum.		Commendatur à ſanctitate à Luithprando Ticinenſi, qui de eo multa ſcribit lib.1,hiſt.c. 1 & 8,vt & Ab.Vſpergenſis.
	114		A S. Petro ad hunc vſque nullus creatus eſt pontifex, annos plus minus 900 qui per omnium ordinum Eccleſiaſticorum gradus ad Diaconatum, vel ſacerdotium ſaltem in Romana ipſa Eccleſia non aſcendiſſet. *Onuphr.*
892	a FORMOSVS Romanus.an.5. menſ.6.	4980	Primus enim omnium Rom. Pontificum Formoſus ex aliena Dioceſi factus eſt, cum ante ipſum non niſi ex presbytero vel Diacono Cardinalibus creatus eſſet. *Idem.*
898	Vacat.menſ.2.	4986	Sed hæc obſeruatio falſa eſt, vt pleræque eius aliæ. Teleſphorus enim à Petro 9 ex Anachoreta, Dionyſius 26 ex Monacho Pontifex eſt inſtitutus, &c.
			Negligentia Epiſcoporum multi Abuſus irrepſerunt in Eccleſiam, qui propter bella non poterant reprimi. *Platin.*

Hundeus Normanorum rex fidem amplexus à Carolo de baptiſmo ſuſcipitur an. 896. *Sigeb.* ab Auentino Huntho & Rollo.

Hatto Abbas & Moguntinenſis Archiepiſcopus. *Sigeb.* Conſtantinus Afer.

892 Alanus Britonum rex, quod Normanos viciſſet, duodecim eorum millibus cæſis, decimas Deo & B. Petro Romam miſit. *Rheg. lib. 2. Sigeb.*

Cyrillus Morauorum præſul Suatocopum regem Morauiæ ad fidem Chriſti perduxit. *Aeneas Syl. hiſto. Boëmiæ, c. 13.*

Saraceni Taupominum & Lemnum inſulam occupãtes, crudeliter in Chriſtianos ſæuiunt. *Zon. tom. 3.*

Ioan. Marius ſiue Meyerus 2 parte promptuarij Concil. ſcribit quidem Synodum præſulum Galliæ, præſidibus Ioanne & Paſchali legatis Formoſi Pontificis Viennæ Allobrogum, ſiue Delphinatus celebratam authoritate Ludouici Balbi, ſed vt multis aliis in locis, ſic hîc nimium credulus fuiſſe videtur. Nam certum eſt ex Sigeb. Nauclero, & aliis omnibus Ludouicum Balbum obiiſſe an. 880. nec potuiſſe attingere Formoſi tempora. Quod annotatum eſto aduerſum iſtos, qui ſatis impudenter illud Concilium proferũt contra Eccleſiaſticum cœlibatum.

Hîc Pontacum injquè taxat Nicolaus Viguierius in Burgundionum Chronico, vafrè autẽ, ne iſtius prætenti fictique concilij fides ex inſcriptionis errore conuelli poſſit, Marium corrigit, dum in eo legendum cenſet, *Authoritate Ludouici regis Boſonis filij* (qui Arelate ſedem regni habebat.) Nam primum hoc pro ſuo in genio facit, deinde in hæreſis ſalebras ſe coniicit, dum ficti concilij fidem ex inſcriptionis temeraria correctione contra Eccleſiam aſſerere conatur.

HVMANA.

Odo, quem Franci neglecto Carolo Ludouici Balbi filio ſibi præfecerant, Danos ad Axonam fluuium vicit, & Vualterum ſeditionem molientem oppreſſit. Cum autem in Aquitania Ramnolfum & fratrem eius Ebulonem ac alios rebelles domaret, Carolus in regnum paternum à Francis reuocatus & à Falcone Remenſi inunctus an. 894. contra eum arma capit, ſed fruſtra, etiam ſi ab Arnulpho Imp. auxilia obtinuiſſet. Quare non niſi Odone mortuo, ad Frãcorum regnum rediit poſt annos tres. *Rheg. lib. 2.*

Liliorum inſignia ab hoc inſtituta & vſurpata primùm quidam narrant.

Zuenteboldus Arnulphi filius Lotharingiæ rex Lugdunum obſedit & Treuirim occupauit. *Sigebert. Rhegi. lib. 2.*

Carolo Craſſo regnante Berengarius & Guido Itali inter ſe clam partiti fuerant regnum & ceſſerat Berengario Italia, Guidoni Francia. Mortuo illo Berengarius Italiam occupat. Guido Romam abit, vt à Pontifice conſecraretur. Dum abeſt. Franci Odonem regem deſignant, itaque mutato conſilio Italiam inuadit & collatis ſignis ter vincit atque ita inuito etiam Arnulpho Imp. Italia potitur an. 897. *Sigeb. & Luitprandus lib. 1. cap. 6. de rebus Europæ,* qui hiſtoriam actuum Berengariorum edidit.

898 Arnulphus cum multis copiis Longobardiam ingreſſus vrbes multas capit, Romam expugnatis muris ingreditur

Anni Christi. — 892 — 898

Anni mundi. — 4980 — 4986

Patriarcha.

Conſtantinopoli Stephano, deinde Antonio 2. an. 8.

Principibus.

Eiſdem & Arnulpho an. 12. Imp.

Odone an. 9. Reg. Franc. vigeſimo quinto.

Delnahat Aetiopiæ, deinde Madai & Sahata regina an. 40.

Abdala Hiſpa. Miramol.

Ordonio 2 Hiſpa. Rege quadrageſimo quarto, an. 8.

Alfredo Angliæ ſexto.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Schiſma 12.

Sergius 3. electus in ſchiſmate contra Formoſum ſedit dies aliquot.

895 Concil. *Triburienſe epiſc. 26. Germaniæ pro tuenda Epiſcopali auctoritate, contra quoſdam Laicos. Rhegi. lib. 2. Chron. & tom. 2 Conc. Gratian. 2. q. 5. Sigeb. illud reijcit ad ann. 899.* 4983

Moguntiacum.

115

898 o Bonifacius 6. 4986

898 Tuſcus (*ſeu vt aliis placet Romanus*) dies 26. 4986

Patriarcha.

Conſtantinopoli Antonio ſecundo.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus, & regnant.

Froila 2. Hiſp. reg. an. 1.

greditur & hoſtes Formoſi popt. capitali ſupplicio afficit. Poſtea contra Guidonem mouet, ſed ægrotus recedere cogitur an. 901. *Iidem.*

Radulphus circa an. 890. in Burgundia regnum conſtituit quod multos annos poſtea durauit. *Rheg. lib. 2. Sig.* Hic Gallia & Francia multas inſignes mutationes eſt experta. *Ibid.*

Moraui qui à Francis ſubacti erant, & ad fidem Chriſti adducti, ſpe recuperandæ libertatis arma capiunt, ac religione abiecta Hungaros ſibi adiungunt, & more eorum capita prorſus detondunt, Chriſtianos infeſtant cædibus, eccleſiáſque incendunt, adeò vt in tota Pannonia vna tantum ſupereſſet Eccleſia. *Bauariæ Epiſcopi ad Ioan. 9.*

Turcæ, ceu Hungari è ſuis finibus erumpentes, contra Morauorum regem accerſiti ab Arnulpho Imperatore. Saxoniam, Thuringiam, Alemaniam, Franciam & Italiam ferro ignéque vaſtarunt. *Sigeb. Rhegino lib. 2. Guiliel. Nangiac.* Quam ſæuitiam in Germania continuarũt. donec conſenſu principum Henricus Auceps ad imperium eſt vocatus. Turcarum autem vocabulo hic ſunt abuſi propter Hungarorum perfidiam.

o De tempore, quo ſedit magna contentio inter ſcriptores. Sed & magna confuſio ob Cæſares Germaniæ omnia in Eccleſia miſcentes & tanquam porcos feros, vineam Domini depaſcentes.

Leo Philoſophus Imp. ſcripſit libros βασιλικῶν. Quo tempore patriarcharum adminiſtrabat Photius auctor Nomocanonis, ſæculo tam infœlici apud Latinos, vt nullum illi haberent, quem Græcis æquo marte poſſent opponere, Græcis propugnantibus dogma de proceſſione Spiritus S. è ſolo Patre.

Hic enim Photius primus ſeceſſionem apertam fecit à Latina Eccleſia, dum apud nos regnarent Caroli Caluus & Craſſus.

Humana.

Leo Turcos Iſtrum accolentes, Vngros nomine, muneribus in Simeonem Bulgarorum regem ſibi adiungit an. 898. qui Bulgaros vincunt & plurimos capiunt. Victoria tandem penes Bulgarum fuit. *Zon. tom. 3.*

Turcæ, ſeu Hungari in Bulgariam à Leone euocati cœperunt Pannonias & poſtea Carantanos & Marahenſes diuexarunt. Ad eos propulſandos Zondebaldus Slauorum Morauenſium rex ab Arnulpho ducatum Boëmorum, qui hactenus à principe eius gentis adminiſtratus fuerat, accipit, ſed poſtea tributum imperatori denegans, Hungaris per tractas munitiones, quas clauſas appellant euocatus, ſub iugum redigitur. *Luithprand. lib. 1. cap. 3. de rebus Europæ.*

Non prius Eccleſia à Northmanis & Danis pacem habuit, qui in Galliis, Burgundia, Lotharingia, Vuormacia, & aliis Germaniæ vrbibus graſſabantur, quàm ab Arnulpho Imp. propemodũ deleti ſunt, & rex eorum Hundens, conſilio Caroli fidem amplexus eſt. *Helmod. cap. 7. Sigeb.* Eorum nihilominus reliquiæ in Daniam recedentes Prumienſe monaſterium & loca Arduennæ proxima populantur. *Rheg. lib. 2.*

c Deniq; cum per ann 70. Chriſtianos paſſim afflixiſſent, tandem ab Arnulpho cæſi ſunt ad centum millia, vix vno atq; altero è Chriſtianis amiſſo. *Helmold. c. 7. an. 895. Sigeb.*

Fames maxima hoc tempore, vt multi cogerentur veſci humanis carnibus. *Ab.Vſperg.*

b MAGNO odio perſecutus eſt Formoſi nomen, cuius ordinationes omnes reſcidit, & damnauit. Iam enim tum incipiebat Pontificum virtus & integritas deficere propter Arnulphum & ſeqq. Germaniæ imperatores ſibi Eccleſiæ iura rapientes & libera Eccleſiæ ſuffragia in eligendis pontificibus tollentes.

Hæc Eccleſię captiuitas durauit annis ferè 140 in qua apparauit peſſimam electionē præſtare optimę principum nominationi. Quod proinde ſæculum ab Hiſtoricis infœlix inſcribitur, vt mox notabimus.

Formoſi cadauer è ſepulchro eruit & indignè habuit. Quod tamen fabuloſum cenſet Onuphrius.

Conſtantinopoli multæ turbæ, quòd Leo Philoſoph. Imp. quartò vxorem duxiſſet. Nicolao, deinde Eutymio Syngelo patriarchis quartas nuptias improbantibus & eccleſiaſtica cenſura notantibus. *Zon.tom.3.Cedrenus.*

Vualdridus Bauarus, Bernardus Pictauienſis. *Plat. in Stephano 5.Trith.de vir. illuſtr.*

HVMANA.

Agarenos Aſiam populátes vincit Andronicus, poſtea Imperatori ſuſpectus ad eos deficit. *Zon.tom.3.*

Sabata concubina ſuperiorum Æthiopiæ imperatorum ſe in imperium inſinuant multam tyrannidem exercuit, templa & loca omnia religioſa expilauit, ſacrum aurum & argentum terræ infodit. *Maria.Victorius de Regib.Æthiopiæ.*

Vndique bella conſurgunt, hoſtes ſæuiuut, inimica gens Paganorum inſequitur populos Chriſtianorum, *Conc. Tribur. cap, 34.* Quod ad Normanos & Danos pertinet, qui bis Pariſiorum mœnia oppugnarunt, & in Burgundiam recedentes, Senonéſem vrbem, ſed fruſtra tentarunt, per Macronem fluuium Trecas incenderunt, vicinas vſque ad Virundunum & Tullum populantes, &c. *Sigeb.& Rhegi.lib.2.*

q VNIVERSA acta Stephani improbat & abrogat.

HVMANA.

Carolus Craſſus ab optimatibus regni repudiatores cum poſt carolum Magnum inter omnes reges Francorum maximæ eſſet autoritatis, breui in tantam tenuitatem venit, vt panis quoque egens, ab Arnolpho iam rege facto, ſtipendia miſerabiliter exigeret ac ab ipſo paucos fiſcos gratanter ſuſciperet. *Oth. Friſing. li.5,c.42.*

r POST Photium Conſtantinop. Patriarcham vtraque parte conniuente, poſt longam concertationem de Primatu illud vſurpari cœptum eſt, vt ambo epiſcopi, Rom. ſcilicet & Conſtantinop Oecumenici & vniuerſales appellarentur. Hic quidem vniuerſalis patriarcha, quod cæteris eſſet dignior & primum poſt Papam haberet locum, ille vero vniuerſalis Papa, quod Papæ nomé videretur excellentius. Atque hic fuit litis huius finis inter hos duos. *Onuphrius.*

ſ HVNGARI an. 900. Bauariam deuaſtantes ſimul Eccleſiis ignę perdunt. *Auent.lib.4 Annal.*

Anni chriſti.		Anni mundi.
	116	
898	p STEPHANVS ſeptimus dictus ſextus Romanus an.1. menſ.3.	4986
899	Vacat d. 3.	4987

Patriarcha.

Conſtantinopoli Antonio 2.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant. Leone ſcilicet philoſopho Ori. Imp. nonageſimo quarto. Arnulpho Occid. ann. 12. imperatore octauo. Sabata regina Aethiopiæ. Abdala Hiſp. miramolino. Froila Hiſp. reg. quadrageſimoquinto. Alfredo Angliæ ſexto.

Anni chriſti.		Anni mundi.
	117	
899	q ROMANVS Galleſianus Tuſcus, menſ. 3.	4987
899	Vacat d. 8.	4987

Patriarcha.

Conſtantinopoli Antonio 2.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Anni chriſti.		Anni mundi.
	118	
899	r THEODORVS II. Rom. dies. 20.	4987
899	Vacat d. 11.	4987

Patriarcha.

Conſtantinopoli Antonio 2.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant, deinde apud Hiſpanos Alphonſo 4.an.1. apud Anglos Alfredo, deinde Edouardo an. 24.

Anni chriſti.		Anni mundi.
	119	
899	ſ IOANNES 9. Romanus monachus, an.2. di. 15.	4987
901	Vacat d. 9.	4989

Patriarcha.

Conſtantinopoli Antonio 2.

Principibus.

Eiſdem Impp.

Carolo 4. Simplice an. 27. Franc. Rege vigeſimoſexto.

Sabata regina Aethiopiæ.

Abdala Hiſp. & Corduba Mira. deinde Abdera. an. 40.

Alphonſo 4. Hiſp. R. 46.

Edouardo Angliæ ſeptimo.

Anni Christi.

899 CONCIL. *Rauennenſe epiſc. 74 præſentibus Francorum Archiepiſcopis, pro ordinatione Formoſi contra Synodum Stephani, cuius Synodi acta coram Epiſcopis combuſta ſunt. Platì. Sigeb.*

Anno mundi.

HVMANA.

4987 Florebat Comes Fernandus Gongdiſaluus, qui mira geſſit contra Mauros. Vnde & rerum potitus eſt in Caſtella, & eius primus Comes extitit. *Vaſæus.*

Circa an. 900 primordia Feudorum in Francia ſub Carolo Simplici. *Annales Rhemenſes.*

4989 Etſi alij, vt Connanus non huic, ſed Hugoni Capeto ad Conciliandos retinendóſque ſibi procerum animos, tribuat.

901 *ANNVS Dom. DCCCC. quo Carolus Simplex Rex Francorum trigeſimus regnum ſuſcipit, Abderamen Hiſpaniæ Miramolinus factus eſt. infœlix ſæculum cœpiſſe fertur.*

NONO *ſæculo permanſiſſe veterem doctrinam à Sectarijs oppugnatam ſic conſtat.* Miſſa *continuata iiſdem ritibus & modis, vt ſcriptores huius ſæculi de Eccleſiaſticis ſiue diuinis officiis fidem faciunt, Amalarius Archiepiſcopus Treuirenſis,* Angelomus, *Rabbanus de Inſtitutione clericorum, Remigius Antiſſiod. Hincmarus in capitulis, Strabo de exordiis et incrementis rerum Eccleſiaſticarum. Fortunatus Treuirenſis lib. de diuinis officiis.* Corporis Chriſti veritas, Sacrificium, Tranſſubſtantiatio. *Rabbanus lib. de Sacramento Euchariſtiæ, & lib. 1. inſtit. cleri. c. 33, vbi formam Miſſæ deſcribit. Paſchaſius lib. de corpore & ſanguine Domini, vbi Canonis Miſſæ meminit & eius multa exponit, Tranſſubſtantiationem ponens c. 19 & 50. Sic Haymo 1 Timot. 2. Theophylactus in 26 Matth. Marc. 14. Luc. 22. Ioan. 6. Photius in bibliotheca, & aliis ſcriptis. Tranſſubſtantiationis habet ſemina Bertramus ipſe. utitur enim vocabulis permutationis, commutationis & cõuerſionis, lib. de corpore & ſang. Domini, quantumuis ſit à Sacramentariis corruptus & ſuppoſitus.* Baptiſmi effectus, neceſſitas, cæremoniæ variæ, aliena fides. *Hincmarus epiſtola ad Hincmarum Laudunenſem, Haymo ſuper Aſcenſione Dom. Theophylactus multis locis. Rabanus epiſtola ad Reginbaldum, lib. 1 & 2 de inſtit. cler. Photius in Bibliotheca, Leo Imp. in ſuis conſtitutionibus, in quarum 17 baptizatum illuminatum appellat. vt cum apud veteres Baptiſma ſacramentum illuminationũ dicebatur.* Sãctorum, preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, feſta. *Idiota cap. 1 & 4 contempl. de Virgine. Haymo hom. de Virginibus. Raban. lib. 4 ca. 10 de Sermonum proprietate. Si quis (inquit) contra hanc ſententiam venit, non Chriſtianus, ſed Eunomianus & vigilantianus creditur epiſt. ad Orgarium. lib 2 de inſtit. cleri, cap. 15. & paſſim. Ionas Aurelia. libris 3 de imaginibus. Concil. Cabilo. ca. 45. Moguntinum cap. 36, &c.* Photius *in Bibliotheca. Leo Imp. in conſtit. Strabus auctor Gloſſæ ordinariæ multis locis.* Liberum arbitrium, Fides, Iuſtificatio, Gratia, Bona opera. *Haymo in 1 cap. Malachiæ, lib. 1 in Eſaiam, in 4 Heb. ſuper Euang. in octaua Paſchæ ſuper Pſal. 26. 135. ſuper cap. 6. Roman. Rabanus epiſt. ad Humbertum epiſc. lib. 14, in Ierem. lib. 4. in Eccleſiaſticum cap. 6. & lib. de modo Pœnitentiæ. Theophylactus paſſim. Photius in Bibliotheca. Angelomus in 7 cap 3 Reg. in 13 cap. 4 Reg. Strabus in Gloſſa Ordinaria ſæpè. Idiota lib. de Diuino amore cap. 17, 22. 24, &c de vera patientia c. 7, 13, 17.* Pœnitentia & eius tres partes. *Rabbanus lib. 8 in Eccleſiaſticum cap. 3, & lib. 7. epiſt. ad Reginbaldum Chorepiſcopum lib. 2. cap. 30. Inſtitut. cleri. capi 14. 16, 30, & lib. de modo Pœnitentiæ. Conc. Cabilonenſe cap. 33 & 45. Haymo in c. 6. Heb.* Claues, Abſolutio. *Nicephorus Cartophylax libello de poteſtate ligandi & ſoluendi, quem vertit Oecolampadius. Theophyl. in 16 Matth. & 20 Ioan. Photius in Bibliotheca.* Primatus Romani Pontif. *Hincmarus ad* Hincm. *Laudunenſem. Quin & hæc ætas eum Apoſtolicum ſimpliciter appellabat.* Photius *Græcus in Nomocanone Theophylact. in Ioan. 21.* Preces & oblatio pro mortuis. Purgatorium. *Haymo in 3. c. & 6 primæ Corinth. & in Pſ. 6, & inferiam 6 Pentecoſtes, & lib. 2 ſuper Eſaiam. Raban. lib. 8 com. in Eccl. c. 14 Concil. Cabillonenſe c. 39. Photius in Bibliotheca, Nam Græci orant & offerunt pro mortuis.* Confirmatio, Chriſma & alia ſacramenta. *Raban libris de inſt. cleri. Theoph. in Marc. 6, vbi de oleo vnctionis extremæ aperte.* Haymo. *ſup. Pſ. 26. ſup. 6* Heb. *& ſup.* Euang. Hincmarus *ad* Hincmarum *Laud. et ad Tornacenſem Eccl. Synodus Arelatenſis, Cabillonenſis & alia huius ſæculi. Nicolaus Papa in Epiſtolis.* Hæc *& alia agnoſcunt Centuriatores in epiſtola 9 Centuriæ. Patrum (inquiunt) ſuperiorum ſenſum atque intellectum in ipſam Dei ſcripturam importarunt, ac piaculum duxerunt, ſi quis ab eorum ductu vel latum unguem deflectere auderet. Quod poſtea confirmãt initio col. 1. Membratim deinde indicant ca. 4 de doctrina col. 205, & ſeqq. cap. 6 de Ceremoniis & ritibus Eccleſiæ pag. 227, & ſeqq. c. 7 de Politia & Gubernatione Eccleſiæ co. 289, & ſeqq. cap. 9 de Synodis col. 301. ſparſim. cap. 10 de Epiſcopis & Doctoribus Eccleſiæ col. 484, & ſeqq. ſparſim. Unde qui refutarunt. hoc ſæculo Claudium Taurinenſem, Godiſcalcum & ſimiles, ſimul iſtos ſunt execrati, Adde totius huius curriculi Synodos uniuerſas, quæ non paruo fuere numero. Adde & hiſtoricos: nam hi omnes curſum Eccleſiæ noſtro ſimilem planè pinxerunt.*

* * *

INFOELIX dicitur hoc ſæculum, exhauſtum hominibus ingenio & doctrina claris ſiue etiam claris principibus & pontificibus, in quo nihil ferè dignum memoria poſteritatis geſtum ſit: vnde ferunt tunc repertum fuiſſe quoddam monſtrum capite canino & cæteris membris humanis, quod ſtatum illius temporis mirificè referret.

Hoc ipſo infœlicisſimum, quod Eccleſia ſub Cæſaribus eſſet captiua, ſine vllo bono fere pontifice, ſine vllo celebri Conc. &c.

Regna autem Occidentis ſine magnis principibus. Quare circa an. 900 ſub Carolo Simplici quiſque præfecturas, comitatus, ditionéſque, quæ antea regij Dominij fuerant, non ſolum retinêre, ſed tanquam proprium priuatúmque dominium poſsidere & ad poſteros quoque tranſmittere cæpit ea tantùm lege, vt Regi fidem ſuam obſtringerent. Hinc primordia Feudorum in Francia. *Annales Rhemenſes.*

Sic & in Germaniæ. Nam Germani ſua feuda á Conrado primo ſuo rege, qui eodem cum Simplice ſæculo vixit, ſi habere fatentur, quem & conſtat primas illum in Germania de Feudis perpetuis leges condidiſſe. Sicque Ducum, Comitum, Marchionum, aliarúmve præfecturarum dignitas, quæ olim temporaria fuerat, & morte finiebatur. Iuris priuati & hereditarij eſſe cœpit.

Apud Græcos & Hebræos aliquanto fœlicius. Nam Græci ſub Leone philoſopho doctrina & rebus bellicis florebant. Hebræi, præſertim hi, qui Gheonim appellantur, nomine literario tum erant clariſsimi, vt è Cabbala R. Abraham Leuitæ apparet.

Græcia literatis abundabat, quoniam & ipſe Leo imperium adminiſtrans philoſophabatur, cuius laudatur à Suida reſponſum ad quendam Eunuchum, qui honoraria philoſophorum tribui volebat militibus, Vtinam (inquit) mei imperij temporibus contingat, vt quæ ſunt militum potius in doctores & literarum profeſſores conſumantur.

Quidam hunc Papam fabulantur martyrio coronatum Haiburgi, quæ vrbs eſt Germaniæ. Nuſquam enim legitur Pontificem Romanum illic fuiſſe præter Benedictum quintum, qui eò loci relegatus ab Othone Imperatore, tædio animi moritur, vt Platina in eius vita docet.

Cum Arnulphi milites lepuſculum verſus Romam fugientem inſectati eſſent cum clamore, Romani terrefacti ſeſe de muro deiiciunt & hoſtibus per factos aceruos murum aſcendendi locum faciunt an 900. *Sigeb.*

Normanis in caſtra Eccleſiæ intrantibus pax aliqua in Occidentis imperio & regnis affulſit, vnde & ſequenti centenario ſecuta eſt mirabilis & crebra gentium, populorúmque Septentrionalium conuerſio. Quare vt hoc ſæculum infœlix prædicetur à chronologis Lutheranis, mihi tamen infœlix, conuerſionibus ſcilicet gentium præcipue Septemtrionalium, Moſcouitarum, Sueuorum, Polonorum, Slauorum, Hungarorum, &c. quo epiſcopatus illuſtres conſtituti Magdeburgenſis, Miſnenſis. &c. reges Sancti Henrici duo, Othones tres Robertus, &c. populus & clerus pietate ardens, adò vt illo plura col-

Anni chriſti. | *Anni mundi.*

DECIMVM SÆCVLVM.

120

901 BENEDICTVS IIII. 4989

Rom. an. 3. menſ. 4. 4992

904 Vacat dies 6.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao Myſtico, an. 2, deinde Euthymio Syccllo, an. 5.

Principibus.

Leone 6 Imp. nonageſimo quarto, deinde Alexandro 2. Conſtantino 7. Leonis fil. an. 41. per ordinem, Orien. Impp.

Arnulpho Occidentis octauo & poſt eum Ludouico Iuniore 4. dict. 3, an. 10. Occident. Imp. nono.

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

901 4989

legia, templa & monaſteria condita, reſtaurata, dotatáque ſint, quàm vllo alio. *Bruſcius de epiſcopis, item libro de monaſteriis*, per annos videlicet 150, quouſque ſub annum 1060. Henricus 4 turbauit Hæreſibus & facinoribus multis totam Eccleſiæ pacem, denique literæ & diſciplinæ viguerunt, maximè apud Græcos, Hebræos & Arabas. Sed hæc Sigillatim deinceps demonſtrabimus.

Carolo 4 Simplice Fr. Reg. vigeſimo ſexto.

Hoc verò vno infœlix, quod per annos fere 150 pontifices circiter 50 à Ioanne ſcilicet 8, qui Nicolao & Adriano 2 Sanctis pontiff. ſucceſſit, ad Leonem 9 vſque, qui primus à Deo vocatus velut alter Aaron, antiquam pontificum integritatem è cœlo in ſedem Apoſtolicam reuocauit, à virtute maiorum prorſus defecerint. Apotactici, Apoſtaticiue, potius, quàm Apoſtolici. Tanti ſceleleris rei ſunt Germanici Impp. qui ita premebant Eccleſiam, vt ſublatis canonicis electionibus, pro libidine, & ſæpius pecunia & pactis ſummos darêt pontifices, & recuſaret electus Pontificatum ſuſcipere, priuſquam ab illis confirmarentur. Aliqui etiam vi, aut largitione ſedem inuadebant. Vnde minimè mirandum, ſi tam paucis annis tot extiterint, ac breui tempore ſemper vixerint, quando non per oſtium, ſed per poſticum, id eſt, Imperatorum tyrannidem ingrediebantur. Quo etiam factum, vt imperium multum ab illo apice declinaret, in quo fuerat à Francis collocatum & Berengariana hæreſis oriretur. E tanto Pontificum numero, quinque modo, & ſatis tenuiter, laudantur, Martinus 2. Agapetus 2. Ioan. 17. Sergius 4. Gregorius 6. Virtute poſtea Leonis 9, & ſeqq. Pontiff. adempta eſt illa vſurpatio Henrico 4 magnis etſi moribus atque ita reſtitutus eſt Sedis Apoſtolicæ antiquus candor ſpecies & perfectio.

Sahala regina Aethiopiæ.

Abderamene Hiſpaniæ, & Cordubæ Miramolino.

Suato copius Morauiæ rex bello victus ab Arnulpho, eremum petiit, vbi cum tribus aliis, quos illis eremi cultores reperit, incognitus ſanctiſsimè ad mortem vſque vixit. *Syluius cap. 13 Boem.*

Edouardus ordine 13 Anglorum rex an. 901 ab Ethelredo Cantuarienſi Epiſcopo more maiorum coronatur. *Polyd. lib. 6 Ang.* Poſtea cum eius incuria religio ferè intercidiſſet, epiſcopis vel nullis, vel ex aula & bello aſſumptis à Pontif. increpatus Synodum cogit, in qua à Pleimundo, qui Ethelredo ſucceſſerat, vno die multi epiſcopi ordinantur. *Ibid.*

Alphonſo 4 Hiſpan. quadrageſimo ſexto, deinde Ramiro, an. 19.

Ad Slauos & Polonos Cyrillus & Methodius doctrinam Chriſti propagant ſub Arnulphi imperio, *Aene. Syluius lib. 1. cap. 13.*

HVMANA.

Eduardo Angliæ ſeptimo.

Imperium Occidentis, maximè Italiæ, quo annis circiter centum & decem Franci potiti fuerant, ad Longobardos transfertur, Berengario 4. Longobardo Duce Foroiulienſi à quibuſdam Italis electo in Imperatorem, & Vvidone in regem Italiæ. *Blond. dec. 2. lib. 2, & Luithprandus lib. 1 de Rebus per Europam geſtis cap. 6.*

904 4992

Nam poſt mortem Arnulphi imperium confunditur, dolentibus Romanis atque vniuerſis Italiæ populis quòd in Germaniam tranſlatum eſſet. Quare nec à Romanis, nec à ſummo pontifice deinceps coronati ſunt Germanici Impp. vſque ad primum Otthonem, Vnde & in Italia quidam Berengarij vſurparunt imperium. *Tri. in Chron. Hirſang.*

Hinc

Anni Christi. | Anni mundi.

Hinc Ludouicus de genere Francorum vltimus coronam à Pont.non accepit propter incendium bellorum, quibus vniuerſa flagrabat Italia & propter plurima pericula, quæ ipſi Germaniæ ingruebant. *Erfordienſis.* Quid ſi illa negligentia cauſam diuino quodam iudicio præbuerit transferendi ad Germanos imperij Franci à Pontifice imperium erant conſecuti, debuerant igitur eodem medio illud retinere.

904 Imperauit an. 10, iuxta alios ſex. Hungaros in Germania vicit.

904 Nam primo eius anno Hungari in Morauiam & Bauariam impetum fecerant, deinde fœlici pugnæ cuiuſdam ſucceſſu clari Bauariam, Sueuiam, Franciam, Saxoniam vaſtabant. *Luithprandus.*

Zuendebaldus frater á Lotharingis perimitur, eo quòd rapinis & cædibus omnia turbaret *Erphordienſ.*

Transfertur imperium ad Longobardos apud Italos vſque ad Othonem Mag. *Onuph.*

Hinc Berengarius 1, an. 4, apud eos, apud Germanos Conradus 1, an 7.

v CONSTANT. Imp. rythmis & omnis generis verſibus obitum coniugis ſuæ deplorauit. *Zon. tom. 3.*

Rythmi ergo etiam inter Græcos, vt Latinos, hoc tempore inualuerant.

Philoſophiam quæ penè in obliuionem venerat ordinatis doctoribus excitauit. *Zon. tom. 3.* Quare Simeon Bulgarorum rex Conſtantinopoli, à puero ſcilicet, non ſolum Demoſthenis Rhetoricam, ſed & Ariſtotelis Syllogiſmos didicit *Luithprandus lib. 3, cap 9.*

Romanus Imp. præter alias largitiones etiam æs alienum pro debitoribus exoluit, cuius ſumma ad nouemdecim centenarios excreuerat, tabulis in medio foro crematis, item pretium pro iis, qui Conſtantinopoli in conductitiis domibus habitabant. *Zon. tom. 3.*

Filios ſuos creauit Auguſtos & Conſtantino, cui Helenam filiam deſpondera, prætulit, ac ita depreſſit, vt is arte pingendi coactus fuerit ſibi victum acquirere, donec poſt 26 annos paternum regnum recuperauit. *Sigeb. Zon. tom. Volater.*

Conſtantinus recuperatum imperium prudenter adminiſtrauit, donec à filio Romano & coniuge poculum infectum bibens, & ex eo aliquantum recreatus receſſit in Olympum ad Theodorum Cyzicum virum pium, ibique ſe Deo conſecrauit.

x VETVS Roma vſque ad Chriſtophorum Papam cum noua (.i. cum Conſtantinopolitana eccleſia) in fide conſenſit. Hæc Nilus Græco quodam libro manuſ. in Bibliotheca regia docenda ſibi propoſuit.

Chriſtophorus Leonem Papam, cui alioqui erat familiaris pontificatu exuit. Verum eum male quæſitum peius amiſit menſe ſexto vel ſeptimo eiectus in Monaſterium.

904 Methodius Morauorum epiſcopus Vuorzyuoum in Boëmia vltimum paganorum ducem, vna cum coniuge Ludinulla ad baptiſmum adduxit an. 905, quæ miraculis claruit. *Schedelius.*

905

HVMANA.

Carolus Simplex tulit edictum memorabile ac religione

121.

v LEO 5 Ardeatinus. 4992
menſ. 1. dies 10

Patriarcha. 4992

Conſtantinopoli Euthymio Sycello.

Principibus.

Conſtantino 7. Orient. Imp. nonageſimo quinto, & Romano Lacapeno eius vitrico imperium occupante per 26 annos.

Ludouico 4. dict. 3, Occident. Imp. nono.

Carolo 4 Simplice Francorum Rege vigeſimo ſexto.

Sabata Aethiopiæ

Hiſpaniæ Miramolino Aberamen.

Rege Hiſpan. quadrageſimo ſeptimo Ramiro 2.

Angliæ Reg. ſeptimo Eduardo.

122

x CHRISTOPHORVS 4992
I. Rom. menſ. 7.

Patriarcha. 4992

Conſtantinopoli Eutychio Sycello.

Anni Christi.

Principibus.

Eiſdem Impp.& regnant.

Concil. *Gallicanum de bonis eccleſiaſticis Aemil.lib.3.*

123

905 y Sergivs III.Rom. an. 7.

913 menſ.4. dies 16.

Vacat dies 7.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Euthymio Sycello, deinde Nicolao Myſtico iterum, an. 13.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

124

913 z Anastasivs III. Romanus, an. 2.

915 Vacat dies 2.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao Myſtico iterum.

Principibus.

Conſtantino 7, cum Romano Orient. Impp.

Anni mundi.

gione plenum contra profanos locupletiſſimorum cœnobiorum opes, maleficio regum, qui de alieno plus æquo ſunt liberales, adeptos, & iam epiſcoporum iura inuadentes. Coacto igitur concilio diuitias pontificum ſanctas eſſe conſtituit. Cœnobiorum libertas ſanciri nondum potuit, quod eorum facultatibus Robertus equitum magiſter, ac Hugo fratres militem alebant, ac iam cum factionis ſuæ hominibus occupare regni ius contendebant. *Aemil.lib 3.Franc.*

Hvmana.

Bellum non omnino extinctum, pactione cum Rollone Normanorum duce facta extinxit. *Ibid.*

Hac tempeſtate in Babylonia florebat R. Amram R. Siſanæ filius qui puerum formulam & ordinem (Sic appellant. Breuiarium Iudæorum Hiſpanicum) in Hiſpaniam detulit. *R. Abraham in Cabbula.*

4993

5001 y Lateranensem eccleſiam, quæ temporibus Stephani ſexti pene corruerat, reparauit, diuerſiſque donariis atque ornamentis locupletauit. Rebus in pontificatu ſuo confirmatis in Gallias venit. *Nauclerus.*

Chriſtophorum è monaſterio tractum in vincula coniecit. Formoſi nomen perſequitur, cuius corpus defoſſum truncari capite iuſſit. Nihil mirum ſi iſti pontifices prodigioſi eſſent. Nam non more maiorum eligebantur, ſed à Cæſaribus intrudebantur.

910 Gulielmus dux Aquitaniæ & Aruerniæ comes vir pius Cluniacenſem monaſterium in fundo paterno inchoauit, & Bermonem primum abbatem præfecit deſignatis prouentibus ad victum monachorum. *Plat. Sigeb.*

Regino Monachus & abbas Prumienſis, ſuos annales à Chriſti natiuitate ad annum 905 deduxit.

Hvmana.

5001

5003 Saraceni à Fraxineto & Gareliano monte exeuntes Calabriam, Apuliam, Beneuentum, ac Romanorum vrbes ita occupant, vt vnamquámque mediam Romani, mediam Saraceni tenerent. *Sigeb.*

An. 910. Franci infœliciter cum Hungaris pugnant in finibus Bauariæ & Franconiæ.

911 Imp. moritur ſine liberis & Ratisbonæ ſepelitur. Nox igitur ſequenti anno Hungari nemine reſiſtente, Franconiam & Turingiam populantur.

Annus Chriſti 912 erat an. 1000 conditæ vrbis Florentiæ. *Paliner.*

Poſt Hunnorum & Danorum ſtrages, tertia Hungarorum irruptio deſæuiit tempore Ludouici 3, & Conradi 1. Collecto enim exercitu, omni Bauaria & Sueuia potiti ſunt, & Rheno contiguis locis. Saxoniam quoque vſque ad Britannicum Oceanum igni atque cruore compleuerunt. *Helmoldus in Chro. Slauorum cap 1 & 8.*

z Ado Vienenſis hoc tempore hiſtoriam per ſex ætates digeſtam, vſque ad annum 900 perduxit.

Oddo ſiue Ottho (quem quidam cum Odilone 4. Abbate Cluniacenſi confundunt) inſtituit in Burgundia Ordinem Cluniacenſium ſub regula D. Benedicti. an. 913. *Vincentius in Spec. lib 21. Antonin. 2 parte hiſto. tit. 15. cap. 16. Subel. Ennead. 8, lib. 1.* Chronicon breue & ſuccinctum compoſuit. *Trit.*

Stephanus Metenſis, qui officium de Trinitate, quod in octauis Pentecoſtes cantari ſolet, ex Alcuini libro exornauit. *Sigeb.*

Rathbodus Vltraiectenſis Nannonis philoſophi diſcipulus, *Trit. de viris illuſt.*

HVMANA.

Bulgari variis incurſionibus vaſtarunt Græciam. *Zon. tom. 3. & Cedrem.*

Amputato capite ſtatuæ referentis Simeonem Bulgarorum Principem, ipſe ſtatim (quod mirum eſt) compertus eſt mortuus *Zonar. tom. 3.*

Mortuo Ludouico Iuniore ſine maſculis, genus Garlinguorum, ſeu Caroli magni defecit in Imperatoribus. Conradus enim Imp. non fuit Ludouici filius, ſed Conradi Ducis Saxonum. *Honor. & Contractus.*

Conradus ergo primus Imp. Germanus.

Ann. 912. apparuit cometa præter morem rutilantior quem Imperij à Francis ad Saxones tranſlatio ſecuta eſt, vel comitata, quod ſine magnis motibus & cædibus fieri vix potuit. *Contract. & Honorius in Chronic.*

Conradus Imp. Guormonem Daniæ regem adeò bellis attriuit, vt & pacem ſupplex peteret & Chriſto nomen dare vltrò promitteret. *Helmod. c. 8.* Idem & Otto apud Danos & Slauos fidei immemores paulo pòſt egit. *cap. 9.*

Morbo correptus priuatis odiis ſepoſitis ſuaſit, vt Imperium à Barbaris afflictum commendaretur Henrico Aucupi hoſti ſuo, cui & per fratrem Eberardum inſignia Imperij miſit.

Hungari & Saraceni Italiam depopulantur. *Antonin. 2, par. hiſtor ibidem.*

Hungarorum in Italiam incurſiones deuaſtationeſque igneæ facies, ſtellæ micantes ac hinc inde oberrantes magno hominum ſtupore præſignificaſſe feruntur. *Naucler. gener. 31.*

a BERENGARIVS Ludouicum Boſonis f. qui annis 5 contra ſe regnabat in Italia, regno & oculis priuauit.

Circiter an. 915. Ennius Gotthus Arragonium regnum inſtituit. Epyreneis montibus Mauros in Tarraconenſem & Celtiberiam reuerſos depellit.

Berengario Italiæ & Rodolpho Burgundiæ regibus poſtea de regno Italiæ inter ſe diſſidentibus, authoritatem ſuam apud vtrumque regem interpoſuit, quo minus armata manu confligerent. *Sabel. lib. 1, Ennead. 9.*

Eius nepos Sanctius Maior cum filio Ferdinando potitus regnis Legionis & Caſtellæ, inde Mauros vniuerſos depellit, Ferdinando Caſtiliæ & legionis, Garciæ Nauarræ, Sanctio Nepoti Arragoniæ regnum attribuit. Hinc prodière deinceps tres regum Hiſpanicorum familiæ.

Garciæ non longa fuit poſteritas. Quare regnum Nauarræ crebro mutatis vicibus, nunc Hiſpanos, nunc Gallos dominos habuit.

b IOANNES Papa bellator & triumphator de Saracenis maximus, ſed tandem in vinculis necatus.

Saracenos totam Italiam, Calabriam & Apuliam vaſtantes auxilio Conſtantini Imp. Græci tribus præliis ita attriuit, vt intra tres menſes penitus ferè extincti ſint. *Luitprandus, Blondus.*

Anni chriſti.		*Anni mundi.*
	Conrado I. Occid. Imp. decimo, an. 7	
	Carolo 4 Simplice Fr. Reg. vigeſimo ſexto.	
	Sabata regina Aethiopiæ.	
	Abderamen Hiſpaniæ, Miramolino.	
	Ramiro Hiſpan. Rege quadrageſimo ſeptimo.	
	Eduardo Angliæ ſeptimo.	
	125.	
915	a LANDVS, ſiue Lando Sabinenſis.	5003
916	menſ. 6. dies 21.	5004
	Vacat dies 26.	
	Patriarcha.	
	Nicolao Myſtico iterum.	
	Principibus.	
	Eiſdem Impp. & regnant.	
	126.	
916	b IOANNES 10. Rom.	5004
929	an. 13. menſ. 2. dies 3.	5017

Zipti

Anni Chriſti.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao Myſtico, Deinde Stephano 2. an. 3.

Tryphone,an. 6.

Principibus.

Conſtantinó 7. cum Romano Orient. Impp. nonegeſimo quinto.

Conrado 1. Occident. Imp. decimo, & poſtea Henrico I. Aucupe,an. 18.

Carolo 4. Simplice Fr. Reg. vigeſimoſexto,& poſtea fugato in Angliam Ludouico eius filio, Rodulpho Burgundione,an.2. Franc. Reg.

Sahata Regina Aethiopiæ, & poſt eam Ambaſandin Ghemaosfare, Girgaz, Degua, Michael.

Abderamen Hiſp. Miramolino.

Ramiro Hiſp. Reg. quadrageſimoſeptimo, deinde Ordonio, 3.an. 5.

Ordonio,4.an. 5.

Eduardo Angliæ ſeptimo deinde Adolſtano, an. 16.

CONCIL. in altaim pago Rhetiæ. Auent.lib.4.

127

929 c LEO 6.Roman. menſ.7. dies 15.

930 Vacat menſ. 1.

Anni mundi.

Ziptinæus ſiue Liptineus ſiue Spitigneus Dux Boëmiæ factus eſt Chriſtianus, & nominatur epiſcopus Pragenſis Vvictech,an 921. *Sigeb. Plat. Sabell.*

An.923.ſanguis dominicus Augiam delatus eſt. *Sigeb. Rheginonis continuator.*

An.926. Leuæ non longè à Bruxella & Antuerpia vniuerſale ſtudium cœpit Ioanne Brabantiæ duce. *Ireni. lib.12.*

Hungari ab Alberico Capuanorum principe, Pontificis odio euocati Italiam grauius, quàm vnquam antea fecerant Saraceni,diripiunt. *Iidem.*

Moraui à Pont. obtinent, ne deinceps epiſcopis Boiariæ ſubiiciantur, ſed habeant peculiarē Archiepiſcopum, quod Boiarios Slauorum perpetuos eſſe hoſtes dicerent. *Auent. lib.4. Boiorum.*

Guibertus,ſeu Vuicpertus, ſiue etiam Vigipertus (variè enim eius nomen ſcriptum legitur) Princeps Lotharingiæ ingreſſus monaſterium, ſanctè vixit. *Sigebert. Plat.*

Rutgerus Treuirenſis,qui librum Decretorum ſcripſit, obiit anno 928. *Continuator Rheginonis.*

Notingerus, ſiue Notingus Conſtantienſis. *Naucl.*

HVMANA.

Ludouicus III. Conradus I. & Henricus I. Coronam Imperij non acceperunt Hungaricis incurſionibus impediti. Hinc Hiſtorici eos ferè vocant Germanorum reges non Imperatores.

Henricus Imper. latronibus & ſicariis valentibus, non modo veniam, ſed arma & agros conferebat, vt ipſis in bello contra Barbaros vteretur. *Sigeb.*

Cum vngaris conflicturus, vouet Simoniacam hæreſim ſe toto imperio expulſurum. *Luithprand. lib. ſecundo, cap.8.*

A Rudolpho Burgundionum duce lanceam dominicam, cui Claui artificioſè affixi erant, magnis pollicitationibus impetrat. Quod munus non tantum auro & argento copioſo,ſed & magna Sueuorum prouinciæ parte compenſauit. *Luithprand. lib.4. cap.11.*

Ea vſus eſt pro Labaro. Quare & præeunte hoc ſigno victorifero, ſemper hoſtes ſuos terruit, & in fugam conuertit. *Ibid.*

Cum Hungaris pacem init in 9. annos. Deinde bellum contra Lotharingos & Francos gerit & imperata facere cogit. *Contin. Rhegino.* Slauis, Danis, Dalmatis & Boëmis tributum imponit. *Ibid. Sigeb.*

Berengarius 2. pacem cum Hungaris ſancit, vt tranquillam poſſideret Italiam. Ita Hungari ad alias gentes turbandas ſeſe conuerterunt. *Bonfinius.*

924. Lotharingia tota ad Germanos à Francis conceſſit. *Reginonis appendix. Sigeb.* Francis Normanico bello occupatis & Normanis ſub diuerſis ducibus ſeſe in Aruerniam, Aquitaniámve effundentibus. Nam quamuis Neuſtria Rolloni eiúſque genti eſſet attributa, ab eorum tamen vexationibus Francia non quieſcebat.

c LVITHPRANDVS Ticinenſis poſt ſuperiorem Ioannem, alterum Ioannem 11. ſubiicit, Sergij Papæ &

5017 Marociæ nobiliſſimæ Romanæ filium. At quotquot de Romanis pontificibus ſcripſerunt (fuerunt autem pluri-

9018 mi) non alterum Ioannem, ſed Leonem ſextum, & illi Stephanum 7. ſubiiciunt. Poſt quos Ioannem ipſum 11.

Sergij P. filium communi conſenſu referunt. *Onuph.*

Leo inteſtinos Italiæ motus, qui multos iam annos durauerant, pacare ſtuduit. *Plati Nauclerus.*

HVMANA.

Ordonij Hispa. regis tempore Almanzor dux Saracenorum bellicoſus.

Rodolphus Burgundiæ dux ſecundus indéque Franciæ rex Vuillelmo Normanorũ Principi Britonum oram maritimam donauit, quam tamen alij à Carolo Simplice Rolloni ante traditam ferunt, ſed fortaſſe poſterior fuit prioris donationis confirmatio.

Hungaros Burgundiam populantes in Italiam traijcere coëgit.

929 Carolus Simplex Peronæ miſeranda ſorte obiit poſt quintum ſuæ cuſtodiæ annum. *Annales Remenſes, Abbas Vſpergenſis.*

d STEPHANVS pacis, manſuetudinis, religionis ſtudioſiſſimus. *Crantzius & Schedenir.*

Nuba Danorum, ſeu Normanorum Rex ab Henrico Imperatore ſuperatus, cogitur cum ſuis baptiſmum ſuſcipere, & Boſbo ipſis Chriſtum adnunciat. *Vitich. lib. 1. Saxonum & Luithprandus, lib. 3. cap. 13.*

An. 931. Henricus Imp. regem Abroditarum Chriſtianum facit. *Sigeb.* & Brandeburgi incolas an. 920 vbi Ottho primus epiſcopatũ erexit. *Chron. Mersburg. Munſter. in Coſmog.* & Sarabos ſiue Vandalos, qui tunc Delemantici nominabãtur. *Ibid.* Magdeburgum ad Albim inſtaurauit, atque Vandalis metropolim ſtatuit, Epiſcopo Adelberto, qui inter Vandalos præclaram nauarint operam. *Crantzius lib. 2. cap. 30. Vandal.*

HVMANA.

631. Britonum reliquiæ Normanos omnes cùm ſuo duce Felocam, qui in maritimis Britanniæ regionibus remanſerant, die D. Michaelis, conſpiratione, peremerunt.

Illud facinus Incon Normanorum Ligerim accolentium princeps vlciſcens regione iterum potitur. *In annalibus Britonum.*

Raimundus Tolaſatium comes & Ermigandus Gothiæ & Lupus Lacinarius Vaſco Rodolpho Burgundionum regi ſuum obſequium fidémque deuouerunt. Quorum Vaſco equum ferebatur habere annorum pluſquam centum, adhuc tamen validiſſimum. *Luitprandus lib. 5. Annales Remenſes.*

e REGI Angliæ negligenter res ſacras in ſuo regno curanti, niſi emendetur, minatur excommunicationem. *Polydor. lib. 6. Angli.*

HVMANA.

In ſuos carceres clauditur ab Albrico fratre Romam occupaute & eam ab Hugone Italiæ & Prouinciæ rege ſtrenuè defendente. *Annales Remenſes.*

Qui quidem Hugo an. 936. exercitu ſuo fame peſtéque conſumpto, ab obſidione vrbis Romæ receſſit affinitate prius cum Albrico hoſte ſuo inita. *Ibid.*

Nouergiæ reges Chriſtianam religionem amplectuntur Volcquardo ibi verbum Dei propagante & Henrico Imp. annitente. *Crantz. in metrop.*

Firtheſtanus primus Epiſcopus Vintonienſis in Anglia

Anni chriſti.		Anni mundi.
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Triphone.	
	Principibus.	
	Conſtantino cum Romano Orient. Imp. nonageſimo quinto.	
	Henrico 1 Occid. Imp. 11.	
	Rodolpho Burgundione, an. 2. Francorum rege vigeſimo ſeptimo,	
	Degna Michael Aethiopiæ, deinde Bedegaz.	
	Abderamen Hiſp. Miramolino.	
	Ordonio Hiſpaniæ rege quadrageſimo nono.	
	Adelſtano Angliæ octauo.	
	128	
930	d STEPHANVS 8, dict.	5018
932	7. Romanus an. 2. menſ. 1. dies 12.	5020
	Vacat dies 10.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Theophylacto.	
	Principibus.	
	Eiſdem Imp. & regnant.	
	Hiſpan. reg. Sanctio cog. Craſio, ſiuè pingui, an. 10.	
	Aethiopiæ Arma Cullandin.	
	129	
932	e IOANNES 11. Rom. an. 4.	5020
937	menſ. 10. dies. 15.	5025
	Vacat dies 12.	

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao Myſtico, deinde Stephano 2, an. 3. Tryphone, an. 6.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant Rodolpho Burgundione, deinde Ludouico 6. dicto 4. Tranſmarino ex Anglia, reuerſo an. 27 Franc. Reg.

130

f LEO 7. Rom. an. 3. menſ. 6. dies 10.

Vacat dies 3.

937

Patriarcha.

940 *Conſtantinopoli Theophylacto.*

Principibus.

Conſtantino 7. an. 16, cum Romano Lacapeno Orient. Imp. nonageſimo quinto.

Othone I. cog. Magno, an. 36. Occid. Imp. duodecimo, vel potius Germanorũ rege. Ludouico Fr. Reg. vigeſimo octauo.

Bedegaz Aethiopiæ, deinde Arma.

Abderamen Hiſpaniæ Miramolino.

Sanctio Craſſe Hiſp. Reg. quinquageſimo.

Adelſtano Anglorum reg. octauo.

937 CONCIL. *Erphordienſe contra Imperatorem, qui monachos eiecerat è clauſtris. Lambert. Schafna. in hiſt. Germ.* 5025

gl ia. *lib. 6 hiſt Angli.*

Curricula militaria, quæ torneamenta vocantur & equeſtres ludi atque paleſtrici, tum primum apud Germanos excogitantur ab Heurico Imp. & magna pompa ac ſolennitate Magdeburgi habentur an. 93., in quibus decretum eſt, vt magnatum ſcelera punirentur. *Munſt. in Coſmograph. Chronicum Saxoniæ.*

Tempore Henrici Imp. Louanienſis Academia in Brabantia fundatur. *Graſſarus.*

An 933. Henr. pacatis vbique hoſtibus, Hungaros aggreditur & ad 40 millia cædit. Hac victoria libertatem patriæ & reſtituit & ſummam authoritatem in imperio & apud exteros ſibi comparauit. *Luithprandus.*

Marchias ſeu limitaneas præfecturas paſſim conſtituit, vt in officio regiones continerentur, vt in Cymbrica Cherſoneſo Sleſuicenſem Marchiam. Brandeburgeſem contra Henetos, Miſnenſem contra Boëmos, Luſaticam contra Polonos & Sileſios.

935 Normani in Biturigum, Turonenſiumque agros magno agmine irruentes ab accolis ad vnum ferè cæſi ſunt. *Chronicon Burgundiæ.*

5025 Britones paulo poſt, qui Normanorum metu in Anglia diu fuerant profugi, Alano Barbatorta duce Adelſtani regis auxilio patriam repetunt. *Annales Remenſes.*

5028 Maiorémque vrbium partem (an. 937,) ex quibus deiecti fuerant recipiunt, maximè verò Nanetenſem, in qua Alanum paulò poſt ducem conſtituunt, cum iam alij Britones Inhaelem Berengarium in vrbe Rhedonenſi ducem haberent. *Annales Remenſes & Britan.*

Tum Hungarorum Barbaries Franciam totam immaniter deuaſtabat. *Iidem.*

Fons ſanguinis largiſſimè fluxit Genuæ, in præſagium fortaſſe imminentis ruinæ ipſius: nam eodem anno capta eſt à Saracenis. *Martin. in Chron. Sigeb. & Antonin. 2. par hiſtoriæ, tit. 16, cap. 1. §. 15*

f OTTO primus Paganos Saxoniam incolentes ad Chriſti fidem perduxit. *Martin. in Chron.*

In Zelandia & Scandia Othnicarus Albus ſacerdos doctrinam Chriſti propagauit. *Saxo Gram. lib. 10.*

Denique Otthonis primi tempore Nortuegi. Liuones nes, Eſcones, Curoni, Luxates conuerſi ſunt. *Henr. Token.* Eccleſiæ verò Slauorum, Vuagrorum, Obotritorum ſiue Kycinorum maximoperè auctæ ſunt. *Helmold. cap. 12.* ibi Aldeburgi primum epiſcopum geſſit Marco. *Ibid.*

Vuni ſiue Vuno Hamburg. epiſc. Gormone ab Henrico ſuperato, qui Chriſtianos crudeliſſime fuerat perſecutus, in Daniam veniens, multos ad Chriſtum reducit. Inſulas maris paſſim viſitat, conuerſis Heroldum præponit. Et alterius progrediens, Anſcarij exemplo mare Balticum ingreditur & ad Byrcam ciuitatem ad littus maris ſitam appellens Suecos & Gotthos iterum Deo lucratur, vbi & moritur an. 936. *Helmoldus.*

Aldedagus Hamburgenſis poteſtatem à Leone 7, in omnem Septentrionalem plagam, ad epiſcopos & Eccleſias conſtituendum accipit. *Crantzius lib. 3, cap. 16 & 17. Metrop.*

5025 Romanus Lacapenus Imp. Theophylactum filium ſuum minimum detonſa coma clericum fecit, vt per graduum ordinem poſſet adipiſci patriarchatum vrbis Imperatoriæ. *Zonar. tom. 3.*

HVMANA.

Otto Imp. veterum more conſulum ſecurim ſibi præferri præcepit, qua nocentes percutiebat. *Crantzius lib. 3. Metrop. cap. 12.*

Regno Lotharingo ſibi cedenti, Henricum fratrem Ducatus nomine præfecit.

g STEPHANVS Germanorum primus pontificium apicem eſt conſecutus. *Naucler.*

Anthropomorphitarum hæreſis repullulat, dicentium Deum eſſe corporeum, & habere humanam formam. Eos ſua eruditione & libris repreſſit Racherius ſiue Catherius Veronenſis Epiſcopus. *Sigeb.* Prius exorta fuerat circa annum 400. *Sozom. lib. 8, cap. 11.*

Parnaſſum Longobardiæ ciuitatem, quæ tota ea hæreſi contaminata erat, vicinæ vrbes capiunt & incendunt, omnibus pene trucidatis & agro dioceſis inter tres Archiepiſcopatus, Mediolanenſem, Placentinum & Cremonenſem, diuiſo. Qui è tanta clade ſuperfuerunt, eiurata hæreſi oppidum Cremam haud procul inde diſſitum extruere permiſſi ſunt. *Bergomen.*

S. Huldrichus Auguſtanus epiſcopus annis 50. S. Conradus Conſtantienſis. S. Vigilbertus Lotharingus, ſiue Vgibertus eius regionis princeps ſingulari pietate, & miraculis. *Bergomenſis.*

Magdeburgum fit Archiepiſcopatus, & ei ſubiiciuntur ſex ſuffraganei: Merſpurgenſis, Miſnenſis, Gizenſis, Brandeburgenſis, Hamburgēſis, & Borenēſis. *Krant. lib. 3. c. 24. Irenic. lib. 3. cap. 38.* nempe tota Vandalia vſque ad Panim fluuium.

HVMANA.

Guilielmus ſecundus à Rollone dux Normaniæ, pius alioqui, interfectus eſt, ann. 943. Huntho eius ſucceſſor eandem fidem ſecutus eſt. *Lazius.*

Paulò poſt ille Ducatus in Comitatum verſus, tandémque occupatus à Francorum Regibus, diuturnorum bellorum inter eos & Anglos ſeminarium extitit. *Munſt. lib. 4 Coſmog.*

R. Saadias Haggaon ſcribebat in Babylonia commentarios in Biblia & Talmud. libros item in hæreticos ſui temporis, maxime in quendam Hanielem Balcim, qui legem è ſuo capite interpretabantur & ſcholam ad id aperuerat *R. Abraham in Cabbala.*

Librum ſcripſit de lingua Hebraica & alterum de elegantiis. Vnde ab eo orditur auctores Grammaticos Abben Ezra initio Mozne.

h MARTINVS totum ſe religioni addixit, templa reparauit, pauperes liberaliter fouit, omiſſis bellis præceſſorum pacem coluit. Quare Otthoni & Lothario Hugonis Italiæ regis filio auctor fuit, vt ab armis diſcederent, cum tota Italia, præter famem aliis etiam acerbis calamitatibus premeretur. *Plat. Bergomenſ.*

Sub dirarum denunciatione Franciæ Burgundiæque Principes ad obſequium fidémque regis ſui redire compulit.

Vuilelmus Normanorum princeps primus cum rege in gratiam rediit. Deinde Vuillelmus Pictauienſis comes, Britones Hugo Magnus & Heribertus.

Pacis auctor & interceſſor Otto Cęſar fuit, cum ad eam in Lotaringiam rex Francus, ipſique Principes ſe contuliſſent.

Anni chriſti.		*Anni mundi.*
	131	
940	g STEPHANVS 9, dictus 8. Germanus, an. 3. menſ. 4. dies 12.	5028
943	Vacat dies 10.	5031
	Patriarcha. *Conſtantinopoli Theophylacto.*	
	Principibus. *Eiſdem Impp. & regnant.*	
	Arma Aethiopiæ.	
	Halibatan Hiſpaniæ Miramolino, an. 16.	
	Ramiro 3 Hiſpan. Reg. an. 25.	
	Edmundo Angliæ, an. 6.	
941	*CON C. Sueßionenſe cuius decreto epiſcopatus Rhemenſis Hugoni Heriberti filio adiudicatur & cōfirmatur. Annnales Rhemenſes.*	
	132	5031
943	h MARTINVS III. (*ſiue Marius Sigeb.*) Rom. an. 2. menſ. 6. dies 10.	5035
947	Vacat dies 12.	

Anni Christi.

943

Patriarcha.

Conſtantinopoli Theophylacto.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Sbinahani Aethiopiæ, deinde Tredda-Gabez regina, an. 50.

843 Conc. *Bonnenſe Epiſc.* 22. *Lambert. Schafn. in hiſt. Germ. & Rheginonis Continuatio lib.* 2.

947

Anni mundi.

5031

tuliſſent. *Annales Rhemenſes.*

Termodus quidam Normanus, cui Setricus rex (qui è Dania à patre pulſus in Neuſtriam paulo antè aduenerat) opitulabatur, Normanos à Chriſto ad paganiſmum redire & in Francum regem res nouas moliri ſuaſit. Sed bello aduerſus eos ſuſcepto ab Hugone magno partim perempti ſunt, partim fugati, Eburonibus Rhotomago in obſequium Ludouici regis receptis. *In Normanica hiſtor. & Annal. Rhemenſ.*

Duces Hungarorum duo præcipui Bologubes & Gylas Imp. Conſtantinum conuenerunt, atque imbuti doctrina Chriſtiana, ſacro lauacro tinguntur. Muneribus ornati & doctore verbi aſſumpto (cui Hierotheo nomẽ fuit. *Volater.*) redeunt. Hac occaſione verbum Dei in illis regionibus plantatur. Verum alter in priſtinam Idolomaniam relabitur, Gylas vero religionem & iuſiurandum fideliter tuetur. *Zon. tom.* 3.

Gylas videtur eſſe Geyſas filius Toxis, qui Hungaros Chriſtianos olim ſub Carolo Magno effectus, deinde relapſos, doctoribus è vicinis gentibus accerſitis, iterum ad fidem perduxit. an. 964. vel iuxta Cromerum 990.

A pontifice Rom. poſtulauit, vt Strigonienſem Eccleſiam metropolitanam eſſe iubeat, ac cæteros epiſcopatus in Hungaria erectos ſua authoritate confirmet. *Bonfin. lib.* 1. *dec.* 2.

Pilgrinus Batauenſis & Laureacenſis epiſcopus cum Vuolphango viro eo ſæculo doctiſſimo, in Hungariam profectus, eccleſiam Chriſto lucrifecit. *Auent. li.* 5. *Annal. Boiorum.*

Eliga vxor ducis Ruſſorum, qui Romanos claſſe infeſtarat, defuncto marito Chriſto nomen & fidem dedit. *Zon. tom.* 3.

Hvmana.

Ottho Lotharingorum & Francorum Duisburgæ concentum an. 944. egit. *Reginonis continuator.*

945. Burgundiam ſubegit & imperio adiunxit. *Sigeb.* & Abbas *Vſperg.* Conrado rege addicente.

Normanni qui nuper è Dania aduenerant, in ſedes Britonum. poſt cæſos Berengarium & Alanum ipſorum duces, nullo poſtea repugnante ſeſe iniecerunt. *Annales Rhemenſes.*

Ludouicum rex Franc. Hagroldi cuiuſdam Daniæ regis patria ſua profugi filij dolo circumuentus, cum amicè ad eum venire putaretur, captus eſt, comitéſque eius cæſi, nec ante dimiſſus, quàm Normanis, ducíque illorum ſua iura libertatémque reſtituiſſet obſidibus datis. *Iidem.*

Poſt Sbinahanni Aethiopiæ regem in Mariani Victorij Aethiopicis iam anni ſingulorum regum definitè exprimuntur, nempè ab an. 940. ad noſtram vſque memoriam.

Tredda Gabez puella regia Aethiopum nupſit regulo Bugnæ, è quo ſuſcepit filium, in quem fraudibus fœmineis ad Athaliæ exemplum poteſtatem totius Aethiopiæ tranſtulit, cæſo vniuerſo regni ſemine vnico infante regio excepto, qui ex Axuma prouincia, vbi erat ſedes regia, in Sabam euaſit ad ſeptem illius prouinciæ principes. Atque ita in iſtius reginæ poſteritate per ann. 333. in quinque ſcilicet nepotibus, tam florens manſit imperium, donec Icun Nuamlach ſub an. 1265. ad ſuam familiam, id eſt, primam reſtitueret,

5035 Nam iam olim à temporibus Salomonis reges duntaxat ſumebantur è maribus proſapiæ Dauidicę quæ illic regnare cæperat per Meilic Salomonis filium è regina

Saba. *Marius Victorius de regibus Aethiop.*

944. Abdala Saracenorum rex à Galliciæ rege Radimiro vincitur, quod ingenti terræ motu ſignificatum ferunt. *Luitprandus. Sigeb.*

947 i AGAPETVS tota Italia bello ardente pontificatum iniit. Non malus Papa ſed malo tempore. Nam à vitę innocentia & Chriſtianæ religionis amore celebratur. *Naucler. Bergomenſ.* Pacis fuit ſtudioſius. Quare Albertum Berengarij filium Venetos, poſt quam Ottho ab Italia diſceſſiſſet, vexare, pro virili prohibuit. *Platin.* 955

Hugonem Magnum diris obſtrinctum pronuntiauit, quouſque regi Franc. Ludouico ſatisfeciſſet, réſque bello ereptas reddidiſſet. *Annales Remenſes.*

Froncho Daniæ rex petit ab Agapeto Pont. ſibi doctores mitti. *Saxo Gram. lib. 9.*

Manaſſes grauiſſimo ſcandalo epiſcopatū Arelatenſem reliquit, vt ad Veronenſem, deinde Mantuanum, poſtremo Tridentinum tranſuolaret, quod huiuſmodi ſacerdotium permutatio antiquis eccleſiæ canonibus aduerſaretur. *Luitprand. lib. 4, c. 3.*

Bruno Colonienſis plurimos Normanorum in ſua prouincia paſſim vagantium Holſatos, Danos, Nortalbingos & Dithmarſos ad religionis & imperij. Rom. obedientiam adduxit. *Crant. Saxo lib. 3, c. 12.*

S. Dunſtanus, & Odo Seuerus, Cantuarięſes, qui de trāſubſtantiatione & plurima alia ſcripſerunt. *Polid. lib. 6. Aug.* Oſuualdus Floriacenſis. Alphredus, Etheluoldus. *Idem lib. 7.* Serlo & Fridegodus Britanni.

Vuilielmus Otthonis Imper. filius, Archiepiſcopus Moguntinus Chronica ſcribit.

Luitprandus Ticinenſis Diaconus hiſtoriam rerum per Europam geſtarum libris ſex ab an. 857 ad 930 vſque Otthonis Magni fere continuat.

HVMANA.

An. 950. Ottho Venetos eorumq; regem ſubegit, deinde bis Italiam ingreſſus, primò vicit Berengarium quartum Italorum regem, ſecundo eum Regno pellit. *Palmer & Volat.* Idem Ottho Magdeburgum ciuitatem Germaniæ condidit, ad petitionem Edditæ vxoris ſuæ, cum antea eſſet ibi tantum arx extructa.

Hungari Noricum, Italiam, Franciamque petunt, & Baioriam depopulantes victi ab Otthone, immenſa, cæde iuxta Auguſtam vrbem Alemaniæ, necantur. *Herm. contra. in Chron.*

Dania ab Otthone ſubiugata & ad fidem plenius conuerſa in tres Epiſcopatus diuiditur, atque Hamburgēſi metropoli ſubiicitur. *Helmod.*

Conſtantinus Imperator regnauit cum Leone patre, Alexandro patruo, & matre annos tredecim, cum Romano Lacapeno viginti ſex, poſtremo ſolus quindecim. *Zonar. tom. 3.*

947. Acris & niuoſa hyems à Nouembris initio vſque ad æquinoctium vernum in Polonia perdurauit. *Crom. lib. 3. Polo.*

955 k POTENTIA patris fretus pontificatum ſibi aſſumit. Venationibus magis, quàm precibus deditus, &c. Monſtrum hominis Platinæ. 963

Ioannem hunc 12. primum in pontificatu nomen ſuum mutaſſe docet Onuphrius, cum antea Octauianus vocaretur, vt Guillielmus Bibliothecarius ſcribit.

Anni Christi.	133	Anni mundi.
947	i AGAPETVS II. Iunior Romanus. an. 7.	5015
955	menſ. 9. dies 10.	5043

Vacat d. 12.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Theophylacto, deinde Polyeucto an. 17.

Principibus.

Eiſdem Imp. & Conſtantino ſolo Orient. Imp. nonageſimo quinto.

Tredda Gabez Regina Aethiopiæ an. 50.

Halihatan Hiſp. Miramolino: deinde Hiſſen. ann. 29.

Ramiro 3. Hiſpaniæ rege quinquageſimo primo.

Eduardo Angliæ ann. 9.

CONCIL. *Virdunenſe. Annal. Rhemenſes.*
Moſomenſe, iidem.

Ingelhemenſe Epiſc. 30. vel 34. præſide Marino ſiue Martino legato Apoſtolico, præſentibus Otthone Germanorum, & Ludouico Franc. Reg. de Epiſcopatus Rhemenſis controuerſia, & tota ea, quæ iamdiu regnū Gallicum inter Ludouicum regem & Hugonem Magnum conturbabat. Herma. Contractus in Chron. Lambert. Schafn. in hiſt. Germ. & Continuatio Rheginonis lib. 2.

Treuerenſe de eadem controuerſia. Annales Rhemenſes.

Auguſtianum 2 apud Vindelicos Epiſcop. 25 præſente Imperatore Herm. Contract.

	134	
955	k IOANNES 12. Romanus an. 9.	5043
963	menſ. 3. dies 5.	5051

Vacat dies 1.

Anni Christi.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Polyeucto.

Principibus.

Coſtantino ſolo & poſt eum, Romano. cogn. Puero eius filio Orien. Imp. nonageſimo ſexto.

Otthone I. Mag. Germanorum & Romanorum Imp. duodecimo.

Lothario an. 31. Franc. Reg. vigeſimo nono.

Tredda Gabez regina Aethiopiæ.

Hiſſen Hiſpaniæ Miramolino.

Ramiro 3. Hiſpaniæ Rege quinquageſimo primo.

Elfredo Angliæ decimo & per ordinem Eduino an. 4. Edgaro an. 16.

958 CONCIL. *Ingelheimenſe 2 Epiſc. 26. præſente Otthone. Continuatio Rheginonis.*

963 CONCIL. *Romanum plurimorum Archiepiſcoporum, omnium propè Epiſcoporum Italiæ, præſente Otthone Imp. qui illud coegit cõtra Ioannem 12. Papam. Continuatio Rheginonis, & Luitprand. lib. 6, cap. 6. & ſequentibus. In eo electus eſt Pontifex Rom. Leo. 8.*

Anni mundi.

Contra eos, qui hoc Sergio, multò ante tribuunt.

Ottho rebus fœliciter contra Berengarium geſtis à Ioanne 12 coronatur & inungitur, in Germanorum primum imperatorem, atque à Romano populo ſalutatur Auguſtus. *Sigeb. Aemil. lib 3. Palmer. in Chron. Luithprandus lib. 6. cap. 6.* Fuit primus, qui poſt tranſlatum ad Germanos Imperium Imperiales titulos ritè ſuſcepit. *Palmer.* nam à Ludouico 3 vſque ad ipſum deinceps Imperij corona caruerunt.

Giſelbertum auctorem libri Altercationis Eccleſiæ & ſynagogæ circa an. 960 ponunt, ſed nos ſupra aliter an. 880.

Multa monaſteria per Otthonem, aut reſtaurantur, aut ampliantur, aut ædificantur, *Sigeb.*

958. Bruno Colonienſis Archiepiſc. Nortalbingenſes, Danos, Holſatos, Stormaros, Dithmarſos & reliquos in Cherſoneſo Cimbrica ad fidem Chriſtianam conuertit. *Chron. Mesburg. Sigeb.*

In Synodo Romana Ioanni pont. vitio datur, quod matutinas & canonicas horas neglexerit, & ſe crucis ſigno non munierit. *Luitprandus. lib. 6. c. 7.*

Sub Romano conſt. Imp. Chriſti effigiem nullis factam manibus, ſed diuinitus linteo impreſſam, Agareni ea pacem ſibi redimentes, Conſtantinopolim tranſmittunt. *Zon. to. 3.*

Ethelſtanus Anglorum rex ab Otthone magno Enſem Conſtantini Magni, cuius in capulo clauus Chriſti hærebat, Lanceam, qua latus eius transfoſſum, partem S crucis & ſpineæ coronæ impetrauit, quorum partes aliquot idem rex Malmes burienſibus donauit *Ranulphus lib. 6, c. 6.*

Helena Ragorum (Tuſcorum, habent Chronica Trittemij) regina legatos ad Otthonem Imp. mittit, vt epiſcopós & presbyteros aſſequatur, ad Chriſti doctrinam in ſua gente prædicandam, an. 959 & Adelbertum, qui poſtea Magdeburgenſis epiſcopus factus eſt, recipit. *Continuatio Rheginonis.*

5046 HVMANA.

Regnum Nauarræ vltra montes Pyreneos, ab Eneco Comite Bigorræ ſumpſit originem, anno 961. Nam è montibus Pyreneis in vicinam Nauarræ planitiem deſcendens cum magno exercitu, eam totam regionem è poteſtate Saracenorum eripiens, meruit primus rex in eo loco ſalutari. *Volater. lib 22.*

5051 956 Arnulphus Flandriæ comes multa cœnobiis detraxit, quæ ſuæ diuiſit nobilitati, ſed eo miſere mortuo poſſeſsiones receptæ ſunt interceſſione Emmiæ Reginæ apud Lotharium regem. *Meyer. in Chron. Fland.*

Bardas Phocas legionum domeſticus Agarenos Orientales repreſſit, eiſque vrbes multas ademit. *Zon. tom 3.*

Romanus Imp. matrem & ſorores aula exegit. quę poſtea doloris impatientia quęſtum proſtitutione corporis quęſiuerunt. Hoc imperante Nicephorus Phocas legionum prefectus Cretenſes Agarenos vincit, deinde in Syria Berrœam capit Sic Leo eius frater Agarenos Orientales vel necat vel profligat paſsim graſſantes. *Zonar.*

Cruces in veſtibus apparuerũt, & ſignum in ſole. H r.

Anni Christi.		Anni mundi.
	# DECIMVM SÆCVLVM.	
	120	
901	† BENEDICTVS IIII. Rom. an. 3. menſ. 4.	4989
904	Vacat dies 6.	4992

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao Myſtico, an. 2, deinde Euthymio Sycello, an. 5.

Principibus.

Leone 6 Imp. nonageſimo quarto, deinde Alexandro 2. Conſtantino 7. Leonis fil. an. 41. per ordinem, Orien. Impp.

Arnulpho Occidentis octauo & poſt eum Ludouico Iuniore 4. dict. 3, an. 10. Occident. Imp. nono.

† INFOELIX dicitur hoc ſæculum, exhauſtum hominibus ingenio & doctrina claris ſiue etiam claris principibus & pontificibus, in quo nihil ferè dignum memoria poſteritatis geſtum ſit: vnde ferunt tunc repertum fuiſſe quoddam monſtrum capite canino & cæteris membris humanis, quod ſtatum illius temporis mirificè referret.

Hoc ipſo infœliciſsimum, quod Eccleſia ſub Cæſaribus eſſet captiua, ſine vllo bono fere pontifice, ſine vllo celebri Conc. &c.

Regna autem Occidentis ſine magnis principibus. Quare circa an. 900 ſub Carolo Simplici quiſque præfecturas, comitatus, ditionéſque, quæ antea regij Dominij fuerant, non ſolum retinêre, ſed tanquam proprium priuatúmque dominium poſsidere & ad poſteros quoque tranſmittere cæpit ea tantùm lege, vt Regi fidem ſuam obſtringerent. Hinc primordia Feudorum in Francia. *Annales Rhemenſes.*

Sic & in Germaniæ. Nam Germani ſua feuda á Conrado primo ſuo rege, qui eodem cum Simplice ſæculo vixit, ſi habere fatentur, quem & conſtat primas illum in Germania de Feudis perpetuis leges condidiſſe. Sicque Ducum, Comitum, Marchionum, aliarúmve præfecturarum dignitas, quæ olim temporaria fuerat, & morte finiebatur. Iuris priuati & hereditarij eſſe cœpit.

Apud Græcos & Hebræos aliquanto fœlicius. Nam Græci ſub Leone philoſopho doctrina & rebus bellicis florebant. Hebræi, præſertim hi, qui Gheonim appellantur, nomine literario tum erant clariſsimi, vt è Cabbala R. Abraham Leuitæ apparet.

Græcia literatis abundabat, quoniam & ipſe Leo imperium adminiſtrans philoſophabatur, cuius laudatur à Suida reſponſum ad quendam Eunuchum, qui honoraria philoſophorum tribui volebat militibus, Vtinam (inquit) mei imperij temporibus contingat, vt quæ ſunt militum potius in doctores & literarum profeſſores conſumantur.

Quidam hunc Papam fabulantur martyrio coronatum Haiburgi, quæ vrbs eſt Germaniæ. Nuſquam enim legitur Pontificem Romanum illic fuiſſe præter Benedictum quintum, qui eò loci relegatus ab Othone Imperatore, tædio animi moritur, vt Platina in eius vita docet.

Cum Arnulphi milites lepuſculum verſus Romam fugientem inſectati eſſent cum clamore, Romani terrefacti ſeſe de muro deiiciunt & hoſtibus per factos aceruos murum aſcendendi locum faciunt an 900. *Sigeb.*

Normanis in caſtra Eccleſiæ intrantibus pax aliqua in Occidentis imperio & regnis affulſit, vnde & ſequenti centenario ſecuta eſt mirabilis & crebra gentium, populorúmque Septentrionalium conuerſio. Quare vt hoc ſæculum infœlix prædicetur à chronologis Lutheranis, mihi tamen infœlix, conuerſionibus ſcilicet gentium præcipue Septemtrionalium, Moſcouitarum, Sueuorum, Polonorum, Slauorum, Hungarorum, &c. quo epiſcopatus illuſtres conſtituti Magdeburgenſis, Miſnenſis. &c. reges Sancti Henrici duo, Othones tres Robertus, &c. populus & clerus pietate ardens, adò vt illo plura col-

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

901 | 4989

legia, templa & monaſteria condita, reſtaurata, dotatáque ſint, quàm vllo alio. *Bruſcius de epiſcopis, item libro de monaſteriis*, per annos videlicet 150, quouſque ſub annum 1060. Henricus 4 turbauit Hæreſibus & facinoribus multis totam Eccleſiæ pacem, denique literæ & diſciplinæ viguerunt, maximè apud Græcos, Hebræos & Arabas. Sed hæc Sigillatim deinceps demonſtrabimus.

Carolo 4 Simplice Fr. Reg. vigeſimo ſexto.

Hoc verò vno infœlix, quod per annos fere 150 pontifices circiter 50 à Ioanne ſcilicet 8 qui Nicolao & Adriano 2 Sanctis pontiff. ſucceſſit, ad Leonem 9 vſque, qui primus à Deo vocatus velut alter Aaron, antiquam pontificum integritatem è cœlo in ſedem Apoſtolicam reuocauit, à virtute maiorum prorſus defecerint, Apotactici, Apoſtaticiue, potius, quàm Apoſtolici. Tanti ſceleris rei ſunt Germanici Impp. qui ita premebant Eccleſiam, vt ſublatis canonicis electionibus, pro libidine, & ſæpius pecunia & pactis ſummos darēt pontifices, & recuſaret electus Pontificatum ſuſcipere, priuſquam ab illis confirmarentur. Aliqui etiam vi, aut largitione ſedem inuadebant. Vnde minimè mirandum, ſi tam paucis annis tot extiterint, ac breui tempore ſemper vixerint, quando non per oſtium, ſed per poſticum, id eſt, Imperatorum tyrannidem ingrediebantur. Quo etiam factum, vt imperium multum ab illo apice declinaret, in quo fuerat à Francis collocatum & Berengariana hæreſis oriretur. E tanto Pontificum numero, quinque modo, & ſatis tenuiter, laudantur, Martinus 2. Agapetus 2. Ioan. 17. Sergius 4. Gregorius 6. Virtute poſtea Leonis 9, & ſeqq. Pontiff. adempta eſt illa vſurpatio Henrico 4 magnis etſi moribus atque ita reſtitutus eſt Sedis Apoſtolicæ antiquus candor ſpecies & perfectio.

Sahala regina Aethiopiæ.

Abderamene Hiſpaniæ, & Cordubæ Miramolino.

Suato copius Morauiæ rex bello victus ab Arnulpho, eremum petiit, vbi cum tribus aliis, quos illis eremi cultores reperit, incognitus ſanctiſsimè ad mortem vſque vixit. *Syluius cap.13 Boem.*

Edouardus ordine 13 Anglorum rex an. 901 ab Ethelredo Cantuarienſi Epiſcopo more maiorum coronatur. *Polyd. lib. 6 Ang.* Poſtea cum eius incuria religio ferè intercidiſſet, epiſcopis vel nullis, vel ex aula & bello aſſumptis à Pontif. increpatus Synodum cogit, in qua à Pleimundo, qui Ethelredo ſucceſſerat, vno die multi epiſcopi ordinantur. *Ibid.*

Alphonſo 4 Hiſpan. quadrageſimo ſexto, deinde Ramiro, an. 19.

Ad Slauos & Polonos Cyrillus & Methodius doctrinam Chriſti propagant ſub Arnulphi imperio, *Aene. Syluius lib. 1. cap. 13.*

HVMANA.

Eduardo Angliæ ſeptimo.

Imperium Occidentis, maximè Italiæ, quo annis circiter centum & decem Franci potiti fuerant, ad Longobardos transfertur, Berengario 4. Longobardo Duce Foroiulienſi à quibuſdam Italis electo in Imperatorem, & Vvidone in regem Italiæ. *Blond. dec. 2. lib. 2, & Luithprandus lib. 1 de Rebus per Europam geſtis cap. 6.*

Nam poſt mortem Arnulphi imperium confunditur, dolentibus Romanis atque vniuerſis Italiæ populis quòd in Germaniam tranſlatum eſſet. Quare nec à Romanis, nec à ſummo pontifice deinceps coronati ſunt Germanici Impp. vſque ad primum Otthonem, Vnde & in Italia quidam Berengarij vſurparunt imperium. *Trit. in Chron. Hirſang.*

904 | 4992

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Hinc Ludouicus de genere Francorum vltimus coronam à Pont. non accepit propter incendium bellorum, quibus vniuerſa flagrabat Italia & propter plurima pericula, quæ ipſi Germaniæ ingruebant. *Erfordienſis.* Quid ſi illa negligentia cauſam diuino quodam iudicio præbuerit transferendi ad Germanos imperij Franci à Pontifice imperium erant conſecuti, debuerant igitur eodem medio illud retinere. 904

Imperauit an. 10, iuxta alios ſex. Hungaros in Germania vicit. 904

Nam primo eius anno Hungari in Morauiam & Bauariam impetum fecerant, deinde fœlici pugnæ cuiuſdam ſucceſſu clari Bauariam, Sueuiam, Franciam, Saxoniam vaſtabant. *Luithprandus.*

Zuendebaldus frater á Lotharingis perimitur, eo quòd rapinis & cædibus omnia turbaret *Erphordienſ.*

Transferrur imperium ad Longobardos apud Italos vſque ad Othonem Mag. *Onuph.*

Hinc Berengarius 1, an. 4, apud eos, apud Germanos Conradus 1, an 7.

v CONSTANT. Imp. rythmis & omnis generis verſibus obitum coniugis ſuæ deplorauit. *Zon. tom. 3.*

Rythmi ergo etiam inter Græcos, vt Latinos, hoc tempore inualuerant.

Philoſophiam quæ penè in obliuionem venerat ordinatis doctoribus excitauit. *Zon. tom. 3.* Quare Simeon Bulgarorum rex Conſtantinopoli, à puero ſcilicet, non ſolum Demoſthenis Rhetoricam, ſed & Ariſtotelis Syllogiſmos didicit *Luithprandus lib. 3, cap. 9.*

Romanus Imp. præter alias largitiones etiam æs alienum pro debitoribus exoluit, cuius ſumma ad nouemdecim centenarios excreuerat, tabulis in medio foro crematis, item pretium pro iis, qui Conſtantinopoli in conductitiis domibus habitabant. *Zon. tom. 3.*

Filios ſuos creauit Auguſtos & Conſtantino, cui Helenam filiam deſponderat, prætulit, ac ita depreſſit, vt is arte pingendi coactus fuerit ſibi victum acquirere, donec poſt 26 annos paternum regnum recuperauit. *Sigeb. Zon. tom. Volater.*

Conſtantinus recuperatum imperium prudenter adminiſtrauit, donec à filio Romano & coniuge poculum infectum bibens, & ex eo aliquantum recreatus ſeceſſit in Olympum ad Theodorum Cyzicum virum pium, ibique ſe Deo conſecrauit.

x VETVS Roma vſque ad Chriſtophorum Papam cum noua (i. cum Conſtantinopolitana eccleſia) in fide conſenſit. Hæc Nilus Græco quodam libro manuſ. in Bibliotheca regia docenda ſibi propoſuit.

Chriſtophorus Leonem Papam, cui alioqui erat familiaris pontificatu exuit. Verum eum male quæſitum peius amiſit menſe ſexto vel ſeptimo eiectus in Monaſterium.

Methodius Morauorum epiſcopus Vuorzyuoum in Boëmia vltimum paganorum ducem, vna cum coniuge Ludinulla ad baptiſmum adduxit an. 905, quæ miraculis claruit. *Schedelius.* 904

905

HVMANA.

Carolus Simplex tulit edictum memorabile ac religione

121.

v LEO 5 Ardeatinus. menſ. 1. dies 10 4992

Patriarcha. 4992

Conſtantinopoli Euthymio Sycello.

Principibus.

Conſtantino 7. Orient. Imp. nonageſimo quinto, & Romano Lacapeno eius vitrico imperium occupante per 26 annos.

Ludouico 4. dict. 3, Occident. Imp. nono.

Carolo 4 Simplice Francorum Rege vigeſimo ſexto.

Sabata Aethiopiæ

Hiſpaniæ Miramolino Aberamen.

Rege Hiſpan. quadrageſimo ſeptimo Ramiro 2.

Angliæ Reg. ſeptimo Eduardo.

122

x CHRISTOPHORVS I. Rom. menſ. 7. 4992

Patriarcha. 4992

Conſtantinopoli Eutychio Sycello.

Anni chriſti.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Concil. *Gallicanum de bonis eccleſiaſticis Aemil. lib. 3.*

123

905 y Sergivs III. Rom. an. 7.

913 menſ. 4. dies 16.

Vacat dies 7.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Euthymio Sycello, deinde Nicolao Myſtico iterum, an. 13.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

124

913 z Anastasivs III. Romanus, an. 2.

915 Vacat dies 2.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao Myſtico iterum.

Principibus.

Conſtantino 7, cum Romano Orient. Impp.

Anni mundi.

gione plenum contra profanos locupletiſſimorum cœnobiorum opes, maleficio regum, qui de alieno plus æquo ſunt liberales, adeptos, & iam epiſcoporum iura inuadentes. Coacto igitur concilio diuitias pontificum ſanctas eſſe conſtituit. Cœnobiorum libertas ſanciri nondum potuit, quod eorum facultatibus Robertus equitum magiſter, ac Hugo fratres militem alebant, ac iam cum factionis ſuæ hominibus occupare regni ius contendebant. *Aemil. lib 3. Franc.*

Hvmana.

Bellum non omnino extinctum, pactione cum Rollone Normanorum duce facta extinxit. *Ibid.*

Hac tempeſtate in Babylonia florebat R. Amram R. Siſanæ filius qui puerum formulam & ordinem (Sic appellant. Breuiarium Iudæorum Hiſpanicum) in Hiſpaniam detulit. *R. Abraham in Cabbala.*

4993 y Lateranensem eccleſiam, quæ temporibus

5001 Stephani ſexti pene corruerat, reparauit, diuerſiſque donariis atque ornamentis locupletauit Rebus in pontificatu ſuo confirmatis in Gallias venit. *Nauclerus.*

Chriſtophorum è monaſterio tractum in vincula coniecit. Formoſi nomen perſequitur, cuius corpus defoſſum truncari capite iuſſit. Nihil mirum ſi iſti pontifices prodigioſi eſſent. Nam non more maiorum eligebantur, ſed à Cæſaribus intrudebantur.

910 Gulielmus dux Aquitaniæ & Aruerniæ comes vir pius Cluniacenſem monaſterium in fundo paterno inchoauit, & Bernonem primum abbatem præfecit deſignatis prouentibus ad victum monachorum, *Plat. Sigeb.*

Regino Monachus & abbas Prumienſis, ſuos annales à Chriſti natiuitate ad annum 905 deduxit.

5001 Hvmana.

5003 Saraceni à Fraxineto & Gareliano monte exeuntes Calabriam, Apuliam, Beneuentum, ac Romanorum vrbes ita occupant, vt vnamquámque mediam Romani, mediam Saraceni tenerent. *Sigeb.*

An. 910. Franci infœliciter cum Hungaris pugnant in finibus Bauariæ & Franconiæ.

911 Imp. moritur ſine liberis & Ratisbonæ ſepelitur. Nox igitur ſequenti anno Hungari nemine reſiſtente, Franconiam & Turingiam populantur.

Annus Chriſti 912 erat an. 1000 conditæ vrbis Florentiæ. *Palmer.*

Poſt Hunnorum & Danorum ſtrages, tertia Hungarorum irruptio deſæuiit tempore Ludouici 3, & Conradi 1. Collecto enim exercitu, omni Bauaria & Sueuia potiti ſunt & Rheno contiguis locis. Saxoniam quoque vſque ad Britannicum Oceanum igni atque cruore compleuerunt. *Helmoldus in Chro. Slauorum cap 1 & 8.*

z Ado Vienenſis hoc tempore hiſtoriam per ſex ætates digeſtam, vſque ad annum 900 perduxit.

Oddo ſiue Ottho (quem quidam cum Odilone 4. Abbate Cluniacenſi confundunt) inſtituit in Burgundia Ordinem Cluniacenſium ſub regula D. Benedicti. an. 913. *Vincentius in Spec. lib 2. Antonin. 2 parte hiſto. tit. 15. cap. 15. Sabel. Ennead. 8, lib. 1.* Chronicon breue & ſuccinctum compoſuit. *Trit.*

Stephanus Metenſis, qui officium de Trinitate, quod in octauis Pentecoſtes cantari ſolet, ex Alcuini libro exornauit. *Sigeb.*

Rathbodus Vltraiectenſis Nannonis philoſophi diſcipulus, *Trit. de viris illuſt.*

HVMANA.

Bulgari variis incurſionibus vaſtarunt Græciam. *Zon. tom. 3. & Cedrem.*

Amputato capite ſtatuæ referentis Simeonem Bulgarorum Principem, ipſe ſtatim (quod mirum eſt) compertus eſt mortuus *Zonar. tom. 3.*

Mortuo Ludouico Iuniore ſine maſculis, genus Garlinguorum, ſeu Caroli magni defecit in Imperatoribus. Conradus enim Imp. non fuit Ludouici filius, ſed Conradi Ducis Saxonum. *Honor. & Contractus.*

Conradus ergo primus Imp. Germanus.

Ann. 912. apparuit cometa præter morem rutilantior quem Imperij à Francis ad Saxones tranſlatio ſecuta eſt, vel comitata, quod ſine magnis motibus & cædibus fieri vix potuit. *Contract. & Honorius in Chronic.*

Conradus Imp. Guormonem Daniæ regem adeò bellis attriuit, vt & pacem ſupplex peteret & Chriſto nomen dare vltrò promitteret. *Helmod. c. 8.* Idem & Otto apud Danos & Slauos fidei immemores paulo poſt egit. *cap. 9.*

Morbo correptus priuatis odiis ſepoſitis ſuaſit, vt Imperium à Barbaris afflictum commendaretur Henrico Aucupi hoſti ſuo, cui & per fratrem Eberardum inſignia Imperij miſit.

Hungari & Saraceni Italiam depopulantur. *Antonin. 2. par. hiſtor ibidem.*

Hungarorum in Italiam incurſiones deuaſtationeſque igneæ facies, ſtellæ micantes ac hinc inde oberrantes magno hominum ſtupore præſignificaſſe feruntur. *Naucler. gener. 31.*

a BERENGARIVS Ludouicum Boſonis f. qui annis 5 contra ſe regnabat in Italia, regno & oculis priuauit.

Circiter an. 915. Ennius Gotthus Arragonium regnum inſtituit. E pyreneis montibus Mauros in Tarraconenſem & Celtiberiam reuerſos depellit.

Berengario Italiæ & Rodolpho Burgundiæ regibus poſtea de regno Italiæ inter ſe diſſidentibus, authoritatem ſuam apud vtrumque regem interpoſuit, quo minus armata manu confligerent. *Sabel. lib. 1, Ennead. 9.*

Eius nepos Sanctius Maior cum filio Ferdinando potitus regnis Legionis & Caſtellæ, inde Mauros vniuerſos depellit, Ferdinando Caſtiliæ & legionis, Garciæ Nauarræ, Sanctio Nepoti Arragoniæ regnum attribuit. Hinc prodiêre deinceps tres regum Hiſpanicorum familiæ,

Garciæ non longa fuit poſteritas. Quare regnum Nauarræ crebro mutatis vicibus, nunc Hiſpanos, nunc Gallos dominos habuit.

b IOANNES Papa bellator & triumphator de Saracenis maximus, ſed tandem in vinculis necatus.

Saracenos totam Italiam, Calabriam & Apuliam vaſtantes auxilio Conſtantini Imp. Græci tribus præliis ita attriuit, vt intra tres menſes penitus ferè extincti ſint. *Luitprandus, Blondus.*

Anni chriſti.		*Anni mundi.*
	Conrado I. Occid. Imp. decimo, an. 7	
	Carolo 4 Simplice Fr. Reg. vigeſimo ſexto.	
	Sabata regina Aethiopiæ.	
	Abderamen Hiſpaniæ, Miramolino.	
	Ramiro Hiſpan. Rege quadrageſimo ſeptimo.	
	Eduardo Angliæ ſeptimo.	
	125.	
915	a LANDVS, ſiue Lando Sabinenſis.	5003
916	menſ. 6. dies 21.	5004
	Vacat dies 26.	
	Patriarcha.	
	Nicolao Myſtico iterum.	
	Principibus.	
	Eiſdem Impp. & regnant.	
	126.	
916	b IOANNES 10. Rom.	5004
929	an. 13. menſ. 2. dies 3.	5017

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

Patriarcha.
Conſtantinopoli Nicolao Myſtico, Deinde Stephano 2. an. 3.
Tryphone, an. 6.

Principibus.
Conſtantinó 7. cum Romano Orient. Impp. nonageſimo quinto.
Conrado 1. Occident. Imp. decimo, & poſtea Henrico I. Aucupe, an. 18.

Carolo 4. Simplice Fr. Reg. vigeſimoſexto, & poſtea fugato in Angliam Ludouico eius filio, Rodulpho Burgundione, an. 2. Franc. Reg.

Sabata Regina Aethiopiæ, & poſt eam Ambaſandin Ghemaosfare, Girgaz, Degua, Michael.
Abderamen Hiſp. Miramolino.

Ramiro Hiſp. Reg. quadrageſimoſeptimo, deinde Ordonio, 3. an. 5.
Ordonio, 4. an. 5.

Eduardo Angliæ ſeptimo deinde Adolſtano, an. 16.

CONCIL. *in altaim pago Rhetiæ. Auent. lib. 4.*

127
929 c LEO 6. Roman. menſ. 7. dies 15.
930 Vacat menſ. 1.

Ziptinæus ſiue Liptineus ſiue Spitigneus Dux Boëmiæ factus eſt Chriſtianus, & nominatur epiſcopus Pragenſis Vvictech, an 921. *Sigeb. Plat. Sabell.*

An. 923. ſanguis dominicus Augiam delatus eſt. *Sigeb. Rheginonis continuator.*

An. 926. Leuæ non longè à Bruxella & Antuerpia vniuerſale ſtudium cœpit Ioanne Brabantiæ duce. *Ireni. lib. 12.*

Hungari ab Alberico Capuanorum principe, Pontificis odio euocati Italiam grauius, quàm vnquam antea fecerant Saraceni, diripiunt. *Iidem.*

Moraui à Pont. obtinent, ne deinceps epiſcopis Boiariæ ſubiiciantur, ſed habeant peculiarē Archiepiſcopum, quod Boiarios Slauorum perpetuos eſſe hoſtes dicerent. *Auent. lib. 4. Boiorum.*

Guibertus, ſeu Vuicpertus, ſiue etiam Vigipertus (variè enim eius nomen ſcriptum legitur) Princeps Lotharingiæ ingreſſus monaſterium, ſanctè vixit. *Sigebert. Plat.*

Rutgerus Treuirenſis, qui librum Decretorum ſcripſit, obiit anno 928. *Continuator Rheginonis.*

Notingerus, ſiue Notingus Conſtantienſis. *Naucl.*

HVMANA.

Ludouicus III. Conradus I. & Henricus I. Coronam Imperij non acceperunt Hungaricis incurſionibus impediti. Hinc Hiſtorici eos ferè vocant Germanorum reges non Imperatores.

Henricus Imper. latronibus & ſicariis valentibus, non modo veniam, ſed arma & agros conferebat, vt ipſis in bello contra Barbaros vteretur. *Sigeb.*

Cum vngaris conflicturus, vouet Simoniacam hæreſim ſe toto imperio expulſurum. *Luithprand. lib. ſecundo, cap. 8.*

A Rudolpho Burgundionum duce lanceam dominicam, cui Claui artificioſè affixi erant, magnis pollicitationibus impetrat. Quod munus non tantum auro & argento copioſo, ſed & magna Sueuorum prouinciæ parte compenſauit. *Luithprand. lib. 4. cap. 12.*

Ea vſus eſt pro Labaro. Quare & præeunte hoc ſigno victorifero, ſemper hoſtes ſuos terruit, & in fugam conuertit. *Ibid.*

Cum Hungaris pacem init in 9. annos. Deinde bellum contra Lotharingos & Francos gerit & imperata facere cogit. *Contin. Rhegino.* Slauis, Danis, Dalmatis & Boëmis tributum imponit. *Ibid. Sigeb.*

Berengarius 2. pacem cum Hungaris ſancit, vt tranquillam poſſideret Italiam. Ita Hungari ad alias gentes turbandas ſeſe conuerterunt. *Bonfinius.*

924. Lotharingia tota ad Germanos à Francis conceſſit. *Reginonis appendix. Sigeb.* Francis Normanico bello occupatis & Normanis ſub diuerſis ducibus ſeſe in Aruerniam, Aquitaniámve effundentibus. Nam quamuis Neuſtria Rolloni eiúſque genti eſſet attributa, ab eorum tamen vexationibus Francia non quieſcebat.

c LVITHPRANDVS Ticinenſis poſt ſuperiorem Ioannem, alterum Ioannem 11. ſubiicit, Sergij Papæ &
5017 Marociæ nobiliſſimæ Romanæ filium. At quotquot de Romanis pontificibus ſcripſerunt (fuerunt autem pluri-
5018 mi) non alterum Ioannem, ſed Leonem ſextum, & illi Stephanum 7. ſubiiciunt. Poſt quos Ioannem ipſum 11.

Sergij P. filium communi conſenſu referunt. *Onuph.*

Leo inteſtinos Italiæ motus, qui multos iam annos durauerant, pacare ſtuduit. *Plati Nauclerus.*

HVMANA.

Ordonij Hiſpa. regis tempore Almanzor dux Saracenorum bellicoſus.

Rodolphus Burgundiæ dux ſecundus indéque Franciæ rex Vuillelmo Normanorũ Principi Britonum oram maritimam donauit, quam tamen alij à Carolo Simplice Rolloni ante traditam ferunt, ſed fortaſſe poſterior fuit prioris donationis confirmatio.

Hungaros Burgundiam populantes in Italiam traijcere coëgit.

929 Carolus Simplex Peronæ miſeranda ſorte obiit poſt quintum ſuæ cuſtodiæ annum. *Annales Remenſes, Abbas Vſpergenſis.*

d STEPHANVS pacis, manſuetudinis, religionis ſtudioſiſſimus. *Crantzius & Schedeuir.*

Nuba Danorum, ſeu Normanorum Rex ab Henrico Imperatore ſuperatus, cogitur cum ſuis baptiſmum ſuſcipere, & Bosbo ipſis Chriſtum adnunciat. *Vitich. lib. 1. Saxonum & Luithprandus, lib. 3. cap. 13.*

An. 931. Henricus Imp regem Abroditarum Chriſtianum facit. *Sigeb.* & Brandeburgi incolas an. 920 vbi Otho primus epiſcopatũ erexit. *Chron. Mersburg. Munſter. in Coſmog.* & Sarabos ſiue Vandalos, qui tunc Delemantici nominabãtur. *Ibid.* Magdeburgum ad Albim inſtaurauit, atque Vandalis metropolim ſtatuit, Epiſcopo Adelberto, qui inter Vandalos præclaram nauarint operam. *Crantzius lib. 2 cap. 30. Vandal.*

HVMANA.

631. Britonum reliquiæ Normanos omnes cùm ſuo duce Felocam, qui in maritimis Britanniæ regionibus remanſerant, die D. Michaelis, conſpiratione, peremerunt.

Illud facinus Incon Normanorum Ligerim accolentium princeps vlciſcens regione iterum potitur. *In annalibus Britonum.*

Raimundus Tolaſatium comes & Ermigandus Gothiæ & Lupus Lacinarius Vaſco Rodolpho Burgundionum regi ſuum obſequium fidémque deuouerunt. Quorum Vaſco equum ferebatur habere annorum pluſquam centum, adhuc tamen validiſſimum. *Luitprandus lib. 5. Annales Remenſes.*

e REGI Angliæ negligenter res ſacras in ſuo regno curanti, niſi emendetur, minatur excommunicationem. *Polydor. lib. 6. Angli.*

HVMANA.

In ſuos carceres clauditur ab Albrico fratre Romam occupante & eam ab Hugone Italiæ & Prouinciæ rege ſtrenuè defendente. *Annales Remenſes.*

Qui quidem Hugo an. 936. exercitu ſuo fame peſtéque conſumpto, ab obſidione vrbis Romæ receſſit affinitate prius cum Albrico hoſte ſuo inita. *Ibid.*

Nouergiæ reges Chriſtianam religionem amplectuntur Volcquardo ibi verbum Dei propagante & Henrico Imp. annitente. *Crantz. in metrop.*

Firtheſtanus primus Epiſcopus Vintonienſis in Anglia

Anni chriſti. | *Anni mundi.*

Patriarcha.

Conſtantinopoli Triphone.

Principibus.

Conſtantino cum Romano Orient. Imp. nonageſimo quinto.

Henrico 1 Occid. Imp. 11.

Rodolpho Burgundione, an. 2. Francorum rege vigeſimo ſeptimo,

Degna Michael Aethiopiæ, deinde Bedegaz.

Abderamen Hiſp. Miramolino.

Ordonio Hiſpaniæ rege quadrageſimo nono.

Adelſtano Angliæ octauo.

128

930 d STEPHANVS 8, dict. 5018

932 7. Romanus an. 2. 5020

menſ. 1. dies 12

Vacat dies 10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Theophylacto.

Principibus.

Eiſdem Imp. & regnant.

Hiſpan. reg. Sanctio cog. Craſio, ſiue pingui, an. 10.

Aethiopiæ Arma Culladin.

129

932 e IOANNES 11. Rom. an. 4. 5020

937 menſ. 10. dies. 15. 5025

Vacat dies 12.

Anni Christi.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao Myſtico, deinde Stephano 2, an.3. Tryphone, an. 6.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant Rodolpho Burgundione, deinde Ludouico 6. dicto 4. Tranſmarino ex Anglia, reuerſo an.27 Franc.Reg.

130

† LEO 7. Rom. an. *3.* menſ.*6.* dies *10.*

Vacat dies 3.

937

Patriarcha.

940 *Conſtantinopoli Theephylacto.*

Principibus.

Conſtantino 7. an.16, cum Romano Lacapeno Orient. Imp. nonageſimo quinto.

Othone I. cog. Magno, an. 36. Occid. Imp. duodecimo, vel potius Germanorũ rege. Ludouico Fr. Reg. vigeſimo octauo.

Bedegaz Aethiopiæ, deinde Arma.

Abderamen Hiſpaniæ Miramolino.

Sanctio Craſſe Hiſp. Reg. quinquageſimo.

Adelſtano Anglorum reg. octauo.

937 CONCIL. *Erphordienſe contra Imperatorem, qui monachos eiecerat è clauſtris. Lambert. Schafna. in hiſt. Germ.*

Anni mundi.

glia. *lib.6 hiſt Angli.*

Curricula militaria, quæ torneamenta vocantur & equeſtres ludi atque paleſtrici, tum primum apud Germanos excogitantur ab Henrico Imp. & magna pompa ac ſolennitate Magdeburgi habentur an.935, in quibus decretum eſt, vt magnatum ſcelera punirentur. *Munſt. in Coſmograph. Chronicum Saxoniæ.*

Tempore Henrici Imp. Louanienſis Academia in Brabantia fundatur. *Graſſarus.*

An 933. Henr. pacatis vbique hoſtibus, Hungaros aggreditur & ad 40 millia cædit. Hac victoria libertatem patriæ & reſtituit & ſummam authoritatem in imperio & apud exteros ſibi comparauit. *Luithprandus.*

Marchias ſeu limitaneas præfecturas paſſim conſtituit, vt in officio regiones continerentur, vt in Cymbrica Cherſoneſo Sleſuicenſem Marchiam. Brandeburgeſem contra Henetos, Miſnenſem contra Boëmos, Luſaticam contra Polonos & Sileſios.

935 Normani in Biturigum, Turonenſiumque agros magno agmine irruentes ab accolis ad vnum ferè cæſi ſunt. *Chronicon Burgundiæ.*

5025 Britones paulo poſt, qui Normanorum metu in Anglia diu fuerant profugi, Alano Barbatorta duce Adelſtani regis auxilio patriam repetunt. *Annales Remenſes.*

5028 Maiorémque vrbium partem (an.937,) ex quibus deiecti fuerant recipiunt, maximè verò Nanetenſem, in qua Alanum paulò poſt ducem conſtituunt, cum iam alij Britones Inhaelem Berengarium in vrbe Rhedonenſi ducem haberent. *Annales Remenſes & Britan.*

Tum Hungarorum Barbaries Franciam totam immaniter deuaſtabat. *Iidem.*

Fons ſanguinis largiſſimè fluxit Genuæ, in præſagium fortaſſe imminentis ruinæ ipſius: nam eodem anno capta eſt à Saracenis. *Martin. in Chron, Sigeb. & Antonin. 2. par hiſtoriæ, tit.16, cap.1. §.15*

† OTTO primus Paganos Saxoniam incolentes ad Chriſti fidem perduxit. *Martin. in Chron.*

In Zelandia & Scandia Othnicarus Albus ſacerdos doctrinam Chriſti propagauit. *Saxo Gram. lib.10.*

Denique Otthonis primi tempore Nortuegi, Liuones nes, Eſcones, Curoni, Luxates conuerſi ſunt. *Henr. Token.* Eccleſiæ verò Slauorum, Vuagrorum, Obotritorum ſiue Kycinorum maximoperè auctæ ſunt. *Helmold. cap.12.* ibi Aldeburgi primum epiſcopum geſſit Marco. *Ibid.*

Vuni ſiue Vvno Hamburg. epiſc. Gormone ab Henrico ſuperato, qui Chriſtianos crudeliſſime fuerat perſecutus, in Daniam veniens, multos ad Chriſtum reducit. Inſulas maris paſſim viſitat, conuerſis Heroldum præponit. Et alterius progrediens, Anſcarij exemplo mare Balticum ingreditur & ad Byrcam ciuitatem ad littus maris ſitam appellens Suecos & Gotthos iterum Deo lucratur, vbi & moritur an.936. *Helmoldus.*

Aldedagus Hamburgenſis poteſtatem à Leone 7, in omnem Septentrionalem plagam, ad epiſcopos & Eccleſias conſtituendum accipit. *Crantzius lib. 3, cap.16 & 17. Metrop.*

5025 Romanus Lacapenus Imp. Theophylactum filium ſuum minimum detonſa coma clericum fecit, vt per graduum ordinem poſſet adipiſci patriarchatum vrbis Imperatoriæ. *Zonar. tom.3.*

HVMANA.

Otto Imp. veterum more conſulum ſecurim ſibi præferri præcepit, qua nocentes percutiebat. *Crantzius lib. 3. Metrop. cap. 12.*

Regno Lotharingo ſibi cedenti, Henricum fratrem Ducatus nomine præfecit.

g STEPHANVS Germanorum primus pontificium apicem eſt conſecutus. *Naucler.*

Anthropomorphitarum hæreſis repullulat, dicentium
Deum eſſe corporeum, & habere humanam formam.
940 Eos ſua eruditione & libris repreſſit Racherius ſiue Ca-
therius Veronenſis Epiſcopus. *Sigeb.* Prius exorta fuerat
945 circa annum 400. *Sozom. lib. 8, cap. 11.*

Parnaſſum Longobardiæ ciuitatem, quæ tota ea hæreſi contaminata erat, vicinæ vrbes capiunt & incendunt, omnibus pene trucidatis & agro diœceſis inter tres Archiepiſcopatus Mediolanenſem, Placentinum & Cremonenſem, diuiſo. Qui è tanta clade ſuperfuerunt, eiurata hæreſi oppidum Cremam haud procul inde diſſitum extruere permiſſi ſunt. *Bergomen.*

S. Huldrichus Auguſtanus epiſcopus annis 50. S. Conradus Conſtantienſis. S. Vigilbertus Lotharingus, ſiue Vgibertus eius regionis princeps ſingulari pietate, & miraculis. *Bergomenſis.*

Magdeburgum fit Archiepiſcopatus, & ei ſubiiciuntur ſex ſuffraganei: Merſpurgenſis, Miſnenſis, Gizenſis, Brandeburgenſis, Hamburgẽſis, & Borenẽſis. *Krant. lib. 3. c. 24. Irenic. lib. 3. cap. 38.* nempe tota Vandalia vſque ad Panim fluuium.

HVMANA.

Guilielmus ſecundus à Rollone dux Normaniæ, pius alioqui, interfectus eſt, ann. 943. Huntho eius ſucceſſor eandem fidem ſecutus eſt. *Lazius.*

Paulò poſt ille Ducatus in Comitatum verſus, tandémque occupatus à Francorum Regibus, diuturnorum bellorum inter eos & Anglos ſeminarium extitit. *Munſt. lib. 4 Coſmog.*

R. Saadias Haggaon ſcribebat in Babylonia commen-
tarios in Biblia & Talmud. libros item in hæreticos ſui
temporis, maxime in quendam Hanielem Balcim, qui le-
941 gem è ſuo capite interpretabantur & ſcholam ad id ape-
ruerat *R. Abraham in Cabbala.*

Librum ſcripſit de lingua Hebraica & alterum de elegantiis. Vnde ab eo orditur auctores Grammaticos Abben Ezra initio Mozne.

h MARTINVS totum ſe religioni addixit, templa reparauit, pauperes liberaliter fouit, omiſſis bellis præceſſorum pacem coluit. Quare Otthoni & Lothario Hugonis Italiæ regis filio auctor fuit, vt ab armis diſcederent, cum tota Italia, præter famem aliis etiam acerbis calamitatibus premeretur. *Plat. Bergomenſ.*

Sub dirarum denunciatione Franciæ Burgundiæque
943 Principes ad obſequium ſidémque regis ſui redire compulit.

947 Vuillelmus Normanorum princeps primus cum rege
in gratiam rediit. Deinde Vuillelmus Pictauienſis comes, Britones Hugo Magnus & Heribertus.

Pacis auctor & interceſſor Otto Cæſar fuit, cum ad eum in Lotaringiam rex Francus, ipſique Principes ſe contuliſſent.

Anni chriſti. — *Ann mundi.*

131

g STEPHANVS 9, di- 5028
ctus 8. Germanus, an. 3.
menſ. 4. dies 12. 5031

Vacat dies 10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Theophylacto.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Arma Aethiopiæ.

Halibatan Hiſpaniæ Miramolino, an. 16.

Ramiro 3 Hiſpan. Reg. an. 25.

Edmundo Angliæ, an. 6.

CONC. *Sueßionenſe cuius decreto epiſcopatus Rhemenſis Hugoni Heriberti filio adiudicatur & confirmatur. Annnales Rhemenſes.*

132 5031

h MARTINVS III. (ſi- 5035
ue Marius Sigeb.) Rom.
an. 2.
menſ. 6. dies 10.

Vacat dies 12.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

tuliſſent. *Annales Rhemenſes.*

943 | 5031 Termodus quidam Normanus, cui Setricus rex (qui è Dania à patre pulus in Neuſtriam paulo antè aduenerat) opitulabatur, Normanos à Chriſto ad paganiſmum redire & in Francum regem res nouas moliri ſuaſit. Sed bello aduerſus eos ſuſcepto ab Hugone magno partim perempti ſunt, partim fugati, Eburonibus Rhotomago in obſequium Ludouici regis receptis. *In Normanica hiſtor. & Annal. Rhemenſ.*

Patriarcha.

Conſtantinopoli Theophylacto.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Sbinahani Aethiopiæ, deinde Tredda-Gabez regina, an. 50.

Duces Hungarorum duo præcipui Bologubes & Gylas Imp. Conſtantinum conuenerunt, atque imbuti doctrina Chriſtiana, ſacro lauacro tinguntur. Muneribus ornati & doctore verbi aſſumpto (cui Hierotheo nomẽ fuit. *Volater.*) redeunt. Hac occaſione verbum Dei in illis regionibus plantatur. Verum alter in priſtinam Idolomaniam relabitur, Gylas vero religionem & iuſiurandum fideliter tuetur. *Zom. tom. 3.*

Gylas videtur eſſe Geyſas filius Toxis, qui Hungaros Chriſtianos olim ſub Carolo Magno effectus, deinde relapſos, doctoribus è vicinis gentibus accerſitis, iterum ad fidem perduxit. an. 964. vel iuxta Cromerum 990.

A pontifice Rom. poſtulauit, vt Strigonienſem Eccleſiam metropolitanam eſſe iubeat, ac cæteros epiſcopatus in Hungaria erectos ſua authoritate confirmet. *Bonfin. lib. 1. dec. 2.*

Pilgrinus Batauenſis & Laureacenſis epiſcopus cum Vuolphango viro eo ſæculo doctiſſimo, in Hungariam profectus, eccleſiam Chriſto lucrifecit. *Auent. li. 5. Annal. Boiorum.*

Eliga vxor ducis Ruſſorum, qui Romanos claſſe infeſtarat, defuncto marito Chriſto nomen & fidem dedit. *Zon. tom. 3.*

HVMANA.

Ottho Lotharingorum & Francorum Duisburgæ concentum an. 944. egit. *Reginonis continuator.*

945. Burgundiam ſubegit & imperio adiunxit. *Sigeb.* & Abbas *Vſperg.* Conrado rege addicente.

Normanni qui nuper è Dania aduenerant, in ſedes Britonum. poſt cæſos Berengarium & Alanum ipſorum duces, nullo poſtea repugnante ſeſe iniecerunt. *Annales Rhemenſes.*

843 CONC. *Bonnenſe Epiſc.* 22. *Lambert. Schafn. in hiſt. Germ. & Rheginonis Continuatio lib. 2.*

Ludouicum rex Franc. Hagroldi cuiuſdam Daniæ regis patria ſua profugi filij dolo circumuentus, cum amicè ad eum venire putaretur, captus eſt, comitéſque eius cæſi, nec ante dimiſſus, quàm Normanis, ducíque illorum ſua iura libertatémque reſtituiſſet obſidibus datis. *Iidem.*

Poſt Sbinahanni Aethiopiæ regem in Mariani Victorij Aethiopicis iam anni ſingulorum regum definitè exprimuntur, nempè ab an. 940. ad noſtram vſque memoriam.

Tredda Gabez puella regia Aethiopum nupſit regulo Bugnæ, è quo ſuſcepit filium, in quem fraudibus fœmineis ad Athaliæ exemplum poteſtatem totius Aethiopiæ tranſtulit, cæſo vniuerſo regni ſemine vnico infante regio excepto, qui ex Axuma prouincia, vbi erat ſedes regia, in Sabam euaſit ad ſeptem illius prouinciæ principes. Atque ita in iſtius reginæ poſteritate per ann. 333. in quinque ſcilicet nepotibus, tam florens manſit imperium, donec Icun Nuamlach ſub an. 1265. ad ſuam familiam, id eſt, primam reſtitueret,

947 | 5035 Nam iam olim à temporibus Salomonis reges duntaxat ſumebantur è maribus proſapiæ Dauidicę quæ illic regnare cæperat per Meilic Salomonis filium è regina

Anni christi.	Patriarcha.	Anni mundi.	
	Conſtantinopoli Polyeucto. *Principibus.* *Coſtantino ſolo & poſt eum, Romano. cogn. Puero eius filio Orien. Imp. nonageſimo ſexto.* *Otthone I. Mag. Germanorum & Romanorum Imp. duodecimo.* *Lothario an. 31. Franc. Reg. vigeſimo nono.* *Tredda Gabez regina Aethiopiæ.* *Hiſſen Hiſpaniæ Miramolino.* *Ramiro 3. Hiſpaniæ Rege quinquageſimo primo.* *Elfredo Angliæ decimo & per ordinem Eduino an. 4. Edgaro an. 16.*		Contra eos, qui hoc Sergio, multò ante tribuunt. Ottho rebus fœliciter contra Berengarium geſtis à Ioanne 12 coronatur & inungitur, in Germanorum primum imperatorem, atque à Romano populo ſalutatur Auguſtus. *Sigeb. Aemil. lib 3. Palmer. in Chron. Luithprandus lib. 6. cap. 6.* Fuit primus, qui poſt tranſlatum ad Germanos Imperium Imperiales titulos ritè ſuſcepit. *Palmer.* nam à Ludouico 3 vſque ad ipſum deinceps Imperij corona caruerunt. Giſelbertum auctorem libri Altercationis Eccleſiæ & ſynagogæ circa an. 960 ponunt, ſed nos ſupra aliter an. 880. Multa monaſteria per Otthonem, aut reſtaurantur, aut ampliantur, aut ædificantur, *Sigeb.* 958. Bruno Colonienſis Archiepiſc. Nortalbingenſes, Danos, Holſatos, Stormaros, Dithmarſos & reliquos in Cherſoneſo Cimbrica ad fidem Chriſtianam conuertit. *Chron. Mesburg. Sigeb.* In Synodo Romana Ioanni pont. vitio datur, quod matutinas & canonicas horas neglexerit, & ſe crucis ſigno non munierit. *Luitprandus. lib. 6. c. 7.* Sub Romano conſt. Imp. Chriſti effigiem nullis factam manibus, ſed diuinitus linteo impreſſam, Agareni ea pacem ſibi redimentes, Conſtantinopolim tranſmittunt. *Zon. to. 3.* Ethelſtanus Anglorum rex ab Otthone magno Enſem Conſtantini Magni, cuius in capulo clauus Chriſti hærebat, Lanceam, qua latus eius transfoſſum, partem S crucis & ſpineæ coronæ impetrauit, quorum partes aliquot idem rex Malmes burienſibus donauit *Ranulphus lib. 6, c. 6.* Helena Ragorum (Tuſcorum, habent Chronica Trittemij) regina legatos ad Otthonem Imp. mittit, vt epiſcopós & presbyteros aſſequatur, ad Chriſti doctrinam in ſua gente prædicandam, an. 959 & Adelbertum, qui poſtea Magdeburgenſis epiſcopus factus eſt, recipit. *Continuatio Rheginonis.*
958	CONCIL. *Ingelheimenſe 2 Epiſc. 16. præſente Otthone. Continuatio Rheginonis.*	5046	HVMANA. Regnum Nauarræ vltra montes Pyreneos, ab Eneco Comite Bigorræ ſumpſit originem, anno 961. Nam è montibus Pyreneis in vicinam Nauarræ planitiem deſcendens cum magno exercitu, eam totam regionem è poteſtate Saracenorum eripiens, meruit primus rex in eo loco ſalutari. *Volater. lib 22.*
963	CONCIL. *Romanum plurimorum Archiepiſcoporum, omnium propè Epiſcoporum Italiæ, præſente Otthone Imp. qui illud coegit cõtra Ioannem 12. Papam. Continuatio Rheginonis, & Luitprand. lib. 6, cap. 6. & ſequentibus. In eo electus eſt Pontifex Rom. Leo. 8.*	5051	956 Arnulphus Flandriæ comes multa cœnobiis detraxit, quæ ſuæ diuiſit nobilitati, ſed eo miſere mortuo poſſeſsiones receptæ ſunt interceſſione Emmiæ Reginæ apud Lotharium regem. *Meyer. in Chron. Fland.* Bardas Phocas legionum domeſticus Agarenos Orientales repreſſit, eiſque vrbes multas ademit. *Zon. tom 3.* Romanus Imp. matrem & ſorores aula exegit, quę poſtea doloris impatientia quęſtum proſtitutione corporis quęſiuerunt. Hoc imperante Nicephorus Phocas legionum prępfectus Cretenſes Agarenos vincit, deinde in Syria Berrœam capit Sic Leo eius frater Agarenos Orientales vel necat vel profligat paſsim graſſantes. *Zonar.* Cruces in veſtibus apparuerũt, & ſignum in ſole. H r.

Anni christi. | *Anni mundi.*

134

m IOANNES 12 pro-
964 5051 fugus, Leone 8. vrbe fu-
gato, iterum Pontifica-
964 5052 tum obtinuit, menſ. 3. d.
28.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Polyeucto.

Principibus.

Iiſdem, qui prius.

Mieſlao autem Polonorum principe & Chriſtiano an. 35.

IN CONCILIO *quorundam Epiſcoporum Leonem* 8. *depoſuit & damnauit eius acta, & Concilium Romanum collectum ab Otthone. Sigeb.*

Schiſma 13.

964 5052 * Benedictus 5. Romanus mortuo Ioanne 12 à Romanis contra Leonem 8, electus ſedit,

135

964 5052 n LEO 8. Romanus, poſt Benedicti coactam abdicationē reſtiutus ab Imperatore ſedit.
965 5053 menſ. 8. di. 22.

Vacat m. 6. d. 15.

964 5052 CONCIL. *Romanum multorum Epiſcoporum præſente Imp. contra Benedictum* 5. *Contin. Rheginonis.*

136

965 5053 o IOANNES 13. Roman. an. 6.
971 5060 menſ. 11. dies 5.

Vacat d. 13.

Ottho ad Comitem Abbatiam Laureſheim petentem ſcriptum eſt, inquit, Nolite ſanctum dare canibus. Quod quamuis à doctoribus ſpiritualiter intelligendum eſſe prædicetur, ego tamen ſatis me dare canibus ſanctū cenſeo, ſi monaſteriorum prædia, quæ à religioſis viris Deo ſunt militantibus tradita, tulero, & ſæculo militantibus dedero. *Luithprandus lib.* 4, *c.* 5.

m HIC incipit hiſtoricorum varietas in recenſendis huius nominis pontificibus. Nam aliqui ex hoc Ioanne 12 cum bis pontificatum tenuerit duos faciunt. Sed perperam è Lamberto, horum temporum vicino. Quod & fatentur Magdeburgenſes Cent. 10, c. 10. pagina. 530 & Cent. 11. c. pagin. 10. 519. Quod arguit Ioannem ſiue Ioannam Anglicam (vt qui nunquam in rerum natura extiterit) nunquam agnitam fuiſſe inter pontifices. Alioqui ab ipſo, vt potè octauo, diuerſitas debuiſſet auſpicari.

Odelricus epiſcopus Rhemenſis Theobaldum Vetulum ſiue Veteratorem Carnutum comitem excommunicat, quòd Codiciacum aliáque eius Eccleſiæ oppida villáſque pertinaciter obtineret. Quo exemplo permotus Heribertus comes Sparnacum reddidit & aliorum reddendorum ſpem fecit. *Annal. Rhemenſ.*

HVMANA.

Nicephorus pacta vetera renouat cum Imperatoribus Occid. Ottho viciſſim confirmandæ amicitiæ cauſa, petit Theophaniam priuignam Nicephori, Romani, autem filiam filio ſuo. Quod cum indignè ferrent Græci, & legatos in itinere violaſſent, Apuliam & Calabriam, quæque adhuc in Italia vrbes eis parebant, depopulatur, donec Theophania filio ſuo nubit.

Anno 960 legati Ruſſorum ab Otthone doctores & Sacerdotes impetrant. Præcipuè Adelbertum ex monaſterio Corbeienſi doctrina & ſanctitate inſignem. Verum is vix euaſit ipſorum manus, priuſquam firma pietatis fundamenta ieciſſet. *Chron. Hirſangienſe.*

* Platina & nonnulli alij hunc numerant inter Roma. Pontifices.

n AN. 964 Mieſlaus principatum Polonicum poſt patris Zemomiſli funus, anno ſeq. 965. Chriſtianum baptiſma cum tota gente ſuſcepit. Hinc deinceps Poloni publicè Chriſtiani. Ante quem annum ſupputatio temporum apud eos eſt incertiſſima. Quare hic eorum Chronica propriè incipiunt. *Cromerus.*

HVMANA.

Cum inter filios regnum Francorum, æqua lance partitio fieret, vt & omnes regni titulo decorarentur, ſub hæc tempora Lotharius ſolus regnum obtinuit & fratribus portionem, quæ regis Franciæ imperio eſſet obnoxia, aſſignauit. Quod poſtea obtinuit in tertia Capetiorum familia in hunc diem.

968. Adelbertus quintus Italiæ rex anno regni ſui quarto ab Otthone pellitur, ac ſic Italiæ regnum, quod per 80 annos fermè ſteterat, deſiit.

o IN remunerationem collocati in ſe beneficij ab Otthone Imper. Otthonem eius filium Auguſtum appellauit. *Palm.*

Polonis Ægidium Tuſculanum Cardinalem religionis plantandæ gratia, dedicat Apoſtolum vt ibi dioceſes & Epiſcopos 13 conſtituat *Chron. Poloniæ. Crom. lib.* 3.

Ei Ottho in Rauennenſi plurimorum epiſcoporum Concilio vrbem & terram Rauenatenſem aliáque à ſuis maioribus ablata reddidit, quæ vel Conſtantinus donauerat, vel Carolus Mag. reſtituerat, aut ante illum Iuſtinianus vel Arithbertus Longobardorum rex confirmauerat.

Gerardus Cameracenſis Epiſcopus doctiſſimus. Quidam ad hæc tempora referunt Stephanum Epiſcopum Heduenſem.

Vuitichindus ſiue Vuindichinus monachus Corbeienſis, vitam Pauli Eremitæ, geſta item Henrici 1. & Othonis 1. Imper. ac hiſtoriam de origine & rebus Saxonum vſque ad an. 973 tribus libris conſcripſit. *Sigeb. Trit. extat eius hiſtoria* & alia multa tam proſa, quam metro.

Mieſlaus ſiue Mieſcilaus 14 Poloniæ Dux omnium Ducum Polonorum primus Chriſtianus fit an. 965. Ex quo tempore tota Polonia Chriſtianam fidem retinet. *Bonfin. lib. 1, de reb. Vngar. dec. 2, & Mart. Cromer. lib. 3 hiſto. Polon.*

Boleſlai primi Boemorum ducis filiam ducit, ſeptem mulieribus Ethnicis repudiatis, cuius diſciplina totum ſe ad propagandam Chriſti religionem conuertit, regiones in dioceſes diſtribuit. Archiepiſcopos duos Gneſuenſem & Cracouienſem inſtituit, reliquis verò Eccleſiis epiſcopos attribuit, Poſnanienſi, Smagorouienſi, Cruſuicenſi, Ploceuſi, Culmenſi, Lubuſcenſi, Camenenſi. *Crom lib.* 3.

Huius filium Boleſlaum Adelbertus in fide erudiit, qui ad Boruſſos poſtea veniens Martyr Chriſti euaſit, *Cranzius lib. 2, cap. 29. Vandal.*

Stratiquates Boleſlai Boemorum regis filius, olim clero aſcriptus, cum ad epiſcopatum quendam vocaretur eum tanquam ſuo genere indignum contempſit. At cum poſtea alium quendam ſplendidiorem ambiret, propter familiæ dignitatem obtinuit quidem, ſed dum à Moguntino conſecratur, ſtatim à diabolo arreptus, miſeréque tortus expirauit, *Ibid. cap.* 28.

An. 970. Hatto Moguntinus epiſcopus murium morſibus conficitur eiúſque nomen parietibus & chartis inſcriptum abraditur in turri, quæ a Muribus nominata in hunc vſque diem in Rheni flumine conſpicitur, quòd pauperes famis tempore in quodam horreo per ſpeciem murium cremaſſet, *Mariā. Scotus. Martini chronicon. Honor. in Flor.*

956 Haraldus Rex Danorum cum vxore & Sueuone filio baptizatur, conſpicatus Poponem adhuc clericum per miraculum ferrum ponderoſiſſimum candens in fidei Chriſtianæ probationem manibus citra noxam geſtantem: vnde iuſſit ſubditos omnem prorſus idololatriam eiurare, & vnum ſolum Deum adorare, cùm antea Chriſtum ſimul & idola colerent. *Sigeb. & Krant. lib.* 3, *c.* 25. *Vuitichin. lib.* 3. *hiſtor. Saxon.*

In Nouergia & Anglia eccleſias Chriſti adiuuit, Haquinum Nouergiæ principem reſtituit, prius pietate inſtructum, vt Chriſtianis deinceps nihil moleſtiarum afferret. *Cranız. lib.* 3. *c.* 38.

Anni Christi. — *Anni mundi.*

965 — 5053

Patriarcha.

Conſtantinopoli Polyeucto, deinde Baſilio an. 4.

Principibus.

Nicephoro Phoca Orient. Imp nonageſimoſeptimo, & ea cæſo, Ioãne Zimiſce an. 6

Othone Occid. Imp. duodecimo.

Lothario Franc. Reg. vigeſimo nono.

Tredda Gabez regina Aethiopiæ.

Hiſſen Hiſpaniæ Miramolino.

Ramiro 3. Hiſpaniæ Rege quinquageſimo primo, deinde Veremundo 2. an. 17.

Edgaro Angliæ duodecimo.

Mieſlao primo Polonorum Principe Chriſtiano.

972 *Concil. Rauennenſe præſente. Imp.* 5060

Anni christi.

137

972 p BENEDICTVS 5. dictus 6. Romanus an. 1.
973 menſ. 6.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Baſilio.

Principibus.

Eiſdē Imperātibus vſque ad Otthonem 2. & regnant.

CONCIL. *Ingelheimenſe 3. propter Ada.beronem Sancti Vualrici Auguſtinenſis Epiſcopi nepotē. Herma.Contr.in Chron.*

Anglicanum. Polyd.lib.6 hiſt. Angl.

138

973 q DONVS II ſiue Dōnus, Rom. an. *1.*
974

Vacat dies 2.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Baſilio.

Principibus.

Ioāne Zimiſce Ori. Imp. nonageſimo octauo.

Otthone 2 Iuniore an. 10.

Occid. Imp. decimo tertio.

Lothario Franc. Reg. vigeſimo nono.

Treda Gabez regina Aethiopiæ.

Hiſſen Miramolino Hiſp.

Veremundo Hiſpaniæ rege quinquageſimo ſecundo.

Eduardo 2 Angliæ an. 3.

Mieſlao Polonorum primo.

Chriſtiano Principe.

139

974 r BONIFACIVS 7. Roman. menſ. 7. di. *5.*
975

Vacat di. 20.

Anni mundi.

Ermundus Succorum rex Erici filius Haraldo fœderatus, Chriſtianis equus. *Ibid.*

5060 Supererant adhuc in Oriente Manichæorum reliquiæ, quas precibus Theodori Patriarchæ Antiocheni Ioan. Zimiſces Imperator ex Orientis partibus Philopolim in Occidentem tranſtulit. *Zon. tom. 3.*

5061 Vuormatienſes, Spirenſes, & Moguntinenſes canonici monaſticam vitam commutant in ſecularem, *Monſter. in Coſmog.*

HVMANA.

Ottho Imperator in Saxonia prope Goſlar iam an 968 auri & argenti fodinas primus aperuit. *Sigeb.*

5060 Hermannum totius Saxoniæ ducem primum conſtituit, quamuis non niſi mediocri loco inter Saxones natus eſſet. *Holſatienſe Chron.*

Ruſſi Bulgariam occupant, è qua vix abigi potuerunt. *Ibid.*

p A CINTHIO Rom. ciue capitur & in arcem S. Angeli includitur, donec illic fame moreretur (iuxta alios ſtrangularetur.)

5061 Nonnulli hic duos Benedictos faciunt quintum & ſextum, ob perturbationem ſucceſſionis è bellis ambientium & vi imperatorum intrudentium.

5062 Sub Ioanne Zimiſce Suidas *Ipſe in voce Adam*, vbi eſt mendum 45 annorum. Nam Zimiſcem ait mortuum anno Dom. 1018 quem conſtat minime perueniſſe ad annum 984. Mirum autem eſt nonnullos aſſerere Suidam non fuiſſe Chriſtianum, cum vbique liber ipſius reclamet, ſeorſum in voce εἱμαρμένη, qui eſt epitome libri cuiuſdam Heſychij.

Zimiſces expertus irám Dei ſæuire in Imperium & Imperatorem, quòd Nicephorus proximé ſibi ius pro ſuo arbitrio epiſcopos deſignandi, ſublatis electionibus, rapuiſſet, illo iure Eccleſiaſticis ceſsit. *Zon. tom. 3* de Ruſsis triumphat. *Ibidem.*

In Anglia Dunſtanus Cantuarienſis, principe Edgaro opitulante, reſiſtit cupientibus ſacerdotum connubia introducere, & nouis aliis dogmatibus eccleſiam obturbare. *Polyd. lib. 6 hiſt. Ang.*

q HIC omittitur à quibuſdam. Apud Sigebertum mendosè legitur Nonus, nam in antiquis exemplaribus manuſcriptus eſt Donus.

Circa hanc tempeſtatem Camaldulenſis profeſſio auctore Romoaldo, in Apennino inſtituitur. *Sabel. lib, 2. Ennead. 9.*

r TRES ſequentes pontifices inuicem contendunt de Papatu.

Malis artibus Bonifacius Pontificatum adeptus, malè amiſit.

Baſilicam D. Petri compilans aufugit & ſeditionem pòſt in Romanos mouit.

Obſerua peſsimos iſtos Pontifices breui tempore ab-
5062 ſumptos. Imperatores verò, quorum ſcelere pontificatus, ſic erat promercalis, nihilo fuiſſe fæliciores.

In Boëmia, quæ nuper Idolorum cultum abiecerat,
5063 epiſcopatum Vuolfangus inſtituit. *Chron. Bauariæ.*

In Slauinia in 18 pagos diſpertita pagi omnes præter tres ad fidem Chriſti ſub Ezicone quarto Aldeburgenſi

epiſc.

episcopo perueniunt. *Helmold. cap.14. è quodam Magiſtro Adam, qui Hamburgenſis eccleſiæ pontificum geſta ſcripſerat.*

Herigerus, ſiue Henricus. *Trith. Sabel. lib. 2. Ennead. 9.* Angilbertus ſiue Engelbertus, Theodoricus S. Albani *Trith. in Chro. Hirſaug.* Adelbertus ſiue Albertus Lobienſis, Erardus Luneburgenſis, Smargdus. *Trith. de vir. illuſt.* Briferdeus.

HVMANA.

Ottho 2 cum à Lothario Franciæ Rege armis denuò Lotharingiam recepiſſet, eius quendam tractum Colonienſi & Leodienſi epiſcopis attribuit, reliquum donauit Carolo Lotharij fratri, ea lege, vt beneficio Imperatoris tanquam Imperij prouinciam poſſideret.

Ottho ne bello Danico occupato Henricus Boiorum dux in Batauiam irruit, ſed ab Imp. poſtea captus Treuirim in exilium mittitur. *Auent. lib. 5. Annal.*

ſ NEQVE bene neque male, tempore Othonis mortui poſt tot bella.

Regnum Hungariæ initium tunc primum accepit à S Stephano Geiſſæ filio, qui poſtquam ab Imperio defeciſſet, à S. martyre Adelberto Pragenſi Epiſcopo factus eſt Chriſtianus, & ſtudio Gizlæ vxoris, cum tota ſua gente, Hungarica & Tranſſyluana, quæ hactenus idololatriæ fuerat dedita, baptizatus fuit, ſtatuis Martis & Herculis vbique diſiectis, *Ritius lib. 2 Aeneas Syl. cap. 16. hiſt. Bohem. Bonfi. dec. 2. lib. 1. Naucler.* Alij hoc referunt ad Sergium 4. *Sigeb.*

Stephanus Hungariæ rex ad Benedictum pontificem Legatos mittit, vt regium ſibi diadema & nomen aſſignaret. Quod & impetrauit. *Cromerus lib. 3. de rebus Pol.* Nonnulli hoc referunt ad an. 1000. præfinitè.

Miecislaus Polonorum dux Lambertum Cracouienſem epiſcopum ad Benedictum pontificem ablegat regium diadema ſibi & poſteris petitum, verum repulſam patitur. *Cromer. lib. 3 Pol.*

Ottho 2 animam agens in 4 equas partes regium diuiſit Theſaurum. Primam eccleſiarum, 2 Pauperum, 3 filiorum, 4 ducum, qui relicta patria malorum fuerant participes, eſſe voluit. *Chron. Saxon.*

HVMANA.

Ottho 2. Theophaniam Nicephori Imp. priuignã duxit in vxorem.

Coronam Imperij inſigne à Benedicto ſuſcepit, & bellum geſſit contra Græcos & Saracenos in Italia. *Palmer. & Lambert. Schafnaburge. in hiſtor. German.*

Ex infœlici contra Saracenos prælio ad mare fugiens à nautis intercipitur & defertur Roſanam Tarentini littoris vrbem, vbi à nautis liberatur. *Mart. Polo.* vel è naui hoſtium in mare exiliit ac natando euaſit, *Auent. lib. 4. Annal.*

Quam cladem præſignificauerant an. 979 flagrantes per totam noctem in cælo viſæ acies, ac mutuis vulneribus ſe conficientes. *Sigeb. Vſpergenſ.*

Confuſæ ſunt admodum iſtorum temporum hiſtoriæ vt vix duo ſcriptores conueniant, quantum ad annos & numerum Pontificum Roman. Nos ſequimur Sigibertum, Platinam & quoſdam alios.

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*
	Patriarcha. *Conſtantinopoli Baſilio.* *Principibus.* *Eiſdem Imp. & regnant.*	
	140	
975	ſ BENEDICTVS 6.	5063
984	dictus 7. Rom. an. 8. menſes 6. Vacat di. 5.	5072
	Patriarcha. *Conſtantinopoli Antonio 3. an. 6. Nicolao 2 Chryſoberge an. 13.*	
	Principibus. *Eiſdem Impp. & regnant. & Baſilio Porphyrogenito cum Conſtantino fratre an. 50. Orientis Imp. nonageſimo nono.*	
	Tredda Gabbez Regina Aethiopiæ.	
	Hiſſen Miramolino Hiſp. deinde Abdemelec an. 7.	
	Veremundo 2. Hiſp. Rege, deinde Alphonſo 5. an. 27.	
	Eduardo 2 Angliæ, deinde Ethelbredo an. 28.	
	Mieſlao Polonorum primo Chriſtiano principe.	

Anni Christi. — Anni mundi.

141
† IOANNES 14. Pa-
984 5072 pienſis (aut iuxta alios
984 5072 Romanus.) menſ. 3.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao 2. Chryſoberge.

Principibus.

Baſilio Porphyrogenito, cũ Conſtantino fratre Orient. Imp. nonageſimo nono.

Otthone 3 ob eximias virtutes dictus Mirabilia mũdi, an. 19. Occid. Imp.

Lothario Franc. Reg. vigeſimo nono.

Tredda Gabez regina Aethiopiæ, deinde eius filio an. 60.

Abdemelec Hiſpaniæ Miramolino.

Alphonſo 5 Hiſp. Rege quinquageſimo tertio.

Ethleredo Angliæ decimo quarto.

Mieſlao Poloniæ principe.

V BONIFACIVS 6. Ioanne 14 capto & in carceres coniecto, iterum Pontificatũ tenuit menſ. 4. di. 6.

Vacat dies 10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao 2.
5072 *Chryſoberge.*

142
984 x IOANNES 15. Rom. menſ. 8.

Vacat dies 7.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao 2. Chryſoberge.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

An. 980. Montisferrati Marchionum origo in Aleramo Saxoniæ ducis filio & Aliſia Othonis 2 Imp. filia emergit.

981. Hala ciuitas ad ſalis fontes in Saxonia ædificatur,

Gens Leuticorum ad idololatriam delabitur. *Guliel. Nangiac.*

† MENSE 3. ſui pontificatus à Romanis capitur, & in mole Adriani incluſus pædore carceris, & inedia moritur. Putant iugulatum.

Otto 3 Guiſonem vrbem Poloniæ primariam, ſupplicandi gratia, ad S. Adelberti tumulum proficiſcitur. *Auent. lib. 5 Annal.*

Paternæ, auitæque virtutis æmulus Chriſtiana pietate Remp. iuuit & auxit, viros eruditos amauit plurimum, ingenuis diſciplinis condigna ſtipendia largiens. Nec minus religioni intentus antiqua templa diruta reſtaurauit. *Cuſp.* Regnum Danicum tenuit, adeò vt etiam de epiſcopis illi prouiderit. *Crantz. lib. 3. cap.* 17.

Alter Salomon Nam annos vix natus vndecim præpoſitus eſt imperij competitoribus, & inauguratus tantam virtutis & ſapientiæ ſpeciem præbuit, vt mirabilia Mundi nuncupatus ſit. Præfuit imperio an. 19. *Honorius. Sigeb. Blondus.*

HVMANA.

In imperio Æthiopico matri Treddæ Gabez ſucceſſit filius è regulo Bugnæ ſuſceptus Anonymus. Quod nunquam acciderat. Non iam à temporibus Salomonis reges duntaxat creabantur. è proſapia Dauid quæ illic regnare cœperat per Meilech filium Salomonis, & Reginæ Sabæ. *Mar. Victorius de regibus Aethiop.*

In cuius vſurpationis deteſtationem in Æthiopum annalibus filius & nepos exiſtunt ſine nomines. Tres reliqui Zalibala, Imra, Naakutobab nominantur, ſiue quia memoria eius facti iam eſſet extincta, ſiue quia tres hi ſanctitatis nomine fuerunt apud eos celeberrimi.

Per hos autem ſex regnum traditur in Æthiopia annos 333 adminiſtratum, Aegyptio etiam regno eis tributum annuum pendente. *In annal. Aethiop.*

V MISTAVVS Rex Vandalorum atrocem in Chriſtianos ſæuitiam exerceret, Bernardi Saxoniæ ducis odio in extrema tamen ſenecta animum ad religionem adiecit *Crantz. lib. 3. Metrop.*

Tunc etiam Brandeburgenſem & Hanelbergenſem dioceſes horribiter Vandali vaſtarunt. *Ibid. cap. 35.*

HVMANA.

Baſilius Porphyrog. Burgaros debellauit & ad cæteros terrendum quindecim captiuorum millibus oculos eruit, in ſingulis centuriis, relicto vno monoculo, qui dux itineris eſſet ſociis domum reuertentibus, nouo crudelitatis exemplo.

PALAM malus & auariſſimus. ideóque clero exoſus. Omnia enim rapiens cognatis & nepotibus ſuis largiebatur.

Bilungus Viſilai filius Herulorum & Vandaliæ interioris ad Orientem ſiue Obotritorum rex fidem Chriſti

ſuſcipit & Virginum cœnobium Megalopoli, quæ deinde Vuiſmaria, inſtituit. Sed paulo poſt à Miſialo filio odio Nouercæ flagrante ſeductus religionem & coniugem, quæ erat Vuagonis tertij epiſcopi Aldemburgenſis ſoror etiam ſi ex ea Hodicam filiam ſuſcepiret, rupudiat an.986, *Marſcalcus, Helmod.cap.*14.

Hvmana.

An. 983 vbique locorum grauiter laboratum eſt fame. *Sab.lib.*2 *Ennead.*9.*Plat.*

Carolini vltima Clodouinorum (quæ prima fuit ſtirps Regum Galliæ) æmulati, etiam ipſi Monarchiam perdiderunt, & in alienam familiam Hugonis Capeti tranſmiſerunt. Nam electiones clero diripuerant. Abbates, equites armatos conſtituebant & Monachis præficiebant, ita vt Laicus Abbas diceretur, ille vero qui curam monaſterij gerebat non Abbatis, ſed decani titulum præferret, &c. *Frouardus Epiſcopus & Annonius.*

y Commendatvr ab eruditione, ſcriptor videlicet, quo tempore Crenſcentius Romanus patricius tyrannidem Romæ exercuit

Creſcentius Numentanus Romam occupat, vſurpatá conſulari & tribunitia poteſtate & in Hetruriam pótificem ſecedere cogit, ſed eam illi tandem reſtituit oſculatus cum ſeditioſis ſuis, Iohannis pont. pedem imperatoris iram metuens. *Plat. Blond.* Quod cum denuo tentaſſet ſub Gregorio 5 ab Imp. capitur & ſpectaculi loco per vrbem circumdicitur, eiúſque membra paulatim præſecantur, tandem ante vrbis mœnia patibulo ſuſpenditur. *Naucler.*

S. Odilo poſt S. Maiolum quarti abbatis Cluniacenſis officio per annos fermè ſex & quinquaginta functus prouexit illum ordinem: Primus creditur inſtituiſſe feſtum (vt vocant) omnium Animarum per omnia ſua monaſteria. *Volater.lib.*2, *& Anton.* 2 *parte tit.*15, *cap.*15. Quidam ſcribunt Ioannem 16 eius conſilio edixiſſe vt illud feſtum in omnibus eccleſiis celebraretur. *Polyd.lib.* 6 *de inuent. re. cap.*8, *& R. Barns citat ex Ioan. Stell. Bergom.lib.*12.

Sigiſmundus Liberus in Moſcoui, & Vulodimirus Praſſiæ dux Chriſtianam fidem ſimul cum baptiſmate ſuſcipiunt. *Munſter. in Coſmog. & Chron. Polon. lib.* 2, *cap.* 3.

Hvmana.

Mortuo Ludouico rege Francorum ſine hærede regnum per Hugonem Capetum tranſit ad nouam & tertiam progeniem, ſcilicet Comitum Parienſium. Nec tamen penitius defecit genus Carlingorum: nam Hugo Capetus per muliebrem ſexum à Carolo Magno deſcendebat. Habuit enim Hacuidam matrem, filiam Henrici Imperator ex Maltide, filia Ludouici 3 Iunioris Imp. quem diximus fuiſſe vltimum Imperatorem ex familia Caroli Magni. *Chronica Franc.*

Anglia fit tributaria Dacis. *Polyd.lib.*7.*hiſtor. Angli.*

990. Imperium Môſcouiticum initium ſumit.

Grana tritici & piſciculos minutos imbribus immixtus pluiſſe in Gallia apud Albanium ferunt. *Palmer. in Chron. & Sigeb.*

Ignis è Rheno aſcendit, quo vicinæ conflagrarunt

Anni chriſti. | 143 | *Anni mundi.*

985 y Ioannes 16. Rom. 5073

ann. 10.

995 menſ. 8. di. 10. 5080

Vacat dies 6.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao 2. *Chryſoberge, deinde Siſinnio, 2. an.* 3.

Principibus.

Eiſdem Impp.

Lothario vigeſimonono Ludouico 7 dicto 5. vltimo re. ex Caroli Mag. genere an. 1.

Hugone Capeto 1. an. 9. ex Gallis & Pariſienſium Comitum familia ſucceſſiuè Franc. Reg.

Filio Treddæ Gabez Aethiopum pretioſo an. 60.

Abdemelec Hiſpaniæ Miramolino, deinde Abderamen menſ.

Zulema aliquot menſib. A mohado an. 5.

Alphonſo 5. Hiſp. Reb. quinquageſimo tertio.

Ethelredo Angliæ decimo quarto.

Mieſlao Polonorum primo Chriſtianor. principe.

Concil. *Remenſe Epiſcoporum totius Franciæ, contra Arnulphum Remorum Archiepiſc. per Hugonem Capetum collectum. Sigeb. & Volater. Quidam poſt Ioan. le Maiare 2 part. Concil. hoc concilium referunt ad tempora Benedicti 7. Sed quomodo id ſtare poßit non ſatis video,*

Aliud Remenſe ſiue Moſomenſe. Annonius Martinus Polonus.

villæ

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

144

995 z GREGORIVS 5.Saxo, ann. 2. 5083

997 menſ.5.dies 10. 5085

Vacat di. 15.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Siſinnio 2.

Principibus.

Baſilio Porphyrogenito Orient.Imp.nonageſimo nono.

Otthone 3. Occi. ſeu potius Germanorum Imp. decimo quarto.

Hugone Capeto Franc. R. cum filio Roberto trigeſimo primo.

Filio Tredda Gabez Aethiopum pretioſo.

Almohadi Hiſp.Miramol.

5090

Alphonſo 5. *Hiſp.rege quinquageſimo tertio.* 5090

Ethelredo Angliæ decimo quarto.

Mieſlao Poloniæ principe.

ᶻCONCIL. *Romanum de ſanctione electionis Imperatoris in Germania. Platin.*

villæ, an. 991. *Shanaburgenſis.* Deinde hyems ſæuiſſima ab initio Nouembris vſque ad Maium, deinde paucis interiectis tepidis diebus vſque ad Iulium, quo menſe præglaciei rigore ſtagna & flumina concreta ſunt, arbores, fruges & paſcua exaruerunt, fames & peſtilentia atrox ſæuiit. Denique anno ſeqq.Slauorum in Orientales Saxones incurſio & vaſtatio.*Chro,Saxoniæ.*

z DE GENERE. Otthonum antea Bruno dictus impoſuit. Otthoni 3.Coronam inſigne imperij: Imperium Germanis penitus conceſſit: quod extincta Caroli Magni ſobole, Italia perpetuis ſeditionibus conflictaretur, vt eam maieſtatem vel ad ſuos, vel ad alienos ſuo arbitrio transferrent. Quare conſentiente Otthone in Synodo Romana Septem viros ELECTORES Imperij inſtituit, Moguntinum, Colonienſem Agrippinæ, & Treuirenſem Archiepiſcopos, Ducem Saxoniæ, Comitem Palatinum, Marchionem Brandeburgenſem, & vt eorum arbitrum, ducem Bohemiæ (nondum enim dicebatur rex. (Decreuit præterea, vt qui ab his Germanis Proceribus electus eſſet, diceretur Cæſar: poſt confirmationem autem & coronationem ab epiſcopo Romano ſuſceptam vocaretur Auguſtus. Itaque (vt ſcribit Geruaſius lib. ad Otthonem 4 Imp.) ex eo tempore à Romana ſede pendet Germanorum Imperium. *vide Blond. deca.2.lib.3.Irenic.lib.3. Krantzium.libr.4. cap 25, & Platinam.*

Hoc ἀκέφαλον & incertum docet Onuphrius in ſuo Chronico, & in libro de Comitiis Imperatoriis, ac quæ de 7 electoribus traduntur ſub Gregorio 10, non 5 inſtituta oſtendit. Nam de tanta re inter tot hiſtoricos, qui eo ferè tempore in Germania floruerunt, nulla eſt mentio. Silet Sigebertus, Ottho Friſingenſis, Schanaburgenſis, Vitichindus, Luithprandus, & Annonij continuator. Sabellicus dubitat Ennead. 9 lib. 2. Auentinus etiam aliter ſentire videtur.

Annonius, ſiue potius Annonij continuator Floriacenſis monachus. *Trith.*

Radulphus *vt ipſe ſignificat lib.20.c.1.in Leuit.* qui & ſcripſit hiſtoriam rerum Francicarum & breue chronicon.

Roſumita, quæ Latinè & Græcè docta multa ſcribit, ſeorſum de geſtis Otthonis Imp. *Trith.*

An. 997 Vuilperolphus præſul Argentinenſis vir ſceleratæ vitæ, ſecreto Dei iudicio à muribus corroditur. *Munſt.in Coſmog.*

Imperatrix Maria nomine, filia regis Arragonum ob adulterium publicè igne concrematur. *Krantzius lib. 4. cap.26.hiſt.Saxo.*

Vlodomirus ſiue Vuladimirus Ruſſiæ dux ducta Anna ſorore Imperatorum Conſtantinopolitanorum Conſtantini ſcilicet & Baſilij Chriſti fidem ſuſcepit. Peruni, id eſt, fulminis ſimulachrum argenteo capite, auribus aureis, quod Kiouiæ colebatur, in Boryſthenem vrbem illam alluentem proiecit. 12 filios procreauit, multa templa extruxit, & ſplendore Græco exornauit. *Matt. Mechou.lib,2.Chron Polo.cap.13.an.990.*

Gilbertus Remenſis præſul organa, quæ calefactæ aquæ violentia modulatos edebant ſonos fabricauit & Horologium. *Erphordienſis.* Cæſaris Otthonis & Roberti Hugonis filij Reg. Franc.præceptor, qui & tandem Romanus euaſit pontifex, dictuſque eſt Syluester. In Hiſpalenſi ſchola in Hiſpania ſua didicit.

Hvmana.

Cum his Monarchiæ in Germania initiis concurrunt principatus familiæ Hugonis Capeti in Gallia, regium nomen in Polonia & in Hungaria. Ottho enim in Poloniam profectus regem & Imperij Romani amicum Boleſlaum Poloniæ principem nominauit. Hungaria autem regis nomen vſurpauit, poſtquam Stephanus Hungariæ dux Chriſtianiſmum profeſſus eſt, duxítque Gilelam ſororem Henrici Sancti, qui huic Otthoni ſucceſſit, Henrico approbante & confirmante.

Eudo ſiue Odo quidam cog. Magnus Abbas ob multitudinem occupatorum monaſterium Monarchiam Galliam inuaſit, quam tamen teſtamento hæredi legitimo voluit reddi. At eam Hugo Capetus Pariſienſis comes præripuit, quam vt in ſua familia firmaret, renuntiauit iuri nominationum, electiones clero attribuit, ad religionum animú conuertit, ob quàm neglectam Carolini regno exciderant.

Sabaudienſis Comitatus erigitur auctore Beraldo Hugonis Saxoniæ ducis filio. Ab eo enim Sabaudiæ principum & Marchionum Seguſianorum Stẽmua emanare creditur. *Franſc. temp.*

Almarus Saxoniæ ducis filius, qui Aliſiam Otthonis
2 filiam duxerat, primas Dux Montlferratenſis. *Sabel. Ennead. 9. lib. 2.*

Alfricus Cantuarienſis. Abba ſiue Abo patria Aurelianenſis, qui ex Aureliana ſchola in Angliam venit, ibique Literas docuit & multa edidit. *Trith.*

∴ Nonnvlli recentiores hunc ex albo Pontificũ Roman. prorſus expungunt, quod vi & contra canones pontificatum Roman. inuaſerit. Hinc (inquiunt) in nominis numero nulla eſt eius ratio habita à tribus Pontificibus proximè ſuccedentibus, qui Ioannis nomen habuere.

Viuente Gregorio ſedem per tyrannidem occupauit.

Sed cum ſeditioſo Creſcentio pœnas dedit vltore Otthone 3

Nec inter Pontifices numerandum aiunt, quæ viuente adhuc Gregorio ſedem occupauit & reliquit. *Onuph.*

* Qvdiam loco iſtius nominant Agapetum quendam.

Malis artibus pontificatum dicitur conſecutus. Magus fuiſſe perhibetur. His temporibus cuique licebat in ſedem Petri irrepere propter iura Eccleſiæ ab Imperatoribus rapta. Captiua erat Eccleſia & gemens ſub Germanis Impp. ab Arnulpho ad Henricum 4, quem Gregorius 7, ann. Dom. 1080. in ordinem reduxit fulminibus Apoſtolicis.

Iuxta alios doctiſſimus Mathematicus, & Philoſophus monachus è Floriacenſi cœnobio, propter inſignem doctrinam primum Archiepiſcopus Rhemenſis, deinde ab Otthone III. Rauennas, denique Papa. *Ann. lib. 5. cap. 46 Guil. Bibliothecarius.*

Verum quoniam admodum pauci in Occidente Philoſophiæ & Mathematicæ operam dabant, ab imperito vulgò de magia ſuſpectus fuit. Sed perperam, vnde quæ de eius morte & Diaboli percuſſione feruntur fabuloſa ſunt, vt ex eius Epitaphio à Sergio Papa ſucceſſore Laterani poſito conſtat. *Onuphrius.*

Nullus ſcriptorum affirmare dubitat, Syluestrum 2.

Anni Christi.		*Anni mundi.*
	145	
997	∴ IOANNES 17. Græcus, menſ. 10.	5085
998	Vacat dies 20.	5086
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Eulogio ſiue Sergio an. 20.	
	Principibus.	
	Baſilio Orien. Imp. nonageſimonono.	
	Otthone 3. Occid. Imp. decimo quarto.	
	S. Roberto an. 34. ſolo Franc. Reg. trigeſimo ſecundo.	
	Filio Treddæ Gabez Aethiopum pretioſo.	
	Almohadi Hiſp. Miramol.	
	Alphonſo 5. Hiſp. Reg. quinquageſimo tertio.	
	Ethelredo Angliæ decimo quarto.	
	Mieſlao Poloniæ principe Chriſtiano.	
	Gregorius 5. pulſo & exoſculato Ioanne, priſtinæ ſedi reſtituitur ab Otthone 3. Imp.	
	146	
998	* SYLVESTER 2. Aquitanus (*antea Gerebertus vocatus*) an. 4.	5086
1002	menſ. 1. di. 10.	5090
	Vacat dies 23.	

lire

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

998

Patriarcha.

Conſtantinopoli Eulogio ſiue Sergio.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus & regnant.
Almohadi Miramolino.

Alphonſo 5. Hiſp. Rege quinquageſimo tertio.

Ethelredo Angliæ decimo quarto.

Mieſlao, deinde Boleſlao cog. Crobio 2. Polonorum principe Chriſtiano & rege primo. an. 25.

An. Dom. M. quo per Boleſlaum regnum Poloniæ cœpit, & Cordubenſe in Hiſpania Saracenica debet.

literis, morbúſque ornatiſſimum fuiſſe. *Blondus dec. 2. lib. 3.*

5086 Scripſit de Sphæra pulchrum opus, item de compoſitione Aſtrolabij & quadrantis. Item Arithmeticam, denique libros, dialogos & epiſtolas complures. *Trith. Chr. Hirſaug.*

Boleſlaus cognomento Crobius, primus Poloniæ rex appellatus, ſocius & amicus Rom. Imperij à tributo & omnium Imperatorum iuriſdictione immunis ann. 1001. à Pontifice Rom. & Otthone 3. Imperatore. *Martinus Cromer. in hiſt. Polo. lib. 3. Crantz. lib. 4. hiſt. Saxo. c. 36. Matth. Mechoui. lib. Chro. Polon.*

Fulbertus Carnotenſis Epiſcopus edidit illa Reſponſoria (vt vocant) *Stirps Ieſſe*, &c. & *Chorus noua Ieruſalem.* Compoſuit etiam hymnos & orationes quaſdam. *Trithon.*

Vuillelmus Abbas, qui anno 1000. templum D. Benigni Diuionenſis condidit.

Herigerus Abbas Lobienſis inter alia ſcripſit librum de corpore & ſanguine Chriſti. *Trith.*

HVMANA.

Alpharabius Arabs philoſophus & aſtronomus, Anedadis phil. & medicus, *Bergo. & Sabell.*

Sub hæc tempora, & an. 990. Saracenorum Miramolinus è Corduba miſit nauales copias duce Auidamahim ad Chriſtianas naues & vrbes maritimas infeſtandas. Quæ nauim paleſtinam cœperunt, in qua erant quatuor inſignes Rabbini Babylonici.

E quibus R. Samarias venditur in Ægypto Alexandrinis. R. Hoſiel in Africa Alkiroanis, quæ prouincia tum erat potentiſſima Saracenicarum Occidentalium, vbi genuit R. Hananelem, qui moriés reliquit in loculis decem aureorum millia.

Rabbi autem Moſe & R. Henoc filius in Hiſpania Iudæis Corduhenſibus, qui nondum erant exercitati in ſcriptis Talmudicis. Ab iis R. Moſe præfectus ſcholæ, quem appellabant Synagogæ iudicem, factus eſt. Atque hinc in 400. annos literæ Hebraicæ florere in Hiſpania incipiunt, & præcipuum Iudæorum Gymnaſium decreſcente propter Iſmaëlitarum perſecutiones Babylonico,

5090 *R. Abraham. Leuita in Cabbala.*

1001 DECIMO *ſæculo continuatam Eccleſiæ doctrinam, cui oblatrāt hæretici, hinc apparet.* Miſſa *continuata iiſdem ritibus & ſolennibus, quibus antè ex auctoribus de diuinis ſiue Eccleſiaſticis officiis huius memoria liquet. Nam Rhegino libris de Eccleſiaſtica diſciplina in eo totus eſt, qui & lib. 1. c. 8. Nulli (inquit) Presbytero abſque ſacerdotali alba, ſtola, & caſula Miſſam celebrare liceat, &c. Remenſe item concilium, & Herigerus Abbas libro peculari de diuinis officiis.* Gratia Dei, fides, iuſtificatio. *Radulphus lib. 16. c. 3 in Leuit. Renouatio vitæ inchoatur à fide, qua creditur, in eum qui iuſtificat impium, boniſque moribus augetur, & roboratur de die in diem, cum magis magiſque renouatur interior homo. Gilbertus Altercat. cap. 3 & 5 Deus auctor eſt ſalutis, liberum arbitrium tantum capax. velle, poſſe, perficere ſolius eſt adiutricis gratiæ, ſiue quia nec baptiſmus, nec fides, nec opus effectum habet meriti, ſola igitur mater gratia libero arbitrio ſuccurrit pro libertate æterna conſequenda.* Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus. *Gilbertus Altercat. c. 8. Poſt conſecrationem eſt corpus Chriſti verum, non tantum ſacramentaliter, verum etiam eſſentialiter, & cap. 9. In modica particula tantum habes, quantum in magna. Denique ſcribit Chriſtum in ſacramento tam eſſe integrum ac perfectum ſub alterutra ſpecie, quàm ſub vtraque. Item, tranſire ſubſtantiam panis in ſubſtantiam corporis ac ſanguinis Chriſti. Denique ſufficere vnam tantum ſpeciē exhiberi populo. Regino. li. de diſciplina Eccleſiaſt. Suidas multis locis. Radulph. li. 11. c. 3. in Leuit. lib. 14. c. 4. Oecumen. in 1. cap. 10. & 11. & c, Heb. 5. & c.* Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ. *Gilbertus Alterc. cap. 1, 3, 5, 7, 8. Radulphus. li. 10. cap. 1. in Leuit. Smaragdus in Ioan. c. 3. Regino libris de*

diſciplina Eccleſiaſtica vetus agenda. Pœnitentia & eius partes tres. *Radulphus lib.3.cap.3,6.7.in Leuit. lib.20.cap.3.lib.6.cap.1. Gilbertus Alterc.cap.7. & 21. Tria remedia ſunt cuiuſque animæ Baptiſmus, pœnitentia, Martyrium &c. Regino lib.1. de diſcipl. Eccleſ. cap. 272. neminem ad communionem admittendum, niſi confeſſus ſit & Dominicam orationem & Symbolum Apoſtolorum memoriter teneat.*

Claues abſolutio, *Radulphus lib.12.c.1.in Leuit.lib.5.c.4.lib.11.c.1.lib.12.c.1.lib 18.c.4.lib.3.cap.1.6.lib.20. cap.4.& 5.Regi. lib.1.de Eccleſ.diſcip.cap.295.&c. Suidas Oecumenius multis locis.* Confirmatio & reliqua alia ſacramenta. *Gilbertus Altercat. cap.5. vbi coniugium vocat ſacramentum, 8 Vetus Agenda. Regino de diſciplina Eccleſ. qui lib.1.cap.115. modum inungendi infirmos explicat.* Primatus ſedis Apoſtolicæ. *Smaragdus ſuper Marcum, cap.viii. Regino in Chron.paſſim. Luithprandus lib.3.cap.14. vbi Sedem Romanam nominat ſummam atque vniuerſalem Præſulatus ſedem lib.6. cap.6. vbi Romanum Epiſc. vocat ſummum pontificem & venerabilem Papam. Quin eum Apoſtolicum hæc ætas nominabat. Regino & eius continuator.* Liberum arbitrium bona opera. *Radulphus lib.3.in Leuit.cap.1.lib.10.cap.1. Gilbert. Alt.cap.5. Suidas multis locis. Hic Oecumenius.* Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, feſta. *Radulphus in præfatio, & lib.1.cap.4.in Leuit. Orationis ſacrificium non niſi Domino ſoli offerendum eſt. Nam etſi Sancti rogantur a nobis, non tamen vt nos ipſi ſaluent (Domini ſiquidem eſt ſalus) verum vt nobis ſalutem impetrent. Alioqui maledictus, qui ſpem ſuam ponit in homine. Hæc igitur eſt latria, quæ ſoli debetur Deo, adorandi & ſacrificandi deuotio. Et lib. 3. cap, 1. Oecumenius Scholiorum Græcorum auctor, in illud 2. Pet.1. c. dabo autem operam & frequenter habere vos poſt obitum meum, vt horum memoriam faciatis. Hinc enim colligit Sanctos preces poſt mortem pro viuis fundere &c. Gilbertus Alterc. c. 16.20, Luithprandus li.5. cap. 13.lib. 6, cap. 6.& paſſim alibi. Vuithichindus libris geſtorum Saxonicorum ſparſim. Regino lib.1. de Eccleſ. diſcip. Vetus agenda.* Preces pro defunctis, Purgatorium. *Gilbert. Alterc.cap.5. probans illud dicto 1. Cor.3 ignis opus eius probabit. Luithprandus lib.4.cap.7 pro delictorum expiatione, celebre exequiarum officium, viuamque Deo hoſtiam offerre, Mathildis poſt obitum Henrici Imp. coniugis ſui non deſiit. Regino lib.1 de diſcip. Eccl.cap.190. Cætera ydem & cæteri huius ſæculi auctores prolixè confirmant. De quo contra ſe teſtimonium ferunt. Centuriatores Cent.10, c. . de loco & propagatione Eccleſiæ col 9. & ſeqq. ſparſim cap.3 de Perſecutione & tranquilitate Eccleſiarum ſparſim, col. 24 & ſeqq.c.4.de doctrina, ex profeſſo col. 272 per totum. cap. 6 de Ceremoniis & ritibus Eccleſiæ col. 483. per totum 7 de Politia & Gubernatione Eccleſiæ col. 380. & ſeqq. per totum ca. 9. de Synodis col.429.per totum fere ca.10 de doctoribus & epiſcopis col.920.& ſequentibus ſparſim.nam his non diſſimulanter irati ſunt, quod illas ſententias ſint amplexi. Sparſim denique cap.de Martyribus, de miraculis &c. Huc facit quod ex inſtituto multi hac ætate ſcripſerunt de hæreſibus, item contra ſciſma Græcorum & nouos Manicheos, quorum ſordes iſti lambunt. Adde totius huius memoriæ tum Synodos, tum hiſtoricos. His enim omnibus Eccleſiæ ſtatus planè idem repræſentatur.*

a SV B an.1000. Regnum Hungariæ initium ſumit à S. Stephano de Attilæ poſteris. Vt Moſcouiticum, an. 990 poſt paulò inchoabit Boëmicum, vt proximè cœpit Polonicum. nempe 1001.

Et apud Arabes in Hiſpania multis imperium ſibi vēdicantibus & aliis alio inclinantibus inteſtina ſeditione grauiter laborarur. Hinc Hali, Cazin, Abderamen Haia, Abderamen alter, Mahometes quidam, Hiſſen Humeia intra 7 annos regnantes, finem regno Cordubenſi attulerunt, quod trecētis iam annis ſteterat: Anno ergo 1000 regna Cordubenſis ferè finis fuit.

Hebraicæ literæ illic florere incipiebant.

R. Ioſeph Ben Iſaac R. Moſis primi Scholę Cordubenſis præfecti diſcipulus vniuerſum Talmud in linguam Arabicam vertit ad Alhachim regem Saracenorum. *R. Abraham in Cabbala.*

R. Hai Gaon in Babylonia Geonim. i. Talmudicorum Iuriſconſultorum excellentiſſimus & poſtremus de domo Dauid, & regio Iechoniæ ſanguine. Neque tamen fuit princeps exulum, quòd neque ipſe, neque parentes eius magiſtratum illum voluiſſent pecunia à Regibus Mahometanis, in quorum regione exulabant, emere. Annis 40 Scholam Iudaicam adminiſtrauit. *Ibid.*

R. Seriram patrem R. Hai Gaon, bonis eius publica-

Anni Christi. | *Anni mundi.*

VNDECIMVM

SÆCVLVM.

147

1002 a IOANNES cognom. 5090

Siccus (ait Blond.) 18. a-

1002 liis 17. Romanus. 5090

menſ. 4. dies 20.

Vacat di. 19.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Eulogio ſiue Sergio.

Principibus.

Eiſdem Imp. & regnant.

Boleſlao Polonorum rege primo.

tis

Anni Christi.

148

1002 b IOANNES 19, aliis
1007 18,an.4. menſ.4.
Vacat dies 19.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Eulogio ſiue ſergio.

Principibus.

Baſilio Imp. Orient. nonageſimo nono. Otthone 3, & poſt eum S. Henrico 2. cog. Claudo (non Claudio, vt perperam quidam ſcribunt) an. 22. Occident. Imperat. decimo quinto.

S. Roberto Franc. Reg. trigeſimo ſecundo.

Alphonſo 5, deinde Veremundo 3 Hiſp. an. 10.

Ethelredo Angliæ decimo quarto.

Boleslao Poloniæ rege primo.

Anni mundi.

tis rex Mahometanus patibulo affixit. *Ibid.*

Eo tempore celebris erat R. Samuël ſacerdos filius Hophni,& multos libros ſcribebat. *Ibid.*

Tum magia publicè à Saracenis docebatur. Maximè Hiſpali.

Sub an. 1000. Babylone inſignis Saracenorum Academia, in qua diſciplinæ, præſertim Medicæ & Aſtrologicæ Chaldeorum, Arabum, Perſarum, Ægyptiorum, Iudæorum (alias Indorum) docebantur. *Chron. Caßinenſe lib. 3, cap. 34.*

5090 1002. Robertus Franc. Rex Ducatum Burgundiæ
5095 Henrico duce ſine liberis mortuo ſuo regno adiungit.

Circa illa tempora. i. anno 1000 Baſilio Porphyrogenito imperante Saracenorum imperium, quod quadringentos fermè annos Chriſtianos valde afflixerat, declinare incepit propter domeſticas diſſenſiones, cum plures Saracenicum dominatum inter ſe diuiſiſſent & quatuor de ſummo caliphatu ſiue pontificatu ſemper contenderent. Inde enim in Oriente illorum potentia Turcis præualentibus paulatim concidit. In Hiſpania & Africa item Chriſtianis propter ipſorum bella ciuilia ſuas res agentibus.

b AD otium conuerſus, nihil memoria dignum geſſit.

Aegypti Sultanus rupto fœdere, quòd cum Baſilio habebat, Hieroſolymitarum templum ac monaſteriũ propinquum ſpoliat. *Zon.*

Borno ſeu Bernardus Augienſis. *Contract.*

Danorum rex ſuenni ſtipatus comitatu Romam venit, pontificem rogat, vt Eccleſias ſui regni quæ ſatis multæ eſſent, è iuriſdictione Hamburgenſis Archiepiſcopus eximat. Reſpondet pontifex ſe breui miſſurum Cardinalem qui earum regionum conditionem exploraturus, eáque facturus eſſet, quæ rei Eccleſiaſticæ congruerent. *Crantz. libro. 5. Daniel cap. 2.* Hoc poſtea perfecit Gregor. 7. Nam cunctos Daniæ, Nouergiæ & Sueuiæ epiſcopos ab obedientia ipſius exemit & Rhemenſi ſubiecit.

S. Vvigbertus à Zuttheri Idoli cultu reuocauit Sorabos, Vandalicè per interpretem Euangelium docens, ac Lucum Idolo deſtinatum it excidit, vt nullum appareret veſtigium extructo S. Romani ſacello. Obiit an. 1012. *Chro. Mersburgenſe lib. 2, cap. 6.*

Henricus 2 caſtitatem cum vxore ſua S. Cunigunda Sigifridi comitis Palatini Rhen filia vouet. Epiſcopatum Bambergenſem in Prouincia Moguntinæ fundat, plurima item monaſteria. *Chron. Hirſaug.*

HVMANA.

Eius tempore maleficio duarum vtularum iuuenis quidam in formam aſini mutatus eſt, it vt cunctis vidẽtibus aſinus appareret, quod multis impoſſibile videtur, non intelligentibus permiſſione diuina malignum ſpiritum oculos hominum mirandis Iuſtificationibus illudere poſſe. *Ibid.* Tale narrat Auguſt. in lib. de Ciuitate Dei.

Primus Imperator creatus à ſeptem Electoribus. Atque ita deinceps non per ſucceſſionem ſanguinis, ſed vi electionis conſtituti ſunt imperatores Germanici.

Baſilius Orientis Imper. totam Bulgariam ſubegit. *Zon. tom. 3.*

c Sergivs vir ſanctiſſimæ vitæ & ante pontificatum & in pontificatu, in pauperes liberalis, in amicos iucundus, in delinquentes clemens, in Deum totam mentem conuertens, iuſtè & integrè omnia gubernabat. *Platin.*

Ipſius hortatu principes Saracenos, Sicilia expulerunt. *Platin.*

Eo mirabilior, quòd iſtius temporis Pontifices, vt intruſi ab Imperatoribus potius, quàm electi, monſtra eſſent. Hi ſunt fructus oppreſſæ à Tyrannis Eccleſiæ, & electionum ereptarum. Sed & turbata hic fuit legitima ſucceſsio, vt olim in Synogoga ſub Antiochis paulò ante Machabeos: Hanc Labem Centuriatores agnoſcant à Germanus Imp. exortam, quos laudant tantopere. Nam illi iura Eccleſiæ ſibi rapuerant & Iure Herodis Eccleſiæ prouidebant.

1008. Burchardus primò Lobienſis monachus, deinde Epiſcopus Vuormatienſis, veteres Eccleſiæ canones in vnum volumen decretorum in 20 libris diſtinctum congeſſit. adiutus ab Olberto Leodienſi ſiue Genblacenſi Abbate, ſuo olim magiſtro. *Sigeb.* Eos poſtea Gratianus dum redegit in epitomen non parum corrupit. Quanquam alij malint eum ſua ex decreto Iuonis Carnotenſis Epiſcopi delibaſſe.

Meginfridus Monachus Fuldenſis Chronographus, è quo multa in ſuo opere de Hirſaugienſis Monaſterij hiſtoria commiſcuit Trithemius. *Ipſ. in Chron. Hirſaug.*

An. 1007. Sorabi & Vandali ad Elyſtram Miſniæ fluuium habitantes Vuiliberti Merſburgenſis prædicatione conuertuntur. *Chron. Merſb. lib. 2. cap. 6.*

1008. Brunus Magdeb. à Prutenis manibus pedibúſque, & tandem capite truncatus martyr Chriſti efficitur. *Sigeb. Marian Scotus.*

Oddar cum 60 ſociis martyrum etiam à Slaui patitur. *Helmol.*

Idem Vuolfridus à Suecis, quod Torſtam Idolum in concione concidiſſet. *Crantzius lb. 4. cap. 8. Metrop.*

Hvman.

In Lotharingia iuxta montem Caſtrilocum fons aquę in ſanguinem vertitur.

Muchamet Perſidis, Coraſiniorum aliorúmque populorum rex Piſaſirium Syriæ Calipham, qui in Bagdeg ſedem habebat, ope Turcorum, vincit. Inde cum Indis bellum gerit. Sed deficientibus Turcis tandémque ſigna cum Perſis conferentibus & in acie Machumetum occidentibus Taugrolipix Turcorum rex Perſarum rex euadit, & conculcatis indigenis omnes magiſtratus in ſuos tranſtulit, & inter eos Perſidem vniuerſam diuiſit. Inde ſubiiciet Babylonium Calypham ſub an. 1051.

Razis Medicus Arabs, ſiue Pænus, qui ab aliis Bachilo, ab Auicenna etiam Menacthus Almanſori Saracenorum regi ſua dicat ſcripta.

Almanſor regnabat in Hiſpania & Mauritania, cum R. Henoch magna celebritate profiteretur Talmud Cordubæ & academiam Hebraicam à patre cœptam excoleret anno Dom. 995. *R. Abraham Leuit. in Cabbala.*

Ioannes Serapion, Iſaac Benimiram Medici Razis æquales. *Shedelius.*

Campanus Longobardus Aſtronomus, qui errorem

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*
1007	c Sergivs IIII Rom.	5095
1009	an. 2. dies 15.	5097
	Vacat dies 8.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Eulogio ſiue Sergio.	
	Principibus.	
	Eiſdem Impp. & regnant.	
	Concil. *Francfordianum præſento Imp. Conſil.*	
	Bambergenſe.	

Anni Chriſti.

150

1009 d Benedictvs 7,
1020 dict.8, Tuſculanus, an. 11. menſ. 1. dies 13.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Eulogio Sergio , deinde Euſtratio an. 16.

Principibus.

Eiſdem Impp. & regnant.

Filio Treddæ Gabez Aethiopium pretioſo.

Veremundo 3 Hiſpan. 54, deinde Ferdinando cogno. Magno, an. 40.

Ethelredo Angliæ decimo quarto, & per ordinem Edmundo, an. 40.
Canuto, an. 20.

Boleslao Poloniæ rege primo.

Anni mundi.

Ptolomæi in ſupputatione motus Lunæ & aliarum ſtellarum, ortum ex ignoratione motus octauæ ſphæræ, qui non niſi longi temporis obſeruatione deprehenditur, animaduertit. *Idem & Bergomenſis.*

His ferè ſuppares Almæon, Azophi, Azarchales Arabes aſtronomicis ſtudiis inſignes. *Schedelius*

Granatæ regnabat Badim de ſemine Philiſtim. Plurimi faciebat R. Samuelem Leuitam, quem aiunt fuiſſe locupletiſſimum, conduxiſſéque multos librarios ad ſcribendum Miſna & Talmud, quos Scholaſticis pauperio-
5097 ribus largiretur tam in Hiſpania, quàm toto Occidente.
5108 *Ibid. R. Abraham.* Paleſtinos vocat Saracenos, qui tunc occupabant regnum Granatæ.

d Ritivs lib. 1, de Reg. Sicil. putat hunc nominatum fuiſſe Stephanum.

Mortuus in nigro equo viſus dicitur, circa locum defoſſi theſauri eleemoſynis deſtinati. *Vuicelius in Epitom.*

Pannones Chriſtianam religionem communiter & publicè recepiſſe quidam ſcribunt. *Palmer.* an. 1010. Tranſſyluani quoque victo & capto Giula fidem partim metu, partim ſponte amplexi ſunt, & ipſe Giula cum vxore & liberis baptizatus, à Stephano Hungariæ rege dimittitur. Similiter & Beſſi & Bulgari ab eo ſuperati. *Bonſinius dec. 2, lib. 9.* Sicque Eccleſia Hungarica ad annos ferè 40 pacatiſſima. *Ibid. lib. 1.*

Apud Saxoniam in Colbecke villa Halberſtadenſi Othbertus quidam cum decem & octo ſodalibus, viris 15, & fœminis tribus, choreas ducens nocte Natalitiorum in cœmiterio S. Magni, cùm non deſiſterent admoniti à Sacerdote, eius dira imprecatione, ſine quiete per annum integrum in eodem ſtatu manſerunt inuicem manibus hærentes, & non multò poſt interierunt. *Vincent. in Speculo, & Crantzius lib. 4, cap 31,*

An. 1016. etſi terra ſancta & Hieroſolyma eſſet ſub Saracenorum poteſtate, tamen in Sina monte monachi Chriſtiani fuerunt, inter quos Simon Syracuſanus. *Sigeb.*

Anno eodem Rex Poloniæ Ruſſos deuicit & Chriſtianos fecit. *Chron. Saxoniæ.*

Venedi intima Germaniæ incolentes Saxoniam vaſtarunt. Sed ab Henr. Imp. victi Chriſto nomen dederunt. *Naucl.*

Hvmana.

Henricus Imp. coronam ſumpſit Imperij ab hoc Pontifice, qui eum ſalutauit Auguſtum, *Sigeb. Palmer.* per ipſum tota Germania, Gallia, Italia, erant pacatiſſimæ, vt aureum hoc imperante vigere videretur ſæculum. *Herm. Gygas.* Claudus eſt appellatus, quòd in bello contra Adrianum Marchionem, quem Nobiles & Epiſcopi Itali Imperatorem Mediolani declararant, captis & deceptis cuſtodibus elapſus, de muro ſe præcipitans, luxato fractóve crure deinceps claudicauerit. Arduinum interea duobus prœliis & vicit trucidauit.

Græci & Saraceni in Italia tumultuabantur.

Cum vxore Chunegunde perpetuam ſeruauit caſtitatem. *Crantz. lib. 3, cap. 32. Saxon.*

An. 1005. Arduinum Imperatorem ſalutarium ab Italis acie interimit, vniuerſas cis Padum vrbes ſubigit, Italiam componit. *Palmer.*

Bernardum Saxoniæ ducem rebellantem ſubigit, Sla-

uos &

uos & Polonos, qui ei auxilio venerant, tributarios facit. *Helmoldus cap. 16 & 17. Slau.*

An. 1009. Balduinum 4 Flandrenſium comitem & cæteros rebelles domat. *Sigeb.*

Ann. 1013 Cunctos Saracenos Italia, Calabria, Campania, Picentino agro, expellit, & Apuliam diu ab iis poſſeſſam recuperat Iſmaële duce dato, indéque Romam veniens Auguſtus conſecratur. *Cuſpinianus. Sigeb.*

Hunc Platina Henricum I. nominat, ſed quia Germani in diſſentione tempore Longobardorum orta alium Henricum elegerunt, quem primum vocant, & Platina inter Henricum 4. nullum quintum agnoſcit, ſed tantum 6 & 7, Germanorum numerum amplecti eſt ſatius. *Onuphr.*

Comitatus Bellouacenſis in Francia datur ab Odone Comite Campaniæ, Rogerio Bellouacenſi Epiſcopo, in permutationem Caſtri, quod dicitur Sanctum Cæſaris, ſiue Sincerrium apud Biturgias, quod iure patrimonij erat ipſius epiſcopi. *Sigeb. & Guil. Nang.* Ipſe vnà cum Aliaco & Moguntiaco eum Comitatum Eccleſiæ cathedrali S. Petri ſiue Epiſcopatui in perpetuum donauit. *Sigeb.*

Rex Noricum reuerſus è Francia in regnum ſuum, à gente ſua perimitur, quod abiurata idololatria baptizatus eſſet. *Guil. Nang.*

Dum Samuel Bulgarorum rex contra Baſilium bellũ gerit, commoda ex Bulgarico bello occaſione oblata & rupto cum Imp. fœdere, Saraceni & Turci an. 1012. Hieroſolymam expugnant Calipha Ægyptio principe, & Eccleſiam S. Sepulchri demoliuntur. *Zon. tom. 3. Palmer. Naucler.*

Samuëlem Baſilius vincit & captiuis 15000 oculos eruit, ſingulis Centuriis vnum relinquens monoculum, qui cæcos ad ſuum principem denuo elapſum reduceret. Quo territus intra paucos dies expirauit. Hinc Baſilius regia ſobole & proceribus Dauidis Archiepiſcopi in fidem gratiámque receptis, totius Bulgariæ dominium obtinet. *Zon. tom. 3.*

Crabatæ & Siomij ſe eidem ſubiiciunt. *Ibid.*

An. 1013 Sueuo Danorum rex magna crudelitate totius Angliæ regnum ſubegit, in illis motibus Elphegus Cantuarienſ. martyrio afficitur. *Polyd. lib. 7. Ang.* Ad Canutum filium ſolum an. 1017 regnum Angliæ peruenit, quod coniugio Ennimæ Ethelredi vltimi regis filiæ prudenter, iuſteque firmauit. *Ibid.* Nouergiam deditione ac cepit. *Ibid.* Romam limina SS. Apoſtolorum ſalutaturus inuiſit.

1014 Nubes magna in Flandria cecidit & multa hominum millia ſubmerſit. Multa etiam horrenda ſigna in cælo apparuerunt, indéque ſecuta eſt magna hominum pernicies. *Chron. Hirſang.*

An. 1018. Ranimitus Sanctij Maioris filius Aragonum rex primus *Vaſæus.*

Suidas hoc anno adhuc viuebat. *Ipſe in voce Adam.*

Maximas dat turbas paſſim in Orientali Imperio Bardas Slerus. Meſopotamiæ præfectus, ſeque imperatorem ſalutandum curat, adiũctis Arabibus belli ſociis. Poſt aliquot tamen victorias, quibus Imperatorum fratrum res ad extremum perduxerat, cæſus ad Coſroem Babylonium fugit, à quo in carcerem miſſus pœnam perduellionis luit. *Zon. to 3.*

Anni Christi. | *Anni mundi.*

1016 CONCIL. *Aquiſgranenſe præſente Imperatore Henrico: in quo dicuntur decreta fuiſſe ieiunia in Vigiliis S. Ioan. Baptiſta & S. Laurentij. vide Krant. lib. 4. ca. 35. & Sigeb. in Chron.* 5081

1017 *Nouiomagenſe, in Coſinidromio*

Salegumſtadienſe.

Schiſma 14

Altero pontifice cuius nomen ignoratur, & qui in ſchiſmate electus erat, vrbe exacto, Benedictus 7 ſedem recuperat. Plat.

Anni Christi.

151

1020 c IOANNES 20, aliis 19, Tuſculanus an. 11.
1031 menſ. 1. dies 9.

Vacat dies 8.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Euſtratio.

Principibus.

Baſilio Porphyrogenito nonageſimo nono, & poſtea Conſtantino 8 eius fratre, an. 3, Orient. Impp.

S. Henrico 2, decimoquarto, & poſt eum, Conrado 2 cognom. Saliquo an. 15. Occident. Impp.

S. Roberto trigeſimo ſecundo, & poſtea eius filio Henrico 1, an. 30, Franc. Reg.

Filio Tredda Gabez Aethiopum pretioſo.

Hiſpaniæ Ferdinãdo quinquageſimo quinto.

Angliæ & Daniæ Canuto decimo ſexto.

Poloniæ Boleslao reg. primo, deinde Miecislao, an. 9.

Anni mundi.

Perſæ Saracenorum iugum excurere duce Inargo nituntur, cum quibus Coſroës Babyl. congreſſus ſæpius vincitur, donec ſoluto Barda & tribus millibus Romanorum captiuorum vtitur ad Perſas partim conciden-
5108 dos partim profligandos. *Ibid.*

Elapſus Bardas, Imperatori tandem reconciliatur, & Iberiam adiens Georgium illius principem, vt ſuis fini-
5119 bus contentus ſit, compeſcuit, filio eius accepto obſide. *Ibid.*

Imp. pacata Iberia principem Tripolitanum, Damaſcenum, Tyrum, Borytium ſibi ſeruire cogit. *Ibid.*

Pazinacæ gens Scythica Imperante Conſtantino Bulgariam populabundi inuaſerunt, qui licet vltra Iſtrum reiicerentur, ſæpius tamen reuertentes, fines Romani Imperij infeſtare deinceps non deſtiterunt. *Ibid.*

c CONRADO Imperij diadema tribuit, quia & viciſſim eum à Romanorum violentiis & clandeſtinis motibus defendit. *Volater.*

Vita eius pluribus prædicatur. *Plat.*

Guido Aretinus monachus S. Benedicti in Italia primus excogitauit nouam rationem cantus, quam ſolmiſationem vocant, per ſex ſyllabas ſeu notulas digitis leuæ manus per integrum diapaſon diſtinguendas, Vt, re, mi, fa, ſol, la, Scalæ Muſicæ auctor, vt planum ſiue Gregorianum cantum in artem redigeret. *Sigeb. in Chron. Pal.*

Theodoricus Hirsfeldenſis, Aribo. Bruno Herbipolenſis, qui in ſacra Biblia, & in Symbolum Athanaſi, commentatur. *Trith.* Euerbinus Dolcienſis.

Heribertus hymnos & cantus complures in Eccleſia Eiſtetenſi cantari poſtea ſolitos compoſuit. *Bruſchius.*

Miſteno Vuagirorum princeps Holſatos & finitimos populos crudeli bello vexat adeò vt nullum ferè Chriſtiani nominis veſtigium trans Albim flu. manſerit. Ipſe tandem fidem amplectitur & regno ſuo eiectus Bardeuici diem claudit extremum circa ann. 1025. *Helmold. cap. 16.*

An. 1028. Græci ad priſtinum errorem relapſi ſunt. Spiritum ſanctum procedere à ſolo Patre inſonantes & Romanam Eccleſiam excommunicantes. *Herman. Gigas.*

Otherus laicus cum aliis 15 viris & fœminis à nocte natiuitatis Domini in integrum annum ſaltarunt, imprecatione Ruperti ſacerdotis, donec à S. Heriberto ep. Colonienſi à maledicto abſoluti ſunt & Eccleſiæ reconciliati, è quibus fœminæ mox obierunt, viri paulò pòſt, paucis relictis, tremore membrorum, quod paſſi fuiſſent oſtendentibus. *Chron. Hirſaug.*

Dithmarus Merſburgenſis epiſc. ſeptem libris Chronicorum, res ſub Otthone primo & ſucceſſoribus geſtas, vſque ad annum 1021 congeſſit.

Robertus Franc. Rex aliquas Sequentias & reſponſoria (vt vocant) quibus etiam nunc vtitur Romana Eccleſia, compoſuit, Proſam, ſcilicet, S. *Spiritus adſit nobis gratia,* &c. Reſponſoria de natiuitate Domini, *Iudæa & Hieruſalem,* &c. de S. Petro *Cornelius Centurio,* &c. de Martyribus *Cõcede nobis Dom.* &c. &c; *O Conſtantia Martyrum,* &c. *Guilielmus Nangiac. Trith.*

Sequentiam item illam diuiniſſimam. *Veni ſancte Spiritus, & emitte cœlitus lucis tuæ radium. Trit. in Chron. Hirſaug.*

Ad fluuium Carum ann. 1023, habet conſilium cum

Henr. 1.

Henr.2.Imp.de ſtabilienda Rep. Chriſtiana & regno,imperióque firmandis concordia,legibus, optimíſque inſtitutis.*Sigeb.Auent.lib.5.*

Anni Chriſti. 965

Anni mundi. 5053

HVMANA.

1017 Henricum filium in regni ſocietatem cooptat ſexto anno ante ſuum obitum. Alterum Robertum natu minorem ducem Burgundiæ inſtituit. *Chron.Benignianum.*

An. 1010,vel iuxta alios 1025. in Hiſpania regnorum & Titulorum permutatio facta eſt, Ferdinandus enim Sanctij maioris filius, occiſo vxoris fratre Veremundo, regnum Legionum ac materno iure Caſtellam occupauit, ſeque Caſtellæ & Legionum regem appellauit. *Ritius lib.3.Hiſp.*

An. 1016. Ramyrus Ferdinandi frater nothus teſtamento patris Aragoniam adeptus, primus Aragonum rex deſignatus eſt. *Ibid.*

Conradus non paucos hoſtes in exordio regni ſui habuit.Pacatis autem patriæ rebus comitantibus Rudulpho Burgũdiæ & Canuto Angliæ,Daniæ & complurium aliarũ gentiũ regibus in Italiam ad compeſcendos illic motus & pro corona à Io. Pontif. obtinenda abit, filium ſuum Henricum 3. Romanum regem declarans. *Auent.Lambert.*

Vandalos maris Baltici accolas ab imperio & fide Chriſti deſciſcentes crebris bellis domuit.*Crant.*

An.1025 à Polonis Boemi antea ſtipendiarij, ſtudio Prediſlai deficiunt,eis etiam Morauiam eripientes. Pomerani autem opera Belæ Vngari, tum quidem in Polonia exulantis in Polonorum poteſtatem redacti ſunt. *Crom.lib.*4.

Ferdinandi Magni tempore Caſtella, Nauarra, & Legio per connubium Sanctiæ,quæ Veremundi vnica erat ſoror & hæres,coniunguntur,Denique Aragonia morte Ramiri fratris.Ideóque Magnus & Hiſpaniæ monarcha nominatus fuit per an.40.*Vaſæus.*

Eius pater Sanctius maior Nauarræ rex poſt mortem Sancti Comitis Caſtellæ factus Comes, non ſe comitem ſed regem Caſtellæ ſcripſit.Hinc deinceps Caſtella regio titulo decorata eſt.*Idem.*

Sub an.1020.R.Ezechias ſucceſſit ſcholæ R. Hai Haggaon in Babylonia,ſed calumnia ſuorum biennio poſt à Rege Saraceno necatus eſt,cum tota ſua familia, duobus exceptis filiis,qui fugerunt in Hiſpaniam ad R. Ioſeph Leuitam Hannaghid, quoſque mota perſecutione in regno Granatæ ipſe R.Ioſeph interiit.*R.Abraham in Cabbala.*nempe anno Chriſti 1064.R.*Ioſeph ſacerdos in Chron. regum Franciæ & Turciæ.*

In hoc R.Ezechia deſierunt Gheonim.i. Iuriſconſulti Talmudici,imò & Scholæ Babylonicæ, quæ antea adeò erant celebres, vt ad eas ex Occidente ipſo, Hiſpaniis, Africa,Aegypto,Paleſtina Iudæi filios ſtudij cauſa mitterent,*Ibid.*

Tunc in Hiſpania R.Selomo,quem Baal haſſirim Haſſekulim.i.magiſtrum canticorum dimenſione certa conſtantium vocat Abben Ezra Gen.3,floruiſſe videtur.Nam cum ait refutaſſe quaſdam opiniones Rab Samuel filij Hophni,qui tunc viuebat in Babylonia.Ita circa iſthæc

CONCIL. *Saliguſtadenſe. Bucchardus,qui & interfuit è Trithem.In eo componitur diſſentio ſingularium conſuetudinum in diuinis officiis,ieiuniis,feſtis,&c.20 canonibus.Videtur idem cum proximo.*

CONCIL. *Triburienſe iuſſu Conradi Imp.In eo agitur de ſtatu Eccleſiæ,& præcipue de ieiuniis.Sigeb.Plati.Irenic.lib.3.cap.48.*

972

tempora

Anni Christi | *Anni mundi.*

tempora, Poëtica Hebræorum quæ hodie vſurpatur è Iathed (.i.Iambo) & Tenuhoth (.i.ſpondæis & ſyllabis) cum Rythmis initium ſumpſit.

f HVNC propter ignauiam eiecerunt Romani, in eius locum Ioannem Sabinum, qui Syluester 3 eſt appellatus, ſufficientes.

Henricum 2 Imp. coronauit, de cuius ætate illud Vuitichindi hiſtorici. Non bella pacem diſturbabant, non claſſica quietem rumpebant, non rapina graſſabatur, non fides mentiebatur, adhuc iuſtitia ſui vigoris, adhuc poteſtas ſui iuris erat.

152

1030 f BENEDICTVS 8, dict 9, Tuſculanus, an. 13

1044 menſ. 4. dies 9.

5108

5132

Mortuus horrenda imagine apparuit cuidam ſe iudicio Dei damnatum dicens, ſine lege vixi, ideò talis appareo, &c. *Vuicelius in Epitome.* Audis quales pontifices nobis obtrudebat Germanica tyrannis.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Euſtratio, deinde Alexio, an. 16.

An. 1041. Berengarius Turonenſis, Archidiaconus Andegauenſis hæreticus docet panem & vinum in Euchariſtia poſt conſecrationem eſſe tantùm figuram & ſacramentum, & non verum Corpus & Sanguinem Chriſti. *Sigeb. Volat. Bernard. de Lutzemb. & ca. Ego Berengarius diſt. 2. de conſec.* Malè etiam ſentiebat, (teſte Oecolampadio) de Matrimonio, & Baptiſmo paruulorum. Multi dicunt eum Magia (erat enim præſtigiator. *Polyd. lib. 9. Angl. hiſt.*) vna nocte fuiſſe Romæ, & eadem legiſſe Turoni vnam lectionem *Guilielm. Nangiac.*

Principibus.

Romano Argyropilo Zoæ marito, an. 6.

Michaele 5. Paphlagone zoæ adultero, an. 7, menſ. 8.

Michaele 6 Calaphate à Zoa adoptato, menſ. 4, per ordinem ſucceſsionis, Orient. Impp.

Conrado 2, decimo ſexto, & poſt eum Henrico 3 Nigro Occid. Imp.

Henrico I. Franc. Reg. trigeſimo tertio.

Filio Treddæ Gabboz, Aethiopum pretioſo.

Hiſpaniæ Ferdinãdo Magno quinquageſimo quinto.

Animam agens pœnitentia ductus iſta verba immurmurabat. Nos ſanè credimus poſt benedictionem Eccleſiaſticam illa myſteria eſſe verum corpus & ſanguinem Saluatoris, adducti veteris Eccleſiæ authoritate, & cæt. *Speneeus Apol og. lib. 8, cap. 5. Gagui. in vita Henrici 1. Guilielmus Bibliothecarius Malmerberienſ. lib. 3. de Geſtis Anglor.* Caluinitæ, quem errantem amplectuntur, reſipiſcentem ſequantur.

Richardus Virdunenſis Abbas, Adelboldus, Alphanus Salernitanus doctiſſimi S. Hugo monachus Cluniacenſis. *Volat. lib. 21, & Trith. Chron. Caſſinenſe.*

Multi volunt nomen CARDINALIVM hoc tempore exortum fuiſſe. *Volater lib. 21.* R Barns.

Sed quanto ſit antiquius vide Vvolfangum Lazium lib. 2, cap. 2 commentariorum Reip. Roma. cœpit ergo potius eſſe in pretio, non inuſu.

Henricus Franc. rex templum D. Martini, quod Camporum appellant, Pariſiis an. 1034 ſtruxit, propter victoriam de Eudone Campaniæ comite & Balduino Flandrenſi, reportatam. *Gagui. lib. 5.*

Cazimirus Cluniacenſis monachus atque Diaconus, Regni Poloniæ hæres, diſpenſatione Benedicti, de ſea rogati à Polonis, abſolutus religione, coronatur Rex, anno 1041. *Matthias Mechouienſis lib. 2. Chron. Polon cap. 13.*

Ad id adacti ſunt Poloni quod anno 1038. Raxa Regina pueri Cazimiri mater, abuſa ſua poteſtate inteſtinis diſſidiis omnia miſcuiſſet, ob quæ clam cum filio fugam arripere coacta fuit, & acceſſiſſent externorum irruptiones. Ruſſi enim Septentrionalem Poloniæ oram, Boëmi duce Prædiſlao Meridionalem & Occidentalem vaſtabant. *Crom. lib. 4. Polon.*

Huius diſpenſationis gratia iniunctum equitibus Polonis, vt in feſtis ſolennibus inter ſacra faſciam lineam candidam inſtar ſtolæ, qua ſacerdotes & diaconi vtun-

tur, de collo ſuſpenſam gerant. *Ibid.*

Plebeiis autem, vt de ſingulis capitibus quotannis obolum vnum in Lucernam perpetuo in æde D. Petri arſuram pendant, qui etiannum S. Petri numus dicitur. Omnibus denique Polonis, vt rotunda in morem Monachorum tonſura capillorum vtantur, nec infra auriculas, ritu barbarico, quiſquam omnino comam promittat. *Idem.*

HVMANA.

Amet Calepitæ filius Agarenorum princeps pacem ære grandi redemptam dat Romano Argyropilo. Eámque vidua & filius Ameri cum Michaële Paphlagone in an 30 renouarunt. *Zon. tom. 3.*

Africanæ Agarenorum naues circiter mille mare mediterraneum infeſtant. Siciliam occupant, donec Georgius Mamaces eam Michaëli Monomacho iterum ſubiicit. *Ibidem.*

An. 1038. Canuto rege ex Anglia in Normaniam traiiciente, vt in Richardum, qui cum ſorore eius Heſtrita repudiũ fecerat, armis animaduerteret, Normanus cum ſuis fugit in Siciliam. Apuleiæ autem vrbes & caſtella Italorum diſcordia & timiditate inductus, partim vi, partim dolo cepit. *Saxo Gram. lib. 10 de reb. Danicis Sigebert.*

Canutus Malcomum Scotorum regem rebellem ſubegit. *Vincent. lib. 25, cap. 15.*

Circa an. 1034 à rege Burgũdiorum Rodulpho, quod ſubditi ſæpè in eum inſoleſcerent, Burgundiæ Regnum diuiditur in Comitatum & Ducatum: ille donatione ceſſit Conrado Imperatori: hic Henrico 1 Francor. regi. *Gnaguinus lib. 5, ca. vltimo. Platin. Aemyl. lib. 3. Sigebert. in Chron.*

Conradus Imp. Miſconem parte Poloniæ & ducatu donat. *Auent. lib. 5.*

Cappadociam, Armeniam, Paphlagoniam, totumque ferè Orientem fames & locuſtæ adeò afflixerunt, vt multa ſuis ſedibus relictis hominum agmina alio commigrare coacta fuerint. Verum Romanus Argyropilus auro ad patrios lares redire eos compulit. *Zon. tom. 3.*

Contra Imp. Conſtantinopolitanum Arabes in Meſopotamiam incurrunt, Pazinacæ in Bulgarium, Agareni in oram Illyrici maritimam. *Zon. tom. 3.*

Romanus Argiro. inſidiis Michaëlis Paphlagonis, cum quo vxor Zoe Conſtantini 8 filia conſuetudinem ſtupri habebat, ſublatus eſt.

Zoe tãdem incidit in hydropiſim & Michaëlem Calaphatẽ ex ſorore nepotem hæredem imperij inſtituit, ſeque in monaſterium abdidit. Sed inde excitata ſeditione reuocata eſt ad Imperium & ſibi adiungens Theodoram ſororem, Michaelem è fuga retraxit & luminibus priuauit.

g LARGITIONE conſecutus pontificatum, nondum mortuo ſucceſſore. *Plat.*

Huius temporis ſchiſma diligenter deſcribunt Herma. Contractus in Chronico, Leo Hoſtienſis hiſt. Caſſinenſis lib. 11. Ottho Friſing. lib. 6, cap. 32 & 33.

Anni Christi. — *Anni mundi.*

Angliæ & Daniæ Canuto decimoſexto, & per ordinem Haraldo, an. 4.
Canuto 2. an. 2.
Sancto Eduardo 3. an. 24.

Poloniæ, Miecislao, deinde Cazimiro Monacho, an. 24.

1044 CONCIL. *Conſtantienſe præſente Henrico. Abb. Vſperg.* 5132

153

1044 g SYLVESTER III. 5132
Romanus contra Benedictum, menſ. 1.
1044 dies. 19. 5132

Principibus.
Eiſdem Impp. & regnant.

Benedictus 8. Pulſo Sylueſtro reſtituitur, & ſedit cum Ioanne 20. menſes.

Tandem exactis Pontificatu Ioanne 20. & Benedicto 8. durante etiam ſchiſmate electus eſt Gregorius.

Anni Christi.		Anni mundi.	HVMANA.
			Milierculæ duæ cauponatrices, in via, qua ibatur Romam, hoſpites in equum, ſuem, vel aſinum mutare ſolebant. *Vincent. lib. 25, cap. 28. Erphrodienſis in vita Henrici 3.*
1044	154 h GREGORIVS 6,	5132	Zoe reſtituta tertio viro Conſtantino Monomacho iungitur & in omnes imperij partes edicta miſit, quæ & magiſtratus vendi (quod erat antea factitatum) prohiberent, & omnia iniuſtitiæ genera de medio tolli iuberent *In conſti. Imp. Græcorum. lib. 1.*
1046	Romanus, an. 2. menſ. 7.	5134	Henrico 3 imperante corpus Gigantis incorruptum in ſepulchro Romæ inuentum eſt, quod erectum Vrbis mœnia ſuperauit, cum hoc epitaphio, filius Euandri Pallas, quem lancea Turni militis occidit, iacet hic. *Naucl. Crant. Martin. in Chron.*
	Patriarcha. *Conſtantinopoli Alexio.*		An. 1041. Boëmia bello iterũ facta eſt tributaria Imperatori. *Contract. Lambert.* Eodem Theodoricus comitatus Montis Belgardi auctor. *Lazius.* Eodem tempore 28 anno, poſtquam Sueno Danus totius Angliæ imperio potitus eſſet, Angli alienigenas expellunt, legem ſancientes, ne quis Danorum, vnquam Angliæ rex creetur. *Polyd. lib. 8.*
	Principibus. *Theodora cum Zoe ſorore menſ. 3. Impp. in Oriente, poſtea Conſtantino 9. Monomacho ſiue Gladiatore, ann. 13. Orient. Imp. centeſimo ſexto.*		Edouardo Ethelredi filio, qui in Nortmania regnantibus Danis latuerat, regnum tradunt in annos 24. *Ibid.* h ALII laudant, alij vituperant. Sed miraculo corporis eius tumulari probatur non fuiſſe hominem malum. Vide mira apud Platinam. Hungari à Chriſtiana religione deficientes in paganiſmum, epiſcopis & ſacerdotibus interfectis, pœna capitis Chriſtianiſmum retinere coguntur ab Andrea Rege quarto Vngariæ, & Vela eius fratre. *Naucl. & Bonfin. lib. 2, dec 2.*
	Henrico 3. cognom. Nigro Occid. Imp. decimoſeptimo. Henrico I. Franc. Reg. trigeſimo tertio. Filio Tredda Gabez, deinde nepote etiam Anonymo, an. 70. Hiſpania Ferdinãdo Mag. quinquageſimo quinto. Angliæ S. Eduardo decimo nono.		S. Eduardus tertius, rex Angliæ, fuit clarus miraculis: ſolo tactu morbum ſtrumæ ſiue ſcrophulæ ſanabat: quod Diuinum munus ad poſteriores aliquot Angliæ reges manauit, ſed prius recitatis quibuſdam hymnis, nec ſine ſacris cæremoniis. *Polyd. Virgil. lib. 8 hiſt. Angl.* Cum ipſi ab exactoribus ingẽs auri vis, quod viritim in vniuerſo collegerant regno, offerretur, dæmonem vidit circa illud colludere. Eo ſpectaculo territus ſubditis reſtitui iubet. *Eod. lib.* Vulſtandus Vigornienſis, & Vincentius Leodienſis Epiſcopi inſignes. *Sabel. Ennead. 9. lib. 2.* In Concilio Sutrino propter ſchiſmata & ſimultates, quæ ex Pontificum electionibus exoriebantur, ablata eſt Romanis electio Pontificis Rom. & conceſſa eſt Imperatori. *Crant. lib. 4. hiſt. Saxo. cap. 41.* vel potius rapta. Hinc Henricus Imper. iuramento adegit Romanos, vt ab electione Pontificis Romani abſtinerent. *Naucl. Sigeb.* Alij ſcribunt Clementem 2. eam ipſis prohibuiſſe. *Blond. lib. 3. dec. 2.*
	Poloniæ Cazimiro.		Zoe Imperatrice tertio nubente nuptiale ſacrum peragere detrectat Alexius Patriarcha. Poſtridie tamen coronationis ritum ſolenniter peregit. *Zon.*
1046	CONCIL. *Papienſe Herm. Contract.*	5134	Gregorius Theſſalonicenſis. Cegenes & Tyrachus Pazinacarum duces ad Monomachum deficientes baptizantur & ſuis Scythis idem perſuadent. *Zon. tom. 3.*

HVMANA.

Scythæ Triballos, Seruios, Dyrrachium & finitas gentes infeſtant. *Ibid.*

Cum claruiſſet virtus Normannorum in bello Berengarij contra Hunnos, Georgius Mumaces ſub Conſtantino Monacho eos cum Longobardis vocauit, in belli ſocietatem contra Saracenos iam annis 230 Siciliam obtinentes. Quibus, poſt eis Siciliam ereptam, cùm contra pacta inique prædam diſpertiretur, illi Guilielmo Farabato duce, Apuliam Græcis eripuerunt.

Paulo poſt Mumace in Epeiro, in acie obtruncato Saraceni Siciliam recuperant vſque ad annum 1060.

Nepos Treddæ Gabez Reginæ Æthiopum in eorum annalibus, etiam eſt annonymus, ob impium auię factum, quæ exemplo Athaliæ regium ſanguinem penè extinxerat, vt contra leges patrias filio ſuo imperium relinqueret.

Turci, quos ſupra in Aſiam ab Agarenis in ipſorum perniciem acceſſitos docuimus, Babyloniis in ſuam poteſtatem redactis totum ferè Orientem ſubiugant. *Zon. tom.3.* Nam circa ann. 1051. Sadone, primo eorum principe, (.i. rege è R. Ioſeph. in Chron.) cui ſucceſſit Dogriſſa, Aſiæ regnum occupant. *Haito Arm.*

Mahomet Sultanus Perſidis, Sogdianæ & Mediæ Turcos contra Calipham armat, ſeque è iure Caliphæ eripit. Turci poſtea, cum ipſis pacta ſtipendia minimè ſoluerentur, latrociniis & bellis continenter incumbentes, in Armeniis, Cappadocia Galatia, Bithynia peculiare regnum incipiunt an. 1051. donec Tartari ab Armenis euocati an. 192. pòſt. principatu deturbantur.

i DIE natalis Domini quo ipſe in Pontificem conſecratus eſt, Henricum 3. Imper. & eius coniugem Agnetam coronauit. *Herm. Contractus, & Naucler. in Chron.*

Pontifex creatur in Synodo imperante & cogente Henrico, verùm eo abeunte, veneno à Romanis tollitur.

Imp. Romanos iurare cogit, nullum ſe deinceps Pontificem vel electuros vel conſecraturos, niſi quem Imperator dediſſet. *Onuphr.* Principium ſequentium motuum, qui iuſto Dei iudicio, Imperium & Imperatores labefactarunt.

Sub Henr. 3. Robertus Guiſcardus Græcos prælio ſuperatos, Calabriæ finibus præter Sacerdotes eiecit. Nécnon Saracenos ex improuiſo adortus, ab obſidione Capuæ repulit. *Sabel.*

S. Algerus non ex Corbienſi (ſicut putat Trithemius) ſed ex Leodienſi canonico monachus Cluniacẽſis, Adelmannus Brixienſis Epiſcopus qui Berengarij fuerat condiſcipulus ſub Fulberto Carnotenſi epiſc. S. Lanfrancus Abbas Cadomenſis poſtea Cantuarienſis Archiepiſcopus. Guido Abbas de S. Cruce S. Leofredi, doctiſſimis ſuis ſcriptis, quorum nonnulla extant, ſe opponunt Berengario. *Trithem.* Hos Caluinus pro ſua modeſtia vocat imperitos, Barbaros, & Sophiſtas, quia non fuerunt, vt ipſe ſacramentarij.

∴ PER vim pontificatum occupat, nullo cleri populique conſenſu. Inde moritur irato Deo, die pontificatus 23. Adeò inoleuerat hic mos, vt cuique ambitioſo, & principi gratioſo liceret Petri ſedem inuadere.

An. 1048. Conſtantino Monomacho ſumptus ſuggerente Chriſtiani Hieroſolymis templum & cultum Dei

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	CONCIL. *Sutrinum non longè ab vrbe Roma, præſente Imperatore Henrico 3. ad tollendum ſchiſma celebratum. Itaque Benedicto qui reſidebat in Palatio Lateranenſi, Syluestro, qui ſedem Pontificiam ad S. Petrum collocauerat, & Gregorio, qui ſuam ſedem habebat ad D. Mariam, Pontificatu expoliatis, electus eſt Sindegerus, ſiue Suigerus Brambergenſis Epiſcopus, qui poſtea dictus eſt Clemens 2. Blond. libr. 2. dec. 2. Herma. Contractus.*	
	155	
1046	i CLEMENS 2, Saxo.	5134
1048	menſ. 9.	5136
	Vacat menſ. 9.	
	Patriarcha. *Conſtantinopoli Alexio.*	
	Principibus. *Eiſdem Impp. & regnant*	
	156	
1048	∴ DAMASVS II. Bauarus, dies 23.	5136
1048	Vacat menſ. 6.	5136

Anni Christi

Patriarcha.
Conſtantinopoli Alexio.

Principibus.
Eiſdem Imp. & regnant.

157
k LEO 9. Alſatius in
1048 Germania,an. 5. 5136
menſ.2. dies 6.
Vacat m.11. d.26. 5142

1054 *Patriarcha.*
Conſtantinopoli Alexio,
deinde Michaele Cerulario
an. 8.

Principibus.
Conſtantino 9 Monomacho ſiue Gladiatore Orien. Imp. centeſimo ſexto.

Henrico 3 cog. Nigro Occi. Imp. decimo ſeptimo.
Henrico I. Franc. Reg. trigeſimo tertio.
Nepote Treddæ Gabbez Aethiopum pretioſo, an. 70.

Hiſpaniæ Ferdinando Magno quinquageſimo quinto.

Anni mundi.

reparant. Daber enim Caliphæ Ægyptij filius cum Argyropilo Imp. icto fœdere id conceſſit Nicephoro Patriarchatum ibi adminiſtrante. *Tyrius de bello ſacro cap. 5 & 6.*

Fuerat enim paulò ante ſolo æquatum à Sultano Calipha auunculo Oreſtis, qui illic pontificatum adminiſtrabat, *Ibid. cap. 4.*

Franco Leodienſium ſcholaſticus ſcribit de quadratura circuli. *Sigeb.* Theodoricus Moguntinus. *Chron. Hirſaug.*

k HIC natus clariſſimis parentibus ab Henrico Imperatore renunciatus Rom. pontifex, conſilio Hugonis Cluniacenſis Abbatis & Hildebrandi monachi, depoſito Pontificali ornatu, vt priuatus Romam ingreditur quòd Imperator Pontifices creandi nullum ius haberet, illo ad clerum populúmque Romanum pertinente. Propterea eo libentius eligitur PP à clero Rom. & in ſuo Pontificatu ita piè degit, vt ad eius ſepulchrum edita ſint miracula. *Sigeb. Platin.*

Ita Eccleſiæ ius de eligendo Pontifice, exploſo Imperatore reſtituit. De multis Sanctis cantus compoſuit, & multa alia ſcripſit, præſertim librum contra varios Græcorum errores, quibus imbuebantur à Michaële Patriarcha Conſtantinopolitano, & Leone Acridano Bulgarorum Epiſcopo *Sigeb.*

Claruit autem multis miraculis. *Hiſt.* Domus eius pauperibus & peregrinis ſemper patuit. Totus Eleemoſinarius, vſque ad miraculum apparentis Chriſti in ſpecie leproſi. Damnat hæreſim Berengarij. Primus, qui ſedem Apoſtolicam ab Imperatorum inueſtitura reſtituit, cum per annos 150, id ſibi iuris iſti magna temporum infœlicitate rapuiſſent. Cætera enim perfecta ſunt à ſequentibus Pontificibus, præſertim Gregor. 7, quem Leo Cardinalem creauerat.

In Germania (quo venerat ad Maguntinum Concilium) Eccleſias, Sacella, Altaria, in diuerſis locis abſque numero conſecrauit, & quod multi pontificuli hodie facere erubeſcunt, per ſeſe facere non deſpexit. *Chron. Hirſaug.*

Contra Normanos auxilium ab Imp. poſtulauit qui à prioris Henrici temporibus in Calabriam, Samniam & Campaniam confluxerant, ab Italis ob belli peritiam vocati. Nam non vt hoſpites viribus & numero aucti iam ſe gerebant, ſed vt indigenæ, prætereáque omnia diuina & humana, prout viribus plus poterant, confundebant, ann. 1053. *Herm. Contractus.*

In Natali D. Lucæ concionatus eſt Bambregæ. *Hiſtor. Bambergenſis,*

Nonnulli exterarum nationum principes miſſis ad Pontificem literis, per legatos, ſubiectionem ipſi promittunt. *Contractus,*

Per epiſtolam Conſtantinum Imperatorem ſibi concilians, miſit tres legatos Conſtantinopolim ad conuincendos 14 Græcorum errores, qui vt Simoniaci donum Dei vendebant: vt Valeſij, hoſpites ſuos caſtratos etiam ad Epiſcopatum promouebant: vt Arriani, rebaptizabant Latinos baptizatos in nomine S. Trinitatis: vt Donatiſtæ in ſola Aphrica, ſic illi in ſola Græcia orthodoxam eſſe Eccleſiam iactabant: vt Nicolaïtæ, nuptias ſacerdotibus concedebant, vt Seueriani,

maledictam dicebant legem Moſis: vt Pneumatomachi profeſſionem S. Spiritus è ſymbolo detrahebant: vt Nazareni, Iudaiſmum obſeruabant, paruulos morientes ante octauum diem à natiuitate baptizari, mulieres in partu vel menſtruo periclitantes communicari, vel ſi paganæ eſſent baptizari, prohibebant: Latinos vocabant Azymitas, eorum eccleſias claudebant: de fermentato ſacrificabant: Romanæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanam præponebant, *Sigebert. penes quem horum ſides eſto.*

Obtinuerunt legati ab Imperatore, vt Nicetas Monachus cogn. Pictoratus, quem ipſi coram eo vicerant, librum ſuum contra Romanos inſcriptum de Azymo, de Sabbato, & de nuptiis Sacerdotum, anathematizaret & incenderet. *Sigeb.*

Scripſit ad Africanos Epiſcopos Petrum & Ioannem, qui contra Grunnitanum Epiſcopum dignitatem Eccleſiæ Carthaginenſis defenderant.

Reſpondit Michaëli Conſtantinopolitano Epiſcopo & Leoni Acridano, qui hęc tria præcipuè damnabāt, quod Latini Azymis panibus in Sacramento vterentur, quod in quadrageſima obſeruarent Sabbata, quod ſuffocatis veſcerentur.

Petrum Patriarcham Antiochenum deſignatum, & apoſtolicam approbationem poſcentem confirmauit.

Ad Thomam Carthaginenſem ſcripſit, in qua ei authoritatem conuocandi Synodos, quod ius ſibi Grunnitanus Epiſcopus arrogarat, tribuit.

Andream Hungarorum regem cum Imperatore æquis propoſitis conditionibus in gratiam redire detrectantem anathemate ferit. *Herman. contractus.*

Fredericus Cardinalis frater Godefredi Lotharingi Conſtantinopolim mittitur, vbi indictæ ſynodo, cum Imper. & Patriarcha adeſſe dedignarentur, egreſſus vrbe Sandalia ſua more Apoſtolorum publicè ſuper eos excuſſit. Quo quidem facto, ita omnes terruit, vt Imp. & Patriarcha cum omni clero & populo ſequenti die, ſacco & cinere obuoluti ad eum procederent, & Apoſtolicam authoritatem in eo proni in terram venerarentur. *Erphordienſis.* Poſtea factus eſt Pontifex, Stephanus 10 nomine.

An. 1050. Machetad Scotorum princeps (Nam nondum Scoti ducem regis nomine gaudentem habebant) Romæ argentum, ſeminando, pauperibus diſtribuit. *Marian Scotus.*

Templum ſepulchri Chriſti Hieroſolymis à Saracenis & Turcis deſtructum. Leone 9 Romanorum Pontifice procurante apud Imperatorem Cōſtantinopolitanum, eſt reædificatum. *Palmer. Plat.*

Ann. 1052. Henricus Imp. in Saxonia, apud Goſlarem omnium conſenſu iuſſit patibulo ſuſpendi quoſdam hæreticos, qui inter alios errores, omnis animalis eſum iuxta Manichæos execrabantur. *Herma. Contract.*

Dedit Leoni Pontifici Beneuentum vrbem Italiæ. *Naucl.*

Petrus Damianus Epiſcopus Hoſtienſis, Theoduinus Epiſcopus Leodienſis, Lambertus Leodienſis monachus, Erhardus, Hildebertus viri celebres. *Trith. de ſcript. Eccleſ. Anton. titul. 16, cap. 8.*

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*
	Angliæ S. Eduardo decimo nono.	
	Poloniæ Cazimiro.	
1049	CONCIL. *Romanum, Epiſcoporum Italiæ præſide Rom. Pont. de ſtatu Eccleſiarum. Her. Contra. in Chron.*	5137
1049	*Papienſe præſide Rom. Pont. de componendo ſtatu Eccleſiarum. Her. Contract. in Chron.*	5137
1049	*Remenſe, præſide Rom. Pontific. cum Galliarum Epiſcopis, de ſtatu Eccleſiarum. Herman. Contract. Sigebert.*	5137
1050	*Moguntinum Epiſcoporum 40 vel 42. (nam valde errant qui numerant 130) præſide Rom. Ponti. & aſſidente Imperatore Henrico, ac aliis Principibus, propter componendum ſtatum Eccleſiarum & reformationem clericorum. Hoc Simonia (quæ erat beneficia eccleſiaſtica à Laicis recipere) & ſacerdotum coniugia in perpetuum damnātur. Her. Contr. & Lampert. Schafn. Krant. lib. 4. cap. 43.*	5138
1050	*Romanum aliud & primum contra Berengarium. Her. Contr. vt ſit illud in quo ait Lanfranc. libro de Sacra. damnatum fuiſſe Berengarium, & Ioan. Scotum.*	5138
1052	*Vercellenſe, præſide Leone Rom. Pontif. & ſecundum cōtra Berengarij errorem. Guitmundus lib. 1. de Sacra. Palmer. Her. Contract. Ipſe tūc primo ſuum errore reuocauit, vt ait Guil. Malmerſb. li. 3 de geſt. Angl. licet Lanfranc. li. de Sacr. dicat eum non adfuiſſe niſi per duos legatos clericos. Errant qui in ad Syluestrem 3 referunt, vt Sabel. Enn. 9, lib. 2. Grauius labitur Caluinus qui in Admonitio. ad Vueſtphalum ait Gregorium ſeptimum illud coëgiſſe.*	5140

Anni christi.

Romanum aliud. Herm. Cōtrac.
Vormacienſe, in quo Gerardus
Leucorum quintus epiſc. in album
1052 *Sanctorum allegitur. Sigeb.*

158

1054 l Victor 2. Sueuus
an.2.menſ.3. di.14.
1157 Vacat d. 4.
Patriarcha.

Conſtantinopoli Michaele
Cerulario.

Principibus.

Eiſdem Imp. & Theodoro centeſimo ſeptimo Orientis Impp. (et) *regnant.*

1055 *Concil. Florentinum preſide Pōtifice Rom. & praſente Imp. Henrico, de ſtatu Eccleſiaſtico. In eo multi Episcopi propter Simoniam & fornicationem damnātur & epiſcopatu priuantur. Her. Cont. Palm. Plat.*

Turonenſe, preſide Hildebrando Rom. Archidiacono (qui poſtea factus Pontifex, dictus eſt Gregorius 7.) legato Pontif. Rom. & tertium contra Berengarium, qui tunc iterū ſui erroris cecinit Palinodiam, & manu propria ſubſcripſit. Guitmundus lib.1 de ſacra. Guil. Malmesberienſ. lib.3 de geſt. Ang.

159

1057 m Stephanvs 10,
dict.9, Lotharingus.
1058 menſ.7. di.18.
Vacat d. 13.
Patriarcha.

Conſtantinopoli Michaele Cerulario.

Principibus.

Theodora Imperatrice Orient. an. 2.

Henrico tertio, & deinde quarto. an. 50. Occid. Imp.

Henrico 1 Franc. Reg. trigeſimo tertio.

Ferdinando Magno Hiſp. quinquageſimo quinto.

S. Eduar. Ang. decimonono

Cazimiro Poloniæ.

160

1758 n Benedictvs 9, dict.10,
1059 Campanus. menſ.9. dies 20.

Anni mundi.

Hvmana,

5140 Turci Nomades, qui è Tartaria exierant primum regnante apud Francos Pipino, & victis Hungaris ſibi duces conſtituerant, ceperántque fines Capadociæ & A-
5142 ſiam minorem, cum regionibus vicinis à mari Ionio ad Ægæum vſque tandem regnant apud eoſdem Francos Henrico Roberti filio an. 1050 regem ſibi primum deligunt ductis inter centum nobiliores familias ſortibus
5143 Seldoc. *R. Ioſeph ſacerdos in chronicis regnum Franciæ & Turciæ.* Sadonem vocat Haito Arm.

Anno ita 1050 Turca nomine Seldoc filium Mynuth in Galatiam latè penetrauit, Pamphylios & Lycos afflixit, Rhodios terruit. Ac regnante Henrico, deinde Philippo eius filio bene pugnauit cum Sultano Ægypti occupata Syria, Hieroſolymiſque, donec redeuntes Saraceni, Hieroſolymam vicinaſque vrbes eis excuſſerunt
5143 ſub Aduentum Gotofredi Bullonij. *R. Ioſeph Ibid.*

Duces alij Turcici Dogriſſa, Aſpal, Melecha, Artol, Belchiaroth, qui præceſſerunt Solymannum ſtirpis Otthomanicæ caput, tempore belli ſacri, paucis annis occuparunt reliquum minoris Aſia.

l Hvmbertvs Syluæ candidæ Cardinalis Græcos ſcriptis oppugnat. Nicetas Pictoratus Studites & Leo Acridæ in Bulgaria Archiepiſcopus Latinos. *Sigebertus, Trithemius.*

Victor in Florentina Synodo epiſcopos quoſdam ob Simoniam & ſcortationem epiſcopatus priuat.

Bruno Signius. *Chron. Caſinenſe lib.4, cap.33.*

Henricus 3 impotenter ferens ſuum exercitum fuiſſe ad internecionem cæſum à lauis Luſatiis, ægritudine pauló pòſt obiit buccella panis ſuffocatus.

Poſt mortem Monomachi Theodora illius coniugis
5145 ſoror imperium ſola tenuit, ac nullum maritum in Imperij ſocietatem adduxit. Cum morbo grauiſſimo labo-
5146 raret ſuaſu procerum Imperium Michaëli Stratiotico admodum ſeni delegauit.

m Stephanvs arguit Henricum 3 quod Pontificum authoritatem minueret. Vir longiore pontificatu dignus.

Mediolanenſis Eccleſia, quæ ante 200 circiter annos ſe à Romano Pontifice ſubduxerat, huic Stephano PP. ſe ſubdidit. *Sabel.*

Marbodus Rhidenſis, Rogerius Colonienſis, Ruthardus Hirsfeldenſis. *Chron. Hirſaug. Lambertus.*

Hvmana.

Bizetiſlaüs Boëmiæ decimus octauus Dux, ex matrimonio cum Iutha Otthonis Ruffi filia, quam ex Ratisbonenſi monaſterio an. 1030 raptam in vxorem duxerat, eas nuptias confirmante poſtea Imperatore, relinquens quinque filio obiit an. 1052. *Aeneas Syluius hiſt. Boem. cap.19.*

An. 1058 Robertus Huiſcardus pulſis Afris Siciliam obtinuit, fratrique ſuo Rogerio eam donauit. *Palmer.*

n Qvidam hiſtorici hunc non numerant inter Pon-
5146 tifices, quod legitimis ſuffragiis renunciatus Pontifex non fuerit. Sequor Sigebertum, Palmerium, Plati-
5147 nam, &c.

Anni Christi.

Eiectus eſt ſede, orta Romæ contentione de electione ipſius. Subrogatus eſt in eius locum Gerardus quidam epiſcopus Florentinus.

Simoniace enim, per vim & metum contra canones & iuramenta pontificatum obtinuerat. *Petrus Damiani quadam epiſtola, qui hoc vixit tempore.* Cætera Herman. Contractus. *Lambertus Scanaberg. Leo Oſtienſis. lib. 2 hiſtor. Caſſinenſ. cap.* 102.

Poſt huius tempus ob inſignem librorum copiam, quæ hactenus apud nos deſiderata eſt omnia erunt clariora. Vnde ex obſcuriſſimis tenebris hiſtoriarum egreſſi, paulatim in apertiſſimam lucem procedemus. *Onuph.*

o TVNC primum Lateranenſi Conſilio Romanorum 1059
Pontificum electio ad Cardinales Epiſcopos eſt delata, ita tamen vt à clericis Cardinalibus reliquoque clero & populo Romano comprobanda eſſet. *Ca. in nomine Domini diſt. 23. Polyd. lib. 4, cap.* 10. 1062

Hic ergo incepit libertatem Eccleſiæ contra Germanos Impp. aſſerere.

Decretum fecit contra Papas per largitionem creatos. Et Berengarium ad palinodiam compulit. *Plat.*

Helmandus Chronicon ab orbe vſque ad ſuam ætatem. i. annum 1066 colligit.

Guiſcardus Apuliæ dux Eccleſiæ Beneuentum, Troiam & reliquas Apuliæ ciuitates reſtituit, *Sabell.*

HVMANA.

R. Iſaac multos ſcribit libros. Explicationes locorum Talmud difficilium dicat R. Ioſeph Leuitæ R. Samuelis filio, qui Granatæ cum tota Iudæorum Synagoga à Saracenis illic imperitantibus an. 1064 interemptus eſt. *R. Abraham in Cabbala.*

Idem R. Iſaac charus fuit Regi Saraceno Almehmad. Aſtrologiæ nomine, in qua ille vt in diſciplinis Græcis erat verſatus. *Ibid.*

Ferdinandus Mag. ſub mortem tribus filiis regna ſua diuiſit, dans Sanctio natu maximo regnum Caſtellæ. Alphonſo Legionis & Aſturiarum, Garciæ Calliciam, cum Portugallia. Cuius diuiſionis impatiens Sanctius, regna ipſorum occupauit, altero fratre pulſo, altero in vincula coniecto.

In collocandis Imperatoribus Conſtantinopolitanis mirè admodum variant ſcriptores, tam Græci, quàm Latini. 1059

p STATVIT ne quis Eccleſiaſtica beneficia ab vllo Laico accipiat, quod tunc Simonia dicebatur. *Ca. per Laicos. 16, q. 7,* Monachos arcet. ni vocentur, à populorum prædicatione. *Ca. Iuxta 16, quæſt.* 1. 1059

Vir doctrina non vulgari præditus. Miraculis claruit. Vnde liber Conſtantini Afri de Dæmoniaco & Claudo curatis ab Alexandro Papa. *Chron. Caſſ. lib. 3. cap.* 34.

In concilio Mantuano iterum (vt quidam volunt) ſtatuitur. Papam à ſolis Cardinalibus eligendum eſſe: Neminem debere intereſſe Miſſæ ſacerdotis, quem certò nouerit eſſe concubinarium, *Ca. præter hoc. diſt.* 32.

An. 1063 quarta pars Hieroſolymæ datur incolenda ſolis Chriſtianis à Calipha Ægyptio, Bomenſore Elmonſtienſabe, cùm antea promiſcuè habitarent cum Saracenis. Hinc illa quarta pars ſemper deinceps ceſſit in 1062

Anni mundi.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Michaele Cerulario.

Principibus.

Eiſdem Impp. & Michaele 7. Seniore cogno. Stratioticus ſiue militaris an. 2. Orient. Imp. centeſimo nono. Iiſdem Occidentis Impp. & Regg.

Cazimiro Poloniæ, deinde Boleſlao 2. an. 22.

161

o NICOLAVS 2 Allobrox ſuffragiis omniũ 5147
Cardinaliũ electus an. 3. 5150
menſ. 6. di. 26.

Vacat d. 12.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Conſtantino an 4. menſ. 6.

Principibus.

Michaele Stratiotico centeſimo nono, & poſt eum Iſaacio Conneno an. 3. Orient. Impp.

Henrico 4 Occid. Imp. *decimo octauo.*

Philippo 1, an. 49. Franc. R. trigeſimo quarto.

Nepote Treddæ Gabez Aethiopum pretioſo.

Hiſp. Ferdinando Magn.

Angliæ S. Eduardo decimo nono.

Poloniæ Boleſlao ſecundo.

CONCIL. Sutrinum contra Benedictum 9. Papam. Plat. 5147

CONCIL. Lateranenſe & quartum contra Berengarium & Pſeudopontifices Epiſc. 114, vel 113, vel 118. præſide Põtifice Plati. Ca. in nomine Domini, diſt. 23. In eo Berengarius tertiò abiurauit ſuam hæreſim libellos ſuos publicè in Concilio cremauit, & confeſſionem, quam Turonis ediderat, præſtito identidem propriæ manus ſacramento renouauit. Tunc plurimum contra eum diſputatũ eſt de præſentia corporis in Euchariſtia, & de tranſſubſtãtiatione, ca. Ego Berẽgarius, de conſecr. diſt. 2. Guitmundus lib. 1 de Sacram. & Alger. lib. 1 de Sacram. 5147

Mediolanenſe contra Simoniacam & Nicolaitarum hæreſim (ſic appellabant eos qui ſacri altaris miniſtros debere vel poſſe libere vti vxoribus ſentiebant) præſidente Petro Damiano.

162

p ALEXANDER 2 Mediola- 5150

Anni Christi.

nēſis à Cardinalibus abſens delectus an.11. m. 6.

1073

Patriarcha.

Conſtantinopoli Conſtantino, deinde Ioanne 7. an. 11.

Principibus.

Iſaacio centeſimo decimo Conſtantino 10. Duca. an. 8. Eudoxia cum filiis & Romano Diogene an. 4, per ordinem ſucceſſionis in Oriente Imperantibus.

Henrico 4 Rom. Imp. decimo octauo.

Philippo 1. Francor. Reg. trigeſimo quarto.

Nepote Treddæ Gabez Aethiopum pretioſo.

Ferdinando Magno Hiſpaniæ quinquageſimo quinto, deinde Sanctio 2. an. 16.

S. Eduardo Anglorum decimonono, & per ordinem Haraldo an. 1. Guilielmo Normaniæ duce an. 22.

Boleſlao ſecundo Poloniæ.

Schiſma 15.

1062 Honorius 2 Cadolus antea vocatus, authoritate Henrici Imp. inconſultis Cardinalibus Pontifex renuntiatus ſedi contra Alexandrum. an. 5.

1073

Anni mundi.

ius Patriarchæ *Tyrius lib. 9, c. 17 & 18.*

5161 An. 1064. Septena hominum milla cum epiſcopis Moguntino, Traiectenſi & Bambergenſi, multiſque Bauariæ proceribus terram ſanctam viſunt, qui multa ab Arabibus auri ſpe paſſi, interfectis plurimis tandem à Comite de Ramula liberati ſunt. *Sigeb. Marianus. Scotus.*

Conſtantinus Ducas magnum ſtudium impendit, vt controuerſias dirimeret & decreta ſcriberet. Et quamquam indoctus erat, tamen literas amabat & doctos colebat, dicere ſolitus ſe malle ex doctrina, quam imperio nobilitari. *Zon.*

Galli ad debellandos Saracenos in Hiſpanias proficiſcuntur. *Sigeb.* Alij dicunt Balduinum tutorem Philippi illud bellum ſimulaſſe, vt facilius quoſdam nobiles Vaſconiæ regi rebelles reprimeret.

Ordo Vallis vmbroſæ è Benedictinis deſcendens, per Ioannem Gualbertum Florentinum an. 1070 originem capit. *Palmer. in Chron. Volater. lib. 21.* Sub eo ſunt Syluestrini eodem habitu, dicti à quodam Syluestro, qui enim ordinem inchoauit in monte Fano prope Fabrianum in Marchia Anconitana.

Michael Pſellus poëta & philoſophus, filiorum Ducæ præceptor. *Zon. tom.* .

Guntherus, Theodoricus, Lambertus de legia, Meginfredus, Adrianus, vterque hiſtoricus. *Chr. Hirſaug. Trith. de viris Illuſt.* Oſbernus.

Hermannus Contractus Comes Veringenſis tunc ſcripſit ſuum Chronicon ab orbe condito ad annum Chriſti 1054 cui continuator aliquis ſuperaddidit annos 10. Hymnos etiam dulci melodia compoſuit, vt, *Salue regina miſeri. Alma redemptoris* & alia multa. *Trithem.*

An. 1066. Epiſcopi & principes Imperij frequentibus comitis Triburiæ in ripa Rheni conueniunt. Collatis ibi de morum licentia & vitæ turpitudine, quam Bremenſi Archiepiſcopo tutore agebat Imperator, ſententiis ipſe Archiepiſcopus, niſi Cæſarem confeſtim reddat, iudicatur hoſtis: Cæſari quoque ad principes venire detrectanti, regnum abdicandum eſſe decernitur. *Lamber. & Auent. lib. 5. Annal.*

Hvmana.

5150 Vzi Gens Scytica, Pazinacis fortitudine & numero præſtantior Conſt. Ducæ freti ignauia Iſtrum cum vxoribus & liberis traiiciunt, cæſiſque Nicephoro Botoniate & Baſilio Apocape ſuperato Danubio, eum locum deinceps liberè incoluerunt. *Zon. tom. 3.*

Vuandali & Slaui interfecto Gottſchalo ſuo duce piiſque omnibus, à fide Chriſtiana iam tertio ad Paganiſmum deficiunt an. 1065. *Munſter. in Coſmog.*

Rerum ſucceſſu elati duce quodam Bluſſone Hamburgenſe, Sturmarios, & Holſatos aut proſternunt aut vinctos in patriam ducunt. Tranſalbinos vexant, ad ſuos cum ingenti præda redeuntes, in Domeſticos religionem abiicere detrectantes, pari crudelitate ſæuiunt & Radigaſto ſuo Deo immolant. *Helmold. cap. 22, 23, & 24.*

5161 Bluſſo reuerſus à ſuis, iuſto Domini iudicio obtruncatur. *Ibid.*

Quidam vir alioqui robuſtus dum eſſet in menſa conſumitur à muribus, cæteris qui accumbebant illæſis.

Faſc

Faſc.tempor.& Naucler.in Chron.

Pazinacæ & Bulgaris Vzos graſſantes in Macedonia & Græcia ad internecionem deleuerunt *Zon.tom.3.*

Ignauia & auaritia Imp. Ducæ Saracenis animus creſcit, noſtris deiicitur. Inter haſce turbas ipſe moritur relicto Imperio viduæ & tribus impuberibus filiis. Qua occaſione Barbari denuò Meſopotamiam, Melitenem, Ciciliam, Cappadociam, Cœloſyriam aliáque infeſta reddebant. Quin & Turcæ poſt varios belli euentus, totius penè Aſiæ regionibus Pontum ſpectantibus ſubactis & regnum & ſedes ſuas ibi fixerunt. *Zon.& Cuſpinianus.*

An. 1066. Harduicus Rex Nordanimbrorum ſpe regni Angliæ ob fratrum diſſidia erectus, cum claſſe mille nauium traiicit, ſed capto Eboraco cum ſuis ab Haraldo Anglico necatur. *Sigeb.*

1067 Gulielmus Baſtardus ſiue nothus Normanorum Dux. Haraldo vltimo Anglorum totius Angliæ Rege victo & cæſo, regnum Angliæ & conqueſtoris nomen eſt adeptus. Poſt regem interfectum mox penè omnes eiuſdem regni pontifices miſit in exilium, nobiles & principes trucidauit mediocres in ſeruitutem militibus dedit, vxores indigenarum aduenis ſuis matrimonio copulauit & in ciuitate Eboracenſi plus centum ſupra mille ſacerdotes barbarè occidit. *Chron. Hirſaug.*

1070. Hinc Francis, illinc Scotis Angliam bello inuadentibus, Angli partim fame mori, partim humana carne veſci coguntur. *Sigeb. Marian. Scotus.*

Eodem idem Guilielmus Nortimbriam in extremam redegit vaſtitatem. ex eo tempore Normani ex Dacis orti Angliam occuparunt. *Polyd.Virg.lib.8 & 9. Angl.* Regnum Normanorum in Anglia durauit 69 an. & menſ.3, hoc eſt ad an. Chriſti 1136, quo traſlatum eſt ad Francos. *Polyd.lib.11 hiſt.Ang.*

Guilielmus autem numeratis apud Anglos ſacri ædibus reperit 45017. parochialia templa. Habet enim apud eos quilibet vicus etiam ſi vix ſit ignium viginti, parochiale vnum. *Maior.lib.3, cap.6. Scoto* paulò ante mortem, viribus è graui morbo receptis igni & ferro agros Francicos perdidit. Verum inteſtini equi ſaltu ruptus bello finem impoſuit & pœnas crudelitati ſuæ debitas luit. *Polyd.lib.9.*

Gulielmo Ruffo minori filio Angliam reliquit, Roberto Normaniam. *Idem lib.10.*

1067 Carinthij, Auſtriaci, Norici, Vindelici ciuili bello inter ſe ſæuiunt.

An. 1069. Henricus Imp. ipſa hyeme. fluminibus paſſim glacie congelatis, Luticios ſubiicit. *Sigeb.*

Conſtant. Ducas moriens iureiurando Eudoxiam obſtringit, ne imperium, niſi filiis traderet. Verum ſex menſibus poſt Romano, Diogeni nupſit, quod exiſtimare imperio ruenti opus eſſe ſtrenuo propugnatore.

Diogenes deinde ad Theodoſiopolim contra Saracenos pugnans captus, Ab Axam Sultano certis conditionibus dimittitur. Ei reduci contra iuſiurandum Michaël Ducæ f. oculos eruit. Ex quo cum vulneris curatio negligeretur, capite intumeſcente, ac verminante, miſere mortuus eſt.

Turcæ Diogenis & Michaëlis Parapinatij ignauia, præter Perſiam & Ægyptum, cuncta ferè Aſiæ loca ſuo

Anni chriſti.		Anni mundi.
1565	Concil. *Mantuanum contra Honorium pſeudopapam, libidinoſos clericos, & Beregarium (quem victum rationibus cõpulerunt quarto ad palinodiam. Lanfr. de Sacram.) præſentibus Imperatore Henrico 4. & Alexandro Roma. Pontif. qui iureiurando ſe à crimine Simoniæ liberans, confirmatur in Ponficatu.*	5153
	Vuormatienſe. Sabel. Ennead. 9. lib. 3.	
1071	*Moguntinum, præſide Moguntino Archiepiſcopo, & Imperatore aſſidente, de ordinatione Caroli Cõſtantienſis epiſcopi, qui deiectus eſt ab Epiſcopatu. Lãmbert. Schafn. in hiſt. Germanorum.*	5161
1073	*Erphordienſe indictum ab Epiſ. Moguntino plurimorum Epiſ. Germaniæ, præſente Imper. de decimis Turingiæ à Moguntino Archiepiſcopo ſoluendis. Lambert. Schafn.*	5161

Anni Christi.

163

1073 q GREGORIVS 7. proprio nomine Hildebrandus, natione Hetruſcus, patria Soanenſis,
1087 an. 12. menſ.1. di.3.

Vacat an.1.m.4.d.27.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne ſeptimo, deinde Coſma an.5. menſ.9. Euſtratio 2. an. 3. Nicolao 3.an.27.

Principibus.

Eiſdem Imp. & Michaele Ducæ filio centeſimo decimo tertio, Parapinatio, an. 6. deindéque Nicephoro Botoniate an.3. ac poſtea Alexio Conneno an. 33. Imperatoribus Conſtantinopolita.

Hiſpaniæ Sanctio ſecundo quinquageſimo ſexto, deinde Alphonſo 6.an. 26.

Angliæ Guilielmo Baſtardo vigeſimo primo.

Poloniæ Boleſlao ſecundo, deinde Vvladiſlao 1. an. 20.

Anni mundi.

iugo ſubmiſerunt ad ipſam vſque Conſtantinopolim: & Hieroſolymis magna impunitate pios oppreſſerunt per annos ferè 30, vſque dum ſolennis expeditio Gotfridi Bullonij ſuſcipitur. *Tyrius lib.*1.

Parapinatius ſponte ſe abdicauit imperio quod ſe con-
5161 ſeruare non poſſe videbat, contra vndique concurrentes hoſtes, Monaſticum habitum induens cum coniuge Maria Alana in ſolitudinem ſeceſſit.

q AB HOC cœpit vitas pontificum vſque ad Hono-
5175 rium 2 Pandulphus Piſanus.

Confirmat ordinem monachorum Vallis vmbroſæ, *Volat.lib.*1. Indixit ex more veterum, abſtinentiam carnium in die ſabbati. *ca, Quia dies de Conſecr.diſt.*5. Romæ conciones habebat. *Benno.*

Omnium bonorum conſenſu pontifex creatur. formula electionis ipſius extat apud *Plat.* Hẽricum 4 Imp. multa in Eccleſia temere molientem, omni prius priuatum imperatoria adminiſtratione anathemate percutit, nec abſoluit, donec depoſito regio ornatu, nudis pedibus, quanuis aſperrima eſſet hyems & gelu cuncta rigeſcerent, ad ſe veniret petens veniam & pollicens integram obedientiam & emendationem. Vir dignus pontificatu ad deprimendam Politicorum Supercilium. Monarchas terruit nominis ſui & Zeli claritate. Captiuitatem Eccleſiæ & ſeruitutem, quam à principibus patiebatur, reſtituit, vlulantibus Centuriatoribus.

Cultor & defenſor iuſtitiæ & libertatis Eccleſiæ acerrimus.

Miraculis coruſcauit. *Martinus Polonus.* ſigna & prodigia per orationes faciebat. *Lambertus Schafnab.* Dono prophetiæ præditus. *Vincentius Gallus ex Guilielmo hiſtor. in Speculo libro 25, cap.* 44. ſemper in Eccleſiaſtico rigore conſtantiſſimus. *Otho. Friſing. libro ſexto, cap.* 32. Inter omnes Romanos Pontifices præcipui Zeli authoritatis. *Ibi. cap.36. conſentiunt Gotfridus Viterbergenſis in Chro. part.17. Trit. in Chron. Nauclerus Gen. 37. Crant. in Metrop. lib.5, cap.20. Sabel. Ennead.9 lib.3. Tyrius lib.1, cap.13. denique Anſelmus, Bernardus Corbienſis, Marianus Scotus, Martinus Polonus, Blondus. Abbas Vſperg. Soli Centuriatores reclamant.*

An. 1079. Boleſlaum 2. cog. ferum Polonorum regem regni titulo & iure pellit. *Cromer. lib.*5. Vnde ſucceſſor Vuladiſlaus regem ſe appellari non eſt paſſus, quòd inunctus & coronatus ſolenniter Pontificis interdicto non eſſet. Quod obtinuit vſque ad an.1295. *Ibidem.*

Laudatiſſimus & Zelo ſingularis veréque Apoſtolicus, Quare audita Staniſlai epiſcopi nece Boleſlaum Poloniæ regem, difficilimis alioqui temporibus, excommunicat. Aulicos quoſdam Henrici Imp. quorum conſilio Sacerdotia, Pontificatus, Monaſteria vendebantur, ac Lupi, non paſtores præficiebantur, repetundarum poſtulauit, & execratus eſt fulmine apoſtolico. Henrico præcipiens, vt illos aula, prætorio, curia, exigeret. Poſtremò Henricum ipſum, ſolenniter miſſo per omnes ferè orbis partes anathemate excommunicauit. Noluit enim pati, vt iſtius voluntas requireretur in eligendo Rom. Pontifice, item vt epiſcopatus imperij terminis incluſos Imperator pro ſuo arbitrio diſtribueret. Nam quæ ſunt Dei Deo. Quid principi politico cum rebus Eccleſiæ? Denique vt maritos faceret ſacerdotes, vt viciſſim ſacerdotes maritos, contra receptum eccleſiæ maiorem.

Adeò

	Anni Christi.		Anni mundi.

Adeò piam cauſam adiuuit Deus. Exorti enim motus Henricum ipſum perdiderunt & Imperij ſuperbiam valde attriuerunt, iſto de imperij gradu ignominioſiſſimè deiecto. 1073

Pont. proceres & populum ſacramento præſtito ſanctè ſoluit, & vt Rudulpho adhæreant ſanctius imperat. Eius enim eſt videre ne quid detrimenti res Chriſtiana à Principibus patiatur. An non Samuel Leuita, Dei authoritate Saülem regem creauit, deindéque peccantem publicè depoſuit Dauide ſubſtituto & inuncto? An non Elias Dei ſpiritu reges conſtituit & abdicat, non modo in Iſrael, ſed & in Syria? *3. Reg. 19.* An non Hieremias Sacerdos accipit poteſtatem ſuper gentes & regna, vt deſtruat & ædificet, euellat & plantet (*cap.*) An Apoſtolica authoritas minor eſt quàm prophetica. Quo modo igitur illud Spiritus S. impletum, Pro patribus nati ſunt tibi filij, conſtitues eos principes ſuper omnem terram? Quare ſtat immota vox vel potius oraculum D. Ambroſij epiſt. 33. Veteri iure à ſacerdotibus donantur Imperia, non vſurpantur. Et illud Petri Cluniacenſis epiſt. 29. lib. 6. Quamuis Eccleſia non habeat Imperatoris gladium, habet tamen ſuper ipſos Imperatores imperium. Vnde ei ſub figura prophetici nominis dicitur, Conſtitui te ſuper gentes & regna, vt euellas, deſtruas diſperdas, diſſipes, ædifices, plantes. Hæc contra Centuriatorum eiulatus. 5161

1074 Vladiſlao Boemorum duci petenti vt ſibi, ſuóque populo liceret rem diuinam Slauonica lingua peragere, non aſſenſit, quòd id Chriſtiano inſtituto minus congrueret, & linguis titulo crucis non ſine Dei prouidentia dedicatis decerperet, per quas Sanctorum communio per totum orbem conſeruatur atque colligitur, vti linguarum diuerſitate confuſio atque diſſidium per mundum viget. *Ipſe lib. ſeptimo Regiſtri ad Boemorum ducem. Et Olaus Mag. lib. 1., cap. 19.* 5162

CONCIL. *Romanum ad reformationem morum. Antonin. tit. 16, ca. 1. §. 21. In eo præſertim agitur de Simoniacorum excommunicatione. Abb. Vſperg. & prohibitione vxorum presbyteris facta, non nouo edicto (vt volunt Centuriatores cenſur. 11, cap. 7. pag. 382. ſicut docet Spgenceus lib. 1. de Continent. cap. 12.) Sed iuxta antiquos canones, ait Lambert. Schaf. in hiſt. Ger.*

Henricus 4 Zelo eius inuidens conatus eſt vi quendam in ſedem Apoſtolicam ipſius loco intrudere.

1074 Falſa de illo, à quo iuſtè fuerat excommunicatus, ſparſit indicto apud Vuormaciam concilio an. 1076 Epiſcoporum 24, ad quod ſuperuenit quidam apoſtata, Hugo Blancus, propter mores improbos à Cardinalatu depoſitus, plenus minarum, deferens ſecum de vita & inſtitutione Papæ, ſcenicis figmentis conſimilem tragœdiam, ſcilicet vnde oriundus, quo pacto ab ineunte ætate conuerſatus, quàm peruerſo ordine ſedem Apoſtolicam occupauerit, quæ ante Pontificatum, quæ poſt eum adeptum flagitia commiſerit. *Trithem. in Chronico Hirſang.* 5162

Erphordienſe præſide Moguntino Archiepiſcopo, vbi de cœlibatu ſacerdotum actum ſit, quidam hic collocant.

Sed bona cauſa vincente annóque ſequenti totius penè regni principibus eius imperio renuntiantibus in comitiis Openheimenſibus neceſſitate compulſus Romam venit, vt nudis pedibus & corpore ſolis laneis tecto, in terrámque proſtrato veniam peteret abſolutus non diu permanſit in iureiurando, vt proinde eum denuò excommunicare oportuerit, & in ipſius caput iuſtè ea attrahere ob quæ miſeri Centuriatores cœlum terrámque contra Chriſti vicarios obteſtantur. *Ibid.*

1087 Conſtantienſem, Bambergenſem, Moguntinenſem, & plures alios epiſcopatus pecunia vendidit Ratisbonenſem, Auguſtenſem & Strasburgenſem pro gladio, Monaſterienſem pro Sodomitica immunditia, Abbatiam Fuldenſem pro adulterio, *Ibid. ex Stephani Halber-* 5175

Anni Christi — *Anni mundi.*

ſtadenſis epiſtola ad Vualramum Epiſc.

Clam accedens ad vxorem ſuam ſpecie adulteri (adeo enim ei infenſus erat, vt omnes diuortij occaſiones quæreret) ab ipſa & ancillis pugnis, ſedilibus & quibuſcúnque inſtrumentis mulctatus extruditur foras. Hinc morbo deinceps ſex Hebdomadas laborat. *Chron. Magdeburgenſe.*

1074 *Erphordienſe, præſide Moguntino Archiepiſcopo, vbi de cœlibatu ſacerdotum actum ſit, quidam hic, collocant.*

5162 Conradum filium incitat, vt cum nouerca coëat. *Crantz. in Metrop.* In eámque licet legitimam vxorem & honeſtiſſimam inaudita ſcelera commiſit multis vi opprimendam proſtituens. Vnde non modo vt Schiſmaticum, hæreticum & Simoniacum, ſed etiam vt Nicolaitarum hæreſis æmulum Vrbanus ſecundus in Romana Synodo iterum excommunicauit. *Trit. in Chron. Hirſaug.*

Primus inter omnes Imperatores Occidentis per Papam depoſitus. *Ibid.*

Vult à ſe vocari vel ordinari pontifices etiam Romanos. Hinc illæ graues & pernicioſæ turbæ inter eum & Eccleſiam, quæ integrum ſæculum durarunt.

1076 *Aliud Concilium Romanum Epiſc. 110. in quo notati ſunt Anathemate Gilbertus Rauennas Archiepiſcopus, Hugo Cardinalis & (ſi Antoni credimus) Henricus Imperator, omnes etiam ſimoniaci, maxime hi qui à Laicis recipernt inueſtituram. (Nam inoleuerat mos, præſertim in Imperio, vt Epiſcopi ab Imp. eligerentur & annulo ac baculo paſtorali inueſtirentur ab Imp. Guil. Tyri. lib. 1. bel. Sac. c. 13.) Vincēt. in Specul. lib. 26, c. 82. Crant. lib. 5. hiſt. Sax. cap. 6. Plati. & omnium optimè R. Barnus in vita Pont.*

5164 Introducere conatur ſacerdotum coniugia & maritos epiſcopos deſignat. *Lambert.* cui quia ſe ſanctiſſimè opponit Gregorius, à Magdeb. Cen. 11. cap 7. pag. 382. traducitur quaſi primus publico edicto ſacerdotibus coniugia interdixerit, & populum eorum ſacrificiis intereſſe aut illos pro ſacerdotibus habere vetuerit, quaſi etiam vſque ad hoc tempus ſacerdotibus integrum fuerit vxores ducere. Quod falſiſſimum docet Eſpenceus lib. 1 de Continentia præſertim 12 ca. è ſignatis antiquiſſimorum Pontificum, Patrum, Canonum, Conciliorum, Hiſtoriarum tabulis. Et Lambertus, qui hac ſcribebat tempeſtate, Clericis (inquit de hoc Pontifice) illicita & contra ſcita canonum contracta coniugia prohibebat, contradicentibus Regis (Henrici) fautoribus & clericis. Hinc Henriciana hæreſis apud Abb. Vſp. *Naucl. vol. 2. gener. 36.*

Marianus Scotus Fuldenſis monachus Theologus & inſignis hiſtoriographus, præter alia annales ab orbe condito duxit optimo ordine vſque ad annum Domini 1082 qui erat ætatis ſuæ 56. *Sig.* cuius continuator fuit Dodechinus.

1076 *Henricus Imp. vt ſe vlciſceretur, indixit Concilium Vuormatiæ Epiſcop. 24, qui exauctorant Pontificatu Gregorium 7 miſſo ad eum cum epiſtola decretali Concilij Rolando quodam, qui ipſi nomine Concilij publicè interdiceret muniis Pontificiis. Ab. Vſp. in Chro. Lambert. Schaf.*

5164 Ioannes Xiphilinus Patriarcha Conſtantinopolitanus ſe tunc Dionis Nicæi hiſtoriam in epitomen redegiſſe teſtatur in vita Auguſti.

S. Guitmundus Lanfranci Canthuarienſis quondam diſcipulus, Auerſanus Aquiliæ Archiepiſcopus, & Hildebertus (qui prius fuerat ex Berengarij ſectatoribus) Turonenſis Archiepiſcopus, Albericus, Vuolfelmus & & Leufredus aduerſus Berengarianam hæreſim acerrime ſcripſerunt. Venericus. *Trit.* Drogo. *Chron. Fland.* S. Hugo Clunianenſis. *Chron. Hirſaug.*

Giſelbertus Anglus commentatur in Eſaiam prophetam. *Trit. de ſcript. Eccl.* alius ab Anſelmi diſcipulo, qui altercationem contra Iudæos pauló poſt condidit. *Chron. Hirſaug.* Imo verò antè. Nam is pertinet ad ſuperius ſæculum, vt illic docuimus.

Petrus Eremita Ambienſis, primus modum orandi per calculos (quod vulgò Paternoſtros vocamus) docuiſſe traditur. *Polyd. Virg. lib. 5 de inuent. rer. ca. 9.* Factus eſt dux Chriſtianorum in bello Turcico. *Guil. Tyri. lib. 1. de bello ſacr. c. 11. Plati. Bonfin. lib. 5. Vngar. dec. 2.*

Ordo Grandimontenſis ſub regula S. Benedicti inchoatur per Stephanum Aruernum nobilem, apud Lemouicēſes, vbi ſtatuitur illius ordinis prima ſedes in quodam

monte,qui toti familiæ nomen dedit. *Volater. lib.21.Guil. Nangiac.Polyd.lib.7 de inuent.rer.cap.7.*

Ordo Carthuſienſiũ an.1084.ſumit initium à S.Brunone Colonienſi Theologo & Canonico Rhemenſi.*Sig. Plat.Vi.Lu.li.21.Polyd.de inuent.li.7.c.3.*Qui propter quandam apparitionem mortui vale dixerat mũdo *Faſci.temp. Summa Antonini, Franc.de Puteo Lugonnenſis Schedelius.*

Philippus rex Franc. ſæculares clericos Eccleſiæ S. Martini de Campis quam ipſius pater Henricus conſtruxerat mutauit in monachos ordinis Cluniacenſis.*Guiliel. Nangiac.*

Quàm tunc deploratus fuerit Eccleſiæ ſtatus & fermè noſtro ſimillimus cernere licet apud Sigebertum, Vincenti.& Antoni. Magnæ ſimultates inter Imperatorem & Pontificem : Sacerdotes erant moribus deprauatiſſimis , & propterea ipſi & res ſacræ populo contemptibiles:quilibet ex plebe audebat de ſacris myſteriis diſputare : ſacramenta etiam ab infantibus turpiter tractabantur:in extremo vitę viaticũ Dominicũ contemnebatur : decimæ presbyteris debitæ igni cremabantur:Corpus Domini ſæpe pedibus cõculcabatur,&ſanguis effundebatur,multáq; alia ſcelera in Eccleſia patrabãtur. Qua occaſione multi hæretici prophanis nouitatibus plebem ab eccleſiaſtica diſciplina auertebant.*Sig.*

Dux Polonorum ipſo die Natali Dom.an.1077 a quindecim epiſcopis in regem conſecratur. *Lambert.Schanab.*

An.1079 Boleſlaus deuictis Ruſſis ad ſuos Polonos redit,Staniſlaum Cracouiẽſem,qui ipſum ob tyrãnidem excommunicauerat ,ad Aram interficit. *Crom.li.4. Polo.*

Cuius facinoris an.ſeq.pœnas luit,nam mente captus mortem ſibi conſciſcit.*Ibid.*

Eũ Greg.Pont. anathematizarat audita Staniſlai nece, &c.*Matthias Mechoui.lib.2.Polo.cap.20.*

Theofridus carmine & proſa hiſtorias,aliáque reliquit. *Bruſcius de Monaſterlis.*

Vuilhelmus de muſica, de ratione computi,de Aſtrolabio & ſimilibus commentatur.*Chron.Hirſaug.*

D.Guilielmus monachus & Bibliothecarius Malmeſberienſis ſcripſit hiſtoriam Angl.

In Londinenſi conuentu an.1078 auctore Lanfranco, ſex Angliæ ciuitates , Bathonia , Lincolnia , Sariſberia, Exonia, Ceſtria , atque Ciceſtria fiũt Epiſcopales ſedes, quæ antea erant in oppidulis.*Polyd.lib.9 hiſt.Angl.*

Lambertus Schafnaburgenſis , Herueldenſis monachus curſim obiter attingens prima tẽpora ab orbe condito ad annum Chriſti 1040 ab hinc diligenter perſequitur hiſtoriam ſuorum temporum per annos 37, vſque ad annum Chriſti 1077.

HVMANA.

An.1075 Kiouia à Boleſlao Polonorũ principe,qui duobus annis poſt rex conſecratus eſt capitur. Ideo Ruteni populabundi Poloniã inuadũt,ſed vi reputũtur.*Crom.l.4.*

Eodem Robertus 2. Burgundiæ dux S. Roberti regis Francorum nepos obiit &Semnoiaci in templo à ſe condito ſepelitur. *Chron . Burgundiæ.*

Hugo nepos ſucceſſit qui mortua Iolanda vxore an. 1097. ſeipſum cilicio obnubens cluniacenſium inſtituto ſe dedicauit & Othoni fratri qui in ſacrum bellum profectus eſt ducatum reliquit. *Ibid.*

Boẽmiæ Ducatus tunc primum ann.1086.erigitur in regnum

Anni Christi. | *Anni mundi.*

1079 *Aliud Concilium Romanum tertio conuocat Gregorius Papa,in quo excommunicat Sigifridum Moguntinum Archiepiſcopum cum omnibus Epiſcopis & clericis aſſentientibus Henrico Imp. in quem denuò anathema renouat, & Imperio iterum priuat. Ille metu amittendi Imperij (nam iam principes propter Pontificiam excommunicationem ab Imperatore ſe ſubducebãt) ſupplex veniã petiit à Gregorio, qui poſt preces multorum & præſtitum ab Imp. iuramentum obedientiæ & pacis eum abſoluit. Plati. R. Barnus. Multi & ferè omnes ita confundũt iſta tria Concilia Romana , vt vix ex ipſorum ſcriptis indices an vnicum vel trinum fuerit. Fortaſſe iſtud eſt concilium Roma. in quo diſputatum eſt contra Berengarij errorem,quem ipſe tunc iterum quinto & poſtremò abiurauit. Thom.Vald.to.2. de Sacramentis cap.43. ex actis illius concilij, quæ ipſe legit.* 5167

Educenſe 19.9.3.

Anni Christi.

Schiſma 16 durat. an. 29.

1080 Rodulpho Sueuiæ Ducæ, qui à Saxonibus & nõnullis Principibus Theutonicis ſuaſu Põtificis electus fuerat Imperator, occiſo, Henricus Imp. in Concilio Brixienſi Epiſcoporum Italiæ, Longabardiæ & Germaniæ, purgatus de criminibus ſibi obiectis à Pontif. cum iiſdem inſimulat, & curat eligi in Pontificem Gilbertum ſiue Vuicbertum Rauennatem Archiepiſcopum, qui dictus Clemens 3. ſedit an. 17, vel vt alij volunt. 21.

1085 CONCIL. *Moguntinum, preſente Henrico Imp. pro Clementis ordinatione contra Gregorium Sigeb.*

164

1087 r VICTOR III. Beneuentanus, an. 1.

1088 menſ. 4.

Vacat m. 5.

Anni mundi.

regnum. Nam Vratiſlaus, quòd debellaſſet Leopidũ Auſtriæ marchionem, Moguntiæ ab Henrico Imp. rex declaratus, inungitur ab Engelberto ſeu Gilberto Treuirorum Archiepiſcopo. *Aeneas Syluius hiſt. Boem. cap.* 22. At Matthi Mechoui. in Chron. Polon. lib. 3, cap. 4. ait id eueniſſe ſub Victore an. 1087.

An. 1079. Turci in Arabes & Saracenos inualuerunt, ac Armeniam Syriámque depopulantes, multas vrbes ipſamque Antiochiam ceperunt. *Sigeb.*

5168 Præter Antiochiam, duce Belphet, ceperunt vtrám que Ciliciam, Iſauriam, Pamphiliam, Lyciam, Piſidiam, Lycaoniam, Cappadociam, Galatiam, vtrumque Pontum, Bythiniam & Aſiæ minoris partem, incolis abductis & eccleſiis deiectis. *Tyrius lib.* 1. *cap.* 9.

Nicephorus Botoniates cum Michaëlem terruiſſet, ſocietate Turcicorum bellorum imperium ſibi aſſeruit. Verum coniuratione Comnenorum fratrum violenter oppreſſus monaſterium imperio relicto ingredi coactus eſt.

Comneni fratres ita inter ſe partiti ſunt imperium, vt Alexius imperij titulum vſurparet, cæteri alia noua nomina ſortirentur, & ſingulis cederent certi annui redditus ex imperij reliquiis. Sic dilaceratis Imperij redditibus Alexius conuertitur ad rapinas & exactiones. Cúmque corrupta pecunia pro aurea & argentea æreã ſignaſſet, tributi tamen loco auream dependi voluit. Amiſit in mari Chium, Lesbum, Samum, Rhodum inſulas, quas Turci duce Zarcha occuparunt ſubacta littorali Aſia.

An. 1081 Robertus Guiſcardi filius ex Italia in Epidamnum expeditionem ſuſcipiens Caſtoriam, Lariſſam & alia oppida ſubegit, Raimundus verò, vbi ex Aſia feretro incluſus, tanquam mortuus domum relatus eſſet de

5173 Alexij perfidia conqueſtu ſuos ad arma concitat, traiectóque mari, ad eundem Epidamnum, Imperatorem ad Europæam coloniam ad pacem compulit. *Chron. Caſſinenſe, cap.* 48. *lib.* 3.

Pazinacæ ſub Alexio Comneno, Macedoniã & Thraciam depopulantes, primo victores, deinde victi, in Moglenem traducti ſunt. *Zon. tom.* 3.

r OPERA Henrici 4 veneno in calicem infuſo, dum ſacrificat, necatur. *Plat. & Faſc. temp.* Alij tradunt eum obiiſſe alui profluuio. *R. Barns.*

Deuſdedit Card. Canonum vulumen, iubẽte hoc Victore, in ordinem redegit, *Plati.*

Itali ſuaſu Victoris Papæ, ſub vexillo S. Petri, Africam infeſtis ſignis ingreſſi centum millia Saracenorum occiderunt, & eorum præcipuam vrbem euerterunt, *Chron. Caſſinenſe. lib.* 3. *cap.* 70.

Continuatur ſchiſma ſuperiore Pontifice cœptum, de quo ſic Hermoldus in chron. Slauorum cap. 30 Gilber-

5175 tum Rauennæ ſedis epiſcopum ordinari fecit in Papam) Henricus 4. Darauitque hoc ſchiſma 25 annis. Defuncto enim Gregorico ſucceſſit Deſiderius (qui Victor) poſt quẽ Vrbanus; deinde Paſchalis, qui omnes Imperatorem cum

5176 Papa ſuo excommunicationis ſententia damnarunt, continentes ſe apud reges Franciæ, Siciliæ, Hiſpaniæ, qui Catholicam partem tueri videbantur. Mortuo autem Gilberto, qui & Clemens, ſopita ſunt ſchiſmata & rediit vniuerſa Eccleſia ad Paſchalem.

Machtilda quoque comitiſſa Pontifici fauebat, quæ & omnes ſuas poſſeſſiones ad altare S. Petri obtulit, quæ

Anni Chriſti. / Anni mundi.

S. Petri patrimonium vocantur. *Mart. Polonus.*

Anſul rex Galliciæ Chriſtianus vicit Saracenos in Hiſpania, & Toletum maximam eorum vrbem per aliquot annos obſeſſam tandem expugnat. *Sigeb.*

1087 — 5175

Baſilius monachus errorem Berengarij reſtaurat.

Euthymius contemporaneus Alexij imperatoris. *Ipſe Panopliæ part. 2. Tit. 23.* Cum Iudæi ſeruiiſſent annos 1000 *part. 1. Tit. 8.* eſt ergo mendum apud Sixtum Senenſem dum eum ait claruiſſe ſub an. 1180 pro 1080.

Sic Ioan. S. Curolopates, qui à Nicephoro Imp. Irenes ſucceſſore tempore Caroli Magni ad Alexium Comnenum id eſt, 300 fermè annorum, ſiue vſque ad Chriſti 1085 hiſtoriam contexint.

Vigebat adhuc Michaël Pſellus. Nam eum ſuæ tempeſtatis philoſophorum principem & ampliſſimum virum appellauit Ioan. Curolopates initio ſui hiſtoriarum compendij.

An. 1087. Bogomili Meſſalianorũ ſecta non multo ante ætatem Hermenopuli. *Ipſe libro de ſectis.*

Tempore Alexij Comneni ſecta Bogomilorum in Oriente graſſatur, auctore quodam Baſilio medico, qui 15. annos ſua peruerſa dogmata didicerat, & 52. docuerat, qui & in Theatro combuſtus eſt. *Zon. tom. 3.*

Pauliciana hæreſis è Manichæis orta à Ioan. Zimiſce Philippopolim tranſlata adhuc durabat. Nam Alexius Com. Imp. diſputatione multos ab ea reuocauit. *Ibid.*

Grammaticorum ſcholã conſtruxit, in qua publicè docerentur pauperũ liberi, magiſtris & pędagogis cõſtitutis. victuq; tam docentibus, quam diſcentibus, ordinatio. *Ibi.*

Conſtantinus patria Cartaginenſis Babylone diſciplinis Chaldæorum, Arabum, Perſarum, Ægyptorum, & Indorum perceptis an. ;9 peregrinationis in patriam rediit, deinde in Italiam traiiciens monachus Caſſinẽſis efficitur, vbi è diuerſis gentium linguis tranſtulit complura opera artis Medicæ; *Chron. Caſſinenſi lib. 3. cap.* 34.

Elfuuardus librum de rebus Angloſaxonum in Britãnia, ante Normanorum imperium vulgat.

An. 1088 Religio Chriſtiana Toleti ab Alphonſo 6 Caſtiliæ re fugatis Saracenis tradi cœpit. *Sigeb.*

HVMANA.

Idem Alphonſus nulla relicta maſcula ſobole filiam Theraſiam ex pellice natam Henrico Lotharingiæ comiti Gothofredi Bullonei ex Gulielmo fratre nepoti cũ Portugallia, Galliciæ parte dotis nomine vxorem dedit. Vnde Portugalliæ reges originem trahunt. *Ritius lib. 3 Hiſp.* additis aliquot vrbibus cum titulo comitatus.

Eo enim duce Galli in Luſitaniam appulerunt eámque vi Mauris ademptam Portugalliam nominarunt. *Ibi.*

Alteram deſpondit Remundo Berẽgario Toloſæ comiti. Ita à Remundo poſtrema regum Caſtiliæ ſtirps per Alphonſum filium propagata eſt.

Cyprus, Chreta, Chios, Lesbus, Samus, Rhodus & aliæ inſulæ, quæ vel defecerant, vel à Zarcha Turco occupatę fuerat à claſſe Alexij imp. breui recuperantur. *Zon. tom. 3.*

1088 — 5176

Tum vixiſſe videtur Elias Cretenſis Nazanzeni doctus interpres. Nam in ſuo commentariorũ prooemio ipſe ſcribere tradit in exilio, quòd ſanè in hoc annos Saracenicæ ſæuitiæ vel Conſtãtinopolitanorum tumultuum inuidere videtur.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolão 3.

Principibus.

Alexio Comneno Orient. centeſimo decimo quinto.

Henrico 4. Occid. Imp. decimo octauo.

Philippo 1. Franc. Reg. trigeſimo quarto.

Nepote Treddæ Gabez Aethiopum pretioſo.

Hiſpaniæ Alphonſo 6, quinquageſimo ſeptimo.

Angliæ Guilielmo Baſtardo vigeſimo primo, deinde Guilielmo Ruffo an. 13.

VVladiſlao 1. Poloniæ principe.

CONCIL. *Beneuentanum, in quo præſidente pontifice rurſum Imperator & laici dantes ſacerdotia & clerici accipientes Simoniaci declarantur & excommunicantur. Chron. Caſſinenſe lib. 3. cap. 71.*

Stampenſe. Iuo in epiſtolis.

ſ SCRI-

Anni Christi		*Anni mundi.*
	165	
1088	ſ VRBANVS II. Gallus ex oppido Caſtellionis, in dioceſi Rhemenſi, an. 12.	5176
1100	menſ.4. di.19.	5188
	Vacat dies 13.	

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao 3.

Principibus.

Alexio Comneno Orient. Imp. 115

Henrico 4 Occid. 18.

Philippo 1. Franc. Rege trigeſimo quarto.

Alphonſo 6 Hiſp. 57.

Guil. Ruffo Ang. 22.

Vvladiſlao 1. Polon.

ſ · SCRIPSIT contra hæreticos. *Plati.* Cum iam eſſet ſtatutum, vt clerici ſeptem horas canonicas quotidie dicerent: totidem iuſſit in concilio apud Claromontem an.1096 recitari quotidie in laudem D. Virginis, & inſtituit ipſius officium in Sabbathis. *Anton.tit.16.c.1 Naucler* Ordinem Ciſtercienſem an.1098 excitatum in Burgundia ab Ardingo Anglo, vel vt alij volunt, Roberto Moliſnenſe, primus confirmauit. *Platina.*

Galiciæ regem cum tota S. Iacobi Dioceſi Anathemate percuſſit, quòd prouinciæ epiſcopum in carcerem conieciſſet.

Eius monumento marmoreo inſcriptum eſt, Vrbanus 2 auctor expeditionis in infideles. *Onuphrius.*

Excommunicauit in Gallia eos, qui à laicis ad dignitates Eccleſiæ eueherentur. Quare Henricus Sueſſionum epiſcopus pontificatum, quem à Philippo rege acceperat, Pontifici tradidit, *Aemyl.lib.3.*

Philippum Francorum regem, qui repudiata vxore Bertha, Fulconi cuidam ereptam coniugem pro vxore habebat, excommunicatione coegit eam dimittere & legitimam recipere. *Aemyl.lib.3. Sigeb. Anno.*

Petro Nauarræ regi tertio octo decimas & ius Patronatus Eccleſiarum, belli ſacri prætextu, petenti conceſſit. *Vaſæus.*

Poſt orationem Vrbani in concilio Claromontenſi, inſtigatore Petro Hiſpano (*Helmold. Ibid. cap. 31.*) Eremita an. 1096 expeditio maxima facta eſt contra Turcas & Sarracenos, militum 600000. (*Fucherius cap.4.*) ad Hieroſolymam recuperandam: quæ 490 circiter annis, poſtquam eam Saraceni occupaſſent, capta eſt, 39 die obſidionis an.1099 & Idib. Iulij (*Aemil. ait 4 Nonas*) feria 6. hora qua Chriſtus mortuus eſt, ducibus Godefrido Bilionenſi, ſiue de Bullo Lotharingiæ principe, Euſtathio & Balduino eius fratribus, Hugone Magno fratre regis Francorum, Podienſi ſiue Anicienſi in Aruernia epiſcopo, Roberto comite Normanorum, Raymundo comite Tholoſæ (cum Gotthis & Vaſconibus ait Fucherius) Boemundo duce Apuliæ, & infinitis aliis nobilibus. *Guiliel. Tyr. li.1 de bell. Sac. c.* 17. *Blond. dec.* 2. *li.* 4. *Plat. Aemil. li.4. Fuch. cap.2 & 19.*

Adfuit huic expeditioni Alphonſus 6 rex Caſtiliæ, *Ritius lib.3. de reg. Neapol.*

Tribus diuerſis itineribus eo contenderunt, per Conſtantinopolim, indéque Calcedonem trecenta millia deſcriptorum peditum, & centum millia galeatorum equitum. *Iouius lib.1 virorum Illuſt.*

Ad Nicæam primo Solymanus Turcarum Imp. victus. Ad Antiochiam Corbana Parthorum, Medorum & Aſſyriorum dux.

Nam ante Hieroſolymam, Niceam, Antiochiam, multáſque ciuitates à Barbaris poſſeſſas receperunt, non de imperio & fortunis dimicantes, ſed de religione & ſacrorum authoritate.

Ægyptius Caliphas ad Hieroſolymam ſuperatur, cum Godefredus admota turri lignea, ex eáque in hoſtilem murum demiſſo ponte, trucidatis, depulſiſque Barbaris primus in vrbem peruaſiſſet. Ex quo omnium procerum conſenſu Hieroſolymæ rex appellatus eſt, quam & Chriſtiani reges tenuerunt vſque ad octogeſimum ſeptimum annum, quo eam Saladinus Ægyptius noſtris eripuit.

Anni Chriſti. | Anni mundi.

Die, quo expugnata eſt Hieroſolyma Sol aliquot gradibus retroceſſit. *Fucher.hiſt.cap.*11.

E Latini orbis prouinciis omnibus eo confluxerunt, exceptis Orientalibus Francis, Saxonibus, Thuringis, Bauaris & Alemannis, inteſtinis nimirum bellis occupatis (aut potius pietate carentibus, qui equitum, peditúmque turmas ſuum ſolum tranſeunte ludibriis excipiebant, ſtultos eos appellantes, quod ſua temerè deſererent, & aliena appeterent. *Abbas Vrſpergenſis Germanus.* 1088 5176

Godefridus Bilionius ab vniuerſo exercitu conſtitutus primus rex Hieroſolymitanus, noluit coronam auream ſuſcipere, quod Chriſtus ibi tuliſſet ſpineam. Dabertus electus eſt primus Patriarcha. *Bloud. dec.* 2. *lib.*42. *Tyr.lib.*9, *cap.*2 & 15.

Philippo Regi Francorum Biturigenſem Comitatum 40000 libr. (alij dicunt 60000 aure.) Harpinus Comes vendidit vt proficiſceretur Hieroſolymam. *Guil. Nang. & Mater hiſtor.*

Fucherius Carnotenſis, in ſacra expeditione Cappellanus Balduini fratris Godefridi ducis Lotharingi, hiſtoriam rerum per annos 29 geſtarum ab ann.1095 vſque ad 1124 breuiter & magna fide perſtrinxit.

Milites inopia iumentorum vtuntur ad ſarcinas ſuas veruecibus, capris, ſuibus, arietibus, interdum etiam equitant bubus. *Fuch.cap.*5.

Occiduorum Chriſtianorum in Orientem profectio ſignificata eſt cœlitus, infinita multitudine locuſtarum orta ab Occidente, & tanta vt inter volandum nubibus æquipararetur & ſolem obumbraret. *Zon.tom.*3.

Alexij Conneni & Græcorum hic vituperatur perfidia. Nam Latinos, commeatu denegato, aut interuerſo, aut infecto, auxiliis interceptis, clam etiam inſtigatis atque adiutis Turcis, impedinerunt.

Ann. 1097. Nicea vrbs quinta hebdomada obſidionis expugnatur à noſtri. *Fucher.cap.*4. Eodem anno Balduinus frater Godefridi fit Comes Edeſſæ Meſopotamiæ & Medorum Metropoleos. *Fucher.cap.*6. *Tyri lib.*4. *cap.*2.

Denique Turci ex Orogorgo, Nicea, Antiochia Piſidiæ, Iromo, Heraclea, Tarſo, Manuſtra: ex Armenia minori, Samoſata, Sororga, Antiochia Syriæ, Albara, Marrha, Antorado, Ptolomaide, Ramula, & denique Hieroſolymis, aliiſque infinitis locis à ſacro milite eiecti ſunt. *Idem.*

An. 1099 id eſt, tertio expeditionis anno Hieroſolyma in noſtrorum venit poteſtatem, cum prius totus fere Oriens, vſque ad Euphratem fuiſſet recuperatus. Tanta fuit ſacrorum militum in Barbaris perdendis celeritas.

Boëmundo Antiochiæ ceſſit principatus, Balduino Edeſſæ, Tancredo Tyberiadis & totius Galileæ, Toloſano Seleuciæ, Godefrido Hieroſolymorum cum regio titulo. Cæteri principes ad patriam rediere ſolum.

Nobiles aliqui Sacerdotes, inter quos & Petrus Maſſilienſis nocturno oraculo de loco, vbi Dominica latebat lancea; quæ contra hoſtes victoriam datura ſit admonentur. *Idem.*

Boemundus Rogerio fratri vrbe Melphi cedens, cum 12. milibus armatorum nomen ſacræ militiæ dedit, & Antiochia 9 menſe obſidionis capta, communi conſenſu princeps in ea conſtituitur, deindéque Conſtantiam Philippi Francorum regis filiam duxit *Ritius lib.*1. *de reg. Siciliæ.* 1100 5188

BELLVM SACRVM.

Idem Vnichertus per ſchiſma contra Vrbanum ſedit vſque ad ann. 1100. *Sigeb.*

CONCIL. *Melphicum præſide Pont. diſt.*32.

Troianum in Apulia eadem præſide 25.*q.*6.

Placentinum, Epiſc. totius Italiæ, præſide Pontif. ad hominum, maximè ſacerdotum malos mores corrigendos. In quo inter alia, Gregorij decreta acta contra Henricum & Clementem 3. *Antipapam confirmantur: Toletanus Archiepiſcopus ſit primas totius Hiſpaniæ. Platin. Volater. Tyri.lib.*1.*cap.*14.*diſt.*70.

Romanum in quo inueſtituræ Eccleſiarum laicis prorſus adimũtur. quod & ſeq. anno repetitum in Claromontenſi. Matthæus Pariſ.

Anni christi.

1088

1095 *Claromontenſe in noſtra Aruernia, præſide Pontifice, Epiſcoporum & Abbatum* 310. *adeo vt vocetur generale. In eo agitur de Eccleſiæ reformatione, & precipuè de expeditione contra Turcas, & decretum eſt vt ſinguli profecturi Hteroſolymam ſignum crucis vel in pileo vel in veſtimẽtis conſuerent. Plat. Guil. Tyri. lib.* 1. *de bel. ſacro cap.* 14 & 15. *Fucher. lib. de expedit. Hieroſ. cap.* 1.

Pariſienſe à Gallis, Anglis, Normanis, Flandris, & Lotharingis celebratum aduerſus Turcas. Ab. Vſperg.

1100

Anni mundi.

Siciliæ. Fulcher. cap. 7, & 17. *Tyr. lib.* 5. *c.* 17.

An. 1098. Ciſtercienſis ordo Roberto auctore, deinde Stephano Hardingo, qui regulam ſcripto complexus
5176 eſt, ex Benedictinorum monaſterij Moliſmi in epiſcopatu Lingonenſi ſeceſſione. *Sigeb.*

HVMANA.

Rogerus Normanorum dux potitus tota Sicilia & tota propemodum Apulia & Calabria primus regium nomen illic vſurpauit, regni hæreditate in Filium Guilielmum cog. Malum tranſlata, cui ſucceſſit Guilielmus cog. Bonus.

1098. Edgarus omnium Scotorum primus ex ſacra vnctione inauguratur. *Maior libro* 3, *cap.* 11. *Boethus lib.* 12.

1183 Fruſtra igitur Scoti altius regni ſui initium repetunt.

1099. Magnus Noricorum rex cum Haraldo, filio Haraldi regis quondam Anglici, Orcades, Menemas & alias Oceani inſulas ſibi armis ſubiicit. *Malmesburgenſis lib.* 4, *cap.* 25. *Angl.*

In ſacro bello nauarunt Italicæ Reſp. Veneta, Genuēſis & Piſana, ſed eo conſilio, atque adeo euentu, vt belli ſumptus, labores & pericula in ſocios deriuarint, præmia & fructus ad ſeſe tranſtulerint. Nam Genuenſes perceptis tota Syria ſpoliis, etiam maris dominio potiti ſunt, ſe per Ægeum, Helleſpontum, Boſphorum Thracium, & Pontum Euxinum ad Tauricam Cherſoneſum diſpergentes. Veneti ex Creta Iſtriæ Illyricoque peropportuna ſibi ſubiecerunt. Peloponneſum & Cyclades inſulas ad Theſſalonicam vſque vna ex patre, ex altera maris Ionij inſulas & littora, donec bello inter has reſp. orto, maris imperium Venetis ceſsit.

Variè à Guilielmo Ruffo Angl. rege pugnatum eſt cũ Scotis, Northumbris & Vuallis.

1095. Magna vi Sultanus Ægypti Turcis Hieroſolymam eripuit. Sultano quatuor annis pòſt Chriſtiani. *R. Ioſeph ſacerdos in Chron.*

1096. quo bellum ſacrum contra Saracenos concluſum fuit, Germani priuſquam in terram ſanctam iter caperent, Iudæos vel necant vel baptizari cogunt.

Spiræ & Vuormanæ cæſorum numerus fuit ad octingentos. Ibi plures vtriuſque ſexus ſibimet ipſis vel vxoribus, liberis, amicis necem intulerunt, præuento percuſſore. *R. Ioſeph. ſacerd. in Chro. regnum Franciæ & Turciæ.*

Rabbi quidam Eleazar de interfectus lamentationem condidit. *Ibid.*

Moguntiæ cæſi ſunt mille trecenti, ſexaginta autem coniecti in carcerem. Ibi quidam Iſaac filius Dauid necauit duas filias ſuas veſpere Pentecoſtes, inde igne domum ſuam ſuccendit. *Ibid.*

Denique Synagogam, cum qua ſe ipſe exuſsit. *Ibid.*

Coloniæ domus eorum expilatæ ſunt, & libri legis calcati & lacerati die Pentecoſtes, quo lex data fuerat cælitus & terra tremuerat. Ipſi verò in fugam coniecti. Mar Iſaac, qui noluit fugere in Eccleſiam tractus, quòd imagines deſpuiſſet, probriſque ac conuitiis affeciſſet,
5188 interfectus eſt. Similiter & mulier. Qui fugerant, beneficio Cardinalis latitarunt in ſeptem pagis. Niſi quòd Colonienſes irruentes in pagum Nozam Samuëlem fi-

lium Aſer peremerunt.& duos eius filios ante oſtium domus ipſius ſuſpenderunt.*Ibid.*

Vablazachi, R. Leui Ben Samuel,cum tota familia, Domina Rachel ſenior,R. Selomo Sacerdos, & reliqui Iudęi,quotquot comprehendi potuêrunt,necem ſubiere. Multi conſecrarunt ſuas manus, ſe mutuo perimentes, vel in paludes vrbi vicinas præcipitantes,ne ab incircunciſis illuderentur (Sic Verpi nos appellant)*Ibid.*

In medio aquarum filium ſuum collum denudantem R.Semuel filius Iehiëlis enſe decollauit, ipſo quidem Patre Benedictionem mactationi congruentem præcinente,filio verò, Amen, reſpondente, & cæteris aſtantibus orationem. Audi Iſrael,concinentibus *Ibid.*

Idem Ilanicæ contigit propè Coloniam.Nam primarij Iudæorum ſponte ſe obtulerunt ad mactandos cæteros ne in hoſtium venirent manus,deinde ſe ipſi de turri precipitarunt.*Ibid.*

Zamaræ, Miræ, Crapanæ, Gildæ, Treueris, Mizæ, Risboraci, Pragæ alij necati ſunt, alij ſe propria manu ſuſtulerunt. Quæ perſecutiones durarunt 4 menſes ab Iiar ſcilicet (.i.Aprili) vſque ad menſem Ab (Iulium) *Ibid.*

Sed miſer reticet veram huius crudelitatis cauſam. Nempè,quod Turcas præmonitent,&c.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

1088 | 5176

Melchienſe coactum ab Vrbano Pontifice,Ca.eos qui diſt.32.

Barenſe,in quo Anſelmus Cantuarienſis ab Anglia tum eiectus Græcos de proceſſione S.Spiritus refutauit.Edner.in vita D.Anſ.

1100 *Romanum,præſente eodem Anſelmo contra Principum Laicorum inueſtituras.Ibid.* 5188

An.Dom.MC. quo Vrbanus moritur, Godefredus rex Hieroſolymorum conſtituitur, Egdarus primus rex Scotiæ nominatur, Paſchalis. 2 Pontifex Max. eligitur, Bernardus fit Patriarcha Antiochenus è Latinis primus, & Dabertus Hieroſolymitanus.

V N D E C I M O *ſæculo doctrinæ continuatio ſic oſtenditur.*Miſſa *iiſdem ritibus,vt antea. Berno Augenſis lib.de officio Miſſæ,Hildebertus Cenomanenſis,Anſelmus Cantuarienſis,Iuo Carnotenſis, in ſermonibus de rebus Eccleſiaſticis,Ioan.Micrologus à multis iſtorum laudatus ob aliquot næuos, & alij ſcriptores de diuinis officiis vel Eccleſiaſticis.*Bernoldus *Conſtantienſis libro,quem inſcripſit, Ordo Romanus. Concilium Saliguſtadenſe.Burchardus,Guitmundus, Lanfrancus & cæteri qui Berengarium expugnarunt.*Gratia Dei fides iuſtificatio,*Anſelmus lib.1.Cur Deus homo. cap.9 & 10,lib.de concordia Præſc.& Prædeſt.lib.de Cõcordia Gratiæ,& liber. Arbitr. De meditatione redempt.huma.c.7.& in Epiſc.ad Rom.c.4.& 7.in 3,c.2 Corinth.Alger. cap.2.lib.de Euchar,Berno ſer.de Natiuit.Dom.* Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſubſtantiatio adoratio Miſſæ,ritus. *Algerus libris luculentis de Euchar.Berno ſerm.de Paſchate,& lib.de Concord.Offic Damia.Epiſt.ad Blancam. Adelmannus epiſt.ad Berengarium.Lanfranc.libris contra Berengarium in Orthodox,de Sacr.Euch.Anſelmus in c.10 & 11.1,Cor.in 7 & 10.Heb.Alberic.de Sac.Guitmond.de eod.Humbert.in reſponſione ad Nicetæ librum. Iuo de conuenientia veteris & noui ſacerdotij, & Trac.de ſignif. indumentorum Sacerdotalium, Euthymius in Panop.apud quem part.2.tit.21.eſt caput inſcriptum de Tranſmutatione corp.& ſang.D.Berno Augienſ.li.de reb.ad Miſſ. ſpectantib.* Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides ceremoniæ.*Anſelmus in 3 & 15 cap.Matth.in 4,cap.2.Corint.& aliis multis locis.Algerus lib. 3.de Euchar.cap.4.6.7,Iuo de Sacramentis Neophytorum.& de Sacramentorum dedicatione. Leontius & Hermenopulus de ſectis.Euthymius in Panoplia &c. alij paſſim.* Pœnitentia, & eius partes tres. *Anſel.lib.Similit.c. 99.& ſeqq.item 144, vbi ſicca pœnitentia, quæ eſt ſine compunctione,& Humida,quæ habet vtrumque Iuo epiſt.34,lotio pedum ſacramentum pœnitentiæ eſt & remiſſionis &c. Minardus ad Guntherum de fide. Euthymius in Panoplia.*Claues Eccleſiæ,Abſolutio. *Anſel. in 16. cap. Matth. & in Euang.enarrat.Iuo in Epiſtolis.Petrus Damianus in* Epiſtolis.*Conc.Salegunſtadienſe cap.18. &c. Euthymius in Panoplia.* Confirmatio & reliqua alia ſacramenta & eorum vſus. *Algerus li.3.de Euchar.cap.4.&c. Minardus epiſt. ad Guntherum de fide.Anſelmus multis libris,vt in epiſt.de diuerſitate Sacramentorum, &c. Berno ſerm. de Pentecoſte.Iuo ſermo. de ſacramentis dedicationis. de ſacramentis* Neophytorum.*in tractatu de conuenientia veteris & noui Sacerdotij.de excellentia ſacrorum ordinum.Micrologus,&c.* Primatus ſedis Apoſtolicæ. *Berno epiſtola ad regem Hungariæ,Lanfranc.de Euchar.ſacramento. Anſelmus in Mat. 16. Hinc hac etiam ætate Pontifex abſolutè Apoſtolici nomine in conciliis,vt in Salegunſtadienſi intelligitur. c. 18. Humbertus contra Nicetam.*Liberum arbitrium,bona opera neceſſaria. *Anſelmus dialogo de lib.Arb. & de ſimilitud. ca.182.lib.de Concord.Grat.& lib. Arb.li.de lapſu hominis 2 & 15. c. 1.Cor.in 5 c. 2.Cor.in 2 c. Galat.Berno ſermo de Reſur. Dom.* Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio reliquiæ Imagines, feſta. *Berno de diuinatione Demon.contemnenda,Ser.1.& 2 de S.Marco & aliis ſermonib. de concordia Officiorum.In Epiſt.ad Hugo.Lauſanenſ.Anſel.lib de excellentia Virginis.Sigeb.Iuo Serm.de Sacramentis dedicationis,& de conue-*

nientia

Anni Christi.

mentia Sacerdotij. Petrus Damianus inuectiua in Cadaloum. Euthymius in Panoplia: Leontius & Hermenopulus de ſectis. Preces pro defunctis, purgatorium. *Anſel. in 5 & 12 cap. Matth. in 3 cap. 1 Corinth. Algerus, &c. Berno in epiſt. ad Angienſes fra. Euthymius in Panoplia, & in Euang. Nam etiam Græci orant & offerunt pro defunctis.*

Cætera iidem & cæteri huius ſæculi auctores prolixè confirmant. De quo contra teſtimonium ferunt Centuriatores cent. 11, c. 2. de loco & propagatione Eccleſiæ. col. 17, & ſeqq. ſparſim. cap. 3. de perſecutione & tranquillitate Eccleſiarum ſparſim col. 30. & ſeq. cap. 4. de doctrina, ex profeſſ. col. 225, ſeq. c. de hereſib. col. 238, & ſeqq. Per totum c. 6 de Cæremoniis & ritib. Eccleſiæ col. 247. & ſeqq. Per totum 7 de Politia & Gubernatione Eccleſiæ, col. 349. Per totum c. 9 de Synodis. col. 444. Per totum ferè c. 10. de doctoribus & epiſcopis col. 516, & ſequentibus quibus non obſcurè iraſcuntur, quod receptam à patribus doctrinam ſequuti ſint & ſcriptis mandauerint. Sparſim c. de Martyribus, de Miraculis. Huc facit quod ex inſtituto multi hac ætate ſcripſerunt de hereſibus, item contra Berengarium & Bogomilos, quorum ſordibus iſti maculantur. Adde totius huius centuriæ Synodos, quæ non exiguo fuere numero. Denique hiſtoricos, qui Eccleſiam noſtræ ſimilem planè deſcripſerunt.

Anni mundi.

DVODECIMVM SÆCVLVM.

166

1100 a PASCHALIS II. 5188
Tuſcus, an. 18.
1118 menſ. 6. dies 7. 5206

Vacat dies 3.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolao tertio, deinde Ioãne octauo, an. 24.

Antiochiæ Bernardo primo ex Latinis, an 33, poſt eam recuperatam.

a EXPETENTE populo, eligente clero, collaudante Cardinalium ſenatu nolens & latitans, quòd diceret humeros ſuos nequaquam oneri ſuffecturos. Pontifex efficitur. *Plat.*

Valde hallucinantúr hi qui ſcribunt eum primum iuſſiſſe decimas perſolui ſacerdotibus. Huic & pontificatum & gubernationis annos prædixit Albertus Alatriuus epiſcopus. *Plati.*

Henricus 4 ſexaginta duo prælia geſſit. *Faſci. temp.* Ex eius nomine, quòd ipſe ius inueſtituræ mordicus ſibi vendicaret, Simonia dicta eſt Henriciana hæreſis. *Abb. Vſpergenſ.*

Propter labem Simoniacam & cætera peccata, quæ illi impingebantur, iuſſu Paſchalis pont. & Principum, qui ad generalia comitia conuenerant, Moguntinus, Colonienſis, & Vuormacienſis epiſcopi ei imperialia inſignia & indumenta detrahunt & Henrico filio tradunt, cúmque in Imperium ſubſtituunt. *Helmold. in Chron. Slauorum. cap. 32.*

Ipſe quidem conquerebatur ſe ſuſtinere ignominiam, quantam nemo regum, qui ante ſe fuerant. Verũ immerito. Nam per minas Paſchalis ius aſſignandorum epiſcopatum in ſuis regnis extorſerat. Quod concilium Lateranenſe mox reuocauit, anathemati illum ſubiiciens & reliquos principes, qui deinceps idem attentarent.

Præterea coniugia ſacerdotum contra canones introducebat. Sed & ſuorumet ſcriptorum præiudicio vrgeri poterat Nam quadam epiſtola ad Hildebrandum (ſic contemptim Gregorium 7 vocabat) quam laudant Centuriatores, *cent. 11. cap. 8, col.* 423, ſe ab imperio deponi poſſe, ſi à fide exorbitaſſet, non vlla alia cauſa profeſſus fuerat. Cum ergo Hereticus Schiſmaticúſque eſſet quidni Centuriatores, iuſtiſſimè imperio eſt abdicatus?

Vexatio deinde patrum, & quidem Spiritualium periculoſiſſima. Quare iſtius exemplo Imperatorũ in Romanos Pontif. inſurgentum miſera fuit mori nec in poſteris imperium diuturnum. Henricus enim iſte, à quo mali principium, fugatus à filio, captus, depoſitus, in car-

Anni chriſti. — *Anni mundi.*

5188

cere mortuus, & Spiræ quinque annis iacet inſepultus. Henricus quintus eius fil. nullis relictis liberis interiit. Fredericus 1 Syriacæ intentus expeditioni in amnis tranſitu merſus eſt. Philippus eius f. ab Otthone de Vvitelſparth comite Palatino miſerè Bambergæ occiſus eſt, eo die, quo à medico ei vena inciſa fuerat. Ottho quintus eius ſucceſſor & æmulus, poſtquam fuit ab Innocentio 3 excommunicatus, perpetuo infœlix, donec ab omnibus derelictus, præ mentis dolore infirmatus poſt multas anguſtias moreretur, cum annos tantùm imperaſſet 4. Fredericus alter tres Romanos inſectatus pontifices, nunquam non habuit rebellantes ſubditos, tandémque in Sicilia morbo correptus Manfredi nothi ſui dolo necatus eſt. Ludouicus denique Bauarus demum à Ducilla quadam Auſtriæ veneno ſublatus eſt in venatione, vt proinde Carolus quartus ſucceſſor ſapienter pacem maxima laude & fructu à pontifice redemerit, &c. vt ſuo annotabitur loco. *Hæc membratim confirmantur ab Ola. Mag. libro. 16, c. 30. Tritem. in Chron. Hirſaug. Crantzio*, &c.

1100 Sacri belli duces an. 1100. Epiſtolam ad Pontif. ob res fœliciter geſtas ſcribunt totius belli ſummam breuiter complectentem, vbi diuinitus lanceam Domini, munus non viſum à tempore Apoſtolorum à ſe inuentam prædicant, quæ circumlata pignus victoriæ perpetuo extiterit. *Marian. Scotus continuat.*

Petrus Alphonſus Iudæus Alphonſi regis Hiſpaniarũ medicus ætatis an. 44 ab Alphonſo ipſo de ſacro baptiſmo ſuſcipitur, 1106. *Ipſe præfatione dialogi ſui.*

Hoc tempore paſſim colligebantur concilia, & quicunque à Laica manu epiſcopatum aut aliam eccleſiaſtici iuris inueſtituram accipiebant, excommunicabantur ſub an. 1111. *Sigeb.*

Túmque conuentio inter Paſchalem & Henricum 5, qua priuilegium de inueſtitura Epiſcoporum & Abbatum Imperatori concedebatur, Simoniaca plurimis conciliis & œcumenicis & prouincialibus declarata eſt. *Vſperg.* Hanc cenſuram minimè omnium hodie curant Principes.

An. 1110. Aſcetinus Balduino rege, à Gibelino legato pontificio primus creatur epiſcopus Bethleem. *Tyrius lib.* 11, *cap.* 12.

Iuo Carnotenſis Epiſcopus Pannoniam. i. decreta Pontificum, & Patrum, exemplo Iſidori & Burchardi, redegit in vnum volumen, quo Iuriſconſulti vſque ad Gratiani tempora vſi ſunt, ſcripſit & alia multa. *Sigebert. & Trith. de ſcript. Eccleſ.* Zacharias. Chryſopolytanus Epiſcopus.

Anſelmus Laudunenſis Gloſſæ marginalis & interlinearis in vtriuſque Teſtamenti libros ex patrum ſcriptis collector, Anſelmus Lucenſis Epiſcopus, & Anſelmus Cantuarienſis Archieſpiſcopus, qui obiit an. 1109, Rupertus Tuicenſis Abbas, Berengoſius Abbas, Hugo Carthuſianus, Echardus Vrangienſis, Rudolphus Trudonenſis ſanctiſſimi Theologi. *Sigebertus, Platin. & Trithem.*

Cœnobium Clareuallenſe conſtruitur ſub primo eius Abbate D. Bernardo anno ætatis ipſius 27. *Guiliel. Nangiac.*

1118 Sigebertus Gallus Celbatenſis (ſeu Gemblacenſis) monachus, Annales à fine Tripartitæ hiſtoriæ, id eſt, ab anno Chriſti 381, vſque ad annum 1112 perduxit. Cui 5206

Hieroſolym. Daberto è Latinis primo, an. 3. menſ. 3, deinde Ebremaro an. 4. Gibellino an. 4.
Arnulpho an. 7.

Principibus.
Eiſdem Impp. vſque ad Henricum 5. Imp. Occid.

Et Ludouicum 8, dict. 6, Craſſum Franc. Regem, trigeſimum quintum.

Nepote Treddæ Gabez Aethiopum pretioſo, deinde Lalibala, an. 60.

Hiſpaniæ Alphonſo 6, deinde Alphonſo 7, an. 19.

Angliæ Gulielmo Ruffo deinde Henrico 1, an. 35.

Poloniæ duce Vladiſlao 1, deinde Boleſlao 3 cog. Crinouſto, an. 36.

Anni Christi.

1100

Hieroſolymorum Gotofredo Bullonio, an. 1, mox Balduino fratre, an. 18.

Portugalliæ rege primo Alphonſo Lotharingi Henrici filio, an. 73.

Edgaro Scotorum primi rege, an. 9, deinde Alexandro Fers, an. 17.

BELLA SACRA.

1102 CONCIL. *Lateranenſe,* Epiſc. *Italiæ & Galliæ. In eo Anathema contra Henricum 4 Imp. promulgatum confirmatur. Abb. Vſperg. Palmer.*

1105 *Florentinum, Epiſcoporum* 340. *præſide Paſchali, contra* Fluentinũ *illius loci Epiſcopum, qui metu quotidianis portentis, quæ tunc accidebant, dicebat iam tum natũ eſſe Antichriſtum. Sabel. Ennead. 9, lib. 3. Palmer. Fuit etiam contra Henricum 4 Imp.*

1118

Anni mundi.

ſucceſſit appendix 103 annorum, incerti auctoris, nempè vſque ad an. 1216. Scripſit & librum de Viris illuſtri-
5188 bus ordinis ſui Benedictini, & multa alia.

S. Agnes nobilis mulier, natione Romana, & Abbatiſſa Hieroſolymæ. *Tyri. lib. 18, cap. 5.* ſuum ordinem Sanctimonialium auſpicatur. *Volat. Polyd. lib. 7. De inuent. c. 5.* S. Marina virgo obiit Venetiis an. 1113.

Vuilielmus Anglicus Tyri primus Archiepiſcopus poſt ſacrum bellum conſtituitur ann. 1115 *Tyrius lib. 13, cap. 23.*

Ottho Bambergenſis Epiſcopus, regionem Pomeranam cum duce Vuetiſlao ad Chriſti fidem conuertit. *Crantzius lib. 5, cap. 45. Munſter in Coſmogr.* Alij referunt ad tempora Calixti 2, hoc eſt, ann. 1124. *Abb. Vſperg. Naucler.*

Multa vbique prodigia contigerunt: Sus in Gallia apud Legienſem parochiam enixa eſt fœtum humana facie: Gallinaceus quatuor pedibus naſcitur. Biceps infantulus ſexu duplex natus eſt Namurci. *Sigebert. Guliel. Nangiac.*

Innumeræ aues aperto cœlo dimicantes, exanimes in terram deciderunt: In Italia ſic terra per 40 dies tremuit, vt illa quædam vehementia motus alium in locum fuerit tranſlata: Multi ſacro igne accenduntur membris inſtar carbonum nigreſcentibus, Talia multa leguntur tunc accidiſſe.

Ordo Præmonſtratenſis ſub regula D. Auguſtini an. 1116, vel 1120 initium habuit à Noberto nobili Lotharingo cum 13 ſociis, qui poſtea breui tempore mirabiliter creuit. *Chron. Hirſaug. Continua. Sigebert. Aemil. lib. 5.* Alij hoc ad ann. 1137 reiiciunt, alij ad tempora Vrbani 2.

Ioa. Zonaras apud Græcos Annales ſuos ab orbe condito ad mortem vſque Alexij, hoc eſt, ad an. Chriſti 1117
5190 perduxit, vno tomo Iudæorum, duobus aliis Imperatorum geſta recenſens. Eos enim in tres partes diſtribuit. Prima eſt Hebræorum. 2 Græcorum. 3 Latinorum. Sic Honorius preſbyter Auguſtodunenſis apud Latinos vſque ad idem tempus.

Anna Alexias libris 20 de rebus ab Alexio patre geſtis Zonaræ narrationem perſequitur.

Baſilius quidam medicus habitu monachali auctor & hæreſiarcha ſectæ nefariæ Bogomilorum, communi ſuffragio & iuſſu Alexij Imperatoris apud Conſtantinopolim in equeſtri theatro comburitur. *Zon. tom. 3.*

Alexius Imp. apud Philippopolim multos Manichæorum, qui vulgò Pauliciani dicebantur (nam magnam mul-
5193 titudinem Manichæorum Ioannes Zimiſces, vt diximus, in ea loca ex oriente tranſtulerat) ad fidem Catholicam traduxit. *Zon. tom. 3.*

Polydorus lib. 4 de Iuuent. rer. cap. 10, & lib. 11. hiſto. Angl. notat circiter hæc tempora Principes vbique gentium cœpiſſe ſibi ius declarandorum Epiſcoporum & Abbatum vendicare, cúm hactenus partim penes clerum, partim penes populum, partim penes Monachos, partim penes hos omnes fuiſſet.

Hoc hodie principes de Simonia nihil ſolliciti poſt tot conciliorum cenſuras mordicus tenent, deteſtabiliori etiam modo & libidine. Nam hic remanebat quædam
5206 antiquæ electionis ſpecies, nec erat ſimpliciter liberum Principibus, quem vellent, nominare, Teſtis Vincentius

lib. 26,

Anni Christi.		Anni mundi.

Adeò piam cauſam adiuuit Deus. Exorti enim motus Henricum ipſum perdiderunt,& Imperij ſuperbiam valde attriuerunt, iſto de imperij gradu ignominioſiſſimè deiecto.

1073 5161

Pont. proceres & populum ſacramento præſtito ſanctè ſoluit, & vt Rudulpho adhæreant ſanctius imperat. Eius enim eſt videre,ne quid detrimenti res Chriſtiana à Principibus patiatur An non Samuel Leuita, Dei authoritate Saülem regem creauit, deindéque peccantem publicè depoſuit Dauide ſubſtituto & inuncto? An non Elias Dei ſpiritu reges conſtituit & abdicat, non modo in Iſrael,ſed & in Syria? 3.*Reg.*19. An non Hieremias Sacerdos accipit poteſtatem ſuper gentes & regna, vt deſtruat & ædificet ,euellat & plantet (*cap.*) An Apoſtolica authoritas minor eſt quam prophetica. Quo modo igitur illud Spiritus S.impletum,Pro patribus nati ſunt tibi filij, conſtitues eos principes ſuper omnem terram? Quare ſtat immota vox vel potius oraculum D. Ambroſij epiſt 33. Veteri iure à ſacerdotibus donantur Imperia, non vſurpantur.Et illud Petri Cluniacenſis epiſt.29.lib.6. Quamuis Eccleſia non habeat Imperatoris gladium, habet tamen ſuper ipſos Imperatores imperium. Vnde ei ſub figura prophetici nominis dicitur, Conſtitui te ſuper gentes & regna, vt euellas, deſtruas diſperdas, diſſipes, ædifices, plantes. Hæc contra Centuriatorum eiulatus.

1074 5162

CONCIL.*Romanum ad reformationem morum. Antonin. tit.* 16,*ca.*1.§.21. *In eo præſertim agitur de Simoniacorum excommunicatione. Abb.Vſperg.& prohibitione vxorum presbyteris facta, non nouo edicto(vt volunt Centuriatores cenſur.*11,*cap.*7.*pag.* 382.*ſicut docet Spgnceus lib.*1.*de Continent. cap.*12.*)Sed iuxta antiquos canones.ait Lambert.Schaf.in hiſt. Ger.*

Vladiſlao Boemorum duci petenti vt ſibi, ſuóque populo liceret rem diuinam Slauonica lingua peragere, non aſſenſit,quòd id Chriſtiano inſtituto minus congrueret, & linguis titulo crucis non ſine Dei prouidentia dedicatis decerperet, per quas Sanctorum communio per totum orbem conſeruatur atque colligitur, vti linguarum diuerſitate confuſio atque diſſidium per mundum viget. *Ipſe lib.ſeptimo Regiſtri ad Boemorum ducem. Et Olaus Mag. lib.*1?,*cap.*19.

Henricus 4 Zelo eius inuidens conatus eſt vi quendam in ſedem Apoſtolicam ipſius loco intrudere.

1074 5162

Falſa de illo,à quo iuſtè fuerat excommunicatus,ſparſit indicto apud Vuormaciam concilio an.1076 Epiſcoporum 24. ad quod ſuperuenit quidam apoſtata, Hugo Blancus,propter mores improbos à Cardinalatu depoſitus,plenus minarum, deferens ſecum de vita & inſtitutione Papæ, ſcenicis figmentis conſimilem tragœdiam, ſcilicet vnde oriundus,quo pacto ab ineunte ætate conuerſatus,quàm peruerſo ordine ſedem Apoſtolicam occupauerit,quæ ante Pontificatum,quæ poſt eum adeptum flagitia commiſerit.*Trithem.in Chronico Hirſaug.*

Erphordienſe præſide Moguntino Archiepiſcopo, vbi de cœlibatu ſacerdotum actum ſit, quidam hic collocant.

Sed bona cauſa vincente annóque ſequenti totius penè regni principibus eius imperio renuntiantibus in comitiis Openheimenſibus neceſſitate compulſus Romam venit,vt nudis pedibus & corpore ſolis laneis tecto, in terrámque proſtrato veniam peteret abſolutus non diu permanſit in iureiurando, vt proinde eum dunuò excommunicare oportuerit, & in ipſius caput iuſtè ea attrahere ob quæ miſeri Centuriatores cœlum terrámque contra Chriſti vicarios obteſtantur. *Ibid.*

1087 5175

Conſtantienſem, Bambergenſem, Moguntinenſem, & plures alios epiſcopatus pecunia vendidit Ratisbonenſem, Auguſtenſem & Straſburgenſem pro gladio, Monaſterienſem pro Sodomitica immunditia, Abbatiam Fuldenſem pro adulterio, *Ibid. ex Stephani Halber-*

Anni Christi

1074 *Erphordienſe,præſide Moguntino Archiepiſcopo, vbi de cœlibatu ſacerdotum actum ſit,quidam hic, collocant.*

1076 *Aliud Concilium Romanum Epiſc.110.in quo notati ſunt Anathemate Gilbertus Rauennas Archiepiſcopus, Hugo Cardinalis & (ſi Antoni,credimus) Henricus Imperator,omnes etiam ſimoniaci, maximè hi qui à Laicis reciperent inueſtituram.(Nam inoleuerat mos, præſertim in Imperio, vt Epiſcopi ab Imp.eligerentur & annulo ac baculo paſtorali inueſtirentur ab Imp. Guil.Tyri.lib.1.bel.Sac.c.13.)Vincẽt. in Specul.lib.26,c.82. Crant.lib. 5. hiſt.Sax.cap. 6. Plati. & omnium optimè R.Barnus in vita Pont.*

1076 *Henricus Imp.vt ſe vlciſceretur, indixit Concilium Vuormatiæ Epiſcop.24,qui exauctorant Pontificatu Gregorium 7 miſſo ad eum cum epiſtola decretali Concilij Rolando quodam,qui ipſi nomine Concilij publicè interdiceret muniis Pontificiis. Ab.Vſp.in Chro.Lambert.Schaf.*

Anni mundi.

ſtadenſis epiſtola ad Vualramum Epiſc.

Clam accedens ad vxorem ſuam ſpecie adulteri (adeo enim ei infenſus erat,vt omnes diuortij occaſiones quæreret) ab ipſa & ancillis pugnis, ſedilibus & quibuſcúnque inſtrumentis mulctatus extruditur foras. Hinc morbo deinceps ſex Hebdomadas laborat. *Chron. Magdeburgenſe.*

5162 Conradum filium incitat,vt cum nouerca coëat.*Crantz. in Metrop.*In eámque licet legitimam vxorem & honeſtiſſimam inaudita ſcelera commiſit multis vi opprimendam proſtituens.Vnde non modo vt Schiſmaticum, hæreticum & Simoniacum,ſed etiam vt Nicolaitarum hæreſis æmulum Vrbanus ſecundus in Romana Synodo iterum excommunicauit.*Trit.in Chron.Hirſaug.*

Primus inter omnes Imperatores Occidentis per Papam depoſitus. *Ibid.*

Vult à ſe vocari vel ordinari pontifices etiam Romanos.Hinc illæ graues & pernicioſæ turbæ inter eum &

5164 Eccleſiam, quæ integrum ſæculum durarunt.

Introducere conatur ſacerdotum coniugia & maritos epiſcopos deſignat.*Lambert.*cui quia ſe ſanctiſſimè opponit Gregorius,à Magdeb.Cen.11,cap 7.pag.382.traducitur quaſi primus publico edicto ſacerdotibus coniugia interdixerit, & populum eorum ſacrificiis intereſſe aut illos pro ſacerdotibus habere vetuerit,quaſi etiam vſque ad hoc tempus ſacerdotibus integrum fuerit vxores ducere.Quod falſiſſimum docet Eſpenceus lib.1 de Continentia præſertim 12 ca. è ſignatis antiquiſſimorum Pontificum, Patrum, Canonum, Conciliorum, Hiſtoriarum tabulis. Et Lambertus,qui hac ſcribebat tempeſtate,Clericis (inquit de hoc Pontifice) illicita & contra ſcita canonum contracta coniugia prohibebat, contradicentibus Regis (Henrici) fautoribus & clericis.Hinc Henriciana hæreſis apud Abb.Vſp.*Naucl.vol.2.gener.36.*

Marianus Scotus Fuldenſis monachus Theologus & inſignis hiſtoriographus,præter alia annales ab orbe condito duxit optimo ordine vſque ad annum Domini 1082 qui erat ætatis ſuæ 56.*Sig.* cuius continuator fuit Dodechinus.

Ioannes Xiphilinus Patriarcha Conſtantinopolitanus ſe tunc Dionis Nicæi hiſtoriam in epitomen redegiſſe te-

5164 ſtatur in vita Auguſti.

S. Guitmundus Lanfranci Canthuarienſis quondam diſcipulus,Auerſanus Aquiliæ Archiepiſcopus, & Hildebertus (qui prius fuerat ex Berengarij ſectatoribus) Turonenſis Archiepiſcopus, Albericus, Vuolfelmus & & Leufredus aduerſus Berengarianam hæreſim acerrime ſcripſerunt.Venericus.*Trit.*Drogo. *Chron. Fland.* S. Hugo Clunianenſis.*Chron.Hirſaug.*

Giſelbertus Anglus commentatur in Eſaiam prophetam.*Trit.de ſcript.Eccl.*alius ab Anſelmi diſcipulo, qui altercationem contra Iudæos paulò poſt condidit. *Chron. Hirſaug.*Imo verò antè.Nam is pertinet ad ſuperius ſæculum,vt illic docuimus.

Petrus Eremita Ambienſis,primus modum orandi per calculos(quod vulgò Paternoſtros vocamus) docuiſſe traditur.*Polyd.Virg.lib.5 de inuent. rer. ca. 9.* Factus eſt dux Chriſtianorum in bello Turcico.*Guil.Tyri.lib.1.de bello ſacr. c.11. Plati.Bonfin.lib.5.Vngar.dec.2.*

Ordo Grandimontenſis ſub regula S.Benedicti inchoatur per Stephanum Aruernum nobilem, apud Lemonicẽſes, vbi ſtatuitur illius ordinis prima ſedes in quodam

monte,qui toti familiæ nomen dedit. *Volater. lib.21. Guil. Nangiac. Polyd.lib.7 de inuent.rer.cap.7.*

Ordo Carthuſienſiũ an.1084. ſumit initium à S Brunone Colonienſi Theologo & Canonico Rhemenſi. *Sig. Plat.Vi.Lu.li.21. Polyd.de inuent.li.7.c.3.* Qui propter quandam apparitionem mortui vale dixerat mũdo *Faſci.temp. Summa Antonini, Franc. de Puteo Lugonnenſis Schedelius.*

Anni Christi. — *Anni mundi.*

Philippus rex Franc. ſæculares clericos Eccleſiæ S. Martini de Campis quam ipſius pater Henricus conſtruxerat mutauit in monachos ordinis Cluniacenſis. *Guiliel. Nangiac.*

Quàm tunc deploratus fuerit Eccleſiæ ſtatus & fermè noſtro ſimillimus cernere licet apud Sigebertum, Vincenti.& Antoni. Magnæ ſimultates inter Imperatorem & Pontificem : Sacerdotes erant moribus deprauatiſſimis . & propterea ipſi & res ſacræ populo contemptibiles:quilibet ex plebe audebat de ſacris myſteriis diſputare : ſacramenta etiam ab infantibus turpiter tractabantur:in extremo vitę viaticũ Dominicũ contemnebatur : decimæ presbyteris debitæ igni cremabantur:Corpus Domini ſæpe pedibus cõculcabatur,&ſanguis effundebatur,multáq; alia ſcelera in Eccleſia patrabãtur. Qua occaſione multi hæretici prophanis nouitatibus plebem ab eccleſiaſtica diſciplina auertebant. *Sig.*

Dux Polonorum ipſo die Natali Dom.an.1077 a quindecim epiſcopis in regem conſecratur. *Lambert.Schanab.*

An.1079 Boleſlaus deuictis Ruſſis ad ſuos Polonos rediit,Staniſlaum Cracouiẽſem,qui ipſum ob tyrãnidem excommunicauerat , ad Aram interficit. *Crom.li.4. Polo.*

Cuius facinoris an.ſeq.pœnas luit,nam mente captus mortem ſibi conſciſcit. *Ibid.*

Eũ Greg.Pont. anathematizarat audita Staniſlai nece, &c. *Matthias Mechoui.lib.2.Polo.cap.20.*

Theofridus carmine & proſa hiſtorias,aliáque reliquit. *Bruſcius de Monaſteriis.*

Vuilhelmus de muſica, de ratione computi,de Aſtrolabio & ſimilibus commentatur. *Chron.Hirſaug.*

D.Guilielmus monachus & Bibliothecarius Malmeſberienſis ſcripſit hiſtoriam Angl.

In Londinenſi conuentu an.1078 auctore Lanfranco, ſex Angliæ ciuitates, Bathonia , Lincolnia , Sariſberia, Exonia, Ceſtria , atque Ciceſtria fiũt Epiſcopales ſedes, quæ antea erant in oppidulis. *Polyd.lib.9 hiſt.Angl.*

Lambertus Schafnaburgenſis , Herueldenſis monachus curſim obiter attingens prima tẽpora ab orbe condito ad annum Chriſti 1040 ab hinc diligenter perſequitur hiſtoriam ſuorum temporum per annos 37, vſque ad annum Chriſti 1077.

HVMANA.

An.1075 Kiouia à Boleſlao Polonorũ principe,qui duobus annis poſt rex conſecratus eſt capitur. Ideo Ruteni populabundi Poloniã inuadũt,ſed vi reputũtur. *Crom.l.4.*

Eodem Robertus 2. Burgundiæ dux S. Roberti regis Francorum nepos obiit &Semnoiaci in templo à ſe condito ſepelitur. *Chron. Burgundiæ.*

Hugo nepos ſucceſſit qui mortua Iolanda vxore an. 1097. ſeipſum cilicio obnubens cluniacenſium inſtituto ſe dedicauit & Othoni fratri qui in ſacrum bellum profectus eſt ducatum reliquit. *Ibid.*

Boẽmiæ Ducatus tunc primum ann.1086. erigitur in regnum

1079 *Aliud Concilium Romanum tertio conuocat Gregorius Papa,in quo excommunicat Sigifridum Moguntinum Archiepiſcopum cum omnibus Epiſcopis & clericis aſſentientibus Henrico Imp. in quem denuò anathema renouat, & Imperio iterum priuat. Ille metu amittendi Imperij (nam iam principes propter Pontificiam excommunicationem ab Imperatore ſe ſubducebãt) ſupplex veniã petiit à Gregorio, qui poſt preces multorum & præſtitum ab Imp. iuramentum obedientiæ & pacis eum abſoluit. Plati. R. Barnus. Multi & ferè omnes ita confundũt iſta tria Concilia Romana , vt vix ex ipſorum ſcriptis iudices an vnicum vel trinum fuerit. Fortaſſe iſtud eſt concilium Roma. in quo diſputatum eſt contra Berengarij errorem,quem ipſe tunc iterum quinto & poſtremò abiurauit. Thom.Vald.to.2. de Sacramentis cap.43. ex actis illius concilij, quæ ipſe legit.* 5167

Educenſe 19.9.3.

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

regnum. Nam Vratiſlaus, quòd debellaſſet Leopidū Auſtriæ marchionem, Moguntiæ ab Henrico Imp. rex declaratus, inungitur ab Engelberto ſeu Gilberto Treuirorum Archiepiſcopo. *Aeneas Syluius hiſt. Boem. cap.* 22. At Matthi Mechoui. in Chron. Polon. lib. 3, cap. 4. ait id eueniſſe ſub Victore an. 1087.

An. 1079. Turci in Arabes & Saracenos inualuerunt, ac Armeniam Syriámque depopulantes, multas vrbes ipſamque Antiochiam ceperunt. *Sigeb.*

Schiſma 16 durat. an. 29.

Præter Antiochiam, duce Belphet, ceperunt vtrámque Ciliciam, Iſauriam, Pamphiliam, Lyciam, Piſidiam, Lycaoniam, Cappadociam, Galatiam, vtrumque Pontum, Bythiniam & Aſiæ minoris partem, incolis abductis & eccleſiis deiectis. *Tyrius lib.* 1. *cap.* 9.

1080 Rodulpho Sueuiæ Ducæ, qui à Saxonibus & nōnullis Principibus Theutonicis ſuaſu Pōtificis electus fuerat Imperator, occiſo, Henricus Imp. in Concilio Brixienſi Epiſcoporum Italiæ, Longabardiæ & Germaniæ, purgatus de criminibus ſibi obiectis à Pontif. eum iiſdem inſimulat, & curat eligi in Pontificem Gilbertum ſiue Vuicbertum Rauennatem Archiepiſcopum, qui dictus Clemens 3. ſedit an. 17, vel vt alij volunt. 21.

5168

Nicephorus Botoniates cum Michaëlem terruiſſet, ſocietate Turcicorum bellorum imperium ſibi aſſeruit. Verum coniuratione Comnenorum fratrum violenter oppreſſus monaſterium imperio relicto ingredi coactus eſt.

Comneni fratres ita inter ſe partiti ſunt imperium, vt Alexius imperij titulum vſurparet, cæteri alia noua nomina ſortirentur, & ſingulis cederent certi annui redditus ex imperij reliquiis. Sic dilaceratis Imperij redditibus Alexius conuertitur ad rapinas & exactiones. Cúmque corrupta pecunia pro aurea & argentea æreā ſignaſſet, tributi tamen loco auream dependi voluit. Amiſit in mari Chium, Lesbum, Samum, Rhodum inſulas, quas Turci duce Zarcha occuparunt ſubacta littorali Aſia.

An. 1081 Robertus Guiſcardi filius ex Italia in Epidamnum expeditionem ſuſcipiens Caſtoriam, Lariſſam & alia oppida ſubegit, Raimundus verò, vbi ex Aſia feretro incluſus, tanquam mortuus domum relatus eſſet de Alexij perfidia conqueſtu ſuos ad arma concitat, traiectóque mari, ad eundem Epidamnum, Imperatorem ad Europæam coloniam ad pacem compulit. *Chron. Caſſinenſe, cap.* 48. *lib.* 3.

1085 Concil. *Moguntinum, præſente Henrico Imp. pro Clementis ordinatione contra Gregorium Sigeb.*

5173

Pazinacæ ſub Alexio Comneno, Macedoniā & Thraciam depopulantes, primo victores, deinde victi, in Moglenem traducti ſunt. *Zon. tom.* 3.

r Opera Henrici 4 veneno in calicem infuſo, dum ſacrificat, necatur. *Plat. & Faſc. temp.* Alij tradunt eum obiiſſe alui profluuio. *R. Barns.*

Deuſdedit Card. Canonum volumen, iubēte hoc Victore, in ordinem redegit, *Plati.*

Itali ſuaſu Victoris Papæ, ſub vexillo S. Petri, Africam infeſtis ſignis ingreſſi centum millia Saracenorum occiderunt, & eorum præcipuam vrbem euerterunt, *Chron. Caſſinenſe. lib.* 3. *cap.* 70.

164

1087 r Victor III. Beneuentanus, an. 1.

1088 menſ. 4.

Vacat m. 5.

5175

5176

Continuatur ſchiſma ſuperiore Pontifice cœptum, de quo ſic Hermoldus in chron. Slauorum cap. 30 Gilbertum Rauennæ ſedis epiſcopum ordinari fecit in Papam) Henricus 4. Darauitque hoc ſchiſma 25 annis. Defuncto enim Gregorico ſucceſſit Deſiderius (qui Victor) poſt quē Vrbanus; deinde Paſchalis, qui omnes Imperatorem cum Papa ſuo excommunicationis ſententia damnarunt, continentes ſe apud reges Franciæ, Siciliæ, Hiſpaniæ, qui Catholicam partem tueri videbantur. Mortuo autem Gilberto, qui & Clemens, ſopita ſunt ſchiſmata & rediit vniuerſa Eccleſia ad Paſchalem.

Machtilda quoque comitiſſa Pontifici fauebat, quæ & omnes ſuas poſſeſſiones ad altare S. Petri obtulit, quæ

Anni Christi		Anni mundi	
			ſ · Scripsit contra hæreticos. *Plati.* Cum iam eſſet ſtatutum, vt clerici ſeptem horas canonicas quotidie dicerent : totidem iuſſit in concilio apud Claromontem an.1096 recitari quotidie in laudem D.Virginis, & inſtituit ipſius officium in Sabbathis. *Anton.tit.16.c.1 Naucler* Ordinem Ciſtercienſem an.1098 excitatum in Burgundia ab Ardingo Anglo, vel vt alij volunt, Roberto Moliſmenſe, primus confirmauit. *Platina.*
	165		Galiciæ regem cum tota S. Iacobi Dioceſi Anathemate percuſſit, quòd prouinciæ epiſcopum in carcerem conieciſſet.
1088	ſ Vrbanvs II. Gallus ex oppido Caſtellionis, in dioceſi Rhemenſi, an. 12.	5176	Eius monumento marmoreo inſcriptum eſt, Vrbanus 2 auctor expeditionis in infideles. *Onuphrius.*
1100	menſ.4. di.19. Vacat dies 13.	5188	Excommunicauit in Gallia eos, qui à laicis ad dignitates Eccleſiæ eueherentur. Quare Henricus Sueſſionum epiſcopus pontificatum, quem à Philippo rege acceperat, Pontifici tradidit, *Aemyl.lib.3.*
	Patriarcha. *Conſtantinopoli Nicolao 3.*		Philippum Francorum regem, qui repudiata vxore Bertha, Fulconi cuidam ereptam coniugem pro vxore habebat, excommunicatione coegit eam dimittere & legitimam recipere. *Aemyl.lib.3. Sigeb. Anno.* Petro Nauarræ regi tertio octo decimas & ius Patronatus Eccleſiarum, belli ſacri prætextu, petenti conceſſit. *Vaſæus.*
	Principibus.		Poſt orationem Vrbani in concilio Claromontenſi, inſtigatore Petro Hiſpano (*Helmold.Ibid.cap. 31.*) Eremita an. 1096 expeditio maxima facta eſt contra Turcas & Sarracenos, militum 600000. (*Fucherius cap.4.*) ad Hieroſolymam recuperandam : quæ 490 circiter annis, poſtquam eam Saraceni occupaſſent, capta eſt, 39 die obſidionis an.1099 & Idib.Iulij (*Aemil.ait 4 Nonas*) feria 6. hora qua Chriſtus mortuus eſt, ducibus Godefrido Bilionenſi, ſiue de Bullo Lotharingiæ principe, Euſtathio & Balduino eius fratribus, Hugone Magno fratre regis Francorum, Podienſi ſiue Anicienſi in Aruernia epiſcopo, Roberto comite Normanorum, Raymundo comite Tholoſæ (cum Gotthis & Vaſconibus ait Fucherius) Boemundo duce Apuliæ, & infinitis alijs nobilibus. *Guiliel.Tyr.li.1 de bell.Sac.c. 17. Blond. dec. 2. li. 4. Plat. Aemil.li.4.Fuch.cap.2 & 19.*
	Alexio Comneno Orient. Imp. 115		
	Henrico 4 Occid. 18.		
	Philippo 1.Franc.Rege trigeſimo quarto.		Adfuit huic expeditioni Alphonſus 6 rex Caſtiliæ, *Ritius lib.3.de reg.Neapol.* Tribus diuerſis itineribus eo contenderunt, per Conſtantinopolim, indéque Calcedonem trecenta millia deſcriptorum peditum, & centum millia galeatorum equitum. *Iouius lib.1 virorum Illuſt.*
	Alphonſo 6 Hiſp. 57.		Ad Nicæam primo Solymanus Turcarum Imp. victus. Ad Antiochiam Corbana Parthorum, Medorum & Aſſyriorum dux.
	Guil.Ruffo Ang. 22.		Nam ante Hieroſolymam, Niceam, Antiochiam, multáſque ciuitates à Barbaris poſſeſſas receperunt, non de imperio & fortunis dimicantes, ſed de religione & ſacrorum authoritate.
	Vvladiſlao 1.Polon.		Ægyptius Caliphas ad Hieroſolymam ſuperatur, cum Godefredus admota turri lignea, ex eáque in hoſtilem murum demiſſo ponte, trucidatis, depulſiſque Barbaris primus in vrbem peruaſiſſet. Ex quo omnium procerum conſenſu Hieroſolymæ rex appellatus eſt, quam & Chriſtiani reges tenuerunt vſque ad octogeſimum ſeptimum annum, quo eam Saladinus Ægyptius noſtris eripuit.

Die, quo expugnata eſt Hieroſolyma Sol aliquot gradibus retroceſſit. *Fucher. hiſt. cap. 21.*

E Latini orbis prouinciis omnibus eo confluxerunt, exceptis Orientalibus Francis, Saxonibus, Thuringis, Bauaris & Alemannis, inteſtinis nimirum bellis occupatis (aut potius pietate carentibus, qui equitum, peditúmque turmas ſuum ſolum tranſeunte ludibriis excipiebant, ſtultos eos appellantes, quod ſua temerè deſererent, & aliena appeterent. *Abbas Vrſpergenſis Germanus.*

Godefridus Bilionius ab vniuerſo exercitu conſtitutus primus rex Hieroſolymitanus, noluit coronam auream ſuſcipere, quod Chriſtus ibi tuliſſet ſpineam. Dabertus electus eſt primus Patriarcha. *Blond. dec. 2. lib. 42. Tyr. lib. 9, cap. 2 & 15.*

Philippo Regi Francorum Biturigenſem Comitatum 40000 libr. (alij dicunt 60000 aure.) Harpinus Comes vendidit vt proficiſceretur Hieroſolymam. *Guil. Nang. & Mater hiſtor.*

Fucherius Carnorenſis, in ſacra expeditione Cappellanus Balduini fratris Godefridi ducis Lotharingi, hiſtoriam rerum per annos 29 geſtarum ab ann. 1095 vſque ad 1124 breuiter & magna fide perſtrinxit.

Milites inopia iumentorum vtuntur ad ſarcinas ſuas veruecibus, capris, ſuibus, arietibus, interdum etiam equitant bubus. *Fuch. cap. 5.*

Occiduorum Chriſtianorum in Orientem profectio ſignificata eſt cœlitus, infinita multitudine locuſtarum orta ab Occidente, & tanta vt inter volandum nubibus æquipararetur & ſolem obumbraret. *Zon. tom. 3.*

Alexij Conneni & Græcorum hic vituperatur perfidia. Nam Latinos, commeatu denegato, aut interuerſo, aut infecto, auxiliis interceptis, clam etiam inſtigatis atque adiutis Turcis, impediuerunt.

Ann. 1097. Nicea vrbs quinta hebdomada obſidionis expugnatur à noſtri. *Fucher. cap. 4.* Eodem anno Balduinus frater Godefridi fit Comes Edeſſæ Meſopotamiæ & Medorum Metropoleos. *Fucher. cap. 6. Tyri lib. 4. cap. 2.*

Denique Turci ex Orogorgo, Nicea, Antiochia Piſidiæ, Itomo, Heraclea, Tarſo, Manuſtra: ex Armenia minori, Samoſata, Sororga, Antiochia Syriæ, Albara, Marrha, Antorado, Ptolomaide, Ramula, & denique Hieroſolymis, aliíſque infinitis locis à ſacro milite eiecti ſunt. *Idem.*

An. 1099 id eſt, tertio expeditionis anno Hieroſolyma in noſtrorum venit poteſtatem, cum prius totus fere Oriens, vſque ad Euphratem fuiſſet recuperatus. Tanta fuit ſacrorum militum in Barbaris perdendis celeritas.

Boëmundo Antiochiæ ceſſit principatus, Balduino Edeſſæ, Tancredo Tyberiadis & totius Galileæ, Toloſano Seleuciæ, Godefrido Hieroſolymorum cum regio titulo. Cæteri principes ad patriam rediere ſolum.

Nobiles aliqui Sacerdotes, inter quos & Petrus Maſſilienſis nocturno oraculo de loco, vbi Dominica latebat lancea, quæ contra hoſtes victoriam datura ſit admonentur. *Iidem.*

Boemundus Rogerio fratri vrbe Melphi cedens, cum 12. milibus armatorum nomen ſacræ militiæ dedit, & Antiochia 9 menſe obſidionis capta, communi conſéſu princeps in ea conſtituitur, deindéque Conſtantiam Philippi Francorum regis filiam duxit *Ritius lib. 1. de. reg. Siciliæ.*

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*
1088		5176
	BELLVM SACRVM.	
	Idem Vuichertus per ſchiſma contra Vrbanum ſedit vſque ad ann. 1100. Sigeb.	
	CONCIL. *Melphicum præſide Pont. diſt. 32.*	
	Troianum in Apulia eadem præſide 25. q. 6.	
	Placentinum, Epiſc. totius Italiæ, præſide Pontif. ad hominum, maximè ſacerdotum malos mores corrigendos. In quo inter alia, Gregorij decreta acta contra Henricum & Clementem 3. Antipapam confirmantur: Toletanus Archiepiſcopus ſit primas totius Hiſpaniæ. Platin. Volater. Tyri. lib. 1. cap. 14. diſt. 70.	
	Romanum in quo inueſtituræ Eccleſiarum laicis prorſus adimũtur, quod & ſeq. anno repetitum in Claromontenſi. Matthæus Pariſ.	
1100		5188

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Siciliæ. Fulcher. cap. 7, & 17. Tyr. lib. 5. c. 17.

1088 5176 An. 1098. Ciſtercienſis ordo Roberto auctore, deinde Stephano Hardingo, qui regulam ſcripto complexus eſt, ex Benedictinorum monaſterij Moliſmi in epiſcopatu Lingonenſi ſeceſſione. *Sigeb.*

HVMANA.

Rogerus Normanorum dux potitus tota Sicilia & tota propemodum Apulia & Calabria primus regium nomen illic vſurpauit, regni hæreditate in Filium Guilielmum cog. Malum tranſlata, cui ſucceſſit Guilielmus cog. Bonus.

1098. Edgarus omnium Scotorum primus ex ſacra vnctione inauguratur. *Maior libro 3, cap. 11. Boethus lib. 12.*

1095 *Claromontenſe in noſtra Aruernia, præſide Pontifice, Epiſcoporum & Abbatum 310. adeo vt vocetur generale. In eo agitur de Eccleſiæ reformatione, & precipuè de expeditione contra Turcas, & decretum eſt vt ſinguli profecturi Hieroſolymam ſignum crucis vel in pileo vel in veſtimẽtis conſuerent. Plat. Guil. Tyri. lib. 1. de bel. ſacro cap. 14 & 15. Fucher. lib. de expedit. Hieroſ. cap. 1.*

Pariſienſe à Gallis, Anglis, Normanis, Flandris, & Lotharingis celebratum aduerſus Turcas. Ab. Vſperg.

1183 Fruſtra igitur Scoti altius regni ſui initium repetunt.

1099. Magnus Noricorum rex cum Haraldo, filio Haraldi regis quondam Anglici, Orcades, Menemas & alias Oceani inſulas ſibi armis ſubiicit. *Malmesburgenſis lib. 4, cap. 25. Angl.*

In ſacro bello nauarunt Italicæ Reſp. Veneta, Genuẽſis & Piſana, ſed eo conſilio, atque adeo euentu, vt belli ſumptus, labores & pericula in ſocios deriuarint, præmia & fructus ad ſeſe tranſtulerint. Nam Genuenſes perceptis tota Syria ſpoliis, etiam maris dominio potiti ſunt, ſe per Ægeum, Helleſpontum, Boſphorum Thracium, & Pontum Euxinum ad Tauricam Cherſoneſum diſpergentes. Veneti ex Creta Iſtriæ Illyricoque peropportuna ſibi ſubiecerunt. Peloponneſum & Cyclades inſulas ad Theſſalonicam vſque vna ex patre, ex altera maris Ionij inſulas & littora, donec bello inter has reſp. orto, maris imperium Venetis ceſſit.

Variè à Guilielmo Ruffo Angl. rege pugnatum eſt cũ Scotis, Northumbris & Vuallis.

1095. Magna vi Sultanus Ægypti Turcis Hieroſolymam eripuit. Sultano quatuor annis pòſt Chriſtiani. *R. Ioſeph ſacerdos in Chron.*

1096. quo bellum ſacrum contra Saracenos concluſum fuit, Germani priuſquam in terram ſanctam iter caperent, Iudæos vel necant vel baptizari cogunt.

Spiræ & Vuormanæ cæſorum numerus fuit ad octingentos. Ibi plures vtriuſque ſexus ſibimet ipſis vel vxoribus, liberis, amicis necem intulerunt, præuento percuſſore. *R. Ioſeph. ſacerd. in Chro. regnum Franciæ & Turciæ.*

Rabbi quidam Eleazar de interfectus lamentationem condidit. *Ibid.*

Moguntiæ cæſi ſunt mille trecenti, ſexaginta autem coniecti in carcerem. Ibi quidam Iſaac filius Dauid necauit duas filias ſuas veſpere Pentecoſtes, inde igne domum ſuam ſuccendit. *Ibid.*

Denique Synagogam, cum qua ſe ipſe exuſſit. *Ibid.*

Coloniæ domus eorum expilatæ ſunt, & libri legis calcati & lacerati die Pentecoſtes, quo lex data fuerat cælitus & terra tremuerat. Ipſi verò in fugam coniecti. Mar Iſaac, qui noluit fugere in Eccleſiam tractus, quòd

1100 5188 imagines deſpuiſſet, probriſque ac conuitiis affeciſſet, interfectus eſt. Similiter & mulier. Qui fugerant, beneficio Cardinalis latitarunt in ſeptem pagis. Niſi quòd Colonienſes irruentes in pagum Nozam Samuëlem fi-

lium Aſer peremerunt.& duos eius filios ante oſtium domus ipſius ſuſpenderunt. *Ibid.*

Vablazachi, R. Leui Ben Samuel, cum tota familia, Domina Rachel ſenior, R. Selomo Sacerdos, & reliqui Iudęi, quotquot comprehendi potuêrunt, necem ſubiere. Multi conſecrarunt ſuas manus, ſe mutuo perimentes, vel in paludes vrbi vicinas præcipitantes, ne ab incircuncisis illuderentur (Sic Verpi nos appellant) *Ibid.*

In medio aquarum filium ſuum collum denudantem R. Semuel filius Iehiëlis enſe decollauit, ipſo quidem Patre Benedictionem mactationi congruentem præcinente, filio verò, Amen, reſpondente, & cæteris aſtantibus orationem. Audi Iſrael, concinentibus *Ibid.*

Idem Ilanicæ contigit propè Coloniam. Nam primarij Iudæorum ſponte ſe obtulerunt ad mactandos cæteros ne in hoſtium venirent manus, deinde ſe ipſi de turri pręcipitarunt. *Ibid.*

Zamaræ, Miræ, Crapanæ, Gildæ, Treueris, Mizæ, Risboraci, Pragæ alij necati ſunt, alij ſe propria manu ſuſtulerunt. Quæ perſecutiones durarunt 4 menſes ab Iiar ſcilicet (.1. Aprili) vſque ad menſem Ab (Iulium) *Ibid.*

Sed miſer reticet veram huius crudelitatis cauſam. Nempè, quod Turcas præmonirent, &c.

Anni Christi. — *Anni mundi.*

1088 — 5176

Melchienſe coactum ab Vrbano Pontifice, Ca. eos qui diſt. 32.

Barenſe, in quo Anſelmus Cantuarienſis ab Anglia tum eiectus Græcos de proceſſione S. Spiritus refutauit. Edner. in vita D. Anſ.

1100 *Romanum, præſente eodem Anſelmo contra Principum Laicorum inueſtituras. Ibid.* 5188

An. Dom. MC. quo Vrbanus moritur, Godefredus rex Hieroſolymorum conſtituitur, Egdarus primus rex Scotiæ nominatus, Paſchalis. 2 Pontifex Max. eligitur, Bernardus fit Patriarcha Antiochenus è Latinis primus, & Dabertus Hieroſolymitanus.

V N D E C I M O *ſeculo doctrinæ continuatio ſic oſtenditur,* Miſſa *iiſdem ritibus, vt antea. Berno Augenſis lib. de officio Miſſæ, Hildebertus Cenomanenſis, Anſelmus Cantuarienſis, Iuo Carnotenſis, in ſermonibus de rebus Eccleſiaſticis, Ioan. Micrologus à multis iſtorum laudatus ob aliquot næuos, & alij ſcriptores de diuinis officiis vel Eccleſiaſticis.* Bernoldus *Conſtantienſis libro, quem inſcripſit, Ordo Romanus. Concilium Saliguſtadenſe. Burchardus, Guitmundus, Lanfrancus & cæteri qui Berengarium expugnarunt.* Gratia Dei fides iuſtificatio, *Anſelmus lib. 1. Cur Deus homo. cap. 9 & 10, lib. de concordia Præſc. & Prædeſt. lib. de Cōcordia Gratiæ, & liber. Arbitr. De meditatione redempt. huma. c. 7 & in Epiſt. ad Rom. c. 4. & 7. in 3, c. 2 Corinth. Alger. cap. 2. lib. de Euchar. Berno ſer. de Natiuit. Dom.* Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſubſtantiatio adoratio Miſſæ, ritus. *Algerus libris luculentis de Euchar. Berno ſerm. de Paſchate, & lib. de Concord. Offic. Damia. Epiſt. ad Blancam. Adelmannus epiſt. ad Berengarium. Lanfranc. libris contra Berengarium in Orthodox, de Sacr. Euch. Anſelmus in c. 10 & 11. 1, Cor. in 7 & 10. Heb. Alberic. de Sac. Guitmond. de eod. Humbert. in reſponſione ad Nicetæ librum. Iuo de conuenientia veteris & noui ſacerdotij, & Trac. de ſignif. indumentorum Sacerdotalium. Euthymius in Panop. apud quem part. 2. tit. 21. eſt caput inſcriptum de Tranſmutatione corp. & ſang. D. Berno Augienſ. li. de reb. ad Miſſ. ſpectantib.* Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides ceremoniæ. *Anſelmus in 3 & 15 cap. Matth. in 4, cap. 2. Corint. & aliis multis locis. Algerus lib. 3. de Euchar. cap. 4. 6. 7. Iuo de Sacramentis Neophytorum. & de Sacramentorum dedicatione. Leontius & Hermenopulus de ſectis. Euthymius in Panoplia &c. alij paſſim.* Pœnitentia, & eius partes tres. *Anſel. lib. Similit. c. 99. & ſeqq. item 144. vbi ſicca pœnitentia, quæ eſt ſine compunctione, & Humida, quæ habet vtrumque Iuo epiſt. 34, lotio pedum ſacramentum pœnitentiæ eſt & remiſſionis &c. Minardus ad Guntherum de fide. Euthymius in Panoplia.* Claues Eccleſiæ, Abſolutio. *Anſel. in 16. cap. Matth. & in Euang. enarrat. Iuo in Epiſtolis. Petrus Damianus in* Epiſtolis. *Conc. Salegunſtadienſe cap. 18. &c. Euthymius in Panoplia.* Confirmatio & reliqua alia ſacramenta & eorum vſus. *Algerus li. 3. de Euchar. cap. 4. &c. Minardus epiſt. ad Guntherum de fide. Anſelmus multis libris, vt in epiſt. de diuerſitate Sacramentorum, &c. Berno ſerm. de Pentecoſte. Iuo ſermo. de ſacramentis dedicationis. de ſacramentis* Neophytorum. *in tractatu de conuenientia veteris & noui Sacerdotij. de excellentia ſacrorum ordinum. Micrologus, &c.* Primatus ſedis Apoſtolicæ *Berno epiſtola ad regem Hungariæ. Lanfranc. de Euchar. ſacramento. Anſelmus in Mat. 16. Hinc hac etiam ætate Pontifex abſolutè Apoſtolici nomine in conciliis, vt in Salegunſtadienſi intelligitur. c. 18. Humbertus contra Nicetam.* Liberum arbitrium, bona opera neceſſaria. *Anſelmus dialogo de lib. Arb. & de ſimilitud. ca. 182, lib. de Concord. Grat. & lib. Arb. li. de lapſu hominis 2 & 15. c. 1. Cor. in 5 c. 2. Cor. in 2 c. Galat. Berno ſermo de Reſur. Dom.* Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio reliquiæ Imagines, feſta. *Berno de diuinatione Demon. contemnenda, Ser. 1. & 2 de S. Marco & aliis ſermonib. de concordia Officiorum. In Epiſt. ad Hugo. Lauſanenſ. Anſel. lib de excellentia Virginis. Sigeb. Iuo Serm. de Sacramentis dedicationis, & de conue-*

nientia

Anni Christi. *nientia Sacerdotij. Petrus Damianus inuectiua in Cadaloum. Euthymius in Panoplia: Leontius & Hermenopulus de ſectis.* Preces pro defunctis, purgatorium. *Anſel. in 5 & 12 cap. Matth. in 3 cap. 1 Corinth. Algerus, &c. Berno in epiſt. ad Angienſes fra. Euthymius in Panoplia, & in Euang. Nam etiam Græci orant & offerunt pro defunctis.*

Cætera iidem & ceteri huius ſæculi auctores prolixè confirmant. De quo contra teſtimonium ferunt Centuriatores cent. 11, c. 2. de loco & propagatione Eccleſiæ. col. 17, & ſeqq. ſparſim. cap. 3. de perſecutione & tranquillitate Eccleſiarum ſparſim col. 30. & ſeq. cap. 4. de doctrina, ex profeſſ. col. 225, ſeq. c. de hæreſib. col. 238, & ſeqq. Per totum c. 6 de Cæremoniis & ritib. Eccleſiæ col. 247. & ſeqq. Per totum 7 de Politia & Gubernatione Eccleſiæ, col. 349. Per totum c. 9 de Synodis. col. 444. Per totum ferè c. 10. de doctoribus & epiſcopis col. 516, & ſequentibus quibus non obſcurè iraſcuntur, quod receptam à patribus doctrinam ſequuti ſint & ſcriptis mandauerint. Sparſim c. de Martyribus, de Miraculis. Huc facit quod ex inſtituto multi hac ætate ſcripſerunt de hæreſibus, item contra Berengarium & Bogomilos, quorum ſordibus iſti maculantur. Adde totius huius centuriæ Synodos, quæ non exiguo fuere numero. Denique hiſtoricos, qui Eccleſiam noſtræ ſimilem planè deſcripſerunt.

DVODECIMVM SÆCVLVM.

166

Anni mundi.

1100 a PASCHALIS II. Tuſcus, an. 18. 5188

1118 menſ. 6. dies 7. 5206

Vacat dies 3.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nicolaō tertio, deinde Ioāne octauo, an. 24.

Antiochiæ Bernardo primo ex Latinis, an 33, poſt eam recuperatam.

a EXPETENTE populo, eligente clero, collaudante Cardinalium ſenatu nolens & latitans, quòd diceret humeros ſuos nequaquam oneri ſuffecturos, Pontifex efficitur. *Plat.*

Valde hallucinantur hi qui ſcribunt eum primum iuſſiſſe decimas perſolui ſacerdotibus. Huic & pontificatum & gubernationis annos prædixit Albertus Alatrinus epiſcopus. *Plati.*

Henricus 4 ſexaginta duo prælia geſſit. *Faſci. temp.* Ex eius nomine, quòd ipſe ius inueſtituræ mordicus ſibi vendicaret, Simonia dicta eſt Henriciana hæreſis. *Abb. Vſpergenſ.*

Propter labem Simoniacam & cætera peccata, quæ illi impingebantur, iuſſu Paſchalis pont. & Principum, qui ad generalia comitia conuenerant, Moguntinus, Colonienſis, & Vuormacienſis epiſcopi ei imperialia inſignia & indumenta detrahunt & Henrico filio tradunt, cúmque in Imperium ſubſtituunt. *Helmold. in Chron. Slauorum. cap. 32.*

Ipſe quidem conquerebatur ſe ſuſtinere ignominiam, quantam nemo regum, qui ante ſe fuerant. Verū immerito. Nam per minas Paſchalis ius aſſignandorum epiſcopatum in ſuis regnis extorſerat. Quod concilium Lateranenſe mox reuocauit, anathemati illum ſubiiciens & reliquos principes, qui deinceps idem attentarent.

Præterea coniugia ſacerdotum contra canones introducebat. Sed & ſuorumet ſcriptorum præiudicio vrgeri poterat Nam quadam epiſtola ad Hildebrandum (ſic contemptim Gregorium 7 vocabat) quam laudant Centuriatores, *cent. 11. cap. 8, col. 423*, ſe ab imperio deponi poſſe, ſi à fide exorbitaſſet, non vlla alia cauſa profeſſus fuerat. Cum ergo Hereticus Schiſmaticúſque eſſet quidni Centuriatores, iuſtiſſimè imperio eſt abdicatus?

Vexatio deinde patrum, & quidem Spiritualium periculoſiſſima. Quare iſtius exemplo Imperatorū in Romanos Pontif. inſurgentum miſera fuit mori nec in poſteris imperium diuturnum. Henricus enim iſte, à quo mali principium, fugatus à filio, captus, depoſitus, in car-

cere mortuus, & Spiræ quinque annis iacet inſepultus. Henricus quintus eius fil. nullis relictis liberis interiit Fredericus 1 Syriacæ intentus expeditioni in amnis tranſitu merſus eſt. Philippus eius f. ab Otthone de Vvittelſparch comite Palatino miſerè Bambergæ occiſus eſt, eo die, quo à medico ei vena inciſa fuerat. Ottho quintus eius ſucceſſor & æmulus, poſtquam fuit ab Innocentio 3 excommunicatus, perpetuo infœlix, donec ab omnibus derelictus, præ mentis dolore infirmatus poſt multas anguſtias moreretur, cum annos tantùm imperaſſet 4. Fredericus alter tres Romanos inſectatus pontifices, nunquam non habuit rebellantes ſubditos, tandémque in Sicilia morbo correptus Manfredi nothi ſui dolo necatus eſt. Ludouicus denique Bauarus demum à Duciſſa quadam Auſtriæ veneno ſublatus eſt in venatione, vt proinde Carolus quartus ſucceſſor ſapienter pacem maxima laude & fructu à pontifice redemerit, &c. vt ſuo annotabitur loco. *Hæc membratim confirmantur ab Ola. Mag. libro. 16, c. 30. Tritem. in Chron. Hirſaug. Crantzio,* &c.

Sacri belli duces an. 1100. Epiſtolam ad Pontif. ob res fœliciter geſtas ſcribunt totius belli ſummam breuiter complectentem, vbi diuinitus lanceam Domini, munus non viſum à tempore Apoſtolorum à ſe inuentam prædicant, quæ circumlata pignus victoriæ perpetuo extiterit. *Marian. Scotus continuat.*

Petrus Alphonſus Iudæus Alphonſi regis Hiſpaniarũ medicus ætatis an. 44 ab Alphonſo ipſo de ſacro baptiſmo ſuſcipitur, 1106. *Ipſe præfatione dialogi ſui.*

Hoc tempore paſſim colligebantur concilia, & quicunque à Laica manu epiſcopatum aut aliam eccleſiaſtici iuris inueſtituram accipiebant, excommunicabantur ſub an. 1111. *Sigeb.*

Túmque conuentio inter Paſchalem & Henricum 5, qua priuilegium de inueſtitura Epiſcoporum & Abbatum Imperatori concedebatur, Simoniaca plurimis conciliis & œcumenicis & prouincialibus declarata eſt. *Vſperg.* Hanc cenſuram minimè omnium hodie curant Principes.

An. 1110. Aſcetinus Balduino rege, à Gibelino legato pontificio primus creatur epiſcopus Bethleem. *Tyrius lib. 11, cap. 12.*

Iuo Carnotenſis Epiſcopus Pannoniam .i. decreta Pontificum, & Patrum, exemplo Iſidori & Burchardi, redegit in vnum volumen, quo Iuriſconſulti vſque ad Gratiani tempora vſi ſunt, ſcripſit & alia multa. *Sigebert. & Trith. de ſcript. Eccleſ.* Zacharias. Chryſopolytanus Epiſcopus.

Anſelmus Laudunenſis Gloſſæ marginalis & interlinearis in vtriuſque Teſtamenti libros ex patrum ſcriptis collector, Anſelmus Lucenſis Epiſcopus, & Anſelmus Cantuarienſis Archieſpiſcopus, qui obiit an. 1109, Rupertus Tuicenſis Abbas, Berengoſius Abbas, Hugo Carthuſianus, Echardus Vrangienſis, Rudolphus Trudonenſis ſanctiſſimi Theologi. *Sigebertus, Platin. & Trithem.*

Cœnobium Clareuallenſe conſtruitur ſub primo eius Abbate D. Bernardo anno ætatis ipſius 27. *Guiliel. Nangiac.*

Sigebertus Gallus Celbatenſis (ſeu Gemblacenſis) monachus, Annales à fine Tripartitæ hiſtoriæ, id eſt. ab anno Chriſti 381, vſque ad annum 1112 perduxit. Cui

ſucceſſit

Anni Chriſti. — *Anni mundi.*

5188

1100 *Hieroſolym. Daberto è Latinis primo, an. 3. menſ. 3, deinde Ebremaro an. 4. Gibellino an. 4. Arnulpho an. 7.*

Principibus.
Eiſdem Impp. vſque ad Henricum 5. Imp. Occid.

Et Ludouicum 8, dict. 6, Craſſum Franc. Regem, trigeſimum quintum.

Nepote Tredda Gabez Aethiopum pretioſo, deinde Lalibala, an. 60.

Hiſpania Alphonſo 6, deinde Alphonſo 7, an. 19.

Anglia Gulielmo Ruffo deinde Henrico 1, an. 35.

Polonia duce Vladiſlao 1, deinde Boleſlao 3 cog. Crinouſto, an. 36.

1118 — 5206

Anni Christi. | Anni mundi.

1100

Hieroſolymorum Gotofredo Bullonio, an.1, mox Balduino fratre, an. 18.

Portugalliæ rege primo Alphonſo Lotharingi Henrici filio, an. 73.

Edgaro Scotorum primi rege, an.9, deinde Alexandro Fers, an. 17.

BELLA SACRA.

1102 CONCIL. *Lateranenſe*, Epiſc. *Italiæ & Galliæ. In eo Anathema contra Henricum 4 Imp. promulgatum confirmatur. Abb. Vſperg. Palmer.*

[illegible]

1105 *Florentinum, Epiſcoporum 340. præſide Paſchali, contra Fluentinũ illius loci Epiſcopum, qui metu quotidianis portentis, quæ tunc accidebant, dicebat iam tum natũ eſſe Antichriſtum. Sabel. Ennead. 9, lib. 3. Palmer. Fuit etiam contra Henricum 4 Imp.*

1118

ſucceſſit appendix 103 annorum, incerti auctoris, nempè vſque ad an.1216. Scripſit & librum de Viris illuſtribus ordinis ſui Benedictini. & multa alia.

5188 S. Agnes nobilis mulier, natione Romana, & Abbatiſſa Hieroſolymæ. *Tyri.lib.18, cap.5.* ſuum ordinem Sanctimonialium auſpicatur. *Volat. Polyd. lib.7. De inuent.c.5.* S. Marina virgo obiit Venetiis an.1113.

Vuilielmus Anglicus Tyri primus Archiepiſcopus poſt ſacrum bellum conſtituitur ann. 1115 *Tyrius lib. 13, cap.23.*

Ottho Bambergenſis Epiſcopus, regionem Pomeranam cum duce Vueriſlao ad Chriſti fidem conuertit. *Crantzius lib.5, cap. 45. Munſter in Coſmogr.* Alij referunt ad tempora Calixti 2, hoc eſt, ann. 1124. *Abb. Vſperg. Nauclær.*

Multa vbique prodigia contigerunt: Sus in Gallia apud Legienſem parochiam enixa eſt fœtum humana facie: Gallinaceus quatuor pedibus naſcitur. Biceps infantulus ſexu duplex natus eſt Namurci. *Sigebert. Gulıel. Nangiac.*

Innumeræ aues aperto cœlo dimicantes, exanimes in terram deciderunt: In Italia ſic terra per 40 dies tremuit, vt illa quædam vehementia motus alium in locum fuerit tranſlata: Multi ſacro igne accenduntur membris inſtar carbonum nigreſcentibus. Talia multa leguntur tunc accidiſſe.

Ordo Præmonſtratenſis ſub regula D. Auguſtini an. 1116, vel 1120 initium habuit à Noberto nobili Lotharingo cum 13 ſociis, qui poſtea breui tempore mirabiliter creuit. *Chron. Hirſaug. Continua. Sigebert. Aemil. lib. 5.* Alij hoc ad ann. 1137 reiiciunt, alij ad tempora Vrbani 2.

5190 Ioa. Zonaras apud Græcos Annales ſuos ab orbe condito ad mortem vſque Alexij, hoc eſt, ad an. Chriſti 1117 perduxit, vno tomo Iudæorum, duobus aliis Imperatorum geſta recenſens. Eos enim in tres partes diſtribuit. Prima eſt Hebræorum. 2 Græcorum. 3 Latinorum. Sic Honorius presbyter Auguſtodunenſis apud Latinos vſque ad idem tempus.

Anna Alexias libris 20 de rebus ab Alexio patre geſtis Zonaræ narrationem perſequitur.

Baſilius quidam medicus habitu monachali auctor & hæreſiarcha ſectæ nefariæ Bogomilorum, communi ſuffragio & iuſſu Alexij Imperatoris apud Conſtantinopolim in equeſtri theatro comburitur. *Zon.tom.3.*

5193 Alexius Imp. apud Philippopolim multos Manichæorum, qui vulgò Pauliciani dicebantur (nam magnam multitudinem Manichæorum Ioannes Zimiſces, vt diximus, in ea loca ex oriente tranſtulerat) ad fidem Catholicam traduxit. *Zon. tom.3.*

Polydorus lib.4 de Iuuent. rer. cap. 10, & lib. 11. hiſto. Angl. notat circiter hæc tempora Principes vbique gentium cœpiſſe ſibi ius declarandorum Epiſcoporum & Abbatum vendicare, cúm hactenus partim penes clerum, partim penes populum, partim penes Monachos, partim penes hos omnes fuiſſet.

Hoc hodie principes de Simonia nihil ſolliciti poſt tot conciliorum cenſuras mordicus tenent, deteſtabiliori etiam modo & libidine. Nam hic remanebat quædam antiquæ electionis ſpecies, nec erat ſimpliciter liberum

5206 Principibus, quem vellent, nominare, Teſtis Vincentius

lib.26,

Anni Christi.

lib.26,cap.10 hiſce verbis.Priuilegium de inueſtitura epiſ-
copatuum vel Abbatiarum, tam per annulum , quàm per
virgam erat,vt regni eius Epiſcopis vel Abbatibus *libere,*
1100 præter *violentiam,* & *Simoniam* electis inueſtituram virgæ
& annuli princeps conferret. Poſt, inueſtituram verò
canonicè conſecrationem acciperent ab Epiſcopo , ad
quem pertinebant.

Contra hoc ſacrilegium Concilium Lateranenſe habi-
1105 tum tunc fuit.Nam in eo Henricus 4.qui hoc ſibi vendi-
cabat , anathemate ideò eſt percuſſus & reuocatum quic-
quid ipſi à Paſchali Pont.conceſſum fuerat *Palmer. Pius 2
in Epitome lib.4.decad.2.*

Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus libertati Ec-
cleſiaſticæ patrocinans & acerrimè reſiſtens Henrico An-
glorum Regi,qui tale eius ſibi iam vſurpabat, recuſauit
eos conſecrare, quos ipſe Rex elegiſſet velut abortiuos
religionis filios(vt appellabat)& tandem obtinuit , vt au-
1107 dito iudicio Paſchalis Pontificis Romani abſtineret ab
huiuſmodi electione.*Polyd.lib.11 Angl.*

Reſponſum autem Paſchalis inter cætera his verbis
factum eſt.Sed quia te hac dignitate expoliatum eſſe con-
quereris,quam Apoſtolorum Canones , & Antiochena
Synodus,decreta quoque Romanorum pontificum ſub
1108 Anathematis interdicto ab omni ſæculari remouent po-
teſtate, valde miramur.Nemo enim ſpoliatur ea re , qua
ſemper extitit nudus,nec eius ſcimus expoliationem,cu-
ius inueſtituram nunquam agnouimus. *Ibid.* Sic iniquè
Henricus Anglus de non recipiendo concilio Lateranenſi
& Anſelmi diſciplina cauſabatur.

1109 Rex Hungariæ renunciauit Pontifici inueſtituras Epi-
ſcoporum & Abbatum.*Mart.Capel.*

1100 Godofredus primus receptæ Hieroſolymæ rex
ſuffragiis omnium , quòd primus in muros eius ſe intu-
liſſet.Corona tamen abſtinuit ob reuerentiam loci , in
quo Chriſtus crucifixus fuerat. Inde Caliphæ Ægypti in
Syria duces vicit.*R.Ioſeph Sacerdos in Chron.Regum Franciæ
& Turciæ.*

Boëmundus autem Antiochiæ princeps & Balduinus
Edeſſæ proſpere etiam pugnarunt contra Turcas , niſi
quod ad extremum Boëmundus captus eſt.*Ibid.*

Hieroſolymus à Chriſtianis regnatum eſt annis 88.
1110 *Ibidem.*

Balduinus Edeſſæ princeps Godofredo ſuccedens be-
1112 ne pugnauit cũ Saracenis &Turcis.Aco in littore Aſcalo-
nis cepit poſt 20 menſium obſidionem.A Turcis Edeſſam
eſt fugatus in Charrarum obſidione.*Ibid.*

1109 auctus præſidio Bertrandi Tholoſani comitis,
qui recens aduenerat , Tripolim deditione eſt conſe-
cutus.

1111 Berytum vi cepit.Eodem anno Sidonem deditio-
ne,recreatus copiis filij regis Nouergiæ,qui Ioppen tunc
appulerat.

1113 Infœliciter cum Turcis è Perſide profectis bel-
lauit , ſed hi 1115 à Rogerio Antiochiæ principe deleti
ſunt.

Tum Balduinus Chriſtianis in Arabia trans Iorda-
nem inter Saracenos verſantibus agrum,& habitationem
Hieroſolymis dedit.

1118 Tarſim Caliphæ eripuit,indéque an. 1118 moritur. *Ex
eodem omnia hac.*

Anni mundi.

5188

CONCIL.*ad Northuſen Thu-* 5193
*ringiæ ciuitatem, Moguntino Ar-
chiepiſcopo,& Conſtantienſi Epiſco-
po vicariis ſedis Apoſtolicæ, indictũ
eſt ab Henrico 5,viuo patre. In eo
actum eſt de doctrina , damnatáque
eſt ſimonia & nuptiæ ſacerdotum.
Abb.Vſperg.& Barns.*

Guardaſtallenſe in Longobardia, 5195
*multorum Epiſc.& Principum : in
quo actum eſt de iure Eccleſiaſtico-
rum,Homagiis,feudis.Plati.*

*Beneuentanum præſente Paſcha-
li.Chron.Caſſinenſe lib.4.cap.35.*

Trecaſſinum in Gallia , præſide 5197
*Paſchali Roman.Pontifice : vocatur
vniuerſale à Guilel.Nang.In eo nu-
ptiæ interdicũtur ſacerdotibus,& ſi-
moniaci, & Laici collatores benefi-
ciorum Eccleſiaſticorum,ab Eccleſia
proſcribuntur. Pontifex ſuppetias
implorat à Philippo Rege contra Im
peratoris factiones:Galliæ ſacerdotes
ad meliorem frugem reducuntur.
Alij referunt ad an.1107.*

Legienſe.Sigeb.

CONCIL. *Lateranenſe contra* 5200
*Henr.5.Epiſcop.circiter 100,in quo
Pontifex priuilegium de inueſtitura
Epiſcoporum, conceſſum Henrico 5
Imperatori,vt per vim impetratum,
reuocat,eique aqua & igni interdi-
cit. Platin. Crantz.lib.5. cap. 34.
& 37.*

5206

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

Concil. *celebre Londini celebratur ab Anſelmo Cantuarienſi epiſcopo, qui in eo multa ſalutaria inſtituit de reformatione Eccleſiaſtici ſtatus. Polid.lib.11.Angl.*

1114 — 5202 *Tria Concilia in Gallijs celebrantur à Canone Apoſtolicæ ſedis legato. Guil.Nang.*

Remenſe.

Bellouacenſe.Continuatio Sigeb.

Cathalaunenſe.

1116 — 5204 *Lateranenſe aliud, præſentibus legatis Henrici 5 Imper. Eo in concilio iterum Pontifex datum Henrico de inueſtitura priuilegium condemnat, & ipſum excommunicat. Agitur & de tranſlatione Epiſcoporum. Ab. Vſperg. in Chron.*

1101 — 5189 Schiſmatici ſub Paſchali 2.

Poſt Clementem 3, ſucceſsit in ſchiſmate Albertus Attellanus qui ſedit, an.4.

1101 — 5189 Syluester 3. Romanus, antea vocatus Theodoricus ſuccedens Alberto ſedit.m.3.d.15.

1102 — 5190 Vtriſque coactis renuntiare Pontificatui ſucceſsit in ſchiſmate Maginulphus Romanus, qui non longè poſt deceſsit.

167

1118 — 5206 b **Gelasius II.** Caietanus, monachus, vir ſanctiſsimus (*Plati.*) an.1.

1119 — 5207 Vacat dies 2.

Gregorius 8, dictus antea Burdinus, Bracharenſis Epiſcopus, contra Gelaſium ab Henrico Imp. creatus in ſchiſmate ſedit, annos aliquot.

Humana

Henricus 1 Angliæ rex incarcerato Robertus fratre, ac cunctis penè Normaniæ Principibus captis aut cæſis, totá Normaniam obtinuit. *Sigeb.*

An 1110 regnum Portugalliæ ſiue Luſitaniæ diuulſum ab Hiſpania, & Muris paulò ante ereptum, propriũ regem habere cœpit Alphonſum Henrici comitis alicuius partis Lotharingiæ filium. *Blond.lib.2.Geor.*

Alphonſus enim 6 Hiſp. rex Filiam ſnam Taraſiam Henrico Lotharingo deſponderat, relicta ei Portugallia dotis nomine, cum titulo Comitatus.

Ex eo connubio Alphonſus naſcitur, qui ſe ducem Portugalliæ appellauit per an. 27, donec cum Iſmario & 4 aliis Saracenorum regibus prælium commiſſurus rex ab exercitu ſalutatus eſt. *Vaſæus.*

Poſt eos victos regnauit annis 46. qui cum 27 quibus dux appellabatur, ſummam 73 conſtituunt, vſque ad annum 1185. Ei enim contigit, quod Sapori perſæ, & Theodoſio Iuniori, vt à cunis princeps eſſet. Totam ferè Portugalliam, quanta nunc eſt, à Saracenorum Tyrannidem liberauit. *Idem.*

Duodecim annis ante (nempe Chriſti 1098 *Maior lib.3. c.11, Boethus lib 12.*) Scotiæ regnum inceperat ad Edgaro. Ei enim primos Regis titulum, nomen, vnctionem Scoti impetrarunt ab Vrbano 2 expeditionis ſacræ occaſione, cum antea Heluetico & Tartarico more per Hordas & diuerſos Principes viuerent. Quare fictè illius regum initiũ altius ducitur ſiue à Ferguſio Hyberno an. 330 ante incarnationem, ſiue ab alio Ferguſio Scytha Chriſtiano, quem Scotorũ in Albionem poſtliminio redeuntium regem contra Romanos effectũ aiunt, Palladio euangelizante an. D. 441, ſiue à Kenetho Magno, quem deletis Pictis fingunt extremam Britanniæ partem Scotiam appellaſſe. Nam hæc carent probatis auctoribus. Ita ad hunc vſque diem reges duntaxat habuêre octodecim per annos 476.

1117 Horrendus terræmotus per totum pene orbem terrarum maximè in Italia, quo ciuitates, caſtella, villæ cum hominibus abſorpta ſunt, montes ſciſſi, flumina deglutiente terra exiccata. Padus vnus de quatuor Europæ maioribus fluuiis è terra eleuatus in modum fornicis, vt inter terram & aquam via pateret tranſeuntibus. Vnde inſtare dies extremus credebatur. *Chron. Hirſaug.*

b **Gelasius** in Schiſmate contra ſe ab Imp. excitato fuga elapſus, in regno Francorum manſit vſque ad diem mortis ſuæ. *Helmodus in Chron. Slauorum cap.41.*

Regnante Hieroſolymis Balduino rege 3. Ordo fratrum Militiæ templi ſiue Templariorum (ſic dicti ſunt, quod iuxta templum Domini apud Hieruſalem in palatio Regio habitarẽt) inſtituitur Hieroſolymis, per quoſdam nobiles equeſtris ordinis, quorum præcipui erant, Hugo de Paganis, & Gamfredus de S. Aldemaro, vt armis peregrinos à Mahometanis tutos redderent, & per omnem terram ſanctã circumducerent, quibus vitæ normam D.Bernardus præſcripſit. *Tyri. lib. 12, cap.7, Aemil. lib. 5.* Eodem ferè tempore cœperunt ordines Ioannitarum ſiue Hoſpitaliorum D. Ioannis, qui hiſpitio excipient peregrinos, ſiue Rhodiorum militum à Rhodo

& aliis multis inſulis maris Mediterranei occupatis. *Tyr. lib.18.c.4.5.&6.* Et Theutonicorum, qui ordo ex vtroque priorum mixtus erat. Nam & ipſi hoſpitio excipiebant peregrinos, & neceſſitate exigente, etiam armis pro religione pugnabant. *Chro.Colon.*

Edmerus Anglus, Herueus Britannus, Honorius Auguſtodunenſis Theologi ſcriptores. *Trit.*

Ludouicus Craſſus quinque pontifices max. in Gallia vidit, Vrbanum, Paſchalem, Gelaſium, Calixtum, & Innocentium. *Aemil.lib.5.*

HVMANA.

Alphonſus 7 Imperator Hiſpaniæ dictus eſt. Eius morte rurſum ſeparatum eſt regnum Legionis à regno Caſtellæ duobus relictis filiis Sanctio & Ferdinando. *Vaſæus.*

Eius tempore Almohades Arabum genus in Hiſpania imperare cœpit. Hi nullos Chriſtianos inter ſuos viuere ſunt paſſi, ſed vel fidem abnegare coëgerunt, vel crudeli martyrio peremerunt. *Idem.*

Lud. Craſſus bene pugnauit cum Henrico Cæſare & Henrico Anglo.

1119 Balduinus 2, tertius Hieroſolymorum rex Gazum Saracenorum Damaſci regem duobus præliis ad Antiochiam vicit.

1122 Ad Edeſſam à Balac Turca per inſidias captus eſt, & detecta coniuratione 50 Armeniorum, qui eum eripere voluerunt, Cairum Ægypti tranſmiſſus, donec an 124 poſt, octodecim menſes redimeretur.

Inde Burſienenum Turcam è Perſia fines Antiochiæ inuadentem profligauit, 24 tantum militibus de ſuo exercitu deſideratis.

1126 Fines Damaſcenorum vaſtauit.

1129 Auxilia conſecutus eſt ex Occidente.

1130 Turcas duce Rodoatiam ad Antiochiam cecidit.

c CALIXTVM Pontificem fuiſſe de Deo ac de hominibus bene meritum ſcribit. *Platina.*

Electus eſt in Cluniacenſi cœnobio, in quo Gelaſius obierat. Noluit prius pontificatum ſuſcipere, quam intelligeret, ſe à Cardinalibus confirmatum, qui Romæ in Italia remanſerant.

Inter cætera ingenij ſui opuſcula libellum de S. Iacobo Apoſtolo edidit. Multa etiam vtiliter cōſtituit, quorū pleraque in decreto Gratiani habentur. *Chron. Hirſaug.*

Omnes eo tempore Papæ bellarunt pro Hieroſolymis ſeruandis contra Saracenos.

Calixtus excommunicationis fulmine in Rhemenſi conc. Henricum 5 adegit, vt omne ius inueſtiendi epiſcopos, Eccleſiæ reſtitueret. *Plat.an.122.*

Literæ Imp. ſic incipiunt in Chron. Hirſaugiēſi In nomine S. Trinitatis & indiuiduæ. Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imp. Auguſtus pro amore Dei & S. Romanæ Eccleſiæ & Domini Papæ Calixti & pro remedio animæ meæ dimitto, Deo & SS. Apoſtolis Petro & Paulo Sanctæque Eccleſiæ Catholicæ omnem inueſtituram per annulum & baculum, & concedo in omnibus Eccleſiis canonicam fieri electionem & liberam conſecrationem, &c.

Sub eo tandem pax inter Eccleſiam & Imperium facta anno plus minus 50. ex quo inter Gregorium 7, & Henricum 4 diſcordia ingens ab ſacerdotiorum collationem

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	Patriarchis.	
	Conſtantinopoli Ioanne 8.	
	Antiochiæ Bernardo è Latinis primo.	
	Hieroſolymis Guarimundo an. 10.	
	Principibus.	
	Calo Ioanne Comneno (cognomen Mauro, Tyrius.lib. 15, cap 23.) Conſtantinopolitan. ſiue Orient. Impp.116. an. 25.	
	Henrico 5. Occident. ſiue Germanorum Imp. decimo nono, an. 20.	
	Ludouico 8. dict.6. cognom. Craſſo ſiue Groſſo, an. 28. Franc. Rege, trigeſimo quinto.	
	S. Zalibala Aethiopum pretioſo, an. 60.	
	Hiſpaniæ Alphonſo 7. quinquageſimo octauo.	
	Angliæ Henrico 1. vigeſimo tertio.	
	Poloniæ Boleſlao 3.	
	Hieroſolymorum Balduino rege ſecundo. Mox Balduino Burgenſi, an. 12.	
	Portugalliæ primo rege Alphonſo.	
	Scotiæ Alexandro Fers.	
	CONCIL. *in Apulia.*	
	Colonienſe, Chron. Hirſaug.	
	168	
1119	c CALIXTVS II. Burgundus, an. 5.	5207
1125	menſ.10. dieb.6.	5213
	Vacat dies 8.	

emer-

Anni Chriſti | *Anni mundi.*

Patriarchis.

Conſtantinopoli Ioanne 8.

Antiochiæ Bernardo è Latinis primo.

Hieroſolymis Guarcmundo.

Principibus.

Iiſdem in Oriente & Occidente Imperantibus & regnantibus.

S. Zalibala Aethiopum pretioſo.

1119 5207 NONVM *generale & primum apud Latinos œcumenicum Concilium Lateranenſe Patrum 900 contra Saracenos & Turcas, de recuperanda terra Sancta. Plat. Crant. lib. 3. hiſt. Saxon. cap. 40.*

1119 5207 *Remenſe prius à Gelaſio indictum, celebratur à Calixto, præſentibus legatis Henrici Imp. Quo in concilio proſcripti ſunt ab Eccleſia ſimoniaci, & pro ſepultura, chriſmate, & baptiſmo pretium exigentes: Imperatori quoque interdictum eſt aqua & igni, quod nollet reconciliari Eccleſiæ Rom. Guil. Nang. Paulò poſt Henricus Imp. ratione eius concilij, iratus Francis, propoſuit Remenſem ciuitatem deſtruere, ſed ei ſtrenue reſtitit Ludouicus Franc. Rex.*

1120 5208 *Neapolitanum in Samaria, reformatorium vt vocant, ad corrigendos mores in omnibus pene valde deprauatos, præſide Guaremundo Hieroſolymitano Patriarcha, & præſente Balduino Hieroſolym. Rege, cum multis aliis Orientalibus Epiſcopis. Eo in concilio edicti ſunt 25 Canones. Guiliel. Tyri. lib. 12. de bel. ſacr. cap. 13.*

emerſerant. In ea Epiſcoporum & Abbatum electiones, quas Imperatores & reges vſurpauerant, Clero & Monachis reſtitutæ ſunt. *Abbas Vſperg. in vita Henrici 5. Tyrius de bello ſac. li. 1. cap. 13. Ottho. Friſing. lib. 7. cap. 16. Pandulphus Piſanus in vita huius Calixti.*

Henricus Angliæ rex ad confirmandum ſtatum ſui regni, tam ſacerdotum quàm populi Principes conuocauit Sariſberiam. Inde vſum Comitiorum Angli etiam hodie frequenter retinent. *Polyd. lib. 11. Angli. Hiſtor.*

An. 1119. Ioannes Indorum Patriarcha vnus de Maximis Romam venit ad Calixtum Pontificem. *Schedelius.*

Hoc ſæculo florebat Ioannes Indiæ presbyter & rex. Is Chriſtianam doctrinam Neſtorianiſmo diluit. Samiardos fratres Perſarum & Medorum reges vicit atque Ecbatanam regni ſedem expugnauit. Exercitum per Tigrim coagulatum hyeme traduxit, vt Hieroſolymitanæ eccleſiæ ſubueniret. Vbi tum ex aëris intemperie multos ex ſuis amiſit, atque re infecta domum rediit. *Friſing. lib. 7. cap. 33.*

Ottho Bambergenſis Pomeraniæ partem, quæ intra Viadrum & Poloniam ſita eſt, ad Chriſtianam religionem, vna cum principe ipſorum Vuerceſlao, an. 1124 conuertit. *In eius vita lib. 2. cap. 4. 5. 6. & ſeqq.*

Vicelinus idem tentat in Holſatia & Vãdalia. *Helmold.*

1123 Dominicus Michael Venetianus cum 70 nauibus nauigans in Syriam Ægyptios obſidentes Aſcalonem tanta ſtrage affecit, vt ad duo milliaria mare videretur verſum in ſanguinem. *R. Ioſeph ſacerdos in Chron.*

1124 Tyrum ad deditionem compulit. Hinc eam vrbem Phænicum florentiſſimam Chriſtiani poſt longam obſidionem capiunt. Tertiam partem vrbis Dominico aſſignant, duæ aliæ partes manſerunt penes Balduinum 2, regem Hieroſolymorum tertium. *Tyrius lib. 13. c. 13. & 14. Palmerius in Chron.*

Eodem Rupertus Abbas Limpurgenſis in Dioceſi Spirenſi introducere conatus eſt prætextu cuiuſdam reuelationis ſibi factæ eum viuendi modum, vt non ſolum monachi à carnibus ſecundum regulam S. Benedicti abſtinerent, verum etiam à piſcibus, ouis, lacticiniis, & vino. Cui cum multi ſe opponerent, auctoritate epiſcopi in Haſſiam eſt relegatus ad cœnobium Britenaun, deinde reuocatus, in abſtinentiæ propoſito cum ſuis fratribus peſeuerans inter multas perſecutiones paulo pòſt obiit *Chron. Hirſaug.*

HVMANA.

1121 Interit R. Hai Gaon in Babylonia Gheonim (i. Talmudicæ Rapſodiæ interpretum) nouiſſimus & peritiſſimus, adeo vt in eius luce ambulent omnes legis ſtudioſi ab ortu ſolis ad occaſum. Quin & cum eo extinctæ fere ſunt ſcholæ Hebraicæ in Oriente, ad quas Iudæi ſuos olim filios tranſmittebant ex Ægypto, Paleſtina, Hiſpania, toto denique Occidente, & deinceps verò in Hiſpaniam tranſlatæ. *R. Abraham in Cabbala.*

Hîc ergo notanda doctorũ Iudaïcorum ſucceſſio: Primi poſt Prophetas & captiuitatem Babylonicam fuerunt Scribæ & Legis doctores à diebus Zorobabel vſque ad Simeonẽ Iuſtũ. Secũdi Tannaim auctores Miſna ſiue cõtextus & fundamẽti Talmudici à Simeone Iuſto, quẽ vltimũ iſtorũ faciunt, vſque ad Rabbi Hakkados, quẽ vltimũ, quando edita eſt prior illa pars Talmud an. Chriſti 180. ſub Antonino. Tertij Amoraim auctores Ghemara ſiue

complementi & deciſionis Talmudicæ à Rabba, (qui mox poſt R. Hakkados extitit) primo iſtius generis doctore, ad mortẽ vſque Rabbenæ & Rab. Simæ filij Rabbæ & Rab. Aſæ, qui poſteriorem partem abſoluerunt. Atque hi omnes viguerunt annis 827. Tot enim numerant à Zorobabele ad mortem vſque Rabbenæ.

Quarti Seboraimq; ſpeculatiui, Scholaſtici doctores, quorum primus Rab. Ioſe, vltimus Rab. Iſana annis 187. Quinti Gheonim (practicis Iuriſconſultis reſpondentes) quorum primus Rab. Hanina, poſtremus Rab. Hai, vſque ad annum Dom. 1121.

Sexti Rabini, qui ſe deinceps exercuerunt in Bibliorum & aliorum Theologicorum librorum tractatione. *Ex eadem Cabbala, Cozri & Tiſbi. Elia.*

d Hic Pontifex familiaritate doctorum & præclarorum virorum mirificè delectabatur. *Platina.*

Sub hoc Arnulphus Romæ concionator, quod inſectaretur acrius vitia, clericorum, præſertim ſuperbiam, auaritiam & luxuriam noctu ab iis capitur, & ſubmergitur. *Chron. Hirſaug.*

Otthonem Haluerſtatenſem Epiſcopum à ſuis canonicis accuſatum conuictúmque, quòd pro conſecratione cuiuſdam Eccleſiæ 30 ſolidos accepiſſet, depoſuit, eique Rodulphum ſubſtituit. *Ibid.*

Ludouicus Craſſus in ordinem Eccleſiaſticum ſęuiẽs, bona eius ſibi vſurpans, ſe in conſulto Epiſcopos & Abbatos elegi nolens ab Stephano Epiſcopo Pariſienſi excommunicatus eſt. Vnde, etiam ſi abſolutionem ab Honorio obtinuiſſet, quam D. Bernard. improbauit binis ad ipſum Honorium literis, grauibus admodum & acerbis, non diu ſuperuixit, & Philippum filium regio ornatum diademate Pariſiis equo deturbatũ ſubita morte amiſit.

Tandemus (Tanchelinum vocat Trithem in Chron. Hirſaug.) Adamitarum hæreſim cõdens multos Antuerpiæ ſeduxit ſua eloquentia & ſubtilitate, Hic negabat Corporis & ſanguinis Chriſti perceptionem ad ſalutem prodeſſe: nihili faciebat ſacerdotes & epiſcopos: ſuis hæreſibus non aſſenties occidi iubebat per ſuos ſectatores. Habebat enim circiter tria millia millitum qui eum vbique ſequebantur. *Continuat. Sigeb.*

Ad eam hæreſim ex hominum animis eradicandam illius loci conſtitutus eſt Epiſcopus Norbertus auctor Præmonſtratenſis ordinis, qui ſuis cõcionibus adeò profecit, vt ferè omnes ad fidem Catholicam conuerſi fuerint, adferentes in eccleſiam Corpus Dominicum, quòd per decẽ annos in ciſtis & foraminibns ſecluſerant. *Continuatio Sigeb.* Ex his videtur etiam tunc Chriſtianos manu propria ſumpſiſſe corpus Chriſti.

Hugo de S. Victore Pariſienſis Theologus, Frãco Haffligiuienſis Abbas, Ambercus Archiepiſcopus Remenſis, Rupertus Abbas Limpurgenſis, Odo epiſcopus Cameracenſis, viri doctiſsimi. *Plati. Trithe.*

S. Oſmundus Sariſberienſis præter alia, vitam D. Anſelmi & libellum de Eccleſiaſticis officiis concinnat, in quo digerit preces horarias, quas Catholici in Anglia etiamnum obſeruant. *Polyd. lib. 9. Angl. Ranulph. lib. 7. c. 3.*

An. 1125. Vniuerſa ferè Pomeranorum natio à Boleſlao Polonorũ duce ſubacta in Chriſti caſtra tranſiit, Otthonis Bambergenſis ſedulitate. *Helmod. cap. 41.*

Anni Christi.		*Anni mundi.*
	Calixtus Papa cum eſſet Guilielmi Burgũdiæ Comitis filius, & proinde Henrici Imp. conſanguineus (& vt quidam volunt ex genere Francorum Regum) fretus ipſius fauore, apud Sutrium captum Gregorium 8, pſeudopontificem pelle induit vrſina, ac ita camelo impoſitum ad Canenſe cœnobium relegauit. Ita grauiſſimo & periculoſiſſimo ſchiſmati finem impoſuit. Guil. Tyri. lib. 12. cap. 8.	
1123	*Romanum Concilium, in quo pax inter Pontificem & Imperatorem confirmatur: quòd Imperator in Comitijs Vuormatiæ ius inueſtituræ ceſſiſſet Rom. Pontifici. Continuatio, Sigeb. Plati.*	5211
	Tholoſanum præſide Calixto contra quoſdam hæreticos monachos; in bona Eccleſiæ & Sacramentum Euchariſtiæ blaſphemos. Faſcicul. temp.	
	169	
1125	d Honorivs II. Imolenſis, an. 5. menſ. 2.	5213
1130	Vacat dies 8.	5218
	Patriarchis.	
	Conſtantinopoli Ioanne 8.	
	Antiochiæ Bernardo.	
	Hieroſolymis Guaremundo, deinde Stephano, an. 2.	

Anni Chriſti.

1125

Principibus.

Calo Ioanne Cõneno Oriēt. Imp. cēteſimo decimo ſexto.

Henrico 5 decimo nono ac poſt eam Lothario 2. an. 13. Occid. Imp.

Ludouico 8. dict.6. Magno cognom. Craſſo Franc. Reg. trigeſimo quinto.

S. Zalibala Aethiopum pretioſo.

Alphonſo 7 Hiſpaniæ quinquageſimo octauo, deinde Alphonſo 8, an. 20.

Angliæ Henrico I. vigeſimo tertio.

Poloniæ Boleſlao 3.

Balduino 2, Hieroſolymorum rege tertio.

Portugalliæ Alphonſo rege primo.

Scotio Alexandro, deinde Dauide, an. 29.

1127 Concil. *Cretenſe in Francia Tyri lib. 12, cap. 7.*

1130 *Londinenſe, præſide legato Romani Pontificis, ad corrigendos prauatos mores ſacerdotum. Polyd. lib. 11. Angl. hiſt.*

Schiſma 17.

Celeſtinus 2 in ſchiſmate à quibuſdam Cardinalibus Pontifex renunciatus eſt, at ſedulò

1130 ſe abdicauit & ceſſit Honorio ſecundo.

Anni mundi.

An 1127. In Syria gemino prælio cum Saracenis fœliciter noſtri conflixerunt. *Sigeb. Cont.*

5213 Conradus Imp. ſeptuageſima millia equitum infinitámque peditum multitudinem contra Turcas eduxit *Munzer.*

In Concilio Cretenſi inſtituta eſt regula Templariorum militum, decretúmque vt candido pallio vterentur. Cum hactenus nouem tantùm eſſent equites illius ordinis, ex eo tempore adeò exercuerūt numero & opibus, vt ante 50 annos fuerint circiter 300 equites & infiniti penè fratres inferiores, quos vocabant Seruientes. Nulla etiam erat regio Chriſtianorum à qua ipſi maximas poſſeſſiones dono accepiſſent. *Tyr. lib. 12, cap. 7 Sigeb. Contin.*

An. 1126 in Germania & Italia Corandus Sueuorum dux cum Fratre Frederico contra Lotharium Cæſ. arma capiunt, donec victi D. Bernadi opera ipſi reconciliantur, *Cromer. lib. 5 de reb. Polo.*

An. 1128 Boleſlaus rex Cilicium indutus, paucis ſacerdotibus & aliis piis hominibus ſtipatus, ad S. Ægidij Sepulchrum in Galliæ Prouincia iter pedibus confecit. *Cromer lib. 5 de rebus Polon.*

An. 1130. Magnus Gotthorum rex Chriſtianam fidem eſt complexus. *Olaus Mag. lib. 2. de Gentibus Sept. c. 7.*

Hvmana

An. 1127 in Parochia Genlacenſi, cum quidam frumentum moleret, farina ardere cæpit. *Helmod. c. 41.*

Vuillelmus Burgundiæ princeps à ſuis occiſus eſt, Sic Carolus Flandriæ comes *Chron. Hirſaug.*

Circiter hæc tempora conſcriptus eſt liber Iudaïcorū Annalium à nobis verſus, qui inſcribitur Seder Olam, ſiue ſeries mundi: ſummę eſt authoritatis apud Iudæos. Quare R. Selomo, R. Kimhi & recentiores Hebræi non raro eum citare ſolent.

Item liber Cabbalæ R. Abraham Leuitæ Hiſpani, rege Alphonſo 7, qui imperator Hiſpaniarū appellabatur, Heroicis Caudibus tam claro, vt R. Ille Abraham eum regem regum appellet. Nam ſæpius de Saracenis triumphauit, Cordubam eis ademit, &c.

5215 Tum hæreſis Sadduceorum vexabat Iudæos in Caſtilia. Quidam enim Abben Altras librum ſcripſerat, Sepher Abu Alprag (Abu autem Alprag doctor ipſius

5218 erat) in quo docebat Talmud & Miſna, & cæteras patrum conſtitutiones eſſe inanes & in ſua parte veram eſſe Synagogam.

Contra quem ſuperior Rabbinus ſuam dictauit Cabbalam probans Synagogæ, ſiue Eccleſiæ veritatem primum *è Succeſſione*, Nam ipſam ſuos cenſus referre per 26 ætates idem perpetuo ſentientes ad prophetas nouiſſimos Haggęum, Zachariam, Malachiam, quorum iam ſucceſſio facilè ad Moſem reuocari poſſit. Nam decem eſſe ętates Synagogę magnę ab iis R. Iohanan Ben Zachai, qui fuit ex reliquiis Synagogæ magnæ ſub Veſpaſiano. Inde ſub Tāniam (doctoribus Miſna ſiue cōtextus Talmudici) quinque ætates ſecutas eſſe, mox ſeptem ſub Amoraim) doctoribus Ghemaræ, ſiue Talmudicarum deciſionum). Rurſum quinque alias ſub Gheonim (interpretibus Talmud) & à Gheonim ad ſuam ætatem vſque tres, quæ numero 36 ab ipſis prophetis exiſtant.

5218

Secundò *è communione*, quin Synagogæ diffuſæ per totum orbem terrarum ita ſentiunt in Hiſpaniis, Africa, Ægypto, Paleſtina, Arabia, Babylonia, Perſide, Elemaride, Græcia, Germania, Italia, Gallia (nam Iudęis tum noſtra Gallia abundabat) & communiter recipiunt Talmud & Miſna ac reliquas Patrum traditiones. Quam præterea communionē probat ex eo quod Patres & Magiſtri nunquam diſcrepent. בעקר המצוה אלא בתולדותיה, in radice præcepti, ſed in appēdidibus & circunſtantiis, vt non contendunt, an. lucerna ſit accendenda Sabbato nécne ſed quo oleo ſit accēdenda, quo non. Non diſputant an quis teneatur recitare *Kirıat Shema* (ſuam de Deo vno confeſſionem è Deut. 5) manè & veſperi, ſed quando mane, & quādo veſperi ne vel tardius, vel ocyus id fiat atque ita in reliquis.

Contra autem eos non poſſe haberi pro vera Synagoga. *Primum* quia ſunt ſine ſucceſſione. Anam enim & Saul filius eius ad quos referunt ſuam originem, fuiſſe diſcipulos R. Iuda & ab eo ſe ſeparaſſe, aliamque ab ipſo doctrinam ſecutos eſſe, ſolo ambitionis nomine, nec poſſe dicere. Ecce hoc accepimus ab hoc vel illo doctore.

Secundo quoniam paucos habent ſuæ communionis. Habere enim tantum vnam Synagogam in deſertis Hiſpanię, paucos in Aegypto, & Paleſtina, qui à cæteris non recipiantur, ſed anathematizentur.

Hæc periocha eſt totius illius libri R. Abraham, quam hîc volui paucis complecti, vt Centuriatores videant ſi cōmunibus omnium populorum notionibus, axiomatibus, argumentis nitendum ſit, ad diſcernendam puriorem religionem à Spuria, ſe ab eis eſſe damnandos.

Cæterum pręter has duas veræ Eccleſiæ notas. Succeſſionem dico prophetarum atque doctorum & communionem omnium fideliū atque temporum, alias habemus, nempè teſtimonium Scripturarum, deinde perennem ſucceſſionem Apoſtolicę Cathedræ. Denique teſtimonium cunctorum ſcriptorū, tanquam veritatis teſtium. Hi ſunt noſtri cenſus, hæ ſunt noſtrę poſſeſſionis tabulæ, ô Impij!

c LOTHARIVS Imperator corona Imperiali ab hoc Pontifice eſt inſignitus & compeſcuit ſchiſma contra Innocentium. *Palmer. in Chron.*

Nam multa hic Pont. ab Antipapis paſſus eſt Ann. 1133 reſtitutus eſt contra Petrum Leonis, qui ſe Anacletum appellat, à Lothario Imp. in vincula coniecto quodam Italiæ principe, *Chron. Hirſaug.*

Anſelmum Hauelburgenſem an. 1138 miſit ad Caloioannem Orient. Imp. Conſtantinopolim, qui in conuentu S. Sophiæ de proceſſione Spiritus S. contulit. Nechite Nicomedienſi Epiſcopo contrà diſputante. Lege libros tres eiuſdem Anſelmi *τῶν ἀντικειμένων* quos rogatu Eugenij 3 edidit.

Ad eum Caloioannes legatos miſit. *Cuſpinianus de Impp.*

Cum in Galliam venisset Innoc. Iudæis Pariſienſibus ſacræ legis volumen precioſo panno volatum offerentibus reſpondit, Deus omnipotens auferat valamen à cordibus veſtris. *Annales Franc.*

Confirmat ordines monachorum Præmonſtratenſium & Ciſterſienſium. *Platin.* Poſterios antea receptus fuerat à Rom. Pontifice Vrbano 2.

Anni Christi. — *Anni mundi.*

170

1130 c INNOCENTIVS II. 5218
Roman. an. 14.
1144 menſ. 7. dies 13. 5232

Patriarchis.

Conſtantinopoli Ioanne 8.

Antiochiæ Bernardo, deinde Rodulpho, an. 4.
Americo, an. 50.

Hieroſolymis Gulielmo an. 15.

Principibus.

Eiſdem Impp. vſque ad Manuelem Orient. Imp.
Conradum 3. Occid.

Philippum cum patre & ſolum Ludouicum 9. dict. 7. Iuniorem ſeu Lenem Franc. Reg.

S. Zalibala Æthiopum pretioſo.

Alphonſo 8. Hiſpaniæ quinquageſimo nono.

Henrico 1. Angliæ vigeſimo tertio, deinde Stephano Franco, an. 20.

Boleſlao 3. Poloniæ Principe, deinde Vualadiſlao 2, an. 7.

Balduino 2. Hieroſolymorū rege tertio, mox Polaco, an. 12, deinde Balduino 3, ann. 20.

Alphonſo Portugalliæ Rege primo.

Dauide Scotiæ.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Ludouidum Iuniorem Regem Francorum Remis inungit. *Anno.lib.5,ca.52. Pet. Venerabilis.lib.5.epiſt.2.* Piſanos & Genuenſes conciliat. *Platin.*

1130 — 5218 Hoc tempore populus R. multa cum finitimis Tiburtinis, Tuſculanis, Albanis, Præneſtinis, & reliquis Latij populis bella gerere cœpit, quæ Tuſculi excidi tandem, quinquageſimo pòſt anno, finita ſunt. Quorum occaſione Innocentio Pont. qui pacem, quàm bellum mallebat à ciuitatis adminiſtratione ſubmoto, Senatores aliquot (non Coſſ. vt Platina & Volateran. putant) Equites, patritius, qui omnibus præſſet, iudicéſque alij, veterum Romanorum exemplo inſtituuntur. *Onuphrius.* & viciſſim Populus ab electione Pontificis penitus excluditur. *Idem.*

Concil. *Herbipolenſe, præſente Lothario Imp. In eo confirmatur ordinatio Innocentij. Munſter. in Coſmog.*

Manueli Conſt. Imp pro Mahumeto decreta condenti, pacis prætextu, & alia in religionis capitibus molienti reſiſtunt Theodoſius Conſtantinopolitanus Patr. & Euſtathius Theſſalonicenſ. *Nicetas lib. 7, de eius geſtis.* Anathma in Mahometis deum, quem nec genitorum nec genitum, ſed holoſphyron eſſe aſſerit, ex omnibus catecheticis libellis aboleri ſatagebat, ſed iidem fortiter reſtiterunt. *Ibid.*

1130 — *Claromontenſe, preſide Papa cōtra Anacletum Antipapam & eius factionis ſocios. Polyd. lib.5. Angl*

5218 Ludouicus Iunior Franc Rex vno ferè menſe ante mortem patris Alienoram, ſiue Alienordim, ſiue etiam Leonorem hæredem Guilielmi Ducis Aquitaniæ duxit in vxorem apud Burdegalam vrbem. *Aemil. lib.5.* Harum nuptiarum cauſa eius pater Ludouicus Craſſus primus (nam & ipſe illud idem poſtea edicto confirmauit) remiſit dioceſi Burdegalenſi iura regalia in eligendis archiepiſcopis, epiſcopis, & abbatibus, vt apparet ex tabulis ameræ rationum Lutetianæ.

1131 — *Remenſe, præſide Innocentio, qui in eo damnat ſchiſmaticos, & Ludouicum Iuniorem coronat, præſente patre Ludouico Craſſo. Guil. Nāg.*

5219 Petrus Abailardus (qui nonnullis Bailardus, Aliis Alardus dicitur) Britannus hæreticus, & ſummus philoſophus, primò relicta vxore monachus apud Diuum Dionyſium, demùm Abbas in Britannia. *Guiliel. Nangiac.* Præter Deum aliquid æternum conſtituebat, & quid tertium præter creatorum & creaturas. *Bernard. de Luizemb.* Docebat Chriſtum non aſſumpſiſſe carnem vt hominem liberaret, Timorem Domini caſtum non eſſe in futuro ſæculo. *Bernar. epiſtol.* 190. De Trinitate ſapiebat Arrium, quanquam ab Alberico Remenſe & Leutaldo Nouarienſe Sabellianus iudicatus ſit. *Otho. Friſing. libro primo de Frider. cap.* 17. de perſona Chriſti Neſtorium, de gratia Pelagium. *Bernar. epiſtol.*192. Malè inſuper ſentiebat de proceſſione ſancti Spiritus, quem negabat eſſe ex ſubſtantia Patris vel Filij: De anima Chriſti, de deſcenſu Chriſti ad inferos, de Sacramento altaris, dicens poſt conſecrationem priora accidentia quæ remanent pendere in aëre: de poteſtate clauium, de originali peccato, de concuſpicentia, & de aliis multis religionis capitibus. *Bern. epiſt.*188 & 189 & 190. Arnaldus de Brixia alter ex Italia hæreticus ſe illi adiunxit. *Bern. epiſt.*189. & 195.

Placentinum.

Petrus de Bruis Petrobuſianos ſacramentarios multis erroribus deformes creat. *Petrus Cluniacenſ. epiſt.* 1 & 2, *& alibi.* in Septimania, Arelatenſi, Ebredunenſi. Dignſi & Vuapicienſi epiſcopatibus, denique in Vaſconia & Narbonenſi & Tholoſana prouincia. *Idem.*

1144 — 5232 Apoſtolicos, qui ſe dictitabant iuxta Apoſtolorum doctrinam vitam inſtituere, videtur appellare Bernard. *Ser.* 65 & 66. *ſuper Canti.*

Primi negarunt poſt Berengarium Miſſam eſſe ſacrificium è Petro Cluniacenſi . Tractatu contra Petrobuſianos:ſiue de ſacrificio Miſſæ.

Henricus Tholoſanus Petri Bruis diſcipulus monachus.hæreticus,negabat oblationes pro mortuis aliquid prodeſſe: damnabat ſanctorum inuocationem : olei & chriſmatis conſecrationem , eccleſiaſticam excommunicationem , peregrinationes religionis voto ſuſceptas, omnes denique eccleſiaſticas conſtitutiones ſpernebat. Talem inſinuat *Bern. epiſt.* 241. *& lib. de vita Bernardi cap.*5.

Vuilbertus Carnotenſis,Conradus Hirſaugienſis.Hugo de Folieto Corbienſis monachus auctor libri De clauſtro animæ & corporis.*Guliel.Nangia.Trithem.*

Maximus Armeniorum pontifex , imo omnium epiſcoporum Capadociæ,Armeniæ,Mediæ & Perſidis doctor eximius.*Tyr.lib* 15,*cap.*18.

Calo Ioannes Imp. Conſtant. fruſtra Syriam tentat, Gabulenſi epiſcopo firmiter reſiſtente. Itaque in Syrios eremitas effudit bilem,eóſque trucidauit an. 1143.*Friſingenſ.lib.*7,*cap.*28.

Sed pœnas mox ſuſcepit. Nam dum in Cilicia aprum traiicere conatur ſagitta manum ſuam perfodit. Inde veneno ſerpente mallens mori , quàm iuxta Medicorum præſcriptum brachio mutilari imperium. Manueli filio reliquit.*R.Ioſeph Sacerdos in Chron.*

Polacus Septuagenarius Hieroſolymorum rex quartus ab an.1131 ad 1142 bellum ciuile à Tripolitano duce motum propter Halim Antiochiæ principiſſam compeſcuit.Turcas è finibus Antiochiæ & Tripolis inſigni eorum clade repulit, Hugonem præfectum Ioppæ aduerſum ſe conſpirantem & Iſmaelitis clam fœderatum præfectura exuit.*Ibid.*

Calo Ioannem Francos expellentem ex agro Antiocheno ad pacem compulit.Inducias Sanguino Turcæ dedit.Ope Theodorici Flandri , qui recens Hieroſolymam cum exercitu venerat,arcem trans Iordanem Turcis extorſit. *Ibid.*

Damaſci regem contra Sanguinum Turcam defendit. Inde lapſu equi ex cruris fractura expirauit.*Idem.*

HVMANA.

1131 Philippus puer paulò antè regio ornatus Diademate Pariſiis equo deturbatus , ſubita morte periit. *Conti.Sigeb.*

Eodem Lotharius Imperator expeditionem mouit in Danos & Slauos eóſque ſubegit.*Chro.Hirſaug.*

1133. reſtituto Innocentio Pontifice Pandecta, Codicem , & alios iuris ciuilis libros ſuo tempore à tineis & blatis liberatos per Vuernherum Iuriſconſultum,(eum Accurſius nominat Irnerium) edixit legi in ſcholis publicis,& ex ipſis iura in foro dari.*Carion.in Chron.lib.*3.

Hinc emerſerunt eo tempore doctiſſimi iuris interpretes,inter quos poſt illum Vuernherum (qui ob eminentem eruditionem dictus eſt Lucerna iuris) Azo primas obtinuit,qui obiit Bononiæ an 1200.

Antea per 600 amplius annos Romanæ leges ex Italia exulauerant. Nam cum eam Gotthi , Franci & Longobardi occupaſſent & laceraſſent , patrias leges in illam intulerant, Romanis legibus oppreſsis & forma Iudiciorum mutata.

Anni chriſti.		*Anni mundi.*
1131	*Piſanum pro fide Chriſtiana tuenda in Syria & contra Pſeudopapas.Plati.Quidam etiã volunt fuiſſe contra Henricum monachum Tholoſanum hæreticum.*	5219
	*Stampenſe , in quo D. Bernardus, Petrum qui ſe Anacletum nominabat,repudiari perſuadet approbato Innocentio.Vincent.lib.*27,*cap,*6 *& in via D.Bernardi lib.*2.	
1131	*Moguntinum , præſente Lothario , & præſide legato Apoſtolico Trith.in Chron. monaſt. Hirſaug.*	5219
	DECIMVM vniuerſale Concilium Lateranenſe , Patrum mille pro iure cleri & contra pſeudo pontifices.Plati.lib.Concil.	
1140	*Sueſſonenſe , præſente Legato Ro. pontificis contra Abailardum ſub Lud.Seniore Franc rege.Ottho Friſing.lib.*1.*de Frider.cap.*17.	5228
1141	*Senonenſe,præſente Ludouico Iuniore,& multis Epiſcopis atque Abbatibus,cõtra Petrum Abailardum peripateticum,qui timens iudicium Concilij & eorum quos ipſemet elegerat,prouocauit ad ſedem Apoſtolicam.Guil. Nang. Bernard.epiſt.* 189 *&* 191.	5229

Anni chriſti. | *Anni mundi.*

Antiochenum plurimorum Epiſcoporum Orientis, præſide legato Apoſtolico Petro Archiepiſcopo Lugdunenſi, cōtra Radulphum Patriarcham Antiochenum, qui depoſitus eſt & recluſus in monaſterium, Tyri.lib.15.cap.16 & 17.

1137 *Hieroſolymitarum, eodem præſide, præſente Maximo Armeniorum Catholico, imo & omnium Epiſcoporū Cappadociæ, Mediæ & Perſidis principe. Eo in concilio actum eſt contra Armeniorū errores in fide quos ipſe Epiſcopus promiſit ſe curaturum emendari. Tyri.lib.15, cap. 18.*

Schiſma 18.

1130 Anacletus 2 nomine Petrus, à quibuſdā Cardinalibus electus Pontifex Rom. ſedit contra Innocentium an.7 menſ.9.

1138 Poſt eius mortem à ſuę factionis Cardinalibus creatus eſt Victor 4, qui cum ſediſſet menſes aliquot conſilio D. Bernardi ceſſit Innocentio. *Aemil.lib.5. Plati.* In hoc ſchiſma componendo D. Bernardus ſeptenniū laborauit. *Faſcic. Temp.*

171

1144 f CELESTINVS. II. 5232
Tuſcus, menſ.5. di.13.
1144 Vacat dies 13. 5232

Patriarchis.

Conſtantinopoli Michaele Iuniore an.4. menſ. 6.
Antiochiæ Aymerico.
Hieroſolymis Gulielmo.

Vuernherus iuris interpretes, qui auditor Iuriſconſultorum Conſtantinopoli fuerat, Lotharium Saxonem minus in bellis ciuilibus impeditum hortatur, vt lites præcipiat ex legibus Romanis iudicari & eaſdem Romæ & Bonomiæ enarrari. Sola enim Græcia ſtudia veteris illius doctrinæ, ſicut & cæterarum ferè artium retinuerat, vt indicant commentarij in ius Romanum Conſtantinopoli ſcripti, gloſſematis & enarrationibus doctorum Italicorum ſimiles.

5225 Hoc occaſionem dediſſe iuri pontificio multi ſcribunt. Nam & Gratianus, qui Pontificum decreta congeſſit, ſub Lothario vixit. Tunc & Theologia ſcholaſtica ſiue diſputatrix de ſuo incremento meditatur.

1134 Magnus rex Danorum ſe in poteſtatem imperatoris tradidit obſides dedit iuramentum præſtitit, ſe ſucceſſoréſque ſuos non niſi imperatoris & ſucceſſorum eius permiſſu regnum adepturos. Poſtea in Daniam regreſſus, cum epiſcopis quinque presbyteris 60, & Nicolao patre ſuo ab æmulis occiſus eſt *Chro. Hirſaug.*

5218 1135 reges Daniæ, Poloniæ multique alij principes ad conuentum Magdeburgenſem à Lothario indictum venientes pacem in annos 10. iurant. *Ibid.*

5226 1136 mortuo ſiue virili ſobole Henrico I. Anglorum rege regnum Angliæ à Normanis tranſlatum eſt ad Francos per Stephanum Francum illius nepotem ex Adela ſorore & Stephani Bleſenſis comitis filium. *Polyd. lib. 12. hiſt. Ang.*

1137 Lotharius Rutgerum Apuliæ principem impugnatorem Eccleſiæ & hoſtem publicum de Italia proſcripſit. *Ibid.*

Intercedente Diuo Bernardo Fredericum & Conradum duces Bambergæ in gratiam recepit. *Friſing. libro. 7, cap. 19.*

1138 Conradus 3 dux Alemaniæ ſiue Sueuiæ in regem Romanorum eligitur reiecto Henrico cog. Superbo Bauariæ duce Lotharij genero, cui ab ipſo Lothario dudum regalia fuerant commiſſa in generali principum conuentu, qui iam vſque adeò de adipiſcendo ſe certum arbitrantur, vt nulli Principum de regno verba facere dignaretur. *Ibid.*

Bellum geſſit contra Vuelphonem ducem Bauariæ ob quandam diſcordiam exortam inter ſe & Innocentium Papam. *Ibid.*

Ducatumq; Bauariæ contulit Lupoldo Marchioni Auſtrię, quem tamen poſtea Fredericus Imp. legitimis hęredibus reſtituit. *Ibid.*

Quidam in Alemania Pſeudoimperator. (Nam ſe Henricum cog. Superbum, de quo proximè, fingebat) poſt multas pugnas & cædes, patefacta eius impoſtura, Cluniaci in monachum attonſus eſt. *Ibid.*

Quidam Ioannes à Temporibus vel Stampis fertur dixiſſe annos 361 à tempore Caroli Magni, cuius ipſe erat armiger, vſque ad Ludouicum Iuniorem. *Guliel Nang. Guagui. lib. 6. Ignatius. Nauc. & Sup. Chro.*

f PRIMVS ſine vllo populi interuentu Papa creatus eſt lege à pręceſſore Innocentio 2 poſita, qua populus omnino à Ponti ficis comitiis excluſus eſt, & ad ſolos Cardinales Pōtificis electio paulatim etiam cleri primoribus excluſis, vel in Cardinalium collegio cooptatis redacta. *Onuphrius.*

Vna re fœlix, quod nullis ſeditionibus vexatus fuit.

Quo

Quo tempore Hieroſolyma iterum capta eſt à Saracenis. *Vincelius.*

Capta etiam Edeſſa Meſopotamiæ vrbe ab Alaph ſiue Sagnino Turcorum principe, omnes Chriſtiani, quotquot fidem noluerunt eiurare, cum Hugone epiſcopo miſerè mactati ſunt. Mulieres item, in ludibrium Chriſti, aris impoſitæ violantur, deindéque interficiuntur. *Bonfinius lib.6.Vngar.dec.2.Sigeb.Continuat.*

Eadem ferè tempeſtate ſub Imperio Manuelis Comneni Chzaſtlanes Sultanus magnam Chriſtianorum multitudinem Laodiceæ in Phrygia pecudum more partim abegit, partim occidit. Inter quos & Salomon pontifex. *Nicetas Coniat.in Annal.*

Gerardus à Nazareth Laodicenſis Epiſcopus, de vna Magdalena contra Græcos & alia ſcribit. Ioannes Sariſburienſis.

Ludouicus Rex, quod expugnato Victriaco in Eccleſia 300 diuerſis ſexus & ætatis homines cremati eſſent, terram ſanctam pœnitentiæ cauſa adiit, vbi integrum annum ſubſtitit. *Sigeb.continuator.* Idem an.1155 S. Iacobum in Gallicia, exinde poſt quatuor annos mótem S.Michaelis de periculo maris religionis ergò petiit. *Ibidem.* & an. 1177 in Angliam ad B.Thomam. *Ibid.*

Alphonſus rex Portugalliæ primus multa gerit contra Saracenos, à quorum tyrannide an.1147. Oliſipponem liberauit,

HVMANA.

Albo Ali Abinſeni. (i. Auinſena ex poſteris Senis nomen enim patris ipſius erat Eli, inquit Elias in Tisbi rad. אבי) Abenroes ſiue Abenrois, Meſue Medici & Philoſophi Arabes, Aben Tumerr Aſtrologus Cordubæ florent ab annos 1140. Regnabat Mauris Africæ & Hiſpaniæ Albo Haly Aben Teſſin, qui in illis motibus periit, quos pro Imperio quidam Abdelmon concitarat. *R. Abraham in Cabbala.* Sabellicus Enneade 9 ponit ſub Alexandro 3. an 1159.

Rabbi Iehuda Leuites incidit in eadem tempora. *Aben Ezra in 9.cap.Daniel.*

1122 Mundus deſolatus eſt ab academiis (Iudaicis) quia mortuo R. Ioſeph Leuita in Hiſpania cæpit contra Iſraelitas perſecutio in terris Arabum auctore Ben Temurath Saraceno, qui eos extirpauit ex vniuerſo regno ſuo Africano & Hiſpanico. *R. Ioſeph ſacerdos in Chron.*

Sed eos recepit in ſuum Alphonſus Hiſpaniæ rex, qui & de Saracenis multas retulit victorias, eiſque eripuit Gabaracam vrbem in confinio vtriuſque regni ſitam. *Ibid.*

Iudæis autem in Gabaraca humaniter exceptis præfecit R. Judam cuius maiores fuerant de Granatę potentioribus & ditioribus. *Ibid.*

g BELLATOR contra Saracenos pro Hieroſolymis. *Platina,*

1144 Huius conſenſu factum concilium in Gallia contra Abellardum, qui rationibus victus, non modo ſententiam mutauit, ſed & monaſticam vitam profeſ- 1145 ſus eſt. *Summa Concil.* Serio fuiſſe conuerſum & ſanctè mortuum Petrus Cluniacenſis in epiſtolis teſtatur.

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

Principibus.

Manuele Comneno an.38. Orient.Imp. centeſimo decimo ſeptimo.

Conrado 3.an.14. Occident. Imp. vigeſimo primo.

Ludouico 9.dict. 7. Iuniore an.43. Franc. Reg. trigeſimo ſeptimo.

S.Zalibala Aethiopum pretioſo.

Alphonſo 8.Hiſpaniæ quinquageſimo nono.

Stephano Franco Angliæ vigeſimo quarto.

Vuladiſlao Poloniæ.

Balduino 3. Hieroſolymorū rege quinto an. 20

Alphonſo Portugalliæ rege primo.

Dauide Scotiæ.

CONCIL. *Lateranenſe, ne laicus clerico vim inferret. Plati.*

172

g LVCIVS II. Bononienſis, menſ.11. di.4. 5232

Vacat d.2. 5233

Anni Christi. | Anni mundi.

S. Amedeus Lauſannenſis, Drogo Hoſtienſis Epiſcopi doctiſſimi.

Meſopotamiæ populi ferè omnes ad fidem Chriſti reuertuntur. *Palmer.*

Edeſſa pauld pôſt à Turcis capta, Epiſcopus capite truncatur, & multa Chriſtianorum millia trucidantur. an. 1145. *Sigeb. Continuator*

Patriarchis.

Conſtantinopoli Michaele Iuniore.

Antiochiæ Aymerico.

Hieroſolymis Gulielmo.

Principibus.

Iiſdem Imperantibus & regnant.

CONCIL. *Gallicanum contra Petrum Aballardum Peripateticum.*

173

h EVGENIVS III. Piſanus. an. 8. menſ. 4. di. 20

Vacat di. 2.

1145 | 5233

1153 | 5241

Patriarchis.

Conſtantinopoli Michaele Iuniore, deinde Coſma 2. menſ. 9. Nicolao 3. an. 3. Theodoſio 2. an. 2.

Antiochiæ Aymerico.

Hieroſolymis Gulielmo, deinde Fucherio an. 11. dies. 17.

HVMANA.

Cum oppidum Vuemſbergam iis conditionibus Cõradus Imp. cepiſſet, vt mulieribus ſaluis abire liceret, portantibus de ſuis rebus, quamtũcumque vnaquæque poſſet, illæ ſolos maritos in humeris & paruos liberos in ſinu atque amplexu geſtantes, exierunt, cæteris rebus militum prædæ relictis. Qua philoſtorgia motus Imper. omnibus conuiuio exceptis ignouit.

Moriturus præterito filio ætate iam maturo Fredericus Ænobarbum imperio deſtinauit.

Henricus cog. Leo dux Brunſuicenſis & Saxoniæ vir bellicoſus & mirabilis, de quo veteres miranda canebant in carminibus Teuthonicis, quo modo ſcilicet corio inſutus equino & per Gryphonem de nauigio exportatus maris periculum euaſerit, cum Gryphonibus pugnauerit, Draconem occiderit, per mare cum leone tranſierit, & ſimilia multa. *Chron. Hirſaug.*

Sub Cæleſtino Lucióque pontificibus Rotgerus, quem Innocentius euocato in Italiam Lothario regno Neapolis exegerat & in inſulam Siciliæ compulerat, declarato Apuliæ duce Rainone Lotharij nepote, recepit omnia, tantum Italiæ regis titulo abſtinuit contentus in poſterum rex Siciliæ appellari. *Ritius de Regg. Siciliæ.*

Pænos affecit magnis cladibus & regem Tuneti iniquis conditionibus ad pacem coëgit pacto ſtipendio in annos 30.

Hinc redacta ex Africa claſſe Manuëlem Imp appulſos in Aſiam Chriſtianos male accipientem bello perſequitur, Corcyram, Eubœam, Inſulas cœpit, Corinthum, Tebbáſque vrbes expugnat. Suburbia Conſtantinopolis igne ferróque vaſtat, donec rediens in Italiam claſſe Imperatorum & Venatorum fuſus eſt. *Ibid.*

Hic videtur eſſe Rodericus Siculus Otthonis Friſingenſis, quando ſic ſcribit lib. 1. hiſt. Frederici. Rodericus Siculus expugnatis in Græcia Athenis, Corintho, Thebis opifices, qui Sericos pannos (vel potius bombycinos. Nam Serica ex arborum lana conficiuntur, non ex verme texere ſolebant deduxit captiuos, & collocauit in Panermo Siciliæ vrbe præcipiens vt eam artem docerent ſuos. Inde factum, vt quam texturam prius Græci ſoli inter Chriſtianus habuerunt, cum Romanis communicata ſit ingeniis.

Hoc ergo æuo delitię, iſtæ veſtium innotuerunt Italię, indéque Occiduis populis.

h DISCIPVLVS S. Bernardi, qui ad eum ſedentem in Petri cathedra ſcribit libros de Conſideratione, religione & eruditione refertiſsimos, quos Pontifices debent ſemper habere in manibus.

Inſtituit Tornacenſem Epiſcopatum in Gallia, cum per annos circiter 600 à tempore S. Medardi fuiſſet ſub Nouiodunenſi Epiſcopatu: Electo in Epiſcopum An-

ſelmo Laudunenſi Abbate. *Guiliel. Nang. Continuatio. Sigeb.*

Ad Armenios id per legatos petentes Sacrificij formam, iuxta eccleſiæ Romanæ conſuetudinem tranſmiſit. *Otho. Friſing. lib. 7. cap. 32.*

Treueros venientem ad Synodum cum 18 Cardinalibus, epiſcopis & abbatibus multis per tres menſes, propriis ſumptibus copioſiſſimè Aldeberus loci Archiepiſcopus aluit. *Chron. Hirſaug.*

Cardinales nutu diuino perciti hunc Pontificem elegerunt. *Plati.* Ille per Diuum Bernardum impetrauit à Conrado Imperatore & Ludouico Francorum rege, vt Chriſtianis in Aſia contra Alcoraniſtas opem ferrent. Hinc vterque cum magno exercitu in terram ſanctam profectus eſt, tempore Balduinorum. Illa fuit tertia expeditio contra Turcas. *Tyri. libro 16, cap. 18.*

Bellum ergo ſacrum tertium Eugenij tempore D. Bernardo oppidatim & regionatim ad illud exhortante, poſt Edeſſam à Turcis captam, cui præfuerunt Cõradus Imp. & Ludouicus Iunior. Hanc expeditionem Tyrius ſcripſit, ex Græcis Nicetas Coniates. ex Hebræis R. Ioſeph Sacerdos.

Nam S. Bernardus miraculis clarus Francofordiam veniens Imperatori Conrado & Principibus perſuadet, vt expeditionem contra Saracenos in Aſiam ſuſcipiant, ſéque cruce ſignent. *Helmold. in Chro. Slauorum, cap. 60.* Spiram habet R. Ioſeph.

Contractus eſt exercitus maximus ex Germania, Gallia, Italia, Hiſpania, Anglia, Hungaria, atque adeo Europa tota. *Chron. Hirſaug.*

1146 Partem exercitus deſtinant in partes Orientis, alterum in Hiſpaniam, tertiam ad Slauos, qui iuxta Saxones habitabant. *Ibid. cap. 61.*

Manuël Imp. Conſt. per legatos ampliſſima munera Conrado afferentes exemplo patris ſui, fœdus cum eo renouat *Friſing. lib. 7. cap. 28.*

Interim tamen farinæ gypſum miſcuit, ex quo Conradi exercitus in Syria miſerè periit. *Nice. in Annal.*

1148 Ipſi cum veniſſent Hieroſolymam iunctis copiis cum Balduino tertio & Hieroſolymorum quinto rege Damaſcum obſident: ſed diſſidio ac dolo cuiuſdam Aſſyrij, obſidionem ſoluere coacti ſunt, & ita quiſque ad ſua nauigauit. *Tyri. lib. 17, cap. 2. & Aemyl. lib. 5. Gagui. lib. 5.*

Miſerabilis fuit interitus exercituum Imperatoris Conradi & Ludouici regis Franc. legati Imperatoris Conſtantinopolitani dolo. *Helmold. in Chron. Slauorum, cap. 61.*

Itaque neceſſarius magis, quàm turpis fuit Conradi & Ludouici reditus in patriam propter clades acceptas, partim Græcorum artibus & perfidia, partim Turcorum ſtrategematis & dolis, partim Latinorum ipſorum pecunia vel fauore corruptorum ſtudiis, quos tamen adiutum è tam loginquis terris venerant. *R. Ioſeph. ſacerdos vbi ſupra.*

Inde deinceps Latinorum potentia in Oriente vſque ac interitum debilitata eſt, quem annis pòſt triginta quatuor, nempe Chriſti 1182 Saladinus attulit. *Idem.*

Hoc vnum proſpere ceſſit de vniuerſo opere, quòd

Anni chriſti. 1145 … 1153

Anni mundi. 5233 … 5241

Principibus.

Manuele Comneno Orientis Imp. centeſimo decimo ſeptimo.

Conrado 3. Occid. Imp. vigeſimo primo.

Ludouico 9. dict. 7. Iuniore Franc. Reg. trigeſimo ſeptimo.

S. Zaliba Aethiopum pretioſo.

Alphonſo 8. Hiſpaniæ quinquageſimo nono, deinde Sanctio an. 14.

Stephano Franco Angliæ vigeſimo quarto

Boleſlao Criſpo Polonorum principe an. 27.

Balduino 3 Hieroſolymorum rege quinto.

Alphonſo Portugalliæ rege primo.

Dauide Scotiæ.

Ann Christi

1145 Concil. *Vezelium ſiue Vizeliacum in Burgundia, pro expeditione contra Turcas, præſide Eugenio, & præſente Ludouico Rege cum Aleonora Regina, & aliis Regni Principibus, qui poſt orationem habitam à D. Bernardo crucem accipiunt ſacram militiam profeſſi. Plati.* Ioan. le *Meire.*

1145? *Pariſienſe quoddam Concilium fertur tunc celebratum ab Eugenio. Ioan. Tili.*

1147 *Ptolomaicum præſente Conrado 3 Tyri. lib. 17. cap. 1.*

1148 *Remenſe, præſide Eugenio & præſente D. Bernardo, contra hæreſim Gilleberti Pictonum Epiſcopi, Abalardi ſubtilitatem ſecuti, quam ipſe eo in Concilio publicè recantauit. Bernard ſerm. 80 in Cantica. Ant. tit. 17. cap. 1. tit etiam contra quendam nomine Eonem, qui ſe magnum prophetam, imo vero Dei filium per quem omnia oratio concludebatur, cum diceretur per αἰῶνα, &c. prædicabat, & ex ſuis diſcipulis alios conſtituebat Angelos, alios Apoſtolos. Contin. Sigeb. Ottho Friſing. lib. 1. de Frederico cap. 50 51. vſque ad 55.*

Anni mundi.

peregrinus exercitus Lisbonam in Portugallia cœperit & eam Portugalenſi regi vindicarit. *Ibid. cap. 62.*

Sugerius Abbas S. Dionyſij, regni Francorũ negotia ob abſentiam regis, iuxta illius cœnobij prærogatiuam, adminiſtrabat. *Friſing. lib. 1. de Friderico. c. 55.*

Gilbertus Porretanus Pictauorum epiſcopus, ob inſignem eruditionem Vniuerſalis dictus, proſcribitur ab Ecclesia in concil. Remenſi, quòd negaret diuinitatem, 5233 qua Deus eſt, eſſe Deum, *Bernard ſup. Cantica ſer. 80 Contin. Sigeb.* Rem paulò aliter narrat Ottho Friſing. lib. 1. de Frideric. cap. 55. & 57, Quatuor ſcilicet Porretano obiiciebantur: primo quòd aſſereret diuinam eſſentiam non eſſe Deum. 2 proprietates perſonarum non eſſe ipſas perſonas 3 Theologicas perſonas in nulla prædicari propoſitione. 4 Diuinã naturam nõ eſſe indeterminate incarnatam. De tribus vltimis ob exortum Cardinalium contra D. Bernardum & Gallos epiſcopos tumultum ſimul ob Theologicas rationes, quę hinc inde habebantur, nihil eſt decretum. De primo Romanus pontifex definiuit. Epiſcopus verò præmiſſam ſummi Pontificis ſententiam reuerenter excipiens, Archidiaconis ſuis in gratiam receptis, cum ordinis integritate & honoris plenitudine ad ſuam diœceſim reuertit.

Malachias Epiſcopus Ardinachenſis ſiue Armachanus in Hybernia doctiſſimus & ſanctiſſimus mi- 5233 raculorum dono clarus obiit an. 1148. *Bernard. in eius vita.*

Eudo de ſtella qui ſe dicebat eſſe Chriſtum ann. 1148.

Narrabat Gabulenſis in Syria Epiſcopus Eugenio Papæ, quod ante non multos annos Ioannes quidam vltra Perſidem & Armeniam in extremo Oriente agens rex & ſacerdos cum gente ſua Chriſtianam profiteretur religionem, Verùm Neſtorij fermento permixtam. *Friſing. lib. 7, cap. 33.* Quem poſt aliquot annos à Tartaris deletum ex Marco Veneto annotabimus.

An. 1148 Rogerus Siciliæ rex Archiepiſcopum Africæ, qui Romam vt conſecraretur venerat, ad ſedem ſuam remittit liberum. *Sigeb. Conti.*

An. 1146. Ludouicus Francorum rex Hieroſolymam, voti cauſa abiit. *Annon. lib. 5. cap. 53.*

Robertus Nazarenus epiſcopus crucem Chriſti erigens contra incendium, flammam & fumum, impellen- 5235 te vento ea in exercitum Turcicum conuertit. *Tyri. lib. 16, cap. 11.*

Libri quarti. Ioannis Damaſceni de Orthodoxa fide è Græco in Latinum transferuntur per Burgundionem iudicem & ciuem Piſanum, qui maiorem etiam partem operum D. Chryſoſtomi è Græco in Latinum conuertit, *Antoni. tit. 17. cap. 1.*

Archiepiſcopatus Vliſbonenſis in Hiſpania inſtituitur an. 1147. *Meier. in hiſt. Fland.*

An. 1152. quatuor Archiepiſcopatus inſtituuntur in Hybernia, ſicut illic ſunt quatuor prouinciæ, Armachana, Dublienſis Caſſellenſis & Tuamenſis. Quarum Armachana 15 habuit epiſcopatus. Dublienſis 5. Caſſelenſis 13, Tuamenſis. 10.

Templarij vt eſſent conſpectiores ſuis candidis clamydibus aſſuunt cruces panni rubei *Tyri. lib. 12, cap, 7.*

Potho presbyter Prumienſis ann. 1152, ſcribebat lib. de Domo Dei. *Ipſe. ibid.*

HVMANA.

Rabbi Moſes Hiſpanus, Ben Maimon (qui & contractis dictionibus dicitur Rambam) videtur floruiſſe circa hęc tempora. Hunc Iudæi habent in ſummo honore, adeò vt eum inſigniuerint titulo מורה צדק, id eſt, Doctoris iuſtitiæ.

Ipſe præfatione Maimonim, quo opere cõplexus eſt, vniuerſum Talmud lingua purè Hebraica, in eorum gratiam, qui neſciunt linguam Talmudicam, vel vt impuram & barbaram, faſtidiunt, ſe ſcribere tradebat. an. 1108 excidij Hieroſolymitani, Mundi 4936.

Idem in quadam epiſtola de Aſtrologia, meminit ſua ætate fuiſſe in Auſtrali plaga quendam impoſtorem, qui ſe predicans præcurſorem ac nuncium Meſſiæ ſiue Chriſti mox venturi, multos Iudæos ac Arabes ſeduxit ementitis miraculis.

1146 perſecutio ſecunda Iudeorum, quinquaginta ferè poſt primam, in Germania mota prædicationibus Rodolphi monachi, quando Conradus Imp. arma ſacra induebat ad expeditionem Hieroſolimitanam. *R. Ioſeph. Sacerdos.*

Contra eam quidem nixus eſt S. Bernardus Abbas vrgens illud Pſalmi, Ne occidas illos, ne forte obliuiſcantur populis meis. *Ibid.*

In ea tamen 1147. R. Simon Coloniæ capite truncatus eſt, & multi alij interfecti. R. Iſaac ſuper ſuo libro occiſus. Item R. Patar. & Rabbana Iaacob Mideus. Alij Spiræ. Coloniæ, Moguntiæ, ſe baptiſmo metu obtulerunt, & poſt ad Iudaiſmum redierunt. *Idem.*

Conradus Imp. Iudæos à Galliæ Germaniq́ue populo eiectos recepit ac in ſuis municipiis, præſertim Norimbergæ totum hoſpitium conceſſit. *Friſing. libr. 1. cap. 37. de geſtis Friderici.*

In Francia perſecutio duntaxat fuit pecuniaria dum Ludouicus rex abſoluit ære Iudaico Chriſtianos ſecum in terram ſanctam profecturos, quo edicto Iſraël valde eſt debilitatus, quòd ei multa vndíque deberentur. *R. Ioſeph ſacerd. in Chronicis regum Franciæ & Turciæ.* (Nam cunctæ Iudæorum opes fere ſunt in vſuris &c. poſitæ.)

In Anglia ſe baptizari ferè permiſerunt. At in Franciam ſe recipientes reuerſi ſunt ad Iudaiſmum. *Idem huius tertiæ expeditionis infælicem exitum, huic perſecutioni aſcribens.*

R. Eleazar erat tredecim annorum, quando illa contigit. Vnde & eam maior factus ſcripto mandauit & deplorauit.

Euſtachius Theſſalonicenſis Archiepiſcopus in libros Homeri ſcripſit commentarios, ſicut & in Dionyſij deſcriptionem orbis. *Nicetas lib. 7.*

Aleonora repudiata à Ludouico Rege in ipſius odium an. 1152 nupſit Henrico Duci Normaniæ & Andegauenſi Comiti, qui poſtea fuit Rex Angliæ: Ex quo habuit filios quatuor, Henricum, Richardum, & Ioannem poſtea reges Angliæ, & Ganfridum Comitem Britanniæ: filias totidem, quarum alia collocata eſt Regi Caſtellæ, ex qua nata eſt Blanca Regina Franciæ, mater S. Ludouici; Altera Alexio Imperatori Orientis: Tertia Saxoniæ Duci. vnde natus eſt Ottho Imperator. Quarta Tholoſano Comiti. Quę nuptię fuerunt cauſa grauiſſimi belli inter Francos & Anglos. *Guiliel. Nangiac. Guagui lib. 6. Æmyl. lib. 5.*

Anni Christi. 1150

Anni mundi. 5238

Baugentiacum, in quo Ludouicus Leonoram vxorem repudiauit, ex qua habebat duas filias. Mariam & Aliſam. Ioan. Til.

Treuirenſe, cui interfuit Eugenius cum 18. Cardinalibus & D. Bernard. In eo libri S. Hildegardis recepti ſunt. Trith. in Chro. Hirſaug.

Lincopianum in Suecia. Magnus lib. 18. hiſt. Gotthorum cap. 18.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

i AMATOR & nutricius pauperum. D. Mariæ rotundæ templum extruxit. Famis tempore qua tota ferè Europa conflictabatur, victum egenis etiam extra Romæ mœnia degentibus, largiſſimè ſuppeditauit. *Plati.*

Tunium & Tenebium Ægypti pagi à Chriſtianis inhabitabantur. *Nicetas lib. 5. in Manuele.*

Tamiathi inſignis virgini dicata eccleſia habebatur in precio, inter medios Saracenos, quod vbi olim

1153 — 174 — i ANASTASIVS IIII. Romanus an. 1. menſ. 4. di. 24. — 5241

Chriſtus cum parentibus ſubſtitiſſet. Herodem euadẽs. *Ibid.*

Apud Francos Politici bonis Eccleſiæ inhiantes, nihil non contra Eccleſias & monaſteria moliti ſunt. Claromontenſis comes, eiúſque nepos Podienſis Guilelmus, & alter de Polinaco comes. Sic Guillelmus Cabil-

1154 — Vacat di. 1. — 5242

lonenſis. Sed eos repreſſit Ludouicus rex. *Anno lib. 5. cap. 56. Guagui. lib. 6.*

Rupertus Buconiẽſis, Petrus Mauritius de monte Buſſerio in Aruernorũ finibus cog. Venerabilis Abbas Cluniacenſis. Nicephorus Baſilaces Paulinarum epiſtolarum inſignis interpres. *Nicet. lib. 7. de Manuele.*

S. Hildegardis miraculis & propheti**ĳ** illuſtriſſima, D. Bernardo chara libros multos per reuelationem conſcribit, partim Latinè, partim Teuthonicè. *Chron. Hirſaug.*

Et per Spiritum. S. coacta multis in locis Verbum Dei prædicauit. *Ibid.*

Manegoldum Abbatem Hirſaugienſem durius delinquentes monachos ſecundum regulam monaſticam corrigentem, ideóque infirnorum odia contra ſe prouocantem adduxit, vt ſeueritatem in maximã manſuetudinem commutaret ſicque pax inter eum & fratres ſumma conualeſceret. *Ibid.*

Eodem tempore floret & multa ſcribit S. Elizabet monialis in Sconangia dioceſis Treuerenſis prophetiſſa & reuelationibus clara. *Ibid.*

Hæreſis Publicanorum in Anglia. *Polyd. lib. 13. Ang.* quos alij Catharos, alij Patrinos. *Concil. Lateran. c. 27.*

Catharorum hæreſis ex Tandemi reliquiis, primariis Arnoldo, Marſilio & Theodorico, quos Egbertus S. Florini Abbas oppugnauit. *Chron. Hirſaug.*

Cardenſis hæreſis de corpore & ſanguine Domini male ſentiens. *Ibid.*

Guillelmus Aquitaniæ dux & Pictauienſis comes D. Bernardi diſcipulus eremiticum vitæ genus apud Gallos reſtituit, vt deinceps eius ordinis fratres non Auguſtiniani, ſed Guilelmitæ dicerentur, vſque ad Innocentium 4. qui eos Eremitarum S. Auguſtini nomine appellari voluit. Pariſiis, relicta eremo, prima iecit cœnobij fundamenta, Anaſtaſij, deinde Adriani Pont. iuſſu. *Bergom. lib. 12. & Chron. Colon.*

Fredericus hoc tempore ſuſcipit imperium ſex expeditiones in Italiam moturus & multas turbas in Eccleſia excitaturus. *Nicet. lib. 7. de geſtis Manuelis.* Et in Armenia, vbi contra Turcas pugnabat, in rapido quodam amne ſubmergendus. *Naucler. Tyrius.*

Sub 153. Galfridus cognomento Arturus, quod de Arturo Britãnorum rege fictitio multa ſcripſerit, item de Ambroſij Merlini eius väriis prædictionibus &c. *Balaus.*

Hæreſis Armeniorum Monophyſitis cõſentanea. *Nicet. lib. 17. Orthodoxiæ.* Hinc Manuel Imp. ſub. an. 1170 ad eorum Catholicum, Theorianum legat, qui ab illa eum reuocaret, cuius diſputatio ibidem extat apud Nicetam.

Patriarchis.

Conſtantinopoli Conſtantino 4. *an.* 2.

Antiochiæ Aymerico.

Hieroſolymis Fucherio.

Anni Chriſti

1154 *Patriarchis.*

Conſtantinopoli Conſtantino 4, deinde Luca an. 12.

Antiochiæ Aymerico.

Hieroſolymis Fucherio, deinde Amalrico an. 23

Principibus.

Manuele, Comneno Orien. Imperatore. 117

Frederico 1. Ahenobarbo ſeu Barbaroſſa Occid. Imp. vigeſimo ſecundo.

Ludouico 9. dict. 7. Fr. Reg: trigeſimo ſeptimo.

S. Zalibala Aethiopum pretioſo.

Sanctio tertio Hiſpaniæ ſexageſimo.

Stephano Franco Angliæ, vigeſimo quarto, deinde Henrico 2 Andegauenſi an. 34.

Boleſlao Criſpo Poloniæ.

Balduino 3 Hieroſolymorum rege quinto.

Alphonſo Portugalliæ.

Dauide Scotiæ, deinde

1159 *Macolmo. an.* 12 5247

Anni mundi.

culi vitæ ſanctimonia & ſummis miraculis clarus obiit an. ætatis 63 & an. Chriſti 1153. *In eius vita lib. 5. cap. 2.*

5242 poſtquam centum quadraginta ſui ordinis monaſteria per ſe, etſi alienis impenſis conſtruxiſſet. *Chron. Hirſaug.* Alexander 3 PP eum in Sanctorum numerum retulit an. 1165.

Eo intercedente Fredericum & Conradum duces Bambergæ Lotharius Imp. in gratiam recepit. *Friſing. lib. 7. cap. 19.* Sican. 1144 eodem conciliante Theobaldum. comitem Ludouicus rex. *Sigeb. Cont.*

Balduinus 3, qui Hieroſolymorum rex fuit ab an. 1142. ad 1162. Aſcalonem capit ibique Epiſcopum conſtituit. *Tyrius lib. 7. c. 30.* vel 1157 iuxta R. Ioſeph.

1158 Norandinum ab obſidione Speluncæ vrbis magna eius clade remouit. *R. Ioſeph in Chron.*

Eius denique tempore Sagninus Turca cum nostris multa bella in Oriente geſſit, Edeſſa etiam expugnata. Germani & Franci in terram ſanctam venêre. Norandinus Sagnini filius Damaſci Dominum vi ſe conſtituit. Poſt Francorum reditum fines Antiochiæ vaſtauit, Remundi loci principis capite ad Baldenſem Caliphiam miſſo, Manuel de manibus R. viduæ Remundi Antiochiam recepit. Turcæ Hieroſolymam fruſtra obſedêre. *Ibid.*

1157 Americus Patriarcha Antiochenus ignominia affectus à Regnaldo Caſtellano, qui hæredem Antiochiæ in vxorem duxerat, Hieroſolymam fugit. *Ibid.*

Sed poſtea an. 1160 à Balduino reſtituitur, poſtquam Reginaldus ad Edeſſam fuiſſet à Turcis captus. *Ibid.*

Viſio admirabilis Tondali militis in Hibernia his temporibus facta dicitur *Chron. Hirſaug.*

Poſt Reginaldum Boëmundus eius priuignus in Patriarcham & Epiſcopos ſæuit fruſtra intercedente Balduino Hieroſ. rege, Quod diſſidium res Turcarum mire auxit, *Nauel. gener. 39. Tyri. lib. 22.*

1158 Liuonia Regio, quæ hodie vocatur Liſland. cœpta eſt tunc primum à mercatoribus Chriſtianis explorari: vbi cum plurimi lucri cauſa ſæpe aduentarent, S. Menardus tunc presbyter doctiſſimus Chriſtum prædicans multos eorum, inter quos erat Cobbe Liuoniæ Princeps, à gentilitate ad fidem Chriſtianam traduxit. Ipſe poſtea rogatu Cobbe Principis ab Alexandro 3. PP. deſignatur illius loci Epiſcopus, vbi nunc eſt Riga Metropolis *Crant. lib. 7 c, 13.*

Eodem an. Siciliæ rex Gulihelmus captam Sibyllam quæ eſt Metropolis inſulæ Geræ inter Africam & Babylonem Ægypti, Chriſtianis incolendam dedit, præpoſito Archiepiſcopo. *Sigeb. Continuat.*

HVMANA.

Eodem Manuel Imp. Conſt. proficiſcitur in Ciliciam contra Turum principem Armeniæ, qui illam prouinciam ei eripuerat depulſis Græcis. *R. Ioſeph vbi ſupra.*

Sequenti 1159. litem inter vtrúmque diremit Balduinus Hieroſolymorum rex. *Ibid.*

Mediolanum ſeptem annos iam obſeſſum Friderico Imp. Iudæi produnt. *Bergo.lib.* 12, quam vrbem poſtea diruit & ſale conſperſit auctoribus defectionis ſecuri percuſſis.

Brixiam, Cremam & alia multa Longobardiæ oppida idem cepit. *Cro.Hirſaug.*

Malcolmus Scoti rex quartus regi Anglorum homagium primus prestitit.

An. 1158 eiectis, qui ſupererant in Obotritorium terra Sclauis, incolas ex Hollandia Friſiáque Henricus Saxo ſubſtituit. *Helmod.cap.* 83.

Ducem Boëmiæ regia dignitate & titulo inſigniuit, ob res præclarè ad Mediolanum geſtas renunciatione & confirmatione publicè & ſolenni ritu facta.

A Gunthero poëta verſibus celebratur.

CONFIRMAT ordinem Carthuſienſium. *Facic. temp.*

Optimè præfuit, quatuor Antipapis è medio ſublatis, quos contra ipſum erexerat Fredericus Imp. bello furens contra Italiam.

Doctiſſimus fuit præcipue in ſacris literis, decretis, Canonibus, & Romanis legibus. *Conti.Sigeb.*

Alphonſo Portugallenſium nouo & primo regi coronam per Albertum Cardinalem tradit, ea lege, vt quotannis Portugalléſes reges duas auri libras Eccleſiæ Romanæ perſoluant. *Garybay.p.4.lib.34 c.16.*

Romæ moritur ſublatis prius è medio quatuor Schiſmaticis pontificibus, quorum ſeditionibus Eccleſia Romana penè ſubuerſa eſt.

Cæſarianos Pſeudopontifices excómunicatos, quanquam integra ætate, ſenex iuſto Dei iudicio ſepeliit. Fauebant ei legitimo Pontifici duo Reges, Ludouicus Galliæ & Guilelmus Siciliæ. *Iouius lib.1.viro.illuſtr.*

Eo tempore Guelphorum & Gibellinorum factiones Italiam præcipuè miſcebant. Guelphi auctoritatem Romani Pont. contra Cæſarem tuebantur.

Frederici Imp. vim metuens ad Venetos confugit. Verum Otthone Imperatoris F. qui cú claſſe pontificem repetebat, à Venetis victo & capto, pax Italiæ eſt reddita. *Cromer.lib.6.de rebus Pol.*

Ad eius pedes procubuit Fredericus Imp. petens abſolutionem excommunicationis, *Plati.* Ferunt Ludouicum Francorum & Henricum 2. Anglor. reges, pedites ei inſeruiſſe ſtratoris officio, ac leua dextráque frænum equi ipſius tenentes cum per Tociacum vrbem magna cum Pompa deduxiſſe.

Cuius eos pudére non debuit. Nam & magnus ille Conſtantinus longe potentior, & Sanctior, prius id honoris Syluestro Chriſti vicario exhibuerat. *Photius in Nomocanone.*

Illum prenſabat Emanuel Orientis Imp. Occidentis Imperium ambiens, non ignarus inimicitiarum eius cum Friderico. *Plati.*

Fredericum Occidentis, Emanuëlem Orientis Imperatores Gulielmú Siculum & Longobardos diſſidentes in gratiam reduxit. *Martinus Polonus.* Henricum quoque regem Anglorum & eius filium. *Continuat.Sigeb.*

Præter vnum D. Petrum, qui 25 ferè annis, Syluestrum primum & Adrianum primum, quorum vterque 23 annis præfuit, cæteros annorum numero in Pontificatu ſuperauit. *Ibid.*

Cazimiri regis Poloniæ leges, quibus (an. 1079) poſt

Anni Christi.		*Anni mundi.*
	176	5247
1159	ALEXANDER III.	5268
1180	Senenſis, an. 21. dies. 19. Vacat dies 14.	

Patriarchis.

Conſtantinopoli Luca, deinde Michaele 3, an 9. Charitone an. 1. menſ. 2. Theodoſio. an. 6.

Antiochiæ Aymericò.

Hieroſolymis Amarico.

Principibus.

Manuele Comneno Conſtantinopolitano ſiue Orient. Imp. 117.

Frederico Ahenobarbo ſiue Barbaroſſa Occid. Imp. vigeſimo ſecundo.

qua

Anni Christi. 1149

Ludouico 9, dict. 7, Francorũ Rege, trigeſimo ſeptimo.

S. Zalibala Aethiopum pretioſo, deinde Imra. an. 40.

Sanctio 3 Hiſpaniæ ſexageſimo, deinde Ferdinando 2, an. 17. Alphonſo 9, an. 38.

Henrico Andegauenſi Angliæ, vigeſimo quinto.

Boleſlao Criſpo Poloniæ, deinde Miecislao ſene, an. 4. Cazimiro, an. 17.

Balduino 3 Hieroſolymorũ rege quinto, deinde Almerico rege ſexto, an. 12.
Balduino quarto, an. 2.

Alphonſo Portugalliæ rege primo.

Macolmo Scotiæ, deinde Vuillelmo, an. 49

Schiſma 19, quod durauit an. fermè 20

Octauianus, qui & Victor 4 contra Alexandrum à tribus tantum, vel vt alij volunt quinque Cardinalibus factione Imperatoris Ahenobarbi electus PP. ſedit an. 4, menſ. 7.

1180

Anni mundi. 5274

quatuor Ruſſiæ prouincias occupatas regnum ſuum ornauerat, confirmat. *Funccius.*

Inter Sanctos Bernardum Clareuallenſem Abbatem an. 1165, id eſt, duodecim poſt eius mortem annis retulit, & Thomam Cantuarienſem Archiep. 1174. i. tribus poſt eius necem.

Sub hoc Alexandro totus tunc orbis Chriſtianus mutuis bellis ferè collidebatur. Veneti cum Hungaris, & Græcis de Dalmatiæ dominatu decertabant. Græcorum Imp. Emanuël ab Alexandro Pontif. non ignarus inimicitiarum eius cum Friderico magnis pollicitationibus & donis Occidentis imperium ambiebat. In Anglia Henricus rex Thomam Cantuarienſem cum occidiſſet, à filio regno pellebatur. Fredericus Imp. Longobardiam & Italiam vexabat. Germaniam Henricus Saxonum dux motibus concitabat. Boëmia ciuilibus bellis diſtinebatur. *Crom. lib 6, de rebus Polon.*

Alexander Lutetiam ſe contulit & ſacella multa in S. Germani de Prato Eccleſia dedicauit. *In Chronic. Monaſtery S. Germani Pratenſis, quorum ibi fragmentum pendet de Sacellorum quorundam cancellis.*

1175 Fredericus Imp. totum imperium Romanum turbat, propter inobedientiam & rebellionem contra ſedem Apoſtolicam. Excommunicatus Pontificem verbis ſcriptis, & armis perſequitur, cunctóſque cum illo ſentientes. *Chron. Hirſaug.*

In Aſia Emanuël Orientis Imp. in prælio quodam captus à Turcis, mox ex pacto dimiſſus, paulò poſt obiit. *Cromer. Ibid.*

Almericus Hieroſolymorum rex ſextus ab anno 1162 ad 1173. In eum Ægyptij rebellarunt nec voluerunt, vt patri fecerant, tributum pendere, donec Soltanus audiens Siracum à Norandino Turca Damaſci principe miſſum in Ægyptum cum exercitu properare, ſe iterum ei ſubdidit, malens noſtris eſſe tributarius, quàm Turcis.

Cum Norandino, qui annis 29 Alepi Dominum ſe geſſit, ſæpius pugnauit.

Siracum eius decem in Aëgypto vicit & Soar Sultanum liberauit.

Saladinum Siraci nepotem Alexandriæ obſedit donec Hugonis Cæſareæ principis captiui interuentu, pace facta, tota Aegypto Siracus ceſſit.

1163 Hugo & Godofredus Germaniæ Principes Tripolim appellentes Norandinum ceciderunt. Sed paulò poſt ad Antiochiam capti ſunt à Norandino bellum gerente contra Boëmundum Antiochiæ principem, Calumnoſum Manuëlis in Cilicia ducem, & Turum regem Armeniæ.

1165 Peluſium cepit. Mox Siracus à Norandino miſſus in auxilium Sultani Soar, proditione ipſum Soarem occidit, & Sultanum ſe Turcarum primum conſtitui à Calipha Aegyptio impetrauit.

Cui mortuo ſucceſſit Saladinus, qui per 20 annos bella varia cum Chriſtianis geſſit, eóſque tandem dominio terræ ſanctæ exuit. *Hæc omnia è R. Ioſeph vbi ſuprà.*

Idem Almericus ad reges occidentis, an. 1170 legatos miſit contra Saladinum omnia in Syria expugnantem.

Quin & ipſe an. 1171 ea de cauſa Conſtantinopolim venit. *Ibid.*

5268 1175 Balduinus 4 rex fit Hieroſolymorum ſeptimus, ſed quia adhuc erat puer, nempe annorum 13, adminiſtratio

demandata eſt Remundo Tripolis principi. *Idem.*

Cum Saladino multa bella geſſit vario marte. Zoram propè Damaſcum eripuit. Regnauit ab an. 1175 ad 1186. *Ibid.*

Petrus Longobardus cognomento Magiſter ſententiarum, qui Epiſcopus Pariſienſis an. 1160 ſalutatus eſt, ceſſione Philippi Eccleſiæ illius Archidiaconi, Ludouici regis fratris, qui alioqui à maiore parte electus fuerat. *Aemyl. in Lud. Iuniore. Contin. Sigeb.*

Primus Latinorum Theologiam per antiquorum libros ſparſam in certam methodum artémque redegit, æmulatione Io. Damaſceni, qui ante quingentos annos idem Græcis & Syris præſtiterat. Illa autem methodus illo Danielis Verſiculo recoli poteſt. *Eſt Deus in cœlo reuelans myſteria.* Nam apud vtrumque primus liber eſt de Deo deique eſſentia, natura, proprietatibus, attributionibus. Secundus de cælo cæliſque & rerum cælo comprehenſarum creatione. Tertius de reuelatione, ſiue incarnatione Domini, & rebus ad eam pertinentibus. Quartus de Myſteriis & Sacramentis.

Gratianus Bononienſis monachus, rapſodus libri Decretorum, quem & ſummo Pontifici confirmandum obtulit.

Petrus Trecenſis cognomento Comeſtor vel Manducator, auctor ſcholaſticæ hiſtoriæ, ſi nonnullis credimus, fratres nothi. *In vita Gratiani.* Alij contra putant eos nec Germanos nec συγχρόνις fuiſſe: ſed ipſi falluntur, quod ad eorum tempus pertinet.

Richardus à S. Victore Theologus Pariſienſis. Lucas S. Cornelij Abbas. Richardus Cluniacenſis Chronographus.

Contra Petri Longobardi aliqua capita ſcripſerunt Gulielmus epiſcopus Senonenſis, Ioannes Cornubienſis in ſuo Eulogio, & Ioachim Abbas.

Hugo Etrerianus, qui ad hunc Alexandrum ſuos tres libros de proceſſione Spiritus S. ſcripſit, & apud Emanuelem Imp. Conſtantinop. magnæ fuit auctoritatis, Errat enim Trithemius, dum illum locat ſub Alexandro 4. Multa Græcè & Latinè ſcripſit.

Leo Tuſcus interpres Liturgiæ D. Ioannis Chryſoſtomi ſe eius σύγχρονον ſe eſſe ſcribit.

Banduinus alter auctor librorum 4 ſententiarum Theologicarum. Nam neſcitur vter, ipſéne an Petrus Longobardus fuerat cuculus, alienum ſibi ſupponens partum, vt ſit in Plinio & Solino. Hoc vnum ſcitur Theologiam Scholaſticam ab his duobus præcipuè fuiſſe fundatam, ob ſubtiles Græcorum contra Latinos diſputationes de Trinitate, de Proceſſione S. Spiritus, ob Berengarianos & Petrobuſianos contra Sacramenta multa temerè & curioſè effundentes, ob Gilb. Porretanum. Petr. Aballardum philoſophos Theologiæ philoſophiam admiſcentes, vt ſpinoſas & ſubtiles quæſtiones deciderent & amputarent. Æmulati ſunt Damaſcenum, cuius 4 libros de Orth. fide citant, ordinem & methodum ſequuntur.

Ottho Friſingenſis Epiſcopus filius S. Leopoldi, frater Henrici ducis Auſtriæ & Freder. Imp. patruus, Chronologiam ab orbe condito ad annum Chriſti 1150 octo libris pertexuit. Primus Bauaros rationem diſputandi Ariſtotelicam docuit. *Aen. Syluius.*

Helmoldus canoncus Burſonienſis Hiſtoriam Henetorum ſiue Sclauorum à Carolo Magno ad Fredericum Ænobarbum ceu vſque ad an. Chriſti 1168 perduxit.

Anni Christi.		*Anni mundi.*
1159	Concil. *Claromontenſe. præſide Alexandro Rom. Pont. contra Victorem, & Fredericum Imp. celebratum fuiſſe, teſtantur Platina & aliqui alij.* *Ciſtercienſe habitum Morimundi. Helmold. lib. 2. cap. 9 de Slauis.*	5247
1163	*Turonenſe, præſide Alexandro Papa, quo in Concilio acta Concilij Papienſis, in quo Victor Pſeudopontifex. & Fredericus Imp. præfuerant, damnata ſunt, & vterque excommunicatur. Contin. Sigeb. Aemyl. lib. 5.*	5252
1164	Calixtus 3 Victori in ſchiſmate ſuccedens, ſedit ferè an. 5.	5252
1169	Paſchalis 3 antea appellatus Ioannes, à quibuſdam electus poſt mortem Calixti, iuſſus tandem eſt à Frederico Imp. ſe abdicare pontificatu: ſic finitum eſt ſchiſma, poſtquam ſediſſet an. 7. menſ. 5.	5257
1180		5268

Anni Christi. | *Anni mundi.*

1171 *CONCIL. celebre plurimorum Epiſcoporum, coactum ab Henrico Angliæ rege Caſſeli, quæ vrbs eſt* Hyberniæ *inſulæ, ad corrigenda ea quæ minus ritè ſecundum dogma Chriſtianum fiebant in Hybernia (nam ſinguli pro opibus plurimas habebant vxores) quam ipſe Henricus nuper edomitam ab Alexandro Papa dono acceperat, cum iam ab initio poſt Chriſtianam religionem acceptam Hyberni ſeſe ac omnia ſua in Romani Pontificis ditione dediſſent. Polyd. lib 13. Aug. hiſt.* 5259

1178 vel 1180 *Vndecimum generale Concilium (ſecundum vniuerſale Latinorum) alijs primum Lateranenſe, præſide Alexandro Rom. Põtif. Epiſ. 280. (vel 300 vt ait Tyrius lib. 21, c. 26.) cum Orientalium, tum Occiduorũ: continens 50 capita de reformandis moribus, tam Laicorum quàm Eccleſiaſticorum, & ne infidelibus arma deferantur. Antonin. tit. 17, c. 1, Tom. 3. Concil. In eo ſecta Vualdenſium damnatur. Item Catharorum qui etiam patrini & Publicani. In eo etiam lex ſalutaris de duabus tertijs ſuffragiorum Cardinalium ad euitanda in poſterum Schiſmata facta eſt.* 5256 vel 5268

Petrus Bleſenſis Archidiaconus, Thomas Græcus, Arnoldus Abbas Bonæuallis, Guibertus Abbas Gemblacenſis, Petrus de Riga Remenſis, Ganfredus Antiliodorenſis, Ioannes Epiſcopus Carnotenſis, Balduinus monachus Abbas Fordienſis, poſtea Vuigornienſis Epiſcopus, Balduinus Archiepiſcopus Cantuarienſis, Ecbertua Abbas S. Florini, Odo Cantianus ſcriptores Eccleſiaſtici. *Trit. de ſcripto. Contin. Sigeb.*

Ordo Vuilhelmitarum ſeu Guilelmitarum (quos vocant heremitas) ſumpſit initium à Ioanne Bono Mantuano. *Sabel. Ennead. 9. Faſcicul. temp.* Nomen autem à Guilielmo Aquitaniæ duce & Pictauienſium comite, qui eam familiam condidit, vt ſectarentur collectam ex D. Auguſtini óperibus regulam.

S. Thomas Cantuarienſis Archiepiſcopus, cognométo Bequetus, fit martyr in Anglia. an. 1171. *Tyri. libro* 20, *c.* 23. Quam ob cædem Henrico ſecundo tunc Angliæ regi ſpecie pœnitentiæ iniunctum eſt inter cætera ab Alexandro Pontifice Rom. vt ipſius ſubditi poſſent liberè ad Romanam curiam prouocare: & ne deinceps vllus eſſet rex Angliæ, quem Roma. Pontifex non deſignaſſet. *Polyd. lib. 16 hiſt. Ang. Blond. lib. 5, dec. 2.* Henricus 8 Angliæ Rex ipſius S. Martyris reliquias incendit, ann. 1538.

Petracenſis vrbs vltrà Iordanem in finibus Moab, ſecundæ Arabiæ metropolis an. 1167 epiſcopali dignitate inſignitur. *Tyr. lib* 20, *cap.* 3,

An. 1168 Rugiani Slauorum gens ab Erico Danorum rege vincuntur & Chriſto lucrifiunt. *Saxon. libro* 15. & 16,

Finlandi ab Erico Sueuorum rege cruento prȩlio ſuperati Chriſtum agnoſcunt. *Ioan. Nag. Goth. lib. 19. cap. 3.*

An. 1172 Petrus Legatus Rom. Pontif. ſeſe Agennenſibus hæreticis oppoſuit. *Contin. Sigeb.*

An. 1182 Ioannes Cardinalis ab Alex. Papa conſtantinopolim miſſus, petente id Manuele Imp. vt Græcorum eccleſiam Romanæ vniret, à Græcis immaniter occiſus eſt & per vicos vrbis raptatus. *Sigeb. Conti.* Manuelis odio Andronicus hanc patrauit cædem. *Cuſpinian. de Impp.*

Ordo Carmelitarum (qui tunc variegata Chlamyde induebantur) initium habuit in deſertis Syriæ, Almerici Antiocheni antiſtitis opera. *Polyd. lib. 7. de inuento. re. c. 3.* Sed eorum origo altius repetitur nempe à Prophetis Elia & Eliſeo, qui Carmelum montem terræ ſanctȩ primi conſecrarunt, & diſcipulos illic reliquerunt, quos Scriptura filios Prophetarum appellat. In Europam eum poſtea induxit Albertus patriarcha Hieroſolymitanus. Primi ſunt mendicantium.

Milites D. Iacobi ſub ritu S. Auguſtini approbante Alexandro PP. exoriuntur in Hiſpania. Primus eorum magiſter fuit Petrus Ferdinandus. *Polyd. ibid. cap. 5*

Calatranenſes milites à loco denominati auctore Sanctio rege circiter an. 1160 oriuntur. Nigrum veſtitum cũ rubra geſtant cruce ac Ciſterſienſium ȩmulantur regulam. *Polyd. lib. 7, de Inuent. cap. 5*

Burgundio Piſanus Chryſoſtomum in Ioannem in Latinum vertit. *Contin. Sigeb.*

1163 Quidam hæretici de ſecta Catharorum, ſiue Cataphrygum ſe mundos & ſolos Chriſtianos aſſerentes, cȩteros immundos & hȩreticos, nec ſibi obeſſe vlla flagitia, allegantes illud Pauli, Omnia munda mundis, vbi de Flandriȩ partibus Coloniam veniſſent, nec die Do-

minico

minico Eccleſiam intrarent, detecti ſunt. *Chro. Hirſaug.*

Cum eorum hæreſiarchis Arnoldo, Marſilio, & Theodorico publicum diſputationis certamen iniit Eckbertus Abbas cúmque nullis rationibus ad ſanitatem reuocarentur, Coloniæ exuſti ſunt cum quinque aliis maribus & duabus fœminis. *Ibid.*

Ex reliquiis Tandemi Adamitæ, de quo ſupra, cuius errores, etſi per fratres S. Norberti præmonſtratenſis in inferiore Germania & magna ex parte fuere extincti, repullularunt tamen in diuerſis mundi Prouinciis, præcipuè in regno Boëmiæ, in Alſaria, Turingia &c. vt vſque in præſentem diem duret, quamuis occultè. *Tritem. in Chron. Hirſ.*

Vualdenſium (qui ſic dicti ſunt ab Vualdo Lugdunẽſi eorum authore) ſiue pauperum de Lugduno variæ hæreſes exoriuntur, anno 1170. *Guido Carmelit. lib. de hæreſ.* Bernardus Lutzemburgus eas reiicit in annum 1218. Inter multa dogmata quæ ipſis attribuit Æneas Syluius cap. 35 hæc ſunt, Preces pro mortuis & purgatorium ignem eſſe inuentum auaritiæ Sacerdotum: delendas ſacras imagines: Confirmationem & extremam vnctionem non eſſe ſacramenta, auricularem confeſſionem eſſe nugacem: Sacerdotem quocunque loco, quocuncunque tempore ſacrum Chriſti corpus conficere poſſe, & ſufficere ſi verba ſacramentalia tantum proferat. Iidem fortaſſe cum hæreticis illius temporis, quos auctor (qui tunc degebat) continuationis hiſtoriæ Sigeberti vocat Ageneuſes.

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*
1177	CONCIL. *Northantoni in Anglia celebratur à quodam Cardinale nomine Hugone legato Rom. Pontificis, conuocatis tam Anglicanis quàm Scotis Epiſcopis, ad componendas lites inter Cantuarienſem & Eboracenſem Archiepiſcopos, qui contendebant de primatu in Scotos Epiſcopos, qui ceßit Eboracenſi. Polyd. lib. 13 hiſt. Aug.*	5265
1178	*Concilium alterum Northantoni coactum Epiſcoporum Angliæ, præſide Hugone quodam Cardinale legato ſedis Apoſtolicæ. In eo multa & varia pro Chriſtiana religionis ſtatu agitantur. Polyd. lib. 13. Angl. hiſt.*	5266

HVMANA.

Ann. 1162 Cingi. ſiue Cangi Tartarus faber extra Imaum Magnus Cham ſiue Imp. gentis ſuæ per ſeditionẽ creatur, mox vicinos ſubigit & tandem Vmcanum ipſum dominum ſuum, qui à Latinis presbyter Ioannes vocabatur, & in India & Serica, non Æthiopia, imperabat. Illic deinceps imperium Orientis deſiit eſſe penes Chriſtianos, manſit tamen religio incolumis, vnde & totus Oriens Chriſtianis reſperſus eſt, & prouincia Tenduc, vbi erat presbyteri Ioannis Regia tota penè Chriſtiana. *Hæc ex M. Veneto, qui horum fuit ſpectator.*

Inde eius poſteritas in Scythia & India latiſſimè regnat, collocata regni Metropoli in Catáy & Quinſai, & tota Scythia Tartariæ nomen ſortita.

Quidam Sardenſis mente captus, elapſus à parentibus, diu more ceruorum vixit, gradiens pedibus manibúſque & veſcens eorum pabulo. Tandem cùm Rex Sardiniæ inſulæ venaretur, captúſque fuiſſet cum ſeruis aliis, parentibus eum alloquentibus nihil reſpondit, ſed nec appoſitum panem & vinum guſtare voluit, contentus herba: vnde & paulò poſt media nocte clam, manus parentum euadens, ad ceruos rediit, nunquam poſtea viſus ab aliquo. *Abben Ezra in cap. 4. Daniel.*

1163 Moguntia ob necem Arnaldi Archiepiſcopi, iuſſu Frederici Imp. mænibus exucta eſt, & ſic ſine muro per annos triginta ſeptem permanſit *Chron. Hirſaug.*

1164 Oceanus in inferiore Germania per 12 milliaria effuſus in terras, multa hominum millia, maximè circa fluuium Vueſeram ſubmerſit *Chro. Hirſaug.*

1166 Siracus Turca occiſo Soare Sultano Ægypti, ſe Turcarum primum à Calipha ægypito cõſtitui obtinuit.

Anni chriſti. | | Anni mundi.

Nam præcedentes Sultani erant Iſmaëlitæ ſiue Saraceni. *R. Ioſeph ſacerdos in Chron.*

Eo deinde mortuo Saladinus nepos Sultanus deſignatus eſt, qui ingreſſus ad Calipham Dominum ſuum, vt de more adorans Sultaniſmi inſignia de manu eius acciperet, Calipham occidit cum tota ipſius familia eiuſque Theſauros direptos militibus ſuis diſtribuit, ſéque Sultani & Caliphæ titulis ſimul eodem die exornauit. *Ibid.*

Inde per 20 annos varia bella contra Chriſtianos geſſit, eóſque tandem Dominio terræ ſanctæ exuit. *Ibid.*

Bernæ fundamenta iecit Bertoldus 4 Zeringiæ & Burgundiæ minoris dux, necnon Geneuæ & Lauſanæ princeps, qui obiit an. 1185. Eam Bertoldus 5 deinde 11 1 cum ſuis pagis imperio attribuit. *Chro. Burg. & Heluetic.*

177

1181 m LVCIVS III. Lucenſis, natione Tuſcus, an. 4. menſ. 2. dies. 18. Vacat dies 12. 5279

1185 5283

Cum Berna (quę lingua Heluetica Vrſum ſonat quòd cum ædificaretur caſu occurriſſet vrſus) Friburgum vrbs ædificari cœpta. *Naucl. Munſt.*

1170 Ingens terræmotus Orientem concuſſit ſubuerſis multis vrbibus, vt Tripoli Syriæ, Antiochia, Cæſarea, Alebia, Emeſa, Amaſo. *R. Ioſeph in Chron.* Prænuntius cladis noſtrorum, qua Orientis poſſeſſione excuſſi ſunt à Turcis, principe Saladino.

1171 In Gallia prope Aureliam multi Iudę cōbuſti ſunt, quòd increbruiſſet eos puerum in fluuium merſiſſe. inter eos R. Iehiel. F. R. Dauid, & R. Iekuthiel. ſacerdotes diſcipuli R. Samuël. *Ibid. R. Ioſeph.*

Hunc diem Iudæi Franci & inſulani anniuerſario luctu & ieiunio recolunt. *Ibid.*

Eodem Coloniæ R. Beniamin & R. Abraham Scriba de adulterato argento accuſati pœnas euaſerunt Iudæis eas 140 aureis redimentibus. *Ibid. ex R. Ephraim. F. Iacob.*

1176 R. Moſe filius Maiemon abſoluit ſuum Miſna quo totum Talmud lingua purè Hebraica eleganuſſimè eſt complexus.

Tzetzes tunc Gręcè varia commentatur.

1177 Bleſis habitantes Iudęi puerum Chriſtianum in crucem egerunt die Cœnæ Dominicæ. *Sigeb Cont.*

Ob quæ & huiuſmodi alia Galliæ & Germaniæ vulgus paſſim in iſtos ſæuiit. *Friſing. lib. 1, cap. 37. de geſtis Frederic.*

1179 Philippus Franc. accuſatoribus Iudæorum, quòd ſingulis annis funderent ſanguinem innoxium aurem non præbuit, ſed pro eis legem tulit. *R. Ioſeph. in Chron.*

1180 Coloniæ ob puellam inuentam mortuam in Rheni ripa, Iudæis fluuium nauicula traiicientibus, Iudæi plerique occiſi ſunt, Cæteros Fredericus Imp. 500 aureis mulctauit. *Ibid.*

Mieciſlaus ſenex Monarcha ter deiectus Poloniæ principatu,

Patriarchis.

Conſtantinopoli Theodoſio, deinde Baſilio Camatero, an. 3. menſ. 6.

Antiochiæ Aymerico.

Hieroſolymis Heraclio, an. 24.

m LVCIVS literatus fuit. *Tyr. li. 22 cap. 7.* Vixit. an. fermè 50 in Cardinalatu. *Onuph.* Principibus auctor fuit, vt in Aſia laborantibus Chriſtianis ſuppetias ferrent. *Plati.* ab vrbe deiectus eſt, quòd ex ea conſulum nomen abolere niteretur.

Primus iuxta conſtitutionis formam poſitam in 11 Concil. Lateranenſi creatus eſt pontifex.

Ad hunc vſque Nicolaus Maniacutius Heroicum carmen de Romanis Pontificibus edidit & nomina 178. Pontificum centum viginti quatuor verſibus ſcite concluſit.

Theodorus Balſamon iuriſconſultus & theologus,

Antiochenus

Anni Christi. | | *Anni mundi.*

1181 Antiochenus poſtmodum Patriarcha (ſed nomine tenus. Nam Latini adhuc Antiochia potiebantur, in eáque Latinos Paſtores præficiebant) multa hoc tempore ſcripſit. vt ipſe de ſe teſtatur in præfatione ſuper Nomocanonem. *Nicetas quoque lib.*3 de Iſaacio. Sed aliquot errores ſuis libris immiſcuit, ex Ioanne Citri epiſcopo, qui eum audiuit, reſponſis ad Conſtantinum Cabaſilam Dirrachij Archiep. 5279

Sedit contra Aymericum tertium è Latinis Patriarcham capta à Turcis Antiochia an. 1186. Tum enim Iſaacius Imp. Theodorum Balſ. patriarcham nominauit. Quemadmodum poſtea Hieroſolymis captis illic Græcum Laconicum ſiue Leontium virum eruditum Patriarcham Hieroſolymitanum conſtituit an. 4. Deinde Doſitheum (*Nicetas lib.* 3.) Vnde intelligitur Iſaacium colluſiſſe cum Saladino. Vel alter Patriarcha Antiochenus erat titulo tenus duntaxat. Nam vel quando Latini erant Patriarchæ, non deſierunt Græci ſuos inſtituere & continuare vſque ad hodiernum, qui Ioachimus nominatur.

Ad interrogationis cuiuſdā Marci Alexandriæ Patriarchæ reſpondit, ſed peruerſè in multis & contra Canones *Joannes Citri epiſcopus vbi ſuprà.*

Petrus comeſtor iuxta quoſdam, viget.

Hoc tempore bella terræ ſanctæ inualeſcebant. *Vuicelius.*

Saladinus Caſtro de Vado Iacob vi expugnato, Templi milites ferris medio diſſecuit ſub an. 1180 reliquos ſacerdotes capite damnauit. Plebi vitam promiſit, ſi nepotem bello captum reſtituerent. *Sigeb. Cont.*

Armeniorum rex cum omnibus epiſcopis & regni ſubditis, an. 1181 ſe ſedi Apoſtolicæ ſubiicit.

Eodem Balduinus Hieroſ. rex Ægyptiorum regem Saladinum non longe ab Aſcalone ſuperauit & in fugam vertit. *Chron. Hirſaug.*

Balduino mortuo 1182 Saladinus à Remundo Tripolis Principe, qui inimicitias exercebat cum Guidone Luſignano nono & nouiſſimo Hieroſolymorum rege, inuitatus multas vrbes Chriſtianis eripuit, indéque per deditionem Hieroſolymam. *R. Joſeph in Chronicis.*

Poſtquam omnes captiuos occidiſſet præter Guidonē regem & magiſtrum militiæ eius. Qua potito victoria Acco, Berytus & cæteræ regni vrbes ſeſe dediderunt præter Aſcalonem. *Idem.*

Eodem an. 1182 Heraclius vltimus è Latinis Hieroſolymorum Patriarcha ad Lucium Papam & Philippum regem venit petitum auxilium contra Saladinum Ægyptium. *Gagui. lib.* 6. Claues vrbis & Sancti ſepulchri ipſi attulit regnum eius iuri ſubiiciens. *R. Ioſeph.*

Inde Philippus exercitum Hieroſolymam miſit, ſed intempeſtiuè. Quin & Heraclius venerat conquiſitum auxilia poſt cladem a Saladino factam. *Blond. de decli. lib.* 6. *dec.* 2.

Eius anno ſeptimo Hieroſolyma capitur. Tum contra eum ſedit Laonicus ſiue Leontius Græcus.

1185 Guilelmus Tyrius Archiepiſcopus, quintus ex Latinis, ſuam hiſtoriam de bello ſacro Latinorum contra Turcas & Saracenos 84 annos complectentem, ab anno Chriſti 1100 vſque ad annum 1184 perſequitur 5283

Scripſit etiam hiſtoriam Orientalium, annorum 570 Acta Synodi Lateranenſis & alia quædam *Ipſe lib.* 21. *cap.* 26.

Principibus.

Alexio puero Comneno, an. 3. Orient. Imp. 118 & poſt eum Andronico Comneno tyranno, an. 2. Orient. Imp. 119.

Friderico 1 Barbaroſſa Occident. Imp. vigeſimo ſecundo.

Philippo 2 cogno. Theodato & Auguſto, an. 43 Franc. Reg. trigeſimo octauo.

S. Imra Aethiopiæ pratioſo an. 4.

Alphonſo 9. Rege Hiſpaniæ ſexageſimo ſecundo.

Henrico 2. Andegauenſi Angliæ, vigeſimo quinto.

Cazimiro 2 Poloniæ.

Balduino quinto Hieroſolymorum rege octauo an. 6.

Alphonſo Rege Portugalliæ primo, deinde Sanctio an. 26.

Vuillelmo Scotiæ.

Anni Christi.		*Anni mundi.*	
			cap.26. Octogenarius obiit ſub. an.1219.Heroldus.
			Alexij Comneni tempore dogma motum eſt de myſteriis altaris, illáne eſſent corruptibilia, an incoruptibilia. Ea eſſe incorruptibilia confirmauit Alexius. *Nicetas lib.27, Orthodoxia.*
1185	*CONCIL. Veronenſe, præſide Lucio Papa, vt Chriſtiani occidui Principes Aſianis contra Turcas ferrent ſuppetias, & contra Romanorum ſuperbiam. Platin.*	5285	Ann. 1183. Multi hæretici combuſti ſunt in Flandria, iuſſu Philippi Flandrenſium Comitis, & Guilelmi Remenſis Archiepiſcopi, ſedis Apoſtolicæ legati Illi dicebant omnia æterna à Deo, corpus autem hominis & temporalia à Luciabelo creata eſſe: babtiſmum paruulorum & Euchariſtiam reprobabant: ſacerdotes ex ſola auaritia miſſas celebrare calumniabantur. *Guilel. Nangia. Vincent. lib.29. cap.26.*
			Septem millia Cotarellorum, qui regionem Biturigenſem vaſtabant, ab illius terræ incolis interficiũtur, ipſi perſequebantur maximè viros Eccleſiaſticos, quos miſeris mortibus conficiebant. Sacrum Chriſti corpus pedibus conculcabant, & Eccleſias incendebant.

HVMANA.

Andronicus, vt Alexio puero nepoti imperium raperet, ex aula ſummouit æmulos, deinde puerum 15. annos agentem neruo arcu eliſo immaniter ſtrangulatum, arcæque plumbeæ incluſum, in mare demerſit, atque deſponſatam illi Annam Francorum Regis filiam vxorem duxit.

Alexium vindicaturus Vuilielmus Siciliæ rex, prælio aggreditur Tyrannum & vincit. Qua occaſione Iſaacius ſeditione excitata fugientem comprehendit, & mutilat altera manu & oculo. Deinde ſcabro camelo facie ad caudam verſa, per vrbem circumducit, vbi vulgi tumultu vncis & harpagonibus penè fruſtulatim diſcerptus eſt.

Euſtathius Theſſalonicenſis epiſcop. qui in Homerum & alia ſcripſit, adhuc vigebat.

Tartari circa an. 1180. Duce Cingis aut Chonigaſt ab Oriente progreſſi Europam Orientaliorem miſerè afflixerunt, indéque hodie in Hordas diuiſi cognoſcuntur.

Alphonſus 9. Hiſpaniæ rex Blancæ noſtri D. Ludouici matris parens regnat an. 38.

Iudæi è Francia expulſi ſunt, & eorum ſynagogæ euerſæ, vel mutatæ in Eccleſias, edicto Philippi Regis, quód Chriſtianum puerum in Chriſti ludibrium cruci affixiſſent, & grauiſſimis vſuris vexarent Frãciam. *Aemil. lib. 5. Gagni. lib. 6.* Verum non multo poſt tempore redeuntes ab eodem admittuntur. *Aemil. lib.6.*

Inter eos fuiſſe aiunt R. Selomonem Iarhhi, quos rex in Germanias expulit. Eſt autem magni nominis Rabbinus, ordinarius veteris teſtamenti & Thalmud interpres, qui videtur cognominatus Iarhhi. q. Lunenſis. Luna autem oppidum eſt Prouinciæ Aquitanicę, vbi Iudęos manſiſſe ſcribit D. Greg. lib.3. epiſt.21.

1175. Saladinus Damaſcum eripuit filio Norandini adhuc puero, qui principatum tenebat Alepi, eique prępoſuit Siroſidulum fratrem. Inde Ciliciam. *R. Ioſeph.*

1177. Hieroſolymam obſedit, deinde in biennium pacem dedit. *Ibid.*

1179. Reuerſus profligatus eſt, paucis è Chriſtiano

milite deſideratis. Paulo pôſt Euphratem tranſgreſſus, Carras in Meſopotamia cepit. Edeſſam quoque & vrbes vicinas fratri Norandini obtemperantes. Mox in Cœleſyriam conuerſus, Alepum prouinciæ caput expugnauit. *Ibid.*

1182. à Remundo ſollicitatus, bellum vltimum contra regem Hieroſolymitanum ſuſcepit, quo multas vrbes, & Hieroſolymam ipſam noſtri amiſerunt. *Idem.*

n VRBANO 2. ſedente, Hieruſalem fuerat Sultano Ægyptio & Saracenis erepta, Vrbano hoc 3. Pontificatum gerente, recidit in eorundem ſeruitutem.

Diſſidentibus enim inter ſe Chriſtianis, ſcilicet, Guidone Luſignano Rege Hieroſolym. & Raimundo comite Tripolitano, Saladinus Calipha Ægyptius poſt maximam ſtragem noſtrorum ferè 22000. recepit Hieroſolymam cum ſuo Rege ad Tyberiadem capto anno 1187. 2. Octobris, feria 6 anno 88. (Æmil. 89.) ex quo regnum Hieroſolymorum cœperat eſſe penes Latinos. *Æmil. lib. 5. Blond. lib. 6. dec. 2. 87. Iouius lib. 1. virorum Illuſtrium.*

Campanas Baſilicáſque omnes præter Salomonis templum euerti iuſſit. *Simoneta lib. 5. cap. 82.*

Guliel. Nangiacus Iſaacij Orientis Imperatoris meminit ſub nomine Guſſac, quē ait alios vocare Iſaquinum. ſed id non mirum in hiſtoria aliena.

Græci mox poſt captā Hieroſolymam videntur egiſſe cum Saladino, vt Patriarchæ conſtituendi ius reciperent. Nam Leontium, virum eruditione & virtute præſtantem Hieroſolymorum patriarcham extitiſſe & obiiſſe ann. 1187. quo ſcilicet vrbs capta eſt, eíque Doſitheum ſucceſſiſſe Iſaacij Imp. familiarem, ſcribit *Nicetas lib. 2. de Iſaacio.*

Vrbanus de Turcarum victoriis certior factus, Venetias pro comparanda claſſe contendit; Sed Ferrariæ in itinere, cùm negligentius ſacrū bellumà Chriſtianis principibus ſuſcipi cerneret, animi mærore interiit. *Plati.*

Pacem fecit inter Philippum Franciæ regem & comitem Flandriæ an. 11 6. *Chron. Fland. lib. 6.*

Decimas Polonis indicit pro recuperanda terra ſancta. *Chron. lib. 5.*

Bellum Vngarorum cum Venetis compoſuit. *Idem.*

Danos excommunicat quod ſacerdotes ferrent coniugatos. *Saxo. lib. 15.*

Epiſtolarum eius particulæ innumeræ extant in Iure Canonico.

HVMANA.

Ann. 1185. Fredericus Imp. omnes Hetruriæ ciuitates præter Piſtorium, agraria priuat ditione, & multa in Italia peragit. *Chron. Hirſ.*

1188. Salduinus perſequitur reliquias noſtrorum, qui in Oriente ſupererant. *R. Ioſeph.*

Henricus 2. Andegauēſis, Anglorum rex, Cumbriam & Northumbriam recepit. Vuallos ad defectionem inclinantes domuit. *Polyd. Maior.*

Deinde an. 1189. moritur. Atque hic Normanorum i. externorum hominum in Anglia principatus finis fuit, poſt annos 121. quam Guilielmus primus regno Angliæ potitus eſt. *Polyd. lib. 13. Angl.*

o QVIDAM Hiſtoriographi hunc prætermittunt.

Totus autem in bellis fuit contra hoſtes Chriſti, vt

reci

Anni Christi.		Anni mundi.
	178.	
1185	n VRBANVS 3. Mediolanenſis an. 1. menſ. 10. di. 25.	5283
1187	Vacat d. 11.	5285

Patriarchis.

Conſtātinopoli Baſilio, deinde Nicolao 5. alias Niceta an. 6. menſ. 6.

Antiochiæ Aymerico, deinde Rodulpho 2. an. 33.

Hieroſolymis Heraclio.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus & regnantibus, & poſt Andronicum, Iſaacio 2. Angelo an. 16. Orientis Imperatore. 120.

S. Imra Aethiopum pretioſo, Balduino quinto Hieroſolymorum rege octauo: denique Guidone Luſignano. an. 1.

CONCIL. *Pariſienſe, præſente Philippo Rege, Epiſcoporum Galliæ, pro expeditione contra Turcas. Gagui. lib. 6.*

Anni Christi.		Anni mundi.
	179.	
1187	o GREGORIVS 8. Beneuentanus.	5285
1188	menſ. 1. dieb. 27. Vacat d. 20.	5286

Ann' Christi

Patriarchis.

Conſtantinopoli Nicolao 5. ſiue Niceta.
Antiochiæ Rodulpho ſecundo.
Hieroſolymis Heraclio.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus & regnantibus.
S. Imra Aethiopum pretioſo.
Hieroſolymorum & Aegypti Calypha Saladino.

180

1188 P CLEMENS 3. Romanus. an. 3.
1191 menſ. 5.
Vacat. menſ. 8.

Patriarchis.

Conſtantinopoli Nicolao quinto, alias Niceta.
Antiochiæ Rodulpho.
Hieroſolymis Heraclio.

Anni mundi.

reciperet Hieroſolyma. *Vuicelius.*

Tractans de recuperanda Hieroſolyma Piſis moritur. Pontificatus die 57.

Perpetua per annos plus minus 50. inter populum Rom. & pontifices diſcordia de vrbis adminiſtratione fuit cui Populus Patricium quendam ſumma cum auctoritate præfecerat ſenatoribus creatis, ab Innocentio 2. ad hunc vſque. Nam eius rei occaſione Innoc. 2. & Cæleſtinus 2. animi dolore defecerunt. Lucius 2. penè interfectus eſt. Eugenius 3. Alexander 3. Lucius 3. Vrbe pulſi ſunt. Vrbanus 3. & hic Gregorius 8. exules fuêre, donec nouiſſimè conuentum, Clemente 3. vt Senatores confirmarentur, Patricij verò loco, præfectus reponeretur. *Onuph in Platinam.*

Leontius & Hermenopulus, qui de ſectis ſcripſerunt. Nam hic Bogomilos non multò ante ſuam ætatem ortos tradit.

Simeon Metaphraſtes circa hæc anni 1200. tempora.

1188. in Monaſterio Schonangienſi Ciſtercienſis ordinis Vuormacienſis diœceſis, non longè ab Heildeberga, S. Hildegundis moritur, quæ ſumpto habitu, ſimulato ſexu, Ioſephi nomine, illic, vſque ad mortem incognita permanſit. *Chron. Hirſaug. Cæſarius prima Dialogorum. diſtinctione.*

S. Margarita monialis miraculis clara in Monaſterio montis S. Ruperti apud Bingen. *Ibid.*

Imra Æthiopum rex, inter eorum Sanctos relatus, Presbyter conſecratur. Rex magnæ abſtinentiæ & virtutis, adeò vt ſacrificium incruentum peragens, miniſterio Angelorum panem & vinum in corpus & ſanguinem Domini conſecrandum reciperet.

Miraculis clarus ſuis precibus ſtitit curſum Nili. Tributi loco á rege Aegypti materiam, præſertim ligna ingenioſi operis è Hieroſolymis ſibi exportari iuſſit, è quibus templum conſtrueret, vſque hodie tota Aethiopia
5276 venerabile. *Mari Victor. de regg. Aethiopiæ.*

5279

HVMANA.

CLAREBANT Thebites ben Chorat genere Iudæus Hiſpanus & Alfraganus Aſtronomi & Mathematici.

An. 1188, vel vt alij volunt 1202 Tartari Scythica gens è finibus ſuis, qui erant ad Tapuros montes vltra mare Caſpium egreſſi deuicto & interfecto Indorum rege (Chriſtiano & Presbyteri Ioannis nomine noſtris tunc cognito. *Marc. Venetus & Oſorius de rebus Emanuelis Portug.*) eorúmque excuſſo dominatu, cui ſeruierant, Aſiam penè omnem victores longe latéque peruagati & Rha ſiue Volga flumine tranſmiſſo ad Occidentem progreſſi, vicinis Ruſſorum Polouuciis Campeſtria ad Tanaim & Mæotim Paludem habitantibus bellum intulerunt, eóſque & Ruſſos ſuppetias ferentes deleuerunt, & omnem illam oram cum Taurica Cherſoneſo habitare cœperunt. *Cromer, lib. 7. Polo.*

P VIR ſcientia literarum, facundiáque clarus, ſed & vitæ puritate, animique integritate præclarior, ſuique acer caſtigator. *Anton.*

Quarti belli ſacri auctor. Cum Frederico pacem iniit.

1188. Fridericus Imperator, cum Conrado filio mi-

nore. Philippus rex Francorum, Guilelmus Siciliæ, Richardus Angliæ, Odo Dux Burgundiæ, Philippus comes Flandriæ, Henricus Comes Campaniæ, Theobaldus Comes Bleſenſis, Epiſcopi quamplurimi, & omnes fere regni Franciæ Barones, quartam expeditionem contra Turcas precibus huius Clemētis Papæ ſuſcipiunt, ſeq́ue cruce inſigniunt, cum audiiſſent Hieroſolymam & totam Syriam præter tres vrbes Tyrum, Tripolim, & Antiochiam & quaſdam arces à Saladino fuiſſe occupatas. *Palmer. in Chron Gaguin.lib 6. Biond.6.dec.2.*

Anni Christi: 1188 — Anni mundi: 5276

Philippus rex Franc. decimam bonorum omnium ab iis exegit, qui ſe non comitarentur Hieroſolymam. Quæ decima Saladini dicitur ad hunc vſque diem. *R. Ioſeph.*

Verum 1189. Fridericus in Armenia dum in flumine lauaretur, ſubmergitur. *Continuatio Sigeb. Palmer. Guil. Nangiac.* & à filio Conrado Tyrum effertur, vbi & ſepelitur. *R. Ioſeph.*

1191. autem Philippus & Richardus coniuncto exercitu contra Saladinum proſperè primum bellum gerunt: ſed mox diſcordia, diabolo inſtigante, inter ipſos orta, Philippus in Galliam reuertitur. Richardus autem inchoatum bellum ſtrenuè proſequitur: ſed anno ſequente & ipſe quoque domum reuerſus eſt, Chriſtianóſque in terra ſancta multis periculis expoſitos reliquit. *Chron. Hirſaug.*

Alioqui Saladinus pacem Chriſtianorum poſtulans, regnum Hieruſalem ſe illis redditurum, ciuitatem ipſam reædificaturum, & Damiatam cum adiacēte regione ad 20. milliaria quietè poſſidendam conceſſurum, modò vlterius non procederent, promittebat. *Ibid.*

Nam eorum aduentu audito timuit, ſtatuitq́ue dimiſſa eis regione, in Aegyptum ſe recipere. *R. Ioſeph.*

Porrò Gallus cum Anglo, & Veneti cum Piſanis, qui etiam claſſes ſuas in Aſiam miſerant, ex eo tempore poſtea diuturnis & grauibus bellis inter ſe conflictati ſunt. *Cromerus lib.6. de reb. Pol.*

Anglus in illa expeditione Cyprum inter eundum occupauit, eiecto Iſaacij Comneni præfecto, qui in dominum ſuum rebellauerat, *R. Ioſeph.* & Hieroſolymitano regi donauit, vt ibi amiſſo regno habitaret. *Nicetas ſub finem lib.2. de Iſaacio Ang.* ſed ea lege, vt Guido rex ſibi iure regni Hieroſolymitani cederet. Atque ita Cypri regno ipſe & poſteri eius potiti ſunt annis ducentis ſeptuaginta quinque, videlicet vſque ad annum 1470. *R. Ioſeph.*

Henricus verò Campaniæ Comes à Richardo relictus, poſt Guidonem regnauit, & regni ſedem Ptolomaide poſuit, vbi anno vno pòſt de feneſtra lapſus interiit. *Ibid.*

Ex Friſia etiam & Dacia eò miſerunt naues 50. è Flandria triginta ſeptem. *R. Ioſeph.*

HVMANA.

Anni Christi: 1191 — Anni mundi: 5279

Frideric. ante diſceſſum imperij ſucceſſorem reliquit Henricum 6. an. 1186. deſpondens ei Conſtantiam Rogerij Siculi filiam è monaſterio mox educendam, quæ ad eum Siciliæ regnum attulit. Et ſi autem ea exiſtimaretur nunquam paritura, quod 50. annum attigiſſet, tamen grauida facta an. 1193. 7. Calend. Ianuarij Panormi enixa eſt Fridericum 2. (magno Eccleſiæ damno) in ſacello pu-

Principibus.

Eiſdem Imperantibus & vſque ad Henricum 6. Occid. Imperat.

Philippo 2. cog. Theodato & Auguſto Francorum Rege trigeſimo octauo.

S. Imra Aethiopum pretioſo.

Alphonſo 9. Hiſpaniæ, ſexageſimo ſecundo.

Henrico 2. Andegauenſi, Angliæ vigeſimo quinto, deinde Richardo an. ferè 12.

Cazimiro 2. Polon. princip. Hieroſolymorū & Aegypti Calypha Saladino.

Sanctio Portugalliæ ſecundo Rege.

Vuillelmo Scotiæ.

CONCIL. *Pariſienſe, coactum à Philippo Rege, cui decimæ ab Eccleſiaſticis cōceſſæ ſunt ad bellum gerendum contra Saladinum Turcorum Regem, à quo illæ dictæ fuerunt Saladinæ. Gagui. lib.6.*

Anni Chriſti.

81.

1191 q CELESTINVS I. Romanus an. 6.

1198 menſ. 7. di. 11.

Patriarchis.

Conſtantinopoli Nicolao quinto ſiue Niceta, deinde Leontio an. 1. Doſitheo an. 1. Georgio Xiphilino an. 7.

Antiochiæ Rodulpho 2.

Hieroſolymis Heraclio.

Principibus.

Iſaacio 2. Angelo Orient. Imperatore 120.

Henrico 6. an. 8. Occident. Imperat. vigeſimo tertio.

Philippo 2 cognom. Auguſto & Theodato Franc. Rege trigeſimo octauo.

S Imra Aethiopum pretioſo.

Alphonſo 9. Hiſpaniæ ſexageſimo ſecundo.

Richardo Angliæ vigeſimo ſexto.

Cazimiro 2. Poloniæ, deinde Leſco Albo cum Helena matre an. 8.

Hieroſolymorum & Aegypti Saladino, deinde Saphiandino.

Sanctio Portugalliæ rege ſecundo.

Anni mundi.

blico, quod vt ſpectari partus poſſet, ne ſuppoſititius cenſeretur, Henricus extruxerat.

Philippus Theodatus ſiue A Deo-datus, multa Pariſiis vtiliter inſtituit: Ædiles, quos vulgo vocamus Scabinos ſiue Echeuinos, eligendos curauit. Eam vrbem auxit tota illa parte (quæ à Paruo ponte ad abbatiam S. Genouefæ tendit, quam etiam mœnibus cinxit, plurimos vicos ſtrauit lapidibus, D. Innocentij cœmiterium extruxit, forum vænale (vulgo Hallas, Græcè φάλας) in platea,

5279 quam Campellos vocabant, ædificauit, nemus Vicenarum (*de Vincene*) prope vrbem muris cinxit. *Guil. Nang. Aemyl. lib. 9. Gagui. lib. 6.*

5286 1190. Londini ſeditio contra Iudæos, in qua multi cæſi ſunt, donec res à Richardo rege componeretur. *R. Ioſeph.*

Eodem octoginta Iudæi, iuſſu Philippi Blaiæ combuſti ſunt. R. Iom Tob multos ſuorum interfecit, ne baptizarentur. *Idem.*

1191. in Anglia primùm 150. interfecti ſunt, deinde in aliis vrbibus alij, qui baptizari recuſabant. *Idem.*

q TOTI Franciæ ſacris interdixit ob diuortium Philippi Regis, qui Ingebergam ſeu Gelbergam vxorem repudiauerat. *Guilel. Nangiac.*

Occupatur & ipſe bellis Paleſtinis, & fœlicius. Præſul. Eccleſiæ perutilis. *Vuicelius.*

Teutonicorum ordinem confirmat, S. Auguſtini regulam eis præſcribens cum alba veſte & cruce nigra vt ab aliis differrent, *Polyd. lib. 7. de Inuent.* Et ſingulis diebus ac noctibus ducenties orationem Dominicam, Symbolum Apoſt. & Angelicam ſalutationem repeterent. *Ibidem.*

Conſtantiam monacham rege Rogerico natam occultè è monaſterio Panormitano eduxit, & Henrico 6. diſpenſatione collocauit, è quo natus Fridericus Sedis Apoſtolicæ maſtix. Hi ſunt diſpenſationum illegitimarum partus.

Gilbertus Abbas, Alanus Epiſcopus Antiſiodorenſis, Philo Epiſcopus Carpathius, Gnarricus Abbas Igniacenſis Ioachimus Calaber Abbas Florentinus, vt de ſe teſtatur ſuper cap. 9. Apocalyp. Godefridus Viterbienſis, Mauritius Epiſcopus Pariſienſis, cuius exemplo inualuit mos per aliquot annos in Francia, vt Sacerdotes morientes tabulam, Catholicam fidem de reſurrectione complectentem pectori apponerent, quod tunc multi de ea dubitarent. *Guiliel. Nangiac.*

Ordo Cruciferorum oritur in Italia annum 1197. *Volater.*

S. Guilelmus Biturigenſis Epiſcopus floruit. Honorius 3. Papa cum in Sanctorum numerum retulit.

In Dania quidam perſuadere conantur populo, vt ſacerdotibus ſuis matrimonia decernat. Et vix hoc ſchiſma à Vualdemaro rege & aliis Principibus repreſſum eſt. *Saxo. lib. 15. Dano.*

Iſaacius Angelus Imp. viduas Eleemoſynis, paupercular virgines dote, & ſumptu nuptiarum magna hebdomade iuuabat. *Nice. lib. 3.*

Xenodochiis Conſtantinopolim repleuit. *Ibid.* ab eo Blachi & Bulgari deficiunt. *Ibid. lib. 1.*

Marcus Alexandrinus Patriarcha, qui Græcos de multis quæſtionibus, diebus D. Iſaacij Angeli, & D. Georgij Patriarchæ Conſtant. an. 1203. Chriſtianorum Saracenica

Anni mundi. 1100

Anni Chriſti. 5288

regna incolentium nomine,conſuluit. Ad quas reſpondit Theodorus Balſamon, ſed vt Ioannes Citri Epiſcopus in ſuis ad Conſtantinum Cabaſilám Dirrachij Epiſcopum reſponſis docet, peruerſè & contra canonicas conſtitutiones.

Theodorus enim Balſamon Patriarcha Anthiochenus (ſed titulo tenus) adhuc clarebat. Nam Georgio Xiphilino libros ſuos in Nomocanonem Photij dedicauit.

An. 1190.13.Calendas Decembris auctoribus quibuſdam ciuibus Bremæ & Lubecæ Ordo Marianorum militum (ad Teutonicorum formam) inſtituitur in Ptolomaide, magnis ſumptibus ædificato ibi Xenodochio, in vſum eorum, qui familiæ insererentur. Poſtea cum numerus creuiſſet,ceu Colonias inde in Germaniam dedxerunt, ad Chriſto ſubigendas Slauorum & aliorum infidelium Septentrionalium terras.

Samuel Iudæus abdicato Moſe Chriſtum amplectitur an.1200. & contra Iudæos de vana Meſſiæ expectatione ſubtiliter diſputat.

HVMANA.

In Aſia per id tempus Chriſtianorum res in deterius labuntur, nec multo poſt euertuntur. Quin Betica ſiue Granata à Saracenis ſubacta eſt, Anglia & Hybernia inſulæ Romano Pontifici vectigales factæ ſunt. In Germania Henricus Imp. cum regnum Siciliæ nomine Conſtantiæ recepiſſet, ac Fridericum F. trimulum Cæſarem, ſiue regem Romanorum renunciaſſet, moriens longam litem de imperio reliquit. *Cromer. libr. 7. de Reb. Polo.*

Philippus enim dux Sueuorum patruus ac tutor pueri coronatus eſt ritu ſolenni Moguntiæ. Contra quem Ottho Saxonum dux ab Innocentio 3. Philippo diris deuoto, confirmatus eſt. Sicque aliquandiu (per annos fermè octo, quibus Philippus vixit, *Chron. Hirſaug.*) Germania inteſtino bello colliſa eſt, donec Philippo & Otthone interfectis Fredericus iam adultus imperio ſuſcepto pacem reſtituit. *Ibid.*

In Græcia verò varij etiam motus erant, adeo vt an. 1200. Conſtantinopoli à Gallis & Venetis capta, Alexius Imp. pulſus Haliſiam in Ruſſia confugerit, ad ducem nomine Romanum Polonorum regis Clientem, cui cùm Alexius puer à Victoribus ſuffectus, & paulo poſt interfectus à ſuis eſſet, Balduinus Gallus ſucceſſit, Orientemque ſublato ſchiſmate Romanæ Eccleſiæ renunciauit. *Ibidem.*

Philippus Gall. rex Auguſtus D. Ludouici auus, expeditionem ſuſcepit aduerſus Guidonem Aruerniæ Comitem, qui vexabat Eccleſiaſticos, Abbatiam euerterat, Epiſcopum Claromontenſem in carcerem incluſerat, captamque Aruerniam ſui regni peculio adiecit. *Annal. Gallici.*

Ante hanc Phil. Auguſti ætatem nullus liber Gallica lingua ſcriptus dicitur.

Sub an. 1190. tota Francia Iudæos expulit in Germanias (1186. habet R. Ioſeph) quos tamen paulò pòſt, nempè an. 1198. Pariſios reduxit, Eccleſias ibi grauiter affligens *Antoni. tit. 17. c. 9.* quouſque ſub an. 1323. penitus exigerentur. In hac eiectione R. Salomonem Iarhi ordinarium veteris teſtamenti, & Talmud gloſſatoré fuiſſe aiunt. Hanc expulſionem Abben Bohan deſcripſit.

Annus Dom. MCC. quo Tartari regnum ſuũ deleto Presbytero Ioanne Vncano Indorũ rege condunt. Conſtantinopolis à Frãcis & Venetis capitur, Theodorus extra vrbem in Aſiam imperium Græcorum transfert.

DVODECIMO *hoc ſæculo doctrinam contra hæreticos ſic continuatam liquet.*

MISSA. *Continuatur ritu ſuperiorum temporum, vt ſcriptores huius ſæculi de diuinis vel Eccleſiaſticis officiis fidem faciunt, Honorius Auguſtodunenſis, Odo Cameracenſis, in Canonem Miſſæ, Hugo Victorinus, Rupertus Tuitienſis, Leo Tuſcus in Liturgiam Chriſoſtomi, Ioan. Beletius. Oſmundus Sariſberienſis, lib. de Eccleſiaſticis officiis, &c.*

Gratia Dei, fides, Iuſtificatio *Honorius de prædeſt. & lib. Arbitr. item in Pſalm. 17. Saluum me fecit. quoniam voluit me. Retribuet mihi &c. Nota in primis. Gratia à Deo gratis, non ex meritis hominem præuenit, vt ad bene volendum carperetur ipſe gratia per piæ actionis ſtudiũ. Richardus de ſtatu hom. inter. ca. 12. 16. & paſſim in quæſt. in epiſtolas*

Anni Christi.

Pauli. Bernardus ſermonibus de aduentu Dom.& in canitca ſerm. 67. Gratia reddit me mihi iuſtificatum gratis. & ſic liberatum à ſeruitute peccati &c. Petrus Cluniac. lib. 2. cõ-
1200 *tra Iudæos cap. 4. Rupertus lib. de victoria verbi. Magiſter ſententiarum lib. 3. diſt. 19. &c. Fulgentius lib. de gratia Dei.*

Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus. *Bernard. ſermo de cœna Dom. & in alio ſerm. de eadẽ. Petrus Cluniac. cõtra Petrobuſianos, ſeorſum lib. 1. epiſt. 2. Magiſter Sentent. lib. 4. diſt. 8. & ſeq. diſti. 10. refutat cõtraria docentes. Bãdinus lib. 4. diſt. 9. & ſeqq. Rupertus, vbi & figuram refutat lib. 16. com. in 6. cap Ioan. & lib. 7. cap. 7. lib. 2. de ſap. cap. 24. in Mat. lib. 10. cap. 26. lib. 2. de diui. offi. cap. 2. 22. & 23. Quin & lib. 1. cap. 28. & ſeqq. aliquot integram Miſſæ rationem explicat. Richardus lib. de Sacerdotio Melchiſedec. Guil. Signiacenſis lib. de ſacramento Altaris. Leo Tuſcus in ſua Chriſoſtomi & Græcorum liturgiæ verſione, & ex Græcis Zonaras, Balſamon, Nicetas Coniates diuerſis in locis. Hildegardis lib. 2. viſ. 6. & lib. de Sacra. altaris.*

Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ. *Mag. Sentent. li. 4 diſtin, 3. & ſeqq. Bandinus lib. 4. cap. 3. & ſeqq. Bernard. ſermo. de Cœna Domini & Bapt. & ablut. Ped. & alibi. Rupertus li. 10. de diuin. Offic. cap. 5. &c. lib. 8. Apoc. Petrus Clun. lib. 2. contra Petrobuſianos. Balſamon in canones Apoſtolorum & Synodorum. Zonaras & Nicetas Coniates diuerſis in locis. Honorius in ſpeculo Eccleſiæ.*

Pœnitentia & eius partes tres. M. *Sent. lib. 4. cap. 14. & ſeqq. Bandinus lib. 4. cap. 13. & ſeqq. Hugo lib. de conſcientiis. Petrus Cantor cap. 106. & ſeq. Theodorus Balſamon vbi ſupra.*

Claues Eccleſiæ. Abſolutio. *Petrus Cantor cap. 21. Abſolutio enim ſpiritnale eſt, pertinens ad poteſtatem clauium. M. Sentent. lib. 4. diſt 18, &c. Bandinus ibid. Richardus. lib. de poteſtate ligandi & ſolu. in confeſſionali. de peccatorum differentijs. Theodorus Balſamon in Canones.*

Confirmatio & reliqua alia ſacramenta eorum vſus. M. *Sentent. lib. 4. Bandinus lib. 4. Hugo libris de Sacramentis, Rupertus. lib. de diui. Offic. lib. 5. cap. 15. 16. 17. 18. &c. Honor. in Speculo Eccl.*

Primatus Sedis Apoſtolicæ. *Bern. ſerm. de Ioan. Baptiſt. & libris de conſideratione ad Eugenium. Item epiſt. 133. 237 285. Richardus lib. de authoritate Petri. Potho lib. 1. & 3. de ſtatu domus Dei. Saliberienſis lib. 8. cap. 17. Petrus Cluniac. lib. 6. epiſt. 44. Zonaras & Cedrenus in vita Leonis Iconomachi, vbi hic Gregorium Apoſtolicum virum & Petri Coriphæi σύνθρονον vocat.*

Liberum Arbitrium, bona opera. *Bernardus tract. de libero Arb. & paſſim ſuper Cantica vt ſer. 81. 82. & alibi. Magiſter Sententiarum lib. 2. diſt. 24. &c. Bandinus Ibid. Honorius lib. de Prædeſt. & lib. Arbit. Richardus de ſtatu hom. interio. cap. 2. 3. &c. & in explicatione dubiorum. Hugo lib. de Conſcientiis & alibi. Petrus Cluniacenſis lib. 1. de Miraculis cap. 6. Ioan. Saliſberienſis lib. 5. cap. 4. &c.*

Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, Imagines. *Bernardus multis ſermonibus & in Cant. Honorius in ſpeculo Eccleſiæ. Rupert. lib. 4. com. in* Zachar. *cap. 10. lib. 7. in Cant. Richardus ſup. Canti. &c. Petrus Cluniac. contra Petrob. lib. 1. Epiſt. 1. Sigeb. & Zonaras ſparſim. Nicetas Coniates itidem, vt in Andronico, in Iſaacio Angelo lib. 3. in Alexio. Denique de Sanctis extant auctorum huius ſæculi ſermones penè innumeri.*

Preces pro defunctis, Purgatorium. *Etterianus libro peculiari, de regreſſu animarum ab inferis. Petrus Cluniac. lib. 1. de Miraculis vt cap. 23. &c. libr. 1. contra Petrob. epiſt. 1. & 2. Honorius in Speculo Eccleſ. ſermone de Natiuit. Domin. Mag. ſententiarum lib. 4. diſt. 20. 21. 45. &c. Rupert. lib. 2. in Leuit. cap. 42. fol. 175. & in Geneſim. c. 32.* Examinatorium *ignem. Bernard. ſerm. 66. in Cantica. Non credunt hæretici ignem purgatorium reſtare poſt mortem, &c. Tyri. lib. 18. cap. 32. Sigebert. ſparſim.*

Cætera iſdem & ceteri huius ſæculi auctores prolixe confirmant, de quo contra ſe teſtimonium ferunt Centuriatores Cent. 12. c. 2. de loco & propagatione Eccleſiæ col. 11. ſparſim. cap. 3. de Perſecutione & tranquillitate Eccleſiarum ſparſim col. 38. c. 4. de doctrina, ex profeſſ. col. 775. & ſeq. cap. de hæreſibus ſparſim col. 833. & ſeq. vbi Petrobuſianorum contra Petrum Cluniac. Apoſtolicorũ contra D. Bernard. ſer. 65. & 66 in Cant. ſuſcipiunt patrocinium. Per totum cap. 6. de ceremoniis & ritibus Eccleſiæ col. 858. & ſeqq. Per totum 7. de Politia & gubernatione eccleſiæ col. 1009. & ſeqq. cap. 8. de Schiſmatibus col. 1105. ſparſim. toto 9, cap. de ſynodis col. 1235. & ſeqq. Per totum fere cap. 10. de doctoribus Epiſc. col. 1365. & ſeqq. quos proinde ma-

Anni mundi.

1191. Bertoldus 5. Zernigiæ & minoris Burgundiæ Dux, Bernam paulò antè à Bertoldo 4. eius præceſſore conſtructam cum ſuis pagis Romano imperio attribuit. *Chro. Burg. & Helueticum.*

5288 1195. Henricus 6. Imp. Siciliam inuadit captumque Tancredum regni inuaſorem, erutis oculis cum quatuor principibus in Teuthoniam mittit, & omne regnum Apuliæ ſibi ſubiicit. *Chron. Hirſaug.*

1197. Subſidiarium exercitum in Syriam mittit, qui dum Henrico ſequenti anno mortuo reuertitur, Chriſtiani, qui in Syria remanſerant, auxilio deſtituti, reliquum Dominij, quod in ea prouincia poſſidebant, mox penitus amiſerunt. *Ibid*

Annos 10. duntaxat imperauit, iuxta alios, octo, niſi quòd cum patre viuente annis fermè duobus & viginti regnauerat.

Poſt eius mortem principum diſſenſio grauiſſima de eligendo ſucceſſore. *Ibidem.*

Saladinus cùm regnaſſet an. 16. (10 habet R. Ioſeph.) Saphandinum filium reliquit, qui Chriſtianorum reliquias in Oriente debellauit. *Iouius lib. 1. Viro. illuſt.*

Moriens Saphandino reliquit regnum Iuda & Syriæ, Miralino minori filio regnum Ægypti: ſed inſurgens Saphandinus, patruus eis omnia eripuit, & ſe Sultanum totius Orientis conſtituit. R. Ioſeph.

ledictis inſectantur. ſparſim cap. de martyribus, de miraculis. Huc facit quòd ex inſtituto multi hac ætate ſcriſſerunt de hæreſibus. Item contra Henricianos, Petrobuſianos, Apoſtolicos, Publicanos, Patarenos, Vualdenſes, Agenenſes, Hæretic. de Barulo., Clancularios Berengarianos, quorum maleficiis iſti faſcinantur. Adde tomus huius Centuriæ Synodos quæ non exiguo fuerunt numero. Conſule & hiſtoricos. Nam & hi ſui temporis Eccleſiam a noſtra nihil differre quantum ad doctrinam & ritus oſtendunt.

a FVIT doctiſſimus Theologus & Iuriſconſultus, multáſque Epiſtolas decretales de rebus arduis ſcripſit, vt in libris quinque Decretalium plura ipſius reſcripta reperiantur, quam omnium aliorum ſimul Pontificũ. Eſt idem belli accenſor contra Saracenos.

Suos quinque libros decretales legi & obſeruari in iudiciis vbique mandauit: quod & factum fuit vſque in præſentem diem. *Chron. Hirſaug.*

1210. Othonem Imperatorem excommunicauit, quòd Marchiam Apuliæ ad Romanam Eccleſiam pertinentem per donationem teſtamentariam Methildis, Rutgeri Principis Siciliæ vxoris, & Conradi regis filiæ inuaderet, cauſſatus huiuſmodi donationem eſſe inualidam, quòd facta eſſet per mulierem ſine conſenſu Principum. Vnde ſecutæ graues diſſenſiones. Hinc Fredericus 2. imperatorem deſignatur. *Ibid.*

Miſit an. 1212 ad Battum ſiue Baidonem vnum è Tartarorum Chamis ſiue Impp. aliquot viros religioſos, qui per Croacum & Ruſſiam iter agentes, ibi etiam acceperunt equos Tartaricos, qui aquam & pabulum ſub niue norunt quærere. Illi vbi rediiſſent, hoc vno impetrato, ne Chriſtianis moleſtus eſſet. Saraceni perſuadent vt Mahometis legem amplectatur. Ita ab eo tempore Tartari Mahometiſmo inficiuntur. *In epiſt. Aſiaticis Ieſ.*

Alij & melius conferunt in annum 1245. & ad Innocentium quartum. *Vincent. lib. 31. c. 51.*

Ipſo procurante Liuonia Chriſti fidem amplectitur *Blond. lib. 6. dec. 2.*

Eius temporibus orta hæreſis in Tholoſæ partibus, quam D. Dominicus mira celeritate compeſcuit.

Exorti ſunt multi ordines religioſorum, ſine monachorum. Dominicus Calaguritanus Hiſpanus inſtituit ordinem Prædicatorum, cuius ordinis feruntur fuiſſe 4143. cœnobia. Franciſcus Aſiſiates Italus ordinem Minorum *Tabner. Plati.* Horum ſuo tempore 90. millia fuiſſe ſcribit. *Sabel. Ennead. dec. 9. lib. 9.*

Carmelitarum ordo, cuius prior in monte Carmelo erat Cyrillus Græcus, tunc ab Alberto Patriarcha Hieroſolymitano regulam certam accepit. Ordo Eremitarum S. Auguſtini. Ordo S. Trinitatis inchoatur à Ioanne Mattha & fœlice Anachoreta. *Gag. lib. 6. Polyd. lib. 7. de Inuent. cap. 21.*

Abbas Vrſpergenſis ſuum Chronicon ab Orbe condito ad hæc ſua tempora, i. annum 1199. conſcripſit & Fredericum ſecundum. Conradus de Lichtenanu nominatur ab Onuphrio.

Lite apud Græcos de Euchariſtia orta, dum Ioannes Xiphilinus Patriarchatu fungeretur, damnati ſunt, qui negabant corpus Chriſti in ea eſſe incorruptibile & quale nunc eſt in cælo, aut totum in tota & totum in ſingulis eius partibus. *Nicetas Coniates lib. 3. de geſtis Alexij Angeli.*

Anni Chriſti. — *Anni mundi.*

TREDECIMVM SÆCVLVM 12.

1198 a INNOCENTIVS 3. Anagninus an. 18. 5286

1216 menſ. 7. di. 16. 5305

Vacat. d. 1.

Patriarchis.

Conſtantinopoli Georgio Xiphilino, deinde Ioanne 9. Camatero an. 5. Michaele 4. an. 5. menſ. 6. qui contra Thomam primum e Latinis ſedit. Theodoro 3. an. 2. Maximo 2. menſ. 7. Antiochiæ Rodulpho ſecũdo. Hieroſolymis Heraclio deinde Alberto an. 23.

Principibus.

Iſaacio 2. Angelo, Alexio Comneno eius fratre Alexio Angelo Iſaacij filio, Alexio Duca cognomento Murzuſlo alijs Murſypho, alijs Myrtilo) tribus his Alexiis anno vix vno, Balduino an. 1. & Henrico eius fratre an. 12. ex ordine Orientis ſiue Conſtantinopolitanis Imperatoribus; Theodoro Laſcari Græcorum Imp. an. 18.

Philippo an. 10. Otthone 4. an. 4. Friderico 2. an. 38. Occid. Imp.

Philippo 2. Franc. Reg.

T. Imra Aethiopum pretioſo deinde Naakutolab. an. 50.

Alphonſo 9. Hiſp. deinde Henrico 1. an. 3. Richardo Angliæ, deinde Ioãne Richardi fratre an. 17 Leſco Albo Polon. cũ matre Helena, deinde Vuladiſlao Laſcongo an. 4. rurſum Leſco Albo reuocato an 21.

Hieroſolymorum Saphandino Aegypti Calipha.

Anni christi.

Sanct Portu. deinde Alphonſ 2. an. 12.

1199 Vuillelmo Scotiæ.

CONCIL. *Diuionenſe, plurimiorum Epiſcoporum Galliæ, præſide legato Apoſtolico qui ſecundò ex ſententia Concilij Philippo Regi & toti regno ſacris interdixit propter diuortium Reginæ, & ſecundum matrimonium cum Agnete Ducis Morauiæ filia. Gagui. lib. 6. Aemyl. lib. 6. Rex appellauit ad Pontificem, vel vt alij dicunt, ad generale Concilium.*

1215 DVODECIMVM *œcumenicum Concilium Lateranenſe, omnium quæ vnquam fuerunt in Europa celeberrimum; contra errores Abbatis Ioachim &c. in quo præfuit Innocentius Papa, interfuerunt duo Patriarchæ Cõſtantinopolitanus & Hieroſolymitanus: Archiepiſcopi tũ Græci tum Latini 70. Epiſcopi 400. Abbates 12. Priores conuentuales 800. Simul omnes Patres 1285. Legati Romani & Græci Imperatoris, Oratores regum Franciæ, Hiſpaniæ, Angliæ, Hieruſalem, Cypri &c. Eo in Conſilio actum eſt de 70. capitibus contra hæreſes, & ad mores atque ſtatum Eccleſiaſticum pertinentibus. Tractatum item eſt de recuperanda Hieroſolyma. Tom. 3. Concil.*

TRANSVBSTANTIA*tionis vocabulum auctoritate illius Concilij ad cauẽdas omnes hæreticorum tergiuerſationes in Eccleſia receptum eſt. Capite 1. de Sum. Trinit. Idque non ſecus (vt hoc obiter dicam) atque verbum Homouſion antea decreto Niceni Concilij: nec aliud ſignificat, quàm Cypriano (ſer. de cœna) panem vinum in carnem & ſanguinẽ Domini mutari ac cõuerti, & panẽ omnipotentia verbi factũ carnẽ: Euſebio Emiſ*

Anni mundi.

Guilelmus, Epiſcopus Antiſiodorenſis, Abſalon abbas, Petrus Senonenſis, Stephanus Anglus, Cæſarius Heyſterbachenſis, Euſtatius abbas Anglus, Alexander
5287 Neckam Anglus.

Helmandus ſiue Helynandus monachus frigidi montis, in Beluacenſi territorio præter alios libros compoſuit Chronologiam ab orbe condito ad annum Chriſti 1210 *Guil. Nangia. & Antoni. tit. 18. cap. 5.*

Albigenſes, alijs albiani, Alijs Albij, hæretici in Comitatu Tholoſano inter alias hæreſes reijciebant omnia ſacramenta, damnabant nuptias. Vide eorum errores apud Bernard. Lutzem. *in catal. heret.* Talium protectores erant rex Arragonum, Comes S. Egidij, Princeps Fuxi & Raymundus Comes Tholoſates. Illi Catholicos miſere tractabant, eoſque illudentes, quòd Sanctos & D. Virginem venerarentur, blaſphemabant, in Diuam Virginem, eam meretricem appellantes. *Guilelmus Nangiac.* Contra eos à Francis, tam clericis quàm Laicis varie certatum eſt ferè per 12. annos. Tandem victi ſunt à Simone Montifortenſi Comite, qui contra eos miſſus fuerat
5313 à Philippo Rege Franc. Eique decreto Lateranenſis Concilij datus eſt Tholoſanus Comitatus. *Polydor. lib. 16. Anglic. hiſtor. Aemil. libro ſexto. Blond. libro ſexto dec. ſecundo. Faſc. temp.*

Dominicus, etiam plures eorum ad veram fidem reduxit. *Plati.*

Apud Marochium Franciſcani aliquot prędicandi gratia hinc inde vagantes propter Chriſti nomen necati ſunt. *Schedelius æta. 6.*

1212. Lupoldus Dux Auſtriæ cum magno Chriſtianorum exercitu cruce ſignato aduerſus Albienſis hæreticos, qui & Ruptarij & Coterelli de terra ſancti Ægidij, niſi illi mox partim relictis ciuitatibus & caſtris fugiſſent, partim ad Eccleſiam rediiſſent, contra Saracenos à Maſſamuto Marochij rege nauigio miſſos in Hiſpaniam progreſſus eſt, & memorabilem obtinuit victoriam, infinita Saracenorum multitudine occiſa, cæteris in mari ſubmerſis. Chron. Hirſaug.

Almaricus ſiue Amorricus Carnotenſis vir eruditus, ſed hæreticus, conuictus eſt viginti errorum, quorum vnus erat: Corpus Chriſti non magis eſſe in ſacramento Euchariſtiæ, quàm in qualibet alia re. Ejus ſequaces cum eiuſdem oſsibus refoſſis Lutetiæ poſtea vſt ſunt. *Gagui. lib. 6. Aemil. lib. 6. Bernard. Lutzemburg. Catal. heretic.*

Alij quidam heretici blaſphemi in Perſonas S. Trinitatis comburuntur Pariſijs. *Gagui. lib. 6.*

Alij hæretici in Alſatia eſum carnium in Quadrageſima & quouis alio tempore dicebant eſſe licitum: negabant fornicationem eſſe peccatum, quòd coitus eſſet res naturalis. Quare eorum circiter octoginta vno die apud Argentinam comburuntur. *Naucl. Trith. in Chron. monaſterij Hirſaugienſis.*

HVMANA.

Iſaacius Angelus à fratre, quem à Turcis captum multo auro redemerat, imperio & oculis priuatus eſt, atque in ſordidum carcerem detruſus. A quo poſtea per filium extractus cum inſueti aëris nouitatem & aſperitatem ferre non poſſet, morbo contracto interiit. *Ibid.*

Alexij Comneni poſteritas vno anno pœnas luit impeditæ clam Gallorum expeditionis contra Turcas, quatuor his Alexijs vno anno miſerabiliter ſublatis, impe-

rioque in Balduini poteſtatem redacto.

Bonifacius Montisferrati marchio, Balduinus Flandriç & Henricus S. Pauli comites,& allobrogum dux in Iunioris Alexij gratiam, claſſe è Dalmatia ad Boſphorum Thracium adducta è ſinu,qui Peramà Byzantio 15.ſtadiorũ interuallo dirimit: occupato, rupta catena ferrea,quæ obtenſa fuerat,vrbem capiunt deditione, & certis conditionibus Alexio Iuniori tradunt. Alexio altero aufugiente auectis ſecum Theſauris imperij.

Alexius Ducas poſt vrbem ſecundo captam fugiens, in Peloponneſo comprehenſus eſt & è turri præcipitatus.

Nicetas Acominatus Choniates libris 19. hiſtoriam rerum memorabilium quæ in Conſtantinopolitano Imperio per 88.circiter annos, hoc eſt, ab anno Chriſti 1117.in quo deſinit Zonaras, vſque ad an. 1205. contigerunt,complectitur.

Poſt cædem Philippi, Pontificis opera imperium Otthoni commiſſum eſt.Sed cum is poſtea anathemate fuiſſet percuſſus, Germaniæ principes Fridericum 2. eligunt.

1212.in expeditione Thuringica Othonis Imper.haberi primum cœpit vſus inſtrumenti bellici, quod Tribock appellatur.*Chron.Hirſaug.*

Frederic. 2.cũ Philippo Franc.fœdus init,quod cum eſſet ſuſpectum Anglo, hic promiſſione auxiliorum Othonem attraxit in Belgicam. Verum Ottho à Francis profligatus,ab imperio ſpontè deſtitit.

Philippus poſt varia prælia cum Anglo; totam Normaniam ſeptem Epiſcopatibus conſtantem recepit anno 352.(alij 260. Aemyl.270.Polyd 316.) poſtquam Carolus Simplex eam conceſſiſſet Rolloni Duci Normanorum *Guilel.Nangia.Aemyl.lib.6 Polyd.lib.15.Angli.hiſtor.Gagui. lib.6.*

Aquitaniam etiam totam ferè ſubdidit Philippus: ita ab vniuerſa,quam in Galliis habebat poſſeſſione,Ioannes Rex Angliæ ſua ignauia penè eſt depulſus. *Polidor. lib. 15. Ang.*

Moriens marcarum centum & quinquaginta millia in terræ ſanctæ ſubſidium legauit,*Chron.Hirſaug.*

Galli & Veneti expugnata an.1200. vrbe Conſtantinopoli contra Alexium Comnenum, qui Iſacium Comnenum fratrem excæcatum detinebat in carceribus, inter ſe conueniunt,vt Galli Imperatorem Gallum, Veneti Patriarcham Venetum darent: Illi Balduinum Flandrum, hi Thomam Maurocenum nominarunt. *Blond. lib. 6. dec. 2. Aemil.lib.6. Nicetas lib.vlti.* Sic imperium Orientis manſit penes Gallos 60.ferè annis.*Blond.lib.8. deca. 2.* alij 50. alij 63.

Obſidioni terra marique in 68.diem continuatæ,finem impoſuit inſana intra vrbem de imperio contentio Theodori Ducæ & Laſcaris.

Balduinus Orientis Imperator Græcam Eccleſiam ad tempus Romanæ audientem & concordem reddidit, Illius vnionis facta eſt mentio ab Innocentio PP.in Concilio Lateranenſi,

Thomas primus è Latinis an. 1204. in Conſtantinopolitana Patriarchatus Cathedra ſedit. Contra quem è Græcis extra vrbem ſedit Michaël quartus mortuo Ioanne9.

A Philippo Imp.Premiſlus ſiue Ottocarus Boëmo-

ſeno (homil.4.in Paſcha terrena commutari & tranſire: & iterum, creaturas conuerti in ſubſtantiam corporis Chriſti,& in verba Chriſti. Niſi manducaueritis, Ioannis 6. panem & vinum virtute ineffabili in ſui corporis & ſanguinis ſubſtantiam conuertere, mutare, &c. Greg. Niſſeno in oratio catechetica. Panem ſanctificatum in Dei verbi corpus immutari,vt citat Euth.*Græcus Panop.part. 2.tit.21.vbi eſt caput inſcriptum De tranſmutatione corporis & ſanguinis Do. Chryſoſt.(ſer. de Encaniis)nihil ſubſtantiæ panis remanere & (in Liturgia) Deũ viſibilia in corpus Chriſti* μεταβάλλειν *id eſt, tranſmutare. Auguſtino (ſer.28, de verbis Domini)iam non eſſe panem, ſed corpus Chriſti: Hierony. in Marc. Chriſtum transfigurare panem in corpus ſuum: Ambroſio(lib.4.de Sacram. cap. 4. & 5.& lib.de iis qui initiantur ca.9.)creaturas & naturas ſiue ſubſtantias mutari: Damaſceno (lib.4 de Orthodoxa fide cap 14.) & Heſychio(Leuit. lib. 9. cap.21.)panem in carnem Domini ſupernaturaliter tranſmutari, & fieri ſenſibilium trãſlationem & commutationẽ: Theophylacto (in 14 c, Marc) tranſelemẽtari panem in carnẽ Chriſti,vel transformari, in 6. cap. Ioan. & in 26. Matth. Bedæ, Panem fieri per trãſmutationẽ corpus Chriſti. Tranſire enim ſubſtantiam panis,non formam ſiue ſpeciẽ, in Chriſti corpus, in Boetij librũ de Trinitate. Bertramo ipſi, libro de corpore & ſanguine Domini,quem hæretici laudant propter obſcuras & quaſi ancipites de tanta re quæſtiones & locutiones Nam vtitur vocabulis permutationis, commutationis, conuerſionis: Ipſe namque (ait) qui nunc in Eccleſia omnipotenti virtute panem & vinum in*

Anni christi.

ſui corporis carnem & proprij cruoris vndam, ſpiritualiter cõuertit. Et rurſus, (dicit Chriſtus)
5303 *verè per myſterium panẽ & vinum in corporis & ſanguinis ſui conuerſam ſubſtantiam à credẽtibus ſumendam &c. Quod & fatentur Magdeburgenſes cẽturia 9. cap. 4. pag. 212. Tranſubſtantiationis habet ſemina Bertramus &c. Nam &c.*

In hoc Concilio certus habitus eſt Iudæis aſsignatus. cap. In nõnullis. de Iud. & Sarrac.

Anni mundi.

rum princeps regium diadema ſuſcepit & ſucceſſoribus ſuis reliquit. *Cron. lib. 7. Polo.*

Veneti an. 1202. eripiunt Græcorum Imperatoribus Cretam inſulam, quæ olim ἑκατόμπολις, hodie Can-
1215 dia dicitur. *Sabel. Ennead. 9. libro non.* Circuitus eius 5 8. millia paſſuum continet. Ei ritus Græcos retinere permittunt. Inde cum Genuenſibus multa bella gerunt, quæ vix componi potuerunt poſt ann. 70. per Gregorium 10. ea lege, vt Inſula ſub Venetorum iure & imperio remaneret. Nam Cretenſes eis parere nolebant, donec omnes vrbes muris exutæ, & coloniæ in inſulam miſſæ ſunt.

Duce petro Zianeo, Corcyram, Modonam, Doronam inſulam circa idem tempus ceperant, & paulò poſt Gallipolim, Naſſum, Paramolam, Herineam, cùm iam inciperet Tartarorum regnum, & Eſtenſis in Italia marchionatus.

Ioannes Brennus, Chriſtianorum Principum vno conſenſu Rex Hieroſolymitanus deſignatur, ſed nomine tenus. *Blond. lib. 6. dec. 2.*

Eius filiam Iolam Fredericus 2 prima vxore mortua ducit, accepto dotis nomine regno Hieroſolymitano, ea conditione vt ſtatim à nuptiis ad vrbem recuperandam proficiſceretur. Hinc qui Siciliæ regnum poſſederunt Hieroſolymitani regni nomen & inſignia ſimul vſurparunt.

Henricum filium natu maximum Cæſarem factum in carcere necat. Gemellos ipſius filios veneno tollit per Conradum filium & Manfredum nothum regni Siculi & Neapolitani æmulos. Multa bella contra pontifices gerit.

Petrus 2. Aragoniæ rex ab Innocentio 3. Romæ coronatus obtinuit, vt ſucceſſores ſui Cæſaraugustæ coronarentur à Tarraconenſi Archiepiſcopo.

Eius ſucceſſor Iacobus Baleares inſulas & regnum Valentinæ ac Murtiæ à Mauris recepit.

Ioannes Rex Angliæ vir impius poſt ſacras ædes à ſe ſpoliatas, & ſacerdotes pulſos regno, & redditibus Eccleſiæ per ſex annos retentis, in pœnam religionis contemptæ excommunicatus à Pontifice Rom. non antea abſoluitur, quàm diadema capiti ademptum Pandulpho legato Apoſtolico traderet, nunquam id ipſe accepturus aut hæredes niſi à Pontifice Roma. Angliam item & Hyberniam reddidit feudatarias Romanæ Eccleſiæ, promittens pro Anglia 700. marchas auri, & pro Hybernia 300. *Polydor. lib. 15. Angli. hiſto. Æmil. lib. 6. Blond. lib. 6. dec 2 Guilel. Nangia.*

Saxo Grammaticus pertexit hiſtoriam Danorum vſque ad annum ferè 1200.

Græci odio Latini nominis nolentes parere Conſtantinopolitanis Imperatoribus, ſibi ex ſua natione Theodorum Laſcarim Imperatorem creant ad Niceam vrbem. *Niceph. Gregoras lib. 1.*

Quo anno Balduinus Conſtantinopolim cepit, Adrianopolim obſedit, ſed irruentes Bulgari accitis Scythis, quos nunc Tartaros vocamus, ei in planitie Orieſtriadis cæſo vitam & victoriam adimunt. Balduinus, cui dimidium vrbis, prouinciarum, vectigalium rerumque omnium, quæ communi bello quæſitæ fuerant, attributum erat, Bonifacium Montisfer. regem Theſſaliæ declarat. Venetis Cretam inſulam Bonifacio cedente, qui eam

dono Alexij conſecutus fuerat,tradit

b CORONAVIT Romæ Fredericum 2 Imperatorem Occidentis, & Robertum Petri fil. Imperatorem Conſtantinopolitanum cum Iola vxore. *Plati. Blond. lib. 7. dec. 2.* Verus paſtor. *Plati.*

Longobardorum collegium contra Imperatorem erexit. *Chron. Hirſ.*

Confirmauit ordines Prædicatorum & Minorum monachorum, biennio ante mortem D. Franciſci.

Quo tempore Damiata capta eſt à noſtris in Aſia, & pro liberatione captiuorum poſt tres annos reſtituta. Fredericus 2. anathemate notatus.

Damiatam autem iuxta littus Nili munitiſſimam annum 1218. cepit Lupoldus Auſtriæ Dux, cum vno Cardinali Apoſtolicæ ſedis legato, Rege Vngariæ, multiſque Comitibus & nobilibus, ac copioſa Cruce ſignatorum multitudine in terram ſanctam profectus. *Chron. Hirſaug.*

Monaſticus Valliſcholarium ordo ſub regula D. Auguſtini originem ſumit in Campania, per Guilelmum Richardum, Duurardum, & Manaſſem Theologiæ profeſſores. confirmatur ab Honorio.

S. Clara conciuis diu Franciſci, ab eo edocta, ordinem Virginum auſpicatur. *Volater. lib.* Alexander 4. eam in numerum Sanctarum Virginum retulit an. 1255.

Pruteni coguntur à Teutonicis fidem Chriſti ſuſcipere. *Munſter. in Coſmog.*

Alexius Comnenus Theodori Laſcaris ſocer, genero imperium inuidens, quod defendere nequiuerat, ad Turcos ſe confert. Turcis à Laſcari ſuperatis captus vita donatur. Contractis iterum copiis, quantas potuit, nouum imperium Trapezunti condit, complexum Cappadociam & Colchidem. Hinc imperatorum Trapezuntinorum origo. Sic Orientis imperium diuiſum eſt in Europæum & Aſiaticum ad Colchidem & Pontum.

Petrum Antiſiodorenſem Imp. in nemoroſis Theſſaliæ locis per inſidias Laſcaris Imp. intercipit, & biennio in ſquallido carcere detentum obtruncat. Pro eo vidua Imperium adminiſtrat vſque ab Roberti filij reditum ex Gallia.

Sub Ludouico Leone Franc. Rege, Galli ſuo ſermone Rythmos. i. ſimiliter deſinentes verſus vſurpaſſe feruntur. Cum Rythmorum vſus paulo ante cœpiſſet apud Siculos, deinde in Italiam tranſiiſſet. *Petrarcha præfatione ad Epiſt. famil.*

1221. Tartari gens Scythica per Changiuſcam primum ſuum regem Georgianam Armeniamque maiorem ſibi ſubegerunt, inde Poloniam Hungariamque depopulati ſunt. *Blond. libro ſeptimo dec. 2. Plati.* Et Morauiam, vicinaſque omnes terras incendio, præda, & gladio fœdarunt. Contra quos multi principes Cruce ſignati ad Merſburg. conuenerunt, & cum maximo exercitu contra eos proceſſerunt. *Chron. Hirſaug. vbi iſtud confert in an. 1238.*

Indorum Chriſtianorum dominatu excuſſo ac vicinis edomitis, Cathainæ ampliſſimum regnum Magnæ Tartariæ nomine condiderunt. Quod regnum per vaſtiſſimas & latiſſimas Orientis ſolitudines ad Oceanum vtrumque Orientalem & Meridionalem ex parte vna, ex altera ad Tanaim, & Perſidis & Turcorum regna extenſum, vtramque Scythiam ac multas alias terras, vt Sericam, Ariam, Sinarum regionem, ad quam Luſitani nauigant,

Anni chriſti.		*Anni mundi.*
	183	
1216	b Honorius 3. Romanus an. 10.	5305
1227	menſ. 7. dies. 13. Vacat d. 1.	5315

Patriarchis.

Conſtantinopoli Manuele an. 4. menſ. 7. Germano 2. an. 17. menſ. 6.

Antiochiæ Rodulpho ſecundo, deinde Raimerio an. 20.

Hieroſolymis Alberto, contra quem ſedebat Doſitheus Græcus.

Principibus.

Petro Antiſiodorenſi an. 5. Roberto eius filio an. 7. ſucceſſiuè Conſtantinopolitanis Imperatoribus.

Theodoro Laſcari an. 18. & Ioanne Duca Græcor. ex ordine Impp.

Friderico 2. nepote Barbaroſſæ Occid. Imp.

Philippo 2. Ludouico Leone 10. dict. 8. an. 3. per ordinem ſucceſſionis Franc. Reg.

Naakutolab Aethiopũ pretioſo. an. 50.

S. Ferdinando 3. Hiſpaniæ an. 45.

Ioanne Richardi fratre Angliæ, deinde Henrico 3. an. 56.

Anni Chr iſti.

Leſco Albo iterum Poloniæ.

Hieroſolymis Saphandino Aegypti, Calipha.

Alphonſo 2. Portugalliæ deinde Sanctio 2. an. 26.

Vuillelmo Scotiæ: deinde Alexandro 2. an. 35.

1225 *CONCIL. Germanicum, præſide Conrado Legato Apoſtolico, contra Simoniacos & cõcubinarios clericos. Tom. 3. concil.*

Oxonienſe, præſide Stephano Archiepiſcopo, de officio & ſtatu Eccleſiaſticorum. Tom. 3. concil.

184.

1227 c GREGORIVS 9. Anagninus an. 14. menſ. 3

1241 Vacat. m. 2. d. 1.

Patriarchis.

Conſtantinopoli Germano ſecundo, deinde Methodio 2. menſ. 3.

Antiochiæ Raimerio, deinde Elia an. 8.

Hieroſolymis Thoma deſignato duodecimo, ſed non ineunte, Roberto an. 12. cuius tertio Hieroſolyma à Frederico recuperata eſt.

Anni mundi.

uigant, complectitur. Ad Boream ignotis circumſcriptum limitibus. Regia ſedes Cambalu, cuius ambitus 28. millia paſſuum continet. Hodie internis & externis bellis valde imminutum dicitur, ex quo repudiato Chriſto ſe Mahometi addixerunt. Nam initio Mahometem neſcientes Chriſtianis ſtudebant, pro eis ad Hieroſolymam contra Turcas multa bella gerentes *Infra ex Haytone. Armenio.*

Vincentius Cadlucus primus Polonorum hiſtoriam conſcripſit, & epiſcopatu Cracouienſi vltro ſe abdicauit, nequicquam aduerſante principe & ſacerdotum collegio. *Herbutus lib. 6. c. 8. Chron. Polo.*

Mancipia ſiue ſeruitia hominum etiam inter Chriſtianos nondum his temporibus deſijſſe teſtantur conſtitutiones iſtius Frederici Imperatoris, De ſeruis & an-
5313 cillis fugitiuis, in Placitis Regni Neapolitani: ſed ea tamen non longè poſt ceſſaſſe coniicio ex Bartholo, qui, Ad hoſtes de captiuis, ſcribit ſuo tempore (viuebat an. 1320.) nuſquam homines Chriſtianis moribus vendi & iampridem ſeruitia deſijſſe.

1219. Hieroſolyma à Corandino ſiue Gordirio Saraceno filio Saphadini penitus ſubruta præter Templum Domini, Eccleſiamque Sancti Sepulchri, & arcem quam Turrim Dauid appellant. *Guilel. Nangia. Trith. in Chron. Hirſaugienſis.*

1220. Fredericus Imp. in Apulia verſans, multa cum finitimis Saracenis bella commiſit, & plurimis interfectis, reliquos ſuo dominio coëgit eſſe ſubiectos, *Chron. Hirſaug.*

1223. Peſtilentia pecorum maxima per triennium ab Vngaria in totam Germaniam & Galliam, qua tertia pars pecorum interiit. *Ibid.*

Floruit tunc Accurſius Florentinus, primus vniuerſi iuris gloſſator & adhuc vltimus: licet anno ætatis 37. cœpiſſet ſtudio legum vacare, tamen ſummus euaſit iuriſconſultus, natus 78. mortuus eſt Bononiæ an. Chriſti 1279.

Ludouicus Rex Franc. Rochellam vrbem expugnauit: tum Lemouicenſes, Petragorij, & omnes Aquitaniæ
5315 Principes, exceptis Vaſconibus, qui vltra Garumnam habitant, ei fidelitatis ſacramentum præſtiterunt. *Guilel.*
5293 *Naugiae. Gagui. lib 7.*

c S. Dominicum auctorem fratrum prædicatorum, octennio poſt eius mortem (nam obierat an. 1220.) & S. Franciſcum minorum, biennio poſt eius mortẽ (nam è vita migrauerat an 1226.) Sanctorum catalogo adſcribit. Item S. Antonium Vliſbonenſem Minoritam, qui dicebatur Epiſcopus S. Franciſci: & Elizabethã Heſſam Hungariæ regis filiam. *Trithem. in Chroni. Hirſaugienſis. Palmer. Krant. lib. 8. hiſt. Saxo. cap. 4. Plati.*

Vetuit ius ciuile legi Lutetiæ & aliis in locis vicinis. *Cap. ſuper ſpecula. De priuilegiis.*

Libros quinque Decretalium, eo quo nunc ſunt ordine digeri curauit per Raimundum Barchinocenſem.

Statuit Laicos cuiuſcunque eſſent ordinis prædicare non poſſe. *Cap. ſicut. de heret.*

Statuit vt campanæ ad Euchariſtiæ cõfectionem pulſarentur & ad ſalutationẽ & laudes D. Virginis. Alij iſtud ſtatutum adſcribunt Honorio 3. vt *Abb. Vrſperg.*

Exactor belli Aſiatici contra Saracenos pro recuperanda Hieroſolyma diligentiſſimus.

Cruceem prædicat ann.1234. contra Stadingenſes hæreticos, in confiniis Friſiæ & Saxoniæ populos, inuiis paludibus & fluminibus circumcinctos, quòd dudum à ſede Apoſtolica excommunicati & interdicti claues Eccleſiaſticas contemnerent. Victi, multis ad duo plus millia interemptis, ad vicinos Friſones fugiunt, ſicque eorum contra Eccleſiam confœderatio ceſſat. *Chron. Hirſaug.*

Taxatur ſubinde Frederici 2. mala mens, vt hominis perfidi & hoſtis Romanorum &c. qui Italiam in factiones diuiſit, vt ſciret quinam ſuis partibus fauerent, quinam pontifici. Cæſarianis præfuit Gibel inde Gibelini. Pontificiis Guelphus, vnde Guelphi, alteri alteros diripiebant, trucidabant, &c. Quæ factiones Italicæ per annos ducentos durarunt. *Chron. Hirſaug.*

O impietates Frederici 2. planè indigni nomine Cæſaris. Fauiſſe dicitur Saracenis, ſpoliator Templorum &c. maximus perſecutor Eccleſiaſticorum, cuius occaſione, Monaſticæ conuerſationis feruor in cunctis fermè Germaniæ locis tepuit. (*Chron. Hirſaug.*) Mira veró huius Gregorij laus, vt veri paſtoris, qui & iſtum excommunicauit. *Vuicel. in Epitom. Rom. Pontif.*

Odacharus ſeu Othocarus, & Vuentzeſlaus Reges Bohemiæ dant ius conſecrandi Reges Bohemiç Archiepiſcopis Moguntinis, qui per multos annos illud retinuerunt donec aliquis eorum tale ius vendidit Eccleſiæ Pragenſi. *Trithem. in Chron. Hirſaug.*

S. Ethmundus Cantuarienſis Epiſcopus, S. Staniſlaus Cracouienſis, Ioannes Friburgenſis Epiſcopus Boſſinenſis, S. Samonas Gazenſis Epiſcopus, doctiſſimi Theologi.

Iordanes Dominicanus Theologus ſuis ſilentium menſe præſcribit. *Volater. lib. 1. Geographiæ.*

Tholoſa & totus Comitatus à Francis in deditionem accipitur; ſicque finitum eſt bellum contra Albios hæreticos. *Aemil. lib. 7.*

S. Antonius de Padua diſcipulus S. Franciſci obiit an. 1231. *Trith. in Chron. Monaſt. Hirſaugienſis.*

Longobardorum hæreſis. Illi Nicolaitarum ſectam profitebantur, Erantque eis omnibus matres, vxores, & filij communes. Singulis annis ex Alemania, Gallia, Italia, cenſum annuum Mediolanum, vbi diuerſarum hæſum & errorum primatus agebatur, tranſmittebat. Certis ſignis circa ianuas domorum. vel ſupra tecta, peregrinando, habitationes complicum ſuorum inueniebant. *Chron. Hirſaug.*

Dum dira fames graſſaretur in Francia, & tanta, vt homines belluarum more herbis campeſtribus veſcerentur (*Guliel. Nangia.*) Guilelmus Niuernenſis epiſcopus ſingulis diebus alebat duo millia pauperum. *Mater Historia.*

Ann. 1238. Theologi Pariſienſes poſt longam diſputationem definiunt, neminem poſſe duo beneficia, ſi vnum ſufficeret ad eum alendum, obtinere ſine mortali peccato. *Chron. Francor. & Iac. Meier. in Hiſtor. Flandriæ.*

Factiones Gibellinorum pro Imperatore Frederico, qui ter fuerat à Gregorio 9. excommunicatus, & Guelphorum pro Rom. Pontifice, ardent in Italia, quæ per 260. fermè annos grauiſſima & plus quam inteſtina bella pepererunt. *Plat. Blond. lib. 7 dec. 2 & Aemil. Krant. lib. 8. Hiſtor.*

Anni Christi. — *Anni mundi.*

1227 — 5315

Principibus.

Balduino 2. an. 33. Cōſtātinopolitano Imp. & Ioanne Duca Græcorum Imp.

Frederico Occid. Imp.

D. Ludouico 11. dict. 9. an. 44. Francorum Rege.

Naakutolab Aethiopum pretioſo.

S. Ferdinando Hiſpaniæ.

Henrico 3. Angliæ

Leſco Albo iterum Polonorum principe, deinde Boleſlao Pudico an. 52.

Sanctio 2. Portugalliæ.

Alexandro 2. Scotiæ.

CONCIL. *Lateranenſe, contra Fredericum 2. Imp.* *Plati.*

1241 — 5293

Anni christi. | *Anni mundi.*

Biterrenſe,præſide legato Pontificio,ad componendum diſſidium Comitis Tholoſani & Prouinciæ. Sed cum Maſſilienſes Comitem ſuum recipere nollent, ille apud Sabaudiæ Comitem ſororium ſuum reliquum vitæ peregit.Chron.Burgund.

1237 *Londinenſe, præſide Otthone Cardinale legato Apoſtolico.In eo Concilio poſt lōgam cōſultationem multæ leges ſunt,quæ deinceps ſacerdotalem ordinem conſeruarunt.Polyd. Virgil.lib.16.Angl hiſt.* 5325

185.

1241 dCÆLESTINVS 4. Anagninus,dieb. 18. 5329

1243 Vacat an.1.m.9. 5331

Patriarchis.

Conſtantinopoli Manuele 2.an.14.

8.*Hiſtor.Saxo.cap.*8 *Trithe.in Chron.Monaſt.* cœperunt ſub Alexandro 3.circa an.1160.

HVMANA.

Fredericus Imp. ſublatis æmulis poſt vexatam Italiam vix adactus à Gregorio nono an.1228. expeditionem in Syriam ſuſcepit. Ibi id tantum geſſit memorabile, quòd Hieroſolymam à Sultano ex pacto recepit, factis in decennium induciis regémque eius, ritu ſolenni, coronari ſe curauit. *Crom.lib.7.de reb. Polo. Chron. Hirſaug.*

Hieroſolyma per Fredericum Imperatorem ſine ſanguinis effuſione certis conditionibus à Soldano Ægyptiorum recuperata eſt. cum quibuſdam caſtellis.an.1229 ſiue 1230.*Trit.in Chron.Monaſter.*

1232. Soldanus Babyloniæ Frederico tentorium mirabile, quinque Florenorum millibus taxatum miſit, in quo imagines Solis & Lunæ artificioſè motæ, curſum ſuum certis & debitis ſpatiis peragebant, horáſque diei & noctis citra errorem indicabant.*Chron.Hirſaug.*

Mox reuerſum Italici motus excepêre, quos ille quidem placidè compoſuit, ſed Hieroſolymam multò pòſt amiſit.Titulum tamen eius regni etiam poſteri & ſucceſſores eius retinuêre *Ibid.*

Siciliæ oppida & caſtra, quæ ad Pontificem defecerant, partim recuperat, partim euertit. *Chron. Hirſaug.*

1231.Ludouicum Ducem Bauariæ è Syria redeuntem occidendum curauit,ſub ornato, Vetulo de Montanis, Saracenorum principe,ſibi fœderato,qui ad hoc facinus ſeruum percuſſorem miſit,*Ibid.*

Maiorica inſula olim regnum Saracenis,qui eam multis annis occupauerant, ab Arragonum rege eſt erepta. Magna etiam pars terræ quam ipſi in Hiſpania poſſidebant, occupata, cum Eremita & Valentia ciuitatibus, à rege Legionis, & eius filio Caſtellæ rege.*Chron.Hirſaug. Blond.lib.7.dec.1.*

Academia Lutetiana, quæ propter ciuium in ſcholaſticos ſeditiones & cædes dilabebatur, quamque Henricus Rex Anglus,ad Oxonienſem ſcholam occultis nunciis ad ſe pellicere ſtudebat, à S. Ludouico reſtituitur. *Gag.lib.7.*

Henricus Anglorum Rex Francos vicit in Aquitania, Pictones recuperauit, Vaſcones domuit.*Aemyl.lib.7.Polyd.16.Angl.Hiſt.*

1235.Valeſios & Sedunenſes, vicinos Alpium populos Sabaudiæ Comes perdomuit.*Chron.Burg.*

Annus Chriſti 1240. eſt Iudæis quintus milleſimus ab orbe condito,à quo ſolent plurimùm numerare.

d SENEX optimus *Vuicel.* Vacat eo mortuo ſedes, donec Cardinales,qui à Frederico Imp.incarcere detinebantur,liberati ſunt.

Lyranus è Iudæo Chriſtianus.*Antoninus titul.* 24. *cap.* 8.Circa annum 1240.Franciſcanus factus dicitur.Eius ſepulchrum & epitaphium Hexametrum oſtenditur Luteriæ in Franciſcanorum capitulo Se ſignificat ſcripſiſſe in Eſaiam an.1293.Lege Paulum Brugenſem in prolog. operum Lyrani,qui & ipſe paulo poſt ex Iudæo & Chriſtianus & Epiſcopus in Flandria extitit.

Balduinus Imp. dominicæ crucis partem cum ſpon-

gia & Lanceę ferro Venetis pignori obligat. Quæ poſtea D. Ludouicus, poteſtate redimendi accepta, in regio ſacello Lutetiæ condidit, inſtitutis ibi Sacrorum miniſtris. *Gagui.lib.7.*

Anni Christi. | *Anni mundi.*

1241 Robertus Lincolinenſis epiſc. è Græco aliqua vertit. 5329

Dei-parmi milites, qui & Mariani dicuntur, Theutonici poſt Ptolemaidem in Syria amiſſam, in Germaniam reuerſi, ne otio marcerent, concedentibus Frederico 2. & Maſſouiæ ducibus Pruſſiam Germaniæ & Sarmatiæ participem & conterminam armis acquirunt, & Chriſto ſuoque perpetuo iuri addicunt, *Ioann.Boem.lib.3.cap.8.de Gentium moribus.*

Circà hoc tempus Biblia in capitula, quæ hodie habemus diſtingútur. Scholaſticorum videtur eſſe inuentum, eorum fortaſſe, qui cum Hugone Cardinali concordantiarum fuère auctores. Nam antè iſta tempora Theologi ſuperiores ea non vſurpant, inferiores frequenter, Alexander Aleſius, Albertus Magnus, D.Thomas, Bonauentura & cæteri vſque in hanc diem Scholaſtici. Inuentum tam commodum, vt hodiéque Iudæi eo frui velint, quòd eorum in Parshiloth & Haphtaroth partitio ſit nimis prolixa.

Diſtinctio autem veterum partim nulla, partim numeroſior & longè pluribus paginis comprehenſa, partim cuique propria & arbitraria, vt Hilario, Ammonio, Euſebio, Tatiano, Bedæ, Ambroſio, Euthymio, Oecumenio, Andreæ, Arethæ.

Alexander Villadeus Dolenſis, qui ſcholaſticum compendium, quod vocant, metricum complectens ducentis & duodecim verſibus Hexametris totius veteris & noui teſtamenti librorum & capitum ſummulam compoſuit, vbi ſingulæ dictiones ſingulorum capitum ſacræ ſcripturæ argumenta perſtringunt.

HVMANA.

Iachinus Magni Cham Tartarorum F. Ariæ, Drangianæ & Aracoſiæ terris occupatis, ad regnum Turqueſtan & Perſidis oram, continentibus pręliis Turcos laceſſit, donec ann.1242. Batto duce, Goniatæ Turcorum regi regnum ademit, Vniuerſiſque ad pontum gentibus ſub iugum redactis, Mæotidis accolas ſuperauit ad Poloniam vſque.

Ann.1240. Tartari, qui ante 30. annos Ruſſiam maxima ex parte ſubiugatam habitare cœperant, Poloniam finitimam inuaſerunt, & vſque ad Viſtulam longè lateque depopulati, etiam Cracouiam incendunt, & Hungariam cum finitimis prouinciis triennio vaſtant. *Crom. lib.8.de Polo.*

Hunc annum Chriſti, Hebræi annum mundi quinquies milleſimum faciunt. Quo tempore florebant in Hiſpania eorum literæ & diſciplinæ.

R. Abraham Abben Ezra Hiſpanus, qui commentariis vetus teſtamentum illuſtrauit. *Ipſe in præfat. decalogi.* Rhodi expoſitionem Malachiæ ſcripſit an mundi 4917. (ideſt, Chriſti 1237. *Ipſe vltimo Malach.* Diu ergo floruit.

1243 1241. Mons in Burgundia à montibus dehiſcens, valléſque coarctans, multa millia agricolarum miſerè oppreſſit. *Chron. Hirſaug.* 5331

Anno ſequenti Vuórmaciæ media pars incendio fortuito,

Antiochiæ Elia.

Hyeroſolymis Roberto.

Principibus.

Balduino 2. Conſtantinopolitano Imp.

Ioanne Duca Græcorum Imp.

Friderico 2. Occid. Imp.

D. Ludouico Franc. Rege.

Naakutolab Aethiopũ pretioſo.

S. Ferdinando III. Hiſpaniæ.

Henrico III. Angliæ.

Boleslao Pudico Polonorum principe.

Sanctio II. Portugalliæ.

Alexandro 2. Scotiæ.

Anni Chriſti.

186.

e INNOCENTIVS IIII.

1243 Genuenſis an. 11. menſ. di.12.

1254 Vacat, non quidem annos 2. *vt quidam putant*, ſed dies 3. vel vt alij 1.

Patriarchis.

Conſtantinopoli Manuele ſecundo.

Antiochiæ Elia vſque ad an. 1247. Nam quis poſt eum è Latinis Patriarchis ſex creatus fuerit, incompertum eſt.

Hieroſolymis Roberto de inde Iacobo Pantaleone an. 14.

Principibus.

1 *Balduino 2. Conſtantinop. Imperatore & Ioanne Duca Græcorum.*

Frederico 2. Occid. Imperat. & interregno Occid. Imperij an. 17.

D. Ludouico 11. dict. 9. Francorum Rege.

Naakutolab Aethiopum pretioſo.

S. Ferdinando 3. Hiſpaniæ.

Henrico 3. Angliæ.

Boleſlao Pudico Poloniæ Principe.

Sanctio 2. Portugalliæ, deinde Alphonſo fratre ann. 32.

Alexandro 2. Scotiæ.

Anni mundi.

tuito conſumpta eſt *Ibid.*

5331 S. Ferdinandus ab omnibus ferè Hiſpaniæ finibus Mauros expellit. Vtroque regno Caſtellæ & Legionis potitus, Cordubam & Hiſpalim Chriſtianis reddit. *Vaſæus.*

Academiam Salmaticenſem inſtituit. *Idem.*

5342 e SCRIPSIT Apparatus decretalium & Authenticas: & de iuriſdictione imperij, auctoritatéque Pontificis apologeticum, contra quendam Petrum Vineam omnia Imperatori tribuentem. Cognominatus eſt Pater iuris. *Volat. lib. 22.*

Cardinales vt pileo vterentur roſeo & equo veherentur inſtituit. *Ibid.*

Bene vexatus, à Frederico, tandem hunc deponit à Cæſareatu. Hinc ille omnia vaſtat incendio, &c. ſed perit. *Vuicelius in epito. Rom. Pont.*

Cum Fredericum Italiam infeſtantem factionéſque Guelphorum & Gibellinorum, ſumpto à Piſis initio in ſingulis fere vrbibus excitantem à cœpto reuocare non poſſet, coacto Lugduni concilio, Imperium ei diris denuoto abrogauit, Germanóſque principes concitauit, vt Henricum Lantgrauium Thuringiæ, D. Elizabethę filium ſucceſſorem ei abſenti crearent, & poſt Henricum interfectum Guilelmum Hollandiæ comitem. Sicque non multo poſt Fredericus profligato à Pontificiis exercitu & Entio filio capto in Apulia perijt an. 1250. *Cromer. lib. 8. de reb. Polo.*

Lugduni in Concilio Cardinalibus proprium inſigne Pileum rubeum dedit. *Martin. Polon.* Quo ſignificabatur eis etiam caput ſuum, ſi opus eſſet, pro Eccleſia offerendum, eo præſertim tempore, quo Eccleſia à Frederico 2. vehementer oppugnabatur. Reliqua eius ordinis inſignia poſteriores Pontifices addiderunt, precipuè Paulus 2 *Onuphrius in Plat.*

Staniſlaum Cracouienſem Epiſcopum, & Petrum ordinis Prædicatorum retulit inter Sanctos. *Volat. lib. 22. Antrop.*

Aſcelinum ordinis Pred. cum tribus aliis an 1245. in Tartariam mittit in Baiotnoi (Battum alij, opinor, appellant) caſtra ad eos ad Chriſtianiſmum inuitandos, ſed ſine fructu. *Vincent. lib. 31. cap. 51.* Hanc peregrinationem confecerunt an. 3. menſib. 7. Illic multos Chriſtianos repererunt & principem Cuine, qui clericos Chriſtianos alens in ſacello ad maius tentorium erecto quotidie ſuum habebat ſacrum. Clerici autem certis horis cantabant more Græcorum. *Idem lib. 29. & 30. Nauclerus gener. 42 vol. 2.*

Hugo Cardinalis S. Sabiniæ, antea Barchionẽſis monachus, ſcripſit in vniuerſam ſcripturam cõmentaria iuxta quadruplicem ſenſum, vtés numerali citatione & enumeratione capitum, quam nunc habemus.

Primus ex ordine Prædicatorum ad Cardinalatum aſſumptus, primus in capitula libros ſacros diſtinxit, Primus Biblicum indicem, quem vocant concordantias maiores, cum Conrado Alberſtadio monacho collegit. coniunctis quingentorum monachorum è Diuerſis cœnobiis operis, atq; omnia Nomina, Verba, Participia, denique omnes tam declinabiles, quam indeclicabiles orationis partes toto Bibliorum contextu comprehenſas, in Alphabeticum ordinem digeſſit, annotatis librorum capitibus & capitum lineis, Labore tam vtili ſacrarum

literarum ſtudioſis, vt Græci opera Euralij Rhodij Monachi, & Hebræi ſtudio R. Iſaac Nathan iſtud fuerint æmulati. Obiit ſepultúſque eſt Lugduni an. 1262. *Ex Bibliotheca Sixti Senenſis lib. 4. & aliis.*

Albertus Magnus Dominicanus & Ratis-bonenſis Epiſcopus, S. Bonauentura Franciſcanus, Alexander Aleſius, Io. Valleis Anglus, Gualterus Pictauenſis Epiſcopus, Ioannes de Rupella Pariſienſis, Guilelmus Epiſcopus Pariſienſis, ex oppido Aruerniæ Aurilaco, Bartholomæus Brixianus, Gilbertus Tornacenſis, Bernardus Parmenſis presbyter Compoſtellanus, Hilarius Epiſcopus Aurelianenſis, Iacobus Achonenſis Epiſcopus. Odo Cancellarius Pariſienſis, Henricus Ebredunenſis Archiepiſcopus, Theologiæ præſertim Scholaſticæ & iuris canonici doctiſſimi interpretes.

Magnificentia & ſtudij Innocentij 4. S. Ferdinandi Hiſpaniæ. S. Ludouici Franciæ Regum Theologia & bonæ artes, quæ valdé languerant ab annis 100. vires recepêre. Itaque præter hos extiterunt alij viri docti innumerabiles, vt Martinus Polonus Innocentij 4. Pœnitentiarius, qui vitas Romanorum Pontificum vſque ad ſuam ætatem conſcripſit.

Vincentius Bellouacenſis Dominicanus hiſtoriam vniuerſalem, maximé Eccleſiaſticam ab Orbe condito ad annum Chriſti 1250. in ſuo Speculo hiſtoriali complexus eſt.

Groſſioni gens Arabica inſtingante Soltano Babylonico Chriſtianos miſeris modis perſequuntur in Aſia, & expugnata Hieroſolyma templum Sepulchri Domini deſtruunt. *Blond. lib. 7. 2. Aemil. lib. 7. Guiliel. Nang.*

Iacobus Rex Arragonum duos ordines militum inſtituiſſe fertur, quorum alterum amictu albo & nigra cruce inſignitum vocauit ordinem D. Mariæ de redemptione captiuorum ſiue de mercede, quibus ſcilicet cura eſſet de redimendis captiuis: alterum appellauit ordinem militum Monteſiæ rubenti cruce inſignem. Alij hãc inſtitutionem paulò antiquiorem faciunt, & incidiſſe in an. 1212. ac vtramque militiam aiunt fuiſſe à Gregorio 9. approbatam.

Frederico 2. excommunicato & decreto Concilij expoliato Imperio, vacauit Imperium per 28. annos vſque ad Rudolphum. *Palmer.* interea multæ ſunt ortæ diſſentiones inter principes ob electionem, adeo vt tres ordine electi ſint, non quidem Imperatores ſed Reges Romanorum. Nam primo iuſſu Pontificis electus eſt à quibuſdam Principibus, contra Fridericum, Henricus Lantgrauius ſeu Comes Haſſiæ & Thuringiæ, qui non conſecutus Imperij coronam obiit ann. 5. Regni, viuo adhuc Friderico, vllas ob Pontificis execrationes nolente cedere Imperio. Mortuo Henrico an. 1259. ſtatim ab Electoribus Imperij, procurante P P. per Legatum Petrum Capurium, contra Fredericum & Conradum fil. deſignatus eſt rex Romanorum & coronatus Vuilhelmus Comes Hollandiæ. Quo mortuo 7. anno Regni, electus eſt à duobus Electoribus & quibuſdam Principibus Richardus Cornubiæ Comes, ſed anni Regni ipſius ſunt incerti. *Trithe. in Chron. Monaſt. Hirſaugienſis.* Hiſtorici mirè variant hoc loco: alij numerant Conradum filium Frederici, & Vuilhelmum, ac conſtituunt Interregnum annorum tantùm 17. alij 22. alij negant ſedem Imperij vacaſſe.

Anni Chriſti.		Anni mundi.
1245	DECIMVM *tertium vniuerſale Concilium Lugdunenſe præſide Innocentio Rom. Pontif. contra Fredericum Imperatorem, qui vocatus ad Concilium & non comparens, hoſtis Eccleſiæ iudicatur ac deponitur Imperio: Fuit etiam actum de recuperanda terra Sancta D. Ludouico Franc. Rege conſtituto Duce illius quintæ expeditionis: qui Cruce ſignatus, vbi in Aſiam cum ingenti exercitu traiecisſet, rediit in Galliam quinto poſt anno. Plati. Aemil. lib. 7. Guilel. Nang. Tom. 3. Concil Vincent. lib. 32. Gagui. lib. 7.*	5335
	Henricus depoſito Friderico eligitur, cui mortuo ſuccedit Vuilielmus, quamuis Conradum 3. Frederici f. nonnulli præponant.	

Anni chriſti. *Anni mundi.*

vacaſſe. Sed omnium optimè *Tiibe.*

Robertus Sorbona Theologus, primus inſtituit & ditauit Collegium Sorbonæ, pro ſcholaſticis, qui vaca-
1243 5331 rent Theologiæ. *Guil. Nang. in Chron. Fran.* Valde ſuut inepti Hiſtorici recentes, qui Robertum hunc è Theologo Fratrem D. Ludouici faciunt.

1248. Conradus Colonienſis Archiepiſc. in vigilia Aſſumptionis primum ponit lapidem maioris Eccleſiæ: quod opus propter ingentem ſui magnitudinem & excellentiam, & ſi perpetuo continaatum, nondum tamen poſt annos ducentos & quinquaginta quatuor erat abſolutum tempore Tritemij. *Ipſe in Chro. Hirſaug.*

Circiter an. 1245. Tertius Imp. Tartarorum, Regis Armeniorum ſuaſu ad Chriſtum conuertitur & baptizatur. *Hait Arm.*

Defenſionem Chriſtianorum aduerſus Saracenos ſuſcepit, miſſo Hielone fratre cum exercitu, qui Perſiam Syriæ ac Meſopotamiæ magnam partem debellauit. *Idem* & anno 1258. Muſtacenum Calipham Babylonium Chriſtianos Orientis mirè affligentem, & illud Euangelij ab eis, propoſitis alioqui pœnis, exigentem, *Dicite Monti huic & transferetur*, in ſuam poteſtatem redegit, atque inter ipſius theſauros fame peremit. *Idem.*

Ab hoc Calipha vſque ad Sophim, Perſarum populus ſummo legis doctore caruit. Vnde & Sophium ſub an. Chriſti 1500. ſuum genus & doctrinam ad Mahometis generum Halim referentem facile admiſit. *In Epiſt. Aſiaticis. Iac. Nauarchus.*

Chriſtianis de Hieroſolymitano regno cum Aegyptiis certantibus Hielon & Abſaga eodem itinere, quo centum ferè annis poſt Tamenlanes in Aſiam inundauit, è Tartaria in Syriam penetrarunt, incertum ſocij an hoſtes forent cum religiones Idololatrarum ſecuti neque Chriſtianarum, neque Mahometanarum partium viderentur. Verum illi fruſtrà muneribus Balduini regis inuitati, repudiatis Chriſtianorum ſacris ad Mahometis impietatem declinarunt. (Bellum deterius ferè militibus perſuadet) *Ionius in Tamerlane lib. 2, vir. Illuſt.*

Hielion ſiue Agelonus frater Mangu regis Tartarorum bellis ciuilibus & externis diſtractus, cum Virboco exercitum & Syriam commendaſſet, in Tartariam rediit.

Virboco Chriſtianis infeſto, quòd Germani milites nepotem eius occidiſſent, multaque contra eos hoſtiliter gerente, Aegypti Sultanus Meledinus Tartaros Hieroſolymæ obſidionem molientes, duce cæſo & reliquis fuga dilapſis Syria expulit. *Lib. 4. continuat. hiſtoriæ ſacræ c. 15.*

Meledinus per Groſſoinos ex Babylonia accitos Gazam Templariis eripit, Aſcalonam & aliia loca Hoſpitalariis. Denique trucidatis iuxta Tyberiadem Chriſtianis militibus Hieroſolymam occupat, ſine delectu omnes mactat, templum & ſepulchrum Domini diruit. *Ibid.*

D. Ludouico ad Cyprum cum claſſe appellenti ann. 1249. occurrunt Tartari quidam ab Erchaltao Principe cum literis miſſi, quibus cognoſcit Cham Tartarum regem Chriſti fidem anno abhinc tertio recepiſſe & ba-
1254 ptizatum eſſe cum magnatum & plebis multitudine ma-
5342 xima, inſtructumque habere militem, quem in fidei hoſtes duceret. *Gag. lib. 7.* literarum à legatis exhibitarum exemplar ſupereſt apud *Vincent lib. 13, c. 91.* Ludouicus vi-

RVBER Pileus, & Purpura in eo Concilio primum conceſſa ſunt Cardinalibus, vt admonerentur ſe ſemper paratos eſſe debere ſanguinem pro Chriſtiana religione ſundere. Illis etiam conceſſum eſt vehi equo in vrbe & ferre rubrum galerum. Plati. Gagui. lib. 7. Aemyl. lib. 7.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

ciſſim ad Ercaltaum legatos miſit additis literis,quę eum & magnum Cham hortabantur ad permanendum in pietate. miſit & tentorium quoddam ex purpura in Sacelli formam conſtructum,in quo arte ſingulari depicta erant, quæcũque Chriſtus in corpore pro nobis geſſit & alia ad cultum diuinum pertinentia,*Gag.lib.7.Vinc.li.3 .ca.92.94.*

Eum Soltanus(Saphandinum Saladini filium Iouius vocat, ſed dudum ille erat mortuus) ad Damiatam vrbem in Peluſiaco Nili oſtio cepit, qui vt ſe redimeret in pactionis fidem Chriſtianam Hoſtiam victori tradidit. *Iouius lib.1.virorum illuſtrium.*Quam poſtea numerato pretio redemit.

Sanctius 2. Portugalliæ Rex iuſſu Innocentij 4. Alphonſo fratri regno cedit,quòd ineptus eſſet ad eius adminiſtrationem. Alphonſus autem ducta vxore Beatrice F.Alphonſi decimi Caſtiliæ reg.regnum Algarbiorum in dotem accepit.Vnde reges Portugalliæ ſe deinceps ita inſcribunt.*Vaſ.in Chron Hiſp.*

In India erat magnus quidam Rex Chriſtianus. Terra Caghat, vnde tres reges in Bethleem venerunt, tota adhuc erat Chriſtiana, ſed ſub dominio Cham.*Coneſtabularius Armeniæ ad Cypri regem apud Vincent,lib.31.c.92.*

Tartari quidam ad Lugdunenſe conc. venerunt ad Innocentium 4. qui domi Chriſtianam religionem edocti, tum ſacro baptiſmate imbuuntur.*Blond. Martin in Chro.*alij id factum ſub Gregorio 10. *Lib.5.c.1. continuatæ Hiſtoriæ ſacræ.*

HVMANA.

Henricus primus Dux Brabantiæ, cum antea ipſius maiores eſſent Louanij Comites.

Circa hæc tempora lingua Germanica cœpit ſcribi Latinis characteribus:tunc etiam Germani nomina Sanctorum imponere cœperunt ſuis in baptiſmo, cum antea peregrinis Scytharum appellationibus vterentur. *Curio lib.2.Chronol.*

Ioannes de Sacro Boſco Anglus tunc inſignis Mathematicarum profeſſor Pariſijs,vt licet ex eius Computi Eccleſiaſtici fine colligere.Sepultus eſt Lutetiæ in clauſtro Mathurinorum Methodo Ariſtotelica,non Geometrica Sphæram tractauit.

f MAGNA huius Papæ laus,nam pater pauperum,Edicto aboleuit libellum contra paupertatem ſcriptum à Gulielmo de S.Amore,doctus & ſcriptor. *Vuicelius.* Sub hoc fœliciter fuit in Aſia pugnatum,& Guelphi eiecti per Gibelinos, ad ſua reuocati.*Idem.*

Ludouicus multa in Regni vtilitatem inſtituit: Dignitates & officia noluit eſſe venalia: Blaſphemis, & in vanum iurantibus per nomen Dei, cauterium in fronte iuſſit: Lupanaria prohibuit:vetuit Magiſtratibus in toto ſuæ iuriſdictionis tractu aut fundos emere, aut liberis ſacerdotia procurare, aut eos collocare nuptui, hiſtriones aula exegit: multa cœnobia & Valetudinaria partim condidit, partim inſtaurauit & ditauit :beneficia Eccleſiaſtica noluit conferre, ſed ius illud reſtituit collatoribus ordinariis iuxta antiquos Eccleſiæ canones. *Gagu.li.7.Chron.Franc.*

Cum ei inſtituendi paſtores à Pont. poteſtas facta fuiſſet, ad idque diploma legatus Roma. rediens attuliſſet. Quod mea(inquit) Romæ negotia ſtrenuè obieris, laudo: quod mihi à Pontifice munus hoc retuleris,

187

1254 f Alexander 4. Agnagninus an. 6. 5342

1261 menſ.5. di.5. 5349

Vacat m.3.d.4.

Patriarchis.

Conſtantinopoli Manuele ſecundo, deinde Nicephoro, qui non iniit, mox Arſenio an 4.Germano an.1

Hieroſolymis Iacobo Pantaleone.

Principibus.

Balduino 2. Conſtantinopolitano Imp.

Anno chriſti. 1254

Theodoro Laſcari iuniore, Ducæ fil. Græcorum Imp.

Michaele 7. Comneno Paleologo an. 35. Conſtantinopoleos & Græcorum Imp.

Interregno Imperij Romani.

Haalono Tartaro Fratre Mangonis Cham quarti Perſarum rege, an. 4.

S. Ludouico Francorum Rege.

Naa Kutolab Aethiopum pretioſo.

S. Ferdinando Hiſpaniæ.

Henrico 3. Angliæ.

Boleslao Pudico Poloniæ.

Alphonſo 3. Portugalliæ.

Alexandro. 3. Scotiæ. annis 37.

1261

Anno mundi.

non probo. Intelligo enim, quanto cum periculo animæ meæ & regni id ſuſciperem. Ac protinus diploma in ignem proieci. *Broimard. cancel. in eius vita.*

5342 D. Ludouicus nolebat ſe immiſcere collationibus Sacerdotiorum, dicens: Sat mihi eſt coram Deo de tẽporalibus mihi creditis, non etiam ſpiritualibus rationem reddere. *In libel. Virga directionis, pag.* 32.

Ad Cheradum (ſic Græci Strumas, glandularum quarundam induratarum genus vocant) curationem, Crucis ſignum primus adhibuit: cum deceſſores reges ſolo tactu vterentur. *Nangiac.*

Daniel Ruſſorum dux legatione ad Opiſſonem legatum Apoſtolicum in Poloniam miſſa, cum promitteret ſe cum vniuerſa gente ad Romanæ Eccleſiæ communionem acceſſurum & Chriſtianas regiones aduerſus Tartaros, qui iam ingentem formidinem omnibus Principibus Chriſtianis incuſſerant & ſuperiori biennio Poloniam Nogaio & Celebuga ducibus iam tertiò vaſtauerant, defenſurum, nomen ac diadema regium ſibi & poſteris ſuis, diſſuadentibus fruſtrà Polonis, impetrauit. Verum conſecutus id quod concupierat, fidem violauit & in Græca communione permanſit. *Cromerus lib. 9. Polon.*

S. Thomas Aquinas Dominicanus diſcipulus Alberti Magni ſcholaſticæ doctrinæ princeps.

Henricus de Seguſia dictus Cardinalis Hoſtienſis, tunc Summam ſuam edidit: habuit auditorem Guilelmum Durandum, qui dictus eſt Speculator. Floruit Guilelmus de S. Amore doctor Sorbonicus, qui ſcripſit contra ordines Mendicantium.

1254. Boruſſi ad religionem deducuntur per fratres Teutonicos, quibus Fredericus 2. eam terram acquirendam tradiderat. *Nauclerus vol 2. gen. 42. Crantzius Vandaliæ lib. 7. cap. 11.*

Eodem tempore Mandanus Lithuanorum dux, abiecta religione Chriſtiana, quam ſimulatè ad tempus ſuſceperat, infeſtior in dies Chriſtianis vicinis erat. *Crom. lib. 9.* omnemque Maſouiam & Cruciferorum terram depopulatur. *Idem.*

Sic paulò ante, ſub an. 1240. Suentopelici ſuaſu Pruſſi religionem Chriſtianam abijcientes, Germanos Polonoſque omnes, qui apud ſe negotiabantur, vel ſedes inter ipſos poſuerant, certa die trucidant. *Idem. lib. 8.*

HVMANA.

Cum Edouardus filius Henrici 3. Anglorum Regis duxiſſet in vxorem Aleonoram Alphonſi Caſtellæ Regis ſororem, pater eum donauit Principatu Valliæ: Hinc fit vt filius Regis Angliæ natu maior vocetur Princeps Vualliæ. *Polid. lib. 16. Angl.* Antea cùm Ducatus Normaniæ eſſet ſub ditione Anglorum Regis dicebatur Princeps Normaniæ à tempore Henrici I. qui Guilelmum filium ſuum Ducẽ fecerat eius regionis circà an. 11.0. *Polyd. lib. 11. Hiſt. Ang.*

Iacobus de Bellouiſo Iuriſconſultus, ſcripſit in libros Feudorum, quos ſepties publicè interpretatus

5349 fuerat.

Memorabile fœdus an. 1259. (alij 1269.) inter Anglos & François, Lutetiæ in magno Principum conuentu,

præſen

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

præſentibus Ludouico Francorum & Henrico Anglorum Regibus, percuſſum eſt: vt Ducatus Normaniæ, Comitatus Andegauenſis, Cœnomanenſis, (quorum cauſa tot olim bella inter Anglos & Francos, & quos à Philippo Auguſto receptos Franci ad eam ætatem poſſidebant) item etiam Turonenſis & Pictauenſis cederent in perpetuum Franco: acciperet verò Anglus pro impenſis bellicis 150. millia aureorum, & in ſingulos annos vectigalis nomine dena millia, contentúſque eſſet vlteriori Aquitania, & citerioris parte vſque ad Carantum fluuium, cum finibus Agenenſium, Lemouicum, Cadurcorum de quibus tamen ius clientelare deberet Franco, renuncians iuri, quod ſibi in Galliæ regno vendicare poſſet, ſicque adſcriberetur inter Barones Franciæ, ac Par Duxque Aquitaniæ vocaretur. *Polyd. lib. 16. Angl. hiſtor. Gagui. lib. 7. Aemyl. lib. 7. Guilel. Nangiacus.*

1258 *CONCIL. Oxonienſe, contra Pictos qui ingenti numero confluxerant in Angliam: quos ſtatuerunt cum cæteris alienigenis exterminandos. Polyd. Virgil. lib. 16. hiſt. Ang.* 5346

Michael Paleologus Iohanni Theodori Laſcaris Iunioris filio, ne patri ſuccederet, annum 10. egreſſo oculos eruit & imperium inuadit, Balduinum Conſtantinopoli expellit, ſtratagemate Alexij Cæſaris, qui cum 50. ſatellitibus noctu per cuniculos antiquos ab incolis intromiſſus, elato clamore horribili & iniecto multis in locis igne ciues ita terruit, vt plena eſſe omnia hoſtibus putarent, domique ſe clauderent. Sic effractis portis reliquos 750, qui ad vrbem excubabant, introduxit. *Gregoras lib. 4.*

Ita Imperium Conſtant. pulſis Gallis poſt an. 58. vel vt alij volunt 63. Græcis reſtituit. Nec multo poſt in Lugdunenſi Conc. concordiam inter Græcos & Latinos tredecies ſciſſam & refectam redintegrauit. *Cromerus lib. 9. Polon.*

Circa ann. 1258. totum regnum Perſarum, Sultanis diſſidentibus, Haalonus Tartarus eripuit perſuaſu Haitonis regis Armeniæ, capta Babylone, ſiue Bagdad & Calypha, cuius regnum circiter ſexcentos annos durauerat, nempè ab Omare Mahometis nepote.

Regnum autem Perſarum, cùm extinctis veteribus eorum principibus fuiſſet penes Saracenos annis 297. & Mahomet vltimus contra aliquos Sultanos & Turcos armaſſet, atque ab iis poſtea regno exutus eſſet, ad Turcos deuenit ann. 1055. per annos 203. vſque ad hunc annum 1258. quo iam penes Tartaros fuit vſque ad an. 1350.

188.

1261 * Vrbanus 4. Trecenſis an. 3 menſ. 1. di. 4. 5349

Vacat. m. 5.

* FESTVM Sacramenti corporis Chriſti inſtituit. *Trith. in Chron. Monaſt. Polyd. de inuent. rer. lib. 6. cap. 8.* Thomas Aquinas compoſuit officium illius feſti cum hymno & proſa, quod miſit ab Vrbanum PP. à quo in præmium retulit columnam argenteam *Nancler.* Extat inter eius opera.

1265 5353

Patriarchis.

Conſtantinopoli Ioſepho an. 13.

Hieroſolymis Thoma, poſt quem quis è Latinis ſederit non litteris traditum.

Centum annis poſt Papiæ cœpit luſtratio ſacramenti, qua corpus Chriſti in ferculum fertur. *Chronica Boſſy.* Atque hinc ad reliquas Occidentis partes manauit, præſertim Andegaunm, vbi Berengarius fuerat Archidiaconus & Sacramentariam impietatem ſparſerat vt corporis Chriſti præſentia preces ſint ardentiores, fidei publica fiat profeſſio contra Sacramentarios, debitus cultus Chriſto exhibeatur, qui nobiſcum corporaliter verſari dignatur. Sic olim publice circumgeſtabatur arca Teſtamenti, manna corporis Chriſti ſymbolum continens. *Ioſ. 6. 1. Reg. 4.* ad pacem & miſericordiam procuran-

dam,

Anni Christi. | *Anni mundi.*

1261

Principibus.

Michaele 7. Comneno Paleologo cognom. Magno: Orient. Imp.

Existente Interregno Imperij Occident.

Haalono Tartaro Perſidis Reg. deinde Abaga Filio, an. 20.

S. Ludouico Franc. Reg.

Naakutolab Aethiopium pretioſo.

Alphonſo 10. cog. Sapiente Hiſpaniæ an. 25.

Henrico 3. Angliæ.

Boleslao Pudico Poloniæ principe.

Alphonſo 3. Portugalliæ reg.

Alexandro 3. Scotiæ.

1265

dam, ad debitum cultum Deo, qui in arca habitare dicebatur, exhibendum, &c Sic Iudæi hodie feſto Septembris, quod שמחת תורה dicitur, librum legis circum Synagogam ferunt ſolenniter, adorant, poſteaque in Teba, deinde in Hecal ceu armario reponunt.

5349

Fuit humili loco ortus, fertur enim habuiſſe patrem ſutorem veteramentarium: cùm Cardinales non poſſent conuenire ad vnum eligendum ex ſuo collegio, ex Patriarcha Hieroſolymitano creatus eſt Roman. Pontifex. *Plati.*

Diu in Thuſcia, cum Romana curia permanſit, quod Maufredi Siciliæ regis potentia eccleſia vexaretur, & Gibelini Guelphis eſſent potentiores.

Miſit in Angliam Othobonum legatum ad componendum inteſtinum bellum, inter Henricum regem & eius optimates. *Polyd.*

Ioannes Semeca cognomen. Theutonicus primus gloſſator, vt vocant, Decreti, Humbertus, Alexander de Villa Dei minorita, Albinus Abbas Ferrarienſis, Adamus de Mariſco Anglus, Ioannes Epiſcopus Boſſinenſis, Dauid Germanus, Vualricus Argentinenſis Alberti diſcipulus, Theodoricus Thuringus, Ioannes Bizuntinus Epiſcopus, Adeledinus Sigienſis Epiſcopus, Theologiæ ſcriptores, vt ferebant ila tempora, doctiſſimi.

Libera Chriſti prædicatio per Aphricam à Saracenis conceſſa. *Blond. lib. 8 Dec. 2.*

Iam Vuingis victis à Boleſlao Polonorum Duce & reliquis ad fidem conuerſis, Gueſnenſis Archiepiſcopus authoritate Vrbani 4. Epiſcopum præficit an. 1264 *Crom. lib. 9.*

HVMANA.

Maufredus Frederici 2. nothus Frederici filios legitimos tollit, regni Siculi cupiditate, Henricum iuniorem clam iugulari curat à Saraceno transfuga, Henricum alterum piſce infecto extinguit Conradum veneno. Sic ex vniuerſa Frederici familia tres tantùm reſtabant. Maufredus iſte, Conradus cog. Capitus Antiochiæ princeps, nepos Frederici ex notho Frederico, & Conradinus Conradi, veneno ſublati ſ.

Neapolim occupat. Nonnullos, qui in Germania Conradinum tollant, ſubornat, cæde nondum patrata mortem illius diuulgat literis commentitijs demonſtratis, ac regna iure ſucceſſionis ſibi vendicat. Præſidia pótificia in Apulia opprimit. Regium nomen vſurpat, Siciliam adiungit. Se munit affinitate Iacobi Arragonum regis, filia Conſtantia filio eius maximo Petro deſponſata.

Carolus Andegauenſis ab Vrbano, qui Maufredum anathemate percuſſerat, attractus victoriam cum vtroque regno obtinuit. Siciliam paulo poſt amiſit, Conradino regna ſua repetente, adiuto auxiliaribus copijs Frederici Auſtriaci, Piſanorum, Senenſium, & Genuenſium, Panormo, Meſſana, & Siracuſis exceptis. Conradinum & Fredericum Auſtriacum in conflictu Marſico poſtea captos an. ſcilicet 1269, ſecuri percuſſit. Veſperarum Sicula

5353 rum coniuratione Inſulam, quam hoc bello recuperauerat, ad extremum perdidit.

Alphonſus 10. cog. Sapiens Hiſpaniæ rex inſignis philoſophus & Mathemathicus Septipartitum opus iuris ciuilis, Hiſpanorum hiſtoriã generalem, librum Theſauri, & tabulas Aſtronomicas conſcripſit. Quater decies vniuerſa Biblia cum ſuis Gloſſis, inter tot negotia legit. Imperator Romanorum electus fuit, ſed recuſauit imperium: contentus ſolo titulo, quem ob eligentium honorem ad tempus in literis ſuis retinuit. *Vaſæm. Tritem. in Chron. Hirſaug.*

Richardus Cornubiæ Comes, Regis Angliæ frater, eius loco libens imperium aſſumpſit, & Aquiſgrani cõſecratus fuit. Cúmque per omnes Regini ciuitates aſcendens iter faceret vſque ad Baſiliam, & pecuniæ pro adeptione imperij nimis prodigè expenſæ iamiam deficerent, Principes eo relicto omnes ad ſua redierunt, tacitè innuentes prædam ſe hactenus ſecutos fuiſſe, non Regem. Qui cernens ſe Principum auxilio deſtitutum, commiſit Philippo de Falckeiſlem, & Phillippo de Hoenfels ciuitates imperij, aſſumptáque vxore in Angliam reuerſus eſt, nec vltrà in Alemaniam venit. *Chron. Hirſaug.*

Abaga Tartarus, Rex Perſarum contra Melechoio Sultanum Aegypti, cum Armenio R. infeliciter pugnat.

Alexius Cæſar Srategopulus iuſſus à Michaele Paleologo obiter tentare Conſtantinopolim, eam cepit cum 800 tantum militibus. *Nicephor. Gregoras lib.* 4. Ita Balduino Græcia expulſo Gallorum imperium apud Cõſtantinopolim 55. annis obtentum finitum fuit. Illud deinceps Græcis reſtitutum manſit penes familiam iſtius Paleologi 200. fermè annis, donec Mahometes Turca Bizantium occuparet an. 1453.

g OPTIMVS Pontifex, vir nempè ſanctæ conuerſationis, & Prophetico ſpiritu (vt dicebatur) illuſtratus. *Chron. Hirſaug.*

Bona Eccleſiæ optimè diſpenſauit. Cum duas filias ex mortua vxore ante Pontificatum ſuſcepiſſet, vni in monaſterio collocatæ 30 tantum libras dedit. Alteri 300. libras dotis nomine. Clerico nepoti tres præbendas habenti duas abſtulit, ſe dicens Deo, non carni & ſanguini velle acquieſcere.

Siculum & Neapolitana regna, quæ, poſt Frederici Imp. necem, Maufredus nothus eius inuaſerat Carolo Ludouici Regis Francorum fratri adixit, à quo Maufredus & mox alio prælio Corradinus Frederici è Conrado filio nepos interfectus eſt. *Crom. lib. 9. Polon.*

Carolum D. Ludouici fratrem inunxit Romæ, Siciliæ & Hieroſolymorum Regem, ea lege vt in ſingulos annos 48. millia aureorum (Naucler. 40. mil.) nomine tributi penderet. *Plat. Blond. lib. 8. dec. 2. Aemyl.*

Hoc Pontifice Guelphi reuixerunt, Duce Carolo quodam.

D. Ludouicus Franco. Rex, ſignatus cruce, relicta Regni adminiſtratione, Simoni Neelæ & Mathæo Vindocinenſi Abbati D. Dionyſij, cum tribus filiis, Ioanne Philippo & Petro, magna claſſe comparata traiecit in Africam, ſecundò dimicaturus contra Saracenos: ſed anno proximo Carthagine expugnata, Tuneto obſeſſa, & Ioanne Triſtanne priore filio defuncto, ipſe ex alui profluuio (alij peſte) obiit ad 8. Cal. Septemb. an. 1270. *Gagui. lib. 7. & Aemyl. Blond. lib. 8. dec. 2. Palmer. in Chron.* Bonifacius eum inter ſanctos retulit. *Gaguin. lib. 7.*

Anni chriſti. | *Anni mundi.*

189

1265 g Clemens 4. Narbonenſis an.5. di.21. 5353

1271 Vacat an.2.m.9. 5359

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioſepho.

Principibus Eiſdem Impp. & durante interregno Imperij.

Iiſdem quoque in Perſide Francia, Hiſpania, Anglia, Polonia Portugalia, Scotia regnantibus.

1266 *Icum Nuamlach Aethiopum pretioſo, an. 15.*

DVO Concilia plurimorum ſacerdotum celebrãtur in Anglia per Othobonum Apoſtolicum Legatum, de rebus ad religionem pertinentibus quibus etiam nunc in Anglia vtuntur. Polyd. Virgil. lib. 16. Angl. hiſt. 5354

Anni christi.

alterum fuit { *Northamoni,* / *Londini.*

190.

1270 h GREGORIVS 10. Placentinus, an. 4. menſ. 2. dies 10.

1276 Vacat. di. 9.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioſepho cogno. Beco, deinde Ioanne an. 10.

Principibus:

Michaele 7. Comneno Paleologo Orient. Imp.

Poſt finitum interregnum Imperij Rudolpho an. 19. Occid. Imp.

Abaga Tartaro Perſidis.

S. Ludouico Franc. Reg. & poſt eum eius filio Philippo 3. Audace an. 15.

Icun Nuamlac Aethiopum pretioſo.

Alphonſo 10. cog. Sapiente Hiſpaniæ.

Henrico 3. Angliæ, deinde Eduardo 4. dicto 1. an. 34.

Boleſlao Pudico Polonorum principe.

Alphonſo 3. Portugalliæ reg.

Alexandro 3. Scotiæ.

Anni mundi.

Margarita eius vxor, ſanctitatis viri defuncti æmula, ſe totam Deo vouit, ac Lutetiæ ſuburbanum cœnobium, Franciſcanarum extruxit.

Quemadmodum ab eius viro Ludouico cœnobia Sanctæ Catharinæ Valliſcholarium, Mathurinorum, & Sanctæ Crucis Guilelmitarum Lutetiæ fuerant poſita.

Deſyderius Longobardus multis ſcriptis impugnauit ordines mendicantium: contra quem D. Thomas lib. contra impugnantes religionem, cap. 6.

Tartarorum duces quidam in Aſia religionem Chriſtianam ſuſceperunt, & magnas res in Syria & Perſia ſociis Armeniorum regibus contra Saracenos & Ægyptios aliquandiu geſſerunt. E quibus vnus Caſſanus ſucceſſoribus ſuis Perſarum regibus nomen dedit. *Crom. lib. 9. Polon.*

Icum Nuamlach de familia Dauid Æthiopicum imperium, quod Presbyteri Ioannis vulgò dicitur, maioribus ſuis ereptum, ante trecentos triginta tres annos à ſtirpe

5359 reginæ Treddagaber, ope optimatum, qui res Sabæ prouinciæ gubernabant, recipit, & ex Axuma prouincia in Sabam transfert. *Victorius Reatinus de Regibus*

5364 *Aethiopiæ.*

Nicolaus Paulus & Maffeus Veneti, cum Chogotalo nobili Tartaro à Cobila Tartarorum 6. Camo ſiue Imperatore deſtinantur ad Pont. Clementem, vt mittantur, qui Tartaris legem Chriſti prædicent. *M. Paulus in ſuo lib.* Cobilam tandem ſacro baptiſmo fuiſſe initiatum tradit *Hayto Armenius.*

HVMANA.

1268. bellum ruſticum in partibus Hollandiæ ad delendos nobiles, ſéque aſſerendum in libertatem: quod diſſipatum eſt induſtria Traiectenſis Epiſcopi, & Comitis Geldrenſis, multis captis, pluribus occiſis. *Chron. Hirſaug.*

1269. Collegium Quæſtorum ſiue Theſaurariorum à Guilelmo de Saana Eccleſiæ Rothomagenſis Theſaurario Lutetiæ conditur.

1270 Franci & Carolus Siciliæ rex tunetum in Africa capiunt, captiuos Chriſtianos liberos faciunt, in omnibus regni ciuitatibus monaſteria conſtruunt. *Chronic. Martini. Gaguin. lib. 7. Aemyl. lib. 7. Continuatio hiſtoriæ ſacræ lib. 4. cap. 17.*

In Corandino, Frederici è Conrado filio nepote, illuſtrium Sueuiſi Ducum genealogia defecit, in qua Romanum imperium pluſquam centum & viginti annis tutò quieſcens, incrementa ſui accepit *Chron. Hirſaug.*

Philippus D. Ludouici filius, in Africa Rex ſalutatus, poſt leges barbaris datas, tributumque impoſitum, exercitum in Galliam reduxit, regnauitque an. 15.

h ELECTVS eſt Viterbij poſt triennij ferè vacationem, cùm duntaxat eſſet Leodienſis Archidiaconus, ac eo tempore in Aſia cùm exercitu Chriſtianorum contra infideles pugnaret. *Chron. Hirſaug.*

Sapiens & integer. Vniit Latinam Eccleſiam cum Græca, & vt fieret continua expeditio in Saracenos contendit. *Vuicerius.*

In Concilio Lugdunenſi Rudolphus confirmatus eſt Imperator, quòd nollet ire Romam, pro imperij corona, dicens, multorum Alemanorum Reges Italia conſumpſit non ibo Romam. *Chron. Hirſaug.*

In eodem, Minores 25. annis à cura Parochialis Eccleſiæ excluſi ſunt. *Ca. licet canon. de Elect. lib. 6.*

D. Thomas Aquinas obiit ætatis quinquageſimo, dum Lugdunum ad Concilium euocatus, proficiſceretur. *Mater hiſt.*

Emerſerunt ex Italia flagellantes hæretici incerto auctore, qui vagantes per Germaniā & Gallias, ſemetipſos flagellabant, & prædicabant multos errores: vt Aquam benedictā nihil plus habere efficaciæ, quam non benedictam Euangeliū finem accepiſſe poſt aduentum ſuæ ſectæ: præferebant ſuam flagellationem Martyrio, &c. *Bern. Lutzemburg. & Alphonſ. lib. 3 cont. hæreſ.*

1273 vel 1271 Magna pars hiſtoricorum Philippum Francorum regem cognominat audacem, ſed tanta fuit morum & animi lenitate, vt merito potuerit appellari Lenis. At fortaſſe quod dicebatur de Philippo Duce Burgundiæ, qui fuit vir ſtrenuus & forti animo, ipſi imprudenter traxerunt ad Philippum Regem Francorum.

Michael Paleologus Imperat. Græcos nolentes Romanæ & Catholicæ Eccleſiæ fidem ac ritus recipere, varijs modis mulctauit, bonorum publicationibus, relegationibus, carceribus, excæcationibus, flagris, mutilationibus, & aliis ſimilibus pœnis. Beccum Conſtantinopolitanum Patriarcham, virum excellentis ingenij & doctrinæ, ſuo edicto aduerſantem, cum omnibus fere ipſius conſanguineis conieciт in teterrimos carceres. *Niceph. Gregoras lib. 5.*

Paulò poſt ipſe Beccus, poſtquam librum ſibi ab Imperatore miſſum (quem ante 25. annos, cum ea quæſtio agitata eſſet, ex multis ſacræ Scripturæ & ſanctorum patrum libris pro Latinis collegerat Nicephorus Blemmydes) diligenter expendiſſet, & cum ſanctorum libris, ex quibus Blemmydes ea excerpſerat, ad verbum contuliſſet, mutata ſententia reſtituitur ſuæ dignitati, & deinceps fit ab intimis conſiliis Imperatoris: adeo vt ſine eo nihil prorſum gereretur. *Niceph. Gregor. lib. 5.*

Qui an. circiter 1270. partem Imperij Vncami Preto annis à Tartaris ante 100. an. confecti, ſub Cobila 6. Chã tegebat, de Vncami ſtirpe quartus erat, Rex & Sacerdos Georgius. *Ex M. Venet.*

An. 1274. Boleſlao genitis Rege quatuor milliaribus à Cracouia Poloni duros ſalis lapides effoderunt, præcipuas regni opes. *Munſt. lib. 4. Coſmog.*

Petrus 3. Regum Aragoniæ primus per mortem Manfredi ſoceri ſui fit rex Siciliæ. *Vaſæus.*

1276 INNOCENTIVS eligitur & primus ex ordine Prædicatorum fit Romanus Pontifex: Anteà vocabatur Petrus de Tarantaſia & erat doctor Theologus, qui ſuper libros 4. ſententiarum & epiſtolas Pauli ſcripſit: vir optimus, de quo omnia bona ſperabantur: Amator publicæ tranquillitatis. *Trith. in Chron. Monaſt. Hirſaug. lib. 11. Plati.* Alij volunt eum fuiſſe Longobardum. *Faſcic. temp.*

Philippus Cancellarius Pariſienſis, Thomas à Cantiprato, Richardus Mediauillanus minorita Anglus, Albinus Bononienſis, Ioannes Valenſis, Guilelmus Arronius, Godofridus ſeu Guiardus Epiſcopus Cameracenſis, ſcriptores Theologici.

1243 Philippus Tudertus ciuis Florentinus ordinem ſeruorum Beatæ Mariæ redegit ad formam. *Volaſ. lib. 21. de*

Anni Chriſti.	Concilia	Anni mundi.
1273 vel 1271	*DECIMVM quartum generale conciliū Lugdunenſe ſecundum præſide Rom. Pontifice, Epiſc. 500. Abbatum 60. & aliorum minorum prælatorum & ſacerdotum fere 1000. Pro terra ſancta recuperanda (hac de re nihil fuiſſe definitum ait Ioan. le Maire) & cōtra Græcos de proceſſione S. Spiritus à filio. Interfuerunt Græcorum & Tartarorū legati (Guilel. Nang. & Gregoras) & ſi Tritemio credimus, Michael Paleologus Imp. Græcorum, cuius auctoritate, etſi repugnantibus pluribus Græcis (Nicephorus Gregoras lib. 5. Pachymeres lib. 5.) conciliata eſt quidem (ſiue per eum, ſiue per legatos) decima tertia (Trith. in Chron. Monaſt. Hirſaug.) vnio ſiue concordia vtriuſque Eccleſiæ, ſed ea non diu durauit, vſicut nec præcedentes. Gaguinus lib. 7. Aemil. lib. 7. Tom. 3. concil. Blond. dec. 2. lib. 8. Plat. Palmier.*	5364
	191.	
1276	INNOCENTIVS. 5. Burgundus Tarētaſieſis. menſ. 6. di. 2.	5364
	Vacat. di. 9.	5364

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioāne 10.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus & regnantibus.

Alexandro 3. Scotiæ.

Anni Christi.

192.

1276 k ADRIANVS 5. Genuenſis menſ. 1. di. 9.

Vacat d. 28.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne 10.

Principibus.

Iiſdem Impp. & regnant.

193.

1276 l IOANNES 21. (aliis 20. aliis 22.) Luſitanus Vlyſ-

1277 ſiponenſis menſ. 8.

Vacat m. 6. d. 7.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne 10.

Principibus.

Iiſdem Impp. & regnant.

Anni mundi.

auentinus cap. 4. Sabel. Ennead. 9. lib. 7. Honorius 4. cum confirmauit.

5364 HVMANA.

A Rudolpho Imperatore procreatus eſt Albertus Dux Auſtriæ, qui & poſt Adolphum fuit Imperator, à quo domus Auſtriaca ad hunc vſque diem imperio fruens. *Chron. Hirſaug.*

Ducatus enim Auſtriæ, mortuo ſine liberis Duce illius, cum Comitatibus Stiriæ, Tirolis, & Carinthiæ vacabat. *Ibid.*

Quin & Rudolphus Odacharo Rege occiſo in bello, Boëmiæ regnũ ſuæ ditioni ſubiecit, deinde regnum Burgundiæ. *Ibid.*

Omnia caſtella & latibula latronum, qui fuerãt multiplicati, quòd nullus eſſet Imperator, motus prædonum reprimens, ideoque omnia gererentur per tumultum ſine lege, ſine ordine, pro lubitu, deſtruxit. *Ibid.*

1286. Cancellarium ſuum in Italiam miſit, qui accepta pecunia populos omnes liberos faceret. *Ibid. de quo ſuo loco.*

k MORITVR Viterbij ante conſecrationem ſuam. Reuocauit conſtitutionem Gregorij 10. de Conclaui, quam reuocationem & Ioannes 21. ſucceſſor confirmauit. Atque ita ſine conclauis recluſione ſequentes pontifices Nicolaus 3. Martinus 4. Honorius 4. Nicolaus 4. Cæleſtinus 5. creati ſunt. Cæleſtinus vero 5. renouauit, deinde Bonifacius 8 ſucceſſor, qui & in librum 6. decretalium eam retulit. A quo deinceps tempore Cardinales in conclaue recluduntur. *Ioan. Andreas ca. vbi Periculum.*

Rudolphum Imp. in Italiam vocauit ad comprimendam Caroli Siciliæ regis inſolentiam, qui oblitus beneficiorum Innocentij quarti, qui regnum legitimis hæredibus Conrado & Conradino filio eius ablatum, ipſi contulerat, Romæ omnia pro arbitrio gerebat, Deo iniuriam illi factam vindicante. Verùm Rudolphus Boëmico bello diſtẽtus, Põtifici ſatisfacere non potuit. *Chron. Hirſaug.*

5364 Hayto poſt quam multa bella confeciſſet contra Tartaros, Perſas, Maloc Sultanum ſiue Caliphum Babylo-

5365 nium & Melechdaor Soltanũ Aegyptium, ac per annos 45. eos quinque memorabilibus prælijs ſuperaſſet. 1. in Pamphilia 2. in Seleucia, tribus reliquiis in Perſide, Præmonſtratenſem ordinem in Cypro profeſſus & Macarij nomen ſortitus, anno 1273. in Domino moritur. *Ex hiſtorijs Armeniorum.*

HVMANA.

Tiuo eius filius, Rex Armeniæ ab Emerico Luſignano Cypri Rege, & Vallarclo Templariorum magiſtro, ſuppetias contra Mahometanos obtinuit. *Ibid.*

l Vir literatus, ſed in rebus gerendis parum prudens. Moritur Viterbij, noua ſuper eum camera ruente. In Philoſophia & Medicina erudiriſſimus erat, & multa ſcripſit, è quibus ſummula quædam extat, quam Theſaurum pauperum appellant, medicinæ non inutilis. *Chron. Hirſaug.*

Sub eo damnantur, qui aſſerebant Chriſtum &

diſcipulos nihil habuiſſe, ac in his, quæ habuerunt, nullum obtinuiſſe ius. *In Extrauag. cum inter nonnullos. de Verborum ſignific.*

Sub eodem dānantur errores Ioannis de Poliaco doctoris Pariſienſis *In extrauag. commun. Vas electionis.*

Pontifices qui idem nomen habent varié apud hiſtoricos numerantur, ſed in his, qui nomen Ioannis obtinuerunt, tanta eſt in numerandi ratione confuſio, vt vix quicquam certi liqueat, adeò vt quod de vno dicendum erat, ſæpe imprudenter à multis alteri tribuatur. Qui faciunt Ioannem 17. Schiſmaticum hunc nominãt 20. qui vero illum inter pontifices adſcribunt, & ſimul numerant Ioannem illum 8. ſi diis placet, fœminam, vocant Ioannem 22.

HVMANA.

Mortuo Duce Auſtriæ ſine liberis Rodulphus Imperator ex concilio principum dedit eum Ducatum filio ſuo Alberto, quem eius ſucceſſores etiam hodie poſſident. *Trith. in Chron. Monaſt. Hirſaug. & Vuolfang. Lazius.*

m NVNQVAM ſacrificabat, quin lachrymas funderet. Sacerdotia non niſi idoneis conferebat. Notarios & tabelliones curiæ Romanæ vt peſtiferos ſuſtulit. Gregorium 10. & Ioannem 21. imitatus.

HVMANA.

Dionyſius rex Portugalliæ ſextus 44. oppida partim inſtaurauit, partim à fundamentis ſtruxit. *Kaſous.* Agricolas appellabat neruos Reipub. vnde & eis conſulebat. *Idem.*

Ordines militum Chriſti, militum Sanctæ Iacobi, & militum Ciſtercienſis de Auys aduerſos Mauros inſtituit.

Rodulphum Hasburgenſem quidam tradunt ciuitatibus Italicis imperij iura vendidiſſe.

Ann. 1280. Turci, qui à Tartaris attriti fuerat, reſumptis animis reuerſi ad latrocinandi conſuetudinem reliquias imperij Græci in Aſia comminuunt, terras ſubactas in Satrapias 7. partiuntur à mari Pontico & Galatia vſque ad mare Lycium & Carium, flumenque Eumedontum.

Caramannus Aliſineius Phrygiam & Antiochiam, Sarganus Ioniam, Saulon Magnetiam, Prietien & Epheſum, Calames & Geraſus filius Myſiam, Ottomanus Bythiniam, Amuriada à Sangaro flu. vſque ad Paphlagoniam ſibi diſtribuunt.

Cæteris oppreſſis ſe quatuor familiæ extulerunt, Aſſumbei, Candeloti, Caramanni (hinc Cilicia Caramaniæ nomen accepit) Ottomani.

Candeloci Sinopen regionem circa pontum, Caramanni Ciliciam cum obtinuiſſent, diu Ottomanis reſtiterunt. Victi confugerunt ad Aſſumbeum, qui Cappadocum terras & minorem Armeniam poſſidebat, ex cuius ſtirpe natus eſt Viſumcaſſanus, qui regnum Perſicum inuaſit, poſtea.

Iacobus Meyerius ad an. 1278. ſuum Chronicon Flandriæ deduxit.

Siculi impatientes libidinis & inſolentiæ militaris Gallorum communicatis conſiliis, cum Nicolao 3. qui

Carolo

Anni Christi. — *Anni mundi.*

149.

1277 m Nicolaus 3. Romanus, *ob vitæ integritatem vulgo dictus Compoſitus,* an. 3. 5365
1281 menſ. 8. di 15. 5361
Vacat m. 5. d. 20.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne 10.

Principibus.

Iiſdem Imperantibus & regnantibus, & poſt Alphōſum Portugalliæ Dionyſiū, an. 46.

Icum Nuamlac Aethiopiæ mox Lacha-hazeon an. 6

CONCIL. Cantuarienſe, preſide Archiepiſco, ad confirmandum ſtatũ religionis. Polyd. lib. 17. Ang. hiſt.

Anni christi.

195.

1281 n Martinus 4. Turonenſis, an. 4. menſ. 1.

1285 Vacat di. 3.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne decimo, deinde Ioſepho iterum menſ. 1. Mox Georgio ſiue Gregorio an. 6. menſ. 6.

Principibus.

Michaele Paleologo Orient. Imp.

Abaga Tartaro Perſidis, deinde Tangadore an. 2. Argone an 4.

Rodulpho Occid. Imp.

Philippo 3. Franc. Rege.

Iacba hazeone Aethiopiæ pretioſo ſiue Belul.

Alphonſo 10. cog. Sapiente Hiſp. deinde Sanctio 4 an. 8.

Eduardo 4. dict. 1. Angliæ.

Leſco Nigro Polo. principe.

Dionyſio Portugalliæ Reg.

Alexandro 3 Scotiæ.

1283 CONCIL. *Herbipolenſe, præſide Legato Apoſtolico à latere, multorum Epiſcoporum, Abbatum, præſentibus Rodulpho Imp. Principibus Ducibus & Comitibus, vbi inter alia Legatus nomine Papæ contributionem decimi denarij à clero, & Rex ab vniuerſo populo exigere cœperunt. Trite. in Chron. monaſterij Hirſaug. At Munſterus in Coſmog. refert ad an. 1287.*

196.

1285 o Honorius 4. Romanus an. 2. di. 1.

1288 Vacat m. 10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Georgio ſiue Gregorio.

Anni mundi.

Carolo infenſus erat, & Paleologo Byzantino Imp. qui Gallos nuper ex vrbe eiecerat, & Petro Arragonio, coniuratione facta an. 1281. die Paſchæ ad pulſum campanarum conuocantium ad veſperas, omnes Gallos ad vnum

5369 ſupra octo millia cum vxoribus etiam grauidis intra duarum horarum ſpatium contrucidarunt. Vnde prouerbium

5373 VESPERAE SICILIANAE, ſeu Veſper Siculus, de ſubita cæde. *Aemil. lib. 7.* Soli illi ſuperfuerunt, quos Spirlinga arx munitiſſima protexit.

Deficiunt Siculi ad Petrum Aragonium regem (cui Regnum Siciliæ debebatur iure dotis Conſtantiæ vxoris filiæ Maufredi, quem Carolus vita & regno ſpoliauerat) qui ad Hipponem Africæ armata claſſe euentum Siculæ conſpirationis præſtolabatur, propterea à Nicolao 3 Roman. Pontifice hoſtis Eccleſiæ iudicatus. *Aemyl. lib. 7. Plat. Blond. lib. 8. deca. 2.*

n FVIT vir ſanctiſſimus, adeo vt cæci, muti & claudi, ad eius ſepulchrum ſanitatem recuperarint. *Trith. in Chron. monaſt. Hirſaug.*

Italicis bellis indignè implicitus, ſemper tamen pacis expetens. Sub hoc inſaniuerunt Vrſina & Annibalica factio. *Vuicelius in Epitome.*

Martinus Polonus à Beato Petro incipiens, vſque ad Honorium quartum, vitarum opus edidit.

HVMANA.

Tangador Tartarus Perſarum Rex relictis ſacris Chriſtianorum ad Mahometem deſciuit, ac ſe Mahomet Cham appellari iuſſit. Quin & Chriſtianos perſecutus eſt, clauſis eorum templis: Quæ poſtea ſucceſſor Argon aperuit, Chriſtianos inire complexus.

Eldad Danius Hebræus hiſtoricus ſcripſit ſuam hiſtoriam, de Iudæis Clauſis in Æthiopia, circa annum Domini 1283. qui iuxta rationem numerandi Hebræorum, eſt an orbe condito 5043. *Ipſe ad finem ſui libel.*

o VIR bonus & integer, ſcientiæ & honeſtatis verus

5371 amator. *Chron. Hirſaug.*

Cardinales habere noluit niſi paucos, ac eos non minus bonos, quàm doctos, *Vuicelius in epitome.*

Ordinem Carmelitarum (qui ſic dicti ſunt à Carmelo monte Syriæ) mutatis chlamydibus virgulatis ſiue verſicoloribus in albas, confirmauit & reformauit. *Plat. Trit. in Chron.*

Ordinem Eremitarum ſancti Auguſtini, Lutetiæ Pariſiorum nondum receptum confirmauit. *Trit. in Chron.* Sunt autem, vt id obiter dicam, precipui quatuor Ordines probatiſſimi, quorum cæteri omnes ſunt veluti appendices, Baſilij, Auguſtini, Benedicti & Franciſci, ſanctorum patrum, *Volater. lib. 21. Geograph. Polyd. lib. 7. de in-*

5373 *uent. cap. 4.*

Vacat ſedes 10. menſes ob ægritudinem Cardinalium

5376 qua apud S. Sabinam correpti ſunt.

S. Rochus Narbonenſis, Guilelmus Durandus Miniacenſis Epiſcopus, auctor Rationalis, Gilbertus Magnus Anglus, Ægidius Biturigenſis Archiepiſcopus, Guilelmus Lugdunenſis Archiepiſcopus, Ioannes Genuenſis Ephrem (alius ab Eremita) Græcorum hiſtoricus, Arlothus generalis Minoritarum, Guido Bononienſis Archidiaconus, Nicolaus Cabaſilas Dyrachij Epiſco-

pus. Eccleſiaſtici viri & Scriptores.

Geraldus de Aluernia Chronicon Abbatum Cluniacenſium ad an.1287 protraxit.

Raymundus Lulius Catalanus Monachus Tuneti in Africa, multa ſcripſit de rebus nimium curioſis: in eius libris adnotati fuere pluſquam quingenti errores à Petro Terracenſi Archiepiſcopo: vt Deum plures habere eſſentias, (tale quidpiam hodiè aſſerunt noui Trinitarij in Polonia) Patrem priorem filio: Spiritum ſanctum conceptum ex patre & filio, &c. quæ tamen omnia, hæretica & pluſquam diabolica audacia, aſſerebat ſe à Christo ſibi apparente in forma crucifixi in quodam monte accepiſſe, vt totum orbem à tenebris, quibus detinebatur liberaret. *Bernard Lutzemburg in catal. hæretic.*

Humana.

Palatium Pariſienſe (vbi Ludouicus Hutinus Parlamentum olim vagum ſedentarium fecit) extructum eſt à Philippo Pulchro, Engerrano Marinio fiſci præfecto illud opus in inſula regiæ vrbis vrgente. *Aemil. lib.* 8.

Parlamentum quoque Tholoſanum Ocitanorum gratia rex idem inſtituit. Quo regnante bellum ſacrum in Oriente, Ptolomaide à Sultano capta, finitum eſt. *Idem.*

Collegium Scholaſticorum Choleticum Lutetiæ inſtituitur a Ioan. Choleto natione Picardo Cardinali. *Mater hiſtoriarum.*

Ioanna Nauarrorum regina, Philip. Pulchri vxor Gymnaſium Campanum, vulgo Nauarricum, Pariſiis extruit & locuplet. *Ibid.*

Eodem tempore collegium Cardinalium Ioannes Monachus nationes itidem Picardus Cardinalis poſuit.

1283. Rodulphus Imper. cum circa Moratum ab equo deiectus fuiſſet, in lacum inſiliit armatus, ac miro robore corporis euaſit. Cùm inde Friburgum delatus eſſet, copiis collectis ex omni Sueuia, illud & Heluetios Comiti Sabaudiæ, cui erant ſubditi, eripuit. *Blond. lib.* 8. *Dec.* 2. & multa alia. *Chron. Burg.*

1286. Pecunia populos Italiæ liberos fecit. Lucenſes ob eam rem duodecim millia nummûm propoſuerunt. Florentini ſex millia. &c. *Chron. Hirſaug.*

1287. Vuernerus puer Chriſtianus à Iudæis furtim raptus occiditur acubus & cultris ad excipiendum eius ſanguinem, in oppido Vueſalienſi iuxta Rhenum, qui poſtea tanquam martyr ſignis claruit multis. *Ibid.*

Philippo Comiti Sabaudiæ, cui Rodulphus multa eripuit, ſucceſſit Amadeus, à rerum magnitudine Magni cognomen adeptus.

Philippus Pulcher, rex quoque fuit Nauarræ ann. 36. propter vxorem. *Vaſæus.*

p PRIMVS Pontifex è Franciſcanorum ordine. Nam errant, qui ſcribunt Honorium 4. fuiſſe minoritam. Vir bonus, amator religionis & pacis. *Chron. Hirſaug.*

Quo tempore Gibelini & Guelphi in Italia in ſe ardebant. & Soltanus in Aſia Chriſtianos crudeliter opprimebat.

Mulech Sapherapes Saracenorum Soltanus (hoc eſt, Imperator) non quidem Aegyptius, vt quidam

Anni Christi. — *Anni mundi.*

Principibus.

Michaele Paleologo Orien. Imp.

Argone Tartaro Perſidis, deinde Regayto an 6.

Rodulpho Occi. Imp.

Philippo 4. Pulchro ann. 28. Franc. Reg.

Iacba Hazeone Æthiopiæ Belul.

Sanctio 4. Hiſpaniæ.

Eduardo 4. dicto 1. Angliæ.

Leſco Nigro Polo. principe.

Dionyſio Portugalliæ.

Alexandro 3. Scotiæ.

97.

1288 p Nicolaus 4. Aſculanus an. 4. 5379

1294 menſ. 1. di. 8. 5381

Vacat an. 2 m. 3. d. 2.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Georgio ſiue Gregorio, deinde Athanaſio an. 4.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus & poſt Rodulphum Aſtaulpho ſeu Rodulpho ann. 6. Impp. & regnantibus.

Regayto Tartaro Perſidis, deinde Baydone, an. 4.

Sanctio 4. Hiſpaniæ, deinde Ferdinando 4. an. 13.

Iacba Hazeone Æthiopiæ pretioſo, mox eius liberis Barſada, Esbrahad, Cadem ſaghed, Vdim Raab, an. 15.

Anni Christi. | Anni mundi.

Eduardo 4. Angliæ.

Leſco Nigro Poloniæ principe, deinde Premiſlo, qui regium titulum repetiuit. an 6.

Dionyſio Portugalliæ

Alexandro 3. Scotiæ: deinde interregno annorum ſex ob Anglorum irruptiones.

1291 *CONCIL. Londinenſe ad Veſtmonaſterium iuſſu Eduardi Regis. Eo in Cōcilio publico edicto iuſſi ſunt Iudæi de Anglia in perpetuam exire: cautum eſt etiam vt nemini liceret dare prædia collegiis monachorum ſine Regis permiſſu: neue monachis aut aliis ſacerdotibus emere poſſeſſiones, idque ne eiuſmodi poſſeſſiones cœnobiorum aliorūmue ſacerdotiorum dotes fierent. Eam Legem ad Manumortuam vocarunt, quod res ſemel datæ collegiis ſacerdotum non rurſus vēderentur magis, quam res mortuæ. Durat in hodiernum diem. Polyd. Virgil. lib. 17. Anglic. hiſt.*

1292 *ASCHAFFENBVRgēſe prouinciale, præſide Gerardo Archiepiſcopo Moguntino cum 7. ſuis ſuffraganeis, Abbatibus & presbyteris vbi multa vtilia de negotiis Eccleſiaſticis ſtatuuntur. Trithem. in Chron. monaſt.*

1294 q S. CÆLESTINVS 5. Eſernienſis, menſ. 5. di. 7.

Vacat d. 10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne vndecimo an. 6.

putant. ſed Babylonias. Tripolim, Tyrum, Berithum, Sidonem & Ptolemaida, nobiliſſima emporia quę ſola tunc à Chriſtianis tenebantur, ferro & igne vaſtauit, altercantibus inter ſe finibus, iamdudum per 30 annos Venetis, Genuenſibus, & Piſanis. *Aemyl. lib. 8. Plati. Biond. lib. 8. dec. . . Faſcicul. tempo.* Ita diſſidentibus inter ſe Chriſtianis amittuntur omnes portus Aſiatici. Tuncque finitum eſt bellum Sacrum in Oriente.

Miraculosè per vxorem filiam Haytonis Regis Armeniæ Mangu Cham Tartarorum à Cingis Cham quintus conuerſus baptizatúſque eſt, cum fratre Allan ſiue Hielon & tota familia. Deinde Allan exercitum in Paleſtinam duxit habens in vexillo Chriſti crucifixi effigiem, contra Cathos Melechmees, vt Hieroſolymam reciperet. *Guil. Nangiac.*

5397 Mox redierunt Tartari ad priſcam impietatem. Vnde hodie ſunt Mahometani vel potius Sagomorbarei. Nam habent Sagomorbar Cham pro magno propheta, vt Turcæ Mahometem, qui de Deo vno & de Politia & moribus aliqua eis dictata reliquit, inter quæ eſt edictum, quod vſque hodie iurant ſucceſſores Cingis Cham, de non affligendis Chriſtianis, neque tributo ab eis exigendo copioſiore, quam à reliquis.

Hielon pulſis quidem Saracenis potitus eſt regno Syriæ & Hieruſalem circa an. 1290. At triennio poſt Sotanus Babyloniæ illud accepit. *Continuat. Nangiaci. Sabelli Ennead 9. lib. 7.*

Adhuc viuebat & ſcribebat Nicolaus Lyranus. *Ipſe in 2. cap. Eſaiæ.*

HVMANA.

5380 Inter Philippum Regem Franciæ & Eduardum Angliæ erat capitale odium, quod fuit cauſa ſecundi belli Anglici ſeu Francici & multorum malorum. *Polyd. lib. 17. Ang.* quo per Carolum Valeſium Pulchri fratrem Aquitania ditioni Franciæ adiungitur.

Angliæ rex Adulphum Imp. pro centum millibus Marcarum argenti ea conditione in auxilium vocat, vt diuiſa inter Imperij principes pecunia, communiter ei contra Francos aſſiſteret. Quod non eſt aſſecutus, quia

5382 Adulphus acceptam pecuniam in priuatos vſus conuertit. *Chron. Hirſaug.*

Ferdinandus 4. Hiſpan. mortuus dicitur die ſibi dicto à duobus, quos iniuſtè tanquam homicidij reos occidi iuſſerat. *Vaſæus in Chron. Hiſpan.*

q PER CANNAM deceptus eſt voce tanquam cœlitus miſſa inſonantem, vt deſereret Pontificatum & Bonifacium inſtitueret. Sediſſe biennium aliqui ſcribunt.

Inſtituit ante Pontificatum ordinem. S. Benedicti in Montibus. *Guil. Nangia. Polyd. lib. 7. de inuento. cap. 2.* Eum confirmauit Bonifacius 8.

Fertur edixiſſe. Ne deinceps Romani Pontifices & Cardinales veherentur equis & mulis, ſed tantum aſinis, Chriſti, cuius haberi vellent vicarij exemplo. *Mater hiſto.* O legem nunc prodigioſè euerſam!

Cùm rebus agendis parum idoneus haberetur, perſuaſus eſt vt Pontificatum reſignaret, itaque coram omnibus in Conſiſtorio, mitram anulum & Sandalia deponens, Pontificatu ſe liberè abdicauit, *Platin.* Relatus eſt inter Diuos à Clemente 5. *Blond 9. dec 2. & Mater Hiſtor.*

vel à Ioanne 22.*Palmer.*vel à Viennenſi Concilio *Ioannes Meyerus.*

S Nicolaus Tolentinus tunc obiit:qui catalogo Sanctorum adſcriptus eſt ab Eugen.4.

HVMANA.

Michael 7.Comnenus Paleologus cognomento Magnus obiit anno ſui imperij 25. ſed quòd ad Eccleſiam Romanam deſciuiſſet priuatus eſt,etiam à proprio filio Andronico,ſacra ſepultura.*Nicephor.Gregor. lib. 5. Aemyl lib.8.*

Angli Normaniam & Aquitaniam inuadunt, capto clauro Blauiæ,& duobus aliis oppidis circa Burdegalam,à cuius acceſſu propulſantur per Radulphum Neela Magiſtrum Equitum.Proditione ciuium in deditionem accipiunt Baionam vrbem,*Guilel.Nang.*Sibi Adulphum Imp. & Guidonē Flandrum ſociant.Hinc bellum inter Francos & Flandros per annos quindecim.

Sub an.1295.iam tertio Iudæi à Philippo Pulchro tota Francia ſpoliati & exacti ſunt. Quam exactionem ipſi appellant כלה quòd ea contigerit 55.anno poſt quintum mundi conditi millenarium,& in aliquando קלו quòd anno 136.poſt illam Philippi Auguſti eiectionem, quæ incurrit in annum 1190.falluntur qui in hac R.Salomonem fuiſſe aiunt Nam ille eſt antiquior Abben Ezra,qui ſe vixiſſe ſcribit ſub annum mundi 5000. i. Chriſti 1240. Itaque eum relego ad illam priorem.

Pulſi Iudæi migrarunt in Germaniam.Quare Iudæos Germanos eſſe de radice ſiue trunco Francorum ſcribit. Elias in Tiſbi,Rad. קרבץ

Caſſanus Tartarus Perſarum rex Sultanum Ægypti ſub an. 1300 .vicit.

r INSTITVIT duplex maius(vt vocant)in Feſtis 12. Apoſtolorum,4 Euangeliſtarum,& 4.Doctorum Eccleſiç *Plati.*

Fertur fuiſſe auctor illius orationis Eccleſiaſticæ, Aue virgo glorioſa &c.

Aliquot epiſtolas Romanorum Pontificum, quas vocant Decretales ,in quinque Libros per tres doctiſſimos viros Guilelmum Ebredunenſem Archiepiſcopum, Berengarium Epiſcopum Biterenenſem, & Richardum de Senis,iuris vtriuſque doctorem,digeri curauit,eáſque ſub nomine Sexti libri Decretalium in Concilio Lugdunenſi confirmauit,& legi in Scholis ac in iudiciis obſeruari mandauit.*Præfatio lib. ex.Decret.Paulo aliter Volater. lib. 22. Anth.* Sextum, inquit, Decretalium iuuante Dino Mugellano compoſuit.

Luſtralem annum ſiue IVBILEVM centeſimo quolibet anno celebrandum primus inſtituit anno 1300. *Platin.*

Ingentia bella in Italia excitauit. Excommunicauit regem Gallorum Philippum & totum regnum donauit Alberto Auſtriacæ domus Cæſari. Captus eſt poſtremo Anagnæ in paterna domo dormiens, nihilque tale metuens,indéque Romam perductus, in carcere periit, Atque hinc dicitur, Intrauit vt vulpes, regnauit vt Leo, mortuus eſt vt canis.Quod tamen falsò & temerè vſurpatum à maleuolis, & principum aſſentatoribus plerique exiſtimant,quoniam Platina, valde alioqui pronus

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Principibus.

Michaele 7.Paleologo Orientis Imp.

Caſano Tartaro Perſidis an.6.

Adulpho Occidentis Imp.

Philippo 4. Pulchro Franc. Rege,

Baaſarda cum quatuor fratribus Aethiopiæ pretioſo

Ferdinando 4. Hiſpaniæ.

Eduardo 4.dict.1.Angliæ.

Præmiſlo Poloniæ.

Dionyſio Portugalliæ.

Interregno Scotiæ.

199.

1294 r BONIFACIVS 8. Anagninus,ex nobili familia Caietana,an. 8. 5382

1303 menſ.9. di.17. 5391

Vacat d.10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne 11. deinde Athanaſio iterū an. 8 contra quem an.1305.Hugolinus Latinus ſedit.

Principibus.

Andronico Paleologo ſeniore, ſiue maiore filio Michaelis an.37.Orient.Imp.

Caſano Tartaro Perſidis, deinde Cambagagano.

Ottomanno 1.Turcorum. Imp.

Anni Christi.

Adulpho & poſt eum Alberto 1. an. 10. Occid. Imp.

Philippo 4. Pulchro. Franc. Rege.

Baaſarda cum 4 fratribus Aethiopiæ pretioſo.

Ferdinando 4. Hiſp.

Eduardo 4. dict. 1. Angliæ.

Premislo Poloniæ, deinde Vuladislao Loctico ann. 3.

Vuenceslao Boemo an. 5.

Dionyſio Portugalliæ.

Interregno Scotiæ, deinde Ioanne Balliolo an. 7.

1297 CONCIL. *Lugdunenſe, præſide Bonifacio Pontifice, qui animaduertens quotidie Principes noua vectigalia ſacerdotibus imponere interdum ſine iuſta cauſa, interdixit in eo Concilio, ne poſthac id facerent neue ſacerdotes iniuſſu Rom. Pontificis illa impoſita conferrent. cap. 3. de immunita. Eccleſiæ li. 6. Fuit cauſa magnæ diſcordiæ apud Anglos. Polyd. lib. 17. Anglic. hiſt.*

1297 *Londinenſe, cum Epiſcoporum, tum virorum omnium ordinum, præſide Roberto Cantuarienſi præſule, præſente Edouardo 1. in quo ſtatuitur, ne in perpetuum Regi liceret tributum vllum Angli imponere, niſi ex Concilij decreto. Id etiam hodie manet inuiolatum. Polyd. lib. 17. Angl. hiſt.*

Romanum, quo Philippus Rex Franciæ Alberto Imperatori ſubiicitur. Onuphr. Plati.

1302 *Pariſienſe, præſide Ioanne Cardinali Legato ſedis Apoſtolicæ, qui eo miſſus fuerat à PP. quod Epiſcopi Franciæ vocati in ius Romam, Bonifacio, non comparuiſſet. Guil. Nang.*

Anni mundi.

ad notandas Pontificum maculas, nihil tale retulit, ſed nec alij, qui eorum vitas diſcripſere. Vnde & eum laudant, tanquam Eccleſiaſticæ libertatis æmulum, Imperatoribus Regibúſque ſua poteſtate abutentibus formidabilem. Sed & Philippus Rex, cuius opera captus fuerat atque interierat, Deo vnctum ſuum vlciſcente, nunquam deinceps proſperè ſe habuit, vt ab aliquo Epiſcopo prædictum fuerat.

Malè tractauit Gibellinos, qui iidem Columnenſes & Albi, vt contrà Guelphi Nigri dicebantur. Vnde ad Porchetum Epiſcopum dixit, cinere in oculos ſparſo: Memento, quia Gibellinus es, & cum Gibellinis in cinerem verteris. *Vuicelius in Epit.*

Henricus de Gandauo Tornacenſis Archidiaconus, Iacobus Genuenſis Archiepiſcopus, Alexander de Villa, Conradus Halſbertadenſis Dominicanus, Ioannes Scotus Franciſcanus doctor ſubtilis, (qui obiit an. 1303.) Ioãnes Sancto geminianus, Petrus de Palude, Renerus Piſanus, Theologiæ Scholaſticæ, vt vocant, accutiſſimi ſcriptores. *Trith.*

Circa hæc tempora Nicephorus Calixtus Xanthopulus hiſtoriam ſuam Eccleſiaſticam à Chriſti natiuitate
5385 ad annum 625. decurrentem, Andronico maiori Conſtantinopolitano Imperatori dedicauit. *Ipſe in dedicatione operis. & lib. vlti. cap. vltimo.*

Guilelmus Nangiac monachus monaſterij D. Dionyſij, prope Lutetiam, Chronographiam vniuerſalem ab origine mundi ad annum Chriſti 1302. digeſſit, quã duo eiuſdem cœnobij monachi vſque ad annum 1368. continuarunt. Extat codex hac in Pariſiorum vrbe apud cœnobitas S. Germani.

Quidam qui volebant haberi tertij Ordinis D. Franciſci, quique vulgo fraterculi ſiue Fratricelli, ſeu Fratres de paupere vita, vel Biſochi ſiue Beguini, & aliis nomi-
5385 nibus vocabantur, in partibus Italiæ, Siciliæ, & Narbonenſis prouinciæ, damnati ſunt hæreſeos à Bonifacio 8. (alij volunt id à Ioanne 22. primò factum fuiſſe.) Ipſi Eccleſiaſtica ſacramenta contemnebant: dicebant Sanctas animas non frui viſione diuina ante diem extremum: in ſuis nocturnis conuentibus poſt inuocationem Sancti Spiritus, & luminibus extinctis promiſcuè coibant cum mulieribus, quæ aderant: Eccleſiæ poteſtatem iam diu ob corruptos mores Eccleſiaſticorum extinctam fuiſſe: ſe ſolos eſſe Eccleſiam Dei, ſeque imitari Apoſtolos, at Eccleſiam Romanam eſſe meretricem ac Pontifices omnes poſt Syluestrum I. fuiſſe impios, quòd in paupertate non degiſſent, ideo ipſis denegandas eſſe decimas: Margaritam concubinam Dulcini grauidam ab eo factam, tam erant impudentes, vt affirmarent concepiſſe de Spiritu ſancto. *Mater hiſt. Suplement. Cronic. Extrauag. Sancta*
5390 *Romana de religioſ. domib. Plati. Bernardus Lutzemburg.* Dulcinus erat eorum hæreſiarcha *Platin.* Manſerunt in Marchia vſque ad Eugenium 4. & Nicolaum 5. qui eos comburi iuſſerunt, ſed multi in Græciam fugerunt. *Anto. tit. 24. cap. 9. §. 15.*

Apamienſis epiſcopatus inſtituitur à Bonifacio Papa, cùm antea ea regio ſubiaceret Tholoſano Epiſcopatui. *Guil. Nang.*

HVMANA.

Vectigal quod Malam-toltam vocabant, centeſimæ

& poſt

& poſt quinquageſimæ omnium bonorum, primo ſolis mercatoribus, deinde tam clericis, quàm laicis impoſitum eſt anno 1296. cuius cauſa magnæ ſeditiones ortæ ſunt poſtea in Flandria. *Guiel Naug.*

Tota Lutetia Sequanæ illuuione inundatur, vt per 8. ferè dies nauigiis, annonæ conſulendum fuerit, nec liceret per vllum ferè vicum incedere abſque nauiculis & ſcaphis. *Guil. Nang.*

Burdegalenſes timentes, ne iterum agitata pace cum Anglo ei ſubderentur, nec mitius cum eis ageretur, quàm paulo antea cum Londinenſibus, pulſis vrbe omnibus Francis, ſui iuris fiunt, *Guil. Nangiac. Gaguin. lib. 7.*

Fœdus percuſſum eſt inter Philippum Reg. Franc. & Eduardum Reg. Angliæ, cui Philippus quadriennio poſtquam locaſſet Margaritam ſororem, vniuerſam Aquitaniam reddidit. *Guilel. Nangiac. & Polydor. Virgil. lib* 17. *Angl. hiſt.* Philippus vniuerſam Flandriam ſubegit. *Gagui. lib. 7. Aemyl. lib. 8.*

1295. Præſmilus regni titulum apud Polonos repetiuit, quod fuerat annis 215. intermiſſum. *Crom. lib. 11.*

1298. Cuncti, qui contra Adulphum Imp. conſpirauerunt, miſera morte periere. Nam Albertus Ipſe Imperij vſurpator & ſucceſſor à fratris filio necatus fuit. Comes de Holoch & Comes de Ochſenſtein ſimiliter fuerunt occiſi. Moguntinus Archiepiſcop. ſuper ſella ſedens, repentina morte ſublatus eſt. Comes Bipontinus in ripa Glieſiæ ſubmerſus. Conradus Epiſcop. Argentinenſis ante Friburgum à quodam ruſtico gladio interemptus. Comes Liningenſis phreneticus, & variis calamitatibus miſer periit. Cæterique penè omnes ſimili interitu. *Chron. Hirſaug.*

1300 Vuenceſlaus Boëmus Rex Polonis expetitur, tempore Ottomani primi. *Chrom. lib.* 11.

1302. Factio Ruſticorum in Francia ingentes regis copias bello ſuperat. Sed paulo pòſt omnes deleti ſunt. *Chrō. Hirſaug.*

Cambagadus Tartarus Perſiæ rex, repudiato Chriſtianiſmo Mahometiſmum amplexus, alios ſuo exemplo pertraxit: cæteros ita preſſit, vt non multò pòſt Chriſtiana religio apud eos ferè exoleuerit Hinc concidit Tartarorum imperium in Aſia. Nam Syriam Aegyptij retinuerunt. In reliqua Aſia vſque ad Pontum, Turcorum potentia Ottomani auſpiciis reſtitui cœpit. Parthi Perſiam inuolarunt circa an. 1350. duce Gempſa Parthorum Sultano, deuictis poſteris Cambagadi.

Reliquiæ Tartarorum in Hordas diuiſæ per Europam & Aſiam diſperſæ ſunt, quibus ſinguli principes præfuerunt. Alij in Taurica Cherſoneſo conſederunt, quæ hodie Gazara, & hi Precopitæ dicuntur, quorum princeps filiam in vxorem dedit Selymo Turcæ, ex qua natus eſt Solymannus. Alij Mogai, qui non vnius imperio, ſed Reip. more à Senatu reguntur, à quibus Horda Hagutaiorum, ſeu Zauolhienſium, quorum Metropolis Samarcanda Tamerlanis patria.

Tunc primum, Tartarorum imperio valde imminuto, an 1300. tyrannicum Imperium Turcorum nullius antea ferè nominis per Ottomanum Turcam (qui regnauit an. 28.) originem habuit, mille annis poſtquam Eccleſia à Conſtantini tempore floruerat. *Volater. Paul. Iouius.* Illud autem intelligi per Beſtiam Antichriſti Apocalyp.

cap. 20.

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

1301. *An. Dom. M. CCC. quo Otthomanus Turca de genere Scytharum ſiue Magog. emerſit, mille annis poſt ligatum Satanam, ne perſecutionibus amplius noceret Eccleſiæ, eis à Conſtantino ſublatis & orbe conuerſo. Apo. 20. vſque ad hec tempus, quo ſolui cœpit & myſterium iniquitatis à Mahomete inchoatum, in apertum proferre.* 5390

DECIMO *tertio ſæculo doctrinæ continuatio ſic elucet.*

MISSA *iiſdem ritibus & verbis quibus antea. Innocentius 3. libris de Myſteriis Miſſæ. Durādus Mimatenſis in Rationali diuinorum officiorum Thomas opuſc. 66. de expoſitione Miſſæ, & 3. parte, q. 83. Cabaſilas Græcus libro de diuino altaris ſacrificio. Samonas Gazēſis contra Achmed Saracenum. Simeon Theſſalonicenſis libro de ſeptem Sacramentis.*

Gratia Dei, fides iuſtificatio. *Cabaſilas in expoſ. liturgiæ, cap. 29. de morte Chriſti quis neſcit eam eſſe ſolam, quæ peccatorum remiſſionem in mundum introduxerit? ſed illud etiam ſcimus, quod poſt mortem illā, etiam fide & pœnitentia & cōfeſſione opus eſt, &c. Bonauentura in tractatu de ref. hominis à peccato ad Gratiā. Innocentius in 7. pſal. pœni. Cum nemo iuſtificetur, niſi ex dono gratiæ patet, quod nullus iuſtificatur ex merito vitæ. Nam infuſio gratiæ propriè iuſtificatio appellatur, quam Deus nulli concederet, ſi eum ſecundum meritorum exigentiam iudicaret. Audis Romanum. Pont. Thomas in 1. Apoc. Remiſſio peccatorū gratis datur. Denique Scholaſtici in 2 ſenten. diſt. 27.*

Euchariſtię, veritas, ſacrificium,

tranſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus. Cabaſilas in expoſ. liturgiæ multis capitibus. Innocẽtius libris de myſteriis Miſſæ. Thomas lib. de Sacramento Euchariſtiæ, in officio feſti Sacramenti; & in 4. ſentẽt. 3. q. 74. & ſeqq. lib. peculiari, de Sacramẽto Altaris, vbi cap. 29. populus non accipit ſanguinem ſub ſpecie vini. & quare. Guiliel. Pariſienſ. lib. de eadem re. Alexander 4. q. 36. 37. & ſeqq. S. Samonas diſp. contra Achmed Saracenum.

cap. 20. nemo ſanæ mentis ibit inficias; cum multorum veterum & recentiorum iudicio nomine Gog & Magog intelligantur Saraceni & Turci, vt etiam cogitur fateri Funccius lib. 1. commenta. in Chron.

Eodem fermè anno Auſtriacam domum inter Chriſtianos principes Deus extulit. Vtinam in Chriſti gloriam & Ottomaniæ perniciem. Sic Hebræi obſeruant, quo die diruit Tẽplum Nabugdonozor, eo natum Cyrum qui eius poſteritati exitium attulit.

Nouæ factiones Alborum & Nigrorum in Italia. Blond. lib. 9. dec. 2.

Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ. Thomas 3. q. 66 & ſeqq. in ſumma cont. Gentil. lib. 4. D. Samonas Gazenſis diſp. contra Achmed Sarac. Scholaſtici in 4. ſentent. diſt. multis. Guil. Pariſ. de baptiſmo & eius partibus. lib. de tempore Baptizandi. lib. de ritu baptizandi. Ioachimus Abbas variis locis. Albertus Magnus iisdem. Hugo Cardinalis & Lyranus ſimiliter in varia Bibliorum capita. Durandus de diuinis offic.

Pœnitentia & eius partes tres. Cabaſilas cap. 29. Guliel. Pariſ. lib. de Sacramento Pœnitent. Innoc. in 1. & 3. Pſalm. Pœnit. Bonauent. in dietis de Pœnitentia. Thom. in tract. de Articulis fidei cap. 14. & 3. q. 84. &c. Doctores huius ſæculi in 4. ſent. diſt.

Claues Eccleſiæ abſolutio. Cabaſilas c. 29. Thomas opuſc. de forma abſolutionis. 3. q. 84. Durandus Mimaten. de diuinis officiis. Scholaſtici in 4. ſentent.

Confirmatio & reliqua alia Sacramẽta & eorum vſus. Simon Theſſalonicenſis libro de ſeptẽ Eccleſiæ ſacramentis, (Nam etiam Græci nobiſcum tot conſtituunt, immo & cunctorum populorum Chriſtiani.) Thomas in tractatu de Articulis fidei & Scholaſtici in 4. ſentent. Guliel. Pariſ. priuatis tractatibus. Durandus Mimatenſis de diuin. offic. Hugo. Cardinal. & Lyran. in Biblia ſæpius. Cabaſilas in expoſitione liturgiæ cap. 29. Vltimum (ait Græcus ille, & quidem diſputans contra Latinos) olei ſacramentum perfecit ſacerdotium oratio, quod etiam corporalis morbi medelam & peccatorum remiſſionem dat iis, quibus peragitur, vt habet apoſtolica traditio. &c. vbi & inter ſacramenta nominat ſanctiſſimum vnguentum, Ordinationem per impoſitionem manus, myſterium remiſſionis peccatorum per ſacerdotem, orationem ſacerdotis in Matrimonio, vt intelligas hæc ſacramenta non eſſe Papiſtica, ſed etiam Græcorum, & quidem diſputantium contra nos.

Primatus ſedis Apoſtolicæ. Fredericus Imp. epiſt. 3. & quidem Sedem Apoſtolicam oppugnans. Græci in conc. Lateranenſi. Ruſci, Poloni, Boemi apud Vincentium in ſpecul. lib. 31. cap. 39. nuntiis & literis confeſſi ſunt. Accurſius in Authentica vt Eccl. Rom. gaudeat 100 annorum præſcrip. vetus Roma habet primam ſedem Eccleſiarũ, item originem legum, item fontem ſacerdotij. Thomas lib. 4. contra Gentil. cap. 76.

Liberum arbitrium, bona opera. Thomas in ſumma de Veritate, Mater. 24. q. 1. 1. q. 83. art. 1. & Scholaſtici in 2. ſent. diſtinct. 3.

Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, Imagines, Feſta. Pſellus ad Andronicum Imperatorem, vbi infrà. Cabaſilas in expoſitione liturgiæ cap. 33. 34. 48. 49. 50. Thomas 2. q. 83. Innoc. ſer. 1. de dicat. templi, &c. Denique ſermones & tractatus penè innumerabiles doctorum huius ſæculi.

Preces pro defunctis, Purgatorium. Pſellus ad Andronicum Imp. cap. de exitu animarum, & cap. de benefactis pro his qui è vita deceſſerunt. Cabaſilas cap. 33. 42. quod inſcribitur, de iis qui dormierunt, vt ſanctificentur à Menſa. 44. 45. quod præfert hunc titulum. Quod his, qui dormierunt, perfectior ſit ſanctificatio. 47. Thomas 3. q. 82. art. 6. & in ſumma contra Gentil. li. 4. ca. 91. Bonauent. in 7. parte Breuiloq. ca. 2. Innocent. in 3. pſal. Pœnit. Doctores in 4. ſentent. diſt. 21.

Cætera iidem & cæteri huius ſæculi auctores prolixè confirmant, de quo contra ſe teſtimonium ferunt Centuriatores. In epiſt. nuncupatoria Cent. 13. Tum (aiunt) norma docendi & iudicandi controuerſias conſtituta ſunt patrum ſcripta & conciliorum decreta &c. deinde c. 2. de loco & propagatione Eccleſ. col. 12. & ſeq. cap. 3. de perſecutione & tranquillitate Eccleſiæ ſparſim col. 18. & ſeqq. cap. 4. de Doctrina prolixiſſime col. 25. & deinceps. c. 5. de hæreſibus ſparſim col. 554. & ſeqq. per totũ cap. 6. de ceremoniis & ritibus Eccleſiæ col. 590. & ſeqq. per totum 7. de Politia & gubernatione Eccleſiæ col. 686. cap. 8. de Schiſmatibus col. 754. ſparſim. cap. 9. de Synodis col. 789. & ſeqq. Per totum ferè ca. 10. de Doctoribus & epiſcopis col. 780. & ſeqq. ſparſim in reliquis, vt de Martyribus, de Miraculis. Huc facit, quod ex inſtituto multi hac ætate ſcripſerunt de hæreſibus. Item contra Albigenſes, Almaricum, Petrum Ioannis, Deſyderium Longobardum, quorum damnatas opiniones iſti recoquunt: adde totius huius Centuriæ Synodos, quæ non exiguo fuerunt numero. Sed & Hiſtorici iſtius curriculi omnes docent non alium fuiſſe Eccleſiæ curſum.

DECIMVM QVARTVM ſæculum.

2 DVos Cardinales Columnenſes & Philippum regem Franc. regni iure ſuperiori pontifice deiectum reſtituit. De interfectoribus Bonifacij, quæſtionem egit. Vol. lib. 22. Anth.

Franciam Bonifacij interdicto ſoluit.

Sanct

Sanctimoniam vitæ eius miraculis à morte declaratam fuiſſe tradunt. *Vuicelius.*

Eccleſia Romana ſub anno 1300. non à paſſione Domini, vel potius conceptu ſiue incarnatione, vt olim, *Beda capite quadrageſimo ſeptimo, libri de Natura rerum*; ſed à natiuitate numerat. *Lucidus de vero die paſſionis, capit. tertio.* Sed trium menſium duntaxat differentia,

Ottomanus Turca, qui ab Abagano Perſarum rege Natoliam regendam acceperat, de ſe augendo cogitans duobus aut 3. an. ante Benedicti 10. Pontificatum, Turcici Imperij iacit fundamenta. Chriſti trecenteſimo, aut certè 301. Et ſi quingentis antè annis Turcas è Scythia profectos, ſedes in Aſia collocaſſe compertum ſit. verum neque regem neque imperatorem habebant, diuiſi duntaxat per tetrarchias & regulos, niſi quòd metu Gothfredi. Bulonij Solymanum tumultuarium olim ducem crearunt.

Ita Andronico auo in Andronicum Iuniorem nepotem indulgentiore, proindeque Iuniore auxilijs Genuenſium imperium inuadente, occupata Thracia & vrbe Conſtant. Ottomanus pleraſque vrbes Bythiniæ capit, Pruſſiam caput & metropolim ſuæ gentis, bellique contra Europæos arcem conſtituit.

Maximè eum nobilatauit Sebaſtia expugnata.

An. 1303. Occidentalis Tartaria cœpit noſtris innoteſcere, è qua legatus ad Philippum Pulchrum venit, auxilium petens aduerſus Mahometanos ſuas regiones infeſtantes. promiſſa ſuorum ad Chriſtum conuerſione, ſi quidem Chriſtianorum manu aſſererentur. Re non impetrata diſceſſit,

Circa eundem ann. Flauius quidam Melfenſis in regno Neapolitano reperit Aciculam ſiue Indicem, ſiue Boſſulum Marinum, cuius cuſpis Magnete intingitur, vt perpetuo proſpectet ad Aquilonarem Polum, polaremve ſtellam. Valet aduerſus Maris fluctus, tempeſtates & pericula, vt ſcias quo in loco verſeris, quo ſit deflectendum, &c. Eſt ſpecies Aſtrolabij. Eo nondum vtuntur Græci, neque Caſpii, neque Rubri maris nautæ ſiue propter ignorationem, ſiue quia illorum nauigatio eſt breuis, facilis, littoralis, vſu trita. Tam præſtans & neceſſarium inuentum Deus noui orbis aperitioni præmiſit, quòd ad eum nauigatio non niſi emenſo Oceano & per altum pelagus fieri poſſit.

Capcapo, (quem Damaſco præfecerat Caſſanus magnus Cham, qui deuicto Bandone ſuo conſanguineo Mahometis religionem abiecerat, Chriſtianam amplexus, & rogatu Armenij R. Hieroſolymam in poteſtatem acceptam reſtaurarat cum Templo dominico, eamque Armenijs, Georgianis, cæteriſque è Cypro & latebris conuolantibus inhabitandam, Malaio verò gubernandam an. 1298. conceſſerat (ad Aegyptum Sult. defecit, & cum eo Hieroſolymam expugnat. Hunc Molaius tandem) cum ſupplementa miſiſſet Caſſanus, in fugam vertit an. 1301. & qualemcumque pacem Syriæ reſtituit. *Lib. 5. continuate hiſtor. de bello Sacro.*

b Fuit filius Bertrandi equitis ex oppido Mihandran Burdegalenſis diœceſis in Vaſconia: vnde antequam electus eſſet Pontifex dicebatur Bertrandus, Burdegalenſis Archiep.

In eodem, Minores 25. annis à cura Parochialis Eccle-

Anni Christi		Anni mundi
	200	
1303	a BENEDICTVS 10. dict. 11. *Palmerio* 12. *Taruiſinus.*	5361
1305	menſ. 8. di. 17.	5393
	Vacat an. 1. m. 1.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Athanaſio.	
	Principibus.	
	Iiſdem & in Imperio & in regnis & Ottomano Turcarum primo Imp. an. 28.	
	Cambagado Tartaro Perſidis.	
	Baaſarda cum fratribus. Aethiopum pretioſo.	
	201.	5393
1305	b Clemens 5. Burdegalenſis. an. 8.	
1315	menſ. 10. di. 15.	5403
	Vacat an. 2. m. 3. d. 17.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Athanaſio, deinde Niphone an. 3. m. 10.	

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Principibus.

1305 *Andronico maiore cum filio Michaele Iuniore Oriẽt. Imp.*

Ottomano Turcarum Imp

Cambagado Tartaro Perſidis.

Alberto, Henrico 7.an.6. ex ordine Occident. Impp.

Philippo Pulchro Franc. Reg.

Andizeone Aethiopiæ pretioſo.

Ferdinando 4.Hiſpaniæ, deinde Alphonſo 11.ann.42.

Eduardo 4.dicto 1.Angliæ,deinde Eduardo 5.dict. 2.an.19.

Venceſlao Boemo Poloniæ, deinde Vuladiſlao Locticio regnum recuperante aano 28.

Dionyſio Portugalliæ.

Interregno Scotiæ, ob eandem Anglorũ violentiam annis 10.

1342

5403 Tranſtulit propter ſeditiones Italicas, quibus mederi non poterat, magno Chriſtianorum incommodo ſedem Pontificiam ab vrbe Roma Auenionem Galliæ vrbem, vbi ſucceſſores manſere an. 70. *Volat. lib.22. Antho. Plat.* quod captiuitatem Babylonicam Itali appellabant vſque ad Gregorium vndecimum 1.an.1371.Congeſſit conſtitutiones quæ ab eo dictæ ſunt Clementinæ, & publicatæ in Viennenſi con. *Ibid.*

Guelphorum dux erat Gnedo, Gibellinorum Mapheus.

Leges à Gregorio 10. editas confirmauit,nonnullis additis vel ſupletis in Vienenſem concilio.

Templariorum ordinem iuſtis de cauſis deſtruxit,eorum bónis Rhodiis militibus conceſſis. *Ibid.* res Italicas per tres Cardinales adminiſtrat.

Archiepiſcopum Cambalienſem in Dominio Tartarorum creat Iohannem de monte, ordinis Minorum, & ad eum pallium miſit pro ſucceſſoribus ob loci interuallum. Octo item alios fratres eiuſdem ordinis conſecrat in Epiſcopos, mittitque ad illas Orientales partes, vt eius eſſent ſuffraganei & adiutores. *In Catalogo Epiſcopatuum orbis.*

Andronicum Imperatorem anathemate percutit.

Lugdunenſem ciuitatem ditionis Philippi Pulchri effecit. *Chronicum Comitis à Monte forti. Chron. Burgund.*

Multa collegia monachorum in Aquitania ſeculari habitu donauit, vt metropolim Eccleſiam diœceſis Burdegalẽſis,& collegiatas S. Seuereni,& D. Æmiliani,quarum Abbates conuertit in Decanos.

Denique hæc Sedis Apoſtolicæ tranſlatio valde fœdauit antiquam Eccleſiæ faciem. Nam præter inauditas diſpenſationes, & ſanctorum Canonum eneruationes. periit illud diuinum ius, Sæcularia Sæcularibus & Regularia Regularibus, maximè in Gallia, dum Pontifices huius tranſmigrationis pluſquam Babylonicæ (nam obſeruantiam regularẽ,diſciplinam Eccleſiaſticam penè totam,iura denique confudit, corrupitque) patriæ & principibus impiè fauere geſtiunt.

Guido Ferrarienſis auctor Margaritæ Bibliorum, Alanus Inſulenſis,Gerardus Leodienſis,Petrus de Verberia,Hubertinus Caſalanus, Gerardus Bononienſis, Malachias Dominicanus, Albertus Patauinus, Guilielmus Haſtligihenſis, Ioan. Vitalis Cardinalis, Raymundus Eremita, Richardus Pampolitanus,Bernoldus Ciſtercienſis,Porchetus Saluaticenſis,Guido ſeu Gilo Cameracenſis Epiſcopus, Iacobus Vetulonius Eremita. Marſilius Paduanus,Galterius Burgenſis Epiſcopus Pictauenſis,Ioan. Glodeſton, Petrus Aruernus, omnes Theologiæ peritiſſimi.

Florebant quoque nominatiſſimi Iuriſconſulti, Dynus Mugellanus, Petrus de bella Pertica Burgundus, Iacobus de Arena Parmenſis, qui ſæpe laudatur à Bartholo. Richardus de Malumbris Cremonenſis. Iacobus de Buttrigariis Bartholi præceptor. Oldradus de Ponte Laudenſis,Cynus Sigiſbuldus Piſtorienſis.

5430 Hæreſis noua apud Nouarienſes per Dulcinum & Margaritam inuenta, qua mares & fœminæ ſimul habitantes in omnem libidinem prolabebantur, & Anabaptiſtarum more ſenſerunt nihil habendum proprium, non eſſe adminiſtrandas Reſp. Chriſtianis & ſimilia abſurda. *Summa concil.*

Beguardi & Beguinæ hæretici in Germania. inter alia aſſerebant hominem adeò perfectum eſſe poſſe in hac vita, vt peccare nequeat nec iuſtior fieri: nullũ coitum eſſe peccatum: ideo licere quidquid natura ſuggeſſerit: Chriſtum non eſſe adorandum in ſacramento Euchariſtiæ, quòd illud eſſet imperfecti hominis. Damnati fuerunt in concilio Viennenſi, & iterum a Ioan.22. *Clementi. Ad noſtrum. de hæret. Maſſeus lib.*18

Ann.1309. Equites Hoſpitalarij S. Ioannis Hieroſolymitani, Rhodum inſulam cum vicinis aliis quinque à Sarracenis ſeu Turcis recipiunt, anno 4. obſidionis. Hinc cœperunt dici Equites Rhodij & haberi illuſtres. *Æmil. lib.8. Blond. libr.9. decaſ.2.* Eam retinuerunt.214 annis.

Anno 1314. vacauit Imperium, ſedes Pontificia, & regnum Francorum.

Multi hæretici, quorum auctor erat Lolhaldus quidam nomine Vualtherus, comburuntur in ciuitate Cremenſi vrbe Auſtriæ, & aliis in locis, quòd dicerent inter alios errores, Miſſam, Baptiſmum, & extremam vnctionem nihil prodeſſe: Luciferum iniuſtè cœlo pulſum fuiſſe & tandem reſtituendum: omnes Angelos & ſuæ ſectæ aduerſarios deputandos æternis cruciatibus: D. Mariam non manſiſſe Virginem: Dominicum corpus in Sacramento manſiſſe Virginem; Dominicum corpus in Sacramento eſſe Deum fictitium: matrimonium eſſe iuratum meretricium: Deum nec ſcire nec punire mala quæ hic fierent: prætextu charitatis coibant promiſcuè in locis ſubterraneis: carnes quouis tempore edebant: dies feſtos non obſeruabant: Merita & interceſſiones Sanctorum irridebant, & multa alia eiuſmodi profitebantur, adeo pertinaciter, vt cuiuſlibet eſſent ætatis & ſexus mallent mori quàm reſipiſcere, ſic eos faſcinauerat Satananas: In Auſtria & Bohemia vel vicinis locis erant eius ſectæ plus 800. millia, vnde cœperunt Behemorum hæreſes.* *Trith. in Chron. Monaſt. Hirſaug.*

Ex hac fæce Boëmia tunc infecta vſque in præſentem diem, iiſdem erroribus & turpitudinibus ſcatet. *Ibid.*

Georgius Pachimeres hiſtoricus & Philoſophius, ab anno primo Michaëlis Palæologi ad 23. Andronici ſenioris hiſtoriam Græcornm per annos circiter 58. perſequitur.

Cyro Athanaſio Alexandrino Patriarchæ (nam etiam Patriarchæ & Hierarchia Eccleſiaſtica ſub principibus Mahometanis durant) ſuam Paraphraſim in Dionyſium dicauit, qui Conſtantinopolim veniens, fortaſſis legatus, ad eam edendam ipſum incitauerat.

Eum, quia nonnulli confuderunt cum magno Athanaſio, Pachymerem in Hiſtoricum & Philoſophum diuidunt. Hunc ad annum 370. illum in hunc locum conferentes. Sed perperam.

Fuiſſe autem hac tempeſtate Patriarchas Alexandriæ, Antiochiæ, Hieroſolymis liquet è Nicephoro Græcora Pachymeris ſuppare lib.10. cap. vltimo. Quorum ſucceſſiones hoc quarto lib. interrumpere coacti ſumus ob cauſas initio illius commemoratas.

Franciſcus Maronius Franciſcanus ſub ann.1315. magnanimum illum actum Sorbonicum introduxit, quo æſtate per ſingulos dies Veneris reſpondetur à quinta matutina ad ſeptimam veſpertinam ſine præſide, ſine ſocio, ſine prandio & paſtu, ſine vlla emigratione, in eadem perpetuo corporis ſede & animi contẽtione, donec cunctis opponentibus ſatisfactum ſit, præſertim Baccalau-

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*
1311	*DECIMVM quintum generale Conciliũ Viennenſe, præſide Clemente 5. præſentibus tribus regibus Franco, Anglo, Tarraconenſi, duorum Patriarcharum Alexãdriæ, & Antiochiæ, Epiſcoporum 114. alij volunt 300. & aliorũ multorũ Patrum, contra Sarracenos, pro recuperatione terræ ſanctæ, contra hæreſes, Templarios, & mores corruptos clericorum, biennio celebratur. Plati. Palmer. Tom.3. Concil.*	5399
	Eo in Concilio ordo & nomen templariorũ, qui annis 203. (Trit.184) ſteterat, condemnatur: eorũ redditus D. Ioannis Hoſpitalariis, qui tunc vocabantur equites Rhodij cõceduntur, Gagui. lib.7. apud quem vide errores Templariorum.	
	Beguardi & Beguinæ etiam in eo damnantur.	
	Approbantur Clementinæ conſtitutiones: Feſtum corporis Chriſti confirmatur.	
	In eo etiã decretum eſt, vt in principalibus Academiis profeſſores honeſtis ſtipendiis donarentur, qui Hebraicam, Chaldaicã, Græcam (nam autographum Concilij hanc vocẽ habuiſſe teſtatur Ioan. Andreas iuris Canonici interpres) vt Arabicam linguam publicè docerent, vt eſſent qui apud infideles, qui has linguas potiſſimum callent, fidem poſſent propagare, cap.1. de Magiſtris in Clementinis lib.5.	

Anni Christi. | *Anni mundi.*

reis primi & ſecundi ordinis, qui ſunt minimùm ſexaginta & argumenta circiter centum agitant. Nam ſinguli primi ordinis duo texunt. primus etiam (quem Priorem appellant) nouem. Facinus inexpertis formidabile, at

1304 5391 cuius cauſa nemo hactenus in valetudinis diſcrimen venerit, plures melius habuerint, ſiue quia vis audentes diuina iuuat. ſiue quia mentis contentio non ſinit cogitare de corpore, minus de tempore.

1308. Moritur coloniæ Ioannes Scotus, Doctor ſubtilis quo anno Henricus Comes Lutzemburgenſis creatur Imperator. *Chron. Hirſau.* Nondum mortuum fuiſſe, quando in ſepulchrum illatus eſt, ferunt, ſed duntaxat lethargo correptum. Quod aperto ſepulchro poſtea innotuerit dum in gradibus Mauſolei deuoratis manibus repertus eſt.

HVMANA.

Philippus Pulcher Iudæos è Francia exegit, & bonis ſpoliauit. Sed ſeptem annis pòſt Ludouicus Vtinus pecunia, vt ferunt, corruptus eos recepit. *Aemyl. lib. 8. Guag. lib. 7.*

Aurelianenſem Academiam auctoritate Clementis confirmatam inſtituit. *Chron. Franc.*

Templarios tota paſſim Gallia vno quaſi momento deleuit. Quod cum in Germania auditum eſſet. illis vt poſtulabant, Moguntiæ an. 1311, auditis, nomen tantùm & leges mutantur, perſonis & redditibus diſtributis in alias ſacrorum ordinum familias. Per reliquum orbem Chriſtianum ob nefanda quædam ſcelera & opiniones prauas de religione, quaſi dato à Pontifice ſigno è conſilio Viennenſi, totus eorum ordo deletus eſt.

Nutus eius omnes an. 1313. probri cauſam dixerunt: Iohanna quidem Philippi longi vxor abſoluta: vt Margarita Ludouici Vtini & Blancha Caroli, Comitis Marchiæ conuictæ. Ideò Margarita in cuſtodia miſerè periit. Blanchæ verò libellus repudij datus. *Chron. Burgund.*

An. 1309 morte Vindonis Marchiæ Engoliſmenſium comitatus regi Franciæ obuenit. *Gagui.*

Ioannes Meunius Poëta mandato Philippi regi multos libros è Latino in Gallicum tranſtulit.

Equus pictus Conſtantinopoli, quo ante ſacellum Deiparæ virginis ſuſtinebatur D. Georgius, media nocte bis hinniuit, magno omnium terrore: vt prius fecerat anno plus minus 50. *Niceph. Greg. lib. 8.*

Ioannes Rex Armeniæ, dimiſſo regno Leoni ſuo nepoti, fit monachus ordinis Minoritarum *Antonin. tit. 24. cap. 9. para. 3.*

Albertus Imp à fratris filio Ioanne interficitur, cui tanquam prodigo, adminiſtrationem Sueuiæ ademerat, Iohannes poſtea ab Henrico 7. perpetuis carceribus in Piſano Eremitarum cœnobio damnatur.

Henricus 7. Imp. pro more Mediolani Ferrea corona decoratur. Poſtea Romæ à tribus Cardinalibus à Pontif. miſſis auream coronam, imperij inſigne, ſuſcepit. *Trith. in Chro Aemil. lib. 8.*

Veneno ſublatus dicitur à Dominicano, cum ſacroſanctum Chriſti corpus ſumeret. Ea de cauſa 13. aut 14. annorum interregnum in Germania tenuit.

1315 5403 Coitionem factam Heluetiorum Alpinorum contra Nobiles in Albertum Auſtriæ principem propenſio-

diſcipulos nihil habuiſſe, ac in his, quæ habuerunt, nullum obtinuiſſe ius. *In Extrauag. cum inter nonnullos. de Verborum ſignific.*

Sub eodem dãnantur errores Ioannis de Poliaco doctoris Pariſienſis *In extrauag. commum Vas electionis.*

Pontifices qui idem nomen habent variè apud hiſtoricos numerantur, ſed in his, qui nomen Ioannis obtinuerunt, tanta eſt in numerandi ratione confuſio, vt vix quicquam certi liqueat, adeò vt quod de vno dicendum erat, ſæpe imprudenter à multis alteri tribuatur. Qui faciunt Ioannem 17. Schiſmaticum hunc nominãt 20. qui vero illum inter pontifices adſcribunt, & ſimul numerant Ioannem illum 8. ſi diis placet, fœminam, vocant Ioannem 22.

HVMANA.

Mortuo Duce Auſtriæ ſine liberis Rodulphus Imperator ex concilio principum dedit eum Ducatum filio ſuo Alberto, quem eius ſucceſſores etiam hodie poſſident. *Trith. in Chron. Monaſt. Hirſaug. & Vuolfang. Lazius.*

m NVNQVAM ſacrificabat, quin lachrymas funderet. Sacerdotia non niſi idoneis conferebat. Notarios & tabelliones curiæ Romanæ vt peſtiferos ſuſtulit. Gregorium 10. & Ioannem 21. imitatus.

HVMANA.

Dionyſius rex Portugalliæ ſextus 44. oppida partim inſtaurauit, partim à fundamentis ſtruxit. *Vaſæus.* Agricolas appellabat neruos Reipub. vnde & eis conſulebat. *Idem.*

Ordines militum Chriſti, militum Sanctæ Iacobi, & militum Ciſtercienſis de Auys aduerſus Mauros inſtituit.

Rodulphum Hasburgenſem quidam tradunt ciuitatibus Italicis imperij iura vendidiſſe.

Ann. 1280. Turci qui à Tartaris attriti fuerat, reſumptis animis reuerſi ad latrocinandi conſuetudinem reliquias imperij Græci in Aſia comminuunt, terras ſubactas in Satrapias 7. partiuntur à mari Pontico & Galatia vſque ad mare Lycium & Carium, flumenque Eumedontem.

Caramannus Aliſineius Phrygiam & Antiochiam, Sarcanus Ioniam, Sanſon Meguchaim, Prienen & Epheſum, Calames & Ceraſus filius Myſiam. Ottomanus Bythiniam, Amuriada à Sangaro flu. vſque ad Paphlagoniam ſibi diſtribuunt.

Cæteris oppreſſis ſe quatuor familiæ extulerunt, Aſſumbei, Candelori, Caramanni (hinc Cilicia Caramanniæ nomen accepit) Ottomani.

Candelori Sinopen regionem circa pontum, Caramanni Ciliciam cum obtinuiſſent, diu Ottomanis reſtiterunt. Victi confugerunt ad Aſſumbeum, qui Cappadocum terras & minorem Armeniam poſſidebat, ex cuius ſtirpe natus eſt Vſuncaſſanus, qui regnum Perſicum inuaſit poſtea.

Iacobus Meyerius ad an. 1278. ſuum Chronicon Flandriæ deduxit.

Siculi impatientes libidinis & inſolentiæ militaris Gallorum communicatis conſiliis, cum Nicolao 3. qui

Anni Christi.		*Anni mundi.*
	149.	
1277	m Nicolaus 3. Romanus, *ob vitæ integritatem vulgo dictus Compoſitus,* an. 3.	5365
1281	menſ. 8. di 15.	5361
	Vacat m. 5. d. 20.	

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne 10.

Principibus.

Iiſdem Imperantibus & regnantibus, & poſt Alphõſum Portugalliæ Dionyſiũ, an. 46.

Icum Nuamlac Aethiopiæ mox Lacha-hazcon an. 6

CONCIL. Cantuarienſe, præſide Archiepiſco, ad confirmandum ſtatũ religionis. Polyd. lib. 17. Ang. hiſt.

Anni Christi.

195.

1281 n Martinus 4. Turonenſis, an. 4. menſ. 1.
1285 Vacat di. 3.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne decimo, deinde Ioſepho iterum menſ. 1. Mox Georgio ſiue Gregorio an. 6. menſ. 6.

Principibus.

Michaele Paleologo Orient. Imp.

Abaga Tartaro Perſidis, deinde Tangadore an. 2. Argone an 4.

Rodulpho Occid. Imp.

Philippo 3. Franc. Rege.

Iacba hazeone Aethiopiæ pretioſo ſiue Belul.

Alphonſo 10. cog. Sapiente Hiſp. deinde Sanctio 4 an. 8.

Eduardo 4. dict. 1. Angliæ.

Leſco Nigro Polo. principe.

Dionyſio Portugalliæ. Reg.

Alexandro 3 Scotiæ.

1283 CONCIL. *Herbipolenſe, præſide Legato Apoſtolico à latere, multorum Epiſcoporum, Abbatum, præſentibus Rodulpho Imp. Principibus Ducibus & Comitibus, vbi inter alia Legatus nomine Papæ contributionem decimi denarij à clero, & Rex ab vniuerſo populo exigere cæperunt. Trite. in Chron. monaſterij Hirſaug. At Munſterus in Coſmog. refert ad an. 1287.*

196.

1285 o Honorius 4. Romanus an. 2. di. 1.
1288 Vacat m. 10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Georgio ſiue Gregorio.

Anni mundi.

Carolo infenſus erat, & Paleologo Byzantino Imp. qui Gallos nuper ex vrbe eiecerat, & Petro Arragonio, coniuratione facta an. 1281. die Paſchæ ad pulſum campanarum conuocantium ad veſperas, omnes Gallos ad vnum
5369 ſupra octo millia cum vxoribus etiam grauidis intra duarum horarum ſpatium contrucidarunt. Vnde prouerbium
5373 VESPERAE SICILIANAE, ſeu Veſper Siculus, de ſubita cæde. *Aemil. lib. 7.* Soli illi ſuperfuerunt, quos Spirlinga arx munitiſſima protexit.

Deficiunt Siculi ad Petrum Aragonium regem (cui Regnum Siciliæ debebatur iure dotis Conſtantiæ vxoris filiæ Maufredi, quem Carolus vita & regno ſpoliauerat) qui ad Hipponem Africæ armata claſſe euentum Siculæ conſpirationis præſtolabatur, propterea à Nicolao 3 Roman. Pontifice hoſtis Eccleſiæ iudicatus. *Aemyl. lib. 7. Plat. Blond. lib. 8. deca. 2.*

n FVIT vir ſanctiſſimus, adeo vt cæci, muti & claudi, ad eius ſepulchrum ſanitatem recuperarint. *Trith. in Chron. monaſt. Hirſaug.*

Italicis bellis indignè implicitus, ſemper tamen pacis expetens. Sub hoc inſaniuerunt Vrſina & Annibalica factio. *Vuicelius in Epitome.*

Martinus Polonus à Beato Petro incipiens, vſque ad Honorium quartum, vitarum opus edidit.

HVMANA.

Tangador Tartarus Perſarum Rex relictis ſacris Chriſtianorum ad Mahometem deſciuit, ac ſe Mahomet Cham appellari iuſſit. Quin & Chriſtianos perſecutus eſt, clauſis eorum templis: Quæ poſtea ſucceſſor Argon aperuit, Chriſtianos inire complexus.

Eldad Danius Hebræus hiſtoricus ſcripſit ſuam hiſtoriam, de Iudæis Clauſis in Æthiopia, circa annum Domini 1283. qui iuxta rationem numerandi Hebræorum, eſt an orbe condito 5043. *Ipſe ad finem ſui libel.*

5371 o VIR bonus & integer, ſcientiæ & honeſtatis verus amator. *Chron. Hirſaug.*

Cardinales habere noluit niſi paucos, ac eos non minus bonos, quàm doctos, *Vuicelius in epitome.*

Ordinem Carmelitarum (qui ſic dicti ſunt à Carmelo monte Syriæ) mutatis chlamydibus virgulatis ſiue verſicoloribus in albas, confirmauit & reformauit. *Plat. Trit. in Chron.*

Ordinem Eremitarum ſancti Auguſtini, Lutetiæ Pariſiorum nondum receptum confirmauit. *Trit. in Chron.* Sunt autem, vt id obiter dicam, precipui quatuor Ordines probatiſſimi, quorum cæteri omnes ſunt veluti appendices, Baſilij, Auguſtini, Benedicti & Franciſci, ſanctorum patrum, *Volater. lib. 21. Geograph. Polyd. lib. 7. de inuent. cap. 4.*

5373 Vacat ſedes 10. menſes ob ægritudinem Cardinalium
5376 qua apud S. Sabinam correpti ſunt.

S. Rochus Narbonenſis, Guilelmus Durandus Miniacenſis Epiſcopus, auctor Rationalis, Gilbertus Magnus Anglus, Ægidius Biturigenſis Archiepiſcopus, Guilelmus Lugdunenſis Archiepiſcopus, Ioannes Gennuenſis Ephrem (alius ab Eremita) Græcorum hiſtoricus, Arlothus generalis Minoritarum, Guido Bononienſis Archidiaconus, Nicolaus Cabaſilas Dyrachij Epiſco-

pus. Eccleſiaſtici viri & Scriptores.

Geraldus de Aluernia Chronicon Abbatum Cluniacenſium ad an. 1287 protraxit.

Raymundus Lulius Catalanus Monachus Tuneti in Africa, multa ſcripſit de rebus nimium curioſis: in eius libris adnotati fuêre pluſquam quingenti errores à Petro Terracenſi Archiepiſcopo: vt Deum plures habere eſſentias, (tale quidpiam hodiè aſſerunt noui Trinitarij in Polonia) Patrem priorem filio: Spiritum ſanctum conceptum ex patre & filio, &c. quæ tamen omnia, hæretica & pluſquam diabolica audacia, aſſerebat ſe à Chriſto ſibi apparente in forma crucifixi in quodam monte accepiſſe. vt totum orbem à tenebris, quibus detinebatur liberaret. *Bernard Lutzemburg in catal. heretic.*

HVMANA.

Palatium Pariſienſe (vbi Ludouicus Hutinus Parlamentum olim vagum ſedentarium fecit) extructum eſt à Philippo Pulchro, Engerrano Marinio fiſci præfecto illud opus in inſula regiæ vrbis vrgente. *Aemil. lib. 8.*

Parlamentum quoque Tholoſanum Ocitanorum gratia rex idem inſtituit. Quo regnante bellum ſacrum in Oriente, Ptolomaide à Sultano capta, finitum eſt. *Idem.*

Collegium Scholaſticorum Choleticum Lutetiæ inſtituitur a Ioan. Choleto natione Picardo Cardinali. *Mater hiſtoriarum.*

Ioanna Nauarrorum regina, Philip. Pulchri vxor Gymnaſium Campanum, vulgo Nauarricum, Pariſiis extruit & locuplet. *Ibid.*

Eodem tempore collegium Cardinalium Ioannes Monachus nationes itidem Picardus Cardinalis poſuit.

1283. Rodulphus Imper. cum circa Moratum ab equo deiectus fuiſſet, in lacum inſiliit armatus, ac miro robore corporis euaſit. Cùm inde Friburgum delatus eſſet, copiis collectis ex omni Sueuia, illud & Heluetios Comiti Sabaudiæ, cui erant ſubditi, eripuit. *Blond. lib. 8. Dec. 2.* & multa alia. *Chron. Burg.*

1286. Pecunia populos Italiæ liberos fecit. Lucenſes ob eam rem duodecim millia nummûm propoſuerunt. Florentini ſex millia. &c. *Chron. Hirſaug.*

1287. Vuernerus puer Chriſtianus à Iudæis furtim raptus occiditur acubus & cultris ad excipiendum eius ſanguinem, in oppido Vueſalienſi iuxta Rhenum, qui poſtea tanquam martyr ſignis claruit multis. *Ibid.*

Philippo Comiti Sabaudiæ, cui Rodulphus multa eripuit, ſucceſſit Amadeus, à rerum magnitudine Magni cognomen adeptus.

Philippus Pulcher, rex quoque fuit Nauarræ ann 36. propter vxorem. *Vaſæus.*

p PRIMVS Pontifex è Franciſcanorum ordine. Nam errant, qui ſcribunt Honorium 4. fuiſſe minoritam. Vir bonus, amator religionis & pacis. *Chron. Hirſaug.*

Quo tempore Gibelini & Guelphi in Italia in ſe ardebant. & Soltanus in Aſia Chriſtianos crudeliter opprimebat.

Mulech Sapherapes Saracenorum Soltanus (hoc eſt, Imperator) non quidem Aegyptius, vt quidam

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

Principibus.

Michaele Paleologo Orien. Imp.

Argone Tartaro Perſidis, deinde Regayto an 6.

Rodulpho Occi. Imp.

Philippo 4. Pulchro ann. 28. Franc. Reg.

Iacba Hazeone Æthiopiæ Belul.

Sanctio 4. Hiſpaniæ.

Eduardo 4. dicto 1. Angliæ.

Leſco Nigro Polo. principe.

Dionyſio Portugalliæ.

Alexandro 3. Scotiæ.

97.

1288 p Nicolaus 4. Aſculanus an. 4. 5379

1294 menſ. 1. di. 8. 5381

Vacat an. 2 m. 3. d. 2.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Georgio ſiue Gregorio, deinde Athanaſio an. 4.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus & poſt Rodulphum Aſtaulpho ſeu Rodulpho ann. 6. Impp. & regnantibus.

Regayto Tartaro Perſidis, deinde Baydone, an. 4.

Sanctio 4. Hiſpaniæ, deinde Ferdinando 4. an. 13.

Iacba Hazeone Æthiopiæ pretioſo, mox eius liberis Baarſada, Esbrabad, Cadem ſaghed, Vdim Raab, an. 15.

putant,

Anni Christi.

Eduardo 4. Angliæ.

Leſco Nigro Poloniæ principe, deinde Premiſlo, qui regium titulum repetiuit. an 6.

Dionyſio Portugalliæ

Alexandro.3. Scotiæ: deinde interregno annorum ſex ob Anglorum irruptiones.

1291 *CONCIL. Londinenſe ad Vueſtmonaſterium iuſſu Eduardi Regis. Eo in Cōcilio publico edicto iuſſi ſunt Iudæi de Anglia in perpetuam exire: cautum eſt etiam vt nemini liceret dare prædia collegiis monachorum ſine Regis permiſſu: neue monachis aut aliis ſacerdotibus emere poſſeſſiones, idque ne eiuſmodi poſſeſſiones cœnobiorum aliorúmue ſacerdotiorum dotes fierent. Eam Legem ad Manumortuam vocarunt, quod res ſemel datæ collegiis ſacerdotum non rurſus vēderentur magis, quam res mortuæ. Durat in hodiernum diem. Polyd. Virgil. lib. 17. Anglic. hiſt.*

1292 *ASCHAFFENBVRgēſe prouinciale, præſide Gerardo Archiepiſcopo Moguntino cum 7. ſuis ſuffraganeis, Abbatibus & presbyteris vbi multa vtilia de negotiis Eccleſiaſticis ſtatuuntur. Trithem. in Chron. monaſt.*

1294 q S.CÆLESTINVS 5. Eſernienſis, menſ. 5. di. 7.

Vacat d. 10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne vndecimo an. 6.

Anni mundi.

putant. ſed Babylonius Tripolim, Tyrum, Berithum, Sidonem & Ptolemaida, nobiliſſima emporia, quę ſola tunc à Chriſtianis tenebantur, ferro & igne vaſtauit, altercantibus inter ſe finibus, iamdudum per 30 annos Venetis, Genuenſibus, & Piſanis. *Aemyl. lib. 8. Plati. Biond. lib. 8. dec. Faſcicul. tempo.* Ita diſſidentibus inter ſe Chriſtianis amittuntur omnes portus Aſiatici. Tuncque finitum eſt bellum Sacrum in Oriente.

Miraculosè per vxorem filiam Haytonis Regis Armeniæ Mangu Cham Tartarorum à Cingis Cham quintus conuerſus baptizatúſque eſt, cum fratre Allan ſiue Hielon & tota familia. Deinde Allan exercitum in Paleſtinam duxit habens in vexillo Chriſti crucifixi effigiem, contra Cathos Melechmees, vt Hieroſolymam reciperet. *Guil. Nangiac.*

5397 Mox redierunt Tartari ad priſcam impietatem. Vnde hodie ſunt Mahometani vel potius Sagomorbarei. Nam habent Sagomorbar Cham pro magno propheta, vt Turcæ Mahometem, qui de Deo vno & de Politia & moribus aliqua eis dictata reliquit, inter quæ eſt edictum, quod vſque hodie iurant ſucceſſores Cingis Cham, de non affligendis Chriſtianis, neque tributo ab eis exigendo copioſiore, quam à reliquis.

Hielon pulſis quidem Saracenis potitus eſt regno Syriæ & Hieruſalem circa an. 1290. At triennio poſt Sotanus Babyloniæ illud accepit. *Continuat. Nangiaci. Sabelli Ennead 9. lib. 7.*

Adhuc viuebat & ſcribebat Nicolaus Lyranus. *Ipſe in 2. cap. Eſaiæ.*

HVMANA.

5380 Inter Philippum Regem Franciæ & Eduardum Angliæ erat capitale odium, quod fuit cauſa ſecundi belli Anglici ſeu Francici & multorum malorum. *Polyd. lib. 17. Ang.* quo per Carolum Valeſium Pulchri fratrem Aquitania ditioni Franciæ adiungitur.

Angliæ rex Adulphum Imp. pro centum millibus Marcarum argenti ea conditione in auxilium vocat, vt diuiſa inter Imperij principes pecunia, communiter ei contra Francos aſſiſteret. Quod non eſt aſſecutus, quia

5382 Adulphus acceptam pecuniam in priuatos vſus conuertit. *Chron. Hirſaug.*

Ferdinandus 4. Hiſpan. mortuus dicitur die ſibi dicto à duobus, quos iniuſtè tanquam homicidij reos occidi iuſſerat. *Vaſæus in Chron. Hiſpan.*

q PER CANNAM deceptus eſt voce tanquam cœlitus miſſa inſonantem, vt deſereret Pontificatum & Bonifacium inſtitueret. Sediſſe biennium aliqui ſcribunt.

Inſtituit ante Pontificatum ordinem S. Benedicti in Montibus. *Guil. Nangia. Polyd. lib. 7. de inuento. cap. 2.* Eum confirmauit Bonifacius 8.

Fertur edixiſſe. Ne deinceps Romani Pontifices & Cardinales veherentur equis & mulis, ſed tantum aſinis, Chriſti, cuius haberi vellent vicarij, exemplo. *Mater hiſto.* O legem nunc prodigioſè euerſam?

Cùm rebus agendis parum idoneus haberetur, perſuaſus eſt vt Pontificatum reſignaret, itaque coram omnibus in Conſiſtorio, mitram anulum & Sandalia deponens, Pontificatu ſe liberè abdicauit, *Platin.* Relatus eſt inter Diuos à Clemente 5. *Blond 9. dec. 2. & Mater Hiſtor.*

vel à Ioanne 22.*Palmer.*vel à Viennenſi Concilio *Ioannes Meyerus.*

S Nicolaus Tolentinus tunc obiit:qui catalogo Sanctorum adſcriptus eſt ab Eugen.4.

HVMANA.

Michael 7.Comnenus Paleologus cognomento Magnus obiit anno ſui imperij 25. ſed quòd ad Eccleſiam Romanam deſciuiſſet priuatus eſt,etiam à proprio filio Andronico,ſacra ſepultura.*Nicephor.Gregor. lib. 5. Aemyl lib.*8.

Angli Normaniam & Aquitaniam inuadunt, capto clauro Blauiæ,& duobus aliis oppidis circa Burdegalam,à cuius acceſſu propulſantur per Radulphum Necla Magiſtrum Equitum.Proditione ciuium in deditionem accipiunt Baionam vrbem,*Guilel.Nang.*Sibi Adulphum Imp. & Guidonē Flandrum ſociant.Hinc bellum inter Francos & Flandros per annos quindecim.

Sub an.1295.iam tertio Iudæi à Philippo Pulchro tota Francia ſpoliati & exacti ſunt. Quam exactionem ipſi appellant בלה quòd ea contigerit 55.anno poſt quintum mundi conditi millenarium,& in aliquando קלו quòd anno 136.poſt illam Philippi Auguſti eiectionem, quæ incurrit in annum 1190.falluntur qui in hac R.Salomonem fuiſſe aiunt Nam ille eſt antiquior Abben Ezra,qui ſe vixiſſe ſcribit ſub annum mundi 5000. i. Chriſti 1240. Itaque cum relego ad illam priorem.

Pulſi Iudæi migrarunt in Germaniam.Quare Iudæos Germanos eſſe de radice ſiue trunco Francorum ſcribit. Elias in Tiſbi,Rad. קרכא

1294 Caſſanus Tartarus Perſarum rex Sultanum Ægypti ſub an. 1300 .vicit.

r INSTITVIT duplex maius(vt vocant)in Feſtis 12. Apoſtolorum,4 Euangeliſtarum,& 4.Doctorum Eccleſię *Plati.*

Fertur fuiſſe auctor illius orationis Eccleſiaſticæ, Aue virgo glorioſa &c,

Aliquot epiſtolas Romanorum Pontificum, quas vocant Decretales ,in quinque Libros per tres doctiſſimos viros Guilelmum Ebredunenſem Archiepiſcopum, Berengarium Epiſcopum Biterrenenſem, & Richardum de Senis,iuris vtriuſque doctorem,digeri curauit,cáſque ſub nomine Sexti libri Decretalium in Concilio Lugdunenſi confirmauit,& legi in Scholis ac in iudiciis obſeruari mandauit.*Præfatio lib. ex.Decret.Paulo aliter Volater. lib. 22. Anth.* Sextum, inquit, Decretalium iuuante Dino Mugellano compoſuit.

Luſtralem annum ſiue IVBILEVM centeſimo quolibet anno celebrandum primus inſtituit anno 1300. *Platin.*

Ingentia bella in Italia excitauit. Excommunicauit regem Gallorum Philippum & totum regnum donauit Alberto Auſtriacæ domus Cæſari. Captus eſt poſtremo Anagnæ in paterna domo dormiens, nihilque tale metuens,indéque Romam perductus, in carcere periit, Atque hinc dicitur, Intrauit vt vulpes, regnauit vt Leo, mortuus eſt vt canis.Quod tamen falsò & temerè vſurpatum à maleuolis, & principum aſſentatoribus pleri- que exiſtimant,quoniam Platina, valde alioqui pronus

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Principibus.

Michaele 7.Paleologo Orientis Imp.

Caſano Tartaro Perſidis an.6.

Adulpho Occidentis Imp.

Philippo 4. Pulchro Franc. Rege,

Baaſarda cum quatuor fratribus Aethiopiæ pretioſo

Ferdinando 4.Hiſpaniæ.

Eduardo 4.dict.1.Angliæ.

Præmiſlo Poloniæ.

Dionyſio Portugalliæ.

Interregno Scotiæ.

1294 *199.*

r BONIFACIVS 8. Anagninus,ex nobili familia Caietana,an. 8. 5382

1303 menſ.9. di.17. 5391

Vacat d.10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne 11. deinde Athanaſio iterū an. 8 contra quem an.1305.Hugolinus Latinus ſedit.

Principibus.

Andronico Paleologo ſeniore, ſiue maiore filio Michaelis an.37.Orient.Imp.

Caſano Tartaro Perſidis, deinde Cambagagano.

Ottomanno 1.Turcorum. Imp.

ad

Anni christi.

Adulpho & post eum Alberto 1. an. 10. Occid. Imp.
Philippo 4. Pulchro. Franc. Rege.
Baaſarda cum 4 fratribus Aethiopiæ pretioſo.
Ferdinando 4. Hiſp.
Eduardo 4. dict. 1. Angliæ.
Præmislo Poloniæ, deinde Vuladislao Loctico ann. 3.
Vuenceslao Boemo an. 5.
Dionyſio Portugalliæ.
Interregno Scotiæ, deinde Ioanne Balliolo an. 7.

1297 *CONCIL. Lugdunenſe, præſide Bonifacio Pontifice, qui animaduertens quotidie Principes noua vectigalia ſacerdotibus imponere interdum ſine iuſta cauſa, interdixit in eo Concilio, ne poſthac id facerent neue ſacerdotes iniuſſu Rom. Pontificis illa impoſita conferrent. cap. 3. de immunita. Eccleſiæ li. 6. Fuit cauſa magna diſcordiæ apud Anglos. Polyd. lib. 17. Anglic. hiſt.*

1297 *Londinenſe, cum Epiſcoporum, tum virorum omnium ordinum, præſide Roberto Cantuarienſi præſule, præſente Edouardo 2. in quo ſtatuitur, ne in perpetuum Regi liceret tributum vllum Angli imponere, niſi ex Concilij decreto. Id etiam hodie manet inuiolatum. Polyd. lib. 17. Angl. hiſt.*

Romanum, quo Philippus Rex Franciæ Alberto Imperatori ſubiicitur. Onuphr. Plati.

1302 *Pariſienſe, præſide Ioanne Cardinali Legato ſedis Apoſtolicæ, qui eo miſſus fuerat à PP. quod Epiſcopi Franciæ vocati in ius Romam, Bonifacio, non comparuiſſet. Guil. Nang.*

Anni mundi.

ad notandas Pontificum maculas, nihil tale retulit, ſed nec alij, qui eorum vitas deſcripſere. Vnde & eum laudant, tanquam Eccleſiaſticæ libertatis æmulum, Imperatoribus Regibúſque ſua poteſtate abutentibus formidabilem. Sed & Philippus Rex, cuius opera captus fuerat atque interierat, Deo vnctum ſuum vleiſcente, nunquam deinceps proſperè ſe habuit, vt ab aliquo Epiſcopo prædictum fuerat.

Malè tractauit Gibellinos, qui iidem Columnenſes & Albi, vt contrà Guelphi Nigri dicebantur. Vnde ad Porchetum Epiſcopum dixit, cinere in occulos ſparſo: Memento, quia Gibellinus es, & cum Gibellinis in cinerem verteris. *Vuicelius in Epit.*

Henricus de Gandauo Tornacenſis Archidiaconus, Iacobus Genuenſis Archiepiſcopus, Alexander de Villa, Conradus Halſbertadenſis Dominicanus, Ioannes Scotus Franciſcanus doctor ſubtilis, (qui obiit an. 1303.) Ioánnes Sancto geminianus, Petrus de Palude, Renerus Piſanus, Theologiæ Scholaſticæ, vt vocant, accutiſſimi ſcriptores. *Trith.*

5385 Circa hæc tempora Nicephorus Calixtus Xanthopulus hiſtoriam ſuam Eccleſiaſticam à Chriſti natiuitate ad annum 625. decurrentem, Andronico maiori Conſtantinopolitano Imperatori dedicauit. *Ipſe in dedicatione operis. & lib. vlti. cap. vltimo.*

Guilelmus Nangiac monachus monaſterij D. Dionyſij, prope Luteriam, Chronographiam vniuerſalem ab origine mundi ad annum Chriſti 1302. digeſſit, quã duo eiuſdem cœnobij monachi vſque ad annum 1368. continuarunt. Extat codex hac in Pariſiorum vrbe apud cœnobitas S. Germani.

5385 Quidam qui volebant haberi tertij Ordinis D. Franciſci, quique vulgo fraterculi ſiue Fratricelli, ſeu Fratres de paupere vita, vel Biſochi ſiue Beguini, & aliis nominibus vocabantur, in partibus Italiæ, Siciliæ, & Narbonenſis prouinciæ, damnati ſunt hæreſeos à Bonifacio 8. (alij volunt id à Ioanne 22. primò factum fuiſſe.) Ipſi Eccleſiaſtica ſacramenta contemnebant: dicebant Sanctas animas non frui viſione diuina ante diem extremum: in ſuis nocturnis conuentibus poſt inuocationem Sancti Spiritus, & luminibus extinctis promiſcuè coibant cum mulieribus, quæ aderant: Eccleſiæ poteſtatem iam diu ob corruptos mores Eccleſiaſticorum extinctam fuiſſe: ſe ſolos eſſe Eccleſiam Dei, ſeque imitari Apoſtolos, at Eccleſiam Romanam eſſe meretricem ac Pontifices omnes poſt Sylueſtrum I. fuiſſe impios, quòd in paupertate non degiſſent, ideo ipſis denegandas eſſe decimas: Margaritam concubinam Dulcini grauidam ab eo factam, tam erant impudentes, vt affirmarent concepiſſe de Spiritu ſancto. *Mater hiſt. Suplement. Cronic. Extrauag. Sancta*
5390 *Romana de religioſ. domib. Plati. Bernardus Lutzemburg.* Dulcinus erat eorum hæreſiarcha *Platin.* Manſerunt in Marchia vſque ad Eugenium 4. & Nicolaum 5. qui eos comburi iuſſerunt, ſed multi in Græciam fugerunt. *Anto. tit. 24. cap. 9. §. 15.*

Apamienſis epiſcopatus inſtituitur à Bonifacio Papa, cùm antea ea regio ſubiaceret Tholoſano Epiſcopatui. *Guil. Nang.*

HVMANA.

Vectigal quod Malam-toltam vocabant, centeſimæ

& poſt

& poſt quinquageſimæ omnium bonorum, primo ſolis mercatoribus, deinde tam clericis, quàm laicis impoſitum eſt anno 1296. cuius cauſa magnæ ſeditiones ortæ ſunt poſtea in Flandria. *Guilel Naug.*

Tota Lutetia Sequanæ illuuione inundatur, vt per 8. ferè dies nauigiis, annonæ conſulendum fuerit, nec liceret per vllum ferè vicum incedere abſque nauiculis & ſcaphis. *Guil. Nang.*

Burdegalenſes timentes, ne iterum agitata pace cum Anglo ei ſubderentur, nec mitius cum eis ageretur, quàm paulo antea cum Londinenſibus, pulſis vrbe omnibus Francis, ſui iuris fiunt, *Guil. Nangiac. Guaguin. lib. 7.*

Fœdus percuſſum eſt inter Philippum Reg. Franc. & Eduardum Reg. Angliæ, cui Philippus quadriennio poſtquam locaſſet Margaritam ſororem, vniuerſam Aquitaniam reddidit. *Guilel. Nangiac. & Polydor. Virgil. lib* 17. *Angl. hiſt.* Philippus vniuerſam Flandriam ſubegit. *Gagui. lib. 7. Aemyl. lib. 8.*

1295. Præſmilus regni titulum apud Polonos repetiuit, quod fuerat annis 215. intermiſſum. *Crom. lib. 11.*

1298. Cuncti, qui contra Adulphum Imp. conſpirauerunt, miſera morte periere. Nam Albertus Ipſe Imperij vſurpator & ſucceſſor à fratris filio necatus fuit. Comes de Holoch & Comes de Ochſenſtein ſimiliter fuerunt occiſi. Moguntinus Archiepiſcop. ſuper ſella ſedens, repentina morte ſublatus eſt. Comes Bipontinus in ripa Glieſiæ ſubmerſus. Conradus Epiſcop. Argentinenſis ante Friburgum à quodam ruſtico gladio interemptus. Comes Liningenſis phreneticus, & variis calamitatibus miſer periit. Cæterique penè omnes ſimili interitu. *Chron. Hirſaug.*

1300 Vuenceſlaus Boëmus Rex Polonis expetitur, tempore Ottomani primi. *Chrom. lib.* 11.

1302. Factio Ruſticorum in Francia ingentes regis copias bello ſuperat. Sed paulo pòſt omnes deleti ſunt. *Chrō. Hirſaug.*

Cambagadus Tartarus Perſiæ rex, repudiato Chriſtianiſmo Mahometiſmum amplexus, alios ſuo exemplo pertraxit: cæteros ita preſſit, vt non multò pòſt Chriſtiana religio apud eos ferè exoleuerit. Hinc concidit Tartarorum imperium in Aſia. Nam Syriam Aegyptij retinuerunt. In reliqua Aſia vſque ad Pontum, Turcorum potentia Ottomani auſpiciis reſtitui cœpit. Parthi Perſiam inuolarunt circa an. 1350. duce Gempſa Parthorum Sultano, deuictis poſteris Cambagadi.

Reliquiæ Tartarorum in Hordas diuiſæ per Europam & Aſiam diſperſæ ſunt, quibus ſinguli principes præfuerunt. Alij in Taurica Cherſoneſo conſederunt, quæ hodie Gazara, & hi Precopitæ dicuntur, quorum princeps filiam in vxorem dedit Selymo Turcæ, ex qua natus eſt Solymanus. Alij Mogal, qui non vnius imperio, ſed Reip. more à Senatu reguntur, à quibus Horda Hagutaiorum, ſeu Zauolhenſium, quorum Metropolis Samarcanda Tamerlanis patria.

Tunc primum, Tartarorum imperio valde imminuto, an 1300. tyrannicum Imperium Turcorum nullius antea ferè nominis per Ottomanum Turcam (qui regnauit an. 28.) originem habuit, mille annis poſtquam Eccleſia à Conſtantini tempore floruerat. *Volater. Paul. Iouius.* Illud autem intelligi per Beſtiam Antichriſti Apocalyp.

Anni chriſti.

1301. *An. Dom. M.CCC. quo Otthomanus Turca de genere Scytharum ſiue Magog. emerſit, mille annis poſt ligatum Satanam, ne perſecutionibus amplius noceret Eccleſiæ, eis à Conſtantino ſublatis & orbe conuerſo. Apo. 20. vſque ad hoc tempus, quo ſolui cœpit & myſterium iniquitatis à Mahomete inchoatum, in apertum proferre.* 5390

Anni mundi.

DECIMO *tertio ſæculo doctrinæ continuatio ſic elucet.*

MISSA *iiſdem ritibus & verbis quibus antea. Innocentius 3. libris de Myſteriis Miſſæ. Durādus Mimatenſis in Rationali diuinorum officiorum. Thomas opuſc. 66. de expoſitione Miſſæ, & 3. parte, q. 83. Cabaſilas Græcus libro de diuino altaris ſacrificio. Samonas Gazēſis contra Achmed Saracenum. Simeon Theſſaloniçenſis libro de ſeptem Sacramentis.*

Gratia Dei, fides iuſtificatio. *Cabaſilas in expoſ. liturgiæ, cap.* 29. *de morte Chriſti quis neſcit eam eſſe ſolam, quæ peccatorum remiſſionem in mundum introduxerit? ſed illud etiam ſcimus, quod poſt mortem illā, etiam fide & pœnitentia & cōfeſſione opus eſt, &c. Bonauentura in tractatu de ref. hominis à peccato ad Gratiā. Innocentius in 7. pſal. pœni. Cum nemo iuſtificetur, niſi ex dono gratiæ patet, quod nullus iuſtificetur ex merito vitæ. Nam infuſio gratiæ propriè iuſtificatio appellatur, quam Deus nulli concederet, ſi eum ſecundum meritorum exigentiam iudicaret. Audis Romanum. Pont, Thomas in* 1. *Apoc. Remiſſio peccatorū gratis datur. Denique Scholaſtici in* 2 *ſenten. diſt.* 27.

Eucharistię, veritas, ſacrificium,

tranſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus. *Cabaſilas in expoſ. liturgiæ multis capitibus. Innocẽtius libris de myſteriis Miſſæ. Thomas lib. de Sacramento Euchariſtiæ. in officio feſti Sacramenti; & in 4. ſentẽt. 3. q. 74. & ſeqq. lib. peculiari, de Sacramẽto Altaris. vbi cap. 29. populus non accipit ſanguinem ſub ſpecie vini. & quare. Guliel. Pariſienſ. lib. de eadem re. Alexander 4. q. 36. 37. & ſeqq. S. Samonas diſp. contra Achmed Saracenum.*

cap. 20. nemo ſanæ mentis ibit inficias; cum multorum veterum & recentiorum indicio nomine Gog & Magog intelligantur Saraceni & Turci, vt etiam cogitur fateri Funccius lib. 1. commenta. in Chron.

Eodem fermè anno Auſtriacam domum inter Chriſtianos principes Deus extulit. Vtinam in Chriſti gloriam & Ottomaniæ perniciem. Sic Hebræi obſeruant, quo die diruit Tẽplum Nabugdonozor, eo natum Cyrum qui eius poſteritati exitium attulit.

Nouæ factiones Alborum & Nigrorum in Italia. *Blond. lib. 9. dec. 2.*

Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ. *Thomas 3. q. 66 & ſeqq. in ſumma cont. Gentil. lib. 4. D. Samonas Gazenſis diſp. contra Achmed Sarac. Scholaſtici in 4. ſentent. diſt. multis. Guil. Pariſ. de baptiſmo & eius partibus. lib. de tempore Baptizandi. lib. de ritu baptizandi. Ioachimus Abbas variis locis. Albertus Magnus itidem. Hugo Cardinalis & Lyranus ſimiliter in varia Bibliorum capita. Durandus de diuinis offic.*

Pœnitentia & eius partes tres. *Cabaſilas cap. 29. Guliel. Pariſ. lib. de Sacramento Pœnitent. Innoc. in 1. & 3. Pſalm. Pœnit. Bonauent. in dietis de Pœnitentia. Thom. in tract. de Articulis fidei cap. 14. & 3. q. 84. &c. Doctores huius ſæculi in 4. ſent. diſt.*

Claues Eccleſiæ abſolutio. *Cabaſilas c. 29. Thomas opuſc. de forma abſolutionis. 3. q. 84. Durandus Mimaten. de diuinis officijs. Scholaſtici in 4. ſentent.*

Confirmatio & reliqua alia Sacramẽta & eorum vſus. *Simon Theſſalonicenſis libro de ſeptẽ Eccleſiæ ſacramentis, (Nam etiam Græci nobiſcum tot conſtituunt, immo & cunctorum populorum Chriſtiani.) Thomas in tractatu de Articulis fidei & Scholaſtici in 4. ſentent. Guliel. Pariſ. priuatis tractatibus. Durandus Mimatenſis de diuin. offic. Hugo. Cardinal. & Lyran. in Biblia ſæpius. Cabaſilas in expoſitione liturgiæ cap. 29. Vltimum (ait Græcus ille, & quidem diſputans contra Latinos) olei ſacramentum perficit ſacerdotium oratio, quod etiam corporalis morbi medelam & peccatorum remiſſionem dat iis, quibus peragitur, vt habet apoſtolica traditio. &c. vbi & inter ſacramenta nominat ſanctiſſimum vnguentum, Ordinationem per impoſitionem manus, myſterium remiſſionis peccatorum per ſacerdotem, orationem ſacerdotis in Matrimonio, vt intelligas hæc ſacramenta non eſſe Papiſtica, ſed etiam Græcorum, & quidem diſputantium contra nos.*

Primatus ſedis Apoſtolicæ. *Fredericus Imp. epiſt. 3. & quidem Sedem Apoſtolicam oppugnans. Græci in conc. Lateranenſi. Ruſci, Poloni, Boemi apud Vincentium in ſpecul. lib. 31. cap. 39. nuntijs & literis confeſſi ſunt. Accurſius in Authentica vt Eccl. Rom. gaudeat 100 annorum præſcrip. vetus Roma habet primam ſedem Eccleſiarũ, item originem legum, item fontem ſacerdotij. Thomas lib. 4. contra Gentil. cap. 76.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Thomas in ſumma de Veritate, Mater. 24. q. 1. 1. q. 83. art. 1. & Scholaſtici in 2. ſent. diſtinct. 3.*

Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, Imagines, Feſta. *Pſellus ad Andronicum Imperatorem, vbi infrà. Cabaſilas in expoſitione liturgiæ cap. 33. 34. 48. 49. 50. Thomas 2. q. 83. Innoc. ſer. 1. de dicat. templi, &c. Denique ſermones & tractatus penè innumerabiles doctorum huius ſæculi.*

Preces pro defunctis, Purgatorium. *Pſellus ad Andronicum Imp. cap. de exitu animarum, & cap. de benefactis pro his qui è vita deceſſerunt. Cabaſilas cap. 33. 42. quod inſcribitur, de iis qui dormierunt, an ſanctificẽtur à Menſa. 44. 45. quod præfert hunc titulum. Quod his, qui dormierunt, perfectior ſit ſanctificatio. 47. Thomas 3. q. 82. art. 6. & in ſumma contra Gentil. li. 4. ca. 91. Bonauent. in 7. parte Breuiloq. ca. 2. Innocent. in 3. pſal. Pœnit. Doctores in 4. ſentent. diſt. 21.*

Cætera iidem & cæteri huius ſæculi auctores prolixè confirmant, de quo contra ſe teſtimonium ferunt Centuriatores; In epiſt. nuncupatoria Cent. 13. Tum (aiunt) norma docendi & iudicandi controuerſias conſtituta ſunt patrum ſcripta & conciliorum decreta &c. deinde c. 2. de loco & propagatione Eccleſ. col. 11. & ſeq. cap. 3. de perſecutione & tranquillitate Eccleſiæ ſparſim col. 18. & ſeqq. cap. 4. de Doctrina prolixiſſime col. 25. & deinceps. c. 5. de hæreſibus ſparſim col. 554. & ſeqq. per totũ cap. 6. de ceremoniis & ritibus Eccleſiæ col. 590. & ſeqq. per totum 7. de Politia & gubernatione Eccleſiæ col. 686. cap. 8. de Schiſmatibus col. 754. ſparſim. cap. 9. de Synodis col. 789. & ſeqq. Per totum ferè ca. 10. de Doctoribus & epiſcopis col. 780. & ſeqq. ſparſim in reliquis, vt de Martyribus, de Miraculis. Huc facit, quod ex inſtituto multi hac ætate ſcripſerunt de hæreſibus. Item contra Albigenſes, Almaricum, Petrum Ioannis, Deſyderium Langobardum, quorum damnatas opiniones iſti recoquunt: adde totius huius Centuriæ Synodos, quæ non exiguo fuerunt numero. Sed & Hiſtorici iſtius curriculi omnes docent non alium fuiſſe Eccleſiæ curſum.

DECIMVM QVARTVM ſæculum.

Duos Cardinales Columnenſes & Philippum regem Franc. regni iure ſuperiori pontifice deiectum reſtituit. De interfectoribus Bonifacij, quæſtionem egit. *Vol. lib. 22. Anth.*

Franciam Bonifacij interdicto ſoluit.

Sanctimoniam vitæ eius miraculis à morte declaratam fuiſſe tradunt *Vuicelius*.

Eccleſia Romana ſub anno 1300. non à paſſione Domini, vel potius conceptu ſiue incarnatione, vt olim, *Beda caput quadrageſimo ſeptimo, libri de Natura rerum*; ſed à natiuitate numerat. *Lucidus de vero die paſſionis, capit, tertio.* Sed trium menſium duntaxat differentia,

Ottomanus Turca, qui ab Abagano Perſarum rege Natoliam regendam acceperat, de ſe augendo cogitans duobus aut 3.an. ante Benedicti 10. Pontificatum, Turcici Imperij iacit fundamenta. Chriſti trecenteſimo, aut certè 301. Et ſi quingentis antè annis Turcas è Scythia profectos, ſedes in Aſia collocaſſe compertum ſit. verum neque regem neque imperatorem habebant, diuiſi duntaxat per tetrarchias & regulos, niſi quòd metu Gothfredi. Bulonij Solymanum tumultuarium olim ducem crearunt.

Ita Andronico auo in Andronicum Iuniorem nepotem indulgentiore, proindeque Iuniore auxilijs Genuenſium imperium inuadente, occupata Thracia & vrbe Conſtant. Ottomanus pleraſque vrbes Bythiniæ capit, Pruſſiam caput & metropolim ſuæ gentis, bellique contra Europæos arcem conſtituit.

Maximè eum nobilitauit Sebaſtia expugnata.

An. 1303. Occidentalis Tartaria cœpit noſtris innoteſcere, è qua legatus ad Philippum Pulchrum venit, auxilium petens aduerſus Mahometanos ſuas regiones infeſtantes, promiſſa ſuorum ad Chriſtum conuerſione, ſi quidem Chriſtianorum manu aſſererentur. Re non impetrata diſceſſit.

Circa eundem ann. Flauius quidam Melfenſis in regno Neapolitano reperit Aciculam ſiue Indicem, ſiue Boſſulum Marinum, cuius cuſpis Magnete intingitur, vt perpetuo proſpectet ad Aquilonarem Polum, polaremve ſtellam. Valet aduerſus Maris fluctus, tempeſtates & pericula, vt ſcias quo in loco verſeris, quo ſit deflectendum, &c. Eſt ſpecies Aſtrolabij. Eo nondum vtuntur Græci, neque Caſpii, neque Rubri maris nautæ ſiue propter ignorationem, ſiue quia illorum nauigatio eſt breuis, facilis, littoralis, vſu trita. Tam præſtans & neceſſarium inuentum Deus noui orbis aperitioni præmiſit, quòd ad eum nauigatio non niſi emenſo Oceano & per altum pelagus fieri poſſit.

Capcapo, (quem Damaſco præfecerat Caſſanus magnus Cham, qui deuicto Bandone ſuo conſanguineo Mahometis religionem abiecerat, Chriſtianam amplexus, & rogatu Armenij R. Hieroſolymam in poteſtatem acceptam reſtaurarat cum Templo dominico, eamque Armenijs, Georgianis, cæteriſque è Cypro & latebris conuolantibus inhabitandam, Malaio verò gubernandam an. 1298. conceſſerat (ad Aegyptum Sult. defecit, & cum eo Hieroſolymam expugnat. Hunc Molaius tandem) cum ſupplementa miſiſſet Caſſanus, in fugam vertit an. 1301. & qualemcumque pacem Syriæ reſtituit. *Lib. 5. continuatæ hiſtor. de bello Sacro.*

b Fuit filius Bertrandi equitis ex oppido Mihandran Burdegalenſis diœceſis in Vaſconia: vnde antequam electus eſſet Pontifex dicebatur Bertrandus, Burdegalenſis Archiep.

In eodem, Minores 25. annis à cura Parochialis Eccle-

Anni Christi.		*Anni mundi.*
	200	
1303	a BENEDICTVS 10. dict. 11. *Palmerio* 12. *Taruiſinus.*	5361
1305	menſ. 8. di. 17.	5393
	Vacat an. 1. m. 1.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Athanaſio.	
	Principibus.	
	Iiſdem & in Imperio & in regnis & Ottomano Turcarum primo Imp. an. 28.	
	Cambagado Tartaro Perſidis.	
	Baaſarda cum fratribus. Aethiopum pretioſo.	
	201.	5393
1305	b Clemens 5. Burdegalenſis. an. 8.	
1315	menſ. 10. di. 15.	5405
	Vacat an. 2. m. 3. d. 17.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Athanaſio, deinde Niphone an. 3. m. 10.	

Anni Christi.		Anni mundi.	
1305	*Principibus.* *Andronico maiore cum filio Michaele Iuniore Oriēt. Imp.* *Ottomano Turcarum Imp.* *Cambagado Tartaro Perſidis.* *Alberto, Henrico 7. an. 6. ex ordine Occident. Impp.* *Philippo Pulchro Franc. Reg.* *Andizeone Aethiopiæ pretioſo.* *Ferdinando 4. Hiſpaniæ, deinde Alphonſo 11. ann. 42.* *Eduardo 4. dicto 1. Angliæ, deinde Eduardo 5. dict. 2. an. 19.* *Venceſlao Boemo Poloniæ, deinde Vuladiſlao Locti co regnum recuperante aano 28.* *Dionyſio Portugalliæ.* *Interregno Scotiæ, ob eandem Anglorū violentiam annis 10.*	5403	Tranſtulit propter ſeditiones Italicas, quibus mederi non poterat, magno Chriſtianorum incommodo ſedem Pontificiam ab vrbe Roma Auenionem Galliæ vrbem, vbi ſucceſſores manſere an. 70. *Volat. lib. 22. Antho. Plat.* quod captiuitatem Babylonicam Itali appellabant vſque ad Gregorium vndecimum 1. an. 1371. Congeſſit conſtitutiones quæ ab eo dictæ ſunt Clementinæ, & publicatæ in Viennenſi con. *Ibid.* Guelphorum dux erat Guedo, Gibellinorum Mapheus. Leges à Gregorio 10. editas confirmauit, nonnullis additis vel ſupletis in Vienenſem concilio. Templariorum ordinem iuſtis de cauſis deſtruxit, eorum bonis Rhodiis militibus conceſſis. *Ibid.* res Italicas per tres Cardinales adminiſtrat. Archiepiſcopum Cambalienſem in Dominio Tartarorum creat Iohannem de monte, ordinis Minorum, & ad eum pallium miſit pro ſucceſſoribus ob loci interuallum. Octo item alios fratres eiuſdem ordinis conſecrat in Epiſcopos, mittitque ad illas Orientales partes, vt eius eſſent ſuffraganei & adiutores. *In Catalogo Epiſcopatuum orbis.* Andronicum Imperatorem anathemate percutit. Lugdunenſem ciuitatem ditionis Philippi Pulchri effecit. *Chronicum Comitis à Monte forti. Chron. Burgund.* Multa collegia monachorum in Aquitania ſeculari habitu donauit, vt metropolim Eccleſiam diœceſis Burdegalēſis, & collegiatas S. Seuereni, & D. Æmiliani, quarum Abbates conuertit in Decanos. Denique hæc Sedis Apoſtolicæ tranſlatio valde fœdauit antiquam Eccleſiæ faciem. Nam præter inauditas diſpenſationes, & ſanctorum Canonum eneruationes, periit illud diuinum ius, Sæcularia Sæcularibus & Regularia Regularibus, maximè in Gallia, dum Pontifices huius tranſmigrationis pluſquam Babylonicæ (nam obſeruantiam regularē, diſciplinam Eccleſiaſticam penè totam, iura denique confudit, corrupitque) patriæ & principibus impiè fauere geſtiunt. Guido Ferrarienſis auctor Margaritæ Bibliorum, Alanus Inſulenſis, Gerardus Leodienſis, Petrus de Verberia, Hubertinus Caſalanus, Gerardus Bononienſis, Malachias Dominicanus, Albertus Patauinus, Guilielmus Haffligmenſis, Ioan. Vitalis Cardinalis, Raymundus Eremita, Richardus Pampolitanus, Bernoldus Ciſtercienſis, Porchetus Saluaticenſis, Guido ſeu Gilo Cameracenſis Epiſcopus, Iacobus Vetulonius Eremita. Marſilius Paduanus, Galterius Burgenſis Epiſcopus Pictauenſis, Ioan. Glodeſton, Petrus Aruernus, omnes Theologiæ peritiſſimi. Florebant quoque nominatiſſimi iuriſconſulti, Dynus Mugellanus, Petrus de bella Pertica Burgundus, Iacobus de Arena Parmenſis, qui ſæpe laudatur à Bartholo. Richardus de Malumbris Cremonenſis, Iacobus de Butrigariis Bartholi præceptor, Oldradus de Ponte Laudenſis, Cynus Sigiſbuldus Piſtorienſis.
1342		5430	Hæreſis noua apud Nouarienſes per Dulcinum & Margaritam inuenta, qua mares & fœminæ ſimul habitantes in omnem libidinem prolabebantur, & Anabaptiſtarum more ſenſerunt nihil habendum proprium, non eſſe adminiſtrandas Reſp. Chriſtianis & ſimilia abſurda. *Summa concil.*

Anni christi. *Anni mundi.*

reis primi & ſecundi ordinis, qui ſunt minimùm ſexagintea & argumenta circiter centum agitant. Nam ſinguli primi ordinis duo texunt, primus etiam (quem Priorem appellant) nouem. Facinus inexpertis formidabile, at

1304 5391 cuius cauſa nemo hactenus in valetudinis diſcrimen venerit, plures melius habuerint, ſiue quia vis audentes diuina iuuat, ſiue quia mentis contentio non ſinit cogitare de corpore, minus de tempore.

1308. Moritur coloniæ Ioannes Scotus, Doctor ſubtilis quo anno Henricus Comes Lutzemburgenſis creatur Imperator. *Chron. Hirſau.* Nondum mortuum fuiſſe, quando in ſepulchrum illatus eſt, ferunt, ſed duntaxat lethargo correptum. Quod aperto ſepulchro poſtea innotuerit dum in gradibus Mauſolei deuoratis manibus repertus eſt.

HVMANA.

Philippus Pulcher Iudæos è Francia exegit, & bonis ſpoliauit. Sed ſeptem annis pòſt Ludouicus Vtinus pecunia, vt ferunt, corruptus eos recepit. *Aemyl. lib.* 8. *Guag. lib.* 7.

Aurelianenſem Academiam auctoritate Clementis confirmatam inſtituit. *Chron. Franc.*

Templarios tota paſſim Gallia vno quaſi momentò deleuit. Quod cum in Germania auditum eſſet illis vt poſtulabant, Moguntiæ an. 1311, auditis, nomen tantùm & leges mutantur, perſonis & redditibus diſtributis in alias ſacrorum ordinum familias. Per reliquum orbem Chriſtianum ob nefanda quædam ſcelera & opiniones prauas de religione, quaſi dato à Pontifice ſigno è conſilio Viennenſi, totus eorum ordo deletus eſt.

Nurus eius omnes an. 1313. probri cauſam dixerunt: Iohanna quidem Philippi longi vxor abſoluta: vt Margarita Ludouici Vtini & Blancha Caroli, Comitis Marchiæ conuictæ. Ideò Margarita in cuſtodia miſerè periit. Blanchæ verò libellus repudij datus. *Chron. Burgund.*

An. 1309 morte Vindonis Marchiæ Engoliſmenſium comitatus regi Franciæ obuenit. *Gagui.*

Ioannes Meunius Poëta mandato Philippi regi multos libros è Latino in Gallicum tranſtulit.

Equus pictus Conſtantinopoli, quo ante ſacellum Deiparæ virginis ſuſtinebatur D. Georgius, media nocte bis hinniuit, magno omnium terrore: vt prius fecerat anno plus minus 50. *Niceph. Greg. lib.* 8.

Ioannes Rex Armeniæ, dimiſſo regno Leoni ſuo nepoti, fit monachus ordinis Minoritarum *Antonin. tit.* 24. *cap.* 9. *para.* 3.

Albertus Imp. à fratris filio Ioanne interficitur, cui tanquam prodigo, adminiſtrationem Sueuiæ ademerat, Iohannes poſtea ab Henrico 7. perpetuis carceribus in Piſano Eremitarum cœnobio damnatur.

Henricus 7. Imp. pro more Mediolani Ferrea corona decoratur. Poſtea Romæ à tribus Cardinalibus à Pontif. miſſis auream coronam, imperij inſigne, ſuſcepit. *Trith. in Chro Aemil. lib.* 8.

Veneno ſublatus dicitur à Dominicano, cum ſacroſanctum Chriſti corpus ſumeret. Ea de cauſa 13. aut 14. annorum interregnum in Germania tenuit.

1315 5403 Coitionem factam Heluetiorum Alpinorum contra Nobiles in Albertum Auſtriæ principem propenſio-

res, qui ſe hoſtem Adulphi Imp. profeſſus fuerat, probauit, & eorum tres pagos, Vrios, Suiſſios, & Vnderualdos, inter liberas Imperij vrbes connumerari voluit iis priuilegiis, vt cætera liberi in capitalibus tantum cauſis iudicem ab Imp. datum admitterét, quem ſua lingua Præfectum vocant. Id quod libertatis Helueticæ origo prima fuit. *Stampſius in Chron. Heluetico.*

Anni Christi. 1315 vel 1316

Quam deinde Lupoldus Bauarus an. 1316. non modò confirmauit, ſed & capitalium cauſarum iudicium perpetuo priuilegio conceſſit. *Idem.*

1315

In Italiam traiciens Amadeum Sabaudiæ Ducem, Imperij principem conſtituit. *Paradinus.*

Imperatorum Conſtantinopolitanorũ tempora apud vllum auctorem vix hic ſatis diſtincta reperiuntur, adeò vt ex collatione Græcorum & Latinorũ ſcriptorum ferè diuinandum fuerit.

Ferunt Margaritam Comitiſſam Hollandiæ vno partu peperiſſe 363. liberos, eóſque omnes viuos, qui fuerint baptizati. *Annales Hollandiæ, & Mater hiſtoriarum.*

Sic paulò antè, an. ſcilicet 1269 in Cracouienſi regione, quædam honeſta matrona, Margarita etiam nomine, Vitboſlai Comitis vxor, 36. pueros viuos vno partu edidit. *Herbartus hiſt. Polon. lib. 7. cap. 13.*

C. EDIDIT 20. conſtitutiones, quas Extrauagantes vocauit. Ante Pontificatum Iacobus Cadurcenſis vocabatur, Cancellarius Franciæ, vnde & ope Ludouici Hutini pontificatum Max. eſt adeptus.

Aureorum florenorum decies ac ſepties centena millia in ærario pontificio reliquit.

Inſtituit vt ter ſingulis diebus tintinabula ad veſperum pulſarentur, quò vnuſquiſque ter ſalutationem Angelicam recitaret. *Polyd. lib. 6. de inuent. cap. 12.*

Epiſcopatum Toloſanum in ſex Epiſcopatus diuiſit, & Toloſam ſedem metropolitanam conſtituit. Sic quoque Epiſcopatum Pictauenſem in tres, Pictauenſem. Maleacenſem, & Lucionenſem: cùm hi duo poſtremi antea eſſent Abbatiæ. *Continuatio Nangiac.*

In Ludouicum Bauarum cenſuris eccleſiaſticis animaduertit.

Quendam de ordine Prædicatorum Archiepiſcopum Soltanienſem creat, ei dato pro ſe & ſucceſſoribus pallio. Eo etiam ad partes Aquilonis ſeptem, eiuſdem ordinis fratres miſit pro coëpiſcopis ſiue ſuffraganeis *In Catalogo Epiſcopatuum orbis.*

1320. Vuladiſlaum Poloniæ principem regem nominauit.

Nouam militum religionem in Luſitania inſtituit, quorum caput eſt oppidum Syluenſis Dioceſeos. Huius etiam tempore ſecta Fratricellorum de opinione excitata eſt, qui Petro CorbatioPſeudopapæ obtemperabant. *Volat. lib. 22.*

Errorem Lactantij & Irenei de receptaculis animarum vſque ad reſurrectionem tenuit & publicè prædicauit. (*de quo poſt.*) Sed ex decreto Pariſienſis facultatis illum retractauit. *Marſil. in 4. diſt. 13. art. 3.* Tanti olim fiebat huius Facultatis authoritas.

Damnauit eos qui dicerent Chriſtum & Apoſtolos nihil poſſediſſe. *Extraua. Cum inter nonnullos, de Verbo, ſignificat. Mater. hiſtor.*

Nicolaus Aqueuillanus. Franciſcus Maronius Sco-

---

202 *Anni mundi.*

C IOANNES 22. aliis 21. aliis 23.) Cadurcenſis. an. 19. menſ. 4. 5403 5423

Vacat d. *16.*

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne duodecimo ann. 4. Geraſino an. 1. Eſaia an. 18.

Principibus.

Andronico ſeniore Paleologo, cum Andronico iuniore nepote, Orient. ſeu Græcorũ Imp.

Carbanda Tartaro Perſidis.

Ottomano an. 28. & Orchane an. 22. ex ordine Turcorum Imp.

Ludouico 4. Bauario ſiue Bauaro an. 32. Occid. Imp.

Ludouico Vtino 12. dict. 10. an. 2. Philippo 5. Lõgo an. 5. Carolo 4. Pulchro an. 7. filiis Philippi Pulchri, & Philippo 6. Valeſio cogno. Catholico, an. 22. per ordinem ſucceſſionis Francorum Regib.

Aindezeone Aethiopiæ, deinde Scipharad, an. 28.

Alphonſo 11. Hiſpaniæ.

Eduardo 5. dicto. 2 Angliæ. deinde Eduardo 6. dict. 3. an. 50.

Vuladiſlao Lοctico Poloniæ.

Dionyſio Portugalliæ, deinde Alphonſo 4. an. 31.

Roberto Bruſio Scotiæ an. 24.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

tus, Petrus Aquenſis Archiepiſcopus, Conradus Sancto georgianus. Auguſtinus, Anconitanus, Guilelmus Ochã Anglus (conductitius Papę oppugnator, ait Pighius) Guilelmus Abbas Pictauenſis, Martinus pœnitentiarius Epiſcopus, Guido Maiorienſis epiſc. Alphaeus Minorita, Guilelmus à Petra alta, Adamus Goddamus, Aſtaſanus ſiue Aſteſanis, Monaldus, Lupoldus Carthuſianus, Ioan. de tenera munda Carthuſ. Guido montis Rochetij, Petrus

1327 *CONCIL. Moguntinum Prouinciale, præſide Matthia Archiepiſcopo Moguntino, præſentibus eius ſuffraganeis, Abbatibus & multis aliis ſacerdotibus. In eo multæ conſtitutiones ad Eccleſiæ vtilitatẽ ſunt editæ. Trith. in Chron. Monaſt. Hirſaug. & Continuatio Nangiac.*

5415 Epiſcopus S. Pauli, Theologiæ ſcriptores.

Petrus Cunerius aduocatus regius in Senatu Pariſienſi conatus labefactare Eccleſiaſticorum iuriſdictionem temporalem, Eccleſiaſticámque libertatem infringere, ſibi perpetuam ignominiam accerſiuit, Bertrando Epiſcopo Heduorum pro Eccleſiæ iuribus apud regem Philippum Valeſium perorante, & Sigillo ſimo deformíque illi per ludibrium in Chori cathedralis parietem infixo, quod etiam hodie ſtylis ſuis ſcriptoriis, pugniſque prætereuntes in perennem impietatis memoriam confodere ſolent.

Refutatio erat facilis, etiam ſi Cunerij cauſam impij quidam Principum conſiliarij, veneno haud dubiè Centuriatorum & Caluinitico tincti, reſtaurare ſtudeant. Contra quos hæc pauca annotabo. Prima iuriſdictio in fideles, etiam in cauſis ciuilibus eſt Epiſcoporum. Nam Chriſtus fundamentum Iuriſdictionis in laicos iaciens, eos hortatur, ſi ſe aliqua in re læſos putent, vt adeant non Curiam, ſed Eccleſiam. Matth. 18. Et Paulus 1. cor. 6. de determinandis in Eccleſia cauſis præceptum dat, id eſt, apud Epiſcopum, vt intellexerunt & interpretati ſunt veteres & concil. 3. Carthaginenſe præſente Auguſt. cap. 9. Et 1. Timoth. 5. aduerſus presbyterum accuſationem recipiendam à Timotheo epiſcopo ſub duobus aut tribus teſtibus.

Conſtantinus Mag. apud Nicepho. lib. 7. ca. 46. iudicium & iuriſdictionem in clericos epiſcopis mandat, & apud Sozom. lib. 1. cap. 9. appellandi è ciuilibus iudiciis ad epiſcopos poteſtatem facit.

Theodoſius Mag. leges tulit, vt liceret cuique ſiue is actor eſſet, ſiue reus relicto foro ſæculari, etiam lite conteſtata, forum Eccleſiaſticum adire.

Patrem ſecuti Arcadius & Honorius dant opinionem actoribus & reis, vt cauſas ſæculares ad Epiſcopos deferant. l. ſi quis ex conſenſu, Cod. de Epiſcoporum audientia, & l. Epiſcopale, iidem Impp. tantam vim tribuunt Epiſcoporum iudiciis quantam præfecti prætorio. Tantum abfuerunt ſanctiſſimi illi Impp. vt Eccleſię iura abolerent, vt ea augerent fori ſæcularis detrimento.

Carolus & ipſe Magnus in conſtitutionibus ex Calchedonenſi & Carthaginenſi Synodo clericorum & Eccleſiaſticorum lites inter Eccleſiaſticos, & non apud ſæculares componi debere decernit.

Iuſtinianus § ſi quis contra, 123. Nouel. Monachos & clericos liberat à Iuriſdictione magiſtratuum & coram Epiſcopo citare iubet.

1335 Sic apud Hebræos, Deut. 17. & alibi, ad Tribunal Eccleſiaſticum ſontes citari iubẽtur, & Num. 5. Mulier de adul-

5423 terio ſuſpecta, quàm & adiuret (inquit) Sacerdos, &c.

Quin imo apud eos nulla fiebant iudicia, niſi duobus Leuitis aſſidentibus, è Ioſepho Anton. libro 4. cap. 8. ἑκάστῃ δ᾽ ἀρχῇ (ait pa. 107.) δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῶν Λευιτῶν φυλῆς. Quam legem ſecutus Ioſaphat 4. Reg. 3.

pus. Eccleſiaſtici viri & Scriptores.

Geraldus de Aluernia Chronicon Abbatum Cluniacenſium ad an. 1287 protraxit.

Raymundus Lulius Catalanus Monachus Tuneti in Africa, multa ſcripſit de rebus nimium curioſis: in eius libris adnotati fuêre pluſquam quingenti errores à Petro Terracenſi Archiepiſcopo: vt Deum plures habere eſſentias, (tale quidpiam hodiè aſſerunt noui Trinitarij in Polonia) Patrem priorem filio: Spiritum ſanctum conceptum ex patre & filio, &c. quæ tamen omnia, hæretica & pluſquam diabolica audacia, aſſerebat ſe à Chriſto ſibi apparente in forma crucifixi in quodam monte accepiſſe, vt totum orbem à tenebris, quibus detinebatur liberaret. *Bernard Lutzemburg in catal. hæretic.*

HVMANA.

Palatium Pariſienſe (vbi Ludouicus Hutinus Parlamentum olim vagum ſedentarium fecit) extructum eſt à Philippo Pulchro, Engerrano Marinio fiſci præfecto illud opus in inſula regiæ vrbis vrgente. *Aemil. lib. 8.*

Parlamentum quoque Tholoſanum Ocitanorum gratia rex idem inſtituit. Quo regnante bellum ſacrum in Oriente, Ptolomaide à Sultano capta, finitum eſt. *Idem.*

Collegium Scholaſticorum Choleticum Lutetiæ inſtituitur à Ioan. Choleto natione Picardo Cardinali. *Mater hiſtoriarum.*

Ioanna Nauarrorum regina, Philip. Pulchri vxor Gymnaſium Campanum, vulgo Nauarricum, Pariſiis extruit & locuplet. *Ibid.*

Eodem tempore collegium Cardinalium Ioannes Monachus nationes itidem Picardus Cardinalis poſuit.

1283. Rodulphus Imper. cum circa Moratum ab equo deiectus fuiſſet, in lacum inſiliit armatus, ac miro robore corporis euaſit. Cùm inde Friburgum delatus eſſet, copiis collectis ex omni Sueuia. illud & Heluetios Comiti Sabaudiæ, cui erant ſubditi, eripuit. *Blond. lib. 8. Dec. 2.* & multa alia. *Chron. Burg.*

1286. Pecunia populos Italiæ liberos fecit. Lucenſes ob eam rem duodecim millia nummûm propoſuerunt. Florentini ſex millia. &c. *Chron. Hirſaug.*

1287. Vuernerus puer Chriſtianus à Iudæis furtim raptus occiditur acubus & cultris ad excipiendum eius ſanguinem, in oppido Vueſalienſi iuxta Rhenum, qui poſtea tanquam martyr ſignis claruit multis. *Ibid.*

Philippo Comiti Sabaudiæ, cui Rodulphus multa eripuit, ſucceſſit Amadeus, à rerum magnitudine Magni cognomen adeptus.

Philippus Pulcher, rex quoque fuit Nauatræ ann 36. propter vxorem. *Vaſæus.*

p PRIMVS Pontifex è Franciſcanorum ordine. Nam errant, qui ſcribunt Honorium 4. fuiſſe minoritam. Vir bonus, amator religionis & pacis. *Chron. Hirſaug.*

Quo tempore Gibelini & Guelphi in Italia in ſe ardebant. & Soltanus in Aſia Chriſtianos crudeliter opprimebat.

Mulech Sapherapes Saracenorum Soltanus (hoc eſt, Imperator) non quidem Aegyptius, vt quidam

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Principibus.

Michaele Paleologo Orien. Imp.

Argone Tartaro Perſidis, deinde Regayto an 6.

Rodulpho Occi. Imp.

Philippo 4. Pulchro ann. 28. Franc. Reg.

Iacba Hazeone Æthiopiæ Belul.

Sanctio 4. Hiſpaniæ.

Eduardo 4. dicto 1. Angliæ.

Leſco Nigro Polo. principe.

Dionyſio Portugalliæ.

Alexandro 3. Scotiæ.

97.

1288 p Nicolaus 4. Aſculanus an. 4. 5379

1294 menſ. 1. di. 8. 5381

Vacat an. 2 m. 3. d. 2.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Georgio ſiue Gregorio, deinde Athanaſio an. 4.

Principibus.

Eiſdem Imperantibus & poſt Rodulphum Aſtaulpho ſeu Rodulpho ann. 6. Impp. & regnantibus.

Regayto Tartaro Perſidis, deinde Baydone, an. 4.

Sanctio 4. Hiſpaniæ, deinde Ferdinando 4. an. 13.

Iacba Hazeone Æthiopiæ pretioſo, mox eius liberis Baarſada, Esbrahad, Cadem ſaghed, Vdim Raab, an. 15.

Anni christi.

Eduardo 4. Angliæ.

Leſco Nigro Poloniæ principe, deinde Premiſlo, qui regium titulum repetiuit. an 6.

Dionyſio Portugalliæ Alexandro.3. Scotiæ: deinde interregno annorum ſex ob Anglorum irruptiones.

1291 *CONCIL. Londinenſe ad Vueſt monaſterium iuſſu Eduardi Regis. Eo in Cōcilio publico edicto iuſſi ſunt Iudæi de Anglia in perpetuam exire: cautum eſt etiam vt nemini liceret dare prædia collegiis monachorum ſine Regis permiſſu: neue monachis aut aliis ſacerdotibus emere poſſeſſiones, idque ne eiuſmodi poſſeſſiones cœnobiorum aliorúmue ſacerdotiorum dotes fierent. Eam Legem ad Mannmortuam vocarunt, quod res ſemel datæ collegiis ſacerdotum non rurſus vēderentur magis, quam res mortuæ. Durat in hodiernum diem. Polyd. Virgil. lib. 17. Anglic. hiſt.*

1292 *ASCHAFFENBVRgēſe prouinciale, præſide Gerardo Archiepiſcopo Moguntino cum 7. ſuis ſuffraganeis, Abbatibus & presbyteris vbi multa vtilia de negotiis Eccleſiaſticis ſtatuuntur. Trithem. in Chron. monaſt.*

1294 q S. CÆLESTINVS 5. Eſernienſis, menſ. 5. di. 7. Vacat d. 10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne vndecimo an. 6.

Anni mundi.

putant, ſed Babylonius, Tripolim, Tyrum, Berithum, Sidonem & Ptolemaida, nobiliſſima emporia, quę ſola tunc à Chriſtianis tenebantur, ferro & igne vaſtauit, altercantibus inter ſe finibus, iamdudum per 30 annos Venetis, Genuenſibus, & Piſanis. *Aemyl. lib. 8. Plati. Blond. lib. 8. dec. Faſcicul. tempo.* Ita diſſidentibus inter ſe Chriſtianis amittuntur omnes portus Aſiatici. Tuncque finitum eſt bellum Sacrum in Oriente.

Miraculosè per vxorem filiam Haytonis Regis Armeniæ Mangu Cham Tartarorum à Cingis Cham quintus conuerſus baptizatúſque eſt, cum fratre Allan. ſiue Hielon & tota familia. Deinde Allan exercitum in Paleſtinam duxit habens in vexillo Chriſti crucifixi effigiem, contra Cathos Melechmees, vt Hieroſolymam reciperet. *Guil. Nangiac.*

5397 Mox redierunt Tartari ad priſcam impietatem. Vnde hodie ſunt Mahometani vel potius Sagomorbarei. Nam habent Sagomorbar Cham pro magno propheta, vt Turcæ Mahometem, qui de Deo vno & de Politia & moribus aliqua eis dictata reliquit, inter quæ eſt edictum, quod vſque hodie iurant ſucceſſores Cingis Cham, de non affligendis Chriſtianis, neque tributo ab eis exigendo copioſiore, quam à reliquis.

Hielon pulſis quidem Saracenis potitus eſt regno Syriæ & Hieruſalem circa an. 1290. At triennio poſt Sotanus Babyloniæ illud accepit. *Continuat. Nangiaci. Sabelli Ennead 9. lib. 7.*

Adhuc viuebat & ſcribebat Nicolaus Lyranus. *Ipſe in 2. cap. Eſaiæ.*

HVMANA.

5380 Inter Philippum Regem Franciæ & Eduardum Angliæ erat capitale odium, quod fuit cauſa ſecundi belli Anglici ſeu Francici & multorum malorum. *Polyd. lib. 17. Ang.* quo per Carolum Valeſium Pulchri fratrem Aquitania ditioni Franciæ adiungitur.

Angliæ rex Adulphum Imp. pro centum millibus Marcarum argenti ea conditione in auxilium vocat, vt diuiſa inter Imperij principes pecunia, communiter ei contra Francos aſſiſteret. Quod non eſt aſſecutus, quia

5382 Adulphus acceptam pecuniam in priuatos vſus conuertit. *Chron. Hirſaug.*

Ferdinandus 4. Hiſpan. mortuus dicitur die ſibi dicto à duobus, quos iniuſtè tanquam homicidij reos occidi iuſſerat. *Vaſæus in Chron. Hiſpan.*

q PER CANNAM deceptus eſt voce tanquam cœlitus miſſa inſonantem, vt desereret Pontificatum & Bonifacium inſtitueret. Sediſſe biennium aliqui ſcribunt.

Inſtituit ante Pontificatum ordinem. S. Benedicti in Montibus. *Guil. Nangia. Polyd. lib. 7. de inuento. cap. 2.* Eum confirmauit Bonifacius 8.

Fertur edixiſſe, Ne deinceps Romani Pontifices & Cardinales veherentur equis & mulis, ſed tantum aſinis, Chriſti, cuius haberi vellent vicarij, exemplo. *Mater hiſto.* O legem nunc prodigiosè euerſam!

Cùm rebus agendis parum idoneus haberetur, perſuaſus eſt vt Pontificatum reſignaret, itaque coram omnibus in Conſiſtorio, mitram anulum & Sandalia deponens, Pontificatu ſe liberè abdicauit, *Platin.* Relatus eſt inter Diuos à Clemente 5. *Blond 9. dec 2. & Mater Hiſtor.*

vel à Ioanne 22. *Palmer.* vel à Viennenſi Concilio *Ioannes Meyerus.*

S Nicolaus Tolentinus tunc obiit: qui catalogo Sanctorum adſcriptus eſt ab Eugen. 4.

Hvmana.

Michael 7. Comnenus Paleologus cognomento Magnus obiit anno ſui imperij 25. ſed quòd ad Eccleſiam Romanam deſciuiſſet priuatus eſt, etiam à proprio filio Andronico, ſacra ſepultura. *Nicephor. Gregor. lib. 5. Aemyl lib. 8.*

Angli Normaniam & Aquitaniam inuadunt, capto clauro Blauiæ, & duobus aliis oppidis circa Burdegalam, à cuius acceſſu propulſantur per Radulphum Neela Magiſtrum Equitum. Proditione ciuium in deditionem accipiunt Baionam vrbem, *Guilel. Nang.* Sibi Adulphum Imp. & Guidonē Flandrum ſociant. Hinc bellum inter Francos & Flandros per annos quindecim.

Sub an. 1295. iam tertio Iudæi à Philippo Pulchro tota Francia ſpoliati & exacti ſunt. Quam exactionem ipſi appellant כלה quòd ea contigerit 55. anno poſt quintum mundi conditi millenarium, & in aliquando קלד quòd anno 136. poſt illam Philippi Auguſti eiectionem, quæ incurrit in annum 1190. falluntur qui in hac R. Salomonem fuiſſe aiunt Nam ille eſt antiquior Abben Ezra, qui ſe vixiſſe ſcribit ſub annum mundi 5000. i. Chriſti 1240. Itaque eum relego ad illam priorem.

Pulſi Iudæi migrarunt in Germaniam. Quare Iudæos Germanos eſſe de radice ſiue trunco Francorum ſcribit. Elias in Tiſbi, Rad. צרפת

Caſſanus Tartarus Perſarum rex Sultanum Ægypti ſub an. 1300. vicit.

r Institvit duplex maius (vt vocant) in Feſtis 12. Apoſtolorum, 4 Euangeliſtarum, & 4. Doctorum Eccleſię *Plati.*

Fertur fuiſſe auctor illius orationis Eccleſiaſticæ, Aue virgo glorioſa &c.

Aliquot epiſtolas Romanorum Pontificum, quas vocant Decretales, in quinque Libros per tres doctiſſimos viros Guilelmum Ebredunenſem Archiepiſcopum, Berengarium Epiſcopum Biterenenſem, & Richardum de Senis, iuris vtriuſque doctorem, digeri curauit, eáſque ſub nomine Sexti libri Decretalium in Concilio Lugdunenſi confirmauit, & legi in Scholis ac in iudiciis obſeruari mandauit. *Præfatio lib. ex. Decret. Paulo aliter Volater. lib. 22. Anth.* Sextum, inquit, Decretalium iuuante Dino Mugellano compoſuit.

Luſtralem annum ſiue ivbilevm centeſimo quolibet anno celebrandum primus inſtituit anno 1300. *Platin.*

Ingentia bella in Italia excitauit. Excommunicauit regem Gallorum Philippum & totum regnum donauit Alberto Auſtriacæ domus Cæſari. Captus eſt poſtremo Anagnæ in paterna domo dormiens, nihilque tale metuens, indéque Romam perductus, in carcere periit, Atque hinc dicitur, Intrauit vt vulpes, regnauit vt Leo, mortuus eſt vt canis. Quod tamen falsò & temerè vſurpatum à maleuolis, & principum aſſentatoribus plerique exiſtimant, quoniam Platina, valde alioqui pronus

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

Principibus.

Michaele 7. Paleologo Orientis Imp.

Caſano Tartaro Perſidis an. 6.

Adulpho Occidentis Imp.

Philippo 4. Pulchro Franc. Rege,

Baaſarda cum quatuor fratribus Aethiopiæ pretioſo

Ferdinando 4. Hiſpaniæ.

Eduardo 4. dict. 1. Angliæ.

Pramiſlo Poloniæ.

Dionyſio Portugalliæ.

Interregno Scotiæ.

199.

1294 r Bonifacivs *8.* Anagninus, ex nobili familia Caietana, an. *8.* 5382

1303 menſ. *9.* di. 17. 5391

Vacat d. 10.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne 11. deinde Athanaſio iterū an. 8 contra quem an. 1305. Hugolinus Latinus ſedit.

Principibus.

Andronico Paleologo ſeniore, ſiue maiore filio Michaelis an. 37. Orient. Imp.

Caſano Tartaro Perſidis, deinde Cambagagano.

Ottomanno 1. Turcorum. Imp.

ad

Anni christi.

Adulpho & poſt eum Alberto 1. an. 10. Occid. Imp.

Philippo 4. Pulchro. Franc. Rege.

Baaſarda cum 4 fratribus Aethiopiæ pretioſo.

Ferdinando 4. Hiſp.

Eduardo 4. dict. 1. Angliæ.

Præmiſlo Poloniæ, deinde Vuladiſlao Locdico ann. 3.

Vuenceſlao Boemo an. 5.

Dionyſio Portugalliæ.

Interregno Scotiæ, deinde Ioanne Balliolo an. 7.

1297 *CONCIL. Lugdunenſe, præſide Bonifacio Pontifice, qui animaduertens quotidie Principes noua vectigalia ſacerdotibus imponere interdum ſine iuſta cauſa, interdixit in eo Concilio, ne poſthac id facerent neue ſacerdotes iniuſſu Rom. Pontificis illa impoſita conferrent. cap. 3. de immunita. Eccleſiæ li. 6. Fuit cauſa magnæ diſcordiæ apud Anglos. Polyd. lib. 17. Anglic. hiſt.*

1297 *Londinenſe, cum Epiſcoporum, tum virorum omnium ordinum, præſide Roberto Cantuarienſi præſule, præſente Edouardo 2. in quo ſtatuitur, ne in perpetuum Regi liceret tributum vllum Angli imponere, niſi ex Concilij decreto. Id etiam hodie manet inuiolatum. Polyd. lib. 17. Angl. hiſt.*

Romanum, quo Philippus Rex Frãciæ Alberto Imperatori ſubiicitur. Onuphr. Plati.

1302 *Pariſienſe, præſide Ioanne Cardinali Legato ſedis Apoſtolicæ, qui eo miſſus fuerat à PP. quod Epiſcopi Franciæ vocati in ius Romam, Bonifacio, non comparuiſſet. Guil. Nang.*

Anni mundi.

ad notandas Pontificum maculas, nihil tale retulit, ſed nec alij, qui eorum vitas diſcripſere. Vnde & eum laudant, tanquam Eccleſiaſticæ libertatis æmulum, Imperatoribus Regibúſque ſua poteſtate abutentibus formidabilem. Sed & Philippus Rex, cuius opera captus fuerat atque interierat, Deo vnctum ſuum vlciſcente, nunquam deinceps proſperè ſe habuit, vt ab aliquo Epiſcopo prædictum fuerat.

Malè tractauit Gibellinos, qui iidem Columnenſes & Albi, vt contra Guelphi Nigri dicebantur. Vnde ad Porchetum Epiſcopum dixit, cinere in occulos ſparſo: Memento, quia Gibellinus es, & cum Gibellinis in cinerem verteris. *Vuicelius in Epit.*

Henricus de Gandauo Tornacenſis Archidiaconus, Iacobus Genuenſis Archiepiſcopus, Alexander de Villa, Conradus Halſbertadenſis Dominicanus, Ioannes Scotus Franciſcanus doctor ſubtilis, (qui obiit an. 1305.) Ioãnes Sancto geminianus, Petrus de Palude, Renerus Piſanus, Theologiæ Scholaſticæ, vt vocant, accutiſſimi ſcriptores. *Trith.*

Circa hæc tempora Nicephorus Calixtus Xanthopulus hiſtoriam ſuam Eccleſiaſticam à Chriſti natiuitate
5385 ad annum 625. decurrentem, Andronico maiori Conſtantinopolitano Imperatori dedicauit. *Ipſe in dedicatione operis. & lib. vlti. cap. vltimo.*

Guilelmus Nangiac monachus monaſterij D. Dionyſij, prope Luteriam, Chronographiam vniuerſalem ab origine mundi ad annum Chriſti 1302. digeſſit, quã duo eiuſdem cœnobij monachi vſque ad annum 13[illegible]8. continuarunt. Extat codex hac in Pariſiorum vrbe apud cœnobitas S. Germani.

Quidam qui volebant haberi tertij Ordinis D. Franciſci, quique vulgo fraterculi ſiue Fratricelli, ſeu Fratres de paupere vita, vel Biſochi ſiue Beguini, & aliis nomi-
5385 nibus vocabantur, in partibus Italiæ, Siciliæ, & Narbonenſis prouinciæ, damnati ſunt hæreſeos à Bonifacio 8. (alij volunt id à Ioanne 22. primò factum fuiſſe.) Ipſi Eccleſiaſtica ſacramenta contemnebant: dicebant Sanctas animas non frui viſione diuina ante diem extremum: in ſuis nocturnis conuentibus poſt inuocationem Sancti Spiritus, & luminibus extinctis promiſcuè coibant cum mulieribus, quæ aderant: Eccleſiæ poteſtatem iam diu ob corruptos mores Eccleſiaſticorum extinctam fuiſſe: ſe ſolos eſſe Eccleſiam Dei, ſeque imitari Apoſtolos, at Eccleſiam Romanam eſſe meretricem ac Pontifices omnes poſt Syluestrum I. fuiſſe impios, quòd in paupertate non degiſſent, ideo ipſis denegandas eſſe decimas: Margaritam concubinam Dulcini grauidam ab eo factam, tam erant impudentes, vt affirmarent concepiſſe de Spiritu ſancto. *Mater hiſt. Suplement. Cronic. Extrauag. Sancta*
5390 *Romana de religioſ. domib. Plati. Bernardus Luizemburg.* Dulcinus erat eorum hæreſiarcha *Platin.* Manſerunt in Marchia vſque ad Eugenium 4. & Nicolaum 5. qui eos comburi iuſſerunt, ſed multi in Græciam fugerunt. *Anto. tit. 24. cap. 9. § 15.*

Apamienſis epiſcopatus inſtituitur à Bonifacio Papa, cùm antea ea regio ſubiaceret Tholoſano Epiſcopatui. *Guil. Nang.*

HVMANA.

Vectigal quod Malam-toltam vocabant, centeſimæ

& poſt

& poſt quinquageſimæ omnium bonorum, primo ſolis mercatoribus, deinde tam clericis, quàm laicis impoſitum eſt anno 1296. cuius cauſa magnæ ſeditiones ortæ ſunt poſtea in Flandria. *Guilel Nang.*

Tota Lutetia Sequanæ illuuione inundatur, vt per 8. ferè dies nauigiis, annonæ conſulendum fuerit, nec liceret per vllum ferè vicum incedere abſque nauiculis & ſcaphis. *Guil. Nang.*

Burdegalenſes timentes, ne iterum agitata pace cum Anglo ei ſubderentur, nec mitius cum eis ageretur, quàm paulo antea cum Londinenſibus, pulſis vrbe omnibus Francis, ſui iuris fiunt, *Guil. Nangiac. Gaguin. lib. 7.*

Fœdus percuſſum eſt inter Philippum Reg. Franc. & Eduardum Reg. Angliæ, cui Philippus quadriennio poſtquam locaſſet Margaritam ſororem, vniuerſam Aquitaniam reddidit. *Gulel. Nangiac. & Polydor. Virgil. lib* 17. *Angl. hiſt.* Philippus vniuerſam Flandriam ſubegit. *Gagui. lib. 7. Aemyl. lib. 8.*

1295. Præſmilus regni titulum apud Polonos repetiuit, quod fuerat annis 215. intermiſſum. *Crom. lib.* 11.

1298. Cuncti, qui contra Adulphum Imp. conſpirauerunt, miſera morte periere. Nam Albertus Ipſe Imperij vſurpator & ſucceſſor à fratris filio necatus fuit. Comes de Holoch & Comes de Ochſenſtein ſimiliter fuerunt occiſi. Moguntinus Archiepiſcop. ſuper ſella ſedens, repentina morte ſublatus eſt Comes Bipontinus in ripa Glieſiæ ſubmerſus. Conradus Epiſcop. Argentinenſis ante Friburgum à quodam ruſtico gladio interemptus. Comes Liningenſis phreneticus, & variis calamitatibus miſer periit. Cæterique penè omnes ſimili interitu. *Chron. Hirſaug.*

1300 Vuenceſlaus Boëmus Rex Polonis expetitur, tempore Ottomani primi. *Chrom. lib.* 11.

1302. Factio Ruſticorum in Francia ingentes regis copias bello ſuperat. Sed paulo pòſt omnes deleti ſunt. *Chrō. Hirſang.*

Cambagadus Tartarus Perſiæ rex, repudiato Chriſtianiſmo Mahometiſmum amplexus, alios ſuo exemplo pertraxit: cæteros ita preſſit, vt non multò pòſt Chriſtiana religio apud eos ferè exoleuerit. Hinc concidit Tartarorum imperium in Aſia. Nam Syriam Aegyptij retinuerunt. In reliqua Aſia vſque ad Pontum, Turcorum potentia Ottomani auſpiciis reſtitui cœpit. Parthi Perſiam inuolarunt circa an. 1550. duce Gempſa Parthorum Sultano, deuictis poſteris Cambagadi.

Reliquiæ Tartarorum in Hordas diuiſæ per Europam & Aſiam diſperſæ ſunt, quibus ſinguli principes præfuerunt. Alij in Taurica Cherſoneſo conſederunt, quæ hodie Gazara, & hi Precopitæ dicuntur, quorum princeps filiam in vxorem dedit Selymo Turcæ, ex qua natus eſt Solymannus. Alij Mogal, qui non vnius imperio, ſed Reip. more à Senatu reguntur, à quibus Horda Hagutaiorum, ſeu Zauolhenſium, quorum Metropolis Samarcanda Tamerlanis patria.

Tunc primum, Tartarorum imperio valde imminuto, an 1300. tyrannicum Imperium Turcorum nullius antea ferè nominis per Ottomanum Turcam (qui regnauit an. 28.) originem habuit, mille annis poſtquam Eccleſia à Conſtantini tempore floruerat. *Volater. Paul. Iouius.* Illud autem intelligi per Beſtiam Antichriſti Apocalyp. cap. 20.

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

1301 *An. Dom. M.CCC. quo Othomanus Turca de genere Scytharum ſiue Magog. emerſit, mille annis poſt ligatum Satanam, ne perſecutionibus amplius noceret Eccleſiæ, eis à Conſtantino ſublatis & orbe conuerſo. Apo. 20. vſque ad hoc tempus, quo ſolui cœpit & myſterium iniquitatis à Mahomete inchoatum, in apertum proferre.* 5390

DECIMO *tertio ſæculo doctrinæ continuatio ſic elucet.*

MISSA *iiſdem ritibus & verbis quibus antea. Innocentius 3. libris de Myſteriis Miſſæ. Durādus Mimatenſis in Rationali diuinorum officiorum Thomas opuſc. 66. de expoſitione Miſſæ, & 3. parte, q. 83. Cabaſilas Græcus libro de diuino altaris ſacrificio. Samonas Gazēſis contra Achmed Saracenum. Simeon Theſſalonicenſis libro de ſeptem Sacramentis,*

Gratia Dei, fides iuſtificatio. *Cabaſilas in expoſ. liturgiæ, cap. 29. de morte Chriſti quis neſcit eam eſſe ſolam, quæ peccatorum remiſſionem in mundum introduxerit? ſed illud etiam ſcimus, quod poſt mortem illā, etiam fide & pœnitentia & cōfeſſione opus eſt, &c. Bonauentura in tractatu de reſ. hominis à peccato ad Gratiā. Innocentius in 7. pſal. pœni. Cum nemo iuſtificetur, niſi ex dono gratiæ patet, quod nullus iuſtificetur ex merito vitæ. Nam infuſio gratiæ propriè iuſtificatio appellatur, quam Deus nulli concederet, ſi eum ſecundum meritorum exigentiam iudicaret. Audis Romanum. Pont. Thomas in 1. Apoc. Remiſſio peccatorū gratis datur. Denique Scholaſtici in 2 ſenten. diſt. 27.*

Euchariſtiæ, veritas, ſacrificium,

tranſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus. *Cabaſilas in expoſ.liturgiæ multis capitibus. Innocẽtius libris de myſteriis Miſſæ. Thomas lib. de Sacramento Euchariſtiæ, in officio feſti Sacramenti, & in 4. ſentẽt. 3. q. 74. & ſeqq. lib. peculiari, de Sacramẽto Altaris, vbi cap. 29. populus non accipit ſanguinem ſub ſpecie vini. & quære. Guliel. Pariſienſ. lib. de eadem re. Alexander 4. q. 36. 37. & ſeqq. S. Samonas diſp. contra Achmed Saracenum.*

cap. 10. nemo ſanæ mentis ibit inficias; cum multorum veterum & recentiorum iudicio nomine Gog. & Magog intelligantur Saraceni & Turci, vt etiam cogitur fateri Funccius lib. 1. commenta. in Chron.

Eodem fermè anno Auſtriacam domum inter Chriſtianos principes Deus extulit. Vtinam in Chriſti gloriam & Ottomanicæ perniciem. Sic Hebræi obſeruant, quo die diruit Tẽplum Nabugdonozor, eo natum Cyrum qui eius poſteritati exitium attulit.

Nouæ factiones Alborum & Nigrorum in Italia. *Blond. lib. 9. dec. 2.*

Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ. *Thomas 3. q. 66 & ſeqq. in ſumma cont. Gentil. lib. 4. D. Samonas Gazenſis diſp. contra Achmed Sarac. Scholaſtici in 4. ſentent. diſt. multis. Guil. Pariſ. de baptiſmo & eius partibus. lib. de tempore Baptizandi. lib. de ritu baptizandi. Ioachimus Abbas variis locis. Albertus Magnus itidem. Hugo Cardinalis & Lyranus ſimiliter in varia Bibliorum capita. Durandus de diuinis offic.*

Pœnitentia & eius partes tres. *Cabaſilas cap. 29. Guliel. Pariſ. lib. de Sacramento Pœnitent. Innoc. in 1. & 3. Pſalm. Pœnit. Bonauent. in dictis de Pœnitentia. Thom. in tract. de Articulis fidei cap. 14. & 3. q. 84. &c. Doctores huius ſeculi in 4. ſent. diſt.*

Claues Eccleſiæ abſolutio. *Cabaſilas c. 29. Thomas opuſc. de forma abſolutionis. 3. q. 84. Durandus Mimaten. de diuinis officijs. Scholaſtici in 4. ſentent.*

Confirmatio & reliqua alia Sacramẽta & eorum vſus. *Simon Theſſalonicenſis libro de ſeptẽ Eccleſiæ ſacramentis, (Nam etiam Græci nobiſcum tot conſtituunt, immo & cunctorum populorum Chriſtiani.) Thomas in tractatu de Articulis fidei & Scholaſtici in 4. ſentent. Guliel. Pariſ. priuatis tractatibus. Durandus Mimatenſis de diuin. offic. Hugo. Cardinal. & Lyran. in Biblia ſæpius. Cabaſilas in expoſitione liturgiæ cap. 29. Vltimum (ait Græcus ille, & quidem diſputans contra Latinos) olei ſacramentum perfecit ſacerdotium oratio, quod etiam corporalis morbi medulam & peccatorum remiſſionem dat iis, quibus peragitur, vt habet apoſtolica traditio. &c. vbi & inter ſacramenta nominat ſanctiſſimum vnguentum, Ordinationem per impoſitionem manus, myſterium remiſſionis peccatorum per ſacerdotem, orationem ſacerdotis in Matrimonio, vt intelligas hæc ſacramenta non eſſe Papiſtica, ſed etiam Græcorum, & quidem diſputantium contra nos.*

Primatus ſedis Apoſtolicæ. *Fredericus Imp. epiſt. 3. & quidem Sedem Apoſtolicam oppugnans. Græci in conc. Lateranenſi. Ruſci, Poloni, Boemi apud Vincentium in ſpecul. lib. 31. cap. 59. nuntijs & literis confeſſi ſunt. Accurſius in Authentica vt Eccl. Rom. gaudeat 100 annorum præſcrip. vetus Roma habet primam ſedem Eccleſiarũ, item originem legum, item fontem ſacerdotij. Thomas lib. 4. contra Gentil. cap. 76.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Thomas in ſumma de Veritate, Mater. 24. q. 1. 1. q. 83. art. 1. & Scholaſtici in 2. ſent. diſtinct. 3.*

Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, Imagines, Feſta. *Pſellus ad Andronicum Imperatorem, vbi infrà. Cabaſilas in expoſitione liturgiæ cap. 33. 34. 48. 49. 50. Thomas 2. q. 83. Innoc. ſer. 1. de dicat. templi, &c. Denique ſermones & tractatus penè innumerabiles doctorum huius ſeculi.*

Preces pro defunctis, Purgatorium. *Pſellus ad Andronicum Imp. cap. de exitu animarum, & cap. de benefactis pro his qui è vita deceſſerunt. Cabaſilas cap. 33. 42, quod inſcribitur, de iis qui dormierunt, an ſanctificẽtur à Menſa. 44. 45. quod præfert hunc titulum. Quod his, qui dormierunt, perfectior ſit ſanctificatio. 47. Thomas 3. q. 82. art. 6. & in ſumma contra Gentil. li. 4. ca. 91. Bonauent. in 7. parte Breuiloq. ca. 2. Innocent. in 3. pſal. Pœnit. Doctores in 4. ſentent. diſt. 21.*

Cætera iidem & cæteri huius ſeculi auctores prolixè confirmant, de quo contra ſe teſtimonium ferunt Centuriatores. In epiſt. nuncupatoria Cent. 13. Tum (aiunt) norma docendi & iudicandi controuerſias conſtituta ſunt patrum ſcripta & conciliorum decreta &c. deinde c. 2. de loco & propagatione Eccleſ. col. 12. & ſeq. cap. 3. de perſecutione & tranquillitate Eccleſiæ ſparſim col. 18. & ſeqq. cap. 4. de Doctrina prolixiſſimè col. 25. & deinceps. c. 5. de hæreſibus ſparſim col. 554. & ſeqq. per totũ cap. 6. de ceremoniis & ritibus Eccleſiæ col. 590. & ſeqq. per totum 7. de Politia & gubernatione Eccleſiæ col. 686. cap. 8. de Schiſmatibus col. 754. ſparſim. cap. 9. de Synodis col. 789. & ſeqq. Per totum ferè ca. 10. de Doctoribus & epiſcopis col. 780. & ſeqq. ſparſim in reliquis, vt de Martyribus, de Miraculis. Huc facit, quòd ex inſtituto multi hac ætate ſcripſerunt de hæreſibus. Item contra Albigenſes, Almaricum, Petrum Ioannis, Deſyderium Longobardum, quorum damnatas opiniones iſti recoquunt: adde totius huius Centuriæ Synodos, quæ non exiguo fuerunt numero. Sed & Hiſtorici iſtius curriculi omnes docent non alium fuiſſe Eccleſiæ curſum.

DECIMVM
QVARTVM
ſæculum.

a DVos Cardinales Columnenſes & Philippum regem Franc. regni iure ſuperiori pontifice deiectum reſtituit. De interfectoribus Bonifacij quæſtionem egit. *Vol. lib. 22. Anth.*

Franciam Bonifacij interdicto ſoluit.

Sanct

Sanctimoniam vitæ eius miraculis à morte declaratam fuiſſe tradunt. *Vnitelin.*

Eccleſia Romana ſub anno 1300. non à paſſione Domini, vel potius conceptu ſiue incarnatione, vt olim, *Beda capite quadrageſimo ſeptimo, libri de Natura rerum*; ſed à natiuitate numerat. *Lucidus de vero die paſſionis, capit. tertio.* Sed trium menſium duntaxat differentia,

Ottomanus Turca, qui ab Abagano Perſarum rege Natoliam regendam acceperat, de ſe augendo cogitans duobus aut 3. an. ante Benedicti 10. Pontificatum, Turcici Imperij iacit fundamenta. Chriſti trecenteſimo, aut certè 301. Et ſi quingentis antè annis Turcas è Scythia profectos, ſedes in Aſia collocaſſe compertum ſit. verum neque regem neque imperatorem habebant, diuiſi duntaxat per tetrarchias & regulos, niſi quòd metu Gothfredi. Bulonij Solymanum tumultuarium olim ducem crearunt.

Ita Andronico auo in Andronicum Iuniorem nepotem indulgentiore, proindeque Iuniore auxilijs Genuenſium imperium inuadente, occupata Thracia & vrbe Conſtant. Ottomanus pleraſque vrbes Bythiniæ capit, Pruſſiam caput & metropolim ſuæ gentis, bellique contra Europæos arcem conſtituit.

Maximè eum nobilitauit Sebaſtia expugnata.

An. 1303. Occidentalis Tartaria cœpit noſtris innoteſcere, è qua legatus ad Philippum Pulchrum venit, auxilium petens aduerſus Mahometanos ſuas regiones infeſtantes. promiſſa ſuorum ad Chriſtum conuerſione, ſi quidem Chriſtianorum manu aſſererentur. Re non impetrata diſceſſit,

Circa eundem ann. Flauius quidam Melfenſis in regno Neapolitano reperit Aciculam ſiue Indicem, ſiue Boſſulum Marinum, cuius cuſpis Magnete intingitur, vt perpetuo proſpectet ad Aquilonarem Polum, polaremve ſtellam. Valet aduerſus Maris fluctus, tempeſtates & pericula, vt ſcias quo in loco verſeris, quo ſit deflectendum, &c. Eſt ſpecies Aſtrolabij. Eo nondum vtuntur Græci, neque Caſpii, neque Rubri maris nautæ ſiue propter ignorationem, ſiue quia illorum nauigatio eſt breuis, facilis, littoralis, vſu trita. Tam præſtans & neceſſarium inuentum Deus noui orbis aperitioni præmiſit, quòd ad eum nauigatio non niſi emenſo Oceano & per altum pelagus fieri poſſit.

Capcapo, (quem Damaſco præfecerat Caſſanus magnus Cham, qui deuicto Bandone ſuo conſanguineo Mahometis religionem abiecerat, Chriſtianam amplexus, & rogatu Armenij R. Hieroſolymam in poteſtatem acceptam reſtaurarat cum Templo dominico, eamque Armenijs, Georgianis, cæteriſque è Cypro & latebris conuolantibus inhabitandam, Malaio verò gubernandam an. 1298. conceſſerat (ad Aegyptum Sult. defecit, & cum eo Hieroſolymam expugnat. Hunc Molaius tandem) cum ſupplementa miſiſſet Caſſanus, in fugam vertit an. 1301. & qualemcumque pacem Syriæ reſtituit. *Lib. 5. continuatæ hiſtor. de bello Sacro.*

b Fuit filius Bertrandi equitis ex oppido Mihandran Burdegalenſis diœceſis in Vaſconia: vnde antequam electus eſſet Pontifex dicebatur Bertrandus, Burdegalenſis Archiep.

In eodem, Minores 25. annis à cura Parochialis Eccle-

Anni Chriſti. — *Anni mundi.*

· 200

1303 a BENEDICTVS 10. dict. 11. *Palmerio 12. Taruiſinus.* 5361

1305 menſ. 8. di. 17. 5393

Vacat an. 1. m. 1.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Athanaſio.

Principibus.

Iiſdem & in Imperio & in regnis & Ottomano Turcarum primo Imp. an. 28.

Cambagado Tartaro Perſidis.

Baaſarda cum fratribus.

Aethiopum pretioſo.

201.

1305 b Clemens 5. Burdegalenſis. an. 8. 5393

1315 menſ. 10. di. 15. 5403

Vacat an. 2. m. 3. d. 17.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Athanaſio, deinde Niphone an. 3. m. 10.

ſiæ

Anni Christi.

Principibus.

1305 *Andronico maiore cum filio Michaele Iuniore Orient. Imp.*

Ottomano Turcarum Imp.

Cambagado Tartaro Perſidis.

Alberto, Henrico 7. an. 6. ex ordine Occident. Impp.

Philippo Pulchro Franc. Reg.

Andizeone Aethiopiæ pretioſo.

Ferdinando 4. Hiſpaniæ, deinde Alphonſo 11. ann. 42.

Eduardo 4. dicto 1. Angliæ, deinde Eduardo 5. dict. 2. an. 19.

Venceſlao Boemo Poloniæ, deinde Vladiſlao Locti co regnum recuperante anno 28.

Dionyſio Portugalliæ.

Interregno Scotiæ, ob eandem Anglorũ violentiam annis 10.

1342

Anni mundi.

5403 Tranſtulit propter ſeditiones Italicas, quibus mederi non poterat, magno Chriſtianorum incommodo ſedem Pontificiam ab vrbe Roma Auenionem Galliæ vrbem, vbi ſucceſſores manſere an. 70. *Volat. lib. 22. Antho. Plat.* quod captiuitatem Babylonicam Itali appellabant vſque ad Gregorium vndecimum t. an. 1371. Congeſſit conſtitutiones quæ ab eo dictæ ſunt Clementinæ, & publicatæ in Viennenſi con. *Ibid.*

Guelphorum dux erat Gnedo, Gibellinorum Mapheus.

Leges à Gregorio 10. editas confirmauit, nonnullis additis vel ſupletis in Vienenſem concilio.

Templariorum ordinem iuſtis de cauſis deſtruxit, eorum bonis Rhodiis militibus conceſſis. *Ibid.* res Italicas per tres Cardinales adminiſtrat.

Archiepiſcopum Cambalienſem in Dominio Tartarorum creat Iohannem de monte, ordinis Minorum, & ad eum pallium miſit pro ſucceſſoribus ob loci interuallum. Octo item alios fratres eiuſdem ordinis conſecrat in Epiſcopos, mittitque ad illas Orientales partes, vt eius eſſent ſuffraganei & adiutores. *In Catalogo Epiſcopatuum orbis.*

Andronicum Imperatorem anathemate percutit.

Lugdunenſem ciuitatem ditionis Philippi Pulchri effecit. *Chronicum Comitis à Monte forti. Chron. Burgund.*

Multa collegia monachorum in Aquitania ſeculari habitu donauit, vt metropolim Eccleſiam diœceſis Burdegalẽſis, & collegiatas S. Seuereni, & D. Æmiliani, quarum Abbates conuertit in Decanos.

Denique hæc Sedis Apoſtolicæ tranſlatio valde fœdauit antiquam Eccleſiæ faciem. Nam præter inauditas diſpenſationes, & ſanctorum Canonum eneruationes, periit illud diuinum ius, Sæcularia Sæcularibus & Regularia Regularibus, maximè in Gallia, dum Pontifices huius tranſmigrationis pluſquam Babylonicæ (nam obſeruantiam regularẽ, diſciplinam Eccleſiaſticam penè totam, iura denique confudit, corrupitque) patriæ & principibus impiè fauere geſtiunt.

Guido Ferrarienſis auctor Margaritæ Bibliorum, Alanus Inſulenſis, Gerardus Leodienſis, Petrus de Verberia, Hubertinus Caſalanus, Gerardus Bononienſis, Malachias Dominicanus, Albertus Patauinus, Guilielmus Haſtliginenſis, Ioan. Vitalis Cardinalis, Raymundus Eremita, Richardus Pampolitanus, Bernoldus Ciſtercienſis, Porchetus Saluaticenſis, Guido ſeu Gilo Cameracenſis Epiſcopus, Iacobus Vetulonius Eremita. Marſilius Paduanus, Galterius Burgenſis Epiſcopus Pictauenſis, Ioan. Glodeſton, Petrus Aruernus, omnes Theologiæ peritiſſimi.

Florebant quoque nominatiſſimi iuriſconſulti, Dynus Mugellanus, Petrus de bella Pertica Burgundus, Iacobus de Arena Parmenſis, qui ſæpe laudatur à Bartholo. Richardus de Malumbris Cremonenſis, Iacobus de Burrigariis Bartholi præceptor. Oldradus de Ponte Laudenſis, Cynus Sigiſbuldus Piſtorienſis.

5430 Hæreſis noua apud Nouarienſes per Dulcinum & Margaritam inuenta, qua mares & fœminæ ſimul habitantes in omnem libidinem prolabebantur, & Anabaptiſtarum more ſenſerunt nihil habendum proprium, non eſſe adminiſtrandas Reſp. Chriſtianis & ſimilia abſurda. *Summa concil.*

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

reis primi & ſecundi ordinis, qui ſunt minimùm ſexaginta & argumenta circiter centum agitant. Nam ſinguli primi ordinis duo texunt, primus etiam (quem Pretorem appellant) nouem. Facinus inexpertis formidabile, at
1304 5391 cuius cauſa nemo hactenus in valetudinis diſcrimen venerit, plures melius habuerint, ſiue quia vis audentes diuina iuuat, ſiue quia mentis contentio non ſinit cogitare de corpore, minus de tempore.

1308. Moritur coloniæ Ioannes Scotus, Doctor ſubtilis quo anno Henricus Comes Lutzemburgenſis creatur Imperator. *Chron. Hirſau.* Nondum mortuum fuiſſe, quando in ſepulchrum illatus eſt, ferunt, ſed duntaxat lethargo correptum. Quod aperto ſepulchro poſtea innotuerit dum in gradibus Mauſolei deuoratis manibus repertus eſt.

HVMANA.

Philippus Pulcher Iudæos è Francia exegit, & bonis ſpoliauit. Sed ſeptem annis pòſt Ludouicus Vtinus pecunia, vt ferunt, corruptus eos recepit. *Aemyl. lib.* 8. *Guag. lib.* 7.

Aurelianenſem Academiam auctoritate Clementis confirmatam inſtituit. *Chron. Franc.*

Templarios tota paſſim Gallia vno quaſi momento deleuit. Quod cum in Germania auditum eſſet illis vt poſtulabant, Moguntiæ an. 1311, auditis, nomen tantùm & leges mutantur, perſonis & redditibus diſtributis in alias ſacrorum ordinum familias. Per reliquum orbem Chriſtianum ob nefanda quædam ſcelera & opiniones prauas de religione, quaſi dato à Pontifice ſigno è conſilio Viennenſi, totus eorum ordo deletus eſt.

Nurus eius omnes an. 1313. probri cauſam dixerunt: Iohanna quidem Philippi longi vxor abſoluta: vt Margarita Ludouici Vtini & Blancha Caroli, Comitis Marchiæ conuictæ. Ideò Margarita in cuſtodia miſerè periit. Blanchæ verò libellus repudij datus. *Chron. Burgund.*

An. 1309 morte Vindonis Marchiæ Engoliſmenſium comitatus regi Franciæ obuenit. *Gagui.*

Ioannes Meunius Poëta mandato Philippi regi multos libros è Latino in Gallicum tranſtulit.

Equus pictus Conſtantinopoli, quo ante ſacellum Deiparæ virginis ſuſtinebatur D. Georgius, media nocte bis hinniuit, magno omnium terrore: vt prius fecerat anno plus minus 50. *Niceph. Greg. lib.* 8.

Ioannes Rex Armeniæ, dimiſſo regno Leoni ſuo nepoti, fit monachus ordinis Minoritarum *Antonin. tit.* 24. *cap.* 9. *para.* 3.

Albertus Imp. à fratris filio Ioanne interficitur, cui tanquam prodigo, adminiſtrationem Sueuiæ ademerat, Iohannes poſtea ab Henrico 7. perpetuis carceribus in Piſano Eremitarum cœnobio damnatur.

Henricus 7. Imp. pro more Mediolani Ferrea corona decoratur. Poſtea Romæ à tribus Cardinalibus à Pontif. miſſis auream coronam, imperij inſigne, ſuſcepit. *Trith. in Chro Aemil. lib.* 8.

Veneno ſublatus dicitur à Dominicano, cum ſacroſanctum Chriſti corpus ſumeret. Ea de cauſa 13. aut 14. annorum interregnum in Germania tenuit.

Coitionem factam Heluetiorum Alpinorum con-
1315 5403 tra Nobiles in Albertum Auſtriæ principem propenſio-

Anni Christi. | Anni mundi.

tus, Petrus Aquenſis Archiepiſcopus, Conradus Sancto georgianus, Auguſtinus, Anconitanus, Guilelmus Ochā Anglus (conducticius Papę oppugnator, ait Pighius) Guilelmus Abbas Pictauenſis, Martinus pœnitentiarius Epiſcopus, Guido Maiorienſis epiſc. Alpharus Minorita, Guilelmus à Petra alta, Adamus Goddamus, Aſtaſanus ſiue Aſteſanus, Monaldus, Lupoldus Carthuſianus, Ioan. de tenera munda Carthuſ. Guido montis Rochetij, Petrus

1327 5415 Epiſcopus S. Pauli, Theologiæ ſcriptores.

CONCIL. Moguntinum Prouinciale, præſide Matthia Archiepiſcopo Moguntino, præſentibus eius ſuffraganeis, Abbatibus & multis aliis ſacerdotibus. In eo multa conſtitutiones ad Eccleſiæ vtilitatē ſunt edita. Trith. in Chron. Monaſt. Hirſaug. & Continuatio Nangiac.

Petrus Cunerius aduocatus regius in Senatu Pariſienſi conatus labefactare Eccleſiaſticorum iuriſdictionem temporalem, Eccleſiaſticámque libertatem infringere, ſibi perpetuam ignominiam accerſiuit, Bertrando Epiſcopo Heduorum pro Eccleſiæ iuribus apud regem Philippum Valeſium perorante, & Sigillo ſimo deformique illi per ludibrium in Chori cathedralis parietem infixo, quod etiam hodie ſtylis ſuis ſcriptoriis, pugniſque prætereuntes in perennem impietatis memoriam confodere ſolent.

Refutatio erat facilis, etiam ſi Cunetij cauſam impij quidam Principum conſiliarij, veneno haud dubiè Centuriatorum & Caluinitico tincti, reſtaurare ſtudeant. Contra quos hæc pauca annotabo. Prima iuriſdictio in fideles, etiam in cauſis ciuilibus eſt Epiſcoporum. Nam Chriſtus fundamentum Iuriſdictionis in laicos iaciens, eos hortatur, ſi ſe aliqua in re læſos putent, vt adeant non Curiam, ſed Eccleſiam. Matth. 18. Et Paulus 1. cor. 6. de determinandis in Eccleſia cauſis præceptum dat, id eſt, apud Epiſcopum, vt intellexerunt & interpretati ſunt veteres & concil. 3. Carthaginenſe præſente Auguſt. cap. 9. Et 1. Timoth. 5. aduerſus presbyterum accuſationem recipiendam à Timotheo epiſcopo ſub duobus aut tribus teſtibus.

Conſtantinus Mag. apud Nicepho. lib. 7. ca. 46 iudicium & iuriſdictionem in clericos epiſcopis mandat, & apud Sozom. lib. 1. cap. 9. appellandi è ciuilibus iudiciis ad epiſcopos poteſtatem facit.

Theodoſius Mag. leges tulit, vt liceret cuique ſiue is actor eſſet, ſiue reus relicto foro ſæculari, etiam lite conteſtata, forum Eccleſiaſticum adire.

Patrem ſecuti Arcadius & Honorius dant opinionem actoribus & reis, vt cauſas ſæculares ad Epiſcopos deferant. l. ſi quis ex conſenſu, Cod. de Epiſcoporum audientia, & l. Epiſcopale, iidem Impp. tantam vim tribuunt Epiſcoporum iudiciis quantam præfecti prætorio. Tantum abfuerunt ſanctiſſimi illi Impp. vt Eccleſię iura abolerent, vt ea augerent fori ſæcularis detrimento.

Carolus & ipſe Magnus in conſtitutionibus ex Calchedonenſi & Carthaginenſi Synodo clericorum & Eccleſiaſticorum lites inter Eccleſiaſticos, & non apud ſæculares componi debere decernit.

Iuſtinianus § ſi quis contra, 123. Nouel. Monachos & clericos liberat à Iuriſdictione magiſtratuum & coram Epiſcopo citare iubet.

Sic apud Hebræos, Deut, 17. & alibi, ad Tribunal Eccle-
1335 ſiaſticum ſontes citari iubētur, & Num. 5. Mulier de adul-
5423 terio ſuſpecta, quàm & adiuret (inquit) Sacerdos, &c.

Quin imo apud eos nulla fiebant iudicia, niſi duobus Leuitis aſſidentibus, è Ioſepho Anton. libro 4. cap. 8. ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ (ait pa. 107.) δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῶν Λευιτῶν φυλῆς. Quam legem ſecutus Ioſaphat 4. Reg. 5.

& 2 Paral.19.vt idem refert initio lib.9.*κατέστησε γὰρ τούτους κριτὰς ἐκ τῶν ἱερέων καὶ ἐκ τῶν λευιτῶν*.

Quare Synedrion etiam tempore Chriſti,de quo Thalmudici in Tract.Sanedrin,ferè totum Sacerdotibus conſtabat. Et Phariſeorum iuriſdictio explicatur à Ioſepho Ben Gorion Hebraicò lib.4.cap.6.

Sic apud Paganos Ius Pontificium, iuxta quod Cicero pro Domo ſua apud Pontifices contra Clodium perorat,& de Aruſpicum reſponſis eoſdē quandam habuiſſe ciuilium iuriſdictionem teſtatur.

Tertium Conc. Carthag. cap.9. prohibet, ne Clerici in Iudicio Laicorum de re ciuili litigent,cùm Priuatorum (id eſt Laicorum)cauſas Apoſtolus etiam Eccleſię deferri & ibi determinari præcipiat. *Nota vim argumenti.*

Vnde Auguſtinus teſtatur ſe audiuiſſe multorum lites, & Chryſoſtomus lib. de Sacerdotio quartam officij Pontificij partem in eo poſitam docet. Et epiſtola 1.Clemens,apud Presbyterōs Eccleſiæ negotium fratrū(quoſlibet Chriſtianos intelligit) quæcunque illa ſint, iudicentur.Et lib.2. Conſti. ca.47.Fiant iudicia veſtra ſecunda feria, vt ſi fuerit diſceſſum à ſententia, poſſit is liberè vſque ab Sabbatum ſedare controuerſiam,& pacare diſceptantes in diem Dominicum(tam breui tempore ius dici Apoſtoli volebant.)Denique extat non tantum epiſtola 1. Clementis de iuriſdictione Eccleſiæ in ſæcularia. verum etiam Anacleti prima Hæc contra noſtri æui Cunerianos.

Ioannes de Columna auctor libri,cuius titulus eſt Mater hiſtoriarum.Guido Parpinianus & Ioan.Andreas Canoniſtæ, Dantes Aligerius Florentinus inſignis poëta in lingua Hetruſcorū,obiit anno Chriſti 1321.& ætatis 56. vel,vt alij volunt.61. Gētilis Fulginas,& Dinus Florentinus medici.Franc. Petrarcha & Bocacius.

Durandus de Vualdach in Arragonia Hæreſiarcha, inter alia euomebat matrimonium eſſe occultam ſcortationem. *Bernard: Lutzemb. in catal. heretic. Tandem comburitur.*

Complures Manichæi cum ſuo doctore ad eccleſiam Catholicam ſe conferentes. ſacrum baptiſma ſuſcipiunt. *Niceph.Gregoras lib.8.*

Petrus Ioannes Biraenſis ſeu Pyranenſis hæreticus, per Babylonem Meretricem magnam (*Apocalyp.cap.* 17. intelligebat Catholicam eccleſiam, & Papam per Antichriſtum. *Berna.Lutzemb.* Sententia Clementis 6.exhumatus,flammis traditur.

1321. Lothardus Vualterus magiſter & princeps ſectæ, de quo paulo antè, Coloniæ comburitur. *Chron. Hirſaug.*

Carolus Pulcher fertur primus Regum Francorum permiſiſſe Papæ decimas,ex ſuis ſubditis,vt eius quæſtus fieret particeps. Vel vt Pontifex Ludouicum Bauarum Imp. hoſtem Eccleſiæ iudicatum bello perſequeretur. *Chron.Franc.*

Gottofredus Pleſſæus Lutetiæ Gymnaſij Pleſſei conditor.

Ordo militum Ieſu Chriſti exortus eſt tunc primum in Luſitania an. 1326. *Plat.* confirmatus eſt à Benedicto 11.

Guilielmus Occamus Imperatoris ſtipendiarius & à Papa ob aliquos errores excommunicatus.*Trith.*Ioānem 22. maledictis lacerat. *Amyl lib.*8. in eum multa blaſphemando conſcribens. *Trit.in Chron. Hirſ. & de Script. Eccleſ.*

Anni Christi.		Anni mundi.
	Schiſma 20.	
1327	Nicolaus 5. anteà dictus Petrus, ordinis Minorum,contrà Ioannem 22.(quem acerrimè oderat Ludouicus Imperator) in ſchiſmate ab Imper.Pſeudopōtifex Romæ creatus ſedit. an.3. m.3.d.4. Auenione in carcere moritur.	5415

magna

Anni Chriſti. | Anni mundi.

1315 5403 magna impudentia. Nam etſi Ioannes Papa probabilius putaret ſanctos nondum clara Dei viſione frui, quęſtione de hac re orta, quòd ita ſentire viderentur Tertullianus, Lactantius, Victorinus, Ambroſius, Auguſtinus Prudentius, Bernardus, & ex Græcis Iuſtinus Martyr, Irenæus, Orig. Chryſoſt. Theodorit. Oecumenius. Theophylactus, Euthymius, apud Sixtum Senenſem in Biblioth. libro ſexto annot. 345. *tamen morte præuentus* (inquit Benedictus Papa ſucceſſor) *iſtud perficere nequiuit. lege Bonifacij conſtitutionem libro tertio Alphonſi de Caſtro contra hæreſ. Verbo, Beatitudo.* Quin & Occamus ipſe fatetur Papæ Ioannis verba hæc fuiſſe. *Nunquam tamen mea intentionis fuit dicere aliquid contra fidem. Et ſi aliquid diximus, totum ex tunc reuocamus.* Dialogo primo part. 2. c. 9. & 10.

Impudentius Caluinus Inſtit. primarum c. 8. num. 133. Ioannem 22. palam aſſeruiſſe animas eſſe mortales, vnáque cum corporibus interire vſque ad diem reſurrectionis, & neminem Cardinalium huic ſe tantæ inſaniæ oppoſuiſſe. Nam nemo Chriſtianus vnquam ſenſit animas eſſe mortales, nedum aſſeruit, & tota quæſtio in eo verſabatur, an ſanctorum animæ à Dei facie ſiue eſſentia ante diem Iudicij clarè cernenda retardarentur. Vt etiam pontifices Maleuoli confitentur.

HVMANA.

Cùm bella inter Ludouicum Bauarum & Fredericum Auſtriacum pro imperio exarſiſſent, Heluetij, præſertim Vri, Syluani & Suitenſes ſoli. (Nam reliqui Imperio ſubditi Frederico ſtudebant) Bauaro adfuerunt. Quare hic rebus bene geſtis remunerationis loco, αὐτονομίαν ab Henrico ſeptimo anteceſſore impetratam confirmauit, additis immunitatibus & poteſtate ſeſe perpetuo fœdere, defenſionis cauſa, coniungendi. Quoniam verò initium confœderationis factum eſt in oppido Suitenſi, Suitenſium ſiue Suiſſorum nomen omnibus confœderatis eſt tributum. Hîc ergo incipit Heluetiorum reſpub.

Henrico 7. mortuo interregnum imperij fuit menſium 14. Quatuor electores Ludouicum Bauarum, tres reliqui Fredericum Auſtriacum elegerunt. Vnde bellum ciuile in octennium, donec victus & captus eſt Fridericus.

Ludouicus Bauarus Guil. Occam ſcholaſticum ſtipendiarium ſibi fecerat, vt ſe tueretur aduerſus fulmina Apoſtolica, Innoc. 22. & Benedicti 11. vt eius ſcripta teſtantur.

Orchanes filiorum Ottomani minimus cæſis fratribus, Tyrannidem adipiſcitur. Myſiam, Phrygiam & Cariam domuit, Pruſſiam vi cepit, regiam olim Bithyniæ, vbi accepto vulnere interijt, anno Imperij ſui. 2.

Niceam & Nicomediam obſidione fatigatas fermè tandem domuit.

Ludouicus Vtinus viuo patre per matris obitum coronatus eſt Pampelone & appellatus Rex Nauarræ annis 9. *Vaſæus in Chron. Hiſp.* Engerranum Marinium Longæuillæ comitem fiſci ſummum præfectum, tanquam grauiſſimi tributi imperandi auctorem, ob quod Campani, Atrebates, Bellouaci, Burgundi, multique alij po-

1335 5424 puli in ſe conſpirauerant, furcæ ſuſpendit. Pauiotum magum laqueo ſuſtulit, Claudiam ſortilegam, ob cæreum

ſigillum effictum, vt eo paulatim ad ignem liqueſcente ſenſim ac tabe lenta deperiret, igne conſumpſit. Iudæos in Galliam reuocauit. Parlamentum prius motorium, ſtatarium fecit. Philippus Longus excluſa filia Ludouici Vtini regnum Nauarræ tenuit an. 6. atque ex eo tempore dicunt apud Gallos filias non eſſe hæredes regni. *Idem* eius vltimo i. 13.3. Iudæi propter ſuſpicionem veneni in puteos ſparſi, in regno Gallico vexati ſunt, vt deinceps in eo manſiſſe non videantur. A Philippo Aug. ſub an. 1190. pulſi fuerant. Reuerſi, à Phil. Pulchro ſpoliati & exacti ſunt iterum, an. 1295. quam exactionem Hebræi notant כלה id eſt an. 55. poſt quinque mille annos orbis conditi, & קפ. i. anno 13. poſt illam primam, in qua fuiſſe R. Selomonem aiunt. poſtea à filio Ludouico Vtino reuocati quidem ſunt, at poſt quinquennium aut ſexennium vltimo Philippi Longi, i. 1323. vti dictum, planè ſedes mutare non tam Principis iuſſu, quam Plebis ejectione coacti ſunt. Atque hæc quarta eſt & poſtrema eorum exactio, cuius ipſi tamen, non meminêre, quòd illam Vtini attingeret. Vnde & eam Symbolo כלה notant, non ſolum quia annum deſignat, verum etiam quia ſignificat, *Deſiit, Conſummatum eſt.* Philippus quintus nunquam ab Eccleſiaſticis & populo decimas ſibi à Pont. conceſſas & tributa imperata impetrare potuit. Eius vxor Ioanna comitis Burgundorum filia collegium Burgundum Pariſijs extruit fundatque Carolus Pucher ac etiam 6. rex fuit Nauarræ. Ducatus Borbonius initium habuit à Ludouico Claromorenſi Comite, qui munificentia Philippi Valeſij Regis Francorum nominatus eſt Dux. *Gagui. lib.* 8. Carolus Franc. Rex, offenſus, quòd Edouardus 2. Anglorum Rex, vt beneficiarius non iuraſſet, nomine poſſeſſionis Aquitaniæ & Pontini, in verba Ludouici Regis, deturbatis Anglis, ferè totam Aquitaniam occupauit, exceptis tribus ciuitatibus, Burdegala, Baiona, & S. Seuero: Verum biennio poſt an. 1323. iureiurando, per Eduardum 3. adhuc iuuenem 12. annorum, dato, renouatoque fœdere, omnem Aquitaniam reddidit Anglo, precibus Iſabellæ ſororis Reginæ Angliæ. *Gagui. libro* 8. *Aemyl. libro octauo Polyd. Angliæ hiſtor. lib.* 18. *& Chron. Franc.* Vltimus Philippi Pulchri f. etiam ad regnum peruenit. Nempe notandum oraculum, vt cæteri hoc exemplo caueant, *Nolite tangere Chriſtos meos.* Epiſcopus Morianenſis vir ſanctiſſimæ conuerſationis, coram multis ait, poſtquam Bonifacius 8. inſidijs Philippi Regis eſſet captus, Hoc nuncium magnam afferet lætitiam Regi Franciæ, ſed notabile propter tantum facinus irruet in eum & eius progeniem. Quod totum impletum eſt, non multo pòſt tempore. Nam Rex intercurrente apro inter equi ſui crura, mortuus eſt. Tres autem eius filij vnus poſt alium breui ſpatio regnarunt, eorumque omnium vxores in adulterio deprehenſæ ſunt. *Antoninus part.* 3. *tit.* 20. §. 20 Iſabella Philippi quarti Franc. Regis filia Eduardum Anglorum regem maritum ſuum cepit, & cuſtodiæ mancipauit vſque ad mortem, propter deſolationem, vt dicebat, quam cum ſeruis in regno fecerat. *Chron. Hirſaug.* 1324. agitur conuentus nobilium Londini in Anglia,	*Anni Chriſti.* 1315		*Anni mundi.* 5403

vbi

Anni Christi. *Anni mundi.*

203

1335 d BENEDICTVS II. 5423
diƈt.12, Toloſas, an. 7.
1442 menſ.3. di.17. 5430

Vacat d.15.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Eſaia, deinde Ioanne 13. an.16.

Principibus.

Andronico iuniore Paleologo an.13. Græcorum Imp.

Carbanda Tartaro Perſidis, deinde filio Carbandæ.

Orchane Turcorum Imp.

Ludouico 4. Bauaro Occi. Imp.

vbi inter alia ſtatutum eſt, vt deinceps ſuſpendio ſtrangulandi ſtatim ſepelirentur: qui mos etiam non durat in Anglia. *Polyd. lib* 18.

Mortuo Carolo Pulchro abſque virili ſtirpe an. 1327. orta eſt quæſtio (quam adhuc Angli dicunt eſſe ſub iudice) inter Francum & Anglum, de regno Franciæ. Eduardo tertio Rege Angliæ, quòd eſſet filius Iſabellæ filiæ Philippi Pulchri iure proximioris gradus cognationis, contendente regnum ſibi deberi: contra Philippo Valeſio filio Caroli Valeſij, fratris Philippi Pulchri decreto legis Salicæ, qua fœminæ à regni ſucceſſione excluduntur, illud ſibi vendicante. At Franci Valeſium regem decernunt. Eduardus verò Regis Galliæ ſolum titulum & inſignia aſſumpſit, quibus eius poſteri in hunc vſque diem vſi ſunt. *Polyd. lib.* 19. *Aemil. lib.* 8. Hinc ortū eſt funeſtum & cruentum bellum Anglicum, quod cœpit in Aquitania, ſæpius intermiſſum & renouatum.

Vuladiſlaus impetrato à Pontifice Diademate regio, qui illud olim ademerat poſt cædem D. Stanilai, cum Heduigi vxore Cracouiæ coronatur ſolenni ritu an. 1320. Ex eo tempore ius coronandi Reges Polonos atque ipſa inſignia Regum Gneſna Cracouiam tranſlata ſunt. *Herburius lib.9. Hiſtor. Pol. cap.* 8.

1326. Comes Geldriæ in Ducem ſublimatur à Ludouico Imperatore, Comitatus de Zutphania titulo vſque in hodiernum diem retento.

Alphonſus 11. Hiſpaniæ rex adiutus auxilio Alphonſi 4. Portugalliæ regis ſoceri ſui infinitas Barbarorum copias vicit, & bellum gerens contra Alibo hacen Marochi regem & Banamarim & alios 4. reges quadringenta quinquaginta Saracenorum millia occidit, Chriſtianis duntaxat 20. deſideratis. *Vaſæus. Ibid.*

d E Ciſtercienſium ordine Papa. Confirmauit ordinem Militum Ieſu Chriſti.

Reformauit ordines Benediƈtinorum & Ciſtercienſium, condita conſtitutione, quæ Benediƈtina dicitur, leƈtaque eſt in comitiis Sanƈti Germani à prato, ann. 15 7. 26. Iunij, celebratis à ducentis circiter Abbatibus Dioceſum Remenſis & Senonenſis. Nam nondum profana erant Monaſteria, vt eis ſæculares paſſim præficerentur.

Hunc eſſe aiunt, qui Benediƈtinis & Ciſtercienſibus relaxauit perpetuum vſum piſcium. Et certe c. 26. conſtitutionis decernit, vt per totam feriam quartam, & à prima Dominica Aduentus, vſque ad diem Natalis Domini, & à Dominica Septuageſimæ vſque ad diem Paſchæ, ab eſu carnium abſtineant, niſi obſtiterit infirmitas. Quaſi voluerit licere cæteris temporibus ab Eccleſia non prohibitis.

Cenſuras in Bauarum à Ioanne, vt in vſurpatorem Imperij, faƈtas confirmauit. *Plat.*

Vir ſanƈtiſſimus omnibus collachrymantibus ſepelitur.

Auenioni ſedens collegium & templum Bernardinorum Pariſijs fundauit, cuius Bibliothecam Cardinalis quidam Toloſas Ordinis Ciſtercienſis libris exornauit, & ſedecim operam Theologiæ dantes alumnos perpetuo inſtituit.

Decretalem edidit, determinans, animas ſanƈtorum nihil habentes expurgabile, ſtatim vt decedunt, ante diem iudicij faciem Dei cernere. *Laziardus Cæleſtinus in Epito-*

me

me vniuerſalis hiſtoria. id eſt, decidit, quod Innocentius morte præuentus non potuit perficere. *Paulo ſupra.*

Confirmauit gymnaſium vniuerſale Heildebergenſe à Ruperto Palatino Rheni primum fundatum, vt & Vr-
1353 banus 6. cuius primus director & moderator fuit Marſilius de Ingen Doctor Pariſienſis & Canonicus, Theſaurarius Colonienſis. *Trith. libro 1. Hirſaug. & de Script.*

Indulſit præfectis Mediolani, Veronæ, Vicentij, Mantuæ, Rhegij, Carpij, Pataui j Ferrariæ, Mutinæ, Argentæ, certo illis imperato tributo: vt Marchionum & Ducum titulos præferrent, & à iure Imperij propter aſſiduas Imperatorum tyrannides, rebelliones, & impietates, exirent. *Idem.*

S. Lupoldus Bibembergenſis epiſcop. qui de veterum principum Germanorum erga religionem Zelo ſcripſit.

Petrus 4. Aragoniæ rex obijt citatus in ſexageſimum diem ad tribunal Chriſti, à procuratoribus Eccleſiæ Tarraconenſis, quòd eius patrimonium tyrannicè vellet vſurpare. *Vaſæus in Chron. Hiſp.*

Increbuêre tunc per vniuerſum ferè orbem Chriſtianum greges virorum pariter & mulierum nudis vmbilico tenus corporibus obambulantium & flagellantium ſeſe, diuinam clementiam miſerabilibus vocibus implorantium, vexillis præeuntibus. Hi in Poloniam quoque, tunc venêre ex Vngaria. Sed cum ea ſuperſtitio à flagitijs & hæreſibus non penitus immunis eſſe deprehenderetur, pœnis coërcita & extincta eſt. *Herburtus lib. 10. cap. 6.*

Cuſtodia Sepulchri Chriſti an. 1336. Hieroſolymis octo Franciſcanis committitur à Sultano Ægyptio. *Munſter. in Coſmog.*

R. Leui ben Gerſom Theologus & Philoſophus magnus Hebræorum ſcribebat in Pentatheucum anno mundi 5095. i. Chriſti 1334. *Ipſe in Leuit. 2. ſectio.*

Hermanus de Schildis Auguſtinianus Eremita, Simon de Caſſia, Ioannes Baconthorpe, Bartholomeus Sancto cordius Piſanus Ioan. Haſalanus, Theologici ſcriptores.

Aluarus Pelagius. *Ipſe in proemio libri de Planctu Eccleſiæ.*

HVMANA.

1341 Puella 9. tantùm annorum peperit filium in quadam regione prope Moſellam fluuium. *Mater Hiſtoriarum.*

Andronicus ſenior poſt multas contumelias obijt in monaſterio (in quo ferè biennium agere coactus eſt) anno ætatis 74. & ex quo Imperium ſuſceperat 50. an, verò Chriſti 1335. *Niceph. Gregor. lib. 5. & 10.*

Matthias Golaccenus gente Toporus tunc Vuladiſlauienſis Epiſcopus, qui ſolus è 12 quos mater vno partu edidit vixit reliquis, mox vt nati fuerant, mortuis. *Herburtus lib. 9. hiſtor. Polo. cap. 10*

Cazimirus 2. meruit Magni cognomentum, non tam virtute bellica & victorijs, quàm magnificis operibus & plurimarum arcium & oppidorum munitione, & erga tenues munificentia & liberalitate. *Cromer. lib. 11. Pol.*

Ludouico 4. Cæſare, in plerisque vrbibus Italiæ noui tyranni extitere Qui poſtea Ducum & Marchionum titulis, indulgentibus Pontificibus, ſeſe cohoneſtarunt. *Cromer. lib. 12. de reb. Polo.*

1342 Per idem tempus Ludouicus Vngarorum rex regnum

Anni Chriſti. — *Anni mundi.*

Philippo 6. Valeſio Franc. Reg. 5423

Seipharad Aethiopiæ an. 28.

Alphonſo 11. Hiſpaniæ.

Eduardo 6. dict. 3. Angliæ.

Cazimiro tertio (dicto 2.) cog. Magno, Polonorum rege, annis. 37.

Alphonſo 4. Portugalliæ.

Roberto Bruſio Scotiæ, deinde Dauide ſecundo, an. 41

CONCIL. *Anglicanum, in quo multi ſuo officio abutentes, turpiter deponuntur. Polyd. Virg. lib. 19.* 5429

5430

Anni chriſti. | *Anni mundi.*

204.

1342 e Clemens 6. Lemouicenſis.an. 10. 5430
1352 menſ.6. di.28. 5440
Vacat di. 11.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioanne decimotertio.

Principibus.

Andronico Iuniore, & poſt eum Calo Ioanne Paleologo eius filio an.30.Græcorum Imp.

Filio Carbandæ Tartaro Perſidis, inde Gempſa Partho an.48.

Neapolitanum armis receptum in vltionem Andreæ fratris Neapo.regis à Ioanna vxore ſtrangulati, annitente Pont. Max. Ioannæ reſtituit Illa verò Auenionem Narbonenſis prouinciæ vrbem Pontifici loco mercedis iure ſempiterno donauit.*Ibid.*

Philippus Valeſius Philippo Eburonicum Comiti ea lege regnum Nauarræ reſtituit, vt poſteri eius reges Frãcorum patronos ſuos abnoſcerent.*Annales Franc.*

Catholici cognomentum retulit, quòd adiectionem Petri Cunerij irritam iudicarit, iura Eccleſiarum augere ſe potius,quàm imminuere velle prædicans.*Ibid.*

Longobardos & Italos trapezitas ob immodicas vſuras expulit & proſcripſit.*Ibid.*

Petrus Bertrandus Eduorum Pontifex, qui Cunerio Epiſcopis temporalem iuriſdictionem auferre conanti teſtitit, collegium Eduenſe Lutetiæ poſuit, & Stephanus Burgolus Turonenſis Archiepiſc.collegium Turonenſe.

1340.Rex Benamerim, Rex Granatæ, & Allibohacen, Rex Marochiorum, cum duobus alijs regibus.dum Tarifam ciuitatem regni Caſtellæ obſident, ab Alphonſo 11.Portugalenſium auxilio delentur, quadringentis quinquaginta Saracenorum millibus confoſſis, vt vix tantæ cladis nuncius ſuperfuerit,cum tamen è Chriſtiana acie viginti duntaxat milites deſiderati ſunt. *Garibay p. 4. lib.34.c.34. Vaſæus pag.175.*

e Vir pius & doctus Monachus S. Benedicti. *Chron. Hirſaug.*

Depoſitionem Ludouici Imp. confirmat, ac principibus mandat, vt niſi ius electionis velint amittere, in eius locum alium eligant, qui mandatis Eccleſiæ, vt filium decet, pareat. Alioqui ſe neceſſariò curam, vt ſupremum Chriſti vicarium, de imperio habiturum. Atque hinc Carolus 4. Ioannis Boemiæ regis primogenitus eligitur, & Bonnæ à Colonienſi Archiep.inungitur.*Ibid.*

Inſcripſit catalogo ſanctorum S.Iuonem, qui ſub Honorio 4.floruit in iure Canonico,*Sabel.*

Miſſis in Germaniam legatis fecit prædicare bellum contra Turcos infideles. his,qui ſuis bonis ſubuenirent vltra ſolitas condonationes,indulgens eſum ouorum & lacticiniorum in ſextis feriis & quibuſlibet ieiunijs, præter Quadrageſimam: quod Treuerenſis & Colonienſis Archiepiſcopi in perpetuum impetrarunt, ſed Moguntino Archiepiſcopo recuſante al aliquid contribuere ad Cruciadam, vt vocabant etiam in hodiernum diem manſit,vt in tota dioceſi non liceat ouis vti tempore cuiuſlibet ieiunij,ſicuti permittitur in alijs duabus dioceſibus. *Trith.in Chron.Hirſaug.*

1350. Iubileum de centeſimo Bonifacij ad 50.annos retulit, atque ita Romæ annus indulgentiarum, videlicet iubileus ſecundus celebratus eſt, multis vndique cõcurrentibus.

Emit Auenionem vrbem Galliæ à Ioanna filia Roberti Siciliæ Regis:vnde in perpetuum Pontificij iuris facta eſt.*Plati.*Errant igitur qui putant ipſi datam eſſe à Philippo Rege Francorum.

Hæreſim flagellatorum in Vngaria extinguendam curauit, reſipiſcentes admittendo ad pœnitentiam publicam,pertinaces ſæculari magiſtratui tradendo. Sic autem appellabantur quidam Ruſtici & imperiti,qui prætextu pœnitentiæ, vtroque ſexu mixtim ſeminudi incedentes

dentes, cruces ligneas in manibus portabant, capitibus caputio & pileo opertis, pudendis lineo velamine, flagellis in cuſpide tres nodos & aculeos habentibus, ſemetipſos publicè intra & extra Eccleſiam ſe cruentabant carmina quædam fidei partim contraria, partim ſuſpecta cantabant: ſæpius in terra procidendo in modum crucis orantes clamabant. *Chron. Hirſaug.*

Carolus 4. Boëmus Imp. auctor aureæ Bullæ, ſigillo quodam aureo roboratæ, multas in Boëmia fundat Eccleſias *Ibid.*

HVMANA.

Vir bonus, ſapiens, doctus, quinque linguarum cognitione ornatus, qui Pariſijs diu literis operam dedit, & in auxilium Regi Francorum cum patre ſuo Rege Boëmiæ aduerſus Regem Angliæ venit. *Ibid.*

Cernens ſuperiores aliquot Imperatores ab Henrico 4 propter inſectationem ſedis Apoſtolicæ infelices fuiſſe, pacem cum eius Pontificibus perpetuam firmat. Maximam autem laudem meruit ob auream bulam, in qua multa ad pacem publicam pertinentia eſt complexus. Hinc Imperium in eius poſteritate adhuc permanet, Deo eius virtutem, & in ſanctam Sedem obſeruantiam fœlicitante.

Nam Vuenceſlaus, deinde Sigiſmundus, ipſius filij, per ordinem diu imperarunt, donec Sigiſmundus, cùm ſine virili ſobole decederet, Albertum Auſtriæ Ducem filiæ ſuæ maritum, hæredem Imperij reliquit. A quo Imperium deinceps ad poſteros deriuatum per Fredericum 3. Maximilianum Frederici F. Carolum 5. Maximiliani nepotem, Ferdinandum Caroli 5 fratrem, Maximilianum 2. denique Rudolphum, qui hodie imperat.

Vniuerſitatem Pragenſem ita inſtituit, vt breui tempore cunctas totius Germaniæ gloria & numero doctorum hominum ſuperauerit, quouſque tandem poſt annos fermè 50. multi commaculata hæreſibus, in nihilum redigitur. *Chron. Hirſaug.*

Andronicus iunior Græcorum Imperator an. ætatis 45. & Imperij . 1. poſt mortem autem aui 9. ex hac vita decedens an. Chriſti circiter 1344. reliquit Imperatorem Calo Ioannem fil. natum 12. an tutoremque ei aſſignauit Ioan. Cantacuzenum. *Laonicus Chalcocondilas lib. 1. de reb. Turci. Niceph. Gregoras lib. 11.*

Ioannes Cantacuzenus, Ioannes Paleologi tutor annis 10. non ſe pro tutore, ſed pro vero Imperatore gerit, donec armis eijceretur. Paleologus Genuenſibus, qui ſibi in eo bello affuerant, Leſbum inſulam dono dedit, qua ſunt potiti vſque ad an. 1464. Turca eam eis eripiente.

Nicephorus Gregoras deſcripſit libris 11. Græcam hiſtoriam annorum 145. nempe à capta vrbe Conſtantinopoli à Latinis, vſque ad obitum Andronici Iunioris, qui contigit anno, vt ipſe computat, Orbis conditi 6849. hoc eſt, (numerando ſecundum vulgarem morem Græcorum, quibus primus annus Chriſti eſt, ab orbe condito, 5505. vt liquet ex Nicephori Calixti libro 1. cap. 10.) anno Chriſti 1344.

Angli deditione ceperunt Caletum, poſt arctam obſidionem 11. menſium. *Polid lib. 19.* Eam circiter 210. annis retinuerunt, vſque ad annum Domini 1558.

1349. Delphinatus Viennenſis (cuius caput eſt Vienna

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*
1342		5430

Orchane (& iuxta quoſdam Salaimanio) & Amurate an. 23. ex ordine Turcarum Imp.

Ludouico 4. Bauario, & poſt eum Carolo 4. Imp. an. 32.

Philippo Valeſio, & Ioãne an. 14. ex ordine, Franc. Regibus.

Seipharad Aethiopiæ.

Alphonſo 11. Hiſpaniæ, deinde Petro cog. crudeli an 19.

Eduardo 6. dict. 3. Angliæ.

Cazimiro Magno Poloniæ.

Alphonſo 4. Portugalliæ.

Dauide 2. Scotiæ.

Anni christi. | *Anni mundi.*

Allobrogum) vili 40. millę' aureorum pretio venditur (ei teſtamento relictum falsò ait Polyd. lib. 19.) Philippo Valeſio Regi Franc. ab Humberto Principe, poſt amiſſum filium vnicum, ordinem Prædicatorum profeſſo,
1342 5430 ea quidem lege, vt primus Regis filius Delphinus vocaretur, Delphinatuſque eorum eſſe diceretur (quod etiam nunc obſeruatur) ſibique, quo ad viueret, florenorum decem millia quotannis penderentur. *Aemil. lib.8 Gagui. lib.8. Mater hiſtor.* Lutetiæ in eorumdem templo ſepultus eſt. Hinc Carolus Regis Ioannis filius, Normaniæ Dux, primus Delphinus, an. 1354. dictus eſt.

1346. Comitatus Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Friſiæ, ad Bauariæ Duces peruenerunt, morte Vuilelmi Ducis vſque ad annum 1425. Tunc enim ad Burgundiæ Duces deuoluti ſunt. *Chron. Hirſaug.*

1348. propter abſentiam Pontificum Nicolaus Remtius Romæ ſcriba publicus, in ſpem reſtaurandæ veteris Monarchiæ elatus, ad Auguſtum Seuerum, Clementem, libertatis, pacis, iuſtitiæque Tribunum ac ſacrę Rom. Reip. vindicem nominat, armis Capitolium occupat, Ciues Romanos ac ferè totius Italiæ principes ipſius ſucceſſibus permotos ſibi vel ſubijcit vel adiungit. Pontificem interpellat vt vel intra certum tempus redeat, vel ſe pontificatu priuandum ſciat, Ludouico, deinde Carolo Impp. cæteriſque Germaniæ principibus & Electoribus diem dicit, ſe alioqui aduerſus eos, vt rebelles progreſſurum. Verum is tandem, dum tyrannus paulatim efficitur, menſe ſeptimo Italia pulſus, fugit ad Carolum Imp. qui vinctum Auenionem ad Pontificem miſit. A quo poſt dimittitur Romam, vt Franciſc. Baroncello ciui Romano, qui ſimilem tyrannidis ſtultitiam mouerat, reſiſteret, *Volater. lib. 22.*

Ioannes Franc. Rex ordinem equitum Stellæ eſt auſpicatus in antiqua & nobili domo S. Audoeni ad Lutetiam. Illi ſtellam aut in caputio aut alio loco conſpicuo veſtis pro inſigni geſtabant. Teſſera erat Monſtrant regibus aſtra viam.

Eduardus Rex Angliæ adductus æmulatione ordinem Garteriorum equitum numero ſex & viginti D. Georgio ſacrum inſtituit. Horum princeps eques, eſt Rex Angliæ: vtuntur pallio cœruleo, & crus ſiniſtrum infra genu loco (à quo nomē datum eſt toti ordini, quòd garter lingua Anglica ſignificet periſcelidem) fibulato gemmis & auro ornato cingunt eique inſcribunt Gallicis verbis, Vituperetur qui male cogitat. *Polyd. lib. 19. Angl. hiſt.*

Vectigal ſalis Francis imponi cœptum eſt à Philippo Rege ad belli neceſſitatem. *Gagui. lib. 8.*

Ioan. Cantacuzenus fraude cuiuſdam Apocauci familiaris Imperatoris miſſus in exilium, iniuriæ impatiens bellum quinquennale geſſit contra Ioannem Imperatorem, & Turcorum arma Europæ inferens (non quidem primus, vt vulgò putant, ſed tertius, ſicuti conſtat ex Gregoræ libr. 7. & Chalcond. lib. 1.) capta Conſtantinopoli, & filia data in vxorem Orchani Turco. Imp. Imperio Conſtantinopolitano eſt potitus per aliquot annos, donec CaloIoanne Genuenſium, &c, vt ait Egnatius, Turcorum (quibus primus tradidit in Europa locum ad habitandum, vt idem ait) ope imperium recuperante, coactus eſt eo ſe abdicare, & ingredi monaſterium, vbi vnà cum Achæmemide Meletio quodam è Saracenis ad

Chriſtum conuerſo,ſcripſit contra legem Mahometicam pro religione Chriſtiana. *Chalcondylas lib. 1. de reb. Turci. Egnat lib.2.& Cuſpinia.*

Salaimanium tertium ſiue Solymanum,Turcorum imperatorem nominat Chalcondylas lib.2,quem ait aliquot annis regnaſſe.Noſtri eius non meminerunt.

Eo interfecto, Amurathes auo & patre excellentior, à Ioanne Palæologo vocatus Callipolim occupat : in ipſum quoque Palæologum impetum facit. Poſtea,Seruiã, Vngariamque ingreſſus,occupata Adrianopoli, ab Lazaro principis Seruiæ ſeruo interficitur,regni 23.

1349. magna per vniuerſum orbem peſtilentia fuit, ab India incipiens, paſſimque per prouincias omnes irrepens, trium annorum ſpatio, vſque in Alemaniam, Galliam, Angliam, inque omnes gentes miſerabiliter ſæuiens;mediam hominum partem conſumpſit.*Chr. Hirſaug.*

Cuius calamitatis cauſa Iudæis fuit aſcripta, quod fontes & aërē veneno infeciſſent, vnde in diuerſis mundi regionibus fuerunt ſuffocati,ſubmerſi, combuſti,&c. per integrum biennium.

Hanc plagam excepit ſanguinis profluuium, inaudito genere cruciatus infinitos abſumens, denique ſacris ignis aduſtio, carnem ad vſque oſſa penitus conficiens: adeò vt etiam mortuorum inuadens cadauera inſepulta, carnes,antequam ſepeliri poſſent,conſumeret.*Ibid.*

1351. Margareta Imperatrix,olim Ludouici Imp.vxor, ab Hollandis,vt vnica terræ illius hæres,inuocata contra Vuillelmum filium eos crudeliter opprimentem,expeditionem mouit. Commiſſo autē nauali ſuper Moſam prælio,victa cum paucis in Angliam fugit.

1350. Filius Carbandæ Tartarus,Rex Perſidis,auctore Gempſa Parthorū Sultano, exutus eſt Perſidis regno. Sic Tartari in Aſia regnarunt & Perſide ab an.1222. vſque ad 1350. per annos 128.

Vuladiſlaus Dux albus Poloniæ, qui è monaſterio D. Benigni Diuionenſis, diſpenſatione Papæ, pro ſucceſſione Regni Poloniæ reuocatus eſt ad Regni adminiſtrationem,obijt in ciuitate Argentina an.1388.10. Cal.Maij, & vt iuſſerat, ſepelitur in Eccleſia D. Benigni Diuioni, vt conſtat ex eius epitaphio: quod miror hiſtorias Poloniæ ſubticuiſſe.

Parthi Duce Gempſa Turca, qui aliquando ante Saracenorum iugum expulerat,an.1350.Perſiam pulſis Tartaris ſubiugarunt. A Gempſa deinde deſcenderunt Perſarum reges vſque ad Malouchrem, quem Viſumcaſſanus è familia Aſſambeorum Turcarum in Cappadocia & Armenia minore regnantium interfecit.Hinc cœpit Tartarorum potentia declinare.*In Epiſtolis Aſiaticis.*

Anni Chriſti.		Anni mundi.
	205.	
1352	f INNOCENTIVS 6. Lemouicenſis an. 9. menſ.8. di.6.	5440
1363		5451
	Vacat an.1. m.5.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Ioanne decimo tertio,deinde Calixto an.2. Phileto an.13. mēſ.6.	

f VIR bonus, amator religioſorum, Canoniſta maximus, qui Carolum Imperatorem coronauit. *Chron. Hirſaug.*

Pacem inter Anglorum & Francorum Reges ſanxit.

Præbendas Eccleſiaſticas non niſi probatiſſimis dedit, fecitque vt omnes Paſtores ad ſuas Eccleſias proficiſcerentur.

Ægidium Carillam Hiſpanum Auenione ad res Itacomponendas miſit *Volat.lib.22.*

Bernardus Abbas Mōtiſcaſſini Michael de Maſſa, Fiſchatius, Ioannes de Bachone, Gregorius Ariminenſis,

Anni chriſti.

1352

Principibus.

Calo Ioanne Paleologo Græcorum Imp.

Gempſa Partho Rege Perſidis.

Amurate 1, Turcorum Imp.

Carolo 4. Occid. Imp. Iaonne 1. Franc. Rege.

Seipharad Aethiopiæ, dein de Vdma Asfan an. 10.

Petro cog. Crudeli Hiſpaniæ.

Eduardo 6. dicto 3. Angliæ.

Cazimiro magno Poloniæ.

Alphonſo 4. Portugalliæ, deinde Petro, cog. Iuſtitiario an. 10.

Dauide 2. Scotiæ.

1363

Anni mundi.

Petrus Berchorius, Thomas Argentinenſis, Henricus à Balma, Ioan. de Tambacho, Armacan, Heluicus Germanus, Henricus Conſtantienſis, Omnes hi circiter hæc
5440 tempora de Theologicis quæſtionibus ſcripſerunt.

1354. Balduinus Archiepiſcopus Treuerenſis obiit, qui ordinarium totius anni breuiarium emendans, in eam formam, quæ nunc eſt, reſtituit. *Chron Hirſaug.*

1361. Guilelmus Latinorum tertius an. 10. contra Calixtum Patriarcham Conſtant. & Philetum ſedit.

Bertholdus de Borach Begardus comburitur Spiræ an. 1355. quòd inter alia Blaſphema diceret Chriſtum in paſſione derelictum, adeo vt etiam de ſalute dubitarit. *Continuatio Ab. Vſpergenſis & Naucler.* Idem ſentit Caluinus libro ſecundo Inſtitutio. capite decimo ſexto. ſect. 11. & ſepe alibi.

Pragenſis Academia & Archiepiſcopatus in Bohemia inſtituitur per Carolum 4. Imper. *Trithem. in Chron. Monaſt. Munſter. in Coſmog. Naucler. in Chron.*

1355. Obijt celebris ille iuriſconſultus Bartholus de Saxoferrato, Mathematum & Hebraicarum quoque literarum peritus, an. ætatis 56. *Palmer.* alij aiunt 46.

1358 in Aragonia in conuentu Valentiano à rege Petro ſublata eſt temporis per æras numerandi ratio. *Vaſæus cap. 22. Chron. Hiſp.*

Et in Caſtella paulo poſt, nempe, 1383. à Ioanne 1. Reg. Et in Portugalia à Ioanne 1. ſub an. 1415. à quibus iuſſum, vt à natiuitate Domini in poſterum numeraretur. *Ibid.*

Ioannes Vuiclefus hæreſiarcha, quia non potuit conſequi Epiſcopatum Vigorienſem, cœpit tunc ſua dogmata euomere in Anglia, & compoſuit pluſquam 200. Volumina librorum, quibus præter ſuos immiſcebat. Martionis & Manichæorum errores. *Æneas Sylu. hiſtor. Bohemi cap. 35.* In 8. ſeſſione Concil. Conſtantienſis damnati ſunt 45. articuli ex eius libris collecti, quorum nonnulli noſtra ætate recruduerunt.

HVMANA.

1358. Albertus Dux Auſtriæ Alberti Romanorum quondam regis F. obit. Ab eo Rudolphi qui hodie imperat, & totius domus Auſtriacæ genealogia continuatur. *Chron. Hirſaug.*

Albertum Ducem Auſtriæ filium reliquit, qui Vniuerſitatem Viennenſem in Auſtria fundauit. *Ibid.*

Et Rudolphum, qui Comitatum Turolis Auſtriæ Ducatui coniunxit *Ibid.*

Ludouicus eodem anno, Vngariȩ Rex, propter regnum Dalmatiæ, Venetos, qui illud multis annis poſſederant, aggreditur, ac primùm quidem ciuitatem Iardenſem, deinde maritimas vrbes, poſtremò Damatiam totam occupat. *Ibid.*

Tunc primum in Anglia an. 1361. in conuentu principum anno ætatis Eduardi 50. decretum eſt, vt deinceps in foro actiones, ſententiæ & cætera acta fierent lingua Anglica, nec amplius Gallica vel potius Normanica, vt antea fiebat *Polyd. lib. 19. Hiſtor. Angli.*

Eodem anno Eduardus Angl. Rex in ſimilitudinem iubilei Chriſtiani, celebrans iubileum ſuæ ætatis, exules quoſdam reuocauit & cuſtodias omnes dimiſit, con-
5451 donatis maleficiorum pœnis: magnas immunitate, præ-

Anni chriſti. | *Anni mundi.*

Bertho, Ioannes Gaſcoyn, Simon Sothray, Thomas Aſcheborn, Thomas VVynterton, Richardus Maydeſton, Calterus Diſſa, Robertus Humbleton, Ioannes Tyſſigton, Ioan. Maronis, Ioan. Mark, Gulielmus VVodfordus, omnes Angli.

Ordo montis oliuarum inſtituitur anno 1370.

S.Brigitta (altera ab Scotica) Regina quondam Suetiæ Neritiæ, veniens Auenionem (Alij, Romam) ab Vrbano 5.confirmationem regulæ ordinis à ſe inſtituti impetrauit. *Chron.Hirſaug.& Polyd.lib.6. de Inuent. cap.4. & Volater.lib.21. Geograph.Palm.in Chron.*

HVMANA.

Baldus, Angelus, & Petrus fratres, ex Petro de Vbaldis medico Perusino inſignes iuriſconſulti.

Baldum leuiter morſum in labro à ſua canicula poſt quartum menſem rabiem concepiſſe & hydrophobeticum (id eſt, aquas metuentem) interijſſe narrat Mattheolus in Dioſcoridem.

1366. Ioannes Auentinus libros Annalium Boiorum ſcribit.

Bellum inter Anglos & Francos renouatur, ſed cuius culpa non ſatis conſtat. Itaque Cadurci, Lemouicenſes, & aliæ plures Aquitaniæ vrbes, quia nimiis vectigalium exactionibus ab Anglis premebantur, Carolo Regi Francorum ſe dediderunt: ſed paulò poſt Angli diripiunt Lemouicum principem vrbem illius defectionis, & ſibi reſumunt ius in Franciæ Regnum. *Polyd. lib.19. hiſtor. Angl.*

Carolus legem tulit, vt Regum filij anno 14. conſecrentur & coronentur. *Contin.Nang.*

Ioannes Rex Franc. Burgundiam Ottonis & Philippi nepotis principum interitu deſolatam inuaſit atque eam Galliæ regno coniunxit, excluſo Carolo Nauarræ rege. Eam enim ſibi hæreditario iure deberi, quod Iohanna mater eſſet Ottonis, Ruperti filij filia, nec Philippus ſobolem reliquiſſet.

Eam poſt Carolus 5. Philippo Audaci fratri Turonum duci donauit, vt ei nuptias Margaritæ Flandricæ conciliaret.

Caroli 5. cog. ſapientis ſtudio maxima pars Latinorum claſſicorum in Gallicam linguam conuertitur, eademque opera veteres Romani proſa editi fuére, qui vetere Rythmo conſtabant.

Petrus Portugalliæ Rex, cog. Iuſtitiarius, quod iuris eſſet obſeruantiſſimus, vt litibus pabula ſubduceret, cauſidicos, procuratores, fori rabulas, è regno eiecit. *In hiſt. Portug.*

Lymiam ciuitatem condidit cum ponte obliuionis Hiſpanienſium celeberrimo. *Ibid.*

Henricus 2. Petrum cog. crudelem Regem Hiſp. occidit, ſicque ſucceſſit. *Vaſæu.*

207.

1371 h GREGORIVS II. Lemouicenſis an.7. 5459

1378 menſ.2. di.27. 5466

Vacat d.11.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Phileto, deinde Macario an.2.menſ.7.di.6.

h SEDEM Pontificiam poſt ſeptuageſimum annum Romam Auenione retulit ſuaſione & literis S. Catharinæ Senenſis, & Baldi Peruſini Iureconſulti. *Plat.* Cum omnia in Italia Pótificatus oppida defeciſſent, Tifernatibus Peruſiniſque initium facientibus, ac Florentinis ſollicitantibus. *Volater.lib.22. Anthro.*

Et Amurates traiecto nauibus Genuenſium Helleſponto plurimas Græcorum & Conſtantinopoli. Imp. (à quo fuerat contra rebelles Deſpotas ex Aſia in auxilium euocatus) vrbes cepiſſet, magnaque ſtrage Bulgaros,
1371 Serbos & Alanos profligaſſet, Italiam terrens. *Cromer.lib.13.Polo.* 5459

S. Catherina Senenſis & Baldus Peruſ. vrgebant Romam propriam eſſe ſedem ſummi Pontificatus, quòd eam D. Petrus ſuo ſanguine conſecraſſet &c. Dominicus tamen Soto dubitat, nùm ſucceſſor Petri poſſit vel ſedem ſuam mutare in aliam Eccleſiam, vel nullibi omnino reſidere, ſed manere duntaxat Vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, vt quondam Apoſtoli per totum mundum obambulantes. *4.ſentent.10.2.q.1 art.1.*

Turelupini Cynicorum ſectam ſuſcitantes de nuditate pudendorum, & publico coitu. *Bernard. Luzemb.*

Petrus Bercorius mandato Ioannis Francorum regis conuertit Titum Liuium in Gallicum ſermonem.

Richardus Notinghamius, Maximus, Planudes Græcus monachus, Iacobus Lauſanenſis, Nicolaus Oreſmus Gallus, Guilelmus Anglus, Himbertus abbas Pruliacẽſis, Matthæus Cracouienſis, Pelbartus Pannonius, Gualtherus Hunte Anglus, Batholomeus Piſanus, Richardus Lauinham Anglus, Ioannes Thaulerus Colonienſis, Gerardus Magnus Dauentrienſis, Paulus Venetus, Theologiæ ſcholaſticæ præſertim ſcriptores.

HVMANA.

Carolus 5. Franc. Rex ſecundus à Carolo Magno iuſſit Sacra Biblia fideliter verti in Gallicum ſermonem, cum Vualdenſes & alij pro libidine ea transferrent. *Ioannes Tili.*

Iohanna Neapolis regina adoptat Ludouicum Andegauenſem fratrem Caroli 5. deinde an. 1415. Alphonſum Ferdinandi regis filium. Quo poſtea exheredato regnum promittit Ludouico Andegauenſi ſuperioris Ludouici nepoti. Hinc bellum inter Alphonſum & Ludouicum, qui Iohannæ conſenſu hæredem inſtituit fratrem Renatum Lotharingiæ ducem, propter Iſabellam vxorem Lotharingici ducis filiam. Quoniam verò Renatus ius ſuum in fratris Caroli filium tranſtulit, qui ſolus reſtabat ex Andegauenſi ſtirpe, & is viciſſim in Ludouicum 11. Carolus 8. expeditionem Neapolitanam poſtea ſuſcipiet.

Carolus Sapiens Senatoribus promulgantibus ſanxit vt filij regum Franciæ anno ſuæ ætatis 14. vngerentur & coronarentur. *Annal. Franc.*

Oreſmum libenter audiebat, qui multos Ariſtotelis, Ciceronis, aliorumque auctorum libros in Gallicum diligenter tranſtulit. *Ibid.*

Quicquid patri ablatum fuerat, id omne ferè per fratres & præfectos togatus recepit. Quin & regium ærarium, licet initio regni exhauſtum, copioſum reliquit ad duodeuicies millia nũmum aureorum. *Aemil. lib.9.*

Eduardus Anglorum Rex in conuentu principum Re-
1378 gni primus indixit pœnã immanem his, qui in poſterum 5496
vlla Anglicana ſacerdotia impetrarent à Romano Pontifice, aut cauſas, niſi per appellationẽ, ad eum deferrent. *Polyd.19. Angl. hiſtor.*

Principibus.

Calo Ioanne Græc. Imp.

Gemſa Partho Perſidis.

Amurare I. & poſt eum Baiazete I. ſiue Paiazite ſiue Paizete(varie enim legitur) an. 26. Turcorum Imp.

Carolo 4. Occid. Imp.

Carolo 5. Sapiente Franc. Reg.

Vdma Aſfan Aethiopiæ. mox Dauide an. 33.

Henrico 2. Hiſpaniæ.

Eduardo 6. dicto 3. Angliæ, deinde Richardo 2. an. 22.

Ludouico Vngaro Poloniæ rege an. 12.

Ferdinando Portugalliæ.

Dauide 2. Scotiæ deinde Roberto 2. Stuardo an. 19.

Anni chriſti.		*Anni mundi.*	
			Amurates tertius Turcarum Imperator ex Ogoziorum ſiue Ottomanorum familia, qui plures in bello occidit, quàm vllus prædeceſſorum, poſt 37. bella in Europa Aſiaque confecta tali fortuna, vt in nullo victus ſuccubuiſſet, à ſeruo quodam Seruiano ſiue Tryballo, ſiue Vngaro Seruiæ comitis Lazari Patroni ſui necem vindicaturo, vt Turcis & Latinis placet, vel vt volunt Græci, à quodam Miloe generoſo milite interfectus eſt, ſub an. Chriſti 1373. & Imperij 13. (neque enim ratio temporum & hiſtoriæ ferre poteſt annos 57. quibus legitur apud Calcondylam li. 1. regnaſſe, apud quem, vt obiter id dicam, numeri plerunque mendoſi, aut obliterati reperiuntur) *Iouius de rebus Turci. & Ioan. Egnatius Lonic. Chalcond. lib. 1. de reb. Turci.*
			Baiazetes Bulgaris Seruiiſque deuictis cum Marco Deſpota & vniuerſa nobilitate deleta, in extremam Illyriæ regionem & interiorem Macedoniæ & Epyri partem, quæ nunc Albania, Atque Hungariam penetrauit. *Idem.*
			In Vualachiam excurſiones fecit, totam ferè Græciam ſubegit. Conſtantinopolim obſedit an. octauo quàm & cepiſſet, ni Tamerlanes è Scythia occurrens eum viciſſet, atque in caueam detruſum per totum Orientem circumduxiſſet, donec in ea miſerè ſe necaret, anno 1397.
			Vuenceſlaus Boëmiæ rex Imperator factus, Ioannem Galeacium Mediolanenſem Vicecomitem, primum Mediolanenſem, ducem nominat, ſceptro pileoque eius dignitatis inſignibus, per legatos tranſmiſſo vrbe ditioneque grandi pecunia vendita, additaque poteſtate, vt in hæredes eam transferre poſſet. Nam antea Imperatoribus eam præfecturam tribuere, quibus vellent, liberum erat.
1378 1389	208 i VRBANVS 6. Neapolitanus an. 11. menſ. 8. Vacat d. 17.	5466 5477	Ioannes Galeacius dux factus Veronam & Vincentiam Scaligeris ademit. Cararienſibus Patauium, Taruiſium, motanaque oppida, cum Tridento, Peruſinis, Aſſatiatibus, Senenſibus, Lucenſibus eius imperium minimè detrectantibus.
			Florentini contra eum Gallos euocant, qui ad Alexandriam vincuntur, duce interfecto.
	Patriarcha. *Conſtantinopoli Nilo an. 20.*		Per 900. plus annos vſque ad mortem Cazimiri Magni, ſemper Polonia ſui generis reges atque principes habuit .i. vſque ad annum 1370. Vuenceſlao Boëmo excepto. Cazimiro nullos mares relinquente iam externi apud Polonos regnarunt, Ludouicus Vngarus & gener eius Vuladiſlaus Iagello Lituanus, cum ſua poſteritate, quæ ad hunc vſque diem durat & regnat. *Crom. lib. 3. Pol.*
	Principibus. *Calo Ioanne cum Emanuele fil. Græc. Imp. poſtea Andronico 3. & Emanuele eius filiis, ann. 3. ex ordine Græcor. Imp.*		Ludouicus Vngariæ & Poloniæ rex apud Polonos an. 12. regnat, apud Vngaros an. 41.
	Gempſa Partho Perſidis.		Franciſcus Petrarcha, inſignis poëta, & Ioan. Bocacius, vir amœni ingenij mortem obierunt: ille 72. anno ætatis, hic 62. *Palmer. in Chron.*
	Baiazete 1. Turcorum Imp.		i POST Gregorium ingens ſchiſma oritur, Itali Italum pontificem Vrbanum, Galli Gallum in Italia quem Clementem 7. appellarunt qui ſe Auenionem recepit. Alter in alterum cenſuris ſæuiebat. Durauit hoc ſchiſma an. 36. vſque ad Concilium Conſtantienſe.
	Carolo 4. Occident. Imp. cum filio Vuenceſlao Cæſare, poſtea ſolo Vuenceſlao Imp. an. 22.		Tota Reſp. Chriſtiana duos tunc habebat pontifices ab Vrbano & Clemente. Nam Clementi Galli Cardinales & qui cum eis ſentiebant Benedictum huius nominis 13 natione Arragonenſem, qui Auenione ſedit, an circiter 30. Vrbano verò Itali Bonifacium nonum, Inno-

centium 7. Gregorium 12. ſuffecerunt. Hos alij principes & populi, illum alij ſequebantur, *Crom. lib. 16.*

Vrbanus Feſtum viſitationis D. Mariæ inſtituit *Mat. hiſtor.* Annum Iubilei tertiò celebrat. *Plat.*

Satis infœliciter ſuum Pontificatum tranſegit.

Carolus 5. Francorum Rex fuit literatum & literatorum amator ſummus, ac Scripturarum ſacrarum ſtudio ſuis iudiciis frequenter aderat: Arma nunquam induit, ex quo Rex creatus eſt, ſed manſit togatus: Quicquid patri ablatum fuerat, id omne fermè ab Anglis recuperauit: Reliquit poſt mortem decem & octo milliones aureorum, licet initio regni ipſius exhauſtum fuiſſet regium ærarium. *Gaguic. & Chronic. Francor. Æmilius libro nono,* ait duodeuicies 100. millia numerorum aureorum.

Iagello Lithuaniæ princeps, cum octo fratribus ſuis, & tota Lithuania & Samagithia ad fidem conuertitur, & Vuladiſlaus nominatur. *Ola. Mag. lib. 1. hiſt. Septentr. c. 1. Munſter in Coſmog.*

Lithuani populi vltimi in Europa fidem Chriſtianam conſecuti ſunt. *Munſt. in Coſmog.* extirpatis Vilnæ idolis à Iagellone, &c.

Ordo monaſticus Ieſuatorum (ſic dicti ſunt quod nomen IESV frequens eſſet in ore eorum) Senis initium habuit à Ioan. Columbano, & Franciſco Vincentio Senenſibus. Geſtabant pro inſigni albam tunicam & capitium quadratum à ceruice ad humeros deiectum cingebantur ſcortea zona, nudos pedes ligneis ſoleis in inferiore parte muniebant, proptereáque canuſinum pallium tunicæ ſuperiectum ferebant. *Sabel. Ennead. 11. lib. 9. Polydor. li. 7. cap. 4. de inuent. rer.* Alij referunt eius initium ad Vrbani 5. tempora.

Floruit tunc Bartholomæus Salicetus Bononienſis iuriſconſultus.

Ioann. Hus pſeudo euangeliſta Bohemorum, hæreſes Vuiclefuiſtarum ſpargit in Bohemia, ſub Vuenceſlao Rege. *Aeneas Syl. hiſtor. Bohem cap. 35.*

HVMANA

An. 1380. Bertholdus Schuartz ſiue Niger (dubium an fuerit monachus & Germanus) artis chymicæ peritus, apud Venetos excogitauit machinam æneam, quam à ſono terribili (nempè à bombo & ardeo) Bombardam dixerunt. *Plat. & Monſter. in Coſmogr. Herburtus lib. 11. Polo. ca. 6.* Alij ad Gregorium 11. reiiciunt.

Totus Occidens ciuilibus ſeditionibus agitabatur ob noua vectigalia *Polyd. lib. 10. Angl. hiſt.*

1379. Vuenceſlaus Boëmiæ Rex, Cæſarum qui vnquam fuerunt, ignauiſſimus, imperium iniit, quem tribus antè annis Cæſarem pater deſignauerat. Quare & ei Imperium abrogatum an. 1399.

Ortum eſt graue bellum propter ſucceſſionem Regni Luſitaniæ inter Ioannem I. Regem Caſtellæ & Legionis, qui duxerat in vxorem Beatricem filiam Ferdinandi Luſitaniæ, & Ioannem Nothum ipſius Ferdinandi, qui exutus monaſtico habitu regnum paternum obtinebat. *Polyd. lib. 10. Ang.*

Carolus 6. Franc. Rex tantum tres flores librorum pro inſigni Regum Franciæ pingi inſtituit. Cum iam inde ab Odone incertum liliorum numerum per inſignia ſua

Anni Christi.		*Anni mundi.*
1378	*Carolo 5. Sapiente. & poſt cum Carolo 6. Beneamato an. 42. Francorum Rege.*	5465
	Dauide Aethiopiæ an. 33.	
	Henrico 2. Hiſpaniæ, deinde Ioanne primo an. 10.	
	Richardo 2. Angliæ.	
	Ludouico Hungaro Poloniæ, deinde Interregno 4. annorum, & Vuladislao Iagellone an. 48.	
	Ferdinando Portugalliæ, deinde Ioanne an. 50.	
	Roberto 2. Stuardo Scotiæ.	
	Schiſma 21. & omnium grauiſſimum, quod durauit an. circiter 5. alij volunt 30. alij 39. alij 40. nonnulli an. 52.	5466
1378	CLEMENS 7. Arelatenſis, à quibuſdam Cardinalibus Gallis pſeudopapa electus, ſedit Auenione contra Vrbanum & eius ſucceſſorem Bonifacium 9. PP. an. 15. menſ. 11. di. 23.	
1389		5477

Anni Christi.

Clementi adhęreſit Francia & Hiſpania.

Vacat di.11.

1379 *Duo Concilia Gallicanæ eccleſiæ, ob electionem Clementis Antipapæ, habita ſunt Lutetiæ,*

Primum 3. Idus Septembris.

Alterum 16. Calend. Decemb.

1389 k Bonifacivs 9.
1404 Neapolitanus an. 14. menſ. 11.

Vacat d.15.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Nilo, deinde Antonio 4. an. 4. contra quem Latinis quartus ſedit Angelus Corarius.

Principibus.

Emanuele Paleologo filio Calo Ioannis an. 30. Græcor. Imp.

Gempſa Partho Perſidis, deinde Tamerlane an. 5.

Anni mundi.

ſpargerent & adhiberent Reges.

Nunquam alias Francia tam vexata fuerat, quàm Carolo 6. iuuene & ſtultò imperante. Nam præter alia vectigalia tunc primùm ablatæ ſunt vi & armis ſacræ decimæ ad neceſſitates belli. *Chron. Franc.*

Græci dum inter ſe miſerè certant de Imperio, fiunt ſub poteſtate Turci Imperatoris, & totam ferè Græciam amittunt: Andronicus cum filio Ioanne contra patrem
5467 Calo Ioannem & fratrem Emanuelem à Baiazere precario Imperium obtinet, & eius ope Bizantium expugnauit, quam quarto plus minus annis tenuit, donec Emanuel promiſſis tributi nomine tribus myriadis aureorum Imperio reſtituitur à Baiazere, apud quem deinceps Andronicus & eius filius facti Ianiſſarij, vt vocant, diu manſerunt. *Chalcondyl. lib. 2. de rebus Turci.* Quanquam alij inſtitutum Ianiſſariorum Ammurathi ſecundo huius nepoti tribuunt.

Ioannes primus, Hiſpaniæ Rex memorabili victoria, caſu equi à Luſitanis occiſus eſt. *Vaſæus.*

Ioannes illegitimus Petri Regis F. ex magiſtro militię declaratus Rex Portugalliæ, regnum à Caſtellanis, iam penè Nobilium defectione, poſſeſſum recepit. Septam Africæ ciuitatem Mauris ademit, totius Hiſpaniæ portum. Idem oppidum Almeirim extruit.

Scribarum conſuetudinem, qua numerabant ab Auguſti Imperio ſuſtulit, iuſſitque vt à Domini natiuitate numeros ſuos deducerent.

Iagello Lithuaniæ Princeps, poſt Ludouici Vngariæ & Poloniæ Regis mortem anno quarto accepta eius in vxorem filia ann. 1386. Cracouiam venit, & ſuſcepto Chriſtianiſmo, Rex Poloniæ coronatur. *Chrom.*
5477 *lib. 13.*

Cuius Poloniæ reges vſque ad nouiſſimum Sigiſ-
5492 mundum fuère poſteri. Huduingam, deinde Annam ea mortua Polonici regni hæredes in vxores duxit. Regno Lithuaniam, in qua Boryſthenis fluuij origo, Samagitiam & Ruſſiam in perpetuum addixit. *Munſter. Coſmogr. lib. 4.*

Academiam Cracouienſem inſtituit, Profeſſoribus è Pragenſi Academia acceritis, cenſus è Salinis & Telonio tribuens. *Ibid.*

Denique, quæ Cazimirus 2. de ea ordinanda, impetratis à Pontifice priuilegiis, propoſuerat, perfecit, ann. 1401. Tum duæ domus ſiue Collegia excitata. Alterum Philoſophis & Theologis, in platea, quę Iudęorum tunc fuit, nunc D. Annæ nuncupatur. Alterum Iuriſconſultis & medicis, qua ex vrbe ad arcem itur. *Herburtus lib. 13. Pol. cap. 2*

k Fertvr confirmaſſe feſtum Viſitationis virginis Mariæ.

Ad Onera bella contra infideles ſecundus indixit Annatas beneficiorum vacantium, vt qui beneficium conſequeretur fructus vnius anni aut dimidiam eorum partem fiſco Apoſtolico perſolueret. Illud ſoli Angli recuſarunt, tantum in Epiſcopatibus & maioribus ſacerdotiis admitentes. *Plati.* Quidam hoc inuentum referunt ad Ioan. 22. ſed, ſi credimus Polydor. *lib. 8. de Inuent. cap. 2.* multò eſt antiquius, cum Hoſtienſis (quem diximus vixiſſe circa an. 1260.) in cap. Inter cætera, de offici ordina. dicat de ea re ſępe reclamatum fuiſſe & Franciſ. Zarabella ſcribat in Concilio Viennenſi ſtatutum fuiſſe, vt

ſubl atis

ſublatis annatis vigeſima pars vectigaliumſacerdotalium quotannis Rom.Pontifici penderetur.

Hic annorum circiter 30,erat,cùm pontificatum iniit. Ita tamen vixit in tanta peccandi licentia,vt nihil ei obiici poſſet,niſi quòd fortaſſis Annatarum vſum ſacerdotiis impoſuit.*Summa Conc.*

1390. Eccleſiam Olyſipponenſem metropolim Portugalliæ fecit.

Hoc tempore Albi per totam Italiam viſi,quos Bonifacius compreſſit.eorum duce ſupplicio affecto.Quidam enim ex Alpibus deſcendens cum vexillo crucis & alba veſte ingentem omnis ordinis,ſexus,ætatis cateruam ſecum ſpecie religionis traducebat *Volat.lib.22.*

Ioan.Ruſbrochius,Iacobus Peretz de Valentia,Simon Cremonenſis, Conradus Ratiſbonenſis, Gallus Abbas Aulæ regiæ,Laurentius Iuſtinianus Venetus, Dionyſius Burgenſis eremita. Mattheus Epiſcopus Vuormacienſis, Ioan.de Hildinio Hoſpitalarius, Michael Angrianus Bononienſis, Gerardus Zutphanius, Renerus Pipernus, Henricus Boicius, Nicolaus Gorranus, Dominicanus, Philippus montis Galerij, Thomas Calenſis, Alphonſus Thoſtatus Epiſcopus Abulenſis, Hugo à Caſtro nouo, Iacobus Magnus Toletanus, Ioannes Bromiardus omnes Theologici ſcriptores.

An,1391.in conuentu Regis & Principum Angliæ ſancitum eſt, iuriſdictionem Rom.Pontificis eſſe terminandam Oceano,itaque nemini Anglo licere in poſterum ſub pœna perpetuæ cuſtodiæ pro quauis cauſa agere apud Rom.Pont.vt quiſpiam in Anglia eius auctoritate excommunicaretur,neue exequi aliquod tale mandatum.ſi quod ab eo acciperet.*Polyd.lib.20.Angli.*

Exoriuntur ſectæ Huſſitarum, Adamitarum & Orebitarum ſiue Orphanorum in Boëmia, Albanorum in Italia. *Aeneas Syl.Hiſtor.Boem.c.35.41.& 43.Bonf.dec.3.lib.2.Polyd.de inu.lib.7.cap.5.*

Boëmica hæreſis tam multiplex & diuerſa, vt contrariis ſemper fluctuet opinionibus. Hîc Adamitas cum mulieribus nudos incedentes ſine pudore pudenda oſtendentes cernere erit Hîc Iacobitas, hîc Paulinos, hîc Taboritas,hîc Huſſitas,ac varias hæreticorum formas quiſque ſpectabit. *Matthias Vngariæ Rex apud Bonf. lib. 2. dec.4.*

Benedictus 13.Antipapa fertur à nonnullis, primus Euchariſtiam antè ſe geſtaſſe ad ſui cuſtodiam.

HVMANA.

Emanuel Chryſoloras Byzantinus Græcas literas in Italiam quaſi poſtlimio reduxit,quæ per 700.annos ferè exulauerant.*Platin.Palmer.*A Ioanne Paleologo miſſus, vt regum opem imploraret, perfunctus munere in Italia ſubſtitit.

Blondus Foroiulienſis hiſtoricus ſeriem temporum ab an.Chriſti 407.vſque ad 1400.retexit.

Ioannes Froſſardus canonicus & preſbyter hiſtoriam Franciæ,Scotiæ,Hiſpaniæ,Britanniæ,Vaſconiæ, Flandriæ ab an.1326.ad an.1400.eſt perſecutus.

Academia Erdfurdienſis inſtituitur anno 1392. *Kranti.lib.10.cap.15.* & Cracouienſis anno 1400. *Munſter. in Coſmogr.*

In Lutetiana multa collegia extruuntur,inter ea Forteticum an.1391.à Petro Fortet Aurilacenſi Aruerno.

Anni Christi. 1389

Anni mundi. 5477

Baiazete, (deinde iuxta quoſdam Ieſu ſiue Ioſue, Muſulmane ſeu Mulſumane)Turcorum Impp.

Vuenceſlao, & Ruperto an.10. ex ordine Occident. Imp.

Carolo 6.Franc.Reg.

Dauide Aethiopiæ.

Henrico 3.cog. Valetudinario an.16.

Richardo 2.Angliæ,deinde Henrico4.an.14 mēſ.6.

Vuladiſlao Iagellone Poloniæ.

Ioanne Notho Portugalliæ.

Roberto 2.Stuardo Scotiæ,deinde Roberto 3.an.16.

Anni christi. — *Anni mundi.*

Paulo ante regnante Carolo 5. Sapiente collegium Prælleum à Rodolpho Prælleo, Dormanum, ſeu Bellouacum à Ioanne Dormano Cancellario Franciæ, Cardinali & Epiſcopo Bellouaco, Damuillæum à Iohanne Dauillæ, amanuenſi Regum Ioannis & Caroli 5. cum fratre Morinorum Epiſcopo.

1394 Clementi 7. Pſeudopontifici ſucceſſit Petrus de Luna, dictus Benedictus 13. vir doctiſſimus, à Cardinalibus tanti ſchiſmatis, auctoribus electus Papa conſedit Auenione annos plus minus 30. 5482

Sigiſmundus Vngariæ ſeu Pannoniæ Rex poſt vnum aut alterum prœlium contra Baiazetem cum Gallorum & Vngarorum copiis fœliciter geſtum, an. 1395. ſolenni legatione miſſa ad Principes Chriſtianos, à Rom. Pontifice ſummam vim pecuniæ præter exercitum & à Carolo 6. Franc. Rege 8. millia militum, cum præcipuis Regni Principibus, quorum Dux erat Ioannes Niuernenſis Comes, obtinuit. Itaque ducens exercitum in Bulgariam, cepit Orizum & Biolinium vrbes: ſed cùm poſt 18. diem quo Nicopolim obſidebat, cum Baiazete acie congreſſus eſſet, temeritate Gallorum magna clade affectus, fugiens Veneta claſſe ſeruatus eſt, & 300. nobiles Franci capti ſunt, quorum 24 redempti ſunt 200. millibus aureorum, cæteris cæſis. *Chalcond. lib. 2. Gaguin. lib. 9. Egnat & Volat. Chron. Francorum.*

Ioan. Niuernenſis, poſt patrem Philippum Audacem principatum Burgundiæ obtinuit. Domum è captiuitate Baiazetis reuerſus equites inſtituit, quorum ſymbolum eſſet torquis aureus anguloſis nexibus & quaſi annulis concatenatus, ita inter ſe aptatis, vt figuram crucis S. Andreæ exprimerent, ſilice annexo & ſubtus aurei velleris effigie dependente, quòd in his locis exulaſſet, in quibus Iaſon aureum vellus quæſiuerat, ac S. Andreas cõcionatus fuerat.

1394 alij *CONCIL. Gallicanum, omnium prelatorum Franciæ, iuſſu Caroli 6. habitum Lutetiæ 23. Ianuarij contra ſchiſma, in quo Benedictus Antipapa deponitur, qui nihilominus noluit cedere, Chron. Franc.* 5482

1398 — 5486

Baiazetes (qui à celeritate cognominatus eſt lingua Turcica Heldrin, & à Græcis Lælaps, quaſi, turbo venti ſeu procella) Turcorum Imperator totam ferè Græciam & magnam Bulgariæ partem ſibi ſubegit. *Ignatius & Iouius.* Indignatus quòd Emanuel Conſtantinopolita. Imperator nollet apud eum fungi munere Ianizarij, Byzantium decennio Egnatius ait octennio) oppugnauit. Quo tempore Emanuel Imp. venit in Italiam & Franciam à Rom. Pontifice, Venetis, Italiæ Ducibus, & Carolo ſexto 6. Pau. Iouius falsò putat eum fuiſſe 7.) tunc phrenetico & furioſo ſuppetias petiturus. Sed cum moras aliquan diu traxiſſet in Francia, donec rex Carolus curaretur. (nam ex Gagui. libro nono circa an. 1399. duo Eremitæ Diui Auguſtini ſe eum ſanaturum receperant, licet fruſtra, vnde ſuplicio capitis perierunt) coactus eſt redire Conſtantinopolim re infecta (ſi enim Græcis & Gallis hiſtoricis credimus, decipitur Paul. Iouius, qui exercitum à Francis antea cõceſſum Sigiſmundo regi Vngariæ nondum Imperatori, huic datum refert) *Chalcondylas lib. 2. de reb. Turci.*

1400 *Annus Dom. M. CCCC. quando Tamerlanes mundi terror emergit, & Chryſoloras ſtudia Græcarum literarum in Italiam reducit, è qua 700. annis exulauerant.* 5488

Tamberlanes ſeu Tamerlanes) quem Demetrius Moſcus Temircutlum, Græci Temirem vocant) Scytha, ex latrone & priuato homine factus Imperator, & Dei flagellum, incurſione in minorem Aſiam facta, Baiazetem ab obſidione Conſtantinopolis (quam alioqui expugnaturus fuiſſe creditur) retraxit, & cruentiſſimo conflictu captum catenis aureis ligauit, & in ferream caueam intruſum ſecum per omnes Aſię & Syriæ expeditiones circunduxit, atque ſi nonnullis credimus, eo vſus eſt pro ſcabello, ſi quando equum conſcenderet an. 1402. *Chalcondyl. 2. & 3. de reb. Turci. Egnati. Sabel. Pius 2. libro 2. deſcrip.*

terrna.Regnauit Baiazetes an.25.*Chalcondyl.lib*.23.

In numerandis Turcorum & Græcorum Imperatoribus ſequor Chalcondylam, qui vt erat natione Græcus, rem proprius attigiſſe videtur. Nam propter Tamerlanem victorem fuit hìc Turcorum perturbata ſucceſſio. Alioqui Latini aiunt Baiazetem habuiſſe regni ſucceſſorem filium Cyriſcelebem (quem vulgò nominant Calepinum) qui regnarit ann. plus minus 6. cuius filios faciunt Mahometem & Orchanem. *Paul. Iouius.* Alij eos duos faciunt filios Baiazetis, & volunt Orchanem eum eſſe qui dictus ſit Calepinus. Sed in rebus alienis facilè eſt hallucinari. Earum autem cognitio neceſſariò eſt ad multa loca Apocalypſeωs intelligenda. Vel fortaſſis Ioſue Chalcondylę, eſt aliorum Cyriſcelebres filius Baiazetis qui è manibus Scytharum fugiens, paternum Imperium recuperat, Græcis conniuentibus: Sigiſmundum Vngariæ Regem fugat: denique victor Deſpotam bello laceſſens moritur in ætatis flore, poſtquam annos ſex imperaſſet. i. an. 1413.

Secundum Baiazethis filium Moſem fuiſſe dicunt, qui ſuperiore fratre mortuo interfecerit Orchanem nepotem, & Imperium rapuerit, donec à Mahomete primo necaretur.

Iſabella 8. annos nata filia Caroli Regis Franciæ Richardo Anglorum Regi deſponſata, inter Francos & Anglos induciæ in 30. annos pactæ ſunt an. 1396. *Polydorus lib.* 20. *Ang. hiſtoriæ.*

1395. Iudæi ſe eiectos quarto & extremo exilio è Francia aſſerunt. i. ante anno 188. centum ferè annis antequam pulſi ſunt ex Hiſpania.

Anni Christi.

Anni mundi.

Decimo *quarto ſæculo permanſiſſe veterem Doctrinam per ſcriptores illius oſtenditur.*

Missa. *Continuatur iiſdem ritibus & ſolennibus, quibus antea, vt è ſcriptoribus de diuinis vel Eccleſiaſticis officiis liquet, vt Radulpho Tũgrenſi, Ioan. de tenera munda, Guil. Antiſſiodorenſi, & Scholaſticis huius ſæculi, Pachymere Græco in Eccleſiaſticam* Hierarchiam *Dioniſii.*

Gratia Dei, fides, iuſtificatio. *Cantacuzenus Apol.*1.*&* 4. *Pachymer. lib.*12.*hiſt. Solius Dei eſt veſtras illuſtrare conſcientias, &c. Niceph. Calixtus lib.*1.*cap.* 5.*ex quo capite poßit intelligi quid ſibi velit Pauli illa concluſio Ro.*3. *Arbitramur fidem iuſtificare hominem abſque operibus legis. Occã in Centilogio cõcl.* 60.*Sententiarij in* 2.*diſt.*26.

Euchariſtiæ veritas, Sacrificiũ, tranſſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus. *Nicephorus Calixtus multis locis, qui & libro* 16.*cap.* 36.*dæmonia ex ædibus, quas infeſtant, abigi celebratione Miſſæ teſtatur, vt Auguſtinus longe ante libro* 22.*de Ciuit.cap.* 8. *Pachymeres in Eccl. Hierarch. Dionyſij cap.*3.*de Synaxi & lib.*4 *&* 5.*hiſt. Niceph. Calix. lib.*1.*cap.*28.*lib.*12.*ca.*41.*lib.*11.*cap.*14.*lib.*13.*cap.*7. *&* 19. *Aluarus lib.*2.*de Planctu animæ cap.*52. *Occam libello de Sacramento Altaris.* Herueus *in cap.*7.*ad Heb. Corpus & ſanguis Chriſti permanent in Eccleſia in æternum. Propter iſta recte dicitur Melchiſedec manere ſacerdos in perpetuum quia nullus alius ritus inſtituetur per quem eius oblatio mutetur, & quia Chriſtũ deſignat perenniter pro nobis interpellantem. Durand. libro quarto Sent. diſt.*10. *q.*1. *A principio Eccleſiæ fuit articulus fidei ab omnibus conceſſus quod verum corpus Chriſti eſſet realiter in hoc ſacramento, & non figuratiuè, nec ſicut in ſigno tantum, nec per ſolam communicationem Idiomatum. Scholaſtici huius æui omnes libro quarto ſent. diſt.*10. *& ſeqq. Ioan. de tenera munda libro de Sacramento altaris.*

Baptiſmi effectus, Neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ. *Pachym, ibidem cap. de Sacramento Illuminationis. Nam ſic Dionyſius vocat baptiſmum. Cantacuz. Apol.*4. *Niceph. Calixt. lib.*7.*cap.*33.*lib.*14.*cap.*12.17.*lib.*16.*cap.*35. *Scholaſtici fuſe lib.*4.*& ſent. & aliis libris.*

Pœnitentia, & eius partes tres. *Pachymeres paraph. in Epiſtolam Areopag. ad Demophilum & lib.*4. *hiſtor. Niceph. Calixtus lib.*11.*cap.*34.*& lib.*12.*cap.*28. *Scholaſtici in eundem lib.*4.*ſent.*

Claues Eccleſiæ, abſolutio *Ibid. Pachim. in Eccl. Herarchiam cap.*5.*& epiſt. ad Demophilum. Niceph. Calixt. lib.*12.*cap.*28.*&* 41. *Niceph. Gregoras lib.*10.*cap. vlt. Cantacuzen, in Apologiis. Occam in Dialogo.*

Confirmatio, extrema vnctio, & reliqua alia ſacramenta, & eorum vſus. *Pachym. lib.* 11. *Hiſtoria, Michael Andronici Imp. filius e deſperato morbo ſancto oleo recreatur, & cap.*4.*&* 5.*Eccl. Hierarch. Scholaſtici huius ſæculi in totum* 4. *Sententiarum.*

Primatus ſedis Apoſtolicæ. *Pachymeres hiſtoriarum lib.*5.*recitans capita Græcorum ad Latinos Principatus ſit Romanæ ſedis. Ad eum appellare liceat Græcis. Et memoria Romani* Pontificis *vna cum* Patriarchis *celebretur, Nicephorus Calixtus, Rom. Pontificem gloria cæteros anteire lib.*4.*cap.*38. *Primariam Apoſtolorũ ſedem lib.*9.*cap.*37. *Niceph. Gregoras lib.*5.*è libro de ea re Nicephori Blemmydis, & cap. vlt. lib.*10.*in ſuo contra Latinos alioqui conſilio. Occam in Dialogo. item in prologo libelli de ſacramento Altaris, de illo proteſtor me nihil aſſerturum niſi quod Romana tenet & docet Eccleſia. Guido Carmelita in ſumma de hæreſib. de Valdenſibus. Aluarus in proemio lib.*1.*de Planctu Eccleſiæ & cap.*6.15 36 37.68. *Durandus in* 4.*ſentent. diſt.*14.*q.*5. *Auguſt. de Ancona libro de poteſtate Eccleſiaſtica. Horueus libro de poteſtate Papæ. Bartholus in conſtitutione extrauagante, quæ incipit. Ad reprimandum. verb. Totius orbis. Poſt Chriſti aduentum, ſublatis monarchiis omne imperium eſt apud Chriſtum & eius vicarium, & transfertur per Papam in principem ſæcularem, de quo prophetauit Daniel ca.*9. *Ipſemet Vuicleffus epiſt. ad Vrbanum* 6. *apud* Ioannem Foxum *Caluinitam lib.*1. *com. rerum geſtarum. Romanus* Pontifex *ſummus Chriſti vicarius in terris.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Cantacuzenus contra Mahometem. Niceph. Calixtus lib.*1.*cap.*3. *Occam in Cantilogio.*

logio. Sententiarij in 2. ſent. diſt. 25. & 26. & 28. vbi de hæreſi Pelagianorum. Paulus Brugenſis in Biblia paſſim.

Sanctorum preces, ſuffragia inuocatio, reliquiæ, Imagines, feſta. *De iis extant auctorum huius ſæculi ſermones & tractatus pene innumeri teſtimonia etiam non pauciora, vt Niceph. Gregoræ lib. 9. cap. vlt. Cantacuzenus Imp. Conſtant. integra Apologia tertia contra Mahometanos & orat. 3. contra eoſdem. Pachym. lib. 4 hiſt. & 6. vbi D. Nicolai cura e maris periculo Antiochenus Patriarcha liberatur, item 9. & 11. 12. & in Eccleſ. Hierarchiam Dionyſ. Niceph. Calixt. lib. 7. cap. 33. & 34. lib. 14. cap. 2. Sententiarij lib. 4. diſt.*

Preces pro defunctis, purgatorium. *Pachymer. in Eccl. Hierar. cap. 7. de dormientibus. Niceph. Calixtus lib. 8. ca. 31. vbi & nocturnæ defunctorum memoriæ. Doctores in 4. ſenten. diſt. 21. &c.*

Non hic poſſumus Centuriatorum teſtimonium proferre, quando non ſunt vltra decimam tertiam Centuriam, quod ſciam, progreſſi, ſed quid ipſi ſentiant, quid concipiant, non difficile eſt diuinare ex eo, quòd poſteriorum ſæculorum doctoribus acerbius iraſcantur, quodque laudent Marſilij Patauini, Flagellantium, Lothardorum & Ioannis Vuicleffi apoſtaſiam, qui de iis tragedias hoc ſæculo excitarunt. Verum vti memini non modò ab eius ſcriptoribus refutati ſunt, ſed etiam ab omnibus Synodis, quæ non fuerunt paruo numero, denique ab hiſtoricis, qui Eccleſiæ curſum ſecundum non planè extitiſſe docuerunt.

Anni chriſti.

DECIMVM QVINTVM ſæculum.

210.

a INNOCENTIVS 7.

1404 Sulmonenſis an. 2. di. 22.

Vacat d. 23.

1407

Patriarcha.

Conſtantinopoli Antonio quarto.

Principibus.

Emanuele ſiue Manuele ann. 30. vt dictum eſt. Conſtantinopolitano Imp.

Tamerlane Tartaro Perſidis, deinde Tzochio eius filio, an. 22.

Mulſumane Turcorum Imp. deinde Moſe fratre paucis menſibus.

Ruperto ſiue Roberto Occident. Imp.

Carolo 6. Beneamato Francorum Reg.

Dauide Aethiopiæ, deinde Theodoro menſ. 2. Iſaac anno. 17.

Anni mundi.

a DVOBVS annis infœliciter pontificatu adminiſtrato moritur.

Iuriſperitus comis ac blandus. Contra hunc quoque Antipapa Aueníonenſis Petrus luna furit, præter quàm quod multis procerum Italicorum bellis affligebatur.

5412 Creauit multos Cardinales. Eo mortuo vehementius inualuerunt bella Italica.

Diſſidium Galliæ & Italiæ ob diuerſos Papas.

5495

HVMANA.

Ab anno 1399. imperabat apud Tartaros ſiue Barbaros Tamerlanes, humili quidem loco natus, verum ſcientia rei militaris & fœlicitate eò prouectus, vt duodecies centena millia hominum haberet in exercitu, ac ad Stellam montem memorabili Pompeij magni victoria & Mithridatis calamitate celebrem Turcis profligatis Imperatoréque eorum Baiazete capto & in ferrea cauea feræ in modum circumuecto, Iberia, Albania, Armenia, Perſia, Meſopotamia, & Ægypto incredibili trium annorum celeritate vaſtatis, orbem terrarum nominis ſui terrore impleret. Cum hoc Lithuani duce Vitoldo cum multa nobilitate Polonica & Germanica confligentes vincuntur. *Herburtus lib. 12. hiſt. Pol. cap. 10.*

Baiazetem captum in caueáque duos annos & ſemis detentum, donec ſibi acuto piſcis eſſe iugulum perforaret, & extingueret, non vt regem, ſed parricidam, vt qui fratrem natu màiorem occidiſſet ſe digna pœna plectere dicebat, itẽ ſe Dei eſſe iram, quæ deprauati ſæculi mortales vlciſceretur. In eo prælio cæſa narrantur ſupra centum & quadraginta hominum millia. *Iouius lib. 2. virorum Illuſt.*

Primo die tendebat alba, ſecundo nigra, tertio rubra, quod primi diei deditionẽ obſeſſis eſſe vellet innoxiam, ſecundi luctuoſam & pœnis mixtam, tertij planè cruentam, & citra veniæ ſpem & delectũ, dicatam ruinis, ignis, cædibus.

Tandem ſpoliis vniuerſæ Aſiæ onuſtus Samarcandam redijt, vbi fato functus dicitur an. 1402. *Ibid.*

Cuius duo filij hæredes ſic à paterna virtute degenerarunt, vt imperium tueri nequiuerint, breuique tempore maximum Imperium collapſum defecerit.

b ANCELVS Corrarius antea dicebatur. Contra hûc etiam ſedit Petrus Lunenſis. qui Benedictus 13. appellatus eſt. Itaque extinguendi ſchiſmatis cauſa, quod ſupra 40. annos, binis ac ternis interdum de ſummo pontificatu contendentibus, valdè Eccleſiam afflixit, Piſanum Concilium in Hetruria coiit. Sed non modo non oppreſſum eſt ſchiſma, verum etiam auctum, cum duobus fruſtrà depoſitis, tertius Petrus Cretenſis de ordine Fráciſcanorum creatus ſit & Alexander 5. appellatus. *Crom. lib.16. Pol.*

Poloni ſecuti ſunt Concilij authoritatem. cum antea Gregorium pro Pontifice habuiſſent. *Ibid.*

Hinc Ioannes Hus & Hieronymus Pragenſis Boëmiam inficere hæreſibus cœperunt. *Ibid.*

Hugo Ambriotus prætor, vel iuxta alios præſes (non autem epiſcopus, vt male quidam cenſent) Pariſiorum Iudæorum ſectator, oſor clericorum (quod aliqui de Scholaſticis interpretantur) & Euchariſtiæ contemptor, vt hæreticus à Pariſienſi Epiſcopo perpetuo carceri adiudicatur. Ipſe eſt, qui Baſtildum ad D. Anthonij portam munitiſſimum propugnaculum, & Pontem D. Michaëlis extrui curauit, cum Ponticulo & Caſtello ad propulſandos Scholaſticorum noctu vagantium impetus. *Gaguin. lib.9.*

Ordines Montoliuetenſium auctore Bernardo Ptolomeo: Canonicorum S. Georgij de Alga auctore Laurentio Iuſtiniano, & Mendicátium D. Hieronymi (quos Ioan. 23. confirmauit inſtituuntur an. Domini 1407.

Ieſus ſiue Ioſue minimus filiorum Baiazetis Chriſtianæ religioni initiatus mox moritur. *Chalcondyl. lib. 4. de reb. Turci.*

HVMANA.

Ciuile bellum in Gallia ob controuerſias duarum familiarum Ioannis Burgundiæ & Ludouici fratris regis Aureliani Ducum, quod magnum multorum annorum malum inuſſit Galliæ. Burgundio dum rerum eſt potitus, Carolum regem ſuo arbitratu regebat: Reginam & eius filiam huc illuc pertrahebat & vexabat. *Polyd. lib.22. Angli.*

c CVM Gregorius 12, promiſiſſet ſe ceſſurum pontificatu, ſi Benedictus itidem non recuſaret, & fugiente Benedicto in Cataloniam, relicta Auenione, promiſſum ſuum reuocaſſet, Concilio Piſis à Cardinalibus vniuerſis habito, vterque eſt depoſitus & in locum ſuffectus tertius, hic Alexander quintus Sanctus Dei. *Crom.*

Qui adeò fuit munificus in pauperes, vt de ſe ipſo ſæpe per iocum diceret, ſe diuitē fuiſſe Epiſcopum, pauperem Cardinalem, mendicum Pontificem. *Plati.*

Ordo Scopetinorum, ſiue S. Saluatoris originem habuit à Stephano Bononienſi anno 1410 *Volat. lib.21.*

Ioannes Gerſon, qui Concilio Conſtantienſi interfuit. quem indoctè, vt cætera Caluinus lib. 4. inſtit. cap. 7. ſect.28. ſub Ioanne 22. vixiſſe affirmat.

HVMANA.

Mediolanenſem Ducatum Franci armis repetunt diuturno & atroci bello. Valentinæ ſcilicet, quam nuptui dederat Ioan. Galeacius pater Ludouico Aurelianorum

Anni christi. — *Anni mundi.*

Henrico 3. Hiſpaniæ.
Henrico 4. Angliæ.
Vuadislao Iagellone Polon.
Ioanne Notho Portugaliæ.
Roberto 3. Scotiæ.

211.

1407 b GREGORIVS 12. 5495
Venetus Theologiæ doctor celebris an. 2.
1409 menſ.7. di.5. 5497
Vacat d.10.

Patriarcha.
Conſtantinopoli Calixto an.13.
Principibus.
Eiſdem Imp. & regnant.
Iſaac Aethiopiæ.
Ioanne 2. Hiſpaniæ Rege an.50.

CONCIL. Piſanū plurimorū prælatorum, indictum à Cardinalibus cōtra Schiſma. In eo ambo Pontifices Benedictus 13. & Gregorius 12. accuſati de colluſione, abrogātur, & Alexander eligitur Papa, ſed illud nullius ferè fuit profectus, nam neuter voluit cedere, ſed nec ad concilium venire, varia cauſans. Palm. Platin.

212.

1409 c ALEXANDER 5. 5497
Cretēſis. Theologiæ do-
1410 ctor. menſ.10. di.8. 5498
Vacat. d.11.
Patriarcha.
Conſtantinopoli Calixto.
Principibus.
Eiſdem Impp. & regnant.

Anni christi.

213.

d IOANNES 23 (aliis 22.
1410 aliis 24. Neapolitanus
1417 an.5. di.15.

Vacat an.2.

Patriarcha.
Conſtantinopoli Calixto.
Principibus.
Emanuele Conſtantinopolitano Imp.
Tzochio Tamerlanis Tartari F. Perſidis, Moſe, Filio Baiazetis ex ordine Turcarum Imp.
Sigiſmundo an.28.Occid.Imp.
Carolo 6.Franc.Reg.
Iſaac Aethiopiæ.
Ioanne 2.Hiſpaniæ.
Hērico 4.Angliæ,deinde Henrico 5.an.9.
Vuladiſlao Iagellone Polo.
Ioanne Notho Portugal.
Interregno Scotiæ 13.annorū.

1414 *DECIMVM ſextum vniuerſale Concilium Cōſtantienſe in Germania, Patriarcharū 4. Cardinaliū 29. Archiepiſcoporū 47. Epiſcoporum 160. (alij) 270. Abbatum & Doctorū 564. præſidēte initio Ioanne* Papa *& præſente Sigiſmūdo Imp. celebratum fuit cōtra ſchiſma trium* Pontificum, Ioānis 23. *Bononiæ, Gregorij* 12. *Arimini, & Benedicti* 13. *in Hiſpania, qui tres priuati fuerunt electo.*PP. *Martino* 5. *Fuit etiā contra hæreſes præcipuè Ioan. Vuicleffi. & Ioan.Hus, & ad chiſma tollendū. Denique contra vitia iam Laicorum quam clericorum. Liber Conc.*Plati. Palm.*Naucl.Durauit annos tres & aliquot mēſ.ab an.*1414.*die* 5.*Nouēb. ad an.*1418.*inchoatū, vt liquet ex actis ipſius Concilij. Mirum eſt quod narrāt à die Paſchæ ad Pentecoſten numeratas fuiſſe* 60500.*exteras perſonas quæ ad Concil. confluxerant. confirmatur à Martino* 3. *Platin. Onuph.*

214.

e MARTINVS 5. Roma-
1417 nus, vir optimus & doctiſſimus, an.14. menſ.3.

Vacat d.12.

Anni mundi.

Principi Caroli 5.fil.cum eius fratres ſine legitima prole deceſſiſſent,debebatur.

Galeacij filij ingeniis & fortuna patri diſſimiles vrbi-
5498 bus Italicis exciderunt.Duces enim Galeacij validis præſidiis ſubnixi paſſim vrbium dominatum arripuerunt.

5505 d VNVS de tribus contendentibus de Pontificatu, *Crom.lib.17. Pol.*

Bononiæ manſit,vt Gregorius 12.Arimini,Benedictus 13.in Hiſpania, vſque dum Sigiſmundi Imp. opera Conſtantiæ Synodus cogeretur,vbi ſunt tres pariter deiecti, & electus Martinus 5. *Idem.*

Petrus Aquillanus, Thomas Campenſis, Iordanus Magdeburgenſis, Thomas Haſelbachius,Henricus Heſſus, Reinhardus Fronthonienſis, Petrus de Aliaco Cardinalis & Epiſcopus Cameracenſis, Ioannes Capreolus, S.Vincentius Valentinus (hic ſemel in die tantùm manducabat, & à Calixto 3.in numerum Sanctorum relatus eſt. *Volater.lib.21.*) Franciſcus Zarabellus, Ioan. Dominici Cardinalis: Omnes hi Theologiæ profeſſores.

Nicolaus Clemangis doctor Pariſienſis, qui de corrupto Eccleſiæ ſtatu ſcripſit.

Florent tunc Laurentius Valla doctus Grammaticus Alphonſus Rex Arragonum, Antonius Panormitanus, Ioannes Imolenſis, Paulus Vergerius Iuſtinopolitanus.

HVMANA.

Alphonſus 5. cog. Magnanimus Arragoniæ regum primus fuit rex Neapolitanus. *Vaſæus in Chron. Hiſp.*

5502 In Synodo Conſtantienſi Adolphus 2.Cliuiæ & Amedeus Sabaudiæ comites donati ſunt iuribus amplioribus ducéſque imperij conſtituti.

e DECREVIT vt ſingulis decēniis celebraretur Concilium vniuerſale. *Plati.*

Pater patriæ ſalutatus,ſectis Boemicis valdè iniquus.

Huius pedes Sigiſmundus Imperator eſt exoſculatus. *Volater.*qui duos & triginta regulos Mariæ Ludouici Pannoniarum regis filiæ aduerſantes ſecuri percuti iuſſit. *Egnat.lib.3.Rom.*

1416.& Amedeum octauum,decimum ſextum Sabaudiæ Comitem Ducis titulo inſigniuit. *Munſterus.*

Antonius à Rampegolis, Ioannes de Turrecremata Hiſpanus.Ioannes Fouentinus,Antonius Parmēſis,Thomas de Kempis, Hermanus Stutdorpius, Henricus de Conſueldia,Nicolaus Dunkelſpuglius Viennenſis, Henricus Heſſus,Poggius Florentinus, Thomas Vualdenſis, Raymundus Sebeidius, Hermannus Petra Carthuſianus. Hi omnes illius temporis inſignes Theologiæ ſcriptores.

Paulus de Sancta Maria (ita dictus eſt poſtquam ex Iudæo Hiſpano Chriſtianus factus) Theologus Epiſcopus Burgenſis & Archicācellarius Ioannis Regis Caſtellæ,abſoluit ſuas additiones ad poſtillas Lyrani ſuper Biblia Sacra, annis 1429. *vt eſt in eius prologorum initio Gloſſæ ordinariæ.*

R.Moſes Gerundenſis in Hiſpania tractatum aduer-
5505 ſus hunc Paulum Burgenſem ſcripſit, vbi preſſus authoritate teſtimoniorum Talmudicorum, dixit non eſſe incommodum,ſi nonnulla interdum Talmudicorum dicta minimè admittātur. *Ritius ſub finem lib.2.de cœleſti agricult.*

Sub Martino quinto Boemorum hæreticorum duces per mortem Ziſcæ Cæci orphanos ſeſe dixêre. Qui cum Luſatiam, Sileſiam &c. diuexaſſent, in tēpla atque monaſteria, in ſacerdotes & monachos barbarico furore debacchabantur. Ziſcæ autem ducis ſui immanitatem ſequebantur, qui quaſi viuens parum inſaniſſet, moriens cutim ſibi detrahi, eamque tympano induci iuſſit, fore pollicens, vt ad eius tympani ſonum, animis ipſorum aduerſatij conciderent. *Cromer.lib.20 Polo.*

Non eſt hic diſſimulādus error auctoris Summæ Angelicæ, cuius occaſione Canoniſtæ futiles quæſtiones excitarunt, & Petrus Martyr. in 2 Samuel. cap.13. calumniam inuſſit huic Pontifici: nam quod ille auctor ait in verbo, Papa, Martinum 5. relaxaſſe alicui matrimonium, cum ſua ſorore Germana, impudentiſſimum eſſe commentum facilè conuincitur ex ipſo Antonino, quē idem citat. Ille enim in ſumma, *tomo 3. tit. 1. cap. 11. de affinitate in fine* ſcribit Martinum 5. poſt longam Theologorum & Canoniſtarum de ea re conſultationem, diſpenſaſſe cum quodam qui conſummauerat matrimonium cum quadam Germana eius, quam (vt loquitur) cognouerat fornicariè, Germanam propinquam, non ſororem vocans.

HVMANA.

Mahometes Turcorum nonus (Ioui. 6.) Imperator, poſt recepta omnia loca, quę Tamberlanes in Aſia minore occupauerat, Imperatoria inſignia ex Pruſa quæ hodie Burſa dicitur) in Græciam transtulit, & Adrianopoli vrbi Thraciæ collocauit. *Iouius lib. de rebus Turci.* Vt erat moribus tranquillus & placidus perpetuam habuit amicitiam cum Græcorum Imperatoribus: cum regnaſſet 12. annos (Ioui. ait 14.) & Imperij ſucceſſorem deſignaſſet Amuratem filium, obiit anno circiter 1420.

Patruum Moſem Imperium paternum vſurpantem interfecit. Inde Bulgaros & Valachos afflixit, tributo magno impoſito. Complures principes Turcas è Galatia & Capadocia extirpauit, de cuius linea. iam reliqui ſucceſſêre.

Primus traiecit Danubium & afflictis Valachis Dominatum Boſniæ eſt conſecutus.

Ann. 1425. vſus Bombardarum tum primùm à Gallis agnoſci cœpit. Thoma Montacuto Satisberienſe Comite Anglo, Cœnomānonum vrbē illis tormentis oppugnāte. *Polyd.lib.23. Angli.Hiſtor.*

Lutetia à Ioanne Burgundiæ Duce occupatur, & Rex Carolus 6. cum tota aula in eius poteſtatem recidit: poſtea Philippus Burgundiæ Dux cognita cæde Patris (qui paribus inſidiis, quibus antea Aurelianum Ducem ſicariis Lutetiæ necandum præbuerat, ad Monſteriorum oppidum perierat) iniens ſocietatem cum Henrico 5. Angliæ Rege in patris ſui vltionem regem, reginam, Lutetiam, & quicquid ſuæ factionis habebat ei tradidit an. 1419. eoque tempore apud Trecas Catharinam Caroli filiam illi nubere coegit, ea lege vt ij eorúmque liberi Franciæ Regno ſuccederent, & Henricus interea viuente Carolo Regens Franciæ cognominaretur. *Polyd.lib. 22. Aemil.Gagui.lib.9.& 10.*

Interregum anni vnius.

Ioanna Puella ſiue virgo. inope paſtore in Lotharingarum Damprenio pago orta, anno ætatis circiter 20.

Anni Christi. 1414 — *Anni mundi.* 5419

Patriarcha.

Conſtantinopoli Calixto, deinde Euthymio 2. ann. 5. menſ.5. Ioſepho an.15.

Principibus.

Emanuele Paleologo, & poſt eum Flauio Ioanne eius fil. & abnepote Andronici 2. an.4. & Ioan. Paleologo ann. 24. ex ordine Conſtantinop. Impp.

Tzochio Tamerlanis F. Perſidis, deinde Trochio 2. an.18.

Mechmete ſiue Mahomete 1. fil. Baiazetis Turcorum 9. (iuxta alios 5.) Imp. an. 17.

Sigiſmundo Occid. Imp.

Carolo 6. & Carolo 7. Victore cog. an. 38. ex ordine Franc. Reg.

Iſaac Aethiopiæ & per ordinem Andrea an.4. Heſbinaam & Ande filiis Ieſu.

Ioanne 2. Hiſpaniæ.

Henrico 5. Angliæ, deinde Henrico 6. an.38.

Vladiſlao Iagellone Poloniæ.

Ioanne Notho Portugalliæ.

Interregno Scotiæ, deinde Iacobo Roberti.3. filio, an. 13.

Continuatio Schiſmatis.

Anni christi. | *Anni mundi.*

Aureliam vrbem obſidione Anglorum, qui Lutetiam magnámque Galliæ partem poſſidebant, liberat an. 1429. eius auſpiciis multa prælia fœliciter à Francis geſta ſunt. *Gaguin. lib. 10. Baptiſt. Fulg. lib. 3*

Trecas, Lutetiamque cepit, inter primos milites in muros aſcendens ab Anglis tandem capta Rhotomagi, vt maga combuſta eſt *Ibid.*

5512 Tum duæ erant in Gallia factiones, Burgundionum, & Armeniacorum, à Comite Armeniaco, qui Carolo Delphino, deinde Regi contra Anglos operam nauabat.

1424 Clemens 8 Hiſpanus, à quibuſdam anticardinalibus factione Alphonſi Regis Arragonum poſt Benedictum 13. in Antipapam creatus eſt, ſed poſt reconciliationem Alphonſi cum Martino Ro. Pontifice, coactus eſt ſe abdicare Pontificatu an. poſt quam ſediſſet ferè quinto.

Sic finitum eſt tam ingens & diuturnum ſchiſma, & Martinus 5. manſit ſolus verus Pontifex Maximus.

CONCIL. Senenſe Onuph.

Louanienſis Academia an. 1427. erigitur à Ioanne 4 Brabantiæ Duce. *Monſter. in Coſmogr.*

Heſbinaam & Amde filij Ieſu in Æthiopia imperarunt vſque ad an. 1431. i. Eugenium, per annos quinque. Poſt hos duobus regiæ curiæ ſimul cum populo aduerſus Dauidicam ſobolem rebellantibus, puer quidam in regia ſede poſitus fuit an. 2. Verùm diuino aliter diſponente conſilio, auctores rebellionis capti fuerunt, regnumq́ue conſecutus eſt Zara Iacob. *Victorius de regibus Aethiopiæ.*

1424. Rheti (Grizones vocant) ad ſuæ libertatis propugnationem primo fœdere ſeſe inter ſe coniungunt. *Chron Heluet.*

Gentiles errores (quos Germani Heidem, nos Bohemos vocamus) primum an. 1417. per Germaniam viſuntur, qui excocti ſole, immundi veſte, intentique furtis, homines falſa ſua chiromantia paſſim decipiunt. *Polyd. lib. 7. de inuent. cap. 7. Krant. lib. 11. cap. 2.*

215.

1431 f EVGENIVS 4. Venetus, an. 15.

1447 menſ. 11. di. 21.

Vacat. d. 12.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioſepho, deinde Gregorio 3. an. 13.

Principibus.

Ioanne Palæologo Conſtantinopolitano Imp. an. 24. denique Conſtantino vltimo an. 8.

Amurate 2. Turcorum 10. (aliis 6. annis 34. Imp.

Trochio 2. Tartaro Perſidis, denique Tranire an. 12.

Sigiſmundo, Alberto an. 2. & Friderico 3. an. 54. ex ordine Occid. Impp.

Carolo 7. Franc. Reg.

5519 f AB EVGENIO 4. Georgius Trapezontius Romæ Gymnaſio præficitur & multis annis Rhetoricam ac Philoſophiam docet. Deinde à Nicolao quinto Eugenij ſucceſſore ſcriba fit Apoſtolicus. Præ morbo, etiam ſui nominis memoriam amiſit. Æmulos habuit Ioan. de Monte regio ob Ptolomæi opus de magna Conſtruct. verſum & ſcholiis illuſtratum, Theodorum Gazam, ob librum de

5535 animalibus Ariſt. quem quoque verterat, & Ioan. Epiſcopum Alerienſem.

Eugenius in Aethiopiam legatos Theodorum Petrum, Didymum & Georgium mittit ad Zerah Iacob Abyſſinorum Imp. ſignificans Ioannem Palæologum Imp & Græcos conueniſſe in Eccleſiæ vnitatem, & ad eandem illum Inuitans, quod reuerenter præſtitit. *David Aethiopiæ Imp. Epiſtola ad Clementem 7. apud Damianum Goes lib. de Aethiopum moribus.*

Zerah Iacob, pius & fidelis (vnde & rectæ fidei cognomentum retulit) duobus principibus contra poſteritatem Dauid rebellantibus, cæſis, ſub an. 1331. imperium Æthiopiæ adipiſcitur. *Marius Victor.*

Ad Concilium Florentinum legatos miſit, Nam illius actus Aethiopes & interfuiſſe conſtat.

Gregorius Conſtantinopolitanus Patriarcha in Concil. Florentino obiit. ſentiens cum Catholica Eccleſia: cui ſucceſſit Beſſarion: deinde eo non recepto, Gennadius poſt captam Conſtantinopolim.

Ioannes Gritſius Carolus Aretinus, Gerardus Cartuſianus, Nicolaus Burgundio Dominicanus, Nicolaus, Amici Ioannes Niderus Dominicanus, Ioan. Segonius Ioan. Noblet Carmelita, Thomas de Corſellis, Ioan. à Spina, Bartholomeus Carthuſianus, S. Bernardinus minorita Remenſis (hic factiones Guelphorum & Gibellinorum ferè repreſſit *Sabel.* & cum Nicolaus 5. inter ſan-

ctos numerat an. 1450. *Platini.*) Ambroſius Camuldulenſis, Ioannes Epiſcopus Leodienſis.

In Concilio Baſilienſi edita eſt Pragmatica ſanctio, apud Bituriges à Carolo 7. Nonis Iulij an. 1438. probata, & in Senatu Pariſienſi publicata 3. Idus Iul. *Gagui. lib.* 10. Damnatæ ſunt annatæ Beneficiorum, & deambulationes in templis dum ſacra celebrãtur. *ſeſſio* 21. Cautum eſt ne numerus Cardinalium 24. excedat, ac ne quis nepotum Pontificis aut Cardinalium ad Cardinalatum admittatur. *ſeſſio* 23. Feſta Conceptionis & viſitationis D. Mariæ confirmata fuẽre. *ſeſſio* 36. *&* 44.

In eo indultus eſt Boemis vſus Calicis, quòd is iam apud eos inoleuiſſet. Ea tamen lege, ne diuerſum vſum improbrarẽt, neu ſe ab Eccleſia Catholica in cæteris ritibus dogmatibúſque ſeiungerent. *Chrom. lib.* 21. *Pol.*

Per id fermè tempus Sigiſmundus Imp. ab ea gente rex appellatus eſt, ingreſſuſque Boemiam ad pacandas res animum intendit. Sed diu non poſtea vixit. *Ibid.*

Iacobini & Armenij Eccleſiæ reconciliantur.

Græci ferè omnes cum Ioanne Imperat. Conſtantinopolim è Florẽtina ſynodo reuerſi, fiunt infenſi Rom. Pontifici, quod ab eo tantum auxilij quantum erat pollicitus non acciperent: & conuentioni, quam cum Latinis de religione inierant, non ſtãtes, iterum ad vomitum redeunt, auctoribus Marco Epiſcopo Epheſino, & Scholario, Græcorum doctiſſimis. Quibus motus Eugenius, miſit viros doctos Conſtantinopolim, qui rurſum diſputationes de eadem re cum Græcis haberent: ſed ipſi re infecta diſcedere coacti ſunt. *Chalcondyl. libr. 6. de rebus Turci.* Paulò poſt Iſidorus Ruthenus, qui erat ex iis Græcis, qui ad Concilium acceſſerant, Cardinalis, ad Græcos miſſus, ipſos cum Romano Pontifice reconciliauit, ſed ſerò nimis. *Chalcond. lib.* 8.

Metropolitanus erat Kiouenſis. Quare vnione Eccleſiæ Romanæ percepta in Ruſſiam redut. Sed eum Moſcouitæ obedientiam Romanam illis prædicantem ſpoliauerunt, & in necem extremã impulerunt. *Matthias Michou lib. 2. de Sarmatia.*

In Ruſſia plures ſectæ, Græcorum videlicet, Armeniorum & Iudæorum. Vbi etiam eſt regio Chriſtiana Romano Pontifici ſubiecta, quæ regit ac præualet, quanquam ſit exigua numero. *Ibid.*

Hvmana.

Amurates Turcorum 10. (Latinis 6.) Imperator Muſtapham patruum delet, ordinem inſtitutum iam ante ab Ottomano primo rege (*Chalcondylas lib. 1. de reb. Turci.*) peditum militum, quos Ianuas ſeu Ianizaros vocant, ad ſex ſeu decem millia auxit, & eos ex Chriſtianorum filiis eligendos iuſſit quorum viribus, qui ſucceſſere, totum deuicere Orientem. Duos vniuerſæ ſuæ Monarchiæ præpoſuit Imperatores ſeu Baſſas, vnum Europæ (quem Baſſam Romaniæ vocant) alterum Aſiæ, qui Baſſa Natoliæ dicitur. *Chalcõd. lib. 5. Callimachus in hiſt. Vngariæ.* Ipſe obiit ann. Chriſti 1450. & ſui Imper. 32. vel vt ait Iouius, 31. *Chalcond. lib.* 7.

Faſtidita Imperij proferendi cura, ita regno ſe abdicauit, vt Hali purpurato Mahometis filij nutritio relinqueret, & in nemoroſum Bithyniæ ſpecum cum paucis ſacerdotibus ad contemplationem rerum cœleſtium (*ſi*

Anni chriſti. | *Anni mundi*

In Aethiopia interregno duorum annorum, inde Zara Iacob rege, an. 34.

Ioanne 2. Hiſpaniæ.

Henrico 6. Angliæ.

Vuladiſlao 3. Poloniæ an. 11. & interregno annorũ 4. vſque ad an. 1447.

Ioanne Notho Portugalliæ rege vndecimo, deinde Eduardo an. 5. Alphonſo 5. Africano an. 43.

Iacobo 1. Scotiæ, deinde Iacobo ſecundo an. 24.

1431 *DECIMVM ſeptimum generale Conciliũ Baſilienſe contra Huſſitas, primùm à Martino 5. indictum Papiæ, ſed ob peſtem ibi graſſantem, Senas translatũ & inchoatũ, deinde interruptum ab Alphonſo Arragonum rege, continuatur Baſileæ, vbi interfuit Sigiſmũdus Imperator, præſide Iuliano Legato ſedis Apoſtolicæ, & poſt eius reuocationem, Ludouico Cardinale Arelatẽſi, & præſentibus multis prælatis, ad reformationem Eccleſiæ & componendos mores tam laicorum quàm clericorũ. Ea demũ acta quæ ad cenſuras & cauſas beneficiales attinent confirmata ſunt à Nicolao 5. Papa. Fuit etiã contra Huſſitarũ ſeu Bohemorũ hereſes. Plati. lib. Concil. Aeneas cap. 49. & 50. hiſto. Bohemi. Perductum eſt vſque ad ann. 1442. vt cõſtat ex vltima ſeſſione 45. durauítque an. 11. menſ. 9. di. 27. In eo damnatæ fuerunt annatæ beneficiorum & cautum ne Cardinalium numerus 24. excedat. Ac ne quis nepotũ Pontificis aut Cardinalium ad Cardinalatum admittatur.* 5519

Anni Christi.

Schiſma 23.

1439 Fœlix 5. antea Amedæus olim Sabaudiæ Dux, in concilio Baſilienſi contra Eugenium 4. Pontifex electus liberè ſe Pontificatu abdicauit poſtquam ſediſſet an. 9. m. 6. di. 7.

1438 *(CONCIL. Gallicanum apud Bituriges omnium Epiſcoporum Franciæ, pro approbatione Pragmaticæ Sãctionis. Ioan. le Maire.*

1438 *DECIMVM octauum (Græci vocant octauam Synodum) œcumenicum Concilium Florẽtinum inchoatum quidem Ferrariæ 5. Idus April. ſed inde ingruente peſte, trãslatum Florentiam, præſide Eugenio 4. præſentibus Ioſepho Conſtantinopolitano Patriarcha (qui Florentiæ obijt. Chalcond. lib. 8.) Ioanne Paleologo Orientis Imperatore, multiſque Græcorum & Latinorum Cardinalibus & Epiſcopis. In eo Græca Eccl. vltimo cõuenit cum Romana, item cum ea Armeni & Indi vnitatem fidei redintegrarunt, recipientes Sacramentum Confirmationis. Plati. Volater. Palmer. Naucler. Chalcond. libro 6. de reb. Turc. Beſſarion Trapezuntinus*

Anni mundi.

tamen aliquam præbere poteſt impuritas Alcoranica) abdecetur. *Iouius lib. 3. viror. Illuſt.* Sed pœnitens reſilijt, cum certior fuiſſet factus, de Ladiſlai regis Hungariæ & Poloniæ, Chriſtianorumque principum aduentu, terra marique Tandem Mahometem ſecundum ea lege hæredem reliquit, vt eſſet perpetuus Chriſtiani nominis hoſtis. *Idem.*

5527 Theſſalonicam Venetis eripuit an. 1444. Qua clade motus Theodorus Gaza Theſſalonicenſis & alij viri docti relicta Græcia in Italiam ſe contulerunt, & linguam Græcam propagare illic cœperunt.

Muſtahapa Patruo & Muſtapha fratre, quos Græci contra eum adiuuabant occiſis, peragrata Thracia & acceptis in deditionem vrbibus, Phocidem, Atticam, Beotiam, Ætoliam, Acarnaniam & omnem intra Peloponeſum regionem vſque ad ſignum Corinthiacum perdomuit.

Ladiſlaum Vngariæ regem vicit.

Ioannes Caſtriotus in Epiro & ea Macedoniæ parte regnans, quæ Albania dicitur, ab Amurate pacem impetrauit ceſſione Croiæ oppidi & filijs tribus obſidibus datis. Inter quos Georgius Scandebergius, qui magna calliditate poſt patris mortem euadens, per adulterinas li-
5526 teras Croiam, Epiri & Macedoniæ populos recepit, ſuumque regnum per multos annos tutatus eſt.

Eduardi 5. Portugalliæ reg. ex filia Leonora nepos extitit Maximilianus Auguſtus Caroli 5. Imp. auus.

Alphonſus 5. eius ſucceſſor Africani titulum meruit, multis magniſque victorijs in Africa cõtra Mauros potitus. Nam Arzillam ciuitatem & Tingitaná Mauritaniam Luſitanis domuit.

Carolo ſeptimo Franc Rege Burgundioni omnia, quæ petebat, & adeò plus quàm poſſet, concedente, factiones diuturnæ ſunt ſopitæ an. 1435. & ex quo cœperant an. circiter 28. *Aemyl.* Anno ſequente Lutetia à Francis virtute Ioannis Villarij recepta eſt poſt 16. an. quàm in Anglor. ditionem venerat *Polyd. libro* 23. *Gaguin. libro* 10. Anno 1440 ſedatę ſunt inimicitiæ Burgundionum & Aurelianenſium.

Parlamentum Tholoſanum à Philippo Pulchro inſtitutum an. 1320. à Carolo 7. renouatur, qui pulſis è Francia Anglis, regnum bellis attritum præſidijs munitionibuſque firmare ſtatuit. Vnde & Centenarias & Quinqua-
5526 genarias militum turmas inſtituit, & vt ſine externo pedite, regni fines tutaretur, quinque millium peditum cohortes deſcripſit, habito delectu Peditum Agreſtium, qui vulgo Arcuarij dicti ſunt, quia liberi omni tributo arcu ſagittaque in militia vtebantur.

Ioannes Guttenbergius Argentinenſis Artem IMPRESSORIAM, ſeu excuſoriam, nouum ſcribendi genus primus excogitauit an. 1440. in vrbe Argentinenſi: inde veniens Moguntiam eam fœliciter perfecit. *Iacob. Vuympſelingius in Epitom. Germanor. cap.* 65. *&* Fulgoſius *lib.* 8. *cap.* 11. Platina & ferè omnes tale inuentum referunt ad Ioannem (Polyd. vocat Petrum) Fauſtium Moguntinum ſub annum 1452. *Infrà.* at Paul. Iouius à Cataynis Indiæ populis per Scythas & Moſcos illud ad nos peruenisse ſcribit. Addo Temiſtitaneos, quorum vrbem Patrum memoria Caſtilij in nouo orbe occuparunt. Ferunt libros Auguſtini de ciuitate Dei, & Lactantij Firmiani de Diuinis inſtitutionibus fuiſſe primos, qui typis excuſſi ſunt. *Volat.*

Anni christi. *Anni mundi.*

ſui ordinis canes & equos alere cœpit. *Volater. in Anthropolog.* Quo tempore Turca Mahometes res gerebat in Græcia.

1447 5535 Moguntiæ, qui limes eſt ſuperioris & inferioris Germaniæ inuenta eſt laudabilis illa ars Typographica circa an. 1453. per Ioannem Fauſtum *Petrus Appia. z. parte Coſmog.* de eo proximè antè fuſius.

Nicolaus Iaquerius, Ioannes Huxarus, Bernardus Parentinus, Nicolaus Auſmius, Hugo Pariſienſis Tuſculanus Epiſcopus, Oliuerius prior S. Bauonis, Ioannes Vueſſalia Erfordienſis, Leonardus Vtinenſis, Ioannes Capiſtranus, Ioannes Varenaskrius, Bartholomeus Chãnius, Ioannes Raulinus, Fœlix Malleolus Theologici ſcriptores.

Matthæus Palmerius Florentinus ſuum Chronicon vniuerſale ab anno 449. in quo deſierat Hieronymus, ad an. 1449, deduxit, poſteà conuictus de hæreſi ob librum, quem de Angelis ediderat, comburitur apud Cornam. *Tritbe de ſcriptorib.*

Friburgenſis Accademia in Briſgoia inſtituitur an. 1450. *Munſter in Coſmog.* Alij id accidiſſe ferunt an. 1463.

Boſina gens infecta Manichæorum hæreſi. *Sabel. Ennead* 10. *lib.* 6.

Leo Baptiſta Albertus, Nicolaus Perotus Epiſcopus Sipontinus, Franciſcus Philelphus, Theodorus Gaza Theſſalonicenſis, Gregorius Tripernus, Georgius Trapezuntius, (qui oblitus omnium literarum in extrema ſenectute obijt Romæ, anno 1486.) Victorinus, in Latinis & Græcis doctiſſimi.

Conſtantinopolis (quæ hodie Czarigad. i. regia vrbs appellatur) à Mahomete Turcorum Impera. an. ipſius tertio & Chriſti 1453 tertio Calend. Iunij die Martis & 60 die obſidionis expugnatur & Conſtantinus huius nominis 11. Imperator Conſtantinopolitanus, vltimus Chriſtianus & ex familia Palæologorum, in ill. expugnatione ad vrbis portam fortiter pugnans occiditur anno octauo & Menſ. tertio Imperij. *Paul. Ioui. Calcondyl. lib.* 8. *Egnati. lib.* 3. *Gaguin. lib.* 10. De hinc Orientis ſeu CONSTANTINOPOLITANVM Imperium cœpit eſſe penes Turcicos & Ottomanicos Imperatores. Tantam crudelitatem in ea exercuit, vt nulla id queat oratione explicari.

Tunc labente illo imperio cœptæ ſunt Græcæ literæ à Chryſolora, Beſſarione, Gaza, Trapezuntio Chalcondyla, Nuſuro, Gemiſto, Plethone, Laſcare & alijs in Italiam, è qua 700. annis ferè exulauerant reduci, ac deinde in alias Europæ Latinæ partes ferri. Nam poſt annos circiter ſeptuaginta Andronicus Cantoblaca Baſileæ, & Hermotinus Spartanus Lutetiæ ludum iſtarum literarum primi aperuerunt.

Gregorio tertio mortuo Gennadium primum an. 1452. poſt captam Conſtantinopolim Patriarcham Græci creant, & ſic deinceps ſuam Hierarchiam ad hæc vſque tempora perducunt. Omnes autem ex eo tempore fuêre monachi, numero vndecim, vſque ad Hieremiam, qui hodie ſedet. Cardinalis quidem Beſſario annis 20. beneficio Nicolai PP. Conſtantinopolitanus Patriarcha nominatur, ſed titulo tenus, ſicuti ij, qui deinceps è Latinis Romæ hunc titulum ferunt Imperatoria & Deſpo-

1455 5543 tarum ſpecies illic penitus aboletur. Sic inter Turcas & Saracenos Regum & Principum ſtatus, non Eccleſiæ

perit,

Principibus.

Cnoſtantino 11. *Dragoſe cognomento, fratre Ioannis, & vltimo Chriſtiano Conſtantinopolitano Imperat.*

Trauiſe Tartaro Perſidis, deinde Vſſumcaſſano Turca an. 28.

Amurate 2. & eò mortuo, Mechmete ſeu Mahomete 2 eius filio Turcor. 11. (aliis 7.) an. 32. Imp.

Friderico 3. Occid. Imp.

Carolo 7. Franc. Rege.

Zarah Iacobo Aethiopum pretioſo.

Ioanne 2. Hiſpaniæ, deinde Henrico 4. an. 17.

Henrico 6. Anglorum.

Cazimiro 4. dicto 3. an. 45.

Alphonſo 5. Africano Portugalliæ rege duodecimo.

Iacobo Scotiæ.

peti,ne quis hanc ex illis pendêre putet.

Neſcio autem an is ſit Gennadius Scholarius, qui Synodo Florentinæ interfuerat,& pro Latinis contra Græcos de capitibus quinque ſcripſerat è Græcorum Patrũ teſtimonijs.

Nam is Patriarcha creatus iterum retraxit omnes Græcos ba Eccleſia Latina, à Marco Epheſino perſuaſus, qui noluit Concilio Florentino acquieſcere, etſi interfuiſſet,& contra Latinos diſputans, cunctorum, & quidem Græcorum, qui aderant, iudicio victus fuiſſet: Vnde ſecuta eſt totius Græciæ pernicies, & iugum Turcicum.

Scholarius dicitur, vt apparet ex confeſſione, quam ipſe Mahometo ſecundo ſtatim poſt captam Conſtantinopolim poſtulanti obtulit, quæ tranſlata fuit in Arabicum ab Achomad Cadde Berrhæerſi patre Mahometis Tſelepe Scribæ.

Eligitur autem Patriarcha à confratribus ſine Principis interuentu, & poſt conſecrationem Canonicam in demortui cathedram ſufficitur. Spiritualem habet iuriſdictionem in Græcos, præſertim in montem Athos, in quo 45. monaſteria, aliquam item ciuilem, ad quam etiam Mahometanis appellare & Chriſtianos citare licet. Moſchi, Bulgari, Ruſſi & plerique alij populi eum pro ſummo Patre agnoſcunt & obtemperant. Benedictinorum habitu ſe ferè induit, vt reliqui Calogeri. Tria Sequinorum millia pendit, vt Turca crucem auream in Patriarchatus pinnaculo toleret, quam alioqui publicè in ſuis ditionibus non fert. Eſt autem Patriarchatus ſitus in antiquo monte, vbi Palatium Conſtantini Imp. *Hæc è D. Ioanne Maumotio, amico meo, qui eo profectus, iſthac partim vidit, partim ab ipſo Patriarcha accepit.*

HVMANA

1450 Carolus 7. prætextu recuperandæ Normaniæ, primus tributum, quod deinceps perpetuatum ſit, atque adeò auctum, impoſuit. Nam Anteceſſores reges dignitatem ſuam antea tuebantur ſolo domanio. Sic autem auctum eſt, vt cùm Carolus duntaxat ſeptemdecim librarum millia impoſuiſſet, offenſionem & motus populi metuens, filius Ludouicus 11. augeret vſque 43. millia. Deinde Carolus octauus nonnihil adderet, donec Ludouicus 12. (Pater populi proinde dictus) ad primam originem reduceret, id eſt ad ſeptemdecem millia. Qui ſecuti ſunt reges, nullum illorum emulantur. Nam ratione negotiorum ſine mora totam ferè Normaniam (nam reſtabant Caletum vrbs & aliquot vicina loca) recuperauit anno, 1451. poſt annos 30. quàm Henricus 5. Henrici 6. qui tunc regnabat, pater Anglorum Rex eam occupauerat. Anno ſequenti capta primum Burdegala & Baiona ciuitatibus, Franci vniuerſam Aquitaniam recipiunt, poſt annos circiter 299. ex quo Henricus Andegauenſium Comes, & mox Angliæ rex eius nominis 2. illam nomine dotis Aleonoræ vxoris (vt diximus) acceperat an. 1153. & poſt annos 222. quàm Henricus tertius eandem à Philippo Auguſto Francorum Rege Ioanni eius patri paulò ante ademptam receperat. *Polyd. lib. 23. hiſtor. Angl.*

An. 1453. Burdegala & aliquot vicina oppida ad Ioannem Talbotum Anglum Comitem Salopienſem

Anni Christi. | *Anni mundi.*

1449 *CONCIL. Gallicanum, Lugduni celebratũ iuſſu Caroli Regis ad tollendum Schiſma inter Nicolaum & Fœlicem, qui rogatus à Concilio & Frederico 3. Imp. liberè ceſſit Põtificatu: vnde vulgo de eo ferebatur carmen.* 5537

Lux fulſit mundo, ceſſit Fœlix Nicolao. Ioan. le Maire.

deficiunt,

Anni Christi.		*Anni mundi.*	
			deficiunt,ſed eodem anno recuperantur à Carolo 7 poſt cædem Talboti & multorum Principum Anglorum,qui in pugna ad Caſtellionem apud Petragorios occiderant. *Polyd.Ibidem.Gagui lib.*10.
			Ita ceſſauit per multos annos bellum inter Francos & Anglos,qui tunc ita exacti ſunt è Francia,vt nihil poſſiderent in Gallia, præter Caletum & aliquot vicina loca. Dehinc ciuilia bella annos aliquot in Anglia & Gallia regnarunt.
1455	217. h Calixtus 3.Hiſpanus	5543	Tranſes Trochium Tamerlanis nepotem regno Perſidis exuit. Idem poſtea patitur ab Vſumcaſſano Turca.
1458	Valentinus an. 3. menſ.3. di.16. Vacat d.17.	5546	Sicque pulſis Tartaris, imperium Perſarum iterum ad Turcas peruenit.
	Patriarcha. *Conſtantinopoli Gennadio Monacho.*		h Festvm transfigurationis Iesv Christi inſtituit ad 8. Idus Auguſti, ob victoriam de Mahomete Turca,anno 1456.eo die acceptam ad Belgradum vel ad Taurinum oppidum(quod,nunc Albam vocant. *Mathiac Palmer.*
	Principibus. *Vſumcaſſano Turca Perſidis Reg.*		Ad Vſſumcaſſanum Perſarum & Armeniæ principem miſit, ad eum in Turcam excitandum.Ferunt Vſumcaſſanum reſcripſiſſe,ſe ob eius preces victoriam de hoſte reportaſſe.*Plati.*
	Mechmete ſiue Mahomete 2.Turcorum & Conſtantinopolitano Imp.		Renouauit extrauagantem Martini 5. de conditionibus,quæ neceſſariæ ſunt ad emendos annuos cenſus,cum pacto retrouendendi,&c.
	Friderico 3.Occidē. Imp.		Nicolaus Dorbellanus, Ioannes Bononienſis archidiaconus, Ioannes Hagen de Indagine, Ioannes Capgraue Anglus,S.Antonius Florentinus Archiepiſcopus, S.Laurentius Patriarcha Venetus, Ioannes Sabinenſis Epiſcopus, Godeſchaldus Hollenſis, Iacobus Chryſopolitanus Epiſcopus, Ægidius Cameracenſis Decanus, Theologi.
	Carolo 7.Franc.Rege.		Ioannes Behaim tympaniſta, & pecorum paſtor vitam Cleri accuſans, decimas, deinde vlterius progreſſus telonia,vectigalia,tributa perſoluenda eſſe negabat:quin & aquas & nemora omnibus eſſe libera volebat.*Munſter lib.3.Coſmog.*
	Zerath Iaacob Aethiopiæ.		Hvmana.
	Henrico 4.Hiſpaniæ.		Ioan. Huniades expeditionem in Turcas continuo ſumpſit,12.triremes inſtruit, Leſbum cum aliquot caſtellis per claſſis præfectum expugnat, Vſſumcaſſanum Regem Perſiæ & Armeniæ per oratores contra eoſdem induxit. Quare ille victoria potitus, gratulatum ad pontificem legatos miſit, quòd eo impulſore hæc fœlicitas ſibi contigiſſet,*Volat.lib.*22. Dictus eſt fulmineus Turcorum terror.
	Henrico 6.Angliæ. *Cazimiro 4.Poloniæ.* *Alphonſo 5. Africano Portugalliæ.* *Iacobo 2.Scotiæ.*		Mahometem à Belgradi obſidione fortiſſime depulit, cœſis 40. millibus. Vbi dierum duorum prælijs feſſus mortem placidam & glorioſam obijt.
			Poſt hanc cladem Mahometes cogitans de inuadendis maris Aegei inſulis.Vſſumcaſſani bello reuocatus eſt, in quo duobus prioribus conflictibus attritus eſt, tertio victor euaſit, Perſis inſolito Bombardarum fragore territis, vnde Vſumcaſſanus ſeſe ad ſuos recipere coactus eſt, amiſſo filio Zucalde,qui globo traiectus occiderat.
			Vſumcaſſanus ex Aſſumbeia Turcia ſtirpe, Cappadociæ, Armeniæ & aliquot vicinorum locorum Dominus,interempto Malaonchee ſiue Demitio Perſarum re-

ge, ex vetuſta ſtirpe Gempſæ magni apud Parthos Sultani, Perſiam inuaſit. Alij malunt regem Perſarum Trauiſem è Tamerlanis ſtirpe.

Præter Sirochum nepotem magni Tamerlanis apud Caſpium mare Samarcandæ regnantem, Hiemſelem Babyloniæ regem, Aegypti Sultanum, Georgianos, Meſopotamios, finitimóſque populos vicit, cùm eſſet iam Parthorum, Medorum, Perſarumque Dominus. An. 1470. magnas victorias de Sagataianis retulit. Moritur an. 1478. ætatis 78.

Cazimirus Polonorum rex, 14. annis bellum geſſit contra milites Theutonicos, tandemque eis totam Pruſſiam ademit. *Munſter. lib. 4. Coſmog.*

i Prius dicebatur Aneas Syluius, fuitque vir bonarum artium peritiſſimus, ſcripſit enim complures libros: profectionem contra Turcos cùm indixiſſet, præuentus morte non potuit perficere. *Plat.*

Scribarum breuiatores primus creauit, qui poſtea à Paulo 2. exauctorati, à Sexto 4. denuo recipiuntur. *Polydor. de inuent. lib. 8. cap. 2.*

Subactarum à Turcis Chriſtianarum gentium miſertus, & à cæteris propulſare cupiens Chriſtianos principes atque populos ad pium bellum, crucis vexillo propoſito cohortabatur dux belli ipſe futurus. *Cromerus & Herburtus hiſt.* Polo. *lib. 16. cap.* 14.

Ludouicus de Bononia minor à Nicolao 5. & Calixto 3. in Aſiam & Orientis partes miſſus, vt pro ſua prudentia, rerum, locorum, hominumque notitia Chriſtianos Orientis & alios Chriſtianorum amicos excitaret contra Turcam, ad Pium hunc 2. redit, ſecum adducens Michaelem Imperatoris Trapezundarum, Nicolaum Regis Perſarum, Coſtopam Ducis Georgianiæ Maunethem Aſſembech Sultani Meſopotamiæ, Morathum Verbrecht in Armenia Dominum oratores ac nuntios, qui ſuorum Dominorum literas Pontifici attulerunt, exprimentes fauorem contra Turcam. *Pius ad Ducem Burgundiæ epiſt.* 376.

Stephanus Bruſleferius, Nicolaus de Cuſa Brixienſis Epiſcopus & Cardinalis, Albertus Bambergenſis canonicus, Henricus Herphius, Theologi.

An. 1461. Trapezus à Turca capitur, ducentis annis poſt eam Imperij caput conſtitutam. Nam Alexius Comnenus Trapezuntinum Imperium complectens, Cappadociam & Colchidem relicta Europa condidit, ſub an. 1261.

Laonicus ſiue Nicolaus Chalcondylas Athenienſis hiſtoriam de origine ac rebus geſtis Turcorum, quæ ab anno Chriſti circiter 1300. ad hæc ſua tempora. i. ad annum 1462. contigerunt, libris decem eſt complexus. Quos gallicos fecit Blaſius Vigenerus anno 1577.

Ludouicus Francorum Rex per legatos miſſos ad Piũ 2. liberam Eccleſiæ & Pontificis Regno obedientiam præſtitit: abrogationem Pragmaticæ Sanctionis, & magna in Turcos auxilia pollicetur. *Mathias Palmer. in Chron.* At Senatus Pariſienſis non potuit adduci, vt pragmaticam legem tolleret. *Gagui. lib.* 10.

Petebat Pius vt eam tolleret, vt pote, quæ Schiſmatis tempore atque per ſeditionem mota eſſet. *Ipſe epiſt. 375. ad Regem Franciæ.* Cui Rex ſe obtemperaturum promiſit literis datis Turonis ſub magno Sigillo ſuo die 27. Nouemb. an. Dom. 1461. Regni ſui primo.

Anni chriſti.

1458

1464

218

i Pivs 2. Senẽſis an. 5. menſ. 11. di. 26. — *Anni mundi.* 5546

Vacat d. 16. — 5552

Patriarcha.

Conſtantinopoli Gennadio, deinde Sophronio an. 11.

Principibus.

Mahomete 2. Turcorum & Conſtãtinopolitano Imp.

Vſumcaſſano Perſarum.

Friderico 3. Occid. Imp.

Carolo 7. & Ludouico 11. an. 23. per ordinem Franc. Reg.

Zarah Iacob Aethiopiæ.

Henrico 4. Hiſpaniæ.

Henrico 6. Angliæ, deinde Eduardo 7 dict. 4. an. 23.

Cazimiro 4. Poloniæ.

Alphonſo 5. Africano Portugalliæ.

Iacobo 2. Scotiæ, deinde Iacobo 3. an. 22.

Anni christi. | *Anni mundi.*

219.

1464 i PAVLVS 2. Venetus 5552

1471 an.2.menſ. 10. 5459

Vacat d. 11.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Sophronio.

Principibus,

Mahomete Turcorum & Græcorum Imp.

Vſumcaſſano Perſarum.

Friderico 3. Occidēt. Imp.

Ludouico 11. Franc. Reg.

Zara Iacob Aethiopiæ.

Hērico 4. Hiſpaniæ.

Eduardo 7. dict. 4. Angliæ.

Cazimiro 4. Poloniæ.

Alphonſo 5. Africano Portugalliæ, rege duodecimo.

Iacobo 3. Scotiæ.

HVMANA.

Georgius Schanderbegius Epirotarum Rex vir bellicoſus, ſtrenuè in Græcia Turcis reſiſtit, *Aeneas Syluius in deſcriptione Europæ, cap.* 15. *Volat. lib.* 8. Barletius libros 13 de eius vita reliquit.

Multas victorias de Amurate & eius filio Mahomete retulit. Nec tamen vnquam auctis copijs maius militiæ robur, quam ſena equitum, ternaque peditum expeditorum millia hoſtibus oppoſuit. Delectu veterani militis, non numero victorias parari prædicans. Vnde & eorum nomina factaque memoriter tenere cōſueuerat, &c. *Ioui. lib.* 3. *viror. Illuſt.*

i GEORGIVM Pogebracium Bohemiæ regem publico conſiſtorio hęreſi damnatum an. 1466. regno priuauit *Palmer.*

Matthiæ Hungariæ regi regnum illud donat, qui proinde ante 1468 Georgium vicit, eius filium cepit & tantam regni Boemiæ partem poſſedit, quantam in eo bello occupaſſet, Hæretici poſteritate regno exuta. Nam Moraui Sleſitæque interdicto promulgato deterriti, Georgij partes deſeruerunt, Senatus populuſque Brunenſis, Olomutij, Catholicæ denique omnes ciuitates Bohemiæ & Morauiæ illum regem Bohemiæ eligunt, eumque Orthodoxæ fidei vindicem perpetuo ſe habituros profitentur ac iurant. *Bonfin. dec.* 4. *lib.* 1 *&* 3.

Cardinalatus inſignia multa excogitauit.

Omnia ſacerdotia ipſius tempore Romæ erant venalia, officia & beneficia epiſcopatus his committebat, qui officium aliquod haberent venale, vnde elici munus poſſet, *Summa conc.*

Apoplexia ſolus in cubiculo, nemine vidente, ſecunda hora noctis moritur. *Ibid.*

Gaza ſcribit librum de menſibus an. 1470.

Ordo Minimorum IESV MARIAE (quos Franci vocant Bonos homines) ſumit originem à S. Franciſco de Paula (quē Leo PP. adſcripſit inter ſanctos) Siculo. *Volater. lib.* 21. poſtea confirmatur per Sixtum & Iulium.

Henricus Gorricanus, Lādulphus, Dionyſius Ricelius Carthuſianus, Nicolaus de Vuachenheim Heidelbergenſis, Guilielmus Vorillonius, Theologiæ profeſſores.

Baptiſta vel Bartholomeus Platina hiſtoriam Pontificum in hoc Paulo 2. à quo in carcerem truſus eſt terminauit. Reliquos Onuphrius perſecutus eſt. Poli in Æquicolis.

Poli in Aequicolis quidam hæretici dicentes, nullum verè Chriſti vicarium fuiſſe poſt Petrum, niſi qui Chriſti Paupertatem eſſent imitati. *Platina.* Pantaleon peruerſa fide & verbis hæc recitauit. Sed ſic habet hiſtoria.

Hermanus Riſſiuch Apoſtata. Nam à fide Chriſtiana penitus deficiens, eam totam velut ſtultam dānauit, Ariſtotelis doctrinam ei præferens. *Bernard. Lutzemb.*

HVMANA.

1470. Capnion Aurelijs Pictauique iura diſcens, linguam Græcam, quam ab Andronico Contoblaca Græco Baſileæ didicerat, ſeminat. *Ipſe Epiſt. in ſuum Heb. lexicon.*

Aliquot annis poſt Eberhardus probus in Vangionum Comitijs à Maximiliano Romanorum rege, vno Imperij conſenſu, Dux primus Vuirtembergenſium auctoratur. *Ibid.*

Mahometes 2. Turcorum 11. (iuxta latinos nonus) Imperator duo Imperia Conſtantinopolitanū & Trapezuntinū euertit: Regna 12. Chriſtianis ademit: cepit 200. vrbes. Chalcidem inſulam armis, & Scodram deditione Venetis extorſit: Rhodum oppugnauit: Italiam capta Hydrunte inuaſit: in bellis, quæ geſſit, pluſquam 300. hominum millia perijſſe compertum eſt, *Egnat lib. 3. Iouius hiſt. de rebus Turci.* Obijt cholicæ dolore anno 1481. & Imperij ferè 32 ætatis 53. à capta Conſtantinopoli anno 27. menſe 11 die 5. *Iouius & Palmer in Chron.*

Subiecto ſibi Radulone Palatino Tranſalpinæ Moldauiæ à Stephano Palatino ſiue Vaieuoda, qui vix 30. millia producebat, omni æuo memorabili clade apud Barladum amnem & Racoueciam paludem profligatus eſt. Centum viginti millia in eo exercitu fuiſſe dicuntur. nec prius fugam ſtitêre Turcæ, quam Danubium tranſmiſerunt, perſequentibus fugientes Vualachis & vſque ad laſſitudinem trucidantibus, vel in paludem ac Danubium impellentibus. Baſſæ quatuor in eo prælio deſiderati, ſigna militaria capta centum & amplius. *Cromerus & Herbertus hiſt. Polo. lib. 17. cap. 7.*

Natus matre filia Georgij deſpotæ Seruiæ, à qua cum eſſet ad Chriſtiana inſtituta à teneris aſſuefactus, ad Mahometiſmum ita ſe contulit, vt matri addictus. Atheum ſe ageret nullum niſi bonæ fortunæ numen reueritus.

Ann. 1480. à Rhodi oppugnatione poſt cruentiſſima prælia, ductu Petri Dambuſon ſummi Magiſtri natione Galliæ repellitur.

Ludouicus 11. Franc. Rex ordinem Equitum D. Michaelis inſtituit an. 1469. cuius aureum inſigne quod Franciſcus Dux Britanniæ recuſaſſet, ipſe exercitum mittit contra Britones ſed mox reconciliato duce cum Ludouico omnia inter ipſos fuerunt pacata. *Gagnin. lib. 10.*

Diuerſoria equis curſorijs primum in Gallia conſtituit, ſublatis ſagittarijs Heluetijs ad quinque millia ſtipendium dedit, Fuit ferox, omnium impatiens, literarum oſor, vnde nolebat filium plus Latinè diſcere, quam illa quinque verba, *qui neſcit diſſimulare, neſcit regnare.* Populo formidabilis. vectigalium & tributorum maximus exactor. primus emancipaſſe reges fertur.

Parlamentum Grationopolitanum inſtituit. Diuionenſe in Burgundia à Philippo Duce inſtitutum reſtituit.

k IVBILEVM ad annos 25. reduxit. *Cap. 4. de pœnitentijs & remiſ. in Extrauag. Comm.* Feſtum Conceptionis D Virginis confirmauit, cum approbatione officij eius dici. *Cap. 1. de reliqu. in Extrauag.*

Bibliothecam Vaticanam libris auxit & reſtituit.

Principes Boſuæ, reginas Cypri, Andreā Paleologum P[illegible] & Leonardum Toccum Epiri Deſpotas aluit. Templa, Xenodochia, opera publica reſtituit, denique Romam ex lutea Lateritiam, ſicut olim Auguſtus ex Lateritia marmoream reliquit. *Volater. lib. 22. Anthro.*

Sixto 4. Platina vitas Romanorum Pont. dicauit, cuius libro à Sixti Pontificatu quatuordecim ſequentium Pont. in Pio 5. deſinentium vitam ſubiecit *Onuphrius.* In Paulo 2. cuius iuſſu in carcere coniectus eſt, terminauit.

Eidem Andreas Trapezuntius Patris ſui Georgij verſionem de magna conſtructione Ptol. dicat. ſcribens Patrem ſuum Roma ob æmulorum inuidiam Neapol im-

Anni chriſti. | *Anni mundi.*

220.

1471 k SIXTVS 4. Sauonenſis an. 13. d. 5. 5559

1484 Vacat d. 15. 5582

Patriarcha.

Conſtantinopoli Simeone ann. 9. deinde Maximo an. 10.

Principibus.

Mahomete & poſt eum Baiazete 2. ann. 31. Turcico Imp.

Vſumcaſſano Perſarum, deinde Iacuppo cog. Chiorzeinal. an. 7.

Friderico 3. Occid. Imp.

Ludouico 11. Franc. Reg.

Zarah Iacob Æthiopum pretioſo, mox Bethemariam an. 10. menſ. 2. die 14.

Ferdinando 5. cog. Catho. Hiſpaniæ an. 30.

Eduardo 7. dict. 4. Angliæ, deinde Richardo 3. an. 2.

Cazimiro 4. Poloniæ.

Alphonſo 5. Africano Portugalliæ, deinde Ioanne 2. an. 14.

Iacobo 3. Scotiæ.

diſceſſiſſe

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*	
			diſceſſiſſe, comitérque ab Alphonſo illic ſuſceptũ & educatum cum tota ſua familia.
1471		5559	1481 Fratres Boemi ſiue Picardi à Matthia Rege Vngariæ eijciuntur è Morauia, ſicque fugiũt in Vualachiam.

Petrus Oxonienſis Theologiæ profeſſor in Academia Salmantica libellum confeſſionis edit, qui per Alphonſum Toletanum & Theologos damnatur & comburitur. *Summa Conc.*

Antonius Florentinus Archiep. fuſam hiſtoriam ab orbe condito vſque ad an. 1470. deduxit.

Auctor Faſciculi temporum peruenit vſque ad an. 1484.

Guilelmus Hilacẽſis, Rodoricus Samorenſis Epiſcopus, Iacobus Gruytrodius, Ioannes Tinctorius, Ioan. Betſius, Alexander Arioſtis, Nicolaus Deniſius, Michael Mediolanenſis, Henricus Arnoldi Carthuſianus, Paulus Corteſius, Bernardus Decanus Moguntinus, Theologi.

Tubingenſis Academia auctoritate Apoſtolica inſtituitur à Comite Vuitembergenſi. *Naucler.*

HVMANA.

Ioannes de Monte regio ſummus Mathematicus auditor Purbachij, Rudolphus Agricola, (qui obiit an. 1485.) Pomponius Lætus, Ambroſius Calepinus auctor Latini lexici, in literis humanioribus excellentes.

1472. Alphonſus 5. Rex Portugalliç auream mineram in Guinea aperuit, è qua paruis cũ Nigritis mercibus auri plurimum in Occidentem importauit.

Initium illarum nauigationum cœperat Henricus eiuſdem loci rex.

1473. Dauid Calo Ioannes Trapezontinus Imp. captus à Mahomete cum vniuerſo regio ſanguine necatur, qui in ſuum caput contractam ab eo affinitãtem cum Vſſumcaſſano Perſarum rege hoſte ſuo interpretabatur. Dauid enim Vſſumcaſſano filiam ſuam Deſpinam Catonem elocauerat.

Vſſumcaſſano ſucceſſit Iacuppus, qui nulla re memorabili geſta impudicæ vxoris dolo perijt. Scilicet vt regnum Iſmaeli Sopho ſororis filio inuadendum obijceret.

Poſt mortem Iacuppi, Alenante & Morath Chamo eius filiis contendentibus, in antiquam Gempſæ familiam regnum ſub an. 1500. redijt.

1474. Iſabella & Ferdinandus 5. reges verè Catholici in annos 30. regnare incipiunt. Hi expugnato regno Granatenſi Saracenos Hiſpania penitus exterminarunt. Iudæos vel Chriſtum agnoſcere, vel regnis ſuis exulare coegerunt. Inquiſitionis officium inſtituerunt. *Vaſæu. Chron. Hiſp.*

1479. Heluetij primum à rege ſtipendium accipiunt, ſublato ordine Francorum ſagittariorum (hos Carolus 7. inſtituerat. *Gagui. lib.* 10.) quod latrocinijs & rapinis vacarent. *Naucler. in Chron.*

Ludouicus Francorum Rex inſtituit vt hora meridiana (ſicut mos erat ad veſperam) ad pulſum campanæ quilibet è populo Virginem ſalutaret Angelica oratione obtinendæ publicæ pacis gratia. *Gaguin. lib.* 10. Id pri-

5482		5572	mùm fieri cœptum eſt anno 1472. primo die Maij. *Mater hiſtoriarum.* Fuit vir ferox, verſatili ingenio, & oſor literarum, vt qui nollet filium ſuum Carolum plus diſcere Latinæ linguæ, quam illa quinque verba, Qui

neſcit diſſimulare, neſcit regnare, Primus preſſam nobilitatem ſeruire coëgit, ſe populo formidabilem præbuit: cum tributis & vectigalibus plus vexans, quam priorum Regum quiſquam alius, ita poſteris Regibus viam muniens ad nimiam potentiam & opes, vnde dicitur primus emancipaſſe Reges Franciæ: primus adſignauit equis curſorijs (quos poſtas vocamus) diuerſoria & ſtathmos: Statuerat, niſi morte præuentus fuiſſet, morem & ius vnum lingua vulgari & breui libello comprehenſum per totam Galliam conſtituere, ad hæc pondus vnum & menſuram. Vide eius hiſtoriam, quam Scandaloſam vocant, & Philip. Comineum. Calixtus PP fertur antea ſtatuiſſe, vt ad meridiem poſt pulſum cāpanæ fierent preces pro Chriſtianis pugnantibus cōtra Turcos.

Carolus Burgundiæ vltimus Dux occiſus eſt ad Nācium an. 1476. pridie Id. Ianuarij (alij volunt Nonis) à Renato Lotharingiæ Duce fines ſuos recuperante. *Gaguin. lib.* 10. Is fuit exitus triumphorum & deliciarū domus Ducum Burgundionum.

Vnicam eius filiam Mariam Maximilianus Frederici Imp. filius ſibi connubio copulauit, eiuſque iura ſibi tuenda & vindicanda contra Francos ſumpſit. Ex eo matrimonio Philippus natus eſt, Caroli quinti. Imp. pater.

Eodem an. 1476. Burgūdia Ludouico 11. ſe certis conditionibus, legibus & pactis dedidit, quę ſinguli Francorum reges ſingulis ſuis inaugurationibus ſe inuiolatè ſeruaturos iureiurando pollicentur.

1481. obitu Renati Siciliæ regis, Andium Ducis & Prouinciæ Comitis, ac Caroli Cœnomanorum Comitis eius fratris, Prouincia ipſi quoque acceſſit, nec ab eo tempore ad hunc vſque diem parêre Francis vnquam deſijt.

Facto Regum Franciæ & Angliæ congreſſu ad Pinguiniacum oppidum Ambianorum ann. 1475. induciæ inter eos conſtitutæ ſunt ad aliquot annos (Gaguin. ait 7. alij 9. Polyd. in multos annos) *Gagnin. lib.* 10. *Polyd. lib.* 24. *Anglic. hiſtor.*

Iacuppus Perſarum Rex fratrem maiorem interfecit, vt regnaret. Ab vxore tandem veneno tollitur.

Ioannes Moſchorum dux Tartarorum tributarius & ſeruus, vxore Græca magis etiam hominum incitante, ſumptis armis iugum turpe excuſſit. Finitimos Ruſſorum principes conſanguineos ſuos aſtu magis, quam armis ſubiugauit, & longius ad Occidentem ſolem prouectu Nouogrodum totius Septemtrionis emporium celebererrimum Polonis & Lituanis extorſit. Nouogrodenſis prædæ magnitudine tantus euaſit, vt magno hodie ſit terrori Tartaris, Turcis, Polonis & cæteris vicinis. *Cromer. lib.* 29. *de reb. Polo.*

1 FERRVM lanceæ, quo Chriſti latus apertum eſt, dono Baiazethis per Muſtapham Baſſam & conſecutus. *Ionius de rebus Turcicis.*

Eius tempore inuentus Crucis Titulus in Baſilica S. Crucis in medio tēpli pariete occluſus cum triplici lingua, Ieſus Nazarenus Re. cætera deficiunt. *Volater. lib.* 22. *Ant.*

Baptiſta Trouomala ſcriptor Roſellæ caſuum, Gabriel Biel monachus Germanus, Angelus de Clauaſio auctor Summæ Angelicæ, Vuernerus Vueſtphalus Carthuſianus, Rupertus Epiſcopus Aquillanus, Guilelmus

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*
	221.	
1484	1 INNOCENTIVS 8.	5572
1491	Genuenſis an. 8. di. 26.	5580
	Vacat. d. 22.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Maximo, deinde Niphone an. 10.	

Anni Chriſt.

1481

Principibus,

Baiazete 2. an. 31. Turcico Imp.

Iacuppo Perſidis, mox Iulauero an. 3. Bayſingiro an. 2. Ruſtano an. 7.

Friderico 3. Occidẽt. Imp.

Carolo 8. an 14. Franc. Rege.

Bethe-Mariã Aethiopiæ, deinde Schender an. 15. mẽſ. 6.

Ferdinando 5. Hiſpaniæ, cum Iſabella vxore.

Henrico 7. Angliæ an. 24.

Cazimiro 4. Poloniæ.

Ioanne 2. Portugalliæ rege decimo tertio.

Iacobo 3. Scotiæ, deinde Iacobo quarto an. 52.

1492

Anni mundi.

Textor, Nicolaus Salicetus abbas, Ioan. Lapidanus, Ioan. Teſſeranus Theologi.

5572 A Ioanne Lapidano Theologo Pariſienſi rudimenta, linguæ Hebraicæ Reuchlinus Capnion didicit. *Ipſe in Apologia.* Reliqua à Iudæo, Abdia ben Iacob Spuono dum legatione fungeretur apud ſequentem Pontificem Alexandrum. *Ipſe in Epiſtola in ſuum lexicon, vbi primum inter Latinos ſe Grammaticam & lexicon Hebr. emittere aſſeuerat.* Vir magnus, niſi lingua Hebraicæ myſteria Cabbalicis nugamentis maculaſſet.

Albertus Krantius Bambergenſis, Ioannes Trithemius Abbas Sphaheimenſis, Matthias Palmerius Piſanus, inſignes hiſtorici. Marſilius Ficinus, Baptiſta Mantuanus poëta & carmelita, Iouianus Pontanus Philippus Beroaldus, viri ſumma eruditione clari.

HVMANA.

1485. Ioannes decimus tertius Rex Portugalliæ, primus claſſem miſit ad querendas nouas terras, & promontoriam Bonæ ſpei, vnde ingentia auri pondera aduecta & excuſſa.

Zamoram Africæ ciuitatem tributo decem millium Aloſarum ſponte à Saracenis oblato ſuam fecit.

Ferdinandus Magnus Hiſpaniæ Rex an. 1487. (alij 1462.) Mauris ſiue Saracenis, decimo poſt cœptum bellum, ademit Regnum Granatæ, ſiue Beticum, quod, vt dixi, ipſi 800. ferè annos occupauerant. Hinc ſortitus eſt à Roman. Pontifice cognomentum CATHOLICI. Idem 124. (alij 120.) millia familiarum Iudaicarum Hiſpania expulit, nec eis permiſit aurum vel gemmas Regno exportare. vide Pontanum de bello Ferdinandi.

In his fuit R. Iſaac F. R. Ioſeph Karn, commentator Pentatheuchi, vt in Portugalenſi exilio R. Abraham auctor faſciculi Myrrhæ, qui ſe feſſam vrbem Mauritaniæ recepit.

Guinea ab Hiſpanis 12. gradibus ab æquatore inuenta eſt, circa quam complures inſulæ poſtea ab ijſdem exploratæ.

Tumque compertum eſt regionem torridam, quæ appellabatur, commodè habitari. Quod ante mille quingentos annos Iubam Mauritaniæ regẽ probaſſe Solinus narrat, & ante Iubam, referente Strabone, Polybius.

Paulo poſt nouus orbis veteribus incognitus præter infinitas inſulas exploratus eſt, & America ſiue Breſilia, quarta terræ pars nominatus, cum ab incolis vocaretur vna ſui parte *Peru,*) quo naues ſingulis trienniis miſiſſe Salomonẽ, exportandi auri cauſa, probabile eſt, cùm ſcriptura in Paralipomenis illam regionem nominet Paruam, duali numero. i. vtrumque Peru) altera *Clobacana. R. Ioſeph parte ſecunda ſuæ hiſtoriæ.*

Tertio Africæ Auſtralis & Aſiç Orientalis ſiue Indiæ vltimæ pars cognita eſt, & circumnauigata.

Quartò terra Auſtralis vltra mare Æthiopicum & Indicum inuenta eſt etſi nondum interius cognita quintaque terræ pars appellata.

5580 Quo anno bellum Hiſpanorum perfectum eſt contra Mauros, eorundem expeditio aduerſus Indos Occidentales cœpit, quaſi Hiſpanorum opus ſit expugnare infideles & Paganos.

Nam Ferdinandus Iſabellæ Reginæ, Caſtilliæ, Legionis, Aragoniæ, Siciliæ, vxoris ſuæ ſuaſu Chriſtopho.

Columbum Genuenſem ad veſtigandas nouas terras miſit, quas & Columbus aperuit an. 1492. *Anni Christi.* *Anni mundi.*

Quo anno 1492. in perpetuum Iudæos ſuis Hiſpanicis regnis expulit. 97. poſt Gallicanum eorum exilium. Et vt hæreticos & Mauros pœnitus inde euelleret, Inquiſitionis officium inſtituit, cui etiam Rex ipſe ſubeſſet. Granatenſe, Neapolitanum, & Nauarreum regnum ſubegit. *Vaſæus.* 1484 5572

Doriphori (quos Lantznecthos vocant) tunc primùm exorti ſunt in Germania.

Ducatus Britanniæ Regno Franciæ acceſſit nomine dotis Annæ hæredis Britanniæ, quam, repudiata Margarita vxore, Carolus 8. vxorem duxit, licet ipſa per legatum nupta iam eſſet Maximiliano Auſtriæ Archiduci. *Naucler. Gaguin. lib. 11. Chron. Franc.*

Mediolanenſes mortuo Philippo Maria duce vltimo ſeſe, in libertatem vendicant & ex Plebe 12. viros, Reip. conſtituendæ cauſa creant. Verum poſt duram obſidionem Franciſcum Sfortiam, qui Blancam Philippi filiam notham duxerat, in vrbem & ducem recipere coacti ſunt, à quo Carolus Aurelianenſis competitor victus eſt Fridericus Imperat. ſuum ius neglexit, bellis domeſticis detentus, & multitudine competitorum abſterritus.

Alphonſus rex Neapolit. quem Philippus hæredem teſtamento inſtituerat cum hereditatem longe à ſe diſſitam & a competitoribus vndique circumſeſſam videret, quieuit.

Thoma & Demetrio Paleologis fratribus inter ſe diſſidentibus, Demetrius ad hoſtem tranſijt filia ei in vxorem data. Thomas rebus perditis Romam fugit. Sic Mahometes Peloponeſum ſubigit ſublato illic Paleologorum & Venetorum Dominatu. Leſbum, Lemnum, Euboeam, ſiue Nigropontum ponte admirabili ſuper Euripum conſtructo recipit.

Per id tempus Vngari duce Bathoro ex Turcis quotiim erant centum millia inſignem & omni æuo memorabilem victoriam Matthiæ regi retulerunt. *Crom. lib. 29. Polo.*

Cazimirus Cazimiri Regis Polonorum filius medicis concubitum ſuadentibus, ſi ſanus eſſe vellet, Ne ſe pollueret, maluit ille mori. *Crom. Ibid.* Michaëli Verino poëtæ Hiſpano vix 18. annos nato paulò pòſt idem viſum eſt. *Politianus.*

Boemici motus ab hæreticis excitati, regi etiam periculoſi, ita vt Rex de vita ſua periclitatus ad Cutnos montes fugere coactus ſit, Senatus verò veteris & nouæ Pragæ contrucidatus ſit & Monaſteria direpta. *Herbutus lib. 17. Polo. c. 10.*

Ioannes Standon Theologus collegium Montis acuti Lutetiæ fundauit, legauitque multa ad Pauperum, vulgo Capetarum, alimoniam.

Carolus 8. cum Cancellario & libellorum ſupplicum magiſtris ſeptemdecim conſiliarios laicos & ſacerdotes creauit, quia Cancellarius tot negotijs ſe implicare non poterat.

Henricus ſeptimus, Rex Angliæ, ex Elizabetha coniuge tres tantum liberos ſuperſtites reliquit, Henricum octauum, Margaritam maiorem natu, quæ Iacobo quarto Scotorum regi nupſit, Mariam Ludonico duodecimo Francorum regi primum, deinde 1482 5580

Carolo

Anni Christi.

222.

m ALEXANDER 6.

1492 ValentinusHiſpanus an.

1503 11.di. 8.

Vacat m.1 d.4.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Niphone, deinde Pachomo (qui præſinitè ſedit an. 1500.) an.10.

Principibus.

Baiazete 2.Turcico 12. Imp.

Ruſtano Perſiæ, deinde Agniato menſ.6.Carabe an. 1. Aluaute an.4. Iſmaele Sophi an.34.

Friderico 3. & poſt eum Maximiliano an 25. Occid. Imp.

Carolo 8.& Ludouico 12. Patre populi cog. an. 17. ex ordine Franc.Reg.

Schender Aethiopiæ, deinde Amdezeon, qui & Alexander menſ.6.Nahud. an. 14.

Ferdinando 5.Hiſpaniæ.

Henrico 7.Angliæ.

Cazimiro 4. deinde Alberto an.9. Alexandro an.5. Poloniæ.

Ioanne 2. Portugalliæ, deinde Emanuele Magno an. 26.

Iacobo quarto Scotiæ.

An.Dom. M.D.quando Ludouicus 12.Pater populi dictus, regnum Galli cum iniit, Sophus Perſicum, nouæ terræ aperiuntur.

DECIMO *quinto ſæculo continuatam quidem fuiſſe Doctrinā dubitari non poteſt, quod ideo Lutherus & innumerabiles hæreticorum copiæ inſurrexerint &c. Sed interim id mo-*

Anni mundi.

Carolo Brandono Suffolciæ Duci collocatam. *Ex hiſtoriis Angl.& Scot.*

5580 Henrici ergo defuncta poſteritate, de qua vnica ſupereſt Elizabetha, rerum hodie potiens, regnorum Angliæ & Hiberniæ ius ad Mariam Scotorum Reginam,

5591 vnicam Iacobi 4.& Margaritæ ſuprà dictæ hæredem, ſiue ex Iacobo 5.patre Scotorum rege eorum filio neptem, eiuſque deinceps liberos, rectà aliis omnibus excluſis deuoluitur.

m FAVENS auſpiciis Ferdinandi & Iſabellæ Hiſpa. regum, qui duce Columbo an.1492. Indias Occiduas aperuerant, Bulla illos legitimos earum Dominos conſtituit, ita tamen vt præcones Euangelij illuc mittere tenerentur. Bulla ab Alexandro data eſt an.1493. quarto nonas Maij ſui Pontificatus 2.

1494. Correcta propter Hiſpanorum & Luſitanorum diſſidia, ipſorum conſenſu, vt videlicet linea vtroſque ſeparans ducta à Septentrione ad Meridiem per Occidentem diſtaret à Promontorio viridi 100. miliaribus, non, vt antea, 400. duntaxat, vt quicquid ab ea verſus Orientem acquireretur. Portugalenſibus cederet, verſus Occidentem Hiſpanis. Quod præſertim factum eſt, ne Hiſpani quicquam tentarent in interiore Africa, quam iam Portugalenſes aperuerant.

Primus præco fuit Bueil Catalanus ordinis S. Benedicti, quam Alexander Bulla ſacerdotibus duodecim præfecit, ſuumque vicarium apud illas regiones nominauit. *Fumeus in hiſtoria Gallica Indiarum Occidentalium lib. 1.cap.2.*

Ioſephus Indus patria Caragonorenſis, vir Chriſtianus, Romam venit, & Alexandro 6.narrauit, eorum populorum, qui circa inſulam Ormum & reliquum Orientem habitant, magnum quendam eſſe Antiſtitem, qui Catholicus appelletur, cui aſtent Cardinales duodecim, Patriarchæ duo, Archiepiſcopi & Epiſcopi complures. *Ipſe in ſua nauigatione c.33. Oſorius de Emanuele.*

1494. Ordo pœnitentium mulierum ex proſtitutis cœpit Pariſiis prædicatione Ioannis Tiſſerani Minoritæ. *Continuatio Palmerij. Volater.*

Ioannes Mederus, Ioannes Dalburgius, Georgius Florus Baldinus, Guilelmus Pepinus, Baptiſta à Satis, Ioannes Keiſerſpergius, Hieronymus Sauaranola, Ioan. Ludouicus Viualdus, Theologi. Ioan. Tritemius, qui ſuum librum de Scriptoribus Eccleſiaſticis (nongentis & ſeptuaginta, quorum volumina gradus, conditiones, dignitates, ac tempora potuit reperire) abſoluit an.1494.

HVMANA.

1497. Americus Veſputius Florentinus ſub Zona torrida, vltrà citráque, terras Occiduas nauigationibus quatuor aperuit, & Americam de ſuo nomine appellauit, quarum duas verſus Occidentem mandato Ferdinandi Regis Hiſp. ſuſcepit, duas alias verſus Auſtrum Emanuelis Luſitaniæ regis iuſſu. Propter eius magnitudinem quarta pars orbis nominatur, neſcitur continenſne ſit, an inſula, niſi quòd eſt probabilius verſus polum quodam Iſthmo cum Groetlandia iungi. Quoniam ſæpius quidem tentatus eſt per Septentrionem ad Mare Moluccarum tranſitus, verùm nunquam repertus, per Auſtrum ad Moluccas tranſitum Magellanus reperit, & fretum Magellanicum de ſe nominauit,

An. 1501. Petrus Aruarus Cabralus Braſiliam in torrida Zona extra æquinoctialem verſus meridiem adinuenit.

Emanuelis Regis Portugaliæ auſpicijs ſub an. 150 aperta eſt nauigatio in Indias, circumnauigata tota Africa & repertis multis nouis regionibus & inſulis. Prima illa nauigatio fuit vſque ad Callicutium, deinde Cochinum, vbi magnum Chriſtianorum numerum S. Thomæ videre licet, quorum ſacerdotes in magna degunt abſtinentia. in templis crucem tantùm habentes. Sacrificant pane Azymo, & vino ex vua paſſa & aqua expreſſo, quòd alio careant. Apoſtoli corpus hinc procul 350. milliaribus ſitum eſt apud oppidum Mailapar, etiam Saracenis & Paganis venerabile. *Volateran. libr. 12. Geographic.*

1493. cœpit expeditio Francorum pro acquirendo Regno Neapolitano, contra Alphonſum Regem: Carolus Rex Francor. ſtatim illud regnum obtinuit, ſed ann. proximo ab eo ad Ferdinandum Alphonſi filium defecit.

Morbus ſacer ſub primum deſcenſum Francorum in Italiam primùm cœpit agnoſci in Europa, & propterea dictus eſt Gallicus, & Neapolitanus, Hiſpani Arragonenſes vocant eum Morbum S. Sementi, Granatenſes Curialem, Franci groſſam verolam.

An 1494. obierunt tria literariæ reipublicæ lumina, Hermolaus Barbarus Patriarcha Aquileienſis, Angelus Politianus vir eloquentiſſimus, & Ioan. Picus Mirandulæ Comes, ſummus Philoſophus. *Continuat: Palmerij.*

Ioan. Nauclerus Tubigenſis, cuius hiſtoria à Surio, Carthuſ. continuata eſt. Philippus Bergomenſis, Hermannus Schedellius, Baptiſta Egnatius, Raphaël Volaterranus, Franciſcus Irenicus, Iacobus Vuimphelingius, Polydorus Virgilius Anglus, Ludouicus Patricius, Antonius Sabellicus: hiſtorici celebres. Sebaſtianus Brand. Georgius Valla Iodocus Badius, viri docti.

Parlamentum Rothomagenſe Scacarij loco, à Ludouico 12. inſtituitur, an. 1499. Cal. Octobr. Sic Aquenſe in Prouincia Narbonenſi & Burdegalenſe in Aquitania.

Ruſtanus Perſarum rex, Harduelem patrem Iſmaëlis Sophi interfecit, veritus ne is Halim Ontari præferens, ſtuderet rebus nouis, & ſe regno exueret. Iſmaël interim fugiens in Hircaniam ad Pyrcalim amicum paternùm, eoſdem ritus, quos pater in Perſide tradiderat, prouexit, & Siach. i. Propheta habitus, regnum Perſicum ad ſe tranſtulit, eiectis hæredibus.

1499. ſeptuaginta Turcorum millia per Vualachiam in Ruſſiam ſe effundentes frigore & fame conſumpta ſunt. Reliqui à Stephano Vaieuoda contrucidati. *Crome. lib. 30. Polon.*

1500. quidam Iudæus nomine Lemlen impoſuit Iudæis quibuſdam (credo in Germania) ſe eſſe verum Chriſtum, quem expectabant. *Ioann. Iſaac ſuper Epiſtolam R. Moſis filij Maimon, quam ipſe ex Hebræo in Latinum conuertit.*

Eo anno Portugallia Iudæi excedere iuſſi ſunt, octo annis poſtquam à regibus Hiſpanis in perpetuum eiecti eſſent. *Vaſæus.*

Eo Rutheri ditionis Polonicæ ad Moſcouitarum Imperatorem, Schiſmatis eorum tutorem defecerunt, quod Alexander Dux Lituaniæ eos Eccleſiæ Romanæ adiungere vellet. *Ioan. Sacramus in Elucidario eorum Ruthenicorum.*

Anni chriſti. | *Anni mundi*

re noſtrò demonſtremus è certis Græcorum & Latinorum teſtimoniis.

1482 MISSA. *Iiſdem ritibus ac prius, è ſcriptoribus de Diuinis, vel Eccleſiaſticis, Beſſarione Cardinali, Marco Epheſio, Dionyſio Carthuſiano, Gabriele Biel in Canonem Miſſæ.*

Gratia Dei, fides, Iuſtificatio, *Græci in ſua Apologia Baſilienſi concilio exhibita. Beſſario & Trapezuntius multis ſuorum librorum locis. Sic Gerſon &c. Biel in can. Miſſæ lect. 23. §. E Sententiarij in 2. diſt. 26. & 27. & lib. 1. diſt. 41. vbi diſputatur, an Prædeſtinationis ſit aliquot meritum.*

Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus, *Beſſario de Euchariſtiæ ſacramento. Marcus Epheſius lib. Quibus verbis conficiantur diuina munera. Laonicus Chalcondylas, Euchologium, in quo tres liturgiæ Chryſoſtomi cap. 2. Baſilij cap. 3. cap. 4. & 7. cum eius interpretatione cap. 5 & 6. Thomas Valdenſis in tomis de Sacramentis contra Vuicleffiſtas, Biel in Canonem Miſſæ. Sententiarij multis diſtinctionibus libri 4. Gerſon parte 1. tractatu de Communione ſub vtraque ſpecie & part. 2. in Compendio Theologiæ tract. 3. de Sac. Euchariſtiæ & alibi.* 5591 5600

Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides ceremoniæ *In Euchologio Græcor. c. 15. 17. 79. Sententiarij multi, diſtinctionibus lib. 4. Gerſon in compendio Theologiæ tract. 3.*

Pœnitentia & eius partes tres *Euchologium cap 49. 98. &c. vbi canon in extrema vnctione in Peccatoris confeſſione ſeruandus. Ibidem Gerſon. Sententiarij lib. 4. diſt. 14. vſque ad diſt. 22.*

Claues Eccleſiæ, Abſolutio. *Trapezuntius, in dictum Euangelij ſi ſic volo eum manere &c. Græci in ſuo Euchologio ca. 114. Sententiarij lib. 4. diſt. 18. & 19. per totum Biel. in can. Miſſ. lect. 2. 3. per totum. Gerſ. parte 2. tract. de poteſtate ligandi atque ſoluendi, & alio, de contemptu Clauium.*

Confirmatio, reliqua alia ſacramenta, & eorum vſus. *In Euchologio c. 95. 97. 98. vbi ſacramentum vnctionis extremæ vocatur, προσευχέλαιον & παράκλησις è 5. cap. Iaco. ca. 18. &*
1503 *19. & ſeqq. vbi matrimonij officium cap. 111 & ſeqq. vbi ordinum ſingulorum diſpenſandorum ritus & officium. Aeneas Syluius epiſt. 130. ad*

Bohemos. Septem ſunt Eccleſiæ ſacramenta, etſi vos tantum quinque recipitis. (Nam de confirmatione & extrema vnctione nihil ſentiebant.) Gerardus Stredoneus lib. de ſeptẽ Sacramentis. D. Antonius p. 3. tit. 14. c. 1. §. 3. ad eripiendum nos ab infirmitatibus ſpiritualibus animæ Dominus inſtituit medicinas ſeptem Sacramentorum, Gerſon in regulis Moralibus part. 2. & in compendio Theologiæ tract. 3.

Inde ſecuta bella, donec ſocer Moſcus (Nam filiam ſuam Alexandro collocarat (innumera Catholicorum millia tam per ſuos è Lituano Dominio, quàm per Tartaros è regno regis Poloniæ Alberti in perpetuam ſeruitutem abigeret. *Ibid.*

Iſmael Sophus ex Aſſumcaſſani filia progenitus Mahometanam legem nouis interpretationibus exponens, nouam religionem introduxit, atque ea via Perſiæ Regnum occupauit. *Paul. Iouius.*

Primatus ſedis Apoſtolicæ. *Gennadius Scholarius Patriarcha Conſtantinopol. in defenſione de primatu Petri. Gerſon de Auferibilitate Papæ, & 4. parte Sermo. de pace & vnitate Græcorum. Omnes principes & alij ſubiectionem habent ad Papam, in quantum ſuis iuriſdictionibus, temporalitate & dominio abuti vellent contra legem diuinam & naturalem, Item lib. de modo habendi ſe tempore Schiſmatis. Baldus leg. ſ. in ſine* C. D. L L. *nu. 4. ſolus Papa poteſt deponere Imperatorem, & non ex omni cauſa, ſed ſolum ex cauſa graui & notoria, ex qua turbatur vniuerſalis ſtatus Chriſtianus vel Eccleſiæ. Et Nu. 2. Cum Apoſtolicus confirmet Principem, iſtud eſt manifeſtum ſignum ſuperioritatis, vt in Authenthica, De defenſore ciuitatis, § interim. Et ideo Imperator iurat Papæ fidelitatem. Thomas Vualdenſis contra Vuicleffiſtas. Io. de Turr. Cre. in ſumma de Eccleſia, & alibi. Trapezuntius in dictum Euangelij, Si volo eum manere. Aeneas Syl. epiſt. 288. Gabriel Biel in Can. lect. 23. Clemangis de corrupto* Eccleſiæ *ſtatu.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Græci in Apologia ad Concilium Baſilienſe. Trapezuntius vbi ſupra. Biel in cano. Miſſæ lectio. 29. 59. Gerſon in compendio Theo. tract. 2. Sententiarij in 2. ſent. diſt. 25. 26. 28.*

Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, feſta. *Græci in Horologiis & Menologiis ſuis.* Item *Euchologio, vbi de crucis collocatione c. 30. & Exaltatione cap. 93. & lectione Apoſtolica & Euãgelica de SS. Martyribus cap. 103. de ſanctis medicis cap. 104. de Sancto Chryſoſtomo & reliquis Sanctis pontificibus cap. 105. de aliis varijs Sanctis cap. 106. 107. 108. 109. ſed & apud noſtros huius ſæculi ſcriptores de iis omnibus extant ſermones & tractatus pene innumeri. Biel in canonem Miſſæ lectione 30. 31. 32. 79. & de imaginibus lect. 49. & de reliquijs lect. 42. Gerſon præmittens Aue Maria ſermonibus, quos habuit in Concilio Conſtantienſi.*

Preces pro defunctis. Purgatorium. *Dionyſius Carthuſianus de quatuor Nouiſſimis, In Apologia Græcorum de Purgatorio igne, Baſilienſi concilio exhibita, & per Ioan. Hartungum verſa, vbi Græci huiuſmodi docent tria è ſuis patribus 1. quorundam reatus poſt mortem a Deo condonari. 2. id fieri Dei clementia & Eccleſiæ precibus. 3. eos interim expiari luſtratione carceris vel tenebrarum & ignorationis, & exilij: hoc vno à Latinis differentes, quod ignem purgatorium corporalem, materialemve negent, vt in eo non pœnam ſenſus, ſed damni duntaxat conſtituant. Hinc eorum Euchologio cap. 118. pro monacho mortuo ferale officium cap. 119. pro ſacerdote mortuo. cap. 120. pro laicis mortuis ca. 121. pro fœminis dormientibus. ca. 122. & vltimo, pro infantibus defunctis. & in ipſorum liturgijs cap. 2. 3. 4. 7. Sententiarij diſt. 21. libr. 4. Biel in can. Miſſæ 56. 57. 58.*

Relinquo infinitos alios Latinos quoniam his præcipuè temporibus hæreticis ſuſpecti ſunt, quod Huſſitas, Hieronymum de Praga, ziſcam aceorum multiplices & diſſectas ſectas proſcripſerint, ſtylo & igni perſecuti ſint. Superfluum etiam eſſet Synodos totius huius ſpatij itémque Hiſtoricos recẽſere, cum omnes eandem prorſus Eccleſiæ faciem cum ſuperioribus ſæculis nobis pingant, vt propterea ad illos, nec velint, nec auſint prouocare.

Anni chriſti.

DECIMVM SEXTVM ET vltimum ſæculum.

223.

1503 a PIVS 3. Senẽſis, di. 16.

1503 Vacat d. 24.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Pachomo.

Principibus.

Baiazete 2. Turcorum imp.

Anni mundi.

5591

5591

a REGNVM Manicongo an. 1503. in Africa Chriſti fidem ſuſcipit.

Helenæ Alexandri regis Pol. vxori diadema de more reginarum non eſt impoſitum, quòd Græcorum Schiſmati eſſet dedita, vt pote Ioannis magni ducis Moſchorũ filia. *Crom. lib. 30. Pol.*

Bogdanus Vualachiæ Vaieuoda his legibus Elizabetham ſororem Alexandri regis Pol accipit in matrimonium, vt is ad Eccleſiæ Romanæ ritus cum aulico ſuo comitatu accederet: In Vualachia vt templa, ſacerdotes, & vnus Epiſcopus Romani ritus inſtituerentur, Romanus Pont. Bogdano poſtulante matrimonium id approbaret. *Ibid.*

Georgius Amboëſius Cardinalis & Legatus Franciæ inſtituitur, qui vnico Rothomagenſi ſacerdotio abſque vllis Abbatijs &c. contentus, è viuis multò poſt deceſſit. Vir antiqua virtute & fide, nondum conſcientiis ad Sa-

cerdotiorum Polygamiam proſtitutis.

Hvmana.

Aleuante & Morath Chamo Iacuppi filiis contendentibus, aduenies Iſmael Sophus adhuc adoleſcens, qui nouā ſectam Mahometanæ perfidiæ à patre Harduelle cœptam ſupplicij metu ſuppreſſerat, primo Aleuantem acie ſecum cōgreſſum obtruncat. Deinde Morath Chamum in Arabiam profugere compulit.

Sic rerum potitus à Perſico Oceano ad Seruanorum fines atque ipſum Caucaſum montem & per Hyrcani maris meridionalem oram ad Coraxenos omni regione perdomita, Zagaleiſque Tartaris ad Oxum Iaxartémque flumina pertinentibus ſæpe acie ſuperatis, in Armeniam reuerſus eſt, vbi aliquanto poſt in Calderanis campis à Selimo Turca vincitur, cuius virtuti totus Oriens ceſſerat.

Iſmael Sophi magni Vſſumcaſſani Regis ex filia nepos perſuaſione commutatæ religionis excitatis in ſuam ſectam Orientis gentibus, paternos, maternóſque agros cum exercitu recuperauit. Inde multas vrbes cepit. Mox 1499 Iacuppi Regis auunculi ſui filios regno depulit, mortem patris vindicans & nouam religionem propagans. per Armeniam, Mediam, Perſidem, Parthiam, Meſopotamiam, Aſſyriam, Hyrcanos & Turcas laceſſiuit. Edicta inuſitati generis venatione Syluestres equos cepit & domuit, qui aſpectu truces, prælongis, atque horrentibus comis, rigida ceruice, & arietino capite deformes, bidui curſu minimè fatiſcunt. *Iouius lib. 5. viro.*

Legatos Venetias miſit qui fœdus atque amicitiam peterent. Item ad regem Cambaiæ (ad oſtium Indi fl.) & ad Zabaimum Idalcamum, reliquóſque Indiæ Reges, religionis cauſa quam tamen mutare noluerunt.

In Indiam ad Luſitanos, quorum Prorex erat Albuquercius, tametſi Ormuzium ipſi auertiſſent, miſit Coiealeamum, & cum eis fœdus agitauit. Ad eum Albuquercius viciſſim Michaelem Feirteram ad illud firmandum ablegauit.

Legationem deſtinauit ad Baiazethem cum irrito ſucceſſu. Sibi enim Carmanorum regiones hæreditarias reddi poſtulabat. Item vt abiecta vetere religione ſuam aſſumeret, habitúmque immutaret.

Eius res geſtas contra Turcos explicauit. Henricus Penias ad Cardinalem Saulum.

Nahud eductus eſt ex illo monte munitiſſimo & altiſſimo Æthiopiæ, in quem ſolent regum filij ac propinqui relegari, ne quid contra principem rerum potientem moueant, poſtquàm frater eius Alexander rex abſque liberis deceſſiſſet. Aluereſius in hiſto. Æthiopica c. 59.

Ludouico 12. Academiam Pariſienſem priuilegia ſibi ſublata conquerentem, turbáſque concitantem reprimente, in publico Academiæ apud Bernardinos conuentu decretum eſt, vt conciones, Medicinæ praxis, ſtudium, lectionéſque ſtatutæ intermitterentur.

b Bellica gloria, quàm Pontificia clarior. Moritur dum celebratur Concilium Lateranenſe.

Bononiam expugnauit: Seruiam, Rauennam, Fauentiam, Forum Iulium & reliquas Eccleſiæ terras à Venetis [illegible]atas

Anni chriſti. — *Anni mundi*

Iſmaele Sophi Perſarum.

Maximiliano Occid. Imp.

Ludouico 12. Franc. Rege.

Nahud Aethiopiæ an. 14.

Ferdinando 5. cog. Catholico Hiſpaniæ.

Henrico 7. Angliæ.

Alexandro Poloniæ.

Emanuele Mag. Portugalliæ.

Iacobo 4. Scotiæ.

1503 224. 5591

1512 b Ivlivs 2. Genuenſis, 5600

an. 9. menſ. 3. di. 12.

Vacat d. 17.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Pachomo, deinde Teolypto an. 10.

Principibus.

Baiazete 2. & poſt eum Selimo 1. an. 8. Turcorum 13. (aliis 9.) Imp.

Iſmaele Sophi Perſarum

Maximiliano Occi. Imp.

Ludouico 12. Franc. Reg.

Nahud Aethiopiæ, deinde

Anni christi. *Helena eius vxore ob filij pueritiam.*

Philippo primo an. 2. & iterũ patre Ferdinando Catholico an.10. pro Carolo nepote ſuo Hiſpaniæ.

Henrico 7. Angliæ, deinde Henrico 8. an.39.

Alexandro Poloniæ, deinde Sigiſmundo 1. an.41.

Emanuele Portugalliæ.

Iacobo 4. Scotiæ.

1510 *CONCIL. Gallicanum Turonẽſe omnium Epiſcoporum Galliæ, & plurimorum doctorum tam Theologiæ, quàm iuris Canonici, pro Rege Franciæ contra Pontificem Romanũ In quo decretum eſt, vt mitterentur ad PP. legati, qui cum eo de pace agerent, vel ſi ipſos nollet audire, eum prouocarent ad conuocandum generale Concilium Chron. Franc.*

Anni mundi. occupatas vi obtinuit: Mirandulam & Mutinam cepit. *Paul. Ioui. & Continuatio Palmerij*: Gallos opera Heluetiorum è tota Italia expulit, vnde à nonnullis ei tribuitur titulus liberatæ à Gallis Italiæ. *Surius in hiſtor.*

Edictum in Ludouicum 12. promulgauit quo eum & quotquot illi ſtuderent, omnibus & Schiſmaticorum & Hæreticorum pœnis ſubijciebat, facta cuique poteſtate fortunas, regna, reſque illorum inuadendi. Ex quo ſecuta eſt Regni Nauarræ occupatio. *Guichardinus hiſtoriarum ſui temp. lib. 11.*

Iulius Pont. Maximilianus Cæſar, Ferdinandus Hiſpanus, Ludouicus Gallus, Alphonſus Ferrarienſis in Venetos conſpirantes, eos omni Imperio terreſtri ſpoliarunt. Ottomani autem multis vrbibus & inſulis Græcis, donec Cyprum tandem nouiſſimè amiſerint.

Academia Francfordienſis approbante Iulio PP. inſtituitur an. 1506. ab electore Ioachimo Brandeburgenſi Marchione. *Monſt.*

Florent doctiſſimi viri, Ioannes Lapidanus doctor Theologus, qui linguam Hebraicam Lutetiæ docet ipſum Ioan. Reuchilnum Capnionem, *Vt agnoſcit ipſe in ſua Apologia.* Ioan. Reuchilnus Capnion Hoſtratiano diſſidio variè afflictus, (qui primus eo tempore cœpit Hebraicam linguam in Germania profiteri) Marcus Marulus Spalatenſis, Lodoïcus Viues, Iacobus Faber Stapulenſis, Deſiderius Eraſmus Roterodamus (obiit an. 1536. ſeptuagenarius) Syluester Prierius Dominicanus Italus.

Petrus Galatinus, qui eandem Hebraicam in Italia excolebat. Nam ea inter Chriſtianos incipiebat propagari.

Ælius Antonius Nebriſſenſis, Iacobus Lopes Stunica Philoſophus & Theologus, Græcæ, Hebraïcæ & Arabicæ linguæ peritus, Hiſpanus vterque.

Ioan. Picus Mirandula Matti. Datyli Hebræi diſcipulus, æmulus Pici, Mithridates Romanus, Hiero. Aleander Brunduſinus, Iuſtinianus Nebienſis, Aug. Steuchus Eugubinus Itali

Franciſcus Ximenius epiſcopus Toletanns Compluti Biblia multis linguis & interpretationibus inſignia typis exprimi curauit, ſecundus poſt Origenem Adamantium.

5598 Gallus & Pontifex vario marte congrediuntur in Italia. *Paul. Ioui.* Vnde Rex Ludouicus & Maximilianus Imper. curant haberi Concilium, quod nunquam fieri potuit, Pontifice propter principum factiones, reclamante.

1510. octauo Idus Februarij circà horam noctis ſecundam Paulus *Form.* in Marchiæ Brandeburgenſis villa *Knobloch*, é templo ſubreptam thecam argenteam & inauratam, qua Euchariſtia conſeruabatur, cum ſacra hoſtia vendidit cuidam Iudæo, qui poſt multos ictus pugionis videns eam integram permanere, ita excandeſcens, Si tu es (inquit) Deus Chriſtianorum te ipſum manifeſta: mox hoſtia in tres partes diuiſa ſanguine per oras maduit. Eo territus Iudæus. poſtquam illas particulas panno inuolutas apud ſe detinuiſſet, miſſis duabus ad duos alios ſuæ factionis, tertiam iterum pugione confodit, ſicque denuò ſanguinis guttulæ dimanarunt, Tunc timens ne ſcelus proderetur, eam abſumere voluit, ſed cùm non poſſet, proiecit in flumen, dein illa enatante, in ignem demum cùm intacta eſſet, commiſcuit azymo, ac vbi

furno impoſuiſſet, ille alioqui obſcurus reſplenduit, & maſſula azymi, cui tertia illa particula erat immixta, in Iudæi faciem inſiliit. Re à Magiſtratu cognitâ Paulus *Form.*, forcipibus diſcerptus eſt, & in cineres redactus: Omnes Iudæi illius Marchiæ carceribus incluſi ſunt Burlini, ex quibus habita quæſtione cum inter alia flagitia faterentur ſe ſeptem Chriſtianorum infantes acubus & punctionibus peremiſſe, eorum 38. (al. 40.) flammis traditi ſunt, & duo, qui petierunt baptizari ante mortem, capite plexi ſunt. *Suri. in hiſtor. & Hiſtoria rerum memorabil. &c. conuerſa à Pontano lib.* 1.

Acurius Ioſeph ſacerdos, Moſes Monachus Diaconus, Helias Hypodiaconus è Syria ad concilium Lateranenſe legati mittuntur à Petro Patriarcha Maronitarum è Monaſterio ſanctę Mariæ de Camibin in mõte Libano ann. 1515. Febr. 14. Ab his Theſeus Ambroſius Alboneſij regulus Iuriſc. literas Syriacas didicit, à quo poſtea canonico D. Auguſtini Bononiæ illæ inter nos ceperunt propagari, Leone 10. Pontificatum adminiſtrante, quando introductionem in linguam Chaldęam, Syriacam & Armenicam euulgauit. *Ipſe Ibid.*

Sub an. 1510. Occidentales populi per Dominicanos ex Hiſpania conuertuntur.

HVMANA

Philippus Archidux Auſtriæ, Caroli quinti Imp. pater annos ſecundo regio Hiſpaniæ ſceptro potitur Comitatum Flandriæ cum reliquis ditionibus regno Caſtiliæ vnit. Immatura morte præreptus regnum Ferdinando 5. Catholico patri, qui ſe Neapolim receperat, reliquit (donec Carolus adoleuiſſet.

Sultanus Ægyptius ereptum ſibi dolens vectigal reliquorum Chriſtianorum Alexandriam gratia mercis Indicæ adeuntium, ad Iulium Pont. Oratorem denuntiatum miſit, niſi Portugalenſes abſtineant, ſe quoque Hieroſolymitanum iter prohibiturum. *Volat. libro* 12. *Geogr.*

Huius laudis æmuli Hiſpani ſub Ferdinandi regis auſpiciis duce Chriſtophoro Columbo ann. 1496. Gadibus ſoluunt inter Zephirum & Auſtrum, & Canarias, aliáſque inſulas, deinde Orbem nouum aperiunt, non ad antœcos ſiue antipodas, vt Luſitani, ſed ad parœcos noſtros curſum dirigentes. *Ibid.*

Baiazetes ſecundus Turcorum duodecimus Imperat. venenato Pharmaco, ſibi iuſſu Selimi filij per Iudæum quẽdam medicum parato, interiit an 1512. poſtquam Imperio præfuiſſet 31. annis, quibus Valachiam & Moncaſtrum (hodie Neper) ac Lithoſtomum oppida ſubegit, contra Caitheum Sultanum Ægyptium copias miſit) tunc Turci tantam ab illo Sultano ſtragem acceperunt, vt nullam vnquam maiorem tulerint) venetis Lepantũ) antiquis Naupactum) Dirrachium & Methonem vrbes ademit: Gallos ſe aggreſſos fugauit: fœdus iniit cum Veneris, quod durat in hodiernum diem: ferrum Lanceæ, quæ Chriſti latus aperuit, ad Innocentium 8. PP. per Muſtapham Baſſam Viſirum dono miſit. *Paulus Iouius libro de reb. Turci.*

1509. Helenæ auia Dauidis ad Emanuelem Regem Portugalliæ Matthæum Legatum cum literis mittit, o-

Anni Christi.		Anni mundi.
	Piſanum, coactum à Maximiliano Imp. & Ludouico Rege & quibuſdam Cardinalibus, cõtra Iulium PP poſtea translatum eſt Mediolanum, deinde Lugdunum: ſed ſine profectu & vllo exitu, interueniente morte Iulij Papæ. Chron. Franc.	
1511		5599
	DECIMVM nonum Concilium œcumenicum Lateranẽſe indictũ eſt à Julio Papa contra Concilium Piſanum, contra Turcos, & pro reformatione Eccleſiæ, ſed ipſius morte eſt interruptum, & poſtea continuatum & abſolutum à Leone 10. PP. *anno* 1517. 17. *Calend. April. Sleid. lib.* 1. *& Surius.* In *hoc Pragmatica Sanctio factione quorundam abrogari ſinitur.*	
1511		5599

pem

Anni Christi. | *Anni mundi.*

pem pollicens aduerſus Mammelucos & Mauros Indiæ, prout rogata fuerat à Triſtane de Cugna, illius in India Protege. Atque hîc prima Luſitanorum cum Aethiopibus coniunctio.

Selymus Campſonem Gaurum Cairi Sultanum eiuſque exercitum ad Singuam occiſione deleuit. Indeque Syriam, Iudæam, Atque Aegyptum victoriis peruagatus, Mameluchorum nomen & Sultaneum Imperium euertit, Tomonbeio vltimo Sultano, qui in locum Campſonis demortui tumultuariè ſuffectus fuerat, capto.

Tomombeium vltimum Aegypti Syriæque Sultanum vicit, captum, diuque in quæſtione de Theſauris tortum, impoſitúmque vili camelo & per Cairum circumductum, ad Baſuëlam Syriæ portam laqueo necauit, vncoque ferreo ſuſpendit. *Iouius libro quarto vir. Illuſtrium.*

225.

1513 c LEO 10. Florentinus (*Prius dictus Ioannes de Medicis*) an. 8. 5601

1522 menſ.8. di.21. 5610

Vacat. menſ.1. d.7.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Theolypto, deinde Ieremia an.15.

Principibus.

Selimo 1. & Solimano eius filio an. 46. per ordinem ſucceßionis Turcorum Imp.

Iſmaele Sophi Perſarum.

Iſmaëlem Sophum occupata Tauriſio eius regia in Calderanis campis deuicit. In eo loco canceroſo renum vlcere peſtilenti infœlicem exhalauit animam octauo Imperij anno, in quo patrem Baiazethem acie adortus opprimere cogitarat, & veneno ſuſtulerat poſtquam Acomathem & Corcuthum Germanos fratres, & ſeptem impuberes conſanguineos ad vnum omnes peremiſſet, dictitans nihil ſuauius, quàm ſublato omni conſanguineorum metu ſolum regnare, *Idem lib. 5.*

Ei Solymanus ſucceſſit an. 1518.

c ANNO 1517. PP. promulgauit per vniuerſam Chriſtianorum ditionem remiſſionem omnium peccatorum iis, qui ſua bona in expeditionem Turcicam erogarent quę Cruciada vocabatur. Eius rei cura in Germania Alberto Moguntinenſi Epiſcopo à PP. demandatur, qui elegit Ioannem Tetzellium Dominicanum: quod ita offendit Auguſtinianos, maximè Staupitium ordinis generalem per Germaniã genere clarum ac diſertum, Martinum etiam Lutherum, vt ipſe contra tales Indulgentias eodem anno tonare cœperit, fretus Frederico Saxoniæ Duce, quem ſuarum partium reddiderat. 95. propoſitiones edidit quibus oppugnabat Indulgentias cótra Tetzellius alias 106. Lutheranis planè contrarias. Ex hac lite ortum illud LVTHERANAE hæreſeos incendium, quo tota pene Europa conflagrauit. *Surius in ſua hiſtoria.* At Sleid. lib. 1 paulo aliter.

Pragmaticam ſanctionem ſuſtulit, Concordata, quæ vocantur cum Rege Franciſco agitans. de nominatione Epiſcoporum & Abbatum ſpecioſo prætextu, vt Rex propter electionum abuſus Doctorem quidem vel licentiatum Theologiæ, Iurisve canonici è celebri academia ad Epiſcopatum, Religioſum eiuſdem ordinis, Doctorem ſimiliter, vel certè Baccalaureum earundem facultatum ad Abbatiam nominare teneretur: reuera autem ageretur myſterium illud iniquitatis, quo perditam Eccleſiam Gallicanam cernimus.

Hinc enim eius pernicies, in ea omnis generis hæreſeon, Simoniarum, Fiduciarum ſeminarium, ſcientiæ, virtutis, pietatis exterminatio, regni peſtis.

Ann. 1515. Concordata ſunt condita. 1516. decimæ ſacrilegij ſpecies introductæ. 1517. Lutherus emerſit. paulo pòſt fœdus cum Turca agitatur, & magiſtratus omnes vænales proſtituuntur, ne quiſquam bonus & doctus ad eos poſſit ſine numerata pecunia contendere. Bella ſucceſſio & noſtris digna moribus, ad quam aliquis

ſcilicet Deum expectet propitium.

1516. Auguſtinus Iuſtinianus Epiſcopus Nebienſis Octauum vtriuſque Teſtamenti in quinque præcipuis linguis molitus, prægustamenti loco Pſalterium emittit.

Nouum etiam Teſtamentum more veteris Hebraici, per verſiculos diſtinguit, numerorumque notis diuidit. cùm anteà duntaxat diſtingueretur per paragraphos literis A, B, C. &c. expreſſos ab Hugone Cardinali ſub ann. 1:40. Quam verſuum diſtinctionem deinceps noſtri ſecuti ſunt.

Ioannes Eckius Fridericus Nauſea, Iacobus Latomus, Syluester Prieras, Ioan. Cochleus, Iacobus Sadoletus, Huldrichus Huttenus eques Germanus, Ludouicus Berus. Langdailus Anglus, Ioan. Arboreus Laudunenſis, Ambroſius Catharinus, Thomas de Vio, Caietanus Cardinalis, Ioan. Fiſcherius Roffenſis Epiſcopus, & Thomas Morus eques Angli (hi duo pro tuenda religione, & quòd nollent ſecundas nuptias Henrici 8. priore viuente, approbare, mortem obierunt an. 1535.) Iodocus Clictouæus, viri doctiſſimi, & fidei defenſores.

Martinus Ludderus ſiue Lutherus Saxo (ferunt eum ex incubo natum *Cochl. de actis Luth.*): monachus Auguſtinianus. cum ſuis ſectatoribus hæreticus pronuntiatur anno 1518. (alij 1520.) 16. Calend. Auguſti. *Carion. lib.* 3. Anno 1520. Louanienſes & Colonienſes Theologi multos ipſius libros dignos flammis decernunt, qui in Germania eodem anno ex mandato Imperatoris & Leonis P P. combuſti ſunt. *Sleid. lib.* 20. Anno ſequente Pariſienſes Theologi damnarunt hæreſi eiuſdem ſcripta: Carolus 5. eum proſcripſit. Ipſe dum eſſet in exilio ſcripſit librum de abroganda Miſſa priuata ad quam cum communione ſub vnica ſpecie abolendam ſe ratiocinationibus diaboli perſuaſum fuiſſe gloriatur in lib. de Miſſa angular. f. 228. tom. 7) ad fratres ſuos Auguſtinianos Vuitembergenſes, qui primi omnium Miſſas abrogarant, quos hortatur, vt in eo incœpto etiam contrà conſcientiæ (ô vox impia) accuſationem perſiſtant, ſicut & ſe in quibuſdam feciſſe ait. *Sleid. libr.* 3. *Sur. in histor.* Tamen poſteà Lutherus factum Auguſtinenſium publicis concionibus reprobauit. *Suri.*

Aliqui eum Antichriſtum eſſe contendunt, quòd ſit caput & Patriarcha hæreticorum & Occidentalium, qui ſe toti armarunt contrà Chriſti doctrinam & beneficiorum eius memoriam. Addo ad illorum coniecturas לולתר *Luliter* characteribus Hebraicis reddere numerum Antichriſti 666. Apoc. 13 Ex quo apparet, vt quamuis non videatur verus Antichriſtus, tamen nobile proximúmque eius ſit membrum, qui Mahometis veri Antichriſti regnum in has terras inducturus ſit, quemadmodum & eius miniſtri & ſectatores certatim ad Mahometiſmum quotidiè deficere (prò dolor) cernimus.

Omnes in regno Granatæ aut Chriſtiani fieri, aut regno exire coguntur. Regnum Magnicongo in Africa, Regi Luſitaniæ fœderatum, fidem Chriſti ſuſcipit. *Contin. Palmer.*

1519. Vlrichus Zuinglius cœpit Tiguri oppugnare Indulgentias, & poſteà an. 1524. Berengarij hæreſim refricare vna cum Oecolampadio. propoſitis 47. articulis ſuæ doctrinæ. (*Surius. Sleid. lib.* 1.) cuius probationes, ſaltem quantum ad præcipuum caput, de Cœna, in ſomniis

Anni Christi. 1513

Anni mundi. 5610

Maximiliano & Carolo 5. an. 39. ex ordine Occidentis Impp.

Ludouico 12. & poſt eum Franciſco 1 Valeſio an. 32. Franc. Regibus.

Nahud, inde Helena Dauidis regis matre (iuxta alios auia) Aethiopum regina.

Ferdinando 5. cog. Catholico iterũ Hiſpaniæ reg. deinde Carolo 5. Imp. an. 39.

Henrico 8. Angliæ.

Sigiſmundo 1. Poloniæ.

Emanuele Portugalliæ.

Iacobo 5. Scotiæ. an. 26.

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

à quodam monitore ſpiritu (atérne an albus fuerit ignorat) Idib. April. ſe accepiſſe gloriatur, in lib. Subſidij de Euchariſt. Tum Vuormaciæ conuentum egit Carolus, in quo Lutherus ob res belli opinione turbatas, ſe ſuámque
1513 5610 doctrinam palàm defendit.

1521. Ignatius Loyola Hiſpanus ſocietatis Ieſu fratribus initium dedit. Decem alios ſibi adiunxit, quibus comitatus Lutetia Romam, obtinuit ann. 1540. vt ſuæ religionis inſtitutum à Pont. confirmaretur. Ex iis primus Franciſcus Xauierius ad Indos mittitur, principio an. 1541. tanto Dei numine, vt ſocij deinceps conſecuti multa & præclara pro religionis incremento geſſerint, quotidieque gerant. Superiore ab ineunte ſocietate anno. i. 1520. Lutherus à Pont. declaratus fuerat hæreticus. Nempe, quo tempore Satanas ad diruẽdum aliquos erigit, Deus alios ad ædificandum excitat.

1520. Viuebat Abuna Marcus, ſummus Æthiopum in regno presbyteri Ioannis Patriarcha, annum agens centeſimum quinquageſimum, vegeto adhùc animo & corpore. *Aluareſius in ſua legatione Aethiopica.*

Hvmana.

Emanuel Portugalliæ rex ad extendendam ſubactæ à ſe Indiæ laudem Leoni pontifici ſuæ victoriæ trophæa, Elephantum aurea inſtratum ſtragula & turrito ephippio Indos homines geſtantem, paſſus ad modulos tibiarum temperantem, Principem, hominéſque auguſtiore habitu, certo geſtu venerantem, per Triſtanum Acunium Luſitanum dono miſit. Addiderat Rhinocerotem Elephanto paulò humiliorem, longitudine parem, ſed in Liguſticis ſcopulis merſus eſt. *Ioui. libr.* 4. *virorum Illuſtrium.*

Florentini, qui inteſtinis diſcordiis ferè continenter per an. 300. laborauerant, tanta quidem rabie, vt modo Patricios, modo Populares alternante victoria è ciuitate in exilium expellerent, ſæuis ſedibus integras ſæpe familias delerent, armis Cæſarianis oppreſſi, Dominum ſibi imponi paſſi ſunt, Alexandro Duci, qui mox interfectus eſt à Laurentio cognato, primum obtemperantes ea lege, vt hæc dignitas ad liberos eius pertineret, atque his deficientibus ad eius cognationis proximos.

Senenſes & ipſi ſeditioſiſſimi aliquot poſt annos eandem fortunam ſubierunt.

An. 1514. Muleamethes, cui Sciriffo q. magno ſacerdoti cognomen erat, ex Eremita & concionatore ad regna feſſæ & Marochi peruenit, religionis nouæ authoritate & armorum gloria florens. Ita Africam miſcuit, vt coacta multitudine in Lybiæ & Aegypti interiora penetrans, tribus annis obtinuerit præter ſuperiora duo, regna Tremiſſæ, Daræ, Taphiletæ, Suæ, quæ 43. annis tenuit, venando à ſtipatoribus corporis ſenex admodum interfectus ſub an. 1557. *Iouius lib. 7. vir. Illuſt.*

Huius Eremitæ initia attingit Ioannes Leo in deſcripti. Africæ, qui cum eo verſatum ſe per tres dies ſcribit.

Eius filius Abdala poſt. Marochi regnat. Eodem tem-
1522 5610 pore & ſpiritu Lutherus de ordine Eremitarum Auguſt. cœpit talequid moliri in Europa, ſed ad tantam fœlicitatem peruenire non potuit, etiamſi Cardinalatum, in deque Papatum animo fuiſſet complexus.

Franciſcus Valeſius Dux Engoliſmenſium literarum

neſcit diſſimulare, neſcit regnare, Primus preſſam nobilitatem ſeruire coëgit, ſe populo formidabilem præbuit: cum tributis & vectigalibus plus vexans, quam priorum Regum quiſquam alius, ita poſteris Regibus viam muniens ad nimiam potentiam & opes, vnde dicitur primus emancipaſſe Reges Franciæ: primus adſignauit equis curſorijs (quos poſtas vocamus) diuerſoria & ſtathmos: Statuerat, niſi morte præuentus fuiſſet, morem & ius vnum lingua vulgari & breui libello comprehenſum per totam Galliam conſtituere, ad hæc pondus vnum & menſuram. Vide eius hiſtoriam, quam Scandaloſam vocant, & Philip. Comineum. Calixtus PP fertur antea ſtatuiſſe, vt ad meridiem poſt pulſum cāpanæ fierent preces pro Chriſtianis pugnantibus cōtra Turcos.

Carolus Burgundiæ vltimus Dux occiſus eſt ad Nāciumm an. 1476. pridie Id. Ianuarij (alij volunt Nonis) à Renato Lotharingiæ Duce fines ſuos recuperante. *Gaguin. lib.* 10. Is fuit exitus triumphorum & deliciarū domus Ducum Burgundionum.

Vnicam eius filiam Mariam Maximilianus Frederici Imp. filius ſibi connubio copulauit, eiuſque iura ſibi tuenda & vindicanda contra Francos ſumpſit. Ex eo matrimonio Philippus natus eſt, Caroli quinti. Imp. pater.

Eodem an. 1476. Burgūdia Ludouico 11. ſe certis conditionibus, legibus & pactis dedidit, quę ſinguli Francorum reges ſingulis ſuis inaugurationibus ſe inuiolatè ſeruaturos iureiurando pollicentur.

1481. obitu Renati Siciliæ regis, Andium Ducis & Prouinciæ Comitis, ac Caroli Cœnomanorum Comitis eius fratris, Prouincia ipſi quoque acceſſit, nec ab eo tempore ad hunc vſque diem parêre Francis vnquam deſijt.

Facto Regum Franciæ & Angliæ congreſſu ad Pinguiniacum oppidum Ambianorum ann. 1475. induciæ inter eos conſtitutæ ſunt ad aliquot annos (Gaguin. ait 7. alij 9. Polyd. in multos annos) *Gaguin. lib.* 10. *Polyd. lib.* 24. *Anglic. hiſtor.*

Iacuppus Perſarum Rex fratrem maiorem interfecit, vt regnaret. Ab vxore tandem veneno tollitur.

Ioannes Moſchorum dux Tartarorum tributarius & ſeruus, vxore Græca magis etiam hominum incitante, ſumptis armis iugum turpe excuſſit. Finitimos Ruſſorum principes conſanguineos ſuos aſtu magis, quam armis ſubiugauit, & longius ad Occidentem ſolem prouectu Nouogrodum totius Septemtrionis emporium celeberrimum Polonis & Lituanis extorſit. Nouogrodenſis prædæ magnitudine tantus euaſit, vt magno hodie ſit terrori Tartaris, Turcis, Polonis & cæteris vicinis. *Cromer. lib.* 29. *de reb. Polo.*

FERRVM lanceæ, quo Chriſti latus apertum eſt, dono Baiazethis per Muſtapham Baſſam & conſecutus. *Iouius de rebus Turcicis.*

Eius tempore inuentus Crucis Titulus in Baſilica S. Crucis in medio tēpli pariete occluſus cum triplici lingua, Ieſus Nazarenus Re. cætera deficiunt. *Volater. lib.* 22. *Ant.*

Baptiſta Trouomala ſcriptor Roſellæ caſuum, Gabriel Biel monachus Germanus, Angelus de Clauaſio auctor Summæ Angelicæ, Vuernerus Vueſtphalus Carthuſianus, Rupertus Epiſcopus Aquillanus, Guilelmus

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*
	221.	
1484	I INNOCENTIVS 8.	5572
1491	Genuenſis an. 8. di. 26.	5580
	Vacat. d. 22.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Maximo, deinde Niphone an. 10.	

Anni Christi.

1481

Principibus,

Baiazete 2. an. 31. Turcico Imp.

Iacuppo Perſidis, mox Iulauero an. 3. Bayſingiro an. 2. Ruſtano an. 7.

Friderico 3. Occidēt. Imp.

Carolo 8. an 14. Franc. Rege.

Bethe-Mariā Aethiopiæ, deinde Schender an. 15. mēſ. 6.

Ferdinando 5. Hiſpaniæ, cum Iſabella uxore.

Henrico 7. Angliæ an. 24.

Cazimiro 4. Poloniæ.

Ioanne 2. Portugalliæ rege decimo tertio.

Iacobo 3. Scotiæ, deinde Iacobo quarto an. 52.

5492

Anni mundi.

Textor, Nicolaus Salicetus abbas, Ioan. Lapidanus, Ioan. Teſſeranus Theologi.

5572 A Ioanne Lapidano Theologo Pariſienſi rudimenta, linguæ Hebraicæ Reuchlinus Capnion didicit. *Ipſe in Apologia.* Reliqua à Iudæo, Abdia ben Iacob Spuono dum legatione fungeretur apud ſequentem Pontificem Alexandrum. *Ipſe in Epiſtola in ſuum lexicon, vbi primum inter Latinos ſe Grammaticam & lexicon Hebr. emittere aſſeuerat.* Vir magnus, niſi lingua Hebraicæ myſteria Cabbalicis nugamentis maculaſſet.

Albertus Krantius Bambergenſis, Ioannes Trithemius Abbas Sphaheimenſis, Matthias Palmerius Piſanus, inſignes hiſtorici. Marſilius Ficinus, Baptiſta Mantuanus poëta & carmelita, Iouianus Pontanus Philippus Beroaldus, viri ſumma eruditione clari.

HVMANA.

1485. Ioannes decimus tertius Rex Portugalliæ, primus claſſem miſit ad querendas nouas terras, & promontoriam Bonæ ſpei, vnde ingentia auri pondera aduecta & excuſſa.

Zamoram Africæ ciuitatem tributo decem millium Aloſarum ſponte à Saracenis oblato ſuam fecit.

Ferdinandus Magnus Hiſpaniæ Rex an. 1487. (alij 1462.) Mauris ſiue Saracenis, decimo poſt cœptum bellum, ademit Regnum Granatæ, ſiue Beticum, quod, vt dixi, ipſi 800. ferè annos occupauerant. Hinc ſortitus eſt à Roman. Pontifice cognomentum CATHOLICI. Idem 124. (alij 120.) millia familiarum Iudaicarum Hiſpania expulit, nec eis permiſit aurum vel gemmas Regno exportare. vide Pontanum de bello Ferdinandi.

In his fuit R. Iſaac F. R. Ioſeph Karn, commentator Pentatheuchi, vt in Portugalenſi exilio R. Abraham auctor faſciculi Myrrhæ, qui ſe feſſam vrbem Mauritaniæ recepit.

Guinea ab Hiſpanis 12. gradibus ab æquatore inuenta eſt, circa quam complures inſulæ poſtea ab iiſdem exploratæ.

Tumque compertum eſt regionem torridam, quæ appellabatur, commodè habitari. Quod ante mille quingentos annos Iubam Mauritaniæ regē probaſſe Solinus narrat, & ante Iubam, referente Strabone, Polybius.

Paulo poſt nouus orbis veteribus incognitus præter infinitas inſulas exploratus eſt, & America ſiue Breſilia, quarta terræ pars nominatus, cum ab incolis vocaretur vna ſui parte *Peru,*) quo naues ſingulis trienniis miſiſſe Salomonē, exportandi auri cauſa, probabile eſt, cùm ſcriptura in Paralipomenis illam regionem nominet Paruam, duali numero. i. vtrumque Peru) altera *Clobacana. R. Ioſeph parte ſecunda ſuæ hiſtoriæ.*

Tertio Africæ Auſtralis & Aſię Orientalis ſiue Indiæ vltimæ pars cognita eſt, & circumnauigata.

Quartò terra Auſtralis vltra mare Æthiopicum & Indicum inuenta eſt etſi nondum interius cognita quintaque terræ pars appellata.

5580 Quo anno bellum Hiſpanorum perfectum eſt contra Mauros, eorundem expeditio aduerſus Indos Occidentales cœpit, quaſi Hiſpanorum opus ſit expugnare infideles & Paganos.

Nam Ferdinandus Iſabellæ Reginæ, Caſtilliæ, Legionis, Aragoniæ, Siciliæ, vxoris ſuæ ſuaſu Chriſtopho.

Anni Christi. — *Anni mundi.*

Columbum Genuenſem ad veſtigandas nouas terras miſit, quas & Columbus aperuit an. 1492.

Quo anno 1492. in perpetuum Iudæos ſuis Hiſpanicis regnis expulit. 97. poſt Gallicanum eorum exilium.
Et vt hæreticos & Mauros pœnitus inde euelleret, Inqui- 1484 5572
ſitionis officium inſtituit, cui etiam Rex ipſe ſubeſſet. Granatenſe, Neapolitanum, & Nauarreum regnum ſubegit. *Vaſæus.*

Doriphori (quos Lantznechtos vocant) tunc primùm exorti ſunt in Germania.

Ducatus Britanniæ Regno Franciæ acceſſit nomine dotis Annæ hæredis Britanniæ, quam, repudiata Margarita vxore, Carolus 8. vxorem duxit, licet ipſa per legatum nupta iam eſſet Maximiliano Auſtriæ Archiduci. *Naucler. Gaguin. lib. 11. Chron. Franc.*

Mediolanenſes mortuo Philippo Maria duce vltimo ſeſe. in libertatem vendicant & ex Plebe 12. viros, Reip. conſtituendæ cauſa creant. Verum poſt duram obſidionem Franciſcum Sfortiam, qui Blancam Philippi filiam nothani duxerat, in vrbem & ducem recipere coacti ſunt, à quo Carolus Aurelianenſis competitor victus eſt Fridericus Imperat. ſuum ius neglexit, bellis domeſticis detentus, & multitudine competitorum absterritus.

Alphonſus rex Neapolit. quem Philippus hæredem teſtamento inſtituerat cum hereditatem longe à ſe diſſitam & a competitoribus vndique circumſeſſam videret, quieuit.

Thoma & Demetrio Paleologis fratribus inter ſe diſſidentibus, Demetrius ad hoſtem tranſijt filia ei in vxorem data. Thomas rebus perditis Romam fugit. Sic Mahometes Peloponeſum ſubigit ſublato illic Paleologorum & Venetorum Dominatu. Leſbum, Lemnum, Euboeam, ſiue Nigropontum ponte admirabili ſuper Euripum conſtructo recipit.

Per id tempus Vngari duce Bathoro ex Turcis quorum erant centum millia inſignem & omni æuo memorabilem victoriam Matthiæ regi retulerunt. *Crom. lib. 29. Polo.*

Cazimirus Cazimiri Regis Polonorum filius medicis concubitum ſuadentibus, ſi ſanus eſſe vellet, Ne ſe pollueret, maluit ille mori. *Crom. Ibid.* Michaëli Verino poëtæ Hiſpano vix 18. annos nato paulò pòſt idem viſum eſt. *Politianus.*

Boemici motus ab hæreticis excitati, regi etiam periculoſi, ita vt Rex de vita ſua periclitatus ad Cuthnos montes fugere coactus ſit, Senatus verò veteris & nouæ Pragæ contrucidatus ſit & Monaſteria direpta. *Herbutus lib. 17. Polo. c. 10.*

Ioannes Standon Theologus collegium Montis acuti Lutetiæ fundauit, legauitque multa ad Pauperum, vulgo Capetarum, alimoniam.

Carolus 8. cum Cancellario & libellorum ſupplicum magiſtris ſeptemdecim conſiliarios laicos & ſacerdotes creauit, quia Cancellarius tot negotijs ſe implicare non poterat.

Henricus ſeptimus, Rex Angliæ, ex Elizabetha coniuge tres tantum liberos ſuperſtites reliquit, Henricum octauum, Margaritam maiorem natu, quæ
Iacobo quarto Scotorum regi nupſit, Mariam Lu- 1482 5580
douico duodecimo Francorum regi primum, deinde

Anni christi.

222.

m ALEXANDER 6.
1492 Valentinus Hiſpanus an.
1503 11.di. 8.

Vacat m.1 d.4.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Niphone, deinde Pachomo (qui præſinitè ſedit an. 1500.) an.10.

Principibus.

Baiazete 2. Turcico 12. Imp.

Ruſtano Perſiæ, deinde Agniato menſ.6. Carabe an. 1. Aluaute an.4. Iſmaele Sophi an.34.

Friderico 3. & poſt eum Maximiliano an 25. Occid. Imp.

Carolo 8. & Ludouico 12. Patre populi cog. an. 17. ex ordine Franc. Reg.

Schender Aethiopiæ, deinde Amdezeon, qui & Alexander menſ.6. Nahud. an. 14.

Ferdinando 5. Hiſpaniæ.

Henrico 7. Angliæ.

Cazimiro 4. deinde Alberto an.9. Alexandro an.5. Poloniæ.

Ioanne 2. Portugalliæ, deinde Emanuele Magno an. 26.

Iacobo quarto Scotiæ.

An. Dom. M.D. quando Ludouicus 12. Pater populi dictus, regnum Galliæ inijt, Sophus Perſicum, nouæ terræ aperiuntur.

DECIMO *quinto ſæculo continuatam quidem fuiſſe Doctrinā dubitari non poteſt, quod ideo Lutherus & innumerabiles hæreticorum copiæ inſurrexerint &c. Sed interim id mo-*

Anni mundi.

Carolo Brandono Suffolciæ Duci collocatam. *Ex hiſtoriis Angl. & Scot.*

5580 Henrici ergo defuncta poſteritate, de qua vnica ſupereſt Elizabetha, rerum hodie potiens, regnorum Angliæ & Hiberniæ ius ad Mariam Scotorum Reginam,
5591 vnicam Iacobi 4. & Margaritæ ſuprà dictæ hæredem, ſiue ex Iacobo 5. patre Scotorum rege eorum filio neptem, eiuſque deinceps liberos, rectâ aliis omnibus excluſis deuoluitur.

m FAVENS auſpiciis Ferdinandi & Iſabellæ Hiſpa. regum, qui duce Columbo an 1492. Indias Occiduas aperuerant, Bulla illos legitimos earum Dominos conſtituit, ita tamen vt præcones Euangelij illuc mittere tenerentur. Bulla ab Alexandro data eſt an.1493. quarto nonas Maij ſui Pontificatus 2.

1494. Correcta propter Hiſpanorum & Luſitanorum diſſidia, ipſorum conſenſu, vt videlicet linea vtroſque ſeparans ducta à Septentrione ad Meridiem per Occidentem diſtaret à Promontorio viridi 100. miliaribus, non, vt antea, 400. duntaxat, vt quicquid ab ea verſus Orientem acquireretur. Portugalenſibus cederet, verſus Occidentem Hiſpanis. Quod præſertim factum eſt, ne Hiſpani quicquam tentarent in interiore Africa, quam iam Portugalenſes aperuerant.

Primus præco fuit Bueil Catalanus ordinis S. Benedicti, quam Alexander Bulla ſacerdotibus duodecim præfecit, ſuumque vicarium apud illas regiones nominauit. *Fumeus in hiſtoria Gallica Indiarum Occidentalium lib. 1. cap. 2.*

Ioſephus Indus patria Caragonorenſis, vir Chriſtianus, Romam venit, & Alexandro 6. narrauit, eorum populorum, qui circa inſulam Ormum & reliquum Orientem habitant, magnum quendam eſſe Antiſtitem, qui Catholicus appelletur, cui aſtent Cardinales duodecim, Patriarchæ duo, Archiepiſcopi & Epiſcopi complures. *Ipſe in ſua nauigatione c.33. Oſorius de Emanuele.*

1494. Ordo pœnitentium mulierum ex proſtitutis cœpit Pariſiis prædicatione Ioannis Tiſſerani Minoritæ. *Continuatio Palmerij. Volater.*

Ioannes Mederus, Ioannes Dalburgius. Georgius Florus Baldinus, Guilelmus Pepinus, Baptiſta à Satis, Ioannes Keiſerſpergius, Hieronymus Sauaranola, Ioan. Ludouicus Viualdus, Theologi. Ioan. Tritemius, qui ſuum librum de Scriptoribus Eccleſiaſticis (nongentis & ſeptuaginta, quorum volumina gradus, conditiones, dignitates, ac tempora potuit reperire) abſoluit an.1494.

HVMANA.

1497. Americus Veſputius Florentinus ſub Zona torrida, vltrà citràque terras Occiduas nauigationibus quatuor aperuit, & Americam de ſuo nomine appellauit, quarum duas verſus Occidentem mandato Ferdinandi Regis Hiſp. ſuſcepit, duas alias verſus Auſtrum Emanuelis Luſitaniæ regis iuſſu. Propter eius magnitudinem quarta pars orbis nominatur, neſcitur continenſne ſit. an inſula, niſi quòd eſt probabilius verſus polum quodam Iſthmo cum Groetlandia iungi. Quoniam ſæpius quidem tentatus eſt per Septentrionem ad Mare Moluccarum tranſitus, verùm nunquam repertus, per Auſtrum ad Moluccas tranſitum Magellanus reperit, & fretum Magellanicum de ſe nominauit,

An. 1501. Petrus Aruarus Cabralus Braſiliam in torrida Zona extra æquinoctialem verſus meridiem adinuenit.

Emannelis Regis Portugaliæ auſpicijs ſub an. 150? aperta eſt nauigatio in Indias, circumnauigata tota Africa & repertis multis nouis regionibus & inſulis. Prima illa nauigatio fuit vſque ad Callicutium, deinde Cochinum, vbi magnum Chriſtianorum numerum S. Thomæ videre licet, quorum ſacerdotes in magna degunt abſtinentia. in templis crucem tantùm habentes. Sacrificant pane Azymo, & vino ex vua paſſa & aqua expreſſo, quòd alio careant. Apoſtoli corpus hinc procul 350. milliaribus ſitum eſt apud oppidum Mailapar, etiam Saracenis & Paganis venerabile. *Volateran. libr. 12. Geographic.*

1493. cœpit expeditio Francorum pro acquirendo Regno Neapolitano, contra Alphonſum Regem: Carolus Rex Francor. ſtatim illud regnum obtinuit, ſed ann. proximo ab eo ad Ferdinandum Alphonſi filium defecit.

Morbus ſacer ſub primum deſcenſum Francorum in Italiam primùm cœpit agnoſci in Europa, & propterea dictus eſt Gallicus, & Neapolitanus, Hiſpani Arragonenſes vocant eum Morbum S. Sementi, Granatenſes Curialem, Franci groſſam verolam.

An 1494. obierunt tria literariæ reipublicæ lumina, Hermolaus Barbarus Patriarcha Aquileienſis, Angelus Politianus vir eloquentiſſimus, & Ioan. Picus Mirandulæ Comes, ſummus Philoſophus. *Continuat Palmerij.*

Ioan. Nauclerus Tubigenſis, cuius hiſtoria à Surio, Carthuſ. continuata eſt. Philippus Bergomenſis, Hermannus Schedellius, Baptiſta Egnatius, Raphaël Volaterranus, Franciſcus Irenicus, Iacobus Vuimphelingius, Polydorus Virgilius Anglus, Ludouicus Patricius, Antonius Sabellicus: hiſtorici celebres. Sebaſtianus Brand. Georgius Valla Iodocus Badius, viri docti.

Parlamentum Rothomagenſe Scacarij loco, à Ludouico 12. inſtituitur, an. 1499. Cal. Octobr. Sic Aquenſe in Prouincia Narbonenſi & Burdegalenſe in Aquitania.

Ruſtanus Perſarum rex, Harduelem patrem Iſmaëlis Sophi interfecit, veritus ne is Halim Ontari præferens, ſtuderet rebus nouis, & ſe regno exueret. Iſmaël interim fugiens in Hircaniam ad Pyrcalim amicum paternum, eoſdem ritus, quos pater in Perſide tradiderat, prouexit, & Siach. i. Propheta habitus, regnum Perſicum ad ſe tranſtulit, eiectis hæredibus.

1499. ſeptuaginta Turcorum millia per Vualachiam in Ruſſiam ſe effundentes frigore & fame conſumpta ſunt. Reliqui à Stephano Vaieuoda contrucidati. *Crome. lib. 30. Polon.*

1500. quidam Iudæus nomine Lemlen impoſuit Iudæis quibuſdam (credo in Germania) ſe eſſe verum Chriſtum, quem expectabant. *Ioann. Iſaac ſuper Epiſtolam R. Moſis filij Maimon, quam ipſe ex Hebræo in Latinum conuertit.*

Eo anno Portugallia Iudæi excedere iuſſi ſunt, octo annis poſtquam à regibus Hiſpanis in perpetuum eiecti eſſent: *Vaſæus.*

Eo Rutheri ditionis Polonicæ ad Moſcouitarum Imperatorem, Schiſmatis eorum tutorem defecerunt, quod Alexander Dux Lituaniæ eos Eccleſiæ Romanæ adiungere vellet. *Ioan. Sacramus in Elucidario eorum Ruthenicorum.*

Anni Christi. | *Anni mundi*

re noſtrò demonſtremus è certis Græcorum & Latinorum teſtimoniis.

MISSA. *Iiſdem ritibus ac prius,*
1482 *è ſcriptoribus de Diuinis vel Eccleſiaſticis, Beſſarione Cardinali, Marco Epheſio, Dionyſio Carthuſiano, Gabriele Biel in Canonem Miſſæ.*

Gratia Dei, fides, Iuſtificatio, *Græci in ſua Apologia Baſilienſi concilio exhibita. Beſſario & Trapezuntius multis ſuorum librorum locis. Sic Gerſon &c. Biel in can. Miſſæ lect. 23. §. E Sententiarij in 2. diſt. 26. & 27. & lib. 1. diſt. 41. vbi diſputatur, an Prædeſtinationis ſit aliquot meritum.*

Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus, *Beſſario de Euchariſtiæ ſacramento. Marcus Epheſius lib. Quibus verbis conficiantur diuina munera. Laonicus Chalcondylas, Euchologium, in quo tres liturgiæ Chryſoſtomi cap. 2. Baſilij cap. 3. cap. 4. & 7. cum eius interpretatione cap. 5 & 6. Thomas Valdenſis in tomis de Sacramentis contra Vuicleffiſtas, Biel in Canonem Miſſæ. Sententiarij multis diſtinctionibus libri 4. Gerſon parte 1. tract. de Communione ſub v-* 5591
traque ſpecie & part. 2. in Compendio Theologiæ tract. 3. de Sac. Eucha- 5600
riſtiæ & alibi.

Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, ceremoniæ *In Euchologio Græcor. c. 15. 17. 79 Sententiarij multis, diſtinctionibus lib. 4. Gerſon in compendio Theologiæ tract. 3.*

Pœnitentia & eius partes tres *Euchologium cap 49. 98. &c. vbi canon in extrema vnctione in Peccatoris confeſſione ſeruandus. Ibidem Gerſon. Sententiarij lib. 4. diſt. 14. vſque ad diſt. 22.*

Claues Eccleſiæ, Abſolutio. *Trapezuntius, in dictum Euangelij, ſi ſic volo eum manere &c. Græci in ſuo Euchologio ca. 114. Sententiarij lib. 4. diſt. 18. & 19. per totum Biel. in can. Miſſ. lect. 2. 3. per totum. Gerſ. parte 2. tract. de poteſtate ligandi atque ſoluendi, & alio, de contemptu Clauium.*

Confirmatio, reliqua alia ſacramenta, & eorum vſus. *In Euchologio c. 95. 97. 98. vbi ſacramentum vnctionis extrema vocatur, πρόσκλησις & παράκλησις è 5. cap. Iaco. ca. 18. & 19. & ſeqq. vbi matrimonij officium cap. 111 & ſeqq. vbi ordinum ſingu-*
1503 *lorum diſpenſandorum ritus & officium. Aeneas Syluius epiſt. 130. ad*

Bohemos. Septem ſunt Eccleſiæ ſacramenta, etſi vos tantum quinque recipitis. (Nam de confirmatione & extrema vnctione nihil ſentiebant.) Gerardus Stredoneus lib. de ſeptẽ Sacramentis. D. Antonius p. 3. tit. 14. c. 1. §. 3. ad eripiendum nos ab infirmitatibus ſpiritualibus animæ Dominus inſtituit medicinas ſeptem Sacramentorum, Gerſon in regulis Moralibus part. 2. & in compendio Theologiæ tract. 3.

Inde ſecuta bella, donec ſocer Moſcus (Nam filiam ſuam Alexandro collocarat) innumera Catholicorum millia tam per ſuos è Lituano Dominio, quàm per Tartaros è regno regis Poloniæ Alberti in perpetuam ſeruitutem abigeret. *Ibid.*

Iſmael Sophus ex Aſſumcaſſani filia progenitus Mahometanam legem nouis interpretationibus exponens, nouam religionem introduxit, atque ea via Perſiæ Regnum occupauit. *Paul. Iouius.*

Primatus ſedis Apoſtolicæ. *Gennadius Scholarius Patriarcha Conſtantinopol. in defenſione de primatu Petri. Gerſon de Auferibilitate Papæ, & 4. parte Sermo. de pace & vnitate Græcorum. Omnes principes & alij ſubiectionem habent ad Papam, in quantum ſuis iuriſdictionibus, temporalitate & dominio abuti vellent contra legem diuinam & naturalem. Item lib. de modo habendi ſe tempore Schiſmatis. Baldus leg. f. in fine* C. D. LL. *nu. 4. ſolus Papa poteſt deponere Imperatorem, & non ex omni cauſa, ſed ſolum ex cauſa graui & notoria, ex qua turbatur vniuerſalis ſtatus Chriſtianus vel Eccleſiæ. Et Nu. 2. Cum Apoſtolicus confirmet Principem, iſtud eſt manifeſtum ſignum ſuperioritatis, vt in Authenthica, De defenſore ciuitatis, § interim. Et ideo Imperator iurat Papæ fidelitatem. Thomas Vualdenſis contra Vuicleffitas. Io. de Turr. Cre. in ſumma de Eccleſia, & alibi. Trapezuntius in dictum Euangelij, Si volo eum manere. Aeneas Syl. epiſt. 288. Gabriel Biel in Can. lect. 23. Clemangis de corrupto Eccleſiæ ſtatu.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Græci in Apologia ad Concilium Baſilienſe. Trapezuntius vbi ſupra. Biel in cano. Miſſæ lectio. 29. 59. Gerſon in compendio Theo. tract. 2. Sententiarij in 2. ſent. diſt. 25. 26. 28.*

Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, feſta. *Græci in Horologiis & Menologiis ſuis. Item Euchologio, vbi de crucis collocatione c. 30. & Exaltatione cap. 93. & lectione Apoſtolica & Euãgelica de SS. Martyribus cap. 103. de ſanctis medicis cap. 104. de Sancto Chryſoſtomo & reliquis Sanctis pontificibus cap. 105. de aliis varijs Sanctis cap. 106. 107. 108. 109. ſed & apud noſtros huius ſæculi ſcriptores de iis omnibus extant ſermones & tractatus pene innumeri. Biel in canonem Miſſæ lectione 30. 31. 32. 79. & de imaginibus lect. 49. & de reliquijs lect. 42. Gerſon præmittens Aue Maria ſermonibus, quos habuit in Concilio Conſtantienſi.*

Preces pro defunctis. Purgatorium. *Dionyſius Carthuſianus de quatuor Nouiſſimis. In Apologia Græcorum de Purgatorio igne, Baſilienſi concilio exhibita, & per Ioan. Hartungum verſa, vbi Græci huiusmodi docent tria e ſuis patribus 1. quorundam reatus poſt mortem à Deo condonari. 2. id fieri Dei clementia & Eccleſiæ precibus. 3. eos interim expiari luſtratione carceris vel tenebrarum & ignorationis, & exilij: hoc vno à Latinis differentes, quod ignem purgatorium corporalem, materialemve negent, vt in eo non pœnam ſenſus, ſed damni duntaxat conſtituant. Hinc eorum Euchologio cap. 118. pro monacho mortuo ferale officium cap. 119. pro ſacerdote mortuo. cap. 120. pro laicis mortuis ca. 121. pro fœminis dormientibus. ca. 122. & vltimo, pro infantibus defunctis. & in ipſorum liturgijs cap. 2. 3. 4. 7. Sententiarij diſt. 21. libr. 4. Biel in can. Miſſæ 56. 57. 58.*

Relinquo infinitos alios Latinos quoniam his præcipuè temporibus hæreticis ſuſpecti ſunt, quod Huſſitas, Hieronymum de Praga, Ziſcam eorum multiplices & diſſectas ſectas proſcripſerint, ſtylo & igni perſecuti ſint. Superfluum etiam eſſet Synodos totius huius ſpatij itémque Hiſtoricos receſere, cum omnes eandem prorſus Eccleſiæ faciem cum ſuperioribus ſæculis nobis pingant, vt propterea ad illos, nec velint, nec auſint prouocare.

Anni chriſti. | *Anni mundi.*

DECIMVM SEXTVM ET vltimum ſæculum.

223.

1503 a PIVS 3. Seneſis, di. 16. 5591

1503 Vacat d. 24. 5591

Patriarcha.

Conſtantinopoli Pachomo.

Principibus.

Baiazete 2. Turcorum imp.

a REGNVM Manicongo an. 1503 in Africa Chriſti fidem ſuſcipit.

Helenæ Alexandri regis Pol. vxori diadema de more reginarum non eſt impoſitum, quòd Græcorum Schiſmati eſſet dedita, vt pote Ioannis magni ducis Moſchorũ filia. *Crom. lib. 30. Pol.*

Bogdanus Vualachiæ Vaieuoda his legibus Elizabetham ſororem Alexandri regis Pol. accipit in matrimonium, vt is ad Eccleſiæ Romanæ ritus cum aulico ſuo comitatu accederet: In Vualachia vt templa, ſacerdotes, & vnus Epiſcopus Romani ritus inſtituerentur, Romanus Pont. Bogdano poſtulante matrimonium id approbaret. *Ibid.*

Georgius Amboëſius Cardinalis & Legatus Franciæ inſtituitur, qui vnico Rothomagenſi ſacerdotio abſque vllis Abbatijs &c. contentus, è viuis multò poſt deceſſit. Vir antiqua virtute & fide, nondum conſcientiis ad Sa-

cerdotiorum

cerdotiorum Polygamiam proſtituris.

HVMANA.

Aleuante & Morath Chamo Iacuppi filiis contendentibus, aduenie̅s Iſmael Sophus adhuc adoleſcens, qui noua̅ ſectam Mahometanæ perfidiæ à patre Harduelle cœptam ſupplicij metu ſuppreſſerat, primo Aleuantem acie ſecum co̅greſſum obtruncat. Deinde Morath Chamum in Arabiam profugere compulit.

Sic rerum potitus à Perſico Oceano ad Seruanorum fines atque ipſum Caucaſum montem & per Hyrcani maris meridionalem oram ad Coraxenos omni regione perdomita, Zagaleiſque Tartaris ad Oxum Iaxarte̅mque flumina pertinentibus ſæpe acie ſuperatis, in Armeniam reuerſus eſt, vbi aliquanto poſt in Calderanis campis à Selimo Turca vincitur, cuius virtuti totus Oriens ceſſerat.

Iſmael Sophi magni Vſſumcaſſani Regis ex filia nepos perſuaſione commutatæ religionis excitatis in ſuam ſectam Orientis gentibus, paternos, maternóſque agros cum exercitu recuperauit. Inde multas vrbes cepit. Mox 1499 Iacuppi Regis auunculi ſui filios regno depulit, mortem patris vindicans & nouam religionem propagans per Armeniam, Mediam, Perſidem, Parthiam, Meſopotamiam, Aſſyriam, Hyrcanos & Turcas laceſſiuit. Edicta inuſitati generis venatione Syluestres equos cepit & domuit, qui aſpectu truces, prælongis, atque horrentibus comis, rigida ceruice, & arietino capite deformes, bidui curſu minimè fatiſcunt. *Iouius lib. 5. viro.*

Legatos Venetias miſit, qui fœdus atque amicitiam peterent. Item ad regem Cambaiæ (ad oſtium Indi fl.) & ad Zabaimum Idalcamum, reliquóſque Indiæ Reges, religionis cauſa quam tamen mutare noluerunt.

In Indiam ad Luſitanos, quorum Prorex erat Albuquercius, tametſi Ormuzium ipſi auertiſſent, miſit Coiealeamum, & cum eis fœdus agitauit. Ad eum Albuquercius viciſſim Michaelem Feirteram ad illud firmandum ablegauit.

Legationem deſtinauit ad Baiazethem cum irrito ſucceſſu. Sibi enim Carmanorum regiones hæreditarias reddi poſtulabat. Item vt abiecta vetere religione ſuam aſſumeret, habitúmque immutaret.

Eius res geſtas contra Turcos explicauit. Henricus Penias ad Cardinalem Saulum.

Nahud eductus eſt ex illo monte munitiſſimo & altiſſimo Æthiopiæ, in quem ſolent regum filij ac propinqui relegari, ne quid contra principem rerum potientem moueant, poſtquàm frater eius Alexander rex abſque liberis diceſſiſſet. Aluereſius in hiſto. Æthiopica c. 59.

Ludouico 12. Academiam Pariſienſem priuilegia ſibi ſublata conquerentem, turbáſque concitantem reprimente, in publico Academiæ apud Bernardinos conuentu decretum eſt, vt conciones, Medicinæ praxis, ſtudium, lectionéſque ſtatutæ intermitterentur.

b BELLICA gloria, quàm Pontificia clarior. Moritur dum celebratur Concilium Lateranenſe.

Bononiam expugnauit: Seruiam, Rauennam, Fauentiam, Forum Iulium & reliquas Eccleſiæ terras à Venetis [illegible]atas

---

Anni chriſti.		Anni mundi
	Iſmaele Sophi Perſarum.	
	Maximiliano Occid. Imp.	
	Ludouico 12. Franc. Rege.	
	Nahud Aethiopiæ an. 14.	
	Ferdinando 5. cog. Catholico Hiſpaniæ.	
	Henrico 7. Angliæ.	
	Alexandro Poloniæ.	
	Emanuele Mag. Portugalliæ.	
	Iacobo 4. Scotiæ.	
1503	224.	5591
1512	b IVLIVS 2. Genuenſis, an. 9. menſ. 3. di. 12. Vacat d. 17.	5600
	Patriarcha. Conſtantinopoli Pachomo, deinde Teolypto an. 10.	
	Principibus. Baiazete 2. & poſt eum Selimo 1. an. 8. Turcorum 13. (aliis 9.) Imp.	
	Iſmaele Sophi Perſarum	
	Maximiliano Occi. Imp.	
	Ludouico 12. Franc. Reg.	
	Nahud Aethiopiæ, deinde	

Anni christi.

Helena eius vxore ob filij pueritiam.

Philippo primo an. 2. & iterũ patre Ferdinando Catholico an.10.pro Carolo nepote ſuo Hiſpaniæ.

Henrico 7. Angliæ, deinde Henrico 8.an.39.

Alexandro Poloniæ, deinde Sigiſmundo 1. an.41.

Emanuele Portugalliæ.

Iacobo 4. Scotiæ.

1510 *CONCIL.Gallicanum Turonẽſe omnium Epiſcoporum Galliæ, & plurimorum doctorum tam Theologiæ, quàm iuris Canonici, pro Rege Franciæ contra Pontificem Romanũ. In quo decretum eſt, vt mitterentur ad PP. legati, qui cum eo de pace agerent, vel ſi ipſos nollet audire, cum prouocarent ad conuocandum generale* Concilium Chron.Franc.

Anni mundi.

occupatas vi obtinuit: Mirandulam & Mutinam cepit. *Paul. Ioui.& Continuatio Palmerij:* Gallos opera Heluetiorum è tota Italia expulit, vnde à nonnullis ei tribuitur titulus liberatæ à Gallis Italiæ. *Surius in hiſtor.*

Edictum in Ludouicum 12. promulgauit quo eum & quotquot illi ſtuderent, omnibus & Schiſmaticorum & Hæreticorum pœnis ſubijciebat, facta cuique poteſtate fortunas, regna, reſque illorum inuadendi. Ex quo ſecuta eſt Regni Nauarræ occupatio. *Guichardinus hiſtoriarum ſui temp. lib.* 11.

Iulius Pont. Maximilianus Cæſar, Ferdinandus Hiſpanus, Ludouicus Gallus, Alphonſus Ferrarienſis in Venetos conſpirantes, eos omni Imperio terreſtri ſpoliarunt. Ottomani autem multis vrbibus & inſulis Græcis, donec Cyprum tandem nouiſſimè amiſerint.

Academia Francfordienſis approbante Iulio PP. inſtituitur an. 1506. ab electore Ioachimo Brandeburgenſi Marchione. *Monſt.*

Florent doctiſſimi viri, Ioannes Lapidanus doctor Theologus, qui linguam Hebraicam Lutetiæ docet ipſum Ioan. Reuchilnum Capnionem, *Vt agnoſcit ipſe in ſua Apologia.* Ioan. Reuchilnus Capnion Hoſtratiano diſſidio variè afflictus, (qui primus eo tempore cœpit Hebraicam linguam in Germania profiteri) Marcus Marulus Spalatenſis, Lodoicus Viues, Iacobus Faber Stapulenſis, Deſiderius Eraſmus Roterodamus (obiit an. 1536. ſeptuagenarius) Sylueſter Prierius Dominicanus Italus.

Petrus Galatinus, qui eandem Hebraicam in Italia excolebat. Nam ea inter Chriſtianos incipiebat propagari.

Ælius Antonius Nebriſſenſis, Iacobus Lopes Stunica Philoſophus & Theologus, Græcæ, Hebraïcæ & Arabicæ linguæ peritus, Hiſpanus vterque.

Ioan. Picus Mirandula Marti. Datyli Hebræi diſcipulus, æmulus Pici, Mithridates Romanus, Hiero. Alcander Brunduſinus, Iuſtinianus Nebienſis, Aug. Steuchus Eugubinus Itali

Franciſcus Ximenius epiſcopus Toletanus Compluti Biblia multis linguis & interpretationibus inſignia typis exprimi curauit, ſecundus poſt Origenem Adamantium. 5598

Gallus & Pontifex vario marte congrediuntur in Italia. *Paul.Ioui.* Vnde Rex Ludouicus & Maximilianus Imper. curant haberi Concilium, quod nunquam fieri potuit, Pontifice propter principum factiones, reclamante.

1510. octauo Idus Februarij circà horam noctis ſecundam Paulus *Form.* in Marchiæ Brandeburgenſis villa *Knobloch*, è templo ſubreptam thecam argenteam & inauratam, qua Euchariſtia conſeruabatur, cum ſacra hoſtia vendidit cuidam Iudæo, qui poſt multos ictus pugionis videns eam integram permanere, ita excandeſcens, Si tu es (inquit) Deus Chriſtianorum te ipſum manifeſta: mox hoſtia in tres partes diuiſa ſanguine per oras maduit. Eo territus Iudæus, poſtquam illas particulas panno inuolutas apud ſe detinuiſſet, miſſis duabus ad duos alios ſuæ factionis, tertiam iterum pugione confodit, ſicque denuò ſanguinis guttulæ dimanarunt, Tunc timens ne ſcelus proderetur, eam abſumere voluit, ſed cùm non poſſet, proiecit in flumen, dein illa enatante, in ignem demum cùm intacta eſſet, commiſcuit azymo, ac vbi

furno

furno impoſuiſſet, ille alioqui obſcurus reſplenduit, & maſſula azymi, cui tertia illa particula erat immixta, in Iudæi faciem inſiliit. Re à Magiſtratu cognitâ Paulus *Form.* forcipibus diſcerptus eſt, & in cineres redactus: Omnes Iudæi illius Marchiæ carceribus incluſi ſunt Burlini, ex quibus habita quæſtione cum inter alia flagitia faterentur ſe ſeptem Chriſtianorum infantes acubus & punctionibus peremiſſe, eorum 38. (al. 40.) flammis traditi ſunt, & duo, qui petierunt baptizari ante mortem, capite plexi ſunt. *Sur. in hiſtor. & Hiſtoria rerum memorabil. &c. conuerſa à Pontano lib. 1.*

Acurius Ioſeph ſacerdos, Moſes Monachus Diaconus, Helias Hypodiaconus è Syria ad concilium Lateranenſe legati mittuntur à Petro Patriarcha Maronitarum è Monaſterio ſanctę Mariæ de Camibin in mōte Libano ann. 1515 Febr. 14. Ab his Theſeus Ambroſius Albonesij regulus Iuriſc. literas Syriacas didicit, à quo poſtea canonico D. Auguſtini Bononiæ illæ inter nos ceperunt propagari, Leone 10. pontificatum adminiſtrante, quando introductionem in linguam Chaldęam, Syriacam & Armenicam euulgauit. *Ipſe Ibid.*

Sub an. 1510. Occidentales populi per Dominicanos ex Hiſpania conuertuntur.

HVMANA

Philippus Archidux Auſtriæ, Caroli quinti Imp. pater annos ſecundo regio Hiſpaniæ ſceptro potitur Comitatum Flandriæ cum reliquis ditionibus regno Caſtiliæ vnit. Immatura morte præreptus regnum Ferdinando 5. Catholico patri, qui ſe Neapolim receperat, reliquit (donec Carolus adoleuiſſet.

Sultanus Ægyptius ereptum ſibi dolens vectigal reliquorum Chriſtianorum Alexandriam gratia mercis Indicæ adeuntium, ad Iulium Pont. Oratorem denuntiatum miſit, niſi Portugalenſes abſtineant, ſe quoque Hieroſolymitanum iter prohibiturum. *Volat. libro 11. Geogr.*

Huius laudis æmuli Hiſpani ſub Ferdinandi regis auſpiciis duce Chriſtophoro Columbo ann. 1496. Gadibus ſoluunt inter Zephirum & Auſtrum, & Canarias, aliáſque inſulas deinde Orbem nouum aperiunt, non ad antœcos ſiue antipodas, vt Luſitani, ſed ad parœcos noſtros curſum dirigentes. *Ibid.*

Baiazetes ſecundus Turcorum duodecimus Imperat. venenato Pharmaco, ſibi iuſſu Selimi filij per Iudæum quēdam medicum parato, interiit an 1512. poſtquam Imperio præfuiſſet 31. annis, quibus Valachiam & Moncaſtrum (hodie Neper) ac Lithoſtomum oppida ſubegit, contra Caitheum Sultanum Ægyptium copias miſit) tunc Turci tantam ab illo Sultano ſtragem acceperunt, vt nullam vnquam maiorem tulerint) venetis Lepantū) antiquis Naupactum) Dirrachium & Methonem vrbes ademit: Gallos ſe aggreſſos fugauit: fœdus init cum Veneris, quod durat in hodiernum diem: ferrum Lanceæ, quæ Chriſti latus aperuit, ad Innocentium 8. PP. per Muſtapham Baſſam Viſirum dono miſit. *Paulus Iouius libro de reb. Turci.*

1509. Helenæ auia Dauidis ad Emanuelem Regem Portugalliæ Matthæum Legatum cum literis mittit, o-

Anni Chriſti.		*Anni mundi.*
	Piſanum, coactum à Maximiliano Imp. & Ludouico Rege & quibuſdam Cardinalibus, cōtra Iulium PP poſtea translatum eſt Mediolanum, deinde Lugdunum: ſed ſine profectu & vllo exitu, interueniente morte Iulij Papæ. Chron. Franc.	
1511		5599
	DECIMVM nonum Concilium œcumenicum Lateranēſe indictū eſt à Iulio Papa contra Concilium Piſanum, contra Turcos, & pro reformatione Eccleſiæ, ſed ipſius morte eſt interruptum, & poſtea continuatum & abſolutum à Leone 10. PP. *anno* 1517. 17. *Calend. April. Sleid. lib. 1. & Surius. In hoc Pragmatica Sanctio factione quorundam abrogari ſinitur.*	
1511		5599

Anni Christi. | *Anni mundi.*

225.

1513 c Leo 10. Florentinus (*Prius dictus Ioannes de Medicis*) an. 8. 5601

1522 menſ. 8. di. 21. 5610

Vacat. menſ. 1. d. 7.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Theolypto, deinde Ieremia an. 15.

Principibus.

Selimo I. & Solimano eius filio an. 46. per ordinem ſucceßionis Turcorum Imp.

Iſmaele Sophi Perſarum.

pem pollicens aduerſus Mammelucos & Mauros Indiæ, prout rogata fuerat à Triſtane de Cugna, illius in India Protege. Atque hîc prima Luſitanorum cum Aethiopibus coniunctio.

Selymus Campſonem Gaurum Cairi Sultanum eiuſque exercitum ad Singuam occiſione deleuit. Indeque Syriam, Iudæam, Atque Aegyptum victoriis peruagatus, Mameluchorum nomen & Sultaneum Imperium euertit, Tomonbeio vltimo Sultano, qui in locum Campſonis demortui tumultuariè ſuffectus fuerat, capto.

Tomombeium vltimum Aegypti Syriæque Sultanum vicit, captum, diúque in quæſtione de Theſauris tortum, impoſitúmque vili camelo & per Cairum circumductum, ad Baſuëlam Syriæ portam laqueo necauit, vncoque ferreo ſuſpendit. *Iouius libro quarto vir. Illuſtrium.*

Iſmaëlem Sophum occupata Tauriſio eius regia in Calderanis campis deuicit. In eo loco canceroſo renum vlcere peſtilenti infœlicem exhalauit animam octauo Imperij anno, in quo patrem Baiazethem acie adortus opprimere cogitarat, & veneno ſuſtulerat poſtquam Acomathem & Corcuthum Germanos fratres, & ſeptem impuberes conſanguineos ad vnum omnes peremiſſet, dictitans nihil ſuauius, quàm ſublato omni conſanguineorum metu ſolum regnare, *Idem lib. 5.*

Ei Solymanus ſucceſſit an. 1518.

c Anno 1517. PP. promulgauit per vniuerſam Chriſtianornm ditionem remiſſionem omnium peccatorum iis, qui ſua bona in expeditionem Turcicam erogarent quę Cruciada vocabatur. Eius rei cura in Germania Alberto Moguntinenſi Epiſcopo à PP. demandatur, qui elegit Ioannem Tetzellium Dominicanum: quod ita offendit Auguſtinianos, maximè Staupitium ordinis generalem per Germaniā genere clarum ac diſertum, Martinum etiam Lutherum, vt ipſe contra tales Indulgentias eodem anno tonare cœperit, fretus Frederico Saxoniæ Duce, quem ſuarum partium reddiderat. 95. propoſitiones edidit quibus oppugnabat Indulgentias cõtra Tetzellius alias 106. Lutheranis planè contrarias. Ex hac lite ortum illud Lvtheranae hæreſeos incendium, quo tota pene Europa conflagrauit. *Surius in ſua hiſtoria.* At Sleid. lib. 1 paulo aliter.

Pragmaticam ſanctionem ſuſtulit, Concordata, quæ vocantur cum Rege Franciſco agitans. de nominatione Epiſcoporum & Abbatum ſpecioſo prætextu, vt Rex propter electionum abuſus Doctorem quidem vel licentiatum Theologiæ, Iuriſve canonici è celebri academia ad Epiſcopatum, Religioſum eiuſdem ordinis, Doctorem ſimiliter, vel certè Baccalaureum earundem facultatum ad Abbatiam nominare teneretur: reuera autem ageretur myſterium illud iniquitatis, quo perditam Eccleſiam Gallicanam cernimus.

Hinc enim eius pernicies, in ea omnis generis hæreſeon, Simoniarum, Fiduciarum ſeminarium, ſcientiæ, virtutis, pietatis exterminatio, regni peſtis.

Ann. 1515. Concordata ſunt condita. 1516. decimæ ſacrilegij ſpecies introductæ. 1517. Lutherus emerſit. paulo pòſt fœdus cum Turca agitatur, & magiſtratus omnes vænales proſtituuntur, ne quiſquam bonus & doctus ad eos poſſit ſine numerata pecunia contendere. Bella ſucceſſio & noſtris digna moribus, ad quam aliquis

Anni Christi. | *Anni mundi.*

à quodam monitore ſpiritu (atérne an albus fuerit ignorat) Idib. April. ſe accepiſſe gloriatur, in lib. Subſidij de Euchariſt. Tum Vuormaciæ conuentum egit Carolus, in quo Lutherus ob res belli opinione turbatas, ſe ſuámque doctrinam palàm defendit.

1513 5610 1521. Ignatius Loyola Hiſpanus ſocietatis Ieſu fratribus initium dedit. Decem alios ſibi adiunxit, quibus comitatus Lutetia Romam, obtinuit ann. 1540. vt ſuæ religionis inſtitutum à Pont. confirmaretur. Ex iis primus Franciſcus Xauierius ad Indos mittitur, principio an. 1541. tanto Dei numine, vt ſocij deinceps conſecuti multa & præclara pro religionis incremento geſſerint, quotidieque gerant. Superiore ab ineunte ſocietate anno. i. 1520. Lutherus à Pont. declaratus fuerat hæreticus. Nempe, quo tempore Satanas ad diruẽdum aliquos erigit, Deus alios ad ædificandum excitat.

1520. Viuebat Abuna Marcus, ſummus Æthiopum in regno presbyteri Ioannis Patriarcha, annum agens centeſimum quinquageſimum, vegeto adhùc animo & corpore. *Aluareſius in ſua legatione Aethiopica.*

Humana.

Emanuel Portugalliæ rex ad extendendam ſubactæ à ſe Indiæ laudem Leoni pontifici ſuæ victoriæ trophæa, Elephantum aurea inſtratum ſtragula & turrito ephippio Indos homines geſtantem, paſſus ad modulos tibiarum temperantem, Principem, hominéſque auguſtiore habitu, certo geſtu venerantem, per Triſtanum Acunium Luſitanum dono miſit. Addiderat Rhinocerotem Elephanto paulò humiliorem, longitudine parem, ſed in Liguſticis ſcopulis merſus eſt. *Ioui. libr.* 4. *virorum Illuſtrium.*

Florentini, qui inteſtinis diſcordiis ferè continenter per an. 300. laborauerant, tanta quidem rabie, vt modo Patricios, modo Populares alternante victoria è ciuitate in exilium expellerent, ſæuis ſedibus integras ſæpe familias delerent, armis Cæſarianis oppreſſi, Dominum ſibi imponi paſſi ſunt, Alexandro Duci, qui mox interfectus eſt à Laurentio cognato, primum obtemperantes ea lege, vt hæc dignitas ad liberos eius pertineret, atque his deficientibus ad eius cognationis proximos.

Senenſes & ipſi ſeditioſiſſimi aliquot poſt annos eandem fortunam ſubierunt.

An. 1514. Muleamethes, cui Sciriffo q. magno ſacerdoti cognomen erat, ex Eremita & concionatore ad regna feſſæ & Marochi peruenit, religionis nouæ authoritate & armorum gloria florens. Ita Africam miſcuit, vt coacta multitudine in Lybiæ & Aegypti interiora penetrans, tribus annis obtinuerit præter ſuperiora duo, regna Tremiſſæ, Daræ, Taphiletæ, Suæ, quæ 43. annis tenuit, venando à ſtipatoribus corporis ſenex admodum interfectus ſub an. 1557. *Iouius lib. 7. vir. Illuſt.*

Huius Eremitæ initia attingit Ioannes Leo in deſcripti. Africæ, qui cum eo verſatum ſe per tres dies ſcribit.

Eius filius Abdala poſt. Marochi regnat. Eodem tem-

1522 5610 pore & ſpiritu Lutherus de ordine Eremitarum Auguſt. cœpit talequid moliri in Europa, ſed ad tantam fœlicitatem peruenire non potuit, etiamſi Cardinalatum, indeque Papatum animo fuiſſet complexus.

Franciſcus Valeſius Dux Engoliſmenſium literarum

inſtaurator, Rex Francorum inauguratur die 20. Ianuar. anno. 1515. quo quidem Mart. Lutherus ſcribit contra indulgentias, Sequente an. expeditione in Mediolanum ſuſcepta ad 15. horas cum Heluetiis pugnans victor euadit, Mediolanum recepit, fœdus cum Heluetiis iniit certa, pecuniæ, quæ ſingulis annis illis penſitatur pactione: cum Leone PP. conciliatur: ius creandorum Præſulum conuentibus Sacerdotum & Monachorum adimit & ſibi vendicat. *Tili.*

Henricus 8. Anglorum Rex, quod librum plenum pietatis & eruditionis contrà Lutherum ſcripſiſſet, meruit titulum DEFENSORIS FIDEI, ſibi & ſuis poſteris à Leone Pontifice conceſſum. *Sleid. lib. 3. Georgius Lilius in Chron. Anglor.*

Ferdinandus Hiſpaniæ Rex nullo meliore iure, quam quod ſibi vtile & commodum eſſet, Regnum Nauarræ, expulſo Ioanne Albreto occupat anno 1513. *Ioan. Tili.* Et regnis Caſtiliæ ſociat. Ioanni autem Albreto ſiue Labritenſi regnũ venerat è Catharina Foiſſea hærede. Paulò aliter rem narrat Guichardinus hiſtoriarum ſui temporis lib. 11.

Ex Arragoniis tandem potitus nuptiis Iſabellæ Caſtiliæ reginæ, deinde regno Granatenſi, pulſis Saracenis ſiue Mauris, qui id tenuerant annos plus 780. decennali bello, vniuerſæ Hiſpaniæ vires obtinuit, Luſitanis exceptis, quæ cum Ioanna filia, nuptiis, poſteà tranſierunt ad Philippum Auſtriacum Maximiliani Imp. filium, Caroli 5. & Ferdinandi Impp. patrem. Iudæos ſeuero Edicto ablegauit, Punicas vrbes à Syrtibus ad Herculis columnas vicepit, nouum orbem ac inauditum immenſo & inſuperabili Oceano mira fœlicitate perdomito tot auitis regnis adiecit, vt regum huius memoriæ maximus haberi poſſit.

Eo tamen deſerto, quòd parum eſſet liberalis, Hiſpani Philippum Maximiliani Cæſaris filium, qui in Hiſpaniam nauigauerat ad eundum Iſabellæ ſocrus Regnum recipiunt, anteponentes alienigenam principem indigenæ, generum ſocero, nouum regem iuuenem ſeni. qua re Ferdinandus offenſus Neapolim nauigauit, Nec multo pòſt, vbi oborta febre Philippus interiiſſet, rebus compoſitis ad ſua regna rediit.

Eo defuncto Carolus 5. poſtea Imp. regnis Caſtellæ, Legionis, Arragoniæ, Nauarræ, Valentiæ, Granatæ, & reliquis potitus eſt.

Hiſpania cum primum paruit Auſtriis Dominis & Belgis præfectis magnis motibus agitata eſt. Belga enim peroſi Hiſpani rebellarunt. Quam defectionem & prælia multa & incendia vrbium & damna prouinciarum ſecuta ſunt, nec ceſſarunt, niſi externo milite conſpecto.

Anno 1516. abrogata eſt in Galliis Pragmatica ſanctio, & Concordata (vt vocant) ſubſtituuntur, fremente vniuerſo clero, Scholaſticis, populo, bonis denique & doctis omnibus. *Ioan. Tili. Curion lib. 3.* Vnde & hæc iactabantur.

Prata vorat mulier, frendens leo rodit vtrumque.
Prata, leo, Mulier, ſulphuris antra petunt.
Prata, leo, conſorte carent, Mulierque marito.
Connubio hos iungas, Cerberus alter erunt.

Nam Leo Pontif. Regina mater, & Cancellarius à Prato huius facinoris habebantur auctores.

An. 1517. alias Leuita Iudæus Grammaticorum Hebraicorum ſummus & facillimus, ſuæ linguæ diſcendæ.

Anni chriſti.		*Anni mundi.*
1513	*CONCILIVM Lateranũ an. 1517. abſoluitur 17. Cal. April. in quò decretum fuerat bellum gerendum cum Turca, vt communi hoſte (qui Syriam & Aegyptum proximè ſuo Imperio adiecerat, Soltano victo) depoſitis domeſticis armis, pœna inſtituta iis, qui pacem vel Inducias infringerent: quam ſocietatem, fraternitatem ſanctæ Cruciadæ vocarunt, decretis ieiuniis, ſupplicationibus, eleemoſynis, pauperum donatiuis per totam Europam noſtrã, & ſtipendio militum, cæteráque pecunia decreta ad octuagies centena millia, cui duces præpoſiti fuerunt Maximilianus Cæſar, & Franciſcus Rex Galliæ. Sed mors Maximiliani inſequuta, & religionis per Lutherum perturbatio, hanc tam ſalutarem Societatem diremit. Hæc Ioan. Sturinius Lutheranus Præfatione in Pſalmos Conradi Hereſlachij.*	5610

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

Chriſtianis Romæ, Venetiis, & alibi in Italia, in quam è Germania venerat, copiam facit, ob quam rem magnas à reliquis Iudæis calumnias & odia ſuſtinuit. *Ipſe paßim* Egidius Cardinalis Eliæ ſtudioſus hebraicatur.

R. Abraham de Balmis, qui Grammaticam ſcripſit Venetiis, R. Iacob filius Salomonis, qui collectanea è Thalmud Conſtantinopoli medici.

Ann. 1519. quo Carolus 5. Imperium ſuſcepit, quatuor poſt Franciſci Reg. inaugurationem, vnó antè Solimani Turcæ principatum ad 4. Non. Iul cœpta eſt diſputatio Lipſica in aula Georgij Ducis Saxoniæ inter Ioan. Eckium, Lutherum & Andream Caroloſtadium, in qua Lutherus iracundus, admonitus vt ſedatè ſe gereret, Neque (reſpondit ille) propter Deum hæc res cœpta eſt, neque propter Deum finietur, Durauit illud colloquium 11. dies. *Hiſtoria rerum memorabilium &c. conuerſa à Pontano, lib. 1. Surius in ſua hiſt. & multi alij.*

1521. cœpit bellum funeſtiſſimum inter Carolum Imperatorem & Franciſcum Francorum Regem. Durauit. 38. an.

Cum quartum iam menſem Ticinum Franc. obſediſſet, pugnauit cum Cæſarianis & captus eſt. an. 1525. Qué Cæſar Carolus 5. anno proximo in Fráciam remiſit, duobus eius filiis obſidibus receptis, quos redemit Pater vicies centenis millibus nummûm aureorum.

Selimus Turcorum 13. Imperator, poſtquam debellato Sophi Perſidis, & Capſone ac Tomombeo duobus, per ordinem, Ægypti Sultanis in prælio cæſis, ſuo imperio adieciſſet Syrium Aegyptum & Arabiam, obiit an. Chriſti 1520. & ſui Imperij 8. proficiſcens Adrianopolim eo in vico, Chiorlico nempè, in quo anno antè decimo, cum Baiazete Patre auſus fuerat bellum committere, *Paul. Iouius lib. de reb. Turcic.*

1516. Turci Syria Aegyptóque ſubacta templum S. Ioannis Baptiſtæ Damaſci occuparunt.

226.

1522 d ADRIANVS 6. Batauus Traiectenſis, an. 1. 5610

1523 menſ. 8. di. 6. 5611

Vacat m. 2. d. 4.

d VIR. doctiſsimus, & moderatæ vitæ, olim Theologus Louanienſis, præceptor Caroli 5. Imperatoris, & nomen, quod anteà habebat, retinuit: multa ſcripſit.

Iniquior fuit poëtis, id nominis nihil aliud præ ſe ferre arbitratus, quàm vel impietatem, vel laſciuiam.

Cùm apud eum Eraſmus accuſaretur, reſpondit, Se non bonas literas perſequi, verùm impias hæreſes

Sanctes Pagninus Dominicanus, concionator Apoſtolicus, ſecundus Latinorum pôſt Reuchlinum Lexicon Hebraicum edidit, tanta eruditione refertum, vt etiam Rabbinos in eo argumenti genere vicerit, & reliquos à præſtantiore conficiendo deterruerit.

Munſterus aliquot annis pôſt illud in breuius contraxit.

Seditio Vuitembergenſ. propter Caroloſtadium, qui concitarat plebem ad Imagines ſanctorum è templis eiiciendas, cui conatui reſtitit Lutherus. *Sleid. lib* 3.

Cœpit clam gliſcere ſecta Anabaptiſtarum in Saxoniæ partibus: eorũ opinioni ſubſcribebat Caroloſtadius, *vt aiunt Lutherus, Sleid. lib. 3 & 5. & Melanchthon in comment. ad Coloſ.*

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ieremia.

Principibus.

Solymano Turc. 14. Imp.

Iſmaele Perſarum.

Carolo 5. Occid. Imp. & Hiſpaniæ Reg.

HVMANA.

Solymanus Turca vrbem Belgradum, Hungariæ propugnaculum, anno regni tertio, ſub 1522. & 1524. Rho-

dum inſulam 7. menſe obſidionis cæpit. *Sleidanus lib. 5. & Surius in hiſtor.*

Anni Chriſti.

Muſtapham filium maiorem per ſpeciem colloquij euocatum in conſpectu ſuo ſtrangulari fecit. Baiazethem alterum filium, qui contra alium F. Selimum de Imperio decertans in media Aſia & victus in Perſiam fugerat, à Sophi Tamma, poſt multas legationes vltrò citróque miſſas poſtliminio redditum, extemplo cum tribus filiis in ipſius Imperij aditu, interfici iuſſit.

1522

Ludouicum regem Vngariæ vicit, Budam in deditionem accepit, Viennam, ſed fruſtrà, oppugnauit. Corcyram inuaſit, Melitam tentauit. Tandem Sigetum Vngariæ oppugnans, moritur anno 1566.

Iſmaëli Sophi, qui cum Selimo conflixit anno. 1515. ſucceſſit Tammas, qui cum Solymano bella geſſit. Poſtremo Caſulas, ad quem ante 20. ann. Solymani F. confugit.

1522. Victoria vnica è quinque Magellani nauibus, nauarcho Ioan. Sebaſtiano in Hiſpaniam rediit confecta duobus annis, totius Oceani nauigatione per fretum Magellanicum tunc primùm inuentum.

Dauid Æthiopum Rex ad Emanuelem Regem Portugalliæ, legatum miſit Matthiam. Inde Zagazabo, qui ſcripto explicatam reliquit ſuæ gentis fidem, è qua liquet Eccleſiæ illius cum noſtra maximus conſenſus. Hoc ſcriptum Damianus Goës in Latinum vertit.

Ann. 1523. Emanuel Rex Portug. regni 26. moritur, qui Armuzium Arabiæ partem, Indiam, Indo & Gange fluuiis definitam, eam etiam, quæ vltrà Gangem eſt, extremáſque Orientis ſolis regiones ſuo Imperio adiicit, & terras incognitas per ſuos perluſtrauit. *Oſorius libr. 12. de eius reb.*

Ad eas victorias potiſſimum vſus eſt ductu Vaſci Gamæ, Odoardi Paciei, Franciſci Almeidæ, & Alphonſi Alburquerij. *Ibid.*

Indi indignantes Luſitanos ab extremo Solis occaſu ad ſe profectos, Oceanúmque Atlanticum & Aethiopicum præteruectos, vſque ad auream Cherſoneſum & Cathainum Sinarum regionem (quod ſpatium eſt ferè ſex millium leucarum) ſibi iura dare & excitatis arcibus. Calecuthæ, Cananoræ & aliis celeberrimis aromatum, vnionúmque emporiis ſedes poſuiſſe, adeptos dominatum maris Arabici, Perſici, Indici, ſociarunt vires ad illos indè pellendos. Quibus acceſſerunt Turcæ, ſed neutris hic conatus proſperè ceſſit, quin potius maioribus rebus principium dedit, Deo in ortu Solis cupiente Eccleſiæ ſuæ firmum ſtatum dare, quando in occaſu ſenſim perit.

Solymanus Eunuchus Baſſa præfectus claſſis Turcicæ, quæ ad oppugnandos Luſitanos in Indiam mittebatur, cum magnis viribus Dium vrbem, quæ illorum præſidiis firmabatur, fruſtrà oppugnaſſet, Ademum fœlicis Arabiæ oppidum proficiſcitur, vbi Ademanum Regem ſub fide ad ſe vocatum, in antenna prætoriæ triremis laqueo ſuſpendit. Eiúſque Gaza omni ſurrepta, vrbem lapideo muro munitiſſimam occupat. Pari ſæuitia ad Zidam portum Zibitinum regē ſumptuoſis muneribus gratiam eius appetentem interfecit, præſidiis eius aulæ omnibus ſub fide immaniter trucidatis.

Ioan. Stophlerinus Aſtronomus, Andreas Alciatus Iuriſ. Bilibaldus Pirkaimerus Noribergenſis.

Franciſco 1. Valeſio Frãcorum Reg.

Lebnaddenghel Dauide Aethiopiæ an. 36. cum matre Helena.

Henrico 8. Anglorum.

Sigiſmundo 1. Polonorum.

Emanuele, deinde Ioanne 3. Portugalliæ an. 36.

Iacobo 5. Scotiæ.

Anni mundi.

5616

Anni christi. *Anni mundi.*

Chryſoloræ, qui primus literas Græcas Florentiam Coſmo Mediceo, Florentino duce attulit, diſcipulus Tifernas in Franciam venit. Budæumque literas Græcas docuit. Deinde Ianus Laſcaris mortuo Laurentio Mediceo Mecœnate ſuo. Atque inde literatura Græca deſerta Italia ad nos migrauit.

Laſcari & Budæo auctoribus Franc. primus Bibliothecam Fontanableam inſtruxit, indéque an. 15 o. Linguarum & Mathematum profeſſores. Nam cæteri ſunt aſcriptitij.

An. 1522. Chriſternus rex Daniæ ab Eccleſia deficit. Tribus regnis propter crudelitatem exactus in carcere miſer conſenuit & mortuus eſt Nam eiectus à ſuis à Chriſtiano Friderici qui regnorum Daniæ & Noruegiæ curam ſuſceperat, filio in eius locum ſuffecto, perpetuis vinctus catenis an. 1532. tanquam indomita bellua, clatrata in cauea ad mortem vſque ſeruatus eſt. *Iouius libro 7. vir. Illuſt.*

Eius cum Stenone Sueuo bellum crudele, quale eſt hæreticorum ingenium, deſcribit Zieglerus in ſua Geogr. & Ioan. Mag. in hiſt. Sueuorum.

Suetia primum experta crudelitatem iſtius, demum Gunſtanum nouum hominem regnare patitur. Cuius filij Erricus & Ioan. male concordes alternante fortuna in ſe ſæuierunt. Nam Erricus maior fratrem nihil tale ſuſpicantem in cuſtodiam tradidit, è qua emiſſus Erricum viciſſim incluſit. *Ioan. Magnus.*

227

1523 e CLEMENS 7. Florentinus familia Medicea an. 10. menſ. 10. di. 8. Vacat d. 16.

1534

Patriarcha.
Conſtantinopoli Ieremia.

Principibus.
Solymano Turcor. Imp. 14.

Iſmaele Sophi Perſarum, deinde Tamma an. 42.

Carolo 5. Occid. Imp. & Hiſpaniæ rege.

Franciſco 1. Valeſio Franc. Reg.

e A D Clementem 7. an. 1524. Helena auia & Dauid Æthiopiæ Imp. literas & legatos mittunt obedientiam pollicentes, benedictionem & communionem Apoſtolicam deprecantes. Eas Latinas fecit Paulus Iouius, & in
5611 ſuum librum de Fide & moribus Æthiopum retulit Damianus Goes eques Luſitanus Legatorum præcipuus
5622 erat Zaga Zabo. Elias Leuites in lib. Bahur ſe cum eis cōtuliſſe narrat.

Ad Emanuelem & Ioannem Luſitaniæ Reges ijdem literas & legatos mittunt, ad fœdus & amicitiam, confirmandam, quam Emanuel per Aluareſium & eius comites poſtulauerat. *Ibid. & in Aluareſio, qui hiſtoriam Aethiopicam deſcripſit.*

1524. ſecta Lutheranorum cœpit diuidi in Zuinglianos, qui tropum in verbis Sacramenti Euchariſtiæ inducunt; Caroloſtadianos, qui particulam, HOC, in verbis cœnę, Chriſtum ipſum menſæ aſſidentem monſtráre dicunt, (hanc opinionem amplexati ſunt Anabaptiſtæ) & Lutheranos qui *in*, *cum*, *vel ſub pane* Corpus Chriſti eſſe aſſerunt. *Surius in hiſtor. Lauatherus in hiſtor. controuerſiæ Sacrament.*

An. 1525. Caroloſtadius Archidiaconus Vuitembergenſis, qui paulo ante primus omnium ſacerdotum noſtri ſeculi vxorem duxerat Vuitembergę, opera & ſtudio Lutheri è tota Saxonię Ducis d itione profligatur. *Surius, Sleidanus lib. 5.*

Ruſticanum bellum pernicioſiſſimum & ſęuiſſimum contra Clerum, Principes & Magiſtratus initium pretextu libertatis Euangelicę, cœpit aduerſus Comitem Luphium Sueuum anno 1524. Menſe Nouembri. Serpſit per totam ferè Germaniam, Alſatiam & Sueuiam anno 1525. quo Thomas Muncerus ſiue Monetarius, Cœleſtium Prophetarum hæreſiarcha, infinitam turbam ruſticorum ad ſeditiones concitauit, qui 200. arces & mona-

ſteria in vna Franconia incenderunt:quique ad 130.millia (alij 150.millia, vt eſt in vita Clementis PP.)in acie ceciderunt. Hic fuit exitus belli Ruſticani, quod intra vnum menſem Maium maiores cædes & vaſtitates attulit Germaniæ ſuperiori, quàm bellum decennale Hiſpanorum & Gallorum per id tempus Italiæ. *Sleid. lib.4. & Sur. in hiſt.*

Anni chriſti. 1523 — *Lebnadenghel Dauide Aethiopiæ an.36.cum matre Helena.* — *Anni mundi* 5611

Bernardus Lurzembergus Franciſcus Titelmanus minorita Louanienſis, Ioannes Faber Viennenſis Epiſcopus Laurentius Campegius Cardinalis, Thomas Murnerus, fidei propugnatores inuictiſſimi.

Henrico 8.Angliæ.

1525.Lutherus ducit in vxorem Catharinam Boram ſanctimonialem olim virginem.*Sleid.lib.5. Sur. in hiſt.*

Sigiſmundo 1.Poloniæ

1527. ſecta Anabaptiſtarum vigere cœpit. *Sleidanus libro* ſexto. Eorum auctor variè refertur : alij volunt eſſe Thomam Muncerum. vt Sleid. libro decimo:alij, vt Eckius contrà confeſſionem Zuinglij. Baltazarem Pacimontanum, alij,vt Eraſmus Alberus, Caroloſtadium, alij, vt Antonius Coruinus,Zuinglium, alij,vt Staphylus, Bernardum Rotman,alij, vt Lind.Nicolaum Stolkium, ipſi ſe à Luthero originem trahere gloriantur, ob eius epiſtolam ad Vualdenſes, in qua ait melius eſſe omittere baptiſmum, quàm pueros ſine fide.i.non credentes baptizare.

Ioanne 3.Portugalliæ.

Iacobo 5.Scotiæ.

Tunc quidam Anabaptiſta Sangalli oppido Heluetiorum, fratri ſuo germano caput præcidit, præſente vtroque parente,quibus perſuaſit(ô cæcitas!) id ſibi diuinitus imperatum, ſed a magiſtratu comprehenſus eandem pœnam & ipſe luit.*Sleid.lib.6. Suri. in hiſtor. Gilbert.Cognat.in narrat.tragica.*

Hoc ipſo anno decreta fuit apud Bernates Heluetios valdè pernicioſa diſputatio Catholicorum cum Zuinglianis.ſed nullus Catholicorū voluit adeſſe (quòd Senatus Bernenſis leges diſputationis ipſis iniquas præſcripſiſſet) præter Conradum Tregerum prouincialem Auguſtinianum. Finita diſputatione an.1528 7. Cal Ianuar.mox apud illos & aliquot vicinos,inter quos numerantur Geneuenſes, Miſſæ, aræ,& imagines deturbatæ & deiectæ fuerunt.Dies & annus abolitæ antiquæ Catholicæ religionis aureis literis in columna inſcriptus eſt,vt teſtimonium apud poſteros extaret ſempiternum. *Surius in hiſt. Sleid.lib.6.*

1528 Diſputatio Bernæ Heluetiorum de Euchariſtia, poſt quam planè deteriores euaſerunt amplexo Caluiniſmo.

Eodem acta fuerunt comitia Imperij Spiræ multis de cauſis, maxime de expeditione contrà Turcos,& pace religionis. Tunc natum eſt Proteſtantium nomen, eorum, qui Proteſtantes ſe quibuſdam decretis eius conuentus, ſalua conſcientia,ſubſcribere non poſſe, prouocarunt ad Imperatorem,*Sleid.lib.6.Suri.in Hiſt.*

Eodem anno iuſſu Philippi Haſſiæ Landgrauij fit cōuentus Marpurgenſis, vt Lutherani & Zuingliani inter ſe agerent de concordia religionis:ſed cùm decreuiſſent vt à ſcriptis famoſis vtrinque abſtineretur) quod Melanchthon violauit anno proximo) re infecta diceſſum eſt,Luthero recuſante Zuinglianos fratrum loco habere licet plurimum hortaretur Landgrauius, & Zuinglius palàm cum lachrymis coram Landgrauio & omnibus rogaret,vt ſaltem frater,appellaretur à Lutheranis,*ex Lutheri ſcriptis Brentius in append.in & Surius in hiſt.* 1534 — 5622

Anni christi. | *Anni mundi.*

Mox menſe Octobri ijdem alteram diſputationem inſtituunt Suabachi: ſed cum inter ſe conuenire non poſſent de cœna Domini, tertium colloquium indicunt Smalcaldiæ ad Idus Decembris (alij ad menſ. Nouembris) ſed nihil ad concordiam confici potuit, quam tamen plerique eorum optabant, vt facilius ſuas vires contrà Imperatorem & Principes coniungerent. *Surius in hiſtor. Lauatherus in hiſtor. controuerſiæ ſacramentariæ. Sleid. lib. 6. & 7.*

Anno 1530. comitia Imperij Auguſtana celeberrima præſente Carolo quinto Imp. in quibus Lutherani, Proteſtantes dicti, ſuam confeſſionem (quam Melanchthon compoſuerat) lingua Latina & Germanica ſcriptam obtulerunt, quam, licet poſtea ſæpe auctam, emendatam & adulteratam, multi Lutheranorum tanti faciunt, vt malint de Pauli (ait Ioannes à Laſco in Epiſtola ad Regem Poloniæ) quam de ipſius doctrina dubitare. Zuinglianorum etiam quatuor vrbes, Argentoratum, Conſtantia, Meminga, Lindauium, ſuam confeſſionem ab altera longe diuerſam, in eo conuentu exhibuerunt. *Suri. in hiſt. Sleid. lib. 7. Lauatherus in hiſtoria controuerſiæ Sacramentaria.*

1527 *CONCIL. Senonēſe prouinciale, ad reformationem morum & cōtra hæreſes. Finitur anno 1528. Tomo 4. Concil.* 5612

1531. 5. Idu. Octob. an. ætatis ſuæ 48. Zuinglius occubuit in prælio, quod Catholici (qui tamen erant numero & apparatu bellico inferiores) Quinque pagici Heluetij, contra Zuinglianos Tigurinos & eorum ſocios gerebant: eius cadauer poſtea exuſtum eſt. *Sleid. lib. 8. Surius in hiſtor.* Hinc illud cuiuſdam. *Occubuit Patrio bellator Zuinglius enſe, & preſſa eſt armis gens populoſa ſuis.*

Ratisbonenſe ad reformandum clerum Germaniæ.

Heluetij aſperi montanique homines, ſoliti alijs diſſidentibus mercenaria auxilia ſubmittere, inter ſe de religione acriter dimicarunt, ex vno fœdere, quo prius 13. pagi deuinciebantur duo facientes.

Menſe Nouembri proximo (alij aiunt triduò pòſt mortem Zuinglij) obijt Oecolampadius, ſiue ab vxore in lecto extinctus, vt quidam aiunt ſiue ignitis Sathanæ telis & haſtis confoſſus, vt ſcribit Lutherus lib. de Miſſa priuata, ſiue iuxtà alios ſui ipſius ſuorumque manibus clàm peremptus. *Lind. Dialog. 3. dubita.* Zuinglio ſucceſſit Bullingerus, Oecolampadio Oſualſus Myconius.

1534. Henricus 8. Anglus ab Eccleſia deficit, an. ſeq. Thomam Morum & Roffenſem Epiſc. viros pios & doctos ſecuri percutit.

Eodem coacta eſt Synodus (ſic ipſi vocabant) Conſtantienſis auctore Buccero, inter Lutheranos & Zuinglianos, in qua fruſtrà laboratum eſt de concordia & pace. *Lauater.*

Hildemenſe.

Tum Anabaptiſtæ, Monaſterium vrbem Vueſtphaliæ occupant. Nouam Hieruſalem nominant, quam tandem amittunt in natali S. Ioan. Baptiſtæ opera Epiſcoporum & Frederici Saxonis, qui Ioannem Lapidanum Sartorem illorum ducem, quem regem Iſraël & Sion appellabant, in ſpectaculum caueæ ferræ incluſit, atque è turris B. Lamberti faſtigio ſuſpenſum inedia peremit, *Pet. Apianus 2. parte Coſmog.*

Anabaptiſtæ Monaſterienſes an. 1535. vi homines ad ſuam hæreſim compellentes, Ioannem de Leiden ſartorem Regem eligunt, Clerum & Magiſtratus pellunt. Tandem ſumptu & opera Epiſcoporum, & Ioannis Friderici Saxonis electoris extirpantur. *Sleid. lib. 10. Suri. in*

1523 | 5611 | *hiſtor.*

Anni christi. *Anni mundi*

Ordo Sodalitatis diui amoris ſiue Theatinorum(poſteà hoc nomen ſortiti à Petro Carapha , qui factus PP. dictus eſt Paulus quartus Epiſcopo Theatino eam viuendi rationem ſuſcipiente)initium Romæ accepit. *Diegho. lib.1.orthodoxarum explicationum.* 1523 5611

HVMANA.

Baſilius Moſcorum princeps , licet Græcos ritus ſequatur , Demetrium Legatum ad Clementem Pont.miſit , vt ex principe adoptaretur in regem,quod paulò antè per legatos ſuos,cum Maximiliano Cæſ. tractauerat. *Iouius lib.6.viror.Illuſtr.*

Eum Mahometes & Abſa germani fratres Tartari, quorum ille regnabat in Taurica,hic ad Citracam Volgę in Hyrcanum erumpentis Emporium illò redegerunt,vt per Syngrapham Mahometi ſe perpetuò tributarium profiteretur.*Ibid.*

Ioannes & Olaus Magni Gotthi fratres , Paulus Iouius hiſtorici. E quibus hic hiſtoriam omnium penè populorum ſui temporis ab an. 1494. vſque ad 1540. ſcribit.Illi de populis Septentrionalibus.

Franciſcus Alumnus Symbolum Apoſtolorum , & initium Euangelij Ioannis , quod à ſacro recitatur,in denarioli ſpatio,ſiue notis ſcripſit,ſtupentibus Imper. Carolo & Clemente Pontifice.*Petrus Aretinus.* Sic Iliadem Homeri nucis putamini incluſam vidiſſe Ciceronem tradunt Plinius lib.7.& Solinus.

1526. Fœdus Mediolanenſium, Gallorum.Anglorum, Venetorum , omniumque Longobardiæ ciuitatum contrà Carolum Imp.

Interfecto Ludouico rege Vngariæ & Boæmiæ à Turcis Ferdinandus Romanorum Rex vtrumque regnum conſequitur, ob Annæ Ludouici regis ſororis coniugium.

Sigiſmundus Pol. Dantiſcum venit,hæreticos punit, Catholicos reſtituit.

1527 Roma ab exercitu Caroli Imp.Duce Carolo Borbonio capta,direpta,incenſa.*Eug.in 8.Geneſ.*

1529.Sudor Anglicus exoritur, morbus antè incognitus,prænuncius hæreticæ peſtis,quæ illum pop.erat infectura duobus pòſt annis.

1530.Florentia ab exercitu Imp.& Pontificis vi,fameque expugnatur.

Eodem Franciſc.1.Franc. Rex Guilielmo Budæo & Ioanne Belaio hortantibus,ad addendum Colophonem ijs,quæ in Pariſienſi Academia deſiderabantur,deſtinato aureorum ducentorum honorario , Regios linguarum profeſſores inſtituit.Hebraicæ quidem Franciſcum Vatablum.Græcæ autem Petrum Daneſium Pariſienſem,Poſtea Epiſcopũ Vaurenſem. Quibus duobus continuò addidit Iacobum Tuſanum Græcæ,Agathium Guidacerium Hebraicæ doctorem.Aliquantò pòſt duos in Mathematicis Orontium Finæum & Ioan. Martinum Poblacionem. Denique auctore Petro Caſtellano Anagnoſte ſuo alios in literis Latinis Medicina,Philoſophia adiunxit. *Carion. lib.3.Ioan.Til.in Chron.*

Solymanus Turcor.Imperator an. 1526. Vngariam
igne & ferro vaſtat , Budam diripit,Ludouico Rege Vn- 1534
gariæ cum exercitu cæſo, Viennam obſidet. Idem poſtea 5622
an.1532.alteram faciens irruptionem in Vngariam & Au

ſtriam,

Anni christi. | *Anni mundi.*

1534 5622 f PAVLVS 3. Rom. ex nobili familia Farneſiorum. an. 15.
1546 5637 dies 29.
Vacat m. 2. d. 29.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ieremia, mox Dionyſio an. 20.

Principibus.

Solimano Turcor. Imp.

Tamma Perſarum an. 42.

Carolo 5. Occid. Imperatore. Hiſpaniæ Reg.

ſtriam, per 20. dies oppidulum Huns (iàm à Turcis 13. oppugnatum (fruſtrà obſidet. *Iouius lib. 23. & 28. Carion. lib. 3.*

Turci non procul à Neapoli Auſtriæ ceduntur, duce Sebaſtiano Sterlinio. Mare exundat in Hollandiam, Friſiam, Zelandiam, &c. Sophus duplici clade Turcos afficit.

1534. Barbaroſſa Turcæ pirata regnum Tuneti occupat in Africa. Vnde ſecuta expeditio Caroli quinti in Africa ad regem Mulcaſſem, qui ad ſe confugerat, reſtituendum.

Catharina ex iuniore Laurentio Medice, neptis Pontificis, deſpondetur Henrico Valeſio ſecundo regis filio, apud Maſſiliam vrbem anno 1533. Interfuit nuptijs Clemens PP. Præter materna oppida in Aruernis, 100. millia aureorum cum vnionibus, multiſque gemmis & precioſa ſupellectile, dotis nomine Henrico acceſſerunt. *Surius in hiſtor. Sleid. lib. 9.*

Ferdinandus Corteſius poſt Columbum Ligurem, primus ab vltimo inſulæ Cubæ promontorio ſub Cancri tropico ad Perüana & Cuſcana regna aurifera peruenit, & cuidam regulo auxiliaria arma iungens, Mutezumam potentiſſimum inter Mexicanos regem in Temiſtitana vrbe inter Tropicum Cancri & Æquatorem regnantem domuit, dum Barbari equitum conſpectum & tormentorum bombum horrerent. Eique mortuo, ſuffragijs multorum regulorum ſuffectus eſt eo titulo, vt Cæſaris ſupremi Imperatoris ſe vices gerere profiteretur. *Iouius lib. 6. vir. Illuſt.*

Ibi Deo, Chriſto, & Virgini aras extruxit & Baptiſterium condidit, ad quod tincti ſunt infiniti, aduenas Hiſpanos non homines, ſed Deos arbitrati. Quin & duos illuſtres gentis proceres publico decreto inſtructo legatione ad Cæſarem in Hiſpaniam atque inde ad Clementem Romam miſerunt, qui omnium nomine obedientiam pollicerentur. Quos Clemens cum multis muneribus ad ſuos remiſit cum Antonio Mendocio, quem Corteſio ſucceſſorem Cæſar deſtinauerat. *Idem qui & eos ſe Romæ vidiſſe ſcribit.*

f Hoc Pontifice Orientales populi per Ieſuitas & Franciſcanos Luſitania conuertuntur. Eò enim nauigarant è Ieſuitis an. 1541. primus omnium Franciſcus Xauier Nauarreus, vſque ad an. 1552. quo eſt mortuus, deinde Simon Rodericus.

Sacramentariorum ſiue Zuinglianorum ſecta in Gallia innoteſcit anno 1534. 15. Calend. Nouemb. ſparſis paſſim & affixis in aula Regia Lutetiæ famoſis libellis contrà Euchariſtiæ ſacramentum. *Ioan. Til.* Vnde grauiter animaduerſum eſt in hæreticos.

E tribus præcipuis ſectis Lutheranorum, Zuinglianorum, & Anabaptiſtarum, Caluiniſtæ noui ſacramentarij, Antinomi, Stancariani, Seruetiani, Suencfeldiani, Glancularij, vulgò fratres Hortenſis, Oſiandrini, Vbiquitarij, Trinitarii ſiue Deitæ (qui Trinitatem vocant Cerberum tricipitem) & tot tamque pugnantes ſectæ & hæreſes hoc ferè tempore natæ ſunt, vt vix certus conſtet numerus. Quidam 52. alij 65. alij 90. numerant, at Hedio Zuinglianus epiſt. ad Melanthonem conqueritur emerſiſſe errores ferè 125. quos tamen multi pro verbo Dei venditent. Quales ſint Staphyl. in Apologia, Lindanus in Dubitant. docent, & *Nos paulo poſt.*

Vatabli nomine noua Bibliorum verſio conditur, Geneuenſibus , multis in locis impurior & indoctior, quam nec Vatablus agnouit, nec qui leuitèr linguis tincti ſunt, probant. Beza in Iconibus Ieoni Iudæ Heluetio attribuit Eius cauſa Robertus Stephanus Geneuam ſontium receptatricem profugit , ſurreptis ſecum Regijs characteribus, adulterinos alios partus viris bonis & doctis ſuppoſiturus, vel genuinos , ritu loci , corrupturus. Quare Lutetiæ in ſtamineo ſimulachro vſtus eſt , quòd viuus capi non potuerit. *Beza in Iconibus , & in Paſſeuentio.*

Henricus octauus Rex Angliæ an 1539. egit conuentum (Angli vocant Parlamentum) ordinum Regni in quo inter alia de religione decreta contra Lutheranos, edicit primo in Euchariſtia ſub panis & vini ſpecie poſt conſecrationem eſſe corpus & ſanguinem Chriſti, nec amplius remanere ſubſtantias panis & vini 2. communicare ſub vtraque ſpecie non eſſe omnibus neceſſe ad ſalutem, & ſub alterutra eſſe totum Chriſtum. 3. non licere nuptias ſacerdotibus 4. vota caſtitatis præſtanda. 5. Miſſas priuatas retinendas 6. confeſſionem auricularem eſſe ad ſalutem neceſſariam: ijs qui ſecus docerent, vt hæreticis ſupplicia grauiſſima conſtituit. *Sleid. lib. 12. Suri. in hiſt.* Talia decreta paulò poſt an. 1547. edicto publico abolentur ſub Eduardo Rege, f. & ferè eodem tempore Miſſa ibidem abrogatur. *Sleid. lib. 19. & 20.*

Ita cum primis regni annis Deum ſanctiſſimè coluiſſet, Eccleſiam Catholicam, libris etiam editis contra Lutherum , defendiſſet. Iulium Pont. Gallorum armis oppreſſum erexiſſet , Clementem Cæſarianorum impetu in vrbem facto captum adiuuiſſet , inter Catholicos reges belli & pacis pius arbiter extitiſſet , inſano mulierum amore corruptus, duarum probatarum & nobiliſſimarum vxorum repudijs & aliarum duarum cædibus, vt Bolemiæ adamatæ ſecundo , & Pariæ ſexto coniugio iungeretur, an. 1535. à Maiorum religione defecit, & truculentus piorum carnifex euaſit. Phiſerio Epiſcopo Roffenſi à Pontifice in Cardinalem lecto & Thoma Moro epiſtolarum eius magiſtro trucidatis, quòd ſacrorum antiqua iura ardentiſſimè tuerentur. *Paulus Iouius, Georg. Lilius in Chro. Surius in hiſto. Sleidan. lib. 9.*

Ordo Societatis Ieſu inſtitutus ab Ignatio Loyola Cantabro , qui fuerat olim Dux Hiſpanorum in arce Pompeiopolitano tunc obſeſſa à Gallis , à Paulò tertio PP. primùm approbatur an. 1540. & ab eodem confirmatur an. 1543. Poſt eum Iulius 3. Paulus 4. Pius 4. & Tridentinum Concilium ſeſſio. 9. cap. 15. eum ordinem iterum confirmarunt. *Suri. in hiſtor. Diegho. lib. 1. Orthod. explication.*

Martinus Bucerus ex Dominicano primò Lutheranus, poſtea Zuinglianus , tandem in magna Lutheranorum ſynodo apud ædes ipſius Lutheri habita Vuitenbergæ an. 1536. cum multis alijs à Zuinglianis ad Lutheri partes defecit. (*Func. in Chro. & Alan. Copus dialog. 6. Lauather. in hiſto. controuerſiæ Sacram. id etiam teſtantur eius ſynodi acta publicè edita*) præcipuos duos errores Zuinglianorum reuocans , de Baptiſmo paruulorum , quem negant eſſe neceſſarium, (hoc enim ipſe antea ſcripſerat in Math. cap. 3 Quoſdam infantes ſine baptiſmo æternam vitam conſequi , quoſdam licet baptizatos delabi in infernum) & de cœna. *Ipſe in Comment. in Ioan. cap. 6. &*

Anni chriſti. 1534 … 1549

Anni mundi. 5622 … 5637

Franciſco 1 & poſt eum Henrico 2. eius filio an. 12. Franc. Reg.

Dauide Aethiopiæ , cum Helena matre.

Henrico 8. Anglorum, deinde Eduardo 8. dict. 5. hæretico an. ferè ſex.

Sigiſmundo 1. Polonorũ deinde Sigiſmundo 2. cogno. Auguſto an. 24.

Ioanne 3. Portugalliæ.

Iacobo 5. Scotiæ , deinde Maria filia, quæ Franciſco Delphino nupſit annis, 41.

Math.

Anni chriſti. | *Anni mundi.*

Matth.26.vbi veniam precatur à Deo & Eccleſia, quò d multos Zuinglij hæreſi faſcinauerit, quam tamen anteà ſcripſerat in epiſtola ad Norimbergenſes eſſe diuinitus à Chriſto traditam, & Lutheri doctrinam eſſe nouam & cùm ſacris literis pugnantem: imò in epiſtol. ad Eſtingenſes vocauerat Lutheranos fanaticos, Suermeros, furioſos, &c.

Collegia equitum Teutonicorum in Pruſſia & Liuonia ſublata ſunt, amiſſis per diſcordiam religionis, & luxum arcibus & vrbibus ſuis, quas Poloni, Dani, Suetij, Moſci occuparunt.

An.1545. Lutherus quem tertium Heliam quidam auſi ſunt vocare, Puellam quandam dæmoniacam è Miſnia Vuitembergam ad ſe deductam cùm à demone liberare conaretur ſuis exorciſmis, in quodam ſacrario patrochianæ eccleſiæ incluſus, vbi dæmonem cœpit adiurare, eius voce ita eſt perterritus, vt ſtatim de fuga cogitarit, ſed cùm oſtium ita malus dæmon obſtruxiſſet, vt neque foris neque intus reſerari poſſet, in eas venit anguſtias, vt etiam per feneſtras cancellis ferreis obductas erumpere conaretur. Verùm non prius reperit exitum, quàm ſecuri ferrea per cancellos immiſſa, oſtiū confringeretur à Staphylo tunc iuuene & eius auditore, qui hanc hiſtoriam vt viderat ſcriptam, reliquit. Apolog. 2.

1536 *CONCIL. Colonienſe, prouinciale preſide Hermano Archiepiſcopo (qui poſtea in hæreſim lapſus eſt) ad reformationem Cleric. & de dogmatibus & ceremoniis religionis. To. 4. lib. Concil.*

5624 Anno ſeq. 1546. 12. Calend. Martij, & ætatis 63. Iſlebij, cum veſperi bene potus ac hilaris in lecto cubuiſſet, manè repertus eſt mortuus. *Hoſ. lib. de Hæreſ.* Iuſtus Ionas cocus ipſius, libro de eius vita & obitu refert Lutherum paulò antè mortem ſibi, Cælio, & aliis qui tunc aderant, dixiſſe: Orate Deum pro Domino noſtro Deo (ineptiſſima locutio) & eius Euangelio, vt ei benè ſuccedat, &c.

Eum ſub mortem probaſſe dogma Zuinglianorum de Euchariſtia contendunt miniſtri Heildelbergenſes in libro Germanico, qui inſcribitur, Acta colloquij Mulbrunenſis, fol. 217.

Monialem ex Monaſterio Nymicenſi raptam Catherinam de Bore vxorem duxit. *Turianus lib. 5. de epiſt. Pont. cap. 2.*

Carolus 5. Imp. anno 1547. pactis cum Turca induciis, & pace cum Gallo confecta, inſtigante Paulo PP. bellum geſſit contra Proteſtantes (corū exercitus creditur fuiſſe ſupra 60. millia) quos feliciter ſimul cum tota Germania domuit, Vuitembergenſi Duce omnibus facultatibus exuto, captiſque Ioanne Friderico electore Saxoniæ, & Philippo Landgrauio Haſſiæ, mulctatiſque ingenti pecunia ciuitatibus, quæ contra ſe arma tulerant: vnde ob res tam præclarè geſtas cognomentum MAXIMI & FORTISSIMI accepit à Pontifice. *Suri. in hiſtor. Sleid. lib. 19.*

Eodem anno celebrauit comitia Auguſtana, pro pace religionis & Reipub. in quibus omnes Principes, excepto Saxone, Concilij Tridentini decretis ſe ſubmittunt. Formula quædam (quæ paſſim dicebatur INTERIM) certa capita doctrinæ, & ceremoniarum, & emendationis eccleſiaſticæ continens, omnibus per Germaniam obſeruanda præcipitur vſque ad Concilij definitionem. *Surius in hiſtor. Sleid. lib. 21.*

Henricus octauus Angliæ Rex, in odium Romani pontif. qui Catharinæ materteræ, Caroli Imp. legitimæ & priſcæ vxoris repudium anathemate damnauerat, templa expilauit, ſacra vaſa conflauit, Cœnobia

euertit, multis piis, ſeorſum Carthuſianis, martyrio affectis. Diuorum oſſa & cineres in Fl. Tameſim projecit. Eccleſiæ reditus & latifundia in fiſcum redegit, leges fecit anno 1534. in publicis comitiis ad 3. Nouembris, quibus ſe caput Eccleſiæ Anglicæ appellauit, & ſibi eo nomine annatas Sacerdotiorum, decimaſque perſolui iuſſit. Eccleſiæ Doctrinam & religionem & ritus, quæ contra Lutherum libris defenderat, immutauit, tot tamque impia aggreſſus, vt eum iterum Pont. anathemate percuſſerit, & eius regnum primo occupaturo addixerit. Eduardum filium regni ac impietatis hæredem reliquit. Vnde ex eo tempore Anglia in eum horrorem deducta eſt, qui etiamnum hodie magno proborum dolore cernitur. *Hæc ex huius temporis Hiſtoriis.*

Catharina regum Hiſpaniæ Ferdinandi & Elizabeth filia, quæ regi Arcturo Angliæ fuerat per verba de præſenti deſponſata, eodem abſque liberis defuncto, per diſpenſationem Iulij ſecundi nupſit Henrico 8. mariti fratri, ex quo Mariam genuit. Hinc poſteà Henricus cauſari cœpit non potuiſſe ſummum Pontificem ſuper Matrimonium eius cum fratria diſpenſare, vt potiretur nouis nuptiis. Hinc illa malorum hydra, quæ Angliam hæreſum clade proſtrauit. *Soto in 4. Sententiæ D. 41. Art. 3.*

1535. Geneuenſes penitus Catholicam eiurant, exactiſque Epiſcopo & paſtoribus, Caluino ſe formandos tradunt.

Eodem prima Gallica Bibliorum interpretatio, auctore quidem Petro Roberto, adiutore autem Ioan. Caluino Valdenſium ſumptibus abſoluitur Neocomi, vt quòd hodie Biblia Gallicè leguntur, Valdenſium Eccleſiæ merito feratur. *Beza in Iconibus.* Mentitur. Nam multò antè extabant à Caroli 5. cog. Sapientis temporibus, cuius primum exemplar oſtenditur in Bibliotheca regia, nempè ab an. 1374.

Zuingliani & Lutherani crebras ſynodos priuata auctoritate celebrant, in quarum vllis, cùm de ipſorum cōcordia ageretur, nunquam potuerunt inter ſe conuenire. Ioachim. Vadianus lib. 3. Aphoriſmorum.

Ab anno 1548. quo ſunt Boëmia à Ferdinando rege eiecti fratres Boëmi ob religionem, maiorem Poloniam incolunt. *Laſicius in Moſcouitica Theologia.*

Ioannes Hofmeiſterus, Iulius Pflugenſis, Georgius Vuicellius, Dominicus Soto. Iſidorus Clarius, Ambroſius Catarinus, Petrus Lyſettus Abbas S. Victoris, Aloyſius Lypomanus Epiſcopus Veronēſis, Alphonſus de Caſtro, fidei Catholicæ propugnatores.

Damianus Goes eques Luſitanus & Aluareſius Æthiopiæ, Ioan. Oſorius Indiæ ſiue de rebus Emanuelis hiſtoriam conficiunt.

An. 1535. Carolus Imp. Tunetum Africæ capit 1541, Algerum Africæ oppugnat, ſed naufragium paſſus repellitur. 1544. Africæ regnum per ſuos obtinet. 1550. Aphrodiſium, quod nunc Africa, per Hiſpanos occupat.

An. 1536. Rex Portugalliæ magnam Indiæ maritimæ partem conſequitur.

An. 1538. Pax inter Regem Franc. & Carolum Imp. non diù duratura, vnde & 1540. Carolus Pariſios amicus venit. 1544. hoſtis eam vt expugnaret.

Regem Thabor Chriſtianum regionis Tartariæ, qui

Anni Chriſti.		*Anni mundi*
1545	*VIGESIMVM Generale Concilium Tridentinum contra Lutheranos & alios hereticos præſidibus tribus Apoſtolicæ ſedis Legatis, præſētibus quibuſdam oratoribus Principum Chriſtianorum & circiter 24. Epiſcopis, celebratum contra hereſes, abuſus, & corruptos mores tam Laicorum quam Clericorum. Bellis ingruentibus transfertur Bononiam, an. 1547. licet Epiſcopi & Theologi Imperatorij manſiſſent Tridenti iuſſu Imperatoris. Tom. 4. Concil. Sleid. lib. 19.*	5633
1548	*Treuirenſe prouinciale, reformatorium, vt vocant, præſide Ioanne Archiepiſcopo Treuirenſe. Tom. 4. Concil.*	5636
1548	*Auguſtanum diœceſanum, ad reformationem Cleri, præſide Othone Cardinale Auguſtano Epiſcopo. Tom 4. Concil.*	5636

Anni christi.		*Anni mundi.*
1549	*Treuirenſe alterum, eodem præſule. tom.4.Concil.*	5637
1549	*Moguntinum prouinciale, de fide & moribus, præſide Archiepiſcopo cum ſuis ſuffraganeis.To.4.Conc.*	5637
1549	*Colonienſe alterum prouinciale reformatoriū, præſide Adolpho Archiepiſcopo.*	5637

ann.1540. traiecerat in Europam ad Regem Franciſcum, deinde ad ſe, quòd Hiſpanos ad Iudaiſmum ſollicitaret, in Hiſpania combuſſit.

An. 1544. Vuillelmum ducem Cliuenſem, quòd Gallo adhæreret, ad obedientiam compulit, adempto ducatu Geldrenſi.

Ann.1546. bellum contra proteſtantes incipit, in quo Io. Fredericus Saxo capitur & Landgrauius vincitur.

1535.Rotæ ſupplicium primùm in Gallia aduerſus Latrones decernitur. *Appendix Carionis, & Tilius.*

1539. Franciſcus rex vetuit, ne decreta, vt antea, latinè fierent. *Matarellus contra Francogalliam. Leo Tripaldus in Celt. Helleniſmo.*

1542.Maria Stuarda Iacobi 5.Scotiæ Regis filia, quòd ſuſcepta eſſet è Guiſianorum principum familia, poſt patris mortem in Gallia ſub tutoribus degit: tandémque ducitur à Franciſco Franciæ Delphino, qui poſtea rex huius nominis ſecundus fuit.

Obierunt Lutetiæ Guilelmus Budæus ann. 1539. *Tili.* in Germania Ioannes Eckius & Albertus Pighius ann. 1543.*Suri.* Lutetiæ Franciſcus Vatablus, Iacobus Tuſanus è primis Regiis profeſſoribus ann. 1546. eodem quidem die & anno, ſed non eadem hebdomada: Beatus Rhenanus an 1547. Andræas Alciatus Papiæ an.1549.

An.1548.Ioachimus Perionius Benedictinus Theologus Pariſienſis Philoſophiæ Ariſtotelicæ curriculum ita Latinè & Ciceronianè primus vertit, vt deinceps Philoſophi Latinè loqui cœperint, qui anteà erant infantes, & paulatim dediſcere barbariem, qua eorum diſciplinæ & libri erant fœdati. Repudiatis veterum verſionibus & formulis, hoc diuinū beneficium manauit longius. Nam & Theologi, Medici, Iuriſconſulti certatim ſeſe ad eius imitationem componētes antiquam Cypriani, Arnobij, Lanctantij, Hieronymi, Ambroſij, Auguſtini, Cornelij Celſi, Vlpiani & ſimilium elegantiam reuocarunt velut poſtliminio, impuritatem loquendi è ſuis ſcholis & libris depulerunt, ſuumque ſæculum adeò facundum reddiderunt, vt cum quouis de ea laude facilè poſſit contendere.

Martinus Cromerus elegantiſſimè libris 30.& vna oratione funebri de Sigiſmundo 1.Hiſtoriam rerum Polonorum ab an.550.ad 1548.complectitur.

Carolus Imper.celebrat an.1541. Comitia Ratiſponæ cùm Turcis reſiſtendi, tùm religionis componendę cauſa, ſed ſoluta ſunt re omni infecta. *Suri. in hiſtor. qui hac in re impudentiſſimi mendacij arguit Sleidanum.*

Germania poſtquam maxima ex parte à Religione defecit, etiam Cęſaris majeſtatem & authoritatem negligere cœpit. Hinc Plebeij à Nobilibus paſſim tota Germania defecerunt, & per cohortes diſtincti, in eos, eorumque fortunas cæco impetu corruerunt, nec bellum tam latum extingui potuit, niſi pòſt ſupra centum millia hominum maximè Ruſticorum occiſa.

Hanc calamitatem ſecuti ſunt motus Principum Germaniæ, qui Cæſaris maieſtatem imminuentes, eodem, quod excitarant, incendio conflagrarunt.

Hinc Turca Viennam bis adortus, omnia circum finitima loca igne & ferro longè latéque partim populatus eſt, partim cepit: Illinc Moſcus inuaſit Dorpatium in Liuonia imperio ſubiecta.

Seditio Aquitanica excitatur an. 1548. ob ſalinarum vectigal, & extraordinaria tributa: demùm comprimi-

tur, ſeditioſis grauiter caſtigatis à Rege Henrico, miſſo illuc cum exercitu Anna Mommorantio Coneſtabili.

An. 1535. Carolus 5. Tunetum Solymano extorquet: Gouletam arcem expugnat: regnum Tuneticum totum recipit & Regem Altzacheum ſiue Muleaſſem antè pulſum reſtituit. *Paradinus.*

Muleaſſes Tuneti rex ab Ariadeno Barbaruſſa regno ſpoliatus à Carolo 5. reſtitutus eſt, cuius cauſa ad noſtra vſque tempora Tuneti reges regi Hiſpano ſubduntur. Iterum ab Amida filio pulſus fuit. à quo oculorum vſu priuatus eſt, candenti ſcapello, proſciſſa vtriuſque pupilla, ſicut ille ſuis fratribus olim fecerat.

Ariadenus cog. Barbaruſſa è Lesbo inſula piraticam cum fratre Horucio exercens rex Algeri in Mauritania euaſit, vndique oram Hiſpaniæ, Italiæ, inſuláſque omnes maris Mediterranei populatus & Turcarum claſſi à Solymano præfectus. Deinde incidentibus inter Hiſpanos & Gallos bellis cum ingenti claſſe Franciſco Regi opem tulit, gementibus pijs, quibus imperiorum à Chriſti nomine abhorrentium fœdera improbantur. Quod cum euentu congruit. Nam Barbaruſſa in Prouincia apud Tolonem hyemans, Prouincialium tantum bona & opes conſumpſit. Sequenti anno vaſtata Hetruriæ ora atque inſulis Ilna, Igilio, Ænaria & Lippara afflictis Conſtantinopolim rediens, exploratis Galliæ portibus & locis, ad introducendos, cum erit commodum, Turcas, Aſanem filium Algeri regem reliquit. *Iouius lib. 6. viror. Illuſt.*

Eodem tempore Sinas Iudæus è piratica à Solymano accerſitus Rubro mari & Indico præficitur, vice Solymani Epirotę Eunuchi, qui Luſitanorum nauigationes ex India Aromatum merces in Europam aduehentium, magno Memphitici portorij & vectigalis detrimento, fruſtra intercludere conabatur. *Iouius Ibid.*

Anno 1541. Aden & Arabiæ fœlicis magna pars Turcæ ceſſit per Solymanum Baſſam, fraude illicientem in ſuam nauem regem loci, atque illic eum perfidè ſtrangulantem.

g BELLVM Lutheranorum contra Zuinglianos, propter ciuilia bella Imperatoris aduerſus Proteſtantes & hæreticos, ſimulata concordia triennio intermiſſum, inſtauratur an. 1552. à Ioachimo Vueſtphalo, edito libello, Sacramentariorum confuſaneas & inter ſe diſſidentes opiniones de cœna Domini continente. Tale diſſidium nunquam poſtea potuit extingui, ſed magis ac magis exarſit, ſcriptis ab vtriuſque partibus doctis & indoctis multis libris, orationibus, dialogis, confeſſionibus, epiſtolis, adeò vt maiori quàm vnquam anteà impetu, ſurſum & deorſum res agitata fuerit. Lutherani multas habuerunt Synodos, quibus de opprimendis Sacramentarijs actitarunt: multi eorum ſe iunxerunt Catholicis, vt Zuinglianos facilius opprimerent (ſic nuper factum eſt Antuerpiæ) in quos tanquam peſtilentiſſimos hæreticos acerbè inuehebantur, eiſque aqua & igni interdicebant: nec erant contenti, niſi omnes expreſſè profiterentur ſe Corpus & Sanguinem Chriſti corporaliter & ſubſtantialiter ore corporis, quin & impios quoque, manducare. Erant in hoc negotio vehementes ſcriptores, ex Lutheranis Ioachimus Vueſtphalus, Ioan. Timannus Erardus Suepflius, Eraſmus Albetus, Stolzius, Brentius: ex Sacramentarijs Henricus Bulingerus, Ioan.

Anni Chriſti. — *Anni mundi*

229.

1550 g IVLIVS 3. Rom. ſed ex Aretina diœceſi oriũdus. an. 5. 5638

1555 menſ. 1. di. 16. 5643

Vacat di. 17.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Dionyſio.

Principibus.

Solymano Turcor. Imp.

Tamma Perſarum.

Carolo 5. Occid. Imper. & Hiſpaniæ Reg.

Anni chriſti.

Henrico 2. Franc. Reg.

1550 *Dauide Aethiopiæ, deinde Aſnaſaghet Claudio.*

Eduardo 8. dict. 5. Anglorum, deinde Maria ſorore Catholica cum Philip. Hiſpaniarum an. 5.

Sigiſmundo 2 cog. Auguſt. Polonorum.

Ioanne 3. Portugalliæ.

Maria Scotiæ.

1555

Anni mundi.

Caluinus, Bernardinus Ochinus, Ioan. à Laſco. Hæc & alia multa ſcribit Ludouicus Lauatherus Zuinglianus. *in hiſtor. controuerſiæ Sacramentariæ.*

5638 Quidam hoc tempore, qui per Galliam dicebat ſe habere Spiritum D. Ioannis Euangeliſtæ, exuritur Tholoſæ, alter viſus eſt Lutetiæ & Baſileæ, qui genio Petri duce ſe frui contenderet: alius etiam Baſileæ auſus eſt aſſerere ſe Moſis angelum habere. *Suri. in hiſt.*

1550. Petrus Caroli è doctore Theologo Miniſter, poſtquam Caluini in ſanctam Trinitatem & Symbolum Nicenum blaſphemias prædicatione, deinde ſcriptis pudendas reddidiſſet, ad ſe & Catholicam reuerſus, eum tam priuatim, quam publicè iu Synodo Bernenſi expugnauit, indeque Romam profectus, vt veniam apoſtaſiæ conſequeretur, illic tandem apud Cardinalem Lenuncurium piè & laudatè moritur, præſente D. Lenuncurio nepote, qui etiamnum hodie multis nominibus in noſtro regno floret. Hæc contra putidum Bezæ mendacium, qui vt triumphati ſui magiſtelli honori conſulat, eum miſerè Romæ in publico Xenodochio perijſſe ſcripſit.

Dauid Georgius impudenter per Hollandiam & Friſiam ſcribebat ſe eſſe verum Meſſiam & Dei nepotem, & non ex carne natum, ſed ex S. Spiritu.

Ionas cocus Lutheri ſe Iuſtum Ionā prædicabat Oſiander ſe Enochum ſecundum *Surius in hiſt.*

Rodolphus à Moshan decanus Patauienſis, Lutheraniſmum & Papatum (ſic Eccleſiam Catholicam vocabat) Antichriſto iungebat, & ſe vtriuſque partis mediatorem conſtituebat, ait Oſiander.

Obijt Martinus Buccerus in Anglia an. 1551. 3. Cal. Mart. Scribunt quidam ſe ex fide dignis & ab eius diſcipulis accepiſſe ipſum moribundum dixiſſe Ieſum Chriſtum non fuiſſe verum illum promiſſum Meſſiam, ſed alium nobis expectandum. *Lind. dial. 2. dubita.*

An. 1552. Grauis controuerſia de Iuſtificationis articulo & Dei iuſtitia inter Andræam Oſiandrum & alios Lutheranos, præſertim Vuitembergēſes. Iam ab an. 1548. Matthias Flaccus Illyricus turbare cœperat hæreticos Saxoniæ & vſitatam illorum doctrinam miſcere.

Tum Mauritius & Albertus in Carolum Imp. arma capiunt propter diu in captiuitate detētos duces & Cōcilium Tridentinum an. ſuperiore inchoatum.

Vita defuncti ſunt Fredericus Nauſea, Andreas Oſiander (quem hoc tempore fuiſſe vnicum veritatis aſſertorem audet ſcribere Funccius in Chro. Eum autem planè mutum obijſſe ait Palladius) Conigpergij, & Gaſpar Hedio Argentini. an. (iſti duo eodem die) 1552. *Sleid. lib. 14.* Lyzetus Lutetiæ an. 1554.

Siud à Neſtorianis Syriæ, Aſſyriæ. & Perſiæ Patriarcha Mozal ſiue Seleuciæ Parthorum deſignatus an. 1552. Romam venit, vt à Pont. vngeretur, cum Epiſtola populi Neſtoriani, in qua ſummum Pont. Patrem Patrum & paſtorem max. nominant, Petrum temporis noſtri, Paulum dierum noſtrorum, cinguloque comprehendentem vniuerſum Chriſtianorum cœtum. vicarium Chriſti, clauigerum regni cœleſtis, Murum fortis ciuitatis & matris ciuitatum Romæ, quam piſcatus eſt Petrus Apoſtolorum princeps & prudens Architectus Paulus. Ad-
5643 dunt ſe mittere magiſtrum noſtrum Siud virum doctum, temperantem, cælitum charitate preditum, excellentem

omni vitæ probitate, quia Sacerdotium noſtrum (inquiunt) à priſcis temporibus à Roma eſt, quæ eſt Sedes Petri, dolentque iam 300. annis viam interceptam eſſe, quominus Romam tutò venire queant. Profeſſio autem fidei Siud, quam Romæ profeſſus eſt ore & ſcripto ann. 1552. edita & verſa eſt ab Andræa Maſio. In ea recipit omnia concilia quę Romana Eccleſia admittit, eiurat nominatim Neſtorium, vt iam Chriſtiani illi non videantur dici Neſtoriani à Neſtorio hæretico, ſed à gente quapiam.

Anno 1553. quidam ordinis Patricij in ius vocatus à plebeio, cui debebat aureos ferè 300. petens dilationem 8. dierum ad reſpondendum iurat, facta imprecatione (conſtabat autem ipſum falsò iurare) ſe dolo cum eo non agere: vix extrà palatij ſcalas delapſus, cecidit ſimilis apoplectico & ſexto die moritur. *Appendix Cario.*

Catholica religio magna ex parte reſtituitur in Anglia, & Euangelici egregiè mulctantur, tranſlato per mortem Edoüardi ad Mariam reginam Imperio, Philippo Caroli Imperatoris filio deſponſatam. Anno ſequenti 1554. prorſus reſtituitur, & Euangelicis diffugientibus Tota Anglia Eccleſiæ conciliatur, accepta in regni Comitiis generali abſolutione ſchiſmatis commiſſi contrà Eccleſiam, Rege & Regina cum cæteris qui aderant ad genua Cardinalis Reginaldi Poli procumbentibus. *Suri in hiſt.*

1554. Ioannes Moſcorum Cæſar in tres Monachos apoſtatas hæreſis Lutheranæ veneno infectos ſæuire voluit: ſed illi ſe fuga celeri è Moſcouia in Lituaniam receperunt. *Laſicius Lutheran. libello de Theologia Moſconitica.*

Polonos iſtorum receptatores ex eo tempore odijt grauius. Quare ſuſceptis in eos aliquot expeditionibus, tres iam, & ſeptuaginta arces Lituanicas occupat. *Idem è Michalone Lituano de emendanda Theologia Lituanica.*

Cùm Andreas Zebedeus & Ioannes Angelus miniſtri Zuingliani, ille Nyonis, hic Burſini oppidorum Bernatenſium, publicè in ſuis concionibus & priuatis colloquijs hæreſi notarent Ioan. Caluinum, ipſe cum ſuis quibuſdam diſcipulis Bernam profectus an. 1554. menſe Nouembri, in eos actionem calumniarum intendit: illi contra, collectos ex eius libris Latinis & Gallicis, articulos 15. de prædeſtinatione & reprobatione, hæreticos eſſe pœna incendij docendum ſuſcipiunt: & præterea conqueruntur quorundam Francorum exulum clandeſtinis perſuaſionibus ſuos Bernenſes Geneuam attrahi, vt illic cœnam de Caluini manibus ſumerent. Itaque Senatuſconſulto Bernenſi cautum eſt anno 1555. 3. Nou. April. ne Geneuenſes libros, quibus huiuſmodi articuli continerentur (qualis eſt inſtitutio Caluini) deinceps ederent aut etiam venderent, vtque formula ſolius Catechiſmi Bernenſis retineretur, repudiato Geneuenſi. *Hæc Carol. Molineus in libello Gallico, quem pro ſui defenſione contra Caluiniſtas, nomine Simonis Challudri edidit. pag. 62. 63. & 64.*

HVMANA.

Henricus Franc. Rex prætextu tituli quo ſe libertatis

Anni Christi.		*Anni mundi.*
1551	*CONCIL. Tridentinum ex Bononia reducitur Tridentũ, ſed poſt 8 menſes quam continuari cœperat, bello Germanico diſſoluitur. Surius in hiſto. Sleid. lib. 24.*	5639
	Auguſtanum Diocœſanum.	
	Treuerenſe Diocœſanum.	
	Aliud Treuerenſe.	
1555		5643

Anni christi. | *Anni mundi.*

Germaniæ & Principum captiuorum vindicem appellabat, an. 1552. ingenti cum exercitu progreſſus, tres Epiſcopatus, Tullum, Verodunum, & Metim Imperio ſubtrahit: Lotharingiam occupat, Ducem puerum 4. annorum in Gallias mittens, eique filiam ſuam in matrimonium ſpondens. *Sloid, lib. 24. Surius in hiſtor.* Eodem anno cùm Carolus Imperat. Metim per vnum menſem obſediſſet, hyemis intemperie obſidionem ſoluere cogitur. *Sloid. Lib. 24.*

Turci à Perſis magno prælio vincuntur.

Claudius, quod eſt Baptiſmi nomen, ætate iſta in Æthiopia regnat. Vocatur autem altero nomine, à parentibus ei natiuitatis tempore impoſito, Azuaphſaghet, cuius expoſitio eſt, *Adoratur à finibus terræ.* Sunt autem omnes reges Aethiopiæ vſque ad noſtra tempora 165. quibuſdam, qui ſocij in regno fuère, minimè hac in ſupputatione connumeratis *Marius Victorius, ſcribens an. 1552.*

230.

1555 h MARCELLVS 2. natione Tuſcus, oppido Politiano humili Ceruina familia ortus, pius ac doctus, dies 22.

5643 h PRIMVM Marcelli nomen retinuit. Obiit die 2?. nó ſine veneni ſuſpicione, quòd nimium rectus quibuſdam futurus videretur. *Oſtēdit tantum terris hunc, eſſe neque vltra,* permiſit Deus.

Vacat d. 22.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioaſaph an. 8.

Principibus.

Solymano Turcorum Imp.

Tamma Perſarum.

Carolo 5. Occid Imp.

1555 Non ex ſcrutinio i. codicillis ſolis, vel ex codicillis & 5643 acceſſu electus eſt Pontifex, ſed eo creandi Pontificis modo, qui per adorationem dicitur. Hoc autem eſt, cum duæ partes Cardinalium, non expectato, vt vocant ſcrutinio, ſed voce tenus, omnium conſenſu & voluntate quempiam in Romanũ pontificem ſalutant ac venerantur. Qua ratione etiam Iulius tertius & Paulus quartus renunciati ſunt. *Onuph.* Modus ex ſcrutinio eſt duplex, vnus ex codicillis ſiue tabellis ſolis. Alter è codicillis & acceſſu quando ad complendum codicillorum duplum numerum, vocum acceſſio totam electionem perficit. *Idem.*

Cæterum ſæpe variatus eſt mos eligendi Romani pontificis. Primum Diuus Petrus ſuos ſucceſſores deſignauit Linum, Cletum, & Clementem. Anacletus & cæteri vſque ad ſecundum ſchiſma inter Damaſum & Vrcilinum, Cleri & Populi ſuffragiis creati ſunt, & ab Epiſcopis, ſi qui fortè præſentes eſſent, vt ex Cypriani epiſt. 52. colligere eſt. Tum autem in electione Damaſi interponi cœpit Imperatorum auctoritas. Et primum quidem in ſchiſmate duntaxat, ad ſedandos tumultus, vti à Valentiano res compoſita eſt inter Damaſum & Vrciſinum: ab Honorio inter Bonifacium & Eulalium: à Theodorico rege inter Symmachum & Laurentium. Deinde etiam extra ſchiſma, ne fortè tumultus contingeret. Imo eò res paulatim decidit. *(vt Tyranni ſolent ſuam exaggerare licentiam)* vt ſine illorum aſſenſu conſecrationem non auderent ſuſcipere. Durauit hic mos ad Imp. Conſtantinum 3. qui ſanctitate Benedicti 2. permotus, liberam poteſtatem ſoli Clero, populóque Ro. eligendi & deſignandi Pōtifices reddidit.

Poſtea Adrianus Papa conuocata ad hoc ſynodo Lateranenſi Epiſcoporum 153. (quod antea nulli Imperatorum conceſſum fuit) etiam eligendi Pontificis ius (ob pulſos Italia Longobardos) Carolo Mag. conceſſit, ſed illi iuri paulo poſt filius eius renuntiauit. *63. diſt. C. Ludouicus, vt iniquo, vnde nec niſi ad tempus conceſſum fuerat.*

Sic libera denuò fuit Romanis electio & conſecratio Papæ multum temporis vſque ad Leonem 8. Qui cum ab Ottone primo Germ. vi & armis in ſede Apoſto-

lica collocatus eſſet, denuò à Clero & Plebe ad Imperatorem ius omne eligendi tranſtulit.

Quo abuſi ſunt Ottonis ſucceſſores ad Henricum vſque 4. donec ad Eccleſiam iterum reuocaretur à Gregorio 7. etiam paulo ante eius pontificatum, qui tum Hildebrandus dicebatur, vir à Deo datus ad ſedem Apoſtolicam tyrannide Imp. Germanicorum liberandam, occaſione Schiſmatis inter Benedictum, Syluestrum, & Ioannem ſub Henrico Imp. 3. Nam Stephanus nonus Nicolaus ſecundus Alexander ſecundus ſine aſſenſu Imperatoris creati ſunt. Quod cum iterum ſurreptitiè impetraſſet à Paſchali ſecundo Henricus quintus per ipſum Paſchalem denuò reuocatum eſt in ſynodo Lateranenſi.

Ita poſtremo ad ſolos Cardinales ius peruenit Nicolai ſecundi decreto, niſi quòd aliquoties poſtea interceſſerunt Cleri populique Rom. ſuffragia, donec conſtitutiones de electione in Conclaui celebranda æditæ ſunt in Conc. Lugdunenſi à Gregorio 10. *Hæc ferè ex Pamelio in epiſtolam Cypriani 52.*

Ioaſaph, ſiue Ioſaphat, è monacho creatus Patriarcha Conſtantinopolitanus, eodem cum Marcello tempore, vſque ad 1563. per annos octo, quando Metrophanes ſucceſſit.

Marcelli familiaris fuit Petrus quidam Æthiops è quo Marianus Victorius Reatinus linguam Æthiopicam didicit, an. 1552. Inſtitutionibus de ea editis, nunquam antea à Latinis viſis. *Ipſe in illis inſtit.*

An. 1555. Viennæ Auſtriacæ primum editum eſt nouum teſtamentum lingua & Charactere Syriaco, rogatu Moſis Mardeni Meſopotamij, quem Patriarcha Antiochenus ad id in Europam deſtinauerat, iuſſu autem & liberalitate Ferdinandi Imp. deſignati. Præfuerunt operæ Ioan. Albertus Vuidmanſtadius Iuriſconſ. & Auſtriæ Cancellarius & prædictus Moſes.

Hoc tam inſigne opus aliquot annis pòſt quidam Tremellius Emanuel ex Iudæo indocto indoctus Capharnaita & Sacramentarius cuculli dominicani excuſſor, Geneuæ, characteribus Hebraicis incredibili peruerſitate publicauit. Primò ſuſtulit titulos epiſtolarum & Euangeliorum per totum contextum inſperſos, è quibus apparebat admirabilis omnium Eccleſiarum Orientis cum Romana conſenſio, vt de ſacrificio Altaris ſiue Miſſa, de adoratione S. Crucis, de Ieiuniis, de Quadrageſima, de cultu Diuorum, de feſtis eorundem, de ordinationibus Eccleſiaſticis &c.

Deinde tabulam Euangelicarum & Apoſtolicarum lectionum ſuppreſſit, ſicut hæ in dominicos & feſtos dies anniuerſarios Eccleſiæ Syriacæ ritu diſtribuuntur, è qua ritus, ceremoniæ, cultus & cæteri ſancti religionis ipſorum actus diſcebantur, & noſtris ſimillimi conſpiciebantur.

Tertio multas motiones quas putabat inanes, præ imperitia ſubduxit, in earum locum affixis pro libidine punctis contra analogiam, vſum & Phraſim Syriorum. Quam infantiam, vt clariùs oſtenderet, breuiſſimum Alphabetũ editioni ſubiunxit inſcitiæ pleniſſimum, antiquæ nec recenti Grammaticæ conſonans.

Vnde ſi eius editionem Syri legerent, ſe Syriacè illic nihil aut parum legere faterentur.

Quarto non modo literas Protractionis ſuſtulit,

Anni Christi.

1555

5643

Henrico 2. Franc. Reg.

Arnaphſaget Claudio Aethiopiæ.

Philippo 2. Hiſpaniæ rege.

Maria Philippi huius vxore Angliæ Catholica.

Sigiſmundo 2. cog. Aug. Poloniæ.

Ioan. 3. Portugalliæ.

Maria Scotiæ.

quod

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

quod Marrani impudentiam, ſimul ac inſcitiam, eleuare vtcunque potuiſſet, ſed & Conſonantes, præſertim literam Nun, cuius loco ſolet ſubſtituere Iod, quòd neſciret
1555 5643 apud Syros literam Nun eſſe ſymbolum tertiarum perſonarum futuri, æquè ac primarum pluralium. Quod diſcere potuit non modo è lingua hodierna Syrorum, cuius ſe illic expertem prodidit, verum etiam è ſuis veteribus Talmudicis & Baal Haruch, qui etiam ſic loqui ſolent.

Poſtremo Guidonis Fabricij Boderiani docti & Catholici laborem per plagium ſibi vendicauit, qui illud ante è Characteribus Syriacis in Hebraicos tranſcripſerat, & addita latina interpretatione Antuerpiæ Plantini typis emiſerat, niſi quòd dum præfationes apparatus, & Iudicia Theologicarum Academiarum, & priuilegia Regum & Principum tribus aut quatuor annis expectantur, publicatio in annum 1572. reiecta eſt, quam iſte anteuertit ann. 1569. Quæ quamuis publicè, aliquot Diui Pauli epiſtolas Syriacè prælegendo, ſatis docuerim, hîc tamen repetere volui, ne quis Marrano hæretico in linguis peregrinis fidendum putet.

Ioan. Laſcus Polonus, Epiſcopi dignitate excidens primùm Lutheri, deinde Zuinglij dogma ſuſcepit. Tandem ne fruſtra nixus penitus videretur, ab Eduardo Rege Angliæ profugus obtinuit, vt peregrinorum Epiſcopus & ſuperintendens vocaretur. *E defenſ. 2. contra Vueſphalum.*

Ioannes Caluinus ex matre pontificij ſacrificuli concubina Canonicus Nouiodunenſis. *Vueſphalus Lutheranus in Apologia*, incipit clareſcere & de fori tabula Theologus de repentè prodire, vbi ad pœnam quæſitus cũ quodam Copo tunc Academiæ Pariſienſis rectore regij magiſtratus manus ſubdolè effugiſſet.

Robertus Mancop Scotus à puero cæcus vſque eo Pariſiis in literis profecit, vt Theologiæ doctor Romæ creatus Archiepiſcopus Armacanus, deinde Legatus à latere in Hybernia fieret.

Præter vulgares Lutheranos, Zuinglianos, Caluiniſtas, Seruetianos, Anabaptiſtas, & infinitas Sacramentariorum formas, recrudeſcunt alij ſe in contraria ſcindentes, *Brentiani*, Vbiquiſtæ, vbiquitatem humanitatis Chriſti docentes, *Oſiandrini*, hominem iuſtificari ea iuſtitia, qua Deus eſt eſſentialiter iuſtus. *Stancariani*, Chriſtum iuſtificare ſecundum ſolam humanam naturam. *Amſdorſiani*, bona opera ad ſalutem eſſe pernicioſa. *Maioriſtę*, infantes non ſaluari per ſolum baptiſmum *Antinomi*, hominem ad legis Dei obedientiam non obligari. *Suenckfeldiani*, ſacras literas penitus eſſe abiiciendas, & pendendum è ſola diuina inſpiratione, qui proinde dicti ſunt prophetæ Cæleſtes. *Trinitarij ſiue Tredeitæ*, tres eſſe Deos. *Antimanarij*, tres perſonas non in ſe ſubſiſtere, ſed in diuina eſſentia, eſſéque diuinæ eſſentiæ duntaxat reſidentias ſiue qualitates. Sabellianorum ſecta, qua infames ſunt omnes ferè Lutherani, & Caluiniſtæ, vt multis libris docuimus. *Autotheani*, Chriſtum eſſe Deum à ſe, non à patre, vt proinde impropriè dixerint patres Niceni, Deum de Deo, lumen de lumine, &c Hoc venenum ſuis miſcuit Caluinus, vt ibidem oſtendimus. *Bibli-*
5643 *ſtæ*, nihil proponendum in Eccleſia populo, vel in ſcho-
1555 lis iuuentuti, præter Biblia, nec diſcendas vllas Philoſo-

phiæ artes. *Sabbatarij*, non dominicam diem colendam, ſolum Patrem eſſe inuocandum, non Filium, non Spiritum Sanctum. *Stebleri*, nec gladium, nec peram portandam, nec vllo modo litigandum, aut in iudicio comparendum.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

Dæmoniaci, Dæmones poſt finem mundi ſaluandos. *Georgio Dauidici*, Georgium Dauidem eſſe Chriſtum, Diabolum nullum exiſtere, non futuram Carnis reſurrectionem.

Memonnitæ, Chriſtum carnem è Maria non ſumpſiſſe.

Ochiniſtæ ſiue Polygamiſtæ, licere viro multas ſimul habere vxores.

Muſculus diuinam Chriſti naturam vna cum humana fuiſſe mortuam.

Ioannes Langus, carnem Chriſti eſſe deificatam, ſiue tranſiſſe in diuinam ſubſtantiam.

Matthæus Flaccus Illyricus multa horrenda in omnes ſectas inuexit.

Melanchton vt multorum reus etiam à ſuis traducitur. 5610

1513 *Hieronymus Zanchius*, & *Iacobus Schekius Medicus* de duabus Chriſti naturis, & de S. Trinitate monſtra nouis portentis auxerunt, quæ proprio opere refutauimus.

Hos quidem defendere hodiè conatur *Lambertus quidam Danæus*, at nimis inuerecundè, quoniam ſola impudentia hæretica armatus, diſciplinarum omnium expers, tantam prouinciam ſuſcipit.

Valentinus Gentilis. cum Seruetianorum fermento Deiſtarum Lemani lacus undas miſcuit, contra quam precipuè tertium meum de Trinitate dictaui.

His iam omnibus ſuperſtes *Theodorus Beza* quotidie aliquid noui ad iàm putres eorum Blaſphemias addit. *Hæc ex iſtorum ſcriptis & farraginibus*

1555. Ioannes à patria (*Beza in Iconibus*) ſine cognomento videlicet, quia ſpurius, gente Belga ab anno 1517. a 1555. ſuos de Religione & Rep. libros produxit quos Cordillus & Latomus *De vndecim millibus mendaciorum Sleidani* inſcribendos docuerunt, propter apertam Auctoris falſitatem: de qua apud Carolum Imper. conuictus, Baſileam euadens, paulò pòſt, nempè anno 1556. deſperatione, tædio & miſeria, fœdam mendaciis animam exhalat. *Spenceus lib.1. Apolog.c.4.*

In eo plura ſunt πάρεργα, quàm ἔργα, *Ibid.* Encomiaſtes Lutheri veriùs quam hiſtoricus. *Crom. Colloq. lib. 1*, Impoſturarum innumerabilium conuictus à Groppero, Fontano, Gennepæo in Germanica, Epitome Lindano, Copo, Staphylo, Pontano, Billicio, Surio, &c.

HVMANA.

Maria Stuarda regina Scotiæ Franciſco Delphino, qui poſtea regnauit, nubit. Stuarda autem familia, cum Danicæ eſſet ſtirpis, a Saladini Sultani temporibus Scotiæ inſerta eſt à Macolimo rege. Nam is Valterum nobilem oriundum è Dania virtutis cauſa, quam aduerſus Saracenos in Syria oſtenderat, ad Stuardi (ſic enim Scoti regij conuiuij magiſtrum vocant) dignitatem euexit. Eius familiæ & nominis reges quinque Iacobi nomine, continenter ſibi ſuccedentes humanæ miſeriæ ſpeculum præbuerunt. Nam primus in cubiculo trucidatus, 2. diffracti æreі tormenti fruſtulo interemptus 3. à filio inter-

fectus

Anni Christi. *Anni mundi.* fectus 4. in bello ab Anglis occiſus 5. huius Mariæ pater paulo poſt nuptias, adeò leui morbo ſuccubuit, vt nonnulli veneno ſublatum arbitrarētur. *Iouius lib.6. viror. Illuſt.*

1555 5643 Eod.an. 1555. Philippus ſecundus Hiſpaniæ regnum adit, Patre Carolo cedente, & in ſacram ſolitudinem abeunte.

Eodem Turci accerſiti à Gallis Corſicam depopulantur.

Carolus quintus qui Solymanum tantarum virium faſtu tumentem ſolo propè Caſtrorum fremitu aliquoties profligarat, qui Ariadenum Barbaroſſam acie deuictum, ac Tunetano regno exutum Africa depulerat, qui imperium ſuperiorum Impp. ignauia labefactatum ac penè perditum reſtituerat, qui coniurantem Germaniam retuderat defectionis ducibus victis & captis, qui regem Franciſcum, & Clementem pont. in poteſtate habuerat, qui in orbe nouo multa præclara in Dei & Eccleſiæ decus per ſuos geſſerat, ædificatis vrbibus, templis &c. qui denique, vno dempto Carolo Magno, omnes Occid. Impp. pace, bellòque ſuperarat, religione tactus, quam ſanctiſſimè ſemper coluit, & aduerſus hæreticos aſſeruit, tædio rerum humanarum affectus, propter cæleſtium & æternarum deſiderium, primus poſt conditum Germanicum imperium (nam Lotharius Francus erat) majeſtate Imperij Fratri Ferdinando relicta, reliquis regnis atque ditionibus vnico filio Philippo traditis, ad vitam religioſam, aſſumptis aliquot piis viris, ſe contulit & in ſacram ſolitudinem ſeceſſit.

Ioannes Fuccius Prutenus Chronologiam vſque ad ann. 1553. ab orbe conſcripſit. Poſtea an. 1566. de quadam coniuratione conuictus ſub Sigiſmundo Polonorum rege laqueo vitam hæreticam finiit. Eam aliqui continuarunt vſque ad an. 1574.

Tammas Sophus de Imperio Meſopotamiæ & Aſſyriæ excidit. Taurini regiam expilari, Perſidem diripi à Solymano paſſus eſt. Solymanus poſtea 400. Turcarum millibus amiſſis in Carintho cum eo pacem an. 1557. facere cogitur.

Guilielmus à Prato Epiſcopus Claromontenſis Cancellarij Regij, Cardinalis & Legati f. qui poſtea an. 1559. obiit, relictis copioſis pecuniis & reditibus, è quibus diues Valetudinarium Claromonti, & tria Ieſuitarum collegia conderentur, vnum Lutetiæ Pariſiorum, alia duo in Aruernia, Biliomi & Moriaci.

1555. Nicolaus Villegagno, eques Rhodius, Cum Gallico comitatu in Braſiliam Americæ partem Capricorno ſubiectam, ad 26. gradus Æquatoris nauigauit. In eius quadam inſula ad Genebarum fluu caſtrum extruxit, & Collygnium de nomine Admiralij appellauit, vt totam regionem Franciam Antarcticam, & aliquot ædes tumultuariè ad littus conſtructas Henricopolim, quòd Henrici 2. auſpiciis & ſumptibus ſuſcepta eſſet nauigatio.

Quæ paucis pòſt annis omnia vênêre in Luſitanorum poteſtatem, Francis partim cæſis, partim expulſis Nempè iſtiuſmodi nauigatio non magis ſuccedere potuit, quàm illa Ioſaphat Regis Iuda cum Ochozia rege Iſraël, 2. *Par.* 20. quòd mixtim eò confluxiſſent Catholici & Caluiniſtę, improbante Deo iſtiuſmodi ſocietatem,

1555 5643 ac nolente, vt agreſtes illarum regionum populi pro Ca-

tholica

tholica puritate venenum Caluiniticum ipſis à Richerio Carmelita, & aliquot aliis apoſtatis propinatum haurirent, ſicque à circumeuntibus impijs mare & aridam ad proſelytas efficiendum, filij Geennæ plus duplo fierent.

Infœlicitatem auxère motus ab hæreticis contra Catholicos excitati, vt proinde Villegaguo iſtos partim ſtrangularit, partim in patriam puniendos præmiſerit, mox ipſe, nempe an. 1558. inſecuturus. *Tenetus, & Ioan. Lerius Caluiniſta, qui iſtarum tragœdiarum magna pars fuit, in ſua America. Beza in Iconibus.*

BELLVM mouit proregi Neapolitano. Pietate & virtute inſignis.

Ioannes Caluinus ad nundinas autumnales Fräcforti an. 1556. cum miniſtris eius loci de Cœna conferre volens, reiectus eſt, quod ſe Zuinglianum profiteretur. *Lauaterus in hiſtor. Controuerſiæ Sacramentariæ. Surius in hiſtor.*

Eodem anno cum plerique Laici in Polonia vſum calicis in ſacramento Euchariſtiæ contentioſè efflagitarẽt, quaſi Chriſtus eſſet exanguis ſub altera ſpecie, & Romæ. Pontifex eò miſiſſet Aloyſium Lipomanum Veronenſem Epiſcopum ad Regem Poloniæ Sigiſmundum, ea quæſtio diuino miraculo eſt iudicata. Nam cum quidam Iudæus *Bisheim* ſiue Benedictus in quodam Poloniæ oppidulo Schazetho nomine, tribus milliaribus ab arce *Louitz*. à ſua ancilla Chriſtiana, Dorothea Lazezla nomine, ſacram Euchariſtiam (quam ipſa ad pagum Catzo die Paſchæ ſuſceperat, & ex ore extractam in ſudariolum repoſuerat, vt ad ſuum herum deferret) tribus daleris & veſte ſericas fimbrias habente emiſſet, & in ſynagoga pugionibus & cultris confodiſſet, repentè ex illa MVLTVS CRVOR emanauit, quem Iudæi cocleari in vitreum calicem transfundunt. Hac re paulo poſt cognita & ad Sigiſmundum Regem, qui tunc erat Vilnæ (quæ eſt vrbs Lituaniæ Metropolis) delata, mandatur illius oppiduli præfecto ſecundario, vt totum negotium diligenter inquirat, & in huius ſceleris conſcios extremo ſupplicio animaduertat. Itaque Dorothea cum Iudæo ſuo hero, die Veneris poſt Chriſti Aſcenſionem flammis exuritur, reliqui item Iudæi ſceleris ſocij (vno excepto qui aufugerat) Calend. Iun. idem ſupplicium luunt. Vnde multi & ipſe Poloniæ rex non mediocriter in retinenda Catholicæ Eccleſiæ communione cõfirmatur. *Hiſtoria rerum memorabilium &c. conuerſa à Pontano lib. 5. & Surius in hiſt.*

Sub hæc tempora imago Crucifixi à quodam lapidibus per indignationem icta emiſit ſanguinem, ſed ſceleris reus Moguntiæ ſupplicio afficitur. *Brentius in cap. 3. ad Galeat.*

An. 1556. obierunt mortem Ioannes Sleidanus Argentinæ, Conradus Pelicanus ex minorita, Zuinglianus Rubeaqui, & omnium peſſimus Dauid Georgius Baſileæ.

Lutetiæ Franciſcus Picardus Theologus, & Andreas Tiraquellus iuriſconſult. an. 1558. Romæ Ioannes Gropperus Theologus & Cardinalis 1559.

Eodem anno Non. Septemb. Lutetiæ ſummo mane, via Iacobæa in ædibus cuiuſdam priuati hominis, qui tunc aberat, ante collegium Pleſſiacum, comprehenduntur Caluiniſtæ ſiue Lutherani, vt vocabantur, vtriuſque ſexus circiter 120. qui nocte ipſa illùc ad concionem &

Anni Christi. | *Anni mundi.*

231.

1555 i PAVLVS 4. Neapolitanus, ex familia illuſt 5641
1560 Caraffa. an. 4. menſ. 2. di. 27. 5648

Vacat menſ. 4. d. 6.

Patriarcha.

Conſtantinopoli Ioaſaph

Principibus.

Solymano Turcorũ Imp.

Tamna Perſarum.

Carolo 5. & Ferdinando eius fratre an. 6. per ordinẽ, Occidentis Imperatoribus.

Henrico 2. Franc. Rege, & vſque ad regni Franciſci 2. initium.

Claudio Aethiopiæ.

Philippo 2. Hiſpaniæ.

Maria Philippi vxore Catholica Angliæ Regina, deinde Elizabetha ſorore, quæ his iã annis 40. regnat.

Sigiſmundo 2. Auguſto Poloniæ.

Ioanne 3. Portugalliæ deinde Sebaſtiano an. 21.

Maria Scotiæ.

preces

Anni chriſti.	*Anni mundi.*	
		preces conuenerant. Ex ipſis nonnulli paucos poſt dies comburuntur. *Nox & amor vinumque nihil moderabile ſuadent.*
1555	5643	Eodē iuniores Saxoniæ Principes & Comites Manſfeldenſes Lutherani, edunt ſeparatim publicam ſcriptū, quo vndecim ſectas huius ſeculi, & præcipuè Zuinglianam, vt execrabiles hæreſes damnarunt. *Surius in hiſt. Lauater. in hiſt. Controuerſiæ ſacramentariæ.*
		Anno 1557. Prid. Non. Septemb. inchoatum eſt Vuormatiæ colloquium inter Catholicos & Lutheranos decreto Comitiorum Ratiſponenſium, ſed turbatum artibus Flacci Illyrici. Aderant Euangelicarum partium 12. miniſtri, qui à Catholicis interrogati, quas ſectas confeſſioni Auguſtanæ conſentaneas, & diſſentaneas exiſtimarent (quòd variæ ſectæ ſub Auguſtana confeſſione comprehendi vellent, & decretum eſſet, cum iis duntaxat colloquium habendum, qui eſſent antiquæ Religionis vel Auguſtanæ confeſſionis) per 16. dies inter ſe concertarunt, cùm alij ex ipſis ſectas quaſdam vt à confeſſione Auguſtana diſcrepantes damnarent & excluderent, alij retinendas, eiſque parcendum cenſerent. Ea concertatio eò vſque progreſſa eſt, vt ex 12. miniſtris, 5. reiecti & excommunicanti fuerint, tanquam contrarij confeſſioni Auguſt. in præcipuis capitibus, vt de Lege & Euangelio, de Libero arbitrio, de Iuſtificatione, de Operibus, de Sacramentis, & vſu Cæremoniarum. His ita geſtis, quia à 7. reliquis Miniſtris nunquam impetrari potuit, vt ſigulatim multiplices ſectas à confeſſione Auguſtana ſecernerent & damnarent, ne inanis eſſet labor colloquij, illud vix adhuc benè cœptum intermittitur & ſuſpenditur, *Amſdorffius in libro Publicæ confeſſionis puræ doctrinæ Euangelij &c. Nicol. Gallus in ſuis Theſibus & hipotypoſ. Hiſtoria rerum memorabilium &c. conuerſa à Pontano libro quinto. Lauatherus in hiſtor. controuerſiæ Sacramentariæ. Sur. in hiſtor.*
		Dauidis Æthiopū Imperatoris ſucceſſor Claudius ad Ioannem Portugalliæ ſcripſit de communione Catholicorum regum ineunda, & obedientia ſummo Pontifici præſtanda. Ieſuitas ad ſe miſſos ſatis quidem humaniter excepit, ſed cæteris non potuit ſatisfacere, bello Maurico diſtentus, in quo victus eſt ac cæſus. *In Epiſtolis Ieſuitarum.*
		HVMANA.
		An. 1558. Franci Duce Franciſco Guiſiano Principe, vrbem Caletum omnium opinione inexpugnabilem 7. obſidionis die 5. Non. Ianuarij expugnarunt. Mox Guinam arcem munitiſſimam captam incendunt, & Hamā capiūt, denique Anglos ex tota Gallia exturbant.
		Eodem an. Nouembris die 17. ætatis verò ſuæ 43. Maria Angliæ Regina Catholica obiit.
		Eodem die, poſt horas duodecim Cardinalis Polus veſpere defunctus eſt natus ann. 58. menſ. 6. *Surius.* Quibus duobus luminibus vno die extinctis, magna ſimul & regni & religionis ſubſecuta eſt in Anglia & vicinis regionibus obſcuritas.
		Scoti expellunt Gallica præſidia.
1560	5648	1559. Ianuarij 15. in Demortuæ locum Angli ſubſtituunt Elizabetham, quam Henricus ex Anna Bolemia ſuſceperat. Hinc reſtituitur Zuinglianiſmus & Caluiniſmus, Clero & Epiſcopis carcere & rerum ſuarum a-

miſſione mulctatis,nonnullis etiam veneno, nece, &c. abſumptis.

Eodem anno, ſeptimo Non. April. Inter Gallum & Hiſpanum inita pace, qua renouata etiam hodiè fruimur Philippo Regi Hiſpaniarum Elizabetha filia Henrici Francorum Regis natu maxima deſpondetur, & Margarita eius ſoror vnica Emanueli Philiberto Allobrogum ſiue Sabaudorum Duci.

Vigeſimo ſecundo Iunij dum celebrabantur nuptiæ Philippi regis & Elizabethæ Henrici Regis Franco. filiæ, ſimúlque Philiberti Sabaudiæ Ducis & Margaritæ Sororis eiuſdem Henrici, ipſe Henr. haſtæ fragmento per galeam adacto à Montgomerio Comite in cranium, occumbit ex vulnere, natus an. 40. menſ. 3. di. 11. & Regni an. 12. menſ. 3. d. 11. Eius obitus in Gallia locum dedit crebris rerum nouarum machinationibus & hæreticorum imprimis audaciæ.

Dithmarſi domantur à Rege Danorum, populus ante liber & inuictus, dum Archiep. Bremenſi pareret & Catholicam fidem ſequeretur. At tum Lutheranizans, dat ſuæ leuitatis pœnas.

Ioanni 3. Portugalliæ defuncto ſuccedit Sebaſtianus ñis 21. annis. Nam eius parens Ioannes 4. vt nominatur, ante Ioannem 3. Patrem mortuus eſt, ita tamen vt Sebaſtianum hunc vix tres menſes agentem reliquerit.

1557. di. 21. Septembris Nathalis Brulartus, regius cauſarum cognitor, pietate, iuſtitia & eruditione illuſtris, moritur: cui Aegidius Burdinus ſucceſſit, ſumma etiam eruditione ac virtute.

1559. Ioannes Fernelius ſũmus Medicus Lutetiæ, Franciſcus Duarenus Iuriſcon. apud Biturigas. In vngaria Iſabella, quæ rata fœlicitate, fuit regis filia, regis vxor, ſoror, & mater.

k Hostis Simoniacorum, & plura habentium Beneficia oſor diſpenſationum.

An. 1564. Decretali ſiue Bulla Fiduciarios Sacerdotiorum, quos vulgo Cuſtodinos appellamus, perpetuo anathemati ſubiecit, reſtitutioni addixit, Simoniacos declarauit, peccati expiationem ſoli Cathedræ Apoſtolicæ reſeruauit. Inſcribitur Bulla contra quoſcunque, Eccleſias & beneficia Eccleſiaſtica quæcunque in confidentiam retinentes ſeu recipientes. Quod ſucceſſor Pius 5. renouauit.

Addiſu filius Ioannis de domo Martia, ex ciuitate Gezira in Tigri Fumine, olim monachus ord. Sancti Antonij. Monaſterij Sanctorum Rahæ & Ioannis fratrum, electus primas ſiue Patriarcha ciuitatis Muzal in Aſſyria Orientali Romam venit, vt confirmaretur. vbi & obtulit Pio profeſſionem fidei & atteſtationem manu ſua pictam & ſubſcriptam, die 7 Martij, An. Domi. 1562. Iurans ſe credere, recipere, & approbare omnia quæ in Sede Apoſtolica tenerentur, & ſe id curaturum in ſua iuriſdictione, ſub qua eſſent multi Metropolitæ, Epiſcopi & Dioceſani. Videlicet Arbel Metropolis, Saraua, Hancaua Epiſcopatus, Cheptiam, Metropolis, Carapileys, Achuſch. Epiſcopatus, Naſſybin Metropolis, Machaazin, Talleſcaui, Mardin Epiſcopatus, Sceert, Metropolis, Azzen Epiſcopatus, Elcheſſen Metropolis. Zuch & Meſciara Epiſcopatus, Gurgel Metropolis, Eſci Epiſcopatus, Amed Metropolis, Chiaruchiæ, Hayn, Tamir epiſcopatus, quæ omnes ſimul regiones ſubſunt *imperio Turcarum*, Ormi ſuperior Metropolis, Vſcimi & Cuchia Epiſcopatus, Ormi inferior

Anni Christi		*Anni mundi.*
	CONCIL. Colonienſe ſub Adolpho.	
	Moguntinum.	
	232	
1560	k Pivs 4. Mediolanenſis, an. 5. menſ. 11. di. 8.	1648
1566		5654
	Vacat di. 29.	
	Patriarcha.	
	Conſtantinopoli Ioaſaph, deinde Metrophane.	

Anni chriſti.

1560.

Principibus.

Solimano Turcorum Imp.

Tamma Perſarum.

Ferdinando & Maximiliano 2. an. 12. ex ordine Occidentis Imperatoribus.

Franciſco 2. an. 1. & poſt eum Carolo 9. Maximiliano, eius frat. an. 14. Franc. Rege.

Claudiò Aethiopiæ.

Philippò 2. Hiſpaniæ.

Elizabetha Angliæ.

Sigiſmundo 2. Auguſto Poloniæ.

Ioanne 3. Portugalliæ.

Maria Scòtiæ cum Franciſco 2. Francorum Rege.

Anni mundi.

5648

rior Metropolis, Durra, Soldos. Eſchinuch Epiſcopatus. Eſpurgan Metropolis, Nare, Gien nunc Epiſcopatus. Salamas Metropolis, Baumar, Sciabatam, Vaſcham Epiſcopatus. Omnes *Perſarum Regi vulgò Sophi* nuncupato ſubiecti. In India verò *Luſitanis ſuſpecta*, Cuſchin Metropolis, Cananor Metropolis, Goa Metropolis, Calicuth Epiſcopatus, cui ſubeſt Carongol ciuitas, quæ adhuc ab Idololatris & Ethnicis hominibus poſſidetur. *Hæc ibi.*

Metrophanes Conſtantinopolitanus Patriarcha centeſimus quadrageſimus primus ſedere incipit anno 1565. in annos 8. vel 9.

Ann. 1560. Lutherani & Sacramentarij ardentiſſimo odio inter ſe flagrant, cùm ſcriptis contrariis, tum edictis publicis. Nam Vvitembergenſes, quibus præerat Brentius, edictum promulgant contra Sacramentarios: Ienenſes miniſtri edunt ſupplicationem ad Ioan. Fridericum 2. Ducem Saxoniæ, eiúſque fratres ac alios Principes & ordines confeſſionis Auguſtanæ, pro legitima ſynodo, in qua ſoli Lutherani conuenirent, & Zuinglianos atque alios, quibus aduerſantur, condemnarent. Contrà ab Heidelbergenſi academia poſt publicam diſputationem Zuinglianorum contra Lutheranos, Heshuſius Lutheranus abire iuſſus eſt: & mox Superintendentes Heidelbergenſes, edunt decretum, quo Lutheri & Brentij Catechiſmi extra Eccleſiam eiiciantur, & eorum ſcripta nullam habeant auctoritatem. *Lauater, Zuinglianus in hiſt. controuerſiæ Sacrament. Surius in hiſt.*

Magni tumultus à neſcio quibus Euangelicis religionis causâ excitantur in Gallia, & Allobrogibus.

In Scotia etiam mirè tumultuatum eſt, dum Caluiniſmum amplectuntur, Anglis ſuppetias ferentibus, qui & ipſi hæreticum furorem fuerant amplexi, *Surius.* Primi autem Scotorum miniſtri fuere Paulus Methuē piſtor, & Ioan. Knox è presbytero apoſtata, indéque Necromanticus.

Regina Scotiæ Maria Guiſiani olim ducis filia, Mariæ, quæ Franciſco 2. nupſit, mater, inter hos motus Edimburgi tædio & curis moritur. *Surius.*

In Vualia regione Angliæ crux inuenta eſt, in quadam fraxino turbinis vi & tempeſtate deiecta. *Idem & Alanus Copus in Dialogo.*

Magdeburgenſes miniſtri, quorum anteſignanus eſt Matthias Flaccus Illyricus Centurias diuulgarunt errorum, mendaciorúmque pleniſſimas. Contra quos Alanus Copus Anglus paulo poſt ſex Dialogos edidit, Bucingerus centuriam vnam, Caniſius libros de corruptelis ſcripturæ, nempè de Ioanne & de D. Virgine. Turrianus opus pro Epiſtolis Pontificum decretalibus. Nos huius Operis poſteriorem partem, quam ſperamus ſuffecturam ad eorum fraudes & calumnias detegendas atque diſſoluendas, aut certè iter præmonſtraturam, vt quiſque facilè per ſeſe cætera adiiciat. Nam facile eſt inuentis addere. Quin & res ac hiſtorias ab iſtis prætermiſſas magno numero colligauimus. Studuerant enim immanibus illis voluminibus non hiſtoriam ſcribere, ſed fabulas, vt Pontifices traducerent.

Geneuæ nefandiſſimum conſilium de Franciſco 2. Rege Franciæ, Regina vxore, Regina matre, eius liberis, Proceribus, & bonis Magiſtratibus ad certum diem per inſidias trucidandis, Beza principe, Caluino authore, Ot-

tomano ſubſignatore, Spifamio ſuaſore, omnibus Galliæ prædonibus & laniſtis conſciis. *Surius.*

Hinc ſeditio Amboeſiana prætextu boni publici & conſeruandarum legum Franciæ à quibuſdam ſectariis non admodum claris numero 500. præter aliquot pedites, quæ detegitur 9. Calend. April. Eius quidem duces grauiſſimis ſuppliciis plectuntur, at mox Rex omnes reos hæreſis abſoluit edicto publico, modò inpoſterum fidem Catholicæ Eccleſiæ retinerent. Ex eo tempore, qui priùs Lutherani dicebantur, per totam Galliam cœperunt vocari Huguenoti.

E vita exceſſerunt an. 1560. Robert Cœnalis Arboricenſis Epiſcop. & doctor Theologus Lutetiæ, 5. Calend. Maij. Ioan. à Laſco Zuinglianus in Polonia Idib. Ianuarij. Philippus Melanchton 13. Calend. Maij Germaniæ cothurnus, de omni religione ſecurus. Vnde poſt eius mortem, cum ſtatim quiſque hæreticorum ſibi vendicare voluit. Caluinus contendebat in ſua confeſſione mortuum, alij in alia.

Multa hoc tempore variis in locis ferebantur viſa portenta, & horrenda monſtra, præſertim in Anglia, in qua Londini Pyramis Paulinæ Eccleſiæ tota ferè lignea plumbóque cooperta de cœlo exuritur, deinde menſa illa, in qua heretici Caluini communionem exercebant. *In Annalib. Angl.*

Anni christi.		Anni mundi.
1562	*CONCIL. Tridentinũ aliquandiu interruptum continuatur, præſidentibus 4 Legatis ſedis Apoſtolicæ, & præſentibus 2. Cardinalibus, 3. Patriarchis, 21. Archiepiſcopis. 168. Epiſcopis, 7. Abbatibus, 7. Generalibus ordinum, 39. procuratoribus abſentium cum legitimo mandato. Durauit, an. 1. m. 11. d. 4. Clauditur die 4. Decembris 1564.*	5650

An. 1561. quidam Lucas Stembergerus docet inter alia, non eſſe Trinitatem, ſed vnum Deum Patrem, Sabbatum eſſe ſeruandum, Euchariſtiæ & baptiſmi ſacramentum Satanicam eſſe inſtitutionem, &c. *Surius.*

In Polonia contrà Gregorius Paulus, Cazanouius & alij, tres eſſe Deos, Symbolum Athanaſij eſſe Sathanaſij, & cæt. Quibus dum Caluinus & eiuſdem metalli miniſtri ſe opponunt, Autotheani & Antitrinitarij ſiue Sabelliani euadunt, & doctrinam de Deo Vno, & Trino ſceleratis modis conſpurcant. Quas blaſphemias etiam hodiè perpetuant. *Vide noſtros libros de S. Trinitate & contra Scheckium.*

Eodem anno, quòd multæ nouæ hæreſes, prætextu confeſſionis Auguſtanæ irreperent, fuit conuentus Principum Numburgi in Thuringia, in quo egerunt de Zuinglianis ſolenniter condemnandis, ſed id à quibuſdam Principibus impeditum eſt.

Saxones etiam Lutherani ad ſedandos motus propter rem Sacramentariam exortos conuentum agunt Lunæburgi, damnántque hæreſeos Albertum Hardemburgium Zuinglianum. *Lauaterus in hiſtor. controuerſiæ Sacramentariæ.*

In Tranſſyluania alij Lutheri, alij Zuinglij doctrinam ſequuntur, magno apud Turcos ludibrio religionis Chriſtianæ. Bremenſes omnes Lutheranos vrbe ſua exire iubent *Ibid. & Surius.*

Inſtitutum fuit à Rege colloquium Poſſiacum inter Catholicos & Euangelicos, ſed cùm primùm publicè, deinde priuatim colloquuti fuiſſent per aliquot dies, diſſoluitur abſque vllo profectu. Impudentiſſimum eſt mendacium, quod Lauatherus ſcribit colloquutores Catholicos conſenſiſſe cum miniſtris. Huius fructus fuêre Bella immania quæ deinceps conſequuta ſunt.

1561. anno 16. Cal. Februa. edicto Regio permiſſum eſt Euangelicis ſuos conuentus ac exercitia & negotia ſuæ religionis extra mœnia vrbium habere, donec aliter

à Re ge

Anni christi. *Anni mundi.*

à Rege decerneretur, ſiue vſque ad Concilij œcumenic: Tridentini determinationem. Promulgatur in ſenatu Pa
riſienſi Prid. Non. Martij. cum hac clauſula. *Audito pro-*
curatore Regis, abſque tamen approbatione nouæ religionis, &
1560 5648 *id totum per modum prouiſionis, & donec aliter per Dominum*
Regem fuerit ordinatum.

Francorum exulum (qui erant Zuingliani) Eccleſia cùm Francforti per annos ferè 7. manſiſſet, anno 1561. 9. Calendas Maij. Senatuſconſulto Francfordienſi vrbe excedere, aut ab exercitiis ſuæ religionis abſtinere iubetur: quòd ipſi à Lutheranis ſiue Germanis miniſtris diſpares eſſent & religione, & ceremoniis, & doctrina, quódque à præcipuis capitibus confeſſionis Auguſtanæ, eius Apologiæ, pacificationis Vuitembergenſis, factæ ann. 1536. denique Francfordienſis concordiæ actæ ann. 1542. 5. Id. Decembris, diſſentirent. *Vide huius Rei acta & historiam editam à Franciſco Philippo.*

1562. Menſe Maio factus eſt conuentus Luneburgenſis à Lutheranis contra Caluiniſtas & Sacramentarios. Metuebant enim Lutherani, ne irrepentibus iam in Saxoniam Caluiniſtis, ipſi ſolum vertere cogerentur.

Tilmannus Hehuſius Luther. contra Caluinum, Boquinum & iſtius fæcis miniſtros ſcribit.

Paulus Alciatus Caluiniſta, Mahometanus tandem effectus eſt. *Beza præfat. in acta Valentini Gentilis, pag.* 17. Caluiniſmus ſcilicet gradus eſt proximus ad Mahometiſmum. Vnde & Valentinus Gentilis probabat ſua dogmata è veteri Teſtamento, nouo & Alcorano, quaſi hæc tria eſſent *Benedictus Aretius Bernenſis miniſter cap. 1. & 3. Historia Valentini Gent.*

Petrus Martyr Florentinus, ordinis quondam S. Auguſtini, pridie Idus Nouemb. non ſine ſuſpicione veneni à Caluiniſtis propinati, dum reſpondere parat Brentio monſtroſam Vbiquitatem introducenti, & Caluiniſtis, à quibus vt ſpectrum in Euchariſtia conſtituentibus proxime in Poſſiaco conuentu diſſenſerat, exclamans pro ſua parte, neque reipſa Corpus Chriſti eſſe in Euchariſtia, neque reipſa ſumi, cùm iſti affirmarent reipſa quidem abeſſe, reipſa tamen ſumi, quod eſt prodigij pluſquam ſimile, infœlicem exhalat ſpiritum. *Spenceus in Apolog.*

Olim cùm ei non ſucceſſiſſet conſilium cum Ioanne Valdeſio Hiſpano initum de (hæreticorum) aliquo cœtu cogendo tum viris tum fœminis frequentato. (Nam hæc Bezæ verba ſunt) & paulò pòſt Romæ vitulandus eſſet, Luca Italiæ oppido, in cuius monaſterio Pauli Epiſtolas profitebatur, fugit Tigurum cum Bernardino Ochino Capucino, qui poſt fuit Trinitarius, & magnas turbas inter Euangelicos excitauit. *Beza in Iconibus.* vbi nota hæreticos libenter Rabelletij iſtius Athei conuenticulum excitaturos, quod ſit tam fœminis, quàm maribus commune, quale etiam vnus ex eorum maioribus Nicolaus Antiochenus Apoſtolorum ſæculo, indéque aliquot alij impuriores hæretici animo cumplectebantur, ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus.

Ex eiuſdem ordinis monaſterio Petrum Martyrem ſecuti ſunt Paulus Laciſius Veronenſis, Argentinæ poſtea
Græcizando vitam tolerans, Celſus Martinengtis Italicæ
Geneuenſis ſynagogæ miniſter, Hieronymus Zanchius,
1566 nunc Argentinæ, nunc Heildebergæ, modò Neoſtadij,
5654 modò in Rhoetia exulans, & Emmanuel Tremellius è
Iudæo quilibet pro ſecta principum, è quibus poſſit ali-

quid lambere.) *Ibid.*

Anni chriſti. *Anni mundi.*

Ann. 1563. Bullingerus calamitoſus ſenex Brentio reſpondet: calamitoſius deinde moritur Tiguri anno 1575. Ita inter Lutheranos, Caluiniſtas, Zuinglianos rixa eſt implacabilis, quam non niſi mutuis cædibus placare poſſint. 1560 5648

Menſe Martio, in ſuburbio Auguſtæ Vindelicorum textoris cuiuſdam filia ann. 20. nata à malo dæmone obſeſſa, cùm à Lutheraniſtis nullo modo liberari poſſet, quòd Satanas Satanam non eiiciat, à Simone Theologo & Catholico Eccleſiaſte apud D. Mauritiũ Auguſtæ, inuocato nomine Chriſti, liberata eſt.

Anno 1564. Caluinus decimo quarto Calend. Iunij tam variis morbis extinctus eſt, petulantis & effrenatæ ſuæ impietatis pœnas expendens, vt (niſi à Beza ſcriptum eſſet, *Præfatione Comment. Caluini in Ioſue, & in iſtius vita*) vix crederetur. Per quatuor ferè annos diſcruciatus nouem horrendis morbis, Colica, Calculo, morbo articulari, Hæmorrhoidibus, febri phthiſica, Aſthmate, Hemicranio, Catharro continuo, Vomitu denique ſanguinis. An mentiar Beza, eſto tu iudex. Nam ad verbum iſta è tuo Gallico opuſculo exſcripſi. An Herodes terribiliùs animum Satanæ reddiderit, equidem neſcio. Tanquam ſorex, Beza, tuo indicio periiſti? Cur iſta de tuo præceptore vel etiam Patre (ſic enim eum flebiliter nominas, cui ſcis te nunquam fuiſſe cordi) non occultabas? Cur famæ tui doctorculi ſic malè conſulebas? Sicuti iuſſerat, nullo ſepulchri apparatu elatus eſt, poſtquàm Geneuenſem cloacam totos viginti tres annos fouiſſet. *Beza in Iconibus, in quibus Caluinum pingit horribili forma, vultu ſcilicet funeſto, barba barbarica, ore hiante, & caurienté.*

Quinto die Martij Ingolſtadij obiit Fredericus Staphylus an. ætatis 51. vir doctiſſimus, qui ſe à Luthero ad Catholicam rediiſſe ſcripſit, cùm aliis de cauſis, tum quia ſe præſente Lutherus anno vno vne ante obitum ab Energumena vllis exorciſmis dæmonem non modò non potuiſſet eiicere, ſed etiam ab eo in ipſum inſiliente, & ſeram, ne egrederetur, miſcente, egregiè vapulaſſet, donec per loci feneſtram ſemimortuus à ſociis extraheretur, qui & ipſi per feneſtram exilierant. *Iſ ſe apolog.* 2. Similem hiſtoriam de filiis Sceuæ exorciſtis Iudæis refert D. Lucas Act 19.

Multi Sinenſes, populi Noui orbis, in Oriente fidem Chriſti ſuſcipiunt. *Sur. in hiſtor.*

Eodem anno menſe Aprili inchoatum eſt Mulbrunenſe colloquium inter Lutheranos & Zuinglianos ſiue Caluiniſtas, præſentibus Palatino electore & Duce Vvitembergenſi, cui etiam interfuit Brentius, colloquutore Iacobo Smidelino pro Lutheranis contra Boquinum Zuinglianum: Inter quos poſt longam concertationem non ſolùm nulla fieri potuit concordia, ſed odium & ſimultas acriùs exarſit, ſe mutuis iniuriis proſcindentes: Vvitembergenſes vocabant Palatinos, ſectarios, falſarios, quòd corrupiſſent verba Lucæ: contra Palatini dicebant Vvitembergenſes noua, falſa, & inaudita dogmata proferre, ſuis ſomniis ſcripturam peruertere, & de vna eadémque re affirmanter & neganter ſolere reſpondere. Vide acta eius colloquij tam ea, quæ ab Vvitembergenſibus, quàm quæ à Palatinis (qui ſcriptum Vvitembergenſium crebrò mendacij inſimulant) edita ſunt. 1566 5654

Anni chriſti. *Anni mundi.*

1565. Scotia magnis motibus concutitur ob hæreſim.

Eodem an. fuit Coloniæ vir grandæuus ex Thebaide ab Alexandrino Ægypti patriarcha, qui eiuſdem Pa-
1560 5648 triarchæ nomine obedientiam Romano Pont. in ſcripto afferret. *Surius.*

Indi magis ac magis ad fidem conuertuntur. *Surius & Epiſtola Indica.*

Franciſcus Xauier, qui primus è ſocietate Ieſu ætate noſtra Indis Chriſtum prædicauit, miraculis clarus moritur. *Surius.*

Hoc anno exorta eſt in Anglia è Caluiniſtarum omniúmque iſtiuſmodi hæreſeon ſentina ſecta noua Puritanorum, ſic appellata, quòd tam purè ſe à Catholica ſeparent, vt nec orare in templis, quæ fuerant olim Catholicorum, nec clericali veſtitu indui, aut vllo prorſus veteri ritu vti velint. Quam ipſi opinionem vſque ad bonorum amiſſionem & vinculorum perpeſſionem defendunt, etiam contra ſuam Reginam, quam alioqui caput ſibi conſtituerant in omnibus cauſis tam Eccleſiaſticis, quàm ciuilibus. *Sanderus de Monarchia Eccleſiaſt. lib. 5. cap. 4.*

Mameiacus miniſter Chalnienſis Dæmoniacum ſibi oblatum, culeo inſutum in Iſaræ amnis profunda, ſaxis aggrauantibus demerſit. *Faius in ſuo Energumenico, pagina. 56.*

Paulo poſt Nicolaa Dæmoniaca porrectione Euchariſtiæ tandem ab Epiſcopo liberatur Lauduni circumſtantibus decem hominum millibus, & notarijs publicis acta omnia excipientibus, procuratione Caluiniſtarum, qui rem ſuppoſitam quoquo modo videri cupiebant. *Idem.* Hiſtoria huic planè ſimilis, quam narrat Proſper de Dimidio temp. cap. 6.

HVMANA.

1560. Franciſcus 2. Rex Francorum Prid. Non. Decembr. non ſine veneni ſuſpicione interit, dum conuentus trium ordinum Aurelijs celebraretur: in quo liberrimè pro Eccleſia, vt virum bonum decuit, contra hæreſin & eius principes Ioannes Quintinus Heduus, multorum librorum eruditus ſcriptor perorauit.

Illo anno Carolus 9. frater Rex Francorum ſexageſimus regnum ingreditur.

Moſci deletis 6000. Tartarorum redeunt in Liuoniam. Liuonij à Polonis auxilia petunt.

Baiazethes & Selymus Solymani filij inter ſe dimicant ad Anaſum. deinde Alepum Syriæ. Baiazethes victus fugit ad Perſas, vbi & moritur.

1561. Ferdinandus Imperator in Vngaria fœliciter res gerit contra Turcos & Tranſſyluanos. Paulò poſt Tranſſyluaniæ Vaiuada occupat arcem Zathmar. Vnde initiũ noui belli.

1562. in regno Franciæ omnia fuerunt funeſta, graſſantibus per totam ferè Galliam bellis, fame & peſte: Plura certè mala vnico anno Gallia à ſuis pertulit, quàm cunctis ſuperioribus bellis ab exteris. Illis commemorandis propter legem ἀμνηστίας prudens lubénſque ſuperſedeo.

In hoc primo ciuili bello Rex Nauarræ Rhotomagum obſidens interficitur. In conflictu Druydum Dux
1566 5654 Niuernenſis, Sanctandreanus Mareſcalus, & plerique a-

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

lij deſiderantur. Princeps Condæus & Annas Montmorantius vtriuſque partis Ductores capiuntur. Dux Guyſius, dum victoriam perſequitur, in Aureliarum obſidione, proditoriè à Poltroto, quem Admiralius & Beza ſubornarant, glande percutitur, & poſt aliquot dies ſanctiſſimè expirat. 1560 5948

In medijs his Galliarum tumultibus Angli ſe iungunt Huguenotis, Normaniam vaſtant, fortiſſimum maris portum, vulgo Portum gratiæ occupant à Septembri an. 1 6 . vſque ad finem Iulij anni ſequentis, è quo priùs non exierunt, quàm grauiſſima peſte inde diſcedere coacti ſunt, quæ diſcedentes in Angliam vſque comitata eſt, ita vt Londini ſolùm, eo anno pluſquam 20. millia hominum perierint.

Incipit bellum inter Fredericum Daniæ & Erricum Suetiæ reges, in quo Dani Noruegiam recuperant.

Hoc ferè tempore Abdiſu Aſſyriorum Patriarcha Romam venit, vt à Pontifice confirmaretur, & polliceretur obedientiam, ſeque Conciliorum, & ſpeciatim Tridentini decreta omnia ſuſcepturum. *Surius.*

Huius anni menſ. Nouembri Francoforti in Romanorum regem eligitur Maximilianus Ferdinandi f.

1563. apud Tartaros Naugaios, è quibus ortus dicitur Tamerlanes, circiter 500. milliaribus Germanicis à Moſca verſus Orientem diſtantes, Murſe quidam (ſic Nobiles vocant) nomine Iſmaël monoculus, & inſignis Necromanta (Necromantia enim nihil illic frequentius) ſuis artibus reliquos omnes Murſas, quos armis ſubigere non valebat, extinxit. Alioqui illarum regionum populi certo deſtituuntur Domino, domos & ſedes fixas nullas habent, viuunt abſque vſu pecuniæ, frumenti, ſalis: ſunt ſine magiſtratibus, legibus, iudicijs. Imperium ita partum morte iſtius diſcuſſum eſt, liberis ipſius, eadem ratione, qua alios necauerat, conſumptis.

In obſidione Aureliæ Franciſcus dux Guyſius præfectus exercitus Regij incredibili luctu piorum omnium à Poltroto proditoriè perimitur.

Paulo poſt è cuſtodia liberantur capti Caluiniſtarum proceres, pax agitatur non diu duratura. Lugdunenſes ſe regi dedunt, & Catholica religio apud illos reſtituitur.

Tum, inito fœdere cum fautoribus nouæ religionis, promulgatur edictum pacificationis.

Menſe Decembri finis optatus impoſitus eſt Synodo Tridentinæ.

Preſburgi in Vngariæ in regem coronatus eſt Maximilianus Romanorum & Boëmiæ rex.

1564. Rex Daniæ & Lubecenſes bellum, quod ſuperiori anno in Regem Suediæ ſuſceperant, continuant. Lituani Moſcos ad Vbium oppidum profligant, & è ſua prouincia eijciunt.

Hiſpanica claſſis Mauritaniam littoralem infeſtat è regione Beticæ.

Ferdinandus Imp. '. Cal. Aug. moritur, & Maximilianum 2. filium Imperij ſucceſſorem relinquit.

Hoc anno Turcarum arx munitiſſima. *Penol di Velez* appellata ad Africæ oram ſita capitur à Garſia Toletano pro Rege Catholico 6. die Sept.

Melita ſiue Malta inſula à Turcis oppugnari cœpta eſt an. 1565. 15. Cal. Iuni. In obſidione ceciderunt ex 500. equitibus Rhodijs ſiue Ioannitis 313. alijs ferè omnibus 1566 5654

valdè

Anni christi. *Anni mundi.*

valdè vulneratis: Turci audito aduentu Garſiæ Proregis Siciliæ ſoluunt obſidionem 7. Non. Septemb. poſt 3 menſem & 17. diem, quàm deſcenderant in inſulam, relictis illic ſuorum cadaueribus 23000.

In Liguria h[illegible]d procul à Nicæa aliquot vici repentino terræ hiatu abſorpti ſunt. *Idem.*

Maximilianus Cæſar cotra Turcas & alios quoſdam Duce Lazaro Schuendio res in Hungaria gerit. *Idem.*

Adrianus Turnebus in Græcis præceptor meus, profeſſor regius natus an. 53. obijt Lutetiæ pridie Idus Iunij. Catholicus, etſi hæretici contrarium ſpargere conati ſunt.

233.

1566 I PIVS 5. Alexandrinus an. 6. menſ. 3. di 16. 5654

1572 5661

Vacat dies 12

Patriarcha.

Coſtantinopoli Metrophane.

Principibus.

Tamma Perſarum.

Solimano Turcor. Imp. an. 8.

I VIR ſanctus, eo nomine etiam hereticis venerabilis & Turcis formidabilis, aduerſum quos fœdere ſacro colligauit Hiſpanos, Venetos, Italiæ proceres, equites Melitenſes, cæteris Chriſtianis Principibus ad hoc fœdus inuitatis, etiam Moſchis & Presbytero Ioanne, item ex Profanis Sophi Perſa. Quod ceſſit fœliciſſimè in Lepantina pugna, de qua mox.

Pontifex longiore ſeſſione digniſſimus ad corruptelas noſtrorum temporum profligandas, Pontificios reditus omnes vſum belli ſacri 1. Turcici & Hæretici, cæterorumque piorum operum contulit. Maiores menſæ & cameræ ſuæ ſumptus quadraginta duntaxat aſſibus faciens, quàm in Cardinalatu.

Diuinitus electus, præter omnium expectationem. Cùm priuatim ſinguli reiecturi viderentur, communiter vniuerſi pontificem nihil tale cogitantem declarauerunt 7. Idus Ianuarij 1566. & coronatus 16. Calend. Februa. *Onuphrius.*

Noluit miſſilia dare (vt mos erat) ne compreſſione turbæ, aliqui ſuffocarentur, ſed maiorem pecuniæ ſummam diuiſit in monaſteria, loca pia, & vrbanos pauperes.

Ex opilione Bononia oriundo Dominicanus, inde Cardinalis, demum ſummus Pontifex: cui illud Pſalmi 77 competit. De poſt fœtantes accepit eum, vt paſceret Iacob ſeruum ſuum, & Iſrael hæreditatem ſuam.

Miræ ſanctitatis, & Concilij Tridentini rigidus obſeruator tres Cardinales præpoſuit cognoſcendis cauſis quibus Epiſcopi Romæ detinentur, vt ſi idoneæ non ſint, ad ſuas diœceſes extrudantur. Concubinatum omnem perpetuis carceribus aut exilio multauit, etiam renuentibus Romanis ciuibus, nec ſiuit ſuos conſanguineos bonis Eccleſiaſticis ditari: Numerum domeſticæ familiæ valdè imminuit, vt plus in rem Eccleſiæ poſſet inſumere: mulctas à reis nō coegit: Multos abuſus ſuſtulit: Leges ſeueras tulit contra ſimoniacos & blaſphemos: Statuit reſignationes beneficiorum ſimplices non admittere niſi habita priùs diligenti examinatione, num qui deſignantur eſſent idonei: Cùm autem aliquis ad ipſum retuliſſet id eſſe Curiam deſtruere, Minus malum eſt, inquit, deſtruere Curiam, quàm cultum Dei negligere, & Chriſtianam Rempub. turpiter prodere. Vetuit edicto Iudæos Chriſtianum quemquam ad opus conducere. Vide epiſtolas aliquot nuper editas, de cæteris eius geſtis.

An. 1569. renouat decretum ſiue Bullam Pij 4. contra Fiduciarios, quos Cuſtodinos vulgus appellat. Simoniacos eos pronunciat, ſedi Apoſtolicæ abſolutionē reſeruat, cæteris adimit, ac tam eum qui cuſtodit, quam illū, cui cuſtoditur, reſtitutioni alligat, vt ſic pro Sacerdotio

(verbi

(verbi cauſa) 100. aureorum ducenti reſtituantur. Hoc Simoniæ genere apud nos plena ſunt omnia, magna conſcientiarum ſocordia & pernicie.

Regnum Angliæ proſcripſit, prædæque expoſuit, cuius fulminis vim pij quotidie deprecantur.

Hanc ſententiam declaratoriam ann. ſequenti 1570. in ipſo Corporis Domini feſto Ioannes Feltonus nobilis Londini ad fores Epiſcopi iuxta ſummum templum publicè affixit, qui poſtea damnatus & in cratem iniectus ſuſpenſus eſt, deinde fune præſciſſo viuus adhuc multa tormenta alia ſubiit. *Sanderus libro ſeptimo, de viſib. Monarch.*

Tridentinum Concil. ſeruandum curauit, quantum in ipſo fuit, è cuius præſcripto Breuiaria, Sacerdotalia ſiue Miſſalia, & preces horarias recenſuit, Catechiſmum emiſit, &c.

Dæmoniacas multas ſuis precibus in publicis ſupplicationibus liberauit.

Graui Calculi morbo preſſus ſolebat exclamare, Adauge Domine dolorem, ſed da patientiam.

Ordines, Monachorum multos reformauit, & certis regulis aſtrinxit.

Aureum numerum in Calendario reſtaurauit.

Cardinalatum recuſanti, & cum lachrymis deprecanti Hieronymo Sucherio Aruerno Abbati Clareuallenſi ſimul ac Ciſtercienſi obtruſit. Ei autem in morte nominanti ad Abbatiam quidem Ciſtercienſem Nicolaum Bucheratum, ad Clareuallenſem autem Lupinum Myreum religioſos eiuſdem ordinis, magnis virtutibus inſtructos, aſſenſit, ne illæ profanis more Gallico proſtituerentur, & hos bolos è principum cortorúmque aulicorum fruſtrà renitentium faucibus fortiter eripuit.

1570. Coſmam Mediceum magnum Ducem Hetruriæ creauit, cùm antea Dux Florentiæ tantùm appellaretur.

Adamas Claudij frater, Æthiopum Rex, olim fidem Chriſtianam eiurarat, crudelis & ſæuus erga ſedem Apoſtolicam contra morem maiorum initio Imperij malè affectus, hodiè melius. *in Epiſtolis Ieſuitarum.*

1566. Ioan. Albinus nobili Valzergorum & Sereſiorum familia ortus, Tholoſanus Eccleſiaſtes & Archidiaconus, fidei defenſor, & voce & libris clarus, toti Aquitaniæ charus, obijt 13. Calend. Sept. ſub horam noctis decimam, natus ferè 38.

Eodem Deſpina & Roſerius miniſtri conferentes Lutetiæ de Religione cum Simone Vigoreo & Claudio Sanctio Pariſienſibus Theologis, poſteaque Epiſcopis Narbonæ & Ebroici, turpiter victi ac triumphati cauſam præbuerunt, vt in proxima Synodo Caluiniſtæ decernerent, nullas deinceps cum Catholicis collationes eſſe habendas, ne ob frigida & manca ſuorum deputatorum reſponſa, plurimum ſui Euangelij incrementis decederet. *Launeus lib. 2. Apologia cap. 12. qui Synodo interfuit, nondum eiurato Caluiniſtarum miniſterio.*

Hac Theologorum collatione perculſus Roſerius, nec deinceps animo quietus, ann. 1572. Catholicus factus eſt, & pro Catholica fide libellum Caluiniſtis exitioſum vulgauit. Sequenti autem propter minas inſidiáſque in Germaniam euadens, Lutheraniſmum profeſſus eſt, vt paulò pòſt nec Catholicus, nec Caluiniſta moreretur. *Ibid.*

Elias, Eliæ Leuitæ, qui Methurgheman, Tiſbi, Bahur,

Anni chriſti		Anni mundi
1566.		5654
	Maximiliano 2. Occid. ſiue Rom. Imp.	
	Carolo 9. Maximiliano Franc. Reg.	
	Claudio Aethiopiæ, deinde Adamaſto.	
	Philippo 2. Hiſpaniæ.	
	Elizabetha Angliæ.	
	Sigiſmundo 2. cog. Auguſto Poloniæ.	
	Sebaſtiano Portugalliæ.	
	Maria Scotiæ.	
1572.		5661.

Anni mundi

Zicronoth, Maſoreth, & multa alia ſcripſit, filius. Romanæ ſynagogæ Iudæorum præpoſitus, cùm tota ſua familia fit Chriſtianus, & à PP. baptizatur prid. Idus Iuni: 1566. Eodem an. eius exemplo Iudæi plus 300. fidem Chriſtianam ſuſcipiunt.

Carolus Molinæus Iuriſconſultus obiit menſe Decembri. Statuerat multa contra Caluiniſtas ſcribere inter quos diu vixerat, etſi perpetuò cum eis altercans æquè ac cum Catholicis, ſed magno eorum commodo morte eſt præuentus.

Belgium commouetur, in multis locis ſacris imaginibus deiectis.

Franciſcus Sonnius Epiſcopus Boſcoducenſis, Vuilelmus Lindanus Ruremundenſis, Cornelius Ianſenius Gandauenſis, Cunerus Leuoardienſis, vt primi ſuarum Dioceſon in epiſcopatus nouos erectarum præſules, ita & probi iuxta ac docti.

Ioannes Heſſelius Louanienſis, Iudocus Raueſten Tiletanus, Sixtus Senenſis doctores Theologi.

1567. Cambreſij quidam Ioannes Carmelita apoſtata mutato nomine ſe Philippum vocat. Captus pernegat ſe eum eſſe, etiamſi multi & mater ipſa certis indiciis id oſtenderent, & ad reſipiſcentiam hortarentur. Cùm ſuſpenſus fuiſſet, ſparſo rumore hæretici excitatum dixerunt, ac in Francia concionari. Eius ergo cadauer perquiſitum, denuò eſt ſuſpenſum.

Ad reliquias S. Liuini Gandaui abſconditas clauda mulier ſanata eſt, & alia facta miracula, quæ in publica acta relata ſunt.

1566 — *CONCIL. Mediolanenſe & alia paſſim prouincialia pro executione Concilij Tridentini.* — 5654

Flaccus Illyricus renouat Manichæos furores de cauſſa & eſſentia peccati.

1570. Vncti in Surria Comitatu Angliæ, è Caluini ſchola oriuntur, qui docent peccare neminem, niſi qui veritatem ab ipſis prædicatam non recipit, &c. *Sanderus lib. 7. de viſibili Monarchia.*

Eodem Ioannes Kohita, miniſter legatorum Sigiſmundi Regis Poloniæ, à Ioanne Baſilio magno Moſcorum Cæſare ſiue Imperatore, de religione Lutherana auditus, cum ignominia & conuitiis non Chriſtiani, Canis, Onagri, Antichriſti, &c. reiectus eſt, ac voce ſcriptóque principis refutatus, præſertim in capitibus de Patribus ſiue Doctoribus Eccleſiæ, de miraculis, de ſtatu defunctorum, de bonis operibus, de Sanctorum, potiſſimùm de Virginis veneratione, de Traditionibus, de Ieiuniis, de Liturgia ſiue Miſſa, de Imaginibus, de caſtitate, votis & Monachis. *Ioan. Laſicius hæreticus libr. de Theologia Moſcouitica, Spiræ anno 1582. quo Miniſtrum fœdè proſtratum erigere conatur: ſed iuxta prouerbium, Pinguis venter tenues ſenſus non gignit.*

Ex eo tempore Moſcus ſæuior fuit Polonis, tanquam hæreticorum fautoribus, & eos magnis præliis fudit. *Ibid.*

1569. Dauid Chytræus Lutheranus Orationem in Academia vrbis Roſarum habuit de ſtatu Eccleſiarum hoc tempore in Græcia, Aſia, Africa, Vngaria, Boëmia, Aethiopia, &c. qua docet per totum orbem terrarum non modò eſſe Chriſtianos, ſed nec differre quantum ad ſubſtantiam doctrinæ, & Liturgiarum ſiue Miſſarum ſolennia à Pontificiis (ſic nos appellat) ſed tantùm in exigui momenti ritibus. Vbi & dolet Chriſtianos, illic vbi-

que

que occupari in Miſſificationibus. Sic enim loquitur. Ita Satanas per ſuos adminiſtros teſtimonium interdum perhibet veritati.docétque Pontificiam, quam appellant,fidem eſſe verè Catholicam.i. vbique receptam & agnitā. Orationem illam tandem edidit an. 1580. Francofurti apud Andream Vvechelium. *Anni christi.* 1566

Ioannes Storeus Anglus Londini illuſtri martyrio ad ſuperos migrauit. Nam Chriſtum confitenti præciduntur genitalia,aperitur venter, viſcera eruuntur,caput amputatur,membra diſſecantur. *Sanderus in fine lib. 7. de viſib.Monar.*

Quarto Octobris Claudius Spencæus Theologus Polygraphus obijt, poſt S.communionem, petito & ſumpto extremæ vnctionis ſacramento: ſuæ inſtructiſſimæ Bibliothecæ herede relicto Cardinali Lotharingo & ſeptimo Sorbonicis doctoribus, legatione Franciſcanis & Dominicanis facta ducentarum libellarum, Carmelitis & Auguſtinianis centum, Sorbonæ ducentarum, Nauarricis doctoribus quingentarum, Parœchię S.Coſmæ centum quinquaginta, in qua ſe ſepeliri iuſſit conuocatis omnium collegiorum & Eccleſiarum ordinibus, accenſis innumeris cereis,funere ornatiſſimo: Præter apologiā & alia opera impreſſa relictis ſcriptis poſthumis, quibus ſe ab hæreticorum furijs alieniſſimum oſtendit.

An.1572.Angliæ regina excommunicatur & proſcribitur à Pont.à quo an. 1569. hæretica fuerat denuntiata, vt inde omni dominio & poteſtate in Catholicos exciderет, ipſique ideo in illam, velut Ethnicā & publicanam ſe poſſe inſurgere, nec illius legibus & mandatis deinceps teneri intelligerent.

Tumultus Flandrici Caluiniſtarum, qui ex hoc tempore Gueuſiorum, hoc eſt, balatronum nomen retinuerunt contra Philippi Regis Hiſpaniæ edicta, poſt vnum ferè annum quàm excitati fuerant, coërcentur, receptis ciuitatibus, quæ defecerant, à Regijs magiſtratibus:Seditioſi egregiè puniuntur, Philippi Regis Hiſpaniæ aduentu in Flandriam nunciato. In his turbis egregiam ſuo Regi nauarunt operam Norcamius Hannoniæ præfectus, Raſſegemius quarundam etiam ciuitatum præf. Comes Meganus in Geldria.

Tumultus Scotici. quibus vt tutiùs occurreret Maria regina, nubit Darleio nobiliſsimo iuueni ex veteri Anglorum Scotorúmque regum ſtirpe.

In his Caluiniſtæ noui regis animum clam regina tentarunt, atque ad ignoſcendum ipſis omnia pellexerunt.

Reuocati ab exilio in oculis ipſius ac reginæ Dauidem Secretarium interficiunt,in animo habētes, reginam grauidam, ſi quid effudiſſet,ſimul cum ſpe partûs tollere,adulterij crimine in illam confícto,& Catholicos omnes interficere,vel ſaltem regno pellere,Miſſam abolere, Caluiniſmum ſtabilire.

Regina ſimulans ſe ad illorum omnia cōniuere:ſe Regémque eduxit media nocte, illorúmque manus effugit, deinde collectis amicis & fidis,perduelles in Anglia, vnde prima mali labes,fugauit,aliquot etiam ſupplicio affectis. *In literis Louanij excuſſis an.1566.*

Paucis menſibus interiectis nempè die 19. Iunij, an. 1566. peperit maſculum, cui vel hoc vno peſsimè conſultum, quòd ipſi Georgius quidam Buchananus Minorita excucullatus Bacchicus hiſtrio & Atheus poeta pro 1572

præceptore.

5661.

Anni chriſti. *Anni mundi.*

præceptore tributus ſit.

Iacobus nothus reginæ frater ſpe regnandi curat, vt rex, qui exacto conuiuio dormitum abierat, inter confœderatorum manus ſuffocaretur, ſiue è feneſtra elapſus,

1566 5654 ſiue cum ædibus puluere tormentario in aëra ſublatus.

Reginam, quòd huic conuiuio non interfuiſſet, proptereáq; coniurationem fruſtrata eſſet, auctorem huius cædis mox ſpargunt, prætextu cuiuſdam Zelotypiæ, ac nubere è veſtigio cuidam Boduuelo cogunt, vt his nouis & acceleratis nuptijs, nonnulla etiam apud Catholicos fieret ſuſpitio & adulterij & parricidij. Quæ vbi ſe collegiſſet, vſa ſtrategemate euaſit in Angliam, vbi calumnijs obruta contra ius Gentium, paris dominium perpetitur.

Sic Iacobus Nothus regni adminiſtrationem occupat, & ſpecie pacis & cōcordiæ data fide initoque colloquio, nobiles & reginæ amici omnes ſunt comprehēſi, & in cuſtodiam arctiſſimam traditi. Luit ille pœnas, nam an. 1570. pòſt à ſuæ ſectæ aliquo glande ærea confoſſus eſt, idq; priuati tantū odij ac inimicitiæ cauſa. Atque hęc ſunt in Scotia noui Euangelij cōſtituendi initia & ſucceſſus, à ſeditione, conſpiratione, Principum cæde, profugatione, calūnia.

Elizabetha Londini diſputationem indixit, ſed Catholici antiſtites partim circunſtantium vndique proteſtātium fremitu, partim nobilium quorundam auctoritate interrupti ac perturbati quietè audiri non potuerunt, nec inchoatam orationem abſoluere.

Cum autem hæretici victi triumphatique conticuiſſet, ſine pudore tamen libellum diuulgant, in quo ſingula longè aliterr eferebant, tanquàm ipſi ſuperiores euaſiſſent.

Eccleſiam illic afflictam recreant è Belgio ſcriptis Anglicis & Latinis Angli exules Thomas Hordingus, Nicolaus Sanderus, Thomas Heskynus, Guil. Allenus, Thomas Stapletonus, Copus, Theologiæ Doctores, Thomas Dormannus, Ioannes Martialis, & alij, quibus impij flammis duntaxat publicè illorum libris decretis occurrunt.

An. 1567. Traiectenſes ad Moſam atque Maſecam ſacris imaginibus & Epiſcopo ſuo Leondienſi bellum indicunt.

HVMANA.

1566. Solymanus venit in Vngariam. Ante expugnationem Sigeti in caſtris moritur, cùm priùs Nicolai Serinenſis Comitis caput, qui oppidum ſtrenuè dendendiſſet, perfidè amputaſſet.

Selymus Turcicum Imperium ſuſcipit duodecimus ab Ottomano, vſque ad an. 1574. ſolus è filijs Solymani. Nam ritu patrio cæteri cæſi & iugulati à patre fuerant.

Septimo Ianuarij Friſia pacatur à Comite Arembergio.

Tornacum etiam mox occupatum eſt à Norcarmio, & Epiſcopus cum Clero pulſus, reſtitutus.

In fine Feb. Valencenæ iam ferè expugnatæ à Norcarmio, ſine vlla conditione ſe permittunt Regis voluntati.

Septimo April. Gubernatrix Duciſſa de Parma conditiones quaſdam Antuerpiēſibus præſcripſit. Quibus acceptis res ibi meliuſcule haberè cœperunt. 18. Iulij Bruxellas eſt reuerſa, Comite Mansfeldio Antuerpiæ relicto cum præſidio.

Menſe Auguſto Belgium venit Dux Albanus corpore ſenex, animo iuuenis, cum electa militum Hiſpanorum manu, in locum Duciſſæ Parmenſis, quæ annis plus ſeptē

1572 5661 pacificè illud gubernarat.

Comes ab Helfenſtein Vlricus ad Catholicam fidem redijt, abactis è ſua ditione hæreticis. Sic Gablerus medicus,

Anni chriſti. *Anni mundi.*

qui Paulo Vergerio adfuerat intereunti, apud quem mira viderat.

1566 In Gallia noui tumultus, accito etiam è Germania peregrino milite: Comes Arembergius eò venit cum auxiliaribus copijs. Nam an. 567. ciuile bellum ſecundum. 5654

In conflictu Dionyſiano Montmorantius Comes Stabilis nouiſſimus cæditur, & paulò poſt interit. Admiralius & reliqui fuga euadunt. Deinde collectis reliquijs Carnutum obſident, ne victi viderentur, & vt ſecundam pacem conſequerentur.

Anno igitur ſequenti confecta pax ſed non diu duratura. Nam mox tertium bellum exardebit.

1 68. Gulielmus Auraicæ princeps duxit exercitum in Brabantiam irrito conatu.

Mox Albæ dux capit perduelles multos, Securi percutit Comites Egmondanum & Hornenſem, aliósque complures fœderatorum principes. Granatenſe regnum mouet defectionem, contra Philippum R. ſed fruſtrà.

Comes Arembergius è Gallia reuerſus in Friſiam contra Gueuſios mittitur, vbi *procumbens cõtra Eccleſiæ patriæque rebelles, non potuit letho nobiliore mori.*

Eum ſecutus dux Albanus ad primum conflictum occidit 1500. non longè à Gruninga. Ad ſecundum 7000. partim ferro, partim ſubmerſione. Ludouicus Auraici principis frater nando ſe ſeruauit. Capta ſunt ſigna 13. è 25. tormenta bellica 16. commeatus omnis generis, prædaq; maxima. E regio milite deſiderati ſunt tantùm ſex aut ſeptem.

Ad tertium in fine Septembris 8000. vt proinde Auraicus exceſſerit ditionum Belgij limites in fine Nouemb. nulla re memorabili geſta, niſi quòd in Eccleſias ſit graſſatus, multo plus damni Imperij vrbibus inferens, quàm Catholici regis ſui ditionibus.

Albanus Bruxellas reuertitur, ac pacem toti Belgio reſtituit.

Turcæ in Aſia bellum gerunt contra Saracenos & prouincias, quæ defecerant. Perdunt Mecham ad mare rubrum.

1569. Ioan. Baſilius Moſcorum Cæſar captos in Iſborg arce Liuonica 300. Nobiles Polonos, orſus ipſe cædem in ſuo conſpectu contrucidari iuſſit. Præſertim quòd Poloniam audijſſet in ſuo gremio fouere Lutheranos. *Laſicius hæreticus lib. de Theol. Moſconitica.*

1570. aduerſus Venetos in Cypro pugnant, & eam capiunt, nullo feritatis genere prætermiſſo. 1572. infœliciter res gerunt contra Moſcos ad Tranaim.

Tertium bellum ciuile in Francia in duos annos. In Iarnacenſi cõflictu an. 1569. princeps Condæus interfectus eſt. Bipontinus Comes non ita diu poſt mortuus eſt.

Hinc Montcoturiana pugna, in qua magna parta victoria, Caluiniſtarum partes plurimum ſunt comminutæ, Admiralio de more fugiente in Vaſconiam.

A Philippo rege mittitur in Galliæ regis ſubſidium Comes Mansfeldius cum magno Burgundiorum auxilio, qui in menſis Octobris prælio vulneratus eſt.

Regina Scotiæ è manu perduellium euadit in Angliã, vbi perfidè capitur, & contra iura hoſpitij detinetur in hunc vſque diem.

An. 1570. Tertium pacificationis edictum in Francia.

1572 Eodem Anna Maximiliani Imp. filia Philippo regi Cathol. nubit, quæ in fine anni ſequentis 1571. ei hæredem maſculum peperit. Altera autem Elizabetha nomine, Ca- 5661

rolo

Anni christi | Anni mundi.

rolo nono Francorum.

Ægidius Burdinus Regius Procurator, Catholica virtute & literis præſtans 11. Ianuarij ad Deum migrat.

1566 5654 1571. Die Epiphaniæ Franc à S. Andrea ſupremi ſenatus præſes ætatis octogeſimum primum agens, poſt diuinas humanaſque leges purè obſeruatas ad Chriſtum migrauit, filios, non modo ſuarum opum & bonorum, verùm etiam pietatis, virtutis, doctrinæ hæredes de re literaria bene meritos relinquens.

1571. Cyprus à Turca Venetis eripitur, Duce Muſtapha, qui Aſtorem Balconum & M. Bragadenum vnà cum trecentis Chriſtianis Famaguſtæ, ſiue Salaminæ ſuperſtites, contra fidem datam crudeliter necauit. Quam perfidiam Deus vltus eſt. Nam octo annis pòſt, iram Amurathis Selymi ſucceſſoris metuens, ſumpto vèneno de ſe ſtatuit, natus plus minus an. 80.

Hic eſt ille Muſtapha, qui Baiazethem Solymani f. viuo patre contra fratrem Selymum inſurgentem vita exuit, Ægypti & Syriæ motus compoſuit, Arabes rebellantes domuit.

In Italia terræmotus immanes, maximè in vrbe Ferraria, quæ vaſtas ex ijs ruinas perpetitur. Maris & Fluuiorum magnæ inundationes: præſertim in Friſia, contra in Anglia littora maris intro cedebant, vt homines poſſent ad aliquot paſſuum millia intra maris ambitum pedibus incedere.

Franciſcus Balduinus Iuriſconſultus obit, qui è veneno Caluini tandem conualeſcens, ſui doctoris & miniſtri pudenda detexit.

1571. in Anglia mons ſat procul à mari diſſitus motus eſt ſuo loco, euerſis radicitus arboribus, &c.

Septimo die Octobris tribus aut 4. horis pugnatum eſt à Turcis & Chriſtianis, ſed victoria inclinauit ad Chriſtianos, Ioanne Auſtriaco Caroli 5. notho belli ſocialis cõtra Turcas duce in Sinu Lepantino. Triremes Turcarum captæ 180. combuſtæ 25. ſubmerſæ 15. Magnus Baſſa gener Imperatoris Turcarum interfectus. 25. millia Turcarum occiſa, multa capta, è quibus nobiliores, ſi tamen illic ſit nobilitas, vbi cuncta ſunt ſeruilia, ad Pont. tracti & in caſtrũ S. Angeli incluſi, 20. millia Chriſtianorum recuperata. Ex noſtris triremes admodum paucæ deſideratæ ſunt, ſed viri plures quàm fortiſſimè pugnantes occubuerunt, quorum pietas in meliorem vitam tranſijt.

Ochiali Amyralis Turcicus, natione Calaber, qui tunc Algeriæ Proſultanus erat, fuga tempeſtiuè ſiue conſuluit, cum 40. triremibus, cùm ſegniùs eum Andreas Auria inſequeretur. Vnde breui claſſem reparauit; & poſtero anno Noſtrorum conatus in Peloponeſo retardauit: & tertio poſt pugnam anno cum Sinam Baſſa Guletam expugnauit.

Iſte eſt Ochiali, qui olim veniens in Turcarum poteſtatem, primùm ad remos damnatus fuerat: verum abnegans fidem Chriſtianam, Mahumeti ſe dedidit, indeque ad tantos honores aſcendit.

Diplomatę à Rege obtento Lutetiæ aperitur Academia Muſicorum, quorum Muſica conſtabat vocibus, fidibus, & fiſtulis. Quæ quamuis auribus grata eſſet, tamen quia neque erat Diatonica, neque Enharmonica, neque Chromatica, vtpote noua, è tribus confuſa, denique in eadem cautione plurimum modorum ſiue tonorum mu-

1572 5661 tationibus adſtricta, auditis Dudraco & cæteris Senatori-

bus Regijs ad eius examen deſtinatis, à Senatu regij diplomatis approbationem conſequi non potuit, ſicque tãdem exoleuit.

Columnæ ſuæ claſſis præfecto magnificentiſſimum triumphum Pontifex decernit, virtutis ergò, ad veterum ſpeciem, vt ſic in Capitolium veheretur.

Menſibus circiter 18. poſt cæſum Iacobum Nothum, in Scotia interfectus quoque eſt pari ferè modo Comes Lineuxenſis, qui ſecundus Prorex, etiam cum præſidio, ex Anglia eo miſſus fuerat. Dehinc varijs multiſque cædibus inter ſe Scoti ad hunc vſque diem ſæuiũt, nec vllus adhuc tantorum malorum exitus videtur.

Fernandus Princeps Philippo 2. Hiſp. regi ex Anna Auſtriaca naſcitur. Madriti die 4. Decembris.

Eodem anno Criminenſis Tartarus, Turcæ tributarius, cuius regnum cingit Imperium Moſcouiticum à Meridie, expeditionem in Moſcum ſuſcipit, qua vrbs Moſca deletur incendio. Se ei coniunxerant Tartari Nagaij, è quibus Tamerlanes originem duxit, Moſcis Orientales, & à Moſca 500. milliaribus Germanicis diſtantes, Moſco infenſi, quamuis ſupero ribus annis in Liuonia pro eo ſtetiſſent & graſſati eſſent.

m Eximivs Iuriſconſultus, ad veſtigia ſanctiſſimi ſui præceſſoris ſe compoſuit. Vir tanto Pontificatu dignus. Faxit Deus, vt diu ſedeat & ſe nõ ad opes, ſed ad opus euectum perpetuò meminerit. Ipſius cura & cõſtantia paſtorali Eccleſia vbique hodie indiget.

Simonem Vigoreum & Ioan. de Prouetis Theologos Pariſ. renitentibus Aulicis ad Narbonenſem Archiepiſcopatũ & Præmonſtratenſem abbatiam ſolo virtutis & doctrinæ nomine euexit. Suſpectos à Sacerdotijs quouis prętextu excludit. Fidem Catholicã vbique reſtituere conatur.

Varia doctrinarum collegia ad ſubleuandam inopum eiectarumque nationum ærumnas inſtituit, ac magnis vectigalibus inſtruxit. Hinc Romæ collegium Græcorum, Armeniorum, Afrorum, Iudæorum, Neophytorum Germanorum, Anglorum, Scotorum, &c.

Nuper etiam adiecit ſeminarium Hebræorum, vt idonei quiq; in bonis literis, maximè Hebręis, Chaldęis & peregrinis erudiãtur. Inter hos ſæpè Turci & Mauri baptizantur.

Rhemis item Anglorum ſeminarium, Lorettæ Slauorum, Pontimoſellæ in Lotharingia Scotorum erexit.

Menſes diéſque præcurrentes retraxit, ac labantem feſtorum dierum rationem correxit, iuxta veterem Nicenæ Synodi, Alexandrinúmque rationem, demptis è menſe Octobri anni 1582. diebus decem, deinceps æquinoctio Verno ad 21. Martij affixo, quod in decimum retroceſſerat, & Epactis ad nouilunia deſignanda in Aurei numeri locum ſubſtitutis.

Ius Pontificium recognouit. Sacra Biblia Latina ad priſtinam integritatẽm redegit.

Linguas fouit. Quare eius iuſſu & ſumptibus elegantes characteres Hebraicos, Syriacos, Arabicos, Armenios an. 1579. & 1580. Grãjon Pariſienſis Romã euocatus fabricauit.

Poſt mortem Merrophanis, hodie in Patriarchatu Conſtãtinopolitano ſedet Ieremias ab an. 1572. quo & cœpit ſeſſio noſtri Gregorij, vt in Antiocheno Ignatius, Hieroſolymitano Germanus, Alexãd. Syluester. Eſt autẽ Ieremias inter Cõſtãtinopolitanos cẽteſimus quadrageſimus ſecũdus.

Plures quidem conſtituunt, qui originem ſedis Conſtantinopolitanæ repetunt, non à tempore Conſtantini, ſed ab Andræa Apoſtolo. Nam ab eo vſque ad Alexan-

drum,

Anni chriſti.		Anni mundi.
	234	
1572	m Gregorivs 13.	5661
	Bononienſis an. 13.	
1585	menſ. 1. dies. 3.	5674
	Vacat dies 12.	

Patriarcha.

Conſtantinopoli Metrophane, deinde Ieremia.

Principibus.

Selimo Turcorum Imp. deinde Amurathe 3.

Tamma Perſarum, mox Iſmaële 2. an. 2. denique Mahomete Habubendo.

Maximiliano 2. Occidentis ſiue Romanorum Imp. deinde Rodolpho 2.

Carolo 9. Francorum rege, deinde Henrico 3. qui & Polonorum.

Anni christi. | *Anni mundi.*

Philippo Hiſpaniæ.

1572 *Elizabeta Angliæ.*

Sebaſtiano Portugalliæ, deinde Herico Infanti Cardinali, denique Philippo, qui & Hiſpaniæ.

Maria Scotiæ.

Stephano principe Poloniæ.

drum, quem propriè primum Patriarcham cum veteribus inſtituimus, nominant 23. nempe Andræam, Stachim, Oneſimum, Polycarpum, Plutarchum, Sedicionem, Diogenem, Eleutherium, Fœlicem, Polycarpum 2. Athenodorum, qui Eccleſiam in Elea extruxit, Euxoium an. 16. Laurentium an. 16. Alypium 13. Pertinacem virum Conſularem Romanum 19. Olympium 11. Marcum 13. Chorucum 16. Caſtinum, qui exſtruxit Eccleſiam ſanctę Euphemiæ 7. Titum 35. Domitium fratrem Probi Imp. 24. Probum filiũ huius Domitij 12. Metrophanem filium Probi ſuperioris, qui primus dicitur vocatus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, quòd eius tempore Conſtantinus ibi cœperit habitare. Sed hi Patriarchatus titulum & iuriſdictionem non ſunt conſecuti.

5661

Ieremiæ autem, qui hodie Conſtantinopoli ſedet, an. 1575. Tubingenſes Miniſtri (ſeorſum Iacobus quidam: puto eſſe Iacobum Andræam Smidelinum: & Martinus Cluſſius) 1576. VVittembergenſes, 1577. Roſtochiani Auguſtanam Confeſſionem obtulerunt, iudicium de ea ſciſcitantes, & vt in communionem Eccleſiarum eius reciperentur petentes. *In Epiſtolis Chytræi Lutherani editis an.* 1580. *apud Vvechelum, Francofurti.*

Quos non modò non recepit, ſed etiam ſcripto triplici ſumma illius Confeſſionis capita refutauit. Hinc illa cenſura Orientalis Eccleſiæ, quam Staniſlaus Socolouius Cracouiæ vertit, & emiſit an. 1581. Hinc & acta atque ſcripta Theologorum Vvittembergenſium, & Patriarchæ Conſtant. quæ vtrique ab an. 1576. vſque ad 1581. de Auguſtana Confeſſione inter ſe miſerunt Græcè & Latinè Vvittembergæ 1584. Vos miſiſtis ad Ioannem, ille teſtimonium perhibuit veritati. Nam illic noſtra omnia, quæ in controuerſiam vocatis confirmat: ſeptem ſacramenta eſſe docet, Miſſam eſſe ſacrificium, &c. Quibus reſponſis de conſpiratione cum Romano pontifice ſuſpectus (iſtorum proditione) apud Turcam redditus in carcerem, indeque in exilium truſus, Macharium quendam in ſedem ſuam ſubſtitutum hodie cernit.

Quià capta Conſtantinopoli ſiue an. 1452. pro Patriarchis Græcis Latinos Cardinales nominant Beſſarionem an. 20. Petrum an. 2. Hieronymum Landum an. 11. Ioannem Michaëlem an. 18. Marcum Cornelium an. 21. Egidium Viterbienſem an. 6. Franciſcum Piſaurum an. 14. m. 3. Marinum Grimanum an. 1. m. 7. Ranuſium Farneſium an. 4. Fabium Columnam an. 4. Ranuſium iterum an. 11. Scipionem denique Rebibam, titulo tenus id faciunt, nec Canonicam ſucceſſionem, minus miniſterium ſequuntur.

1572. Ioan. Maldonatus Ieſuita Capellum, Helinum, Loqueũ, & 20. alios Miniſtros Caluiniſtas Sedani primum diſſerendo, deinde declamitando proſtrauit. Nam in declamationes diſputationem tranſmutandam cenſuerant, quòd eius vim ſyllogiſticam non poſſent depellere. *Launeus, qui tum Miniſter aderat, lib. 2. Apolog. cap. 12.*

Magloriani Monachi è vico D. Dionyſij in ſuburbana D. Iacobi tranſlati ſunt, vbi olim valetudinarium D. Iacobi de alto paſſu, vt in eorum monaſterium filiæ Pœnitentes intromitterentur.

Hieronymus Burgenſis Catalaunenſis Epiſcopus & Comes de pietate & literis benè meritus menſe Decembri è vita diſcedit.

5670

1581 *CONCIL. Rhotomagenſe Carolo Borbonio Cardinali præſide, præcipuo actore & altero Erra Claudio Sanctio epiſc. Ebroicenſi.*

1576. Mattheus Launeus & Henricus Pennetetius Miniſtri Caluiniſmũ eiurãt, ac eius flagitia ſuis ſcriptis detegũt, quæ nondum Beza & reliqui Miniſtelli diluere potuerunt.

Anno chriſti. *Anni mundi.*

1580. Chytræus Lutheranus Orationem vulgat de ſtatu Eccleſiarum hoc tempore in Græcia, Aſia, Africa, Æthiopia, Armenia,&c. Francofurti. Illic autem docet apud omnes eas gentes cuncta eſſe Miſſarum plena, ſacramenta ſeptem diſpenſari, Eccleſiam per Hierarchiam à Patriarchis in Archiepiſcopos, Epiſcopos,&c. deſcendentem adminiſtrari, Sanctis inuocationes, honores, imagines, ſaltem pictas, adhiberi, tria loca morientium diſcerni, vt tertius media conditione inter beatos & damnatos collocetur, applicari ſacrificium Miſſæ pro viuis & mortuis, honorarium pro Miſſis dari, pro Baſilij quidem Miſſa duos aureos, Chryſoſtomi verò paucos denarios. Maritos ſacrificio fungi, ſed Monogamos duntaxat. Coniugium, intra ſeptimum conſanguinitatis & affinitatis gradum, & in ſecundo affinitatis genere intra quartum, in tertio intra ſecundum gradũ interdici. Conſtantinopoli 20. eſſe Chriſtianorum templa, vigere & illic Senatum ſiue Collegium duodecim ſacerdotum, cum quo Patriarcha communicatis ſententijs per inferiorum graduum paſtores res Eccleſiaſticas gubernet. 1572 5661

Rhemenſe preſide L. Guiſiano Cardinali.

Burdegalenſe de eadem re, nempe de ſe componendo ad Canones Tridentini.

Syros & Georgianos veterem Iberiam & Albaniam incolentes inter Colchos, Caucaſum, mare Caſpium, & Armeniam, in 18. Epiſcopatus diſtribui: Syros liturgiæ ſuæ auctorem D. Baſilium laudare, Armenios à finibus Cappadociæ & Ciliciæ vſque ad Iberiam, mare Caſpium, Mediã, Aſſyriam, longiſſima terrarum ſpatia occupantes, religione & ritibus eſſe Pontificiis ſimillimos, habere Patriarcham, quem Catholicum nominent: in Miſſa inuocationis & interceſſionis Sanctorum & oblationis Sacramenti præ cæteris expreſſiùs prolixiuſque meminiſſe.

Paſſim etiam in Perſide ac toto Oriente idem facere Chriſtianos, vnĩ Patriarchæ, quem Iacelichum appellent, obedientes. Maronitas ad montem Libanum Latinæ Eccleſiæ in cunctis eſſe conformes. Multò latiùs in Aſia & Africa Iacobitas à Iacobo Syro, qui circa an. 550. pro Eutychis & monothelitarum doctrina pugnauit, propagari, & Miſſis operam dare, &c. *Hæc ille, pag.* 7.8.11.12.13.15.18. 20.21. *Vbi ex ore hoſtium innoteſcit noſtra eſſe Catholica, id eſt, vbique per totum orbem vſurpari.*

1578. Ioan. Sturmius Argentorati conatur ſectam introducere, quam Mediam viam appellat, & abſque offenſione Catholicorum & Proteſtantium. Vtroque enim modo eos vocat. Ad eam autem rem firmandam ex decem Circenſibus ſingulis Imperij prouinciis ſeptem eligendos cenſet ex illorum numero, qui eiuſmodi ſcripſerunt, quòd vtriſque non diſplicet, vt 70. illorum virorum concilium concordiam conſtituat, receptis è Concilio Tridentino, quæ placeant, & hominibus placere poſſint, reiectis cæteris: adhibita etiam charitatis regula, directa, non ad ſeueritatem, ſed ad manſuetudinem. *Ipſe præf. in pſalm. Conradi Heresbachij Iuriſc. Baſileæ apud Petrum Pernam* 1578. De quo genere liberationis ſe ſcripſiſſe ait ad Cæſarem, in Sermonibus ſuis Turcicis. Vſquequò miſeri claudicatis in duas partes? Vtinam eſſes calidus aut frigidus: ſed quia es tepidus,&c.

Scribunt varia hoc tempore Iac. Billius Prunæus S. Michaëlis in Eremo Cœnobiarcha, Laurentius Surius Carthuſ. Martinus Cromerus, Iacobus Pamelius, Benedictus Arias, Martinus Iſengrenius, Petr. Caniſius, Franc. Turrianus Ieſuitæ, Ioannes à S. Andræa, Ioannes Maumontius, Gentianus Heruetus. 1585 5674

Ex Anglis Sanderus, Hardingus, Fekmanus, Alanus,

Heskinus,

Anni christi. *Anni mundi.*

Heskinus, Stapletonus, Mariſſallus,Dormanus,Roſtallus,
& alij.
1572 5661 Staniſlaus Hoſius Polonus, Carolus Borromæus, Guil.
Sirletus Cardinales, Hieronym. à martyribus Bracarenſis,
Vuillelmus Lindanus Ruremundenſis.
Iacobus Amiotus Altiſſiodorẽſis,Petrus Epinacus Lugdunenſis, Petrus Villarius ſenior,Viennenſis, Petrus Villarius iunior Mirapicenſis, Guilielmus Ruſæus Andegauenſis,Claudius Sanctius Ebroïcenſis,Arnaldus Pontacus
Bazatenſis, Aimarus Ennequinus Redonenſis, Arnaldus
1583 *Turonenſe de eodem.* Sorbinus Niuernenſis Epiſcopi ſcriptis & pietate illuſtres.

Ioannes Baptiſta Ficlerus, qui ius ciuile Theologicum, ſiue Theologiam iuridicam condidit, è Iure ciuili docens fidem noſtram Catholicam illam ipſam eſſe,quæ ante mille ducentos & eo amplius annos floruit,ac Iuriſconſultos, ſi qui ſint hæretici, contra ſuam artem, libros,leges,principia peccare.

Inter hæreticos ſolus ferè Theodorus Beza, ex obſcœno & impuro poëta repentinus Theologiæ Geneuẽſis Miniſter, indéq; Caluini iſtius rabulæ & ſpurij ſucceſſor,ſcribit,quanquam ab aliquot annis rariùs, ſiue quia ad eruditionis ſuæ fundum peruenit, ſiue quia delictis ſudoribúſque iuuentutis fractus eſt,niſi quòd ad poëſim reuerſus,interdum ea latrantem demulcet conſcientiam, veteribus amoribus decantatis.Hinc profana illa Præfatio in Pſal.51. *Miſerere.* & verſificatoria Canticorum paraphraſis, contra quam aliam Iambicis verſibus cõdidimus & commentariis illuſtrauimus.

Miniſtri cæteri, qui hodie ſuperſunt vel naſcuntur, præ infantia nec ſcribere, nec intelligere ſolidi quicquam poſſunt. Ita breui infœlicem Caluinianæ beſtiæ interitum expectamus. Niſi grauiſſima noſtra ſcelera Deus Mahometiſmo,quò Caluniſmus inclinat,vindicare velit.Quod ipſe auertat,qui eſt benedictus in ſæcula.

Ex quo Apocalypſim Mahometiſmi abominationes diſertè pingentem,ſuorum factis congruenter ſuſpectam faciunt. Nam Caluinus de libro Apocalypſeos ſententiam rogatus, ingenuè reſpondit ſe penitus ignorare, quid velit tam obſcurus ſcriptor,qui, qualiſque fuerit, nondum conſtet inter eruditos. *Bodinus de method.hiſt.cap.7.* cùm tamen eſſe de ſacrarum literarum numero, ac ſcriptorem habere Ioann. Euangeliſtam, inter omnes eruditos Catholicos conſtet.

Patres ſocietatis Ieſu ad corroborãdam & ampliandam vt par eſt, Romanæ ſedis obedientiam,& vt Pontifici Gregorio,cui plurima debebant,gratificarentur,per ſuos egerunt, vt quidam reges & Principes Iaponiæ legatos ſuos ad S.Pontificem miſerint. Huc pietas, & affectus optimus erga Rom. Pontif. permouit Franciſcum Regem Bungerum,Protaſium Regem Arimæũ,&Bartholomęum Omurcæ principem. Hi collatis conſilijs decreuerunt, quatuor ex ſuis cum Patre Alexandro Valignano viſitatore ſocietatis Ieſu Romã mittere. Qui paratis omnibus ad iter neceſſarijs 20. die Feb.anni 1582. è portu Nangaſchæ enauigarunt,& poſt longam difficilemq; nauigationem,tandem Romam venerũt die 22.Martij anni 1585.tertio anno menſe vno & duobus diebus poſtquam è Iaponia deceſſerant, Iterque viginti millium milliarium eſſent emenſi. Excepti fuerunt Romæ cum ſumma lætitia, & in domo profeſſionis ſocietatis Ieſu diuerſati ſunt.

1585 5674 Poſtridie S.Pontifex publicum conuẽtum Cardinalium
indixit, conſiſtoriumq; habuit,in quo legati cum ineffabili

apparatu excepti, atque ab omnibus dominis & principibus aulæ ſummis honoribus affecti ſunt. Quicquid illis neceſſarium erat, abundè ſuppeditabat Pontifex, qui paulò poſt eorum aduentum 10. Aprilis mortuus eſt, poſtquam 83. annos & menſes circiter tres vixiſſet, & Pontificatum annis 13. menſe vnò & tribus diebus exceptis adminiſtraſſet. 1572 5661 Quo tempore diuerſis vicibus 33. Cardinales creauit, inter quos Vrbanum 7. Gregor. 14. & Innocentium 9. Pontifices Maxi. Sepultus eſt apud S. Petri in Vaticano, in Sacello S. Gregorio Nazianzeno à ſe magnificè exædificato, dotato, & ditato. Monumentum à ſuis conſanguineis ei poſteà conſtructum & ornatum. Anton. Cicarella in vitis Pontif.

Hic Pontifex antea Hugo dictus, Bononienſis è Boncompagnonum nobili familia oriundus, patre Chriſtophoro natus eſt anno Chriſti 1502. 7 Ianuarij, à Paulo 4. Epiſcopus Veſtæ ordinatur, & reuerſus à concilio Tridentino Romam à Pio 4. die 12. Martij, ann. 1565. Cardinalis tit. 5. Sixti creatur, & in Hiſpaniam ad regem catholicum legatus à latere mittitur. Tandem creatus eſt Pontifex 13. Maij an. 1572. Coronatus apud S. Petrum 25. eiuſd.

Hic dum viueret optima fuit corporis diſpoſitione, quam quia in cibo & potu parcus erat, vſque ad mortem integram conſeruauit. In inceſſu ſtrenus erat & grauis, aſpectu placidus, & majeſtate plenus, animo manſuetus & benignus, in eleemoſynis erogandis liberalis. In legibus eximiè doctus, ſtudijs adeò aſſuetus, & cum voluptate deditus, vt etiam in extrema ſenectute ſtudia non intermiſerit. In publicis literis & ſignaturis promptè reſpondebat, occurrentia dubia prudenter ſoluebat, omnibuſq; ſatisfaciebat. Idem Cicarella.

HVMANA.

Sacrum fœdus ſiue vinculum poſt mortem Pij Pontific. cuius ſtudio & ſumptibus fuerat conciliatum, à Venetis diſſoluitur, dum clam ſociis Victores à victo Turca magno ære & integra Cypri ceſſione pacem turpiter promercantur, pertæſi Dei hoſtes vincere, niſi interim per totius Mediterranei emporia ſuam quæſtuoſam mercaturam exercerent, nec recordati illud Græcorum apud Pachymerem lib. 5. hiſtoriæ. *Cum Hoſtibus crucis geratur bellum, vbi & victoria laudabilis eſt, & vinci ſalutare, Item, Pax colenda, vbi Dei iacturam non facimus, rurſus bellum gerendum, vbi religio periclitatur.*

1572. Nauarræ regina Lutetiæ moritur.

Genliſius & cæteri Galli prope Montenaldum ab Albano cæduntur, nempe *Hæreticis certum eſt Flandrorum terra ſepulchrum.*

Regis Nauarræ nuptiæ, quas excepit ob quādam in Catholicos Principes coniurationem dies Bartholomeanus, ſiue matutinæ Bartholomeanæ.

Poſtero die de aliis pœnæ ſumptæ. Inter eos Petrus Ramus Veromanduus, turbulentæ vitæ, & ſui in Linguas, Artes, diſciplinas, Theologiam denique ipſam furoris ſupplicium dedit.

1573. Rupella obſidetur. Item Sancerra, vbi horrenda fames obſeſſos nefandis cibis vti coëgit, quòd promulgatæ pacis conditiones nollent admittere.

Quarta pacificatio, ob Henricum Regem Poloniæ deſignatum. 1585 5654

1574. Montgomerius Comes, Lutetiæ ſecuri percutitur.

Henricus 3.

Anni chriſti. *Anni mundi.*

Hēricus 3. è Polonia rex fit Galliæ ſexageſimus primus.

Et Amurathes 3. Selymo patri poſt octo dies in Turcico Imperio ſuccedens, à quinque fratrum impuberum ſtrangulatione & cædibus eius adminiſtrationem auſpicatur,

1572 5661 ætatis 26. Mahumetanæ impietati vehementer addictus fertur, iuris amans, Solymani aui imitator eximius.

Ad armorum ſonitum & tormentorum fragorem contremiſcere aiunt. Vnde bella contra morem maiorum per legatos gerit.

Matris vxoriſq; imperio agitur, qua vnica dicitur contentus. Filium habet vnicum Mahometem, qui & liberos habere narratur, etſi vix ſit pubertatem egreſſus, vti & iſte Amurathes à Selymo vix pubere eſt genitus.

Vino contra Patris conſuetudinem abſtinet. Milites tamen, qui ſub Patre conſueuerunt, vt nunc abſtineant, cogi nō poſſunt. *Hæc Epiſt. Franc. de Billerberg ad Dauidē Chytræi.*

Literas, Chriſtianorum maximo dedecore, ſic inſcribit: Amurathes *Deus terræ*, gubernator mundi vniuerſi, nuntius Dei, fidus ſeruus magni Prophetæ Mahometi, &c.

Amidas Rex Tuneti victus à Turcis regno excidit, quod in prouinciam redactum eſt, expugnata demum Guleta, quæ Hiſpanico præſidio tenebatur.

Calendis Februarij Iacobus Carpentarius in Philoſophia meus præceptor, profeſſor & medicus regius, antiquæ Philoſophiæ contra Ramum & alios Logodædalos aſſertor tabe trimeſtri, magno eruditorum deſiderio ex hac vita deceſſit.

Vigeſimo ſexto die Decembris, die S. Stephani moritur Carolus Lotharingus Cardinalis ſummo Caluiniſtarum voto, ſiue quia ſua authoritate & conſilio illorum conſpirationes diſturbabat, ſiue quoniam in conuentu Poſſiaco Petrum Martyrem, Bezam, & decem alios Miniſtros luculenta oratione letaliter vicerat, & vniuerſo Conuentui piaculares reddiderat.

1575. Quartum bellum ciuile Francicum inita Caluiniſtarum cum aliquot Catholicis ſocietate. Vnde quintum Pacis edictum an. 1576. ſecutum eſt.

Eodem Abdemelec regnum Marochianum & Feſſenſe armis Turcicis adiutus nepoti ſuo Mahometi Cheribo tripis, qui poſt aliquot prælia in Portugalliā elapſus, magnarum calamitatum Chriſtianis ipſum reducere conantibus auctor fuit.

Eodem Baſileæ conſulentibus Miniſtris, vt Turca contra Pontificem & reges accerſeretur, Princeps Condæus reſtitit. Quin ne talia ſibi deinceps proponerentur, ſub pœna ſanxit. *Launæus lib. 2. Apologiæ.*

1576. Torenſis cum copiis, quas è Germania deducebat, profligatur à Duce Guyſio, qui tamen, dum ardentius palantes & fugitiuos inſequitur, in vultu vulneratur.

Rodolphus 2. Romanorum fit imperator.

Conuentus Bleſenſis, in quo reuocatur edictum pacificationis quo prætextu vrbes aliquot à Caluiniſtis intercipiuntur. In eo perorarunt pro primo ordine Petrus Epinacus Lugdunenſis Archiepiſ. celebri ſui & totius Eccleſiaſtici nominis palma, pro ſecūdo Nobilium, Claudius Baufremontius Seneſcei Baro, vt genere, ſic virtute doctrināq; nobiliſſimus, pro tertio, Verſorius Pariſienſis Patronus.

Iſiodorum in Aruernia funditus à Franciſco regis fratre & prorege deletur.

1585 5674 21. Septembris Hieronymus Cordanus clariſſ. medicus & mathematicus, Romæ moritur, & ſepelitur.

Eraſtus contra Paracelſum veteris medicinæ labefacta-

Anni chriſti. *Anni mundi.*

orem, & nouæ conditorem ſcribit.

Hoc anno 1576. 19 Iunij erectum eſt collegium medicorum Lugdunenſium, ſine vllo tamen cenſu & reditu annuo. In Baſilica vrbis prima ſtatuta ipſius propoſita ſunt. Quæ deinde in Palatio præſidiali die 6. Iulij lecta & publicata. Tum ab Henrico 3. Franciæ & Poloniæ rege confirmata & collaudata per literas patétes, quas vocant, Octobri menſe anni 1577. Poſtremo ab Henrico 4. Franciæ & Nauarræ Rege menſe Septembri anni 1595. & à ſummo Parlamento Pariſienſi approbata. Itaque hoc Medicinæ Collegium inter prima & præcipua totius Galliæ ab eo tempore viget & floret impenſis & ſumptu priuato ipſorum Medicorum, qui hoc anno 1599. in eo ſunt hi decem, (numerus Apollini ſacer:) Iacobus Pontius, collegij Decanus, Ludouicus Thorellus, Laurentius Faius, Angelinus Fournerius, Richardus Laurētius, Yſaac Connanus, Ioannes Marquiſius, Hieremias Lanerius, Pancratius Marcellinus, & Michaël Riberius doctrina & opere medico clari. 1572 5661

1577. Belgij accepta poteſtate conuocandi ordines, vt de re ſua & tranquillitate patriæ deliberarent, modò nihil de religione tractarent, circumuenti à Gueuſiis, mortuo Gubernatore in ſuum Principem conſpirant, abigendos Hiſpanos decernunt, ſe hæreticis iungunt, Auraico principi obſequuntur, euocant Matthiam Imperatoris fratrem dominationis ſpecie, cùm interim ipſi & Auraicus omnia eſſent geſturi.

Antuerpiam milites introducunt, Hiſpanos in arce obſident, qui facto impetu, quamuis pauci, de eorum perfidia pœnas dignas ſumunt, quatuor externorum militum millia iugulant, oppidanos ſternunt, diripiunt, in carceres conijciunt, fugant, ædibus compluribus concrematis.

Ioannes Auſtriacus ad Flandriam pacandam mittitur, cum imperio. Certis conditionibus recipitur ab Ordinibus, qui ei poſtea inſidiantur, externos principes alliciunt, Catholicis melioribus diffidunt, ſacerdotes & omnis generis clericos eijciunt.

Chirurgi à Medicorum Pariſienſium ſchola deficiunt, ac, illis fruſtra ſe eorum Patres, Dictatores, Magiſtros eſſe docentibus, quòd hactenus ex ipſorum lectionibus, dictatis, conſultationibus, examinibus pepédiſſent, ſeorſum ſua omnia agere, publicè Chirurgiam prælegere, priuatum denique corpus conficere incipiunt, actionibus, declamationibus, libris hinc inde verſu ac proſa contra ſe mutuò editis.

Petrus Daneſius Pariſienſis profeſſorum regiorum primus, per quem literæ Græcæ deinceps ſuum ſolium Lutetiæ conſtituerunt, deinde Vaurenſis Epiſcopus Aprilis 23. ſub ætatis 80. tribus linguis & omnibus diſciplinis ornatus vitæ puritate illuſtris in Domino obdormit. Sepultus eſt in D. Germani Pratenſis, quò ſe biennium ferè antè contulerat, vt in ſancta ſolitudine inter Pſallentium choros pſallens ipſe moreretur, quando id in ſua Diœceſi per hæreticorum arma non licebat. *E noſtra in eum funebri oratione.*

Triſtandus de Bizet, Epiſcopus Sanctonenſis, mille libellas annui reditus Lectoribus, & aliquot aliis de collegio Bernarditarum Pariſienſium aſſignat.

Graſſinorum Collegium abſoluitur pecunia teſtamentaria Graſſini Senatoris. Atque ita Lutetiæ 54. Collegia exiſtunt, eaque omnia ferè ab Eccleſiaſticis vel condita, vel locupletata: quot & quanta in vlla alia orbis academia vix quiſpiam notauerit. 1585 5674

Muſtapha Georgianos ſiue Iberos, qui Chriſtum more

Anni christi. | Anni mundi.

Græcorum colunt, an. 1576. oppreſſit. Tiffin regni caput cepit, tributo annuo impoſito. Inde in Mediam irrumpit contra Iſmaëlem Perſarum Regem.

1572 5661 1577. Mahometes Hodabendus fratri Iſmaëli ſuccedens, bellum contra Turcas ſuſcipit, vt Mediam recuperet, ac Georgianos veteres ſocios vindicet; proſperéque pugnat.

Nam ad Seruan, à qua vrbe hodie Media Seruan appellatur, commiſſo prælio Turcas ad 70. millia concîdit. Scythas cum 30. millibus equitum ſubſidio eis venientes penè omnes deleuit. Tartarici regis,qui ad Mæotidem paludem dominatur, fratrem necauit.

1578. Muſtapha, Turcarum ductor, victus excurrit in regnum Seruanum,id eſt,Nudorum Georgianis tranſitum præbentibus,Sammachium regni caput occupat. Ibi Achmeto Eunucho Baſſa relicto cum 25. millibus hominum, in Armeniam contendit. Sed cum Perſæ aſſecuti, iterum vincunt,& 80. millia Turcarum trucidant, cunctis proceribus penè vel interfectis, vel captis, adiuuantibus Georgianis, qui & ipſi repentè copias contra eos collegerant, vt pontem à Muſtapha in ſua regione excitatum, & à triginta millibus armatorum ſeruatum reſcinderent, ſeque Turcicis terroribus liberarent.

Sammachia à Perſis recipitur cum multis tormentis, ſpolijs, pretioſiſque impedimentis, atque omnibus bellicis apparatibus, Eunucho Derbentum versùs profugiente.

Eodem anno magna infœlicitate Sebaſtianus Portugalliæ rex cum Muleyo Mahomete Cheribo, quem in ſuũ Feſſenſe regnum temere reducere conabatur, ab infinita Barbarorum multitudine oppreſſus, fortiter dimicans perimitur,vbi & cæſis duodecim Chriſtianorum millibus,& totidem captis, deſiderati ſunt Epiſcopi Coimbrenſis & Portuenſis, Præfectus Pontificius, Marchio Hyberniæ, quem Pontifex inſtruxerat cohortibus Italicis ad Hyberniam occupandam,multique alij Principes.

Paulo poſt initio Octobris Ioannes Auſtriacus in Caſtris contra Flandros diem clauſit extremum, princeps immortalitate dignus, inuictus Hæreticorum & Turcarum victor, vt proinde appoſitè in ſuis ſignis militaribus crucem cum hac teſſera gereret, *In hoc ſigno vici Turcas, in hoc ſigno vincam Hæreticos.*

Ei ſuccedit Dux Parmenſis, de quo illud Eſaiæ *cap.* 14. ſibi dictũ perduelles interpretentur, *Ne læteris Philiſtæa tu, quòd comminuta ſit virga percuſſoris tui* (Ioannis Auſtriaci.) *De radice enim colubri egredietur Regulus, & ſemen eius abſorbens volucres, &c.*

Gandaui Gueuſij rati Catholicos ſatis iam à rege Catholico ſuis artibus abalienatos,quo conſilio cepiſſent arma detegunt, nempe non vt bono publico conſulerent, ſed vt pietatem labefactarent. Nam tunc ſacras imagines deiiciunt, templa ſubuertunt, diripiunt, Catholicos vexant & opprimunt.

Attrebati ſeditio & aliis in locis contra Gueuſios, apud ſe idem, quod Gandaui, molientes. Hinc Ordinum a ſe inuicem diſtractio.Mox ne perirent funditus,& mutarent non Dominatum, ſed Dominum, incipiunt captare Imperatorem de pace à ſuo Principe exoranda.Vtinam eis illud Oſee 2.& 3.c.congruat. *Poſt hæc reuertentur filij Iſraël, & quærent Dominum Deum ſuum, & Dauid regem ſuum, &*

1585 5674 *dicent, vadam & reuertar ad regem meum priorem, quia meliùs, mihi erat tunc, quàm nunc.*

Anni Chriſti. | Anni mundi.

Pontis lapidei ſupra Sequanam prope Auguſtinianos Pariſienſes inſignia fundamenta iaciuntur in Luparam regiam.

1572 Menſe Decembri Seruan vrbs Meſopotamiæ munitiſſima prope Tegil Fl. Amurathi eripitur à Sopho Perſarũ, cæſis centum ſexaginta Turcarum millibus. Baſſæ, qui Conſtantinopolim euaſerũt,ab Amurathe ob tantam cladem ſtomachante, ſecuri percuſſi ſunt. 5661

Franci cùm antea numerarent per libellas ſiue Francos, iuſſi ſunt numerare per Aureos, & Aureorum partes, Aureo ad ſummam 60.ſolidorum redacto.

A peruigilio cœptus ordo equitum S.Spiritus, die primo anni 1579. inſtituitur ab Henrico 3. Franciæ R. Faxit Deus,vt ſuo nomini conſonet,ſanctoque Spiritu regatur, neque ſit oneri & damno Eccleſiæ, pro qua honoranda tuendáque conditus dicitur.

Menſe Aprili riuus Gentiliacus, vulgo Bieura, nimio 30. horarum imbre exundans,agros & ſuburbana D. Marcelli nocte obruit, aliquot hominibus & pecoribus extinctis,muris,parietibus,nonnullis etiam ædibus diſiectis.

Decimo ſeptimo Maij hora decima in Monaſterio S. Vedaſti Atrebatenſis,Arteſij, Hannones, Inſulæ Duaci,& Orchiaci pacem à rege Catholico certis conditionibus impetrant, hymno Te *Deum* poſtridie Atrebati decantato.

In Flandros,Brabantinos,Hollandos, Zelandos & reliquos perduelles, eius nomine, Parmenſis Dux exercitum mouet, vt vel eaſdem pacis conditiones ſubeant,vel debitas perfidiæ pœnas luant.

Bar.Briſſonius patronus Regius(indéque ſupremæ curiæ præſes) & Renatus Choppinus ſummi noſtræ ætatis Iuriſconſulti hoc menſe Maio contra Paracelſiſtas (Pſeudomedicorum genus, qui damnato Hippocrate, Galeno, & veteri ſchola prodigioſam Medicinæ praxim vſurpant, & prodigioſiorem Theoriam,Principia,cauſas &c.conſtituunt) pro Medicorum vetere diſciplina in Senatu Pariſienſi perorant.

1579. Mahometes Hobobendus Perſarum Rex, Turcas in quadam ampla planicie de improuiſo inuaſit,ad 30.millia inſtar pecudum mactauit,vt Amurathes Scytharum ſiue Tartarorum opem implorare coactus ſit,quibus vt tutò res neceſſariæ conuehi poſſent,Occhiali Admiralius Phaſis amnis accolas adortus, caſtellum prædicto amni impoſuit, & duas arces in littore maris Colchici ſiue Mengrelij ad arcendos hoſtes excitat. Sed eæ à Perſis captæ ſunt & euerſæ.

Amurathes Muſtapham reuocat,indeque ad venenum compellit. Sinam autem Baſſam, qui victor ab Africana Guletæ expeditione redierat, in locum eius ſubſtituit.

De pace tractat:ſed quia Media non vult cedere, Perſæ eius agros vndique vaſtant, pagos villáſque exurunt, & commeatu intercepto,fame peſtéque Turcas abſumunt.

Munitionem in finibus maioris Armeniæ ab ipſis factam,vt Georgianorum vires à Perſicis diſiungerent, vna ſui exercitus parte diruunt, ac Turcas in ipſa inuentos trucidant. Altera Vanum & alia oppida in finibus Babyloniæ expugnant: Triremibus 50. miſſis Carſin, munitionem, quæ in ora maris Euxini ſtruebatur, capiunt & euertunt.

1580 Aucti copiis auxiliaribus Bogodani reguli, & quadraginta millibus Hemircani Perſici regis filij, Sinam Baſſam ad pugnam prouocant, ac ad oppidum Aazirum 5669

ſiue

Anni christi. *Anni mundi.*

ſiue Argironem in finibus Turcomaniæ & maioris Armeniæ haud procul ab Euphrate vrgēt. Tredecim millia equitum in ſuos agros excurſionem facientia, atque illinc commeatum conuehentia confodiunt. Prædam & captiuos recuperant.

1572 5661

Peſtis in vniuerſa Peloponeſo & aliis terris Turcicis ſæuit, vt vel in vna ciuitate Hieropoli plus 70. millia conſumpta ſint.

Stephanus Poloniæ Rex Ieſuitis Polotiæ templū ſtruit. *Vuarſeuicius in Panegyrico ad illum regem.*

Mahometes primarius Turcæ Baſſa menſe Octobri circa horam pomeridianam à quodam mendico antea milite ſupplicem libellum porrigente in Palatio plagam in pectore excepit, & duabus pòſt horis mortuus eſt. Percuſſor in tumultu laceratus, apud Turcam perpetratæ cædis cauſam dicere non potuit.

Menſe Auguſto Cardinalis ille Hoſius vitam hanc cum meliore mutat.

Suetiæ Rex Ieſuitis profectis ad repurgandā Eccleſiam illic dogmatibus hæreticis corruptam ſe æquum prębet, cum ſpe Catholicæ fidei recipiendæ.

Archiepiſcopus & Archidiaconus Angulamenſis in ea Indiæ parte, vbi ſunt Chriſtiani D. Thomæ, characteres linguæ Chaldaicæ ſiue Syriacæ à ſummo Pontifice per Ieſuitas poſtulant, vt ſua non modò imprimant, (nam Miſſam & preces Canonicas lingua illa, vel etiam Hebraïca celebrant) verùm etiam noſtra in eam linguam conuertāt. *Emanuel Texera in Epiſtolis.*

1580. Ob ſiccitatem fermè inauditam Conſtantinopoli & in locis finitimis Amurathes ab Epidauris frumentum petit.

Filius Regis Perſarum cum 20. millibus equitum in Turcicos agros excurrit. Triginta millibus equitum ſibi occurrētibus fugam ſimulat. Reuerſus perturbat ordines, & ad 20. millia interficit.

Sina Baſſa reſidet ad ciuitatem Ezerum ad Euphratem ſita, & auxilia expectat.

Inde initio Octobris Turca magnam cladem à Perſa accipit, fruſtraque ei in pacis lenocinium magnam ſuæ ditionis partem offert.

Sub finem anni Perſa ſtratagemate vſus, munitionem Tiſis occupat, & præſidium alterius Cars dictæ cædit.

1580. Die 31. Ianuarij Henricus Cardinalis Portugalliæ Rex moritur, cuius ſucceſſionem cùm Catharina Bragantiæ Dux, Antonius ex Ludouico Regis nepos nothus, & alij ſibi deſignarent, tandem Philippus Rex Hiſpaniæ, qui à Cardinali moribundo nominatus fuerat, eam Eccleſiaſticorum & Nobilium ſuffragatione aſſequitur.

Die 27. Februarij Malicontenti Cortracum mutato habitu occupāt. 30. Martij Ninoua duce Lanouio Gallo, ſcalarum ope capitur. 6. Aprilis & ſeq. Anglia, Zelādia, Hollandia, & Flandriæ pars terræ motu concutiuntur.

6. Apr. Mechlinia ab Ordinibus Temptio duce ante diluculum ſuperato vallo in poteſtatē redigitur, magnaque crudelitate in ciues & præſidiarios ſæuitur.

9. Maij Lanouius Gallus ab Hiſpanis capitur, quindecim peditum ſignis cæſis.

Initio Iunij Friſij traiecto Rheno patriam armis repetunt, obuiumque Comitem de Hollac cum 22. vexillis peditum, ac equitum duobus millibus ſuperant, cæſis mille

1585 5674

quingentis, cùm de ſuis tantùm 55. amiſiſſent. Hac pugna Groningenſes obſidione liberati ſunt, & multa Friſiæ, op-

Anni Chriſti.		Anni mundi.
1572		5661
1585		5674

pida,portus, & propugnacula recepta.

8.Iunij Flandri Diſthemium oppidum occupant, & Eccleſiaſticorum ædes diripiunt.

Eodem menſe Cameracum ſe patrocinio Ducis Alanſonij Gallorum Regis fratris permittit.

Iulio, Stephanus Rex Poloniæ ex Lithuania in ipſam Moſcouiam ingreſſus, duas arces Vualiſium & Vſuatum occupat.Deinde Vuielikilukium. Sed multis ſuorū amiſſis,ſub finem ferè anni reuertitur.

Eodem legati ab Ordinibus Belgiæ ad Ducem Alanſonium mittuntur, vt ſe patriamque Belgicam certis conditionibus, abiurato Hiſpaniarum Rege,ipſi offerant.

Auguſti 19.proſcriptio Hiſpaniarum Regis contra Principem Auraicum Namurici publicatur.

Menſibus,Iulio,Auguſto,Septembri, Fera Picardiæ vrbs à Rege obſidetur,tandemque certis conditionibus ab Huguenotis redditur.

Die 30. Auguſti Taurini obijt diē ſuum Emanuel Philibertus Sabaudiæ Dux, Princeps conſtantia, prudentia, & Chriſtiana pietate clariſſimus.

Die primo Septembris anni huius 1580. Græci ac Moſcouitæ annum ab orbe condito 7089. numerare incipiunt.

Menſe Septembri Hiſpani & Itali milites, qui Pontificiorum nomen ſibi indiderunt,duabus clauibus pro inſignibus vſi, in Hiberniam appellunt, munitionémq; erigunt contra Anglos.

27.Octobris Anna Auſtriaca, Philippi Regis vxor moritur,cùm is iam paulò antè Luſitanico regno,extinctis in eo motibus,& perduellibus partim cæſis, partim captis, partim in gratiam receptis, inauguratus eſſet. Ita regnum Luſitaniæ cum Hiſpanico,à quo fuerat an.1110. diuulſum, iterum coaleſcit.

Nouembri in Anglia publico edicto poteſtas fit vnumquemque vel detegendi,vel accuſandi ex minima circunſtantia,quæ Catholicam religionem indicet.Ex quo multi pij deinceps comprehenſi, & alijs calamitatibus affecti. Quin & lex fertur, ne Catholicus exilio patriæve derelictione ſe pœnis vel perſecutionibus ſubtrahat.

Concordia diſcors.Sic appellata eſt à Catholicis,quam fruſtrà Lutherani hoc anno 1580.cū aliis ſectariis in Germania inire conati ſunt.

Decembri,die Conceptionis,Guilelmus Laurētius Altiuilij miniſter,prope Gratiæ portū,in Caletenſi Normanorum agro,ſe fraxino foſſæ imminenti ſuſpendit.

Poſt Cadurcum ab Huguenotis captum initur pax.

Eiconas virorum illuſtrium emittit Beza.Illuſtres vocat Ioannem Hus, Caluinum,Bucerum, & ſimiles cuiuſque ſectę apoſtatas, quorū nomina in inferno conſcripta ſunt, corpora verò in terris magna ex parte ſuppliciis dignis affecta.

1581.Sina Baſſa arma & pecunias per Pontum Euxinum & Trapazuntem contra Perſam recipit.

Alter Turcarum exercitus ad portas Caſpias duce Oſmanno Baſſa locorū beneficio & Tartarorū auxilio euaſit.

Hic eſt annus, quem Græci ab orbe condito ſepties milleſimum ſtatuunt.

Beglerbegus Aſſyriæ ſiue Ezorumæ, huius belli ſuaſor,ad pœnas depoſcitur,quas euaſit matre & vxore Amurathis, centum millibus aureorum ſibi conciliatis,& ducentis millibus ducatorum in ærarium illatis.

Sina reuocatur Conſtantinopolim, vt mandata acci-

Anni christi | *Anni mundi.*

piat de pacis conditionibus, vel inducijs vnius anni, quæ tamen breui pòſt ruptæ ſunt.

1572 5661 Die ſexto Ianuarij, Magni Moſcouiæ Ducis internuntius ad Rodolphum Imperat. venit, atque inde Romam ad Pontificem.

Occhiali Baſſa Conſtantinopoli cum claſſe in Africam venit, vt ſeditiones Tunetani regni compeſcat, indéque regnum Feſſanum. Mauri enim recepto per Melitenſes hæreditario ſuo rege, qui detinebatur Neapoli, & abnegato Mahomete Chriſtianus euaſerat, Turcis rebellarant.

Tuſanus Giboult Lunæ Paſchatis Rhotomagi in S. Audoëni, Caluini hæreſim & miniſterium eiurat, præſentibus & audientibus multis hominum millibus, ſicque Eccleſiæ, manibus Cardinalis Borbonij recôciliatur. Inde de veræ falſæque Eccleſiæ comparatione, & ſuę ad Eccleſiam reuerſionis cauſis concionatur. Nempe difficile eſt, vt hi, qui olim cœleſte pabulû guſtauerunt (fuerat enim Doctor Theologu Pariſiêſis, in ſacris libris & lectionibus educatus, indeque Canonicus & Archidiaconus Tholoſanus) poſtea in perpetuum ſiliquis porcorum veſci velint.

Amon Miniſter Foquardi prope Fanuillam, in eadem Normania, è propria filia filium ſuſtulit.

Menſe Iulio Synodo Rupellano Miniſtri Commentaria Lâcelloti du Voyſin Poplinerij de rebus horum 30. annorum tota Europa geſtis proſcribunt, quòd purè & ſimpliciter, ad hiſtoriæ veritatem, non ad Cauſæ) ſic ſuæ perduellionis myſterium appellant) gratiam cuncta narraret. Quod paulò antè in alia Synodo Montis Albani factitarant. Suis ſcilicet leges injiciunt, vt vel mentiantur, vel verum prætereant. Quod tamen nunquam à tanto, tam candido, & eruditio viro conſequentur. *Prima* (inquit Cicero) *Hiſtoriæ lex eſt, ne quid falſi dicere audeat, deinde ne quid veri non audeat, ne qua ſit ſuſpicio gratiæ in ſcribendo, ne qua ſimultatis.*

Sanderus & alij plerique Nobiles & Catholici freti Bulla Pij quinti, in Hibernia contra Angliæ Reginam bella pro patria & religione gerunt.

7. Die Septembris Guil. Poſtellus centenario maior, multarum linguarum peritus, Lutetiæ moritur.

Menſe Decembris Turca duos internuntios in Galliam mittit, qui ad Circuncifionem filij Regem inuitent. Nam nonum Martij anni ſequentis feſto Circunciſionis eius deſignarat.

Die Natalitio, domi meæ Iacobus Billius, de nobili Prunæorum familia, Abbas S. Michaelis in Eremo, Græcæ literaturæ lumê, Hebraicæ non ignarus, placidiſſimè & ſanctiſſimè expirat.

Primo die Decembris Egmundus Campianus Ieſuita, Scherrinus, & plerique alij ſancti & docti martyrio afficiuntur Londini, quòd Catholicè ſacramenta vel adminiſtrarent, vel acciperent.

Inde Anglicana perſecutio, quæ iam 24. annos durat, ingraueſcit latis legibus, quarum hæc eſt ſumma, Quicunque vel vnicum, vt minimum, actum Chriſtianæ ſiue Catholicæ religionis exercuerit, vel exercentes non detulerit, pœnas perduellionis luito.

Legatus Hiſpanicus Ioan. Martianus Mediolanenſis, inducijs in triennium impetratis, Byzantio in Hiſpaniam redit, ita tamen vt neuter alterius amicitiam expeteret,

1585 5674 ſed quòd Turca Perſico bello vexatus à Chriſtianis timeat, Hiſpanus hæreticorum fraudibus implicatus, cogatur ſua bello perſequi & repetere, cùm alioqui poſſet

Anni Christi. | Anni mundi.

Chriſti præcipuo hoſti reſiſtere,& Deo Duce vincere.

Contentio Geneuæ ob quoddam ſcriptum Lamberti Danæi miniſtri,quo tres blaſphemas contra S.Trinitatem propoſitiones defendit. Ad quam ſedandam Geneua Danæus exulare cogitur.Prima erat,*Deum de Deo,lumen de lumine*,in Symbolo Niceno duram,impropriam,& periculoſam eſſe locutionem.2.τὸ πρυλλύμενον, *Sancta Trinitas vnus Deus,miſerere noſtri*, incóſultè à Patribus eſſe dictum, periculoſè,barbarè,impropriè. 3. *Tres perſonas in vna diuina eſſentia ſubſiſtere*,propriè,rectè & piè dici,cùm Catholici eas in ſe,ſiue per ſe, aſſerant ſubſiſtere, & id perfectiùs veriuſque quam vlla rerum procreatarum indiuidua. 1572 5661

1582. menſe Ianuario pax in decennium inter Ioannem Moſcorum & Stephanum Polonorum Reges, per Antonium Poſſeuinum Ieſuitam Pontificis legatum tranſigitur, ac ea,Moſcus cedit Liuonia ſiue Gotthia Orientali, relictis 34. arcibus cum tormentis omnibus & apparatu bellico,& redemptis captiuis: Polonus autem ſoluta Pleſcouiæ obſidione,arces in Moſcouia anno ſuperiore captas ijſdem legibus reddit. Tres enim expeditiones in Moſcum fecerat 1579.1580.1581. Nam huius Ioannis auus, & Baſilius pater, regno Polonorum ampliſſimas prouincias ademerant, Pleſcouienſem, Nouogordenſem, Smalenſcenſem,Vielcoluſcenſem iam receptam,Sueuierẽſem,& Moſaiſcenſem.

Moſcus tria Ieſuitarũ collegia in ſuo imperio cõſtruit, ſpemque præbet de ſuo ad Eccleſiam Romanam tranſitu. Alioqui Conſtantinopolitano Patriarchatui obſequitur.

Menſe Septembri legatos Romam mittit, petens Epiſcopos Catholicos,Latinæ Eccleſię communionẽ,denique Regis titulum.

In Cyonia ciuitate Moſcouię,amœna in valle inuentus eſt tumulus P. Ouidij Naſonis, cum hoc expitaphio,

Hic ſitus eſt vates, quem Diui Cæſaris ira.
Auguſti,Latia cedere iuſſit humo.
Sæpe miſer voluit patrijs occumbere terris,
Sed fruſtrà. Hunc illi fata dedêre locum.

Menſe Februario Franciſcus Dux Alenſonius Antuerpiam magna pompa & exultatione populi ingreditur.

18. Martij, Princeps Auraicus à Ioanne Iaurigueo Hiſpano glande plumbea in faciem per vtramque maxillam & palatum impacta, Antuerpiæ traiectus eſt, nec tamen mortuus.

Perſa legatos Conſtantinopolim mittit,cum pacis conditionibus,vt Amurathes ſibi reſtituat regionem Seruanã. i.Mediam,iuxta pactionem cum Sina Baſſa initam.

Turcicum exercitum noua clade afficit,tria millia equitum perimit,quatuor Sangiacos ſiue Prouinciarum principes necat,duos capit,Bachallam expugnat. Denique eũ aiunt Meſopotamiam,vulgò Diarbec,cum ipſa Babylonia & regno Siruano,ſiue Medorum recepiſſe.

Amurathes Sinam ad exercitum remittit.

Cum legato noui Principis Tranſyluaniæ ita tranſigit, vt quatuor millia Ducatorum veteri tributo Tranſyluanus addat.

De qua re Hieremias Conſtantinop. Patriarcha ad Henricum Regem Franc.ſcripſit,addens Tranſyluanum in gratiam,ipſius Regis cauſa,à Turca receptum.Quam Epiſtolam Iac. Amiotus Epiſcop. Antiſſiodorenſis Regi vertit & explicauit. 1585 5674

Menſe Auguſti copiæ Antonij de regno Portugalliæ

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

cum Philip. Rege Hiſpaniæ dimicantis ad D. Michaëlis inſulã nauali prælio cæſæ ſunt. Hîc Stroſſius Franciċæ manus Ductor cum toto penè ſuo exercitu deletur.

1572 5661 Legato prioris Regis Feſſani promittit Turca ſe Ochialum, quem ad opem nouo Regi ferendam cum exercitu miſerat, reuocaturum, poſtquàm nouum illum Regem intellexiſſet Regi Hiſpaniæ portum Laracæ e regione Arzillæ vrbis tradidiſſe, ac iam portum illum 600. Hiſpanorum præſidio teneri.

Calendarij à Pontifice correcti ratio obſeruari in Gallijs cœpta eſt, niſi quòd decem dies ſunt detracti e menſe Decembri, non Octobri, à nono die videlicet ad vigeſimum. Nam decimus dies habitus fuit pro vigeſimo &c. Die 28. Octobris Laurẽtius Ioubertus, Valẽtinus Delphinas, Medicus Regius, Academiæ Monſpelienſis protodidaſcalus, Cancellarius, & Iudex obijt diem ſuum in Lombarienſi oppido, & ſepultus honoris cauſa in ſacello ipſius Epiſcopi. Vir dignus longiore vita, rei literariæ & imprimis medicinæ cauſa, nondum enim exceſſerat 52. ætat. annum, clarus fuit & celebris inter huius ſæculi medicos, multa ſcripſit: Librorum in lucem emiſſorum titulos, vide in Epitome Bibliothecæ Conradi Geſneri.

Die omnium Sanctorum è corpore migrat Chriſtophorus Thuanus, primus Senatus Pariſienſis præſes, vigeſimo anno ſui magiſtratus, doctus, diligens, plebicola, Cleri amans, ætatis 75. integris adhuc dentibus, oculis ſanis, & perſpicillorum neſcijs.

Ioan. Laſicius Sarmata primùm Trinitariorum æmulus ſub an. 565. mox Caluiniſta, poſtea frater Boëmus ſiue Picardus, iam anno 1582. libro Spiræ edito de Moſcouitarum religione, ſe Lutheranum profitetur. Verendum ne anno ſequenti peccatorum mole obrutus ad Mahometiſmum, inde ad ἀθεότητα migret. Quò inclinat illud eiuſdem libri pag. 16. *In Hebraicis, Græcis & Latinis veteris Teſtamenti codicibus, variata eſſe plurima, quibuſdam ſublatis à Hæreticis, alijs deprauatis, commutatis, additis.* Quod bellis teſtimonijs probat Eraſmi, Bezæ, Caſtalionis, Franc. Lucæ, & Franc. Iunij. Nam illud videtur Mahometis, non fidendum Euangeliis, quòd corrupta ſint. Sed & atrociter accipit Mahometem dici doceríve Antichriſtum, eique numerum 666. Apocal. 13. aſſignatum conuenire. Vbi lubens ſuam regulam applicaret, locum Ioannis fuiſſe à quodam Pontificio corruptum. Denique illic gulæ, bibacitatis, voluptatis, impudicitiæ patronum agit: quod non mirabitur, qui eum viderit. Nam ea eſt forma & aqualiculo, vt totus ad ventrem natus videatur, ſi modò is eſt, quem Lutetiæ cognoui & confirmaui aduerſus Trinitarios, circa an. 1567.

Ioan. Brunnerus Dogkenburgenſis in hæreſi natus, educatus, & annis circiter quatuordecim miniſter inſtitutus profeſſionem Catholicam edit, & Græcarum literarum, ſanctæque linguæ profeſſor fit apud Friburgum Briſgoiæ. hic apud Anglos paulo ante Bellus miniſter, lectione ſanctorum Patrum ad Catholicam pietatem perducitur, & pro ea Martyrium facit.

1583. Perſa Oſmannum Baſſam ad portas Caſpias cædit, præter captiuos & vulneratos contrucidatis circiter quadraginta millibus, inter quos multi ſunt Sangiaci ſiue prouinciarum prætores. Quin & ipſe Oſmannus dicitur captus cum pleriſque proceribus, & neſcio quot

1585 5674 tormentorum millibus, magna pecuniarum vi, variaque ſuppellectile.

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

Calendis Ianuarij Franc. Belloforetius, politus, piúſq; multorum librorum Gallicorum ſcriptor, humanis eximitur, & apud Franciſcanos Lutetiæ tumulatur.

1572 Die Epiphaniæ Ioãnes Maldonatus Ieſuita, poſt Theologiam, præſertim Scholaſticam, multis annis illuſtratam, & innumerabiles ad eius ſtudium inflammatos, Romæ, quò ſe contulerat, ad recuperandam valetudinem ſanctis illis laboribus fractam, ad Deum euolat, Doctorum aureolam percepturus. 5661

Ianuarij decimo ſexto, Ghebardus Archiep. Colonienſis Auguſtanam Confuſionem amplexus, vt vxorem poſſet ducere, Bonæ edictum promulgat, quo cæteris hæreticandi, & vxores contra Chriſtianas leges ducendi, poteſtatem facit.

Decimo ſeptimo Princeps Auraicenſis & Antuerpiani Francos in tutelam ſui euocatos Antuerpiæ vel trucidant, vel in flumen præcipitant, nonnullis in cuſtodiam receptis.

Natalis Iornet Caluiniticus Ludimagiſter Metis ſupplicio afficitur, quòd librum contra Patriarchas, Prophetas, Apoſtolos, eos vt impoſtores, & falſarum religionum auctores traducens, condidiſſet.

Martij vigeſimo Lutetiæ apud Auguſtinianos Pœnitentium ſodalitium ab Henrico Rege introducitur, Nuntio Apoſtolico ſacra operante, & candidas φρατόρων veſtes conſecrante. Quo exemplo menſibus deinde Iulij, Auguſti, Septembris in Lotharingia, Campania, Picardia, & nonnullis alijs prouincijs, ſupplicationes populoſæ promiſcuæ multitudinis per decem, viginti, pluréſve leucas actæ ſunt, Clero corpus Chriſti ſacráſve reliquias efferente, laïcis cuiuſque ætatis & ſexus cum puris lineiſque veſtibus, & crucibus ligneis, litanias, aliáſve pias precatiunculas flebili cantu per tot terrarum ſpatia modulantibus.

Bobecus pagus Normaniæ in agro Caletenſi, igne cœleſti penitus præter vnam domum conſumptus eſt. Id diuinæ vltioni tributum, quòd ille Caluiniſtis redundaret.

Ghebardus Colonienſis Archiepiſcopus exauctoratus eſt, quòd Lutheranus euadens, & Epiſcopatum & vxorem retinere cuperet. Leodienſis ſucceſſor nominatus, illum & Cazimirum ſuppetias ferentem, Hiſpanorum Italorumque auxilio fudit, ac ſpe percipiendi vllos in poſterum ex Archiepiſcopatu fructus exuit.

28. Auguſti Ioan. Baptiſta Caſtellius, Epiſc. Ariminenſis, Nuntius Apoſtolicus, qui nouo more pietatem cum politia coniunxit, reſque ſpirituales temporariis prætulit: Sepelitur Lutetiæ in D. Mariæ choro. Oratione funebri à Iuliano de ſancto Germano Coëpiſcopo, virtute & doctrina præſtanti, decoratus eſt.

Nuntium ei ſimilem vix ſecla antiqua tulerunt:
Vnquam vix (metuo) ſecla futura ferent.

cunctis ſua, non quæ ſunt Chriſti, quærentibus.

Regina Angliæ Puritanos aliquot ritu barbarico ſuſpendit, quòd negarent piè dici, fœminam eſſe caput Eccleſiæ alicuius prouinciæ, vel regni. Sic Deus hæreticos hæreticis committit, vt Catholicis tacentibus mutuò ſe conficiant.

Catholicos etiam exquiſitis ſuppliciis afficit, vt eius annis Anglia plures videat, ferátve martyres, quàm mille quingentis ſexaginta ſuperioribus.

1585 1584. menſe Ianuario Miniſter Renatus Peſchardus reconciliatus Eccleſiæ, à Sangermano Cæſareæ Epiſcopo, 5674

Lutetiæ

Anni Chriſti. Anni mundi.

Lutetiæ recipit Franciſcanorum indumentum, quod per apoſtaſiam ante annos 30. exuerat.

Diſſidium de funere mortuorum inter Geneuenſes. Perrotus miniſter cenſet canendos eſſe Pſalmos & Deum
1572 5661 precandum, vt vſitata de profanis rebus tractatio impediatur. Beza conſuetudinem retinendam, qua hæretici efferuntur in ſepulchrum, more belluarum, abſque vllo religionis vſu, & precationis ſpecie: Ne (inquit) videamur more Papiſtarum orare pro mortuis.

Hyprum & aliquot aliæ inferioris Germaniæ vrbes ad Principem Parmenſem deficiunt. Aliæ de deditione deliberant. Ad cæteras eò adigendas, continenter è Germania, Albania, Hiſpania, Italia, milites confluunt.

Franc. Gatugarellus Sabaudus Geneuæ in carcerem coniicitur, quòd captare occaſionem vrbis Principi Pedemontano prodendæ diceretur.

30. Maij Vidus Faber, Dominus Pybraccij, Præſes in Pariſienſi Parlaměto, & Franciſci Valeſij Alençonij Ducis Cancellarius obijt Pariſijs. Hic eloquentia fuit admirabili, & cuius nonnulla extant apud poſteros monuměta. Verùm eam paucis hoc breui elogio vir doctus defuncti amicus comprehendit.

Pibraccus hic iacet. viator. Ille, inquam, Pibraccus, ò viator qui & Polonis Regem dedit, & Gallis Regem reddidit. Ad cuius eloquentiam obſtupuêre Sarmatæ, Gallicus contremuit Senatus. Mors conſtituiſſet ipſa, niſi dum ille cum vita æterna colloquutur, & ipſam alloqui neglexiſſet.

Peruigilio D. Barnabæ Franciſc. Valeſius Alenſoniorum Dux Regis frater poſt Cameraci tutelam ſuis hæredibus teſtamento commědatam, morte magnum ſui deſiderium Catholicis reliquit.

10 Iulij Guillelmus Naſſouius Princeps Auraïcus anno ætatis 51. à Balthazare Bererzo, aliàs Serach, è comitatu Burgundiæ oriundo triplici glande plumbea occiſus eſt.

Vvittembergenſes edunt Græcè & Latinè tria Hieremiæ Conſtantinopolitani Patriarch. ad ſe reſponſa, in quorum vltimo iubet Patriarcha ne ad ſe deinceps ſcribant, quòd quia non paruerunt duobus prioribus reſcriptis, cogatur eos hæreticorum illorũ habere loco; de quibus Apoſtolus, Hæreticum poſt ſecundam aut tertiam correctionem deuita, ſciens quoniam huiuſmodi eſt planè ſubuerſus, & iudicio proprio damnatus.

Turca in Hungaria contra Chriſtianos firmiſſimam arcem ſtruit. Ne ab illis fortaſſe iſta parte inuadatur, dum his octo annis cladibus perpetuis à Perſa in Oriente affligitur. Sed fallitur. Nam malumus in Occidente hæreſibus voluptatibus, cæteriſque ſceleribus ſeruire, quàm Chriſto, cuius iſte ſe hoſtem fatetur.

Quæ ſequuntur vſque ad finem, & multa in ſuperioribus annis huius 16. Seculi, addidit Ioan. Marquiſius medicus Lugdunenſis è diario ſuo, & commentarijs rerum geſtarum his 16. annis.

8. Martij, Ioan. Baſilius magnus Dux Moſchouiæ vi morbi mente captus, aliquot ſubditorum millia in carcere detenta occidi imperat, & moritur.

18. Iunij Theodorus eius filius coronatur in eccleſia S. Michaëlis à Metropolitano.

3. Nouemb. Carolus Borrhomæus Cardinalis & Archiepiſcopus Mediolanenſis obijt diem ſuum an. ætatis 47. &
1585 5674 lapidi monumenti inſcribi voluit hunc titulum:

Carolvs tituli S. Praxedis S.R.E. Presbyter Cardinalis, Archiepiſcopus Mediolani, frequentioribus cleri, populiq̃, ac

deuoti fœminei ſexus precibus ſe commendatum cupiens, hoc loco ſibi monumentum viuens elegit.

12. Nouemb. Carolus Emanuel Dux Sabaudiæ nuptias celebrat cum Catharina Auſtriaca minore natu filia Philippi regis Hiſpaniarum, in Aragonia cum multa pompa, illuc miſſo eam ob cauſam Amedeo fratre ſuo notho.

1585. 24 Febr. Philippus rex Hiſpaniar. Syracuſas cum magna pompa & honore ingreditur.

13. Martij Bruxellenſes in Belgio cum Alexandro Parmenſi Principe pacem componunt,& ei ſe dedunt.

n. Natus eſt Sixtus 5. anno 1521. ipſo die ſanctæ Luciæ. Patria illius fuerunt antra ſiue cauernæ caſtri Montiſalti in Marchionatu Anconitano. Parentes eius in paupertate nati, adeò vt ipſe de generis ſui humilitate verba faciens, dicere ſoleret,ſe domo natum illuſtri. Domus enim in qua genitus erat, cùm lacero tecto magna parte eſſet diſcooperta; à ſole illuſtrabatur. Nomen Felicis initio illi à parentibus inditum eſt, à quibus pro illorum facultate vſque ad 12. ætatis annum honeſtè educatus: Aſculi, quæ ciuitas non longè ab eius diſtat patria, ſancti Franciſci habitum ſuſcepit: in quo inſtituto mutare nomen noluit, vnde & frater felix à ſuis appellabatur. Quod nomen magnum profectò magnæ felicitatis, quæ illi in vita hac eſſet obuentura, fuit præſagium. In hoc monaſterio indefeſſo adoleſcens ſtudio literis incubuit, magnoſq; fecit in illis progreſſus. Vt anno ætatis ſuæ 27. in conuentu Firmano Doctoris titulo & honore inſigniretur. Tandem per varios honorum & munerum gradus a Pio V. Pontif max. creatur epiſcopus S. Agathæ, mox Cardinalis, deinde Epiſcopus Firmanus,& tandem hoc anno 1585. Pontifex renunciatur.

Facta eſt hæc electio die 24. Aprilis. Coronatur primo Maij,& Sixti nomen ſibi ſumpſit.

Porrò Mercurij dies Sixto 5. feliciſſimus fuit, & ominis plenus. Eò namque die & natus eſt, & monachus factus, poſtea ſui ordinis Vicarius generalis, Cardinalis,& tandem S Pontifex creatus eſt. Eodem quoque die ſub area D. Petri coronatus eſt.

Per primos Pontificatus ſui dies ad iuſtitiam adminiſtrandam animum adiecit,& ad extirpandum magnu exulum numerum, banditos Itali vocant. Hi ab omni parte ſtatum eccleſiaſticum affligebāt, tanta licentia & inſolentia, vt nuſquam locus inueniretur, vbi homines ſecurè viuere,& ſua tueri poſſent. At Sixtus iuſtitiæ rigore & ſeueritate effecit, vt breui temporis ſpatio omnis banditorum inſolentia repreſſa ſit,& radicitus extirpata. Quam ob cauſam & rerum neceſſariarum abundātiam, quam toto Pontificatus ſui tempore Romani ſenſerunt, erecta ipſi ærea eſt ſtatua in capitolio cum hac inſcriptione.

SIXTO *V. Pontif. Max. ob quietem public. compreſſa ſicariorum exulumq; licentia, reſtitutam, annonæ inopiam ſubleuatam, vrbem ædificijs, vij aquæductu illuſtratam S. P. Q. R.*

Obeliſcos enim antiquiſſimos, incredibilis altitudinis, & admirandi artificij transferri, reſtaurari, & ſumptuoſiſſimè erigi curat. Sacellum præſepij dominici conſtruit. Sepulchrum Pio V. magnificu ædificat. Perficit aquæ ductum illum toto orbe celebrem, vrbi verò vtiliſſimum ex agro Columnæ in mōtem Quirinalem. Laborarunt in eo opere quotidie hominum duo millia, ſæpe tria, nonnunquam quatuor. Sumptus fuit, ducenta & ſeptuaginta ducatorum millia.

Palatium ampliſſimum in Laterano à fundamentis excitauit Aedificauit quoque in initio plateæ Iuliæ ad ripam

Anni chriſti.		*Anni mundi.*
1585	235 n SIXTVS 5. Anconitanus. Annos 5. menſ. 4. dies 3.	5674
1590	Vacat dies 18.	5679
	Patriarcha. *Conſtantinopoli*	
	Principibus. *Amurathe Turcarum Imp.* *Mahomete Hobubēdo Perſarum.* *Rodolpho 2. occidentis, ſiue Romanorum Imperatore.* *Henrico 3. Franciæ & Poloniæ rege, deinde Henrico 4. qui & Nauarra.* *Philippo Hiſpaniæ, qui & Portugalliæ.* *Elizabeta Angliæ.* *Maria Scotiæ, deinde Iacobo 6 eius filio.* *Stephano Poloniæ, deinde Sigiſmundo 3.*	
1590		5679

Tyberis

Anni christi. | Anni mundi.

Tybcris ampliſſimas ædes, in vſum mendicorum, vlceroſorum, & mutilorum, quibus deeſt facultas victum ſibi comparandi. Dotauitq; has ædes 15. millium ducatorum prouentu annuo. Locus eſt capaciſſimus, vt vno eodémque
1585 5674 tempore in eo bis mille homines poſſint habitare, nec vnus alteri ſit impedimento.

In viis quoque aperiendis, reſtaurandis, ac dilatandis fuit ſtudioſus. Sed præcipua in ipſa D. Petri Fabrica, in qua continuò ſexcenti homines deſudarunt, vt ipſius eccleſiæ nauis quaſi abſoluta ſit. Qua nó excelſior in toto Chriſtianiſmo eſſe putatur.

Bononiæ Collegium ſtudioſis ex Marchionatu Anconitano oriundis erexit, in quo præter miniſtros, 30. Iuuenes aluntur, qui literis dant operam.

Beatæ virgini Lauretanæ ſplendidiſſimum templum ædificauit, atque illud epiſcopatus titulo nobilitauit.

Ciuitatem in monte alto cœpit ædificare, quo in opere ſine intermiſſione laborabat, eandemq; ciuitatem Epiſcopatus titulo donauit.

Bibliothecam magnificentiſſimam, & qualis ab orbe condito non eſt viſa, in Vaticano, in loco quem *Belnedere* vocant, ædificauit. In cuius vſum, antiquum, quod illic viſebatur, theatrum conuertit. In hanc fabricam omnes libros qui in Vaticano erant, inferri mandauit, numerumq; multis (ſi qui deſiderabantur) nouis auxit, & marmoream tabulam in ipſa bibliotheca erigi mandauit, in qua hæc inſcriptio legitur:

SIXTVS PONTIFEX *Maximus Bibliothecam, Apoſtolicam à Sanctiſſimis prioribus illis Pontificib. qui B. Petri vocem audierunt, in ipſis adhuc ſurgentis eccleſiæ primordijs inchoatam, pace eccleſiæ reddita, Laterani inſtitutam, à poſterioribus deinde in Vaticano, vt ad vſus Pontificios paratior eſſet, translatam, ibiq; à Nicolao V. auctam. à Sixto IIII. inſigniter excultam, quò fidei noſtræ, & veterum eccleſiaſticæ diſciplinæ rituum documenta omnibus expreſſa, & aliorum multiplex ſacrorum librorum copia conſeruarentur, ad puram & incorruptam fidei veritatem, perpetua ſucceſſione in nos deriuandam, toto terrarum orbe celeberrimam, cùm loco depreſſo, obſcuro, & inſalubri ſita eſſet, aucto peramplo veſtibulo, cubiculis circum, & infrà ſcalis, porticibus, totóque ædificio à fundamentis extructo, ſubſellijs, pluteiſq; directis, libris diſpoſitis in hunc æditum, perlucidum, ſalubrem, magiſq; oportunum locum extulit: picturis illuſtribus vndiq; ornauit, liberalibuſq; doctrinis & publicæ ſtudiorum vtilitati dicauit, Anno M. D. LXXXVIII. Pontific. III.*

Quam Inſcriptionem eam ob cauſam poſuimus, quia ad antiquitatem Bibliothecæ Vaticanæ aliquid facere videbatur. Non procul ab ea officinam typographicam inſtituit, in qua libri antiquiores, qui aut nunquam editi, aut editi diſtracti ſunt, nec ampliùs inueniūtur, imò qui ab hæreticis variis in locis corrupti ſunt, emendati denuò imprimantur, priſtinæq; fidei & ſynceritati reſtituantur. Item ſacra ſcriptura, catecheſes, dogmata fidei, quæq; ad pietatem ſpectant, diuerſis linguis in vſum barbararum & exoticarum nationum excudantur, ad propagationem fidei catholicæ, eccleſiæq; ædificationem. Huius typographiæ curam dedit Dominico Baſæ, viro multarum rerum experientia clariſſimo, quo magis idoneum huic operi nemo facilè inuenerit.

Cæterùm hanc piam & Chriſtianam Sixti prouiden-
1590 5679 tiam poſteri mirabuntur, vtinã & velint imitari. Is primo Pontificatus ſui anno decies centena aureorum millia in caſtro S. Angeli recōdidit cum decreto addito, ne minima

Anni christi. *Anni mundi.*

huius theſauri pars expendi vnquam aut erogari poſſet, niſi in recuperatione Terræ ſanctæ, generali expeditione in Turcam ſuſcepta, & ne tunc quidem, priuſquam exercitus mare traiecerit, littoráque turcica tenuerit. Aut tanta 1585 5674
eſſet fames, annonæq; difficultas, vt ſine præſentiſſimo populi exitio ferri diutius miſeria non poſſit, aut peſtis contagioſiſſima graſſaretur, aut prouincia aliqua chriſtiana periclitaretur, ne in manus infidelium vel inimicorum eccleſiæ incidat, cùm iam hoſtilis exercitus ad finitima dictæ prouinciæ loca peruenerit, ipſiq; imminere videbitur. Aut denique ciuitas aliqua ab eccleſia defecerit, quæ aut recuperari, aut conſeruari ſine his nummis non poſſit. Iurauit Sixtus ſe hæc obſeruaturum, voluitque omnes ſucceſſores ſuos idem iuramentum dicere. Tertio denique Pontificatus ſui anno in eadem arce, & in eundem vſum, alia decies centena millia ducatorum, ſeu aureorum repoſuit, declarans inſuper, inter caſus in quibus tam prior, quam poſterior theſaurus poſſet expendi, etiam intelligendam eſſe recuperationem alicuius Regni, ab inimicis S. Romanæ Eccleſiæ occupati. His duobus theſauris ter decies centena millia poſtea adiecit, ita vt in arce hac poſt obitum ſuum quinque circiter milliones, vt vocant, hoc eſt, 5000000. coronatos reliquerit. Hinc liquet etſi grauia tributa populo imperauerit, officia quædam, quæ donari ſolent, vendiderit, atque in erogandis nummis parciſſimus fuerit, omnem tamen pecuniam non ſibi, ſed vtilitati publicæ, miniſterio eccleſiæ, & Reipubl. Chriſtianæ ſplendori eſſe reſeruatam. Quibus finibus qui poſſunt eſſe honeſtiores, & vtiliores? Sed etſi tam attentus ad rem Sixtus fuerit, & in congregandis nummis tam ſtudioſus, nihilominus magnam auri vim in fabricis anteà commemoratis, aliiſq; in rebus expendit. Ducenta aureorum millia perpetuò diſpoſuit in vſum annonæ, ne quid ad victum neceſſarium in vrbe deeſſet. Sed copia ſemper rerum neceſſariarum ſuppeteret, vt patet ex Bulla ipſius, quam hac de re cōdidit, qua ducenta aureorū millia ex illius parcimonia (vt in ea Bulla dicitur) colligebantur, ſucceſſoréſque ſuos ibidē hortatur, ne quid huic ſummæ detrahant, ſed eam potiùs augeant. Tria aureorum millia quotánis aſſignauit Archifraternitati Confaloniæ ad redimendos ijs captiuos, aliaq; opera charitatis fecit plurima, & quidem prompto animo, quæ longum eſſet commemorare.

Primis Pontificatus ſui menſibus in pleno Conſiſtorio Nauarræum regem, & Henricum Borbonium Condenſem Principem excōmunicauit, hæreticos, & ad ſucceſsionem regni Gallici inidoneos declarauit, ſubditos quoq; omnes à iuramento fidelitatis, ijſdem Principibus præſtito, abſoluit. *Antonius Ciccarella in vita Sixti V. & Cæſar Campana hiſtoria mundi lib. 6.*

Ipſe promotionibus octo 33. cardinales creauit: noluit ſibi in publicum prodeunti à quoquam acclamari, Viuat Papa Sixtus. Decreuit etiam, vt quicunque penſionem haberet Eccleſiaſticam, ſexaginta ſex Ducatorum pretium excedētem, clericali indutus habitu incedere iure teneretur. Vt autem lites non eſſent immortales, in animum ſuū induxerat, primò quoque tempore Senatum aliquem ſupremum hominum timentium Deum & qui prudentes, ſynceri, incorruptibiles, & munerum contemptores eſſent, conſtituere. Legem tulit contra adulteros, capitis pœnam illis ſtatuens. Aſtrologiam iudiciariam prohibuit. Sanctum
Bonauenturam inter Doctores Eccleſiæ voluit recenſeri. 1590 5679
Sacella Pontificia, quæ antea in ſolo palatio Vaticano fie-

Anni Christi. *Anni mundi.*

ri conſueuerant, primo Pontificatus ſui anno per varias, caſque primarias vrbis Eccleſias diſtribuit.

1585 5674 Multa quoque noua inſtituit in Eccleſia Dei feſta, qualia ſunt; Præſentationis glorioſæ virginis matris Dei Mariæ, ſancti Franciſci de Paula, ſancti Nicolai Tollentini, ſancti Antonij de Padua, ſancti Ianuarij Epiſcopi & ſociorum ſuorum martyrum, & ſancti Petri martyris. Voluit quoque deinceps celebrari feſtum ſancti Placidij & ſociorum martyrum, Eutychij, & Victorini fratrum illius carnalium, Flauiæque ſororis, quos & in Calendarium referri iuſſit.

Canonizauit etiam Sixtus in Eccleſia ſancti Petri anno 1588. S. Didacum ab Alcala, Henaceſiu. Natus is eſt in arce D. Nicolai, in territorio Hiſpalenſi, prouincia Bœtica, quæ noſtris Andaluzia dicitur. Annus, menſis, & dies natiuitatis eius ignoratur. Id ſaltem conſtat, paulò ante annum 1400. natum eſſe. Valdè namque ſenex obiit anno 1463. 12. die Nouembris, in ſabbatho, cum ante annos 12. Romæ in Iubilæo anni 1450. fuiſſet, vnde conſequens eſt eum circa id temporis, quod diximus, fuiſſe natum. Cum autem in Hiſpanijs euidentiſſima eius ſanctitatis vndique collecta eſſent teſtimonia, & proceſſus formatus eſſet legitimus: Sixtus eum, multis id precibus contendente Rege Catholico, canonizauit, & in catalogum Sanctorum retulit. In canonizatione autem Pontifex, ipſe hanc orationem in laudem Sancti huius compoſuit, & recitauit: *Omnipotens ſempiterne Deus, qui diſpoſitione mirabili infirma mundi eligis, vt fortia quæque confundas: concede propitius humilitati noſtræ, vt piis beati Didaci cōfeſſoris tui precibus ad perennem in cœlis gloriam ſublimari mereamur. Per dominum noſtrum, &c.*

Cæterùm ipſe Pontifex quarto antè quàm moreretur menſe aduerſa cœpit affligi valetudine, rariſſimè tamen decubuit, ſæpe in publicum prodijt, negotia nunquam intermiſit, frequens erat in ore illius dictum flauij Veſpaſiani Cæſaris, Principem ſtando mori oportere.

Tandem verò 20 die Auguſti anni 1590. grauis acceſſit febris. Erat autem dies Lunæ, cùm Sabbatho antè pedes fuiſſet ad S. Mariam, quam Teutonicorum, ſiue Germanorum vocant, vt Deo gratias ageret, ob conuerſionem Badenſis Principis illius nationis ad veram catholicamq; fidem. Mercurij cœpit febris ingraueſcere, poſtridie fuit remiſſior, voluitque illo die intereſſe congregationi inquiſitionis. Sequentibus diebus ſubinde paucis horis decubuit, ſurgenſq; vt comederet, frugibus arborum nonnunquam veſcebatur. Dominico die ſumpſit pharmacum, quod officinis manna dicitur, ſed parum operatum eſt, eo quòd integrum ſumere non potuit. Die Lunæ qui fuit 27. Auguſti, præter modum creuit morbus, adeò vt manè vix loqui potuerit. Sacrificio tamen Miſſæ interfuit, & extrema vnctione procuratus, veſperi hora circiter 24. vitam hanc miſeram cum illa beata permutauit. Poſtquam annos vixiſſet 70. Pontificatum verò annos 5. menſes 4. & dies 3. adminiſtraſſet. Eius corpus ſequenti nocte in Eccleſiam S. Petri in Vaticanum lectica illatum eſt, ibidemque ſepultum. Vnde cardinalis Montaltus, princeps ſingularis prudentiæ & magnanimitatis, ſequenti anno in Eccleſiam S. Mariæ Maioris cum ſplendidiſſimis exequijs iuſſit tranſportari, & in ſacello quod ibidem Sixtus viuens extruxerat, ſepeliri.

1590 5679 Vacauit morte illius ſedes diebus 18. Qua vacante, occaſione quorundam, qui ſtatuam Sixto in capitolio erectam euer

ctam euertere voluerunt, Romani decreuerunt nulli poſthac Pontifici viuenti ſtatuam eſſe conſecrandam. Decretum hoc marmori inſculptum, in quadam aula capitolij erectum in hanc ſententiam legitur: *Si quis ſiue priuatus, ſiue Magiſtratum gerens, de collocanda viuo Pontifici ſtatua mentionem facere auſit, legitimo S. P. Q. R. decreto in perpetuum infamis, & publicorum munerum expers eſto M. D. XC. Menſ. Aug. Anto. Ciccarella in vita Sixti V. Ianſonius lib. 3. Mercurij Gallobelgici, & Caeſar Campana lib. 11. hiſtor. mundi.*

Anni chriſti. 1585 — Anni mundi. 5674

Hvmana.

1585. 20. die menſis Aprilis Carolus Cardinalis Borbonius, & reliqui principes cōfœderati in Gallia declarationem euulgant, qua cauſas aperiunt, quibus arma capere coacti fuerunt aduersùs eos qui religionem Catholicam ſubuertere conantur.

Eodem menſe Henricus 3. Rex Francorum & Poloniæ edicto publico aperit & declarat voluntatem ſuam ſuper his nouis tumultibus ſui regni.

2. Maij Lugdunenſes ira commoti munitiſſimam arcem in colle S. Seſtaſtiani conſtructam, quam citadellam vocant, vi & armis occupant, & ſolo æquant.

Menſe Iunio Marcus Antonius Muretus, preſbiter & ciuis Roman. anno ætat. 60. obijt Romæ, panegyrica oratione coram Cardinalibus, & populo Rom. publicè laudatus in ipſo funere, à Franciſco Bencio ſacerdote ſocietatis Ieſu, in templo S. Trinitatis 14. Calend. Quintileis, ea excuſa eſt, & extat. Epitaphium ipſius placuit hîc aſcribere:

Hic Marci caros cineres Roma inclyta ſeruat,
Quos patria optaſſet Gallia habere ſinu.
Stat colle hortorum tumulus, ſtat proximus aſtris,
Quæ propius puro contigit ille animo.
Tu ſacros latices lacrumans aſperge viator,
Et dic heu linguæ hîc fulmina fracta iacent!

Menſe Iulio publicata eſt reconciliatio Ducis Guiſij & confœderatorum pro fide Catholica, cum Henrico Rege.

18. Iulij Henricus Rex edicto publico prohibet ſuis ſubditis tota Gallia exercitium religionis prætenſæ reformatæ, vt aut obediant, aut regno exeant intra ſex menſes, facultate interim illis permiſſa bona ſua vendendi intra id tempus.

26. Iulij Alexander Farneſius Dux Parmenſis obſidet Nuys vrbem occupatam ab Epiſcopo Colonienſi proteſtante, eam 26. menſis Auguſti expugnat, & vi capit.

17. Auguſti Pax componitur inter Ducem Parmenſem, & Antuerpienſes, quæ poſteà 20. eiuſdem menſis publicatur. Ac tandem 27. ipſe Antuerpiam ingreditur magna nobilium comitante caterua.

7. die Octobris Henrici Regis Franciæ declaratio ſuper edicto menſis Iulij præcedentis euulgatur, & à Senatu Parlamenti Pariſienſi confirmatur.

Sach Meaham magnus Rex Perſarum ſcribit literas ad Philippum Hiſpaniarum Regem, & miſſis pretioſis muneribus ad fœdus prouocat.

Amurathes Solimannus Turcarum Imperator ad eundem Catholicum Regem ſcribit, & inuitat ad pacem, ob eam cauſam Legato miſſo Ali Baſſa cubiculario ſuo cum donarijs immenſi valoris. 1590 — 5679

Hoc anno Petrus Ronſardus poëtarum Galliæ Cory-

Anni christi. *Anni mundi.* phæus obijt in ſuo Prioratu ſancti Coſmæ propè Turonenſium ciuitatem. Cuius perenni memoriæ hoc Epitaphium poſitum fuit: *Oſſa poetæ Gallici hîc ſunent Muſæ, mortemq; eius lugent. Quid ſtas viator, recede à lacrymantibus, parce virginum pudori, & abi.*

1585 5674 1586. 1. Ianuarij die, Henricus Rex Nauarræ, poſt binas declarationes emiſſas in lucem anno ſuperiore aduerſùs edicta Henrici Regis, ad ſtatus ſiue ordines Galliæ literas ſcribit, in quibus de ruptura poſtremi edicti pacificationis conqueritur.

16. Martij Henricus Princeps Condæus in vrbe Taillebourg vxorem ducit Dominam de la Trimouille, è qua vnicum filium ſuſcepit.

1. Octobris Antonius Babynghton Comes & alij ſex Angli extremo ſupplicio in Anglia afficiuntur.

Eodem menſe Legati Io. Caſimiri comitis Palatini, Ducis Saxoniæ, Marchionis Brandeburgenſis, & aliorum Principum, & ciuitatum quatuor Imperialium proteſtantium Germaniæ, Henricum 3. Regem Galliæ adeunt ad D. Germani in Laia, vt eum quibus modis & rationibus poterunt dehortentur, & deterreant à bello hæreticis & perduellibus Galliæ inferendo. Illorum longæ orationi, breuiter & ſumma cum grauitate reſpondit Rex Chriſtianiſſ. Itaque re infecta redeunt ad ſuos.

Hoc anno Auguſtus Dux Saxoniæ elector moritur, anno ætat. 60.

Conſtantinopoli nuptiæ magna pompa, & ſumptu immenſo filiæ Amurathis Imperatoris Turcarum celebrātur cum Baſſa Hebratim.

Franciſcus Dracus Admiralius Reginæ Angliæ claſſem armatorum militum in Peru ducit, & illic vrbes & ciuitates aliquot expugnat, è quibus prædam ingentem in naues exportari iubet.

1587. die Mercurij 18. Februarij Maria Stuarta Regina Scotiæ in Anglia capite plectitur, in caſtro de Fodringhaye, anno ætat. 45. Coronata fuit regina Scotiæ cùm nata eſſet tantùm 18. menſes. Poſtea ætatis ſuæ anno ſexto in Galliam ducta. Vbi 15. ætat. anno, Franciſco 2. tum Delphino Franciæ nato annos 14. nubit. Cùm quo viuit annos tres. Eo mortuo in Scotiam redit, & nubit Henrico d'Arley viro nobili ætatis 22. E quo vni cum filium ſuſcipit Iacobum VI. nunc Scotiæ Regem. Marito mortuo tertiò nubit Comiti de Bothuel qui poſtea moritur in carcere. Ea in Angliam profecta retinetur ab Elizabeta Regina Angliæ, ſub ſæuera cuſtodia in qua 18. annos, & vſq; ad mortem, raro, in eo ſexu, fortitudinis & Chriſtianæ conſtantiæ exemplo, manet. Et pridie quàm moreretur ad Iacobum filium vnicum dat mandata, vt viuat in timore Domini, & Eccleſiæ Catholicæ Romanæ adhæreat. De ipſius morte extat hiſtoria. Extat & oratio funebris Latinè & Gallicè. Item liber quòd Maria Stuarta à cæde d'Harleana ſit innocens.

12. die Maij filius primogenitus Caroli Emanuelis Sabaudiæ Ducis Taurini baptizatur magna pompa & exultatione. Eò honoris cauſa legati à pleriſque principibus Chriſtianis cum precioſis muneribus, & infanti & matri offerendis miſſi fuerunt.

Hoc anno 1587. in Gallia à proceribus regni cùm Primarijs orbis Chriſtiani principibus cum Pontifice Romano, Philippo 2 Hiſpaniarum Rege, Italiæ Regulis, Lotharingis, Sabaudiæ Duce, & aliis fœdus initur quod ſanctam
1590 5679 vnionem, ſiue ligam poſtea vulgus appellauit. Huius fœ-

deris duo præcipua erant capita: vnam religionem, eamque Catholicam Romanam ſeruandam, omnes hæreſes hæreticóſque regno Franciæ, niſi reſipiſcant, pellendos. Deinde neminẽ è Principibus, quamtumuis ſanguine propinquum, niſi Catholicus ſit, ad regni ſucceſſionem eligendum. Fœdus hoc ſanctum, iuſtum, Eccleſiæ Dei, atque Reipub. vtile eſſe publico programmate oſtendunt. *Ianſonius lib. 1. mercurij Gallobelgici.*

Anni Christi. *Anni mundi.*

1585 5674

15. Iulij edicta ſunt comitia Galliæ, in quibus articuli fœderis renouantur & confirmantur. A rege multis precibus obtinetur vt alium, quàm Regem Nauarrçum, Catholicum, non hæreticum, regni ſucceſſorem nominet, in omnes Catholicæ Romanæ religionis hoſtes arma conuertat. Idem Ibidem.

Rex Nauarræus ſibi vim & iniuriam fieri queritur, & viciſſim neceſſariam ſui defenſionem ſuſcipit, & permiſſu Reginæ Angliæ, principúmq; quorundam Proteſtantium Germaniæ, in ditione eorum aliquot equitum turmas colligit. Quæ in Alſatiam eodem menſe Iulio magnis itineribus contendunt, pluresq; ibi hebdomadas commorantes, direptionibus, incendijs, ac cædibus graſſantur. Tandem Roberto Bullionæo, & Fabiano à Dona ducibus iter ingrediuntur, viamqúe ſibi per Lotharingiam vi & virtute ſua aperiunt. Occurrit illis ad Moſellam Dux Guyſius, ab Henrico Rege eò miſſus cum exercitu, remoram, ne cum Nauarræo Rege coniungantur iniecturus.

10. Octobris Nauarræus deſiderio excipiendi adiutrices copias flagrans aduolat, & in itinere cum Annæo Ioieuſeo veſtigijs ſuis à tergo ſemper inſiſtente & ad prælium prouocante, ad Coutracum dimicat. Victoria penes Nauarræum manet. Ipſe Ioieuſeus perit. Perierunt & cum illo frater, & aliquot principes Galliæ, gregariorúmque militum numerus non exiguus. Ducis Ioieuſei, & fratris ipſius epitaphium elegans, à viro docto ſcriptum, vt lectori ſtudioſo gratificarer, placuit aſcribere:

D. M.

Hic fides hic charitas iacet, Siſte viator.

Annæus Lætius dum imperanti Regi obſequitur, pugnat, & pugnando cadit. En tibi cum obſequio fidem. Claudius Lætius dum ſaucium Annæum fratrem tentat aſſequi, & ipſe morientem ſequitur. En tibi cum amore charitatem.

ô Fratres felices, queis mors dedit vitam, & virtus mortem: Felices fratres, quos boni tanquam viuos adhuc colunt, mali etiam nunc defunctos perſequuntur inuidia! Felicem tumulum, cui honor perpetuam parit inuidiam, & inuidia æternum honorem.

Sub finem Nouembris exercitus Germanorum relicto calle iuſſo, contrarium ingreſſus, ſeipſum locis periculoſiſſimis implicuit. Quo factũ eſt vt maxima pars equitum in pagis vicinis reſidens nocte ſancti Galli feſtum inſecuta, fuſa & oppreſſa ſit, multis præſtantibus ijſdémq; nobilibus viris, captis, diſſipatis trucidatis. Nec minore clade affectus eſt Fabianus à Dona, aliquot turmas equitum, peditúmq; ſecũ habens in oppido Aulneau, quod peruigilio neglectũ, ipſo die S. Martini albeſcente, ex improuiſo per Guiſianos hoſtem more ſuo Martinalia celebraturum, & profundis poculis largiùs ſe inuitaturum ſubolentes, adortum, expugnatum, & direptum eſt, Germanis altum dormientibus partim captis, partim trucidatis. Baro à Dona belli Dux ſuperato ſaltu muro, mortem præſentem cum vno aut altero ſeruo vix euaſit. Equites Germani, quos belli calamitas reliquos fecerat, inermes, ægri, nudi, & pedites pleriq; cum 1590 5679

quinque

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

quinque tantùm turmarum equeſtrium præfectis (deſideratis ſedecim) in Germaniam redeunt.

Hoc modo perquàm magnus ille exercitus, qui equitũ 5. millibus, peditum verò 20. millibus conſtabat, ſuperiorem victoriam infelici hoc exitu, cum maxima Germanici nominis ignominia fœdè corrupit.

1585 5674

Dux ipſe Guiſius reliquias perſecutus eſt Gebennam vſque, vnde ad Diui Claudij ædem ſacram vna cum Principibus, Ducibus, Comitibus, equitibus, & militibus, qui ipſum comitati fuerant, profectus eſt, vt Deo gratias ageret, pro tam inſigni, & inſperata victoria. Diuo autem Claudio votiuam hanc tabulam æream appendi iuſſit.

VICTIS, *fractis, fuſis & fugatis Orthodoxæ Catholicæq; religionis hoſtibus, qui cùm Germanæ, Heluetiæ, & Gallicæ gentis quadraginta quinque millia hominum collegiſſent, Galliam ingreſſi, claues è Diui Petri manibus auellere, eumq; de cœlo & ſede Apoſtolica pellere ferociter minabantur: ab Henrico Duce Guiſiæ cum tribus fortium tantummodò virorum millibus, antequàm Ligerim attigiſſent, cõfoſſi ſunt celeriter & deleti. Dux igitur ille Guiſius, cùm reliquias tantæ multitudinis, quæ tota à fide catholica defecerat, Gebennas vſque perſequeretur, tãtam, & tam inexpectatam victoriam Deo referens; Deo, Diuoq; Claudio gratias & vota perſoluit. Laureati vero principes, Duces, Comites, Equites, & Milites, qui tantum, & tam bene de Republica Chriſtiana meritum Ducem hac in expeditione ſunt ſecuti, in perpetuam rei fœliciter adeo geſtæ memoriam, hoc æs pijs ac victricibus dextris inſciderunt, Anno* 1588.

19. Auguſti eiuſdem anni 1587. Heluetiorum tria millia occiſa & deleta ſunt in Delphinatu prope Gratianopolim ab Alphonſo Dornano ſub Henrico Franciæ Rege.

Eodem menſe conflictus Hiſpanicæ claſſis cum Anglica, quæ inferior fuit.

Hoc menſe eodem Guillelmus Gonzagua Mantuę Dux moritur. Illi ſuccedit vnicus filius Vincentius, natus an. 25.

Aliquot pòſt menſibus, hoc eſt 19. Octobris Franciſcus Medices magnus Dux Tuſciæ obijt. Maritum ſequitur non ita multò pòſt Blanca Capella vxor eius. Fratri ſuccedit Ferdinandus Cardinalis.

4. Octobris Regina Algiæ cum ſex natis, & honeſto comitatu Romam venit, Baptiſmi Sacramento ſuſcepto in Maiorqua inſula, ab illius loci Epiſcopo. Eam Romanus Pontifex honorificè excipit, & omni re neceſſaria ſubueniri iubet.

20. Octobris Iacobus Rex Scotiæ obſidetur à ſuis, & capitur in caſtro S. Damiani.

Hoc etiam anno Stephanus Battoreus Tranſſyluaniæ Princeps, & Poloniæ Rex, in Polonia diem ſuum obijt, poſtquam nouem circiter annos ibidem regnaſſet. Huius mortem omnes doluerunt, defleverunt multi. Religionis enim Chriſtianæ ſtrenuus aſſertor erat, in rebus bellicis felix, in ciuili adminiſtratione prouidus & ſapiens. Hæreticorum audaciam refrenârat, ciuiles diſcordias ſuſtulerat. Ducatum Surrinenſem, & Smolencenſem, quos ante multos annos Ioannes Baſilides Moſchouitarum Princeps Polonis ademerat, armorum potẽtia recuperauit, & Coronæ Poloniæ denuo ſubiecit. Aduerſus Turcam quoque ſe imperterritum oſtenderat. Cùm enim ille anno 1584. ſecundùm antiquam conſuetudinem certas à Polonis militum copias ad bellum quod cum Perſa gerebat, peteret, Rex

5679 Stephanus has illi negauit, dicens; candidam Polonorum

1590 aquilam antea implumem, & viribus ſuis deſtitutam, nunc reiuueneſcere, pennas recepiſſe, vngues & roſtrum exa-

Anni chriſti. | Anni mundi.

cuiſſe. *Anton. Ciccarella in vita Sixti.5.*

Mortuo ergo Rege Stephano, Ordines Regni Poloniæ ſoliciti de nouo Rege creando varia inter ſe agitarunt conſilia Vt enim potentiam, autoritatem, & exiſtimationem fortitudine Stephani partam tuerentur, neceſſarium putârunt, Principem aliquem eligere conſilio abundãtem, iudicio maturum, armis potentem, ampliſſima cognatione & plurimis amicitiis Illuſtrem. Pleriq; exiſtimabant Coronam hanc Rudolpho Cæſari deferendam, propter contractum in electione Maximiliani patris initum quo cautum dicitur, vt ſi Maximilianus ad regnum admiſſus, in ea dignitate moreretur nullum foret interregnũ, ſed Rudolphus abſque vlla electione patri ſuccederet. Quidam oculos in Alexãdrum Farneſium Principem Parmenſem coniecerant, cuius tunc bellica fortitudo, militaris prudentia, & præclara pro Rege Hiſpaniarum facta per omnium ora volitabant. Nonnulli à Principe Tranſsyluaniæ, Stephani ex fratre nepote non magnopere abhorrebant, qui ad hoc regnum multis modis, magniſq; interceſsionibus aſpirabat. Cardinalis etiam Battoreus à non paucis expetebatur. Dux etiam Ferrariæ, vt inſignis Polonicæ nationis fautor & Patronus in deliberationem venit. Erant & nonnulli ex ipſa Polonorum nobilitate, qui diadema patrium affectabant. Inter quos nemo magis idoneus videbatur Cancellario magno Samoſcio, qui ſub Stephano Rege ad tantam dignitatem & autoritatẽ aſcenderat, vt nihil in illo, quàm titulus Regis, deſiderari videretur. 1585 | 5674

Ab hac itaque electione excluſi ſunt omnes, quos hactenus recenſuimus. Erant autem alij adhuc competitores duo, Sigiſmundus Princeps Succiæ, & Maximilianus Archidux Auſtriæ, Rudolphi Imperatoris frater. Hi in medium propoſiti ſunt. Vtriuſque cauſa diu, multumq; diſcuſſa, & ventilata. Tandem Maximilianus ab vna parte ſuffragantium, Rex Poloniæ renunciatus eſt. Alij Sigiſmundum Succiæ Principem, viginti circiter annorum iuuenem, Regem proclamarunt.

Electi ſunt itaque Reges duo, & vterque ſalutatus, vterque ad poſſeſſionem regni vocatus fuit. Qui certiores facti, collecta quammaxima armatorum manu, ſumma celeritate ad poſſeſſionem feſtinarunt. Maximilianus prior cum ſuo exercitu venit, & cum ſedecim peditum equitumque millibus 16. die Octobris anni huius 1587. in conſpectu agroque ſuburbano vrbis regiæ Cracouienſis caſtra metatus eſt, electionémque ſuam in vrbem miſit, petẽs vt admiſſus inauguretur. Cracouienſes verò, qui à Sueco ſtabant, nullo modo Auſtriacum recipere voluerunt. Sed miſſis literis & nunciis ad Succiæ Principem, eum vt aduentum maturaret, admonuerunt. Qui iactatus diu maris tempeſtate, tardiùs quàm ſperauerat aduenit, & 9. die Decembris Cracouiam ingreditur, vbi magna pompa & exultatione totius populi & præcipuæ nobilitatis, in caſtro Archiepiſcopi Gueſnenſis, 27. eiuſdem menſis coronatus eſt.

1588. 11. Ianuarij Dux Bullionæus Geneuæ moritur an. 25. ætatis, relicta hærede Charlotta de la Mark ſorore ſua.

25. Ianuarij Maximilianus Archidux Auſtriæ, Rudolphi Imperatoris frater, Rex Poloniæ electus ab vna parte regni, vt ſuperiùs diximus, à Sigiſmundo Principe Succiæ, etiam ab altera regni parte electo, ſalutato, ad poſſeſſionem vocato, & coronato, dum inter ſe bello decernunt, in expugnatione Oppiduli Pitſchem captus, in poteſtatem hoſtium deuenit, & pro qualitate ſuæ perſonæ, parum (vt 1590 | 5679

Anni chriſti. *Anni mundi*

quidam ſcribunt(honeſtè habitus, in cuſtodiam dimiſſus eſt.

1585 5674 Quæ res cùm Sixto V. Pontifici Romano nunciata eſſet legatum ſuum Hippolitum Aldobrandinum, magnæ eruditionis, experientiæ, autoritatiſque virum, tunc Cardinalem, poſteà verò anno poſt Chriſtum natum 1591. Pontificem creatum, in Poloniam mittit vt pacem inter vtrumq; Regem tenunciatum conciliaret, Auſtriacumque captiuitate liberaret.

1. Martij Bonus Broæus Præſes in Senatu Pariſienſi, Pariſijs moritur. Cuius pietatem inſignem, & reliquas virtutes hoc breui elogio Petrus de Montchal in Senatu Pariſienſi aduocatus, nepos, & vnus è teſtamenti Curatoribus comprehendit.

D. M.

Et memoriæ æternæ ampliſſimi & clariſſ. viri D. Boni de Broe ſupremæ Pariſ. curiæ Senatoris, Primæq; inquiſitionum claſſis Præſidis integerrimi, Monaſteriorum Montisburgenſis, in Conſtantienſi, & ſancti Amantij, in Engoliſmenſi Diœceſib. Abbatis, ſanctæq; Capellæ regalis Palatij Pariſ. Canonici.

Bonus Broæus Turnon. ad Rhodan. inter Conſultos Iuris Conſoltiſſ. in ſuprema curia Pariſ. caſtiſſ. integerrimeq; ſedit, præſedit ann. duodetriginta, Senator, dein Præſes primæ inquiſitionum claſſis, iuſſu Regum Chriſtianiſſ. & Katharinæ matris auguſtæ, magnis de rebus legationes in Italia obiuit feliciter, ſacerdos & cœnobiarcha, pietatem imprimis coluit, cleriq; iura de mandatu Pontiſ. Maximor. ſæpius tutatus eſt. De exceſſu longè cogitans, vt viuus mortuus viuis prodeſſet, templis, ſcholis, ptochotrophijs, collocandis virginibus grandem pecuniam ſuprem. tabulis reliquit. Quin & Turnoni VII. Studioſorum collegium inſtituit, iſſq; muſæum, alimentaq; perpetuò legauit. Tandem inter labores ſenſim & ſine ſenſu obrepſit ſomnus, qui dum putatur lenus, & mollis, in lethaum verſus eſt Cal. Mart. M. D. LXXXVIII. Pariſijs, vbi in æde Auguſtinianorum ad oram maioris altaris eius corpus conditum eſt. Vixit annos IV. & LX. Menſ. I X. dies X X.

Hoc ipſo eiuſdem menſis die obijt Lugduni Iacobus Dalechampius, nobilis medicus. Cuius elogium in æde fratrum Dominicanorum Lugduni æreæ tabulæ inſculptum placuit adſcribere:

D. O. M.
E T.
M. Æ.

Siſte gradum viator, & pellege:
Iacobus Dalechampius Cadomenſis medicus celeberrimus, notæ & ſpectatæ fidei, bonorum omnium amiciſſ. & ſtudioſiſſ. actus prole dulciſſima cariſſim. annum agens LXXV. cum magno ſuorum luctu vniuerſiq; populi deſiderio, mortis quondam victor, à morte tandem victus obijt Cal. Mart. Ann. M.D.LXXXVIII.

5. Martij Henricus Borbonius Princeps Condæus in vrbe S. Ioannis d'Angely moritur cum ſuſpicione veneni. De quo accuſatus & conuictus vnus è domeſticis, ſupplicio extremo afficitur. In corpore Principis poſt interitum aperto, certiſſima & euidentiſſima veneni exhibiti ſigna apparuerunt.

12. Maij. Tumultus Pariſienſis, in quo Henricus Dux Guiſiæ, ne qua cædes fieret ſolicitus, ciues quantùm licuit cohibuit, & repreſſit. Henricus Rex periculum videns, Lu-
1590 5679 tetia confeſtim excedit, & Carnutum ſe recipit. *Ianſonius lib. 1. Mercurij Gallobelgici.* Initium malorum quæ Gallia

ſenſit his decem annis. *Anni Chriſti.* *Anni mundi.*

Cùm Hiſpanica claſſis 30. Maij Vlyſbona ſoluiſſet, tempeſtate exagitata quatuor Actuarias Triremes, & quaſdam e minoribus deſiderauit. Poſtea non procul à Plymnutha 1585 5674
primùm ab Anglis conſpecta leuioribus velitationibus ſalutatur, & naumachiam mire, & fortunam periclitari cœpit. Tandem mole ſua laborans depreſſa, capta, & direpta eſt. Conſtabat autem 150. nauibus. Ex iis 32. perierunt. & in manus hoſtium deuenerunt. Atque in iis 10. millia militum. Cętera pars claſſis partim lacera, partim ſalua in Hiſpaniam denuo appulſa eſt. *Ianſon. in Mercur. Gallobel. libr.* 1 *&* *Anton. Ciccarella in vita Sixti V.*

19. Iulij Edictum Henri III. Franc. & Polon. Regis Rothomagi primùm promulgatur, deinde in parlamento Pariſienſi, pro reconciliatione & vnione Catholicorũ totius regni Franciæ.

15. Auguſt. Henricus Rex comitia trium ordinum totius Regni Blæſis indicit, ad 16. diem menſis Octobr.

16. Octobr. in pleno ordinum Galliæ conſeſſu, cauſam huius tam celebris conuentus diſertis verbis, & oratione longa Henricus Rex Chriſtianiſſ. exponit, & edictum perpetuùm vnionis, quod Iulio menſe confecerat, vt legem fundamentalem, ſempiternã, & inuiolabilem ſigillo Cancellarię muniri mandat, & ab omnibus iureiurando approbari, & in omnibus prouinciis totius Regni proclamari

24. Nouembris D. Mandelotius Lugdunẽſis Prouinciæ Gubernator ſumma prudentia, & animi magnitudine præditus Lugduni moritur, magno ciuibus omnibus deſiderio ſui relicto.

26. Eiuſdem menſis Ferdinandus Cardinalis Medices Nicolaum Tornabonum Epiſcopum S. Sepulchri, legatum mittit ad S. Pontificem, & collegium Cardinalium, cum litteris, quibus ſupplex petit, vt liceat ſibi plus ſatis occupato in adminiſtrãda & regenda ſua ditione, titulum Cardinalis, cui ipſi renunciat, deponere, & vxorem ducere. Quod ipſi à S. Pontifice & Collegio Cardinalium fuit cõceſſum, cùm non eſſet ſacris ordinibus initiatus, & nihil impediret quominùs & titulum Cardinalis deponere poſſet, & vxorem ducere. Qua de re certior factus Magnus Dux gratitudinis ergò duas ingentes ſtatuas argenteas miro artificio cælatas, ad Templum D. Ioannis Lateranenſis per eundem legatum dono mittit, & dedicat ipſi Diuo, cuius imagines erant. Poſtea vxorem ducit Chriſtinam filiam Caroli Lotharingiæ Ducis.

23. Decembris Henricus de Lotharingia Guiſiæ Dux, iuſſu Henrici Franciæ Regis trucidatur Blæſis, vbi comitia habebantur. Die ſequenti, peruigilio natiuitatis Domini, Cardinalis fratrem ſequitur. Ipſe Carolus Borbonius Cardinalis Archiepiſcopus Lugdunenſis, Nemoræus Dux, & aliquot alij è Guiſiorum familia ſub forti cuſtodia poſiti, & retenti ſunt. Dux ipſe Guiſius anno clymacterico, putà 42. ætatis mortuus eſt. Hunc Plutarchus Caio Iulio Cæſari in vitis virorum illuſtrium, comparaturus fuiſſet, ſi vidiſſet.

Hoc audito nuncio Pariſienſes vnà cum Picardis à Rege deficiunt Lutetiam Dux Mœnius confeſtim aduolat. Aumalius Dux Picardiæ vrbes, Ambianum, & Abbatis villam occupat. Aumalij frater, quem equitem Aumaliũ vocant, Blæſis arte elapſus, Aurelianũ peruenit. Ili fœderis Duces, oppida, quæ à Rege deficiunt, opere muniunt, dubia præſidio firmant, plebem qua arte, & ratione poſſunt, 1550 5679

partibus

Anni Christi. *Anni mundi.*

partibus ſuis deuinciunt.

1585 5674 Rex Nauarræus dum hæc Blæſis, & in Picardia geruntur, exercitu in Pictones traducto, Niortium, primarium illius Prouinciæ oppidum, commodiſſimo loco ſitum, rebus ad bellum, victumq; neceſſarijs inſtructiſſimum occupat. Quo capto alia nonnulla deditionem fecerunt. Paulò poſt ipſe Rex Nauarrę in grauiſſimam pleuritidem incidit. E qua tamen paucos poſt dies deſperantibus omnibus de ſalute ipſius (clemétiſſimo Deo longiorem vitam ad maiorem ſui honoré & Eccleſiæ Chriſtianæ propagationem ipſi prorogante) conualuit.

Henricus Rex ſcriptis literis ad proceres, Ciuitates, & oppida Regni proteſtatur ſe in propoſito ſuo, hęreticos, omnéſque eccleſiæ hoſtes perſequendi, funditúſquę extirpandi, ſponte ſua, proprióque zelo perſeuerare. Monet ſubditos omnes, vt omni diſſidio, diffidentia, omnibus fœderibus, & pactis, & clandeſtinis conſilijs procul omiſſis, in poſterum poſt Deum, non alium Regem quàm ſe ab omnipotente Deo ſubditis datum agnoſcant. Quod ſi fecerint, ſe illos viciſſim non vt ſubditos, ſed vt proprios filios habiturum pollicetur.

Hinc tragœdiæ Gallicæ exordium, Gallia incendijs bellicis flagrat, vrbibus vltro citroq; obſeſſis, captis, direptis. Omnia necibus, ignibus, ſtragibus, mortibus plena, vſque ad annum 1598. quo ſummo Dei omnipotentis beneficio pax inter Henricum 4. Regem Chriſtianiſſ. & Philippum Hiſpaniarum Regem Catholicum, vnà cum Carolo Emanuele Sabaudiæ Duce compoſita & firmata eſt. Libri varij vtriuſque partis in lucem emiſſi, diſcordes inter ſe, & diſcordibus animis, vt qui tumultuum Galliæ olim hiſtoriam (periculoſæ ſcilicet opus plenum aleæ) volet cognoſcere, anceps & dubius hæreat quos ſequatur, & quibus potiſſimùm fidat. Nos euentus ipſos, & res memorabiles, contenti erimus verbo indicare diarij forma, Conſilijs Ducum partium ipſarum prætermiſſis.

Sub finem anni huius, Carolus Emanuel Dux Sabaudiæ Marchionatum Saluciæ arte & armis occupauit.

Poloni fugant Tartaros & Turcas, multis hoſtium millibus trucidatis.

Atque hic eſt ille annus mirabilis, de quo Ioannes Regiomontanus Mathematicus ſummus, aliquantò antè quàm Romæ anno à partu virginis 1475. ætatis ſuæ 42. in viuis eſſe deſijt, prognoſticum ſeu vaticinium in hanc ferè ſententiam edidit:

Poſt mille expletos à partu Virginis annos,
Et poſt quingentos rurſus ab axe datos.
Octogeſimus octauus mirabilis annus.
Ingruet, & ſecum triſtia fata trahet.
Si non hoc anno totus malè concidet orbis,
Si non in nihilum terra fretúmque ruet,
Cuncta tamen mundi ſurſum ibunt, atque deorſum
Imperia, & luctus vndique grandis erit.

Eadem Ioannes Stofflerus, inſignis Aſtrologus, & noſtro ſeculo generoſiſſimus Heros Henricus Rantzouius, in ſuo de annis climactericis, & imperiorum periodis libello vaticinatus eſt. Quorum vaticinia quàm veros euentus ſortita ſint, ipſi hoc anno vidimus. Nam in omnibus regnis & imperijs maximas rerum mutationes, imò totius orbis paroxyſmos conſpeximus. Annon inſolens, inauditúmque, vnicum Poloniæ regnum inteſtinis procellis, &

1590 5679 bellis miſerè excarnificatum, quatuor vno eodémq; tempore Reges hoc anno habuiſſe? Rem inauditam narro, at-

Anni chriſti. | *Anni mundi.*

tamen veram. Sigiſmundum Suecum, Maximilianum Auſtriacum. Henricum Valeſium Gallum, Regio Poloniæ titulo ad vltimum vſque agona vientem, & Stephanum Battoræum, tum temporis adhuc inhumatum. Sequitur Suecia, quæ ſimiliter dicto tempore tumultuum incendiis flagrat, arces aliquot bello pridem captas amittit. Moſchus mente licet paululum remotus, amiſſa recuperat. Daniam Rege Friderico II. demortuo, relictóque vndecenni filio interreges quatuor gubernant. Scotiæ Regina à propria conſanguinea, mulier à muliere, contra datam hoſpitalitatis fidem damnatur, & ſupremo ſupplicio afficitur. Anglia fugata claſſe Hiſpanica mirabilem victoriam obtinet. Hiſpanus claſſem præpotentem amittit, & variis à Draco Modis infeſtatur. Perſa moritur. Turca infeliciter in Vngaria cum Chriſtianis pugnat. Vngari crebris eiuſdem incurſionibus moleſtantur. Maximilianus Auſtriacus à Polonis captus cuſtodiæ traditur. Italia à Banitis plurimùm vexatur. Germania veteri lethargo ſopita, nunc hanc, nunc illam religionis faciem exoſculatur, atque (vt compendio dicam) ab ortu ſolis, vſque ad occaſum, nullus fermè remanſit locus, in quo non miratu dignum aliquid hoc anno contigerit. Omitto portenta hoc anno viſa, quæ plerunque præcedunt, cùm inſignis aliqua calamitas impendet. Omnia, inquam, hæc prudens prætereo. 1585 5674

Vna illa Regni Franciæ metamorphoſis quam ab inferis excita Erynnis hoc anno peperit, quēuis facilè in ſummam admirationem rapiet. Quis enim non obſtupeſcet cùm audit Regnum illud, quo in toto terrarum orbe neque maius eſt, neque nobilius, neque opulentius, quod iam annos mille ducentos tanta cum gloria ſtetit, floruitque, tam breui & exiguo temporis momento, tam feralibus tumultibus, tam tragicis turbis concuſſum, & in tot contrarias factiones diuulſum? Sed nos patriæ vulnus, & cicatricem obduci cœptam non debemus refricare.

1589. 4. die Ianuarij edictum fœderis ſiue vnionis, Henrici Regis iuſſu Blæſis in conceſſu trium ordinum Franciæ publicatur, & iuratur. Quod iam ſemel, atque iterum fuerat factum.

5. die Ianuarij, epiphaniæ profeſto Katharina Medicea, Laurentij III. Medices Ducis Vrbini, ac Magdalenæ Boloniæ Auerniæque Comitis filia, Henrici II. Franciæ Regis vxor, & mater trium Franciæ Regum, anno ætatis ſeptuageſimo, & quinto morbi die, Blæſis naturæ debitum reddidit.

7. die menſis eiuſdem Pariſijs rogatu populi congregatum eſt collegium Sorbonicum, in quo Doctores numero 70. omni diligentia, ingeniique acumine conſideratis & examinatis quæſtionibus ſibi propoſitis, tandem poſt multas in vtramque partem diſputationes, in eam ſententiam conuenerunt, & concluſerunt: Populum ſacramento eſſe ſolutum, & licere ei contra Regem ſuum pecunias colligere, confœderationes inire, arma ferre, pugnare. Vt autem hæc maiore cum autoritate fiant, petunt à Legato Pontificio, vt aliquem ex ſuis ad S. Pontificem mittat, qui huius concluſionis approbationem impetret, vt tutiori cum conſcientia ad catholicam Romanam religionem tuendam, & hæreſim omnem radicitus extirpādam hæc exequantur. *Ianſonius lib. 2. Mercurij gallobelg. & Cæſar Campana lib. 10. Hiſtoriæ mundi.*

16. Soluuntur Comitia Blæſenſia, & deputati trium ordinum Franciæ in ſuam quiſque prouinciam dimittuntur. Poſtquam Archiepiſcopus Bituricenſis Aquitaniæ Primas, 1590 5679

Anni christi. Anni mundi. & Præſes ordinis Eccleſiaſtici, Carolus Coſſæus Briſſaci Comes, pro nobilitate Francica, & Stephanus Bernardus cauſarum Patronus in Senatu Diuionenſi, ordinis tertij o-
1585 5674 rator peroraſſent.

Eodem ipſo die Buſſius le Clerc, collecta ciuium turbulentorum & ſeditioſorum manu auguſtum illud Parlamentum Pariſienſe in arcem Baſtiliæ ducit, & captiuum ſub forti cuſtodia retinet.

19. Declaratio Pariſienſium pro ſacro fœdere.

30. die iuramentum pro ſacro fœdere præſtatur iterum à Pariſienſibus, & à tribus ordinibus ciuitatis ſubſcribitur.

Februario menſe idem iuramentum præſtatur à Toloſatibus à ſummo Senatu, & à facultate Theologiæ confirmatum.

Eiuſdem Februarij 10. die Stephanus Durandus primus ſummi Parlamenti Toloſani præſes per tumultum à ferociente & ſeditioſa plebe occiditur. Cuius poſtea memoriæ hoc elogium poſitum fuit.

D. O. M.

S.

Joannes Stephanus Durantus hic ſitus ſum, Toloſæ honeſto natus loco, primùm actor cauſarum nobilis, deinde patronus fiſci, poſtremò ampliſſimi Senatus Princeps fui (abſit verbo inuidia) merui in eo gradu, ſteti dum res ſtetit Gallica, cecidi cadente regno, iniquorum coniuratione oppreſſus: caſum luxerunt omnes boni. Et ciuitas facta paulò tranquillior in autores necis exemplum graue ſtatuit, & honorem habuit mortuo quàm potuit maximum.

Annos vixi 55. viue plures viator, & felicius morere.

Conditus exigua magnus Durantius vrna,
Dormit ſoporem ferreum.
Secla peremerunt hunc ferrea, ferreus ille eſt,
Qui nouit iſta nec gemit.
Vna namq; iacet patria decus omne, ſuaq;
Et crimen vrbis & dolor.

Cæterum cùm ad cæremonias rituſque ſacros defendendos quibus in precibus, & ſacris ſolennibus vtitur ſancta mater Eccleſia, pauci admodum fuerint, qui manum admouerint, vnus noſtra ætate maximo applauſu Doctorum omnium exceptus fuit Io. Stephanus Durantus, qui genus hoc argumenti tribus libris non minùs doctè, quàm copioſè perſecutus eſt, & pleraſque omnes ceremonias rationibus optimis ex ſcriptura, ſanctis Patribus, totaque antiquitate defendit. Hoc opus aureum Romæ primùm anno 1591. excuſum, ſequenti anno Coloniæ Agrippinæ ex officina Io. Gymnici, magno ſtudioſorũ omnium emolumento prodiit, ſub hoc titulo: *Io. Stephani Duranti ſecretioris regij cõſiſtorij conſiliarij, Ampliſſimiq; Senatus Toloſani primi Præſidis, de Ritibus Eccleſiæ Catholicæ libri tres, &c.*

24. Februarij Lugdunenſes pro ſacro fœdere, & ſui defenſione iuramentum præſtant, & arma capiunt.

4. Martij Pariſienſes Catholici, & confœderati cum Henrici Valeſij Imperio renunciaſſent, alium ſibi principẽ, cui parerent, eligendum ſtatuerunt. In frequenti itaque conuentu, poſtquam omnia tam præſentia, quàm futura incommoda demonſtraſſent, communibus tandem ſuffragijs Ducem Mænium Parem Franciæ, Pro-regem regniq;
1590 5679 Gallici defenſorem (donec ordines totius regni conuocati aliud ſtatuerent) renunciarunt. Ordines autem primo quoque tempore mandato Parlamenti per [redacted] Pro-

curatorem

Anni chriſti. *Anni mundi.*

curatorem conuocandos, indictiones & tributa ad bellum gerendum neceſſaria imperanda, & exercitum conſcribendum decreuerunt.

Rex interim nouis turbis noua remedia quęrere, & creſcentibus confœderatorum viribus, auxilia ſibi circumſpi- 1585 5674
cere, malum præſens, remedium præſens requirebat. Germanica, Heluetica, Anglica, Scotica auxilia certa ſperabat, ſed ea longinqua, eaque tarda. Vnus Rex Nauarræus ad manum.

Itaque in concilio Regis grauiter certatum, dum quidam accerſendū Regem Nauarræum: alij omnia priùs experiunda ferendaque contendunt. Rex ipſe dubius animi, cum videret ſe à coniuratis valdè premi, eorum ſententiam ſequitur, qui Nauarræum Regem proximum Regno Principem, dum externa auxilia conficiuntur, quamprimùm quibuſuis conditionibus inuitandum atque accerſendum cenſuerunt.

Ipſe Lutetiam Pariſiorum, vt indignam omnibus honorum titulis & priuilegijs ſpoliauit: Turonumque metropolim, quò ſe defuncta matre relictis Blæſis, receperat, ſupremi Senatus ſede honorauit.

9. Martij in Polonia cauſa inter Regem Sigiſmundum, & Sereniſſimum Archiducem Maximilianū Captiuum à Legato Pontificio Cardinale Aldobrandino, cæteriſque vtriuſque partis legatis Bithoniæ cōgregatis agitata. Tandem diuina gratia intercedente, & legatorum, præcipuè Cardinalis prudentia accedente, Pax inter Polonos, & Sereniſſimam familiam Auſtriacam eſt reparata. Fuêre inter alias cōditiones: vt Maximilianus liber ſine lytro diſcedat, offenſiones Chriſtianæ tranquillitati cōdonet, Libloniam reſtituat, titulo regio Poloniæ renunciet, ad fines Sileſiæ deductus, ſecuritatem, ſeu Iuratoriam cautionem, de non vindicando præſtet. Damna mutuò compenſentur, fœdera inter Poloniæ, Vngariæ, Bohemiæ Regna, & totā domum Auſtriacam renouentur. Rex Poloniæ ad maioris honoris ſignificationem ad Sacram Cæſaream majeſtatem, præteritarum offenſionum ἀμνηςίαν, & tranſactionis confirmationem petitum, legatos mittat. Sacra Cæſarea majeſtas iuxta formulam conceptam pręſentibus legatis Polonicis (ſicutvice verſa Rex Polonię pręſentibus legatis Cæſareis) Iureiurando pacem & fœdus confirmet.

Hoc menſe Martio Cardinalis Farneſius, Princeps grandæuus, virtute, conſilio, & opibus pollens, gratus bonis, grauis improbis, & qui plurimas cum laude obierat legationes, ex hac vita ſublatus eſt.

26. Aprilis Henricus Rex non ignorans initam cum Nauarræo Rege amicitiam quamplurimos homines, imò & principes externos offenſuram, publico programmate factum illud excuſat.

Eodem tempore Chriſtina Caroli 3. Lotharingiæ ducis filia, Ferdinando magno Hetrurię ſiue Florentiæ Duci, nuptura, prope Florentiam in caſtrum quoddam die 29. Aprilis venit, & poſtridie à Domino Cæſare, Ducis cognato, Diademate redimita, 15. Epiſcopis, multiſq; principibus & nobilibus vtriuſque ſexus ad portam quæ Prata dicitur, comitata, Florentiam venit, vbi inſigni cum triumpho à ſponſo excepta, in eccleſiam deducta, & magna Hetrurię Duciſſa renunciata eſt. Huius pompæ memorabilis hiſtoria extat typis excuſa.

Sultanus Imperator Turcarum Elyſabethæ Angliæ Re- 1590 5679
ginæ literas mittit ad ipſius Reginæ legationem reſponſorias [illegible] fœdus cum ipſa ſancit, & auxilium aduerſus

Philippum

Anni Christi. | Anni mundi.

Philippum Hiſpaniarum Regem, hoſtem communem pollicetur. Hæ literæ Ingolſtadii fuerunt typis excuſæ.

1585 5674 5. Die Maij Sixtus V. Romanus Pontif. cùm Franciæ Regem ſæpe, fruſtrà tamen admonuiſſet, in Senatu Cardinalium, & de conſilio ipſorum ſtatuit: Quòd ſi Rex Cardinalem Borbonium, & Archiepiſcopum Lugdunenſem, quos à cæde Guiſiorum captiuos detinebat, tempore conſtituto non dimitteret, ipſum Regem excommunicatum iri, anathematis fulmine feriendum, omnes cenſuras eccleſiaſticas, quæ in ſacris Canonibus, & in bulla cœna Dominicæ leguntur, incurſurum. Eandem quoque ſententiam declarauit Pontifex intelligendam de his, qui conſilio, auxilio, aut quocunque modo Regi in prędictis caſibus adfuiſſent. Præterea Regem ipſum citauit, vt 60. dierum termino, cuius initium ab illo die ſumeretur, quo citatio hęc Regi innotuiſſet, vel ipſe in propria perſona, vel per vnum aut alterum procuratorum cum authentico mandato Romam veniret, iudicioq; ſe ſiſteret, rationem ob quam Cardinalem Guiſium interfecerat, Borbonium, & Archiepiſcopum Lugdunenſem captiuos detineret, redditurus. Quia verò periculi plena res erat, hoc mandatum ad ipſum Regem deferre, Romæ conſuetis locis publicè affixum eſt, & exemplaria nonnulla in Galliam miſſa, vt vicinis circa Regem locis omnibus legenda exponerentur. *Ianſonius lib. 2. Mercur. Gallobelg. Anton. Ciccarella in vita Sixti. Ceſar Campana. lib. 10. hiſtoria mundi.*

Vltimo die Iunij Henricus Rex cum Nauarręo Rege in Nemore Pleſſæo ad portas vrbis Turonẽſium colloquitur.

25. Iulij Pontiſarenſes ſeptem tantùm milliaribus Lutetia diſiuncti, obſeſſi & oppugnati, deditione facta in poteſtatem Regis veniunt.

30. Iulij Iacobus Clemens iuuenis 23. circiter annorum, natus in pago cui nomen Sorbona, qui quatuor circiter millibus paſſuum à Senonibus, vulgò *Sens*, abeſt, & in Dominicanorum familia educatus, eiuſdémque pòſt ordinis Monachus factus, religionis Catholicæ, quam periclitari exiſtimabat, zelo correptus, ad pontem S. Clodoaldi, duobus à Ciuitate Pariſienſi milliaribus, vbi Rex Henricus in exercitu 45. millium armatorum militum adhuc hærebat, profectus eſt, & ſequenti die qui fuit primus Auguſti in conclaue Regis, remotis omnibus aliis ductus, fingens ſe literas quærere, quas Regi exhiberet, cultrum ancipitem, & acutiſſimum, quem ſibi fabricari curârat, promit, & capulo tenus in ventrem Regis adegit, adactum in vulnere relinquit. A quo vulnere mors Henrici Regis ſequenti die ſecuta eſt. Monachus autem antea occubuit, ab accurrentibus miniſtris mox occiſus, feneſtra in pauimentum eiectus, deinde carnifici quatuor equis dirumpendus ac igni comburendus cõmiſſus. Atque hic fuit toti Gallię regno funeſtus Henrici III. interitus, qui natus 19. Septembris 1551. annos vixit 37. menſes 10. dies 11. Regnauit annos 15. menſes 2. In eo finiuit ſtirps Valeſiorum, quæ regnauit ab anno 1515. vſque ad annum 1589.

Cæterum hoc notatu dignum præterire non poſſum. Menſe Maio eiuſdem anni, hoc eſt quatuor ante ipſius Regis mortem menſibus, interrogatus vir doctus ab amicis, de Henrico Rege quid ſperaret, per ſortes Virgilianas inquirens aperto Virgilij libro, verſu ſeptimo, quem numerum animo deſtinârat inuenit:

1590 5679 *Olli dura quies oculos, & ferreus vrget*

Anni Chriſti.		Anni mundi.

Somnus,in æternam clauduntur lumina noctem.
Quod nimis verum flebilis exitus poſtea comprobauit.

1585 Poſtridie à Regis Henrici morte,Henricus Borbonius, Nauarræus Rex in ipſo tumultu rex Franciæ proclamatus,præſentibus in caſtris Principibus,ſolenni iuramento ſe Catholicam Romanam Religionem,in iis quibus nunc eſt,Franciæ locis, ſaluam conſeruaturum, nihil in ea innouaturum,legitimi generalis concilij decretis,& cognitioni ſtaturum,coronæ regiæ officiarijs. proceribus,& reliquis ſtatibus priuilegia ſua confirmaturum affirmauit. Ei tum Galliæ Pares, Principes, Nobileſque qui aderant, tanquam Regi Franciæ ac Nauarræ, Domino ſuo fidem, obedientiam iurant,omnemque opem, & humillimũ obſequium vitæ ac fortunarum, ad cædem Henrici Valeſij Regis ſui vindicandam & rebelles exterminandos ſponte offerunt. *Ianſon.lib. 2. Mercur.gallobelg. Anton. Ciccarel. in vita Sixti. Cæſar Campa.lib.10.hiſtor.mundi.* 5674

5.Auguſt.Edicto publico Ducis Mœnij,& conſilij ſacri fœderis Pariſijs Catholici Regni Franciæ vniuntur expectantes liberationem è carcere Caroli Borbonij Cardinalis.Is publicè per Lutetię plateas Franciæ Rex denũciatur, & ſub illius nomine moneta cuditur.Hoc edictum 21.Nouemb.renouatur.

12.Auguſt.in Diuionenſi Parlamento Arreſtũ promulgatur contra Henricũ Regem.Renouatur 5. Septemb.

19.Burdigalæ pro religione Catholica Apoſtolica Romana.Repetitur 20.Decembris.

22.Toloſæ etiam aduerſus Henricum Regem.

23.Septembris Rothomagi ſimile Arreſtũ publicatur.

14.Octobris ſimile etiã Pariſijs promulgatur aduerſus eundem Regem,qui interea,vt ſibi ſtabilem Regni Gallici poſſeſſionem faciat,nihil intermittit. Ad omnes ordines ciuitatéſque Regni litteras mittit, mandatque vt pridie Calend.Nouemb.in Turonenſium Metropoli cõueniant.

Poſtea in oppidis quibus potitus erat præſidiis relictis, in tres partes copias ſuas diſtribuit. Robur exercitus Longueuillæ Duci attribuit, vt in Picardia, & circa Pariſios bellum adminiſtret.Cum altera parte Aumõtium in Campaniam ad excipiendum hoſtem, & retinendam in fide ciuitates ablegat.Tertiã ſecũ Diepam,quę maximæ opportunitatis ex aduerſo Angliæ in Normania vrbs eſt, abducit.

Menſe Septembri Moënius Dux cum intellexiſſet Henricum Regẽ Rothomagenſem agrum infeſtare, cum 18.millibus peditum,& 3.millibus equitum Rothomagum contendit, & cum Henricus Diepam veniſſet, Mœnius cum omni ſuo exercitu vrbem hanc obſedit, & ſub ipſis mœnibus tormenta bellica diſpoſuit, ſæpe in vrbem pilas miſit, ſæpe viciſſim pilis ipſe ex Vrbe ſalutatus eſt. Regij erumpentes aliquoties in caſtra Moënij impetum faciunt,& a Moënianis repelluntur. Fluuius vrbem interluit, per quem oppidanis neceſſaria aduehuntur. Fluuio hoc, ponte ſtrato Moënius hanc commoditatem ciuibus impedire cœpit. Quod vt minori ſuorum incommodo faceret, collem vicinum è regione Arcis Arkenſis munitæ, & quæ à Regijs cuſtodiebatur occupauit. Ingens hîc orta eſt pugna, dum neuter vult cedere. Henricus equitibus, Mœnius peditibus præualebat; & nunc huc,nunc illuc Victoria inclinabat. Vicère tandem Regij,eo quòd Nemourij Ducis equites turbatis ordinibus fugerunt. Moënius hac clade accepta,cùm intellexiſſet Ducem Longueuillęũ,

1590 & Lanoëum cum ſuis copiis aduentare vt Henrico Regi ſubſidio eſſent, obſidionem ſoluit, & milites reducens in 5679

hyberna

Anni christi. | Anni mundi

hyberna diſtribuit. *Ianſonius lib.2. Mercur.Gallobelg.Cæſar Campana lib.10.hiſtor.mundi.*

1585 5674 Hoc anno claſſis Anglica in Luſitaniam appulit 25. millibus peditum & equitum conſtans, ſex nauibus regiis. 20.bellicis, & 140.onerariis bene inſtructis: Ducibus, Draco, Norreyſio, & Dom.Antonio Luſitano. Sed ibi menſes aliquot cùm fruſtrà, & cum exiguo fructu hæſiſſet, lacera & amiſſis plus quàm 18. millibus militum & 40.nauibus: incenſis quatuor arcibus, quas tot nobilium & fortium virorum ſanguine quadruplo emerant, nulla aliâ re laudabili confecta, iu Angliam rediit.

Menſe Nouembri Rex Henricus totum exercituum in Pariſienſes ducit, ſuburbia quædam ciuitatis occupat, ſpoliátque, & multos captiuos ſecum abducit. Commendator Mordonius Lutetiam à Duce Parmenſi cum ingenti theſauro, & promiſſionibus, Regem Hiſpaniarum, omnem opem illis laturum, venit. Cuius aduentus Pariſienſes nõ parum conſolatur.

Henricus Caietanus presbyter Cardinalis tituli Sanctę Prudentianæ, legatus à latere mittitur à Sixto V. Pontif. Max. ad Regnum Franciæ. Et primo die Decembris Lugduno (vbi magna pompa & populi lætitia, cum magno Præſulum & doctiſſimorum Theologorum comitatu exceptus fuerat) in Galliam versùs Pariſios proficiſcitur.

2.Die Decembris Cenomani ab Henrico Rege obſeſſi, & oppugnati ſeſe dedunt.

Hoc anno in Italia & potiſſimùm in Marka Trauiſana tanta cœleſtium aquarum vis decidit, quanta retroactis noſtra memoria annis nunquam.

Romæ quoque Tyberis tanta exundauit aquarum copia, vt cum intra aluei ſui ripas contineri non poſſet, bis exſpatiatus, tam longè latéq; vrbem inundauerit, vt ſcaphis cymbiſq; per multas plateas nauigaretur. Imbres autẽ illi cõtinui incredibile damnum multis Italiæ locis intulerunt, ita vt neceſſe fuerit ſementi prima & ſecunda corrupta, tertiò & quartò agros ſeminari. Tandem accedentibus priori malo noxiis ventis, & nebulis denſis, iiſq; lethalibus tota penè meſſis periit. Quam calamitatẽ magna illa ſubſequentem annorum miſeria, fames, annonæque caritas, de qua ſuis locis dicemus, eſt ſubſecuta.

Venetiis (quæ octo in circuitu milliaria Italica, Inſulas 25. Parochias 62. monaſteria 41. pontéſque publicos 400. comprehendit, quæ quotannis è ſolo vectigali vicies centena ducatorum millia capit, quæ ſuper palos, & paludes in mediis aquis extructa vrbs eſt, ſine muris, & portis potentiſſima, ac multis nominibus per Orbem vniuerſum celeberrima) in tantum mare Adriaticum ſuccreuit, in tantum vrbis Canales continuo cataclyſmo exuberarunt, vt non modò omnia mercaturam facientium promercalia, ſed etiam vrbem totam vndis obrutum iri iurates.

Auguſtæ Treuirorum, Oſnaburgi, in Sueuia, Dania &c. Magnus Magorum numerus tam plebeiorum, quàm ſacerdotum, L.L. doctorum, Conſulum, & eorum qui exiſtimationis & opum nota clari extitêre, Vulcano inſtar noui holocauſti oblati ſunt. Quos inter fuit vir prædiues & celebris I.V. Doctor Flattenus, Electoris & Archiepiſcopi Treuerenſis Conſiliarius, qui poſt 6. menſium cuſtodiam, Maij 16. publicè in rogum miſſus & combuſtus eſt, Necnon per uerſiſſimus quidam præſtigiator, de quo in oppidulo Bebber, tria millia paſſuũ Colonia diſtante, ſub Comite Vvar-

1590 5679 nero à Rifferſcheid ſuppliciũ ſumptũ eſt. Qui prætérquam quòd inſolitus aera ſudũ fulminibus ciere, tonitru, grandi-

Anni Christi. | Anni mundi.

1585 5674

nẽ,& tẽpeſtates inſperatò excitare,homines detrimẽto graui afficere,fruges excantare,ſegetem alio transferre,maribus virile robur adimere, etiam ſe ex homine in lupum, cingulò,quod remunerationis loco,abiurata Christo fide, à Dæmone acceperat, cinctus, toties quoties voluit conuertere potuit. In qua ſua metamorphoſi ſeu λυκανθρωπίᾳ tredecim homines laniauit, & deuorauit. *Ianſonius lib. 2. Mercur. Gallobelg.*

Hoc etiam anno Iacobus Comes Limitaneus Badenſis, poſtquam de Lutheri doctrina,quam hactenus profitebatur,dubitare cœpit,doctos viros vtriuſque religionis,Proteſtantium & Catholicorum conuocauit, & colloquium preſente Comite Mompelgartenſi,& nobilibus alijs inſtituit. Præſes Catholicorum erat Piſtorius, ex Lutherano, Catholicus factus; Proteſtantium, Smidelinus, qui cum modum in diſputando propoſitum, non ſeruaret, abſurdè quædam proponeret, abſurdiùs reſponderet, dialecticos ſyllogiſmos quatuor terminos habentes ſingulis momentis proferret, totamque Dialecticam improbaret, & reijceret: Comes obſeruata Smidelini & ſociorum immodeſtia,pertuicacia,& ignorantia rei theologicæ,dimiſſis cum honore Proteſtantibus,Piſtorio,Patrique Buſæo,Societatis Ieſu theologo Nouiomagenſi, ſeſe catechiſandum tradidit,atque tandem eiurata hæreſi Lutherana,catholicam religionem, ſummo Pontificis Max. Sixti V. omniúmque catholicorum gaudio profeſſus eſt.

1590. Menſe Ianuario nuptiæ Iacobi Sexti Scotiæ Regis & Annæ filiæ Friderici 2. Daniæ Regis, Croneburgi ſumma ſolennitate ac regali pompa & apparatu celebrantur. Adfuerunt multi Principes Germaniæ,affines ſponſæ.

17. Ianuarij D. Antonio ſacro Auenioni, dum ſupplicatio ſcholaſticorum collegij Societatis Ieſu procedit ad ædem D.Mariç ſacram,quç cathedralis eſt,puer 6.ann.filius vnicus Georgij Calueti.V.I. Doctoris, ex alto diſtãte plus quàm 18. pedibus regijs à pauimento, cadit, & ſtatim inuentus eſt ſanus & alacer, ſine offenſione vlla corporis. Quod miraculum precibus ſtudioſæ illius iuuentutis ad D.Virginem tributum eſt.Hiſtoria ea de re ſcripta à fratribus congregationis D. Mariæ virginis Auenionenſis ad Congregationem Lugdunenſem, & alias toto Galliæ regno ſparſas, typis excuſa extat.

7. Martij Arreſtum Parlamenti Pariſienſis promulgatur quo iubentur omnes ſubditi Franciæ Regni, Carolum 10. pro Rege agnoſcere, & ſub eius autoritate obedire Mœnio Duci.

Eodem Menſe Henricus Caietanus Legatus Pontificius ſcribit ad Archiepiſcopos, Epiſcopos, & Abbates Franciæ,ac prohibet ipſis ne ad vrbem Turonicam proficiſcantur, quo publicis literis ab Henrico Rege fuerant inuitati, vt de ſe in fide orthodoxa inſtruendo, & ad Eccleſiam catholicam reuocando deliberarent. Scribit & ad nobiles Galliæ vt adhæreant fœderi pro religione catholica inito & iurato.

14. Martij fit atrox pugna inter Henricum Regem, & Ducem Mœnium. Cadunt vtrinque multi. Equitatus Domini de Santes Comitis Egmundani,& album Mœnij vexillum fortiter pugnàrunt. Sed tandem vnà cum Egmundano cæſi fugatique ſunt. Peditatus quoque trucidatus captus, & in fugam actus. Ex peditatu Gallico multi abiectis armis euaſerunt. Germani armis ſpoliati, in caſtra remiſſi ſunt. In ſumma conſtat magnam hanc fuiſſe Henrico Regi victoriam. 1590 5679

Anni christi. | Anni mundi.

10. Aprilis Arreſtum Parlamenti Rothomagenſis contra nobiles omnes,& alios quoſuis qui Henricum Regem ſequuntur,promulgatur.

1585 5674 15. Aprilis Henricus Rex copias ſuas in agrum ducit Pariſienſem. In itinere Charentonium occupat,& in conſpectum Pariſienſium venit, arcéſque aliquot, pagos, & pontes,quæ in circuitu ſunt,intercipit. Paucis pòſt diebus Pariſienſes cœpit laceſſere & in ſuburbia S. Martini dicta irruere. At ciues erumpentes, tanto cum impetu hoſtem aggrediuntur,vt deſideratis plurimis pedem retraxerint. In vrbe machinæ bellicæ fuſili opere multæ conficiuntur, ferreæ quoque catenæ fabricantur, quibus flumen clauditur.Deinde ciuium, inquilinorúmque capita recenſentur,inuentáque ſunt ducenta millia. Cúmque annonæ facta eſſet inſpectio,deprehenſum eſt tãtum frumenti,quãtum tot hominibus ad menſem vnum ſufficiat, ſi ſingulis quotidie vnius libræ panis diſtribuatur.

Iterum ciues conuocantur, conuentus fit generalis, in quo iterum determinatur,neminem pro Rege aſſumendũ, qui non ſit Catholicus. Præterea diuulgandum,& ad Præfectos vrbis deferendum omne clandeſtinum conſilium, omníſque proditio, & quidquid alicui innoteſceret huic vnanimi conſenſui contrarium. Quæ cùm ſinguli iureiurando confirmaſſent,dimiſſi ſunt.

Habebat tunc Henricus in caſtris 12. millia peditum, equitum verò tria millia, quibus vrbem diuerſis locis,diuerſiſque ſtationibus, ſed extra teli iactum circumſedit. Paulò poſt tredecim maximis machinis æneis mœnia vſque in diem 4.continuò diſturbare iuſſit. Cui Dux Nemoręus(quem ſibi gubernatorem initio obſidionis Pariſienſes creauerant) cum ſexaginta quinque reſpondit, apertíſque portis quotidianas in caſtra regia fecit eruptiones.

Eccleſiaſtici omnes,qui in vrbe erant, recenſentur, diſtributiſq; inter illos armis, ſua quoque obire in vrbis defenſionem munia præcipiuntur. Illorum Præfecti conſtituti ſunt Epiſcopus Siluanectenſis,& Prior Carthuſianorum.Loco vexillorum præferebatur illis imago Chriſti in cruce pẽdentis,& alia B.Virginis ſtatua.Profeſſionibus ſuę veſtes non abiiciebant,ſed galeas,loricas,thoraces ferreos ſuperinduebant.

Dux Mœnius ſæpe literas,nuntióſque in vrbem mittit & cum exercitu ſe breui ad futurum pollicetur,vt hoſtem à mœnibus reiiciat, ciuéſque libertati priſtinæ reſtituat. Quæ promiſſiones populum conſolabantur, mirificéque animos ciuium confirmabant.

In hac ſumma vrbis Pariſienſis neceſſitate, in D.Marię templo,omnes Magiſtratus,& Ciues præcipui Reipub.nomine præſente Legato ſolenne votum fecerunt: D.Mariæ Lauretanæ, ſe ſtatim poſt liberatam vrbem ab obſidione, lampadem argenteam,& nauem argenteam(quę ſunt arma & ſymbolum Pariſienſium) ponderis 30 marcharum Lauretum miſſuros eſſe. Sed & diuerſis in templis particulares ſupplicationes inſtituebantur, in quibus pleriqu e nudis pedibus incedere viſi ſunt,quas hominum frequentauit numerus infinitus ſumma cum deuotione. In omnibus parœcijs oratio continua fiebat octo dierum, multáque alia opera pia exercebantur,quibus iram Dei deprecabantur,& auxilium diuini numinis implorabant.

1590 5679 Cùm verò iam legatus Apoſtolicus omnia ſua in pauperes erogaſſet : peculiúmque ipſius ad fundum veniſſet, Hiſpanicus ſuas eleemoſynas augere cœpit.Certum genus pulmenti ſingulis quotidie diſtribui iuſſit, & equos ſuos

Anni christi. *Anni mundi.*

dedit præſidiariis, quibus veſcerentur. Comſumpſit itaque omnia ſua, quæcũque habebat, & quicquid à creditoribus accipere potuit, vnum tantummodo cochlear ſibi reſeruauit. Quibus omnibus tandẽ nihil niſi inuidiam, & odium quorundam ſibi conciliauit, quaſi per eum ſolum ſtaret, quominus cum hoſte paciſceretur. Quamobrem & per dies aliquot latitare eum oportuit. 1585 5674

Sandionyſiani ſimili omnium rerum laborabant penuria, adeo vt quotidie panis 4. vnciarum tantùm in ſingula capita diſtribueretur. Dux Nemoræus omni diligẽtia conabatur hanc eorum miſeriam ſubmiſſo commeatu paululum ſubleuare, ſed irritus erat omnis eius conatus. Quare tandem conſumptis omnibus, deditionem facere, iis tamen conditionibus, quibus ipſi volebant, compulſi ſunt.

Interim nobiles quidam, qui caſtra Regis Henrici ſequebantur, Dominum Sangouartium, qui paulò antè Roma à legatione redierat, ſupplices adeunt, orantes, vt cum Legato Pontificio agat, ſi quo modo pacis conditiones inter partes diſſidentes poſſent concipi, confirmaríque, & bellum componi. Sangouartius ad has nobilium preces in ſuburbium S. Germani profectus, in ædes Gondij diuertit, legatumque Pontificium ex vrbe euocauit. Auditæ ſunt vtrinque tam propoſitiones, quam reſponſiones. Sed cùm Sangouartius cum ſuis intellexiſſet, inter Pariſienſes communi conſenſu decretum eſſe, Mori omnes malle, quàm Regi non catholico parére, re infecta diſceſſum eſt.

10. die Maij Carolus Cardinalis Borbonius, à cõfœderatis Galliæ Rex denunciatus, & Carolus 10. appellatus, Fontenaij moritur, cùm adhuc ſub cuſtodia ſeruaretur. de eo interrogatus amicus quidam, an futurus eſſet Rex Franciæ, aperuit Virgilij codicem, & hunc verſum obuium factum pronunciauit:

Cedat ius proprium: Regi, patriæq; remittat.

Ea res geſta eſt 19. Aug. 1589.

27. Iulij Rex Henricus omnia occupat ſuburbia, quo id effecit, ne quis amplius Pariſienſium ad frumentandum poſſet erumpere. Defecit itaque eo tempore apud vulgus panis vſus. Ditioribus quotidie panis ex auena confectus dabatur, quo etiam Principes vtriuſque ſexus veſcebãtur, non ad ſatietatem, ſed vix neceſſitatem. Neque enim vltra dimidiam libram ſinguli accipiebant. Equinæ carnis eum in modum augebatur quotidie pretium, vt plebeij homines non haberent vnde poſſent emere. Quare coacti ſunt canibus & crudis herbis ſine pane victitare. Loco vini bibebant tenuiſſimum potum, quem ptiſanam appellabant.

Hæc calamitas & miſeria cùm creſceret in dies, vulgus cœpit tumultuari, tenuioris fortunæ hominibus ad arma concurrentibus. & pacem aut panem miſerabili non minus quàm horribili voce poſtulantibus. Qua in ſeditione Centurio quidam è ciuibus cognomine Goëſius, qui ad quietem eos hortabatur, occiſus periit.

Dum ſic tumultuatur populus, accurrit cum ſuis Dux Aumalius, & omnes, quos in armis inuenit iubet comprehendi, & duos ex præcipuis autoribus, qui & Centurionem Goëſium trucidárant, poſtridie ſuſpendi.

Principes & Magiſtratus quotidie ſimilia, aut peiora metuentes conueniunt & quid factu opus ſit, in medium conſulunt. Placuit pleriſque Henrici Regis animum tentandum eſſe, ſi fortè ad æquas pacis conditiones poſſet permoueri. Alij contra ſentiebant. Conſtitutum nihilomi- 1590 5679

nus eſt,

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

nus eſt, etiam reclamãte Nemouræo, ſed extrema vrgente neceſſitate, duo Epiſcopos Pariſienſem & Lugdunenſem in caſtra ad Henricum Regem legandos, vt experiantur, ſi quo modo non iniquo pax generalis conſtitui poſſet.

1585 5674

Ex tali neceſſitate legati exeunt ciuitate, quibus Rex ad portam vſque Antonianam occurrit. Hi cùm mandatũ ſuũ expoſuiſſent, dixerunt facilè poſſe Regem his malis remedium adhibere, omniumque diſcordiarum, bellorũ, & miſeriarum finem imponere, ſi ad catholicam fidẽ redire vellet. Id ſi fecerit, Pariſienſes confeſtim eum Regem accepturos, in eius verba iuraturos, nec eos tãtum, ſed & alias ciuitates omnes Galliæ. Quibus Rex, ſcire ſe, ait, eos vltima neceſſitate coactos pacem quærere: ſe tamen Pariſienſes in fidem ſuam accepturum, ſi ſe dedant, alias ciuitates hac conditione non fore comprehenſas. Nolle ſibi quæſtionẽ moueri de religione, decretum enim ſibi eſſe Religionem quam haberet, non mutare regnandi cauſa. Iniquum eſſe ſubditos Regibus conditiones præſcribere. Cùm autem legati reſponderent ſibi mandatum nihil certi ſtatuere, niſi de ſententia Ducis Mœnij, ideoque poteſtatem ad Mœnium proficiſcendi peterent, repulſam paſſi, & in vrbem redire iuſſi fuerunt.

In ea porrò tanta calamitas erat, vt in familia Legati Apoſtolici, Legati Regis Hiſpaniarum, vtriuſque ſexus Principum ſingulis nobilibus panis ſex vnciarum quotidie diſtribueretur. Communis populus ſumma premebatur inedia. Bis mille equi iam mactati, & eorum carnes erant abſumptæ. Similiter & octingenti muli, & aſini, canum, felium, glirium non erat numerus. Guardianus Monaſterij Frãciſcanorum teſtabatur toto octiduo panem in ſuo Monaſterio viſum non fuiſſe. Fratres virentibus tantùm herbis, & auenaria pulte victitaſſe. Quibus non erat facultas etiam tam vilem cibum comparandi, in plateis inedia moriebantur, adeò vt vna nocte ſæpe ducenti expirarint, quorum cadauera manè in plateis reperiebantur. Vrbe obſidione liberâta, eorum qui fame trimeſtri ſpatio interierũt, ſubductus eſt numerus, inuentáque ſunt tredecim circiter millia. Poſtea equorum, mulorum, aſinorúmque tergora cocta vendi cœperunt, quæ tanto cum appetitu tamque cum voluptate comedebantur, quanta olim optima edulia, dapéſque lautiſſimæ conſueuerunt. Pro infirmis vinum haberi non potuit, nec panis ſimilagineus, niſi pro libra 12. coronati ſoluerentur. Libra butyri duobus, pòſt tribus coronatis vendebatur, ouum denariis Francicis (ſolidos nominant) duodecim, & quindecim, lingua veruecina 50. ſolidis, aut coronato vno. Menſura frumenti (quam illi *ſeptier* nominant) centum viginti coronatis. Ad eundem modum ſingula quęque erant cariſſima. Pauperes edebant mortuos canes in plateis iacẽtes, crudos, & incoctos. Sed & inteſtina quorumuis animalium à delicatioribus abiecta, mures etiã & glires inedia mortui, oſſa canum, præcipuè capitum aliorúmque animalium contuſa in cibum conuertebantur. Similis erat inopia lignorum, & omnium quæ ad nutriendum vulcanum requiruntur. Huc accedebant innumeri morbi, ægrotantium numerus infinitus, totaque vrbs vnũ quaſi erat noſocomium. Validiores ſicut ſyphar, & imagines mortis languidi, &, vt verbo dicam, Hippocratica facie cernebantur.

1590 5679

In hac extrema rerum omnium neceſſitate quam poſteri ſi ſcient, mirabuntur, optatiſſima allata eſt in vrbem fama, Mœnium Ducem, cum ſubſidio 15. armatorũ millium

Anni Christi.		Anni mundi.

aduentare,& Parmenſem Ducem non tantùm ſuas copias mittere,ſed ſuam quoque perſonam præſentem adeſſe. Iatinumque(vulgò *Meaux*)perueniſſe. Vbi honorificentiſſime cùm fuiſſet exceptus,poſtridie coactum exercitū Lu-
1585 tetiam mouet. Huius aduentus certior factus Rex Henricus conuaſatis omnibus, & ipſe exercitum colligit & 30. Auguſti Mœnio procedit obuiam. 5674

Magna fuit in vrbe lætitia: Legati, Nemoræus,omnes Principes,& communis populus in ſummo templo conuenerunt,Canticum Ambroſij & Auguſtini cum incredibili iubilo cecinerunt:cœperútq; ciues, poſtquam digna indignaq; paſſi, extrema inedia penè confecti eſſent, ſingulari Dei beneficio ex ipſis mortis quaſi faucibus erepti, nonnihil refocillari.

Parmenſis cùm intellexiſſet obſidione Lutetiam liberatam, ita vt commeatus ciuibus cōmodè poſſet ſubuehi, intermiſſa tandiu obſidione Lagniacenſi(quam vrbem cœperat oppugnare)immenſam vim omnis generis commeatus in vrbem Pariſienſem intulit, ita vt quod pridem 120. coronatis emebatur, nunc emeretur tribus aut quatuor. Dici non poteſt,quanta fuerit in vrbe lætitia.

Parmenſis deinde ad oppugnationem Lagniacenſem reuertitur,& tanta vi,tantoq; impetu ad oppidum fulminauit,vt id non ita multò pòſt 6. ſcilicet Septemb. die expugnauerit,inuaſerit, omne præſidium trucidauerit.

Hæc eſt illa memorabilis Pariſienſium obſidio, quam ex occulati teſtis,fideíque digni Petri Cornei deſcriptione ſumus proſecuti, eò aliquantò copioſiùs, vt poſteri ſciant & admirentur,deſperatas hominum quiſquilias, baiulos, ſedentarios artifices, mulierculas, calones in extrema rerum omnium anguſtia, ad famis cuiuſdam horribilis exemplum redactos, ne motis quidem labiis ad querelam, nulla lamentabili edita vocula,nullo etiam formidinis,aut deditionis indicio vel leuiſſimo dato, ſex menſium obſidionem ſuſtinere potuiſſe. *Iaſonius libr.3. Mercurij Gallobelg. Ceſar Campana lib.11 hiſt.mundi.& Ant.Cicca.in vita Sixti.V.*

Dux Parmenſis multis precibus à Pariſienſibus inuitatus eſt,ipſe vt in vrbem veniret. Eorum itaque petitioni ſatisfacere volens,cùm lectiſſima principum & nobilium manu eò profectus eſt.Et cùm vrbi appropinquaret, Dux Mœnius.Parlamentum,Magiſtratus,nobiles,& optimates vrbis illi obuiam effuſi,incredibili lætitia,honore,pompa, & triumpho in publica proceſſione exceperunt, & in vrbem atque Eccleſiam introduxerunt, feſtiuo iubilo hymnum, *Te Deum laudamus*, canentes, Deóque, qui ipſis talem liberatorem miſerat,immortales gratias agentes.

27. Auguſti, dum Pariſienſes cum fame & morte luctantur, moritur Pontifex Sixtus V. hiſtoriam morbi &
1590 mortis nos in ſuperioribus, antè quàm Humana percurreremus,attigimus. | 236 | 5679

1590 o Vrbanus 7. antea Ioannes Baptiſta dictus,natus eſt Romæ,die Sancto Dominico ſacro,4.Auguſti anno à partu virgineo 1521.è domo Caſtagnæa oriundus.Quę familia ob multorum annorum antiquitatem Genuæ inter nobiliores recenſetur. Coſmus pater eius fuit Genuenſis, mater Romana, ex Ricciorum familia, filia ſororis Senioris Cardinalis Iacobaccij. 5679

Educatus eſt Vrbanus more nobilium, bonarumque literarum, quæ ætatem decent iuuenilem, diſciplina ſatis ſuperq; imbutus.Complexione fuit Melācholicus, quamuis in geſtibus, & moribus (quod ferè ſolent ſapientes) ſeſe lętum & hilarem oſtenderet. Statura corporis eius

O VRBANVS 7. Romanus, vocatus Cardinalis S. Marcelli dies 13. Vacat Menſ. 2.d.9.

Patriarcha.

Conſtantinopoli.

procera

Anni christi.

1590

Principibus

Amurathe Turcarum Imperatore.

Mahomete Hobubendo Perſarum.

Rodolpho 2. occidentis, ſiue Romanorum Imperatore.

Henrico 4. Franciæ & Nauarræ Rege.

Philippo Hiſpaniæ & Portugalliæ.

Elizabetha Angliæ.

Iacobo 6. Scotiæ.

Sigiſmundo 3. Poloniæ.

1590

Anni mundi.

5679

procera magis quàm humilis, proportione laudabilis, vultus eius maieſtate plenus. In cibo & potu, omnique viuendi ratione temperatus erat & ſobrius. Quæ cauſa fuit cur toto vitæ ſuæ curriculo, admodum ſanus vixerit. Ingenio fuit acri & prompto, ad res laudabiles, & honeſtas propenſo; optimis itaque moribus erat præditus, & tam in conuerſatione, quàm in actione, cunctis beneuolus & prouidus. Deuotus fuit, & inſignis Chriſtianæ Religionis zelator. Variarum rerum habeat ſcientiam, non eam quidem exactam, ſed ſupremis quaſi labris deguſtatam. In iure verò & ciuili & canonico vix habuit ſe doctiorem. Qua in facultate Bononiæ ſtuduerat, vbi Doctoratus quoque titulo inſignitus eſt.

Poſtea Roſſanenſis Archiepiſcopus factus, ad Concilium Tridentinum proficiſcitur. Deinde in Hiſpanias nuncius mittitur ad Philippum Regem, cuius Compater factus eſt, primogenitam eius filiam de fonte Baptiſmatis ſuſcipiens. Archiepiſcopatum ſuum aliquantò pòſt liberè in manus Pontificis nulla ſibi reſeruata penſione reſignauit. Gubernator Bononienſis creatur. Coloniam mittitur vt pacem Belgicam componat. Cardinalis tandem factus eſt anno 1583. 12. Decembris à Gregorio 13. cum titulo S. Marcelli.

Dilexit illum Sixtus ſemper, & magni faciebat eius iudicium. Quare in varijs nlq; arduis negotijs eius conſilio operaque ſæpe vtebatur. Optauit eum ſucceſſorem ſibi, cùm enim menſæ accumberet Sixtus paucis diebus antè quam moreretur, in fine pyra in menſam illata ſunt, quorum vnum ſibi ſumpſit, mediúmq; ſecans inuenit illud putrefactum, aliud igitur accipiens, eodémque modo corruptum cùm cerneret, dixit: Hi deinceps pyra faſtidiūt, oportet illis dare caſtaneas. Per Pyra ſeipſum ſignificans, vt qui oriundus erat ex familia Pirettorū, & in inſignijs ſuis inter alia, pyra aliquot oſtentabat: Per caſtaneas verò dictum Cardinalē, qui è Domo Caſtagna ſeu Caſtanea procreatus erat, caſtaneamq; in clypeo ſuo pictam habebat, inſinuās. Neq; tantùm à Sixto Pontificatus Vrbano omine quodā addicebatur; ſed omniū penè iudicium erat, eum aliquando Pontificem eligendum. Mortuo verò Sixto de nullo maior erat futuri Pontificis opinio quàm de hoc Vrbano, quem omnes vno ore profitebatur hac digi um electione.

Peractis itaque ſolitis Sixti exequijs, die veneris qui 7. erat Septembris, manè celebrato pro more de ſancto Spiritu ſacro, 54. Cardinales ingreſſi ſunt in conclaue, quod in Palatio S. Petri in Vaticano habebatur, & de nouo Pontifice creando cœperunt deliberare. Probabatur multis per ſex continuos dies vt Pontifex crearetur Marcus Antonius Columna, multi meriti, raræ eruditionis, magnæque experientiæ Cardinalis. Sed cùm illud negotium magnam habiturum videretur difficultatem, omnium quaſi animi ad Cardinalem S. Marcelli conuerſi ſunt, vt quem prælatum ſciebant multis Principibus, Cardinalibus, & populo gratiſſimum.

Itaque die Veneris, qui erat 14. Septembris, ſub veſperam deprehenſum eſt à Cardinalibus, non tantùm tot vota pro Vrbano eſſe, quot ad talem electionem ſunt neceſſaria, ſed multò plura. Tamen eo die negotium concluſum non eſt, ſed in ſequentem vſq; ad horam prandij dilatum. Quam rem multi mirabantur. Solet enim negotium illud ſubitò perfici, maximè cùm vota neceſſariū etiam numerum excedant, ne vnà cum tempore pereat occaſio, mutentur opiniones, & animi, ac aliud quid interueniat. Sab-

5679

Anni Christi.		Anni mundi.
1590		5679

batho itaque hora iam dicta, cum conſenſu omnium declaratus eſt Pontifex. Dici voluit Vrbanus, aut quia ſingulariter afficiebatur erga præcedentes illius nominis Pontifices, aut vt iſto nomine ſignificaret, ſe Romæ natum. Vrbs enim apud Latinos Romam deſignat. Aut denique, vt quibuſdam placet, nomine hoc delectatus eſt, vt oſtenderet, quòd benignè, vrbanè, & ciuilibus moribus omnes tractare, & populum ſibi ſubiectum regere decreuerat.

Cùm eius electio diuulgata eſſet, magna vbique fuit populi lætitia. Omnes enim maximè illum diligebant, optimámque rerum adminiſtrationem ſub illo ſperabant. Eodem die quo Pontifex creatus eſt, donauit Cardinali Senenſi duo ducatorum millia, & mille Cardinali Alano, tanquam pauperioribus. Poſt biduum cùm Cardinalis Albanus illum rogaret, vt tempus ſolutionis trium millium & trecentorum ducatorum, quę à Sixto acceperat mutua, paululùm prorogaret, reſponſum tulit, ſibi ea à nouo Pontifice donari. Donauit & locis quibuſdam pijs non contemnendas pecuniæ ſummas. Statuit cognatis ſuis, ne ad maiores titulos aſpirarent, quàm habuerant anteà. Prohibuit miniſtris ſuis, etiã ijs quos maximè diligebat, ne ſericas veſtes ſumerent, quod facere ſolebant, qui Pontifici ſeruiebant, in Pontificatus initio. Mandauit omnium pauperum per omnes parœchias nomina ſcribi, ſingulis iuſtas eleemoſynas decreturus. Annonæ, rerúmque neceſſariarum abundantiæ continuandæ, oſtendit ſe cupidiſſimũ, dicens, ſe nullis hac in re impenſis parſurũ eſſe. Chriſtum enim Dominum noſtrum præcepiſſe vicário ſuo, gregem ſuũ vt paſceret. Conſanguineis ſuis ſignificauit, ſe eos ita tractare decreuiſſe, vt ſucceſſoribus ſuis exemplum relinqueret, quantùm affectibus eſſet indulgendũ, & quo animo in conſanguineos eſſe debeant. Quatuor Cardinales conſtituit, qui officium Datariæ reformarent, Palleottum ſcilicet, Sanctorum quatuor Coronatorum, Ancillotum, & Aldobrandinum. Præcepit omnes fabricas à Sixto inchoatas perfici & in ſingulis inſignia Sixti Pontificis erigi.

Secundo Pontificatus ſui die cœpit ægrotare, poſtero die febris ſeſe magis magíſque detexit, & in ſingulas horas aucta eſt adeo, vt die Iouis, qui erat 27. Septembris, 13. verò dies ſui Pontificatus ante meridiem, ætatis ſuæ anno 70. vitam cum morte commutauerit, & in Eccleſiæ S. Petri paulò pòſt ſepultus fuerit.

Hoc admirandum, & maximè laudandum in eo fuit, quod cùm omnibus Principibus innatum ſit conſanguineos & amicos ſuos ad dignitates promouere, ipſe tamen nullum ex ijs Cardinalem creauit: ſed nec vlli prælaturam aliquam, licet multæ vacarent, contulit. Neque dici poteſt id factum eſſe, quia nondum erat coronatus, & quòd ante coronationem poteſtatem conferendi non haberet. Dubitari namque non poteſt, quin Pontifex, etiam ante coronationem verus ſit Pontifex, omniáque poſſit adminiſtrare & facere. Diſtinctione 23.c in nomine Domini, & vltima extrauag. cõmuni, &c. Dicimus ergo Vrbanum 7. nullam aut dignitatem, aut prælaturam cuiquam contuliſſe, non quia poteſtatem non habuit, ſed quia non habuit voluntatem, putans id non expedire. Cùm enim ſe malè diſpoſitum ſentiret, exiſtimauit aliò mentem eſſe intendendam, hoc eſt de ſalute animæ ſeriò cogitandum. Quare frequens in ore illius fuit dictum, Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis, &c.

1550		5679

Vacauit ſedes poſt obitũ Vrbani ſeptimi duobus menſibus, & diebus 9. *Anton. Ciccarella in vita Vrbani 7.*

HVMANA.

Anni Christi. *Anni Christi.*

1590 5679 1590. Henricus Caietanus Cardinalis Legatus S. Pontificis, nuntio accepto de morte Sixti V. Romam redit, creandi noui Pontificis cauſa. Et cum eſſet in itinere audit Vrbanum VII. creatum, non ita multò poſt ipſius mortē. Itaque accelerat iter, & reditum maturat, vt conclaue ingredi poſſit ad alium creandum.

Pax initur, ſaltem induciæ ad 10. annos inter Amurathem Imperatorem Turcarum, & Regem Perſarum. Item cum Polonis.

Circa hoc tempus Marcus quidam Bragadinus, natione Græcus, Franciſcanus primùm, deinde Cappucinus excucullatus, & inſignis impoſtor, Monaci in Bauaria capite plectitur. Is paulò ante Venetijs in Bauariam venerat, aurique faciendi artem profitebatur. Neque illum vel ars, vel dolus fallebat; aurum enim tanta copia faciebat, vt integras maſſas amicis donaret, aurum non pluris faciens, quàm æs aut ferrum. Splendidè & Principum more viuebat, & magnificentiſſimam & numeroſiſſimam alebat familiam, famulos magni nominis viros habebat. Illuſtriſſimi titulo ſalutari volebat, multóſque Principes, & nobiles viros in Italia magica arte ſua in ſui admirationem rapiebat, adeò vt alter Paracelſus haberetur. Cùm verò Magiam ſuam longo iam tempore exercuiſſet, omnibus Principibus innotuiſſet, ab omnibus expetitus eſt. Venit tandem Monacum, in aulam Ducis Bauariæ. At is cùm breui dolos, & diabolicas illius artes deprehendiſſet, atque odoratus eſſet, eum in carcerem coniecit; cúmque illum in tortura examinari Princeps iuſſiſſet, ne torqueretur deprecatus eſt, promittens ſe vltro, quæ vnquam perpetrauerat dicturum. Sed & totius vitæ ſuæ curriculum, omniáque in eo commiſſa ſcelera ſcripto exhibuit, ne tamen publicarentur orauit. Se quidem morte dignum confeſſus eſt, ſed vt concubina ſua, Signora Caura, totáque familia illæſa in Italiam remittatur, ſupplex rogauit. Itaque clementiſſima in eum & qua multò duriorem nonnulli expectârant, lata eſt ſententia. Primò ſcilicet canes illius duo, quibus in magicis rebus abuſus erat, Sclopetis traijcerentur, ipſe autem capite plecteretur. Pro tam miti ſententia Principi gratias egit, ſe multò ſeueriorem, & vt minimùm, ignem prometitum dicens.

Poſtridie nouum erectum eſt patibulum, orichalco obductum, & in medio illius laqueus, eodem orichalco inuolutus appenditur, quo ſigno dolus illius auri conficiendi ſignificaretur. Iuxta patibulum excelſum pegma conſtructum, & nigro panno ſtratum eſt. In pegmate ſedes collocatur, & in ea reus lugubri veſte indutus ſedenti carnifex caput amputauit. Quod cunctis ſpectandum exhibitum eſt. Atque hic finis fuit nobilis illius Chymici. *Ianſonius lib. 4. Mercur. Gallobelg.*

237

1590 **P GREGORIVS 14.** Mediolanenſis, Cardinalis Sfondratus appellatus.

Menſ. 10. dies 10.

1591 Vacat dies 15.

5679 P Gregorius 14. antea Nicolaus dictus, fuit Mediolanenſis. Patrem habuit Franciſcum Sfondratum, è familia antiqua, opulenta, & honorata. Natus eſt 11. die Februarij 1535. menſe à conceptione 7. Itaque magna cura & induſtria, & ſecundùm nobilitatem ſuam educatus Peruſiam primò, deinde Patauium mittitur, vt iuriſprudentiæ operam daret. In qua doctor factus, à Pio IIII. E-
5680 piſcopus Cremonenſis creatur, ad concilium Tridentinum proficiſcitur. Tandem à Gregorio XIII. fit Cardinalis, ac demum mortuo Vrbano VII. die Martij

Decem

Decembris anni 1590. in vigilia S. Nicolai, cuius ille nomen ſortitus erat, manè Summus Pontifex electus, atque ob memoriam Gregorij 11. & vt ſignificationem daret ſe benignitatem opt. illius Pontificis imitari velle, Gregorius 14. voluit appellari. *Anni chriſti.* 1590

Cùm electus eſſet confeſtim ad liberaliſſimas largitiones animum conuertit. Donauit maiori Cardinalium Parti magnam pecuniæ vim, ſingulis mille coronatos, dicens ſe id facere, vt quodammodo reſarciret expenſas in conclaui factas. Sed & locis pijs multa largitus eſt.

Sabbatho deinde ſequenti, hoc eſt 8. die Decembris feſto B. Mariæ conceptioni ſacro, coronatus eſt.

Romani in Capitolio magnificum illi arcum triumphalem erexerunt. Varijs in arcus illius partibus varia, eáque ingenioſè excogitata legebantur, ſpectabantúrque emblemata. Nos è multis inſcriptionibus hanc vnam huc transferre honoris ipſius cauſa voluimus.

OPTIMO *Principi Gregorio XIIII. Pontifici maximo, ab ineunte ætate per gradus veræ ſapientiæ, pietatis, beneficentiæ, cæterarumq́; virtutum ad Apoſtolici faſtigij gloriam Maieſtatem euecto: ob fauſta ſacri auguſtique Principatus initia, & non dubiam ſpem rerum maximarum Reipublicæ Chriſtianæ oblatam S. P. Q. R. Fornicem triumphalem pro tempore excitauit.*

8 die Iannarij anni 1591. inſtituit Iubilæum, idque publicari iuſſit, vt omnes Chriſtiani pro ſe apud Deum intercederent, vt ſapientiam & fortitudinem conſequeretur, quarum beneficio Pontificatum feliciter, laudabilitérque adminiſtrare poſſet.

Non multo pòſt tempore conſtituit Generalem S. Eccleſiæ Comitem Sfondratum, nepotem ſuum, eúmq; cum exercitu in Galliam miſit. Ad quod bellum Gregorius dicitur quinquies centena aureorũ millia contribuiſſe, præter quadraginta millia è proprio ſuo peculio deſumpta.

10. Auguſti Ducem Ferrarienſem in S. Marco honorificentiſſimè excepit qui eo die Romam venerat. Toto etiam tempore quo in vrbe manſit (manſit autem 40. circiter diebus) Pontifex illi, eiúſque familiæ omnia quæ ad tanti Principis menſam requirebantur, liberaliſſimè, lautiſſiméque procurauit. Venerat autem Dux Romam pro impetranda inueſtitura Ferrarienſi. Cui cùm bulla Pij V. de non alienandis bonis eccleſiæ videretur refragari, Pontifex congregationem indixit 13. Cardinalium, quibus negotium hoc cognoſcendum mandauit.

Ægrotare cœpit 21. Septembris erat autem morbus eius febris continua cum fluxu, qui naſcebatur ex continuis, & vehementibus preſſuris, ad quas difficultate excernendi vrinam incitabatur, ob calculum, quo miſerè torquebatur. Tandem poſt acerbiſſimos, & longos cruciatus, die Martis 1. Octobris annis 1591. inter 6. & 7. horam ex huius miſeræ vitæ incolatu diſceſſit, cùm iam ſexies tam exiguo temporis ſpatio in ipſum quaſi mortis agonem raptus eſſet.

Apertum eſt deinde corpus, & in veſica inuentus calculus duarum vnciarum, & quadrantis. Eadem nocte in lectica poſitum corpus in Eccleſiam S. Petri deportatum, & in ſacello Gregoriano ſepultum fuit.

Pontifex fuit 10. menſium & totidem dierum. Poſt cuius obitum ſedes vacauit diebus 15.

Fuit Gregorius vir ſanctis moribus, animum habens 1591
benigniſſimum, hoſpitalis ſemper, ſi quis alter, nam & donec Cremonẽſis fuit Epiſcopus peregrinos ſemper ho-

Anni mundi. 5679

Patriarcha Conſtantinopoli.

Principibus

Amurathe Turcarum Imperatore.

Mahomete Hobubendo Perſarum.

Rodolpho 2. occidentis, ſiue Romanorum Imperatore.

Henrico 4. Franciæ & Nauarræ Rege.

Philippo Hiſpaniæ & Portugalliæ.

Elizabetha Angliæ.

Iacobo 6. Scotiæ.

Sigiſmundo 3. Poloniæ.

5680

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

ſpitio excipiebat,& liberaliter illis neceſſaria procurabat. Idem fecit & illo triennio,cùm Tridẽti concilio intereſſet. Paucis iſtis menſibus quibus fuit Pontifex, rei frumentariæ,omnibúſque neceſſariis abũdè prouidit,liberalitérque
1590 5679 pauperes ſuſtẽtauit. Variis locis piis ſingulis menſibus 155 aureos,præter alias plurimas eleemoſynas extraordinarias largitus eſt. Vltra centum millia coronatorum expendit in augmentum annonæ. Singulis feriis ſextis ieiunabat, & feriis quartis à carnibus abſtinebat,niſi fortè aduerſa valetudine impediretur. Precum horariarum penſum,tam ordinarium,quàm de Domina,vt vocant,flexis ſemper genibus perſoluebat. A ſomno manè ſurgens mox ſeptem Pſalmos pœnitentiales incipiebat,& dum ſeſe veſtiret, proſequebatur. Meditabatur manè hora integra, legens opera melliflui Bernardi,& ſi quos ex ijs erueret bonos mentis conceptus,eos diligenter annotabat, concinnéque ſcribebat. Quandiu ſacerdos fuit nullo die ſacrum dicere intermiſit,nullo non die confeſſus eſt,niſi infirmitas impediret, quò minùs id facere poſſet. Cùm autem infirmabatur,quotidie ab alterius manibus Euchariſtiam ſuſcipiebat. Quòd ſi infirmitas lethalis fore videretur,cum multa quoque deuotione extrema ſe vnctione procurari mandauit. Ferunt quòd quater in vita oleo infirmorum inunctus fuit. Communis erat opinio eum cum nulla muliere vnquam conſortium habuiſſe,ſed virginitatẽ ſuam illibatam in ſepulchrum intuliſſe Non erat in Romanæ curiæ praxi magnopere verſatus,neque ad res arduas gerendas valde idoneus: Sed bona ſanctáque mente præditus, & vitæ innocentia integritatéque clarus. Parum comedebat, & ſobriè bibebat, adeo vt medici ſæpe conſulerent,liberalius paulò propter ſanitatem biberet. Raro vtebatur vino,& vſque ad 18. ætatis annum nihil præter aquam puram biberat. Atque hinc calculum primò natum aſſerebãt nonnulli: nunquam enim aqua tam pura,& munda eſt, vt non habeat aliquid terreſtris excrementi admixtum, vnde facilè in quorundam corporibus,maximè ijs quæ huc inclinantur,calculus generatur.

Gregorio Pontificatum adminiſtrante, dũo grauiſſima mala exorta ſunt,quæ maiorẽ Italiæ partem aliáſque Chriſtiani orbis Prouincias miſerrimè afflixerunt. Qui autem hæc legent,non poterunt,non dolere, & qui futuris erunt ſæculis,etiam tantas calamitates digna animi ſympathia lugebunt.

Vnum iſtorum malorum fuit incredibilis annonæ caritas,quæ tanta fuit,vt Romæ, & in multis aliis ciuitatibus menſura frumenti,quam Rubium nominant, triginti coronatis, & pluris etiam venderetur. Sed & quod multò peius eſt,etiam in tanto pretio ſæpe frumentum nullum potuit inueniri. Ita vt infiniti homines, ij potiſſimum qui in agris extra mœnia habitabant,fame interierint, inque vis & agris adhuc herbam in ore habentes mortui inuenti fuerint. Neque aliquid erat tam noxium, neque ſaporis tam tetri quod pauperes non comederent,ſi modò aliquid in iis eſſet nutrimenti. Romæ vbi populi concurſus erat maximus,Pontifex liberales fecit eleemoſynas. Eum imitati ſunt Cardinales, Prælati, & multi nobiles. Religioſi quoque ambabus (quod aiunt)manibus largiebantur, vt proximis ſuccurrerent. Patres Societatis Ieſu locum certum conſtituerant,vbi quotidie multos homines,tam corporaliter quàm ſpiritualiter cibauerunt, omniáque ad vi-
1591 5680 tam conſeruandam neceſſaria ſuppeditãrunt. In tanta nihilominus prouiſione, & magna tenuiorum hominum cu

ra,non

Anni christi. | Anni mundi.

ra, nonnulli Romæ mortui ſunt, eo quòd non haberent quo veſcerentur.

Tandem verò Deus populi miſertus, ſua adfuit gratia, & noua adueniente meſſe, annona laxata eſt, horribiliſque fames ceſſauit. 1590 5679

Secunda calamitas, quæ priori paululum decreſcenti ſucceſſit, fuit maxima mortalitas. Moriebātur enim infiniti homines grauiſſimis febribus, ventris flatibus, & continuis fluxibus. Mali autem ſedes communiter erat in capite. Quare omnes ferè quos morbus hic inuaſit, tandem in phrenitidem inciderunt, & octo, decem, aut paulò pluribus diebus conſumpti è vita exceſſerunt. Erant nonnulli qui huic malo medebantur phlebetomia, è vena capitis, quæ in brachio eſt, aliiſque venis, è capite vacuantibus ſanguinem detrahentes. Id boni in hoc morbo erat, quòd non fuit manifeſtè contagioſus. Communis erat Medicorum opinio, cauſas huius mali fuiſſe continuas pluuias, & inſolitas anni præcedentis inundationes, quas mox ardentiſſimi æſtus exceperant. Peſſimam etiam qualitatem nutrimenti, è penuria & fame, de qua dictum eſt antea, in humanis corporibus natam. Graſſabatur morbus iſte potiſſimùm in Vmbria, Thuſcia, Flaminia, Lombardia aliiſque pluribus Italiæ prouinciis. Obierunt hoc malo cuiuſuis ætatis homines: maximè autem qui 30. erant annorum, & quinquageſimum nondum exceſſerant.

Obſeruatū quoque eſt, pauciſſimas mulieres hoc morbo extinctas eſſe. In quibuſdam Vmbriæ caſtris ad vnum omnes penè occubuerunt, & in multis ciuitatibus integræ familiæ conſumptæ ſunt. Affirmant nonnulli in vrbe Romana ab Auguſto anni 1590. vſque ad finem Auguſti ſequentis anni 1591. ſexaginta plus hominum millia morte ſuccubuiſſe. Cœpit tandem hæc lethalis calamitas Iulio menſe paululum conquieſcere, & quotidie remiſſior facta, tandem menſe Septembri penitus ſublatā eſt. Ita vt pauciſſimi tum morerentur. Beneficioque diuino factum eſt, vt ſtatus Italiæ in dies è bono in melius progrederetur. Ita vt hoc Nouembri anni 1561. ſalus & incolumitas populi optimè ſeſe habeant. *Anton. Ciccarella in vita Gracor. 14. & Ianſon. lib. 3. & 4. Mercurij. Gallobelg.*

HVMANA.

Sub finem huius anni 1590. Carolus Emanuel Sabaudiæ Dux felici ſucceſſu res gerit in Delphinatu, & Prouincia. Miſerat paulò antè Rex Hiſpaniarum Duci genero ſuo aliquot Hiſpanorum millia, quos antea in Galliam Narbonenſem cum claſſe mittere decreuerat. Sabaudus itaque cùm in oppido Morti omnia quæ ad bellum erant neceſſaria præparauiſſet, 8. Nouemb. illinc Freium venit. Inde Draguignan, vrbem quidem amœnam, ſed ab Huguenottis multis locis dirutam, & vaſtatam profectus, honorificè ab oppidanis exceptus eſt.

14. Nouembris Dux ad aquas Sextias iter inſtituit. Quò cùm veniſſet multi Marchiones, Comites, Barones Domini, & nobiles qui in vrbe erant, magnificentiſſimo habitu ornati obuiam illi procedunt. Hos ſubſecutum eſt Parlamentum & hi qui à rationibus ſunt. Omnes hi perpolitis orationibus, magnaque beneuolentiæ ſignificationibus Duci felicem aduentum gratulantur. Magnus erat populi concurſus, qui Ducis genua, veluti ſeruatoris ſui, contingere geſtiebant. Cùm templo appropinquaſſet, occurrit illi clerus & Archiepiſcopus eum docta oratione excepit, 1591 5680

& ſalut

Anni Chriſti. Anni mundi.

& ſalutauit.Inde in Palatium Regio more deductus, & in ſolio conſtitutus eſt.Eique totius Prouinciæ adminiſtratio fuit tradita.

1590 5679 Per eoſdem quoque dies Conſules Maſſilienſium cum aliis 50.ex optimatibus nomine totius Reipub.ad Ducem venerunt,eique ſupplicârunt,Maſſiliam venire non dedignetur.Senatum enim populúmque eius aduentum maximoperè deſiderare. Quibus reſpondet Dux, ſe id facturum, mox vbi expeditionem, quæ illi mandata erat, abſoluiſſet.

Neque mirabitur tam felicem huius Principis fortunam, cui eius indoles, eiúſque virtutes exploratæ ſunt. Ferunt enim Principem eſſe prudentem in conſiliis,expeditum in rebus agendis,nunc vi,nunc clementia,prout neceſſitas poſtulet,quod deliberatum eſt,celeri opere perficiens.Amatur ſimul & timetur à Principibus tum ſuis,tum vicinis.Singularem præterea dotem à Deo accepit, vt deſolatos quoſque & oppreſſos,non verbis tantùm, ſed re ipſa quoque conſoletur. Has ob cauſas multorum oculi in illum coniecti ſunt. *Ianſon. in Mercur. in Gallobelg.lib.3.*

Menſe Octobri Carolus Archidux Auſtriæ mortuus eſt.

Sub finem Nouemb.poſtquam Parmēſis Lutetiam obſidione liberaſſet,commeatuque iuuiſſet,multa oppida vicina occupaſſet,omniáque feciſſet,quæ tam exiguo temporis ſpatio fieri potuerunt,copias ſuas inedia,laboribus, & morbis afflictas in Belgium reduxit.Exercitus frons 2. Decembris, Ipſe cum omni nobilitate eiuſdem menſis quarto die reliquo exercitu,in confinibus Galliæ relicto, Bruxellam reuerſus eſt.

Sed ſtatim ab huius Principis è Gallia diſceſſu,ſuo malo confœderati experti ſunt,quàm imprudenter feciſſent, quòd nullum Regis Hiſpaniarum militem in vrbibus reſeruaſſent. Opportunitatem hanc non eſſe contēnendam ratus Rex Henricus,ſuos,quos in oppidis iſtis adhuc habebat,ſolicitauit.Inuenit qui illi operam ſuam commodarent. Hoc modo omnia penè oppidula vno menſe amiſſa ſunt, quæ Parmenſis recuperârat.

In Brabantiam reuerſus Parmenſis,eum quoque ſtatum non inuenit,quem ſperauerat.Nam poſt multas ab hoſtibus captas munitiones, poſt amiſſas machinas bellicas poſt ſpoliatas vrbes,hoc etiam acceſſit mali, quòd Hiſpani,qui in Campinia iuxta Herentals,& in vicinis locis hyemabant,ob multorum menſium non ſoluta ſtipendia, tumultuari cœperant.

25.Decembris,qui dies omnibus Chriſtianis,ob natiuitatem Chriſti,quam tunc celebrat Eccleſia. ſacer eſt & ſolennis, Comes Eberſteinius cum aliquot copiis in Vveſtphaliam irruptionem fecit.In vicinis Monaſterio pagis,catholicos,qui eam noctem orationibus & vigiliis traduxerant,& ſe iam quàm ſplēdidè potuerunt,ob feſtum diem, veſtierant,ornarántque ſpoliarunt, omnem ſupellectilem eccleſiaſticam rapuerunt,ſacramenta pedibus conculcarunt,matronis & virginibus pro ſua libidine abuſi ſunt.Inde Roxelium,& Telgetium profecti à ciuibus intromittuntur;ſed eodem eos modo,quo cæteros tractauerunt. Poſtridie in Hoesvvinkel intolerandam exercuerunt petulantiam.Præter omnia enim, quæ hactenus diximus, ibidem etiam baptiſterium fœdè commacularunt, conſecratas hoſtias in ora equorum inſeruerunt,multáſque vir-
5680 gines,matronasq́; conſtuprarunt.Inde in Abbatiam,Ma-
1591 rienfeltium venientes,non tantùm in ſacramenta,& ima-

Anni chriſti. | *Anni mundi.*

gines, ſed & in Monachos ipſos turpiter debacchati ſunt. Inde in Paderbornenſem Epiſcopatū irruunt, obuia quæque diripiunt, fœminis ſubductis veſtibus, & ſupra caput colligatis, abuſi ſunt, multáque ibidem inſolentia nomen ſuum apud poſteros nobilitârūt. Gubernatori ipſi Sparenbergio non pepercerunt. Atque hic ſit finis anni 1590. *Ianſon.lib.3, Merc. Gallobelg.* 1590 5679

1591. Initio anni Gratianopolis in Delphinatu Parlamenti ſedes intercipitur à Franciſco Bonnæo Domino de Lesdiguieres. Is Dalbineum, qui illic imperabat, & cuius fidei vrbs ea commiſſa fuerat, foras exire cogit. Vrbemque ad hunc vſque diem in poteſtate Regis retinuit.

Ianuario menſe Rudolphus II. huius nominis Imperator, Princeps pacis amantiſſimus, qui anno 1579. nullis pepercit ſumptibus, & laboribus, vt Belgicas Prouincias ſuo Regi rebelles, & Regem illis infenſum, poſitis odiis interſe conciliaret, nec vnquam hanc curam depoſuit: Nunc iterum idem tentandum putat, & legatos ſuos in Hollandiam mittit, qui ſuæ maieſtatis mentem ordinibus declarent, eóſque ad pacem, & tranquillitatem hortentur. Sed Ordines oblationem pacis exploſerunt.

4. Ianuarij Parmenſis cum quotidie intelligeret nouas Regis Henrici victorias, metuens ne fortè in Ducatum Luxemburgenſem exercitum duceret, & occupatis aliquot oppidulis iter in Italiam, atque adeo in Hiſpaniam interciperet, Petrum Erneſtum ſeniorem, Mansfeltium comitem, iſtius Ducatus gubernatorem, Bruxellis dimiſit, & in Luxemburgum ablegauit.

Initio Februarij Baſileæ ſpectrum quoddam fuit viſum mirabile. Monaſterium eſt in vrbe appellatum Clingenthal. In eo quondam, cum vrbs eſſet catholica, virgines habitarunt Deo conſecratæ. Nunc verò nulla in eo eſt religio. Quadam nocte vigiles, qui iuxta hoc monaſterium excubabant, in eo concentum audierunt, multorum quaſi Monachorum veſpertinas preces, & completorium canentium. Paulò pòſt viderunt iidem vigiles magnam ſacerdotum & monachorum in habitu religioſo è templo prodeuntium cateruam, qui cum crucibus & vexillis per pontem, quo Rhenus ſternitur, in templum S. Ioannis, quod in ſuburbiis eſt, proceſſerunt. Hic ſe ſtiterunt, & litanias cecinerunt. Interea magna armatorum manus acceſſit, ſacerdotéſque & monachos donec è templo redirent, præſtolati ſunt. Tandem illi abſoluto cantu templo egreſſi, ordine, qui in ſupplicationibus ſeruari ſolet, ad monaſterium reuertuntur. Comitantur eos milites prædicti. Ingrediuntur illi monaſterium, hi foris manētes, paulò pòſt diſparuerunt. Habes lector, ſpectrum, quid verò ſibi velit, non eſt meum iudicare. *Ianſon. Mercur. Gallobelg. lib. 4.*

In Cardinalium Senatu Gregorius 14. Henricum Regem denuo excommunicauit, omnes qui eius factiones ſequebantur, proſcripſit, Monitorium fieri præcepit, & per Landrianum in Galliam publicandum miſit. Landrianum autem hunc, Epiſcopo Placentino in Italiam reuocato, ſuum Pontifex in Galliis nuntium creauit. *Idem Ibid.*

Cùm autem de ſubſidijs Mœnio Duci mittendis ſimiliter ageretur, ſex millia peditum Heluetiorum, Italorum autem mille, & cataphracti equites 1500. Gallis decreti ſunt. His omnibus imperaret Comes Franciſcus Sfondratus, Pontificis ex fratre nepos. Cui à conſilijs, & auxilijs iuncti ſunt Marchio Corniæ, Virginius Vrſinus, & Octauius Caſius. 1591 5680

Anni Chriſti. *Anni mundi*

1590 5679 16. Aprilis cùm Henricus Carnutum diuturna obſidione,& continuis oppugnationibus multùm fatigaſſet, iámque oppidani continuis vigilijs & laboribus exhauſti eſſent,tandem ſe dedere coacti ſunt.Conditiones ſequentes datæ : Henricus Præſidiarios milites incolumes cum gladijs ſuis dimitteret. Ciues omnes Pariſienſes eorumq; bona,qui huc tanquam ad aſylum confugerant , arbitrio Regis traderent.Centum millia coronatorum in pecunia, & alia centum in mercibus numerarent.Caſtrum in vrbe reſtaurarent,& exercitum regium menſem integrum in caſtris alerent. Priuilegia & Catholicam Romanam religionem ſartam tectam conſeruarent. His conditionibus Rex 18.in vrbem admittitur,in qua magnam vini & frumenti copiam inuenit.Paulò poſt cum exercitu Iatinum profectus eſt.

Eſpernonius,qui in Picardia aliquot equitum turmas habebat,circa idem tempus in Aumalium Ducem incidēs, ad pugnam prouocatur. Eſpernonius numero ſuperior, Aumalium,cæſis aliquot,in fugam conuertit,& Morinorum Gubernatorem eiuſque Vicarium captiuos abduxit.

Sabaudiæ Dux in Delphinatu & prouincia proſpero victoriæ curſu adhuc vtebatur, multáque loca partim deditione,partim vi occupauerat. Maſſilienſes eum iamdudum vt ad ſe veniret, inuitarant.Peractis itaque grauioribus negotijs cum inſigni nobilium caterua ſub hoc tempus Maſſiliam venit,& incredibili magnificentia,regióque penè apparatu,& honore,tam à Magiſtratu , quam ab equeſtri ordine,totóque populo excipitur.

Non multos poſt dies Dux à Socero Hiſpaniarum Rege in Hiſpaniam vocatus eſt.Profecti cùm eo ſunt Legati confœderatorum,& vrbis Maſſilienſis.Bercinonam appulſus Princeps Hiſpaniarum Philippus Iunior,cum maximo nobilium comitatu obuiam proceſſit.Sororiúmque ſuum magnificentiſſimè excepit. Ad Catholicum Regem cùm perueniſſent, Rex genero ſuo ingentem pecuniæ vim numerari mandauit,qua exercitum conſcriberet, ſe ſuáſque ditiones tueretur,& confœderatorum cauſam iuuaret.

Sub finem Aprilis Dux Nemoræus obnixè rogatus & deſideratus à Lugdunenſibus,Lugdunum venit.

Comes Mauritius Naſſouius, & ordines confœderati toto hoc anno conductis vndique operis , quæ ad maximam aliquam expeditionem erant neceſſaria ſibi compararunt.Machinas bellicas fuſili ære,ſcalas,pontes nauales, omniaque tam ad obſidionem,quàm ad oppugnationem commoda ſibi fieri procurarunt.Pulueris quoque tormentarij,globorum,& annonæ ingentem copiam coacerua- runt.Supplementum militum vndique collectum eſt, & circa 12.Maij ſeſe ad expeditionem præparauerunt.

Octauius Epiſcopus Calatinus,& in partibus Rhenanis Nuntius Apoſtolicus,cùm multos abuſus in Eccleſiam clam irrepere intellexiſſet,maturo conſilio hoc tempore multa ad reformationem pertinentia Coloniæ decreuit.

Mēſe Iulio Rex Hēricus publico edicto mentē ſuam de cōſeruanda Catholicis Catholica Romana religione declarat.In quo initio regni ſui ſe nihil magis optaſſe dicit, quàm vt Concilium conuocaretur , in quo religionis controuerſiæ componerentur.Se non obſtreperum fore, præfractum,aut obſtinatum.ſed doceri velle , & ſi error demonſtretur, ſe ſaniora conſilia ſecuturum. Sibi de-

1591 5680 cretum etiam ſemper fuiſſe in Catholica, Apoſtolica Romana Religione nihil mutare, aut vt ab alio mutetur, admittere velle.Sed profeſſoribus eiuſdem Religionis,illam

omniáque illorum, immunitates & priuilegia ſarta tecta conſeruare.

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

24. Eiuſdem mẽſis Iulij aliud edictum iuſſit promulgari, quo inuehitur in eos, quorum importunitate vltimum pacis edictum erat reuocatum, primò per ſubſequẽs edictum anni 1585. menſe Iulio: ſecundò per edictum anni 1588. Rothomagi publicatum. Vtrumque edictum Regi violenter extortum, & ex eo plurima in Regno mala enata dicit. Ideo præſenti hoc ſuo mandato ſe duo iſta edicta, vt perniciosiſſima, violentáque reſcindere, & abrogare, ipſum autem pacificationis decretũ approbare, atque vt ab omnibus approbetur, & obſeruetur mandare ſignificat. *Janſonius, & Annales Gallici.* 1590 5679

Menſe Augusto Parlamentum Turonenſe edicto publico Monitorium Bullæ Gregorianæ, quo Rex Henricus excommunicatur, infirmat, reſcindit, & irritũ facit. Omnibus ſanctis decretis ſtatutis, Iuribus, priuilegiis: immunitatibus, & libertatibus eccleſiæ Gallicanæ contrarium pronunciat.

Simile Senatuſconſultum Catalaunenſe Campanum Iunio Menſe prodierat aduerſus eandem Bullam.

Sed hæc duo Senatuſconſulta, Pariſiis 8. Auguſti Arreſto Parlamenti infirmantur, condemnãtur, & comburi publicè iubentur. Sic Arreſta Arreſtis contraria in lucem atque in vulgum prodeunt, magno reipubl. detrimento.

Quantò ſatius & felicius fuerat concordes Gallorum animos in vna fide Eccleſiæ Romanæ & ſub vnius Regis Imperio pacatè & tranquillè viuere, quàm pro quorumdam nouatum rerum ſtudioſorum libidine modò huc, modò illuc incertos rapi & circumagi!

7. Auguſti Magiſtratus Argentoratenſis aliquot Senatores, duos currus, & 26. Sclopetarios in Monaſterium mittit, quod celebre & antiquum erat in agro ſuburbano Argentorati, anno 1340. ædificatum, & Carthuſianis inhabitandum datum. Hi cùm eò veniſſent, & Priorem & fratres omnes in ciuitatem abduxerunt. Poſtridie fuerunt miſſi qui in ambitu feneſtras vitreas comminuerẽt, Bibliothecam, aurum, argentum, vinum, omnémque annonam diriperent, & in vrbem comportarent. Sequenti nocte octoginta cæmentarios expenſis ſuis conductos in idem monaſterium deducunt, qui totum monaſterium primò, deinde turrim demoliti ſunt. *Ianſonius libr. 4. mercur. Gallobelg.*

15. Auguſti die aſſumptæ in cælos B. Mariæ ſacro Ioinuillæus Ducis Guiſij filius in arce Turonenſi ſub cuſtodia Rouuralij captiuus detentus iam annos 2. menſes 8. è captiuitate elapſus eſt, & à Domino de la Chaſtre nobiliſſimo cum comitatu Auaricum Biturigum oppidum deductus. Vbi ab omnibus vtriuſque ordinis hominibus obuiam illi prodeuntibus magnificentiſſimè exceptus, & in primarium vrbis templũ cùm veniſſet, gratiæ Deo omnipotenti fuerunt actæ, & canticum, Te Deum laudamus, decantatũ. Deinde carminibus variis, & inſigni Comœdia de adoleſcentibus in caminum ardentem iniectis, per ſtudioſos ſocietatis Ieſu ſalutatur.

15. Septembris Declarationem ſuam Aureliæ promulgat de iuuando & obſeruando Principum catholicorum fœdere aduerſus contrariæ partis fautores.

18. Eiuſdem menſis Sabaudiæ Ducis exercitus ad Pontem charræum à D. de Leſdiguieres cæditur, & in fugam vertitur. 1591 5680

Anni Christi. *Anni mundi.*

1590 5679 Rex Henricus Nouiodunum in Picardia 15000. militum exercitu circundedit, arctáque obſidione, & 14. maioribus tormentis cinxit, & cùm conditiones deditionis tolerabiles quas obſeſſis obtulerat, recuſaſſent, expugnationem vrget, & quarta tandem oppugnatione vrbem vi occupauit, Magiſtratum & præfectos mutauit, & forti præſidio vrbē muniuit, *Ianſon. lib. 4. Mercur. Gallobelg.*

Iudæus quidam Leo nomine, in omni genere linguarum exercitatus, Pragæ nuper in Boëmia ad fidem conuerſus, & Chriſtianorum ſacris initiatus, familiaritate cuiuſdam Franciſcani, Petri Rodami, cui cura infirmorum erat concredita, quíque morientibus ſalutare viaticum ad miniſtrabat, vtebatur. Diligenter obſeruârat, vbi hoſtiæ conſecratæ reponerentur, & aſſeruarentur.

Initio itaque Menſis Septembris, Iudæus hic Chriſtianus factus (vt & ferè omnes huius farinæ recutiti) Iudaizans, huiuſmodi hoſtias tres clam ſurripuit, chartæ inuoluit, & Presburgum in Vngariam profectus, ad Iudæum in hoſpitium diuertit. Cúmque aliquot dies hîc commoraretur, ſæpe cum hoſpite de incarnatione Chriſti, deque ſacramento corporis & ſanguinis eius diſputauit. Interrogauit tandem hoſpes Leonem, an aliquando ſacramentum hoc percepiſſet. Reſpondit Leo ſe percepiſſe. Tandem eò prouecta eſt oratio, vt Leo tres conſecratas hoſtias, Pragæ raptas, è ſinu depromſerit, & iudæo ſpectandas dederit. Iudæus viſis hoſtiis, obnixè Leonem orauit, duas ſibi donaret. Quod cùm ille recuſare non poſſet, Iudæus acceptas hoſtias in arculam repoſuit, & accuratè cuſtodiuit, donec Leo Presburgo Nikelsburgum proficiſceretur. Eo abſente Iudæus hic alios ſuæ ſectæ homines conuocat, ijs hoſtias exhibet, ac quomodo eas adeptus eſſet, commemorat. Collatis hi conſilijs plures Iudæos ad ſe vocant, vt experiantur ſitne in Chriſtianorum Sacramentis dolus, an potiùs ea vera ſint. Effundunt hoſtias in menſam, & ponè eas cultrum. Hîc vnus eorum abrepto cultro; Si, inquit, verè Chriſtianorum Deus ſis, hîc virtutem tuam exere: ſimulac cultrum in hoſtiam adegit. Extemplo copioſus ſanguis effluxit. Territis hoc miraculo Iudæis, mox vindex Deus adfuit, & fulmine domum concuſſit, quæ igne correpta, cum hoſpite, vxore duabus filiabus, multiſque alijs Iudæis funditus exarſit. Tres tantummodò incolumes euaſerunt Menſa & hoſtiæ in medio iſto incendio ſaluæ, intactæque remanſerunt. Gubernator vrbis, qui extra muros habitabat, tam ſæuum videns incendium, miſit famulos ſuos in vrbem, vt cauſam incendij inquirant, & illud cum oppidanis reſtinguant. Qui cùm in vrbem veniſſent, didicerunt Iudæos aliquot iſtis in ædibus congregatos fuiſſe. Quid verò egerint, nemini conſtare: multis igne abſumptis, tres euaſiſſe. Re ad gubernatorem relata, tres illi Iudæi quæruntur, & inuenti in vincula conijciuntur. Habita quæſtione, cùm diu ſcelus occultarent, tandem prodere coacti rem geſtam ordine narrarunt. Gubernator vt tantùm ſcelus debitis pœnis expiaret, Iudæos iſtos exquiſitiſſimis tormentis excarnificari, tertióque die adactis per corpora ſemiuiua palis, in via regia collocari præcepit. *Ianſonius lib. 4. Mercur. Gallobelg.* Hinc diſce Iudæe, diſce Lutherane, & Caluiniane hæretice, tremendum hoc Ieſus Chriſti Seruatoris noſtri myſterium cum ſummo honore & timore debere adorari.

1591 5680 Rudolphus Imperator, etſi iam antea ſæpe ordinum Belgicorum confœderatorum animos fruſtra tentaſſet, vt

Anni Christi.		Anni mundi.
1550		5679

cos ad pacem amplectendam adduceret, à propoſito tamé nō deſtitit. Sed pacis amantiſſimus, Legatum ſuum in Hiſpaniam ad regem miſit,ei mentem ſuæ maieſtatis declaraturum. Rex audita legatione Cæſari totum pacis negotium commendauit, & quicquid Cæſar ageret,ſe ratū habiturum promiſit.Cæſar ad ordines ſcribit, eóſque ad pacem iterum hortatur, æquiſſimas conditiones offert, ordines eius Maieſtati gratias agunt, ſed fruſtra de pace agi cum Hiſpanis à quibus nulla ſtabilis & ſyncera pax eſt expectenda, cùm ſub ſpecioſo pacis titulo, peſſima quæque machinentur. Id enim ſe ſæpe antea expertos eſſe.

19. & 20. Septembris in Mediomatricum Metropoli vrbe Metenſi inter Catholicos, & Proteſtantes exorta eſt ſeditio,dum interrogante Gubernatore Burgundos,alióſque oppidanos,Quem Regem agnoſcerét,& à cuius partibus ſtarent,Proteſtantes reſponderent, ſe præter Henricum Regem alium non agnoſcere: Catholici verò, ſe gubernatorem ſequi,eum ſibi caput eſſe,quandiu Rex legitimus non eſſet electus. Qui tumultus poſtea, ſed non ſine ſanguine,compreſſus eſt,

Angliæ Regina claſſem rurſus in Hiſpanicum mare miſerat,vt claſſem Hiſpanicam ex India venientem,auro, argento, omniſque generis precioſiſſimis mercibus onuſtã, intercipereт.Sed cùm ad anguſtias maris Athlantici veniſſet,ab Hiſpanis malè excepta eſt,multæ naues captæ,Claſſiarij occiſi,cęteræ fugatæ ſunt. Claſſis interim Indica in inſulas Azores incolumis primùm, deinde in Hiſpaniam appulit.

Nec feliciùs pugnârunt Angli in Gallia.Dominus enim de Villars.gubernator portus,quem Gratiæ vocant,cũ auxilio Rothomagenſium inter Diepam & prædictum portum mille ducentos Anglos proſtrauit.

29.Septemb.moritur Ioannes Orientalis Friſiæ Comes, ſummus nouorum Chriſtianorum fautor & patronus.

Quem paulò pòſt Chriſtianus Saxoniæ Dux & elector inſecutus eſt. Is enim cùm Dreſdæ aliquandiu ægrotaſſet, tandem 5.menſis Octob. huius lucis vſuram cum ſummo Proteſtantium & Caluinianorum mœrore amiſit.Cadauer damaſcena veſte atri coloris, & Polonica talari tunica ex holeſerico amictum,aurea catena, armillis, annulis, aliiſq; chimeliis ornatum:pedes ocreis & aureis calcaribus induti, caput Polonico pileo,multis additis plumis, vnionibus & gemmis circumpoſitis opertum,capulo primùm ligneo, pòſt ſtanneo,Chriſti crucifixi,matriſque, ac diſcipuli imaginibus inſignito impoſitum,& in templum illatum,à nobilibus ante pulpitum, vt ab omnibus conſpiceretur collocatum eſt. Dextra amazoniam ſecurim oblongam tenebat,ſiniſtra gladium.Interea cognati & amici vndique euocantur,vt ad exequias,quæ 3.die Nouemb. celebrarentur, cohoneſtandas conueniant. Quæ initio Nouembris Dreſdæ magna cum pompa Principum,& nobilium Germaniæ concurſu celebratæ ſunt. Filiũ octēnem,quem ex Sophia Io.Georgij Electoris Brandeburgenſis filia an. 1583.die 23. Septemb.ſuſcitauerat,hæredem reliquit. *Ianſon.lib.4.Mercur.Gallobelg.*

q Innocentius IX. ante Pontificatum Ioannes Antonius Fachinetus appellatus,ſanctorum quatuor coronatorum Cardinalis,natus eſt Bononiæ 22.Iulij 1519.in pueritia atque adoleſcentia iis ſtudiis animum applicuit,quę iſtam decent ætatem. Quorũm curſu abſoluto. Iuriſprudentiæ dedit operam, & 11.Martij. anni 1544. in ea facultate Doctoratus inſignia ſuſcepit.

238

q INNOCENTIVS 9.

1591	Bononienſis, priùs dictus Cardinalis Sanctorum quatuor coronatorum.	5680
1591	Menſ. 2. dies 1. Vacat menſ.1. diem 1.	5680

Anni chriſti. 1591

Patriarcha.

Conſtantinopoli.

Principibus

Amurathe Turcarum Imperatore.

Mahomete Hobubendo Perſarum.

Rodolpho 2.occidentis,ſiue Romanorum Imperatore.

Henrico 4.Franciæ & Nauarræ Rege.

Philippo Hiſpaniæ & Portugalliæ.

Elizabetha Angliæ.

Iacobo 6. Scotiæ.

Sigiſmundo 3. Poloniæ.

1591

Anni mundi. 5680

Paulò pòſt Romam venit, & ſe totum obſequio, miniſterióque Cardinalis Farneſij tradidit,à quo poſtea miſſus eſt vicarius Auenionem, vbi quatuor circiter annos commoratus eſt. Pòſt Romam redijt. Non multò pòſt tempore Pius 4. cum Neocaſtrenſem Epiſcopum in Calabria conſtituit, fuit autem primus Epiſcoporum quos iſte Pontifex creauit.

Anno 1561. ad concilium Tridentinum vocatus venit, vbi doctrinæ, prudentiæque ſuæ ſingularis, & Religionis zeli maxima dedit ſpecimina.

Anno 1566. à Pio V. miſſus eſt Nuntius Venetias, vbi ſex annis & aliquot menſibus habitauit, & in glorioſi illius fœderis inter Pontificem,Regem Catholicum,& Venetos contrà Turcam ſtrenuè & cum laude laborauit.

Primo deinde anno Pontificatus Gregorij 13. Romam reuerſus, inde ad Eccleſiam ſuam Neocaſtrenſem ſe recepit, vbi aliquam moram fecit,gregem ſuum in officio & pietate retinens.

Hinc à Gregorio Romam reuocatus anno 1576.creatus eſt Patriarcha Hieroſolymitanus,cùm paulò antè in manus Pontificis Epiſcopatum Neocaſtrenſem liberè reſignaſſet.

Vſus eſt & Gregorius ſæpe illius opera in ſignatura, aliiſque arduis quæ Pontifici incumbunt negotijs.

Denique in promotione 19. Cardinalium à Gregorio, die 12. Decemb.anni 1583. facta,Cardinalis cum titulo SS. quatuor coronatorum creatus eſt.

Pontifice Gregorio 14. omnes penè cauſas, quæ in ſignatura ſolent agitari,ipſe adminiſtrauit. Gregorius enim cum eſſet valetudinarius, non potuit vt ſolet, iſti congregationi intereſſe. Quare omnem eam curam in Cardinalem SS.quatuor coronatorum reiecit.

Denique mortuo Gregorio 14. ſine vlla difficultate, & cum vniuerſali totius ſacri Collegij ſuffragio, altero die poſtquam conclaue obſeratum eſſet, Pontifex renuntiatus eſt.

Fuit itaque electus Pontifex 29. Octob. 1591. Cúmque extemplò (vt in conſuetudine eſt, multa beneficia à Cardinalibus peterentur, ille nulli tunc quidpiam indulgere voluit, dicens ſe maturè omnia,& præmeditatè facere decreuiſſe.

Dum Pontificijs veſtibus indueretur, Bullam de non alienandis bonis eccleſiæ confirmauit.

Sed & efficaciſſimis verbis, quæ ex intimo corde procedere facilè videbantur, teſtatus eſt,ſe omnem ſuam cogitationem eò conuerſurum, vt annonæ foret in vrbe & copia & laxitas,miſeriæque populi ſubueniretur. Quamobrem poſtridie Senatum purpuratorum congregauit, & decreuit, quòd omnes Barones, qui Romæ habitabant, frumentum ſuum in vrbem tranſportarent. Domino autem Vitellio annonæ Præfecto mandauit,vt decretum hoc cum ſummo rigore exequeretur.

Dominica ſequenti, quæ fuit 2. Nouembris,coronatus eſt.Poſtridie primum fecit conſiſtorium,in quo Cardinalibus pro collata in ſe tanta dignitate gratias egit, & nonnulla commemorauit,ad Reipubl. conſeruationem pertinentia, quæ ſucceſſu temporis facere propoſuerat.

Significauit etiam inter alia mentem ſuam eſſe,vt ſemper bona auri Summa in caſtro reſeruetur, cuius vſus eſſe poſſit in certis Sanctæ ſedis,aut populi periculis & neceſſitatibus.

5680 29. Eiuſdem menſis Nouembris Dux Mantuæ Romam venit, vt Pontifici obedientiam præſtaret. Hoſpitio ex-

Anni chriſti. *Anni mundi.*

ceptus eſt liberaliſſimè,& deſignata ſunt illi in palatio Nepotum Pontificis habitacula.

Poſtridie calendarum Decembris S.Pontifex iuſſit promulgari decretum de moderatis rerum omnium ad victum humanum neceſſariarum pretijs. Nam propter annonæ difficultatem, & ſæuitiam,quæ anno præcedenti graſſabatur,omnium rerum eum in modum aucta erant pretia, vt omnia cariſſimè & præter modum, præter omnium temporum præcedentium conſuetudinem,& rerum ipſarum naturam venderentur.Cui malo remedium adhibere vtiliſſimum fuit,& maximè laudabile. 1591 5680

18.Decembris duos creauit Cardinales,Dominum Segam Epiſcopum Placentinum, Vicelegatum in Galliis, Prælatum ſingulari doctrina præditum,ſtrenuum, & magnæ mentis. Qui pro ſede Apoſtolica multos hactenus labores exantlauerat: & Antonium Fachinetum pronepotem ſuum, iuuenem magni ingenij & induſtriæ, qui multa iam dedit argumenta,ſe vti & ſacelli & tituli Innocentij ſucceſſor eſt, ita quoque eiuſdem virtutum fore imitatorem.

Tandem 21. Decembris eiuſdem anni 1591. in grauiſſimam febrem incidit.Quam ex eo contractam quidam arbitrantur,quòd ante biduum non optimè diſpoſitus, ex ſingulari deuotione ſeptem illas celebriores Romæ Eccleſias inuiſerat.Alij aliam cauſam prætexunt. Vt vt eſt, vir grandæus, poſtquam paucis diebus ægrotaſſet, tandem dominica die,quæ erat 29. Decemb. nocte, hora 13. laborante deficientéque luna,lunæ,hoc eſt,eccleſiæ caput & Primarius Paſtor in ipſis morbi laboribus defecit,placidéque in Chriſto ſaluatore obdormiuit. Poſtquam in Pontificatu ſediſſet menſes integros duos,vixiſſet annos 71. & menſes penè quatuor.

Erat ſingularis abſtinentiæ,ſemel tantùm in die, idque tempore cœnæ,comedens, macilentus erat, & natura melancholicus. Gaudebat opaco aëre, & camporum viridantium amœnitate. Plerunque in lecto ſtudebat,vbi & cauſas, quæ afferebantur, audiebat. Erat enim natura frigidiſſimus, inferiórque corporis medietas nunquam non frigebat.Statura corporis erat procera, vultus maieſtate plenus, in moribus & verbis erat grauis,in conuerſatione nihilominus comis & facilis. Voluptas illi erat de literis & ſcientijs colloqui maximè de rebus politicis.Multa per ætatem ſcripſerat,quæ in lucem edere iampridem decreuerat. Sed in hoc, vt & in multis alijs tardus erat. Quam eius tarditatem complexioni melancholicæ aſcribebant.

Vacauit illius morte ſedes menſe vno,die vno. Cuius interregni tempore,vti & ſub interregno Gregorij XIV. Vrbani VII.& Sixti V.vrbis ſtatus fuit quietiſſimus, nullo tumultu exagitatus,nullus effuſus ſanguis,immunis ab omni ſolita inſolentia.*Anton.Ciccarella in vita Innocentij 9. & Ianſon.lib.4.merc.Gallo belg.*

Hvmana.

1591.Menſis Nouembris 15. Barnabas Briſſonius Præſes Senatus Pariſienſis, Claudius L'Archer, &, Ioannes Tardif Conſiliarij regij, in ſuſpicionem cùm veniſſent, quod clam Regi Henrico fauerent, à ſeditionis quibuſdam in carcerem parui Caſtelleti,quod vocant, coniecti, 1591 5680

Anni chriſti. *Anni mundi.*

noctu ſtrangulantur, & ſequenti die manè in publica platea Grauiæ ſuſpenſi ad duos aut tres dies,ſpectaculu horrendum, & inſolens populo exhibentur. Quod cum ad
1591 5680 Mœnium Ducem perlatū eſſet, ſtatim Lutetiam venit, & nonnullos è ſeditioſis comprehenſos in quibus quatuor fuerunt, è famoſo illo numero X V I. puniri & ſuſpendi publicè in patibulo iubet, & aliquot pòſt diebus abolitionem publicari eorum omnium quæ ſuperioribus diebus acta & perpetrata fuerant. Annis poſteà 1593. & 1594. Senatus Pariſienſis aliquot alios huius tam atrocis facinoris conſcios,comprehenſos,& in vincula coniectos condemnauit. *Extat libellus de vita & laudibus ipſius Barnaba Briſſonij, Lutetiæ excuſus lingua Gallica,1595.*

In Anglia etſi præcedentibus annis multi catholici capti,multi in exilium eiecti,multi diris tormentis,extremiſque ſupplicijs è medio ſublati eſſent, metus tamen Reginæ, conſiliariorúmq; non tollebatur, nec Catholici quos illi perduelles nominant,funditus potuerunt extirpari,nouis ſemper ex tranſmarinis ſeminarijs veteribus ſuccedentibus. Sperauerat Regina(vt quidam ſcribit)ſeminaria iuuentutis Anglicanæ, quæ Rhemis in Gallia, Romæq; inſtituta ſummorum Pontificum, & Regis Hiſpaniarum munificentia ſuſtentantur, his bellorum Gallicorum motibus labaſcere,atque extinctum iri. Quod adeo non factum eſt, vt etiam magis efflorefcerent, & vltra hæc duo ſeminaria,tertium quoque in Hiſpania,Valleſoleti à Rege hoc tempore erectum ſit. Huc accedebat,quòd hoc anno duodecim plus minùs Sacerdotes Catholici ex ſeminario Hiſpanico emiſſi, vario ac diſſimulato habitu Angliam fuerant ſubingreſſi, & exploratorum manus præterlapſi. Regina itaque ſibi, ſuiſque metuens, quorundam ſuorum ſuaſu edictum atrox & ſeuerum condidit, cui titulum dedit hunc:*Declaratio magnarum turbationum,quæ contra Rempub. intentantur, per multitudinem Sacerdotum, Seminariſtarum, ac Ieſuitarum, qui clam immiſſi, & per regnum diſperſi ſunt,vt inſignes proditiones operentur,ſub ementito nomine Religionis, Cum prouiſione valde neceſſaria, de remedio ad malum hoc euertendum, edicto ſuæ maieſtatis publicata.*

Edictum illud,quò minùs ſtatim,vbi conſcriptum fuit, publicaretur, reſtitiſſe dicitur Chriſtophorus Hattonus, regni Cancellarius.Nam cùm vir moderatior eſſet,tantam crudelitatem fortaſſis improbauit. Eo itaque 18.Nouembris è viuis ſublato,Cecilius ſequenti ſtatim die,poſt Hattoni obitum,curauit illud in foro publicandum. *Ianſonius lib.4. Merc. Gallobelg.*

Pragæ quidam miniſter hæreticus (quem Caluiniani dicunt fuiſſe Lutheranum,Lutherani verò Caluinianum) homo inquietus & maledicus, ſeditioſis & inconditis ſuis concionibus id effecit, vt Cæſar illum vrbe interdixerit. Hic mandato Cęſaris contempto,in vrbem clam reuerſus ſuos inuenit, apud quos latitabat. Tandem familiaritate cuiuſdam, non exigui cenſus, contemnendæque formæ puellæ vſus, eam ſibi vxorem ducit. Cùm celebrarentur nuptiæ,res innotuit,captus & examinatus eſt. Conuictus tandem & confeſſus eſt,ſe huiuſmodi matrimonia contraxiſſe plura,etiam cum nuptis,idq; diuerſis in locis. I nunc hæretice, & catholicorum Sacerdotum laſciuiam buccinator in conuiuijs,in curribus,& nauibus declama.

Quid hoc eodem anno de alio Caluiniano miniſtro in
5680 territorio Vltraiectenſi actum ſit, cùm & virgo ſit nobilis,
1591 & res nō omnibus cognita,ſilentio præterire malo, quam commemorare. *Ianſon. lib.4. Mercur. Gallobelg.*

Anni chriſti. *Anni mundi.*

Sub finem anni 1591. Rex Henricus, poſtquam Anhaltius cum ſuis Germanis proteſtantibus, quos ad bellum in Gallia gerendum deſignarat, & in Thuringia, Saxonia Miſnia, Sileſia, Palatinatu, & ditionibus Brandemburgicis incredibili numero (pro rerum ſtatu) equitum peditúmque collegerat, in Galliam veniſſet, Rothomagum arctiſſima obſidione cinxit. 1591 5680

Confœderatorum vires debiliores erant, quàm vt cùm tam potenti Rege auderent congredi, Itali quidem, quos S. Pontifex miſerat, in Burgundiam, atque adeo in Lotharingiam, venerant: ſed vlterius progredi noluere, niſi priùs Parmenſis cum ſuis copiis eſſet in procinctu.

Parmenſis, itaque omni qua potuit ſedulitate equites peditesque per varias Prouincias diſperſos, in Hannonia cogit, & ad luſtrandum exercitum Valencennas proficiſcitur. Petro Erneſto Comiti Mansfeltio (vti & ſuperiore anno fecerat) adminiſtrationem Belgicarum Prouinciarũ mandat. Ipſe cum exercitu, qui quatuor millibus peditum & tribus equitum conſtabat in Galliam iter inſtituit, & in vrbem, *la Fe e*, quàm, confœderati Hiſpaniarum Regi, vt eſſet ſuorum militum receptaculum, conceſſerant, præſidium introduxit. Inde cum reliquo exercitu Peronam cõtendit, vt periclitanti Rothomago, Normaniæ Metropoli ſuppetias ferret. Quæ ſi in poteſtatem Regis tranſiret, confœderatorum res plurimùm debilitarentur.

Ad hanc obſidionem Regina Angliæ numeroſum militem miſerat. Cui ordines Belgici initio ſequentis anni Comitem Philippum Naſſouium cum 21. lectiſſimis peditum ſignis, nauibus bellicis, & omni apparatu addiderunt.

Rex Henricus montem S. Catharinæ obſedit, ſæpiſſméq; ſed irrito conatu, oppugnauit. Qui enim in propugnaculo erant, tam fortiter ſe defenderunt, vt nemo, niſi vitæ ſuæ pertæſus, propiùs auderet accedere. *Ianſon. in mercur. Galiobelg. lib.* 4.

1592 Ne miremur tot bellis ac motibus, tot tumultibus orbem terrarum his quinque exactis annis concuſſum eſſe. In quibus quatuor Pontifices, duo Reges, tres Reginæ, tot Principes, Duces, Comites & magnates ex mortalibus, nobis in mediis bellorum motibus relictis, abierunt.

Sed nec funerum adhuc finis, initio namque Ianuarij illuſtriſſimus Iuliæ, Cliuiæ, & Montium Dux ſenio confectus, annos natus 76. ipſo Epiphaniæ feſto ex his terris abripitur. Qui 10 deinde Martij Duſſeldorpij ſepultus eſt. Ipſius doctiſſimum elegantiſſimúmque Epitaphium à Iacobo Lommio exaratum placet aſcribere.

Quis iacet hic? Dux Iuliacus. Qua ſtirpe parentum?
Cliuorum illuſtri ſanguine natus erat.
Quæ coniunx? Maria illa fuit. Quo ſtemmate? Magni
Cæſaris, & diuo Cæſare nata, ſoror.
Quid iuuenis coluit? Martem. Quid adultior annis?
Pacem: Quid Senior? iuſtitiam atque Deum.
Quo morbo perijt? ſenio, cordiſq; dolore.
Qualiter? inuicta ſpe, ſtabiliq; fide.
Ergo fuit vitæ pars prima. Quid altera? ſurget.
Vnde? ex hoc tumulo, Quando? vocante tuba.

7. Ianuarij Arreſto Parlamenti Rothomagenſis iuramentum ſacri fœderis 22. Ianuarij anni 1589. emiſſum, confirmatur, & renouatur.

16. Ianuarij Ioan. Caſimirus, Dux Palatinus, & Electoris iunioris ex fratre Ludouico nepotis tutor, duab us expeditionibus in Galliam, vna in Belgium, vna in Colonienſem Diœceſim aduerſus catholicos clarus, Columen & 1591 5680

p rotector

Anni christi. | *Anni mundi.*

protector religionis,quam Caluinianam vocant,Cui nihil vnquam ad voluntatē, ſed multùm ad poteſtatem defuit, quò minùs Roma cùm Pontifice, vniuerſaq; religione catholica iamdudum non ſit euerſa, poſt tot exantlatos labores,curis & ſolicitudinibus, quibus pro defenſione periclitantis ſuæ religionis exhauſtus erat, triſtiſſimo Geneuenſis Eccleſiæ luctu,ex hac lachrymarū valle in patriam ignotam euocatus eſt. *Ianſon. lib.5. Mercur. Gallobelg.*

Hunc ſed alia via, alióque profeſſionis genere mox inſecuta eſt Eliſabetha,Caroli 9.Galliarum Regis quondam vxor, Rudolphi Cæſaris ſoror, princeps omni exceptione maior.

Hæc à morte coniugis huc vſque octodecim continuis annis in viduitate ſua Deo nocte diéque famulata eſt.Suis expenſis Viennæ Monaſterium exſtruxerat, in quod è palatio ſuo aditus erat breuiſſimus.Hîc pia Princeps cū toto ſuo Gynæcæo,repudiatis omnibus huius ſæculi voluptatibus,opibus,& honoribus,priuata vixit,omnibúſque diuinis officijs diurnis, nocturniſque interfuit. Deum pro Eccleſia Catholica, pro toto Reipubl. Chriſtianæ ſtatu feruentiſſimis precibus,ſine intermiſſione obſecrans.In ieiunijs, & vigilijs erat aſſidua, in eleemoſynis non inferior fortè Elizabetha illa Thuringiæ tantopere laudata: cuius vt nomen ita & virtutes referebat. Adeo vt dum viueret ſanctiſſima quibuſdam,imò pleriſque haberetur.Cùm per hæc diuina exercitia ad vitæ periodum perueniſſet, huius menſis Ianuarij 25. mortalitatis exuuijs depoſitis, ad dilectiſſimum ſuum Chriſtum, quem ſolum amauerat, quem tota vita quæſiuerat,quem in morte optauerat, luctuoſiſſimo bonorum omnium,præcipuè verò pauperum,& inopum mœrore,& planctu tranſmigrauit.

Huius obitus nuntius cùm in aulam Imperatoris eſſet allatus,tota aula contriſtata eſt,luxitque mortem tam ſanctæ Principis. Sed & Imperator ipſe, aliquot pòſt diebus in publicum non venit, ſed in conclaui ſuo mœrens ſe continuit.

1591 239

1 Clemens 8. Florentinus (ex familia Aldobrandina)nūc ſedet,Cui det Dominus vitā diuturnam,imperium ſecurum,domū tutam,exercitus fortes, Senatum fidelem,populū probum, quietem & pacatum.

1599

Patriarcha Conſtantinopoli.

Beui laqua.

Deinde Bonauentura Secuſio, prius Generali miniſtro ordinis S. Franciſci.

5681 1 Singulare profectò beneficium eſt, & maxima gratia, quam Summus ille Deus hodie Reipubl. Chriſtianæ, totique gregi Sancto exhibuit,Principem illi & Paſtorem omni virtutum genere ornatiſſimum,ſtrenuum,& cunctis ijs dotibus, quæ ad Pontificatum bene adminiſtrandum, ad populum paſcendum,& à circunſtantibus, imminentibúſque calamitatibus liberandum, denique ad tranquillitatem, pietatémque poſtliminio reducendam neceſſarijs, præditum donando.

5688 Talis enim profectò eſt Clemens octauus, Hypolitus Aldobrandinus dictus. Qui cùm priùs Auditor Rotæ, & Datarius ſub Sixto V. fuiſſet, deinde Cardinalis factus, legationem nobiliſſimam, & vtiliſſimam in Polonia obiiſſet, hodie tandem qui 30. dies eſt Ianuarij, anni ab orbe redempto 1592. à Diuina Majeſtate Summus electus eſt Pontifex. In eo arcem poſuerunt vitæ integritas, & Iudicij bonitas;in eo certat magnitudo doctrinę cum rerum gerendarum felicitate & experientia. Quæ res ſapientum omnium calculo ſingularem & optimum Principem conſtituunt, Gratum Deo, dilectum populo, & mundo reddunt glorioſum. Noſtrum nunc eſt cum deuoto pij cordis affectu diuinæ Majeſtati ſupplicare, vt hunc Pontificem nobis quàm diutiſſimè ſeruet incolumen: vt ſanctiſſimos mentis ſuæ conceptus,optimáque propoſita ad honorem Dei,& vtilitatē eccleſiæ feliciter exequatur. *Anton. Ciccarella in Elogio Clementis 8. & Ianſ.lib.5. Merc.Gallobelg.*

2. die

2.die Februarij Clemens 8 S.Pontifex coronatur Romę.

15.Aprilis Legatum à latere in Galliam mittit Philippum tituli S.Onuphrij presbyterum Cardinalem, de Placentia nun cupatum.

Aliquantò pôſt Epiſcopus Viterbienſis,nuntius Apoſtolicus Roma in Gallias miſſus eſt,cum mandatis, vt Legato & confœderatis nũtiaret,Pontificem omnem opem atque ſubſidium ipſis ſubminiſtraturum.

9.Iunij,qui dies electioni Argentinenſis Epiſcopi, qui in Ioannis demortui locũ ſufficeretur, ſtatus fuerat; conueniunt Decanus & capitulares Canonici Catholici ad tabernas,vbi perpetuo ferè Epiſcoporum aula haberi conſueuit,& poſt inuocatum Spiritum ſanctum ad electionẽ progreſſi,initis ſuffragiis,vnanimi omnium conſenſu illuſtriſſim.Cardinalem Lotharingiæ,Calabriæ,Barri,& Gelriæ Ducis filium,Epiſcopum Metenſem, elegerunt. Huius electionis Franciſcus Baro in Kriechingen Decan us, nomine capituli rationem longo programmate,Coloniæ & alibi impreſſo reddidit.

Paucis ante diebus Canonici quidam Proteſtantes,qui à S.Pontifice excommunicati erant,& à quorum partibus ſtabat Magiſtratus vrbis,collatis conſiliis Ioannem Georgium Marchionem Brandeburgenſem Adminiſtratorem Diœceſis poſtularant,& elegerant.

Hinc diuiſione orta Argentoratenſes vi & armis oppida Diœceſeos cœperunt occupare.Lotharingus Cardinalis Magiſtratui Argentoratenſi literas ſcribit, & reſponſo accepto ſe ad bellum parat.Armis decernitur.Tandem defatigatis vtrinque animis,& intercedentibus legatis Cæſareis:

Initio Martij anni 1593. certis conditionibus vtraque pars ſubſcripſit,& pax per tres tubicines magno ſubditorum gaudio fuit promulgata. *Ianſon. libr. 5. & 6. Mercur. Gallobelg.*

Dauid Steinbachius inter Miniſtros Eccleſiæ Saxonicæ,qui ob introductum Caluiniſmum,captiuus tenebatur in arce Stolpenſi,cùm præter opinionem diutiùs teneretur & infelicem timeret exitum. 19.Iunij arte dæmonis captiuitatem euadere,& ſeipſum liberare voluit.Sed dum ſeſe ex altiori feneſtra demitteret,cecidit, & ſiniſtrum femur fregit.Ad eiulatum eius exciti miniſtri inuenerunt eum, & in arcem reduxerunt.Cùm porro quotidie dolorem augeri,& vitam ſuam periclitari videret,petiit à Præfecto arcis ſibi cœnam Dominicam adminiſtrari,promittens ſe omnia reuocaturum, quæ de Caluiniana doctrina tradiderat.Palynodia ipſius manuſcripta 8.Iulij anni 1592.ad verbum recitatur à *Ianſon.lib.5.& Mercur.Gallobelg.*

His temporibus Pragam venit Miniſter quidam hæreticus,qui cùm multos annos Lubecæ, & in vicinis locis concionatus eſſet,Pragæ in theologos Societatis Ieſu incidit,familiaterque cum illis aliquandiu conuerſatus,tandem in cognitionem veritatis adductus errores ſuos deteſtatus,catholicámque Religionem profeſſus eſt,& 22. Iulij publicè,præſente Nuntio Apoſtolico, priorem doctrinam ſuam reuocauit.Vigeſimo deinde ſexto,qui dies erat Dominicus,in templo Societatis præſentibus cunctis Legatis,& magna populi multitudine,vitam hactenus tranſactam cum magnis pœnitentiæ indiciis recenſuit. *Idem Ianſon.eod.lib.*

Menſe Septembri Franciſcus quidam Puccius Filidinus in Germaniam venit,ibique pernicioſiſſimas hæreſes,quas partim ex antiquis Pelagianorum,& Chiliaſtarum errori-

Anni christi.	*Principibus.*	*Anni mundi.*
1592	*Amurathe 3 Turcarum Imperatore,deinde Mahomete 3.ipſius filio maiore natu, anno 1595.*	5681
	Mahomete Hobubendo Perſarum,deinde ipſius filio,anno 1595.	
	Rodulpho 2. occidentis ſiue Romanorum Imperatore	
	Henrico 4.Franciæ & Nauarræ Rege.	
	Philippo 2. Hiſpaniæ & Portugalliæ,deinde Philippo 3.ipſius filio, & hærede anno 1598.	
	Eliſabeta Angliæ.	
	Iacobo 6.Scotiæ.	
	Sigiſmundo 3.Poloniæ.	
1599		5688

bus

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

bus deſumpſit, partim nouas commentus eſt, eáſque longè & latè pluribus per vrbes & prouincias ſparſis libellis diſſeminauit. Vt autem nulli non cognitum ſit, quid non
1592 5681 humana audeat temeritas, præcipua libelli illius capita recenſet *Ianſonius lib. 5. Mercur. Gallobelg.* Eum porro Filidini libellum Nicolaus Serarius Societatis Ieſus Theologus, & in Academia Herlepolenſi Theologiæ profeſſor nō minùs eleganti, quàm docto opuſculo infirmauit.

9. Octobris Lipſiæ noua inſtituta eſt, ſed particularis viſitatio. Multi Caluinianæ religionis ſuſpecti examinati, officiis ſuis priuati, & Iuriſcōſultis nonnullis praxis interdicta eſt. Inter alios quoque Conſul quidam à viſitatoribus citatur, vt cauſam reddat, cur in ſuo conſulatu, multos libros, inter quos ſerpens antiquus, ſeu ſacramentariorum Dæmon, Lupus excoriatus, Prodromus, Caluinus rediuiuus, Rationes cur Lutherani ſacramentariorum Caluiniſtarumque falſam doctrinam non debeant approbare, & multos alios ſimiles interdixerit vendíque prohibuerit, *Ianſon. lib. 5. Mercur. Gallobelg.*

1593. Menſe Martio Romæ publicatur nouū Iubilęum, pro conſeruatione eccleſiæ, hæreticorum oppreſſione, Regis Catholici in Gallia electione, & Turcicarum virium contritione.

17. verò Martij, qui dies erat Mercurij, Pontifex cum omnibus vtriuſque ordinis Principibus, confraternitatibus, totóque clero, è Palatio Vaticano, in publica proceſſione per nouum antiquumque Burgum, vſque in templum S. Petri cātando litanias, Pſalmos precéſque ad hoc Iubilęū inſtitutas progreſſus eſt.

Eodem mēſe Summus Pontifex proceſſit ad Eccleſiam S. Laurentij in Lucinia. In qua cùm tremēdum illud ſacrificium Deo obtuliſſet, & omnes parochos vrbis quos cō vocauerat, erat enim tempus viſitationis, propria manu ſancta ſynaxi muniiſſet, venerendam, doctámque ad illos habuit orationem. Admonens eos, diligentiſſimam ouium ſuarum haberent curam. Ipſos enim pro iis rationem reddituros exactiſſimam in die Iudicij. Sed & ſe vicarium generalem Chriſti, paſtorem paſtorum in terris conſtitutum, cuius eſt ſuperintendere, hoc & diligēter inſpicere in aliorum paſtorum vitas. Et ſi quæ crimina, ſi quæ ſcandala, ſi quam negligentiam in iis deprehenderit, ſe diem iudicij non expectaturum, ſed ſecundùm cenſuras, ſecundùm canones Eccleſiæ ſtatim, vbi conuicti fuerint, caſtigaturum, inutiles mercenarios reiecturum, & fideliores Paſtores ſubrogaturum. Proinde vigilarēt, & ita officium facerent, ne querelarum dent occaſionem.

Ordines Galliæ qui pariſiis erant à confœderatis cōgregati inter alia Conciliū Tridentinum in omnibus Prouinciis acceptandum & obſeruandum decreuerunt. *Ianſonius lib. 4. Mercur. Gallobelg.*

Aprili menſe Romæ impreſſa eſt Bulla, qua cauetur ne Iudæis poſthac vlli permittantur libri de Chriſto Seruatore, de Beata Maria Virgine, de ſanctis reliquis, præcipuè autem Thalmud, liber peſtilentiſſimus. Quotquot Iudæi Romæ habitant, iubētur libros iſtos, ſi quos habeant, octidui ſpatio ad manus vicarij Pontificis deferre. Qui extra vrbem, aliis in locis habitant, idem intra menſes duos facere præcipiuntur. Mandatum profectò pium & Chriſtianiſmo vtile. Cùm ex iſtorum librorum lectione gens peruerſa multas in ludibrium & contemptum Chriſtianorum
1599 5688 eruat offendiculorum materies

Sabbatho ſancto nihilominus 14. Iudæi poſt ſufficien-

Digitized by Google

Anni Christi.		Anni mundi.
1592		5681

tem catecheſim Romæ baptiſati ſunt, noménque Chriſto dederunt.

29. Maij Lipſiæ ingens inter Lutheranos & Caluinianos ortus eſt tumultus, cuius certior factus Adminiſtrator Fredericus Vvilhelmus celerrimis equis Lipſiam proficiſcitur, & edicto publico præcepit vt autores huius tumultus debitis ſuppliciis punirentur. Quadraginta igitur ex ſeditioſis illis capti, & quatuor capite damnati ſunt. *Ianſon. lib. 6.*

Ioannes Hackeltius, Miniſter Eccleſiæ in Peltzich, oppidulo Saxoniæ clam Philippi Melancthonis imaginem è templo ſuſtulit, & ad ædes ſuas trāſtulit. Quamobrem magna in populo exorta eſt ſimultas. Non enim ferebāt templa ſua violari, ſanctorum ſuorum memorias aboleri, aut eorum imagines tolli. Paſtorem itaque coëgerunt, Philippum reſtitueret, ac deinceps à ſimili temeritate abſtineret. Quod cum ille feciſſet, populum placauit. Sed cùm fama hæc Vvittembergam allata ad aures Philippi Melācthonis iunioris veniſſet, grauiſſimè eum commouit, qui ſummam hanc Patris ſui, & minimè ferendam interpretatus ignominiam, ſeueriſſimè cum Paſtore hoc expoſtulauit. O Petre, ô Paule, imò ô Chriſte, vbi filij veſtri? vbi populus veſter qui honorem veſtrum tueatur? ignominiam veſtram vindicet? Vnius Philippi Melācthonis imago tollitur, & ad vlciſcendam iniuriam omnis populus concurrit. Imagines veſtræ templis exturbantur, auribus, naribuſq; truncātur, laqueis ſuſpenduntur, flammis cremantur, cineres pedibus ignominioſè conculcantur, & ſi quis muſſitet, ſi quis obloquatur, fama ſimul & vita periclitatur. *Idem Ianſon.*

Cùm Brunſuinga in Saxonia ab anno 1528. quo primùm puriori doctrina exploſa nouam Lutheranam acceptauit, vſque ad præſentem annum Luthero fideliter adhæſiſſet, duo vrbis Syndici, Michaël Maſcus, & Hieronymus Nouerius Caluinianæ religionis alumni, ſuam de cœna Domini, aliiſque nonnullis dogmatibus ſententiam in vulgus ſpargere, & propagare cœperunt. Lutherani contrà, omnibus quibus potuerunt viribus reſtiterunt, ne illorum doctrina fidem apud populum inueniret. Inde ortum eſt magnum diſſidium, & ingens tumultus. QuemSenatus vt cōponeret, Syndicos ſuos, quibuſdam à collegio ſuo eos comitantibus, & ab inſolentia plebis defendentibus, vrbe ſtatim eduxit. *Idem Ianſon.*

Accidit hoc mēſe Iulio res non tantùm omni æuo memorabilis, ſed & mirabilis, quæ omnium ſubſequentium ætatum fidem fortè ſuperabit.

25. huius menſis Rex Henricus diuino numine afflatus è Palatio ſancti Dionyſij propè Pariſios, ad primarium vrbis templum proceſſit, & præſulibus, qui portas templi occupabant, dixit, ſe propter ſuum in fide catholica errorem, atque adeo hæreſim contriſtari nunc ex animo, veréque pœnittere, & ad Eccleſiæ gremium reuerti, petereq; vt à matre Eccleſia, non ſecus quàm à Patre filius perditus recipiatur. Tunc valuis apertis Bituricenſis Archiepiſcopus Regi reſpondit: Si tua hęc contriſtatio vera eſt, ſi omnibus fœderibus omníque amicitiæ, quam cum hæreticis Regibus, Principibus, & populis contraxiſti, renuntiaueris, & promiſeris te, poſthac in obedientia Romanæ Eccleſiæ, eiúſquē Summi Præſulis, Chriſti in terris vicarij permanſurum, & cum eo communes hoſtes & amicos habiturum, & te ex omnibus Galliç locis hęreticos, quantum ſummo conatu potueris, exterminaturum: tum te ſalua Summi Pontificis cenſura, à crimine apoſtaſiæ abſoluo, Eccleſiæ

Anni Christi.		Anni mundi.
1599		5688

Anni Christi. | Anni mundi.

reſtituo, & ad Sacramenta auricularis confeſſionis,& ſacræ Communionis admitto.

1592 5681 Omnia hæc quæ Archiepiſcopus propoſuerat promittente Rege,ipſe admiſſus,&in templum ingreſſus eſt.Erât in templo qui Regem excipiebant Archiepiſcopus Bituricenſis, Cardinalis Vendomius, aliique 17.Epiſcopi, & Prælati. Hi regem vſque ad chorum deducunt. Quibus recedentibus,ArchiepiſcopoBituricẽſi pro more diu multúmque Rex confeſſus,& ab eo abſolutus eſt.Sacro deinde ſolẽni incepto,Rex in ſede magnificẽtiſſima ante ſummum altare ſedit, totúmque officium diuinum,præſentibus omnibus Prælatis,officiariis Regiis, & nobilibus magna cum deuotione audiuit.Peractis omnibus Regem honorificentiſſimo comitatu inPalatium reduxerũt.Sumpto Regali prandio, Rex ſponte ſurrexit, & ad Eccleſiam cum Eccleſiaſticis,totáque aula reuerſus,Catholicam cõcionem audiuit. Ad cuius finem veſpertinæ præces decãtatæ ſunt, totaq; dies cum incredibili pietate,& deuotione conſumpta eſt. Poſt Solis occaſum, omnia tormenta bellica explodũtur,magnæ lignorum ſtrues incẽduntur, pyroboli paſſim iaciuntur,multáque lętitiæ ſigna per vrbem locáque vicina eduntur. *Ianſon lib. 6. Mercu.Gallobelg. & Cæſar Campana lib. 14. hiſtor. mundi.*

Dux Niuernenſis confeſtim Romam cum Regis confeſſione ad S. Pontificem mittitur. Et eodem die 25. Iulij ſcriptæ ſunt de Regis conuerſione, Regis etiam nomine, litteræ,& ad Parlamentum Catalaunenſe primò,deinde & ad alias vrbes & prouincias, earúmque Præfectos miſſæ ſunt.

Hanc Regis conuerſionem ſecutæ ſunt induciæ per totam Galliam.Cùm enim diu inter vtramque partẽ de certa & ſtabili pace componenda,in loco quodam, inter Pariſios,& Fanum S.Dionyſij diſceptatum eſſet,Rege in Catholicam Religionem inclinante, tandem in trium menſium induciis conſenſẽre.Quarum conditiones vltimo Iulij tam à Rege,quam à Mœnio Duce ſubſcriptæ & poſtridie Luteriæ,& Sandioniſij per tubicines proclamatæ ſunt. Poſtea quoque in Gallia Narbonenſi, apud Viuarienſes, aliiſque in locis promulgatæ, & ab omnibus qui belli,armorúmque pertæſi erant cum ſummo gaudio exceptæ. Tempus autem induciarum fuit à calendis Augusti ad calend. Nouemb.Quod tempus cùm poſteà nimis breue videretur,alij tres menſes ſuperioribus adiecti,& ipſæ induciæ ad Calend.Februarij anni ſequentis prorogatæ ſunt.

Muleium Mahametum Feſſæ & Maroci quondam Regem,à Patruo ſuo Abdelmelecho Regnis pulſum, Sebaſtiani Regis Portugalliæ opem imploraſſe, in recenti adhuc eſt memoria. Sebaſtianus cùm in Africam trãsfretaſſet,obſides à Mahameto in colloquio Tingitano poſtulauit.Cui ille Muleium,Xequum,filium,cum aliquot aulicis nobilibus tradidit. Quem Sebaſtianus Magazam miſit. Occiſo ad diem 4.Auguſti anni 1578 Vtroque rege, Xequus hic cum ſuis in Hiſpaniam miſſus, & ſub Patrocinio Philippi Regis educatus eſt. Tandem hoc anno & menſe Nouembri Chriſtiana religione iam imbutus, in celeberrimo totius orbis Chriſtiani monaſterio S Laurentij, vulgo,Eſcuriali,vnà cum cognato ſuo,& miniſtris aulicis, ſalutari baptiſmatis flumine ablutus, Chriſtianæ militiæ nomen dedit,& in verba Eccleſiæ iurauit.

1599 5688 Initio Septembris Henricus Rex Franciæ & Nauarræ Ducem Niuernẽſem cum multis nobilibus,& magnæ autoritatis proceribus Romam miſerat, vt S. Pontifici reli-

Anni Christi.		Anni mundi.

gionem ſuam in quam paulò antè tranſierat, teſtatam faceret, abſolutionem quoque ab erroribus præcedentibus in quibus hactenus vixerat, ab eius ſanctitate peteret. Sed is cùm aliquot dies Romæ fruſtrà moratus eſſet, & exiguam ſpem ſupereſſe animaduerteret aliquid vtile in negotio Regis præſtandi, ad reditum in Galliam ſeſe accinxit, & 15. Ianuarij anni ſequentis Roma diſceſſit. 1592 5681

24. Decemb. Romę cùm Monachi Auguſtiniani imagines ſanctorum pro veteri & recepta in Eccleſia conſuetudine, in altaribus, eminentioribuſque locis templi *del popolo* exponerẽt inter alias quoque antiquiſſimas prolata eſt tabula effigiem habens Nicolai Tolentini. Hæc dum in ſumma chori ara à populo viſitur, & curioſiùs ſpectatur, facies Sancti viſa eſt guttas ſudare ſanguinis. Miraculum hoc per totam mox increbuit vrbem, magnuſque factus eſt populi concurſus, in quorum omnium præſentia ſcribunt guttas vberrimas è tabula erupiſſe, adeo vt mirum hoc ad aures Pontificis peruenerit. Qui mox viros graues in tẽplum prædictum miſit, teſtimoniumque prodigij ſumi præcepit. Ridebũt hæc Caluiniani, aliique Iconoclaſtæ. Ridebit hęc Iudæochriſtianus aliquis, ſed legant illi Sermonem ſancti Athanaſij de miraculo imaginis Chriſti in Beryto ciuitate prodito. Accedat ille Porcetum Monaſterium iuxta Aquiſgranum, & conſulat incolas illius de tabula alterius S. Nicolai Myriæ Epiſcopi. Rideant ergo huiuſmodi miracula, ſed corde inſenſati, vt ait vetuſtiſſimus Leõtius Epiſcopus Neapoleos cypri. *Ianſon. lib. 7. Mercur. Gallobelg.*

17. Aprilis 1594. Hyacinthus vrbis Camies oriundus in Polonia ante 300. annos, ſocius S. Dominici, clarus multis apud ſuos miraculis, refertur in ſanctorum Catalogum à Clemente VIII. Pontif. Max. Eam ob rem miſſo Romam Legato à Sigiſmundo Poloniæ rege, qui ſæpius id ipſum tentârat, & impetrare adhuc non potuerat à præcedentibus Pontificibus. Huius porrò canonizatio peracta fuit præſentibus & S. Pontifici aſſiſtentibus 41. Cardinalibus, magna pompa & ceremonijs pijs, his ferè verbis:

In nomine indiuiduæ, & ſanctiſſimæ Trinitatis, ad exaltationem Catholicæ fidei, augmentum Chriſtianæ religionis, autoritatem ipſius, & omnipotentis Dei Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, declaro, definio, & determino Sanctum, & deſcribi mando in Catalogo ſanctorũ, Hyacinthum Polonum ord. fratrũ Prædicatorũ, & vt in vniuerſali Eccleſia quotannis fiat deuotè & celebretur memoria ipſius 16. Auguſti, vt S. Confeſſoris, cum indulgentijs, &c. Cæſar Campana lib. 15. hiſtor. mundi.

Auguſto menſe Samuel Hubertus Theologiæ Lutheranicę profeſſor Vvitembergæ abſurdam de prædeſtinatione diuina commentus eſt doctrinam. Cùm autem corrigi aut reprehendi nollet, ſed dogmata ſua velut idola vellet adorari, non alia pœna tunc, quàm ſilentio, tam in ſchola, quàm in Eccleſia mulctatus eſt. Sed cùm palam diſertiſq; verbis fateretur, ſe nec poſſe, nec velle à ſua opinione reſilire, aut quicquam in ea mutare: Saxonia excedere, & quocunque vellet, cum familia & fortunis ſuis migrare iuſſus & compulſus eſt. De hoc non immeritò dici poteſt, quod olim de Tatiano Eucratitarum Hæreſiarcha ſcripſit Nicephorus lib. 4. hiſtor. eccleſ. cap. 4. quòd tumore diſciplinæ inflatus, tanquam alijs ſcientia ſuperior, peculiarem cœpit promulgare doctrinam. *Ianſon. lib. 11. Mercur. Gallobelg.*

Menſe Martio 1595. Summus Pontifex etſi podagra grauiter diuexaretur, nihilominus nullam curam, nullam diligentiam intermiſit, vt promiſſas copias in Vngariam 1599 5688

mittendas

Anni Christi. *Anni mundi.* mittendas colligeret, inſtrueretque. Eum in finem, Brixiæ ſex millia ſclopetorum comparari iuſſit.

1598 5681 Sub id tempus Archiepiſcopus Liuoniæ Romam venit, vt limina Apoſtolorum viſitaret. Hic primus omnium eſt, qui poſt eiectã ex ea regione Lutheri hæreſim, & Catholicam religionem reſtitutam, obedientiam ſedi Romanæ tanto affectu, vt ipſe Romam veniret, exhibuit. Adduxit ſecum iuniorem ex ſorore nepotem, antea à fide catholica abhorrentem, qui poſtquam Pontificis pedes oſculatus eſſet, nullo monente vel inſtante mox hæreſim abiurauit, & ſe catholicum profeſſus eſt.

Hoc eodem menſe Cardinali Boromęo S. Pontifex obtulit Archiepiſcopatum Mediolanenſem. Quem ille cùm diu conſtanterque recuſaſſet, Pontifex autem actiùs inſtaret, in omnibus Eccleſijs vrbis omnium fidelium preces pro ſe fieri flagitauit, vt Deus illi mentem & prudentiam eam inſpirare dignaretur, qua diſcernere poſſet, quid ad ſalutem ſuam magis conduceret, onus hoc acceptare, an omnino recuſare. Rarum hoc ſeculo exemplum. Tandem morigerum ſe præbet S. Pontifici, à quo Archiepiſcopus Mediolanenſis factus, 11. Iunij conſecratur, & 17. Auguſti Mediolanum ingreditur.

Summus Pontifex omni cura intentus rebus Hungariæ, ſolicitat omnes Principes Chriſtianos ad auxilium ferẽdum Rodolpho Cæſari. Ipſe ad eum mittit 12 millia peditum, & mille equites. Quibus præficit Io. Franciſcũ Aldobrandinum nepotem ſuum.

Principes etiam Italiæ, & milite & pecunia iuuant Cæſarem. Romani ciues in eundem vſum ſummo Pontifici donarium offerunt 60. millium aureorum, & auxilium promittunt in poſterum.

25. Iunij cùm Romæ 24. horarum preces continuarentur, & Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum, cum alijs ſanctorum reliquijs in publica ſupplicatione ad S. Agatham deferretur, ſceleratus ac nepharius quidam natione Anglus, zelo quodam diabolico incitatus, in Archiepiſcopi Ebredunenſis, qui ſacramentum gerebat, inſiliens, eius manibus hierothecam excuſſit, vt hoſtia benedicta in terram vitro fracto ceciderit. Populus vt tantum ſcelus vlciſceretur, autorem apprehendit tanto cum impetu & furore, vt niſi Archiepiſcopus ipſe interceſſiſſet, eodem loco & momento hominem fanaticum occidiſſent. Captus nihilominus, & paulò pòſt ab inquiſitione, ſeculari Magiſtratui traditus, poſtridie carro impoſitus eſt. Primò dextra eius amputatur, & dum per vrbem trahitur à carnificibus tædis ardentibus varijs locis aduſtus, tandem iuxta Capitolium viuus comburitur. Dignum profectò tali ſcelere ſupplicium. *Ianſon. lib. 13. mercur. Gallobelg. & Cæſar Campana lib. 16. hiſtor. mundi*, vbi ait fuiſſe Scotum.

30. Iunij Colonienſis Magiſtratus, cui omni tempore hæc præcipua cura fuit, vt ſubditos ſuos in vna, vera, ſyncera, & catholica Religione conſeruet, nec vllis ſectarijs in vrbe ſecuritatem præbeat, cùm intellexiſſet multos vtriuſque ſexus Anabaptiſtas clam irrepere, nocturna conciliabula paſſim habere, multóſque ſimplices homines ſeducere, maturo concilio huic malo remedium inuenit, & edicto publico mandauit omnibus huius ſectæ viris ac fœminis, vt infra dies 14. ab vrbe Colonienſi decedant. Qui ſecus fecerint, & poſt dictum tempus in vrbe deprehen-

1599 5688 dentur, ſecundùm præſcriptum Conſtitut. Imperialium, nullius habito reſpectu punientur, & vrbe eijcientur. *Ianſon. Ibidem.*

Anni Christi. *Anni mundi.*

1592 Theodorus Magnus Moſchouiæ Dux, audiens fœlices Cæſaris in Turcarum Sultanum expeditiones & victorias, voluit & ipſe tanquam Princeps Chriſtianus horum omnium eſſe particeps. Nam etſi ſchiſmaticus ſit, & Græcorum ritus ſequatur, propius tamé ad Euangelij veritatem, ſynceramque Eccleſiæ fidem accedit, quam multi, qui hodie reformati, Euangelici, & neſcio quibus ſpecioſis titulis volunt nominari. 5681

Itaque magnificentiſſimam Legationem ad Rudolphum Imperatorem miſit, quæ Auguſto menſe Pragam venit, & honorificentiſſimè excepta & audita eſt 30. eiuſd. menſis. Manſerunt iſti legati Pragæ vſque ad 17. Decemb. quo die cum reſponſo Cæſaris, quale expectabãt, ad Principem ſuum reuerſi ſunt. *Idem lib.* 14.

Hoc tempore nouus quidam ſectarius, nomine Anton. Laſcalęus Lotharingus, homo priuatus, & indoctus cœpit Baſileæ quoſdam monſtroſos de fide errores diſſeminare, diſputãs nõ de vulgaribus, ſed primarijs fidei articulis. Quẽ etſi varij docti & pacifici viri ad tranquillitatem & vnitatem, concordiamque hortarẽtur, pertinaciter tamẽ (quod hæreticis proprium eſt) in ſuis opinionibus perſtitit. Quare Magiſtratus eum certa pecuniæ ſumma mulctauit. At ille erepens, apud aliarum vrbium Magiſtratus & Principes ſeſe purgauit. Quod cùm Baſilienſes intellexiſſent, cauſæ ſuæ iuſtificationem deſcriptam typis excuſam publicauerunt.

Hactenus frequenter Henricus Franciæ & Nauarræ rex per literas, legationeſque ab excommunicationis fulmine, quo eum Sixtus V. primò, deinde aliquot alij Pontifices, ac tandem Clemens VIII. percuſſerant, abſolui flagitauerat. Sed S. Pontifex memini facilè manum imponendam ſciens, Regem enodare, & in communionem Eccleſiæ recipere noluit, priuſquàm vera, & ſynceræ pœnitentiæ ſigna animaduerteret.

Cùm itaque Rex in promiſſa & iurata fide perſiſteret, verúmque ſe Catholicum præberet, Pontifex illi ſpem abſolutionis fecit. Quamobrem Iacobum Dauidem Pernonium Legatum rex Romam miſit, vt cum Arnoldo Doſſat (quos duos Procuratores ſuos conſtituerat) S. Pontificis gratiam conciliaret. Hi poſt varias multáſque preces, & diuerſa cum Cardinale Aldobrandino, & Cardinale Toleto (à quo non parùm hoc in arduo negotio adiuti fuerunt) colloquia habita, intellexerũt omnium penè Cardinalium ſuffragijs decretum eſſe Regis ſui reconciliationem.

Inſtiterunt ergo duo Procuratores Regis Henrici Aldobrandino Cardinali, vt Pontifici ſupplicarent, tandem vt negotio finis imponeretur, & quod decretum erat, publicaretur. Aldobrandinus Procuratorum Regis voto ſatisfaciens, petitionem ipſorum S. Pontifici expoſuit.

Qui 30. die Auguſti in publico Conſiſtorio Henricum Regem abſolutum pronuntiauit, eiúſque abſolutionem publicari iuſſit, cum his conditionibus, quæ ſequuntur. De quibus Rex ipſe monitus eſt per nuntios veredarios, vt aſſenſum præberet.

I. Primò vt abſolutio Regi data ab Archiepiſcopo Bituricenſi declaretur nulla.

II. Vt Procuratores Regis, ipſius nomine hæreſim abiurent, præſertim Caluini, cum promiſſione Regem ipſum intra menſem abiurationem eam ratam habiturum.

1599 III. Vt in antiqua Catholica religione perpetuò maneat, ab ea nunquam diſcedat, ſed viuens, moriénſque in ea perſeueret. 5688

IV. Vt

Anni christi. | Anni mundi.

IV. Vt per totum Regnum Franciæ Tridentinum Concilium publicetur, & ſecundùm decretorum eiuſdem ſtatuta viuatur.

1592 5681 V. Vt intra annum Principis Condæi filius Henricus è manibus hæreticorum abducatur, & in Catholica religione, & obedientiæ Eccleſiæ catholicæ Romanæ, ad ſucceſſionem Regni educetur.

VI. Omnia bona Eccleſiaſticorum, & quicquid illis hactenus ſubſtractum eſt, ſiue ab hæreticis, ſiue à catholicis ipſis, ea procuret reſtitui quamprimum fieri poterit, ſine proceſſu, & ſtrepitu iudicij.

VII. Vt omnia officia, & Magiſtratus à catholicis adminiſtrentur; Hæretici ad ea nulli admittantur.

VIII. Vt omnes hæretici Regno exterminentur.

IX. Vt concordata Regum Franciæ prædeceſſorum ſuorum cum ſede Apoſtolica obſeruari procuret, ſublatis abuſibus introductis.

X. Ne faueat hæreticis ſiue directè, ſiue indirectè, aduersùs eos bellū gerat: inteſtina bella, quæ in Regno graſſantur, ſupprimat & componat.

XI. Vt in Principatu Bearnenſi Epiſcopi catholici, poſtliminio reſtituantur: quibus alimenta & reditum ſufficientem præbeat, donec recuperarint cenſus ſuarum Eccleſiarum: in eum religio Catholica denuo inuehatur. Omnia munia tam politica, quàm Eccleſiaſtica ſolis catholicis demandentur.

XII. Vt in eodem Principatu 4. Monaſteria fundet, & erigat. 2. Monacharum virginum, & 2. fratrum reformatorum.

XIII. Vt omni dominico aut alio feſto die Miſſam audiat conuentualem in ſacello Regio, aut alia quauis Eccleſia.

XIV. Vt quotidie Miſſam audiat conformiter ad vſum & laudabilem conſuetudinem Regum Franciæ.

XV. Vt die dominico coronam dicat, mercurij Litanias, ſabbatho Roſarium B. Mariæ virginis, quam Patronam & Aduocatam ſibi eliget & proponet.

XVI. Vt diebus veneris & ſabbathi ieiunet.

XVII. Vt publicè communicet, & ſacrum Chriſti Corpus ſumat quater in anno, vt minimùm.

XVIII. Vt omnibus Regibus & Principibus Chriſtianis conuerſionem ſuam ad fidem Catholicam, ſiue per literas, ſiue per legatos proprios ſignificet.

Hæc Procuratores duo ſe Regi ſignificaturos, & vt perpetuò ſyncerè obſeruet, elaboraturos acceptàrunt, & promiſerunt, promiſſionémque iureiurando confirmàrunt.

Quo facto oſculati ſunt ſumma cum ſubmiſſione S. Pontificis ſacratiſſ. pedes. Tum Pontifex vtrumque complexus, dixit: Se Henrico Regi Franciæ aperuiſſe & reſeraſſe portam militantis Eccleſiæ: hoc ſolum reſtare, vt ipſe ſibi viua fide & bonis operibus Eccleſiæ triumphantis portam aperiat.

Hæc vbi magna ſolennitate & cæremonijs pijs fuiſſent acta, Cardinalis de Ioioſa, Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Prælati omnes, quotquot è Francia fuerunt Romæ, nobiles & alij Galli in ædem S. Ludouici conuenerunt, & Canticum, *Te Deum laudamus*, cecinerunt. Inde multa lætitia & exultatio tota vrbe accenſis rogis & ignibus, verſibus multis & poëmatibus, tum Italica lingua, tum Latina in vulgum emiſſis. Inter quæ hoc epigramma non fuit poſtremum:

1599 5688 *Quem tota armatum mirata eſt Gallia Regem:*
Mirata eſt etiam Roma beata pium.

Anni chriſti.	Anni mundi.

Magnum opus eſt armis ſtrauiſſe tot agmina: Maius,
Pontificis pedibus ſuccubuiſſe ſacris.

Janſon. lib. 14. Mercur. Gallobelg. & Cæſar Campana lib. 16. hiſtor. mundi.

1592 Paucis pòſt diebus Rex ipſe Henricus literis ad S.Pontificem ſcriptis, teſtatur gaudium & lætitiam qua perfuſus eſt, accepto hoc gratiſsimo & deſideratiſsimo nūtio. Eiúſque Sāctitati ob tantum beneficium gratias agit, omnémque obedientiam ſedi Apoſtolicæ pollicetur. 5681

Cardinalis etiam de Ioioſa, in ſempiternam memoriam exultationis Galliæ pro abſolutione ſui Regis, pietatis & gratitudinis ergò, noſocomium erigit & fundat pro pauperibus & egenis Gallis, qui pro tempore Romæ fuerint. Quod erectum prope ædem D.Ludouico ſacram, & cenſu ſufficienti dotatum eſt.

Dum hæc Romæ aguntur, Henricus Condæi Princeps primus è ſtirpe Regia annos . natus, & menſes aliquot, à Pictauis ad S. Germanum in Laia adducitur. Eique dux & Gubernator datur Marchio Piſanus, Sāgouartius, qui ſuperioribus annis legatione pro Rege Franciæ ad S. Pontificem functus fuerat. Vt in fide & Religione catholica inſtituatur, & Regni Galliæ idoneus fiat, ſi Regem ipſum contingat exire è vita ſine liberis maſculis.

28. Octobris denuo Anglus quidam, Sathanæ Phinees (habet enim & ille ſuos zelatores) in Eccleſia B. Mariæ trans Tyberim ſacerdoti miſſam celebranti calicem ante conſecrationem manibus extorſit, in terram proiecit, & pedibus conculcauit. Qui mox apprehenſus, & Magiſtratui traditus, dignis affectus eſt ſuppliciis. *Ianſon lib. 15. mercur. Gallobelg.*

Pontifex Rom. hoc tempore literas Sigiſmundi Tranſſyluaniæ, Valachiæ, & Moldauiæ Principis, per celerem nuntium accepit, quibus Princeps aliquot ſigna militaria Tartaris & Turcis adempta eius ſanctitati offerebat, totámque victoriæ, nuper, cæſo Sinanis exercitu, adeptæ hiſtoriam referebat. Quo nuntio Pontifex ſuprà quàm dici poteſt, exhilaratus, Principi omnem opem, quamcumque armis, conſilio, & pecunia poſſet, viciſsim pollicitus eſt. Quod ſi neceſsitas poſtularet, ſe omnem quem in Vngaria habebat exercitum ei miſſurum. Per omnes tandem Eccleſias ſupplicationes, gratiarúmque actiones inſtituit.

Paulò pòſt idem Princeps Pontifici viride ſignum, ſeu vexillum Mahumetis Baſſæ prætorianū, quod Turcis ſummo in pretio, imò ſacroſanctum eſt, per ſingularem legatum miſit. Quod honorarium Pontifici, totique vrbi Romanæ fuit gratiſsimum.

Nihil ſectariis noſtri ſæculi, iis in locis, vbi ſecta eorum nondum eſt ſtabilita, aut vbi Chriſtiani Principes ipſos perſequuntur, & ne bonos ſubditos ſuo veneno inficiant, vrbibus, prouinciiſque ſuis exterminant, in ore frequentius eſt, quàm, fidem eſſe donum Dei, nullam propter religionem mouendam eſſe perſecutionem, vnicuique conſcientiam relinquendam eſſe liberam, &c. At poſtquam rerum potiti fuerint, & iam ſuæ doctrinæ fundamenta iecerint, quo animo iſta à ſe dici conſueuerunt, manifeſtè produnt. Nam tum ſtudent omnibus modis, eos qui non ſunt ſuæ ſectæ, perſequi, in exilium eijcere, mulctare, imò quibuſdam in locis occidere. Neque huius rei ab Indis, aut extremis Eoi populis petenda ſunt exempla. In vicinia eſt Gallia, Heluetia, Anglia, Scotia, Belgium, quæ nobis exempla
1599 quamplurima ſuppeditant. Id ipſum & Suecia hoc & menſe præterito, Rege etiam inuito, & reclamante, auſa eſt. 5688

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

In publicis enim Comitijs decretum (quod & paulò poſt expletum eſt) omnes ſacerdotes & religioſi ſpatio dierum ſex regno excederent. *Janſon. lib. 15. Merc. Galloblg.*

1592 5681 23. Decẽbris Duo Rutheni Epiſcopi, nomine Metropolitani & reliquorũ Epiſcoporũ Pruſciæ, Romam veniũt, & ſupplices orãt S. Pontificẽ, vt in gremiũ Eccleſiæ Romanę recipiantur. A qua ante 150. annos ipſorum prædeceſſores varijs hæreſibus, & imprimis Græcorum ſchiſmate diſtracti defecerant. Hi poſtquam auditi fuerunt, à S. Pontifice, magno plauſu & exultatione publica recipiũtur, & iurata Concilij Tridentini obſeruatione cum honore & clemẽtia nõ vulgari ad ſuos dimittũtur. *Cæſar Camp. lib. 16. hiſt. mundi.*

24. Decembris Iacobus Dauid Perronius ordinatus ſacerdos à Cardinale de Ioioſa, & quatuor pòſt diebus ſacratus Epiſcopus Ebroicenſis, cum bona venia S. Pontificis & Cardinalium in Galliam ad Regem reuertitur.

Circa finẽ Decẽbris S. Pontifex admonitorias cum paterna increpatione literas ad Sigiſmundũ 3. Poloniæ Regẽ miſit, ob Moldauiã per Cancellariũ occupatam, Vaiuodam à Tranſſyluano conſtitutum officio deiectum, captum, & nouũ illi ſubrogatũ, pactáq; & fœdera noua cum Turcis, Tartariſq; inita, & antiqua renouata. *Janſ. lib 4. Merc. Gall.*

Rex porrò accepta Pontif. admonitione, diligẽter eã ſecũ perpẽdit, depoſitóq; omni affectu, Põtifici ſeſe purgare, & malo cœpto remediũ quærere feriò cõſtituit, & magnũ ſecretariũ Sembiſciũ Cracouia Romam mittere decreuit.

1596. 25. Iunij Alexander Cardinalis de Florentia ex illuſtri familia Medicæa, à S. Pontifice in Galliam miſſus, vt Pacem inter duos Potentiſſ. Reges Henricum 4. Galliæ, & Philippũ 2. Hiſpaniæ qua via & ratione poſſet, cõponeret, Lugdunum ingreſſus, & honorificentiſſime exceptus fuit.

1598. 3. Ianuarij Clemens VIII. Pontif. Max. ciuitatẽ, & Ducatum Ferrarienſem per obitum defuncti nuper Alphonſi Eſtenſis poſtremi Ferrariæ Ducis ad S. R. E. ſedemque & camerã Apoſtolicam reuerſum & legitimè deuolutum, recuperauit, vindicauit, & prædictæ S. R. E. dominio & patrimonio adiunxit.

1599. Cardinales 13. à Clemẽte VIII. Pontif. Max. creati ſunt. Inter quos fuit Robertus Bellarminus Soc. Ieſu Theologus noſtra ætate clarus. De quo ſuo loco dicemus.

8. Martij Dux Ioieuſeus, annis ſuperioribus, Comes du Bouſchage, appellatus, parta pace in Gallia, & tempore ꝗ ſibi à S. Pontif. & ſuperioribus ordinis ſui, fuerat cõceſſum expirante, in Monaſterium Capucinorũ Pariſienſium, vbi primùm veſtẽ ſumpſerat monaſticã, denuo ingreſſus eſt, vt illic ꝗ reliquũ eſt ætatis ſub Regula & ſtatutis ordinis ſui trãſigere poſſit. Exierat è conuẽtu ſuo ante aliquot annos, & veſtẽ poſuerat, à Tholoſatib. ſolicitatus & cõpulſus Religionis catholicę & patrię propugnãdę & defendẽdę cauſa.

4. 5. & 6. diebus Menſis Aprilis Preces publicæ & ſolennes horarum 40. indictæ Lugduni, & fuſæ ad Deum pro pace & tranquillitate Eccleſiæ Cathol. & hæreticorũ conuerſione, in æde ſacra fratr. Capucinorum, cum indulgentijs, magno populi, & omnium ordinũ ciuitatis Lugdunenſis concurſu. Vt hoc templum, quod capax eſt duorum millium hominum, non poſſet recipere aduentantem & confluentem multitudinem, quæ Crucem præcedentem, & Parochum quiſq; ſuum comitabatur. De his precibus horar. 40. earum origine & indulgentijs *Excuſus eſt libellus Lugduni apud Iacobum Rouſſin, Typographum an. 1599.*

1599 5688 In Ducatu Chablæſio, prope Geneuenſes, ſub ditione Sabaudiæ Ducis, hoc anno plus quàm 4. millia animarum

conuerſa

conuerſa ad fidem Catholicam hæreſim abiurârunt. *Excuſus eſt & ea de re libellus Lugduni apud eundem Typograph.*

His poſtremis annis à Caluiniana hæreſi ad fidem & religionẽ Catholicam redierũt Spondæi fratres Mourlæus, P. Victor Cayetius, Reboullius, miniſtrorum Nemauſenſium, & Monſpelienſium flagellum, & alij complures. 1592 5679

Ioannes etiã Serranus, magni inter ſuos nominis, nonnullã ſpẽ dederat ſuę cõuerſionis, ſed ſuperiore anno 1598. ſubita morte, quę nõ caruit ſuſpicione veneni, prǽuẽtus eſt.

Inter hæreticos Philippus Mornæus Pleſſæus ſuperiore anno librum emiſit in lucem è varijs priorum hæreticorum blaſphemijs & putidis mendacijs conſarcinatum. In quem vt peſtilentem & pernicioſum cenſura prodijt facultatis Theologiæ Pariſienſis 2. Iunij anni 1599. Quæ poſtea fuit typis excuſa.

Aduerſùs eum ſcripſerunt, Doctor vnus Pariſienſis, duo Burdigalenſes, qui mendacia, calumnias, & blaſphemias ipſius innumerabiles detexerunt. Scripſit etiam contra eundem Iacobus à ſancta Maria Luſitanus ordinis Minorũ Theologus, & concionator celebris. Sed liber ipſius nondum fuit excuſus.

Scripſerunt hoc tẽpore aduerſus hæreticos Ioan. Maldonatus Societatis Ieſu Theologus, Franciſcus Toletus, Robertus Bellarminus, Gregorius de Valẽtia, Cæſar Baronius Cardinalis, Gilbertus Genebrardus, Aquenſis Archiepiſcopus, huius Chronologiæ auctor, Iacobus à ſancta Maria prænominatus cõciones 23. in 3. prima capita Apocalypſis, habitas in cathedrali Eccleſia Lugdun. & Lugd. excuſas apud Horatiũ Cardõ hoc anno 1599. & alij multi.

Cæterum aliæ virtutes, & præclara facta Clementis VIII. Summi Pontificis ſuo tempore literis mandabuntur. Iam octauum annum ſedet, ſummo Chriſtianæ religionis bono. Cui vitam in hoc ſæculo diuturnam, in futuro æternam omnes pij exoptant ac precantur.

HVMANA.

1592. Menſe Februario Parmenſis Dux, & confœderati in Gallia qua potuerunt celeritate exercitũ promouerunt, vt obſeſſis Rothomagenſibus opem ferrent. Cúmque iam paucis ab vrbe milliaribus abeſſet, copias clam in vrbem mittit, vt præſidia, quæ in vrbe & arce erant, ſupplerent. Ipſe 17. Februarij cum ſuis venit Brondeancourtium, quod ſex circiter leucis Rothomago diſtat. Decretum illi erat circa gallicinium, poſtquam exercitus nonnihil eſſet refocillatus, inſtituto itinere pergere, & Henrico Regi in caſtris ad vrbem ſe oſtentare, ſi fortè ſtationibus ſuis illum elicere, & æquo cũ illo poſſet loco decertare, vt inter certamen, maius in vrbem præſidium immitteret.

Dum Parmenſis in itinere eſt, obuiam habuit nobilem quendam, ab vrbis gubernatore Villario miſſum, vt nuntiaret, 26. Februarij gubernatorem aliquot è ſuis in caſtra, & ſtationes Anglorũ emiſiſſe, qui cum regijs velitarentur, & initium pugnæ facerent. Dum vtrinque fortiter pugnatur, animi incaluerunt, exarſitque & ingrauatum eſt prælium. Regij relictis caſtris, in patentes campos deſiliunt, & ad manum veniunt. Mox Villarius cum duobus ſelectiſſimorum militum millibus, inter quos 400. equites cataphracti, 800. ſclopetarij fuerunt, per cuniculos, & portas erumpẽs, in regios irruit, fugat, in ſtationes ſuas fugientes ſequitur, & 500. circiter trucidauit, multos vulnerauit. Duos chiliarchas captos ſecum abduxit. Ciues tria maxima tormenta integra, & duo vitiata in vrbem attraxerunt. 1599 5680

Quæ cùm Parmenſis intellexiſſet, coacto conſilio, quid

Anni christi. *Anni mundi.* agendum ſit deliberat. Decretum eſt non eſſe progrediendum. Quod Rothamagenſibus nihil iam deeſſet, Regis exercitu nimirum hac poſtrema eruptione magnopere debilitato,& cui iam ſpes exigua vi bis potiundæ ſupereſſet.

1591 5681 Parmenſis itaque exercitum ad Caſtrum nouum reduxit,licet inuitus.Nam is locus alendis tantis copijs erat incommodus,& ea tempeſtas anni,vt nihil præclari aut laude dignum agi poſſet. *Ianſon. lib. 5. Mercur. Gallobelg.*

Sigiſmundus 3. Poloniæ Rex Sueciæ filius & hæres, nuptias filiæ Archiducis Auſtriæ, Caroli, Carinthiæ, & Stiriæ Ducis,Rudolphi Cæſaris Patrui,ambibat.Ad quod matrimonium peragendum,celebris in Boemiam miſſa eſt ad Rudolphum Cæſarem legatio. Cuius Principes erant, Cardinalis Radzeuilius,& Epiſcopus Vlademirienſis,quidam Palatinus,alijq; Comites, nobiles magni nominis & autoritatis viri. Omnes hi Pragam, quæ Boemiæ Metropolis, & Cæſareæ Majeſtatis ſedes eſt, 13. Martij aduenerunt,& cum omni reuerentia, honoris & obſequij ſignificatione Cæſarem ſalutauerunt.

Cæſar viciſſim legationem, vt quæ venerat ſponſam conſobrinam ſuam abductum,magnificentiſſimo apparatu excepit,ſplendidè habuit,& per Morauiam,in ſuperiorem Pannoniam Viennam deduci præcepit. Vbi ſponſam, futuram Reginam cum ſuo Regio Gynæcęo & aulica nobilitate expectarent.

Venit ea primo Maij Viennam,quæ Auſtriæ metropolis eſt, & in Palatium magna pompa deducta . poſt die legati ad colloquium admiſſi,cauſam ſuæ legationis propoſuerunt.Deinde Cardinalis Radzeuilius ſeorſum cum Regina ſponſa de varijs rebus ſermonem habuit.

4. Maij ſub veſperam in Auguſtinenſium Baſilicam, Palatio proximam, itum eſt, vbi poſt veſpertinas horas, Epiſcopus Viennenſis diſertiſſimam habuit idiomate Latino orationem, poſtquam præcedentibus ſponſionis verbis,ſeu ipſis ſponſalijs,dextera data eſt.

Ambo Archiduces, Erneſtus, & Mathias, Cæſaris fratres,paranymphi,& ſponſæ ductores fuerunt. Deinde legatus Radzeuilius ſpōſæ digito annulum induit,& matrimonium confirmauit. Quo facto in Palatium reuerſi,cœnæ opiparè & ſplendidè paratæ accubuerunt Poſtea menſis ſublatis ad choreas itum eſt. Inde omnes cubitum diſceſſerunt. Vnus ex legatis cataphractus pro more principum & Regum,à latere ſpōſæ in eodem lecto collocatur. Poſtridie qui dies erat Maij 5. Legatus ſponſæ Regis ſui nomine,torquem cum dependente gemma pretioſiſſima, chimelium ducentis millibus Florenorum æſtimatum, donauit. Omnibus rite magnificéque peractis, Legati ſponſam ſecum in Poloniam abduxerunt.

24. Maij ea cum Regio comitatu Pleſſiam venit. Quod cùm Regi nunciatum eſſet, legationem ſuam præmiſit, quæ ſponſam exciperet, ipſe ciuibus imperat,totique nobilitati, vt quiſque quàm magnificentiſſimè ſeſe exornet, & poſt biduum Regi ſuo ſe ſiſtat.

Interea arx renouatur,& exornatur,plateæ purgantur, domus priuatæ ornantur,dealbantur, parietes aulæis Turcicis veſtiuntur. Dimidio ab vrbe Cracouienſi milliari, iuſſit rex in amœniſſimo prato quatuor Turcica erigi tentoria, duo in vſum ſponſæ,duo in proprium, octo circiter paſſibus à ſe inuicem diſiuncta.

1599 5688 26. Maij Rex,Regina vidua,& ſoror Regis,cum 4. millibus equitum, qui omnes ſericeis, holoſericiſque induti erant veſtibus, plumis verſicoloribus,tam ipſi, quàm equi

circum

circumquaque ornati: totidem quoque pe litibus, qui omnes more Germanorum, ſed eodem colore veſtiti, & in 20. ſigna diſtributi erant, ad prædictum vſq; locum ſponſæ obuiam proceſſit. Cùm ſponſa eminus aduentare conſpiceretur, æneatores, tubicines, tympaniſtæ officium fecerunt, & cum tanto iubilo & triumpho ſponſa aduenit. 1592 5681 Mox curru deſcendere iubetur, & in tentoria introducitur. Hic à Regina vidua Stephani, & Regis ſorore blandè excipitur. Inde ab Epiſcopo Preſlauienſi, & Magiſtro aulæ ſuæ in vmbellam deducta eſt. Vbi Rex, Archiepiſcopus, & magnus Cancellarius ei obuiam proceſſerunt, & honorificè non minùs quàm blandè exceperunt.

Anni chriſti. — Anni mundi.

Quo facto Rex ſponſam in pretioſiſſimum currum, quem eum in vſum incredibili ſumptu confici mandârat, eleuari iubet. Iuxta quam mater ſedit. Equites, peditéſque præceſſerût. Quos ſubſecutus eſt Rex cum Epiſcopo Preſlauienſi, & Archiepiſcopo Polono. Poſt Regem ſequebatur currus Reginæ ſponſæ qui cingebatur corona nobiliû adoleſcentum, qui omnes regia pompa erant veſtiti. In vrbe ciues omnes in armis duplici ordine hinc inde à porta ad arcem vſque ſtabant, ſponſam ſalutantes.

Erecti erant in honorem ſponſæ arcus triumphales varij, in quorum vltimo ſtabant octo virgines nobiliſſimæ, ſuauiſſima harmonia muſica, variorúmque inſtrumentorû modulatione, ſponſæ nouas nuptias gratulantes, felixque & fauſtum matrimonium acclamantes.

Inter alia multa iucundum erat videre Germanum ſigniferum, in pinnaculo turris Eccleſiæ cathedralis, nulli innixum fulcro ſtare, & vexillum manu dextra abſque vlla intermiſſione rotare, & in orbem agere.

Miſſilia quoque in vulgus ſpargebantur, nummi ſcilicet argentei, à quorum vno latere fluctus marini, & iuxta fluctus ab vnaquaque parte palmæ, quę ſupra mare ſeſe ad inuicem inclinabant, cum hac inſcriptione: *Amor diſtantia iungit*, exprimebantur. Ab altero latere in infima parte inſignia domus Auſtriacæ, ſupra hæc à dextris Aquila Imperij, à ſiniſtris Aquila Poloniæ oſtendebatur, cum epigraphe: *Aſt animos ſociaſſe iuuabit.* Cum tali pompa Regina candidis veſtimentis, vti & Rex, induta, mox in templum inducitur, vbi Canticum SS. Ambroſij & Auguſtini iucundiſſimo iubilo decantatum eſt; inde in arcem deducitur, vbi ſecundò à Rege excipitur, qui cum ea diu Latinè, Germanicéque (callet enim ille vtrumque idioma) collocutus eſt. Deinde cuſtodię Matris, totius Gynæcæi Reginę viduę & ſororis Reginæ commendata eſt.

Vltimo tandem Maij nuptiæ in præſentia Magni Cancellarij Zamoſcij, Primariorû Principum, & Ordinum Poloniæ magna cum pompa celebratæ, octiduo integro diuerſis ſpectaculis, ludis, monomachijs, aliiſque lætitiæ ſignificationibus continuatæ ſunt. Paulò pòſt Rex cum noua nupta ad Comitia VVarſouienſia profectus eſt. Harum porrò Regalium nuptiarum ſolennem pompam *è lib. 5. Mercur. Gallobelg. Ianſonij*, vt lectori gratificaremur, paulò fuſiùs ſumus perſecuti.

Hoc anno Amurathes Turcarum Imperator Chriſtianis bellum parat. Cuius ſuſcipiendi etiam contra fidem datam hæc fuit occaſio.

Induciæ hactenus inter vtrumque Imperatorum, Rudolphum Romanum, & Amurathem Conſtantinopolitanum pactæ cum vtrinſque ſubditorum tranquillitate obſeruatæ fuerant. Erátque Amurathis propoſitum 8. anno- 1599 5688 rum inducias deinceps ad finem vſque continuare.

Accidit

Anni Christi. *Anni mundi.*

Accidit interea Amurathem quoque cum Perſarū Rege pacem, poſt diuturna bella, componere. Quare nonnulli Baſſæ, hanc occaſionem non eſſe prætermittendam rati,
1592 5681 Turcarum Imperatori eiúſque filio expeditionem in Chriſtianos ſuaſerūt. Chriſtianos enim tot ciuilibus & inteſtinis bellis implicatos facillimè nunc poſſe debellari oſtenderunt. Exercitum validiſſimum cogendum & in fines Vngariæ atque Croatiæ mittendum eſſe.

In Polonia magnus Cancellarius Zamoſcius ſororem Stephani Battoræi, vxorem duxerat, Quæ ei cùm Maximilianus caperetur filium peperit, quem rogâte Patre Maximilianus, licet captiuus, è fonte ſalutaris lauacri ſuſcepit. Obiit poſtea hæc vxor, & aliam duxit Cancellarius, ex nobiliſſima Poloniæ proſapia, Quo matrimonio in tantum aucta eſt eius dignitas, & auctoritas, vt tandem cum Rege contendere, & in multis Regi repugnare non ſit veritus. Vnde magnæ inter illum & Regem controuerſiæ ſimultatéſque exortæ ſunt.

Parmenſis Dux caſtra ſua non longè à caſtris Henrici Regis habebat, & quotidianis velitationibus ſe mutuò exagitabant, ita vt vtrinq; multi deſiderarentur. Tandem 20. Aprilis die Rex ipſe Rothomagenſem obſidionem ſoluit, & cum toto exercitu ad hoſtium caſtra propiùs acceſſit.

Parmenſis cōtinuis velitationibus Henricum Regem per aliquot dies diſtinuit, interim 80. naues omni genere commeatus, & annonæ onuſtas è portu Gratię aduerſo flumine ſubduxit, & in portum Rothomagenſem incredibili oppidanorum gaudio miſit, in vrbem venit, vbi honorificè à ciuibus exceptus fuit.

Cumque iam Rothomagenſibus de omnibus neceſſariis prouidiſſet, tantúmque aduexiſſet quantum dimidio anno ſufficere poſſet, in caſtra digreſſus eſt.

Sequentibus aliquot diebus quotidie rurſus velitatum eſt, nunc huc, nunc illuc fortuna inclinante, multisquoque vtrinque fortiſſimis viris deſideratis.

Porrò cùm iam Rothomagenſes à diuturna illa & arcta obſidione liberati ſecurè viuerent, vt quibus omnia quæ erāt neceſſaria, abundè ſuppeterent, & quotidie plura aduehérentur, & Parmenſis Dux ad quod venerat id perfeciſſet, hoc eſt, Rothomagum obſidione liberaſſet: Ipſe in Belgiam rediit, & ad aquas Spauenſes ob aduerſam valetudinem ſe contulit. *Ianſon. libr. 5. Mercur. Gallobelg.*

Clemens 8. vti & præcedentes aliquot Pontifices, à Bāditis hoc tempore plurimùm exagitatus eſt. Magnis enim copiis collectis opulentiſſimas Italiæ prouincias depopulabantur, itinera omnia inſidebant, vt nemo tutò proficiſci poſſet. Quare S. Pontifex coactus eſt exercitum 4000. armatorum conſcribere, eúmque in omnem oram, vbi ſceleſtiſſimorū hominū coluuies graſſari diceretur, mittere.

24. Maij Dux Ioieuſeus inſigni ſtratagemate aduerſarios apud Albigenſes eluſit.

Eodem menſe illuſtriſſimus Princeps Ioannes Comes à Manderſcheit, Epiſcopus Argentinenſis, poſtquam 23. annos 3. menſes & aliquot dies Eccleſiam ſuā ſumma cum laude rexiſſet, placidè in Chriſto obdormiuit.

Menſe Iunio Dux Mercurius Britanniæ Gubernator pro confœderatis celebrem ab ijs qui Kranium obſidebāt, victoriam reportat.

1599 5688 Iulio Menſe Rex Henricus copias quas adhuc ſub ſignis habebat Eſpernaium duxit, vt oppidum illud nuper captum recuperaret.

Mareſchallus Bironius, dum curioſè luſtrat exercitum, ictu machinæ maioris proſtratus, occubuit. | *Anni Chriſti.* | *Anni mundi.*

10. Iulij Nemouciæ Dux, Lugdunenſium Gubernator Vienuenſes in Delphinatu compulit, vt ſe ſuamque vrbem confœderatis dederent. 1592 5681

Per id tempus Luxemburgum venerunt ducenti muli 1500000. coronatos in argento portantes, quæ argenti vis deinceps Namurcum miſſa eſt, vt ſine mora & intermiſſione cudatur. Optant hic nonnulli vt bene, & ad Reipublicæ Chriſtianæ ſalutem expendatur.

Menſe Auguſto Romanus Imperator totuſque illius Senatus, licet eam haberet opinionem, quod Amurathes inficiaretur, iuſſu ſuo bellum motum, & inducias violatas eſſe, ſciens tamen eam eſſe Turcis conſuetudinem, vt non reſtituant vrbes, quas ſemel occuparunt, omnem mouet lapidem, vt auxilia cogat, atque tyranno ſe opponat. *Ianſon. lib. 5. Mercur. Gallobelg.*

3. Septemb. in Heſſia VVilhelmus Lantgrauius, Princeps prudentiſſimus, doctiſſimus, & inſignis Mathematicus annos natus 71. rebus humanis ſubita morte eripitur.

Circa finem Septembris Præfecti munitionum Zigethi, Mahatti & Copani cum Domino Quinqueecleſiarū, aliiſque magni nominis Turcis, magnóque exercitu inter Zigethum & Rodeſtum caſtrametati ſunt. Fama eſt in eorum exercitu eſſe 160. hominum millia. Sed quia Chriſtianorum exercitus quotidie augebatur, vt qui iam 60000. ſub ſignis habebant, plerique bene ſuperabant. Erneſtus Archidux Imperator exercitus, & Marchio Archiducis Ferdinandi filius eius Vicarius, renunciati, per hos dies in exercitum profecti ſunt.

3. die Octobris manè hora circiter 9. in vrbe Monaſterienſi, in ea regione, quæ Tranſaquenſis dicitur, ab alpha fluuio, hanc ab altera vrbis parte diuidente, horrendum excitatum eſt incendium. Quod ortum ſuum habuit à foco piſtoris cuiuſdam, qui ignem ſuum incautè cuſtodierat, paucíſque horis ducentas circiter ædes, cum parte occidentali Monaſterij nobilium virginum, & porta cui à cruce nomen eſt, abſumpſit.

In Bohemia ſub finē Auguſti obierat magni nominis vir VVilhelmus Roſembergius, eius Regni Prorex, Cúmque funus eius aliquot ſeptimanis in Monaſterio S. Georgij Pragæ, nocte diéque à clericis vigilias, preceſq; canentibus eſſet cuſtoditum, tandem ſub finem Octob. cum magna pompa ex arce in templum D. Thomæ deductum, & illinc centum ciſijs Grenouiam, regióque more in Roſembergenſe monumentum illatum eſt.

14. Nouembris Magnus ille, ac pietate & literis illuſtris Petrus Villarius Archiepiſcopus & Comes Viennenſis in Galliæ Delphinatu, & in Secretiori Chriſtianiſſ. Francorū Regis Conſilio, Conſiliarius digniſſimus, poſt conſumptos annos 50. in Senatu ſupremo Pariſienſi, in iudicijs, in regni Francici Procuratione, & Legationibus de rebus maximis ad Reges, ſummos Pontifices, & Principes Chriſtianos, in regenda & adminiſtranda Eccleſia & Diœceſi primùm Mirapicenſi, poſtea Viennenſi, tot iā curis laboribúſque & itineribus feſſus, fatigatúſque, viuæ & efficacis fidei in Deū & ſpei plenus placidè in Chriſto Ieſu obdormiuit.

Is iam ſeptuagenarius anno Domini 1587. tumultus Gallicos animo longè antè præſentiens, & magnos rerum motus imminentes tanquam è ſpecula præuidens, ad Fratres Franciſcanos Pedemontanos Montis Callerij, ſeu in tranquilliſſimum portum è ſæuiſſima tempeſtate ſeceſſerat, & 1599 5688

euolârat

An ni chriſti. *Anni mundi.*

euolârat. Vt illic in tuto & ſilentio ſe Chriſto Ieſu appro
baret, quódque reliquum erat ætatis, meditationi quatuor
nouiſſimorum hominis impenderet. De quibus etiã Com-
mentarium iuſtum ibidem perſcripſit, & Claudio Villario
1592 5681 fratri nuncupauit. In eo porrò diſceſſu è Gallia ad Pedemõ
tium admirabilis ipſius Villarij eluxit prudentia & proui-
dentia. Nam ab eo tẽpore res noſtræ in peius ruere, & re-
trò ſublapſæ referri non deſierunt. Huic primùm in Epiſ
copatu Mirapicenſi, deinde in Archiepiſcopatu Viennenſi
ſucceſſit ex fratre maiore natu nepos Petrus Villarius
Theologus Pariſienſis, Magni profectò ſucceſſor viri, ma
ximus ipſe vir, de quo ſuo loco.

2. ie Decembris Alexander Farneſius Dux Parmenſis in Cœnobio Vedaſtino apud Attrebates moritur. ſuſceptis piè & ſumma cum reuerentia Eccleſiæ ſacramentis, per manus Ioan. Saraceni Cœnobiarchiæ religioſiſſimi.

Die veneris ſequenti prædictus Abbas S. Vedaſti exequias defuncti Ducis honorificentiſsimè celebrauit, Epiſcopo Audomarenſi orationem funebrem habente. Interfuerunt his exequiis Comes Mansfeltius, Marchio Vvarẽbonius, ſupremus Arteſiæ præfectus, Comes Barlaymontius, Marchio Aurechius, Comes Soranus cum multa alia nobilitate.

Corpus ipſius è Belgio Parmam defertur 15. Martij anni 1593. & ſine magna pompa ſepultum fuit in paruul a æde ſacra Capucinorum, cum hoc epitaphio.

Alexander Farneſius Belgis deuictis, Francis obſidione leuatis, vt humili hoc loco eius cadauer reponeretur, mandauit III. nonas Decemb. 1592. Et vt ſecum Mariæ eius coniugis optima oſſa inngerentur, illius teſtamentum ſecutus, annuit.

Cardinalis illius filius exequia celebrat Romę priuatas, magna modeſtia, multis millib' aureorũ Eccleſię S. Marcelli dono datis, ad locandas in matrimoniũ pauperes virgines.

Senatus populuſque Romanus in capitolio illi ſtatuam affabrè factam erigi & collocari curat, & exequias ſumptuoſas in ara cœli celebrat, honoris & piæ defuncti memoriæ cauſa. *Ianſon. lib. 5. & 6. Mercur. Gallobelg. & Cæſar Campana lib. 13. & 14. hiſtoriæ mundi.*

In Belgio Comes de Fuentes conuocatis proceribus, Conſiliariis ordinibuſq; quid ſibi à Rege Hiſpaniæ mandatum eſſet, partim declarauit, partim ſe poſteà declaraturũ promiſit. Inter alia oſtendit Regis voluntatẽ eſſe vt ſi Parmenſis obierit, Comes Mansfeltius Senior mox illi in Gubernatione ſuccedat. Cui omnes prouinciæ obediant, donec alium Gubernatorem mittat. Iuniorem autem Mansfeltium Ducem fore exercitus Regij in Gallia, vnà cum Duce de Feria, qui ex Hiſpaniis quotidie expectabatur.

Ioannes 2. Suecorum Rex menſe proximo Nouembr. inter viuos eſſe deſierat, vnico relicto filio Sigiſmundo, Polonorum rege. Qui intellecta patris morte paterni regni ſuſcipiendi occaſionẽ captans, indixit Comitia in Polonia, tum ob eã rem, tum etiam propter ſimultatem quæ inter ſe & Zamoſcium magnum Cancellarium interceſſerat.

1593. 5. Ianuarij Dux Mœnius collatis conſiliis, & omniũ cõſenſu Comitia Pariſiis indixit, in quibus Rex catholicus communibus confœderatorum ſuffragiis crearetur. Huius conſilij rationes ſcripto cõprehendi, & per pręcones & tubicines Lutetiæ in omnibus triuiis publicari mandauit. *Ianſon. lib. 6. Merc. Gallobelg. & Cæſar Camp. lib. 14. hiſt. mundi.*

Paulò antè Clemens 8. Pontifex Max. Henricum Re-
1599 5688 gem, & qui illum ſequebantur, denuo excommunicauerat,
poteſtatémque fecerat Confœderatis Regem Catholicum

Anni Chriſti.		Anni mundi.

eligendi. Eas bullas ad Philippum Carrdinalem Placentinũ in Galliis legatum ſuum miſerat, qui eas quoque publicari iuſſerat.

Quod cùm intellexiſſet Rex Henricus per procuratorem ſuum Conſilio Cathalaunij congregato huius rei iniquitatem oſtendit. 1592 | 5681 Conquerens hoc Pontificis mandatum ab illis procuratum, qui iampridem omnem conatum, & ſtudium eò direxerant, vt Regnum Gallicum occuparent contra legitimos illius ſucceſſores. Cui malo vt occurratur, Conſilium habita deliberatione querelas contra prædictarum Bullarum impetrationẽ, promulgationem, executionem, omniáque inde ſubſecuta, acceptauit, & de his omnibus appellauit: Decreuitq́ue, Cardinalem S. Onuphrij citandum, vt ſe contra dictam appellationem defendat. Interea idem Conſilium omnes Prælatos, Epiſcopos, Principes, Dominos, nobiles, Miniſtros, & ſubditos Regis, cuiuſcunque ſtatus, conditionis, & qualitatis ſint, hortatur, ne ſe patiantur ſeduci veneno & faſcinatione taliũ rebellium & ſeditioſorum. Sed vt maneant & contineant ſe in debita obedientia bonorum & naturaliũ Francorum, ſempérque obſeruent affectum, & charitatem, quibus Regi, & patriæ obligãtur, &c. Hoc decretum initio quoque huius anni Cathalaunij per Tubicines eſt diuulgatum, & poſtea ad omnia loca quæ Henrico Regi parebant tranſmiſſum. *Idem Ianſon. & Campana locis citatis.*

Menſe Martio S. Pontifex Franciſcum Aldobrandinum nepotem ſuum cum lectiſſimis militũ copiis in Marchionatum Anconitanum miſit, aduerſus Exules, omnia illic diripientes, ac deuaſtantes. Sed & triremes aliquot inſtrui mandauit, quæ oras legentes, eas à piratis tuerentur.

In Vngaria, & Croatia Turcæ bellum proſequuntur. In Vngaria namq; caſtrum S. Hedvvig ad Balatonem locum, vulgo Blattenzec, munitiſſimum occuparunt, ſpoliarunt, & incendio deformarunt. Similiter & Iſsham. Deinde cum exercitu Gomorram paruam profecti, à Præſidiariis fortiſſimè repulſi ſunt.

Eodem Menſe Comes Mansfeltius & Cõfœderati Nouiodunum obſident. Et cùm vrbem aliquandiu maximis tormentis verberaſſent, ruinam ſtrauiſſent, ſæpius oppugnaſſent, oppidani abiecta ſpe omni, ſeſe certis conditionibus dediderunt. Præſidiarij abſque armis bacillos albos in manibus habẽtes, dimiſſi ſunt. Rex Henricus cum ſubſidio aduenit (ſed ſeriùs, hoc eſt veſpere eius diei quo ſe dediderant) tentaturus, ſi obſidionẽ ſoluere potuiſſet. *Ianſon. lib. 6. Mercur. Gallobelg.*

Initio Aprilis Dux de Feria, qui paulò antè Lutetiam venerat, ad Comitia Ordinum admiſſus, honorificentiſſimè exceptus, & ſuo loco ſedere iuſſus luculenta & diſerta oratione Ordines confœderatorum Galliæ, Regis Hiſpaniarum nomine, ad electionem noui Regis exhortatus eſt. *Ea oratio excuſa extat lib. 6. Merc. Gallobelg. Ianſon.*

Ad orationem Ducis de Feria, literáſq; Regis Hiſpaniæ Domini ſui, quas Domino Nicolao de Pelleue, Tituli S. Praxedis Cardinali, Rhemenſi Archiepiſcopo, Primo Frãciæ Pari, & Comitiorũ Præſidi publicè legendas exhibuerat, poſt maturam ordinum deliberationem, idem Cardinalis bene longa & accurata oratione reſpondit. *Quæ etiam typis fuit excuſa eodem lib. 6.*

Memorabile eſt, quod ſcribunt nonnulli, ſub id tempus, in Mari Maſſilienſi tantam delphinorũ viſam eſſe copiam, 1599 | 5688 quanta vix in toto mari Mediterraneo fuiſſe putabatur, adeo vt horrendum viſu fuerit ſpectaculum. Epiſcopus

Cauaglioneus,

Anni christi. Anni mundi

Cauaglioneus, qui tunc in vrbe erat à Pontifice miſſus: ad controuerſiam quandam componendam, in littus exiens piſcibus, ſolitis eccleſiæ cæremoniis maledixit.

1592 5681 15. Aprilis Dux Eſpernonius intempeſta nocte Maſſiliã venit, & inſtrumentis quibuſdam bellicis nuper inuentis (*Petars* vocant) portis admotis, duas perfregit. Sed antè quàm tertiam perrumpere potuit, ciues armati accurrunt, omnique telorum genere illum à mœnibus repellunt.

Pariſiis electio noui Regis de die in diem differebatur, ob legatum, vt quidam volunt, Hiſpanicum. Qui aut Dominum ſuum, aut eius filiam, infantem Hiſpaniarum promotam cupiebat. Quatuor itaq; Mareſchallos Regni crearunt, Chaſtræum, Sampaulium, Briſſacum, & Roneum. Villarius verò, qui Rothomagum annis ſuperioribus tam fortiter defenderat, Admiralius renunciatus eſt. Præterea Lugdunenſis Archiepiſcopus, & Præſes Ianninus nominati ſunt, vt ad colloquium cum nobilitate Regia proficiſcantur, quæ Dominum Cheuernium, & d'O legatura dicebatur.

Eodem menſe Cardinales omnes Principem Bauariæ Maximilianum ſumma cum humanitate & beneuolentia Romæ ſalutarunt. Deinde magna cum attentione à S. Pontifice auditus eſt. Qui ei in conſeſſu Cardinalium locum ante vltimum Cardinalem Diaconum aſſignauit.

Menſe Maio S. Pontifex facta Cardinalium congregatione, cauſam magni Magiſtri Melitenſis Cardinalibus Aragonio, Dezio, Saluiato, Spinolæ, & Iuſtiniano examinandam commendauit. Melitenſes enim Equites paulò antè Magiſtrum ſuum captum in vincula coniecerant. Cauſa huius captiuitatis varia à variis redditur. Quidam enim aiunt eum omnem theſaurum ordinis duabus triremibus clam impoſuiſſe, & fugam ad Gallos meditatum eſſe. Alij aiunt poſt aduentum Legati Francici, conſpirationem inter illum & Turcarum Imperatorem, in Reipub. Chriſtianæ perniciem detectam eſſe. *Ianſon lib. 6.*

Non tantum Chriſtianos, ſed & Perſas hoc tempore Amurathes bello perſequitur. Violato namque paulo antè neſcio quam ob cauſam, cum Perſarum Rege nuper pacto fœdere, cum ducentis armatorum millibus Perſiam inuaſit, omnia ferro & flamma vaſtare, quicquid erat reſiduum iuſſit diripi. Non innocentium ſanguini, non virginum caſtitati, non matronarum pudicitiæ parcitum eſt.

12. Iunij Siſſeg monaſterium in Croatia à Turcis obſidetur, occurrunt in ſubſidium Chriſtiani, acriter pugnatur, cæduntur Turcæ ad 18. millia, paucis Chriſtianorum deſideratis. Parta hac tam inſigni victoria, totus exercitus Chriſtianorum ter monaſterium ambiit ſingulis vicibus milites ad vnum omnes in genua procidentes, Deo ſummas pro conceſſa victoria gratias egerunt, multáque lætitiæ ſigna ediderunt.

Sed Sultanus Amurathes ob acceptam hanc cladem memorabilem iræ impatiens, vt tantam maculam elueret, ſeſe à Chriſtianis vindicaret, publicum bellum aduerſus Cæſarem Roman. tàm Conſtantinopoli, quàm Budæ 17. Auguſti iuſſit proclamari. Præcepit autem omnibus Ducibus ſuis, vt vni Sinani Baſſæ, qui ſuo loco in Vngariam proficiſceretur in omnibus parerent.

Sinanus itaque cum ſuis copiis Budam venit, Beglerbegus ſuum exercitum, in quo 120000. armati fuiſſe dicuntur, per Croatiam duxit, eo fine, vt non tantùm munitiones Turcicas à Chriſtianis obſeſſas liberaret; ſed Monaſterium Siſſeg denuo obſideret, totiſque viribus expugna-

1599 5688

Anni christi. Anni mundi.

et, deinde in penitiorem Vngariam belli molem inferret.

1592 5681 Beglerbegus ergo Græciæ Monaſterium munitionémque Sisleg circumſedit, continuíſque maiorũ machinarum ictibus, oppugnationibuſq; obſeſſos exagitauit, nullã vt illis requiem permitteret. Quamuis Præſidiarij fortiſſimè ſeſe defenderent, mulieres quoque menſas, ſedes, ſcamna & obuia quæque impedimenta in ipſas ruinas inferrent, hoſtémque ab irruptione arcerent, obſidentium etiam ingens numerus proſterneretur: Tandem tamen 3. Septemb. Turcæ monaſterio potiti omnes Præſidiarios, inter quos etiam 200. erant Germani, fruſtulatim conciderunt, aut in Culpam præcipitarunt. Religioſum quẽdam ibidem repertum viuum excoriarunt, & in minutiſſimas partes diſſectum combuſſerũt, omnibúſque direptis munitionem impoſito præſidio cuſtodierunt. *Ianſon. lib. 7. Cæſar Campana lib. 14. hiſtor. mundi.*

Mortuo Ioanne 3. Sueciæ Rege, vnicus eius filius & hæres Sigiſmundus Polonorum Rex iam ad poſſeſſione Regni paterni anhelabat. Propoſuit igitur cum vxore in Sueciam proficiſci. Et impetrata à Poloniæ ordinibus (quos ob eam rem conuocarat) abeundi licentia ſub finem Auguſti Cracouia diſceſſit Mariæburgum primò, deinde Gadanum vnde paulò poſt in Sueciã nauigauit, vbi iam magna apud Catholicos ſpes eſt Regem hunc Catholicum, & piam religionem Catholicam Romanam, quæ ab anno 1525. introducta Lutheranica, inde exulat in hoc regnũ reductum.

Anglia diuturna pace, maxima negociatione, & aſſiduis deprædationibus ad ſummam felicitatem hoc tempore peruenerat, quare iuſtus iudex Deus his menſibus innocentem ſanguinem effuſum, aliáque flagitia, tam in ipſo Regno, quàm extra Regnum, & præcipuè in Mari perpetrata volens vindicare, inſulam omnem, præcipuè verò Vrbem Londinenſem grauiſſima peſtilẽtia ſic afflixit, vt circa finem Iunij 666. homines in ſola vrbe Londinenſi, in Auguſto verò nõnunquam 2200. aliquãdo 20000. & plures in vna ſeptimana hac lue mortui ſint. Quamobrem multi relictis vrbibus in pagos, & villas migrarunt. Quidam, relicta inſula in Belgium ſe ſuáque tranſportarunt. Regina ſibi ſuíſque metuens, ſub pœna capitis interdixit, ne quis ex locis, vbi hoc malum graſſabatur, ad aulam veniret. Sæuijt hæc lethifera contagio in multam vſque hyemem, nulli ætati, nulli parcens hominum conditioni. *Ianſon. lib. 6. Mercur. Gallobelg.*

In Gallia cùm iam res eſſent pacatiores, Dux Nemoræus Gubernator Lugdunenſis in ſuſpicionem venit, quòd vrbem Lugdunenſem cum toto territorio, vrbibúſque vicinis fœderi ſacro adhærentibus in ſuam redigere vellet poteſtatem. Vt ſi qua pax ſibi minùs commoda in Gallia conſtitueretur, ipſe in hac Prouincia ope Hiſpani, & Ducis Sabaudiæ bellum multos in annos poſſet protrahere. Quare conſules & optimates eum adierunt, vt quid moliretur ex ipſo intelligerent, cúmque ab iniquo propoſitio auerterent. Dux omnia quæ obijciebantur negare, & ſeſe egregiè de omnibus quorum inſimulabatur purgare. Obſeruabãt nihilominus illum ciues, & indicia nonnulla deprehenderunt, quæ ſuſpicionem conceptam augebant. Itaque diſſimulare diutiùs noluerunt, ſed

8. Septembris circa veſperam tumultuari cœperunt, 5688
1599 correptis armis, catenas, quibus plateæ claudũtur, tendũt, armatíque ad hoſpitium Ducis cum ingenti ſtrepitu accurrunt, & eum vno aut altero poſt die in munitiſſimam vrbis arcem, cui Petræ ſciſſæ nomen eſt, abduxerunt. Deinde Con-

Anni chriſti. *Anni mundi.*

de Conſules & Magiſtratus communem populum ad Baſilicam vrbis conuocarunt, vbi vnanimi conſenſu iurarūt, ſe neque Ducem Nemouræum, neque aliquem ex eius poſteritate vllo tempore pro vrbis Gubernatore recepturos.
1592 5681 In vnam ſimiliter S. Catholicam Romanam iurarunt religionem, nec ſe vnquam externum inuocaturos Principem, ſed vni Catholico Regi, poſtquam electus erit, perpetuam obedientiam præſtituros, eique conſtanter adhæſuros eſſe.

Nemouræi captiui frater Marchio Sanſorlinus, fratris cauſam volens defendere, Lugdunenſibus dira minabatur, niſi fratrem confeſtim liberum dimitterent, nec mora ſtatim cum 300. equitibus, & aliquot peditibus ex Aruernia aduolat, & ad portas vſque Lugdunenſes populabundus excurrit. In ſuburbanis ędibus ad voluptatem ciuium conſtructis, in viridarijs & pagis vicinis omnia diripuit.

Quia verò Lugdunenſes nulla habebant præſidia, Magiſtratus Chiliarchæ Alphonſo Dornano, qui in Delphinatu cum legione ſua æſtiuabat, ſupplicauit, vt vrbis patrocinium ſuſciperet, hoſtemque depelleret. Quod cùm Marchio animaduertiſſet, moderatiùs egit, donec tandem duorum menſium induciæ pactæ ſunt, quarum conditiones erant; Arma vtrinque ponerent; Legatos vtraque pars Lutetiam mitteret, cauſam Nemouræi, Mœnius Dux & ſupremus Senatus cognoſceret, eorum ſententiæ partes acquieſcerent. Promulgatæ ſunt induciæ 14. Octob. quo tempore Pax vrbi reddita, & omnis animorum exacerbatio ſublata eſt. *Ianſon. lib. 7. Mercur. Gallobelg. & Ceſa. Campana lib. 1. hiſtor. mundi.*

Eodem menſe Septembri Franciſcus Toletus Societatis Ieſu Theologus, & Philoſophus noſtra ætate clarus, à Clemente VIII. Pontifice Maximo, (reclamante & impediente quantùm potuit ipſa Societate, quòd hoc fieri contra ſuas Regulas, & ſtatuta diceret) cum tribus alijs magni nominis viris, Cardinalis creatus fuit.

15. Menſis Octob. Chriſtiani in Vngaria exercitū ſuum luſtrare cœperunt, inueniūtque ſub ſignis 18. armatorum millia, viri omnes fortiſſimi, & ad bellum exercitati. Sclopetarij omnes, Huſſaris & equitibus exceptis. Cúmque paulò pòſt exercitus Danubium traiecíſſet, in primo cum hoſtibus congreſſu aliquot millia Turcarum proſtrauit, ingentémque numerum Chriſtianorum puerorum & adoleſcentū, quos hoſtis ad ſeruitutem rapiebat, liberauit.

Feſto S. Lucæ quod in 18. incidit Octobris, Conuentus ordinum Boëmiæ, Pragæ celebratus eſt. In quo inter cætera quæ ſtatuta ſunt, bona pecuniæ ſumma tribus continuis annis non ex debito, ſed ex libera volontate Cæſari communibus votis ad defenſionem Regni Boëmici & Prouinciarum ad illud pertinentium decreta fuit.

In eo conuentu incolæ oppidi Kaden, tribus ordinibus Regni inſtiterunt, vt à Cæſarea Majeſtate ſibi vſum Calicis in communione impetrent. Mirum cùm iſti homines in omnibus, moribus, ritibúſque viuant catholicorum, in hoc ſolo articulo à Catholicorum communione velint ſeparari. Sed Regnum hoc iſti opinioni valde eſt obnoxium, poſtquam eam ſemel à Ioanne Hus ante multos annos acceptam imbibit. *Ianſon. lib. 7. Merc. Gallobelg.* Lege ibidem orationem Gaſparis Cardilli Villapandei Segobienſis, ad ſacroſanctam Synodum Tridentinam habitam anno 1562. *Quòd non ſit laicis calix permittendus.*

1599 5688 21. Nouembris victoria inſignis Chriſtianorum in Vngaria, cæſis tam in pugna, quàm in fuga pluſquàm ſex mil-

libus Turcarum.

Hoc eodem anno pater Marcellinus Piſtoius Religioſus ord. S. Franciſci de obſeruantia, in opinione ſancti apud vulgum Romæ moritur, & ſepelitur in ſuo conuentu in Ara cœli. Fuit Doctus Theologus & celebris concionator, vitæ integræ & ſanctæ, vt veſtis ipſius, dum effertur à plebe, in lacinias & fruſtula laceraretur, tanquam reliquiæ aſſeruanda, *Cæſar Campana lib. 14. hiſt. mundi.*

Anni chriſti. 1592 — *Anni mundi* 5681

1594. 11. Ianuarij Meldenſium, quorum vrbs Pariſienſibus vicina eſt, Gubernator Dominus de Vitry cum Rege tranſegit vrbemq; ciuiū conſenſu Regis imperio ſubjecit.

Idem fecit Dominus de Balagny, Cameracenſium Gubernator, qui bonorum ſuorum, & vxoris pactus reſtitutionem, Regis fidei Cameracum tradidit.

Horum exempla ſecutæ, ſunt aliæ vrbes & oppida non nulla.

Non parum terruit Pariſienſes Meldenſium à fœdere defectio. Eſt enim ea ciuitas Lutetiæ vicina, loco ſita opportuno, in ripa fluminis Matronæ, per quod omne genus annonæ ex Cāpania, Picardia, viciniſque Prouinciis Pariſienſibus aduehitur. In ipſo quoque itinere qua in Belgium itur, & hactenus è Belgio in Franciam exercitus duci conſueuerant. Acceſſit ad hæc omnia Oratio Procuratoris Generalis Regij, qui in Parlamento non minùs diſertè quàm ingenioſe explicauit iura Legis Salicæ, ſucceſſionem Henrici Regis eius ad gremium Eccleſiæ reditum: Ex quibus concluſit, nihil obſtare, quo minùs capax ſit Regni, Coronæque Franciæ.

Regem itaque, Parlamento Pariſienſi menſis ſpatium concedere, quo poſſint maturè inter ſe deliberare, velintne Regi obedire, eiúſque gratiam ſibi demetri, an bellum ducere, & vita fortuniſque omnibus periclitari. Ad ceteras quoque ciuitates Rex ſimiles literas, & mandata per eoſdem dies dedit, aqua & igni interdicens his, quicunque menſis ſpatio imperium ſuum non agnoſcerent.

Pariſienſes itaque cùm trepidarent, nouam obſidionem metuentes Parlamentum ad propoſitiones Procuratoris Generalis:

13. Ianuarij decreuit Mittendos eſſe Legatos ad Ducem Mœnium, Regni vicarium, eique per vnum ex ordinibus, & ſex conſiliarios ſupplicandum, vt infra menſem, aut citiùs (ſi fieri poſſit) commoda inueniat remedia, vt pax & tranquillitas Regno reſtituatur, & Regi obediatur.

30. Ianuarij Erneſtus Archidux Auſtriæ à Rege Philippo Belgicis prouinciis præfectus Bruxellas magna pompa ingreſſus eſt. Multos in ſuo comitatu habens Principes. Inter quos erant Elector Colonienſis, Erneſtus Bauarus, Marchio Badenſis, Dux Arſcotanus, Comes Mansfeltius, Comes Fuentius, Princeps Chimæus, aliique Duces, Comites, Barones, & nobiles Hiſpani, Itali, Germani, Belgæ, & aliarum nationum.

Ea porro fuit in Archiducis aduentu triumphi magnitudo, ea pompæ magnificentia, vt cum maiori nullus vnquam Princeps in Belgium introductus ſit. Imo ne Regem quidem ipſum cum celebriori & magnificentiori pompa ſuſcipi poſſe multi exiſtiment.

Cùm huiuſmodi ludis, triumphis, & ſpectaculis iam tres dies nocteſque indultum eſſet, Archidux ordines Prouinciarum ad palatium Regium conuocauit, ibique literas & mandata Regis, quibus Gubernatio Belgicarum Prouinciarum ſibi demandatur, oſtendit. Quibus lectis Mansfeltius ſenior, cui, mortuo Alex. Farneſio, Parmenſium Duce,

1599 — 5688

administra

Anni Christi. Anni mundi.

administratio vſque ad aduentum noui Gubernatoris erat concredita, ſurrexit, ſe officio & Magiſtratu ſuo abdicauit & Archiduci adminiſtrationem tradidit. Deinde proceres & ordines omnes Erneſtum Gubernatorem Belgij ſalutarunt, eum acceptarunt, eique omnem fidem, & obedien-
1592 5681 tiam, quam Regi debent, obtulerunt.

7. Februarij Lugdunenſis ciuitas, quæ hactenus manſerat in fide confœderatorum, cùm videret felices Regis progreſſus, & confœderatorum res quotidie minui, mutatis animis ſe quoque Regis fidei permiſit. Itaque Conſules, Senatores, & vniuerſa vrbis communitas poſt longam & maturam deliberationem ſeſe fidei & obedientiæ Regis ſubiecerunt. Ciues toto illo octiduo candidis cincti faſcijs, pileiſque candidis plumis ornatis tecti obambulabãt, omnibus in locis planioribus rogos ingentes, lætitiç ſigna manifeſtiſſima, excitarunt. Exules in vrbem reuocarunt, Conſules, Scabinos, & Centuriones nonnullos è prioribus mutauerunt. Alphonſus Dornanus qui à Conſulibus in omnem euentum fuerat accerſitus, in vrbe manet, & copias ſuas in ſuburbijs retinet, donec à Rege reſponſum referatur. *Ianſon. lib.8. Mercur. Gallobelg. Cyſ. Camp. lib. 15. hiſtor. mundi.*

Eodem Menſe Lugdunenſium exemplum imitati Aurelianenſes, Rothomagenſes, Pictones, Bituricenſes, Matiſconenſes, & multæ aliç vrbes & oppida Galliæ, necnon particulares multi nobiles & Præfecti vrbium ſeſe Regis clementiſſimi fidei ſubijciunt. Quæ ſumma Regis humanitas & benignitas vrit hæreticos.

27. Febr. Henricus Rex Franciæ & Nauarræ inauguratur, & coronatur magna pompa & celebritate apud Carnutes, ab Vrbis Epiſcopo. Quòd Rhemorum ciuitas eſſet adhuc in confœderatorum poteſtate. Sic olim Rodolphus Burgundus, apud Sueſſiones: Ludouicus Caroli Simplicis filius, Lauduni: Hugo, Compendij in Picardia: & Ludouicus iunior etiam apud Carnutes. *Petrus Matthæus. I. C. Lugdun. in compend. Bellor. Ciuil. Galliæ.*

24. Februarij Mathias Archidux Auſtriæ Imperator exercitus aduersùs Turcam ducendi à Cæſare Fratre ſuo renuntiatus, Vienna Iaurinum (vulgò Raab) cum tota familia profectus eſt, vt hoſtibus eſſet vicinior, belliique noua daret principia. Subſecutæ ſunt illum quotidie nouæ copiæ, quæ in Sileſia, Morauia, Pannonia conſcribebantur, & Pragæ, Viennæque recenſebantur.

Eodem die Pontifex Romanus in Conſiſtorio inter alia promiſit, ſe 5000. pedites, equites verò 500. Romano Imperatori eſſe miſſurum. Qui omnes Romanæ ſedis ſtipendio alerentur. Ad quam ſummam colligendam clero per totam Italiam ſex decimæ, quæ 600000. coronatis æſtimantur, imperabuntur.

Sed & Italiæ Principes Cæſari quoque pro ſua quiſque facultate auxilia miſſuri dicebantur. Magnus Hetruriæ Dux 70000. Reſpublica Genuenſis 40000. Dux Ferrariæ 50000. Luca 20000. Parma 25000. Coronatos. Dux Mantuæ & Vrbinatium obtulêre Cæſari ſeipſos ad bellum venturos, & contra hæreditarium hoſtem (ſi petatur) militaturos. *Ianſon. lib.8.*

Ridiculum eſt, attamen ominoſum, quod hoc tempore nonnulli referunt de puerili bello in Turcia. Cùm enim varij de felici rerum Chriſtianarum ſucceſſu rumores per ditiones Turcicas ſpargerentur, Beglerberus Græciæ, ſiue
1599 5688 capiendi ominis cauſa, ſiue quòd adoleſcentiam armis aſſueſcere cuperet, 600 circiter pueros Turcicos, 11. 12. & 14.

annorum coëgit, baculis armauit, & portis Albæ Regalis eduxit. Eductos in duas diuiſit acies, vnã aciem Chriſtianorum appellari iuſſit, alteram Turcarum. Illi in pugna Ieſum, huic *Hala Hala*, clamare præcepit. Vtrique fortiter pugnare mandauit, & præmia victori propoſuit. Datur ſignum, it clamor cælo, concurrunt infeſtæ acies, pugnatur eminus, & cominus tanto cum ardore, vt multi contuſi, luxati, & ſemineces ad ſuos reportari debuerint. Interim quibus Ieſus erat teſſera, victoria potiti, aduerſarios in fugam verterant, & ad portas vſque inſecuti, in vrbem repulerunt. In ſiniſtrum hoc omen Beglerbegus, & quotquot aderant, acceperunt, etiam verebantur Chriſtianos poſthac in bello fore victores, ſe autem ſubiugandos, & Imperio omni fore exuendos. *Idem ibidem.*

Anni Christi. 1592 — *Anni mundi* 5681

In Suecia cum Rex ordinum petitioni annuiſſet, iuramentum ipſi de obſeruatione ſtatutorum & priuilegiorum Regni proponitur, prælegitur, & ab eo præſtatur.

Quibus ritè peractis, Ioannes Rex Sigiſmundi pater qui hactenus inſepultus reſeruabatur, ſolenni pompa ſepelitur. Et poſt dies 14. Rex & Regina Vpſaliæ regia magnificentia coronãtur. Regina paulò pòſt Regi maſculum peperit qui paucis pòſt diebus, cum parentum totiuſque Regni mœrore obiit. Quamobrem Rex indictis comitiis publicis, conſtitutiſque Regni gubernatoribus, & legibus, quibus in eius abſentia Regnum adminiſtraretur, cum Regina vxore, & inſigni comitatu in Poloniam reuerſus eſt.

Dum hæc diuerſis locis geruntur, Romanus imperator Legatos ſuos ad magnum Moſchouiæ Ducem Theodorum, ad Principem Transſyluaniæ & Regem Poloniæ miſit, eorum tentare volens animos, quid in bello contra Turcas præſtare voluerint.

Moſchouitica legatio data eſt cuidam Vvarkutſchio, nobili ex Sileſia oriundo. Qui cùm ad Moſchum veniſſet, Legatos Tartari, Turcæ, Perſæ, Poloni, & Dani in aula inuenit. Tartari, Turcæque legationes auditæ non ſunt, ſed contumelioſè his verbis reiectæ: Canes iſti ſeſe ſubducerent, ſuo enim malo breui experturos, Chriſtum verũ eſſe Deum. Cæſareum verò Legatum honorificentiſſimè excepit, totoque legationis tempore indemnem præſtitit. Aderant & quotidie legato multi Moſchouiæ proceres & magnates.

Tandem magnus Dux vocatum in aulam Legatũ, quid in mandatis haberet, interrogauit. Cúmque ille legationis cauſam expoſuiſſet, ſuppetiáſque à Magno Duce Cæſarem contra Turcam flagitare dixiſſet: Dux ea re inter ſuos conſiliarios deliberata, reſpondit: ſe in vſum belli Turcici, Imperatorem quinquies centenis aureorum donare millibus. Sed & quotannis quater centena millia daturũ, quandiu bellum hoc durauerit. Orare autẽ ſe Cæſaream Maieſtatem, ne cum Turcis pacem faciat, copias quoque militares è ſuis prouinciis collectas ſe ad hoc bellum (ſi opus ſit) miſſurum, pollicitus eſt. Paulò poſt Legatum ad regale vocauit epulum, in quo diuerſi miſſus ſeu fercula centum aureis ſcutellis ſunt appoſita. Poſt epulum legato incredibiles theſauros ſuos oſtendit.

Cùm autem Vvarkuſcius quatuor penè menſes in Moſchouia commoratus eſſet, tandem diſceſſurus à Magno Duce tribus aureis donatur veſtimentis, quorum ſingula tribus thalerorum æſtimantur millibus. Cæſareæ quoque Maieſtati tot Zebellinas pelles, quot indumento pelliculando ſufficiant, dono tranſmiſit. Vvarkuſcius, quia nulla 1599
precioſa penes ſe habebat donaria, præter duos oblongos 5688

ſclopos

Anni chriſti. *Anni mundi.*

ſclopos, mirabili artificio elaboratos, eos viciſſim Duci donauit. Qui propter eximiam artem fuerunt illi gratiſſimi. Atque ita Vvarkuſcius ad aulam Cæſaream reuerſus eſt.

1592 5681 Eo ipſo tempore Doctor Vvackerus ex Polonia legatus quoque rediit, gratiſſimum afferēs ſuæ maieſtati nuntium: Polonos ſcilicet contracto 28. armatorum millium exercitu, centum millia Tartarorum, quos Turca euocauerat, itinere prohibuiſſe. Multa Koſaccorum millia Cæſareæ Majeſtati, ſi opus ſit, auxilio ventura. Ad reliquas Cæſaris petitiones ordines Poloniæ propter Regis ſui abſentiam reſpondere non potuiſſe, reſponſuros autem, vbi Rex ex Suecia redierit.

De felicibus Henrici Regis, poſtquam Catholicam religionem amplexus eſt, ſucceſſibus nonnulla dicta ſunt. At maiora adhuc dicenda reſtant, maioráque videbit in dies Rex, poſtquam religionem Catholicam, quam corde & ore profitetur, ipſo opere & manibus tuetur & defendit. Nunquam enim feliciores fuere Principes, quàm cùm relictis, quibus implicati erant erroribus, ad veram ſynceramque fidem Catholicam tranſierunt. Nunquam infeliciores, quàm cùm hac fide deſerta, ad hæreſes prolapſi ſunt. Vt autem innumeros Principes hîc tranſeam, vnus exemplo nobis ſit HENRICVS BORBONIVS. Quas ille moleſtias, quas miſerias, quas calamitates, quos animi mœrores & anguſtias ſuſtinuit, in quot periculis vixit, quàm varia vſus eſt fortuna, nūc victor, nūc victus, quamdiu Catholica deſerta Eccleſia, opinionibus adhærebat Caluinianis, nemo neuit, ſenſitque, poſt DEVM, illo exactiùs: ad gremiū Eccleſiæ reuerſo, ecce quàm fauſta, quam felicia regni initia! Certatim ad illum confluunt Proceres, Principéſq; vtriúſq; ordinis, oppida, vrbes, ciuitates, nō minores tantùm, ſed ſummæ totius Regni, imò ipſa Regum æterna ſedes & iuſtitię, ſtudiorúmq; mater LVTETIA. Quę hęretici hactenus imperiū noluit agnoſcere, & ne agnoſceret, digna indignaq; perpeſſa eſt. Ea nunc eiuſdē Catholici facti imperiū vltro & quidem obuiis vlnis expetit, amplectitur, exoſculatur. Quod quomodo factum ſit, accuratiùs deſcribetur ab aliis. Nobis ſatis eſt illud breuiter ex ipſius Regis literis ad Bullonium Ducem commemoraſſe.

Cùm Pariſienſium quidam viderent cauſam, ob quam hactenus bellum geſſerant, conuerſione Regis ſublatam, deperditáſque penè res & ſpes confœderatorum. Conſilio & ope Comitis Briſſaci & Bellini, olim vrbis Præfecti ad Regem mittunt, qui omnium rerum obliuionem pacti vrbem illi offerant. Facilè impetrârunt, quod petebant. Dictus igitur dies eſt

22. Martij, hora matutina 5. quo tempore Rex cum quatuor circiter equitum peditúmq; millibus ad portam, quę Luparę arci proxima eſt (nouam appellant) venit eamque ſibi reſeratam inueniens, nullo reclamante ingreſſus eſt, vrbémq; ſeu potius vrbium matrem nemine reſiſtente, 25. circiter cæſis ſuæ ſubiecit poteſtati.

6. Maij Chriſtiani cum exercitu 44200. equitum peditúmque inſigni & celebri, præter aurigas, lixas & calones, quorum ingens etiam erat numerus, Strigonium vrbem Pannoniæ inferioris, antiquam, celebrem, & munitā, Archiepiſcopali ſede nobilem, ſex ſub ſe habentem ſuffraganeos Epiſcopos, obſederunt.

Vrbem hanc vnam ex Primariis Pannoniæ Soleimanes anno à partu virginis 1543. poſt trinam irruptionem
1599 5688 infeliciter tentatam, noſtris fortiter reſiſtentibus, tandem deditione occupauit, operâ præſertim transfugæ cuiuſ-

Anni chriſti. | *Anni mundi.*

dam ſenis Calabri, qui quo loco vrbs oppugnanda eſſet ſceleratiſſimè detexit. Captam vrbem mox barbarus admirabili ſtructura & opere ita muniuit, vt Chriſtianis eius recuperandæ ſpem omnem prorſus præcidiſſe videretur.

1592 Felicibus nihilominus huius belli auſpicijs motus Archidux Matthias vrbem eam obſidione cinxit, & 7. die Maij magna contentione verberare, mœniáque ingenti machinarum multitudine diſturbare cœpit. Tandem 11. Maij primo crepuſculo ea vrbs munitiſſima occupatur à Chriſtianis. Raſcij cum ſuis in fidem recepti ſunt. Turcæ verò reliqui omnes trucidati. Vrbs ipſa duobus ſignis Germanorum peditum, & 600 Vngaris, præter 300 Raſcios & oppidanos munita eſt. *Ianſon. lib.* 8. *Mercur. Gallobelg.* 5681

Rudolphus Imperator, vt Turcæ tam potenti hoſti reſiſtere poſſet, & ne quid ad bellum laudabiliter gerendum deeſſet, omnium Principum Chriſtianorum opem implorauit, inſuper & comitia omnium ordinum & circulorum Imperij Ratiſbonæ ſub finem Februarij primò indixit. Sed propter varias difficultates paſſim emergentes, in Martiũ, deinde Aprilem dilata ſunt. Ac tandem Maio menſe initium habuerunt.

In Belgio cùm magnificentiſſimè Rudolphi Cæſaris frater Archidux Auſtriæ Erneſtus pro Gubernatore exceptus eſſet, omnibúſque Principibus, & ſubditis externis, interníſq; magnam ſpem pacis feciſſet, poſt maturam deliberationem ad ordines Hollandiæ, Zelandiæque & reliquos confœderatos pacificas miſit literas 6. Maij datas. Quibus 27. eiuſdem menſis ordines Generales confœderatarum Prouinciarum Belgij ita reſponderunt, vt ſi cauſam ſibi demandatam Archidux promotam cupiat, nõ literæ ſcribendæ in poſterum ſint, ſed arma capienda. Atque ita omnis ſpes pacis euanuit, & tota Legatorum Erneſti cum ordinibus Belgij tractatio in irritum cecidit.

Dum hæc in Hollandia geruntur, Carolus Comes Mansfeltius cum expedito exercitu, nomine Regis Hiſpaniarum in Galliam profectus Chappellam in Ducatu Thieracenſi obſedit, & mœnia ſine intermiſſione 12. machinis ſic verberauit, vt obſeſſi, ſpe vrbis defendendæ abiecta, vitam, fortunáſque pacti, deditionem 10. Maij Mansfeltio fecerint.

26. Iulij ſub noctem hora circiter 9. Dux Nemoræus ſimulauit ſe ſomno teneri, & velle cubitum ire. Exuit itaque ponè lectum veſtes, & mox cubicularij ſui veſtiméta induens, fictos capillos capiti imponens, excrementa ſua in matula ſub pallio portans, non tantùm cubiculo egreſſus eſt, ſed & ternas excubias pertranſiuit. Omnes enim cubicularium Ducis eſſe arbitrabantur. Qui interea in lecto domini ſui loco iacebat. Sed & coquus Ducis eodem die in abſtruſiſſimo arcis loco, ad quem rarus erat acceſſus, murum perforarat, ita vt per foramen illud facilè ex arce & vrbe pateret effugium. Ex eo Dux ſeſe per funem demiſit. Cúmque periculum iam penè euaſiſſet, à quibuſdam equitibus expectabatur, qui eum in generoſiſſimum equum ſubleuatum concitato curſu Viennam ad fratrem comitati ſunt, à quo maximo cum gaudio & gratulatione exceptus eſt.

Fuga illius & euaſio non ante poſterum diem eſt cognita, Regique extemplo per literas ſignificata, vt Rex aduentum ſuum Lugdunum tantò magis maturaret, naſcentique malo remedium quæreret. Sed & Montmorantio
1599 Duci ſcripsêre Lugdunenſes, opem & ſubſidium ab illo flagitantes, vt hoſtibus dira minitantibus poſſent reſiſtere. 5688

Hoc anno

Anni christi. | Anni mundi.

Hoc anno poſt reſtitutam Regi Lutetiam, libellus ſup-
plex ab vniuerſitate Pariſienſi,ſupremo Parlamento exhi-
bitus fuit Aprili menſe,cuius hæc fuit ſumma & cóclusio,
vt Ieſuitarum ſecta (ſic enim appellant)extermínetur,non
1592 5681 tantùm Vniuerſitate,ſed toto etiam Regno Franciæ.

7. die Iulij Curia Pariſienſis eis diem dixit, eoſque in ius vocauit, vt publicè cauſam dicerent, ſeſeque defenderent. Illi verò per Aduocatum ſuum reſponderunt,cauſam ſuam,cauſam eſſe multorum Procerum,qui iam fideles ſe Regis miniſtros eſſe declarauerant. Conſultum non eſſe, vt hæc omnibus reueletur. Petierunt itaque vt clauſis ianuis de ea diſceptetur, iudiciúmq; coram perſonis tantùm neceſſarijs fiat. Quod & impetrárunt. Momordit hoc aduerſarios,qui clamori, & multorum aſtantium applauſui, acclamationique potius quàm cauſæ æquitati confidebãt. Decretũ igitur vt Proceſſus iuris clauſis foribus inſtituatur,& diſceptetur. Deſignati ſunt aduocati,Academiæ M. Antonius Arnaldus;Paſtorum vrbis,qui ſe Academiæ iunxerant,Ludouicus Dolleus; Societatis Ieſu,Claudius Duretus;Procuratoris Generalis ſuæ Maieſtatis, Dominus A. Seguerius Aduocatus Regis Generalis, orator ætate noſtra clarus.

Societatis defenſiones, & aliorum accuſationes, præſertim ipſius Arnaldi excuſæ ſunt poſtea, & proſtant, ad quas lectorem remittimus.Hoc ſcimus,cauſam eam vt maximi momenti & ponderis,à ſapientiſſimo Parlamento nõ fuiſſe tum iudicatam,ſed ſuſpenſam,vt aiunt,& retentam, vt maturo conſilio poſtea & per otium examinaretur. Excuſus aliquanto pòſt fuit libellus ea de re gallicè, cuius ferè hic titulus eſt: *Veritas defenſa pro religione Catholica, in cauſa Ieſuitarum, contra actionem iudicialem Anton. Arnaldi, per Franciſcum Montium, Taurini per Michael Gaillard* 1595.

Scotorum Rex Iacobus prolem ex vxore ſua Dana ſuſcitauerat, iámque tempus inſtabat, quo infans baptizaretur. Miſit itaque magnificam legationem ad ordines confœderatos Belgij, petens vt ipſi puerum è fonte leuarent. Gratiſſima fuit ordinibus hæc legatio,qui concilio coacto, ſingulos legatos ſingulis catenis aureis mille florenis æſtimatis donauerunt, & Dominum de Brederode, Aldegundum,& alios nonnullos deſignârunt, qui in Scotiam proficiſcerentur, ſcyphos aureos duos, ſex florenorum millibus æſtimatos puero iam baptizato donaturos. Proſperum itaque ventum expectantes, vltimo die Iulij ſublatis velis ora ſoluerunt,& in Scotiam nauigârunt. *Ianſon. lib.*10.

27. Auguſti nocturno tempore Turca Raban, ſeu Iaurinum, quam vrbem ſuperiore mẽſe Sinam Baſſa arctiſſimè obſederat, & oppugnabat quotidie, iterum ignitis aliquot globis in tecta ciuium immiſſis, expugnare tentauit. Sed incendia excitata exiguo damno extincta ſunt. Qua re irritati oppidani,ſub ipſum diei crepuſculum in caſtra hoſtium eruptionem & impetum fecerunt. Sed à Turcis qui maioribus copiis reuertebantur, repulſi & munitionibus reiecti ſunt.

Tandem 29. Septemb. hora 10. ante meridiem Comes Hardechius certis conditionibus vrbem munitiſſimam,& Chriſtiani orbis propugnaculum immaniſſimo Chriſtianorum hoſti tradidit. Sed aliquantò pòſt, ſcilicet 10. Iunij anni ſequentis,de proditione vrbis accuſatus & conuictus capite plectitur Viennæ in Auſtria. *Idem Janſon. lib.* 11. *&* 12. *Mercur. Gallobelg. & Caſ. Campana lib.* 15.

5688 Menſe Septembri Iacobus Horſtius antiquiſs. & cele-
1599 berrimus Medicinæ in Academia Helmſtadienſi Doctor,&

& & &

Anni christi. | Anni mundi.

facultatis Decanus in Sileſiam profectus eſt, vt puerulum Septemnalem molitoris cuiuſdam videret, cui paucis ante Paſcha diebus anni 1593. dentes quidam exciderant, eorúmque loco alij, & in his aureus vnus dens molaris, in inferiore maxilla ſuccreuerat, eadem forma & quantitate quā erant alij. Ne autem falleretur, ait idem doctor, ſe eundem dentem ad lydium lapidem probaſſe, & paulò pretioſiorem auro Rhenano deprehendiſſe, digitis eundem contrectaſſe, immobilem eum, & fixum, gingiuamque circumductam viuidam, rubicundamque inueniſſe, &c. De hoc naturę miraculo poſtea idem D. Horſtius diſputationem inſtituit, & de eodem libellum edidit, in cuius priore parte quærit, *Vtrum naturalis eius generatio fuerit an non?* In poſteriori: *vtrum digna eiu dare queat interpretatio*. Excudit Lipſię Valentinus Vægelinus. 1592 5681

Per hos dies noua ciuitas palma à Venetis ante annum in foro Iulij, non procul ab Aquilegia ædificari cœpta, abſoluitur. Sub primis fundamentis poſiti ſunt ex vario metalli genere nummi, qui ab vno latere effigiem D. Marci cũ hac inſcriptione habebant: PASCALE CICONIA DVCE VENETIARVM ANNO M. D. XCIII. ab altero typum ciuitatis, in medio crucem cum tali inſcript. IN HOC SIGNO VINCES. in circuitu verò: FORIIVLII ITALIÆ ET CHRIST. FIDEI PROPVGNACVLVM. Ciuitas ipſa rotunda eſt, plateis, & ædificiis continuè diſtincta & ornata. Nouem in ambitu habet munitiones, ſingulas 200. paſſibus à ſe inuicem diſterminatas. Tribus tantùm portis patet exitus, & ingreſſus. Nouem fora ſeu plateas habet, quorum primarium in vrbis eſt centro, ex quo ad ſingulas munitiones lata via itur. In Vmbilico huius fori munitiſſima turris in altiſſimam molem exurgit, ex qua ad ſingulas munitiones commodiſſimus eſt proſpectus.

20. Septembris Sigiſmundus Princeps Tranſſyluaniæ, cùm ſuorum conſpirationem detexiſſet, aſtu eos capit, & de ijs ſumit ſupplicium. Poſtea publico edicto per totam regionem omnibus facultatem dedit propriis ſuis ſumptibus arma capere, & in militiam aduersùs Turcam proficiſci. Omnem prædam, quam ex hoſte referrent eis ex ſolido donauit. Hac munifica Principis oblatione prouocati Transſyluani certatim ſeſe armant & ad 40. millia confluunt, qui recenſiti ac luſtrati, ſacramẽtóque militari inter ſe deuincti Danubium versùs primam expeditionem inſtituerunt. Vbi in primo ſuo aduentu felici auſpicio naues aliquot Turcicas, omni commeatus, merciumque genere, auro quoque & argento oneratas inuenerunt, primóque impetu 7. ex illis interceperunt. Octaua, quæ & prætoria erat, jn tutum enauigauit. Turcas plurimos occiderunt, ineſtimabilem prædam adepti, ſeptem ſigna militaria ad Principem ſuum retulerunt.

Eodem menſe Spandauiæ, quod eſt oppidulum Electoratus Brandeburgenſis Dæmon ſpecie humana viſibili, iuueni cuidam Gabrieli Crumero apparuit. Aliquanto pòſt Angelus: ſecundò Dæmon, iterum Angelus, & deinceps tertiò & quarto, à quo miranda audiuit iuuenis. *Extat ſcriptum hac ae re à Iacobo & Alberto Coleris, & Ioan. Pratorio Paſtoribus & Curionibus Spandanienſibus, Auguſtana confeſſionis hominibus.*

In eodem oppido Diabolus viſibiliter obambulat, plures quàm 20. homines corripuit, & poſſedit, in ipſa ædificiorum tecta abripit, & miſeris modis diuexat. In publicis etiam plateis diſſeminat pecuniam, torques aureos & argenteos, annulos, cultros, ligulas, acus, quorumlibet filo- 1599 5688

rum

Anni christi. *Anni mundi*

1592 5681 rum glomos, faſcias, aliáque eius generis plura. Quicunque autem aliquid ex his ſumit, ſtatim à Dæmonio corripitur. Quare & in ſcholis, & in templis prohibitum eſt, vt omnes ab huiuſmodi miſſilibus abſtineant. *Ianſon. lib.* 11. *Mercur. Gallobelg.*

In Gallia multæ ciuitates quotidie à ſancto fœdere ad Regē deficiunt. Paret nunc illi tota ferè Normania, Guienna, Delphinatus, Campania, &c. Sed cùm Picardi conſtantes in fœdere manerent, Rex in eos armis conuerſis, Laudunum obſidet, & ſibi ſubiicit, Nouiodunum ſeſe dedit, & præſidium à Rege accipit.

In Scotia hoc menſe Octobri nouus tumultus inter Catholicos & hæreticos exortus eſt. Hæretici namque catholicis quibuſdam Comitibus inſidias ſtruētes, apud Regem egerūt, vt ipſis exercitium religionis, quod hactenus in caſtris ſuis liberum habuerant, interdiceretur. Non paruerunt edicto Comites, & vel tantillum ſibi pro omnibus officiis & beneficiis Patriꝗ prꝗſtitis deberi exiſtimabant, vt inter domeſticos, intra priuatos parietes veræ & auitæ ſuæ Religionis exercitium ſibi permitteretur. Non tulerūt id aduerſarij, ſed clam collectis ex Scotis & Anglis decem armatorum millibus Comites iſtos ex improuiſo opprimere ſtatuerunt.

Comites huius rei certiores facti, ex domeſticis, nobilibus, aliiſque ſubditis & ſociis pro temporis anguſtia mille equites contraxerunt, quibus ſe vxores, liberos, aras & focos defenderent, Religionem Catholicā propugnarent: aut (ſi Deo ita viſum fuerit) pro ea fortiter occumberent. In mora erat periculum, tumultuariè fiebant omnia. Ante pugnam Sacerdotibus omnes confitentur. Viaticum corporis, & ſanguinis Dominici percipiunt. Sacerdos gladiis eorum, inuocato Dei nomine, benedicit: ex byſſo candidiſſima cruces ſibi conficiunt, quas galeis imponunt, vt quod corde credebant, externo hoc ſigno confiterentur. Itum ſic in prælium, Ventum in conſpectum hoſtium, qui eos loco non ſatis opportuno, ſed paluſtri, & equis permoleſto expectabāt. Vt paucis finiam, ceciderunt hac pugna Caluiniani circiter octo millia & plures. E catholicis 17. tantum deſiderati, vulnerati verò ad ſeptuaginta tantùm.

Hæc victoria ſingulari beneficio Dei parta qua Catholicorum oppreſſos animos in fide voluit cōfirmare. Scotiæ Rex audiens tantam tam numeroſo exercitui, à tam paucis hominibus cladem illatam, effuſè riſiſſe dicitur. At publicæ pacis ſeruandæ gratia, Comites illi ad tempus breue exulare iuſſi ſunt, vxoribus tamen, liberis & fortunis omnibus ſaluis. *Ianſon. lib.* 11. *Mercur. Gallobelg. & Cæſar Campana lib.* 15. *hiſtor. mundi.*

Menſe Nouembri Princeps Ioinuillæus, nunc Guiſiæ Dominus, ſeſe cum fratribus ſuis, vrbe Rhemenſi, & aliis vicinis vrbibus, aut oppidis quibus imperabat, Chriſtianiſſ Regis Franciæ fidei & clemētiæ ſubijcit. A quo humaniſſime exceptus, Prouinciæ, quam vocant, Gubernator conſtituitur. *Super ea re Regis edictū promulgatum, extat excuſum.*

27. Decembris Henricus Rex Franciæ & Nauarræ Lutetiæ vulneratur à Ioan. Caſtellio Mercatoris Pariſienſis filio, adoleſcente 18 annorum, qui eum interficere decreuerat. Ob quod facinus & ſcelus die 29. eiuſdem menſis à Senatu Pariſienſi condemnatus, vinctus in publicum producitur, & ad mortem rapitur.

1599 5688 Eodem Arreſto omnes Sacerdos Soc. Ieſu collegij Claromontani, & omnes alij prædictæ Societati addicti tanquam corruptores iuuentutis, perturbatores publicæ

tranquillitatis, inimici Regis & Regni infra tres dies poſt promulgationem huius Arreſti. Lutetia, & aliis vrbibus atque locis, vbi ſua tenent collegia: & infra 15. ſubſequentes dies toto Regno excedere iubentur. Quod niſi fecerint &c. Patres obſtreperi aut rebelles curiæ mandato non fuére, neque populum vlla in vrbe, vbi erant, ad ſui defenſionem concitauerunt, ſed obedietes Regi, & Parlamento, Regno exierunt. Priùs tamen ad omnia quæ ipſis obijciebantur, tum à Rectore & Procuratoribus facultatũ Academiæ Pariſienſis, tum ab accuſatore ſuo Arnaldo dilucidè reſponderant. Quæ cùm vtrinque, vt iam ſuperiùs diximus, typis Pariſiis, aliiſq; in locis extent edita, qui volet, hæc ſibi comparet. *Ianſon. lib. 11. Mercur. Gallobelg. & Cæſar Campa. lib. 15. hiſtor mundi.*

Anni Chriſti. 1592 — Anni mundi. 5681

Expulſi ergo cùm Eſſent Lutetia, & aliquot aliis vrbibus Parlamento Pariſienſi ſubditis; Retenti tamen Burdigalæ, Tholoſæ & in vrbibus, quæ his duobus Parlamentis ſubditæ ſunt.

Speramus, quia tandem obtinere ſolet veritas, eos breui redituros vnde deiecti ſunt. Nam exhibuerunt Henrico Regi Chriſtianiſs libellum ſupplicem, qui excuſus eſt Burdigalæ hoc anno 1599. quo apertè & fortiter refutant, & à ſe depellunt calumnias, quas aduerſarij obiecerunt.

1595. 1. Ianuarij ſolennitas & cæremoniæ ord. Equitum S. Spiritus ab Henr. 3. inſtituti, iam aliquot annos intermiſſæ per hos Galliæ tumultus ab Hẽrico 4. Frãciæ & Nauarræ, Rege Lutetiæ Pariſiorum in Auguſtinenſium conuentu Magna pompa, & populi frequentia renouantur, & celebrantur. Coopratis in eum ordinem & à Rege ipſo creatis aliquot magni nominis Ducibus nobilibus viris.

Sigiſmundus Princeps Trãſſyluaniç, Regis Poloniæ nepos, Iuuenis 23. circiter annorum, ſi quis alius cathol. Religionis ſtudioſiſſimus, vt res ſuas ſtabiliret, maiorémque poteſtatem, autoritatem, & commoditatem res bene gerendi ſibi compararet, Magnificam legationem fœderis ineundi cauſa ad Rodolphum Cæſarem miſit. Quæ 11. Ianuarij Pragam ciſiis 20. & equitibus 150. venit.

Ei appropinquanti comitatus inſignis obuiam miſſus, & ab eo in vrbem deducta, multis lætitiæ ſignis, magnoq; honore & liberalitate fuit excepta.

Ibidem conditiones fœderis ſeriò grauitérque diſceptatæ, præſente & approbante Legato Clement. VIII. Pontif. Max. tandem compoſitæ, acceptæ, & ſubſignatæ ſunt.

Initio etiam huius anni ſingulari Dei beneficio per Sigiſmundi Sueciæ, Poloniæq; Regis, & Theodori, Ioannis, Baſilidis filij, Magni Moſchouiæ Ducis Legatos, pax firma conſtituta eſt.

18. Ianuarij Magna in Imperio Otthomanico facta eſt mutatio. Amurathes enim 3. Turcarum Imperator, Selymi filius, Solymani nepos, an. ætas 48. vitam imperiumq; cum magno vlulatu, blaſphemia & impatientia, in ſumma miſeria finiuit.

Mahumetes intellecto patris obitu mox Conſtantinopolim aduolat, ſtatimque a primariis Baſſis, omni populo, totoque exercitu inſcio, Imperator renunciatus eſt. Nec mora, fratres ſuos omnes numero 19. ad cõuiuium inuitatos, nihil mali ſuſpicatos trucidari iuſſit. Et cùm ſatis crudeliter in fratres iã natos ſæuiiſſet, metuẽs, ne quis adhuc naſci poſſet, eodem die decem Patris ſui vxores in mare proijci & ſuffocari mandauit. Cubiculariorum magiſtro, qui obitum patris vſque ad ipſius aduentum ex Amaſia Prouincia, occultarat, duo Cechinorum millia donauit, &

1599 — 5688

Matrem

Anni christi. | Anni mundi.

Matrem ſuam magnificè, opulenterque donatam in longinquam regionem, vt ibi habitaret, amandauit.

Hoc modo Mahumetes imperium patris adeptus eſt. Eum porrò eſſe 13. caput imperij Turcici, ex genealogiis
1592 5681 Imperatorum, quæ ex monumentis Pruſæis, Amaſianis, Sebaſtenis, Hadrianopolitanis, Conſtantinopolitanis, ex hiſtoria præcipuè Muſelmannorum deſumptæ ſunt, luce meridiana conſtat clariùs.

Primus enim Oſman, vel Otthomānus genuit 2. Vrchanem, qui procreauit 3. Murathem 1. à quo genitus 4. Baiaſetes, à Tamerlano captus, & in cauea extinctus. Is quintum generauit Mahumetum, qui fuit pater ſexti Murathis, ſcilicet 2. Cuius filius fuit Mahumet 2. in ordine Imperatorū 7. Ex eo natus eſt 8. nomine Baiaſetus 2. qui protulit 9. Selymum, qui primus à parricidio fratricidioque imperium auſpicatus eſt. Is generauit 10. Solymannum, in pugnis & victoriis feliciſſimū, qui tempore Caroli V. & Ferdinandi Imperatorum vixit, & ante Segethum moriens 11. poſt ſe reliquit, Selymum 2. Patrē duodecimi Amurathis 3. cuius obitum ſuperiùs diximus. Peruenit itaque nunc imperium ad 13. Mahumetem ſcilicet 3. qui nūc regnat. *Ianſon. lib. 12. Mercur. Gallobelg. & Caſ Campa. lib. 16. hiſtor. mundi.*

Hoc eodem menſe Henricus Rex Franciæ, Hiſpaniæ Regi & ipſius ſubditis bellum parat, quod ipſis iure belli indicere volens, literas indictionis ſcribi, & Lutetiæ publicari priùs mandauit.

Huic vt reſponderet Rex Philippus ſimile edictum die 17. Martij ſcribi & Bruxellis publicari iuſſit, bellum & omnem hoſtilitatem Franciæ Regi & ſuis ſubditis denuntians.

24. Ianuarij Ferdinandus Archidux Auſtriæ, Ferdinandi Imperatoris filius, Maximiliani 2. frater, vitā cum morte commutauit.

Hoc Menſe Legati à Venetis Henricum Regem Franciæ, ſalutaturi, Pariſios veniunt hi tres, Vincentius Gradeuicus, Ioan. Delfinus, & Petrus Duodus. Primi duo vt Chriſtianiſs. Regi fœlicem ſucceſſum gratularentur: tertius vt reſideret in aula Regis, & ſuccederet Ioanni Mocenigo, qui à Venetis reuocabatur.

2. Februarij Erneſtus Archidux Auſtriæ, Belgicarum prouinciarum gubernator generalis, anno ætatis 42. placidè in Chriſto Bruxellis obdormiuit. Qui illud ab aduerſariis, encomium tulit, quòd fuit Princeps grauis, qui raro viſus ridere, benignus tamen, clemens, pacificus, Romanæ catholicę Religionis obſeruantiſſimus, ad Hiſpaniarū Regis obſequium promptiſſimus, priuatum commodum non quærens: Ita vt ſæpe non haberet vnde domeſticis & creditoribus perſolueret, cùm tamen frugi eſſet, nec vlli faſtui aut pompæ deditus.

Menſe Februario Legatus Principis Tranſyluaniæ Stephanus Paſchaius Praga profectus eſt, vt Mariam Chriſtianam, Caroli Archiducis filiam, Reginæ Poloniæ ſororem Domino ſuo in fœdere cum Cæſare promiſſam, Principis ſui nomine deſponſaret. Legatum comitabantur Ferdinandus & Maximilianus Archiduces Auſtriæ, atque ineunte menſe Martio circa veſperam Græciam Stiriæ Metropolim venerunt. Poſtridie ſponſa Tranſyluano in matrimonium traditur, & legato illius per Epiſcopum iuncta, in communem thorum adlocatur. Ducēbu: ſpōſam Maximiliano Maximiliani 11. & Ferdinādo Caroli filio, ſponſæ fratre. Biduo poſt deſponſationē legatus Græcia diſceſ-
1599 5688 ſit, quem ſponſa circa Pentecoſtem in Tranſſyluaniam ſequeretur.

Anni Christi. | *Anni mundi.*

1592 | 5681

10. Martij, inundatio mira & prodigioſa Beremburgi ad Salam, quod oppidum eſt Principatus Anhaltini. Cladem quàm hac eluuie oppidum iſtud accepit, nemo facilè deſcripſerit. Corrupta ingens annona, frumenti incredibilis copia, armẽtorum pecorumque magnus ſubmerſus numerus. 160. ædes funditus euerſæ, plures laceratę, paucę remanſerunt integræ. Quæ niſi aut reparatæ, aut trabibus ſuffultæ tempeſtiuè fuiſſent, pleræque corruiſſent.

Baccharach oppidum eſt in ipſa Rheni ripa, inter Confluentiam, & Moguntiam ſitum. Hîc 14. Martij, natum eſt monſtrum horrendum, & maximè prodigioſum, anteriore ſuperioréque parte homini, poſteriore inferioréque ſerpenti ſimile, caudam habens tribus vlnis longam. Nec diutiùs vixit, quàm quoad munere ſuo, propter quod miſſum erat, perfunctum eſſet.

Cum enim pater homo impius, contemptor Dei & hominum, ebrioſusque Dominica quinquaſimæ in cauponam abiiſſet, vt ſecundùm conſuetudinem ſuam ad vomitum potaret, luderétque aleis, & omnem improbitatem exerceret: vxor verò illius partui vicina eum ſecuta admoneret, vt ab iſta impietate abſtineret; homo impius non tantùm monitricis verba contempſit, ſed eam miſerè percutiens, præcepit eum viuo ſuo dæmone, quem vtero gerebat, & qui illi in partu opitularetur, domum concederet, Si non pareat, ſe gladium ſuum capulo tenus in ventrem illius impacturum. Illa verò, Eia, inquit, Mi vir, egóne viuum gero dæmonem? eſto igitur. Nec plura locuta, domum reuerſa eſt, maritum inter combibones, aleatoréſque relinquens. Cùm domum veniſſet mulier, dolores partus ſenſit, & terribile hoc monſtrum, omnibus qui aderant, horrorem incutiens, peperit. Phæax autem ille, cùm libidinem ſuam potando, ludendoque ſatis expleſſet, & ipſe domum rediit: ingreſſusque eſt vbi & puerpera & partus iacebat. Monſtrum inſtar falconis in eum illatum inſibilans, caudæ ſuæ implicatum hominem venenoſis ictibus eum in modum pupugit, vt toto corpore tuberibus, contuſionibuſque pleno, paulò pòſt infelicem animam exhalauerit. Marito mortuo puerpera quoque exſtincta eſt, & tandem monſtrum viuere deſiit.

Obierat menſe Martio illuſtriſſ. Venetorum Dux Paſcalis Ciconia, 8-. ſuæ ætatis anno, rara prudentia ad ſummum elatus per medios gradus illius Reipub. oratione funebri Latina & elegante laudatus ab Ænea Piccolomini oratore eloquentiſſimo, & profeſſore literarum humaniorum in ea ciuitate.

24. Aprilis defuncto Duci ſuffectus eſt Marinus Grimanus Senator ſummæ bonitatis. Qui poſtridie ſolitis cum ceremonijs inauguratus, & Ducali pileo redimitus eſt.

Hoc tempore Florentiæ monſtrum natum eſt, viſu horrendum, capite ſimiæ, barba promiſſa, tam manuum quàm pedum vnguibus aquilinis. Statim verò cùm in lucem prodiiſſet, expirauit.

Mirum eſt & illud, quod 2. Maij in Diœceſi Colonienſi, Ducatu Iuliacenſi, & quibuſdam locis Brabantiæ diuina diſpenſatione contigit. Cùm enim cœlum nubibus eſſet obductum, tandem procelloſus imber cœlo decidit, & vnà cum aqua ſiligo & triticum tam copioſè delapſa ſunt, vt incolæ colligentes grana comminuerint, inuenerínque farinam candidam. Vnde panis confectus eſt, humano quidem vſui idoneus, ſed alio pane paulò amarior. *Idem anno 1567. accidiſſe teſtatur Cornel. Gemma lib. 2. Coſmocriticorũ, c. 2.*

1599 | 5688

Anni christi *Anni mundi.*

26. Aprilis Torquatus Taſſus Poëta & Orator clariſſimus, Romæ moritur. Vltimo vitæ die & cùm iam vicinus eſſet morti, miſſus ad eum fuit Cardinalis Cynthius à S.
1592 5581 Pontifice inuiſendi & conſolandi eum cauſa. Qui eidem abſolutionem & indulgentiam plenariam ipſius S. Pontificis nomine impertiret, vt cum hac quiete & bona ſpe animus abiret è corpore. *Cæſar Campana lib.16. hiſtor. mundi.*

Eodem menſe Vienna Allobrogum, cùm iam antea ſemel atque iterum irrito conatu tentata eſſet, deditione facta per Gubernatorem vrbis, Montmorantium Ducem intrò admiſit. Huius vrbis deditio non parum Lugdunenſium res, atque adeo ipſius Regis Franciæ ſtabiliuit.

Non ita multò poſt Diuionenſes cum aliquot alijs vrbibus ſe dedunt in poteſtatem Regis.

Sub finem Maij Magnus Magiſter Meltenſis moritur, relictis 300000. aureis ſcutis. In cuius locum ſuffectus & electus eſt Martinus Arcies Arragonenſis eques iam ſexagenarius. Sed cui cruda eſt viridiſque ſenectus.

Claſſis Hiſpanica, quæ annorum aliquot tributa, & ingentem per Americam, auri argentíque vim collectam vehebat, hactenus in Hauana, Cubæ inſulę portu conſiſterat, ante menſem plus mi nus è portu egreſſa, Hiſpaniam verſùs velificârat, & per hos dies incolumis ab omni Anglorum, aliorúmque pyratarum vi inuiolata, Hiſpalim appulſa eſt. Conſtabat ea nauibus 23. quæ totidem auri milliones (vt vocant) aduehebat. Theſaurum ſanè qualem nullus Monarcha ab orbe condito, vno eodémque tempore & loco vidiſſe creditur. Huic diu, ſed fruſtra, inſidiati fuerant Anglici pyratæ, varijs claſſibus per mare Athlanticum diſtributis.

9. die Iunij Poloniæ Regi natus eſt filius, cuius natiuitatem Poloni publicis ludis ac triumphis incredibili cum gaudio celebrarunt.

20. Iunij Comes Fontanus Belgij pro tempore Gubernator in finibus Picardię Caſtelletum oppidum Veromanduæ munitiſsimum, quod Cameraco diſtat 4. Gallicis milliaribus, obſedit. Erecto ſequentibus diebus vallo & aggere omnem tormentorum apparatum protulit, atque 25. Iunij ſub auroram immanibus pilis mœnia cœpit proſternere. A meridie VValones per muri ruinas irruptione fortiter tentata, obſeſſos eum in modum perterruérũt, vt eodem die ſub noctem deſperatis auxilijs de deditione agere cœperint, & poſtridie Galli cum armis & impedimentis numero circiter 800. vrbe deceſſerint.

Cæterum dum Caſtelletum obſidetur, Hannum Veromanduæ oppidum Regi Galliæ proditione recuperatur. Gommeronus Gallus qui arci eius oppidi præerat, & proditionis tegendę cauſa in Brabãtiam venerat, ad pecuniam ſibi debitam, & æs militare efflagitandum, Bruxellæ capitur & in caſtra retractus, gladio propter eam proditionem percutitur.

14. Iulij Comes Fontanus Dorlantium obſidet, & ſumma cum pertinacia & celeritate oppugnatum paucis poſt diebus expugnat, vrbe direpta, potior prædæ pars Hiſpanis ceſsit. In ea commeatus, armorum, pulueris tormentarij magna copia, cum 26. tormentis bellicis & 400. circiter generoſiſsimis equis.

Hoc eodem menſe Carolus Comes Mansfeltius, paulò antè Princeps Imperij creatus à Cæſare, ad bellum in Vngaria contra Turcam gerendum, Strigonium vrbem munitiſsimam obſidet, & aliquot pòſt diebus oppugnare in-
1599 568 cipit.

14. Auguſti circa Veſperam Comaræ, quo ſe è caſtris &

obſidione Strigonienſi,in lectica, medicorum ſuaſu tranſportari iuſſerat, febre, quam dyſenteria excepit, aliquot dies cùm laboraſſet,placidè in Domino obdormiuit. Princeps longiore vita dignus,magnus quidem corporis mole, ſed maior animi fortitudine,qui à teneris annis inter arma enutritus, præclaram ſemper,dum vixit, Regi Hiſpaniarū Philippo nauauit in bellis operam. *Lanſon. lib.14. Mercur. Gallobelg.*

Anni Chri. 159

Sequenti die, qui fuit 15. Aug. aſſumptæ B. Mariæ virgini ſacer,Henricus Dux Nemoræus,cum longo & immedicabili morbo diu conflictatus, tandem Anicij in Ducatu Sabaudiæ moritur, non ſine ſuſpicione veneni, vt in corpore aperto apparuit medicis. Atque ita intra biduum duo tota Europa clariſsimi & bellicoſiſsimi Duces præmatura morte nobis erepti ſunt.Hunc certè in ipſo ætatis flore interemptum luxerunt multi. *De morte & extremis huius magnanimi Ducis vocibus lege epiſtolam 9. moralium epiſtolarum Equitis Durfei,Lugduni excuſarum ann.* 1598.

Per eoſdem dies Carolus Gonzagua Dux Mantuæ,Praga, cum Cæſaris licentia deceſſit, & in caſtra ad Strigonium profectus eſt,vt & ipſe cæteris Chriſtianis in Otthomanico tyranno opprimendo mutuam operam commodaret,præſidiumque adduceret.

Moritur interea Perſarum Rex, cui filius ſucceſſit, regni quidem paterni,ſed non fœderis cum Turca initi,hæres. Cuius Regis mors res Otthomanicas non parum labefactauit.

Primo die Septembris Strigonium poſt longam obſidionem, in qua Turcæ multa paſsi ſunt, deditur Chriſtianis. Hoc modo celeberrima inferioris Pannoniæ vrbs,ad Iſtri & Grani confluentem ſita, poſtquam quinquaginta iam tribus annis ſub crudeli Barbarorum imperio fuiſſet, Chriſtianis a Deo Opt. Max. auſpiciis Rudolphi II. Cæſaris & induſtria, virtuteque Comitis Caroli Mansfeltij, Palſij, & Ioannis Medicei potiſsimum eſt reſtituta.

Cùm autem Romæ nuntiatum eſſet Strigonium eſſe in poteſtate Chriſtianorum, magna in vrbe orta eſt lætitia: omnia tormenta in mole Adriani excuſſa, inſtitutæ ſupplicationes,& Deo actæ ſunt gratiæ. Quibus Pontifex ipſe interfuit,è Vaticano ad Mineruam,& inde ad templū B.Mariæ,cui ab anima nomen eſt procedens,Deóque gratias agens,pro tam inſigni victoria Chriſtianis conceſſa.

Inter Chriſtianos captiuos, qui Belgradi in carceribus detenti à Sinano Baſſa Conſtantinopolim ducti ſunt, inuenta eſt quædam mulier virili habitu induta, quæ multos annos Chriſtianorum caſtra ſecuta erat, & Cæſari fideliter militauerat. Mirati Turcæ rogarūt eam,annon ſub hoc habitu viris vnquam permixta fuiſſet? Negante illa,interrogati ſunt & reliqui captiui, an hanc mulierem non cognouiſſent? Qui omnes iureiurando affirmârunt,ſe omnes illam virum eſſe ſemper exiſtimâſſe. Perlata eſt huius rei nouitas ad aures Sultani,qui eam ad ſe duci præcepit, atque inter cætera interrogauit,num ſic, ſexum mentita vnquam Turcas interfeciſſet? Illa nihil aliud rata, quàm vt mox interficeretur, imo mortem ob captiuitatis immanitatem in votis habens, ait: ſe quandiu Cæſari meruiſſet, quæ militem decent ſemper cum optima fide egiſſe: in omnibus expeditionibus, oppugnationibus,velitationibus, ac pugnis, ad quas mandato Præfectorum ſuorum miſſa fuerat,ſe virum exhibuiſſe; nulli hoſti peperciſſe, ſed plurimos cæſim punctimque feriendo interfeciſſe. Admiratus 199
Sultanus virilem mulieris animum, eam primò per vrbem

Duci,

Anni mundi. 5'81

An.1599.

ATQVE hîc decimum ſextum ſæculum terminamus,in quo perpetuari doctrinā ſuperioribus ſæculis per manus acceptam, vt in ſingulorum coronide docuimus, ne iſti quidem qui eam impugnant,inficiari poſſunt. Nam ſtatim eis reſtiterunt omnes boni, docti, pariter & indocti, deinde ſapiētiſſimi quique pro ea ſcripſerūt. In genere quidem Ekius, Eraſmus. Cochleus, Tapper, Gropperus, Oſius Cardinalis,Theologi Pariſienſes,Salmaticenſes, Louanienſes,Oxonienſes, Colonienſes,Henricus 8. Rex Ang. Roffenſis, Alb. Pighius, Sonnius, Lindanus, Alphonſus de Caſtro. Melchior Canus,Caniſius, Auratus, & alij infiniti,vernaculis etiam linguis. Sed inter omnes præcipuè claruit Robertus Bellarminus Politianus ſocietatis Ieſu doctor theologus nunc hoc anno 1599. *S. R. Eccleſiæ Cardinalis, qui diſputationum de controuerſiis Chriſtianæ fidei aduerſus huius temporis hæreticos tomos tres emiſit in lucem, qui proſtant Lugduni apud Ioann. Pillehotte* 1596. *In ſpecie vero ij, à quibus de ſequentibus capitibus,circa quæ eorum præcipuè verſantur hæreſes, libri peculiares confecti ſunt.*

MISSA, *continuata iiſdem ritibus,ceremoniis,verbis,quibus prius. E Titelmano Tract.de expoſitione myſteriorū Miſſæ,Cl.Sanctij,Caſſandri, & Pamelij Liturgicis: Eſpencei de adoratione Euchariſtiæ, & libello de vtraque miſſa: Democharis opere de Miſſæ ſacrificio,ſeorſum lib.4.cap.*15 *& infinitis aliis.*

Gratia Dei, fides, Iuſtificatio. *Driedo lib.de concordia liberi arbitrij Pighius opuſ. de Iuſtitia. Vuicelius lib.de volūtate hominis Chriſtiani. Carbaialus in explicationibus argumentorum obiectione 22. & 1.Sententiarum cap.*59. *Sententiarij huius æui lib* 3. *ſentent.diſt.*19. *& aliis ſcripus. Qui & allegant illud Auguſtini de ſpiritu & litera ca.* 9. *Iuſtificati* 5688
gratis per gratiam ipſius. Non itaque

Anni christi.

iuſtificati per legem, neque per propriam voluntatem, ſed gratis per gratiam ipſius, Non quod ſine voluntate noſtra fiat, ſed quòd ſanet gratia vo-
1592 *luntatem, vt ſanata voluntas impleat legem non cõſtituta ſub lege, neque indigens lege & cap. 10. per gratiam quiſpiam iuſtificatur gratis, id eſt, nullis ſuorum operum praecedentibus meritis. & illud D. Thomæ in 2. c. Iacobi. Nonne ex operibus iuſtificatus eſt. Cõtrà Paulus Ro. 4. & ibi gloſſa Auguſti. Non ex operibus iuſtificatus eſt, ſed ex fide. Reſponſio, Apoſtolus & Aug. loquuntur de operibus præcedentibus fidem, vt patet ibidem, ex quibus nullus planè iuſtificatus eſt. Hic autem loquitur de operibus ſequentibus fidem, quæ dicuntur iuſtificare, non quatenus iuſtificatio dicitur gratiæ infuſio: ſed quatenus dicitur iuſtitiæ exercitatio, vel oſtẽſio, vel confirmatio. Res enim dicitur fieri quando perficitur, vel innoteſcit. Guillaudius Pariſienſis doctor in epiſt. ad Rom. duplex eſt iuſtificatio, prima & ſecunda. &c.*

Euchariſtię veritas, ſacrificium, tranſſubſtantiatio, adoratio, Miſſæ ritus. *Demochares lib. de Sacrificio Miſſæ, & lib. de Euchariſtia. Garetius de eadẽ. Tonſtallus de ead. Caietanus contra Lutherum: Caſſander in Liturgicis. Pamelius in Liturgicis, & in Cyprianum. Ioãnes Heſſelz lib. de probatione corporalis præſentię Corp. & ſang. Domini. Eſpenceus lib. de adoratione Euchariſtiæ, & libel. de vtraque Miſſa, Claudius Sanctius in repetitionibus, & in liturgias Græcorum. Soto in 4. Sententiarum, vbi & omnia dubia iſtorum ſoluit. Caniſius in Catechiſmo maiore. Sereſius libris ſex de ſacram. Altaris. Gaſpar Caſalius Luſitanus de Cœna & calice Domini. Iacob. Faber Molinenſis pro ſacro ſancto Miſſæ ſacrificio aduerſus Anatomen Miſſæ. & alij innumerabiles.*

Baptiſmi effectus, neceſſitas, aliena fides, Cæremoniæ. *Soto & Sententiarij reliqui in 4. ſentent. Caniſius in Catechiſmo maiore. Clictoueus in 4. li. Damaſceni, de Orthod. fide. Tilmannus Segebergenſis lib. de 7. Sacramentis, & quotquot hac ætate ſcripſerunt de Baptiſmo contra Caluiniſtas & Anabaptiſtas.*

Pœnitentia & eius partes tres. *Caniſius in Catechiſmo. Sententiarij*
1599 *in 4. Concilium Colonienſe parte de ſacramentis. Slotanus lib. diſputatio-*

Anni mundi.

duci, vt ab omnibus conſpiceretur iuſſit, reductam Sultanæ ſuæ donauit. *Iunſonius lib. 14. Mercur. Gallobelg.*

Dum hæc in Vngaria geruntur Henricus Galliæ & Nauarræ Rex Chriſtianiſſimus Lugduni expectabatur, vbi
5581 multi erigebantur arcus triumphales, columnæ, picturæ, ſtatuæ, magnúſque fiebat apparatus ad eum excipiendum.

Tandem 4. Septembris vrbem ingreſſus, ab omnibus ciuibus incredibili triumpho & pompa exceptus eſt. Extat memorandæ huius pompæ & magnificentiæ libellus P. Matthæi I. C. Lugduni poſtea excuſus ſequẽti anno. E quo nos Lectori rem gratam facturos eſſe putauimus, ſi vnam aut alteram inſcriptionem hîc poneremus.

PERENNI MEMORIÆ.

HENRICVS BORBONIVS *Rex Nauarræ ab ineunte ætate miles egregius & inſignis imperator, poſt aduerſos ſimul & proſperos vitæ ſucceſſus* III. *Nõ. Auguſti* M. D. XXCIX. *Rex Franc. inauguratus, victis, fuſis, fugatiſq; hoſtibus, victor, triũp. Lugdun. conſtantis fidei vrbem, vultu maieſtatis & amoris pleno* NONIS SEPTEMB. AN. M. D. XCV. *ingreditur.*

DECRETO S *publicis votis Regis opt. congratulationi, triumpho, expectatiſſimo aduentui honores* COSS. *Lugdun. ingenti apparatu, magnificis ſumptibus, & incredibili animorum propẽſione quingentis operarijs & arcu ſ. cib. abſoluiſſ. exhibuerunt*

Poſtridie Calendas octobris Cameracum diu ab Hiſpanis obſeſſum Comiti Fontano deditur & traditur. Inde excedunt Galli cum armis & impedimentis ſuis. Ductore Balagnio Mareſchallo (qui eam ciuitatem per 14 annos tenuerat) & in Galliæ fines nullam iniuriam paſſi 9. die Octobris peruenerunt.

16. Octobris Ciues Cameracenſes indictis optimatum Comitiis, de Repub. conſtabilienda per aliquot dies conſultarunt, & tandem libellum ſupplicem Comiti Fontano obtulerunt, quo petebant, vt Potentiſſimus Hiſpaniarum & Indiarum Monarcha, ditionem Cameracẽſem ſuis prouinciis adiungeret, ſupremum ius, & temporale dominium Catholicæ ſuæ Maieſtati offerentes, modò ipſi iiſdem legibus, immunitatibus, & priuilegiis fruerentur, quibus ſub Archiepiſcoporum imperio, vti priùs conſueuerant. Quorum opes infirmiores eſſe aiebant, quàm vt vrbem in belgij finibus ſitam, & hoſtium inſidiis obnoxiam, diu contra potentes Galliæ Reges tutari poſſint. Fontanus benignè eos excepit, atque de his rebus ſe ad ſuam Maieſtatem diligenter perſcripturum reſpondit. *Ianſo. lib. 15. Mercur. Gallobelg.*

Hoc menſe Octobri, poſtquam Henricus Rex Galliæ & Nauarræ Catholicæ Eccleſię fuit reconciliatus, & ab excommunicationis vinculo Põtificis gratia abſolutus, Multi Principe, qui antea confœderatorum partes ſecuti erãt, Regi ſunt reconciliati; inter alios etiam Dux ipſe Mœnius, confœderatorum caput & protector generalis. Nemoręus Caroli defuncti frater, Ioieuſeus & Pernonius, & cum ipſis multę vrbes Galliæ, & magnus nobilium numerus.

10. Nouembris Dux Montmorantius Pariſios venit, ab Henrico Rege accerſitus, qui eum magnum Franciæ Conneſtabilem creauit, & vt à Parlamento Pariſienſ. confirmaretur, mandauit.

Circa hoc tempus Ludouicus Gonzagua, Dux Niuernenſis, Princeps de Catholica religione, de Gallia & ipſius Regibus bene meritus, & imprimis de Henrico 4. cui fidelem ſemper nauauit operam, & pro ipſo ſuperiore anno
5688 legatione de rebus maximis ad S. Pontificem, functus fuerat, obiit diem ſuum, & Niuernis ſepultus fuit, in monumẽ

Anni christi. Anni mundi

to,quod viuens ſibi ædificari curauerat.
Menſe Decembri Philippus Croius Dux Arſchotanus
Venetijs dierum plenus,è vita deceſſit.Princeps pacificus,
Pius,& Carolo V.eiúſque filio Philippo in omnibus re-
bus dubiis fideliſſimus. Cui in Ducatu Carolus Croius
1592 Princeps Chimæus,eius filius ſucceſſit.
1596.4.die Ianuarij obiit D. Chriſtophorus Mondra-
gonius,Hiſpanus nobilis,arcis Antuerpianæ præfectus,ve
teranus militū Dux,innumeris penè victoriis clarus. Qui
iam inde ab aduentu Ducis Albani in Belgio omnibus ex-
peditionibus grauioribus interfuit, & vbique præclaram
& fidelem Regi ſuo operā cum laude nauauit, Belgis per-
inde ac Hiſpanis, ob inſignem rei militaris diſciplinam,
aliáſque illius virtutes chariſſimus. Cuius illud æternis
præconiis facinus dignum eſt,quòd iuſſu Regis pro Gou-
ſiana ciuitate,in locis Zelandiæ ſita 13.Calend. Nouemb.
1572. geſſit. Quo tempore Ciuitas hæc à Gueuſiis obſi-
debatur,& aditus omnes maritimi nauigiis eorum præ-
pediebantur, ipſe cum Gallis militibus mille trecentis
Germanis trecētis,& centum Hiſpanis cœnoſum tractum,
longiſſimum,& venis ſtagnantibus importunum,pedeſtri
itinere ſuperauit,ſacculis tormentarij pulueris,quem fer-
rent,in capita diſtributis. Cuius ſupra vires humanas au-
dacis incœpti ea felicitas fuit, vt hoſtes ſuos plures 700.
oppreſſerit, & ciuitatem obſidione grauiſſima liberarit.
Ianſonius in ſupplemento Mercur.Gallobelg.
Dux Guiſius,qui iam,vt ſuperiùs diximus,Regis partes
ſequebatur,cum multis equitum peditúmque turmis in
Prouinciam mittitur,vt eam Galliæ partem adminiſtraret,
in qua adhuc nutabat Maſſilia, quam Conſul Caſaultius
Regi Hiſpanorum venditabat.Quamobrem ad eam Ca-
rolus Aurius cum aliquot inſtructiſſimis triremibus appu-
lerat,ipſe quoque in vrbem receptus erat,licet claſſiarij nō
admitterentur, ſed in triremibus permanere iuberentur.
Cùm in Comitiis Tranſſyluanicis menſe Decembri vl-
timo habitis,communi ordinum conſenſu decretum eſſet,
à bello Turcico non abſtinendum,ſed illud totis viribus,
etiam contra Polonos continuandum, ne iugum Turci-
cum ſemel excuſſum,denuo induere cogantur. Tributa
quoque ſubditis non reluctantibus ea eſſent indicta, qui-
bus bellum geri poſſet. Princeps operæpretium facturum
ſeſe exiſtimauit,ſi ipſe ad Cæſarem proficiſcatur,ei neceſ-
ſitatem in quam à Polonis coniectus eſſet, voluntatemq́;
ſuam & ſuorum de bello aduersùs Chriſtiani nominis ho-
ſtem gerendo expoſiturus,ſimul opem & auxilium à Cæ-
re flagitaturus.
Præparatis itaq; omnibus ad viam neceſſariis,Princeps
ipſe cum Nuntio Apoſtolico,Patre Alphonſo Cerilio,ſuo
confeſſario,D,Ioſua Cancellario,Cornifio Gaſpari Cen-
turione in Hoeſt, Pancratio Senio Prætorio præfecto,
Humenio medico,& aliis nobilibus aulicis,qui X I. ciſijs
vehebantur,nonnullis etiam equitibus iter ingreſſus, pri-
mò Caſchouiam,inde Pragam incolumis peruenit, vbi
perbenignè & honorificè, inſigni in occurſum illi miſſo
comitatu,initio februarij exceptus eſt.*Ianſon.Ibidem.*
Diu ab ordinibus Belgicis,Regi ſuo adhuc obedienti-
bus,expectatus tandem Luxemburgum venit Cardinalis
Albertus, Archidux Auſtriæ,Maximiliani II. Imperatoris
filius,Gubernator Belgicarum priuinciarum nomine Phi-
lippi Regis deſignatus. vnde cum regulis & proceribus
1599 Belgicis & Hiſpanicis,cum nobilitate, & multis peditum
equitúmque millibus diſcedens.in Brabantiam ſeſe rece-

*num aduerſus hæreticos, Turrianus
lib.pro Epiſtolis pontificum,&c.*
Claues Eccleſiæ,Abſolutio.*Ca-
niſius in Catechiſmo:Sanderus de vi
ſibili Monarchia Eccl. Ekius in locis
communibus, Corteſius, & alij Sen-* 5681
*tentiarij in 4.Turrianus libris de Do
gmaticis characteribus,& libris tri-
bus de primi capitis & iudicis autho
ritate & Principatu,Ioan.Antonius
Delphinius oratione de Eccleſia.*
Confirmatio,extrema vnctio,
reliqua alia ſacramenta,&eorum
vſus.*Caniſius in Catechiſmo.Soto in
4.multis diſtinctio.Ekius in locis cō-
munibus.Conſilium Colonienſe. Ho-
ſius in confeſſione,& alij multi. Til-
manus Segebergenſis lib.de ſacramē-
tis 7.Sed & Hieremias Patriarcha
Conſtantinop.de numero ab ipſiſmet
Hæreticis per Iacobum Smidelinum
& Martinum Cruſium epiſtola con
ſultus,an.1576.c.7.ſui primi reſpon-
ſi,ſeptem eſſe docet hoc ordine,Baptiſ
mus,Vnctio (ſic confirmationem ap-
pellant)ſiue Chriſma, ſacra Commu
nio, Manuum impoſitio, ſiue Ordo,
Matrimonium,Pœnitentia, Oleū ſa
crum,vt & Græci alij reſponſione 12.
& vltima ad Iacobum Cardinalem
Guiſanum,interprete Ioan.Leunclaio
Germano hæretico,Baſileæ apud Opo
rinum an.1571.Sic Orechonius natio
ne Roxolanus,materno genere Græ-
cus & de Patriarchatu Cōſtātinopo-
litano,Epiſt.Ad Hoſium,de loco &
authoritate Romani Pontificis.Quod
ſanè omnium ſæculorum Græcis Chri
ſtianis congruit.Nā Simeon Theſſa-
lonicenſis.Iam olim inſcripſit librum
de ſeptem Eccleſiæ myſteriis(ſic Græci
Sacramenta appellant)& Cabaſilas
in Liturgiæ expoſitione, præter Ba-
ptiſmum,& altaris myſteria.cap.29.
cætera eſſe aſſerit vltimum olei ſacra
mentum, & mox ſanctiſsimum vn-
guentum(.i.confirmationem)ordina-
tionem per manuum impoſitionē,my-
ſterium remiſſionis peccatorum (pœ-
nitentiæ ſacramentum)denique Ora-
tionē ſacerdotis in matrimonio.Quo-
rum omnium diſpenſationes & ritus
extant in ipſorū Euchologio,ſiue Sa-
cerdotali.*Baptiſmi cap. 15. 16. 17.
Vnctionis ſiue Chriſmatis. Ibid.
& c.11.37.Communionis & Li-
turgiæ.c.2.3.4.5.6.7.Manuū im-
poſitionis ſiue ordinis,c. 111. 112.
113. 114. Matrimonij c. 18. 19. 20.
21.22.Pœnitentiæ,c.98.&c: Olei
ſacri c. 97. 98. *vt iam conſtet non
ſeptem eſſe Papiſtica,ſed Orienta-* 5688

Anni Christi.

lium Chriſtianorũ, maleuolè alioqui affectorum erga Papam. Sic Moſci, lib. de eorum religione.

Primatus Romani Pontificis.
1592 *Acurius Ioſeph à Petro patriarcha Maronitarum, è Monaſterio S. Mariæ de Camibim in mõte Libano an. 1515. Romam ad eum agnoſcendum miſſus, apud Ambroſium Theſeum in introductione in linguam Chaldaicam, Syriacam & Armenicam, quas ab eo didicit. Siud Syrus Neſtorianorum patriarcha an. 1552. in ſua profeſſione fidei à Maſio verſa. Abdiſu Patriarcha Aſſyrius in ſua atteſtatione manu ipſius picta & ſubſcripta die 7. Martij, ann. 1562. Græci, in tractatu Nili de Primatu Romani pontif. quem vertit Flaccus Illyricus, vt tanquam ſorex ſuo indicio periret. Nam Nilus illic concedit Romanum eſſe ſummum Pont. impugnans duntaxat, quòd eum tantum eſſe dicimus iure diuino, cum eſſet dicendum iure Eccleſiaſtico & Conciliorum. Abyſſini & Æthiopes apud Damianum Goes duabus legationibus Matthai, & Zagazabi. Latinos producit & enumerat Nicolaus Sanderus egregio illo opere de viſibili Monarchia Eccleſia, vt iam nefas ſit dubitare hanc eſſe fidem non huius æui modo, ſed & reliquorum omnium præcedentium. Turrianus lib. pro Epiſtolis Pontificum. Moſchi apud Nicol. Fabrum, de religione Moſcouitarum, & Liſicium Lutheranum.*

Liberum arbitrium, bona opera. *Vuicelius lib. de voluntate hominis Chriſtiani. Driedo lib. de Prædeſt. & lib. de concordia liberi arbitrij. Eraſmus libro peculiari contra Lutherum. Ambroſ. Catarinus in opuſculis & contra Caietanum. Slotanus lib. diſp. aduerſus hæreticos. Clictoueus in libros Damaſceni de Orthodoxa fide, capite de hac materia. Sepulueda contra Eraſmum.*

Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, reliquiæ, imagines, feſta. *Eſſelſius libro peculiari. Amb. Catarinus in Opuſculis. Soto in 4. ſentent. Caniſius. lib. de virgine & lib. de Ioanne Baptiſta contra Cẽturiatores Syri & Neſtoriani in tabula & titulis noui teſtamenti, & in ſuis liturgiis et Ritualibus. Ekius tribus tomis de ſanctis, de quibus & ſermones innumeri ſunt Theologorum & Ec-*
1599 *cleſiaſtum huius ætatis. Moſchi apud*

Anni mundi.

pit, atq; 11. die Februarij vrbem Bruxellẽſem magna pompa ingreſſus, ab omnibus patriæ proceribus, ordinibúſque ſalutatus eſt 13. in ordine Belgicarum Prouinciarum Gu-
5681 bernator. *Quorum catalogum ex ſupplemento Mercurij Gallobelgici Ianſonij lector poterit repetere.*

Rudolphus Imperator cùm variis literis, nuntiis exploratoribus, & captiuorum confeſsionibus didiciſſet Sultanum Turcicum omnia iterum ad bellum parare: ipſe quoque qua potuit celeritate & diligentia arma, auxilia, & pecuniam vndique in futurum bellum conquiſiuit. Ad hoc bellum orientalis Franciæ, Sueuicus, & Bauaricus circulus conferrent 4. legiones, ea tamen conditione, vt Archidux Maximilianus ipſis Dux belli imperet. Burgauiæ quoque Marchio legionem conſcriberet. Spes erat Saxones eundem equitum numerum hac æſtate, quem ſuperiore, miſſuros. Multi præterea militum tribuni Pragam confluebant, quibus eam de equitibus, peditibúſque colligendis agebatur, nihil enim intentatum reliquit Cæſar, ſaltem ne imparatum aut negligentem ſe hoſtis inueniret.

16. Februarij Maſſilia Henrico Regi deditur, & in eam ſub veſperam Dux Guiſius cum 4. peditum millibus recipitur. Interfecto conſule Caſaultio, & ipſa vrbe à regiis tanta celeritate occupata, vt Auriæ Princeps vix triremes portu educere, & ſuos in eas recipere potuerit.

Hoc menſe Februario Ludoicus Barlaimontius, Archiepiſcopus Cameracenſis iam tandem poſt diuturnum exilium dignitati, ac Diocœſi reſtitus, cùm vix totos menſes 4. ea quiete vſus eſſet, in Chriſto obdormiuit. In cuius locum electus eſt D. Ioan. Saracenus, Abbas Diui Vedaſti apud Attrebates, qui ante annos aliquot ob eximias virtutes, & raras animi dotes fuerat à Catholica Maieſtate in ſui ſanctioris ſtatus Belgici Senatum aſcitus.

4. Martij rebus omnibus inter Cæſarem, & Tranſſyluanum determinatis, cùm Tranſſyluanus paulò antè literas ab vxore accepiſſet, decem Raſciorum millia nunc iterum à Turca ad ſe defeciſſe, accelerabat iter ſuum, vt eos ſibi ſacramento obligaret, atque de menſtruo cum ipſis ſtipendio cõueniret. Praga itaq; Viennam, inde Lintzium, Lintzio Græciam proficiſci conſtituit, vt cum ſocru ſua in in Tranſſyluaniam reuerteretur.

Communis in aula fuit fama Cæſarem dicto Principi promiſiſſe, in vſum huius belli duo millia equitum, & tria millia peditum, quos ſuis ſumptibus totos tres menſes in caſtris aleret. Præterea 24. millia thalerorum in quemcunque vſum ſingulis menſibus ſe depenſurum. Quòd ſi Turca præualeat (quod Deus auertat) Principémque ſuis ditionibus eijciat, Cæſar illi in Sileſia duos principatus, ad honeſtum ordinis ſui ſtatum conſeruandum aſſignabit. Præterea in diſceſſu ſua Majeſtas illi varia chimelia, 40. millibus aureorum æſtimata, donauit. Sed & Pontifex eidem Principi pollicitus eſt, menſibus ſingulis 40. millia ducatorum, & Franciſcum de Monte Mario, Sforſámque miſit, cum ingenti pecuniæ vi, ad militem pro Tranſſyluano cõſcribendum, cui ipſi imperaturi ſunt. His tantis promiſſis, doniſque oneratus Tranſſyluanus gratias agens Deo & Cæſari, magna ſpe, magnóque animo ad ſuos reuerſus eſt, vt prælia Domini, ſicut incepit, prælietur. Iuuenis 23. circiter annorum, quo tamen infenſiorem hoſtem Turcæ à ſeculo non habuerunt.

5688 Hollandi, aliarúmque prouinciarum ipſis confœderatorum ordines, vt Rempublicam quam hactenus formárant ac inſtituerant, adhuc magis ſtabilirent.

4. De

4. Die Aprilis nouum edictum publicârunt, contra eos qui temere in aduerſæ factionis prouincias & vrbes proficiſcuntur, vel ex illis in ſuas ingrediuntur. Item contra Ieſuitas, contra eos qui in Academiis quibuſdam Regi Hiſpaniarum ſubiectis liberalibus diſciplinis dant operam, & contra eos qui ſub iuramento defenſionis Romanæ Religionis, promotionis titulos adepti ſunt. *Ianſon ibid.*

17. Die Aprilis Albertus Cardinalis Caletum expugnat. Quod anno 1558. à Gallis Duce Franciſco Guiſio recuperatum, nunc poſt reuolutum 38. annorum ſpatium, Alberti Auſtriaci auſpiciis in Hiſpanorum poteſtatem venit.

23. Maij ſub hor. 3. pomerid. Arda, oppidum ſitu operéque munitiſſimũ, circumfuſis copiis obſeſſa & oppugnata deditur Alberto Cardinali.

Eodem Menſe Fera iam à Gallis ſeptimum menſem obſeſſa deditionem Regi Franciæ facit.

20. Octobris die Henricus Rex Rothomagum ſolenni Pompa & magnificentia ingreditur. Fama eſt eum apparatum Ciuibus quadringentis millibus aureorum conſtitiſſe.

Ibidem Conuentus trium ordinum Galliæ celebratur. De quo Annales Gallici conſulendi.

22. Decembris nocte, Maxima eluuione Sequanę à denſis & continuis pluuiis quę præceſſerant, Pons Molitorum Lutetiæ, vnà cum quamplurimis domibus ſuperſtructis, & & plus quàm 300. hominibus, vtriuſque ſexus, & ætatis, vorticibus vndarum obiectus, violenter erutus & abreptus, quaſi momento corruit & abſumptus eſt.

1597. 10. Martij hora 5. manè Gilbertus Genebardus, Theologiæ Doctor in Academia Pariſienſi, & Aquarum Sextiarum, ſiue Aquenſis Archiepiſcopus, huius Chronologiæ autor, vſque ad finem Anni 1584. Operis profectò immenſi laboris, & induſtriæ admirabilis, de catholica Religione, & de literis Hebraicis bene meritus, magno bonis omnibus deſiderio ſui relicto, placidè in Chriſto obdormiuit, in ſuo Prioratu Semureo, quod in Ducatu Burgundiæ poſitum eſt. Multa ſcripſit, quæ partim excuſa proſtant, & à Doctis omnibus auidè conquirũtur & leguntur: partim latent adhuc in Muſæolo ipſius apud fratrẽ. Quem ſperamus ea propediem euulgaturum, & Reipub. Chriſtianæ communicaturum. Interim nos ad ſuorum librorum Catalogum, quem viuens adhuc confecerat, & Tractatui de Liturgia Dionyſiana, ſiue Apoſtolica, ſubiunxerat, Lugduni impreſſo apud Ioan. Pillehotte anno 1597. Lectorem remittimus.

11. Martij, Ambianum, Ciuitas Picardiæ, ab Hiſpanis interceptum fuit. Non ita multò pòſt obſidetur ab Henrico Rege, in cuius tandem poteſtatem venit poſt obſidionem longam, 25. ſcilicet Menſis Septembris. Paucis ante ipſam deditionem diebus Albertus Cardinalis cum 4. millibus equitum, & totidem peditum, vt obſidionem ſolueret, aut ſaltem in vrbem nouum præſidium immitteret, comparuerat; ſed cùm conatum ſuum omnem irritum futurum præuidiſſet, retro tulit pedem.

1598. Menſe Martio Dux Mercurius Britanniæ Gubernator ſe dedit in Poteſtatem Regis cum aliquot eius Prouinciæ vrbibus.

Eodem Menſe Gubernator Delphinatus Deſdiguerius Munitionem, Barrault, inter Gratianopolim & Camberiacum ſitam, in qua Præſidium Sabaudiæ Dux poſuerat, occupat.

2. Die Maij in oppido Veruins ſummo Dei erga populum ſuum beneficio, Pax concluſa & compoſita fuit inter

Anni chriſti. *Laſicium Lutheranum de Theologia Moſcouitica.* *Anni mundi.*

Preces pro defunctis, Purgatorium. *Græci hodierni, qui & illud*
1592 *vocant* πυρκαθαρτήριον *vnico vocabulo, &* καιροφυλάκιον. *Neſtoriani Meſopotamij, qui vocant Guentha. Moſes Mardenus, in tabula lectionũ noui Teſtamenti Syriaca. Syri & Neſtoriani in titulis noui ſui Teſtamẽti, & in ſuis liturgiis. Hebræi Hodierni, vt & docent Hæretici Fagius & Munſterus in 14. Deuter. & Nos libro peculiari. Auratus paradoxo 86. ex Auguſt. Grego. Nyſſeno &c. De Latinis aliis non laboro. Nam ſunt innumerabiles.* 5681

Ieiunia, delectus ciborum, &c. *Græci, Syri, Abiſſini, Indi, Armenij, vt ex eorum Calendariis apparet: Moſci, qui apud Laſicium Lutheranum lib. de Theologia Moſcouitica ritu Græco magnam anni partem. i. 20. hebdomadas in ieiuniis tranſigunt. Primò ante Natalem ſex hebdomadas ſolis leguminibus contenti: deinde octo ante Paſcha. Tertiò ab Octaua Pentecoſtes vſque ad ferias Petri & Pauli. Denique à Calendis Auguſti vſque ad Aſſumptionem (Obdormitionem vocant) Virginis, præter dies Mercurii & Veneris reliquarum Hebdomadarum.*

Hæc & alia à Sectariis cõtra Religionẽ diſputata omnia comitia Imperatoria, cuncti cõuentus Principũ, Populorum, Academiarum, vniuerſæ denique Synodi huius tempeſtatis magno numero cõfirmant, Lutherum Caluinum & iſtiuſmodi reliquos deteſtantes & anathemate fulminantes. Cuius quanta ſit vis euentus ipſe loquitur. Nã non tam à noſtris, quàm ſeipſis confecti ſunt, quotidiéque conficiuntur. Lutherus Anabaptiſtas, Zuinglium, Carolſtadium, Oecolampadium aggreſſus eſt. Proteſtantes & aliæ Germanorũ ſectæ Lutheri dogmata penitus deſeruerunt, nec ſe amplius Lutheranos dici patiũtur. Ioac. Vueſphalus, Til. Heſſuſſius, Caſtallio, Cazanonius, Gregorius Paulus, Molineus, Ioan. Morellius, Caſſander, Valẽtinus Gentilis, Blandrata, Ochinus, Roſerius, Bernenſes Caluinũ expugnauerunt, vel eius ſectam in plurimas ſecuerunt. Caſtalio, Brentius, Smidelinus & plerique alii Bezam
1599 *vexant. Proteſtantes, iſtorum æmulos in Germania multis locis excurũt. Denique ita in ſe ſæuiunt, vt corpus iſtud* 5688

duos

Anni Christi.

*peccati propediem interiturum ſpere-
tur cui & illud quadret. Epiphanij,
lib.2.de Hereſ.cap.2.Veteres narrant
fabulam,quòd ex multis aſpidibus in*
1592 *vno teſtaceo vaſe collectis,& in ſingu
lis quatuor angulis Templorum Æ-
gyptiacorum poſitis, ſi qua aliis for-
tior reperta fuit, ea reliquas aggreſſa
deuorauit. Et vbi ſola manſiſſet, ali-
mentóque careret, conuerſa ſeipſam à
cauda derodere cœpit, & vſque ad
reliquam corporis partem ſe adedit,
quod viueret, vnde et Aſpidogorgo-
na vocauerunt. Sic hæreſis ſe penitus
cōſumit & per Chriſti potentiā delet.*

*Accedit, iſtorū Hiſtoricos & Chro
nologos omnes nobis dare teſtimonium
vt Sleidanum, Carionem, Magde-
burgenſes, Pantaleonem, Funccium
&c. Nam etiam iſti ſecundum nos
Eccleſiæ curſum fuiſſe, eſſéque docēt,
& dum res Eccleſiæ ſe narraturos
pollicentur, noſtra duntaxat expli-
cant, noſtróſque ſolos allegant, quaſi
apud nos poſitam eſſe Eccleſiam ta-
cita conſcientia fateantur. Quin &
tradunt Romanā Religionem in cun-
ctis Europæ terris receptam eſſe, quā
ipſi conati quidem ſint & ſcriptis &
armis conuellere, ſed nondum potue-
rint, nec duo duce poterūt, vt vel eo-
rum confeſſione ſit noſtra eccleſia cō-
tinua, perennis, immobilis, inuicta,
denique Catholica permaneat, & om-
nes ſectas ſepeliat. Eſt enim Catholi-
cum, quod ſemper, quod vbique, quod
ab omnibus aut plurimis, & ijs qui-
dem quorum ſpectata eſt perſpectáque
ſapientia & pietas, communiter eſt
creditum.*

*Atque hæc quidem ſunt, quæ ſim-
pliciter demonſtrāda ſuſceperam, de
Doctrina, Fidei, Religionis, Eccleſiæ
per ſingula ſæcula perpetuitate, vni-
tate, continenti ſucceſſione, atque Ro-
manam Eccleſiam, quæ hodie eſt, eſſe
Catholicam illam, quæ Symbolo credi
iubetur, fuiſſéque eandem ſemper re-
ligionem Chriſtianorum iam inde vſ-
que ab Apoſtolis, donec id fuſiùs, di-
ſtinctiúſque vel à nobis, vel ab aliis
præſtetur. Vale interim & nobis Deū
precibus concilia.*

1599

Anni mundi.

duos Potentiſſ. Reges Henricum huius nominis 4. Frāciæ
& Nauarræ Regem Chriſtianiſſ. Philippum 2. Hiſpania-
rum Regem Catholicum, & Carolum Emanuelem Sabau-
5681 diæ Ducem.

12. Iunij Pax ea proclamata fuit Pariſiis in maiore Aula Parlamenti, & per vicos & plateas totius vrbis, cum clangore & ſonitu tubarum nouem, & lætitia ingenti totius populi.

22. Eiuſdem, Galliæ Regis Iuramento confirmata fuit, magna pompa & exultatione in D. Mariæ Templo (quod eſt Cathedrale & Auguſtiſſimum Ciuitatis, imò Galliæ totius) in manibus Legati Pontificis, & præſentia Ducis Arſchotani, Comitis Daremburgij, Arragoniæ Thalaſſarchi, & Dom. Ludouici Velaſque, quos eò Legatos miſerat Rex Catholicus. Eos in Aula Pariſienſis Epiſcopi opiparo & ſplendido conuiuio excepit Rex eodem die.

Sub id tempus cum Mandatum Regis de pace publicanda Dominus de la Guiche Lugdunenſis vrbis, & annexarum prouinciarum Gubernator, accepiſſet, ingens orta eſt tota Ciuitate lætitia, ſolennis indicta ſupplicatio, gratiarum actiones publicæ fuerunt habitæ, & ſacra Concio, ignes paſſim excitati. Sed vnus publicus & præcipuus ad perenniorem tanti beneficij memoriam impenſis publicis extructus fuit, eo artificio, vt populo reliquias belli, & quaſi ipſius cineres videndos exhibuerit. Ornatiſs. viro D. Balthazare Villario Conſiliario Regio, Curiæ Lugdunenſis Præſide, præfecto Mercatorum, & quatuor Conſulibus ciuitatis procurantibus. *Vide hiſtoriam totam eius publicæ lætitiæ excuſam in 4. Lugduni apud Theobald. Ancelin Typographum Reg. opera, & induſtria Petri Matthæi Iuriſcon.*

Cæterum de hoc tanto beneficio per Regem noſtrum Chriſtianiſſ. ſimul & clementiſs. ſumma cum gloria perfecto, & nobis conceſſo iuuat hîc gratitudinis ergò commemorare, quæ ſcripſit Regi ipſi Henricus Monantholius Medicus & Mathematicarum artium profeſſor Regius Pariſiis, in epiſtola dedicatoria Mechanicorum Ariſtotelis. *Excuſus eſt liber Pariſiis apud Ieremiam Perier 1599.*

Sic ergo Regem noſtrum alloquitur Monantholius: Quandoquidem pax victo ſemper ſit neceſſaria, & victori ea, quę nihil poſt ſe ferat inſidiarum, ſemper expediat: ſtatim eius ineundæ, & cum potētiſſimo hoſte Philippo Hiſpaniarum Rege conciliandæ occaſionem quæſitam & oblatā à Clemente 8. Pontifice ſummo, verè vtriuſque gentis communi parente, per ſuum legatum Alexandrum de Medicis Cardinalem, & Archiepiſcopum Florentinum, qui huic paci tractandæ, conficiendæ & niſi perfecta re nō relinquendæ ſemper interfuit, & quaſi præfuit, arripuiſti: Duobus è tuo Sanctiore conſilio delectis Conſiliariis tibi, id eſt, patriæ ſaluti addictiſſimis (permittes bona tua venia, Rex Clementiſſime, honoris & gratę erga viros tam bene de te, totáque Gallia meritos memoriæ noſtræ gratia, hic illos nominari) Pomponio Bellæureo, & Nicolao Brulartio, toto tantæ molis negotio per te commiſſo, Pacem tibi, tuis, toti Galliæ honorificentiſſimam conciliauiſti: pacem inquam abſentem, & ad multos annos exulem reduxiſti: Iureiurando ſolenniſſimo, ſigillis vtriuſque Regni confirmatam per præcones tuos proclamari iuſſiſti: arma de manibus militum, quę erant ſumpta pro te, & contra te
ſuſtuliſti: iam tuorum in ligones, aratrorum dentes, fal-
5688 ces, vngues ferreos, vectes, trochleas, malleos, aliáque in-
ſtrumenta vitæ & mitioris, pacificæ conuertiſti: iam arua
feracis Galliæ recoli cœpta vbique reuiteſcunt: lætæ ſe-

Anni Chriſti. | *Anni mundi.*

getes, agri vberes culmis ariſtiſque luxuriant: ex ædificiis ſemiruta reſtaurantur, dirutorum loco noua ſtatuuntur: leges liberè pronunciant: Iuſtitia libritenens fide zygoſtatica omnia iudicat, linguarum & Græcarum artium, te earum reſtauratore & vindice, & cuſtode, eruditio in Academiam reuerſa frequentatur: ingenia, quæ in ea ſunt præclara, in variarúm artium iam redundant elegantiam, fœtuſque ſuos producere geſtiunt: mercatura denique tutò vagatur, peregrinatur, ruſticatur, *Hactenus Monantholius.* 1592 5681

15. Iulij, Horrendum è cælo fulmen apud Pictauos & Turonenſes, templa plurima, turres, arces, vrbes etiam ipſas obruit, euertit, & deformauit.

13. Auguſti Edicto publico Henrici Regis, ſclopetorū, ſiue harquebuſarum vſus, quocunque prætextu, tota Gallia interdicitur.

13. Septembris, qui fut dies Dominicus, hora 5. matut. Philippus 2. Rex Hiſpaniarum, in arce D. Laurentij Eſcurialis mortuus eſt, &(vt poetæ vtamur verbis) compoſta pace quieuit. Eò ſe aliquot antè menſibus, & initio morbi iuſſerat tranſportari, vt illic procul à tumultu, & negotiis aulicis placidè obiret diem ſuum, & cum patre ſepeliretur in Eccleſia Monaſterij D. Laurentij. Toto morbi decurſu nihil niſi de Deo, & præparatione ad Chriſtianam mortem, aut cogitauit, aut locutus eſt. Extrema eius hęc vox fuit, ſe Catholicum in fide & obedientia Sanctæ Eccleſiæ Romanæ mori.

15. Nouembris Philippus 3. Philippi 2. Hiſpaniarum Regis filius, & hæres Regnorum paternorum, vxorem ducit Margaretam Auſtriacam. Albertus verò Archidux Auſtriæ Infantem ſororem eiuſdem Hiſpaniarum Regis. Vtraque ſponſalia ſumma pompa & magnificentia, à Clemente VIII. Pontif. Max. Ferrariæ fuerunt celebrata.

27, Decēbris, qui dies S. Ioanni Euangeliſtæ ſacer eſt, in Eccleſia Cathedrali Viennenſi quæ D. Mauritio ſacra eſt, Hieronymus Villarius antea per decennium in Auguſtiſſimo Parlamento Pariſienſi Conſiliarius regius, ſolenni Eccleſiæ ritu, & cęremoniis. magno populi cócurſu & applauſu, ſacratus fuit atq; vnctus Viennēſis Archiepiſcopus, à R. in Chriſto Patre D. Petro Villario ipſius fratre. Qui cùm totos 24. annos in duabus Prælaturis, Epiſcopatu, ſcilicet, Mirapicenſi, & Archiepiſcopatu Viennenſi operā indefeſſam nauaſſet, & minimè infructuoſam, in ipſo bellorū Galliæ ciuilium, non dicam æſtu, ſed incēdio, tot iam vigiliis & laboribus ſuſceptis pro vinea Domini coléda & cuſtodienda, fractus & debilitatus à Clemente VIII. Pōtifice Max. & Henrico IIII. Frāciæ & Nauarrę Rege Chriſtianiſs. facilè impetrauit, vt fratrem (dignum profecto ſucceſſorē electum) in locum ſuum ſubſtitueret.

De ipſo porrò hoc iure dicere & affirmare poſſum, eum priſtinum & antiquum naſcentis Eccleſię paſtoralis munus concionandi, quaſi poſtliminio in noſtra hæc turbulentiſſima & exulceratiſſima tempora reuocaſſe. Quod iam ipſius laudabile exēplum non pauci Præſules magna cum laude, & non minore fructu exequuntur atque imitantur.

Multa ſcripſit ſuperioribus annis, & quotidie ſcribit in vſum & ædificationem ſibi commiſſi gregis, & Eccleſiæ ſuæ Miniſtrorum. Putà de Fiduciaria Simonia, de Reſidentia Beneficiatorū, de Fundatione Capellarū (quas vocant) atque obituū, de Matrimonij celebratione, de officio Medicorum erga ægrotantes, de Vanis iuramentis, & Blaſphemiis, & aliquot alia Opuſcula. *Quæ duobus Tomis diſtincta Lugduni proſtāt apud Ioan. Pillehotte, & Iac. Rouſſin Bibliopolas.* 1599 5688

Anni chriſti. *Anni mundi.*

Is ergo relicto fratre Archiepiſcopo, Viennæ, & in ea ſuæ Diocœſeos parte quæ magis tuta, & libera ab hæreſibus ſemper fuit, ad Annonienſes (qui & ipſi Archiepiſcopatui Viennenſi ſubiecti ſunt) ſe recepit; Veteres quidem

1592 5681 & Gebennenſibus antiquiores hæreticos illos & Caluinianæ ſectæ addictiſſimos: ſed quibus admixti ſunt ſatis multi Catholici & probi viri, quos in antiqua Patrum fide, efficacis doctrinæ, ac viuæ vocis energia, & ſanctimonia vitæ, præſens ipſe retinendos eſſe cenſuit. Interim etiam annittendo, quacunque via & ratione poſſet, ſi quos reliquorum à proteruia ſua & contumacia ad Catholicam fidem & pietatem poſſet adducere.

1599. 9. Ianuarij Petrus Epinacus Archiepiſcopus & Comes Lugdunenſis mortuus eſt Lugduni anno ætat. 59. Is fuit diuinarum & humanarum literarum eruditus, Eccleſiaſtici ordinis in Concilijs Bleſenſibus orator, Meldunenſis conſeſſus Præſes, & Chriſtianiſſ. Franciæ Regis ab intimis conſilijs. Qui dum pacato orbe, pacis munera, & collapſam Eccleſiæ diſciplinam reſtituere cogitabat, hac mortali via, ad immortalem vitã, curis ſolutus anxijs abit.

Illi, Chriſtianiſſ. Regis & S. Pontificis beneficio ſucceſſit Albertus Belleuræus, Magni illius Pomponij dignus filius. Qui mẽſe Iunio anni huius, Luteriç ſacratus fuit Archiepiſcopus ab illuſtriſſ. Cardinale de Gõdy Epiſcopo Pariſiẽſi.

27. Ianuarij Lutetiæ Arreſtum Parlamenti promulgatur, quo edicta Priorum Franciæ Regum aduerſus Blaſphemos confirmantur, & vt in poſterum accurate obſeruentur, mandatur. Ea de re paucis antè annis librum integrum, varia lectione, & eruditione rara refertum emiſit in lucem R. D. Petrus Villarius Viennenſis Archiepiſcopus. De quo paulò antè meminimus.

31. Ianuar. Catharina Borbonia ſoror vnica Henrici 4. Franciæ & Nauarræ Regis nubit Henrico filio primogenito Caroli Ducis Lotharingiç, Marchioni Pontis. Nuptiç fuerũt celebratæ apud S. Germanũ in Laya prope Pariſios.

25. Februarij ea cũ marito & multorũ Principũ & nobiliũ comitatu, Lutetia relicta in Lotharingiã proficiſcitur.

Hoc eodem menſe Hiſtriones Itali funambuli Lugduni à populo ſpectantur, ſimilia ferè præſtantes, qualia narrat Hieronymus Cardanus ſe in Italia vidiſſe, lib. 18. de ſubtilitate, titulo de mirabilibus. Nam ſaltabant ad rithmum ſuper fune, & alia multa prodigioſa, & ſupra fidem eorum qui non viderunt, peragebant. Nos hæc vidimus non mediocri pro ipſorum vita, metu noſtro.

25. Februarij Edictum anni 1577. Pariſijs tandem in Parlamento confirmatur, poſt multas difficultates obortas in ipſo Senatu, apud quem clauſulæ modificationum ſecretæ remanſerunt. Vnica hæc fuit appoſita: *Sine approbatione Religionis prætenſæ reformatæ.*

19. Martij, Iuſtus Ludouicus Baro Turnonenſis, arreſto Secretioris Concilij Regij, Rege ipſo & præſente & Præſidente in integrum reſtituitur. Et Parlamentis Pariſienſi & Toloſati (à quibus Arreſta contraria inuicem ea de re, ſuperiore anno prodierant) ſilentium imponitur, ne poſthac cognoſcant de Patribus Soc. Ieſu, Academiæ Turnonenſis Præceptoribus.

Hoc Menſe Iulio Arreſtum nouum Pariſienſis Senatus promulgatur aduerſus duella, & querelarum quæ armis & ferro decernuntur diſceptationes.

5688 Sic Rex noſter Henricus IV. Franciæ & Nauarræ Chriſtianiſſimus, labore ſuo & ſudore parta pace, & Galliæ ſuæ

1599 reſtituta, omni via & ratione qua poteſt, inimicitias ſuo-

tum ſubditorū priuatas, odia & querelas in contemptum Dei Opt. Max. Legúmque tum diuinarum, tum humanarum, & Regni ipſius perniciem mox erupturas, ſopire & ex ſuorum animis auerruncare conatur.

Anni chriſti. 1592 *Anni mundi.* 5681

Hic eſt Regū Franciæ LXIII. numerus climactericus, & myſterii plenus. Faxit Deus vt diu felix & ſibi & Galliæ ſuæ regnet cum pace, & religionis Chriſtianæ propagatione Quod ſi, Deo ita volente, eueniet, haud profectò verendum erit dicere, & palam, quod omnium hiſtoriæ conteſtabuntur, proclamare, HENRICVM IIII. rerum admirabiliſsimarum Regem, & Regum qui hactenus, in quacúque orbis parte regnauère, fore præſtantiſsimum & admirabiliſsimum.

Húc namque aiunt, cùm mors Philippi Huralti Comitis Cheuernij Franciæ Cācellarij ſub finem huius menſis Iulij in aulam perlata eſſet, in hanc erupiſſe vocem: Nunc ergo Belleuræus meus Cancellarius eſt, & ſtatim motu proprio D. de Villeroy primario Secretario mandaſſe, vt breue & formam prouiſionis eius dignitatis, Pomponij Belleuræj nomine conſcriberet. Atque ita optimus ille Belleuræus iam quinque Franciæ Regum fidelis conſiliarius, plurimis & ad varias Regni huius Francici prouincias, & ad vicinos Reges, aut Reſpublicas, & Principatus legationibus clarus & bene meritus, ad hunc ſummum honoris & dignitatis togatorum totius Galliæ apicem, iam grandæuus, & ſeptuagenario maior, per acri Sapietiſſimi, Henrici Regis Chriſtianiſſimi iudicio nullius fauore aut commendatione, ſed ſuarum ipſius clariſs. virtutum & anteactæ vitæ teſtimonio & recordatione euectus, atque elatus fuit, vt quod illi ſupereſſe vitæ volet Deus (volet autē vt ſperamus & vouemus adhuc plurimum) id omne procurandæ & promouendæ iuſtitiæ, pietati, concordiæ publicæ, reliquiſque tandiu concupitæ & exoptatæ pacis muneribus, poſſit impendere.

Emericus de Vic in Sanctiori Regis Concilio Cōſiliarius, & in Tholoſate Parlamento Præſes digniſſimus, Regi ſuo Henrico totique Regno Franciæ charus, propter indefeſſum ſtudium & operam quam componendis horū calamitoſiſſimorum temporum diſſidijs poſuit, & plurimarum Galliæ ciuitatum reconciliationibus & deditionibus in poteſtatem ſui veri & legitimi Regis, innumeris ob hoc ipſum vltro citróque magnis & periculoſis legationibus ſuſceptis, & cum maximo fructu & laude immortali obitis: Hoc etiam poſtremis his diebus de catholica fide, & imprimis de ipſo Delphinatu bene meruit, vt mandato Chriſtianiſſ. & Clementiſſ. Regis cum D. de Leſdiguieres Gubernatore, D. d'Illius Senatus Principe, alijſque multis tum conſiliarijs, & officiarijs Regijs, tum nobilibus viris eam Prouinciam totam peragrārit perluſtrāritque, vt poſtremi Edicti Regij promulgationem, & obſeruationem reipſa procuraret. Qua in difficili & laborioſa legatione obeunda, hoc vir magnus, & magnis rebus natus perfecit, vt iam in tota ea Prouincia Sacroſanctæ Miſſæ celebratio, liberáque ac ſecura Eccleſiæ Catho. Apoſtolicæ Romanæ profeſſio in pluſquam 50. tum pagis tum vrbibus, quæ in ijs iampridem deſierat, quaſi poſtliminio fuerit reuocata atque reſtituta. Idem ſuperioribus menſibus procuratum fuit in Sanctonum agro, & eius præcipua vrbe Rupella. 5688

1599 Ad finem iam peruenimus, Candide Lector, & hic in præſentia quieſcere decreuimus. Cæterum obnixè te rogatum velim, vt hanc opellam noſtram tumultuariam, & ſub

Anni Chriſti. *Anni mundi.*

ipſo prælo præcipitatam boni conſulas. Hoc certè quicquid eſt laboris, inuitus, fateor, ſuſcepi, & vt Bibliopolæ ipſi optimo viro, & de re literaria bene merito morem gererem.

1592 5681 Huic enim cùm hæc Chronologia Gilberti Genebrardi ab operis typographicis iamiam abſolueretur, in mentem venit, eam hoc qualicumque auctario locupletatam tibi exhibere. Quòd ſi vſpiam erratum à nobis eſſe deprehenderis, te rogo liberè vt admoneas. Nam ſi quid hic ſcriptum Catholicæ fidei repugnans, aut minùs fortè conſentaneum reperiatur id ſtatim expungi, & pro non ſcripto haberi volo. Speramus portò & optamus Deum omnipotenté nobis futurum propitium, ſuam iampridem in nos inflammatam iram auerſurum, corda filiorum ad patres conuerſurum, animos impiorum per hæreſim, & atheiſmi deuia errantium Spiritu ſuo ſancto illuſtraturum, vt terra ſit vnius oris & labij, ipſe vnus agnoſcatur, colatur, celebretur in vna Eccleſia, qui ſolus eſt in ſæcula benedi-

1599 5688 ctus. Amen.

FINIS.

RATIO, CVR PER PONTIFICES ROMANOS deducta ſit Chronographia.

Irenæus lib. 3. cap. 3.

Maximæ & antiquiſſimæ & omnibus cognitæ, à glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & conſtitutæ Eccleſiæ fidem per ſucceſſiones Epiſcoporum peruenientem vſque ad nos indicantes, confundimus omnes eos qui quoquo modo, vel per φιλαυτίαν malam, vel vanam gloriam, vel cæcitatem, & prauam ſententiam, aliud quàm oporteat, colligunt. Ad hanc enim Eccleſiam propter potentiorem potentialitatem, neceſſe eſt omnem conuenire Eccleſiam, hoc eſt, eos qui ſunt vndique fideles, in qua ſemper ab his, qui ſunt vndique, conſeruata eſt ea, quæ eſt ab Apoſtolis traditio. Fundantes igitur & inſtruentes Beati Apoſtoli Eccleſiam, eius adminiſtrandæ epiſcopatum Lino tradiderunt. Succedit ei Anacletus, poſt eum tertio ab Apoſtolis loco epiſcopatum ſortitur Clemens, &c. vſque ad Eleutherium, ſub cuius, *inquit*, ordinatione & ſucceſſione veritatis traditio & prædicatio peruenit vſque ad nos.

Tertullianus lib. de Præſcriptionibus aduerſus hæreticos.

Cupio oſtendant mihi ex qua auctoritate prodierint, edant origines Eccleſiarum ſuarum, euoluant ordinem Epiſcoporum ſuorum, ita per ſucceſſiones ab initio decurrentem, vt primus ille epiſcopus aliquem ex Apoſtolis, vel Apoſtolicis viris, qui tamen cum Apoſtolis perſeuerauerit, habuerit auctorem & anteceſſorem: hoc enim modo Eccleſiæ Apoſtolicæ cenſus ſuos deferunt: ſicut Smyrnæorum Eccleſia Polycarpum à Ioanne collocatum refert, *ſicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum edit, &c.* Confingant aliquid tale hæretici.

Auguſtinus contra epiſtolam Manichæi funda. cap. 4. Et de vtilitate credendi ad Honoratum, cap. 17.

Multa ſunt alia, quæ in eius (*Eccleſiæ*) gremio me iuſtiſsimè teneant, tenet conſenſio populorum atque gentium, tenet auctoritas miraculis inchoata, ſpe nutrita, charitate aucta, vetuſtate firmata. *Tenet ab ipſa Sede ab apoſtoli Petri, cui paſcendas oues ſuas poſt reſurrectionem Dominus commendauit, vſque ad præſentem Epiſcopatum ſucceſsio ſacerdotum.* Tenet poſtremò ipſum catholicæ nomen, &c.

Idem in Pſalmo contra partem Donati tomo 7.

Numerate ſacerdotes, vel ab ipſa Sede Petri, & in ordine illo patrum quis cui ſucceſsit videte, ipſa eſt Petra quam non vincunt ſuperbæ inferorum portæ.

Idem in lib. Quæſt. veteris & noui Teſt. cap. 110.

Ordinem ab Apoſtolo Petro cœptum, & vſque ad hoc tempus per traducem ſuccedentium Epiſcoporum ſeruatum perturbant, ordinem ſibi ſine origine vindicantes, corpus ſine capite.

Idem & Fortunatus & Alipius epiſcopi epiſt. 165.

Si ordo Epiſcoporum ſibi ſuccedentium conſiderandus eſt, quanto certius & verè ſalubriter ab ipſo Petro numeramus, cui totius Eccleſiæ figuram gerenti Dominus ait, Super hanc Petram, &c. Petro enim ſucceſſit Linus, Lino Clemens, &c. vſque ad Anaſtaſium, qui tunc tenebat cathedram.

Optatus lib. 2. contra Parmenia. vbi Rom. Epiſcopos enumeraſſet ad Syricium vſque, inſultans Donatiſtis & probans ſuam Eccleſiam partem eſſe Catholicæ, quæ cum Romana conſentiat.

Vos, *inquit*, veſtræ cathedræ originem edite, qui vobis vultis ſanctam Eccleſiam vendicare.

Epiphanius lib. 1. cap. 27. tom. 2. vbi ſeriem Rom. Epiſc. ex catalogo enumerauit.

Et ne quis, *inquit*, miretur quòd ſingula ita recenſemus, per hæc enim claritas oſtenditur.

Eraſmus contra Nouatores.

Mihi pro mea cauſa ſufficit veterum ſanctimonia, vitæ probatiſſimorum auctoritas, Epiſcoporum maieſtas, publica Chriſtianarum gentium conſuetudo. Quos omnes ſi damnatis inſaniæ, malo cum illis inſanire, quàm vobis aſſentiri.

D. Paulus Epheſ. cap. 4.

Ipſe (*Chriſtum intelligit*) dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios verò Euangeliſtas, alioſ autem *Paſtores & Doctores* ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti: donec *occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis filij Dei*, in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti: *vt iam non ſimus paruuli, fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ*, in nequitia hominum, &c.

Vſi ſunt hac ratione multi alij veterum, vt Origenes, vt Auguſtinus alijs locis, qui & Manichæis eam obiicit quinquies aut ſexies in libris contra Fauſtum, & in libro de vtilitate Credendi, & in lib. 1. contra Aduerſarium legis cap. 20. Quam etiam admittere coguntur iſtius æui hæretici, ſi ſuis principiis inſiſtere velint. Quærentes enim cur Romani Pontifices ſemper habiti ſint πρῶτοι τῶν ἱερέων & cur, τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς in Eccleſia ipſis apud Eccleſiaſticos ſcriptores etiam Græcos (*Soc. lib. 2. cap. 15.*) attribuantur, tres aut quatuor cauſas fuiſſe reſpondent. 1. Quia Romanam Eccleſiam inualuerat Petri miniſterio fuiſſe fundatam & conſtitutam, vnde & ipſi magnum honorem vbique veteres detuliſſe & reuerenter de ea locutos eſſe. 2. quia doctrina, peritia & multarum rerum vſu præſtantes viros haberet. 3. Quòd omnibus aliis ſedatior & doctrinæ ſemel traditæ tenacior fuerit, proindeq; ſedes Apoſtolica vocata habitáque ſit. Centuriat. cent, 4. cap. 7. Caluin. lib. 4. Inſtit. cap. 6. ſect. 16. & cap. 7. ſect. 11. 12. 13. 14. 17. 18. 19. Bucerus in præparatorijs ad concilium. Molinæus & Villerius contra Ruffum.

IN OPERIS COMMENDATIONEM CARMEN.

Haud facile eſt (aiunt) complecti plurima paucis,
Nec promptum in tabula pingere lata breui.
Hoc opus egregiè factum proponit vtrumque,
Et duplici fœtu corda grauata leuat.
Nam breuitas ſenſum vincit, ſed ſenſus abundans
Exuperat molem, quæ grauat ora virûm.
Digerit à prima naſcentis origine mundi
Tempora, deſcribit Cæſareáſque vices.
Pontificéſque ſacros, & Regum nomina promit
Ordine, commonſtrans aurea ſæcla patrum.
Quos Romana colit, celebrátque Eccleſia, tutam
Quæ tenet in terris tempus in omne fidem.
Vnde poteſt quiuis longo dignoſcere curſu,
Quàm reliquis præſtet ſancta cathedra Petri.
Illam Pontificum firmat ſucceſsio vera
Romanorum, vllum non habitura modum.
Non habitura modum (inuidia rumpantur iniqui)
Nam æternùm Petri petra colenda manet.

Gilb. Cheze. Theologus Pariſienſis.

AD G. GENEBRARDVM Tetraſtichon.

Si facis extinctum viuendo viuere tempus,
Ingratum (haud doleas) non tibi tempus erit.
Præteritis vitam ſæclis, Genebrarde, paraſti,
At tibi nunc vitam ſæcla futura parant.

Petrus Catel Tholoſas.

CHRONOLOGIA HEBRAEORVM MAIOR

QVÆ SEDER OLAM RABBA INSCRIBItur, & Minor, quæ Seder Olam Zutá, De Mundi ordine & temporibus ab orbe condito vſque ad annum Dom. 1112. cum aliis opuſculis ad res Synagogæ pertinentibus.

Interprete Gilb. Genebrado Theologo Pariſienſi diuinarum Hebraîcarumq́ literarum profeſſore Regio.

LVGDVNI,
Apud Ioannem Pillehotte ſub ſigno nominis IESV.
M. D. XCIX.

DOCTISSIMO ET NOBILISSIMO D. IACOBO BILLIO PRVNÆO S. MICHAELIS In eremo Cœnobiarchæ G. Genebradus Theologus Pariſienſis diuinarum Hebraïcarúmque literarum profeſſor Regius.

QVONIAM te Hebraica noſtra literatura delectat, ac varia rerum ſacrarum hiſtoria afficeris, Prunæe doctiſſime, accipe hunc libellum, mole quidem perexiguum, at argumento ampliſſimum. Res enim quatuor ferè millium annorum maximas perſtringit, quas antea Rabbinorum nemo ſatis apte diſtinctoq; ordine explicauerat. Occurret fortaſſe aliquid controuerſum minúſque certo & probatè conſtitutum, vt fieri non poteſt, quin in tanta temporis longinquitate multi nodi, vt in ſenili corpore, non enaſcantur, verum id obiter indicauimus in noſtra ſaltem Chronographia, quam ſimul locupletiſsimam, & iam nouem annis meditatam emiſimus. Operis huius fructum exaggerando pluribus commemorare nolo, ne ſimul meam operam & ſtudium prædicare videar. Hoc vnum dicam, tanti ab Hebræorum doctoribus & magiſtris fieri, vt ſine eo cæca & incognita ſuorũ ſcriptorũ veſtigia non dubitent confiteri. Quod me ad ipſius interpretationem non tam auidè adduxit, quàm vt me olim fide diſcipulis noſtris data plenè liberarem. Memini me anno ab hinc quinto me voti reum conſtituiſſe, dum Seder Olam Zutá. i. breuius Chronicon, Latinè ex Hebraico proferrem, vt maius exemplum, nempe Seder Olam Rabbá, è quo illud erat excerptum, ſi quidem alicunde naciſcerer, etiam verterem, vt quod vno duntaxat fuerat indicatum, copioſius altero explanatum conſequeremur. Si auctoris nomen expectas, liber eſt anonymus, nec ſatis teneo, cuinam certò attribui debeat. Sæculum mihi videtur liquidius. Quamquam ne id quidem ſatis, quoniã obiter duntaxat citatur à Rabbinis quadringentorum annorum vt Selomone Iarhi Abben Ezra, Kimhi, Qui ex eo deſcripſit Zutá, circa annũ 1125. in Hiſpania vigebat, vt & R. Abraham Leuita cabbalæ hiſtoricæ & aliorum librorum auctor, quando Alphõſus ſeptimus, qui ſe imperatorem Hiſpaniarum appellauit, Heroicis virtutibus clarebat, Saracenis Cordubam eripiebat, & ſæpius de illis triumphabat, vt proinde ab hoc poſteriore Rex regum cognominetur. An verò idem ſit vtriuſque Seder, breuioris ſcilicet & copioſioris, artifex, non facilè affirmauerim. Hoc mihi probabile videtur, vtrumque, ſi modo duo fuerunt, eadem extitiſſe ætate, vel certè alterum alterius ætatem proximè attigiſſe. Quicquid ſit methodus eſt recens, nec excedit, opinor, annum Domini milleſimum, ſententia autem vetus. Nihil enim hic pronunciatur, quod non vel ſcripturæ auctoritate conſtet, vel veterum doctorum, præſertim Talmudicorum traditione & teſtimonio ſubſtentetur. Vtrique Chronicon Epitomen Cabbalæ hiſtoricæ

& duo capita de Meſſia, quæ extrema ſunt pergrandis illius operis R. Moſis Maimonis filij, quod משנה תורה *inſcribitur, aliáque eiuſmodi ſimul edere operæpretium cenſui, vt qualem Chriſti hiſtoriam futuram putent Iudæi, cuiuſmodi Chriſtum expectent qui de ipſo ſapiant, quid impediat, ne noſtrum vnicum atque adeo verum amplectantur, iudicari ſane poſſit atque intelligi, quid nobiſcum habeant commune, quid proprium & per quam partem irrumpendum ſit in ipſorum arces & propugnacula, vt celerius fidei imperio ſubiiciantur. Quod non valde videtur operoſum, modo Deus mentium illuſtrator iraſci iſtis deſinat, qui propter Patres ſunt chariſsimi, & ſinat attendere ad ſimplicem Prophetarum contextum, quando, vti ſcis, omnes ſcripturas, quas de Meſſia Chriſtiani interpretamur, non ſolum recipiunt, verumetiã de eodem interpretantur. Tota aucem controuerſia in eo verſatur, Hiccine ſit Chriſtus iuxtas illas ſcripturas, quas vtrique cõmuniter ad Meſſiam referimus, quem nos iam merito recepimus & Mariæ natũ profitemnr, an iſte Tardigradus, quem iſti, ſed fruſtra, præſtolantur. Quocirca tota quæſtio an Theſi relabitur ad Hypoteſim, nec enim audiendi ſunt, qui opinantur Iudæos ita malè animatos ergo omnem Chriſtianæ pietatis ſenſum, vt quo longius à nobis recedant, Pſalmorum & Prophetarum oracula, de alio quouis potius, quàm de Meſſia exponant. Nam, vt de pauculis quibuſdã locis id concedendum videatur, tamen vniuersè affirmari poteſt, nullum prope Pſalmum, nullum Prophetarum prædictum ad Chriſti Saluatoris noſtri perſonam, noſtra ſententia & interpretatione, pertinere, quin Gloſſularij illorum ordinarij, qui paſſim verſantur in manibus, ac vbique væneunt, ne ad libros lucifugas, multorũ ritu, videar cõfugere; cõſimiliter id fateantur & clament. Veritas videlicet è corruptis, atque adeò coniuratis & inuitis cordibus erũpit. Quod quidem hoc libro ex Elia Leuita, qui alioqui hac agens, nihil minus, quàm nobis gratificari cogitabat, diligenter obſeruatum reperies. Nam etiam hũc locum meo opuſculo dignum putaui, qui & Hebraicè & Latinè proferretur, ne dum iſta profitemur & miramur ſanam intelligentiam ſic potuiſſe conſeruari apud noſtræ ſanctæ religionis hoſtes, erubeſcamus ſine lege loqui. Clarum eſt caput 53. Eſaiæ, quo pacto Chriſtum ſonet, & tam graphicè eius perpeſſionem depingat, vt Iudæos ipſos cæcitate cùm mirabili tum miſerabili eſſe percuſſos planè euincat, qui in tam fulgenti verbi prophetici ſplendore, nondum Dominum ipſum cernant. Eóque magis, quòd iſta Chaldæus Paraphraſtes, quem primatum tenere inter omnes ſuos interpretes fatentur, de ipſo nominatim explicat, & R. Dauid Kimhi (quantus, Deus immortalis, noſtri Ieſu hoſtis?) ad extremum illius capitis, quod cæteróqui enarrauerat de toto populo Domini, affert Chaldæi Paraphraſtis intelligentiam & ſuo veluti calculo concludit ac approbat. Atqui hoc oraculorum omnium maxime videbatur à male erga noſtrum Ieſum affectis labefactandum & more Geneuenſium (tam illi ſunt gloriæ Chriſti amantes) ad Cyrum detorquendum, vel quemlibet alium, modò non Ieſum Mariæ filium vlla ratione inſinuaret. Sed de iis alias. Si quid interim fructus inde res Chriſtiana conſequitur, id tibi ſecundum Deum, acceptum ferat, cui nos qualemcúnque hanc interpretationem in preſens dedicamus. Vale & Deum habe propitium, pridie D. Ioannis Baptiſtæ 1579.*

CHRONOLOGIÆ HEBRAEORVM MAIORIS CAPVT PRIMVM.

Interprete G. Genebrardo Theologo Pariſienſi diuinarum Hebraicarúmque literarum profeſſore Regio.

De mundo Originario.

AB Adam vſque ad diluuium mille ſexcenti quinquaginta ſex anni, qui ſingulatim hoc modo numerantur.

Gen. 4. Adam huius ſummæ primos annos 130. prębet, quibus filium ſuum Seth anteceſſit.

2 Seth annos 105.	6 Iared 162.
3 Enos 90.	7 Enoch 65.
4 Cainan 70.	8 Mathuſale 187
5 Maalaleel 65.	9 Lamech 182.

10 Noë denique an. ſexcentos, quot erat natus propinquante diluuio.

Enoch. Enoch Adamum ſepeliit, vixitque poſt eum quinquaginta ſeptem an.

Mathuſale dies ſuos ad diluuium ipſum protendit.

De mundo poſt diluuium renaſcente. A Diluuio ad diuiſionem vſque (gentium & linguarum) 340 an.

Poſt hanc diuiſionem, Noë communis omnium parens annos decem vixiſſe comperitur.

Mendoſe in venetiana. 45. Abraham pater noſter diuiſionis tempeſtate attigerat 48 annum.

Heber Propheta: Geneſ. 11. Heber, vt ſcriptum reliquit R. Ioſe, magnus fuit propheta, quoniam afflatu Spiritus ſancti filium ſuum Phaleg nominauit. Nam ſcribitur, Quia diebus eius diuiſa eſt terra &c. Non quidem dierum vitæ eius initio. Nam certè Iectan frater eius natu erat minor, qui tamen tredecim cognationes ſiue ſtirpes & familiarum capita, quæ in hanc venerunt diuiſionem, procreauit: Non in medio. Nam id minime occultaſſet Moſaica Geneſis hiſtoria, ſed indicaſſet. Quod ergo ait diebus eius diuiſam fuiſſe terram, ad finem dierum & vitæ ipſius pertinet.

Abrahā Abraham pater noſter, quando ipſum Deus eſt colloquio ſuo dignatus inter diuidendum victimas, peruenerat ad annum ſeptuageſimum *Geneſ. 15.* Id liquet ex eo, quod in Exodo legitur, Fuitque in fine quadringentorum triginta anno- *Exod. 12.* rum, vt egrederetur omnis exercitus domini de terra Aegypti.

Gen. 12. Poſt hoc colloquium deſcendit in Haran, ibique commoratus eſt annos quinque Hinc illud, Et Abraham ſeptuaginta quinque annorum erat cum egrederetur de Haran.

A generali diuiſione gentium ad Abræ exitum de Haran, anni [a] viginti ſeptem reperiuntur.

Illi iſti ſunt, de quibus ſcriptum. Duodecim annis Sodomitæ & reliqui pentapolitani ſeruierunt Codorlaomer Elamitarum regi. [b] tredecimo quarto ab eo ſuperueniente ſuperati ſunt.

Is ipſe annus, quo exiit Abram pater noſter de Haran, eſt annus famis, cuius cauſa deſcendit in Aegyptum, vbi tranſegit tres menſes. Deinde aſcendens, rediit in terram Chanaam ſeditque in Alone Mamre, quæ in Hebron. Atque iſte eſt annus, quo ſupra dictum Codorlaomerem & reliquos reges deuicit. Illic mãſit annis decem priuſquam duceret Hagarem. Nam ſcriptum, Accepitque Sara vxor Abram Hagarẽ Aegyptiam ancillam ſuam poſt annos decem, quam habitare cœperant in terra Chanaan & dedit eam viro ſuo vxorem, præterea ſcriptum extat, Abram autem octoginta ſex annorum erat, quando peperit ei Hagar Iſmaelem.

Iſmael maior natu Iſaaco reperitur annis 14.

A diuiſione gentium ad patris noſtri Iſaac ortum 52 anni.

Habitata fuit Sodoma quinquaginta vno ann. Ex illis floruit & beatè tranquilléque ſtetit tam ipſa, quam ipſius vicina oppida 26, Nam proditum eſt à Moſe, [c] ſicut paradiſus Domini & ſicut Aegypti venientibus in Soar.

A Diluuio, ad natiuitatem Iſaac anni 392. quorum hæc eſt ſingularis enumeratio.

Iſtæ ſunt generationes Sem. Sem centenarius erat & procreauit Arphaxad biennio poſt diluuium.

Arphaxad 35 annorum erat, dum genuit Sale.

2. Sale 30 an.	5. Rehu. 32.
3. Heber 34.	6. Sarug 30.
4. Phaleg 30.	7. Nahor 29.
	8. Thare 70.

Abraham poſtremo centenarius erat, quando ſuſtulit Iſaac filium ſuum.

a videtur è ſeq. 26 legendũ Gen. 14.
b Sic interpretatur Abbẽ Ezra non tredecimo vt alij in Geneſi vertunt multo quidem probabilius ſed tamẽ hoc vult auctor noſter nẽpe generali diuiſionẽ gentium ad exitũ Abrahæ ſunt de Charris ſunt 26. annis duodecim quibus Sodomitæ ſeruierũt, & tredecim, quibus rebellarunt & vnus quo ſuperati ſunt. Sũma 20.
Gen. 16. Ibid. Geneſ. 17. Iſaac.
c Hæc ex Geneſ. c. 13. per cõiecturam addidimus. Alioqui exẽplar erat mancum.
Gen. 22.

Iſaac pater noſter peruenerat ad 37 annum, quando ſuper altare ligatus eſt.

Abraham autem peregrinatus eſt in terra Philiſtinorum multis diebus Hi dies ſuperarunt eos, quibus hæſit in Hebron. Nam in Hebron manſit annis viginti quinque tantum, at apud Philiſtinos annos viginti ſex. Hoc ipſo temporis articulo nata eſt Rebeca.

Conſtat patrem noſtrum Iſaac accepiſſe in matrimonium Rebecam, dum quartum decimum ageret.

Pater noſter Abraham Thare patrem ſuum ſepeliit duobus annis ante mortem Saræ.

Iacob quandiu: vidit Abraham & Sem. Confecta r uin ſuperiorũ omnium. Iacob pater noſter miniſtrauit patri noſtro Abrahæ annis quindecim, & Patriarchæ Sem annis quinquaginta.

Ex his colligitur omnibus Iacob patrem noſtrum verſatum eſſe cum Sem annis 50. & Sem cum Mathuſale annis 98, & Mathuſale cum Adamo 243. atque ita hos quatuor viginti duas generationes eſſe emenſos.

Quinimo ſeptem ſunt homines, qui metiuntur totam ipſius mundi durationem, Adam primus videlicet, Mathuſale, Sem, Iacob, Amram, Ahaia Silonites, & Elias, qui adhuc eſt ſuperſtes & viuit.

CAPVT II.

Iacob. PATER noſter Iacob, quando benedictionem patris eſt adeptus, complebat ſexageſimũ tertiũ annũ, quo temporis pũcto mortuus eſt Iſmael, vt indicat iſte locus, Videns Eſaü, quod benedixiſſet Iſaac Iacob, miſiſſétque eum in Meſopotamiam, vt inde vxorem duceret, quodque obediens Iacob patri ſuo iſſet in Syriam, probánſq; Eſaü quod non libenter aſpiceret filias Chanaan pater ſuus, iuit ad Iſmaelem & duxit vxorem Melech filiam Iſmael filij Abraham ſororem Nabaioth; Nam niſi mortuus fuiſſet Iſmael, non erat operæpretium dicere Sororem Nabaioth. Cum verò id pronuntiauit Scriptura, docuit Iſmaelem quidem eam deſponſaſſe ipſi Eſaü, poſteáque eſſe mortuum: At Nabaioth fratrem matrimonium abſoluiſſe, ipſiq; Eſaü ſuam ſororem à patre deſponſatam collocaſſe. *Gen. 27. Gen. 28.*

Degit pater noſter Iacob in terra Iſrael, annos duodecim abſconditus *(propter metum Eſau)* & miniſtrans Patriarchæ Heber. Heber autem deceſſit ex hac vita, poſtquam deſcendiſſet Iacob in Meſopotamiam. Iam à duobus annis egreſſus fuerat * inde & peruenerat in Meſopotamiam. Cum ſtetit ad puteum ſeptuaginta ſeptem erat annorum. viginti annis ſubſidit in domo Labã Nempe ſeptẽ priuſquã duceret matres Liam & Rachelem, ſeptem alios, ex quo eas duxit, ſex dènique poſt quam geniti ſunt vndecim tribuum principes & Dina. inueniuntur enim omnes tribuum Patriarchæ intra ſeptem annos procreati præter Benjamin, ſinguli ſingulis 7 menſibus. ** id eſt, ab Hebr. Gen. 29*

Egreſſus eſt Iacob de Meſopotamia, perueniénſque in Succoth, ibi hæſit menſibus octodecim. Nam ſcriptum, Iacob venit in Succoth, vbi ædificata domo & fixis tentoriis appellauit nomen loci Succoth. Relicto illo loco, acceſſit Bethel, ibique eſt commoratus menſes ſex oblatis Deo ſacrificiis. *Geneſ.33. Gen.35.*

Inde digreſſo natus eſt Benjamin, mortuáque Rachel. Eodem etiam temporis puncto vitam cum morte commutarunt Rebecca & Debora.

Conſtat Rachelem ingreſſam ex hac vita anno ætatis 36. Lia autem non exceſſit annum 46.

Quin inueniuntur Rachel & Lia in matrimonium acceptæ anno ætatis 22. Nam eodem partu ſunt editæ.

Peruenit Iacob ad Iſaac patrem ſuum in terram Chanaam, eique miniſtrauit 22 annis. At Ioſeph nouem duntaxat cum auo eſt verſatus.

Iſtæ ſunt generationes Iacob. Ioſeph ſeptemdecim erat annorum, quo tempore hoc reliquit ſeculum Lia.

Deſcendit Ioſeph in Ægyptum & manſit apud Putipharem menſibus duodecim. Nam ſcriptura proditum, A quo præpoſitus omnibus gubernabat creditam ſibi domum & vniuerſa, quæ ei tradita fuerant. Benedixitque Dominus domui Ægyptij propter Ioſeph, & multiplicauit tam in ædibus, quàm in agris cunctam eius ſubſtantiam. In ædibus quidem propter æſtum, in agris verò propter frigus. *Geneſ.39*

In carcere manſit annis duodecim. Vnde Pſalmographus, Afflixerunt compedibus pedem eius, &c. Donec venit verbum eius, &c.

Anno triceſimo exiit de carcere. Nam legitur. Ioſeph autem triginta erat annorum, quando ſtetit in conſpectu Pharaonis & circuiit omnes regiones Ægypti. *Gen. 41.*

Eo tempore obiit Iſaac. Hinc ſeptem anni vbertatis & duo anni famis. Ioſeph, quando deſcenderunt patres noſtri in Ægyptum, agebat annum triceſimum nonum. Leui autem erat annorum quadraginta quatuor.

Sic inuenitur Ioſeph à patre ſuo Iacob fuiſſe ſeparatus, vt ei non miniſtraret, viginti duobus annis. Quo temporis interuallo duxit Iuda filiam Suæ Chananei, dicente ſcriptura, factúmque eſt illo tempore vt deſcenderet Iuda à fratribus ſuis, viderétque ibi filiam hominis Chananei vocabulo Suæ. Et accepta vxore ingreſſus eſt ad eam. Anno primo ſatus eſt Her, annis ſeptem educatus auctúſque, & accepit vxorem, Habes octo annos. Annum, vnum Her, potitus eſt illo coniugio, deinde Onan, qui fratris relictam duxit, annum alterum. Anno ſequenti dictum eſt Thamari. Sede vidua in Domo patris tui. Anno præterea poſt impletum eſt, quod eodem Geneſis loco ſequitur, Euolutis autem multis [a] diebus mortua eſt Sue vxor Iudæ; Anno primo concepies Phares, qui poſtea creuit ſeptem annis, deindéque vxorem accepit. En anni octodecim. Annus *Gen.38. Ibidem. a Mendoſè in noſtra editione bibliorum Latina annis.*

Gen.4.. ſequens fuit Hezronis, poſtremus Hamol. Hezron autem & Hamol deſcenderunt cum eo in Aegyptum.

a Quia ſi gnificara: Phares genuiſſe Ezron anno ætatis no no, quod prodigij eſt ſimile, conatur aliis exẽplis id eſſicere.

ᵃ Simile eſt quod legitur, Haran genuit Lot. Quot annis Abram prouectior fuit Sara? decẽ. Nam ſic ſcribitur, & dixit in corde ſuo, Nunquid centenario naſcetur filius, & Sara nonagenaria pariet? Abraham autem duntaxat ſuperauit anno Nachorem. Et Nachor altero fratrem ſuum Haran, qui poſt ſeptennium ab ablactatione accepit vxorem, anno certè vitæ octauo; hinc natus eſt Lot ſequenti demum anno Ieſcha, quæ & Sara. Vocata verò eſt Sara Ieſcha à conſpiciendo, quoniam eam omnes intuebantur, pulchritudinis gratia. Hinc illud, & laudauerunt eam apud Pharaonem. Vel etiam, quia cernebat futura, attentáque erat ad prophetiam, quod indicauit Deus Abrahæ, Quicquid (inquit) dixerit tibi Sara fac & audi vocem eius. Quia in Iſaac tibi vocabitur ſemen.

Geneſ.11. Geneſ.12. Geneſ.21.

Pater noſter Abraham hora circumciſionis ſuæ erat annorum nonaginta nouem, vt his verbis ſcripturæ declaratur, Abraham autem nonaginta nouem annorum erat, quando circumcidit carnem præputij ſui: vita verò fungitur centeſimo ſeptuageſimo quinto ætatis. Sara moritur anno vitæ ſuæ 127. Eo enim pertinet illud Geneſis, & fuit vita Saræ centum viginti ſeptem annorum & mortua eſt in ciuitate Arbee.

Geneſ.17. Geneſ.23.

Iſaac moritur 180 anno. Iacob 147 dicente ſcriptura, factique ſunt omnes dies vitæ illius centum quadraginta ſeptem annorum.

Geneſ.35. Gen.48.

Capvt III.

Geneſ.15. Dictvm eſt Abrahæ dum diuideret victimas. Cognoſcendo cognoſces quia peregrinum erit ſemen tuum quadragintis annis. Quódnam verò ſemen? Iſaac de quo pronuntiatum, In Iſaac vocabitur tibi ſemen. Quæ promiſſio contigit anno vno ante eius ortum. Deinde Iſaac legitur ſexagenarius, quando procreauit Iacob & Eſaü Iacob autem teſtificatus eſt apud Pharaonem dies ſuæ peregrinationis perueniſſe ad annos 130 qui omnes ſummam 190 exhiben-. Reſtant igitur 210, qui exprimuntur annis vitæ Iob, illa tempeſtate orti. Quod ſic demonſtrari poteſt, Vixit Iob (ait ſcriptura) poſt flagella hæc 140 annis. Cúmque præmiſſum ſit, Et addidit Dominus omnia, quæcunque fuerant Iob, duplicia, ante flagella attigiſſe eum oportet annum 70 ſicque conſtat quando deſcenderunt Iſraelitæ in Aegyptum natum fuiſſe Iob quando autem ex Aegypto aſcenderunt, iam mortuum.

Geneſ.21. Geneſ.21. Gen. 47. Iob.41. Iob.41. Aetas Iob 210 annorum.

Sed fortaſſe inquies, totis quadringentis annis fuerunt Iſraelitæ in Aegypto. At nónne Caath fuit de deſcendentibus in Aegyptum? Nónne etiam ſcriptum eſt, Anni vitæ Caath 133. & anni vitæ Amram 137, qui ad octoginta Moſis additi, duntaxat reddunt annos 350. Tot enim natus erat Moſes cum Iſraelem ex Aegypto eduxit, Quid igitur reſpondendũ? Quopacto hæc inter ſe coucilianda? Nempe quod dicitur *Et ſeruient eis & affligent eos quadringentis annis*, docet totum tempus, quo ſemen Abrahæ fuit in terra non ſua comprehenſum quadringẽtis annis. Dum ait, *ſeruient*, reſpicit dies ſeruitutis atq; habitationis in terra aliena, dum verò, *affligent*, dies, quibus opreſſi afflictique ſunt à Pharaone, qui quidem omnes. (ab Iſaac nato & verſato cum ſuo ſemine in aliena ditione) vſque ad Moſis liberationem, quadringentos annos cõplent.

Exod.16. Geneſ.15.

Mortuus autem eſt Ioſeph & cuncti eius fratres. Ioſeph mortuus eſt anno vitæ centeſimo decimo. Nec eſt qui minus diu vixerit inter omnes fratres, quemadmodum nullus eſt qui inter eos diutius vixerit ipſo Leui.

Geneſ.50.

Quandiu Leui fuit in viuis, Iſraelitæ non ſunt oppreſſi Aegyptiorum ſeruitute. Nã ſcriptum. Mortuuſque eſt Ioſeph & cuncti fratres eius, ſurrexitque rex nouus, qui non cognouit Ioſeph: poſtquam verò fatis Leui conceſſit, cœperunt Aegyptij ſeruituti eos ſubiicere. hinc manauit prouerbium, vno fratrum mortuo dolent cuncti fratres, vno ſociorum fatis functo, dolet vniuerſa ſocietas.

Exod.1.

Filij autem Iſraël creuerunt & quaſi germinantes multiplicati ſunt ac roborati nimis impleuerunt terram. Surrexit interea rex nouus, & cætera. Numerantur anni ab obitu Leui ad exitum Iſraëlis de Aegypto 116. Proinde ſeruitus Aegyptiaca nec plus nec minus 87 annis durauit, quatenus fuit annorum Mariæ ſororis Moſis numerus. Vnde Maria appellata eſt ab amatorem (quem tota ipſius ætate ſenſerunt.)

Ibidem.

Plagæ Ægypti duodecim fuere menſium. Nam ſcriptum, & diſperſus eſt populus in omnem terrã Aegypti ad colligẽdas paleas. Quando verò itum eſt ad paleas. In menſe Iiar ſiue Aprili, ipſi verò exierunt ex Aegypto menſe Niſan, qui eſt Martius.

Plagas Ægyp. vocat. quibus Aegyptij Iſraelitarũ calamitatem auxerunt. Exod.5.

Percuſſi ſunt viciſſim Aegyptij decem plagis per 12. menſes. (Sic) plagæ Iob 12 fuerunt menſium. Nam in eius libro commemoratum eſt, Hæreditate factus ſum menſes vanitatis & noctes, laboris conſtituerunt vel numerarunt mihi. Sicut noctes conſtitutæ fuere & numeratæ, ita & menſes.

Iob 4.

Iudicium Gog futuris temporibus duodecim quoque menſium erit. Eo enim pertinet iſtud Eſaiæ, & æſtiuabit ſuper eo ales, cunctáque beſtia agri ſuper eo hyemabit.

Eſ.18.

Iudicium impiorum in Gehenna tot vigebit menſibus Nam ſcriptum, à menſe in menſem & à Sabbato in Sabbatum, veniet omnis caro, vt adoret coram facie mea dicit Dominus. Et egredientur & videbunt cadauera virorum,

Eſ.66.

qui prævaricati ſunt in me. Vermis eorum non morietur & ignis non extinguetur, & erunt vſque ad ſatietatem viſionis omni carni. R. Iohanan Nuri filius à Paſchate interpretatur ad octauam eius, quia additum eſt, & à Sabbato in Sabbatum.

Nugamentum Iudæorũ. De mortuorum impiorũ ſtatu.

Poſt duodecim menſes prævaricatorum Iſraelis, qui violarunt legem & præcepta, animæ veteraſcent & corpus conſumetur, redigentúrque in cineres. Et Gehenna eiiciet eos foras, ventus autem diſperget ſubter plantas pedum iuſtorum. Nam pronuntiatum à Malachia, Et conculcabitis impios, cum fuerint cinis ſub planta pedum veſtrorum, in die qua ego facio dicit Dominus exercituum. Qui autem ſe, ſepararunt à communione fidei, exempli gratia, hæretici, apoſtatæ, proditores populi Dei, hypocritæ Epicurei & qui terrorem ſui incuſſerunt in hac viuentium terra, item qui negarunt mortuorum reſurrectionem, & prædicarunt non eſſe legem traditam diuinitus atque riſerunt ſapientum dicta in ſua preſentia Gehennã ſera claudi cernent, intra eam luant vt pœnas in ſæculorum ſæcula Scribitur enim, Egredientur & videbunt cadauera virorum qui prævaricati ſunt in me. Præterea, quod grauius eſt, infernus veteraſcent. Hinc illud Pſalmi, & forma eorum ad veteraſcendum in inferno ab habitaculo ſuo, hoc eſt, propter habitaculũ ſuũ vetuſtate conficietformã eorũ, & forma eorũ erit ad infernum vetuſtate conficiendum. Quidnam huic rei cauſam attulit? Quia extenderunt manus ſuas in tabernaculum, ſicut ſcriptum eſt, ab habitaculo ſuo. Nec verò per tabernaculum, ſiue habitaculum iſtud, quicquam aliud intelligendum præter ædem ſanctuarij. Nam ſcripto, proditum, ædificando ædificaui domum tabernaculi tibi.

Malac. 4. — Eſ. 66. — Pſ. 49. quẽ locum coacte interpretatur. — Pſ. 49. — 3 Reg. 8.

Capvt IIII.

Diluvium durauit menſes duodecim, vt liquet è diſcurſu hiſtoriæ Noe. Nam cæpit anno ſexcenteſimo vitæ Noe. Vbi obſeruandum homines ætatis illius non frui æterna vita, ſed nec eſſe iudicatos ſiue damnatos, quoniam ſcriptum, Non iudicabit ſpiritus meus in homine in ſæculum.

Inepta obſeruatio.

R. Ioſue tradit decimo ſeptimo die menſis ſecũdo Iiar ſiue Aprilis, qui ſequitur Niſan ſiue Martq i) pro l ict is eſt mã lus, quo & hyades ſiue oculus Tauri occidit cœpiſſe Diluui ũ. Deum euertiſſe mundi ordinem, propterea quod homines opera ſua ante peruerterant.

Geneſ. 6.

R. Eliezer mauult decimo ſeptimo die menſis ſecundi Marheſvan, ſiue Octob. qui ſecundus eſt à Tizri ſiue Septembri, quo creatum mundum aſſerit, quo & hyades ſiue oculus tauri oritur, vt quod tempus ſit pluuiæ atque imbrium.

Sapientes ſequuntur ſententiam R. Eliezer quantum ad diluuium, at R. Ioſue, quantum ad anni tempeſtates.

Nam annum ordiuntur ab æquinoctio verno.

Facta autem eſt pluuia per quadraginta dies & quadraginta noctes vſque ad 27 menſis Cisleu, qui Decembri conſonat. *Et inualuerunt aquæ ſuper terram quinquaginta diebus*, ad vſque primum menſis Siuan, id eſt. Maij. Tum atque conſiſtebant & ſilentes conquieſcebant, impiis intra eas ſupplicium debitum luentibus, prout quiſque ſuis operibus commeruerat. Expletis centum quinquaginta diebus minui cæperunt aquæ, cumque ſenſim deficerent requieuit arca menſe ſeptimo viceſimo die menſis ſuper montes Armeniæ.

Percurrit contextum Geneſ cap. 7. & 8.

Aquæ celſiores erant terra quindecim cubitis, & per ſexaginta dies conſumebantur, ſingulis quaternis diebus cubito, quotidie ſeſqui palmo. *Et requieuit arca menſe ſeptimo decimo ſeptimo die menſis.* Siuan ſiue Maij. Quando verò numerare incipis à tempore quo ceſſarunt pluuiæ deſcendere, reperitur quieuiſſe ad decimum ſextum diem. Erat autem eleuata à terra quatuor cubitis, merſa autem intra aquas vndecim.

Siuan ſeptimus ab Octobri quo cepit diluuium.

Cumque tranſiſſent quadraginta dies, id eſt, poſt quadraginta dies, quibus cœperunt aquæ deficere, nempe decimo die menſis Tammuz, ceu Iunij, *Aperiens Noe feneſtram arcæ, quam fecerat, emiſit coruum, &c. Expectatis autem ſeptem diebus aliis emiſit columbam ex arca quæ non inuenit, &c.* Diſtulit ad huc ſeptem dies, & *decimo emiſit columbam quæ non eſt reuerſa vltra ad eum, ſed* abiit & conſedit in montium cacuminibus.

Geneſ. 8.

Decimi menſis primo die apparuerunt montium cacumina. Iſte verò decimus menſis erat Ab, ſiue Iulius, A primo tempore, quo cæperunt pluuiæ deſcendere, à primo die Iulij vſque ad Septembris ſiue Tizri diem primum abſorptæ ſunt aquæ.

Et factum eſt ſexcenteſimo primo anno vitæ Noe, primo menſe prima die menſis imminutæ ſunt aquæ ſuper terram. Pars menſis habetur pro toto, hinc diſcimus, vbi dies vnus menſis effluxit menſem numerari pro integro. item, vbi menſis vnus init annum illum cenſeri integrum & completum. Nam pars menſis pro integro & completo menſe æſtimatur, & anni pars, pro toto anno.

Ibidem.

Exiccatæ ſunt aquæ ſuper terram. aquas, quę ſupernè deſcenderant, deſiccauit ventus. Quę verò infernè eruperant & ſuper terram aſcenderant, in loco ſuo ſub ſe abſorptæ ſunt Adhuc autem terra erat humida & ad ſpeciem turbidi & craſſi limi redacta. Vnde dilata eſt ſatio, donec deſcenderent pluuiæ. Aquæ enim diluuij argumentum & ſpeciem præbebant maledictionis. Nec verò cum maledictione ſtat benedictio.

Geneſ. 8.

Menſis autem ſecundi 27 die nempe Marheſvan ſiue Octobris. *aruit terra* & ad ſiccitatem reducta eſt. Sic voluti ſunt duodecim menſes integri & dies præterea vndecim. Nempe, ſi rationem poſtulas, vt doceremur annum ſolarem

excedere lunarem diebus vndecim, Atqui, ait R. Eleazar, nónne ab initio mundi conditi annus ſolaris excedebat lunarem diebus vndecim Cum præſertim Sol & Luna creata ſint plena (in plenilunio) decimo quinto die, è quo numero, ſi tollis quatuor, qui eorum procreationem anteceſſerant (Nam quarto die tantum producta ſunt) ſupererunt vndecim. Cui cum dixiſſent auditores, at poſt primum emboliſmum peruenit Luna ad Solem, ipſe reſpondit, Luna ipſa progreditur & retrocedit, Rabban Simeon Gamalièlis filius, qui vult (inquit) ſcire an annus Solis ſit maior Lunæ anno diebus vndecim, notet punctum in ſolſtitio æſtiuo menſe Iunio. Tum percipiet anno ſequenti lunam non peruenturam ad illud idem punctum, antè vndecimum diem. Sic curſum ſolis lunarem diebus vndecim excedere deprehendas.

CAPVT V.

Exod. 4. TOTIS ſeptem diebus collocutus eſt Deus cum Moſe in Rubo, vt ex his verbis colligi poteſt. Dixitq; Moſes ad Dominum, obſecro Domine, non ſum eloquens & ab heri & nudius-tertius, & ex quo locutus es ad ſeruum tuum. Nam *nudius-tertius* tres dies exhibet, tres autem coniunctiones, *Et*, *Et*, *Et*, tres alios, qui iuncti diei, quo cum Moſe loquebatur, ſeptem efficiunt. Erat autem agni paſchalis hora. Nam eum præparabant ad 15 Niſan ſiue Martij. Quo tempore anno proximè ſequenti egreſſi ſunt Iſraelitæ de *Geneſ. 15.* Ægypto.

Sic etiam 15 die Niſan conuenit Abrahamú Deus inter ſectas victimas. Decimo quinto Niſan venerunt Angeli ad Patrem noſtrum Abra- *Geneſ. 18.* ham ad nunciandum Iſaaci conceptum, & eodem temporis puncto anno ſequenti natus eſt Iſaac Pater noſter. Nam ſcriptum, reuertens ve- *Exod. 12.* niam ad te tempore iſto. Decimo quinto item die Niſan exierunt Iſraëlitæ de Aegypto. Nam ſcriptum. Expletis triginta & quadringentis annis, quibus manſerunt in Aegypto, eodem die egreſſus eſt omnis exercitus Domini de terra Aegypti Iſtorum autem omnium vnus idémq; terminus. Decimo quarto die immolarunt Iſraelitæ agnos ſuos paſchales in Aegypto, qui dies erat quintus (i. Iouis) Hac ipſa nocte percuſſi ſunt primogeniti. A craſtino Paſchatis, veſperè Sabbati profecti ſunt de Rameſſe. Nam ſcriptum, profectique ſunt filij Iſrael de Rameſſe in Succhot. item, & profecti ſunt de Rameſſe *Num. 33.* menſe primo, decimo quinto die menſis & paulò pòſt, videntibus cunctis Aegyptiis & ſepelientibus primogenitos, quos percuſſerat Dominus. Et, de Rameſſe in Succhot, de Succhot. autem in Ethan, ante libertatem. Sic tres dies *Exod. 14.* conſumpti ſunt.

Niſan ſiue Martius. Nota die Iouis Patres in Aegypto immolaſſe agnum vt & Christus. Ibidem. Ibidem.

Quarto die, & nunciatum eſt regi Aegyptiorum, quod fugiſſet populus. Quinto & ſexto, perſecuti ſunt Aegyptij filios Iſrael. &c. vbi illuxit ſeptimus deſcenderunt ad mare. *Ibidem.*
Nam ſcriptum, & erat nubes tenebroſa & illuminans noctem, ſub auroram aſcenderunt Iſraelitæ de mari, Aegyptij autem ſubmerſi ſunt. Illáque hora cecinerunt Iſraelitæ canticum, quoniam dictum eſt, Tunc cecinit Moſes & filij Iſrael carmen Domino & dixerunt, Cantemus Domino Glorioſe enim magnificatus eſt, &c Iſte autẽ dies ſeptimus erat quintus hebdomadæ, itémque feſtus, nempe extremus celebritatis paſchalis. *Exod. 15.*

De mari rubro profecti ſunt in Mara, iuxta illud, Et venerunt in Mara, nec poterant bibere aquas eius loci, quoniam amaræ erant. de quo loco paulò pòſt proditum eſt, Ibique conſtituit præcepta & iudicia: Ibi enim traditus eſt Decalogus, cuius ſeptem præcepta fuerant iam imperata filiis Noe. Siquidem legitur. *Præcepitque dominus Deus homini dicens de omni arbore Paradiſi comedendo comedes.* Vox enim *Præcepit* reſpicit iudicia, vt quidem è Geneſi declaratur. *Scio enim, quod præcepturus ſit filiis ſuis, & domui ſuæ poſt ſe, vt cuſtodiant viam Domini, & faciant iudicium & iuſtitiam, vt adducat Dominus propter Abraham omnia, quæ locutus eſt ad eum. Dominus* reſpicit benedictionem nominis Domini, itaque in Leuitico dicitur. Et maledices nomini Domini morte moriatur. *15* *Geneſ. 2.* *Gen. 18.* *Leuit. 24.*

Coniectura frigida ad dicenda ſeptem præcepta legis naturæ.

Deus idololatriam ſpectat Nam ſcriptum, Non erunt tibi dij alieni coram me, vt vtrobique eadem vox Elohim occurrat. vox *Hominis* ſanguis effuſionem, ſiue cædem inſinuat. Nam commemoratum alibi, Qui fuderit ſanguinem hominis per hominem ſanguis eius fundetur. *Geneſ. 9.* *Dicens.* ad impuros concubitus pertinet. Nam Ieremiæ ſcriptis eſt conſignatum. Si dimiſerit vir vxorem ſuam & ab eo diſceſſerit, factáque fuerit alterius, an reuertetur ad eam? Nónne contaminando contaminabitur terra illa? Tu autem ſcortata es cum amatoribus multis, dicit Dominus. *De omni arbore Paradiſi* ad rapinam Sic enim ſcriptum, de omni ſuper quo falſo iurauerit, reddet ſolidum & quintam inſuper partem. Quin etiam ſic commentatur R. Haiá. Quod ſeruatur in horto prohibitum eſt rapinæ nomine. Quod verò non ſeruatur in horto, permiſſum eſt rapinæ nomine. *Comedendo comedes.* ad membrum animalis viuentis refertur. Siquidem ſcriptum reperitur, verum carnem in anima ſua (&) ſanguine ſuo non comedetis. His verò præceptis (naturæ) ſeptem addiderunt Iſraelitæ ſuper ſe tria alia iſto tempore, Sabbatum, Iudicia, & parentum honorationem. *Ierem. 3.* *Leuit. 5.* *Geneſ. 9.*

A Mará profecti ſunt in Elim Nam ſic legitur, profecti de Mará ad Elim venerunt, vbi erant 12 fontes aquarum Ex quo colligimus Iſraelitas duntaxat menſiones collocaſſe iuxta aquas. De Elim porrò caſtra metati ſunt in Alus: vt ibidẽ *Num. 33.* *Alus.*

Menſem ſeptimū Aprilē vocat, qui eſt ſe primus à Septembri.

declaratur, profectique de Elim venerunt Iſraëlitæ in deſertum Sin, id eſt, Alus, decimo quinto die menſis ſeptimi ab exitu Iſraëlitarum de Ægypto, qui primus dies fuit Hebdomadæ. Vnde docemur principium menſis Iiar, id eſt, Aprilis incurriſſe in primum hebdomadis diem Præterea Iſraëlitas victitaſſe panibus ſubcineritiis, quos exportauerant de Aegypto, totis triginta diebus, iſto autem die panes illos defeciſſe, & ad veſperam coturnices eſitaſſe, mane verò collegiſſe manna.

Exod. 16.

Raphidim.

Exod. 16.

Cæterum in Alus acceperunt ſabbatum, ibique primam ſabbati celebritatem agitarunt. Eo enim pertinet iſtud Exodi, Et ſabbatizauit populus die ſeptimo. Sequenti die, qui primus erat hebdomadæ & viceſimus tertius Iiar ſiue Aprilis, deſcendentes de Alus acceſſerunt ad Raphidim, vbi putei miraculum ſunt conſecuti, pugnarunt contra Amalechitas, celabrarunt ſecundum ſabbatum.

17

Deſertū Sinai.

Hinc è Raphidim progreſſi ſunt ad deſertum Sinai, in quo repererunt nubes diuinæ maieſtatis. Omnibus quinque diebus Moſes aſcendebat ad montis verticem & deſcendebat vt populo Dei oracula declararet, & reſponſa populi Domino renuntiaret. Sexto die menſis tertij traditus eſt Decalogus. Erat autem Sabbatum.

Capvt VI.

Exod. 24 Moſes mēſem Maium in mōte agit.

Post datum Decalogum die ſeptimo Moſes in montem conſcendit. Nam ſcriptum, Et habitauit gloria Domini ſuper montem Sinai, eúmque texit nubes ſenis diebus ad purificandum Moſem. Die autem ſeptimo dominus clamauit ad Moſem de nubis medio, ſicque Moſes ingreſſus medium nubis ad montem aſcendit, illicque hæſit quadraginta diebus, & 40 noctibus. Decimo ſeptimo menſis Tammuz, qui ferè cadit in Iunium, deſcendit fregitque tabulas & craſtino conuocatam plebem arguit ſceleris, Vos peccaſtis, &c.

Iunius. Exod. 32.

Iterum aſcendit decimo octauo eiuſdem menſis Iunij & miſericordiam Dei pro Iſraele implorauit. Nam legitur, Et procidi ante dominum 40 diebus & 40 noctibus, quibus eum ſuppliciter deprecabar, &c. Qua hora placatus eſt dominus Iſraëlitis, iuſſitque Moſem alteras tabulas ſculpere & denuò aſcendere, Hinc illud, tempore illo dixit Dominus ad me, ſculpe tibi ſecundas tabulas lapideas prioribus ſimiles Et ſummo mane iuit Moſes &c. Aſcendit autem vigeſimo nono menſis Ab, qui eſt Iulius, & iteratam renouatámque legem ſecundo eſt conſecutus Quod ille ſic teſtatum reliquit, Ego ſteti in monte iuxta dies primos diebus 40 & noctibus totidem, exaudiuitque me dominus etiam hac vice, & te perdere noluit. Cum autem poſuit, *iuxta dies primos* ſignificauit diebus primis & poſtremis Deum fuiſſe placatum, interim diis verò iratum.

Deut. 9.

Ibidem.

Deut. 10.

Iulius.

Auguſtū tranſigit in monte.

Sep:ēber.

Decimo die Tizri ſiue Septembris, qui quidem dies erat expiationum de monte deſcendit, rectitudinis eorum cauſa, ob quam in gratiam á Domino erant recepti, iuxta illud, & vt auferas iniquitates noſtras atque peccata, nóſque poſſideas. Ex quo conſtitutus eſt dies ſolennis & memorabilis ſequentibus generationibus. Nam ſcribitur, & erit iſtud vobis in ſtatutum ſempiternum. Cumque deſcendiſſet Moſes venerunt etiam ad eum omnes filij Iſraël, quibus præcepit cuncta quæ audierat. Quænam verò ſunt iſta, quæ illis imperauit Moſes? nempe vt facerent tabernaculum. Atque ita cæperunt incumbere in opus tabernaculi & ſinguli obtulerunt mente promptiſſima atque deuota, &c. Quæ poſtquam Moſes cuncta vidit completa, quemadmodum mandauerat dominus, benedixit eis. Benedictio autem hæc erat Maneat, obſecro, diuina maieſtas in manuū veſtrarum opere, populo reſpondente, Et ſit ſuauitas domini Dei noſtri ſuper nos, &c.

Exod. 34.

Ibidem.

35

Exod. 39

Pſalm.

R. Meir putat Moſem non hac fuiſſe vſum benedictione, ſed iſta, Dominus Deus patrum veſtrorum adiiciat, ſicut eſtis, mille vicibus & benedicat vobis ſicut locutus eſt. Præterea ſuper vos, Beati Iſraëlitæ eſtis qui miniſterium tabernaculi meruiſtis. Quemadmodum autem illud meruiſtis, ſic meritis veſtris efficite, vt vobis ædes electa tribuatur & habitet diuina maieſtas in veſtri medio. Nam ſcriptum, Et facient mihi ſanctuarium & habitabo in medio eorum, iuxta omnem ſimilitudinem tabernaculi, quod oſtendam tibi.

Deut. 1.

Exod. 25.

Capvt VII.

Exod. 41

Locutusque eſt Dominus ad Moſem dicens. Menſe primo, prima die menſis eriges tabernaculum conuentus & pones [a] in eo arcam, dimittéſque ante illam velum, & illata menſa pones ſuper eam &c. Cœperunt ſeptem conſecrationum dies, 23 die menſis Adar i. Februarij, primoq; die Niſan ſiue Martij expleti ſūt Cunctis ſeptem diebus conſecrationum erigebat Moſes tabernaculum mane quolibet, & ad illud offerebat oblationes, poſteaque diſiungebat atque diſſoluebat. At die octauo erigebat quidem ſed non diſiungebat. R. Ioſue filius R. Iehudæ in alia eſt ſententia. Nam, inquit, etiam die octauo erigebat & deponebat. Comedebant autem Aaron & filij eius carnes Arietum & panes qui in caniſtro erant poſiti.

[a] Sic à mēſe Septembri in tabernaculi ſtructura cōſumpti ſunt quatuor menſes integri.

Exod. 29

Leuit. 8.

Leuit. 8.

Septem diebus nocte & die, manebitis in tabernaculi oſtio vſque ad diem quo complebitur tempus conſecrationis veſtræ, feceruntque Aaron & filij eius cuncta quæ locutus eſt dominus per manum Moſis. Facto autem octauo die vocauit Moſes Aaron, &c. poſt ſeptem conſecrationum dies, qui primus erat hebdomadæ & principium menſis Niſan ſiue Martij. Illo vero die Aaron & filij eius abluerunt manus pedéſque è concha & ſuis officiis atque miniſteriis

Secūdus annus ab exitu hic incipit. Ita totus liber Exodi ad annū primum pertinet.

Martius ſecundi anni.

iuxta

iuxta ordinem conſtitutum functi ſunt.

Num. 7 Quin & ipſo die cæpere principes offerre. Sic enim ſcripto traditum eſt. Primo die obtulit oblationem ſuam Naaſſon filius Aminadab de tribu Iuda, fueruntque in ea ace tabulum argenteum pondo centum triginta ſiclorum.&c.

Dies dominici prærogatiua. Ne igitur miremini, ô Iudæi, ſi ei ſabbatum veſtrum ceſſerit.

Primus dies orbis cōditi primus fuit dies oblationis principum. Primus, quo inſedit diuina maieſtas Iſraëlitico populo, iuxta illud & habitabo in medio filiorum Iſraël. Primus quo prohibita eſt Idolorum ara. Primus, quo inſtitutum, ſacerdotium, primus, quo benedictus populus, primus ſolemnium ſacrorum, primus menſium, primus immolatarum hoſtiarum ad Septentrionem. Primus quo ſacra manducata ſunt, primus, quo ignis cælitus deſcendit, ſcribente Moſe. & ecce egreſſus ignis à Domino deuorauit holocauſtum & adipes, qui erant ſuper altare. Leuit. 9.

Illo ipſo die Iſraëlitæ iuge ſacrificium, ſacrificia votiua & ſpontanea, ſacrificia pro peccatis, pro delictis, primitias & decimas obtulerunt. Ac de iſto die Salomon ſcriptum reliquit, Excitare Aquilo, veni Auſter, perfla hortum meum, fluant aromata eius. (Cantic. 4. & 5.) Nam excitatio Aquilonis eſt holocauſtum, quod in parte Aquilonari immolabatur, Aduentus Auſtri pacifica, quæ in parte Auſtrali mactabantur. Perflatio horti tabernaculū cōuentus fluxus Aromatū incenſum odoramentorum. Quæ autem apud Salomonem ſequuntur, ſic debent intelligi, *Veniat dilectus meus in hortum ſuum*, diuina maieſtas & præſentia. *Et comedat fructum deliciarum eius*, oblationem. *Veni in hortum meum ſoror mea ſponſa*. die octauo. *Meſſui Myrrham meam cum aromate meo*, incenſum & thus oblationum. *Comedi fauum meum cum mello meo*. membra holocauſtorum & adipes ſacrorum ſolennium. *Bibi vinum meum cum lacte meo*., libamina & adipes communium ſacrorum. *Comedite ſocij*, ô Moſe & Aaron. *Bibite & inebriamini dilecti*, ô Synagoga Iſraël.

Ipſo illo die Eliezabet filia Aminanab affecta fuit in Iſrael quatuor inſignibus gaudiis, & vno luctu Nam Leuir eius erat Rex, maritus pontifex ſacerdotum maximus, frater princeps filij Cardinales ſecundum pontificatus gradum obtinentes. (Moſes Aaron Naaſſon.) At duos filios ſuos igne cęleſti concrematos laxit. Quidam addunt nepotem ipſius vnctum etiam fuiſſe ad bellum, nēpe Phineem.

Secundo die menſis Niſan ſiue Martij cremauit Eleazar Sacerdos vaccam pro peccato & (Num. 19.) aſperſi ſunt cuncti Iſraëlitæ cocco, hyſſopo & cedro. Decimo quarto die immolarunt agnos ſuos paſchales. Erat autem Sabbati dies.

CAPVT VIII.

Num. 1. LOCVTVSQVE eſt Dominus ad Moſem in deſerto Sinai in tabernaculo conuentus prima die menſis ſecundi, anno altero egreſſionis eorum ex Ægypto, dicens. Tollite ſummam vniuerſæ congregationis filiorum Iſrael per cognationes & domos ſuas & nomina ſingulorum, quicquid ſexus eſt maſculini à vigeſimo anno & ſupra omnium virorum fortium Iſraël & numerabitis eos per Turmas ſuas, tu & Aaron, eruntque vobiſcum. Et poſtea. Numera primogenitos ſexus maſculini de filiis Iſraël ab vno menſe & ſupra, (3) Et mox, Tolle ſummam filiorum Caath de medio Leuitarum per domos & familias ſuas à triceſimo anno & ſupra vſque ad quinquageſimum annum. Et iterum, Tolle ſummam etiam filiorum Gerſon. (4.) Rurſum, Tolle ſummam filiorum Merari, denique, iuxta os domini numerati ſunt per manum Moſis principes tribuum ac domorum in cognationibus ſuis.

Decimo quarto menſis Iiar immolarunt immundi paſcha ſecundum Quo pertinet, factúmque eſt vt viri qui erant immundi anima, qui non poterant facere paſcha in die illo, accedentes ad Moſem & Aaron dicerent illis, Immundi ſumus ſuper anima hominis. (Aprilis anni ſecundi. Num. 6.) Quare fraudamur, vt non valeamns oblationem offerre domino in tempore ſuo inter filios Iſraël. Quibus reſpondit Moſes. ſtate vt conſulam, quid præcipiat dominus de vobis, locutuſq; eſt dominus ad Moſem, dicēs: loquere filiis Iſraël, Homo qui fuerit immūdus ſuper anima, faciat paſcha menſe ſecūdo quarta decima die menſis ad veſperā.

Anno ſecundo, menſe ſecundo, vigeſima die menſis eleuata eſt nubes de tabernaculo fœderis. (Num. 10.) Sic inueniūtur morati in deſerto Sinai duodecim menſibus, demptis duntaxat diebus decem. Teſtante autem ſcriptura, ſcripſit Moſes exitus eorum per ipſorum profectiones, quas domini iuſſione mutabant. (Num. 33.)

Profecti autem à deſerto Sinai, & venerunt à ſepulchra concupiſcentiæ, vbi hæſerunt diebus triginta, (Cap. 11.) vt ex ſequenti loco apparet, Comedetis non vno die, nec duobus vel quinque, ſed vſque ad menſem dierum.

De ſepulchris concupiſcentiæ profecti ſunt (12.) ad Haſeroth, manſerúntque ibi ſeptem diebus, vt hinc probari poteſt, Excluſa eſt itaque Maria extra caſtra ſeptem diebus. (13.) De Haſeroth profectus eſt populus in deſertum Pharan vigeſimo quinto die menſis Siuan. (Maius.) vigeſimo autem nono eiuſdem menſis Moſes exploratores miſit, vt colligi poteſt ex eo, quod ſcribitur. Erat autem tempus, quando iam præcoque vuæ ædi poſſunt. Redierunt verò ab exploratione terræ expletis 40. diebus. id eſt. nono die menſis. Ab. (Iulius.) Ex quo traditum à maioribus noſtris reperitur, Nono menſis Ab decretum eſt, ne patres noſtri ingrederentur terram.

Poſt exploratorum reditum accidit Choræ (Cap. 16.) Seditio eiuſque, hiatu terræ, conſumptio. Nam ſcribitur, ſanè non induxiſti nos in terram affluentem lacte & melle, nec dediſti nobis poſſeſſiones agrorum & vinearum. Et exarſit ira Domini in Iſrael. Porro in Deuteronomiole- (Deut. 2.)

legimus, Tempus autem, quo ambulauimus de Cades-Barneá vſque ad tranſitum torrentis Zared triginta & octo annorum fuit, donec conſumeretur omnis congregatio hominum bellatorum de caſtris, ſicut iurauerat Dominus.

Num. 14. *Deut. 1.* Decimo nono anno iterum inſanierunt, & manſerunt nouemdecim annis in Cades-Barneá. Hinc illud, Sedebitis ergo in Cedes-Barneá, iuxta dies, quibus antea ſederatis. Cum ergo prius illic manſiſſent 19 annis, & poſtea aliis nouemdecim manſerint, ab exitu planè fluxerunt 38. *Num. 33.* Omnes autem manſiones inueniuntur quadraginta duæ numero.

Capvt IX.

Num. 20. De 39 anno ab exitu. Enervntqve filij Iſraël & omnis multitudo in deſertum Sin menſe primo. & manſit populus in Cades. Mortuáque eſt ibi Maria & ſepulta in eodem loco. Cumque indigeret aqua populus, conuenerunt aduerſus Moſem & Aaronem, quia defecerat puteus. *Ibidem.* Quadrageſimus voluebatur annus & principium menſis Niſan. Quo temporis puncto, miſit Moſes nuntios de Cades ad regem Edom, &c. Ibi conſederunt Iſraëlitæ luctum facientes tribus menſibus.

Aaron moritur. Aſcendit autem Aaron pontifex in monte Hor, ibique moritur. natus annos centum viginti tres. Eo mortuo diſparuerunt nubes gloriæ, & Chananei accurrerunt ad pugnandum *Num. 21.* contra Iſrael. Hinc illud, & audiuit Chananeus rex Arad, veniſſe Iſraël & pugnauit contra eum & victor exiſtens duxit in eo prædam. Quidnam, obſecro, audiuit? Certè mortuum fuiſſe Aaronem & obiiſſe præcipuum Iſraelitarum ducem, itémque deſiiſſe columnam nubis, quæ pro illis pugnabat. Irruit igitur, bellum cum eis commiſit, vertit fugauítque, adeò vt retrocederent per ſeptem manſiones, & caſtra ponerent *Deut. 10.* in Moſera. Sic enim ſcriptum. Filij autem Iſrael mouerunt caſtra ex Beeroth filiorum Iachan in Moſera, vbi Aaron mortuus & ſepultus eſt. Vbi tamen quæſtio eſt quo pacto mortuus dicatur in Moſera, cum in numeris obiiſſe tradatur in monte Hor. *Num. 20.* Nempe è monte Hor in quo vita exceſſerat Aaron, retro ceſſerant ſeptem manſiones, donec caſtra collocarent *Deut 20.* in Moſera. Inde autem venerunt in Gadgad, de quo loco profecti caſtra metati ſunt in Iatbata terra aquarum atque torrentium. Et inde in Beer. nempe ad puteum, de quo locutus eſt Dominus ad Moſem, congrega populum *Num. 33. 22.* & dabo ei aquam: illis enim puteus illo loco denuo apparuit. Poſt modum profecti filij Iſraël caſtra metati ſunt in Oboth. & de Oboth venerunt in Ieabarim, quæ eſt in finibus Moabitarum. Egreſſique illinc caſtra fixerunt in torrente Zared. Denique caſtra collocarunt à latere Amon qui eſt terminus Moab, diuidens Moabitas Ammonitas. Ibique dimicarunt cum Seon & percuſſerunt acie gladij. Verterúntque ſe & *Num. 21.* aſcenderunt per viam Baſan, & occurrit eis Rex Og cum omni populo ſuo. Dixitque Dominus *Num. 22. 15* ad Moſem, Ne timeas eum, quoniam in manu tua tradidi illum, & omnem populum & terram eius, faciéſque ei, ſicut feciſti Seon regi. Vnde & percuſſerunt eum cum filiis ſuis. profectique caſtra metati ſunt in campeſtribus Moab, vbi [a] trans Iordanem Iericho ſita eſt. *a Trans comparatione loci in quo erant.* Poſt Plagã illã locutus eſt Moſes & Eleazar ad eos in campeſtribus Moab ſuper Iordanem contra Iericho, *Num. 26.* cúmque eos numeraſſet, dixit Dominus. Iſtis diuidetur terra iuxta numerum vocabulorum in poſſeſſiones ſuas. Túmque ſtantes in campeſtribus Moab filios reduxerunt ad patres & loco patrum hæreditatem aſſignarunt filiis. *Prodigij Similia.*

Geneſ. 46. Sara filia Aſer ex iis extitit, qui aſcenderunt in Ægyptum & de ea exierunt. Aſcendiſſe in *Num. 26.* Ægyptum ex hoc Scripturæ loco liquet, Sara quoque ſoror eorum. Exiiſſe autem & in terram promiſſionis eſſe ingreſſam ex iſto, Nomen *Num. 26. ſed locus ille nihil concludit* autem filiæ Aſer Sara.

Iocabed ſimiliter venit in Ægyptum, & ex ea rediit. Veniſſe docet iſte locus, nomen vxoris Amram Iocebed filia Leui, quæ nata eſt ei in Ægypto. Hæc genuit Amram viro ſuo filios Aaron & Moyſem & Mariam ſororem eorum. *Num. 32.* Iair & Machir filij Menaſſis nati ſunt viuo Iacob auo patre noſtro. *Num. 26.* Mortui autem ſunt poſt Moſis obitum. Nobe inter eos fuit qui nati ſunt in Ægypto. cæterum poſt Moſis magiſtris noſtri mortem interiit, ſepultúſque eſt in Iordanis latere; nec vero relictus eſt eorum quiſquam, niſi Caleb Iephuné & Ioſue filius Nun.

Capvt X.

Deut. Vadragesimo anno, vndecimo menſe primo die menſis locutus eſt Moſes ad filios Iſrael, omnia quæ præceperat illi dominus, vt diceret eis, poſtquam percuſſit Seon Regem Amorrheorum, qui habitauit in Heſebon & Ob Regem Baſan, qui manſit in Aſeroth & in Edrai trans Iordanem in tera Moab. *Ianuarii anni quadrageſimi.* Cœpitque Moſes explanare legem & dicere quæ Deuteronomio comprehẽduntur. A primo die Sebat vſque ad ſextũ menſis ſequentis Adar ſiue Februarij per ſex & triginta dies explanauit Moſes doctor noſter legem vniuerſam. *Deut. 31.* Sexto autem die Februarij ait dominus ad Moſé, Ecce inſtãt dies mortis tuę. *ibid. ſed initio capit.* Septimo autem die, Abiit itaque Moſes & locutus eſt omnia verba hæc ad vniuerſum Iſrael & dixit ad eos. Centum viginti annorum ſum hodie. *Deut. 34.* Vbi particula *Hodie* declarat Moſem ſeptimodie Adar fuiſſe natum, & eodem eſſe mortuũ. Quod etiam innoteſcit è libri fine & initio Ioſue, mortuúſque eſt ibi Moſes ſeruus Domini in terra Moab iuxta oraculum Domini, & ſepeliuit eũ in valle terræ Mob contra Phogor, &

non

non cognouit homo ſepulchrum eius Moſes autem centum viginti annorum erat, quando mortuus eſt. ᵇNon caligauit oculus eius, nec humor eius emotus eſt. *Ioſ. 1.* Et factum eſt poſt mortem Moſis ſerui Domini, vt loqueretur Dominus ad Ioſuë filium Nun miniſtrum Moſis & diceret ei, Moſes ſeruus meus mortuus eſt. Nunc igitur ſurge & trãſi Iordanem iſtum. Præcepit itaque Ioſuë principibus populi, dicens, Tranſite per medium caſtrorum & imperate populo ac dicite. Preparate vobis cibaria, quoniam poſt diem tertium tranſibitis Iordanem & intrabitis ad poſſidendam terram quam dominus Deus noſter daturus eſt vobis.

Ioſ. 4. Populus autem aſcendit de Iordane decimo die menſis primi & caſtra metati ſunt in Galgalis contra Orientem plagam vrbis Iericho. Omnia iſta retexito & ex illis ſurſum verſus ſubducito triginta tres dies. Sic diſces ſeptimo die menſis Adar Moſem fuiſſe mortuum. *Februar.*

Tres pæſtantes paſtores & nutritij aſtiterunt Iſraëlitis, nempe Moſes, Aaron & Maria. Tria inſignia dona illorum interuentu conceſſa ſunt, Puteus, columna nubis & Manna. *Num. 22.* Manna quidem Moſis, columna nubis Aaronis, Puteus Mariæ meritis. (Vnde) mortua Maria ſublatus eſt puteus, recuperatus tamen *Zach. 11.* poſtea meritis Aaraonis & Moſis. Mortuo Aarone diſparuit nubis columna, etſi poſtea ſit illis Moſis merito reddita. Mortuo Moſe perierunt tria hæc, nec recuperata. Nam ſcriptum, & Excidi tres paſtores menſe vno. Etſi enim menſe vno eodémque tres hi minime ex hac vita migrauerint, ſed eodem potius anno *Martius. Iulius. Februarius.* (Maria quippe fatis conceſſit decimo die Niſan, Aaron primo Ab, Moſes ſeptimo Adar) tamen quoniam, quo die mortem ſubiit Moſes, tria iſta ita interciderunt, vt non amplius apparuerint, tres paſtores vno dicuntur menſe exciſi.

Qui interea collegerant Manna ſeptimo die Adar, eo vſi ſunt vſque ad decimum ſextum *Ioſ. 5.* Niſan. legitur enim, Defecitque Manna poſtquam comederunt de frugibus terræ; nec fuit vltra filiis Iſraël Manna, ſed comederunt de frugibus præſentis anni terræ Chanaan. Atque hinc exponi poteſt quod commemoratum fuerat in Exodo, *Exod. 16.* filij autem Iſrael comederunt Manna quadraginta annis donec venirẽt in terram habitabilem, id eſt, vſque ad diem mortis Moſis. Illo enim die deſijt Manna de cœlo decidere. Hoc autem cibo paſti ſunt, quo vſque tangerent fines terræ Chanaan, id eſt, vſque ad illum diem quo in ipſorum manibus conſumptum eſt Manna. Quæ quadraginta annorum ſumma exiſtit. Deſiderantur quidem dies triginta, at illi triginta, quibus vſi ſunt tortis, quas ſecum de Aegypto exportauerant, quæ & victum eis abundè ſuppeditarunt Mannæ inſtar, iſtum ſupplent numerum atque perficiunt.

Partis primæ Finis.

CAPVT XI.

Populus autem aſcendit de Iordane decimo menſis huius & tulerunt ſibi duodecim lapides de exteriore Iordanis ripa, & poſuerunt eos, *Ioſ.4.* vbi ſteterant pedes ſacerdotum. Præterea tulerunt alios 12 lapides de medio Iordanis alueo & poſuerunt eos in Galgal contra Orientem vrbis Iericho.

Poſtquam aſcenderunt de Iordane venerunt ad montem Garizim & ad montem Ebal, qui erat in agro Samariæ à parte Sichem, iuxta Alone More. Sic enim ſcriptum eſt. An non *Deut. 11.* iſti ſunt in latere Iordanis, poſt viam, quæ vergit ad Solis occubitum, in terra Chananei, qui habitat in campeſtribus contra Galgalam. Illic Iſraelitæ proclamarunt benedictiones & *Ioſ.4.* maledictiones, eáſque diſpoſuerunt iuxta ordinem, quem mandauerat illis Moſes dicens, Tollite de medio Iordanis alueo, vbi ſteterunt pedes ſacerdotum duodecim duriſſimos lapides, quos ponetis in loco caſtrorum, vbi fixeritis hac nocte tentoria. Porrò duodecim illos lapides, de Iordane ſublatos erexit Ioſue in Galgal. Vbi autem eos compegiſſent calce, ſupernè inſcripſerunt legem ſeptem linguis. Sic enim memoratur in Deuteronomio. *Deut.27.* Et ſcribes ſuper lapides omnia verba legis huius planè & lucidè. Præterea obtulerũt ſacrificia pacifica ibique epulati ſunt. Hinc illud eodem loco, Et offeres ſuper eo holocauſta domino Deo tuo, & immolabis hoſtias *Ibid.* pacificas, comedéſque ibi & epulaberis coram domino Deo tuo.

Hac illa hora Iſraëlitæ cœperunt obligari & aſtringi ad præcepta de polenta & de præputio, & de Neomenia. Illo tempore dixit Dominus decimo die Niſan, fecitque Ioſue quod iuſſerat dominus & circũcidit filios Iſraël in colle præputiorum. *Primus mẽſis primi anni introitus in terrã. Ioſ. 5.*

Decimo quarto Niſan immolarunt Iſraëlitæ agnos ſuos Paſchales, iuxta illud *Ibid.* manſeruntque filij Iſraël in Galgal, & fecerunt Phaſe quarta decima die menſis ad veſperum in campeſtribus Iericho. *Martius.*

Decimo ſexto Niſan obtulerunt filij Iſraël manipulum. *Ibid.* Nam ſequitur, & comederunt de frugibus terræ die altero.

Poſt Paſcha vigeſimo ſecundo Niſan mandatum acceperunt de circumeunda Iericho. *Ioſue 6.* die deinde ſeptimo diluculo conſurgentes circumierunt vrbem, ſicut diſpoſitum fuerat ſepties. Quem diem fuiſſe ſabbati affirmat R. Ioſe.

Bella Ierichuntis & Hay & Gabaonis facta ſunt intra trimeſtre tertio die Tammuz. Dixitque Ioſuë coram vniuerſo Iſrael. *Iunius. Ioſ. 10.* Sol contra Gabaon ne moueaaris, & luna contra vallem Hailon. ſteterúntque Sol & Luna, donec vlciſceretur ſe gens de inimicis ſuis. Quem diem

tradit incurriſſe in ſolſtitium æſtiuum R. Ioſeph. Vnde colligimus principium menſis Niſan ſiue Martij illo anno fuiſſe diem æquinoctij verni.

Ioſ. 14. Caleb allocutus Ioſue, Quadraginta & quinque anni ſunt (inquit) ex quo miſit me Moſes ad explorandam terram. Nunc autem hodie octoginta quinque annorum ſum. Vnde licet colligere ſeptem annos Iſraelitas conſumpſiſſe in ſubigenda terra Chanaan. (Secundo enim anno ab exitu iſta ad explorandum miſſio contigit.) Cæterum ſi quæras, vnde liqueat, quòd ſeptem aliis annis terram ſortitò diuiſerint, priuſquam inciperent numerare decimas, & annos remiſſionum, & Iubileos, reſpondetur ex eo, quod octingentis quinquaginta conſederunt Iſraelitæ in ſua terra, ab eo die, quo in illam ingreſſi ſunt, donec ex ea ſint eiecti per integros & plenos iubileos ſeptendecim. Et quidem id declarat Ezechiel, vigeſimo quinto anno (inquit) exilij noſtri in exordio anni, decima menſis, quarto decimo anno poſtquam percuſſa eſt ciuitas, facta eſt ſuper me manus Domini. Quod ipſi dictum eſt initio Iubilei *Ezech. 40.* At, inquies, ſi ſeptemdecim Iubilei pleni perfectique extiterunt, quo pacto redundarunt anni quatuordecim. Nempe quatuordecim hi anni ſunt, quos tranſegerunt Iſraelitæ in Galgal, ſeptem quibus ſubegerunt terram & ſeptem, quibus eandem diuiſerunt. Poſtea enim congregata eſt omnis multitudo Iſrael in Silo. Atque tum cœptum eſt numerare decimas, remiſſionis annos Iubileos. *Ioſue vlt.*

Ioſu. 22. Eodem tempore vocauit Ioſue Rubenitas & Gadditas & dimidiam tribum Manaſſe, allocutúſque eos dimiſit in ſua tabernacula & benedixit eis. Illi autem ingreſſi terram ſuam, monimentum ſui ædificarunt, altare admirabilis magnitudinis.

Ioſue agitauit cum eis annum remiſſionis [a] primum. ſecundum non potuit abſoluere quia antè fato conceſſit. Ædes autem electa ſita in Silo infernè ædificata erat ſtructura lapidea, supernè habebat pelles & cortinas. Stetit trecentis ſexaginta nouem annis. Demum in ſolitudinem eſt redacta.

a Nempe anno 21. ſui principatus Moritur autem anno 25. poſt, aut iuxta alios 28.

Capvt XII.

Ioſue. Ioſ. 24. Ioſue rexit Iſraelem 28 annis. Poſt hæc mortuus eſt Ioſue filius Nun ſeruus Domini ætatis centeſimo & decimo, ſepelierúntque eum in finibus poſſeſſionis ſuæ in Tamnath Sare, ad montem Ephraim. Eodem tempore mortuum Eleazar: filium Aaron ſepelierunt in colle Phinees, filij ipſius, ad eundem montem Ephraim. Seruiuítque Iſrael Domino cunctis diebus Ioſue & ſeniorum, qui produxerunt dies poſt Ioſue & qui nouerant omnia opera Domini, quæ fecerat in Iſrael. Vbi notandum literę veritatem dicere, qui produxerunt dies non item annos, *Iud. 3.*

In noſtra tamen editione annos, legitur.

Othoniel. Poſt Ioſuem Othoniel filius Cenez tenuit principatum annis 40, ſed ab illis aufer octo annos, quibus ſeruierunt regi Cuſan Riſhataim, cuius tempore extitit Michæ ſculptile. Nam ſcribitur. Et erexerunt ſibi filij Dan ſculptile & Ionathan filium Gerſon filij Moſis ac filios eius ſacerdotes poſuerunt in tribu Dan vſque ad diem captiuitatis ſuæ. Huius quoque diebus fuit concubina Gabaæ, vt ex Iudicum hiſtoria apparet, ſtatim ſurrexit (inquit) & venit contra Iebus, quæ altero nomine vocatur Ieruſalem, qui dixit, Non ingrediar oppidum gentis alienæ, quæ non eſt de filiis Iſrael, ſed tranſibo vſque ad Gabaa. *Iud. 3. Iud. 18. Iud. 19.*

Othonieli ſucceſſit Aiod filius Ghera 80 annos. Subducendi hinc ſunt anni octodecim quibus ſeruierunt Egloni Moabitarum regi. Huius extremis diebus viguit, Sangar filius Agath. Quin & Eglonis diebus accidit hiſtoria libri Ruth, quæ nupſerat filiis Elimelech. Quod ſic demonſtrari poteſt. Naaſſon filius Aminadab mortuus anno ſecundo ab exitu Iſraelitarum de Ægypto. Salmon eius filius fuit de ingredientibus terram, mortuúſque eſt poſt Ioſue, vt & tota illa ætas. Elimelech autem Salomonis erat frater. *Aiod. Ioſ. 24.*

Poſt Aiod adminiſtrationem Reipub. ſuſceperunt Debora & Barac filius Abinoam 40 annis, vbi ſubduxeris duos annos quibus oppreſſi ſunt Iſraelitæ à Iabin & Siſara. At anni ſeptem, de quibus narratum eſt, feceruntque Iſraelitæ malum in oculis Domini & tradidit eos Dominus in manum Madian ſeptem annis, pertinent ad Gedeonis tempora, qui dominatum tenuiſſe dicitur annis 40. *Debora & Barac. Iud. 4. Gedeon.*

Regnauitque Abimelech ſuper Iſrael tribus annis.

Poſt Abimelech ſurrexit dux in Iſrael Thola filius Phua patrui Abimelech & iudicauit Iſrael viginti & tribus annis. *Iud. 9. Iud. 10.*

Poſt quem Iair Galaadites viginti duobus annis. Extrahe annum vnum qui vtrique fuit communis. *Ibid.*

Filij autem Iſrael peccatis veteribus iungentes noua fecerunt malum in conſpectu Domini. Contra quos Dominus iratus, tradidit eos in manus Philiſtim & filiorum Ammon per annos decem & octo, vſque ad ſecundum annum Iephte. *Inter regnum. Ibid.*

Secundo anno, Iephte Regi filiorum Ammon nunciauit, Quando Iſrael habitauit in Heſebon & viculis eius & in Aroër & villis illius vel in cunctis ciuitatibus iuxta Iordanem per trecentos annos, quare tanto tempore nihil ſuper hac repetitione tentaſti. Principatum autem exercuit ſex annos. *Iephte. Iud. 11.*

Abeſam de Beth-lehem iudicauit ſeptem annos, ſed annus extrahendus eſt, vt potè ipſi & Iephte communis. *Abeſan.*

Ruſumque filij Iſrael fecerunt malū in conſpectu Domini qui tradidit eos in manus Philiſtinorum quadraginta annos Viginti ſcilicet Iephte temporibus & alios viginti diebus Sāſonis. *Iud. 13.*

Capvt XIII.

CAPVT XIII.

Heli. Pſal.

HELI gubernauit Iſraelem annis quadraginta. Quo autem die interiit, Dominus deſeruit tabernaculum Silo & repulit tentorium Ioſeph, & dedit in captiuitatem fortitudinem ſuã. Fuitque arca Domini in agro Philiſtinorum ſeptem menſibus, & poſt hæc vocauerunt Philiſtim ſacerdotes & diuinos dicentes, quid faciemus de arca Dei. Cúmque eam remiſiſſent venerunt viri Cariath Iearim & reduxerunt illam & intulerunt in domum Aminadab in Gabaa. Et factum eſt, ex quo die manſit arca Domini in Cariath Iearim multiplicati ſunt dies. Erat quippe iam annus vigeſimus. Quod ſi abſtuleris ſeptem illos annos quibus Dauid regnauit in Hebron ſuper Iuda, ſupererunt tredecim è quibus Samuel vndecim imperauit ſolus & reliquos duos cum Saüle.

1. Reg. 6.

7

Samuel. a epu- Iſ Saulem duos annos dũ taxat regnaſſe, quod falſum.

Initio autem iſtorum viginti annorum intulerunt tabernaculum fœderis ſiue conuentus in Nob. Et quamuis arca Domini eſſet in Cariath Iearim, offerebant tamen in Nob cunctis annis, tredecim primis & ſeptem poſtremis in Gabaon.

a Nimis abruptè à 7. c. 1. Reg. ad 6 ſecundi tranſit, fallitur in eo quod exiſtimet Samuelem & Saulẽ 13. tantũ annos principatum tenuiſſe, cum vi minimũ imperauerint 40 an. Act. 13. Saul.

a Expletis viginti annis extulit arcam Domini Dauid de Cariath Iearim in domum Obed Edom Gethei. Manſit autem arca Domini in domo Obed Edom Gethei tribus menſibus & ei benedixit dominus & vniuerſæ domui eius. Vnde colligendum Obed Edom non niſi fuiſſe benedictum propter Dei arcam.

1. Reg. 13.

1. Reg. 10.

11

13

Filius vnius anni erat Saül cum regnare cœpiſſet. Duobus autem annis regnauit ſuper Iſrael. Nempe quando Samuel dixit Sauli poſt illum in regem conſecratum, *Et deſcendes ante me in Galgala, Ego quippe aſcendã ad te vt offeras oblationem & immoles victimas pacificas*, annus cæpit primus. Quando autem Saul, percuſſit Naas regem Ammonitarum atque ab Iſraele vnctus fuit, ſecundus. Quando autem deſcendit in Galgal, neque promiſſum ſeruauit audiens ex Samuele, *ſtultè egiſti nec cuſtodiſti mandata Domini Dei tui, quæ præcepi tibi. Quod ſi non feciſſes iam nunc præparaſſet Dominus regnum tuum ſuper Iſraël in ſempiternum. Sed nequaquam regnum tuum vltra conſurget. Quæſiuit enim Dominus ſibi virum iuxta cor ſuum*, tum certè vnctus eſt Dauid, dicente Domino ad Samuelem (ſic enim memorat ſcriptura) *Vſquequo tu luges Saul, Cum ego proiecerim eum ne regnet ſuper Iſrael.* Et paulò pòſt, *Tulit ergo Samuel cornu olei & vnxit Dauidem in medio fratrum eius.* Porrò Dauid tum attigerat vigeſimum nonum ætatis annum. Non rectis autem oculis Saul eum aſpiciebat à die illa & deinceps. Spiritus autem Domini receſſit à Saul & exagitabat eum Spiritus nequam à Domino. Et directus eſt Spiritus Domini à die illa in Dauid & deinceps. Illo tempore deſtructa eſt Nob, & migrauit ſibi in Gabaon.

18

16

Gabaon ciuitas ſacerdotalis poſt Nob deſtructam.

Viuerſi dies Samuelis videntis concluduntur annis quinquaginta duobus, maximè quoniam ſcriptum. Heli ſacerdote ſedente ſuper ſellam ante poſtes domus Domini, cum eſſet Anna amaro animo, orauit ad Dominum flens largiter & votum vouit &c. Illo enim temporis articulo in futurum iudicem deſtinatus eſt. Poſtea enim legitur. Ipſéque iudicauit quadraginta annis. Ita ſuperſunt anni tredecim, à quibus tollendus eſt annus concepti Samuelis. Vndecim autem quibus Samuel iudicis munere functus eſt & primus annus Saulis his quadraginta duos perficiunt.

1. Reg. 22 Tempora iſta nimium ſunt contracta. Nam pẽdent à falſo principio, quod Saul tantũ biennium imperauerit. Itaque cuncta geſta libri primi reg. de illud referre coguntur.

Samuel moritur ante Saulis obitum quatuor menſibus. Scribitur enim fuit autem numerus dierum, quibus habitauit Dauid in regione Philiſtinorum, quatuor menſium. Poſt quos conſuluit Dauid dominum dicens. Num aſcendam in vna de ciuitatibus Iuda. Et ait dominus ad eum, aſcende in Hebron. Natus erat Iſboſeth 40 annos, cum regnare cœpiſſet ſuper Iſraël, duobus annis regnauit in Ieruſalem Sola autem domus Iuda ſequebatur Dauid, fuitque numerus dierum, quos commoratus eſt Dauid imperans in Hebron ſuper domum Iuda, ſeptem annorum & ſex menſium. Sic conſtat [b] regnum Iſraël quinque vacaſſe annis. Venerunt autem vniuerſæ tribus Iſrael ad Dauid in Hebron. Venerunt quoque & ſeniores, vnxerúntque Dauid in Regem ſuper Iſrael, quæ poſtrema fuit vnctio.

1. Reg. Supponit Samuelẽ conceptũ primo anno principatus Heli 4. Sed nec iſtud ſatis liquet 1. Reg. 27 2 Rg. 2. Reg. 2

b Sic vocat Regnum Iſboſeth ſiue domum Saulis ac diſcrimẽ regni Dauid, quod ſequebatur tribus Iuda.

Filius triginta annorum erat Dauid cum regnare cœpiſſet & quadraginta annis regnauit.

CAPVT XIIII.

DAVID & ſeniores Iſrael & tribuni congregati ſunt vt adducerent arcam Dei in medium tabernaculi quod tetenderat ei Dauid (in monte Sion.) Cúmque compleſſet Dauid offerens holocauſta & pacifica benedixit populo in nomine domini exercituum. Et partitus eſt vniuerſæ multitudini Iſrael, tam viris quàm mulieribus ſingulis collyridam panis vnam & aſſaturam bubulæ carnis vnam & ſimilam frixam oleo, & dimiſit ad ſua populum. Conſtituitque coram arca domini de Leuitis, qui miniſtrarent & recordarentur operum eius & glorificarent dominum Deum Iſrael, Aſaph principem & ſecundum eius Zachariam. In die illo fecit Dauid principem ad confitendum domino Aſaph & fratres eius. Mane dicebant, Confitemini domino & inuocate nomen eius, notas facite in populis actiones eius, & reliquum Pſalmi, vſque hunc verſum, Nolite tangere Chriſtos meos, & in Prophetis meis nolite malignare.

2. Reg. 1. Reg. 1. Par. 1 Initio regni, Dauid conſtituit Dei cultum religionem 1. Par. 1

Pſal. 10

Inter duas veſperas cantabant ſequentem pſalmum, Cantate domino omnis terra, annunciate de die in diem ſalutare eius, ad finem vſque, Et dicat omnis populus amen & hymnum

Pſal. 10

Deo Atque ita quotidie per quadraginta tres
annos in Sion ante arcam, quo vſque eam col-
locaret Salomon in æde fixa & immobili, quam
ipſe ædificauerat.
Cum fugit Dauid à facie Abſalon filij ſui
pontificatum exercebat Abiathar, adeò vt aſ-
cendens in montem oliuarum oraculum Vrim
& Thumim apud ipſum conſuluerit. At ſummo-
1.Par.16. tus eſt Abiathar pontificatu & in locum eius
ſuffectus Sadoc. Reducta autem arca in locum
ſuum, tabernaculum fœderis ſiue conuentus
quod fecerat Moſes in deſerto, itémque al-
tare aheneum, quod perfecerat Beſaleel, cande-
labrum, menſa, ignis diebus Moſis de cœlo lap-
ſus, erant in excelſis in Gabaon. Sadoc autem ſa-
cerdotem & fratres eius ſacerdotes reliquit
Dauid coram tabernaculo Domini in excelſo,
quod erat in Gabaon, vt offerrent holocauſta
ſuper altare holocauſto matis iugiter mane
& veſperi, iuxta omnia quæ ſcripta ſunt
in lege domini. Et cum eis Heman & Idu-
thun canentes tuba & quatientes cymbala
& omnia muſicorum organa ad canendum
domino. Quæ omnia ad hunc modum perege-
runt cunctis quinquaginta annis in Gabaon,
donec venirent in ædem Salomonis fixam &
immotam: nempe à primo anno regni Dauidis
vſque ad decimum vel vndecimum Salomonis
quò demum templum abſolutum dedicatúm-
que eſt.
2 Reg. 16 Quo tempore rebellio Abſalon. Expletis quadraginta annis dixit Abſalon
ad regem Dauid, Vadam & reddam vota mea,
quæ voui domino in Hebron. Vouens enim vo-
uit ſeruus tuus, cum eſſet in Geſſur Syriæ &c.
Hic autem annus incidit in 37 regni Dauid.
Rabbi Nehorai nomine R. Ioſuæ terminat hos
40 annos ad finem illius temporis, Poſtularunt
Iſraëlitæ regem. Nempè annum decimum
Samuëlis viuentis. Vnde colligis Salomonem
2.Reg.12. cum regnare inciperet, fuiſſe annorum duode-
cim. Nam quo tempore genitum Salomo-
nem miſit Dauid in manum Nathan prophe-
13. tæ, factum eſt vt Abſalon filij Dauid ſororem
ſpecioſiſſimam vocabulo Thamar adamaret
Ibid. Amnon filius Dauid & deperiret eam valde:
factum eſt autem poſt tempus biennij vt ton-
derentur oues Abſalon in Balaſor quæ eſt iuxta
Ephraim, & vocauit Abſalon omnes filios
Regis, è quibus Ammon fratrem interfecit.
Ibid. Abſalon autem cum fugiſſet & veniſſet in
14 Geſſur fuit ibi tribus annis. En anni quinque.
Reuocatus deinde Abſalon, manſit in Ieruſa-
lem duobus annis & faciem Regis non vidit.
21 En nunc ſeptem. Facta eſt quoque fames in
diebus Dauid tribus annis iugiter. Audis nu-
merum annorum decem. Iam vndecimum ac-
24 cipe. Et luſtrata (inquit) vniuerſa terra affue-
runt (deſtinati numerando viritim populo)
poſt nouem menſes & viginti dies in Ieruſa-
1.Par.36 lem. Anno denique vltimo reformauit Dauid
26 cuſtodias ſacerdotij & cleri & ordinauit vniuer
ſam religionis ædem, de quo & ſcriptum legi-
tur, Quadrageſimo anno regni Dauid recenſiti
ſunt & inuenti ſunt viri fortiſſimi in Gazer
Galaad, &c.

CAPVT XV. *De Salomone.*

DIES autem, quibus regnauit Dauid 3. Reg. 2.
ſuper Iſraël quadraginta anni ſunt.
factum eſt ergo quadringenteſimo 6
& octogeſimo anno egreſſionis fi-
liorum Iſraël de terra Ægypti in anno quarto
menſe Ziu, qui erat ſecundus menſis regni Sa-
lomonis ſuper Iſraël, ædificare cœpit domum
Domino. Nam hæc ſumma ſic facilè poteſt o-
ſtendi. Scriptum eſt in hiſtoria Iephte, Habitauit
Iſraël in Heſebon & vinculis eius & in Aroër
& villis illius vel in cunctis ciuitatibus iuxta
Iordanem per trecentos annos. A ſecundo au- Iud.11.
tem anno Iephte, quo vſque ædificatum eſt
templum ſunt anni centum quadraginta. Dein-
de quadraginta annis Iſraëlitæ hæſerunt in de-
ſerto. Qui anni in vnum collecti reddunt qua-
dringentos octoginta.
In medio Iubilei ædificatum eſt templum *De Hebdomada annorum non dierum loquitur.*
anno quarto hebdomadæ, itémque quarto Re-
gni Salomonis. Nam ſic ſcriptum. cœpit autem
ædificare menſe ſecundo anno quarto regni
ſui domum Domini. Et in anno vndecimo 2. Par.6.
menſe Bul, qui eſt octauus, perfecta eſt domus 6
in omni opere ſuo & in vniuerſis vtenſilibus, 3 Reg. 6.
ædificauitque eam ſeptem annis, Domum au- 7
tem ſuam ædificauit tredecim annis & ad perfe- 8
ctum vſque perduxit. Tunc congregati ſunt
omnes maiores natu cum principibus tribuum
& duces familiarum filiorum Iſraël ad regem
Salomonem in Ieruſarem, vt deferrent ar-
cam fœderis domini de ciuitate Dauid, id eſt, de
Sion. Conuenitque ad regem Salomonem
vniuerſus Iſraël in menſe Bethanim in ſolenni
die. Ipſe eſt menſis ſeptimus. Ex quibus in-
telligitur Deum non exhibere ſuæ præſentiam
maieſtatis, niſi in congregatione ſiue Eccleſia.
Hinc illud, viditque omnis populus & iubila-
runt, &c. Rurſum, Propinquarúntque omnis
congregatio Iſrael & ſteterunt coram domino
&c. Sic in legis promulgatione ſcriptum Exod. 19
eſt, die tertio deſcendit dominus ob oculos to-
tius populi ſuper montem Sinai. Item de tem-
plo fixo & Salomonico. Cum deſiiſſet Salo- 3.Reg.
mon orare, ignis deſcendit de cœlo, omnibus fi-
liis Iſrael cernentibus. Atque de illa tempeſtate
intelligitur illud Salomonis, Egredimini filiæ
Sion, & videte regem Salomonem in diade- Cant.3.
mate, quo coronauit illum mater ſua in die deſ
ponſationis illius & in die lætitiæ cordis eius.
In die, inquam, deſponſationis, id eſt, die
octauo poſt ſeptem conſecrationum. Et in die
lætitiæ cordis eius. i. in die templi completi &
abſoluti.
Dilexit verò Salomon Dominũ, adeò vt am
bularet in ſtatutis Dauid annos quatuor priuſ- 3 Re. 11.
quã inciperet templum conſtruere. At poſtquã

cœpit ædificare templum, filiam Pharaonis cō-
iugio acceptam introduxit in ciuitatem Dauid.
Habuitque Adad Idumeum hoſtem itémque
10 Razon Regem Damaſci. fecitque vt tanta eſſet
abundantia argenti in Ieruſalem quanta & lapidum. Educebat equos de Ægypto & de Choa Emebat quadrigas ex Ægypto ſexcentis ſiclis argenti & equos centum quinquaginta, Ada-
11. mauit mulieres alienigenas multas, filiam quoque Pharaonis & Moabitidas & Amonitidas,
Exod.34. Idumeas, & Sidonias & Cetheas, de gentibus, quas prohibuerat dominus, ne auerterent corda Iudæorum & ſequerentur deos earum, vt li-
Ierem 32. cuerit dicere illud Ieremiæ, Quia in furore & in indignatione mea facta eſt mihi ciuitas hæc, à die quo ædificauerunt eā vſque ad diem iſtā, qua auferetur de conſpectu meo propter malitiam filiorum Iſraël & regum eorum & principum eorum.

Interea ſub ſenium Salomon propè mortem Spiritum ſanctum habuit inhabitantem & dictauit libros iſtos, Prouerbia, Canticum Canticorum & Eccleſiaſtem. Abia autem locutus eſt
3.Re.11. ad Hieroboam nomine domini. Si igitur audieris omnia quæ præcepero tibi & ambulaueris in viis meis ſicut fecit Dauid ſeruus meus, ero tecum & ædificabo tibi domum fidelem & tradam tibi Iſrael, ſicut ædificaui Dauidi domum. Nempè quemadmodum dedit Dauidi regnum triginta & ſex annorum ſuper Iſrael, ipſi met Dauidi videlicet triginta trium annorum. (Tandiu enim regnauit in Ieruſalē ſuper vniuerſum Iſrael præter alios ſeptem, quibus in Hebron rex fuit ſolius tribus Iuda) Salomoni vero filio eius regnum annorum trium: ad hunc profecto modum ſi Ieroboam filius Nebat metuiſſet, habuiſſet ſibi regnū Iſrael per triginta tres annos & filios per tres. Vnde ſubiungitur in Regibus; Et affligam ſemen Dauid ſuper hoc, veruntamen non cunctis diebus. vt illud *ſuper hoc* refer-
2.Par.14. tur ad 36. annos, quibus affinitate coniunctus fuit Pharaoni Ægyptio, &c, *Veruntamen non cunctis diebus* ad Aſam, quem dominus liquido ſciebat altaria peregrini cultus & excelſa ſubuerſurum & ſtatuas lucóſque ſucciſurum, præcepturumque Iudæ, vt quæreret dominum Deum patrum ſuorum.

CAPVT XVI.

REGNAVIT Salomon in Iſrael quadraginta annis. Roboam filius eius ſeptemdecim. Abia filius eius tribus Anno autem vigeſimo Ieroboam fi-
3.Reg.14. lij Nebat, quadraginta & vnius annorum erat Roboam, cum regnare inciperet, regnauit autem ſeptemdecim annis in Ieruſalem. Vnde Da-
2.Par.11. uid auus illum non vidit niſi annum vnum. Obſeruauit autem legem ipſe & filij eius tribus annis. Quarto verò rebellarunt, vt locus iſte indicat, Quia ambularunt in viis Dauid & Sa- 12.
lomonis annis tantum tribus, & quarto præuaricati ſunt, vt alter oſtendit. Cum roboratum fuiſſet (inquit) regnum Roboam & confortatum dereliquit legem Domini & omnis Iſrael cum eo. Quin etiam cynedi erant in terra. Anno autem quinto regni eius Seſac Rex Ægypti aſcendit in Ieruſalem, quia peccauerat Domino cum mille ducentis curribus & ſexaginta millibus equitum & ſuſtulit theſauros domus Domini, &c. Perſecutus eſt autem Abia fugientem Ieroboam & cepit ciuitates eius Bethel & filias eius & Hieſana cum filiabus eius. Ephron quoque & filias eius. Nec valuit vltrà reſiſtere Ieroboam in diebus Abia. Quem percuſſit Dominus & mortuus eſt. Nec verò facilè intelligis *Melius alij de Ieroboam.*
vtrum dominus percuſſerit, Ambiamne an Ieroboam. Sed de Abia eſt accipiendum, vt quem Ieroboam ſepelierit. Verum cur non percuſſit Ieroboam ſed Abiam? Quoniam ſubſiſtens ad montem Samariæ, qui erat in Ephraim exprobrans Iſraeli dicénſque, Habetis vitulos aureos, quos fecit vobis Ieroboam in deos, & quæ illic ſequuntur Abiæ verba ad Iſraëlis exercitum, Sat habuit capere Bethel filiáſque eius, vnde quoniam conſpectum vitulum aureum miſſum fecit nec ſubſtulit vel fregit, ideò à Domino percuſſus eſt. *Aſa.*

Aſa regnauit quadraginta vno annis. Eius Imperio quieuit terra decem annis. Decimo quinto regni anno venit Zarah Æthiops & Aſæ reſtituit vniuerſam prædam, quam exportauerat Seſac Rex Ægypti de Ieruſalem cœpitque *4.Re.11.*
eam Aſa anno illo, id eſt, anno 35 à Salomonis morte, quando ſuſcitauit ei Deus aduerſarium Razim filium Eliadæ. *Ieroboā.*

Ieroboam rexit Iſraelem viginti duobus annis Nadab filius eius duobus. Anno tertio Aſæ regis Iuda regnum Iſraelis ſuſcepit Baaſa filius *2.Par.*
Achiæ per 22 annos, Anno 36 regni Aſæ aſcendit Baaſa Iſraelis Rex contra Ieruſalem, Hæc quidem habet ſcriptura. At fortaſſe dicens, Nónne Aſa Baaſam ſepeliuit anno regni ſui vigeſimo ſexto? Quî iſta poſſunt conciliari? Nempè triginta ſex anni iſti dicuntur reſpectu 36 annorum, quibus Salomon coniugio filiæ Pharaonis Ægypti Regis potitus eſt, itémque reſpectu 36 annorum, quibus decretum eſt, vt Regnum Dauidicę familiæ diuideretur, & ad extremum redintegraretur. Denique reſpectu 36 annorum, quibus decretum fuit, vt de regibus Syriæ, eſſet aduerſarius Iſraeli, tandémque manu & potentia domus Dauidicæ concideret. Ideo enim ſic dictum eſt, Anno triceſimo ſexto regni Aſa aſcendit Baaſa, &c. Id eſt, anno 16 Aſæ poſtquam manu ipſius cæſus eſt Zara Æthiopum Rex. Nam hic annus eſt trigeſimus ſextus à morte Salomonis. Túmque hoc ipſo temporis *Ibidem.*
articulo pepigerunt fœdus Reges Iſrael, & Syriæ, vt aſcenderent contra Aſam commiſſóque prælio perderent. Protulit autem Aſa argentū & aurū de Theſauris domus Domini, miſitque

ad Benadab regem Syriæ, qui habitabat in Damaſco dicens, Fœdus inter me & te eſt. Quo comperto Benadab miſit Principes exercituum ſuorum ad vrbes Iſraël,qui percuſſerunt Ahion & Dan & vniuerſas vrbes Neptalim muratas. Quod cum audiſſet Baaſa deſiit ædificare Rama & intermiſit opus ſuum.In tempore illo venit Hanani propheta ad Aſam regẽ Iuda& dixit ei. Nónne Æthiopes & Lybes multoplures erant, quos quia in Domino credidiſſes, tradidit in manu tua. .Nec deſtiterunt Reges Syriæ eſſe hoſtes Iſraëlis vſque ad Achaz mortem, cuius diebus fœdus agitarunt cum Regibus Iſraël,vt iunctis copiis aſcenderent & præliarenturcontra Achaz Cúmque nihil haberet iuſtitiæ & meriti Achaz, cuius cauſa vtrique armis Iuda cæderentur, conciderunt ambo manu Teglath Phalaſſar Aſſyriorum monarchæ.

Capvt XVII.

3.Reg.16 Baasa rexit Iſraëlem 24 annis Ela filius eius duobus. Ita liquet Aſam ſepeliſſe Elam anno regni ſui vigeſimo ſeptimo.

Ibid. Zamri interfecit Elam regnauitque poſt illum ſeptem dies in Tarſa, porrò exercitus obſidebat Gebbethon vrbem Philiſtinorum. Cúmque audiſſet populus Iſrael rebellaſſe Zamri & occidiſſe regem,tunc diuiſus eſt in duas partes. Media pars populi ſequebatur Tebni filium Gineth. vt conſtitueret eum regem & media pars Amri. Præualuit tamen populus, qui erat cum Amri. Durauit autem iſtiuſmodi contentio annis quatuor vſque annum triceſimum primum Aſæ.Tum enim mero dominatu regnare cœpit Amri, præualuitque populus, qui ipſius partes ſequebatur. Amri enim poſtquam ipſius filiam Aſa accepit vxorem filio ſuo Ioſaphat, Tibni competitorem occidit. Regnauitque Amri in ſolidum annis duodecim (connumeratis annis diſcordiæ quatuor) vſque ad 38 Aſæ.

Ioſaphat. Anno triceſimo octauo Aſæ regis Iudæ rexit Iſraelem Achab filius Amri,22 annis. Anno ipſius quarto,regnum 25 annorum auſpicatus eſt in Iuda Ioſaphat natus annos triginta quinque.

3.Reg.22. Anno tertio Achab fuit vehemens fames in Samaria per tres annos, & bellum Benadab per duos annos & ſemis,Quieuerunt tribus annis ſine prælio tam Syri quam Iſraëlitæ.

Elias. Ergo Chriſtus ò Iudas venire Gog & Magoo ſiue antichriſtum. Ochozias filius Achab biennium functus eſt Iſraelis principatu.Anno ipſius ſecundo reconditus eſt Elias,neque comparebit donec veniat Chriſtus.Tum enim apparebit & recondetur ſecundò,donec prodeat Gog & Magog. Nunc interim ſingularum ætatum res & acta conſcribit.Mortuus autem eſt Ochozias iuxta verbũ Domini,quod locutus fuerat Elias, & regnauit Ioram frater eius pro eo anno ſecundo Ioram filij Ioſaphat regis Iuda.Non enim habebat filium. Atqui inquies, Nonne anno 19. Ioſaphat regis regnare cœpit?Reſpondeo Ioſaphat quando deſcendit in prælium inita cum rege Iſraël ſocietate & lapſus in manus hoſtium, exclamauit,merebatur quidẽ illa hora interfici,ſed tamẽ quia exclamauit, inuocauitque Dominũ, ita ſeptem annis ſuperuixit, vt tamen Scriptura eos filij ipſius regno attribuat & aſſignet. *4.Reg. 1. 4.Reg.3. 3.Reg.vlt*

Ioram. Anno quinto Ioram filij Achab regis Iſrael & Ioſaphat regis Iuda,dum redirent de prælio, poſtquam interemiſſent Ammonitas,Moabitas & Idumeos conſtituerunt regem Ioram filium Ioſaphat ſuper Iuda,qui habuit fratres filios Ioſaphat ſex. Deditque eis pater ſuus multa munera argenti & auri & penſitationes cum ciuitatibus munitiſſimis in Iuda. At poſtquam mortuus eſt Ioſaphat ſurrexit Ioram & occidit omnes fratres ſuos gladio, quemadmodum in Paralipomenis ſcriptum extat. Allatæ ſunt autem ei literæ ab Eliæ propheta in quibus res ipſi euenturæ ſcribebantur.Nimirum de cœlo. Nam iam ſeptem erant anni,ex quo Elias reconditus diſparuerat. *2.Par.21. Ibid. Ibidem.*

Ochozias 2.Par.22 Ioram autem erat triginta duum annorum quando regnare cœpit. Octo verò annis regnauit in Ieruſalem.De filio ipſius Ochozia relinquitur aliquod dubium.Nam in regibus dicitur,22 annorum erat Ochozias cum regnare cœpiſſet, & vno anno regnauit in Ieruſalem. At in Paralipomenis, Quadraginta duorum annorum erat Ochozias cum regnare cœpiſſet & vno anno regnauit in Ieruſalem. An enim (inquit R.Ioſe) poteſt eſſe filius ſenior patre duobus annis?Reſpondendum, ex quo Aſa rex Iudæ dedit Ioſaphat filio ſuo in matrimonium filiam Amri regis Iſrael,diuinitus decretum eſt (deteſtandæ impiæ illius affinitatis gratia) vt regnum Iuda periret cum regno domus Achab & Iſrael,(nempe quadraginta duobus annis ante præſentem hiſtoriam). Hoc ſignificatum fuit iſta poſteriore numeri notatione, item eo quod ſubiectum eſt. A Domino quippe fuit conculcatio Ochoziæ,vt veniret ad Ioram, & cum veniſſet & egrederetur cum eo, aduerſum Iehu filium Namſi, interficeretur, Athaliáque regnum familiæ Dauidicæ labefactaret. Sicque ambo reges eodem die ſimul ſunt extincti (annis 42 poſt contractam affinitatem.) *Ibid.*

Capvt XVIII.

Diebvs Ioram filij Achab, contigit grandis fames in Samaria per annos ſeptem,quo ſpatio Benadab bellabat cum Iſrael. Anno autem extremo maledixit Eliſeus ipſi Giezo, abiénſque Damaſcum vnxit Hayaelem regem Syriæ & miſit Ionam filium Amitthei,qui conſecraret Iehu regem Iſrael in Ramotth Galaad.

2.Par.22 Cum ergo verteret Iehu Domum Achab inuenit principes Iuda & filios fratrum Ochoziæ,qui miniſtrabant ei & interfecit illos.Ipſum

quoque perquirens Ochoziam comprehendit latitantem in Samaria,adductumque ad ſe occidit.Athalia autem mater eius videns, quod mortuus eſſet filius ſuus,ſurrexit & interfecit
Ioas. omnem ſtirpem regiam domus Ioram. Porro Ioſabeth filia Regis tulit Ioas filium Ochoziæ & furata eſt eum de medio filiorum Regis cum interficerentur, fuitque cum ipſa in domo Dei abſconditus ſex annis, quibus regnauit Athalia ſuper terram,Atque illud eſt quod legitur in Pſalmis, Quia abſcondit me in tabernaculo ſuo & in petra exaltabit me, id eſt, in Ioiada
23 pontifice homine petræ ſimili.Vnxit ergo illum Ioiada Pontifex & filij eius & comprecati ſunt ei atque dixerunt, Viuat Rex, & lætatus eſt vniuerſus populus terræ.

24. Septennis erat Ioas.cum regnare inciperet. Regnaréque cœpit anno ſeptimo regni Iehu, & regnauit 40 annis in Ieruſalem. Anno 23. Regni reſtaurauit ſarta tecta templi Dei, anno centeſimo quinquageſimo quinto,poſt quā fuerat ædificatum à Salomone. Fecitque Ioas rectum in oculis domini quandiu vixit Ioiada.
Ioiada natus diebus. Salomonis. Senuit autem Ioiada plenus dierum & mortuus eſt cum centum triginta eſſet annorum.Nempè Oriente diebus. Salomonis labe & ruina, natus eſt ſimul Ioiada,qui eam corrigeret. Poſtquam autem obiit Ioiada ingreſſi ſunt principes Iuda
Ibidem. & adorauerunt regem. Qui dilinitus eorum obſequiis, acquieuit eis. Seipſum enim Rex Ioas Deum conſecrauit & nominauit. Nam hoc declarat,quod ponitur. *Et adorauerunt regem,* item illud, *Acquieuit eis Rex.*

CAPVT XIX.

4. Reg. 9. IEHV regnum Iſrael geſſit 28 annis Et dixit Dominus ad Iehu,&c.Iſtius
Ionas. dicti nuncius fuit Ionas Amithei filius, qui in duodecim minoribus prophetis numeratur.In diebus illis cœpit do-
10. minum tædere ſuper Iſrael. Percuſſitque eos Azael in vniuerſis finibus Iſrael à Iordane, contra Orientalem plagam,omnem terram Galaad & Gad & Ruben & Manaſſe. Anno vigeſimo
13. tertio Ioas regnauit Ioachaz filius Iehu ſuper
Ibid. Iſraël in Samaria decem & ſeptem annis. An-
Eliſeus. no 37.Ioas regis Iuda regnauit.Ioas filius Ioachas ſuper Iſrael ſedecim annis.Heliſeus autem ægrotabat infirmitate,qua & mortuus eſt. Deſcenditque ad eum Ioas rex Iſrael & flebat coram eo, anno nimirum regni ſui decimo. Ex quo colligis quot annis Eliſeus pauerit Iſraelem. Nempè ab anno decimo nono Ioſaphat ad
Amazias. hoc vſque tempus per annos plus ſexaginta.

Anno ſecundo Ioas regis Iſrael regnum Iuda ſuſcepit Amazias, viceſimum quintum ætatis agens, adminiſtrauit viginti nouem in Ieruſa-
4.Re.14. 2.Par.36. lem. Anno ſui regni duodecimo percuſſit Idumeoſin valle Salinarum.Poſtea ſtatuit Deos eorum in Deos ſibi & adorabat eos & illis adolebat incenſum.Quamobrem iratus dominus cōtra Amaſiam,miſit prophetam ad illum, qui diceret ſe cogitare de occidendo eo. Si quæras, quænam fuerit cogitatio ſiue conſilium, quod contra Amaziam dominus inſtituit è ſequentibus hiſtoriæ reſpondetur. Igitur Amazias rex Iuda initio peſſimo conſilio,miſit ad Ioas filium Ioachas regem Iſrael, dicens, Veni videamus nos mutuo. Dixiſti, percuſſi Edom & idcirco erigitur cor tuum. Noluit audire Amazias, eo quod domini eſſet voluntas, vt traderetur in manus hoſtium propter Deos Edom. Corruitque Iuda coram Iſrael & fugit in tabernacula ſua.Porrò Amaziam regem Ioas cepit & adduxit in Ieruſalem,deſtructo muro à porta Ephraimvſque ad portam anguli quadringentis cubitis. Omne quoque aurum & argentum, & vniuerſa vaſa,quæ repererat in domo Dei & apud Obed Edom,in Theſauris etiam domus regiæ,necnon filios obſidum reduxit in Samariam.Illo temporis puncto mortuus eſt Ioas & venit ſibi Amazias Ieruſalem, vixitque poſt- Ibid.
quam mortuus eſt Ioas Rex Iſrael quindecim annis. Cæterum à tēpore,quo receſſit Amazias à domino,tetenderunt ei inſidias in Ieruſalem. Ibid.
nempè audiuerant,quòd Propheta antè ei dixerat,mala à Domino comminatus.Sicque interfectum reportarunt ſuper equos & ſepelierunt Ozias.
cum patribus ſuis in ciuitate Dauid. 4 Par.

Ozias agebat 16 annum cum regnare inciperet & quinquaginta duobus annis regnauit in Ieruſalem. Et exquiſiuit dominum in diebus Zachariæ intelligentis & videntis Deū. Cumq; requireret Dominum proſperatus eſt in omnibus. In quo obſecro? Ædificauit Elath 4.Re.
& reſtituit eam Iudæ,poſtquam dormiuit Rex cum patribus ſuis.Quid iſtud eſt,poſtquam dor- Ioram videtu[r] rep ne[...] dus in[...] Reges [in]terfect[...]
miuit rex cum patribus ſuis.Nempè diebus patrum ſuorum Amaziam regnaſſe ſignificatur.Indicari etiam poteſt,ſic Amaziam deceſſiſſe ex hac vita morte violenta & ab aliis illata,quemadmodum Ioram,Ochozias & Ioas à percuſſoribus violente fuerant interempti.

Ozias & Ieroboam ſimul regnarunt, niſi quod Ieroboam regnauit diebus patris eius annum vnum. Sic enim ſcriptum eſt.Anno autem 2.Par.2[...]
viceſimo ſeptimo Ieroboam regis Iſrael regna- 4.Re.1[...] 15.
uit Azarias filius Amaſiæ regis Iuda. Quod ſi inſtes, vtrúmque ſimul regnaſſe,reſpondeo regnum eius fuiſſe percuſſum lepra atque ita attributum alteri.Nam ſcriptum reperitur,fuitque Ozias rex leproſus vſque ad diem mortis ſuæ & commoratus eſt in domo libera leproſus quia exciſus erat à domo Domini & Ioatham filius eius in domo regia iudicabat populum terræ.Itaque omnes illi anni attribuuntur diebus Ioathan regis Iuda& diebus Ieroboam regis Iſrael. Quod ſi obiicias Oziam ſepeliuiſſe Ieroboam & tres reges Iſrael ipſo poſteriores, idem reſpondebo. Nam 25 anni, quibus Ozias fuit leproſus, Ioathan filius eius in domo regia iudicabat populum terræ. 2.Par.2[...]

Ieroboam filius Ioas quadraginta vno annis

4.Reg.15. regnum Iſraël moderatus eſt. Anno triceſimo octauo Oziæ regis Iuda Zacharias filius Iero boam regnauit ſuper Iſraël in Samaria ſex menſibus. Iſte eſt ſermo domini quem locutus eſt ad Iehu dicens filij tui vſque ad quartam generationem ſedebunt de te ſuper thronum Iſrael Factúmque eſt ita.

Capvt XX.

Zach.14 Terraemotvs, qui contigit ſub Ozia, meminit Zacharias his verbis, Et fugietis ad vallem montium meo rum quoniam coniungetur vallis montium vſque ad Athal. Et fugietis, ſicut fu giſtis à facie terræmotus in diebus Ioſiæ regis Iuda. Porrò Eſaiam, Oſeam, Amos, Micheam prophetas his viguiſſe temporibus probari po teſt ex ipſorummet librorum principiis, Viſio, Eſa.1. (inquit) Eſaiæ filij Amos, quam vidit ſuper Iudam & Ieruſalem in diebus Oziæ, Ioathan, Oſ.1. Achaz & Ezechiæ regum Iuda, Verbum domini, quod factum eſt ad Oſeæ filium Beeri in diebus Oziæ, Ioathan, & Achaz & Ezechiæ regum Iuda, & in diebus Ieroboam filij Ioas re Am.1. gis Iſrael. Verba Amos, qui fuit in paſtoribus Tecue, quæ vidit ſuper Iſrael in diebus Oziæ regis Iuda, & in diebus Ieroboam filij Ioas re Mich. 1. gis Iſraël ante duos annos terræmotus. Verbum domini quod factum eſt ad Micheam Moraſtitem in diebus Ioathan, Achaz & Ezechiæ regum Iuda. Quis autem alterum anteceſſerit non Oſ.1. facilè ſcias, præſertim cum commemoretur, Hoc eſſe principium ſermonis Domini cum Oſea. Sic in Amos, ante duos annos terræmotus, Et Eſa.6. in Eſaia, Anno, quo mortuus Ozias, vidi Do minum ſedentem ſuper ſolium excelſum & eleuatum, Et commota ſunt ſuperliminaria cardinum à voce clamantis, & domus repleta eſt fu mo. Quæ quidem extrema verba declarant id contigiſſe diebus terræmotus. Interea quoniam Mich. 1. Michæas non meminit Oziæ, ſed Ioathan & duorum ſequentium Regum, intelligitur apertè reliquos fuiſſe ipſo ſuperiores & antiquiores.

Viſio Abdiæ, Hæc dicit Dominus de Edom: Surgite & conſurgamus aduerſus eam in prælium. Quando iſtud prælium contigit? Diebus 3.Reg.22 Amaziæ Nec erat tũc rex conſtitutus in Edom. (Sic dictum de ſæculo Regis Ioſaphat.) Ex quo autem conciderunt Idumęi tempeſtate Amazię 4.Reg.3. non conſtituerunt regem in loco ſuo, neque caput erexerunt ad hunc vſque diem. Nam poſt quam collapſi ſunt iuxtà verbum Eliſei, ſe nunquam erexerunt, niſi quod excitarunt bellum diebus Achaz, ſed mox ſunt oppreſſi. Similiter Paleſtini ex quo ceciderunt regnante Ezechia, non habuerunt proprium regem ad hunc vſque diem Hoc idem contigit Aſſyriorum Regibus. Nam ex quo Ezechiæ ſæculo occiſi ſunt, huc vſque gentili rege caruerunt Hoc idem Ægyptiis. Poſtquam enim Ægyptus armis Nabugdonozoris ſuccubuit, non amplius eleuata eſt ſuper gentes vſque hodie. Sic fuerat prædictum Domini oraculo, Inter cætera regna erit humil- Eze. 29 lima. Et non eleuabitur vltrà ſuper nationes & imminuam eos, ne imperent gentibus.

Filij Zaræ Zimri, Ethan, Heman, Calcol Darà prophetæ fuerunt, qui vaticinabantur in Ægypto.

Filij Choræ Aſir, Elcana & Ebiaſaph pro- Catalogus prophetarũ. phetiæ munere functi ſunt in deſerto. Virum 1.Par. 2. prophetam miſit Dominus ad filios Iſrael, qui Exod.6. inuitaret eos ad pœnitẽtiam tempore iudicum, Iud.6. dum affligerentur à Madianitis ſub Gedeonis tempora. Iſte autem Propheta erat Phinees.

Elcana vir ille Dei erat, qui ſcribitur ve- 1. Reg.3. niſſe ad Heli & dixiſſe. Nunquid non apertè reuelatus ſum domui patris tui, cum eſſet in Ægypto in domo Pharaonis. Quare ergo calce abiecistis victimam meam, &c.

De quibus legitur, Hos conſtituerunt Da- 1.Par. 9. uid & Samuel vidẽs in fide ſua, tam ipſos quam filios eorum in oſtiis domus domini & in tabernaculo vicibus ſuis, pertinet ad 24 familias Sacerdotum & Leuitarum.

Gad videns & Nathan propheta rem templi & diuinam cum Dauide diſpoſuerunt.

Aſaph, Hemam & Ieduthun vaticinabantur rege Dauide.

Ahias Silonites apud Salomonem vatis onere ter functus eſt.

Samaias bis apud Roboam & principes eius. 2.Paral. Maximè autem cum fugerunt à facie Seſac rege 11.& 12. Ægypti. Vbi annotandum iſtum Seſac appellari Zebub alio loco, ſiue muſcam, Sibilabit Do- Eſa. minus ad muſcam Ægypti. Seſac autem ideo dicebatur, quia attentè & veluti ſedens obſeruabat quando moreretur Salomon. Ei enim no- 3.Reg.14 bis non erat ſimilis. Poſtea quam ergo intellexit Salomonem mortuum venit & tulit Theſauros domus Domini.

Iddo propheta vaticinatus eſt contra altare Iddo. in Bethel dicatum à Ieroboam, dicens: Altare, altare, hæc dicit Dominus, Ecce filius naſcetur 3.Reg.13 domui Dauid Ioſias nomine & immolabit ſuper te ſacerdotes excelſorum, qui in te thura ſuccendunt & oſſa hominum ſuper te incendet.

Azarias filius Odeb facto in ſe ſpiritu Dei e- 2.Par.15. greſſus eſt in occurſum Aſæ, & dixit ei, Dominus vobiſcum, quia fuiſtis cum eo, &c.

Illo tempore venit Hanani videns ad Aſam 16. regem Iuda, & dixit ei. Quia habuiſti fiduciam in Rege Syriæ & non in Deo tuo, idcirco euaſit Syriæ regis exercitus de manu tua.

Micheas vaticinatur apud Achab quinquies. Nam eum eſſe dicunt, de quo legitur, Et vnus 3.Reg.20. de filiis prophetarum dixit ſocio ſuo in ſermone Domini, Percute me, & abiit, occurritque regi in via & mutauit aſperſione pulueris os & oculos ſuos, clamãs ad regem, &c. Item de quo. Et accedens vnus vir Dei dixit ad Regem Iſrael, Ibidem. Hæc dicit dominus, Quia dixerunt Syri, Deus Ibidem. montium eſt dominus & non eſt Deus vallium,

dabo

dabo omnem hanc multitudinem grandem in manu tua,& ſcietis, quia ego ſum Dominus. Item de quo paulo ſupra.Et ecce propheta vnus accedens ad Achab regem Iſraël ait ei.Hæc dicit Dominus. Certè vidiſti omnem multitudinem hanc nimiam. Ecce ego tradam eam in manum tuam hodie, vt ſcias,quia ego ſum Dominus.
Ibidem. Et quarto, Accedens autem propheta ad Regem Iſrael dixit ei, Vade, & confortare, & ſcito, & vide quid facias. Sequenti enim anno rex Syriæ aſcendet contra te.Quinto,Quis de-
3.Reg.22 cipiet mihi Achab regem Iſraël, vt aſcendat & cadat in Ramoth Galaad.

2.Par.19. Diebus Ioſaphat Dominus prophetis vte-
20 batur Iehu filio Hanani & Iaziele filio Zacha-
Ibidem. riæ filij Banaiæ & Eliezere filio Dodiæ de Ma-
21 reſa.

Diebus Ioram cœlitus allatæ ſunt literæ ab Elia propheta,in quibus futuri iſtius regis caſus deſcribebantur.

24 Diebus Ioas mittebat Dominus ad populum prophetas,vt reuerterentur ad Dominum,quos proteſtantes illi audire nolebant. Spiritus itaque Dei induit Zachariam filium Ioiadæ ſacerdotem & ſtetit in conſpectu populi,& dixit eis,Hæc dicit Dominus Deus, Quare tranſgredimini præceptum Domini,&c.

25 Diebus Amaſiæ venit homo Dei ad illum,& ait. ô Rex, ne egrediatur tecum exercitus Iſ-
Ibidem. raël Qui poſtremò ad ipſum deſcendens, Scio, inquit,quod cogitauerit dominus occidere te,
De hoc quia feciſti hoc malum & inſuper non acquie-
Amos 2. uiſti meo conſilio. Hunc autem prophetam fe-
Par.26. runt eſſe Amos fratrem eius,Eſaiæ patrem.

28 Sæculo Achaz erat ibi propheta Domini Oded nomine qui egreſſus obuiam exercitui venienti in Samariam dixit eis.Ecce iratus Dominus Deus patrum veſtrorum contra Iudam tradidit eos in manus veſtras, & occidiſtis eos atrociter, ita vt ad cœlum pertingeret veſtra crudelitas,

[a] Ioël, Nahum & Habacuc vaticinabantur tempeſtate Manaſſis. At quoniam improbus erat Manaſſes, ſubticuerunt eius nomen,neq; ſe appellarunt de eius vocabulo,Itaque etiam ſcriptura,locutúſque eſt(inquit)Dominus ad eum & ad populum illius & attendere noluerunt.Idcirco ſuperinduxit eis principes exercitus regis Aſſyriorum,ceperúntque Manaſſem & vinctum catenisatque cõpedibus duxerũt in Babylonem.

a Hæc citat R. Dauid Kimhi initiis commentariorum ſuorum in hos prophetas & alia paſſim ex hoc chronico.

2.Par.33. Soph.1. Ierem.1. Verbum Domini factum eſt ad Sophoniam filium Chuſi filij Godoliæ filij Amaſiæ,filij Ezechiæ in diebus Ioſiæ filij Amon regis Iuda tertio decimo anno regni eius. Fuit quoque vir prophetans in nomine Domini Vrias filius Se-
Ierem 26 mei de Cariath-Iearim & prophetauit aduerſus
Ezech. 2. ciuitatem & terram iuxta omnia verba Ieremiæ. Factum eſt verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi ſacerdotem in terra Chaldæorum ſecus flumen Chobar. Nempè vniuerſi iſti prophetæ vaticinationes ſuas funderunt propè excidium.

Baruch Neriæ filius,Seraia Mahaſiæ filius,& Daniel vir deſideriorum Nabugdonozoris tempore.

Mardocheus Iudeus, Haggeus, Zacharias, Malachias anno Darij ſecundo.

Inter eos, decem reperiuntur inſigniti titulo viri Dei, Moſes Elcana, Samuel, Dauid, Semaias,Iddo Elias,Eliſeus,Micheas, Amos Eſaiæ pater. Duo nomen videntis conſecuti Samuel & Hanani.Duo vocabulum filij hominis ſortiti Daniel & Ezechiel.

Secunda libri partis Finis.

Capvt XXI.

Pater noſter Abraham donatus eſt *Geneſ.* prophetæ vocabulo in Geneſi.Nunc igitur redde vxorem viri, quia propheta eſt.Quo pacto de Sara tale ali- *Geneſ.11* quid ſignificatur alio loco,Haran pater Melcha & pater Ieſcha(Sic enim vocabatur Sara, quaſi *De Prophetiſſis* ſpeculans.)Inde autem intelligis vniuerſos ſanctos patres & matres prophetarum vocabulo decoratos, quòd in Pſalmis ſit ſcriptum. Et abierunt de gente in gentem,& de regno ad populum alterum Nolite tangere Chriſtos meos, & in Prophetis meis nolite malignari.

De Maria Moſis & Aaronis Sorore legitur, *Exod.15* Sumpſit ergo Maria prophetiſſa ſoror Aaron Tympanum in manu ſua, egreſſæque ſunt omnes mulieres poſt eam cum Tympanis & choris. quibus præcinebat dicens, Cantemus Domino.Glorioſè enim magnificatus eſt.

De Debora,Erat autem Debora prophetiſſa, *Iud.4.* vxor Lapidoth,quæ iudicabat populum in illo tempore,& ſedebat ſub palma, quæ nomine illius vocabatur inter Rama & Bethel in monte Ephraim.

De Hanna Samuelis matre, Et orauit Han- *1.Reg.2* na,& ait, Exultauit cor meum in Domino, & & exaltatum eſt cornu meum in Deo meo, &c.

Abigail prophetauit apud Dauidem, quemadmodum de illa Dauid teſtificatur. Benedi- *25.* ctus Dominus Deus Iſrael, qui miſit te hodie in occurſum meum, & benedictus ſenſus tuus, & benedicta tu,quæ prohibuiſti me hodie, ne irem ad ſanguinem & vlciſcerer me de manu mea.

Holdam quoque vatem fuiſſe ſcriptura nomi *4.Re.22.* minatim commemorat. De Eſter autem his ſi- *Eſter.9.* gnificat verbis. Scripſitque Heſter regina filia Abihil & Mardochæus Iudæus etiam ſecundã epiſtolam,vt omni ſtudio dies iſta ſolennis ſanciretur in poſterum, &c.

Hi ſunt quadraginta octo prophetæ & pro- *48. Prophetæ.* phetiſſæ, qui apud Iſraelitas vaticinati ſunt, quorum & mentio facta in ſcripturis.

Extiterunt quidem & alij inter exeuntes de Ægypto,at nomina eorum nõ ſunt literis ſacris mandata. Si dicas id factum, quod eſſent

pauci

pauci numero, refutaberis loco iſto Scripturæ,
.Reg.2. Ierunt igitur ambo pariter (Elias & Eliſeus) & quinquaginta viri de filiis prophetarum ſecuti ſunt eos, vbi multi fuiſſe dicuntur prophetæ & tamen nominibus ſupprimuntur. Rurſum ſi id
ibidem. tribuas inſcitiæ eorum, eadem Scriptura refelleris, quæ illos declarat fuiſſe ſcientiæ laude atque dono præſtantiſſimos, dixerunt (inquit) Eliſeo, Nunquid noſti, quia Dominus hodie tollet dominum tuum à te? Cumque dixerunt *Dominum tuum* de Elia, non item *Dominum noſtrum*, quid aliud, obſecro, putas ſignificare ſcripturam quàm vniuerſos illos fuiſſe pares Eliæ & eiuſdem cum Eliſeo momenti atque ponderis?

Docet multos fuiſſe Prophetas, præter cō memoratos ex nomine.

Leu.5. Et ſic ait Moſes, Quis det eos talem habere mētem, vt timeant me, & cuſtodiant vniuerſa mandata mea in omni tempore, vt bene ſit eis & filiis eorum in ſempiternum. Præterea,
Num.11. Quis tribuat vt omnis populus prophetet & det eis dominus ſpiritum ſuum? Præterea Ab-
.Reg.18. dias dicebat Eliæ. Nónne indicatū eſt domino meo, quid fecerim dum occideret Iezabel prophetas Domini, quo modo ex eis abſconderim centum viros, quinquagenos & quinquagenos in ſpeluncis, & pauerim eos pane & aqua. Quo tamen numero non comprehendebantur prophetæ, qui erant in Iuda & Benjamin. Rurſum Elias ſic alloquebatur Eliſeum,
.Reg.2 ſede hic, quia dominus miſit me vſque in Bethel, Cúmque deſcendiſſent Bethel, egreſſi ſunt filij prophetarum qui erant in Bethel. Item, ſede hic, quia Dominus miſit me in Iericho. Cumque veniſſent Iericho, acceſſerunt filij prophetarum, qui erant in Iericho. Et poſt, ſede hic quia Dominus miſit me vſque ad Iordanem. Ierunt igitur & quinquaginta filij prophetarum ſecuti ſunt eos. Nam nulla erat vrbs in terra Iſraël, quæ non haberet prophetas. Interea prophetia eorum tantum eſt commemorata, quæ ad neceſſitatem legis faciebat, de quibus intelliguntur iſta Salomonis in Cantico
Cant. Canticorum. Quàm pulchri ſunt amores tui ſoror mea ſponſa. Quàm boni ſunt amores tui præ vino. Et odor vnguentorum tuorum præ omnibus aromatis. Fauum ſtillant labia tua ſponſa. Mel & lac ſub lingua tua, &c.

Etiam inter 10 tribus Propheta

Genſ.2. Aliquid fuiſſe doni prophetici in Adam apparet eius hiſtoria. Immiſitque Dominus Deus Soporem in Adam. Cumque obdormiſſet tulit vnam de coſtis eius & repleuit carnem pro ea & ædificata muliere, dixit Adam Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea, &c.

Adam propheta

Geneſ.6. In Noe. Noe vir iuſtus atque perfectus fuit in generationibus ſuis, cum Deo ambulauit, & genuit tres filios.

9 In Iaphet, Dilatet Deus Iaphet & habitet in tabernaculis Sem.

Ibidem In Sem, Benedictus dominus Deus Sem: & in pſalmis, Tu es Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech.

10 In Heber, Vocauitque nomen eius Phaleg, eo quod in diebus eius diuidenda eſſet terra.

Hi ſunt prophetæ, qui in mundo ſteterunt, priuſquam Abraham pater noſter veniret in mundū. Poſt Abrahæ verò ortum fuêre Balaam eiúſque pater, Iob de terra Huz, Eliphaz Themanites, Baldad Suites, Sophar Naamathites. Elihu & Baraceel Buzites, qui quidem prophetiæ munere functi ſunt apud exteras nationes priuſquam ſanciretur lex Iſraeli.

Poſtquam autem conceſſa lex eſt Iſraëlitis, deſiit Spiritus ſanctus afflare gentes. Quod quo temporis momento contigerit, colligi poteſt è Moſis verbis In quo (inquit) cognoſcetur nunc E xod.33 quod inuenerim gratiam in oculis tuis, ego & populus tuus, niſi ambulaueris nobiſcum vt glorificemur ab omnibus populis, qui habitant ſuper terram. habetur veró Deum Opt. Max. Moſis voluntatem perfeciſſe paulò pòſt Ecce ego in eo pactum videntibus cunctis, Signa faciam, quæ nunquam viſa ſunt ſuper terram, nec in vllis gentibus, vt cernat populus iſte, in cuius es medio, opus domini terribile, quod facturus ſum. Illa enim hora Spiritus ſanctus gentes deſeruit.

CAPVT XXII.

4.Par.15

SELLVM filius Iabes Zachariam interfecit, pro eóque regnauit in Samaria, dierum menſem. Et aſcendit Manahem filius Gaddi de Tirza, venitque Samariam & Percuſſit Sellum filium Iabes & pro eo interfecto regnauit, anno triceſimo nono Azariæ regis Iuda, ſuper Iſraël decem annis.

Anno quinquageſimo Azariæ Regis Iuda regnauit Phaceias filius Manahem biennium.

Anno quinquageſimo ſecundo Azariæ Phacee filius Romeliæ ſuper Iſraël regnum occu- Ibidem.
pauit in Samaria annis viginti. Eius anno ſecundo Ioathan filius Azariæ ſiue Oziæ agens 25 ætatis annum regnum Iuda ſuſcepit & ſedecim annis adminiſtrauit in Ieruſalem. 16

Anno decimo ſeptimo Phacee filij Romeliæ regnum Iuda conſecutus eſt Achaz agens annum viceſimum & obtinuit annos ſedecim. Eodem anno, decimo ſeptimo regni ſui Pha- 2.Paral.28.
cee occidit de Iuda centum viginti millia in die vno, omnes viros bellatores, eo quod reli- Ibidem.
quiſſent dominum Deum Patrum ſuorum. Veneruntque Idumæi & percuſſerunt multos ex Iuda, & ceperunt prædam magnam, Philiſtim quoque diffuſi ſunt per vrbes campeſtres & ad meridiem Iuda, ceperuntque Bethſames & Ahilon, & Gadiroth, Socho quoque & Tamnam & Ganzo cum viculis ſuis & habitauerunt in eis. Humiliauerat enim Dominus Iudam, propter Achaz regem Iuda, eo quod nudaſſet eum

auxilio & contemptui habuiſſet dominum.

Ibidem. Eodem tempore occidit Zechri vir potens ex Ephraim Maaſiam filium regis & Ezricam ducem domus eius, Helcanam quoque ſecundum à rege Ceperuntque filij Iſrael de fratribus ſuis ducenta millia mulierum, puerorum & puellarum & infinitam prædam pertulerunt que eam in Samariam. Hoc autem accidit anno Phacee viceſimo.

Et factum eſt in diebus Achaz filij Ioathan filij Oziæ regis Iuda, vt aſcenderet Raſin rex Syriæ & Phacee filius Romeliæ rex Iſrael in Ieruſalem ad præliandum contra eam, & non potuerunt debellare eam. Et nunciauerunt domui Dauid, *Eſa.7.* Et dixit dominus ad Eſaiam, Egredere in occurſum Achaz, & dic ad eum: Vide, ſile & ne timeas, eo quod conſilium inierit contra te Syria in malum, Ephraim & filius Romeliæ dicentes, Aſcendamus in Iuda & ſuſcitemus eum, & euellamus eum ad nos, & ponamus regem in medio eius filium Tabeel. Hæc dicit Dominus Deus, Non ſtabit, neque erit iſtud. Illa ipſa hora, quo iſta tractabantur à Domino, *4.Reg.16.* accepit Achaz argentum & aurum, quod inueniri potuit in domo Domini & in Theſauris regiis & miſit regi Aſſyriorum munera poſtulatū auxiliū, qui & acquieuit voluntati eius & aſcēdit cum multis copiis in Damaſcum.

2.Par.28 Anno viceſimo Phacee regis Iſrael venit Teglath-Phalaſſar Rex Aſſur, abſtulit vitulum aureum in Dan, atque ita diſceſſit. Hinc illud, venitque contra eum Teglath-Phalaſſar Rex Aſſur & afflixit eum & nullo reſiſtente vaſtauit. Quia Achaz ſpoliata domo domini & domo regum & principum dederat regi Aſſyriorū mune *Eſa.7.* ra. Audierat enim id quod ad ipſū locutus fuerat propheta. Non ſtabit neque erit iſtud.

4.Reg.15 Illa autem hora coniurauit & tetendit inſidias Oſee filius Ela contra Phacee filium Romeliæ & interfecit eum regnauitque pro eo viceſimo anno Ioathan filij Oziæ, id eſt, anno *Eſa.7.* quarto Achaz. Et ſic potuiſſet notare Scriptura, niſi id iam à ſæculo Ioathan fuiſſet decretum. Eſt & altera ratio. Voluit ſcriptura attribuere hos annos Regi mortuo Ioathan & non Achaz viuo (quòd eſſet impius.)

4.Reg.17 Contra Oſeam aſcendit Salmazar Rex Aſſyriorum & factus eſt ei Oſee ſeruus, reddebatque illi tributa. Anno autem nono Oſee cepit Rex Aſſyriorum Samariam & tranſtulit Iſrael in Aſſyrios. Sic inueniuntur Achaz rex Iuda, & Oſeas rex Iſrael ſeruiſſe regi Aſſyriorū annos octo. Anno duodecimo regis Achaz excitauit Dominus Deus Iſrael ſpiritum regis Aſſur & abſtulit vitulum aureum qui erat reliquus in Bethel, diſceſſitque implens illud quod *Oſe 10.* ſcriptum erat Etiam ipſe in Aſſyriam portabitur. De quo R. Nehorai nomine R. Ioſue, *Am.3. Vbi R. Dauid Kimhi iſta citat.* Ecce ſcriptura inquit, Hæc dicit Dominus Deus Quo modo ſi paſtor eruat de ore leonis duo crura, aut extremum auriculæ, ſic eruentur filij Iſrael, qui habitant in Samaria in plaga ſiue angulo lectuli & in Damaſci grabato. Quod aſſerit, *In plaga ſiue angulo lectuli*, docet nō relinquendos fuiſſe in eo niſi vnum de octo, & reliquias [a] populi peregrinaturas Damaſcum ad implendum, quod alibi oraculo, traditum eſt. Et migrare vos faciam trans Damaſcum, dicit Dominus, Deus Exercituum nomen eius. *a Kimhi illic legi ſtrati. Amos.5.*

4.Reg. Illa tempeſtate cernens Oſeas filius Ela rex Iſrael abductos eſſe vitulos aureos ſuſtulit præſidia quæ poſuerat Ieroboam filius Nabat in terræ ſuæ limitibus, ne quis Ieroſolymā aſcenderet. Nā de vniuerſis regibus Iſraēl nominatim ſcriptum eſt. Ambulauitque in viis Ieroboam filij Nabat, & in peccatis eius. At de Oſea fecitque malum coram domino, ſed non ſicut reges Iſraēl, qui ante eū fuerūt. Quare igitur (inquies) ſententia iudicij eorum, vt abirent in captiuitatem, executioni mandata eſt ipſius tēpore? Certè vt oſtenderetur non omninò fuiſſe crimen regum ſuorum, in quos ipſi Iſraēlitæ omnē reiiciebant culpam dicente oraculo. Ego noui Ephraïm, & Iſrael non eſt abſconditus à me. Quia nunc fornicatus eſt Ephraïm, contaminatus eſt Iſrael, &c. *Oſe.5.*

Illa ætate animaduertens Oſeas Regem Aſſyriorum velle aſcendere contra ſe & abducere in captiuitatem Iſraelem, tertio ſocietatē iniit cum regibus Ægypti.

4.Reg. Duodecimo anno Achaz Regis Iuda Oſeas filius Ela regnum in Iſrael ſuſcepit, nouē annis. Atqui (inquies) Oſeas nónne regnauit ab anno quarto Achaz. Reſpondendum nouem annos, quibus regnaſſe ſcribitur. numerandos eſſe à tempore, quo cœpit rebellare contra regem Aſſyriorum. Hinc enim in eius hiſtoria ſequitur, Cúmque deprehendiſſet rex Aſſyriorum Oſee, quod rebellare nitens miſiſſet nuntios, ad Sua regem Ægypti, ne præſtaret ſibi tributa, obſedit eum & vinctum miſit in carcerem. *Ibidem.*

Anno quarto regis Ezechiæ, qui erat ſeptimus Oſee filij Ela regis Iſrael, aſcendit Salmanazar rex Aſſyriorum Samariam & oppugnauit eam & recepit. Nam poſt tres annos, ſexto Ezechiæ, id eſt, nono Oſeæ, ab ipſius ſcilicet rebellione, capta eſt Samaria & tranſtulit rex Aſſyriorum Iſrael in Aſſyrios, collocauitque eos in Hayla & in Abor fluuio, Gozan & in ciuitatibus Medorum, quia non audierunt vocem domini Dei ſui, & euulſit eos de terra ſua in ira & in furore & in indignatione maxima, proiecitque in terram alienam, ſicut hodie comprobatur. Adduxit autem Rex Aſſyriorum viros de Babylone, de Cutha, & de Abaioth & de Ematſt & de Sepharuaim, Dineos, Apharſatheos, Tarphaleos, Archuueos, Aphaſaceos, Babylonios, Suſeos, Dyaeos Elamitas & cæteros de gentibus, quas tranſtulit Aſſennaphar magnus & glorioſus & habitare eas fecit in ciuitatibus Samariæ & in vrbibus eius. *Ezech. 18. Deut. Ezra.*

CAPVT

CAPVT XXIII.

Ezechias 4.Reg.18. ANno quarto decimo regis Ezechiæ aſcendit Senacherib rex Aſſyriorũ ad vniuerſas ciuitates Iuda munitas & cepit eas. Quemadmodum 8 anni intercelſerant inter primã captiuitatem & ſecundam, Item 8 anni inter ſecundam & tertiam, ita dominus interpoſuit octo annos inter tertiam Iſraëlis captiuitatem & hunc regis Senacherib contra Ezechiam & Iuda aſcenſum, ad implendum id quod ſcriptum apud Eſaiã, ſicut primo tempore alleuiata eſt terra Zabulõ & terra Neptalim, nouiſſimo aggrauata eſt via maris trans Iordanem Galileæ ſiue termini gentium. Sed, inquit R. Ioſuë filius. Corha, vehementer errauit Senacherib.

10 tribui tres paſſa ſus captiuitates.

Eſa.9.

2.Par.36. Poſt quæ huiuſcemodi veritatem venit Senacherib rex Aſſyriorum & ingreſſus Iudam obſedit ciuitates munitas volens eas capere. Ea autem hora miſit Tarthan Regis Aſſyriorum præfectus in Azothum in eámque ingreſſus eſt vt ſcribit Eſaias, inundauit Ammonitas & Moabitas, qui ipſum iuuabant, cum Samariam obſideret, per tres annos, vt impleretur oraculum. In tribus annis quaſi annis Mercenarij auferetur gloria Moab ſuper omni populo multo, & relinquetur in eo, ſicut racemus paruus & modicus, nequaquam multus.

Eſa.20. *Eſa.16.*

Eſa.36. Tum miſit Rex Aſſyriorum Rabſacem de Lachis in Ieruſalem, ad regem Ezechiam cum manu graui & egreſſus eſt ad eum. Eliachim filius Helchiæ, qui erat præfectus domus, & Sobna ſcriba, & Iohaha filius Aſaph à commentariis. Et venerunt poſtea ſerui regis Ezechiæ ad Eſaiam, & dixit ad eos Eſaias. Hæc dicetis Domino veſtro. Hæc dicit dominus: Ne timeas à facie verborum, quæ audiſti. Ecce ego dabo ei ſpiritum & audiet nuntium & reuertetur in terram ſuam. Quémnam verò nuntium? De Tharacha rege Æthiopiæ, quod egreſſus ſit vt contra ipſum pugnet. Inundauit Sobna Theſaurarius & eius ſocij, profectique ſunt in Aethiopiam & tulerunt prętioſiſſima quæque terrarum, redierúntque Ieruſalem, ſicque impleuerunt, quod ab Iſaia fuerat oraculo pronunciatum. Hæc dicit Dominus. Labor Aegypti & negotiatio Aethiopiæ & Sabaim, viri ſublimes ad te tranſibunt & tui erunt. Labor Aegypti pertinet ad Pharaonem Aegypti regem, Negotiatio Æthiopię ad Æthiopũ regem Tharracham Sabaim viri proceri ad eorum copias & exercitus. Illi omnes ô Ieruſalem (ait Eſaias) ſuper te tranſibunt, & tui erunt, pace iam tecum facta. Poſt te ambulabunt ô Ezechia, vincti pergent torquibus & monilibus. Et te adorabunt, téque deprecabuntur, id eſt, tribuent laudem Deo in tui medio & dicẽt. Tantũ in te eſt Deus, & non eſt Deus extra te, verum tu es Deus abſconditus.

Eſa.37. *Eſa.45.*

4.Reg.18. Illa tempeſtate miſit rex Aſſyriorum Tarthã & Rabſacem de Lachis ad regem Ezechiã cum manu valida Ieruſalem. Qui cum aſcendiſſent: vocauerunt regem. Miſit autem Eſaias filius Amos ad Ezechiam dicens. Iſte eſt ſermo, quem locutus eſt dominus de eo. Cui exprobraſti & quem blaſphemaſti Contra quem exaltaſti vocem tuam, & eleuaſti in excelſum oculos tuos: contra ſunctum Iſraël. Per manum nuntiorum tuorum exprobraſti Domino, & dixiſti, Ego fodi & bibi aqnas alienas & ſiccaui veſtigiis pedum meorum omnes aquas clauſas, &c. Factum eſt igitur in nocte illa venit Angelus Domini & percuſſit in caſtris Aſſyriorum cẽtum octoginta quinque millia. Cuncti autem reges redimiti erant coronis in ſuis capitibus. Porrò ante ſtragem hanc Senacherib, ægrotauit Ezechias tribus diebus. Ac dies tertius morbi eius, iuxta R. Ioſe, incidit in hãc cladem Senacherib, ſtetitque illi ſol, quemadmodum ſteterat patri Achaz. hoc enim teſtatur ſcriptura. Ecce ego reduco vmbram graduum per quos deſcenderat in horologio Achaz in ſole retrorſum decem lineis. Et reuerſus eſt ſol decẽ lineis, per gradus, quos deſcenderat.

19 *Ibidem.* *Eſa.38.*

Eodem die decem ſtationes percurrit Senacherib. Venit in Aiath. Tranſibit in Magron, apud Magmas commendauit vaſa ſua. Tranſierunt curſim, Gabaa ſedes noſtra. Obſtupuit Rama Gabaa Saulis fugit. Hinni voce tua filia Gallim. Attende Laïs paupercula Anahor, Migrauit Madmena. habitatores Gabin collegerunt ſeſe Adhuc dies eſt, vt in Nobe ſtetur. Sic enim inuenias Eſaiam dicentem iſto die Senacherib decem profectiones confeciſſe. *Eſa.10.*

Vndecimo anno Iubilei, anno quarto hebdomadæ aſcendit Senacherib vt ex eodem Eſaia colligitur. Tibi (inquit) hoc eſto ſignum. Comede hoc anno, quæ ſponte naſcuntur. & in anno ſecundo pomis veſcere. Anno autem tertio ſeminate & metite & plãtate vineas & comedite fructũ earum Nam aſcẽdit in benedictione Paſchæ, vt nõ poterint ſeminare & comederint germina, quæ ſponte naſcuntur. Anno autem ſecundo poma ſiue fructus per ſe è radicibus pullulantes. Nam truncos arborum exciderũt. Anno verò quarto ſeminarũt & meſſuerunt, plantarunt vineas & vuas earũ comederunt. Ex quibus intelligitur de hebdomadæ vnum duntaxat annum ſuperfuiſſe. *Eſa.37.*

Poſt cladem Senacherib Ezechias liberos dimiſit milites qui ſe vinctos dediderant & religionem atque regnum Dei ſponte amplexi fuerant, ad implendum alterum Eſaiæ oraculum, in illa die erunt quinque ciuitates loquentes lingua Chanaan & iurantes per Dominum exercituũ. Quin & profecti ædificarunt altare & Deo cæli ſuper illud obtulerunt holocauſta, iuxta eundem Eſaiam. In die illa erit altare domini in medio terræ Ægypti, & titulus Domini iuxta terminũ eius. Præterea numine adorato precati ſunt verſus Ieruſalem. Sic enim idem Eſaias alio loco, ad te adorabunt, & ad te deprecabuntur. *Eſa.19.* *Ibidem.* *Eſa.45.*

Ante aduentum Senacherib obturauit Eze- *2.Par.32*

chias aquas Gion. hinc illud initio cum principibus conſilio, viriſque primariis obturauerunt cunctos fontes & riuum qui fluebant in medio terræ, dicentes, Ne veniant reges Aſſyriorum, & inueniant aquarum abundantiam. *1.Par.29* Erat autem annorum viginti quinque, cum regnare inciperet & viginti nouem annis regnauit in Ieruſalem.

Capvt XXIIII.

Manaſſes. Dvodecim annorum erat Manaſſes cum regnare cepiſſet, & quinquaginta quinque annis regnauit in Ieruſalem. Anno regni 22 abductus eſt captiuus Babylonem cum Idolo Michæ Sic enim prædictum, *2.Par.33.* Poſuerúntque ſibi filij Dan ſculptile & Ionathan filium Gerſom filij *Iud.18.* Moyſi ac filios eius ſacerdotes in tribu Dan vſque ad diem captiuitatis terræ. Poſtquam autem coanguſtatus eſt, orauit Dominum Deum ſuum & egit pœnitentiam valdè, coram Deo *2.Par.33* patrum ſuorum, deprecatuſque eſt eum & obſecrauit intentè & exauditus eſt atque reductus in Ieruſalem in regnum ſuum. Reperitur ſcilicet egiſſe pœnitentiam 33. annis ante ſuum obitum. *Sic Talmudiſtes ſcripſiſſe author Kimhi in 4.Ezech.*

Amon. Ibidem. Viginti trium erat annorum Amon, cum regnare cepiſſet & duobus annis regnauit in Ieruſalem, fecitque malum in conſpectu domini, ſicut fecerat Pater eius, & multo maiora deliquit lege ex Iſraël conſumpta & incenſa.

Ioſias. 2.Par.34 Octo annorum erat Ioſias cum regnare cœpiſſet & triginta & vno annis regnauit in Ieruſalem, fecitque quod erat rectum in conſpectu domini. Anno octauo decimo regni ſui mundata iam terra & templo domini, miſit Saphan filiũ Ezeliæ & Maaſiam principem ciuitatis, & filiũ Ioachaz àcommentariis, vt inſtaurarent domum Domini Eodem anno inuentus eſt liber legis in domo Domini, qui & erat principium Iubilei Eodem Ioſias refecit templum. Atque ita lapſi ſunt ducenti octodecim anni, ex quo Ioas illud reſtaurauit, ad hanc vſque reparationem Ideo autem tempore Ioas tam cito refectum eſt, poſt Salomonem, quoniam Athalia impia & filij eius illud ruperant. *4.Reg.22* Eodem anno Ioſias agitauit pœnitentiam, nec habuit ante ſe regem ſimilem, qui ſic conuerteretur ad dominum, &c.

2.Par.35. Ioſias recondidit arcam. Sic enim ſcriptum. Leuitis quoque, ad quorum eruditionem omnis Iſraël ſanctificabatur domino, locutus eſt, Ponite arcam in ſanctuario templi, quod ædificauit Salomon filius Dauid Rex Iſraël. Nequaquam enim eam vltra portabitis.

4.Reg.23 2.Par.35. Diebus eius aſcendit Pharao Necho Rex Ægypti contra regem Aſſyriorum ad flumen Eufratem. Et Abiit Rex Ioſias in occurſum eius. At ille miſſis ad eum nuntiis ait, Quid mihi & tibi rex Iuda? Noluit Ioſias reuerti, ſed præparauit contra eum bellum, itaque vulneratus dixit pueris ſuis, vt ſe educerent de prælio Qui tranſtulerunt eum & aſportauerunt in Ieruſalem, vbi & mortuus eſt & ſepultus in Mauſoleo patrum ſuorum. Vniuerſus autem Iuda & Ieruſalem luxerunt eum, Ieremias maximè, cuius omnes cantores vſque in præſentem diem lamentationes ſuper Ioſiam replicant. De eo lamentatus, eſt ſpiritus naris noſtræ Chriſtus domini captus eſt in retibus ſuis, de quo dicebamus in vmbra tua viuemus inter gentes. *Lamēt.4*

Tulit ergo populus terræ Ioachaz filium Ioſiæ & conſtituit regem pro patre ſuo in Ieruſalem. *Ioachaz. 2.Par.36.* Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare cœpiſſet & tribus menſibus regnauit in Ieruſalem. Vnxitque eum Pharao Necho & regem conſtituit Eliachim filium Ioſiæ fratrem eius pro patre ſuo. *4.Reg.23*

Vigintiquinque annorum erat Ioachim Eliachim cum regnare cœpiſſet & vndecim annis regnauit in Ieruſalem, fecitque malum coram domino Deo ſuo. *Ioachim 2.Par.36* Sic repetitur natu grandior quam frater Ioachaz, duobus annis.

Initio regni Ioachim filij Ioſiæ regis Iuda Ieremias propheta ad vniuerſum Iuda & Ieruſalem concionatus eſt. Hæc dicit dominus exercituum. Deus Iſrael: Conuertimini quæſo quiſque à via ſua mala, & à prauitate operum veſtrorum, &c. ſæpius enim eos redarguit. Cúmque minimè reſipiſcerent, rurſum eſt concionatus, adiecta vaticinatione, Niſi audieritis, ſic dicit Dominus exercituum. Ponam domum iſtam, ſicut Silo, &c. Principio regni Ioachim filij Ioſiæ regis Iuda, Hæc dicit dominus ad me. *Ierem27* Fac tibi vincula & catenas & pones ea in collo tuo & mittes ad reges Edom, &c. Ego feci terrã & homines & omnia quæ in ea ſunt, dedique ea in manu Nabugdonozor Regis Babylonis ſerui mei, & ſeruient ei omnes gentes & filio eius & filio filij eius. Gens autem & regnum, quod non ſeruierit Nabugdonozor Regi Babylonis, viſitabo ſuper gentem illam in gladio, & fame, & peſte, donec conſumam eos manu eius. Tum Ioachim Vriam interfecit nam ſcriptum *Ierem.26* Eduxeruntque Vriam de Ægypto, & adduxerunt eum ad regem Ioachim, & percuſſit eum gladio, proiecitque cadauer eius in ſepulchra vulgi ignobilis, quod propheta ſſet aduerſus ciuitatem & terram Iuda, iuxta omnia verba Ieremiæ.

Qualia fuerat vaticinatus Vrias, talia vociferabatur & inculcabat Ieremias. *Ibid.26. cap.* Verum manus Aichan filij Saphan fuit cum Ieremia, vt non traderetur in manus populi, & interficeret eum.

Quarto anno Ioachim, Nabugdonozor Rex Babylonis percuſſit Pharaonem Necho, Hinc illud, factum eſt verbum Domini ad Ieremiam Prophetam contra gentes in Ægypto aduerſus exercitum Pharaonis Necho regis Ægypti, qui erat iuxta fluuium Eufratem in Charchamis, quem percuſſit Nabugdonozor rex Babylonis anno quarto Ioachim filij Ioſiæ regis Iuda. *Iere. 46*

Nabugdonozor. Anno primo ſubegit Nabugdonozor Niniuem, ſecundo aſcendens in Iudæam ſubiugauit Ioachim, factuſque eſt Ioachim illi ſeruus annis tribus & rurſum rebellauit contra eum. *4. Reg. 24. ibidem.* Et vltra non addidit rex Aegypti, vt egrederetur de terra ſua. Tulerat enim rex Babylonis à riuo Aegypti, vſque ad fluuium Euphratem, omnia, quę fuerant regis Aegypti.

Ierem. 25. Anno quarto Ioachim obſignata eſt ſententia iudicij Iſraël, vt abducerentur in captiuitatem Babylonicam, & vt Ieruſalem biberet calicem vini furoris.

Capvt XXV.

Dan. 1. ANno tertio regni Ioachim regis Iuda, Venit Nabugdonozor Rex Babylonis Ieruſalem & obſedit eam, *Ierem. 25.* & tradidit Dominus in manum eius Ioachim regem Iudæ. Ita quidem Daniel. At Ieremias prodit, quartum annum Ioachim filij Ioſiæ Regis Iuda fuiſſe annũ primum Nabugdonozoris. locus ergo Danielis ſic exponendus. *Ierem. 52.* Anno tertio rebellionis Ioachim venit Nabugdonozor, &c. Sic alio loco, vbi Ieremias annum ſeptimum Nabugdonozoris, liber *4. Reg. 24.* regum habet, annum octauum, quoniam idem annus erat octauus & ſeptimus, octauus regni Nabugdonozoris & ſeptimus à ſubacto Ioachim.

Dan. 1. Eſt etiam notandum loco iam citato Danielis. Ioachim traditum in manum Nabugdonozoris, & tamen Ieremias. Sepultura (inquit) aſini ſepelietur. Præterea alio ſcripturæ loco dicitur vinctus fuiſſe compedibus. Nempe vinctus quidem fuit, at mox in vinculis interiit, indéque raptatus & obiectus beſtiis ad implendum quod ex Ieremia commemoratũ eſt.

4. Reg. 24. Tranſtulit Ieruſalem & vniuerſos principes & omnes fortes exercitus decem millia in captiuitatem, de Iuda tria millia, & de Beniamin & reliquis tribubus ſeptem millia, omnes viros fortes & bellatores. Atqui qualis eſſe *Allegorica interpretatio.* poſſit fortitudo in viris in captiuitatem abactis? Item quod bellum gerere poſſint homines compedibus vincti, & in vinculis poſiti? Eſt igitur ſenſus omnes fortes, fortitudine ſcilicet legis, ſic enim loquitur ſcriptura. Benedicite *Pſal.* Domino omnes Angeli eius potentes ſiue fortes robore. Bellum autem gerebant, quoniam ſe vltò citroque exercebant in prælius legis, de quibus legitur. *Num. 21.* Vnde dicitur in libro bellorum domini. Sicut fecit in mari rubro, ſic faciet in torrẽtibus Arnon. In eo quod ſequitur in hiſtoria regũ. Tranſtulit etiam artifices & incluſores mille viros, fortes terræ, artifices appellantur Heres à ſilendo quod vno loquente, tacerent reliqui, incluſores autem Maſgher à claudendo, quod ab ipſis ſedentes auditores docerentur, metaphora, qua ſcri*Eſa.*ptum, Aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit, Denique fortes terræ ſunt nobiles de tribu Iuda & Beniamin, de quibus ſcribitur, hæc dicit Dominus Deus Iſrael. *Ierem.* Sicut ficus hæ bonæ, ſic cognoſcam tranſmigrationem Iuda, quam emiſi de loco iſto in terram Chaldæorum in bonum.

Octo annorum erat Iechonias cum regnare cępiſſet & tribus menſibus regnauit in Ieruſalem. *Iechonias.* Alio loco ſcribitur octodecim annorum fuiſſe cum regnum ſuum auſpicaretur. *4. Par. 24. 2 Par. 36.* Quid ergo ſentiendum? Certè octo annorũ erat cum regnauit (cum patre.) At poſtquam regnaſſer, octauum decimum agebat, quando obſignata eſt iudicij ſententia vt abduceretur in captiuitatem, dicente Nabugdonozor, è prauo cane catulus probus non naſcitur.

In medio Iubilei migrauit Iechonias, anno quarto hebdomadæ, vt notat ſcriptura his verbis. *2. Par. 36* Cúmque annuus circulus volueretur miſit Nabugdonozor rex nuntios, qui & abduxerunt eum in Babylonem, aſportatis ſimul prætioſiſſimis vaſis domus Domini, id eſt arca. Regem verò conſtituit Mathanian patruum eius ſuper Iudam & Ieruſalẽ quem nominauit Sedechiam. *Sedechias.* Viginti & vnius anni erat Sedechias, cum regnare inciperet, & vndecim annis regnauit in Ieruſalem.

Factum eſt anno illo in principio regni Sedechiæ regis Iuda, in anno quarto, menſe quinto, dixit ad me Ananias filius Azur propheta *Ierem. 28.* de Gabaon in domo Domini coram ſacerdotibus & omni opulo dicens Hæc dicit Dominus exercituum Deus Iſraël. Contriui iugum regis Babylonis: Adhuc duo anni erunt & ego referri faciam ad locum iſtum, omnia vaſa domini, quę tulit Nabugdonozor de loco iſto Babylonem. In hanc falſam prophetiam adductus eſt Ananias occaſione Ieremiæ ſic de Elam ipſo præſenti vaticinati. Hæc dicit *Ierem. 49.* Dominus exercituum. Ecce ego confringam arcum Elam ſumam fortitudinem eorum & indicam ſuper Elam quatuor ventos à quatuor plagis cæli &c. Mortuus eſt Ananias propheta anno illo menſe ſeptimo. *Ierem. 28.*

Et hæc verba libri quem miſit Ieremias propheta de Ieruſalem ad reliquias ſeniorum *Ierem. 29.* tranſmigrationis, & ad ſacerdotes, & ad prophetas & ad omnem populum, quem traduxerat Nabugdonozor Babylonem. Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Iſraël omni tranſmigrationi, quam tranſtuli de Ieruſalem Babylonem. Ædificate domos & habitate, plantate hortos & comedite fructum eorum. Accipite vxores & generate filios & filias & date filiis veſtris vxores, & filias veſtras date viris & pariãt filios & filias & multiplicamini ibi, & nolite eſſe pauci numero, & quærite pacem ciuitatis, ad quam tranſmigrare vos feci: & orate pro ea ad dominum quia in pace illius erit vobis pax. Et poſtea, cum cœperint impleri in Babylone ſeptuaginta anni, viſitabo vos & ſuſcitabo ſuper vos verbum meum bonum & reducam vos ad locum iſtum.

Anno quarto regni, Sedechias deſcendit Babylonem comitatus ſuis principibus, vt ſibi conciliaret gratiam Nabugdonozor Regis

Babylonis

Babylonis. Deinde rediit Ieroſolymam in regnum ſuum.

CAPVT XXVI.

Ezech. 1. FACTVM eſt triceſimo anno, in quarto, in quinta menſis verbum domini ad Ezechielem filium Buzi in terra Chaldæorum. Ipſe eſt annus quintus transmigrationis regis Iechoniæ. Triginta hi anni ſumuntur ab eo tempore, quo repertus 4.Reg.23 Ezech.3. eſt liber in domo Domini. Et veni ad transmigrationem ad aceruum nouarum frugum, ad eos qui habitabant iuxta flumen Chobar & ſedi, vbi illi ſedebant, & manſi ibi ſeptem diebus, merens in medio eorum. Poſt ſeptem dies Ezechieli dictum eſt. Et tu dormies ſuper latus tuum ſiniſtrum, & pones iniquitates domus Iſraël ſuper eo numero dierum quibus dormies ſuper illud & aſſumes iniquitates eorum. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum numero dierum, trecentos & nonaginta dies & portabis iniquitatem domus Iſrael. Docebatur Iſraelitas prouocaſſe iram domini ab ingreſſu in terram Chanaan, quouſque ex ea dimigra- Ibid. rent per 390 annos integros. Et cum compleueris hæc dormies ſuper latus tuum dextrum ſecundo & aſſumes iniquitatem domus Iuda quadraginta diebus. Diem pro anno, diem inquam pro anno dedi tibi. Significabatur domum Iuda irritaſſe dominum contra ſe quadraginta annis, poſtquam exulatum abductæ eſſent decem tribus, donec vaſtaretur Ieruſalem Qui anni omnes ſunt 430.

Cap.8. Et factum eſt anno ſexto, ſexto menſe, quinta menſis, ego ſedebam in domo mea & ſenes Iuda ſedebant coram me. Indicat illum annum fuiſſe intercalarem ac tredecim habuiſſe menſes. Et cecidit ibi ſuper me manus Domini Dei. Tum Deus Ezechieli monſtrauit gloriam maieſtatis ſuæ recedentem de medio ædis ſiue
10 templi. Et eleuantia Cherubim alas ſuas exaltata ſunt à terra coram me. Et ſtetit in introitu portæ domus Domini Orientalis, & gloria Dei Iſrael erat ſuper illos. Et aſcendit gloria domini de medio ciuitatis, ſtetitq; ſuper mon-
11 tem, qui eſt ad Orientem vrbis, & ſpiritus leuauit me, adduxitque in Chaldæam, & ſublata eſt à me viſio. Illic reperies decem Domini ab æde ſacratiſſima profectiones.

Ezec.10. Et factus eſt anno ſeptimo, quinti menſis decimo die. Venerunt viri de ſenioribus Iſrael vt interrogarent dominum & ſederunt coram me. Et factus eſt ſermo domini ad me dicens: fili hominis, loquere ſenioribus Iſrael, & dices ad eos. Hæc dicit dominus Deus. Nunquid ad interro- Ierem. 34 gandum me vos veniſtis, &c. Tunc percuſſit rex Sedechias fœdus, cum omni populo in Ieruſalem, prædicans, vt dimitteret vnuſquiſque ancillam ſuam, Hebræum & Hebræam liberos, & nequaquam dominarentur eis, id eſt, Iudæo & fratri ſuo. Audierunt igitur & dimiſerunt, ſed reuerſi ſunt deinceps, & retraxerunt ſeruos ſuos & ancillas ſuas, quos dimiſerant liberos, & ſubiugauerunt in famulos & famulas. Et pauló pòſt. Non obſeruauerunt verba fœderis, quibus aſ- Ibid. ſenſi ſunt in cóſpectu meo, vitulum, quem conſciderunt in duas partes, & cuius inter diuiſiones tranſierunt principes Iuda & principes Ieruſalem, Eunuchi & ſacerdotes, & vniuerſus populus. ſicque rebellarunt contra Dominum. Nam hæc & eiuſmodi commemorat, propter rebellionem. Tunc (igitur) rebellauit Sedechias contra Babylonium regē & ſeſe adiunxit Ægypti regibus.

Hic obſerua omnia in Iſraele ſiue decem tribubus & Iuda ſiue duabus tribubus paria reperiri. Illi ſocietatem cum Aegyptiis regibus iniiſſe leguntur. Iſti ſimiliter. Illi tribus diuerſis exiliis exportati è ſua terra, iſti totidem exiliis abacti in alienā. Illi triennium obſidionem Aſſyriorum ſuſtinuerunt, antequam caperentur, iſti tribus annis à Babyloniis circumſeſſi ſunt, donec expugnaretur ciuitas. Illi eſitarunt carnem filiorum ſuorum & filiarum, iſti explere famem eodem nefando cibi genere coacti ſunt. Eiuſmodi profecto eſt, quod propheta prædixerat, in via ſororis tuæ ambulaſti, & dabo calicem eius in manu tua Hęc dicit dominus Deus. Calicem ſororis tuæ bibes profundū & latum. ebrietate repleberis, calice ſororis tuę Samariæ.

Anno octauo Sedechiæ regis Iuda venit Ierem.37 exercitus regis Babylonis contra Ieruſalem. Et exercitus Pharaonis egreſſus eſt de Aegypto, & audientes Chaldæi, qui obſidebant Ieruſalem huiuſcemodi nuncium, receſſerunt ab Ieruſalem. Exercitus autem Pharahonis vaſtata Gaza rediit in Aegyptum.

Factum eſt verbum domini ad Ezechielem Ezec.24 anno nono menſis decimi die decimo dicens, fili hominis ſcribe tibi nomen huius diei, in quo confirmatus eſt rex Babylonis aduerſus Ieruſalem hodie. i. die decimo menſis Teuet ſiue decembris.

Anno decimo duodecimo die menſis decimi factum eſt verbum domini ad me dicens fili Ezech hominis, pone faciem tuam contra Pharaonem regem Ægypti & propheta de eo & de Ierem.32 Ægypto vniuerſa loquere. Illo tempore, Ecce Ananeel filius Sellum patruelis Ieremiæ ad eum venit, dicens, Eme tibi agrum meum qui eſt in Anathor in terra Beniamin. Tibi enim, competit ex propinquitate, vt emas, &c.

Et factum eſt vndecimo anno, primi men- Ezec.30. ſis die ſeptimo verbum domini ad Ezechielem, dicens. Fili hominis brachium Pharaonis re- Ezec.31. gis Ægypti confregi & ecce non eſt obuolutum, vt reſtitueretur ei ſanitas. Item ad eundem factum verbum domini anno eodem vndecimo, primo díe menſis tertij. dicens. Fili hominis, dic Pharaoni regi Ægypti & populo eius. Cui ſimilis factus es, in magnitudine tua? Rurſum vndecimo anno, primo menſis dicens, Ezec.26. fili hominis pro eo quod dicit Tyrus de Ieruſalē,

Euge confractæ ſunt portæ populorum, conuerſa eſt ad me. Implebor. deſerta eſt. propterea hæc dicit dominus, &c.

Die tertio menſis Tizri ſiue Septembris, die quinquageſimo ſecundo ab æde diruta, interfectus eſt Godolias filius Ahicam filij Saphan, itemque Iudæi, qui cum ipſo erãt in Maſpha. Reliqui profecti ſunt in Ægyptum, ſecum trahentes Ieremiam & Baruc.

Ezech.33. Anno duodecimo, decimo menſe quinta menſis tranſmigrationis, venit ad Ezechielem, qui fugerat de Ieruſalem, dicens. Vaſtata eſt ciuitas. *Cap. 32.* Eodem anno, menſis duodecimi die primo factum eſt verbum domini ad eundem dicens. Fili hominis, aſſume lamentum ſuper Pharaonem regẽ Ægypti, & dices ad eum. leoni *Ibid.* gentium aſſimilatus es. Eodem duodecimo anno, ſed decima quinta menſis, factum eſt quoque verbum domini ad Ezechielem dicens fili hominis, cane carmen lugubre ſuper multitudinem Aegipti, & detrahe eam in terrã, cum his qui deſcendunt in lacum. Tumque monſtratum eſt Ezechieli exteras nationes addici puteo interitus.

Anno decimo tertio Nabugdonozoris tradita eſt in manum eius Tyrus, & quadam veluti inundatione raptauit vniuerſos Iudæos, qui in ea, itemque apud Ammonitas, Maobitas, vicinaſque regiones exulabant, ad ſeptingentos quadraginta quinque.

Ezec. 29. Alij malunt Ieremiam lapidatum fuiſſe à Iudæis in Aegypto. Anno viceſimo ſeptimo, imperij Nabugdonozor Aegyptum occupauit, cœpit multitudinem eius, deprædatus eſt manubias eius diripuit ſpolia eius & ea in mercedem exercitui data, tranſtulit Ieremiam & Baruc Babylonem.

Ezec. 40. Viceſimo quinto anno tranſmigrationis noſtræ, exordio anni, decima menſis, quarto decimo anno poſtquam percuſſa eſt ciuitas, facta eſt ſuper Ezechielem manus domini & adduxit eum Ieroſolymam in viſionibus Dei. Illo die per viſionem Ezechieli mõſtrauit Deus exemplum ædis ſiue templi futuris ſæculis ædificandi.

CAPVT XXVII.

Ierem.39. 4.Reg.25. ANno nono regis Sedechiæ menſis decimi die decimo venit Nabugdonozor rex Babylonis & omnis exercitus eius ad Ieruſalem & obſedit eam. Vndecimo autem anno Sedechiæ menſis ſeptimi die nono præualuit fames in ciuitate, nec erat panis populo terræ. Et rupta eſt ciuitas & omnes viri bellatores fugerunt & exierunt de vrbe nocte per portam, quæ eſt inter duplicem murum ad hortum regis. Porrò Chaldæi obſidebant in circuitu ciuitatem, & profecti viam ſolitudinis perſecuti ſunt regem, comprehenderúntque eum in planicie Iericho, & omnes bellatores, qui erant cum eo diſperſi ſunt & reliquerunt eum. Apprehenſum ergo regem duxerunt ad regem Babylonis in terram Emach, qui locutus eſt cum eo iudicium. Filios autem Sedechiæ mactauit coram ipſo, atque principes Iuda in Rablatha. Et oculos eius effodit, vinctúmque catenis adduxit Babylonem. recluſitque in cuſtodiam vſque ad diem mortis ſuæ.

Totis viginti octo diebus Nabugdonozor diruit & complanauit montem. Hinc illud, *4. Reg.25* Menſe quinto, ſeptimo die menſis (Ipſe eſt nonus decimus annus regis Babylonis) venit Nabuzardan princeps exercitus in Ieruſalem & ſuccendit domum domini, &c. Alio tamen loco id contigiſſe dicitur decimo octauo anno Nabugdonozoris, ſed hæc ſic ſunt concilianda. Decimo nono anno à regno ſcilicet Nabugdonozoris cœpto, dirutum eſt templum, decimo autem octauo à Ioachim ſubiugato. Item ſeptimo die menſis quinti, quoniam eo primum ingreſſæ ſunt gentes illæ profanæ in templum, indéque ſuſtulerunt Mare, baſes, columnas & ſequentibus duobus diebus, octauo ſcilicet & nono, cœptam die ſeptimo à fundamentis euerſionem continuarunt, donec dies ille (decimus) appellaret. Quare Ieremias, adornate (inquit) *Hier. 6.* ſuper eam bellum, conſurgite & aſcendamus in Meridie. Hei nobis, quia declinauit dies, quia inclinatæ ſunt vmbræ veſperi. Surgite aſcendamus in nocte & diſſipemus domum eius. tempore tenebricoſo ſuccenderunt tunc ignem, & decimo menſis exuſtum eſt. De qua ætate Moſes hæc commemorat. Scio enim figmentum *Deut.31.* eius, quod facturus ſit hodie, antequam introducam eum in terram, quam ei pollicitus ſum. Et poſtea, Ego enim ſcio rebellionem tuam & ceruicem tuam duriſſimam. Et mox. Noui enim quod poſt mortẽ meã inique agetis & corrumpemini, atque cito declinabitis de via, quam præcepi vobis & occurrent vobis mala in extremo tẽpore, quando feceretis malum in conſpectu Domini, vt irritetis eũ per opera manuum veſtrarum. Atque hæc ſanè congruunt cum Sedechiæ & hominum illius ætatis factis Nam de illis ſic ſcribitur. In regem quoque Nabug- *2 Par.36.* donozor rebellauit, qui adiurauerat eum per Deum, & indurauit ceruicem ſuam & cor, vt non reuerteretur ad Dominum Deum Iſraël. Sed & vniuerſi principes ſacerdotum & populus præuaricati ſunt iniquè iuxtà vniuerſas abominationes gentium, & polluerunt domum Dei, quam ſanctificauerat ſibi in Ieruſalem. Mittebat autem dominus Deus patrum noſtrorum ad illos per manum nuntiorum ſuorum, de nocte conſurgens, & quotidie commonens. At illi ſubſanabant nuncios Dei & parui pendebant ſermones eius & adduxit ſuper eos regem Babylonis & interfecit Iuuenes eorum gladio in domo Sanctuarij. Vniuerſáque vaſa domus domini tam maiora quàm minora & Theſauros templi & regis & principum tranſtulit Babylonem, & exuſſit domum domini *Ierem.21.* & ædes Regias, abducens in captiuitatem eos, qui euaſerant gladiũ, Babylonẽ, vt compleretur

ſermo

ſermo domini ex ore Ieremiæ, & celebraret terra Sabbata ſua. Cunctis enim diebus deſolationis egit Sabbatum, vſque dum complerentur ſeptuaginta anni.

Rabbi Ioſe non niſi quinquaginta & duos annos terram Iuda putat verſatam in ſolitudine *Ierem. 9.* ita vt nullus per eam tranſiret. Id ex Ieremia colligit, Super montes aſſumam fletum & lamentum & ſuper caulas deſerti planctum, quoniam ſuccenſa ſunt, eo quod non ſit vir pertranſiens.

Deut. 29. R. Ioſé, Septem, (inquit) annis impleta eſt hæc ſcriptura in terra Iſrael, Sulphur & Sal & combuſtio totum ſolum eius, ita vt vltra non ſeratur neque virens quippiam germinet, &c. Percuſſóſque eos rex Babylonis, partim interfecit, partim in exiliũ abduxit de terra ſua. animas nimirum octingẽtas triginta duas de Iuda, tribus tranſmigrationibus quatuor mille ſexcentas. Et de Benjamin & reliquis tribubus ſeptem millia captiuorum, qui migrarunt cum Iechonia.

CAPVT XXVIII.

Dan. 2. ANno ſecundo Imperij Nabugdonozoris, vidit Nabugdonozor ſomnium & contritus eſt ſpiritus eius & ſomnus eius fractus eſt ei. Sic dici poteſt, niſi quod numerat Scriptura annos à *Ierem. 52.* templo euerſo, vt & menſes ab eo euerſo. Et ſic in Ieremia, factũ eſt verò anno triceſimo ſeptimo trãſmigrationis Iechoniæ Regis Iudæ, menſe duodecimo, viceſima quinta die mẽſis, eleuauit Euilmerodach rex Babylonis ipſo anno regni ſui caput Iechoniæ regis Iudæ & eduxit eum *4. Reg. 25.* de domo carceris. Cũ alio ſcripturę loco legatur *viceſima ſeptima die menſis.* Quę ſi velis cõtiliare & inde aliquid certi diſcere, ſcito, viceſima quinta die menſis duodecimi Nabugdonozorẽ eius hoſtem exceſſiſſe è viuis & fuiſſe ſepultum,[a] Viceſima autem ſexta eum extraxit Euilmerodach de ſepulchro & raptauit, quo ipſius decreta aboleret, vt impleretur quod de illo ſcriptum reliquerat Eſaias, Tu autem proiectus es *Eſaia 14.* de ſepulchro tuo, quaſi ſtirps inutilis, pollutus & obuolutus cum his, qui interfecti ſunt gladio & deſcenderunt ad fundamenta laci, quaſi cadauer putridum. Die autem viceſima ſeptima eduxit ipſum Iechoniam.

a Sic enim legẽdum, non 16. vt in exẽplari venetiano.

Ac eo temporis articulo interiit Sedechias & de ipſo hunc inſtituerunt planctum, Heu, qui mortuus eſt rex Sedechias [b] bibens feces omnium ætatum. Vt illud Ieremiæ conſtaret. *Iere. 34.* Non morieris gladio, ſed in pace morieris & ſecundum combuſtiones patrum tuorum, regum priorum, qui fuerunt ante te, ſic comburent te, Et væ domine, plangent te, quia verbum ego locutus ſum, dicit Dominus.

b i. Luẽs peccata omnium ſuperiorũ ætatum.

Singulare humanæ miſeriæ exemplum. Nam intelligitur omnibus, qui verſantur in bonis, timenda eſſe mala, & contrà quotquot hærent in malis, ne deſperent de bonis. Vnde quæſo iſtud? Certè ex Iechonia & Sedechia.

Nabugdonozor quadraginta quinque annos Imperauit. Euilmerodach eius filius viginti tres. Balſazar ex filio iſto nepos tres.

Dan. 7. Anno primo Balſazaris regis Babylonis ſomnium vidit Daniel. Viſio autem capitis eius erat de quatuor diuerſis beſtiis grandibus de mari aſcendentibus, quarum vltima habebat cornua decem, & paruulum aliud, quod poſtea exortum eſt de eorum medio.

Dan. 8. Vbi tamẽ legitur, anno tertio. Anno ſecundo regni Balſazar viſio apparuit mihi, Ego Daniel poſt id quod videram in principio. Vidi autem & ecce Aries, cui omnes beſtiæ non poterant reſiſtere & liberari de manu eius. Et ecce hircus qui cucurrit ad eum in impetu fortitudinis ſuæ & percuſſit eum & conculcauit, & nemo quibat liberare arietem de manu eius.

Dan. 5. vbi mentio anni tertij nulla, ſed cap. 8. Anno tertio regni Balſazar, &c. Balſazar rex fecit grande conuiuium optimatibus ſuis mille, coramque mille his vinum bibit. Præcepit ergo inter ſorbendum vinum, vt afferrentur vaſa aurea & argentea, quæ exportauerat Nabugdonozor pater ipſius, de templo quod fuit in Ieruſalem, vt biberent in eis rex & optimates eius, vxoreſque eius & concubinæ. Tunc attulerunt vaſa illa aurea & argentea & biberunt in eis. Bibebant vinum, & eadem hora apparuerunt digiti, quaſi manus hominis ſcribentis contra candelabrum, in ſuperficie parietis aulæ regiæ. Et rex aſpiciebat articulos manu ſcribentis. Tunc ſpecies regis immutata eſt, &c.

Eſa. 21. Sic impleta eſt Eſaiæ vaticinatio. Et clamauit leo. Super ſpeculam domini ego ſum, ſtans iugiter per diem, & ſuper cuſtodiam meam ego ſum, ſtans totis noctibus. Ecce iſte venit aſcenſor, vir bigæ equitum, & reſpondit & dixit, Cecidit, Cecidit Babylon & omnia ſculptilia deorum eius contrita ſunt in terram &c. Onus Duma, Ad me clamat de Seir Cuſtos quid de nocte? Cuſtos quid de nocte? Dixit cuſtos, Venit mane & nox, Si quæritis, quærite. Reuertimini. Venite Quinam eſt iſte cuſtos? Deus Opt. Max. Scribitur quippe in Pſalmis, Ecce non dormitabit, neque dormiet cuſtos Iſrael. Dominus cuſtodit te, Dominus protectio tua ad manum dexteram tuam. Dominus cuſtodiet te ab omni malo, cuſtodiet animam tuam dominus, Dominus cuſtodiet introitum tuum & exitum tuum, cum toto Pſalmo. Cuiuſmodi eſt iſta cuſtodia? Ne ingrediatur gens in gentem & regnum in regnum, ne latum quidem filum. Sed regnum, cuius ruendi tempus per diem appetiit, die cadat, cuius per noctem caſus imminet, nocte cadat & pereat. Quemadmodum aſſeruit propheta. Et dabo ignem in Ægypto. *Ezec. 30. Ibid.* Quaſi parturiendo dolebit Peluſium, & Alexandria fundetur & in Memphis anguſtiæ diei. Et in Taphnis nigreſcet dies, quando conteram ego ibi ſceptra Ægypti.

Dan.5. Illud eſt Danielis Eadem nocte interfectus eſt Balſazar rex Chaldæus. Et Darius Medus ſuſcepit regnum iam annos natus ſexaginta duos.

Quid ſignificat, obſecro, *Iam annos natus ſexaginta duos?* Scilicet Nabugdonozori, quo die inuaſit in templum, diebus Iechoniæ, natus eſt hoſtis. nempe Darius. (Sic rebus Deus prouidet.) Quo die vnctus eſt Iehu in Ramoth-Galaad, inunctus eſt & Hazael eius aduerſarius.

[a] Ita expleti ſunt ſeptuaginta anni, ex quo imperauit Nabugdonozor, ſeptuaginta, vno minus, ex quo ſubiugatus eſt Ioachim. Adhuc autem annum vnum in Babylone ſtetit Darius & peregit, vt Daniel narrat, Anno (inquit) primo Darij filij Aſſueri de ſemine Medorum, qui imperauit ſuper regnum Chaldæorum. Anno vno regni eius ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus eſt ſermo Domini ad Ieremiam prophetam, vt complerentur deſolationis Ieruſalem ſeptuaginta anni. *Dan.9.* *Ierem. 25.*

[b] Nec reperias annũ Medo in ſcripturis præter iſtum duntaxat.

a *Animaduerſio. Mirum quo pacto affirmet ſeptuaginta annos tunc expletos, ex quo imperauit Nabugdonozor. Nam deſideratur vnus. Quando enim numeras triginta ſeptem ab exilio Iechoniæ, quod accidit anno illius octauo vſque ad Euilmerodach, ſi poſtea recenſeas annos Nabugdonozoris ſurſum verſus, non niſi ſeptem exiſtent, nec niſi quadraginta quatuor imperaſſe Nabugdonoſor reperietur, numeratis etiam annis imperfectis & incompletis.*

b *Iſtud me adduxit in alterã admirationem. Nam hoc ipſo libro ipſemet narrat regnaſſe (Medum) tribus annis imperfectis, cum hic tradat non reperiri in ſcripturis annum Medo præter iſtum. Alioqui quo pacto dicimus in tractatu Meghilla fo. 30. quinque eſſe annos Darij & Cyri, cùm non amplius quatuor inueniamus. Reſponderi poteſt annum tertium Balſazaris, qui præceßit Darium Medum, non fuiſſe completum, extitiſſéque primum Darij. Poſtquam igitur in præcedenti ſectione attribuit eum Balſazari, iuxta id, quod ſcriptum eſt, Anno tertio regni Balſazaris regis viſio apparuit mihi, de Ariete ſcilicet & hirco inter ſe confligentibus, noluit illum aßignare Dario. At de anno eius ſecundo, qui eſt quartus Darij quo ſcilicet fuit ſepultus, dicit ſcriptura, Anno vno ſiue primo Darij filij Aſſueri. Interim tamen biennium regnauit, iuxta id, quod Talmudici in tractatu Meghilla numerant, annos quinque inter Darium & Cyrum. Et tamen non occurrit annus Medo in ſcripturis, niſi iſte ſolus, qui Darij reuera fuit ſecundus, quoniam primus accenſetur Balſazari. Adhuc igitur annum vnum Babylonis ſtetit Darius & eum compleuit, anno ſui regni ſecundo, qui quidem eſt primus ipſi propriè aſcriptus.* *Dan.8.* *Dan.9.*

Iere. Sic Ieremias ipſis Iſraelitis dixit, Egredimini de medio eius popule meus, vt ſaluet vnuſquiſque animam ſuam ab ira furoris Domini. Et ne fortè molleſcat cor veſtrum, & timeatis auditum, qui audietur in terra hac, *id eſt, auditum Balſazaris,* & veniet in anno auditio, *Darij ſcilicet,* & poſtea in anno auditio, *de qua Eſaias, Et erit Babylon illa deſiderata in Regnis, ſicut Sodoma & Gomorrha.* Et violentia ſiue iniquitas in terra, *ſuper Ieruſalem* & dominator *Cyrus Perſa* ſuper dominatorem. *Ieſa. 13.*

Ego autem anno primo Darij Medi ſtabam, vt confortaretur & roboraretur. Et nunc veritatem annuntiabo tibi Ecce adhuc tres reges ſtabunt in Perſide, *id eſt, Cyrus Aſſuerus & Darius, qui ædem extruxit*, Quid verò diſci debet ex eo, quod ſubiicitur apud Danielem, Et quartus ditabitur opibus nimiis ſuper omnes, & cum inualuerit diuitiis ſuis, concitabit omnes aduerſus regnum Græciæ? *Quartus, à Dario Medo videlicet.* *De Regió. Perſa ſatum.* *Dan. 11.*

Fuit autem Daniel vſque ad annum primum Cyri Regis. Quo temporis puncto ei dictum eſt, Ab exordio precum tuarum egreſſus eſt ſermo. Ego autem veni vt indicarem tibi, quia vir deſideriorum es. Tu ergo animaduerte ſermonem & intellige viſionem. Septuaginta Hebdomades deciſæ ſunt ſuper populum tuum & ſuper vrbem ſanctam tuam, vt cõſummetur præuaricatio & finem accipiat peccatum &c. Scito ergo & animaduerte: ab exitu ſermonis, vt iterum ædificetur Ieruſalem vſque ad Chriſtum ducem Hebdomades ſeptem & Hebdomades ſexaginta duæ erant: & rurſum ædificabitur platea & muri in anguſtia temporum. Et poſt Hebdomadas ſexaginta duas excindetur Chriſtus. *Hebdomades ſeptem ſunt hæ, quas tranſegerunt in exilio & aſcenderunt. ſexaginta duæ hæ, quibus in terra Iſrael poſt reditum manſerunt. Vna autem Hebdomada ea eſt cuius partem egerunt in terra, partem extra terram, poſt quam Hebdomadam contigit, quod dictum eſt, Excindetur Chriſtus & firmabit fœdus multis Hebdomada vna & dimidio Hebdomadis ceſſare faciet ſacrificium & oblationem.* *Dec. 1. 9.* *Corrumpunt odio noſtri Chriſti aperta Danielis verba.*

Rabbi Ioſé numerandas docet hebdomadas ſeptuaginta ab excidio templi prioris, vſque ad poſterioris per Romanos excidium Septuaginta ſcilicet annos, quibus exciſum & deſtructum manſit, & quadringentos [a] viginti, quibus exædificatum ſtetit. Sed quid, inquies, ſeptuaginta hebdomadæ Danieli ab Angelo memorabantur, cum iam ſeptuaginta anni excidij eſſent tranſacti? Nempè decretùm hoc iam latum erat ante ſeptuaginta annos (*at nunc primum promulgabatur & Danieli reuelatur.*) Qua ratione legimus in Geneſi, Et erunt dies illius centum viginti annorum cum tamen poſtea ſcriptura dicat, Anno ſexcenteſimo vitæ Noe menſe ſecundo, ſeptima decima die menſis, rupti ſunt omnes fontes abyſſi magnæ. Quaſi illa centum viginti annorum humanæ vitæ determinatio nondum ad illa pertinere tempora, quibus referebantur. Sed duntaxat domini decretũ proponeretur de

a Sic legendum non decem, in exemplo Veneſiano.

futuro

futuro humanæ vitæ termino. Sic Eſaias, Hæc dicit Dominus Deus. Adhuc ſexaginta quinque anni & deſinet Ephraim eſſe populus Nam hæc aſſerebantur anno quarto Achaz, poſt quem intra annos octodecim Ephraim ſiue decem tribuum populus euerſus eſt & in captiuitatem Aſſyriacam exportatus Dici igitur poteſt hanc Eſaiæ prædictionem atque ſententiam fuiſſe à Domino decretam, non tunc primum, ſed, à diebus Amos Prophetæ, Biennio ante terræmotum, quando ſcilicet, ſicut ſcriptum eſt, prædicabatur iſtud, Sic dicit Amos, Gladio morietur Ieroboam & Iſrael migrando migrabit de terra ſua. At tunc per Eſaiam populo vel repetitam vel reuelatam.

Amos.

Capvt XXIX.

Ezra 1. *Ierem. 25.* *De ſecũda Monarchia.*

Anno primo Cyri regis Perſarum, vt compleretur verbum Domini ex ore Ieremiæ, ſuſcitauit Dominus ſpiritum Cyri regis Perſarum, vt ſcriberet, Hæc dicit Cyrus Rex Perſarum, omnia regna terræ dedit mihi dominus Deus cæli, & ipſe præcepit mihi, vt ædificarem ei domum in Ieruſalem, quæ eſt in Iudæa. Quis eſt in vobis de vniuerſo populo eius. Sit Deus illius cum ipſo, Aſcendat in Ieruſalem & ædificet domum Domini Dei Iſrael. Et omnes reliqui in cunctis locis, vbicunque habitant adiuuent eum argento & auro & ſubſtantia & pecoribus, præter id quod voluntariè offerunt templo Dei, quod eſt in Ieruſalem.

Ibid.

Et ſurrexerunt Principes patrum de Iuda & Benjamin & ſacerdotes & Leuitæ & omnes, quorum Deus ſuſcitauit ſpiritum, vt aſcenderent ad edificandum templum Domini. Vniuerſique qui erant in circuitu, adiuuerunt manus eorum, in vaſis argenteis & aureis, in ſubſtantia & iumentis & ſupellectili, exceptis iis, quæ ſponte fuerant oblata.

Ezra.

Tota autem multitudo quaſi vir vnus quadraginta duo millia, trecenti ſexaginta, præter ſeruos eorum & ancillas, qui erant ſeptem millia trecenti triginta ſeptem, & in ipſis cantatores & cantatrices ducenti.

Vniuersè quidem quadraginta duo millia, at ſingulatim non niſi exiſtunt triginta millia trecenti ſexaginta. Vbi ergo ſunt duodecim millia? In iis ſanè, qui aſcenderunt de reliquis tribubus & locauerunt altare ſuper baſes ſuas, deterrentibus eos per circuitum populis terrarum, & obtulerunt ſuper illud holocauſtum Domino manè & veſperi, dederúntque pecunias latomis & cementariis: cibum quoque & potum & oleum Sidonijs Tyriiſque vt deferrẽt ligna cedrina de libano ad mare Ioppe, iuxta id. quod præceperat Cyrus rex Perſarum.

Ezra 3.

Cyrus regnum tenuit annis tribus, non tamen integris.

Ezra 4.

In regno autem Aſſueri in principio regni eius ſcripſerunt accuſationem aduerſus habitatores Iudæ & Ieruſalem. Tunc intermiſſum eſt opus domus domini in Ieruſalem, & ceſſauit vſque ad annum ſecundum regni Darij regis Perſarum. *Eſter 1.*

Tertio anno imperij ſui fecit grande conuiuium cunctis principibus & ſeruis ſuis fortiſſimis Perſarum & Medorum & præfectis prouinciarum coram ſe. *2*

Totis quatuor annis Eſter deliteſcebat in Suſan vrbe & ducta eſt ad regem Aſſuerum mẽſe decimo, qui vocatur Tebeth, ſeptimo anno regni eius. *3*

Totis quinque annis complectebatur animo Haman ſpolia Mardochei. Menſe autem primo (cuius vocabulum eſt Niſan) anno duodecimo regni Aſſueri, miſſa eſt ſors in vrnam, quæ Hebraicè dicitur Phur, coram Haman, quo die & quo menſe gens Iudæorum deberet interfici, & exiuit menſis duodecimus qui vocatur Adar.

Decimo tertio die menſis Niſan Haman ſcripſit literas ad omnes Satrapas Regis & Iudices prouinciarum, diuerſarúmque gentium, vt occiderent atque delerent omnes Iudæos à puero vſque ad ſenẽ. paruulos & mulieres vno die, hoc eſt. decimo tertio die menſis duodecimi, qui vocatur Adar. *Eſter 5.*

Decimo quinto Niſan ſiue Martij ingreſſa eſt Eſter in conſpectum Regis. Decimo ſexto eiuſdem menſis ſuſpẽſus eſt patibulo Haman, quod parauerat Mardochæo. *7*

Viceſimo tertio menſis tertij qui appellatur Siuan Mardochæus ſcripſit epiſtolas ad Iudæos & ad principes, procuratoréſque & iudices, qui centum viginti ſeptem prouinciis ab India vſque ad Æthiopiam præſidebant, vt reuocaret ipſius Haman literas. *Eſter 8.*

Decimo tertio Adar, qui fuerat trucidãdis Iudæis deſtinatus percuſſerũt Iudæi omnes inimicos ſuos plaga magna, & occiderũt eos. reddentes eis, quod ſibi parauerãt facere, in tantum, vt etiam in Suſan quingentos viros interficerent & ſuſpenderent decem filios Haman, propterea quod ſcripſerant accuſationem aduerſus habitatores Iudæ & Ieruſalem. Die illo numerus eorum, qui occiſi erant in Suſan, ad regem relatus eſt. *9.*

Illo tempore anno ſequenti contigit, quod ſcriptum eſt Scripſitque Eſter regina filia Abihail & Mardochæus Iudæis etiam ſecundam epiſtolam, vt omni ſtudio dies iſta ſolennis ſanciretur in poſterum. *Eſter 9.*

Anni ſeptuaginta, de quibus pronuntiat Ieremias, cum cœperint impleri Babyloni ſeptuaginta anni, viſitabo vos, vt reducam vos ad locum iſtum, numerandi ſunt ab excidio Ieruſalem Nempe quinquaginta & duos annos poſt eius excidium Iſraelitæ traduxerũt in Caldæorum regno. & viſitati ſunt, aſcenderúntque. Hinc deinceps tres anni Cyri, quatuordecim Aſſueri & ſecundus Darij, quo ædificatum eſt templum. Hanc enumerationem confirmat *Ierem. 29*

Zach.1. Zacharias, Et reſpondit Angelus Domini & dixit. Domine exercituum vſquequo tu non miſereberis Ieruſalem & vrbium Iuda, quibus iratus es his iam ſeptuaginta annis. Nam hoc factum eſt die viceſimo quarto vndecimi menſis Sebat, anno ſecundo Darij.

Ezra 6. Per continuos quatuor annos (ſequentes) templum ædificatum eſt, vt fidem facit Ezras. Et completa eſt (inquit) domus iſta vſque ad diē tertium menſis Adar, qui eſt annus ſextus regni Darij regis.

Ezra.7. Quo tempore anno ſequenti aſcendit Ezras de Babylone cum alia exulum cohorte. Nam dicitur, Ipſe Ezras aſcendit de Babylone & ipſe ſcriba velox in lege Moſis, quia dominus Deus dedit Iſraëli, & dedit ei rex, ſecundum manum domini ſuper eum, omnem petitionem eius, Et aſcenderunt de filiis Iſraël & de filiis ſacerdotum & de filiis Leuitarum & de cantoribus & de ianitoribus, & de Nathinæis in Ieruſalem anno ſeptimo Artaxerſis regis, & venerunt in Ieruſalem menſe quinto. Ipſe eſt annus [a] ſeptimus regis Quia in primo die menſis primi cœpit aſcendere de Babylone, & in primo die menſis quinti venit in Ieruſalem, iuxta manum Dei ſui bonam ſuper ſe. Ezras enim parauit cor ſuum, vt inueſtigaret legem domini & faceret & doceret in Iſrael præceptum & iudicium. Venit autem & ſeparauit Iſrael à mulieribus alienigenis.

a Vitioſe decimus in venetiano.

Capvt XXX.

Nehe.1. Verba Nehemiæ filij Helchiæ. Et factum eſt in menſe Casleu, anno vigeſimo, & ego eram in ſuſis caſtro &c. Nehe. 13. Manſit Nehemias annis duodecim in terra Iſrael, aptauit murum & reſtituit ſingulos Iſraelitas in vrbem ſuam & poſſeſſiones ſuas. Quod ipſemet his teſtatur verbis. In omnibus autem his, non fui in Ieruſalem, niſi anno 32. Artaxerſis regis. Nam in fine dierum rogaui regem & veni in Ieruſalem. Ab anno vigeſimo vſque ad trigeſimum ſecundum duodecim exiſtunt anni. Ezra 6. Sanè Ezras, *Seniores,* inquit, *Iudæorum ædificabant & proſperabantur iuxta prophetiam Aggæi prophetæ & Zachariæ filij Iddo. Et ædificauerunt & conſtruxerunt decernente Deo Iſrael & iubente Cyro & Dario & Artaxerſe rege Perſarum. Et compleuerunt domum Dei iſtam vſque ad diem tertium Menſis Adar, qui eſt annus ſextus Darij regis.* Atqui non inuenias reges Perſarum in ſcriptura niſi duos Cyrum & Darium, Medorum vero duos alios Darium & Aſſuerum. Dico igitur tam Cyrum quàm Darium (in hoc Ezræ loco) eſſe Artaxerſem, propterea quòd omnes reges vocabantur Artaxerſæ.

Summa omnium annorum regum Mediæ & Perſidis ducentis & quinquaginta annis comprehenditur.

Nehem 7. Habitarunt autem ſacerdotes & Leuitæ & ianitores & cantores & reliquum vulgus & Nathinei & omnis Iſraël in ciuitatibus ſuis. Et venerat menſis ſeptimus: filij autem Iſrael erant in ciuitatibus ſuis. Congregatúſque eſt vniuerſus populus, quaſi vir vnus ad plateam, quæ eſt ante portam aquarum, & dixerunt Ezræ ſcribæ, vt afferret librum legis Moſis, &c. Fecit ergo vniuerſa Eccleſia eorum qui redierant de captiuitate tabernacula & habitauerunt in tabernaculis. Non enim fecerant à diebus Ioſuæ filij Nun tam celebriter filij Iſrael, vſque ad diem illum, & fuit lætitia magna nimis. Dici poteſt, quod comparat ingreſſum Iſraelitarum in terram, diebus Ezræ, cum eorundem in eandem, ingreſſu diebus Ioſuæ. Quemadmodum diebus Ioſuæ obligati ſunt ad decimas, annos remiſſionis & iubileos, atque ſanctificarunt muratas vrbes: ſic in ſuo ingreſſu, Ezræ tempore, aſtricti fuerunt legibus de decimis, de annis remiſſionis, de Iubileis, ſanctificarunt vrbes mœnibus cinctas & vehementer lætati ſunt coram domino Deo. Vnde diſertè ſcribitur, vt modo dictum eſt, Et fuit lætitia magna nimis. Ibid.

Deut. 30. Sic ſcriptura comparatè ad duo iſta loquitur in Deuteronomio, & aſſumet atq; introducet te in terram, quam poſſederunt patres tui & obtinebis eam: & benedicens tibi maioris numeri te eſſe faciet, quam fuerint Patres tui. Comparat enim poſſeſſionem tuam (tempore Ezræ) cum poſſeſſione Patrum tuorum (tempeſtate Ioſuæ). Quemadmodum poſſederunt Patres tui terram & eam obtinuerunt cum omnium iſtarum rerum innouatione: Sic tu poſſidebis obtinebíſque eam cum omnium iſtorum renouatione. Si dicas poteſt Moſes loqui de tertia hæreditatis adeptione, contrarium te docebit idē ſcripturæ locus, *Et obtinebis eam.* Nam dum ſemel hoc commemorat, quaſi dicit, prima ſecunda vobis hic ſignificatur hæreditatis adeptio, non item tertia.

De tertia Monarchia. Dan. 8. 11. Porrò Hircus caprarum rex Græcorum eſt, & cornu grande, quod erat inter oculos eius, ipſe eſt rex primus. Stabit verò rex fortis dominabitur poteſtate multa & faciet quod placuerit ei. Et cum ſteterit, conteretur regnum eius & diuidetur in quatuor ventos cœli iſte eſt Alexander Macedo, qui duodecim annis regnauit.

Prouerb. 22. Huc vſque prophetæ per Spiritum ſanctum vaticinati ſunt. Hinc deinceps inclina aures tuas & verba ſapientum audi. Nam dictum eſt, Inclina autem tuam & audi verba ſapientum. Appone autem cor ad doctrinam meam. Quoniam pulchrum erit tibi cum ſeruaris ea in ventre tuo, & redundabunt in labiis tuis, vt ſit in Domino fiducia tua. Et mox, Nónne ſcripſi tibi terna in cogitationibus & ſcientia, vt oſtenderem tibi firmitatem & eloquia veritatis, vt reſpondeas ex his eloquia veritatis, illis qui miſerunt te. Quo pacto etiam legitur, Deut. *Interroga Patrem tuum & annuntiabit tibi ſenes*

uos, & dicens tibi. Quos ſenes intelligit? vulgaresne, qui in triuiis & compitis occurrunt? Minimè, ſed eos, qui ſcientia atque ſapientia pollent Ideo enim addidit. *Et dicent tibi,*

Iuxta ſententiam R. Ioſe, Perſarum imperiũ ſtante templo viguit triginta & quatuor annos, Græcorum Monarchia centum & octoginta, Machabeorum regnum centum & tres, Herodianorũ Tyrannis centum ſimiliter & tres.

Hinc deinceps extrahe & numera à templi (per Romanos) excidio. Porrò in captiuitate ſcribunt cõtractus, ſumpto numerationis exordio, à Græcorum Monarchia.

Hi verò ſunt octo Græcorum reges Alexander Macedo,[a] Phirron, Selimon, Seleucus, Santroc, Anthiochus, Antiochas, Gaſclanas. A bello Aſſueri Phul, vſque ad bellum Veſpaſiani, octoginta anni. Atque hi ſtante templo. A bello Veſpaſiani vſque ad bellum Titi anni [b] quatuor. A bello Titi vſque ad bellum Barcozbæ anni ſedecim. Bellum autem Barcozbæ fuit duorum annorum & ſemis. Atque ita viginti duo anni impleti ſunt poſt templi excidium.

a Non agnoſco iſtorũ nominũ materiem partem.

b Expunge viginti in Venetiano.

Auctore R. Ioſé, deuoluitur meritum in diẽ meriti, & peccatum in diem peccati. Exempli gratia. Quando templum primo deſtructum eſt, dies ille erat veſpera ſabbati, atque adeò extremum anni ſeptimi (id eſt, remiſſionis) erat etiam cuſtodia & hebdomas ipſius Ioarib, itémq; nonus dies Ab ſiue Iulij. Similiter quando ſecundo eſt euerſum. Ac in vtraque euerſione Leuitæ ſtabant in ſuis ſuggeſtis & dicebant canticum. Quódnam, obſecro, canticum? Et reddet illis iniquitatem ipſorum, & in malitia eorum diſperdet eos Dominus Deus noſter. *Pſal.94.*

Menſe quarto, nona menſis ſiſſa eſt ciuitas in primo excidio. Eiuſdem menſis decima ſeptima in ſecundo. Benedictus Dominus Deus Iſrael à ſæculo & vſque in ſæculum. Et dicat omnis populus, Amen. Hallelu-ia. Benedictus Deus, Deus Iſrael, quia facit mirabilia ſolus, & benedictum nomen gloriæ eius in æternum, & repleatur maieſtate eius omnis terra, Amen, Amen. *Pſal.72.*

Et ipſe mutat tempora & tempeſtates, tranſfert reges atque conſtituit, dat ſapientiam ſapientibus, & ſcientiam, ſcientibus diſciplinam. Ipſe reuelat profunda & abſcondita & nouit in tenebris conſtituta & lux cum eo eſt, Tempora, *id eſt, tempus Sodomorum.* Tempeſtates, *tempeſtatem ſiue tempus Ieruſalem. Quam reſtaurari breui contingat, ad quod optatum reſpondeant omnes, Amen.* Aufer Reges, *Regem Ioachim.* Atque conſtituit, *Regem Babylonis Nabugdonozor.* Dat ſapientiam ſapientibus, *Moſi magiſtro noſtro ſapientiæ parenti, intelligentiæque patri.* Et ſcientiam ſcientibus intelligentiam, *Ioſuæ filio Nun, de quo legitur. Et Ioſua filius Nun repletus erat ſpiritu ſapientiæ.* Gloſſema alterum. Dat ſapientiam ſapientibus, *Ioſepho filio Iacob iuſto, de quo in Geneſi, Non eſt intelligens neque ſapiens ſimilis tibi.* Et ſcientiam ſcientibus intelligentiam, *Danieli & ſociis ipſius, quoniam ſcribitur. Tunc Danieli in viſione noctis myſterium reuelatum eſt.* Ipſe reuelat profunda & abſcondita. *Profunda de profunditate Quadrigæ Ezechielis dicuntur. Abſcõdita de opificio rerum principio procreatarum apud Moſem.* Et nouit in tenebris conſtituta. *Supplicia, quæ impiis in Gehenna infliguntur.* Et lux cum eo habitat. *Præmium in futuro ſæculo iuſtis attributum.* Gloſſema aliud. Dat ſapientiam ſapientibus *Ioſuæ filio Nun, de quo affirmatum reperias. Et Ioſua filius Nun, plenus erat ſpiritu ſapientiæ.* Et ſcientiam ſcientibus intelligentiam. *Ieremiæ, de quo illud, antequam formarem te in vtero, noui te, & priuſquam exires de vulua, ſanctificaui te, & prophetam in gentibus dedi te.* *Dan.2.*

Qui ſuſpicatur Deum duntaxat præſentia quando fiunt, noſſe, contrarium diſcere debet ex illo Geneſis Hic eſt liber generationis *Geneſ.5.* Adam. Nam his ſcriptura docet Deum Opt. Max. monſtraſſe homini ſingulas ætates, rectores ſingularum ætatum, ſuos per ſingulas ætates prophetas, ſuos pios, ſuos ſapientes, ſuos paſtores, ſuos iudices, ſapientes ſingularũ ætatum, prophetas ſingulorũ ſæculorũ, iuſtos cunctarum generationũ, nominum eorum numerum, dierum ipſorum computationem, horarum ipſorum calculum, greſſuum eorum ſummam. Si quidem in Iob legitur. Tu quidem greſſus meos dinumeraſti, ſed parce peccatis meis. *Iob.14.* Et alibi. Sed & hoc parũ viſum eſt in conſpectu tuo domine Deus, niſi loquereris etiã de domo *2.Reg.7.* ſerui tui in lõginquum. Iſta enim eſt lex Adam domine Deus. Et informe meum viderunt oculi tui & in libro tuo omnia illa ſcribentur, dies *Pſal.139.* formabuntur, & nemo in eis. Mihi autem quàm honorificati ſunt amici tui Deus, quàm confortatus eſt principatus eorum, Dinumerabo eos & ſuper arenam multiplicabuntur: exurrexi & adhuc ſum tecum.

Atque hîc ſit doctrinæ Seder Olam maioris

FINIS.

Deo laus, honor, gloria.

BREVE HEBRAEORVM CHRONICON

quod inſcribitur Seder Olam Zuta, eodem Gilberto Genebrardo interprete.

ORDIAMVR de mundi ordine compendiariam deſcriptionem, Dei conditoris ope atque præſidio. Amen.

Partium chronici nouem formulæ.

1 Ab Adam vſque ad diluuium, anni ſunt mille ſexcenti quinquaginta ſex.

2 A diluuio vſque ad diuiſionem ſiue linguarum, ſiue populorum, anni trecenti & quadraginta.

3 Ab illa diuiſione ad ortum vſque Iſaac anni quinquaginta duo.

4 Ab ortu Iſaac donec egrederentur Iſraëlitæ ex Ægypto quadringenti anni.

5 Deinde Iſraëlitæ quadraginta annis errarunt in deſerto.

6 Ex quo in terram ingreſſi ſunt, donec ex ea in exilium Babylonicum demigrarent, anni octingenti quinquaginta.

7 Anni ſeptuaginta inter ædem primam (Salomonis) & ſecundam (Zorobabelis)

Si ceuerſum tẽplum à Rom. anno mundi 3828. †Qui cadunt in annum à chriſto nato. 1124

8 Ædis ſecundæ ſtructura ſtetit quadringentis viginti totis annis.

9 Ex quo illa ædes (à Romanis) diruta eſt, ad hoc vſque tempus, anni ſunt mille quinquaginta tres.†

Summa omnium iſtorum quatuor mille octingenti & vnus anni.

Partis omnium primæ.

DEMONSTRATIO.

Geneſ. 5.

Adam natus centum triginta annos genuit Seth. In vniuerſum autem annos nongentos & triginta compleuit.

Seth vixerat, priuſquam ipſi naſceretur Enos, annis centum, & quinque. Peregit nongentos & duodecim annos.

Enos vixit, donec ipſi naſceretur, Caïnam, ſeptuaginta annis. Expleuit nõgentos & quinque annos.

Caïnam natus erat, dum genuit Malaleel, ſeptuaginta annos Vita autem ipſius tota annorum fuit nongentorum & decem.

Malaleel cùm genuit Iared, agebat annum vitæ ſexageſimum quintum. Tranſegit verò ætatem octingentorum nonaginta quinque annorum.

Iared vitæ centeſimo ſexageſimo ſecundo generauit Enoch. Perduxit vitam in nongenteſimum ſexageſimum ſecundum annum.

Enoch viuebat annum ſexageſimum quintum dum ei natus eſt Mathuſalé. Ac ambulauit cum Deo trecentis ſexaginta quinque annis, nec poſtea apparuit, quia tulit eum Deus.

Mathuſalé, dum generauit Lamech, agebat annum ætatis centeſimum octogeſimum & ſeptimum. Vixit autem diutiſſimè, nempe annos nongentos ſexaginta nouem.

Lamech anno ætatis centeſimo octogeſimo ſecundo procreauit Noë. Vixit autem nongentos quinquaginta.

Iam Noe, cum appetiit diluuium, ſexcentenarius erat. Poſt diluuium deinde vitam produxit in alios trecentos quinquaginta annos.

En tibi decem ætates
Secunda decuria.

Diuidit tẽpus à mundo condito, vſque ad captiuitatẽ Babyl. in quinque, ſtipitum decurias

Sem vixit, priuſquam procrearet Arphaxad, centum annos, deinde quingentos.

Arphaxad biennio poſt diluuium natus. dum ipſi genitus eſt Sále, agebat annum trigeſimum quintum. Poſt eum editum, anni ipſius fuerunt quadringenti tres.

Sále viuebat, dum ipſi natus eſt Heber, trigeſimum annum. Deinde confecit quadringẽtos tres annos.

Heber anno vitæ trigeſimo quarto genuit Phaleg, poſt eum genitum vixit annis quadringentis triginta.

Phaleg anno ætatis trigeſimo procreauit Rehu. Vixit ducentis annis & nouem, vltra illos triginta.

Rehu trigeſimo ſecundo anno vitæ ſuſtulit Sarug. Expleuit deinde annos ducentos & ſeptem.

Sarug trigeſimo anno genuit Nahor, quo genito vixit adhuc annos ducentos.

Nahor generauit Tháre vigeſimo nono ætatis anno, vixit poſteà centum quinquaginta & octo annos.

Thare agens annum ſeptuageſimum generauit Abraham, vixit in ſolidum annos ducentos & quinque.

En hic etiam ætates decem.

A diluuio vſque ad natiuitatem Abrahæ ducenti nonaginta duo anni.

A Nato Abraham vſque ad diuiſionem linguarum & populorum quadraginta octo anni. *48. Anno Abrahã diuiſio linguarũ*

Ab illa diuiſione vſque ad ortum Iſaac quinquaginta duo anni. Sic ſunt centum anni à nato Abraham ad natum Iſaac. Vixit autem Abraham centum ſeptuaginta quinque annos.

Decuria 3 cuius principium Iſaac.

Iſaac vixerat ſexaginta annis, dum genuit

Iacob

Iacob.Numerus autem annorum vitæ eius centum octoginta.

Iacob ætatis ſuæ anno octogeſimo quinto genuit Iudam. Vixit annis centum quadraginta & ſeptem.

Iuda anno vitæ trigeſimo quinto genuit Phares. Vixit annis centum & nouemdecim.

Mirum Phares genuiſſe anno nono.

Phares viuebat annum nonum,cum ipſi genitus eſt Ezron.Ezron vero & Hamal deſcenderunt in Ægyptum.

Sic exurgit ſumma bis mille ducentorum triginta & octo annorum ab orbe condito.

Digreſſio ad numerũ annorum vitæ 12 Patriarcharum.

Ruben, quem genuit Iacob anno ætatis octogeſimo tertio, expleuit annos 124.Mortuus eſt poſt obitum Ioſeph annis duobus.

Simeon vixit centum viginti annis. Anno primo poſt mortem Ioſeph è vita diſceſſit.

Leui vixit annos centum triginta ſeptem.

Iuda vixit(vt prædictum eſt)centum nouemdecim annis.

Iſachar centum viginti duobus annis.

Zabulon 124 fato autem conceſſit duobus annis poſt Ioſephum mortuum.

Dan expleuit ætatem centum viginti ſeptem annorum.

Aſer centum & viginti ſex.

Ioſeph centum & decem.

Cur Nepthalim & Gad prætermiſerit, neſcio.

Benjamin centum & vndecim, ita vt moreretur circiter viginti ſex annos ante Leui.

Reuertitur ad decuriæ tertiæ ordinẽ inſtitutum.

Interea Ezron genuit Ram.Ram autem genuit Aminadab. Naaſon, qui quidem exiuit ex iis, qui deſcenderunt in Ægyptum, vſque ad annum bis milleſimum quadringenteſimum quadrageſimum octauum à mũdi productione,quo egreſſio ex Aegypto contigit.

Egreſſio ex Aegypto an. 2448.

Illo autem anno menſe ſecundo data eſt Iſraelitis lex menſe tertio proximè ſequenti Decalogus.

Rurſum anno ſecundo die expiationum data illis lex,quo certè anno obiit Naaſon.

Naaſon autem generauit Salma, qui fuit de iis,qui in terram ingreſſi ſunt.

Salmon autem generauit Booz. Ac anno 41 exitus Iſraëlis ex Ægypto,id eſt, anno bis milleſimo,quadringenteſimo, octogeſimo nono à mundi ortu ingreſſi ſunt Iſraëlitæ in terram.

Mortuoque Ioſua expletæ ſunt decem aliæ ætates.

Decuria quarta, cuius initium Obed ex Ruth.

Ruth. 4. Dauid rex.

Booz genuit Obed.Obed Ieſſem.Ieſſe Dauidem. Dauid regnare cæpit in Iſrael anno trecenteſimo, nonageſimo ab ingreſſu Iſraelitarum in terrã,id eſt anno ab egreſſu de Ægypto, quadringenteſimo trigeſimo, qui annus erat mundi bis milleſimus octingenteſimus quintus.

Nota ſucceſſionẽ perpetuã pontificũ & prophetarũ.

Abiathar diebus illis ſacerdotio ſummo fungebatur, prophetiæ autem munere Nathan & Gad. Regnauit autem Dauid 40 annis ac genuit Salomonem.

Salomõ.

Salomon anno 4 regni ædificare cæpit ædem Domini.Perfecit anno regni ſui 10 regnauerat 3 annos cum expletus eſt quadringenteſimus quadrageſimus annus ab ingreſſu in terram, ſiue quadringenteſimus octogeſimus ab egreſſu Aegypti hoc eſt, annus mundi bis milleſimus nongenteſimus vigeſimus octauus, fundauitque ædem. Ipſius autem tempore Sadoc magnus erat Sacerdos. Ionathan, Iddo & Ahias Silonites prophetæ.

Roboã.

Hunc ſubſequutus Roboam filius regnauit annos ſeptemdecim,Achimaa pontificatum adminiſtrante,Samaia & Iddo vaticinantibus.

Abia 4

Abia filius eius regnum ſuſcepit tribus annis,Azaria pontifice eodémque propheta, Iddo propheta adhuc ſuperſtite.

Aſa.5.

Aſa filius poſt ipſum regnauit quadraginta vno annis. Tum vaticinationis munus obibant Ioram,Azarias filius Oded,Hanani videns,Iehu filius Hanani.

Ioſapha 6.

Ioſaphat poſt Aſam patrem regnum adminiſtrauit viginti quinque annis, Ioas ſacerdote ſummo, Iehu filio Hanani, Abdia,Michea, Iehiele filio Zachariæ. Eleazaro filio Dodiæ vatibus.

Ioram.7

Ioram filius poſt patrem Ioſaphat regnum tenuit annos octo, Ioarib pontifice, Elia propheta.

Ochoz.8

Ochozias filius Ioram deinde regnum geſſit anno vno. Tum princeps ſacerdotum erat Ioſaphat, propheta Eliſeus, completæque ſunt decem aliæ ætates.

Decuria quinta.

Athalia

Poſtea ſurrexit Athalia Ochoziæ mater & perdidit poſteritatem regiam, vniuerſamque Dauidis familiam. Tanta fuit iſtorum temporum calamitas, vt nullus principum ſuperſtes euaſerit præter Ioas admodum infantem,quem abſconderat Ioiada pontifex.Regnauit Athalia annos ſex,póſtque trucidata eſt.

Ioas.9.

Regnum igitur recepit Ioas quadraginta annis Ioiada & Pedaia per ordinem ſacerdotum principibus, Zacharia Ioiadæ filio ſacerdote ſimul ac propheta, qui iuſſu Ioas Regis necatus eſt.

Amaſ.1

Amaſias eius filius poſt patris obitum regnauit viginti nouem annis. Pontificatum obtinebat Sedechias, Prophetiæ munus Amos regis Amaſiæ frater,paterque Eſaiæ prophetæ.

Ozias.1

Ozias filius poſt patrem Amaſiam regnum tenuit quinquaginta duobus annis. Ioël ſummus erat ſacerdos, Oſeas, Amos, Eſaias prophetæ.

Ioathã.1

Ioatham filius eius ſedecim annis poſt ipſum regnauit. Pontifex erat Ioatham & ipſe regis habens nomen, Prophetæ Oſeas, Eſaias, Amos,Ozias,Micheas Moraſtites.

Achaz.1

Achaz filius ipſius ſedecim aliis annis in regno verſatur. Vrias præſidebat in Aaronis cathedra.Oſeas,Eſaias,Amos,Micheas,Oded prophetiæ munus exercebant.

Ezechias 14. Ezechias filius poſt patrem Achaz viginti nouem annis regnauit, Nerta ſummo ſacerdote Oſea, Eſaia, Amos, Micheas vatibus.

Manaſſes 15. Manaſſes poſt eum regnum obtinuit quinquaginta quinque annis. Oſaias ſummum ſacerdotium exercebat, propheticam functionem Ioël, Nahum, Habacuc.

Amon. 16 Amon natus ipſius poſt eum mortuum regnum tenuit duobus annis. Sellum erat pontifex, prophetabat tum ipſe idem, tum Hozai.

Ioſias. 17. Ioſias poſt patrem Amonem mortuum regnauit annis triginta & vno. Princeps ſacerdotum erat Helchias, Sephonias, Hieremias, & Holda prophetæ.

Ioachaz 18. Ioachaz patri Ioſiæ ſucceſſit tribus menſibus eodem pontifice ſimul ac propheta. Tunc etiam Hieremias vaticinabatur.

Ioachim 19. Ioachim ſuperioris regis frater regnauit annis 11. Azaria ſacerdotum primo, Hieremia & Vria vatibus.

Atque hic finiunt decem aliæ ætates.

Nabugdonozor. Hier. 22. Cæterum regni tertio anno captiuus factus eſt Ioachim à Nabugdonozore rege Babylonis, Mortuus ad extremum in vinculis, vt impleretur prædictum Hieremiæ, Sepultura aſini ſepelietur.

Prima tranſmigratio Babylonis. Tum Nabugdonozor in captiuitatem tranſtulit ciues Hieroſolymitanos eum cunctis principibus. Item è Benjaminia reliquiſque tribubus ſeptena millia exulum, qui omnes fortitudine ac arte bellica excellebant.

Iechonias. 20. Tranſmigratio. 2. Poſt patrem Ioachim regnauit Ioachim ſiue Iechonias tribus menſibus diebus decem. Seraias adminiſtrabat pontificatum. Hieremias prophetabat. Traxit autem illum in exilium Nabugdonozor rex Babylonis cum octodecimmillibus. Sedechiamque patruum eius filium Ioſię in locum ipſius ſuffecit.

Sedechias 21. Qui poſtremò regnauit annis vndecim, eodem pontifice, prophetis autem Ioſadac fratre Ezræ ſcribæ. Hieremia & Ezechiële.

Anno quinto regni ipſius profecti ſunt exercitus Babyloniorum Hieroſolymam, caſtra metati aduerſus eam conſtruxerunt vallum per circuitum, obſidione preſſerunt diuturna, vſque ad annum regni eius vndecimum.

3. Tranſmigratio Illo anno Iudam abduxit è patriis ſedibus Nabugdonozor, id eſt, anno octingenteſimo quinquageſimo ingreſſus in terram, & octingenteſimo nono exitus de Ægypto. Nempè anno mundi ter milleſimo trecenteſimo triceſimo octauo.

38 cognationes domus Dauid. Nec verò relictus eſt de familia Dauidis vllus, præter Iechoniam, qui genuit Salathiëlem, Malchiram, Pedaiam & Gamariam, cum tamen exiſterent 38 cognationes.

Nabugdonozor. Ac imperium obtinuit Nabugdonozor vſque ad annum trigeſimum ſeptimum exilij regis Iechoniæ.

Euilmerodac. Hier. vlt. Poſt eum mortuum Euilmerodac filius eius imperauit annis viginti tribus. Is anno primo, regni ſui eduxit Iechoniam de carcere, qui poſtea diſceſſit de vita, Sedechia iam mortuo.

Decuria 6 cuius initium Iechonias.

Salathiel Salathiel filius Iechoniæ, vt quidem narrant ſapientes, erat in captiuitate, imperante tribus annis Baltazare.

Zorobabel. Ei mortuo ſucceſſit Zorobabel filius.

Darius. Anno quinquageſimo ſecundo ab excidio templi, id eſt, anno ſeptuageſimo imperij Babylonici imperauit Darius Medus, deſiitque imperium Chaldæorum.

Primus reditus. Cyrus. Aſcendit autem Zorobabel Hieroſolymam & exules cum ipſo anno primo Cyri regis Perſarum.

Ioſua. Ezras. Ioſuæ filius Ioſedech ſacerdotio ſupremo fungebatur, Aggæus Zacharias, Ezras prophetiæ munere.

Xerxes. Imperium poſt Cyrum ſuſcepit Aſſuerus. Is interpellauit ædificationem templi, expediuitque radicitus delere Iſraëlem, ſed Deus opt. Max. & ipſum & Aman impium, (qui huius tragediæ author erat & caput) de hoc mundo funditus extirpauit.

Reditus 2. Anno decimo octauo Medorum, id eſt, anno ſeptuageſimo templi exciſi aſcendit Ezras ſcriba Hieroſolymam & alij cum ipſo exules. Ædificauit murum vrbis, aptauitque, ædem ſanctuarij. Tum Zorobabel rediit Babylonem, ibique eſt mortuus.

Meſulam Poſt Zorobabelem ſtetit Meſulam filius ipſius. Eius autem diebus incœpit imperium Græcorum,

Anno quinquageſimo ſecundo Medorum, & Perſarum mortui ſunt Aggæus, Zacharias, Malachias.

Prophetæ deſinunt. Quo tempore ceſſauit prophetia de Iſraële, anno videlicet ter milleſimo, quadringēteſimo, quarto, ab orbe condito.

Hinc deinceps inclina aurem tuam & audi verba ſapientum (non ſcripturæ.)

Alexander. Hananias. Succeſſores 4. Alexandri aliter à noſtris nominantur. a alij Syriaco ſignificatu ſapientes direxerunt eū, & ſic deinceps. Alexander Macedo rex Græcorum imperauit annis duodecim: Tum obiit Meſulam, ſucceſsit autem Hananias filius ipſius, [a] vt tradunt ſapientes noſtri, cuius diebus regnabāt Pottan, Salmon, Alaſcanus, Mapparis Reges Gręcorum.

Barachias. Deinde anno centeſimo quadrageſimo Græcorum mortuus eſt Hananias, & Mattathias filius Iohannis filij Simeonis. Stetit autem poſt eum Barachias filius ipſius, iuxtà ſapientum noſtrorum Hiſtorias.

b Callinicus. Huius tempore erat Nicanor Seleucus, Soter, Antiochus, Antiochus alter. & [b] Gaſcalnas. Denique Antiochus, qui ædificauit Antiochiam, & Ptolomæus, qui tranſcribi iuſsit legem in linguam Græcam.

Simeon Machabaus. Anno centeſimo ſeptuageſimo regni Græcorum occiſus eſt Simeon filius Mattathiæ, filij Iohannis, mortuúſque Barachias.

Haſadias. c Imò verò hic Nicanor Dux regis de interij. Ei ſucceſſit Haſadias filius ipſius, è ſapientum ſcriptis illis verò diebus, tempore Nicanoris [c] regis Græcorum, Iſraelitæ affecti ſunt inſigni calamitate, adeò vt procederent in aciem

1.Mac.7 Machabæi.

Haſmonei & eum interimerent, cum vniuerſo ipſius exercitu. Iſte eſt annus centeſimus ſeptuageſimus quintus regni Græcorum, ac poſt patrem Simeonem Mattathiæ filium quem genuerat Haſmoni, regnauit Iohannes triginta ſeptem annis, dormiuitque Haſadias poſt quem ſtetit Eſaias, vti à ſapientibus eſt proditum.

Eſaias.

Ioannes Alexander.

Ioannes deinde filius Iohannis ſacerdotis magni regnauit viginti ſeptem annis.

Ariſtobulo & Antigoni regnum Ioſephus hyrcano primogenito Ioannis tribuit.

Ei defuncto ſucceſſit Ariſtobulus filius, regnumque adminiſtrauit annis tredecim, interfectúſque eſt.

Poſt eum Antigonus filius viginti ſex annis Occiſus autem eſt anno centeſimo tertio regni poſteritatis Machabæorum.

Herodes magnus.

In eius vicem ſubſtitutus eſt Herodes filius Antipatris Machabæorum ſeruus, qui rebellans cunctam familiam dominorum ſuorum trucidauit. Regnauit autem [a] annis (multis) interea obdormiit Abdias, poſt quem ſtetit Samaias filius ipſius vt quidem ſapientes noſtris commemorant.

a Ineptè aliqui interpretantur שנים biennium Puto deſiderari 57 יז.

Sic (à captiuitate) finiunt decem aliæ ætates (familiæ Dauidicæ.

Agrippa.

Regnauit deinde Agrippa Herodis filius, & & per ordinem Munubaz Agrippæ filius.

Septima decuria, quam auſpicatur. Sechanias.

Sechanias.

Obdormienti autem Samaiæ ſucceſſit Sechanias. quemadmodum prodiderunt ſapientes noſtri.

Proſelytos appellat Herodianos. Nam Herodes Idumæus: aut iuxta alios Philiſtæus. Ineptè aliqui vertunt Hagarenorū Nam de Herodianis loquitur. Veſpaſianus

Anno centeſimo tertio regni proſelytorum, qui eſt annus quadringenteſimus vigeſimus, à templo reſtaurato, ter milleſimus, octingenteſimus vigeſimus octauus ab orbe condito venit Veſpaſianus, & ſolo æquauit ædem. Traduxit in captiuitatem Iſraelitas, familias multas domus Dauidicæ & Iudam in Hiſpanias, quas vocamus Sepharad.

Agebatur annus centeſimus octogeſimus Romanorum, ex quo regnauerant ſtante tēplo. Anno autem quinquageſimo ſecundo à templo diruto deſtructa eſt Bither.†

† Bither vrbs maritima in qua reliquias Iudæorum Titus reliquerat.

Anno centeſimo ſexageſimo ſexto ab excidio templi Perſæ irruerunt in Romanos. Tum defuncto Sechaniæ ſucceſſit Ezechias filius ipſius, vt iidem ſapientes noſtri tradiderunt.

Ezechias.

Obdormiit Ezechias & ſepultus eſt in terra Iſrael in colle Arbeel, qui erat Ioſuæ filij Niſtaph ſacerdotis, in Orientali vrbis parte: Huic ſucceſſit filius ſuus Nathan nomine, qui cum obdormiiſſet, pater, [b] creuit in viſceribus matris ſuæ. Iſte eſt Nathan Derſutſitá.

Nathan.

b Poſthumus fuit Huna.

Nathan vbi defunctus eſſet, habuit filium ſuum Magiſtrum Huna ſucceſſorem. Obdormiit etiam Akob relicto filio Nahum iuxta ſcripta ſapientum noſtrorum.

Akob. Nahum. Iohanan

Magiſtri Huna, Hanana, Mattana, Hananeel ipſius fuerunt ſapientes. Deinde obdormienti Nahum ſucceſſit Iohanan, vti extat in ſapientum noſtrorum literis, cuius ſapientem fuiſſe dicunt magiſtrum Hananeelen.

Saphat.

Obiens Iohanan filium Saphat ſucceſſorem reliquit iiſdem auctoribus, Magiſter autem Hananeël ſapiens ſiue doctor ipſius extitit.

Anan.

Obeunti Saphat ſucceſſit Anan eius natus iuxta traditionem ſapientum. Magiſter autem Samuel doctor eius fuit, ſiue conciliarius.

Paſa. In Neardea captiui in Babylone Iudæi Synagogam & academiam habuere celebrem.

Tum aſcendit Paſa Neſardæ filius, vaſtauitque ipſam Neardeam vrbem ad Euphratis oram ac obdormiuit magiſter Hona, ſepultúſque eſt in terra Iſraël iuxta Magiſtrum Haia Rabba.

Nathan.

Poſt ipſum ſtetit filius ipſius Nathan, vti ſapientes noſtri aſſeuerarunt, qui habuit doctores Magiſtrum Iudam Ezechielis filium, & Magiſtrum Séſeth.

Obtinuerunt imperium Perſæ anno ducenteſimo quadrageſimo quinto ab ædis Domini excidio, decreuerúntque perſecutionem aduerſum Iudæos.

Nehemias.

Mortuus interea Nathan primatus familiæ Dauidicæ hęredem reliquit Nehemiam filium, iuxta ſapientum noſtrorum ſcripta. Iis habuit pro doctore Magiſtrum Sazbi.

Akabias

Deinde mortuo ſucceſſit Akabias filius, iiſdem narrantibus, cuius doctores fuêre Rabbá & Rab Adá. Eius temporibus aſcendit Rex Perſarum in Syriam, eámque ſubegit.

Sic Poſthumus appellat. Hona.

Defunctuſque eſt Mar Hakban Retſutſitá, & ſepultus in terra Iſraël. Habuit autem ſucceſſorem Honam Mar fratrem ſuum, cuius doctores commemorantur Abai, Rabba, & Rab Ioſeph Hamæ filius.

Ocba.

Iſtius temporibus aſcendit Sapor in Niſibin cepitque eam. Vbi obdormiiſſet Hona Mar, dignitatem eius inter Iudæos conſecutus eſt Ocba eius frater, vt narrant ſapientes, ac magiſtrum Hananelem pro doctore habuit.

Aba.

Ocbæ mortui primatum ſuſcepit Aba filius fratris eius, filij Mar Ocban. Eius autem ſapientes ſiue doctores fuerunt Rabba & Rabbena.

Anno quadringenteſimo decimo ſexto templi exciſi mundus extitit ſine Rege.

Cahaná.

Diſceſſitque ex hac vita Aba relicto ſucceſſore Magiſtro Cahaná fratre, cuius doctor fuit magiſter Saphra.

Saphra.

Magiſter Saphra poſt mortuum fratrem, id eſt, magiſtrum Cahaná dignitatem illam eſt adeptus, vſúſque eſt doctore magiſtro Aha Matpateo.

Mortuus eſt Mar Zutra, deinde ſucceſſit Cahaná filius ipſius, cuius doctor R. fuit Rabena.

Mortuo Magiſtro Cahaná ſucceſſit Magiſter Hona filius fratris prædicti Cahanæ, habuitque pro doctore magiſtrum Aha Mathpateum Hanilei filium.

Hona.

Locum mortui Honæ tenuit magiſter Hona patruus ipſius. Eius ſapientes extiterunt filius Magiſtri Cahanæ, Magiſter Meri & doctor Hanina Rabba. Fuit autem filius eius ruina & pernicies Domus Dauid, Nempè vxor ipſius Magiſter Honæ principis exulum, filia erat do-

ctoris Haninæ Academiæ rectoris.

Doctor Hanina. Porrò doctor Hanina vir fuit ſummus & admirandus. Cum aliquandò profectus eſſet Iudex principis exulũ in oppidũ Doctoris Haninę Academiæ rectoris ac expetiuiſſet interpretari Pérek, nõ id permiſit Academiæ rector. *Perek ſectio Thalmud. q.d. habere cõcionem.* Ad eũ cũ veniſſet princeps exulũ, pręcepiſſetque inſoleſcens ad ſe adduci Academiæ rectorem eum per portas oppidi tota nocte deduci iuſſit. Die inſequenti venire ipſum iubet & imperat (miniſtris ſuis) vt euellerent omnes barbæ ipſius [a] angulos, neque ei quiſquam hoſpitium concederet. *a Extrema.* Abiit igitur Academiæ rector, cumque ſediſſet ante ædem maioris Synagogæ, & lachrymans lachrymis oppleuiſſet [b] Cokyzan, eámque obebiſſet, dira peſtis lues irruit in domum principis exulum, vnáque nocte cunctos extinxit, excepto ſolo Mar Zutra, qui in matris ſuæ vtero creuit. *b Menſuragenus*

Tum nocte illa inſomnis Doctor ac magiſter Hanina ſibi viſus eſt ingredi in hortum cedris conſitum atque arrepta ſecuri excidiſſe cunctas cedros, quæ illic eſſent. Vnam autem puſillam creſcere cernebat ſubter terram, ne eam ſecuris excinderet. Mox aduenire virum ruffum ſenem, qui ſe Dauidem Regem Iſraël, ac illum hortum ſuum eſſe diceret, deinde quid igitur, inquit, tibi cum ipſis cedris, quod eas amputaueris? quo dicto percuſſit eum & faciem eius retrorſum (præ ictus vehementia) vertit. Excitatus autem faciem ſuam retrorſum verſam inuenit interrogauitque doctores noſtros qui occurrerunt, eſſétne exortus aliquis de domo Dauid. Reſpondentibus illis, neminem ex illa familia natum, niſi quod filia tua (inquiunt) grauida eſt, abiens obſedit portam ipſius, ſiue plueret, ſiue æſtus eſſet, donec illa pareret. Quando vero illa peperit, eius facies in locum priſtinum reſtituta eſt, ſuſcepitq; puellam apud ſe, nominauit & virum ſummum reddidit.

Intereà erat quidam [c] doctor recens coniugatus Pahrá nomine in familia Dauidica. Is cernens extinctam familiam Dauidicam, obtulit pecuniam & munera regi, & principatum inter exules conſecutus eſt. *c vel, generis domus Dauid.* At vbi doctor Zutra attigiſſet decimum quintum annum, tam ipſe quàm Academiæ rector conuenerunt Regem, ab eóque obtinuerunt vt Zutra princeps eſſet exulum, & magiſter Pahrá eo magiſtratu cederet. Porrò in nares iſtius Pahrá, qui per corruptelam principatum fuerat adeptus, inuolauit muſca: illéque tandiu ſternutauit, donec interiret. Ob eámque cauſam Dauidici Æchmaotarchæ cælant muſcam in ſuis ſignatoriis annulis.

Doctor ergo Zutra Æchmalotarcha, ſiue princeps exulum fuit viginti annos, quo tempore habuit pro doctoribus magiſtrum Hanina magiſtrum Samá, & magiſtrum Iſaac.

Diebus illius interemptus eſt doctor ille magiſter Iſaac Academiæ rector. Eodem tempore prodiit Rabba Mir magnus (principis autem noſtri recordatio ſit in vitam æternam) eique apparuit columna ignea, ac cum eo exierunt quadringenti viri, qui bellum gererent aduerſus Perſas & poſſedit Regnum. *Rabba Mir.*

Exegit ille quidem tributa ſeptem annis, ſed ad extremũ ſeptennij peccarunt iſti nebulones, qui cum ipſo erant. Reperit enim eos bibentes vinum diis peregrinis libatum, & ſcortantes in curia Regum Perſiæ, Quocircà diſparuit columna illa ignea, quæ multa & frequens erat coram ipſo anteà, & vinxerunt eum Perſæ atque interfecerunt. Suſpenderunt etiam principem exulum doctorem Zutra & Academiæ rectorem ſuper pontem illius prouinciæ, iuſſúque regis oppidum exulum principis diripuerunt.

Itaque die illo interfectus eſt doctor Zutra exulum princeps (cuius principis noſtri memoria in benedictionem eſto.) Natus autem ei eſt filius, quem conſimiliter. Zutra appellarunt de patris nomine. *Zutra poſterior.* At qui erant de domo Dauid fugerunt. Triginta annis non potuit doctor Hahonaï [d] apparere in publico. Doctor Rab Giza patruus eorum qui erant de domo doctoris illius magiſtri Nehilai diſceſſit, commoratuſque eſt in Nearſebá (ſiue ad fluuium Tſebà.) *d Reuelare faciẽ ſuam.*

Doctor Zutra ſuperioris doctoris Zutra filius exulum princeps aſcendit in terram Iſraël, & conſtituerunt illum, qui illic erant Iudæi [e] archididaſcalum.

Anno verò quadringenteſimo quinquageſimo ſecundo à templi euerſione, id eſt, anno quater milleſimo ducenteſimo octogeſimo ab orbe condito aſcendit in terram Iſraël, factuſque eſt fori, ſiue ſenatus princeps. *e Caput ſectionis. Thalmud ſiue principem cõcionatorum.*

Et poſt eum magiſter Guria, cui ſucceſſit filius ipſius doctor Zutra, ac per ordinem magiſter Iacob eius filius & poſt eum magiſter Migas filius eius, & rurſum magiſter Nehemias filius iſtius, denique magiſter noſter Abdim Nehemiæ huius filius. Quæ octoginta ſeptem ſunt ætates octoginta ſeptem nominibus his in vniuerſum notatæ.

Ac poſtea magiſter [f] Abaï genuit magiſtros noſtros Iaacob, Phineen & Azariam, Phinees autem magiſtrum Hatſub. Sic exiſtunt octoginta nouem ætates *f Videtur eſſe ſuperior. Abdim.*

Finis breuioris Hebræorum Chronici.

ANNOTATIONES INTERPRETIS
in aliquot loci ſuperioris Chronici.

1 *Phares viuebat annum nonum, cum genuit Ezron.pag.*10.*fa.*1. Putarem eſſe mendum ac legendum חשע עשרה decimum nonum, ni ſumma horum omnium numerorum hoc poſtularet. Eſt enim valdè mirum aliquem procreare anno ætatis nono, cùm ætas ad procreandum idonea incipiat ab adoleſcentia, id eſt paulò antè annum decimum quartum, ex Aug. lib.16.de Ciuitate Dei cap.vlt. & in Pſal.104. Quin & lib.15. eius operis cap.12. & 15. Nemo, inquit, decem annorum poteſt gignere filios, quia nondum matura pubertas. Phyſici prætereà & Medici ad id requirunt decimum tertium annum & vnum diem, ac aiunt generationi tum homines eſſe idoneos, cum pubes viris in mento naſcitur, fœminis in muliebribus. Vnde in his nubilis ætas eſt annorum duodecim, in illis quatuordecim. Regula igitur interdum fallit, quod aliis exemplis demonſtrari poteſt. Salomon vndecim annos natus genuit Roboam. Nam Roboam annum quadrageſimum vitæ agens patri Salomoni ſucceſſit 3. Regum 14. Salomon autem dum vitam & regnum deſeruit erat annorum duntaxat duorum & quinquaginta, cum anno ætatis duodecimo regnum ſuſceperit, 3.Reg.2, & quadraginta annis ſolùm tennerit. 3. Reg. 11. Achaz decennis procreauit Ezechiam. Anno enim vigeſimo ætatis regnum eſt conſecutus, illúdque adminiſtrauit 16. ánnis, 4. Reg.16. Sic obiit anno vitæ 36. Iam Ezechias eodem regum loco patri ſucceſſit natus annos vigintiquinque. Denique Diuus Hieronymus ad Vitalem præmiſſa obteſtatione commemorat mulierculam alioqui prouectam factam fuiſſe à puero decenni grauidam.

2 *Quo tempore ceſſauit prophetia pag.*16. *fa.* 2 Malachiam nouiſſimum eſſe prophetarum conſtanter aſſeuerant Hebræi. Quo autem ſenſu (Nam nonnullos poſt illius ſæculum prophetico munere cumulatos non difficile eſt oſtendere) audi ex Ioſephi libro contra Appionem pag. 919. *ἀπὸ δὲ ἀρταξέρξου μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου γέγραπται μὲν ἕκαστα. πίστεως δὲ οὐχ ὁμοίας ἠξίωται τοῖς πρὸ ἑαυτῶν, διὰ τὸ μὴ γενέσθαι τὴν τῶν προφητῶν ἀκριβῆ διαδοχήν.* Ab Artaxerſe vſque ad noſtra tempora ſcripta quidem ſunt ſingula, verum tamen non merentur tantam fidem, ac ſuperiora, quòd ſucceſsio prophetarum non extiterit deinceps certa & accurata.

3 *Agebatur annus* 180. *Romam. pag.*18. *fac.* 2. Non ab vrbe condita. Nam lapſus erat iam ſub Auguſto annus vrbis ſeptingenteſimus quinquageſimus, vt apparet è Liuio & Floro, & proinde pluſquam octingenteſimus, dum templum à Tito & Romanis dirutum eſt. Sed ab vrbis populique Rom. monarchia & iuſto imperio, quod Hebræi auſpicantur ex eo tempore, quo Romani primum tranſierunt in Aſiã contra Antiochum magnum. Tum enim nominis & imperij eorum potentia atque celebritas Orientalibus cœpit innoteſcere. Lege 1 Mach.8. Hinc illud Ioſephi Gorionis filij libro 3. Hiſtoriæ Hebraicæ cap.15. ויהי בימים ההם החל תחת יהודה מלכות רביעית על מלכות שלישי הוא מלכות רומיים אשר נתעורר על מלכות יון ויגדל שם רומיים על כל מלכיות היא חית רביעית אשר חזה דניאל איש חמודות אשר אכלה ומדקה ושארה ברגלה רפסה.
Diebus illis cœpit ſub Iuda Machabęo monarchia quarta poſt tertiam, id eſt, imperium Romanorum, quod excitatum eſt contra imperium Græcorum, Magnificatum autem eſt nomen Romanorum ſuper vniuerſa regna, nempe erat beſtia quarta, quam conſpexit Daniel *Dan.7.*
vir deſideriorum quæ deuorabat & comminuebat, & cætera pedibus proculcabat.

4 *Principis exulum. pag.* 21. *fa.* Iudæi à Zorobabele diligenter notant perpetuam ſucceſſionem eorum qui è familia Dauidica primatum & quaſi imperium tenuerunt in Iudæos in Babylonica tranſmigratione permanentes, qui in patrias ſedes reuerti nunquam voluerunt ſiue liberorum, ſiue poſſeſſionum ſiue alia cauſa, quòd putent ſe ſic ſeruare familiam Dauidis, ex qua tandem exoriri poſſit, iuxta promiſſiones, Chriſtus. Id obſeruauit noſter Origenes initio libri quarti *περὶ ἀρχῶν*. Vbi enim docuit defeciſſe princeps ex Iuda iuxta patriarchæ Iacob oraculum Gen. 49. & Oſeæ, cap.3. His ergo teſtimoniis, inquit, vtimur aduerſus eos, qui videntur aſſerere, quod de Iuda dicta ſint & dicunt permanere adhuc principem ex genere Iudæ, iſtum videlicet qui eſt gentis eorum princeps, quem nominant Patriarcham, nec deficere poſſe de ſemine eius, qui permaneat vſque ad aduentum eius quem ſibiipſi deſcribunt. Id etiam notari poteſt ſæpiuſculè apud Ioſephum, ſeorſum dum ſcribit Hyrcano Regi fugato hanc dignitatem à Babyloniis Iudæis vltrò delatam, quam alioqui à Regibus illorum locorum ſemper redimebant & magno precio conſeruabant, vt de ſua gente & Dauidis familia ſuos haberent magiſtratus & extra ſuam temp. in ſua republica viderentur viuere. Qui hac dignitate potiebatur, ab eis nominabatur Rex Galuta, princeps exulum, Æchmalotarcha, & iuxtà Originem Patriarcha.

5 *Neardea pag.* 19. *fa.* 2. Vrbs ad Euphratis ripam ab exulibus condita Ioſ. lib.18.antiq. cap. 12. Eius crebra mentio in Talmud, quòd eſſet præcipuum Iudæorum gymnaſium, ex

quo innumerabiles Rabbini prodierunt, ſeorſum ij qui condiderunt Talmud Babylonicum. Eſt enim aliud, quod Hieroſolymitanum appellatur, minoris authoritatis ſicut & molis.

6 *Rab. Mar. pag. 20. fa.* In his dignitatum vocabulis eſt aliqua diſtinctio. Rab tribuitur ſapientibus & doctoribus Babyloniæ. Rabbi terræ Iſrael. Rabban vel Rabbana ſapientibus domus Dauid. Mar ſiue Mor ſapientibus Babyloniæ, qui ſimul eſſent exulum principes ſiue Æchmalotarchæ, ſiue patriarchæ. Rabbi enim maior quam Rab, Rabban maior quam Rabbi, qui ſimplici nomine appellatur, vel Mar maior quã Rabban. Lege Eliã in Tiſbi.

HISTORICA CABBALA SAPIENTIS
illius, rectorum ornamenti, Rabbi Abraham Leuitæ Dauidis filij.

Eodem interprete.

HVNC librum ſcripſimus ad declarandum vniuerſa verba doctorum noſtrorum, quos fœlix fauſtúmq; ſit nominaſſe, tam eorum qui auctores fuerunt [a] Miſna, quàm Talmud a ſapientiſſimis maioribus noſtris fuiſſe tradita, & ſapientum atque iuſtorũ vnũ ab ore ſapientis & iuſti alterius ſuam doctrinam per ordinem accepiſſe. Verbi gratia, Gymnaſiarchã & collegium eius ab ore Gymnaſiarchæ & collegij ipſius ſapientes Talmudicos à viris ſynagogæ magnæ qui ſua acceperant à prophetis, quorum omnium recordatio fauſta perennisq; eſto. Quanto igitur minus ſapientes doctoréſve Miſna aliquid protulerunt è ſuo cerebro, præter ordinationes, quas conſenſu omnium ordinarunt, vt ſeptem legi conficerent? Quod ſi deridet te aliquis, qui nõnihil olet ex hæreſi, ac dicit, ſe relinqui incertum & dubium ex verbis ipſorum, propterea quod in quamplurimis locis diſſentiant, heus tu contunde dentes eius atque eum oſtende prçuaricari aduerſum decreta Senatus, doctoréſque noſtros nunquam inter ſe diſſentire [b] de principio vel ſumma præcepti, ſed eius dũtaxat conſecutionibus, quod audierint quidem principium, ſummámque ipſius à doctoribus ſuis, ſed non interrogauerint illos de conſequentijs, propterea quod nil inſeruiebant ipſorum neceſſitati. Exempli cauſa, non diſputant, ſit accendenda lucerna ſabbato néene. De quo igitur diſputant? Quo humore vel oleo ſit accendenda, quo non ſit. Cõſimiliter non diſceptant, an oporteat recitare lectionem Audi Iſraël, &c. veſperi & manè, néc, neſed quando quóve tempore veſpertinæ, quando, quóue tempore matutinæ precis, illa recitanda commemorándaque ſit, vt præcepto ſatisfiat. Atque ita de cæteris ipſorum verbis atque ſententiis.

a Contextus Talmud.

Hæ ſunt traditione ſ ſeniorum. Matt. 15. &c.

b De radice.

Deut. 6.

Ait Abraham Leuita Dauidis filius hunc librum Cabbalæ.

Ab Adam vſque ad Diluuium mille ſexcenti quinquaginta ſex anni.

A Diluuio vſque ad Abrahamum ducenti nonaginta duo.

Ab ortu Abrahami donec primum egrederetur Charris quinquaginta duo anni.

Ab exitu eius de Charris donec ſtaret inter victimarum diſſecationes octodecim anni. Cùm Charras rediiſſet illicque mãſiſſet quinque annis. & remigraſſet in terram Chanaam, natus erat 75 annos. *Gen. 15.*

Hinc donec naſceretur Iſaac viginti quinque anni. Poſtea donec naſceretur Iacob ſexaginta, deinde donec deſcenderet Iacob in Ægyptum centum triginta, rurſum donec Iacob moreretur ſeptemdecim.

Deinceps quoúſque diſcéderet ex hac vita Ioſeph quinquaginta tres anni.

Ab obitu Ioſeph, donec prodirent in Ægypto pſeudoprophetæ è filiis Ephraim & Galaad, ſeducerentque Iſraëlitas & interficerentur anni centum & decem.

Ab hinc vſque ad exitum de Ægypti terra triginta anni.

Egreſſi ſunt ex Ægypto menſe Martio anno mundi bis milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo octauo, ante ædis primæ ſubſtructionem quadringentis octoginta annis. Subſtructa eſt ædes illa anno mundi bis milleſimo nongenteſimo vigeſimo nono, ante excidium ſuum annis quadringentis triginta tribus. *3. Reg. 36.*

Sed tamen quadringentos duntaxat & decẽ annos ipſi attribuunt, quoniam à principio trãſmigrationis Ioachim regnum nullum fuiſſe putatur.

Quod particulatim ſic demonſtro.

In deſerto quadraginta annis.

Ioſuæ annis viginti octo.

Seniores, qui poſt Ioſuæ aliquandiu ſuperſtites fuerunt, annis 17.

Othoniel quadraginta.

Ehud octoginta,

in quorum extremo Sangar anno vno,

Debora & Barac quadraginta.

Gedeon quadraginta.

Abimélech tribus.

Thola viginti tribus.

Iair viginti duobus.

Iepte ſex,

Abeſan

Abeſan ſeptem.
Elan decem.
Abdon octo.
Samſom viginti.
Heli quadraginta.
Samuël vndecim.
Saül duobus.
Dauid 40. totidem Salomon, at eius tertio ædes cœpta eſt ædificari.
Roboam ſeptemdecim.
Abia tribus.
Aſa quadraginta vno.
Ioſaphat viginti quinque.
Ioram octo.
Ochozias anno vno,
Athalia ſex.
Ioas quadraginta.
Amazias viginti nouem.
Ozias quinquaginta duobus.
Ioatham ſedecim.
Achaz ſedecim.
Ezechias viginti nouem.
Manaſſes quinquaginta quinque.
Amon duobus.
Ioſias triginta vno.
Ioachaz tribus menſibus.
Ioachim vndecim annis.
Iechonias tribus menſibus.
Sedechias vndecim annis.

Sic exiſtit ſumma quadringentorum triginta trium annorum a fine anni tertij Salomonis vſque ad templi excidium.

Poſt transmigrationem Babylonis hæc principũ, qui alij alios ordine perpetuo genuerunt, fuit ſeries.

Iechonias, Salathiel filius eius, Zorobabel, Meſullam, Hananias, Barachias, Haſadias, Eſaias, Abdias, Sechanias, Samaias, Naadaias, Ezechias. Aiunt autem huius Ezechiæ fratrem fuiſſe Hillelem.

Vniuerſi autẽ hi Iſraëlitarum principes extiterunt Babylone. Sed aſcendit Hillel Babylone, fuitque in terra Iſraelis princeps centum annis ante templi ſecundi excidium.

Deinde magiſter noſter Simeon filius eius, & per ordinem filiorum patribus ſuccedẽtium magiſter noſter Gamaliel ſenior filius eius, Magiſter noſter Simeon Fi. e. Magiſter noſter Gamaliel F. e. Magiſter noſter Sanctus F. e. Magiſter noſter Gamaliel F. e. Magiſter noſter Iuda princeps filius eius.

Moſes Moſes ergò doctor noſter, qui in pace conquieſcit, accepit legem à Deo opt. Max. in monte Sinai. Decalogum quidem Siuan ſiue Maio menſe, anno bis milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo nono, cætera autem præcepta illis quadraginta diebus quibus permanſit in monte ad vſque decimum ſeptimum menſis Tammuz. i. Iunij, quo deſcendit, fregitque tabulas, itémque reliquis anni primi exitus ab Ægypto, & anni ſecundi ad nonum vſque menſis Ab, qui Iulio reſpondet, quo die reuerſi ſunt exploratores à terra exploranda, & in maiores noſtros, cum nollent aſcendere, decretum eſt, ne in ipſam ingrederentur.

Hinc deinceps nullum prorſus præceptum illis imperatum eſt. Exceſſit verò Moſes legiſlator noſter, qui pace perfruitur, die ſabbatino, tempore pomeridiani ſacrificij, ſeptimo die menſis Adar, ſiue Februarij, anno mundi, 2489.

Ioſuæ filius Nun ſuper quem pax, ab ipſo habuit legem vtramque id eſt, ſcriptam, & ore acceptam. Nam certè Moſes legiſlator noſter præſidens diſceptabat omnes Iſraelitarum controuerſias à manè ad veſperam. Quòd ſi dicas hoc eſſe intelligendum de lege ſcripta, hoc fieri non poteſt. Nam illa non complectitur vnum è mille caſibus, qui quotidie exoriuntur. *Ioſua.* *Probat legẽ aliquã eſſe non ſcriptam inductione.*

Poſtea autem eis præpoſuit tribunos, centuriones, quinquagenarios, decuriones, apúdque illos hæc habuit verba, Negotia fratrum veſtrorum & quod iuſtum eſt Iudicate. De ſeipſo verò, præcepitque vobis tempore illo, quid facere deberetis, &c. Quod quidem præceptum non eſt aliud, niſi lex ore tradita, καὶ ἄγραφος. *Probat in iudicialibus eſſe traditionẽ. Deut. 1. Ver. 16. Ibid. 28.*

Prætereà de negotio immolationis & legibus ſiue ritibus eius ſcriptum eſt. Quemadmodum præcepi tibi, ſacrificabis & comedes. Quibus apertè docet Moſes ſibi fuiſſe præſcripta mandata de immolandis victimis, quæ in lege exarata non ſint. Atqui impoſſibile eſt, quin ea ſucceſſori Ioſuæ declarauerit. *Idẽ probat in ceremonialibus.*

Ioſuæ autem illa tradidit ſenioribus, & diſceſſit ex hac vita in ſempiternam anno mundi. 2517.

Seniores, qui ætatem produxerunt poſt Ioſue, ea deinde tradiderunt prophetis. Prophetæ autem ſibi mutuo, alter alteri ſecundum ſeculorum & ætatum ordinem, vſque ad Haggæum, Zachariam & Malachiam. *Deut. 12. Prima ætas hominũ Synagogæ magnæ.*

Rurſum prophetæ ea tradiderunt viris ſynagogæ magnæ, nempe Zorobabeli filio Salathielis Iechoniæ filij, hiſque qui cum ipſo redierunt ab exilio Babylonico, Ieſu, Nehemiæ, Seraiæ, Raaliæ, Mardochæo, Balſani, Maſpari, Bagoæ, Rahum Baanç. Hi quippè ſunt principes Synagogę magnę. *Ezra 2.* *In alio ex an. 2929.* *Ezra 4.*

Ædificata eſt ædes prima anno mundi 2909. ſtetit 427. deinde diruta eſt poſt obſidionem bellúmque ſeptennale. Manſit in illis ruinis annos ſeptuaginta.

Tandiu in ruinis ſuis manſiſſe primam illam ædem ſic oſtenditur. Anno quadrageſimo nono excidij ipſius, qui erat primus Cyri Regis Perſarum, cæperunt eius fundamenta iacere. Cæterum quoniam aduerſum ædificatores, Rahum conſiliarius & Simſai ſcriba dederunt literas ad Cyrum Regem Perſarum, reſpondénſque Cyrus ſic reſcripſit, Nũc decernite vt deſiſtant viri illi, ſe nec ciuitas illa ædificetur *In Ezra eſt Artaxerſes. quã puto eſſe Aſſuerum cum Abbẽ Ezra, non Cyrum. Nam. Cyrus fauit perpetuo Iudæis ex Eſa. 44. & ſeq. Daniele & Ezra.*

donec à me decretum ſtatuatur: totum negotium intermiſſum eſt vſque ad ſecundum Darij Regis annum atque ita opus ante ſecundum Darij Regis annum minimè eſt repetitum.

a Firma. Adeſdum autem & conſidera,quàm [a] fideles ſint conſolationes Domini Dei noſtri.Nam iuxta exilij modum,extitit & redemptio ipſorum.

Ab initio exilij vſque ad excidium templi & regni finem viginti & vnus anni.(Sic)ab eo tépore,quo cœpit redintegrari templum vſque ad eius abſolutionem anni vnus & viginti. Siquidem anno,qui partim fuit tertius Ioachim, Dan.1. partim quartus,regnare cœpit Nabugdonozor, eóque aſcendit Hieroſolymam. Dominus ergo tradidit in manum eius Ioachim Regem Iuda, Danielem,Hananiam, Miſaelem Azariam anno illo tertio Ioachim, id eſt,primo Nabugdonozoris.

Sub extremum deinde ſeptennij mortuus 2. Tranſmigratio eſt Ioachim regnum ſuſcepit Iechonias.Aſcendens autem Nabugdonozor, in captiuitatem abduxit Iechoniam, itémque decem exulum millia, præter ſeptena millia hominum laude bellica inſignium,id eſt ſeptemdecim millia. In Hier. 52. libro quidem Hieremiæ commemorantur duntaxat tria millia & viginti tres,verũ id fit, quia principes ſtirpium nominare tantùm voluit Hieremias.Sed nec meminit aſcenſus Nabugdonozoris in Ioachim patrem Iechoniæ, cum in captiuitatem tranſtulit Danielem.

3. Tranſmigratio Præterea Aſcendit Nabugdonozor ſexto regni Sedechiæ, id eſt regni ſui decimo octauo, & in exilium traxit octingentos viginti duo. Rurſum regni ſui vigeſimo tertio captiuum fecit Sedechiam,& euertit ædem ſacram. Sic propter annos dimidiatos qui interfluxerũt,reperimus inter tranſmigrationẽ Danielis & Sedechiæ vnum & viginti annos integros.

Cæterùm ſtetit adhuc Nabugdonozor in regno ſuo duobus & viginti annis. Quinquaginta enim & quinque annis rerum potitus interiit Succeſſit Euilmerodac filius ipſius tribus & viginti,ac regni primo euexit ad honores Iechoniam Regem Iuda.Poſt eum mortuum regnauit Baltazar. & anno regni tertio à principibus ſuis victus interfectúſque eſt in domo Eſa.22. conuiuij,quod ipſe inſtruxerat.Atque illud eſt. quod prædixerat Eſaias. Pone menſam,contéplare in ſpecula, comede & bibe, ſurgite principes, arripite clypeum.Impletúmque Nabug-Hier.27. donozori illud prophetæ. Et ſeruient ei vniuerſæ gentes,& filio eius & filio filij eius.

Sic 45 anni Nabugdonozoris,22 Euilmerodac, tres Baltazaris reddunt ſeptuaginta annos imperij Babylonici.

Poſtquàm interemptus eſt Baltazar, Chaldæorum imperio præpoſitus eſt Darius filius Aſſueri de ſemine Medorum,illudque adminiſtrauit annum vnum,& mortuus eſt.

Illud deinde tenuit Cyrus tribus annis, cuius ſpiritum regni primo excitauit Dominus vt conſtrueret ſanctuarium, etiam ſi poſtea à cœpto deſtitit. Vbi tres annos expleuiſſet, interfectus eſt à Regina Scytharum, quod & ipſe duos eius filios interemiſſet qui magni erãt reges.

Poſt eum imperauit Aſſuerus annis ſedecim, poſt quem mortuum imperium obtinuit eius filius quem genuerat Eſter nempe Darius, qui & Artaxerſes.Huius anno ſecundo extructa eſt ædes Domini.

Darius iſte agebat annum vitæ ſeptimum cum regnare cepit,imperauitque triginta duobus annis. Nam aſcendens aduerſus eum Alexander Macedo percuſſit & trucidauit eum anno ſtructuræ templi triceſimo Tum occiſum eſt Imperium Perſarum & initium habuit Imperium Græcorum.

Ætas ſecunda hominum ſynagogæ magnæ incipit à Simeone Iuſto, qui nominatur Iaddus, filio Ioſuæ filij Ioſedech ſacerdote magno,cuius temporibus deletum eſt Imperium Perſarum ab Alexandro Græcorum Rege, qui poſt deletũ Perſarum imperium venit Hieroſolymam,eámque optauit euertere & denuo eius ciues in exilium exigere anno quadrageſimo ſtructi templi.Sed ad eum Simeon Iuſtus exiit,quem conſpectum Alexander rex plurimi fecit & in magno honore habuit, acquieuitque ipſius petitioni.Petebat autem Simeon Iuſtus,ne templum dirueret,néve vrbem ſuis orbaret ciuibus.Cum ſic fieri imperaſſet,Rex,admiratio ſubiit ipſos principes & purpuratos, qui eum ſciebãt dixiſſe ſe eam euerſurum, nunquam autem reuocaſſe verbum ſemel dictum. Sed reſpondens Alexander,ſimilitudo, inquit, perſonę huius ante me in bellis vincit,Pactúſque eſt Rex cum Simeone Iuſto vt omnes, qui illo anno naſcerentur ſacerdotibus,vocarentur Alexandri de nomine ſuo, vtque numerum contractuum ſuorum ab ipſo inchoarent. Erat autem annus egreſſionis ex Ægypto milleſimus,mundi ter milleſimus quadringenteſimus quinquageſimus. 2. Aetas.

Eo tempore obiit Ezras ſcriba, Haggæus. Zacharias & Malachias, eſtque ſublatum prophetiæ munus ex Iſraele.

Effectum eſt autem illud miraculum inſignẽ opera Simeonis Iuſti, quale non contigit Anani, nec Carcaſneo hæreticorum principibus Seteis. Tum Alexander in terra Iſrael reperit Cuthæos multos, qui extiterant à diebus Senacherib,quorum principes erant Sanballat Honorites & nonnulli Iſraelitæ. Et certè ex filiis Ioſuæ filij Ioſadac ſacerdotis magni quidam connubia contraxerant cum illis,quos proindè eiecerant è domo Domini Ezras ſacerdos & Nehemias tarſata. Ex ſerorum familia.

Dum ergo venit Alexander in terram Iſrael, ad ipſius auditionem acceſſit Samballat Horonites & cæteri Cuthæorum ſiue Samaritanorum principes, eúmque rogarunt vt ſacerdotibus generis & affinibus ſuis liceret ædificare

ædem

ædem alteram ſacram in montem Garizyn, itémque omnibus, qui duxerant vxores alienigenas, nec eas volebant dimittere. Cui petitioni cum rex aſſenſiſſet, ædificarunt ædem.

Tunc populus Iſrael in duas partes ſectus eſt, vna ſecuta eſt Simeonem Iuſtum & Antignum diſcipulum ipſius, cœtúmque eius, idque iuxta illud, quod traditione acceperant ab Ezra, altera Samballat & generos ipſius. Itaque obtulerunt holocauſta & ſacrificia extra ædem Domini, decreta conſtituerunt & iudicia, prout cor eorum dictitabat. In hoc fano ſacerdotis munere fungebatur Manaſſes Ioſuæ filij Ioſadac filius. Primarius erat Sadoc cum collega Baietos. Hoc fuit initium hæreſis. Nam Sadoc & Baietos ſeſe diuiſerunt à magiſtro ſuo Antigno & defecerunt ad fanum montis Garizim, illícque fuerunt primarij. Stetit autem fanum iſtud Cuthæorum hæreticorum circiter ducentos annos.

Anno enim ducẽteſimo duodecimo ab ædificatione templi ſecundi, qui eſt mundi ter milleſimus ſexcenteſimus octogeſimus primus, rebellauit Mattathias Ioannis filius ſummus Sacerdos, qui cognominatus eſt Haſmoneus, in Antiochum Regem Græcorum. ſtánſque in acie cum filiis ſuis, ducem qui ipſi erat ſecundus & dominatum exercebat in Hieruſalem, obtruncauit & exercitum ipſius, regnauítque annum vnum.

Poſt eum mortuum Iudas filius ipſius, vir potens, natu maximus regnum adminiſtrauit ſex annos.

Poſt eum mortuum Ionathan frater ipſius, qui etiam erat filius Haſamonei, regnauit alios ſex annos, ſicque fato conceſſit.

Eius locum conſecutus Simeon frater, mortuus eſt anno regni decimo octauo.

Deinde Ioannes filius Simeonis filij Haſmonei, qui cognominatus eſt Hyrcanus primus, regnum obtinuit. Is aſcendens in Samariam euertit Fanum à Cuthæis ædificatum in monte Garizim, necauit hæreticos qui offerebant holocauſta & ſacrificia extrà ædem Domini & conſtituerant decreta & leges ſiue iura ex animi ſui libidine.

Reuerſus in pace victor epulum ſapientibus inſtruit. Ibi eorum vnus ſenex, animo hilaris, ſufficit, inquit, tibi corona regia, relinque coronam pontificiam ſemini ipſius Aaron, Mater quippè tua captiua fuit, capta in monte Modith. Patrem enim tuum Simeonem adegerunt exteri ad illas anguſtias in illo monte, vt fugeret & caperentur vxores ipſius. Sicque poſtea illi ſunt redditæ. His auditis conuiuæ inter ſe muſſitarunt quaſi rex eſſet ſuſpectæ originis. Contra rex audita acerbiſſimè ferens valdè indignatus eſt. Itaque poſtquam adminiſtraſſet ſupremum ſacerdotium quadraginta annis factus eſt Sadduceus.

Eique mortuo ſucceſſit in regno Alexander filius, qui vocatus eſt Ioannes. Is quoque odio inſectatus eſt Sapientes & eos magna cæde affecit. Ab vno Simeone Satæ filio abſtinuit, quod eſſet frater vxoris ſuæ.

Fugit autem Ioſuæ Peraiæ filius ſuperioris Simeonis Satæ ſocius Alexandriam Ægypti, donec Simeon Satę filius ei ſupplicatione reditum à Rege impetraſſet.

Simeon ergo iuſtus tradidit Gabbalam Antigno diſcipulo ſuo. Ioſe autem filius Ioazaris & Ioſe filius Iohannis eam acceperunt ab Antigno Socheo. Ab his deinde Iuda filius Tabæi & Natheus Arbelites. Ab iſtis conſequenter Ioſuæ Peraiæ filius & Simeon Satæ filius.

Error Iudaeorum de Chriſti tempore.

Hiſtoriam ſcriptores in Iſraele aiunt Ioſuam Peraiæ filium magiſtrum fuiſſe Ieſu Nazareni. Quod ſi res ita habet, viguit ille profectò temporibus Iannis Regis. Hiſtoriographi autem exterarum gentium ipſum affirmant natum diebus Herodis, Archelai autem tempore cruci ſuſpenſum. Quæ contentio eſt maxima, quoniam diſcrimen eſt inter ipſos plus quam centum & decem annorum. Probabile autem extitiſſe diebus Hillelis & Sammei & Ioſuæ Peraiæ filij ſapientis, qui conſimiliter profectus eſt Alexandriam Ægypti, in ſuo comitatu habens Ieſum.

Moſes.

Hic valdè aduerſantur hiſtorici exterarum nationum, quoniam certè verba ſua plurimis concluſionibus definienres, nempe anno trecenteſimo duodecimo iuxtà numerum contractuum eum natum dicunt, deinde anno 33 cruci ſuſpenſum. Fuiſſe autem natiuitatem eius anno trigeſimo octauo imperatoris Auguſti Romanorum principis, diebus Herodis, crucifixionem vero diebus Archelai iſtius filij. fortaſſis autem vſque eo pugnaciter contendunt. quo dicant templum & regnum Iſrael poſt crucifixionem ipſius non niſi pauliſper ſtetiſſe.

At penes nos veriſſima eſt traditio & hiſtoria è Miſna atque Thalmud quorum auctores nihil de rebus immutarunt. Siquidem R. Ioſuæ Peraiæ filius fugit in Ægyptum his Alexandri Iannæ diebus, cumque eo Ieſus Nazarenus. Conſimiliter apud nos vera eſt traditio, quod anno quinquageſimo primo regni Machabæorum, & ducenteſimo nonageſimo nono ſtructi templi comprehenſus eſt, idque ætatis ſuæ anno trigeſimo ſexto, qui tertius erat regni Ariſtobuli Iannæ filij.

Semias & Abtalion ab illis conſequenter per manus diſciplinã non ſcriptam acceperunt. Erant autem proſelyti iuſtiſſimi. Ab his rurſum Hillel & Samai, quorum Hillel aſcendit è Babylone in terram ſanctam anno vitæ quadrageſimo. ac ibi docuit aliis annis quadraginta. vixit quippe centum viginti annos, ac erat de domo & gentilitate Dauid, è regio ſemine. Habuit octoginta diſcipulos, quorum maximus extitit Ionathan Vzielis filius, minimus magiſter noſter Iohanan Zachæi filius.

Is ergo Iohanan Zachæi filius Cabbalam accepit ab Hillele & Samai. Tempore ipſius

Ioſephus. a Legi etiam poſſit R. Iohanã ben Zachai de quo proxime ante. *[a] At in aliis ſcriptis Hebræorum illud dicitur. de Ioſepho ben Gorion, vel ben Mattathia.*

Veſpaſianus aſcendit contra Hieroſolymam, & Hieroſolymæ Abba ſicarius dux erat latronum, qui filius erat ſororis magiſtri [a] Ioſephi hiſtoriarum ſcriptoris. Is clam acceſſit ad Veſpaſianum Imp. rogans vt ad ſe aſciſceret R. Ioſephum hiſtoriographum Quo obtento affuit Ioſephus quem, vbi eius egregiam ſapientiam cognouiſſet Imperator, multo honore affecit, euexitque.

Tunc Veſpaſianus præfectus erat, aduerſum Hieroſolymam. At mortuo Nerone Cæſare Romano Imp. à ſenatu Decretum, vt imperium ſuſciperet, Profectus itaque Romam reliquit Titum filium aduerſus Hieruſalem, ac præcepit vt honore multo afficeret R. Ioſephum hiſtoriographum.

3829. Sic deſtructum eſt templum ſacrum ab orbe condito anno ter milleſimo octingenteſimo vigeſimo nono. Occiſus R. Iſmaël Eliſei filius itémque R. Simeon filius Gamalielis ſenioris.

Illis diebus ſtetit quidam Cozba nomine, qui contendebat ſe eſſe Chriſtum Dauidis filium. Is miſit manum in Domitianum Rom. Imperatorem, interfecto eius præfecto, qui prouinciam Iudæam adminiſtrabat. Cum Domitianus Imp. adhuc eſſet puer, non roboratus eſt ante eum. Itaque regnauit Gozba iſtè in Bither annis quinquaginta duobus poſt excidium templi. atque in ſuo regno mortuus eſt. ſucceſſorem relinquens filium Ruffum nomine, qui ſimiliter mortuus eſt relicto regni hærede filio ſuo Romulo. Collecti autem ſunt ad Cozbam & filios eius multi Iſraëlitarum populi, qui in captiuitate verſabantur, è cunctis ſuis regionibus & locis.

Romulus videtur eſſe quem noſtri Bar Cozbam vocant.

Huius Romuli. qui filius erat Ruffi Cozbæ filij, tempore firmauit ſe Adrianus, aſcendenſque in terram Iſraël, cepit Bither nono Iulij anno ſeptuageſimo tertio poſt templi euerſionem. Interfecit Romulum, percuſſit Iſraelem inſigni clade, cuiuſmodi non fuerat audita neque diebus Nabuzardam, neque. Titi.

Ptolomæus.

Illa tempeſtate vigebat Ptolomæus & ſcribebat librum Almageſti.

Anno ter milleſimo nongenteſimo quadrageſimo nono, id eſt, quingenteſimo numeri contractuum & centeſimo vigeſimo excidij templi editus eſt Miſna ſiue contextus Thalmudicus.

Galenus.

Imperante autem apud Romanos Antonino, & magiſtro noſtro Sancto Vigente confecti ſunt plurimi libri medici, quando quidem illa ætate erat Galenus. libri autem Hippocratis medici conſcripti ſunt temporibus Mardochæi & Eſter. Nam illa ætate viuebat Hippocrates. Ac hæ quidem ſunt ætates Tanaim ſiue doctorum Miſna, quem contextum eſſe Thalmudicum iam prædiximus.

Miſna & Tãnaim.

Deinceps anno quater milleſimo centeſimo octogeſimo ſeptimo, qui eſt annus contractuum ſeptingẽteſimus trigeſimus octauus, obiit Rab Aſe, qui à ſe inchoatam Ghemaræ ſiue deciſionis Thalmudicæ conſcriptionem morte præreptus non potuit abſoluere. At Mar filius eius & vtriuſque ſocij abſoluerunt ac appellarunt Thamuld Babylonicum. Sic que obſignatum concluſumque eſt opus anno quater milleſimo ducenteſimo ſexageſimo ſexto à mundi procreatione, & diuulgatum per vniuerſum Iſraelem, ita vt illud ſibi ſeruandum ſuſceperint, publicè ſingularum ætatum ſapientes docuerint, communibus animis Iſraelitæ omnes approbauerint, nihil ei vel addendum, vel demendum cenſentes Cæterum circiter octoginta anni fuerunt, ex quo cæptum fuerat à Rab Aſé, atque compoſitum donec concluderetur atque obſignaretur, anno quippe ſeptuageſimo tertio mortis eius perfectum eſt.

Thalmudis poſterior pars.

Interim Iſraelitæ erant in Perſarum poteſtate. Poſtquam enim acciſum fuit eorum imperium ab Alexandro, collegerunt ſe tandem poſt mortem Antonini Imperat. Romani, & ſtatuerunt pro ſalute ſua & libertate, vt à ſeſe iugum Romanorum depellerent. Itaque poſtquam mortuus eſt Antoninus, exclamauit Magiſter noſter Sanctus, diſſolutus eſt faſciculus, nec dum tamen inualuerunt admodum Perſæ vſque ad obitum ipſius, diebus R. Iohanan.

i. chriſti. 605. vel 606.

Tum rex quidam Vrſir nomine filius Babac ad vniuerſas Perſarum prouincias ſcripſit ipſis eſſe cognitum, quemadmodum gladius Ariſtotelis philoſophi illo ipſo adhuc die, quingentis iam annis eos deuoraret, propterea quod Alexander diſcipulus ipſius fuiſſet. His verbis animis confirmati ſunt & geſſerunt bella cum Romanis, ita tamen vt nec hi illos vincerent, nec illi iſtos, ſed imperium diuiderent Nempe Terra Elamitarum, Emath in Syria, Sennaar ſiue Chaldæa, aliqua pars Græciæ, Terra Iſrael, ad vſque Arabiam omnino Perſis paruerunt. Romanis autem Italia, Germania, Gallia, Hiſpania, reliqua Græciæ pars, Ægyptus Palęſtina ſiue ora Iudeæ maritima. Sic ergò denuo Iſraelitæ venerunt in poteſtatem Perſarum

Manes.

Perſæ initio dilexerunt Iſraelitas temporibus maximè Vrſir, id eſt, Aſſueri & Saporis regis, cuius diebus prodiit in mundũ Manes, qui contẽdit duos eſſe Deos in vniuerſitate, vnum viuificantem & bona efficientem, alterum mortem inferentem & vniuerſa mala perpetrãtem, commentuſque legem Magis è corde ſuo euaſit in gentem magnam. Occidit autem eum Sapor ſapientia ſua.

Mahometani. *Amoraim. Tãnaim.*

Præterea Perſæ habuerunt regem Hormiz nomine, qui moriens vxorem grauidã reliquit, ex qua qui natus eſt, ipſo partus die rex eſt declaratus. Vocarunt autem eum Baaram de nomine ſtellæ Martis ſub qua natus fuerat. Habuerunt rurſum magnos alios reges, qui omnes dilexerunt Iſraelem, donec inualuit regnum Iſmaelitarum, qui Perſas è cæli concauo deleuerunt.

Hactenus

Hactenus ætates Amoraim, qui auctores fuerunt Ghemaræ ſiue deciſionis Thalmudicæ, & Tannaim, qui auctores fuerũt Miſna, ſiue Thalmudici contextus, ætates denique doctorum legis, qui viguerunt in æde ſacra à diebus Zorobabelis & cæterorum, qui cum ipſo ex exilio Babylonico aſcenderunt, vſque ad extremum diem Rabbenæ, & Rab Simæ Rabbæ filij, quorum omnium anni ſunt octingenti viginti ſeptem.

Tertij doctores Seboraim. Extiterunt poſt illos magiſtri noſtri Seboraim, quorum primus magiſter Ioſé, poſtremus magiſter Iſana. Anni autẽ eorum centum octoginta ſeptem.

Gheonim doctores quarti. Illos ſubſecuti Gheonim ſiue Thalmudici Iuris interpretes, quorum primus magiſter Hanina de Nehar pacod, poſtremus magiſter Haï Gaon qui promouit legem in Iſraël ſuprà cæteros Gheonim, adeò vt ad ipſius lumen incedant, qui vacant legis ſtudio ab Oriente ſolis ad occaſum vſque: Obiit autem anno milleſimo trecenteſimo quinquageſimo nono contractuum, id eſt, quater milleſimo ſeptingenteſimo nonageſimo octauo.

Hic finem habuerunt academiæ & Gheonim ſiue interpretes Thalmud. Nam etiam extincta ſunt academiarum inſtituta, ad quas proficiſcebantur Iudæi ex Hiſpania, toto Occidente Africa, Ægypto, terra denique deſiderij. *An. Chriſti. 1121.* *Sic Iudæi vocat.*

Hactenus ex Cabbala Hiſtorica R. Abrahe. Cetera enim in exemplari Hebraico Pariſiis impreſſo deſiderantur, quòd Venetianum à commodante citius repetitum ſit, quàm vt tranſcribi totum à nobis potuerit. His interim fruere. Cetera propediem accipies, quæ ſunt velut Catalogus Doctorum & Rabbinorum illuſtrium. Nam integrum iam ſumus conſecuti.

ELDAD DANIVS HEBRAEVS HISTOricus de Iudæis clauſis, eorúmque in Æthiopia Imperio.

Interprete eodem.

BENEDICTVS Deus Rex Regũ, qui ſelegit Iſraelem è cunctis nationibus, ac ei dedit legem & præcepta, illum ſegregans è ſeptuaginta linguis, atque præcipiens, vt ſexcenta & tredecim mandata ſeruaret, & ſingulatim ſuo tempore firmiter cuſtodiret. Ac ſanè Iſraëlitæ quo tempore præſtiterunt voluntatem eius, iugum cuiuſquam externi non ſubiêre, quouſque ſtetit Ieroboamus Nebati filius. Is primus peccauit & ad peccandum induxit Iſraelitas, vt & conflarint duos vitulos aureos, & diſtracti ſint ab imperio familiæ Dauidicæ. Coactis enim decem tribubus, iuſſit vt inſurgerent & prælio decernerent cum Roboamo & Ieroſolymitanis. His vero reſpondentibus, Cur pugnabimus aduerſum fratres noſtros, & aduerſum filium domini noſtri Dauidis Regis Iſraelis & Iudæ? dixerunt Seniores, nullos illi eſſe in vniuerſis tribubus Iſraelicis præſtantiores robore tribulibus Danis. Itaque confeſtim filios Danis iuſſit ille inſurgere & dimicare cum Iuda. Hi renuunt, ac teſtantur caput conſanguineorum, ſe non inituros prælium aduerſum fratres ſuos, nec fuſuros ſanguinem eorum fruſtrà. Hoc affirmato extulerunt enſes, lanceas, arcus, ſeipſóſque obtulerũt, vt potius morerentur & inirent bellum cum Ieroboamo, donec liberarit eos Deus à cæde fratrum ſuorum, & promulgarint præconis voce per totam tribum Daniam, Fugite, & egredimini in terram Aegypti. Deinde deliberantes de vaſtanda Aegypto, & interimendis cunctis habitatoribus eius, Principes his verbis dehortantur: Nonne ſcriptum eſt in lege, ne eam denuo reuiſamus? quomodo igitur nos deſcendimus in Aegyptum? Quin & conſilia agitabant de inuadendis Idumæis. Amalechitis, & Ammonitis: ſed cum intellexiſſent conſignatum diuinis literis, quod Dominus etiam prohibuiſſet, ne Iſraelitæ poſſiderent terminum illorum, immiſit in eos Deus ſpiritum & conſilium optimum, vt ſcilicet ſuperarent flumen Phyſon, vectíque camelis caſtra in Æthiopiam perducerent. Illam nacti ſunt pinguem & commodam agris, vineis, hortis, paradiſis. Sed nec prohibiti ſunt à colonis, quin eam inhabitarent & fœdus cum eis pangerent. Vbi autem plurimis annis ſic apud eos egiſſent, Æthiopas tandem ſibi tributarios reddiderunt: creuerunt, multiplicatíque ſunt mirum in modum. Prætereà illò profectæ ſunt tres tribus Iſraelicæ Nephtalis, Gaddi, & Aſeris, & abeundo caſtra ponebant in deſertis, quouſque attigiſſent terminum eorum, & necaſſent plurimos Æthiopum, quà patet iter quadridui ad tranſuerſum tractuum dierum totidem. Et etiamnum hodie aduerſus ſeptem imperia pugnant. hæ quidem ſunt quatuor tribus, Dania, Nephtalia, Gaddea & Aſerina, quæ caſtra fixerunt in Hauila anteriore, [a] vbi eſt aurum, in Goueis, Koueis, Aſueris, in regno Pheruєorum de imperio Horinoth, atque iniecerunt manus in ſuorum hoſtium ceruices.

[a] *Vel Orientali.*

Anno quolibet prælio dimicant aduerſus ſeptem hæc regna & linguas, nempe terram Tuſigá, Kamtuá, Kohá, Marhugiá, Takul, Bacmá & Kacuá, quæ ſunt trans flumina Æthiopiæ, vt impleatur vaticinium prophetarum. Vltra flumina Aethiopiæ, &c. His tribubus aurum eſt, argentum, lapides, oues, boues, cameli, aſini, magna admodũ copia. Serunt, metunt, & habitãt in tentoriis: proficiſcẽtes caſtra metãtur è termino in terminum quatuor dierum iter longè & latè, nec figunt caſtra niſi vbi ſunt fructus, agri, & vineæ. Nomẽ regis eorũ Huziel Mathielis: nomen principis magni Nicolaus ex filiis Aliabi nomen autem iudicis eorum Abdan filius Miſaelis de tribu Aſerina. Porro quatuor mortis genera, quæ vſitata ſunt apud Senatores Iudæos, illîc ſuo habentur loco. Quo vero tempore quærunt proficiſci in militiam clangit preco buccina, & exeunt omnes cum imperatore exercitus ad centum viginti millia equitum, & centena millia peditum. Earum quatuor tribuum vna quoque menſe exit in aciem, vbi & perſiſtit tres totos menſes: ſub finem vero eorũ, quicquid vexerit ex hoſtium ſpoliis, diſtribuit viritim cum tribu ſua. Tribus Danis ex filiis Samſonis, tanquam arena maris in itinere quatuor dierum, robuſtos habet plurimos. Hi quo tempore pugnandum eſt, ſe in hanc ſententiã mutuo cohortantur. Nõ honeſtum eſt fugari pulchra eſt nobilitas, moriatur iuuenis & ne fugiat, roboret cor ſuũ in Domino robore meo, ſpe mea, armis meis: in acumine gladij mei apud ſeſe mirabitur ſpiritus meus, & oſtendet gaudium meum in acie. Equus mi quoties duxiſti captiuas puellas Æthiopiæ? Proinde laudantur prælij nomine, & ita ſe gerũt ad finem vſque trium menſium.

Iſa. 18.

Lapidatio Exuſtio, ſtrãgulatio, cædes.

His vertentibus redeunt, & deferunt omnes manubias ad regem Huzielem. Is vniuerſas diuidit inter omnes Iſraelitas, qui in terra ipſorum habitant, atque omnibus tribuit, qui modo ſint partis Dominicæ. Similiter tribus aliis menſibus ſuccedit tribus Nephralia, præliumque gerit: tribus etiam aliis tribules Gaddei, donec compleantur menſes duodecim, & reuoluãtur ad initium. Tribus Moſis legiſlatoris noſtri iuſti & ſerui Domini, quæ illîc nominatur tribus Ianus, conuerſa eſt ab idololatria, & inſiſt it timori Dñi. Fluuius ingens cingit eos ambitu trium menſium, longè & latè tãtundem quadratus. Ipſi habitãt in ædibus ſũptuoſis, ædificiis ſuperbis & turribus, quæ & ſibi ipſi conſtruunt. Non eſt apud illos quicquam impuri, non auis, non fera, non iumẽtum, non animal noxium, ne muſca quidem, aut vulpes, pulex, crabro, anguis, ſcorpio, canis, aut vllum quod nocere poſſit. omnia illic pura, vt oues, vt boues. Oues eorum bis quotannis fœtificant: bis ſerunt & metunt. Illis horti, pomaria & omnium fructuum viridaria ſupperũt, omne item genus leguminis, peponum, cæparum, aliorum, tritici, hordei ac ex vino gignuntur cẽtum. Sunt autem illi peritiſſimi fidei & religionis, docti in Miſna, in Thalmud in Agada. Thalmud quod habẽt, lingua ſãcta, puréque Hebraicã deſcriptum eſt: & ſic ipſi legunt quẽadmodũ Sapiẽtes noſtri, prout acceperũt ab ore Ioſuę Nunis filij, quẽ docuerat, Moſes quẽ oraculum præpotentis Dei. Ignorant Magiſtros & Doctores, qui ſub templo ſecundo fuerunt, eo quòd ad ipſos nõ peruenerint, nec eos nouerint. Non aliam linguam quàm ſanctã norunt: religioſè abſtinent vino Idolis libato, & ab eo quod grauiter cauerũt Doctores in lectionibus de iugulandis pecudibus, & de diſcerptis, iuxtà hæc Scribarũ verba, Obligat magis Moſes doctor noſter, quàm verba ſcribarũ. Non iurãt per Deum quandiu fruuntur vſura lucis huius, quin potius excandeſcunt in illum qui coràm iurarit, ac increpant eum in hæc verba, Paupérne es? quare indignè tractas nomen Domini ore tuo? omnia in ore tuo ſunt: ſi buccella eſt, comede illam: ſi aqua, bibe illam: an neſcis ſcelere iuramenti filios tuos mortuos, cùm adhuc eſſent parui? & ita hortantur omnes vt colant Dominum in metu & timore, in integritate cordis. quia filij Moſis ſerui domini prorogant dies, ac viuunt centum annos aut centũ viginti: nec filia filiúſve moritur viuẽte patre, ſed perueniunt ad tres, aut etiam quatuor ætates. Videt pater filios, nepotes, & ſobolem arantem, metentem & ſemper aliquid moliẽtem, quòd nec ſeruos nec ancillas habeant. Officinam quiſque excolit ſuam, ſuúmque ſumptũ exercet. ſunt illis domus quas claudant, nec id tamen faciunt, ne noctu quidẽ, quoniam inter ſe neque furem habent, neq; quemquam qui mali aut damni aliquid inferat. Quin etiam puellus agit greges inter quamplurimorum dierum, nec metuit quicquam à latronibus, aut malignis, [a] aut fera beſtia, aut alio incómodo, quòd cuncti ſancti ſint in puri. Leuitæ occupantur in lege & mandatis, & adhuc ſunt in ſacrificationibus Moſis legiſlatoris noſtri, vt proinde omnia hæc illis dominus conceſſerit. Prætereà nullos homines vident, nec ab aliis videntur ipſi, ſed ſe mutuò fruuntur quatuor hæ tribus, habitantes vltrà flumina Æthiopiæ, ſéque inuicem viſunt & colloquuntur.

Tradunt Hebræi, prolẽ Moſis ſuſceptam à Madianitide, adhæſiſſe religioni maternæ neglecto Iudaico cultu & proinde eius inter profapias non meminiſſe ſcripturam iam hic in Aethiopia conuerſa eſſe dicitur.

His continentur traditiones patrũ & ſententiæ.

Dæmonibus.

Leuitæ.

Fluuius autẽ ſabbaticus eas circunluit, quod ſcribitur de illis in Eſaia, Dicite vinctis, egredimini. Porrò apud eas magna eſt auri & argenti copia. Serunt linũ, educant vermes ſericos, conficiunt ſpecioſiſſimas veſtes & tunicas inſtar Aegypticarũ duplices & ſemel atq; iterũ duplicatas abſq; numero. Latitudo fluuij ſabbatici ducentorum eſt cubitorũ circiter iactum arcus. Fluuius ille plenus eſt arena & lapidibus abſque aquis, ſonitúſq; lapidum illorum perinde ſtridet, atque tonitru ingens, aut fluctus maris & ſpiritus procelloſus, nocte auditur ſonus eius ad iter dimidiati diei. Sunt ibi fontes, & confluunt omnes in lacum vnum, illis terra tota irrigua eſt. In illo lacu ebulliunt piſces, & eius ripis volitant aues omnis generis mundæ. Fluuius ille ex lapidibus & arena ſtridet totis ſex diebus profeſtis, ſabbatis autem quieſcit atque tranquillus eſt, ſtatim-

Bombiſes.

Fluuius forſan bituminoſus, & aſphaltides.

que concedit ignis perfluuij circuitum à veſpera ſabbati ad exitum vſque & tantá emittit flammam,vt nullus ad illum accedere poſſit vel à ſemiſſe miliaris,quocunque tandem è latere, Ignis lambit quicquid circùm radices egit,illud cum terra extrahens.

Quatuor hæ tribus Danis,Gaddi,Nephtalis & Aſeris verſantur cum pecoribus ſuis iuxtà ripam fluminis vt detondeant oues ſuas.eſt enim terra ſpatioſa, plana, ac pura,vt nec tribulum,nec olus inutile proſerat. Cùm vident tribum Moſis, congregantur ipſi, & conſiſtunt ora fluminis,clamãdoque inquiunt,Fratres noſtri tribus recti, nobis oſtendite camelos,canes & aſinos. Vbi illi,Quàm longus eſt camelus iſte, quàm lóga ceruix eius,quàm verò exigua cauda illius! atq; alij alios appellãt ſalutántq; mutuò.

Venit autem ad nos iuſtus iſte,cuius nomen Eldad de tribuDania,ſuperatis cãpeſtribus & locis planis,vt hæc nũtiaret omnibus filiis Iſraelis per terras diſperſis,& afferret cõſolationes. Talis autem eius à fluminibus Æthiopiæ egreſſio fuit.Ingreſſus eſt mare ipſe, & alter do tribu Aſeris,vt negotiaretur cũ nautis,& ab illis veſtes atque ornamẽta emeret. Ingreſſi verò ſunt ambo paruã cymbam vnà cum pueris ſuis, factóq; naufragio intempeſta nocte parauit Dominus duobus his viris tabulã.Hac abrepta fluitarunt in pelago,donec eiicerentur ad populũ quendã, nomine Amargum,Hi Æthiopes ſunt,nigriores coruo, ſtatura proceri, humana carne veſcuntur. Cùm ſuſtuliſſent iuſtos hos, alterum, quia pinguis erat & valens,delicatúſque admodum, correptum protinus comederunt, cùm tamen ipſe viuus, clamitans fléńſque diceret, Hei matri meæ corporis mei animati cauſa, & quoniam dedidit me procreator morti mirabili. edunt enim Æthiopes carnem meam. Illum pium vbi deuoraſſent traxerunt Eldadem Danium, de quo loquimur, & impoſuerunt ei collarium, vt aſſeruatus pingueſceret atque obeſior redderetur. erat enim infirmus & macer. Præbebant autem illi cibum affatim, quem etiam comedebat, diu apud eos manens, quouſque dominus ad ſalutem ipſi eluxit.Nam irruerunt à regione altera copiæ in hos Aethiopas,captiuóſque duxerunt eos,diripuerunt,necarunt in illius captiuitatis æſtu. Captus etiam eſt iuſtus his Danius, fuitq; apud eos(collebãt autem impij illi ignem) annos quatuor, donec perducerent illum ad regionem Aſin.& eũ emeret Iudæus quidam triginta duobus aureis. Nauigauit mare quouſque continentem attigiſſet,& incidiſſet in tribum Iſſacharis.

Illa accolit mótes abyſſi,[a] qui ſubiacent Mediæ & Perſidi.diligens obſeruatrix legis huius, Ne recedat liber legis ab ore tuo. Nullius dominatũ fert,præterquàm Dei : cũ nullo mortalium dimicat aliâ quàm legis,pugnâ:ſũma pace & tranquillitate viuit abſque aduerſario,abſq; occurſu malo:incolit quadratũ ſpatium itineris dierum decem,in quamcúnque voles partem.Illi eſt magna vis pecoris,camelorum, aſinorum, ſeruorum, & ancillarum. Non aliud armorum genus gerit,quàm cultrum, mactationis cauſa. Fideles ſunt,abhorrent ab oppreſſione & rapina:ſed & ſerui eorum ita fidi ſunt vt ad inuentum in via magnum diuitiarum pondus nó adiiciant manus.Inter eos agunt qui adorent ignẽ, & accipiant in vxores matres ſororéſve.Nõ illic eſt in vſu cultura terræ:non metunt, nó colunt vineas, ſed omnia argento emunt. Iudicem & principẽ habent Naaſon nomine:quatuor mortis genera ſenatoria exercent. Loquuntur linguâ ſanctâ,item Perſicâ,& Arabicâ.

a *Immanis altitudinis. Deut. 31. Ioſ. 1.*

Filij autem Zabulonis ſiti ſunt ad Pharanis montes, ad vicinã illorum accedunt:figunt tabernacula pellicea,à prouincia Agheamiá ad flumẽ vſque Euphratis.Tribus Rubeni è regione eorum,à tergo eorundem Pharanis montium. Inter eos pax eſt & amor,ſimúlque procedũt in aciẽ,obſident vias,ac omnia ſpolia diuidũt, graſſanturq́ue per viam Perſidis & Babylonis. Dapaleonus cameli apud eos duobus argẽteis emitur.Loquuntur linguâ Cedaris ſeu Arabica:penes eos ſcriptura eſt,Miſná,Talmud,Agadá,Singulis ſabbatis incipiunt Homilias linguâ ſancta, & ſententias patrum eadem linguâ.

Ephraimus & dimidia tribus Menaſſis ibi eſt, in montibus auſtrinis,prouincia Meſugá,cuius homines tetrico ſunt vultu & ſubnigro, poſſident equos,intercipiunt itinera,nemini parcũt. Non illis aliundè victus, quàm ex præda, ſtrenui ſunt bello,quiſque eorum centum fundit. Tribus Simeonis & dimidia tribus Iudæ in terra Cozerimorum abſque ſumma & numero,recipiunt tributum à viginti quinque Regnis,atque pars Iſmaëlitarum pendit illis tributũ. Ceterùm iuſtus hîc qui ad nos venit nomine Eldad filius fuit Maali, filij Ezechielis, filij Ezechiæ, quem genuit Halon,quem Abner,quẽ Semaia, quem Hapſer,quem Oggus, quem Elcana quẽ Hillel,quem Ephraimus,quem Tobia, quẽ Peratus,quem Onan,quem Naaman, quem Taamus,quem Tadmis, quem Onamus,quẽ Gaul, quem Salad, quem Calebus, quem Amramus, quem Derus,quem Abdia,quẽ Abrahamus Ioſephi filius,filij Moſis,filij Iacobi,filij Kephuris filij Arielis,filij Aſeris,filij Iobi,filij Salemi,quẽ procreauit Elius filius Aaliebi,filij Ahiſamacis, filij Hoſmi,filij Danis,quẽ ſuſtulit Iacobus parẽs noſter.Deus optimus ter quatérque beatus in æternitatem omnẽ,qui has pias conſolationes declarauit nobis de fratribus noſtris decem tribubus,recolligat diſperſionem noſtrã è quatuor terræ plagis in ædem ſanctuarij cum cunctis Iſraelicis ſociis Amen. Miſit literas has doctor Eldad in Hiſpaniam anno 43.[a] Fuit autem hic plenus lege & mandatis Dei. Sibi aſſidentibus à diluculo ad veſperam non deſinebat linguâ ſuâ ſenſa legis exponere idiomate ſancto.eius oratio dulcior erat melle & apũ fauo, Deus benedictus dignam illi mercedem hoc & futuro ſæculo rependat. Amen,

Interſecãt. coupent les chemins

a *Qui eſt à Chriſto 1238. Nã ſecundũ Hebræorum calculum, quinque annorum millia ab orbe condito) quẽ ipſi numerũ hodie compẽdij cauſa ſupprimunt) incidere in annum Chriſti 1240.*

Danius igitur ab hinc annos ducentos ſeptuaginta nouem fuit.

QVÆ

QVÆ DE HIS CÆTERI ſeruiant teſtimonia aliquot.

HEBRÆI conſtanter Iudæos, quos clauſos nominant, fluuio ſabbatico tanquam mœnibus circumcludi tradunt. Noſtri magis clauſos appellari putant à montibus circumpoſitis. In Ezra lib.4. eſt aliquid tale de 10. tribubus. De his Abben Ezra in octauum caput Abben Ezra. *Canticorum, Cùm congregabitur eccleſia Iſraelica, dicet reliquam adhuc eſſe ſororem vltra flumina Æthiopiæ. & R. Selemo in 27 Eſaiæ & venient qui perierint in terra Aſſur, quia (inquit) diſperſi ſunt intra fluuium ſabbaticum.*

Elias. *Elias in Tisbyte, Sabbaticus fluuius eſt, quem dicunt omnibus diebus hebdomadis, dempto ſabbato, currere & mouere immanes lapides, vt tranari non poſſit. Hæc vero cauſa, ob quam decem tribus, quæ illic interceptæ ſunt, non inde exeant, præſertim cùm non liceat violare ſabbatum. Vocarunt autem eum Sapientes ſabbaticum ob ceſſationem eius in ſabbato.*

R. Moſes *R. Moſes Ben Naaman videtur ponere in Media aut Meſopotamia. Is enim ſcribit, citante ibidem Elia, fluuium ſabbaticum illum eſſe, quem ſcriptura vocat Gozan, ad quem Aſſyriorum Salmanazar vaſtata Samaria Iſraelitas tranſtuliſſe ſcribitur 4. Reg. 17 & 19. Quod fermè patrocinatur Ioſepho, cuius hæc eſt ſententia libr. 7, cap. 13. de bello Iudaico. Fluuius ſabbaticus per totam hebdomadam lapides trahit, & ſabbato quieſcit, immò verò exareſcit, ſiccumq́; locum præbet, deinde quaſi nulla mutatione facta, die ſequenti ſimilis exoritur. Eſt autem inter Arcas & Raphaneas regni Agrippæ ciuitates.* Ioſephus.

Plinius. *Plinius lib. 31, cap. 2 de Nat. hiſt. In Iudæa riuus ſabbatis omnibus ſiccatur vbi Iudeæ nomine videtur deluſus, dum non eam intelligit cui Iudæi tranſlati dedere appellationem, ſed quæ eſt in Paleſtina.*

Orontius in ſuo corde Geographico illos ſubiicit circulo arctico vltra glaciale pelagus, eiſq; undique montes circumiicit. alij collocant ad mare Caſpium, nonnulli ad Seras & Indos: Sed & noſter Danius quoſdam ponit iuxta Mediam & Perſidem, Indiam verſus, quoſdam in Aethiopia. Tam diſſecta eſt miſerorum Iudæorum ob fuſum piorum ſanguinem diſpertio. Hanc Deus ſui cum Abrahamo, Iſaaco, & Iacobo fœderis memor, ad Chriſtum Dominum noſtrum per fidem & agnitionem Euangelij colligat, & ad Eccleſiæ ſanctum concilium miſericordia ſuæ viſceribus ſociet. Amen.

DEO HONOR, LAVS, GLORIA.

DE CHRISTO CAPVT VNDECIMUM *de legibus Regum & præliorum, ex Deuterenomio R. Moſis Maiemonis filij, pagina. 763.*

REx Chriſtus ſuo tempore extabit, reſtituet regnum Domus Dauid iuxta antiquam dignitatem in priſtinum dominium, ædificabit templum ſacrum, congregabit diſperſos Iſraelitas. Eius diebus reſtituentur iudicialia omnia, vt cùm antiquitus offerebant oblationes, celebrabant remiſſionis annos atque Iubileos, iuxta omnia mandata, quæ in lege tradita ſunt. Quicunque autem non expectat aduentum ipſius, is non modò reliquos prophetas negat, ſed etiam legem ipſam ac Moſem doctorem noſtrum. Nam certè lex conteſtatur de
Deut. 30. eo, cum inquit, Et reducet Dominus Deus tuus
Deut. 4. captiuitatẽ tuam & miſerebitur tui & reſtituet, & congregabit te. &c. Etiam ſi fuerit diſperſio
Num. 4. tua in extrema terræ, adducet te Dominus, &c. Illa autem verba, quæ explicantur in lege, complectentur quæcunque dicta ſunt ab vniuerſis Prophetis. Quin etiam in hiſtoria Balaam hæc tanguntur ac ibi vaticinatio eſt de duobus Chriſtis, de priore, id eſt Dauide, quæ ſeruauit Iſraëlem de manu hoſtium ipſius & poſteriore, qui è poſteris ipſius exorietur, & ſaluabit Iſraëlem de manu filiorum Eſu. Illic igitur ait, *Videbo eum, ſed non modo*, de Dauide, *intuebor illum, ſed non propè* de rege Chriſto. *Orietur ſtella ex Iaacob* nempè Dauid, *& conſurget virga de Iſrael*, Rex 2. Reg.
Chriſtus. *Et percutiet duces Moab*. Dauid, de quo in libris Regum ſcriptura narrat, Et percuſſit, Moab, & menſurauit eos funiculo *Vaſtabitque omnes filios Seth*, Rex Chriſtus, de quo Zacha- Zach. 9.
rias, & dominatio eius à mari vſque ad mare. *Et erit Idumea poſſeſſio eius*, Dauidis ſcilicet, Nam ſic 2. Reg. 8.
ſcriptũ eſt, Et facti ſunt Idumæi Dauidis ſerui, &c, *Hæreditaſque Seir cedet inimicis ſuis*, Regi Chri- Abd. 1.
ſto. Siquidẽ ſcriptũ, Et aſcendẽt ſaluatore in mõ Deut. 19.
tẽ iudicare montẽ Eſau. Præterea de vrbibus refugij in deuteronomio legitur, Si dilatauerit Dominus Deus tuus terminum tuum, adiicies adhuc tres vrbes, &c. Atqui nunquam iſtud impletum reperitur. Cùm ergo Dominus nunquam aliquid inaniter & fruſtra præcipiat, neceſſe eſt iſtud tandem aliquando impleatur.

Quod

Quod ad prophetarum teſtimonia attinet, res h n eget probatione, quoniam vniuerſi eorum libri huiuſmodi prædictionibus pleni ſunt.

Fatua ratio.

Cæterum ne arbitreris regem Chriſtum neceſſario effecturum ſigna & prodigia, aliquid innouaturum in mundo, viuificaturum mortuos, aut quippiam huiuſmodi, quæ Fatui dictitant. Nam rem non ita habituram ex eo appatet, quòd R. Akba, ſapientiſſimus omnium Thalmudicorum cum eſſet, fuit armiger Barcozbæ Regis, & perſuadere voluit eum eſſe Regem Chriſtum, ſicque ipſe exiſtimauit, itémque cuncti ætatis illius ſapientes, donec ille occideretur ſcelerum noſtrorum cauſa. Nec prius cognitum eſt eum non eſſe Chriſtum, quam occiſus fuit Atqui non requiſiuerunt ab ipſo ſapientes ſignum vllum aut prodigium. Cuius rei fundamentum eſt, quia legis noſtræ ceremoniç & iudicia ſancita ſunt in perpetuũ, citra temporis determinationem, nec fas ei quicquam addere, vel demere. Ac quicunq; addit aut detrahit, aut etiam transformat vultum legis, deducitque verba præceptorum de ſua ſimplici intelligentia & mente, iſte quidem profectò vanus eſt, impius, Epicureus denique.

Qualis Chriſtus Iudæorũ.

Sic igitur exoriatur Rex de domo Dauid, qui meditetur in lege, ſe occupet in præceptis more Dauidis patris ſui iuxta pręſcripta vtriuſque legis, id eſt, ſcriptæ & traditione acceptæ, inflectat vniuerſum Iſraëlem ad ambulandum in ea eiúſque ruinas inſtaurandas, gerat poſtremò prælia Domini, iſte certè citra controuerſiam erit Chriſtus, ſiquidem in iis, quæ fecerit, fortunetur, ac ſuperet vniuerſas nationes finitimas, & ædificet ſacrum templum in ſuomet loco, & congreget diſperſos Iſraëlitas. Talis proculdubio Chriſtus erit. Quod ſi non vſque eò fortunetur, aut ſi occidatur, certum eſt non eum eſſe, quem expectare iuſſit lex. Quin potius velut vnus habendus erit eorum omnium Regum familiæ Dauidicæ, qui perfecti quidem & recti extiterunt, ſed tamen mortui ſunt promiſſionibus nondum expletis, quem Dominus non niſi exiſtere fecerit, vt per eum probaret

Dan. 11.

multos. Siquidem ſcriptum in Daniele, Et de intelligentibus ruent, vt conflentur per ea & purgentur, & dealbentur vſque ad tempus præfinitum, quia tempus ad conſtitutum erit.

Chriſtum noſtrum intelligit Ibidem.

De illo autem qui Chriſtus exiſtimatur atque occiſus eſt in Hieroſolymitana curia iam prædictum eſt in eodem Daniële his verbis. Filiique præuaricatorum populi tui extollentur vt impleant viſionem & corruent. Et certè inde ingens natum eſt ſcandalum. Nam cuncti prophetæ prædixerunt Chriſtum redempturum & ſeruaturum Iſraël, collecturumque eorum diſperſionem, confirmaturum denique illorum legem. Iam iſte cauſam præbuit, vt periret Iſraël, diſpergerentur eius reliquiæ, humilis & abiectus efficeretur, peruerteretur lex, errore imbueretur maxima mundi pars, coleretur alius præter Deum. Verum cogitationes Dei vniuerſitatis effectoris atque opificis non poſſunt ab hominibus comprehendi. Neque enim viæ ipſius ſicut viæ illorum, neque cogitationes ipſius ſicut cogitationes illorum.

Mahometem pſeudepropheta̅m intelligit.

Prætereà huiuſmodi omnia itémque eius, qui extitit poſt eum, non pertinent niſi ad parandam viam regi Chriſto & ad diſponendum vniuerſum mundum, vt pariter Deum colat. Eſt enim ſcriptum in Sephonia, Quia tunc reddam populis labium electum, vt inuocent omnes nomen Domini, & ſeruiant ei humero vno, *Sepho. 3.8* Ecquonam pacto id? Iam oppletus eſt mundus vniuerſus rumore Chriſti & verborum legis atque præceptorum Dei, quin etiam hæc diffuſa ſunt per remotiſſimas inſulas & populos innumerabiles tam mente quam carne incircumciſos, qui vltro citróque verbis iſtis inter ſe conferunt de arcanis leges, dum alij dicunt præcepta legis vera eſſe quidem ſed deſiiſſe hac tempeſtate, neque eſſe in vſu, alij autem illis res arcanas deſignari nec eſſe ſimpliciter intelligenda, ſed iam veniſſe Chriſtum qui eorum arcana declarauerit & patefecerit. Cùm ergò emerſerit Chriſtus verè proſpere proceſſerit, & eleuatus exltatúſque fuerit, tum derepentè conuertentur omnes & ſuum errorem agnoſcent.

Caput duodecimum illarum legum de Regibus.

NE in animum tuum inducas tempeſtate Chriſti quicquam defecturum è curſu mundi, aut aliquid immutandum è primo naturæ opificio atque ordine, ſed mundum pro ſuo more & curſu adminiſtrandum ſcito. *Eſai. 11.* Ac id quod in Eſaia dictum eſt, Et habitabit lupus cum agno & pardus cum hœdo ſtabulabitur, figurata eſt locutio & tropica, qua ſignificatur Iſraelitas verſaturos confidenter cum impiis aliorum nationum mundi, quæ comparantur lupo & pardo. Alibi quippè dictum, lupus veſpertinus vaſtabit eos, & pardus vigilans *Hier. 5.* ſuper ciuitates eorum. Præterea conuertendos eſſe per pœnitentiam omnes ad veram legem & doctrinam, item non direpturos neque nocituros, ſed manducaturos rẽ permiſſam pacatè & tranquillè cum Iſraële. Scribitur enim eodem *Eſai. 11.* Eſaiæ loco, Et leo ſicut bos paleam comedet. Idem iudicium de conſimilibus verbis, quæ ad res Chriſti pertinent. ſunt enim figuratæ parabolicæque locutiones. Diebus autem Chriſti intelligetur cuiuſnam rei ſint parabolæ, quámque rem deſignent.

Itaque ſapientes noſtri, inter mundum hunc inquiunt, & tempora Chriſti nullum planè diſcrimen præter tyrannidem Imperiorum. Ac videtur è ſimplici contextu oraculorum Propheticorum initio dierum Chriſti futurum prælium Gog & Magog, & ante illud præliũ emerſurum principem Iſraëli, vt præparet cor eius. Eſt enim prædictum, Ecce ego mitto vobis *Mal. 4.*

Lapis iactus in illud Euangelij Ioan. 9. vt qui non vident videant, & qui vident caeci fiant

Eliam Prophetam antequã veniat dies Domini magnus & terribilis. Porrò non eſt venturus vt polluat purum, aut vt purget impurum, neque vt deprauet homines, qui valde recti ſunt, aut vt rectos efficiat eos, qui valde deprauati ſunt, ſed potius vt pacem afferat mundo. Nam hoc ſignificatur ſequentibus Malachiæ verbis, Et conuertet corda patrum in filios.

Conſimiliter Sapientum aliqui aſſeuerant ante aduentum Regis Chriſti venturum Eliam. At omnia verba hæc atque eiuſmodi nemo ſcit, quo pacto euentura ſint, donec re fuerint comprobata. Talia enim abſtruſa ſunt apud Prophetas. Præterea ſapientes ex verbis nullam habent traditionem maiorum, niſi quatenus è verſuum ſacræ ſcripturæ pondere diiudicare poſſunt. Quocirca inter ſe quidem diſcrepant de huiuſmodi rebus, ſed ordines euentuum rerum aliarum, & minutæ circuuſtantiæ non ſunt de fidei ſumma, ſed nec quiſquam laborat de verbis Hagadoth, neque moratur verba Middrashoth, quæ commemorantur de his rebus & ſimilibus, neque reponit in fidei principiis & capitibus, vt quæ neque promoueant charitatem, neque timorem. Similiter non ſupputandos temporum fines docuerunt ſapientes noſtri his verbis, Efflet anima eorum, qui fines ſupputant, ſed præſtoletur & credat in vniuerſum verbis ſcripturæ, quemadmodum explicauimus.

Hagadoth & Midraſioth allegoricæ interpretationes Rabbinorum.

Vel ſuſſlet animam.

Tempeſtate Regis Chriſti, cum diſponetur eius imperium & congregabuntur ad ipſum vniuerſi Iſraëlitæ ſecundum familias cenſebuntur omnes iuxta præſcriptum ipſius, inſtinctu Spiritus ſancti, qui ſuper eo requieſcet. Nam prædictum à Malachia, Et ſedebit conflans & purgabit omnes filios Leui. Filios ſcilicet Leui in primis purgabit & dicet, hic de proſapia

Matth. 3.

eſt ſacerdotali, iſte de Leuina, remouebitque eos qui non ſunt de gentilitate & familia Iſraëlis. Hoc enim Ezras ſignificat, dum inquit, Ait Ather Sata eis vt non comederent de ſancto ſanctorum, donec ſurgeret ſacerdos ad Vrim & Thummim. *Ezra 2.*

Ecce didiciſti inſtinctu Spiritus ſancti omnes qui in poſſeſſionis ius admittuntur, tum in ſuam gentilitatem reducendos, tum declaraturos primum ſui generis auctorem. Cæterum Chriſtus non diſtinguet gentilitates niſi in tribus. Declarabit enim hunc ex hac eſſe tribu, illum ex altera. Non item dicet vnum eſſe ſpuritum, alterum ſeruum. Æquum quippè eſt, vt familia quæ obſcura eſt, occulta ignotáque maneat. Nec verò prophetæ & ſapientes noſtri deſiderarunt dies Chriſti, vt imperium haberent in nationes huius mundi, & exteris gentibus imperitarent, neque vt ipſos populi alij extollerent, ſed nec vt ipſi eſculentis fruerentur & voluptatibus & gaudiis, verum vt vacui eſſent ad legis ſtudium, neque haberent durum herum & interpellatorem qui deſiſtere iubeat, quo poſſent vitam futuri ſæculi promereri, quemadmodum oſtendimus in tractatibus de pœnitentia.

Illo autem tempore nulla ibi erit fames, nullum bellum, nulla æmulatio, nulla lis & contentio, fœlicitas enim abundè affluet, ac omne deliciarum genus inſtar pulueris obtinebitur. Mundus, quàm latè patet, non niſi occupabitur in Deo cognoſcendo. Quocirca Iſraelitæ ſapientia valde erunt inſignes ac res arcanæ atque abſtruſæ omnibus innoteſcent, qui & conſequentur ſui ſummi opificis notitiam pro humanis viribus. Nam replebitur terra cognitione Domini, ſicut aquæ mare operientes. *Eſa 11.*

Benedictus Deus miſericors, qui adiuuit nos.

SCRIPTVRAE, IN QVIBVS CHALDAEVS

Paraphraſtes interiecit nomen Meßiæ ſiue Chriſti præter literam Hebraicam explicationis gratia, ex Methurgeman Eliæ Leuitis, in Radice משח*, vnxit Obſeruatio diligens, erudita & perutilis, vt in puſillo quaſi ſpeculo, conſideremus, quos locos vetus Synagoga citra controuerſiam acceperit de Chriſto. Eos nimirum, quos Chriſtiani de eodem exponimus, etiam hoſtium noſtrorum confeßione.*

Gen. 49. NON auferetur ſceptrum de Iuda, & dux de fœmore eius donec veniat Silo. *Chald.* donec veniat *Chriſtus. Orietur. ſtella ex Iacob, &*

Num. 24. *conſurget virga de Iſrael. Chald.* Et magnificabitur *Chriſtus.*

3. Reg. 4. *Et diſputauit ſuper lignis à cedro, quæ eſt in libano vſque ad hyſopum, quæ egreditur de pariete.*

Chald. Et vaticinatus eſt de regibus domus Dauid qui regnaturi erant in hoc mundo & in mundo *Chriſti.*

Iſa. 4. *In die illa erit germen Domini in magnificentia & gloria. Chald.* in die illa erit *Chriſtus* Domini in lætitia.

Et egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet, Iſa. 11.

Chald. Et *Chriſtus* de filiis filiorũ eius orietur.

Et vocabitur nomen eius admirabilis, conſiliarius, Deus fortis, pater futuri ſeculi, princeps pacis. Eſa. 9.

Chald. Chriſtus pacis.

De Radice colubri egredietur regulus. Chald. egredietur. *Chriſtus.* 14.

Emittite agnum ad dominatorem terræ de petra deſerti ad montem filiæ Sion. 16.

Chald. aſcendere facite tributa ad Chriſtum

Iſraelis qui roborabit, propterea quod fuerunt in deſerto, montem congregationis Sion.

Ibidem.

Et præparabitur in miſericordia ſolium, & ſedebit ſuper eum in veritate, in tabernaculo Dauid iudicans, &c.

Chald. Tūc *Chriſtus* Iſraelis præparabit in bono thronum ſuum, & ſedebit, &c.

Eſai 28.

In die illa erit Dominus exercituum corona gloriæ & certum exultationis reſiduo populi ſui.

Eſa. 2 & 53. Nata Chaldæum hanc Eſaiæ ſectionem expoſuiſſe de chriſti tum exaltatione tū perpeſſione.

Chald. In die illo erit *Chriſtus* Domini exercituum in corona lætitiæ, &c.

Ecce intelliget ſeruus meus, exaltabitur & eleuabitur & ſublimis erit valdè &c. Non eſt ei ſpecies neque decor, &c.

Chald. Ecce proſperabitur ſeruus meus *Chriſtus* & eleuabitur, &c.

In ciuitatibus Iuda adhuc trāſibunt greges ad manum numerantis.

Hier. 30.

Chald. In vrbibus Iuda adhuc tranſibit populus per manum *Chriſti.*

Ibid. & 23.

In diebus illis & in tempore illo germinare faciam Dauid germen iuſtitiæ & faciet iudicium & iuſtitiam in terra.

Chald. Dauidi germinare faciam *Chriſtum* Iuſtitiæ.

Mich. 4.

Et tu turris gregis nebuloſa filia Sion vſque ad te veniet & veniet poteſtas prima, regnum filiæ Hieruſalem.

peccata.

Chald. Et tu *Chriſte* Iſraelis, qui abſcōderis propter debita Synagogæ Sion, ad te peruenturum eſt regnum, & reſtituetur imperium priſtinum regni Synagogæ Hieruſalem.

Mich. 5.

Et tu Bethlehē Ephratas paruula es in millibus Iuda. Ex te mihi egredietur qui ſit dominator in Iſrael, & egreſsus eius ab initio à diebus æternitatis.

a In familiis.

Chald. Et tu Bethelehem Ephrata veluti paruula es vt numeris in [a] millibus domus Iuda. Et coram me exibit *Chriſtus* vt exerceat imperium in Iſraëlem, cuius nomen ab antiquo dictū eſt à diebus ſæculi.

b ſalutis meæ.

Ego autem in Domino gaudebo & exaltabo in Deo [b] Ieſu meo.

Chald. Tunc in ſigno & redemptione, quam facies *Chriſto* tuo & reliquiis populi tui, qui erit ſuperſtes, confitebūtur his verbis. dixit Propheta, Et ego in verbo Domini gaudebo, exultabo in Deo, qui operatus eſt redemptionem meam.

Zach. 3. c germen.

Ecce ego adducam ſeruum meum [c] Orientem.

Chald. ſeruum meum *Chriſtum.*

Et educet lapidem primarium, [d] & exæquabit gratiam gratia eius.

Zach. 4. d Plauſus gratia, gratia illi (ſit)

Chald. Et reuelabit *Chriſtum* ſuum, cuius nomen vocatum eſt ab antiquo & dominatum tenebit in vniuerſa regna.

Zach. 6. germen.

Hæc ait Dominus exercituum dicens, Ecce vir Oriens nomen eius. Et ſubter eum orietur & ædificabit templum domino.

Chald. Hæc dicit Dominus exercituum, Ecce vir, cuius nomen *Chriſtus*, reuelabitur & magnificabitur, & conſtruet templum Domino.

Zach. 10.

Quia viſitauit Dominus exercituum gregem ſuum, domum Iuda & poſuit eos quaſi equum gloriæ ſuæ in bello.

Ex ipſo angulus & ex ipſo egredietur omnis exactor ſimul.

Chald. Quia recordatus eſt Dominus exercituum populi ſui, domus Iuda & ponet eos ſicút equos roboris, quorum gloria eſt in prælio. Ex eo [e] rex ipſius, ex eo *Chriſtus* ipſius, ex eo robur belli eius, ex eo magnificabuntur omnes rectores eius ſimul.

e Iuda vel Deo.

Pſal. 21.

Domine in virtute tua lætabitur rex & ſuper ſalutare tuum exaltabit vehementer.

In alio exēplo lætabitur.

Chald. Domine in fortitudine tua magnificabitur *rex Chriſtus.* & in redemptione tua quam plurimum iubilabit.

Ibid.

Quoniam rex ſperat in Domino & in miſericordia altiſſimi non commouebitur.

Chald. Propterea quòd rex *Chriſtus* ſperat in domino, &c.

Pſal. 45.

Speciosus forma præ filiis hominum, diffuſa eſt gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in æternum.

Chald. Pulchritudo tua rex *Chriſte* exuberat præ filiis hominum. Poſitus eſt ſpiritus Prophetiæ in labiis tuis, propterea benedixit tibi Deus in ſæculum.

Pſal. 61.

Dies ſuper dies regis adiicies, annos eius vſque in diem generationis & generationis.

Ibid.

Chald. Dies ſuper dies venturi ſæculi *Chriſti* Regis adiicies, annos eius ſicut ætates præſentis ſæculi & ætates ſæculi futuri.

Sic Pſalmum dicam nomini tuo in ſæculum ſæculi, vt reddam vota mea de die in diem.

Chald. Tunc collaudabo nomen tuum in ſæcula, cum reddam vota mea, in die redemptionis Iſrael & in die, quo magnificabitur *Chriſtus* Rex, vt regnet.

Pſal. 72.

Deus iudicium tuum regi da, & iuſtitiam tuam filio Regis.

f Vias, modos, rationes.

Chald. Deus [f] leges iudiciorum tuo regi *Chriſto* da, & iuſtitiam tuam filio Dauidis regis.

Pſal. 80.

Reſpice de cœlo & viſita vineam iſtam; & perfice eam quam plantauit dextera tua, & ſuper filium hominis, quem firmaſti tibi.

Chald. Reſpice de cælo & vide, & recordare in miſerationibus, vineæ iſtius & operis, quod ſtatuit dextera tua ſuper regem *Chriſtum*, quem roboraſti tibi.

Cant. 1.

Si ignoras tibi, ô pulcherrima inter mulieres, egredere & abi. poſt veſtigia gregum tuorum, & paſce hœdos tuos iuxta tabernacula paſtorum.

Chald. Deus omnibus modis benedicendus dixit Moſi prophetæ. Si illis (qui perſequuntur populum domini) exultatio fuerit percutere Synagogam, quæ ſimilis eſt puellæ ſpecioſæ quam diligit anima mea, ambulet illa in viis, iuſtorum, & ordinet preces iuxta [g] præſcriptum rectorum ſuorum, & paſtorum ætatis illius, atque doceas filios ſuos, qui ſimiles

g os.

ſunt hœdis caprarum, vt proficiſcantur in ædem Synagogæ, & in locum concionis & ſtudij. Sic merito illorum operum paſcentur in exilio, quo vſque mittam *Chriſtum* Regem, qui regat & ducat eos placidè & quiete ad tabernacula ipſorum, id eſt, ædem ſanctuarij, quam ædificarunt illis Dauid & Salomon paſtores Iſraëlis.

Tigna domorum noſtrarum cedrina, laquearia noſtra cupreſſina.

Ibid.

Chald. Ait Salomon Propheta, Quam decora ædes ſanctuarij quæ ædificata eſt [a] per manus meas, ex arboribus cedrinis; Atqui ſpecioſior multo erit ædes Sanctuarij, quæ ædificanda eſt, diebus regis *Chriſti*, eius trabes erunt è cedris paradiſi [b] Eden, & laquearia è cupreſſis, [c] Sagis, & Surbanis.

a mea opera. *b Voluptatis.* *c Rariſſima & precioſiſſima genera cedrorũ eſſe dicũt.*

Duo vbera tua ſicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui paſcuntur in liliis.

Cant. 4.

Chald. Duo redemptores tui, qui te redempturi ſunt *Chriſtus* Dauidis filius & *Chriſtus* filius Ephraim, ſimiles ſunt Moſi & Aaroni filiis Iocabed, qui comparantur duobus hinnulis gemellis capreæ, & paſcebant populum domus Iſraël merito ſuo, quadraginta annis in deſerto, Manna & auibus altilibus & aquis putei Mariæ.

Duos chriſtos cõſtituunt ob duplicem aduẽtum Chriſti, dũ neſciũt diſtinguere inter Chriſtum patientem, & triumphantem.

Mandragoræ dederunt odorem in portis noſtris, Omnia poma noua & vetera delecte mi ſeruaui tibi.

Cant. 7.

Chald. Cum placebit Domino redimere populum ſuum ab exilio, dicetur Regi *Chriſto*. Iam expletus eſt finis exilij, & merita iuſtorum fragant coram me, ſicut odor balſami, & ſapientes ætatum affixi ſunt portis collegij Theologici, occupantes ſe in verbis librorum, præſertim legis. Nunc igitur ſurge, & ſuſcipe regnum, quod deſtinatum eſt tibi.

Cant. 8.

Quis mihi det te fratrem meum, ſugentem vbera matris meæ, vt inueniam te ſolum foris, deoſculer te, & iam me nemo deſpiciat.

Chald. Illo autem tempore apparebit Rex *Chriſtus* Synagogæ Iſraël, & dicent ei filij Iſraël, Adeſdum, eſto nobiſcum pro fratre & aſcendamus Hieroſolymam & ſugamus tecum ſenſus legis, quemadmodum ſugit infans vbera matris ſuæ. Quoniam etiam omni illo tempore, quo vagus eram & extorris à mea patria, modò recordarer nominis Dei magni & traderem animam meam pro diuinitate ipſius, populi exteri non me contemnebant.

Apprehendam te & ducam in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ, ibi me docebis, & dabo tibi poculum ex vino condito, & muſtum malorum granatorum meorum.

Ibid.

Chald. Deducam Rex *Chriſte* & introducam te in ædem ſanctuarij mei, ac illic me docebis timere Dominum, & ambulare in ſemita ipſius. Illic etiam [d] inſtruemus epulum Leuiathan, & bibemus vinum vetus (generoſum & præſtans) quod in ſuis racemis aſſeruatur à die, quo orbis procreatus eſt, & fructus malorum granatorum, qui parati ſunt iuſtis in paradiſo Edem.

d q.d. De Leuiathã ſatana triumphabimus.

Adiuro vos filiæ Hieruſalem, ne ſuſcitetis neque euigilare faciatis delictam, donec ipſa velit.

Ibid. adiuratione totius libri poſtrema.

Chald. Dicet Rex *Chriſtus*, Adiuro ego vos populi mi, domus Iſrael, cur contenditis cum populis exteris de exeundo exilio, & quare rebellatis in copias Gog & Magog, expectate quæſo paulisper, dum deleantur populi qui venerunt dimicatum aduerſum Hieruſalem. Nam poſtea veſtri recordabitur Dominus orbis iuxta miſerationes, quibus proſequi ſolet iuſtos, placebitque ipſi vos redimere.

Ruth. 1.

In diebus vnius iudicis, quando iudices præerant, facta eſt fames in terra.

Chald. Temporibus quibus præerant iudices facta eſt vehemens fames in terra Iſrael. Decem autem fames inſignes decretæ ſunt de cælo, vt ſint in mundo, à die orbis conditi vſque ad aduentum *Chriſti* ad caſtigandos habitatores terræ, quarum decima in illius dies incidet, eritque fames non edendi panem, aut ſitis bibendi aquam, ſed audiendi Verbum prophetiæ, quæ à conſpectu domini manat.

Ruth. 3.

Et rurſum expande, inquit Booz pallium tuum quo operiris, & tene vtráque manu. Qua extendente & tenente, menſus eſt ſex modios hordei & poſuit ſuper eam & ingreſſus eſt ciuitatem.

Chald. Rurſum dixit, præbe peplum, quo conuolueris & prehende illud. Qua apprehendente menſus eſt ſex ſata hordei & humeris ipſius impoſuit. Immiſſum autem eſt ei diuinitus robur ad portanda ea. Itaque protinus dictum eſt ſpiritu prophetico, ex orituros ex ea ſex iuſtos, quorum ſinguli benedicerentur ſex benedictionibus, Dauid, Daniel, tréſque ſocij ipſius & *Rex Chriſtus*. Ingreſſus autem eſt Booz vrbem.

Lament. 1.

Vocabis quaſi ad diem ſolennem qui terrebant me de circuitu, & non fuit in die furoris domini qui effugeret & relinqueretur.

Chald. Clamabis libertatem populo tuo domui Iſrael per *Chriſtum*, quemadmodum feciſti per Moſem & Aaronem in die Paſchæ, quo congregati ſunt adoleſcentuli mei vndique omni ex loco, in quo erant diſperſi, die quo ardebat vehementia furoris tui, ô Domine, nec illis erat liberatio & reliquiæ.

Lament. 4.

Completa eſt iniquitas tua filia Sion. Non addet vltra, vt tranſmigrare te faciat.

Chald. Poſtea finire faciet iniquitatem tuam ô Synagoga Sion, & redimeris per *Chriſtum*, & Eliam ſacerdotem magnum. Nec addet vltra Dominus, vt in captiuitatem amandet te.

Eccleſ. 1.

Non eſt priorum memoria, ſed nec eorum quidem, quæ poſtea futura ſunt, erit recordatio apud eos, qui futuri ſunt in nouiſſimo.

Chal. Non eſt memoria præcedentium ætatum, ſed nec ſequentium erit recordatio apud eos, qui erunt diebus. *Regis Chriſti.*

Hæc etiam inuenimus in Targhum ſiue interpretatione Hieroſolymitana.

Hæc

HÆC HIEROSOLYMITANA IN Pentateuchi inſigniores locos interpretatio valde vetuſta eſt & lingua aliquantum à cæteris Hebrææ dialectis diſcrepante. Propter antiquitatem magnæ eſt authoritatis apud Iudæos. Quoniam autem myſteriis excellit breui, ſi Dominus fauerit, eam in Latinum conuerſam in commune proferemus. Quæ ſequuntur ab Elia de Chriſto obſeruata tibi prægustamenti vice fient. Gen. 3. *Ipſum conteret caput tuum, & tu conteres calcaneum eius.*

Targhum Hieroſ. Cùm filij mulieris attendent ad legem & ſeruabunt mandata, inſidiabuntur & percutient tibi caput tuum téque occident. Cùm autem derelinquent filij, mulieris præcepta legis, neque mandatis parebunt, inſidiaberis tu & mordebis eos in calcibus ipſorum, peſſiméque illos afficies. Verum erit ſanitas & medicina filiis mulieris, tibi autem ô ſerpens nulla erit ſanitas. Verum ipſi inter ſe facturi ſunt conculcationes calcibus ſuis in fine calcis dierum [a] per regem *Chriſtum*.

a *Manibus Regis Chriſti.*

Gen. 49. *Non auferetur ſceptrum de Iuda & dux de fœmore eius, donec veniat Silo, & ipſe erit expectatio gentium.*

Targ. Hieroſ. Non deſinent reges domus Iuda, neque [b] tardabunt doctores legis de filiis filiorum eius vſque ad tempus quo veniet *Chriſtus*, cuius eſt regnum, & cui ſeruitura ſunt vniuerſa regna terræ.

b *Deſiderabûtur.*

Ibidem. *Ligans ad vineam pullum ſuum, & ad vitam ô fili mi aſinam ſuam, lauabit in vino ſtolã ſuam & in ſanguine vuæ pallium ſuum.*

Targ. Hieroſ. Quàm pulcher eſt rex *Chriſtus*, qui ſurrecturus eſt domo Iuda. ligabit lumbos ſuos & exibit in prælium aduerſum hoſtes ſuos. Occidentúrque reges eum principibus. Rubefaciet fluuios ſanguine, & dealbabit colles ſuos pinguediue fortium illorum. Veſtimenta eius imbuentur ſanguine, ipſe autem ſimilis erit formæ botrorum. *Ibid.*

Pulchriores ſunt oculi eius vino, & dentes eius lacte candidiores.

Targ. Hieroſ. Quàm pulchri ſunt oculi regis *Chriſti* ad cernendum, præ vino defæcatiſſimo, ne illis ſpectet inceſtos concubitus, cædéſque innocentium; Dentes eius exercitati ſunt in lege, ne illis commanducet iniquitates & rapinas. Rubeſcent montes eius vineis & torcularibus vini. Candeſcent colles eius copia tritici & gregum ouium.

Exod. 12. *Nox eſt iſta obſeruabilis domini, quando eduxit eos de terra Aegypti. Hanc obſeruare debent omnes filij Iſrael in generationibus ſuis.*

Gen. 1. *Targ. Hieroſ.* Quatuor enim noctes ſcriptæ ſunt in libris memoriarum. Nox prima, cum manifeſtatum eſt verbum Domini in mundo, vt crearet ipſum. Mundus erat inanis & vacuus & tenebræ expandebantur ſuper faciem abyſſi. Verbum autem Domini lucebat & illuminabat, & vocauit noctem illam primam. Nox ſecunda, cum manifeſtum eſt verbum Domini Abrahæ inter animátium diuiſiones. (Gen. 15.) Erat Abraham natus centum annos, Sara autem nonaginta, ad implendum, quod prodidit Scriptura, Nunquid Abraham centenarius poterit gignere filios, nunquid Sara nonagenaria poterit parere? Nunquid acceſſerat ad triceſimum ſeptimum annum pater noſter Iſaac, quo tempore oblatus eſt ſuper altare? (Gen. 22.) Cæli depreſſi ſunt & deſcenderunt, ipſe autem conſpexit fundamenta illorum, & caligarunt oculi eius præ ſublimitatibus. Vocatur autẽ illa nox ſecunda. Nox tertia, cum reuelatum eſt verbum Domini ſuper Ægyptios, in noctis medio, ac dextera eius occidit primogenitos Ægyptiorũ ſeruauit autem primogenitos Iſraelitarum, ad confirmandum id quod dixit ſcriptura, filius meus primogenitus Iſrael. (Exod. 4.) Appellaturque nox illa. Tertia. Nox quarta, cum explebit mundus terminum ſuum, vt redimatur, funes impietatis excindentur & iuga ferrea rumpentur. Moſes eduxit de medio deſerti. Rex autem *Chriſtus* de medio [c] Romæ. Hic, quemadmodum ille loquetur in ſummitate nubis. Verbum autem Domini loquitur inter vtrumque, ipſis pariter ambulantibus. Hæc eſt nox Paſchæ, quæ coram Domino ſeruatur, & parata eſt omnibus filiis Iſraël, per generationes ipſorum.

c *Sic ſe Iudæi in hoc Romano exilio fruſtra conſolantur.*

Num. 11. *Remanſerunt autem in caſtri duo viri quorum vnus vocabatur Eldad, & alter Medad, ſuper quos requieuit ſpiritus Domini.*

Targ. Hieroſ. Remanſerúntque duo viri in caſtris, quorum vnus vocabatur Eldad, alter autem Medad, & iuſederat, ſuper eos *Spiritus ſanctus*. Eldad ſic vaticinabatur. En Moſes propheta [d] ſcriba Iſtaëlitarum congregatus eſt de medio mundi. Et Ioſuæ filius Num eius diſcipulus, poſt eum adminiſtrabit res exercitus, Medad autem prophetans dicebat. Ecce coturnix deſcendit de mari, fuitque offendiculo Iſraelitis. Vtérque autem pariter vaticinabatur ac inquiebat. Extremo dierum fine [e] Gog & Magog & eorum copiæ aſcendent Hieroſolymam. At manibus ipſius *Chriſti* regis concident. Tantáque ſtrage vt in totum ſeptennium filij Iſrael exurant arma eorum bellica, neque ad arandum exeuntes, neque arbores amputantes.

d *Legiſlator.*

e *Sarraceni & Turcæ.*

Num. 24. Fluet aqua de ſitula eius, & ſemen illius erit in aquis multis. Tolletur proptrea Agag rex eius & efferetur regnum illius.

Targ. Hieroſ. Surget Rex eorum filiis ipſorum, & redemptor eorum ex illis, in illiſque erit & congregabit exules illorum, de prouinciis hoſtium ipſorum, ac filij eorum conſumentur in populis, itemque robur Saülis, qui pepercit Agag Regi Amalechitarum & magnificabitur regnum ipſius Regis Chriſti.

Et cum illis.

Digitized by Google

HÆC QVIDEM ELIAS obſeruauit. Cæterùm ſat ſcio multa ei eſſe elapſa, cùm præſertim Chaldæi paraphraſte, maximè Ionathan, qui Chriſtum ætate viginti octo annis præceſſit, quauis occaſione Chriſti ſiue meſſiæ nomen in ore habeant. vt Oſee. 14. verſ. 8. Conuertentur habitantes in vmbra ipſius, *Chald. congregabuntur de medio exiliorum ſuorum & habitabunt in vmbra Chriſti ſui. Eſa. 66.* Antequā peperit, &c. *Chald. reuelabitur Meſſias ante doloris partus: Agg. 22.* Deſiderium Gentium, Chald. *Meſſias. Ni nimium fuiſſem prolixus, ego de meo alia eorum adiecissem. Vos qui Chriſtum Dominum amatis eúmque in prophetis legere deſideratis & teſtimonia veterum patrum circumciſorum, quatenus in gloriam, Dei redundāt, recipitis, his primitiuis Linguis date operam, & ſitibundas mentes bonis literis imbuite, quæ pietatem ingeminant. Narrauerunt iniqui fabulationes, ſed non vt lex tua Domine.*

Pſal. 119.

Collectanea R. Iacob Salomonis filij de Chriſto, è Talmud, tractatu Sanedrin, capite Helec, pag. 124. De aduentu Chriſti tempore.

R. Naaman dixit [a] Rabbo. Quiſnam audiuit, quando venturus ſit caſus prolapſionis filius? Quis iſte caſus & prolapſionis filius, inquit ille? Chriſtus, reſpōdet Naaman, ille enim eſt de quo ſcribitur, die illo erigam tabernaculum Dauid, quod cecidit.

a Magiſtro per antenomaſiā. Amos 9.

Atqui (infert alter) nunquid ex traditione R. Iohanan, qua ætate aderit Dauidis filius, pauci erunt ſapientum diſcipuli & reliquorum oculi deficient fatigatione, ſuſpirio, anguſtiis multis duráque principum edicta in dies renouabuntur, adeò vt primo poſito, ſecundum protinus conſequatur.

Amos 4.

Docuerunt doctores noſtri, qua annorū hebdomade Dauidis filius venerit, anno primo implendam eſſe hanc ſcripturam, & pluam ſuper vnam ciuitatem, & ſuper alteram non pluam. Altero dimidiam famem exoriturā. Tertio plenam & abſolutā, ac morituros vtriuſque ſexus homines, Sanctorum paruulos, viróſque operibus inſignes, legem præterea, ne diſcatur, obliuioni tradendam.

Quarto futuram ſaturitatem, quæ minimè ſit ſaturitas. Quinto rerum omnium abundantiam ita vt copioſe eſculenta, poculenta, & quæ ad gaudium & lætitiam conferunt, ſuppetant, lex etiam reſtituatur, iterúmque diſcatur. Sexto tonitrua. Septimo prælia. Ad extremum ſeptimi anni affuturum Dauidis filium.

R. Ioſeph ait, En quod hebdomades ſic ſe habuerunt, necdum tamen venit? Deinde ſexto anno (inquit R. Abai) tonitrua quis exoriri fecit, item ſeptimo prælia? Prætereà quis ſic eo ordine collocauit? Quòd exprobrarunt hoſtes tui Domine, quòd exprobrarunt veſtigia Chriſti tui.

Pſal. 89.

Ex quadam obſeruatione R. Iuda, qua ætate venerit Dauidis filius, conuentus ([b] Theologici) erūt lupanaria, terminus (vel, Galilea) deſolabitur, limites (terræ Iſraël) vaſtabūtur, homines in confiniis habitantes circùm errabunt oppidatim, nec miſericordiam conſequentur. Sapientia ſcribarum puteſcet, qui timent Deum offendere erunt abominationi, facies illius ætatis, velut facies canum, veritas in obliuione, id eſt, vt quidem diſcipuli R. aiunt, facta eſt ruta, ſiue priuationes, & ſibi abiit. Deinde quo ſequitur, & qui receſſit à malo, prædæ patuit, ſic interpretatur ſchola R. Sille, quicunque receſſit à malo, [c] ſpoliatus eſt per creaturas.

b Sic interpretatur R. Iacob de ſchola, in qua docetur lex.

Impudēs Eſa. 59.

c i. Vacuus ſapiētia ab omnibus creaturis dicitur.

R. Nehorai hæc docuit. Qua ætate veniet Dauidis filius, pueri pallore ſuffundent facies ſenum, Senes ſtabunt ſedentibus pueris, filia inſurget in matrem, nurus in ſocrum, facies illius ætatis velut facies canis (id eſt, impudens) filius non erubeſcet in patris ſui conſpectu R. autem Nehemia, qua ætate filius Dauidis veniet, peruerſitas multiplicabitur, honorabilis deprauabitur, vitis dabit quidem fructum ſuum, ſed vinum erit carum. Omne imperium peruertetur hæreſi, nec diſciplina habebit locum.

Aſtipulatur R. Iſaaco aſſeueranti filium Dauidis non acceſſurum, donec vniuerſa regna vertantur in hæreſim. Rabba, quid enim aliud, inquit, declarat ſcriptura, ſi omnis in candorem verſam eſt, mundus erit? Docuerunt Doctores noſtri ex hoc Deuteronomij loco, quia videbit, quod abierit manus, non venturum filium Dauid, donec multiplicentur proditores & apoſtatæ. Alij, donec diminuantur diſcipuli, Alij, donec deficiat numus de marſupio. Alij, donec deſperent redemptionem. Et clauſus quoque deficiet, & derelictus, adeò vt apud Deum poſſint dicere, non eſt qui ſuſtentet, neque qui adiuuet Iſraelem.

Leu. 13. Deut. 32.

Ibid.

R. Zira, cum aliquando offendiſſet doctores quoſdam noſtros ſeſe in eo occupare, vt cognoſcerent aduentus Chriſti tempus, dixit illis, de aduentu rogo vos, ne procul illum rejicite, quoniam lego ego, tria eſſe, quæ veniant de repente, præter mentis attentionē, Chriſtum eſſentiam, ſcorpium.

R. Katina inquit, ſex annorum millibus erit mundus, vno autem deſolabitur. Reperitur enim ſcriptum, & eleuabitur Dominus ſolus in illa die Imo vero, ait Abai, duobus millibus deſolabitur. Nam dicitur ab Oſea, Viuificabit nos poſt duos dies, die tertio ſuſcitabit nos, & viuemus in conſpectu eius. Argumentum, idem ac R. Katina colligens, tale eſt. Quemadmodum hebdomas annorum [d] remittit annum vnum ſingulis ſeptenniis, ſic mundus remittit mille annos ſingulis ſeptenis annorum millibus. Id apparet è præcedenti Eſaiæ oraculo, Eleuabitur Dominus ſolus in die illa. Quin etiā

Eſa. 2. Eſa. 6.

e Deſolat. propriè.

è Pſalmo

è Pſalmo qui inſcribitur. Pſalmus cantici in dié Sabbati, id eſt, in diem, qui totus Sabbatum. Præterea ex altero, Quia mille anni in oculis tuis, tanquam dies heſterna quæ præteriit.

Pſal. 29. *Pſal. 90.*

Docet [a] Domus Eliæ. Sex mille annis erit mundus, Duobus mille inanitas, duobus mille lex, duobus mille dies Chriſti. At propter iniquitates noſtras, quæ multiplicatæ ſunt, elapſi ſunt ij, quos præteriiſſe cernimus.

a Academia ſchola.

Scholion R. Iacob in ſuperiorem traditionem R. Eliæ vertere etiam hic placuit, antequam reuertamur ad contextum Talmudicum, vt pij Iudæos conſiderent ſcripturas & traditiones maiorum ſuorum, tempus aduentus Chriſti definientes, ita male torquere & deprauare, vt imprudentes Chriſtianam doctrinam aduerſum ſuam perfidiam firment & muniant.

Scholion R. Iacob.

Sex mille annis inanitas, *quoniam nondum lex data erat, ſed mundus erat velut inanitas & chaos. à primo videlicet homine, vſque ad quinquageſimum ſecundum Abrahæ. Sic enim numerari debent bis mille anni primi, quemadmodum è ſcriptura colligitur. Iam expletis illis duobus millenis annis, occupauit ſe Abraham in lege quoniam legitur, & animas, quas fecerant in Haran, quod Chaldaice ſic translatum legimus, & animas quas legi operati ſunt in Haran. Præterea in vetuſtis doctorum noſtrorum ſcriptis hæc reperiuntur, expletis in Idolorum cultu duobus annorum millibus, illa ipſa hora Abrahã agebat annum vitæ quinquageſimum ſecundum* Duobus mille lex. *nempè ab hominibus, quos Abraham & Sara Deo conuerterunt, vſque ad Chriſti aduentum. Quadraginta enim & octo anni vſque ad natiuitatem Iſaac, & 60, donec naſceretur Iacob, efficiunt 108. Vixerat autem* Iacob 130 *annos cum deſcendit in Ægyptum. Ecce 238. In Aegypto permanſerunt. Noſtri 210. Ecce 448. anni. Ab exitu eorum ex Ægypto, quouſque ædificari capit templum primum, 480. Sic quippe ſcribitur, factum eſt anno quadringenteſimo & octogeſimo egreſſionis filiorum Iſrael de terra Aegypti, vt ædificare Salomon inciperet domum Domino. Sic exiſtunt anni 928. Hoc autem templum primum ſtetit annis 410. vti ſcripturæ oſtendunt per numerum annorum Regum, deinde captiuitas durauit annis 70. templum ſecundum 420. Exurgũt igitur anni 900. qui ſuperioribus addici cõſtant duo annorum millia, demptis 172. Et certè totidem annis, id eſt 172, ante abſolutum quartum ab orbe condito millenarium diruta eſt à Rom. ædes Domini. Itaque expletis illis 172, annis perfecta ſunt duo annorũ legis millia, de quibus hoc loco agitur. Nõ quod alioqui deſierit lex poſt illum annorum numerum.* Duobus mille Dies Chriſti *debuit enim poſt expletos bis millenos annos legis aduenire Chriſtus, & ſoluere captiuitatem Iſraelis. At propter iniquitates noſtras quæ multiplicatæ ſunt, Chriſtus non adfuit ad extremum quarti illius millenarij, elabentibus vltra annis multis. Adhuc enim aduentus ipſius dilatus retardatusque eſt.*

Gen. 12. *Ergo venit iam Chriſtus.* *3. Reg. 6.* *Nota quidpretexũt, cõtra traditiones maiorum nedũ prophetarũ.*

Dixit Elias Rabbi Iehudæ fratri R. Sallæ Eſſeni (vel, ſancti). Mundus non habet Iubileos pauciores octoginta quinque (.i. annis 4250). Extremo autem Iubileo filius Dauidis venit. Interroganti que, initione illius, an fine, reſpondit ſe neſcire, an Iubileus ille ſit explendus nécne. R. Aſé ei etiam dixit, ante illum Iubileum ne eum expectes. Hinc deinceps illum præſtolare.

R. Hanan Tahliphæ filius miſit ad R. Ioſeph, qui diceret Reperi hominem habentem in manibus codicem vnum ſermone Aſſyriaco, & lingua ſancta. Interroganti mihi, vndénam illum eſſet conſecutus, reſpondit ſe dum militaret Romanis inter illorum theſauros illum inueniſſe. Porrò in eo ſcribebatur poſt quater millenos annos ducentos nonaginta vnum ab orbe producto mundũ conſummandũ. Illiſque anni partim futura bella cetorum inter ſe, partim prælia Gog & Magog, [b] de reliquo Dies Chriſti. Neque Deum renouaturum orbem ſuum niſi poſt millenarium ſeptimum. Quanquam R. Aha R. Abæ filius poſt quintum millenarium dicendum putat.

b .i. poſt prædictos ann.

Nota. R. Nathan commemorat ſequentem prædictionem Abacuc perforare atque peruadere vſque ad abyſſi extrema, (.i. eſſe perceptu difficillimam, & quaſi impoſſibilem, è R. Iacob) Quia adhuc viſio in tempus & loquetur in finem, & non mentietur. Si tardauerit, expecta illum quia veniendo veniet & non tardabit. Aliter quam Doctores noſtri, qui commentati ſunt vſque ad tempus, tempora & dimidium tẽporis. Item aliter, quam R. Samlai, qui commentatus eſt, Cibaſti eos pane lachrymarum, & potum dediſti eis in lachrymis in menſura, item, quàm R. Akibá, qui interpretatur. Adhuc vnum modicum & ego commouebo cælum & terram, regnum primum (Machabæorum) duntaxat fuiſſe (in ſplendore) 70. annis, ſecundum (Herodiorum) 52. tertium Barcoſbæ, duobus annis & ſemis. Quid, *Et ſtabit ſine loquetur in finem, & non mentietur?* R. Samuel filius Nahmani nomine. R. Ionathan, ſufflato, inquit, ſiue exibilato illos ipſos qui ſupputant fines & aiunt cùm appetiuerit finis nec adhuc venerit, minimè veniet, verum expecta eum, nam ſcriptum, ſi tardauerit, expecta eum. Si forte dicis, Nos quidem expectamus, at ille minimè expectat, recordare ſcripturæ, propterea expepectat dominus vt miſereatur veſtri, & propterea eleuabitur vt miſereatur veſtri. Quid igitur, inquies? Cùm & nos expectemus & ipſe quoque expectet, quis retardat & prohibet (aduentum illum Chriſti?) [c] regula iuſtitiæ retardat & differt. Si ita eſt inquies, cur ergo eum expectamus? Ad mercedem percipiendam, inquam, Sic enim eodem Eſaiæ loco, Beati omnes qui expectant eum. Ex quo R. Abai coniecit, mundi qualibet ætate non minus extare quam triginta ſex iuſtos, qui percipiant faciem Dei. Sic enim ſcribitur, beati qui expectant לו, eum, quod pro nomen ratione arithmetica reddit 36. Quod autem dixit Rabba, ætatem eſſe, qua aſtantes, Deo opt. Max. eum ambiunt in octodecim mille

Abac. 2. *Dan. 7.* *Pſal.* *Agg. 2.* *Abac. 2.* *Ibid* *Eſa. 30.* *Eſa. 30.* *c Menſura proprietas.*

a Milliaria Perſica, quæ bis tot Germanicas æquant. Ezech. 48.

[a] paraſangas, illud certè eſt quod ſcribitur in Ezechiele, per circuitum (ciuitatis) decem & octo millia, ſiue de iis qui fruuntur claro Dei conſpectu, ſiue de illis qui comprehendunt Deũ ſpeculo aliquanto minus lucido. Ac quam multi omnes ſint ille locus declarat. Quod verò ait Ezechias, dixit R. Ieremias nomine R. Simeonis filij Iohai, ſe vidiſſe baſes ſiue gradus aſcenſus, qui eſſent pauci. Interea, inquit, ſi ſint mille, ego filiúſque meus ex illis ſumus, ſin duo nó dubium quin ego filiúſq; meus illi ipſi ſimus, ſiue qui ingrediuntur cú licentia, ſiue qui ingrediuntur abſque licentia (præ iuſtitiæ & ſanctitatis abundantia & multitudine.)

Scholion R. Iacob.

b Rab.

Ex pronuntiatis [b] Magiſtri, expleti ſunt omnes termini (poſiti de aduentu Chriſti) ac res pendet è ſola pœnitentia & bonis operibus. At iuxta Samuëlem [c] lugenti vt perſeueret in ſuo luctu ſat eſt. Sicut autem ſuſpicatur doctor R. Eliezer, ſi Iſraelitæ egerint pœnitentiam redimentur, ſin minus, non redimentur. Cui reſpondit R. Ioſuæ, imò verò niſi egerint pœnitentiam non redimentur, ſed Deus opt. Max. præficiet illis regem, cuius edicta dura ſin ſicut Hamanis (in libro Eſter) & reuocabit eos ad bene agendum.

c i. ſufficit Iſraelitis ſua anguſtia, Nam etiã ſine Pœnitentia redimentur Scholion R. Iacob.

Iſtud notabile R. Eliezer ponit. Si Iſraëlitæ egerint pœnitentiam redimentur, quia ſcriptum, Reuertimini filij rebelles, ſanabo rebelliones veſtras cui oppoſuit R. Ioſuæ iſtum Eſaiæ locum, gratis venditi eſtis, & ſine argento redimemini, Gratis venundati iſtis idolatria, & ſine argento redimemini, ſine pœnitentia & bonis operibus. Reſpondens R. Eliezer, Nónne, inquit, etiam legitur, conuertimini ad me & ego conuertar ad vos, cui R. Ioſuæ, Nunquid etiam ſcriptum, Quia ego iure coniugali poſſedi vos & accipiam vos vnum ex vrbe, & duos è familia, & introducam vos in Son. Cui R. Eliezer, Sed & legitur, in tranquillitate & quiete ſaluabimini, &c. Reſpondens autem R. Ioſuæ, Atqui Eſaias ſcribit, ſic dicit dominus redemptor Iſraël, ſanctus eius ad contemptibilem animam, ad abominatam gentẽ, &c. Contrà apud Hieremiam, reſpondit R. Eliezer, iſta habentur. Si reuertaris Iſraël, dicit dominus, ſi reuertaris hypothetica eſt locutio. Cui R. Ioſuæ. Quid igitur ſignificat Daniel iis ſequentibus verbis, Audiui virum illum indutum lineis, qui erat ſuper aquis riui & eleuabat dexteram ſuam &c. Hoc commemorato conticuit R. Eliezer.

Iere. 4. Eſa. 14. Mal. 4. Antinomia ſcripturarum pugnã inter ſe. Eſa. 49. Hiere. 4. Dan. 12.

Vt quidem prodidit R. Aba. Non potes colligere certum determinatúmque tempus aduẽtus Chriſti ex hoc Ezechielis oraculo, Et vos montes Iſrael ramos veſtros dabitis, & fructũ veſtrum feretis populo meo Iſrael. R. Eliezer, nec iſto Zachariæ, Si quidem ante illos merces hominum non fuit. Quid autem declarat quod ſequitur Neque introeunti, neque exeũti pax præ anguſtia? Ne quidem ſapientum diſcipulis, inquit Magiſter, futuram pacẽ præ anguſtia, in quibus alioqui eſt pax, iuxta illud Pſalmi, Pax multa diligentibus legem tuam, donec vniuerſæ [d] portæ, inquit R. Samuel, ſint libratæ & æquales, tum enim veniet Chriſtus.

Ezech 36. Zach. 8. Ibid. Pſal 119. d. i. portæ frugũ & vini quẽ admodũ diximus Dominus ſacietas magna R. Iacob. Ezech. 29.

Ex dictis R. Hanina Dauidis filius non prius veniet, quàm veſtigetur piſcis ægrotanti, nec reperiantur. Quoniam ſcriptum, Tunc demergam aquas eorum & flumina illorum ſicut oleum fluere faciam, vbi poſtea ſcribitur, in die illo pullulare faciam cornu domui Iſrael, Ex dictis R. Hama filij R. Hanina, Dauidis filius non veniet antequam deſinat regnum vel abiectum & vile ex Iſrael, quoniam ſcriptum, Et præcidentur Ramuſculi eius falcibus, deinde paucis poſt verſibus, In illo tempore deferetur munus domino exercituum, &c. Vt autem prodidit R. Zeini ex dictatis R. Hanina, non veniet Dauidis filius donec conſumantur timidi animo ex Iſraele, Sic enim legitur, tunc auferam de medio tui, exultabundos elationis tuæ, & poſt, Et relinquam in medio tui populum pauperem & tenuem, & ſperabunt in nomine domini.

Eſa. 18. Zach. 3.

R. Mili retulit ex ſermonibus R. Eliezer R. Simeonis filij, non venturum Dauidis filium quo vſque conſumantur ex Iſraele cuncti iudices & præfecti idque declarare Eſaiam hac oratione. Et conuertam manum meam ad te & excoquam ad purum ſcoriam tuam, &c. & reſtituam iudices tuos, & cætera.

Audi vt confirmẽt vocatioñẽ Apoſtolorum & cæterorum qui ex Iudeis crediderunt, Principiũ autẽ Iudæorũ reiectionem. Eſa. 1.

Ex dictis [e] Vlæ, Hieruſalem redimetur per ſolam iuſtitiam, quòd in Eſaia ſcriptum, inueniatur. Sion in iudicio redimetur, & reducent eam in iuſtitia. Ex R. Papha, ſi deſinant inflati & ſuperbi ex Iſrael, deſinent magi. Nam in Eſaia ſcriptum, & excoquam in camino ſcoriam tuam. Si deſinant Iudices, deſinent Myrranni gentium, quòd Zacharias ſcripſerit, Abſtulit dominus iudicia tua, euertit inimicos tuos.

e Nomen Rabbini. Ibid. Ibid.

Ex R. Iohanan, Cùm conſpicis ætatem progreſſu minui, expecta ipſum Chriſtum. Eſt enim ſcriptura traditum, Populum pauperem ſaluabis, & oculi tui ſuper elatos, vt humiles. Præterea, inquit, Si videris ætatem obrutam anguſtiis multis inſtar fluuij, expecta illum. Scribitur enim, Quia veniet quaſi fluuius violentus, quem ſpiritus domini cogit. Et mox, & veniet Sion redemptor. Præterea, ait ille, non venit Dauidis filius niſi ætate, quæ vel tota ſit pura, vel tota corrupta & ſcelerata Pura quidem iuxta illud Eſaiæ, Populus autem tuus omnes iuſti, corrupta verò, iuxta iſtud, & vidit Deus, quia non eſt vir, & obſtupuit, quia non eſt qui occurrat.

Zach. 3. 2 Sam. 22. Eſa. 59. Eſa. 60. Eſa. 59.

R. Alexandro R. Ioſua filius Leui oraculum iſtud Eſaiæ, In tempore ſuo accelerabo iſtud, ſic componebat, quòd videantur opponi *in tempore ſuo & accelerare*. Meritum eſt *Accelerabo*, nõ meritum *in tempore ſuo*. Sic in ſe inuicem comparabat Danielem & Zachariam, Ecce, inquit, Daniel, cum nubibus cæli quaſi filius hominis venit, cùm contrà Zacharias, Pauper & ſedens ſuper aſino. Sapor rex (Perſarum) colloquens

Eſa. 60. Dan. 7. Zach. 9.

cum

cum Samuele, dicis, inquit, Chriſtum venturum ſuper Aſino. Mittam ad eum ego equum [a] fulgentem quo vtor. Tibine eſt equus centicolor, ait Samuel (vt ille Chriſti) Aſinus?

a vel caſtratum.

R. Ioſuæ filius Leui occurrens Eliæ ſtanti ad oſtium [b] horti Eden, interrogauit, Quando venturus eſſet Chriſtus, vbi Elias reſpondit, quando volet Dominus iſte noſter, R. Ioſua dixit, duos vidi at vocem trium audiui. Idem R. Ioſua occurrit Eliæ ſtanti ad oſtium ſpeluncæ R. Ioſuæ filij Iohaï & dixit, Veniámne in venturum ſæculum, vbi autem Elias reſpondiſſet, ſi voluerit dominus iſte, ſubiecit R. Ioſua, duos quidem vidi, at vocem trium audiui. deinde interrogo, quando venturus ſit Chriſtus, Qui reſpondit, vade interroga illum ipſummet, qui ſedet in porta [c] Romæ, hoc autem tibi ſignum, ecce enim inuenies ſedentem inter pauperes portantes dolores, vbi vniuerſis ligantibus & ſoluentibus ſimul ſuas plagas, ille viciſſim vnam ſoluit & ligat, ne tardet ſi fortè rogatum oporteat egredi ad redimendum Iſraelem. Profectus ergo ad eum, ſalue, inquit, domine & pręceptor, qui reſpondit, Etiam tu ſaluus ſis Leuitæ fili. Interroganti autem R. Ioſuæ, quando venies mi domine, dixit, hodie. Ad ſe ergo redeuntem R. Ioſuam Elias interrogauit, quid ſermonis accepiſſet à Meſſia, Illi deinde omnia commemoranti dixit, ſperare te & patrem tuũ iuſſit futurum ſæculum. Decipiendo ergo decepit me inquit R. Ioſuæ, quia interrogabam de die aduentus ipſius, cui Elias, Etiam dixit ſcriptura hodie ſi vocem eius audieritis.

b Paradiſi voluptatis.

c In horti porta quæ Romã reſpicit R. Iacob. Allaſio ad verba. Eſa. 53.

Pſal. 90.

Interrogarunt R. Ioſe filium Kiſmá diſcipuli ipſius quando venturus eſſet filius Dauid. Reſpondit ille, vereor ne à me quæratis ſignum, vbi polliciti eſſent ſe minimè id fracturos reſpondit, veniet filius Dauid, cum ceciderit hæc porta ([d] oſtendebat autem vrbis Romę portam) & reſtaurata fuerit, ceciderit iterum, tum enim ei tertio redintegrandæ non ſufficiẽt donec veniat Dauidis filius. Illis poſtea ſignum petentibus præter pactum nihilo minus dedit & ait ſi ita eſt, vertantur aquæ ſpeluncæ Paneadis (vbi origo Iordanis) in ſanguinem, quo certè factum eſt hora obitus ipſius. Aitque illis, in profundo conficite mihi [e] arcam meam, quoniam nulla erit palma Babyloniæ in qua non ligetur exercitus Perſarum, Nec vlla erit arca in terra Iſrael, in qua equus Medorum non comedat paleam, (q. d. Medi & Perſæ venturi ſunt Babylonem capiéntque eam & implebunt vniuerſam Babyloniam ſuis exercitibus. Inde excurrent in terram Iſrael, & eam capiẽt)

d Scholiõ R.

e Sepulchrum meum.

Scholion R. Iacob.

Magiſter ait, Non veniet Dauidis filius quouſque expandatur regnum impium ſuper Iſrael nouem menſes. Quoniam ſcriptum, Propter hoc dabit eos vſque ad tempus, in quo parturiens pariet, & reliquiæ fratrum eius cõuertentur ad filios Iſrael.

Mich. 5.

Vla ait, veniat & ne videam eum. Sic etiam dixit Magiſter, Veniat & ne cernam eum. R. Ioſeph, inquit, Veniat. & merear ſedere in vmbra ſtercoris aſini eius. Percontanti autem Abai magiſtrum, quorſum diceret, & ne cernam eum, reſpondit: propter dolorem ipſius Chriſti. Notandum eſt autem diſcipulos interrogaſſe R. Eliezer, quid facturi eſſent homines vt liberarentur à dolore Meſſiæ, ipſumque reſpondiſſe, ſi ſe occuparent in lege & officiis pietatis. Mor dixit, ſiue lex ſiue officia pietatis (pręſtãda ſunt) ne forte cauſa ſit (alicuius mali) peccatum, promiſſionéſve impediat. Quemadmodum R. Iacob filius R. Edi. R. enim Iacob filius Edi componit has ſcripturas inter ſe, *Ecce ego tecum ſum & cuſtodiam te, quocunque perrexeris, &, Timuitque Iacob admodum & anguſtia affectus eſt.* Quaſi timeret Iacob, ne peccatum (alicuius incommodi) cauſam præberet & promiſſioni officeret. Quemadmodum exponitur, *Donec tranſeat populus tuus Domine* de ingreſſu primo Iſraelis in terram ſanctam ſub Ioſuæ, *Donec trãſeat populus quem poſſediſti*, de ſecundo ſub Zorobabele & Ezra. Itaque conſentaneum erat vt Iſraelitis in ſecundo ingreſſu ſigna & prodigia contingerent, æquæ ac in primo, ſed prohibuit peccatum. Sic dixit R. Iohanan, veniat ſed ne cernam eum. Quorſum hæc, inquit ei Rex Lakis: Nempe quia ſcriptum, Quomodo ſi fugiat vir à facie Leonis & occurrat ei vrſus & ingrediatur domum, & initiatur manu ſua ſuper parietem & mordeat eum coluber. Adeſdum, & aſſignabo tibi ſimile in hoc mundo. Si aliquando homini exeunti in agrum occurrat agrorum diuiſor, iſte ipſi erit, velut leo, Si ingrediẽti deinde in vrbẽ occurrat exactor ſiue publicanus, ſibi ipſe videbitur ſimilis ei, cui occurrit vrſus, ſin poſtremò ingrediens domum ſuam reperiat filios filiáſque ſuas conflictari cum fame, ſibi videbitur veluti morſus à colubro.

Dolores Chriſti.

Gen. 32.

Exod. 15

Amos.

Scriptum eſt, interrogate & videte ſi generat maſculus. Quare ergo vidi omnis viri manũ ſuper lũbosſuos quaſi parturiẽtis? Quid iſtud, *Vidi omni viri*? Reſpondet Rabba filius Iſaac, vir iſte ille eſt cuius propria, eſt omnis virtus & fortitudo (nẽpe Deus) Quid quod ſequitur in Hieremia, *Et conuerſæ ſunt vniuerſæ facies inauruginem*, Reſpõdet R. Iohanan, familia ſuperior (Angelorum & familia inferior (Iſraelitarum). Illa hora dixit Deus ſũmus, [f] hi æquæ ac illi ſunt manuũ mearũ opificiũ, Quomodo igitur perdam hos propter iſtos, Illud eſt quod vulgato prouerbio fertur, cum currens bos cadit, adductus equus in locum ipſius ſtatuitur ac præſepe.

Hier. 30

f Gente. æquè ac Iudæi.

Scholion R. Iacob Deus opt. Max. cruciat ſe velut parturiens, aitque quo temporis puncto vult delere gentes exteras in gratiam Iſraelis, Quo pacto perdam illas iſtorum cauſa? Prouerbij autem hæc ſententia eſt, in locum bouis, qui currendo cecidit, ſolent ſufficere equum ac collocare ad alterius præſepe. Quod noluiſſet dominus facere ante lapſum ipſius, vt quem haberet precipuè charum. Cæterum poſt ſanatum bouem illo die ſiue inſequenti granatè fert extrudere equum ſuum, bouis ſui cauſa & nomine, ex quo eo ſemel

Anno quolibet prælio dimicant aduerſus ſeptem hæc regna & linguas, nempe terram Tufigá, Kamtuá, Kohá, Marhugiá, Takul, Baemá & Kacuá, quæ ſunt trans flumina Æthiopiæ, vt impleatur vaticinium prophetarum. Vltra flumina Aethiopiæ, &c. His tribubus aurum eſt, argentum, lapides, oues, boues, cameli, aſini, magna admodũ copia. Serunt, metunt, & habitãt in tentoriis: proficiſcẽtes caſtra metãtur è termino in terminum quatuor dierum iter longè & latè, nec figunt caſtra niſi vbi ſunt fructus, agri, & vineæ. Nomẽ regis eorũ Huziel Mathielis: nomen principis magni Nicolaus ex filiis Aliabi nomen autem iudicis eorum Abdan filius Miſaelis de tribu Aſerina. Porro quatuor mortis genera, quæ vſitata ſunt apud Senatores Iudæos, illic ſuo habentur loco. Quo vero tempore quærunt proficiſci in militiam clangit preco buccina, & exeunt omnes cum imperatore exercitus ad centum viginti millia equitum, & centena millia peditum. Earum quatuor tribuum vna quoque menſe exit in aciem, vbi & perſiſtit tres totos menſes: ſub finem vero eorũ, quicquid vexerit ex hoſtium ſpoliis, diſtribuit viritim cum tribu ſua. Tribus Danis ex filiis Samſonis, tanquam arena maris in itinere quatuor dierum, robuſtos habet plurimos. Hi quo tempore pugnandum eſt, ſe in hanc ſententiã mutuo cohortantur. Nõ honeſtum eſt fugari pulchra eſt nobilitas, moriatur iuuenis & ne fugiat, roboret cor ſuũ in Domino robore meo, ſpe mea, armis meis: in acumine gladij mei apud ſeſe mirabitur ſpiritus meus, & oſtendet gaudium meum in acie. Equus mi quoties duxiſti captiuas puellas Æthiopiæ? Proinde laudantur prælij nomine, & ita ſe gerũt ad finem vſque trium menſium.

Iſa. 18.

Lapidatio Exuſtio, ſtrãgulatio, cædes.

His vertentibus redeunt, & deferunt omnes manubias ad regem Huzielem. Is vniuerſas diuidit inter omnes Iſraelitas, qui in terra ipſorum habitant, atque omnibus tribuit, qui modo ſint partis Dominicæ. Similiter tribus aliis menſibus ſuccedit tribus Nephtalia, præliumque gerit: tribus etiam aliis tribules Gaddei, donec compleantur menſes duodecim, & reuoluãtur ad initium. Tribus Moſis legiſlatoris noſtri iuſti & ſerui Domini, quæ illic nominatur tribus Ianus, conuerſa eſt ab idololatria, & inſiſtit timori Dñi. Fluuius ingens cingit eos ambitu trium menſium, longè & latè tãtundem quadratus. Ipſi habitãt in ædibus ſũptuoſis, ædificiis ſuperbis & turribus, quæ & ſibi ipſi conſtruunt. Non eſt apud illos quicquam impuri, non auis, non fera, non iumẽtum, non animal noxium, ne muſca quidem, aut vulpes, pulex, crabro, anguis, ſcorpio, canis, aut vllum quod nocere poſſit. omnia illic pura, vt oues, vt boues. Oues eorum bis quotannis fœtificant: bis ſerunt & metunt. Illis horti, pomaria & omnium fructuum viridaria ſupperũt, omne item genus leguminis, peponum cæparum, aliorum, tritici, hordei ac ex vno gignuntur cẽtum. Sunt autem illi peritiſſimi fidei & religionis, docti in Miſna, in Thalmud in Agada. Thalmud quod habẽt, lingua ſãcta, puréque Hebraicã deſcriptum eſt: & ſic ipſi legunt quẽadmodũ Sapiẽtes noſtri, prout acceperũt ab ore Ioſuę Nunis filij, quẽ docuerat Moſes quẽ oraculum præpotentis Dei. Ignorant Magiſtros & Doctores, qui ſub templo ſecundo fuerunt, eo quòd ad ipſos nõ peruenerint, nec eos nouerint. Non aliam linguam quàm ſanctã norunt: religioſè abſtinent vino Idolis libato, & ab eo quod grauiter cauerũt Doctores in lectionibus de iugulandis pecudibus, & de diſcerptis, iuxtà hæc Scribarũ verba, Obligat magis Moſes doctor noſter, quàm verba ſcribarũ. Non iurãt per Deum quandiu fruuntur vſura lucis huius, quin potius excandeſcunt in illum qui coràm iurarit, ac increpant eum in hæc verba, Paupérne es? quare indignè tractas nomen Domini ore tuo? omnia in ore tuo ſunt: ſi buccella eſt, comede illam: ſi aqua, bibe illam: an neſcis ſcelere iuramenti filios tuos mortuos, cùm adhuc eſſent parui? & ita hortantur omnes vt colant Dominum in metu & timore, in integritate cordis. quia filij Moſis ſerui domini prorogant dies, ac viuunt centum annos aut centũ viginti: nec filia filiúſve moritur viuẽte patre, ſed perueniunt ad tres, aut etiam quatuor ætates. Videt pater filios, nepotes, & ſobolem arantem, metentem & ſemper aliquid moliẽtem, quòd nec ſeruos nec ancillas habeant. Officinam quiſque excolit ſuam, ſuúmque ſumptũ exercet. ſunt illis domus quas claudant, nec id tamen faciunt, ne noctu quidẽ, quoniam inter ſe neque furem habent, neq; quemquam qui mali aut damni aliquid inferat. Quin etiam puellus agit greges inter quamplurimorum dierum, nec metuit quicquam à latronibus, aut malignis,[a] aut fera beſtia, aut alio incõmodo, quòd cuncti ſancti ſint in puri. Leuitæ occupantur in lege & mandatis, & adhuc ſunt in ſacrificationibus Moſis legiſlatoris noſtri, vt proinde omnia hæc illis dominus conceſſerit. Præterea nullos homines vident, nec ab aliis videntur ipſi, ſed ſe mutuò fruuntur quatuor hæ tribus, habitantes vltrà flumina Æthiopiæ, ſéque inuicem viſunt & colloquuntur.

Tradunt Hebræi, prœlia Moſis ſuſceptam à Madianitide, adhæſiſſe religioni maternæ neglecto Iudaico cultu & proinde eius inter proſapias non meminiſſe ſcripturam iam hic in Aethiopia conuerſa eſſe dicitur.

His continentur traditiones patrũ & ſententiæ.

Dæmonibus.

Leuitæ.

Fluuius autẽ ſabbaticus eas circumluit, quod ſcribitur de illis in Eſaia, Dicite vinctis, egredimini. Porrò apud eas magna eſt auri & argenti copia. Serunt linũ, educant vermes ſericos, conficiunt ſpecioſiſſimas veſtes & tunicas inſtar Aegypticarũ duplices & ſemel atq; iterũ duplicatas abſq; numero. Latitudo fluuij ſabbatici ducentorum eſt cubitorũ circiter iactum arcus. Fluuius ille plenus eſt arena & lapidibus abſque aquis, ſonitúſq; lapidum illorum perinde ſtridet, atque tonitru ingens, aut fluctus maris & ſpiritus procelloſus, nocte auditur ſonus eius ad iter dimidiati diei. Sunt ibi fontes, & confluunt omnes in lacum vnum, illis terra tota irrigua eſt. In illo lacu ebulliunt piſces, & eius ripis volitant aues omnis generis mundæ. Fluuius ille ex lapidibus & arena ſtridet totis ſex diebus profeſtis, ſabbatis autem quieſcit atque tranquillus eſt, ſtatimque

Bombices.

Fluuius forſan bituminoſus, & aſphaltides.

que concedit ignis perfluuij circuitum à veſpera ſabbati ad exitum vſque & tantã emittit flammam, vt nullus ad illum accedere poſſit vel à ſemiſſe miliaris, quocunque tandem è latere, Ignis lambit quicquid circùm radices egit, illud cum terra extrahens.

Quatuor hæ tribus Danis, Gaddi, Nephtalis & Aſeris verſantur cum pecoribus ſuis iuxtà ripam fluminis vt detondeant oues ſuas. eſt enim terra ſpatioſa, plana, ac pura, vt nec tribulum, nec olus inutile proferat. Cùm vident tribum Moſis, congregantur ipſi, & conſiſtunt ora fluminis, clamãdoque inquiunt, Fratres noſtri tribus recti, nobis oſtendite camelos, canes & aſinos. Vbi illi, Quàm longus eſt camelus iſte, quàm lõga ceruix eius, quàm verò exigua cauda illius! atq; alij alios appellãt ſalutántq; mutuò.

Venit autem ad nos iuſtus iſte, cuius nomen Eldad de tribu Dania, ſuperatis cãpeſtribus & locis planis, vt hæc nũtiaret omnibus filiis Iſraelis per terras diſperſis, & afferret cõſolationes. Talis autem eius à fluminibus Æthiopiæ egreſſio fuit. Ingreſſus eſt mare ipſe, & alter de tribu Aſeris, vt negotiaretur cũ nautis, & ab illis veſtes atque ornamẽta emeret. Ingreſſi verò ſunt ambo paruã cymbam vnà cum pueris ſuis, factóq; naufragio intempeſta nocte parauit Dominus duobus his viris tabulã. Hac abrepta fluitarunt in pelago, donec eijcerentur ad populũ quendã, nomine Amargum, Hi Æthiopes ſunt, nigriores coruo, ſtatura proceri, humana carne veſcuntur. Cùm ſuſtuliſſent iuſtos hos, alterum, quia pinguis erat & valens, delicatúſque admodum, correptum protinus comederunt, cùm tamen ipſe viuus, clamitans flénſque diceret, Hei matri meæ corporis mei animati cauſa, & quoniam dedidit me procreator morti mirabili. edunt enim Æthiopes carnem meam. Illum pium vbi deuoraſſent traxerunt Eldadem Danium, de quo loquimur, & impoſuerunt ei collarium, vt aſſeruatus pingueſceret atque obeſior redderetur. erat enim infirmus & macer. Præbebant autem illi cibum affatim, quem etiam comedebat, diu apud eos manens, quouſque dominus ad ſalutem ipſi eluxit. Nam irruerunt à regione altera copiæ in hos Aethiopas, captiuóſque duxerunt eos, diripuerunt, necarunt in illius captiuitatis æſtu. Captus etiam eſt iuſtus his Danius, fuitq; apud eos (colebãt autem impij illi ignem) annos quatuor, donec perducerent illum ad regionem Aſin. & eũ emeret Iudæus quidam triginta duobus aureis. Nauigauit mare quouſque continentem attigiſſet, & incidiſſet in tribum Iſſacharis.

Illa accolit mõtes abyſſi,[a] qui ſubiacent Mediæ & Perſidi. diligens obſeruatrix legis huius, Ne recedat liber legis ab ore tuo. Nullius dominatũ fert, præterquàm Dei: cũ nullo mortalium dimicat aliã quàm legis, pugnã: ſũma pace & tranquillitate viuit abſque aduerſario, abſq; occurſu malo: incolit quadratũ ſpatium itineris dierum decem, in quamcúnque voles partem. Illi eſt magna vis pecoris, camelorum, aſinorum, ſeruorum, & ancillarum. Non aliud armorum genus gerit, quàm cultrum, mactationis cauſa. Fideles ſunt, abhorrent ab oppreſſione & rapina: ſed & ſerui eorum ita fidi ſunt vt ad inuentum in via magnum diuitiarum pondus nõ adiiciant manus. Inter eos agunt qui adorent ignẽ, & accipiant in vxores matres ſororéſve. Nõ illic eſt in vſu cultura terræ: non metunt, nõ colunt vineas, ſed omnia argento emunt. Iudicem & principẽ habent Naaſon nomine: quatuor mortis genera ſenatoria exercent. Loquuntur linguã ſanctã, item Perſicã, & Arabicã.

a Immanis altitudinis. Deut. 31. Ioſ. 1.

Filij autem Zabulonis ſiti ſunt ad Pharanis montes, ad vicinã illorum accedunt: figunt tabernacula pellicea, à prouincia Agheamiã ad flumẽ vſque Euphratis. Tribus Rubeni è regione eorum, à tergo eorundem Pharanis montium. Inter eos pax eſt, & amor, ſimúlque procedũt in aciẽ, obſident vias, ac omnia ſpolia diuidũt, graſſanturque per viam Perſidis & Babylonis. Dapaleonus cameli apud eos duobus argẽteis emitur. Loquuntur linguã Cedaris ſeu Arabica: penes eos ſcriptura eſt, Miſnã, Talmud, Agadã, Singulis ſabbatis incipiunt Homilias linguã ſancta, & ſententias patrum eadem linguã.

Ephraimus & dimidia tribus Menaſſis ibi eſt, in montibus auſtrinis, prouincia Meſugã, cuius homines tetrico ſunt vultu & ſubnigro. poſſident equos, intercipiunt itinera, nemini parcũt. Non illis aliundè victus, quàm ex præda, ſtrenui ſunt bello, quiſque eorum centum fundit. Tribus Simeonis & dimidia tribus Iudæ in terra Cozerimorum abſque ſumma & numero, recipiunt tributum à viginti quinque Regnis, atque pars Iſmaëlitarum pendit illis tributũ. Cæterùm iuſtus hìc qui ad nos venit nomine Eldad filius fuit Maali, filij Ezechielis, filij Ezechiæ, quem genuit Halon, quem Abner, quẽ Semaia, quem Hapſer, quem Oggus, quem Elcana quẽ Hillel, quem Ephraimus, quem Tobia, quẽ Peratus, quem Onan, quem Naaman, quem Taamus, quem Tadmis, quem Onamus, quẽ Gaul, quem Salad, quem Calebus, quem Amramus, quem Derus, quem Abdia. quẽ Abrahamus Ioſephi filius, filij Moſis, filij Iacobi, filij Kephuris filij Arielis, filij Aſeris, filij Iobi, filij Salemi, quẽ procreauit Elius filius Aaliebi, filij Ahiſamacis, filij Hoſmi, filij Danis, quẽ ſuſtulit Iacobus patẽs noſter. Deus optimus ter quatérque beatus in æternitatem omnẽ, qui has pias conſolationes declarauit nobis de fratribus noſtris decem tribubus, recolligat diſperſionem noſtrã è quatuor terræ plagis in ædem ſanctuarij cum cunctis Iſraelicis ſociis Amen. Miſit literas has doctor Eldad in Hiſpaniam anno 43.[a] Fuit autem hic plenus lege & mandatis Dei. Sibi aſſidentibus à diluculo ad veſperam non deſinebat linguã ſuã ſenſa legis exponere idiomate ſancto. eius oratio dulcior erat melle & apũ fauo, Deus benedictus dignam illi mercedem hoc & futuro ſæculo rependat. Amen.

Interſecãt coupent les chemins

a Qui eſt à Chriſto 1238. Nã ſecundũ Hebræorum calculum, quinque annorum millia ab orbe condito) quẽ ipſi numerũ hodie compẽdij cauſa ſupprimunt) incidere in annum Chriſti 1240.

Danius igitur abhinc annos ducentos ſeptuaginta nouem fuit.

QVÆ DE HIS CÆTERI ſeruiant teſtimonia aliquot.

HEBRÆI conſtanter *Iudæos*, quos clauſos nominant, fluuio ſabbatico tanquam mœnibus circumcludi tradunt. Noſtri magis clauſos appellari putant à montibus circumpoſitis. In Ezra lib.4. eſt aliquid tale de 10. tribubus. *Abben Ezra.* De his Abben Ezra in octauum caput Canticorum, Cùm congregabitur eccleſia Iſraelica, dicet reliquam adhuc eſſe ſororem vltra flumina Æthiopiæ. & R. Selemo in 27 Eſaiæ & venient qui perierint in terra Aſſur, quia (inquit) diſperſi ſunt intra fluuium ſabbaticum.*

Elias. *Elias in Tisbyte, Sabbaticus fluuius eſt, quem dicunt omnibus diebus hebdomadis, dempto ſabbato, currere & mouere immanes lapides, vt tranari non poſſit. Hac verò cauſa, ob quam decem tribus, quæ illic interceptæ ſunt, non inde exeant, præſertim cùm non liceat violare ſabbatum. Vocarunt autem eum Sapientes ſabbaticum ob ceſſationem eius in ſabbato.*

R. Moſes *R. Moſes Ben Naaman videtur ponere in Media aut Meſopotamia. Is enim ſcribit, citante ibidem Elia, fluuium ſabbaticum illum eſſe, quem ſcriptura vocat Gozan, ad quem Aſſyriorum Salmanazar vaſtata Samaria Iſraelitas tranſtuliſſe ſcribitur 4. Reg. 17 & 19. Quod fermè patrocinatur Ioſepho, cuius hæc eſt ſententia libr.7, cap.13. de bello Iudaico.* *Ioſephus* *Fluuius ſabbaticus per totam hebdomadam lapides trahit, & ſabbato quieſcit, immò verò exareſcit, ſiccumq; locum præbet, deinde quaſi nulla mutatione facta, die ſequenti ſimilis exoritur. Eſt autem inter Arcas & Raphaneas regni Agrippæ ciuitates.*

Plinius. *Plinius lib.31, cap.2. de Nat. hiſt. In Iudæa riuus ſabbatis omnibus ſiccatur vbi Iudeæ nomine videtur deluſus, dum non eam intelligit cui Iudæi tranſlati dedere appellationem, ſed quæ eſt in Paleſtina.*

Orontius in ſuo corde Geographico illos ſubiicit circulo arctico vltra glaciale pelagus, eiſq; undique montes circumiicit. alij collocant ad mare Caſpium, nonnulli ad Seras & Indos: Sed & noſter Danius quoſdam ponit iuxta Mediam & Perſidem, Indiam verſus, quoſdam in Aethiopia. Tam diſſecta eſt miſerorum Iudæorum ob fuſum piorum ſanguinem diſpertio. Hanc Deus ſui cum Abrahamo, Iſaaco, & Iacobo fœderis memor, ad Chriſtum Dominum noſtrum per fidem & agnitionem Euangelij colligat, & ad Eccleſiæ ſanctum concilium miſericordiæ ſuæ viſceribus societ. Amen.

DEO HONOR, LAVS, GLORIA.

DE CHRISTO CAPVT VNDEcimum de legibus Regum & præliorum, ex Deuterenomio R. Moſis Maiemonis filij, pagina. 763.

REx Chriſtus ſuo tempore extabit, reſtituet regnum Domus Dauid iuxta antiquam dignitatem in priſtinum dominium, ædificabit templum ſacrum, congregabit diſperſos Iſraelitas. Eius diebus reſtituentur iudicialia omnia, vt cùm antiquitus offerebant oblationes, celebrabant remiſſionis annos atque Iubileos, iuxta omnia mandata, quæ in lege tradita ſunt. Quicunque autem non expectat aduentum ipſius, is non modò reliquos prophetas negat, ſed etiam legem ipſam ac Moſem doctorem noſtrum. Nam certè lex conteſtatur de eo, cum inquit, *Deut.30.* Et reducet Dominus Deus tuus captiuitatē tuam & miſerebitur tui & reſtituet, *Deut. 4.* & congregabit te. &c. Etiam ſi fuerit diſperſio tua in extrema terræ. adducet te Dominus, &c. *Num.4.* Illa autem verba, quæ explicantur in lege, complectentur quæcunque dicta ſunt ab vniuerſis Prophetis. Quin etiam in hiſtoria Balaam hæc tanguntur ac ibi vaticinatio eſt de duobus Chriſtis, de priore, id eſt. Dauide, quæ ſeruauit Iſraëlem de manu hoſtium ipſius & poſteriore, qui è poſteris ipſius exorietur, & ſaluabit Iſraëlem de manu filiorum Eſu. Illic igitur ait, *Videbo eum, ſed non modo*, de Dauide, *intuebor illum, ſed non propè* de rege Chriſto. *Orietur ſtella ex Iaacob* nempè Dauid, *& conſurget virga de Iſrael*, Rex Chriſtus. *2.Reg.* *Et percutiet duces Moab.* Dauid, de quo in libris Regum ſcriptura narrat, Et percuſſit, Moab, & menſurauit eos funiculo *Vaſtabitque omnes filios Seth*, Rex Chriſtus, de quo Zacharias, *Zach.9.* & dominatio eius à mari vſque ad mare. *Et erit Idumea poſſeſſio eius*, Dauidis ſcilicet, Nam ſic *2. Reg. 8.* ſcriptū eſt, Et facti ſunt Idumæi Dauidis ſerui, &c, *Hæreditaſque Seir cedet inimicis ſuis*, Regi Chri*Abd.1.*ſto. Siquidē ſcriptū, Et aſcendēt ſaluatore in mōtē iudicare montē Eſau. *Deut.19.* Præterea de vrbibus refugij in deuteronomio legitur, Si dilatauerit Dominus Deus tuus terminum tuum, adiicies adhuc tres vrbes, &c. Atqui nunquam iſtud impletum reperitur. Cùm ergo Dominus nunquam aliquid inaniter & fruſtra præcipiat, neceſſe eſt iſtud tandem aliquando impleatur.

Quod

Quod ad prophetarum teſtimonia attinet,res non eget probatione,quoniam vniuerſi eorum libri huiuſmodi prædictionibus pleni ſunt.

Cæterum ne arbitreris regem Chriſtum neceſſario effecturum ſigna & prodigia,aliquid innouaturum in mundo, viuificaturum mortuos,aut quippiam huiuſmodi, quæ Fatui dictitant. Nam rem non ita habituram ex eo appatet, quòd R. Akba, ſapientiſſimus omnium Thalmudicorum cum eſſet, fuit armiger Barcozbæ Regis,& perſuadere voluit eum eſſe Regem Chriſtum, ſicque ipſe exiſtimauit, itémque cuncti ætatis illius ſapientes, donec ille occideretur ſcelerum noſtrorum cauſa. Nec prius cognitum eſt eum non eſſe Chriſtum, quam occiſus fuit Atqui non requiſiuerunt ab ipſo ſapientes ſignum vllum aut prodigium. Cuius rei fundamentum eſt,quia legis noſtræ ceremoniæ & iudicia ſancita ſunt in perpetuũ, citra temporis determinationem, nec fas ei quicquam addere,vel demere. Ac quicunq; addit aut detrahit,aut etiam transformat vultum legis,deducitque verba præceptorum de ſua ſimplici intelligentia & mente, iſte quidem profectò vanus eſt,impius,Epicureus denique.

Fatua ratio.

Sic igitur exoriatur Rex de domo Dauid, qui meditetur in lege,ſe occupet in præceptis more Dauidis patris ſui iuxta præſcripta vtriuſque legis, id eſt,ſcriptæ & traditione acceptæ, inflectat vniuerſum Iſraëlem ad ambulandum in ea eiúſque ruinas inſtaurandas,gerat poſtremò prælia Domini,iſte certè citra controuerſiam erit Chriſtus,ſiquidem in iis,quæ fecerit, fortunetur, ac ſuperet vniuerſas nationes finitimas,& ædificet ſacrum templum in ſuomet loco, & congreget diſperſos Iſraëlitas. Talis proculdubio Chriſtus erit. Quod ſi non vſque eò fortunetur,aut ſi occidatur, certum eſt non eum eſſe,quem expectare iuſſit lex. Quin potius velut vnus habendus erit eorum omnium Regum familiæ Dauidicæ,qui perfecti quidem & recti extiterunt,ſed tamen mortui ſunt promiſſionibus nondum expletis, quem Dominus non niſi exiſtere fecerit, vt per eum probaret multos. Siquidem ſcriptum in Daniele, Et de intelligentibus ruent, vt conflentur per ea & purgentur,& dealbentur vſque ad tempus præfinitum, quia tempus ad conſtitutum erit.

Qualis Chriſtus Iudæorũ.

Dan. 11.

De illo autem qui Chriſtus exiſtimatur atque occiſus eſt in Hieroſolymitana curia iam prædictum eſt in eodem Daniële his verbis. Filiique præuaricatorum populi tui extollentur vt impleant viſionem & corruent. Et certè inde ingens natum eſt ſcandalum. Nam cuncti prophetæ prædixerunt Chriſtum redempturum & ſeruaturum Iſraël, collecturumque eorum diſperſionem,confirmaturum denique illorum legem Iam iſte cauſam præbuit, vt periret Iſraël,diſpergerentur eius reliquiæ, humilis & abiectus efficeretur,peruerteretur lex,errore imbueretur maxima mundi pars,coleretur alius præter Deum. Verum cogitationes Dei vniuerſitatis effectoris atque opificis non poſſunt ab hominibus comprehendi. Neque enim viæ ipſius ſicut viæ illorum,neque cogitationes ipſius ſicut cogitationes illorum.

Chriſtum noſtrum intelligit Ibidem.

Præterea huiuſmodi omnia itémque eius, qui extitit poſt eum, non pertinent niſi ad parandam viam regi Chriſto & ad diſponendum vniuerſum mundum, vt pariter Deum colat. Eſt enim ſcriptum in Sephonia, Quia tunc reddam populis labium electum, vt inuocent omnes nomen Domini,& ſeruiant ei humero vno, Ecquonam pacto id? Iam oppletus eſt mundus vniuerſus rumore Chriſti & verborum legis atque præceptorum Dei, quin etiam hæc diffuſa ſunt per remotiſſimas inſulas & populos innumerabiles tam mente quam carne incircumciſos, qui vltro citróque verbis iſtis inter ſe conferunt de arcanis leges,dum alij dicunt præcepta legis vera eſſe quidem ſed deſiiſſe hac tempeſtate, neque eſſe in vſu, alij autem illis res arcanas deſignari nec eſſe ſimpliciter intelligenda,ſed iam veniſſe Chriſtum qui eorum arcana declarauerit & patefecerit. Cùm ergò emerſerit Chriſtus verè proſpere proceſſerit & eleuatus exltatúſque fuerit, tum derepentè conuertentur omnes & ſuum errorem agnoſcent.

Mahometem p... de prop... tam ... telligit Sephon.

Caput duodecimum illarum legum de Regibus.

NE in animum tuum inducas tempeſtate Chriſti quicquam defecturum è curſu mundi,aut aliquid immutandum è primo naturæ opificio atque ordine, ſed mundum pro ſuo more & curſu adminiſtrandum ſcito. Ac id quod in Eſaia dictum eſt, Et habitabit lupus cum agno & pardus cum hœdo ſtabulabitur, figurata eſt locutio & tropica,qua ſignificatur Iſraelitas verſaturos confidenter cum impiis aliorum nationum mundi, quæ comparantur lupo & pardo. Alibi quippè dictum,lupus veſpertinus vaſtabit eos,& pardus vigilans ſuper ciuitates eorum. Præterea conuertendos eſſe per pœnitentiam omnes ad veram legem & doctrinam, item non direpturos neque nocituros,ſed manducaturos rē permiſſam pacatè & tranquillè cum Iſraële. Scribitur enim eodem Eſaiæ loco, Et leo ſicut bos paleam comedet. Idem iudicium de conſimilibus verbis, quæ ad res Chriſti pertinent. ſunt enim figuratæ parabolicæque locutiones. Diebus autem Chriſti intelligetur cuiuſnam rei ſint parabolæ,quámque rem deſignent.

Eſai.

Hier.5

Eſai.11

Itaque ſapientes noſtri,inter mundum hunc inquiunt,& tempora Chriſti nullum planè diſcrimen præter tyrannidem Imperiorum. Ac videtur è ſimplici contextu oraculorum Propheticorum initio dierum Chriſti futurum prælium Gog & Magog,& ante illud præliũ emerſurum principem Iſraëli, vt præparet cor eius. Eſt enim prædictum, Ecce ego mitto vobis

Mal.4.

Lapis iactus in illud Euangelij Ioan. 9. veni vt qui non vident videant, & qui vidẽt cæci fiant

Eliam Prophetam antequã veniat dies Domini magnus & terribilis. Porrò non eſt venturus vt polluat purum, aut vt purget impurum, neque vt deprauet homines, qui valde recti ſunt, aut vt rectos efficiat eos, qui valde deprauati ſunt, ſed potius vt pacem afferat mundo. Nam hoc ſignificatur ſequentibus Malachiæ verbis, Et conuertet corda patrum in filios.

Conſimiliter Sapientum aliqui aſſeuerant ante aduentum Regis Chriſti venturum Eliam. At omnia verba hæc atque eiuſmodi nemo ſcit, quo pacto euentura ſint, donec re fuerint comprobata. Talia enim abſtruſa ſunt apud Prophetas. Præterea ſapientes ex verbis nullam habent traditionem maiorum, niſi quatenus è verſuum ſacræ ſcripturæ pondere diiudicare poſſunt. Quocirca inter ſe quidem diſcrepant de huiuſmodi rebus, ſed ordines euentuum rerum aliarum, & minutæ circunſtantiæ non ſunt de fidei ſumma, ſed nec quiſquam laborat de verbis Hagadoth, neque moratur verba Middrashoth, quæ commemorantur de his rebus & ſimilibus, neque reponit in fidei principiis & capitibus, vt quæ neque promoueant charitatem, neque timorem. Similiter non ſupputandos temporum fines docuerunt ſapientes noſtri his verbis, Efflet anima eorum, qui fines ſupputant, ſed præſtoletur & credat in vniuerſum verbis ſcripturæ, quemadmodum explicauimus.

Hagadoth & Midraſioth allegoricæ interpretationes Rabbinorum.

Vel ſuffla animam.

Tempeſtate Regis Chriſti, cum diſponetur eius imperium & congregabuntur ad ipſum vniuerſi Iſraëlitæ ſecundum familias cenſebuntur omnes iuxta præſcriptum ipſius, inſtinctu Spiritus ſancti, qui ſuper eo requieſcet. Nam prædictum à Malachia, Et ſedebit conflans & purgabit omnes filios Leui. Filios ſcilicet Leui in primis purgabit & dicet, hic de proſapia eſt ſacerdotali, iſte de Leuina, remouebitque eos qui non ſunt de gentilitate & familia Iſraëlis. Hoc enim Ezras ſignificat, dum inquit, Ait Ather Sata eis vt non comederent de ſancto ſanctorum, donec ſurgeret ſacerdos ad Vrim & Thummim.

Matth. 3.

Ezra 2.

Ecce didiciſti inſtinctu Spiritus ſancti omnes qui in poſſeſſionis ius admittuntur, tum in ſuam gentilitatem reducendos, tum declaratos primum ſui generis auctorem. Cæterum Chriſtus non diſtinguet gentilitates niſi in tribus. Declarabit enim hunc ex hac eſſe tribu, illum ex altera. Non item dicet vnum eſſe ſpurium, alterum ſeruum. Æquum quippè eſt, vt familia quæ obſcura eſt, occulta ignotáque maneat. Nec verò prophetæ & ſapientes noſtri deſiderarunt dies Chriſti, vt imperium haberent in nationes huius mundi, & exteris gentibus imperitarent, neque vt ipſos populi alij extollerent, ſed nec vt ipſi eſculentis fruerentur & voluptatibus & gaudiis, verum vt vacui eſſent ad legis ſtudium, neque haberent durum herum & interpellatorem qui deſiſtere iubeat, quo poſſent vitam futuri ſæculi promereri, quemadmodum oſtendimus in tractatibus de pœnitentia.

Illo autem tempore nulla ibi erit fames, nullum bellum, nulla æmulatio, nulla lis & contentio, fœlicitas enim abundè affluet, ac omne deliciarum genus inſtar pulueris obtinebitur. Mundus, quàm latè patet, non niſi occupabitur in Deo cognoſcendo. Quocirca Iſraelitæ ſapientia valde erunt inſignes ac res arcanæ atque abſtruſæ omnibus innoteſcent, qui & conſequentur ſui ſummi opificis notitiam pro humanis viribus. Nam replebitur terra cognitione Domini, ſicut aquæ mare operientes. *Eſa 11.*

Benedictus Deus miſericors, qui adiuuit nos.

SCRIPTVRAE, IN QVIBVS CHALDAEVS

Paraphraſtes interiecit nomen Meſſiæ ſiue Chriſti præter literam Hebraicam explicationis gratia, ex Methurgeman Eliæ Leuitis, in Radice משח*, vnxit Obſeruatio diligens, erudita & perutilis, vt in puſillo quaſi ſpeculo, conſideremus, quos locos vetus Synagoga citra controuerſiam acceperit de Chriſto. Eos nimirum, quos Chriſtiani de eodem exponimus, etiam hoſtium noſtrorum confeſſione.*

Gen. 49. NON *auferetur ſceptrum de Iuda, & dux de fœmore eius donec veniat Silo. Chald.* donec veniat *Chriſtus. Orietur. ſtella ex Iacob, &*

Num. 24. *conſurget virga de Iſrael. Chald.* Et magnificabitur *Chriſtus.*

3. Reg. 4. *Et diſputauit ſuper lignis à cedro, quæ eſt in libano vſque ad hyſopum, quæ egreditur de pariete.*

Chald. Et vaticinatus eſt de regibus domus Dauid qui regnaturi erant in hoc mundo & in mundo *Chriſti.*

Iſa. 4. *In die illa erit germen Domini in magnificentia & gloria. Chald.* in die illa erit *Chriſtus* Domini in lætitia.

Et egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet, Iſa. 11.

Chald. Et *Chriſtus* de filiis filiorũ eius orietur.

Et vocabitur nomen eius admirabilis, conſiliarius, Deus fortis, pater futuri ſæculi, princeps pacis. Eſa. 9.

Chald. Chriſtus pacis.

De Radice colubri egredietur regulus. Chald. egredietur. *Chriſtus.* 14.

Emittite agnum ad dominatorem terræ de petra deſerti ad montem filiæ Sion. 16.

Chald. aſcendere facite tributa ad Chriſtum

Iſraelis qui roborabit, propterea quod fuerunt in deſerto, montem congregationis Sion.

Ibidem. *Et præparabitur in miſericordia ſolium, & ſedebit ſuper eum in veritate, in tabernaculo Dauid iudicans, &c.*

Chald. Túc *Chriſtus* Iſraelis præparabit in bono thronum ſuum, & ſedebit, &c.

Eſai 20. *In die illa erit Dominus exercituum corona gloriæ & certum exultationis reſiduo populi ſui.*

Eſa. 2 & 53. Nota Chaldæum hanc Eſaiæ ſectionem expoſuiſſe de chriſti tum exaltatione tũ perpeſſione. *Chald.* In die illo erit *Chriſtus* Domini exercituum in corona lætitiæ, &c.

Ecce intelliget ſeruus meus, exaltabitur & eleuabitur & ſublimis erit valdè &c. Non eſt ei ſpecies neque decor, &c.

Chald. Ecce proſperabitur ſeruus meus *Chriſtus* & eleuabitur, &c.

In ciuitatibus Iuda adhuc trãſibunt greges ad manum numerantis.

Chald. In vrbibus Iuda adhuc tranſibit populus per manum *Chriſti*.

Hier. 30. Ibid. & 23. *In diebus illis & in tempore illo germinare faciem Dauid germen iuſtitiæ & faciet iudicium & iuſtitiam in terra.*

Chald. Dauidi germinare faciam *Chriſtum* Iuſtitiæ.

Mich. 4. *Et tu turris gregis nebuloſa filia Sion vſque ad te veniet & veniet poteſtas prima, regnum filiæ Hieruſalem.*

peccata. *Chald.* Et tu *Chriſte* Iſraelis, qui abſcõderis propter debita Synagogæ Sion, ad te peruenturum eſt regnum, & reſtituetur imperium priſtinum regni Synagogæ Hieruſalem.

Mich. 5. *Et tu Bethlehẽ Ephratas paruula es in millibus Iuda. Ex te mihi egredietur qui ſit dominator in Iſrael, & egreſſus eius ab initio à diebus æternitatis.*

a In familiis. *Chald.* Et tu Bethelehem Ephrata veluti paruula es vt numeris in [a] millibus domus Iuda. Et coram me exibit *Chriſtus* vt exerceat imperium in Iſraëlem, cuius nomen ab antiquo dictũ eſt à diebus ſæculi.

b ſalutis meæ. *Ego autem in Domino gaudebo & exultabo in Deo* [b] *Ieſu meo.*

Chald. Tunc in ſigno & redemptione, quam facies *Chriſto* tuo & reliquiis populi tui, qui erit ſuperſtes, confitebũtur his verbis. dixit Propheta, Et ego in verbo Domini gaudebo, exultabo in Deo, qui operatus eſt redemptionem meam.

Zach. 3. c germen. *Ecce ego adducam ſeruum meum* [c] *Orientem.*

Chald. ſeruum meum *Chriſtum*.

Zach. 4. d Plauſus gratia, gratia illi (ſit) *Et educet lapidem primarium,* [d] *& exæquabit gratiam gratiæ eius.*

Chald. Et reuelabit *Chriſtum* ſuum, cuius nomen vocatum eſt ab antiquo & dominatum tenebit in vniuerſa regna.

Zach. 6. germen. *Hæc ait Dominus exercituum dicens, Ecce vir Oriens nomen eius. Et ſubter eum orietur & ædificabit templum domino.*

Chald. Hæc dicit Dominus exercituum, Ecce vir, cuius nomen *Chriſtus*, reuelabitur & magnificabitur, & conſtruet templum Domino.

Quia viſitauit Dominus exercituum gregem ſuum, domum Iuda & poſuit eos quaſi equum gloriæ ſuæ in bello. *Zach. 10.*

Ex ipſo angulus & ex ipſo egredietur omnis exactor ſimul.

Chald. Quia recordatus eſt Dominus exercituum populi ſui, domus Iuda & ponet eos ſicút equos roboris, quorum gloria eſt in prælio. Ex eo [e] rex ipſius, ex eo *Chriſtus ipſius*, ex eo robur belli eius, ex eo magnificabuntur omnes rectores eius ſimul. *e Iuda vel Deo.*

Domine in virtute tua lætabitur rex & ſuper ſalutare tuum exaltabit vehementer. *Pſal. 21.*

Chald. Domine in fortitudine tua magnificabitur *rex Chriſtus*. & in redemptione tua quam plurimum iubilabit. *In alio exẽplo lætabitur.*

Quoniam rex ſperat in Domino & in miſericordia altiſſimi non commouebitur. *Ibid.*

Chald. Propterea quòd rex *Chriſtus* ſperat in domino, &c.

Speciſus forma præ filiis hominum, diffuſa eſt gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in æternum. *Pſal. 45.*

Chald. Pulchritudo tua rex *Chriſte* exuberat præ filiis hominum. Poſitus eſt ſpiritus Prophetiæ in labiis tuis, propterea benedixit tibi Deus in ſæculum.

Dies ſuper dies regis adiicies, annos eius vſque in diem generationis & generationis. *Pſal. 61.*

Chald. Dies ſuper dies venturi ſæculi *Chriſti* Regis adiicies, annos eius ſicut ætates præſentis ſæculi & ætates ſæculi futuri. *Ibid.*

Sic Pſalmum dicam nomini tuo in ſæculum ſæculi, vt reddam vota mea de die in diem.

Chald. Tunc collaudabo nomen tuum in ſæcula, cum reddam vota mea, in die redemptionis Iſrael & in die, quo magnificabitur *Chriſtus* Rex, vt regnet.

Deus iudicium tuum regi da, & iuſtitiam tuam filio Regis. *Pſal. 72.*

Chald. Deus [f] leges iudiciorum tuo regi *Chriſto* da, & iuſtitiam tuam filio Dauidis regis. *f Vias, modos, rationes.*

Reſpice de cælo & viſita vineam iſtam; & perfice eam quam plantauit dextera tua, & ſuper filium hominis, quem firmaſti tibi. *Pſal. 80.*

Chald. Reſpice de cælo & vide, & recordare in miſerationibus, vineæ iſtius & operis, quod ſtatuit dextera tua ſuper regem *Chriſtum*, quem roboraſti tibi.

Si ignoras tibi, ô pulcherrima inter mulieres, egredere & abi. poſt veſtigia gregum tuorum, & paſce hædos tuos iuxta tabernacula paſtorum. *Cant. 1.*

Chald. Deus omnibus modis benedicendus dixit Moſi prophetæ. Si illis (qui perſequuntur populum domini) exultatio fuerit percutere Synagogam, quæ ſimilis eſt puellæ ſpecioſæ quam diligit anima mea, ambulet illa in viis, iuſtorum, & ordinet preces iuxta [g] præſcriptum rectorum ſuorum, & paſtorum ætatis illius, atque doceas filios ſuos, qui ſimiles *g os.*

ſunt hœdis caprarum, vt proficiſcantur in ædem Synagogæ, & in locum concionis & ſtudij. Sic merito illorum operum paſcentur in exilio, quo vſque mittam *Chriſtum* Regem, qui regat & ducat eos placidè & quiete ad tabernacula ipſorum, id eſt, ædem ſanctuarij, quam ædificarunt illis Dauid & Salomon paſtores Iſraëlis.

Tigna domorum noſtrarum cedrina, laquearia noſtra cupreßina.

Ibid.

Chald. Ait Salomon Propheta, Quam decora ædes ſanctuarij quæ ædificata eſt [a] per manus meas, ex arboribus cedrinis; Atqui ſpecioſior multo erit ædes Sanctuarij, quæ ædificanda eſt, diebus regis *Chriſti*, eius trabes erunt è cedris paradiſi [b] Eden, & laquearia è cupreſſis, [c] Sagis, & Surbanis.

a mea opera.
b Voluptatis.
c Rariſſima & precioſiſſima genera cedrorũ eſſe dicũt.

Duo vbera tua ſicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui paſcuntur in liliis.

Cant. 4.

Chald. Duo redemptores tui, qui te redempturi ſunt *Chriſtus* Dauidis filius & *Chriſtus* filius Ephraïm, ſimiles ſunt Moſi & Aaroni filiis Iocabed, qui comparantur duobus hinnulis gemellis capreæ, & paſcebant populum domus Iſraël merito ſuo, quadraginta annis in deſerto, Manna & auibus altilibus & aquis putei Mariæ.

Duos chriſtos cõſtituunt ob duplicem aduẽtum Chriſti, dũ neſciũt diſtinguere inter Chriſtum patiẽtem, & triumphantem

Cant. 7.

Mandragora dederunt odorem in portis noſtris, Omnia poma noua & vetera delecte mi ſeruaui tibi.

Chald. Cum placebit Domino redimere populum ſuum ab exilio, dicetur Regi *Chriſto*. Iam expletus eſt finis exilij, & merita iuſtorum fragant coram me, ſicut odor balſami, & ſapientes ætatum affixi ſunt portis collegij Theologici, occupantes ſe in verbis librorum, præſertim legis. Nunc igitur ſurge, & ſuſcipe regnum, quod deſtinatum eſt tibi.

Cant. 8.

Quis mihi det te fratrem meum, ſugentem vbera matris meæ, vt inueniam te ſolum foris, deoſculer te, & iam me nemo deſpiciat.

Chald. Illo autem tempore apparebit Rex *Chriſtus* Synagogæ Iſraël, & dicent ei filij Iſraël, Adeſdum, eſto nobiſcum pro fratre & aſcendamus Hieroſolymam & ſugamus tecum ſenſus legis, quemadmodum ſugit infans vbera matris ſuæ. Quoniam etiam omni illo tempore, quo vagus eram & extorris à mea patria, modò recordarer nominis Dei magni & traderem animam meam pro diuinitate ipſius, populi exteri non me contemnebant.

Apprehendam te & ducam in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ, ibi me docebis, & dabo tibi poculum ex vino condito, & muſtum malorum granatorum meorum.

Ibid.

Chald. Deducam Rex *Chriſte* & introducam te in ædem ſanctuarij mei, ac illic me docebis timere Dominum, & ambulare in ſemita ipſius. Illic etiam [d] inſtruemus epulum Leuiathan, & bibemus vinum vetus (generoſum & præſtans) quod in ſuis racemis aſſeruatur à die, quo orbis procreatus eſt, & fructus malorum granatorum, qui parati ſunt iuſtis in paradiſo Edem.

d q.d. De Leuiathã ſatana triumphabimus.

Adiuro vos filiæ Hieruſalem, ne ſuſcitetis neque euigilare faciatis delictam, donec ipſa velit.

Ibid. adiuratione totius libri poſtrema.

Chald. Dicet Rex *Chriſtus*, Adiuro ego vos popule mi, domus Iſrael, cur contenditis cum populis exteris de exeundo exilio, & quare rebellatis in copias Gog & Magog, expectate quæſo pauliſper, dum deleantur populi qui venerunt dimicatum aduerſum Hieruſalem. Nam poſtea veſtri recodabitur Dominus orbis iuxta miſerationes, quibus proſequi ſolet iuſtos, placebitque ipſi vos redimere.

In diebus vnius iudicis, quando iudices præerant, facta eſt fames in terra.

Ruth. 1.

Chald. Temporibus quibus præerant iudices facta eſt vehemens fames in terra Iſrael. Decem autem fames inſignes decretæ ſunt de cælo, vt ſint in mundo, à die orbis conditi vſque ad aduentum *Chriſti* ad caſtigandos habitatores terræ, quarum decima in illius dies incidet, eritque fames non edendi panem, aut ſitis bibendi aquam, ſed audiendi Verbum prophetiæ, quæ à conſpectu domini manat.

Et rurſum expande, inquit Booz pallium tuum quo operiris, & tene vtráque manu. Qua extendente & tenente, menſus eſt ſex modios hordei & poſuit ſuper eam & ingreſſus eſt ciuitatem.

Ruth. 3.

Chald. Rurſum dixit, præbe peplum, quo conuolueris & prehende illud. Qua apprehendente menſus eſt ſex ſata hordei & humeris ipſius impoſuit. Immiſſum autem eſt ei diuinitus robur ad portanda ea. Itaque protinus dictum eſt ſpiritu prophetico, ex orituros ex ea ſex iuſtos, quorum ſinguli benedicerentur ſex benedictionibus, Dauid, Daniel, tréſque ſocij ipſius & *Rex Chriſtus*. Ingreſſus autem eſt Booz vrbem.

Vocabis quaſi ad diem ſolennem qui terrebant me de circuitu, & non fuit in die furoris domini qui effugeret & relinqueretur.

Lament. 2.

Chald. Clamabis libertatem populo tuo domui Iſrael per *Chriſtum*, quemadmodum feciſti per Moſem & Aaronem in die Paſchæ, quo congregati ſunt adoleſcentuli mei vndique omni ex loco, in quo erant diſperſi, die quo ardebat vehementia furoris tui, ô Domine, nec illis erat liberatio & reliquiæ.

Completa eſt iniquitas tua filia Sion. Non addet vltra, vt transmigrare te faciat.

Lament. 4.

Chald. Poſtea finire faciet iniquitatem tuam ô Synagoga Sion, & redimeris per *Chriſtum*, & Eliam ſacerdotem magnum. Nec addet vltra Dominus, vt in captiuitatem amandet te.

Non eſt priorum memoria, ſed nec eorum quidem, quæ poſtea futura ſunt, erit recordatio apud eos, qui futuri ſunt in nouiſſimo.

Eccleſ. 1.

Chal. Non eſt memoria præcedentium ætatum, ſed nec ſequentium erit recordatio apud eos, qui erunt diebus. *Regis Chriſti.*

Hæc etiam inuenimus in Targhum ſiue interpretatione Hieroſolymitana.

Hæc

HÆC HIEROSOLYMITANA IN Pentateuchi inſigniores locos interpretatio valde vetuſta eſt & lingua aliquantum à cæteris Hebrea dialectis diſcrepante. Propter antiquitatem magnæ eſt authoritatis apud Iudæos. Quoniam autem myſteriis excellit breui, ſi Dominus fauerit, eam in Latinum conuerſam in commune proferemus. Quæ ſequuntur ab Elia de Chriſto obſeruata tibi pragu- Gen.3. *ſtamenti vice ſient. Ipſum conteret caput tuum, & tu conteres calcaneum eius.*

Targhum Hieroſ. Cùm filij mulieris attendent ad legem & ſeruabunt mandata, inſidiabuntur & percutient tibi caput tuum téque occident. Cùm autem derelinquent filij, mulieris præcepta legis, neque mandatis parebunt, inſidiaberis tu & mordebis eos in calcibus ipſorum, peſſiméque illos afficies. Verum erit ſanitas & medicina filiis mulieris, tibi autem ô ſerpens nulla erit ſanitas. Verum ipſi inter ſe facturi ſunt conculcationes calcibus ſuis in fine calcis dierum [a] per regem *Chriſtum*.

a *Manibus Regis Chriſti.*

Gen.49. *Non auferetur ſceptrum de Iuda & dux de fæmore eius, donec veniat Silo, & ipſe erit expectatio gentium.*

Targ. Hieroſ. Non deſinent reges domus Iuda, neque [b] tardabunt doctores legis de filiis filiorum eius vſque ad tempus quo veniet *Chriſtus*, cuius eſt regnum, & cui ſeruitura ſunt vniuerſa regna terræ.

b *Deſiderabũtur.*

Ibidem. *Ligans ad vineam pullum ſuum, & ad vitam ô fili mi aſinam ſuam. lauabit in vino ſtolã ſuam & in ſanguine vuæ pallium ſuum.*

Targ. Hieroſ. Quàm pulcher eſt rex *Chriſtus*, qui ſurrecturus deeſt domo Iuda. ligabit lumbos ſuos & exibit in prælium aduerſum hoſtes ſuos. Occidentúrque reges eum principibus. Rubefaciet fluuios ſanguine, & dealbabit colles ſuos pinguedine fortium illorum. Veſtimenta eius imbuentur ſanguine, ipſe autem ſimilis erit formæ botrorum.

Ibid. *Pulchriores ſunt oculi eius vino, & dentes eius lacte candidiores.*

Targ. Hieroſ. Quàm pulchri ſunt oculi regis *Chriſti* ad cernendum, præ vino defæcatiſſimo, ne illis ſpectet inceſtos concubitus, cædéſque innocentium; Dentes eius exercitati ſunt in lege, ne illis commanducet iniquitates & rapinas. Rubeſcent montes eius vineis & torcularibus vini. Candeſcent colles eius copia tritici & gregum ouium.

Exod.12. *Nox eſt iſta obſeruabilis domini, quando eduxit eos de terra Aegypti. Hanc obſeruare debent omnes filij Iſrael in generationibus ſuis.*

Gen.1. *Targ. Hieroſ.* Quatuor enim noctes ſcriptæ ſunt in libris memoriarum. Nox prima, cum manifeſtatum eſt verbum Domini in mundo, vt crearet ipſum. Mundus erat inanis & vacuus & tenebræ expandebantur ſuper faciem abyſſi. Verbum autem Domini lucebat & illuminabat, & vocauit noctem illam primam. Nox ſecunda, cum manifeſtum eſt verbum Domini Abrahæ inter animãtium diuiſiones. Erat Gen.15. Abraham natus centum annos, Sara autem nonaginta, ad implendum, quod prodidit Scriptura, Nunquid Abraham centenarius poterit gignere filios, nunquid Sara nonagenaria poterit parere? Nunquid acceſſerat ad triceſimum ſeptimum annum pater noſter Iſaac, quo tempore oblatus eſt ſuper altare? Cæli Gen.22. depreſſi ſunt & deſcenderunt, ipſe autem conſpexit fundamenta illorum, & caligarunt oculi eius præ ſublimitatibus. Vocatur autẽ illa nox ſecunda. Nox tertia, cum reuelatum eſt verbum Domini ſuper Ægyptios, in noctis medio, ac dextera eius occidit primogenitos Ægyptiorũ ſeruauit autem primogenitos Iſraelitarum, ad confirmandum id quod dixit ſcriptura, filius meus primogenitus Iſrael. Appellaturque nox Exod.4. illa Tertia. Nox quarta, cum explebit mundus terminum ſuum, vt redimatur, funes impietatis excindentur & iuga ferrea rumpentur. Moſes eduxit de medio deſerti. Rex autem *Chriſtus* de medio [c] Romæ. Hic, quemadmodum ille loquetur in ſummitate nubis. Verbum autem Domini loquitur inter vtrumque, ipſis pariter ambulantibus. Hæc eſt nox Paſchæ, quæ coram Domino ſeruatur, & parata eſt omnibus filiis Iſraël, per generationes ipſorum.

c *Sic ſe Iudæi in hoc Romano exilio fruſtra conſolantur.*

Remanſerunt autem in caſtri duo viri quorum vnus vocabatur Eldad, & alter Medad, ſuper quos requieuit ſpiritus Domini. Num.11.

Targ. Hieroſ. Remanſerúntque duo viri in caſtris, quorum vnus vocabatur Eldad, alter autem Medad, & inſederat, ſuper eos *Spiritus ſanctus*. Eldad ſic vaticinabatur. En Moſes propheta [d] ſcriba Iſraëlitarum congregatus eſt de medio mundi. Et Ioſuæ filius Num eius diſcipulus, poſt eum adminiſtrabit res exercitus. Medad autem prophetans dicebat. Ecce coturnix deſcendit de mari, fuitque offendiculo Iſraelitis. Vtérque autem pariter vaticinabatur ac inquiebat. Extremo dierum fine [e] Gog & Magog & eorum copiæ aſcendent Hieroſolymam. At manibus ipſius *Chriſti* regis concident. Tantáque ſtrage vt in totum ſeptennium filij Iſrael exurant arma eorum bellica, neque ad arandum exeuntes, neque arbores amputantes.

d *Legiſlator.*

e *Sarraceni & Turcæ.*

Num.24. Fluet aqua de ſitula eius, & ſemen illius erit in aquis multis. Tolletur proptrea Agag rex eius & efferetur regnum illius.

Targ. Hieroſ. Surget Rex eorum filiis ipſorum, & redemptor eorum ex illis, in illiſque erit & congregabit exules illorum, de prouinciis hoſtium ipſorum, ac filij eorum conſumentur in populis, itemque robur Saülis, qui pepercit Agag Regi Amalechitarum & magnificabitur regnum ipſius Regis Chriſti.

Et cum illis.

HÆC QVIDEM ELIAS OBſeruauit. Caterùm ſat ſcio multa ei eſſe elapſa, cùm præſertim Chaldæi paraphraſte, maximè Ionathan, qui Chriſtum ætate viginti octo annis præceſſit, quanis occaſione Chriſti ſiue meſſiæ nomen in ore habeant. vt Oſee. 14. verſ. 8. Conuertentur habitantes in vmbra ipſius, *Chald. congregabuntur de medio exiliorum ſuorum & habitabunt in vmbra Chriſti ſui. Eſa. 66.* Antequã peperit, *&c. Chald. reuelabitur Meſſias ante doloris partus: Agg. 22.* Deſiderium Gentium, Chald. *Meſſias. Ni nimium fuiſſem prolixus, ego de meo alia eorum adieciſſem. Vos qui Chriſtum Dominum amatis eúmque in prophetis legere deſideratis & teſtimonia veterum patrum circumciſorum, quatenus in gloriam, Dei redundãt, recipitis, his primitiuis Linguis date operam, & ſitibundas mentes bonis literis imbuite, quæ pietatem ingeminant. Narrauerunt iniqui fabulationes, ſed non vt lex tua Domine.*

Pſal. 119.

Collectanea R. Iacob Salomonis filij de Chriſto, è Talmud, tractatu Sanedrin, capite Helec, pag. 124. De aduentus Chriſti tempore.

R. Naaman dixit [a] Rabbo. Quiſnam audiuit, quando venturus ſit caſus prolapſionis filius? Quis iſte caſus & prolapſionis filius, inquit ille? Chriſtus, reſpõdet Naaman, ille enim eſt de quo ſcribitur, die illo erigam tabernaculum Dauid, quod cecidit.

a Magiſtro per antonomaſiã. Amos 9.

Atqui (infert alter) nunquid ex traditione R. Iohanan, qua ætate aderit Dauidis filius, pauci erunt ſapientum diſcipuli & reliquorum oculi deficient fatigatione, ſuſpirio, anguſtiis multis duráque principum edicta in dies renouabuntur, adeò vt primo poſito, ſecundum protinus conſequatur.

Amos 4.

Docuerunt doctores noſtri, qua annorũ hebdomade Dauidis filius venerit, anno primo implendam eſſe hanc ſcripturam, & pluam ſuper vnam ciuitatem, & ſuper alteram non pluam. Altero dimidiam famem exoriturã. Tertio plenam & abſolutã, ac morituros vtriuſque ſexus homines, Sanctorum paruulos, viróſque operibus inſignes, legem præterea, ne diſcatur, obliuioni tradendam.

Quarto futuram ſaturitatem, quæ minimè ſit ſaturitas. Quinto rerum omnium abundantiam ita vt copioſè eſculenta, poculenta, & quæ ad gaudium & lætitiam conferunt, ſuppetant, lex etiam reſtituatur, iterúmque diſcatur. Sexto tonitrua. Septimo prælia. Ad extremum ſeptimi anni affuturum Dauidis filium.

R. Ioſeph ait, En quod hebdomades ſic ſe habuerunt, necdum tamen venit? Deinde ſexto anno (inquit R. Abai) tonitrua quis exoriri fecit, item ſeptimo prælia? Præterea quis ſic eo ordine collocauit? Quòd exprobrarunt hoſtes tui Domine, quòd exprobrarunt veſtigia Chriſti tui.

Pſal. 89.

Ex quadam obſeruatione R. Iuda, qua ætate venerit Dauidis filius, conuentus ([b] Theologici) erũt lupanaria, terminus (vel, Galilea) deſolabitur, limites (terræ Iſraël) vaſtabũtur, homines in confiniis habitantes circùm errabunt oppidatim, nec miſericordiam conſequentur. Sapientia ſcribarum puteſcet, qui timent Deum offendere erunt abominationi, facies illius ætatis, velut facies canum, veritas in obliuione, id eſt, vt quidem diſcipuli R. aiunt, facta eſt ruta, ſiue priuationes, & ſibi abiit. Deinde quo ſequitur, & qui receſſit à malo, prædæ patuit, ſic interpretatur ſchola R. Sille, quicunque receſſit à malo, [c] ſpoliatus eſt per creaturas.

b Sic interpretatur R. Iacob de ſchola, in qua docetur lex.

Impudẽs Eſa. 59.

c i. Vacuus ſapiẽtia ab omnibus creaturis dicitur.

R. Nehorai hæc docuit. Qua ætate veniet Dauidis filius, pueri pallore ſuffundent facies ſenum, Senes ſtabunt ſedentibus pueris, filia inſurget in matrem, nurus in ſocrum, facies illius ætatis velut facies canis (id eſt, impudens) filius non erubeſcet in patris ſui conſpectu R. autem Nehemia, qua ætate filius Dauidis veniet, peruerſitas multiplicabitur, honorabilis deprauabitur, vitis dabit quidem fructum ſuum, ſed vinum erit carum. Omne imperium peruertetur hæreſi, nec diſciplina habebit locum.

Aſtipulatur R. Iſaaco aſſeueranti filium Dauidis non acceſſurum, donec vniuerſa regna vertantur in hæreſim. Rabba, quid enim aliud, inquit, declarat ſcriptura, ſi omnis in candorem verſam eſt, mundus erit? Docuerunt Doctores noſtri ex hoc Deuteronomij loco, quia videbit, quod abierit manus, non venturum filium Dauid, donec multiplicentur proditores & apoſtatæ. Alij, donec diminuantur diſcipuli, Alij, donec deficiat nummus de marſupio. Alij, donec deſperent redemptionem. Et clauſus quoque deficiet, & derelictus, adeò vt apud Deum poſſint dicere, non eſt qui ſuſtentet, neque qui adiuuet Iſraelem.

Leu. 13. Deut. 32.

Ibid.

R. Zira, cum aliquando offendiſſet doctores quoſdam noſtros ſeſe in eo occupare, vt cognoſcerent aduentus Chriſti tempus, dixit illis, de aduentu rogo vos, ne procul illum rejicite, quoniam lego ego, tria eſſe, quæ veniant de repente, præter mentis attentionẽ, Chriſtum eſſentiam, ſcorpium.

Eſa. 2. Eſa. 6.

R. Katina inquit, ſex annorum millibus erit mundus, vno autem deſolabitur. Reperitur enim ſcriptum, & eleuabitur Dominus ſolus in illa die Imo vero, ait Abai, duobus millibus deſolabitur. Nam dicitur ab Oſea, Viuificabit nos poſt duos dies, die tertio ſuſcitabit nos, & viuemus in conſpectu eius. Argumentum, idem ac R. Katina colligens, tale eſt. Quemadmodum hebdomas annorum [d] remittit annum vnum ſingulis ſeptenniis, ſic mundus remittit mille annos ſingulis ſeptenis annorum millibus. Id apparet è præcedenti Eſaiæ oraculo, Eleuabitur Dominus ſolus in die illa. Quin etiã

e Deſolat. propriè.

[*Pſal.29.*] [*Pſal.90.*] è Pſalmo qui inſcribitur. Pſalmus cantici in dié Sabbati, id eſt, in diem, qui totus Sabbatum. Prætereà ex altero, Quia mille anni in oculis tuis, tanquam dies heſterna quæ præteriit.

Docet [a] Domus Eliæ. Sex mille annis erit mundus, Duobus mille inanitas, duobus mille lex, duobus mille dies Chriſti. At propter iniquitates noſtras, quæ multiplicatæ ſunt, elapſi ſunt ij, quos præteriiſſe cernimus.

[*a Academia ſchola.*]

Scholion R. Iacob in ſuperiorem traditionem R. Eliæ vertere etiam hic placuit, antequam reuertamur ad contextum Talmudicum, vt pij Iudæos conſiderent ſcripturas & traditiones maiorum ſuorum, tempus aduentus Chriſti definientes, ita male torquere & deprauare, vt imprudentes Christianam doctrinam aduerſum ſuam perfidiam firment & muniant.

[*Scholion R. Iacob.*] Sex mille annis inanitas, *quoniam nondum lex data erat, ſed mundus erat velut inanitas & chaos. à primo videlicet homine, vſque ad quinquageſimum ſecundum Abrahæ. Sic enim numerari debent bis mille anni primi, quemadmodum è ſcriptura colligitur. Iam expletis illis duobus millenis annis,* [*Gen.12.*] *occupauit ſe Abraham in lege quoniam legitur, & animas, quas fecerant in Haran, quod Chaldaice ſic translatum legimus, & animas quas legi operati ſunt in Haran. Præterea in vetuſtis doctorum noſtrorum ſcriptis hæc reperiuntur, expletis in Idolorum cultu duobus annorum millibus, illa ipſa hora Abrahã agebat annum vitæ quinquageſimum ſecundum* Duobus mille lex. *nempè ab hominibus, quos Abraham & Sara Deo conuerterunt, vſque ad Chriſti aduentum.* [*Ergo venit iam Chriſtus.*] *Quadraginta enim & octo anni vſque ad natiuitatem Iſaac, & 60, donec naſceretur Iacob, efficiunt 108. Vixerat autem* Iacob *130 annos cum deſcendit in Ægyptum. Ecce 238. In Aegypto permanſerunt. Noſtri 210. Ecce 448. anni. Ab exitu eorum ex Ægypto, quouſque ædificari cœpit templum primum, 480.* [*3.Reg.6.*] *Sic quippe ſcribitur, factum eſt anno quadringenteſimo & octogeſimo egreſſionis filiorum Iſrael de terra Aegypti, vt ædificare Salomon inciperet domum Domino. Sic exiſtunt anni 928. Hoc autem templum primum ſtetit annis 410. vti ſcripturæ oſtendunt per numerum annorum Regum, deinde captiuitas durauit annis 70. templum ſecundum 420. Exurgũt igitur anni 900. qui ſuperioribus addici cõſtant duo annorum millia, demptis 172. Et certè totidem annis, id eſt 172, ante abſolutum quartum ab orbe condito millenarium diruta eſt à Rom. ædes Domini. Itaque expletis illis 172, annis perfecta ſunt duo annorũ legis millia, de quibus hoc loco agitur. Nõ quod alioqui deſierit lex poſt illum annorum numerum.*

[*Nota quid prætexãt, cõtra traditiones maiorum nedũ prophetarũ.*] Duobus mille Dies Chriſti *debuit enim poſt expletos bis millenos annos legis aduenire Chriſtus, & ſoluere captiuitatem Iſraelis. At propter iniquitates noſtras quæ multiplicata ſunt, Chriſtus non adfuit ad extremum quarti illius millenarij, elabentibus vltra annis multis. Adhuc enim aduentus ipſius dilatus retardatuſque eſt.*

Dixit Elias Rabbi Iehudæ fratri R. Sallæ Eſſeni (vel, ſancti). Mundus non habet Iubileos pauciores octoginta quinque (.i. annis 4250). Extremo autem Iubileo filius Dauidis venit. Interroganti que, initione illius, an fine, reſpondit ſe neſcire, an Iubileus ille ſit explendus nécne. R. Aſé ei etiam dixit, ante illum Iubileum ne eum expectes. Hinc deinceps illum præſtolare.

R. Hanan Tahliphæ filius miſit ad R. Ioſeph, qui diceret Reperi hominem habentem in manibus codicem vnum ſermone Aſſyriaco & lingua ſancta. Interroganti mihi, vndénam illum eſſet conſecutus, reſpondit ſe dum militaret Romanis inter illorum theſauros illum inueniſſe. Porrò in eo ſcribebatur poſt quater millenos annos ducentos nonaginta vnum ab orbe producto mundũ conſummandũ. Illiſque anni partim futura bella centorum inter ſe, partim prælia Gog & Magog, [b] de reliquo Dies Chriſti. Neque Deum renouaturum orbem ſuum niſi poſt millenarium ſeptimum. Quanquam R. Aha R. Abæ filius poſt quintum millenarium dicendum putat.

[*b .i. poſt prædictos ann.*]

Nota. R. Nathan commemorat ſequentem prædictionem Abacuc perforare atque peruadere vſque ad abyſſi extrema, (.i. eſſe perceptu difficillimam, & quaſi impoſſibilem, è R. Iacob) Quia adhuc viſio in tempus & loquetur in finem, & non mentietur. Si tardauerit, expecta illum quia veniendo veniet & non tardabit. [*Abac.2.*] Aliter quam Doctores noſtri, qui commentati ſunt vſque ad tempus, tempora & dimidium tẽporis. [*Dan.7.*] Item aliter, quam R. Samlai, qui commentatus eſt, Cibaſti eos pane lachrymarum, & potum dediſti eis in lachrymis in menſura, [*Pſal.*] item, quàm R. Akibá, qui interpretatur. Adhuc vnum modicum & ego commouebo cælum & terram, [*Agg.2.*] regnum primum (Machabæorum) duntaxat fuiſſe (in ſplendore) 70. annis, ſecundum (Herodiorum) 52. tertium Barcoſbæ duobus annis & ſemis. Quid, *Et ſtabit ſine loquetur in finem, & non mentietur?* [*Abac.2.*] R. Samuel filius Nahmani nomine. R. Ionathan, ſufflato, inquit, ſiue exibilato illos ipſos qui ſupputant fines & aiunt cùm appetiuerit finis nec adhuc venerit, minimè veniet, verum expecta eum, nam ſcriptum, ſi tardauerit, expecta eum. [*Ibid*] Si forte dicis, Nos quidem expectamus, at ille minimè expectat, recordare ſcripturæ, proptereà expectat dominus vt miſereatur veſtri, & propterea eleuabitur vt miſereatur veſtri. [*Eſa.30.*] Quid igitur, inquies? Cùm & nos expectemus & ipſe quoque expectet, quis retardat & prohibet (aduentum illum Chriſti?) [c] regula iuſtitiæ retardat & differt. [*c Menſura proprietas.*] Si ita eſt inquies, cur ergo eum expectamus? Ad mercedem percipiendam, inquam, Sic enim eodem Eſaiæ loco, Beati omnes qui expectant eum. [*Eſa.30.*] Ex quo R. Abai coniecit. mundi qualibet ætate non minus extare quam triginta ſex iuſtos, qui percipiant faciem Dei. Sic enim ſcribitur, beati qui expectant לו, eum, quod pronomen ratione arithmetica reddit 36. Quod autem dixit Rabba, ætatem eſſe, qua aſtantes, Deo opt. Max. eum ambiunt in octodecim mille

cum Samuele, dicis, inquit, Chriſtum venturum ſuper Aſino. Mittam ad eum ego equum [a] fulgentem quo vtor. Tibine eſt equus centicolor, ait Samuel (vt ille Chriſti) Aſinus?

a vel caſtratum.

R. Ioſuæ filius Leui occurrens Eliæ ſtanti ad oſtium [b] horti Eden, interrogauit, Quando venturus eſſet Chriſtus, vbi Elias reſpondit, quando volet Dominus iſte noſter, R. Ioſua dixit, duos vidi at vocem trium audiui. Idem R. Ioſua occurrit Eliæ ſtanti ad oſtium ſpeluncæ R. Ioſuæ filij Iohaï & dixit, Veniámne in venturum ſæculum, vbi autem Elias reſpondiſſet, ſi voluerit dominus iſte, ſubiecit R. Ioſua, duos quidem vidi, at vocem trium audiui. deinde interrogo, quando venturus ſit Chriſtus, Qui reſpondit, vade interroga illum ipſummet, qui ſedet in porta [c] Romæ, hoc autem tibi ſignum, ecce enim inuenies ſedentem inter pauperes portantes dolores, vbi vniuerſis ligantibus & ſoluentibus ſimul ſuas plagas, ille viciſſim vnam ſoluit & ligat, ne tardet ſi fortè rogatum oporteat egredi ad redimendum Iſraelem. Profectus ergo ad eum, ſalue, inquit, domine & præceptor, qui reſpondit, Etiam tu ſaluus ſis Leuitæ fili. Interroganti autem R. Ioſuæ, quando venies mi domine, dixit, hodie. Ad ſe ergo redeuntem R. Ioſuam Elias interrogauit, quid ſermonis accepiſſet à Meſſia, Illi deinde omnia commemoranti dixit, ſperare te & patrem tuũ iuſſit futurum ſæculum. Decipiendo ergo decepit me inquit R. Ioſuæ, quia interrogabam de die aduentus ipſius, cui Elias, Etiam dixit ſcriptura hodie ſi vocem eius audieritis.

b Paradiſi voluptatis.

c In horti porta quæ Romã reſpicit R. Iacob. Allaſio ad verba.

Eſa.53.

Pſal.90.

Interrogarunt R. Ioſe filium Kiſmá diſcipuli ipſius quando venturus eſſet filius Dauid. Reſpondit ille, vereor ne à me quæratis ſignum, vbi polliciti eſſent ſe minimè id fracturos reſpondit, veniet filius Dauid, cum ceciderit hæc porta ([d] oſtendebat autem vrbis Romę portam) & reſtaurata fuerit, ceciderit iterum, tum enim ei tertio redintegrandæ non ſufficiẽt donec veniat Dauidis filius. Illis poſtea ſignum petentibus præter pactum nihilo minus dedit & ait ſi ita eſt, vertantur aquæ ſpeluncæ Paneadis (vbi origo Iordanis) in ſanguinem, quo certè factum eſt hora obitus ipſius. Aitque illis, in profundo conficite mihi [e] arcam meam, quoniam nulla erit palma Babyloniæ in qua non ligetur exercitus Perſarum, Nec vlla erit arca in terra Iſrael, in qua equus Medorum non comedat paleam, (q. d. Medi & Perſæ venturi ſunt Babylonem capiéntque eam & implebunt vniuerſam Babyloniam ſuis exercitibus. Inde excurrent in terram Iſrael, & eam capiẽt)

d Scholiõ R.

e Sepulchrum meum.

Scholion R. Iacob.

Mich.5.

Magiſter ait, Non veniet Dauidis filius quouſque expandatur regnum impium ſuper Iſrael nouem menſes. Quoniam ſcriptum, Propter hoc dabit eos vſque ad tempus, in quo parturiens pariet, & reliquiæ fratrum eius cõuertentur ad filios Iſrael.

Vla ait, veniat & ne videam eum. Sic etiam dixit Magiſter, Veniat & ne cernam eum. R. Ioſeph, inquit, Veniat. & merear ſedere in vmbra ſtercoris aſini eius. Percontanti autem Abaï magiſtrum, quorſum diceret, & ne cernam eum, reſpondit: propter dolorem ipſius Chriſti. Notandum eſt autem diſcipulos interrogaſſe R. Eliezer, quid facturi eſſent homines vt liberarentur à dolore Meſſiæ, ipſumque reſpondiſſe, ſi ſe occuparent in lege & officiis pietatis. Mor dixit, ſiue lex ſiue officia pietatis (præſtãda ſunt) ne forte cauſa ſit (alicuius mali) peccatum, promiſſionéſve impediat. Quemadmodum R. Iacob filius R. Edi. R. enim Iacob filius Edi componit has ſcripturas inter ſe, *Ecce ego tecum ſum & cuſtodiam te, quocunque perrexeris*, &c, *Timuitque Iacob admodum & anguſtia affectus eſt.* Quaſi timeret Iacob, ne peccatum (alicuius incommodi) cauſam præberet & promiſſioni officeret. Quemadmodum exponitur, *Donec tranſeat populus tuus Domine* de ingreſſu primo Iſraelis in terram ſanctam ſub Ioſuæ, *Donec trãſeat populus quem poſſediſti*, de ſecundo ſub Zorobabele & Ezra. Itaque conſentaneum erat vt Iſraelitis in ſecundo ingreſſu ſigna & prodigia contingerent, æquæ ac in primo, ſed prohibuit peccatum. Sic dixit R. Iohanan, veniat ſed ne cernam eum. Quorſum hæc, inquit ei Rex Lakis: Nempe quia ſcriptum, Quomodo ſi fugiat vir à facie Leonis & occurrat ei vrſus & ingrediatur domum, & initiatur manu ſua ſuper parietem & mordeat eum coluber. Adeſdum, & aſſignabo tibi ſimile in hoc mundo. Si aliquando homini exeunti in agrum occurrat agrorum diuiſor, iſte ipſi erit, velut leo, Si ingrediẽti deinde in vrbẽ occurrat exactor ſiue publicanus, ſibi ipſe videbitur ſimilis ei, cui occurrit vrſus, ſin poſtremò ingrediens domum ſuam reperiat filios filiáſque ſuas conflictari cum fame, ſibi videbitur veluti morſus à colubro.

Dolores. Chriſti.

Gen.32.

Exod. 15

Amos.

Scriptum eſt, interrogate & videte ſi generat maſculus. Quare ergo vidi omnis viri manũ ſuper lũboſ ſuos quaſi parturiẽtis? Quid iſtud, *Vidi omni viri*? Reſpondet Rabba filius Iſaac, vir iſte ille eſt cuius propria, eſt omnis virtus & fortitudo (nẽpè Deus) Quid quod ſequitur in Hieremia, *Et conuerſæ ſunt vniuerſæ facies inauruginem*, Reſpõdet R. Iohanan, familia ſuperior (Angelorum & familia inferior (Iſraelitarum). Illa hora dixit Deus ſũmus, [f] hi æquæ ac illi ſunt manuũ mearũ opificiũ, Quomodo igitur perdam hos propter iſtos, Illud eſt quod vulgato prouerbio fertur, cum currens bos cadit, adductus equus in locum ipſius ſtatuitur ac præſepe.

Hier.30

f Gentes æquè ac Iudæi.

Scholion R. Iacob Deus opt. Max. cruciat ſe velut parturiens, aitque quo temporis puncto vult delere gentes exteras in gratiam Iſraelis, Quo pacto perdam illas iſtorum cauſa? Prouerbij autem hæc ſententia eſt, in locum bouis, qui currendo cecidit, ſolent ſufficere equum ac collocare ad alterius præſepe. Quod noluiſſet dominus facere ante lapſum ipſius, vt quem haberet precipuè charum. Cæterum poſt ſanatum bouem illo die ſiue inſequenti granatè fert extrudere equum ſuum, bouis ſui cauſa & nomine, ex quo eo ſe-

mel

mel eſt introductus. Sic Deus Opt. Max. ſimul atque lapſi in ruinam Iſraelis dignitatem tribuit nationibus exteris, vbi ipſe Iſrael conuerſus eſt per pœnitentiam & redemptus, moleſte fert perdere nationes exteras Iſraelis gratia.

Cōtextus. Ex dictatis Magiſtri, Rab. Ghidel ait, Iſraelitæ comeſturi ſunt annos Chriſti, at verò, inquit R. Ioſeph Peſitá, quiſnam illos comedet? Hilec & Bilec eos comedent. Ad remouendam ſententiam R. Hillelis, qui dixit, Non eſt Chriſtus Iſraeli, quoniam iam comederunt illum diebus Ezechiæ.

Scholion R. Iacob. Iſraelitæ comeſturi ſunt annos Chriſti, id eſt, ſatietas & rerum abundantia quæ illis temporibus futura eſt, pertinebit ad Iſraelem. Verum Hilec & Bilec comedent eum. Erat autem locutio hac vulgaris & trita, eo ſenſu, quo dicit ſolet, cacodæmones cuiuſuis ſexus comedent eum, vt apparet ex tractatu Hulim. Mihi autem videtur Hilec & ilec ſonare vaſtitatem & deſolationem. Alij dicunt duos fuiſſe iudices Sodomæ qui his nominibus appellarentur. Non eſt Chriſtus Iſraëli. *ſententia Hillelis eſt heretica niſi ſic accipiatur. Non eſt Chriſtus propter Iſraelem vel cauſa Iſraelis, cui Ezechias fuit Chriſtus & is de quo dictæ ſunt vniuerſæ Prophetiæ, vt Pullulare faciam cornu domui Iſrael, & ſtabit & videbit fortitudinem eius ſed (eſt Meſſias) propter Dauidem, eiuſque meritum, qui docturus erat innumerabiles Pſalmos & Hymnos. Item propter Moſem, qui legem ſuſcepturus erat.*

De nominibus Chriſti.

Ait Magiſter, mundus non eſt procreatus niſi ob Dauidem. Samuël, niſi ob Moſem. R. Iohanan, imò verò ob Chriſtum. Quod nomen eius? [a] Domus R. Sila reſpondet, Silo nomen eius, quoniam dictum, donec veniat Silo. Domus R. Ianai Innon nomen eius, quoniam dictum. ſit nomen eius in ſæculum, ante ſolem Innon nomen eius. Domus R. Hanina .i. miſericordia nomen eius, quoniam ſcriptum, Non enim dabo illis Hanina, miſericordiam. Non deſunt qui dicant [b] Menahem filius Ezechiæ nomen eius, quòd legatur in Lamentationibus Hieremiæ, quia longè factus eſt Menahem, conſolator, conuertens animam meam. Porrò doctores noſtri appellandum eſſe [c] album domus Rabbi, tradiderunt, allegantes oraculum Eſaiæ, verè infirmitates noſtras ipſe portauit, & dolores noſtros tulit. Nos autem reputauimus eum quaſi leproſum & percuſſum à Deo & humiliatum. R. Nahaman ait, ſi Chriſtus eſt vnus è viuis, eſt mihi ſimilis quoniam ſcriptum, & erit dux eius ex eo & princeps de medio eius producetur Rab. autem inquit imò ſi Chriſtus eſt in viuis, ſimilis eſt magiſtro noſtro Hakkados, ſi in mortuis, ſimilis eſt Danieli viro deſideriorum. R. Iuda ex dictatis Rab, ſiue magiſtri

a Schola. Gen.49. Pſal. 49. Quiſque iſtorū alludit ad ſuum nomen. Hiere.16. b q. cōſolator. Lam.1. c .i. leproſum. R. Iacob. vbi obſerua 53 caput Eſaiæ ab Hebræis explicatum de Chriſto. Hier.30.

dictum reliquit, Deus opt.Max. prolaturus eſt Iſraelitis Dauidem, quoniam ſcriptum, & ſeruient domino Deo ſuo, & Dauid Regi ſuo, quem ſuſcitabo eis. *Ibid.* Illic enim ſcribitur *ſuſcitabo*, non item ſuſcitaui, ſed hoc ſimiliter affirmanti Rabbino Abaï reſpondit R. Papha. Scriptura hæc, & Dauid ſeruus meus princeps eorum in ſæculum, *Ezech.37* Dauidem appellat Chriſtum quo modo Imperator primus & ſecundus nominantur Cæſar.

Illud prophetæ, væ deſiderantibus diem Domini. *Amos 5.* Ad quid eam vobis. Dies domini iſta tenebræ & non lux, illuſtrat exemplum Galli Gallinacei & Veſpertilionis, qui expectant lucem inquit R. Samlai, dum allegorias captat. Affatur igitur Veſpertilionem Gallus. Ego quidem expecto lucem, quoniam mea eſt. At quod ad te attinet, quid tibi cum luce? Illúdque eſt quod dixit ille hæreticus Rabbino Abahu, Quando venturus eſt Chriſtus. iſti enim reſpondit, Abi tege iſtas tenebras iſti hominibus. *Eſa.60.* cui cùm hæreticus diceret, quiſnam imprecationem huiuſcemodi mihi imprecatus eſt, ſcriptura, inquit, cuius hæc ſunt verba, Ecce tenebræ operient terram & caligo populos.

Scholion R. Iacob. Ego quidem expecto lucem. Veſpertilio, non habet oculos, lux ergo mea eſt, qui habet oculos, vt videam & illa frui ſoleo. Sic Iſraelitæ ſpectant redemptionem, quoniam dies Domini illis erit lux clariſſima. Quorſum autem diem illum expectent exteræ nationes, cùm præſertim ipſis futurus ſit tenebræ & non lux?

De annis vitæ Chriſti.

Cōtextus. Obſeruandum, quod R. Eliezer ait, dies Chriſti quadraginta eſſe annos eoque facere locum pſalmi, *Pſal.95.* Quadraginta annis, infenſus fui generationi huic, *Eſa.23.* R. Eliezer Azariæ filius poſuit ſeptuaginta, eſt hoc Eſaiæ loco, Et erit in die illa, in obliuione eris ô Tyre ſeptuaginta annis ſicut dies regis vnius. Quis iſte rex ſingularis reſponde, Chriſtus. Ribbi eum victurum dixit tria ſæcula, è Pſalmo 72. Timebunt te cum ſole & ante lunam in generatione & generationes.

Hillel aſſeruit nō eſſe Iſraeli Chriſtum quòd iam [d] comediſſent eum tempore Ezechiæ. R. autem Ioſeph, parcat, inquit dominus R. Hilleli. Nam quando extitit Ezechias? Nónne ſtante templo primo? Atqui Zacharias iſta vaticinatur in æde ſecunda, Exulta vehementer filia Sion, iubila filia Ieruſalem. Ecce rex tuus venit tibi, iuſtus & ſaluatus.

Hæreſim eſſe non fuiſſe vēturū Meſſiam. Perdidiſſent propter peccata. Zach. 9.

Sequens documentum R. Eliezer dictitauit. Dies Chriſti 400. anni. Quoniam dictum, *Pſal.9.* lætati ſumus pro diebus, quibus nos humilaſti, annis quibus vidimus mala. ſcribitur autem in Geneſi, *Gen.15.* ſubiiciēt eos ſeruituti & affligēt quadringentis annis. Ribbi pauciores numerat, *Eſa.63.*

nempè 365 pro numero dierũ Solis, quòd prædictum ſit, Dies enim vltionis in corde meo annus redemptionis meæ venit. Quid eſt, dies vltionis in corde meo?

R. Iohanan, cordi meo, inquit, reuelaui, membris meis non item. (*a Scholiõ R. Iacob.* [a] quoniam id non protuli ore meo, vt membra poſſent exaudire, verum intra cor totum iſtud continui) R. Simeon ben Lachis, cordi meo, inquit, reuelaui, Angelis autem adminiſtratoriis non reuelaui. Vt verò docet Abimas filius R. Abahu, dies Chriſti Iſraëli ſunt ſeptem annorum millia, quòd ſcriptum, (*Eſa. 62.*) ſicut gaudet, ſponſus ſuper ſponſa, gaudebit ſuper te Deus tuus (diebus autem ſeptem conuiuij lætatur ſponſus, iam dies Dei mille anni) R. autem Iuda ex Samuele, dies Chriſti ſicut à die orbis conditi ad hoc vſque tempus. Quippe ſcriptum, (*Deut. 11.*) vt multiplicētur dies veſtri, ſicut dies cæli ſuper terram (*b Scholiõ R. Iacob.* [b] tantiu enim verſaturi ſunt Iſraëlitæ in terra ſua diebus Meſſiæ.) R. Nahaman Iſaaci filius ſicut dies Noë, ad hoc temporis punctum vſque, iuxta locum Eſayæ, (*Eſa. 54.*) ſicut in diebus Noë iſtud mihi eſt, cui iuraui ne inducerem aquas diluuij.

R. Haia Abæ filius ex doctrina R. Iohanan, vniuerſi, ait, prophetæ non niſi vaticinati ſunt de diebus Chriſti. At de futuro illo ſæculo, (*Eſa 64.*) oculus non vidit ô Deus præter te, quæ facies ſperantibus in te. Quod non caret controuerſia. quoniam Samuel nihil intereſſe ſcribit inter præſens ſæculum & dies Chriſti, præter vnam imperiorum tyrannidem.

Aſſerit præterea R. Haïa Abæ filius è ſententia R. Iohanan, omnes prophetas vaticinatos duntaxat de hominibus in pœnitentiæ ſqualloreverſantibus. Iuſtis autem abſolutis illud propheticum quadrare, oculus non vidit Deus prę-ter te, quæ præparaſti ſperantibus in te. (*Ibidem.*) Quæſtionem hanc auget R. Abahu, qui affirmat iuſtos porfectos & abſolutos non poſſe ſtare in loco Pœnitentibus apparato, adducens illud Eſayæ, Pax, Pax, ei qui longè eſt, & qui propè, dixit Dominus & ſanaui eum, ei ſcilicet qui longè eſt in principio, poſteà verò propè. Quis iſte remotus? qui longè eſt ab initio. Quis propinquus? qui propè eſt hoc præſenti tempore. R. Iohanan interpretatur remotum eum qui eſt longè à tranſgreſſione, propinquum eum qui eſt propè tranſgreſſionem, ſed longè ſe ab ea ſubducit.

Ex ſententia R. Iohanan R. Haia Abæ filius, vniuerſi, inquit, prophetæ non niſi de Chriſto vaticinantur, idque diſcipulo ſapientum & ei qui ſe in actione virtutis exercet, diſcipulo ſapientum. & ei qui liberaliter largitur diſcipulo ſapientum de ſuis facultatibus. Cæterùm de diſcipulis ſapientum ipſiſmet dicitur, oculus non vidit Deus præter te. (*Innuunt vinum S. Euchariſtiæ.*) Quid, oculus non vidit, declarat? Vinum, quod ſeruatur in ſuis racemis à ſex primi orbis procreati diebus, vt quidem affirmat R. Ioſua filius Leui. Vt autem Res Lachis, Eden ſiue paradiſum, quem non ſpectauit oculus ab ipſo ſæculo. Vbi igitur, inquies, verſabatur Adam? Nónne in horto, qui quidem eſt & nominatur Eden? Aliud eſſe hortum, in quo Adam fuit locatus, aliud Edem ſiue paradiſum, (*Gen. 1.*) quem nego conſpexiſſe vnquam oculum, diſce ex ipſomet Geneſeos contextu, & fluuius egrediebatur ex Eden ſiue paradiſo (*Ibid.*) ad rigandum hortum.

Eorum quæ tractantur de Meſſia in R. Moſe, Chaldæis Paraphraſtis & Thalmud capite Helec ſinis, interprete G. Genebrado Theologo & profeſſore Regio.

SYMBOLVM FIDEI IVDAEORVM E R. MOSE AEGYPTIO.

PRAECATIONES EORVNDEM
pro defunctis, è lib. Mahzor.

ALIÆ, IN QVIBVS COMMEMORATIO-
nem ſuorum Diuorum faciunt. Aliæ pro his, qui deſpon-
dentur & coniugantur, è Breuiario
Hebræorum.

Sexcenta tredecim Legis præcepta, è More Nebuchim.

INTERPRETE G. GENEBRARDO
Theologo Pariſienſi.

LVGDVNI,
Apud Ioannem Pillehotte ſub ſigno nominis IESV.
M. D. XCIX.

D. IACOBO AMIOTO

MAGNO REGIS ELEEMOSYNARIO, ET D. CORNELII COENOBIARCHAE G. GENEBRARDVS THEOLOGVS PARISIENSIS. S. D.

IN VERTENDIS *antiquæ Sionis lapidibus,rutique cæſis, Amiote literatorum princeps clariſsimè, multa reperire ſoleo, quæ non ſolùm veterum patrem fidem in memoriam reuocant, ſed etiam recentis Eccleſiæ qualemcúmque picturam in illius populo,etiam num hodie, ſupereſſe oſtendunt Quemadmodum autem in magnis ſuperbarum ædium. ruinis marmor,ac aliquid ſimile ſæpe effoditur, quod nos veteris præſtantiæ commonet & inſuper ad recentium ſtructurarum decus atque ornamentum facit,aut quemadmodum ex animantium viliſſimorum ſtercoribus ſæpè leguntur gemmæ,quæ in aureorum annulorum palas immiſſæ ſplendorem oculis iucundiſsimum afferunt:ſic quod ex corruptæ ſynagogæ reliquijs eruitur Patriarcharum incorruptam religionem adhuc ſpirans mihi videtur Eccleſiam & exornare & ad primam ſuam lucem deducere.Quid commoditatis alij inde percipiunt,ariolari non poſſum. Ego certè ad me inde ſentio vberem fructum manare,ſiue vt antiquitatis vltimæ pleniorem cognitionem teneam,ſiue, vt recentiorum temporũ ſeriem,id eſt,originem & progreſſum obſeruem, & ſuauem voluptatem redundare, quòd in ipſorum ſenſis,ritibus,myſterijs,cultu,doctrina,tãquam in ſpeculis, expreſſam meam fidem introſpiciam,ac eam ab vltimis quibúſque temporibus perpetuato ſeculorum ordine repetam, ne mihi temere pro cuiuſuis arbitratu conficta excogitatáq; appareat. Quod vtinam poſſem tam facilè indicare in vulgus, emiſsis in omnium manus,qui ad id argumentum pertinent, Hebræorum libris, quàm celeriter vnum aut alterum exemplar proferre, indeq; probare multa putari recentia & à noſtris hominibus inuenta, quæ tamen aliunde ac longè altius habeant principium. Sed hæc fuit temporum calamitas,hæc perturbati regni miſeria, vt, rebus propter clades inteſtinas in ancipiti poſitis,exhauſtisq; in ſumptum aliorum negotiorum marſupijs, neque boni libri præſertimque Hebraïci,vbiuis prælo cudi,neque animi Piorum,qui in ipſis aliquid vident,ad illos interpretandos adhuc adijci quieuerint.Intereà autem, quò aliquos ad id officij Reipublicæ Chriſtianæ præſtandum reuocemus, quò aliquos ad hæc literarum ſtudia,rei vtilitate & iucunditate propoſita excitemus,exiguum quoddam prægustamentum hoc loco apponere inſtitui,quod nec librarios magnis ſumptibus grauet,nec lectoribus ciuilium motuum pertæſis & aliò non facilè mentem conuertentibus,*

operis prolixitate, faſtidium procreet. In eo contemplabuntur præcipuos fidei articulos Iudæis nobiſcum eſſe communes, Meßiæ aduentum, per quem ad nos omnium bonorum ilias aduéheretur, qui & cardo ſemper extaret omnis diuinæ religionis, fuiſſe numeratum in ipſorum ſymbolo, ſpem ſempiternæ beatitudinis populo Domini ſemper fuiſſe pro ſalutis capite propoſitam. Perſpicient in ſolennibus ipſorum ſacris vſurpari, quæ à Munſtero & conſimilis metalli hominibus, vt eneruent librorum de Machabæorum geſtis veritatem, vt receptam Eccleſiæ de orando pro mortuis conſuetudinem infirment, malignè aſſeuerantur nunquam in hunc vſque diem fuiſſe apud ipſos vſitata. Conſiderabunt in publicis precibus Diuorum commemorationem fieri, compluráq; alia, quæ à priſcis ſæculis, continuata quadam doctrinæ ſucceßione, Iudæorum animis inhæſiſſe non dubitabit is, qui ipſos reminiſcetur ſemper retinentißimos extitiſſe auitarum traditionum, Id vero quicquid eſt, vir ſapientißimè, tuo inter bonos & doctos præclaro nomini dicare volui, quod etſi, mea etiam exiſtimatione, exiguum ſit, huiuſmodi tamen ſtudijs delectari te ſciam, ſoleáſque perhumanè ſuſcipere, quæ tuæ magnitudini in quouis literarum genere offeruntur, quarum te eſſe cultorem præcipuum & patronum ſingularem omnes tum gaudemus, tum ſingulari Dei beneficio ducimus. De more igitur tuo, placide vigiliolam noſtram. Accipito, ac animum pictura paſce vetuſta.

Munſt. in ſcholiis ad cap. 19. li. 3 Ioſephi Hebraici.

ORATIO IVDAEORVM, quam Deo proponunt diebus ſolennioribus in memoriam ſuæ fidei ſequenti Symbolo comprehenſæ è pag.66. Breuiarij .Hiſpanici. Interprete Gilb.Genebrardo Theologo Pariſienſi.

DEVS REX, qui inſides ſolio miſerationum, qui te geris miſericorditer, qui parcis iniquitatibus populi tui, primã primum remittens, multiplicans indulgentiam peccatoribus & propitiationem præuaricantibus, faciens iuſtitiam cum vniuerſa carne & ſpiritu, ne iuxta improbitatem ipſorum illis retribuas. Deus (qui) docuiſti nos dicere tredecim (articulos fidei) recordare nobis hodie fœderis tredecim (proprietatũ tuarum) quemadmodum perfeciſti manſueto (Moſi) iã olim verbis ſic in lege tua conceptis. Cùm deſcendiſſet Dominus per nubem ſtetit Moſes cum eo inuocant nomen Domini. Quo trãſeunte corã eo ait 1. Domine Domine, 2. Fortis, 3. Miſericors, 4. & Clemẽs, 5. Patiens, & 6. Multus miſeratione ac 7. Verax, 8. Qui cuſtodis miſericordiam millia, 9. Qui aufers iniquitatem, Et 10. Scelera, atque 11. Peccata. 12. Qui mundando non mũdas. 13. Qui reddis iniquitatem Patrum Filiis ac nepotibus ſuper tertiam & quartam progeniem.

Exod. 34.

13. Dei proprietates, ex Haggaon & Abbẽ Ezra Exod. 34.

.i. qui non niſi pœnis aliquatenus ſumptis, innocentes & mundos efficis.

Canticum ſiue carmen in Symbolum fidei tredecim radicibus ſiue articulis conſtans, è pag. 101. Breuiarij Heb. Hiſp.

1 Magnificetur Deus viuus, collaudetúrque ens, cuius ſubſiſtentiæ nullum tempus extitit.

2 Vnus & adeò ſingularis, vt nihil ſit [a] æquè ſingulare, abſconditus, nec finis ipſius vnitati.

3 Non habet ſpeciem corpoream, neque corpus eſt, [b] neque ei comparabimus ſanctitatem ipſius.

4 Primæuus eſt, ante ceditque omnem rem à ſe procreatam Primus eſt & principium ipſius caret principio.

5 En ipſe Dominus eſt vniuerſi, ac quicquid conditum eſt, declarat magnitudinem eius atque imperium.

6 Influxum muneris prophetici tradidit hominibus peculij ſui, & pulchritudinis ſuæ.

7 Non ſurrexit in Iſraele adhuc propheta æqualis Moſi, qui ſupeɫtauit ſpeciem ipſius.

8 Legem veritatis dedit populo ſuo, per manus prophetæ ſui, qui fidelis fuit in domo ſua.

9 Non variabit Deus neque commutabit vnquam legem ſuam cum altera.

10 Speculatur, nouitque arcana noſtra, intuens in primo rerum exortu, ipſarum fines.

11 Præmium tribuit pio homini iuxta opera ipſius. Malum irrogat impio ſecundum impietatem ipſius.

12 Mittet ad extremum dierum Meſſiam noſtrum, vt redimat eos, qui expectant finem ſalutis, quam ipſe afferet.

13 Mortuos viuificabit pro multitudine benignitatis ſuæ. Benedictum in omnem æternitatem nomen ipſius laudabile. Amen.

a vel iuxta ſingularitatem eius abſcõditã. De quo in Ephraſi.

b In Heb lubens legerem ש pro לא. Neq; corpus eſt in rerum natura cui comparemus ſãctitatẽ eius.

Heb. 4.

Meſſias ſiue Chriſtus.

Ecphraſis ſuperioris Symboli auctore R. Moſe Aegyptio Maiemonis filio.

1 Obſeruato legis noſtræ ſiue radices ſiue fundamenta eſſe tredecim, quorum primum iubet credere ſummum opificem eſſe ens perfectæ abſo lutæque eſſentiæ. Itémque cauſam, cur reliquæ res exiſtant, ac habeant firmitatem ſub ſiſtentiæ ſuæ, vndéque vires & facultates conſtantiæ vniuerſi entiũ ordines trahunt. Itaq; ſi in animum inducamus remotionem eſſentiæ, eius, profectò vniuerſorum entium ſubſiſtentia ceſſabit, cùm tamẽ ſublatis per animi cogitationem rebus cæteris, non propterea ipſius cohærentia eſſet aut deſinat. Nomen quippè obtinet αὐτάρκης, per ſeque ſufficientis, qui in ſeſe nõ egeat alterius conſiſtentia, & quo cætera omnia, ſiue intelligentiæ, ſiue corpora cæleſtia, ſiue quicquid intra ea includitur, ad ſui cohærentiam indigeant. Atque is eſt primus articulus ad quem ſpectatum eſt, voce, Ego Dominus Deus tuus.

Mentes ſeparatæ.

Exod. 20.

Articulus ſecundus eſt de Dei ter, quatérque beandi vnitate. Eo intelligitur Cauſam omniũ rerum eſſe Vnum aliquid, nec verò vnum inſtar eius quod dicitur ſpecie vniuerſali vnum, aut etiam vnum ſpecie ſingulari ſiue indiuidua. Item non eſt vnum, prout vnum mixtum cõpoſitúmve, quod diſpertitur in vnitates plurimas, ſed nec veluti corpus ſimplex, quod vnũ quidẽ extat numero, ſed tamen recipit intentionem & remiſſionem, admittitque diuiſionem in infinitum. Verum enimuerò Deus Opt. Max. Vnus eſt abſoluta vnitatae, cui nulla omninò conſimilis exiſtit. Ac hic quidem eſt articulus ſecundus, qui indicatur locutione, Audi Iſarael, Dominus Deus tuus Deus vnus eſt.

Deus vnus citra comparationem.

Deut. 5.

Articulus tertius eſt de remouenda ab ipſo conditione qualitatéve corporea. Nam iſte vnus, cuius meminimus, neque exiſtit corpus, neque eſt vis in corpore, neque attingunt ſiue afficiunt eum, corporum accidentia vel affectiones, vt motus, ſtatus, non modò in ſubſtantia, ſed nec per accidens. Et ideò Sapientes, quos felix fauſtúmq; ſit nominaſſe, ab eo remouerunt omne genus compoſitionis & diuiſionis ſiue ſeparationis, ac dictum reliquerunt in ſũmo deo neque eſſe ſtatum, neque ſeſſionem neque redundantiam, quaſi recrementum, neque denſationem ſiue conflationem. Recrementum appellarunt ſeparationem, Denſationem

Eſa.11. deduxerunt a vocabulo, quo vtitur Eſaias *Veaphu*, & confertim inuolabunt in humerum Paleſtinorum, q. d. propellent eos per humerum in hæreſcendo imminendóque ipſorum tergis,

Eſa. 40. de ſignificatione coniunctionis atque appoſitionis. Dixit autem Propheta, Cuinam aſſimulabitis me & æquabor? Atqui ſi eſſet corpus ſimilitudinem haberet aliquam cū reliquis corporibus. In his autem omnibus, in quibus ſcriptura comparat eum ſimilibus corporeis, veluti dum ei attribuit motum, ſtatum, ſeſſionem, locutionem, id fit forma dicendi metaphorica, quemadmodum prodiderunt doctores noſtri, quorum meminiſſe fortunatum fœlixque ſit. Loquitur, inquiunt, ſcriptura more humano per quãdam ἀνθρωποπάθειαν, de qua re homines multa iam philoſophati ſunt. Hoc autẽ eſt tertium caput, at quod reſpexit, Deus in Deutero-

Deut. 4. nomio, Non vidiſtis vllam ſimilitudinem. Nam quemadmodum diximus Deus neque corpus eſt, neque vis in corpore.

Caput quartum dictat neceſſario eſſe credendum Hunc Vnum eſſe priſcum ſimpliciter, cætera verò alia non eſſe primæua, ſi ei conferantur. Demonſtrationes, quæ id efficiant, multas hoc in volumine attulimus. Atque hic quidem quartus exiſtit articulus, ad quem accedit

Deut. 33. oraculum Deuteronomij. Habitaculum tuum (ô Iſrael) Deus antiquitatis, & ſubter te brachia ſempiterna.

Capuc quintum, quo oporteat Deum Opt. Max. colere, extolleréque ac exaltare vocem ad celſitudinem & venerationem eius declarandam. Nec verò ita ſe gerendum erga alios, veluti Angelos, orbes cæleſtes, ſtellas, elementa & reliqua, quæ ex iis conflantur, quippè quæ

a vel finitā & coactā, &c. omnia [a] finita ſint coactam ſiue neceſſariam habeant actionẽ, & nihil poſſint vel deſiderent præter Dei voluntatem. Prætereà non interponendi ſunt velut interpretes aut ſequeſtres inter ſe & Deum, vt ei ipſi coniungantur, neque ponendæ ex aduerſo ſui (.i. ante ſe) cogitationes ad alterum. Et is quintus quidem articulus hortatur ſeſe ſubducere ab Idolorum alienorúmque Deorū cultu. Ad quam ſẽtentiam conſtabiliendã plurima legis oracula pertinent.

Articulus ſextus eſt de Prophetia. Hoc tenentur homines, noſſe in humana ſpecie verſari indiuidua, quorum mentes purgatæ ſint, perfectióque adeò inſignis, vt animus ipſorum defæcatus depuratúſque eo vſque progrediatur vt percipiat veritatem, itémque formam intellectualem, ſicque poſtea adhæreſcat intelligẽtia humana intelligentię agenti, atque ab ea recipiat præſtantẽ influxū .i. influxū propheticū. Ac iſta quidẽ huius rei ſententia eſt Cæterū explicatio articuli latiſſimè patet. Sed quoniam non proponimus adducere demonſtrationes de ſingulis articulis ac declarare quî valeant comprehendi & quî ſint ſumma vniuerſáque capita cunctarum diſciplinarum, eos duntaxat commemorabimus per modum narrationis. Verſus autem Legis teſtimonio ſuo comprobabunt plurimorum Prophetarum Prophetias.

Articulus ſeptimus pertinet ad prophetiam Moſis magiſtri noſtri, ſuper quem ſit pax. Iuxta hunc neceſſe eſt credere Moſem patrem eſſe omnium prophetarum qui ipſum vel præceſſerūt vel ſubſecuti ſūt vel ipſius ætate vixerūt, nec reliquorū dignitatẽ atque præſtantiã Mo- Moſes

ſaicæ eſſe parem. Vnde ipſe præcipua extitit præcipua creaturarum Dei, quod ad homines attinet, creatura apprehenditque plus ſecretorum Dei conditorum. ris quàm aut apprehendit aut apprehendet vl- Deut.34.

lus hominum, qui vel extiterint vel extaturi ſint. Prætereà credendum eſt ipſum perueniſſe ad ſummum humanæ præſtantiæ, adeò vt peruenerit ad regni cæleſtis eminentiam, comprehenſúſque fuerit cœtu Angelorum. Deinde nō eſt relictum vllum firmamentum, vllúmque myſterium in arcanis legalibus, quæ nō habuerit cōprehenſa non officientibus impedimentis corporeis. Prætereà nihil ei defectionis ne tantillum quidem, inhæſit. Quin etiam in ſuis perceptionibus, contemplationibúſque membra ipſius, & ſenſus deſierunt fungi ſuis craſſis & corpulentis actionibus, & facultas ipſius appetens oppreſſa eſt, adeò vt ſola mentis intelligẽtia ſuperſtes & reliqua extiterit. Ac in hanc ſententiam ipſum proditum eſt conuerſatum cum ſummo opifice citra Doctorem intermedium. Cæterùm hoc præclarum argumentum propemodum explicauiſſemus atque diluiſſemus dubitationes, quæ emergunt è legis verſibus, declarauiſſemus quoque ſenſum loci, Ore ad nos loquar ei, cum integro verſiculo, i- Num 12.

témque aliis, qui eandem ſententiam efficiunt, niſi perſpexiſſemus hac ſubtiles ſententias, valdéque abſtruſas egere præfationibus multis & hypotheſibus & parabolis ſiue comparationibus, priuſque explicandam fuiſſe ſubſtantiam Angelorum & myſterium de ipſorum præſtantia necnon animæ & facultatum ipſius naturam. Sic verò prouecta fuiſſet noſtra oratio ad tractationem formarum, quibus ſummus opifex itémque angeli apparuerunt Prophetis, vbi ſeſe reuoluiſſet tractatio de menſura ſtaturæ & rebus eôdem pertinentibus. Huic verò diſputationi ſoli, etiam ſi abſoluta breuitate perficeretur, non ſufficerent centum chartæ. Quo circa reiici eam in aliud tempus, quouſque occurrat locus accommodatus in libro de expoſitionibus Derashoth, ſiue rerum in contemplatione poſitarum, quem edere inſtitui, aut in libro de arcanis facultatis propheticæ, quem iam cœpi, aut in libro de feſtis, in quo explicatè hæc vniuerſa capita à me iã recenſita, pertractabo.

Sed reuertor ad hoc caput à quo deflexi. Vaticinatio Moſis Doctoris noſtri, qui pace fruitur, antecellit vaticinationes cunctorum prophetarum quatuor in rebus. Primùm quoniam ſummus opifex, non colloquebatur cum prophetis niſi interuẽtu Angeli interpretantis, cùm inter Deū & Moſẽ nō intercederet Ange-

lus, quemadmodum prodit ſcriptura, Os ad os loquebatur. *Num.12.* Deinde Prophetæ vniuerſi non fungebantur munere vaticinationis niſi in inſomniis nocturnis, *Gene.28.* Dicente ſcriptura, Et ſomniauit & ecce ſcala conſtituta: aut interdiu quidem, ſed cùm ſopor irrueret in prophetam, cui accidebat res illa, ſenſibus ipſius membriſque omnibus oppreſſis ſuáque actione deſtitutis adeò, vt ſola cogitatio in ipſo vigeret, quemadmodum ſolet euenire ſomniantibus. Hoc autem vocatur viſio & viſum, vnde Illud, *Ezech.8.* In viſionibus Dei. Moſes verò habuit ſpiritum propheticum ſibi aſſidentem ac ſuper ſe morantem interdiu, ſtans iuxta duos Cherubim, quando congrediebatur ei ſummus opifex. *Exod.25.* Hinc illud, & conueniam te ibi. Tertiò omnes prophetæ, quotquot vaticinabantur tametſi id facerent per viſa aut interuentum angeli, concutiebantur membris, tabeſcebant pedibus, ac compages corporis ipſorum diſſoluebatur, corripiebátque ipſos horor ingens, adeò vt præ terrore propemodum afflarent animam. Sic ſcriptum eſt de Daniele dum ipſum alloqueretur Gabriel. *Dan.10.* Non eſt, inquit, relicta in me fortitudo, ſed & ſpecies mea mutata eſt in me in tabem, neque tenui quicquam virium. Quin & ſubiicit, Audiens iacebam conſternatus & vultus meus hærebat terræ. Et iterum, in viſione verſi ſunt cardines mei in me. Moſi autem nihil tale accidebat, vtpotè qui prophetiam apud ſe morantem haberet. Sed nec palpitabat nec expaueſcebat, dicente ſcriptura, collocutus eſt Dominus cum Moſe facie ad faciem &c. *Exod.33.* Quorum verborum hæc eſt ſententia. Quemadmodum homines non expaueſcunt dum inter ſe colloquuntur, ſic ipſe Moſes, qui pace perfruitur, non pauebat aut conturbabatur, dum cum ipſo Deus ſermocinaretur, etſi id fieret aduerſa facie, idque quoniam multum vehementérque defigebatur & inhæreſcebat intelligentiæ, quemadmodum diximus. Quarto & poſtremò ſancti vates non vaticinabantur pro arbitratu ſuo, ſed pro voluntate & licentia ſummi opificis, fieríque poterat, vt multis annis agerent citra influxum vímque propheticam, & quamuis rogarent dominum, vt ſibi mitteret prophetiam, ſic tamen permanerent aliquandiu, quouſque eis vis vaticinandi obueniret poſt multos, vel dies, vel annos: aut etiam vaticinatione nunquam afflarentur. Vnde reperias eorum quoſdam, qui ſategerint exhilarare animam ſuam, purgaréque cogitationes ſuas. *4.Reg.3.* Hoc modo ſe geſſit Eliſeus dum diceret, Et nunc accipite mihi pſaltē, tum enim prophetia in ipſum irruit. Nec tamen quotieſcunque vaticinabantur, opus erat tali afflatu, vt vaticinarentur, vtque ei præpararentur. Moſes autem, (ſicuti comperimus) doctor noſter vaticinandi dono fungebatur quocunque vellet tempore, quemadmodum ipſemet prodit, State, inquit, & audiam quid præcipiet dominus vobis. *Num.9.* Et iterum, Loquere ad Aaronem fratrem tuum, & ne veniat omni tempore ad ſanctuarium. Moſes nempe omni (tempore) veniebat, non item Aaron.

Articulus octauus eſt lex de cælo. Eo credimus legem vniuerſam, quæ verſatur in noſtris manibus, conſcriptam eſſe à Moſe & profectam ex oraculo præpotentis Dei. His autem ſignificare cupio vniuerſam legē ad ipſum perueniſſe per oraculum omnipotentis, acceſſu, qui appellatur colloquium ſiue ſermocinatio. Nec vero nouimus, qualis extiterit iſte acceſſus, ſed eum tamen is nouerat, qui ipſum eſt conſecutus, quódque factus ſit tanquam cum ſcribente, cuius in auribus aliquid legitur, qui & ſcribit, quæcunq; ipſi narrantur partim de Annalibus, partim de rebus ad legē legiſq; præceptiones pertinentibus. *Scripta Moſis, partim ad hiſtoriam partim ad legiſlationem pertinent.* Ac ſic diſtinctio habetur inter hos locos. Et filij Chā, Chus, Mizraim, Phut, *Gen.10.* Et, Nomen vxoris ipſius Meetabel filia Matred, *Gen.36.* Et, Ego Dominus Deus tuus. *Exod.20.* Et, Audi Iſrael Vniuerſa enim lex Domini ſancta eſt, atque vera. *Deut.6.* Et tamen Manaſſes quidam hæc negabat, docebátque impios nagatores exiſtimare legem habere corda & cortices, ac tales narrationes & res geſtas, quæ Lege continentur, carere vtilitate, nec aliunde eſſe profectas, quam ab ipſo Moſis ore, atque id quidem ſignificari vulgari dicto, Lex non eſt de cœlis. Preterea ferunt Manaſſem credidiſſe totam legem prodiiſſe ex Oraculo Dei, præter illos verſus, in quibus Moſes non adiiciſſet, Sic dixit Dominus. Atqui mandatum ipſius violaſſet. Nam Moſes à ſemetipſo locutus fuiſſet, Deo haud quaquam præſante, vt quidem impiorum verba ſupponunt. Verùm omnes legis apices literæque includūt inſignes ſentētia ſapientię pleniſſimas, quas percipiant ij, quibus Deus aparuerit mentem, ita tamen vt ſapientiæ eius ſumma perfectio non comprehendatur, prodente ſcriptura, longiorem eſſe terra ac inſuper latiorem mari menſuram ipſius: *Iob. 11.* cum non niſi liceat homini incidere in veſtigiis Meſſiæ Dei Iacob, qui precatus dixit, Reuela oculos meos, & videbo mirabilia de lege tua. *1. Dauidis, qui hæc canit.119.* Cæterum interpretatio ipſius, quam à maioribus accepimus, ſimiliter profecta eſt ab oraculo præpotentis Dei. *Cabbala ſiue interpretatio legis per manus tradita à Deo eſt.* Præterea quicquid obſeruauimus hodie de præceptis Tabernaculorum, Palmarum, Tubarum, Fimbriarum, Phylacteriorū hiſq; conſimilum aliorum manat è iudicio, quod reuelauit ſupremus mundi effector Moſi, qui in pace conquieſcit, quódque Moſes nuntiauit nobis, miſſione fideli per ipſius legationem ad nos perueniente. Extat autem verſiculus, qui id quod deſignatur in hoc octauo articulo, expreſſit his verbis, *Num.16.* In hoc ſcietis, quia Dominus miſit me ad faciēdum vniuerſa hoc opera, Nam non ex corde meo (illa dictaui).

Articulus nonus pertinet ad tranſlationem (legis) hoc eſt permutationem. Eo credimus legem Moſis non eſſe reuellandam neque permutandam, neque aliam à Deo profecturam,

nihil ei eſſe addendum, nihil detrahendum quoad ſcriptum, eiúſque ſententiam & explicationem. Hoc & teſtatur verbum Dei hac oratione, Non addes ei neque minues de eo. Sed iam declarauimus, quod explicare oportuit de hoc capite, in præfatione noſtra. *Deut.4.a*

Articulus decimus oſtendit Deum Opt. Max. nota compertâque habere hominum opera, nec in his[a] torpeſcere. Nec verum eſſe, quod quidam inducuntur dicere apud vatem, Dereliquit Dominus terram, ſed potius quod concionatur Hieremias propheta, qui pacis beneficio fruitur, Magnus es conſilio, multus opere, cuius oculi aperti ſunt ſuper omnes vias filiorum hominum. Et quod alibi dicit ſcriptura, Dixítque Dominus, clamor Sodomorum & Gomorrheorum, multiplicatus eſt & peccatum eorum, Et rurſum, Viditque Dominus, quod multa malitia hominum eſſet in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta eſſet ad malum omni tempore. Hæc vero omnia inſinuant ſententiam veritatémque huius articuli. *a Haſitare.* *Iob 10.* *Gen. 18.* *Gen.6.*

Articulus vndecimus docet Deū Opt. Max. remunerare bnfacta eorū, qui executi fuerint legis præcepta, punire vero eum, qui eius vetita cōmiſerit. Remuneratio autem eorū maxima, eſt futurum ſæculū. At pœna ſumma in eo poſita eſt, quod exindetur anima, peribitque. De qua re, quod ſufficeret, iam tractauimus. Contextus autem ſcripturæ, qui hanc ſententaim deſignat, extat apud Moſem his verbis, Aut dimitte eis hanc noxam, aut ſi non facis, dele me de libro tuo, quem ſcripſiſti. Cui reſpondit Dominus, Qui peccauerit mihi, delebo eum de libro meo. His ſcriptura profitetur propoſitam eſſe iuſto & improbo mercedem illi quidem præmium, huic verò ſupplicium. *Exod.32.*

Articulo duodecimo iubemur credere tempus dierum Meſſiæ ſiue Chriſti, nempè tempus aduentui ipſius eſſe deſtinatum. Quod ſi tardauerit, expecta eum. Et ne ei præſtituat quiſquam certam ætatem, néve promat ex ſcripturis coniecturas, vt comprehendat tempeſtatem aduētus ipſius, dicētibus ſapiētibus noſtris, exſibilato ſpiritum eorum, qui ſupputant fines. Eſt autē neceſſe credere in Meſſiā, eum extollere, amare & orare pro eo (pro ipſius aduētu) iuxta id quod nuntiatū eſt per Prophetas omnes, ab ipſo Moſe ad vſque Malachiam. Quicunque autem de eo apud ſe dubitat, mendacij inſimulat vniuerſam legē, que Meſſiam ſperare iubet clariſſimè in ſectione Balaā & in ſectione. Vos ſtatis hodie. Atque id omnino, ne Deo & verbis prophetarum ipſius nuntium remittat. *Abac.2.* *Neceſſario credēdum in Meſsiam.* *Num.24.* *Deut.29.*

Articulus decimus tertius ſpectat ad reſurrectionem mortuorum, Huius verò ſententiam iam declarauimus. Porrò Homo cùm apud ſe integris completíſque articulis omnibus credit, comprehenditur communione Iſraelis. Itaque neceſſe eſt eum diligere, ei parcere, erga eum præſtare quæcunque à Domino omnium opifice iuſſa ſunt, quod attinet ad officia charitatis, fraternitatis, ſocietatis vnius erga alterū. Quod ſi admiſerit omne genus prçuaricationum mundi, vi concupiſcentiæ & fomitis, ſequutúſque fuerit impetum naturæ ſuæ corruptæ, luet quidem pœnas pro grauitate peccati ſui. Intereà tamen partem futuri æui obtinebit. Atque id quidem de præuaricationibus Iſraelitarum dictum eſto. Cum autē amiſerit aliquem iſtorum articulorum, à communione egreditur, Deum, præcipuum fidei caput negat, éſtque hæreticus & Epicureus, ac detrūcans [b] plantationes. Vnde eum decet auerſari atque perdere, vt de quo proditum ſit, Nónne odientes te Domine oderam, & inſurgentibus in te infenſus eram! Sed iam ſat multa hoc loco diſſerui, digreſſus ab inſtituto tractationis meæ. Verum id egi, quia ingēs inde manabat vtilitas ad fidei cōfirmationem, quippè qui ſim tibi complexus ſententias valde conducentes, diſperſas alioqui per multos eóſque inſignes libros. Quamobrem poſſide eas & proſperare, ac lege verba mea iſta ſæpiuſculè. Animum ad illorum intelligentiam ſeriò adjice, neque fallat te cor tuum, vt autumes te ea intellectorum ſimplici adiectu aut etiam denis. Tibi perſuadeto. (Viuit Dominus) te ſtolidè deceptum eſſe, (ſi id putes), proindéque ne feſtina iudicium ferre de iis, quæ tibi videbuntur. Cæterùm compoſui hunc libellum prout occurrebat mihi, atque id quidem poſt multos labores, conſideratis libris compluribus, perueſtigatiſque ſententiis, tum aptis, tum ineptis, ac è cunctis tibi quicquid certo tenere & credere par eſt expoſui. *b Firmat patrū ſententias.* *Pſal.139.*

Singulis prætereà in capitibus omnia firmare ſtudui probationibus dilucidis. Et certè à Domino poſtulaueram vt doceret me ſemitam rectam & iuuaret me, quemadmodum vates ipſius fuerat precatus. Sit manus tua ad adiuuandum me, quia mandata tua elegi. *Pſal.119.*

SVPREMVM LVGENtium officium ex libro precationum Hebraicarum, qui inſcribitur Mahzor ſancta Synagoga Romanæ.

Qui conſpicit ſepulchra Iſraelitarum, dicit.

BENEDICTVS Dominus Deus noſter, Rex ſæculi, qui cum iudicio formauit vos, aluit vos, in vita conſeruauit vos, morti dedidit vos, qui nouit numerum omnium veſtrum, qui vos ſuſcitaturus eſt, qui vos reſtituturus eſt cum iudicio. Benedictus es Domine qui vitā tribuis mortuis. Viuant mortui tui cum cadauere meo reſurgāt. Expergiſcimini & iubilate, qui iacetis in puluere, quia ros lucis ros tuus & tertia manes ejiciet. *Eſa. 26.*

Ad

Ad tumulum defuncti ſuperiorem hanc benedictionem ſolus Miniſter Synagogæ pronuntiat. Sequentem verò orationem populus Miniſtro præeunte concinit.

Iuſtificatio Iudicij(.i.vt quis iuſtificetur in Iudicio. Putant enim hanc precem iuſtificare mortuum,pro quo orant.)

1 Dei perfectum eſt opus. Nam vniuerſæ viæ eius iudicia.Deus veritas eſt & abſque vlla prauitate , iuſtus, itémque rectus.

2 Deus perfectus eſt in omni opere.Ecquis dicet ei , quid agis ? Quid dominatur in inferioribus & ſuperioribus qui morti tradit . qui vitam ſuppeditat , qui deducit ad inferos & reducit.

1. Reg 2. 3 Deus perfectus in quacunque actione . Ecquis inquiet ei,Quid facis ? Qui ordinas & facis,gratis nos miſericordia affice , ac merito illius (Iſaac)qui vinctus fuit, tanquam victima, attende & exequere.

4 Deus perfectus eſt, opus eius veritas. Omnes enim viæ eius miſericordia & veritas.Ipſe veritas eſt , itemque iudicia eius veritas Longanimis, multæ miſericordiæ & verax.

5 Ipſe autem miſericors propitiabitur iniquitati , & non perdet,multiplicabit auertere iram ſuam & non effundet omnem ſuam indignationem.

6 Benedictus.quoniam veritas iudicium eius & luſtrat vniuerſa oculo ſuo, retribuitque homini ſecundum ipſius merita cuius nomini cuncta laudem tribunt.

Deut. 32. 7 Videte nunc , quòd ego ipſe ſim,nec extet Deus mecum , ego occidam & ego viuere faciam, percutiam & ego ſanabo, nec eſt qui de manu mea poſſit eruere.

8 Homini , ſiue vnicum annum ſuperſtes fuerit , ſiue mille annos vixerit, extitiſſe quid magni prodeſt?perinde eſt ac ſi non extitiſſet Benedictus iudex veritatis , qui & necat & vitam præbet.

9 Anima omnis viuentis in manu tua eſt, iuſtitià plena eſt dextera tua.Miſerere omnium manus tuæ,quæ reliquæ ſunt ac dicito Angelo , retine manum tuam.

Iob. 33. 10 Recordare Abrahæ . ac intuere ab excelſis tuis, necnon Iſaaci, qui ligatus fuit propter nomen tuum,Iacobi quoque , qui dictus eſt perfectus tuus.Propter te, proptérque illos veniam præſta,& parce populo tuo.

11 Certè tribus rebus fundamenta mundi firmãtur lege,cultu & pietate (erga mortuoſ.) Benedictus qui premiũ rependit vacãtibus pietati.

12 Iuſtus in omnibus viis ſuis Deus. perfectus, longanimis , miſericordiiſque plenus. Idulge quæſo. parce obſecro tum patribus, tum filiis. Tua enim eſt, ô Domine,propitiatio, atque miſericordia.

13 Quid emolumenti percipit homo ex cuncto labore ſuo . cùm ob hæc omnia mors ſors eius ſit, nec in die mortis habeat adiutorem præter Dominum, cuius opera perfecta exiſtunt.

14 Iuſtus & rectus,neque eſt in viis ipſius prauitas. Ipſe enim vocatur Deus perfectus, cuius opera pura ſunt,cuius & viæ iuſtæ.à cuius conſpectu, qui vniuerſa condidit , nemo ſe poteſt abſcondere.

15 Iuſtus & formator vniuerſi operis benignus in omnibus. quæ agit,Dominator, voluntatem ſuam exequens. Ecquis dicet ei,quid moliris?

16 Iuſtitia & iudicium vniuerſæ viæ eius , Miſericordia & veritas vniuerſæ ſemitæ ipſius. Delectus perſonarum nullus coram ipſo.Quin & ſuper nos commouentur viſcera miſericordiæ eius , quippè qui omnes ſimus opus manuum illius, Pſal.

17 Cenſor veritatis, iudex iuſtitiæ. Benedictus iudex veritatis,vt potè cuius omnia iudicia miſericordia & veritas.

18 Cernite ſapientes , inducitéque in animum non teneri imperium in mortis diem , ſicuti pronuntiauit vir integer iuxtà ac rectus.Dominus dedit, Dominus abſtulit. Eſto nomen Dei benedictum. Iob. 1.

19 Nouimus domine iuſta eſſe iudicia tua. quódque iuſtificabres in verbo tuo, purgaberis in iudicio tuo.Nec eſſe ratiocinandum poſt cenſuram ſententiarum tuarum. Iuſtus es Domine ac rectum vnumquodque iudiciorum tuorum.

20 Etſi homo viuat mille annos (&) dominatio principatus ipſius pateat in omnem partem & [a] locum,tamen abſque diuitiis deſcendet in cauernas,ac in iudicio ſiſtetur ante Deum , qui nullum perſonarum habet delectum. a Faciem

21 Potens nomen eius & vnicum. Ante eum paruus pariter & magnus æquales ſunt. Creatura hoc inducat in animum & expaueſcat q 1o niam diſceptabit coram iudice , qui nec perſonarum habet rationem. nec capitur munere.

22 Tu viuus perenniſque elegiſti nos. Elegimus te pro parte portionis noſtræ.Propter gloriam nominis tui libera nos , expiato quoque peccata noſtra. Ob nomen tuum , propter te, propter cruorem ſeruorum tuorum,qui effuſus eſt anno octingenteſimo quinquageſimoſexto, qui vitam ſuam facultatéſque ſuas pro confeſſione vnitatis nominis tui ſancti dediderunt.

Annus euerſi templi à Tito iuxta Rabbinos eſt 856 ab ed ficato templo Salomonis.

23 Meritum vnigeniti qui vinctus eſt,cùm attigiſſet tragesimum ſeptimum annum & tuo iuſſu oblatus cædi , in cuius demùm loco prehéſus eſt ariés, promiſiſti te ſeruaturum in perpetuum iis . qui te colent cum charitate & metu , quanto magis [b] ducibus noſtris , qui anno centeſimo trigeſimo ſexto ſimul interierunt. b Vel, ducum noſtrorum. 1. Mach. 1

Hic cadauer eximitur feretro. Deinde Miniſter Synagogæ ſequentes verſus ſigillatim præcinit, ſuccinit verò repetitq́ populus.

24 Hæc eſt via totius mundi. Congregamini & præſtate vniuerſi opera miſericordiæ. Nihil enim ipſum latet. Ac [c] animæ veſtræ vita ſempiterna perfruentur. c Heb. Eterſis eſt perſona & numeri. Anima eius perfruetur.

25 Vox audita eſt annuntians pacem. Voluntatem timentium ſe faciet in pace. Audite

verbum pacis.Requieſcat anima ipſius in cubili ſuo in pace.

Eſa.52. Verſ. 7.

26 Iaceat in pace.Dormiat in pace donec veniat conſolator, qui pacem audire faciat.

Inuocatio Patrũ priſcorũ. Adam Abrahã, Iſaac & Iacob ſepulti ſunt in Arbe qua & Hebron in tribu Iuda, Ioſua 14. ipſorum vxores Eua Sara, Rebocca, Lia. Nam Rachel ſepulta fuit prope Bethlehem. Gen. 2.

27 Patres ſæculi, qui dormitis in Hebron portas horti Eden aperite illi, atque dicite: Aduentus ipſius (eſto) in pace.

28 Colles æterni de ſpelunca duplici portas paradiſi Eden patefacite illi, ac dicite, In pace veniat.

29 Angeli pacis egredimini in occurſum ipſius, portas paradiſi voluptatis reſerate illi, atque pacem aduentui ipſius denuntiate.

30 Cuſtodes Theſaurorum horti Eden patefacite ei portas horti Eden, & ingrediatur N. paradiſum, fruaturque fructibus paradiſi. Expetenda ſint ab eius dextera. Dulcia à ſiniſtra. Hoc [a] exaudias (ô Domine) eique dicas, in pace eſto [b] aduentus tuus.

a Heb. reſpondens
b Heb. Hetereſis, aduẽtus eius.

Poſt cadauer humor conditum ſe vertunt ad orientem & dicunt.

Magnificetur, ſanctificeturque nomen ipſius magnum, qui renouaturus eſt mundum, viuificaturus mortuos, fundaturus templum, ædificaturus ciuitatem Hieruſalem, eradicaturus cultum impium de terra [c] reducturus ſanctitatem, benedictum ipſum Meſſiam ſuum cum regno ipſius atque gloria in locum ſuum priſtinum in vita veſtra, diebuſque veſtris, in vita quoque vniuerſæ domus Iſrael citiſſimè temporéque proximo. Dicite igitur, Amen.

c Vel reſtiturus ſanctuariũ (&)

Benedictum ſit nomen ipſius magnum, in ſæculum, inque ſæculorum ſæcula.

Benedicatur, collaudetur, decoretur, exaltetur, clarificetur, euehatur, & glorificetur nomen ipſius ſanctum benedictumque ſupra omnem benedictionem, hymnum, laudem & conſolationem, quæ dicuntur in mundo. Amen. Deſinat vaſtitas, fames, mors, Calamitates exitiales recedant à nobis, & à vobis, atque à populo Iſraël. Amen. Sit pax alta à Domino, vita, ſatietas, ſalus, ſolatium, liberatio, ſanitas, redemptio, propitiatio, expiatio, refrigerium, ereptio nobis & cunctis Iſraëlitis. Amen.

Solent autem accipere herbas & puluerem & poſt ſe ſpargere dum egrediuntur, ac dicere, Quia puluis es & in puluerem reuerteris. Præterea cum egrediuntur è cœmeteriis, ſinguli apud ſe ſequentem oratiunculam recitant.

Et nunc Domine Pater noſter, Nos ſumus lutum, tu autem fictor noſter, opus manuum tuarum ſumus omnes, Confiteor tibi Domino meo me eſſe puluerem, cinerem, vermem mirè aridum, vmbram tranſeuntem, At tu Domine perpetuo ſedebis, ſedéſque tua erit in ſæculorum ſæcula. Amen.

In domum luctus reuerſi manus abluunt, ſeq; ſic funeſta illa re expiatos credunt. Alioqui ritus in lege Moſaica præſcriptos de purificatione eorum qui cadauera tetigerunt, non ſeruant quaſi illi tantum ſtante templo habere debeant locum. Mox miſcent vini calicem, Miniſtro his verbis benedicente.

Benedictus ſis, Domine Deus noſter, Rex ſęculi, qui creaſti fructum vitis. Benedictus ſis Domine Deus noſter, Rex ſæculi, iudex veritatis & iudex miſericordiæ. Cenſor veritatum, qui iudicat nos iudicio verò, quemadmodum ſcriptum eſt, Dei perfectum eſt opus, & Iuſtus es Domine, & rectum vnumquodque iudiciorum tuorum. Benedictus tu Domine omnium lugentium conſolator. *Pſal.119.*

Poſtremò Benedictionem cibi hoc in luctu ſic peragunt.

Benedicamus lugentium conſolatori. PO. Benedictus lugentium conſolator, de cuius bonis manducauimus atque viximus. *Miniſt.*

Benedictus qui ſatiat famelicos, Benedictus ipſe & benedictum nomen eius, Benedicta quoque memoria eius in ſæcula perpetua. Benedictus es Domine Deus noſter Rex ſæculi, qui alis vniuerſum mundum gratia, benignitate & miſericordia. Das eſcam omni carni Nam in ęternũ miſericordia tua, cuius bonũ ingens nunquam defuit nobis, ſed nec deerit nobis alimentum vnquam in ſæculum, & æternitatem. Ipſe enim nutris & cibum præbes omnibus, ſicuti ſcriptum extat aperis manum tuam, & ſatias omne viuens beneplacito. Benedictus tu Domine qui omnia alis. *Miniſt.*

Confitebimur te Domine Deus noſter, quoniam hæreditandam tradidiſti patribus noſtris terram deſiderabilem, feracem & amplam, fœdus & legem, vitam & victum, quoniam eduxiſti nos de terra Ægypti, redimiſtique nos de domo ſeruorum propter fœdus tuum, quod obſignaſti in carne noſtra, & propter inſtituta beneplaciti tui, quæ patefeciſti nobis, & propter vitam & victũ, quo cibas aliſque nos, denique propter omnia Domine Deus noſter confitemur te, & benedicimus nomini tuo, vti iuſſiſti, Vbi comederis & ſatiatus fueris, benedices Domino Deo tuo ob terram pinguem, quam tibi dederit. Benedictus tu Domine, & terrę illius, & cibi cauſâ. *Deut.8.*

Conſolare, Domine Deus noſter, lugentes Sionis, & lugentes Hieruſalem, lugentes quoque qui lugent in hoc funere. Conſolare eos à luctu ipſorum, exhilara eos ex ipſorum labore, ſcripturam hanc implens, Sicut vir quem mater conſolatur, ſic ego conſolabor vos, & in Hieruſalẽ cõſolabimini. Benedictus tu Domine conſolator lugentium, & ſtructor Hieruſalem. Amen cito in diebus noſtris. Amen in vita noſtra ædificetur vrbs Sion & aptetur cultus in Hieruſalem. Benedictus tu domine Deus noſter. Rex ſæculi, Deus pater noſter, Rex noſter, inclytus noſter, Redemptor noſter, ſanctificator noſter, ſanctificator Iacob, Rex viuus, bonus itémque beneficus, Deus verus, iudex in iuſtitia animas excipiens, dominator in mundo ſuo, adeò vt exequatur cuncta pro voluntate. Non autem populus eius, ſeruique ipſius.

Ac propter hæc omnia tenemur confiteri illum, eique benedicere. Qui ſepit ruinas,ipſe ſepiat ruinam hanc nobis & populo ſuo Iſraël miſericorditer. Qui facit pacem in ſuperioribus ſuis, ipſe per miſericordiam ſuam conciliet nobis, populóque ſuo pacem.Amen.

Haſcabá,id eſt *Oratio pro defunctis, quam Hazan ſiue miniſter Synagogæ recitat ad ſepulchrum, itemq; in Synagogis, inter producta legis ſolemnia, diebus feſtis & maximè expiationis, quo die omnia feruent religione cultúque pro remittendis peccatis.*

Hanc ſæpinſculè Miniſter repetit, prout rogatur à diuerſis flagitantibus ſibi dari Haſcabá *pro animal N Sic enim loquuntur. Vnde poſſet iuxta Eccleſiaſticam loquendi formulam appellari, Requiem, vel Libera Hebræorum.*

Haſcabá ſonat accubatio nem à שכב *iacuit. dormiit.*

Melius eſt ire in domum luctus, quàm in domum conuiuij, in qua eſt finis omnium hominum. Quod Viuens in cor inducat ſuum. Finem verbi omnes audiámus,Deum time,& mãdata eius ſerua.Nam iſtud eſt omnis hominis.

Eccl.12.

Requies firma in ſuperna habitatione ſub alis Numinis, in gradu ſanctorum & purorum, tanquam ſplendor firmamenti, collucentium fulgentiúmque,Permutatio oſſium, Popitiatio delictorum, Remotio præuaricationis,Acceſſio ſalutis,indulgentia, & miſeratio à conſpectu inhabitantis cæleſte domicilium, Pars denique bona in vitam venturi ſæculi ibi ſit portio, tectumque ac habitatio celebris animæ ſapientis huius, intelligentia prædicti, gloriæ Magiſtri, vel Domini.

Animus gloria ſiue ornamentum & decus hominis.

Spiritus Domini quieſcere faciat eum in horto Eden, & ſocietur ei pax, quemadmodum ſcribitur in Eſaya.Veniat pax, quieſcat in cubiculibus ſuis ambulans ante ipſam,ipſe ac omnes defuncti Iſraëlis, ipſius miſericordia& propitiatione.Amen.

Eſa.57.

Quod ſi fuerit fœmina preces producunt in verſibus & in iuſtificatione Iudicij, pro dignitate ipſius. Nec verò circundant eam ſed poſt ſepulturam ipſius Hazan ſiue miniſter recitat ſequentem Haſcabá.

Miſericors, cui miſericordia propria eſt, & cuius verbo creati ſunt mundi,iſte nempè mundus, & mundus venturus, & congregauit in eo iuſtitias & benignitates, quas fecerunt intelligentiæ eius, & in verbo ſuo & in fortitudine ſua dicat, vt ingrediatur coram ſe memoria matronæ iſtius glorioſæ & modeſtæ Dominæ N.quæ hoc die è mundo diſceſſit.

Rex ſæculi miſereatur eius,rex ſæculi parcat & propitius ſit ei,& ſociet ei pacem,& in cubili ipſius ſit pax & requieſcat in requie ſua ipſa & cunctæ filiæ populi Iſraël incommunitate miſerationum & propitiationum.Amen.

Præcipitabit mortem in ſempiternum. Et auferet Dominus Deus lachrymam ab omni facie, & opprobrium populi ſui auferet & vniuerſa terra,quia Dominus locutus eſt.

Eſa.25.

26. Viuant mortui tui eum cadauere meo reſurgant.Expergiſcimini & iubilate, qui iacetis in puluere, quia ros lucis ros tuus, & terra manes eiiciet.

Et ipſe miſericors propitiabit iniquitatem & nõ perdet,& multum auertet iram ſuam, neque effundet omnem indignationem ſuam.

Poſt ſepulturam cadaueris filius eius aut vnus è proximis recitat Caddis Sanctus.

Magnificetur, ſanctificeturque nomen ipſius magnum,&c.vt ſuprà.

Deſinat gladius, & fames & mors, & euenta mala auferat à nobis & à vobis, & à populo Iſrael,& dicite, Amen.

Sit pax multa è cælis,vita & ſacietas & ſalus, & cõſolatio,& liberatio,& medela,&redemptio & propitiatio & expiatio & refrigerium & protectio nobis & vniuerſo Iſrael, & dicite Amen.

Qui facit pacem in excelſis ſuis, ipſe per miſericordiam ſuam nobis det pacem & vniuerſa Iſrael.Amen.

Hinc auellunt herbas & eas à tergo proiiciunt & dicunt effloreſcant ab euigilatione ſicut herba terræ. Quando autem veniunt à comitatu mortui abluunt manus & detergunt mappa dicentes, Manus noſtræ non effuderunt ſanguinem iſtum,&c.

Inſcribunt autem lapidibus ſepulchrorum.

Sit anima eius in horto ſiue paradiſo Eden, Amen.

[a] *Vel.*

Sit anima eius colligata in faſciculo viuentium, vel vitæ.

a Deprecatio ſũpta ex 1. Reg.25. Vbi Abigail hæc Dauidi exoptare legitur.

Vel.

ny *ſuper eum pax*

Reperi hac in Pariſiorum vrbe lapidem ſepulchralem cum hac ſcriptura.

Et tu titulus (es) ſepulchri Salomonis filij Haijm qui diſceſſit in Paradiſum Eden tertio die menſis Iiar.i.Aprilis, anno milleſimo trigeſimo octauo ad ſectionem נכה,

Et in alio.

Tu titulus es ſepulchri domine Iohæ filiæ R. Samuëlis, quæ diſceſſit in paradiſum Eden,&c.

PRECATIONES, IN quibus cõmemorationem faciunt ſuorum diuorum, præter ſuperiorem, in qua inuocabant patriarchas & angelos pag.22.facie.2.

PECCAVIMVS ante te, miſerere noſtri.

Deus miſericors nomen tuũ,Deus miſerator nomen tuum,Deus longanimis nomen tuum, plenus miſerationibus nomen tuũ, [b] in nobis vocatum eſt nomen tuum, Domine fac propter nomen tuum.

Exod.34.

b 1.appellamur ex nomine ſuo populus domini.

Domine fac propter nomen tuum & parce Iſraëli populo tuo.

Domine fac propter inquilinum(Abraham)

Gen.12.

perfectum

perfectum tuum.& parce Iſraëli populo tuo.

Domine fac propter vinctum [a] in veſtibulis tuis (Iſaac)& parce Iſraeli populo tuo.

a In monte Moria vbi poſteà conſtructum eſt templum.

Domine fac propter exauditum in ſcala de excelſo tuo.(Iacob) & parce, &c.

Domine fac propter meritum Ioſeph ſancti tui . & parce,&c.

Domine fac propter extractum de aquis tuis (Moſem)& parce,&c.

Domine fac propter (Aaronem) ſacerdotio fungentem in Vrim & Tummim oraculis tuis, & parce Iſraeli.

Domine præſta propter(Phineem) zelantem ob nomen tuum.& par.Iſraeli.

Domine præſta propter (Dauidem) ſuauiter concentus tuos emodulantem,& parce Iſr.

Domine præſta propter (Salomonem) qui ædificauit Ædem nomini tuo,& parce Iſr.

Domine præſta propter nomen tuum,& parce Iſraeli populo tuo.

Fac propter nomen tuum,Fac propter bonitatem tuam.

Fac propter fœdus tuum , Fac propter magnitudinem tuam.

Fac propter legem tuam, Fac propter decus tuum.

Fac propter conuentum tuum , Fac propter memoriam tui.

Fac propter miſericordiam tuam , Fac propter bonitatem tuam.

Fac propter rectitudinem tuam,Fac propter gloriam tuam.

Fac propter doctrinam tuam,Fac propter regnum tuum.

Fac propter [b] æternitatem tuam, Fac propter conſilia tua.

b Vel robur tuum

Fac propter fortitudinem tuam,Fac propter decorem tuam.

Fac propter iuſtitiam tuam,Fac propter ſanctitatem tuam.

Fac propter miſerationes tuas , Fac propter præſentiam tuam.

Fac propter legem tuam.

Fac propter Abraham , Iſaac & Iacob , Fac propter Moſem & Aaronem,Fac propter Dauidem & Salomonem , Fac propter Hieruſalem ciuitatem ſanctam,propter Sionem habitaculum gloriæ,propter excidium ædis tuæ,propter vaſtitatem templi tui. præſta propter Iſraëlitas pauperes,propter Iſraelitas tenues , propter Iſraelitas qui verſantur in calamitatibus , præſta propter pupillos & viduas,propter ſugétes vbera. propter ablactatos,propter infátes ædis [c] Domini,qui non peccauerunt, præſta propter te,ſi cauſa noſtra non duceris, ſaltem tua cauſa age ſaluáque nos.Salua nos,exaudi non hodie, cunctiſque diebus , quibus oramus. Siquidem laudatio noſtra tu es.

c Vel Magiſtrorũ vt hoc pertineat ad excidium, Titi , qui Rabbinos multos fertur enecaſſe, nec puerulis innocentibuſp. perciſſe.

Qui exaudis pauperes,Exaudi nos.
Qui exaudis oppreſſos,Exaudi nos.
Qui exaudis contritos corde Exau.
Qui exaudis humiles mente,Exaud.
Qui exaudis attritos ſpiritu,Exaud.
Qui exaudiuiſti Abraham patrem noſtrum in monte Moria . Exaud.
Qui exaudiuiſti Iſaac in ſummitatibus altaris, Exaud.
Qui exaudiuiſti Iacob in Bethel,Ex.
Qui exaudiuiſti Ioſeph in domo vinctorum, Exaud.
Qui exaudiuiſti Moſem & patres noſtros in Mari rubro,Exaud.
Qui exaudiuiſti Moſem & patres noſtros in Mari rubro,Exaud.
Qui exaudiuiſti Aaronem in Thuribulo , Exaud.
Qui exaudiuiſti Phineem in Sittim , Exaudi nos.
Qui exaudiuiſti Ioſuam in Galgal, , Ex.
Qui exaudiuiſti Heli in Rama,Exau.
Qui exaudiuiſti Samuëlem in Maſpa , Exaudi nos.
Qui exaudiuiſti Dauidem & Salomonem filium ipſius in Hieruſalem,Exaudi nos.
Qui exaudiuiſti Eliam in monte Carmelo, Exaud.
Qui exaudiuiſti Ezechiam in ægritudine ipſius, Exaud.
Qui exaudiuiſti Ionam in viſceribus piſcis. Exaud.
Qui exaudiuiſti Hananiam , Miſaelem,& Azariam in medio fornacis ignis ardentis,Exaunos.
Qui exaudiuiſti Danielem in lacu Leonum, Exaudi nos.
Qui exaudiuiſti Mardocheum & Eſteram in ſuſis vrbe, Exaud.
Qui exaudiuiſti Ezram in tranſmigratione, Exaud.
Qui ex. [d] Honiam in Maagal.Exau.
Qui exaudiuiſti iuſtos & pios, & perfectos omnium ætatum,Exaud.

d Non eſt Onias, qui anteceſſit paulò tempora Machabaeorũ de quo 2. Mach. 3. & 4. ſed qui ſub Hircano & Ariſtobulo apud Ioſ. & auctorem lib. de Regibus Iſrael ſecũdi templi Antiſhebeta elegantia.

Miſericos exaudi nos,Miſericors libera, Miſericors redime , Miſericors,qui plenus es miſerationibus,miſerere noſtri , ac omnium domeſticorum noſtrorum. E tenebris in lucem educ nos propter nomen tuum magnum.

Patrum primorum , Patrum Iſraelis recordare obſecro , iniquitatum primarum in temporibus ſicut Deus,ne recorderis, Rebellionis cordis ſtupefacti ne recorderis , caniciei autem Abrahæ recordare obſecro.

Iugum præuaricationis præuigilantis ne memineris, Recordare autem obſecro , Iſaac , qui ligatus fuit.

Malitiæ operum ne memineris, hominis integri Iacob , qui habitauit in tentoriis,obſecro recordare.

Actionum [e] terrorum ne memineris,ſed recordare , quæſo trium matrum (Saræ , Rebecchæ,& Racheiis.)

e Quæ terrorem conſcientiis incutiunt.

Peruertentis iudicia ne memineris , quin duodecim principum tribuum quæſo recordare.

Figmēti turbidi ne recorderis, ſed Ioſephi qui venundatus fuit, memento.

Occultorum cordis noſtri ne recorderis, ſed, obſecro, memento Moſis magiſtri noſtri.

Concupiſcentiæ vulgi promiſcui ne memineris, ſed quæſo recordare patrum verſatorum ad mare rubrum.

Operum noſtrorum itémque rebellionis ipſorum ne memineris, Aaronis autem atque Mariæ, obſecro recordare.

Superbiā operis Sittim ne reducas in memoriam, ſed Phineem in Sittim ſeſe præclare gerentem ob eam pone.

Ioſ.7. Mendacium (Achanis) proditum ne in recordationem reuoces, verùm Ioſuæ filij Num obſecro, reminiſcere.

Ignorantias legis dele ex memoria, in eam autem repone Barach & Deboram.

1.Reg.2. Spumæ polluti (Ophni) obliuiſcere, recordare autem Heli & Samuelis.

Oculratorum ipſi Moloch ne recordare, ſed in reminiſcentia verſato, obſecro, Dauidem Regem.

Trangreſſionis operum ne memineris, Memento autem quæſo Salomonis ſuo ſolio inſidentis.

Cogitationum [a] ſubactarum ne reminiſcaris, Reminiſcere autem Iudicum & Regum, etiam atque etiam obſecro.

a Quas ſub iugū miſit appetitus.

Iniquitatis (in proximum) & præuaricationis (in deum) ne recorderis, Recordare autē obſecro Eliæ atque Eliſei.

Verborum Hieremiæ obliuiſcaris, Ne verò obliuiſcere quæſo, ægritudinis Ezechiæ.

Impietatis in eum qui lapidatus eſt, ne memineris, Memento autem obſecro Eſaiæ & Ezechielis.

De Naboth. 2.Reg.21. vel de Aduram. 3.Reg.21.

Peccati & ignorantiæ ne reminiſcaris, Reminiſcere autem quæſo, Ionæ in pice exiſtentis.

Patribus viam peccatorum ne recordando imputes, obſecro autem recordare prophetarum duodecim.

Luti & præuaricationum ipſius obliuionem cape, Danielem & ſocios eius in memoriam reuocans.

Hominē vocat lutum.

Quæ figmentum meum admiſit è memoria expunge, in recordationem autem inducito obſecro (Mardocheum) filium Cis & [b] Hedeſſam.

b Eſterā.

Capitalis & minuti (peccati) ne memineris, memento autem obſecro, Ezræ verſantis in trāſmigratione.

Peruerſitatis commiſſæ in Maagal ne recorderis, recordare verò Oniæ, qui piæ ſeſe geſſit in Maagal.

Præuaricationum & dilectorum ne reminiſcaris, reminiſcere verò, obſecro, celebrium ſapientumque noſtrorum.

Superbias, itemque tranſgreſſiones obliuione inducito, ætatum verò ſingularum pios reminiſcentia proſequere.

Conflati vituli obliuiſcere, aſcenſus feſtorum trium ſolennium è contrario reminiſcere.

Te capiat obliuio eorum quæ Ieroboā patrauit in Bethel. Contrà in memoriam infer altare & ſanctuarium.

Iniquitatum Iſraelis ne memineris, Obſecro autem viri Gabrielis recordare.

Acuſationis Samuelis ne recorderis, memēto autem deffenſionem Michaelis.

Patrum primorum, Patrum Iſraelis obſecro recordare.

Iniquitatum primarum in temporibus, velut deus, obliuiſcere.

BENEDICTIO Sponſaliorum.

Qui benedictioni præeſt ſumit calicem vini & his verbis benedicit.

Benedictus es Domine Deus noſter rex [c] ſæculi, qui creas fructum vitis.

c Mundi.

Benedictus es Domine Deus noſter rex ſæculi, qui ſanctos reddidiſti nos præceptis tuis, ac iuſſiſti vt attenderemus ad nefandos concubitus, nobis prohibens deſponſatas permittens autem ducta in matrimonium interuentu thori genialis, & conſecrationum coniugalium. Benedictus es Domine, qui ſanctum efficis Iſraelem per thalamum nuptialem & conſecrationes coniugales.

Hoc recitato prægustat, deinde porrigit calicem ſponſo & ſponſæ.

Benedictio nuptiarum.

Qui benedictioni præpoſitus eſt ſumit calicem & recitat, Orationem Qui creas fructum vitis, ac poſteà ſequentem ſubiicit.

Benedictus es Domine Deus noſter rex ſæculi, cui vniuerſa in gloriam tuam condidiſti.

Benedictus es Domine Deus noſter rex ſæculi, cui formaſti hominem.

Benedictus es Domine Deus noſter rex ſæculi, cui formauit hominem ad imaginem ſuā, ad imaginem ſimilitudinis exemplaris ſui, indéque ei adaptauit [d] ædificium vſque in perpetuum. Benedictus es Domine, qui illum formaſti.

b Structuram et opificium corporis. Alij Animam. Alij Euā, vide R.Ti. 68 ſub finem c.3 Phyſica pag.40.

Vehementer lætabitur & exultabit ſterilis, dum apud ipſam cum gaudio colligentur filij ipſius. Benedictus ex Domine, qui lætitia afficis Sionem in filiis ſuis.

Oblectabilis valde [e] ſocios dilectos, perindeque olim lætitia præfudiſti [f] opificum tuum

e Cōiuge.

f Adami data ei ... na in cō iugem.

in paradiſo Eden.

Benedictus es Domine, qui lætitia afficis ſponſum & ſponſam.

Benedictus es Domine Deus noſter, rex ſæculi, qui creaſti gaudium & lætitiam, ſponſum & ſponſam, charitatem & fraternam dilectionem, exultationem, voluptatem, pacem & ſocietatem. Obſecro Domine, quàm citiſſimè audiatur in vrbibus Iuda, & in plateis Hieruſalem vox gaudij & lætitiæ, vox ſponſi & ſponſæ. Vox exultationum Thalamorum ſponſorum dulcior eſt, quàm conuiuium, & pueri, quàm ipſorum canendi ſuauitas. Benedictus es Domine, Deus noſter, qui lætificas ſponſum & ſponſam, quique eos fortunas.

Confitemini domino, quoniam bonus eſt, quoniam in ſæculum miſericordia eius durat.

Multiplicentur gaudia in Iſraele, & fugiant ſuſpiria.

Deinde qui benedixit bibat vinum, mox illud propinat ſponſo & ſponſæ. Tandem ſeptem cunctis diebus conuiuij genialis, ſic illic ſuperueniant noui aliqui conuiuæ, iidémque illuſtres, qui non interfuerint benedictioni Nuptiarum, eorum maximo honos benedictionis deferetur, ac in conuiuio recitabit benedictionem hanc cibi.

Benedicamus deo noſtro, in cuius domicilio verſatur gaudium, ex cuius propriis eſitauimus, & cuius bonis viximus, &c.

Quod ſi deſit conuiuarum numerus dicet.

Benedicamus ei, in cuius domicilio verſatur gaudium, cuius ex bonis manducauimus, ac *abſoluet benedictionem.*

Quod ſi nullus ibi fuerit nouus conuiua, recitabitur benedictio poſtrema,

Qui creauit gaudium & lætitiam, & ſufficientiam eius &c.

Porro ſponſus vbi perſpexerit ſâguinem virgineum hanc dicet benedictionem.

Benedictus es Domine Deus noſter, rex ſæculi, qui ſtatuiſti [a] nucem in paradiſo Eden, liliúmque conuallium. Non dominabitur alienus in fonte ſignato. Propterea cerua amorum ſemen ſanctum ſeruauit in munditia, & ſtatutum non violauit. Benedictus es domine, qui elegeſti Abraham & poſt eum ſemen ipſius.

Finis.

Deo rerum effectori honor & gloria.

a Quæ a tuer alle goria ſũpta e Salomonis. Cant.6.a 4. & Prou.5.ad commendandam probatã cõiugum ſuauitatẽ candorem pudicitia caſtitatẽ ab externo nõ reſignandam, & ſanctam purámq; dilectionem.

SEXCENTA TREDECIM PRÆCEPTA MO-*ſis, quorum iugum ac ſarcinam populus Iudaicus, vſque ad Chriſtum portare iuſtus eſt, è capitibus vltimis operis More Nebuchim, quod olim conſcripſit R. Moſes Aegyptius Maiemonis filius.*

EOrum quæ propriè appellantur præcepta & verſantur circa actionem, alia affirmant, alia negant. Affirmant ducenta quadraginta & octo, quot hominum [b] mêbra à medicis numerantur. Negant trecenta ſexaginta & quinque qui numerus eſt dierũ anni.

b Oſſa diccrẽt Hippocrates, Galẽ. Razes, Auicenna. Vide Scholam Salernitanam.

Leges de Deo Deique religione.

Affirmantia autem ſunt hæc.

1 Deum eſſe credatur, Exod, 20.
2 Eundem eſſe vnum fide teneatur, Deut. 6.
3 Deus diligatur toto animo, &c. Deut. 6.
4 Timeatur, Ibid.
5 Colatur, adoretúrque modis à ſe præſcriptis, Deut. 12.
6 Ei adhæreatur, Deut. 10.
7 Iuretur per nomen ipſius, Deut. 10 & 21.
8 Incedatur in viis ipſius, Deut. 13,
9 Sanctificetur nomen eius in medio filiorum Iſraël, Leui. 22.
10 Scriptum, *Audi Iſrael, Dominus Deus tuus Deus vnus eſt*, diſcatur, memoriáque teneatur, Deut. 6.
11 Filij legem Dei doceantur, Deut. 6.
12 Ligentur Phylacteria inter oculos, Deut. 6.
13 Eadem alligentur brachio, Deut. 6.
14 Conficiantur fimbriæ in quatuor angulis palliorum, Num. 15.
15 In poſtibus & oſtiis ædium ſcribatur Merizá, quæ eſt membrana, in qua exaratur, Audi Iſrael, &c. Deu. 6.
16 Congregetur populus, vt audiat legem ſtato tempore, Deut. 31.
17 Scribatur liber legis, Deut. 31.
18 Rex habeat apud ſe legis exemplar. Deut. 17.
19 Deus poſt cibum benedicatur, Deut. 8.
20 Conficiatur Deo Sanctuarium, Exod. 25. Deut. 12
21 In veneratione Sanctuarium Domini habeatur, Leuit. 19. 26.
22 Excubent in Sanctuarij cuſtodiis Sacerdotes, Num. 18.
23 Leuita Sanctuario inſeruiat. Numer. 18. & 7.

Deut.8.
24 Ingreſſuri Sanctuarium lauent manus & pedes,Exod.30.
25 Deo ſoli ſacrificetur,Exod.22.
Chriſtus 26 Liberator expectetur, Num.24.& Deut. 30.

Sacerdotes tempore miniſterij ſui curent.

De ſacerdotii officio. 27 Vt benedicant populo verbis conceptis, Num.6.
28 Vt accendantur lucernæ, Leu.24.
29 Vt Panes & Thymiama proponatur coram Domino, ſuper menſam ſabbatis, Leuit. 24.
30 Vt adoleatur incenſum ſiue Thymiama quotidie.Exod.30.39.
31 Vt ignis aſſiduè in altari ardeat,Leuit.6.
32 Vt cinis ex eodem tollatur,Leui.6.
33 Vt contaminati expellantur de Templo, Num.Deut.23.
34 Omni honore afficiatur genus Aaronis; Leuit.21.
35 Sacerdos veſtibus ſacris induatur tempore miniſterij,Exod.28.18.
36 Arca portetur humeris ſacerdotum,Num. 7.Ioſ.3.
37 Sacerdotes,reges Tabernaculum, & vaſa rei diuinæ deſtinata inungantur Oleo ſancto, Exod.30.35.37.39.
38 Sacerdotes ſummi miniſtrent in Sanctuario vice ſua,Deut.
39 Diebus autem ſolennibus omnes pariter, Deut.
40 Sacrificium iuge bis quotidie, manè ſcilicet & veſperi offeratur,Num.28.
41 Sacerdotes minores [a] contaminentur mortuorum ſuorum funere ſicut & populus, Leuit.21.

a Interſint ipſorum funeribus.

42 Sacerdotes ducat virginem in vxorem,Leuit.21.
43 Sacerdos ſummus quotidie decimam partem Ephi offerrat.Leu.6.Deu.6.
44 Holocauſtum quotidianis addatur,diebus Sabbati,Num.28.
De feſtis. 45 Holocauſtum quoque ſuperaddatur Calendis menſium ſiue Neomeniis,Nu.28.
46 Manipulus frugum offeretur [b] altera die Paſchæ,Leui.23.

b 16. die Niſan.

47 Superaddatur quotidianis Holocauſtum die Pentecoſtes,Nu.28.
48 Duo panes offerantur eodem die, Leuit. 23.
49 Holocauſtum vltra quotidiana offeratur primo die menſis Septembris. Num.29.
50 Idem fiat die expiationum, id eſt, 10.die Septembris.Num.29.Leu.23.
51 Die expiationum ſummus Sacerdos totam rem diuinam faciat,prout ſcriptum eſt,Leuit 16.
52 In feſto Tabernaculorum holocauſtum iugi ſacrificio accedat.Nu. 29.Leui.7. & 23.
53 Idem ſeruetur octauo die eiuſdem feſti, Ibdem.
54 Obſeruentur dies feſti,Exod.23.
55 Ter quotannis omnes ad Sanctuariũ ſeſe ſiſtant Domino,Exod.23.
56 Illos dies feſtos in lætitia & gaudio tranſigant,Deut.16.
De victimis & oblationibus. 57 Iuguletur agnus die Paſchatis, Exod. 12. Deut.16.
58 Illius agni carnes edantur decima quinta nocte Menſis Niſan,Ibid.
59 Contaminati,itémque viatores celebrent Paſcha,14.die menſis ſecundi à Niſan ſiue Martio.Num.9.
60 Comedántque carnes agni Paſchalis illa ipſa nocte,Ibid.
61 Clangatur Tubis ſiue buccinis ſuper holocauſta, diebus feſtis & ſolennioribus, Num. 10.
62 Victima quæ offertur, ſit membris integra,Ibid.
63 In quolibet ſacrificio adhibeatur ſal. Leuit.2.Num.18.
65 In holocauſto ritus præſcriptus ſeruetur, Leuit.1.
66 Item in hoſtia pro peccato.Leu.6.
67 Item in hoſtia pro delicto,Leui.7.
68 Item in ſacrificiis pacificis,Leuit.3.& 7.
69 Item,in hoſtia laudis,ſiue gratiarum actionis,Ibid.
70 Item in hoſtia pro errato Patris familiæ, Leuit 4.
71 Item in oblatione pro errato cuiuſlibet hominis,Ibid.
72 Item in oblatione, quam quis offert cùm dubitat, num admiſerit peccatum, cuius cauſa debeatur hoſtia pro peccato,Leuit.5.
73 Item in oblatione eius, qui per errorem aliquid ſuſtulit, vel negauit depoſitum interpoſito iureiurando Leuit.5.
74 Qui tenuior eſt, quàm vt arietem poſſit offerre, offerat duas Turtures vel columbas, Leuit.5.
75 Quilibet coram Domino confiteatur peccatum, quod perpetrauerit, Num.5. Leuit.
De ſacrificiis pollutorum. 76 Qui fluxum patitur litet,poſtquam mundatus fuerit,Leuit.15.
77 Mulier patiens fluxum idem præſtet, Ibid.
78 Mulier, quæ peperit,vbi purificata fuerit, offerrat,ſacrificium,Leu.12.
79 Leproſus poſt curationem emundationémque offerrat victimam.Leuit.14.
De rebus ſacratis. 80 Ex ouibus & vaccis carpantur decimæ, Leuit.27.
81 Sacretur omne beſtiarum primogenitum, Deut.15 Exod.13.22..Nu.17.
82 Primogenitum hominis redimatur,Exod 13 24.
83 Redimatur quoque Aſellus.Ex.13.
84 Decolletur Aſellus, ſi eum dominus noluerit redimere,Ibid.
85 Vniuerſæ oblationes, quas quis tenetur

operis prolixitate, faſtidium procreet. In eo contemplabuntur præcipuos fidei articulos Iudæis nobiſcum eſſe communes, Meßiæ aduentum, per quem ad nos omnium bonorum ilias aduheretur, qui & cardo ſemper extaret omnis diuinæ religionis, fuiſſe numeratum in ipſorum ſymbolo, ſpem ſempiternæ beatitudinis populo Domini ſemper fuiſſe pro ſalutis capite propoſitam. Perſpicient in ſolennibus ipſorum ſacris vſurpari, quæ à Munſtero & conſimilis metalli hominibus, vt eneruent librorum de Machabæorum geſtis veritatem, vt receptam Eccleſiæ de orando pro mortuis conſuetudinem infirment, malignè aſſeuerantur nunquam in hunc vſque diem fuiſſe apud ipſos vſitata. Conſiderabunt in publicis precibus Diuorum commemorationem fieri, compluraq́ alia, quæ à priſcis ſæculis, continuata quadam doctrinæ ſucceßione, Iudæorum animis inhæſiſſe non dubitabit is, qui ipſos reminiſcetur ſemper retinentißimos extitiſſe auitarum traditionum, Id vero quicquid eſt, vir ſapientißimè, tuo inter bonos & doctos præclaro nomini dicare volui, quod etſi, mea etiam exiſtimatione, exiguum ſit, huiuſmodi tamen ſtudijs delectari te ſciam, ſoleáſque perhumanè ſuſcipere, quæ tuæ magnitudini in quouis literarum genere offeruntur, quarum te eſſe cultorem præcipuum & patronum ſingularem omnes tum gaudemus, tum ſingulari Dei beneficio ducimus. De more igitur tuo, placide vigiliolam noſtram. Accipito, ac animum pictura paſce vetuſta.

Munſt. in ſcholus ad cap. 10. li. 3 Ioſephi Hebraici.

ORATIO IVDAEORVM,

quam Deo proponunt diebus ſolennioribus in memoriam ſuæ fidei ſequenti Symbolo comprehenſæ è pag.66. Breuiarij Hiſpanici. Interprete Gilb. Genebrardo Theologo Pariſienſi.

DEVS REX, qui inſides ſolio miſerationum, qui te geris miſericorditer, qui parcis iniquitatibus populi tui, primã primum remittens, multiplicans indulgentiam peccatoribus & propitiationem præuaricantibus, faciens iuſtitiam cum vniuerſa carne & ſpiritu, ne iuxta improbitatem ipſorum illis retribuas. Deus (qui) docuiſti nos dicere tredecim (articulos fidei) recordare nobis hodie fœderis tredecim (proprietatũ tuarum) quemadmodum perfeciſti manſueto (Moſi) iã olim verbis ſic in lege tua conceptis. Cùm deſcendiſſet Dominus per nubem ſtetit Moſes cum eo inuocant nomen Domini. Quo trãſeunte corã eo ait 1. Domine Domine, 2. Fortis, 3. Miſericors, 4. & Clemẽs, 5. Patiens, & 6. Multus miſeratione ac 7. Verax, 8. Qui cuſtodis miſericordiam millia, 9. Qui aufers iniquitatem, Et 10. Scelera, atque 11. Peccata. 12. Qui mundando non mũdas. 13. Qui reddis iniquitatem Patrum Filiis ac nepotibus ſuper tertiam & quartam progeniem.

Exod. 34.

13. Dei proprietates, ex Haggaon & Abbẽ Ezra Exod. 34.

s. qui non niſi pœnis aliquatenus ſumptis, innocentes & mundos efficis.

Canticum ſiue carmen in Symbolum fidei tredecim radicibus ſiue articulis conſtans, è pag. 101. Breuiarij Heb. Hiſp.

1 Magnificetur Deus viuus, collaudetúrque ens, cuius ſubſiſtentiæ nullum tempus extitit.

2 Vnus & adeò ſingularis, vt nihil ſit [a] æquè ſingulare, abſconditus, nec finis ipſius vnitati.

3 Non habet ſpeciem corpoream, neque corpus eſt, [b] neque ei comparabimus ſanctitatem ipſius.

4 Primæuus eſt, ante ceditque omnem rem à ſe procreatam Primus eſt & principium ipſius caret principio.

5 En ipſe Dominus eſt vniuerſi, ac quicquid conditum eſt, declarat magnitudinem eius atque imperium.

6 Influxum muneris prophetici tradidit hominibus peculij ſui, & pulchritudinis ſuæ.

7 Non ſurrexit in Iſraele adhuc propheta æqualis Moſi, qui ſupectauit ſpeciem ipſius.

8 Legem veritatis dedit populo ſuo, per manus prophetæ ſui, qui fidelis fuit in domo ſua.

9 Non variabit Deus neque commutabit vnquam legem ſuam cum altera.

10 Speculatur, nouitque arcana noſtra, intuens in primo rerum exortu, ipſarum fines.

11 Præmium tribuit pio homini iuxta opera ipſius. Malum irrogat impio ſecundum impietatem ipſius.

12 Mittet ad extremum dierum Meſſiam noſtrum, vt redimat eos, qui expectant finem ſalutis, quam ipſe afferet.

13 Mortuos viuificabit pro multitudine benignitatis ſuæ. Benedictum in omnem æternitatem nomen ipſius laudabile. Amen.

a vel iuxta ſingularitatem eius abſcõditã. De quo in Ephraſi.

b In Heb lubens legerem ט pro לא. Neq; corpus eſt in rerum natura cui comparemus ſãctitatẽ eius.

Heb. 4.

Meſſias ſiue Chriſtus.

Ecphraſis ſuperioris Symboli auctore R. Moſe Aegyptio Maiemonis filio.

1 Obſeruato legis noſtræ ſiue radices ſiue fundamenta eſſe tredecim, quorum primum iubet credere ſummum opificem eſſe ens perfectæ abſolutæque eſſentiæ. Itémque cauſam, cur reliquæ res exiſtant, ac habeant firmitatem ſubſiſtentiæ ſuæ, vndéque vires & facultates conſtantiæ vniuerſi entiũ ordines trahunt. Itaq; ſi in animum inducamus remotionem eſſentiæ, eius, profectò vniuerſorum entium ſubſiſtentia ceſſabit, cùm tamẽ ſublatis per animi cogitationem rebus cæteris, non propterea ipſius cohærentia eſſet aut deſinat. Nomen quippè obtinet αὐτάρκους, per ſeque ſufficientis, qui in ſeſe nõ egeat alterius conſiſtentia, & quo cætera omnia, ſiue intelligentiæ, ſiue corpora cæleſtia, ſiue quicquid intra ea includitur, ad ſui cohærentiam indigeant. Atque is eſt primus articulus ad quem ſpectatum eſt, voce, Ego Dominus Deus tuus.

Mentes ſeparatæ.

Exod. 20.

Articulus ſecundus eſt de Dei ter, quatérque beandi vnitate. Eo intelligitur Cauſam omniũ rerum eſſe Vnum aliquid, nec verò vnum inſtar eius quod dicitur ſpecie vniuerſali vnum, aut etiam vnum ſpecie ſingulari ſiue indiuidua. Item non eſt vnum, prout vnum mixtum cõpoſitúmve, quod diſpertitur in vnitates plurimas, ſed nec veluti corpus ſimplex, quod vnũ quidẽ extat numero, ſed tamen recipit intentionem & remiſſionem, admittitque diuiſionem in infinitum. Verum enimuerò Deus Opt. Max. Vnus eſt abſoluta vnitatae, cui nulla omninò conſimilis exiſtit. Ac hic quidem eſt articulus ſecundus, qui indicatur locutione, Audi Iſarael, Dominus Deus tuus Deus vnus eſt.

Deus vnus citra comparationem.

Deut. 5.

Articulus tertius eſt de remouenda ab ipſo conditione qualitatéve corporea. Nam iſte vnus, cuius meminimus, neque exiſtit corpus, neque eſt vis in corpore, neque attingunt ſiue afficiunt eum, corporum accidentia vel affectiones, vt motus, ſtatus, non modò in ſubſtantia, ſed nec per accidens. Et ideò Sapientes, quos felix fauſtúmq; ſit nominaſſe, ab eo remouerunt omne genus compoſitionis & diuiſionis ſiue ſeparationis, ac dictum reliquerunt in ſũmo deo neque eſſe ſtatum, neque ſeſſionem neque redundantiam, quaſi recrementum, neque denſationem ſiue conflationem. Recrementum appellarunt ſeparationem, Denſationem

Eſa.11. deduxerunt à vocabulo, quo vtitur Eſaias *Vea-phu*, & confertim inuolabunt in humerum Paleſtinorum, q. d. propellent eos per humerum in hæreſcendo imminendóque ipſorum tergis, *Eſa.40.* de ſignificatione coniunctionis atque appoſitionis. Dixit autem Propheta, Cuinam aſſimulabitis me & æquabor? Atqui ſi eſſet corpus ſimilitudinem haberet aliquam cũ reliquis corporibus. In his autem omnibus, in quibus ſcriptura comparat eum ſimilibus corporeis, veluti dum ei attribuit motum, ſtatum, ſeſſionem, locutionem, id fit forma dicendi metaphorica, quemadmodum prodiderunt doctores noſtri, quorum meminiſſe fortunatum fœlixque ſit. Loquitur, inquiunt, ſcriptura more humano per quãdam ἀνθρωποπάθειαν, de qua re homines multa iam philoſophati ſunt. Hoc autẽ eſt tertium caput, ad quod reſpexit Deus in Deutero-*Deut.4.* nomio, Non vidiſtis vllam ſimilitudinem. Nam quemadmodum diximus Deus neque corpus eſt, neque vis in corpore.

Caput quartum dictat neceſſario eſſe credendum Hunc Vnum eſſe priſcum ſimpliciter, cætera verò alia non eſſe primæua, ſi ei conferantur. Demonſtrationes, quæ id efficiant, multas hoc in volumine attulimus. Atque hic quidem quartus exiſtit articulus, ad quem accedit *Deut.33.* oraculum Deuteronomij, Habitaculum tuum (ô Iſrael) Deus antiquitatis, & ſubter te brachia ſempiterna.

Caput quintum, quo oporteat Deum Opt. Max. colere, extolleréque ac exaltare vocem ad celſitudinem & venerationem eius declarandam. Nec verò ita ſe gerendum erga alios, veluti Angelos, orbes cæleſtes, ſtellas, elementa & reliqua, quæ ex iis conſtantur, quippè quæ omnia [a] finita ſint coactam ſiue neceſſariam habeant actionẽ, & nihil poſſint vel deſiderent præter Dei voluntatem. Prætereà non interponendi ſunt velut interpretes aut ſequeſtres inter ſe & Deum, vt ei ipſi coniungantur, neque ponendæ ex aduerſo ſui (.i. ante ſe) cogitationes ad alterum. Et is quintus quidem articulus hortatur ſeſe ſubducere ab Idolorum alienorúmque Deorũ cultu. Ad quam ſẽtentiam conſtabiliendã plurima legis oracula pertinent.

a vel finitā & coactā, &c.

Articulus ſextus eſt de Prophetia. Hoc tenentur homines, noſſe in humana ſpecie verſari indiuidua, quorum mentes purgatæ ſint, perfectióque adeò inſignis, vt animus ipſorum defæcatus depuratúſque eo vſque progrediatur vt percipiat veritatem, itémque formam intellectualem, ſicque poſtea adhæreſcat intelligẽtia humana intelligentię agenti, atque ab ea recipiat præſtantẽ influxũ .i. influxũ propheticũ. Ac iſta quidẽ huius rei ſententia eſt Cæterũ explicatio articuli latiſſimè patet. Sed quoniam non proponimus adducere demonſtrationes de ſingulis articulis ac declarare quî valeant comprehendi & quî ſint ſumma vniuerſáque capita cunctarum diſciplinarum, eos duntaxat commemorabimus per modum narrationis. Verſus autem Legis teſtimonio ſuo comprobabunt plurimorum Prophetarum Prophetias.

Articulus ſeptimus pertinet ad prophetiam Moſis magiſtri noſtri, ſuper quem ſit pax. Iuxta hunc neceſſe eſt credere Moſem patrem eſſe omnium prophetarum qui ipſum vel præceſſerũt vel ſubſecuti ſũt vel ipſius ætate vixerũt, nec reliquorũ dignitatẽ atque præſtantiã Moſaicæ eſſe parem. Vnde ipſe præcipua extitit creaturarum Dei, quod ad homines attinet, apprehenditque plus ſ. cretorum Dei conditoris quàm aut apprehendit aut apprehendet vllus hominum, qui vel extiterint vel extaturi ſint. Præterea credendum eſt ipſum perueniſſe ad ſummum humanæ præſtantiæ, adeò vt peruenerit ad regni cæleſtis eminentiam, comprehenſúſque fuerit cœtu Angelorum. Deinde nõ eſt relictum vllum firmamentum, vllúmque myſterium in arcanis legalibus, quæ nõ habuerit cõprehenſa non officientibus impedimentis corporeis. Præterea nihil ei defectionis ne tantillum quidem, inhæſit. Quin etiam in ſuis perceptionibus, contemplationibúſque membra ipſius, & ſenſus deſierunt fungi ſuis craſſis & corpulentis actionibus, & facultas ipſius appetens oppreſſa eſt, adeò vt ſola mentis intelligẽtia ſuperſtes & reliqua extiterit. Ac in hanc ſententiam ipſum proditum eſt conuerſatum cum ſummo opifice citra Doctorem intermedium. Cæterùm hoc præclarum argumentum propemodum explicauiſſemus atque diluiſſemus dubitationes, quæ emergunt è legis verſibus, declarauiſſemus quoque ſenſum loci, Ore ad nos loquar ei, cum integro verſiculo, itémque aliis, qui eandem ſententiam efficiunt, niſi perſpexiſſemus hac ſubtiles ſententias, valdéque abſtruſas egere præfationibus multis & hypotheſibus & parabolis ſiue comparationibus, priuſque explicandam fuiſſe ſubſtantiam Angelorum & myſterium de ipſorum præſtantia necnon animæ & facultatum ipſius naturam. Sic verò prouecta fuiſſet noſtra oratio ad tractationem formarum, quibus ſummus opifex itémque angeli apparuerunt Prophetis, vbi ſeſe reuoluiſſet tractatio de menſura ſtaturæ & rebus eôdem pertinentibus. Huic verò diſputationi ſoli, etiam ſi abſoluta breuitate perficeretur, non ſufficerent centum chartæ. Quo circa reiici eam in aliud tempus, quouſque occurrat locus accommodatus in libro de expoſitionibus Deraſhoth, ſiue rerum in contemplatione poſitarum, quem edere inſtitui, aut in libro de arcanis facultatis propheticæ, quem iam cœpi, aut in libro de feſtis, in quo explicatè hæc vniuerſa capita à me iã recenſita, pertractabo.

Moſes præcipua creaturarum.

Deut.34.

Num 12.

Sed reuertor ad hoc caput à quo deflexi. Vaticinatio Moſis Doctoris noſtri, qui pace fruitur, antecellit vaticinationes cunctorum prophetarum quatuor in rebus. Primùm quoniam ſummus opifex, non colloquebatur cum prophetis niſi interuẽtu Angeli interpretantis, cùm inter Deũ & Moſẽ nõ intercederet Ange-

lus

Num. 12. lus, quemadmodum prodit ſcriptura, Os ad os loquebatur. Deinde Prophetæ vniuerſi non fungebantur munere vaticinationis niſi in inſomniis nocturnis, Dicente ſcriptura, Et ſomniauit & ecce ſcala conſtituta: aut interdiu quidem, ſed cùm ſopor irrueret in prophetam, cui accidebat res illa, ſenſibus ipſius membriſque omnibus oppreſſis ſuáque actione deſtitutis adeò, vt ſola cogitatio in ipſo vigeret, quemadmodum ſolet euenire ſomniantibus. Hoc autem vocatur viſio & viſum, vnde Illud, In viſionibus Dei. Moſes verò habuit ſpiritum propheticum ſibi aſſidentem ac ſuper ſe morantem interdiu, ſtans iuxta duos Cherubim, quando congrediebatur ei ſummus opifex. Hinc illud, & conueniam te ibi. Tertiò omnes prophetæ, quotquot vaticinabantur tametſi id facerent per viſa aut interuentum angeli, concutiebantur membris, tabeſcebant pedibus, ac compages corporis ipſorum diſſoluebatur, corripiebátque ipſos horor ingens, adeò vt præ terrore propemodum afflarent animam. Sic ſcriptum eſt de Daniele dum ipſum alloqueretur Gabriel. Non eſt, inquit, relicta in me fortitudo, ſed & ſpecies mea mutata eſt in me in tabem, neque tenui quicquam virium. Quin & ſubiicit, Audiens iacebam conſternatus & vultus meus hærebat terræ. Et iterum, in viſione verſi ſunt cardines mei in me. Moſi autem nihil tale accidebat, vtpotè qui prophetiam apud ſe morantem haberet. Sed nec palpitabat nec expaueſcebat, dicente ſcriptura, collocutus eſt Dominus cum Moſe facie ad faciem &c. Quorum verborum hæc eſt ſententia. Quemadmodum homines non expaueſcunt dum inter ſe colloquuntur, ſic ipſe Moſes, qui pace perfruitur, non pauebat aut conturbabatur, dum cum ipſo Deus ſermocinaretur, etſi id fieret aduerſa facie, idque quoniam multum vehementérque defigebatur & inhæreſcebat intelligentiæ, quemadmodum diximus. Quarto & poſtremò ſancti vates non vaticinabantur pro arbitratu ſuo, ſed pro voluntate & licentia ſummi opificis, fieriqúe poterat, vt multis annis agerent citra influxum vimque propheticam, & quamuis rogarent dominum, vt ſibi mitteret prophetiam, ſic tamen permanerent aliquandiu, quouſque eis vis vaticinandi obueniret poſt multos, vel dies, vel annos: aut etiam vaticinatione nunquam afflarentur. Vnde reperias eorum quoſdam, qui ſategerint exhilarare animam ſuam, purgaréque cogitationes ſuas. Hoc modo ſe geſſit Eliſeus dum diceret, Et nunc accipite mihi pſalte, tum enim prophetia in ipſum irruit. Nec tamen quotieſcunque vaticinabantur, opus erat tali afflatu, vt vaticinarentur, vtque ei præpararentur. Moſes autem, (ſicuti comperimus) doctor noſter vaticinandi dono fungebatur quocunque vellet tempore, quemadmodum ipſemet prodit, State, inquit, & audiam quid præcipiet dominus vobis. Et iterum, Loquere ad Aaronem fratrem tuum, & ne veniat omni tempore ad ſanctuarium. Moſes nempe omni (tempore) veniebat, non item Aaron.

Margin notes: Gene. 28. — Ezech. 8. — Exod. 25. — Dan. 10. — Exod. 33. — 4. Reg. 3. — Num. 9.

Articulus octauus eſt lex de cælo. Eo credimus legem vniuerſam, quæ verſatur in noſtris manibus, conſcriptam eſſe à Moſe & profectam ex oraculo præpotentis Dei. His autem ſignificare cupio vniuerſam legẽ ad ipſum perueniſſe per oraculum omnipotentis, acceſſu, qui appellatur colloquium ſiue ſermocinatio. Nec vero nouimus, qualis extiterit iſte acceſſus, ſed cum tamen is nouerat, qui ipſum eſt conſecutus, quódque factus ſit tanquam cum ſcribente, cuius in auribus aliquid legitur, qui & ſcribit, quæcunq; ipſi narrantur partim de Annalibus, partim de rebus ad legẽ legíſq; præceptiones pertinentibus. Ac ſic diſtinctio habetur inter hos locos. Et filij Chã, Chus, Mizraim, Phut, Et, Nomen vxoris ipſius Meetabel filia Matred, Et, Ego Dominus Deus tuus. Et, Audi Iſrael Vniuerſa enim lex Domini ſancta eſt, atque vera. Et tamen Manaſſes quidam hæc negabat, docebátque impios nagatores exiſtimare legem habere corda & cortices, ac tales narrationes & res geſtas, quæ Lege continentur, carere vtilitate, nec aliunde eſſe profectas, quam ab ipſo Moſis ore, atque id quidem ſignificari vulgari dicto, Lex non eſt de cœlis. Preterea ferunt Manaſſem crediſſe totam legem prodiiſſe ex Oraculo Dei, præter illos verſus, in quibus Moſes non adiiciſſet, Sic dixit Dominus. Atqui mandatum ipſius violaſſet. Nam Moſes à ſemetipſo locutus fuiſſet, Deo haud quaquam præſante, vt quidem impiorum verba ſupponunt. Verùm omnes legis apices literæque includũt inſignes ſẽtẽtia ſapientię pleniſſimas, quas percipiant ij, quibus Deus aparuerit mentem, ita tamen vt ſapientiæ eius ſumma perfectio non comprehendatur, prodente ſcriptura, longiorem eſſe terra ac inſuper latiorem mari menſuram ipſius: cum non niſi liceat homini incidere in veſtigiis Meſſiæ Dei Iacob, qui precatus dixit, Reuela oculos meos, & videbo mirabilia de lege tua. Cæterum interpretatio ipſius, quam à maioribus accepimus, ſimiliter profecta eſt ab oraculo præpotentis Dei. Prætereà quicquid obſeruauimus hodie de præceptis Tabernaculorum, Palmarum, Tubarum, Fimbriarum, Phylacteriorũ hiſq; conſimilum aliorum manat è iudicio, quod reuelauit ſupremus mundi effector Moſi, qui in pace conquieſcit, quódque Moſes nuntiauit nobis, miſſione fideli per ipſius legationem ad nos perueniente. Extat autem verſiculus, qui id quod deſignatur in hoc octauo articulo, expreſſit his verbis, In hoc ſcietis, quia Dominus miſit me ad faciẽdum vniuerſa hoc opera, Nam non ex corde meo (illa dictaui).

Margin notes: Scripta Moſis, partim ad hiſtoriam partim ad legiſlationem pertinent. — Gen. 10. — Gen. 36. — Exod. 20. — Deut. 6. — Iob. 11. — r. Dauidis, qui hæc canit. 119. — Cabbala ſiue interpretatio legis per manus tradita à Deo eſt. — Num. 16.

Articulus nonus pertinet ad tranſlationem (legis) hoc eſt permutationem. Eo credimus legem Moſis non eſſe reuellandam neque permutandam, neque aliam à Deo profecturam,

nihil ei eſſe addendum, nihil detrahendum quoad ſcriptum, eiúſque ſententiam & explicationem. Hoc & teſtatur verbum Dei hac oratione, *Deut. 4.* Non addes ei neque minues de eo. Sed iam declarauimus, quod explicare oportuit de hoc capite, in præfatione noſtra.

Articulus decimus oſtendit Deum Opt. Max. nota compertâque habere hominum opera, nec in his [a] torpeſcere. *a Haſitare.* Nec verum eſſe, quod quidam inducuntur dicere apud vatem, *Iob 10.* Dereliquit Dominus terram, ſed potius quod concionatur Hieremias propheta, qui pacis beneficio fruitur, Magnus es conſilio, multus opere, cuius oculi aperti ſunt ſuper omnes vias filiorum hominum. Et quod alibi dicit ſcriptura, *Gen. 18.* Dixitque Dominus, clamor Sodomorum & Gomorrheorum, multiplicatus eſt & peccatum eorum, Et rurſum, *Gen. 6.* Viditque Dominus, quod multa malitia hominum eſſet in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta eſſet ad malum omni tempore. Hæc vero omnia inſinuant ſententiam veritatémque huius articuli.

Articulus vndecimus docet Deũ Opt. Max. remunerare bñfacta eorũ, qui executi fuerint legis præcepta, punire vero eum, qui eius vetita cómiſerit. Remuneratio autem eorũ maxima, eſt futurum ſæculũ. At pœna ſumma in eo poſita eſt, quod exindetur anima, peribitque. De qua re, quod ſufficeret, iam tractauimus. Contextus autem ſcripturæ, qui hanc ſententaim deſignat, extat apud Moſem his verbis, *Exod. 32.* Aut dimitte eis hanc noxam, aut ſi non facis, dele me de libro tuo, quem ſcripſiſti. Cui reſpondit Dominus, Qui peccauerit mihi, delebo eum de libro meo. His ſcriptura profitetur propoſitam eſſe iuſto & improbo mercedem illi quidem præmium, huic verò ſupplicium.

Articulo duodecimo iubemur credere tempus dierum Meſſiæ ſiue Chriſti, nempè tempus aduentui ipſius eſſe deſtinatum. *Abac. 2.* Quod ſi tardauerit, expecta eum. Et ne ei præſtituat quiſquam certam ætatem, néve promat ex ſcripturis coniecturas, vt comprehendat tempeſtatem aduẽtus ipſius, dicẽtibus ſapiẽtibus noſtris, exſibilato ſpiritum eorum, qui ſupputant fines. Eſt autẽ neceſſe credere in Meſſiã, eum extollere, amare & orare pro eo (pro ipſius aduẽtu) iuxta id quod nuntiatũ eſt per Prophetas omnes, ab ipſo Moſe ad vſque Malachiam. *Neceſſario credẽdum in Meſſiam.* Quicunque autem de eo apud ſe dubitat, mendacij inſimulat vniuerſam legẽ, que Meſſiam ſperare iubet clariſſimè in ſectione Balaã & in ſectione. *Num. 24. Deut. 29.* Vos ſtatis hodie. Atque id omnino, ne Deo & verbis prophetarum ipſius nuntium remittat.

Articulus decimus tertius ſpectat ad reſurrectionem mortuorum, Huius verò ſententiam iam declarauimus. Porrò Homo cùm apud ſe integris completiſque articulis omnibus credit, comprehenditur communione Iſraelis. Itaque neceſſe eſt eum diligere, ei parcere, erga eum præſtare quæcunque à Domino omnium opifice iuſſa ſunt, quod attinet ad officia charitatis, fraternitatis, ſocietatis vnius erga alterũ. Quod ſi admiſerit omne genus præuaricationum mundi, vi concupiſcentiæ & fomitis, ſequutúſque fuerit impetum naturæ ſuæ corruptæ, luet quidem pœnas pro grauitate peccati ſui. Intereà tamen partem futuri æui obtinebit. Atque id quidem de præuaricationibus Iſraëlitarum dictum eſto. Cum autẽ amiſerit aliquem iſtorum articulorum, à communione egreditur, Deum, præcipuum fidei caput negat, éſtque hæreticus & Epicureus, ac detrũcans [b] plantationes. *b Firmat patrũ ſententias.* Vnde eum decet auerſari atque perdere, vt de quo proditum ſit, *Pſal. 139.* Nónne odientes te Domine oderam, & inſurgentibus in te infenſus eram! Sed iam ſat multa hoc loco diſſerui, digreſſus ab inſtituto tractationis meæ. Verum id egi, quia ingẽs inde manabat vtilitas ad fidei cõfirmationem, quippè qui ſim tibi complexus ſententias valde conducentes, diſperſas alioqui per multos eóſque inſignes libros. Quamobrem poſſide eas & proſperare, ac lege verba mea iſta ſæpiuſculè. Animum ad illorum intelligentiam ſeriò adjice, neque fallat te cor tuum, vt autumes te ea intellecturum ſimplici adiectu aut etiam denis. Tibi perſuadeto. (Viuit Dominus) te ſtolidè deceptum eſſe, (ſi id putes), proindéque ne feſtina iudicium ferre de iis, quæ tibi videbuntur. Cæterùm compoſui hunc libellum prout occurrebat mihi, atque id quidem poſt multos labores, conſideratis libris compluribus, peruestigatiſque ſententiis, tum aptis, tum ineptis, ac è cunctis tibi quicquid certo tenere & credere par eſt expoſui.

Singulis prætereà in capitibus omnia firmare ſtudui probationibus dilucidis. Et certè à Domino poſtulaueram vt doceret me ſemitam rectam & iuuaret me, quemadmodum vates ipſius fuerat precatus. *Pſal. 119.* Sit manus tua ad adiuuandum me, quia mandata tua elegi.

SVPREMVM LVGENtium officium ex libro precationum Hebraicarum, qui inſcribitur Mahzor ſanctæ Synagogæ Romanæ.

Qui conſpicit ſepulchra Iſraelitarum, dicit.

BENEDICTVS Dominus Deus noſter, Rex ſæculi, qui cum iudicio formauit vos, aluit vos, in vita conſeruauit vos, morti dedidit vos, qui nouit numerum omnium veſtrum, qui vos ſuſcitaturus eſt, qui vos reſtituturus eſt cum iudicio. *Eſa. 26.* Benedictus es Domine qui vitã tribuis mortuis. Viuant mortui tui cum cadauere meo reſurgãt. Expergiſcimini & iubilate, qui iacetis in puluere, quia ros lucis ros tuus & tertia manes ejiciet.

Ad tumulum defuncti ſuperiorem hanc benedictionem ſolus Miniſter Synagogæ pronuntiat. Sequentem verò orationem populus Miniſtro præeunte concinit.

Iuſtificatio Iudicij(.i. vt quis iuſtificetur in Iudicio. Putant enim hanc precem iuſtificare mortuum, pro quo orant.)

1 Dei perfectum eſt opus. Nam vniuerſæ viæ eius iudicia. Deus veritas eſt & abſque vlla prauitate, iuſtus, itémque rectus.

2 Deus perfectus eſt in omni opere. Ecquis dicet ei, quid agis? Quid dominatur in inferioribus & ſuperioribus qui morti tradit, qui vitam ſuppeditat, qui deducit ad inferos & reducit.

1. Reg. 2. 3 Deus perfectus in quacunque actione. Ecquis inquiet ei, Quid facis? Qui ordinas & facis, gratis nos miſericordia affice, ac merito illius (Iſaac) qui vinctus fuit, tanquam victima, attende & exequere.

4 Deus perfectus eſt, opus eius veritas. Omnes enim viæ eius miſericordia & veritas. Ipſe veritas eſt, itemque iudicia eius veritas. Longanimis, multæ miſericordiæ & verax.

5 Ipſe autem miſericors propitiabitur iniquitati, & non perdet, multiplicabit auertere iram ſuam & non effundet omnem ſuam indignationem.

6 Benedictus, quoniam veritas iudicium eius & luſtrat vniuerſa oculo ſuo, retribuitque homini ſecundum ipſius merita cuius nomini cuncta laudem tribunt.

Deut. 32. 7 Videte nunc, quòd ego ipſe ſim, nec extet Deus mecum, ego occidam & ego viuere faciam, percutiam & ego ſanabo, nec eſt qui de manu mea poſſit eruere.

8 Homini, ſiue vnicum annum ſuperſtes fuerit, ſiue mille annos vixerit, extitiſſe quid magni prodeſt? perinde eſt ac ſi non extitiſſet. Benedictus iudex veritatis, qui & necat & vitam præbet.

9 Anima omnis viuentis in manu tua eſt, iuſtitiâ plena eſt dextera tua. Miſerere omnium manus tuæ, quæ reliquæ ſunt ac dicito Angelo, retine manum tuam.

Iob. 33. 10 Recordare Abrahæ, ac intuere ab excelſis tuis, necnon Iſaaci, qui ligatus fuit propter nomen tuum, Iacobi quoque, qui dictus eſt perfectus tuus. Propter te, proptérque illos veniam præſta, & parce populo tuo.

11 Certè tribus rebus fundamenta mundi firmātur lege, cultu & pietate (erga mortuos.) Benedictus qui premiū rependit vacātibus pietati.

12 Iuſtus in omnibus viis ſuis Deus, perfectus, longanimis, miſericordiiſque plenus. Indulge quæſo, parce obſecro tum patribus, tum filiis. Tua enim eſt, ô Domine, propitiatio, atque miſericordia.

13 Quid emolumenti percipit homo ex cuncto labore ſuo, cùm ob hæc omnia mors ſors eius ſit, nec in die mortis habeat adiutorem præter Dominum, cuius opera perfecta exiſtunt.

14 Iuſtus & rectus, neque eſt in viis ipſius prauitas. Ipſe enim vocatur Deus perfectus, cuius opera pura ſunt, cuius & viæ iuſtæ, à cuius conſpectu, qui vniuerſa condidit, nemo ſe poteſt abſcondere.

15 Iuſtus & formator vniuerſi operis benignus in omnibus, quæ agit, Dominator, voluntatem ſuam exequens. Ecquis dicet ei, quid moliris?

16 Iuſtitia & iudicium vniuerſæ viæ eius, Miſericordia & veritas vniuerſæ ſemitæ ipſius. Delectus perſonarum nullus coram ipſo. Quin & ſuper nos commoueantur viſcera miſericordiæ eius, quippè qui omnes ſimus opus manuum illius, *Pſal.*

17 Cenſor veritatis, iudex iuſtitiæ. Benedictus iudex veritatis, vt potè cuius omnia iudicia miſericordia & veritas.

18 Cernite ſapientes, inducitéque in animum non teneri imperium in mortis diem, ſicuti pronuntiauit vir integer iuxtà ac rectus. Dominus dedit, Dominus abſtulit. Eſto nomen Dei benedictum. *Iob. 1.*

19 Nouimus domine iuſta eſſe iudicia tua, quódque iuſtificabres in verbo tuo, purgaberis in iudicio tuo. Nec eſſe ratiocinandum poſt cenſuram ſententiarum tuarum. Iuſtus es Domine ac rectum vnumquodque iudiciorum tuorum.

20 Etſi homo viuat mille annos (&) dominatio principatus ipſius pateat in omnem partem & [a] locum, tamen abſque diuitiis deſcendet in cauernas, ac in iudicio ſiſtetur ante Deum, qui nullum perſonarum habet delectum. *a Faciem*

21 Potens nomen eius & vnicum. Ante eum paruus pariter & magnus æquales ſunt. Creatura hoc inducat in animum & expaueſcat quoniam diſceptabit coram iudice, qui nec perſonarum habet rationem, nec capitur munere.

22 Tu viuus perenniſque elegiſti nos. Elegimus te pro parte portionis noſtræ. Propter gloriam nominis tui libera nos, expiato quoque peccata noſtra. Ob nomen tuum, propter te, propter cruorem ſeruorum tuorum, qui effuſus eſt anno octingenteſimo quinquageſimoſexto, qui vitam ſuam facultatéſque ſuas pro confeſſione vnitatis nominis tui ſancti dederunt. *Annus vniuerſi templi à Tito iuxta Rabbinos eſt 810 à b ædificato templo Salomonis.*

23 Meritum vnigeniti qui vinctus eſt, cùm attigiſſet trigeſimum ſeptimum annum & tuo iuſſu oblatus cædi, in cuius demùm loco prehēſus eſt ariēs, promiſiſti te ſeruaturum in perpetuum iis, qui te colent cum charitate & metu, quanto magis [b] ducibus noſtris, qui anno centeſimo trigeſimo ſexto ſimul interierunt. *b Vel, ducum noſtrorum. 1. Mach. 1*

Hic cadauer eximitur feretro. Deinde Miniſter Synagogæ ſequentes verſus ſigillatim præcinit, ſuccinit verò repetitq́; populus.

24 Hæc eſt via totius mundi. Congregamini & præſtate vniuerſi opera miſericordiæ. Nihil enim ipſum latet. Ac [c] animæ veſtræ vita ſempiterna perfruentur. *c Heb. Eius. ſi eſt perſona & numeri. Anima eius perfruetur.*

25 Vox audita eſt annuntians pacem. Voluntatem timentium ſe faciet in pace. Audit e

verbum

verbum pacis.Requieſcat anima ipſius in cubili ſuo in pace.

Eſa.52. Verſ.7.

26 Iaceat in pace,Dormiat in pace donec ve-
niat conſolator, qui pacem audire faciat.

Inuocatio Patrũ priſcorũ. Adam Abrahã, Iſaac & Iacob ſepulti ſunt in Arbe qua & Hebron in tribu Iuda, Ioſue 14. ipſorum uxores Eua Sara, Reboca, Lia. Nam Rachel ſepulta fuit prope Bethlehem. Gen.2.

27 Patres ſæculi,qui dormitis in Hebron por
tas horti Eden aperite illi, atque dicite: Ad-
uentus ipſius (eſto)in pace.
28 Colles æterni de ſpelunca duplici portas
paradiſi Eden patefacite illi, ac dicite, In pace
veniat.
29 Angeli pacis egredimini in occurſum ip-
ſius, portas paradiſi voluptatis reſerate illi, at-
que pacem aduentui ipſius denuntiate.
30 Cuſtodes Theſaurorum horti Eden pate-
facite ei portas horti Eden, & ingrediatur N.pa
radiſum,fruaturque fructibus paradiſi. Expe-
tenda ſint ab eius dextera.Dulcia à ſiniſtra.Hoc
[a] exaudias(ô Domine) eique dicas, in pace eſto
[b] aduentus tuus.

a Heb. reſpondeas. b Heb. Hereſis, aduẽtus eius. c Vel reſtiturus ſanctuariũ (&)

Poſt cadauer humor conditum ſe vertunt ad orientem & dicunt.

Magnificetur, ſanctificeturque nomen ipſius magnum, qui renouaturus eſt mundum, viuificaturus mortuos, fundaturus templum, ædificaturus ciuitatem Hieruſalem, eradicaturus cultum impium de terra [c] reducturus ſanctitatem, benedictum ipſum Meſſiam ſuum cum regno ipſius atque gloria in locum ſuum priſtinum in vita veſtra, diebuſque veſtris, in vita quoque vniuerſæ domus Iſrael citiſſimè temporéque proximo. Dicite igitur, Amen.

Benedictum ſit nomen ipſius magnum, in ſæculum,inque ſæculorum ſæcula.

Benedicatur, collaudetur, decoretur, exaltetur, clarificetur, euehatur, & glorificetur nomen ipſius ſanctum benedictumque ſupra omnem benedictionem, hymnum, laudem & conſolationem,quæ dicuntur in mundo. Amen. Deſinat vaſtitas,fames, mors,Calamitates exitiales recedant à nobis,& à vobis,atque à populo Iſraël. Amen.Sit pax alta à Domino, vita, ſatietas, ſalus, ſolatium, liberatio, ſanitas, redemptio, propitiatio, expiatio, refrigerium, ereptio nobis & cunctis Iſraëlitis. Amen.

Solent autem accipere herbas & puluerem & poſt ſe ſpargere dum egrediuntur,ac dicere, Quia puluis es & in puluerem reuerteris. Præterea cum egrediuntur è cœmeteriis,ſinguli apud ſe ſequentem oratiunculam recitant.

Et nunc Domine Pater noſter, Nos ſumus lutum,tu autem fictor noſter, opus manuum tuarum ſumus omnes, Confiteor tibi Domino meo me eſſe puluerem, cinerem, vermem mirè aridum, vmbram tranſeuntem, At tu Domine perpetuo ſedebis, ſedéſque tua erit in ſæculorum ſæcula. Amen.

In domum luctus reuerſi manus abluunt, ſeq; ſic funeſta illa re expiatos credunt. Alioqui ritus in lege Moſaica præſcriptos de purificatione eorum qui cadauera tetigerunt, non ſeruant quaſi illi tantùm ſtante templo habere debeant locum. Mox miſcent vini calicem, Miniſtro his verbis benedicente.

Benedictus ſis,Domine Deus noſter,Rex ſęculi, qui creaſti fructum vitis. Benedictus ſis Domine Deus noſter,Rex ſæculi, iudex veritatis & iudex miſericordiæ. Cenſor veritatum, qui iudicat nos iudicio verò, quemadmodum ſcriptum eſt, Dei perfectum eſt opus, & Iuſtus es Domine,& rectum vnumquodque iudiciorum tuorum. *Pſal.119.* Benedictus tu Domine omnium lugentium conſolator.

Poſtremò Benedictionem cibi hoc in luctu ſic peragunt.

Miniſt. Benedicamus lugentium conſolatori. PO. Benedictus lugentium conſolator,de cuius bonis manducauimus atque viximus.

Miniſt. Benedictus qui ſatiat famelicos, Benedictus ipſe & benedictum nomen eius,Benedicta quoque memoria eius in ſæcula perpetua. Benedictus es Domine Deus noſter Rex ſæculi,qui alis vniuerſum mundum gratia, benignitate & miſericordia.Das eſcam omni carni. Nam in ęternũ miſericordia tua, cuius bonũ ingens nunquam defuit nobis, ſed nec deerit nobis alimentum vnquam in ſæculum, & æternitatem. Ipſe enim nutris & cibum præbes omnibus, ſicuti ſcriptum extat aperis manum tuam, & ſatias omne viuens beneplacito. Benedictus tu Domine qui omnia alis.

Confitebimur te Domine Deus noſter,quoniam hæreditandam tradidiſti patribus noſtris terram deſiderabilem, feracem & amplam, fœdus & legem, vitam & victum, quoniam eduxiſti nos de terra Ægypti, redimiſtique nos de domo ſeruorum propter fœdus tuum, quod obſignaſti in carne noſtra, & propter inſtituta beneplaciti tui, quæ patefeciſti nobis,& propter vitam & victũ, quo cibas aliſque nos, denique propter omnia Domine Deus noſter confitemur te,& benedicimus nomini tuo, vti iuſſiſti, *Deut.8.* Vbi comederis & ſatiatus fueris, benedices Domino Deo tuo ob terram pinguem,quam tibi dederit. Benedictus tu Domine,& terrę illius, & cibi cauſâ.

Conſolare, Domine Deus noſter, lugentes Sionis, & lugentes Hieruſalem, lugentes quoque qui lugent in hoc funere. Conſolare eos à luctu ipſorum, exhilara eos ex ipſorum labore, ſcripturam hanc implens, Sicut vir quem mater conſolatur, ſic ego conſolabor vos, & in Hieruſalẽ cõſolabimini. Benedictus tu Domine conſolator lugentium,& ſtructor Hieruſalem. Amen cito in diebus noſtris. Amen in vita noſtra ædificetur vrbs Sion & aptetur cultus in Hieruſalem. Benedictus tu domine Deus noſter. Rex ſæculi, Deus pater noſter, Rex noſter, inclytus noſter, Redemptor noſter,ſanctificator noſter, ſanctificator Iacob, Rex viuus, bonus itémque beneficus, Deus verus, iudex in iuſtitia animas excipiens, dominator in mundo ſuo, adeò vt exequatur cuncta pro voluntate. Non autem populus eius, ſeruique ipſius.

Ac propter hæc omnia tenemur confiteri illum, eique benedicere. Qui ſepit ruinas, ipſe ſepiat ruinam hanc nobis & populo ſuo Iſraël miſericorditer. Qui facit pacem in ſuperioribus ſuis, ipſe per miſericordiam ſuam conciliet nobis, populóque ſuo pacem. Amen.

Haſcabá, id eſt Oratio pro defunctis, quam Hazan ſiue miniſter Synagogæ recitat ad ſepulchrum, itemq́; in Synagogis, inter producta legis ſolemnia, diebus feſtis & maximè expiationis, quo die omnia feruent religione cultúque pro remittendis peccatis.

Hafcabá ſonat accubatio nem à שכב *iacuit. dormiuit.*

Hanc ſæpinſculè Miniſter repetit, prout rogatur à diuerſis flagitantibus ſibi dari Haſcabá *pro animal N Sic enim loquuntur. Vnde poſſet iuxta Eccleſiaſticam loquendi formulam appellari, Requiem, vel Libera Hébraeorum.*

Melius eſt ire in domum luctus, quàm in domum conuiuij, in qua eſt finis omnium hominum. Quod Viuens in cor inducat ſuum. Finem verbi omnes audiamus. Deum time, & mãdata eius ſerua. Nam iſtud eſt omnis hominis.

Eccl. 12.

Requies firma in ſuperna habitatione ſub alis Numinis, in gradu ſanctorum & purorum, tanquam ſplendor firmamenti, collucentium fulgentiúmque, Permutatio oſſium, Popitiatio delictorum, Remotio præuaricationis, Acceſſio ſalutis, indulgentia, & miſeratio à conſpectu inhabitantis cæleſte domicilium, Pars denique bona in vitam venturi ſæculi ibi ſit portio, tectumque ac habitatio celebris animæ ſapientis huius, intelligentia prædicti, gloriæ Magiſtri, vel Domini.

Animus gloria ſiue ornamentum & decus hominis.

Spiritus Domini quieſcere faciat eum in horto Eden, & ſocietur ei pax, quemadmodum ſcribitur in Eſaya. Veniat pax, quieſcat in cubiculibus ſuis ambulans ante ipſam, ipſe ac omnes defuncti Iſraëlis, ipſius miſericordia & propitiatione. Amen.

Eſa. 57.

Quod ſi fuerit fœmina preces producunt in verſibus & in iuſtificatione Iudicij, pro dignitate ipſius. Nec vero circundant eam ſed poſt ſepulturam ipſius Hazan ſiue miniſter recitat ſequentem Haſcabá.

Miſericors, cui miſericordia propria eſt, & cuius verbo creati ſunt mundi, iſte nempè mundus, & mundus venturus, & congregauit in eo iuſtitias & benignitates, quas fecerunt intelligentiæ eius, & in verbo ſuo & in fortitudine ſua dicat, vt ingrediatur coram ſe memoria matronæ iſtiusglorioſæ & modeſtæ Dominæ N. quæ hoc die è mundo diſceſſit.

Rex ſæculi miſereatur eius, rex ſæculi pereat & propitius ſit ei, & ſociet ei pacem, & in cubili ipſius ſit pax & requieſcat in requie ſua ipſa & cunctæ filiæ populi Iſraël in communitate miſerationum & propitiationum. Amen.

Eſa. 25.

Præcipitabit mortem in ſempiternum. Et auferet Dominus Deus lachryman ab omni facie, & opprobrium populi ſui auferet & vniuerſa terra, quia Dominus locutus eſt.

26.

Viuant mortui tui cum cadauere meo reſurgant. Expergiſcimini & iubilate, qui iacetis in puluere, quia ros lucis ros tuus, & terra manes eiiciet.

Et ipſe miſericors propitiabit iniquitatem & nõ perdet, & multum auertet iram ſuam, neque effundet omnem indignationem ſuam.

Poſt ſepulturam cadaueris filius eius aut vnus è proximis recitat Caddis Sanctus.

Magnificetur, ſanctificeturque nomen ipſius magnum, &c. vt ſuprà.

Deſinat gladius, & fames & mors, & euenta mala auferat à nobis & à vobis, & à populo Iſrael, & dicite, Amen.

Sit pax multa è cælis, vita & ſacietas & ſalus, & cõſolatio, & liberatio, & medela, & redemptio & propitiatio & expiatio & refrigerium & protectio nobis & vniuerſo Iſrael, & dicite Amen.

Qui facit pacem in excelſis ſuis, ipſe per miſericordiam ſuam nobis det pacem & vniuerſa Iſrael. Amen.

Hinc auellunt herbas & eas à tergo proiiciunt & dicunt effloreſcant ab euigilatione ſicut herba terræ. Quando autem veniunt à comitatu mortui ablhunt manus & detergunt mappa dicentes, Manus noſtræ non effuderunt ſanguinem iſtum, &c.

Inſcribunt autem lapidibus ſepulchrorum.

Sit anima eius in horto ſiue paradiſo Eden, Amen.

[a] Vel.

Sit anima eius colligata in faſciculo viuentium, vel vitæ.

a Deprecatio ſũpta ex 1. Reg. 25. Vbi Abigail hæc Dauidi exoptare legitur.

Vel.

עה *ſuper eum pax*

Reperi hac in Pariſiorum vrbe lapidem ſepulchralem cum hac ſcriptura.

Et tu titulus (es) ſepulchri Salomonis filij Haijm qui diſceſſit in Paradiſum Eden tertio die menſis Iiar. 1. Aprilis, anno milleſimo trigeſimo octauo ad ſectionem נח,

Et in alio.

Tu titulus es ſepulchri domine Iohæ filiæ R. Samuëlis, quæ diſceſſit in paradiſum Eden, &c.

PRECATIONES, IN quibus cõmemorationem faciunt ſuorum diuorum, præter ſuperiorem, in qua inuocabant patriarchas & angelos pag. 22. facie. 2.

PECCAVIMVS ante te, miſerere noſtri.

Deus miſericors nomen tuũ, Deus miſerator nomen tuum, Deus longanimis nomen tuum, plenus miſerationibus nomen tuũ, [b] in nobis vocatum eſt nomen tuum, Domine fac propter nomen tuum.

Exod. 34.

b 1. appellamur ex nomine tuo populus domini.

Domine fac propter nomen tuum & parce Iſraëli populo tuo.

Domine fac propter inquilinum (Abraham)

Gen. 12.

perfectum

perfectum tuum,& parce Iſraëli populo tuo.

Domine fac propter vinctum [a] in veſtibulis tuis Iſaac)& parce Iſraeli populo tuo.

a In monte Moria vbi poſteà conſtructum eſt templum.

Domine fac propter exauditum in ſcala de excelſo tuo,(Iacob) & parce, &c.

Domine fac propter meritum Ioſeph ſancti tui , & parce,&c.

Domine fac propter extractum de aquis tuis (Moſem)& parce,&c.

Domine fac propter (Aaronem) ſacerdotio fungentem in Vrim & Tummim oraculis tuis, & parce Iſraeli.

Domine præſta propter(Phineem) zelantem ob nomen tuum,& par.Iſraeli.

Domine præſta propter (Dauidem) ſuauiter concentus tuos emodulantem,& parce Iſr.

Domine præſta propter (Salomonem) qui ædificauit Ædem nomini tuo,& parce Iſr.

Domine præſta propter nomen tuum,& parce Iſraeli populo tuo.

Fac propter nomen tuum,Fac propter bonitatem tuam.

Fac propter fœdus tuum , Fac propter magnitudinem tuam.

Fac propter legem tuam, Fac propter decus tuum.

Fac propter conuentum tuum , Fac propter memoriam tui.

Fac propter miſericordiam tuam , Fac propter bonitatem tuam.

Fac propter rectitudinem tuam,Fac propter gloriam tuam.

Fac propter doctrinam tuam,Fac propter regnum tuum.

Fac propter [b] æternitatem tuam, Fac propter conſilia tua.

b Vel robur tuum

Fac propter fortitudinem tuam,Fac propter decorem tuam.

Fac propter iuſtitiam tuam,Fac propter ſanctitatem tuam.

Fac propter miſerationes tuas , Fac propter præſentiam tuam.

Fac propter legem tuam.

Fac propter Abraham , Iſaac & Iacob , Fac propter Moſem & Aaronem,Fac propter Dauidem & Salomonem , Fac propter Hieruſalem ciuitatem ſanctam,propter Sionem habitaculum gloriæ,propter excidium ædis tuæ,propter vaſtitatem templi tui, præſta propter Iſraëlitas pauperes,propter Iſraelitas tenues , propter Iſraelitas qui verſantur in calamitatibus , præſta propter pupillos & viduas,propter ſugẽtes vbera. propter ablactatos,propter infãtes ædis [c] Domini,qui non peccauerunt, præſta propter te,ſi cauſa noſtra non duceris, ſaltem tua cauſa age ſaluáque nos.Salua nos,exaudi non hodie, cunctiſque diebus , quibus oramus. Siquidem laudatio noſtra tu es.

c Vel Magiſtrorũ vt hoc pertineat ad excidium. Titi , qui Rabbinos multos fertur enecaſſe, nec puerulis innocentibus pepercisſe.

Qui exaudis pauperes,Exaudi nos.

Qui exaudis oppreſſos,Exaudi nos.

Qui exaudis contritos corde Exau.

Qui exaudis humiles mente,Exaud.

Qui exaudis attritos ſpiritu,Exaud.

Qui exaudiuiſti Abraham patrem noſtrum in monte Moria , Exaud.

Qui exaudiuiſti Iſaac in ſummitatibus altaris, Exaud.

Qui exaudiuiſti Iacob in Bethel,Ex.

Qui exaudiuiſti Ioſeph in domo vinctorum, Exaud.

Qui exaudiuiſti Moſem & patres noſtros in Mari rubro,Exaud.

Qui exaudiuiſti Moſem & patres noſtros in Mari rubro,Exaud.

Qui exaudiuiſti Aaronem in Thuribulo , Exaud.

Qui exaudiuiſti Phineem in Sittim , Exaudi nos.

Qui exaudiuiſti Ioſuam in Galgal, , Ex.

Qui exaudiuiſti Heli in Rama,Exau.

Qui exaudiuiſti Samuëlem in Maſpa , Exaudi nos.

Qui exaudiuiſti Dauidem & Salomonem filium ipſius in Hieruſalem,Exaudi nos.

Qui exaudiuiſti Eliam in monte Carmelo, Exaud.

Qui exaudiuiſti Ezechiam in ægritudine ipſius, Exaud.

Qui exaudiuiſti Ionam in viſceribus piſcis. Exaud.

Qui exaudiuiſti Hananiam , Miſaelem,& Azariam in medio fornacis ignis ardentis,Exaunos.

Qui exaudiuiſti Danielem in lacu Leonum, Exaudi nos.

Qui exaudiuiſti Mardocheum & Eſteram in ſuſis vrbe. Exaud.

Qui exaudiuiſti Ezram in tranſmigratione, Exaud.

Qui ex. [d] Honiam in Maagal.Exau.

d Non eſt Onias, qui anteceſſit paulò tempora Machabæorũ de quo 2. Mach. 3. & 4.ſed qui ſub Hircano & Ariſtobulo apud Ioſ. & auctorem lib. de Regibus Iſrael ſecũdi templi Antiubeta elegantia.

Qui exaudiuiſti iuſtos & pios, & perfectos omnium ætatum,Exaud.

Miſericos exaudi nos,Miſericors libera, Miſericors redime , Miſericors,qui plenus es miſerationibus,miſerere noſtri , ac omnium domeſticorum noſtrorum. E tenebris in lucem educ nos propter nomen tuum magnum.

Patrum primorum , Patrum Iſraelis recordare obſecro , iniquitatum primarum in temporibus ſicut Deus,ne recorderis, Rebellionis cordis ſtupefacti ne recorderis , caniciei autem Abrahæ recordare obſecro.

Iugum præuaricationis peruigilantis ne memineris, Recordare autem obſecro , Iſaac , qui ligatus fuit.

Malitiæ operum ne memineris, hominis integri Iacob , qui habitauit in tentoriis,obſecro recordare.

Actionum [e] terrorum ne memineris,ſed recordare , quæſo trium matrum (Saræ , Rebecchæ,& Rachelis.)

e Quæ terrorem conſcientiis incutiunt.

Peruerſitatis iudicia ne memineris , quin duodecim principum tribuum quæſo recordare.

Figmēti turbidi ne recorderis,ſed Ioſephi qui v enundatus fuit,memento.

Occultorum cordis noſtri ne recorderis, ſed , obſecro , memento Moſis magiſtri noſtri.

Concupiſcentiæ vulgi promiſcui ne memineris,ſed quæſo recordare patrum verſatorum ad mare rubrum.

Operum noſtrorum itémque rebellionis ipſorum ne memineris,Aaronis autem atque Mariæ,obſecro recordare.

Superbiā operis Sittim ne reducas in memoriam,ſed Phineem in Sittim ſeſe præclare gerentem ob eam pone.

Ioſ.7. Mendacium(Achanis)proditum ne in recordationem reuoces,verùm Ioſuæ filij Num obſecro,reminelcere.

Ignorantias legis dele ex memoria , in eam *1.Reg.2.* autem repone Barach & Deboram.

Spumæ polluti(Ophni)obliuiſcere,recordare autem Heli & Samuelis.

Oculratorum ipſi Moloch ne recordare,ſed in reminiſcentia verſato,obſecro , Dauidem Regem.

Trangreſſionis operum ne memineris , Memento autem quæſo Salomonis ſuo ſolio inſidentis.

Cogitationum[a] ſubactarum ne reminiſcaris, Reminiſcere autem Iudicum & Regum , etiam atque etiam obſecro.

a Quas ſub iugū miſit appetitus.

Iniquitatis (in proximum) & præuaricationis(in deum)ne recorderis,Recordare autē obſecro Eliæ atquæ Eliſei.

Verborum Hieremiæ obliuiſcaris , Ne verò obliuiſcere,quæſo,agritudinis Ezechiæ.

De Naboth. 2,Reg.21. vel de Aduram. 3.Reg. 21.

Impietatis in eum qui lapidatus eſt, ne memineris , Memento autem obſecro Eſaiæ & Ezechielis.

Peccati & ignorantiæ ne reminiſcaris , Reminiſcere autem quæſo , Ionæ in pice exiſtentis.

Patribus viam peccatorum ne recordando imputes , obſecro autem recordare prophetarum duodecim.

Hominē vocat lutum. Luti & præuaricationum ipſius obliuionem cape,Danielem & ſocios eius in memoriam reuocans.

Quæ figmentum meum admiſit è memoria expunge , in recordationem autem inducito obſecro (Mardocheum) filium Cis & [b] Hedeſſam.

b Eſterā.

Capitalis & minuti(peccati) ne memineris, memento autem obſecro,Ezræ verſantis in trāſmigratione,

Peruerſitatis commiſſæ in Maagal ne recorderis , recordare verò Oniæ, qui piæ ſeſe geſſit in Maagal.

Præuaricationum & dilectorum ne reminiſcaris,reminiſcere verò , obſecro, celebrium ſapientumque noſtrorum.

Superbias,itemque tranſgreſſiones obliuione inducito , ætatum verò ſingularum pios reminiſcentia proſequere.

Conflati vituli obliuiſcere , aſcenſus feſtorum trium ſolennium è contrario reminiſcere.

Te capiat obliuio eorum quæ Ieroboā patrauit in Bethel.Contrà in memoriam infer altare & ſanctuarium.

Iniquitatum Iſraelis ne memineris,Obſecro autem viri Gabrielis recordare.

Acuſationis Samuelis ne recorderis,memēto autem deffenſionem Michaelis.

Patrum primorum , Patrum Iſraelis obſecro recordare.

Iniquitatum primarum in temporibus,velut deus,obliuiſcere.

BENEDICTIO *Sponſaliorum.*

Qui benedictioni præeſt ſumit calicem vini & his verbis benedicit.

Benedictus es Domine Deus noſter rex [c] ſæculi, qui creas fructum vitis.

c Mundi.

Benedictus es Domine Deus noſter rex ſæculi,qui ſanctos reddidiſti nos præceptis tuis, ac iuſſiſti vt attenderemus ad nefandos concubitus, nobis prohibens deſponſatas permittens autem ducta in matrimonium in reruentu thori genialis,& conſecrationum coniugalium. Benedictus es Domine ,qui ſanctum efficis Iſraelem per thalamum nuptialem & conſecrationes coniugales.

Hoc recitato prægustat , deinde porrigit calicem ſponſo & ſponſæ.

Benedictio nuptiarum.

Qui benedictioni præpoſitus eſt ſumit calicem & recitat , Orationem Qui creas fructum vitis , ac poſteà ſequentem ſubiicit.

Benedictus es Domine Deus noſter rex ſæculi , cui vniuerſa in gloriam tuam condidiſti.

Benedictus es Domine Deus noſter rex ſæculi,cui formaſti hominem.

Benedictus es Domine Deus noſter rex ſæculi,cui formauit hominem ad imaginem ſuā, ad imaginem ſimilitudinis exemplaris ſui , indéque ei adaptauit [d] ædificium vſque in perpetuum. Benedictus es Domine , qui illum formaſti.

b Structuram et opificium corporis. Alij Animam. Alij Euā, vide R.Tibō ſub finem c. 3 Phyſica pag.40.

Vehementer lætabitur & exultabit ſterilis, dum apud ipſam cum gaudio colligentur filij ipſius. Benedictus ex Domine , qui lætitia afficis Sionem in filiis ſuis.

e Cōinges

Oblectabilis valde [e] ſocios dilectos,perindeque olim lætitia præfudiſti [f] opificum tuum

f Adamū data ei Eua in cōiugem.

Deut.28.

24 Ingreſſuri Sanctuarium lauent manus & pedes,Exod 30.

25 Deo ſoli ſacrificetur,Exod 22.

26 Liberator expectetur, Num.24. & Deut 30. *Chriſtus*

Sacerdotes tempore miniſterij ſui curent.

27 Vt benedicant populo verbis conceptis, Num.6. *De ſacerdotii officio.*

28 Vt accendantur lucernæ, Leu.24.

29 Vt Panes & Thymiama proponantur coram Domino, ſuper menſam ſabbatis, Leuit. 24.

30 Vt adoleatur incenſum ſiue Thymiama quotidie.Exod.30.39.

31 Vt ignis aſſiduè in altari ardeat,Leuit 6.

32 Vt cinis ex eodem tollatur,Leui.6.

33 Vt contaminati expellantur de Templo, Num.Deut.23.

34 Omni honore afficiatur genus Aaronis, Leuit.21.

35 Sacerdos veſtibus ſacris induatur tempore miniſterij,Exod.28.18.

36 Arca portetur humeris ſacerdotum,Num. 7.Ioſ.3.

37 Sacerdotes,reges Tabernaculum, & vaſa rei diuinæ deſtinata ungantur Oleo ſancto, Exod.30.35.37.39.

38 Sacerdotes ſummi miniſtrent in Sanctuario vice ſua,Deut.

39 Diebus autem ſolennibus omnes pariter, Deut.

40 Sacrificium iuge bis quotidie, manè ſcilicet & veſperi offeratur,Num.28

41 Sacerdotes minores [a] contaminentur mortuorum ſuorum funere ſicut & populus, Leuit.21.

a Interſint ipſorum funeribus.

42 Sacerdotes ducat virginem in vxorem,Leuit.21.

43 Sacerdos ſummus quotidie decimam partem Ephi offerrat.Leu.6.Deu.6.

44 Holocauſtum quotidianis addatur,diebus Sabbati,Num.28.

45 Holocauſtum quoque ſuperaddatur Calendis menſium ſiue Neomeniis,Nu.28. *De feſtis.*

46 Manipulus frugum offeretur [b] altera die Paſchæ,Leui.23.

b 16. die Niſan.

47 Superaddatur quotidianis Holocauſtum die Pentecoſtes,Nu.28.

48 Duo panes offerantur eodem die, Leuit. 23.

49 Holocauſtum vltra quotidiana offeratur primo die menſis Septembris. Num.29.

50 Idem fiat die expiationum, id eſt, 10.die Septembris.Num.29.Leu.23.

51 Die expiationum ſummus Sacerdos totam rem diuinam faciat,prout ſcriptum eſt,Leuit 16.

52 In feſto Tabernaculorum holocauſtum iugi ſacrificio accedat.Nu. 29.Leui.7 & 23.

53 Idem ſeruetur octauo die eiuſdem feſti, Ibidem.

54 Obſeruentur dies feſti,Exod.23.

55 Ter quotannis omnes ad Sanctuariũ ſeſe ſiſtant Domino,Exod.23.

56 Illos dies feſtos in lætitia & gaudio tranſigant,Deut.16.

57 Iuguletur agnus die Paſchatis, Exod. 12. Deut.16. *De victimis & oblationibus.*

58 Illius agni carnes edantur decima quinta nocte Menſis Niſan,Ibid.

59 Contaminati,itémque viatores celebrent Paſcha,14.die menſis ſecundi à Niſan ſiue Martio.Num.9.

60 Comedántque carnes agni Paſchalis illa ipſa nocte,Ibid.

61 Clangatur Tubis ſiue buccinis ſuper holocauſta, diebus feſtis & ſolennioribus, Num. 10.

62 Victima quæ offertur, ſit membris integra,Ibid.

63 In quolibet ſacrificio adhibeatur ſal. Leuit.2.Num.18.

65 In holocauſto ritus præſcriptus ſeruetur, Leuit.1.

66 Item in hoſtia pro peccato.Leu.6.

67 Item in hoſtia pro delicto,Leui.7.

68 Item in ſacrificiis pacificis,Leuit.3.& 7.

69 Item,in hoſtia laudis,ſiue gratiarum actionis,Ibid.

70 Item in hoſtia pro errato Patris familiæ, Leuit 4.

71 Item in oblatione pro errato cuiuſlibet hominis,Ibid.

72 Item in oblatione, quam quis offert cùm dubitat, num admiſerit peccatum, cuius cauſa debeatur hoſtia pro peccato,Leuit.5.

73 Item in oblatione eius, qui per errorem aliquid ſuſtulit, vel negauit depoſitum interpoſito iureiurando Leuit.5.

74 Qui tenuior eſt, quàm vt arietem poſſit offerre, offerat duas Turtures vel columbas, Leuit.5.

75 Quilibet coram Domino confiteatur peccatum, quod perpetrauerit, Num.5. Leuit.

76 Qui fluxum patitur litet,poſtquam mundatus fuerit,Leuit.15. *De ſacrificiis pollutorum.*

77 Mulier patiens fluxum idem præſtet, Ibid.

78 Mulier, quæ peperit,vbi purificata fuerit, offerat ſacrificium,Leu.12.

79 Leproſus poſt curationem emundationémque offerrat victimam.Leuit.14.

80 Ex ouibus & vaccis carpantur decimæ, Leuit.27. *De rebus ſacratis.*

81 Sacretur omne beſtiarum primogenitum, Deut.15 Exod.13.22.Nu.17.

82 Primogenitum hominis redimatur,Exod 13 24.

83 Redimatur quoque Aſellus.Ex.13.

84 Decolletur Aſellus, ſi eum dominus noluerit redimere.Ibid.

85 Vniuerſæ oblationes, quas quis tenetur

offerre partim iure, partim volantate primo feſto, quod euenerit, offerantur. Deut.12.

86 Omnis generis oblationes offerantur in æde Sanctuarij, Ibid.

87 Omnis generis oblationum, ab iis qui extra terram ſanctam degunt, precium deferatur ad ædem Sanctuarij, Deut. 12, 14.

88 Conſecrata, quæ vitio affecta ſunt, redimātur, ac eis veſci liceat. Deu.12.

89 Sacretur Deo & id quod mutatum eſt, & illud, pro quo mutatum eſt, Leuit.27.

90 Reliquias oblationum edant Aaronij, Num.18.

91 Iidem veſcantur carnibus, hoſtiarum pro peccato, & pro delicto, Num.18.

92 Reliquiæ ſacrificij pacifici crementur, Leuit.7.

Nazaræis.

93 Carnes conſecratæ, ſi poſtea contaminentur, igni tradantur, Ibid.

94 Nazareus toto conſecrationis profeſſioniſque ſuæ tempore, nec tondeatur, nec radatur, Num.6.

95 Tondeatur autem exacto conſecrationis tempore, vel ſi contaminatio ei acciderit, Ibid.

Vota.

96 Vota perſoluantur, Deut.23.

97 In fragendis vel laxandis votis habeatur ratio legum, Ibid. Num.30. Leuit. 27.

De immundis

98 Quicunque morticinium vel cadauer tetigerit, immundus eſto, Leuit.11.

99 Cibi his vel illis notis affecti immundos faciant, Ibid.

100 Octo ſerpentium, reptantiúmve genera polluant, Leuit.11.

101 Quæ menſes patitur ſit immunda itémque alios immundos conſtituat, Leuit. 15.

102 Quæ peperit eſto immunda, Leuit. 12.

103 Leproſus contaminatus eſto & alios cōtaminet. Leuit.13.

104 Vir fluxum patiens eodem habeatur loco, Leuit.15,

105 Similiter & mulier, quæ fluxum patitur, Ibid.

106 Spermatis miſſio inficiat, Leuit.15.

107 Ædes plaga affectæ contaminet, Leuit. 14.

108 Mortuus immundos efficiat, Leuit. 15.

De purificationibus.

109 Aquæ vitulæ ruffæ contaminatum ex mortuo purificent, aliâs polluant, Num. 19.

110 Omne contaminationum genus purificetur aquæ baptiſmatibus. & Leuit.13. & 15.

111 Lepra cùm hominis, tum ædium mundetur ligno cedrino, hyſopo & cocco, ſiue vermiculo, Leuit.14.

112 Lepra infectus planè tondeatur, Leuit. 13.

113 Idem cunctis manifeſtis eſto, Ibid.

114 Vitula ruffa ritu præſcripto immoletur. Num.19.

De æſtimationibus rerũ.

115 Qui votum fecerit, ſpoponderitque Deo animam ſuam, ſub æſtimatione ſoluat precium, Leuit.27.

116 Qui vouerit contaminatam pecudem, numeret precium, Ibid.

117 Qui ſacrauerit domum, debeat precium pro cenſura ſacerdotis, Ibid.

118 Item qui ſacrauerit agrum poſſeſſionis ſuæ, Ibid.

119 Qui comederit ſanctificatum, teneatur precium eius rependere, Leuit.22.

120 Fructus quarti anni ſāctus ſacérque eſto, Leuit.19

Leges pro pauperibus.

121 Pars agri vel vineæ, meſſis vindemiæque tempore intacta relinquatur peuperibus Leuit.19.

122 Idem fiat in loco oleis conſito, Ibidem.

123 Obliuioni traditum pauperibns deferatur. Deut.24.

124 Quod remanſerit in arboribus, relinquatur pauperi & peregrino, Ibid, & Leuit. 19.

125 Idem ſit de racemis tempore vindemiæ prætermiſſis, Leuit.19.

Primitiæ & decimæ.

126 Primitiæ frugum deferantur in Sanctuarij locum, Exod.23. Deut.18.

127 Separetur pars, quæ dicitur Teruma 4. *eleuatio*, Sacerdoti, Leuit.7. & Num 15.

128 Seponatur decima prouentuum Leuitis, Num.18. Leuit.27.

129 Seponatur decima ſecunda comedenda Hieroſolymis, Deut.14.26.

130 Leuitæ de decimis ſuis dent ſacerdotibus, Num.18.24.

131 Separetur decimo tertio quóque anno & ſexto pauperibus, &c. Deut. 14. & 26.

132 Confiteantur domino, qui offerunt decimas, Deut.26.

133 Confeſſionem recitent, quæ ſcripta eſt de primitiis, Ibid.

134 Separetur pars conſperſionis ſacerdoti, Num.15.

135 Sinatur terra quieſcere annis ſeptimis, Leuit.25.

136 Sacer eſto annus Iubilei, qui & quinquageſimus, remiſſa agrorum cultura & ſatione, Leuit.25.

137 Anno illo clangatur tubâ ſiue buccinâ, Ibid.

138 Tum ius eſto redimendarum poſſeſſionum, Ibid.

De poſſeſſionibus redimendis.

139 Ædium in vrbe mænibus cincta intra annum redimendarum ius eſto, Leuit.25.

140 Numerantur anni iubileorum per ſeptenos anons, Ibid.

141 Remittantur debita anno quoque ſeptimo, Deut.15

142 Exigendi tamen ea ab externo, id eſt, Idololatria, ius eſto, Ibid.

143 Munere è quolibet animante dentur

ſacerdoti

ſacerdoti armus dexter, Mandibula & Stomachus, Deut. 18.

144 Tonſionis ei dentur primitiæ, Ibid.

145 Quæſtiones iuris & facti iudicentur partim Deo, partim ſacerdoti, Leuit 4 5. Deut. 17.

De cibis.

146 Prius iugulentur pecudes & aues, quàm comedantur, Deut. 12.

147 Sanguis cerui & ſimilium belluarum, itémque volatilium in terram fundatur, terráq; obruatur, Deut. 12. Leuit. 17.

148. Captis pullis è nido mater emittatur Deut. 22.

149 Animalia terreſtria in eſum liceant, ſi notas in lege aſſignatas habent, Deut. 14. Leuit. 11.

150. Item volatilia, Ibid.

151 Item aquatilia, ibid.

152 Item locuſtæ, cæteráque ancipitia, Leuit. 11.

De feſtis iterum.

153 Sactificentur Neomeniæ. Num. 10. 28.

154 Anni tantùm numerentur in conſeſſu [a] ſenatus maioris, ſiue ſanctioris.

a Ita appellat cõcilium ſacerdotum primorũ, cuius mẽtio ſit cu 17.

155 Cum quiete & otio celebretur Sabbatum, Exod. 20.

156 Sanctum ſacrúmque eſto Sabbatum, Exod. 29

157 Abiiciatur fermentatus panis die primo azymorum, Exod. 12 Deut. 16.

Aiũt autẽ hoc ſcitũ deſumptum eſſe, è 12. cap. Exod. & 16. Deut.

158 Prima nocte Paſchæ prædicetur Exitus de Ægypto & liberatio de iugo Ægyptiorum, Exod. 13.

159 Panis azymus edatur nocte illa, Exod. 12. Deut. 16.

160 Primus dies Paſchæ in quiete traducatur, Num. 28. Exod. 12.

161 Similiter dies eiuſdem feſti Septimus, Num. 28.

162 Numerentur quinquaginta dies à die manipulorum oblatorum, Leu. 23.

163 Quies ſit die quinquageſimo, Ibid.

104 Item die primo menſis ſeptimi, Ibid.

165 Decimo autem eiuſdem menſis ieiunetur. Ibid.

166 Dies ille ieiunij quieti deputetur, Ibid.

167 Quieſcatur die primo tabernaculorum, Leui. 23.

168 Item die octauo, Ibid.

169 Habitetur ſub tabernaculis ſeptem totis diebus, Ibid.

170 Illo die geſtentur manibus palmæ, tréſque aliæ fructuum ſpecies, Ibid.

171 Primo die anni, id eſt, primo die Septembris clangant buccinæ, feſtúmque Tubarum celebretur, Leu. 23.

72 Detur dimidium ſicli quolibet anno pro erario templi. Exod. 30.

173 Lex ſeruetur citra additionem vel detractionem, Deut. 12.

174 [b] Audiatur quilibet propheta tempore ſuo, Deut. 18.

b Corrũpit oraculũ Deuteronomy, quod intelligitur propriè de Christo.

175 Rex de gente propria creetur, Deut 17.

176 Obediatur curiæ ſenatus maioris, Deut 17.

De iudicibus.

177 Abſolutio maioris partis præponatur, vbi in iudiciis Sententiæ Seniorum ſunt contrariæ, Exod. 23.

178 Vbique conſtituantur Iudices & præfecti, Deut. 16.

179 Æqualitas inter aduerſas partes in iudicio citra delectum perſonarum ſeruetur, Leui. 19.

Teſtes.

180 Teſtis, quæ nouit teſtificetur, Exod. 23.

181 Diligentiſſimè explorentur teſtes, Deut. 13. 19.

182 Teſtes iiſdem ſint obnoxij, quæ aliis ſuo teſtimonio intentauerint, Deut. 19.

183 Vitulæ cæde expietur hominis nex, Deut. 21.

184 Eligantur ſex ciuitates refugij, Deut. 19.

185 Dentur Leuitis vrbes in quibus ſeorſum habitent.

186 Item ſuburbana certo ſpatio percircuitum, Ibid.

187 Idolorum cultus & cultores diſperdantur, Deut 12,

188 Impiæ deſerticis ciuitatis coloni interficiantur, Deut. 1[illegible].

Leges bellicæ.

189 Deleantur 7. gentes de terra Iſrael, Deut. 20.

190 Deleatur gens Amalech Deut 25.

191 In ſempiternam reducantur memoriam ea, quæ in Iſraelem commiſit Amalech, Ibid.

192 In cæteris præliis ſeruetur diſciplina, quam lex dictat, pace primùm propoſita, Deut 20. 23.

104 Sacerdos ingruente conflictu cohortaturus ſtet ante aciem, Deut. 20.

194 Extra caſtra paretur locus ad requiſita naturæ, Deut. 25.

195 Paratus eſto paxillus in caſtrorum limine, Ibid.

Leges de Politica ſocietate.

196 Reſtituatur ablatum, Num. 5.

197 Ad Eleemoſinam erogandam promptiſſimi ſient, Deut. 15 Exod. [illegible].

198 Extraneo, qui fuerit peregrinorum deorum cultor, dare liceat fœnore, Deut. 15. Exod. 21.

199 Pignus Domino eodem die reſtituatur, Exod. 21.

200 Mercenario eodem die merces rependatur, Deut. 24.

201 Operarius comedere de iis poſſit, ad quę operam ſuam locauerit, Deut 23.

202. Quiſque ſuccurrat homini vel iumento onere depreſſo, Exod. 23 Deut. 22.

203 Reſtituatur domino res amiſſa, Ibidem.

204 Redarguatur proximus viis prauis inſiſtens, Leui. 19.
205 Diligatur proximus inſtar ſui. Ibid.
206. Ametur peregrinus, Ibid. & Deu. 10.
207. Pondera iuſta habeantur, Leui. 19. Deut. 25.
208 Sapientes honore afficiantur, Leuit. 19. Deut. 13.
209 Honor exhibeatur parentibus Exod. 20.
210 Vnuſquiſque Patrem & Matrem timeat, Leuit. 19.
211 Creſcant [a] & multiplicentur Gen. 1. & 9.
212 Sponſus immunis bello cum ſponſa lætetur annum vnum, Deut. 24.
213 Circuncidatur puer octauo die, Gen. 17. Leuit. 12.
214. Frater vxorem ducat fratris, ad ſuſcitandum ipſi ſemen, Deut. 25.
215 Aut, vxor fratris ei ignominiæ cauſa calceos publicè extrahat, Ibid.
216 Qui vim puellæ intulerit, ipſam ducat in vxorem, Deut. 22.
217 Qui traduxerit vxorem ſuam, ne poſſit eam repudiare, Ibid.
218 Qui mulierum fefellerit, ſit obnoxius legibus ſcriptis, Exod. 22.
219 Captiua formoſa iuxta conceptas in Scriptura leges tractetur, Deut. 21.
220 Qui ſuſpectam de pudicitia vxorem habet, ſeruet ritum proditum, Num. 5.
221 Chartâ ſiue tabulis repudium detur, Deut. 2. 24.
222 Sacerdos formulam repudij ſibi præſcriptam ſeruet, Num.
323 Sontes pro commerito cædantur virgis, Deut. 25.
224 Qui imprudenter aliquem interfecerit, exulet vſque ad mortem ſummi pontificis, Nũ. 35. Ioſ. 20.
225 Senatus maior interficiendi gladio, ius habeat, Exod. 21.

[a] *Leges de coniugiis. Benedictionem confundunt cum præcepto.*

Leges de pœnis.

226 Adulterio & adultera [b] interficiantur, Leuit. 30.
227 Crementur igni ſontium aliqui, Leuit. 20.
228 Lapidibus obruantur alij, Deu. 21.
229. Et hi in patibulum agantur, Deut. 21.
230 Excarnificatus iudicum decreto ipſo die ſepeliatur, Ibid.
231 Erga ſeruum Hebræum ſeruentur que ſcripta ſunt, Exod. 21. Deut. 15.
232 Itidem erga ſeruam Hebræam quam herus ſibi copulauerit, Ibid.
233 Dimittatúrque libera, ni in coniugium ducitur, Exod. 21.
234 Seruus chananæus, peregrinæque religionis perpetuam ſeruitutem ſeruiat, Exod. 21. Leuit. 25.
235 Qui damnum attulerit multâ puniatur, Exod. 21.
236 Idem eſto de iudicio damni à beſtiis profecti Exod. 21.
237 De iudicio damni è puteo malè ſepto, Exod. 21.
238 De mulcta vel morte furis, Exod 22.
239 De Damno paſcentis, eiuſque iudicio, Ibid.
240 De iudicio damni ab igne magnantis, Exod. 22.
241 De iudicio depoſiti, Exod. 22.
242. De iudicio locati & locantis, Exod.
243. De iudicio commodati, Exod. 22.
244 De iudicio rei emptæ & venditæ, Leuit. 25.
245 De iudicio rei raptæ, Leuit. 19.
246 De iudiciis hæreditatum, Nu. 27 & 30.
247 Euadat ad ciuitates refugij, qui caſu aliquem occiderit, Deut. 19.
248. Ei omnes opem fuerant, aduerſus illum, qui ipſum ad necem conquirit & perſequitur, Ibid.

[b] *Strangulentur.*

Leges de ſeruis.

De damnis.

De iudiciis.

Affirmantium præceptorum finis.

PRAECEPTA LEGIS MOSAÏCAE NEGANTIA.

IAM diximus præcepta huius generis, quæ & interdicta vocari poſſunt, eſſe trecenta ſexaginta quinque,[a] pro numero dierum anni. Horum ergo hæc eſt nomenclatura.

a Rabbinorũ alij, vt ſeruet cepiã ex humanis membris comparatione, dicunt, pro numero neruorũ & venarum, quibus, primaria decem membra cõnectuntur, Cerebrũ, Cor, Hepar, Pulmo, Stomachus, Fel, Splẽ, Ren. Genitale, Matrix, cum adiũctis partibus.

De Deo Deiq; religione.

1 Ne cogites alium Deum eſſe præter me, Exod.21. Deut.4.

2 Ne habeas Deos alienos corã me, Exod.20.

3 Ne conficias tibi ſculptile, aut ſimulachrum Ibid,

4 Neque conuertare ad Idola itémque deos conflatiles, Leui. 19.

5 Ne conficiatis deos argenteos, neque aureos, hoc eſt vllam iſtiuſmodi formam, elegantiæ & ornamenti gratiâ. Exod 20

6 Ne adores Idola, neque colas, Exod. 20.

7 Ne des de tuo ſemine, id eſt. vllum liberorum tuorum Idolo Moloch, Leuit. 18.

De diuinaculis. Hoc paulò ſubtilius colligunt.

8 Pytho, qui ob dicitur, & diuinus, qui ידעני, ne conſulantur, Deut. 13.

9 Nemo pythonicam exerceat, Leuit. 19.

10 Neque aliam artem diuinatoriam, quæ pertinet ad Ideonim. Ibid.

11 Ne reſpicias Idola, Deut. 4

12 Ne erigas tibi ſtatuam, Deut. 16.

13 Neque ſculptum lapidem, Ibid.

14 Ne Plantes lucum, aliquamve arborem prope altare, Ibid.

15 Per Idola iuramentum neque præſta, neque recipe, Exod. 23.

16 Ne prodeat ex ore tuo nomen Idolorum, Ibid.

e 4. Deuteronomij.

17 Nemo aliquem ſollicitet ad collenda Idola, Deut. 13.

De Pſeudopropheta.

18 Talis ſuaſor ne ametur. ibid.

19 Imò vero ei ne parcatur, Ibid. & Deut. 18.

20 Ne remittantur erga eum inimicitiæ, Ibid.

21 Qui ab eo fuerit deceptus, ne pro ipſo vllam rationem afferat, cuius cauſa poſſit euadere. Ibid.

22 Sed nec occultet eum, in criminis ipſius obtentum aliquid recitens. Ibidem.

De Idolis & eorum cultoribus.

23 Nemo abſcondat Idolum, aliquidve, quod ad ipſum pertineat, Deut. 17.

24 Ciuitas ditis deuota ne iterum ædificetur, Deut. 13.

25 Nemo aliquid è bonis illius interuertat, Ibid.

26 Nullus ex Idolis vtilitatis aliquid capiat. Deut. 17.

27 Sed nec ex Idolorum cultoribus, Ibid.

28 Item nec è rebus quibuſlibet ad Idola pertinentibus Ibid.

29 Ne peieretur, vel nomine Idolorum vſurpato, Deut.

De Pſeudo propheta iterum.

30 Ne ſit falſus propheta in populo, Deut. 13. Leuit 19.

31 Ne auſcultetur, qui vaticinatur Idoli nomine, Deut. 1 ,

32 Ne abſtineas cæde Pſeudoprophetæ Deut. 13 & 18.

33 Ne ambuletis in viis & ritibus Idololatrarum. Leuit. 18.

De diuinaculis iterum.

34 Ne exerceatur diuinatio lignorum fruſtulis, quæ appellatur עונן Deut. 18.

35 Ne auguremini, Leuit. 19.

36 Ne diuinetis, Deut. 18.

37 Ne declinetis ad Magos, Leu. 19.

38 Ne conſulatis ariolos, Deut. 18.

39 Ne denique ſciſcitemini vllum diuinaculorum genus, Deut. 18. Leuit. 19.

40 Nemo cõſulat, vel euocet mortuos, Deu. 18.

De cultu et habitu corporis.

41 Ne induat mulier viri habitum, Deut. 22.

42 Nec è conuerſo vir fœminæ, Ibid.

43 Characteres, notæ & ſtigmata ne inſcalpantur in cute, vt moris eſt Idolorum cultoribus, Leuit. 19.

44 Nemo induat veſtem lino lanáque contextam, Deut. 22.

45 Ne tondeas comam in orbem, Leuit. 19.

46 Ne radas [b] angulos barbæ. Ibid.

b Superiorem & inferiorem maxillarum extremitatem.

47 Ne incidas, neque facias caluitium ſuper mortuo, Deut 14.

48 Ne in perpetuum habitato in terra Ægypti, Deut. 17.

49 Ne ſequaris cogitationes tuas & animi tui ſenſa, Num 15. Deut. 12.

Leges bellicæ.

50 Ne ineas fœdus cum ſeptẽ Chananeorum gentibus, Deut. 7, 17. 20.

51 Ne Idololatrarum miſereare, Deut, 17. & 20.

52 Ne eos ſinas tecum in terra tua commorari. Exod 23. Deut. 7.

53 Ne ducas ipſorum filias in vxores, Exod. 34. Deut. 7.

54 Ammonitæ & Moabitæ ne ingrediantur in Eccleſiam Domini. Deut. 23.

55 Ne abominêris idumeum, Deut 23.

56 Ne abominêris Ægyptium, Deut. 23.

57 Ne exoptes pacem Ammonitis & Moabitis Deut. 23.

58 Ne ſuccidas eorum arbores, cùm ciuitates eorum oppugnabis, Deut. 20.

59 Ne timeas inimicos, tuos in prælio, Deut. 7. & o.

60 Ne obliuiſcâre eorum, quæ Dominus fecit Amalechitis, Deut 23. 25,

De iuramento & execratione.

61 Ne blaſphemetur nomen Dei, Qui ſecus fecerit, interficiatur, Leuit 24.

62 Ne peieres Dei vſurpato nomine, Leuit 19.

63 Ne iures in vanum. Exod. 20.

64 Verbum Domini ne tentes, Deut.6.& vlt.
65 Ne faciatis Domino Deo veſtro, ſicut Idolis, Deut.12.
66 Neque deſtruatis ædem Sanctuarij, aut libros legis, perinde atque templa Idolorum & libros, Ibid.
67 Ne pernoctet ſuſpenſus in patibulo, Deuteronom.21.

Leges de miniſterio Eccleſia.

68 Ne ſummoueantur cuſtodiæ de Sanctuario, Leuit.
69 Ne ingrediatur ſacerdos omni hora in Sanctuarium.Leuit. 16.
70 Macula affectus ne intret Sanctuarium, intra velum, vel ad altare.Leuit. 21.
71 Multò minus miniſtret.Ibid.
72 Leuitæ ne ſumant ſibi miniſterium ſacerdotum, nec contrà ſacerdotes Leuitarum, Leuit. Num.18.
73 Ebrius ne ingrediatur Sanctuarium, Leuit.10.
74 Alienigena, quíque non fuerit de ſtirpe Sacerdotum, ne miniſtret in Sanctuario, Num.18.
75 Sacerdos contaminatus ne rem diuinam faciat, Leuit.21.
76 Sacerdos, quo die à ſua immunditia lotus fuerit ne miniſtret.Leuit.22.
77 Idem contaminatus ne ingrediatur atrium. Leuit.21.
78 Sed nec in cœtum Leuitarum prodeat. Ibid.
79 Ne ædificetur altare è lapidibus cæſis, Exod. 20.
80 Ne aſcendatur ad altare gradibus.Ibid.
81 Ne deficiat ignis in altari Leuit 6.
82 Ne incendatur holocauſtum, vlláve alia victima, ſed nec Thymiama alterius compoſitionis, quàm præſcriptæ, in altari aureo, Exod. 30.
83 Ne imitemini confectionem ſancti olei, Ibid.
84 Vectes ne extrahãtur de arcæ circulis, Exod. 25.
85 Ne vngatur extraneus oleo ſancto, Exod.30.
86 Rationale ſiue oraculum ne ſeparetur de ſuperhumerali ſiue Ephod, miniſterij tempore, Exod. 28.
87 Foramen interulæ ſummi Sacerdotis, Item alij amictus Sacerdotales neque diſſuantur, neque ſcindantur, Exod.28. 29.

Cauenda in ſacrificiis.

88 Ne offeratur holocauſtum quouis loco, Deut. 12.
89 Ne immolentur conſecrata extra locum dominico cultui deſtinatum, Leuit.17.
90 Vitiata ad altare neque conſecrentur. Leuit. 22.
91 Neque mactentur, Ibid.
92 Sanguis victimarum maculatarum ne fundatur in altari, Ibid.
93 Inteſtina earundem ne crementur, Ibid.
94 Animal affectum macula incurabili ne offeratur in ſacrificium. Leuit. 22.
95 Idem ne per manum quidem gentilis offeratur, Ibid.
96 Ne de induſtria maculentur conſecrata, Leuit. 22.
97 Fermentum & mel ne adoleantur, Leuit.2. & 23.
98 Ne fiat oblatio abſque ſale. Leuit. 2.
99 Ne offeratur merces proſtibuli, nec precium canis, ſiue animal commutatum pro cane, Deut. 23.
100 Ne immoletur beſtia, eodem die. Leui.22.
101 Quo catulus eius. Ibid.
102 Ne ponatur oleum oliuarum in oblatione pro peccato, Leuit.5.
103 Sed nec in oblatione Zelotypiæ, Num.5.
104 Oleum oliuarum ne mittatur ſuper vllam auem, Num.
105 Ne ponatur thus ſuper hoſtia pro peccato, Leuit.5.
106 Ne commutentur conſecrata præſtantiora cum deterioribus, nec è diuerſo. Leuit.27.
107 Ne commutentur conſecrata diuerſarum oblationum inter ſe, Leu. 27.
108 Ne redimatur primogenitum beſtiæ mundæ, Num.18.
109 Ne vendatur decima beſtiarum, Leuit. 27.
110 Ne væneat ager Deo conſecratus, Leuit.
111 Idem ne redimatur, Ibid.
112 Auis in ſacrificio ne ſic diſcerpatur, quin caput corpori hæreat, Leuit.1.
113 Nemo vtatur in ſuos vſus ſanctificatis, Exod.30. Deut.15.
114 Ne ares cum primogenito bouis tui, &c. Deut. 15.

De eſu ſacrorũ.

115 Ne edantur carnes ſanctificatæ, quæ relictæ fuerint vſque ad manè, Exod. 9.
116 Ne comedas primogenita ouium tuarum, Num.18.
117 Ne immoletur agnus Paſchalis, antequam fermentatum abjiciatur, Exod.34.
118 Nihil è membris ipſius agni relinquatur, Ibid.
119 Sed nec aliquid è carnibus, ibid. Deut.16.
120 Nihil remaneat ex adipe ipſius in diem tertium, Exod.23.
121 Nihil ſit reliquum è carne agni ſecundi Paſchalis, ipſo manè, Num.9.
122 Nihil quoq; de carne pacificorum ad ipſum vſque manè ſuperſit, Deut.16.
123 Ne frangatur os primi agni Paſchæ, Exo.12.
124 Sed nec ſecundi, Num.9.
125 Caro agni Paſchalis ne importetur in aliam domum, vel contubernium, Exod.12.
126 Ne remaneat aliquid de fermento, ibid. & Leuit.
127 Paſcha ne comedatur vel crudum, vel elixatum. Exod.12.
128 Alienigena eo ne veſcatur, Ibid.
129 Sed nec Hebræus Apoſtata, idolorúmque cultor, ibid.
130 Contaminati ne veſcantur conſecratis, Leuit. 22.
131 Ne [a] comedantur conſecrata, quæ aliquid contaminatum attigerint, Leuit.7.
132 Sed nec eorum reliquiæ, Ibid.

a Præceptum 7. Leui. trahitur à ſimili.

133 Conta

133 Contaminata ne edantur, Leu. 7.
134 Externus ne edat Teruma, Leuit. 22.
135 Sed nec inquilinus Sacerdotis.
136 Sed nec eius domeſticus. ibid.
137 Contaminatus ne eo quoque eſu vtatur, Ibid.
138 Filia Sacerdotis alicui elocata, res conſecratas ne guſtet. Leuit. 22.
139 Sacrificium pro Sacerdote ne edatur. Leuit. 6.
140 Carnes hoſtiæ pro peccato ne edātur, Ibid.
141 Ne comedantur victimæ conſecratæ, quæ dedita opera commaculatæ fuerint, Leuit. 2.
142 Nemo veſcatur decima ſecunda panis extra murum Hieruſalem. Deut. 12.
143 Item decima ſecunda vini, ibid.
144 Item decima ſecunda olei, ibid.
145 Item primogenito integro & perfecto, ibid.
146 Sacerdotes ne edant hoſtiam pro peccato extra atrium Sanctuarij, Deut. 21.
147 Sed nec hoſtiam pro delicto, ibid.
148 Ne edantur carnes holocauſti, Deut. 12.
149 Ne edantur carnes conſecratæ antequam effundatur ſanguis, Deut. 21.
150 Alienigena ne deguſtet cōſecrata, Leuit. 21.
151 Ne comedat ſacerdos primitias, priuſquam importentur in atrium, Deut. 12. & 18.
152 Ne comedatur decima ſecunda cum immunditia, in Hieruſalem, antequam redimatur. Deut. 26.
153 Ne comedatur decima ſecunda in luctu, id eſt, die mortis parentum. ibid.
154 Ne expendatur pretium decimæ ſecundæ in vſus funeris, ſed cibi & potus, Deut. 26.
155 Fructus nondum decimatus ne comedatur Leuit. 22. 23.
156 Ne præponatur [a] Teruma primitiis, nec decima prima Terumæ, nec decima ſecunda primę, ſed ordine ſe ponantur primùm primitiæ, deinde Teruma, tum decima prima, denique ſecunda, Exod. 22.
157 Ne differas vota reddere, Leuit. 23.
158 Ne aſcendas ad feſta ſolennia abſque oblatione, Exod. 23. Deut. 16.
159 Nemo tranſgrediatur ea, ad quæ ſeſe obſtrinxit, Num. 30.
160 Ne ducat Sacerdos ſcortum in matrimonium, Leuit. 21.
161 Nec repudiatam, Ibid.
162 Nec vitiatam, Ibid.
163 Sed nec viduam, modo fuerit ſacerdos ſummus, Ibid.
164 Sacerdos ne intret Sanctuarium veſtibus laceris, Leuit. 21.
165 [b] Sed nec capillis malè compoſitis & grandioribus, qui ſcilicet nō fuerint ſingulis octonis diebus detonſi, Leuit. 21.
166 Summus pontifex ne exeat atrium cultus diuini tempore, Leuit.
167 Ne contaminetur pontifex maximus alienorum mortuorum funere, Leuit. 21.
168 Sed nec propinquorum. Ibid.

Decima prima, quæ deſtinabatur Leuitis, Secūda, quæ ſe ponebatur, ad epulā dum eum domeſticis et pauperibus, Deut. 29.

a Primitiæ ſimpliciter erāt frugum Herbarū & fructuum. Teruma autē aliarum rerum, vt panis auri, q. arāꝯum. Kimi in 45. Ezec. Cauenda Sacerdotibus & Leuit.

b Noſter interpres caput ſuum non diſco operiat.

169 Idem ne ingrediatur domum, vbi iacet cadauer, Ibid.
170 Tribus leuina ne habeat ſortitionem in terra. Leuit. 25.
171 Sed nec accipiat partem ſpoliorum, cum in terram intrauerit, Ibid.
172 Ne ſecentur crines in funeribus, Deut. 14.
173 Nemo edat buelluam immundam, Leuit. 11. Deut. 14.
174 Nec piſcem immundum, Ibidem.
175 Nec immundam volucrem, Ibidem.
176 Nec reptile alatum gradiens quatuor pedibus, vt apem, &c. Ibid.
177 Nec quadrupes, quod graditur manibus. Ibid.
178 Nec reptile cuiuſcunque generis, Ibid.
179 Nec vermes è fructibus enaſcētes, in aërem que ſubuolantes, Ibid.
180 Nec aquatilia carentia pinnis & ſquammis, Ibid.
181 Ne comedant vllam morticinij carnem, Deut. 14, Exod. 22.
182 Ne veſcātur beſtia in agro diſcerpta, Exod. 22.
183 Nec membro animalis adhuc viuentis, Gen. 9
184 Nec neruo fœmoris, Gen. 32.
185 Nec [c] ſanguine, Leuit. 7.
186 Nec aruina, ſiue adipe bouis, ouis, capræ, &c, ſponte ſeparabili, Leu. 7.
187 Ne comedant carnem cum lacte, Exod. 23.
188 Ne coquant carnem lacte matris, Exod. 23.
189 Ne edant carnes animantis lapidibus ſtrati, Exod. 21.
190 Ne guſtent panem nouitium ante Paſcha, Leuit. 23.
191 Nec grana igni torrefacta, & manuum per frictione decorticata. Ibidem.
192 Sed nec pultes è granis pilo, mola, alióve modo comminutis, Ibid.
193 Ne comedant fructum arborum nouellarum tribus primis, Leuit. 19.
194 Ne manducetur ſementis viti permixta, Leuit. 23.
195 Sed nec vinum inde expreſſum, Ibid.
196 Sed nec ſic edant & bibant qui comeſſationi & crapulæ indulgent, Deut.
197 Ne quiſquam guſtent die expiationum, Leuit. 23.
198 Ne guſtent fermentū in paſchate, Exod. 13.
199 Imò verò neque rem fermentato commixtam, Exod. 12.
200 Idque ab ipſo meridie, Deut. 16.
201 Sed nec appereat ab illo tempore fermentatum, Ibid.
202 Ne in domibus quidem, Ibid.
203 In domibus ante abſolutò paſcha fermentum ne inueniatur, Ibid. Exod. 12.
204 Nazareus neque vinum neque aliquid è vite bibat, Num. 6.
205 Nec edat vuas, Ibid.
206 Etiamſi paſſæ ſiccæque fuerint, Ibid.

De delectu ciborum.

c Excipiūt ſanguinem piſcium.

Nazaraeus.

207 Ne edat carum corticem, Ibid.
208 Neque acinos. Ibid.
209 Ne contaminetur ſuper mortuo, Ibid.
210 Neque ingrediatur domum, vbi iacuerit mortuus, Ibid.
211 Ne tondeat crines, Ibid.

De agris.
212 Ager totus ne metatur, Leuit. 19.
213 Ne recolligantur ſpicæ remanentes. Ibid.
214 Eadem ratio racemorum in viti remanentium, Ibid.
215 Manipulus obliuione derelictus ne recolligatur, Deut. 24.
216 Ne ſeminetur vnà in aruis ſemina diuerſorum generum, Deut. 22.
217 Diuerſa quoque in vineis ne ſerantur, Ibid.
218 Ne committantur diuerſa genera animalium, Leuit. 19.
219 Diuerſæ animalium ſpecies ne arent ſimul, Deut. 22.
220 Ne alligetur os bouis triturantis, Deut. 25.
221 Ne colatur tellus anno ſeptimo, Leuit. 25.
222 Neque vinea, Ibid.
223 Ne metantur fructus aruorum vinearum eodem anno, Leuit. 25.
224 Ne carpantur fructus arborum eiuſdem anni ſeptimi, Ibid.
225 Anno Iubilei neque aretur, Leuit. 25.
226 Neque metatur, Ibid.
227 Neque fructus colligantur, Ibidem.

De poſſeſſionibus.
228 Ne vendantur poſſeſſiones vel agri in terra Iſraël in perpetuum, ſed Iubilei anno ad priſtinum poſſeſſorem reuertantur, Leuit. 25.
229 Ne commutentur cum aliis poſſeſſiones Leuitarum, Ibid.

de officiis charitatis.
230 Ne derelinquentur Leuitæ, Deut. 12.
231 Ne exigantur debita ſeptimo anno, Deut 15.
232 Ne deſinas dare mutuum pauperi, quod inſtet annus ſeptimus, Deut. 15.
233 Ne obdureſcito, quin benefacias pauperi, Deut 15. & 24.

De ſeruis.
234 Hebræum ſeruum vel ancillam ne dimittito vacuos, Deut. 15.

De mutuo & vſuris.
235 Ne exigito mutuum à debitore quem non eſſe ſoluendo intellexeris, Exod. 22.
236 Fœnore neque des, Leuit. 25.
237 Neque accipias, Deutero. 15. Exod. 23.
238 Nemo ſit medius inter dantem fœnore & accipientem, Exod. 22.
239 Nullus fiat fideiuſſor vel teſtis inter eos, Ibidem.
240 Ne remaneat merces mercenarij apud aliquem in craſtinum Deut. 24.

De pignoribus.
241 Ne accipiatur pignus à debitore per vim, Deut. 24.
242 Neque retineatur cum ipſi fuerit neceſſarium, Ibid.
243 Pignus ne accipiatur à vidua, Ibidem.
244 Ne pignori accipiantur res ad victum neceſſariæ, Ibid.
245 Ne pigneréris molas, Ibid.

De furtis.
246 Ne fureris homines, Exod. 20. & Deut. 24.
247 Ne fureris pecuniam, Leuit. 19.
248 Ne aliquid rapias vel deprederis, Ibid.
249 Ne transferas terminos, Deut. 19.

De fraudibus.
250 Ne peierato pro pecunia apud te depoſita, Leuit. 19.
251 Ne decipias proximum emendo vel vendendo, Leuit. 25.
252 Neque fallas eum verbo, Ibid.
253 Peregrinum neque verbo Exod. 22.
254 Neque mercando decipias, Ibidem.
255 Ne opprimas proximum, Leui. 19.
256 Neque ei pecuniam ipſius deneges, Ibid.

De ſeruis iterum.
257 Ne reſtituatur domino ſeruus, qui euaſerit in terram tuam, Deut. 16. 23.
258 Ne ſeducatur talis ſeruus, Exod.
259 Ne affligite orphanum & viduam, Exod. 22.
260 Ne talem ſeruitutem ſeruiat Hebræus, qualem Chananeus, Leuit. 25.
261 Ne venundent ſeruum Hebræum perinde atque alium, Leu. 25.
262 Ne eum ſibi ſeruire cogant, Ibid.
263 Ne dimittant ſeruum externum pro eo qui ſe vendidit, Exod.
264 Ne vendant alteri ſeruã Hebræam, Exo. 21.
265 Ne ſubducant ei neceſſaria, vtpotè victum, veſtitum ac coitum, Ibid.
266 Captiuam elegantē ne venundēt, Deut. 21.
267 Ne opprimatur quaſi ſerua, Ibid.

De re aliena.
268 Nemo concupiſcat rem proximi, Exod. 20
269 Ne guſtent operæ de fructu, qui adhuc eſt in arbore vel in canna, Deut. 23. Leuit. 19.
270 Ne immitas falcem in meſſem alterius, Deut. 23.
271 Ne carpant operæ fructum alium quàm quem tunc edent, Ibid.
272 Rem amiſſam nemo celet, Leuit. 22.
273 Nemo iumentũ ſub onere deſerat, Deut. 22.
274 Menſuram & Stateram iniquam nemo habeat, Deut. 25.
275 Sed nec duas menſuras, quarum vna ſit minor altera, Ibid.

De Iudiciis.
276 Iudicium iniuſtum ne feratur, Leuit. 19.
277 Iudex ne recipiat precium vel munera, Num. 35. Deut. 16.
278 Ne honore afficiat potentiores, in iudicio, Deut. 1. 11. Leu. 19.
279 Iudex ne mutuat prauum hominē, Deut. 19.
280 Ne miſereatur pauperis in iudicio, Exo. 23. Leuit. 19.
281 Ne peruertat iudicium hominis improbi, Deut.
282 Ne miſereatur eius, qui damna dedit multa, Deuteronom.
283 Ne peruertat iudicium peregrini & pupilli, Deut. 24.
284 Ne audiat patronum vnum niſi præſente aduerſario, Exod.
285 Ne ſequatur maiorem partem in damnatione capitis, Exod. 23.
286 Nemo teſtificetur, vbi iam falſum teſtimonium dixerit, Exod.
287 Nemo deſignetur iudex, niſi teneat legis ſenten-

ſententiam, Exod. 18.
288 Nemo falſum teſtimonium dicat contra proximum, Exod.20.
Infamiu. 289 Impius ne dicat teſtimonium, Exod 23.
290 † Sed nec coniunctus ſanguinis neceſſitudine, Deut. 24.
Noſtri locũ Deut. paulo aliter interpretatur.
291 Ne pronuntietur ſententia è teſtimonio vnius. Deut.13.& 19.
292 Innocens ne interficiatur, Exod.23.
293 Ne ius dicatur è coniecturis, Exod.
294 Iuſtum non interficies, Exod.23.
295 In iudicio capitis idem ne ſit iudex & teſtis, Ibid. Num.
296 Ne interficiatur reus mortis, niſi damnatus à republica vel ſenatu, Num.25.
297 Nemo miſereatur inſidiatoris. Deut.19.
298 Ne calumniam ſtruant oppreſſo, Num. Leuit. 19.
299 Ne accipiant precium, à ſonte neci obnoxio. Num.35.
300 Sed nec ab illo, qui debet exulare in ciuitate aſyllo deſtinata. Ibid.
301 Nemo ſtet contra ſanguinem proximi. Leuit.19.
302 Nemo ponat offendiculum ante ignorantem, Ibid.
303 Sed nec ante cæcum, ibid.
304 Nullus pluribus plagis cædatur, quàm quæ lege præſcribuntur, Deut.25.
De legibus charitatis. 305 Nemo ſit ſuſurro & clandeſtinus calumniator, Leuit.19.
306 Quiſquam fratrem neque odio habeat. Ibidem.
307 Neque rubore ſuffundat, Ibid.
308 Neque de eo vltionem ſumat, Ibid.
309 Neque inimicitias ei ſeruet. Ibid.
310 Nemo comprehendat matrem cum pullis, Deut.22.
311 Ne tondeantur crines ſcabioſi, Leuit.13.
312 Ne abradantur ſigna lepræ, Ibid.
313 Neque colatur, neque ſeratur locus, in quo cæſa fuerit vitula, Deut.24.
314 Sponſus ne teneatur primo anno ad ea, ad quæ populus, Deut.24.
315 Magus ne in vita conſeruetur, Exod.22.
316 Nemo ſeſe opponat decretis ſanctioris ſenatus, Deut.17.
317 Præceptis legis neque addatur, Deut.4.12.
318 Neque detrahatur, Ibid.
319 Iudici ne maledicatur, Exod.22.
320 Sed nec cæteris Ibid.
321 Ne maledicas ſurdo. Leuit.19.
322 Ne maledicat filius patri, aut matri, alioquin interficiatur Exod.21.
323 Nemo feriat patrẽ aut matrem, alioqui, &c. Ibidem.
324 Principi populi tui ne maledixeris, Ibid.
De feſtorum celebratione. 325 Nullum opus geratur in ſabbato, Exod.35.
326 Nullum ſeruile primo die paſchæ fiat, Leuit.23.
327 Et ſeptimo. Ibid.
328 Nullum præterea ſeruile die Pentecoſtes. Exod.
329 Et die primo, itemque decimo quinto menſis ſeptimi, Leuit.23.
330 Et die Tabernaculorum primo, Ibid.
331 Itemque octauo, Ibid.
332 Nihil planè fiat die expiationum, Leuit.23.
De coitibus nefandis. 333 Ne reueles turpitudinem matris, Leuit.18.
334 Neque nouercæ, Ibid.
335 Neque Sororis. Ibid.
336 Neque amitæ, & auiæ, Ibid.
337 Neque neptis, ſiue illa nata ſit è filio, Ibid.
338 Siue è filia tua, Ibid.
339 Neque priuignæ, Ibid.
340 Neque filiæ priuigni, Ibid.
341 Neque patruæ, Ibid.
342 Neque materteræ, Ibid.
343 Neque vxoris patrui, Ibid.
344 Neque nurus, Ibid.
345 Neque fratriæ, Ibid.
346 Neque Sororiæ, Ibid.
347 Neque mulieris menſes ſuos patientis Leuit.
348 Neque mulieris coniuratæ, Leu.
349 Nemo coëat cum iumento. Leuit.18.
350 Neque cum maſculo, Ibid.
351 Nemo reuelet turpitudinem patris, Ibid.
352 Neque patrui, Ibid.
353 Sed nec committat eorum aliquid, quibus poſſit trahi in adulterium, inceſtum, & aliquid ſimile, tametſi ea non exequatur, Leuit.
354 Nulla nubat ſpurio, Leuit.
355 Spurius ne ingrediatur eccleſiam Domini, Deut.23.
356 Ne ſit meretrix è filiabus Iſraël, Deut.23.
357 Qui ſemel aliquam repudiauerit, ne eam ducat in vxorem, etiam marito mortuo, Deuteronom.24.
358 Vxor fratris abſque prole defuncti, ne nubat alteri, quàm fratri ſuperſtiti, Deut.25.
359 Raptor ne dormiat cum rapta, Leuit.
360 Ne dimittat vxorem ſuam, qui eam falſo traduxerit. Leuit.
361 Ne euirent maſculum cuiuſcunque ſpeciei, Leuit.
362 Eunuchus ne matrimonium ineat, Leuit.
De Rege 363 Ne creetur Rex, vel Magiſtratus, qui ſit alienigena. Deut.17.
364 Ne multiplicet Rex equos, vel vxorem, Ibim.
365 Ne coaceruet aurum aut argentum, Ibid.

Præceptorum Moſaicorum Finis, ex interpretatione G. Genebrardi Theologi Pariſienſis.

DEO LAVS, HONOR, & gloria.

INDEX RERVM ET VERBORVM
LITERA A. A, PRIOREM COLVMNAM CONNOTAT: B. POSTERIOREM.

Aaron pontif. 71 a.79.b.
Aaronis hiſtoria. 81.a
Aaron ben, Aſer, Iacob ben Nephtali fuere punctatorũ principes. 451.b
Aaron Saracenorum dux multa mala Chriſtianis infert. 517.b.
Abacuc propheta in Chaldæos vaticinatur 141.b
Abacuc pontifex. 14[illegible].a
Abagarus Meſopotamiæ rex. 218.a
Abailardus, Alardus, Bailardus, Britannus hæreticus, ſummus philoſophus, &c. 611.b
Abbarus Arabum rex. 219.b
Abben Ezra, Iehuda Leuites. 614.a
Abbas Laicus monachis præfectus. 570.a
Abbas Vſpergenſis. 636.a
Abdaſtartus rex Tyri, filius Baleaſtarti. 120.a
Abderamen Hiſpaniæ Miramolinus factus eſt. 551.a
Abdiſu filius Ioannis de domo Martia, in Tigris flumine, Romam venit vt confirmaretur. 758.a 744.a
Abdias propheta 123. a. vaticinatur in Idumæos. 123.b
Abdiſu Patriarcha in Aſſyria Orientali Romam venit vt confirmaretur.
Abdon de tribu Ephraim. 97.a
Abel anno mundi trigeſimo naſcitur, centeſimo occiditur. 8.a
Abel fuit primus paſtor ouium. 15.b
Abel alendorum pecorum artem primus inuenit. 8.a
Abel prima prædeſtinatorum forma. 9.b
Abel mortuorum primus. ibid.
Abel primus litauit Deo edoctus à patre. 8.a 9.b
Abel, virgo, ſacerdos & martyr à fratre interficitur in agro Damaſceno. ibid.
Abelis cædes ſecundum fuit in terris hominum ſcelus. 9.b
Abeloitarum hæreſis. 436.a
Abellardus monaſticam vitam profeſſus eſt, ſerió conuerſus & ſanctè mortuus. 16 14.a
Abenroes, ſiue Abenrois. 614.a
Abeſan de tribu Iuda Bethleemita. 96.b
Abeſan dicunt eſſe Boos, cui nupſit Ruth. 46.a
Abia rex Iudæ quartus, pius, fuit. 121.a.b
Abiaſaph filius Core. 71.b
Abiathar pontifex. 106.b.108.a
Abibalus rex Tyri, pater Hyram. 120.a
Abilinæ tetrarcha. 217.b
Abimahel filius Ioctan 35.a
Abimelech Gedeonis filius ſpurius 40. fratres ſuos legitimos occidit. 92.a.a
Abimelech filius Abiathar. 108.a
Abimelech pontifex. 121.a.122.a
Abiſue pontifex. 81.a.91.b
Abominatio, ſunt idola, & impij cultus. 218.a
Aborigines in Italia 97.b
Aborigines appellati ſunt qui primi Europam habitarunt. 82.a
Aborigines Britanni. 443.a
Aborrini ſenatores. 340.a
Abram & Adakana Aethiopiæ reges. 472 b
Abrahamum egredi è patria ſua iubet Deus. 41.b
Abraham ſeruus Dei, amicus Dei, dilectus Dei, inter Chananæos inuocans nomen Dei palàm & publicè ſacrificans, ſuſcipiens circunciſionem. 41.b
Abraham inuenit ſacras literas, & linguam ſanctam. Occaſionem præbuit Græcis vt haberent literas. 44.a
Abraham populi Dei ſator. 12.a
Abraham initium fidei noſtræ, & pater credentium in Vr vrbe Chaldæorum naſcitur 41.b
Abraham eiúſque poſteri multa obtulit edoctus è libris Henoch. 14.a
Abraham accepit repetitam promiſſionem de venturo ſemine 43. b quinque præcipuè promiſſa ſunt.
Abraham genuit in Geraris Iſaac. 39.a
Abraham diſcere potuit à Noë omnem rerum diuinarum humanarúmque ſapientiam, fidem, religionem, traditionem, & hiſtoriam 15.b
Abraham diues armentis, auro & argento, ſpeculum omnium vitæ inſtitutorum, mancipiis locuples emptitiis vernaculis, alienigenis. 42.a
Abraham vicit quatuor reges cum ſuis vernaculis. 42.a
Abrahamum viderunt omnes patriarchæ ſecundæ ætatis. 39.b
Abrahæ fratres minores fuerunt Nachor & Haram. 36.b
Abraham repleuit omnia ſacellis & altaribus. 41.b
Abraham quinquaginta annis præſentia Noë fruitur. 15.a
Abrahæ tempore multa regna exorta memorantur. 39.b.43.b.51.b
Abraham inter idololatras numeratur. 41.b
Abraham primogenitus fuit Tharæ. 36.b.
Abraham à Melchiſedech benedictionem & communionem accepit. 39.a 40.a.41.b
Abraham deſcendens in Aegyptum mathemat ea ſacerdotib. tradit. Libros ſcripſiſſe dicitur. 42.a.43.b.44.a
Abraham moritur, Iacob agente decimum quintum annum. 41.a
S. Abraham Aethiopiæ prætioſus 451 b
Abraham & Azba fratres Aethiopiæ imperium ſuſcipiunt, defenſores Chriſtianæ religionis & illuſtratores fidei cognominantur. 411.b
Abſander Athen, ſextus decennalis princeps. 142.b
Abſtinentia à ſuffocato & ſanguine. 7.b
Abſtinendum carnium eſu. 26.a
Abuna Marcus, ſummus Aethiopum patriarcha, annum agens 150. vegeto adhuc animo & corpore. 715.b
Abuſus multi irrepſère in eccleſiam negligentia epiſcoporum. 547.b
Alydenus à Cyrillo contra Iulianum productus. 24.a
Abyla fuit epiſcopus Priſcillianus, 451.b
Abylinam Lyſanias conſequitur. 210.a
Abiſſina lingua apud Aethiopes lib. Henoc. extant. 14 a
Abyſſinorum Præto Ioannes 27.b
Academia Lutetiana à S. Ludouico reſtituitur 643.b
Academia Cãtabrigenſis in Anglia inſtituitur. 483.a
Achæus Tauri rex 272.a
Achæorũ dux primus Gerineus. 269.b.271.b
Achaicum bellum ob legatos Corinthi violatos 304.a
Achab Iſraëlitarum rex 123.a
Achab de tribu Ephrain. 150.a.151.b
Achab, ducta Iezabel, idola gentium introduxit, atque nouas ſuperſtitiones inuexit 154.a.b
Achas rex Iudæ 15 decẽnis genuit Ezechiam 135.a b
Achas decimo anno gignit Ezechiam 38.a
Achaz primus regum Iuda religionẽ palam eiurauit, & in ſynagogas hæreſim, peregrinorúmque deorum cultum intulit.
Acceſſio ad Salomonis veſtibulum adiuncta, vſque adeò ſumptuoſa, vt totius orbis miraculum videretur 206.a
Acciniacenſe concilium 343.a
Accurſius 612.a
Accurſius Florentinus, primus vniuerſi iuris gloſſator 641 b
Acephalæorum hæreſis 444.a.447.b
Achimaas pontifex 120.b
Achimelec 101.a
Achitob pontifex ibid.
Achitob Heli ſucceſſit 103.b
Acroſtichis verſuum Sibyllæ, Ἰησοῦς χρειστὸς θεοῦ υἱὸς σωτὴρ σταυρός. 216.a
Acta Apoſtolorum Lucæ 217.b
Actæon à ſuis canib diſcerpitur 91.b
Actiacum vltimum bellum ciuile. 336.a
Actium Epiri promontorium ibid.
Adad Syrorum rex 123 b
Adam eodẽ die quo fuerat procreatus, tranſgreſſus eſt, ideo Chriſtus ſexto die conceptus eſt & paſſus, vt eius lapſum repararet 4.a
Adam ad extremum diei ſexti Deus è limo fingit, eíque è nihilo mentẽ infundit 4.b
Adam tanquam creaturarum omnium finis & poſſeſſor producitur 4.a
Adã in agro Damaſceno producitur 4.a.6.a
Adam aſtu ſatanæ peccans pœnitẽtiam egit. 4.a.7.b.
Adam moritur annos natus 930.16.a
Adami patrem finxerunt profani, cum primũ hominem fuiſſe ignorantes 5.b.
Adam humani generis ſator, parens atque origo 5 b
Adam Hebraicè hominem ſonat, vnde de nomine ſpeciei appellatus eſt. ibid.
Adam creationis mundi nobiliſſima pars 21
Adam poſteros ſuos de cunctis myſteriis ad ſalutem neceſſariis probabile eſt imbuiſſe. 21.22.
Adam è paradiſo eiicitur, vt operaretur & coloret terram. 4 a
Adam diuturno mille fere annorum luctu cœlum promeruit. 6 a
Adam ſacrificaſſe bouem dicitur, illúmque ritum filios docuiſſe. 9.b
Adam agricola, & agricolarum exemplũ 7.b
Adam propheta, ab origine omnis generis ſcientia, virtute, iuſtitia, gratia donatus ib.

Adam pſalmum 92. cecinit. 7.b
Adam genuit Seth 7.a. ætatis ſuæ anno. 130.
Adam inter vndecim libri pſalmorum aucto res numeratur. 5.b
Adam cum Eua, vbi ſepultus. 4.a.16.a
Adam in exilio ſe Dei pſalmis & laudibus conſolabatur. 5. b
Adam peccato ſuo Dei ſimilitudinem non autem imaginem perdidit. 4.a
Adam in paradiſum tráſlatus multa de Chriſto & eccleſia prophetauit. ibid.
Adam vnus & primus è ſeptem, qui mundi durationem continenti ſerie metiuntur. 123.b
Adæma, humum rubrum ſonat. 8.a
Adama vrbs in confinio Arabiæ & Palæſtinæ. 45.b
Adamitæ hæretici. 626.a
Adamitarum hæreſis auctor. 608.a
Adamitarum ſectæ exoriuntur. 686.a
Adauge Domine dolorem, ſed da patientiam. 746.a
Adelbertus quintus Italiæ rex ab Othone pellitur. 565.b
Adeodatus Romanus monachus, 79. Rom. Pontif. oſculando leproſum ſanauit. 492. a b. Theodatus.
Adilulphus Angliæ rex ſecundus. 537.a
Admiralius & reliqui fuga euandunt in conflictu Dionyſiano. 750.a
Ado Viennenſis hiſtoriam per ſex ætates digeſtam, vſque ad annũ 900. perduxit. 555 b
Adoleſcentia populi Dei, tertia ætas. 39.a
Adolphus 2. Cliuiæ comes. 691.b
Adonai pronunciandum & vertendum, ſic apoſtoli, Sybillæ, Septuaginta, Origenes, Epiphanius, Tertullianus, vetus interpres. 77. b
Adonibezec rex Phereſæorum & Chananæorum 89 b. eius crudelitas.
Adonidem Cinyras ex filia ſua neſcius genuit. 95.b
Adoram filius Iectan. 35.a
Adorari ſe iuſſit Diocletianus 404.a.405.b.& poſtea alij imperatores.
Adorari reges & magiſtratus, quòd inter Deos referantur, & ſint Dei in terris vicarij. 368.a
Adrianus Turnebus in Græcis Genebrardi præceptor, profeſſor regius, an. æt. 53. obiit Lutetiæ pr. idus Iunij, 1565. Catholicus, etſi hæretici contrarium ſpargere conati ſunt. 745.b
Adrianus I. Romanus, Rom Pont. 98. cum optimo quouis pontifice comparari poteſt: diu vixit: inſtituit diplomata, ſeu literas apoſtolicas, bullas vocant. 514.a
Adrianus II. doctus & optimus Romanus, 109. Rom. Pont. 542.a.b
Adrianus III. Rom. 112. Rom. Pontif. 546.a.b
Adrianus 5. Genuenſis, 192. Rom. Pon. 6..a.b
Adrianus Anglus, 175. Rom. Pontif. 620.a.b. templorum reſtaurator inſignis.
Adrianus Batauus Traiectenſis, 226. Rom. Pont. 717.a.b
Adrianus imperator Iouis idolum in templum intulit. 218.a
Adrianus pro Chriſtianis reſcriptum miſit ad Minutium proconſulem. 228.
Adrianus tyrannidi Barcozbæ finem impoſuit. 226.a
Adrianus Iudæos aggreſſos templum reſtaurare funditus perdidit. 223.b
Adrianus Iudęos grauiter afflixit. 379.b. multa in Chriſtum commiſit nefanda. 380.a
Adriani crudelitas 377. b. crudelitatis pœnas ſoluit. 378.a
Adrianus miſerabili omnium membrorum cruciatu confectus eſt. 380.a
Adrican Pænorum rex. 237.b
Aduerſariorum legis & prophetarum hæreſis. 430.a
Adulterium Dauidis cum Bethſabea eius felicitati plurimum nocuit. 109.b
Adulatores aulici ſtolidis principibus perſuadent, vt ſe Eccleſiæ dominos gerant, & putent Eccleſiam ipſorum potentia niti, qua veriùs perditur, & inclinat ad Turcæ iugum. 182.a
Æchmalotarcha princeps exulum. 182.a
Ædificatoria, ars naturalis, innocua. 15.b
Ædiles, quos vulgò vocant Scabinos, ſiue Echeuinos, Philippus eligẽdos curauit. 633.b
Ægea, Macedoniæ vrbs, Edeſſa antea dicta. 128.a
Ægialeus apud Sicyonios regnat. 68.a
Ægidius Burdinus regius procurator, Catholica virtute & literis præſtans, ad Deum migrat. 751.b
Ægrotans Aſa non quærit Dominum, ſed medicos, ſuo magno malo. 122.b
Ægyptus Danai frater. 93.a.94.b.95.a
Ægyptus ſiue Atis Syluius Latinorũ rex. 112.b
Ægyptij in ſuis exorciſmis mentionem faciunt Dei Abraham. 44.a
Ægyptij ſe tredecim millium annorum hiſtoriam literis comprehenſam habere finxerunt. 5.b
Ægyptiorum ſator Mizraim. 30.b.31.a
Ægyptij hodie circunciduntur. 44.a
Ægyptiorum dynaſtiæ ſedecim ante diluuium. 17.b
Ægyptiorum dynaſtiæ 6. a. eorum regnum antiquiſſimum, & cum primis fere hominibus natum eſſe videtur.
Ælius Antonius Nebriſſenſis. 711.b
Ælius Lamprid. Ælius Spartianus hiſtorici Romani. 408.a
P. Æmilius triumphat per triduum 300 a. eius abſtinentia inſignis.
Æneas tubam inuenit. 99.b
Æneas Hieropolitanus, hæreticus. 456.b
Æneas Italiæ rex. 101.a
Æneas Lauinij annos 3. regnauit. per annos 7. errauit in Macedoniam, Siciliá, Laurentum agrum. 100.a
Æneas anno diſceſſus ſui à Troïa 4. Socero ſuo Latino ſucceſſit in regnũ 100.a 3. poſt annos pugnans contra Mezentiũ cecidit.
Æolus ventorum Deus in Trinacria Siciliæ regnum obtinet. 93.b
Æquinoctia & ſolſtitia Thales primus obſeruauit. 236.a
Aequinoctiũ vernũ ad 21. Martij affixũ. 752.a
Æra cum regno Seleuci non Alexandri incipit. 268.a
Æra, ſiue principium rationis decem tribuũ deducta eſt à Samaria condita. 154.a
Æras vocant, temporũ illuſtrium initia. 130.a
Æra Alexandri magni dicitur principum imperij eius. 263.b
Æra Auguſti dicta, quaſi A: er. A. i. annus erat Auguſti. 204.a
Ara Auguſti ann. 38. ante Chriſti natalẽ. 337.b
Ara Diocletiani. 404.a
Ærarium militare inſtitutum. 345.b
Ærarium templi pecunijs ſuperfluis eſſe plenũ, dicebat Simõ Seleuco regi Syriæ. 191.b
Aëtius Narbonenſem Galliam regẽs Attilæ ſe oppoſuit. 446.a.447.b
Aërius Arianus primus damnat orationes pro mortuis. 418.a
Aeris tributum impoſuit Auguſt. 337.b
Aeris Corinthij origo. 305.b
Æſchylus Athen. Archon. 136.
Aſchylus tragicus. 253.b
Æſculapius Apollinis filius, medicinæ inuentor. 95.b
Æſculapius quadringẽtis annis ante Hippocratem. 252.a
Æſopus fabulator. 242.a
Ætas mundi originarij. 1.a
Ætas prima pauca habet monumenta, quòd inundatione omnia ferme interciderint. 5 b
Ætas prima fuit annorum 1656. ſecundum Hebraicam veritatem. 21.b
Ætas prima tota refertur traducta intra orbis mediterranea. 6.a
Ætas filiorum Iacob. 63.b
Ætatis ſeptimæ, i, vltimæ initium. 517.a
Æthiopia, terra Madiam in Arabia. 71.b
ex Æthiopia ad Ægyptios manaſſe literas. 65.b
Æthiopia prima gentium credidit. 364.a
Aethiopiæ imperium hodie Presbyteri Ioannis dicitur. 411.b
Aethiopiæ reges à temporibus Salomonis peculiarem curam terrę Sanctæ geſſerunt. 159.b
Aethiopum paterchus. 29.b
apud Aethiopes in regno reginæ Sabæ libri Henoch extant Abyſſina lingua. 14.a
Aethiopes circunciduntur. 221.b
Aethiopes Chriſtiani. 5.b
Aethiopes Hebraicè ſciebant, non Syriacè nec Latinè. 366.a
Aeternitatem mundi nonnulli finxerunt. 5 b
Aëtius Arianam Anomœorum ſectam introducit 419.b. Atheus dictus eſt.
Aetna mons Siciliæ copioſos ignes vomit in bonienſi agro. 277.b
Aetoli libertatem amiſerunt. 272.a
Africana lingua, Syriacæ dialectus. 128 a
Africæ hiſtoria ex Aug. libris confici poteſt.
Iulius Africanus hiſtoricus. 392.a
Africanũ conciliũ cótra Monothelitas. 458.b
Agabus propheta. 110.a
Agamneſtor Athen. Archon. 130.b
Agamemnonis votum, cuius cauſa Ephigeniam in Aulide mactauit. 90.a
Agapetus II. Ennior, Romanus, 133. Rom. Pontif. 552.a.b
Agapetus I. Romanus, 9. Rom. Pontif. Iuſtinianum imper. ab Eutychiana hæreſi reuocauit. 403.b.a.b
Agaſtus Athenienſium Archon. 112.b
Agatha virgo & martyr ſub Decio. 393.b
Agathenſe concilium. 445.a.458 b
Agathias hiſtoriæ ſcriptor. 465.b
Agathius Guidacerius Hebraicæ linguæ doctor. 722.a
Agathocles Siciliæ tyrannus. 280.a
Agatho monachus Siculus, 81. Rom. pontif. 493.a.b, leproſum obuium oſculo ſanauit.
Agathocles in Sicilia regnum occupat 268.a
Agathyrſus & Gelonus fratres Scythiã excolunt 90 a
Aggæus propheta. 164.b.179.a
Aggæus libro ſuo vrget templum. 179 b
Ageſilaus Agidis frater 250.b
Ageſilaus rex Lacedęmoniorum iuſtiſſimus, 122.a.b.124.b.
Agila Hiſp. ad Corduban cæſus eſt 466.a
Agelaus Corinthiorum rex 112 b.121.a.125.a
Agilulpho Longobardorum rex, 475.a
Agis Archidami filius 141.150.b
Agnes martyr 404.a
S. Agnes nobilis mulier, natione Romana, Abbatiſſa Hieroſolymæ 603.b
Agnoëtæ hæretici, qui Chriſtum horam iudicij ignorare dicebant 461.b
Agnus paſchalis. 72.a

Agnum

Agnum paſchalē edi diei Iouis veſpera.214.a.215.b

Agraria lex. 239.b

Agraria lex ſeminarium fuit omnium ciuilium bellorum. 307.b

Agricolas Dionyſius rex Portugalliæ appellabat neruos reip. 656.a

Agricultura ars naturalis 9.b

Agrippa Syluius Latinorum rex. 123.a.124.b

Agrippa iunior Paulum audiuit 219.b

Agrippa tertius huius nominis. 220.a

M.Agrippa digramma terrarum vniuerſale primus publicauit. 362.a

Agrippienſe Colonienſe concil. contra Euphratam. 421.a

Ahias Sylonites propheta recenſetur inter ſeptem annoſiſſimos. 112 b,151.a

Ahialon Zebulonites ſub quo terra quieuit, eo quòd populus non declinaret à Domino. 96.b.97.b

Ahias Silonites de reb.geſtis à Salomone ſcripſit. 119 b. miſſus à Deo tradit decem tribus Ieroboam.ibid.b. recēſetur inter ſeptem annoſiſſimos.

Aimoinus ſiue Annonius monachus,& notarius monaſterij S.Germani Pariſienſis hiſtoriam Francorum conſcripſit. 535 b

Aiod Egiorem regem Moab interemit factúſque eſt populi Iudex ,& dux ambidexter. 89.a

Akibas paraphraſtes Chald. 205.b

Akibas, phariſæus magiſter Aquitæ proſelyti. 197.b

Alamundarus Saracenorum princeps cum populo ſuo baptizatur. 454.a

Alanus Britonum rex , decimas Deo Romam miſit. 548a

Alaricus 2.Hiſpaniæ & Aquitaniæ rex, Amalaſuithan vxorem duxit. 459.b

Alaricus Gotthorum rex Romam diripit, eius crudelitas. 436.a à ſacris vaſis abſtinet. primus Hiſpaniarum rex. 437.a

Alba condita à Syluio. 100.a

Alba longa conditur. 105.b

Albanactus Scotorum rex. 110.a

Albæ dux ſecuri percutit Comites Egmondanum & Hornēſem,alióſque complures. 730.a

Albanus dux Belgium venit, corpore ſenex. animo iuuenis 749.b.750.a

Albanus epiſcopus Antiſiodorenſis. 633.b

Albanorum reges à Syluio Poſthumio mūdi. 102.b

Albertus Patriarcha Hieroſolymitanus regulam Carmelitis dedit. 636.a

Albertus Magnus Dominicanus,Ratisbonenſis epiſcopus. 647.a

Albertus Attellanus in ſchiſmate ann.4.ſedit 905.a

Io.Albertus Vuidmanſtadius,Iuriſconſultus, Auſtriæ Cancellarius,linguæ Syriacæ peritus. 732.a

Albertus Cardinalis Archidux Auſtriæ,Belgij gubernator,Luxemburgum,deinde in Brabantiam venit. 841.a. Caletum expugnat. 844.a. Ardan etiam.ibid. vxorem ducit Infantem Hiſpaniarum , Philippi 3.Regis ſororem. 846.a

Albertus Belleuræus creatur Lugdunenſis Archiepiſcopus. 847.b. Luteriæ ſacratur. b.

Albilius Alexandriæ patriarcha. 375.b

Albigenſes hæretici in comitatu Tholoſano. 637.b.

Albinus 9.Iudææ præſes. 221.a

Albinus Longobard.rex,voto Chriſtianos in Italia & Sicilia interimit. 468.a.b

Albo Ali Abinſeni, i. Auinſena ex poſteris Senis. 614.a

Albula flumen. 125.b

Albi per Italiam viſi cum vexillo crucis & alba veſte,per ſpeciem religionis. 686.a

Alcai,Memphis. 676.b

Alcanes Lacedemoniorum rex vltimus.130.b

Alcanes, ſiue Alcamenes Lacedæmoniorum rex. 130.b

Alceus primus tragicus. 230.a

Andr.Alciatus Iuriſconſultus. 718.a

Alcimus à Lyſia ſummus ſacerdos conſtitutus. 191.b.192.a.b

Alcimus alienus à genere ſacerdotali pontifex conſtituitur. 175.b

Alcimus rex Phæcum hortos colere docuit. 96.a

Alcmæon Athen. Archon vltimus. 136.a

Alcmæon Perinthi filius,Crotoniates mendicus,qui de rerum natura primus ſcripſit. 236.a

Alcman Lacedæmonius poëta primus Lyricus. 78.a

Alcorani ſcopus 476.a. eſt euertere Chriſti gloriam

Alcoran, ἡ γραφὴ per excellentiam. 477.b

Alcuini liber de ritib.eccleſiaſt.519. a, b, fuit Bedæ diſcipulus.

Alcuinus,ſiue Albinus præceptor Caroli Magni,Bedæ auditor. 530 a

Aldegagus Hamburgenſes poteſtatem à Xeone 7.in omnem ſeptentrionalem plagam ad epiſcopos,& eccleſias conſtituendas accipit. 559.b

Alemagi.congregationis annus. 491.b

Alemania, Sueuia. 613.b

Alemannia in ducatus formam redacta.45..b

Aleonora repudiata à Ludouico rege , in ipſius odium nupſit Normanorū duci.628.a

Alexander rex X.Macedonum. 246.b

Alexander ea nocte natus eſt, qua tēplum Dianæ conflagrauit,peſtis Aſiæ. 203.b

Alexander linguam Græcam cum imperio in Aſiam maiorem & Africā intulit.190.a

Alexander Magnus annis 12 imperauit.263 a

Alexandri annus,quo Hieroſolymam adiit,à Iudæi celebratur. 188 a

Alexandri epiſtola ad matrem. 184.a

Alexandri Magni mors imperia præcipuè ſex in mundo peperit. 278.a

Alexander Alexandrinus patriarcha, Arij maſtix , quinque menſib.poſt conc. Nic. moritur. 416.a

Alexander Conſtantinopoli primus patriarcha. 411.a.416 a.753.b

Alexander 1.Romanus,ſeptimus Rom. pontifex.379.a.decreuit vt aqua miſceretur in ſacramento altaris. 379.b

Alexander 2 Mediolanenſ.à Cardinalib.abſens delectus,161.Ro.pont.588.a b.589.a.b

Alexander 3. Senenſis,176.Rom. pont. 622.a b.623.b

Alexander 4.Anagninus,187.Rom.pont.pater pauperum. 643.a.b

Alexander 5.Cretenſis 212. Rom. pont. 690 a.b.doctor theologiæ,Franciſcanus.

Alexander 6.Valentinus Hiſpanus,212.Rom pont. 707.a,b

Alexander Corinthiorum rex. 130.b

Alexander Aphrodiſæus philoſophus. 392.a

Alexander Syriæ rex. 195.a

Alexander Moloſſus Epirotarum rex. 259.b

Alexāder Iannes Ariſtobuli frater hæreticus fuit,quaſi & crudelis. 200.a

Alexander Bales. 276.b

Alexander Seuerus piè de Chriſto ſentiebat. 391.b

Alexander Mămeæ Perſas ſibi ſubiicit. 391,b

Alexander Mammeæ Chriſti imaginem in ſuo larario habuit. 228.a

Ptolo. Alexand. cū matre Cleopatra,309.a.b

Alexander de Villa dei Minorita. 651.b

Alexander Villadeus Dolenſis , ducentis & duodecim verſib hexametris, totius veteris & noui teſtamēti ſummā cōpoſuit.644.a

Alexander Polyhiſtor. 24.a

Alexander Polyhiſtor Abrahę res perſtringit, 44 a.

Alexander Valignanus Soc.Ieſu Theologus Romam venit cum legat.Iapponenſ.755.b

Alexandra regina Iudæorum. 316.b

Alexandra Alexandri vidua 201.a.Phariſæis ſtuduit 201.b

Alexandriæ poſthabitis Athenis muſæ ſuum domicilium collocarunt. 284.a

Alexandriæ ab eccleſiæ crepundiis ſacrarum literarū doctrina,& exercitium viguit.385

Alexandriæ ſedes Cairum translata. 369.b

Alexandriæ bibliotheca 54. millium octingentorum librorum. 281.b

Alexandrina bibliotheca. 77.b

Alexandrinus patriarcha Syluester hodie ſedet. 755.b

Alexandrina duo concilia. 437.a

Alexandrinum concilium. 420.a.

Alexandrinum concil. contra Originē.435.a

Alexius Comnenus Theodori Laſcaris frater. 640.a

Alexius Orientis Imperat.595.b.596.a.b.597.a 598.a

S.Algerus ex Leodienſi canonico,monachus Cluniacenſis,ſe opponit Berengario.584.a

Algiæ regin.baptizatur& Romā venit.776.b

Alites ſiue Alcibas luctator Corintum condidit, 105. b

Alla,primus Northūbriæ rex in Deira Angliæ. 458.a

Allegoria de Noë caſtrato. 21.b

Allobrox Gallos regit. 123.b

Almanſor regnabat in Hiſpania & Mauritania. 576.a

Almaritus Totillam Clodouæi regis filiam duxit. 459.b

Almaricus,ſiue Amotricus Carnotenſis vir eruditus,ſed hæreticus. 637.b

Almeritus Hieroſolymorū rex ſextus. 623.b

Almericus Antiochenus antiſtes Carmelitarum auctor. 625.b

Alpes Carnicæ. 447.

Ἄλφα,ἄλφαλος cur non dicatur. 86.a

Alpharabius Arabs philoſophus & aſtronomus. 573.b

Alphonſus 3 cognomento Magnus regnum Hiſpaniæ conſequitur. 535.b.536.b.537.a

Alphonſus Catholicus V.Pelagij gener.509.a

Alphonſus v.Portugalliæ rex cog.Menſ.minus. 591.b.

Alphonſus cognom.Caſtus,Hiſpan. rex virtutibus omnibus ornatus. 519.b.528.b

Alphonſus Catholicus Lucenſem ciuitatem in multis ciuitatib. epiſcopos inſtituens, Chriſtianis reſtituit. 510.b

Alphonſus vi.Hiſp.rex. 596.a.597.a.605.b

Alphonſus vii. Hiſp.rex.606.a.609.a.609.b.

Alphonſus viiii Hiſp.rex. 610.b

Alphonſus X. cognomento ſapiens , Hiſpaniarum rex,quaterdecies vniuerſa Biblia cum ſuis gloſſis legit. 652.a

Alphonſus XI.Hiſp rex. 672.b.614.b

Alphonſus Portugalliæ rex 1. 614.a

Alphonſus 9.Hiſpaniæ rex,D.Ludouici matris pater 629.b

Alphonſus Dornanus Heluetiorū tria millia in arce cædit 775.b.

Alphraganus aſtronomus & mathematicus. 612.b

Alphredus Angliæ rex, horas 24. die ac noctē in tres partes diſtribuebat. 546.a

Altada. 61.a. 67.b
concilium in Altain pago Rhetiæ. 557.a
Altare ligneum D. Petri, in Lateranenſi eccleſia, in quo ſolus ſummus pontifex celebrat. 410.a
Aluarus de planctu eccleſiæ. 9.b
Alyattes Lydorum rex. 138.b
Amalarius apud Narbonem victus à Francis. 461.b
Amalaſintha Theodorici regis Italiæ filia, ita Græcis & Latinis literis imbuta, vt cum quouis docto diſputaret. 459.b
Amadeus Sabaudiæ comes. 691.b
Amaſis Ægyptiorum rex. 73.238.a
Amaſis, qui Ophtæ ſucceſſit, erat Nabdonozoris ſeruus. 1233.b
Amaſis penultimus Ægyptiorum rex 239.b
Amaſis primus regnauit in Dynaſſia Politanorum. 67.b.68.a
Amazias rex Iudæ vndecimus Idumæis vicit 127.a.b, initio bonus, in fine impius.
Amazonum fœminæ regna condunt. 57.b
Amazones durant vſque ad tempora Alexandri magni. 57.b
Amazonum reginæ, Antiopa, Orithia, Hippolyta, Penteſilea, earum regnum durauit vſque ad Alexandrum Macedonem. 95.b
Amazones cum Hercule bellum gerunt. 94 a.95.b
Ambactos Cæſar vocat clientes. 330.a
Amberæus archiepiſcopus Rhemenſis. 608.a
Ambianũ in Picardia ab Henr. 4. expugnatur & occupatur. 844.a
Ambidextri ſeptingenti in caſtris reperti ſunt, & ita lapidem iaculantes, vt capillos poſſent pertingere. 89.b
Ambiuius 2. Iudææ præſes. 211.a
Amboëſiana ſeditio, prætextu boni publici, &c. 740.a
Ambroſius Calepinus, auctor latini lexici. 703.b
Ambroſius epiſcopus Mediolanenſis in annos triginta. 426.a 427.b
Ambroſius ritum antiphonarũ, hymnorum è Græca eccleſia in latinam tranſtulit. 427.b
Ambroſius moritur. 359.a
Ambroſius moritur eodem anno quo D. Martinus. 431.b.433.a
S. Amedeus Lauſannenſis Epiſcopus doctiſſimus. 615.b
Amelidis Platonicus. 394.a
Amenoſis rex Ægypti. 87.a
America, ſiue Breſilia, nouus orbis, quarta terræ pars. 705.b. 707.b
America ſiue India Occidentalis, pars quædam eſt decem tribuum perditarum. 1,9.b
Americani de ſuo diluuio. 24 a
Americus Veſputius Florentinus terras occiduas aperit, & Americam de ſuo nomine appellauit. 707.b
Amidas Rex Tunetæ victus à Turcis 757.b
Iac. Amiotus epiſcopus Antiſſiodorenſis, Ieremiæ Conſt. Patriarchæ epiſtolã ad Henricum regem vertit. 764.a
Amilcar cum exercitu in Hiſpaniam miſſus. 289.b
Amilcar Magonis filius. 254.a
Amilcar Pœnorum dux, Giſconis fil. 280.a
Aminadab Iudæ princeps. 63.a.b
Amon rex impius à ſeruis ſuis interficitur. 143.a.b
Amoraim auctores Ghemara. 225.b
Amos & Oſeas vaticinãtur in diẽ trib. 129.b
Amos regis Amaziæ frater, & Eſaiæ pater 172
Amphiarai oraculum. 245.b
Amphiaraus vates primus igni ſpicia exit. 90.a
Amphion poëta ante Homerum. 119.b
Amphitryon Athenienſium rex. 88.b
Amran Noſis pater. 65.b
Amri iſraëlitarum rex. 125.a
Amraphel rex Sennaar. 45.b
Ammiani Marcellini hiſtoria ab anno Chriſti 98. vſque ad 382. prætenditur. 430.a
Ammianus Marcellinus de Donatione Conſtantini. 412.a
Ammonis oraculum. 245.b
Ammonitæ ex inceſtu Lotorti, in Arabia initium generis ſumunt. 51.b
Ammonius Philoſophus ad mortem vſque Chriſtianus. 389.b
Amulus Latinorum rex. 128.b.129.a
Amurates cum 60. millib. Turcarum traiicit in Europam. 680.a
Amurates Turcorum 10. imperat. 694.a
Amurathes deus terræ gubernator mũdi vniuerſi, nuntius dei, fidus ſeruus magni prophetæ Mahometis, &c. 737.b
Amurathes Turcarum Imperator 772.a Philippo Hiſpan. regi ſcribit, & inuitat eũ ad pacem. ibid. Elizabethæ Angliæ Reginæ literas ſcribit 782.a. contra Chriſtianos bellum parat. 820. moritur 836.a
Amylia Gallia. 125.b
Amyntas. 62.b
Amyntas nonus rex Macedonum. 239 a
Amyntas Aſſyriorum rex. 71.b
Anabaptiſtarum hæreſis. 665.b
Anabaptiſtarum auctor variè refertur. 720.a 721.b
Anabaptiſtæ Colonia expelluntur. 813.b
Anac primus gigas de cognatione Seth. 11.b
Anacharſis Scytha 242 a à ſuis interfectus.
Anachoretæ poſſunt eſſe extra deſerta & inculta loca. 398.a
Anachoretas, monachos fuiſſe ante D. Antonium. 38..b
Anacletus Athenienſis, quintus Rom. pontif. 377.a.b
Anacletus 2. ſedit contra Innocentium annos ſeptem. 613.a
Anacreon poeta, poeta poto inſignis. 236.a
ἀνάδοχοι baptiſmi proparentes. 381.b
Anael pontifex. 204.b
Anagrammatiſmis Lycophron clarus. 284.a
Anam filius Mizraim. 30.b
Ananel Leuita ignobilis de Babylonica accerſitus, pontifex ab Herode creatus eſt. 205.b
Ananias, Azarias, Miſael cum Daniele diſcũt Chaldæorum artes & linguam. 148.a
Anani Propheta. 121.b.122.a
Ananus Annæ filius, pontifex. 221.a
Ananus Pontifex, Saducæus Paulum pugnis percuti iuſſit. 221.b
Anaſtaſius 1. Romanus 41. Rom. pont. ſtatuit vt ſacerdotes cur inſtarent, quoad recitaretur Euangelium. 435.a.b
Anaſtaſius 11. Romanus, 52. Rom. Pont. falsò recenſetur inter hæret. 454.a.b
Anaſtaſius 3. Romanus, 124 Rom. Pon. 555.a.b
Anaſtaſius 4. Romanus 174. Rõ. Pont 619.a.b
Anaſtaſius presbyter cardinalis S. Marcelli, & Bibliothecarius Rom. eccleſiæ. 537.b
Anaſtaſius Magus, & Manichæus imperium conſecutus catholicos perſequuntur. 453.b
Anaſtaſius S.R.E. bibliothecarius. 425.b
Anaſtaſius Antiochiæ epiſcopus Paſtoralia D. Gregorij Græca fecit. 508.a
Anatolius Laodicenus. 400.a
Anatolius Conſtantinop patriarcha. 443.b. 444.a.b
Anaxagoras præceptor Archelai. 252.a
Anaxagoras Pherecydis Syri diſcipulus, Mens cognominatus eſt, & quare ſic vocatus. 236 a
Anaxander Lacedæmoniorum rex. 141.a 145.a
Anaxandrides Lacedæmoniorum rex. 239.a
Anaximander Mileſius Thaletis ſucceſſor 236.a. maris & terræ circuitum reperit, & alia multa.
Anaximenes rhetor, alter Alexandri magni præceptor. 257.b
Anaximenes Anaximandri ſucceſſor primus horologium oſtendit. 245.b
Ancus Martius 141.a. ſalinas inſtituit 142 a. Rom. rex. 141.a
Ancitanum concilium 2. in Galatia. 408.b
Ancyranum concilium 1. confirmatum in Trullo. 405.a
Andreas Hieroſolymitanus, Cretæ Epiſcopus. 471.b
Andreas Apoſtolus primus Conſtantinopolitanus patriarcha. 753.b
Androclus Codri filius, Coloniç rex. 120.a
Andromachus Cretenſis theriacæ inuentor. 371.b
Andromachus Cretenſis theoricarum inuentor. 375.b
Andronicus Ariſtotelem ſcholiis illuſtrauit. 317.b
Andronicus Iunior Imp. 676.a
Andronicus maior cum Michaële filio iuniore, Orientis imperator. 664.a.665.a.b
Angelica ſalutatio recitanda cùm campanæ ad veſperum pulſantur. 668.a
Angelus Politianus vir eloquentiſsimus. 708.a
Angelus inſignis iuriſconſultus. 681.b
Angeli regionum præſtites. 13.a
Angeli omnium primi procreantur. 3.b
Angelorum tertia pars duce Lucifero eadem hora lapſu luctuoſo de ſua felicitate cecidit. 3.b
Angelorum tres hierarchię, ſiue nouem ſubſtantiarum incorporearum ordines. 3.b
Angelus & Dæmõ apparent iuueni in Spandauia. 834.a
Angelus Fournerius Medicus. 758.a
Anglia in quatuor regna diuiſa. 474.a
Anglia an. 1554. religionem Catholicam recipit. 730.a
Anglia tota à Gallis ſubiugata eſt. 530.a
Anglia deficit à Rom. eccleſia. 686.a
Anglia fit tributaria Dacis. 570.a
Angliæ regnum incipit. 528.a
Angliæ regina Puritanos aliquot ritu barbarico ſuſpendit. 766.a
Angliæ regina excommunicatur & proſcribitur à Pontif. à quo an. 1569. hæretica fuerat denuntiata, &c. 743.a
Angliæ reginam hæretici dicunt Anglicanæ eccleſiæ eſſe caput. 540.a
Angliæ regnum Pius 5. proſcripſit, prædæque expoſuit. 746.a
Angliæ regnum à Normanis ad Francos tranſlatum eſt. 613.b
Anglica claſſis ab Hiſpanis fugata. 801.a
Angli milites 1200. proſtrati inter Diepã & portum gratiæ. ibid.
Anglia à peſte affligitur. 826 a
Angli hæretici ſcelus Romæ perpetratum, & de eo ſupplicium ſumptum. 813 b 816 a
Anglicanum concilium. 567.a
Anglicanum concilium. 674.b
Anglicana perſecutio ingraueſcit. 763.b. 766.a
Anglicanum 1 concilium 491 a. contra Monothelitas. 494.b
Anglicana concilia plurimorum ſacerdotũ. 652.b
Angli ſiue Britãni à Bruto Aſcanij filio. 10.b

Angli vel Saxones. 443.b
Angli deditione ceperunt Caletum. 670.a
Angli à Saxonib.oppreſsi. 483.b
Anglorum & Francorum prima odii occaſio. 483.b
Anglorum regnum inchoat Eila. 449.b
Anglo ſaxones ex Boreæ Germaniæ partib. adnauigantes è Britannia inſula irruptiones Scotorum depulerunt. 445.b
Angues duo nigri in cella Minetuæ allapſi. 307.b
Anianus Alexandriæ patriarcha. 371.a
Arianus Nicomedienſis philoſophus, Antonini Pij præceptor. 382.a
Anicetus Syrus, 12. Rom. Pontifex, clericos comam & barbam radere iuſsit. 383.a.b
Animalia permittuntur, quia diluuium corrupit bonitatem terræ. 26.a
Animalia munda & immunda arcam ingreſſa. 19.b.20.a
Animalia, vt leones, canes, vultures non videntur carnibus vſa ante diluuium. 8.a
Anna filia Phanuel propxetiſſa. 210.a
Anna & Caiphas pontifices. 212.b.
Anna filia Friderici Daniæ Regis nubit Iacobo 6. Scotiæ Regi. 786.a
Anna Auſtriaca Philippi regis vxor moritur. 762.a
Annæus Ioieuſeus Dux ad Contracum in pugna occiditur. 774. a. eiuſd. epitaphium. ibid.
Anna mater ſeptem fratrum martyrio coronatur. 274.a
Annatæ beneficiorum damnatæ. 694.a.b
Annatas beneficiorum indixit Bonifacius. 685.b
Annibal à Romanis victus. 271.b
Annibal per Galliam ad Alpes in Italiam tranſgreſſus eſt. 292.a
Annibal prope Cannas L.Paulum conſ. cum 40. Roman.millib.occidit. 295.b
Annibal à Scipione fugatus eſt 294. a. ab eodem prælio extremo in Africa victus. 295.b
Annibal, cùm à Romanis repoſceretur, veneno ſe necauit. 295.b
Annius Ruffus 3. Iudææ præſes. 211.a
Annus duplex, vulgaris & ſacer. 3.b
Annus diluuij dierum fuit 365. fruſtrà dubitatur, an iſti anni fuerint æquales noſtris. 11.b
Anni integri.fracti,emergētes,vſuales.345.a
Anni initium apud Hebræos. 2.a
Anni omnes in ſcriptura ſunt menſium ſiue lunarum duodecim. 5.b
Annonæ caritas incredibilis Romæ. 795.b
Annorum definita & minuta circumſcriptio reijcienda. 1.a
Annorum varia enunciatio ſecundùm Heb. Græc.& Lat. 2.a.3.b
Anſul rex Galliciæ Chriſtianus vicit Saracenos in Hiſpania. 596.a
Antarus Longobardorum rex. 472.b
Antenor Francorum dux. 368.b
Anthemius imperator à Riothimo rege Britonum opem implorat contra Enitum Viſigotthorum regem. 450.a
Antherus Græcus, 20. Rom. Pont. res martyrum accuratè deſcripſit. 392.a.b
Anthropomorphitarum hæreſis. 560.a
Antichriſtus veteris teſtamenti. 273. b. Antiochus Epimanes.
Antichriſtum eſſe Mahometem, aut ſaltem regni Antichriſti conditorem. 476.a
Antignus Sochæus, cuius diſcipuli fuerunt Sadoc & Baithcos. 197.b
Antignus Socheus, Simonis Iuſti diſcipulus, doctor ipſius Baithos. 193.a
Antigonus Gonatas 266. b. Antigonus Doſon 269.a
Antimachus Teius Lyricus. 133.b
Antiochia, quæ antea Reblata. [illegible].a
Antiochia diruta, & in pagum redacta. [illegible].b
Antiochenus Patriarcha Ioachimus hodie ſedet. 753.b
Antiochenum concilium. 395.a.401.a 466.b. 613.a.
Antiochus Cyzicenus. 277.a.b
Antiochus Cyzicenus Syriæ rex. 200.b.201
Antiochus Euergetes, Magnus, Philopator, Epiphanes. 270.b
Antiochus Eupator. 275.a.b
Antiochus Epiphanes Syriæ rex. 191.a
Antiochus Nobilis, ſiue Epiphanes, Illuſtris 272.a.b. veteris teſtamenti antichriſtus 273.b. Epimanes, furioſus dictus.
Antiochus Gryppus. 277.a.b
Antiochus, impius vetuit Legem Moſis publicè legi. 274.a
Antiochus Magnus Syriæ rex. 190.b.191.a
Antiochus Soter 269. a. Antiochus Theus. 269.a.b
Antiochus Sedetes Pius Soter. 176.b
Antiochus Sedetes Pius Syriæ rex. 195.a.b. 196.a.b
Antiochus Soter Syriæ rex. 189.a
Antiochus Theus, Syriæ rex. 190.b
Antiope Amazonum regina. 94.a
Antipas Tetrarchiam Galilææ conſequitur. 210.a
Antipas, qui & Herodes Tetrarcha Galilææ, Ioannem Baptiſtam interfecit, & Chriſtū comprehenſum ilocalariter tractauit. Vulpes à Chriſto dictus, vnà cum Herodiade in exilium miſſus. 206.b
Antipater rex 3. poſt Alex. 265.a
Antipater Idumæus procurator Iudææ 202. a. Herodis magni pater. 203.b.204.a
Antiquarios Aetius vocabat Catholicos. 418.a
Antiſiodorenſe Concilium. 481.a
Antiſthenes Socratis diſcipulus, Synicæ philoſophiæ auctor. 257.b
Antitactæ hæretici. 384.a
Antoninus philoſophus, perſecutus eſt Chriſtianos, 383. b. 384. a. miſerrimè interijt.
Antonius Ciceronis collega. 322.a
Antonius orator clariſſimus. 319.b
Antonius ab Octauo ſuperatus, ſe ipſe interimit. 336.a
Antonius victus ab Auguſto ad Actiū. 205.b
Antoninus Caracalla. 390.b
Antoninus Beſtia, Heliogabali. 391.b
Antonius Felix 6. Iudææ prætor 221.a. apud hunc Paulus accuſatus, ſeipſum defendit. 221.b
Antonius Verus non tulit impunè quòd Chriſtianos perſecutus eſt. 383.b. 384.a
Antoninus pius Adriani gener tantæ fuit æquitatis & gratiæ vt nationes quæ à Rom. deſciuerant, ſua ſponte ſe ei ſubiecerint. 382.a
Antonius Pius pro Chriſtianis literas dedit ad Aſiæ populos. 228
Antonius Pius ſolus principum ſine ciuili ſanguine. 331.a
Antonius Magnus monachorum pater. 381. b 416.a
Antonius imperator. 221.a
Antonius Eremita anno vitæ 105. obijt. 421.b
Antonium non fuiſſe, auctorem monaſticæ vitæ. 381.b
Antonius Sabellicus hiſtoricus. 708.a
Antonius Muſa Auguſti medicus. 340.a
Antonius Floriacenſis monachus. 571.b
Antoninus Florentinus fuſam hiſtoriam ſcripſit. 703.b
S Antonius de Padua diſcipulus S. Franciſci. 642.a
Antonius Vlisbonenſis Minorita ſanctorū catalogo adſcriptus. 641.b
Anton. Babyngthon comes anglus ſupplicio extremo afficitur. 574.a
Ant. Laſcalæus nouus hæret. Baſileæ. 814.a.b
Antuerpia diripitur. 757.b
Antuerpienſes cum Duce Parmenſi pacem componunt. 772.a
Apamienſis Epiſcopatus inſtituitur. 661.b
Appelles pictor, à quo ſolo pingi volebat Alexander. 265.b
Appelliconcis Teij bibliotheca. 317.b
Apis filius Pharaonis 80.a. deus putatur apud Ægytios.
Apis, à quo Serapis, floret in Ægypto. 60.a
Apitius helluonum prodigioſiſſimus. 217.b
[illegible] deſcenſus. 24.a
Apocriſarius erat Pelagij ante pontificatum Gregorius. 473.b
Apocryphum dicitur, cuius auctor eſt obſcurus, vel cuius ambigua & incerta eſt auctoritas. 181.b
Apocryphi libri præter viginti duos. 283.b. 284.a
Apollinaris Hieropolitanus epiſcopus. 384.a
Apollinaris Laodicenus, Antiochiæ magna cum laude docet. 435.b
Apollinarius vterque pater & filius. 421.b
Apollo citharam medicinámque reperit, & herbarum vires primus agnoſcit. 93.b
Apollines multi. 80.a
Appollonius Rhodius philoſophus. 328.a
Apollonius Rhodius Argonautica ſcripſit. 288.a
Apollonius Græcus martyr. 383.b
Apollonius Senator, martyr, primus Latinorum pro Chriſtiana religione ſcripſit. 383. b. 384 a
Apollonius Tyaneus 375. b. poſtulatur de Magia.
cum Apollonio Thyaneo dæmon loquebatur per vlmum. 4.a
Apollonius ſophiſta & aſtrologus, Areopagitæ amicus. 217.b
Apoſtatæ, qui eiurant cunctos fidei articulos. 152.a
Apoſtolorum diuiſio abinuicem anno à Paſſione ſeptimo. 370.a
Apoſtoli omnes, præter Ioan. Euangeliſtam martyrio vitam finierunt. 365.b
Apoſtoli & diſcipuli toto terrarum orbe diſperſi, Chriſtianorum nomen latè in omnes prouincias propagauerunt. 218.a
Apoſtoli duodecim, exacto ſeptennio poſt mortem Chriſti, aſcenderunt Ieroſolymam 219.
Apoſtolicæ conſtitutiones Cleantis. 374.a
Apoſtolicæ cathedræ fixæ quatuor, Hieroſolymis, Romæ, Antiochiæ, Alexandriæ. 369.b
Apoſtolica ſedes hæreticum Pontificem ſuſtinere non poteſt. 424.a
Apotactici pōtifices, apoſtatici potiùs quàm Apoſtolici. 553.b
Appianus Alexandrinus. 125.b.384.a
Appion grammaticus contra Philonem & Iudæos ad Caium mittitur. 219.b
Appius Claudius conſul, primus Rom. Cartagin. bellum intulit. 269.b
Apuyis, Ephre, vltimus Pharao ab Amaſi ſtrangulatus. 237.b.238.b
Apuleius magus. 382.a
Apuleius poſtulatur de magia. 375.b
Aqua, quam fluuius fundit, potus naturalis.

26.a
Aqua luſtralis in templo, & domibus priuatis ad recolendam baptiſmatis memoriá, fugandos dæmones, morbóſque pellendos ſeruatur. 379.b
Aquenſe parlamentum in prouincia Narbonenſi. 708.a
Aquila Iudæus temporibus Adriani Cæſaris vixit. 282.a
Aquila, Onquelos filius ſororis Titi imp. pentateuchum Chaldaicè repræſentat. 57.a
Aquila Ponticus, primus poſt 70. biblia in Græcum conuenit 381.b. diligens & curioſus interpres, contentioſus, iure reiicitur. 381.b
Aquilegia quondam ſecunda Roma dicebatur. 365.b
Aquilienſe concilium. 428.b 485.a
Aquiſgranicum concilium. 530.b
Aquiſgranenſe concilium. 533.a. 535.a. 578.b
Arabiarum concilium. 393.a. 394.a
Arabes ſuam Hegiram incipiunt. 476.a
Arabes hodie circunciduntur. 44.a
Arabes incipiunt inhiare Hiſpaniæ. 498
Arabes ſuos annos numerãt ab Hegira. 483.b
Arabes Mahometem volunt ſexto millenario veniſſe. 348.b
Arac, Archad vrbes antiquiſſimæ. 44.a
Arac filius Chanaan. 30.b
Arad filius Chanaan. 30.b
Aragonum rex primus Ranimirus. 578.a
Aram Iudæ Princeps. 63.a
Aram filius Sem. 29.a
Aram Syrorum pater. 29.a
Aram Armeniæ & Syriæ nomen dedit. 47.b
Arameum idioma. 185.b
Ararat montes Ceraunij. 23.b
Aratius Aſſyriorum rex. 61.a. 67.b
Arator ſubdiaconus poëta. 460.a
Arator ſubdiaconus R. E. acta verſibus reddit. 467.b
Aratus Sicyonius Corinthum tyrannide liberauit. 269.b
Aratus Antigoni Macedonum regis medicus ſcripſit Phænomena. 285.b
Aratus ignatus aſtrologiæ ornatiſſimis atq; optimis verſibus de cœlo, ſtelliſque dixit atque conſcripſit. 285.b
Arbaces, ſiue Arbactus dominatus eſt Medis & Perſis. 140.a. 142.a
Arbaces Medorum rex. 229.a
Arbactus Medorum rex. 141.a
Arbeſtratus Argiuorum rex. 107.a
Arca tota erat myſtica cuius materia & forma crucis materiam & formam exhibebat. 19.b
Arcæ diluuij forma & magnitudo. 19.b
Arca, in qua Deus ſui copiam pontificibus faciebat. 186.a
Arca conſedit in montibus Ararat. 23.b 24.a
Arca abſcondita nunquam reperta. 19.b. 20.a
Arca tantæ fuit molis & artificij vt centum annos Noe in ea perficienda conſumpſerit. 18.a
Arcæ tranſlationes & rationes variæ. 19.b. 20.a. 105.a. 111.b
Arca, mundi epitome 18.a. tanti ponderis erat, vt non potuerit attolli è terra ante quadrageſimum diem. 18.a
Arcam habuiſſe 300. cubitos longitudinis, 50. latitudinis, 30. altitudinis eius figura non perinde conſtat. 18.a
Arcadius & Honorius imperator. 433.a. 431.a. b
Arcadius & Honorius ann. Dom. 400. adeunt imperium. 359.a
Arcadium & Eudoxiam excommunicat Innocentius. 436.a
Arceſilas primus nouorum Academicorum auctor. 266.a
Arceſilaus Cyrenarum rex. 233.a. 237.b
Arceſilaus nouorum Academicorum. 285.b
Arceſilaus Batti filius Cyrenarum rex. 149.b. 150.a
Archelaus Meſopotamiæ epiſc. 402.a
Archelaus rex Iudææ, apud Auguſtum crudelitatis accuſatus. 210.a
Archelaus diſcipulus Anaxagoræ. 252.a
Archelaus regnauit in Iudæa annis decem. 206.b
Archelaus Lacedæmoniorum rex. 125.a
Archelaus patris teſtamento regnum Iudææ conſequitur. 210.a.b
Archidemus Lacedæmoniorum rex. 246.b
Archilochi libri exterminati quò parum eſſent pudici. 142.a
Archilochus iambicorũ verſuũ auctor. 219.b
Archimedes diu prohibuit, ne Marcellus Syracuſas caperet. 293.b. 295.b
Archimedes mortalium ingenioſiſſimus machinis arte geometrica excogitatis. 295.b
Archippus Athenarum Archon. 121.a
Architas Tarentinus, primus geometriam cum mechanica coniunxit. 253.b
Archontes perpetui Athenis eſſe deceſſerũt. 136.a
Arcturum magnum mirabiliora geſſiſſe quàm Alex. Magn. Chriſtianũ fuiſſe. 454.a
Arcuarij pedites 696.b. Franc archiers.
Arcus cœleſtis, miſericordiæ Dei, & Crucis ſymbolum. 26.a
Arda àb Hiſpanis capitur. 844.a
Ardis Lydorum rex. 233.a
Ardiſus Lydorum primus rex, Haliadis filius. 134.b. 136
Arduinus Imperator ſalutatus ab Italis interficitur. 577.b
Aretin aliquot vrbes ædificauit circa Babylonem. 48.a
Arelatenſe concilium. 530.b
Arelatenſe I. & II. concilium. 415.a
Arelatenſe 3. concilium. 509.a
Aremulus Syluius Latinorum rex. 125.a
Io. Aretinus. 693.b
Areus rex Lacedæmoniorum. 191.b
Ardus Lydorum rex. 145.a
Areus Peloponnenſi rex, eclipſim ſolis indagauit. 92.a
Argento ſignato primùm vtuntur Romani. 286.a
Argentoratenſes Carthuſianorum monaſterium diruunt. 800.a
Argentoratẽſium inter ſe pro electione noui epiſcopi diſſidium 808.a. Pacis inter ipſos conditiones. ibid.
Argeſtratus Lacedæmoniorum rex. 110.a
Argeus Macedonum rex. 142.b
Arginorum & Lacedæmoniorũ pugna. 245.b
Argis rex ſecundus Lacedæmoniorũ. 110.a
Argo, à quo Argiui: quo regnante Græcia cœpit vti frugibus. 90.b. 91.a
Argon primus Heraclidarum, rex Lydorum fuit. 95.b
Argonautarum in Aſiam expeditio. 99.b
Argonautarum expeditio in Cholcos. 97.b
Argus Argiuorum rex. 93.b
Argunthius Scytharum rex Romanorum fines vaſtat. 394.a
Ariani varijs tormentorum modis Catholicos perſecuti ſunt. 419.b
Ariana hæreſis ſciſſa in varias ſectas. 421.b
Ariani deſcenſum Chriſti ad inferos negant. 418.a
Aridæus Macedoniæ rex. 279.a
Aridæus frater Alex. magni nothus. 265.a.b 266.a
Aries, muralis machina. 35.b
Ariminenſe concilium. 425.a
Ariminum in Gallis à Rom conditur. 236.a
Ariobarzanes Cappadociæ rex. 314.a
Arioch rex Ponti. 45.b
Arion muſicus à delphino è mari in portum defertur incolumis. 236.a
Aripertis Italiæ rex. 491.a
Ariphron Athenienſiũ Archam. 117.a. 130.b
Ariſtarchus Homeri rapſodiam recenſuit, & in 24. partes diſtribuit. 230.a
Ariſtarchus grammaticus Euergetis præceptor. 302.a
Ariſteas Proneſius poeta ante Homerũ. 119.b
Ariſteas Philadelphi cubicularius ſcripſit hiſtoriam de 72. interpr. 284.a
Ariſteas legis vocabulo vniuerſam ſcripturam comprehendit. 282.a
Ariſtides ſumma integritate, Iuſti cognomentum eſt adeptus. 248.a
Ariſtobulus inſignis Hebræorum philoſophus in Moſem commentarios edit. 298.a
Ariſtobulus pater Herodis. 206.b
Ariſtobulus matrem in carcere fame enecauit, vix annos tyrannidis exactos miſerè mortuus eſt. 200.a
Ariſtobulus primus poſt captiuitatem rex. 199.a.b. 200.a
Ariſtobulus pontifex creatur, paulo poſt in Iordane ſubmergitur. 201.b
Ariſtobul. Agathobuli diſcipulus, vnus fuit è 70. interpretib. 284.a
Ariſtodemus ex Heraclidis primus regnat apud Lacedæmonios. 106.a
Ariſtemedes Corinthiorum rex. 127.a
Ariſtonymus comicus. 288.a
Ariſtonicus Eumenius nothus regnum inuaſit. 305.a
Ariſtophanes grammaticus. 284.a
Ariſtophanes tetrametri & octometri carminis inuentor. 253.b
Ariſtoteles principia grammaticæ docuit. 264.a
Ariſtot. à Clearcho Iudæus reputatus. 77.b
Ariſtoteles præceptor Alexandri Magni. 255.b. 257.b
Ariſtot. mundum cenſuit ab æterno fuiſſe. 3.b
Ariſtotelis libri diu delituerunt. 266.a
Ariſtotelica ſecta aruit ante Andronicũ. 317.b
Ariſtoxenus muſicus. 141.a
Arius rex Lacedæm. 292.a
Arius Bactrianos & omnes Caſpios ſubegit. 60.a. 61.a
Arij ſubita & horrenda mors. 418.a
Arij libros Conſtãtinus iuſſit cremari, Arium cum ſuis in exilium pellit. 416.b
Arkenſis pugna. 784.a
Arlothus generalis Minoritarum. 657.b
Armatrite. 61.a. 67.b
Armeniæ Aram nomen dedit. 47.b
Armeniacum concilium contra Neſtorianos. 443.a
Armenij eccleſiæ conciliantur. 694.a
Armenij iterum fidem Chriſti publicè ſuſcipiunt. 457.b
Armenios in Miſſa inuocationis & interceſſionis SS. meminiſſe. 754.a
Armorici populi. 443.b
Arnobius Afer, Lactantij præceptor 407.b
Arnobius presbyter, præceptor Lactãtij. 415.b
Arnoldus Doſſar procurator Henr. 4. Franc. regis pro abſolut. impetranda à S. Pontif. 814.a
S. Arnolphus, ſeu Arnaldus, S. Remigij diſcipulus. 402.a
Arnulphus Flandriæ comes, ſacrilegus, miſe-

ri pe

rè periit. 563.b
Atonlphus Romæ concionator acerrimus contra Clericorum ſuperbiam, auaritiã, & luxuriam, noctu ab his ſubmergitur, 608.a
Arphaxad genuit Selam. 29.a
Arphaxat rex Medorum. 229.a
Arphaxat Medorum rex. 231.a. Ecbatanæ conditor Aſtyages.
Arreſta parlamẽti Pariſienſ. Diuionenſis, Burdigalenſ. Toloſani, Rothomagenſis, pro facto, fœdere contra Reg. Nauarræũ. 784.a
Ars impreſſoria ſeu excuſoria exagitata. 695.b
Artes longæ, experimenta difficilia. 5.b
Artes naturales & innocuæ. 9.b
Artes tam liberales, quàm mechanicas à primis hominibus fuiſſe repertas. 5.b.
Arſaces tribus Parthorum rex. 269.a.b.270.a.b.271.b.288.b
Arſes Medus Sardanapalum ſuſtulit. 131.a
Artabanus lib. de Iudæis, Abrahæ res perſtringit. 44.a
Artabanus Parthorum rex à Caracalla victus. 390.a
Artabanus Parthorum rex. 277.a,309.a
Artapanus hiſtoricus. 41.b
Artaxerxes tertius annis 49. regnaſſe dicitur. 255.a
Artaxerxes penultimus Perſarum rex. 188 b
Artaxerxes primus Darij filius. 24[illegible].b
Artaxerxes Perſa nouũ condidit imperium ſublato Parthico. 319.a
Artaxerxes, ſiue Aſſuerus imperium Perſarum reſtituit ſub Antonini Caracallæ poſteris. 390.a
Artemon hæreticus. 388.a
Artifices ſtatuarum & ſimulachrorũ omnis generis diabolus intulit. 13.b
Aruernam vrbem, Claromontem, ſiue Gergoniam Euritus Romanis eripuit. 449.a
Aruernenſe concilium. 466.b
Aruerni Belloneſo duce Galliam incolunt. 145.b
Aruernorum principatus primus quondam Gallis fuit. 302.a
Aruſpicinam Malotus primum apud Hetruſcos introduxit. 91.b
Aſa filiam Amri regis hæretici, dedit vxorem filio ſuo: vnde prima impietatis & infelicitatis labes in regno Iuda. 122.a
Aſa rex Iudæ quintus, pius fuit & religioſus 121.a.b. ad extremum peccauit.
Aſaph cum fratribus muſica nobilis & eruditione. 108.a
Aſſaradon, qui & Sardanapalus Aſſyr. rex. 157.a
Aſaraddon filius Senacherib, Sardanapalus. 139.b. 140.a
Aſar-adon-Phul, vnde Sardanapalus. 160.a
Asbolus centaurus poëta ante Homerum. 119.b
Aſdrubal à carthagi. contra Rom. præficitur 304.a
Aſcanius Italiæ rex. 101 a
Aſcanius Latij rex. 101.b
Aſcanius Lauinij regnauit 30. annos ante Albam conditam. 102.a
Aſcenaz filius Gomer. 29.a
Aſconius Pedianus Tito Veſpaſiano familiaris. 374.a
Aſcaſſeneurgenſe concilium. prouinciale. 259.a
Aſcarades. 61.b
Aſclepiades medicus. 312.a
Aſclepius Phidiæ ætate vixit. 279.b
Aſia Romanarum facta, cum opibus ſuis vitia quoque in vrbem tranſmiſit. 306.a
Aſiani à corpore vnitatis ſciſſi propter diem Paſchatis. 287.b
Aſinius Pollio primus Romæ bibliothecam publicauit. 563.b
Aſir filius Core. 71
Aſſur Aſſyriæ nomen dedit. 47.b
Aſſur filius Sem. 29.a
Aſſur rex Aſſyriorum. 40.b
Aſſyriorum Monarchiæ initium. 130.a
Aſſyriorum Monarchiæ prima mentio. 157.b
Aſſyriorum nomen cœpiſſe celebrari Oziæ temporibus. 131.a
Aſſyrij ſubegere cæteros populos. 229.b
Aſſyriorum imperium dilaceratur, Sardanapalo ad ignem compulſo. 229.b
Aſſyrios caracteres Scribæ retinentes, ſanctũ elegerunt ſibi idioma. 185.b
Aſſuerus pater Darij 230.b. qui Aſtyages dicitur.
Aſſuerus, Xerxes, Artaxerxes. 246.b
Aſſuerus Perſarum imperator. 185.a
Aſſuerus domi regnauit. 245.b
Aſſueri conuiuium ſumptuoſum vniuerſo populo. 247.b
Aſſumptionis feſtum celebrari iuſſum. 471.b
Aſtarte dea apud Tyrios culta. 120.a
Aſtrologiam inueniſſe Seth & Enos. 5 b
Aſtrologia iudiciaria, quæ genituturarum inſpectionibus & natiuitatũ diuinationib. vacat. 381.b
Aſtrologorum vanitas. 54.a
Aſtronomiæ inuentum Seth tribuitur. 10.a
Aſtronomi inſignes. 577.b
Aſtyages rex Medorum. 229.a
Aſtyages Cyri auus maternus. 230.b
Aſtyages ſororius Crœſi Lydorum regis, Cyrum infantem expoſuit, & Harpago filiũ propoſuit edendum. 230.b
Aſychis Ægyptiorum rex. 129.a
Aſyla eſſe reis voluit Bonifacius. 482.a
Ataulphus Hiſpaniæ rex. 437.b
Athalis filia Achab nupſit Ioramo Ioſaphat. 121.a
Athalia regis Achab filia extinguit omnes filios filij ſui Ochoziæ. 125.a b
Athanagildus Hiſp. Brunichildam filiam Sigiberto Medio matricum in Francia regi elocat. 466.a
Athanaſius Alexandrinus epiſcopus ordinatur. 415.b.416.a
Athanaſius Magnus Alexandro ſucceſſit. 416.a. falsò accuſatus. 416.b
Athanaſius varia certamina pro Eccleſia ſuſtinuit, an. 377. moritur. 417.b
Athenæus. 374.a
Athenagoras philoſophus Chriſtianus, apologeticon pro Chriſtianis Antonino obtulit. 384.a
Athenienſium decemnales Principes. 142.b
Athenodorus Arati frater, primus Zoilo pro Homero contradixit. 285.b
Athcas fundator regni Pontici. 252.b
Atis Syluius Latinorum rex. 116.b
Atlas Syluius Latinorum rex. 116.b
Atlas mons interſecans mediam aëris regionem. 24.a
Atlas, aſtronomiæ inuentor, fuit Henoch. 14.a
Athlas Arcadicus aſtrologus rex Mauritaniæ cælum humeris geſtare quare dicatur. 93.b
Atlanticum bellum ad mare Atlanticum, id eſt, fines Africæ. 6.a
Atrebati ſeditio contra Gueuſios. 759.b
Atreus Argiuorum rex. 94.a
Atrium, ſiue Aula gentium. 106.a
Atrium templi interius, & exterius. 115.b
Attalus Aſiæ rex. 272.a
Attalus Pergami bibliothecam inſtruxit 266.a
Attalus regnum cædibus & venenis fœdat teſtamento imperium Aſiæ pop. Rom. reliquit. 306.a
Attalus rex primus Pergam 285. Bibliothecam parat Philadelphi æmulatione. 285.b
Attalicus textus, ab Attalo, qui primus aurum intexere docuit. 285.b
Atticus hiſtoriam ſcripſit ſeptingentorum ann. 328.a
Pompon. Atticus epicureus. 319.b
Atticus Ciceronis amicus moritur. 336.a
Attila, flagellum Dei, à Genſerico Vandalo contra Gothos in Hiſpaniam & Italiam attractus cum 500. millib. Hunnorũ omnia depopulatur. 445.b.446.a.447 b
Audæus anthropomorphita. 425.b
Andoenus Rhotomagenſis epiſc. miraculis claret, ſcripſit lib. de anima Dagoberti. 497.b
Auentinus Syluius Latinorum rex. 126.b
Auenionem Clemens 5. ſedem pontificiam tranſtulit, quòd captiuitatem Babylonicam Itali appellabant. 665.b
Auenionem vrbem Clemens 6. emit à Ioanna filia Roberti Siciliæ regis. 675.b
Auincena, ex poſteris Senis. 614.a
Auitus Viennẽſis epiſcopus, Gallias ab Aniana hæreſi defendit. 453.b.454.a
Aulerci Belloneſo duce Galliam incolunt. 145.b
Ptolem. Auletes à ſuis pulſus Roma venit 316.a.b
Aulus Gellius 582.a
Auguſtanum concilium apud Vindelicos 562.b
Auguſtanum concilium diœceſanum. 726.b 730.b
Auguſtinus fit epiſcopus. 359.a
Auguſtinus magnus, ferè per 9. ann. Manichæus baptizatur 30 ætatis ſuæ an. moritur Hippone anno 76 ætatis ſuæ. 442.a
Auguſtinus contra Pelagianos gratiæ Dei hoſtes: hinc miniſter gratiæ, & admirabilis gratiæ Dei prædicator dicitur 432.a confecit etiam Manichæos, Donatiſtas, & Arianos. 433.a
Auguſtana comitia. 721.b
Auguſtodunum vetuſtiſsima poſt Maſsiliam bonarum artium ſedes. 330.a
Auguſtulus imperio ſe abdicat, & in Campania exulat. 450.a.b
Auguſtinus Iuſtinianus, epiſcopus Nebienſis, octuplum vtriuſque teſtamẽti in quinque præcipuis linguis molitus, prægustamenti loco, Pſalterium emittit. 714.a
Auguſtus ſolus ad Chriſti vſque natalem imperauit. 337.a
Auguſtus Cæſar 710. ann. poſt vrbem conditam. 130.a
Auguſtus poſt natum Chriſtum annos 15. adhuc imperat. 242.a.b
Auguſtus quinque bella ciuilia geſſit, & alia multa. 338.a.339.b.340.a.341.b.342.a
Auguſtus nepos Iulij Cæſaris, 18. ætatis anno, Ciceronis opera dux aduerſus Antonium deſtinatus eſt. 337.b
Auguſtus 20. annos natus conſul deſignatur. hinc deinceps reip. præfuit. 56. ann. 337 b
Auguſtus ſe Dominũ appellari non eſt paſſus eo anno quo Chriſtus natus eſt 341.b. Iani templum tertio clauſit.
Auguſtus menſis in honorem Auguſti ſic dictus, qui antea Sextilis dicebatur. 341.b
Auguſtus Cæſar moritur 111.a. ann. 15. Chriſti. 211.b
Auguſti tres. 389
Auguſtus vnus & tres Cæſares. 418.a
Auguſti duo ſimul regnare cœperunt. 384.a
Auguſtus Dux Saxoniæ moritur. 771.b
Auraicæ princeps irrito conatu in Braban-

tiam ducit exercitum. 330.a
Auraicus princeps à Ioan.Laurigue Hiſpano glande in faciem per vtramque maxillam & palatum impacto percutitur,nec tamen mortuus. 764.a
Aureliæ rex Guntrannus. 408.a
Aurelia Galliæ 125.b
Aurelianenſem academiam Philippus Pulcher inſtituit. 607.b
Aurelianenſe 1. Concilium. 415.a
Aurelianenſe 2 & 3 Concilium. 466.b.467.a
Aurelianenſe 4.Concilium. 459.a
Aurelianenſe 6.Concilium. 469.a
Aurelianus primus diadema capiti impoſuit interficitur. 400.a.401.b
Aurelianus initio chriſtia.fuit æquus. 400.a. 401.a
Aurelianus fulmine ſubito territus, perſecutionem non eſt executus. 128
Aurelius Antoninus philoſophus perſecutionem inhibuit. 384.a 385.b
Aureus numerus, Cyclus decemnouennalis. 328.a
Auream mineram Alphonſus 5. in Guinea aperuit. 703.b
Aureus numerus, Mothonis 252.a. Cyclum decem nouennalem vocant.
Aureum ſæculum. 7.b
Aureus ad ſummam 60. ſolidorum redactus, baſis numerandi. 759.b
Aurifera regna Paruanca & Coſcana. 723.b
Aurum Toloſanum. 310.a.312.b
Aurum purisſimum ex Ophir. 35.b
Auſonius Burdegalenſis. 456.a
Auſtralis terra vltra mare Aethiopicum & Indicum reperta eſt, quæ quinta pars terræ appellatur. 705 b
Io. Auſtriacus ad Flandriam pacandam mittitur cum imperio 758.a.inuictus hæret.& Turcarum victor. 619.b
Autotheani & Antitritarij. 749.a
Azael rex Syriæ Iudæos affligit. 125.b.126.a
Azarias pontif.148. Azarias ſummus pontif. 145.a
Azarias ſummus pontif. 110.a. & propheta. 121.a
Azo,lucerna iuris dictus. 612.a
Azotij dyſenteria perierunt. 101.b
Azymorum prima dies. 215.b

B

Babylas martyr ſub Decio. 393.b.394.a
Babylon à Medis & Perſis capta eſt. 240.a
Babylon Chaldaicarum gentium caput 231. eius magnitudo.
Babylon Aſſyriæ pars erat. Aſſyriorum monarchia, & Chaldæorum, idem. 231.b
Babylonis muri relati ſunt inter ſeptem orbis miracula. 233.b
Babylonij & Græci, maximi Idololatriæ autores. 229 b.
Babylonij & Chaldæi deleuere Aſſyrios,ſubegere Aegyptum, & Syriam,& tranſtulere Iudæos 229.b
Babylonica captiuitas. 1.b
Bacchon de ann. Hebraicis. 5.b
Bacchus filius Semeles. 86.a
Bacchus Liber pater ex Semele natus, Indiam ſubiugat. 92.a
Baculum tanquam pedum paſtorale manu tenet. 215 b
Bagoas ſpado, natione Aegyptius Ochim interfecit. 257.b
Baiethoſini hæretici. 190.a
Baiethoſæi, Saducæi, & Samaritani in vnum coaleſcebant. 198.a
Baiethuſæorum ſecta, à Baiethos. 197.b
Baiazethes 1. Turcorum imperator. 683 a.b. 687.b.688 a. 689.a.b
Balaam Meſopotamius vates & Ariolus.79.b. gentium vates. 81.b
Balac filius Beor, primus rex Idumæorum creatus. 59.b
Balaguius Cameracum Hērico 4. regi tradit. 828.a
Balduinus Orientis imperator Græcam eccleſiam Romanæ audientem & concordem reddidit. 638.a
Balduinus 2. tertius Hieroſolymorum rex. 606.a
Balduinus 4. Hieroſolymorum rex ſeptimus. 623.b
Balduinus Edeſſæ princeps Godefrido ſuccedens feliciter pugnat contra Turcas. 604. a
Balduinus Archiepiſcopus Cantuarienſis. 625.b
Balduinus Monachus, abbas Foſlienſis, epiſcopus Vuigornienſis. 625.b
Franc.Balduinus iuriſcōſultus,è veneno Caluini tandem conualeſcens obiit. 751.b
Baldus inſignis iuriſconſultus 681. b. rabie periit.
Baleus. 61.a.67.b
Baleaſtatus rex Tyri,filius Hiram. 120.a
Theodorus Balſamon, Patriarcha Antiochenus. 634.a
Balſamon de Donatione Conſtantini. 411.b
Balſami planta. 118.a
Balſamum vni Iudææ conceſſum, nec alibi vnquam viſum quàm in Iericho,in Ægyptum tranſlatum eſt 225.a. vbi creſcere dicitur rigatum fonti,qui Virgini & filio eius ſcaturiit.
Baltazar Babyloniorum rex. 239.a.b
Balthazar Villarius Conſiliarius regius, Curiæ Lugdunenſis Præſes, & Præfectus mercatorum. 845.b
Bamba Hiſpan.rex,habitu religionis & tonſuræ accepto ſigno, Eruigium pro ſe regem creauit. 495.b
Bambergenſe concilium. 576.b
Banditi in Italia. 821.b.824.a
Banduinus, alter auctor librorum 4. Sententiarum. 624.a
Ioannes Bapt. pœnitentiam prædicat, & baptizat. 212 a.
Ioan.Baptiſta Ficlerus docet iuriſconſultos, ſiqui ſint hæretici contra leges peccare 751.b
Baptiſta Mantuanus poeta, & Carmelita. 705.b
Baptiſmi propatentes Teleſphorus conſtituit. 380.a
Baptiſmi effectus, neceſsitas, aliena fides. 635. a
Barac de numero ſanctorum veteris teſtamenti. 90.a
Barachias Dauidicæ familiæ princeps. 150. a.b
Barbam & capillitium antiqui nutriebant 380.a
Barbara martyr. 404.a
Barbaroſſa Turcæ pirata. 723.b.728.a
Barbari Romanos deleuere,& ex eorum imperio multa regna condiderunt, præſertim Turcæ. 229.b
Bareis Corinthiorum rex. 122.a.b
Barcozbas dux Iudæorum, Chriſtianos cruciat. 379.b
Barcosba vnus è quinque,qui ſe Iudæis Chriſtum in leone promiſſum perſuaſerunt. 223. a
Barcozba ann.2.& ſemis regnū tenuit: compellebat exquiſitis ſuppliciis chriſtianos negare Ieſum eſſe Chriſtum. 224 a
Bardus Celtarum rex quintus, muſicæ ſtudioſus. 60.a
Bardi diſciplinas exiſtimant eſſe nefas literis mandari. 264 a
Bardi originem referunt ad Maſsilienſes. 331. b
Bardi apud Gallos melodiarum poetæ ad lyram & organa cantant de hominum virtutibus & vitiis. 264.a
Barenſe concilium. 600. b
Baris mons. 24.a
Barnabas primus Romæ Chriſti fidem prædicauit. 218.a
Barnabas Briſſonius Pariſ. Senatus Præſes in carcere ſtrangulatur à ſeditioſis. 804.a. & 805.b
Barreriorum equitum ordo D.Georgio ſacer inſtituitur. 677.b
Bartholomeanæ matutinæ. 756.a
Bartholomæus Salicetus Bononienſis Iuriſconſultus. 684.a
Bartholomæus in Scythia, Matthæi euangelium in Indiam ſecum detulit. 365.b
Bartholus celebris Iuriſconſultus, mathematum & Hebraicarum literarum peritus 679.b
Baronius Cardinalis. 811.a
Baruch vates 143.a. Ieremiæ notarius. 144.a
Baſa de tribu Iſachar 153. a. b. tertius rex Iſrael.
Baſileæ ſpectrum viſum mirabile. 798.a
Baſilides Alexandrinus hæreſiarcha. 381.b
βασιλικῶν libros ſcripſit Leo Imp. 549.b
pro Baſilij miſſa dari duos aureos. 754.a
Baſilius Cæſarienſis Deo agit animā. 426.a
Baſilius Ancyram mittitur. 426.b
Baſilius Orientis imperator totā Bulgariam ſubegit. 575.b
Baſſa Romaniæ, Aſiæ. 694.a
Bathaneam Philippus conſequitur. 210.a
Battus, primus Cyrenaorum rex. 235.a.237.b
Bauaricum contra Felicem concilium 517.a
Bauariæ Dux à Cardinalib. Romæ ſalutatur 815.b
Baugentiacum concilium. 618.b
Beda chronica ſcripſit. Monachorum inſtitutor factus, multos poſt ſe reliquit doctiſs diſcipulos. 499.b
Beda ob religionem & ſanctitatem Venerabilis. 496.a
Begnardi & Begninæ hæretici damnantur 666.a b
Io. Behaim tympaniſta & pecorum paſtor decimas, & tributa perſoluenda eſſe negabat. 699.b
Bela,id eſt,Segor vrbs quinta finitima Sodomæ. 41.b
Belgium ſiue Flandria commouetur. 747.b
Bellator presbyter in hiſtam Iudith. 235.b
Bellator presbyter expoſuit libros Machabæorum. 199.b
Bellerophon primus equo vehi Græcos docet. 91.b
Belligius Gallorum rex. 90.a
Belliſarius felix & induſtrius dux 462.a.463 b.464.a
Franc. Belloforeſtius, politus piúſque humanis eximitur. 766.a
Belloparon rex Aſſyriorum. 81.a
Bellopares Aſſyriorum rex. 89.a
Bellouacenſe concilium. 6[illegible].a
Bellouacum ſeu Dormanum collegium à Io. Dormano cancellario Franciæ. 687.b
Bellū,vnus è fructib. abſentis & reiecti Chriſti pacis principis. 341.b

Bellum cum hoſtib: Crucis laudabile & ſalutare. 756.a
Bellum ſacrum. 578.b.a.599.b
Bellum primũ in ſacris literis memoratum. 45.b
Bellum ſacrum tertium. 616.a
Bellum Sacrum quartum. 631.a
Bella ſacra. 603.a.b
Belochus. 61.a.67.b
Belochus Aſſyriorum rex. 71.b
Belochus Aſſyriorum rex, artem ariolandi, & diuinandi inuenit. 79.b
Benadab rex Syriæ. 122.a
Benadad rex Syriæ cum Achab bellum gerit. 154.a
Benedictina conſtitutio. 673.a
Benedictiones in Dei nomine tetragrammato. 201.b
Benedictionẽ cerei Paſchalis induxit. 439.b
Benedictus I. Bonoſus, Romanus. 469.a.b
Benedictus II. Toloſas, 203. Rom. põtif. 673.a.b è Ciſterciensium ordine.
Benedictus III. Romanus, nolens & inuitus PP. creatus, 207. Rom. pont. 538.a.b.540.a
Benedictus 4. Romanus, 12. Rom. pontif. 552.a.b
Benedictus 5. dictus 6. Roma, 137. Rom. pont. 567.a.b
Benedictus 5. Romanus, à Romanis contra Leonem 8. electus. 565.a.567.a.b
Benedictus 6. Romanus, 140. Rom. pontif. 568.a.b
Benedictus 7. Tuſculanus, 150. Rom. pont. 577.a.b
Benedictus 8. mortuus horrenda imagine cuidam apparuit, dicens ſe iudicio Dei damnatum. 581.b
Benedictus 8. Tuſculanus, 152. Rom. pont. 581.a.b
Benedictus 9. Campanus, 160. Rom. pont. 587.a.b
Benedictus 10. Taruiſinus, 200. Rom. pont. 664.a.b
Bernardinorum templum, & collegium Benedictus 11. Pariſiis fundauit. 673.b
Benedictus 13. primus fertur Euchariſtiam ante ſe geſtaſſe ad ſui cuſtodiam. 686.a. 687.a
S. Benedictus Romanus, 83. Roman. pontif. 495.a.b
Benedictus ſummus pontifex, mortuus in nigro equo viſus dicitur circa locũ defoſſi theſauri eleemoſynis deſtinati. 577.b
Benedictus Arias Montanus. 755.b
S. Benedictus Nurſinus, Monaſterij montis Caſſini abbas, ordinem Benedictinorum inſtituit, &c. 460.a
Beneuentanum concilium. 596.b.604.b
Beniaminij bello ciuili deleti ſunt. 199.b
Beniamin natu minimum gignit Iacob in Chananæa. 57.b
Benmerodac Babyloniorum rex. 141.a.144.a
Berengarius Italiæ rex. 547.b.548.a.553.b.554.a
Berengarius vndenam ſuam blaſphemiam hauſerit. 544.a
Berengarius Turonenſis, archidiaconus Andegauenſis hæreticus, præſtigiator, animã agens, pœnitentia ductus, reſipuit. 581.b
Berenice filia Herodis Agrippæ. 206.b
Berenicis reginæ coma in cælum à Conone Mathematico relata. 188.a
Beritenſe concilium. 447.a
Bernæ fundamenta iecit Bertoldus, Burgundiæ minoris dux. 617.b
S. Bernardinus Minorita. 695.b
D. Bernardus miraculis clarus Conrado imperatori perſuadet, vt expeditionem contra Turcas ſuſcipiat, ſe cruce ſignent. 616.a
D. Bernardus Eugenij 3. præceptor, ad quem ſcripſit libros de conſideratione. 615.b
D. Bernardus abbas clareualenſis oraculum ſui ſæculi, vitæ ſanctimonia, & multis miraculis clarus, an. ætatis 63. obiit. 621.b
Beroaldi paradoxum de Natali Domini. 207.b
Philipp. Beroaldus. 705.b
Beroſus ſuppoſititius. 24.a
Beroſus ſuam chaldaicam hiſtoriam ad Antiochum ſcripſit. 269.b
Beroſus Chaldæus, ſacerdos & hiſtoricus: libri eius hodie non extant. 261.b
Berſabeam prope Gazan Abraham condidit 41.a
Berſabee antiquus terræ Sanctæ limes à meridie. 151.b
S. Berta abbatiſſa & martyr. 491.b
Bertoldus S. Bernam cum ſuis pagis Romano imperio attribuit. 635.b
Bertrannus liber de corpore & ſanguine Domini. 637.b
Beſaleel filius Vri tredecimo ætatis, tabernaculum admirabile confecit. 75.b
Beſſarion ſucceſſit Gregorio patriarchæ Cõſtant. 693.b
Beza, quõſnam viros illuſtres. 762.a
Beza quotidie ad putres ſuperiorum hæreticorum blaſphemas aliquid noui addit. 734.a
Beza ex obſcœno & impuro poëta repentinus theologiæ Geneuẽſis miniſter, caluini iſtius tabulæ & ſpurij ſucceſſor 755.b. ab aliquot annis rarius ſcribit, ſiue quia ad eruditionis ſuæ fun..ũ peruenit, ſiue quia delictis ſudoribúſque iuuentutis fractus eſt. 755.b
Biblia in capita, quæ hodie habentur, diſtinguuntur. 644.a
Bibliis SS. ab Hieronymo verſis Damaſus dedit auctoritatem. 425.b
Biblia ſacra in Gallicum ſermonem verſa. 682.a
Biblia ſacra ſub Eleazaro in Græcum tranſlata, Ptolomæi Philadelphi rogatu & ſumptib. 190.a. videntur extitiſſe Græcè ante hæc tempora.
Biblici qui dicantur. 197.b
Bibliothecas inſtaurauit Conſtantius. 420.a
Bibliotheca Alexandriæ 54800. librorum 180.b
Bibliotheca Fontanablea. 719.b
Bibliothecas Chriſtiani etiam in mediis crucibus inſtruebant. 3861.a
Bibas Phryges primi iunxere. 99.b
Bigamiam primus introduxit Lamec. 12.a
Iacobus Billius Prunæus, S. Michaelis in Eremo cœnobiarcha. 755.b
Iacobus Billius de nobili Prunæorum familia, abbas S. Michaelis in Eremo, Græcæ literaturæ lumen, Hebraicæ non ignarus, die Natalitio 1581. placidiſsimè & ſanctiſſimè expirat. 763.b
Bis mille anni ab Adam ad Ninum ab omnibus hiſtoriographis ignorati. 44.a
Bironius Mareſchallus ictu machinæ occumbit. 821.b
Bither, vbi Barcozbas ſedem regni poſuit. 226.a
Biterrenſe concilium. 643.a
Biterrenſe concilium, præſide Hilario. 424.b
Bituitus Aruernorum rex. 277.b
Bituitus Aruernorum rex. 302.a
Bituriges Galliam incolunt. 145.b
Blancha regina Franciæ. 6.8.a. mater S. Ludouici.
Blanca Capella vxor Frãc. Medices moritur. 775.b
Blaſius martyr. 404.a
Blaſius Vigenerus vertit in linguam gallicam lib. 10. Nicol. Chalcondylæ. 700.a
Blaſphemiæ & iuramenta Senatus Pariſienſis Arreſto prohibentur. 847.b
Bleſſenſis conuentus. 7.7.b
Blæſenſia comitia ſoluuntur. 708.a
Fr. Blondus Eugenij ſecretarius. 696.a
Blondus Foroiulienſis hiſtoricus ſeriem temporum ab an. Chriſti 407. vſque ad 1400. retexit. 686.a
Bobegus pagus Normaniæ igne cæleſti cõburitur. 766.a
Io Bocacius, vir amoeni ingenij. 683.b
Bocchi pontifex. 92.b.93.a
Boëmiæ ducatus erigitur in regnum. 594.a
Boemia ordinum conuentus. 817.b
Bohemorum hæreſes variæ. 666.a
Boemorum chronica incipiunt. 489.b
Boemi, cechi vocantur. 486.a
Bohemi, excocti ſole, immũdi veſte, intenti furtis, homines falſa ſua chiromãtia paſſim decipiunt, 693.b. Gentiles errores.
Bohemica hæreſis multiplex, & diuerſa. 686.a
Boemundus Antiochiæ princeps feliciter pugnat contra Turcas. 604.a
Bœotij pulſi ex Arno vrbe Bœotiam occuparunt. 105.b
Boetius mathematicus, philoſophus & poeta. 457.b
Bogomilorum ſecta. 596.a
Boleſlaus primus Poloniæ rex. 573.b
Boleſlaus rex cilicium indutus, paucis hominibus ſtipatus ad S. Aegydij ſepulchrum iter pedib. confecit. 609.b.610.b
Bombardarum vſus à Gallis agnoſci cœpit. 692.a
S. Bonauentura Franciſcanus. 646.a
Bonifacius 1. Romanus, 44. Rom. pontif. ieiunia vigiliarum retinuit, vigilias ſuſtulit. 440.a.b
Bonifacius 11. Romanus, 57. Rom. pontif. 461.a.b
Bonifacius 3. Romanus, 68. Rom. pontif. 47...b.479.b
Bonifacius 4. Valerienſis, 69 Rom. pont. propriam domum in monaſterium vertit, & paterna prædia ei addixit. 470.a.b
Bonifacius V. Neapolitanus, 71. Ro. pontif. iuſſit eccleſias eſſe reis aſyla. 482.a.b
Bonifacius 6. Tuſcus, 115. Rom. pont. 549.a.b
Bonifacius 6. Ioanne 14 capto, & in carceres coniecto, iterum pontificatũ tenuit. 569.a.b
Bonifacius 7. Romanus, 139. Rom. pont. 567.a.b
Bonifacius 8. Anagninus, 199. Roman. pont 660.a.b inſtituit duplex maius in feſtis 12. apoſt. 4. euangeliſt. & 4 doctorum, &c.
Bonifacius 9. Neapolitanus, 209. Rom. pontific. 685.a.b.686.a
Bonifacius martyr. 404.a
Bonifacius primus Moguntinus archiepiſc. 503.b
Bonnenſe concilium. 561.a
Bononienſis academia à Theodoſio inſtituta. 443.b
Boni præceptoris mali diſcipuli. 197.b
Valde Bona, id eſt, perfecta: valdè vtilia & commoda mundo: item pulchra, ſpecioſa, decora. 4.a
Bonus Broæus Præſes Pariſienſis parlamẽti moritur. 777.b
Booz princeps Iuda. 92.b.93.a 94.b.95.a
Booz filius Salmon. 96.a
Booz tertius princeps Iuda, & Chriſti parens. 96

tens. 96 b,
Boos, tertius fuit, cui nupſit Ruth. 90 a.b
Boos 1.& 2. principes Iuda. 91.a
Boos principes Iuda. 89.a.b.
Car. Borbonius Romam capit. 722.a
Borbonius ducatus initium habuit à Ludouico Claromontenſi Comite. 672.a
Boreas Thrax, Erichthei filiam rapuit. 93.b
Boriſthenes in Niſtro. 145.b
Baromæus Cardinalis creator Archiepiſcop. Mediolan. à Clem. 8. 815.b. conſecratur, & Mediolanum ingreditur. ibid.
Ioan. de Sacro Boſco Anglus, inſignis Mathematicus. 648.a
Bracarenſe 1. concilium 480. b. ſecundum. 486. b
Bracarenſe 2. concilium. 469.a
Bracarenſe 3. concilium. 491.a 493 a
Brabantij vnde oriundi. 529.b
Brabantiæ duces, qui antea Louanij comites. 648 a
S. Brigida, ſiue Brigita, ſiue Pyrgita, virgo Scotica, S. Patritij familiaris. 459.b
S. Brigitta regina Sueuiæ confirmationem ordinis à ſe inſtituti ab Vrbano 5. impetra. 681.b
Brigitta, duciſſa Neritiæ, cuius extant vaticinia & precationes. 459.b
Brigus quartus rex Hiſpaniæ. 68.a
Britanni à Bruto Aſcanij filio. 105.b
Britannicæ gentis hiſtoriographi. 469.b
Britannicum bellum. 219.b
Britonum reges extincti. 507.b
Britonum hiſtoria vbi incipit, ſiue illi ſint aduenæ, ſiue antiquiores & indigenæ. 450.a
Britones aborigines. 443.b
Britones Normanorum metu in Anglia diu fuerunt profugi. 559.b
Brunſuingæ tumultus ob religionem. 810.a
Brunus à Prutenis capite truncatus, martyr Chriſti efficitur. 576.a
Brutus Philippis victus. 204.a
Brutus & Caſſius ſibi aliena manu mortem intulerunt. 334.a
Bruxellenſes cum Alexand. pacem componunt. 768 a
Budæus. 719.b
Budæus an. 1539 Lutetiæ obiit. 727.b
Budæus, cur profani tam pauca de chriſtianis. 227.b
Georg. Buchananus, Minorita excucullatus, Bacchicus hiſtrio & atheus poeta. 748.a
Bulla ſiue Decretalis. 738.a.745.b
Bulgarorum gens ignota in Illyriā & Thraciam impreſſionem facit: Romanos fundit ad vnum ferè omnes. 454.a
Bullingerus calamitoſus ſenex Brentio reſpondet, calamitoſiùs moritur Tiguri. 742.a
Bullionæus dux Geneuæ moritur. 776.a
Burchardus Lobienſis monachus, veteres eccleſiæ canones in vnum volumen congeſſit. 576.a
Burdegalenſe parlamentum in Aquitania. 708.a
Burdegalenſe concilium. 432.b
Burdenellus tyrannidem vſurpans à Gothis captus, & tanto æneo impoſitus, viuus crematus eſt. 454.a
Paulus Brugenſis ex Iudæo Chriſtian. factus eſt. 643.b
Paulus Burgenſis ex Iudæo Chriſtianus. 691.b
Burgundia Ludouico 12, ſe dedidit. 704.a
Burgundia à Francis poſſidetur. 681.b
Burgundica hiſtoria incipit. 439.b
Burgundiones innoteſcūt. à Burgis limitum caſtellis. 438.a
Burgundi fidem chriſtianā recipiunt. 441.b
Burgundorum collegium Ioanna comitis Burgundiæ filia extruit. 672.a
Buſiris in Phœnicia. 6 a
Buſſius le Clerc Senatum Pariſien. in Baſtiliam ducit. 781.b
Butei liber de arca Noë. 19.b
Bythina vrbs condita à Phœnice. 86.a
Byzacenum concilium. 488.b
Byzantium à Pauſania rege in Thracia conditum. 142.a
Byzantium, quæ nunc Conſtantinopolis eſt Thraciæ Metropolis. 411.b

C

CAbades Perſarum rex. 462.a.463.a
Cabbala R. Abraham cōtra Sadducæos. 609. b
Cabbala R. Simeon legalium rerum arcana continens. 224 a
Cabbala quando ſenioribus fuit commiſſa, lex eſt ore tradita. 85.a
Cabbala propriè eſt ſcientia, quæ à maiorib. per manum recepta ſit 312. a. quæ partim hiſtorica eſt, partim lex ore præterea. 312. a
Cabbalica hiſtoria R. Abraham Leuitis. 226.a
Cabbaliſtica ars ſtulta & vana. 311.b. 312.a
Cabilonenſe concilium. 530.b
Cabilonenſe 1. conciliū, in quo prohibitum eſt, ne vlla eſſent mancipia in Gallis. 489.a
Cacus rex Hiſpaniæ: primus in ea ferrum & imatiactat. 95.b
Cadenſes in conuentu Boëmiæ petunt ſibi concedi vſum calicis. 827 b
Cadmea victoria. 99.b
Cadmus characteres Græcos condidit. 286.a
Cadmus Thebarum rex 85.a. קדם quaſi Orientalis.
Cæcilianus à Donato accuſatus à Conſtantino abſolutus. 408.a
Cæcilius comœdiarū ſcriptor, natione Gallus. 300.a
Cælum, tempus, materia, angelis cœna. 3.b
Cæpio proc. capta Toloſa, centum millia pondo Aurei, & argenti quinquies decies centum millia e templo Apollinis ſuſtulit. 310.a.311.b
Cæſaris expeditiones in Gallias. 324.a. 325.b. 326. a
Cæſar nouem annis ſubegit Gallias, in quibus ter victus fuit. 329.b
Cæſar poſt victum Pompeium tribus annis imperat. 329. b. viginti tribus vulneribus in ſenatu confoditur, aliàs nunquam vulneratus.
Cæſar, cùm ei Theodotus caput Pompeij & anulum obtuliſſet, doluit & illacrymauit. 326.a.
Cæſar, dictatura in perpetuū accepta, triumphum agit. 327.b
Cæſar interfectus eſt à coniuratis anno 42. ante natum Chriſtum. 203.b
Cæſarum progenies in Nerone deficit. 372.a
Cæſaraugustam Erricus deprædatur. 449.b
Cæſarauguſtanum concilium. 4 9.a
Cæſarauguſtanum in Hiſpania concilium contra Priſcillianiſtas. 429.
Cæſarea à Philippo in gratiam Auguſti ædificata. 210.a
Cæſarea Philippi. 210 a
Cæſaream Philippi Agrippa ampliorem reddens, Neroniam appellauit. 221.a
Cæſarea Philippi, ad radices Libani montis. 210.a
Cæſarienſe conciliabulum. 427.b
Cæſarius Nazianzeni frater. 427.b
Thomas de Vio Caietanus cardinalis. 714.a
Cain anno mundi 13., naſcitur 8. a. ſororem eodem ſecum partu genitam duxit. 8.a
Cain concurrit cum Adamo parte, vt qui tredecim annis eo duntaxat fuerit iunior. 12.a
Cain de ſuo agro terræ fruges Deo obtulit edoctus à patre. 8.a
Cain agros colere, ædes ædificare, ponderum & menſurarum vſum docuit. 9.b
Cain malignus occidit fratrē ſuum Abelem qui iuſtus erat. 9.b
Cain primus reproborum exemplar. 9 b
Cain ciuitatis diaboli, & regni impiorum conditor. 10. b
Cain primus parricida, vt mundi ſolus cum ſua poſteritate eſſet dominus, ſator, & parens 9.b. incoluit Aſſyriam.
Cain poſteritas tota diluuio abſorpta eſt. 10. a
Cain ne interficeretur notam habuit ſibi à Deo impoſitam. 9.b
Cain à Lamec ſeptimæ ætatis nepote pro fera occiditur, ſub annum vitæ ſeptingenteſimum. 9.b
Cainam videtur primogenitus fuiſſe. 11.b
Cainam genuit Malaleel anno ætatis ſuæ. 70. 11.a
Cainitarum, i. impiorum principes. 16.b
Cainitarum gradus gradibus Setheorum reſpondent. 12.a
Caiphas pontifex conſtitutus à Valerio Grato. 111.b
Caius, Gaius, Dalmata, ex genere Diocletiani, 29. Rom. pontif. ſacros ordines inſtituit. 402.a
Calanne, vrbs antiquiſſima. 44.a
Calatanenſes milites, nigrum veſtitū cum rubra geſtantes cruce, oriuntur. 625.b
Chalcedon conditur. 141.b
Calceos certos induit. 215.b
Calchas vates, comes expeditionis Græcorum contra Troiam. 97.b
Calcol Zaræ filius. 93.a
Chalcondylas Græcus auctor de geſtis Turcarum. 411.b
Calendarij correctio. 752.a
Calendarium meliùs corrigi non poteſt, quàm vt vnà ſimul incedant menſes & ſigna. 338.a. 340.a
Caletum omnium opinione inexpugnabile Franci, duce Franc. Guiſiano Principe expugnarunt. 737.b
Caletum ab Hiſpanis expugnatur, & occupatur. 844.a
Caligula Iouis idolum in templi adytum inferre decreuit. 218.a
Caligula diuinos ſibi honores exhiberi mandauit. 218.a
Caligula Tiberio ſucceſſit. 218.a
Caliphas, Saladinus, Sultanus. 627.b
Calixtus PP. 389.b
Calixtus I. decimus ſept. Rom. pont. primus ædificauit eccleſiam in honorem B. Virginis. 190.a.b
Calixtus 2. Burgundus, 168. Rom. pont. 606. a. b.
multa vtiliter conſtituit. 608.b
Calixtus tertius Hiſpanus, 217. Rom pontif. 699.a.b
Calixtus 3. Victori in ſchiſmate ſuccedens, ſedit aliquot annos. 624 b
Callias ſacram hiſtoricæ libertatis veritatem primus omnium prodidit. 268.a
Callimachus poſt Phalereum bibliothecæ præfuit. 284.a. octingentos libros ſcripſit: hymni ſoli ſuperſunt.
Calmana ſoror & coniux Cain.
Calo Ioannes Palæologus Græcorum impe-

rator. 679.a.680.a
Caluinus tabula & ſpurius. 755.b
Caluinus ex matre pontificij ſacrificuli concubina, canonicus Nouiodunẽſis, &c. 733.b
Caluinus pro ſua impudentia, viros ſanctiſſimos & doctiſs. qui ſe Berengario oppoſuerunt, vocat imperitos, barbaros, ſophiſtas. 514.a
Caluinus per 4. fere annos diſcruciatus, 9. horrendis morbis, petulantis & effrænatæ ſuæ impietatis pœnas pendens, extinctus eſt. 741.a
Caluini iudicium de libro Apocalypſeos impium. 755.b
Caluinianæ beſtiæ infelix interitus breui expectatur. ibid.
Caluiniſmus, gradus eſt proximus ad Mahometiſmum. 741.b
Caluiniſtæ noui ſacramentarij. 723.b
Caluiniſtæ circiter 120. Lutetiæ ſummo mane in ædib. cuiuſdam priuati hominis via Iacobæa comprehenduntur. 736.a
Caluiniſtæ ſpectrum in Euchariſtia conſtituentes. 741.b
Caluiniſtæ Antichriſti. 477.b
Caluiniſtæ impij. 491.b
Caluiniſtę in multis cõmunicant cum Arianis, & aliis hæreticis. 359.b.360.a
Caluinitæ in ſingulis ſæculis ſuæ perfidiæ ſocios habere voluerunt. 525.b
Caluinolatræ linguis barbaris & profanis barbariem in ſacra ſolẽnia inducunt. 216.a
Cambyſes iniuſto iudici pellem detraxit. 244.a.246.a
Cambyſes à ſe lethaliter vulneratus, interiit. 247.b
Cameracum ſe patrociniо ducis fratris regis permittit. 761.b
Cameracũ Comiti Fontano deditur. 841.b
Cameracum traditur Henr. 4. 828.a
Cameracenſes Hiſpaniæ Regi ſe ſubijciunt. 841.b
Cameſes inter gigantes cum Deo bellantes nominatur à poetis. 28.a
Cameſes Arabum, Afrorum Meridionalium ſator. 27.b
Campanas pulſari ad Euchariſtię confectionem ſtatuit Gregorius. 641.b
Campanus Longobardus aſtronomus, errorem Ptolomæi in ſupputatione motus lunæ animaduertit. 576.a.577.b
Candaces regina Æthiopum. 218.a
Candales Lydorum rex. 142.a.143.b
Candelabra decem. 115.b
Petr. Caniſius Ieſuita. 755.b
Canon Hebræorum tertius. 197.a
Canon Hebr. ſecundus, editus in ſynodo ſexta. 190.b
Canonis Miſſæ auctor, Gelaſius. 452.a.453.b
Canonicos regulares S. Auguſtini ordinis laterani Gelaſius inſtituit. 453.b
Canopus, oppidum ad oſtia Nili, conditum à Spartanis. 100.a
Canticum Canticorum, i. drama ſiue parabola de inſima Dei vel Filij Dei cum ſponſa eccleſia coniunctione. 112.a
Cantuarienſe concilium. 656.b
Caphamahum in finibus Zabulon & Nephtalim. 212.a
Caphtor filius Mizram. 30.b
Capis Syluius Latinorum rex. 116.b.121.
Capitolium perfectum Romæ. 238.a
Capitolium cuſtodum negligentia exuritur. 315.b
Capitolium in ſaxo quadrato conſtructum. 258.a
Capnion linguam Græcam diſſeminat. 701.b
Cappadocia in prouinciam redigitur. 211.b
Cappadoces, Celitin & Caphtorim. 65.b
Capadoces regem quàm libertatem maluerunt. 314.a
Capſarij ſacrarum literarum Iudæi. 101.b
Captiuitatis Babylonicæ initium. 150.b
Captiuitatis tempus fuit 70. ann. 162.b
Captiuitates tres Iudæorum. 147.b
Captiuitates tres, reditus tres. 243.b
Captiuitatis eccleſiæ ætas. 2.b
Cares mare obtinet. 141.b
Catabæ Iudæ inſani. 228
Caranus Macedonum rex. 128.a.130.b
Caraim, Biblici ſiue legiſtæ, hæretici nulli rei fidem habentes, quæ non eſſet quinque libris Moſaicis conſignata 197.b
Carcaſſonem Clodoueus obſedit, in qua erat Salomonis pretioſiſſima ſuppellex. 417.b
Cardinalatus multa inſignia Paulus 2. excogitauit. 701.b
Cardinales Romani. 425.b.426.a
Cardinalium nomen incipit 581.b
Cardinales per Coryphæos videntur ſignificari. 413.b
Cardinaliũ numerus, 24. nõ excedat. 694.a.b.
Cardinalibus pileus ruber & purpura conceſſa ſunt, & quare. 647.a
Cardinales vt pileo veterentur roſeo, & equo veherentur Innocentius inſtituit. 645.b
Cardinalitium collegium 10. Monachus, Picardus ponit. 678.a
Cardinalis Farneſius moritur. 782.a
Carlinguorum, ſeu Caroli Magni progenies deficit in Ludouico. 556.a
Carmelitarum ordo initium habuit in deſertis Syriæ. 625.b
Carmelitarum ordo, cuius Prior in monte Carmelo erat Cyrillus. 636.a
Carmelus mons, Eliæ vulgatum habitaculum. 135.b
Carmentis Nicoſtrata Latini regis Italiæ mater, Latinas literas reperit. 98.a
Carneades Academicus, nihil proponebat, quod non probaret, nihil improbant quod non expugnaret. 284.a
Carneides Academicus ab Athenienſib. legatus Romam miſſus. 302.a
Carni ſacerdotes inſtituuntur. 101.b
Carnotenſis antiſtes inductus camiſia interiori D. Virginis, magnam edit Normanorum ſtragem. 544.a
Carnutes Belloueſo duce Galliam incolunt. 145.b
Carnutes Cæſar eſt adortus. 325.b
Carnutes Henrico 4 regi ſe dedunt. 799.b
Carnium vſus ante diluuium receptus non fuit. 8.a
Carolomannus Auſtraſiæ rex, monaſticæ vitæ ſtudio addictus, Socratem Italiæ montem petiit. 509.b
Carolus academiam Papienſem inſtituit.
Carolus rex Francorum & Longobardorum, 516.a
Carolus inuiti & nolentis pontificis pedes exoſculatur. 515.b
Carolus Magnus Pipini iunioris filius. 507.b
Carolus Magnus triennio antę obitum teſtamento diuidit gazas ſuas in tres partes. 530.a
Carolus Magnus ſibi ſubegit vniuerſas Gallias, &c. Inter cænandum ſibi hiſtorias legi curabat. 530.a
Carolus Magnus Francus nouum Occidentis imperium condit. 523.a
Carolus Magnus factus eſt primus Imperator Occidentis. 527.b
Carolus Magnus nouum Occidentis imperium condit. 360.b
Carolus Magnus à Pipino patre in Aruerniã miſſus, eccleſias ibi compoſuit, futuræ ſuæ magnitudini primum exhibens ſpecimen, Moſacenum cœnobium ædificare 581.b
Carolus Magnus, vir honorabilis & venerandus, caſtus, facundus, conſtans, liberalis in pauperes: tardus ad iraſcendum, velox ad cõdonandũ & mitis: doctus & ſapiens: cui diuinitus viſus & vox reddita ſunt, cùm ab aduerſariis vtroque fuiſſet orbatus. 527.b.528.529.b
Carolus Magnus anno ætatis 72. Aquiſgrani moritur 530.a
Caroli Martelli bella cum Francis. 503.b
Carolus Martellus, Pepini Senioris è pellice filius, magiſter equitum, & princeps Francorum ſalutatur. 504.a
Carolus Martellus, palatij præfectus, Burgundiam ſibi ſubiugat. 506.a.507.b
Carolus 5 Franc. rex, ſecũdus à Caro. Magnũ iuſſit ſacra Biblia in Gallicum ſermonem verti 682.a.684.a
Carolus 5 regnum filio ceſſit, & in ſaciam ſolitudinem abiit. 755.b
Carolus 5. Imperator, Hiſpaniarum rex. 716.717.b.
Carolus 5. cognomento Sapiens, multos libros in Gallicam linguam curauit conuertendos 681.b
Carolus 6. Franc. rex, tres flores liliorum pro inſigni regum pingi inſtituit. 684.a 685.b
Carolus 7. Franc. rex, regnum firmare ſtatuit. 695.b
Carolus 7. primus tributum impoſuit. 698.a
Carolus 9. Maximilianus Francorum rex. 739.a
Carolus 9. rex Francorum ſexageſimus. 743.b
Carolus Caluus Franc. Carolomannum filium, qui abiecto habitu ſacerdotali, regnare moliebatur, oculis priuauit. 543.b
Carolus Craſſus ab optimatibus repudiatus. 550.a
Carolus Craſſus Oram Chriſtianam primus ſuis diplomatib. ſuſtulit. 546.a.547.b
Carolus Pulcher fertur primus regum Francorum permiſiſſe Papæ decimas. 670.a
Carolus ſapiens regium ærarium copioſum reliquit. 682.a.684.a
Carolus Simplex rex Franc. 551.a.b
Carolus Simplex Peronæ miſeranda ſorte obiit. 558
Carolus Simplex tulit edictum memorabile ac religione plenum contra Simoniacos 555.b
Carolus Burgundiæ dux vltimus ad Nancium occiſus. 704.a
Carolus Lotharingus Cardinalis in conuentu Poſſiaco miniſtros luculenta oratione vicit, & vniuerſo conuentui piaculares reddidit. 757.b.
Carolus Emanuel Dux Sabaudiæ vxorẽ ducit. 768.a. Marchionatum Saluciæ occupat. 779.b. Aquas Sextias ingreditur 796.a. Laus eiuſdem. 797.b. Maſſiliam ingreditur. 759.b. in Hiſpaniam venit ad Hiſpaniarum regem 799.b. eius exercitus ad pontem Charçæum cæditur. 800.a
Carolus borromæus Cardinalis, & Archiepiſcop Mediolanenſis moritur. 767.b
Carolus Cardinalis Borbonius confœderatorum Dux in Gallia 772.a. Lutetiæ Franciæ Rex denuntiatur, & Carolus 10. appellatur. 784.a, moritur 788.a.b
Carolus Archidux Auſtriæ moritur. 796.b
Carolus Gonzaga Dux Mantuæ in caſtra ad

Strigonium proficiſcitur. 840.a
Carolus Lotharingiæ Ducis filius, Argentoratenſis D Epiſcopus à catholicis canonicis electus. 858. a
Carolus Croïus in Ducatu Aſchotano patri ſuccedit. 841.a
Carolus Comes Mansfeltius Capellam obſidet & expugnat 832.a
Carolus Comes Mansfeltius moritur 939.b 840. a
Caropes Aechyli filius, primus Athen. decennalis princeps. 137.a
Iacobus Carpentarius, profeſſor & medicus regius, antiquæ philoſophiæ aſſertor, tabe trimeſtri ex hac vita deceſsit. 757.b
Carpetus Syluius rex Latinorum. 121.a. 122.b
Carpocratiani hæretici. 384.a
Carras Meſopotamiæ Abrahã diſceſſit. 41 b
Carræ in Meſopotamia, vrbs antiquiſs. 44.a
Carris Meſopotamiæ vrbs & Tafficæde nobilis. 39.b
Carta vrbs, 90. medicum, Cartago, media vrbs. 126.a
Cartha, vox Syriaca, vrbem ſonans, vnde Carthago à Tyriis condita. 97.b
Carthaginenſe Arianorum concilium. 450.b
Carthaginenſe concilium I. 417.a
Carthaginenſe concilium 2. confirmatum in Trullo. 432.b. 111.1111.
Carthag. tria cõcilia celebrãtur., 395.a. 397.a.
Carthaginis vocabulum, Syriacum eſt. 82.a
Carthago 50. annis condita ante Troiam captam. 125.b
Carthago ab Eliſa Didone condita ante Romam 72. ann. 126.a
Carthago penitus exciſa eſt bello Punico. 304.a. per decem & ſeptem dies arſit.
Carthuſienſium ordo confirmatus ab Alexandro. 622.a
Carthuſienſium ordo ann. 1084. ſumit initiũ à S. Brunone Colonienſi Theologo, canonico Rhemenſi, qui propter quandam apparitionem motus vale-dixerat mundo. 594. a
Carthuſianorum monaſterium ab Argentoratenſibus diruitur. 800.a
Caluin de genere Mizraim. 31.a
Caſſeli, vrbs Hyberniæ inſulæ 625.a
Caſſandra Sibylla, quæ & Σκεῦλις 97.b
Caſſander rex 2. poſt Alexand. 205.a
Caſsianus & Euagrius monachi. 436.a
Caſsiodorus monachus ex ſenatore. 453.b
Caſsius Long. præſes Syriæ. 220.221.b
Caſsius vnus ex cõiuratis in Syriam veniens, quatuor auri modios à Iudęis exegit 203.b
Petrus Caſtellanus Franciſci regis anagnoſtes. 722.a
Caſtelletum in Picardia à Com. Fontano expugnatur. 839.b
Catalauuenſe Sanatuſconſultum contra bullam Gregor. 14.800.a
Catalaunenſis parlamenti pro Henr. 4. aduerſus bullas pontif. appellatio. 824.a
Catharin. Medicæa Regũ Mater Blæſis moritur 780.a
Catharina Berbonia Regis Henrici 4. ſoror nubit Henrico Caroli Lotharingię Ducis filio. 847.b. in Lothoringiam proficiſcitur. 848. a
Cataphrygum hæreſis. 386.a
Catharina Senenſis. 681.b. 682.a
Catharina ex iuniore Laurentio Medice, neptis pontificis deſpondetur Henrico Valeſio. 723.b
Catharina regis Hiſpaniæ Ferdinandi filia, regi Arcturo Angliæ per verba de præſenti deſponſata, eodẽ abſque liberis defuncto nupſit Henrico 8. mariti fratri, ex quo Mariam genuit. 728.a
Catalaunenſe concilium. 605.a
Catholica eccleſia. 368.a
Catholici cognomentum retulit Philippus Valeſius. 675.b
Catholicorum in Scotia de Caluiniſtis victoria mirabilis. 835.b
Catharorum, ſiue Nouatianorum hæreſis. 395.b
Cathari ſiue cataphryges hæretici, ſe mundos aſſerentes, cæteros immundos & hæreticos. 625 b
Catilinariæ cõniurationis primordia. 312.a
Cato Maior orator, ſeptem libros Originum ſcripſit. 296 a
Cato Maior obiit. 304.a
M. Portius Cato. ibid.
M. Cato ex nouo homine factus conſul: ſe virtute non genere populo commendauit 297.b
M. Portius Cato duplicis quartanæ tædio ſe ipſum interemit. 211.b
Caucaſus mons in Aſia. 24.a
Caudas habere homines in locis quibuſdam. 475.b
Cauſidici, fori rabulæ, ſunt litium pabula. 681.b
Cazimirus Polonõrum rex Theutonicis totam Pruſiam ademit. 700.a
Cechi lingua Sclauonica Boëmi dicuntur. 466. a
Cecrops primus Athenienſium rex. 73.a
Cecrops Ægyptius primus Athenienſiũ rex. 80.a. 83.a
Celeſtinus ſiue Celeſtius Cãpanus, 45. Rom. pontif. 441.a.b
Celeſtinus 2. Tuſcus, 171. Rom. pont. 613.a.b. 614.a
Celeſtinus 2. in ſchiſmate à quibuſdam cardinalib. eligitur. 609 a
Celeſtinus 3. Romanus, 181. Rom. pontif. 633.a.b
Celeſtinus 4. Anagninus, 185. Rom. pontif. 643.a.b
Celeſtinus 5. Eſernienſis, 198. Rom. pontif. edixit ne deinceps pontifices & cardinales veherentur equis & mulis, ſed aſinis, Chriſti exemplo 659.a. b. perſuaſus eſt vt pontificatum reſignaret.
Cenomani obſeſſi Regi Nauarræo ſe deducunt 78. b
Cenſorinus de die Natali. 393.b
Cenſores Romæ artem ludicram, & ludum talarium remouent. 309.b
Cenſorium nomen triſte, ſeuerũmque cenſorum munus. 321.b
Cenſu hominũ Romæ habito, inuenta ſunt ducenta ſeptuaginta millia. 287.b
Centauri ſiue Theſſali cum Lapithis bellum gerunt 97.b
Centenariæ militum turmæ. 695.b
Centeſimæ vectigal. 661.b
Centeſimæ onus vrbi & Italiæ impoſitum. 143.b
Centuriatorum anteſignanus Matthias Flaccus Illyricus. 739.b
Centuriatorum impoſtura. 386.a
Centuriatorum impietas. 387.b
Centuriatores videant & intelligant ſe ab omnibus eſſe damnandos. 610 a
Centuriatorum error. 481.b. 482 a
Centuriatores antiquitatis ignari. 479. b
Centuriatores ſcribũt Eccleſiam Romanam ab omnibus aliis pro matrice & radice catholicæ eccleſiæ eſſe agnoſcendam. 401.b
Cephrenes Aegyptiorum rex. 128.b. 129.a
Ceraunij montes Ararat. 23.b
Κεραυνοβόλος fulminis iaculatrix, legio Chriſtiana vocabatur. 218.
Cerdon hæreticus. 386.a
Ceremonialia præcepta ſunt duorum generum. 72.a
Ceres cæli filia, ſegetũ vſum monſtrat Græcis, vnde alma ceres. 91.b
ceruorũ more Sardẽlis quidã diu vixit. 626.a
Cetura vxor Abrahæ, concubina. 55.b
Cetura Abrahę vxor vſcaria. 43.b. cõcubina.
Chabiræſianorum pluſquam 400. ad fidem catholicam conuertuntur. 817.b
Chaldæorum monarchia aurea. 231.a.b
Chaldæorum diſciplinæ. 6.a
Chaldæi libros ſacros Ieroſolymis inuentos comburunt. 234.a
Chale, in Aſſyria vrbs antiquiſſi. 44.a
Chã exſecuiſſe teſticulos patri, ne deinceps liberos procrearet. 27.b
Chã deſtitutus eſt paterna benedictiõe. 26 a
Chanaan maledictus, non Cham. 2 .b
Chanaan Sidoniorũ, Hethęorum, Iebuſæorum, Amorræorum, &c. ſator. 30.b
Caracte Hebræus, Aramæus, Aſſyrius. 185.b
Chaſlu filius Mizraim. 30.b
Chebron rex Aegypti. 82.b
Chebron Aegyptiorum rex. 73.
Cleopes Aegyptiorum rex. 125.a
Cherades, ſtrumæ, glandulæ quædam induratæ. 649.b
Chœrebus primus Athenis Figulinam inuenit. 92.a
Cherre Aegypti rex. 92.b. 93.a
Childebertus Pariſiorum rex. 467.b
Childericus Francorum rex in monaſterium truſus. 579.b
Childericus primus rex Franciæ creatus eſt. 446.a.b
Chiron Saturni filius, centaurus æquiſſ. medicus & muſicus, herbariam & medicamentariam reperit. 94.a
Chirurgi à Medicorum ſchola Lutetiæ deficiunt. 758.a
Chedorlaomer Elamitarum rex 45.b
Choleticum collegium à Io. Choleto inſtituitur. 658.a
Renatus Choppinus, ſummus noſtræ ætatis iuriſconſultus. 759.b
Chorepiſcopi, ſiue coadiutores Petri Linus & Clerus. 472.a
Chorepiſcopos ſuſtulit Damaſus ſuffraganeos, epiſcopos portatiles vocant. 426.a
Chorus in duo diuiſus. 421.a
tatio in duos Choros diuiſa, ab Ignatio ordinata. 375.b
Chriſtum natum, circunciſum, baptizatum Paſchæ tempore. 207.b
Chriſtus ſexto die cõceptus eſt & paſſus. 4.a
Chriſtus puer in templo cum ſapientibus de lege Dei ſubtiliter diſputat. 210.a
Chriſti natiuitatis die mandauit Auguſtus, ne quis dominum ſe vocaret. 362.a
Chriſtum ortum eſſe ad manifeſtationẽ ſui Tiberij anno decimo quinto, decimo octauo pro nobis mortuum. 213.b
Chriſtus trigeſimum annũ incipiens 8. idus Ianuarias à Ioanne baptizatus eſt. 212.a
Chriſtus vix ingreſſus trigeſimum primum prædicare cœpit 212. a. biennium integrum & aliquot mẽſes paſſus eſt. 25. Mart.
Chriſtus ante prædicationis munus vixit cõmuni vita, declarans ſe verum eſſe hominem, alijs prorſus ſimilem: fabrilia opera faciebat, vt aratra & iuga, iuſtitiæ ſigna docens & vitam negotioſam ἐνεργῆ. vt vitam operariam & actuoſam commendaret. otium verò taxaret. 212 a
Chriſtus trigeſimo ineunte, nihil concionatus, ſed tantum baptizatus eſt, ieiunauit, te-

tus,ſed tantùm baptizatus eſt,ieiunauit, teſtimoniis multis Ioãnis illuſtratus eſt, ſui notitiã exhibuit, & ſocietatem primis diſcipulis,vt Andreæ,Petro,Philippo Nathanaeli. 212.a.213.b
Chriſtus ineunte trigeſimo 1. octauo idus Ianuar.ad nuptias Canam Galilææ adiit: inde Ieroſolymam ad Paſcha, vbi flagris templo profanos diſiecit : in Iudæa morans baptizatur per diſcipulos, è qua digreſſus per Samariam tranſit:Samaritana conuerſa, in Galilæam reuerſus, filium Reguli ſanat, & ſic ſecundum ſignum in Galilæa fecit,&c. 212.a
Chriſtus trigeſimo ſecundo ineunte, in Iudæa Paſchalis ſecundi tempus traducit: poſt hac Hieroſolyma fere abſtinet, & per Galilæam concionatur : deinde relicta ciuitate Nazareth, habitauit in Capharnaum : atquo hic incipiunt Euangeliſtæ tres, Math. Nam non niſi res Chriſti vnius anni propriè deſcribunt. 212.a
Chriſtus vero die celebrauit Paſcha, ſub finem diei Iouis, inchoante die Veneris, quo quidem paſſus eſt, tanquam vero & ſolenni Paſchæ feſto. 216.a
Chriſtus natus eſt anno 33. Herodis, poſt Hircium & Panſam extremos conſules, anno 42. Auguſti Cæſaris, qui iam templũ Iani clauſerat,& orbẽ pacarat. 206.a
Chriſtus mẽſe martio de cruce pependit. 2.a
Chriſtus Ieſus pontifex maximus & æternus vixit ann.32. menſes tres,dies decem 361.a.b.eius Natiuitas. 361.b
Chriſtus anno ætatis 33. ineunte, Ieroſolymam ad Paſcha tertium ex inſtituto cõtendit, atque honorificè à plebe obuiam currente receptus : vnde ſecuta eſt mors, reſurrectio,aſcenſio. 212.a.2.213.a
Chriſtus patitur anno vrbis 784. Olympiade 202. deſinente, mundi 4121. luna ſoli oppoſita, die veneris, feſto paſchæ 214.a. communis ſententia eſt, paſſum eſſe 25. Martij. 214.a
Chriſtum verum eſſe Regem Iudæorum & gentilium. 202.a
Chriſti nomen ethnicis nõ fuit ignotũ. 228.
Chriſti typus, Abelis ſacrificia. 8.a
Chriſti principes miniſtri & vicarij viſibilem eccleſiæ vnitatẽ conſtituentes. 363.a
Chriſtus, participis nomine, in Alcorano intelligitur. 476.a.
Chriſtum diuinitatis conſortem, participem, Dei Filiũ, Deum de Deo nos Chriſtiani profitemur. ibidem.
Chriſtus pacis princeps, 18. Tiberij crucifixus eſt. 344.a.b.
Chriſti Euangelium ſecundum & vltimum remedium aduerſus peccatum vbique regnans. 345.a
Chriſti imaginem fuſilem Iulia.apoſt.euertit. 423.b
Chriſtus pacis auctor naſcitur. 210.a
Chriſtus prophetarum nomen. 218 a
Chriſtus pacem nobis attulit. 341.b
Chriſtus, benedictum ſemen, poſt peccatum promittitur. 7.b
ſub Chriſto omnia fore reuocanda ad primam ſimplicitatem. 8.a
Chriſtianorum eccleſia anteuertit Iudæorum captiuitatem. 225.a
Chriſtiani, diſcipuli, fratres, Galilæi, Ieſſæi, Nazaræi, ἰκέται, Ναζωραῖοι. 220.a
Chriſtianorum prima perſecutio ſæuit vſq; ad Neronis mortem. 222.a
Chriſtianarum rerum cur ſit ſtupendum ſilentium apud ethnicos. 78.a
Chriſtiani nullo vnquam maiore triumpho vicerunt, quam cùm decem annorum ſtragibus vinci non potuerunt. 404.a
Chriſtiani Romani incendij inſimulati miſeris mortib. Inſontes conficiuntur. 164.a
Chriſtiani in Pannona Strigonium obſident, 831.b. expugnant & occupant 832.a
Chriſtianorũ & Turcarum exercitus quãtus. 822.a.
Chriſtianorum in Vngaria de Turcis victoria. 827.b
Chriſtianus Saxoniæ Dux moritur. 802. a. pompa ipſius funebris. ibidem.
Chriſtina Filia Caroli Lotharingæ Ducis nubit Ferdinando Florentiæ Duci. 778. a.782.a
Chriſtoph.1.Roman.122.Rom.pont.554.a.b
Chriſtophorus martyr. 404.a
Chriſtophorus Thuanus, primus ſenatus Pariſienſis præſes, doctus, diligens, plebicola, cleri amãs, ætatis 75. integris adhuc dentib. oculis ſanis, perſpicillorum neſcius è corpore migrat. 763.b
Chriſtophorus Mondragonius Hiſpanus moritur. 842.a
Chryſippus diſcipulus Cleanthis. 266.a
Chryſippus Stoicus plura ſcripſit, quam cæteri poſſent legere. 284.a
Emanuel Chryſoloras Byzantinus Græcas literas in Italiam reduxit. 686.a.687.a
Chryſoloras primus literas Græcas Florentiam attulit. 719.b
Chryſoſtomus per ſex annos Conſtantinopolitanam rexit ſedem. 426.a.430.b.433.a
Chryſoſtomus fit epiſcopus. 359.a
pro Chryſoſtomi miſſa dari paucos denarios. 754.a
Chus filius Cham. 29.a
Chus Æthiopum ſator. ibid.
Chus Æthiopum pater. 27.b
Chus primogenitus integerrimus. 26.a
Dauid Chytræus Lutheranus. 747.b.745.a
Cicero naſcitur. 310.a
Cicero in Bruto de annis numerandis. 346.a
Cicero gracili erat corpore & infirmo, collo procero & tenui 311.b. nulla dona aut munera accipiẽs, rex fori euaſit. 311.b
Cicero conſul à Catilinæ coniuratione temp. liberauit. 202.a
Cicero conſul ſuo conſilio & eloquentia efficit, ne lex agraria promulgaretur. 322.a
Cicero multos libros philoſoph. edidit. 328.a
Cicero in libr. de natura deorum ſeipſum ſuperauit, Deo prouidente, vt idololatria per ſuos cultores oppugnaretur, quæ mox per Chriſtũ expugnanda eſſet. 328.a.219.
Cicero interficitur. 204.a
Cicero exulans in Macedoniam ſe confert 20. hominum millia veſtem mutarunt, roſtra ingemuerunt, forũ obmutuit. 323.b
Ciceronis caput cum manu dextra, roſtris poſitum à Popilio, quem Cicero olim è cruce eripuerat. 334.a
Ciceronis filius conſul fuit. 338.a
Cimbricum bellum. 309 b 310.a.311.b.313.b
Cimbri gens vaga populabundi in Illyricũ venerunt. 310.a
Cinna, Marius Sertorius, Carbo, cũ ſuis exercitibus in vrbem recepti 315.b. eam veluti captã, cædibus & rapinis vaſtarunt. 315.b
Cinnereth mare. 45.b
Cynyras rex Cypriotũ muſices ſtudioſ. 93.b
Circe venefica per incãtationes & pocula, ſocios Vlyſſis mutauit in beluas diuerſas. 103.a
Circuncisio in fœdus inſtituitur 44.a. antea patres erant incircuncisi.
Circunciſionis ſacramentum Abraham ſuſcipit. 41.b
Circunciſionem recipiunt Æthiopes & Phœnices. 121.b
Cirtenſe cõcilium contra Donatiſtas. 438.b
Circenſe concilium in Numidia, de abſoluẽdis reis proditorũ gẽtibus SS. libr. 307.a
Ciſtercienſe concilium. 624.b
Ciſtercien. ordo excitatus in Burg. 597.599.b
Cittin filius Iauan. 29.b
Ciuile bellum Cæſaris. 326.a.b.327.a.b
Clareualenſe cœnobium conſtruitur. 602.a
Claromontenſe concilium. 611.a.624.b
Claromontenſe conciliũ in Aruernia. 599.a
Claues ſoli Petro commiſſas. 401.b
Claues eccleſiæ, Abſolutio. 635.a.842.b
Clauum annalẽ idibus Septemb. figebãt. 2.a.
Claudius Cæſar. 219.a.220.b.221.a
Claudius primus imperium mercatus eſt 371.a. Iudæos Roma pellit. 370.b
Claudius Sanctius Ebroicenſis epiſco. 755.b
Claudius Spencæus Theologus polygraphus, ſemper ſe ab hæreticorum furiis alieniſſimum oſtendit. 748.a
Claudius l'Archer conſiliarius Regius Pariſiis occiditur. 804.a
Cleander Patareus Syracuſanorum regni conditor. 241.a
Cleanthes diſcipulus Zenonis & ſucceſſor. 266.a
Clemens fuit è 70. diſcipulis. multa ſcripſit, 374.a
Clemens Romanus à Petro conuerſus, factus eſt comes peregrinationum illius. libros hiſtoriarum ſcripſit. 218.a
Clementis epiſtola ad Iacobum fratrẽ Domini, Ieroſolymorum epiſcopum, non apoſtolum. 221.b
Clemens 2. Saxo, 155. Rom. pontif. 584.a.b
Clemens 3. Romanus, 180. Rom. pont. 631. a b. ſui acer caſtigator.
Clemens 3. ſedit 17. ann. 595.a
Cletus 3. Rom. pontif. 372.a 373.a.b
Clemens 4. Rom. pontifex. 372.a
Clemens 4 Narbonenſis, 189. Rom. pont. vir ſanctus. 652.a.b
Clemens 5. Burdigalenſis, 201. Rom. pontif. 664.a.b 665.b
Clemens 6. Lemouic. 204. Ro. pont. 675.a.b
Clemens 7. Florentinus familia Medicea, 227. Rom. pontif. 719.a.b
Clemens 7. Atelatenſis pſeudopapa, ſedit Auinione contra Vrbanum. 684.b.685.a
Clemens 8. Hiſpan. in Antipap. creatus eſt. 693.a
Clemens 8. Florentinus S. Pontifex 239. 807. a.b. Legatum mittit in Galliam Philippum Cardinal. de placentia. 808. Iubilæum nouum publicari mandat. 809. b. Hyacinthum Polonum in Sanctorum catalogum refert. 812. a copias in Vngariam mittendas colligi Im; erat. Ibidem & 813.b.829.b. Borromæum Cardinalem Archiepiſcopatum Mediolanenſem, acceptare cogit. 813. b. Henricum 4 Franc. Regem ab excommunicatione abſoluit cum certis conditionibus. 814. a. admonitorias literas mittit ad Sigiſmundum 3. Poloniæ Regem. 817. b. Alexandrum de medicis Cardinalem de Florentia Legatũ in galliam mittit, pacis cõficiendę cã. ibid. Cardinales 13. creat, & inter eos Robertum Bellarminũ. ibid. à Bãditis infectatur. 821 b. aduerſus eos exercitum conſcribit. ibid. 824.a. cauſam Magni Magiſtri Melitẽſis 5. Cardinalib. examinandã cõmiſit. 825.b. 4. Cardinales creat, in quibus Franc. Toletus. 827. b. Supplicationem ſolemnem Romæ indicit pro rebus proſperè geſtis in Vngaria. 840. a. pacis conciliandæ inter Reges Galliæ & Hiſpaniæ occaſionem quærit & offert. 845.b
Clementis conſtitutiones apoſtolicæ. 370.b

Clementinæ conſtitutiones. 665.b 666.b
Clemẽs Alexãdrinus ſucceſſit Panteno. 385.b
Clemens Ancyranus. 404.a
Cleomenes Lacedæmoniorum rex. 239.a. 289.b
Cleopatra Ægypti regina. 205.a
Cleopatra regnum inuadit, ab Alexandro filio interficitur. 309.b
Cleopatra voluntaria morte per ſibi ipſi admotas aſpides interiit. 336.a
Cleopatra regina Ægypti a Cæſare conſtituta. 328.a. ſibi mortẽ cõſciuit cũ Antonio.
Cliſthenes Athenis exulans, Sicyoniorum tyrannus efficitur. 245.b
Cliuiæ Iuliæ & Mõtium Dux moritur. 806.a. epitaphiũ eiuſd. elegans ibidem.
Clodius trib. pl. Ciceronẽ vrbe pellit, domo eius incenſa, area Libertati conſecrata, bonis publicatis, &c. 323.b
Clodius Francorum rex. 441.b
Clodomerus Francorum dux. 368.b
Clodomerus Francorum rex. 417.b
Clodoueus primus ducum Francorum fit Chriſtianus, baptizatur à S. Remigio 455.b. ab eodem inungitur oleo. 457.b. & deinceps.
Clodouæus 2. Fracõrum rex, aurum & argentum à Dagolaito incruſtatum tecto D. Dionyſij auferens, prætextu famis, ſibi quidem inſaniam ac miſeram mortem, poſteris verò perpetuas calamitates vſq; ad regni amiſſionem importauit. 490.a
Clotharius Saxones domat. 467.b
Cluniacenſe cœnobium à Vuatino Matiſcenſi conditum. 534.a
Codrus Melanthi filius. 105.b
Cœmiterium cõſecrat vxori ſuæ Abraham prope Hebron. 41.b
Cœmiterium D. Innocentij Philippus extruxit. 633.b
Cœmiteria Chriſtianorum. 397.b
Cognationis gradus matrimonium non prohibebant. 5.b
Cœnam lingua Hebræa, non vulgari Syriaca Chriſtus celebrauit. 216.a
Cœnam veterem non celebrauit, neque nouam inſtituit. 215.b
Cœnam Chriſtus inſtituit pridie quàm pateretur. 214.a. 215.b
Cœnaculum magnum, ἐστρωμένον ſtromatibus ornatum. 215.b
Cœnus Macedonum rex. 130.b
Cœnus Macedonum rex. 130.b
Collatio de religione, Deſpina & Roſerius, miniſtri cum Simone Vigoreo & Claudio Sanctio, Pariſienſib. Theologis. 746.a
Collectæ eccleſiaſticæ à Gelaſio concinnatæ. 453.b
Collegiatarum eccleſiarũ auctor fuit Origenes. 395.b
Collegium Quæſtorum & Guilelmo de Saana eccleſiæ Rhotomagenſis Theſaurario Lutetiæ conditur. 651.b
Collegia 54. Lutetiæ exiſtunt 758.a
Collegia ſeptem erant in monte Sion in quibus diuinæ literæ legebantur præcipuè. 205.b
Colloquium Poſſiacum inter Catholicos & Euangelicos inſtitutum fuit à rege, ſed ſine profectu diſſoluitur. 740.a
Colonia Ionica. 120.a
Colonienſe concilium. 543.a. 547.a. 606.b
Colonienſe concilium ſub Adolpho. 738.b
Colonienſe cõcıliũ, prouinciale. 725.a 72[illegible].a
Colonienſis archiep. exauctoratus eſt. 766.a
Colophonia Sibylla cognomento λάμπουσα neptis Calchantis vatis. 97.b
S. Columbanus Scotus. 482.a
Colũb⁹ Genuẽſis nouas terras aperuit. 706.a
Columnæ coctiles, i. lapides coctiles. 6.a
Columnæ duæ, vna ahenea, vel lapidea contra aquæ eluuiones: altera lateritia ignis conflagrationes. 11.b
Comites maioris dignitatis eſſe quàm Duces. 489.b
Petr. Tricẽſis, Comeſtor, auctor ſcholaſticę hiſtoriæ. 614.a
Cõmodus perſecutus eſt Chriſtianos, ideo miſerrimè periit. 384.a
Commodus improbitate ſua de medio ſublatus eſt. 386.a
Cõmodus hoſtis deorũ, hoſtis ſenatus. 388.a
Communio omnium fidelium atque temporum. 610.a
Communionis ſacramentum Euchariſtiæ ſymbolum. 41.b. 42.a
Comneni fratres inter ſe partiti ſunt imperium. 595.b
Conceptionis & Viſitationis feſta confirmata. 694.a
Conchæ decem ad lauãdos ſacerdotes. 116.a
Concilij generalis ſupra Papam. 374.a
Concilium primum Hieroſolymitanũ 369.a celebratum anno quarto poſt Aſcẽſion.
Cõcilium ſecundum in Æthiopia celebratum. 370.a.b
Concilium tertium 15. anno poſt Aſcenſionem. 370.a
Concilium Hieroſol. octauum de loco, in quo Chriſtus naſceretur. 209.a
Cõciliũ nonũ generale, & primũ apud Latinos œcumenicũ Lateranẽ. 900. patrũ. 607.a
Concilium generale vndecimum. 625.a
Concilium duodecimum œcumenicum Lateranenſe. 637.a
Conciliũ 13. vniuerſale, Lugdunenſe. 646.b
Concilium 14. generale, Lugdunenſe ſecundum. 654.b
Concilium decimum quintum generale, Viennenſe. 666.b
Concilium decimum ſextũ vniuerſale concilium, Cõſtantienſe in Germania. 691.a
Concilium decimum ſeptimum generale, Baſilienſe. 694.b
Concilium decimum octauũ œcumenicum Florentinum. 693.a
Concilium 19. vniuerſale, Lateranenſe. 712.b
Concilium vigeſimum generale, Tridentinum. 720.b
Concilium Cæſarienſe, primum poſt Apoſtolos de die Paſchatis. 388.b
Concilium Cæſarienſe primum poſt Apoſtolos. 359.a
Concilium vniuerſale Lateranenſ. 612.b
Concilium Neocæſarienſe confirmatum in in Trullo. 410.b
Concilium Nicenum primum vniuerſale, pro diuinitate Chriſti. 413.a
Concilium Romanum 300. epiſcoporũ contra Marcellinum. 405.a
Cõcordantiæ maiores opera Hugonis Cardinalis collectæ. 645.b. 646.a
Concordata cum rege Franciſco 713.b. Myſterium iniquitatis, quo perditam eccleſiam Gallicanam cernimus: hinc regni peſtis, pernicies, &c. 716.a
Concordia diſcors, quàm Lutherani fruſtrà cum aliis ſectariis inire conantur. 276.a
Concubinæ erant ancillæ, quæ cum viro ſine legitimis ceremoniis cõuenerat. 55.b
Concubinæ, i. matronæ; vxores vſuariæ & tori conſortes: non propriæ vxores, neque matres familias. 43.b
Condæus princeps in Iarnacenſi conflictu interficitur. 750.a
Confeſſio vt diceretur in principio Miſſæ inſtituit Damaſus. 423.b
Confeſſio publica in priuatam conuerſa 431.b. ſufficit reatus ſolis ſacerdotibus indicare, confeſſione ſecreta.
Confeſſio priuata primùm, poſt publicababatur a ſacerdote 444.a
Confirmatio & alia ſacramenta 635.a. 842.b
Congius vini. 217.b
Coniugij inſtitutio fuit in paradiſo voluptatis. 7.b
Coniuratio Catilinæ Ciceronis induſtria oppreſſa. 322.a
Connubium eſſe inceſtum, quod ſacerdos non conſecraſſet, aut parentes non approbaſſent. 378.a
Conon, ſiue Cuno, Thrax, 85. Rom. pontif. ob vitæ probitatem dictus Angelicus, ſacris ædibus legauit pecuniam quam coaceruauerat. 496.a.b
Conon Apoſtolicæ ſedis legatus, tria concilia in Gallis celebrat. 605.a
Coponius procurator Iudææ primus ab Auguſto miſſus. 211.b
Conradus 1. Imperator Germanus. 556.a
Conradus 3. dux Alemaniæ in regem Romanorum eligitur. 613.b
Conradus Colonienſis archipiſcopus maioris eccleſiæ fundamenta iacit. 647.b
Conſtantienſe concilium. 582.b
Conſtantini Magni conuerſio. 359.b
Conſtantinus ann. Dom. 312. Chriſtianum profitetur. 408.a
Cõſtãtinus Magnus, Maxẽtio, extincto Chriſtianum ſe apertè profeſſus eſt. 410.a
Conſtãtinus cũ Licinio & Maximino imperauit annos ſex. 26. ſolus 417.b. & deinc.
Cõſtantin⁹ baptizauit Syluestrũ. 410.a 413.b
Conſtantinus Syluestro & eius ſucceſſoribus dono dedit Romam, & omnia imperatoria ornamenta. 411.b. & deinc. 414.a
Conſtantinum Magnum, indictionum ſuarum initium poſuiſſe. 23. die Septẽb. 2.a
Conſtantinus Magnus Chriſtum profeſſus, tenens frænum equi Sylueſtri, ſtratoris officio functus. 366.a
Conſtantinus quamuis tantus eſſet, non tamen canum paganorum linguas effugere non potuit. 414.a
Conſtantinus Syrus, 90. Rom. pont. 501.a.b
Conſtantinus 2. contra canones electus, ſedit ann. 1. dies 24. inter pontifices aliqui numerant. 513.a
Conſtantinus à matre Irene oculis & imperio orbatur. 528.a
Conſtantinus Cõſtantini magni pater ann. Dom. 300. Cæſar eſt conſtitutus. 359.a
Conſtantinus Conſtantini Magni pater, ann. Chriſti 300. Cæſar eſt inſtitutus, ardenti. Diocletiani perſecutione, & Rom. ſede vacante. 406. 407.b. 409.b
Conſtantinopoli Alexander primus patriarcha. 411.a
Conſtantinopoli eſſe 10. Chriſtianorum templa. 754.a
Conſtantinopolitana eccleſia à Romana palam diſcedit. 541.b
Cõſtantinopolitanum 2. generale quintum concilium. 466.b
Conſtantinopolitanæ ſynodi duæ contra Chryſoſtomum. 437.a
Conſtantinopolitanum. 3. ſextum generale concilium. 494.b
Conſtantinopolitanum concilium. 1. & 2. prouinciale aduerſus Anthemiũ, &c. 465.a
Conſtantinopolitanus patriarcha & Rom. pont. contendunt de primatu ſedis. 478.a
Conſtantinopolitanũ œcumenicum concilij, cuius acta nõ fuerunt publicata. 485.b

Conſtantinopolitanus Patriarcha vniuerſalis, quod cęteris eſſet dignior, primum poſt Papam habens locum. 55.a
Conſtantinopolitanum 4. octauum vniuerſale concilium. 545.a
Conſtantinopolitanus patriarcha primus, Andreas Apoſtolus. 753.b
Conſuetudo vetus in te ignota, neque vnquã à veteribus vſurpata, retinenda. 77.b
Conſules omnia iura, omniáque regum inſignia habuerunt, alter alteri per ſingulos mẽſes, faſces ac ſecures cõcedebant. 238.a
Conſulatum Bruti primum fuiſſe nouem menſium aiunt, alij ſexdecim. 346.a
Conſuendi artificium ab Adamo & Heua monſtratur. 8.a
Conſynges Nicomedis vxor à canibus laceratur propter laſciuiores cum viro iocos. 285.b
Continuatio religionis & doctrinæ. 68.
Coponius procurator Iudææ. 210.a
Corax & Tiſias i. rhetoricã excitant. 245.b
Coraces Sicyoniorum rex. 102.b
Corbona, ſacer theſaurus. 217.b
Corduba oppidũ à Marcello cõditum. 303.b
Core tres filij. 71.b
Corinthus ſecundò conditur. 105.b
Corinthus à Rom. incenſa. 305.b
Coriolanus exilio damnatus. 239.b
Cornelius Celſus. 375.b
Cornelius Gallus Foroiulienſis poëta, qui ſe poſtea interemit. 343.b
Cornelius Romanus, 22. Rom. pontif. à Decio crudeliſſimè necatur. 394.a.b
Cornelius Tacitus Epicureus hiſtoriam ſcripſit. 378.a
Corpora diaphana ſiue pellucida. 19.b
ne Corrumpas Tituli inſcriptionem. 216.a
Corruptelam temporum ante diluuium indicat Chriſtus, in diebus Noë erant comedentes & bibentes, &c. 20.a
Coruinus Ilienſis poeta, Palamedis diſcipulus. 119.b
Corui funus celebribus exequiis, nouo & inuſitato facinore à populo Rom. curatum. 227.b
Coſmas & Damianus martyres. 404.a
Coſmographus orbis terrarum, Plato Minor dictus. 288.a
Coſtoë perſa grauiſſimè Chriſtianos affligit. 464.a.468.a
Coſta vna mulieres vſque hodie viros ſuperant. 4.b
Cotys Getarum rex, literis & poëſi excultus. 343.b
Cozras Hebræus chronographus. 5.b
Cracouienſis academia inſtituta. 683.b
Cozras Hebræus chronographus. 5.b
Craſſus in Syria imperans. 201.a
Craſſus templum ſpoliat, ablatis 60. auri modiis, i. duo talentorum millia 203. b. à Parthis trucidatur, ac liquato in os eius auro, ſui ſacrilegij pœnas exoluit.
Crates Stoicus, Polemonis ſucceſſor, Homericus dictus. 298.a
Cratippus Stoicus. 328.a
Cremona in Italia conditur. 291.b
Cres filius Demogorgonis 671. b. ab hoc Creta dicta eſt.
Creſcens Viennæ. 221.a
Creſcens à D. Petro ordinatus Galliæ epiſcopus. 373.b.374.a
Creſcencius Romanus patritius tyrannidem Romæ exercuit. 570.a
Cretenſe concilium in Francia. 609.a
Creticum bellum. 32[illegible].b
Criaſſus Argiuorum rex. 92.b
Crœſus Lydorum rex. 233.b
Crœſus primus Græcos Aſiæ tributarios fecit. 241.b
Lydorum rex. 242.a.243.b
Crotopus rex Argiuorum. 96.b
Cruciada expeditio, qua à Leone Io. remiſſio omnium peccatorum promulgabatur iis, qui ſua bona in expeditionem Turcicam erogarent.
Cruciferorum ordo oritur. 633.b
Crucifixi imago à quodam lapidibus per indignationem icta emiſit ſanguinẽ. 736.a
Crux Chriſti præcipuum noſtræ ſalutis inſtrumentum, 19.b
Crucis ſignum in militaria vexilla Cõſtantinus trãsformat. 413.b
Crucis Dominicæ magna portio in baſilica Conſtantiniana. 497.b
Crucem ſanctam à Balduino Venetis pigneratam D. Ludouicus redemit, & Lutetiam tãquã regni Palladiũ importauit. 480.a
Crucis ſymbolum, arcus cæleſtis. 26.a
Crucis exaltatio, inuentio. 415.b
Crucis titulus in baſilica S. Crucis cum triplici lingua, Ieſus Nazarenus Re. cætera deficiunt, inuentus. 704.a
Crucis Dominicæ partem cum ſpongia, & lãceę ferro D. Lud. à Venetis redemit. 644.a
Crucis exaltationis feſtũ 14. die Septẽ. 484.a
Crucis adorationem nudis pedibus feria 6. Paſſionis D. Gregorius ordinauit. 473.b
Crucem Gregorius 9. prædicat contra hæreticos. 641.a
Crucis Dominicæ lignum ex Caluaria in in Perſidẽ Cozroë tranſtulit. 480.a.482.a
Crucis ſignum Ludouicus ad Cheraduni curationum primus adhibuit. 649.b
Cteſias medicus ſcribit de rebus Perſicis. 236.a
Cubiti arcæ quomodo ſumendi ſunt. 19.b
Cubiti ſacri communibus duplo maiores. ibid.
Cubiti geometrici nomen partibus vſualibus maiores. ibid.
Cumana Sibylla nouem libros de fatis populi Rom. Tarquinio Superbo emendos contulit. 164.a
Cumæa Sibylla 97. b. mater Euandri, cuius carmina Iulianus apoſtata cõbuſſit. 97.b
C. Curatius tribunus pl. coll. in vincula coniecit. 305.b.306.a
Curetes vnde dicti. 67.b
Curetes & Corybantes Gnoſſam condunt. 89.b
Curionum ſacra Romulus inſtituit. 133.b
Curio conſul Romanus Dardanos in Macedonia vicit. 201.b
Curricula militaria, ſeu equeſtres ludi atque paleſtrici, Torneamẽta vocant. 559.b
Cuſpius Fadus 4. Iudææ prætor. 220.b
Cuſtodia Sepulchri Chriſti octo Franciſcanus a Sultano committitur. 674.a
Cuthæi, i. Samaritani. 188.a
Cuthæi in Samariam tranſlati. 159.b
Cyazares Medorum rex. 144.b.145.
Cyazares fortitudine & magnitudine Herculem ſuperauit. 231.b
Cyrenæ in Libya extruuntur. 86.a
Cyrenarum regnum incipit. 236.a
Cyrenaicum regnum. 149.b.150.a
Cyprianus nouiſſimè martyrio coronatur. 401.b.
Cyprianus truncatur capite ſub Valeriano. 396.a
Cyprus à Turcis capitur. 750.a.751.b
Cyprij matris imperium conſequũtur. 127.b
Cypſelus Corinthiorum tyrannus. 144.a
Cyrill⁹ Hieroſolymit. patriarc. 426.b.427.b
Cyrinus, vel Quirinus præſes ſiue proconſul Syriæ. 210.b.211.b
Cyrus gener Darij rex Perſarum ſucceſſit Medo, vnũq; è duobus imperiũ facit. 242.b
Cyrus Cyaxaris nepos. 148.a
Cyrus Medorum rex. 230.b
Cyrus imperator. 182.b
Cyrus Perſa à Daniele Dei notitia tinctus. 239.b
Cyrus poſt Troianum bellum plus minùs 700. ann. floruit; ante quem nihil certò tenent Græci. 78.
Cyrus optimus & pientiſſimus princeps, Dei eccleſiam ab Aſſyriis primùm deinde à Chaldæis miſere afflictã recreauit. 245.b
Cyri iunioris ἀνάβασις 256.a
Cyrus Xenophontis ad iuſti & legitimi imperij imaginem ſcriptus 245. b. optimus & pientiſſimus princeps.
Cyrus vltimus Alexandriæ patriarcha. 485.b

D

DAdan filius Reginæ. 31.a
Dædalus fabricã materiarũ inuenit. 95.b
Dæmon ad fallendum apud gentes loquebatur per ſtatuas. 4.a
Dæmon & Angelus apparent iuueni in Spandauia. 834.a
Demon varia iocalia per plateas diſſeminat in Spandauia. 834.a
Nicolaa Dæmoniaca protectione Euchariſtiæ liberatur. 743.b
Dagobertus Iudæos regno expulit, vel ad fidem adegit. 484.a
Dagobertus templum S. Dionyſij ſolido argento texit corporibus ſanctorum trium ibi collocatis. 487.b
Dagon ſimulachrum. 100.a
Damaſcenus hiſtoricus. 328.a
Damaſcenus ager vnde dictus 9. b. quaſi dãmeſec ſanguinis mixtio.
Damaſcus ab Abrahæ ſeruo conditur. 44.a
Damaſus Conſtantinum vidit, de eius donatione ſcripſit. 411.b
Damaſus Luſitanus, 39. Rom. ponti. 42 .a.b. multa ſcripſit.
Damaſus 2. Bauarus 156. Rom. pont. 584.a.b
Damuillæũ collegiũ, a. Ioã. Damuille. 687.b
Danaus Mycenarum rex. 93.b
Danaus Ægypti ſiue Remeſis frater. 98.a
Petr. Danchus Pariſienſis, Græcæ linguæ profeſſor. 712.a
Petr. Daneſius Pariſienſis, profeſſorum regiorum primus, anno ætatis 80. obdormiuit in Domino. 758.a
Dania ab Othone ſubiugata, & ad fidem plenius conuerſa, in tres epiſcopatus diuiditur. 562.a
Daniel anno 15. ætatis ductus eſt Babylonem, diu vixit 147. b. prædixit futurum ſtatum eccleſiæ à ſuo tempore ad extremum mundi. 148.a
Danielis hebdomades. 348.a
Daniel quinque Monarchas Dei notitia tinxit. 239.b
Danielis ordo & ſumma. 229.b
Daniel cum ſociis abſtinet à cibis gentilium, leguminibus contentus. 162.a
Daniel relatus in numerum ſapientum regiorum. 234.b
Danielẽ præfuiſſe ſynagogæ magnæ. 180.a
Danielem vixiſſe ſub Romanã tẽpora. 231.b
Dara Zaræ filius. 63.a
Daphnis grammaticus ſeruus trib. millib. & ſeptingentis ſeſtertiis venditur. 302.a
Dardanus myſteria matris Deũ oſtẽdit. 93.b
Dariſtus Lacedæmoniorum rex. 121.b
Darius Medus à Daniele Dei notitia tinctus. 239.b.240.a.b.241.
Darius filius Aſſueri de ſemine Medorum

230.b.Medorum rex.
Darius Hydaſpis filius 244.a
Darius omnibus modis Iudæis fauet 251.b
Darius fortis rex, Xerxes ſiue Aſſuerus domi, Eſther duxit in vxorem 147.b
Darius Codomanus, vltimus Perſarum rex. 188.b.
Darius Codomanus, Arſami filius, quem vicit Alexander. 258.a.b
Darius Longimanus Artaxerxes. 249.a
Darius Longimanus, Eſther filius. 347.b
Darius Longimanus Perſarum imperator. 185.a.187.a
Darius Nothus. 255.b
Dauid forma veri principis. 196.b
Dauid rex fuit liberator, qui Palæſtinos demum ſubegit. 98.a
Dauid metu Saulis duodecies ſedes mutauit. 104.a
Dauid ter vnctus fuit 106. a. multa bella geſſit proſperè 106.a. populum recenſuit.
Dauid Odas, hymnos, pſalmos, & cantica omnis generis cōdidit vario metro. 106.a
Dauid optimus erat citharœdus 104. a. regis Saulis armiger factus.
Dauid Goliath gigantem funda interfecit. 104.a
Dauidi Saul filiam ſua maiorem Merob promiſerat, quam tamen alteri collocauit. 104.a
Dauid amplius Sauli ſe nō committit. 104.a
Dauid imperauit an. 40. regum primus poſt Sauliem. 106.b
Dauid ſcripſit ſequentia Samuëlis vſque ad calcem. 103.b
Dauid lyricis Græcorū antiquior eſt. 111.b
Dauidicum regnum annis 475 ſtetiſſe. 150.a
Dauid Steimbachius Caluinianus arte dæmonis captiuitate ſeſe liberare conatur 808.a
Debir, ſecretior pars templi, in qua erat propitiatorium. 126.a
Debora priſtinum ſtatum reddidit. 90.a
Decem oratores. 257.b
Decem tribuum tres captiuitates fuerunt, ſicut & duarum. 159.b
Decem tribuum extrema clades. perditas eſſe in Oriente aiunt Hebræi. ex illis ortos eſſe Tartaros 158.a. cauſa tantæ cladis, cultus Dei derelictus.
December, decimus menſis. 2.a
Decemuirorum nomina. 246.b
Decennis Achaz genuit Ezechiam. 135.b
Decimæ Saladinæ. 632.a.b
Decimæ, ſacrilegij ſpecies, introductæ. 713.b
Decimo anno Achaz gignit Ezechiā. 38.a
Decius Theodorus Paulinus vltimus conſulum Rom. 466.a
Decius fax religionis ſæuiſſima 393.b. miſerè periit. 394.a.395.b
Dedicatio templi. 117.b
Dedicare templa. 410.a
Deioces Medorum rex. 143.a
Deioces rex Medorum primus. 229.a
Deiotarus Gallogræciæ tetrarcha. 320.a
Delphicum oraculum. 245.b
Delphinorum magna copia viſa Maſſiliæ 824.a
Demaratus rex Lacedæmoniorum apud Xerxem exulat. 248.a
Demetrius Alexandrinus epiſcopus. 387.b
Demetrius Phalereus Theophraſti diſcipulus. 284.a. regius bibliothecarius.
Demetrius Phalereus Theophraſti diſcipulus, quare aduerſam valetudinem corporis & animi incurrit. 78.a
Demetrius Syriæ rex. 195.a.b
Demetrius Seleuci Soter. 275.b
Demetrius D. Soteris filius. 276.b
Demogorgon. 90.a.b
Democritus ridēs hominum vanitatē. 252.a
Democritus ex atomis fortuitàve aliqua concurſione cenſuit mundum fuiſſe procreatum. 3.b
Demophon Athenienſium rex 12. regnabat, dum capta eſt Troia. 100.a
Demoſthenes ſic Thucydidem eſt admiratus, vt eum totum ſua manu octies deſcripſerit. 257.b
Dens aureus puero Sileſio in ore natus. 834.a
Dercillus Aſſyriorum rex. 100.b
Deſdiguerius Barraut munitionem occupat. 844.a
Deſiderius quidam Burdegalenſis, cuculla & tunica ex pilis caprarum amictus, Chriſtum ſe ſimulans arte magica miracula quædam edere conatur. 475.b
Deucalionis diluuium. 81.b
Deucalion fuit Noë poſterior ad minimum 800. annis. 24.a
Deorum ætas. 1.b
Dei nomen ineffabile & innominabile quēadmodū, &c. 77.b. ipſius eſſentia incomprehenſibilis.
Deum benedicere, naturæ præceptum. 26.a
Deus ipſe nullius rei indigus, ſed per ſe feliciſſimus. 3.b
Deus è nihilo mundum ſex diebus procreauit. ibid.a
Deuſdedit Cardinalis canonum volumen in ordinem redegit. 595.b
Deuſdedit, Theodatus, ſiue Dorotheus Romanus, 7. Rom. pont. 481.a.b
Diaboli humani generis hoſtes. 21
Diabolus ad Adam decipiendum ſerpente vſus eſt, Deo ſic permittente. 4.a
Diadema aureum vnionibus & gemmis pretioſiſſimum, eccleſiæ D. Petri offerendum Clodoueus Romam miſit. 417.b
Diagramma terrarum vniuerſale. 562.a
Dicta filius Ioctan. 35.a
Dictatura primùm inſtituta. 238.a
Dido ſoror Pigmalionis Carthaginem condidit. 125.b
Didrachma exactum à Iudæis. 109.b
Didymus D Hieronymi præceptor. 419.b
Dilaceratio imperij incipit 436. a. quę fuit vt iis. 58
Diluuium durauit anno vno diebus. 10.23.a
Diluuiū mirabile, ſuperauit altiſſimos mōtes quindecim cubitis, i. mediam aeris regionem multis ſpatijs. 24.a
Diluuio immutata eſt terrę facies. 7.b
Diluuium Pharaonicum. 98.a
Diluuium Enos, quo tertia hominū pars interijt. 6.a
Diluuium particulare temporibus Enos, quaſi præludium vniuerſalis. 11.b
Dimidio hebdomadis deficiet hoſtia & ſacrificium. 163.b
Dina filia Iacob à Iob in vxorē ducitur. 60.a
Diocletiani perſecutio nouennis 404
Diocletianus ſolus omnium priuatus inter Deos à ſenatu refertur 407.b. dudum imperium depoſuerat.
Diocletianus, decimus poſt Neronē, Chriſti nomen extinguere conatus eſt, qui die ſancto Paſchę vaſtari eccleſias, trucidarique Chriſtianos iubet 404.a. adorari voluit, pedeſque ſibi oſculari. 405.b.407.b
Diocletianus & Maximianus eodē die vltrò purpura depoſita imperio ſe abdicant, vel ob ętatis defectū, vel perturbatione animi 409.b. vterque miſerè perijt, Diocl. latrās vt canis, Maximian. reſti ſe interemit.
Diodorus Tarſenſis epiſc. D. Chryſoſtomi præceptor. 42[illegible].b
Diodorus Siculus 40. libris bibliothecam ſcripſit. 345.b
Dioceſes epiſcopis diſtributæ. 358.a
Diogenes Laertius. 381.a
Diogenes Stoicus ab Athenienſibus legatus Romam miſſus. 3[illegible].a
Dion Platonis amicus Syracuſas occupat, paulo poſt interficitur. 257.b
Dion Caſſius Nicæus. infenſus Ciceroni, Caſſio, & omnibus bonis. 392.a
Dionyſianus conflictus. 7[illegible].a
Dionyſius Areopagita agens annum ſere 25. dum Chriſtus de cruce penderet, in Ægypto philoſophabatur. 217.b
Dionyſius Areopagita in Gallias ad Pariſios proficiſcitur 373.b
Dionyſius Corinthius omniū doctrinarum curioſiſſimus. 386.a
Dionyſius Gręcus, ex monacho PP. primus, 26. Rom. pont. 398.a.b. multa conſtituit.
Dionyſius Exiguus, Abbas, Romanus, auctor computi Eccleſiaſtici 444.a
Dionyſius exiguus abbas Rom. 462.a. tempora à Natiuitate Chriſti primus numerare docuit. 462.a
Dionyſius de ſitu orbis poëta geograp. 143.b
Dionyſ. Hal. quid in Thucydide reprehēdat. 347.a
Dionyſius ſenior Syracuſanorū tyrān. 248.a
Dionyſius ſenior Siciliæ totius imperium occupat. 254.a.255.a
Dionyſius Argiuus hiſtoricus 96.a
Dionyſius iunior Syracuſij tyrannus, in exiliū pulſ⁹, Corinthi ludimagiſtrū egit. 257.b
Ptolom. Dionyſius. 315.a.b
Dionyſius Alexandrinus Origenis diſcipul. 397.b
ſcripſit ſcholia in Dionyſ. Areopag. 399.b
Diptyca eccleſiæ. 400.a
Diſſimulare qui neſcit, neſcit regnare. 702.704.a
Diſſenſio prima inter eccleſiam Rom. & Aſianā propter diē Paſchatis & ieiunij. 387.b
Diuerſoria equis curſorijs Ludouicus 11. conſtituit. 702.a.704.a
Diuinatio Satanæ inuentum. 80.a
Diuionenſe concilium. 637.a
Diuionenſe Parlamentum in Burgundia reſtituitur. 702.a
Diuionenſes in Ducatu Burgundiæ Henrici Regis poteſtati ſubijciuntur. 839.b
Docitæ hæretici. 384.a
Dodanim filius Iauan. 29.b
Dodonæi oraculum in Græcia. 79.b
Dodonæum oraculum. 245.b
in oraculo Dodonio dęmon loquebatur per quercum. 4.a
Dominicā orationem in Miſſa poſt conſecrationē recitari inſtituit Greg. Mag. 473.b
Dominicus dies ad recolendum recreationis ſiue redemptionis myſterium ſabbatho ſucceſſit. 43.b.58.b
Dominici obſeruatio apud Hiſpanos incipit à ſabbatho. 459.a
Dominicus Michael Venetianus magna clade Ægyptios affecit. 607.b
Dominicus ſanctorum catalogo adſcriptus. 641.b
Dominicus Calaguritanus Hiſpanus inſtituit ordinem Prædicatorum 636. a. cuius ordinis feruntur fuiſſe. 4143. cœnobia.
Domnus Samoſateno eſt ſubſtitutus. 400.a.b
Domus ſaltus libani, quæ puro libani ligno conſtaret. 116.a
Domitianus Titum adhuc ſpirantem in loculum miſit 374. à. primus ſe dominū ac

deum appellari iuſſit.
Donatus grammaticus cum vtróque parente martyrio fungitur. 418.a
Donatus hereſiarcha, indignatus, quòd Cæcilianus in epiſcopatu ſibi fuiſſet prælatus 408.a409.b
Donatus monaſterij Seruitani conditor primus in Hiſpaniam monaſticæ regulam induxit 470.a
Donnus Romanus, 80. Roma. pont. 493.a.b. Domnus, Donnio.
Donus, ſiue Donnus 11. Romanus 138. Rom. pontif. 567.a.b
Dores Poloponneſum obtinent 105.b
Dorlantium à Car. Fõtano vi capitur 839.b.
Dorotheus Eunuchus doctus in Hebraicis & Græcis 400.a
Dorotheus Tyri epiſcopus, anno vitæ 107. martyrium paſſus 422.a
Doſitheus hereſiarcha, Samaritanus 159.b
Doſitheus, Baiethos 198.a. Samaritanorum hæreſiarcha, Pſeudochriſtus 198.a
Draco ſcribit leges Athenis ſane 235 b
Draco & Theſſalus filij Hippocratis 252.a
Draconius Hexaemeron componit 457.b
Druſi tribus pleb. ſeditio 314 a
Druidum conflictus 743.
Druydæ iuſtiſſimi erant & doctiſſimi, ſine his nihil gerebatur 330.a
Druydes ſacerdotes Gallorum 60.a
Druyus Celtarum rex quartus, diſciplinarum & præſagiorum plenus ibid.
Duella arreſto ſenatus pariſie. prohibentur 848.a
Dunua Pſeudo-moyſes crudeli tyrannide Chriſtianos Negræ Arabiæ opprimit 468.a
Durandus quidam hæreſiarcha 670.a
Guil. Durandus, qui dictus eſt Speculator. 649.b
Durienſe concilium. 515.a
Dux apud Venetos. vt Iudex apud Heb. 87.b
Duces poſt captiuitatẽ appellati ſunt Pontifices Iudæorum, non reges 181.a
Dynaſtia Politanorum 67.b
Dynaſtia Diapolitanorum incipit 100.a
Dynaſtiæ Ægyptiorum 6.a
Dynaſtiæ Ægyptiorum ſedecim ante diluuium 17.b

E

EBeriſtenius comes Vueſphaliam, & Paderbonẽſem epiſcop. deprędatur 796.b
Ebionitarum hæreſis 374.a.375.b
Ecatæus protagoræ diſcipulus 252.a
Ecatæus Abderites librum edidit de vita Abrahæ 284 a
Ecbatanæ miro opere conditæ 232.a
Eccleſia ab Abele incipere dicitur, non ab Adam 8.a
Eccleſia Chriſti adeò premebatur, vt electus Pontifex adire pontificatum recuſaret, priuſquàm ab imper. confirmaretur 534 a
Eccleſia anteceſſit reges; Eccleſiam per ſe ſtare, nec pendere ex regum ſtatu: ſine illis iam olim viguit: illis pereuntibus, & acciſis, non perit ipſa, ſed floret 182.a
Eccleſiæ locus in Palæſtina collocatus vt in orbis centro 79.a
Eccleſia Catholica, i. non alligata certæ familiæ 65.b
Eccleſia quatuor duntaxat linguas ad ſua myſteria & ſacra tranſtulit. 216.a
Eccleſiæ veteris communis ſententia eſt potior, Chriſtum à baptiſmo ad Crucem prædicaſſe tres annos & ſemis 213.b
Eccleſiæ doctrina, fides, traditiones, leges, ad Iacob peruenire potuerunt, per tres dumtaxat patres, Sem, Mathuſalem, Adamum 59.b
Eccleſiæ ſedes atque communio, articulus fidei 152.a
Eccleſia Romana magnis multiſque opibus aucta eſt ſub Hormiſda 458.a
Eccleſia Romana felix, vbi Petrus paſſioni Dominicæ adæquatur. 364.a
Eccleſiam ſuper Petrum ædificatam eſſe 401.b
Eccleſiam principalem eſſe Petri cathedram ibid.
Eccleſia Rom. prædia poſſidere cœpit ſub Vrbano 391 b
Eccleſiam ſuper Petro eſſe extructã. 401.b. fundatam ibid.
Eccleſiam Romanam eſſe felicem, eccleſiarum Matricem ibid.
Eccleſiaſtici ſcriptores 625.b
Eccleſiaſticorum iuriſdictio 669.b.670.a
Eccleſiaſtica ſucceſſio perire non poteſt 187.b
Eccleſiaſtici libri auctor 284.a. πανάρετος, i. de omni virtute, liber canonicus 288.a
Eccleſiaſticus Hebraice ſcriptus 189. b. à Græcis dicitur πανάρετος epitome Bibliorum 190.a
Eccleſiaſtes de mundi contemptu 112.a. eccleſiaſtem continere pœnitentiam Salomonis
Io Eckius fidei defenſor 714.a
Ecclipſim ſolis Thales primus obſeruauit 236.a
Eclipſis factæ dum Dominus de cruce penderet meminerunt multi 217.b
Eden regio Meſopotamiæ, vbi erat paradiſus terreſtris 9.b
Eden hortus fœcundiſſimus & amœniſſimus 3.b
Edictum Pacificationis promulgatur 744.a
Edictum regium, 1561. 16. cal. Febr. quo permiſſus eſt Euangelicis ſuos conuentus extra mœnia vrbium habere, &c. 740.a
Edictum tertium pacificationis in Francia 751.b
Edictũ ann. 1577. Pariſiis à Senatu confirmatur cum ſecretis exceptionibus 848.a
Editio ſacrorum librorum Hieroſolymitana ſub Caracala 283.b
Edom à pilis ruffis Eſau eſt appellatus. 54.a
Eduardus Angliæ rex ſeptimus. 553.a
Eduardus 3. Angliæ rex, clarus fuit miraculis. 583.b
Eduardus rex Angliæ ordinem Garteriorum equitum D. Georgio ſacrum inſtituit. 677.b
Effrem eremita circiter trecentas verſuum myriadas compoſuit. 427.b
Egbertus quatuor regna Britanniæ in Anglia in vnum redegit. 531.a
Egbertus regnum Angliæ condit. 528.a
Egemnon Corinthiorum rex. 130.b
Egeſipus theologus, alius ab hiſtorico. 457.b
Egeſippus hiſtoricus. 384.a
Ehud ambidexter de tribu Beniamin. 89.a
Eirene mater Cõſtantini. 528.b
Ela quartus rex Iſraël. 153.a.b
Elam filius Sem. 29.a
Elamitarum rex, i. Perſarum. 45.b
Eleana filius Core. 71.a
Eldad Danius de extrema clade decem tribuum. 158.a
Eldad filius Core in deſerto vaticinatur. 71.a
Eleazar pontifex. ibid.
Eleazar Amani filius, rebellionis primus auctor. 222.a
Eleazar propheta. 154.b
Eleazar filius Dodiæ. 113.a
Eleazarus ſenex martyrio coronatur. 274.a
Eleazarus Simonis frater, Iudæorum pontifex decimus. 190.b
Eleazaro pontifice ſacra Biblia in Græcum tranſlata. 190.
Elementa veterum Hebræorum. 183.b
Electio pontificum ceſſat propter ſimultates in electionibus. 583.b
Electionem peſſimam præſtare optimæ principum nominationi. 550.b
Electores imperij ſeptem. 575.b
Eleutherus Nicopolitanus Græcus 14. Romanus pontif. 385.b
Eleutherius Tornacenſis epiſcopus. 457.b
Eli etiam dicebatur pater Virginis per apocopen Syriacam 206.a. i. Ioachin.
Eli pater Virginis, per apocopen Syriacam, pro Eliakim, qui ab aliis Ioachim, Dei ſurrectio. 145.b
Eliakim tributarius regis Ægypti, à quo & interfectꝰ eſt 145.b. ſurrectio Dei Ioakim.
Elias propheta 123.a. currus & auriga Iſraël, ibid.
Eliæ ſpiritus erat duplex, prophetiæ, & miraculorum ei dicatum eſt ſacellum. 155.b
Eliam ſeruari ad finem vſque mundi. 123.b
Elias miſit literas ad Ioram, ſeptem annis poſt raptum ſuum. 123.b
Eliam quidam Hebræorum putant in illo ſuo raptu laxatum corpore, & in ſua ſolutum elementa, vbi ad ignis ſphæram perueniſſet. 123.b
Elias Creteſis Naziãzeni doctus interpres. 596.a
Elias Leuita grammaticorum Hebraicorum ſummus. 716.a
Eliaſib pontifex quartus. 187.a.b
R. Eliezer filius Hyrcani, libros ſcripſit de Aſtronomia. 225.b
S. Eligius Gallus, Flandros religioni adiunxit. 488.a
Eligendi pont. Rom. mos varius. 731 b.732.a
Eliſa filius Iauan. 29 b
Eliſa Dido. 126.a
Eliſabeſta Auſtriaca Caroli 9. Franc. Regis vxor moritur 801.b. elogium ipſius. ibid.
Elizabethæ Reginæ Angliæ atrox edictum in catholicos 805.b. milites mittit ad Henricum regem ad obſidionem Rothomagenſem. 806.a
Eliſæus propheta. 123 a
Eliſæus miris, & inuſitatis operibus inſignis. 124.a. conſtruxit cellas prophetis in Hierichuntis ſolitudine: vnde manauit inſtitutum, & loci religio. 124.a
Eliſæus duplicem ſpiritum Eliæ conſecutus eſt: prophetiæ munere functus eſt plus 60. ann. eius corpus, mortuum hominem vitæ reſtituit. 156.a
Ἕλληνες Græ. ab Hello Deucalionis filio. 86.a
Elmodab filius Ioctan, 35.a
Elmodab pater Emodiorum. 35.b
Eloeſbaas Æthiopum rex Dunuã pſeudomoyſem Chriſtianos opprimentem extinxit. 468.a
Emanuel Orientis imperator, pontificem prenſabat, Occidentis imperiũ ambiens. 622.a
Emanuelis regis Portugalliæ auſpiciis, ann. 1500. aperta eſt nauigatio in Indias. 708.a
Emanuel Philbertus Sabaudiæ Dux Taurini moritur. 662.a
Emaus ædificiis exornata à Rom. Nicopolis dicta. 226.a
Emodij montes Alexandri rebus clari. 35.b
Empedocles heroico verſu de rerum natura philoſophatur. 243 b
Encæniorum dies à Iuda Machab. inſt. 194.a

Encenia Machabæorum. 212.a
Encænia à Iuda Machabæo inſtituta, ἐγκαινισμὸς. 275.b
Eucraticarum hæreſis. 386.a
Engaddi, deſertum & ſolitudo. 124.a
Ennius poëta ſoluta oratione ſacram hiſtoriam ſcripſit, 296.a
Ennius Plauto & Næuio ſenior. 289.b
Enoch ſeptimus ab Adam citatur à B. Iuda. 10 a
Enon iuxta Salim 212.a. vbi Ioannes baptizabat.
Enos characteres Hebraicos excogitaſſe. 5.b
Enos ſolus in ſua familia veram & auitam religionem retinens, pietatem inſtaurauit. 10 a
Enos cœpit inuocare nomen Domini. 10.a 11.b
Enos ſic à patre Seth vocatus, i. ærumnoſus & calamitoſus. 11.b
tempore Enos cœpit idololatria 10.a
Enos magnus Dei inuocator. 21.b
Enos genuit Cainan ætatis ſuæ an. 90.10.b
Enricus rex Hiſp. Gothis primus leges dedit ſcripto. 452.a
Epaunenſe concilium. 452 a
Epeus inuenit ad Troiam, ordinem exercitus. 99.b
Epheſinum concilium. 437.a
Epheſinum concilium œcumenicum tertium. 442.b
Epheſinum hæreticorum concilium. 447.a
Epheſus fundata, & templum ab Epheſo & Crœſo. 120.a
Ephod, erat ornamentum põtificium. 126.a
Ephorus primus Laced. 136.a
Ephorus Iſocratis auditor Epitomen hiſtoriarum Herodoti ſcripſit. 260.a
Ephori Lacedæmone conſtituuntur, ad frænandam regum licentiam. 246.a
Ephraim tribus penes quam regni ſumma perpetuò remanſit. 150.a
Ephraim regnum, vel Samariæ, vel communi nomine Iſrael. 120.a
Epictetus. 382.a
Epicurus Athenienſis, de quo æqualium aliquis, Cùm porci loquentur, eadem cum Epicuro dicent 266.a
Epicureiſmus, Edebant & bibebant, vxores ducebant & dabant, ad vſque diem, quo intrauit Noe in arcã, & venit diluuium, & omnes perdidit. 6.a
Epidaurus, quæ poſtea Dyrrachium. 144.a
Epimenides diutiſſime vixit. 236.a
Epimenides Cretenſis. 57. ann. dormiſſe creditur, & altare ignoto Deo conſtruxiſſe. 229.b
Episteus Gallus Biturigenſis poſtquàm aliquos ægrotos ſanaſſet, prædicat ſe eſſe Chriſtum, & pro Chriſto adorandum. 475.b
Epochæ populorum non ſatis certò & conſtanter fixæ. 248 a
Epoche ſiue principium calculi. 131.b
Epopeus Sicyoniorum rex. 108.b
Equites primùm equis merere incipiunt. 254.a
Equites 100. Romulus conſtituit. 133.b
Equitum D. Michaelis ordo à Ludouico 11. inſtituitur. 702.a
Equitum S. ſpirititus ordo ab Henr. 3. inſtituitur 760.a
Equites hoſpitarij D. Ioã. Hieroſolymitani Rhodũ inſulam à Turcis recipiũt. 666.a.b
Equus, qui poſtea Aries, muralis machina. 99.b
Equus pictus Conſtantinopoli, media nocte bis hinniuit. 667.b
Eraſiſtratus Seleuci medicus. 269.b
Deſ. Eraſmus Roterodamus 711.b. obiit ann. 1536. ſeptuagenarius.
Eraſmus apud Adrianum 6. accuſatus, reſpondit, ſe non bonas literas, verùm impias hæreſes odiſſe. 717.a
Eratoſthenes grammaticus poſt Callimachum bibliothecæ præfectus. 288.a
Eratoſtratus vt nobilitaretur aliquo facinore, incendit templum Dianæ Epheſiæ. 163.b
Eratus Sicyoniorum rex. 91.a
Eremitarum origo. 398.a
Eremitarum ordo, Vuilhelmitarum, ſeu Gulelmitarum. 615.b
Eremitarum S. Auguſtini ordo ab Honorio confirmatus. 657.b
Erictheus Athenienſium rex 93.a.b. 95.a
Erichtonius Athenienſium rex 90.b. 91.a
Erichthonius quadrigas primus iunxit 99.b
Erixias Athen. ſeptimus decẽnalis princeps 142.b. 143.b
Erlingiacum vrbs in Germania 101.b
Erneſtus archidux Auſtriæ, Belgij gubernator Bruxellas ingreditur 828.a Bruxellis moritur 837.b
Erphordienſe concilium 559.a. 592.b. 593.a
Erricus Viſigothorum rex initio regni Luſitaniam deprædatur 449.b
Erythrea Sibylla, quæ prædixit Homerum mendacia ſcripturum 242.a
Erythræus Sicyoniorum rex 101.a. 102.b
Erythreum mare, ἐρυθραῖος. 54.a
Eſaias Iudæorum princeps. 192.b
Eſaias filius Amos 127.a
Eſaias de Chriſto vaticinatur, de vocatione gentium, potius Euangeliſta quàm vates videtur. 129.b. Socer fuit Manaſſis regis, à quo miſere ſectus eſt.
Eſau viduam Iſmaëlis duxit ſororem 68.a
Eſau piloſus & hiſpidus naſcitur, cùm parentes eſſent leui cute 54.a
Eſau magna cum potẽtia dominatur 600.a
Eſdras propheta. 164.b. 179.a
Eſdras & viri alij ſynagogæ magnæ Scripturas in verſus diſtinxerũt. 183.b. anteà veluti vnicus erat verſus.
Eſdras non eſt auctor punctorum & accentuum. 181.b
Eſdra Scriba putatur eſſe Malachias à Talmudicis 180.a
Eſdras cõcilij fuit notarius, ſiue ſcriba 180.a cabbalam collegit 180.a. correctio Scribarum appellatur.
Eſdras ſcripſiſſe ducentos quatuor libros 180.a. libros ſacros reſtituit. 181.b
Eſdras collegit 72. libris doctrinam Seniorum 72. ac quartus Eſdra ex eorum numero eſt 185.b. 188.a
Eſdræ liber quartus complectitur viſiones, & nocturna ſomnia. 181.b
Eſdras tertium & quartum librum regum ſcripſit. 103.b
Eſdræ tertius & quartus 188.a. quartus publicè nec Græcè nec Hebraicè habetur, neque tamen deſinit eſſe canonicus.
Eſdræ tertius & quartus non ſunt in priore canone Hebr. quia nondum erant editi 181.b. at nõ deſinũt eſſe ſacri & canonici.
Eſſeni valde Pythagoreis affines. 195.b
Eſſeni, homines incredibilis cõtinẽtiæ 124.a
Eſſenorum ſecta & Phariſæorum, orthodoxa erat. 198.a
Eſter liber à Mardochæo ſcriptus 185.b
Ethan Zaræ filius. 63.a
Ethan de ſtirpe Leui archimuſicus inſignis 108.a
Eua in paradiſo de Adæ dormientis latere conſtituitur. 4.a.b
Euagoras rex Cypri in furorẽ verſus 260.a
Euagrius Scholaſticus ſiue Protonotarius 478.a
Euagrius Epiphanienſis prætor, hiſtoriam ſcripſit. 471.b
Euander ex Arcadia à Fauno excipitur in Italia 97.b
Euangelij doctrina intra viginti aut triginta annos à Chriſti morte vbique ferè audita & recepta inuenitur. 223.b
Euangelium ſecundum & vltimum generale remedium contra peccatum vbique regnans. 362.b
Euariſtus, ſextus pontifex Rom. Bethlenites 378.a.b. titulos presbyteris attribuit.
Euchariſtiæ myſterium 40.a. ſymbolũ 42.a
Euchariſtiæ veritas, ſacrificium, tranſſubſtãtiatio, adoratio, Miſſæ ritus 635.a. 841.a
Euchariſtia cum thecã è templo ſubrepta, & cuidam Iudæo vendita, &c. 711.b
Euclides Megarenſis contentioſam dialecticam introducit 254.a
Euclides Megarenſis iunior, auctor elementorum geometricorum 280.a
Eudocia Homerocentones contexuit 439.b
Eudoxia imperatrix a Sixto obtinuit feſtum ad vincula Petri cal. Auguſti celebrari 442.a
Eudoxus mathematicus mechanicus, primus faſtos tradidit 253.b
Euhemerus deorum hiſtoriã ſcripſit 254.a
Euilmerodac Iechoniam è carcere liberauit 237.a.b
Eulalius in ſchiſmate contra Bonifacium electus 441.a
Eugenius 4. Venetus, 215. Rom. pont. 695.a.b
Eugenius 1. Rom. 77. Ro. pont. 485.a.b. 490.a
Eugenius 11. cognom. Pater pauperum, 1..2. Rom. pont. 534.a.b
Eugenius 3. Piſanus, 173. Rom. pont. 615.a.b. 616.a
Aug Steuchus Eugubinus 711.b
Eumolpus primus verſificator. 91.b
Euodius Alexandriæ patriarcha 365.a. 369.b
Eunomiani hæretici. 419.b
Eunomius monachus, diſcipulus & notarius Aëtij 421.b
Eupalus rex Aſſyriorum 102.b
Euphaes filius Antiochi 141.b
Euphemia martyr 404.a
Euphorion præfectus bibliothecæ ab Ant. inſtructæ 271.b
Eupolemi liber de Iudæis 14.a
Eupolemus libro de Iudæis, Abrahæ meminit 44.a
Euripides tragicus 253.b
Euriſteus per Aeacidas in Attica interfectus eſt 93.b
Europa vacua tota pene erat ante tres mille an 82.a
Europa regis Phœnicum filia, Sarpedonis & Minois mater 99.b
Eurycrates Lacedæmoniorũ rex 141. a 233.a
Euryſtheus primus Lacedemoniorum rex 107.a
Euſebius de Gigantum fabulis 6. a. qui gigantes ſe mutuis vulneribus cõfecerunt.
Euſebius Græmedicus, 32. Rom. pont. ex laico Papa factus 408.a
Euſebius Laodiceæ epiſcopus 398.a
Euſebius Emiſſenus Arianorum ſignifer 419.b
Euſebius Cæſarienſis epiſcopus, hiſtoriam 325. annorum complexus, à Chriſto ad Conſtantinum Magnum 415.b. Arianiſmum redolet.

Euſebius Alexandrinus homiliarum verus ſcriptor. 391.a
Euſebius Vercellenſis cauea concluſus, ibi crudeliſſimè cruciatur. 422.a
Euſebius Nicomedienſis Arian. 419.b
Euſtachius. 382.a
Euſtachius epiſcopus Antiochenus. 415.b
Euſtachius Theſſalonicenſis archiepiſcopus ſcripſit in Homerum commentarios. 618.a
Eutalius Rhodius monachus cõcordantias Gr.collegit. 646.a
Euthymius contẽporaneus Alexij imp.596.a
Eutropius Romanæ hiſtoriç eccleſiaſticam immiſcuit. 516 a
Eutyches & Dioſcorus cum ſuis ſe in 12.ſectas diuidunt. 447 b
Eutychianus LunenſisTuſcus,28.Rom.põt. martyres Chriſti 342.ſepeliuit, martyriũ patitur rex. 401.a.b
Exarchorum initium. 467.b.469.b
Exarchatus dignitas in Italia extinguitur. 503.b
Exhedra in templo in quam ſe recipiebant pontifices. 211.b
Exedra ſecundi templi 183. b.locus erat in quo legis doctores ad populum concionabantur. 183.b
Exodi liber totus ad primũ annũ ptinet.73.b
Exploratores in terrã Chanaã mittũtur.74.a
Extrauagantes conſtitutiones Ioannes. 22. edidit. 668.a
Ezechias coluit bonas artes 137.b.AEnei ſerpentis abuſum ſuſtulit.
Ezechias fœdus cum Merodac iunxit,quòd ſolẽ decem lineis retrò egiſſet. 230.a
Ezechias rex Iudæ 15. præclari exempli, & ſingularis pietatis princeps, rem diuinam & bellicam præclarè geſſit. 137.a.b
Ezechielis acta. 162.a
Ezechiel tragœdiarum poëta Græcis carminib exitũ populi de AEgyto ſcripſit.317.b
Ezechiel adhuc puer cum Iechonia rege in Babyloniam captiuus abducitur, ibique captiuis vaticinatur. 149.b
Ezron Iudæ princeps. 63.a

F

FAbrũ Nazareni Chriſtũ vocabant.212.a
Iac.Faber Stapulenſis. 711.a
Fabianus Rom.21.Rom.põt.mirabili electione, martyrib.cœmeteria parauit,393.a.b.
Fabij 306.cæſi in bello Veientino. 246.a
Q.Fabius Max.quinquies conſ.fuit:Pater patriæ appellatus. 295.b
Fabius vicit Veientes & Hetruſcos, & triũphum agere recuſauit. 241.b
Facies Domini quid ſignificet. 7.b
Fames ingens Iudæam. 210.a
Fames omnib. veſci cogit,& nihil eſt quod Deus ſuaue & ſalubre facere nõ poſſit.20.a
Fames gemina in prima ætate. 6.a
Fames grauiſſima ſecuta eſt parricidium Cain,quæ prima fuit è decem memorabilibus. 9.b
Fames ſecunda è memorabilibus decem ſub Lamech fuit 17.b decima & vltima expectatur ſub Meſſia.
Fames nona è memorabilibus decem. 156.a
Famoſi,ſiue magni nominis gigántes. 6.a
Faramundus Francorum dux. ab hoc reges Fanc.incipiunt. 441.b
Farina ardere cœpit.in parochia Genlacenſi cùm quidam frumentum moleret. 609 b
Faſciculus Myrrhæ de Henoch. 14.a
Faſciculi temporum auctor vſque ad ann. 1484.peruenit. 703.b
Faſtos ſæpius fuiſſe correctos. 347.b
Faunus Italiæ rex. 95.a
Faunus Italiæ rex. 96.b.97.a
Felix 1.Rom.27.Rom.pont. martyrio coronatur. 400.a.b
Felix 11.Rom.38.Rom.pont.per martyrium ſublatus eſt. 424.a b
Felix 111.Rom.50.Rom.pont. 451.a.b
Felix 4.Samius, 56.Rom.pont. 461.a.b
Felix 5.contra Eugenium 4.[illegible] 695.a
Felſinus Thuſcorum rex, Felſinam metropolim Thuſcorum condidit. 125.b
Feneſtra cryſtallina arcæ. 19.b
Fera Henrico Regi deditionẽ facit. 844.a
S.Ferdinandus Mauros à finibus Hiſpaniæ expellit. 645.b
Petr.Ferdinandus militum D. Iacobi primus magiſter. 625.b
Ferdinandus 5. rex verè catholicus Saracenos hiſpania penitus exterminauit.703.b 705.b
Ferdinandus Corteſius poſt Columbum Ligurẽ ad regna aurifera peruenit. 723.b
Ferdinãdus Medices fratri ſuccedit in Ducatu Tuſciæ 775.b.cardinalis titulum deponit. 778.a. vxoris ducit ibidẽ & 782.a. D. Ioanni lateranenſi 2.Statuas argẽteas,dono mittit ibidem.
Ferdinãdus Archidux Auſtriç moritur.837.b
Ferias Latinas inſtituit Tarquinius Superb. 164.a
Ferrum Lanceæ,quo Chriſti latus apertum eſt,Innocẽtius 8.dono eſt cõſecutus.704.a
Feſtum corporis Chriſti confirmatur.666.b
Feſtum tubarum. 2.a
Feſtum Transfigurationis Ieſu Chriſti,Calixtus 3.inſtituit. 699.b
Feſtum ad vincula Petri inſtitutum. 442.a
Feſtum ad vincula Chriſti rogatu Conſtantini Silueſter inſtituit. 410.a
Feſtum Viſitationis D. Mariæ inſtituit Vrbanus. 684.a.685.b
Feu gregeoys 494.a.ignis ardens.
Feudorum primordia ſub Carolo Simplici. 551.b.552.a
Fideles vocantur filij Dei. 21
Fiduciarios ſacerdotiorum,Cuſtodinos vocant,perpetuo anathemati ſubiecit Pius 4.Pont. 737.a.745.b
Figulinam Chorebus primus inuenit. 92.a
Figuralia Moſis cœperunt eſſe pernicioſa poſt vrbis excidium,cùm ſynagoga plane ſepulta eſt. 163.b
Filij Dei,i.angeli regionum præſtites. 18.a
Filij Dei decepti pulchritudine & forma Noëmæ. 16.a
Filij Dei,i.optimates & nobiles;Filij hominum,i plebeij & obſcuriores. 18.a
Filij Dei,& Filij hominũ quinã ſunt.9.b 11.b
Filij & filiæ, innumeroſa ſobole vtriuſque ſexus augebantur. 11.b
Filij Dei,fideles,pij,& religioſi appellantur: Filij hominum,carnales, impij, profani, alieni à religione idololatræ. 18.a
Filij lucis vitam priuatam,quietam,religioſam,& paucis contentam traducunt,confitentes ſe peregrinos eſſe ſuper terrã.39.b
Filij Belial.introducentes ritus gentiũ.299.b
Flacc' prætor AEgypti,Iudęos torquet.218.a
Flamines,4.flamines 215.b
Flamingro à Saxonib.oriundi 529.b
Flandria regno Caſtiliæ vnitur 712.a
Flandrici tumultus Gueuſiorum nomen retinuerunt 748.a
Flagellantes hæretici,præferebant ſuam flagellationem martyrio. 654.a
Flagellantes ſe pœnis coercentur, & extinguntur 674.a 675.b
Flora meretrix hæredem populum Rom.nominat:vnde Floralia feſta 270.a
Florentia Hetruriæ vrbs conditur 319.b
Florentinum concilium. 587.a.603.b
Foroiulienſe in Aquilegia concilium. 517.a
Florus monachus gratiam Dei extollebat, vt negaret liberum arbitrium. 440.a
Florus principes Iudęorum flagris verberat, & crucibus ſuffigit. 222.a
Florus 10.Iudææ prætor, principes Iudæorũ flagris verberat,& crucib.ſuffigit.222.a.b
Flumina quatuor maxima,Ganges, Tigris, Euphrates,Nilus. 7.b
Fœcundi erant primi homines 5.b
Fœdus cum Turca agitatur. 713.b
Fœdus memorabile inter Anglos & Franc. 649.b
Fœdus ſacrũ,ſiue liga ſancta ſancitur in Gallia inter principes Chriſtianos. 773.b
Fons in Eden,naturam Nili referens. 4.a
Fõs olei Romæ per totum diẽ defluxit.340.a
Fons aquæ in ſanguinem vertitur in Lotharingia. 676.a
Fõs ſanguinis largiſſimè fluxit Genuæ.559.b
Formoſus Romanus,114.Rom.pont.547.a.b
Forteticum collegium à Petro Fortet Aurilacenſi Aruerno conſtruitur. 686.a
Fortunatus poeta clarere incipit. 467 b
Fortunatus Treuirenſis librum de diuinis officiis ſcripſit. 530.a
Fotinus primus Lugdunẽſis epiſcopus.383.b
Forum venale,les halles, φάλαι 633.b.Campellos vocabant.
Francfordianum concilium. 576.b
Francfordienſe concilium. 517.a
Francia Antarctica. 735.b
Frãciſcus ſãctorũ catalogo adſcriptus.641.b
Franciſcus Aſiſiates Italus ordinem Minorum inſtituit:horum 90. millia cœnobia fuiſſe. 636.a
Frãciſcus Xanier,qui primus è Soc.Ieſu Indis Chriſtum prædicauit,miraculis clarus moritur. 743.b
Franciſcus Maronius Frãciſcanus introduxit magnanimũ illũ actũ Sorbonicũ.666.a
Franciſcus 1.Valeſius,Francorum rex. 714.b
Franciſcus Valeſius, dux Engoliſmenſium, literarum inſtaurator,Frãcorũ rex inauguratur ann.1515.&c.715.b
Franciſcus Valeſius Alenſoniorum dux, Regis frater,morte magnum ſui deſiderium reliquit. 767.b
Franciſcus 2 Fran.rex,1560.per non.Decem nõ ſine veneni ſuſpicione interiit. 74[illegible]
Franciſcus Dux Alenſonius Antuerpiam ingreditur. 764.a
Frãciſc' Medices Tuſciç dux moritur. 775.b
Frãciſcus Toletus Socie. Ieſu Theologus à Clem.8. Cardinalis creatur. 827.b
Franciſcus Dracus admiralius Angliæ.773.b
Franciſcus Barmeus D.Deſdiguieres gratianopolim ocupat. 798.a
Franciſcus Puccius Filidinus nouus Pelagianus 808.a.eius paradoxa. 809.b
Francicum concilium. 451.a.481.a
Francicum concilium præſide Bonifacio. 509.a
Franconiam Gotthi depopulantur. 312.a
Franconia in Germania à Frãcis nomen accepit. 332.a
Francum de genere Hectoris veniſſe in Pãnoniam fabulantur. 101.b
Franci ſunt indigenæ,ſic dicti,quòd labente Rom. imperio pro libertate nomen illud ſumpſerunt,quod vernacula lingua liberum etiam hodie ſignificat. 101.b
Franci,natio Gallica & indigena, non germanica,non troiana. 331.b.332.a
Francorum gens Chriſtianis myſteriis initiatur. 457.b
Franci accerſiti à Senatore 438. a. gens non

tam lata quàm valida germaniæ perpetua domitrix.
Francorum duces. 368.b
Franci Venetos habuere tributarios. 472.a
Franci & Burgundiones Gallias in deditionem redactas diuiſerunt. 448.a
Frãcorũ regnũ in quatuor partes diuiſũ.458.a
Franci magnam Galliæ & Germaniæ partẽ tenent 446.a
Francorum reges 371.b. nobilitas Francorũ eſt aboriginis 373.b
Frãc.coloniã Agrippinã Rom.adimũt.450.a
Franci & Hiſpani de Paſchate celebrando diſſentiunt 468.a
Francorum reges à Pontifice accipiunt imperij inſignia,dignitates,& titulos. 510.a
Fratricellorum ſecta. 668.a
Fraterculi,ſiue Fratricelli,ſeu Fratres de paupere vita,&c.hæretici à Bonifacio dãnati. 661.b
Fredericus 2.impius,planè indignus nomine Cæſaris. 642.a
Fredericus in Armenia dum in flumine lauaretur,ſubmergitur 632.a
Fredericus imperator ad pontificis pedes procumbit petens abſolutionem excommunicationis. 622.a
Fregellanum bellum 308.a
Friburgum vrbs ædificari cœpit. 627.b
Fronto Petragorijs. 222.a
Frontem coronamento quodam circumuoluit.215.b. Totaphos,phylacterium, appenſum quid circa oculos frontale.
Io.Froſſardus canonicus hiſtoriam ſcripſit. 686.a
Frumẽtum pluit in Colonienſi diœceſi. 838.a
Io. Fuccius Pruteanus Chronologus,de cõiuratione conuictus,laqueo vitam hæreticam finijt. 735.b
Fucherius Carnotenſis in ſacra expeditione Capellanus,hiſtoriam breuiter,&magna fide perſtrinxit. 598.a
Fulbertus Carnotẽſis epiſcopus, compoſuit hymnos & orationes quaſdam. 573.b
Fulgentius Rupenſis. 453.b
Fulgentius Hiſpalenſis epiſcopus. 457.b
Fulmen apud Pictauos,&Turonenſes,templa,arces,&vrbes obruit & euertit. 846.a
Funambuli hiſtriones Lugduni in Gallia ſpectantur. 848.a
Funiculi menſorij, quibus vtebantur ad diſtribuendam terram, non erant externi, & materiati. 84.a

G

GAblerus medicus ad fidem Cathol. redit. 749.b
Galatas ſiue Gallogræcos Romani ſuę ſubdunt ditioni 271.b
Petr.Galatinus. 711.b
Galates Celtarum rex. 86.a
Galba,Otto,Vitellius de imperio contendentes ſe mutuò interficiunt. 221.a
Gad videns Samuelis patrem ſcripſit. 104.b
Gad propheta,nũtiat Dauidi Deum iratum, quòd populum numeraſſet. 108.a
Gaiana hæreſis. 389.b
Galenus Pergamenus medicus. 382.a
Galilæorum ſecta,quæ & Zelotarum, & Sicariorum, Romanos ſemorum repertos trucidantium. 269.b
Gallia gentes 315.capiebat. 330.a
Gallia ferè tota Chriſtiana efficitur. 388.a
Gallię partem Iuſtinianus conceſſit Germanis. 466.a
Gallia vnico anno 1562. plura mala à ſuis pertulit,quàm cunctis ſuperioribus bellis ab exteris 743.b
Gallia Aurelia & Æmylia. 125.b
Galliæ ciuitates multæ Hẽr.4.ſe dedũt.835.b
Gallicanum concilium contra Petrum Aballardum. 615.a
Gallicanum cõcilium apud Bituriges. 695.a
Gallicanum concilium Turonenſe. 711.a
Gallicana concilia duo habita Lutetię.685.a
Gallicanũm concilium. 495.a
Gallicanum concilium Lutetiæ habitum. 687.a
Gallicanum concilium,Lugduni celebratũ. 698.b
Gallicianam D. Iacobi ædem Carolus Mag. inuiſit, ditátque ampliſſimis prædijs & donarijs. 529.b
Gallici morbi varia vocabula. 703.a
Gallica lingua nullus liber ſcriptus ante Philippi Auguſti ætatem 634.a
Gallienus territus claro Dei iudicio pacem eccleſiæ reſtituit. 397.b
Gallienus Valeriani miſeri filius. 397.b
edicta pro Chriſtianis facit. 399.a.b
Galienus claro Dei iudicio territus, pacem Chriſtianis dedit, & publico edicto perſecutionem amouit. 128
Gallogræci in Macedonia res magnas gerunt 269.b
Gallorum veterum lingua non multum ab hodierna differebat. 330.a.331.b
Galli Inalpini Romanos per arma vexant. 302.a
Gallorum ſecunda in Italia expeditio.290.a
Galli Lucenſes. 60.a
Galli vſque ad Cyrum planè bardi fuerunt, barbari,agreſtes,ἄμουσοι 60.a
Gallorum pater Gomer. 29.a
Gallorum regiones à Rom.domitæ. 308.a
Galli Germanos potentia & imperio ſuperabant. 330.a
Galli gloria belli ante Romanos fuerũt:virtute belli omnibus gentibus pręferebantur. 330.a
Gamaliel, Moſis AEgyptij diſcipulus,Pauli præceptor. 201.b
Gamalielem Chriſtianum fuiſſe, etſi de eo Iudæi multa mentiuntur. 218.a
Ganat,geometr.notet.temura. 312.a
Gangrenſe 1. concilium. 415.a
Garizim templum Hieroſolymitano ſimile 188.a.b
Garianus Turonis. 222.a
Gaulonitidem Philippus obtinet. 210.a
Theodorus Gaza. 693.b.695.b
Gazith conſiſtorium, vbi capitales cauſæ diſceptabantur. 211.b
Gedeon de tribu Manaſſe 91.a. qui & Ierobaal,70.filios reliquit ſuperſtites. 91.b
Gedeon reponitur in catalogo ſanctorum Hebr. 91.b
Gedeon in domum ſuam auertit Ephod, quod ipſi & familiæ fuit in ruinam. 92.a
Gelaſius 1. Afer, 51.Rom. pont. doctiſſimus, Canonis miſſæ auctor 452.a.b. Scholaſticus. 453.b
Gelaſius 2.Caietanus monachus 167.Rom. pont.vir ſanctiſſimus. 605.a.b
Gelon Syracuſanorum rex. 240.b.248.a
Gemini patrus perpetuò erant primorum hominum & tergemini. 5.b
Geneſi Moſaicę nihil certò poteſt adijci.6.a
Genezareth mare. 45.b
Geneua fontium receptatrix. 724.a
Geneuæ nefandiſſimum concilium de Frãciſco 2.rege Franciæ,& alijs trucidandis, &c. 739.b
Gennadius Scholarius Patriarcha. 698.a
Gennadius Conſtantinop.patriarcha.449.a
Genuenſe concilium. 515.a
D.Genouefæ templũ dedicatur. 456.a.457.b
Gentes 70.diſſeminatæ in terra. 28.a
Gentium rex Tudal. 45.b
Gentiliacum concilium, præſente Pipino, contra Græcos,d.SS.Trinitate & imaginibus 513.a
Geometriam cum arithmetica imperitè cõfundunt, 312. a. quando literæ expeditur numerus.
Geonim, qui Talmud illuſtrarunt, q. iuris profeſſores & interpretes. 458.a
Gheonim,Talmudicæ rhapſodiæ interpretes. 607.b
Gheonim, i. iuriſconſulti Talmudici deficiunt. 580.a
Georgianos in 18. epiſcopatus diſtribui. 754.a
Georgius Amboëſius Cardinalis & Legatus Franciæ,vir antiqua virtute & fide,vnico contentus ſacerdotio,nondum conſcientijs ad ſacerdotiorum polygamiam proſtitutis. 709.b
Georgius Cappadox martyr. 404.a
Georgius Schanderbegius,Epirotarum rex, vir bellicoſus, ſtrenuè in Græcia Turcis reſiſtit. 701.b
Georgius Valla. 708.a
Gerardus Cameracenſis epiſcopus doctiſſimus. 566.a
Gerardus à Nazareth Laodicenſis epiſcopus,de vna Magdalena. 614.a
Gerardi Mercatoris aſſertio temeraria eſt, Chriſtum quatuor annos prædicaſſe, & menſes aliquot per quinque paſchata 213.b
Germania inferior prædicationibus S.Bonifacij fidem Chriſti recipit. 502.a.503.b
Germaniæ meminit Cæſar primus hiſtoricorum Lat. 329.b
Germaniæ Cæſares omnia in eccleſia miſcentes, & tanquam porcos feros vineam Domini deſpaſcentes. 549.b.550.a.551.a
Germania à religione deficiens etiam Cæſaris maieſtatem negligit. 727.b
Germanicus Cęſar de Germanis triumphat. 211.b
Germanicus de Germanis triumphat quarto Tiberij anno. 345.b
Germanica lingua Latinis characteribus ſcribi incipit. 648.a
Germanica tyrannis fauſtos pontifices obtrudit. 581.b
Germanicum concilium. 641.a
Germani Druydas non habent,neque ſacrificijs ſtudent. 330.a
Germani vſque ad imperium Cæſaris,fuerunt ſine vrbibus,legibus,deo. 101.b
Germanorum principum proteſtantium legatio ad Henricum 3.Franc.regẽ. 773.b
Germanorũ exercitus à Duce Guiſio fuſus fugatuſque. 775.b
Germani ſemen Chanaan & non Iuda.47.b
Germani duo SS.alter Pariſienſis epiſcopus, alter Capuanus. 460.a
Germanus Pariſienſis epiſc.Heribertum Pariſiorum regem ob iniuſtum diuortium excommunicauit.469.b.obijt ann.570.
Germanus Altiſiodorenſis epiſcopus. 441.b
D. Germani à Prato ædes extructa à Childeberto,eiuſque fratri Clothario. 465.b
Gerondenſe in Hiſp.concilium. 459.a
Io.Gerſon. 690.a
Geruaſius & Prothaſius martyres. 404.a
Gerundenſe in Hiſp.concilium. 451.a
Geryon tricorpor,apud Hiſpanos. 93.b
Geſſen,præfectura Tanitis & Heliopoleos, aſſignatur Iacobæis. 62.a
Ghemara,Talmud. 235.b
Ghemara,Miſna,partes Talmud. 458.a

Ghematæ ſcriptores & auctores. 387.b
Gibborim gigantes, potentes à ſæculo, epitheton heroum, & ſtrenuorum bellatorum. 6 a
Gibellini, Columnenſes & Albi dicebantur. 661.b
Gibellinorum & Guelphorum factiones. 642.a.643.b
Gibelinus es, & cum Gibelinis in cinerem verteris. 661.b
Gigas temporum Fiorerum ſcripſit. 418.a
Gigantomachia, gigantum pugna, qui ſe mutuis vulneribus confecerunt. 6.a
Gigantum fabulæ. 6.a.7.b
Gigantum fortitudo tyrãnicâ, & rerum geſtarum magnitudo. 6.a
Gigantes erant primi homines 6.a heroes erant & ſtrenui bellatores.
Gigantes cœperunt eſſe in terra temporib. Enos. 11.b
Gigantes, homines magnitudinis ſtupendę, ex nefando concubitu orti 17.b. iſti fuere primi tyranni.
Gigantes humani generis terrores & maſtiges; flagella non ex concubitu angelorum cum mulieribus nati ſunt. 18.a
Giges Lydorum rex. 142.b.143.b
Gilbertus Genebrardus, Paris. Theologus, Aquenſis Archiepiſcopus, huius chronologiæ autor 818. a. multa ſcripſit 844 a. moritur. Ibidem.
Gilbertus Remenſis præſul, organa, quę calefactæ aquæ violentia modulatos edebant ſonos, fabricauit. 571.b
Gilbertus Porretanus Pictauorũ epiſcopus, Vniuerſalis dictus ob inſignem eruditionem. 617.b
Gildardus Rhotomagenſis epiſc. 467 b
Gildas Badonius cognom. Sapiens. de excidio patriæ ſuæ ſcribit. 469.b
Girgas filius Chanaam 30.b
Gladiatorium bellum. 310.a
Gloria Patri & Filio, &c. à Flauo Antiocheo compoſitus. 422.a
Glycerius Rauennæ Imperator poſt Olybrium creatur. 450.a.b
Gnoſimachi nonmodò profanam, ſed & diuinam omnem eruditionem ſuperuacaneam eſſe docent. 502.a
Godefridus Billionius conſtitutus rex Hieroſolymitanus, noluit coronam auream ſuſcipere, quòd Chriſtus ibi tuliſſet ſpineam. 598.a.600.a.604.a
Godoliæ nex. 162.a
Gomer Gallorum pater. 29.a
Gomer filius Iaphet. 29.a
Gomer Cimmerijs, Cimbris, & Gallis nomen dedit. 47.b
Gomorrha, igne, ſulphure, & ſale cælitus miſſo, in cinerem redigitur. 45 b
Gordiani duo in Africa imp. 393 b. cæduntur à Capelliano.
Gorgias rhetoricæ illuſtrator. 253.b
Gorgonius martyr. 404.a
Gotthorum nomen in Italia deletur. 467.b
Gotthi ſub Decio Romanis bellum inferunt. 394.a.395.b
Gotthi ante Valentis tempora Chriſtiani. 409.b
Gotthi in Oſtrogotthos & Viſegotthos diuiduntur. 438.a
Gotthicæ litteræ. Scripturæ ſacræ in Gotthicam linguam tranſlatæ. 424.a
Gotthici belli initium contra Theodatum Italiæ regem, &c. 404.a
Tib. Gracchus Trib. pl. legem agrariam tulit 307.b. à Scipione Naſica occiſus, à Lucretio in Tiberim proiectus. 307.b
C. Gracchus de agro diuidundo 307.b
C. Gracchus occiſus. 308.a
Græcia bellis ſcinditur, Rom. ſubdita efficitur. 272.a
Græcari quid ſit 91.b
Græcus ſermo in AEgypto, & per totum orientem vigere cœpit Philadelphi temporib. 285.b
Græcæ literæ in Galſia vigent. 249.b
Græcam linguam Alexander cum imperio in Aſiam & Africam intulit 190.a
Græcos antiquitatis ignorationem fabulis compenſaſſe. 229.b
Græci iterum ad vomitum redeunt. 694.a
Græci ſcriptores multa de Aſſyriaca monarchia fabulati ſunt. 230
Græci prę ſe alios ſolent contemnere, 610.b
Græcorum & Romanorum memoria in idẽ tempus incidit. 130.a
Græcorum diuiſio ab eccleſia. 444.a
Græcorum pater Ianan. 29.b
Græcorum hiſtoria auſpicatur, vbi Iudaica deſinit. 78.a
Græcorum error de Proceſſione Spiritusſancti à ſolo Patre. 579.b
Granaus Athenienſium rex. 88.b
Grandimontenſis ordo ſub regula S. Benedicti incipit. 593.b
Granjon Pariſienſis Romam euocatus, characteres Hebraicos, Syriacos, Arabicos, Armenios iuſſu & ſumptibus Gregorij 13. fabricat. 753.b
Grana tritici & piſciculos minutos imbribus immixtos pluiſſe in Gallia. 570.a
Graſſinorum collegium abſoluitur pecunia teſtamentaria Graſſini ſenatoris. 758.a
Gratia naturam perficit. 4 a
Gratia à Deo gratis, non ex meritis hominem præuenit. 634.b
Gratianopolitanum parlamentum. 702.a
Gratianus epiſcopos à Valente eiectos ab exilio reuocat 427.b. à Maximo interficitur.
Gratianus Bononienſis monachus, rapſodus libri decretorum. 624.a
Gratianus & Valentinianus è Cæſaribus facti ſunt Auguſti. 425.b
Gratianopolis ab Hęreticis occupatur. 795.a
Gregorius, Turonenſis 19. epiſcopus, patria Aruernus, hiſtoriam Francorum libris 10. mandat. 471.b
Gregorius Magnus, Romanus vir doctiſſimus, & inuitò electus, 66. Rom. pont. 473.a.b. multum laborauit. 474.a
Gregorius 2. Rom. 91. Rom. pont. 502.a. vtraque lingua eruditus, &c.
Gregorius 3. Syrus, 92. Rom. pont. 505.a.b. Græcè & Lat. doctus, omnes pſalmos memoriter tenebat. 505.b
Gregorius 4. Rom. 104. Rom. pont. 535 a.b
Gregorius 5. pulſo & exoculato Ioanne, priſtinæ reſtituitur ſedi ab Othone. 572.a.b
Gregorius 5. Saxo, 144. Rom. pont. 571.a.b
Gregorius 6. Rom. 154. Rom. pont. 585.a.b
Gregorius 7. proprio nomine Hildebrãdus, natione Hetruſcus, 163. Rom. pont. 591.a.b
Gregorius 8. pſeudo pont. pelle vrſina indutus ad Cauenſe cœnobium relegatur. 608.b
Gregorius 8. Brachatenſis epiſcopus, ſedit in ſchiſmate annos aliquot contra Gelaſiũ. 605 a.b
Gregorius 8. Beneuentanus, 179. Rom. põt. 630 a.b
Gregorius 9. Anagninus, 184. Rom. pont. 641.a.b
Gregorius 10. Placentinus, 190. Rom. pont. ſapiens & integer. 633.a.b
Gregorius 11. Lemouicenſis, 207. Rom. põt. 681.a.b.
Gregorius 12. Venetus, 211. Rom pont. Theologiæ doctor celebris. 690.a.b
Gregorius 13. Bononienſis, 234. Rom pont. moritur Rom. 16. April. 1585. 756. a
Gregorius 14. Pontif. Max. 237. 793. b. Iubilæũ inſtituit. 794. a. quinquies cẽtena millia aureorum ad bellum pro cõfœderatis Galliæ contribuit. Ibid. Ferarienſem ducem honorificentiſſimè excipit. Ibidem moritur. Ibidem Henric. 4. excommunicationis fulmine ferit. 798. a. exercitum 8500. militum in Galliam confederatis in ſubſidium mittit. 798.a
Gregorius de Valentia Soc. Ieſu Theolog. 818. a
D. Gregorius de patrimonio eccleſiæ. 412.a
Gregorius Conſtantinopolitanus patriarcha, ſentiens cum Catholica eccleſia. 693.b
Gregorius Neocęſarienſis, epiſcopus pont. Magnus, Mirabilis ſeu Mirificus, Theodoſius dictus. 399 b
Gratlandia in America. 159.b
Guardaſtallenſe in Longobardia concilium 604.b
Guelphi nigri dicebantur. 161.b
Guelphorum & Gibellinorum factiones Italiam miſcebant. 622.a
Guelphi auctoritatem pontificis Romani contra Cęſarem tuebantur. 622.a
Gueuſiorum, hoc eſt, balatronum nomen Flandrici tumultus retinuerunt. 748.a
Gueuſij ſacras imagines deiiciunt, templa diripiunt, &c. 759.b
Guido Ferrarienſis, auctor Margaritę Bibliorum. 665.b
Guido Caroli Magni comes totam Angliam in deditionem accepit. 530.a
Guido Aretinus monachus S. Benedicti in Italia primus excogitauit nouam rationem cantus, quam ſolmiſicationem vocant. 579.b
Guilelmus Durãdus Miniacenſis epiſcopus, auctor Rationalis. 657.b
Guilielmus a Prato epiſcopus Claromõtẽſis, Ieſuitarum collegium Lutetię condidit. 735.b
Guihelmus 1. dux Normanię, vir pius. 560.a
D. Guilielmus monachus & bibliothecarius Serienſis, ſcripſit hiſtoriam Angl. 594.a
Gulielmus baſtardus ſiue nothus, Normanorum dux. 590.a
Gulielmus dux Aquitanię, & Aruernię comes, Vir pius, Cluniacenſe monaſterium in fundo paterno inchoauit 555.b
S. Guilelmus Biturigenſis epiſcopus. 633.b
Guilelmus Aquitanię dux, & Pictauienſis Comes 615.b D. Bernardi diſcipulus, eremiticum vitę genus reſtituit apud Gallos 619.b
Guillelmus Naſſouius Princeps Auraicus occiſus. 767.b
Guillelm. Gõſaga Mãtuę dux moritur 775.b
Guinea ab Hiſpanis inuenta 705.b
Guiſius dux proditone à Poltroto, quem Admiralius & Beza ſubornarant, glande percutitur, & poſt aliquot dies ſanctiſſimè expirat. 744.a
Guiſius Cardinalis Blæſis occiditur. 778.a
Guiſiæ Dux Henrico Regi reconciliatur, & ſe fidei ipſius ſubmittit. 835.b
Gundebaldus Burgũdionum rex, leges Burgundionibus præſcribit. 458.a.b
Guntamundus Honoricho Vandalo ſuccedit. Catholicos ab exilio reuocat. 452.a
Guntrannus Aureliæ rex. 468.a

tam lata quàm valida Germaniæ perpetua domitrix.
Francorum duces. 368.b
Franci Venetos habuere tributarios. 472.a
Franci & Burgundiones Gallias in deditionem redactas diuiſerunt. 448.a
Frãcorũ regnũ in quatuor partes diuiſũ.458a
Franci magnam Galliæ & Germaniæ partẽ tenent 446.a
Francorum reges 371.b. nobilitas Francorũ eſt aboriginis 373.b
Frãc.coloniã Agrippinã Rom.adimũt.450 a
Franci & Hiſpani de Paſchate celebrando diſſentiunt 468.a
Francorum reges à Pontifice accipiunt imperij inſignia,dignitates,& titulos. 510.a
Fratricellorum ſecta. 668.a
Fraterculi,ſiue Fratricelli,ſeu Fratres de paupere vita,&c.hæretici à Bonifacio dãnati. 661.b
Fredericus 2.impius,planè indignus nomine Cæſaris. 642.a
Fredericus in Armenia dum in flumine lauaretur,ſubmergitur 631.a
Fredericus imperator ad pontificis pedes procumbit petens abſolutionem excommunicationis. 622.a
Fregellanum bellum 308.a
Friburgum vrbs ædificari cœpit. 627.b
Fronto Petragorijs. 222.a
Frontem coronamento quodam circumuoluit.215.b. Totaphos,phylacterium, appenſum quid circa oculos frontale.
Io.Froſſardus canonicus hiſtoriam ſcripſit. 686.a
Frumẽtum pluit in Colonienſi dioceſi. 838.a
Io. Fuccius Pruteanus Chronologus,de cõiuratione conuictus,laqueo vitam hæreticam finijt. 735.b
Fucherius Carnotenſis in ſacra expeditione Capellanus,hiſtoriam breuiter,&magna fide perſtrinxit. 598.a
Fulbertus Carnotẽſis epiſcopus, compoſuit hymnos & orationes quaſdam. 573.b
Fulgentius Rupenſis. 455.b
Fulgentius Hiſpalenſis epiſcopus. 457.b
Fulmen apud Pictauos,&Turonenſes,templa,arces,&vrbes obruit & euertit. 846.a
Funambuli hiſtriones Lugduni in Gallia ſpectantur. 848.a
Funiculi menſorij, quibus vtebantur ad diſtribuendam terram, non erant externi, & materiati. 84.a

G

GAbſerus medicus ad fidem Cathol. redijt. 749.b
Galatas ſiue Gallogræcos Romani ſuę ſubdunt ditioni 271.b
Petr.Galatinus. 711.b
Galates Celtarum rex. 86.a
Galba,Otto,Vitellius de imperio contendentes,ſe mutuò interficiunt. 22?.a
Gad videns Samuelis patrem ſcripſit. 104.b
Gad propheta,nũciat Dauidi Deum iratum, quòd populum numeraſſet. 108.a
Gaiana hæreſis. 389.b
Galenus Pergamenus medicus. 382.a
Galilæorum ſecta,quæ & Zelotarum, & Sicariorum , Romanos ſemotim repertos trucidantium. 269.b
Gallia gentes 315.capiebat. 330.a
Gallia ferè tota Chriſtiana efficitur. 388.a
Galliæ partem Iuſtinianus conceſſit Germanis. 466.a
Gallia vnico anno 1562. plura mala à ſuis pertulit,quàm cunctis ſuperioribus bellis ab externis 743.b
Gallia Aurelia & Æmylia. 125.b
Galliæ ciuitates multæ Hẽr.4.ſe dedũt.835.b
Gallicanum concilium contra Petrum Aballardum. 615.a
Gallicanum cõcilium apud Bituriges. 695 a
Gallicanum concilium Turonenſe. 711.a
Gallicana concilia duo habita Luteciæ.685.a
Gallicanum concilium. 495.a
Gallicanum concilium Lutetiæ habitum. 687.a
Gallicanum concilium,Lugduni celebratũ. 698.b
Gallicianam D. Iacobi ædem Carolus Mag. inuiſit, ditátque ampliſſimis prædijs & donarijs. 529.b
Gallici morbi varia vocabula. 703.a
Gallica lingua nullus liber ſcriptus ante Philippi Auguſti ætatem 634.a
Gallienus territus claro Dei iudicio pacem eccleſiæ reſtituit. 397.b
Gallienus Valeriani miſeri filius. 397.b
edicta pro Chriſtianis facit. 399.a.b
Galienus claro Dei iudicio territus, pacem Chriſtianis dedit, & publico edicto perſecutionem amouit. 228
Gallogræci in Macedonia res magnas gerunt 269.b
Gallorum veterum lingua non multum ab hodierna differebat. 330.a 331.b
Galli Inalpini Romanos per arma vexant. 302.a
Gallorum ſecunda in Italia expeditio.290.a
Galli Lucenſes. 60.a
Galli vſque ad Cyrum plane bardi fuerunt, barbari,agreſtes,ἄμουσοι 60.a
Gallorum pater Gomer. 29.a
Gallorum regiones à Rom.domitæ. 308.a
Galli Germanos potentia & imperio ſuperabant. 330.a
Galli gloria belli ante Romanos fuerũt:virtute belli omnibus gentibus præferebantur. 330.a
Gamaliel, Moſis AEgyptij diſcipulus,Pauli præceptor. 201.b
Gamalielem Chriſtianum fuiſſe ,etſi de eo Iudæi multa mentiuntur. 218.a
Ganat,geometr.notar.temura. 312.a
Gangrenſe 1. concilium. 415.a
Garizim templum Hieroſolymitano ſimile 188.a.b
Garianus Turonis. 222.a
Gaulonitidem Philippus obtinet. 210.a
Theodorus Gaza. 693.b.695.b
Gazith conſiſtorium, vbi capitales cauſæ diſceptabantur. 211.b
Gedeon de tribu Manaſſe 91.a. qui & Ierobaal,70.filios reliquit ſuperſtites. 91.b
Gedeon reponitur in catalogo ſanctorum Hebr. 91.b
Gedeon in domum ſuam auertit Ephod, quod ipſi & familiæ fuit in ruinam. 92.a
Gelaſius 1. Afer, 51.Rom. pont. doctiſſimus, Canonis miſſæ auctor 452.a.b. Scholaſticus. 453.b
Gelaſius 2. Caietanus monachus 167.Rom. pont. vir ſanctiſſimus. 605.a.b
Gelon Syracuſanorum rex. 240.b.248.a
Gemini partus perpetuò erant primorum hominum & tergemini. 5.b
Geneſi Moſaicæ nihil certò poteſt adijci.6a
Genezareth mare. 45.b
Geneua fontium receptatrix. 724.a
Geneuæ nefandiſſimum concilium de Frãciſco 2.rege Franciæ,& alijs trucidandis, &c. 739.b
Gennadius Scholarius Patriarcha. 698.a
Gennadius Conſtantinop.patriarcha.449.a
Genuenſe concilium. 515.a
D.Genoueſæ templũ dedicatur. 456.a.457.b
Gentes 70.diſſeminatæ in terra. 28.a
Gentium rex Tudal. 45.b
Gentiliacum concilium , præſente Pipino, contra Græcos,d.SS.Trinitate & imaginibus 513.a
Geometriam cum arithmetica imperiti cõfundunt, 312. a. quando literæ expeditum numerus.
Geonim, qui Talmud illuſtrarunt, q. iuris profeſſores & interpretes. 458.a
Gheonim,Talmudicæ rhapſodiæ interpretes. 607.b
Gheonim, i. iuriſconſulti Talmudici deficiunt. 580.a
Georgianos in 18. epiſcopatus diſtribui. 754.a
Georgius Amboſſius Cardinalis & Legatus Franciæ,vir antiqua virtute & fide,vnico contentus ſacerdotio,nondum conſcientijs ad ſacerdotiorum polygamiam proſtitutis. 709.b
Georgius Cappadox martyr. 404.a
Georgius Schanderbegius,Epirotarum rex, vir bellicoſus, ſtrenuè in Græcia Turcis reſiſtit. 701.b
Georgius Valla. 708.a
Gerardus Cameracenſis epiſcopus doctiſſimus. 566.a
Gerardus à Nazareth Laodicenſis epiſcopus,de vna Magdalena. 614.a
Gerardi Mercatoris aſſertio temeraria eſt, Chriſtum quatuor annos prædicaſſe, & menſes aliquot per quinque paſchata. 213.b
Germania inferior prædicationibus S.Bonifacij fidem Chriſti recipit. 502.a.503.b
Germaniæ meminit Cæſar primus hiſtoricorum Lat. 329.b
Germaniæ Cæſares omnia in eccleſia miſcentes, & tanquam porcos feros vineam Domini deſpaſcentes. 549.b.550.a.552.a
Germania à religione deficiens etiam Cæſaris maieſtatem negligit. 727.b
Germanicus Cęſar de Germanis triumphat. 211.b
Germanicus de Germanis triumphat quarto Tiberij anno. 345.b
Germanica lingua Latinis characteribus ſcribi incipit. 648.a
Germanica tyrannis fauſtos pontifices obtrudit. 581.b
Germanicum concilium. 641.a
Germani Druydas non habent,neque ſacrificijs ſtudent. 330.a
Germani vſque ad imperium Cæſaris,fuerunt ſine vrbibus,legibus,deo. 101.b
Germanorum principum proteſtantium legatio ad Henricum 3.Franc.Regẽ. 773.b
Germanorũ exercitus à Duce Guiſio fuſus fugatuſque. 775.b
Germani ſemen Chanaan & non Iuda.47.b
Germani duo SS.alter Pariſienſis epiſcopus, alter Capuanus. 460.a
Germanus Pariſienſis epiſc.Heribertum Pariſiorum regem ob iniuſtum diuortium excommunicauit.469.b.obijt ann.570.
Germanus Altiſiodorenſis epiſcopus. 441.b
D. Germani à Prato ædes extructa à Childeberto,eiuſque Fratri Clothario. 465.b
Gerondenſe in Hiſp.concilium. 459.a
Io.Gerſon. 690.a
Geruaſius & Prothaſius martyres. 404.a
Gerundenſe in Hiſp.concilium. 451.a
Geryon tricorpor,apud Hiſpanos. 93.b
Geſſen,præfectura Tanitis & Helliopoleos, aſſignatur Iacobæis. 62.a
Ghemara,Talmud. 225.b
Ghemara,Miſna,partes Talmud. 458.a

Ghematæ ſcriptores & auctores. 387.b
Gibborim gigantes, potentes à ſæculo, epitheton heroum, & ſtrenuorum bellatorum. 6.a
Gibellini, Columnenſes & Albi dicebantur. 661.b
Gibellinorum & Guelphorum factiones. 642.a.643.b
Gibelinus es, & cum Gibelinis in cinerem verteris. 661.b
Gigas temporum Florerum ſcripſit. 418.a
Gigantomachia, gigantum pugna, qui ſe mutuis vulneribus confecerunt. 6.a
Gigantum fabulæ. 6.a.7.b
Gigantum fortitudo tyrãnicã, & rerum geſtarum magnitudo. 6.a
Gigantes erant primi homines 6.a heroes erant & ſtrenui bellatores.
Gigantes cœperunt eſſe in terra temporib. Enos. 11.b
Gigantes, homines magnitudinis ſtupendę, ex nefando concubitu orti 17.b isti fuere primi tyranni.
Gigantes humani generis terrores & maſtiges; flagella non ex concubitu angelorum cum mulieribus nati ſunt. 18.a
Giges Lydorum rex. 142.b.143.b
Gilbertus Genebrardus, Paris. Theologus, Aquenſis Archiepiſcopus, huius chronologiæ autor 818. a. multa ſcripſit 844 a. moritur. Ibidem.
Gilbertus Remenſis præſul, organa, quę calefactæ aquæ violentia modulatos edebant ſonos, fabricauit. 571.b
Gilbertus Porretanus Pictauorũ epiſcopus, Vniuerſalis dictus ob inſignem eruditionem. 617.b
Gildardus Rhotomagenſis epiſc. 467 b
Gildas Badonius cognom. Sapiens. de excidio patriæ ſuæ ſcribit. 469.b
Girgas filius Chanaam 30.b
Gladiatorium bellum. 310.a
Gloria Patri & Filio, &c. à Flauo Antiocheo compoſitus. 422.a
Glycerius Rauennæ Imperator poſt Olybrium creatur. 450.a.b
Gnoſimachi nonmodò profanam, ſed & diuinam omnem eruditionem ſuperuacaneam eſſe docent. 502.a
Godefridus Billionius conſtitutus rex Hieroſolymitanus, noluit coronam auream ſuſcipere, quòd Chriſtus ibi tuliſſet ſpineam. 598.a.600.a.604.a
Godoliæ nex. 162.a
Gomer Gallorum pater. 29.a
Gomer filius Iaphet. 29.a
Gomer Cimmerijs, Cimbris, & Gallis nomen dedit. 47.b
Gomorrha, igne, ſulphure, & ſale cælitus miſſo, in cinerem redigitur. 45 b
Gordiani duo in Africa imp. 393 b. cæduntur à Capelliano.
Gorgias rhetoricæ illuſtrator. 253.b
Gorgonius martyr. 404.a
Gotthorum nomen in Italia deletur. 467.b
Gotthi ſub Decio Romanis bellum inferunt. 394.a 395.b
Gotthi ante Valentis tempora Chriſtiani. 409.b
Gotthi in Oſtrogotthos & Viſegotthos diuiduntur. 438.a
Gotthicæ litteræ. Scripturæ ſacræ in Gotthicam linguam tranſlatæ. 424.a
Gotthici belli initium contra Theodatum Italiæ regem, &c. 404.a
Tib. Gracchus Trib. pl. legem agrariam tulit 307.b. à Scipione Naſica occiſus, à Lucretio in Tiberim proiectus. 307.b
C. Gracchus de agro diuidundo 307.b
C. Gracchus occiſus. 308.a
Græcia bellis ſcinditur, Rom. ſubdita efficitur. 272.a
Græcari quid ſit 91.b
Græcus ſermo in AEgypto, & per totum orientem vigere cœpit Philadelphi temporib. 285.b
Grææ literæ in Gallia vigent. 249.b
Græcam linguam Alexander cum imperio in Aſiam & Africam intulit 190.a
Græcos antiquitatis ignorationem fabulis cõmpenſaſſe. 229.b
Græci iterum ad vomitum redeunt. 694.a
Græci ſcriptores multa de Aſſyriaca monarchia fabulati ſunt. 230
Græci prę ſe alios ſolent contemnere, 620.b
Græcorum & Romanorum memoria in idẽ tempus incidit. 130.a
Græcorum diuiſio ab eccleſia. 444.a
Græcorum pater Ianan. 29.b
Græcorum hiſtoria auſpicatur, vbi Iudaica deſinit. 78.a
Græcorum error de Proceſſione Spiritusſancti à ſolo Patre. 579.b
Granaus Athenienſium rex. 88.b
Grandimontenſis ordo ſub regula S. Benedicti incipit. 593.b
Granjon Pariſienſis Romam euocatus, characteres Hebraicos, Syriacos, Arabicos, Armenios iuſſu & ſumptibus Gregorij 13. fabricat. 753.b
Grana tritici & piſciculos minutos imbribus immixtos pluiſſe in Gallia. 570.a
Graſſinorum collegium abſoluitur pecunia teſtamentaria Graſſini ſenatoris. 758.a
Gratia naturam perficit. 4 a
Gratia à Deo gratis, non ex meritis hominem præuenit. 634.b
Gratianopolitanum parlamentum. 702.a
Gratianus epiſcopos à Valente eiectos ab exilio reuocat 427.b. à Maximo interficitur.
Gratianus Bononienſis monachus, rapſodus libri decretorum. 624.a
Gratianus & Valentinianus è Cæſaribus facti ſunt Auguſti. 425.b
Gratianopolis ab Hęreticis occupatur. 798.a
Gregorius, Turonenſis 19. epiſcopus, patria Aruernus, hiſtoriam Francorum libris 10. mandat. 475.b
Gregorius Magnus, Romanus vir doctiſſimus, & inuitò electus, 66. Rom. pont. 473.a.b. multum laborauit. 474.a
Gregorius 2. Rom. 91. Rom. pont. 502.a. vtraque lingua eruditus, &c.
Gregorius 3. Syrus, 92. Rom. pont. 505.a.b. Græcè & Lat. doctus, omnes pſalmos memoriter tenebat. 505.b
Gregorius 4. Rom. 104. Rom. pont. 535 a.b
Gregorius 5. pulſo & exoculato Ioanne, priſtinæ reſtituitur ſedi ab Othone. 572.a.b
Gregorius 5. Saxo, 144. Rom. pont. 571.a.b
Gregorius 6. Rom. 154. Rom. pont. 585.a.b
Gregorius 7. proprio nomine Hildebrãdus, natione Hetruſcus, 163. Rom. pont. 591.a.b
Gregorius 8. pſeudo pont. pelle vrſina indutus ad Canenſe cœnobium relegatur. 608.b
Gregorius 8. Brachatenſis epiſcopus, ſedit in ſchiſmate annos aliquot contra Gelaſiũ. 605 a.b
Gregorius 8. Beneuentanus, 179. Rom. põt. 630 a.b
Gregorius 9. Anagninus, 184. Rom. pont. 641.a.b
Gregorius 10. Placentinus, 190. Rom. pont. ſapiens & integer. 653.a.b
Gregorius 11. Lemouicenſis, 207. Rom. põt. 681.a.b.
Gregorius 12. Venetus, 211. Rom. pont. Theologiæ doctor celebris. 690.a.b
Gregorius 13. Bononienſis, 234. Rom pont. moritur Rom. 10. April. 1585. 756. a
Gregorius 14. Pontif. Max. 237. 793. b. Iubilæũ inſtituit. 794. a. quinquies cẽtena millia aureorum ad bellum pro cõfœderatis Galliæ contribuit. Ibid. Ferarienſem ducem honorificentiſſimè excipit. Ibidem moritur. Ibidem Henric. 4. excommunicationis fulmine ferit. 798. a. exercitum 8500. militum in Galliam confœderatis in ſubſidium mittit. 798.a
Gregorius de Valentia Soc. Ieſu Theolog. 814. a
D. Gregorius de patrimonio eccleſiæ. 412.a
Gregorius Conſtantinopolitanus patriarcha, ſentiens cum Catholica eccleſia. 693.b
Gregorius Neocęſarienſis, epiſcopus pont. Magnus, Mirabilis ſeu Mirificus, Theodoſius dictus. 399 b
Graclandia in America. 159.b
Guardaſtallenſe in Longobardia concilium 604.b
Guelphi nigri dicebantur. 161.b
Guelphorum & Gibellinorum factiones Italiam miſcebant. 622.a
Guelphi auctoritatem pontificis Romani contra Cęſarem tuebantur. 622.a
Gueuſiorum, hoc eſt, balatronum nomen Flandrici tumultus retinuerunt. 748.a
Gueuſij ſacras imagines deiiciunt, templa diripiunt, &c. 759.b
Guido Ferrarienſis, auctor Margaritę Bibliorum. 665.b
Guido Caroli Magni comes totam Angliam in deditionem accepit. 530.a
Guido Aretinus monachus S. Benedicti in Italia primus excogitauit nouam rationem cantus, quam ſolmiſicationem vocant. 579.b
Guilelmus Durãdus Miniacenſis epiſcopus, auctor Rationalis. 657.b
Guilielmus a Prato epiſcopus Claromõtẽſis, Ieſuitarum collegium Lutetię condidit. 735.b
Guilielmus 1. dux Normanię, vir pius. 560.a
D. Guilielmus monachus & bibliothecarius Serienſis, ſcripſit hiſtoriam Angl. 594.a
Gulielmus baſtardus ſiue nothus, Normanorum dux. 590.a
Gulielmus dux Aquitanię, & Aruernię comes, Vir pius, Cluniacenſe monaſterium in fundo paterno inchoauit 555.b
S. Guilelmus Biturigenſis epiſcopus. 633.b
Guilelmus Aquitanię dux, & Pictauienſis Comes 615.b D. Bernardi diſcipulus, eremiticum vitę genus reſtituit apud Gallos 619.b
Guillelmus Naſſouius Princeps Auraicus occiſus. 767.b
Guillelm. Gõſagua Mãtuę dux moritur 775.b
Guinea ab Hiſpanis inuenta 705.b
Guiſius dux proditoriè à Poltroto, quem Admiralius & Beza ſubornarant, glande percutitur, & poſt aliquot dies ſanctiſſimè expirat. 744.a
Guiſius Cardinalis Blæſis occiditur. 778.a
Guiſiæ Dux Henrico Regi reconciliatur, & ſe fidei ipſius ſubmittit. 835.b
Gundebaldus Burgũdionum rex, leges Burgundionibus præſcribit. 458.a.b
Guntamundus Honoricho Vandalo ſuccedit. Catholicos ab exilio reuocat. 452.a
Guntrannus Aureliæ rex. 468.a

Hæreſis

H.

HÆreſis Sicariorum. 211.b
Hæreſis, in qua omnia eſſe confuſa, perturbata, incerta, motuum plena. 151.b
Hæreſin condidit Cain contra Dei prouidentiam. 9.b
Hæretica propago quieſcere non poteſt. 203.b
Hæretici quinam ſint. 152.a
Hæretici labefactare conantur donationẽ Conſtantini. 411.a
Hæretici Lutetiæ puniuntur. 723.b
Hæretici combuſti in Flandria. 629.b
Hęretici regni exemplar, in quo omnia ſunt perturbata, & motuum plena, donec pereat funditus. 151.a
Hæretici varij & multiplices comburuntur. 637.b
Hæretici omnes ſunt impoſtores. 484.a
Hæretici reges Ephraim. 150.a.151.b
Hæreticorum ingenium. 159.b.189.b
Hæreticorum ingenium & mos contra Catholicos. 140.a
Hæreticis inſita eſſe ſolet barbaries & crudelitas. 200.a
Hæreticis certum eſt Flandrorum terra ſepulchrum. 756
Hæſitantes hæretici, οἱ διακρινόμενοι. 444 a 445.b
R.Hai Gaon in Babylonia Geonin excellentiſſimus. 574.a
R.Hai Gaon, Gheonem nouiſſimus & doctiſ. 607.b
R.Hakkados ſub Antonino. 225.b
R.Hakados ſummi apud Hebræos nominis. 383.b
Hakkados temporib. Antonini cœperat cõſcribere Talmud Babylonicum. 182.a
Halelu-iah. 77.b
Halyattes Lydorum rex. 219.a
Hamath filius Chanaam. 30.b
Hammonis oraculum in Libya. 79.b
Hanani propheta. 121.a
Hanno Carthaginenſis, affectatæ tyrannidis pœnas luit. 260.a
Hamnum Vermanduæ oppid. Henr. Regi traditur. 839.b
Haphtara, miſſa, ſiue miſſio, ſectio prophetica dicitur. 275.a
Haran frater Abrahæ minor. 36.b
Harã poſt ſeptennium accepit vxorem, anno vitæ octauo natus eſtior. 38.a
Hardenius comes Iauchum hoſti tradit. 833. b. poſtea de proditione accuſatus capite plectitur. Ibid.
Haſadias familiæ dauidicæ princeps. 191.a
Haſmonis Iudæorum princeps. 192.b
Haſſidei, i. Eſſei, ſancti חסידים.
Hatſarmoth filius Ioctan. 35.a
Hauila filius Chus. 29.a.b
Hauila filius Ioctan. 35.a
Heber genuit Phaleg 31.a. diuiſio. 31.b
Heber Hebræorum parens, ſecundæ ætatis patriarcha. 59.b
Hebdomadarius ſacerdos Azarias, qui reſiſtit Oziæ ne ſacrificaret. 128.a
Hebdomas vna continet annos ſeptem, 164. a
Hebdomades 69. à 70. captiuitatis anno, ad Chriſtum patientem. 179.a
Hebdomas ſeptuageſima cadit in Apoſtolos 164.a. in Chriſti mortem. 160.b
Hebdomadæ Danielis. 1.a
Hebdomades Danielis in tres partes diſtribuuntur. 162.a
Hebræus character. 185.b
Hebræi characteres nullo tempore mutati ſunt. 185.b
Hebraicos characteres Enos excogitaſſe 5.b
Hebraicarum literarum forma mutata, 120.a.121.b
Hebraicam, Chaldaicam ſiue Syriacam, Græcam & Latinam linguam Crucis titulo dedicauit. 216.a
Hecatæus Abderites, qui erat in comitatu Alexandri magni ſcripſit librum de vita Abrahami. 44.a
Hedui, in quorum fide & imperio erant Bituriges. 145.b
Hegira, fuga interpretatur, non expeditio 483.b
Heldifeldenſe concilium. 494.b
Helena Adiabenorum regina. 219.b.220.a
Helena à Siluestro conuerſa 415. b. lignum crucis Hieroſolymis inuentum thecis argenteis exornat.
Helena mater Conſtantini duo templa ædificat. 417.b
Heli pontifex. 98.a.99.b
Heli de tribu. Leui Iudex, idémq; Sacerdos. 100.b
Heli ſacerdos, Iudex factus ſacerdotium tranſtulit. 100.a. ſeptimus fuit poſt Aaronem.
Helcias pont. max. 143.a.b.144.a
Heliodorus ſacrilegus ab equite terribili diuinitus in terram eliſus, à duobus iuuenibus leth. aliter flagellatur. 191.b
Heliopolis Ægypti, quæ hodie Damiata. 217.b
Heliopolis, quæ & Thebæ in Ægypto. 86.a
Hellanicus hiſtoriæ ſcriptor. 252.a
Hellus Deucalionis filius, vnde. Ἕλληνες Græci. 86.a
Heluetij ſtipendium primùm à rege accipiunt. 703.b
Heluetij, aſperij, montanſque homines ſoliti alijs diſſidentibus mercenaria auxilia ſubmittere. 721.b
Heluetiorum tria millia occiſa & deleta in Delphinatu. 775.b
Heluidiani ſiue Antidicomarianitæ. 430.a
Heman Zaræ filius. 63.a
Heman Zaræ filius, archimuſicus. 64.a
Heman nepos Samuelis, celebris muſicæ & eruditionis nomine. 108.a
Henoc filius Cain. 9.b
Henoc primogenitus Cain, Cainitarum ſecundus. 10.b
Henoch trãſlatus, magnum eſt myſterium, ad monendum quod eo quoque modo tranſlati homines fuiſſet in æternam vitam, ſi Adam non peccaſſent. 14.a
Henoch ſepelijt atauum ſuum Adam, deinde tranſlatus anno 69. ante Noë ortum, cùm cæteri patres adhuc eſſent ſuperſtites, & huius tranſlationis ſpectatores, vt docerentur non eſſe vanam ſpem immortalitatis. 14.a
Henoch tranſlatus, ne guſtaret mortem, Eliæ ſociandus, vt duo teſtes idonei ſecundo Chriſti aduentui præparentur in confutationem Antichriſti, & in gloriam iudicantis filij Dei. 14.a
Henoch oracula citat B. Iudas 5. b. iſtius libros Æthiopes oſtentant
Henoch ſcripſit de angelis deſertoribus, & eorum ordine, ſcripſit & aduerſus cultores idolorum & fabricatores. 13.b
Henoch libri extabant in 1. eccleſia & proferebantur. 14.a
Henoch genuit Mathuſalem anno ætatis ſuæ. 65.13.a
Henoch pater Mathuſale, fuit trãſlatus, ne malitia mutaret intellectum. 15.b
Henoch æternitatis candidatus. 14.a
Henoch deceſſit adhuc iuuenis in ætatis flore, anno videlicet 365. quæ erat huius æui iuuentus, quot ſunt dies anni ſolaris, vt eius in rebus cæleſtibus peritia indicaretur 14.a. Aſtronomię inuentor, & à Græcis Atlas nominatus.
Henoch tranſlatum fuiſſe dicimus, Hebræi mortuum fere exiſtimant 13 b. Ambulauit Henoch in timore Domini, & nõ ipſe, quoniam non mori fecit Dominus. 13.b
Henoch propter iuſtitiam tranſlatus à Deo viuus in paradiſum, ſub antichriſto cum Elia paſſurus 13.b. ambulatum Deo ac de eius venturo iudicio vaticinatur, tranſlatus ne videret mortem, omnium primus videtur libros conſcripſiſſe aduerſus hæreſim Cainitarum: cuius eſt hoc fragmentum in Canonica Iudæ Apoſtoli. 13.b
R. Henoch magna celebritate profitetur Talmud Cordubæ. 576.a
libri Henoch. 6.a.7.b
Henoch vrbium prima, de nomine primogeniti Cain. 10.a
Henricus cognom. Superbus, pſeudo imperator. 613.b
Henricus 1. dux Brabantiæ. 648.a
Henricus 2. Andegauenſis. Anglorum rex. 650 a
Henr. 1. Francorum rex, templum D. Martini Camporum, Pariſis ſtruxit. 181.b
Henr. 2. an. ætatis 40 haſtæ fragmento per galeam adacto occubuit ex vulnere. 738.a
Henr. 2. Franc. rex, prætextu tituli quo ſe libertatis Germaniæ vindicem appellabat, &c. 731.b
Henr. 3. è Polonia Rex fit Galliæ 61. b. 757.b. prohibet in tota Gallia exercitium religion. prætenſæ reformatæ. 771.a. legatos Germanorum re infecta dimittit ad ſuos 773.b. Lutetia excedit & Carnutum petit. 777.b. edictum fœderis B ælis publicari mandat. 780.a. Germanica, Heluetica, Anglica, Scotica auxilia conſcribit. 781.a Turonum metropolim ſupremi ſenatus ſede honorat. Ibid. cum Henr. Nauarræ Regis colloquitur primum 783. b. Pontiſanenſes obſidet & expugnat. ibidem occiditur à Frath. Iacobo Clemente. Ibidem.
Henricus 4. Franciæ & Nauarrę Rex ad Coutracũ cum Duce Ioyeuſeo pugna decernit, & victor manet. 774. a. Niortium expugnat. 779. b. in caſtris proclamatur Rex Franciæ. 784. a. Pariſienſes obſidet. 787. b. Sandionyſianum occupat. 788. a. cum Pariſienſiũ legatis colloquium. 789. b. Pariſienſem obſidionem ſoluit. 790. a. oppida amiſſa recuperat. 797. b. à Gregor. 14. Pontif. Max. excommunicatur. 897. a Carnutum occupat. 799. b. Nouiodunum expugnat. 801. b. Rotomagum obſidet. 806. a. ad fidem Catholicam redit. 810. a. Ducem Niuernẽſem Romam mittit ad S. Pont. 811. b. ab excommunicatione abſoluitur à Clem. 8. Pontif. Max. 814. a. Rothamagenſem obſidionem ſoluit. 819. b. eius fidei & imperio Lugdunenſes & alij multi populi Galliæ ſeſubijciunt 827. b. rex inauguratur & coronatur apud Carnutes. 829. b. ei Pariſienſes ſe dedunt 831. b. item multæ Galliæ vrbes. 835. b. vulneratur à Ioanne Caſtellio. 835. b. equites aliquot ord. S. Spiritus creat 836. a Philippo Regi Hiſpan. & ipſius ſubditis bellum denunciat. 837. b Lugdunum magna pompa ingreditur. 841.b

841.b. Feram occupat 844.a. Ambianum 844.a. Rothomagum ingreditur. 844.a. Pacem init Hiſpa.Rege,& Sabaudiæ Duce 844.a. iuramēto confirmat 845.b. ſclopetorum& harquebuſarum vſum interdicit tota Gallia 866.a. Iuramenta blaſphemias 847. Duella. 848.a
Henricus 8. Ang.rex à Maiorum relig.defecit. 724.a.728.a
Henricus 7. Imp. pro more Mediolani Ferrea corona decoratur 667.b. veneno ſublatus à Dominicano cum ſacroſanctum Chriſti corpus ſumeret.
Henricus 2. cum vxore ſua S. Cunigunda vouet. 575.b.577.b
Henricus Imper. Latronibus & ſicarijs veniam dabat, vt ipſis in bello vteretur. 557.b
Henricus Anglorum rex Francos vicit in Aquitania. 643.b
Henricus I. Angliæ rex totam Normaniam obtinuit. 605.b
Henricus Guiſiæ Dux germanorum exercitū delet fugatque 775.b. tumultū Pariſienſem ſedat.777.b. Blæſis occiditur. 778.a.
Henricus Dux Guiſiæ iunior, ex arce Turonenſi elabitur 800.a. Declaratio ipſius pro ſacro fœdere. ibid. ab Henrico 4. prouinciæ gubernator conſtitutus.842.a Maſſiliam occupat, & in poteſtatem Regis reducit. 843.b
Henricus Borbonius Princeps Cōdæus vxorem ducit.775.b. moritur. 777.b
Henricus Cōdæus princeps à Pictauis abducitur, & in fide Catholica inſtituitur. 816.a
Henricus Dux Nemoreus Lugdunum venit. 840.a. moritur. 799.b
Henricus Caietanus Cardinalis à Sixto V. in Galliam miſſus. 785.b. Romam redit. 793.b
Henricus Cardinalis Portugal.rex moritur. 761.b.
Henricus Menantholius Pariſ.Med.Mathemat. artium profeſſor regius Henrico Regi ob partam pacem gratulatur. 845.b
Henricus Penneterius Miniſter Caluiniſmum eiurat. 753.b
Henricopolis, quòd Henrici 2. auſpicijs & ſumptibus ſuſcepta eſſet nauigatio 755.b at nauigatio parum ſucceſſit. 756.a
Her anno octauo duxit filiam hominis Chananæi, nono Onan. 38.a
Heu filius Chanaan. 30.b
Heractas Origenis diſcipulus. 392.a.393.a
Heraclidæ in Peloponeſum deſcendunt 105.b
Heraclitus flens hominum ſtultitiam & vanitatem. 241.a
Heraclius Iudæos omnes baptizari iuſſit aut exulare 484.a.485.b.
Heraclius vltimus è Latinis Hieroſolymorum patriarcha. 628.a
Herbipolenſe concilium. 611.a.657.a
Herculis labores & ærumnæ ex robore & caſibus Samſonis à Poëtis depinguntur 98.a
Hercules certamen Olympicum apud Græcos inſtituit. 94.a
Hercules cum Amazonibus bellum gerit, eáſque opprimit. 94.a.95.b
Hercules Antæum lucta vicit 96.a. Argis regnauit, primus ex maximis piratis, igne perijt.an.52.vixit. 46.a
Heribertus Lotharij filius, Pariſiorum rex ob inceſtas cum duabus ſororibus nuptias, a S.Germano fuit excommunicatus. 469.b
Herigerus abbas Lobienſis, ſcripſit libr. de Corpore & ſanguine Chriſti. 573.b
Hermes apoſtoli Pauli diſcipulus 373.b. qui & Paſtor dicitur.
Hermes Triſmegiſtus philoſophus numinis inſtar apud Ægyptios cultus. 81.b
Hermodorus Epheſius, legum Roman.interpres, ac penè auctor. 249.b
Hermolaus grammaticus. 467.b
Hermolaus Barbarus, Patriarcha Aquitanienſis. 708.a
Hermophilus cæcus Theopompum geometriam ſine radio docet. 260.a
Herodes Agrippa ingratus Antipam apud Caligulam accuſauit. 217.b.218.a
Herodes ludos ſcenicos,& gladiatorum lanienas inſtituit. 205.b
Herodes pontificiam dignitatem corrupit 205.b. venale ſacerdotium reddidit.
Herodes primus alienigena Iudæorum rex. 204.a
Herodes Aſcalonita 204.b. Herodes magnus. 204.b
Herodes confirmatur in regno ab Auguſto 337.b
Herodes omnes cum tota poſteritate intra centum annos conſumpti ſunt. 207.a
Herodes pueros in Syria, inter quos & filiū ſuum necat. 226.a
Herodes primus omnium Iudæorum ducum externum militem conduxit 197.b tria millia talētorum è Dauidis ſepulchro effodit.
Herodes primum tutor Galilææ à Cæſare, deinde Iudææ Tetrarcha ab Antonio, denique ab Triumviris rex conſtituitur. 204.a
Herodes populum auarè impotenterque tractauit. quadraginta Scholaſticos nobiles profanationem templi non ferentes cum ipſorum præceptoribus viuos crudeliſſimè cremauit. 205.b
Herodes in hoc vno laudatur, quòd Phariſæos ſapienteſque coluerit, neque à phariſeis, neque ab Eſſenis exegit ſacramentum 205.b. eius crudelitas. 206.b
Herodes Samariam inſtaurauit, Galilæam ſubiecit.196.a. Hieroſolymitanos muros vetuſtate collapſos reſtaurauit: principatu ſacerdotio, & prophetiæ dono clarus à Phariſęis contemptus ad Sadduceos ſe contulit. 197.b
Herodes Antipatri Idumæi filius, occaſione belli ciuilis inter Cæſarem & Pomp. ad regnum peruenit. 203.b
Herodes Agrippa rex Iudææ & Samariæ D.Iacobum occidit, & D.Petrum in carcerem coniecit.219.b. conſumptus à vermibus expirauit.
Herodes Antipas ab Herode Agrippa accuſatus, Lugdunum in exilium cum Herodiade mittitur, illic vterque miſerabiliter & in ſumma egeſtate moritur pœnas luens interfecti Ioan. Bapt. & ipſiuſ Chriſti. 219.b
Herodes moriēs reliquit regnum Archelao, & Antipæ Herodi Tetrarchiam. 200.b
Herodes in tanta impietate haberi voluit pius, templum à fundamentis inſtaurauit, ac magnificentius reddidit. 206.a
Herodes rex Calchidis, Herodes Agrippa poſt Philippum Tetrarcha à Caligula factus, deinde rex totius Iudææ à Claudio creatus, quem corroſerunt vermes. 206.b
Herodias vxor Philippi, concubina Antipæ. 206.b
Herodianus hiſtoricus. 394.a
Herodotus ſuam Ægyptiorum hiſtoriam à Cheope orditur. 156.a
Herodotus pater hiſtoriæ, non hiſtoriam ſed mythiſtoriam, hiſtoriam fabuloſam ſcripſit. 253.b
Heroicum carmen Græcis non debemus. 79.b
Heroica tempora, à re quæ nihil certi extat apud Græcos, incurrunt in ſæculum Samſonis. 99.b
Heroum ętas. 2.a
Herudfordianum concilium in Anglia. 495.a
Heſiodus Aſcræus poëta & ſacerdos muſarum in Helicone, centum annis poſt Homerum 126.a Theogoniam ſcripſit.
Heth filius Chanaan. 30.b
Heua mater generis humani, annis decem poſt Adam moritur, anno vitæ ſuæ & mundi conditi. 940.16.a
Hexameron ſiue opificium ſex primorum dierum Moſes in Geneſi duntaxat deſcribere inſtituit. 3.b
Hexapla, i. ſextuplicia propter ſex interpretationes in vnum volumen coactas. 283.b
Hiarbas priſcus in Libya. 68.a
Hiarbas rex libyæ. 60.a
Hicſi 65.b. paſtores potentiſſimi. 68.a
Hicſi populi antiquiſſimi. 6.a
Hiel ædificauit Iericho. 123.b
Herenias reliqua Regum edidit. 130.b
Hieremias Lanctius Medicus. 758.a
Hieron ſyracuſanorum rex. 246.b. 248.
Hieron rex ſyracuſ. 268.a
D.Hieronymus multa in eccleſia inſtituit. 428.a. eius magna laus.
Hieronymi liber contra Apoſtatas, qui dicebant Chriſtianos eſſe impetitos.435.b
D. Hieronymus pſalterium per ferias diſtinxit 426. presbyter Cardinalis Damaſo charus. 426.a
D.Hieronymus de Origene, qui dum ſacros libros emendare optaret, corrupit. 282.a 283.b
Hieronymi verſio veracior in ſententijs, & clarior in verbis. 425.b
Hieronymus ſolus vetus teſtam.de Hebræo in Lat.conuertit. de Græco, ante eum ſex erant conuerſiones. 439.b
D. Hieronymus non modò veteres editiones emendauit, ſed etiam ſeptimam de ipſo Hebraico multò incorruptiùs tranſtulit. 283.b
Hieronymus corpore defecto, cùm è lecto ſeſe erigere non poſſet, niſi apprehenſo fune, qui de trabe pendebat, obijt in Bethleem anno Chriſti. 422. & 91. ætatis ſuæ. 439.b
Hieronymus Ægyptius. 24.a
Hieronymus Burgenſis, Catalaunenſis epiſcopus & Comes, de pietate & literis bene meritus. 753.b
Hierony. Villarius ſacratur Vien. Archiepiſ. 846.a
Hieronymus Cardanus medicus Romę moritur. 757.b
Hierophile ſibylla Delphica. 93.b
Hieropolitanum templum Hieroſolymitano ſimile. 191.a.b
Hieroſolyma erat omnium vrbium Orientis clariſſima & ampliſſima. 186.a
Hieroſolyma capitur, vndecies centena mil

lia fame & gladio perierunt. 373.b
Hieroſolymitanum concilium. 416.b.443.a 487.a.613.a
Hieroſolymitanus patriarcha Germanus hodie ſedet. 753.b
Hieruſalem primarium eccleſiæ ſuæ thronum quare non poſuit. 361.b.362.a
Higinus Athenienſis,10.Rom.pōt.epiſtolas duas ſcripſit. 382.a.b
Hildemenſe concilium. 721.a
Hillelis doctoris inſignis 80. diſcipuli. 200 a.241.b
Hillelis Minimus eruditione diſcipulorum, vniuerſum cabbalæ & ſcripturarum corpus,cunctas etiam philoſophiæ partes exactiſſimè tenebat. 205.b
Hilarius Arelatenſis. 436.a
Hilarij magna laus. 424.b
Hilarius Sardus,48.Rom.pont. 447.a.b
Hilarius Pictauorum epiſcopus hymnum Angelorum in lat.conuertit,& in Miſſam includit. 419.b.420.a
S. Hildegardis miraculis & propheriis illuſtriſſima. 619.b
Hilpericus Francor. rex à ſatellite confoſſus eſt. 491.a
Hilpericus Francorum rex multos Iudæos baptizari iuſſit. 470.a.471.b
Hipparchus aſtrologus. 302.a
Hipparchus Piſiſtrati filius,Athenis occiditur vt tyrannus. 238.a
Hippocrates medicus in Theſſalia. 185 b
Hippocrates Pythagoræ diſcipulus,medicinam in lucem reuocat. 252.a
Hippolytus martyr. 396.a
Hippolitus Aldrobrandiuus Cardinalis legatus in poloniam mittitur. 777.b. Pacem componit inter Sigiſmūdū Regem pol.& Maximilian.Archid. 782.a S.Pontifex creatur 807.b
Hippomenes Ath.quartus decennalis princeps. 143.b
Hipponenſe concilium. 435.a.444.a
Hiram rex Tyri. 110.a
Hiras Hiraites ſacerdos Dauidis. 108.a
Hiſpalenſe .i. concilium contra Arrianos. 472.b
Hiſpalenſe 2.concilium. 482.b
Hiſpaniæ regnum chronica incipiunt.437.b
Hiſpanicum concilium. 515.a
Hiſpani die ſabbati ceſſant ab omni opere ſub horam veſpertinam. 459.a
Hiſpanorum opus eſt, expugnare infideles & paganos. 705.b
Hiſpani verſus occidentem ſulcato mari nouum orbem adeunt. 118.a
Hiſpanicæ claſſis naufragium. 778.a
Hiſtoriæ græcæ ſcriptores 252.a
Hiſtoria regni hæretici liquidò narrari non poteſt. 150.a.151.b
Hiſtoria mira & prodigioſa Dæmonis & Angeli qui viciſſim apparuerunt iuueni in Spandauia. 834.a
Hiſtriones Italia pelluntur. 211.b
Hiſtoricum ſæculum incipit. 150.a
Hiſtrus in ponto. 145.b
Hobal filius Iectan. 55.a
Holda propheriſſa. 143.a. 144.a
Hollandiæ confœderatorum edictum contra Catholicos & Ieſuitas. 843.b.& 844. a
Holophernes contra Cilices, Siros, Iudæos,donec ei Iudith caput præſcinderet. 232.a
Homerus mendaciorum ſcriptor. 242.a
Homeri fabulæ innumerabiles de bello Troiano. 99.b
Homerus non modò cæcus fuit, ſed & victum errans per omnes propè terras ſibi emendicabat. 219.b
Homeri & Heſiodi animas pendentes ex arbore ſerpentibus illas vndique vexantibus graues dare pœnas eorum cauſa, quæ finxerunt de dijs. 119.b
Homerus centum annis plus minus poſt bellum Troianum 119. b. ſexcentis ante Ariſtotelem, Meleſigenes ante cæcitatem appellabatur, eius ortum ſeptem Græcorum ciuitates glorioſè ſibi vendicabant: cuius poeſi nullum opus apud Græcos vetuſtius extare in confeſſo eſt. Sibyllinos verſus plurimos ſuis verſib inſeruit.
ante Homerum multi poetæ in Græcia extiterunt. 119.b
Homerus iunior,vnus è pleiadum numero. 284.a
Homo ſibi relictus eſt poſt lapſum. 7.b
Homo poſt lapſum neceſſariò moritur. 7 b
Hominem fecit Deus ætate, ſapientia, virtute,ſcientia perfectum. 4.a
Homines primi longæui quia natura erat ſimplicior & incorruptior. 5.b
Homines primum in Attica fuiſſe natos alij aſſeruerūt,alij in Arcadia,alij in Ægypto, alij in Scythia. 5.b
Honi Megalites gladiis militum confoditur. In numero diuorum ponitur in Hebr.breuiarijs. 203.b
Honorarium pro Miſſis dari. 753.b
Honoricus ſuccedit Genſerico, qui multò crudeliùs Catholicos eſt perſecutus. 450.a.b
Honorius 1. Campanus,72. Rom. pontif. 483.a.b
Honorius 2. ſedit contra Alexandrum. 589.a.pſeudopapa. 590.b
Honorius 2. Imolenſis, 169. Rom. pont. 608.a.b
Honorius 3. Romanus, 183. Rom. pont. 640.a b
Honorius 4.Romanus,196.Rom.ponti. 657 a.b.vir bonus & integer.
Honorius presbyter Auguſtodunenſis. 603.b
Horas obſeruaſſe primus dicitur Mercurius Triſmegiſt. 280.a
Horatius, vita incontinentiſſimus, ſententijs grauiſſimus. 343.b
Horcena vrbs in Germania. 101.b
Hormiſda Fruſinonius Campanus,54.Rom. pontif. reliquit multas epiſtolas decretales. 458.a.b
Horologium ſciotericum, id eſt ſolare 245.b
Horologium Achaz celebratur,cùm Græci & Latini trecentis annis ante Chriſtum neque quadrantes,horologia, neque horas haberent. 137.b
Hortenſia Hortenſij filia, luculentam orationem ad Auguſtum habuit. 343.b
Hortenſius conſul. 321 b
Hortenſius occiſus eſt cum Caſſio & Bruto. 334.a
Hortus Eden in Meſopotamia. 7.b
Hortus voluptatis, futuræ vitæ immortalis typus. 21
Hoſius centeno maior moritur. 424. a. Hoſij deliramenta.
Hoſius Cordubenſis. 422.a
Hoſius Cardinalis moritur. 761.b
Hoſpitaliorum D Ioannis ordo. 605.b
Hoſpitalarij D. Ioannis equites Rhodij. 666.b
Hoſtanes de Magia ſcripſit. 265.b
Hoſtienſis epiſcopus pallio vtitur, & pontificem Rom.conſecrat. 417.b
T Hoſtilius Rom.rex. 137.a
Hozai propheta. 143.a
S.Hugo monachus Cluniacenſis 581.b
Hugo D.S. Victore Pariſienſis theologus. 608.a
Hugo Cardinalis S. Sabinæ ſcripſit in vniuerſam ſcripturam,iuxta quadruplicem ſenſum. 645.b
Hugo Capetus Francorum rex. 511.b
Hugo Capetus,Comes Pariſienſis. 570.a
Hula filius Aram. 29.a
Humanum ſanguinem non fundere. 26.a
Hundeus Normanorum rex, fidem amplexus, à Carolo de baptiſmo ſuſcipitur. 548.a
Hungariæ regnum incipit. 565.a 574.a
Hungarorum duces præcipui. 561.b 562.a
Hus filius Aram. 29.a
Ioann. Hus pſeudoeuangeliſta Bohemorum. 684.a
Hyacinthus Polonus in Catalogum SS. refertur. 811.a
Hyberni ſiue Scoti fidem Chriſti recipiunt. 417.b
Hydrautica, i. organa, in Francia tunc primum incipiunt. 514.a
Hydrophobeticum, aquas metuentem,Baldum interijſſe. 681.b
Hymni ab Hilario & Ambroſio compoſiti. 420.a 421.b
Hymnographi apud Græcos. 548.a
Hypapentes Domini dies feſtus. 465.b
Hyperemneſtra Danaifilia ſacerdotio fungitur. 93.b
Hyrcanus filius Alexandri pont. 201.a
Hyrcanus ex vna camera tria talentorum millia eruit. 216.a
Hyrcanus octogenarius occiditur. 205.b

I

IAbel filius Lamech Cainitarum ſeptimus. 13.a
Iabel à Caino ſeptimus,ab Adamo octauus, Paſtoritiam nece Abelis intermortuam reſtituit. 15.b
Iacob & Eſau nepotulos ſuos Abraham ex Iſaac ſuſcepit. 42.a
Iacob & Eſau ex vno concubitu ſatii differentibus planè naturis, aſtrologorum vanitatem coarguunt. 54.a
Iacob prandet domi ſuæ 75.b
Iacob ſuſcipit Beniamin, Rachelem ſepelit, & Deboram 58.a. viginti duos an. Iſaac ſenem ſua præſentia conſolatur & curat. Iacob qui & Iſraël cognominatus poſt angelicam luctam, omnium primus votum nuncupauit Deo. 57.b
Iacob vixit cum auo Abrahamo annos quindecim. cum Sem patriarcha 50.cum patre Iſaac.120.&c. 57.b
Iacob per annos 12. deliteſcit apud ab-

auum

auum Heber metu fratris Eſau. 57.b
Iacob ducit Liam vigeſimum ſecundum agentem,inde poſt dies ſeptem Rachelem Liæ gemellam, quæ & ipſa proinde agebat vigeſimum ſecundum. 57.b
Iacob anno ætatis 63.benedictionem & prærogatiuam primogenituræ à patre conſequitur. 57.b
Iacob deſcendit in Ægyptum,annis 130.natus. 57
Iacob è Meſopotamia rediens,patrem Iſaac in Hebron inuenit. 54.a
Iacob annos trãſegit in Meſopotamia, patri miniſtrauit poſt reditum ſuũ è Meſopotamia 22.annos 57.b.
Iacob moritur poſt tot exilia & cruces,anno 17.poſt deſcenſum in Ægyptum. 58.a
Iacob Ioſephi viri Mariæ pater. 206.a
Iacobæi manſerunt in Ægypto 430.annis. 61.a.b.62.a
Iacobini eccleſiæ conciliantur. 694.a
Iacobitæ hæretici. 482.a
Iacobitarum ſecta. 447.b
Iacobus frater domini,de templo præcipitatur,iuſſu Anani pontificis 221.b rexit eccleſiam Hieroſolymitanã 30. annis
Iacobi tres, quorum duo Apoſtoli, tertius ſimpliciter Frater Domini epiſcopus Ieroſolymitanus appellatur. 221.b
Iacobus Ioannis frater,decimo anno à morte Chriſti occiſus eſt. 219.b
Iacobus Iuſtus apoſtolus,frater domini Hieroſolymis ann.dom.34.ſedit. 369.b
Iacobus frater domini Liturgiam ſiue miſſam promulgat.quæ Græcè habetur 221.b primus ab Apoſtolis conſtitutus fuit epiſcopus & λειτουργός. 221.b
Iacobus Rex Scotiæ obſidetur à ſuis. 775.b vxorem ducit. 786.a.ei filius naſcitur & baptizatur 833.b
Iacobus comes Badenſis fit catholicus.786.a
Iacobus Dauid Perronius ab Henric.Franc. rege Romam miſſus ad Clem.8.814.a.procurator regis pro abſolutione impetranda Ibid. ordinatur ſacerdos 817. b. ſacratur epiſcopus Ebroicenſis. ibidem.
Iacobus à ſancta Maria Luſitanus Theologus & concionator celebris 818.a
Iacobius Dalechampius medicus Lugdunenſis moritur. 777.b
Iacobus Pontius Medicus. 758.a
Iaddus ſacerdos, quem Alexander ſumma veneratione proſecutus eſt. 185.b
Iaddus qui occurrit Alexandro magno, Simon Iuſtus appellatus eſt. 188.a.b
Iair Galaadites de tribu Manaſſe. 94.b
Iannes & Mambres, magi Ægyptiorum qui Moſi reſtiterunt 66.a. principes incantatorum.
Iair ciuitates 20.condidit. 94.a
Iannes Moſis reſtitit. 64.a
Iannes vltimus princeps de domo Iechoniæ 192.a
Ianuæ ſeu Ianizeri ex Chriſtianorum filijs eliguntur. 694.a
Ianuarius vndecimus menſis. 2.a
Ianus primus in Italia regnat. 0.a.b
Ianus Noe dictus ob vini inuentum.Iam vinum dicitur. 24.a
Iao religioſius profertur ,quàm Iouis dæmonis nomen. 77.b
Iaphet filius Noe primus. 20.a
Iaphet ab Heſiodo Iapetus nominatur. 28.a
Iaphet ſe mari audacter commiſit vnde Audax Iapeti genus. 25.b
Iapetus Europæorum & Septentrionalium pater. 27.b
Iapponenſes tres Reges legatos Romam mittunt ad Gregor.13. 755.b.
Iared genuit Henoch anno ætatis ſuæ 162 12.b
Iared omnium diutiſſimè vixit,dempto Mathuſale. 12.a
Iared propheticè appellatus, quoniam eius ætate fuit maximus mundi deſcenſus ſiue declinatio in religiones varias. 12.a
Iaſon Argonautarum princeps. 93.b
Iaſon frater Oniæ 191.b.qui Ieſu dicebatur. 192.b
Iaſon Cyrenæus quinque libros ſcripſit de reb.Machab. 306.a
Iauan filius Iaphet. 29.a
Iauan Græcorum ſator, 29.a
Iaurinum ſiue Raab à Turcis obſidetur 833.b expugnatur. ibidem
Iberus rex Hiſpaniarum ſecundus. 57.b
Ibis poëma Callimachus condidit. 289.b
Ἰεσσαῖοι Chriſtiani. 220.a
Iddo propheta. 112.b
Iddo vates. 151.a
Idioma Sanctum,Aramæum. 185.b
Idiotæ Hebræo charactere,& Aramæo idiomate vtebantur 185. b. Samaritani, idiotæ.
Idololatria vetus poſita erat in cultu ſiderũ, militia cæli. 90.a
Idololatria diaboli inuentum. 13.b
Idololatria cœpit tempore Enos. 10.a
Idolomania vigebat temporib.Abrahæ.41.b
Idolorum prima mentio 59.b
Idola non colere,naturæ præceptum. 26.a
Idola obmutuiſſe concionãtibus Apoſtolis. 227.b
Idumæorum rex primus, 59.b
Idumæorum ſacrifici Chriſtianorum. 413.b
Iechonias tranſmigrationis tempore regnauit. 146.a.147.b
Ieduthun propheta. 106.b
Iehiel filius Zachariæ. 123.a.b
Iehoua vel Ioua nuſquam exiſtit in rerum natura 77.b. noua,irreligioſa,imperita, aliena & barbara pronunciatione, dicitur Iehoua.
Iehu omnem progeniem Achab ,deleuit, multa piè fecit 156.a.in impietate.
Iehu filius Anani vaticinatur contra regem Iſrael Baalan. 122,a.123.a
Ieiunare die Dominico,& die Iouis non licet. 409.b
Ieiunia quatuor temporum,in quibus ordines ſacri conferuntur,inſtituta à Calixto. 390.a
Ieiunium in quadrageſima feria quinta inſtituit Gregorius. 502.a
Iephte infamis quidem natalibus,fide & pietate nobilis, ſanctiſque veteris teſtamenti aſcriptus. 95.b
Iephte ad Aram filiam ſacrificauit 95. b. perpetuæ duntaxat virginitati conſecrauit,dicunt recentiores.
Iephte è tribu Manaſſe. 93.a.b
Iera filius Iectan. 35.a
Ieremias vates. 143.a.144.a.148.a
Ieremias prophetiæ munere fungitur ann. 41.à ſuis trahitur in Ægyptum, ibi philoſophiæ incunabula poſuit , ſecretiore ſapientia hierophantas imbuens. 234.a
Ieremias hodie in patriarchatu Conſtantinopolitano 142 patriarcha. 753.b
Ieremias Conſtantinopolitanus patriarcha ad Henricum 3.Franc regem ſcribit. 764.a
Ieroboam Iſraelitarum rex. 121.b
Ieroboam Iſraelitas ad rebellionem inflammauit. 117.b
Ieroboam filius Nabat de tribu Ephraim hæreticus. 151.a.b.152.a
Ieroboam filius Nabat regni decem tribuum conditor. 120.b
Ieſca,quæ & Sara filia Haran 38. a. quæ pulchritudine ſua excitabat homines ad ſui conſpectum.
Ieſſe,ſiue Iſai princeps Iuda. 101.a
Ieſuatarum monaſticus ordo. 684.a
Ieſuitarum ordo confirmatur. 724.a
Ieſuitarum initium. 715.b
Ieſuitarum collegium Claromontenſis epiſcopus Lutetiæ condit. 735.b
Ieſuitæ ab vniuerſitate Pariſienſi. coram ſenatu in ius vocantur 833.b. ea lis ſuſpenſa & retenta à Senatu Ibidem. Lutetia & & aliquot alijs Galliæ vrbibus expelluntur 835.b.Turnoni tolerantur. 848.a
Ieſus filius Syrach auctor Eccleſiaſtici.284.a. 288.a
Ieſus filius Syrach Eccleſiaſticum Hebraicè ſcripſit.189.b è 72.interpretib.fuit.
Ieſus,qui ſuum in Iaſonis nomen transformauit 192.b
Ieſus filius Ioſedec 182.b
Ieſus Gamalielis filius,pontifex 221.a
Ieſus,ſiue Ioſue,minimus filiorum Baiazetis, Chriſtianæ religionis initiatus 690.a
Ieſu nomen Paulus in epiſtolis quingenties vſurpat vſqueadeò ei erat amabile & ſuaue 364.a
Iethro ſocer Moſis 86.a
Iezabel impia,filia Ethbaal regis Sidoniorũ. 154.a
Ignatius Alexandriæ patriarcha. 365.a
Ignatius antiphonarum & hymnorum primus auctor 427.b
Ignatius Ioannis euangeliſtæ diſcipulus,primus inſtituit antiphonos hymnos in eccleſia 375.b.377.b
Ignatius Loyola Hiſpanus,Societatis Ieſu fratrib.initium dedit. 715.b
Ignis ſacer in puteum merſus 186.a
Ignis ardens à Callinico architecto Syro excogitatus.494.a.*ſeu gregeois*
Ignis Larſam fugit Abraham,quam tyrãnus Nimrod vrgebat 41.b
Illerdenſe concilium in Hiſan. 457.a
Iliadem Homeri nucis putamini incluſam fuiſſe 722.a
Illyricum concilium de Trinitatis vnitate. 428.b
Imago Dei in naturalibus mentis facultatibus 4.a
Imagines ſacræ adorandæ 517.b
Imagines ſacræ in templis habentur, & ſunt in aliqua veneratione, vt quæ imperitioribus ſint loco ſacrarum literarum. 494.a
Imagines Chriſti & Sanctorum venerandas eſſe 453.b
Imarus rex Libyæ 249.b
Immobilis Eccleſiæ ſedes 410.a
Imperatrix Maria,filia regis Aragonum , ob adulteriũ publicè igne concrematur,571.b
Imperij per barbaras nationes laceratio 359.b.
Imperium tranſlatum à Græcis ad Francos 518.a
Impij aſtris,naturæ caſui vel humanæ induſtriæ tribunt,quod à Dei gratia vel iudicio eſt profectum. 14.a
Impreſſoria ars,nouum ſcribendi genus,anno 1440.excogitata in vrb.Moguntinenſi. 695.b.697.b
Imra Æthiopum rex , inter ſanctos relatus: miraculis clarus ,ſuis precib.ſiſtit curſum Nili. 631.b
Inachus Argiuorum rex primus. 83.a
Incendium horrendum ,in vrbe Monaſterienſi. 821

ab Inceſtu propinquorum, naturæ præceptũ 26.a
Indictiones incipiunt 417.b
Indictiones ſubſtitutæ olympiadibus 130.a
Indictiones Conſtantinianæ 410.b
Indictionum Conſtantini Magni initium 2.a
Indictiones incipiunt ann Dom.313. quæ 15. annorum ſpatio definiuntur. Indictio certi tributi genus 409.b.410
Indorum ſator fuit Ioctan. 35.a
Indi in ſuis Chronicis Adami patrem & præceptorem fingunt 5.b
Induciæ inter Henricũ 4. Franciæ Regem & confœderatos in Gallia 811.b
Indulgentias quòd primus Gregorius dederit, eſt error. 475.b
Ingelheimenſe concilium 562.b.563.a. 567.a
Innocentiũ quatuordecim millia occiſa ſunt. 208.a
Innocentius 1. Albanus, 42. Rom. pontif. multa inſtituit 436.a.b
Innocentius 2. Romanus, 170. Rom. pontif. 610.a.b
Innocentius 3 Anagninus, 181. Rom. pontif. 636.a b
Innocentius 4 Genuenſis, 186. rom. pontif. 145.a b. pater iuris.
Innocentius 5 Burgundus 191. rom. pontif. 654.a.b Dominicanus.
Innocẽtius 6. Lemouicenſis, 205. Rom. pont. 678.a.b. Canoniſta maximus.
Innocentius 7. Sulmonenſis, 210. rom. pont. iuriſperitus, comis ac blandus. 689.a.b
Innocentius 8. Genuenſis, 221. rom. pontif. 704.a b
Innocentius 9. Sum. pont. 238. 802.a.803.b. bullam de non alienandis bonis eccleſiæ confirmauit. ibid. duos Cardinales creat 804.a. moritur ibid.
Ino in Pannonia 415 b
Inquiſitionis officium inſtituitur 706.a
Inſtrumenta muſica decem generum. 106.a. 107.b
Integra vrbs in Phrygia, cuius magiſtratus & ciues omnes erant Chriſtiani, incendio cremata eſt. 403.b
Intercalatio Cæſariana correcta eſt ab Auguſto 213.b
Intrauit vt vulpes, regnauit vt leo, mortuus eſt vt canis, Bonifacius 8. 660.a
Inuentio rerum non eſt ita recens, vt Græci putant 55.b.56.a
Inuentores rerum ingenioſi fuerunt primi homines. 5.b
Inundatio mira & prodigioſa in Berenburg. 838.a
Io, vel Iſis, artem molendi pinſendique docuit 91.b
Ioachas pontifex 122.b
Ioachas rex Iudæ 19. Ioſiæ filius, ſanguinarius & impius 145.a.b
Ioachim, qui & Iechonias, à populo dux conſtituitur. 146.a.148.a
Ioakim, Eliakim rex Iudæ 20. Ioſiæ filius, impius fuit. 145.a.b
Ioachim rex, qui & Eliachim ob ſignificationis ταυτότητα. 206 a
Ioachim pontificatum ſuſcipit & adminiſtrat 185.a.b. librum Iudith conſcribit.
Ioachim pater fuit B. Mariæ virginis 206 a
Ioachim B. Mariæ parens naſcitur, Eliachim & Eli. 201.a
Ioam vates. 151.a
Ioam prænunciat Ioſiam deſtructurum idololatriam 120. a Iadon vocatur à Ioſeph Semeas à Terbula.
Ioanan ben Zachai, diſcipulorum Hilletis minimus 205.b. vniuerſum ſcripturæ corpus tenebat.
Ioanna puella, anno ætatis circiter 20. Aureliam vrbem obſidione Anglorum qui Lutetiam poſſidebant liberat 693.b
Ioannes Baptiſta Chriſti præcurſor 210.a
Ioannes Apoſtolus in Pathmum inſulam relegatur, 375.b. Euãgelia & epiſtolas dictat reuerſus ab exilio
Ioannes Euangeliſta moritur 358.b
Ioannes ſua morte clauſit centeſimum Chriſti nati annum 376.b
Ioãnes Damaſcenus Theologus multa Græcè ſcripſit 506.a
Ioannes à deuicto quodam Hyrcano, Hyrcanus dictus eſt 196.a.b
Ioannes Hyrcanus pontifex 309.a
Ioannes Francorum rex ordinem equitum Stellæ auſpicatur 677.b
Ioannes rex Franc. Burgundiam Galliæ regno coniunxit 681.b
Ioannes Cabadis dux egregius, poſtea mendicando victum quæſiuit 463.b
Ioannes Storeus Anglus Lõdini illuſtri martyrio ad ſuperos migrauit 748.a
Ioannes Hiſpalenſis in captiuorum ſolatium ſcripturam in Arabicam tranſtulit 598.a
Ioannes Indorum Patriarcha, vnus de maximis, Romam venit ad Calidecum pontificem 607.b
Ioannes Indiæ presbyter & rex. 607.b
Ioannes abbas Chronicon ſcripſit 472.a
Ioannes de Columna, auctor libri cuius titulus eſt, Mater hiſtoriarum 670.a
Ioannes à temporibus annos 361. vixiſſe fertur 613.b
Ioannes Gutembergius Argẽtinenſis, artem impreſſoriam primus excogitauit 695.b
Ioannes Marquiſius Medicus Lugduni 758.a Chronologiam Gilberti Genebrardi auget, & ab anno 1584. ad annum vſque 1599. perſequitur 767.b
Ioannes Brunnæus è miniſtro fit catholicus 765.b
Ioan. Baſilius Dux Moſchouiæ phreneticus moritur 767 b
Ioan. Regiomontani mathematici de anno 1588. prognoſticum 779.b
Ioannes Orientalis Friſiæ comes moritur 802.a
Ioannes Tardif conſiliar. Reg. Pariſiis occiditur 804.a
Ioannes Caſimirus Dux Palatinus moritur. 806.a
Ioannes Georgius Brandeburgenſis, à Proteſtantibus Argentinenſis Epiſcopus eligitur 808.a
Ioannes Serranus Caluinianus miniſter moritur 818.a
Ioannes Comes à Manderſcheit, Epiſcopus Argentinenſis moritur 821 b
Ioannes 3. Sueuorum rex moritur. 823.b exequiæ eiuſdem 830.a
Ioann. Caſtellius Lutetiæ condemnatur, & ſupremo ſupplicio afficitur 835.b
Ioan. Saracenus Abbas S. Vedaſti creatur Archiepiſcopus Cameracenſis 843.b
Ioannes 1. Tuſcus, 55. Rom. pontif. 459. a b
Ioannes 2. Romanus, 58. Rom. pontif. 462.a. b 463.b
Ioannes 3. Romanus, cognomento Catilina, 63. Rom. pontif. 468.a.b
Ioannes 4. Dalmata 74. Roman. pontif. 487. a.b
Ioannes 5. Antiochenus, 84. Rom pont. 495. a.b.496.a
Ioannes 6. Græcus, 87. Rom. pontif. 499. a.b
Ioannes 7. Græcus, 88. Rom pontif. 499. a.b
Ioannes 8. romanus doctor, antea Cardinalis, 110. Rom. pontif. 543.a.b
Ioannes 9. quem hæretici nugantur ementito ſexu ſediſſe in ſede pontif. eſſe autem fabulam multis argumentis euinci poteſt. 538.a.539.b.540.a
Ioannes 10. Romanus, 126. Rom. pontifex. 556.a.b
Ioannes 11. Romanus, 129. Rom. pont. 558. a.b.
Ioannes 12. profugus, iterum pontificatum obtinuit 565.a.b
Ioannes 12. Romanus, 134. Rom. pont. 562.a. b. hominis monſtrum 563.b
Ioannes 13. Romanus 136. Rom. pont. 565. a.b
Ioannes 14. Papienſis, 141. Rom. pont. 569. a.b
Ioannes 15. Romanus, 142. Rom. pont. 569.a b. malus & auariſſ. cleros exoſus, omnia ſuis largitur.
Ioannes 16. Romanus, 143. Rom. pont. 570. a.b
Ioannes 17. Græcus 145. Rom. pont. 570. a.b
Ioannes cognomento Siccus, 18. Romanus. 147.a. Rom. pont. 574.a.b
Ioannes 19. Rom. pont. 148. ad otium conuerſus, nihil memoria dignum geſſit. 575
a.b
Ioannes 20. Tuſculanus 151. Rom. pont. 579 a.b
Ioannes 21. Luſitanus, 193. Rom. pontif. 655 a b. vir literatus, ſed in rebus gerendis parum prudens 656.a
Ioannes 22. Caducenſis, 202. Rom. pontif 668.a.b.671.b
Ioannes 23. Neapolitanus 213. Rom. pontif 691.a.b.
Ioannitarum ordo inſtituitur 605.b
Ioas Ochoziæ minimus filius 126.b
Ioas & Ieroboam iſraelitarum reges 127.a
Ioas ſex annis occultatur propter tyrannidem Athaliæ 126.a. reſtaurat templum, tandem deprauatus iram Dei meruit. à ſuis ſeruis interfectus eſt 126.b
Ioatham rex Iudæ 13. ſanctiſſimus fuit, proſpereque regnum adminiſtrauit 133. a.b
Ioatham Pontifex ibid.
Iob hiſtoria à Ioſepho non nominata. 184.a
Iob Arabs Huſſitarum princeps, fuit ex poſteris Nachor 65.b.
Iob Dina filiam Iacob ducit vxorem 60.a
Iobab filius Ioctan 35.a
Ioctan Indorum pater. ibid.
Ioctan frater minor phaleg. 32.b
Iodocus Badus doctiſſi. 708.a
Ioël ſummus ſacerdos. 128.b.129.b
Ioël propheta, de duabus tribubus vaticinatur. 141.b
R. Iohannam ben Zachia, præceptor R. Eliezer. 225.b
Ioiada pont. 125.a
Ioiada quintus pontifex. 187.a
Ioiada pontifex ſolus poſt Moſem 120. ann. vixiſſe legitur. 126.a
Ioicuſeus cardinalis Romæ noſocomiũ pro pauperibus Gallis ædificat. 816.a
Ioicuſeus Dux Huguenotos apud Albigenſes ſtratagemate eludit. 821.b
Ioicuſeus Dux Capucinorum monaſterium denuo ingreditur. 817.b

Ioicuſeus Cardinalis Romæ noſocomiũ pro paupenbus gallis ædificat 816.a
Ioicuſeus Dux Huguenotos apud Albigenſes ſtratagemate eludit 821.b
Ioicuſeus Dux Capucinorum monaſterium denuò ingreditur 817.b
Iones profugi Athenas ſe contulerunt 106.a
Ionica & Italica philoſophia eſt vetuſtiſſima 236.a
Ionadab filius Rechab, clarus propheta. 124. a.b
Ionas prædicit euerſionem Niniuæ regi Aſſyriorum 152.b
Ionas diutiſſimè munus prophetiæ exercuit. 127.b
Ionas vaticinatur in Ieroboam filium Ioas. 127.b. in Niniuitas.
Ionas cocus Lutheri, ſe iuſtum Ionam prædicabat. 729.b
Ionathan propheta 112.b
Ionathan 3, Iudæorum princeps. 195.a.b
Ionathan pontifex Annæ filius 218.b
Ionathas filius Vziel paraphraſin Chaldaïcam fecit 200.a
Ionathan ben Vziel, Syriacè totum vetus teſtamentum reddidit 205.b. obiit ann. 28. ante Chriſti Natiuitatem Paraphraſtes Chaldaïcus appellatur
Ioarib ſummus pontifex. 124.a
Ioram propheta 121.a
Ioram Iſraëlitarum rex 113.a.b
Ioram frater Ochoziæ, nonus rex Iſraël. 155. a.b
Ioram rex Iudæ ſeptimus 123.a. Athalia filiæ Achabo coniux, peregrinam religionem ſecutus eſt.
Ioram inteſtinorum doloribus per bienniũ vexatus, vt egereret etiam viſcera ſua. 323.b. 124.a.b.
Iordanis fluuius ad radices Libani mõtis exoritur. 210.a
Iordanes Dominicanus, Theologus ſuis ſilentium menſæ præſcribit 642.a
Iornandes, ſiue Iordanus Gotthorum epiſcopus & hiſtoricus 405.b
Ioſaphat ſummus ſacerdos 125
Ioſaphat rex Iudæ ſextus, ſanctiſſimus 122.a. religionis virtutibus clarus, cum Achab affinitatem iunxit. 123.b
Ioſaphat nauigationem in Ophir Indiæ à temporibus Salomonis intermiſſam repetiit, ſed infeliciter, quod illius ſocios Iſraelitas hæreticos adiunxiſſet. 123.b
Ioſedec temporum captiuitatis. 182.b
Ioſedec & Ieſu Pontificibus 162.b
Ioſeph ſexdecim annorum venditur. cum habet ſeruum Putifar, eundem habet in carcere per annos circiter tredecim 58.a
Ioſeph trigenarius ſtat in conſpectu Pharaonis, protex Ægypti ibid.
Ioſeph ſomniorũ intelligentiam primus condidit 59.b. venditus à fratribus per inuidiã.
Ioſeph ab Ægypto prudentia ſingulari famem depulit, conſecratus ab Ægyptiis, Serapis nomine. 59.b
Ioſeph vixit 110. annos, 63.b. minùs diu vixit quàm reliqui
Ioſeph in Nilum proiectus refertur inter Deos Ægyptiorum 63.b. oſſa eius tranſtulerunt Iſraelitæ.
Ioſeph filius gener fuit Eli. i. Ioachin. 206.a
Ioſeph cæcus paraphraſtes. 205.b
Ioſephus Galilææ dux. 223.b
Ioſephus Galilææ præfectus, à Rom. capitur. 224.a
Ioſephi teſtimonium de Ieſu, vero Meſſiâ Chriſto. 226.a
Ioſias rex Iudæ pugnans contra Necao in prælio cecidit. 230.a
Ioſias rex Iudæ 18. idololatriæ labes expiauit 143.a.b
Ioſippus Hebræus. 376.a
Ioſippus & Ioſephus, vterque ſacerdos, doctus, nobilis, &c. vnus Hebr. alter Græcè ſcripſit. 224.a
Ioſue pontifex. 180.a
Ioſue de tribu Ephraim. 81.a
Ioſue princeps ſynagogæ magnæ 180.a. cum fuiſſe edoctum à Moſe. 183.a
Ioſue rerum ſuarum commentarios ſcripſit, & Deuteronomij poſtremos verſus. 82.a
Iouinianus noluit habere milites niſi Chriſtianos. 423.b
Iouianus Athanaſium ab exilio reuocat, & templa Idolorum claudit, &c. 424.a
Iouianus hæreticus. 422.a
Iouius Maximinus conuentus fieri prohibuit. 397.b. 398.a
Iouianus Pontanus. 705.b
Irad Cainitarum tertius. 10.b
Irenæus Lugduni. 222.a
Irenæus Lugdunenſis epiſcopus Fotini ſucceſſor. 586.a
Irenæi error de receptaculis animarum. 668.a
Iſabella Philippi Franc. regis filia. 672.a
Iſaac Hebræorum pater. 43.b
Iſaac genuit Iacob. 53.b
Iſaac ex promiſſione & ſecundùm ſpiritum natus, terræ ſanctæ incola ſolus fratrum permanſit. 55.b
Iſaac typus Chriſti, qui Polygamiam ſynagogæ ſuſtulit, & monogamiam antiquam retulit. 53.b
Iſaac caligauerunt oculi, & videre non poterat. 53.b. 54.a
Iſaac Connanus Medicus. 758.a
Iſmael antichriſti ſiue Mahometis typus. 93. b 54.a
Iſaac anno ætatis vinctus, vt ſacrificaretur à patre. 54 a
Iſaac recipit Iacob è Meſopotamia feliciter reuertentem. 54 a
Iſauricus dictus Seruilius. 201.b
Isboſes Saulis filius regnauit ſeptem annos, & menſes ſex. 106.a
Iſidorus Peluſiota. 442.a
Iſidorus Baſilidis filius. 384 a
Iſidorus Hiſpalenſis commẽtatus eſt librum Iudith. 235.b
Iſidorus Iunior Hiſpalenſis epiſcopus 481.b. Gotthorum hiſtoriam ſcripſit.
Iſidorus ſenior, epiſcopus Cordubenſis. 436.a
Iſidorus ſenior Cordubenſis Chronicon ſcripſit, quod auſpicatus à D. Ioanne Chryſoſtomo. 439.b
Iſidorus edidit de Donatione Conſtantini edictum. 412.a
Iſis ex Æthiopia ad Ægyptios attulit literas 65. b
Iſmael Iſmaelitarum & Agarenorum in Arabia princeps. 45.b
Iſmael primogenitus Abrahæ ex ancilla Agar, à quo Iſmaelitæ, Saraceni, & Arabes 55.b duodecim filios principes reliquit.
Iſmael ferus homo, manus eius cõtra omnes, & manus omnium contra ipſum. 55.b
Iſmael pœnitentiam egit, & pietatem coluit, & paternum funus cum Iſaac religioſè curauit. ibid.
Iſmael mortuus eſt anno 65. Iacob. 58.a
Iſmael Sophi. 710.a. 713.a.b
Iſraelitarum ſiue decem tribuum regni conditor Ieroboam. 120.b
Iſmaelitarũ reges ſemp. in impietate Ieroboã permanſiſſe, niſi cam aliqui auxerint. 121.b
Iſthmia & Pythia primùm aguntur in Græcia. 237.b
Iſthmus Ægyptiaca. 79.a
Italiæ nouum regnum exoritur. 546.a. 547.b
Italiæ pars mero pontificis iuri ſubeſt. 563.b
Italiæ principes milite & pecunia Cæſarem iuuant contra Turcam. 813.b. 829 b
Itinerarium R. Beniamin 184 a
Iturea in Tetrarchia Philippi, 210.a
Iuba Maurorum rex doctiſſimus 218.a
Iubal filius Lamech Cainitarum ſeptimus. 13.a
Iubal, muſices, & inſtrumentorum eius pſalterij & citharæ repertor 15.b
Iubalda tertius rex Hiſpaniæ 61.b
Iubilandi vocabulum à nomine Iubal fluxit. 15.b
Iubileũ ad annos 25. Sixtus 4. reduxit. 702.a
Iubileum de centeſimo Bonifacij ad 50. annos retulit. 675.b
Iubileus annus centeſimo quolibet anno celebrandus 660.a
Iudæ regnum, vel Hieruſalem, vel duarum tribuũ, vel Dauid Roboam obtinuit. 120.a
Iudæa in prouinciam redacta 216.a
Iudæa in formam prouinciæ redacta eſt. 106. b
Iudæa in poteſtatem Rom. venit anno 61. ante Chriſti ortum 202.a
Iudæa miſerè à Magis & latronibus affligitur 219.b
Iudæus quidam impoſuit Iudæis quibuſdã ſe eſſe verum Meſſiam. 708.a
Iudæus quidam ſacram hoſtiam cum theca emit, &c. 711 b. 712.a
Iudæi pacis Principem de medio tollentes, in diſſenſionis & belli præſidis ſatanæ poteſtatem inciderunt 217.b
Iudæi paſtores, quòd eorum opes in pecoribus eſſent poſitæ 63.b. 65 b
Iudæi cadebãt ſuper faciẽ, & adorabãt. 405 b
Iudæi in Aegypto conſtantiſſimè retinuerunt linguam Hebraicam 64.a
Iudæi indulgentes odio in Chriſtianos aliter numerum annorum notant. 548.a.b
Iudæi Apoſtolorum æmuli, ſacrarum literarum capſarij. 163.b
Iudæi plures remanſerunt in captiuitate, amore poſſeſſionum & liberorum, illicque formam reip. à Perſis redemerunt. 182.a
Iudæi & Samaritæ in Palæſtina eccleſias incendunt, & obuios quoſque Chriſtianos interficiunt. 467.b
Iudæi externorum dominatu plenè liberati. 196.a
Iudæi vectigales Perſarum & Græcorum vſque ad Machabæos. 179.b
Iudæi libertate & religione priuati ſub Antiocho. 174.a
Iudæi qua menſura menſi ſunt Chriſto, eadem eſt eis repenſum. 227.b
Iudæi diſperſi & palabundi vagantur, per aliena hoſpitia iactantur. 224.a
Iudæi clauſi in America. 159.b
Iudæi multi in Tartaria. 158.a
Iudæi à Saracenis expelluntur. 614.a
Iudæi Hiſpania pulſi. 703 b. 706.a
Iudæi ex Hiſpania pulſi à Ferdinando quinto. 380.a
Iudæi è Portugallia eiecti. 708.a
Iudæi Francia penitus expelluntur. 634.a
Iudæi à Philippo Pulchro tota Francia iam tertio ſpoliati & exacti ſunt. 660.a 667.b
Iudæi multi in Gallia combuſti 627.b. puerum Chriſtianum in crucem egerunt.
Iudæi e Francia expulſi ſunt, & eorum ſynagogæ euerſæ, vel mutatę in eccleſias. 629 b
Iudæi quarto & extremo exilio è Francia eiecti 688.a

Iudæi in Aruernia vltra quingentos conuertuntur. 469.b.& deinceps.
Iudæi de Donatione Conſtantini. 413.b
Iudæi Presburgi in Vngaria ob graue facinus ſupplicio extremo afficiuntur. 801.b
Iudæi libros Chriſtianorum legere prohibentur. 809.b
Iudæi 14.Romæ baptizantur. 809.b.810.a
Iudæos tumultuantes Claudius Roma expulit. 220.a
Iudæis Pariſienſibus reſpondit Innocentius, Deus omnipotens auferat velamē è cordibus veſtris. 610.a
Iudæorum calamitates variæ. 358.a
Iudæorum captiuitas grauiſſima. 194.a
Iudæorum regnum 500.explet. 150.a
Iudæorum magna ſtrages. 380.a
Iudæorum perſecutio,in Germania 618.a.in Francia fuit pecuniaria.
Iudæorum fabulæ & mendacia contra Chriſtum. 198.a
Iudæorum principes à Floro flagris verberati,& crucibus affixi. 222.a
Iudaicum bellum quinque annis confectum eſt. 225.a
Iudaicorū doctorum ſucceſſio. 607.b.608.a
Iudaicæ calamitatis fontem à Chriſti nece proficiſci. 163.b
Iudas Machabæus 1.Iudæorum princepsdominatū adminiſtrauit annis quatuor.194.b
Iudas Haſmoneus ſacerdotium & remp. cœpit adminiſtrare 192.b. filius Nathatiæ. primus princeps Iudæorum. ibid.a
Iudas Machabæus belli ſacri commentarios ſcripſit.ibid.a.eius facta præclara.
Iudas princeps. 63.a
Iudas alius Ezechiæ filius. ſicariorum dux, docens tuendam libertatem. 221.b
Iudas Galilæus,conditor Sicariorum & Zelotarum. Ibid.
Iudices dicti ſunt,quòd penes eos auctoritas eſſet dicēdi ius,&adminiſtrādi rēpub.87.b
Iudicum ætas. 2.b
Iudicium,& per antitheſin,iniuria & violentia Miſpat. 103.b
Iudith liber poſt ſynodum ſcriptus eſt.184.b
Iudith librum Ioachim ſcribit. 185.a
Iudith Artaxerxis tempore viguit. 255.b
Iudith hiſtoria 234.a.ad tempora Nabugdonozoris referenda. 253.a
Iugurtha corrumpit pecunia ſenatum.311.b
Iulianus Cœnomanis. 222.b
Iulianus apoſtata eccleſiæ hoſtes fouebat. 423.
Iulianus à Libanio corruptus in ethnicam impietatem labitur. 422.a
Iulianus apoſtata hexametri nobile inuentum Hebræis in iidet. 79.b
cum Iuliano apoſtata dæmon loquebatur diuerſis vocibus & modis. 4.a
Iulianus apoſtata hoſtis Chriſti, Iudæis pecunias cōtulit, & artifices vndique euocauit,furens,vt Domini ſententiam euerteret,qui non patitur deinceps templum inſtaurari. 224.b.
Iulianus apoſtata Iudæis ſuadet vt templum Hieroſolymis reſtaurent,in odium Chriſti. 423.b.
Iulianus apoſtata incerto ictu ad mortem ſauciatus,virtutem Chriſti confeſſus eſt 228.
Iulianus apoſtata periit incerto ictu:annum vnum & menſes 7 imperauit. 423.b
Iulianus Antiochenus monachos magno numero colligit 407.b martyrio tollitur.
Iulius 1 Romanus,36.Rom. Pontif. cœmeteria fieri iuſſit. 418.a.b.
Iulius 2. Genueſis,224.Rom.pontif.610.a.b
Iulius 3.Romanus 229.Rom.pontif. 718.a.b
Iulius Cæſar imperator. 201.a
Iulius Capitolinus. 408.a
Iuo Carnotenſis epiſcopus decreta pontificum redegit in vnum volumen. 602.a
Iupiter ſe multis ſtupris polluit. 92.a
Iura,periura, ſecretum prodere noli. 431.b
Ius Orientale. 412.a
Ius publicum ſeruare,naturę pręceptum.26.a
Iuris interpretes doctiſſimi. 612.a
Iuriſconſulti inſignes, Papiniani diſcipuli. 392.a
Iuſtitia originaria perdita, homo neceſſariò moritur. 7.b
Iuſtitiarius cognominatus Petrus Portugalliæ rex. 681.b
Iuſtinianus Magnus Agapetum adorauit. 367.b.
Iuſtiniani codex promulgatur. 404.a
Iuſtinianus ex tribus codicibus nouum codicem ex ſuo nomine Iuſtinianeum fieri curauit. 462.a
Iuſtinianus diem feſtum hypapātes Domini vbique celebrari inſtituit. 465.b
Iuſtinianus edixit,ne is ordinaretur epiſcopus qui vxorem haberet & filios. 462.a
Iuſtinianus imperator Donationem Conſtantini confirmauit 411.a
Iuſtinianus imperator,de peccatis ſuis pœnitentiam agens, Rom. pontificem humi proſtratus pro ſuis peccatis intercedere rogans,abſolutionem & communionem conſecutus,primus imperatorum eius pedes exoſculatur. 501.b
Iuſtinianus maior. 459.b
Iuſtinianus ex Libya & Carthagine pellit Arianos,&c. 461.b
Iuſtinus primus omnium imperatorum coronatur à pontifice Rom. 459.b
Iuſtinus Martyr. 358.a
Iuſtinus Martyr de carnium vſu. 8.a
Iuſtinus philoſophus & martyr. 382.a.383.b
Iuſtinus Trogi epitomiſta. 387.a
Iuſtinus Trogi Pompeij epitomiſta. 343.b
Iuſtus Ludouicus Baro Turnonenſis atteſto ſecretioris conſilij regij in integrum reſtituitur. 848.a
Iuuenis quidam maleficio duarum vetularum in formam aſini mutatus eſt. 575.b
Iuuentus populi Dei,quarta ætas. 71.b
Ixion Corinthiorum rex. 107.a.110.a
Ixion perfidus rex Lapitharum. 93.b

L

Laab filius Mizraim. 30.b
Laban idola habuit,quæ Rachel filia abſtulit,& Iacob defodit ſub terebintho.37.b
Labinitus vltimus Babyl. rex, Baltazar dicitur, 230.b
Labotes Lacedæmoniorum rex. 112.b.121.
Labyrinthus primus in Ægypto extructus. 64.a
Lacedæmoniorum reges deficiunt. 133.b
Lacedæmoniorum nouum regnum incipit. 105.b
Lacedæmonij ab Athenienſibus victi. 257.b
Lacedæmonios & Iudæos ex vno Abraham deſcendiſſe. 191.b
Lactantij error de receptaculis animarum. 668.a
Lactantius Firmianus Criſpi Cæſaris magiſter, adeò pauper,vt etiam neceſſariis indiguerit. 415.b.416.a
Ladiſlaus Poloniæ & Vngariæ rex. 856.a
Laicis cuiuſcunque ſint ordinis, prædicare non licet. 641.b
Lamec à Caino ſextus. 12.a.b
Lamec Caini ab nepos bigamiam introduxit 12.a
Lamech genuit Noë. 16.b
Lamech pater Noë & propheta. 21.b
Lamech ſecundam cædem feciſſe dicitur, Cainum caſu inter frutices ſagitta tranſfixit,deinde filium, qui ſe fefelliſſet, ſuffocauit. 13.b
Lamech vxorius & gladiator, in vtraque progenie eſt,& eodem ſæculo 16. a. prophetica facultate valuit.
Lamprides Aſſyriorum rex. 87.a
Lampſacenum concilium. 425.a
Lancea Dominica pro Labaro Henricus vrebatur. 557.b
Lancea Dominica diuinitùs reperitur.598.a
Lanarum & pellium vſus monſtratur à Deo. 8.a
Landus Sabinenſis,125.Rom.pont. 556.a.b
Lanouius Gallus ab Hiſpanis capitur, quindecim peditum ſignis cæſis. 761.b
Laodicenum concilium, 425.a
Laonicus Chalcondylas Athenienſis hiſtoriam Turcorum ſcribit. 700.a
Laoſthenes Aſſyriorum rex. 106.b
Io.Lapidanus, doctor theologus, Lutetiæ linguam Hebraicam Io.Reuchlinum docet. 711.a
Lapitharum & Centaurorum bellum. 93.b
Lapitharum bellum cum Centauris. 97.b
Lapſus hominis,fons mortis,morborum,& cæterarum calamitatum. 7.b
T.Largius primus Romæ dictator. 246.a
Larthes Ægyptiorum vltimus. 100.a
Laſcaris. 719.b
Lateranenſe concilium. 603.a.604.b.605.a
Lateranenſe concilium 4. contra Berengarium. 588.b
Lateranenſe concilium contra Predeacum. 641.b
Lateranenſe Palatium Chriſto ſacrauit & dedit Conſtantinus, 411.a.414.a
Lathyrus rex Ægypti. 278.b
Ptolom.Lathyrus à matre eiectus denuo recuperat regnum. 311.a.b
Latinus Italiæ rex quintus. 97.a
Latinus quintus à Saturno in Italia rex 100. a.Genus vnde Latinum.
Latinas literas reperit Carmentis Latini regis mater. 98.a
Latinus filius Carmentis Latinam linguam corrigit,& Latinos de ſuo nomine appellatos reliquit. ibid.
Latium dictum,quòd hic latuiſſet Saturnus 10.a
Laudinenſe concilium. 643.a.659.a
Laudunum in Picardia ab Henrico 4.Franc. Rege,obſidetur,& expugnatur.
Lauduni Nicola dæmoniaca liberatur.743.b
Matthæus Launæus Caluiniſmum eiurat. 754.a
Laurentius martyr. 396.a.397.b
Laurentius poſt abdicationem, epiſcopus Nucerinus. 457.a
Laurentius Iuſtinianus Venetus. 686.a
Laurentius Surius Carthuſianus. 755.b
Laurentius Ioubertus Medicus moritur. 765.b
Laurentius Faius Medicus. 758.a
Lechus & Cechus fratres Polonis atque Boëmis principes præfuere. 466.a
Legienſe concilium. 604.b
Legio Chriſtianorum Thebanorum duce S. Mauritio à Cæſarianis militibus propter Chriſtum iugulata eſt. 403.b

Legiſtæ quinam ſint. 197.b
Λειτουργὸς, ſacrorum ſolennium adminiſtrator. officiarius, miſſarius, hinc λειτουργία, miſſa. 221.b
Leo 1. cognomento Magnus, Tuſcus, 47. Rom. pont. 443.a.b
S. Leo II. Siculus, 82. Rom. pont. Græcè & Latinè fuit peritiſſ. 494.a.b
Leo III. Romanus 99. Rom. pont. 518. a. b. multa pertulit à Romanis. 527.a
Leo IIII. Romanus 106. Rom. pont. 536.a.b 537.b
Leo V. Ardeatinus, 121. Rom. pont. 554.a.b
Leo VI. Romanus, 127. Rom. pont. 557.a.b
Leo VII. Romanus, 130. Rom pont. 559.a.b
Leo VIII. Romanus, 135. Rom. pont. 564.a. b. 565.a.b
Leo IX. Alſatius in Germania, 157. Rom. pontif. 585.a.b. primus ſedem apoſtolicam ab imperatorum inueſtitura reſtituit. Domus eius pauperibus & peregrinis ſemper patuit. 585.b
Leo IX. antiquam pontificum integritatem è cælo in ſedem Apoſtolicam reuocauit. 553.b
Leo X. Florentinus, 225. Rom. pont. 713.a.b
Leo ichonomachus odio Romanæ eccleſiæ pecuniam ſacram in ærarium publicũ contulit. 412.a
Leo imperator ſanctis imaginibus bellum indixit 502.a. patrimonium eccleſiæ fiſco addixit. 505.b
Leo, mali corui malum ouum, etiam ſacris imaginibus bellũ indixit. 514.a. 515.b
Leo quaſi bos comedet Paleas. 8.a
Leo de tribu Iuda adumbratus. 8.a
Leo Tuſcus, interpres liturgiæ D. Io. Chryſoſtomi. 624.a
Leo philoſophus imperator ſcripſit libr βασιλικῶν. 549.b. 551.a
Leocrates Athen. quintus decennalis princeps. 142.b
Leodienſis epiſcopus Colonienſem archiep. & Cazimirum fudit. 766.a
Leon Lacedæmoniorum rex. 238.b
Leonidas Lacedæmoniorum rex. 248.a
Leonides Origenis martyrio coronatur. 389.b
Iac. Leopes, Philoſophus & theologus Græ. Hebr. & Arabicè peritus. 711.b
Lepidus vrbi præfectus, triumuir. 326.a
Lepidus limina ex marmore primus in domo poſuit. 319.b. legem tulit de actis Syllæ reſcindendis.
Lesbia, prima plectrum excogitauit. 230.a
Leſtrygones gigantes in Italia. 68.a
Leuca. 331.b
Leucippus Sicyoniorum rex. 87.a
Legis naturæ ætas. 3.a
Lex Hebræorum ſapientiæ & philoſophiæ fons & principium. 77.b
Lex de obedientia & temperantia. 7.b
Lex tradita eſt charactere Hebræo, idiomate verò ſancto. 185.b
Lex abſoluitur tribus præceptorum generibus moralibus, iudicialibus, religioſis & ceremonialibus. 72.a
Lex, præter natiuum ſenſum & hiſtoricum tota myſtica eſt, ſacramentalis & typica. 671.b
Lex ſancita eſt aduerſus idolomaniam & peccatum. 71.b. 72.a
Lex remedium aduerſus idololatriam, & peccatum vbique regnans. 79.a
Lex pro numero hebdomadum in 53. diſtributa ſectiones, quarum ſingulæ conſtant, 116. verſibus. 274.a
Lex diſtributa eſt in Parſiioth & Sedarin, ſectiones & ordines 184.a. & in Sittoth, paragraphos.
Libanus mons. 210.a
Libri ſacri diſtributi ſunt in tres partes, legẽ, Prophetas, & Hagiographa. 184.a
Libri & cortices ante vſum papyri. 285.b
Liber bellorum Domini fertur extare apud Aethiopas. 65.b
Libera Chriſti prædicatio per Africam à Saracenis conceſſa. 651.b
Liberum arbitrium, bona opera. 635.a
Liberius Romanus, dictus Leo, 421.b. 37. Roman. pontif. 422.a
Libertatem eſſe tuendam, hæreſis erat Sicariorum. 211.b
Licinius Chriſtianos cogit ſacrificare idolis. 410.a
Licinius occiditur. 417.b
Lidericus primus Flandriæ comes à Carolo deſignatur. 518.a
Liliorum inſignia primùm inſtituta & vſurpata. 548.a
Liliorum flores tres, inſigne regum Franciæ. 684.a
Lincopianum concilium in Succia. 618.b
Linguarum confuſio. 31.b. 33.b. 34.a
Linguæ barbaræ & profanæ ſunt linguæ vulgares: quatuor duntaxat ſacroſanctæ. 216.a
Linus Thebeus, Herculis & Orphei magiſter. 96.a
Linus Tuſcus, 2 pontif. Rom. 371.a. Acta D. Petri ſcripſit. 371.b. 372.a
Linx Scytharum rex. 92.a
Lipſiæ in Caluinianos inquiritur 809. b. tumultus ingens inter Lutheranos & Caluinianos. 810.a
Litanias trium dierum ante Aſcenſionem Domini induxit Leo 3. Pont. 518.a
Literarum vſum extitiſſe ante diluuium. 6.a
Liturgia, Miſſa ab Apoſtolis diſpoſita 37[illegible].b
Liuius Andronicus, primus poëtarum Latinorum. 289.b
T. Liuius hiſtoriographus Patauij quarto Tiberij obijt. 368.b
T. Liuius conqueritur tantos errores tempora implicare. 347.b
Liuoniæ Archiepiſcopus Romam venit. 813.b
Lodouicus Viues. 711.b
Petr. Lombardus, Magiſter ſententiarum, epiſcopus Pariſienſis, Theologiã primus Latinorum in artem redegit. 624.a
Londinenſe concilium. 609.a. 661.a
Londini celebre concilium celebratur. 605.a
Longæuitatem primorum hominum, opus fuiſſe diuinæ prouidentiæ, non naturæ. 5.b
Longinus græcus, primus Italiæ Exarchus conſtituitur Rauennæ. 469.b
Longobardorum gens perfida. 516.a
Longobardorum regum initium. 467.b
Longobardi imperium obtinent. 554.a
Longobardorum hæreſis. 642.a
Lot filius Haran, minor patre octo annis. 38.a
Lotharingia tota ad Germanos à Francis conceſſit. 557.b
Lotharius à Paſchali Papa coronam regni & nomen imperatoris atque Auguſti conſequitur. 533.b
Lotharius imperator corona imperiali ab Innocentio eſt inſignitus, & compeſcuit ſchiſma. 610.a
Louanienſis academia erigitur à Ioanne 4. Brabantiæ duce. 693.b
Lubecenſis miniſter hæreticus, Pragæ fit catholicus. 808.a
D. Lucas primùm prædicat in Gallia, &c. 222.a
Lucenſe concilium. 469.a. 480.b
Lucia martyr. 404.a
Lucianus apoſtata & ἄθεος. 557.b
Lucianus martyr, ſeptimo loco vetus teſtam. in Græcum conuertit. 404.a
Luciano martyri tribuitur ſeptima editio. 283.b
Lucianus diuinus in emendatione ſacrorum librorum magnum pertulit laborem. 282.a
Lucidus de emendatione temporum. 444.a
Lucifer Calaritanus. 421.b. 422.a
Lucifer Sardiniæ epiſcopus ſchiſma non hæreſim excitauit, eius magna fuit auctoritas. 424.a
Lucifer cum tertia parte angelorum ſuperbiendo, & altiorem gradum appetendo de ſua felicitate cecidit. 3.b.
Lucinia virgo potentiſſima, & diues admodum, Marcello omnia bona ſua legat. 407.b
Lucius 1. Lucianus Romanus, 23. Rom. pont. martyrio conſumitur à Valeriano. 395.a.b
Lucius 2. Bononienſis, 172. Rom pont. 614. a.b
Lucius 3. Lucenſis, natione Tuſcus, 177. Rom. pont. 627.a.b
Lucretius ædilis Viſpillo dictus eſt. 307.b
Lucretius, Cur ſupra bellum Thebanum & funera Troiæ, Nil aliàs alij quicquam cecinere poetæ? 99.b
Lucretius poeta epicureorum amatorio poculo in furorem verſus, libr. quoſdam per inſaniæ interualla conſcripſit, quos Cicero emendauit, ſe ſua tandem manu confecit, ætatis quadrageſimo quarto. 319.b
Lucullus proconſul cum Mithridate & Tigrane bellum gerit. 301.b
Lucullus Conſul, Marcelli ſucceſſor multas nationes ſubegit. 303.b
Lucullus aperit Pontum. 320.a. 321.b
Lucullus clariſſimus orator. 320.a
Lucullus primus imperator appellatur. 322.a
Lucus Celtarum rex, venationi deditus 60.a. Lucenſes Galli.
Lud filius Sem. 29.a
Lud filius Mizraim. 30.b
Ludouicus in monaſterium abditur 533.b. Lotharium imperij conſortem facit. 533.b
Ludouicus rex Franc. Rochelam expugnauit. 641.b
Ludouicus Imp. contra Normanos in Germania res gerit. 543.b
Ludouicus rex Franc. dolo circumuentus Normanis ſua iura libertatémque reſtituit. 561.b
Ludouicus imperator renunciat iuri eligendorum, & Romanis reſtituit. 532.a
D. Ludouicus nolebat ſe immiſcere collationibus ſacerdotiorum. 648.a. 649.b
D. Ludouicus, dignitates & officia noluit eſſe venalia: blaſphemis cauterium in fronte iuſſit. ibid.
Ludouicus Iunior Francorũ Rex Rhemis ab Innocentio inungitur. 611.b
Ludouicus Pius per 40. dies pro omni cibo habuit corpus Dominicum. 531.a
Ludouicus Francorum rex, Hieroſolymam voti cauſa abijt. 617.b
Ludouicus rex, Terram ſanctam pœnitentiæ cauſa adiit. 614.a
S. Ludouicus Lutetiæ in regio ſacello ſacrorum miniſtros inſtituit. 644.a
Ludouicus 11. auxit tributum. 698.a
Ludouicus 11. Franc. rex, ferox, omnium impatiens, literarum oſor. 702.a. 703.b. 704.a
Ludouicus 12 Pater populi dictus, regnum Gallicanum iniit. 707.a
Ludouicus 12. Pater populi dictus. 698.a
Ludouicus Craſſus quinque pontifices Max in Gallia vidit. 606.a

Ludouicus Craſſus bona eccleſiæ ſibi vſurpās excommunicatur à pontifice Pariſ. 608.a
D.Ludouicus Franc. rex, ſignatus Cruce,relicta regni adminiſtratione,traiecit in Africam, ſecundò dimicaturus contra Saracenos:ibi ex alui profluuio obijt. 652.a
Ludouicus Hutinus Parlamentum olim vagum,ſedentarium fecit. 658.a
Ludouicus de genere Franćorum vltimus coronam à Pontifice non accepit. 554.a
Ludouicus Vtinus rex Nauarræ. 671.b
Ludouicus Thorellus Medicus. 758.a
Ludouicus Gonzagua Dux Niuernenſis moritur. 841.b
Ludouicus Barlaimontius Cameracenſis Archiepiſcopus mortuus. 843.b
Lugdunenſes Citadellam ſuam ſolo æquāt. 772.a. ſacrum fœdus iurant, & arma capiunt. 782.b
Ducem Nemoræum in carcerem conijciūt. 826.a.à Marchione Sanſorlino infeſtātur. 827.b. Alfonſum Dornanum in auxilium aduocant. ibid.
Lugdunenſis ciuitas Henrici 4. fidei & imperio ſe ſubijcit. 829.b
Lugdunenſis vrbis pro Henrici Regis aduentu lætitia publica. 841.b
pro pace parta inter Reges Franciæ & Hiſpaniæ.846.b. Lugduni preces ſolennes horarum 40. 817.b
Lugdunenſe concilium, præſide Bonifacio. 661.a
Ludi, ad quos iuuentus conueniret, ſublati 314.a. quòd his corroboretur impudentia.
Luitprandus Ticinienſis diaconus hiſtoriam libris ſex continuat. 562.a
Lunæ montes in Africa. 24.a
Luna oppidum eſt prouinciæ Aquitanicæ. 629.b
Luna annis 19.cunctas ſuas varietates abſoluit. 252.a
Lupara regia,le Louure. 759.b
Lupercalia ſacra Gelaſius ſuſtulit. 453.b
S.Lupoldus Babembergēſis epiſcopus. 674.a
Lupus Trecaſſinus epiſcopus. 441.b
Lupi Burdegalam ingreſſi deuorarunt canes. 472.a
Luſitani verſus Orientem Molucis præternauigatis nouum orbem adeunt. 118.a.119.b
Luſtralem annum, ſiue iubileum centeſimo quolibet anno celebrandum inſtituit Bonifacius 8. 660.a
Luſtratio ſacramenti, in qua corpus Chriſti ferculum ferrur,cœpit. 650.a
Luſtrum ſpatium quatuor annorum. 130.a
Lutetia Sequanæ illuuione inundatur. 662.a
Lutetia à Francis recepta eſt contra Anglos 695.b
Lutetiæ ius ciuile legi vetuit Gregorius. 641.b
Lutetia extructa paulo ante bellum Troïanum. 96.a
Lutetia quæ nunc dicitur, nulla erat temporibus Cæſaris,aut exigua.
Lutheranorum ſectæ tres præcipuæ. 723.b
Lutherani antichriſt. 477.b
Lutheranorum bellum. 728.a.733.b
Lutherani impij. 490.a. 491.b
Lutheranæ hæreſeos incendium exoritur. 713.b. 715.b
Lutherus à dæmone ſemimortuus relictus. 741.a
Lutherus emergit. 713.b. 714.a
Lutherus dæmonem exorciſmis adiurat 725.b. eius mors.
Lycaon inducias inuenit. 99.b
Lycaon bello Troiano inducias inuenit. 94.a
Lycophron Philadelpho charus ob anagrammatiſmos. 284.a
Lycurgus Lacedæmoniorum rex creatur. 289.b
Lycurgi leges,quæ 600.annis ſteterāt, ab Achæis antiquatæ. 271.b
Lycurgus primam Olympiadem ordinauit. 130.a
Lycurgus Lacedæmoniorum legiſlator, vel potius reformator. 126.a
Lydia,ſedes antiqua regnorum. 306.a
Lydorum regnum incipit. 133.b
Lynceus Argiuorum rex. 99.a
Lyranus in Danielem. 266.a
Lyranus è Iudæo Chriſtianus. 643.b
Lyſander Lacedæm. dux, Lycurgi conuulſit leges. 254.a
Lyſanias Herodis filius. 210.a
Lyſanias Abylinæ Tetrarcha. 206.b
Lyſimachus à rege Getico victus. 266.b. 267.b
Lyſimachus ad ſacerdotium grandi pecunia aſpirabat. 192.a
Lyſippus ſtatuarius, à quo ſolo fingi volebat Alexander. 265.b

M

MAcaritus Logothetes. 282.a
Macedo Emathiæ rex. 92.a
Macedonum regnum incipit. 128.a
Macedones & Græci Perſas & Medos deleuere. 229.b
Machabæi ad ſacerdotium aliquid iuris habebant. 191.b
Machabæi ſacerdotes ſimul ac duces. 193.a.b
Machabæorum nomen vnde fluxit 193.b. Quis ſicut tu in fortibus Domine?
Machabæorum initium 274.a. quartus eſt vmbratica & philoſophica cuiuſdam Ioſippi commentatio. 274.a
Machabæorum gloſſularij ordinarij. 199.b
Machabæorum libris auctoritati non obeſt, quod ſcriptor veniam precatur: Si non tam eleganter ſcripſerit atque decuit, concedendum mihi eſt, vt Paulus, Etſi imperitus ſermone, non tamen ſcientia. 199.
Machabæi libri inter ſacros relati. 197.a
Machabæorum liber poſt ſynodum ſcriptus eſt. 184.a
Machabæorum liber quartus,apud Græcos. 197.a
Machabæorum libri neſcitur auctor. 199.b. ſunt tamen de canone.
Madai filius Iaphet. 29.a
Macrenſe cōcilium in finibus diœcœſis Rhemenſis. 545.a
Macrobius de cæde infantium ab Herode facta. 184.a
Magdalena vna contra Græcos. 614.a
Magdeburgum fit Archiepiſcopatus. 560.a
Magellanus tranſitum ad Moluccas reperit. 707.b
Magia ars portentoſa. 248.a
Magiæ plures ſpecies. 265.b
Magi multi Auguſtæ,in Suenia,Dania cōbuſti, &c. 785.b
Maginulphus Romanus ſucceſſit in ſchiſmate. 605.a
Magiſter equitum primus Sp.Caſſius. 246.a
Magiſtratus omnes venales proſtituuntur. 713.b
Maglorius Dolenſis epiſc. in Britannia, ſanctus vir. 469.b
Magloriani monachi è vico D.Dionyſij in valetudinarium D. Iacobi de alto paſſu tranſlati ſunt. 753.b
Mago pater Aſdrubalis. 263.a
Magog filius Iaphet. 29.a
Magnus rex Danorum ab æmulis occiſus eſt. 613.b
Magnus Gothorum rex Chriſtianam fidem amplectitur. 605.b
Magi Chriſtum adoraturi è Perſide venerūt. 207.b. reges erant. 208.a
Magi regnum Cambyſis dolo conſecuti ſunt 246.a
cum Magis hodie per hircos & eiuſmodi belluas dæmon loquitur. 4.a
Magi impoſtores omnia occupant,pœna reiecti Chriſti. 222.a
Mahometes naſcitur ſub Phoca 360.b. eius ſecta augetur. ibid.a
Mahometem ſexto millenario veniſſe volunt. 348.b
Mahometes in ſuo Alcorano magnificè de Chriſto ſentit. 228.
Mahometes impius, ab Iſmaële originem ducens, ann. 592. naſcitur. 576.a. & deinceps.
Mahometes primus Saracenorum rex. 485.a.b
Mahometes tradidit ſuæ mechæ templum opus eſſe Abrahæ. 41.b
Mahometes ſemen perditionis ab Iſmaële trigeſimus primus, prætermiſſis obſcurioribus. 54.a
Mahometis deum anathematizandū. 610.a
Mahometes moritur pleuritide anno 40. ætatis. 477.b
Mahometus 3. Turcarum Imperator 13. imperium occupat, & fratres 19. occidi iubet. 836.a
Mahometes Hodabendus Perſarū rex. 759.b
Μαψινς, Mahometes Antichriſtus,vel regni eius fundator. 491.b
Μαμινς, Antichriſtus,vel ſaltem regni Antichriſti conditor 476.a.& deinceps.
Maiemonim ſcripſit R. Moſe ben Maiemon. 226.a
Maildulphus Scotus, Græcæ & Latinæ linguæ ſcholam apud Anglos aperit. 495.b
S.Maiolus 4.abbas Cluniacenſis. 570.a
Maiorianus à Patritio occiditur. 448.a.b
Maiorica inſula à rege Aragonum occupatur. 643.b
Maiorinus primus Donatiſtarum epiſcopus. 428.a
Makeda Æthiopum regina. 117.b
Malachias propheta. 164.b.179.a
Malachias reipub.mores conſtituit 180.a. à Talmudicis putatur eſſe Eſdras.
à Malachia ad Ioannem Baptiſtam nulli prophetæ extitere. 186.a
Malachiam vocabat ſe Eſdras, i. Dei Angelū vel nuntium, quòd vltimi nuncij officio fungeretur. 181.b
Malachias epiſc. Ardinachenſis, doctiſſimus & ſanctiſſimus miraculorum dono clarus. 617.b
Malaleel genuit Iared. 11.a
Malaleel ſub Noe exceſſit, cùm 895. annos expleuiſſet. ibid.b
Malaleel primogenitus fuit 11.b. ſic Propheticè nominatus, quaſi laudator Dei. 12.a
Malcha Nachoris vxor. 38.a
Io.Maldonatus Ieſuita,miniſtros Caluinitas Sedani differendo proſtrauit. 753.b
Io Maldonatus Ieſuita, Romæ ad Deum euolat. 766.a
Maledinus Templariis eripit Aſcalonam, & alia loca. 647.b
Maleus, cognomento Porphyrius, impius Philoſophus, Plotini diſcipulus. 396.a

Malicontenti Cortracum mutato habitu occupant. 761.b
Malotus ſiue Tages aruſpicinam introduxit. 91.b
Malta ſiue Melita inſula à Turcis oppugnari cœpit. 744.a
Mamercus epiſcopus Viennenſis primus ſolennitatem Rogationum inuexit. 448.a
Mammea mater Alexandri Imp. Chriſtianis fauet. 391.b
Mamolus ſiue Mameius. 62.b
Mamres Moſi reſtitit. 64.a
Manaſſes Eleazari patruus, Leleuco Callinico amicus. 190.a.b
Manaſſes Iaddi frater 188.a. primus Samaritanorum pontifex. 188.b
Manaſſes Eſaiam patruelem ſuum ſerra diſſecuit. 142.a
Manaſſes rex Iudæ 16. anno 12. regnum eſt conſecutus 141.a.b. impius fuit.
Manaſſes vinctus ductus eſt Babylonem: reſtitutus poſtea, relictis idolis Dominum coluit. 141.b.142.a
Manchalcus. 62.b
Mancipia nulla in Galliis. 489.a
Mandelotius Lugdun. prouinc. gubernator moritur. 778.a
Manes contendebat duos eſſe deos, inter mundi legiſlatores reponitur. 400.a
Manetho chronographus. 6.a
Manetho Aegyptius Iudæorum originem ſcripſit. 63.b
Manichæorum hæreſis 400. a. inter mundi legiſlatores reponitur à Iudæis.
Manipulus in brachio ſiniſtro. 215.b
Manlius ob regnum affectatum è ſaxo Tarpeio præcipitatur. 258.a
Mansfeltius ſenior comes Belgij gubernator. 823.b. Nouiodunum obſidet, & expugnat. 824.a. Erueſto Archiduci Belgij adminiſtrationem tradit. 828.a.829.b
Mantineus Cyrenæis remp. format. 149.b
Manto Sibylla Theſſalica, neptis Tireſiæ vatis. 96.a
Mantuanum concilium. 590.b
Mantuæ Dux Romam venit. 803.b
Manuchus. 61.a.67.b
Manuæ hiſtoria. 8.a
Manus & pedes oſculari. 405.b
Manuum oſculum, & alia eiuſmodi epiſcopis fuiſſe exhibita. 366.b
Marathonia pugna. 248.a
Marathius Sicyoniorum rex. 95.96.b.97.a. 99.a
Marcellinus Comes in Chron. 424.a
Marcellinus Comes hiſtoricus. 465.b
Marcellinus Romanus, 30. Rom. pont. metu mortis coluit idola, aliquantò poſt martyrium paſſus eſt. 403.a b.404 a
Marcellinus Piſtoius ord. 5. Franc. religioſus Romæ moritur, 828. a. vt ſanctus à populo colitur. ibidem.
Marcellus Syracuſas oppugnauit. 293.b
Marcellus omnium optimus. 392.a
Marcellus Romanus, 31. Rom pont. à Maxentio tyranno mactatus. 407.a.b
Marcellus 2. natione Tuſcus, 230. Rom. pontifex. 731.a.b
Marcellus Ancyræ epiſcopus, Sabellianus, eccleſia ſpoliatur. 416.b 418.a. 421.b
Marchias, ſeu limitaneas præfecturas Henricus conſtituit. 559.b
Marchio Sanſorlinus Nemourxi frater Lugdunéſes infeſtat. 827.b. inducias facit cum Lugdunenſibus. ibidem.
Marcio Cerdonis diſcipulus. 382.a.
Marcion Ponticus hæret. 383.b
Marcomirus Francorum dux. 368.a
Marcus diſcipulus Petri. 220.a
Marcus Euangeliſta Alexandriæ patriarcha. 365.a.b
Marcus Euangeliſta ann. Dom. 50. Alexandriæ ſedit. 369.b
Marcum Euangeliſtam auctorem fuiſſe monaſticæ vitæ. 381.b
Marci Euangelium Lat. ſcriptum & Gr. 190.a
Marcus Euangeliſta rogantibus Romanis Aquilegiæ, ſcripſit Latinè, quod adſeruatur Venetiis in Marcianis Theſauris. 365.b
D Marci corpus ex Alexandria à mercatoribus Venetias defertur. 535.b
Marcus philoſophus, Lucius Verus, duo Auguſti regnare cœperunt. 384.a
Marcus Romanus, 35. Rom. pontif. 417.a. Nicenum ſymbolum inſeruit miſſæ.
Marcus anton. Muretus obijt Romæ. 772.a
Marcus Bragadinus chymicus inſignis, capite plectitur. 793.b
Mardochæus princeps ſynagogæ magnæ. 180.a. 183.a
Mardochæus propheta. 164.b.179.a
Mardochæus cum Iechonia in exilium truditur. 149.b
Mardochæus librũ Eſter neptis ſuæ ſcripſit. 185.b. diutiſſimè vixit.
Mare ſalſum vnde dicatur. 45.b
Mare rubrum fluxui & refluxui non eſt obnoxium. 66.a. diuiſum in duodecim partes.
Margarita bibliorum. 665.b
S. Margarita monialis, miraculis clara. 631.b
Margaritam comitiſſam Hollãdiæ referunt vno partu peperiſſe 363. liberos, cúſque viuos omnes, qui fuerunt baptizati. 668.a
Margarita D. Ludouici vxor, ſanctitatis viri defuncti æmula, ſe totam Deo vouit, ac Lutetiæ ſuburbanum cœnobium Franciſcanarum extruxit. 653.b
Maria ob lepram à cæterorum conſortio eijcitur. 74.a
Maria amarorem ſonat, quòd ea nata Aegyptij amaris operibus Iſraëlem oppreſſerunt. 64.a
Maria virgo concipitur ex Anna & Ioachim 206.a intra templi ſepta cum aliis virginibus educanda relinquitur, vbi Deo dicat & conſecrat ſuam virginitatem. 206.a
Maria Virgo anno ætatis decimoquarto Filium Dei concepit, Martii die 25. decimo autẽ quinto 25. die Decẽbris peperit, octauo calendas Ianuarias. 206.a
Maria Virgo migrat in cælum annis 15. poſt paſſionem Filij. 368.a.370.a
Maria mater Domini cum corpore in cęlum aſſumitur, anno 16. poſt Chriſtum crucifixum. 220.a
Maria virgo circa annum Domini nati 48. ad Ieſum filium ſuum in cælũ aſſumitur. 207. b. obdormiſſe eam veteres crediderunt, mox reſurrexiſſe, ſicq́; cum corpore ſimul & anima in cælum aſſumptam, quindecim annis poſt Chriſtũ paſſum, id factum creditur. 207.b
Maria Scotiæ regina nubit Darleio nobiliſſimo iuueni ex veteri Anglorum Scotorumque regum ſtirpe, paucis menſibus intereiectis, die 19. Iunij, 1566. peperit maſculum. 748.a
Maria Stuarta Regina Scotię capit. plectitur. 771.b
Marianorum militum ordo inſtituitur. 611.a
Marianus Scotus Fuldenſis monachus, theologus & inſignis hiſtoriographus. 593.b
Marinus Tyrius Coſmographus. 375.b
Marinus Grimanus venetorum Dux creatur. 838.a
Maritos ſacrificio fungi, ſed monogamos duntaxat. 754.a
Marius triumphat de Iugurtha. 311.b
Marius in Gallia res gerit cum Cimbris 313.b
Marius multa præclara geſſit: poſt ſeptuageſimum annum patria pulſus, armis reſtitutus ſeptimùm conſul factus eſt. 315.b
Marius Victorinus rhetor, S. Hieronymi præceptor. 418.a
Maronitas ad montem Libanum Latinæ eccleſiæ in cunctis eſſe conformes. 754.a
Mars Deus belli, ætate Deboræ & Barac floruit. 91.b
Marſilius Ficinus, vir ſumma eruditione clarus. 705.b
Marſus Iudææ præſes. 219.a
Martialis Lemouicis, Burdegalenſibus, Pictauis. 222.a
Martinus Turon. 427.b
Martinus, tot miraculis in Gallia clarus, ſub an. 400. moritur. 431.b.433.a
Martium mundo dediſſe principium. 2.a
Martyr Martinus I. Tudertinus, 76. Rom. pontifex. 488.b
Martinus II. Gallus 3. Rom. pont. 54.a.b
Martinus 3. Romanus. 132. Rom. pont. 500. a.b
Martinus 4. Turonenſis, 195. Rom. pontif. 657.a.b. fuit vir ſanctiſſ.
Martinus 5. Romanus, 214. Rom. pont. vir optimus & doctiſſ. 691.a.b.693.a
Martinus Polonus, pœnitẽtiarius vitas pontificum conſcripſit. 646.a
Martinus Polonus à B. Petro incipiens, vſque ad Honorium 4. vitarum opus edidit. 657.b
Martinus Dumiẽſis, vel Mandonienſis epiſc. Theomiro, de Chriſtiani principis inſtitutione librum dicauit. 470.a
Martinus Aciczelectus Mag. Magiſter Melitenſis. 839.b
Petr. Martyr Florentinus, infelicem exhalat ſpiritum, non ſine ſuſpicione veneni à Caluiniſtis propinati. 741.b
Martyrologia conſcribenda curauit Fabianus. 393.b
Martyrologia Carolus Magnus diligenter inquiri & conſcribi iuſſit. 529.b
Maſculus & fœmina ſimul naſcebantur. 8.a
Maſiniſſa à Syphace regno pellitur. 272.a
Maſius doctiſſ Ioſue interpres 98 a expungit Samſonem de numero Iudicum. 98.a
Maſoretæ contenti fuere ſeptẽ motionibus.
Maſoretæ pſalmorum metra ſiue menſuras verſuum confuderunt atque miſcuerunt. 107. b
Maſſiliam qui condiderunt. 60.a
Maſſiliam Phocenſes condiderunt. 331.b. 60.a 243.b
Maſſiliæ contractus Græcè ſcribebantur. 331.b
Maſſilienſes Sabaudiæ Ducem rogant vt ad ſe veniat. 796.b honorificè excipiunt. 799.b
Maſſilienſes tentat, ſed fruſtra Dux Pernonius. 824.b
Maſſilia Henrico Regi deditur. 843.b
Mater hiſtoriarum. 670.a
Mathatias filius Iohanam. 191.a.b
Mathatias pro religione arma capit. 174.a
Mathematicæ & philoſophi florent in Chaldæa. 234.a
Mathematicæ literæ ante diluuium. 6.a
Mathematici, Magiq́ue Italia lege pelluntur. 211.b
Mathuſale genuit Lamech. 11.a
Mathuſale Cainitarum quintus. 12.b

INDEX.

Mathuſale tranſlatus eſt & animo & corpore vt pater eius Henoch. 20.a
Mathuſale verſatus cum Adam annis 243. cum Noë 600. omnium vixit diutiſſime, attingens annum propè milleſimum 15. a. anni vitæ eius. 968.
Mathuſale ipſo anno diluuij mortuus eſt, ſeptem diebus ante aquarum inundationem. 15 b
Matiſconenſe concilium. 481.a
Matrimonium eſſe occultam fornicationem dicebat Durandus hæreſiarcha. 670.a
Matthæus Euãgeliũ Hebraicè ſcripſit. 365.b. octauo anno ab aſcenſ. in Aethiopia. 366.a
Matthæus Launæus miniſter Caluiniſmum eiurat. 753.b
Matthias Archidux Auſtriæ exercitus aduerſus Turcam Imperator, Vienna Iaurinum proficiſcitur. 829.b
Matthias Palmerius, inſignis hiſtoricus. 705.b
Mauritius 67. imperator. 475 a
Mauritius, feſtum Aſſumptionis ſiue dormitionis Virginis 15. die Auguſti celebrari iuſſit. 471.b
Mauritius primus è Græcis in imperiũ confirmatus eſt. 472.a
S. Mauritius obiit in Dalmatia. 465.b
Mauri, ſimi, nigri, labeones, alióue modo prodigioſè affecti. 26.a
Mauſoleum habẽs 7. pyramides conſtruxit Simeon. 196.a
Mauſolus Cariæ rex. 256.a
Maxentius Romæ tyrannidem gerit. 407.b
Maxentius perſecutionem prohibuit. 218.
Maximianus Herculius cum Diocletiano regni ſocius. 407.b
Maximilianus Imperator. 712.b
Maximilianus Ferdinandi filius, in Romanorum regem eligitur. 744 a. 745.b
Maximilianus Archidux Auſtriæ Poloniæ Rex eligitur 776. a. captus à Sigiſmundi copiis, & in cuſtodia poſitus, ibid. Pacem componit cum Sigiſmundo rege Pol. & liber dimittitur. 782.a
Maximilla & Priſcilla hæreticæ. 3 6.a
Maximinus pro Chriſtianis edictum tulit. 228.
Maximinus à militibus iugulatur. 392.a
cum Maximo philoſopho dæmon loquebatur diuerſis vocibus & modis. 4 a
Maximus antiquiſſimus Dionyſ. Areopagitæ interpres. 397.b
Maximus primus è corpore militari Imperator factus eſt. 392. a. miſerrimè periit. 393.b
Mechanicæ artes ſuam originem debent poſteris Cain. 16.a
Medad. filius Core in deſerto vaticinatur. 71.a
S. Medardus Nouionenſis epiſc. 467 b
Medea Colchidis regis filia. 99.b
Medea regis Colchorum filia. 93.b
Medici fruſtra quærunt reddere corpus ad pondus. 7 b
Medicis dum Roma caruit, nunquam meliùs habuit. 291.b
Medicorum collegiũ Lugduni erigitur 1576. 758.a
Mediolanenſe concilium. 411 a. 413.a. 588.b. 747 a
Mediolanenſe conciliũ contra Iouinianum. 420 a
Mediolanenſis eccleſia, ſe Romanæ eccleſiæ reſtituit. 787 b
Medium terræ Palæſtina. 79.a
Medon Archon primus Athenarum. 107.a. 110.a
Medi & Perſæ delevere Babylonios. 229 b
Medorum regnum vſque ad Cyrum Perſam perpetuis regibus adminiſtratũ eſt. 229 a
Meginfridus monachus Fuldenſis, chronographus, è quo multa ſumpſit Trithemius. 576.a
Mehuiæle Cainitarum quartus. 11.a
Melampus medicus, primus Græcos vinum aqua diluere docuit. 91.b
Melancthon vt multorum reus etiam à ſuis traducitur. 734.a
Philipp. Melancthon, Germaniæ cothurnus, de omni religione ſecurus. 740.a
Melchienſe concilium. 600.b
Melchior Antiochenus presbyter. 398.a
Melchiſedech fuit præcipuus Eccleſiæ Dei gubernator. 27.b
Melchiſedech pontifex. 33.a. 57.a
Melchiſedec pontifex Abrahæ benedixit. 39.a
Melchiſedech Dei excelſi ſacerdos, ædificat templum toto orbe celeberrimum. 139 b
Melchiſedech, ſacerdos Dei excelſi, libamenta, & panes Propoſitionis obtulit, edoctus è libris Henoch. 14.a
Melchiſedech vir fuit magnus, vt liquet è tribus notis ei attributis. 41.b
Melchiſedech dicitur ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ neque principium dierum habuiſſe, neque finem, inſigni myſterio. 40 a
Meldenſes Imperio Regis Henric. 4. ſubijciuntur. 828 a
Melitenſis magiſter à ſuis equitib. in vincula coniectus. 825. b. ipſius cauſa à Clemen. 8. Cardinalib. 5. commendatur, vt de eo cognoſcant. ibidem.
Meles Lydorum rex. 141.b
Melphicum concilium. 598.b
Memphis, & eius miracula. 67.b
Membranæ. 285.b
Membrum non tollere de animali viuente. 26. a
Mena primus Ægyptiorum rex. 60.a
Menahem Iſraëlitarum rex. 129.a
Menahem Tirſenſis 16. rex Iſraël. 157.a.b
Menander comicus. 280.a
Menander Epheſius. 126.a
Mendacium ſibi non conſtat. 538.a
Menelaus geometra. 570.b
Menelaus, qui Ananias dicebatur, ſummus ſacerdos. 191.b. 192.a.b
Menophis Aſſyriorum rex. 99.a
Menophis Ægyptiorum rex. 101.a
Menſæ decem panum. 115.b
Mentionem virorum illuſtriũ in prima ætate fieri, è quibus Abraham, deinde ex eius ſemine populus Dei, tandem Chriſtus naſciturus eſſet. 12.a
Mercurius multarum rerum peritus, præſertim eloquentiæ. 91.b
Mercurius Triſmegiſtus Aegyptius cuius Pœmander & Aſclepius. 279.b. 280 a
Mercurius Dux in Britãnia celeb. victoriam reportat ab hoſtibus. 821.b
Henrico 4. Regi reconciliatur. 844 a
Meridiana hora Ludouicus 11. inſtituit vt ad pulſum campanæ, quilibet è populo Virginem ſalutaret Angelica oratione. 7 3.b
Merodac Babyloniorum rex. 137.a.b
Merodac, qui Manaſſem regem captiuum cepit. 230.a
Merodac Babylonius, domitis Aſſyriis, monarchiam tenuit. 140.a
Merodac in Babylone regnauit. 230.a
Merodac Babyloniorum rex. 141.a
Merlinus ſiue Melkinus, Teleſini auditor, ex patre incubo vates & aſtrologus, de regni Anglici & religionis mutatione prædicebat. 454.a
Mes filius Aram. 29 a
Meſomenſe concilium. 562.b. 570.b
Meſſappus Sicyoniorum rex. 87.a. 92.a
Meſſala Coruinus. 257.b
Meſſala Coruinus, orator haud vulgaris, morbo rerum omnium memoriam, ſui etiam nominis amittit. 343.b
Meſſaliani, Pſalliani, Euchitæ, id eſt, orantes: Enthouſiaſtæ, id eſt, à Deo afflati, hæretici ſacramentarij. 428.a
Meſſana vrbs capitur. 141.b
Meſue medicus & philoſophus Arabs. 614. a
Meſulani Zorobabelis filius Iudæorum dux 185.a. 186.a. 187.a
Metaphyſica Ariſtoteles ſeparauit à Phyſicis. 264.a
Metelli duo fratres vno die triumphant. 310. a
Metellus diadematus, poſtea Dalmaticus appellatur. 308.a
Metenſe concilium. 542.b
Metis orta ſeditio inter Cathol. & proteſtantes. 802.a
Metho aſtronomus. 252.a
Methodius Tyri epiſcop. 393.b
Methodius Tyri, qui multa ſcripſit. 404.a
Metrodorus philoſophus artis memoriæ auctor. 296.a poſt Simonidem.
Mezades Athenarum Archon. 124.b. 121.a
Micha idolum. 88 a
Micha & eius idolum. 99. b
Michaël Syngelus floret. 471.b
Michael Pſellus poeta & Philoſophus. 589.b
Michael Palæologus, Ioanni oculos eruit, ne patri ſuccederet, imperium inuadit. 650.a
Michael 2. Curolapates, SS. imaginum propugnator 528.b. promulgat capitalem pœnam in hæreticos. 529.b
Michael Ribenus Medicus. 758.a
Micheas propheta. 123.a.b
Micheas Moraſtites. 133 a. 157.a
Micipſa Numidarum rex. 309.b
Micra, Scriptura. 197.b
Midas rex Phrygiæ. 141.a
Midraſoth, Mecilta. 458.a
Militum Chriſti ordo inſtituitur, S. Iacobi, &c. 656.a
Militum ordines duos Iacobus rex Aragonum inſtituit. 646.a
Militum Ieſu Chriſti ordo primùm in Luſitania exortus. 676.a
Milites lege fuiſſe cœlibes. 389. 390.a
Milites S. Iacobi ſub ritu S. Auguſtini in Hiſpania exoriuntur. 625 b
Mileuitanum concilium. 436.a
Mileuitanum concilium contra Pelagian. & Donatiſtas. 438.b
ad Mille annos nemo peruenit. 5.b
Millo Crotoniates. 253.b
Miltiades Athenienſium dux. 241.b
Miltiades poſt Marathoniã victoriam damnatus ab Athenienſibus interiit in publicis victoriis. 245.b
Miltiades PP. martyr. 408.a
Miltiades ſiue Melchiades Afer. 33. Roman. pont. 409.a
Mimographus Philiſtion. 211.b
Minimorum ordo Ieſu Mariæ, Bonos homines vocant, ſumit originem à S Franciſco de Paula. 701 b
Miniſtri qui hodie ſuperſunt, vel naſcuntur, præ infantia, nec ſcribere, nec intelligere ſolidi quicquam poſſunt. 715.b
Miniſter hæreticus multarum vxorum maritus Pragæ capitur. 825.b
Minorum ordo confirmatur ab Honorio.

nono 640.a
Minores à cura parochialis eccleſiæ excluſi ſunt 654.a
Minos Cycladum primus dominus 94.a
Minos Cretenſium legiſlator antiquiſſimus. 80.a
Minos Rex.Cretenſium,leges& iura conſtituit. 92.a
Minothea Amazonum regina 264.a
Minutia Veſtalis ob inceſtum viua defoſſa. 263.b
Minyæ à Pelaſgis reuocantur è Lemno pulſi 105.b
Miraculum in ſacra Euchariſtia exhibitum. 801.b
Miſna,ſiue contextus Talmudicus 225.b
Miſnæ,contextus Talmudici auctores 387.b
Miſſæ nomen apud D.Ambroſium reperitur. errant qui putant ætate Gregorij fuiſſe excogitatum 475.b
Miſſa λειτουργία 221.b
Miſſæ ſacrificij typus fuit in propoſito Abrahæ epulo .a
Miſſa è Gregorij Magni Antiphonario & libro ſacramentorum 477 a
Miſſæ triplicis in Natali Dominico Teleſphorus fuit inſtitutor 381.b
Miſſa Baſilij,Ambroſij,Cyrilli Hieroſolymitani 433.a. Damaſi & Hieronymi
Miſſa iiſdem ritibus & verbis continuatur 662.b.688.a.840.b
Miſſificationes 748.a 753.b
Miſſilia dare noluit Pius 5. ne compreſſione turbæ aliqui ſuffocarentur 745.b
Miſſa continuatur 634.b
Miſraim Ægyptiorum pater. 27.b.30.b.31.a
Mizraim filius Cham 29.a
Mithritades Arſaces Parthorum rex. 271.a
Mithridates Arſaces dicitur 276.a.b.278.a
Mithridates quintus Parthorum rex, res magnas geſſit. 272.a.b.273.a
Mithridates rex Ponti 201.b
Mithridates Ponti rex,vir incõparabilis memoriæ & 22.linguarum gnarus 312.a,313.b
Mithridates ne veneno tolleretur,quotidie 20 rutæ folia, duas nuces & duas caricas admixto ſale ieiunus capiebat:regnauit annis 58.obiit ætatis ſeptuageſimo quinto 313.b. 314 a.315.b
Mnaſeas Phœnix. 24.a
Moabitæ ex inceſtu Lot orti, in Arabia initium generis ſumunt 55.b
Mœnius Dux à Pariſienſibus prorex. & regni Franciæ defenſor renunciatur 781.b. Comitia reuocat ad regẽ creandum 825.b Henrico Regi reconciliatur. 841.b
Moguntinum concilium. 537.a.530.b.548.a. 586.b.590.b
Moguntinum concilium,prouinciale. 669.a 727.b
Monachi celebres. 482.a
Monachi abſtineãt à carnibus, piſcibus,ouis, lacticiniis & vino. 607.b
Monachi θεραπευταὶ καὶ θεραπευτὲς τοῦ θεοῦ. 381.b
Monarchia prima incipit 230.a
Monarchiarum mundi ætas 2 b
Monarchiæ nomen, quando receptum eſt. 233.b
Monarchiam Nini ad Sardanapalum eſſe ſuſpectam 229 b
Monarchia ſecunda, quæ Argentea dicitur, 140 b
Monarchiæ quinque, Aſſyriorum, Medorum vel potiùs Babyloniorum, Perſarum, Macedonum, Romanorum. 147 b
Monarchia Macedonum 263.a
Monaſticæ vitæ Marcum Euangeliſtam fuiſſe auctorem 381.b
Monaſticæ vitæ genus inſtituit D. Auguſtinus 442.a
Monetarij in vrbe rebellantes cruciantur. 402.a
Monophyſitæ hæretici 482.a
Monothelitæ ann.565.emergunt 468.a
Monothelitarum error 488.a
Io.de Monte regio ſummus mathematicus. 703.b
Montis acuti collegium Io.Standon theologus fundauit 706.a
Montes plurimi mediam aëris regionem interſecant 24.a
Mons Rhodano imminens per multos dies tauri mugitum edens, ab alio monte contiguo diuellitur, hominibus ac iumentis ſubrutis 468.a
Monſtrum horrẽdum & prodigioſum in Bacharach 838.a
Monſtrum horrẽdum Florentię natum 838.a
Monſtrũ capite canino, cæteris membris humanis 552.a
Montanus & Appelles hæreſiarchæ 386.a
Montanus tres quadrageſimas introduxit 386.a
Montaniſtæ, magnàm pietatis ſpeciem præ ſe ferebant 390.a
Montconturiana pugna, in qua Caluiniſtarũ partes plurimùm ſunt comminutæ, Admiralio de more fugiente. 750.a
Montgomerius comes ſecuri percutitur 756.a
Montisferrati Marchionum origo 569.b
Montmorentius Comes Stabilis nouiſſimus, in conflictu Dionyſiano cæditur 750.a
Montmorentius Dux ab Henr. Rege Conneſtabilis Franciæ creatur 841.b
Montolineterenſium ordines 690.a
Moria mons,collis erat montis Sion ſaxoſus 117.b
Mortalitas maxima Romæ 796.a
Moſcus tria Ieſuitarum collegia in ſuo imperio conſtruit 764.a
Moſchouiæ Dux Legatũ Cæſaris honorificè excipit,cum promiſſione auxilij præſtandi remittit 830.a
Moſem adoptatum fuiſſe à Meri filia Pharaonis 76.a
Moſes conatus eſt exprimere nomen tetragrammaton,ſed ſatis incommodè 76.a 77.
Moſes eruditus in omni Aegyptiorum ſapientia 65.b.69.b
Moſis pater Amran 65.b
Moſes præficitur à Pharaone bello aduerſus Aethiopas quos vicit 77.b
Moſis æmuli & maleuoli de eo & Iudæis multa finxerunt 78.a
Moſes metu Pharaonis in Aethiopia 40. annis exulauit duodecim menſes apud Pharaonem legationis munere fungitur, eum plagis affligit 71.b
de Moſis corpore altercatus eſt Michael cum diabolo 74.a.75.b
Moſem non eſſe mortuum, ſed occultatum. 75.b
Moſes diuinus homo, propheticóque maior habebatur 75.b
Moſes poetis omnibus præluxit 78.a
Moſes magnus Theologus,legiſlator, & propheta 77.b
Moſe nullos habemus auctores antiquiores. 76 a
Moſis ſæculo periodus vitæ humanę dimidia imminuitur:hócque iam tertiò fiebat.79.b
Moſes de tribu Leui;populi ex Aegypto educti remp. in deſerto adminiſtrauit 40. annis 71.a
Moſes multa Spiritus ſancti afflatu ſanxit, quæ ante legem datá in ipſa Naturæ lege, iam fuiſſe vſu recepta comperiuntur 14.a
Moſes vir Dei, fidelis ſeruus in tota eius domo, miniſter veteris teſtam. propheta noui, Chriſti paſſionem multis ſacris ritibus præſignauit 71.b
Moſes Aegyptius,Hillelis filius, Gamalielis præceptor 200.a
R. Moſes Hiſpanus,Rambam, magiſter iuſtitiæ 618.a
Moſoc filius Iaphet. 29.a
Moſquedam,fanum Mahometis 491.b
Moſquæa Cordubenſis opere adeò ſuperbo exſtructa eſt,vt reliquas Saracenorum facilè ſuperet, quæ hodie in cathedralem eccleſiam conſecrata eſt 511.b
Motorium tẽplum,la chapelle du Roy.414.a
Molinæus fit catholicus 818.a
L. Mummius Achaicus Corinthum diruit. 304.a.305.b
Muleius Xequus Feſſæ Regis filius baptiſatur 811.b
Mulier ſub virili habitu miles 840.a
Mulieres vna coſta viros ſuperant 4.b
Mulieres facilè deprauantur,quòd rerum nouarum ſtudioſæ, quòd fide imbecilla, & curioſo ingenio ſint 430.a
Mundi vixdum diſperſi eadem facies, quæ nunc 55.b.56.a
Mundus neque æternus, neque in tempore per neceſſitatem vel caſum factus 3.b
Mundum ſex mille annis duraturũ, eſt Eliæ cuiuſdam Rabbini Iudæorum Cabbatici commentum 1.b
Munſterus aliquot annis poſt Pagninum,Lexicon in breuius contraxit 717.b
à Muribus vir quidam alioqui robuſtus, dum eſſet in menſa conſumitur 589.b
Mures à Deo immiſſi Azotiorum fruges conſumpſerunt 101.a
Muſæus Orphei filius,vel æmulus,& Linus circa Troiana tempora floruerunt 97.b
Muſicam excogitauit Noema 16.a
Muſicorum academia à ſenatu approbationẽ conſequi non potuit. 751.a
Muſicæ principia Pythagoras primus ad artem reduxit 256.a
Muſtapha patruus Amuratis 694 a.695.b
Mycenarum regnum finit 105.b
Mycerius Aegyptiorum rex 129.a
Myſterium frequens occultè pſallenti, myſtica menſa pro defunctis 358.a
Mythicum ſæculum 150.a

N

NAſon princeps Iuda 71.a
Nabad ſecundus rex Iſrael. 113.a b
Nabonazar Aſſyriorum rex 138.a
Nabonazarus 718.ann.ante Auguſtum. 130.a.131 b.132.a
Nabugd regna 162.a.b Babylon.rex
Nabugdonozor Babyloniorum rex 146.b 147.a
Nabugdonozor è regno ob inſaniam pulſus poſtea in regnum reducitur 251.b
Nabugdonozor primo regni anno Niniuem ſubuertit.& Aſſyriorum imperio potitur, Ioachim regem Iuda tributarium reddit. 231.a
Nabugdonozor Sardanapalũ imperio exuit, & ad incendium compulit. 139 b
Nabugdonozor primus, magni Nabugdonozoris pater 230.a
Nabuzardam princeps militiæ Nabugdonozoris 147.b
Nachor frater Abrahæ minor 36.b
Nachor genuit Thare. 36.b

Nagas Celtarum rex ſecundus. 57.b
Nahum propheta 141.a.in Niniuitas. 141.b
Nais vrbs à Cain constructa. 10.a
Napheu filius Mizraim. 30.b
Narſes Perſamenus Italiam ex magnis calamitatibus recreauit. 467 b. 469.b
Narſes dux egregius, in Venetorum vrbe de Gotthorum manubiis templum poſuit. 464. a
Narbona eſt Romanorum colonia. 96.a
Narbonenſis Gallia in prouinciam redacta. 308.a
Natalius confeſſor. 38.b
Nathan filius Dauidis. 107.b.108.a
Nathan gammelis partem ſcripſit. 103.b
Nathan vates prædicit Christum venturum. 107.b
Nathan filius Dauid ex Bethſabea. 149.b. eius poſteritas permanſit vſque ad Chriſtum.
R. Iſaac Nathan concordantias Hebr. collegit. 646.a
Nathanaël vnus de primis diſcipulis. 212.a
Naturæ ſeptem præcepta. 26.a
Naturæ moderatione omnia fieri 266.a. Dei prouidentia.
Nauarræ regnum ſumit originem. 563.b
Nauarræ rex Rhotomagum obſidens interficitur. 743.b
Nauarræ regnum nunc Hiſpanos, nunc Gallos dominos habuit. 556.a
Nauarricum gymnaſium Ioanna Nauarrorum regina extruit & locupletat. 658.a
Io. Nauclerus Tubingenſis. 708.a
Naugiacus de ortu Cain. 8.a
Nauigatio ad Peru erat trium annorum. 118. a
Nauis actuaria 50. ordinum. 291.b
Nauem primus in Græciá Danaus aduexit. 98. a
Nauis actuaria 12. ordinum ab Alexandro condita. 279.b
Nazareni Chriſtum τέκτονα fabrum appellant. 212.a
Nazareus, qui ex voto obligat ſe ſanctimoniæ, Deo cōſecratus, ſeparatus à communi hominum vita in potu, cibo, & cultu 98.a
Nazianzenus Conſtantinopolim è ſuo epiſcopatu tranſlatus eſt. 424.a
Nazianzenus cognométo Theologus, Conſtantinopolitanam eccleſiam ab Arrianis purgauit. 426.a
Neapolitanum concilium in Samaria. 607.a
Neardea, id eſt, fluuius ſcientiæ vrbs à Iudæis extructa in exilio. 252.a
Nebienſis epiſc pſalterium octuplum. 283.b
Necao Pharao apud Aegyptios. 56.a
Necao rex Aegypti. 130.a
Necao à Nabugdonozore cæſus. 143.b. 144. a. 145. a.
Necaturus eſt, non negaturus. 163.b
Nectarius Conſtant. patriarcha ſuſtulit pœnitentiarios, & publicam confeſſionem in priuatam vertit. 431.b
Negatores legis ore traditæ. 197 b
Nehemias Artaxerxis pincerna. 147.b
Nehemias bibliothecam inſignem Ieroſolymis inſeruit. 235.b
Nehemias cum Zorobabele profectus eſt. 183. b
Neleus Sceptius Ariſtotelis & Theophraſti bibliothecæ ſucceſſor. 266.a
Nemeſianus Olympius poëta. 403.b
Nemouicæ Duci Vrſuenſes ſe dedunt. 822 a
Nemourſæus Dux in cuſtodia poſitus à Lugdunenſibus. 826.a. è carcere elabitur. 832.a
Nepotes habentur pro filiis. 182.a
Nepotiana hæreſis. 398.a
Nero Claudio ſucceſſit. 218.a
Nero Cæſar. 221.a.222.b.223.a
Nero Romanorum imperator in Chriſtianos ſæuire cœpit. 370.a. immaniū beſtiarum fœdiſſimus. Antichriſtus habitus fuit. Matrem & præceptorem Senecam occidit. 370.a
Nerua primo ſuo edicto exules reuocauit. 375. b
Neſtoriani hæretici ſacramentarij. 429.b
Neſtorius hæreſiarcha. 441.a.b
Nicander Theriaca & Alexipharmaca ſcripſit. 285.b
Nicanor Aſiæ & Aſſyriæ rex. 279.a
Nicenum concilium variè incipit. 416.a
Nicenum 2. ſeptimum vniuerſale concilium contra iconomachos. 516.b.517.b
Nicephorus Chartophylax. 476.a
Nicephorus Caliſtus Xanthopulus hiſtoriam ſcribit. 661 b
Nicephorus Gregorū hiſtoriā ſcribit. 676.a
Nicephorus imperator Orientis 564.a. ob leges iniquas omnib. odioſus. 505.b
Nicetas Acominatus Choniates hiſtoriæ ſcriptor. 658.a
Nicolaus 1. magnus & pientiſſ. Romanus, abſens & inuitus eligitur, 108. Rom. pont. 540.a. b. 541.b
Nicolaus 2. Allobrox, ſuffragiis omnium Cardinaliū electus, 161. Rom. pont. 588.a.b
Nicolaus 3. Romanus, ob vitæ integritatem, vulgo dictus Compoſitus, 194. Rom. pont. 656.a b
Nicolaus 4. Aſculanus, 197. Rom. pontif. è Franciſcanorum ordine primus. 658.a.b
Nicolaus 5. contra Ioannem 22. in ſchiſmate ſedit. 670.b
Nicolaus 5. Sarazenenſis, 216. Rom. Pontif. 696. a.b
D. Nicolaus Myrenſis interfuit concilio Niceno. 418.a
D. Nicolaus Tolentinus. 660.a
S. Nicolai Tolentini imago Romæ ſanguinem ſudat. 811.a
Nicolaus Pelleuæus Cardinalis, pro confœderatis Galliæ in Comitiis Galliç reſpondet Duci de Feria. 824.a
Nicolaus Clemengis, de corrupto eccleſiæ ſtatu. 479.b
Nicolaus Damaſcenus hiſtoriam Phœnicū ſcribit multis mendaciis in gratiam Herodis aſperſam. 210.a
Nicolaus Maniacutius, nomina 178. pontificum, centum viginti quatuor verſib. ſcitè concluſit. 627.b
Nicolaus Clemengis doctor Pariſienſis, qui de corrupto eccleſiæ ſtatu ſcripſit. 691.b
Nicolaus Rentius Romæ ſcriba publicus, armis Capitolium occupat. 677.b
Nicomedes Nicomediam condit. 285.b
Nicopolis, quæ antea Emaus. 226.a
Nicoſtrata poëtria, vel Carmenta, latinum alphabetum in Italia comminiſcitur. 95.b
Nigredo non, vt eſt hactenus exiſtimatum, à regione, ſed à ſtirpe. 26.a
Nili natura. 4.a
Nilus monachus. 447 b
Nilus, & mare AEgyptum rubrum papyro abundat. 285.b
Nimrod rex Babyloniorum. 40.b. tyrān. 41 b.
Nimrod potens in terra, i. tyrannus. 17 b
Nimrod poſt diluuium regni ſpeciem cōſtituit. 9.b
Nineas ſiue Ninus, Nini & Semiramidis filius 60.a. Semiramidem matrem ſuum concubitum appetentem interemit. 60.a
Niniue, in Aſſyria vrbs antiquiſſima. 44.a
Niniue primaria Aſſyriorum vrbs. 140 b
Niniue vrbs magna. 131.a
Niniue magna, itinere trium dierum. 127.b
Ninus primus Aſſyriorum rex. 130.a
Ninus regnum auſpicatur diebus Iſaac. 56 a
Ninus rex Aſſyriorum. 40.b. 53.a
à Nino vſque ad Auguſtum duo millia annorum. 44.a
Niſam menſis, Martio noſtro reſpondet. 2 a
Nitocris fœmina Aſſyriorum imperiū adminiſtrauit 230.b
Niuernenſis dux in Druydum conflictu deſideratur. 743.b
Nod terra exilij & fugæ. 10.a
Noe, i. conſolator appellatus, à נחם conſolatus eſt, per apocopem, non à נוח quieuit. 16.a
Noe omnia ante diluuium vel audiuit, vel vidit. 15.b
Noe reparator orbis 24.a. hic primus vitem ſylueſtrem ſatiuam fecit, viníque vſum monſtrauit.
Noe nauigandi vſum, præceptore Deo, hominibus monſtrauit. 25.b
Noe primus arauit terram cum animalibus. 25.b
Noe, plātata vinea, inebriatus & irriſus. 26.a
Noe in diluuio natus erat annos. 600.18.b
Noe octauus præco iuſtitiæ dicitur 18. a 120. annis ante diluuium Noe Dei metū & cultum prædicauit.
Noe centum annos ante diluuium in arca perficiunda conſumit. 18.a
Noe interrogatus quorſum arcam pararet, reſpondebat diluuium venturum, quo omnes ſubmergerentur, niſi reſipiſcerent 18.a
Noe, miſſis Sortibus, nepotibus ſuis orbem diſtribuit, non videtur potuiſſe bis in Italiam traijcere, huic diuiſioni ſuperuixit annis duntaxat decem. 46.a
Noe hoſtias obtulit de animalibus mundis, non immundis, edoctus è libris Henoch. 14 a
Noe vxorem fuiſſe matrem Sem, Cham, & Iaphet. 16.a
Noe fuiſſe continentiſſimum. 20 21.b
Noe moritur anno ætatis ſuæ 950.
Noema ſoror Tubalcain, ingenio & inuentionis laude valuit 15.b.16.a
Noema ingenioſa fœmina, lanificij & texturæ inuentrix. 16.a
Noema à ſuauitate & dulcedine appellata eſt; oris muſicam & vocum modulos excogitauit. 16.a
Nomadum auctor fuit Iabel. 15.b
Nomen mutare, non eſt abrenūtiare baptiſmo. 536.a
Nomen ſuum mutauit Ioannes 12. in pontificatu. 562.a
Nomocanon Photij. 412 a
Non fore opus militib. cùm hoſtes deeſſēt. 403.b
Normani à Carolo Craſſo ſubacti, 546 a
Northantomi in Anglia concilium. 626.b
Northuſenſe concilium. 604.b
Notæ verç eccleſiæ. 110.a
Notarij, qui geſta martyrum ſcribebant. 374 a
Noteriacon, quando littera ponitur pro integra dictione 312.a
Nouatienſis hęreſis. 405.b
Nouatianus hæreſiarcha Romanus, Nouatus presbyter Carthaginenſis. 395.a.b
Nouellius Mediolanenſis tres vini congios vno hauſto ebibebat. 217 b
Nouiomagenſe concilium in Coſmidromio

578.b
Nouiodunū in Picardia obſeſſum dedit ſe Mansfeltio Duci. 824.a
Nouus orbis veteribus incognitus exploratus eſt. 705.b
Nouus orbis temporibus Salomonis apertus 118.a
Nouum Teſtamentum an.1555.lingua & charactere Syriaco Viennæ Auſtriæ primùm editum eſt. 732.a
Nox & amor, vinúmque nihil moderabile ſuadent. 737.b
Nocte Natalitiorum Chriſti 20.millia Chriſtianorum in templo comburuntur. 403b.
Nubes magna in Flandria cecidit,& multa hominum millia ſubmerſit. 578.a
Nudipedalia primùm Lacedæmone ſunt acta. 142.a
Numa Pompilius Rom rex. 134.b.136
Numantinum bellum à Scipione magna crudelitate confectum. 305.b.307.b
Numerandi conſuetudo mutata. 685.b
Numitor Latinorum rex. 128.b.129.a
Nummum Theſeus ſtatuit,bouémque in eo incidit. 94.a
Nundinarij epiſcopi. 449.b
Nuptias damnabat Nouatus. 395.
Nyſſenus Baſilij frater. 427.b

O

OBed & Ieſſe principes Iuda. 100.a.b
Obed princeps Iuda,& Chriſti progenitor. 97.a
Oceanus effuſus in terras multa hominum millia ſubmerſit. 626.a
Ochozias Iſraelitarum rex. 123.a
Ochozias octauus rex Iſrael. 155.a.b
Ochozias non plures vno anno regnauit. 125.b
Ochozias,qui & Ioachas,rex Iudæ octauus, impius. 124.a.b
Octaſapes rex Aſſyriorum. 126.a b.127
Octaplum pſalterium epiſc.Nebienſis. 283.b
Octauius Cæſar, Antonius & Lepidus triumuiros reip. conſtituendæ in quinquennium renunciant. 333.b.334.a
Octo animæ duntaxat ſeruatæ ſunt. 20.a
Octo animæ tantùm per aquas conſeruatæ ſunt. 15.b
Octauo anno gignere non fuit infrequens in populo Hebræo. 37 b.38.a
Oddar cum 60.ſociis à Slauis martyrium patitur. 576.a
Odo Francorum rex Danos ad Axonam fluuium vicit. 548.a
Odo Cameracenſis in canonem Miſſæ.634.b
Odoacer Rugianus Oreſtem Ticini obſeſſum capit,& ſpectante exercitu interficit, &c. 451.b
Ogerus Danorum dux 513.b
Ogygius apud Atticos. 60.a
Ogygij diluuium. 24.a
Olaus Magnus Gotthus hiſtoricus. 712.a
Oleum cœlitus delatum ſuper Clodoueum per Columbam. 455 b
Olybrius Ricimero ſucceſſit. 450 a
Olympias ſpatium quatuor annorum, quod dabatur inter duos ludos Olympicos. 130.a
Olympiadum initium. 130.a.133.b
Olympiadum & Romæ conditæ idem ſæculum. 132.a
Olympiadū ratio difficilis & intricata. 348 a
ante Olympiades apud Gr. nihil planè certum fuit. 328.a
Olympicum certamen conſtitutum. 130.a
Olympicum certamen ab Hercule inſtitutū anno 430.ante primam Olympiadem.94.a
Olympicos ludos Conſtantinus abrogauit, & rationē numerādi per olympiadas.417.b
Olympici ludi deſierunt celebrari Theodoſij maioris ætate. 130.a
Olympus mons in Græcia. 24.a
Olyſipponenſis eccleſia Metropolis Portugalliæ. 686.a
Ὁμηρόκεντρα,Homero centones. 459.b
Onias Priſcus,Iaddi frater, pontifex octauus 189.a Iuſti cognomen retulit.
Onias ſecundus,Simonis Iuſti filius, pietatis nomine clariſſ. 190.a.b
Onias Simonis filius,15.Iudæorum pontifex in Ægyptum profugit. 191.a
Onkelos Pentateuchum Chaldaicè reddidit. 205.b
Onuphrius hiſtoriā pontificum perſequitur. 701.b.702.a
Operatus eſt ſalutem in medio terræ. 79.a
Ophir filius Iectan. 35.a
Ophir Peruſiorum pater, vnde puriſſimum aurum. 35.b
Ophni & Phinees filij Heli, propter ſcelera ſua vita ſunt exuti. 100.a
Ophratenes Aſſyriorum rex. 123.a.134.b
Ophrateus Aſſyriorum rex. 122.b.123.a
Oppianus poëta. 382.a
Oraculum conſuluit Rebecca. 54.a
Oraculum Hebræorum duplex : vnum mutum,alterū vocale. 79.b
Oracula ceſſant Delphis. 127.b
Oracula & reſponſa dabantur,ex Debir,& ex Ephod. 126.a
Oracula ad propitiatorium edebat diuina præſentia. 186.a
Orchades inſulæ imperio adiectæ. 219.b
Ordo Montis Oliuarum inſtituitur, 681.b
Ordines ſacri in ieiuniis quatuor temporum conferuntur. 390.a
Ordines præcipui ſunt, quatuor ſanctorum patrū Baſilij,Auguſtini,Benedicti & Franciſci,quorum cæteri omnes ſunt veluti appendices. 657.b
Oreſmus multos Ariſtotelis libros & aliorum in Gallicum vertit. 682.a
Oreſtes inſanus. 101.b
Organa muſicæ,hydraulica. 534.a
Organa & inſtrumēta muſica Vitalianus eccleſiis adhibuit. 490 a
Origenes de libris Henoc. 14.a
Origenes Clementi Alexandrino ſucceſſit. 385.b
Origenis præceptores,Clemens Alexand. & Ammonius. 389.b
Origenes anno ætatis 70.moritur 395.b. ſena millia librorum ſcribit, opera eius trifariam ſecta.
Origenis hexapla ex omnib.eruditionib.conflata. 283.b
Origenes ſecundus eccleſiæ magiſter poſt Apoſtolos 401.b.ſic eum vocat antiquitas. 390 a
Oriſtia Amazonum regina. 94.a.96.a
Orodes Parthorum rex Craſſum obtruncauit. 2.4.a
Orodes,qui primus bella cum Romanis geſſit, Craſſúmque cum filio & omni ferè Romano exercitu deleuit. 278.a.b
Orontius Finæus Mathematicus profeſſor. 722.a
Oroſius contra Paganos imperij lacerationem Chriſtianis tribuentes hiſtoriam ſcripſit 440.a
quod Orpheus cecinit de Chaldæo, videtur pertinere ad Abraham. 44 a
Orpheus filius Calliopes,hymnograph.110.b
Orpheus Thrax Lini auditor 97.b. vetuſtiſſimus poetarum,primus deorum excogitauit myſteria. 97.b
Orthopolis Sicyoniorum rex. 92.b.93.a.94 b 95.a
Orus rex Ægypti Oſyridis filius. 81 b
Oſaias pontifex. 141.a
Oſculum pacis in Miſſa inſtituitur. 494.a
Oſee filius Ela.19.rex Iſrael, minùs impius fuit quàm reges ſuperiores. 158.a
Oſeas vltimus Iſraelitarum rex. 136.137.158 a
Oſeas propheta. 128.b
Oſiander ſe ſecundum Enoch prædicabat 729.b
Oſiris Pharaonum primus. 231.b.
S.Oſmundus Sariſberienſis libellum de eccleſiaſticis officiis concinnat. 608.a
Oſochor Ægyptiorum rex. 123.b
Oſſa Ioſeph prophetarunt.i.miracula ediderunt. 63.b
Oſtanes primus de Magia commentatus 248.a
Oſtienſis epiſcopus Papam conſecrat. 398.a
Oſtrogotthi Orientales Gotthi,in Italia regnare incipiunt. 452.a
Oſtrogotthi Orientale imperium vaſtant 449.b.
Oſyris gigantes opprimit. 60.a
Otherus laicus cum aliis 15.viris & fœminis à nocte Natiuitatis Domini in integrum annum ſaltarunt. 579.b
Othnicarius Albus ſacerdos doctrinam Chriſti in Zelandia propagauit. 559 b
Otho primus Paganos Saxoniam incolentes ad Chriſti fidem perduxit.559.b.560.a.561.b.562.563.b
Otho 2. à Lothario Frāciæ rege armis denuò Lotharingiam recepit, 568.a
Othonum genus. 571.b
Otho Bambergenſis epiſcopus, Pomeranam regionem ad Chriſti fidem conuertit.603 b.607.b
Ottomanus Turca de genere Scytharum ſiue Magog emergit. 662.b.664 a.665.a
Othoniel princeps de tribu Iuda. 86.b
Ouidius ad Getas in exilium relegatur.343.b
Ouidius poeta quinto Tiberij anno moritur. 365.b
Oxonienſe concilium. 641.a.650.a
Ozi pontifex. 96.b.97.a
Ozi pontifex de ſemine Aaron. 94 a
Ozias propheta. 141.b
Ozias vates. 133.a
Ozias,qui & Azarias ,clarum fuit pietatis exemplum 128.a.b.vbique felix, donec ſecundis rebus elatus , incenſum Domino quaſi ſacerdos,offerens,lepra percuſſus eſt

P

PAcorus Orodis filius Aſiam & Syriam vaſtat. 204.a
Pacuuius Ennii nepos tragicus. 302 a
Padus, vnus de quatuor Europæ maiorib. fluuiis e terra eleuatus in modum fornicis. 605.b
Pædagogus ad Chriſtum lex eſt. 9 a
Palæſtina velut orbis centrum & vmbilicus 79 a
Palamedes ordinem exercitus inuenit. 99.b
Palatium Pariſienſe à Philippo Pulchro extructum. 658.a
Palla vrbs trans Iordanem. 225.a
Palladiæ fœminæ. 60.a
Palmatus ſynodus,in qua Symmachus abſolutus eſt. 466.a
Palma noua ciuitas à Venetis ædificatur.824.a
Matth.Palmerius Chronicon ſcripſit. 697
Pāpatius ſiue Phatnaces,Parthorū rex. 196.b

Pampelon

Pamphlonem Erricus deprædatur 449.b
Pamphilus martyr magno ſtudio & diligentia bibliothecá Cæſareæ inſtruxit 407.b
Pan magnus hodie mortuus eſt 127.b
Pan primus canit fiſtula, ruſticorum deus 91.b. Penelope filius
Panætius Africani minoris præceptor 296.a
Panætius primus in Sicilia tyrannidem exercet 150.a
Πανάρετος dicitur Eccleſiaſticus ab omni virtute, quæ in eo continetur 189.b
Pancratius Marcellinus Medicus 758.a
Pandion Athenienſium rex 91.a
Pandulphus Piſanus vitas pontificum à Gregorio 7 cœpit 591.b
Paneadem Philippus auxit. 210.a
Paniada, quam Cæſaream dicunt, Philippus conſequitur 210.a
Panum menſæ decem 115.b
Panem & vinum Meſchiſedech ſacrificaſſe 42.a
Pantaleon martyr 404.a
Pantenus apud Bracmanes religionem docuit. 384.a.385.b
Pantenus Stoicus à Demetrio Alexandrino Epiſcopo in Indiam mittitur 387.b
Pantheon, templum omnium deorum Romæ à M. Agrippa ædificatum, Bonifacius 4 vertit in eccleſiam S. Mariæ, & omnium martyrum 480.a
Pantomimiorum ſaltatio quãdo excogitata. 362.a
Panyas rex Aſſyriorum. 91.a.92.b
Papæ nomen excellentius Patriarcha 550.a
Papa ab epiſcopo Oſtienſi conſecratur 398.a
Papias Hieropoleos epiſcopus 377.b
Papienſe concilium 583.a.586.b
Papienſis Academia à Carolo inſtituta 518.a 529.b
Papinianus, aſylum iuris, à Caracalla occidi iuſſus 389
Papyrius Romæ primum ſolare horologium fabricat 268.a
Papyri vſus 285.b. libri & cortices ante papyrum.
Papyri vſus ad Ptolomæi ætatem refertur. 279.b
Paracelſiſtæ, pſeudomedicorum genus, exoriuntur. 759.b
Paracelſus veteris medicinæ labefactator, & nouæ conditor 757.b
Paradiſus terreſtris in Edem 9.b
Paradiſum terreſtrem diluuio fuiſſe deletum 14.a
Paradiſus voluptatis 7.b
Paradiſus voluptatis tertio die productus 3.b
Paraſanga. 1. leuca 8.b
Paraſceue, dies veneris nominatur non paſchæ 216.a
Pares Franciæ inſtituuntur 523.b
Pares Franciæ duodecim à Carolo inſtituti: ſex eccleſiaſtici 529.b. ſex laici 530.a
Pariſiorum rex Childebertus 467.b.469.b
Pariſienſis academia à Carolo inſtituta 519.b.529.b
Pariſienſis facultatis auctoritas 668.a
Pariſienſes Theologi definiunt, neminem poſſe duo beneficia obtinere 642.a
Pariſienſe concilium 599.a.617.a.668
Pariſienſe 1. & 2. concilium 467.a
Pariſienſe concilium, in quo Decimæ regi ab eccleſiaſticis conceſſæ ſunt, 632.b
Pariſienſium tumultus 777.b. ab Henr. 3. rege deficiunt 778.a. declaratio ipſorum pro ſacro fœdere 781.b. Ducem Mœnium protegem, regnique defenſorem renunciant 781.b. obſidentur à Rege Nauarræo 787.b. ducenta millia incolarum recenſentur ibid. D. Virgini Lauretanæ vouent. ibid. eorum fames obſidionis tempore admirabilis 787.b. Legati eorum ad regem Nauarræ 789.b. ab obſidione liberatio 790.a. Parmenſem Ducem honorificentiſſimè excipiunt. ibid.
Pariſienſis Parlamenti arreſto Turonenſe & Catalaunenſe Senatuſconſultum infirmatur. 810.a Pariſiis comitia indicta à Duce Mœnio 823.b
Pariſienſis Parlamenti decretum in fauorem Henr. 4. 828.a
Pariſienſis vrbs Hẽrico 4. regi traditur 831.b
Parlamẽtum, primum fuit mobile, nunc ſtatarium Lutetiæ Pariſiorum 512.a
Parmenſis dux, de quo illud Eſaiæ ſibi dictũ perduelles interpretentur. Ne læteris Philiſtæa, &c. 759.b
Parmenſis Dux Pariſienſes ab obſidione liberat 790.a Pariſios ingreditur ibid. Bruxellas redit 796.b
Parmenſis Dux Rothomagenſes ab obſidione liberat 821.b. in Belgium redit, & aquas Spauenſes petit ibid. moritur apud Attrebates 823.b. exequiæ, & epitaphium eiuſdem. ibid. ſtatua illi Romæ erigitur ibid.
Parmenides logicam excogitat, phyſica ſcribit carmine 242.a
Parnaſſus mons Theſſaliæ vel Indiæ 24.a
Parochialia templa apud Anglos 45017. Guilielmus reperit 590.a
Parrhaſius pictor 242.b
Paropaniſus mons 24.a
Partus gemini & tergemini primi fuere 8.a
Paruaim, vtrumque Peru 705.b
Paſcha errantes celebratum 510.a
Paſcha primum, eſt paſcha anni 31. Chriſti: paſcha ſecundum, eſt paſcha anni 32. paſcha tertium & vltimum, eſt paſcha anni 33. Chriſti 213.b
Paſchatis vltimi duntaxat mentio à tribus prioribus Euãgeliſtis celebrata eſt, vt qui vnici ferè anni, in quo paſſus eſt, hiſtoriã texant 213.b
Paſchalis 1. Romanus monachus 101. Rom. pont. ſanctitate conſpicuus, &c. 532.a b. 533.a
Paſchalis 2. Tuſcus, 166. Rom. pont. 601.a.b
Paſchalis 3. in ſchiſmate ſedit aliquot annos 624.b
Paſcalis Ciconia Venetorum Dux moritur. 838.a
Paſchaſius diaconus lib. de S. Spiritu ſcribit. 437.b
Paterfamilias Baal abbaith. 215.b
Patrum ætas. 11.a
Pater, Filius & Spiritus ſanctus, vnus Deus, infinitis retro ſeculis ante hunc mundum aſpectabilem conditum 3.b
Patriarcharum ætas. 1.a
Patriarchæ omnes ſub Lamech & huius filio Noë moriuntur 17.b
Patriarchæ decem mundi originarij 21.b, omnes viderunt Adamum excepto Noe.
Patriarchæ ſecundæ ætatis decem omnes viderunt Abraham 39.b
Patriarcharum veterum antiquæ virtutis & fidei virorum finis 59.b
Patriarcharus Conſtantinopolitanus ſitus in antiquo monte, vbi palatium erat Conſtantini Imp. 697.a
Patricij, quaſi populi patres 133.b
S. Patricius Hybernenſis anno vitæ ſuæ 122. obiit. 417.b. ad Chriſti fidem Scotos conuertit.
Patrußs filius Mizraim 30.b
Paula in Syria tria monaſteria virginum, & vnum virorum condidit 435.b
Pauliciana hæreſis 596.a
Paulinus Treuirorum in Gallia Metropolitanus, vir ſanctus in primis & eruditus, Athanaſij amicus 419.b
Paulus ſecundo aſcenſionis anno conuertitur 365.b
Paulus conuertitur anno ſecundo à morte Chriſti 217.b
Paulus in epiſtolis nomen Ieſu quingenties vſurpat, vſque adeò ei erat amabile & ſuaue 364.a
Paulus vinctus Romæ anno 2. Neronis cauſam dixit coram Nerone, liberatus ex ore leonis: poſteà cùm ſecundò Romam rediiſſet, à Nerone capite trũcatus eſt 222.a
Paulus Narbonæ prædicat 222.a
Paulus Iulio centurioni à Feſto traditus Romam venit, ibi per biennium manſit 221.b
Paulus & Seneca amici, ſe mutuis literis ſæpius ſalutant 222.a
Pauli itinerarium ibid.
Paulus 1. Romanus, Stephani 3. frater 96. Rom. pont. 511.a.b
Paulus 2. Venetus, 219. Rom. pont. 701.a.b
Paulus 3. Romanus, 228. Rom. pontif. 723.a.b
Paulus 4. Neapolitanus, 231. Rom. pontif. 736.a.b
Paulus Diaconus vitas Sanctorum conſcripſit 530.a. ei tribuunt hymnũ: Vt queant laxis, &c. 530.a
Paulus eremum colere incipit. 398.a
Paulus Samoſatenus hæreſiarcha 400.a
Paulus Iouius hiſtoricus 722.a
Pauſanias Spartanorum rex 142.a
Pauſanias Laced. ſuſpectus de Xerxis amicitia, ſupplicio afficitur 148.a
Pax adeò humani generis inimica, vt vel à mundi initiis excluſa ſit mundo 145.b
Pax in vniuerſo mundo quando naſcitur Chriſtus 341.b
Pax in Polonia inter Sigiſmundum Regem Poloniæ & Maximilianum Auſtriacum. 781.a
Pax inter Amurathem Turcarum, & Perſarũ reges 793.b
Pax inter Reges Franc. & Hiſpaniæ compoſita & concluſa 844.a proclamata Pariſiis 845.b. Lugduni ibid.
Pecuaria ars naturalis, innocua. 14.a
Pelagius 1, Romanus, 62. Rom. pont. ſeptem horas canonicas inſtituit. 467.a
Pelagius 11. Romanus, 62. Rom. pont. 470.b. a.471.b
Pelaſgi à Cadmeis pulſi ad Pindum. 86.a
Pelaſgis, vetuſtiſſima Græciæ gens. 81.b
Peleus rex Peloponenſi. 95.b
Peloponneſiacum bellum. 252.a
Peloponneſij & Athenienſes dimicant. 105.b
Peloponeſus Egialea. 68.a
Pelops Pandianus filius. 90.a
Peliſium opidum Ægypti. 138.a
Pentateuchi volumina tredecim ante mortẽ Moſes exarauit. 74.a
Pentecoſtes feſtum. 72.a
Penteſilea ſecurim inuenit. 99.b
Penteſilea Amazonum regina, cuius in bello Troiano virtus emicuit. 96.a
Perdicas Macedonum rex. 138.b
Pérennis ſucceſſio Apoſtolicæ Cathedrę nota eſt veræ eccleſiæ. 610.a
Periander Corinthiorum tyrannus. 148.a
Periander Corinthius ſapientes epulo excipit. 236.a
Pericles bellum Peloponneſiacum mouit, ne daret pœnas 50. talentorum, quæ depeculatus fuerat. 252.a
Perillus proprio inuento periit ſub Phalaride

de

de 236.a
Pernonius Dux Maſſiliam tentat. 825.b
Ioach. Perionius Benedictinus Theologus Pariſienſis, primus Latinè & Ciceronianè Ariſtotelem vertit. 727.b
Peripatetici veteres acroamaticis caruerunt. 317.b
Perizomata, ſubligacula 8.a
Perionij liber de vitis ſanctarum mulierum. 242.a
Perſarum monarchia ſecunda 240.b
Perſæ ab initio Chriſtiani fuerunt. 419.b
Perſarum regem non licebat extra regnum proficiſci cum exercitu, niſi primum domi rege creato, ad vitanda bella inteſtina. 244.a.245.b
Perſarum Rex moritur. 840.a
Perſæ à Turcis moleſtantur 825.b
Perſecutio prima in Chriſtianos mota à Scribis 363.b
Perſecutio ſecunda in Chriſtianos excitata à Nerone 364.a
Perſecutio tertia in Chriſtianos. 375.b
Perſecutio quarta in Chriſtianos mota per Traianum 377.b
Perſecutio quinta ſub Commodo. 383.b
Perſecutio ſexta ſub Seuero & Aurelio 389.b
Perſecutio ſeptima in Chriſtian. ſub Maximino 392.a
Perſecutio octaua in Chriſtianos, 393.b. ſub Decio.
Perſecutio nona in Chriſtianos ſub Valeriano. 396.a
Perſecutio decima ſub Aureliano 400.a
Perſecutio vndecima omnium grauiſſima ſub Diocletiano. 403.b
Perſecutio duodecima per Maximinum in Oriente. 408.a
Perſecutio decimatertia in Chriſtianos in Perſide. 419.b
Perſecutio decimaquarta in Chriſtianos per Iulianum Apoſtatam 422.a
Perſecutiones vndecim numerantur 363.b 364.a
Perſecutio Chriſtianorum in Perſide. 444.a
Perſeus Erichthei frater 93. b. Mycenarum rex.
Perſeus vltimus Macedonum rex 266.b
Peru, hodie paret Hiſpanis 118.a
Peruſiorum pater Ophir, vnde aurum puriſſimum 35.b
Pedes Apoſtolici in veneratione fuerunt. 366.a
Renatus Peſchardus miniſter, reconciliatus eccleſiæ, recipit Franciſcanorum indumentum quod per apoſtaſiam ante annos 30. exuerat 766.a
Peſtis in Anglia. 826.a
Fr. Petrarcha, inſignis poëta 683.b
Petronius Iudææ præfectus Caligulæ imaginem inferre in templum tentauit 218.a
Petri & Rom. eccleſiæ primatus terribilis. 400.a.401.b
D. Petrus omnium apoſtolorum caput, primus Romæ in cathedra epiſcupali ſedit 364.a
Petrus Paulo Apoſtolo maior, ſanctorum apoſtolorum dux primus, diſcipulorum vertex principalis, apoſtolorum pontificumque præſul, primum vniuerſale membrum. 366.a
Petrum Eccleſiæ eſſe fundamentum, & petram ſolidiſſimam, ſuper quam Chriſtus fundauit Eccleſiam. 401.b
Petrum apoſtolorum eſſe principem. 401.b
Petrus Romæ Euangelium prædicat, à Claudij anno ſecundo quo primum Romam venit, ad Cathedram Apoſtolicam illic figendam, vbi ſedes Idololatriæ erat præcipua, vſque ad annum 6. eiuſdem, &c. 219.b.220.a
Petrus & Paulus Romæ eodem die occubuerunt. 364.a.365.b.366.a
Petrus ann. Dom. 44. Romæ ſedere cœpit. 369.b
Petrus Romam primùm venit anno Chriſti 44. atque ibi ſe pontificem geſſit. 219.b
D. Petrus Romæ crucifigitur. 221.b
Petrus poſt Chriſtum an. 37. vixit. 364.a.365.b
Petri patrimonium pontificum ignauia ſatis iam attenuatum eſt. 479.b
B. Petrus multa bona conſecutus eſt ſub Hormiſda, 458.a
Petrus Antiochenus epiſc. addebat in Triſagio, crucifixus propter nos. 461.b.
Petrus de Tarentaſia, doctor Theologus, primus ex ord. Prædicatorum fit ſummus Pontifex. 654.a
Petrus Damaſcenus ediſcopus in Syria à Saracenis martyrio coronatur. 508.a
Petrus Longobardus Theologiam in certam artem methodúmque redegit. 506.a
Petrus archipresbyter Rom. eccleſiæ ſedit aliquot dies in ſchiſmate contra Theodorum Papam creatum. 496.b
Petrus Cunerius aduocatus regius in Senatu Pariſienſi conatus labefactare eccleſiaſticorũ iuriſdictionẽ temporalem. 669.
Petrus martyr, Bethſaidenſis, Galilæus primus Eccleſiæ pontifex Ieroſolymis ſedit an. 5. Antiochiæ 7. Romæ 25. 364.b. 365.b
Petrus Portugalliæ rex iuris obſeruãtiſſimus, vt litib. pabula ſubduceret, cauſidicos, fori rabulas è regno eiecit 681.b
Petrus Epinacus Lugdunenſis Archiepiſcopus 755.b. moritur 847.b
Petrus Villarius ſenior Viennenſis Archiepiſcopus 755.b. mors ipſius, & breue elogiũ 822.a
Petrus Villarius Iunior, Mirapicenſis Epiſcopus 755.b. Viennenſem Archiepiſcopatum Hieronymo fratri reſignat, & eum conſecrat 846.a multa ſcripſit, breue elogium ipſius. ibid & 847.b
Petrus Ronſardus Poetarum Galliæ Coryphæus mortuus 773.b
Petrus de Mõtchal in Senatu Pariſienſ. aduocatus, Auunculo Bono Broæo elogium ſcribit 777.b
Petrus Victor Cayerius è Caluiniano miniſtro fit Catholicus 818.a
Petrus Ramus Veromanduus, turbulentæ vitæ, & ſui in linguas, artes, diſciplinas, Theologiam denique ipſam furoris ſupplicium dedit 755.a
Phaceas Iſraëlitarum rex 133.a.136.b
Phaceias Iſraëlitarum rex 129.a
Phaceias 17. rex Iſraël 157.a.b
Phakeias Romeliæ 18. rex Iſraël 157.a b
Phalaris tyrannus. 148.a
Phalaris primus poſt Theſeum Agrigenti tyrannus 236.a
Phaleg. i. diuiſio, genuit Rehu 32.b
Phaleg moritur annorum 239. ſub eius diebus extremis tria inſignia contigerunt, partitio terrarum, confuſio linguarum, dimidiatio annorum vitæ. 35.b
Pharamundus prædonum Franconiæ dux 371.b
Pharaonum primus, Oſiris rex Ægyptiorum 133 b
Pharedus Athenienſium Archon 127.a
Phares Iudæ princeps 63.a
Phares anno octauo vxorem accepit, nono Heſionem genuit. 38.a
Pharetates rex Ægypti. 43.b
Phariſæorum ordo incipit. 193.b
Phariſæorum duces, Sammai & Hillet 197. a. b
Phariſæorum ſeptem erant ſectæ ſeu ordines 198.a
Phariſæi fato multa tribuebãt, & aſtrologiæ operam dabant 198.a. docebant traditiones religioſè ſeruandas.
Phariſæis plebs adhærebat. 198.a
Pharos inſula Ægypti aquis obruta. 98.a
Pharus Alexandriæ ſecundum è ſeptem mundi miraculis. 280.a
Phaſſur filius Emmer coniicit Ieremiam in carcerem. 148.a
Phelesteus Corinthiorum rex. 134.b
Phemonoë vates. 90.a
Phereciades Aſſyriorum rex. 120.b.122.a
Pherecydes Syrus Pythagoræ præceptor. 235.b
Pheron Ægyptiorum rex. 97.b
Pherus. 62.b
Phigalia Arcadiæ oppidum. 144.a
Philadelphia metropolis Arabiæ. 55.b
Philadelphiæ in Arabia concilium in Beryllum. 393.a
Philadelphus Alexandriæ bibliothecam inſtruxit 281.b & alia multa.
Philemon primus apud Delphos, ludos & chorum inſtituit. 92.a
Philippicus primus imperator iconomachus 501.a.b. miſerè periit. 503.b
Philippus, ſiue Philippicus contra Conſtantium a laicis & clericis electus. 513.a
D. Philippus crucifigitur Hieropoli. 364.a
Philippus Apoſtolus Gallis prædicauit Chriſtum, & Gallias ad prædicandum accepit. 222.a
Philippus Valeſius. 672.a.673.b
Philippus Pulcher, rex quoque fuit Nauarræ propter vxorem 658.a
Philippus Theodatus, multa Pariſiis vtiliter inſtituit. 633.b
Philippus D. Ludouici filius, in Africa rex ſalutatus. 653.b
Audax cognom. 654.a
Philippus rex Francorum, ſæculares clericos S. Martini de Campis mutauit in monachos 594.a
Philippus rex Francorum, decimam bonorum omnium ab iis exigit, qui ſe non comitarentur Hieroſolymam, quæ décima Saladini dicitur 632.a
Philippus Audax Turonum dux. 681.
Philippus Gall. rex Auguſtus, D. Ludouici, auus. 634.a
Philippus Archidux Auſtriæ, Caroli 5. pater regio Hiſpaniæ ſceptro potitur 711.a
Philippus Arabs, primus imperatorum Chriſtianus. 393.a
Philippus primus imperator Chriſtianus ſe Fabiano reuerenter prouoluit. 366.a
Philippus 2. Hiſpaniæ regnum adit 735.b
Philippus Rex Hiſpan. Syracuſas ingreditur 768.a magnum theſaurum in Belgium mittit. 822.a. viciſſim bellum indicit Henrico 4. Franciæ Regi 837.b. moritur 846.a
Philippus 3. Philippi 2. filius patri ſuccedit, vxorem ducit Margaretam Auſtriacam 846.a
Philippus Tetrarcha Iturex & Trachonitidis. 206.b
Philippus Longus regnum Nauarræ tenuit. 672.a
Philippus Macedonum rex 144.b.145.a
Philippus Amynthæ filius Macedonum rex, Alexandri pater. 257.b

Philippus Armeniæ & Syriæ rex 201.a
Philippus Cominius hiſtoriographus. 704.a
Philippus Cardinalis de Placentia Legatus in Galliam à Clemente 8. miſſus. 808.a bullas excom. Henr. 4. in Gallia publicari iubet. 824.a
Philipp. Croius Dux Arſchotanus mortuus. 842.a
Philippi Meláchthon. imago è têplo tollitur 810.a
Philippus Mornæus Pleſſæus librũ impiũ & blaſphemum euulgat. 828.a
Philiſtim filij Casluim. 31.a
Philiſtim Cappadoces. 63.b
Philo Biblius. 97.b
Philo Iudæus moritur. 378.a
Philo Iudæus ſenior, vnus è 70. interpretib. ſapientiæ Salom. ſcriptor. 284.a
Philo vnus è 72. interpretibus, auctor libri Sapientiæ cenſetur. 190.a
Philonis legationẽ Caius non ſuſcepit. 218.a
Philo Romam venit, locutus eſt cum Petro Apoſtolo. 210.a
Philo Alexandrinus apoſtolorum æqualis de vita contemplatiua ſcripſit. 381.b
Philogonius Antiochiæ Patriarcha. 411.a
Philolaus Corinthius legem proletariã fert. 249.b
Philometor ſub tutela populi Rom. contra impium Antiochum Epiphanem 298.a matrem ſuam interfecit, per antiphraſim Philometor dictus.
Philopemenes Achæorum præfectus Lacedæmonios euertit. 271.b
Philoſophi fruſtrà aliam malorum cauſam quærunt præter lapſum. 7.b
Phinees pontifex. 86.b
Phinees annis amplius trecentis vixit. 89.b
Phlego Adriani Cæſaris libertus, chronographus. 217.b
Phocas imperator. 478.a
Phocas libidini deditus, miſerè periit. 480.a. 481.b
Phocas Pōti epiſcopus miraculis clarus. 377.b
Phocenſes Græci Aſiatici Maſſiliam condiderunt. 60.a
Phocion iniuſto iudicio veneno ſublatus eſt. 265.b. 266.a
Phocyllides poëta. 229.b
Phœnices literas Græcis dederunt. 86.a
Phœnix ex Ægypto in vrbem affertur. 370.a
Phœnix frater Cadmi characteres Phœniceos condidit. 86.a
Phorbas Athenienſium rex. 122.b
Phorbas Argiuorum rex. 92.b. 93.a
Phoroneus Argiuorum rex. 88.b
Photius patriarcha Græcus. 411.b
Photius primus ſeceſſionem apertam fecit à Latina eccleſia. 549.b
Phraartes Parthorum rex. 277.a.b
Phraortes Medorum rex. 141.a
Phraortes à Babyloniis cæſus eſt. 229.a
Phreculphus hiſtoricus ab orbe condito ad annum Chriſti 60 chronica digeſſit. 467.b
Phryminas Corinthiorum rex. 121.a. 122.b
Phul rex Aſſyriorum. 133.a
Phul Belochus Sardanapalo ſucceſſit. 125.a. 129.b
Phul rex Aſſyriorum, quem ad concionem Ionæ pœnitētiã egiſſe ferunt. 136.a. 157.a.b
Phurcan, ſectiones & capita, legem ſuam, Mahometes appellauit. 477.b
Phut filius Chan, vnde Mauri. 26.a
Phut Lybum pater. 27.b
Phut filius Chain. 29.a
Phydamon Delphius, primus ad Pythiam chorum ſtatuit. 95.b
Phylacteriũm brachij. 213.b
Phyſcon Ægypti rex. 277.a
Ptolomæus Phyſcon à ventris abdomine cognominatus. 306.a
Franciſ. Picardus Theologus, 1556. Lutetiæ moritur. 736.a
Pictoris cuiuſdam manus arefacta. 447.b
Picus Italiæ rex. 92.b. 93.a. 95.a
Picus Mirandalanus Cabbaliſticæ artis patronus. 312.a
Picus Mirandulanus. 185.b. 188.a
Io. Picus Mirandulæ comes, ſummus philoſophus. 708.a
Pilam luſoriam Pyrrhus primus docuit. 95.b
Pilatus Iudææ prætor. 206.b
Pilatus noctu imagines Cæſaris in templo ſtatuit, Chriſto paulo antè mortuo. 217.b
Pilatus ſacrum theſaurum in aquæ ductum expendens, ſecundæ ſeditionis præbuit ſeminarium. 217.b
Pilatus apud Tiberium multis criminibus accuſatus, ærumnis ſuccumbẽs, ſe ſua manu peremit. 217.b
Pilgrinus Baranenſis Epiſcopus in Hungariam profectus, eccleſiam Chriſto lucrifecit. 561.b
Pindarus Empedoclis diſcipulus. 253.b
Pipinus Rabadum Phryſiorum ducem vicit. 497.b
Pipinus à Theodorico laceſſitus, collecta Francorum exulum manu maior domus per totam Franc. conſtituitur. 496.a
Pipinus ſacræ muſicæ erat ſtudioſus, organa muſica miſit ei Conſtantinus. 512.a
Pipinus creauit ſenatum, Parlamentum. 512.a
Pipinus Exarchatum 13. vrbes complectentem cum Pentapoli vrbes alias 10. comprehendente, iterum. S. Petro & ſucceſſorib. eius in perpetuum poſſidendum conceſſit. 511.a. 513.b
Pipinus Martelli filius, dictus Breuis, ex Maiore domus, concilio pontificis à procerib. Galliæ rex declaratus, à S. Bonifacio Sueſſioni iungitur. 509.b. 510.a
Piraticum bellum. 320.a 321.b. 313.
Piſanum concilium. 612.b 590. 712.
Piſcinæ probaticæ ingens miraculum. 184.a
Piſiſtratus Athenis tyrannidem occupat. 236.a. 257.b
Pittacus præceptor Pherecydis. 236.a
Pittacus Mytileneus Malanchrum tyrannum ſuſtulit. 149.b
Pius 1 Aquilienſis 11. Rom. ponti. reſurrectionem Domini die Dominica celebrari iuſſit. 382.a.b
Pius 2. Senenſis, 218. Rom pontif. 700.a.b
Pius 3. Senenſis, 223. Rom. pontif. 717.a.b
Pius 4. Mediolanenſis, 231. Rom. pontif. 758.a. b oſor diſpenſationum, &c.
Pius 5. Alexandrinus, 233. Rom. pontif vir ſanctus, &c. 745.a.b. 746.a
Placentinum concilium. 598.b
Max. Planudes monachus. 682.a
Platina pronus ad notandas pontificum maculas. 660.a
Platina hiſtoriam pontificum in Paulo 2. à quo in carcerem truſus eſt, terminauit. 701.b. 702.a
Plato, Moſes Atticus 277.b
Plato minor, Coſmograp orbis terrarũ 288.b
Platonis opinio de mundi procreatione. 3[illegible]
Platonis imaginationes de bello Atlantico. 6.a
Plato, apis Attica, Moſis æmulus, ſiue Moſes Atticus, diuini cognomentum eſt conſecutus. 256.a
Pleiades ſeptem poëtæ. 284.b
Plebiſcita pro legib. habentur. 285.b
Pleneus Sicyoniorum rex. 92.a
Plæſſæum gymnaſium Gottofredus Plæſſeus condit. 670.a
Plinius Iunior, cuius monitu Traianus temperauit perſecutionem. 377.b
Plinius Maior, vt fuerit atheus, illud tamen diuiniſſimè puerilium propè eſſe deliramentorum, ac ſuper omnem impudentiam, adulteria inter deos fingere. 375.b
Plotinus Ammonij diſcipulus, Platonicus. 394.a
Plutarchus Cheronenſis. 373.b
Plutarchus de defectu oraculorum. 227.b
Pluto inferorum deus. 96.a
Pluuiæ in Italia memorabiles. 785.b
Pœnitentium mulierum ordo. 707.b
Pœnitentium ſodalitium ab Henrico Franc. rege introducitur. 766.a
Pœnitentia, & eius partes tres. 635.a 841.a
Pœnitentiam Adam egiſſe dicitur, quando abſcondit ſe à facie Domini, metuens eius iram. 7.b
Pœnitentiarij munus erat, publicam & leuem pœnitentiam iniungere. 431.b
Pœni humanas hoſtias immolare & canina carne veſci prohibentur. 254.a
Poëtæ plures ante Homerum in Græcia extiterunt. 119.b
Poëtas Adrianus 6. nihil aliud præ ſe ferre arbitrabatur, quam vel impietatẽ vel laſciuiá.
Poëtica Hebræorum hodierna initium ſumſit. 580.a. 581.b.
Poloni Tartaros & Turcas fugant 779.b
Poloni Tartarorum centum millia, quos Turca euocauerat, itinere prohibent. 831.b
Politici execrabiles. 203.b
Polybius Megalopolites conſiliarius & præceptor Scipionis 40. libris Rom. hiſtoriam complectitur. 305.b
Polycarpus ſub Traiano. 377.b
Polycarpus Ioan. diſcipulus, & Smyrnenſis epiſc. 183.b
Polycrates Samiorum rex. 68.a 236.a
Polycrates Samius, quem Orontes Darij præfectus, cruci affixit. 146.a
Polydorus Laced. rex. 137.a
Polydorus Virgilius. 708.a
Pompeius multas regiones imperio Rom. ſubiecit. 322.a 323.b
Pompeius captis Hieroſolymis indignè templum Dei habuit. 325.b
Pōpeius iuſſu regis Ptolomæi occiſus. 326.a
Pompeius in Syria imperans. 201.a
Pompeius Hieroſolymam expugnat. 202.a templũ non diripit, ingreſſus eſt in Sanctũ ſanctorũ, deinceps infelix fuit. 202.a. 204.a
Pompeius adhuc eques, ſine magiſtratu, nondum ſenator, adhuc adoleſcens triumphauit. & Magni nomen à Sylla accepit. 318.a
Pomponius Lætus. 703.b
Pōtis lapidei Lutetię iaciũtur fũdamēta. 750.a
Pons molitorum Lutetiæ inundatione Sequanæ corruit & abſorbetur 844.a
Pontianus Romanus 19. Rom. pont. in exilio Sardinenſi extinctus eſt. 391.b
Pontifices legis Moſaicæ ſunt 83. numero 79.b
Pontifex Rom. ab Oſtienſi Portuenſi, & Veliterno Epiſcopis, in Eccleſia Saluatoris ad Lateranum conſecratur 496.a
Pontifex Romanus dicitur Maximus, Epiſcopus Epiſcoporum, bonus paſtor, benedictus Papa, Apoſtolicus. 361.b
Pontifices Apoſtolorum ſucceſſores. 412.a
Pontifices Rom. omnes ante Teleſphorum ob Chriſti confeſſionem martyrio eſſe conſumptos. 381.b
Pontificum ordo & ſtatus poſt captiuitatem prælatus eſt Regio, à quo antea indignè habebatur 182.a

Pontifices prodigioſi. 555.b
Pontifices peſſimi, malis artib. pontificatum adepti. 567.b
Pontificia fides verè catholica, id eſt, vbique recepta & agnita. 748.a
Pontificatus nō iam perpetuus, ſed annuus, atque arbitrio Cæſaris & prætorum deferebatur. 211.b
Pontigonenſe concilium. 543.a
Pontius Pilatus quintus Iudææ procurator, anno Chriſti 26. an. 10. præfuit: an. ſexto Chriſtum crucifixit. 212.a.b
Pontus, mare Perſicum, Pontus Euxinus. 45.b
Pōtus & Bitynia vna prouincia facta. 202.a
Populus egere ſolet in regum luxu & largitionibus oppreſſus regijs exactionibus & tributis. 116.a
Porechetus Epiſcopus Gibellinus. 661.b
Porphyrius ethnycus Petrum prædicabat, vt inuidiam D. Paulo conflaret. 400.a
Porphyrius, al. Maleus, Plotini diſcipulus, impius. 396.a
Porphyrogeneta Baſilius. 569.b
Porta ſpecioſa & ſublimis. 133.b
Portæ templi ſe ſponte aperuerunt, velum ſciſſum. 226.a
Porticus templi. 115.b
Portius Feſtus 8. Iudææ præſes, is Paulum, cùm Cæſarem appellaſſet, Romam poſtera die miſit. 221.a b
Portugalliæ regum origo. 596.a
Portugalliæ regnum diuulſum ab Hiſpania. 605.b
Porus Iudorum rex. 25.b. cuius victus olera, potus aqua. 26.a
Poſſiacum colloquium. 740 a
Poſſidonius Panætij diſcipulus. 296.b
Poſtas Ludouicus 12 primus cōſtituit. 704.a
Guil. Poſtellus centenario maior, multarum linguarum peritus, Lutetiæ moritur 1581. menſe Septembri. 763.b
Poſthumius Regilenſis propter arrogantiā à militib. damnatus. 253.b
Potentes à ſæculo gigantes. 6.a
Potentes tyranni gigantes à ſæculo, olim antiqui primíque tyranni. 17.b
Prædeſtinatorum hæreſis. 436.a 439.b
Prædicatorum ordo ab Honorio confirmatur. 640.a
Prælleum collegium à Rodolpho Prælleo extruitur. 587.a
Præmonſtratenſis ordo ſub regula D. Auguſtini incipit. 603.b
Præſentia diuina ad propitiatorium oracula edebat & reſponſa. 186.a
Præto-Ioannes Abyſſinorum ad Salomonē ſuam refert originem. 27.b
Pręto-Ioannes Æthiopum rex potentiſſ. peculiarem curam terræ Sanctæ hodie gerit. 139.a
Prætores Romani, Iudææ præſides poſt Archelaum. 211.a
PragmaticaSanctio in concilio Baſilienſi edita. 694.a
Pragmatica ſanctio ſublata. 713.b. 716.a
Pragmaticam ſanctionem ſenatus Pariſienſis non potuit adduci vt Rex tolleret. 700.a
Prata vorat mulier, frendens leo, &c. 716.a
Praxiteles ſculptor, primus ſpeculū fecit. 256.a
Preces pro defunctis 170. Purgatorium. 631.a
Presbyteri Rom. in Cardinales abierūt. 378.a
Presbyteris Romanis parocciæ vrbis diſtributæ. 398.a
Primatus ſedis apoſtolicæ. 635.a
Primogenituræ ius non ſemper aſſequuntur primogeniti. 12.a
Primogeniti omnes ex ſtirpe Noe vſque ad Aaron fuerunt ſacerdotes. 23.a
Primogeniti omnes à Noe vſque ad Aaron pontifices fuerunt. 40.b
Primogeniti omnes fuiſſe dicuntur ab Adam vſque ad Noe, vno Seth excepto. 11.b
Primogenita quę Eſau fratri ſuo vendidit. 23
Prima ætas. 3.a
Primo die, qui dominicus, rerum creatio prima. 3.b
Primi qui regnarūt, & libertatem hominum oppreſſerunt, fuere ſpurij & gigantes ex infeſto concubitu nati. 17.b
Principes Athen. decennales. 137.a
Principes diſcant Eccleſiam per ſe ſtare, nec pendere ex ipſorum ſtatu & ſalute. 182.a
Principes ſynagogæ magnæ, Eſdras, Neemias, Mardochæus, Zorobabel, Ioſue. 180. a. Daniel. & alij. 183.a
Priſcillianiſtæ in Hiſpania, quorum auctor ſæculari gladio percuſſus eſt. 430.a
Priſcillianus in Hiſpania hæreticus gladio ſæculari percuſſus. 430 a. 431.b
Proba Falconia Virgilij centones contexuit. 439.b
Procas ſyluius Latinorum rex. 126.b
Proceri erant primi homines. 6.a
Proclus ætate Ptolomæi. 280.a
Proclus philoſophus ſpecula hiſtorica fabricat. 415.b
Proconſulare concilium in Africa. 488.b
Procopius Cæſar hiſtoriam annorum 142. pertexuit. 465.b
Procopius Gazæus ſophiſta Octoteuchum expoſuit ex varijs rapſodijs. 447.b
Procurator Iudææ primus Coponius 211 b
Prodigia multa, octo præcipuè horrenda futuram Iudæorum cladem portendūt. 222.a
Profeſſores linguarum & mathematum à Franciſco 1. inſtituti: cęteri ſunt aſcriptitij. 719.b. 722.a
Profugus Cain habitauit in terra Nod. 10.a
Proiectus Aruernorum epiſc. martyr. 421.b
Proletaria lex. 249.b
Prometheus filius Iapeti. 28.a
Prometheus primus hominum ſimulachra de terra finxit 93 b. primus ignem è ſilice excuſſit, aſtrologiam docuit.
Promiſſio Dei prima, Chriſtus, euangelij fons. 7.b
Promiſſio Adæ facta de Chriſto, in columna cælata fuit. 11.b
Promiſſio de Chriſto, futuro ſemine in libris Henoch reperitur. 14.a
Proparentes baptiſmi conſtituit Teleſph. 380 b. ἀνάδοχοι. 381.b
Prophetas edoctos fuiſſe à Senioribus. 180.a
Prophetæ ſcriptores incipiunt. 129.b
Prophetæ in Malachia ceſſant. 263.a
Prophetæ cur à Domino mittuntur. 130.a
Propheticæ Enos & Henoch. 21.
Prophetia à Prophetis ſublata fuit poſt euerſum templum, & data eſt Scribis. 185.b
Prophetare, id eſt, miracula edere. 63.b
Protagoras. 252.a
Protheus Ægyptiorum rex. 97 b
Prouerbia, vbi ſunt ſanctę vitę pręcepta. 112.a
Prouincialia concilia quatuor. 414 b
Pruſias Bithiniæ rex. 272.a. 275 b
Pſalmorum auctores vndecim. 5.b
Pſalmorum decem auctores. 107. b. horum ſcanſio & menſura intercidit & ignoratur.
Pſalterium in quinque libros diſtinctū. 107.b
Pſalterium in ſeptem horas diuiſum à S. Benedicto. 460.a
Pſammenithus Ægyptiorum rex. 245.b
Pſammetichus Ægyptiorum rex. 141.a. 142.b
Pſeudophilippus regnans in Macedonia interficitur. 276.a
Pſychicos, catholicos Tertullianus vocabat. 390.a
Ptolomaicum concilium. 617.a
Ptolomæus primus Lagi Soter. 279 a b
Ptolomæus Lagi, Ægypti rex. 189 a
Ptolomæus Alexandrinus Mathem. 382.a
Ptolomæus Auletes, Aegypti rex. 201.a
Ptolomæus Ceraunus. 266.b. 269.a
Ptolomæus Dionyſius Aegypti rex. 201.a
Ptolomæus Epiphanes, & Philometor Aegypti reges. 194.b
Ptolomæus Euergetes Aegypti rex. 190. b. & Philopator. 191.a
Ptolomæus Euergetes ſecundus filiis & ciuibus Alexandrinis interfectis omnia luctu complet. 302.a.b
Ptolomæus Lathyrus Aegypti rex. 200.b. 201.a
Ptolomæus Philadelphus Aegypti rex 189.b
Ptolomæi Philadelphi rogatu & ſumptibus, Biblia ſacra in Græcum conuerſa. 190.a
Ptolomæus Philometor. 275 b
Ptolomæus Philopator patrem, matrem, ſororémque extinxit, Triphon à luxu & deliciis cognominatus. 291.b
Ptolomæus, Phycon, Alexander Aegypti reges. 96.b
Publicationē peccatorū abrogauit Leo. 440.a
Pub. Ouidij Naſonis tumulus & epitaphium inuentum in Moſchouia. 704 a
Puella 9 annorum peperit filium. 674 a
Puer decennis grauidam reddit mulierculam alioqui ætate prouectam. 38.a
Puer hebdomadarius [illegible] in Turcia 829.b
Puncta adinuenta ſunt poſt Chriſtum paſſum 476. in Tyberiade vrbe Galilęę: huius muneris principes fuere Aaron filius Aſer, & Iacobus filius Nephtalim. 182.b. 183 b
Puncta inuenta an. 478 poſt mortem Hieronymi an. 56. Iudæi Tyberiadis Palæſtinæ indicto concilio notulas vocalium & accentuum, ad lectionis facilitatem repererunt. 451.b
Punctatores dicūtur אנשי סבירוא viri Tiber. non ſunt inuenta puncta Babylone. 451.b
Puniceus color. 86.a
Punicum bellum primum. 286.a
Punicum bellum ſecundum. 290.a 292.a
Punicum bellum tertium. 301.b 303.b
Purgatorium ab Hebræis aſſertum. 170.
Purificationis feſtum à Iuſtiniano inſtitutū. 465.b
Puritanorum ſecta. 743.b
Pigmalion Tyri rex. 125.b. 126 a
Pylades Oreſtem comitatur. 101.b
Pyrenæi montes ſic dicti ob maximam ſyluarum in his creſcentium exuſtionē. 68.a
Pyramidum conſuetudo in ſepulchris ponendarum ex Aegypto manauit. 196 a
Pyramides, quæ in ſeptem mundi miraculis collocātur, à Iacobęis, cogente Pharaone, extructæ ſunt. 64.a
Pyrrho Euclidis diſcipulus, dubitandi de rebus omnibus anſam præbuit. 254 a
Pyrrhus Dædali cognatus, luſoriam pilam primus docuit. 95 b
Pyrrhus rex Epirotarum. 279 b. 281.b
Pyſæus Tyrrhenus pirata. 120 a
Pythagoræ ætate Græci nullius erant pretii in Aſia & Africa. 190.a
Pythagoras Pherecydis Syri diſcipulus, philoſophiæ Italicæ auctor. 126. a
cum Pythagora dæmon loquebatur per fluuium. 4 a

Q

QVadrageſimæ initio quatuor dies præmiſit Gregorius. 475.b

Quadrageſimæ ieiunium iam ab apoſtolis traditum, nouo edicto reſtauratur à Teleſphoro. 380.a
Quadrageſimam eodem tempore fuiſſe à Chriſto peractã, quo Chriſti Eccleſia eius æmulatione obſeruat. 211.a
Quadratus Syriæ præfectus. 121.a
Quæſtio de vera Eccleſia inter Iudæos & Samaritanos. 298.a
Quæſtores ex plebe creati. 254.a
Quarto decumani hæretici. 387.b
Quarta ætas Iudicum. 71.a 113.b
Quarta monarchia Romanorum, quæ tertia. 337.a
Quinquageſimam Teleſphorus induxit. 381.b
Quinque rebus primum templum auguſtum & venerabile reddebatur, quibus ſecundum carebat. 186.a
Quinta ætas. 115. virilis ætas populi Dei. 150.b
Quintilianus primus Romæ ſcholã publicã aperuit. 374.a
Quintinus martyr. 404.a
Io. Quint. Heduus multorum librorum eruditus ſcript. 743.b
Quirinus procurator Iudææ. 337.b
Quirinus Philippi fil. Laureacenſis Epiſcopus, à Diocletiano ſubmergitur. 393.b

R.

RAab nupſit Ioſue 86.a erat cauponaria. Raab ſiue Iaurinũ à Turcis obſidetur. 833.b. expugnatur. ibidem.
Raba bathra, Talmudicorum liber. 8.a
Rabanus Maurus commentaria ſcripſit in libros Machabæorum. 199.b
Rabanus & Claudius primi poſuerunt Theologiæ ſedem in Academia Pariſienſi. 519.b
Rabanus Maurus, Fuldenſis abbas, primus coacceruator Gloſſæ ordinariæ, natione Gallus. 534.c
Rabbenu haccados Antiocho chariſſ. Antonino. 271.b
Rabbinos decem Titus necauit, quos recolunt pro ſanctis martyrib. 283.b.
Radamanthus Lyciorum rex. 92.a
Radegunda vxor Lotharij, aſſenſu viri in Monialem conſecratur. 467.b
Radulphus in Burgundia regnum conſtituit. 549.b
Ram Hezronis ſecundo genitus. 63.b
Rama ædificatur à Baſa. 153.b
Raphael Volaterranus. 708.a
Raphaim gens vetertimã in Arabia, eiecta à Moabitis & Ammonitis. 55.b
non Rapere, præceptum naturę. 26 a
Raſen, in Aſſyria vrbs antiquiſſima. 44.a
Raſochis ſecundus legiſlator apud Ægyptios. 121.b
Rates inuentæ à rege Erythrea. 98.a
Ratisbonenſe concilium. 517.a. 221.a
Rauennenſe concilium. 551.a. 566.b
Rauennenſe concilium, quo Symmach. confirmatur. 457.a
Raymundus Lullius Catalanus Monachus Tuneti in Africa multa ſcripſit de rebus nimium curioſis: in eius libris ſunt multi errores. 658 a
Razin rex Syriæ. 133 b
Razis medicus Arabs Almanſori ſaracenorum regi ſua dicat ſcripta. 576.a
Razon latronum princeps. 117 b
de Rebaptizandis hæreticis quæſtio in eccleſia. 39..b. 396.a
Rebeccam è Meſopotamia acceſſitã Abrahã dedit filio ſuo in matrimonium. 42.b
Rebeccã decimum quartum annum agens, Iſaac quadragenario nupſit, viginti annis fuit ſterilis. 54.a
Reblata, quæ poſtea Antiochia. 44.a
Reboullius fit catholicus. 818 a
Recaredus Hiſp. rex primus catholicus Pater patriæ ſalutatus, multa ſeriæ conuerſionis ſuæ argumẽta oſtendit, &c. 472.a
Rechabitarum ordo & inſtitutum. 124.a b
Rechabitæ mandato patris in perpetuum vino abſtinent. 144.a
Refendariorum magiſtratuũ ordinem Iuſtinianus primus conſtituit. 466.a
Reformatorium concilium, ad corrigendos mores in omnibus valdè deprauatos. 667.a
Reformatoria concilia Carolus Mag. celebrari fecit per Gallias. 530.b
Regienſe concilium. 443.a
Regina ſaba plantã balſami dom. dedit. 118.a
Regium nomen cunctis ferè liberis gentibus ſemper fuiſſe inuiſum. 103.b
Regiæ maieſtatis origo præclara, propter quam miſeri mortales vſque adeo ſuperbire debeant. 9.b
Regma filius Chus. 29.a.b. 31.a
Regnorum variorum origo. 359.b
Regnum Iſraël diuiditur bifariam. 110 a
Regnum Dei & Chriſti per orbem efflorẽſcit multis rerũ diſcriminib. & periculis 362.b
Rehu genuit ſarũg. 35.a
Religionis diſparitas matrimonium prohibebat. 5.b
Religiones duæ in Dei populo conſeruari nequeunt. 203.b
Rhemenſe concilium. 530.b. 570.b. 506.b. 605.a. 611.a. 617.a
Remeſſe Aſſyriorum rex. 93.a. 94.b. 95.a
Remigius Rhemenſis epiſcopus. 449.b
Reſpectus Dei ad Abelis munera, quid ſignificet. 6.a
Reſurrectionem Domini die Dominica celebrari iuſſit Pius I. 382.a
Reuclinus in Capnione Cabbaliſticæ artis guſtum præbuit. 312.a
Io. Reuclinus Capnion, Io. Lapidani diſcipulus. 711.b
Reuclinus Capnion rudimenta linguæ Hebraicæ à Io. Lapidano theologo Pariſienſi didicit. 705.b. vir magnus, niſi linguæ Hebraicæ myſteria Cabbalicis nugamentis maculaſſet.
Regum ætas. 2.b
Reges temporibus Salomonis ſapientiæ ſtudebant. 119.b
Regum Ius tyrannicum eſſe. 103 b
Reges de alieno plus æquo ſolent eſſe liberales. 555.b
Regis ius verũ eſt, obſeruatio legis Dei. 103.b
Reges Iſrael poſt mortem ſalomonis. 110.a
Rhetores Latini, ludos inſtituentes, ad quos iuuentus conueniret, ſublati ſunt. 314.a
Rheti, Grizones vocant, fœdere ſeſe inter ſe coniungunt. 695.b
Rhodij mari potentes. 123 b. 124.a
Rhodiorum militum ordo. 625.b
Rhodij equites. 666.b
Rhodus, prius Ophiuſa vocabatur. 67.b
Rhodi gymnaſium literarum fuit celeberrimum. 328.a
Ribbi ſub Antonino. 223.b
Richardus Angliæ rex. 632.a
Richardus à S. Victore. 624.a
Richardus Cluniacenſis, Chronographus. 624.a
Richardus Laurentius Medicus. 758.a
Riothimus Britanniæ Gallicæ rex primus. 450.a
Riphat filius Gomer. 29.a
Robertus Francorum rex, aliquas ſequentias & Reſponſoria compoſuit. 579.b
Robertus equitũ magiſter occupare regnum contendit. 555.b
Robertus ſorbona Theologus, primus inſtituit & ditauit collegium ſorbonæ. 647.b
Robertus Mancop. Scotus, à puero cæcus, doctor theologus. 735.b
Robertus ſtephanus Geneuam fontium receptatricem profugit. 724 a
Robertus Bellarminus ſoc. Ieſu theologus, cardinalis creatur à Clem. 8. 817.b ſcribit aduerſus hæreticos. 818.a. 840.b
Roboam initiò pius ad extremum impius. 120.a. eius geſta.
S. Rochus Narbonenſis. 657.b
Rodolphus Agricola. 703.b
Rodolphus Burgundiæ dux, & Franciæ rex. 558.a
Rodulphus 2. Roman. Imperator pacem in Belgio cõponere nititur. 798.a. 801.b. 802.a
Rodulphus 2. Imperator de Turcis repellendis conſilium capit. 822.a
Rodulphus 2. Imperator legatos mittit ad Poloniæ regem, Tranſſyluaniæ regem, & Moſchouię ducem, qui auxiliũ petant aduerſus Turcam 830.a. Comitia omnium ordinum imperij Ratiſbonæ indicit. 832.a
Rodolphus II. Imperator ſe ad bellũ in Vngaria redintegrandum contra Turcam parat 843. b. Tranſſyluaniæ principi auxiliũ promittit. ibid.
Rogationum ſolennitatem Chriſtiani Syri vocant Niniuitarum ieiunium, in quibus ieiunatur, oratur, pſallitur, fletur. 448.a
Rogerus Normanorum Dux. 599 b
Roma conditur in Italia ſextæ olympiadis anno tertio. 157.b
Roma propria ſedes ſummi pontificatus. 682.a
Romæ primarium eccleſiæ ſuæ thronum potiùs quam alibi quare collocauit. 362.a
Roma ab exercitu Caroli imperat. duce Carolo Borbonio capta, direpta, incenſa. 722.a
Roma humani generis domitrix, atque omnium gentium, multos iudiciorum Dei caſus intra annos 142. ſuſtinuit. 466.b
Romæ celebrantur 5. concilia. 458.b
Roma bis direpta intra 44. annos. 445.a
Romę incredibilis annonę caritas 795.b Maxima mortalitas. 796.a
Romę lætitia publicã pro abſol. Henr. 4. 811.b
Romanus Galieſianus Tuſcus 117. Roman. pontif. 150.a
Romani ſerò literas Grecas attigerunt. 304.a
Romani pontificis antiqua auctoritas. 468.a
Romanam eccleſiam caput omnium eccleſiarum eſſe à Phoca decernitur. 478.a
Romanæ eccleſiæ primatum enituiſſe ſupra omnes. 387.b
Romanæ eccleſię ſupra reliquas eminentiam patres Niceni confirmarunt. 416.a
Romanæ eccleſiæ auctoritas. 427.b
Romanorum fides per vniuerſum orbem diuulgata. 368.a. 369.b
Romanæ Monarchiæ initium. 194 b. 195.b
Romanum imperium ex perſequente fit Chriſtianum. 359.b
Romani Maced. & Græcos deleuere. 229 b
Romanorum nomen poſt Pyrrhum clarum eſſe cœpit. 269.b
Romani, poſt punicum ſecundum terra marique potentiſſimi euaſerunt. 291.b
Romanum 1 & 2 concilium. 476.b. 443.a
Romana concilia duo. 455.a
Romanum concilium contra Eutichẽ. 447.a
Romanum concilium primum contra Berengarium. 586.b
Romanum concilium, de electione Rom. pontif. 479.a

Romanum

Romanum conciliũ pro imaginib. retinendis contra iconomachos. 501.a. 508.b
Romanum concilium, in quo pax inter pontificem & imperatorem confirmatur. 608.b
Romanum concilium, in quo Paſchalis accuſatus ſe purgauit. 513.a
Romanum concilium 2. & 3. contra Photiũ. 541.b
Romanum concilium, quo Philippus rex Franc. imperatori ſubiicitur. 661.a
Romulus Romanorum rex. 129.a
Romulus & Remus Romam condunt 132.a
Roſuinta Latinè & Græcè docta, multa ſcripſit. 571.b
Rotæ ſupplicium primùm in Gallia decernitur. 727.b
Rothomagenſe parlamentũ inſtituitur. 708.a
Rothomagenſes à rege Henr. 4. obſidentur. 806.a. iuramentum ſacri fœderis renouãt & confirmant. ibidem. ab obſidione liberantur. 811.b
Rothomagi conuẽtus 3. ordinũ Galliæ. 844.a
Rubrum mare, Erythreum. 54.a
Rupertus Epiſcopus Aquilanus. 604.a
Rupertus Francorum Epiſcopus, Boios ad Chriſtum perduxit. 405.b
Rupertus abbas Limburg. à carnib. piſcib. ouis lacticiniis & vino abſtinebat. 607.b. 608.
Rutgerus Treuirenſis librum Decretorum ſcripſit. 557.b
Io. Rusbrochius, Theologicus ſcriptor. 686.a
Ruſtanus Perſarum rex. 708.a
Ruſticorum factio in Francia. 662.a
Ruſticus diaconus Romanus. 449.b
Ruth hiſtoria. 96.a
Rutilius primus gladiatoribus leges dimicandi dedit. 309.b. 311.b
Rythmi apud Græcos & Latinos inualuerũt. 554.a

S

R. SAadius Hagaon in Babylonia in Talmud ſcribit. 560.a
Saba filius Chus. 29.a.b 31.a
Saba filius Iectan. 35.a
Sabachus Ægyptiorum rex. 129.a
Sabachus Æthiops regnat in Ægypto, pulſo Aſyche. 133.b. 134 b. 136.
Sabathaca filius Chus. 29.b
Sabbathi ſanctificatio. 7.b
Sabbathum patriarchæ omnes coluerũt. 43.b
Sabellij hæreſis. 396.a
Sabelliani inter cætera culpabant Catholicos, quòd eorum multi fierent monachi. 396.a
Sabinianus, Sabinus, Bledenſis, 67. Roman. pont. 478.a.b
Sacerdotes cum templo interire decet, dicebat Titus. 223.b
Sacerdotes fuerunt omnes primogeniti ex ſtirpe Noe vſque ad Aaron. 23.a
Sacerdotes Ægyptij de Prytaneo alebantur. 63.b
Sacerdotes pudeat non recordari ſe eſſe Dei vicarios. 103.b
Sacerdotium eccleſiæ, regno temporali eſt antiquius. 9.b
Sacerdotium deuolutum eſt ad Machabæos. 191.b
Sacerdotium venale Herodes reddidit. 205.b
Sach Meahem Perſarum rex Philippo Hiſp. regi literas ſcribit. 772.a
Sacramentariorum ſecta in Gallia innoteſcit affixis Lutetiæ famoſis libellis. 725.b
Sacramenti corporis Chriſti feſtum Vrbanus inſtituit. 650.a
res Sacratas miſcere cum ſuis, periculoſum eſt. 92.a
Sacrificale verbum eſt, Protulit, & Obtulit 40.a oblatum porrexit.
Sacrificia veterum ferè erant incruenta. 40.a
Sacrilegia in eccleſias, & electiones ſacerdotiorum vſurpatę Clodoueanis monarchiã abſtulerunt. 509.b
Sadducæorum ſecta oritur. 195.b
Saducæis adhærebant ditiores & potentiores. 198.a
Sadducæorum hæreſiarchæ. 197. a. Sado & Baiethos. 197. a. ad Samaritanos transfugerunt. 197.a
Sadducæorum hæreſis. 197.b. ſic dicti de nomine auctoris ſui Sadoc. 197.b. non à iuſtitia, quaſi iuſtitiarij, aut iuſti. 198.a
Sadoc ſacerdos. 108.a. pontifex. 110.a
Sadoch ſummus pontifex. 116.b
Sæcularia ſæcularibus, Regularia regularib. 665.b
Sæculum ſecundum. 377.a
Sæculum tertium. 389.a
Sæculum quartum. 407.a
Sæculum quintum. 435.a
Sæculum ſextum. 477.a
Sæculum ſeptimum. 478.b
Sæculum octauum. 499.a
Sæculum nonum ſeptimæ ætatis. 518.b
Sæculum decimum 552.a.b. infelix dicitur.
Sæculum vndecimum. 574.b
Sæculum duodecimum. 601.a
Sæculum tredecimum. 636.b
Sæculum decimum quartum. 663.a
Sæculum decimum quintum. 689.a
Sæculum decimum ſextum & vltimũ. 709.a
Salis ſtatua quid ſignificet. 45.b
Salis conficiendi vſum Mizota ſiue Cautus oſtendit. 91.b
Salis vectigal à Philippo rege Francis impoſitum ad belli neceſſitatem. 677.b
Saladinus Sultanus. 627.b
Salaimanius tertius, ſiue Solymanus Turcar. Imperator. 678.a
Salathiel filius Iechoniæ. 147.b. 149.b
Salathiel Iechoniæ filius in captiuitate mortuus eſt. 182.a
Salegunſtadienſe concilium. 578.b
Salem vocatur Hieruſalem. 39.b
Saleph filius Iectan. 35.a
Salica lex. 441.b
Saligunſtadenſe concilium. 580.b
Salmanazar Aſſyriorum rex. 138.a. 136.b. 139.b
Salmanazar decem tribus euertit. 160.a
Salmaticenſis Academia à Ferdinando inſtituta. 645.b
Salmon princeps Iuda. 71.a. 82. 87.a
Salmoneus apud Elidem, fulmina & Tonitrua edere conatur. 93.b
Salomon vndecimo anno gignit Roboam. 38.a
Salomon anno decimo genuit Roboam 117.b. Templum ſeptẽ annis compleuit.
Salomon templum ædificare cœpit. 110.b
Salomonis magnificentia. 116. a. opes multas habuit.
Salomon aurum & argentum nihili faciebat, ita erat magnificus & ſumptuoſus. 116.a
Salomon numeratur inter decem pſalmorũ conditores. 119.b
Salomonis innumerabilia opera interciderunt. 112.a
Salomon multa alia adiecit præter exemplũ Moſi à Deo perſcriptum. 115.b. 116.a
Salomonis tria millia parabolarum, quinque millia canticorum, & Phyſiologiam eiuſdem cum libris legis combuſſit Nabuzardam. 213.b
Salomon in maxima regni proſperitate coniuges ex alienigenis ſibi ſociauit. 117.b. ſeptingentas vxores & 300. concubinas habuit iam ſenex, ſed reſipuit.
Salomon ſub finẽ ætatis amiſſum per idololatriam ſpiritum Sanctũ recepit, & ſcripſit Prouerbia, Cantica, & Eccleſiaſtem. 112.a
Salomoni impiè attributi ſunt libri nonnulli. 112.a
Salomonis pretioſiſſima ſupellex apud Carcaſſonem. 457.b
Samaias propheta. 120.b
Samar filius Chanaam. 30.b
Samaria è pago vrbs conditur ab Amri 122.a
Samaria regni Metropolis. 154.a
Samariam Herodes reſtaurauit 196. a. Sebaſtem vocauit.
Samaritanorum origo. 159.b
Samaritanæ literæ. 183.b
Samaritanæ literæ, quæ antiquitus Hebraicæ 121.b
Samaritanorum & Iudæorum acerbiſſimum inter ſe odium. 187.b
Samaritani Saducæi erant. 198.a. in quatuor ſectas diuiduntur.
Samaritani è Iudaica religione quinque libros Moſis duntaxat receperunt. 159. b. gens ſicariorum.
Samballat ſamaritanorum princeps. 189.b
Samos ſtituitur Partheniæ nomine. 121.b
Samſon de tribu Dan Nazareus, Deo conſecratus. 98. a. b Iſraëlem ſeruitute Philiſtinorum non penitus liberauit. 98. a. eius præclara geſta. q. ibidem.
Samſon Chriſti noſtri liberatoris in multis typus fuit, præcipuè dum mortem ſibi pateret, vt Iſraëlitas ſeruaret. 98.a
Samuel Propheta de tribu Leui. 101.a.b
Samuel ſcripſit librum Iudicum, & maximã partem libri primi Regum. 103.b
Samuel verène ad euocationem Pythoniſſæ Sauli apparuerit, an ſpecie duntaxat. 103.a
Samuel non fuit ſacerdos, ſed ſimplex Leuita. 103. b. dicitur Ephrateus, nõ à tribu Ephraim, ſed à loco.
Samuel Iudæus Chriſtum amplectitur, & contra Iudæos ſubtiliter diſputat. 634.a
Samuel Huberus Miniſter Lutheranus Saxonia excedere iubetur. 812.a
Sanchuniatus ſcriptor antiquiſſ. hiſtoriam Phœnicum ſcripſit Syriacè. 97.b
Sanctandreanus Mareſchalus in Druydum conflictu deſideratus. 743.a
Sanctes Pagninus Dominicanus, concionator Apoſtolicus, ſecũdus poſt Reuclinum lexicon Hebraicum edidit, tanta eruditione refertum, vt reliquos à præſtantiore conficiendo deterruerit. 717.b
Sanctes vnus, modò ab hæreticis fortè corruptus, vocem peregrinam Iehoua primus confinxit. 77.b
Sanctius 2. Portugalliæ rex, Alphonſo fratri regno cedit 648.a
Sanctorum preces, ſuffragia, inuocatio, imagines, reliquiæ. 635.a
Sandionyſianum oppidum regi Nauarræo deditur. 788.a
Sanedrin, id eſt, iudices capitalium cauſarũ. 211.b
Sanedrin, id eſt, ordinarios iudices, ſeptuaginta duorum ſeniorum ſenatum Herodes occidit. 205.b. 206.a
Sanguis apud Tholoſ. tota die largiſſimo fluxit riuo. 446.a
Sangouarrij pro rege Nauarræ, cum legato Pontificis colloquium. 788.a Gubernator datur Henrico principi Condæo. 816.a
Sapientes nulli nominantur apud Rom. ante ætatem Lælij & Scipionis. 302.a

Sapientia ſalomonis. 184.a.188.a
Sapientiæ ſalomonis liber, eius auctor incertus. 189. b. Canonicus tamen eſt epitome Bibliorum. 190.
Sappho Muſa Græcis decima. 230.a
Sara filia Haran,iunior patre tantùm nouem annis. 38.a
Sara primaria vxor Abrahæ. 43.b
Sara minor erat Abrahamo tantùm annis decem. 57.b
Sara mater Iſaac obijt anno ætatis 127. quo quidem anno ipſe Iſaac fuerat oblatus.54.a
Sara prophetica facultate prædita. Quicquid tibi dixerit Sara, fac, & audi vocẽ eius. 38.a
Saraceni & Gotthi fiunt Chriſtiani. 428.a
Saraceni a Sara Abrahæ vxore. 476.a
Saraceni cum Zocomo imperium ſuſcipiũt. 424.a
Sardanapalus Tarſum & Anchialon vrbes Ciliciæ condidit. 140.a
Sardanapalus, Aſar-adon-Phul, quaſi Sardanaphalus. 160.a
Sardanapalus Aſſyriorum rex. 128.a.129.b
Sardinenſe conciliũ in Trullo confirmatum. 420.a. 421.a
Sargon Aſſyriorum rex. 127.a. 128.a
Sarmatæ è Togarma orti. 47.b
Sarni Galli Alpini, occiſis coniugib. ac liberis in flammas ſe proiecerunt, nul úſque fuit qui non mallet mori quàm ſeruire. 308.a
Sarug genuit Nachor. 36.b
Satanæ aſtus & odium in Moſem & Iudæos. 78. a
Satanas per ſerpentẽ vt per fiſtulam loquens hominem decepit. 7.b
Satius eſt vnum ciuem ſeruare, quàm mille hoſtes perdere. 381.a
Satron Celtarum rex doctiſſimus, qui publica literarum ſtudia inſtituit. 57.b
Saturnum Xiſuthram pręmonuiſſe de futura inundatione. 24.a
Saturninus epiſcopus Tholoſæ, martyr ſub Decio. 393. b
Saturninus trib. pl. ſeditioſus. 313.b
Saturnus Italiæ rex. 90.b
Saturnus ex diis antiquioribus non niſi centum annis ante Troianum bellum in Italia regnauit. 80.a
Saturnus poſt Ianum, Iouem filium de Græcia fugiens in Italiam, regnat in ciuitate, quę de eius nomine Saturnia dicta eſt.91.b
Satyrides inſulæ. 475.b
Saul de tribu Beniamin. 101.a.b
Saul filius anni, quantum ad malitiam: duobus annis regnauit, in pueritia innocentia & ſimplicitate. 102.a
Saul primus rex Iudæorum. 104.a
Saul filius Cis de tribu Beniamin ex oppido Gabaa, modeſtus animi, forma excellens & procerus. 104.a
Saulis errata in bellis. 104.a
Saul annos 40. regnauit. 104. a. Dei fauore deſtitutus, ſibique relictus, ſpiritu melancholico i. maligno corripitur. 104.a
Scandaloſa hiſtoria de Ludouici 12. rebus geſtis. 704.a
M. Aemilius Scaurus nobilis pauper conſul. 309.b
Schiſma ſeu æmulatio Græcorum contra Latinos. 534.a
Schiſma primum contra eccleſiam excitauit Conſtantinopolitani. 471.b
Schiſma 2. ſub Vrſino. 429.a
Schiſma tertium. 441.a
Schiſma quartum. 417.a
Schiſma ſextum 496.b. ſeptimum. 497
Schiſma octauum 513.a. nonum.
Schiſma decimum. 534 b
Schiſma duodecimum. 549.a
Schiſma decimum tertium. 565.a
Schiſma decimum quartum. 578.b
Schiſma decimum quintum. 589.a
Schiſma decimum ſextum durat 29. annis. 595. a. b
Schiſma decimum ſeptimum. 609.a
Schiſma decimum octauum. 613.a
Schiſma decimum nonum. 623.a
Schiſma vigeſimum. 670.b
Schiſma vigeſimum primum omnium grauiſſimum. 684.b
Schiſma vigeſimum tertium. 695.a
Schiſmatici ſub Paſchali. 605.a
Schola, eſt cœtus eorum, qui ſunt ex aliquo corpore, ſcholæ quæſtorum, & ſcholaſticus, nomen illius dignitatis 452.a. ſcholaſticus, q. protonotarius.
Scholarius dictus Gennadius. 698.a
Scholaſtici, & iuris canonici interpretes. 646.a
Scholaſticæ theologiæ ſcriptores. 682.a
P. Cor. Scipio primus nomine victę à ſe gẽtis eſt nobilitatus, Africanúſque appellatus. 297. b
Scipio Aſiaticus, qui Antigonum magnum ſuperauit. 266.b
Scipio Africanus minor Aemilianus 304. a. crudelis fuit. 305.b
Scipio Minor miſſus eſt ad perſpiciendos regum & gentium animos. 305.b
Scipio minor Africanus Panætium Polybiúmque domi militiæque ſecum habuit. 296. a
Scipio Naſica Dalmatas domuit. 302.a
Scipionem Naſicam conſ. in vincula coniecit. 305.b
Scipio Naſica cenſor primus aqua diuiſit horas. 301.b
P. Scipio tribunus militum ſe Annibali oppoſuit. 293.b
Sclopetorum vſus interdictus in Gallia. 846.a
Scopetinorum ordo, ſiue S. Saluatoris. 690. a
Scotia Chriſtum profitetur. 388.a
Scotici tumultus. 748.a
Scotus vertit è Græco Eccleſ. hiſt. 519.b
Io. Scotus, doctor ſubtilis, moritur Coloniæ. 667.b
Io. Scotus Ariſtotelis de recto principum regimine è Græco in Chaldaicam, Arabicã, & Latinam linguam conuertit, & Dionifij Hierarch. 544.a
Scoti non videntur Anglis multo inferiores. 110.a
Scotorum rex primus ex ſacra vnctione inauguratus Edgarus. 599.b
Scribarum ſchola. 197. b
Scribæ ſiue doctores de genere Cin, ſiue Iethronis ſoceri Moſis. 86.a
Scribarum origo 184. a. Legiſperiti alio nomine appellantur, i. iuriſperiti eorum munus, & officium. 125.b
Scribæ & Phariſæi ſederunt ſuper cathedram Moſis. 164.b. 179.a
Scribæ viri ſummæ auctoritatis ab Eſdra inſtituti: eorum munus erat, vt de lege conſulti ex ſanctis libris & prophetarum oraculis reſponderent. 199.b
Scribas & Phariſæos crudeliter occidit. 223. b
Scriptura cuiuslibet chronici regula & menſura eſſe debet. 348.a
Scrupuli Chronologorum 345.b. & deinceps. 346. 347.
Scythæ ad Palæſtinam vſque penetrarunt. 141. b
Scythæ à Magog orti. 47.b
Sebaſte Samaria vocata, ab Herode inſtaurata. 196.a
Sebaſtianus martyr. 404.a
Sebaſtianus Portugalliæ rex in bello perimitur. 759.b
Seboim vrbs in confinio Arabiæ & Palæſtinæ. 45.b
Sectarij noſtri temporis contra propriam profeſſionem agunt. 816 a
Secundus Adam, Chriſtus. 6.a
Secundo & tertio die, rerum diſpoſitio. 5 b
Secunda ætas, quaſi pueritia populi Dei. 23.
Sedechias tràſmigrationis tempore regnauit. 145.a
Sedechias & Eliezer principes 400. teſtudo prophetarum. 123.b
Sedechiæ captiuitas, in qua definit iniquitas populi Iſraël. 150.a
Sedechias effoſſis oculis in Babylonẽ tranſlatus eſt. 233.b
Seder olam de numero annorum. 348.b
Segor vrbs finitima Sodomæ. 45.b
Sederolam, ſeries mundi, à Genebrardo verſus. 609.b
Sela genuit Heber. 29.a
Seleucienſe concilium. 424.b
Seleucus Grippi filius. 278.a
Seleucus Syriæ rex. 289.a
Seleucus Callinicus Syriæ rex. 290.b. 291. a
Seleucus Callinicus Clarum oppidum condidit. 270.a b
Seleucus poſt mortem Alexandri regnum obtinuit. 267.b. 268.a.b
Selimus Turcicum imperium ſuſcipit. 749.b
Sellum pontifex 145. Ieremias. 148.a
Sellum 15. rex Iſraël. 157.a.b
Sellum Iſraelitarum rex. 129.a.
R. Selomo Iarchi 629.b. Lunonſis.
R. Selomo Iarchi 634. a. veteris teſtamenti ordinarius & Talmud gloſſator.
R. Selomo bahal aſſiteni aſſebulim, i. magiſter canti. menſione certa conſtantium. 580. a
Sem filius Noe dignitate primus. 20.a
Sem filius Noe genuit Arphaxad ab eluuione anno ſecundo. 27.b
Sem cognomento Melchiſedech. 39.b
Sem ſexcentarius moritur. 27.b
Sem ſuperuixit Abrahæ 34. annis. 39. b
Sem & poſteri eius habitarunt Aſiam. 47.b
Sem apud homines gloriam adeptus ſummam. 27.a
Sem Hammephoras, nomen duodecim literarum 201.b
Semaias vates. 151.a
Semaias vir Dei dehortatur Roboam ne bellet contra decem tribus, quæ à ſe defecerant. 120.a
Semele filia Cadmi 86.a. Bacchi mater.
Semiarini hæretici. 420.a
Semiramis multo poſt Moſem. 132.a
Semiramis regina Aſſyriorum. 53.a. 57.a
Senacherib Aſſyriorum rex. 137.a
Senacherib Peluſium oppidum Aegypti obſedit. 138.a
Senatores centum Romulus conſtituit, vt negotijs publicis præeſſent, quorum decem præcipuos, Patritios nominauit. 132. a. 131. b
Seniores edoctos fuiſſe à Ioſua. 180.a
Seniores populi ſæpe concilium habuerunt de Chriſti nece. 272.a
Senones Galliam incolunt. 145.b
Senonenſe concilium. 612. b. 693. a. 721 a
Septem fratres martyrio coronantur. 274.a

ſeptem

Septem præcepta naturæ obligare etiá gentiles. 26.a
Septem homines dantur, qui mundi durationem continenti ſerie metiuntur. 123.b
Septem preces horariæ à Pelagio inſtitutæ quotidie à presbyteris priuatim recitádæ. 471.b
Septem ſapientes, Thales, Solon, Chilon, Periander, Cleobulus, Bias, Pittacus. 235.b
Septemtrionales gentes longè tardiùs feritatem depoſuerunt. 60.a
Septuaginta interpretes trecentis plus minus ante Chriſtum annis floruerunt. 281.b. primi non fuerunt interpretes ſcripturæ. 282.a. vetuſtate eſſe corruptos.
Septuaginta interpretum memoriam colunt Iudæi Alexandrini anniuerſario feſto 8. Decembris. 283.b
Septuaginta interpretum emendatio qualis, & à quibus 282.a.283.b
Septuaginta duo interpretes, prophetæ fuerunt omnes. 190.a
Septennis Haran accepit vxorem, anno vitæ octauo natus eſt Loth. 38.a
Septimius apud Dalmatas Imperator à ſuis obtruncatur. 402.a
Septima ætas ſiue vltima 358.b. quæ 361.a. incipit anno mundi 4089.
Septimo die ceſſauit Deus nouas ſpecies condere. 4.a
Sequentiam diuiniſſimam illam: Veni ſancte ſpiritus, & emitte cælitùs lucis tuæ radiú. 579.b
Seraias pontifex Max. 148.b.149.b
Serias vates. 162.b
Serapis, id eſt, princeps boum. 59.b
Serena Diocletiani vxor Martyr. 404.a
Sergius patria Antiochenus, 89. Rom. pontif. 497.a.b
Sergius PP. purificationis feſtum cereis illuſtrauit. 465.b
Sergius 11. Romanus 101. Rom. pontif. 556. a.b. primus mutauit nomen ſuum.
Sergius 3. electus in ſchiſmate contra Formoſum. 549.a
Sergius 3. Romanus, 123. Rom. pont. 555.a.b
Sergius 4. 149. Rom. pontif. 576.a.b. vir ſanctiſſimus.
Serica, ex arborum lana conficiuntur, non ex verme. 615.b
Serpentes & alia huiuſmodi ad ſeruandam ſpeciem in arcam introire neceſſe non fuit. 20.a
Serpens æreus palo ſuſpenſus, & in tabernaculo fixus ad ſpectantium ſalutem, Dominum de cruce pendentem, ſalutis omnis auctorē & cauſam repræſentabat. 71.b
Sertorianum bellum. 318.a
Seruile bellum. 307.b
Seruile bellum ſecundum. 313.b
Seruilius conſul primus omnium Romanorum in Taurum montem iter fecit, vnde Iſauticus dictus. 201.b
Seruius Tullius Rom. rex. 146.b.149.a.b
Ne ſitis ſicut ſerui, qui ſeruiunt domino pro mercede, ſed ſicut ſerui, qui ſeruiunt gratis, citra ſpem vllius mercedis. 197.b
Seſoſtris rex Aegypti, tertius apud Aegyptios legiſlator. 122.a
Seſoſtris Aegyptium regnum latè propagauit. 97.b
Seſoncharis, ſiue Seuſchoris Aegypti rex. 128.a
Seth quando genitus. 7.a
Seth & Enos inueniſſe aſtrologiam, & alia pleraque. 5.b
Seth genuit Enos. 9.a
Seth, lit. Hebraicas & ſtellarū nomina commentus eſt. 9.b
Seth, poſitio, quoniam poſitus à Deo loco Abelis 10.a. vel fundamentum, quòd futurus eſſet mundi fundamentum.
Seth ad imaginem & ſimilitudinē Adæ genitus, id eſt, bonus vt Adam, pius, pacificus, quietus. 10.a
Sethon rex Aegypti vltimus. 139.b
Seuerinianus omnium ſanctiſsimus. 392.a
Seuerinus Romanus, 73. Rom. pont. 486.a.b
Seuerinus, ſiue Zephyrinus, Romanus, 16. Rom. pontif. canones tulit de annua ſaltem laicorum communione. 389.a.b
Seuerinus Treuerenſis epiſcopus. 457.b
Seuerus omnium doctiſs. 391.a
Iulius Seuerus in Iudæos. 380.a
Seuerus Byzantium euertit. 389. eius immanitas in Chriſtianos, miſerrimè periit. 389.
Sex aut ſeptē poſſunt interſeri ſex primis capitibus Geneſis Moſaïcæ. 6.a
Sexcenta armatorum millia, & ſexcenta mulierum & paruulorum exierunt de Ægypto. 64.a
Sextum ſæculum. 456.b
Sexta ætas antiquam religionem & doctrinam retinet. 165.179.a.b
Sexta ætas anno mundi 3568. incipit. 229.b. 230.a
Sextæ & ſeptimæ editionis auctores incerti. 283.b
Sextus Auienus Ruffus, poëta. 410.a
Sextus Empiricus philoſophus, nepos Plutarchi. 375.b
Sibyllæ multis poſt Moſem ſæculis, extiterunt. 179.b
Sibylla Cumana, quæ & Amalthea & Deiphobe. 238.a
Sibylla Chaldæa ſiue Perſica. 242.a
Sibylla Delphica Hieraphile 93 b. Erythræa, Sicula, Samia, Rhodia & Claria, quæ ſe Ἀρτέμιδα nominauit. ibid.
Sibylla Erythrea annoſiſſima temporibus Iephte 96.a. Theſſalica.
Sibylla Helleſpontia, Perſica, Libyca, Italica, & Græcæ plures. 244.a
Sibylla Libyca. 94.a
Sibylla Phrygia & Tiburtia. 97.b
Sibylla Samia. 142.a
Sibylla Sambetha, Perſica vel Chaldæa. 91.b
Sibyllina oracula. 226.a.227.b
Sicilia prouincia facta à Romanis. 293.b
Sicilia patrimoniū eccleſiæ Romanæ. 620.a
Sichem oppidum in monte Ephraim. 152.a
Sicariorum hæreſis, quam gladio & ſica tuebantur, & repugnantes mactabant. 211.b
Sidon filius Chanaan. 30.b
Sidon vrbs Phœnicum antiquiſſima. 99.b
Sidonenſe in Syria concilium. 458.b
Sidonia Dido. 82.a
Sidonius Apollinaris. 449.b
Sidonius Apollinaris epiſcopus Claromontenſis in Aruernia. 451.b
Sigibertus Gallus, monachus Annales ſcripſit. 602.a.603.b
Sigiſmundus in Moſcouia Chriſtianā fidem ſuſcipit. 570.a
Sigiſmundus imperator Martinum quintum proſtratus veneratur. 366.b
Sigiſmundus Sueciæ princeps Poloniæ Rex creatur 776.a. Coronatur Cracouiæ ibid. Pacē cōponit cū Maximiliano Auſtriaco, 782.a. literas admonitorias accipit à Clē. 8. 817.b. nuptias celebrat cum filia Caroli Archiducis Auſtriæ 819.b. earum pompa & magnificentia ibid. & 820.a. contentio eius cum Zamoſcio cancellario. 821.b. in Sueciam cum vxore proficiſcitur. 826.a. iuramentum præſtat pro obſeruatione ſtatutorum regni. 830.a. Ioannem 2. patrem ſuum ſepeliri procurat. ibid. ei filius naſcitur. & pauló pòſt moritur. in Polon. cum vxore reuertitur ibidem.
Sigiſmundi Poloniæ & Sueciæ Regis, pax cum Theodoro Moſcouiæ Duce. 846.a
Sigiſmundo Poloniæ Regi filius naſcitur. 839.b
Sigiſmundus Princeps Tranſſyluaniæ aſtu ſuos capit, & de iis ſupplicium ſumit. 834.a
Sigiſmundi Principis Tranſſyluaniæ fœdus cum Rodolpho Cæſare. 836.a. vxorē ducit filiam Caroli Archiducis Auſtriæ. 837.b
Sigiſmūdus Princeps Tranſſyluaniæ ad Rodolphum Cæſarem proficiſcitur. 842.a Praga in Tranſſyluaniam redit. 843.b
Sigonius in ſuis Faſtis, de annis numerandis. 346.a
Silenus muſicus. 97.b
Siluerius Liberius 2. doctiſsimus Campanus, 60. Rom. Pont. 464.a.b
Silueſter 1. Romanus, 34. Rom. pontif. primus altare lapideum erexit chriſmate delibutum, & alia multa. 410.a.b
Silueſter 11. Aquitanus, 146. Rom. pontif. doctiſsimus. 572.a.b
Silueſter 3. Romanus in ſchiſmate ann. 3. ſedit. 605.a
Sylueſter 3. Romanus, 153. Rom pont. 534.a.b
Simeon Priſcus, Pontifex. 279.a
Simeon Iuſtus. 210.a
Simeon Iuſtus primus ſapientum Miſnæ auctor. 387.b
Simeon Iuſtus, qui Chriſtum vlnis excepit, Hillelis diſcipulus fuit. 200.a. filius 201.b
Simeon princeps & ſacerdos. 195.a.b
R. Simeon Cabalicorum princeps. 224.a
Simeon Ben Giora Idumæos ad vrbem contra Rom. tuendam introducit. 222.a
Simeon Metaphraſtes claret. 631.b
Similia claudicant vno pede. 207.b
Similitudo Dei in gratuitis donis, quæ Adā peccato ſuo amiſit. 4.a
Simon templi præpoſitus. 191.b
Simon Cleophas Hieroſolym patriar. 371.a
Simon pontifex & dux. 276.b
Simon Priſcus Iaddi nepos. 189.a
simon Priſcus Iaddi nepos. 189.a
simon Iuſtus, Iaddus dictus. 187.a
simon Iuſtus ſucceſſit ſynagogæ magnæ. 190.a.b
simon filius Oniæ, 14. Iudæorum pontifex 191.a
simon Beniamites. 191.b
simon Magus à Claudio honoratur ſtatua. 120.a
simon Magus primus hæreſiarcha. 366.a. 358.a.364.b. 365.b.371.b
simon Magus, hæreſiarcha ſamaritanus. 159.b
simonia damnata. 601.b.604.b
simonia tot conciliorum cenſuris damnata mordicus à principibus retinetur. 603.b
simonides poeta. 142.a
simonides Melicerta. 252.a
simonides Lyricus, artis memoriæ inuentor. 229.b
simplicianus ſucceſsit Ambroſio. 431.b
simplicius ſiue ſulpitius Tiburtinus. 49. Rom. pont. 449.a.b
sin filius Chanaan. 30.b
Singula Deus fecit valdè bona, id eſt, perfecta in ſuo genere. 4.a
simon ſpecularem ſignificationem inuenit. 99.b
sinope conditur. 144.a
sinueſanum concilium in Campania. 405.a

Siſara dux Chananæorũ, quem Debora occidit. 91.b
Siſinius Antiochenus Syrus, 89. Rom. pont. Soſinus, Sigenius, Zoſimus. 500.a.b
Siſſeg Monaſtenũ à Turcis obſidetur. 815.b expugnatur. 816.a
Sixtus ſiue Ziſtus, 8. Rom. pontifex in eccleſia Triſagion canendum inſtituit. 380.a.b
Sixtus 2. Athenienſis philoſophus, 25. Rom. pontif. martyr ſub Valeriano. 397.a.b
Sixtus 3. Romanus 46. Rom. pont. Religioſus dotator, & dicator eccleſiarum. 442.a.b
Sixtus 4. Senonenſis 220. Rom. pont. 702.a.b
Sixtus V. Pót. Max. 235. 768.a.b. monitorium contra Henr. 3. mittit. 783.b. moritur. 790.a
Sixti Senenſis mendum. 596.a
Smyrna quæ antea Naulochus ab Amazonibus ampliatur. 121.b
Sociale bellum ſiue Italicum. 314.a
Sociale bellum inter Achæos & Ætolos. 272.a
Socrates Nouati perfidiam olet. 441.b
Socrates Aethicę philoſophię è ſtatuario & lapidum ſculptore magiſter, in carcere cicuta necatus. 253.b
Sodoma & Gomorrha primum bellum geſſerunt. 45.b
Sol geminatus eſt Romæ. 307.b
Solmificationem cantus Guido Aretinus primus excogitauit. 579.b
Solon Areopagitas conſtituit. 234.b
Solon ad Crœſum peregrinatur, & ad Amaſim in Aegypto. 241.b
Solymanus Turca Muſtapham filium maiorem ſtrangulari fecit. 718.a
Sophim perſarum rex. 647.b
Sophocles ſenior Socrate, moritur poſt Euripidem. 235.b
Sophocles temporibus Themiſtoclis. 240.a
Sophonias vates. 143.a.144.a
Sophronius vltimus Hieroſolymorum epiſcopus. 489.b
Sophronius multa D. Hieronymi opera gręco ſermone donauit. 283.b
Sophus regnum Perſicum init. 707.a
Sorbonæ collegium inſtituit Robertus Sorbona. 647.b
Sorbonicus actus magnanimus. 666.a
Sorbonæ Pariſienſis decretũ aduerſus Henr. 3. 780.a
Soſares Aſſyriorum rex. 89.a
Soſarmus Aſſyriorum rex. 92.b.93.a
Soſigenes Alexãdrinus mathematicus. 327.b
Soſtratus Pharum Alexandriæ ſecundum è ſeptem mundi miraculis conſtruxit. 280.a
Soter, ſeu Sotericus, 13. Rom. pontif. reſtituit vſum ſolennis copulationis deſponſatorum. 384.a.b
Spiritus ſancti proceſſio. 427.a
S. Spiritus equitum ordo inſtituitur. 759.b
Sphæreus. 62.b
Sparta ſiue Lacedæmon, à Sparto Phoronei filio in Peloponneſo ædificata. 92.a
Specula vſtoria à Proclo, fabricata ſunt. 455.b
Spectrum Baſileæ viſum mirabile. 798.a
Spondæi fratres Catholici fiunt. 818.a
Stadingenſes hæretici, in confinio Friſiæ & Saxoniæ populi. 642.a
Stampenſe concilium. 619.b
Staniſlaus Cracouienſis epiſcopus ab Innocentio inter Sanctos relatus. 64..b
Fred. Staphylus, vir doctiſſ. à Luthero ad Catholicos redit. 741.a
Stataria & immobilia omnia fecit Salomon quæ Moſes motoria & portatilia. 410.a
Stationes Romæ ordinauit Gregorius, & in eis ſeptem annorum indulgentiam impoſuit. 473.b
Stellenus Argiuorum rex 97.a
Stellæ equitum ordo incipit. 677.b
Stampenſe concilium. 596.b
D. Stephanus primo Aſcenſionis Domini anno. 363.b
Stephanus 1. Romanus, 24. Rom. pontif. primus veſtes ſacerdotales inſtituit. 396.a.b
Stephanus 2. Romanus 94. Roman. pontif. 510.a.b
Stephanus 3. dictus 2. Romanus, 95. Rom. pontif. 510.a.b
Stephanus 4. dictus 3. Siculus monachus. 97. Rom. pont. 513.a.b. verus Petri ſucceſſor.
Stephanus 5. dictus 4. vir ſanctus, 100. Rom. pontif. 531.a.b
Stephanus 6. Romanus, 113. Roman. pontif. 546.a.b
Stephanus 7. Rom. 116. Rom. pont. 550.a.b
Stephanus 8. Romanus, 128. Rom. pontif. 558.a b
Stephanus 9. Germanus, 131. Roman. pontif. 560.a.b
Stephanus 10. Lotharingus, 159. Rom. pont. 587.a.b
Stephanus Metenſis, officium de Trinitate, ex Alcuini libro exornauit. 556.a
Stephanus Poloniæ rex Ieſuitis templum ſtruit. 761.b.762.a
Stephanus epiſcopus Pariſienſis excommunicat Ludouicum Craſſum. 608.a
Stephanus Battoræus Tranſſyluanię princeps & Rex Poloniæ moritur. 775.b
Stephanus Durãdus primus Præſes Parlam. Tholoſani occiditur. 781.b. epitaphium eiuſd. Ibid. librum ſcripſit de ritibus eccleſiæ. ibidem.
Steſichorus poëta Siculus. 229.b
Stillante ira Dei in populum, id eſt, guttatim decidente, & ſenſim ipſum labefactante. 163.b
Stipem ſpargere cœpit populus Ro. tanta abundantia pecuniæ erat. 298.a
Strabo vixit ſub Auguſto. 331 b
Strabo hiſtoricus & geographus. 343 b
Strabo quiſpiam è 130. pauſſum millibus peruidebat. 291.b
Strabo Tyri rex. 118.a
Strabo Lampſacenus Theophraſti ſucceſſor. 266.a
Strator, qui dominum in equum attollit. 366.a
Strigonium deditur Chriſtianis. 840.a
Stuarda familia. 754.a
Io. Sturmius Argentorati conatur ſectam introducere, quam Mediam viam appellat. 754.a
Succeſſio prophetarum & doctorum. 610.a
Succeſſio pontificum certa & firma, regia verò ſecularis, caduca eſt & fluxa. 187.b
Sudor Anglicus exoritur, morbus antè incognitus. 722 a
Suſſionenſe concilium. 560.b.612.b
Suetonius hiſtoriam duodecim Cæſarum ſcripſit. 378.a
Sueuiæ rex Ieſuitis ſe æquum præbet. 761.b
Sueci catholicos & religioſos eijciunt. 816.à
Sugerius abbas S. Dionyſij, regni Francorum negotia abſente rege adminiſtrat. 617.b
Suidas ann. 1 ?18 adhuc viuebat. 678.a
Sultani Iſmaëlitæ ſiue Saraceni. 627.b
Summa orationis Salomonis in dedicatione templi. 117 b
Summa annorum ab orbe condito ad ann. Dom. 1584. quinque mille ſexcentorũ ſeptuaginta trium annorum. 5073.318.b
Superſtitiones nouas Achab inuexit. 154.a
Supplicationes populoſæ promiſcuæ multitudinis actæ. 705.b
Sutrinum concilium. 584.b.588.b
Sylla Marij legatus. 313.b
Sylla ſe felicem appellari voluit. 319.b
Sylla præclaram victoriam crudelitate fœdauit, tabulam proſcriptionis fixit, vrbem & vniuerſam Italiã cædibus repleuit. Marium captum cruribus brachiiſque fractis, auribus præſectis, oculis effoſis necauit, Marium eius filium ad necem ſui compulit. 316.a
Syllam neſciuiſſe literas, qui dictaturam depoſuiſſet. 318.a
Sylla depoſita dictatura, priuatus vixit, commentaria ſcripſit. 319.b
Syluius Poſthumius Latinorum rex. 102.b
Symbolum apoſtolorum. 370.a.b
Symbolum Nicenum. 417.b
Symbolum Conſtantinopolitanum cantari iuſſit Damaſus. 425.b
Symmachus ſummus pontifex. 359.a.360.a
Symmachus ſub Seuero vixit. 283.b
Symmachus ſardus, 53. Rom. pont. 456.a.b. in quatuor ſynodi. ob ſchiſma cauſam dixit, & abſolutus eſt.
Synagoga ſiue ſacellum Eliæ eſt dicatum in Carmelo. 155.b
Synagoga magna ſuccedit prophetis 180.a celebrata fuit in Babylonia. 183.a
Synagogæ, id eſt, domus orationis & prædicationis, ad quas ſinguli πάροικοι ſtatis tẽporibus conueniebant, Ieroſolymis ædificatæ ſunt ad quadringẽtas & octoginta. 186.a
Synedrium, ſiue concilium è 71. ſenioribus de domo Dauid, ex illa familia remouit. 206.a
Synodi nullam habẽt firmitatem ſine Rom. epiſcopi conſenſu. 4?7.b
Synodus, ſiue ſynagoga magna, quinta, in qua editus eſt canon de ſacris ſcripturis 180.a.b, 184.a
Synodus prima in Sychen, Eleazaro pontifice, Ioſue iudice. 85.a
Synodus ſecunda, de reformanda eccleſia. 110.b
Synodus quarta in templo. 144.b
Synodus quarta de religione iuxta canones Dauid regis. 138.b.140 b
Synodus ſexta de vertendis in Græcum ſcripturis. 190.b
Synodus ſeptima de vera Eccleſia cõtra Samaritanos. 195.a
Synodus ſapientum ſeptima, de probandis Phariſæis, & damnandis Sadducæis. 197.a
Syracuſæ in Sicilia conduntur. 141.b
Syriæ regnum præſtans, nec monarchiam Aſſyriorum agnoſcens. 154.a
Syria Roman. prouincia facta eſt. 278.b
Syricius, alias Vrſinus Romanus, 40. Rom. pontif. 430.b
Syrmienſe concil. contra Photinum. 421.a
Syri deſcendunt à Chamele filio Nachor fratris Abraham. 55.b
Syros Liturgiæ ſuæ auctorem D. Baſilium laudare. 754.a
Syrus quidam multos Iudæorum ſeduxit, dum ſe Chriſtum falsò aſſereret. 503.b

T

Tabernaculorum ſolennitas. 2.a
Tabulæ Catholicorum cenſus & poſſeſſionis. 610 a
Tagus Hiſpaniarum rex. 92.a
Talecus, ſiue Telectus Lacedæmoniorum rex. 127.a
Talmud, Talmudicus contextus. 225.b
Talmud pars, quæ Miſna dicitur, abſolui-

tur

tur. 386.a
Talmud à Rabbinis abſoluitur. 389.a
Talmud Babylonicum abſoluitur. 458.a
Talmud Babylonicum multa rerum cognitione plenum editum, anno Chriſti 470. à Iud.in Babyl. 452.a
Talmud Hieroſolymitanum à Iudæis ann. 469.abſolutum. 448.a
Talmud.id eſt, doctrinale, 41.ante puncta inuenta incipit: continet autẽ Iudæorum ius canonicum. 182.a
Talmudici dicunt libros Moſis duntaxat ſeptuaginta conuertiſſe. 281.b
Tamerlanes, mundi terror, emergit. 687.a. b.688.a. 689.b
Tamnaim auctores Miſna. 225.b
Tantalus Phrygum rex primus. 90.a
Tantanes Aſſyriorum rex. 94.b.95.a
Tanteus Aſſyriorum rex. 97.a
Tarentinum bellũ Pyrrhi ductu geſtũ.269.b
Tarentum conditum à Partheniis. 143.b
Tarquinius Priſcus Rom.rex. 141.a 145.b
Tarquinius Superbus moritur. 238.a
Tarquininus Superbus, rex ſeptimus & vltimus Rom. Latinas ferias inſtituit. 164.a
Tarquinius Superbus armatos circa ſe ad corporis cuſtodiam primus habuit, & tamen turpiter exactus, Tuſculi cum vxore priuatus,& exul conſenuit. 164.a
Tarraconenſe concilium. 451.a.459.a
Tarraconenſem regionem Erricus deprædatur. 449.b
Tarſis filius Iauan. 29.b
Tartari Sagomorbarei. 659.b
Tartari regnum ſuum deleto Iudæorũ rege condunt. 634.b
Tartari, gens Scythica, Armeniam maiorem ſibi ſubegerunt. 640.a
Tatari, non Tartari, Hebraicè & Syriacè ſonat, derelictum. 158.a. Tartaria Iudæis abundat.
Tau literæ figura antiqua non eſt ab Eſdra mutata. 183.b. quæ gerebat formam crucis, hęc à Maſoretis immutata eſt odio crucis.
Taurienatenſe concilium. 435.a
Taurus mons Ararat. 23.b
Tebà nauigium. 25.b
Tecla prima ex mulieribus virgo & martyr apud Iconium Pauli diſcipula. 223.b
Telenſe concilium. 432.b
Telephus Gothis in Mæſia imperat. 96.a
Teleſinus Helius Bardus, philoſophus, Mathematicus, primus poëtarum ſuorũ.454.a
Teleſphorus ex anachoreta pontifex eſt inſtitutus. 547.b
Teleſphorus anachoreta.9. Rom. põtifex, vt quadrageſimæ ieiuniũ proximè ante paſcha obſeruaretur inſtituit. 380.a.b.381.b
Templariorum ordinem Clemens. 5. iuſtis de cauſis deſtruxit. 665.b.666.b
Templarij ſuis candidis chlamydibus aſſuunt cruces panni rubei. 617.b
Templariorum ordo tota Gallia vno quaſi momento deletus eſt. 667.b
Templariorũ, fratrũ militiæ templi, ordo inſtituitur. 605.b.609.b
Templum ſeptem annis completũ eſt. 117.b
Templum Salomonis tres præcipuas habuit partes. 115.b
Templum ſecundum à Zorobabele ædificatum. 183.b
Templum ſecundum 46. annis abſoluitur. 186.a.in multis erat primo inferius.
Templum à militibus incenſum, inuito & renitente Tito. 221 b
Templum ter reſtaurare conati ſunt Iudæi. 224.a
Templum SS. Apoſtolis Petro & Paulo, quod nunc D.Genoueſę Clodoueus vouit.457 b
Temura, id eſt, permutatio, cùm vna litera pro altera ſubſtituitur. 312.a
Cephillat Kos, Oratorium capitis, Tephillat iad Oratorium manus. 215.b
Terentius Carthaginenſis, quem Afranius omnibus comicis præfert. 301.b
Terra ſancta continet quadraginta paraſangas. 85 b
Terræ ſanctæ totus decor & fertilitas vnà cum templo & gente concidit. 225.b
Terræ motus horrendus per totum prope orbem. 605.b
Terræmotus ingens in Oriente. 617.b
Terræ motus maximus die reſurrectionis extitit, duodecim vrbibus Aſiæ vna nocte proſtratis. 226 a
Terræ motus prodigioſus fuit temporibus Oziæ regis. 131. b. virga furoris Domini appellatur.
Tertia ætas. 68
Tertulliani liber de idololatria. 13. b. de habitu muliebri, itẽ de cultu fœminarũ.ibid.
Tertullianus centurionis procõſularis filius, Latinorum ſcriptorum princeps. 390. a. νομικὸς iuriſcõſultus, initio Mõtaniſta fuit.
Teſtimonia externorũ de Chriſto.226.227.b
Teſtimonium Scripturarum, Teſtimonium cunctorum ſcriptorum, veritatis teſtium. 610.a
Tetragrammaton Dei nomen pronunciabatur die expiationis, & in ſolennibus benedictionibus. 77.b
Tenetus Coſinographus. 159 b
Teutonicorum ordo confirmatur à Cęleſtino, ſingulis diebus ac noctibus ducenties orationem Dominicã & Angelicam ſalutationem repeterent. 613.b
Telecus Lacedæmoniorum rex. 130.b
Thales Mileti philoſophiæ Ionicæ primus auctor, ſapiẽs Phyſicus,& aſtrologus.236.a
Thamar filia Melchiſedech ſacerdotis. 58 a
Thare genuit Abraham.56.b.Nachor & Haran, fratres Abrahæ.
Thare pater Abraham,& Nachor ſeruierunt idolis. 41.b
Theatinorum ordo ſodalitatis diui amoris. 722.a
Theatra à cenſoribus excogitata. 303.b
Thebæ in Ægypto, Heliopolis. 86.a
Thebæ Ægyptiæ vſque ad ſolum ruptæ. 343.b
Thebani Lacedæmonios ſuperant. 257.b
Thebanum bellum apud Græcos antiquiſſimum. 99.b
Thebanorum dynaſtia decima ſexta & vltima. 6. a. exactè in diluuij principium incidit. ibidem.
Themiſtocles ad Perſas fugit. 240.a
Themiſtocles ad Artaxerxem exul confugit. 253.b
Theocritus idyllia ſcripſit. 285 b
Theodalus Theoderici Oſtrogothi regis armiger pietatis oblitus. Amalaſcentam, cui debebat regnum, in balneo ſtrangulari facit. 464 a
Theodectes Ariſtotelis diſcipulus. 264 a
Theodiſcus Hiſp. apud Hiſpalium obtruncatus eſt. 466.a
Theodomirus Oſtrogotthorum rex ad Catholicam fidem conuertitur. 451.b
Theodoricus Gotthorum rex duobus magnis præliis Odoacrum vincit, & interficitur,&c. 452 a
Theodoricus rex Hiſpaniarum pro Rom. pugnans aduerſus Attilam occubuit. 440.a
Theodorus 1.Rom. 118.Rom.pont. 550.a.b
Theodorus, ſiue Theodoſius Græcus, 73. Rom. pont. 487.a b
Theodorus R.E. presbyter contra Paſchalem R.E. Archidiaconum, creatum Pf. ſedit dies aliquot. 497.a
Theodorus iuſſit SS. imagines in templis reſtitui. 537.b
Theodorus Balſamon Iuriſcõſultus & Theologus. 627.b.628.a
Theodorus Pyrrhonis auditor, ἀδιαφορίαν introduxit. 200.a
Theodorus Dux Moſchouię coronatur.767. b. legationem mittit ad Cæſarem.814.a
Theodoſius cum Gratiano imperat. 427.b
Theodoſius rogauit Damaſum vt officium eccleſiaſticum ordinaret. 426.a
Theodoſius à Gratiano imperator Orientis creatus. 430.a. optimis legibus imperium rexit. 432.a
Theodotion Epheſinus Imperante Commodo floruit. 282.a
Theodotion Ponticus biblia ſacra in Græcum tranſtulit. 386.a
Theognis poëta. 244.a
Theologia, & bonæ artes, vires recipiunt. 646.b
Theonas Alex. Origenes iunior dictus.402.a
Theophilus Antiochenus. 384.a
Theophilus Gotthorum epiſcopus. 409 b
Theophilus pontifex Anani frater. 218.b
Theophylactus Bulgariæ epiſcopus. 545.b
Theophilactus Ediſſenus Stephano ſucceſſit. 508. a
Theophilactus Rom. contra Paulum ſedit aliquot menſes. 514.a
Theophilactus patriarcha Antiochenus, ſcriptor eccleſiaſticus. 512.a
Theopompus poſt Xenophontem hiſtorias ſcripſit. 260.a
Θεραπευταὶ Chriſtiani. 220.a
Θεραπευταὶ monachi. 381.b
Terpander muſicus, citharæ ſeptem chordas addidit. 229.b
Therſippus Athenarum Archon. 121.a 122 b
Theſeus Athenienſium rex. 94 a. ex omni Attica regione populos Athenas cogit, libertate propoſita. 94.a
Theſpeius Athen. Archon. 110.b
Theſſalus methodicorũ princeps in omnes medicos perorat. 371.b
Theudas ſe prophetam prædicat. 209.b
Theudas Magus, qui ſe prophetam dicebat, captus occiditur. 220.a
Theutonicorum ordo. 606.a
Thia inſula enaſcitur. 211.b
Thraces maris imperium poſſident. 121.b
Thola de tribu Iſſachar. 93.a
Tholoſam cepit Cæpio. 110.a
Tholoſa,& totus Comitatus à Francis in deditionem accipitur. 642.a
Tholoſanum concilium. 608.b
Tholoſanum parlamẽtum Britãnorum gratia inſtituitur. 655.a
Tholoſanum Parlamentum à Philippo Pulchro inſtitutum, à Carolo 7. renouatur. 695.b
Tholoſates ſacrum fœdus iurant. 781.b
S Thomas Cantuarienſis archiepiſcopus, Bequetus, martyr. 625 b
Thomas Morus eques, Anglus. 714.a
D. Thomas Aquinas obiit ætatis anno quinquageſimo. 654 a
D Thomas Aquinas Dominicanus, diſcipulus Alberti Magni, ſcholaſticæ doctrinæ princeps. 649.b
Thomas Eraſtus cõtra Paracelſũ ſcribit.777 b
Thomiris Maſſagetarum regina. 245.b
Thracicum bellum. 309.b.310.a
Thraſybulus, Syracuſarum tyran. 251.a

Traſymachus ſophiſta primus colon & periodum in oratione monſtrauit. 260.a
Thucydides ſub Longimano vixit. 253.b
Thuoris vltimus Ægyptiorũ Latthes. 100.a
Thurimachus Sicyoniorum rex. 73.82.b
Tyberinus Sylnius Latinorum rex. 122 b
Tiberius Chriſtum referre voluit inter Deos. 228.
Tiberius Cæſar, gener Auguſti teſtamento. 211. b
Tiberius Auguſti priuignus & filius adoptatus, tribus triumphis contentus fuit, cum ſeptem meruiſſet. 344.a
Tiberius Auguſti priuignus, mox gener, poſtremò adoptione filius. 363.b
Tiberius populum omni reipub.adminiſtratione excluſit. 332.a.
Tiberius Mauritium aduerſus Perſas mittit. 469.b
Tiberius Alexander Alabarcha, Philonis frater S.Iudææ præſes. 220.b
Ticicinenſe concilium. 530.b
Ticinenſis academia. 518.a
Tifernas Chryſoloræ diſcipulus Budæi præceptor. 719.b
Tiglath, phalaſſar rex Aſſyriorũ. 133.a.136.b
Tigranes rex Armeniæ. 201.b.278.
Tigranes Armeniæ & Syriæ rex. 201.a.b
Timæus rex Aſſyriorum. 100.b
Timoleon Syracuſ. tyrannus. 258.a
Timotheus lyricus chordã decimam & vndecimam adiecit. 260.a
Timotheus muſicus, citharæ nonam chordam adiecit. 229.b
Timotheus Conſtantinop. epiſcopus, inſtituit vt in ſingulis Liturgiis recitaretur Nicenum ſymb. 458.a
Tireſias vates longæuiſſ. 91.b
Tiro Ciceronis libertus. 329.b. notarum inuentor. 329.b
Franc. Titelmanus Minorita Louanienſis. 720.a
Tituli Cardinalibus à Marcello diuiſi.407.b
Titulum Crucis hæretici linguis barbaris & profanis corrumpere conantur. 2.6.a
Titus Septizonius. 225.b
Titus quadraginta prope ann.à Chriſti morte Ieroſolymam expugnauit, ſexcẽtis hominum millibus gladio & fame conſumptis, & centum millibus publicè in mancipia venundatis. 223.b
Titus crudeliter occidit eos, qui erant de familia Herodis. 224.a.225.b
Titus Liuius in Gallicum ſermonẽ conuerſus. 631.a
Tiſri menſis, Septembri noſtro reſpondet. 2. a
Tob.Hebr.bonum, perfectum:vtile & commodum, pulchrum, ſpecioſum, decorum. 4. a
Tobias apud Niniuem captiuus. 138.a
Tobias in captiuitatem ductus eſt. 159.b
Togarma filius Gomer. 29 a
Toletanum conciliũ 2.ſub Amalarico rege. 461.a
Toletanum concilium. 16.& 17.498.b
Toletanum 4.concilium. 484.a. quintum 486.b ſeptimum. 488.b.495.a
Toletum à Francis expugnatum. 461.b
Tonſores primùm è Sicilia Ticinius Romã adduxit. 268.a
Torquatus Taſſus Poeta & orator Italus moritur. 839.b
Totilas voluit Romã euertere.467.b.468.a. à Nauſete cæſus eſt.
Totilas Gothorũ dux Romam capit.466.a. eius crudelitas in Rom.
Traconitidem Philippus conſequitur. 210.a
Traditiones ſunt ſcripturis antiquiores. 21.
Traianus initt imperium. 358.b
Traianus bellum geſſit contra Iudæos in Ægypto. 223.b
Traianus temperauit perſecutionem à Plinio monitus. 228.
Traianus & Adrianus miſerabili & triſti mor te interierunt. 378.a
Traiani primus, Chriſti fuit centeſimus. 377.b
Tranſſubſtantiationis vocabulum auctoritate concilij in eccleſia receptum. 637.a. permutatio, commutatio, conuerſio.
Tranſſyluanorum de Turcis victoria. 834.a
Georg.Trapezuntius Romæ gymnaſio præficitur.693.b. præ morbo, etiam ſui nominis memoriam amiſit.
Traſimundus Anaſtaſio imperatori clariſſ. Vandalorum rex quartus, Chriſtianos non pœnis, ſed præmiis à fide abducere conatus eſt. 452.a
Trebetas frater Nini à Semiramide expulſus, Treuerenſes condidit. 56.a
Trecaſſinum in Gallia concilium. 604.b
Trecenſe concilium. 545.a
Tremellius ex Iudæo indocto, indoctus Caphatnaita, cuculli Dominicani excuſſor, Nouum teſtamentum incredibili peruerſitate & improbitate publicauit.732.a.733.b
Tres orbis terræ partes præcipuæ quare ſint. 46. a
ex tribus Noë filiis 72.gentes, totidémque linguæ ortum duxerunt. 34.a
Tria fuere exilia Iudæorum ſub Nabugdonoſore. 147.b
Treuerenſe concilium. 562.b.726.b. 727.a. 730.b
Treuerenſes à Trebeta Nini fratre ſe in Gallia Belgica conditos gloriantur. 56.a
Treuirenſe concilium. 618.b
Tribonianus cum aliis 16. Iuriſconſultis Iuſtiniani mandato ex immẽſa legum multitudine, quæ in librorum duo millia excreuerat, in 50. libros pandectarum ſeu digeſtorum per articulos ordine digeſſit. 464 a
Tribunitia poteſtas inſtituitur. 239.b
Tributienſe concilium. 549.a.580.b
Trideïtarum error, quaſi Trinitas fuiſſet crucifixa. 461.b
Tridentinum concilium. 726.b.730 b
Tridentinum concilium aliquandiu interruptum continuatur, &c. die 4. Decembris 1564.clauditur. 740.b.744.a.746.a
Trieris prima nauigauit Corinthum. 135.b
Trinitarij ſiue Deitæ, qui Trinitatem vocant Cerberum tricipitem. 723.a.734.a
Triptolemus ſerendi, metendíque munere claret. 92.a
Triteitarum auctor, 475.b.480.a
Io.Trithemius, abbas Sphaheimenſis.705.b. 707.b
Triumuiratu Lepidus exutus 342.a
Triumuirorum proſcriptio. 334.a
Triumuiri, Auguſtus, Antonius, Lepidus. 204.a
Trogus Pompeius. 343.b
Troianum concilium in Apulia. 598 b
Troianum regnũ à Dardano incipit in agro Mæotico. 93.b
Troianum bellum plus 300. ann. poſt Moſem. 78 a
Troianum bellum, Græcorum in Aſiam tertia fuit expeditio. 99.b
Troparium ſiue Modulus de Chriſti duabus naturis & vnica perſona. 465 b
Trophas Argiuorum rex. 95.a
Trophimus Pauli diſcipulus apud Arelatenſes prædicat. 222.a
Tubarum feſtum. 2.a
Tubal filius Iaphet. 29.a
Tubalcaim filius Lamec, inſignis gladiator, arma inuenit & fabricauit, quibus cædes fierent. 12.a
Tubalcaim artem fabrilem adinuenit, non Vulcanus.13.b.ſculpturę inuentor putatur, primus metalla effodit, & vſum ferri atque æris aperuit. ibid
Tubingenſis academia inſtituitur. 703.b
Tudal rex Gentium. 45.b
Tunica, ſiue veſtis quadrangula, manicarum expers. 215.b
Tullus Hoſtilius tertius Rom.rex, primus faſcibus & purpura vſus. 140.a
Turcarum nomen primùm in hiſtoria legitur. 472.a
Turca in Perſas 825.b. monaſterium Siſſeg in Croatia obſidet.ibid. expugnat. 826.a
Turcica rabies Conſtantinopolitanis imperat:at non potuit Patriarchas, & Hierarchiam illinc euellere. 182.a
Turelupini Cynici, de nuditate pudẽdorum, & publico coitu. 682.a
Turonenſe concilium. 467.a.530.b.587.a
Turonenſe concilium, præſide Alexandro Papa. 624.b
Turonenſis Parlamẽti edictum contra Bullam Gregor. 14.800.a
Turpinus Remenſis archiepiſcopus de expeditione Caroli Magn. Hieroſolymam verſus. 529.b
Turris per ſuperbiam à nepotibus Noë ædificata. 47.b
Tuſanus Giooult Rothomagi Caluiniſmum eiurat, ſicq; eccleſiæ recõciliatur, manibus cardinalis Borbonij, &c. 763.b
Iacob. Tuſanus Græcæ linguæ profeſſor 721.a
Iac. Tuſanus an.1545. Lutetiæ obiit, eodem die & anno, ſed non eadem hebdomada quo Vatablus. 727.b
Tyberiadẽ ad fontes Iordanis Herodes ædificat. 210 a
Tyberinus Syluius Latinorum rex. 125.b
Tyberis ex Albula flumine dici incipit. ibid
Tyberis Romæ innundatio mira. 785.b
Tymeus Aſſyriorum rex. 98.b
Typhon Ægyptius Oſyridis frater. 68.a
Tyranni primi fuẽre gigantes, oppreſſa libertate & pace publica. 17.b
Tyraca rex Æthiopum potentiſſimus. 139 b
Tyras filius Iaphet. 29.a
Tyricum concilium. 447 a
Tyrimas Macedonum rex. 135 a.136.
Guil. Tyrius archiepiſcopus, hiſtoriam de bello ſacro conſcripſit. 628.a
Tyrus condita à Phœnicibus. 99.b
Tyrus conditur ante templum Salomonis. 92.a
Tzetzes Græcè varia commentatur. 627.b

V

Vacat ann.1.menſ.7.dies 13. 483.a
Valens Arianus. 424 a.425.a
Valens Lucianus Rom.imperiũ arripit. 394.a
Valentinianus conſenſu militum imperator factus. 425.b
Valentinus Ægyptius hæreticus. 382.a
Valentinum concilium in Hiſpan. 457.a
Valentini diſcipuli Marinus & Colorbaſius, qui cuncta ſuæ religionis myſteria è literis alphabeti probare conati ſunt. 312.a
Valentinus Romanus 103. Rom pont. tantæ ſanctitatis, vt nondum presbyter, ſed diaconus ſummi pontificatus gradum conſcenderit. 534.a.b

Valerianus octauus poſt Neronem eccleſiæ hoſtis 396. miſerè perijt. 397.b
Valerius Poplicola de Veientibus triumphat 246.a
Valerius Gratus 4. Iudææ præſes. 211.a. vendebat pontificatum. ibid.b
Valerius Maximus Auguſto chariſſ. 363.b
Vandalorum perſecutio. 444.a. 445.b
Vandali Poloniam accipiunt. 417.b
Vandali à Gotthis ex Hiſpania eiecti in Africam, Carthaginem ceperunt. 448.a
Vaphres rex Ægypti. 150.a
Varro helluo librorum, & literatorum doctiſſimus. 328.a. 490. lib. ſcripſit. 328.a
P. Terentius Varro in prouincia Narbonenſi natus, centeſimum quintum annum agens, Græcas literas ſummo ſtudio didicit. 314.a
Varus Syriæ præſes. 205.a
Vaſa eccleſiæ omnia vitrea. 389.b. poſtea, argentea & aurea.
Vaſconia vnde nomen ſortitur. 437.b
Vaſconum in Francica hiſtoria primùm fit mentio 472.a
Vatabli nomine noua Bibliorum verſio conditur, impurior & indoctior. 714.a
Franc. Vatablus Hebr. profeſſor. 722.a
Vatablus ann. 1546. Lutetiæ obijt. 727.b
Vaticanam bibliothecam Sixtus 4. libris auxit. 702.a
Vaticinio omni & prædictione interdictū 343.b
Vbiquitas monſtroſa Brentij. 741.b
Vedaſtus primus Atrebatenſis epiſcopus. 462.a
Velleius Paterculus hiſtoricus. 389
Venationis exemplum poſteris præbuit Lamec. 12.a
Venatoria, ars naturalis, innocua. 14.a
Veneficæ 170. deprehenſæ damnatæ ſunt. 263.b
Ventidius Curanus 6. Iudææ præſes. 221.a
Veneta vrbs fit Francis tributaria. 472.a
Veneti feriunt fœdus cum imperatoribus Orientis & Occid. vt neutri ſubeſſent, ſed ſuis vterentur legibus. 518.a
Veneti factum fœdus diſſoluūt, dum victores à victo Turca pacem turpiter promercantur. 756.a
Veneti legatos 3. mittunt ad Henr. 4. Franc. Regem. 837.b
Venetiæ, inſula factitia eſt, munitiſſimo inter paludes ſinu. 447.b
Venetiæ, vrbs admiranda metu Attilæ in inſulis intimi ſinus maris Adriatici, ann. 456. conduntur, nomine, inſulis illis Venetiarum impoſito, olim erat regionis. 447.b
Venetiarum laus. 785.b
Venus meretrix in deos relata. 93.b
Veneris dies quilibet ab Hebræis paraſceue nominatur. 216.a
Vercellenſe concilium ſecundum contra Berengarium. 586.b
Veritas & figura non ſibi per omnia perpetuò reſpōdent. 207.b
Vermiculum Phœnix inſtituit. 16.a
Veronenſe concilium. 629.a
Veſpaſianus proconſul, à Nerone contra Iudæos miſſus. 223.a.b
Veſpaſianus à ſuis militibus imperator appellatus, imperium inuaſit. 372.a
Veſpaſianus miſſus à Claudio in Germaniā, deinde in Britanniam, viginti oppida cepit, &c. 221.b
Veſperæ Sicilianæ. 657.b
Veſtalis Oppia ob inceſtum viua defoditur. 239.b. 246.a
Veſte profana non eſt vſus Chriſtus. 215.b
Vezelium concilium in Burgundia. 617.a
Vicarium Chriſti nullum verè fuiſſe poſt Petrum, niſi qui Chriſti paupertatem eſſent imitati. 701.b
Vicenatum nemus, *Le bois de Vicenne.* 635.b
Victor Ceminenſis Eccleſiæ Africanæ hiſtoriam ſcripſit. 471.b
Victor 1. Afer, 15. Rom. pont. Latinorum ſecundus multa ſcripſit, martyrio vitam finijt. 387.a.b. 388.a
Victor 2. Sueuus, 158. Rom. pont. 587.a.b
Victor 3. Beneuētanus, 164 Rom. pōt. 595.a.b
Victor 4. cùm ſediſſet menſes aliquot, conſilio D. Bernardi ceſſit Innocenti. 615.a
Victorinus Pictauienſis. 398.a
Vidus Faber Pibracceus moritur. 767.b
Vienna Galliæ. 210.a
Vienna Allobrogum Nemotiæ duci ſe dedit 822.a. Henr Regi, ſe dedit. 835.b
Viennæ Auſtriæ editum eſt Nouum Teſtamentum Syriacum. 732.a
Vigilantius & Iouinianus hæretici. 428.a. horum hæreſis horrenda. 429
Vigilbertus Lotharingus Lotharingię princeps, ſingulari pietate & miraculis. 560.a
Vigiliæ nocturnæ ad ſepulcra Martyrum ſublatæ. 440
Vigilius Rom. 61. Rom. pont. factione Theodoræ Auguſtæ, Eutychi, Arianiſque aduerſans, flagris Conſtantinopoli expirauit. 465.a.b
Villa Theodonis, apud quam Carolus Mag. ſynodum congregauit. 530.b
Nicol. Villegagno eques Rhodius in Braſiliam Americæ nauigat. 735.b
Vincentius Lirinenſis. 436.a
Vincentius Bellouacenſis Dominicanus hiſtoriam conſcripſit. 646.a
Vincentius Martyr. 404.a
Vincentius Cadlucus primus Polonorum hiſtoriam conſcripſit. 641.b
S. Vincentius Valentinus, Theologiæ profeſſor, qui ſemel tantum in die manducabat. 69..b
Vincentius Gonzagua patri ſuccedit in ducatu Mantuæ. 775.b
Virdunenſe concilium. 562.b
Virgilicentones Falconiæ. 439.b
Virgilius naſcitur. 320.a
Virgilij ecloga 4. tota de Chriſto. 126.a
Virgilij mendacijs qui non fauent, docent Carthaginem, multis annis poſt euerſam Troiam fuiſſe conditam. 97.b
Virgilius moritur. 340.a
Viriatus paſtor, venator, latro vniuerſam Luſitaniam occupauit. 305.b
Viridomarius Galliæ rex. 270.a
Viſegotthi Occidentale imperium vaſtant. 449.b
Viſpillo Lucretius ædilis. 307.b
Vita hominum ob multas cauſas contracta eſt. 6.a
Vitæ humanæ periodus anni ſunt 70. vel ad ſummum 80. vt quicquid ſit, &c. 79.b
Vitalianus Volſcus, 78. Rom. pont. 490.a b. 491.b, vir ſanctiſſ.
Vitellius præſes Syriæ & Iudææ. 217.a. 218.a
Vlpianus Alexandri tutor. 392.a
Vlpianus Mammeæ conſiliarius, & ſcrinij magiſter. 391.b
Vlpiani, eiuſdémque farinæ iuriſconſultorum tutores contra Chriſtianos Alexander Mammeæ cohibuit. 228
Vlricus Comes ab Helfeneſtem ad fidem cathol. redit. 749.b
Vndecimo anno Salomon gignit Roboam. 38.a
Vnum epiſcopum in Catholica eccleſia eſſe debere à quo cęteri pendeant. 401.b
Vnum Deum, vnum Chriſtum Dominum, vnum Spiritum ſanctum, vnum Epiſcopum in Catholica eccleſia eſſe debere. 395.b
Volcatius inter comicos ſextum locum Terentio tribuit. 301.b
Vormacienſe concilium. 530.b. 531.a
Vr, vrbs Chaldæorum. 41.b
Vrbanus feſtum ſacramenti corporis Chriſti inſtituit. 656.a
Vrbanus 1. Rom. 18. Rom. pont. vaſis argenteis vtendum in ſacris ſanxit. 391.a.b
Vrbanus Mediolanenſis, 178. Rom. pont. 630.a.b
Vrbanus 2. Gallus, 165. Rom. pont. 597.a.b
Vrbanus humili loco natus: habuit patrem Victorem veteramentarium. 651.b
Vrbanus 4. Trecenſis, 188. Rom. pont. 650.a.b.
Vrbanus 5. Lemouicenſis, 206. Rom. pont. 680.a.b
Vrbanus 6. Neapolitanus, 208. Rom. pont. 6..a.b
Vrbanus 7. Pont. Rom. 236. 790.a. 791.b mortuus. 792.a
Vrbinia Veſtalis viua defoditur. 246.a
Vrbs prima Henoch. 10.a
Vrias pont. 136.a
Vrias vates. 146.b. 147.b
Vrim & Thummim. 185.a
Vrim & Thummim oraculum erat in Ephedmutum. 79.b
Vrſinus ſiue Vrcicinus ſedit in ſchiſmate contra Damaſum. 429.a
Vrſula cum 11000. virginib. 392.b
Vſquequò miſeri claudicatis in duas partes? 754.a
Vt, Re, Mi, Fa, Sol, La, Guido Aretinus 1. excogitauit. 579.b
Vtinam eſſes calidus aut frigidus: ſed quia es tepidus, &c. 754.a
Vualdenſium variæ hæreſes. 626.a
Vuernherus iuriſconſultus, Iuris ciuilis libros à tineis & blattis liberauit. 612.a. 613.b
Vuichertus per ſchiſma contra Vrbanum ſedit aliquot ann. 598.b
VVilhelmus Roſembergius Bohemiæ prorex moritur. 822.a
VVilhelmus Lantgrauius Haſſiæ princeps moritur. 822.a
Vulcanus in Lemno fabrilem exercet. 93.b
Vulgata editio D. Hieronymi eſt. 283.b
Vulgus obtulit vota, primitias, & decimas, edoctum è libris Enoch. 14.a
Vuolphangus vir doctiſſimus in Hungariam cum Pilgrino profectus, eccleſiam Chriſto lucrifecit. 561.b
Vuormacienſe concilium contra errores Græcorum. 543.a. 547.a
Vuormacienſe concilium. 590.b. 593.a
Vxor Lot retrò reſpiciens, in ſalis ſtatuam vertitur. 45.b
Vzal filius Iectan. 35.a

X

XAmolſis in Scythia Gotthorum legiſlator & Deus. 90.a
Xenia Melchiſedech miniſtrauit Abrahæ exercitui. 41.b
Xenodochium Herodes inſtituit ad peregrinos pauperes excipiendos. 197.b
Xenophon philoſophus & hiſtoricus Cyri παιδείαν deſcribit. 256.a
Xenophontis Cyrus non ad hiſtoriæ veritatem ſcriptus eſt. 245.b
Xerxes Perſarum rex, Athenas ſuccedit. 240.a
Xeuxis pictor. 242.b
Franc. Ximenius, epiſcopus Toletanus, Compluti biblia imprimi curauit. 711.b

Xiſuthra à Saturno præmonitus de futura inundatione. 24.a

Z

ZAaciel propheta. 154.b
Zamias Semiramidis filius Aſſyriorum rex. 57.b
Zacharias libro ſuo vrbem vrget. 179.b
Zacharias propheta. 164.b.179.a
Zacharias propheta qui interfectus eſt inter altare & ædem 126.a Ioiadæ filius in ipſo templo occiditur.
Zacharias 14 rex Iſrael, impietatem patrum ſuorum ſecutus eſt. 157.b
Zacharias Ioannis Bapt. patens, propheta & ſacerdos. 210.a
Zacharias 1. Græcus, 93. Rom pontif. 508.a.b
Zaleucus Locrenſium legiſlator ſeueriſſimus 144.a
S. Zalibalas Æthiopum pretioſus. 607.a
Zamoſcij Poloniæ cancellarij cum Sigiſmundo rege contentio. 821.b
Zamri Zaræ filius. 63.a
Zamri quintus rex Iſrael. 153.a.b
Zaræ filij prophetantes. 63.a
Zaraias pontifex. 97.a
Zelotarum hæreſes. 211.b
Zeno Eleates dilecticæ inuentor. 238.a
Zeno Citticus, Stoicorum auctor. 266.a
Zerah Iacob, Abyſſinorum imperator, pius, & fidelis. 693.b
Zethus muſicus. 97.b
Zinzinus in ſchiſmate contra Eugenium ſedit dies aliquot. 534.b
Zoar libri auctor R. Simeon Ben Iohai. 311.b
Zoilus Amphipolita Homeromaſtix. 284.a
Zona ad id parata & dedicata præcinctus Chriſtus. 215.b
Zonaras Annales ſuos ab orbe condito vſque ad Alexium perduxit. 603.b
Zorobabel ponitur in Chriſti genealogia. 182.a
Zoſimus, ſiue Sozimus Græcus, 43. Rom. pont. 439.a.b
Zoſimus fatetur Conſtantinum ceſſiſſe Roma. 411.b
Zoſimus Comes hiſtoriam Rom. ſcelerata fide ſcripſit, fictis laudibus impios exornans, pios & ſanctos principes falſis criminibus onerans. 440.a

FINIS.

R. SALVAREZZA
RESTAURO
Via Val Sassina, [illegible]
Tel. 899.223

Digitized by Google